כל המנחות שנקמצו שלא לשמן לשמן. כגון שהתנדב מנחת מרחשת והכיאה וקמצה הכהן ואמר הריני קומץ לשם מחבת ד): **כשרות.** וקומצן נקטר ושריין נאכלין: **אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה.** דלא יצא ידי נדרו וצריך להביא אחרת לשם מרחשת: **חוץ ממנחת חוטא.** כגון ההיא דמטמא מקדש דכתיב בויקרא (ה) ואם לא תשיג ידו לשתי תורים וגו': **ומנחת קנאות.** מנחת סוטה. שאם קמצן שלא לשמן כגון לשם נדבה או נתן בכלי את הקומץ שלא לשמן או מישב בחתת מעבודות הללו הריני עובד לשמו ושלא לשמו: **או שלא לשמו ולשמו.** בחלו שתי מנחות פסולין ואין שריין נאכלין וטעמא מפ' בגמ'ס). והא דתנא או שלא לשמו ולשמו דלא תימא לשמו ושלא לשמו הוא דפסולה דתפיס לשון אחרון אבל שלא לשמו ולשמו לא ה) קמ"ל דאף ו) בתחלת דבריו אדם נתפס אים לן: **גמ'** מדקתני אלא משמע דכל דינה כמנחה כשירה אלא זה בלבד: **ואסור לשנויי.** בה שינוי אחר כגון אם עבר וקמלה שלא לשמה אסור לתת קומץ בכלי שלא לשמה: **נדבה.** בתמיה. והא נדר הוא דכתיב כאשר נדרת ז) (דברים כג): **אם כמה שנדרה עשיה.** לשמה יהא נדר כלומר יצאת ידי נדרך ואם לאו יהא נדבה ונדבה

המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות שקמצן שלא לשמן נתן בכלי והלך והקטיר שלא לשמן או לשמן ושלא לשמן או שלא לשמן ולשמן פסולות כיצד לשמן ושלא לשמן לשם מנחת חוטא ולשם מנחת נדבה שלא לשמן ולשמן לשם מנחת נדבה ולשם מנחת חוטא: **גמ'** ט) למה לי למיתנא אלא ליתני ולא עלו לבעלים לשם חובה הא קמ"ל לבעלים הוא דלא עלו לשום חובה הא מנחה גופה כשרה ²ואסור לשנויי כדרבא ³)דאמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה ³)איבעית אימא סברא ואיבעית אימא קרא איבעית אימא סברא משום דמשני בה כל הני לישני בה וניזיל ואיבעית אימא קרא ¹מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת ליי' אלהיך נדבה ⁷)נדבה נדר הוא ⁸) קרי ליה נדר וקרי ליה נדבה אלא אם כמה שנדרת עשית יהא נדר ואם לאו יהא נדבה ונדבה

כל

כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות אלא שלא עלו לבעלים. עבודה קמייתא נקט וה"ה נתיבה בכלי והולכה והקטרה דקתני סיפא ד' עבודות יש בקומץ כנגד ד' עבודות שיש בדם דכתמרינן לקמן בפ"ב (ד' עז.) ובפ"ק דזבחים (ד' ד.) ובאומן ד' עבודות פסלה מחשבה שלא לשמן ומחשבת פיגול דחוץ לזמנו וחוץ למקומו אבל בתנופה והגשה אין מחשבה פוסלת אע"ג דבעי כהונה ובפ"ק דזבחים (דף ד:) יליפין מקראי דמחשבה פוסלת בשלמים בד' עבודות ושאר זבחים יליפין משלמים בהיקש דזאת התורה ומקרא דמולא שפתיך ומנליך להו וגראה דלמנחות נמי יליפין למנה משלמים מהיכא היקשא גופה כמו בזבחים דמדרשא דר' שמעון דדרש בגמרא בסמוך קדש קדשים היא בחטאת ובאשם מנחת חוטא הרי היא בחטאת מנחת נדבה הרי היא באשם כל מצינו למילף דלא עיקר דרשא היא כדאמרינן בפ"ק דזבחים (דף יח.) ⁹ דעיקר קרא לכדר' יהודה בריה דרבי מייא ¹) ח) בא לעובדא ביד עובדה ביימין בחטאת ²) כו' ולעבד במנחת חוטא מפרש התם מדכתיב בה היא כמו בחטאת וכן מפרש נמי בפירקין (דף ד.) דגמר מנחת חוטא ומנחת קנאות ³) דפוסלות שלא לשמן דכתיב בהו היא ואם תאמר ועופות דבעו לשמן כדאמרינן בגמרא וכתבנן בזבחים בפ' חטאת העוף (דף סו:) מנלן דאי מהיקשא דזאת התורה אי אפשר לומר כן לפירוש הקונט' דפ"ק דחולין (דף כב.) גבי עולת העוף דכתיב ואת השני יעשה עולה כמשפט דדרש התם כמשפט חטאת בהמה דאיתא בפ"ק דזבחים שם הקונטרס דמהיקשא דזאת התורה נפקא דדרש מיניה בסוף התורה (לקמן דף פג.) מה חטאת אינו בא אלא מן החולין אף כל דבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין ⁴) ופירש בקונטרס ⁵) (דמתון כך) דעוף לא כתב בהחוא קרא ולא אתרינן אלא בקרבן בהמה ואין לתרץ דיליפינן עופות מזבחים לענין לשמן דאיכא למיפרך מה לזבחים שכן טעונין כליס דכי אתי גוזא פריך בפ' דאיזהו מקומן (זבחים דף מח:) גבי לפון ומיהו לפירוש הקונטרס דחולין קשה דעל כרחך עופות כתיבי בקרא דזאת התורה ⁶) דמסיק התם דביום החטאת העוף מביום לוותו ונפקא דכתיב בתר היקשא דזאת התורה וכן במגילה בפ' הקורא למפרע (דף כ:) גבי כל היום כשר למליקה דדרש בגמרא מביום לוותו דכפ' קמא דזבחים (דף ז:) גמרא חוץ מן הפסח דרש פסח לענין לשמן למנה מדאיתקוש לשלמים מדכתיב ביום לוותו להקריב את קרבניהם זה בכור מעשר ופסח מ"ב כיון דעופות נמי מביום לוותו נפקי שמע מינה דעופות נמי אתיין בהיקשא דזאת התורה והוא הדין לענין שלא לשמן למנה מדאיתקוש לשלמים ולעבב בחטאת העוף דדרשינן בתורת כהנים מדכתיב היא והא דאיצטריך לן כמשפט בפ' קמא דחולין (דף כב.) יש לפרש אליבא דר' אליעזר דפ' התודה (לקמן דף פב:) דליית ליה היקשא דזאת התורה וא"ע דהיא דרשא דמייתי בפ"ק דחולין (דף כב.) דמשלו ולא משל ליבור ולא משל מעשר דרש לה בפרק התודה (לקמן דף פג.) אליבא דר' עקיבא ודלא כר' אליעזר ועוד היכי יליפינן עופות מחטאת בהמה הא חטאת בהמה דקאמר על כרחך לאו ²) מפרו של אהרן קאי דמה עניינו לשם אלא מחטאת בהמה דלעיל מינה קאי שמביא בעשירות שזו באה חליפין לה כדפי' שם בקונטרס וחטאת בהמה מפרו של אהרן יליפא מדאיקרי חטאת והיינו למד מן הלמד ועוד קשה למה לי למדרש התם בפרו של אהרן משלו ולא משל מעשר דיפוק לי' כדאמרינן בספרי בפרשת ראה אכני בענין דממעשר עולות משום דכתיב גבי מעשר ואכלת ופרו של אהרן ומיהו בזה י"ל הא דכתיב אשר לו עיקר אתא למידרש משלו ולא משל ליבור ³) וגראה לפרש דמיתורא דרשינן כל חטאות דכתיב בפרו של אהרן את פר החטאת אשר לו דהוה מלי למכתב יא] את הפר אשר לו וכתיב החטאת למיעוטא דכל חטאות בין חטאת בהמה בין חטאת העוף משלו דהיינו מן החולין ולא משל מעשר והשתא ניחא דלא הוי היקש ומיהו אכתי קשה למה לי כמשפט לענין חולין גבי עולת העוף תיפוק ליה מדרשא דספרי דהא אינה נאכלת וי"ל דס"ד דאתא והקריבו לחלק לענין חולין כדדרש התם דחלק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף מדכתיב והקריבו ⁴) ממתון כך ניחא ליה דלא הוה יליפינן לה מהקישא דזאת התורה משום דכתיב והקריבו וא"ת אם כן מאי פריך התם ביום מביום לוותו נפקא דילמא הייתי מחלק מוהקריבו וי"ל דביום לוותו דכתיב על זאת התורה לעולה דמשמע כל עולות ולוג שמן של מצורע דבעי לשמן כדתניא לקמן בהקומץ רבה (דף מ:) ⁵) (גמר) שבע הזאות שבפרה (דקתני בבריתא) ושבפנים ושבמצורע שלא לשמן פסולות פי' להרלות כדמסיק יש לפרש דנפיק מהקישא דזאת התורה דביום לוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ז) מיירי נמי בלוג שמן של מצורע דאיקרי קרבן כדדרשינן בפ' ואלו מנחות (לקמן ד' עג.) לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע אבל אין לתרץ דהוי בכלל אשם מצורע דאם כן יפסל שלא לשמו כגון לר' אליעזר בהקומץ רבה (דף כח.) משקיע דלא מיפסיל משום דהוי למד בהיקש ודבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהא דדרש בגמרא ⁶) דלא יהא דלא הוה יליפינן לה מהקישא דזאת התורה משום דכתיב והקריבו וא"ת אם כן מאי פריך התם ביום מביום לוותו נפקא דילמא הייתי מחלק מוהקריבו וי"ל דביום לוותו דמשמע כל עולות ולוג שמן של מצורע דבעי לשמן כדתניא לקמן בהקומץ רבה (דף מ:) ⁶

ג א מיי' פ"ז מהל' מעה"ק הלכה ט:

שיטה מקובצת

א) ונדבה מי שרי לשנויי בה. פי' הא כתיב לא יחשב קרי ביה לא יֻחָשב. תו"ח: ורש"י פי' בע"א א). מהר"פ: ב) דתניא ר"ש אומר כו'. צ"ע ב) רבנן דפליגי עליה דר"ש ואית להו דמנחה טונגה כלי ולית להו הא דרבי יהודה ברוה דרבי חייא א"כ היקשא דכתשבח וכאשם למה לי: ג) אבל בזבחים. דלית בהו היכרא בשחיטה איתא שלא לשמה דשחיטה אחת לכולהו ואין מעשיה מוכיחים הילכך לא עלו לבעלים: ד) וקבלה אחת לכולן וזריקה אחת לכולן. ואע"ג דאיכא דטענן מתנה אחת אפ"י ליכא היכרא דקי"ל כל הניתנין על מזבח החיצון אם נתן מתנה אחת כיפר הילכך מהני בהם שינוי דלא עלו לשם חובה: ה) כתשבח וכאשם. מנחת חוטא [ותיבות יש מהן כחטאת ויש מהן כאשם נמתק וכן הוא בזבחים דף יא.]: ו) מה אשם כשר. כדדריש פ"ק דזבחים [דף י.] דכתיב בחטאת אותה דממעט כל שאר זבחים דכשרות בשלא לשמן: ז) ואינו מרצה. דיליפין לה מהיקשא דזאת התורה דאקישיה רחמנא לשלמים דמה שלמים לא עלו אף אשם כן א"נ ממוצא שפתיך תשמור: ח) דר"ש דריש בכל מקום טעמא דקרא. ט) מחשבה דמינברא לא פסל רחמנא. דכגון שינוי קודש שאם קמץ מנחת נדבה לשם מנחת חוטא הרי מחשבתו ניכרת מחשבתו הילכך לא פסל רחמנא אבל מחשבה דלא מינברא אם מכוב אם לאו כגון שינוי בעלים שהביא חטאת דאובן בה שמן שמעון ולא קים לב"ש אם מכוב הוא פסל רחמנא: י) אלא מעתה. כיון דאמרת דמחשבה דמינברא לא פסל רחמנא אלא דעוף העוף שמלקה כו' וא"ת הקשי ליה הכי עולה העוף שמלקה לשם חטאת העוף והבדיל תרצה מעשיה מוכיחין עליה דמכוב דאי חטאת העוף ג) לא בעי הבדלה וי"ל דבהבדלה לאו אדעתייהו דאינשי פי' אינן מוכיחין [בין] מלק סימן אחד למלק ב' סימנין. תו"ח: יא) עולת העוף שמלקה למעלה וכו'. דעולת העוף למעלה מחוט הסיקרא וחטאת העוף למטה והסימן ע"י ע"ן ע"י עולה למעלה וט"י ט"ית חטאת למטה עולה למעלה דכתיב ומלק והקטיר מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו כו'. מהר"פ: יב) מליקה בכל מקום כו'. תימה ד) תקשי ליה חטאת העוף שמלקה למטה לשם עולת העוף תרצה דמעשיה מוכיחין עליה דחטאת העוף היא דאי עולת העוף למעלה הוה עביד ליה והשתא לא שייך לשנויי מליקה מכל מקום במובח כשירה דהא עולת העוף שמלקה למטה ואחטאת העוף לבד הוא דקאמר מליקה בכל מקום במובח כשרה וי"ל דלפי המסקנא דקאמר ה"נ לפי שאין המנחות דומה לזבחים קאמר דלא לעופות ניחא: יג) למטה הוה עביד לה. והוהא הוה עביד לה קודם. כדאמר בפרק קדשי קדשים (מ"ד סד) דבחטאת העוף כתיב [והוה וגומ' על קיר המובח] והנשאר בדם יצאת אל יסוד המובח קיר שהשיריים שלו מתמצין ליסוד ואיתה זה קיר התחתון: יד) לשם שלמים. ותו דהא אמרי' בת"כ

א) ועי' בכ"מ דזבחים דף ב ע"ב דפירש ג"כ דנפקי"ל מדכתיב לא יחסב ע"ש. ב) לכאורה קשה לא שייך קושיא זו אלדברי ר"ש דסבא דלא לקמן דף כו ע"א דמסבה דשלא בכלי שרת פסולה וכ"ש ועי' תוס' כתן ד"ה מנחת ונעיל ע"א ד"ה כל. ג) ולפ"ל דלאר"ש דזבחים ד' סה דש"ל דמבליון בחטאת העוף מ"מ לכתחילה לא כמי הבדלה וכמש"כ שם. ד) עי' בתוס' לקמן בסמוך דף ג ד"ה חטאת העוף.

שחיטה אחת לכולן. לקמן פריך דחלוקים בשחיטתן דיש בעופות ויש בדרוס והא דלא קתני הולכה אחת לכולן משום דאיירי הכא אליבא דרבי שמעון דלא חיישי בהולכה בפ"ק דזבחים (דף יד:) משום דהויא עבודה שאפשר לבטלה ורבי שמעון דפליג אהילוך בזבח לא איצטריך לפלוגי בהילוך דמנחות (לקמן דף יב.) אבל תימה קצת אמאי לא פליג בקבלה דמנחות דאיפשר נמי לבטלה לר"ש כדלקמן פרק הקומץ רבה (דף כו.) מאי טעמא דרבי שמעון בא לעובדא ביד עובדה ביומין כחטאת א"כ לא בעו קבלה: **זריקה** אחת לכולן. ואע"ג דיש במתנה אחת ויש במתן אחרנא פי' בקונטרס כו:] דתנן אם ניתנו כולן במתנה אחת כיפר ומיהו קשה בח] דהניתנין במתן ד' שתנן בשם ניתנו במתנה אחת לירלו דמעשיהן מוכיחין כשיתן הסעיים וי"ל דבשעה שתנן הראשונה שלא בשמו עדיין אין מעשיהן מוכיחין עד שיתן האחרון ובשיתן אין מחשבה פוסלת כדתנן בפ' בית שמאי (זבחים דף ו:) דבמתנה אחת כיפר אבל קשה מחטאת בשם עולה דחטאת למעלה בקרנות ובאצבע ועולה למטה ביסוד ובזריקה מן הכלי ועוד קשה מקבלה דאשם קבלתו אף בשמאל וחטאת בימין ואף לרבי שמעון בפ"ב דזבחים (דף כד.) ולקמן בפירקין (דף י.) ונראה דודאי היה יכול להקשות כן לקמן בח]:

מנחת חוטא הרי היא כחטאת. אין זה דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש דלעו"ג לחטאת ולפי' למלוה משלמים בפ"ק דזבחים (דף ח.) מכל מקום הא כתיב ביה היא ל] ג) לגופיה לעכב אבל קשה הא דליף מנחת נדבה מאשם דאינו מרלה ואשם גופיה משלמים ולפינן בפ"ק דזבחים (שם) וי"ל דהך דרשא דהכא אסמכתא בעלמא דלמפרש בזבחים דעיקר קרא לבדר' יהודה בריה דר' חייא [אתי] ולפינן מנחה משלמים בהיקש דזאת התורה: **מבדי** מחשבה דפסל רחמנא לא]הקישא הוא. דלעו"ג דהקישא דכחטאת וכאשם לאו עיקר מ"מ אתיא בהקישא דזאת התורה דכתיב ובזמן הקישא הוא מה לי שיעו קודש מה לי שיעו בעלים וא"ת מה מקשי אדי לרבה תיקשי בריית גופה דמוכחא שם חילוק ג) מדמפרש טעמא משום דמעשיה מוכיחין וי"ל דיכול לישב הבריתא כהני אמוראי דלקמן א"כ קסבר אדי דכין דשיעו קודש לא פסול משום דמעשיה מוכיחין הוא הדין שיעו בעלים דילפינן משלמים כי ה"ג דמה שלמים לא מלקת לפסול אף מנחה לא תתוקן להכשיר דכי ה"ג דרשא תנא דבי חזקיה בפ' אלו נערות (כתובות דף לה.) גבי מכה אשה ומכה בהמה והן סברא דלא חלק אשכחן בפרק קמא דזבחים (דף ז.) גבי שלמים: **עולת** העוף שמלקה למעלה. קס"ד אע"ג דכשירה ד) בחטאת מכל מקום אין דרך לעשות למעלה שלא יפול הדם לארץ קודם שיבא למטה למטה: מילה

ונדבה מי שרי לשנויי בה. והכתיב אם זבח שלמים קרבנו (ויקרא ג) שתהא זביחה לשם שלמים יד]: **רבי שמעון אומר כל המנחות כו'.** ואפי' מנחת חוטא: **שאין המנחות דומות לזבחים.** דבזבחים מודינא דלא עלו: **מעשיה מוכיחים.** שהוא מזבח דמרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים רכין מחבת ליפה ומעשיה קטין בפרק כל המנחות בחות מלה טו] (לקמן דף סג.): **אבל בזבחים אינו כן.** אין לשם מעשה מוכיח הילכך מהני בהו שינוי שלא עלו לשם חובה: **מנחת חוטא** הרי היא כחטאת. מנחת חוטא [ותיבות יש מהן כחטאת ויש מהן כאשם נמתק וכן הוא בזבחים דף יא.]: ו) מה אשם כשר. כדדריש פ"ק דזבחים [דף י.] דכתיב בחטאת אותה דממעט כל שאר זבחים דכשרות בשלא לשמן: ז) ואינו מרצה. דיליפין לה מהיקשא דזאת התורה דאקישיה רחמנא לשלמים דמה שלמים לא עלו אף אשם כן א"נ ממוצא שפתיך תשמור: ח) דר"ש דריש בכל מקום טעמא דקרא: ט) מחשבה דמינברא לא פסל רחמנא. דכגון שינוי קודש שאם קמץ מנחת נדבה לשם מנחת חוטא ולשום מנחת נדבה ואי נמי כדקא משני רבא כאן בקומץ מנחה לשום מנחה כאן בקומץ מנחה לשום זבח הא מתניתין מנחה לשום מנחה היא דקתני שלא לשמן ולשמן לשם מנחת נדבה לשם מנחת חוטא אלא לרבה ורבא מחוורתא מתני' דלא כר"ש ורמי דר"ש אדר"ש דתניא ר' שמעון אומר קדש קדשים היא כחטאת וכאשם ט) יש מהן כחטאת ויש מהן כאשם מנחת חוטא הרי היא כחטאת לפיכך קמצה שלא לשמה פסולה כחטאת מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשירה וכאשם ו) מה אשם כשר ז) ואינו מרצה אף מנחת נדבה כשירה ואינה מרצה אמר רבה לא קשיא כאן בשינוי קודש כאן בשינוי בעלים אמר ליה אביי מכדי מחשבה ד) דפסל רחמנא הקישא היא מה לי שינוי קודש מ"ל שינוי בעלים א"ל מעשיה מוכיחין דקאמר ר"ש סברא היא ה) דר"ש דריש ו) טעמא דקרא מחשבה ז) דלא מינברא פסל רחמנא ח) מחשבה דמינברא לא פסל רחמנא (סי' עולה עולה מלק ומיצה חטאת העוף קדשי קדשים קדשים קלים) י) אלא מעתה יא) עולת העוף שמלקה למעלה משום חטאת העוף תרצה מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא דאי חטאת העוף היא למטה הוי עביד לה אטו חטאת העוף למעלה מי ליתא יב) האמר מר יג) אמליקה בכל מקום במזבח כשרה עולת העוף שמיצה דמה למעלה לשם חטאת העוף תרצה מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא דאי חטאת העוף היא יד) למטה הוה עביד לה טו) הזאה אמרי

חוטא הרי היא כחטאת דקי"ל (זבחים דף ב.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן פסח וחטאת שפסולין לגמרי ובפ"ק דזבחים מפרש טעמא טז) דלפסח ולקמן [ד.] מפרש טעמא דחטאת: **ואינו מרלה.** לא עלו לשם חובה דבזבחים ר"ש מודה כדקתני לעיל: **אף מנחה כו'.** וקשיא דר"ש אדרבי שמעון בין במנחת חוטא ובין במנחת נדבה: **כאן בשינוי קדש.** כדפרישית לעיל: **מכדי מחשבה דפסל רחמנא במנחה הקישא הוא.** לאתקשי רחמנא מנחה לזבחים דכתיב (ויקרא ו) קדש קדשים היא כחטאת וכאשם מה זבחים פסלה בה מחשבה דכתיב (שם ז) המקריב אותו לא יחסב לו מנחה נמי בב] מה לי שיעו קדש מה לי שיעו בעלים: **מחשבה דלא מינברא.** אם מכוב ואם לאו פסיל רחמנא דמחשבה: **אבל מחשבה דמינברא.** לכל שהוא מכוב לא הוי מחשבה. טז)הך מחשבה דקדשים הוצאת דיבור בפה הוא כדאמרי' בנבא מציעא (ד' מד.) על כל דבר פשע [שמות כב] לחייב על המחשבה כמעשה דאי לאו מוציאו בפה מחשבתו בג] למאי נחייב לה: **עולת העוף.** נעשית למעלה מחוט הסיקרא בד] כדתניא בת"כ) ומלק והקטיר ונמלה [ויקרא ה] מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו נמי בהאי קרא כתיב וחטאת העוף למטה והכי מפרש בשחיטת קדשים בפ' קדשי קדשים (זבחים סה.): בא)אי הכי כיון דמחשבה הגלויה לכל לא פסלה עולת העוף כו': **תרלה.** תעלה לשם חובה אלמה תנן בשחיטת קדשים בפ' קדשי קדשים (שם סד:): **מליקה.** לחטאת העוף בכל מקום במזבח כשירה בפ' קדשי קדשים (שם סג.) והויא לה מחשבה דלא מינברא משום הכי תנן דלא עלתה: **עולת העוף.** הכשירה במיצוי דכתיב (ויקרא ה) ומלה דמו על קיר המזבח. חטאת העוף בה] הזאה תמילה ואח"כ מיצוי דכתיב והזה מדם החטאת וגו' והנשאר בדם ימצה וגו' (שם ט): **למטה הוה עביד לה.** דכתיב' (שם) על קיר ומפרש בתורת כהניס) זה קיר התחתון: **הזאה.** אומז בגוף העוף ומעלה ומוריד בכח והדם ניתז מעצמו. מיצוי קוחט בין אצבעותיו בו] ונעוק הדם הולך למרחוק: אמרי

ונדבה מי שרי לשנויי בה. [זבחים טו:] תוספתא דמנחות רפ"ל [ע"ש], ג) ל"ל שהיא חריבה, ג) זבחים יפ"מ, ד) דפסלה. ל"ק, ה) וכ"ש. ל"ק, ו) [קדושין קח: וש"נ], ז) [לקמן מט.], ח) זבחים סג: סז., ט) והוא הוה עביד לה אמרי כו'. ל"ק, י) [דף ג:], כ) כמתני'. ל"ק, ל) דמתני' איירי לאחיכה. ל"ק, מ) [רבה כמן, רבה ג:], נ) אלייבה דר"ש. ל"ק, ס) ל"ל מנחת מחבת אי מנחת חוטא לשם. ל"ק, ע) ממתני' כו' לא קתני מלאמן כו'. ל"ק, פ) דפסח וחטאת ולקמן מפרש טעמא דמנחה סמ"ד. ל"ק, צ) וסד. ל"ק, ק) ל"ל בכ"ל ר) [ויקרא פרשה ז], ש) ופריך אי הכי כל"ל והכ"ל. ל"ק, ת) [שם דמוכ"ל דמוכ"ל סוף פרק יח]. א) דמכשיר בפ"ב דזבחים קבלת חטאת בשמאל מ"מ נמיה בעי ימין כדאמרינן לקמן בפירקין כל"ל. ל"ק, ב) בגופיה. ל"ק, ג) דמפרש. ל"ק, ד) ל"ל בחטאת.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת (המשך)

עולה לשם עולה אשם לשם אשם ריח לשם ריח כיצד נשחט שלא לשמו אסור לשנות בו: טו) מצה (דף סג.) והואיל ומעשיה מוכיחין לא מהניא מחשבה זה דהואיל דמינברא דלא קושטא קאמר כקמיצה לשמה דמי: הס"ד ומה"ד מנחת חריבה. דמנחת חוטא ומנחת קנאות דכתיב בהו לא ישים עליה שמן הס"ד ומה"ד בלולה. שאר מנחות. הס"ד ומה"ד אבל בזבחים אינו כן. אין להם מעשה מוכיח. הילכך מהני בהו שינוי דלא עלו לשם חובה והשתא פליגא כו': טז) דאיכא שמה דמנחה. כגון קומץ מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת דבמנחה דפסלה בה מחשבה קא מחשב איכא לאוקמא כו': יז) מתניתין נמי מתוקמא: יח) רבה לקמן. אדר' שמעון: יט) דר"ש לקמן דהא דאמר: כ) ולקמן פריך. והא תנא מפני שמעשיה מוכיחין קאמר ומנחה לשם זבח נמי לתכשר: כא) דמצי לאקשויי מלשמן ושלא לשמן. וז"ל תו"ת ה"ג ה"מ לאחתויי רישא שהביא כבר אלא שכן עדיפא ליה לאחתויי מה שלא הביא: כב) מה לי שינוי קודש ומה לי שינוי בעלים. הא אשכחנא גבי זבחים בפ"ק דשחיטה קדשים דפסלה בהו מחשבה בין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים דכתיב אם האכל יאכל וגומ': כג) למאי נחייב ליה. עיין תוס' זבחים [ד"ה כל הזבחים] דף ב' ע"א: כד) מחוט הסיקרא. החוגר באמצע המזבח כדתניא: כה) חטאת העוף מזה תחילה ואח"כ ממצה דכתיב: כו) סוחט בין אצבעותיו. בית השחיטה ונצוף: כז) פי' בקונטרס. דאפ"ה ליכא היכרא דתנן: כח) קשה. גליון דהא תינח הכא דתנן ניתניין במתנה אחת לשם מתן אדבע דלא מיכר שלא עשה מחשבתו דנוכל לומר ודאי ניתנין לשם מתן ד' והא שלא נתן אלא מתנה אחת ומה בכך הלא כל הניתנין כו' אבל הניתנין מתן ד' לשם מתן אחת ונתן מתן אדבע אמאי לא עלו הלא מעשיו מוכיחין דדראי פסולות דקא עבר על בל תוסיף וי"ל דאמרי' מיד שנתן מתנה אחת איתעבדא מחשבתו ומה שנתן מכאן ואילך מייא בעלמא קא דריש ועי"ל דמ"מ במתנה ראשונה שהוא מחשב בה אין מעשיה מוכיחין דאמרי' לעולם ניתנין במתנה אחת היא ואי משום מתנות דבתר הכי כיון שאינן גורמות פסול המחשבה לא קרגן בה מעשיה מוכיחין כיון דאינן מוכיחין בשעת פיסול המחשבה דהיינו במתנה ראשונה שהיא מעכבת אבל באינן אפי' מחשב בהו לא מידי קא עביד. תו"ח: כט) להקשות כן לקמן. ולמסקנא ניחא הכל אלא רוב זבחים קאמר: ל) ביה היא בגופיה לעכב: לא) מהיקשא הוא [וכן הגירסא בגמרא]:

אמרי דילמא מיצוי דבתר הזאה הוא דאמר מר מיצה דמה בכל מקום במזבח בשירה חטאת העוף שהוה דמה למטה לשם עולת העוף תרצה דמעשיה מוכיחין עליה דחטאת עוף היא דאי עולת העוף היא למעלה הוה עביד לה ומיצוי הוה עביד ליה ה"נ [ו] אלא לפי שאין המנחות דומות לזבחים קאמר לזבחים ולא לעופות: קדשי קדשים ששחטן בצפון לשם קדשים קלים לירצו מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשי קדשים נינהו דאי קדשים קלים בדרום הוה עביד להו אימור דאמר רחמנא אף בדרום ולא בצפון מי אמר [ז] דתנן [א] שחיטתן בכל מקום בעזרה קדשים קלים ששחטן בדרום לשם קדשי קדשים לירצו מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשים קלים נינהו דאי קדשי קדשים בצפון הוה עביד להו אמרי קדשי קדשים נינהו ומיעבר הוא דעבר ושחט להו בדרום [ח] אי הכי מחבת לשם מרחשת נמי [ט] האי דקא קמיץ לה למרחשת אמר האי במרחשת נדר והא דמייתי לה במחבת דמרחשת היא ומעבר הוא דעבר ואתייה במחבת התם כי נמי במרחשת נדר כי מייתי לה במחבת מחבת הויא כדתנן [י] האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת מה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא ודילמא [כ] אמר זו להביא במחבת והביא במרחשת כדתנן [כא] זו להביא במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת הרי זו פסולה דרבנן ה"נ לר"ש כיון דאמר ר"ש אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא ולא כלום הוא ולא שנא אמר זו ולא שנא אמר עלי [כב] אלא מעתה עולה ששחט לשם חטאת תרצה [כג] דהאי זכר והאי נקבה [כד] כיון דאיכא שעיר נשיא דזכר הוא לא ידיע אמר לשם חטאת יחיד מאי איכא למימר ותו חטאת יחיד ששחטה לשם עולה תרצה דחטאת נקבה ועולה זכר מיכסיא באליה התינח היכא דאייתי כבשה אייתי שעירה מאי איכא למימר אלא [כה] בין זכרים לנקבות לאו אדעתייהו דאינשי [כו] פסח ששחטו לשם אשם לירצי דהאי בן שנה והאי בן שתים כיון דאיכא אשם נזיר ואשם מצורע לא פסיקא ליה אמר לשום אשם גזילות ולשום אשם מעילות מאי איכא למימר ותו אשם גזילות ואשם מעילות ששחטן לשום פסח לירצו דפסח בן שנה והני בן שתי שנים אלא בין בן שנה לבין בן שתי שנים לאו אדעתייהו דאינשי דאיכא [כז] בן שנה דמיחזי כבן שתים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה שעיר ששחטו לשום אשם לירצי דהאי [כח] צמר והאי שעיר אמרי דיכרא אוכמא הוא עגל ופר ששחטן לשום פסח ואשם לירצו

מיצה דמה בכל מקום במזבח בשירה. מע"ג דכתיב בה יסוד כלכתיב (ויקרא ה) ימלא מן יסוד המזבח המרינן בפרק חטאת העוף (זבחים דף סה: ופס) דמיצוי לא מעכב אפי' לא מילה כלל ופלוגתא היא בפ"ב דמעילה (דף מ:): **חטאת** העוף שהוה דמה. לפי שהתחיל להקשות ממיצוי והזאה מקשה כמו כן עתה אבל כמו כן (עתה) היה יכול להקשות ממליקת חטאת שמלקה למטה לשם עולה דמליקת עולת העוף למעלה כדאמרי' בזבחים בפרק קדשי קדשים (דף סה. ופס) מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה: **דאי** קדשים קלים בדרום הוה עביד להו. ס"ד משום דלא ליתי למיטעי ואומר שהם קדשי קדשים:

ומיעבר הוא דעבר ושחטינהו בדרום. הא דלא מפני הכי לעיל גבי קוביא דחטאת העוף שהוה דמה למטה לשם עולת העוף פי' בקוביטרא משום דאיכא תרתי ולא טעי שיעשה הזאה ולמטה ולפיכוסו קשה דא"כ תקשי לו מחטאת בהמה [ד] לשם עולה דאיכא תרתי שיעוי כדפריש"גא לעיל ונראה דהשאת מחר בו משיעוי דלעיל דלזבחים ולא לעופות דאכולהו איכא לשויי דאמרי' מיעבר עבר:

אלמא קביעותא דמנא לאו כלום הוא. וכפרק בתרא (לקמן דף קד:) תנן פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא חטאתן ומוקי לה בגמרא כר"ש והיכי אתיא כוותיה דר"ש הא לר"ש אפי' פירש מחבת והביא מרחשת יצא ושמא התם בצא לצאת ידי שמים ואי נמי כגון דאיכא חדא מ) דמייתי וקאמר אם זו נדרתי הרא לנדרי ואם לאו הרא נדבה: **לא** שנא אמר עלי ולא שנא אמר זו. הקשה הרב ר' יצחק בן הר"ר מאיר תינח מחבת לשם מרחשת אגא חריבה לשם בלולה אמרי הא בלולה היא ומיעבר הוא דעבר ועביד לה חריבה וכן בלולה לשם חריבה ויש לומר דבהא לא טעי אינשי שיעשה חריבה בלולה ובלולה חריבה ועוד י"ל [מז] דאיתא בלאו הכי בין ל"ד מנחה קדושה בלא שמן בין ל"ד אין מנחה קדושה בלא שמן לקמן ל"ע: **כיון דאיכא** שעיר נשיא. ואם עולה זו אינו אמרי שעיר נשיא הוא דכתמרינן בסמוך אמרי דיכרא אוכמא הוא:

אמר לשם אשם גזילות לשם אשם מעילות מאי איכא למימר. וא"ת אכתי אמרי' דלי עבר עבר ומייתי ליה בן שנה דהאמר במתניתא בפרק אלו קדשים (דף יט:) אשם בן שנה והביאו בן שתים בן שתים בן שנה הביאו בן שתי שנים אגא עלו לשם חובה ויש לומר דרבי שמעון לטעמיה דאמר התם כל עצמה אינה קדושה: **דהאי** צמר והאי שעיר. אמר לגן כדכתיב (ישעיה ו) אם יאדימו כתולע כצמר יהיו שעיר

אמרי. אינגא ולאי חטאת היא והך מיצוי דבתר הזאה הוא והאי דקעביד לה למעלה הא קאמר וכו': **הכי נמי.** דולאי מודה ר"ש בה לכשהיה: **ולא לעופות.** דולאי לעופות דומין דעופות עלו לשם חובה כגון חטאת העוף שהוה דמה למטה לשם עולת העוף:

אימר דאמר רחמנא אף בדרום. דלא קבע להו לפון כדקבע לחטאת ואשם ועולה דכתיב בעולה על ירך המזבח לפונה (ויקרא ו) וכתיב בחטאת במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת (שם ז) וכן באשם [ז] (שם ז): **ו) והא דקא קמיץ לה במרחשת.** כלומר לשם מרחשת: **מחבת הויא.** ומידע ידעי דמחבת: הכי גרסינן **ודילמא זו אמר.** כלומר אכתי לא מיינכרא דסברי קוביטא קאמר לשום מרחשת נדר ומיעבר עבר ואתייה במחבת ודקא אמרת כיון דאתייה במחבת מחבת הויא אכתי לאמיר לא היא דדילמא מנחה זו אביא במרחשת אמר דתו לא מצי לשנויה למחבת [ח]: **לרבנן.** דאמרי [ט] ה"ז פסולה הכי נמי דאיכא לאמיר ולמיפרך הכי ואנן כרבי [י] שמעון קמייתי ור"ש אומר אתם האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא לאו כלום היא: **לא שנא אמר עלי ולא שנא אמר ה".** הילכך כי אתייה במחבת מחבת הויא וכי קמץ לה לשום מרחשת מחבת דמיינכרא הויא אגא גבי זבחים איכא לאמיר מיעבר עבר ושחטינהו בדרום. ואי קשיא גבי חטאת העוף לישני ליה הכי דסברי עולת העוף הוא ומיעבר עבר הא ליכא למיפרך דתרי איסורי לא מחזקינן ליה חדא דעביד ליה הזאה ועוד דקא עביד ליה למטה: עולה זכר וחטאת נקבה: **אמר רבינא שנתנה לשם יחיד מאי איכא למימר.** הא ודאי יליפינן דחטאת יחיד נקבה היא כשבה או שעירה: **ותו דחטאת יחיד.** נקבה היא והביא נקבה לעזרה ושחטה לשם עולה מאי איכא למימר: **מיכסיא.** נקבות דרחל באליה בזנבה ולא ידיעה: **שעירה.** דאין לה זנב מאי איכא למימר: **כ) אשם גזילות.** דכתיב בוקרא והשיב את הגזילה אשר גזל וגו' ואת אשמו יביא וגו' (ויקרא ה) ואשם [י] מעילות בני ב' שנים ניהו דכתיב בהו איל (שם): **אשם נזיר ומצורע.** כתיב בהו כבש [יא] וכל כבש בן שנה הוא [יא] במסכת פרה (פ"ל מ"ג): **ותו אשם גזילות ומעילות.** דאיתנהו בדייהו בני ב' שנים ושחטן לשם פסח לירצו: אשם איתו בא אגא מן הכבשים [יב]: **דהאי נמר.** אשם. כבשים יש [יג] לו אמר ושעיר אין לו אמר אגא שעיר בעגלא ודכר גלוי לכל הוא: **אמרי דיכרא אוכמא הוא.** סברי אינו אחור הוא. ולהכי נקט אוכמא דסתם שעירים אחוריים הן: **עגל ופר.** חטאת כגון פר כהן משיח ששחטן לשם פסח ואשם

מאי. אינגא ולאי חטאת היא והך מיצוי דבתר הזאה הוא והאי דקעביד לה למעלה הא קאמר וכו': **הכי נמי.** דולאי מודה ר"ש בה לכשהיה: **ולא לעופות.** דולאי לעופות דומין דעופות עלו לשם חובה כגון חטאת העוף שהוה דמה למטה לשם עולת העוף:

אימר דאמר רחמנא אף בדרום. דלא קבע להו לפון כדקבע לחטאת ואשם ועולה דכתיב בעולה על ירך המזבח לפונה (ויקרא ו) וכתיב בחטאת במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת (שם ז) וכן באשם [ז] (שם ז): **ו) והא דקא קמיץ לה במרחשת.** כלומר לשם מרחשת: **מחבת הויא.** ומידע ידעי דמחבת: הכי גרסינן **ודילמא זו אמר.** כלומר אכתי לא מיינכרא דסברי קוביטא קאמר לשום מרחשת נדר ומיעבר עבר ואתייה במחבת ודקא אמרת כיון דאתייה במחבת מחבת הויא אכתי לאמיר לא היא דדילמא מנחה זו אביא במרחשת אמר דתו לא מצי לשנויה למחבת [ח]: **לרבנן.** דאמרי [ט] ה"ז פסולה הכי נמי דאיכא לאמיר ולמיפרך הכי ואנן כרבי [י] שמעון קמייתי ור"ש אומר אתם האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא לאו כלום היא: **לא שנא אמר עלי ולא שנא אמר ה".** הילכך כי אתייה במחבת מחבת הויא וכי קמץ לה לשום מרחשת מחבת דמיינכרא הויא אגא גבי זבחים איכא לאמיר מיעבר עבר ושחטינהו בדרום. ואי קשיא גבי חטאת העוף לישני ליה הכי דסברי עולת העוף הוא ומיעבר עבר הא ליכא למיפרך דתרי איסורי לא מחזקינן ליה חדא דעביד ליה הזאה ועוד דקא עביד ליה למטה: עולה זכר וחטאת נקבה: **אמר רבינא שנתנה לשם יחיד מאי איכא למימר.** הא ודאי יליפינן דחטאת יחיד נקבה היא כשבה או שעירה: **ותו דחטאת יחיד.** נקבה היא והביא נקבה לעזרה ושחטה לשם עולה מאי איכא למימר: **מיכסיא.** נקבות דרחל באליה בזנבה ולא ידיעה: **שעירה.** דאין לה זנב מאי איכא למימר: **כ) אשם גזילות.** דכתיב בוקרא והשיב את הגזילה אשר גזל וגו' ואת אשמו יביא וגו' (ויקרא ה) ואשם [י] מעילות בני ב' שנים ניהו דכתיב בהו איל (שם): **אשם נזיר ומצורע.** כתיב בהו כבש [יא] וכל כבש בן שנה הוא [יא] במסכת פרה (פ"ל מ"ג): **ותו אשם גזילות ומעילות.** דאיתנהו בדייהו בני ב' שנים ושחטן לשם פסח לירצו: אשם איתו בא אגא מן הכבשים [יב]: **דהאי נמר.** אשם. כבשים יש [יג] לו אמר ושעיר אין לו אמר אגא שעיר בעגלא ודכר גלוי לכל הוא: **אמרי דיכרא אוכמא הוא.** סברי אינו אחור הוא. ולהכי נקט אוכמא דסתם שעירים אחוריים הן: **עגל ופר.** חטאת כגון פר כהן משיח ששחטן לשם פסח ואשם

**אמרי דילמא מיצוי דבתר הזאה הוא דאמר מר מיצה דמה בכל מקום במזבח בשירה חטאת העוף שהוה דמה למטה לשם עולת העוף תרצה דמעשיה מוכיחין עליה דחטאת עוף היא דאי עולת העוף היא למעלה הוה עביד לה ומיצוי הוה עביד ליה ה"נ [ו] אלא לפי שאין המנחות דומות לזבחים קאמר לזבחים ולא לעופות: קדשי קדשים ששחטן בצפון לשם קדשים קלים לירצו מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשי קדשים נינהו דאי קדשים קלים בדרום הוה עביד להו אימור דאמר רחמנא אף בדרום ולא בצפון מי אמר [ז] דתנן [א] שחיטתן בכל מקום בעזרה קדשים קלים ששחטן בדרום לשם קדשי קדשים לירצו מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשים קלים נינהו דאי קדשי קדשים בצפון הוה עביד להו אמרי קדשי קדשים נינהו ומיעבר הוא דעבר ושחט להו בדרום [ח] אי הכי מחבת לשם מרחשת נמי [ט] האי דקא קמיץ לה למרחשת אמר האי במרחשת נדר והא דמייתי לה במחבת דמרחשת היא ומעבר הוא דעבר ואתייה במחבת התם כי נמי במרחשת נדר כי מייתי לה במחבת מחבת הויא כדתנן [י] האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת מה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא ודילמא [כ] אמר זו להביא במחבת והביא במרחשת כדתנן [כא] זו להביא במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת הרי זו פסולה דרבנן ה"נ לר"ש כיון דאמר ר"ש אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא ולא כלום הוא ולא שנא אמר זו ולא שנא אמר עלי [כב] אלא מעתה עולה ששחט לשם חטאת תרצה [כג] דהאי זכר והאי נקבה [כד] כיון דאיכא שעיר נשיא דזכר הוא לא ידיע אמר לשם חטאת יחיד מאי איכא למימר ותו חטאת יחיד ששחטה לשם עולה תרצה דחטאת נקבה ועולה זכר מיכסיא באליה התינח היכא דאייתי כבשה אייתי שעירה מאי איכא למימר אלא [כה] בין זכרים לנקבות לאו אדעתייהו דאינשי [כו] פסח ששחטו לשם אשם לירצי דהאי בן שנה והאי בן שתים כיון דאיכא אשם נזיר ואשם מצורע לא פסיקא ליה אמר לשום אשם גזילות ולשום אשם מעילות מאי איכא למימר ותו אשם גזילות ואשם מעילות ששחטן לשום פסח לירצו דפסח בן שנה והני בן שתי שנים אלא בין בן שנה לבין בן שתי שנים לאו אדעתייהו דאינשי דאיכא [כז] בן שנה דמיחזי כבן שתים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה שעיר ששחטו לשום אשם לירצי דהאי [כח] צמר והאי שעיר אמרי דיכרא אוכמא הוא עגל ופר ששחטן לשום פסח ואשם לירצו

מיצה דמה בכל מקום במזבח בשירה. מע"ג דכתיב בה יסוד כלכתיב (ויקרא ה) ימלא מן יסוד המזבח המרינן בפרק חטאת העוף (זבחים דף סה: ופס) דמיצוי לא מעכב אפי' לא מילה כלל ופלוגתא היא בפ"ב דמעילה (דף מ:): **חטאת** העוף שהוה דמה. לפי שהתחיל להקשות ממיצוי והזאה מקשה כמו כן עתה אבל כמו כן (עתה) היה יכול להקשות ממליקת חטאת שמלקה למטה לשם עולה דמליקת עולת העוף למעלה כדאמרי' בזבחים בפרק קדשי קדשים (דף סה. ופס) מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה: **דאי** קדשים קלים בדרום הוה עביד להו. ס"ד משום דלא ליתי למיטעי ואומר שהם קדשי קדשים:

ומיעבר הוא דעבר ושחטינהו בדרום. הא דלא מפני הכי לעיל גבי קוביא דחטאת העוף שהוה דמה למטה לשם עולת העוף פי' בקוביטרא משום דאיכא תרתי ולא טעי שיעשה הזאה ולמטה ולפיכוסו קשה דא"כ תקשי לו מחטאת בהמה [ד] לשם עולה דאיכא תרתי שיעוי כדפריש"גא לעיל ונראה דהשאת מחר בו משיעוי דלעיל דלזבחים ולא לעופות דאכולהו איכא לשויי דאמרי' מיעבר עבר:

אלמא קביעותא דמנא לאו כלום הוא. וכפרק בתרא (לקמן דף קד:) תנן פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא חטאתן ומוקי לה בגמרא כר"ש והיכי אתיא כוותיה דר"ש הא לר"ש אפי' פירש מחבת והביא מרחשת יצא ושמא התם בצא לצאת ידי שמים ואי נמי כגון דאיכא חדא מ) דמייתי וקאמר אם זו נדרתי הרא לנדרי ואם לאו הרא נדבה: **לא** שנא אמר עלי ולא שנא אמר זו. הקשה הרב ר' יצחק בן הר"ר מאיר תינח מחבת לשם מרחשת אגא חריבה לשם בלולה אמרי הא בלולה היא ומיעבר הוא דעבר ועביד לה חריבה וכן בלולה לשם חריבה ויש לומר דבהא לא טעי אינשי שיעשה חריבה בלולה ובלולה חריבה ועוד י"ל [מז] דאיתא בלאו הכי בין ל"ד מנחה קדושה בלא שמן בין ל"ד אין מנחה קדושה בלא שמן לקמן ל"ע: **כיון דאיכא** שעיר נשיא. ואם עולה זו אינו אמרי שעיר נשיא הוא דכתמרינן בסמוך אמרי דיכרא אוכמא הוא:

אמר לשם אשם גזילות לשם אשם מעילות מאי איכא למימר. וא"ת אכתי אמרי' דלי עבר עבר ומייתי ליה בן שנה דהאמר במתניתא בפרק אלו קדשים (דף יט:) אשם בן שנה והביאו בן שתים בן שתים בן שנה הביאו בן שתי שנים אגא עלו לשם חובה ויש לומר דרבי שמעון לטעמיה דאמר התם כל עצמה אינה קדושה: **דהאי** צמר והאי שעיר. אמר לגן כדכתיב (ישעיה ו) אם יאדימו כתולע כצמר יהיו שעיר

שיטה מקובצת

א) אי הכי מחבת לשם מרחשת נמי אמר האי במרחשת נדר והאי דקא קמיץ לה לשם מרחשת דמרחשת היא ומעבר הוא דעבר ואתייה במחבת: **ב)** ודילמא זו אמר כדתנן זו להביא: **ג)** תיבות אלא מעתה נמחק: **ד)** דהאי זכר והאי נקבה. לא מצי לשנויי מעבר כו' דבהא לא טעו אינשי: **ה)** פסח ששחטו לשם אשם בן שנה הביאו בן שתים. לא משני כדלעיל אמרי האי אשם והא דמביא בן שנה מעבר כו' ר"ל דבין שנה לשתי שנים לא טעו אינשי א"נ י"ל דר"ש לטעמיה דאמר בפ"ג דתמורה אשם בן שנה הביא בן שתי שנים או בן שתי שנים והביא בן שנה ר"ש אומר כל עצמה אינה קדושה: **ו)** צמר והאי שעיר. עיין תוס' זבחים דף עה ע"ב ד"ה דהאי צמר והאי שעיר: **ז)** וכן באשם. דכתיב במקום אשר ישחטו את העולה וגו': **ח)** למחבת. והא דקמץ לשם מרחשת שפיר קמץ: **ט)** דאמרי. בפ' המנחות הנסכים הרי זה: **י)** ואשם גזילות ואשם מעילות בני: **יא)** במס' פרה. כבשים בני שנה ואילים בני שתים וכולם מינם ליום: **יב)** הכבשים. או מן האילים: **יג)** יש להם צמר: **יד)** לשם עולה. כמו כן מצינו לאשכוחי א) תרתי שיגויי חדא דעשאן בדרום וחדא דעביד למעלה לשם עולה דהא הוה ליה למישחטיה בצפון למטה ויש דוחין דהא ליכא תרי שיגויים בבת אחת אבל מ"מ קשה ממתן דם גופיה דאיכא תרתי שיגויים בבת אחת דחטאת בהמה למעלה ובאצבע וי"ל דאה"נ והשתא חחזר בו משיגויי דלעיל דהוה כמו אלא דאם דלא קאמר אלא דאין דרך התלמוד לומר אלא רק כשיש אמורא בינתים תו"ח: **טו)** אלמא קביעותא דמנא כו' פירוש מה שאדם קובע מנא בפה אין זה קביעות כי הכלי יקבע כשהמנחה בתוכו דקשה הרי"ם תינח כו' ד"ל כו' [עיין תוס' ד"ה ל"ש] ע"ל (אפי') [דאם] אמר לשם בלולה כי עביד לה נמי חריבה לאו כלום הוא דאמרי' התם השמן והסלת והלבונה אינן קדושות זו בלא זו וא"כ לא אמרי דקא עבר לאחרי חולין בעזרה. מיהו איפכא קשה בלולה לשם חריבה מאי מעשיה מוכיחין איכא הא אמרי' חריבה נדר ומעבר הוא דקא עבר ועביד לה בלולה הההוא לא הוי חולין לכך ניחא טפי כתירוץ ראשון מיהו מעשה חריבה לשם חריבה

אמרי. אינגא ולאי חטאת היא והך מיצוי דבתר הזאה הוא והאי דקעביד לה למעלה הא קאמר וכו': **הכי נמי.** דולאי מודה ר"ש בה לכשהיה: **ולא לעופות.** דולאי לעופות דומין דעופות עלו לשם חובה כגון חטאת העוף שהוה דמה למטה לשם עולת העוף:

אימר דאמר רחמנא אף בדרום. דלא קבע להו לפון כדקבע לחטאת ואשם ועולה דכתיב בעולה על ירך המזבח לפונה (ויקרא ו) וכתיב בחטאת במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת (שם ז) וכן באשם [ז] (שם ז): **ו) והא דקא קמיץ לה במרחשת.** כלומר לשם מרחשת: **מחבת הויא.** ומידע ידעי דמחבת: הכי גרסינן **ודילמא זו אמר.** כלומר אכתי לא מיינכרא דסברי קוביטא קאמר לשום מרחשת נדר ומיעבר עבר ואתייה במחבת ודקא אמרת כיון דאתייה במחבת מחבת הויא אכתי לאמיר לא היא דדילמא מנחה זו אביא במרחשת אמר דתו לא מצי לשנויה למחבת [ח]: **לרבנן.** דאמרי [ט] ה"ז פסולה הכי נמי דאיכא לאמיר ולמיפרך הכי ואנן כרבי [י] שמעון קמייתי ור"ש אומר אתם האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא לאו כלום היא: **לא שנא אמר עלי ולא שנא אמר ה".** הילכך כי אתייה במחבת מחבת הויא וכי קמץ לה לשום מרחשת מחבת דמיינכרא הויא אגא גבי זבחים איכא לאמיר מיעבר עבר ושחטינהו בדרום. ואי קשיא גבי חטאת העוף לישני ליה הכי דסברי עולת העוף הוא ומיעבר עבר הא ליכא למיפרך דתרי איסורי לא מחזקינן ליה חדא דעביד ליה הזאה ועוד דקא עביד ליה למטה: עולה זכר וחטאת נקבה: **אמר רבינא שנתנה לשם יחיד מאי איכא למימר.** הא ודאי יליפינן דחטאת יחיד נקבה היא כשבה או שעירה: **ותו דחטאת יחיד.** נקבה היא והביא נקבה לעזרה ושחטה לשם עולה מאי איכא למימר: **מיכסיא.** נקבות דרחל באליה בזנבה ולא ידיעה: **שעירה.** דאין לה זנב מאי איכא למימר: **כ) אשם גזילות.** דכתיב בוקרא והשיב את הגזילה אשר גזל וגו' ואת אשמו יביא וגו' (ויקרא ה) ואשם [י] מעילות בני ב' שנים ניהו דכתיב בהו איל (שם): **אשם נזיר ומצורע.** כתיב בהו כבש [יא] וכל כבש בן שנה הוא [יא] במסכת פרה (פ"ל מ"ג): **ותו אשם גזילות ומעילות.** דאיתנהו בדייהו בני ב' שנים ושחטן לשם פסח לירצו: אשם איתו בא אגא מן הכבשים [יב]: **דהאי נמר.** אשם. כבשים יש [יג] לו אמר ושעיר אין לו אמר אגא שעיר בעגלא ודכר גלוי לכל הוא: **אמרי דיכרא אוכמא הוא.** סברי אינו אחור הוא. ולהכי נקט אוכמא דסתם שעירים אחוריים הן: **עגל ופר.** חטאת כגון פר כהן משיח ששחטן לשם פסח ואשם

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הל"ב:

ה ב ג מיי' פי"ז מהל' מעה"ק הל"ב:

מוסף רש"י

דילמא מיצוי דבתר הזאה הוא. סחטאת מעוגה מיצוי אחר הזאה כדכתיב והנאפר בדם יזלה (ויקרא ה) שמקיף הגוף למזבח דזיזקן בית מליקתו בקול והדם מתמלא ויורק (זבחים סד.). מיצה דמה בכל מקום במזבח בשירה. כדמפרש טעמא דמיצוי בחטאת העוף לא עבודה היא ליפסל בציעוי שפיטין עקר המיצוי לגמרי שהזה ולא מילה כמיה, כדאמרן בפיהו מקומן (שם נב.) והנאפר יזלה שליו נשאר לא יזלה אלמא אינא דליף מהאי קרא דלא מעכב (שם). שחיטתן בכל מקום בעזרה. לף בדרום (זבחים נה.). מה שהביא הביא. לאומר לא לשם נדרו הביאה אלא נדבה אחרת היא (להלן קב.). זו להביא במחבת. שהיה עשרון אלא מונח לפניו ואמר זו להביא במחבת וכו' (שם). הרי זו פסולה. דקבעה לה שהחיבר בה ואין יכול לעשותה לכלי אחר (שם). אמר ר"ש אף ידי נדרו יצא. לפולה מתניתין פליג דקסבר קביעותא דמנא לאו כלום הוא (שם). אשם נזיר ואשם מצורע. בלאשם מיר ובאשם מלוע כבש כתיב ומתם כבש בן שנה הוא. (זבחים נה.). שעיר. אין לו אמר אלא שעיר אבל אשם איל הוא ויש לו אמר (שם).

רבינו גרשום

מאור הגולה

(מכ"י פושה מקובצת)

אמרי דילמא. חטאת היא כדקאמר והאי דעבד ליה מיצוי למעלה דכבר עשה לה הזאה למטה כדינה ומיצוי חטאת כשר אפי' למעלה דאמר מר במס' זבחים מיצה דמה בכל מקום במזבח בשירה משום דכתיב והנשאר בדם יצמה אל יסוד המזבח אי איכא שיריים בדם אחר שהזה יצמה ואי ליכא לא מעכבי וכי היכי דלא מעכבי כפרה הכי נמי כי איתנהו כשריין בכל מקום הילכך לא מיינכרא: ומיצוי הוה עביד לה. בעולה ולא הזאה: הכי נמי. דלר"ש הכא מיינכרא מילתא אבל ר"ש לא אמר שאין המנחה דומה לעופות שאין דומה לזבחים קאמר: ומקשי ליה מזבחים קדשי קדשים ששחטן כו': אף בדרום. דכתיב אל פתח אהל מועד דמשמע בכל מקום בעזרה: התינח היכא דאייתי כשבה. לחטאת יחיד ושחט לשם עולה דלא מיינכרא מילתא דלכשבה יש לה זנב ארוך ומכסה הנקבות ולא מיינכרא מילתא אלא שעירת חטאת יחיד זנבה קצר ואין מכסה הנקבות: לאו אדעתייהו דאינשי. למחזי הי זכר והי נקבה ולא מוכחא מילתא: לא פסיקא ליה. דלשם אשם זקן בן שתי שנים שוחטו אלא לשון אשם שוחטו דאיכא אשם בן

ו א מיי' פט"ו מע' פסוה"מ הלכה ו:

שיטה מקובצת

פ) ומאי זבחים. דקאמר שאין המנחה דומה לזבחים רוב זבחים דעלמא קאמר ולא כי האי. הרגמ"ה: ב) מנחה. לשם מנחה: ג) לשם זבח מנחה לשם מנחה וזאת תורת עיין תוס' ד"ה מנחת חוטא דף ס ע"א וע"ב: ד) עיין בהשמטות וסוף המסכת: ה) לכולן קבלה אחת לכולן וזריקה אחת לכולן: ו) חטאת חלב. עיין זבחים דף ט ע"ב ושם בתוס' דף ה ע"א: ז) ותרצה. דרחמנא אמר וזאת: ח) לרבנן. אמר רבא חטאת: ט) פסולה. דהני עולות נינהו. דאין חטאת מצורע ונזיר באין לכפרה כי אם להתיר נזיר ביין ומצורע בקדשים והוי כמו עולות שאינן באות אלא לדורון ודמי לשוחט חטאת לשם עולה דפסול ל"א דהוי עולות בהדייהו פי' נזיר ומצורע מביאין עולות עם החטאת ואיכא למגז אי מכשרינן חטאת חלב לשם חטאת נזיר ומצורע אתו לתכשיר נמי חטאת לשם עולה ולשון שני לא נחירא דמגלן דאיכא למגזר האי גזירה טפי לרבנן מלר"ש ושני הלשונות פי' אותם בקונטרס: י) במנא. עיין תוס' לקמן דף סג ע"א: יא) במנחה. דפסלא בה מחשבה קא מחשב. גליון. כגון אם חשב לאוכלה חוץ לזמנה וחוץ למקומה. הרגמ"ה: יב) דמחשבה דלא מינכרא היא ותיפסל. במנא קא מחשב ומחשבה במנא לא פסלה: יג) אחת לכולן קבלה אחת לכולן זריקה אחת לכולן: יד) לשם בלולה בעלמא אי הכי לשם שלמים נמי לשם שלמים בעלמא: טו) תנא מפני שמעשיה: טו) דלא מינכרא. הוא שיהיו כן: יז) המנחה. האי לא מינכרא: יח) אינו כן. כיון דאמרי' מחשבה דלא מינכרא שהוא שקר לא חמירא ממחשבה דמינכרא מאי אבל בזבחים כמו דמשמע: יט) דעלו. דמחשבה: כ) היא ה"ק אבל בזבחים אינו כן דהתם לא עלו אשחוטין עולה לשם שלמים אע"ג דמחשבה דלא מינכרא שהיא שקר היא דהא והד"א: כא) תורת. אמר רבא וחי' הא נמחק: כב) כשרה. דלא עקר מניה שם חטאת ולא עלתה: כג) עולות נינהו. דאיכא עולות בהדייהו ואיכא למיחש שלא יאמרו (לשם) עולות נינהו א) דאין באין עיקר על חטא אלא להכשיר ולא תשיב חטאת ואית דמפרשי: כד) הוא. דתינח חטאת: כה) מרחשת. דאמר הכי הרינו קומץ מחבת לשם מרחשת סתם לא פירש מנחה: כו) דהא. דמעשיה מוכיחין: כז) קאמרינן דאע"פ: כח) למימר. דתיפסל דמחשבה דלא: כט) טעמא אומר עלו הא ודאי מחשב במנחה דהא: ל) קומץ. לשם בילה לשם ד"א בלול: לא) קאמר. עולה זו שאני שוחט: לב) לעבור על דת עבודה: לג) פסלא. ולא הגלריה: לד) דפסלה. כגון מנחה לשם זבח מבניא לר' אושעיא ב). משום קדושא: לה) מפרש טעם: לו) לא מינכרא. גליון ומפרש השר מקוצי דכל מינכרא דכולא שמעתתא ר"ל ההכשר מינכרא וה"ק לא מינכרא ההכשר אלא מינכרא הפסול והיה לנו לפוסלו משום דלא לימרו מותר לשנות בקדשים אי לאו זאת תורת והא דקאמר במתניתין שאין המנחות אע"פ קאמר לפי שיטה זו ע"כ: לז) אע"ג דברש"י פ' דם חטאת תנא ליה בסתם משנה גבי דם חטאת שניתן על הבגד טענן כיבוס דרשינן תורה אחת לכל החטאות משמע דליכא מאן דפליג: גליון. והרי"ר יוסף בכור שור אומר דגרסינן בכל הספרים לרבנן אמר רבא חטאת כו' וה"פ לרבנן דלית להו זאת תורת הכי איתא דאם שחט חטאת חלב לשם חטאת דם

כאן בקומץ מנחה לשם זבח. בתנס נקט רבא עניין זה דלא אייריי ביה בשום דוכתא דתירוץ זה עצמו שמחלק משום דכתיב זאת תורת המנחה היה יכול לתרץ כמו שתירץ רבה כאן בשיעוי קודש כאן בשיעוי בעלים בשיעוי קודש כשר משום דתורה אחת לכל המנחות ושמא לפיכך שינה לשונו של רבה דהוה משמע אם היה אומר כאן בשיעוי קודש בשיעוי קודש כשר אפי' במנחה לשם זבח ועוד יש לומר דדייק ליישנא דברייתא דמשמע ליה קמלה שלא לשמה פסולה בשיעוי קודש ולקמן דקאמר טולהו כרבה לא אמרי ולא מפרש לה[לח] טעמא זה [פ] ניחא לו למימר טעם השוה לכל האמוראים:

אע"ג דמחשבה דלא מינכרא היא ותיפסל. הרבה יש לתמוה למה שינה לשונו מלישנא דלעיל ברישא שמעתא דמה שקורא לעיל מינכרא קורא הכא [לו] לא מינכרא ותך פירושא לתרוייהו דמינכרא היינו שיכול שמחשבתו שקר ולא מינכרא דהכא היינו דאין ניכר שיהא כמו שהוא מחשב אלא אדרבה ניכר שאינו כמו שהוא מחשב ושמא שינה הלשון לפי שהוא כמו נתינת טעם דתיפסל לפיכך ניחא ליה למינקט הכא ולעיל על פסול לשון לא מינכרא ובסוף שמעתא דקאמר טולהו כרבה לא אמרי אדרבה מחשבה דמינכרא פסל דתמנא מסוס דקתי פסולה לשון מינכרא על פסול: **לר"ש** ה"נ. משמע דרבנן לא דרשי זאת תורת החטאת אע"ג [לז] דנפ' דם חטאת (זבחים ד' נב.). גבי דם חטאת שניתן על הבגד טענן כיבוס דרשינן תורה אחת לכל חטאות לר"ש [ג] ה"נ [ד] לרבנן [ה] הא [ו] אמר [רבא] חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשום חטאת עבודת כוכבים לשום חטאת נזיר לשום חטאת מצורע תהא כשירה ותרצה [ז] דאמר רחמנא [2] וזאת תורת החטאת [3] תורה אחת לכל חטאות לר"ש [ג] ה"נ [ד] לרבנן [ה] הא [ו] אמר [רבא] חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשום חטאת עבודת כוכבים כשירה לשם חטאת נזיר לשום חטאת] מצורע פסולה [ט] [י] דהני עולות בהדייהו נינהו רב [יא] אחא בריה דרבא מתני ליה לבולהו [א] לפסולא ושחט אותה לחטאת לשם אותו חטאת רב אשי אמר ל"ק כאן בקומץ [יב] (מנחת) מחבת לשום מרחשת כאן בקומץ מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת (מנחת) מחבת לשום מרחשת [יג] [4] במנא קא מחשב ומחשבה במנא לא פסלה מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת [יד] במנחה דפסלה בה מחשבה קא מחשב והא תנא מפני שמעשיה מוכיחין עליה קאמר הכי קאמר אע"ג [טו] דמחשבה [יז] מינכר היא תיפסל ומאי אבל בזבחים אינו כן אע"ג דשחיטה אחת לכולן [יח] זריקה אחת לכולן קבלה אחת לכולן בזביחה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי חברה משום בלולה אמאי אמר ר"ש א"ל לשום [יט] בילה בעלמא אי הכי לשום שלמים נמי לשום שלמים בעלמא הכי השתא התם זבח גופה איקרי שלמים דכתיב [3] המקריב את דם השלמים הזורק את דם השלמים הכא מנחה גופה מי איקרי בלולה [4] וכל מנחה בלולה בשמן כתיב בלולה בשמן איקרי בלולה סתמא לא איקרי כולהו כרבה לא אמרי דאדרבה מחשבה דמינכרא פסל דתמנא כרבא לא אמרי וזאת תורת לא משמע להו כרב אשי לא אמרי משום קושיא דרב אחא בריה דרבא מילתא דפשיטא ליה לרבה להאי גיסא ולרבא להאי גיסא מיבעיא ליה לרב הושעיא דבעי רב הושעיא ואמרי לה בעא מיניה רב הושעיא מרבי אסי מנחה לשום זבח מה

[ט] ומאי זבחים רוב זבחים רבא אמר ל"ק כאן בקומץ מנחה [ג] לשום מנחה כאן בקומץ מנחה [ג] לשום זבח מנחה לשום מנחה [1] וזאת תורת המנחה [ה] תורה אחת לכל המנחות מנחה לשום זבח וזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב והא [ד] תנא מפני שמעשיה מוכיחין עליה קאמר הכי קאמר אע"ג דמחשבה דלא מינכרא היא ותיפסל וזאת תורת המנחה תורה אחת לכל המנחות ומאי אבל בזבחים אינו כן אע"ג דשחיטה אחת לכולן [ה] וזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב אלא מעתה [ו] חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשום חטאת עבודת כוכבים לשום חטאת נזיר לשום חטאת מצורע תהא כשירה ותרצה [ז] דאמר רחמנא [2] וזאת תורת החטאת [3] תורה אחת לכל חטאות לר"ש [ג] ה"נ [ד] לרבנן [ה] הא [ו] אמר [רבא] חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשום חטאת עבודת כוכבים כשירה לשם חטאת נזיר לשום חטאת] מצורע פסולה [ט] [י] דהני עולות בהדייהו נינהו רב [יא] אחא בריה דרבא מתני ליה לבולהו [א] לפסולא ושחט אותה לחטאת לשם אותו חטאת רב אשי אמר ל"ק כאן בקומץ [יב] (מנחת) מחבת לשום מרחשת כאן בקומץ מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת (מנחת) מחבת לשום מרחשת [יג] [4] במנא קא מחשב ומחשבה במנא לא פסלה מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת [יד] במנחה דפסלה בה מחשבה קא מחשב והא תנא מפני שמעשיה מוכיחין עליה קאמר הכי קאמר אע"ג [טו] דמחשבה [יז] מינכר היא תיפסל ומאי אבל בזבחים אינו כן אע"ג דשחיטה אחת לכולן [יח] זריקה אחת לכולן קבלה אחת לכולן בזביחה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי חברה משום בלולה אמאי אמר ר"ש א"ל לשום [יט] בילה בעלמא אי הכי לשום שלמים נמי לשום שלמים בעלמא הכי השתא התם זבח גופה איקרי שלמים דכתיב [3] המקריב את דם השלמים הזורק את דם השלמים הכא מנחה גופה מי איקרי בלולה [4] וכל מנחה בלולה בשמן כתיב בלולה בשמן איקרי בלולה סתמא לא איקרי כולהו כרבה לא אמרי דאדרבה מחשבה דמינכרא פסל דתמנא כרבא לא אמרי וזאת תורת לא משמע להו כרב אשי לא אמרי משום קושיא דרב אחא בריה דרבא מילתא דפשיטא ליה לרבה להאי גיסא ולרבא להאי גיסא מיבעיא ליה לרב הושעיא דבעי רב הושעיא ואמרי לה בעא מיניה רב הושעיא מרבי אסי מנחה לשום זבח מה

ר"ש. כלומר מאי טעמא [כב] עלו [כג] הא ודאי מחשבה דהא ליכא הכא מנח: **לשם בילה בעלמא.** כיון דלא אידכר בהדיא מנחה חריבה לשם מנחה בלולה דברי רוח בעלמא ניתנו כמ"ד הריני קומץ [ל] לשם ד"א (בלול): **אי סבר.** בזבחים דמודה ר"ש דלא עלו אמאי מודה כי שחיט עולה לשם שלמים תעלה לשם חובה דהכי קאמר [לא] חובה זו אינה שוחט לשם לעשות שלום בין קוני לגיני: **אדרבה מחשבה דמינכרא.** שהוא מחזיק פסל דתמנא שלא יאמרו מותר לשנות ועבעור על [לב] עבודת קרבנו: **ואם תורם לא משמע להו.** דקשיא להו וזאת תורת החטאת דלא אמכמן דאכסר ר' שמעון מטאת אחד לשם חטאת שניה: **דרב אחא.** חריבה לשם בלולה ואע"ג דשני ליה לא מיסתבר אי שניא דבלולה

מנחה לשם מנחה. מחבת לשם מרחשת עלו: **והא אנא** [טו] **מעשיה מוכיחין עליה קאמר.** הילכך מנחה לשם זבח נמי ליתכשר: **ה"ק.** אע"פ שאין המנחות דומות לזבחים דלעיל"ג דהקומץ מחבת לשם מרחשת מחבת לשם מרחשת [טו] שיהיה כן היא אלא ודאי מיכר שאינו כן דהא מעשיה מוכיחים מיכח לגמירי דתיפסל דודאי סבירא לן מחשבה הגלויה לכל שהוא מחזיק כל שכן שהיא פסולה אפילו הכי עלו דכתיב זאת תורת המנחה. [יז] הא לא מינכרא לא דמי להוה דלעיל [נ:] רבא ורב אשי סבירא להו דמחשבה הגלויה לכל שהוא מחזיק כל שכן שפוסלת והכי מתרלי לקמן אדרבה מחשבה דמינכרא שהיא שקר פסל דתמנא שמא יאמרו מותר לשנות בקרבנות: **ומאי אכל בזבחים אינו כן.** [יח] דמשמע התם דין הוא דלא עלו משום דשחיטה אחת לכולן הא כל שכן דדין הוא דעלו [יט] במחשבה דלא מינכרא שהוא [כ] שקר היא [כ]: **דהא שחיטה אחת לכולן.** ואיכא למימר דמעלה לשם חובה דהא ליכא למיגזר שמא יאמרו מותר לשנות בזבחים אפילו הכי לא עלו דזאת תורת המנחה חזא לא כתיב דלא אידכר בהדיא מנחה חריבה לשם מנחה בלולה אלא לדורון ודמי לשוחט חטאת לשם עולה דפסול ל"א דהוי עולות בהדייהו פי' נזיר ומצורע מביאין עולות עם החטאת ואיכא למגז אי מכשרינן חטאת חלב לשם חטאת נזיר ומצורע אתו לתכשיר נמי חטאת לשם עולה ולשון שני לא נחירא דמגלן דאיכא למגזר האי גזירה טפי לרבנן מלר"ש ושני הלשונות פי' אותם בקונטרס: [י] במנא. עיין תוס' לקמן דף סג ע"א: [יא] במנחה. דפסלא בה מחשבה קא מחשב. גליון. כגון אם חשב לאוכלה חוץ לזמנה וחוץ למקומה. הרגמ"ה: [יב] דמחשבה דלא מינכרא היא ותיפסל. במנא קא מחשב ומחשבה במנא לא פסלה: [יג] אחת לכולן קבלה אחת לכולן זריקה אחת לכולן: [יד] לשם בלולה בעלמא אי הכי לשם שלמים נמי לשם שלמים בעלמא: [טו] תנא מפני שמעשיה: [טו] דלא מינכרא. הוא שיהיו כן: [יז] המנחה. האי לא מינכרא: [יח] אינו כן. כיון דאמרי' מחשבה דלא מינכרא שהוא שקר לא חמירא ממחשבה דמינכרא מאי אבל בזבחים כמו דמשמע: [יט] דעלו. דמחשבה: [כ] היא ה"ק אבל בזבחים אינו כן דהתם לא עלו אשחוטין עולה לשם שלמים אע"ג דמחשבה דלא מינכרא שהיא שקר היא דהא והד"א: [כא] תורת. אמר רבא וחי' הא נמחק: [כב] כשרה. דלא עקר מניה שם חטאת ולא עלתה: [כג] עולות נינהו. דאיכא עולות בהדייהו ואיכא למיחש שלא יאמרו (לשם) עולות נינהו א) דאין באין עיקר על חטא אלא להכשיר ולא תשיב חטאת ואית דמפרשי: [כד] הוא. דתינח חטאת: [כה] מרחשת. דאמר הכי הריני קומץ מחבת לשם מרחשת סתם לא פירש מנחה: [כו] דהא. דמעשיה מוכיחין: [כז] קאמרינן דאע"פ: [כח] למימר. דתיפסל דמחשבה דלא: [כט] טעמא אומר עלו הא ודאי מחשב במנחה דהא: [ל] קומץ. לשם בילה לשם ד"א בלול: [לא] קאמר. עולה זו שאני שוחט: [לב] לעבור על דת עבודה: [לג] פסלא. ולא הגלריה: [לד] דפסלה. כגון מנחה לשם זבח מבניא לר' אושעיא ב). משום קדושא: [לה] מפרש טעם: [לו] לא מינכרא. גליון ומפרש השר מקוצי דכל מינכרא דכולא שמעתתא ר"ל ההכשר מינכרא וה"ק לא מינכרא ההכשר אלא מינכרא הפסול והיה לנו לפוסלו משום דלא לימרו מותר לשנות בקדשים אי לאו זאת תורת והא דקאמר במתניתין שאין המנחות אע"פ קאמר לפי שיטה זו ע"כ: [לז] אע"ג דברש"י פ' דם חטאת תנא ליה בסתם משנה גבי דם חטאת שניתן על הבגד טענן כיבוס דרשינן תורה אחת לכל החטאות משמע דליכא מאן דפליג: גליון. והרי"ר יוסף בכור שור אומר דגרסינן בכל הספרים לרבנן אמר רבא חטאת כו' וה"פ לרבנן דלית להו זאת תורת הכי איתא דאם שחט חטאת חלב לשם חטאת דם

[ז] (זבחים ט:), [3] (נס), [4] (נס) ג) ל"ל ה"נ דאמר כדמ' מטמא כו' ומיבמ לרבנן ממתק. ל"ק, [ד] ס"ל כי קמ"ל, [ה] שם, [1] (פרש"י ופי' מ' הגי' הכל משום לאיכא עולות ובס"י הגי' עולות ניטלו, [ו] (זבחים ט:), [ז] רש"ק מ"ז, [ח] ל"ל כמתמשבה אלל מיכר מיכח לגמירי דמיפסל דודאי סבירא לן מחשבה הגלויה לכל שהוא מחזיק כל שכן שהיא פסולה אפילו הכי עלו דכתיב זאת תורת המנחה. [יז] הא לא מינכרא לא דמי להוה דלעיל [נ:] רבא ורב אשי סבירא להו דמחשבה הגלויה לכל שהוא מחזיק כל שכן שפוסלת והכי מתרלי לקמן אדרבה מחשבה דמינכרא שהיא שקר פסל דתמנא שמא יאמרו מותר לשנות ומאי אבל בזבחים אינו כן. [יח] אע"פ שהמנחה אינה דומה לזבחים דבמנחה אע"ג דמעשיה מוכיחין ואיכא למימר [כח] דמיפסלא במחשבה דלא מינכרא כמות שהוא אומר היא אלא ודאי מיכר שאינו כך אפילו הכי כשירה היכא דלא אידכר שם מנחה ומאי אבל כו' כדפרשינן לעיל לטעמא דרבא: **תרבה לשם בלולה.** דקתני [נ:] דעלו: **אמאי אמר מנח.** כלומר מאי טעמא [כט] הא ודאי מחשבה דהא ליכא הכא מנח: **לשם בילה בעלמא.** כיון דלא אידכר בהדיא מנחה חריבה לשם מנחה בלולה דברי רוח בעלמא ניתנו כמ"ד הריני קומץ [ל] לשם ד"א (בלול): **אי סבר.** בזבחים דמודה ר"ש דלא עלו אמאי מודה כי שחיט עולה לשם שלמים תעלה לשם חובה דהכי קאמר [לא] חובה זו אינה שוחט לשם לעשות שלום בין קוני לגיני: **אדרבה מחשבה דמינכרא.** שהוא מחזיק פסל דתמנא שלא יאמרו מותר לשנות ועבעור על [לב] עבודת קרבנו: **ואם תורם לא משמע להו.** דקשיא להו וזאת תורת החטאת דלא אמכמן דאכסר ר' שמעון מטאת אחד לשם חטאת שניה: **דרב אחא.** חריבה לשם בלולה ואע"ג דשני ליה לא מיסתבר אי שניא דבלולה

תורה אור השלם

1. זֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הִקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְיָ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ז
2. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְיָ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ו יח
3. הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שוֹק הַיָּמִין לְמָנָה: ויקרא ז לג
4. וְכָל מִנְחָה בְלוּלָה בַשָּׁמֶן וְחָרֵבָה לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו: ויקרא ז י

מכאן שייך לעמוד הבא

1. זֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הִקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְיָ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ז
2. וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לְשֵׁתֵי תֹרִים אוֹ לְשְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי מִנְחַת חַטָּאת הִוא: ויקרא ה יא

ויקרא ה יא

3. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אַשְׁמוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יָצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן: במדבר ה טו
4. מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְיָ: ויקרא י יז

ויקרא י יז

5. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשְׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת: ויקרא יד לט
6. וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּבָתֵּי צָרַעַת מְמֹאֶרֶת הוּא בְּבָתֵּי טָמֵא הוּא: ויקרא יד מד
7. וְנָפַשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א
8. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶתהַ לְחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחֹט אֶת הָעֹלָה: ויקרא ד לג

גליון הש"ס

גמ' במנא קמחשב. ע"ל דף סג ע"א תוספות ד"ה לו:

מוסף רש"י

חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם כשרה. ועלמה לו עבודת כוכבים. כדנחמה נקט אע"ג דלא דמיק לשאר תטאות שהן בכנפה לו שעיה והיא אינה כשירה בכנפה אלא בשעירה (זבחים ט:).

שיטה מקובצת (המשך)

בזבחים ושחט אותה אלא ודאי רבא כרבנן אמרה ורב אחא פליג עלה דמפסיל אליבא דרבנן ודרש אותה לחטאת לשם אותה חטאת. תו"ר: [לח] לכ"ע בגון: [לט] לאקשויי מבריתא. דאי הוי מקשה ליה מתתניתין הוי מצי לאחרי רב הר"ש ה"ל

מה לי א"ר שמעון טעמא דר' שמעון משום מחשבה דמינברא לא פסלה והא מחשבה דמינברא הוא או דילמא טעמא דר"ש משום דכתיב [1]וזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב אמר ליה [ז]כלום הגענו לסוף דעתו של ר"ש כרבה לא משני ליה משום קושיא דאביי כרבא לא משני ליה משום [ח] קושיא וזאת תורת החטאת כרב אשי לא משני ליה משום קושיא דרב אחא בריה דרבא: חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות: בשלמא מנחת חוטא [ט] חטאת קרייה רחמנא [2]לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא וגו' אלא מנחת קנאות מנלן דתני תנא קמיה דרב נחמן [י] [ז]מנחת קנאות מותרה נדבה א"ל שפיר קאמרת [3]מזכרת עון כתיב בה ובחטאת כתיב [4]ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה מה חטאת מותרה נדבה אף מנחת קנאות מותרה נדבה וכחטאת מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחת קנאות פסולה שלא לשמה אלא מעתה אשם יהא פסול שלא לשמו דגמר עון עון מחטאת דנין עון מעון ואין דנין עונו מעון מאי נפקא מינה והא [יא]תנא דבי ר' ישמעאל [5]ושב הכהן [6]ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד ליגמר עונו עונו מעון דשמיעת הקול דכתיב [7]אם לא יגיד ונשא עונו אלא כי [ז] גמרי גזירה שוה למותר נדבה הוא דגמרי וכי תימא [8]אין גזירה שוה למחצה גלי רחמנא גבי חטאת [ז] [8]ושחטו אותה לחטאת אותה לשמה כשירה שלא לשמה פסולה אבל כל קדשים בין לשמן בין שלא לשמן כשרים אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולין שלא לשמן מנלן חטאת טעמא מאי משום דכתיב בה היא ה"נ הא כתיב בהו היא [7]אשם נמי הא כתיב ביה הוא [8] ההוא הוא לאחר הקטרת אימורין הוא דכתיב [9]כדתניא אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר ואלא הוא למה לי [ז]לכדרב הונא אמר רב [ט] [2]אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לשון עולה [ז] ניתק אין לא ניתק לא אמר קרא הוא בהוייתו יהא: אמר רב מנחת העומר שקמצה שלא לשמה פסולה [יא]הואיל ובאת להתיר ולא התירה וכן אתה אומר באשם נזיר ואשם

חטאת קרייה רחמנא. לפי טעם זה לא היה צריך ללמוד בפ"ק דזבחים (דף ח:) [2]דשמיעת הקול במה הלך ובמקנא דשמעתין לא קאי אלא אלא יליף לה מדכתיב הוא: **מאי נפקא מינה הא** תנא דבי רבי ישמעאל. בכיסוי הדם (חולין ז' פה.) ופרק ק) המפלת [ב] (נדה דף כב:) מעני [ב] מדדמי ליה ילפינן לפי שהג"ם מכחישות זו מה זו אבל כאן ובהוריו' בפ"פ הורה כהן (ד' מ:) דלאפס' לדרוש [ל] דרשי להו [י] לתרוייהו וההיא דבפ' התכלת (נקמן ד' מה: ומס) קשיא גבי כבשים מעכבין את הלחם לא] ובגמר בן נגס יהיו מיהיו ולא גמר יהיו מתהיינה והתם מלינן למילף תרוייהו דלחם וכבשים מעכבין זה את זה וכן בפ"ב דיומות (דף י:) לא מכחשי אהדדי דמלי למילף דמן האב ולא מן האם או מן האם ולא מן האב מיקרי אמוה: **לינמר** עונו מעונו דשמיעת הקול. אע"ג דשמיעת הקול ילפינן במה הלך בפ"ק דזבחים (ד' מ:) ובעיא היא בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נא.) אי דבר הלמד בבנין אב מוחז ומלמד בג"ש ולא איפשיטא מכל מקום פריך שפיר לגמר עונו מעונו דשמיעת הקול או נפשט מהכא דבר הלמד בבנין אב אין מוחז ומלמד בג"ש [ב] תימה דבהוריות פרק הורה כהן (דף מ:) [ב] יליף לא מייתי אשם תלוי אלא על ספק חטאת קבועה בג"ש דגמר אשם נפשט תלוי ונמר ואשמו בגבור ומדרבה מילף עונו מעונו דשמיעת הקול דעולה ויורד דהא דבעי למימר [ב] דמותרה נדבה הוא דגמירי [ב] לא קאי ובפ"ק דשבועות (דף י.) אשמכתא דיליף שעיר דראש חדש [לב] מעון עונו: **חטאת** מעטא מאי דכתיב בה היא. בכמה דוכתי משמע דילפינן עיכובא בחטאת דכתיב בה היא כאן ובפרק קמא דזבחים (דף י:) בשני מקומות [לג] רבי אליעזר אומר אף האשם אמר לו רבי יהושע חטאת נאמר בה היא בשחיטה כו' עד התם חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא ותימה דהתם בהיא פירקא [לד] (שם ז:) אמר חוץ מן הפסח והחטאת [לה] יליף מקראי אחריני ותיקן ר"ל חיים דחד לחטאת שאחטה לשם אותה וחד לחטאת לו] שאחטה לשם חטאת גזר ומגורע וקשיא לפירושו א"כ מאי פריך לעיל דלשם חטאת גזר ומגורע תהא כשירה ותבלה משום דכתיב זאת תורת החטאת תורה אחת לכל חטאות ויש דוחקים להכא דריש הוא לעבד היינו הוא דכתיב בשעיר נשיא משום דקאמר בפ"ק דזבחים (דף ה.) [ג] אינן [לו] כשירין למה הן באין ואומרין מצינו בבאין לאחר מיתה שהם כשרין ואינם מרלין דלשם שהכיתה חטאתה ומתה יציאו יורשיה עולתה ואשם נמי קרב למותרו והשתא אי לאו דכתיב הוא בשעיר נשיא הוה אמינא חטאת נקבה היא גופה לא קרבה מותרה אלא לדמים כגון מפרש שתי חטאות לאחריות הוא דפסל רחמנא אלא דכתיב בשעיר נשיא דהוי זכר והוא גופיה קרב עולה למותרו ליתכשר לחטאת אתא לאשם דלא מעכב דהוא דבפ"ק דזבחים (גס זה שם) ושמא אי לא כתב אלא בפסח לא הוה דרשינן הכי [ד] א"נ אי לחטאת אתא לגלויי אהוה לאשם דלא מעכב דהוא דבפ"ק דזבחים (גס זה שם) ושמא אי לא כתב אלא בפסח לא הוה דרשינן הכי [ד] א"נ אי לחטאת אתא דריש בפ"כ הוא קרב ואין במותרו קרייבה ולמעבד תודה ואיל נזיר דלאינו נשחט בלפון ופרק קמא דזבחים (גס זה שם) פירש בקונטרס דלא ילפינן מייבה משום דלא מסמע להו לשמו אלא מלא כשבחה הוא אם אשם מגורע מכפר אקקיש אם כחטאת [לח] דריש בפ"כ למעוטי אשם מגורע מכפר אקקיש והא דדרשא זאת אם אשם מגורע כי כחטאת [ו] כאשם הוא פרט לאשמתה אלא לשמה גרמה דאמכחשא בעלמא הוא: **אלא** הוא למה לי לכדרב הונא. משמע דהוא דכתב לאחר הקטרת אימורין קא דריש והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא [ויקרא ז] ולא כספרים דגרסי בפרק ולאלו קדשים (תמורה ד' יח:) בטילתיה דרבי עקיבא אשם הוא אשם אשם [לט] (הוא) קרב ואין תמורתו קרייבה לנסוף מוקי ליה לכדרב הונא ועוד דבפ"כ דריש ליה למעוטי אשם נזיר ומגורע מכפר אקקיש: **אשם** שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לעולה. הא תימה אמאי כשר לעולה הא אמרינן בתמורה בפרק אלו קדשים (גס זה שם דף יח.) דגמרילי דכל שבחטאת מתה בלשם רועה וכי תימא ה"מ לכתחילה אבל בדיעבד כשר אלמי הא לתניא בספרא בסוף אלו דברים (דף עג.) ובפרק קמא דשבועות (דף יב.) אשם שמתו בעליו או שנתכפרו

מסורת הש"ס

א) נקמן קמ. ב) [נקמן מה:] עירובין נא. מכות יג: חולין פה. יבמות יח: נדה כב: יומא ב: מיר ה. הוריות ח: בכורות לב. ג) [זבחים מח. כריתות כב:]. ד) [זבחים ס: וש"ן]. ה) שם. ו) ג"ז שם וש"ש תמורה יח. ז) וחולו השעורים הגיתם מן המעות יפלו לנדבה. ל"ק. ח) [ל"ל ילקח בשם עולות הבצר לשם כו']. ט) [מלורע פרשה ז]. י) היא בחטאת שעיר נשיא כמיב חטאת כו'. ל"ק. כ) [ויקרא ד]. ל) [שם ז]. מ) ג"ש וכשעיר. ל"ק. נ) [ויקרא ד]. ס) [ב"ק קי:]. ע) ל"ק. פ) תיבה זו נמחק. צ) ועדיין אשם הוא ולא מזי לתקריבי לאשם הלכך פקול הוא. ל"ק. ק) הבנתה מה: [לבאורה כך ל"ל משום דבפרק המפלת כב: לא מסני בר ע"ש אמנם מדמקמן מוקמינן בדיבור זה הביא לפרק התכלת קשה גבי כבשים וכו' ל"ב ע"כ גם הבנ"ש זו לא הוסיפו אלא ל"ל ל"ל ובמתה דוכתי וכן כתבו בלשון זה ביומא ב: ע"ש בד"ה הכ"מ ועי' תוס' מה כב: ד"ה זו היה]. ר) דרשי להו עי' ביומא דף ב ע"ב שתילו בפ"ש. ל"ק. ש) עיין רש"ק שהמיר בכוונת התוס' שלבאורה הוא קוביים הש"ס התם ס"ש. ת) המעיין שם יראה דרב שימי בר אבי הקשה קושיא זו לר"פ ומלאתי בבאר שבע דלא היה הגי' בהוריות לפנים כך:. ת) [לדמותר נדבה כו' דבפ"ק דשבועות כו' דר"ש עון עון וכסמ"ד. ל"ק. ב) נ"ש לה ור"ל לפילו למקנא דשמעתין קמי:. ג) ל"ל אם אינו מרגים הכא כו'. ל"ק. ד) ועוד יש לומר דהוא דמקמתא כו'. ל"ק. ה) ועי' תוס' ד"ה מעטא: ו) הלשם. ז) א מ"י פ"ס מהל' פסוס"מ הל"ש:. ח ב מי' פ"ד מהל' פסוס"מ הל' מז:.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת

ת) כלום הגענו. כלומר לא הגענו. הרגמ"ה: ב) משום. דקשיא ליתא: ג) חטאת קרייה רחמנא. הא"ת מה בכך והלא בפ"ק דזבחים בעי למיגמר חטאת נזיר וחטאת מצורע זה מזה ופריך בכולהו פירכא ולא מצי ליף מהדדי עד דמייתי קרא בכולן לפיסולא והא נמי אי חטאת קרייה רחמנא היכא ילפינן מאידך הא איכא למיפרך מה לחטאת שכן טעון כלי דנפקין ר"ל דודאי בחטאת גמורה לא שייך למילף מדקרייה רחמנא חטאת דבך שמן אבל מנחה הרי לאו חטאת שמה אמאי קרייה רחמנא חטאת ש"מ ליתן לו דין חטאת והוי כמו פסוק מיותר ע"ל דה"ק חטאת קרייה רחמנא להיות כמו חטאת בהמה שהיא תחתיה בעשירות וההיא כבר ילפינן בזבחים. מהר"ש: חטאת קרייה רחמנא. וא"ת הלא בפ"ק דזבחים מצריך קראי לכל החטאות ולא נפיק חד מאידך משום דחטאת קרייה רחמנא ר"ל דלפי המסקנא ניחא דהאי מילתא דהכא אינה עומדת א"נ אף למאי דס"ד שהיא לא קשיא מידי דבשלמא שאר חטאת ששמן חטאת לא ילפינן מהדדי אלא מנחה כו'. תוס' אחרות: ד) מנחת קנאות מותרה נדבה. אם הפריש מעות למנחה קנאות ונשתיירו מהן לאחר שקנה המנחה אותו מותר יהא נדבה ונידחין לשופרות המיוחדין למעות נדבת צבור לקנות מהן עולות לקיץ המזבח. הרגמ"ה: ה) קאמרת. עון כתיב בה בחטאת מה חטאת מותרה נדבה והשאר נמחק:; ו) כי גמרי גזירה שוה למותר נדבה הוא דגמירי וכי תימא עיין תוס' בפרק דף י' ע"ב ד"ה הרי הוא אומר: ז) ושחט אותה לחטאת. עיין זבחים דף ז ע"ב:; ח) ההוא לאחר הקטרת אימורין הוא דכתיב. הקשה רש"י בזבחים הא אשכחן הוא באשם שאינו לאחר הקטרת אימורין דכתיב בסוף פרשת ויקרא אשם הוא אשם אשם לה' גבי אשם תלוי ר"ל דאינו מיותר ואצטריך

מה לי שיטה קודש כו' [ג:] ושיטיא דשני ליה לא מסתבר יב] להו דכ"ש דמחשבה דמינכרא יג] פסל רחמנא שלא יאמרו מותר לשנות: **חטאת קרייה רחמנא לא ישים עליה** [יד] **לבונה כי חטאת היא.** (ויקרא ה) מה חטאת פסולה שלא לשמה [בו] אף היא פסולה שלא לשמה: **מותרה נדבה.** הפרים מעות למנחת קטורת [בז] [ז]והוו המעות יותר מן הצעורים יפלו לנדבה דהיינו לשלם עשרה שופרות שהיו במקדש והיו נותנין בהן אותן מעות וכשהיה מזבח בטל היו קונין מהן כבשים לעולות הבצר לשם והעורות להכהנים וקרי להו נדבת ציבור: **עון כתיב בה.** מזכרת עון וחטאת נמי כתיב ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה: **מה חטאת מותרה נדבה.** כלומר בשילהי ולד חטאת במסכת תמורה (דף כג:) זו מדרש דרש יהוידע הכהן כסף אשם וכסף חטאות להכהנים יהיו דבר הבא ממותר חטאת וממותר אשם [ח]הבשר לשם [ז] ועורות לכהנים: בשאשם כתיב (ויקרא ה) ולא ידע ואשם ונשא עונו: **זו היא שיבה זו היא ביאה.** מפרש בתורת כהנים [ט] מה ביאה מולן וקולה וטח ונותן לו שבוע. אלמא גמרינן ג"ש כה"ג ואע"ג דלא דמו המיבות הואיל ושייכה לשון ביאת הבית הן ויש לשונות אחרים אבל זה עיקר: **מעונו דשמיעת קול.** דשמיעת קול חטאת היא: **מנלן.** הואיל ולא גמר מחטאת [יח]: **דכתיב בה.** בחטאת נשיא חטאת הוא [י] ולא [יא] שבא שלא לשמו: **אשם נמי כתיב בה היא.** כפרשת לו את אהרן והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא [ט] והילכך אשם לא איפסיל [כ] בשלא לשמו דהא בהקטרה כתיב [יא] והקטרה לאו עיקר הוא. ולילא למיפך הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו שלא לשמו [יב] דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדלמרינן בפ' תמיד נשחט במסכת פסחים (דף נט:) דנטמאו אימוריו או שאבדו לא מעכב כפרה ואכלו הבשר אבל פסח וחטאת כתיב הוא בשחיטה זבח פסח הוא [שמות יב] [כג] [ט]בזבח נשיא כתיב [ט] ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא: **ואלא הוא.** דאשם למה לי: **שניתק לרעייה.** שנתכפרו בעליו בחטאת [כד] וכשחטאת אותה וקיימא לן [כה] כל שבחטאת מתה בלשם רועה ולכשיתמלא יכבר ויפלו דמיו לנדבה ואם כבר ניתק לרעייה שמסרוהו לרועה ושחטו סתם כשר לעולה דהא סתמו לעולה ואין שם אשם עליו [כה] [כו]דשופרות נדבה [כז] [לעולה] כדפי' לעיל: **לא ניתק.** דלא מסרוהו לרועה ושחטו [ט] (לשם) סתם לא מתכשר לעולה דעדיין שם אשם עליו ובעי עקירה לגשחטייה בהדיא לשם עולה דכל כמה דלא עקר מייבה שם אשם לא מתכשר: **דאמר קרא הוא בהוייתו יהא.** [כח] [ט]פסול הוא: **פסולה.** מהקטיר ושייכה אין נאכלין: **להתיר.** חדש: **אשם נזיר.** נזיר טמא מביא אשם להכשיר למנין נזירות טהרה דכתיב והביא כבש בן שנתו לאשם והימים הראשונים יפלו וגו' (במדבר ו): אשם

שלא לשמו דכתב רחמנא הוא וכי תימא דילפו שאר חטאתא מייבה בקל וחומר שמא לא ילפינן יחיד מרבים ועוד י"ל דהוא דחטאת אתא לגלויי אהוה לאשם דלא מעכב דהוא בפ"ק דזבחים (גס זה שם) ושמא אי לא כתב אלא בפסח לא הוה דרשינן הכי [ד] ג"ש אי לחטאת אתא דריש בפ"כ הוא קרב ואין במותרו קרייבה ולמעבד תודה ואיל נזיר דלאינו נשחט בלפון ופרק קמא דזבחים (גס זה שם) פירש בקונטרס דלא ילפינן מייבה משום דלא מסמע להו לשמו אלא מלא כשבחה הוא ואע"ג דכתב אשם הוא אשם אשם [לט] הקרבה כגון חטאת אם אשם הוא אשם ואע"ג דכתב אשם הוא אשם אשם [לה] דריש בפ"כ למעוטי אשם מגורע מכפר אקקיש והא דדרשא זאת אם אשם מגורע כי כחטאת [ו] כאשם הוא פרט לאשמתה אלא לשמה גרמה דאמכחשא בעלמא הוא: **אלא** הוא למה לי לכדרב הונא. משמע דהוא דכתב לאחר הקטרת אימורין קא דריש והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא [ויקרא ז] ולא כספרים דגרסי בפרק ולאלו קדשים (תמורה ד' יח:) בטילתיה דרבי עקיבא אשם הוא אשם אשם [לה'] הוא [ו] (הוא) קרב ואין תמורתו קרייבה לנסוף מוקי ליה לכדרב הונא ועוד דבפ"כ דריש ליה למעוטי אשם נזיר ומגורע מכפר אקקיש: **אשם** שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לעולה. הא תימה אמאי כשר לעולה הא אמרינן בתמורה בפרק אלו קדשים (גס זה שם דף יח.) דגמרילי דכל שבחטאת מתה בלשם רועה וכי תימא ה"מ לכתחילה אבל בדיעבד כשר אלמי הא לתניא בספרא בסוף אלו דברים (דף עג.) ובפרק קמא דשבועות (דף יב.) אשם שמתו בעליו או שנתכפרו

עין משפט
נר מצוה

שיטה מקובצת (המשך)

ואיל בן שתי שנים וע"ז דמאי אצטרף למעט אשם נזיר ואשם מצורע משתי שנים פשיטא דהא כתיב בהו וכבש בן שנתו לאשם וכבש הוא בן שנה לכך נראה דהא דמרבה והא דממעט היינו לענין כסף שקלים וא"ת אמאי חזיה דמרבית אלו וממעט אלו ר"ל דאשם גזילות ואשם שפחה חרופה דמי ליה בשתי שנים מה שאין כן באשם נזיר ואשם מצורע שהן בני שנה א): פ) רב. דאמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעייה. כגון שנתכפרו בעליו באחר ואח"כ נמצא ואמר הגזבר שיצא לרעייה עד שיסתאב משניתק לרעייה שגזרו עליו שיריעוהו ושחטו לשם עולה כשר דלא הוי אשם אבל אם לא ניתק עדיין לרעייה ושחטו לשם ב) עולה פסול דאשם פסול הוי דאמר קרא הוא בהוייתו יהא אע"פ ששינה שמו בהוייתו יהא ואשם פסול הוא ומהאי טעמא אמר ושחטו לשם עולה דאשם כבש רועה כבש ודוקא הכא דכתיב הוא הא שאר זבחים דלא כתיב בהו ג) הוא בין ניתק ובין לא ניתק כי שחטו לזבח אחר כשר. הרגמ"ה: ד) [ד]עיין בהשמטות שבסוף המסכת יב) מסתבר ליה: יג) דמבכרא. שהוא מכזב פסל רחמנא שלא יאמרו מותר לשנות בקרבנות: יד) עליה שמן ולא יתן עליה לבונה: טו) שלא לשמה. כדמפרש לקמן אף היא: טו) סוטה. והחולו שעורים מותר מן המעות יפלו לנדבה וכל היכא דאמרי' בתלמוד יפלו לנדבה היינו לשלש: יז) אשם. הבשר לשם אל המזבח ועורות לכהנים: יח) מחטאת. דאפי' מנחת חוטא דקרייה רחמנא חטאת לא ילפינן לה מחטאת משום מעוטא דאותה: הס"ד ומה"ד דכתיב בה. היא בחטאת: יט) ולא. שנשחט שלא לשמו ואי קשיא תיפוק לי דחטאת פסולה שלא לשמה מושחט אותה לחטאת תריץ דההיא למצוה: כ) בשלא לשמו. ואי קשיא אשם נמי כתיב ביה הוא קודם שחיטה בצו את אהרן זאת תורת האשם קדש קדשים הוא לאו פירכא היא דלא חשיי אלא היכא דכתיב אשם הוא דמשמע שישחט לשם אשם: כא) כתיב. הוא והקטרה לאו עיקר הוא וליכא למימר הוא אשם: כב) שלא לשמו. גליון נ"א בס' ישן כת"י אשם נאמר בו הוא אחר הקטרת אימורין בפרשת צו את אהרן והקטירם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא וליכא למימר הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמר פ' תמיד נשחט: כג) בחטאת נשיא כתיב: כד) באחר. דגבי חטאת: כה) עליו. דנדבה דשופרות עולה: כו) יהא. ואשם פסול הוא: הס"ד ומה"ד פסולה מהקטיר קומצה ושריירה: כז) דזבחים חטאת דשמיע: כח) וע' המפלת. ב"ל ט"ש וע"ש בתוס' דף כב ע"ב ותוס' יומא דף ב ע"ב: כט) משני. ה"מ היכא דליכא דדמי ליה אבל איכא דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן יש לומר דסמיך אקושיא דועוד א"נ ד"ל דהיכא דאין סותרות זו את זו ילפינן אף לא דמי ליה: ל) לדרוש תרוייהו: לא) דגמר בן נגס: לב) מעון עון: לג) מקומות בגמרא דרבי: לד) בההיא פרקא. ד) עי' תוס' זבחים דף ה ע"ב: גמרא דחוץ מן: לה) עיין בהשמטות חלב ששחטה: לו) אינן מרצין למה: לח) והא דכתיב זואת תורת האשם קדש: לט) הקרבן כגון חטאת. גליון וא"ת הא כתיב זאת תורת האשם קדש קדשים הוא ר"ל דלא כתיב במקום עבודה ואז לא דרשינן

עין משפט
נר מצוה

ז א מי' פ"ס מהל' פסוס"מ הל"ש:
ח ב מי' פ"ד מהל' פסוס"מ הל' מז:

עין משפט נר מצוה

מ א מיי׳ פ״ו מהל׳ פסוה״מ הל״ח:
י ב מיי׳ פ״ח מהל׳ מחוסרי כפרה הל״ג:
יא ג ד ה מיי׳ פ״ד מהל׳ מעילה הל״ג [וס״ה מהל׳ פסוה״מ הל״ח ופ״ט מהלכות מזיקין הל״ג]:

שיטה מקובצת

הני דכתיב חטאת הוא אשם הוא דמשמע בהוייתן אבל הכא דכתיב האשם הוא ה״ק כחטאת יהיה האשם לכתן: ה) לשם חובה: ב) כי קתני באה: ג) תיבות אמר מר נמחק: ד) הזבחים שנזבחו שלא לשמן כו׳ לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח והחטאת: ה) תיבות דבאו להכשיר ולא הכשירו נמחק: ו) לא פסיקא ליה. גליון דאי אמר חוץ מפסח ואשם לא ידענא איזה אשם קאמר אי אשם דלהכשיר אי אשם דלכפר. הרגמ״ה: ז) בין מכפרין למכשירין. בין אותם המביאין קרבן לכפרה לאותן המביאין קרבן להכשירים לאכול בזבחים. הרגמ״ה: ח) מכפרים אית בהו דאתו כו׳ יש דבר שקרב עמהם דהוי כמכפר ואתי לאחר מיתה. הרגמ״ה: דאתו לאחר מיתה. וכיון האשכחן במקום אחר שהן באין (בקל) [בלבלה] ה״נ הכא בשלא לשמו אע״ג דלא מכפרי שהרי לא עלו לבעלים לשם חובה מ״מ כשרים להקטיר אבל מכשיר לית בהו דאתי לאחר מיתה א) אלא אינם בקל ה״נ הכא בשלא לשמו כיון שאינן מכשיריו ליפסל: מכפרים אית בהו דאתו כו׳ אע״ג דלאו בני כפרה ניתנו דאין כפרה למתים וכמו כן כשנקרבו שלא לשמן לא פסלו דמשום דלא כפרו אינם פסולים אלא הוי נדבה. תו״ח: ט) האשה יולדת שהביאה חטאת כו׳ יביאו יורשין עולתה דעולה דורון הוא וכשרה היא להביאה לאחר מיתה ועולה כיון דאתיא עם מכפר כמכפר דמי. הרגמ״ה: י) לא יביאו יורשים חטאתה. שאין מכפר לאחר מיתה. הרגמ״ה: יא) ולא מועלין. גליון דאמרינן כל מעה ומעה דאויה ליקח בה שלמים ושלמים לפני זריקה ממון בעלים הוא. הרגמ״ה: יב) מת סתומין יפלו לנדבה. בנזיר פרק והלא דמי חטאת מעורבין בהן ומשני הלכה היא בנזיר ותימה מאי פרק והלא אי בעי נמלך ועביד כולהו שלמים ר״ל (נמחק תיבה אחת וי״ל שצ״ל) [דבמת] לא שייך למימר איבעי נמלך דע״י דמתניתין דהכא מיירי דאמר אלו לקרבן גזירתו דסתומה משמע כל מיני סתומין דה״נ נמי מיקרי סתומין והשתא ניתא [מאי דפרק] והלא דמי חטאת מעורבין בהן כי אמר לקרבנות גזירתו דמשמע לכל קרבנות וכיון דאמר הכי לא מצי לאמלוכי דלקרבנות משמע לכל קרבנותיו ולפי זה ניחא [מה] דתנא מת סתומין יפלו לנדבה והלא בסתומין איירי לעיל אלא ש״מ דאין זה כסתומין דלעיל [דהתם] מיירי דאמר לגזירות והכא מיירי דאמר לקרבנות גזירתו: מפורשין. פי׳ דאמר אלו לחטאת ואלו לעולה: סתומין יפלו לנדבה כו׳ גליון במס׳ נזיר פרק והלא דמי חטאת מעורבין בהן ומשני הלכה היא בנזיר וא״ת מאי פרק והלא הם ראויין לבא כולה עולה כדאמרי׳ הכא שראויין לבא כולן שלמים ותירץ רבינו יצחק דסיפא איירי שאמר בשעת הפרשה לקרבנות גזירותיו ובכה״ג לא שייך לבא כולן שלמים שהרי פירש שהיה רוצה לעשות מהן קרבנות הרבה ומ״מ כיון שלא פירש זה לחטאת הוה לעולה יפלו לנדבה והא דאמרי׳ מפני שראויין להביא כולן שלמים היינו היכא דאמר לגזירות סתם וא״ת מנ״ל למקשה דסיפא באומר לקרבנות [גזירותיו] הא קיימינן בשאומר לגזירתו וי״ל דמשמ׳ ליה דאמרי׳ סתומין דמכרי בסתומין מיירי למה הוצרך למימר סתומין אלא לרבות כל [מיני קרבנות] ומה שהקשה אלא לרבות כל מיני קרבנות אינו קשה דמשמע דאמר לגזירתו ולא לקרבנות אבל הכא דאמר לקרבנות אלו לגזירות ס״ל דאמר לגזירות

ומכשירו להתחיל מזרות טהרה: [ט]**ליום אחד.** כמוהו שלמי מזיר כלומרינן בפיהו מקומן (זבחים נד.) [ו]**ואין טעונים לחם.** דבעינן [במדבר ו] ונתן על כפי הנזיר וליכא: **קבוט.** דלין שם שוט ד"א מכשיר הבעלים אלא הוא[ז]: **על אחת משלשתן.** אפילו על חטאת דכתיב ואחר ישחט הנזיר יין [שם] ולומרינן בנזיר יד] אחר מעשה יחידי וליף התם שפיר בפ' ג' מינין (מזיר מו.): **וטעון נסכים.** כדין אשם מצורע בפ' ג' מדות (לקמן דף ל:): **להכשירו**[ח]. למצורע בהקהל: **תיובתא דרב.** דאמר לעיל [ד:] דפסול הוליל וכא להכשיר ולא הכשיר: **ושיריה אין נאכלין.** משום איסור חדש: **ממשקה ישראל.** פסוק הוא ביחזקאל בקרבנות: **מן המוסר.** שו] למשקה ישראל יביאו נסכים ולא מן האסור: **אין מחוסר זמן לבו ביום.** הואיל אחר שתקרב מנחת העומר לאחרת [י] ולא מחוסרת זמן היא לגבוה: **עופות בלין בנדבה אינם.** בפרק המנחות והנסכים (לקמן קד:) רבי אומר לכל נדריהם [יח] ונדבותם אשר יקריבו [ויקרא כב] הכל בלין בשותפות חוץ מן המנחה מפני שנאמר בה [שם ב] נפש: [יט]**ומחוסרי כפרה.** כולן מביאין עופות להכשירן בקדשים זב וזבה ויולדת ומצורע: **והוסרו לקדש מכלל איסורן.** להלויט דמליקה אסורה בחולין וכשרה בקדשים: [כ] **מנחות עטורות כלי.** בפ' שתי הלחם (לקמן דף לו.). עופות אין טעונין כלי שהרי מליקתן בציפורן: [כא] **והנסכים.** בפ' כל המנחות באות מלה (לקמן ס.). הנסכים מגישה בקרן מערבית דרומית של מזבח כנגד חודה של קרן בפ' הקומץ רבה (לקמן דף יט.): מנחת העומר ישנה בציבור [כב]. עופות אין בלין בציבור בפ"כ גבי נדבת העוף [ויקרא כ] [כג] קרבנו (והקריב) היחיד מביא עוף ולא הציבור: **ואם איתא.** דעדיין חדש אסור מנחת העומר נמי איתתכא דקרבה לגבוה מה שאסור להלויט: **לאו איסורא**[כד] **הוא.** דכמאן דקרבה מנחת העומר אתחת דמי: **מאן שמן.** דמצורע. ממן דס צריך להקדיש כמו שאמור בענין[כה] על מקום דס האשם יתן השמן: **ימלאנו.** לגוג: **למאן שבע.** והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים וגו' [ט]: **לא אם יאמר ממרם.** בדס [כו] אלא יקרוס כשיזה מדס האשם: **הטובר לורפה.** [כז] תביאנה עד למחר ותיפסל בלינה ותעובר מלאה ליחלוחית בשר הימנה משום בזיון קדשים דכל זמן שלא נפסלו בלינה אין נשרפין אלא א"כ פסולו בגופו. אלמא מדקתני תלא לבית השריפה יש מחוסר זמן לבו ביום: **ר"מבו**[כח] **דכתיבא הוייא.** בעבודה אבל שחיטה לאו עבודה היא דהא כשרה בזר: **אלא עטמא דר"ל.** דאמר דקסבר בזר: **המיתני דבעי בפרק כל הפסולין** (שם דף לג:) שיהו ידיו של השוחט לפנים יש מחוסר זמן לבו ביום: **לא עבודה היא.** לא מצי לשנויי דר"ש בן לקיש סבר דעבודה היא דזה לא מצינו שום מחלוקת דאע"ג דפריך לקמן [לד] דקדשי בדק הבית היא ומשמע דאי קדשי מזבח היא הוה דייקי מינה דעבודה היא ובפ' טרף בקלפי (יומא דף מב.) איכא למ"ד דשחיטת פרו בזר בפולה ופרו קדשי מזבח הוא אין זה דיוק דמ"מ כיון דאשכחן שחיטת פרה בזר בפולה אע"ג דקדשי בדק הבית היא א"כ מה שפסלה הכתוב גבי [ט] פרה לאו משום דהוי עבודה דהא בפרה [י] אין שחיטה עבודה דפסלה כדמפרש מידי דהוה אמרלות גגיתו דבעי כהונה מדע דהא בזבחים (דף יד:) אמרי דבה ורב יוסף הוכמה בזר מחלוקת ר"ש ורבנן ומסקינן התם לר"ש שחיטה לאו עבודה היא ושאני פרה דקדשי בדק הבית היא ולקמן בהקומץ רבה (דף יט.) משמע דלר"ש שחיטת פרו בזר בפולה דקאמרינן מדגלי רחמנא גבי פרו של אהרן ושחט (אהרן) את פר החטאת אשר לו מכלל דבעלמא לא בעינן בעלים ומיהו קשיא מהא דלאמרינן בפרק טרף בקלפי (יומא דף מב.) מ"ש פרה דכתיב בה אלעזר ואמר אלעזר שחיטת פרה בזר בפולה ופרו קדשי בדק הבית היא וכיון דמפרה דקדשי בדק הבית היא ולעיל מאי קא משני וקל ונחמר דה"ק שאני התם בפרה שהיא קדשי בדק הבית ולא שייך בה עבודה א"כ יש להעמיד אלעזר ואמר שחיטה כמו אשר דבריס שבה אבל פרו שהוא קדשי מזבח אין סברא להעמיד אהרן ומוקב אלא אעבודה שבו ולא אשחיטה דלאו עבודה היא:

שחיטה לאו עבודה היא. תימה הא איכא קבלה דעבודה היא ודילמא משום קבלה הוא דקאמר אלא יהא אחר ממרם בדמה משום דכתיב בה הויה וי"ל דהויה לא קאמר אלא אמידי דכתיב באותה פרשה: **אלא** א"ר **פפא** [לה] ה"ט דרשב"ל. משמע הכא דסבר רב פפא יש מחוסר זמן לבו ביום ותימה דבפ"ק דזבחים (דף יב. ושם) גבי הא דפסיל בן בתירא בפסח ששחטו בי"ד בין לשמו בין שלא לשמו משיק רב פפא דאי אפרשיה אחרים או בלילה נאו דמי מעיקרא הוא דאין לדמות הפרשה להך דהכא דאמר [לו] וי"ל דאין לדמות הפרשה להך דאמר בהיא דשמעתין מי לא מודה רב פפא דמצורע שיכול להפרים החטאת קודם שיקריב האשם דדוקא קתני הקדים חטאתו לאשמו ששחטו קודם האשם דכתני לא יהא אחר ממרם בדמה והיא דיומא פ' שני שעירים (ד' סב:) גבי שעירי יה"כ ששחטן בחוץ [לז] שהגריל עליהן דמשיק עלה דאין מחוסר זמן לבו ביום וליכא מאן דפליג אין לדמות כמו כן כאן לגבי שחוטי חוץ משיב ראוי לפתח אהל מועד כיון דחזי בו ביום:

גילה על אחד משלשתן יצא. ואפי' לרבנן דלא שרו לשחוט בין עד שיביא חטאתו בפ' ג' מינין (מזיר דף מו.):

תיובתא. הוה מצי למימר רב תנא הוא ופליג דקתמר בכמה דוכתי: **שהמנחות** טעונות כלי. ומ"מ אדרבה זו היא קולא לגבי עופות דבעו מליקה בעצמו של כהן בז] וי"ל דבקדושה איירי אבל בכלי שרת מה שאין כן בעופות: **ואם איתא** במנחות נמי משכחת לה. פי' ואם איתא שהמה כשרה: **ואי** אין מחוסר זמן לבו ביום אמאי יחזור ויתן. לבסוף משקיען דיש מחוסר זמן לבו ביום ותימה דביומא בפ' הוליאו לו (דף ס:) מצריך חוקה שלא יעבה את הסדר והיכא דלא כתיבא חוקה לא חייסינן אם משנה בח] וי"ל דדוקא בהדי מצורע חשיב הגיע זמן טהרתן במה שעניין לו הגיע זמן טהרתן אבל סדר עבודת יום"כ לגבפרה לא חשיב מחוסר זמן: **שחיטה לאו** עבודה היא. פי' הקונטרס מדאמרינן דחמנא בזר ומ"מ לומר כן דאכסר זר גופיה מייתי לה לקמן בפיקרין (דף יו:) ובספ"ק דזבחים (דף יד:) ומיהו יש לייסב פירושו דכיון דבשום מקום לא בעי כהן בשחיטה לאו עבודה היא ולא דמי לשמאל דיש מקום שצריך ימין ולהכי פריך עלה ל] [בזבחים] מפרה והרב רבי יצחק מתורלינ"ש מפרש לאו עבודה היא לפי שאוה בחולין ובקדשים אם כן לא מטעם עבודה זוה המקום שחיטה וגלאה לפרס דלאו עבודה היא מדאסריען בפ"ב דזבחים (דף כו.) עמד בדרום והוציא ידו בצפון ושחט בקדשי קדשים ובמקבל פסול דדרשינן אותו בצפון ולא שוחט בצפון אבל לא] מקבל בצפון ובשלמים מכסיין עמד בחוץ והוציא ידו לפנים ושחט ואם קיבל קבלתו פסולה דדרשינן בפ' כל הפסולים (זבחים דף לג:) בן הבקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה' אבל אם קיבל קבלתו פסולה משום דכתיב בעמוד לפני ה' לשרתו אלמא כל שירות לפני ה' ש"מ מדאסריה רחמנא עמד בחוץ והוציא ידו לפנים ושחט מכלל דשחיטה לאו שירות היא ועוד מדאמר בהיא שמעתא בפ"ב (דף כו.) דנתלה ושחט שחיטתו כפירה שחיטה על ירך אמר רחמנא ולא שוחט על ירך אלמא שחיטה לאו עבודה היא דאי עבודה היא לא היה מכשיר לה רחמנא בכה"ג דהא נתלה וקיבל אמר דקבלתו פסולה משום דאין הפריפה יש מחוסר זמן לבו ביום: [ד"מבו] **דכתיבא הוייא.** בעבודה אבל שחיטה לאו עבודה היא דהא כשרה בזר: **אלא עטמא דר"ל.** דאמר דקסבר לקמן [דף ו:] ובפ"ק דזבחים (ד' יד:) ובפ' חטאת הטוף (שם ד' סח:) מפרה דאמר רב שחיטת פרה בזר בפולה משמע קצת כפירוש הקונטרס ומיהו גם לפי מה [י] שפירש יש לייסבו אבל קשיא לן] דא"כ לשמעון דחמנא בזר ומ"מ לדרכה זו היא קולא לגבי עופות דבעו מליקה בעצמו של כהן בז] וי"ל דבקדושה איירי בכלי שרת מה שאין כן בעופות: **שהמנחות** לאו עבודה היא. דאמר מר גילה [א]על א' משלשתן יצא מיתיבי [ב]אשם מצורע שנשחט שלא לשמו או שלא ניתן מדמו ע"ג בהונות ה"ז עולה לגבי מזבח וטעון נסכים וצריך אשם אחר להכשירו [ג]תיובתא דרב [ד] [ה]ורשב"ל אמר [ו]מנחת העומר שקמצה שלא לשמה בשירה ושיריה אין [ז] נאכלין עד שתביא מנחת העומר אחרת [ח] ותתירנה [ט](ששיריה אין נאכלין עד שתביא מנחת העומר אחרת) מקרב היכי קרבה [יא(ה)ד] ממשקה ישראל מן המותר לישראל אמר רב אדא בר אהבה קסבר ר"ל [יב] אין מחוסר זמן לבו ביום מתיב רב אדא בריה דרב יצחק יש בעופות שאין במנחות יש במנחות שאין בעופות יש בעופות שהעופות באין [יג] בנדבת שנים [יד](אבל מנחות [טו]נפש [טז]כתיבא) ומחוסרי כפרה (זב וזבה יולדת ומצורע) והותרו מכלל איסורן בקודש משא"כ במנחות ויש במנחות שהמנחות טעונות [יז]כלי [יח]ותנופה והגשה [יט]וישנן בציבור בביחיד [כ]מה שאין כן בעופות ואם איתא במנחות נמי משכחת לה דהותרו מכלל איסורן בקודש [כא] ומאי ניהו מנחת העומר כיון דאין מחוסר זמן לבו ביום לאו איסורא הוא מתיב רב ששת [כב]הקדים מתן שמן למתן דם ימלאנו שמן ויחזור ויתן [כג] שמן אחר מתן דם מתן בהונות למתן שבע [כד]ימלאנו שמן [כה] ויחזור ויתן מתן בהונות אחר מתן ז' ואי אמרת אין מחוסר זמן לבו ביום [כו] אמאי יחזור ויתן מאי דעבד עבד אמר רב פפא שאני הלכות מצורע דכתיבא בהו הוייה דאמר הכתוב [2]זאת תהיה תורת המצורע תהיה בהווייתה תהא [כז] מתיב רב פפא [כח]הקדים חטאתו לאשמו לא יהיה אחר ממרם בדמה אלא תעובר צורתה ותצא לבית השריפה [כט] אמאי קא מותיב רב פפא והא רב פפא הוא דאמר שאני הלכות מצורע דכתיבא בהו הוייה אלא רב פפא הכי קא קשיא ליה אימא ה"מ עבודה [ל] שחיטה לאו עבודה היא ואי אין מחוסר זמן לבו ביום יהא אחר ממרם בדמה ולקריב אשם והדר ליקרב חטאת [לא] אלא אמר רב פפא היינו טעמא דר"ל דקסבר האיר מזרח מתיר דרבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר

[א] נגלה על"ל פ"ס אחר מתן שבע שנמן כבר קודם המילוי ולא נהירא וכו'.

[ב] נדרים ס: מזיר כה: מה. זבחים נה. עכרן כח.], [ג] תוספתא דנגעים רפ"ע יומא קא. לקמן ל., [ד] ל"ל תוספתא דרב תיובתא דרשב"ל אמר כו'. ל"ק, [ה] רש"ק מ"ז נ"ל וכיון, [ו] [לקמן ו. וש"נ], [ז] [יומא מב. זבחים יד: סח: לקמן ל.], [ח] [מכאן שיך עוד לגמ' הקודם], [ט] ע"כ שיך לגיל, [י] [לקמן ל. הגיהכא לתמיהו וביומא קא: פרש"י בפירוש להכשירו לאכול בקדשים ועיין רש"י לקמן נ: כ:], [יא] כתיב קרבנו. ל"ק, [יב] [ויקרא יד:], [יג] [שם], [יד] שפיכתמי. ל"ק, [טו] פרו לאו. ל"ק, [טז] ל"ל לאו משום דשחיטה עבודה היא פסלה אלא כמפרש כו'. ל"ק,

גליון הש"ס

גמ' תיובתא דרב. ע' לקמן דף מח ע"ב תוס' ד"ה פרטי: **שם ימלאנו שמן.** ע' לקמן דף ט ע"א תוס' ד"ה עד אלא:

מוסף רש"י

גילה על א' משלשתן יצא. חטאת או עולה או אשם דג' קרבנות כתוכין כו ואמרינן בספרי דבי רב ואחר יעשה המזיר יין אחר מעשה יחידי, (עורכין כא.) ושייט אלמיס שעיקר תגלחתו של מזיר תלויה בגלמיו, שהרי חוקקין לו גלגלת הסער תחת הדוד כדמפיק על האש אשר תחת זאת הגלמים, ותניא בספיפי דגלח המזיר פחח אהל מועד בגלמיס הכתוב מדבר לומר גלומו של מזיר ע"י דבר שנאמר בו ושחט פחח אהל מועד, ושייט אלמיס ביוקרא וכו', ותעלת הוא דגלמי מגלמיס מה אין מזיר אם הביאו יחידי אלא חטאת ועולה יצא (זבחים נה.). **אשם מצורע שנשחט שלא לשמו וכו' וטעון נסכים.** כמו שאם שחטו לשמן, ולהכי נקט אשם מצורע דאילו אשם דעצמה אם שחטו שלא לשמן קרב אשם נסכים כדמפיקינא, אבל אשם מצורע דטעון נסכים אינשיריך לגמרי כי שחטו שלא לשמו דטעון נסכים (ההיגן פפ:). **אשם אחר להכשירו.** למצורע זה לנוכרו לאכול בקדשים (יומא סא:). **ממשקה ישראל מן המותר לישראל.** מקרא הוא בספר יחזקאל שם אחד מן הגלמן מן המתאים ממשקה ישראל, ולענין הקנאת הנסכים כתיב ומפרשינן לה בפפחים בפרק אלו עוברין מן המותר לישראל (חולין צ: וכתו"ר תוספתא בט.). מן המותר לישראל כל קרבנותיהם יהיו משקה הראוי לישראל כל עיקר הסעודה קרויה על שם המשקה, לומר האכילה עם הסתיה הנסכ מן המותר לישראל (יחזקאל מה טו.). **אין מחוסר זמן לבו ביום.** זמן הראוי לבו ביום אין זה חסרון זמן (יומא סב:). **דאת תהיה תורת המצורע.** תהיה משמע עיכוב (להיגן יד:). **שחיטה לאו עבודה היא.** מדאסכמנו בה כל הפסולים (זבחים יד:).

שיטה מקובצת

[א] איתיבא דרב תיובתא דשב"ל אמר: [ב] ושריה אינם: [ג] ותתירנה וכיון דשריה אין נאכלים מקרב היכי קרבה: [ד] ממשקה. גליון. פירוש ההוא קרא דכתיב ושה אחת מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל ומשורינן כוליה קרא לדרשא ממשקה ישראל מן המותר לישראל מותר להקריב למזבח ולא מן האסור לישראל. הרגמ"ה: [ה] באין בנדבה שנים. ובמחוסרי כפרה והותרו והשאר נמתן. גליון וא"ר מנחת חוטא נמי מחוסר כפרה וי"ל דאינה קבועה אלא בדלי דלות דוקא באה תחת העוף. תו"ה: הותרו מכלל. גליון. עופות הותרו מכלל איסור מליקה הותרה מכלל נבילה מה שאין כן במנחות שאין בהם היתר מכלל איסור. הרגמ"ה: [ו] דמאי ניהו מנחת העומר. דכיון דמביא מנחת העומר אחרת הותרה שריה של ראשונה שנאסרה. הרגמ"ה: כיון דאין מחוסר זמן לבו ביום לאו איסורא הוא אלא כאילו שרי הוא מעיקרא. הרגמ"ה: [ז] ויתן מתן שמן: [ח] ויחזור ויתן מתן בהונות **א**) גליון פ"ח אותו שנעשו כבר ולא נהירא שהרי מלוג חסר נעשו וצריכות להיות מלוג שלם דפי' ה"ר שמואל אחר מתן שבע יחזור ויעשה מלוג השלם לאחר שיחזור וימלאנו. תו"ח: **ט**) אמאי יחזור ויתן. לימא כיון דההוא יומא הוה קאי למחזי שיכול לחזור וליתן כאילו הוי האי מחוסר זמן לבו ביום ותימה דבפ"ק דזבחים (דף יב. ושם) גבי הא דפסיל בן בתירא בפסח ששחטו בי"ד בין לשמו בין שלא לשמו משיק רב פפא דאי אפרשיה אחרים או בלילה נאו דמי מעיקרא הוא דאין לדמות הפרשה להך דהכא דאמר [לו] וי"ל דאין לדמות הפרשה להך דאמר בהיא דשמעתין מי לא מודה רב פפא דמצורע שיכול להפרים החטאת קודם שיקריב האשם דדוקא קתני הקדים חטאתו לאשמו ששחטו קודם האשם דכתני לא יהא אחר ממרם בדמה והיא דיומא פ' שני שעירים (ד' סב:) גבי שעירי יה"כ ששחטן בחוץ [לז] שהגריל עליהן דמשיק עלה דאין מחוסר זמן לבו ביום וליכא מאן דפליג אין לדמות כמו כן כאן לגבי שחוטי חוץ משיב ראוי לפתח אהל מועד כיון דחזי בו ביום: [לא] אלא אמר רב פפא היינו טעמא דר"ל דקסבר האיר מזרח מתיר דרבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ט מהל' מזרות הל"י:
יג ב מיי' פט"ו מהל' פסולי המ"מ הל"י וס"ה מהל' מחוסרי כפרה הל"ב:
יד ג מיי' פי"ד מהל' פסולי המ"מ הל"י:
טו ד מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הל"ח:
טז ה מיי' פי"ד מה' אס הלכה ב:
יז ו מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הל"י:
יח ז מיי' אס פי"ב הלכה ו:
יט ח מיי' אס הל"י:
כ ט מיי' אס פ"ח הל"ד:
כא י מיי' פי"ב מהל' מחוסרי כפרה הל"ו:
כב כ מיי' אס הל"ב:

תורה אור השלם

1. וְשָׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמֻּאָתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וְלָעֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל מה טו
2. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יד ב

שיטה מקובצת (המשך)

שעתא דמי וגימא מאי דעבד עבד. הרגמ"ה: [יא] בהוייתה תהא כסדורה. הרגמ"ה: [יב] מאי קא מותיב רב פפא ולאו רב פפא: [יג] שחיטה לאו עבודה היא. וא"א והא איכא קבלה דעבודה היא ואמר הר"ר יעקב בר יהוצדק מדקתני הקדים חטאתו לאשמו ולא תני הקדים קבלת חטאתו לקבלת אשם משמע דאפי' אהקדמה דשחיטה קפיד: [יג] עיין בהשמטות שבסוף המסכת: [יד] בנזיר בפרק ג' מינין אחר מעשה יחידי. אבל אשם נזיר קבוע הוא דאין שום דבר מכשיר הבעלים אם לא קרב האשם הס"ד והשאר נמחק: [טו] המותר לישראל יביאו: [טז] בו ביום תהא ותיבת היום נמחק: [יז] אחרת לא מחוסרת: [יח] נדריהם ולכל נדבותם: [יט] נפש: הגה"ר ובמחוסרי כפרה. ארבעה מחוסרי כפרה זב וזבה ויולדת ומצורע כולן מביאין עופות להכשירן בקדשים ואין כולן מביאין מנחות וחס"ד: [כ] שהמנחות טעונות כלי. פ"ה דזה היא הקבלה לאחר שקמץ נותן בכלי הקומץ מה שאין כן בעופות דבעינן עצמו של כהן למליקה. ולא נהירא דמה ענין מליקה דעוף לקבלה דמנחה והלא קמיצה במקום מליקה היא ועכשיו בגוף של כהן ועוד האדרבה גופו של כהן חומרא היא נראה לפרש טעונות כלי שהיה נותן קודיש הקומץ בכלי וזה מתן כלי שכנגד הקבלה שבובחים ובכאן ליכא קבלה כי לא היה רק אותו בראש ובגוף ומזה. גליון: [כא] בצפורן: תנופה והגשה: [כב] בצבור. דבאה מתרומת הלשכה: [כג] איסורא חשוב: [כד] בדם החטאת שלא: [כה] תעובר צורתה. יגיהנה: [כו] ה"מ היכא דכתיבא הוויה בעבודה: [כז] של כהן. ספרים אחרים וי"ל דבקדושה איירי דמנחות טעונות קדוש כלי אחר הקמיצה אבל עוף אחר המליקה אין טעון כלי לקבל את הדם אלא בעוף עצמו היה עושה הזאה ומיצוי: [כח] וי"ל. לא אמרי' יש מחוסר זמן לבו ביום אלא בדבר הבא להתיר או להכשיר דעדיין לא הגיע זמנו שיגיעל דבר זה להכשיר או להתירו אבל בדבר שבא לכפר וכן שאר קרבנות שאינן מתירין ולא מכשירין אין מחוסר זמן והא דאמרי' לעיל אם לא מתה תקריב חטאת אחר עולה אע"ג דלהכשיר באה היינו משום דכתיב העולה. תו"ח: [כט] דדוקא בהא דמצורע כו' לא הגיע זמן טהרתו: [ל] עלה מפרה. פי' בפ"ק דזבחים דף י"ד ע"ב והא אמר ר' זירא אמר רב שחיטת פרה בזר פסולה וע"ש בתוס': [לא] אבל. המקבל: [לב] דאין דרך שירות: [לג] קשיא לי לפירושו דא"כ: [לד] לקמן. דף ו' ע"ב משחיטה: [לה] הינו טעמא. כאן משמע לפי המסקנא דיש מחוסר זמן לבו ביום ותימה דבפ' תמיד נשחט דף סא ע"א תנן הקדים פסח לתמיד בין הערבים יהא אחד ממרס בדמו עד [שיזרוק התמיד] ואע"ג דלמצעה תמיד קודם לפסח אלמא דאין מחוסר זמן לבו ביום ועוד בבסוף פ' הוציאו לו מצרף חזקה לעבב סדר יום הכפורים אם הקדים המאחור ולמה לא תיפוק לי דיש מחוסר זמן לבו ביום ויי"ל דבכל אותן הבאין לכפרה אמרי' אין מחוסר זמן לבו ביום אבל הכי דהכא מכשירין ניגהו ואמרי' הוה יש מחוסר זמן לבו ביום ומ"מ תימה מה דסבר רב פפא יש מחוסר זמן לבו ביום ובפ"ק דזבחים סב: (לו) ביום. ולפי מה שחלקתי בין מכשיר למכפר ניחא עוד י"ל דהתם לא איירי אלא בהפרשה. מהר"פ: (לז) בחוץ. עד שלא הגדיל:

עין משפט נר מצוה

כג א (מיי׳ פ״א מהל׳ מאכלות אסורות הל״ב):
כד ב מיי׳ פ״ב מהל׳ פיכורים הל״א וז״ל מהל׳ ממרין הלכה י׳ ופ״ה מהלכות איסורי מזבח הלכה טו):
כה ג מיי׳ פ״ד מהל׳ פסולי המקדש הל״ב:
כו ד מיי׳ שם והל״ב [ד]:
כז ה מיי׳ פ״ב מהל׳ איסורי מזבח הל״ב:
כח ו מיי׳ פ״ד מהל׳ שגיאות הל״ב:

שיטה מקובצת

ג) האיר המזרח. גליון פ׳ דכתיב עד עצם עד ולא עד בכלל. הרגמ״ה עיין רש״י לקמן דף ס״ח ע״א: והא דריש לקיש כו׳. אמר מהרי דאפילתא דלעיל קאי דמנחת העומר שנקמצה ולא לשמה כשירה והא מייתי שפיר אבל אי אפשר לומר דקאי אברייתא דהאיר המזרח מתיר דמהא לא הוה מייתי שפיר דאיכא למימר דשמא משום דאין מחוסר זמן לבו ביום ולי נראה דע״כ טעמיה דר״ל משום דהאיר דשמא דאין מחוסר זמן לבו ביום שמא פריכא הוא. נראה לי ברור: ב) אלא מכללא אחמר. דהיכא דקמצה שלא לשמה כשרה והשמש ע״כ כדמסיק לעיל משום טעמא דהאיר המזרח מתיר אבל לא מייתי ראיה הכא דשמא משום האיר המזרח מתיר דילמא טעמא הוי משום דאין מחוסר זמן לבו ביום. הו״ח: ג) מנחות ובכורים. גליון. ובכורים שום פרי חדש קודם לשתי הלחם לא יביא (לפקדש מחדש א) העומר במדינה. ושתי הלחם במקדש. הרגמ״ה: ד) תיבות דבעינן ממשקה ישראל נמחק:
ה) תיבות משום דאיקרו בכורים נמחק: ו) תיבות וקשיא לי להוו כמחוסר זמן נמחק: ז) עיין בהשמטות שבסוף המסכת.
ח) ובמקום הראוי לעבודה. לאפוקי נפנם המזבח דאמר׳ מזבח שנפנם כל הזבחים שנזבחו עליו פסולים דכתיב וזבחה עליו בזמן שהוא שלם וכו׳ ותימה מאי נפקא מינה במחשבה והלא בלאו הכי מפסלא כיון שנעשית על מזבח שנפנם כדפי׳ ר״ל דנפקא מינה במחשבת פיגול לענין כרת ע״ל דהיינו דוקא במילי דזביחה והכי כתיב קרא וזבחת עליו אבל במילי דהקטרה כמו מנחה וראי לא מפסל במזבח שנפנם כדאמר בזבחים פ׳ קדשי קדשים מזבח שנעקר מקטיר קטורת במקומו. הו״ח: ד״ל תוספות אחרות אע״ג דנפנם המזבח פסול בלא מחשבה ר״ל דזוקא זבחים אבל מנחות לא כדאיתא בפ׳ קדשי קדשים מזבח שנעקר מקטירין עליו קטורת במקומו ע״כ: גליון לאפוקי נפנם המזבח שאם כ) חשב להקטיר קומץ על גבי מזבח פגום שסתמו בבול של מלח שלא לשמו לכשיתקן המזבח חוזר ומקטירו לשמו. הרגמ״ה:
ט) מתיבות במי שראוי לעבודה כו׳ עד לאפוקי נפנם המזבח נמחק: י) שכולה אסורה מליקה תוכיח שכולה אסורה ומותרת לגבוה מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה ואם תשיבהה כו׳ והשאר נמחק: יא) מאי אם: יב) בשביעית. עומר של שנת שביעית יוכיח שאין חדש ואין מתיר כלום ואסור להדיוט ומותר לגבוה. הרגמ״ה:
יג) תיבות שביעית נמי נמחק: שכן מתרת ספיחין בשביעית. ה״ה דהמ״ל שכן מתרת חדש בתבואה שהביאה שליש קודם ראש השנה: יד) בר רבא:
טו) מתרת בשביעית חדש:
טו) תיבות אי הכי בס״א אינו ונמחק: יז) מצותה בכך עיין תוס׳ לקמן דף פ״ד ע״א:
יח) מביאין ובכורים:
יט) קודם לעומר. דעומר מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש:
כ) חטים. וכתיב ובכים הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה:
כא) ג) במי שראוי לעבודה. למעוטי אם שכן ישראל או אחד מן הפסולין וחשב עליו לפגל לא פסלה במחשבה.

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

גליון הש״ס

רש״י ד״ה ודבר הראוי לעבודה כו׳ במנחת קנאות משום דדחמנא קרי״ו חבאת. תמוה לי הא מנחת קנאות לא איקרי כלל חטאת (ותוספות העתיקו דשתי מנחת חוטא וט״ס הוא ל״ל קנאות הא חוטא ועי״ס הוא ל״ל קנאות דהא חוטא הוי מן חטין) וכן מנחת חוטא אקרי חטאת וגם זה לא קרבו אלא משום כך אלא משום דבחוטא וכקנאות כתיב היא כמבואר לעיל דף ד ע״א ועכ״פ לומר במנחת קנאות דאיקרי חטאת תמוה:

מוסף רש״י

האיר המזרח מתיר. הקן החמה של ט״ו אבל ליו אמור (להלן סח). אין מביאין מנחות. מנחת סוטה ומנחת בהמה. מנחת נסכים אל בהמה (להלן סח). קודם לשתי הלחם לא יביא. מנחות משום דגנני שתי הלחם כתיב מנחה תדשה שתבא תדשה לכל המנחות והכיכורים כדמפרש בפרק בל קרבנות (להלן סח). כשהוא אומר מן הבקר למטה. דבקרא לעיל כתיב מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן ולמעלה כתיב אם עולה קרבנו מן הבקר, שאין מ״ל שתיו נריך לכלום דהא כתיב מן הבקר לעיל, אלא דלמעלה ודאי לחולין אם הטעמה וקמא לענבד אלמא אמא קרא לנרפה (תמורה כב).
בר׳ עקיבא דאמר ספיחין אסורים בשביעית. אי״ל עקיבא לטה נאמר ולא נאמוף מאחר שאין אנו זורעים מה יאכלו לימד על ספיחים שאסורים וה״ק הן לא מנע והנגליון מתליגין לן נאמוף (פסחים נא:).

שיטה מקובצת (המשך)

הדין הרי לך מקרא מן התורה שאסור והס״ד ומה״ד מאי אם השבתה הא: כו) הדין להתיר טריפה לעבודה והס״ד:
כז) בטריפה שאינה מתרת כלום הס״ד: כח) אסורין. תורת שביעית נהגת בהו וחייבין בביעור (מתנכה ה) שעברה דהא: ל) מתירין. דהא: לא) מזמן הביעור ואילך דילקין מהאי קרא הן לא נזרע: לב) וביעור התבואה שהן אסורין משתרת:
לג) שהקרבן נפסל כשקבלו פסולין דזרקו את דמו (נמחק קצת ר״ל שצ״ל) [ולמה לין מחשבה וי״ל דאי לאו משום מחשבה משום קבלו [פסולים לא היה] פסול דאפשר שיחזור הכשר ויקבל. תוספות אחרות.
לד) מנחת חוטא גליון ול״נ דלעיל אמרי׳ בשלמא מנחת חוטא כו׳. הו״ח: לה) עיין בהשמטות שבסוף המסכת.
לו) דחדש. ולכן פי׳ כן מדלא

מסורת הש״ס

כ) נקמן סח.: כא) [בכורות ט. וש״ן]. ג) לקמן סח.: ד) ל״ל מנחות וכבורים. ס״ק. ה) רש״ן מ״ז, ו) כ״ש מ״ז, ו) ס״ל ל״ג.
ח) [זבחים כו:]. ט) תמורה כט.
י) רש״ן מ״ז. כ) כ״ש מ״ז.
ל) פסחים נא.: מ) [מולין ל:].
נ) ומתרגמינן. ל״ק. ס) [ויקרא כג]. ע) [ויקרא פרשה כג].
פ) [שמות לד]. צ) כ״ש מ.: ק) דכל שאר הכתמה. ל״ק. ר) ל״ל דכת מנחנתו טולן ופפחים תמורים כו׳ והל״ת. ל״ק. ש) [פסחים נא:].
ת) [ויקרא כה]. א) [ויקרא כג].
כ״ש ועוד קשיא. ל״ק. ג) ס״ל שהקרבן נפסל כשקבלו פסולין. ל״ק. וי״ל דבעי׳ כהרלאת כשר כן הרלאת פסול אפ״ה מ״ד נפסול.
ד) ל״ל חטים. ל״ק. ה) ס״ל ל״ג.
ו) ל״ל מלוקה. ז) ומ׳. ל״ק.

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

גליון הש״ס

רש״י ד״ה ודבר הראוי לעבודה כו׳ במנחת קנאות משום דדחמנא קרי״ו חבאת. תמוה לי הא מנחת קנאות לא איקרי כלל חטאת (ותוספות העתיקו דשתי מנחת חוטא וט״ס הוא ל״ל קנאות הא חוטא ועי״ס הוא ל״ל קנאות דהא חוטא הוי מן חטין) וכן מנחת חוטא אקרי חטאת וגם זה לא קרבו אלא משום כך אלא משום דבחוטא וכקנאות כתיב היא כמבואר לעיל דף ד ע״א ועכ״פ לומר במנחת קנאות דאיקרי חטאת תמוה:

מוסף רש״י

האיר המזרח מתיר. הקן החמה של ט״ו אבל ליו אמור (להלן סח). אין מביאין מנחות. מנחת סוטה ומנחת בהמה. מנחת נסכים אל בהמה (להלן סח). קודם לשתי הלחם לא יביא. מנחות משום דגנני שתי הלחם כתיב מנחה תדשה שתבא תדשה לכל המנחות והכיכורים כדמפרש בפרק בל קרבנות (להלן סח). כשהוא אומר מן הבקר למטה. דבקרא לעיל כתיב מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן ולמעלה כתיב אם עולה קרבנו מן הבקר, שאין מ״ל שתיו נריך לכלום דהא כתיב מן הבקר לעיל, אלא דלמעלה ודאי לחולין אם הטעמה וקמא לענבד אלמא אמא קרא לנרפה (תמורה כב).
בר׳ עקיבא דאמר ספיחין אסורים בשביעית. אי״ל עקיבא לטה נאמר ולא נאמוף מאחר שאין אנו זורעים מה יאכלו לימד על ספיחים שאסורים וה״ק הן לא מנע והנגליון מתליגין לן נאמוף (פסחים נא:).

שיטה מקובצת (המשך)

הדין הרי לך מקרא מן התורה שאסור והס״ד ומה״ד מאי אם השבתה הא: כו) הדין להתיר טריפה לעבודה והס״ד:
כז) בטריפה שאינה מתרת כלום הס״ד: כח) אסורין. תורת שביעית נהגת בהו וחייבין בביעור (מתנכה ה) שעברה דהא: ל) מתירין. דהא: לא) מזמן הביעור ואילך דילקין מהאי קרא הן לא נזרע: לב) וביעור התבואה שהן אסורין משתרת:
לג) שהקרבן נפסל כשקבלו פסולין דזרקו את דמו (נמחק קצת ר״ל שצ״ל) [ולמה לין מחשבה וי״ל דאי לאו משום מחשבה משום קבלו [פסולים לא היה] פסול דאפשר שיחזור הכשר ויקבל. תוספות אחרות.
לד) מנחת חוטא גליון ול״נ דלעיל אמרי׳ בשלמא מנחת חוטא כו׳. הו״ח: לה) עיין בהשמטות שבסוף המסכת.
לו) דחדש. ולכן פי׳ כן מדלא

מסורת הש״ס

כ) נקמן סח.: כא) [בכורות ט. וש״ן]. ג) לקמן סח.: ד) ל״ל מנחות וכבורים. ס״ק. ה) רש״ן מ״ז, ו) כ״ש מ״ז, ו) ס״ל ל״ג.
ח) [זבחים כו:]. ט) תמורה כט.
י) רש״ן מ״ז. כ) כ״ש מ״ז.
ל) פסחים נא.: מ) [מולין ל:].
נ) ומתרגמינן. ל״ק. ס) [ויקרא כג]. ע) [ויקרא פרשה כג].
פ) [שמות לד]. צ) כ״ש מ.: ק) דכל שאר הכתמה. ל״ק. ר) ל״ל דכת מנחנתו טולן ופפחים תמורים כו׳ והל״ת. ל״ק. ש) [פסחים נא:].
ת) [ויקרא כה]. א) [ויקרא כג].
כ״ש ועוד קשיא. ל״ק. ג) ס״ל שהקרבן נפסל כשקבלו פסולין. ל״ק. וי״ל דבעי׳ כהרלאת כשר כן הרלאת פסול אפ״ה מ״ד נפסול.
ד) ל״ל חטים. ל״ק. ה) ס״ל ל״ג.
ו) ל״ל מלוקה. ז) ומ׳. ל״ק.

ה:

האיר המזרח מתיר. וא״ת נהי דמתיר הללו עשה מיהא איכא כדמוכח לקמן בפרק רבי ישמעאל (דף סח. וסז) דעד הביאכם את קרבן אלהיכם למצוה [ב] ומיהו קשיא בהכיא שמעתא גופא דפריך מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ולא״ל מצוה משום מצוה ליקו לקים בפ׳ רבי ישמעאל (לקמן ד׳ סח.) והא כתיב[ג] עד הביאכם ומשני למצוה: **אין מביאין יח״** [ד] **מנחת ביכורים ומנחת בהמה.** היינו מנחת נסכים: **קודם שי״** [ה] **לשתי הלחם לא יביא.** דאמרינן בס״כט) קרבן ראשית [ויקרא ב] שיבא ראשית לכל המנחות ומנין אף לביכורים ת״ל[ו] בכורי קציר חטים ב]: **ואם הביא כשר.** טעמא מפרש בפ׳ ר׳ ישמעאל (ג״ז סס:): [ז] **כמי שראוי לעבודה.** למעוטי אחד מן הפסולים: [ח] **ודבר הראוי לעבודה.** כגון מנחת חטין אבל מנחת העומר של שעורים [ט] אינה ראויה אלא לעבודה זו בלבד להתיר ולא משום קרבן אחת. ואי משום מנחת סוטה [י] ראויה היא דמנחת סוטה קמח ושל עומר גרש ועוד דלאו עבודה היא דלבדר עון קאתיא והאי דפסלה מחשבה [יא] במנחת קנאות משום דרחמנא קרייה חטאת: פגימת המזבח מהניא קרא נפקא וזבחת עליו את עולותיך (שמות כ) בזמן שהוא שלם כתיב בפרק קדשי קדשים (דף נט.) ואם פיגל בקומץ בשעת פגימת המזבח נאותו פיגול הוא ואם יתקן המזבח נאותו היום יקטירנו: **מן הבקר למטה.** דאם עולה קרבנו מן הבקר. בקרא דלעיל דרשינן[יב] מן הבהמה להוציא הרובע והנרבע מן הבקר להוציא הנעבד ומן הצאן להוציא את המוקלה כשהוא אומר מן הבקר למטה כו׳: **והלא דין הוא.** דטריפה לא תקרב ולמה לי קרא: **מכלל היפר.** [יב] שכל שאר בה] הבהמות מותרות להדיוט: **שכן קדושתה אוסרתה.** בדבר שהוא קדוש לגבוה דהיינו מליקה בה נאסרת להדיוט אבל טריפה אינה קדושה משום טריפות ואמתי קרא למה לי: כו) **מה אם השבתה.** הא אינך מוציא מן הדין כו) שהם מותרות: **מה למנחת העומר שכן.** מרובה מנותה דמתרת חדש תאמר בטריפה בה]: **ספיחין אסורין.** [כט] קדושת שביעית נוהגת בהו וחייבין בביעור משנה שעברה דהא כלה לחיה שבשדה הילכך אין העומר מתירן ל] יג) והא נתבערו כולן: **ספיחין אסורים.** לא] מן הביעור ואילך דיליף[יא] מהן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתם[יב] וכי מאחר שאין זורעים מהיכא אוסרים לימד על הספיחים שהן אסורים ובביעור לב] משתרת רביעה שנייה דהוא לה כלה לחיה שבשדה לתמיד עד מתי נהיין ושורפין בתנן וקש של שביעית משתרת רביעה שנייה במסכת תענית (דף ו:) הילכך לרבי עקיבא אינטריכא קרא להוציא טריפה: **ואפילו למ״ד.** במסכת קדושין בסוף פ״ק (דף לז.): **מדם כמו״ל לאו דאורייתא.** ולא תשיב ליה היתר אפילו הכי יש בה רבותא דמתרת לאו שבתוכה לאו דלחם וקלי וכרמל לא תאכלו[יג] שבתוך מנחה עומרה מתרת אפי׳ לר׳ עקיבא שאם נאכלו שלא היו שריה נאכלין ולא נהירא דא״כ קרי כאן ממשקה ישראל אלא הכשר ויקבל. תוספות אחרות.
לו) מנחת חוטא גליון ול״נ דלעיל אמרי׳ בשלמא מנחת חוטא כו׳. הו״ח: לה) עיין בהשמטות שבסוף המסכת.
לו) דחדש. ולכן פי׳ כן מדלא

מאיר מזרח די״ו בגיסן מתיר המדש דכתיב (ויקרא כג) עד עצם ומתרגמינן עד בכרן ובכרן היינו מרחים היום דכתיב (שמות כח) תרשים שוהם יפה מתרגמינן[ג] כרוס ימא שמרחיתו דומה ליס. והאי דלאין שריה נאכלין דמצות להמתין עד הבאת העומר כדפרכינן לריש

א) האיר [ב] ג) מזרח מתיר והא דריש לקיש לאו בפירוש איתמר [ג] ד) אלא מכללא איתמר [ד] דתנן [ה] אין מביאין [ו] ז) מנחת בכורים ומנחת בהמה קודם לעומר [ד] ח) (דבעינן ממשקה ישראל) ואם הביא פסול קודם לשתי הלחם לא יביא [ט] י) (משום דאיקרו בכורים) ואם הביא כשר ואמר רבי יצחק אמר ריש לקיש לא שנו אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר אבל בששה עשר אם הביא כשר [ז] יא) (וקשיא לי ליהוו כמחוסר זמן) אלמא קסבר האיר המזרח מתיר ורבא אמר [ח] מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשירה ושירה נאכלין ואינה צריכה מנחת העומר אחרת להתירה [ט] יב) שאין מחשבה [י] מועלת אלא במי שראוי לעבודה ובדבר הראוי לעבודה [יא] ובמקום הראוי לעבודה [יב] במי שראוי לעבודה לאפוקי כהן בעל מום ובדבר הראוי לעבודה לאפוקי מנחת העומר דלא חזיא דחדוש הוא ובמקום הראוי לעבודה לאפוקי נפנם המזבח: [יג] ת״ר כשהוא אומר [1] מן הבקר למטה שאין ת״ל [יד] אלא להוציא את הטרפה והלא דין הוא ומה בעל מום שמותרת להדיוט אסורה לגבוה טריפה שאסורה להדיוט אין דין שאסורה לגבוה חלב ודם יוכיחו שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה מה לחלב ודם שכן באין מכלל היתר תאמר בטריפה שכולה אסורה [טו] ולא תהא מותרת לגבוה מליקה תוכיח שכולה איסור ואסורה להדיוט ומותרת לגבוה מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה [טז] (בשעת קדושתה למזבח היא נאסרה להדיוט דהיינו מליקתה אבל קודם לכן לא נאסרה להדיוט) מה שאין כן בטריפה שאין קדושתה אוסרתה ואם השבתה כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין ת״ל להוציא את הטריפה [יח] מה אם השבתה [יט] (סי׳ רקיח מר אדא לשישי״ה) אמר רב משום דאיכא למימר מנחת העומר תוכיח שאסורה להדיוט ומותרת לגבוה מה למנחת העומר שכן מתרת חדש [כ] בשביעית [כא] שביעית נמי שכן מתרת ספיחין בשביעית כר׳ עקיבא [כב] דאמר ספיחין אסורים בשביעית אמר ליה רב אחא בר [כג] אבא לרב אשי לרבי עקיבא נמי לפרוך מה למנחת העומר שכן מתרת [כד] חדש בחוצה לארץ ואפילו למ״ד חדש בחו״ל לאו דאורייתא שכן באה להתיר לאו שבתוכה א״ל רב אחא מדיפתי לרבינא [כה] א״ה טריפה נמי תקריב ותתיר לאו שבתוכה אלא פריך הכי מה למנחת העומר [כו] שכן [כז] מצותה בכך ריש לקיש אמר משום דאיכא למימר מפטם הקטרת יוכיח שאסור להדיוט ומותר לגבוה מפטם גברא הוא אלא פטום הקטרת יוכיח שאסור להדיוט ומותר לגבוה מה לפטום הקטרת שכן מצותו בכך מר בריה דרבינא אמר משום דאיכא למימר שבת תוכיח שאסורה להדיוט ומותרת לגבוה מה לשבת שכן הותרה מכללה אצל הדיוט במילה אטו מילה צורך הדיוט הוא מילה מצוה היא אלא מה לשבת שכן מצותה בכך רב אדא בר אבא אמר משום דאיכא למימר כלאים תוכיח שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה מה לכלאים שכן הותרו מכללן אצל הדיוט בציצית אטו ציצית צורך הדיוט היא מצוה היא אלא מה

שיריס לא יעבור האוכלן משום חדש אלא משום שביעית תאמר בטריפה שאינה מתרת כלום ולמה לי קרא: **מ״ל רב אחא כו׳.** דילמא להכי אינטריך קרא קד״מ טריפה נמי מקרב כמנחת העומר להתיר לאו שבתוכה שהאוכלה לא יעבור משום טריפה לא תאכל: **שכן מצוה בכך.** שאי אפשר להניח מן היסן שאין חדש מותר בעניין אחר תאמר בטריפה שאפשר להניח כשיכה: **נגרא הוא.** ומאי מותר לגבוה איכא: שבת מותרת לגבוה להקריב תמידין ומוספין: **שכן מצוה בכך.** שאי אפשר להקריב תמידין ומוספין אלא בו ביום אבל טריפה אפשר בכשיכה:

אמר להתיר לאוין שבתוכה ולפי דבריו מנחת עומר של שביעית לא היו שריה נאכלין ולא נהירא דא״כ קרי כאן ממשקה ישראל אלא נראה לפרש דלאו דשביעית לא הי׳ בה כלל דמקרא מלא דבר הכתוב דבכל שנה ו) התיר מנחת העומר קרינן ושריה נאכלין ואין בה כי

ב) [קדושין כפ.ד"ק, ע"ז, ג) נ"ל אף אני אבא טריפה], ג) [לקמן מה. קדושין כד: זבחים קנו. חולין כה. תמורה יד.], ד) נעיל ה. תמורה כט. [פסחים מח. חולין נ:], ה) [בכורות מ. מ: חולין קנו: תמורה כט.], ו) [מלא גרילי בני מיקון], ז) [לקמן י.] זבחים כד:, ח) טוטיס יד:, ט) שם טו., י) [יומות נב: וש"נ], כ) [זבחים כה. לקמן י:], ל) [עיין פרש"י בטוטיס טו. חולין ה: ד"ה מעטז], מ) [שיין לדף ה:], נ) [תמור פרפס ה.], ס) [ויקרא כבן], ע) [חולין לח:], פ) נ"ל ולהכי מיקטיר קדש], צ) נ"ל אחר ד"ה כלן], ק) [ויקרא כבן], ר) [דברים יח], ש) [בן בתיבה אומר יחזיר קומץ לתוך הכלי ויזהור כיומן] כלן שיין ד"ז והוא כמוב בדף ט ע"ב ומתקן שם, ת) נ"ל אלו גילים לאוכל הדיוט מלוה היא ומע"ג כו' לקיים בכך הס"ד ואח"כ מ"ה מה לכלאים בכך הס"ד ומע"ג מ"ש מ"ג, ב) בעל מום שמיי. נ"ק, ג) [ועי' היטב מו' זבחים טו: ד"ה זכן], ד) קביעה. נ"ק.

תורה אור השלם

1. וְשָׁה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמְּפֻאָתִים מִמִּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וְלִעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים:
2. וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיְיָ:

ויקרא כז לב

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דומיא וכו' וא"ת הא אמריגן פב"ש. והרמב"ן בחי' לב"ש דף עז ד"ש ה"ג אין מומיס נקנס במקדיש כתב דסכל אמגילות ליטבא הוא וכלפי כרס לאו דוקא: ד"ה כתב וכו' מסקינן דאין לחלק. עי' חולין דף קמ ע"א תוס' ד"ה למעוטי וע"ש:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת

ל) מה לכלאים שמצותו בכך. וא"ת לאדרבא לקיים בטעלית של בכך. וא"ת לפרוך כלאים של ציצית יוכיחו שאסור להדיוט ומותר לבבה דהא ציצית צורך גבוה הוא וליכא למימר שמצותו בכך שהרי אפשר לקיים מצות ציצית בלא דחיה כגון צמר לצמר ר"ל דמ"מ חשוב מצותו בכך אחרי שיש לו טלית של פשתן והוא חייב בציצית ונראה לי דאיכא למפרך מה לכלאים שכן הותר אצל גבוה בבגדי כהונה. תו"ח: כ) הצד השוה שבהן כו'. אינו כשאר הצד השוה שבאין לקיים הקו"ח וללמוד מן הצד זוה בא לסותרו ולקיים היוכיח כלומר נעשה יוכיח משניהם שהיכם אסורים להדיוט ומותרים לגבוה אף אני אביא טריפה כו'. תו"ח: ג) מה לבעל מום שכן עשה בטריפה שקרביין אסורין לפי המסקנא [והמקריבין מוהרין] וזאת הסרכא לפי המסקנא היא וכיוצא בה בתלמוד וא"ת ונעשה מקריב כקריבין מום מה"ח זה ומה בעל מום שמותר להדיוט ואסור לגבוה המקריבין כקריבין טריפה שאסורה בו מקריבין כו'. תו"ח: ג) מה לבעל מום שכן עשה בטריפה שקרביין אסורין לפי המסקנא [והמקריבין מוהרין] וזאת הסרכא לפי המסקנא היא וכיוצא בה בתלמוד וא"ת ונעשה מקריב כקריבין מום מה"ח זה ומה בעל מום שמותר להדיוט ואסור לגבוה המקריבין כקריבין טריפה שאסורה בו מקריבין כו'. תו"ח: ד) מה לכלאים שכן מצותו בכך. ומע"ג דאפשר לקיים בטעלית של בכך. וא"ת לאדרבא לקיים בטעלית לא אפשר לקיים בכך ומע"ג דאפשר לקיים בכך ומע"ג לגבוה בכך. תו"ח: ה) [ברכות מ. מ: חולין קנו: תמורה כט.], ו) [מלא גרילי בני מיקון], ז) [לקמן י.] זבחים כד:, ח) טוטיס יד:, ט) שם טו., י) [יומות נב: וש"נ], כ) [זבחים כה. לקמן י:], ל) [עיין פרש"י בטוטיס טו. חולין ה: ד"ה מעטז], מ) [שיין לדף ה:], נ) [תמור פרפס ה.], ס) [ויקרא כבן], ע) [חולין לח:], פ) נ"ל ולהכי מיקטיר קדש], צ) נ"ל אחר ד"ה כלן], ק) [ויקרא כבן], ר) [דברים יח], ש) [בן בתיבה אומר יחזיר קומץ לתוך הכלי ויזהור כיומן] כלן שיין ד"ז והוא כמוב בדף ט ע"ב ומתקן שם, ת) נ"ל אלו גילים לאוכל הדיוט מלוה היא ומע"ג כו' לקיים בכך הס"ד ומע"ג מ"ה מה לכלאים בכך הס"ד ומע"ג מ"ש מ"ג, ב) בעל מום שמיי. נ"ק, ג) [ועי' היטב מו' זבחים טו: ד"ה זכן], ד) קביעה. נ"ק.

תורה אור השלם

1. וְשָׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמְּפֻאָתִים מִמִּשְׁקַה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וְלִעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: [בו מקריבין כו'. תאמר בטריפה שהקריבין אסורין לפי המסקנא [והמקריבין מוהרין] וזאת הסרכא לפי המסקנא היא וכיוצא בה בתלמוד וא"ת ונעשה מקריב כקריבין מום מה"ח זה ומה בעל מום שמותר להדיוט ואסור לגבוה המקריבין כקריבין טריפה שאסורה בו מקריבין כו'. תו"ח: ג) מה לבעל מום שכן עשה בטריפה שקרביין אסורין לפי המסקנא [והמקריבין מוהרין] וזאת הסרכא לפי המסקנא היא וכיוצא בה בתלמוד וא"ת ונעשה מקריב כקריבין מום מה"ח זה ומה בעל מום שמותר להדיוט ואסור לגבוה המקריבין כקריבין טריפה שאסורה בו מקריבין כו'. תו"ח: ד) מה לכלאים שכן מצותו בכך. ומע"ג דאפשר לקיים בטעלית של בכך. וא"ת לאדרבא לקיים בטעלית לא אפשר לקיים בכך ומע"ג דאפשר לקיים בכך ומע"ג לגבוה בכך. תו"ח: ה) [ברכות מ. מ: חולין קנו: תמורה כט.], ו) [מלא גרילי בני מיקון], ז) [לקמן י.] זבחים כד:, ח) טוטיס יד:, ט) שם טו., י) [יומות נב: וש"נ], כ) [זבחים כה. לקמן י:], ל) [עיין פרש"י בטוטיס טו. חולין ה: ד"ה מעטז], מ) [שיין לדף ה:], נ) [תמור פרפס ה.], ס) [ויקרא כבן], ע) [חולין לח:], פ) נ"ל ולהכי מיקטיר קדש], צ) נ"ל אחר ד"ה כלן], ק) [ויקרא כבן], ר) [דברים יח], ש) [בן בתיבה אומר יחזיר קומץ לתוך הכלי ויזהור כיומן] כלן שיין ד"ז והוא כמוב בדף ט ע"ב ומתקן שם, ת) נ"ל אלו גילים לאוכל הדיוט מלוה היא ומע"ג כו' לקיים בכך הס"ד ומע"ג מ"ה מה לכלאים בכך הס"ד ומע"ג מ"ש מ"ג, ב) בעל מום שמיי. נ"ק, ג) [ועי' היטב מו' זבחים טו: ד"ה זכן], ד) קביעה. נ"ק.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דומיא וכו' וא"ת הא אמריגן פב"ש. והרמב"ן בחי' לב"ש דף עז ד"ש ה"ג אין מומיס נקנס במקדיש כתב דסכל אמגילות ליטבא הוא וכלפי כרס לאו דוקא: ד"ה כתב וכו' מסקינן דאין לחלק. עי' חולין דף קמ ע"א תוס' ד"ה למעוטי וע"ש:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת

ל) מה לכלאים שמצותו בכך. וא"ת לאדרבא לקיים בטעלית של בכך. וא"ת לפרוך כלאים של ציצית יוכיחו שאסור להדיוט ומותר לבבה דהא ציצית צורך גבוה הוא וליכא למימר שמצותו בכך שהרי אפשר לקיים מצות ציצית בלא דחיה כגון צמר לצמר ר"ל דמ"מ חשוב מצותו בכך אחרי שיש לו טלית של פשתן והוא חייב בציצית ונראה לי דאיכא למפרך מה לכלאים שכן הותר אצל גבוה בבגדי כהונה. תו"ח: כ) הצד השוה שבהן כו'. אינו כשאר הצד השוה שבאין לקיים הקו"ח וללמוד מן הצד זוה בא לסותרו ולקיים היוכיח כלומר נעשה יוכיח משניהם שהיכם אסורים להדיוט ומותרים לגבוה אף אני אביא טריפה כו'. תו"ח: ג) מה לבעל מום שכן עשה בטריפה שקרביין אסורין לפי המסקנא [והמקריבין מוהרין] וזאת הסרכא לפי המסקנא היא וכיוצא בה בתלמוד וא"ת ונעשה מקריב כקריבין מום מה"ח זה ומה בעל מום שמותר להדיוט ואסור לגבוה המקריבין כקריבין טריפה שאסורה בו מקריבין כו'. תו"ח: ד) מה לכלאים שכן מצותו בכך. ומע"ג דאפשר לקיים בטעלית של בכך. וא"ת לאדרבא לקיים בטעלית לא אפשר לקיים בכך ומע"ג דאפשר לקיים בכך ומע"ג לגבוה בכך. תו"ח: ה) [ברכות מ. מ: חולין קנו: תמורה כט.], ו) [מלא גרילי בני מיקון], ז) [לקמן י.] זבחים כד:, ח) טוטיס יד:, ט) שם טו., י) [יומות נב: וש"נ], כ) [זבחים כה. לקמן י:], ל) [עיין פרש"י בטוטיס טו. חולין ה: ד"ה מעטז], מ) [שיין לדף ה:], נ) [תמור פרפס ה.], ס) [ויקרא כבן], ע) [חולין לח:], פ) נ"ל ולהכי מיקטיר קדש], צ) נ"ל אחר ד"ה כלן], ק) [ויקרא כבן], ר) [דברים יח], ש) [בן בתיבה אומר יחזיר קומץ לתוך הכלי ויזהור כיומן] כלן שיין ד"ז והוא כמוב בדף ט ע"ב ומתקן שם, ת) נ"ל אלו גילים לאוכל הדיוט מלוה היא ומע"ג כו' לקיים בכך הס"ד ומע"ג מ"ה מה לכלאים בכך הס"ד ומע"ג מ"ש מ"ג, ב) בעל מום שמיי. נ"ק, ג) [ועי' היטב מו' זבחים טו: ד"ה זכן], ד) קביעה. נ"ק.

עין משפט נר מצוה

כטב א מיי' פי"ל מהל' פסולי"מ הלכה ח:
ל ב מיי' פ"ש מהלכות איסו"מ מקדש מל' יח:
לא ג מיי' פי"ל מהלכות פסולי"מ הלכה ג:
לב ד מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה יב:

שיטה מקובצת (המשך)

הצד השוה אלא עושה הוא קו"ח מן הצד השוה מיוצא דופן ובעל מום שמותרים להדיוט ואוסרים לגבוה טריפה שאסורה להדיוט לא כל שכן. תו"ח: ו) בטריפה שאין מומה ניכר: ז) ממשקה ישראל. תוס' לקמן (דף ס"ו ע"ב ודף פ"ד ע"א): ח) מן המותר לישראל נפקא אי נמי מכל: ט) תיבות פרט לטריפה שאינה עוברת נמחק: י) תתכשר צריכי. ותיבות כתב רחמנא מן הבקר נמחק: יא) אחת מנחת חוטא ואחת כל: יב) שלא רחץ ידיים ורגליים ערל טמא. בכדי נקט טמא דהא תנא שבול יום וכ"ש טמא אלא לפי שרגיל התנא לשנות יחד ערל וטמא הערל וכל הטמאים וכן בקרא לא יוסיף (עוד עבוד בן) [יבא בך עוד] ערל וטמא ועי' בתוס' זבחים (דף טו ע"ב) תו"ח: יג) ע"ג כלים כו'. לא זו אף זו קאמר לא מבעיא כלים דחייבי אלא אפילו בהמה דהוי בשר והוי מין במינו חייבי ולא מבעיא בהמה אלא אפילו רגל חבירו שהוא בשר אדם כמותו. תו"ח ועיין תוס' זבחים (דף ק"י ע"א): יד) קמץ ועלה בידי כו'. וא"ת ואיך אפשר בלא מלח הכתיב על כל קרבנך תקריב מלח ולבונה נמי צריכא שהתם בביכא בשעת קמיצה וי"ל דבשעת הקטרה היה נותן בה את המלח ולא בשעת קמיצה ולבונה נמי הוה מצדד לצדדין וקמץ במקום שלא היה שם לבונה: טו) שקמצו בראשי אצבעותיו פס דיד: הרגמ"ה. [וכדתנן בסיפא כיצד הוא עושה פרשט אצבעותיו על פס ידו: טו) מהודר ממנחה עצמה קאמר דאין בה קרבן אחר. הרגמ"ה: יז) כהן גדול הס"ד ומה"ד מצוחנו בכך גזירת הכתוב היא: יח) טריפה היא בתחילה: יט) להדיוט הס"ד ומתיבת אשתרי עד תיבת קרא נמחק: כ) וליכא למפרך מה: כא) בעל מום מומו ניכר כב) מומה נמחק: כג) ביה ושה אחת מן הצאן מן המאתים: כד) עוברת כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה ל"א מצאתי פרט לטריפה שאינה עוברת משום וכו' עיין רש"י בכורות (דף נ"ז ע"א): כה) עוברת שאינה עוברת בבריאות והאי: כו) מתני' אחת מנחת חוטא בגמ' מפרש אמאי תנא מנחת חוטא והלא בכלל כל המנחות היא: כז) הני מפורשים בזבחים: כח) רגליו להרבפה: כט) בן בתירא אומר יחזיר הקומץ לתוך הכלי ויחזור ויקמוץ בימין בן בתירא אכולהו: ל) גדוש. כמו ברוצי המדו' במס' ביצה. ל"א שנמצא קמח: לא) שלא פשטן על גבי כל פס היד: לב) תיבות היינו חלב נמחק: לג) להם קול. גליין. וא"ת ולימא רובע יוכיח שאין מומו ניכר ובמס' תמורה קרי ליה אין מומו ניכר וי"ל דמ"מ לגבי טריפה קרי ליה מומו ניכר דניכר להו לאוהן שראו שרבעו אבל טריפה יש טריפות שאינו ניכר

ט) **מה** לכלאים שכן מצותו בכך. ומע"ג דאפשר לקיים בטעלית של בכך מ"מ בפשתן של פשתן שחייב בציצית לא אפשר לקיים בכך ומ"מ וגימא גיד הנשה במחובר יוכיח לאין מצותו בכך ושרי לגבוה כדאמר בריש ג"ה (חולין ל:) וכי תימא מה לג"ה שכן מחובר הוא יוכיחו וי"ל כיון דאין לו היתר אלא על ידי חיבור לא שייך למיעבד מיניה יוכיח: **בעל** מום נמי הותר בעופות. וי"ל דהשתא מצי למילף ממחוסר אבר ויוצא דופן ולבסוף כשאמר שכן מומן ניכר אתי הכל שפיר:

שכן מומן ניכר. ואין לומר דמחוסר זמן ומומו ואת בנו ומוקלה ונעבד ורובע ואתנן ומחיר ומיכיו דכל הני יש להם לג) קול יותר מטריפה בבני מעיים שאין יודע כלל כי היכי דחשיב יוצא דופן מומו ניכר משום דיש לו קול ומחיה דשרי להדיוט ואסורה לגבוה אין בלמוד טריפה דמה לחיה שכן אין במיגה לגבוה ושכן מומה ניכר: **דומיא** דערלה ובלאי הכרם. ומ"ת מ) והא אמרינן פ' כל שעה (פסחים דף כה.) ובכל הבשר (חולין דף קנו.) זאת אומרת כללי הכרס עיקרן נאסר הוא"ל והיתה להם שעת הכושר קודם הנשרפה ויש לומר דכלאים דכתיבי בהאי קרא חייבי בעגיבים שעושין מהם יין לנסכים כדדרשינן (פסחים דף מח.) מן המאתים ממותר ב' מאות שנשתיירו בבור הכהו לא היתה להם שעת הכושר דלוקח דחרלן שנזרע הוא שהיתה לו שעת הכושר קודם הנשרפה ומן המרלן אין עושין נסכים ומ"ת אותם עניבים עצמן היתה להם שעת הכושר קודם שהוסיפו מחמיס וי"ל דמה שנתוסף באיסור אחר שנעשה כלאים שגדל אחרי כן לא היה לו מעולם ט) (אחרי כן) שעת הכושר והאי דמיתסר אף מה שגדל קודם לכן לפי שמ"ל להבדיל זה מזה לחפרא דעוניתם:

כתב רחמנא כל אשר יעבור. אע"ג דמוכח דהיכא שהיתה לו שעת הכושר לא יצאין ממשקה ישראל אפ"ה מייתי ליה בכל דוכתא בפ' כל האסורין (תמורה דף כט.) גבי נעבד משום דע"י תלתא קראי מ) מסקינן דאין לחלק: **שקמצן** זר אונן כו'. והוא הדין

ל) שמויי יין ופרועי ראש במיתה ומחלי עבודה כדאמרינן בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.): ותנא ושייר ג): **בן** בתירא אומר יחזור ויקמוץ בימין. למאי דמוכח בגמרא דהוא הדין אכולהו פסולי דלעיל יש לתמוה דלא ערוך פסול שמאל בהדי פסולי דלעיל לד) וי"ל משום דס"ד דשמאל כיון דאית ליה הכשירא ביום הכיפורים ד) קבוע עבודה ולא תועיל כה חזרה: **חסר** שקמצו בראשי אצבעותיו. אגב דמפרש יתר מחוד ומפרש חסר כיולא בו אף על גב דלגרוי וגרגיר וקורט משום חסר הוא:

מה לכלאים שמצותו בכך רב שישא בריה דרב אידי אמר משום דאיכא למימר ליהדר דינא ותיתי במה הצד מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה חלב ודם יוכיחו מה לחלב ודם שכן באים מכלל היתר מליקה תוכיח וחזר ו) הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה ה) הצד השוה שבהן שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה אף אני אביא טרפה אף על פי שאסורה להדיוט תהא מותרת לגבוה מה להצד השוה שבהן שכן מצותה בכך אלא אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פרכא מהיכא קא מייתית לה מבעל מום ג) מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין אמר ליה רב אחא ד) סבא לרב אשי יוצא דופן יוכיח שלא עשה בו מקריבין כקריבין ומותר להדיוט ואסור לגבוה מה ליוצא דופן שכן אינו קדוש בבכורה בעל מום יוכיח מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין יוצא דופן יוכיח והזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה ה) הצד השוה שבהן שמותרים להדיוט ואסורים לגבוה ו) וכ"ש טרפה שאסורה להדיוט תהא אסורה לגבוה מה להצד השוה שבהן שכן לא הותרו מכללן תאמר בטריפה שהותרה מכללה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי טרפה שהותרה מכללה מאי היא אילימא מליקה דעולת העוף לגבוה בעל מום נמי בעופות אשתרויי אשתרי ז) תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות אלא מליקה דחטאת העוף לכהנים כהנים משולחן גבוה קא זכו ואלא פריך הכי מה להצד השוה שבהן שכן מומן ניכר תאמר בטריפה ו) שכן אין מומה ניכר מש"ה איצטריך קרא וטריפה מהכא נפקא ז) מהתם נפקא ו) [1] ממשקה ישראל מן המותר לישראל מ) [2] מכל אשר יעבור תחת השבט נפקא ע) ס) פרט לטריפה שאינה עוברת צריכי דאי ממשקה ישראל ה"א למעוטי היכא דלא היתה לה שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרם אבל היתה לה שעת הכושר אימא תתכשר כתב רחמנא כל אשר יעבור ואי כתב רחמנא כל אשר יעבור הוה אמינא למעוטי היכא דנטרפה ולבסוף הקדישה דומיא דמעשר אבל הקדישה ולבסוף נטרפה דבעידנא דאקדשה הוה חזיא אימא תתכשר ו) כתב רחמנא מן הבקר ו) צריכי: **מתני'** יא) אחד מנחת חוטא ואחד כל א) המנחות שקמצן זר אונן טבול יום מחוסר בגדים מחוסר כיפורים שלא רחץ יב) ידיו ורגליו ערל טמא יושב עומד יג) על גבי כלים על גבי בהמה ע"ג רגלי חבירו

שלא פסול ו) [3] קמץ בשמאל פסול בן בתירא אומר יחזיר ויקמוץ בימין יד) ז) [4] קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט של לבונה פסול מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול ואיזהו היתר ד שקמצו מבורץ וחסר טו) שקמצו בראשי אצבעותיו: **גמ'** למה לי למתנא אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות דאיתני כל המנחות שקמצן זר ואונן לר"ש איצטריך ט) דתניא א"ר שמעון בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה ו) שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה אינה טעונה ז) שלא יהא קרבנו טו) מהודר ובדין הוא שתהא חטאת חלב ח) טעונה נסכים

שלא

שלא יהא חוטא נשכר. תימה במה נשכר והלא בין יש עמו נסכים שקיבל דמן זר ואונן וכל הני דמתמי' ליתני נמי כי מתני' אחד חטאת חלב ואחד כל הזבחים כו': **כולהו משמע.** ולא פליג ר"ש: **אצטריך.** אע"ג דבלאו הכי נמי הוא מנחת חוטא בכללו ולא פליג ר"ש [ב] אפילו הכי אצטריך למיתנייה דמהו דתימא מדרישא דקתני דשלא לשמה לא עלו לגבי מזבח אוקימנא בריש פירקין (דף ב:) לרבה ולרבא [ג] מתני' דלא כר"ש סיפא נמי דקתני ר"ש דמנחת חוטא פליג נמי בסיפא ואמר במנחת חוטא דכי היכי דאין קרבנו מהודר כי קמלי לה [ד] פסולין כשרה: **קמ"ל.** משום יתירא אחד מנחת חוטא דלא אצטריך למתנייה אלא לר"ש דר"ש נמי מודה בסיפא: **לא יביא מתוך ביתו וימלאנו.** אלא לעשרון דקסבר קדושת כלי קבעה [ה] לפי מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כלומרין בהאי פירקין [ו] מן המנחה פרט לשסרה: **יביא מתוך ביתו.** דקסבר קמילה קבעה והא לא קמץ [ז] [בהוא] וכה"ג פליגי אמורא לקמן בשמעתין (שם): **ומאי שנא שמאל.** כלומר [אמאי] ה"ל דנשאר פסולין לא מכשיר להדורי [ב] אלא בשמאל: **ביה"כ.** נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **בשחיטה.** כלומרין לקמן בפ"ג (דף יט.) והקריבו בני אהרן את הדם [ח] מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בזר: **ואמר רב עלה.** היינו טעמא דפסולין דכתיב בה אלעזר וכתיב בה מוקה ומוקה עיכובא: **שאני פרה.** דטעמא [ט] דשחיטה פסולה בזר לאו [בא] דעבודה היא דהא קדשי בדק הבית דלא שייכא בהו עבודה אלא גזירת הכתוב היא דזר פסול בה: **ולאו כל דכן הוא.** בקדשי בדק הבית תשובה עבודה בקדשי מזבח לא כל שכן ואפ"ה זר כשר בשחיטת קדשים אלמא אשכחן [בב] הכשר בעבודה וגבי קמילה נמי אית ליה תקנתא בחזרה לבן בתירא ולמה לי דרב: **אמר רב שיזבי.** לעולם לאו עבודה [בג] [ו]והאי דבעיא כהן גבי פרה אדומה גזירת הכתוב היא מידי דהוה [אמרלות] נגעים: **וגילף מבמה.** כלומר דרב למה לי מאי שנא שמאל דמכשיר בן בתירא בחזרה דאית ליה הכשר ביה"כ זר נמי אלא דעבודה דמכשר נמי בן בתירא דהא אית ליה הכשר בבמה קודש שנתקדש אהרן [בד] שהעבודה בבכורות: **וכי דימא מבמה לא ילפינן.** דעדיין לא [בה] נבדל אהרן: **והאיכא מנין ליוחס.** מלאימורי חטאת ועולה חוץ לקלעים שאע"פ שהוא פסול דלמרינן בכילל גוזלין (פסחים דף פב.) מהן לא הוצא את דמיהם [בו] אם עלה לא ירד: **שהרי יוצא כשר בבמה.** שלא היו שם קלעים: **הנא לאוהא הורה העולה סמיך.** דלאמור במסכת נדה בפרק יוצא דופן (דף מ:) תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. והאי דנקט במה [בו] קלת סמכה בעלמא היא אבל עיקר טעמא מהתם יליף: **וקמן משם.** מלא קומלו. ריישא דקרא כתיב (ויקרא ב) והניפה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא כל הקמץ [בז] ממנקה שרגלי הזר עומדים שם קמץ [בח] ומשם הוא קומץ [בט] משום פסולות ואחד: [מ]מנקה שרגלי הזר עומדים שם קמץ [בי] אלא הא קמ"ל: [ג] לא שנו דבן בתירא. תיבות בד"א נמחק: [ג] הואיל דאוקימנא [בא] איכא למימר. גליון ר"ל דבלאו הכי נמי צ"ל דרישא לאו כר"ש דהא תנן במתניתין נתן בכלי והוליך ושמעינן ליה לר"ש בפ"ק דזבחים דהוליכה לאו עבודה היא ע"כ. וז"ל תו"ח ור"ל דמ"מ ע"כ רישא דלא כר"ש דקא חשיב הולך שלא לשמו ור"ש מכשיר בהולך ומיהו לפי סברא זו לא מתוקם שפיר לישנא דתלמודא דקאמר ואוקימנא רישא דלא לשמו [בב] ומכשיר בהולך ומיהו לפי סברא לא לישנא אליבא דרבה ורבא דרובא נינהו ומיהו לרב אשי נאמר הכי דפריך דר"ש מכשיר בהולך וא"א אי הכי בזבחים נמי ניתני אחת חטאת חלב ואחת כל הזבחים ונימא דלר"ש איצטריך משום דקתני סיפא התם הולך שלא לשמו פסול וסד"א מדסיפא לאו כר"ש רישא נמי לאו כר"ש ור"ל דהתם הך רישא וסיפא לאו חדא בבא נינהו כי הכא דהא איכא התם מילי טובא דקא מפסקי בינתים ועי"ל דודאי לא דמו דאילו הכא רישא וסיפא תרוייהו סתמא מתנו ואיכא למימר מדרישא לא סתם לן כר"ש סיפא נמי לא סתם לן כר"ש אבל התם בסיפא פליג ר"ש בהדיא דקתני ר"ש מכשיר בהולך ואדרבה משמע מדפליג בסיפא מכלל דברישא לא פליג הילכך התם לא אצטריך למתני ברישא אחת חטאת חלב לר"ש וליכא לתרץ קושיין קמייתא דלרב אשי ניתא ליה שפיר דנקשיה לאשמועי' דמתני' כולה ר"ש כרב אשי ולאפוקי דרבה ורבא מדסיפא ר"ש מסתברא רישא נמי ר"ש ולהכי תני אחת מנחת כו' [דהא ע"כ רישא לאו כר"ש מדתני הולך?]: **(ג)** רבנן סברי לא יביא מתוך ביתו. פ"ה משום דכלי שרת קבע כו' עד וכה"ג פליגי אמוראי לקמן וקשה דהא רשב"ל איתותב ועוד קשה דלמה לי קרא לקמן לבן בתירא סברא היא דכלי לא קבע דהא ר"ל איתותב וע"ל דאי פליגי בפלוגתא דאמוראי לקמן אמאי נקט פלוגתייהו בקמיצה בפיסול ליקר' פלוגתייהו בלא נקמצה כלל אלא אחסרה אחר שבאה לתוך הכלי לכך נ"ל דלא הוי כפלוגתייהו דאמוראי דלקמן דכולהו מצי סברי הכא דנקבעה המנחה הלא משום כלי לחוד אלא משום דנקמצה ואף על גב דנקמצה בפיסול מכל מקום מהניא למקבעה בפיסול לכ"ע והא דאיתותב ר"ל היינו במתן כלי לבד פי' שנתן המנחה בביסא אבל הכא דיש קמיצה וקדוש כלי המנחה בביסא בהא ודאי קבע לרבנן דנהי נמי שהקמיצה פסולה היא מ"מ שם קמיצה הוי ובן בתירא פליג דמ"מ יחזור ויקמוץ מקרא דוקמץ משם עכ"ל תו"ח ובתוספות אחרות נראה לפרש דבהא פליגי דרבנן סברי חסרון פסלי אחרי שיש קמיצה פסולה בהדה ובן בתירא סבר קמיצה פסולה לאו כלום היא דהוי כמו מנחה שחסרה קודם קמיצה דלא פסלא ע"כ: **(ד)** נראה לפרש ב) דהכא הוי אפילו לר"י דהכא קמיצה עם החסרון דהוי תרתי לריעותא. תוס' אחרות: **(ה)** פי' הקונטרס דמשמע דאוקימנא הכי בסוגיין דלעיל ר"ל דודאי התלמוד נסיב הכא לישנא אליבא דרבה ורבא דרובא נינהו ומיהו לרב אשי נאמר הכי דפריך דר"ש מכשיר בהולך וא"א אי הכי בזבחים נמי ניתני אחת חטאת חלב ואחת כל הזבחים ונימא דלר"ש איצטריך משום דקתני סיפא התם הולך שלא לשמו פסול וסד"א מדסיפא לאו כר"ש רישא נמי לאו כר"ש ור"ל דהתם הך רישא וסיפא לאו חדא בבא נינהו כי הכא דהא איכא התם מילי טובא דקא מפסקי בינתים ועי"ל דודאי לא דמו דאילו הכא רישא וסיפא תרוייהו סתמא מתנו ואיכא למימר מדרישא לא סתם לן כר"ש סיפא נמי לא סתם לן כר"ש אבל התם בסיפא פליג ר"ש בהדיא דקתני ר"ש מכשיר בהולך ואדרבה משמע מדפליג בסיפא מכלל דברישא לא פליג הילכך התם לא אצטריך למתני ברישא אחת חטאת חלב לר"ש וליכא לתרץ קושיין קמייתא דלרב אשי ניתא ליה שפיר דנקשיה לאשמועי' דמתני' כולה ר"ש כרב אשי ולאפוקי דרבה ורבא מדסיפא ר"ש מסתברא רישא נמי ר"ש ולהכי תני אחת מנחת כו' [דהא ע"כ רישא לאו כר"ש מדתני הולך?]: **(ו)** רבנן סברי לא יביא מתוך ביתו. פ"ה משום דכלי שרת קבע כו' עד וכה"ג פליגי אמוראי לקמן וקשה דהא רשב"ל איתותב ועוד קשה דלמה לי קרא לקמן לבן בתירא סברא היא דכלי לא קבע דהא ר"ל איתותב וע"ל דאי פליגי בפלוגתא דאמוראי לקמן אמאי נקט פלוגתייהו בקמיצה בפיסול ליקר' פלוגתייהו בלא נקמצה כלל אלא אחסרה אחר שבאה לתוך הכלי לכך נ"ל דלא הוי כפלוגתייהו דאמוראי דלקמן דכולהו מצי סברי הכא דנקבעה המנחה הלא משום כלי לחוד אלא משום דנקמצה ואף על גב דנקמצה בפיסול מכל מקום מהניא למקבעה בפיסול לכ"ע והא דאיתותב ר"ל היינו במתן כלי לבד פי' שנתן המנחה בביסא אבל הכא דיש קמיצה וקדוש כלי המנחה בביסא בהא ודאי קבע לרבנן דנהי נמי שהקמיצה פסולה היא מ"מ שם קמיצה הוי ובן בתירא פליג דמ"מ יחזור ויקמוץ מקרא דוקמץ משם עכ"ל תו"ח ובתוספות אחרות נראה לפרש דבהא פליגי דרבנן סברי חסרון פסלי אחרי שיש קמיצה פסולה בהדה ובן בתירא סבר קמיצה פסולה לאו כלום היא דהוי כמו מנחה שחסרה קודם קמיצה דלא פסלא ע"כ: **(ז)** דהכא הוי אפילו לר"י דהכא קמיצה עם החסרון דהוי תרתי לריעותא. תוס' אחרות: **(ח)** פי' הקונטרס דלא אחרי שיש קמיצה פסולה בהדה ובן בתירא סבר קמיצה פסולה לאו כלום היא דהוי כמו מנחה שחסרה קודם קמיצה דלא פסלא ע"כ: **(ט)** בפי' כל. מאחר דדרשא דקרא היא:

לג א (מיי' פ"ד מהל' פרה הל' ג) [ש"ל מהל' פסוה"מ הל"ג ופסק כמכילתא]: לד ב מיי' פ"ג מהל' פסוה"מ הלכה ז: לה ג מיי' שם פי"א הלכה ו:

שיטה מקובצת

א) ליתני אחת חטאת חלב ואחת כל הזבחים: **ב)** ליה אלא כי: **ג)** אבל בשאר פסולין לא קמ"ל. והאי דנקט שמאל לדבותא תני ליה דאע"ג דשמאל כשר ביה"כ ומהו דתימא דעביד שריריים ולא מצי כשר לחזור ולקמרן דכה"ג אמרינן בזבחים גבי טמא משום דאינו פסול [קמ"ל] דיחזור הכשר ויקמוץ: **ד)** דאשכחן ליה כו'. פי' אי משום הכי לא פסלא ואית לה תקנה בחזרה ובפ"ק דמעילה הסברות הפוכות דקאמר טמא דאתיא בצבור משוה שריריים פי' דאהנו מעשיו ופוסל השריריים ואין לו תקנה בחזרה ושאר פסלות אינם עושין שריריים לפי שאין להם מתיר בשום מקום אין מעשיהם כלום אלמא משום דיש לו היתר במקום אחר מגרע גרע. תו"ח: **ה)** אשכחן ליה הכשירוה: **ו)** שחיטה לאו עבודה היא. פרש"י שהרי שחיטה כשרה בזר ותימה דעל זה אנו דנין אלא ה"פ שחיטה לאו עבודה היא. שלא מצינו בשום מקום שהקפיד רחמנא אשחיטה דזר כדאמרינן והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך מצות כהונה וכן מוכח הסוגיא דפריך ולא והרי שחיטה פרה שהקפיד בו הכתוב כו'. עיין זבחים (דף י"ד ע"ב) שאני פרה וכו'. לעולם לאו עבודה היא ואמאי בזר פסולה שאני פרה דמדמי קדשי בדק הבית היתה נקנית ולא מדמי מזבח וקס"ל א) שלא יהו שאר עבודות הפרה חמורות בשחיטתה כמו קדשי מזבח ולעולם לאו עבודה היא אלא גזירת הכתוב היא דבעיא כהונה אבל שאר קדשים לא בעי שחיטה כהונה. הרגמ"ח: **ז)** שאם עלה לא ירד. ריוצא פסול מדכתיב הן לא הובא את דמה פנימה כלומר פנימה היתה שלא יצאת חוץ שאם יצאת הי' [מן הדין] לשורפה ושאר זבחים נמי מפקינן להו מדכתיב ובשר בשדה טריפה אוהרה לכל דבר שיצאת חוץ למתיצתה: **ח)** אלא טעמא כו'. וא"ת ומאי קושיא וכי לא אשמועינן רב מה שהוא בריתיה וי"ל דלפי שהיתה שנורה בפי לכל מקשה ממנה: **ט)** משם מלא קומצו ממקום: **יא)** קמץ ואפילו קדש הקומץ שנתנו בכלי שרת לתקטירו יחזור. הרגמ"ח: **יב)** אמרו לא שאנו אלא שקמץ. ותיבות במה דברים אמורים נמחק: **יג)** כי יעביד לה מתן כלי מאי הוי: **יד)** תיבות אי הכי אפילו לא קידש נמחק: **טו)** ר' שמעון אומנתם חוטא אפילו: **טו)** ולרבא דלא. תיבת מתני' נמחק: **יז)** פסולין נמי כשרה: **יח)** קבעה לה לשם: **יט)** קמץ בהוגן וכה"ג: **כ)** לאהדורי כשמאל: **כא)** בזר לאו משום דעבודה היא כו' הבית היא דלא שייכא: **כב)** ליה היתר בעבודה ותיבת הכשר נמחק: **כג)** עבודה היא והאי דבעיא כהן גבי פרה גזרת הכתוב: **כד)** אהרן שחיתה בבכורות: **כה)** לא נתקדש אהרן: **כו)** במה אסמכתא שרגלי הזר המביא עומדים שם הוא קומץ: **כח)** משום פסולות ואחד: **כט)** אלא הא קמ"ל: **ל)** לא שנו דבן בתירא. תיבות בד"א נמחק: **לא)** הואיל דאוקימנא: **לב)** איכא למימר. גליון ר"ל דבלאו הכי נמי צ"ל דרישא לאו כר"ש דהא תנן במתניתין נתן בכלי והוליך ושמעינן ליה לר"ש בפ"ק דזבחים דהוליכה לאו עבודה היא ע"כ. וז"ל תו"ח ור"ל דמ"מ ע"כ רישא דלא כר"ש דקא חשיב הולך שלא לשמו ור"ש מכשיר בהולך ומיהו לפי סברא זו לא מתוקם שפיר לישנא דתלמודא דקאמר ואוקימנא רישא דלא לשמו [בב] ומכשיר בהולך ומיהו לפי סברא לא לישנא אליבא דרבה ורבא דרובא נינהו ומיהו לרב אשי נאמר הכי דפריך דר"ש מכשיר בהולך וא"א אי הכי בזבחים נמי ניתני אחת חטאת חלב ואחת כל הזבחים ונימא דלר"ש איצטריך משום דקתני סיפא התם הולך שלא לשמו פסול וסד"א מדסיפא לאו כר"ש רישא נמי לאו כר"ש ור"ל דהתם הך רישא וסיפא לאו חדא בבא נינהו כי הכא דהא איכא התם מילי טובא דקא מפסקי בינתים ועי"ל דודאי לא דמו דאילו הכא רישא וסיפא תרוייהו סתמא מתנו ואיכא למימר מדרישא לא סתם לן כר"ש סיפא נמי לא סתם לן כר"ש אבל התם בסיפא פליג ר"ש בהדיא דקתני ר"ש מכשיר בהולך ואדרבה משמע מדפליג בסיפא מכלל דברישא לא פליג הילכך התם לא אצטריך למתני ברישא אחת חטאת חלב לר"ש וליכא לתרץ קושיין קמייתא דלרב אשי ניתא ליה שפיר דנקשיה לאשמועי' דמתני' כולה ר"ש כרב אשי ולאפוקי דרבה ורבא מדסיפא ר"ש מסתברא רישא נמי ר"ש ולהכי תני אחת מנחת כו' [דהא ע"כ רישא לאו כר"ש מדתני הולך?]: **(ג)** רבנן סברי לא יביא מתוך ביתו. פ"ה משום דכלי שרת קבע כו' עד וכה"ג פליגי אמוראי לקמן וקשה דהא רשב"ל איתותב ועוד קשה דלמה לי קרא לקמן לבן בתירא סברא היא דכלי לא קבע דהא ר"ל איתותב וע"ל דאי פליגי בפלוגתא דאמוראי לקמן אמאי נקט פלוגתייהו בקמיצה בפיסול ליקר' פלוגתייהו בלא נקמצה כלל אלא אחסרה אחר שבאה לתוך הכלי לכך נ"ל דלא הוי כפלוגתייהו דאמוראי דלקמן דכולהו מצי סברי הכא דנקבעה המנחה הלא משום כלי לחוד אלא משום דנקמצה ואף על גב דנקמצה בפיסול מכל מקום מהניא למקבעה בפיסול לכ"ע והא דאיתותב ר"ל היינו במתן כלי לבד פי' שנתן המנחה בביסא אבל הכא דיש קמיצה וקדוש כלי המנחה בביסא בהא ודאי קבע לרבנן דנהי נמי שהקמיצה פסולה היא מ"מ שם קמיצה הוי ובן בתירא פליג דמ"מ יחזור ויקמוץ מקרא דוקמץ משם עכ"ל תו"ח ובתוספות אחרות נראה לפרש דבהא פליגי דרבנן סברי חסרון פסלי אחרי שיש קמיצה פסולה בהדה ובן בתירא סבר קמיצה פסולה לאו כלום היא דהוי כמו מנחה שחסרה קודם קמיצה דלא פסלא ע"כ: **(ד)** דהכא הוי אפילו לר"י דהכא קמיצה עם החסרון דהוי תרתי לריעותא. תוס' אחרות: **(ה)** פי' הקונטרס דמשמע דאוקימנא הכי בסוגיין דלעיל ר"ל דודאי התלמוד נסיב הכא לישנא אליבא דרבה ורבא דרובא נינהו ומיהו לרב אשי נאמר הכי דפריך דר"ש מכשיר בהולך וא"א אי הכי בזבחים נמי ניתני אחת חטאת חלב ואחת כל הזבחים ונימא דלר"ש איצטריך משום דקתני סיפא התם הולך שלא לשמו פסול וסד"א מדסיפא לאו כר"ש רישא נמי לאו כר"ש ור"ל דהתם הך רישא וסיפא לאו חדא בבא נינהו כי הכא דהא איכא התם מילי טובא דקא מפסקי בינתים ועי"ל דודאי לא דמו דאילו הכא רישא וסיפא תרוייהו סתמא מתנו ואיכא למימר מדרישא לא סתם לן כר"ש סיפא נמי לא סתם לן כר"ש אבל התם בסיפא פליג ר"ש בהדיא דקתני ר"ש מכשיר בהולך ואדרבה משמע מדפליג בסיפא מכלל דברישא לא פליג הילכך התם לא אצטריך למתני ברישא אחת חטאת חלב לר"ש וליכא לתרץ קושיין קמייתא דלרב אשי ניתא ליה שפיר דנקשיה לאשמועי' דמתני' כולה ר"ש כרב אשי ולאפוקי דרבה ורבא מדסיפא ר"ש מסתברא רישא נמי ר"ש ולהכי תני אחת מנחת כו' [דהא ע"כ רישא לאו כר"ש מדתני הולך?]: **(ו)** רבנן סברי לא יביא מתוך ביתו. פ"ה משום דכלי שרת קבע כו' עד וכה"ג פליגי אמוראי לקמן וקשה דהא רשב"ל איתותב ועוד קשה דלמה לי קרא לקמן לבן בתירא סברא היא דכלי לא קבע דהא ר"ל איתותב וע"ל דאי פליגי בפלוגתא דאמוראי לקמן אמאי נקט פלוגתייהו בקמיצה בפיסול ליקר' פלוגתייהו בלא נקמצה כלל אלא אחסרה אחר שבאה לתוך הכלי לכך נ"ל דלא הוי כפלוגתייהו דאמוראי דלקמן דכולהו מצי סברי הכא דנקבעה המנחה הלא משום כלי לחוד אלא משום דנקמצה ואף על גב דנקמצה בפיסול מכל מקום מהניא למקבעה בפיסול לכ"ע והא דאיתותב ר"ל היינו במתן כלי לבד פי' שנתן המנחה בביסא אבל הכא דיש קמיצה וקדוש כלי המנחה בביסא בהא ודאי קבע לרבנן דנהי נמי שהקמיצה פסולה היא מ"מ שם קמיצה הוי ובן בתירא פליג דמ"מ יחזור ויקמוץ מקרא דוקמץ משם עכ"ל תו"ח ובתוספות אחרות נראה לפרש דבהא פליגי דרבנן סברי חסרון פסלי אחרי שיש קמיצה פסולה בהדה ובן בתירא סבר קמיצה פסולה לאו כלום היא דהוי כמו מנחה שחסרה קודם קמיצה דלא פסלא ע"כ: **(ד)** דהכא הוי אפילו לר"י דהכא קמיצה עם החסרון דהוי תרתי לריעותא. תוס' אחרות: **(ה)** פי' הקונטרס

תורה אור השלם

1. צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב

שיטה מקובצת (המשך)

ב) [זבחים טו:]. **ג)** [יומא מב. וש"נ]. **ד)** [יומא מב. ע"ש זבחים יד: מח.]. **ה)** [יומא מב. וש"נ]. **ו)** ל"ל קדשי בדק הבית בעו עבודה קדשי מזבח מיבעיא. **ז)** זבחים נג. מח: מט. ופסד. [לקמן מח:]. **ח)** לקמן מ:. **ט)** [ויקרא ב]. **י)** ר"ש כסן. **יא)** [ויקרא ב]. **יב)** דשמיטה. ל"ל. **יג)** היא. ל"ל. **יד)** [ויקרא יז]. **טו)** [קדשי קדשים רש"ש]. **טז)** ל"ל מ"ו. **יח)** ל"ל בכמנא. ל"ל. **יט)** עיין רש"ש. **כ)** [עי' תוס' זבחים מח. ד"ש ותמוה מ"מ]: [לקמן קז: ד"ה כבשן]. **כא)** [ויתר מבואר בע"ז כג: ד"ה אלא מעתה]. **כב)** תעות הדפוס. **כג)** נ"ש לא ירדו הואיל דכתיבא ואין פסול נשאר משא"כ בדם רש"ש, **כד)** כתס. ל"ל. **כה)** [נדל"ל תורת]. **כו)** כתיב. ל"ל. **כז)** נ"ש ג'.

שלא יהא חוטא נשכר. תימה במה נשכר והלא בין יש עמו נסכים שקיבל דמן זר ואונן (דף קז:) הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה כבש יביא הוא ונסכיו בסלע ובחטאת של עוממת מקדש נמי בסלע אף על פי שאין עמה נסכים [ב] ולא פירכא [ג] הוא:

הואיל [לא] ואוקמינן רישא דלא בר"ש. תימה לרב אשי דריש פירקין דאמרינן בר"ש מאי איכא למימר [לב]: [לג] **לא** יביא מתוך ביתו וימלאנו. סולת עשרון דקסבר קדושת כלי קבעה לשם מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כדאמרינן בהאי פירקא (דף ט:) מן המנחה פרט לשסרה כך פי' בקונטרס וקשה דהא ר"ש בן לקיש אימותב לקמן דאמר מנחה שחסרה קודם קמיצה לא יביא מתוך ביתו וימלאנה וע"ק למה לי קרא לקמן לבן בתירא וקמץ משם ויחזור ויקמוץ מנא תימי לן דקדושת כלי קבעה [לד] וגרסה לפרש דכולהו [ס"ל] כר' יוחנן דקדושת כלי לא קבעה אלא בקמיצת פסולים פליגי אי קבעה אי לא קבעה ומאי דאמר דמיירי דסכי לר"ל לה: פירוש הקונטרס: **שאני** פרה דקדשי בדק הבית היא. משמע דליכא מאן דפליג ובפ"ק דחולין (דף יא.) ובפ"ק דשבועות (דף יא:) פירשתי [ד]: **וכי** תימא מבמה לא ילפינן. פירש בקונטרס קודם שנבדל אהרן משמע שרוצה לומר דלאחר אהרן לא הותר זר בבמה וא"ל לומר כן כדמוכח בפ' בתרא דזבחים (דף קיח.) דדריש שיש [ה] (אים) להכשיר את הזר והיינו לאחר שנבדל אהרן ועוד מליגו (ש"מ יג) שאול ושמואל שהקריבו בבמה: [לו]**שהרי** יוצא כשר בבמה. וא"ת והרי יוצא דשם כשר בבמה ותנן בפ' המזבח מקדש (זבחים דף פד.) ושיל"מ דמה חוץ לקלעים לרבי יהודה אם עלתה תרד וי"ל דהתברין ולאי [ו] ירדו אבל הדם אינו מתקנא מכותלי המזבח: **אלא** טעמא דאשמועינן. בשום מקום לא פריך בענין זה דקשיא ליה הכא אמאי איצטריך ליה לרב לאשמועינן הא דתניא בברייתא דמדרשא דקתני דשלא לשמה לא עלו לגבי מזבח אוקימנא בריש פירקין (דף ב:) לרבה ולרבא [ז] מתני' דלא כר"ש סיפא נמי דקתני ר"ש דמנחת חוטא פליג נמי בסיפא ואמר במנחת חוטא דכי היכי דאין קרבנו מהודר כי קמלי לה [ח] פסולין כשרה: **קמ"ל.** משום יתירא אחד מנחת חוטא דלא אצטריך למתנייה אלא לר"ש דר"ש נמי מודה בסיפא: **לא יביא מתוך ביתו וימלאנו.** אלא לעשרון דקסבר קדושת כלי קבעה [יא] לשם מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כדאמרינן בהאי פירקין [יב] מן המנחה [יג] פרט לשסרה: **יביא מתוך ביתו.** דקסבר קמילה קבעה והא לא קמץ [יד] בהוא וכה"ג פליגי אמורא לקמן בשמעתין (שם): **ומאי שנא שמאל.** כלומר [אמאי] ה"ל דנשאר פסולין לא מכשיר להדורי [ב] אלא בשמאל: **ביה"כ.** נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **בשחיטה.** כדאמרינן לקמן בפ"ג (דף יט.) והקריבו בני אהרן את הדם [ט] מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בזר: **ואמר רב עלה.** היינו טעמא דפסולין דכתיב בה אלעזר וכתיב בה מוקה ומוקה עיכובא: **שאני פרה.** דטעמא [יא] דשחיטה פסולה בזר לאו [בא] דעבודה היא דהא קדשי בדק הבית דלא שייכא בהו עבודה אלא גזירת הכתוב היא דזר פסול בה: **ולאו כל דכן הוא.** בקדשי בדק הבית תשובה עבודה בקדשי מזבח לא כל שכן ואפ"ה זר כשר בשחיטת קדשים אלמא אשכחן [בב] הכשר בעבודה וגבי קמילה נמי אית ליה תקנתא בחזרה לבן בתירא ולמה לי דרב: **אמר רב שיזבי.** לעולם לאו עבודה [בג] [ו]והאי דבעיא כהן גבי פרה אדומה גזירת הכתוב היא מידי דהוה [אמרלות] נגעים: **וגילף מבמה.** כלומר דרב למה לי מאי שנא שמאל דמכשיר בן בתירא בחזרה דאית ליה הכשר ביה"כ זר נמי אלא דעבודה דמכשר נמי בן בתירא דהא אית ליה הכשר בבמה קודש שנתקדש אהרן [בד] שהעבודה בבכורות: **וכי דימא מבמה לא ילפינן.** דעדיין לא [בה] נבדל אהרן: **והאיכא מנין ליוחס.** מלאימורי חטאת ועולה חוץ לקלעים שאע"פ שהוא פסול דלמרינן בכילל גוזלין (פסחים דף פב.) מהן לא הוצא את דמיהם [בו] אם עלה לא ירד: **שהרי יוצא כשר בבמה.** שלא היו שם קלעים: **הנא לאוהא הורה העולה סמיך.** דלאמור במסכת נדה בפרק יוצא דופן (דף מ:) תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. והאי דנקט במה [בו] קלת סמכה בעלמא היא אבל עיקר טעמא מהתם יליף: **וקמן משם.** מלא קומלו. ריישא דקרא כתיב (ויקרא ב) והניפה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא כל הקמץ [בז] ממנקה שרגלי הזר עומדים שם קמץ [בח] ומשם הוא קומץ [בט] משום פסולות ואחד: [מ]מנקה שרגלי הזר עומדים שם קמץ [בי] אלא הא קמ"ל: [ג] לא שנו דבן בתירא. תיבות בד"א נמחק: [ג] הואיל דאוקימנא [בא] איכא למימר. גליון ר"ל דבלאו הכי נמי צ"ל דרישא לאו כר"ש דהא תנן במתניתין נתן בכלי והוליך ושמעינן ליה לר"ש בפ"ק דזבחים דהוליכה לאו עבודה היא ע"כ. וז"ל תו"ח ור"ל דמ"מ ע"כ רישא דלא כר"ש דקא חשיב הולך שלא לשמו ור"ש מכשיר בהולך ומיהו לפי סברא זו לא מתוקם שפיר לישנא דתלמודא דקאמר ואוקימנא רישא דלא לשמו [בב] ומכשיר בהולך ומיהו לפי סברא לא לישנא אליבא דרבה ורבא דרובא נינהו ומיהו לרב אשי נאמר הכי דפריך דר"ש מכשיר בהולך וא"א אי הכי בזבחים נמי ניתני אחת חטאת חלב ואחת כל הזבחים ונימא דלר"ש איצטריך משום דקתני סיפא התם הולך שלא לשמו פסול וסד"א מדסיפא לאו כר"ש רישא נמי לאו כר"ש ור"ל דהתם הך רישא וסיפא לאו חדא בבא נינהו כי הכא דהא איכא התם מילי טובא דקא מפסקי בינתים ועי"ל דודאי לא דמו דאילו הכא רישא וסיפא תרוייהו סתמא מתנו ואיכא למימר מדרישא לא סתם לן כר"ש סיפא נמי לא סתם לן כר"ש אבל התם בסיפא פליג ר"ש בהדיא דקתני ר"ש מכשיר בהולך ואדרבה משמע מדפליג בסיפא מכלל דברישא לא פליג הילכך התם לא אצטריך למתני ברישא אחת חטאת חלב לר"ש וליכא לתרץ קושיין קמייתא דלרב אשי ניתא ליה שפיר דנקשיה לאשמועי' דמתני' כולה ר"ש כרב אשי ולאפוקי דרבה ורבא מדסיפא ר"ש מסתברא רישא נמי ר"ש ולהכי תני אחת מנחת כו' [דהא ע"כ רישא לאו כר"ש מדתני הולך?]: **(ג)** רבנן סברי לא יביא מתוך ביתו. פ"ה משום דכלי שרת קבע כו' עד וכה"ג פליגי אמוראי לקמן וקשה דהא רשב"ל איתותב ועוד קשה דלמה לי קרא לקמן לבן בתירא סברא היא דכלי לא קבע דהא ר"ל איתותב וע"ל דאי פליגי בפלוגתא דאמוראי לקמן אמאי נקט פלוגתייהו בקמיצה בפיסול ליקר' פלוגתייהו בלא נקמצה כלל אלא אחסרה אחר שבאה לתוך הכלי לכך נ"ל דלא הוי כפלוגתייהו דאמוראי דלקמן דכולהו מצי סברי הכא דנקבעה המנחה הלא משום כלי לחוד אלא משום דנקמצה ואף על גב דנקמצה בפיסול מכל מקום מהניא למקבעה בפיסול לכ"ע והא דאיתותב ר"ל היינו במתן כלי לבד פי' שנתן המנחה בביסא אבל הכא דיש קמיצה וקדוש כלי המנחה בביסא בהא ודאי קבע לרבנן דנהי נמי שהקמיצה פסולה היא מ"מ שם קמיצה הוי ובן בתירא פליג דמ"מ יחזור ויקמוץ מקרא דוקמץ משם עכ"ל תו"ח ובתוספות אחרות נראה לפרש דבהא פליגי דרבנן סברי חסרון פסלי אחרי שיש קמיצה פסולה בהדה ובן בתירא סבר קמיצה פסולה לאו כלום היא דהוי כמו מנחה שחסרה קודם קמיצה דלא פסלא ע"כ: **(ד)** דהכא הוי אפילו לר"י דהכא קמיצה עם החסרון דהוי תרתי לריעותא. תוס' אחרות: **(ה)** פי' הקונטרס דלא אחרי שיש קמיצה פסולה בהדה ובן בתירא סבר קמיצה פסולה לאו כלום היא דהוי כמו מנחה שחסרה קודם קמיצה דלא פסלא ע"כ: **(ט)** בפי' כל. מאחר דדרשא דקרא היא:

אי כי אמר. בגמ' זבחים (דף טו:) קתני כל הזבחים שקיבל דמן זר ואונן וכל הני דמתמי' ליתני נמי כי מתני' אחד חטאת חלב ואחד כל הזבחים כו': **כולהו משמע.** ולא פליג ר"ש: **אצטריך.** אע"ג דבלאו הכי נמי הוא מנחת חוטא בכללו ולא פליג ר"ש [ב] אפילו הכי אצטריך למתנייה דמהו דתימא מדרישא דקתני דשלא לשמה לא עלו לגבי מזבח אוקימנא בריש פירקין (דף ב:) לרבה ולרבא [ג] מתני' דלא כר"ש סיפא נמי דקתני ר"ש דמנחת חוטא פליג נמי בסיפא ואמר במנחת חוטא דכי היכי דאין קרבנו מהודר כי קמלי לה [ד] פסולין כשרה: **קמ"ל.** משום יתירא אחד מנחת חוטא דלא אצטריך למתנייה אלא לר"ש דר"ש נמי מודה בסיפא: **לא יביא מתוך ביתו וימלאנו.** אלא לעשרון דקסבר קדושת כלי קבעה [יא] לשם מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כדאמרינן בהאי פירקין [יב] מן המנחה [יג] פרט לשסרה: **יביא מתוך ביתו.** דקסבר קמילה קבעה והא לא קמץ [יד] בהוא וכה"ג פליגי אמורא לקמן בשמעתין (שם): **ומאי שנא שמאל.** כלומר [אמאי] ה"ל דנשאר פסולין לא מכשיר להדורי [ב] אלא בשמאל: **ביה"כ.** נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **בשחיטה.** כדאמרינן לקמן בפ"ג (דף יט.) והקריבו בני אהרן את הדם [ט] מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בזר: **ואמר רב עלה.** היינו טעמא דפסולין דכתיב בה אלעזר וכתיב בה מוקה ומוקה עיכובא: **שאני פרה.** דטעמא [יא] דשחיטה פסולה בזר לאו [בא] דעבודה היא דהא קדשי בדק הבית דלא שייכא בהו עבודה אלא גזירת הכתוב היא דזר פסול בה: **ולאו כל דכן הוא.** בקדשי בדק הבית תשובה עבודה בקדשי מזבח לא כל שכן ואפ"ה זר כשר בשחיטת קדשים אלמא אשכחן [בב] הכשר בעבודה וגבי קמילה נמי אית ליה תקנתא בחזרה לבן בתירא ולמה לי דרב: **אמר רב שיז

ו) [לקמן נב:]. סוכה ה. סוטה יד:, ב) זבחים פז., ג) [עי' תוס' כריתות כד: ד"ה קפכר], ד) ערכין כב., ה) [עי' שבט מתתיו בו ביה מדש ולקמן עב. ערוך ערך קלפא ז'], ו) מיכל מקדשין את הקומץ. ל"ק, ז) לקמן יב., ח) לקמן נט: [נדה קלב:], ט) מיפסול חוה גמר. ל"ק, י) הלי כלי כשמתחילו בהן הם"ל ד"ה ל"ק שעל גבי קרקע וכי היכי דקומקלין מכלי שעל גבי קרקע הה"נ מקדשין קומץ בכלי שעל גבי קרקע. ל"ק, יא) ר"ש המחיר, יב) ר"ש בהלכלי, מ) ל"ל מנחה לו מכה. רש"ל, יג) [דף כב.], יד) ר"ש משנה המירון ומכה לומו אבנימי. ל"ק, טו) ל"ל, ק) הייט פסולין, ר) [נדל"ל וכן בתמרבן], ש) ל"ל וחזקו, ת) בס"ד: לי, ל) שייך לעמ"ל.

גליון הש"ם

גמ' דנעשה כבני שהחזירו הקוף. לקמן דף ק ע"ב:

לעזי רש"י

פישל"א. (כלי) מוערים אבל לא דחוס.

מוסף רש"י

כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת. שהטתנו בהן לריך שיתנו לשם קך, וא"ת הרי מנחה קדושה ועומדת שהקדישה בפה, קדושת פה אינה אלא קדושת דמים ואינה קדושת הגוף ואינה נפקלת בטבול יום ובלינה ואם נטמאת נפדית, קדשה בכלי קדשה קדושת הגוף ונפקלת בטבול יום ובלינה ואין לה פדיון (תוספה יד:). קולפי טאבי בלעי מאבימי. הכפות גדולות על הדלת שמעמתת שהיא מלמדני שום היתומים לר' מאיר שיעיש יום והייתי מקשה לו הא אמר ר"מ אנשים בא להכריע רצופין ל' יום, שני וחמישי ס' יום. והוא אמר לי בא להכריע לרופין ל' יום בין יומיין בין הקדש, ואם בא להכריע ב' וה' שהם ימי הדין הוי הצום ס' יום וימי הכרעה ר"מ יום לא ותאנה מעני בשבת שמונה שבועות הרי לך נ"ו ימים והא בהם ש"ז שני חמיש, הוסיף עוד מ"ענעה ימים שני ושלשי וכדעיני ומחמיני בשבת הרי ס' יום מהשתמיל ההכרעה ויש בהן נ"ח ימי הכרעה (ערכין כב.). כל הקומץ ונותן בכלי. קומץ או מולק או מקטיר לאכול דבר שדרכו לאכול. כגון שייריס או להקטיר דבר שדרכו להקטיר. כגון קומץ חוץ לזמנו וכו' אבל אם מיסב להקטיר שייריס לזמנו כגון דבעלה דעתו אבל בל לאכול קומץ לזמנו כגון דבעלה דעתו אבל בל אדם, בל' עבודות הללו מפגלין בזמנה דגמרינן מזבחים בהיקישא כלאמר בריס פיקרון. (להלן יב.). ארבעה כהנים נכנסין. לסיכל בשבת לסדור לחם הפניס שני סדרים. שתיס מערכות אל לחם שני בזיכין. שתי כפות מלאות לבונה לכתיב (ויקרא כד) ונתת על המערכת לבונה זכה וארבעה מקדימין לפניהם שנים ליטול. מן הסלמן שני סדרים הייטים וב' ליטול ב' בזיכין. והסלמן היה נתון תרכו ממזבח המערב, ולבו עומדין מזה לרוחב הסלמן בלפון ולבו עומדין בלפון הסלמן לדרום, ודוקא מכניסין לפון דכל בלבו לפון ענין הטיעות בלפון כדאמרינן במסכת סוכה (דף ט.). גבי מיקוף לחם הפניס לממערב הנכנסת והיינאת, הנכנסין מולקין בלפון כדי שיבלו אהן נכנסין (שבת קלב:).

שיטה מקובצת

ל) וכי מהדר ליה לקומץ כו' ואמאי לא גמר עבודה עד דעביד לה מתן כלי אחר שנותן הקומץ בכלי שרת שפילו לא נתנו בכלי אחר כי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה בביסא לקדושה כלי ולפסול ואמאי יחזור ויקמנו. הרגמ"ה: ב) אמר ר' יוחנן מראמר יחזור ויקמנו ולא פסלה ש"מ כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת לרצון המנח בהם והאי כיון דאהדריה קומץ לדוכתיה לא אהדריה אדעתא לקדושי לשם קומץ ולא איקדש. הרגמ"ה: ג) והא בעא כו' אכולה מילתא פריך אף אקמץ ולקדיש: ד) כלי שרת מהו שיקדשו בהן הפסולין לעבודה שום דבר אפילו לדעת כדי שיהיה כשר לכתחילה לקרבן וא"ל אין מקדשין הכלים והאי קומץ דקמציה פסול וקדושה בכלי שרת לשום קומץ לא קדוש. הרגמ"ה: ה) אין מקדשין אין ותיבות אמר ליה נמחק: ו) אבל מקדשין ליפסל לשמנינה על דעת להקדישן אבל זה לא החזיר הקומץ על דעת להקדישו כלום ומשום הכי יחזור ויקמנו' רב עמרם אמר אפילו תימא שהחזירו כדי לקדש (וקדיש) [וס"מ לא קדשן] כלי קבלה שהחזירו לביסא גדושה. הרגמ"ה: ז) ביסא גדושה ביסא כלי שרת שמקדשין בו המנחה וא"ת היכי מצי למהוי גדושה היא בלולה בשמן אגן במנחה חוטא אייריגן דאין בה שמן. הרגמ"ה: ח) שפופה לא בדושה ולא מחוקה שאין הקומץ (עדיף) [מעדיף] עליה. הרגמ"ה: ט) ליה דמהדר ליה אדפנא ותיבות מכי מהדר ליה מנח נמחק: י) ומניד לה ונפל ממילא כו' אבל אינו רוצה לומר דמהדר ליה כשר דהוי ליה כמו מקדש וגומר עבודת הפסול שמקדש קמיצתו של פסול: יא) קרקע ש"מ תיבת אלא נמחק: קומצין מכלי כו' וא"ת הא בקרוש מנחה אייריגן ולא בקמיצה וי"ל לקמן מספקא ליה אי שורן הן קדוש כלי וקמיצה דמסתברא דקדוש כלי דמנחה עדיף ומשום הכי דייק שם קומצין מכלי שע"ג קרקע כי היכא דקא סברת דמקדשין דמדלא משני ליה בהחזירה בכלי שעל גבי קרקע והשתא תפשוט דשורן קדוש וקמיצה דאי אין קומצין כ"ש דאין מקדשין וא"כ תקשי ולוקמה כגון שהחזירה לכלי שעל גבי קרקע אבל אי משנינן הכי לא תקשי תפשוט דאין קומצין דאית לן למימר אע"ג דאין מקדשין מ"מ קומצין. תו"ח: יב) דאמינו תני: יג) וחמישי ששים יומא אבימי מסכת אייקר ליה והשאר נמחק: יד) א"ל דמגבה ליה כהן וא"ת מה היה סובר אבימי מה היה שואל תחילה בשהשיב לו מכלי ה וי"ל דהיה בהאבר ששואל אי בני משיחה לכלי לקדשו והשיב לו מכלי זה דלא בעי משיחה דעבודתו מחנכתו כדאי' בסנהדרין [דף ט"ז ע"ב] א"נ היה סובר ששואל לו אי מצי קומץ בשל עץ ולא בעינן כלי מחכות והשיב לו אפילו מכלי זה דשל עץ היה כדבי יוסי בר יהודה דאמר בפ' החליל דעושין כלי שרת של עץ: טו) [אין המנחה: טו] ג' כהנים א' שמקדש המנחה וא' שמגבה הכלי וא' שקומץ. הרגמ"ה. וי"ל תו"ח ג' כהנים חד להגבה הכלי כשקומצין וחד לקומץ וחד להגבה הכלי שמקדש הקומץ דהקומץ לא היה יכול לקמוץ ולהגבה הכלי שהרי

עין משפט נר מצוה

לו א מי' ס"ג מהלכות פסולי המקדש הלכה כ:
לז ב מי' שם הל' יח:
לח ג ד מי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה יג:
לט ה מי' פ"ה מהל' תמידין ומוספין הלכה ד:

וקא פריך **כי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה ליקדוש וליפסול.** דהא עבד מתן כלי דמה לי כלי שרת זה ומה לי כלי שרת אחר: **אלא מדעת.** והא לא יהיב ליה לכתם אלדעתא דליקדיש: **שיקדשו פסולין.** כגון אם קמץ זר ב) ונותן לכלי מהו שיקדישנו כלי להקטירו: **ליפסל.** דקבעה

ה] וכי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה תקדוש ולפסול ג] אמר ר' יוחנן זאת אומרת ד)כלי שרת א"אין מקדשין אלא מדעת הא מדעת מקדשין ג] והא ה)בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן ז] כלי ו)שרת מהו שיקדשו פסולין לכתחילה ליקרב ואמר ליה אין מקדשין ח] אמר ליה ט)אין מקדשין ליקרב י] אבל מקדשין ליפסל רב עמרם אמר כגון שהחזירו י] לביסא גדושה ומקמץ היכי קמיץ אלא כגון שהחזירו לביסא יא) טפופה וכיון דקמיץ ליה עבד ליה גומא כי מהדר לגוויה דמנא קא מהדר ליה יב) מכי מהדר ליה מנח ליה אדפנא דמנא י] ומניד ליה ונפל ממילא יג)דנעשה כמי שהחזירו הקוף א"ל רבי ירמיה לר' זירא ולוקמה כגון שהחזירו לכלי המונח על גבי קרקע יד) אלא ש"מ יט)קומצין מכלי שעל גבי קרקע (א"ל) קא נגעת בבעיא דאיבעיא לן יב) דרבי אבימי תני מנחות בי רב חסדא ואבימי בי רב חסדא תני ז)והאמר רב חסדא יא)קולפי טאבי בלעי מאבימי עלה דהא שמעת' בא להכריז רצופין ל' יום שני וחמישי יב) (ושני) ס' יומי אבימי מסכתא איתעקרא איתעקר ליה ואתא קמיה דרב חסדא לאדכורי גמריה ולישלח ליה וליתי לגביה סבר הכי מסתייעא מילתא טפי פגע ביה רב נחמן אמר ליה כיצד קומצין א"ל מכלי זה אמר ליה וכי קומצין מכלי שעל גבי קרקע יד) א"ל דמגבה ליה כהן כיצד מקדשין את יט) ז)המנחות אמר ליה נותנה לכלי זה ז)וכי מקדשין בכלי שעל גבי קרקע א"ל דמגבה ליה כהן אמר ליה א"כ הוצרכתה יט) ג' כהנים אמר ליה ותהא צריכה יא)ג כתמיד איתביה יב) זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי המולוך והמקטיר לאכול דבר שדרכו לאכול וכו' ואילו מגביה לא קתני תנא יא) סדר עבודות נקיט יב) ולא סדר כהנים בעו מיניה מדרב ששת מהו לקמוץ מכלי שעל גבי קרקע אמר ליה פוק חזי מה עבדין לגאו יג)ארבעה כהנים נכנסין שנים בידם ב' סדרים ושנים בידם שני בזיכין וארבעה מקדמין לפניהם שנים ליטול שני סדרים וב' ליטול ב' בזיכין ואילו

מקדשין לכתחילה ליקרב מאבריס ומיהו יש לדחות דאלולהו קאי ק) וזרקו לו) מת דמס ועוד קשה דבכתה דוכתי (פסחים דף עח:) אמרינן נגמרא הדס לא יזרוק ואם זרק הולה ולמה לא יזרוק הא כלי שרת מקדשין לכתחילה ליקרב ובפ' שני שעירי (יומא דף סב.) אמרינן נשפך הדס ימות המשמלא מת המשמלא יפפך הדס למה יפפך וכן י) בדס פסולין יפפך לאמה ובפ' המנמנות (לקמן ק:) תנן נטמאו משהוקדשו בכלי אין לסס פדיון דמשמע מא מיקרב לא קרב ויש לדחות כל הני בשעיה אחר כך לכלי חול והא דשמעתין נמי יש לישב לפי הקונטרס דהא דמשמע שהשיב לו אין מקדשין היינו לפי שדוחה סס לא שקיבלו פסולים מ"ג לח] ב) וזורקן פסולין ועוד קשה לפי הקונטרס דמדקאמר לכתחילה ליקרב קא מיבעיא ליה ד) משמע שגם רבי יוחנן היה יודע לליקרב קמיבעיא ליה אלא שהיה סבור דמבעיא ליה בדיעבד ולא מיירי כלל לענין פדיון ולפר"ת דמבעיא ליה אם מקדשין הפסולין לענין דאם עלו לא ירדו דאע"ג דאי לאו כלי היה מזבח מקדשם דאתא לאיכא בין הפסול למזבח ומסיק דלכתחילה ליקרב מיבעיא ליה אם קידשו הקומץ פסול בכלי אם מעליהו דדילמא כשם שהמזבח מקדש דאם יירד כך כלי מקדש דיעלה ופריך דהא נמי מגינא שקיבלו פסולים וזרקו דמשמע זרקו דיעבד אבל לכתחילה לא יזרוקו והא דקאמר מאי לאו קיבלו פסולין וזרקו פסולין לאו מלשון פסולין דייק אלא המשנה קא מסיים ופירושא דמתני' כך הוא תדע דהא ר"ש בן לקיש דדמי בפסולין נמי מוקי לה מכלל שלא דקדק רבי יוחנן בפסולין: **אמר** ליה מבלי זה. לגמלי דמסקיק דמגבה ליה כהן כי יש לתמוה מאי חידוש הביאו הלכה שמעינן אע"פ שלא נמסקה

ט) **שבן** מצינו בסילוק בזיכין. הא מילתא דלא כרבי מגינא דאמר לקמן (דף ח.) לא זו אם דאיכו לא ליף מילתא ממילתא: מדס

היה קומץ בימין וא"כ לא היה יכול להגביה לאחוז הכלי כי אם בשמאל ומסתברא דהכל נעשה בימין וג' כהנים לאו דוקא דיכול להיות שאותו שמגביה הכלי בשעת קמיצה מגביהו בשעת הקדוש בזה אחר זה ולא דק. תו"ח: יז) זה הכלל מתני' היא. הרגמ"ה: יח) סדר עבודות נקט ובהגבהה דלאו עבודה היא לא איירי. הרגמ"ה: יט) סדר עבודות נקט בעו מיניה מרב ששת מהו כו' אמר להו פוק והשאר נמחק: כ) זר ונתן בכלי מהו: כא) בקדישה קומץ כי יהביה אדעתא: כב) פסול והוא דקא גמר זר לכולה: כג) שמחזירו לביסא גדושה שאין הקומץ מונח תוך אויר: כד) תחילה בשקמץ: כה) מתוך כלי: כו) ובשקמץ מתוך הכלי קמץ באמצעיתו ובשמחזיר הוי קומץ: כז) אצל הגומא מחזירו והוי כבודש הכלי כו' ממילא בגומא כדי שיהא בו' דממילא נפל במנא נעשה: כח) ליה אבל הכא לא הס"ד ומה"ד ש"מ מדלא משני ליה דשמוס הכי לא מקדש ליה האי כלי כשמחזירו כגון שמונח על גבי קרקע דקומצין מכלי שעל גבי קרקע הס"ד: כט) שהיה (בידה) [מכה] אותו: ל) ערכין דתנו: לא) חסדא משכח התירון ומכהו אבימי: לב) דמנחות אייקר ליה: לג) קודש הוא: לד) ואחד שנותן לתוכו הקומץ: לה) וקאמר רב פפא: לו) אלמא כלי שרת מקדשין: לז) קאי וזרקו את דמו: לח) וזרקו פסולין: לט) מחכותו: מ) קדושה הוי"א דר' חנינא לא ליף מסילוק בזיכין משום דהוא דבר דלא אפשר שהרי אין בו שמן אבל הכא מידי דאפשר הוא ואם איתא דלא היו יכולין לקמוץ מכלי שע"ג קרקע בבזיכין נמי היה צריך להגביה אלא דאי מקומצין מכלי שעל גבי קרקע ושפיר ס"ל רבי חנינא כרבא. תו"ח:

מדם ילפינן לה. דקידוש קומץ כנגדו קבלת דס: **הדר ביה רבא.** מהן סברא דקס רבא בשיטתא ° דרב נחמן דריה: **גמר** מלהזות. משנה היא במסכת פרה ר): **מקנה** ידו בגופה של פרה. שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר לכתיב ושרף את הפרה לעיניו כך פי' רביניו שלמה ב) וגלאה דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם ג) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא מזה ד) וגלאה דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטר' מגומגם ה) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם ו) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם ז) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם ח) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם ט) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם י) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם יא) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם יב) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם יג) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם יד) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם טו) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם טז) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם יז) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם יח) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם יט) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כ) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כא) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כב) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כג) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כד) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כה) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כו) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כז) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כח) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם כט) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם ל) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לא) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לב) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לג) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לד) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לה) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לו) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לז) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לח) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם לט) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מ) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מא) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מב) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מג) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מד) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מה) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מו) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מז) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מח) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם מט) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נ) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נא) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נב) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נג) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נד) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נה) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נו) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נז) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נח) **אלא אצבעו במאי מקנה.** כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מה] ואילו דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנה ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס מגומגם נ

ואם איתא. דלא נא קידש לתמלין ליקח מנחה מדם: **שקמלה בהיכל כשרה.** ואע"ג דהיינה בעזרה כשאר קרבנות: **שכן מצינו בסילוק בזיכין.** כ) דהיא בהיכל אלמא דאיכא קמיצה בהיכל היינו קמיצה: **עד שלא פרקה.** למערכת לחם הפנים בשבת:

בלחם פסול. דהוא לה מנחה שחסרה קודש קמיצה ואמריגן לקמן (דף ט:) מן המנחה[ט] פרט לשחסרה ובלחם הפנים [י] גופיה אמר לקמן (דף יב:) [קדש קדשים הוא[כ]] שאם נפרסה אחת מחלותיה כולן פסולות: **משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול.** אף ע"ג דלאחר סילוק בא[א] (מלה) נפרס פסולה דהוי שיריה שחסרו בין קמיצה להקטרה ואמריגן לקמן (דף ט:) דאע"ג דמקטיריין קומץ עלייהו שיריה אסוריה באכילה: **ומקטיר עליו[ב] בזיכין.** [דלא] גמריגן ממנחה: [ג] **הגיע זמנה לפרק.** שעברו שם שעות כדאמר בפרק תמיד נשחט (פסחים נח.) מוקפין בשם בזיכין בשבע[מ]: **קודם קמיצה.** דהא עדיין לא פירקה ומיפסל דהא אמר לקמן מן המנחה פרט בד) [ד]לשחסרה מכשיעור. אלמא לא ליף מנחה (ב) ממנחה: נעוצה מנחה ממנחה ליף ולא דמי לחם הפנים לשאר מנחות דמנחה לא בריר קומץ דידה שהכל ביחד הלכך קודם קמיצה ליכא למימר כמאן דקמלה דמיא דהא מאוסר מעשה: אבל לחם הפנים בריר קומץ דידהו דקאי בה] בזיכין באפי בריר קומץ דידהו דמיא: [ה]מנחה מחציתה מתיבי אלא מנחה מחציתה תמיד נתמעטה בבקר ומנחה מחציתה בערב: ויקרא ו יג 2. וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד והקיו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויקרא ג ב 3. וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד בסף שבעים שקל בשקל הקודש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: במדבר ז יג

תורה אור השלם

1. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מֶחֱצָיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצָיתָהּ בָּעָרֶב: ויקרא ו יג
2. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֲטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ב
3. וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה: במדבר ז יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משפרקה וכו' דלאחר סילוק המצבה נפרס: (ב) ד"ה קודם קמיצה וכו' ממנחה הס"ד ומה"כ מ"ה מנחה לא בריר נעוצה מנחה: (ג) ד"ה ממנחה וכו' אלמיי הס"ד ומה"כ מ"ה ומה"כ מ"ה למצוה ומשני מ':

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מנחה כו' **לפי שתלה הכתוב באהל מועד.** עיין זבחים דף י ע"ב תוספות ד"ה כל:

שיטה מקובצת

א) עד שלא פרקה. ללבונה ובזיכין: נפרס לחמה. נחסר לחמה: הלחם פסול ואינו מקטיר משום דאינו יכול להביא מתוך ביתו ולמלאות חסרון הלחם. הרגמ"ה: ב) משפרקה. שהפריש קומצה דהיינו הבזיכין. הרגמ"ה: ג) תהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה. אלא אי"מ דלא ליף מנחה אבל מ"מ עד שלא פרקה נפרס לחמה הלחם פסול משום דכתיב היא אבל משפרקה נפרס לחמה כו' כשר דלא כתיב ביה היא דהיא לא מיירי לאחר שהגיע זמנו לפרוק שאין עליה עוד של לחם הפנים הא"מ (מיהא) [כיון] דאמרת דלא ליף מנחה איך אמרינן משפרקה נפרס לחמה פסול דמקטיר עליו כו' והלא זה לא ידענן אלא משום דליפ" ממנחה שחסרו שיריה בין קמיצה להקטרה דפסולה ומקטיר עליה הקומץ ואמאי והלא לא ליפנן ממנחה דיי"ל כיון שראינו פסול קודם שפרקה דהוא מעתה נאמר להיכא שנפרס לאחר שפרקה דפסול ומקטיר עליו דמסתברא דאין לנו להשוותם אחר לקודם. תו"ה ד) הא לא קשיא מנחה שחסרה קודם קמיצה לא בריר קומץ דידה ואיכו כמו שחסרה מן הקומץ והכא בלחם הפני' בריר קומץ הבזיכין (מנחה) [מונחים] לחוד והלחם לחוד. הרגמ"ה: ה) תיבות בריר בריר נמחק: ו) תיבת מעתה נמחק. ואע"ג דבריר קומץ דידה אלא תהוי כשירים שחסרו כו'. הרגמ"ה: ז) ולאו פלוגתא היא: ח) אינה קדושה לתצאין. ע"י תוס' לקמן (דף צה ע"ב): ט) הבא מנחה ואח"כ חוצה: י) והא חוקה כתיב בה. עיין תוס' לקמן (דף עו ע"א): יא) הפריש חצי עשרון. לפי שהי' צריך להביא עשרון למנחה. הרגמ"ה: יב) ודעתו להוסיף ולהשלים העשרון. הרגמ"ה: יג) ואם איתא לילף מחביתין. תימה דהא טעמא דהכא דדעתו להוסיף וא"ל דהיינו האי דקאמר בסמוך מ"ש [קשה] דקאמי לה האי ד"ס דלמקשה דכן) א) לישנא דמתוך בחביתין כמו טעמא דדעתי' להוסיף: יד) והאמר ר' יוחנן. עיין זבחים (דף סג.): טו) ולא היא שפול חמור מן העיקר: טז) מלאים אלא שלמים. כלומר שלא נאמר מלאים כפשוטו ששיניהם

מנחה שנקמצה בהיכל כשרה שכן מצינו בסילוק בזיכין. ומשם תאמר אמאי לא קאמר כדי שלא יהא טפל חמור מן העיקר כדאמר בסמוך גבי שלמים ששחטן בהיכל וגבי כהנים נכנסין בהיכל ואוכלים קדשי קדשים ושירי מנחות י"ל דהתם כתיב (ויקרא ג) פתח אהל מועד (שם ו) בתר אהל מועד שייך למימר שלא יהא טפל חמור מן העיקר לפי שתלה הכתוב באהל מועד: **מקטיר** עליו את הבזיכין. פירש בקונטרס דלא גמרינן ממנחה ולא היה לו לפרס כן דלקמן (דף ט:) פריך מינה למ"ד שייריה שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטיר קומץ עליהן ומשני רבי אלעזר ב) היא גם שמועה זו אי אפשר לישב:

מאי טעמא דרבי יוחנן. ולא"ת לימא לה[ג] משום דליף מדם ושמא קבלה היה בידו טעם זה אי נמי כדפרישית לעיל דלאפוקי דרבי יוחנן מפרש ר' אלעזר טעמא ב) דמתוך מ) ב) (דלאחר דלאחר קדוש ולית ליה דרבי יוסי): **ולרבי חנינא** עשרון למה נמשח למנחת חוטא. תימה אכתי אלי עשרון למה נמשח לרבי חנינא דלקמן בפ' שתי מדות (דף פז.) מוכח דנמשח למנחת חביתין ומנחת חביתין דעוונה שמן ולבונה וי"ל משום דמתחילה היו מקדשין המנחה של חביתין בביטא עם השמן והיה נגלה בדבר מא] לרוחיא לכלי מול אחר שמקדשה ולכך נמשח אלי עשרון מב] וטעם זה אנו לריכין נמי לרבי יוחנן דאמר לעיל דאיתה קדושה לחצאין דאחר שנתקדשה שלימה היה נגלי להוליאה מכלי שרת לכלי מול ולריך לומר השמן לרבי חנינא שלא היו מערבין בביטא המנחה עם השמן אלא נתון הביטא עלמה היה זה לגד אחד וזה לגד אחר שאם היה הכל מעורב לא היו יכולין אחרי כן לחלק בחלי עשרון מפני לוג ומחצה שמן שהיא עודף על החלי עשרון ולכ"ע נמי ל"ל כן דבמחציתין דשתי מדות (שם) מוכח שהיו מחלקין הסולת בחלי עשרון והשמן במדה שהיא מחזקת לוג ומחצה ואם תאמר לר' מאיר דאמר לקמן בפ' שתי מדות (שם) דשני עשרונות היו במקדש אחד גדוש ואחד מחוק ובמחוק

עו) שלא יהא טפל חמור מעיקר דעתו להוסיף שאני ט) דתניא[3] מלאים אין עו) מלאים אלא שלמים י) (כלומר שאינו קדוש עד שיהא עשרון שלם) ואמר רבי יוסי אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף אבל בזמן שדעתו להוסיף ראשון ראשון קדוש ורב בחביתין כמאן ס"ל אי כר' אלעזר לילף מחביתין וכי תימא רב מילתא ממילתא לא ליף והאמר רב יא) מנחה קדושה בלא שמן יב)(ובלא לבונה) שכן מצינו בלחם הפנים בלא לבונה שכן מצינו במנחת נסכים בלא שמן ובלא לבונה שכן מצינו במנחת חוטא על כרחיך רב כר' יוחנן ס"ל גופא אמר רב מנחה קדושה בלא שמן יג) (ואין דינה כעשרון חסר) שכן מצינו בלחם הפנים בלא לבונה שכן מצינו במנחת נסכים בלא שמן ובלא לבונה שכן מצינו במנחת חוטא ושמן ולבונה יד) קדשי האי בלא האי והאי בלא האי שמן שכן מצינו בלוג שמן של מצורע לבונה שכן מצינו בלבונה הבאה בבזיכין ורבי חנינא אמר

ואם איתא לילף מדם וכי תימא רבי אלעזר מילתא ממילתא לא גמר והא אמר ט) ר' אלעזר א מנחה שקמצה בהיכל כשרה שכן מצינו בסילוק בזיכין מנחה ממנחה ליף מנחה מדם לא ליף ומנחה ממנחה מי ליף והתניא ט) ב) עד שלא פרקה נפרס לחמה הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיכין ג) משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכין ואמר ר' ג אלעזר לא פרקה ממש אלא כיון שהגיע זמנה לפרק אע"פ שלא פרקה כמי שפרקה דמיא ואמאי ג) תיהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה ד) הא לא קשיא מנחה לא בריר ה) בריר קומץ דידיה והא בריר בריר קומץ דידה וכיון שהגיע זמנה לפרק כמאן דפרקה דמיא אלא ו) מעתה תיהוי כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה דאין מקטירין קומץ עליהן ז) לאו פלוגתא נינהו רבי אלעזר סבר לה כמ"ד ג) ד שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן גופא חביתי כהן גדול רבי יוחנן אמר ח) אינה קדושה לחצאין ור' אלעזר אמר מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין א"ר אחא מאי טעמא דרבי יוחנן אמר קרא [1]מנחה מחציתה ט) הביא מנחה ואח"כ חוציהו מיתיבי חביתי כהן גדול לא היו באות חצאין אלא ה מביא עשרון שלם וחוצהו ותניא אילו נאמר מנחה מחצית הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב ת"ל מחציתה בבקר מחצה משלם הוא מביא למצוה אמר ליה רב גביהא מבי כתיל לרב אשי י) והא חוקה כתיב בה אמר ליה לא נצרכא אלא להביאה שלם מביתו ומי א"ר יוחנן הכי והא איתמר יא) הפריש חצי עשרון יב) ודעתו להוסיף רב אמר אינו קדוש ור' יוחנן אמר קדוש יג) ואם איתא לילף מחביתין וכי תימא ר' יוחנן מילתא ממילתא לא ליף יד) ו והאמר רבי יוחנן ז שלמים ששחטן בהיכל כשירין דכתיב [2]ושחטו פתח אהל מועד

ומשום

לא

מטו א מיי' פי"ב מה"מ מעה"ק הלכה יב:
נ ב מיי' פי"ב מה"מ מעה"ק הלכה יב:
נא ג מיי' שם הלכה טו:
נב ד מיי' פי"ח מה"מ פסולי המקדש הלכה כ:
נג ה מיי' פי"ג מה"מ מעה"ק הלכה ב:
נד ו מיי' פ"ב מה"מ מעה"ק הלכה ד:

מוסף רש"י

שכן מצינו בסילוק בזיכין. שהן מלוכה למנחת לחם הפנים כדכתיב ויביאם ללחם לאזכרה (ויקרא כד) ומתירין את הלחם כקומץ שמתיר את הסולת שייריים וסילוקן מעל הסולתן במקום קמיצה דמנחות הנקמצות (זבחים סג.). **שייריים שחסרו.** שנתמזגו מהן (יומא מז.). **דאין** מקטיריין קומץ עליהן. דתניא (לקמן ט:) מן המנחה פרט לשחסרה היא לו אשחר קומלה (שם). **חביתי כ"ג.** שייגו מנחת מחבת כ"ג שנמצית בכל יום כדכתיב בנו את אהרן מחליתה בבקר, על שם מחבת קרו לה חביתי דכתיב בה מחבת בשמן תעשה (להלן ב). **לא היו באות חצאין.** שלא יביא חלי עשרון בבקר ובערב ומשמע שקריבה בלחלין דכתיב מחליתה בבקר, מחליתה משמע מחליתה של שלימה, מחלה מתוך שלם הוא מביא שנמצית עשרון שלם שנתקדש (שם). **שלמים ששחטן בהיכל** רבו' ושחטו פתח אהל מועד. אלמא מתלבה הכשר עזרה לשלמים בפתח אהל מועד שמע מינה אהל מועד עיקר ועזרה טפל ולא יהא טפל חמור מן העיקר. דכיון דטפל חזי לטו כ"ש עיקר (זבחים סב.). **אין מלאים אלא שלמים.** כלומר שיהא בהם שיעור שלם לגרוע לדבר אם יבא הוא שיהיה שם עשרון שלם לגמרה, ואם נמצת נקמים היא שנתמנה בכלי יהא שם ג' עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל אבל אם חסר השיעור אין הכלי מקדשין שאינו לאחר לכלי. (זבחים פח.).

שיטה מקובצת (המשך)

מלאים סולת ויכול להביא בכלי מקצת ואח"כ ימלאנו אלא יביא שלמים מתחלתן. הרגמ"ה. ותיבות כלומר שאינו קדוש עד שיהא עשרון שלם נמחק: יז) מנחה קדושה בלא שמן (תיבות ובלא לבונה נמחק) דקבע לה כלי שרת דאין לה פדיון ואח"כ יביא לה שמן. הרגמ"ה: יח) תיבות ואין דינה כעשרון נמחק: יט) שמן ולבונה נמי קדשי: כ) בזיכין דהוי בחיכל כו' דסילוק בזיכין והיינו: כא) סילוק בזיכין בפרס: כב) עליו את הבזיכין דלא: כג) שהגיע זמנה: כד) פרש לשחסרה אפ"ה מכשר אלמא: כה) דקאי בזיכין באפי: כו) ולאו פלוגתא: כז) וגומר הבא: כח) ואח"כ חוצה דמתניתה משמע והד"א: כט) נמי קדוש ואינה: ל) דמשמע עיכובא שאם שינה בה והביאה לחצאין לא קדשה הס"ד ומה"ד לא נצרכא קרא דכתיב מחציתה דמשמע מתוך: לא) עשרון שלם ביחד מביתו: לב) תיבת שלם נמחק: לג) מלאים המזדקים סולת ממש אלא: לד) חצי עשרון דלא קדיש כמאן ס"ל בחביתין אי כרבי אלעזר דאמר דקדשה לחצאין ניקף נמי מפריש חצי עשרון מחביתין. ותיבות שאינו קדוש נמחק: לה) אמר כחביתין דחביתין כו' דלקדשו לחצאין

מנחה לבונה שכן מצינו בלבונה הבאה בבזיכין ורבי חנינא אמר

מחבתין. כיון] דאמרת דלא ליף מנמנחת איך אמרינן משפרקה נפרס לחמה פסול דמקטיר עליו כו' והלא זה לא ידענן אלא משום דליפ" ממנחה שחסרו שיריים בין קמיצה להקטרה דפסולה ומקטיר עליה הקומץ ואמאי והלא לא ליפנן ממנחה דיי"ל כיון שראינו פסול קודם שפרקה דהוא מעתה נאמר להיכא שנפרס לאחר שפרקה דפסול ומקטיר עליו דמסתברא דאין לנו להשוותם אחר לקודם. תו"ה ד) הא לא קשיא מנחה שחסרה קודם קמיצה לא בריר קומץ דידה והיה כמו שחסרה מן הקומץ והכא בלחם הפני' בריר קומץ הבזיכין (מנחה) [מונחים] לחוד והלחם לחוד. הרגמ"ה: ה) תיבות בריר בריר נמחק: ו) תיבת מעתה נמחק. ואע"ג דבריר קומץ דידה אלא תהוי כשירים שחסרו כו'. הרגמ"ה: ז) ולאו פלוגתא היא: ח) אינה קדושה לתצאין. ע"י תוס' לקמן (דף צה ע"ב): ט) הבא מנחה ואח"כ חוצה: י) והא חוקה כתיב בה. עיין תוס' לקמן (דף עו ע"א): יא) הפריש חצי עשרון. למה שהי' צריך להביא עשרון למנחה. הרגמ"ה: יב) ודעתו להוסיף ולהשלים העשרון. הרגמ"ה: יג) ואם איתא לילף מחביתין. תימה דהא טעמא דהכא דדעתו להוסיף וא"ל דהיינו האי דקאמר בסמוך מ"ש [קשה] דקאמי לה האי ד"ס דלמקשה דכן) א) לישנא דמתוך בחביתין כמו טעמא דדעתי' להוסיף: יד) והאמר ר' יוחנן. עיין זבחים (דף סג.): טו) ולא היא שפול חמור מן העיקר: טז) מלאים אלא שלמים. כלומר שלא נאמר מלאים כפשוטו ששיניהם

א) אולי ל"ל דכן עדיף לן טעמא דמתוך דבחביתין אינו קדוש לתצאין כמו טעמא דדעתו להוסיף:

ב) זבחים סג., ג) לקמן יז:, ג) (לקמן יט. וש"נ), ד) זבחים סב., ה) זבחים פח., ו) רש"ק מ"ז ועיין ל"ק שמוקק רק תיבת כלומר והסמוך ל"ל כן וכן משמע ברש"י דזבחים דף פח ע"ב ד"ה ואין מקדשין ע"ש., ז) כלה שמן ובלה לבונה בלא שמן שכן מצינו כו'. ל"ק, ח) רש"ק מ"ז, ט) [ויקרא ו ז], י) גופא אמרינן לקמן היא שאם. ל"ק, כ) [שם כדז], ל) ל"ק מ"ז, מ) ס"א שיין כאן דבור הקודם המתמל' ומקטיר וכד"ש. ל"ק, נ) לבשחסרה ואפ"ה מכשיר אלמא כו' ל"ל. ל"ק, ס) ומגמרינן. ל"ק, ע) תוליכו מחציתה הד"ש. ל"ק, פ) דמשמע דוקא שלם כו'. ל"ק, צ) כתיב מתה הד"ש. ל"ק, ק) לא נמיר מתמינן דמתמינן דין כו'. ל"ק, ר) קדוש ולא כו'. ל"ק, ש) היא ולפי שמועה זו כו'. ל"ק, ת) דמתון דעד ומה"ד ולאמון דלאמון קדוש וכ"ש ל"ל דר' יוסי פי' דר' יוחנן הוא מפרש דמתי מחבתין אלי עשרון ודעתו להוסיף מאי עשרון כיון דלאמכון קלת בחביתי כה"ש דקרב דלאמלין אע"ג דלא ס"ל ל"ש מ"מ כיון דדעתו להוסיף דהוא מרחי לאמלין דלא אמר לקמן מן המנחה פרט בד) [ד]לשחסרה מכשיעור. אלמא לא ליף מנחה (ב) ממנחה: נעוצה מנחה ממנחה ליף ולא דמי לחם הפנים לשאר מנחות דמנחה לא בריר קומץ דידה שהכל ביחד הלכך קודם קמיצה ליכא למימר כמאן דקמלה דמיא דהא מאוסר מעשה: אבל לחם הפנים בריר קומץ דידהו דקאי בה] בזיכין באפי בריר קומץ דידהו דמיא: [ה]מנחה מחציתה מתיבי מנחה מחציתה תמיד נתמעטה בבקר ומנחה מחציתה בערב: ויקרא ו יג 2. וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד והקיו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויקרא ג ב 3. וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד בסף שבעים שקל בשקל הקודש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: במדבר ז יג

תורה אור השלם

1. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מֶחֱצָיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצָיתָהּ בָּעָרֶב: ויקרא ו יג
2. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֲטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ב
3. וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה: במדבר ז יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משפרקה וכו' דלאחר סילוק המצבה נפרס: (ב) ד"ה קודם קמיצה וכו' ממנחה הס"ד ומה"כ מ"ה מנחה לא בריר נעוצה מנחה: (ג) ד"ה ממנחה וכו' אלמיי הס"ד ומה"כ מ"ה למצוה ומשני מ':

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מנחה כו' **לפי שתלה הכתוב באהל מועד.** עיין זבחים דף י ע"ב תוספות ד"ה כל:

שיטה מקובצת

א) עד שלא פרקה. ללבונה ובזיכין: נפרס לחמה. נחסר לחמה: הלחם פסול ואינו מקטיר משום דאינו יכול להביא מתוך ביתו ולמלאות חסרון הלחם. הרגמ"ה: ב) משפרקה. שהפריש קומצה דהיינו הבזיכין. הרגמ"ה: ג) תהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה. אלא אי"מ דלא ליף מנחה אבל מ"מ עד שלא פרקה נפרס לחמה הלחם פסול משום דכתיב היא אבל משפרקה נפרס לחמה כו' כשר דלא כתיב ביה היא דהיא לא מיירי לאחר שהגיע זמנו לפרוק שאין עליה עוד של לחם הפנים הא"מ (מיהא) [כיון] דאמרת דלא ליף מנמנחת איך אמרינן משפרקה נפרס לחמה פסול דמקטיר עליו כו' והלא זה לא ידענן אלא משום דליפ" ממנחה שחסרו שיריים בין קמיצה להקטרה דפסולה ומקטיר עליה הקומץ ואמאי והלא לא ליפנן ממנחה דיי"ל כיון שראינו פסול קודם שפרקה דהוא מעתה נאמר להיכא שנפרס לאחר שפרקה דפסול ומקטיר עליו דמסתברא דאין לנו להשוותם אחר לקודם. תו"ה ד) הא לא קשיא מנחה שחסרה קודם קמיצה לא בריר קומץ דידה והיה כמו שחסרה מן הקומץ והכא בלחם הפני' בריר קומץ הבזיכין (מנחה) [מונחים] לחוד והלחם לחוד. הרגמ"ה: ה) תיבות בריר בריר נמחק: ו) תיבת מעתה נמחק. ואע"ג דבריר קומץ דידה אלא תהוי כשירים שחסרו כו'. הרגמ"ה: ז) ולאו פלוגתא היא: ח) אינה קדושה לתצאין. ע"י תוס' לקמן (דף צה ע"ב): ט) הבא מנחה ואח"כ חוצה: י) והא חוקה כתיב בה. עיין תוס' לקמן (דף עו ע"א): יא) הפריש חצי עשרון. למה שהי' צריך להביא עשרון למנחה. הרגמ"ה: יב) ודעתו להוסיף ולהשלים העשרון. הרגמ"ה: יג) ואם איתא לילף מחביתין. תימה דהא טעמא דהכא דדעתו להוסיף וא"ל דהיינו האי דקאמר בסמוך מ"ש [קשה] דקאמי לה האי ד"ס דלמקשה דכן) א) לישנא דמתוך בחביתין כמו טעמא דדעתי' להוסיף: יד) והאמר ר' יוחנן. עיין זבחים (דף סג.): טו) ולא היא שפול חמור מן העיקר: טז) מלאים אלא שלמים. כלומר שלא נאמר מלאים כפשוטו ששיניהם

א) אולי ל"ל דכן עדיף לן טעמא דמתוך דבחביתין אינו קדוש לתצאין כמו טעמא דדעתו להוסיף:

ב) זבחים סג., ג) לקמן יז:, ג) (לקמן יט. וש"נ), ד) זבחים סב., ה) זבחים פח., ו) רש"ק מ"ז ועיין ל"ק שמוקק רק תיבת כלומר והסמוך ל"ל כן וכן משמע ברש"י דזבחים דף פח ע"ב ד"ה ואין מקדשין ע"ש., ז) כלה שמן ובלה לבונה בלא שמן שכן מצינו כו'. ל"ק, ח) רש"ק מ"ז, ט) [ויקרא ו ז], י) גופא אמרינן לקמן היא שאם. ל"ק, כ) [שם כדז], ל) ל"ק מ"ז, מ) ס"א שיין כאן דבור הקודם המתמל' ומקטיר וכד"ש. ל"ק, נ) לבשחסרה ואפ"ה מכשיר אלמא כו' ל"ל. ל"ק, ס) ומגמרינן. ל"ק, ע) תוליכו מחציתה הד"ש. ל"ק, פ) דמשמע דוקא שלם כו'. ל"ק, צ) כתיב מתה הד"ש. ל"ק, ק) לא נמיר מתמינן דמתמינן דין כו'. ל"ק, ר) קדוש ולא כו'. ל"ק, ש) היא ולפי שמועה זו כו'. ל"ק, ת) דמתון דעד ומה"ד ולאמון דלאמון קדוש וכ"ש ל"ל דר' יוסי פי' דר' יוחנן הוא מפרש דמתי מחבתין אלי עשרון ודעתו להוסיף מאי עשרון כיון דלאמכון קלת בחביתי כה"ש דקרב דלאמלין אע"ג דלא ס"ל ל"ש מ"מ כיון דדעתו להוסיף דהוא מרחי לאמלין דלא אמר לקמן מן המנחה פרט בד) [ד]לשחסרה מכשיעור. אלמא לא ליף מנחה (ב) ממנחה: נעוצה מנחה ממנחה ליף ולא דמי לחם הפנים לשאר מנחות דמנחה לא בריר קומץ דידה שהכל ביחד הלכך קודם קמיצה ליכא למימר כמאן דקמלה דמיא דהא מאוסר מעשה: אבל לחם הפנים בריר קומץ דידהו דקאי בה] בזיכין באפי בריר קומץ דידהו דמיא: [ה]מנחה מחציתה מתיבי מנחה מחציתה תמיד נתמעטה בבקר ומנחה מחציתה בערב: ויקרא ו יג 2. וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד והקיו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויקרא ג ב 3. וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד בסף שבעים שקל בשקל הקודש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: במדבר ז יג

תורה אור השלם

1. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מֶחֱצָיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצָיתָהּ בָּעָרֶב: ויקרא ו יג
2. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֲטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ב
3. וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה: במדבר ז יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משפרקה וכו' דלאחר סילוק המצבה נפרס: (ב) ד"ה קודם קמיצה וכו' ממנחה הס"ד ומה"כ מ"ה מנחה לא בריר נעוצה מנחה: (ג) ד"ה ממנחה וכו' אלמיי הס"ד ומה"כ מ"ה למצוה ומשני מ':

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מנחה כו' **לפי שתלה הכתוב באהל מועד.** עיין זבחים דף י ע"ב תוספות ד"ה כל:

שיטה מקובצת

א) עד שלא פרקה. ללבונה ובזיכין: נפרס לחמה. נחסר לחמה: הלחם פסול ואינו מקטיר משום דאינו יכול להביא מתוך ביתו ולמלאות חסרון הלחם. הרגמ"ה: ב) משפרקה. שהפריש קומצה דהיינו הבזיכין. הרגמ"ה: ג) תהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה. אלא אי"מ דלא ליף מנחה אבל מ"מ עד שלא פרקה נפרס לחמה הלחם פסול משום דכתיב היא אבל משפרקה נפרס לחמה כו' כשר דלא כתיב ביה היא דהיא לא מיירי לאחר שהגיע זמנו לפרוק שאין עליה עוד של לחם הפנים הא"מ (מיהא) [כיון] דאמרת דלא ליף מנמנחת איך אמרינן משפרקה נפרס לחמה פסול דמקטיר עליו כו' והלא זה לא ידענן אלא משום דליפ" ממנחה שחסרו שיריים בין קמיצה להקטרה דפסולה ומקטיר עליה הקומץ ואמאי והלא לא ליפנן ממנחה דיי"ל כיון שראינו פסול קודם שפרקה דהוא מעתה נאמר להיכא שנפרס לאחר שפרקה דפסול ומקטיר עליו דמסתברא דאין לנו להשוותם אחר לקודם. תו"ה ד) הא לא קשיא מנחה שחסרה קודם קמיצה לא בריר קומץ דידה והיה כמו שחסרה מן הקומץ והכא בלחם הפני' בריר קומץ הבזיכין (מנחה) [מונחים] לחוד והלחם לחוד. הרגמ"ה: ה) תיבות בריר בריר נמחק: ו) תיבת מעתה נמחק. ואע"ג דבריר קומץ דידה אלא תהוי כשירים שחסרו כו'. הרגמ"ה: ז) ולאו פלוגתא היא: ח) אינה קדושה לתצאין. ע"י תוס' לקמן (דף צה ע"ב): ט) הבא מנחה ואח"כ חוצה: י) והא חוקה כתיב בה. עיין תוס' לקמן (דף עו ע"א): יא) הפריש חצי עשרון. למה שהי' צריך להביא עשרון למנחה. הרגמ"ה: יב) ודעתו להוסיף ולהשלים העשרון. הרגמ"ה: יג) ואם איתא לילף מחביתין. תימה דהא טעמא דהכא דדעתו להוסיף וא"ל דהיינו האי דקאמר בסמוך מ"ש [קשה] דקאמי לה האי ד"ס דלמקשה דכן) א) לישנא דמתוך בחביתין כמו טעמא דדעתי' להוסיף: יד) והאמר ר' יוחנן. עיין זבחים (דף סג.): טו) ולא היא שפול חמור מן העיקר: טז) מלאים אלא שלמים. כלומר שלא נאמר מלאים כפשוטו ששיניהם

א) אולי ל"ל דכן עדיף לן טעמא דמתוך דבחביתין אינו קדוש לתצאין כמו טעמא דדעתו להוסיף:

ב) זבחים סג., ג) לקמן יז:, ג) (לקמן יט. וש"נ), ד) זבחים סב., ה) זבחים פח., ו) רש"ק מ"ז ועיין ל"ק שמוקק רק תיבת כלומר והסמוך ל"ל כן וכן משמע ברש"י דזבחים דף פח ע"ב ד"ה ואין מקדשין ע"ש., ז) כלה שמן ובלה לבונה בלא שמן שכן מצינו כו'. ל"ק, ח) רש"ק מ"ז, ט) [ויקרא ו ז], י) גופא אמרינן לקמן היא שאם. ל"ק, כ) [שם כדז], ל) ל"ק מ"ז, מ) ס"א שיין כאן דבור הקודם המתמל' ומקטיר וכד"ש. ל"ק, נ) לבשחסרה ואפ"ה מכשיר אלמא כו' ל"ל. ל"ק, ס) ומגמרינן. ל"ק, ע) תוליכו מחציתה הד"ש. ל"ק, פ) דמשמע דוקא שלם כו'. ל"ק, צ) כתיב מתה הד"ש. ל"ק, ק) לא נמיר מתמינן דמתמינן דין כו'. ל"ק, ר) קדוש ולא כו'. ל"ק, ש) היא ולפי שמועה זו כו'. ל"ק, ת) דמתון דעד ומה"ד ולאמון דלאמון קדוש וכ"ש ל"ל דר' יוסי פי' דר' יוחנן הוא מפרש דמתי מחבתין אלי עשרון ודעתו להוסיף מאי עשרון כיון דלאמכון קלת בחביתי כה"ש דקרב דלאמלין אע"ג דלא ס"ל ל"ש מ"מ כיון דדעתו להוסיף דהוא מרחי לאמלין דלא אמר לקמן מן המנחה פרט בד) [ד]לשחסרה מכשיעור. אלמא לא ליף מנחה (ב) ממנחה: נעוצה מנחה ממנחה ליף ולא דמי לחם הפנים לשאר מנחות דמנחה לא בריר קומץ דידה שהכל ביחד הלכך קודם קמיצה ליכא למימר כמאן דקמלה דמיא דהא מאוסר מעשה: אבל לחם הפנים בריר קומץ דידהו דקאי בה] בזיכין באפי בריר קומץ דידהו דמיא: [ה]מנחה מחציתה מתיבי מנחה מחציתה תמיד נתמעטה בבקר ומנחה מחציתה בערב: ויקרא ו יג 2. וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד והקיו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויקרא ג ב 3. וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד בסף שבעים שקל בשקל הקודש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: במדבר ז יג

תורה אור השלם

1. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בְּיו

נא א מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הל' יג [לקמן סט ועי' הל' יד]:
נו ב ג מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה יט:

שיטה מקובצת

א) לא זו קדושה בלא זו אלא עד שיניחם בביסא ביחד. הרגמ"ה. משמע דלא לפיקן לר' חנינא מנחה מלחם הפנים ותימה דאמרינן לעיל קומצין מכלי שעל גבי קרקע שכן מצינו בסילוק בזיכין אלמא לפיקן מנחה מלחם הפנים וי"מ דאתיא דלא כר' חנינא (נראה שחסר כאן) כמה תיבות וכך צ"ל) [ולא נהירא וי"ל] דהכא ודאי לא יליף מלחם הפנים ליקרב זה בלא זה דאפשר משאי אפשר הוא אבל למילף שקומצין מכלי שעל גבי קרקע שפיר ליפיגן מסילוק בזיכין דאי איתא דבקמיצת הוה צריך הגבהה לכלי ה"נ הוה צריך להגביה את השלחן בשעת סילוק בזיכין: ב) ולרבי חנינא א"כ עשרון למה נמשח בשמן המשחה הואיל ואינו יכול לקדש המנחה עד שיניחנה בביסא ויבללנה. הרגמ"ה. ותיבות והלא כו' בלא שמן נמחק: ג) למנחת חוטא דאין בה לא שמן ולא לבונה היה מקדש העשרון מיד וכן לוג לקדש שמן של מצורע שלא הי' בו מנחה. הרגמ"ה: ד) ללוג שמן של: ה) אבל מזרקות שהן כלי חלח לקבל הדם הן מקדשות אפי' היבש שנאמר. הרגמ"ה: ו) מנחה לחה היא דכתיב בלולה בשמן: לא נצרכא אלא ליבש שבמנחה שאם יש בה יבש שלא נבלל יפה היה מקדשו המזרק כמו הלח וכמו שהיה מקדש היבש שבה כך היו מקדשין המנחה אף אם לא היה בו שמן כלל והיינו דרב דאמר מנחה קדושה בלא שמן. הרגמ"ה: ז) מתיבת דהיינו כו' עד תיבת ואיבעית אימא לא תימא ח) ואיבעית אימא לא תימא ביבש שבה אלא אפי' אותו שבלול בשמן הוי יבש לגבי דם דדם הוא לח הרבה כמשקה והמנחה הוא כעיסה והוא כמו יבשה לגבי לחות של דם וכי היכי דמקדשי מנחה בלולה דהויא יבשה לגבי דם ה"נ מקדשי יבש גמור בלא שמן והיינו דרב. הרגמ"ה: ט) אמר רבי אלעזר זבחים (דף סג ע"א): י) שיחזור ויחזור ויקמרן: יא) מנין תוס' זבחים (דף כט ע"א) ובזבחים (דף סג): יב) שלשתן בכלי ביחד: יג) מקדש כלום: יד) לח כגון הין: טו) מדה לח לא מקדשה יבש ומדה יבש לא מקדשה לח דמדה יבש לא חזיא למודד לח דאין: טו) דמנחת חוטא דאינה צריכא שמן אלא סולת גרידתא היא הס"ד: יז) חיבת סלת נמחק: יח) הוי צלול ומנחה הויא כעיסה בלולה: יט) דריסת רגלי ישראל: כ) ומנחה כתיב קדש קדשים: כא) כליל. עולה כולה לגבוה: כב) כפרה הוא בדם דכתיב כי: כג) שאינה מין דם לא: כד) ואין הכהנים: כה) המחוק למה נמשח: כו) לדבר אחר חנינא הי"ד שמואל תירץ דאמרינן לקמן כל המדידות היו מודדין בלוג ולוג היה נמשח וגנאי הוא לערות מכלי קודש לכלי חול. תו"ח. לשון מהר"ם וא"ה לר"ש כו' ור"ל שהיו מניחין הכל בביסא תחילה הסולת והלבונה כדאמר' לעיל שלם הי' מביאהו ואחר כך חוצהו וכיון שהיה מונח בתחלה בכלי קודש גנאי אח"כ ליתנו בכלי שלא נמשח והיה צריך ליזהר שלא יתערב השמן בסולת שהיה נתון בתחילה בביסא דאם לא כן לא היה יכול לחצותה מחציתה בבוקר ומחציתה בערב וא"ת

ובמחוק היו מודדין לחציתי כ"ג ועשרון המחוק בה[ה] מ) (לא) נמשח לרבי חנינא דאין מנחה קדושה בלא שמן וי"ל פן יבא לטעות בשום פעם ולמדוד במחוק למנחת חוטא אבל אין לתרץ דר"מ סבר כר' נ) יוחנן דאמר בפ' כל המנחות בחוט מלה ס) (לקמן דף מ:) גמרינן דחייב על ליפתה

ל) לא זו אקדושה בלא זו ולא זו קדושה בלא זו ג) ולר' חנינא עשרון למה נמשח ל) (והלא אינו עשוי אלא למדידת קמח בלבד והקמח אינו קדוש בלא שמן) ג) למנחת חוטא ולוג למה נמשח ללוג ד) של מצורע ואף שמואל סבר לה להא דרב דתנן ה) כלי הלח מקדשין את הלח ומדות היבש מקדשין את היבש ו) ואין כלי הלח מקדשין את היבש ולא מדות היבש מקדשין את הלח ואמר שמואל ל"ש אלא מדות אבל ז) מזרקות ח) (של דם) מקדשות את היבש שנא' 1 שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ט) מנחה לחה היא א"ל לא נצרכא אלא ליבש שבה י) (דהיינו לבונה ואי ס"ד קסבר שמואל אין מנחה קדושה עד שיהו כולן יבש שבה היכי משכחת לה והלא כולן לחים הן מפני השמן אלא ש"מ קסבר שמואל האי בלא האי) יא) ואיבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמיא גופא יב) א"ר אלעזר מנחה שקמצה בהיכל כשרה שכן מצינו בסילוק בזיכין מתיב ר' ירמיה יג) וקמץ משם ממקום שרגלי הזר עומדות בן בתירא אומר מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר יד) ויקמוץ בימין ת"ל וקמץ משם ממקום שקמץ כבר איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי א"ל ר' יעקב לר' ירמיה בר תחליפא אסברא לך לא נצרכא אלא להכשיר את כל עזרה כולה שלא תאמר הואיל ועולה קדשי קדשים ומנחה קדשי קדשים מה עולה טעונה צפון אף מנחה טעונה צפון מה לעולה שכן כליל מחטאת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן מיני דמים מכולהו נמי שכן מיני דמים אלא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתיב 2 והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח וקמץ מה הגשה בקרן דרומית מערבית אף קמיצה נמי בקרן דרומית מערבית קמ"ל גופא טו) א"ר יוחנן שלמים ששחטן בהיכל כשרין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד ולא יהא טפל חמור מן העיקר מיתיבי ט) ר' יהודה בן בתירא אומר יא) מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את העזרה שהכהנים נכנסין להיכל ואוכלין בקדשי קדשים ושירי מנחות ת"ל בקדש

לא זו קדושה בלא זו. בכל המנחות הטעונות שמן ולבונה אין כלי שרת מקדש אחד מהם אלא א"כ שלשתן יב) ביחד בכלי: **ולרבי חנינא עשרון.** שהיתה במקדש לצורך מנחות כדאמר בפ' שני מדות (לקמן פז.): **למה נמשח.** בשמן המשחה כדי לקדש את הנתון בתוכו הלא אינו יג) מתקדש כלום לר' חנינא דאין מחזיק לא שמן ולא לבונה עם העשרון של סולת: ומשני **לצורך מנחת חוטא.** נמשח דסולת גרידתא הוא: **להא דרב.** דכלי שרת מקדש סולת גרידתא אע"ג דלא חזי להקטיר בלא שמן: **דתנן.** במס' זבחים בפ' המזבח מקדש הראוי לו: **מדות של יבש.** שתיה היו עשרון וחצי עשרון בפ' שני מדות (לקמן פז.): **ל"ש.** דאין כלי הלח מקדשין יבש אלא ט) במדות לח יד) הין וחצי הין כו' בפ' שני מדות (שם פז.): דכל מדה לא חזיא אלא למילתא טו) למדוד הלכך (לח) לא מיקדשין בו) דמדה לח לא חזיא למדוד יבש דאין בלח עשרון וחצי עשרון: **אבל מזרקות (של דם).** שהן כלי לח מקדשין יבש: **שניהם מלאים סלת.** ובמנחת נסכים קמשמעי דטעונה שמן וקאמר דמזרק וקערה קדשו סלת אלמא אית ליה לשמואל דכלי שרת מקדשין סלת בלי שמן. ואם תאמר לר' חנינא קשיא מתני' דקתני מדות יבש מקדשין יבש אימור מוקי לה בעשרון דמנחת חוטא מז): **מנחה לחה היא.** דבלולה בשמן ומהאי קרא לא תיפוק דמזרקין מקדשין יבש: **לא נצרכא אלא ליבש שבה.** מנחה בלולה א"א בלא קרטין סלת יבש שלא יגיע בהן השמן ואפי' הכי מתקדשין במזרקין וכי היכי לאותו יבש מתקדש מסתברא נמי דסלת יבש נמי בלא יז)(סלת) שמן מיקדשין: **ואיבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמיא.** דדם יח) הוא גלול ומנחה הויא כעיסה ואפ"ה מקדש לה מזרק שהוא כלי שם הלכך יבשה גמורה נמי מקדש: **רגלי זר עומדות.** אחת עשרה אמה בכיסת העזרה במזרח מקום דריסת יט) ישראל אלמא עזרה בעינן: **כן בחיצה.** לאו דוקא נקט אלא סיומא דבריתא היא: **לא נצרכא.** הלי וקמץ משם אלא להכשיר כל העזרה ולאו למידק מינה עזרה ולאו היכל דלגופיה איצטריך קרא(כ): בעולה) ומנחה כא) [נאמר] קדשי קדשים ובעולה כתיב לפון שנאמר (ויקרא ו) ושחט אותו על ירך המזבח לפונה: **בא** עולה [כולה] כליל לגבוה שנאמר וערכו בני אהרן את הדמים וגו' (שם): **מחטאת.** הוי גמרינן דמנחה טעונה צפון להכי איצטריך וקמץ להכשיר כל העזרה: **על חייבי כריתות.** שוגגין: **מאשם.** כ) [דאשם] אינו בא על כרת אלא על שבועת שקר ומעילות וספחה חרופה וטעון צפון דכתיב במקום אשר יִשחטו את העולה יִשחטו את האשם (שם ז): **מיני דמים.** חמורה כפרתן דעיקר כפרה כב) בדם כתיב כי הדם הוא בנפש יכפר (שם יז) אבל תאמר במנחה שאינה מין כג) דם: **אלא איצטריך הגשה.** שמגיש כל המנחה קודם קמיצה ומגיע הכלי בחוזה של קרן דרומית מערבית בפ"ג (לקמן יט.): **קמ"ל.** דאם רצה מחזירה אחר הגשה לכל מקום שירצה בעזרה וקומץ: **הקיפו עובדי כוכבים.** למלחמה ואין כד) כהנים יכולים לאכול בעזרה מפני רמחים וקשתות: **נכנסין להיכל.** ולא אתמרינן דליפסלו קדשים בהך ליפתה דילמא בעזרה להיכל:

בקדש

לא) (רישא) דמזרקות מקדשין שאינו ראוי לה כמו מנחה הואיל וראויה להתקדש בכלי אחר דהיינו ביסא אף מנחת סלת מתקדשת בלא שמן ולבונה אע"פ שאינה ראויה לכלי זה הואיל ומתקדשת בכלי אחר כגון מנחת חוטא ומלשון המשנה דקתני ר' שמואל דקתני פרק המזבח מקדש (זבחים פו.) כשם שמחמה והכנסה מקדשין את הראוי להם כך כלים מקדשים ומדלא קתני ק) כלי שרת מקדשין את הראוי להם ס"מ דמקדשין אע"פ שאינו ראוי להם כגון מזרקות של דם שמקדשין את המנחה ועל חנם הוצרך רבי שמואל לדיוק זה והא דלא יליפי' מינה מדות משום דלא נראו מעולה אלא זו למדידת לח וזו למדידת יבש ועוד יש לפרש דדייק הש"ס מדאמר שמואל אבל מזרקות מקדשין ולא קאמר מקדשין מנחות ר) ונסכים דכתיב בהאוה קרא ס"מ דאפי' מנחת חוטא קאמר דילפינן מלתא ממילתא ומדמקדשין מזרק וקערה מה שאין ראוי להם הואיל וראוי ש) לכל אחד כ"ש זה הכלי שמקדש מה שראוי להיות בתוכו עוד יש לפרש דדייק מדיליף שמואל דורות מעשה מנשיאים כ"ש דילפינן מלתא ממילתא כרב דמנחה קדושה בלא שמן כמו שמלינו במנחת חוטא ואע"ג דמוכח לקמן בהקומץ רבה (ד' יט.) דלא יליף שמואל דורות מעשה אלא משום דתנא ביה קרא מריסר זימני מ"מ לב) כיון דיליף דורות מעשה בכל ענין שילמדו הוא הדין מילתא ממילתא:

רבי

תורה אור השלם

1. וְקָרְבּוּ קְעֹרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה:
במדבר ז יג
2. וְהֵבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֹמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: ויקרא ב ב
1. וְהִבְדִּאתָ אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיְיָ וְהִקְרִיבָהּ אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ב ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא נצרכא וכו' קרא הס"ד ואח"כ מ"ה ומנחה קדשי קדשים ונעולה שנאמר קדשי קדשים ונעולה:

מוסף רש"י

שניהם מלאים סולת. למנחת נדבה (פי' החומש במדבר ז' ועי' רש"ש כאן). **כלי הלח** מקדשין את הלח. קטנות ומזוקות לדם וליין ולשמן מדות היבש. שתי מדות של יבש היו שם עשרון וחצי עשרון. עשרון למדידת כל המנחות וחצי עשרון לאחת בו מנחת חביתו כמ"ג מחצית בבקר ומחצית בערב, לסכי נקט גבי יבש מדות דאין כלים מיוחדים ליבש אלא דכלי מתאמין בו מנחה כלי לח הוא שמזקות וקערות לפיון לבן (זבחים פח). **לא שנו.** דכלי לח אין מקדשין יבש אלא במנחת לח כגון הין ולוג דכל מנה לא חזיא ליה אלא למילתיה דמנחה. ויהין ולוג במנחת יבש ליכא **אבל** מזרקות. שהן כלי דם מקדשין סלת יבש וליקן טעמא דמגיפיה (להלן יח:) לא שנו דאין כלי הלח מקדשין את היבש אלא מדות. ז' מדות הלח שהיו שם הין וחצי הין וחצי הין וכו' דמין דכיון דהקר לא חזו ליבש למדוד ומדוד וכן לא מנחה למדוד ומנחה אלא מקדשין אין מקדשין אלא ע"י מדידה אבל מזרקות. תע"ג דכלי הלח מיהו מקדשין יבש דכי היכי דחזו לגלח חזו לסלת שהוא יש לחה אלא דשמן בלולה בשמן מקדשין אלא ע"י מדידה. דהא כתיב בלולה בשמן והיכי ליפת מהאי קרא דמקדשין יבש דעיקר שבה. שלי אפשר ליגבל בלולה אלא איצ' בה קרטין קרטין אל יבש אלא נגע בהן השמן ומקדישה מזרקות ביבש דמיא. ושפיר תפשנו מינה ליבש גמור (זבחים פח). **וקמץ משם ממקום שרגלי הזר** עומדות. ריישא דקרא כתיב (ויקרא ב) והבאתה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם משמע ממקום שרגלי הזר עומדים שם הוא קומץ והייני מקום דריסת רגלי ישראל אלמא עשרה אמה ונמוכות הם וקמ"ל דלא בעינן קמיצה בלפון כשאר קדשים אלא כל העזרה כשרה לקומץ (בעיל ה). **שאם קמץ**

לא) רש"ק מ"ז, ג) זבחים פח. לקמן יט:, ג) רש"ק מ"ז, ד) זבחים סג. לעיל ז:, ה) זבחים סג., ו) שם ע"ש, ז) במדות לח ז' מדות שהיה שם הין כו'. י"ק, ח) כ"ל למדוד לח הילכך לא כו'. י"ק, ט) כ"ל מ"ז, י) [ויקרא ו], כ) [עי' זבחים נג.: יא) ש"ע], ל) כ"ל מ"ז, מ) כ"ל לאמר. כ"ק, נ) כמ"ר ר' יוחנן, ס) מלה דמנחת יבש לא מתקדשו דבפ' שני מדות כו' בל"ל. כ"ק, ע) מנחות. כ"ק, פ) כ"ל מ"ז, צ) מלה מסורת. כ"ק, ק) כך הכלים מקדשין. כ"ק, ר) נמל"ל מקדשין מנחת נסכים, ש) לכלי אחר. כ"ק,

לא זו קדושה בלא זו. בכל המנחות הטעונות שמן ולבונה אין כלי שרת מקדש אחד מהם אלא א"כ שלשתן יב) ביחד בכלי: **ולרבי חנינא עשרון.** שהיתה במקדש לצורך מנחות כדאמר בפ' שני מדות (לקמן פז.): **למה נמשח.** בשמן המשחה כדי לקדש את הנתון בתוכו הלא אינו יג) מתקדש כלום לר' חנינא דאין מחזיק לא שמן ולא לבונה עם העשרון של סולת: ומשני **לצורך מנחת חוטא.** נמשח דסולת גרידתא הוא: **להא דרב.** דכלי שרת מקדש סולת גרידתא אע"ג דלא חזי להקטיר בלא שמן: **דתנן.** במס' זבחים בפ' המזבח מקדש הראוי לו: **מדות של יבש.** שתיה היו עשרון וחצי עשרון בפ' שני מדות (לקמן פז.): **ל"ש.** דאין כלי הלח מקדשין יבש אלא ט) במדות לח יד) הין וחצי הין כו' בפ' שני מדות (שם פז.): דכל מדה לא חזיא אלא למילתא טו) למדוד הלכך (לח) לא מיקדשין בו) דמדה לח לא חזיא למדוד יבש **אבל מזרקות (של דם).** שהן כלי לח מקדשין יבש: **שניהם מלאים סלת.** ובמנחת נסכים קמשמע דטעונה שמן וקאמר דמזרק וקערה קדשו סלת אלמא אית ליה לשמואל דכלי שרת מקדשין סלת בלי שמן. ואם תאמר לר' חנינא קשיא מתני' דקתני מדות יבש מקדשין יבש אימור מוקי לה בעשרון דמנחת חוטא מז): **מנחה לחה היא.** דבלולה בשמן ומהאי קרא לא תיפוק דמזרקין מקדשין יבש: **לא נצרכא אלא ליבש שבה.** מנחה בלולה א"א בלא קרטין סלת יבש שלא יגיע בהן השמן ואפי' הכי מתקדשין במזרקין וכי היכי לאותו יבש מתקדש מסתברא נמי דסלת יבש נמי בלא יז)(סלת) שמן מיקדשין: **ואיבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמיא.** דדם יח) הוא גלול ומנחה הויא כעיסה ואפ"ה מקדש לה מזרק שהוא כלי שם הלכך יבשה גמורה נמי מקדש: **רגלי זר עומדות.** אחת עשרה אמה בכיסת העזרה במזרח מקום דריסת יט) ישראל אלמא עזרה בעינן: **כן בחיצה.** לאו דוקא נקט אלא סיומא דבריתא היא: **לא נצרכא.** הלי וקמץ משם אלא להכשיר כל העזרה ולאו למידק מינה עזרה ולאו היכל דלגופיה איצטריך קרא(כ): בעולה) ומנחה כא) [נאמר] קדשי קדשים ובעולה כתיב לפון שנאמר (ויקרא ו) ושחט אותו על ירך המזבח לפונה: **בא** עולה [כולה] כליל לגבוה שנאמר וערכו בני אהרן את הדמים וגו' (שם): **מחטאת.** הוי גמרינן דמנחה טעונה צפון להכי איצטריך וקמץ להכשיר כל העזרה: **על חייבי כריתות.** שוגגין: **מאשם.** כ) [דאשם] אינו בא על כרת אלא על שבועת שקר ומעילות וספחה חרופה וטעון צפון דכתיב במקום אשר יִשחטו את העולה יִשחטו את האשם (שם ז): **מיני דמים.** חמורה כפרתן דעיקר כפרה כב) בדם כתיב כי הדם הוא בנפש יכפר (שם יז) אבל תאמר במנחה שאינה מין כג) דם: **אלא איצטריך הגשה.** שמגיש כל המנחה קודם קמיצה ומגיע הכלי בחוזה של קרן דרומית מערבית בפ"ג (לקמן יט.): **קמ"ל.** דאם רצה מחזירה אחר הגשה לכל מקום שירצה בעזרה וקומץ: **הקיפו עובדי כוכבים.** למלחמה ואין כד) כהנים יכולים לאכול בעזרה מפני רמחים וקשתות: **נכנסין להיכל.** ולא אתמרינן דליפסלו קדשים בהך ליפתה דילמא בעזרה להיכל:

מסורת הש"ס

(א) לא זו קדושה בלא זו אלא עד שיניחם בביסא ביחד. הרגמ"ה. משמע דלא לפיקן לר' חנינא מנחה מלחם הפנים ותימה דאמרינן לעיל קומצין מכלי שעל גבי קרקע שכן מצינו בסילוק בזיכין אלמא לפיקן מנחה מלחם הפנים וי"מ דאתיא דלא כר' חנינא (נראה שחסר כאן) כמה תיבות וכך צ"ל) [ולא נהירא וי"ל] דהכא ודאי לא יליף מלחם הפנים ליקרב זה בלא זה דאפשר משאי אפשר הוא אבל למילף שקומצין מכלי שעל גבי קרקע שפיר ליפיגן מסילוק בזיכין דאי איתא דבקמיצת הוה צריך הגבהה לכלי ה"נ הוה צריך להגביה את השלחן בשעת סילוק בזיכין: ב) ולרבי חנינא א"כ עשרון למה נמשח בשמן המשחה הואיל ואינו יכול לקדש המנחה עד שיניחנה בביסא ויבללנה. הרגמ"ה. ותיבות והלא כו' בלא שמן נמחק: ג) למנחת חוטא דאין בה לא שמן ולא לבונה היה מקדש העשרון מיד וכן לוג לקדש שמן של מצורע שלא הי' בו מנחה. הרגמ"ה: ד) ללוג שמן של: ה) אבל מזרקות שהן כלי חלח לקבל הדם הן מקדשות אפי' היבש שנאמר. הרגמ"ה: ו) מנחה לחה היא דכתיב בלולה בשמן: לא נצרכא אלא ליבש שבמנחה שאם יש בה יבש שלא נבלל יפה היה מקדשו המזרק כמו הלח וכמו שהיה מקדש היבש שבה כך היו מקדשין המנחה אף אם לא היה בו שמן כלל והיינו דרב דאמר מנחה קדושה בלא שמן. הרגמ"ה: ז) מתיבת דהיינו כו' עד תיבת ואיבעית אימא נמחק: ח) ואיבעית אימא לא תימא ביבש שבה אלא אפי' אותו שבלול בשמן הוי יבש לגבי דם דדם הוא לח הרבה כמשקה והמנחה הוא כעיסה והוא כמו יבשה לגבי לחות של דם וכי היכי דמקדשי מנחה בלולה דהויא יבשה לגבי דם ה"נ מקדשי יבש גמור בלא שמן והיינו דרב. הרגמ"ה: ט) אמר רבי אלעזר זבחים (דף סג ע"א): י) שיחזור ויחזור ויקמרן: יא) מנין תוס' זבחים (דף כט ע"א) ובזבחים (דף סג): יב) שלשתן בכלי ביחד: יג) מקדש כלום: יד) לח כגון הין: טו) מדה לח לא מקדשה יבש ומדה יבש לא מקדשה לח דמדה יבש לא חזיא למדוד לח דאין: טו) דמנחת חוטא דאינה צריכא שמן אלא סולת גרידתא היא הס"ד: יז) חיבת סלת נמחק: יח) הוי צלול ומנחה הויא כעיסה בלולה: יט) דריסת רגלי ישראל: כ) ומנחה כתיב קדש קדשים: כא) כליל. עולה כולה לגבוה: כב) כפרה הוא בדם דכתיב כי: כג) שאינה מין דם לא: כד) ואין הכהנים: כה) המחוק למה נמשח: כו) לדבר אחר חנינא הי"ד שמואל תירץ דאמרינן לקמן כל המדידות היו מודדין בלוג ולוג היה נמשח וגנאי הוא לערות מכלי קודש לכלי חול. תו"ח. לשון מהר"ם וא"ה לר"ש כו' ור"ל שהיו מניחין הכל בביסא תחילה הסולת והלבונה כדאמר' לעיל שלם הי' מביאהו ואחר כך חוצהו וכיון שהיה מונח בתחלה בכלי קודש גנאי אח"כ ליתנו בכלי שלא נמשח והיה צריך ליזהר שלא יתערב השמן בסולת שהיה נתון בתחילה בביסא דאם לא כן לא היה יכול לחצותה מחציתה בבוקר ומחציתה בערב וא"ת

לא) רש"ק מ"ז, ג) זבחים פח. לקמן יט:, ג) רש"ק מ"ז, ד) זבחים סג. לעיל ז:, ה) זבחים סג., ו) שם ע"ש, ז) במדות לח ז' מדות שהיה שם הין כו'. י"ק, ח) כ"ל למדוד לח הילכך לא כו'. י"ק, ט) כ"ל מ"ז, י) [ויקרא ו], כ) [עי' זבחים נג.: יא) ש"ע], ל) כ"ל מ"ז, מ) כ"ל לאמר. כ"ק, נ) כמ"ר ר' יוחנן, ס) מלה דמנחת יבש לא מתקדשו דבפ' שני מדות כו' בל"ל. כ"ק, ע) מנחות. כ"ק, פ) כ"ל מ"ז, צ) מלה מסורת. כ"ק, ק) כך הכלים מקדשין. כ"ק, ר) נמל"ל מקדשין מנחת נסכים, ש) לכלי אחר. כ"ק,

בקדש הקדשים וגו'. בפרשת ויקח קרח ולעיל מייני כתיב לכל מנתאתם ולכל אשמם וגו' בקדש הקדשים דמשמע היכל דלי עזרה בהדיא כתיב (ויקרא ו) במאכל אהל מועד ז]. ואם איתא דילפינן מהאי טעמא דלא יהא טעל חמור מעיקר: **הא למה לי קרא.** לכן בתירא לילף מהידן קרא (עם) ח] במאכל אהל מועד יאכלוה וכל שכן היכל והאי בקדש הקדשים למה לי לכתב רחמנא: ומשני האי לאיצטריך בקדש הקדשים לאו לאשמעינן דלא מיפסלי קדשים בכניסת ט] היכל אלא למישמי מילתא בהיכל דלא נפקא מההוא דלא יהא טעל חמור מעיקר: **דעבודה** (ו) **היא.** דדרך ארץ היא לעבוד י] כפי רבו אמרי' לא יהא טעל וכו' אבל מילתא אין דרך ארץ לאכול במקום רבו (ז) לא אמרי' דכיון דעיקר הוא כ"ש דמלי אכיל בגוויה אי לא אשמעינן קרא: **קמילה קבעה לה.** דכל כמה דלא קמיץ לא מיקריא מנחה ולא קריבא ביה מן המנחה) פרט לשחסרה כדמפרש לקמן). כל לשון קביעות דאמור במנחות לגורו זקוק זה לזה ואין אתה יכול לשנות קצת ממנו להביא אחר תחתיו לפי שהוקבעו יחד: **קדושת כלי קבעה לה.** יא] בשם וקריבא בה מן המנחה פרט לשחסרה: **חסר הלוג.** שמן של מנורה עד שלא יצק על כפו השמאלית יב] ומלאנה ולא אמרי' דקבעה להו לוג שהוא כלי שרת: **כ"ע לא פליגי.** יג] דמה היכא דאבדו שריים או נשרפו קמכשר ר' אליעזר לקמן להקטיר קומץ כ"ש חסרו דאיכא שיור יד] במקלתה: **כמדת ר' אליעזר.** דאמר בפ' כיצד צולין (פסחים עז.) ועשית עולותיך הבשר והדם טו] דם אע"פ שאין בשר (בשר אע"פ שאין דם): **כשרה.** להקטיר הקומץ דקומץ בלא שריים דומיא דדם בלא בשר: **כמדת ר' יהושע.** דאמר טז] אם אין בשר אין דם אם אין דם אין בשר פסול להקטיר הקומץ: **כזיז בשר או כזיז חלב.** בפסחים נפקא לן בכיצד צולין (דף עט.) דמשום חלב נמי זריק הכתיב (ויקרא ז) וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב אלמא חלב אע"פ שאין בשר: יז] **כחצי זית חלב אין זורק.** שאין אכילת טז] ואכילת מזבח מצטרפין. זריקת דם אינה אלא לכתיר לימודים למזבח ובשר לאדם וכיון דאכדו שריסה זריקה למה: **ובעולה.** דבין בשר בין חלב כולהו למזבח אלקי מצטרפים: מנחה

רבי יוחנן אמר **פסולה.** אע"ג דלא בלע כשרה בלע חוץ לחומת העזרה גרע ולא דמי להיהא דזבחים כפ' קדשי קדשים (דף סג.) דתלינן טעמא מילה דמה בכל מקום במזבח כשרה שאם היזה ולא מילה כשרה יח] דהתם בפנים והכא בחוץ: **ריש** לקיש אמר בשרה. הכא משמע דאע"ג [יט]) דקדושה היא לא מיפסלא ביוצא ואפילו רבי יוחנן לא פליג אלא משום דעשה הבלילה בחוץ אבל משום יוצא לא וכן משמע בפרק התכלת ב] (לקמן דף מז.). דאמר רב שמת הני תגלי כרבי סבירא להו דאמר שחיטה מקדשא בא] (היא) איפסילא ביוצא ובסוף שמעתא (שם מח.) קאמר הא דלא כרבי כיון דאמר שחיטה מקדשא דפריק להו היכא אי אבדאי בב] איפסילו להו ביוצא משמע משום דשחיטה מקדשא הוא דאיפסיל ביוצא הא לאו הכי לא דאע"ג דלית ליה תנור מקדש בפרק רבי ישמעאל (לקמן דף עב.) ומיהו יש לחוש דבאין עם הזבח שאי דא נכסים הבאין עם הזבח שאי דא פיסלו בלינה אלא בשחיטת זבח דאמר זעירי לקמן בפרק התודה (דף עט.) ואילו בפני עצמן תנן קדשו בכלי נפסלין בלינה ויש עוד לדיה מהא דתנן בפ' שני דמעילה (דף ט.) גבי מנחות ושתי הלחם קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה אבל יוצא לא קתני ואע"ג דגבי עופות וזבחים הוה מצי למימרי בג] (אגב אחריינא) לא תני אגב שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות והא דאמר בפרק כל שעה (פסחים דף ו.) גבי ליחה דמנחות נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין איתא אורחא דמילתא נקט שדרך לעשותה במקום זריזין והא דאמרינן בפרק המזבח מקדש בד] אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל היינו בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה אבל לא ביוצא ובקונטרס פי' לקמן בריש שתי מדות (דף פז:) גבי שולחן אבל מקדשין ליפסל בלינה ביוצא ובפרק המזבח מקדש (זבחים פח.) פי' בקונטרס אבל מקדשין ליפסל ביוצא אם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום ולא יתכן ומה שפירש ה) רבינו שלמה בה] בפרק שני דזבחים (דף כ:) גבי ציאה כדרך כל הקדשים שקדשו בכלי מקדש מנחה להיות נפסלת ביוצא מאימתי תיפסל ביוצא ר"ל קמיצה ואילך דגמר לה בעבודה וא"א ר"ש מנחה כהנים ומנחת נסכים דלית בהו קמיצה ה"נ דלא פסל ביוצא וא"כ לא משתמט הנא מלאשמועינן בחד דוכתא דר"ל דודאי דמנחת כהן הכלי מקדש ליפסל ביוצא כמו קמיצה בשאר מנחות וכן משמע דתנא קרב הקומץ חייבין עלי' משום פיגול ונותר וטמא ובני מנחת כהן אמרינן קדשו בכלי חייב עליו משום נותר וטמא אלמא דגבי חיוב פיגול ונותר קדוש כלי מהני במנחת (נסכים) [כהנים] כמו לאחר קמיצה בשאר מנחות וכה"ג נאמר גבי פסול יוצא והקשה הר"מ דאמרי' בפ' שתי הלחם [לחם חפנים] נפסל במסעות משום יוצא ואמאי הא לא קדיש בכלי

בקדש הקדשים תאכלנו. היכל דמשמע (זבחים סג.). לימא. אם אינו אלמא דמקריבן לא יהא טעל חמור מן העיקר למה לי למתמר אי קרא לאמשמועינן דלא מיפסלי קדשים בכניסת ט] היכל אלא למישמי מילתא בהיכל דלא נפקא מההוא דלא יהא טעל חמור מעיקר: **דעבודה** (ו) **היא.** דדרך ארץ היא לעבוד י] כפי רבו אמרי' לא יהא טעל וכו' אבל מילתא אין דרך ארץ לאכול במקום רבו (ז) לא אמרי' דכיון דעיקר הוא כ"ש דמלי אכיל בגוויה אי לא אשמעינן קרא: **קמילה קבעה לה.** דכל כמה דלא קמיץ לא מיקריא מנחה ולא קריבא ביה מן המנחה) פרט לשחסרה כדמפרש לקמן). כל לשון קביעות דאמור במנחות לגורו זקוק זה לזה ואין אתה יכול לשנות קצת ממנו להביא אחר תחתיו לפי שהוקבעו יחד: **קדושת כלי קבעה לה.** יא] בשם וקריבא בה מן המנחה פרט לשחסרה: **חסר הלוג.** שמן של מנורה עד שלא יצק על כפו השמאלית יב] ומלאנה ולא אמרי' דקבעה להו לוג שהוא כלי שרת: **כ"ע לא פליגי.** יג] דמה היכא דאבדו שריים או נשרפו קמכשר ר' אליעזר לקמן להקטיר קומץ כ"ש חסרו דאיכא שיור יד] במקלתה: **כמדת ר' אליעזר.** דאמר בפ' כיצד צולין (פסחים עז.) ועשית עולותיך הבשר והדם טו] דם אע"פ שאין בשר (בשר אע"פ שאין דם): **כשרה.** להקטיר הקומץ דקומץ בלא שריים דומיא דדם בלא בשר: **כמדת ר' יהושע.** דאמר טז] אם אין בשר אין דם אם אין דם אין בשר פסול להקטיר הקומץ: **כזיז בשר או כזיז חלב.** בפסחים נפקא לן בכיצד צולין (דף עט.) דמשום חלב נמי זריק הכתיב (ויקרא ז) וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב אלמא חלב אע"פ שאין בשר: יז] **כחצי זית חלב אין זורק.** שאין אכילת טז] ואכילת מזבח מצטרפין. זריקת דם אינה אלא לכתיר לימודים למזבח ובשר לאדם וכיון דאכדו שריסה זריקה למה: **ובעולה.** דבין בשר בין חלב כולהו למזבח אלקי מצטרפים: מנחה

[1] בקדש הקדשים תאכלנו והא למה לי קרא לימא בחצר אהל מועד יאכלוה ולא יהא טפל חמור מן העיקר עבודה דאדם עובד במקום רבו אמרינן שלא יהא טפל חמור מן העיקר אכילה שאין אדם אוכל במקום רבו טעמא דכתב קרא הא לא כתב קרא לא יהא טפל חמור מן העיקר לא אמרי' איתמר בללה חוץ לחומת עזרה ר' יוחנן אמר אפסולה ר"ל אמר כשרה ר"ל אמר כשרה דכתיב ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה והדר והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ במקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשרין בזר ומדכהונה לא בעיא פנים נמי לא בעיא ורבי יוחנן אמר פסולה כיון דעשייתה בכלי הוא נהי דכהונה לא בעיא פנים מיהת בעיא תניא כוותיה דר' יוחנן בללה זר כשרה חוץ לחומת העזרה פסולה: איתמר מנחה שחסרה קודם קמיצה ר' יוחנן אמר ביא מתוך ביתו וימלאנה ריש לקיש אמר לא יביא מתוך ביתו וימלאנה ר' יוחנן אמר מביא מתוך ביתו וימלאנה קמיצה קבעה ד] ליה ריש לקיש אמר לא יביא מתוך ביתו וימלאנה קדושת כלי קבעה ליה איתיביה ר' יוחנן לרשב"ל ה]חסר הלוג ו] ז]אם עד שלא יצק ימלאנו תיובתא: איתמר ח]שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה רבי יוחנן אמר ט]מקטיר קומץ עליהן וריש לקיש אמר אין מקטיר קומץ עליהן אליבא דר' אליעזר כ"ע לא פליגי כי פליגי אליבא דר' יהושע י]דתנן נטמאו שיריה נשרפו שיריה אבדו שיריה כמדת ר' אליעזר כשרה כמדת רבי יהושע יא]פסולה מאן דפסל כר' יהושע ומאן דמכשר עד כאן לא אמר רבי יהושע התם אלא דלא אישתייר אבל היכא דאישתייר אפי' ר' יהושע מודה יב] ליה יג]דתניא ר' יהושע אומר כל יד]הזבחים שבתורה שנשתייר מהם כזית בשר או כזית חלב זורק טו] הדם כחצי זית בשר כחצי זית חלב אינו זורק את הדם ובעולה אפי' כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שבעולה כולה כליל ובמנחה אף על פי שכולה קיימת לא יזרוק

כפ' שתי הלחם (לקמן לה: ושם). אמרת ליתמן ובעריכתן בחוץ אלמא מדת יבש בו] לא מתקדשה וכן בסוף כל המנחות בחות מלה (שם סג.). דלריש ר' שמעון תנור תנור שתי פעמים שהתם אפייהן בתנור ופריך והתנן ר' שמעון אומר לעולה הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבי פגלי לאו משום בו] ז] דמתקדשה הוי מיפסל ביוצא אלא משום דדבר מכוער הוא להוציא לחוץ לאחר שנתקדשה וא"ת וכיון דבקדושת כלי לא מיפסלא ביוצא מנהתא כהנים וחביתי כהן גדול דלית בה קמיצה ח) אימא מיפסל ביוצא ושמא באותם מועיל קידוש כלי כדאמרי' בח] (בזבחים דף מה:) שאין להם תמירין משיקדש בכלי ט) : **מקמיצה** ואילך מצות כהונה. הגשה ותנופה נמי בעו כהונה שאין זר קרב אלא במזבח י) אלא הכא בד' עבודות שבמנחה איירי שמתחילין משעת קמיצה ומיהו בלאו הכי ניחא דליכא מעוטה אלא במנחת עומר וקנאות כדתנן בפ' כל המנחות בחות מלה (לקמן פא.) ובמנחות קנאות אין יציקה ובלילה דלית בה שמן ובמנחת העומר לא כתיב בה וקמץ הכהן: **ומדכהונה לא בעיא פנים** נמי **לא בעיא.** וא"ת הרי שחיטה דלא בעיא כהונה ובעיא פנים דכתיב (ויקרא ג) ושחט את בן הבקר לפני ה' כדדרשינן בפ' כל הפסולין (זבחים דף נב:) דבעינן שיהא בן הבקר לפניו ור"ל דשאני התם משום קבלה בנו] מי נמי מיני דמיס: **חסר** הלוג **עד שלא יצק ימלאנו.** משנה היא במס' נגעים (פי"ד מ"י) ותימה שלא היה יודע ר' שמעון בן לקיש וכה"ג ז) [קשה] בפ' במה טומנין (שבת נ:) דפריך ממתניתין דהטומנין לפת וצנונות ק) : **עד** שלא יצק ימלאנו. משמע הא משיקלן לא ימלאנו ותימה דלעיל (דף ה.) תניא הקדיש מתן שמן למתן דס ימלאנו שמן כו' והייינו לאחר יציקה וי"ל דהיינו כר' שמעון דפליג במס' נגעים ל] (פי"ד מ"י) ומייתי לה במס' יומא שאם חסר עד שלא נתן שימלאנו ואפי' לא] לאחר יציקה ואע"פ שכבר נתן קודם מתן דס הואיל ר) דבפסול נעשית לו שמה מתנה ומהאי טעם אתיא נמי כתנא קמא דליקיה הנעשית בפסול לא שמה יציקה: **מאן** דפסיל דברבי יהושע. הא דל"ר יוסי בפ' כיצד צולין (פסחים עח. ושם) דמתברא כי היכי דפליגי רבי אליעזר ורבי יהושע בזבחים הכי פליגי לב] במנחות לאו דוקא לר' שמעון בן לקיש אלא כי היכי דפליגי בזבחים בלא שתייר פליגי במנחות בחסרו שריסיה ואע"פ הא דקאמר שהם דעיקר קלאי כי כתיבי בזבחים כתיבי והא במנחות נמי איכא קרבי דלריש בסמוך המנחה ויש לומר דהתם לרבי יוחנן קאמר דלדידיה ליכא קרבי דחסרו שריסיה עד כזית דמקטיר קומץ עליהם: מנחה

א) פסחים לו. לקמן יח:, ג) נגעים פי"ד מ"י זבחים עו:, ד) יומא מז: לעיל ח. לקמן יד. קו., ד) פסחים עז: לקמן כו., ה) זבחים סה: קט. לקמן כו. תוספתא זבחים פ"ד ה"כ פסחים עט. כתובות לט: מעילה עו: תוספתא פסחים פ"ו ה"ל, ו) [ויקרא ז:], ז) [נ"מ], ח) [דברים יז:], ט) אדם ומלכות מזבח מלגורפין דזיקוק. י"ק, י) מ"ש דקדושת כלי ונריכת י"ק דנתקדשה בכלי לא מיפסלא, כ) תוס' אבן מחריגיא. י"ק, ל) הוא רש"י, מ) י"ק מ"ז, נ) דלי נתקדשה הוי. ס"ק, ס) תימתי. ל"ק, ע) [נ"מ ל"ק], פ) [נ"מ ל"ק], ל) [נ"מ ל"ק], ק) [נ"מ ל"ק], ר) דבפסולו נעשית לאו. ל"ק.

תורה אור השלם

1. בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים תֹּאכַלֶנּוּ כָּל זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ הוּא לָךְ׃

מוסף רש"י

בקדש הקדשים תאכלנו. היכל דמשמע (זבחים סג.). לימא. אם אינו אלמא דמקריבן לא יהא טפל חמור מן העיקר למה לי למתמר אי קרא לאמשמועי היכל דלמלות קדשי קדשים הא דמיב בהו בתנאי אהל מועד יאכלוה וגומא לא יהא טפל חמור מן העיקר (שם). אכילה שאין אדם אוכל במקום רבו. דזיוהא דרביה היא לעשות עבדו לרבו לפניו אי לא טפל חמור ליכא למימר דלאו חומרא היא אלא קולא וכן הדין שיהא טפל קל מן העיקר (שם). הכהנים וקמץ, מקמיצה ואילך מצות כהונה. כדכתיב הכהן וקמץ דמשמע מקמיצה ואילך מצות כהונה (להלן יח:). חסר הלוג עד שלא יצק. מן הגוב על כפו השמאלית כדכתיב ומן השמן יצק הכהן על כף הכהן השמאלית והוה הכהן בתנגנגו דיומיא מן השמן אשר על כפו השמאלית (זבחים עו:). שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה. שנתפזרו מהן ורישן לקיש אמר אין מקטיר קומץ עליהן. דתניא (מנחות נ:) מן המנחה פרט לשחסרה הא אם אחסר קומצה (יומא מז:). נטמאו שיריה. אל מנחה לאחר שנתקלה ועדיין לא נקטר קומצה (פסחים עז:). כמדת ר' אליעזר. שהיא אומר בזבחים (דף קד) דם אע"פ שאין בשר כשיהא להקטיר קומצה ומפטנו הנעלים (שם). (בגמ' ר"ל להלן כו.). כמדת ר' יהושע. דאמר אם אין בשר אין דם, ה"ג אם אם שיריים אין קומץ (להלן כו.). כל הזבחים. כל מעולה (זבחים קפ.). שנשתייר מהן. בשעת זריקה (שם כה:). כזית בשר. לאיכא כדי אכילת אדם או כזית חלב. לאיכא כדי אכילת מזבח זורק את הדם. ואם לא כתמיי כלום לא זריק דכתיב (דברים יב) ועשית עולותיך הבשר והדם, אם אין בשר (בכורות לט:). אבל אם נעמא לן הבשר והחלב או שאבד לן חכרון, רבי יהושע לעעמיה דדרים ועשית עולותיך הבשר והדם אם אין בשר אין דם. (זבחים כה.) ובזבחים כתיב דם זמיך יעפך והבשר תאכל הקזקון (שם). כחצי זית בשר כחצי זית חלב אינו זורק את הדם. דאמרא אלא אלא ואכילת מזבח אין מצטרפין (פסחים עם.). ובעולה. לית בה אכילת אדם (מעילה טו:).

לפסול ביוצא ר"ל דהתם משום לבונה שאין לה מתירין אחרים שהיא עצמה מתרת ריש לה דין מנחת כהנים ונפסלה ביוצא וממילא נפסל הלחם אחר שנפסלו מתירין. עוד קשה גבי הא דאמרי' פ' ב' דזבחים [דף יט] יציאה מהו שתעיל בקדוש ידים ורגלים ופ"ה אדם שקידש ידיו ממימי הכיור והוציאן לחוץ מהו שיפסלו ידיו משום דהוציאן כדין כל כלים דמקדשין לענין שתפסל ביוצא [והא משום קדוש כלי לא מיפסל ביוצא במידי דלא גמר עבודתן] ר"ש דשאני התם במי כיור דהוי לצורך ב) שהיתן ומתירין נפסלין משום היסח הדעת וקשה דהתם משמע דבלא טעמא דהיסח הדעת שיוך בהו פסול דיוצא לכן נ"ל דמשום יציאה גופא קאמר ולא מכח קדוש כלי דהא הידים לא נתקדש בתוך הכלי אלא משום דהוקדשו ג) בעבודת הזיית קדושן הוכשרו ליפסל ביוצא ואע"ג כיון שמי הכיור אינן נפסלין ביוצא דהיינו קדושת כלי דידהו לא מהני בהו לפסול ביוצא וכדאמר נמי התם אע"פ כ"ש דידים שלא נפסלו דהא בני לוינה בני למימר התם דאפי' לר' ראב"ש דאמר אין לינה מועלת בקידוש ידים מ"מ פוסלת לינה דהא דלא מהני כלי לפסול ביוצא הוא [מפנין] שאין לכלי גמר עבודתו ומשום הכי אין יוצא יכול לפסול מי הכיור שאין בהן אלא קדושת כלי ולא נגמר עדיין כל עבודתו שעדיין עתידין להתקדש הידים מהן אבל דאי אחר שנתקדשו הידים מהן שהוא גמר עבודתו אז חיילא עליהם פסול יוצא דהא אפי' כלי מועיל לפסול ביוצא כשהוא גמר עבודתו דכתיב בהם שאין תלוי בגמר עבודה דהא כלי מהני לפסול בטבול יום ולינה בכל המנחות אע"ג דקדושת כלי דידהו אינו גמר עבודה א"כ דין הוא שיפסלו המים בלינה יותר מהידים שקדשו מהם ונגבו

נז א מיי' פי"א מהל' פסולי המקדש הלכה ו:
נח ב מיי' שם הלכה ז:
נט ג מיי' שם הלכה טו:
ס ד מיי' פי"ב מהלכות מעילה הלכה הא' ד:
סא ה ו מיי' פי"א מהל' פסולי המקדש הלכה כ:
סב ז מיי' שם פי"ג הלכה ל נח:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דעבודה דדקך כל"ל ותיבת היא נמחק:
(ב) באא"ד נמחל במקום רבו אמריגן דכיון דעיקר הוא כ"ש דלא מצי למיל:

שיטה מקובצת

א) לחומת עזרה. עי' תוס' דבחים (דף כ ע"ב) ותוס' סוכה (דף נ ע"א): ב) כיון דקדושת כלי היא נהי: ג) קבעה לה ד"ל אמר כו' קדושת כלי קבעה לה: ד) תיבת אם נמחק: ה) הוספת מורה דתניא: ו) זורק את הדם: ז) מועד יאכלוה: ח) קרא דבחצר: ט) בכניסת ההיכל אלא למשרי כו' מההוא טעמא דלא יהא: י) לעבוד עבודת רבו בפני: יא) לה לשם מנחה וקרינא: יב) השמאלית ימלאנו ולא אמרינן דקבעה לה לוג: יג) פליגי דהשתא אם אבדו שיריים: יד) דאיכא שיור ה"ד: טו) והדם יש דם בשר בשר א) [אע"פ שאין] אף על פי שאין דם: טו) דאמר התם אם: יז) בשר כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק שאין אכילת אדם ואכילת מזבח והד"א: יח) כשרה ר"ל דשאני התם דס"מ במזבח קבעיד אבל בחוץ מגרע גרע טפי מלא בלל כלל. תו"ח ובתוס' אחרות כתוב שאני התם שלא שינה רק במקום המזבח ממקום לימקום ושינה מקום זוטא כי האי לא גרע מלא מיצה כלל אבל הכא שהוציא הבלילה מחוץ כל העזרה דראי גרע מאילו לא בלל כלום עכ"ל תו"ח: יט) דקדושת כלי הוא: כ) החכלת גבי שתי הלחם דאמר: כא) מקדשא ואפסילא ביוצא ותיבת היא נמחק: כב) אבראי הא איפסילו להו: כג) אגב אחריני: כד) מקדש כלי שרת אין: כה) שלמה שיחיה. עיין תוס' דבחים (דף י ע"ב): כו) לא נתקדשה. לשון מהר"ם וא"מ א"כ מאי קאמר לקמן בפ' שתי הלחם הא גופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ אלמא מדת יבש לא נתקדשה ואפייתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה והיינו מוכח מלישתן ועריכתן בחוץ דלא נתקדשה דלמא לעולם אימא לך דנתקדשה ואפ"ה לא נפסלו ביוצא כדפי' רי"ל דאין זו קושיא דאע"ג דלא תיפסל ביוצא בדעבוד מ"מ אם נתקדשה נגאי היה לעשות בחוץ לכתחילה: כז) לאו משום. דאם נתקדשה. וא"ת כיון שאין כלי מקדש מנחה להיות נפסלת ביוצא מאימתי תיפסל ביוצא ר"ל קמיצה ואילך דגמר לה בעבודה וא"א ר"ש מנחת כהנים ומנחת נסכים דלית בהו קמיצה ה"נ דלא פסל ביוצא וא"כ לא משתמט הנא מלאשמועינן בחד דוכתא ר"ל דודאי דמנחת כהן הכלי מקדש ליפסל ביוצא כמו קמיצה בשאר מנחות וכן משמע דתנא קרב הקומץ חייבין עלי' משום פיגול ונותר וטמא ובני מנחת כהן אמרינן קדשו בכלי חייב עליו משום נותר וטמא אלמא דגבי חיוב פיגול ונותר קדוש כלי מהני במנחת (נסכים) [כהנים] כמו לאחר קמיצה בשאר מנחות וכה"ג נאמר גבי פסול יוצא והקשה הר"מ דאמרי' בפ' שתי הלחם [לחם חפנים] נפסל במסעות משום יוצא ואמאי הא לא קדיש בכלי

מנחה

אותן שיריים אסורין באכילה. וא"ת כיון דלסקירי הכי הוא כמילו לא נשמייר כלום ויהיקר מקטיר קומץ עליהם הא בכל זבחים קא"ר יהושע דהיכא דלא נשמייר כלום לאין זוכק [לח] הלם וי"ל כיון דילפינן מנמקה מזבח מהא מזבח [לט] דכיון דלא אבדו הוי כמילו הן בעין ולריך לחלק בין זה לנטמא דכיון דאין זבח נפסל ע"י חסרון אע"ג דשייריס נפסלין עבדינן ליה כזבח להקטיר קומץ עליהם: **אותן** שיריים מה הן **באכילה**. הוה מלי למימשטא מהא דאם מנמנקרא נפרס לחמה הלחם פסול: **אין מיעוט** [מ] אחר מיעוט **אלא לרבות**. ואם תאמר ולשתוק מתרוייהו וכי האי גוונא מלי למיכתב בכל מיעוט אחר מיעוט [נ]: **על** בהן ידו הימנית כו'. בין דעני בין דעשיר בין בעי דכיון דכתיב על הם הלחם ועל מקום הם הלחם ממילא ידעינן בשמן וה"ה דמלי למיכתב מתנון אחון ולפי שהתחיל לדרוש כף המזורע קא משיק על בהן מלי לדרשם ביה בין דעני בין דעשיר: על

מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים ס"ד אמינא הואיל ובהדי זבח אתיא כי גופיה דזבח דמיא קמ"ל ומאן [מ] דפסל שאני הכא דאמר קרא [מ] [1]והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה המנחה עד [ב] דאיתא לכולה [ג]מנחה לא יקטיר ואידך מן המנחה [ג] מנחה שהיתה כבר (שלימה בשעת קמיצה יקטיר אע"ג דהשתא אינה שלימה) [ד] איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש [ה]עד שלא פרקה נפרס [ס] [ג][לחמה] הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיכין [ו] ואם משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכין [ו] ואמר רבי אלעזר לא פרקה ממש אלא כיון שהגיע זמנה לפרק ואע"פ שלא פירקה א"ל

מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים ס"ד אמינא הואיל ובהדי זבח אתיא כי גופיה דזבח דמיא קמ"ל ומאן [מ] דפסל שאני הכא דאמר קרא [מ] [1]והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה המנחה עד [ב] דאיתא לכולה [ג]מנחה לא יקטיר ואידך מן המנחה [ג] מנחה שהיתה כבר (שלימה בשעת קמיצה יקטיר אע"ג דהשתא אינה שלימה) [ד] איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש [ה]עד שלא פרקה נפרס [ס] [ג][לחמה] הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיכין [ו] ואם משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכין [ו] ואמר רבי אלעזר לא פרקה ממש אלא כיון שהגיע זמנה לפרק ואע"פ שלא פירקה א"ל

הא מני רבי אליעזר היא א"ל אנא אמינא לך משנה שלימה ואמרת לי את רבי אליעזר [מ] אי ר' אליעזר מאי איריא נפרס אפי' שרוף ואבוד נמי מכשר אישתיק ואמאי שתק לימא ליה צבור שאני דאישתרי טומאה לגבייהו אישתרי נמי חסרות אמר רב אדא בר אהבה זאת אומרת החסרון בבעל מום דמי ואין בעל מום בצבור: יתיב רב פפא וקאמר [מ] להא שמעתא א"ל רב יוסף [י] בר שמעיה לרב פפא מי לא עסקינן [ז]דרבי יוחנן וריש לקיש במנחת העומר דציבור היא ופליגי אמר רב מלכיו תנא הדא [ח] [2]מסלתה שאם חסרה כל שהוא פסולה [2]משמנה שאם [ט]חסרה כל שהוא ותניא אידך [יא] והנותרת מן המנחה פרט למנחה שחסרה היא ושחסר קומצה ושלא הקטיר מלבונתה כלום תרי קראי בחסרות למה לי לאו חד למנחה שחסרה קודם קמיצה וחד לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה ותיובתא דר' יוחנן בתרוייהו לא חד למנחה שחסרה קודם קמיצה דאי מביא מביתו וימלאנה אין ואי לא לא וחד לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה דאע"ג דמקטיר קומץ עליהן [א]אותן שירים אסורים [יב] לאכילה דאיבעי' להו לדברי האומר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן אותן שירים מה הן באכילה אמר זעירי אמר קרא והנותרת [יג] ולא הנותרת מן הנותרת ורבי ינאי אמר [יד] מהמנחה מנחה שהיתה כבר: קמץ בשמאל [וכו']: מנא הני מילי אמר רבי זירא דאמר רב אדא [3]ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה כף זה איני יודע מהו כשהוא אומר [4]ולקח הכהן מלוג השמן ויצק על כף הכהן השמאלית כאן שמאלית הא כל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין והא מיבעי ליה לגופיה שמאלית אחרינא כתיב ואימא אין [ט]מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות שמאלית אחרינא כתיב כאן שמאלית ואין אחר שמאלית ואימא אדרבה מה כאן שמאלית אף בעלמא נמי שמאלית ארבעה שמאלית כתיבי תרי בעני ותרי בעשיר אמר ליה ר' ירמיה לרבי זירא על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית דכתיב [טו](בשמן דמצורע עשיר) למה לי

מנחה מאי עבידתה. מאי [מו] זריקה [מז] יש במנחה: **במנחה נסכים.** הנסכים עם הזבח אם אבד חלב ובשר של זבח ומנחה קיימת לא יזרוק הדם [מח] מן) המנחה: **והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה.** עד דאיתא לכולה [מט] קיימת ואי לא לא יקטיר (את אזכרתה): **שהיתה כבר.** שהיתה כבר שלימה בשעת הקומץ אע"ג דהשתא אינה שלימה יקטיר: [נ] **ומקטיר בזיכין.** אלמא [נא] שיריס שחסרו בין (סילוק) קמיצה להקטרה מקטיריס עלייהו הקומץ: **ואמר ר"פ כו'.** לא אינעוריך אלא אידי דתנא לעיל תנא הכא: **מנה שלימה.** סתם משנה: **מיפתרי עומאה לגבייהו.** דכתיב בתמיד (במדבר כח) במועדו ומשמע אפילו בשעת יח] טומאה: **ואם אומרת.** מדלא שני הכי שמע מינה חסרון כבעל מום דמי ואין בעל מום שרי בצבור טפי מבידיחל הלכך חסרון בין קמיצה להקטרה לא הוי פסול ביחיד הוי פסול נמי בצבור הלכך אישתיק: **הא שמעתא.** יט] דאיתמיך ולא שני ליה לגבור שאני: **מי לא** כ] **עסקינן.** מ] (דמסוס) פלוגתא לעיל (נ) דכי נמי קאמר ר"ל אין מקטיריין קומץ עליהם בנמנחת לבור נמי אמר כגון בזיכים דלחם הפניס. נ] סלת [בא] עשרון בני לוג שמן דאמר בפ' שתי מדות (לקמן פח.) למנחה ולוג שמן [מ] **:(מן המנחה) והנותרת מן המנחה פרט לשחסרה היא.** דמנחה שלימה משמע: **ושחסר קומצה.** דשירי מנחה העשויה כהלכתה משמע וקומץ המחסר נפקא לן בהקומץ רבה (לקמן דף מ.) דפסול מדכתיב מלא בב] קומצו מרי זמיני [מא]: **ושלא הקטיר מלבונתה כלום.** בג] נפקא בהקומץ [רבה] (לקמן דף מ.) **להקטרת לבונה** וקומץ [בד] (מעבכנות זו אם זו) [מב]: **מלבונתה כלום.** אבל אם הקטיר קצת מלבונה השיריס כדאמר לקמן בהאי פירקא (דף יב.) דאם חסרה בה] בשעת הקטרה כשרה: **תרי קראי.** בו] מסולת ומן המנמנה אבל משמעה לא משיב דאמי לגופיה אמת לקודם קמיצה אבל בסולת למה לי תרי קראי: **לאו[בז] לקודם קמיצה.** אלא יביא מתון בימו וימלאנה: בח] **לשירים שחסרו.** אמין מקטיריון קומץ עליהם: **אחורים באכילה.** דאמי קרא אם אמרת אלא מלא בשיריס: בט] **נותרת מן הנותרת.** (כגון)

מנחה מאי עבידתה. מאי [מו] זריקה [מז] יש במנחה: **במנחה נסכים.** הנסכים עם הזבח אם אבד חלב ובשר של זבח ומנחה קיימת לא יזרוק הדם [מח] מן) המנחה: **והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה.** עד דאיתא לכולה [מט] קיימת ואי לא לא יקטיר (את אזכרתה): **שהיתה כבר.** שהיתה כבר שלימה בשעת הקומץ אע"ג דהשתא אינה שלימה יקטיר: [נ] **ומקטיר בזיכין.** אלמא [נא] שיריס שחסרו בין (סילוק) קמיצה להקטרה מקטיריס עלייהו הקומץ: **ואמר ר"פ כו'.** לא אינעוריך אלא אידי דתנא לעיל תנא הכא: **מנה שלימה.** סתם משנה: **מיפתרי עומאה לגבייהו.** דכתיב בתמיד (במדבר כח) במועדו ומשמע אפילו בשעת יח] טומאה: **ואם אומרת.** מדלא שני הכי שמע מינה חסרון כבעל מום דמי ואין בעל מום שרי בצבור טפי מבידיחל הלכך חסרון בין קמיצה להקטרה לא הוי פסול ביחיד הוי פסול נמי בצבור הלכך אישתיק: **הא שמעתא.** יט] דאיתמיך ולא שני ליה לגבור שאני: **מי לא** כ] **עסקינן.** מ] (דמסוס) פלוגתא לעיל (נ) דכי נמי קאמר ר"ל אין מקטיריין קומץ עליהם בנמנחת לבור נמי אמר כגון בזיכים דלחם הפניס. נ] סלת [בא] עשרון בני לוג שמן דאמר בפ' שתי מדות (לקמן פח.) למנחה ולוג שמן [מ] **:(מן המנחה) והנותרת מן המנחה פרט לשחסרה היא.** דמנחה שלימה משמע: **ושחסר קומצה.** דשירי מנחה העשויה כהלכתה משמע וקומץ המחסר נפקא לן בהקומץ רבה (לקמן דף מ.) דפסול מדכתיב מלא בב] קומצו מרי זמיני [מא]: **ושלא הקטיר מלבונתה כלום.** בג] נפקא בהקומץ [רבה] (לקמן דף מ.) **להקטרת לבונה** וקומץ [בד] (מעבכנות זו אם זו) [מב]: **מלבונתה כלום.** אבל אם הקטיר קצת מלבונה השיריס כדאמר לקמן בהאי פירקא (דף יב.) דאם חסרה בה] בשעת הקטרה כשרה: **תרי קראי.** בו] מסולת ומן המנחה אבל משמעה לא משיב דאמי לגופיה אמת לקודם קמיצה אבל בסולת למה לי תרי קראי: **לאו[בז] לקודם קמיצה.** אלא יביא מתון בימו וימלאנה: בח] **לשירים שחסרו.** אמין מקטיריון קומץ עליהם: **אחורים באכילה.** דאמי קרא אם אמרת אלא מלא בשיריס: בט] **נותרת מן הנותרת.** (כגון)

דמתחילה היו כל השיריס נותרות מן הקומץ וכשחסרו שיריס היו הנותרים שירי שיריס: **שהיתה כבר.** בשעת הקומץ היתה שלימה אע"פ שחסרה בין קמיצה להקטרה קרינא ביה והנותרת מן המנחה פליג[ק] ר' יוחנן דמדעתי. ל"א שהיתה כבר בשעת הקטרה והכי משמע הנותרת מן המנחה שהיתה שלימה כבר בשעה שעשאו אלו שיריס יאכלו אהרן ובניו אבל לא יאכלו אותם שיריס שעשאו שיריס ממנחה חסירה והיינו דזעירי ומשמעות דורשין יד שמאלית ואין מיעוט אחר מיעוט אחר מיעוט נמי ליכא לאקשויי דהא (ו) מכולהו שמעינן מינה יתמיה דא"ל וא"כ כל הני למה לי. [לה] הני ליפוי לא הגירא דכל שני כתובין הכאין כאחד שבהם"ס אין דומין לאלו דכי אמרינן אין מלמדין הני מילי כשנאין דומין בשני דברים דאמרי' דאי ניחא לגילף אינכא חד ונילף אידך מיינה אבל הכא דבחדא מילתא כתיבי אינן שני דברים הבאין כאחד אלא קראי יתירי איינו. ונראה בעיני דמדכתיב כל הנך ימיתנו לה כאן גילה לך שמאלית אבל בעלמא כל כך הוה ימין דאי בעלמא שמאלית אף בעלמא מנדי דאם אינו ענין כאן תנהו ענין לכל המקומות הוא ואם כן בחדא ימיתנו אבל בעלמא ולשתוק חד לגופיה וחד מה כאן שמאלית וכו' וחד אלא תאמר מיעוט אחר מיעוט הוא: **אמר ליה ר' ירמיה לר' זירא.** כיון דדרשת [לו] **(כל הנני בפרשת מצורע עני לדרשה)** כל שמאלית דמצורע [מ] דרשם נמי על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית בין בשמן מצורע עשיר בין בעני: **למה לי.** כיון דכתיב [מא] על הם הלחם יתן את השמן אינא ידעינא דעל [מב] ידו הימנית היא דקמא להכי אתא כו' אלא מדכתב רחמנא האי בתרא: [מג] לשון אחר ארבע שמאלית תרי כו' וחד בעשיר אלא תאמר כו' אישתני נמי בימין ותרי כו' שני כתובין הבאין כאחד דאי כתב חד הוא אי אף בעלמא נמי שמאלית ואין כו' דהא מכלהו שמעינן ימנית לא: [מד] הני לישני לא כו' כאחד שבתלמוד אין דומין לאלו דכי הוה ניחא למילף מייהו הני כתיבי אינם שני כתובין הבאים כאחד אלא כו' כל הנך יתירא ילפינן כאן גילה לך כף שמאלית אבל כו' דאי למילף מהכא שמאלית: [מה] דדרשת כל שמאלית השנוי בפרשת מצורע דרוש נמי על בהן ידו והשאר נמחק: [מו] ידענא דעל בהן ידו: [מז] הדם ואמר ר"י כיון דלא ידענינן במנחות אלא דגמרי' מובחים דיו לבא מן הדין להיות כנדון וכי היכי דמהני שיור בזבחים ה"ה במנחות להקטיר קומץ עליהם אבל באכילה כמו בזבחים לא דלקמן איכא קרא לאסור שיריס עוד פי' הר"ר חיים נ"ע דיתור קרא דמנחה שהיתה כבר מגלה לנו לומר כן דאל"כ לשתוק מינה וממילא ידענא דפסול דהוי כמו נמטאו. תו"ח: [מח] תהא כזבח ס"א ובזבח אם נשתייר כזית בשר זורק אח הדם ה"נ במנחות היכא דנשתייר מנחה יקטיר הקומץ עליו: [מט] אחר מיעוט. גליון ר"ל דאין דא"ל דאם בטלת בכל התורה מיעוט אחר מיעוט אלא ודאי נכתבה לומר שלא נעשה לא קו"ח ולא דן אחר. תו"ח ארבע שמאלית כתיבי חד לגופיה שמאלית ולא ימנית ושני לגלויי בעלמא דכ"מ דנאמר בה אינו אלא ימין ושלישי לגלויי דלא נימא אין מיעוט אחר מיעוט. אלא לרבות ורביעי דכיון דאיצטרך לשון דלא ישנים דלא נימא מיעוט אחר מיעוט א"כ הוי השלישי כמו צריך לגופיה והו"א מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית דאצטרך שלישי לגלויי על השנים אבל השתא דכתיב רביעי ש"מ דדרשינן מינה כאן שמאלית דאל"כ לשתוק קרא מינה דהאי רביעי ורש"י פי' בו בא לשונות רבות קשים לבהין: הקשה בקונטרס אדרבה מתרי קראי קמאי הו"א אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות איצטרך שלישי לומר שמצורע בשמאל והרביעי לומר מה כאן שמאלית אף בעלמא נמי שמאלית ותירץ דכיון דכתיב השלישי וגילה לנו דתרי קראי קמאי לאו למיעוט אתי מעתה נמעיד אלו שני הפסוקים חד בעני וחד בעשיר לגופיה לומר שמאלית ולא ימנית ומן השלישי הו"א מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית בא הכתוב הרביעי לגלות שלא נדרוש כן אלא כאן שמאלית הא כל מקום כו':

סג א מיי' פ"ט מהל' פסוה"מ הלכה כ:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת

[מ] דאמר קרא מן המנחה עד דאיתה לכולה מנחה ואידך (והשאר נמחק). וא"ת מנ"ל לר"ל דאמר ר' יהושע דדיש האי קרא ופסיל במנחה הרי לר"א לא דרשי' הכי ור' יהושע לא פליג עליה אלא בלא נשתייר כלום דה"נ משמע פשטא דמתניתין דקתני נטמא שיריה כו' כמדת ר' יהושע פסולה משמע כמדתו בזבחים דאמר אין בשר אין דם כו' ובנשחטין מודה ר"ל דע"כ צ"ל דר"י יהיה סובר במנחות טעם זה דמן המנחה עד דאיתא לכולה מנחה דאי לאו הכי אמאי פסול במנחות בשלמא בזבחים פסול מדכתיב ועשית עולותיך הבשר והדם אם אין בשר אין דם מיהו כי אינא מקצת בשר ודאי זורק את הדם אלא במנחות אמאי פסול כלל דלא ילפינן מזבחים דמה לזבחים שכן מיני דמים אלא ודאי טעמא דר"י מקרא דמן המנחה וא"כ אין לחלק בין נשתייר ללא נשתייר אלא יש לנו לפסול בתרוייהו. ור' יוחנן סבר דמן המנחה שהיתה כבר שהרי ילפינן מנחות מזבחים דמדין (זד) [זה] אין לחלקן דגלויי מילתא בעלמא הוא דגלי קרא בזבחים וה"ה לכל הנקרבים והכי משמע פשטא דמתני' דתנן כמדת ר"י פסולה משמע כמדתו בזבחים מזבחים גמר לה ולר"ל לא תקשי דדרשי מנחות לא גמרינן מזבחים כלל והא דקאמר כמדת ר"י היינו משום דאי לאו גלי לן בזבחים אם אין בשר אין דם לא הוה דרשינן מן המנחה למימר עד דאיתא לכולה מנחה. תו"ח:

[נ] המנחה שהיתה כבר איתיביה ר"י לר"ל והשאר נמחק:

[ד] איתיביי ר"י וא"ת ומאי פריך ר"י [דילמא] ר"ל לא ליף מילתא ממילתא וא"כ לא ילפינן מנחה מבזיכין דהא לעיל לא מצי למפרך מהא דהכא אם לא על הא דקאמר ומנחה ממנחה ליף ר"ל בשלמא לעיל אי לא גמרי מילתא ממילתא ליכא למפרך מלחם הפנים דבלחם הפנים גופיה ליכא דבר דלא הוי אלא סברא בעלמא ליפסול אחר קמיצה כמו קודם וסברא בעלמא לא סברי להו אבל לר"ל דמיתני קרא לפסול במנחה אם איתא דקרא להכי אתא ע"כ ליף לחם הפנים ממנחות דאיכא גז"ש זוכרה זוכרה. ע"ל דר"י הקשה פה אל פה ואם איתא דר"ל לא ליף מילתא ממילתא הי' משיב לו דלא ליף. תו"ח: פ] נפרס לחמה: ו] תיבת ואם נמחק: ז] ואמר ר' אלעזר. מגופיה דמתני' ה"מ לאקשויי אר"ל אלא איידי דאיתי לעיל לאקשויי ר"א אדר"א מיתי נמי הכא. תו"ח: פ] אליעזר היא מ"ל: ע] להא שמעתא. ס"ה להא דאמר רב אדא בר אהבה זאת אומרת חסרון בבעל מום שהרי ר"ל פסל לעיל דקאמר אין מקטיר קומץ עליהם ואי פליגי אפי' במנחת צבור א"כ אין חסרון בצבור לכך נראה להר"מ לפרש להא שמעתא דצבור שאני דע"ז קאמר רב יוסף לרב פפא מי לא עסקינן דלפליגי במנחת צבור ואי"כ אינו יכול לומר צבור שאני אבל לעולם הא דקאמר רב אדא בר אהבה זאת אומרת קאי שפיר. תו"ח: י] א"ל רב יוסף מי לא עסקינן ר"י ור"ל במנחת צבור הוא דפליגי אמר רב מלכיא תניא והשאר נמחק: יא] תיבת והנותרת נמחק: יב] אסורים באכילה אות ל' נמחק: יג] הנותרת מן המנחה ולא: יד] ור' יגאי אמר מן המנחה כו'. נ"ל דלשון חלק של רש"י ד"ל עיקר דלליטנא קמא קשה דאא"כ תרי קראי בחסרון למה לי לר' יגאי ועוד דאין סברא לומר דר' יוחנן פליג אר' יגאי רבו. וא"ת למה אנו משנים א) פי' שמן המנחה שהיתה כבר אע"ג דלא איתא השתא ר"ל דהתם מענינו והכא מענינו התם כתיב והרים מן המנחה (רשב"ל) [ר' יוחנן דפליג אדרשב"ל] דהמנחה לא קאי אלא אוהרים אבל הקטיר המנחה (דהשתא) [אע"ג דליתא השתא] אבל הכא ע"כ המנחה קאי אוהנותרת דמשמע משום הכי יאכלו כל הנותרת מן המנחה שהיתה כבר דהכי הוי (משום) [משמע] דקאי אוהנותרת דמשמע לפסול משום הכי כמו כן דריש הכי מן המנחה לפסול משום דסמכא קרא להנותרת [ולא] בא להכשיר בזו נשתנה מתניה אבל לעיל מיירי מקרא דכתיב בה דרשי מן המנחה שהיתה כבר להכשיר אע"ג דליתא השתא. תו"ח: תוס' אחרות שהיתה כבר על לשון ראשון דרש"י קשה דא"כ במאי לוקים לר' יגאי הנו דברייתות דלעיל דמעמיי מנחה שחסרה וללשון אחרון קשה דדרשינן הכא מן המנחה שהיתה כבר לפסולא ולעיל דרשינן ליה להכשיר וצ"ל דאף ר' יגאי סמוך אהנותרת. תוס' אחרות: עו] מאי דריקח דש יש: עז] דאיתא לכולה מנחה קיימת ואי לא לא יקטיר אם הי"ד ומה"ד ואמר רבי אלעזר בר' לא כו' ואח"כ מה"ד ומקטיר עליו אם הבזיכין אלמא שירים שחסרו בין סילוק בזיכין דהוי כמו בין קמיצה: עח] בשבח ובטומאה: עט] שמעתא דרב אדא בר אהבה: פ] עסקינן בלומר מהכא לא משמע דחסרון בבעל מום דמי משום דפלוגתא נמי דקאמר ר"ל והשאר נמחק: פא] סלת בעי עשרון (שמא) ובעי לוג [שמן] דאמר בפ' בר' שמן הם מ"ד ומה"ד מן המנחה: פב] קומץ תרי: פג] כלום דנפקא לן: פד] וקומץ מעכבות זו אם זו בזמן שלא הקטיר מלבונתה והד"מ: פה] חסרה לבונה בשעת: פו] קראי מסותלת ומן המנחה כו' לא חשיב דהתהא לגופיה: פז] לאו חד: פח] מה"ד ואח"כ: פט] מה"ד והנותרת מן הנותרת כגון הגך דמתחילה: צ] תיבות בן בתירא עד

תורה אור השלם

1. וְהֵרִים הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ׃
ויקרא ב ט
2. וְהֵבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֹמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ׃
ויקרא ב ב
3. וַיַּקְרֵב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּהּ וַיַּקְטֵר עַל הַמִּזְבֵּחַ מֹלַבַּד עֹלַת הַבֹּקֶר׃
ויקרא ט יז
4. וְלָקַח הַכֹּהֵן מְלֹא הַשֶּׁמֶן וְיָצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמֹאלִית׃
ויקרא יד טו

הגהות הב"ח

(א) נמ' ומתן דפסל נ"כ אלא מנחה שקמיצה בין קמיצה להקטרה: (ב) רש"י ד"ה ממנחת נסכים וכו' לא יזרוק הדם הס"ד: (ג) ד"ה מי לא עסקינן פלוגתא לעיל נמי בעומר ודאמר ר"ל אין מקטיריין וכו' הפניס הס"ד ואח"כ מ"ש מסלתה אלא עשרון בני: (ד) ד"ה שהיתה כבר וכו' אוכא דמייהו הס"ד ואח"כ מ"ש בשמאל כו' בן מתיב אחד יחידר קומץ לתוך הכלי: (ה) ד"ה שמלאין וכו' מנ' אצל עשיר: (ו) ד"ה אלא מדכתיב וכו' ליכא לאקשויי דהא מדכתיב בולהו שמעינן מינה יתמיה לא דאם לא כן לל הני:

שיטה מקובצת (המשך)

תיבת בימין נמחק ומה"ד כאן שמאלית מדאצטריך הכא למשרי שמאלית מכלל דכל הני דעלמא ימנית הס"ד ומה"ד לגופיה שמאלית ולא ימנית ובעלמא בין שמאלית בין ימנית הס"ד ומה"ד שמאלית אחרינא כתיב בה בעשיר הס"ד: (ז) אחר מיעוט דתרוייהו שמעינן: (ח) ארבע שמאלית כתיבי תרי בעני ותרי בעשיר חד לגופיה שמאלית ולא ימנית ותד לכאן שמאלית ולא אחר מדאצטריך למשרי הכא וחד לגלויי עליהון לר' שלא תאמר

[ס] ל"ל מנמה יקטיר ומי נא לא יקטיר. ל"ק, ג) נעיל ח., ג) ל"ק, ד) לפוגמא דר' יוחנן. ל"ק, ה) [נקמן מסז.], ו) [נקמן מסז.] [ז] ויומא מנ. ומ"ש, ח) לפי פי' המוס' לנקמן ל"ג בגמ' בשמן מגורע עשיר מהכמ"ק, ט) זריקה דס. ל"ק, י) מנוס. ל"ק, כ) יקטיר אח מוכרתה המזבחה ומי נא לא יקטיר אח מוכרתה. ל"ק, ל) אע"ג דלאחר סילוק נפרס אלמא כו' בין קמיצה כל"ל. ל"ק, מ) דפלוגתא דלעיל דקתמר ר"ל. ל"ק, נ) המלהה אלא בני מנחה: משמנה. דמנחה בני לוג שמן דאמר"ר בפרק כו' שמן: מן המנחה פרט לנמנחה שחסרה היא דמנחה כו' כל"ל. ל"ק, מ) [ויקרא ל, ה], ס) [ל"ל ויקרא כ, ה], ע) [ל"ל מעכבות זו אם זו וזרוק אלא הקטיר מלבונתה כלום אבל אם הקטיר מלבונתה כו' והד"מ], ל) כ"מ מ"ז, ק) ופלי. ל"ק, ר) בייייהו הס"מ בן בחיבלא אומר יחיבו. יחיבו קומץ לתוך הכלי כל"ל. ל"ק, ש) כ"מ מ"ז, ת) ל"ל לגופיה ומה לגלויי דכל מקום בגמ' נמי אינו אלא ימין, ת) ל"ל מ"ז, ב) דנוני בפרשת מצורע. ל"ק, ג) [ויקרא יד], ד) [וכן הקמנו תוס' ל"ק פו: ד"ה ואין] ומ' תוס' יומא ס. ד"ה מה כו' תירוץ על [נמ],

תורה אור השלם (המשך)

1. וְהִנִּיחוּם הַכֹּהֵן מִן הַמִّנְחָה אֶת אַזְכָּרָתָהּ אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ׃
ויקרא ב ט
2. וְהֵבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֹמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ׃
ויקרא ב ב
3. וַיַּקְרֵב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּהּ וַיַּקְטֵר עַל הַמִּזְבֵּחַ מֹלַבַּד עֹלַת הַבֹּקֶר׃
ויקרא ט יז
4. וְלָקַח הַכֹּהֵן מְלֹא הַשֶּׁמֶן וְיָצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמֹאלִית׃
ויקרא יד טו

ה"ל כתב בהן ד' ורגלו) בדם האשם לעיל מיניה: **חד.** על בהן בין דיד בין דרגא: **להכשיר לדדין.** של בהן דדרשינן לקמן (דף ט.). על בסמוך לדכתיב) ועליו מטה מנשה: **וחד.** על בהן בין דיד בין דרגא לפסול לידי לדדין בשר התחתון שבגוד הכף דעל אמרינן ולא מחת: **על דם האשם.**

דעשיר ועל מקום דם האשם דעיר:

למה לי. כלומר תרי קראי למה לי בשלמא חד כתביה לאשמעינן דיתן שמן על הדם ולא אלגו אלא יא] מקום דם למה לי: **הוה אמינא איתיה אין.** איתיה לדם יתן השמן אבל נתקנה הדם לא יתן השמן: יב] **הויא חליצה.** בין שמן לבהן וליפסל דרחמנא אמר על בהן להכי איצטריך על דם: **אמר רבא כו'** יג] **וכתב ימנית בדם.** למה לי למיהדר ולמכתב ימנית בשמן יד] לא לכתוב לא בעני ולא בעשיר נהי דעל בהן ימירי איצטריכו דעני ודעשיר להכשיר לדדין ולפסול לידי לדדין אלא ימנית למה לי: **אלא אמר רבא.** ליתא למאי דאפיך קמיה דשמואל פסול מדרשא דארבעה שמאלית דאם כן ימנית טו] דבין שמן דעשיר בין שמן דעני למה לי אלא ימנית דשמן דעשיר להכשיר לדדין ולפסול לידי לדדין אלא ימנית דשמן דעני ודעשיר לא אמר רבא מאחר דכתיב על דם כו' ואי אמר רבא מאחר דכתיב על דם כו' אמר רבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית כו' למה לי. דנהי דעל בהן דעני ודעשיר צריכין לגדדין ולגידי לדדין מ"מ ימנית למאי אתא אלא אמר רבא יד לקמיה יד ימנית דשמן דמצורע ועשיר אתא לג"ש דקמיה ודמצורע עני לפרשה שנאמרה לשנות כך פירוש הסוגיא ל] לפירוש הקונטרס וקשה דמשמע לרבא דימנית דדם מיצורע בין בעני בין בעשיר ואמאי לא יליפי מהדדי כמו (נמי) בגדדין ובגידי לדדין והוה לן למימר דימנית דדם דעני הוי לפרשה שנאמרה ונשנית כמו ימנית דשמן דעני ושמא לענין ימנית ט) לא הוו יליפי מי לאו דהוו כתיבי בהדיה כיון דחלוקין בקרבנותיהם אע"ג דיליפי מהדדי לגדדין ולגידי לדדין עוד קשה דמשמע שבא רבי ירמיה להקשות לרבי זירא ולפירוש הקונטר' לא מקשי מידי ועוד קשה הא דלא נקט ר' ירמיה נמי תנון אחון ועוד כיון דר' ירמיה לא בעי על בהן למה לי אלא מכח דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם אם כן הוה ליה למימר מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם הוה אמינא איתיה אין נתקנה לא כתב רחמנא על מקום ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה קמ"ל ג] על דם האשם: אמר רבא מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום ז] [דם] האשם וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית פ] ג)וכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי אלא אמר ג)רבא פ)יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה אוזן אוזן לרציעה שמאלית ז)(ו) ב)העני) למאי אתא אמר רב שישא בריה דרב אידי ליפסול ימין דכהן במצורע שלא תאמר ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין ואידך שמאלית ז] ויד ורגל ימנית דעני למאי אתא ח)לכדתנא דבי ר' ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה ט)אמר רבה בר בר חנה אמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שנאמרה אצבע וכהונה אינה אלא ימין קס"ד אצבע וכהונה בעינן כדכתיב ולוקח הכהן מדם החטאת באצבעו וגמר ממצורע דכתיב פ] ומבטל הכהן את אצבעו הימנית הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא כהונה ותנן פ)קמץ פ) בשמאל פסול אמר רבא או אצבע או כהונה אמר ליה אביי הרי הולכת אברים לכבש כתיב בהו כהונה דכתיב והקריב הכהן את הכל פ)המזבחה ואמר פ)מר זו הולכת אברים לכבש פ)ותנן אהרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ כי אמרי' או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה והרי קבלה י) דבר המעכב כפרה הוא וכתב בה כהונה דכתיב ולוקח בני אהרן הכהנים את הדם זו קבלת הדם ג) ותנן ב)קבל בשמאל פסל ורבי שמעון מכשיר לר' שמעון קאמרת ר"ש תרתי בעי ומי בעי רבי שמעון תרתי והתניא פ)ר"ש אומר כל מקום שנאמרה יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אצבע לא בעיא כהונה כהונ' בעי' אצבע אלא כהן למה לי בכהונו והרי

על דם האשם ועל מקום דם האשם למאי אתו. פירוש לכתוב לו אידי ואידי על מקום לו אידי ואידי כב)] על דס: **אמר רבא מאחר דכתב על דם כו' וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית כו'** למה לי. דנהי דעל בהן דעני ודעשיר צריכין לגדדין ולגידי לדדין מ"מ ימנית למאי אתא אלא אמר רבא יד לקמיה יד ימנית דשמן דמצורע ועשיר אתא לג"ש דקמיה ודמצורע עני לפרשה שנאמרה לשנות כך פירוש הסוגיא ל] לפירוש הקונטרס וקשה דמשמע לרבא דימנית דדם מיצורע בין בעני בין בעשיר ואמאי לא יליפי מהדדי כמו (נמי) בגדדין ובגידי לדדין והוה לן למימר דימנית דדם דעני הוי לפרשה שנאמרה ונשנית כמו ימנית דשמן דעני ושמא לענין ימנית ט) לא הוו יליפי מי לאו דהוו כתיבי בהדיה כיון דחלוקין בקרבנותיהם אע"ג דיליפי מהדדי לגדדין ולגידי לדדין עוד קשה דמשמע שבא רבי ירמיה להקשות לרבי זירא ולפירוש הקונטר' לא מקשי מידי ועוד קשה הא דלא נקט ר' ירמיה נמי תנון אחון ועוד כיון דר' ירמיה לא בעי על בהן למה לי אלא מכח דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם אם כן הוה ליה למימר מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם הוה אמינא איתיה אין נתקנה לא כתב רחמנא על מקום ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה קמ"ל ג] על דם האשם: אמר רבא מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום ז] [דם] האשם וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית פ] ג)וכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי אלא אמר ג)רבא פ)יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה אוזן אוזן לרציעה שמאלית ז)(ו) ב)העני) למאי אתא אמר רב שישא בריה דרב אידי ליפסול ימין דכהן במצורע שלא תאמר ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין ואידך שמאלית ז] ויד ורגל ימנית דעני למאי אתא ח)לכדתנא דבי ר' ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה ט)אמר רבה בר בר חנה אמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שנאמרה אצבע וכהונה אינה אלא ימין קס"ד אצבע וכהונה בעינן כדכתיב ולוקח הכהן מדם החטאת באצבעו וגמר ממצורע דכתיב פ] ומבטל הכהן את אצבעו הימנית הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא כהונה ותנן פ)קמץ פ) בשמאל פסול אמר רבא או אצבע או כהונה אמר ליה אביי הרי הולכת אברים לכבש כתיב בהו כהונה דכתיב והקריב הכהן את הכל פ)המזבחה ואמר פ)מר זו הולכת אברים לכבש פ)ותנן אהרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ כי אמרי' או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה והרי קבלה י) דבר המעכב כפרה הוא וכתב בה כהונה דכתיב ולוקח בני אהרן הכהנים את הדם זו קבלת הדם ג) ותנן ב)קבל בשמאל פסל ורבי שמעון מכשיר לר' שמעון קאמרת ר"ש תרתי בעי ומי בעי רבי שמעון תרתי והתניא פ)ר"ש אומר כל מקום שנאמרה יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אצבע לא בעיא כהונה כהונ' בעי' אצבע אלא כהן למה לי בכהונו והרי

ב) (דהא כתב על דם האשם) חד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין [1]על דם האשם ג) על מקום דם האשם למאי אתו הני צריכי אי כתב רחמנא על דם האשם הוה אמינא איתיה אין נתקנה לא כתב רחמנא על מקום ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה קמ"ל ג] על דם האשם: אמר רבא מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום [2] [דם] האשם וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית פ] ג)וכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי אלא אמר ג)רבא פ)יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה אוזן אוזן לרציעה שמאלית ז)(ו) ב)העני) למאי אתא אמר רב שישא בריה דרב אידי ליפסול ימין דכהן במצורע שלא תאמר ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין ואידך שמאלית ז] ויד ורגל ימנית דעני למאי אתא ח)לכדתנא דבי ר' ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה ט)אמר רבה בר בר חנה אמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שנאמרה אצבע וכהונה אינה אלא ימין קס"ד אצבע וכהונה בעינן כדכתיב [3] ולוקח הכהן מדם החטאת באצבעו וגמר ממצורע דכתיב פ] [4] ומבטל הכהן את אצבעו הימנית הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא כהונה ותנן פ)קמץ פ) בשמאל פסול אמר רבא או אצבע או כהונה אמר ליה אביי הרי הולכת אברים לכבש כתיב בהו כהונה דכתיב [5] והקריב הכהן את הכל פ)המזבחה ואמר פ)מר זו הולכת אברים לכבש פ)ותנן אהרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ כי אמרי' או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה והרי קבלה י) דבר המעכב כפרה הוא וכתב בה כהונה דכתיב ולוקח בני אהרן הכהנים את הדם זו קבלת הדם ג) ותנן ב)קבל בשמאל פסל ורבי שמעון מכשיר לר' שמעון קאמרת ר"ש תרתי בעי ומי בעי רבי שמעון תרתי והתניא פ)ר"ש אומר כל מקום שנאמרה יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אצבע לא בעיא כהונה כהונ' בעי' אצבע אלא כהן למה לי בכהונו

למה לי. כלומר תרי קראי למה לי בשלמא חד כתביה לאשמעינן דיתן שמן על הדם ולא אלגו אלא יא] מקום דם למה לי: **הוה אמינא איתיה אין.** איתיה לדם יתן השמן אבל נתקנה הדם לא יתן השמן: יב] **הויא חליצה.** בין שמן לבהן וליפסל דרחמנא אמר על בהן להכי איצטריך על דם: **אמר רבא כו'** יג] **וכתב ימנית בדם.** למה לי למיהדר ולמכתב ימנית בשמן יד] לא לכתוב לא בעני ולא בעשיר נהי דעל בהן ימירי איצטריכו דעני ודעשיר להכשיר לדדין ולפסול לידי לדדין אלא ימנית דשמן דעני ודעשיר לא אמר רבא **אלא אמר רבא.** ליתא למאי דאפיך קמיה דשמואל פסול מדרשא דארבעה שמאלית דאם כן ימנית טו] דבין שמן דעשיר בין שמן דעני למה לי אלא ימנית דשמן דעשיר להכשיר לדדין ולפסול לידי לדדין אלא ימנית דשמן דעני ודעשיר לא אמר רבא מאחר דכתיב על דם כו' ואי אמר רבא מאחר דכתיב על דם כו' אמר רבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית כו' למה לי. דנהי דעל בהן דעני ודעשיר צריכין לגדדין ולגידי לדדין מ"מ ימנית למאי אתא אלא אמר רבא יד לקמיה יד ימנית דשמן דמצורע ועשיר אתא לג"ש דקמיה ודמצורע עני לפרשה שנאמרה לשנות כך פירוש הסוגיא ל] לפירוש הקונטרס וקשה דמשמע לרבא דימנית דדם מיצורע בין בעני בין בעשיר ואמאי לא יליפי מהדדי כמו (נמי) בגדדין ובגידי לדדין והוה לן למימר דימנית דדם דעני הוי לפרשה שנאמרה ונשנית כמו ימנית דשמן דעני ושמא לענין ימנית ט) לא הוו יליפי מי לאו דהוו כתיבי בהדיה כיון דחלוקין בקרבנותיהם אע"ג דיליפי מהדדי לגדדין ולגידי לדדין עוד קשה דמשמע שבא רבי ירמיה להקשות לרבי זירא ולפירוש הקונטר' לא מקשי מידי ועוד קשה הא דלא נקט ר' ירמיה נמי תנון אחון ועוד כיון דר' ירמיה לא בעי על בהן למה לי אלא מכח דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם אם כן הוה ליה למימר מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם הוה אמינא איתיה אין נתקנה לא כתב רחמנא על מקום ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה קמ"ל ג] על דם האשם: אמר רבא מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום ז] [דם] האשם וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית פ] ג)וכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי אלא אמר ג)רבא פ)יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה אוזן אוזן לרציעה שמאלית ז)(ו) ב)העני) למאי אתא אמר רב שישא בריה דרב אידי ליפסול ימין דכהן במצורע שלא תאמר ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין ואידך שמאלית ז] ויד ורגל ימנית דעני למאי אתא ח)לכדתנא דבי ר' ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה ט)אמר רבה בר בר חנה אמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שנאמרה אצבע וכהונה אינה אלא ימין קס"ד אצבע וכהונה בעינן כדכתיב [3] ולוקח הכהן מדם החטאת באצבעו וגמר ממצורע דכתיב פ] [4] ומבטל הכהן את אצבעו הימנית הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא כהונה ותנן פ)קמץ פ) בשמאל פסול אמר רבא או אצבע או כהונה אמר ליה אביי הרי הולכת אברים לכבש כתיב בהו כהונה דכתיב [5] והקריב הכהן את הכל פ)המזבחה ואמר פ)מר זו הולכת אברים לכבש פ)ותנן אהרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ כי אמרי' או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה והרי קבלה י) דבר המעכב כפרה הוא וכתב בה כהונה דכתיב ולוקח בני אהרן הכהנים את הדם זו קבלת הדם ג) ותנן ב)קבל בשמאל פסל ורבי שמעון מכשיר לר' שמעון קאמרת ר"ש תרתי בעי ומי בעי רבי שמעון תרתי והתניא פ)ר"ש אומר כל מקום שנאמרה יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אצבע לא בעיא כהונה כהונ' בעי' אצבע אלא כהן למה לי בכהונו והרי

ואידך שמאלית דעני. כ] מיותר למאי אתא: **שנתחדש בה.** כא] ופרשה עני נתחדש קרבן עולה ויורד: **קס"ד אלגבו וכהונה בעינן.** דלא אמרינן ימין אלא אם כן [כתיב] אלגבו וכהונה כגון חטאת דכתיב ביה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו (ויקרא ד) הכא ולאי ימנית הוא דגמר כב] ממצורע עשיר דכתיב ביה ונטל הכהן מן אלגבו הימנית (ויקרא יד) מה אלגבו וכהונה דכתיב ביה מן אלגבו הימנית הוא מוליך בימין ומשמאל **ומקון.** במסכת תמיד (דף לא:) בהולכת אברים הרגל של ימין היה מוליך בשמאל דמשום דאמרינן במסכת יומא (דף כה.). סדר אברים הראש והרגל היה נוטל בצד אחת והאי הכא ולאי רגל בד] ימין הוא דחשיב הלכך הראש שהוא כבד וחשוב היה מוליך בימין והירך בשמאל ואע"ג דכתב בהו הכן: ומשני **לעולה אי אלגבו אי כהונה.** וכי אמרינן אינה אלא ימין בדבר המעכב כפרה דומיא דהזאות המצורע לאפוקי הולכה דלא מעכבא דאפסיר בה] לפשוט ולגמא אלא הכנס לי נמי אם יש כהנים הרבה יושיטו זה לזה: **והא קבלה דמעכבא כפרה.** אלא אפסר שלא יתקבל הדם בכלי וכתב בה כהונה והקריבו בני אהרן את הדם (ויקרא ט) ואמרינן בתורת כהנים [ויקרא פרשה ד] והקריבו זו קבלת הדם ותנן רבי שמעון מכשיר קבלה בשמאל: **לרבי שמעון קאמרת.** כלומר מדרבי שמעון פרכת בתמיה: **תרתי בעי.** אלגבו וכהונה וכי קאמר רבי שמעון דים לקים אם אלגבו לרגלן בו] קא אמר דפסול: **יד אינה אלא ימין.** דגמר מידו הימנית דמצורע בו] [עשיר]: ומשני **אלגבו לא בעיא כהונה.** דהיכא דכתב אלגבו אע"ג דלא כתב כהן אינו אלא ימין ומשכחת לה באחרי מות [ויקרא טז] ולקח מדם הפר והזה באצבעו הרי אלגבו אלא כהונה: **כהונה בעיא אלגבו.** לרבי שמעון אף על גב דכתיב כהונה לא אמרינן ימין אלא אם כן כתב אלגבו בח] משום הכי מכשיר בקבלה: **בכהונו.** בנגדי כהונה:

פלינ

מדרשא דשמאלית דד' זירא דשלמא אי לאו דרשא דד' זירא לא הוי קשיא ליה דאצטרכו כולהו לגופיה ימנית ולא שמאלית אבל מאחר דדרשת שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין כולהו הני ימנית דמצורע למאי אתי דאתי דנקט בשמן מצורע לאי דוקא ה"ה נמי דקשיא ליה מאותם דכתיב בדם ומשני חד להכשיר כו' על דם האשם ועל מקום דם האשם למה לי אדרבי זירא פריך דשלמא אי לאו דדרשינן שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כו' לא הוה פריך מידי דאז הוה אמינא דימנית דדם האשם דשיר צריכי לגופייהו ועל מקום דם האשם דשמן אצטרך ליה ימנית דשמן בין דעני בין דעשיר חד להכשיר צדדין וחד ליפסול צידי צדדין אבל השתא דאמרת שמאלית לגלויי כל מקום שנאמר כו' ומיהתי ימנית ימנית דשמן להכשיר צדדין וליפסול צידי צדדין אם כן על דם האשם למה לי ומשני מצרך צריכי ואם תאמר לשתוק קרא מיניהו ומכילא שמעינן בין איתיה ובין נתקנה דמהיכי ממטעמיה לחו ר"ל דלא סגי דלא כתיב על דם דלא תציצה היא ומאחר דלא סגי דלא כתיב על דם אצטרך נמי לכתב כמו שהוקן דמפרש. אמר רבא בה דנמי אדרשה דרבי זירא דשמאלית פריך דבשלמא אי לאו דדרשא שמאלית לגלויי בעלמא ימין לא קשיא לך דאז הוה אמינא דימנית דדם בין

עין משפט

נר מצוה

סד א מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה יא:

סה ב מיי' פ"ה מהל' איסו"מ מקדש הלי יח:

שיטה מקובצת

ב) תיבות דהא כתב על דם האשם נמחק: ג) ועל מקום דם האשם למאי אתו הנהו צריכי: ד) תיבות על דם האשם נמחק: ה) מקום דם: ו) הימנית דכתיבי בשמן דמצורע ל"ל: ז) תיבת העני נמחק: ח) שמאלית למאי אתא והשאר נמחק: ט) וטבל נ"א והזה הכהן באצבעו הימנית: י) בשמאל פסול. תימה מאי פריך היינו גז"ש דיד יד לקמיצה ושמא י"ל דפריך מקדוש קומץ: י) קבלה דדבר המעכב כפרה הוא וחנן קבל כו' והשאר נמחק: יא) אלא אידך למה לי הוס"ד: יב) מה"ד אימא הרי: יג) וכתיבא ימנית: יד) תיבות לא לכתוב נמחק: טו) ימנית דשמן בין דעשיר בין דעני למה לי ותיבת דבין נמחק: טז) רגל דמצורע עשיר כו' דכתיב בחליצה וחלצה וגו' אף רגל דחליצה ימנית הס"ד ומה"ד אוזן דמצורע דשמן: יח) שמאלית דעשיר: יט) כגון א) שלא נתרבתה שמאל בכל שאר קרבנות נתרבתה ימין כדאמרינן לקמן כ"מ שנאמר אצבע או כהונה אינו אלא ימין הס"ד ומה"ד מקום שנתרבה שמאל כגון: יט) דהאי (אכף) [כף]: כ) דעני דמיירתי: כא) ובפרשת עני: כב) מצורע עשיר. נ"א עני דכתיב ביה והזה הכהן באצבעו הימנית מה אצבע וכהונה דהכא ימין אף דעלמא נמי ימין ואע"ג דבעשיר נמי כתיב וטבל הכהן את אצבעו הימנית מההיא לא גמרינן דלגופיה איצטרך אבל דעני לא אצטרך דכיון דכל דרך הזאתו כעשיר הא נמי כעשיר הלכך מינה גמרינן: כג) מה"ד והרי קמיצה בקמיצה כתיב כהונה דקמץ הכהן הס"ד ומה"ד ותנן במס' תמיד גבי הולכה: כד) ודאי רגל של ימין הוא דחשיב הלכך הראש שהוא דבר חשוב היה מוליך בימין והיוך בשמאלא הס"ד ומה"ד ובית עורו לחוץ מקום החחך היה בגגד האיש כדי שלא יראה מבחוץ שגיונל הוא קתני מיהא הולכה בשמאל אע"ג דכתב כר': כה) דאפשר לשחוט ולנתח: כו) לרבנן קאמר דאמרי פסול: כז) עני ותיבת עשיר נמחק: כח) אצבע בהדה משום: כט) ואידי על דם אי אידי ואידי על מקום. ולפרש"י קשה דאי לא הוי כתיב אלא חד לא הוי דרשינן להכשיר צדדין ולפסול צידי צדדין: ל) לפירוש הקונטרס: לשיטת הקונטרס קשה טובא הדא [דא"כ הא] דא"ל ר"ש לרבי זירא לא קאי אדרשא דרבי זירא אלא מתוך שהתחיל לדרוש הפרשה קדרישי נמי הא אבהן ידו ולא משמע כך אלא משמע דקאי משום דרבי זירא דריש שמאלית למימר כאן שמאלית דכתיב: רעוד דפי' על בהן ידו כו' למה לי כיון דכתיב על דם האשם אם כן הו"ל לפרש לתלמודא מתחלה מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם כו' כמו שמפורש בסוף. רעוד דפי' ימנית דעני נשנית משום דבר שנתחדש בה א"כ הו"ל לפרושי בהדיא כמו שמפרש בשמאלית. רעוד כי היכא דקשיא ליה על בהן ידו למה לי ה"נ הו"ל למיפרך על אזן תנוך למה לי שהוא ראשון בפסוק. לכך פי' ר"י דכולהו הני פירכא קיימי אהא דדריש רבי זירא שמאלית לומר הא כל מקום כו' וה"ש כיון דדרשת כ"מ כו' אם כן כולהו הני ימנית דכתיב במצורע למה לי דכיון דכתיב יד דענא בהו דיתן הכ דכתיב יד לקמיצה דר' זירא לא הוי קשיא ליה דאצטרכו כולהו לגופיה ימנית ולא שמאלית אבל מאחר דדרשת שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין כולהו הני ימנית דמצורע למאי אתי דאתי דנקט בשמן מצורע לאי דוקא ה"ה נמי דקשיא ליה מאותם דכתיב בדם ומשני חד להכשיר כו' על דם האשם ועל מקום דם האשם למה לי אדרבי זירא פריך דשלמא אי לאו דדרשינן שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כו' לא הוה פריך מידי דאז הוה אמינא דימנית דדם האשם דשיר צריכי לגופייהו ועל מקום דם האשם דשמן אצטרך ליה ימנית דשמן בין דעני בין דעשיר חד להכשיר צדדין וחד ליפסול צידי צדדין אבל השתא דאמרת שמאלית לגלויי כל מקום שנאמר כו' ומיהתי ימנית ימנית דשמן להכשיר צדדין וליפסול צידי צדדין אם כן על דם האשם למה לי ומשני מצרך צריכי ואם תאמר לשתוק קרא מיניהו ומכילא שמעינן בין איתיה ובין נתקנה דמהיכי ממטעמיה לחו ר"ל דלא סגי דלא כתיב על דם דלא תציצה היא ומאחר דלא סגי דלא כתיב על דם אצטרך נמי לכתב כמו שהוקן דמפרש. אמר רבא בה דנמי אדרשה דרבי זירא דשמאלית פריך דבשלמא אי לאו דדרשא שמאלית לגלויי בעלמא ימין לא קשיא לך דאז הוה אמינא דימנית דדם בין

יא.

על דם האשם ועל מקום דם האשם למאי אתו. פירוש לכתוב לו אידי ואידי על מקום לו אידי ואידי כב)] על דס: **אמר רבא מאחר דכתב על דם כו' וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית כו'** למה לי. דנהי דעל בהן דעני ודעשיר צריכין לגדדין ולגידי לדדין מ"מ ימנית למאי אתא אלא אמר רבא יד לקמיה יד ימנית דשמן דמצורע ועשיר אתא לג"ש דקמיה ודמצורע עני לפרשה שנאמרה לשנות כך פירוש הסוגיא ל] לפירוש הקונטרס וקשה דמשמע לרבא דימנית דדם מיצורע בין בעני בין בעשיר ואמאי לא יליפי מהדדי כמו (נמי) בגדדין ובגידי לדדין והוה לן למימר דימנית דדם דעני הוי לפרשה שנאמרה ונשנית כמו ימנית דשמן דעני ושמא לענין ימנית ט) לא הוו יליפי מי לאו דהוו כתיבי בהדיה כיון דחלוקין בקרבנותיהם אע"ג דיליפי מהדדי לגדדין ולגידי לדדין עוד קשה דמשמע שבא רבי ירמיה להקשות לרבי זירא ולפירוש הקונטר' לא מקשי מידי ועוד קשה הא דלא נקט ר' ירמיה נמי תנון אחון ועוד כיון דר' ירמיה לא בעי על בהן למה לי אלא מכח דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם אם כן הוה ליה למימר מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם הוה אמינא איתיה אין נתקנה לא כתב רחמנא על מקום ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה קמ"ל ג] על דם האשם: אמר רבא מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום ז] [דם] האשם וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית פ] ג)וכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי אלא אמר ג)רבא פ)יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה אוזן אוזן לרציעה שמאלית ז)(ו) ב)העני) למאי אתא אמר רב שישא בריה דרב אידי ליפסול ימין דכהן במצורע שלא תאמר ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין ואידך שמאלית ז] ויד ורגל ימנית דעני למאי אתא ח)לכדתנא דבי ר' ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה ט)אמר רבה בר בר חנה אמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שנאמרה אצבע וכהונה אינה אלא ימין קס"ד אצבע וכהונה בעינן כדכתיב [3] ולוקח הכהן מדם החטאת באצבעו וגמר ממצורע דכתיב פ] [4] ומבטל הכהן את אצבעו הימנית הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא כהונה ותנן פ)קמץ פ) בשמאל פסול אמר רבא או אצבע או כהונה אמר ליה אביי הרי הולכת אברים לכבש כתיב בהו כהונה דכתיב [5] והקריב הכהן את הכל פ)המזבחה ואמר פ)מר זו הולכת אברים לכבש פ)ותנן אהרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ כי אמרי' או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה והרי קבלה י) דבר המעכב כפרה הוא וכתב בה כהונה דכתיב ולוקח בני אהרן הכהנים את הדם זו קבלת הדם ג) ותנן ב)קבל בשמאל פסל ורבי שמעון מכשיר לר' שמעון קאמרת ר"ש תרתי בעי ומי בעי רבי שמעון תרתי והתניא פ)ר"ש אומר כל מקום שנאמרה יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אצבע לא בעיא כהונה כהונ' בעי' אצבע אלא כהן למה לי בכהונו

ואידך שמאלית דעני. כ] מיותר למאי אתא: **שנתחדש בה.** כא] ופרשה עני נתחדש קרבן עולה ויורד: **קס"ד אלגבו וכהונה בעינן.** דלא אמרינן ימין אלא אם כן [כתיב] אלגבו וכהונה כגון חטאת דכתיב ביה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו (ויקרא ד) הכא ולאי ימנית הוא דגמר כב] ממצורע עשיר דכתיב ביה ונטל הכהן מן אלגבו הימנית (ויקרא יד) מה אלגבו וכהונה דכתיב ביה מן אלגבו הימנית הוא מוליך בימין ומשמאל **ומקון.** במסכת תמיד (דף לא:) בהולכת אברים הרגל של ימין היה מוליך בשמאל דמשום דאמרינן במסכת יומא (דף כה.). סדר אברים הראש והרגל היה נוטל בצד אחת והאי הכא ולאי רגל בד] ימין הוא דחשיב הלכך הראש שהוא כבד וחשוב היה מוליך בימין והירך בשמאל ואע"ג דכתב בהו הכן: ומשני **לעולה אי אלגבו אי כהונה.** וכי אמרינן אינה אלא ימין בדבר המעכב כפרה דומיא דהזאות המצורע לאפוקי הולכה דלא מעכבא דאפסיר בה] לפשוט ולגמא אלא הכנס לי נמי אם יש כהנים הרבה יושיטו זה לזה: **והא קבלה דמעכבא כפרה.** אלא אפסר שלא יתקבל הדם בכלי וכתב בה כהונה והקריבו בני אהרן את הדם (ויקרא ט) ואמרינן בתורת כהנים [ויקרא פרשה ד] והקריבו זו קבלת הדם ותנן רבי שמעון מכשיר קבלה בשמאל: **לרבי שמעון קאמרת.** כלומר מדרבי שמעון פרכת בתמיה: **תרתי בעי.** אלגבו וכהונה וכי קאמר רבי שמעון דים לקים אם אלגבו לרגלן בו] קא אמר דפסול: **יד אינה אלא ימין.** דגמר מידו הימנית דמצורע בו] [עשיר]: ומשני **אלגבו לא בעיא כהונה.** דהיכא דכתב אלגבו אע"ג דלא כתב כהן אינו אלא ימין ומשכחת לה באחרי מות [ויקרא טז] ולקח מדם הפר והזה באצבעו הרי אלגבו אלא כהונה: **כהונה בעיא אלגבו.** לרבי שמעון אף על גב דכתיב כהונה לא אמרינן ימין אלא אם כן כתב אלגבו בח] משום הכי מכשיר בקבלה: **בכהונו.** בנגדי כהונה:

פלינ

מדרשא דשמאלית דד' זירא דשלמא אי לאו דרשא דד' זירא לא הוי קשיא ליה דאצטרכו כולהו לגופיה ימנית ולא שמאלית אבל מאחר דדרשת שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין כולהו הני ימנית דמצורע למאי אתי דאתי דנקט בשמן מצורע לאי דוקא ה"ה נמי דקשיא ליה מאותם דכתיב בדם ומשני חד להכשיר כו' על דם האשם ועל מקום דם האשם למה לי אדרבי זירא פריך דשלמא אי לאו דדרשינן שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כו' לא הוה פריך מידי דאז הוה אמינא דימנית דדם האשם דשיר צריכי לגופייהו ועל מקום דם האשם דשמן אצטרך ליה ימנית דשמן בין דעני בין דעשיר חד להכשיר צדדין וחד ליפסול צידי צדדין אבל השתא דאמרת שמאלית לגלויי כל מקום שנאמר כו' ומיהתי ימנית ימנית דשמן להכשיר צדדין וליפסול צידי צדדין אם כן על דם האשם למה לי ומשני מצרך צריכי ואם תאמר לשתוק קרא מיניהו ומכילא שמעינן בין איתיה ובין נתקנה דמהיכי ממטעמיה לחו ר"ל דלא סגי דלא כתיב על דם דלא תציצה היא ומאחר דלא סגי דלא כתיב על דם אצטרך נמי לכתב כמו שהוקן דמפרש. אמר רבא בה דנמי אדרשה דרבי זירא דשמאלית פריך דבשלמא אי לאו דדרשא שמאלית לגלויי בעלמא ימין לא קשיא לך דאז הוה אמינא דימנית דדם בין

עין משפט

נר מצוה

סד א מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה יא:

סה ב מיי' פ"ה מהל' איסו"מ מקדש הלי יח:

שיטה מקובצת

ב) תיבות דהא כתב על דם האשם נמחק: ג) ועל מקום דם האשם למאי אתו הנהו צריכי: ד) תיבות על דם האשם נמחק: ה) מקום דם: ו) הימנית דכתיבי בשמן דמצורע ל"ל: ז) תיבת העני נמחק: ח) שמאלית למאי אתא והשאר נמחק: ט) וטבל נ"א והזה הכהן באצבעו הימנית: י) בשמאל פסול. תימה מאי פריך היינו גז"ש דיד יד לקמיצה ושמא י"ל דפריך מקדוש קומץ: י) קבלה דדבר המעכב כפרה הוא וחנן קבל כו' והשאר נמחק: יא) אלא אידך למה לי הוס"ד: יב) מה"ד אימא הרי: יג) וכתיבא ימנית: יד) תיבות לא לכתוב נמחק: טו) ימנית דשמן בין דעשיר בין דעני למה לי ותיבת דבין נמחק: טז) רגל דמצורע עשיר כו' דכתיב בחליצה וחלצה וגו' אף רגל דחליצה ימנית הס"ד ומה"ד אוזן דמצורע דשמן: יח) שמאלית דעשיר: יט) כגון א) שלא נתרבתה שמאל בכל שאר קרבנות נתרבתה ימין כדאמרינן לקמן כ"מ שנאמר אצבע או כהונה אינו אלא ימין הס"ד ומה"ד מק

א [מיי' פי"ט מהלכות פסולי המ"מ הל' ג:]

מוסף רש"י

זרק בשמאל פסול ורבי שמעון מכשיר. פשטה כל הזמכים קמי דלא כתב בהו אלבע אלא חוכין בהכיבה, אבל בזריקה חטאת פסולה ר"ש כדאמר לעיל בהלכבו ותנן אלא חטאת נמיה אלא בימין. ואלא הא דאמר רבא. במנחות בפ"ק (דף י.) יד יד לקמילה בפרקא מצורע עשיר כתיב על מנוך אזן ואיסמיא ועל בהן יד וגו' ואיסמיא ועל בהן רגלו ואיסמיא וקבל יתיבא הוא דמפרש התם ובאמר רבא יד דמצורע אחי ג"ש למיגמר יד בקמילה מיהא אחתא בימין ואיכא כתיב יד בקמילה ואיכא ומלא כפו ממנה למה לי. יד בקמילה לקידוש קומץ. בכלי אחת שיהא בימין שיאחז בכלי אחוז מקדש בו בידו אימנית ולמאן דאמר נמי דבעי קידוש קומץ. לאיכא אמוראי דפליגי התם במתלתה דר"ש, ואיכא למ"ד הכל מודים בקומץ שנעון קידוש וכי קאמר ר"ש אלא בכלי אחת כשירה בהקטרה קאמר אם נעלו מתוך כלי אחת לאחר שקידשו והקטירו בידו. בשמאל אכשורי מכשר. לקדש אלא עדיף קידוש הקומץ מקבלת הדם דמכשר לה רבי שמעון בשמאל מאי טעמא דר' שמעון. דמכשר הקטרת קומץ אלא בכלי אם נעלו למזבח בידו אמר קרא במנחה קדש קדשים הוא חטאת ואשם, להבי איתקש מנחה לחטאת ואשם לומר לך מה לעובדה ביד עובדה בימין בחטאת אחרת אחרת בימין ביד ימין בחטאת אבל אלא בכלי ובעיא ימין דכתיב בה אלבע ובהוה. (זבחים כד: בה.). **בחטאת ובאשם.** לבבי איתקש מנחה לחטאת ואשם (זבחים יא.). **בא לעובדה ביד.** הקטרת קומץ אחיא בחטאת זריקה, ביד אלא קדשו בכלי (להלן כו.). בהולכת הקטרה ביד אלא בכלי (זבחים יא.). **עובדה בימין.** שהקומץ בה בזריקה הוי חטאת אחיא ביד בחטאת ובימין וכי' (שם). **בא לעובדה בכלי.** דאלו לעובדה בשמאל, לחולין הכלי אקדשה בחוכו, בשמאלו לנחבה ולימן בשמאלו מן הכלי על האצים, בזריקה דם אלא אחיא מן הכלי לנחבה שאינה בנתינת אלבע דלא כתיב אלבע אלא בחטאת, וכאלה בשמאל לא"ש בכל הזמכים חוץ מחטאת דמתריבן לקמן בפרק שני (שם כ:) זרק בשמאלו פסול ור"ש מכשיר חוץ מחטאת, משום דר"ש מרחי בעי אלבע וכהוה דגמרינן ממצורע דכתיב ביה אלבע וכהוה וימין וטבל הכהן בשאלבע וכהוה אימנית ובזריקה כל הזמכים לא כתיב בו אלבע אלא כהוה חוץ מחטאת (שם זבחים יא.). **הואיל ואמר ר"ש.** בפ"ק דתמורה (ג.) בדין הוא שהיה מנחת חוטא חוטא שעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא נאכל ומפני מה לא הטעיבה שלא יהא קרבנו מהודר, אימא קמיצת אחת מתכהר בה. קא משמע לן. יד יד לדבא (בם בה.). **שלא יהא קרבנו מהודר.** שלא תהא המנחה נאה (לעיל ו.).

שיטה מקובצת

ל) והרי זריקה דלא כתיב בה. (זבחים דף כד) כל הסוגיא:
ב) דתניא זרק בשמאל והשאר נמחק: ג) וחד לקידוש קומץ ולר"ש כו' פרש"י בפ"ק דתמורה כו'. עד א) קבל בשמאל פסול ור"ש מכשיר. וא"ת מאי קאמר בשמאל מכשיר ר"ש אין לומר אחר שקמצו בימינו נתנו בשמאל ומניחו בכלי שרת דבהא לא מכשיר ר"ש דראיתא בפ' הקומץ רבה קבל בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו דברי ר"ש וחכ"א כיון שנתנו לשמאל פוסלתו ומפרש מ"ש משום דבעי לאקרושי בכלי וכיון שנתן לשמאל נפסל ואם כן היכי קאמר הכא דבשמאל מכשיר אפילו מאן דבעי קידוש כלי מיד שנתנו לשמאל פסלו ואם כן אחיות הכלי ולא בנתינת הקומץ. מהר"פ: ד) קומץ בשמאל אכשורי מכשר יד יד כו' לקמיצה גופה מדיהודה בריה דר' חייא נפקא [והשאר נמחק]. לפירוש הר"ר אלחנן דתירץ קושית הר"ר יעקב דאורליינש דהך סוגיא דהכא סבירא לה דדבר הלמד בגז"ש אינו חוזר ומלמד בהיקש דפליגי בה מר זוטרא ורב פפא בפ' איזהו מקומן וגרסי' שפיר דהיו דריקה ראין לומר דהיינו מהיקשא דואת התורה שהרי ימין בחטאת מגז"ש דאצבע אצבע אתיא ותו לא לפיכך שאר קדשים מחטאת מהיקשא דואת התורה א"כ תימה מאי קאמר מדיהודה כו' הא הוא סבר דדבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בהיקש דהא עובדה בימין בחטאת היקש הוא וחטאת בימין גז"ש דאצבע אצבע ר"ל דרובה

א) כרש"י שלפניו ליתא לשון זה לך כן הוא הגירסא ברש"י וכמ"ש רבינו בשות יא: ב) נראה ד"ל דבתיב ביה אלבע וכהוה ולקח הכהן כו'.

והרי זריקה כו' ותנן זרק בשמאל פסול **ולא** פליג רבי שמעון אמר **אביי פליג בברייתא.** תימה דאין זה [ב] בא בתמיה בשום מקום ועוד הקשה ה"ר יעקב מאוליינ"ש אמאי [ג] פליג רבי שמעון נהי דלא כתב בה אלא כהוה מ"מ אחיא מהיקשא דזאת התורה דאמר לקמן בסוף התודה (דף פג.) וזבחים פרק דם חטאת (דף לח.) מה חטאת אינה באה אלא מן החולין ויצוה ובידו אינה מטמאה בגדים אבל אינה אלא בשלמים ומקבה אינה בשמאל או בלילה כו' והש"ס הביאה בקולר שכן דרך הש"ס לקלר כמה משניות והסופרים טעו כאן וכתבו במקום מליקה זריקה ועוד אמר ר"ת דאפי' גרסינן זריקה מגין למימר דהאי תנא סבר כרבי שמעון אבל ר' שמעון לא סבר לה כוותיה דלא יליף ימין בזריקה בשאר קרבנות ממחטאת וקבה לפר"ת דאפילו גרסי' [ד] דמלק על כרחין אחת הוא דמכשר ר' שמעון זריקה בשמאל כדמוכח בסמוך ומייתי לה בפרק קמא דזבחים (דף יא.), ופרק שני (דף כה.) מאי טעמא דרבי שמעון בא לעובדה בכלי אחת בשמאל כאשם דאשם והיינו בזריקה אשם שהוא בשמאל דבקבלה לא מיירי דאפי' חטאת נמי לא בעי ימין בקבלה לרבי שמעון כדמוכח בפ"ב דזבחים (דף כד.). דאמר ר' שמעון וכי נאמר יד בקבלה כו' ולריך לתרץ דהאי תנא סבר לה כר' שמעון אבל ר' שמעון לא סבר לה כוותיה ואם תאמר לפר"ת [ה] אי נמי גרים מלק מליקה נפקא לן בפ"ק דחולין [ו] (דף לא.). מדכתיב ואת השני יעשה עולה כמשפט דדרשינן כמשפט חטאת בהמה מה חטאת בהמה אינה באה אלא מן החולין ובידו ובידו אינימיין ואתם נמי פריך ימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני [ב]

ל) דכהוה בעי אלבע ומהיקשא נמי דזאת התורה נפקי עופות דאמר לה איה היקשא כמו שפירשתי ברש פירקין ויש לומר דמליקה שהיא כנגד שחיטה לא נפקא ובהוה מיירי דבעיא ימין אי נמי הוה אגב סבר לה כהוה תנא דפליג בפ"ב דזבחים (דף לד.). על ר' שמעון ופוסל קבלה בשמאל משום דקסבר מקרא נדרש לפניו ולאחריו ומוקי אלבע דכתיב גבי חטאת גם על קבלה ולדידהו ילפינן שפיר מליקה בימין מחטאת דקבלה לא [ז] שייך למילתא דליתא בעוף וילפינן מליקה אבל ר' שמעון דקאמר קבל בשמאל כשר ודאי ליה ימין בחטאת בהמה אלא בהזאה לחודה בעולת העוף נמי לא הוה בעי ימין במליקה אלא בהזאה דוקא ואם תאמר כיון דר"ש פליג במליקה א"כ מתניתין דזבחים פרק חטאת העוף (דף לח.). דמלק בשמאל כו' לא אתיא כרבי שמעון הא ע"כ כר"ש אתיא מדקתני קיפא או בלילה אינו מטמא בגדים אבל הבליעה ומפרש טעמא משום דכל שפסולו בקודש אינו מטמא בגדים כו' ומפרש בגמ' דכיון דהך שחיטה מתרבה את האיסור פירוש שאם עלה לא ירד והיינו כר' שמעון דלר' יהודה נשחטה בלילה תרד דממעטו לה מזאת היא העולה בפ"ב דזבחים (דף מ:): ויש לומר דההוא תנא סבר לה כר' שמעון בחדא [ח] ופליג עליה בחדא אי נמי לפילו ר' יהודה היה מודה בעופות דלא ירדו משום לילה כיון דהוה פסולו בקודש דלא כתיבי מיעוטי אלא בבהמה ואם תאמר דבריש המזבח מקדש (שם פג.): מפקי ר' עקיבא ור' יוסי הגלילי מעולה וכבשים המזבח מקדש את הראוי לו ומתן דדרשי מבכבשים פוסל הרבה בעוף יותר מבהמה וי"ל דר' יהודה סבר כמאן דדרש מעולה ולא בכבשים או מאחר דרשות התם ורבינו שמואל מייסב גירסת הספרים ומפרש והרי זריקה דלא כתיבא בה אלא כהוה ותנן זרק בשמאל פסול [ב] ומכיון דתנא כל הזבחים שקיבל בשמאל פסול כל שכן זריקה שהיא עיקר כפרה ולא פליג רבי שמעון אלא מקבלה ואי הוה פליג אזריקה הוה ליה לאשמועינן כח דהיתירא דמכסר ר' שמעון בזריקה [ב] וכל שכן בקבלה וא"ת וכיון דילפינן אלבע דחטאת מג"ש [ב] מאלבע מעורע דהוי ימין אבשר קרבנות ממחטאת בהיקישא דזאת התורה הא פלוגתא דתמורלאי היא ברש איזהו מקומן (זבחים נ.). אי דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקישא או לא ורא"ל מתוך כך דכל שכן דניחא הכי טפי דהכי פריך והרי זריקה דלא כתיבא ביה אלבע ולא פליג ר' שמעון ואע"ג דדרשינן ימין מהיקישא דחטאת הניחא למ"ד דבר הלמד מג"ש חוזר ומלמד בהיקישא אלא למ"ד אין חוזר ומלמד בהיקישא אמאי לא פליג ר' שמעון והשתא הא דמשני בחולין (דף כב.) סבר לה כר' שמעון דלכהוה בעיא הייגו במ"ד חוזר ומלמד בהיקישא ואידך שויא דמשני בפרק התודה (לקמן פג.) כדי נסבה הוי כמ"ד אין חוזר ומלמד בהיקישא ומיהו בפרק קמא דחולין (דף כב.) ליתא שיעורא דכדי נסבה בסוף כל הזבחים (לקמן לח.) משני תרוויהו ומיהו אפשר דהכא מודו כולי עלמא דחוזר ומלמד בהיקישא כיון דמעורע חול דהוא מלמד ראשון ולתירוץ זה אתו לריכין בסמוך דדרשים בא לעובדה ביד עובדה בימין בחטאת [ט] דהייגו [בה] חטאת והיקישא גופיה מג"ש ילפינן לה: **פליג בברייתא.** הקשה בקונטרס [ב] ליתי מקמילה דלא כתיב בה אלא כהוה ותנן קמן בשמאל פסל ולא פליג רבי שמעון ותירץ דהייגו טעמא דלא פליג ר' שמעון דנפיק ליה דשמאל פסול מקדשי קדשים היא בחטאת וכאשם דבשמעון מאי קשיא ליה מזריקה הא בהליל פליג דמכסר זריקה בשמאל כדתנני לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם דהייגו דהוה משני מיד יד ובפקא: **ולמאן דאמר נמי בעי קידוש קומץ.** הייגו רב נחמן בר' יצחק ואיתותב לקמן בהקומץ רבה (דף כו.). ומכל מקום ניחא [ב] לפרושי מילתיה דר' שמעון בכולי עלמא: **בשמאל אכשורי מכשר.** פירש בקונטרס דלמרינן לקמן בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם וקבה דהתם מיירי במעלה הקומץ בכלי להקטיר אבל שרת לקדשו לעולם אימא לך דבעי נתינה בימין כמו שהקמילה בימין ובזבחים (דף לה.). פירש בקונטרס דמכסר בשמאל משום דלא עדיף מקבלה דמכסר רבי שמעון בשמאל וגם זה קשה דלעולם אימא לך דעדיף משום דכתיב בה קרא יד יד דרבא ואמרא לה מסתברא ליה למדרש דעדיף מקבלה ולה תאמר מאן דבעי קידוש קומץ הייגו רב נחמן לקמן בהקומץ רבה (דף כו.). ט) פליג איהודה בריה דרבי חייא דבקמילה גופה כדתמעט הכא אי בהעלאה ביד לקטיר לאחר שנתקדש בכלי: **לקומץ דמנחת חוטא.** אף על גב דוימלא כפו ממנה לא כתיב בנמנחת חוטא ומייתי [ח] ילפינן לעיל יד יד לקמילה: **קמץ** ועלה בידו צרור. ואם תאמר מאי איריא עלה אפי' נשאר בזייריס נמי דהוא לה מנחה שחסרה קודש קמילה ופסולה כדתמרן לעיל ויש לומר שאין רגילות לעמלה העשרון שלא יהא בו מעט יותר ואם תאמר ולרבי יהודה בן בתירא ניימא דיחזור ויקמוץ ושמא סתם לן בתנא דלא כוותיה אי נמי יש לחלק בין קמילה פסולה לקמילה הנעשית מפסולין:

מלמא הא דלא פליג ר"ש בזריקה לאו משום דכתיב בהוצה אלא מהיקשא דואת התורה כו'. מהר"פ: יז) דאפי' גרסי' והרי מליקה: יח) תיבות אי נמי גרים מלק נמחק: יט) דחולין דבימין אפילו לר"ש מדבתיב: כ) ומשני כר"ש דבהוצה בעי כו' כמו שפירשתי ברש פירקין וי"ל הא דבעינא ימין בעוף היינו לחזאה ומיצוי דדם במקום זריקה דבהמה אבל מליקה דהוי במקום שחיטה ושחיטה לא בעי ימין מליקה נמי לא בעי ימין. מהר"פ: כא) כר"ש בחדא דיליף שלא בהכשירו מכהכשירו ודפליג עליה בחדא דמלק בשמאל: כב) פסול כיון: כג) וכ"ש בקבלה א"נ לישמעינן פלוגתייהו בתרוייהו וריב"א פי' דהייגו הא דתנן בזבחים קבל בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו ולא פליג ר"ש וע"כ משום דזריקה בעי ימין קאמר יחזיר לימינו דאל"כ אמאי יחזיר לימינו. מהר"פ: כד) מגז"ש דאצבע: כה) דהייגו היקשא וחטאת גופיה: כו) בקונטרס לותיב: כז) ניחא ליה לפרושי: כח) ומיגיה הוא דילפינן:

מוסר רש"ם

ל) [עיבוקין ב:]. ג) ולר"ש. ל"ש. ג) בשמאל. ל"ק. ד) לקמן כו. זבחים יא. כה. ה) [נעיל ו. וש"נ]. ו) סוטה יד., ז) ל"ק ממ"ש. ח) [ויקרא ה:]. ט) ל"ש הקומץ. י) ל"ק, י) מחטאת דבימין היא. ל"ק. כ) ל"ל מליקה. ל) כר"ש דבהוצה. מ) ל"ק, מ) שיך למילף ליתיה. ל"ק. נ) דהייגו היקשא מחטאת גופיה מג"ש. ל"ק. ס) ודב נחמן פליג. ל"ק.

תורה אור השלם

1. לֹא תַאֲפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מַאֲשֵׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ו י

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה לקידוש קומץ היכא דמקדש:

שיטה מקובצת (המשך)

לישב הסוגיא אליבא דכ"ע אפי' למ"ד חוזר ומלמד בהיקיש מיהו קשה לפי' ר"ת דגרס והרי מליקה אבל זריקה לכ"ע פסולה בשמאל הא ליהודה בריה דר' חייא דזריקה בשמאל כשרי (רק) [דהא] קאמר עובדה בשמאל כאשם וגם לפי' הר"ר אלחנן קשה דסוגיא זו אתיא כמ"ד דבר הלמד בגז"ש אינו חוזר ומלמד בהיקיש הא למ"ד חוזר ומלמד זריקה בשמאל פסולה והא יהודה בריה דר' חייא אית ליה חוזר ומלמד אפ"ה קאמר דזריקה בשמאל כשרה וצ"ל ליהודה בריה דר' חייא לא ס"ל כר"ש דדריש מה חטאת אינה באה אלא מן החולין ובידו היאמינת אלא ס"ל כר"ש דדריש מה חטאת מקדש בבלוע בפרק דם חטאת אבל ימין לא ילפינן מיניה הלכך לא יליף יהודה בריה דרבי חייא ימין בשאר קדשים מחטאת. מהר"פ: פ) דאמר יהודה: ו) וה"ה במתניתין ואי קשיא לתיבי מקמיצה: ז) דשמאל פסל בה מקדש קדשים היא ותיבת כמנחה נמחק: ח) מכשיר וע"כ אקידוש קאי דאילו אקמיצה לא פליג ר"ש דבעינא ימין כדאיתא לקמן שאלו את רבי זו מנין כו' [ופליגי תרי אמוראי בגמרא] ותיבת לקמן נמחק: ט) כלי כיון דקמצו מכלי: י) שרת בהעלאה ע"ג המזבח דקאמר: יא) ולרב נחמן נמי דאמר כו' קדוש קומץ שמעינן ליה דמכשיר בשמאל דהא קידוש קומץ במנחה בקבלה בדם ותנא קבל בשמאל פסול ר"ש מכשיר גירסת רש"י של מהר"פ וכמ"ש: יב) תיבת עובדה נמחק: יג) קדש קדשים ואות ר' נמחק: יד) כחטאת דביד ימין תיבות דחטאת לבד בימין נמחק נ"א עובדה בימין ומקטירה כמתנות דם דחטאת שהוא בידו ממש ובעיא אמבע דכתיב ביה ונתן ב) אצבעו וכהוה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן ומודה ר"ש דבימין הוא דאמר ר' שמעון כל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין וכי אמר ר' שמעון דזרק בשמאל כשר בשאר קרבנות קאמר דזריקתן בכלי אבל חטאת דמתנתה באצבע מודה ה"נ אמרינן בברייתא בפ"ב דזבחים באצבעו ונתן מלמד שלא תהא מתנתו אלא בימין: בא לעובדה להקטירה בכלי דבכלי עצמו נותנה ע"ג האישים עובדה בשמאל כזריקה אשם שהוא בכלי ולא באצבע דמכשיר רבי שמעון [דזריקה] בשמאל משום דלא כתיב אצבע דמכשיר לעיל זרק בשמאל פסול ר"ש מכשיר והקטרת קומץ במנחה כנגד זריקת דם במזבח ואשם לאו דוקא אלא לשנא דקרא נקיט והשתא נפקא לן קמיצה בימין ומהכא נפקא דכל עבודות מנחה הנעשות ביד ימין בעי ויד יד למה לי ע"כ: טו) דאין זה משנה בשום מקום: טז) מאוליינש (מאי פרך) אמאי לא פליג (מאי פרך)

שיטה מקובצת (המשך)

יז) דאפי' גרסי' והרי מליקה: יח) תיבות אי נמי גרים מלק נמחק: יט) דחולין דבימין אפילו לר"ש מדבתיב: כ) ומשני כר"ש דבהוצה בעי כו' כמו שפירשתי ברש פירקין וי"ל הא דבעינא ימין בעוף היינו לחזאה ומיצוי דדם במקום זריקה דבהמה אבל מליקה דהוי במקום שחיטה ושחיטה לא בעי ימין מליקה נמי לא בעי ימין. מהר"פ: כא) כר"ש בחדא דיליף שלא בהכשירו ודפליג עליה בחדא דמלק בשמאל: כב) פסול כיון: כג) וכ"ש בקבלה א"נ לישמעינן פלוגתייהו בתרוייהו וריב"א פי' דהייגו הא דתנן בזבחים קבל בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו ולא פליג ר"ש וע"כ משום דזריקה בעי ימין קאמר יחזיר לימינו דאל"כ אמאי יחזיר לימינו. מהר"פ: כד) מגז"ש דאצבע: כה) דהייגו היקשא וחטאת גופיה: כו) בקונטרס לותיב: כז) ניחא ליה לפרושי: כח) ומיגיה הוא דילפינן:

או קורט לבונה פסול. מפני יב) שהקומץ חסר כדי מקום הקורט. ומ"מ כיצד קומץ והלא לבונה על המנחה היא דכתיב (ויקרא ו) כל הלבונה אשר על המנחה תשובה לדבר כשקומץ משלק הלבונה כולה לגד אחד וקומץ הסולת מאמצע הכלי יג): **מלא כף הקרבה היא.** דלאחר שהיה הקומץ על המזבח היה מולאו יד) כדפרישית דהכי אמר בפ"ג (לקמן כ.) יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח ת"ל(ב) על כל קרבנך בוז) קרבן טעון מלח ואין כל המנחה טעונה מלח. ומי קשיא ולישמעינן לבונה וכל שכן דרור ומלח תריץ מי תנא לבונה בריש הכי נמי דלא מיבעיא ליה למיתני דרור ומלח אלא הואיל ונקט דרור בריש תנא לבונה ומלח בז): **מאי איריא משום חסר ויתר.** דחולין בין ידו לקמצה ואחילה פוסלת בקדשים כדמפ' בזבחים (דף כד.). מי נמי חולין בין קמצה לקמצה כגון ג) בחמלא הקומץ וחולק את הקומץ ונלאה כשני חלאי קמיצים: **מן הצד.** למעלה אצל גודל או למטה אצל קמיצה לריכא אחילה דהיינו מן הצד דלאחר שקמץ חופך גב ידו למטה כדי שלא יפול מן הקומץ כלום והוי יז) גודל וקמיצה מן הצד והשתא ליכא אחילה שאצל הקמצה מוטל הלרור אצל חסרון איכא: **כדקמלי אינשי.** משמע בכל האצבעות יח) **זרם.** אצבע קטנה ממנה מתחילה הזרם וג"מ למדת חשן זרת אלרכה: **זו קמיצה.** ממנה מתחיל הקומץ מאותו אצבע שאצל הקטנה: **זו אמה.** ממנה מודדין כל אמות הבנין והכלים לפי שהיא אלרוכה מכולן ושתי אמות היו בשושן הבירה(ב) שתי מקלות שהן אמה והכן מודדין אמות הבנין ואותן מקלות נמדדו באותו אצבע יט) שהוא אלרוך: **זו אצבע.** לגבול הכהן אצבעו בדם: **זו גודל.** לבהונות המלורע. אלמא כ) קמיצה בקומץ ולא זרת: ומשני כי אמרינן דכולהו אצבעות בעינן לקמיצה: **לשווים.** דאם יולא קמצה למטה מן הקומץ מוחקו ומשויהו באצבע קטנה שלא יהא מצורף וכן מלמעלה בגודל: **היכי עביד.** אמתני' מהדר דקתני זו קמיצה דממנה מתחיל הקומץ: (כ) **ת"ל בקומצו.** והכיס ממנו בקומצו (ויקרא ו): **כדאשי אצבעותיו.** מעט כא) שלא יגיע עד פס ידו: **כמחכה ומרחשה.** דמעשיהן אפויין כב) דאמר לקמן בפרק אלו מנחות נקמלות (דף עה.): דלאחר שהן אפויין פותתן וקומץ הלכך אי אפשר לפותתן דקות כל כך וכשהוא קומץ יולאות חוץ בג) למקומו הלכך מוחק בגודלו ומלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה: בד) **וזו היא עבודה קשה שבמקדש.** שבקושי גדול הוא משוה שלא יהא לא חסר ולא יותר: **מליקה.** אמרינן בפ' קדשי קדשים (זבחים סד.): זו היא עבודה קשה: ובחפינה נמי אמרי' בפ' הוליאו לו במסכת יומא (דף מט.): אוחזו בה) את הבזך בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו כו' וזו היא עבודה קשה: **כדקמלי אינשי.** מכניס לידי אצבעותיו ולוחק בקמצה והקמצה נכנס בתוך ידו: **כראשי אצבעותיו.** שהכניס ראשי אצבעותיו בקמצה ופס ידו כלפי כו) קמצ הקומץ מלא קומלו עד פס ידו כתקנו מהו: **מן הצדדין.** שנתן גב ידו על הקמצה והוליך ידו עד שנכנס הקמצה דרך לידו לתוך ידו. ל"א מן הצדדין מצדי הכלי שלא קמץ בחמלא הכלי: **מלמטה למעלה.** שהכניס כז) אצבעותיו) בקמצה וגב היד כנגד הקמצה וקומץ: **מלא חפניו.** דיוסס הכיפוריס קטרת סמיס דקה: **כדחפני אינשי.** שמכניסין לידי ידיהסס וחופניס: **מן הצדדים.** שהכניס קטרת בחפניו דרך בין גודל לאצבע. ל"א מן הצדדים של כלי: **דביקה לקומץ.** בשעת קידושו בח) לכלי בדפנו דמנא מבפנים: **כארעיתא דמנא.** כגון שהיה לכלי בית קיבול מלמטויו כמו שיש בקערות בט): **מתני' ריבה שמנה.** דדינה לוג כדאמר בפ' שתי מדות (לקמן פח.) מהאי קרא (ויקרא יד) למנחה ולוג שמן: **חיסר שמנה.** פסולה כדאמרן לעיל (ע.): משמנה (ויקרא ג) שאם חיסר כל שהוא פסול: **חיסר לבונתה.** דשיעור לבונה מלא הקומץ. בפ' הרי עלי עשרון (לקמן קו:) מפרש לה בג"ש נאמר ל) הרמה כו'. ומי קשיא ליתני ריבה לבונתה הא מפרש לה בגמ' (ע"ב): **גמ' שהפרישן לה.** לשם מנחה זו מ) (הפרישן לה): **כ' לוגין.** לא] ועירבו עמה דנרגאית כשתי הלחסים) אצל בלוג ומחלה קס"ד דלא מיפסלא: **ולוקמה כגון דעריב בה.** פורתא שמן לב) דחול או שמן דחציתה: **דפסיל בה שמן.** דאמר בפרק כל המנחות (לקמן עט.) לא ישים עליה שמן [ויקרא ה] ואם שם פסול: **אי דידה.** שהפרישו לשמה: **הא ליה לה.** וכיון דלא חזי לה לא מקדיש שמן לג) שמופרש לה: **והאי חזי לה.** כלומר זיל לגביה דהאי חזי ליה וזיל לגביה דהאי חזי ליה: **ומנא ליה לרבי אליעזר הא.** דאפילו הפרישן לד] לשמן פסול אם עירבו עמה: **שמנה.** משמע דהופרש לה] לשמה:

וזו היא עבודה קשה שבמקדש. למ"ד בפרק אלו מנחות (לקמן עה:) שמחזירן לסולתן איכה קשה יותר ממנחת סולת אלא סבר לה כמ"ד בה שהיה מחלקה לשנים ושניה לארבעה: **והא איכא חפינה.** כשהיה נכנס לפני ולפנים ולא כשהיה חופן בלשכת בית אבטינס ועבודה קשה היא מאד כדמוכח ביומא (דף מט.): **מלמטה למעלה.** פירש בקונטרס שהכניס ראשי אצבעותיו בקמצה וגב ידו כנגד הקמצה וקמץ ואין זה כראשי אצבעותיו לעיל דהתם פס ידו כנגד הקמצה ומכניס ראשי אצבעותיו וקומץ מלא קומלו עד פס ידו והשתא לפי' הקונטרס קורא ראשי אצבעותיו למטה וכן מפרש ר"מ במסכת שבת (דף לד:) גבי ליליו הפורסין למעלה פירוש לגד פיסת היד ומביא ראיה מהא דאמר בפ' כל היד (דף יג.) מן הטטרה ולמעלה דלגד הגוף קורא למעלה ואינה ראיה כל כך דלגבי מילה שהיא מלויה שייך לקרות ראש המילה למטה אבל אצבעות שאדם זוקף אצבעותיו למעלה שייך לקרות למעלה ראשי האצבעות ומלמטה למעלה יש לפרש שמכניס ידו בקמצה דרך פס היד עד שמגיע לראשי אצבעותיו ט):

קומץ

מלא כף הקרבה היא. כל הני למה לי צריכה דאי תנא צרור משום דלאו בת הקרבה היא אבל מלח דבת הקרבה היא אימא תתכשר ואי תנא מלח דלא איקבע בהדי מנחה מעיקרא ט) (שאינו מולח אלא הקומץ בלבד) אבל לבונה דאיקבע בהדי מנחה מעיקרא אימא תתכשר קמ"ל: מפני שאמרו הקומץ החסר או היתר פסול: מאי איריא משום חסר ויתר ג) ותיפוק ליה משום חציצה א"ר ירמיה מן הצד אמר ליה אביי לרבא כיצד קומצין אמר ליה כדקמצי אינשי איתיביה ג) זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל ג) אלא להשוות (כלומר קומץ מלא היד כדי שלא יהא חסר ואחר כך מוחק באצבע קטנה מלמטה) היכי עביד אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב חופה א שלש אצבעותיו עד שמגיע על פס ידו וקומץ תניא נמי הכי ג) מלא קומצו יכול (ה) מבורץ ת"ל בקומצו אי בקומצו יכול בראשי אצבעותיו ת"ל מלא קומצו הא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פס ידו וקומץ במחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה ד) וזו היא עבודה קשה ד) שבמקדש זהו ותו לא והאיכא מליקה והאיכא חפינה אלא ה זו היא אחת מעבודות קשות שבמקדש א"ר פפא ב פשיטא לי מלא קומצו כדקמצי אינשי בעי רב פפא קמץ בראשי אצבעותיו ה) מאי מן הצדדין מאי ממטה למעלה מאי ג תיקו אמר ה) רב פפא פשיטא לי מלא חפניו ד כדחפני אינשי בעי רב פפא חפן בראשי אצבעותיו מהו מן הצדדין מהו ו) חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו מהו תיקו בעי ו) רב פפא דביקה לקומץ בדפניה דמנא מאי תוך כלי בעינן והאיכא או דלמא הנחה בתוכו בעינן וליכא ה תיקו בעי מר בר רב אשי הפכיה למנא ודביקה לקומץ בארעיתא דמנא מאי הנחה בתוכו בעינן והאיכא או דלמא כתיקנו בעינן וליכא ו תיקו: **מתני'** ז) כיצד הוא עושה פושט את אצבעותיו על פס ידו ריבה שמנה חסר שמנה חיסר לבונתה פסולה: **גמ'** היכי דמי ריבה שמנה א"ר ח) אליעזר ט) כגון שהפריש לה שני לוגין ולוקמה כגון דעריב בה שמן דחולין ושמן דחבירתה וכי תימא שמן דחולין ושמן דחבירתה לא פסל ט) מתקיף לה רב זוטרא בר טוביה אלא מעתה מנחת חוטא דפסל בה שמן היכי משכחת לה אי דידה הא לית לה אי דחולין ודחבירת' הא אמרת לא פסל ז) (ואי אמרת דאפריש לה שמן כיון דלית לה שמן כלל חולין נינהו) ור' יא) אליעזר לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא דחולין ודחבירתה דפסיל אבל הפריש לה שני לוגין הואיל והאי חזי לי' והאי חזי לי' אימא לא ליפסיל קמ"ל ומנא ליה לר' יב) אליעזר הא אמר רבא מתני' קשיתיה מאי איריא דתני ריבה שמנה ליתני ריבה לה שמן אלא הא קמ"ל דאע"ג דהפריש לה שני לוגין: חיסר לבונתה: כ ת"ר חסרה ועמדה על קורט אחד פסולה על שני קרטין כשרה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר על קורט אחד כשרה פחות מכאן פסולה

והתניא

סו א ב ג מיי' פי"ג מהלכות מעה"ק הל' יב מתג עשין קפו:
סז ד מיי' פ"ד מהלכות יום"כ הלכה ל:
סח ה ו מיי' פי"ל מהל' פסוה"מ הלכה כה:
ז [מיי' פי"ג מהלכות מעה"ק הלכה יג:]
ח [מיי' פ"ג שם הלכה ה עכ"מ]:
סט ט מיי' פי"ל מהלכות פסוה"מ הלכה ט:
ע י ס מיי' שם הל"ח:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' יכול שקמצו מבורץ ת"ל: (ב) רש"י אחר ד"ה סיכי עביד ל"ל ד"ה שקומצו מבורץ גדוש לשנא אחרינא שיש קמה בין ראשי אצבעותיו לפס ידו:

שיטה מקובצת

א) תיבות שאינו מולח אלא הקומץ בלבד נמחק:
ב) תיפוק ל' אות ד' נמחק:
ג) זו גודל דהשוות היכי עביד והשאר נמחק: ד) שבמקדש עיין תוס' (לקמן דף נד ע"א): ה) אצבעותיו מהו מן הצדדין מהו ממטה למעלה מהו: ו) הצדדין מהו ממטה למעלה מהו חפן: ז) תיבות כיצד הוא עושה פושט את אצבעותיו על פס ידו נמחק:
ח) רבי אליעזר: ט) תיבות מתקיף לה רב זוטרא בר טוביא אלא מעתה נמחק:
י) תיבות ואי אמרת דאפריש לה שמן כיון דלית לה שמן כלל חולין נינהו נמחק: יא) ר' אליעזר: יב) מפני שחסר הקומץ: יג) הכלי. כן מפורש בפ"ב דסוטה: יד) היה מולחו ממלח של צבור דאמרי' בפ"ג והשאר נמחק:
טו) קרבנך קומץ שהוא קרבן:
טז) ומלח הס"ד ומה"ד דלא איקבע בהדי מנחה בכלי אחד דהא לאחר שהקטירו לקומץ היה מולחו הס"ד ומה"ד קומץ החסר פסול בהקומץ רבה ילפי לה מדכתיב מלא קומצו תרי דימני: יז) והוי להו גודל:
יח) מה"ד זו זרת אצבע קטנה כו' למדת החשן: יט) אצבע ארוכה הס"ד ואח"כ מה"ד זו אצבע דשבל הכהן את אצבעו: כ) אלמא בקמיצה קומץ ולא בזרת: כא) עד שלא יגיע: כב) אפריין ראמר:
כג) חוץ לקומץ הלכך מוחק בגודל מלמעלה: כד) מה"ד דזו היא: כה) אוחז בבזך בראשי אצבעותיו: כו) כלפי הקמצה: כז) שהכניס ראשי אצבעותיו בקמצה וגב ידו כנגד: כח) קידושו בכלי:
כט) בקערות. רש"י כת"י ולי נראה מארעיתא דמנא שהפך הכלי ודבקיה לקומץ בארעית דמנא מתוכו ע"כ ונראה לפרש שהפך הכלי דוחק וטח הקומץ מלמטה למעלה.
תו"ח (ל) נאמר כאן הרמה מפרש לה לקמן בגמרא:
(מא) שני לוגין ועירבן עמה דנראית כשתי מנחות:
(מב) שמן דחולין ותיבה דחול נמחק. רש"י של מהר"פ ולוקמא כגון דעריב שמן דחולין אפי' לא הפרישו לשמה ואפילו אין בה ב' לוגין שלימים או שעירב בה שמן מחבתה ממנא אחרת ע"כ: (מג) מקדיש שמן המופרש: (מד) הפרישן לשמה: (מה) ההופרש כולה לשמה:

גליון הש"ם

גמרא זו **היא אחת** מעבודות קשות. עיין לקמן דף נד ע"א תוספות ד"ה אין לך:

מוסף רש"י

זו זרת. מן הקטנה מודדין זרת של חוטן זו קמיצה. מתאצע שאצל הקטנה מתחילין לקמוץ, חופה שלש אצבעות על פס ידו הקמיצה וכאמה וכאלבע וקומץ זו אמה. מהגדולה מודדין אמת בנין ואמת כלים זו אצבע. למתן דמים של חטאת דכתיב ביה באלבעו (ויקרא ח) זה גודל. לכהן יד דאהרן (שם ח) ודמלמוע (שם יד) (כתובות ה:). יכול מבורץ. מצבלבין מכל לד ויופג. ת"ל בקומצו. אין לך כשר אלא מה שבתוך הקומץ (ויקרא ב ב). אי בקומצו. דדייקינן יכול בראשי אצבעותיו יקמוץ מעט וכל כמה דמסוכר טפי מעלי מ"ל מלא (יומא מז). חופה וכו' וקומץ. חבו קומץ במשמע לשון העברית (ויקרא ב ב). **במחבת ובמרחשת.** שהוא מיני טיגון שהן אפויות תחילה ואחר ופותתן וקפה קמיצתן מלהיות מבוללת יותר מקמיצת מנחת שלא שבירוניים נופלין מאליהן, לריך לחיות מוחק בגודלו בידולין של מעלה ובאצבעו קטנה בידולין של מטה (יומא מז:). **וזו היא עבודה קשה שבמקדש.** שלריך לנמחוק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה למטה שלא יהא הקומץ מבוהן (זבחים סד:). **והאיכא מליקה.** דתניא בה נמי חו היא עבודה קשה **והא איכא חפינה.** שבפרים דתניא בה נמי לקמן דפיקרון (דף מט:) חו היא עבודה קשה (יומא מז:). **אמר רב חסדא וכו'** מצבלבין בדקמצאי אינשי. לידו של אצבעותיו בקמצה בראשי אצבעותיו. פס ידו למטה ותחב אצבעותיו בשלא וקמץ קומץ שלם עד שמילא כל אוחן פס ידו מלמטה למעלה. שהפך גב ידו למטה והעלה הקומץ בראשי אצבעותיו לתוך פס ידו מן הצדדין. כלומר שלא כדרך הקומלין שגב ידן למטה ולא תחב אצבעותיו בשלא, אלא מוליך על גב ידו בדוחק והסלת נכנס בפס ידו דרך אצבעותיו בדחפני אינשי. מודה של פס היד למטה (שם). **דביקה לקומץ בדופנייה דמנא.** קי"ל בשמ' מנחות (דף כו.) שהקומץ טעון מתן כלי וקומץ ממתן כלי זה ומקדשו לתוך כלי אחר ואם לא נתנו בכוליו ונתנו בדופניו ודבקו מהו (יומא מח).

עין משפט נר מצוה

כלי מקרבן קומץ שהוא קרבן: **עו)** ומלח הס"ד ומה"ד דלא איקבע בהדי מנחה בכלי אחד דהא לאחר שהקטירו לקומץ היה מולחו הס"ד ומה"ד קומץ החסר פסול בהקומץ רבה ילפי לה מדכתיב מלא קומצו תרי דימני: **עז)** והוי להו גודל: **עח)** מה"ד זו זרת אצבע קטנה כו' למדת החשן: **עט)** אצבע ארוכה הס"ד ואח"כ מה"ד זו אצבע דשבל הכהן את אצבעו: **פ)** אלמא בקמיצה קומץ ולא בזרת: **פא)** עד שלא יגיע: **פב)** אפריין ראמר: **פג)** חוץ לקומץ הלכך מוחק בגודל מלמעלה: **פד)** מה"ד דזו היא: **פה)** אוחז בבזך בראשי אצבעותיו: **פו)** כלפי הקמצה: **פז)** שהכניס ראשי אצבעותיו בקמצה וגב ידו כנגד: **פח)** קידושו בכלי: **פט)** בקערות. רש"י כת"י ולי נראה מארעיתא דמנא שהפך הכלי ודבקיה לקומץ בארעית דמנא מתוכו ע"כ ונראה לפרש שהפך הכלי דוחק וטח הקומץ מלמטה למעלה. תו"ח: **צ)** נאמר כאן הרמה מפרש לה לקמן בגמרא:
(צא) שני לוגין ועירבן עמה דנראית כשתי מנחות:
(צב) שמן דחולין ותיבה דחול נמחק. רש"י של מהר"פ ולוקמא כגון דעריב שמן דחולין אפי' לא הפרישו לשמה ואפילו אין בה ב' לוגין שלימים או שעירב בה שמן מחבתה ממנא אחרת ע"כ: **(צג)** מקדיש שמן המופרש: **(צד)** הפרישן לשמה: **(צה)** ההופרש כולה לשמה:

קומץ ולבונה שחסר בו'. בכל דוכתי משמע דשיעור לבונה כקומץ ולקמן בפרק בתרא (דף קו:) גמר לבונה לא יפחות מן הקומץ דכתיב והריס ממנו בקומצו ומשמע ומה כל הלבונה מקיים לבונה להרמה דמנחה מה הרמה דמנחה קומץ אף לבונה קומץ ולבונה גמה בבזיכין שני קמליס יליף לה בת"כ בג"ש דנאמר כאן אזכרתה וגבי קומץ אזכרתה מה כאן מלא הקומץ אף הקומץ והייט שני קמליס מלא הקומץ לסדר זה ומלא הקומץ לסדר זה: **ר' יהודה סבר כל ואפ'** חד קורט. משמע הכא דרבי יהודה סבר דהלבונה כולה לבונה משמע וס"ל אית ליה בפ"ק דבכורות (דף ג.) בכור כוליה בכור משמע כתב רמבנא כל דאפי' כל שהוא ותימה דבפרק בסוי הדם (חולין פח.) שמעינן ליה לר' יהודה דמו מקלא דמו משמע ושמא משום דכתיב דמו בוי"ו דרש דאפי' כל דם משמע כתב רמבנא דמו דאפי' מקלא דמו ולפי סברא זו לא יתכן מה שפוסק ר"מ כרבי יהודה דאמר אם יש שם דם אלא הוא פטור מלכסות הכא אמר בבכורות (דף ג:) אית דתם לה להא דר' יהודה דאמר שותפות עובד כוכבים חייבת בבכורה ושמא יש לחלק בין דם לבכור וכמו כן צריך לחלק דלא תקשי הייא דבכורות אהא דאמר פרק אלמנה ניוונית (כתובות לז:) אית דתם לה להא דר"ש דאמר ג' מקלא כסף כלל כסף ובשמעתין משמע דאית ליה לר"ש הלבונה כולה לבונה והא דדרש רבי יהודה הכא כולה לבונה וכן לקמן בפ' כל המנחות באות מלה (דף קו:) דרש כל מוס וברים אלו עובדין (פסחים מג.) לא דרש כל לקמן אפרש בפרק כל המנחות באות מלה (דף קו:) בע"ש ד): **ורבי** שמעון **את לא** דרש. פי' לא דרש להא דרשא אבל דלא דרש כלל לא קאמר דשמעינן דדרש את בפ"ק דבכורות (דף ו:) גבי את הגמל דדרש ליה לאסור את חלבו ולקמן בפרק כל המנחות באות מלה (דף ס:) דדרש ר"ש את המנחה לרבות שאר מנחות להגשה ומש"ה לא מייתי הכא הייא דשמעון דשמעוני דמייתי לה התם בבכורות על רבון וכן יש לתרץ מרבי יהודה דדרש הכא את ובפ"ב דסוטה (דף יח.) ג) דרש רבי יהודה לוותה וקבלות מהאלות כר"מ ואליבא דר"מ מסיק התם דאת לא דרש וע"כ כמו כן יאמר לרבי יהודה אלא ודאי לא דרש להייא דרשא קאמר ומיהו י"ל דר' יהודה את לא דרש ואת דרש והכא כתב ואת כל הלבונה ועוד קשה דר' יוסי הגלילי דרש בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק מב.) נקי מדמי ולדות אלמא דרש הגאת עולו מאת בשרו כדמשמע התם ובפרק בהמה המקשה (חולין דף ע:) משמע דלא דרש את בגמרא ה) בהמה שמת עוברה כו' דקאמר על מילתיה דר"י הגלילי קלוט במעי קלוטה ליטמא משמע דסבר כרבנן דר"ש דשרו פרק קמא דבכורות (דף ו:) קלוט (במעי קלוטה) ולא דרש אתין ומיהו יש לפרש דפריך בחולין (שם) מקלוט במעי קלוטה שראשו ורובו דומה לאמו דשרי לר"ע: **כגון שהפריש לה שני קמצים.** ות"ת והיאך קדשי מי בצת אחת אתמרינן בפרק התודה (לקמן עח:) תודה שנחטה על שמונים חלות לא קדשו לר' יוחנן ומי בזה אחר זה אתמרי בקדושין בפ"ב (דף נ:) דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בצת אחת אינו והכא כיון דליתיה בצת אחת כל שכן בזה אחר זה וי"ל כגון דאמר יקדש קומץ אחד ממון שני קמליס כדאמר בפרק התודה (שם) הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים ממון שמונים דקדישי:

כגון שהפריש לה שני קמצין. בגשון [ג] אחד פי' בקונטרס דהייא דקתני פסולה שהפרים לה שני קמצין ומי אפשר לומר כן דלעיל משמע דבהפרים לה שני לוגין יש לי להכשיר יותר הוא"ל והאי מזי ליה וה"ה הכא שיש להכשיר יותר בהפרים לה שני קמליס מבקומץ

והתניא [ב] [ו](ר' שמעון אומר) קומץ ולבונה שחסר כל שהוא פסול תני קורט לבונה שחסר כל שהוא פסול ואיבעית אימא כאן בלבונה הבאה עם המנחה כאן בלבונה הבאה בפני עצמה א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן [ז] ג' מחלוקת בדבר ר"מ סבר קומץ בתחילה וקומץ בסוף ורבי יהודה סבר קומץ בתחילה ושני קרטין בסוף ור"ש סבר קומץ בתחילה וקורט אחד בסוף ושלשתן מקרא אחד דרשו [1] ואת כל הלבונה אשר על המנחה [ח] ר"מ סבר עד דאיתא ללבונה דאיקבעה בהדי מנחה מעיקרא ורבי יהודה סבר כל ואפ' חד קורט את לרבות קורט אחר ור"ש [ט] את לא דריש וא"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה אבל בלבונה הבאה בפני עצמה ד"ה [א]קומץ בתחילה וקומץ בסוף להכי איצטריך אשר על המנחה דבהדי מנחה אין בפני עצמה לא וא"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה אבל בלבונה הבאה בבזיכין [ב]דברי הכל שני קמצין בתחילה ושני קמצין בסוף פשיטא מהו דתימא כיון דבהדי לחם אתיא כאשר על המנחה דמיא קמ"ל פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה אבל בלבונה הבאה בפני עצמה דברי הכל קומץ בתחילה וקומץ בסוף וחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו: חיסר לבונתה [פסולה]: הא יתיר כשרה והתניא יתיר פסולה אמר רמי בר חמא כגון [ג]שהפריש לה שני קמצין ואמר רמי בר חמא [ד]הפריש לה שני קמצין ואבד אחד מהן קודם קמיצה לא הוקבעו אחר קמיצה הוקבעו ואמר רמי בר חמא [ה]הפריש ארבעה קמצין לשני בזיכין ואבדו שנים מהן קודם סילוק בזיכין לא הוקבעו לאחר סילוק בזיכין הוקבעו הא תו למה לי היינו הך מהו דתימא כיון דבריר קומץ דידה כיון שהגיע זמנה לפוריקה כמאן דפריקה דמיא קמ"ל: **מתני'** הקומץ [ו]את המנחה לאכול שיריה בחוץ או כזית משיריה בחוץ להקטיר קומצה בחוץ או כזית [ז]קומצה בחוץ או להקטיר לבונתה בחוץ פסול [ז] ואין בו כרת [ל]לאכול שיריה למחר או כזית משיריה למחר להקטיר קומצה למחר או כזית מקומצה למחר או להקטיר לבונה למחר

פיגול

והתניא [ח] **הקומץ אם הלבונה כו'.** כמדומה לי דאיירי בה ר' שמעון כו' קפריך מינה לרבי שמעון: **לבונה הבאה עם המנחה.** אם חסרה בשעת הקטרה כשרה לר"ש כדיליף לקמיה (סמוכה בסוגי' זו) מכל הלבונה אשר על המנחה ומאי דקתני חסר כל שהו פסול בלבונה הבאה בפני עצמה כגון האומר הרי עלי לבונה יביא מלא קומץ לבונה על המזבח בפ' האומר הרי עלי עשרון [1] (לקמן קו:) **דהתם ודאי חסר** [1] פסול דלא כתיב ביה ואת כל הלבונה דילפינן מינה לקמן כל אפילו כל שהוא: **רבי מאיר.** סתם מתניתין דקתני חיסר לבונתה פסולה: **קומץ בבהלה.** בשעת קמיצה בעינן שיהיה בכלי מלא קומץ לבונה והכא כולהו מודו דמתחילה בעי קומץ וכדילפינן מג"ש בפ' האומר הרי עלי עשרון [ח] (לקמן קו:): **וקומץ בסוף.** בשעת הקטרת לבונה שלא תחסר: **רבי יהודה סבר.** [ד]אי הוה כתב כל משמע דאפי' קורט אחד דכל משמע כל שהוא כמו אין לשפחתך [ט] כל (מלכים ב ד): **אם לרבות קורט אחר.** הרי [י] הוא שנים: **אם לא דרים.** וכל משמע ליה כל דהו כר' יהודה: **בזיכין.** מפרש בפרק האומר הרי עלי עשרון (לקמן קו:) דבעי חד קומץ בכל בזך ובזך יא]: **פשיטא.** דהא לא כתיב בה כל דלישמעינן כל שהוא: **לאשר על המנחה דמיא.** ולימא נמי דהאי כל לבונה אשר על המנחה קאי נמי אלבונה דבזיכין ולדרוש בה כל דהו קמ"ל: **שהפרים לה שני קמליס.** פסולה דיותר מדאי ריבה: **קודם קמילה.** [יב] נאבד לא הוקבעו עם המנחה וכשרה: **הוקבעו.** והוי כימר ופסולה: **היינו הך.** דהא פשיטא לן דסילוק בזיכין כקומץ דמנחה יג]: **שהגיע ומנה.** דקרבן [יד] מוספין: **כמאן דפריקה דמיא.** ואם אבד לאחר המוספין אימא הוקבעו כבר [יד] ופסלה קמ"ל (א) כ"ש. ל"א [טו] ולא שמעתי כגון שהפרים לה שני קמצין כשרה דאמרינן זיל לגביה דהאי חזי ליה זיל לגביה דהאי חזי ליה לא הוקבעו ובכשרה דלא קרינא ביה פרט לשחסרה אפי' לר"מ דפסיל בחיסור לבונה הוקבעו והוי חיסור לבונתה בשעת הקטרה ופסול לר' מאיר: **מתני' לאכול שיריה כחוץ.** חוץ לעזרה: **או להקטיר קומצה בחוץ.** דמחשבה פוסלת בין שחיטה [טז] לאכילת אדם בין שחיטה על אכילת מזבח כגון הקטרה דכתיב [יז] ביה גבי מחשבה (ויקרא ז) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי כו' ואמר במורת הביים [יח] יכול כשמעטו שאם אכל ממנו ביום שלישי יהא נפגל ת"ל המקריב אותו בשעת הקרבנה נפגל ואינו נפגל בשלישי אלמא במחשבה מיירי שחשב לאכול ממנו בשלישי וכתיב אם האכל יאכל בשני אכילות הכתוב מדבר בשילת אדם ואכילת מזבח: **פסול.** דמחשבת חוץ למקומו פוסלת דאמר בת"כ [יט] יכול לא יה] תפסל מחשבת חוץ למקומו כשהוא אומר בפרשת קדושים תהיו [שם יט] אם האכל יאכל ביום השלישי אם אינו ענין לחוץ לזמנו הרא [יא] כתביה בלו אם אהרן [שם ז] האוכלת ממנו עונה תשא מעלו ענין לחוץ למקומו [יב]. חוץ לזמנו בהכרת ואין חוץ למקומו [ב] כרת. ואי קשיא הא כתב גבי חוץ למקומו בקדושים תהיו [שם יט] ואוכליו עונו ישא ונכרתה וגו' ההוא מוקמינן לה בכריתות בפ"ק (דף ה.) לכרת דנוהר בגזירה שוה דקודש קודש [יא]. ואי קשיא אמאי לא תנא נמי כזית מלבונתה תריץ הך סתמא [יב] כרבנן דאמרי לעיל דלבונה כשרה בקורט אחד אלכך לא תנא כזית. **למאר.** דאיירי חוץ לזמנו דמנחה אינה נאכלת אלא ליום ולילה [יב] ואיתקש לחטאת ואשם ובחטאת ואשם אמר בת"כ [יב] גבי תודה מנין לרבות חטאת ואשם דיאכל ביום קרבנו תלמוד לומר זבח ובשר זבח תודת שלמיו וגו' (ויקרא ז):

פיגול

קומץ ולבונה שחסר בו'. בכל דוכתי משמע דשיעור לבונה כקומץ ולקמן בפרק בתרא (דף קו:) גמר לבונה לא יפחות מן הקומץ דכתיב והריס ממנו בקומצו ומשמע ומה כל הלבונה מקיים לבונה להרמה דמנחה מה הרמה דמנחה קומץ אף לבונה קומץ ולבונה גמה בבזיכין שני קמליס יליף לה בת"כ בג"ש דנאמר כאן אזכרתה וגבי קומץ אזכרתה מה כאן מלא הקומץ והייט שני קמליס מלא הקומץ לסדר זה ומלא הקומץ לסדר זה: **ר' יהודה סבר כל ואפ'** חד קורט. משמע הכא דרבי יהודה סבר דהלבונה כולה לבונה משמע וס"ל אית ליה בפ"ק דבכורות (דף ג.) בכור כוליה בכור משמע כתב רמבנא כל דאפי' כל שהוא ותימה דבפרק בסוי הדם (חולין פח.) שמעינן ליה לר' יהודה דמו מקלא דמו משמע ושמא משום דכתיב דמו בוי"ו דרש דאפי' כל דם משמע כתב רמבנא דמו דאפי' מקלא דמו ולפי סברא זו לא יתכן מה שפוסק ר"מ כרבי יהודה דאמר אם יש שם דם אלא הוא פטור מלכסות הכא אמר בבכורות (דף ג:) אית דתם לה להא דר' יהודה דאמר שותפות עובד כוכבים חייבת בבכורה ושמא יש לחלק בין דם לבכור וכמו כן צריך לחלק דלא תקשי הייא דבכורות אהא דאמר פרק אלמנה ניוונית (כתובות לז:) אית דתם לה להא דר"ש דאמר ג' מקלא כסף כלל כסף ובשמעתין משמע דאית ליה לר"ש הלבונה כולה לבונה והא דדרש רבי יהודה הכא כולה לבונה וכן לקמן בפ' כל המנחות באות מלה (דף קו:) דרש כל מוס וברים אלו עובדין (פסחים מג.) לא דרש כל לקמן אפרש בפרק כל המנחות באות מלה (דף קו:) בע"ש ד): **ורבי** שמעון **את לא** דרש. פי' לא דרש להא דרשא אבל דלא דרש כלל לא קאמר דשמעינן דדרש את בפ"ק דבכורות (דף ו:) גבי את הגמל דדרש ליה לאסור את חלבו ולקמן בפרק כל המנחות באות מלה (דף ס:) דדרש ר"ש את המנחה לרבות שאר מנחות להגשה ומש"ה לא מייתי הכא הייא דשמעון דשמעוני דמייתי לה התם בבכורות על רבון וכן יש לתרץ מרבי יהודה דדרש הכא את ובפ"ב דסוטה (דף יח.) ג) דרש רבי יהודה לוותה וקבלות מהאלות כר"מ ואליבא דר"מ מסיק התם דאת לא דרש וע"כ כמו כן יאמר לרבי יהודה אלא ודאי לא דרש להייא דרשא קאמר ומיהו י"ל דר' יהודה את לא דרש ואת דרש והכא כתב ואת כל הלבונה ועוד קשה דר' יוסי הגלילי דרש בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק מב.) נקי מדמי ולדות אלמא דרש הגאת עולו מאת בשרו כדמשמע התם ובפרק בהמה המקשה (חולין דף ע:) משמע דלא דרש את בגמרא ה) בהמה שמת עוברה כו' דקאמר על מילתיה דר"י הגלילי קלוט במעי קלוטה ליטמא משמע דסבר כרבנן דר"ש דשרו פרק קמא דבכורות (דף ו:) קלוט (במעי קלוטה) ולא דרש אתין ומיהו יש לפרש דפריך בחולין (שם) מקלוט במעי קלוטה שראשו ורובו דומה לאמו דשרי לר"ע: **כגון שהפריש לה שני קמצים.** ות"ת והיאך קדשי מי בצת אחת אתמרינן בפרק התודה (לקמן עח:) תודה שנחטה על שמונים חלות לא קדשו לר' יוחנן ומי בזה אחר זה אתמרי בקדושין בפ"ב (דף נ:) דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בצת אחת אינו והכא כיון דליתיה בצת אחת כל שכן בזה אחר זה וי"ל כגון דאמר יקדש קומץ אחד ממון שני קמליס כדאמר בפרק התודה (שם) הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים ממון שמונים דקדישי:

כגון שהפריש לה שני קמצין. בגשון [ג] אחד פי' בקונטרס דהייא דקתני פסולה שהפרים לה שני קמצין ומי אפשר לומר כן דלעיל משמע דבהפרים לה שני לוגין יש לי להכשיר יותר הוא"ל והאי מזי ליה וה"ה הכא שיש להכשיר יותר בהפרים לה שני קמליס מבקומץ

עא א ב מיי' פי"ח מהלכות פסולי"מ הלכה ח:
עב ג מיי' שם הלכה ט:
עג ד ה מיי' שם הלכה יח:
עד ו ז מיי' פי"ג מהל' פסולי"מ הלכה ל ופט"ו הלכה ל:

שיטה מקובצת

ל) תיבות ר' שמעון אומר נמחק: ב) ר"מ סבר לפ"ה משמע דפליגי במשמעות הלבונה דלר"מ הלבונה קצת לבונה משמע וכל אתא לרבות דבעיא כולה לבונה ולר' יהודה לבונה משמע כולה וכל אתא לגרוע אקורט ודוחק ונ"ל דלכ"ע משמע לבונה רוב לבונה ור"מ סבר כל לאסופי אתא ור' יהודה סבר כל לגרוע אתא לשון כל דהו ולאוקמא אקורט וכיוצא בזה יש בריש בכורות גבי כל בכור. תו"ח: ג) מקומצה בחוץ: ד) ואין בו כרת. פ"ה דאי קשיא אמאי לא תנא כזית מלבונה תריץ הך סתמא כרבנן ולא נהירא דא"כ ליתני להקטיר קורט אחד מלבונה ועוד הא אוקימנא מתניתין כר"מ דאמר חסר לבונתה פסולה ונראה לפרש דטעמא דמתירין כזית להקטרת קומץ דילפינן אכילת מזבח מאכילת אדם דכתיב אם האכל יאכל בשתי אכילות הכתוב מדבר ומה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית ודוקא במידי דבר אכילה אבל במידי דלאו בר אכילה לא ילפינן אכילת מזבח מאכילת אדם ולבונה לאו בר אכילה ומיהו לא נהירא דהא בהדיא תנא בגמרא הקומץ והלבונה שהקריב מהם כזית בחוץ אלמא גבי הקטרת חוץ ליף אכילת מזבח מאכילת אדם אלא נראה לומר דסמך אכולהו כזית דלעיל ולא חש להאריך והוא הדין ללבונה. תו"ח: ה) והתניא קומץ לבונה כו' וגרסי' בתוספתא ר"ש אומר קומץ לבונה שחסר הלכך קא פריך מינה דר' שמעון אדר' שמעון הס"ד ואח"כ מה"ד לבונה הבאה כו' והשאר נמחק: ו) עשרון ובת"כ נפקא לן קרבן מנחה מלמד שהיחיד מתנדב לבונה: ז) חסר פסל דלא: ח) עשרון ופלוגתא היא [בירושלמי שקלים פ"ו ה"ח] אי קומץ בעלים בעינן אי קומץ כהן: ט) כל בבית: י) הרי שנים הס"ד: יא) ובזך ובת"כ יליף לה בג"ש ר"ש אומר נאמר כאן אזכרה ונאמר להלן אזכרה מה להלן מלא קומץ אף כאן מלא קומץ מלמד שהוא שני קומצין מלא הקומץ לסדר זה ומלא קומץ לסדר זה: אחר ד"ה בזיכין מה"ד בתחילה תחילת סדור והס"ד ומה"ד בסוף ההקטרה והס"ד: יב) קמיצה סבר לא תתיבה נאבד במחק: יג) דמנחה הס"ד ומה"ד בריר קומץ דידה שאינו מעורב עם המנחה דהא עומד בבזיכין והס"ד ומה"ד שהגיע: יד) כבר ופסולה: טו) ל"א כגון שהפריש כו' דאמרינן זיל לגבי האי חזי ליה זיל לגבי האי חזי ליה: טו) שחישב על אכילת: יז) תיבת ביה נמחק: יח) תפסל במחשבת: יט) כתביה בצו אהרן כדפרש"י לעיל תנחו ענין לחוץ למקומו הס"ד ומה"ד ואין בו כרת. האוכל משירי המנחה אין חייב כרת דהכי אמרינן בת"כ יכול יהא חייב על חוץ למקומו כרת ת"ל בחוץ לזמנו האוכלת [ממנו עונה תשא חוץ לזמנו כר'] ותיבות תנחו ענין לחוץ למקומו נמחק: כ) למקומו בהכרת ואי קשיא הא כתיב: כא) קודש אבל בחוץ לזמנו יש כרת דילפינן עון עון מניתר: כב) דאיתקש לחטאת אשם ונמחק: כג) דלשון

ב) רש"ק מ"ז, ג) [עירובין עה. ד"ה ע"ז], ד) דכל משמע אפילו קורט. ל"ק, ה) [דקרבו רש"ש], ו) [לו פרשה ח] וכן בזבחים כט., ז) [לו פרק יג ועי' זבחים כח:], ח) [מקומו הס"ד אם"כ ל"ק ואין בו כרת ואי כו' כל"ל ומ"ה בס"י. ל"ק], ט) כר"ש דאמר לעיל [ע"ב], י) [וע' רש"י זבחים סב. ד"ה יום ולילה וע"ש], כ) [לו פרק יב], ל) לא אמרינן מקלא. ל"ק], מ) [וע"ע תוס' בכורות ג. ד"ה וכ' יהודה, ומהולין פח. ד"ה וכ' יהודה], נ) ממעט רבי יהודה. ל"ק], ס) גבי בהמה. ל"ק],

תורה אור השלם

1. וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקֹמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל הַלְּבֹנָתָהּ אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לְיְיָ. ויקרא ו ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כמאן דפריקה וכו' קמ"ל ל"א ולא כל"ל ותיבות כ"ש נמחק: (ב) בא"ד לא הוקבעו ב"כ פירוש זה טוב על הא דאמר רמי כו' על פי לשון אחר שפרש"י כאן:

פיגול וחייבים עליו כרת. האוכל משיריו מנחה דכתיב בחוץ לזמנו (ויקרא ז) עונה תשא וכתיב בעונו ואוכליו עונו ישא (שם יט) מה להלן כתיב וגכרתה אף כאן האוכלו בכרת והך ג"ש בפ"ק דכריתות (דף ה.): **כל הקומץ או נותן.** קומץ יב) או מוליך או מקטיר ע"מ לאכול מב) כן נראה דבלא אכל כשרה דתרוייהו חזו לה ואכל לאחר קמילה ג): **וחכ"א** אחד זה ואחד זה פסול ואין בו כרת. וא"מ היינו מ"ק וי"ל דאתא למתסם כוותיה דכי האי גוונא משני בפ' המפלת (נדה נ.): **ה"מ יוצא דאיתיה בעיניה בו'.** הוה

פיגול וחייבין עליו כרת ג) זה הכלל אכל הקומץ ד) [או] נותן בכלי המוליך המקטיר לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו נתן בכלי והוליך והקטיר בשתיקה או שקמץ ונתן בכלי והוליך והקטיר חוץ לזמנו זהו שקרב המתיר במצותו ה כרב המתיר במצותו קמץ בשתיקה נתן בכלי ו) והוליך והקטיר חוץ לזמנו או שקמץ חוץ לזמנו נתן בכלי והוליך והקטיר בשתיקה או שקמץ ונתן בכלי והוליך והקטיר חוץ לזמנו זהו שקרב המתיר במצותו ז כיצד לא קרב המתיר במצותו קמץ חוץ למקומו נתן בכלי והוליך והקטיר חוץ לזמנו נתן בכלי והוליך והקטיר בשתיקה או שקמץ ח נתן בכלי והוליך והקטיר חוץ למקומו ט) זהו שלא קרב המתיר במצותו י מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמצן שלא לשמן נתן בכלי והוליך והקטיר חוץ לזמנו או שקמץ חוץ לזמנו נתן בכלי והוליך והקטיר שלא לשמן או שקמץ ונתן בכלי והוליך והקטיר שלא לשמן כ) זהו שלא קרב המתיר במצותו לאכול כזית ל בחוץ מ) כזית למחר כזית למחר כזית בחוץ כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר כזית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת נ) א"ר יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן פסול ואין בו כרת וחכמי' אומרים ס זה וזה פסול ואין בו כרת: **גמ'** ע) **איבעיא להו** לדברי האומר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה קומץ עליהן ד) וקיימא לן דאותן שירים אסורים באכילה ר) מהו דתיהני להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול ש) ולפקרינהו מידי מעילה אמר רב הונא אפילו לר"ע ת) דאמר זריקה מועלת ליוצא ה"מ יוצא דאיתיה בעיניה ופסול מחמת דבר אחר הוא אבל חסרון דפסולא דגופיה הוא לא מהני ליה הקטרה אמר ליה רבא אדרבה אפי' לר"א א) דאמר אין זריקה מועלת ליוצא ה"מ יוצא דליתיה בפנים פ אבל חסרון דאיתיה בפנים פ) מהניא ליה הקטרה אמר רבא מנא אמינא לה דתנן פ) הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ או כזית משיריה בחוץ ותני רבי חייא הקומץ את המנחה ולא תני או כזית ר) מ"ט לא תני או כזית לאו כגון שחסרו שירים וקמו להו אבזית וכיון דבמתן כלי יא) בהילוך ובהקטרה לא מתני ליה

יתירה ופסולה והשתא כיון דבלא אחד פסולה אמאי נקט אחד על

מצוה א מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה ו:
עון ב ג מיי' פט"ו מה' מעילה הלכה ה:
עון ד מיי' פט"ו שם הלכה ה:
עון ה ו מיי' שם פרק ט"ו הלכה כ:
עון ז מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה יח:
פ ח מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה ז:

שיטה מקובצת (המשך)

שירים חוץ לזמנו זהו שלא קרב המתיר: כא) בחוץ כזית למחר חישב באחת מן העבודות ב' מחשבות: כב) תיבות שחישב שתיהן נמחק: כג) אבל בחד עבודה מודה: כד) שחישב בתחלה: כה) אם הקטיר הקומץ. ותימה תינח אם הקטיר הקומץ לאכול שירים למחר אבל אם חישב להקטיר הקומץ למחר לא שייך למימר הכי לכן נראה דמשום הכי מבעיא ליה אי מקבע בפיגול בהאי הקטרה משום דכיון דאין השירים נאכלין הוי כאילו לא קרב המתיר כמצותו: כו) חוץ לזמנן מי מקבעי: כז) לאכול דאמר: כח) מידי מעילה: כט) שאין לו שעת היתר: ל) ליוצא דתנן בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקה דמים רבי אליעזר אומר מועלין בו כאילו לא נזרק הדם דאין זריקה מועלת ליוצא חוץ לקלעים למיהוי כדבר שיש לו שעת היתר להבנים ולמיפך מידי אשם מעילות ר"ע אומר אין מועלין בו דזריקתו מוציאתו מידי מעילה: לא) שאינה מתירתו באכילה אפילו הכי מועלת: לב) חוץ מן הקלעים: לג) נפקא מידי מעילה: לד) חמור מפסול חסרון: לה) לפיגול וליציאתו מידי מעילה: לו) לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר קאי נמי מה דתנא במחשב לאכול שירים או כזית משיריו או: לז) על כזית אחר הקמיצה ומחשב בתני ג' עבודות דאמר: לח) שירים למחר. ספרים אחרים ומש"ה לא תני ר' חייא או כזית משום דהוי לצדדין שהרי במחשב להקטיר הקומץ או כזית מן הקומץ למחר לא מצינו לפרושי ביה כגון שחסר הקומץ ועמד על כזית וחישב להקטיר אותו כזית המשייריר למחר דבהכי לא מהניא ביה מחשבה אי חסר הקומץ ולא מיפגלא המנחה בההיא מחשבה וכיון דלא מצי לפרושי אי כזית דהקטר קומץ במחשבה דהני ג' עבודות כשחסר הקומץ ועמד על כזית וחישב על כזית המשייריר להקטיר למחר כמו דמצי לפרושי או כזית משייריה דבההיא משמע ליה כגון שחסרו השירים אחר הקמיצה ועמדו על כזית וחישב על כזית המשייריר לאכול למחר ומשום דלא מצי לפרושי לתרוייהו בחד גוונא לא תני ר' חייא או כזית כלל ואף על גב במחשב עבודת קמיצה הוה מצי למיתני או כזית משייריה ולא ג) במחשב להקטיר קומצה או כזית מקומצה כגון שחסרו ועמדו על כזית שהרי לא מיפגלא מחשבה בהכי לפגל משום דהוי ליה מנחה שחסרה קודם קמיצה דפסולה להקטיר וא"כ לא מיפגלא במחשבה אפ"ה כיון דבמחשבה דמתן כלי והילוך והקטרה לא מצי למיתני או כזית דהוי לצדדין כדפירשתי במחשב בעבודת קמיצה נמי לא תני או כזית אע"ג דהכא לא הוי לצדדין כדפי' אבל תנא דידן דתני או כזית לא מקפיד [אי] הפי' דאו כזית [הוי] לצדדין ומפרשינן כגון שחסרו ועמדו על כזית היכא דמצינא לפרושי ליה כגון במחשב באחת מג' עבודות לאכול כזית משייריה למחר דהקטרה מהניא היכא שחסרו שייריה אחר הקמיצה כך נמצא ברש"י ישן של כתיבת יד:

עה א מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה ו:
עו ב ג מיי' פט"ו שם הלכה ה:
עז ד מיי' פט"ו שם הלכה ג:
עח ה ו מיי' שם פרק ט"ו הלכה כ:
עט ז מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה יח:
פ ח מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה ז:

גליון הש"ס

גמ' אבל חסרון דאיתא בפנים. עיין לקמן דף מו ע"ש תוספות ד"ה נפרק:

מוסף רש"י

זה הכלל כל הקומץ או נותן בכלי המוליך וכו'. קמיצה להנך ד' עבודות חשובות, קומץ דמי לשחט דזה נוטל ומפרש מלק גבוה ומלק כהנים וכן זה (להלן יג.). **ובלבד שיקריב המתיר כמצותו.** שלא יהיה כזית פסול אחר, אם יש בו פסול מחשבה אחרת יצא מידי פיגול כדילמרין לעיל (זבחים כפ:). אמר ר' יהודה. אכולה מתני' פליג דלית ליה מחשבות מועלות זו מזו אלא אם כן קדש פסולו לפיגול, דמו לא קרינן ביה כהיקלא כשר ובעבודה אחת נמי פליג דאית ליה תפוס לגבן ראשון (שם). וקימ"ל דאותן שיריים אסורים באכילה. דהאי קרא דמן המנחה לא משמע אלא בשיריים (לעיל מ:).

שיטה מקובצת

ג) והנותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול: ד) בכלי והוליך והקטיר חוץ לזמנו כו' נתן בכלי והוליך והקטיר: ג) שקמץ ונתן: ד) תיבות זהו שלא קרב המתיר כמצותו נמחק: ה) כזית לא למחר. ע' (זבחים דף לא) ברש"י: ו) אמר ר' יהודה (שם דף כט ע:): ז) מהו דתהני (ע"ש דף כז בחוס'): ח) מהניא ליה הקטרה. וא"ת מאי שנא א) דאין השירים נאכלים היה מהניא הקטרה לפגולי מאי שנא מהא דאמרינן (בזבחים דף כז.) דזריקה דלא מכשרא בשר לא מפגלא ר"ל דלא דמי דהכא מיירי בשהקטרה היא כתיקונה אלא שהרעיותא היא בחסרון השירים אבל הדם מיירי שלא היה הזריקה כתיקונה וע"י לקלול הזריקה אין הבשר נאכלת כגון חישב בשחיטה ע"מ לזרוק למחר מה שצריך למעלה למטה או איפכא א"נ זרק דמים הנתיצים למטה למעלה או איפכא וכוון באותו זריקה לאכול מן הבשר למחר או להקטיר מן האימורים למחר בהא קאמר דלא מיפגלא כך

פרש"י בזבחים ב): ט) תיבות הקומץ את המנחה נמחק: י) עיין בהשמטות שבסוף המסכת: יא) כלי ובהילוך: יב) נותן קומץ בכלי: יג) לחטאת ואשם (תוספות): יד) שחיטה ומתן כלי כנגד קבלה: טו) ובלבד שיקריב המתיר הקומץ ותיבות שיהא קרב נמחק: טז) שם פסול אחר אלא הפיגול כו' תו לא מפגל ואין בו כרת: יז) והילוך והקטיר נוסחא אחרינא וחישב באחד מהם לאכול שירים חוץ לזמנו: יח) בכלי

פיגול וחייבין עליו כרת. האוכל משיריו מנחה דכתיב בחוץ לזמנו (ויקרא ז) עונה תשא וכתיב בעונו ואוכליו עונו ישא (שם יט) מה להלן כתיב וגכרתה אף כאן האוכלו בכרת והך ג"ש בפ"ק דכריתות (דף ה.): **כל הקומץ או נותן.** קומץ יב) או מוליך או מקטיר ע"מ לאכול

מב) כן נראה דבלא אכל כשרה דתרוייהו חזו לה ואכל לאחר קמילה ג): **וחכ"א** אחד זה ואחד זה פסול ואין בו כרת. וא"מ היינו מ"ק וי"ל דאתא למתסם כוותיה דכי האי גוונא משני בפ' המפלת (נדה נ.): **ה"מ יוצא דאיתיה בעיניה בו'.** הוה

מצי למימר ה"מ יוצא מקצתו אבל יוצא כולו לא כדאמרינן בפ"ק דמעילה (דף ו.): והכא ליצא כולו דמי כיון דאסורין באכילה ומיהו פלוגתא היא התם וא"מ למ"ד יצא כולו לא הא דתניא פרק ג) כל שעה (פסחים לד:) נטמא בשר או נפסל או שיצא חוץ לקלעי' ר"א אומר יזרוק פי' דיש דם אע"פ שאין בשר ר' יהושע אומר לא יזרוק פי' דאם אין בשר אין דם ומודה ר' יהושע דאם זרק הולכה על כרחך ביצא כולו דאי נמי שמייר כזית זורק לכתחילה ומדקאמר אם זרק הולכה א"מ דזריקה מועלת ליצא כולו ואמאי דרבי יהושע עדיפא מדר"ע מ"מ לענין הלכה שאני לרבי יהושע בין לכתחילה בין לדיעבד אפי' ביצא כולו ג) כדאמר בפ' כיצד צולין (שם עז:) אבל לעולה לא מיקבע בפיגול ולא נפיק מידי מעילה היכא דיצא כולו מידי דהוה אחסרון לרב הונא: **ותני רבי חייא בו'.** ולא תני או כזית רבי חייא תני בברייתא דידיה בשיעור משנתינו אלא דלא תני אי כזית והכי תני הקומץ את המנחה לאכול שייריה כו' זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר כו' ועל כרחין הא דמשמע ליה לרבי חייא או כזית משייריו בשחסרו שייריה ועמדו על כך לאו היינו או כזית משייריה דריש לקמי' בקונטרס דא"כ הוה ליה מנחה שחסרה קודם קמילה ופסולה בקונטרס ותו לא מיקבע בפיגול אלא משום דזה הכלל דסיפא קאי אכל מה דתנא בריש ובריש תנא או כזית מ"כ נותן בכלי ומוליך ומקטיר עליה נמי קאי ובכזית משייריה מיתוקם שפיר בשחסרו שייריה דהא מקטיר קומץ עליהן אבל ד) כזית מקטיר קומצה לא מיתוקם בשחסר קומץ ועמד על כזית דאי חסר קומץ בשעת משחסר כבר נפסלה המנחה ותו לא מיפגלא ומשמע ליה לרבי חייא דאמאי דמיתוקם מג) כזית ה) משייריה מייריי בחסר ועמד על כזית

מש"ה

מ) מהניא ליה הקטרה אמר רבא מנא אמינא לה דתנן ט) הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ או כזית משיריה בחוץ ותני רבי חייא הקומץ את המנחה ולא תני או כזית י) מ"ט לא תני או כזית לאו כגון שחסרו שירים וקמו להו אבזית וכיון דבמתן כלי יא) בהילוך ובהקטרה לא מתני ליה

יב) [כה] אם הקטיר הקומץ ע"מ לאכול הני שירים חוץ כו) לזמנו מקבעי בפיגול בהך הקטרה כבהקטרה מעליא דאוכל וכרשות מקטיר אז דלמא כיון דאין שייריה נאכלים ה"ל כמחשב לאכול לאחר דבר שאין דרכו לאכול כז) כדאמר לקמן (דף יז.) דלא מהניא מחשבתו: **אי נמי לאפוקינהו** כח) **ממעילה.** אם הקטירו כדרכו בשתיקה מי אתמרינן כיון דאיתן רשות להקטירו הוא הקטרה מעליא ומפקא לשיריה מידי מעילה כהקטרה מעליא' דאמר במס' מעילה (דף ט.) המנחות מועלין בהן משהוקדשו קרב הקומץ חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא ואין מעילה בשייריה כו' דה"ל שעת היתר להכיים וכל שיש לו שעת היתר להכיים אין בו מעילה בפ"ק דמעילה (ב.) או דלמא כיון דסוף סוף אין שייריה נאכלין הוו להו דבר שאין לו כט) היתר להכיים ולא נפקי ממעילה: **אפילו ר"ע דאמר.** בפ"ק דמעילה (דף ז.) זריקה מועלת ליוצא ל) חוץ לקלעים למיהוי כדבר שיש לו היתר להכיים ולמיפך מידי אשם מעילות: לא) (ר"ע אומר אין מועלין בו) דזריקתו הוציאתו מידי מעילה אע"פ שאינה לא) מתרת באכילה אעפ"כ מועלת לו להוציאו מידי מעילה: **מאמר דבר אחר.** אויר ירושלים פוסלו שיצא לב) מן הקלעים: **לא מהניא ליה הקטרה.** ולא נפקא לג) ממעילה: ה) ר"א ס"ל דפסול יוצא חמור לד) מחסרון: **מנא אמינא לה.** דמהניא להו הקטרה לפיגול וליציאת לה) מעילה: **ותני רבי חייא.** ולא תני או כזית לא בקומץ ולא בשייריה לא בפגול: **מ"ט לא תני או כזית.** משום דמאן דקתני או כזית מתני הנותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול דבר כו' לו) אם להקטיר קומצה לא כזית מקומצה לאחר: **כגון שחסרו שיריה.** ועמדו על כזית לו) ואמר הריני נותן בכלי ומוליך ומקטיר ע"ג לאכול כזית כזית של לח) אם מחשבת קמיצה ליכא לאחר מכבר חסרו דא"כ ה"ל מנחה שחסרה קודם קמילה ופסולה ותו לא מקבעה בפיגול אפילו הכי מחשבת מתן כלי והילוך והקטרה הוא ואפילו חסרו לט) מותר להקטיר קומץ מוקי לה בשכבר חסרו לאחר קמילה אפילו הכי הן מ) פיגול והאי לא תני ליה רבי חייא לאו [משום] דלא סבירא ליה [הכי] דלא פליג עליה מא) דרבי דסתמא דמתניתין רבי היא אלא משום דלא מצי לאוקומי לכולה מתניתין מ) בכה"ג דבמתן כלי ובהילוך ובהקטרה לא מתני ליה

יג) ואפי' חסרו (נותן) [מותר] להקטיר את הקומץ מוקי לה כו' אפ"ה הוי: מ) פיגול דהכי חשיב בהן הריני קומץ ע"מ שאם יחסרו השירים ויעמדו על כזית למחר דבמוליך ונותן בכלי ומקטיר נמי כגון שחסרו שייריה ועמדו על כזית ואמר הריני נותן בכלי ומוליך ומקטיר ע"מ לאכול כזית שירים למחר ותיבה הכי נמחק: מא) דרבי דסתמה למתניתין דהא רבי הוה ותיבות דתתני' דרבי הוא נמחק: מב) כן נראה

עין משפט
נר מצוה

עה א מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה ו:
עו ב ג מיי' פט"ו שם הלכה ה:
עז ד מיי' פט"ו שם הלכה ג:
עח ה ו מיי' שם פרק ט"ו הלכה כ:
עט ז מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה יח:
פ ח מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה ז:

גליון הש"ס

גמ' אבל חסרון דאיתא בפנים. עיין לקמן דף מו ע"ש תוספות ד"ה נפרק:

מוסף רש"י

זה הכלל כל הקומץ או נותן בכלי המוליך וכו'. קמיצה להנך ד' עבודות חשובות, קומץ דמי לשחט דזה נוטל ומפרש מלק גבוה מלק כהנים וכן זה (להלן יג.). **ובלבד שיקריב המתיר כמצותו.** שלא יהיה כזית פסול אחר, אם יש בו פסול מחשבה אחרת יצא מידי פיגול כדילמרין לעיל (זבחים כפ:). אמר ר' יהודה. אכולה מתני' פליג דלית ליה מחשבות מועלות זו מזו אלא אם כן קדש פסולו לפיגול, דמו לא קרינן ביה כהיקלא כשר ובעבודה אחת נמי פליג דאית ליה תפוס לגבן ראשון (שם). וקימ"ל דאותן שיריים אסורים באכילה. דהאי קרא דמן המנחה לא משמע אלא בשיריים (לעיל מ:).

שיטה מקובצת

ג) והנותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול: ד) בכלי והוליך והקטיר חוץ לזמנו כו' נתן בכלי והוליך והקטיר: ג) שקמץ ונתן: ד) תיבות זהו שלא קרב המתיר כמצותו נמחק: ה) כזית לא למחר. ע' (זבחים דף לא) ברש"י: ו) אמר ר' יהודה (שם דף כט ע:): ז) מהו דתהני (ע"ש דף כז בחוס'): ח) מהניא ליה הקטרה. וא"ת מאי שנא א) דאין השירים נאכלים היה מהניא הקטרה לפגולי מאי שנא מהא דאמרינן (בזבחים דף כז.) דזריקה דלא מכשרא בשר לא מפגלא ר"ל דלא דמי דהכא מיירי בשהקטרה היא כתיקונה אלא שהרעיותא היא בחסרון השירים אבל הדם מיירי שלא היה הזריקה כתיקונה וע"י לקלול הזריקה אין הבשר נאכלת כגון חישב בשחיטה ע"מ לזרוק למחר מה שצריך למעלה למטה או איפכא א"נ זרק דמים הנתיצים למטה למעלה או איפכא וכוון באותו זריקה לאכול מן הבשר למחר או להקטיר מן האימורים למחר בהא קאמר דלא מיפגלא כך

פרש"י בזבחים ב): ט) תיבות הקומץ את המנחה נמחק: י) עיין בהשמטות שבסוף המסכת: יא) כלי ובהילוך: יב) נותן קומץ בכלי: יג) לחטאת ואשם (תוספות): יד) שחיטה ומתן כלי כנגד קבלה: טו) ובלבד שיקריב המתיר הקומץ ותיבות שיהא קרב נמחק: טז) שם פסול אחר אלא הפיגול כו' תו לא מפגל ואין בו כרת: יז) והילוך והקטיר נוסחא אחרינא וחישב באחד מהם לאכול שירים חוץ לזמנו: יח) בכלי

פא א מיי׳ פי״ט מהל׳ מעה״ק הלכה ח:

פב ב מיי׳ שם הלכה יד:

פג ג מיי׳ פי״ב מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ט, מיי׳ פי״ג מהלכות מעילה ומועפין הלכה טו:

פד ד מיי׳ פי״ד מהל׳ פסולי המוקדשין הלכה י:

מוסף רש״י

והקטרת. שבכל יום פרס של שחרית ופרס של בין הערבים שהקטיר מהן כזית בתוך קפדר כי כמיב אותו בה הכלים הוה מייב ואינו מייב על החסר אפיעור הקטרה כמיב והיינו כזית דר״א פוטר עד שיקריב את כולו. דקא סבר קומץ טליה היינו שיעור הקטרתו אף כפנים דהא מיפסל בחיסרון, וכן כולם שהוא מתירון הם כל זמן שלא קרבו כולם לא הוה הקטרה לגמא בעלים ידי חובתן, ולרבנן בהני נמי הוה הקטרתן בכזית כיהא דכולהי קרבן ולא תפרו קודם הקטרה ותנן (לקמן דף ס.), הקטיר קומלה פעמים כשירה הילכך הקטרה היא (זבחים קט:). הקומץ והלבונה. של מנחת נדבה שייסה מתירון את שייה לגמילה הילכך רבי אליעזר פוטר דבעי הקטרת כל המתיר (שם קי:). לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. ושיכסה מוך לומנו או מוך למקומו כסר שאין אכילה והקטרה מצטרפין לפוסלו דהכא ליכא שיעור והכא ליכא שיעור (שם כט:). לאכול דבר שאין דרכו לאכול. מוך למקומו או מוך לומנו (שם לח.). אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול. הכי דוק מייה אכילה והקטרה אין מצטרפין כגבל, הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול מצטרף ואע״ג דחסיב לחצאין ומאי קמ״ל. הך פיפא מי לאו למידק מייה הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול דומיא דלהקטיר, למה לי למימר, מי לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול מן כדקאמרת דמחצבת אצאין מצטרפת מריבא שמעת מיה (שם לא:).

שיטה מקובצת

פ) או כזית בשירים נמי לא תני והשאר נמחק: **ב**) כולו וכיון דבקמיצה לא מתני ליה או כזית בשירים נמי לא מתני ליה והשאר נמחק: **ג**) אח שניהם בקומץ המנחת והשאר נמחק: **ד**) תיבות קדש קדשים נמחק: **ה**) אחת מחלותיה: **ו**) יצאת הא נטמאת: **ז**) א״ל אביי לעולם מצית למימר כדקאמרת מעיקרא דפסול חסרון אינו פסול כל כך כמו פסול דיוצא ונהך ברייתא דר׳ חייא ר״א היא דפסול א) ביוצא דלא מהני ליה הקטרה לייצא (נמחק נ״ל שכך צ״ל) [ה״ה נמי] פסול דחסרון וכ״ש פסול דיוצא שהוא רב ואין זה ממש כמו דפי׳ רבא מעיקרא שהרי הוה ס״ד דרבא למימר מעיקרא דבחסרון מהניא הקטרה אף לר״א ובזה אין מעמיד דברי רבא [רק] הא״ל אביי לא תהדר בך מאי דקאמרת מעיקרא דפסול יוצא מרובה מפסול חסרון דדקדק מורי הרב למה היה רבא סותר דבריו הראשונים משום ברייתא [שניה] ומי היה מוקיען למידק הא יצאת כשרות אלא תנא פסול חסרון וכ״ש פסול דיוצא כדפ״ד מעיקרא דחסרון מהניא לה הקטרה מה שאין כן לפסול דיוצא נראה לו שהיה סברהו דהעמיד ברייתא מסתמא כר״ש דאמר מועלת ליוצא הי״נ מהניא ליה הקטרה אלמא דייקינן הא יצאת כשרות א״ל אביי ר״א הא ולא למידק הא יצאת כשירות מהניא אלא תנא פסול דחסרון וכ״ש פסול דיוצא וא״ת אמאי לא מוכח דפסול חסרון מרובה מפסול יוצא מהא דאמרן שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה לכ״ע שירים אסורים באכילה מקרא דהתנותת ומקרא דמהמנחה ואילו לר״ע יצאו מקצת שירים מנה הקטרה דהך דאיתנהו גוואי מתאכלי אלמא דפסול חסרון מרובה מפסול יוצא דר״ל דשאני התם דגלי קרא נותרת ולא הנותרת דם נותרת דדין [הוא] דלא מתאכלי מיהו אפשר דמהניא להו הקטרה לענין לקבביעינהו בפיגול או לאפוקינהו במעילה אבל הכא [ליכא] למימר דגלי קרא למיפסלינהו והכא מצי להעמיד [קרא] דהוא לפסול חלה הנפרסת לבד וכל אינך דשלימות בשירות אלא מדפסלינהו לכולהו ש״מ אפילו הוה דשלימות דגוואי אלמא משמעמ ליה דפסול דחסרון מרובה: **ג**) כזית בשירים אות ב׳ נמחק: **ד**) א״ל אביי לא. [illegible]

ה) אשירים בקמיצה נמי לאכול שירים לא תני או כזית וקתני סיפא פיגול וחייבין עליו כרת אלמא מהניא להו הקטרה א״ל אביי (**ו**) לא הא מני ר״א היא דתנן [**ז**]הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים שהקריב מאחת מהן כזית [**א**]בחוץ חייב ורבי אלעזר פוטר עד (**ב**) שיקריב את כולו [**ג**] כיון דבהקטרת קמיצה לא מתני ליה או כזית מקומצה בחוץ בשירים נמי לא מתני ליה או כזית אי רבי אלעזר האי להקטיר קומצה להקטיר קומצה ולבונתה מיבעי ליה דתנן [**ד**]הקומץ [**ד**]והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ חייב ורבי אלעזר פוטר עד שיקריב את שניהם [**ג**] לא נצרכא אלא לקומץ דמנחת חוטא ואיכפל תנא לאשמועינן קומץ דמנחת חוטא אין וכן כי אתא רב דימי א״ר אלעזר קומץ דמנחת חוטא הוא ורבי אלעזר היא הדר [**ד**]אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי דתניא [**ד**] [**ד**]קדש קדשים הוא שאם נפרסה [**ד**]אחת [**ה**]מהן חלותיה כולן פסולות הא יצאת [**ו**] הני דאיכא גוואי כשרות מאן שמעת ליה דאמר זריקה מועלת ליוצא ר״ע היא וקאמר נפרסה לא [**ז**] א״ל אביי מי קתני הא יצאת דלמא הא נטמאת הנך כשרות מ״ט דמרצה ציץ אבל יצאת לא ור׳ אליעזר היא דאמר אין זריקה מועלת ליוצא ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני נמי יצאת והאי דקתני נפרסה הא קמ״ל דאפי׳ נפרסה דאיתיה בפנים לא מהניא ליה הקטרה אבל לר״ע דאמר זריקה מועלת ליוצא אפי׳ חסרון נמי מהניא ליה הקטרה: **מתני׳** [**ח**]לאכול כחצי [**ד**]זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין: **גמ׳** [**ט**]טעמא דלאכול ולהקטיר הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מצטרף והקתני רישא לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר דבר שדרכו לאכול אין שאין דרכו לאכול לא מאן תנא א״ר ירמיה הא מני ר״א היא דאמר מחשבין מאכילת אדם [לאכילת] מזבח ומאכילת מזבח [לאכילת] אדם דתנן [**י**]הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ור״א פוסל אביי אמר אפי׳ תימא רבנן לא תימא הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול ומאי קמ״ל הא בהדיא קתני לה לאכול כזית בחוץ וכזית למחר כזית למחר וכזית בחוץ כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת הא

ו) מ״ש לא תני רבי חייא אלא כזית בריש״א מ״ש דבסיפא מ״ש בתנן כלי והילוך והקטרה לא מיתני ליה אלא כזית בקומצה אלא כזית בשיריה פירוש אפי׳ בשירים לא מיתני ליה אלא כזית מ״ש דלא מיתני ליה כזית בריש״א ומה שכתוב בספרים בשירים נמי לא גרס נמי אבל תנא דמתני׳ לא חייש ומני ליה בריש״א אע״ג דבסיפא לא הוי **ז**) בשיריה: **הוא שאם נפרסה אחת בו׳.** פי׳ בקונטרס בלחם הפנים [**ח**] דכתיב כי קדש קדשים הוא לו ולכאה דע״כ כשנפרסה משפיקרה אחייר אלא מדרשוה לפרק דאי עד שלא פירקה מאי קשיא ליה לרבא מהכא הא כי אמר רבא דמהניא בט״ו] ביה הקטרה הני מילי בשחסרו בין קמיצה להקטרה והכא ה״ל כמנחה שחסרה קודם קמיצה דפסולה היא ואין מקטיר עליה את הקומץ כדאמר לעיל (דף ח.) עד שלא פירקה נפרס לחמה בלחם פסול ואין מקטיר עליו אם הבזיכין ועוד דדייק מינה הא יצאת אלא נטמאת והיינו לאחר שפירקה ודומיא דהכי מיירי נפרסה אחת מחלותיה לאחר שפירקה דמקטיר עליו אם הבזיכין כדאמרינן לעיל ותימה היכי דייק מהכא דלא מהניא הקטרה למיקבעיה בפיגול ולאפוקי מידי מעילה ודוחק לומר דמדקתני לשון פסולות דייק דהוה ליה למימר אין (**ט**) נאכלות ועוד אם כן לידוק נמי מההיא דלעיל דקתני הלחם פסול ומקטיר עליו אם הבזיכין ושמא ל) **ח**) הכא איכא לתחייב דהא מני רבי אליעזר היא דאמר אין זריקה מועלת ליוצא ואם תאמר למה לי למידק רבי עקיבא היא משום דמשמע הא יצאת הנך דאיכא גוואי כשרה הוה ליה למידק הא יצאת אין שום פסול עליהם ומהניא להו הקטרה לפיגול ומעילה אלמא רבי עקיבא היא וכי האי גוונא הוי מצי למידק מההיא דלעיל דרבי עקיבא היא ושמא לא משמע ליה למידק הא יצאת מלשון פסולות כמו **ט**) אהא דקתני טולן כו׳ ועוד נראה לפרש דדייק הכל מדדרש ליה קרא מדכתיב הוא שמע מינה לא מהניא להו הקטרה כלל אי נמי דייק מדאתמיר כולי האי דכי נפרסה אחת כולן פסולות שמע מינה דלא מהניא ליה הקטרה לפיגול ומעילה:

שאם נפרסה אחת מחלותיה כולן פסולות. למאי דמסיק דאתיא כרבי אליעזר אבל לרבי עקיבא אתחרות טולן כשרות יש לתמוה [**לא**] דמאן דייק מילתא ממילתא י׳ חלות שבמנחה של מחבת או של מרחשת כשחסרה אחת אמאי טולן פסולות כדדרשינן לעיל (דף ט:) פרט למנחה שחסרה ילף מהכא דכשרות ושמא התם חשיבי טולהו טפי כחלה אחת:

אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול. מכאן ואילך כתובה בספרים בשינוי ולריך להגיה כאן כמו שהיא כתובה בסוף [**לב**] פ״ב דזבחים (דף לא.):

הדרן עלך כל המנחות

מתני׳ לאכול כחצי זית והקטיר חצי זית. למאר כשר: **גמ׳ מה נאכלות.** מאי זית שיריים בב) מ״נאכלות חצי זית קומץ דהייינו דבר שאין דרכו לאכול מצטרפין לפסול: בד) **שאין דרכו לאכול.** ב״לא הוה מחשבה אם מיבה לאוכלו למחר וכיון לבא הוה מחשבה לא מצטרפין לפסול: **מאן תנא.** להך בה) ב״ריש״ל דמתניתין דדייקינן מינה דאם מיבה לאוכלו קומץ למחר הוה מחשבה: **מאכילה אדם למזבח.** שאם מיבה להקטיר שייריה למחר הוי מחשבה: **ומאכילה מזבח לאדם.** שאם מיבה על מנת לאוכלו קומץ למחר בו): **שאין דרכו להקטיר.** שיריה: **פוסל.** ואין מייבים עליו כרת וטעמא מפרש בריש פ״ג [ד.]: **אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול.** כגון כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר מצטרפין לפסול: **הא בהדיא קתני לה כו׳.** והך סיפא דקתני שאין אכילה והקטרה מצטרפין למה

ט) אם כזית ל״ל אבל אם כזית בקמיצה דמיתני ליה אם כזית אף בקומץ דהכיא ולאי בשלא חסרה עדיין מתוקמת אף״ש כיון דסיפא לא מיתני׳ ליה אקומץ אם כזית בריש״א אפילו אשיריה: **ח**) **ג״ל אכיי.** לעולם מדרבי חייא לא משמע דמתני׳ מיירי בחסרון דה״ט דלא תני רבי חייא אם כזית בבריית״ת לידיה) דרבי חייא ר״ל היא דלא חשיב הקטרה עד שיקטיר כולו: **דתנן הקומץ.** למנחת ישראל: **והלבונה.** של מנחה: **והקטרת.** שבכל יום: **ט**)**ומנחת הכהנים.** מנחה שהמנהג כהן לאיכה נקמלא אלא **יא**) כלול דכתיב הכל ונמחת כהן כלול תהיה (ויקרא ו׳): **ומנחת כהן משיח.** חביתי כ״ג יב) נמי (**ג**) כתיב בה (ויקרא ו׳) כלול תקטר: **ומנחת נסכים.** נמי כלול היא: **עד שיקטיר** י)[אמ] כולו. אלמא לא חשיב הקטרה בכזית הלכך לא תני ר׳ חייא אם כזית בתתני׳ אפי׳ בשיריה כיון דבקמיצה לא מיתני ליה אם כזית כלומר בהקטרת קמיצה לא מצי למימני׳ יב) מתני׳ הקומץ ע״מ להקטיר כזית מקומצה למחר דהא לא מפגל בהכי דלא חשיב יד) בהקטרה גמורה הילכך לאו מחשבה היא. כ) ואי קשיא תנא דסיפא אם כזית אם כזית אם אם אם

למה לי מי למידק מינה הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול כגון לאכול חצי זית שיריים ולאכול חצי זית קומץ דמצטרפין ב): **הא מרישא שמעת מינה.** דלא מצטרפין דקתני רישא דבר שדרכו לאכול אין שאין דרכו לאכול לא: **אי לאכול ולהקטיר.** כלומר דהוא גופיה אתא לאשמועינן דאין אכילה והקטרה מצטרפין: **הא מדוקא דרישא שמעת מינה.** ה] מדדייקינן מרישא דבר שאין דרכו לאכול אם חיצה לאכול חצי זית שיריים וחצי זית קומץ למחר לא הוה מחשבה כל שכן ו] דלאכול חצי זית שיריים ולהקטיר חצי זית קומץ דאין מצטרפין: **דהשתא ומה.** אכילות לא מצטרפות הואיל וחדא חצי אכילה הוא בקומץ אכילה והקטרה מיבעיא דאין מצטרפין: **אינטריך.** לאשמועינן דאין אכילה והקטרה מצטרפין: **דסד"א הפס.** היכא דחיצה לאכול חצי זית שיריים וחצי זית קומץ לא מצטרפין משום דלאו בני אורחיה חיצה בקומץ אבל לאכול ולהקטיר דבשייריים) כי אורחיה חיצה ז] אימא נעטרף קא משמע לן:

הדרן עלך כל המנחות

דקדוק שפירשו ה"ר מאיר וה"ר שמואל בנו זצ"ה:

ח] ט)**וקיימא לן דאוכן שיריס אסורין באכילה.** ואי הוו מותרים הוי קומץ מפגל ואי הוו פסולים לגמרי כגון דנטמאו או חיצה עליהם לאכלן חוץ למקומן או לא מצי ב] מ)למידק בעיא בפיגול דהא לא קרב המתיר כמצותו אבל היכא דחסרי מי אמרינן הואיל ואיתנהו קצת לא חציב פסול וכמו שקרב י] מתיר כמצותו דמי ויכול לקוצעו בפיגול בהקטרת קומץ שאם חיצה בשעת הקטרה לאכול שיריים למחר אית בהו פיגול בשיריים או דלמא הואיל יא) ואבודין ט) באכילה הוי כמחצה לאכול דבר שאין דרכו לאכול: **ולאפקועינהו) מידי מעילה.** דאילו קדשי קדשים מועלין בכל הזבח קודם זריקה אבל משנזרק הדם יב] אימורים לגבוה והבשר לכהנים ואין מעילה אלא באימורין שהן חלק המזבח והבשר אין בו מעילה וגבי מנחה נמי קודם הקטרה יש יג] מעילה אפי' בשיריים ולאחר הקטרה אין מעילה בשיריים כדתנן בפרק חטאת העוף (מעילה דף ט.) המנחות מועלין בהן משהוקדשו קרב הקומץ חייבין עליהם משום פיגול ונותר וטומאת ואין מועלים בשיריים וקא מיבעיא להו מהו לחייבו הך הקטרה יד] דומה לשאר) הקטרות למפקע שיריים מידי מעילה: **אפי' לר' עקיבא דאמר זריקה מועלת.** דתנן (שם דף ו:) בשר קדשי קדשים וכו' ר"ע אומר אין מועלין בו וחייבין עליו משום פיגול ונותר וטומאת דזריקת דם מועלת ליה לקבוע בפיגול ולהוציאתו מידי מעילה אע"פ שאינה מתירתו באכילה: **מחמת דבר אחר.** שיצאו דבאימורין גופייהו ליכא שום פסול: **אפי' לר' אליעזר.** דפליג אדרבי עקיבא: **מנא אמינא לה דתנן הקומץ כו' זה הכלל כו' עד פיגול וחייבים עליו כרת.** דאם חיצה בתחת מן העבודות להקטיר קומצה למחר או כזית מקומצה למחר או לאכול שייריה למחר או כזית משייריה למחר פיגול וחייבין עליו כרת ותני ר' חייא במתניתיה הקומץ את המנחה לאכול שייריה למחר פיגול אבל לאכול) כזית משייריה למחר פיגול לא קתני מ"ט לא תני כזית משייריה דהא אכתי לא חסרו שיריים עד לאחר קמיצה דאי חסרו קודם קמיצה הויא לה מנחה פסולה ואינה נקמצת כלל ומאי טעמא לא תני או כזית משייריה למחר: **ואו כגון דאיתרמי מילתא דחסרו שיריים אחר קמיצה וקמו להו אכזית וכיון דבמתן כלי ובהילוך והקטרה לא מיפסי כ)או כזית.** משייריה למחר דהא כבר חסרו להו ולא הוי אלא למיתני הרייני מוליך או מקטיר לאכול שייריה למחר או כזית משייריה למחר דהא שיריים וכזית משייריה חדא מילתא היא ולא איתרמי ליה כזית כ) דהא חסרו להו אחר קמיצה וקמו להו אכזית הלכך בקמיצה נמי לא תני או כזית. הכי גרסינן בקמיצה נמי לא תני או כזית וע"ג בשייריה: **הא מני ר' אליעזר היא וכו'.** ה"ג **וכיון דבקומץ לא מתני ליה או כזית בשיריים נמי לא תני או כזית.** כלומר כיון דלא מצי למיתני להקטיר קומצה למחר או כזית מקומצה למחר דמחשבה דכזית קומץ לאו כלום הוא ולא מפגלין טו) הלכך בשיריים נמי לא תני או כזית בתחת מכל ד' העבודות ולא משום טז) דאיסורא) שיריים דהא לא מייירי רבי חייא באיסורא) שיריים והוה ליה למיתנא בקמיצה ובמתן כלי ובהילוך והקטרה עד מנת לאכול שייריה למחר או כזית משייריה למחר אלא משום דלא מיתני ליה גבי קומץ או כזית מקומצו למחר הלכך בשיריים נמי לא תני או כזית: **אמר ליה אביי.** הא דלא תני רבי חייא או כזית לאו כדאמרת כגון דחסרו שיריים אלא שיריים איתנהו בעייניהו והאי דלא קתני כזית רבי חייא בשיריים משום דסבר רב"א דאמר עד שיקריב את כולו הכא נמי כשחיצה אכזית לא הוי פיגול עד שיהא מחצה אכוליה קומץ וכיון דבקומץ לא מיתני ליה או כזית בשיריים נמי לא תני ולעולם לא חסרו השיריים ומשום הכי תנא סיפא פיגול וחייבין עליו כרת הואיל ולא חסרו השיריים אבל היכא דחסרו אימא לך דלא מהניא להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול: **ור' אליעזר אומר עד שיקריב את כולו.** דהואיל וכולו כליל בעינן שיהא הכל קרב הכא נמי סבר לא הוי פיגול עד שיהא מחצה להקטיר כל הקומץ דאי אמר הריני קומץ ע"מ להקטיר כזית מן הקומץ או ע"מ לאכול כזית משייריה למחר לא הוי פיגול: **אי ר' אליעזר הוא.** הך בריתא דר' חייא אמאי קתני בה להקטיר קומצה למחר פיגול: יז] **היא.** דכתיב במילואים יח)אשה הוא דמשמע שם: **הנך דאיכא גוואי.** דלא יצאו והכי נמי הני דלא נטמאו כשירות דמהניא להו זריקה שבדם הזבח (דמלואים): **מאן שמעת ליה דאמר זריקה מועלת ליזנא.** דהוי כזבח מעלייא לכל עניינים דמה שנשתייר לפנים כשר לאכול ונוהג בו נמי פיגול דקתני הכא הנך דאיכא גוואי כשרות דזריקה מהניא ליזנא יח]: **וקאמר נפרסה לא.** דהיינו חסרו שיריים יט] אלמא כרב הונא דאמר [יב.] כי חסרו שיריים אפילו ר"ע מודה דלא מהניא הקטרה לא לחתיר ולא למיקבע בפיגול וכ"ש רבי אליעזר: ע"ז **הוא.** בלחם הפנים כתיב. כ)אבל ב] פ)לרבנן לא אתיא הכי משום דקאמר מאן שמעת ליה דאמר זריקה מועלת ליזנא וכו' ובלחם הפנים ליכא זריקת דם: **מי קתני.** בהדיא הא יצאת הנך דאיכא גוואי כשרות למידק דר"ע היא כא]: **אכל יצאת לא.** אמרינן הנך דאיכא גוואי כשרות אלא כולן פסולות ור' אליעזר הוא ודבין הוא דאיבעי ליה למיתני יצאת ולא בב] נפרסה) והא דקתני נפרס וכו' ולעולם לאו כרב הונא אלא כדרבא דאמר [שם] הקטרה מהניא נמי לאיסורין ואליבא דר"ע לחוד: עד כאן הדקדוק שפירש ה"ר שמואל ואביו ה"ר מאיר:

הקומץ. רבי יוסי אומר כו'. טעמא מפרש בגמ': **מה** בג] **שינה זה מן הזבח.** ששמטו ע"מ להקטיר אימוריו למחר פיגול: **אינה מן המנחה.** מפרש בגמ' [ע"ב]: **גמ' אין מפגלין בחצי מתיר.** שאם חיצה ד)לעבוד למחר עבודת חצי מתיר בד] הוא דפליג ר' יוסי:

קמ"ל

ב) ג"כ הא תו למה לי מי לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול דמי ש"מ מי לאכול ולאכול מרישא ש"מ מי לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול קמ"ל דמצטרף מיפא ש"מ דקתני כחצי זית כו'. ל"ק, ג) מהכרס"ק מתק זב, ד) פסחים פג. לקמן יח., ה) דאין מצטרפין. ל"ק, ו) דבשיריים ובקומץ. ל"ק, ז) שיך לדף יב ע"ב והוא פי' מן אינעיא להו ואילך. ל"ק, ח) למקבעיה בפיגול. ל"ק, ט) ואפוקיה. ל"ק, י) ולאפוקי. ל"ק, כ) כשלה. ל"ק, ל) תו. ל"ק, מ) [מכלן שיך לדף יב:], נ) אלא כזית. ל"ק, ס) דחסר. ל"ק, ע) בחיסור. ל"ק, פ) רש"ק קדש קדשים סיא, צ) זהו שמוסר רש"ס הע"ש, ק) לרבא. ל"ק, ר) למיתני נפרסה לחוד. ל"ק, ש) להקטיר לגמרי עבודת חצי מתיר הוא דמהכי הוא ופליג ר"י נמי מרישא הש"ד. ל"ק,

מוסף רש"י

ואי לאכול ולהקטיר. כלומר ואי היא נופס קא אתא לאשמועינן דאין אכילה והקטרה מצטרפת ולאו לחיוקא דילה אתא (זבחים לא:).

סליק פרק כל המנחות
אין מפגלין בחצי מתיר. והקטרת אחד מהן חצי מתיר הוא דאיכא נמי הקטרת מכיון (להלן פז.).

א) א מיי' פי"ג מהלכות פסולי"מ הלכה ג:
ב ב מיי' שם פט"ז הלכה ח:

שיטה מקובצת

ה"ג מצטרפי [לפיגול] אם תרוייהו חוץ לזמנו אלא שלא הקפיד להאריך כל כך כי הפס אלא מ"מ מוכח שפיר דמצטרפי ורגסא דהכא נמי ודאית: ג) דמצטרף מרישא שמעת מינה אי לאכול ולהקטיר מדיוקא דרישא שמעת מינה השתא מה כו' והשאר נמחק: ב) מודה ר"י כלומר אף ר"י דפליג בסיפא בהא מודה ובגמרא מפרש טעמא: ג) ר"י אומר פסול ואין בו כרת מפורש בגמרא טעמא דר"י משום דאין מתיר מפגל את המתיר קומץ ולבונה שניהן מתירין השיריים לאכול לכהנים אחרי שנקטרו שניהן אבל בהקטרת זה בלא זה לא מתאכלי השיריים: וחכמים אומרים כו'. א) דסבירא להו דמפגל מתיר מפגל ומתניתין דפרק קמא דקתני הקומץ את המנחה כו' או להקטיר לבונתה סתמא כרבנן: ד) מאי שנא זו מן הזבח שאם זרק את הדם על מנת להקטיר אימורין למחר הוי פיגול אע"ג דשניהם מתירין הבשר דכל כמה דלא מקטרי אימורין לא מתאכלי הבשר: שהזבח כו' שזה אגב בזה דכל כמה דלא מזדריק הדם לא הוי מקטרי האימורין ומעכב זה את זה: ולבונה אינה מן המנחה כלומר אין אגד זה בזה שאין זה מעכב את זה דאי בעי מקטיר קומץ ברישא ואי בעי מקטיר לבונה ברישא והכי מפרש לה בגמרא: ה) שמעת מינה נמי ודדייקינן: ו) כ"ש לאכול: ז) ישב ובקומץ כי אורחיה חישב אימא: ח) שייך לדף שלפני זה: ט) לא מצי למיקבעי בפיגול ותיבות למידק ביעא נמחק: י) שקרב המתיר: יא) הואיל ואסורין באכילה: יב) הדם האימורין: יג) יש בה מעילה: יד) הקטרה כשאר הקטרות לאפוקינהו שיריים מידי: טו) מפגלין ביה: טז) משום דחיסור שיריים כו' ר' חייא בחיסור שיריים: יז) הוא דכתיב במלואים: יח) מהניא לרוצא רבי עקיבא: יט) שיריים ש"מ כרב הונא דאמר: כ) אבל הלשון לא משמע הכי ותיבות לרבנן לא אתיא נמחק: כא) דר"ע היא לעולם אבל יצאת והד"א: כב) ולא לתני נפרס והא דקתני נפרס וכו' ולעולם דלא כרב הונא כך נ"ל להגיה זה הדקדוק כי אינו ברש"י כת"י: כג) מה שנא זו מן הזבח שהשותפין למחר פיגול: כד) חצי מתיר לא פיגול והך לבונה חצי מתיר הוא דבין הקטרת קומץ ולבונה מתירין השיריים: ואפי' רישא נמי. בחישב בהקטרת קומץ עבודת חצי מתיר הוא ופליג ר"י:

א) נראה דל"ל דס"ל דמתיר מפגל אם המתיר ומתניי' וכו'.

משום הולכה נגעו בה קסבר הולכה שלא ברגל כו'. נסוף פ"ק דזבחים (דף יג.): שמעתי שטבילת אצבע מפגלא וחד טעמא הוא דמסיק עלה אף אנן נמי תניא, כי הכא ואפ"ה לא קאמר עלה קסבר הולכה שלא ברגל כו'] הוא: **לאכול** אחד מן הסדרים. הוא הדין תלה אחת מן הסדרים שאותו הסדר פיגול [ב] מדבעי רבי יוחנן בגמ' בלחמי תודה מהו במנחת מאפה תנור מהו משמע דמיבעיא ליה משום דהוו שני מיניס אבל אותו מין פשיטא דמתפגל והא דקאמרינן בגמרא אילו איטמא חד אבר מי איטמא כולה אע"ג דשייך האי טעמא בחלה אחת שאם נטמאה אחת לא נטמא כל הסדר מ"מ לענין פיגול נתפגל הותיל והוקבעו בסדר אחד וחשיב כחד לענין פיגול טפי מפיגול בירך של ימין דלא נתפגל ירך שמאל ושמא גם לענין טומאה אם נטמאה אחת נטמא כל הסדר והא דנקט הכא ובפיפא אחד מן הסדרים [ג] משום רבותא דר"י ובפיפא משום רבותא דחכמים דאע"פ שחשב על כל הסדר אפ"ה אותו סדר דוקא פיגול וטמא והשני אינו פיגול וטהור: **אי** אמרת בשלמא חד גופא. נראה דהשתא נמי ס"ל דהא דמלטרפין כי ערביהו היינו מטעם דדרשינן לקמן (דף יד:) הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שני גופין ומפ"ה פריך אי אמרת בשלמא דשתי ירכות חשיבי חד גופא דאם כשלמא זו מתפגלה זו מש"ה מלטרף כו'] [ד] כמו כשמערב דהכתוב עשאן גוף אחד אבל אי אמרת דשתי ירכות תרי גופי מה מועיל מה שעשאן הכתוב גוף אחד לאפסר [ה] נמי דלמאי דקסבר רב הונא אם חישב בשתי הירכות בכזית לא הוי פיגול [ו] אם אינה בשלמא דחשיבא לאחר שהובדלו זו מזו וע"ע ובקונטרס פירש בע"א:

פיגול

עבודה חשובה היא על ברחיך משוי לה בקבלה ה"נ כיון דאבל אחד עבד לה עבודה חשובה היא על ברחיך משוי לה כי הולכה לא לעולם דדמי לקבלה ודקא קשיא לך התם ממילא הכא קא שקיל ורמי מכדי תרוייהו קדושת כלי הוא מה לי ממילא מה לי קא שקיל ורמי: **מתני'** שחט שני כבשים לאכול אחת מן החלות למחר הקטיר שני בזיכין לאכול אחד מן הסדרים [ז] למחר רבי יוסי אומר אותו החלה ואותו הסדר שחישב עליו פיגול וחייבין עליו כרת והשני פסול ואין בו כרת וחכמים אומרים [ח] זה וזה פיגול וחייבין עליו כרת: **גמ'** אמר רב הונא אומר היה רבי יוסי פיגול בירך של ימין לא נתפגל הירך של שמאל מאי טעמא [ט] איבעיות אימא סברא ואיבעיות אימא קרא איבעיות אימא סברא לא עדיפא מחשבה ממעשה הטומאה אילו איטמי חד אבר מי איטמי ליה כוליה ואיבעיות אימא קרא [י] והנפש האוכלת ממנו עונה תשא ממנו ולא מחבירו איתיביה רב נחמן לרב הונא [כ] (וחכמים אומרים) לעולם אין בו כרת עד שיפגל בשתיהן בכזית בשתיהן אין באחת מהן לא מני אילימא רבנן אפילו באחת מהן נמי אלא פשיטא רבי יוסי [כא] אי אמרת בשלמא חד גופא הוא מש"ה מצטרף אלא

סחלה או אותו הסדר כו'. וטעמא דרבי יוסי מפרש בגמ': **גמ'** ימין ושמאל לאו דוקא: **לא נתפגל ירך שמאל.** אין מייב כרת: **אילו איטמי חד אבר.** לאחר שהופרש מן הבשר: **לעולם אין בו כרת.** בלחם אחתר שלא חישב עליו: **עד שיפגל כא] בשתיהן כ) החלות בכזית.** כלומר אפילו לא פיגל אלא בכזית בין שתיהן הוי כולהו פיגול: **באחת מהן לא.** נתפגלה חבירתה: **אפילו באחת מהן נמי.** דהא אמר במתני' זה וזה פיגול: **אי אמרת בשלמא.** גבי יריכות בב] דמזבח אחד אתו חד גופא אינהו ואי פיגל בזו נתפגלה זו משום הכי מצטרפות חלות אלי זית מזו ואלי זית מזו כי ערביהו דחשיב על מנת לאכול מחשבתו מהני לגרפן וגבי חלות בג] ס"ש דבאחת מהן לא נתפגלה חבירתה משום דלא אתו חד גופא אתו ובמחשבתו נמי לא עיכבו: אלא

ביבוך [זו] נתפגל חבירו כן בחלות משום הכי כי ערבינהו [לחלות] מתערב וטעמא דר' יוסי במתני' דאמר פיגל בחלה זה לא נתפגל חבירתה דאמרינן בסוף שמעתין דמפיק ליה מקרא אי פלגינהו דמיפלגי אבל ירך דליכא קרא מפגלין לירך שניה בסתם. תו"ח: יב) מפגל את

קמ"ל דבכא מודה. דטעמא לאו משום הכי הוא אלא משום דמפרש לקמן אין מתיר מפגל יב] מתיר: **אומר היה ר' יוסי.** כלומר ה"ט דר' יוסי: **אין מתיר מפגל אם המתיר.** אין עבודת מתיר זה כגון קומץ מועלת לפגל יג] מתיר האחר הלבונה במחשבה שהוא מחשב על הלבונה בעבודת הקומץ: **וכן אתה אומר בבזיכי לבונה.** שאם הקטיר האחד מבזיכי לחם הפנים ע"מ להקטיר האחר למחר אינה מחשבה לפגל: **מאי וכן.** פשיטא דכל היכא דאיכא שני מתירין פליג ר' יוסי: **לאו מינה דמנחה היא.** דזו סולת וזו לבונה: **אינה בעיכוב מנחה.** כלומר לעולם טעמא משום דאין מתיר מפגל את המתיר וה"ק להו הזמנ כולו אחד והדם הוא יד] מתיר את המימורים הלכך כי מחשב על המימורים חוץ לזמנו בשעת עבודת דם לאו שני מתירין הינהו אבל לבונה אינה מעכבת מנחה אינה בכלל עבוד שריים ו) ואין הקומץ מעכב הלבונה מהקטיר כי היכי דמעכב שריים הילכך הוא לבונה מתיר בפני עצמו ז) ואמר אין מתיר מפגל את המתיר: **היכא דלא איקבעו כחד מנא.** כגון גבי כבשי עצרת דמודו רבנן בפיפא דמתני' ח) שחט אחד מן הכבשים לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים דשניהם מתירין את הלחם טו] המם ודאי אמר אין מתיר מפגל את המתיר: **ליקוט לבונה.** דלאחר הקטרת הקומץ היה מלקט הלבונה מעל הסלת ומקטירו: **משום הולכה נגעו בה.** שזה ט) שליקטה ותנה לכהן מיעבו בהילוך הכהן והולכה אחת מן העבודות דגמרי' מזבחים דכתיב בהו הולכה טז] דכתיב י) והקריבו בני אהרן ואע"ג דאמר מר (זבחים דף ד.) זו קבלת הדם אפ"ה לשון הולכה הוא דלאמרינן בסוף הכל חייבין בהאייה (חגיגה יא.): **שלא ברגל.** כגון יג) שלא זז ממקומו אלא ליקט והוסיפה לכהן: **פנינא.** דליקוט לבונה עבודה היא: **זה הכלל.** בפ"ק [יב.] וקתניב) לכהן ד' עבודות חשובות. קומץ דמי לשוחט דזה נוטל ומפרש חלב יז) נגבוה מחלב כהנים וכן זה: **הפם ממילא.** נופל הדם במזרק הכא שקיל קומץ ורמי בכלי יח] **ס"נ.** בליקוט לבונה: **קדושת כלי הוא.** יט) דמקדש מקבל הס בכלי ונתונן בכלי מקדש ה"ל קומץ בכלי ובדבר זה דומין אבל ליקוט לבונה דלא דמי לחלב מהנך לאו עבודה היא: **מתני' שני כבשים.** כבשי עצרת דכתיב ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים (ויקרא כג) ואותם כבשים מתירין ומקדשין לשתי הלחם ואע"ג דז' כבשים ופר ואילים שנים ושעיר עזים כתיבי התם כ) מפרש בפרק התכלת (לקמן מז). שאין הלחם קדוש אלא בשתיהן שני כבשים שלמים הואיל והוזקקו עמו בתנופה: **אותו** אמאי לא קאמר תסריים דר' יוסי אמר הוא דאפשר לה אפשר להקנינה מדקאמר הכא לקוט לבונה בזר בסולדה רצ"ע. תו"ח: יז) קומץ. (זבחים דף יג ע"ב): יח) לאכול אחד מן הסדרים של לחם הפנים. וה"א דהוה מצי למימר אחת מן השנים עשר חלות: יט) אי אמרת בשלמא חד גופא אע"פ שמתמא שאם פיגל

ג א מיי' פי"ט מהלכות פסוה"מ הלכה ז:
ד ב מיי' פי"ט מהלכות פסוה"מ הלכה ט:
ה ג מיי' פי"ז מהלכות פסוה"מ הלכה י יא:

שיטה מקובצת

ח) קס"ל דבהא מודה ר"י דטעמיה לאו משום דאין מפגלין בחצי מתיר אלא משום דאין מתיר מפגל מתיר אבל קומץ ע"מ להקטיר קומצה למחר אין זה מתיר [אחר] אלא במתיר עצמו שהוא עובד מחשב לעוותו משמע לפי המסקנא דהכא דס"ל שפיר לר"י דמפגלין בחצי מתיר ותימה דאמרינן לקמן בפירקין פיגל בקומץ ולא בלבונה ר"מ אומר פיגל וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר אלמא פליגי במפגלין בחצי מתיר והכא מסקינן דלכ"ע מפגלין בחצי מתיר וי"ל א) דהכא מיירי במחשב בקמיצה לעוות הלבונה שהיא חצי מתיר אבל לקמן מיירי דמחשב בשעת הקטרת הקומץ ולא חישב בשעת הקטרת הלבונה והיינו מחשב בעסק חצי מתיר ובהא פליגי אבל הכא מיירי במחשב בעסק מתיר שלם כגון מחשב בשעה שהוא עוסק בקמיצה ואין שם קמיצה אחרת שאין הלבונה נקמצת: ב) בשני בזיכי לבונה פ"ה. דבשעה שהקטיר הבזך של לבונה חישב על חבירו חרץ לזמנו ולא נהירא דלקמן פליגא בהא דאיכא למ"ד הקטרה (נמחק ונ"ל שכך צ"ל) [מפגלת] הקטרה דאפ' לר"י דאמר אין מתיר מפגל מתיר שאני התם דפשטא מחשבה בכולה מנחה. תו"ח: ג) ובתוס' אחרות כתוב לא נהירא דהא פשיטא לקמן דאין הקטרה מפגלת הקטרה דפ' ה"ר שמעון שחישב בשעת סילוק בזך זה להקטיר בזך חבירו למחר וכשסילק הבזך השני חישב להקטירו הוא נמי למחר דהוי עסק מתיר שלם דבשני הסילוקים היה מחשבה ומ"מ אינו פיגול לר' יוסי דאמר אין מתיר מפגל מתיר: ד) ובתוס' אחרות כתוב כגון שבשעת סילוק הבזך האחר חישב לא הוי חצי מתיר דמיירי בשעת סילוק הבזך חישב להקטיר חבירו חרץ לזמנו ובשעת סילוק השני חישב להקטיר הראשון חרץ לזמנו ולא הוי חצי מתיר כיון דפיגל בכל המתירין ע"כ: ה) מה שנא זו מן וחיבת שיעתה נמחק: ו) ולבונה אינה מן המנחה. אלמא במינה דהדדי תליא מילתא ומשני אינה בעיכוב מנחה כו'. ואלאו דרישא דמילתא קאי כמו שהולך ומפרש דאי בעי כו'. דלאו כי היכי דמעכב כו' מן הדין היה [לן] לומר נמי כי היכי דמעכב ב) דם אימורים אימורים מעכבין הבשר נהי דאם הוקטרו אימוריו כשר מיהו אי אתנהו מעכבי (נמחק ונ"ל שכצ"ל) [דכן] היה לו לומר שהרי היה מפרש מתניתין דקתני דמו ובשרו ואימוריו אחד והיא [היא] כלומר כמו דקומץ מפגל לשירים משום דמעכב להו ה"נ דמו מפגל אימוריו משום דמעכב להו אבל הקטרת הקומץ לא [מצין] מעכב לבונה ולא מצי מפגל ליה. תו"ח: ט) מן תיבת גבי עד תיבת כשרים נמחק: י) היכא דלא איקבע בחד מנא פ"ה כבשי עצרת דעור דפ' לקמן במתני' ואע"ג דשבעה כבשים ופר ואילים כתיבי התם מפורש בפ' התכלת שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת שני כבשי שלמים ותימה כיון דחשבינן לכל חד וחד מהני שני כבשים חצי מתיר א"כ דאיכ קתני בסיפא דמתני' שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגל דאיכא לא פיגל והאיך הוא פיגל דלא ופלוגתא היא לקמן במתני' אי מפגלין בחצי מתיר דתנן פיגל בקומץ ולא בלבונה ר"מ אומר פיגל וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים עד

תורה אור השלם

1. וְאִם הָאֵבֶל יֹאכַל מִבְּשַׂר זִבְחַ שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יַחְשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אי אמרת וכו' זה בזה ממחשבתו:

מוסף רש"י

ליקוט הלבונה. ואם כל הלבונה, גבי הקטרה כתיב דמקבלת קומץ ולבונה כי הדדי. (סוטה יד: ד"ה ר"ש ברבי"ש כאן). **זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר.** כד' עבודות הללו מפגלין ממנה דגמרינן מזמחים בהקיפה דכתיב בהם פיקון (דף ב:) דלהקמה ממנה לחטאת, ומהכיר הקיפה גמרינן ממזבח דסופקה ממנה, ומינה מה זכה מפגל כד' עבודות שחיטה וקבלה הולכה וזריקה כדאמרינן בפ"ב אף מנחה כד' עבודות, קמיצה כגנב שחיטה ומתן כלי כגנב קבלה והולכה כגנב הולכה והקטרה כגנב זריקה (לעיל יב.). **בשלמא קומץ.** מפגל דהייני כשאתו מעולא דם שהוא חלב גבוה מן הכשר שהם שייריה אף זה הפריש קומץ ממון שייריה, וכן שאר ב' עבודות מפגלים מהקיפה דהקיפה ממנה לזבח דכתיב ואת הסולת ואמר לקמן (דף לח.). בכן הקיפה מה שלמים מפגל ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין **אלא משום דכיון דלא סגיא לה לעבד.** קומץ לכלי לקדשו בתוכו כדאמרינן לעיל (דף יא.), שלא בכלי שרת אפולה ואמרינן שעמא בעקבת קוטנו בפרק שני (דף יד.): מילי דהוה אלדם, דם לאו אע"ג דקדישתיה מכן בלאוקה בהתם הלך בני לקבוליה וקדושיה בכלי אומנא אחרימי, קומץ נמי אע"ג דקדשה מנחה סולה בכלי בני לקדשי קומץ אומנא אחרימי, הלכך עבודה הסוכה היא ומפגלא לעולם דדמיי הקבלה. הלכך אתיא בהקיפה לאיתקוט ממנהון לשלמים, דהא אתיבנו קבלה בשלמים לפגל דאלאמרינן לעיל ומתן כלי מתנה כקבלה בדם (זבחים יג:).

שיטה מקובצת (המשך)

ינאי הוא דאמר דאפשר לה אפשר להקנינה מדקאמר הכא לקוט לבונה בזר בסולדה רצ"ע. תו"ח: יז) קומץ. (זבחים דף יג ע"ב): יח) לאכול אחד מן הסדרים של לחם הפנים. וה"א דהוה מצי למימר אחת מן השנים עשר חלות: יט) אי אמרת בשלמא חד גופא אע"פ שמתמא שאם פיגל

כ) רש"ק מ"ו, ג) [זבחים יד:], ג) [לעיל יב.], ד) [בכרתות ד: וש"נ], ה) רש"ק מ"ו, ו) לקון כו' מלהקטיר כו' לבריים הלבן כו'. נ"ק, ז) עלמנו הס"ד אתי"ב מה"ד כי אמר אין מתיר מפגל את המתיר מלא היכא דלא כו' והד"ק. נ"ק, ח) [לקמן טו:], ט) שזר. נ"ק, י) [ויקרא ל], כ) זה. נ"ק, ל) קתניב. נ"ק, מ) דמקבל מקדש הדם בכלי ונתונן מקדש הקומץ בכלי ובדבר זה כו'. נ"ק, נ) בחלות אם ד"ש אתי"ב ד"ה בכזית כו' פיגול הס"ד, ס) הכא מעוה. נ"ק, ע) נ"ל נמי, פ) נמי דקקבה. נ"ק, צ) נ"ל אם אינם בחסיב מתי גופי לאחר כו'. נ"ק,

אלא אי אמרת תרי גופי נינהו מי מיצטרפי הא מני רבי היא דתניא [א]השוחט את הכבש לאכול חצי זית מחלה זו וכן חבירו לאכול חצי זית מחלה זו [ב]רבי אומר אומר אני שזה כשר טעמא דאמר חצי חצי אבל אמר כזית משתיהן מצטרף ורבי אליבא דמאן אי אליבא דרבנן אפי' באחת מהן נמי [ג] אי אליבא דר' יוסי הדרא קושיין לדוכתיה לעולם אליבא דרבנן ולא תימא עד שיפגל בשתיהן אלא [ד] [אימא עד שיפגל] בשניהן ואפילו באחת מהן ולאפוקי מדר' מאיר [ה]דאמר מפגלין בחצי מתיר קמ"ל דלא אי הכי מאי לעולם אי אמרת בשלמא בשתיהן ובשניהן ורבי יוסי היא ולאפוקי מדר"מ ומדרבנן קאתי היינו דקאמר לעולם אלא אי אמרת רבנן ולאפוקי מדר"מ [ו] מאי לעולם ועוד הא אמר רב אשי ת"ש [ז]רבי [ח] אומר משום רבי יוסי [ט] [י]פיגל בדבר הנעשה בחוץ פיגל [יא]בדבר הנעשה בפנים לא פיגל כיצד היה עומד בחוץ ואמר הריני שוחט ע"מ להזות מדמו למחר לא פיגל שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים היה עומד בפנים ואמר הריני מזה ע"מ להקטיר אימורין למחר ולשפוך שיריים למחר לא פיגל שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ היה עומד בחוץ ואמר הריני שוחט ע"מ לשפוך שיריים למחר ולהקטיר אימורין למחר פיגל שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ לשפוך שיריים לאיפגולי מאי אילימא לאיפגולי דם דם מי מיפגל והתנן [יב]אלו דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת נסכים ומנחת כהן משיח והדם אלא פשיטא לאפגולי בשר השתא ומה התם דלא חשיב ביה בבשר גופיה א"ר יוסי מיפגל הכא דחשיב ביה [יג] בזבח גופיה לא כ"ש [יד] דפיגל בירך ימין פיגל בירך שמאל ועוד האמר רבינא תא שמע הקומץ את המנחה לאכול שיריה או להקטיר קומצה למחר מודה רבי יוסי בזו שפיגל וחייבין עליו כרת להקטיר קומצה לאיפגולי מאי אילימא לאיפגולי קומץ קומץ מי מיפגל והתנן [טו] אלו דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול הקומץ כו' אלא פשיטא לאיפגולי שיריים השתא ומה התם דלא חשיב בהו בשיריים גופיה

מיפגלי

אלא אי אמרת. גבי יריכות דמחד גופא אתו תרי גופי נינהו ומאי פיגול [ה] זו בלא זו לא נתפגלה זו גבי חלות כי ערבן לאכול כזית משתיהן [ב] מי מיצטרפי מי מהניא עירוב מחשבתו למיהוי חד גופא טפי מחיובר זבח דלא מהני להו לירלות [ו]: **רבי היא.** ור' יוסי לא מיירי בהו ולא מקשי לרב הונא: **לאכול חצי זית מחלה זו.** למחר: **שזה כשר.** להקטיר אימוריו ולאכול בשר דהא לא חיישב אלא חצי אכילה בחצי מתיר: **אבל אמר כזית משתיהן.** דערבן לחלות במחשבתו ואמר בכל אחד ואחד מן הכבשים הריני שוחט ע"מ לאכול כזית משתיהן [למחר] מצטרפי: **ורבי אליבא דמאן.** אמרה להא מתניתין דקתני לעיל [יג:] לעולם אינו חייב עד שיפגל בשתיהן בכזית בשתיהן אין באחד מהן לא: **אלא אליבא דרבי יוסי.** אמרה דמצטרפות חלות: **והדרא קושיין לדוכתיה.** דאי אמרת בשלמא יריכות חד גופא הוא כו' כלומר לעיל (דף יג.): **לעולם אליבא דרבנן.** ודקשיא לך אפי' בחתא מהן נמי לא תימא בשתיהן [י] דהא ודאי אפילו בחתא מהן נמי: **אלא אימא עד שיפגל בשניהם.** [יא] הכבשים ואפילו בזית דשתו ב' כבשים ע"מ לאכול כזית מחלה אחת או מב' חלות אבל אם חיישב בכבש אחד לאכול כזית אחד מן החלות ובשחיטת אחר לא חיישב לא הוי פיגול דאין מפגלין בעבודת חצי מתיר: **ולאפוקי מדר"מ דאמר.** בסוף מתני' [ו] מפגלין בעבודת חצי מתיר דקתני שתו אחד מן הכבשים לאכול שתי חלות למחר כו' ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת. ואי קשיא הקומץ את המנחה אמאי פוסל במחשבתו הא עבודת חצי מתיר הוא דהאיכא נמי יב] לבונה תרין בקמיצה ודאי עבודה שלימה היא דהא ליכא קמיצה בלבונה תדע דהא בהקטרת קומץ אם חיישב לאכול כזיתים למחר פליגי רבנן ואמרי יג] כיון דאיכא נמי הקטרת לבונה לא חשיבא הקטרת קומץ לפגל דקתני מתניתין פיגל בהקטרת קומץ ולא בלבונה כו' (דף יח. ו.) וחכ"א אין פיגול עד שיפגל בכל המתיר. ואי קשיא הא אוקימנא בריש פירקין (לעיל יג.) לכ"ע יד] מפגלין בחצי מתיר דקתני הקומץ ע"מ להקטיר קומצה למחר מודה ר' יוסי כו' והכי לא חיישב אלא על חצי מתיר על הקטרת קומץ ולא פירכא היא דלא דמי להאי דהכא דהתם חיישב על חצי מתיר בשעת עבודה שלימה והאי חיישב בשעת חצי עבודה כגון שחיטת אחד מן הכבשים: **מו] (כ) לעולם.** משמע דמפיק ממילתא טובא: **ורבי יוסי היא.** דאמר במתניתין בשתיהן אין לבל בחתא מו] לא מפגלה חבירתה: **ולאפוקי מדר"מ.** דאמר מפגלין בעבודת חצי מתיר [יב]מדקאמר הכא [יז] ובשניהן היינו דקאמר ולעולם דמשמע אפילו פיגל אף בשתיהן: **ולאפוקי נמי מדרבנן.** דאמרי במתניתין פיגל בחתא נתפגלה חבירתה [יח] (מדקתני הכא ובשתיהן) היינו דקאמר לעולם דמשמע לעולם אפי' פיגל בשניהן אין פיגול עד שיפגל אף בשתיהן: **פיגל בדבר הנעשה בחוץ כו'.** גבי פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים כתיבי בתורת כהנים [לו סוף פרק יג] בפרשת פיגול בלו את אחרון [יט] להזות מדמו על הפרוכת [יח] הקטרת אימורין על מזבח החיצון: **לשפוך שיריים.** שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: **לאיפגולי מאי.** מה יאכל מאותו פר שיתחייב כרת משום פיגול: **לאיפגולי דם.** כלומר דהאי דקתני פיגל בדם קאמר שאם יאכל מן הדם בשוגג יתחייב ב' חטאות אחת משום כרת יט] דם ואחת משום כרת דפיגול: **הקומץ והלבונה.** דמנחת ישראל והקטרת כו' דכל הנך אין להם מתירין שהם מתירין וקיימא לן (לקמן דף יח.) דאין פיגול אלא בדבר שיש לו מתירין או לאדם כגון שירי מנחה שהקומץ כ] מתירן או למזבח כגון אימורי בהמה שדם מתירן ליקרב דגמרינן משלמים דכתיב בהו עיקר פיגול מה שלמים דבר שיש מתירין לאדם ולמזבח שזריקת דם מתיר האימורין ליקרב והבשר

פיגל בדבר הנעשה בפנים לא פיגל. הא דא"ר יוסי גופיה בפרק המזקין (גיטין נד: ושם) כה"ג ביום"כ יוכיח דכי אמר פיגול מהימן לאו דוקא אלא פסול וכי האי גוונא בפ"ק דזבחים (דף יד. ושם) כ) גמרא ר"ש מכשר בהילוך דאמר ר"ש בן לקיש מודה ר"ש בהולכת חטאות הפנימיות כו' ופריך והאמר ר"ש כל שאינו על מזבח החיצון כו' ומשני מודה היה ר"ש לפסול מק"ו כו': **הקומץ** והלבונה. הקשה בקונטר' פשיטא דקומץ לא מיחייב עליה כרת משום פיגול דהא לי' לכל מיניה פקע ליה פיגוליה שהרי לא קרב הממתיר ותירץ דגון שהוצת אאור ברוחו כב] דחשיב כמאן דקרב כדאמר לקמן (דף כו:) מאימתי מתיר שייריס באכילה משהוצת האור ברוחו וקשה לפי' דאי הוצת האור ברוחו פקע פיגול ממנו ולפי' פלגיה מחית אלרעא ופלגא אקפי' למערכה ומשלה בו האור מקקיון ליה לכתחלה כדאמר בסוף פרק ב"ש כג] (זבחים דף מג:) ל): **והלבונה.** בפרק ב"ש (גם זה שם.) מפרש משום דאין להם ממתירין לאדם ולא למזבח וא"ת והרי קומץ ממיהה ואע"פ שיכול להקטירה קודם קומץ כדמוכח לעיל (דף יג:) קודם הקמיצה מיהא אין להקטירה וי"ל דמ"מ לא הוי לבונה דומיא דשלמים דלבונה היא גופה מתיר שמתרת שייריס באכילה ועיקר פיגול יליפינן משלמים ואע"ג דשייך פיגול באימורים מ) דכמה דלא מקטרי אימורים כהיים בשר לא מצו אכלי מ"מ לא חשיבי מתיר כיון דאם נטמאו או נאבדו שרי בשר באכילה וע"ל דלבונה אין לה מתיר בעבודת מזבח ולא הוי דומיא דשלמים שעבודת מזבח מתירן כגון זריקת דם נ): **מנחת נסכים.** בפ' ב"ש (ג"ז שם.) פי' הקונטרס דלא גרס מנחת נסכים משום דפליגי בה בסיפא דהך משנה כד] מ) (דבשר והדם) קתני והנסכים הבאים בפני עצמן דברי ר"מ וחכ"א אף בנאין עם הבהמה ובפני עצמן דקאמר היינו בין במתנדב נסכים דלאמרינן מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום בין בנאין עם הבהמה כגון שהביא זאבו היום ונסכיו מכאן עד י' ימים ומיהו יש ליישב הגירסא דמנחת נסכים מיירי במתנדב מנחת נסכים בכל יום ונסכין הבאין בה] בפני עצמן מיירי במביא זאבו היום ונסכיו מכאן עד י' ימים אבל קשה שלא היה לו להפסיק בדם והכי ס"ל למיתני והדם ומנחת נסכים ונסכים הבאין בפני עצמן ושמא אחידי דתנא מנחת הבאים ומנחת כהן משיח תנא מיד מנחת נסכים:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בחתא מהן נמי אלא אליבא דר' יוסי: (ב) רש"י ד"ה מאי לעולם לעולם משמע:

מוסף רש"י

פיגל בדבר הנעשה בהן בחוץ. הענודה שהיא עובד במחשבה והאכילה שחיישב עליה אם מעשה עזרה הם פיגל, ואם מעשה היכל הם לא פיגל ולקמן ילף טעמא מקרא, הריני שוחט. שהרי שחיטתה בעזרה הוא וכל חוץ לסכלא עזרה היא להזות דמו למחר. הרי חיישב על אכילת מזבח של פנים הריני מזה. על הפרכת לו על מזבח הפנימי שזו היא זריקתן המפגלת על מנת לשפוך שיריים. שהרי זו אכילת מזבח החיצון דמתניא ביה ממחשבה לא פיגל. מפני שמחשבה היתה בשעת עבודת פנים (זבחים מד:). אלו דברים שאין חייבין עליהם. כרת בלאיפגולן משום פיגול הקומץ. אם קמץ לאכול שיריים למחר ונתפגלה המנחה אין הפוגל את הקומץ בכרת שאין הפיגול חל אלא על דבר שיש לו מתירין אחרים והקומץ אין אחר מתירו כי הוא מתיר את המנחה וכן לבונה וכן כולם (זבחים שם:). **המנחת כהנים.** כולה כליל ואינה נקמצת אלכך אין אחר מתירה. ומנחת כהן משיח. מביאי כהן גדול שמקריב בכל יום מחציתה בבקר ומחציתה בערב (ויקרא ו) **והדם.** הוא המתיר (זבחים מג:).

ו א מיי' פי"ז מהלכות פסולי המקדש הט"ו:
ז ב מיי' שם הלכה ה:
ח ג מיי' שם הלכה ד:
ט ד מיי' שם פי"א הלכה ח:

שיטה מקובצת

א) שיפגל בשתיהן אלא אימא עד שיפגל בשניהן ב) מדר' מאיר קא אתי ותו לא מאי: ג) ת"ש ר' אלעזר אומר: ד) פיגל. (זבחים דף מד ע"ב): ה) ביה בזביחה: ו) תיבות דפיגל בירך ימין פיגל בירך שמאל נמחק: ז) והתנן. [שם דף מב ע"ב]: ח) פיגל בזו בלא: ט) משתיהן היכי מצטרפי: י) בשתיהן דמשמע דקאי אחלות: יא) בשניהן. וקאי אבכשבים ואפילו כר': יב) נמי עבודת לבונה: יג) ואמרי דכיון: יד) דמפגלין בחצי: טו) הכבשים הס"ד ומה"ד מאי לעולם דמשמע: טז) באחת מהן לא: יז) מדקאמר הכא עד שיפגל בשניהן הס"ד והשאר נמחק: יח) הפרכת ולהקטיר הקטרת: יט) כרת דדם: כ) שהקומץ הוא המתירן או למזבח כגון אימורי בהמה שדם הוא המתירן: כא) המתיר כמצותו תריץ: כב) ברוכו. עיין תוספות (זבחים דף מב ע"ב) ולקשה דאמרינן בפרק ב"ש פיגול שהעלוהו על גבי מזבח פקע פיגולו ממנו לענין דאם ירדו יעלו וא"כ בלא שלמים נמי יתרינן דאין בהן פיגול ואמר ר"י דאצטריך שפיר למגמר משלמים דס"ד אמינא מיד שנתקדש הקומץ בכלי הוי כאילו קרב המתיר כמצותו רכך לי קדוש כלי לקומץ בהקרבת קומץ לשירים לענין נותר וטמא שהרי לא יתחייב כלום על השירים בנותר וטמא עד שיקרב הקומץ ועל הקומץ הוא חייב בנותר וטמא מיד שנתקדש בכלי כדתנן במעילה (פ"ב) ואי לאו דגמרינן משלמים הוה אמינא דמשום פיגול נמי יתחייב מיד שנתקדש בכלי להכי אצטריך למגמר דאין הקומץ חייב כרת משום פיגול כלל. מהר"פ: כג) עי' תוס' (זבחים מ"ב ע"ב): כד) משנה דבתר והדם קתני: כה) בפני עצמן. גליון ולא נחירא דהא לקמן לא מצי לאשכוחי סיועא למילתא דרבא לא ממשנה ולא מברייתא ואי גרסינן ליה לייתיה מיניה סיועא עכ"ל התו"ח:

מיפגלי. בשר: **הכא.** פיגול בירך ימין דחשיב בבשר גופיה: [ד] **כ"ש.** דמיפגלא אף של שמאל: [ה]**לאיפגולי מאי.** כלומר מי יתפגל במחשבה זו שיהיו חייבין כרת באכילתו: **אלא מ"ר יוחנן.** ליתא לרב הונא ואם פיגל ביימין פיגל בשמאל דהא חזיון אפי' לא חישב בדם נתפגל בשר וגבי חלות ה"ט דרבי יוסי דאמר במתניתין [ה] דתרי גופי ניתנו ואם פיגל בזו לא נתפגלה זו ולעיל קתני בשחיטתן בכזית דמשמע מדמלטרפות דמד גופא ניתנו: **הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן ב' גופין.** הכתוב עשאן גוף אחד דמעכבי אהדדי דאין זו כשרה בלא זו דכתיב (ויקרא כג) שתים שני עשרונים דמשמע שתים ולא אחת וכתיב (שם) אלא תהיינה וכל הויה עיכובא ואותו כתוב עצמו עשאן שני גופים מדכתיב שתים דמשמע דכל אחת ליתה ועריכתה בפני עצמה הלכך ערבינהו דאמר כזית בין שתיהן מתערבין ומלטרפין דהכתוב עשאן גוף אחד: **פלגינהו.** דאמר ע"מ לאכול מן האחת ולא עירב חבירתה עמה: **מפלגי.** ואין חזירתה פיגול [ו] דהרי הכתוב עשאן שני גופים. יש לשונות אחרים בהלכה זו אבל זו עיקר: **פיגל בלחמי תודה.** שהן ארבעה מינים ופיגל באחד מן המינים מי פליגי רבי יוסי ורבנן בהא אם נתפגלו האחרים או לא מי אמרינן כיון דזבח אחד מתירן כאחד דמיין או דלמא כיון דלגו חד מינא הוא פליג רבי יוסי: **במנחת מאפה.** שיש בה שני מינין ה' חלות וה' רקיקין כדאמר בפרק [ז] (דף לח ע"ב) **המתודה** (לקמן דף נז) **ואליבא** דר"ש קנסיב [ח] להו מהו מי אמר הואיל וקומץ אחד לשמיהם לא פליג רבי יוסי ואם פיגל בחלות נתפגלו רקיקין או דלמא כיון דשני מינין [ט] פליג: **וכן אתה אומר.** דהכא נמי פליג: **בשעת שחיטה כו'.** אתמה זבח קאי). שחיטה וזריקה מתירין ניתנו [י] שחיטה קדשה לדם כדאמר בשילהי פירקין (דף נז:) ואמר התם הכא לקדש כבא להתיר דמי וזריקה מתרת הבשר: **קבלה והולכה.** דלאו מתירין ניתנו לא מלטרפין דקבלה איתה מתרת דאיתה אלא לצורך זריקה(א) : שחיטה וזריקה מרתקי אהדדי ומלטרפין וכ"ש קבלה והולכה דמקרבן: **אין מלטרפין.** שתים מהן ביחד אם חישב בזו על חצי זית ובזו על חצי זית: **הא רבי הא רבנן.** הא דתני אין מלטרפות רבי היא: **חצי מתיר וחצי אכילה.** כגון כבש הוי חצי מתיר ולא חישב עליו אלא בחצי אכילה. **כולו מתיר וחצי אכילה.** כגון שחיטה דכולו מתיר בדם וזריקה דכולו מתיר בבשר: **מי שמעת ליה.** דאם חישב בזו בחצי זית ובזו בחצי זית דאין מלטרפין: **ומי אית ליה לרבי כולו מתיר וחצי אכילה.** מלטרפין לפיגול: **ליגזר חצי מתיר וחצי אכילה.** דליפסול אבר כולו מתיר וחצי אכילה לכרת הוא: **דהא רבי יוסי גזר.** במתני' (לעיל דף יג.) בהקומץ את המנחה ע"מ להקטיר לבונתה למחר ואמר פסול ואע"ג דאין בו פיגול דגזר ליה אבר פיגול: **ורבנן.** נמי במתניתין דקתני פיגל בהקטרת קומץ ע"מ לאכול שייריה למחר ולא פיגל בהקטרת לבונה: **ר"מ אומר פיגול.** הן השייריה דאית ליה מפגלין בשעת עבודת חצי מתיר: **וחכ"א אין בו כרת כו'.** כרת הוא דליכא אבל פסול הוא מלאכול דגזרינן אבר כרת ורבי אומר לעיל (עמוד א) בהדיא כשר: **קומץ דלבונה אבר הקטרת קומץ דמנחה.** דדמו להדדי ובקומץ ע"מ להקטיר קומצה למחר מודה רבי יוסי דפיגול הוא: **ורבנן נמי** [יא] **דגזרי.** דתפסול מנחה במחשב בשייריה בשעת הקטרת קומץ [יב]: **דמנחה חוטא.** דהתם עבודה שלימה היא ומפגלת: **לבונה.** נמי מחשב בשייריה בשעת הקטרת לבונה [יג] דה"ט דפסלי רבנן למנחה גזרה אבר מחשב בהקטרת לבונה בזכיכין דהתם פיגול גמור הוא שאין הקטרה אלא היא: **ככבד"ו].** דאמרי רבנן במתני' [נח.] שאבר אחד מן הכבשים לאכול ב' חלות למחר או הקטיר אחד מן הבזיכין לאכול שני סדרים למחר דקאמרי רבנן אין בו כרת הא פסול איכא דגזרי חד כבש אבר חבירו אלא ישחוט שניהם במחשבה דהתם פיגל בכל המתיר וכן בבזיכין כולהו הנך גזירות [טו] דליכא בעלמא דדמי להו הוי פיגול: **אבל הכא.** בחצי מתיר וחצי אכילה דרבי מי איכא חצי מתיר וחצי אכילה בעלמא דגזור הכא אבר אבר התם: **מש"ה הוא.** דמשכחי פיגול

מיפגלי הכא דחשיב בהו בזביחה גופה לא כ"ש אלא א"ר יוחנן ה"ט דרבי יוסי הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שני גופין גוף אחד דמעכבי אהדדי שני גופין דאמר רחמנא הא לחודה עבידא והא לחודה עבידא ערבינהו מתערבין דהכתוב עשאן גוף אחד פלגינהו מיפלגי דהכתוב עשאן שני גופין בעי רבי יוחנן פיגל בלחמי תודה מהו [ט] במנחת מאפה מהו תנא ליה רב תחליפא [כ] ממערבא [א]וכן אתה אומר בלחמי תודה וכן אתה אומר במנחת מאפה ת"ר [ל] [ב]בשעת שחיטה חישב לאכול חצי זית ובשעת זריקה חישב לאכול חצי זית פיגול מפני ששחיטה וזריקה מצטרפין איכא דאמרי שחיטה וזריקה דתרוייהו מתירין אין קבלה והולכה לא ואיכא דאמרי הנך דמרחקן וכ"ש [ג]הני דמקרבן איני והא תני לוי ארבע עבודות אין מצטרפות לפיגול שחיטה וזריקה קבלה והולכה אמר רבא ל"ק הא רבי הא רבנן דתניא השוחט את הכבש לאכול חצי זית מחלה זו וכן חבירו לאכול חצי זית מחלה זו רבי אומר אומר אני שזה כשר א"ל אביי אימר דשמעת ליה לרבי חצי מתיר וחצי אכילה כולו מתיר וחצי אכילה מי שמעת ליה א"ל רבא בר רב חנן לאביי ואי אית ליה לרבי כולו מתיר וחצי אכילה לגזור חצי מתיר וחצי אכילה אטו כולו מתיר וחצי אכילה דהא רבי יוסי גזר ורבנן גזרי ר' יוסי גזר דתנן להקטיר לבונתה למחר רבי יוסי אומר פסול ואין בו כרת וחכ"א פיגול וחייבין עליה כרת ורבנן נמי גזרי [ג]דתנן פיגל בקומץ ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכ"א אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר א"ל הכי השתא בשלמא התם גזר רבי יוסי קומץ דלבונה אטו קומץ דמנחה רבנן גזרי קומץ אטו קומץ דמנחת חוטא ולבונה אטו לבונה הבאה בבזיכין [ג] כבשים נמי כבש אטו כבש חבירו בזך אטו בזך חבירו אלא הכא מי איכא חצי מתיר וחצי אכילה בעלמא דליקום וליגזר הכי נמי מסתברא דטעמא דרבנן מש"ה הוא דקתני סיפא מודים חכמים לר"מ במנחת חוטא ומנחת קנאות שאם פיגל בקומץ שפיגול וחייבין עליה כרת שהקומץ הוא המתיר הא למה לי למיתנא כלל פשיטא מי איכא מתיר אחרינא אלא לאו הא קמ"ל דטעמא דקומץ משום דאיכא קומץ דמנחת חוטא דדמי ליה: **מתני'** [ג]נטמאת אחת מן החלות או אחד מן הסדרים רבי יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה שאין קרבן ציבור חלוק וחכמים אומרים [ד]הטמא בטומאתו והטהור יאכל: **גמ'** א"ר אלעזר מחלוקת לפני זריקה אבל לאחר זריקה דברי הכל הטמא בטומאתו והטהור יאכל ולפני זריקה במאי פליגי אמר רב פפא בציץ מרצה על אכילות קא מיפלגי רבנן

הכתוב עשאן גוף אחד. דכתיב (ויקרא כג) **תביאו לחם תנופה והכתוב עשאן שני גופין דכתיב** (שם) **שתים שני עשרונים וסדרים לחם הפנים יפגינו משתי הלחם אפי' למאן דלא יליף מלתא ממלתא דהכא דמו להדדי טפי כא]: פיגל בלחמי תודה מהו.** הוא הדין דהוה מלי למפגעי ברקיקי נזיר שיש שני מינין: **שחיטה** וזריקה תרוייהו מתירין הן. פירש בקונטרס שהשחיטה מקדשת את הדם ואמרינן בסוף פירקין דבא לקדש כבא להתיר דמי וא"ת קבלה נמי מקדשת את הדם בכלי שרת לאו פירכא היא דדם סכין מקדשת ליה כדאמרינן בסוף פירקין: רבנן

לרבי כולו מתיר וחצי אכילה. מלטרפין לפיגול: **ליגזר חצי מתיר וחצי אכילה.** דליפסול אבר כולו מתיר וחצי אכילה לכרת הוא: **דהא רבי יוסי גזר.** במתני' (לעיל דף יג.) בהקומץ את המנחה ע"מ להקטיר לבונתה למחר ואמר פסול ואע"ג דאין בו פיגול דגזר ליה אבר פיגול: **ורבנן.** נמי במתניתין דקתני פיגל בהקטרת קומץ ע"מ לאכול שייריה למחר ולא פיגל בהקטרת לבונה: **ר"מ אומר פיגול.** הן השייריה דאית ליה מפגלין בשעת עבודת חצי מתיר: **וחכ"א אין בו כרת כו'.** כרת הוא דליכא אבל פסול הוא מלאכול דגזרינן אבר כרת ורבי אומר לעיל (עמוד א) בהדיא כשר: **קומץ דלבונה אבר הקטרת קומץ דמנחה.** דדמו להדדי ובקומץ ע"מ להקטיר קומצה למחר מודה רבי יוסי דפיגול הוא: **ורבנן נמי** [יא] **דגזרי.** דתפסול מנחה במחשב בשייריה בשעת הקטרת קומץ [יב]: **דמנחה חוטא.** דהתם עבודה שלימה היא ומפגלת: **לבונה.** נמי מחשב בשייריה בשעת הקטרת לבונה [יג] דה"ט דפסלי רבנן למנחה גזרה אבר מחשב בהקטרת לבונה בזכיכין דהתם פיגול גמור הוא שאין הקטרה אלא היא: **ככבד"ו].** דאמרי רבנן במתני' [נח.] שאבר אחד מן הכבשים לאכול ב' חלות למחר או הקטיר אחד מן הבזיכין לאכול שני סדרים למחר דקאמרי רבנן אין בו כרת הא פסול איכא דגזרי חד כבש אבר חבירו אלא ישחוט שניהם במחשבה דהתם פיגל בכל המתיר וכן בבזיכין כולהו הנך גזירות [טו] דליכא בעלמא דדמי להו הוי פיגול: **אבל הכא.** בחצי מתיר וחצי אכילה דרבי מי איכא חצי מתיר וחצי אכילה בעלמא דגזור הכא אבר אבר התם: **מש"ה הוא.** דמשכחי פיגול

יא מיי' פ"ז מהלכות פסולי המקדש הלכה יב:

יא ב ג מיי' פי"ד מהל' פסולי המקדש הלכה י:

יב ד מיי' פ"ס מהלכות תמידין ומוספין הל' יז [ופי"ז מהלכות פסולי המקדש הל' יג]:

שיטה מקובצת

א) במנחת מאפה מהו. גליון במנחת מאפה שהיה עושה מהם פתיתין ואח"כ קומצן מידו מי אמרינן כיון דקומץ לשניהם כחד דמי ומודה ר' יוסי או דלמא כיון דיש בה שני מינים דקיקין ורבוכה פליג ר' יוסי דאותה החלה שחישב עליה פיגול אם היא ניכרת ואם אינה ניכרת ספק כרת בכולן. תו"ח: **ב)** בר מערבא אות מ' נמחק: **ג)** בבזיכין כבש נמי אטו כבש חבירו: **ד)** מה"ד לא כ"ש: **ה)** במתניתין תרי גופי ניתנו כו' לא נתפגל זו ולעיל קתני כו' דמצטרפות דחד גופא ניתנו: **ו)** פיגול דהכתוב עשאן: **ז)** בפ' כל המנחות באות מצה. ס"א דכל המנחות באות עשר עשר ומחבת ומרחשת עשר חלות ממין אחד דזו מנחת מאפה משני מינין אתו כו': **ח)** קנסיב לה דאמר מביא מחצה חלות ומחצה רקיקין: **ט)** מינין הויא פליג: **י)** דשחיטה מקדשה: **יא)** דגזרי דתפסל ואות ר' נמחק: **יב)** קומץ גזירה אטו מחשב בשעת הקטרת קומץ דמנחת: **יג)** לבונה וה"ט דפסלי כו' בהקטרת לבונה דבזיכין: **יד)** כבש נמי דאמרי: **טו)** משום דאיכא: **טז)** שאם פיגל בקומץ בהקטרת קומץ חישב בשיריים ותיבות חישב בקומץ או בהקטרת קומץ פיגל בשיריים נמחק: **יז)** דאיכא קומץ דמנחת: **יח)** ערוך הוא: **יט)** תיבות גמרא לפני זריקה נמחק: **כ)** מה"ד גמ' אבל כו': **כא)** טפי. ורש"י לא פירש כן:

א) תוספתא דזבחים פי"ב דף ס"ג (זבחים נא), **ב)** [לקמן מז.], **ג)** פסחים מעב., **ד)** שייך לגמ"ש, **ה)** [כל המנחות דף סג.], **ו)** קמי' הס"ד. ל"ק, **ז)** ל"ק מ"ז,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קבלה וכו' זריקה הס"ד ותמ"כ מ"ס הגך דמרחקין שחיטה:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הכתוב וכו' מלתא ממלתא. לעיל דף ח ע"ב:

מוסף רש"י

לאכולו חצי זית מחלה זו וחצי זית מחלה זו. למחר שזה כשר. להקטיר אימורין ולאכול בשר דהא לא חישב אלא חצי אכילה בחצי מתיר (לעיל ע"א). **פיגל בקומץ ולא בלבונה.** בהקטרת קומץ חישב על השייריה (לקמן מז.) בהקטרת המנחה שני מתירין יש, הקומץ והלבונה, ואם הקטיר את אחד במחשבת פיגול והאחד בשמיקה (זבחים מא:) לומר חישב בהקטרת אחד על מנת לאכול מן השייריה למחר (פסחים סג.). **עד שיפגל בכל המתיר.** והקטרת אחד מהן חצי מתיר הוא דליכא נמי הקטרת מבזיכין (להלן מז.).

רבנן סברי הציץ מרצה על. טומאת אכילת כהנים למיהוי זריקה שמזרקה יא) עליהן זריקה מעליתא ומיהו כי מרצה ליה למיהוי קרבן מעליא אבל טומאה לא מיקמתרי באכילה דעבר יב) ליה בלאו מוהכשר אשר יגע בכל טומאה לא יאכל (ויקרא ז) **ור' יהודה סבר אין הציץ מרצה.**

רבנן סברי [a]הציץ מרצה על אכילות ורבי יהודה סבר [b] אין הציץ מרצה על אכילות א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא והא עולין דהציץ מרצה על העולין ופליגי דתניא נטמא אחד מן הבזיכין רבי יהודה אומר [c] שניהם יעשו בטומאה לפי שאין קרבן ציבור חלוק וחכמים אומרים הטמא בטומאתו והטהור בטהרתו ועוד אמר רב אשי ת"ש [d]ר' יהודה אומר [e] אפילו שבט אחד טמא וכל השבטים טהורין יעשו בטומאה לפי שאין [f] קרבנות ציבור חלוק [g] והכא מאי הציץ מרצה איכא ועוד האמר רבינא ת"ש נטמאת אחת מן החלות או אחת מן הסדרין רבי יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה לפי שאין קרבן ציבור חלוק וחכמים אומרים הטמא בטומאתו והטהור יאכל ואם איתא לפי שאין הציץ מרצה על אכילות מיבעי ליה אלא א"ר יוחנן [i] למוד ערוך הוא בפיו של רבי יהודה שאין קרבן ציבור חלוק: **מתני'** התודה [a]מפגלת את הלחם והלחם אינו מפגל את התודה כיצד שחט את התודה לאכול ממנה למחר היא והלחם מפוגלין לאכול מן הלחם למחר הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת [b]הכבשים מפגלין את הלחם והלחם אינו מפגל את הכבשים כיצד השוחט את הכבשים לאכול מהן למחר הם והלחם מפוגלין לאכול את הלחם למחר הלחם מפוגל והכבשים אינן מפוגלין: **גמ'** מ"ט אילימא משום דרב כהנא [c]דאמר רב כהנא מנין ללחמי תודה שנקראו תודה שנאמר [1]והקריב על זבח התודה חלות אי הכי איפכא נמי הא לא קשיא לחם איקרי תודה [d] תודה לא איקרי לחם אלא הא דקתני הכבשים מפגלין את הלחם והלחם אינו מפגל את הכבשים לחם היכא אשכחן דאיקרי כבשים אלא [e](לאו) היינו טעמא לחם גלל תודה ואין תודה גלל [f] דלחם לחם גלל [g] דכבשים ואין כבשים גלל דלחם וצריכי דאי אשמעינן תודה התם הוא דכי מפגל בלחם לא מפגלא תודה משום דלא הוזקקו זה לזה בתנופה אבל כבשים דהוזקקו זה לזה בתנופה אימא כי מפגל בלחם ליפגלי נמי כבשים צריכא: בעא מיניה ר"א מרב השוחט את התודה לאכול כזית ממנה ומלחמה למחר מהו לאיפגולי תודה לא מיבעיא לי השתא כולו מלחמה לא מיפגלא [h] ממנה ומלחמה מיבעיא כי קא מיבעיא לי לאיפגולי לחם מי מצטרפה תודה לאיפגולי ללחם או לא אמר ליה אף בזו הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת ואמאי לימא קל וחומר ומה [i] [c](תודה) המפגל אין מתפגל הבא לפגל ולא פיגל אינו דין שלא יתפגל ומי אמרינן קל וחומר כי האי גוונא והתניא מעשה באחד

שזרע

רבנן סברי הציץ מרצה על אכילות. לא למיסייה לטומאת באכילה [a] אלא לענין דלא הוי אלא טומאת כאכול ושרוף אלא חשוב כטהור לענין דשמיא זריקה לאיזדקוי דטהור גמור: **ורבי** יהודה סבר אין הציץ מרצה. והוה ליה אלא טומאת כאכול ושרוף ולא מהניא זריקה [b] לטהור אע"ג דרבי יהודה ס"ל כפ' כילד עולין (פסחים עז). טומאה הותרה בציבור ולא מיבעיא לין לרצוי [c] דמאי דהתם הוא בציבור לא מהניא לאלתר טומאת לשמיא למיסייה לטהור [d] דלענין איתר אכילה לא מהניא ולא הוי כריצוי לין ולמ"ד מרצה מהניא לטהור ולא מהניא לטומאת: **והא** עולין דציץ מרצה כו'. ואפי' למ"ד כפ' כילד עולין (שם עז:) אין הלין מרצה על העולים הנ"מ ביחיד אבל בציבור מודה דלין מרצה על העולין: **ופליגי.** [e]מאמע דאי משכח [e] תנאי דלין מרצה על העולין הוה ניחא ליה לאלתורה כ"ש דהוה קשה עפי דרבי יהודה דאמר שניהם יעשו בטומאה הקבר דלין מרצה על העולין ומתניתין קסבר אין הלין מרצה על אכילות ורבנן דאמרי טומאת ומטהר בטהרתו קסברי אין הלין מרצה על העולין ובמתניתין קסברי הלין מרצה על אכילות: **רבי** יהודה אומר אפי' שבט אחד

טמא כו' שאין קרבן ציבור חלוק. אף על גב דרבי יהודה ס"ל כפ"ק דיומא (דף ז:) דטומאה הותרה בציבור מ"מ אינטריך ליה טעמא דאין קרבן ציבור חלוק בפסח כיון דיש ביה אכילה לדמוכח התם: **והכא** מאי **ציץ מרצה איכא.** פי' הא אין הלין מרצה על טומאת הגוף כדפי' בקונט' ודריש לקמן בהקומץ רבה (דף כה.) עון הקדשים הוא נושא ולא עון המקדישי' ובפרק שני דזבחים (דף כג.) נמי אמרינן הכהיא דאין הלין מרצה על טומאת הגוף והא דאמר כפ' כילד עולין (פסחים עז.) דלמ"ד טומאה דחויה בעיא לין לרצוי הייגו לטומאת בשר דמהני לין אבל לטומאת הגוף דלא מהני לין אפי' בלא לין: **מנין** ללחמי תודה כו'. לקמן בפ' התודה (דף פ.) עיקר מילתא: **לחם** איקרי תודה תודה **לא** איקרי לחם. מהאי טעמא מיתרצא מה שמקשים [f] בפ' הערל (יבמות עג.) דיש במעשר וביכורי משא"כ בתרומה מ"ט דלא ילפינן [g] (ביכורים מתרומה) אע"ג דאיתקוש דדרשינן (פסחים לו:) ותרומת ידך אלו הביכורים דביכורים איקרו תרומה תרומה לא איקרא ביכורים והא דמקשי להו בפרק העור והרוטב (חולין קכ:) התם אמקבלת בעלמא אמר [h]: **המפגל** אין מתפגל כו'. פירוש אומו שאתה ר"ל שהוא מפגל אתה מודה שאין מתפגל ודריש מכות (דף ג.) רואה לומר ק"ו כי האי גוונא גבי מעידין אנו בשים פלוני שהוא בן גרושה ומגלגו זוממין דאין אומרים יעשה זה בן גרושה מתחיו משום דאמרינן ק"ו ומה המחלל אין מתחלל בא לחלל ולא חילל אינו דין שלא יתחלל ופריך רבינא א"כ ביטלת

---

a) [פסחים עז.], b) [פסחים פ. חוריות ה.], g) לקמן פ:, d) ל"ק מ"ש, e) ל"ש אינו, f) ל"ש אין מגיעו בשני שניהם טומאים. ל"ק, h) הס"ד. ל"ק, i) ל"ק מ"ש, g) [ויקרא ז], i) [משום דהוקקו זה עם זה בתנופה אבל מודה דלא הוזקקו אימא כי מפגל בתודה לא מפגל בחלות בריכא], c) מודה הס"ד ואם"כ מה"ד ומנה כו' מינעיא הס"ד ואם"כ מה"ד לאיפגולי נלחם דשיך במתפגת מודה והס"ד כל"ל. ל"ק, d) [ל"ק], e) [פסחים עז.], f) [ל"ק], g) [ועי' מוס' יבמות עג: ד"ה טעוונין], h) ק"ו דבא. ל"ק,

תורה אור השלם

1. אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלולת בשמן: ויקרא ז יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' לחם לאיקרי תודה אבל אינו תודה: (ב) רש"י ד"ה מ"ע וכו' לחם הס"ד ואם"כ מ"ה והקריב וגו' מדהוה ליה:

מוסף רש"י

אין הציץ מרצה על אכילות. על טומאת שנגעה בבשר ובשיריי מנחה שנאכלים אלא על טומאת הדם וקמלים (פסחים עז.). יעשו בטומאה. אף טהורין אם יגלו (שם ע.). מנין ללחמי תודה שנקראו תודה. דכתיב בתודה חלות אלו אכלך כי אמר מעות אלו אלו לתודה הרי לחם בכלל דהא נמי תודה איקרי תודה לא איקרי לחם. וכי אמר מעות אלו אלו נלחמי תודה לא הוא תודה כאותו אם דהא לא איקרי לחם (הלכו ע:).

שיטה מקובצת

a) אין הציץ מרצה. הקשה ה"ר שמואל מאיורא ז"ל דא"כ אין הכבשים מוחרים באכילה דהא אמרינן לקמן דאם אבד מן החלות אבדו הכבשים והכא משמע דהכבשים מותר באכילה דהא לא פליגי אלא בחלות אבל בכבשים מודו דנאכלים וצריך עיון ע"כ: c) שניהם יעשו בטומאה. וה"ה אפילו אין ציץ מרצה הוה מצי פריך שהרי בלי ריצוי ציץ טומאה הותרה בצבור והוה הקטרה מעליא אלא ה"ק כלומר הכא לא שייך למימר טעמא דר' יהודה משום דאין הציץ מרצה עכ"ל תו"ח. ובתוס' אחרות כתוב והא עולין דציץ מרצה כו' וקשה דמשמע הא אי אמרינן דאין הציץ מרצה ניחא ואמאי היכי אמרינן שניהם יעשו בטומאה וכי מותר לטמא הטהור בידים ר"י דהא מילתא דהכא לא מתוקמא במסקנא דשמעתין: g) אפילו שבט אחד טמא כו'. פ"ה דקסבר ר"י שבט אחד אקרי קהל וא"ת א"כ למה לי טעמא דאין קרבן צבור חלוק תיפוק ליה [דטומאה הותרה בצבור וי"ל דת"ק סבר] דצבור שנטמא יעשו אלו לעצמן ואלו לעצמן ואתא ר"י למימר שהוחרים יעשו בטומאה לפי שאין קרבן צבור חלוק תו"ח. ובתוס' אחרים כתוב אפילו שבט אחד כו' ד"ס"ל שבט אחד מיקרי צבור והכא מאי איכא ציץ מרצה ונהי דס"ל לר"י נמי דשבט ציבור מיקרי מ"מ הטהור אמאי אחריהן לעשות בטומאה בשלמא אם רוב ישראל טמאין דין הוא שימשכו המיעוט אחר הרוב אבל אחר השבט אין הדין שימשכו אחריהן ורש"י פי' מאי איכא ציץ מרצה הא אין הציץ מרצה על טומאת הגוף וקשה ואי הוה הציץ מרצה על טומאת הגוף מאי הוה ניחא ליה ה"נ הוה קשיא ליה אמאי יעשו הטהורים בטומאה ואומר דבינו

מורת עדיס זוממין ומה הסוקל אינו נסקל הבא לסקול ולא סקל אינו דין שלא יסקל ואע"ג דהכא מתקייס הק"ו לענין עדים זוממין שאני משום טעמא דלא"כ ביטלת מורת עדים זוממין ומה הסוקל כו' פי' משום דקים לן הרגו אין נהרגין משום דדרשינן כאשר זמם לעשות כך פי' אם בקונט' וקשה מ"כ אמאי נקט סקילה יותר משאר מיתות ומפרש ר"מ ומה הסוקל אינו נסקל דרומא לעולם נסייף אפי' הרג את מחיהו בלבן ועוד נראה דק"ו דהכא לא דמי לההוא [d] דבא לפגל הכא היינו לחם שבא לפגל חלי זית של תודה ע"י שיטרוף לפוסלה ולא פיגל שאינו מטרוף לפוסלה אינו

אפילו לטהור באכילה וא"ת לר"י למה לי ריצוי ציץ הא אית ליה בכיצד צולין [טומאה הותרה בצבור] ור"ל דה"מ בצבור אבל ביחיד לא וא"ת כיון דתשביבין לר"י הטומאה כאילו נאבדו הכבשים נמי היכי מתאכלי הא אמר לקמן אבד מקצת הלחם קודם זריקה אבדו הכבשים וצ"ע לפי מאי דס"ד השתא אבל לפי המסקנא ניחא דפולגותא לא יעמוד. תוספות מהר": **כט)** ופליגי. הלשון קשה דמשמע דאי משכח תנאי דציץ אינו מרצה על העולין כו'

יג) א מיי' פי"ו מהלכות פסולי"מ הלכה ז:
יד) ב מיי' שם הלכה ח:

דין שלא יצטרף להפגל לעצמו וכי האי גוונא הוי האי דבסמוך ומה אוסר אינו נאסר הנפגל שאוסר אינו נאסר הכא נאסר לאסור דהיינו זרעים שבאין לאסור הנפגל על ידי צירופם שנעשין כלאים ולא אסר אינו דין שלא יאסר ע"י צירוף של נפגל ומהאי טעמא נמי ניחא במתניתין דשמטו את המודה לאכול הלאם שהלחם מפוגל והמודה אינה מפוגלת ולא אמרינן קל וחומר: **שזרע** כרמו של חבירו **סמדר.** הא דנקט סמדר לאשמועינן הנפגמים התירו מטעם דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו דלא תימא מה שהתירו את הנפגים משום דנגמרו ולא הוסיפו מתחים ולא משום דאין אדם אוסר: **ואסרו** את הזרעים. היינו דלא כרבי יאשיה דאמר עד שיזרע חצי ושעורה וחזרן במפולת יד וכמה סתם משניות דלא כוותיה אע"ג דקיימא לן כוותיה כדאיתא בברכות (דף כב.) ובחולין בפרק דאשים הגז (דף קלו:) נהוג עלמא כתלתא סבי כרבי יאשיה בכלאים ואמרינן בפ"ק דקדושין (דף לט.) גבי הוה דזרע חיטי ושערי בי גופני ליתי מר נישמתיה אמר ליה לא נהריתו בה לא קי"ל כרבי יאשיה פירוש בחמיה: **והתירו** הנפגים. היינו כרבי יוסי ורבי שמעון דמסכך גפנו על גבי תבואתו של חבירו דאמר בסוף הערל (יבמות פג:) אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואריך ומר דמבואה דהתם לאו בתסס תבואה של ה' מיינן דאם כן הוי דאורייתא כמו קנבוס ולוף דמסקינן הכא דאסור [ט] והיכי מסיק רבי יוסי דשרי אלא דרב פוסק התם [י] כרבנן: **אפשר** לשנותן לזבח אחר. במותפת דזבחים [כ] אין הלשון כן וגרס התם אמר אף אני לא אמרתי אלא כשקדשו בכלי אמרו לו אע"פ שנתקדשו אפשר לשנותן לזבח אחר וקדשו בכלי דתוספת היינו בחים עם הזבח הכא וא"ת דהתם משמע דלרבנן דאפשר לשנותן לזבח אחר אפי' לאחר שחיטה ולקמן בפ' התודה (דף עט.) תנן הנסכים שקדשו בכלי ומנלא זבח פסול אם יש זבח אחר יקרבו עמו ופריך בגמ' (שם:) והאמר רב חסדא שמן שהפרישו לשם מנחה זו פסול לשם מנחה אחרת ומשני לב בית דין מתנה עליהם לא הוקרבו הוקרבו ואם לאו יהו לזבח אחר אלמא דאסור לשנותן אם לא משום תנאי בית דין ואין לומר הא דאמרו רבנן נמי הכא אפשר לשנותן היינו משום תנאי ב"ד חדא מי לא עסקינן בקרבן יחיד דלא שייך בה לב בית דין ועוד לוג שמן דאשם מצורע לא משכחת אלא ביחיד ועוד דאין לב ב"ד מתנה אלא היכא דלא הוקרבו אבל אם הוקרבו אי אפשר לשנותו ונראה לפרש דסוגיא ב) דהתם כרבי מאיר ואם תאמר והלא רב חסדא אמרה כדולי אלמא ג) כדמפרש טעמא התם משום דשמן גופא דמנחה הוא ומאי קשיא ליה מרב חסדא ממתני' דהתם מיקשי ליה הא דרבנן דהכא ושמא כמו כן היה יכול להקשות אלא מקשה אאמתניתין דאפי' לרבי מאיר אפשר לשנותו והא דלא פריך מסתם מתניתין דהתם מדר"מ גופיה אדרבי מאיר דהכא משום דלא מזכר שם רבי מאיר בהדיא וכן מילתא דזעירי דהתם נמי אליבא דרבי מאיר אמיא דקאמר התם (דף עט.). אין הנסכים שמקדשן אלא בשחיטת הזבח פירוש לענין שלא לשנותן בד' (לענין) לזבח אחר ולא כמו שפירש שם בקונטרס לענין ליפסל בלינה ליה ודאי מיפסלי משקדשו בכלי דאמר בסוף רבי ישמעאל (לקמן עב:) גבי שתי הלחם דאי תנור מקדש מיפסלי בלינה ועוד בסוף לולב וערבה בה' (סוכה נ.) קאמר זעירי גופיה דאי מייתי במקודשת איפסלו להו בלינה ומשנה שלמה שניהו בפ"ב דמעילה (דף י.) גבי נסכים קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בלינה מיהו הכיא יש לדחות דדוקא בנסכים הבאים בו' בפני עצמן וכמו שפירשתי ה' דאיירי לענין שלא לשנותן לזבח אחר והא דפריך התם מתמתיתין דקתני אם יש זבח אחר יקרבו עמו מאי לאו דליפסול בשחיטה הכי פריך דמכאן דווקא זבח אחר

א) שזרע כרמו של חבירו [ט] סמדר ובא מעשה לפני חכמים ואסרו את הזרעים והתירו את הנפגים ואמאי לימא קל וחומר הוא ומה האוסר אינו נאסר הבא לאסור ולא אסר אינו דין שלא יתאסר הכי השתא התם [כ] קנבוס ולוף אסרה תורה [ל] [כ]דתנן [מ]היתה שדהו זרועה קנבוס ולוף לא יהא זורע על גביהם [מ] שהן עושות לשלש שנים) [ד] [ב]שאר זרעים מדרבנן הוא דאסירי האי [ה] דעביד איסורא קנסוה רבנן האי דלא עביד איסורא לא קנסוה רבנן אבל הכא לימא ק"ו ואיכא דמתני לה אכבשים בעא מיניה רבי אלעזר מרב השוחט את הכבשים לאכול כזית מהן ומלחמן מהו לאיפגולי כבשים לא קא מיבעיא לי השתא כולו מלחם לא מפגלי מהן ומלחמן מיבעיא כי קא מיבעיא לי לאיפגולי לחם מי מצטרפי כבשים לאיפגולי ללחם או לא א"ל אף [ג]בזו הלחם מפוגל והכבשים אינן מפוגלין ואמאי לימא ק"ו ומה המפגל אינו מתפגל הבא לפגל ולא פיגל אינו דין שלא יתפגל ומי אמרינן ק"ו כי האי גונא והתניא מעשה באחד שזרע כרמו של חבירו סמדר וכו' ואמאי לימא ק"ו מה האוסר אינו נאסר הבא לאסור ולא אסר אינו דין שלא יתאסר הכי השתא התם קנבוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים מדרבנן הוא דאסירי האי דעבד איסורא קנסוה רבנן דלא עבד איסורא לא קנסוה רבנן [ו] אבל הכא לימא ק"ו מאן דמתני לה אתודה כל שכן אכבשים ומאן דמתני לה אכבשים כבשים הוא דהוזקקו זה לזה לתנופה אבל תודה דלא הוזקקה זה לזה בתנופה לא [ז] רבי אבא זוטי בעי לה הכי בעא מיניה ר' אלעזר מרב השוחט את הכבש לאכול כזית מחבירו למחר מהו חבירו כבש משמע ולא מפגל [מ] או דלמא לחם משמע ומפגל ליה אמר ליה תניתוה [מ] שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים [ח] אלמא [ד]חבירו כבש משמע דלמא דפריש ואמר חבירו כבש: **מתני'** [יא] הזבח מפגל את הנסכים משקדשו בכלי דברי ר"מ [יב] הנסכים אינן מפגלים את הזבח כיצד השוחט את הזבח לאכול ממנו למחר הוא ונסכיו מפוגלין להקריב נסכיו למחר הנסכים מפוגלין הזבח אינו מפוגל: **גמ'** [ז]ת"ר נסכי בהמה חייבין עליהן משום פיגול מפני שדם הזבח מתירן לקרב דברי ר"מ אמרו לו לר"מ והלא [ה]אדם מביא זבחו היום ונסכיו [יג] [ט]עד [י] ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבאין עם הזבח [יד] א"ל אפשר לשנותו לזבח אחר אמר רבא קסבר ר"מ הוקבעו בשחיטה כלחמי תודה ת"ר [ו]לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול מפני שדם אשם [טו] מתירו לבהונות דברי רבי מאיר אמרו לו לרבי מאיר [ו]והלא אדם מביא אשמו היום ולוגו מיכן ועד [י] ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבא עם האשם [טו] [א"ל] אפשר לשנותו לאשם [יז] אחר אמר רבא קסבר רבי מאיר הוקבעו בשחיטה כלחמי תודה [יח]: מתני'

שזרע. משלו: **סמדר.** כגר חנטו [יט] ענבים וכן היה מעשה ואסרו את הזרעים. בעומא מפרש לקמן: **האוסר.** גפנים האוסרים את הזרעים: **הכא לאסור:** זרעים: **קנבוס.** קנב"ל: **לוף.** מיני קיטניות: **אתיה פורה.** בכרם [ז]אין זרעים כלה שיש להם שרש. ל"ל קנבוס ולוף אתקה תורה (מ) דכתיב (דברים כב) כרמך כלאים זרעים הדומין לכרם ובהגך תולין אשכולות כעין ענבים: [מ]בעל הכרם לא עבד איסורא. אלא הכא אכתי איכא למיפרך לימא קל וחומר: **כ"ש אכבשים.** [ב]מצטרפין הן והלחם לפגל הלחם: **אכל תודה לא.** (כ) [בא] פשיט ליה דלא פגיל לחם: **בעי רבי אבא זוטי כו' מחבירו.** ולא פירש כבש: **ולא מיפגל.** דלקתני במתני' בסיפא [ט] שחט מ' מן הכבשים לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים דאין מתיר מפגל את המתיר או דלמא מחבירו לחם משמע ומפגל לחם: **מתני' מפגל את הנסכים.** [ה]שאותה מהם חייב כרת משום [ו]פיגול שמשקדשו בכלי שוב אין להן פדיון וקדושתן קדושה: **גמ' שדה הזבח מפירן ליקרב.** והוי דבר שיש לו מתירין לזמנה ונוהג בהן פיגול דכל דבר שיש לו מתירין יש בו פיגול בב' [במס' יומא בפ' הוליאו לו (דף ס.):] **ונסכיו מלאן ועד י' ימים.** דאמר מר לקמן (מד:) מנחתם ונסכיהם [ז]בנ' אפילו למחר אלמא לאו מזבחה [מ] וינהו: **אף אני לא אמרתי.** אם פיגל בזבח שיהו הנסכים שייבין לסוף י' ימים מפוגלים אלא בבאים עם הזבח: **אמרו לו אפשר לשנותו לזבח אחר.** הלכך לא מיפגלי: **בשחיטה.** דהאיך הוקבעו לזבח זה ואין לשאין לשנותם לאחר: **כלחמי תודה.** שהשחיטה קובעתו כדאמרי' בתמורה [ו] כדפריש לעיל [מ]: **לוג שמן כו'.** אם פיגל בשחיטת האשם:

מתירו

[ט] ס"ק מיגו. [כ] כלאים פ"ב מ"ה. [ג] מ"ק הגיה ד"ל שאינן עושין אלא לשנים שנים ודע כי כמו שהגיה כך מיאה במשנה ה פ"ב דכלאים. ל"ק. [ד] זבחים מד. תוספתא דזבחים רפ"ה. [ה] וע' תוס' ר"ה ג: ד"ה ומקבלקלן. [ו] תוספתא דזבחים סב זבחים מד., ו) לקן. [ז] ל"ק, [ח] דלא עביד איסורא בעל הכרם הס"ד אתא ד"ה אלא כו'. ל"ק. [ט] דמצטרפין הן כו'. ל"ק, [י] [לקמן טו:], [כ] פיגול הס"ד ואתא ל"ה מאקדשו בכלי דשוב כו'. ל"ק. [ל] [בתמיד כטו], [מ] ל"ל מזבחה, [נ] [לקמן עח:]. [ס] [ע"פ ד"ה לחם], [ע] והתם מפוקי. ל"ק, [פ] [ע"ע תוספות יומות פב. ד"ה כ' יוסי אומר], [צ] [רפ"ה ע"ש], [ק] ל"ל דהתם כר"מ ורבי חקדא קמתמה כמולי עלמא דמאמרכם טעמא כו' הוא ולא"ת מנלי אינו לא לתרנגן דסבלא כו'. ל"ק, [ר] ס"ק [ש] ל"ל [ת] ל"ל נלאה לתיריי כו'. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אתרה וכו' דמתיר לא תודע כרמך וכו' ענבים הס"ד ואתא"ב מ"ה האי דלא עביד איסורא בעל הכרם: (ב) ד"ה אבל כעל וכו' דפשיטא ליה:

גליון הש"ם

גמ' דתנן הייתה שדהו. עיין מו"ש פ"ה מ"ח דכלאים:

מוסף רש"י

לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול. אם בא עם האשם ופיגל באשם ואח"ע שאם לא היה יכול להביא מבלן ועד עשרה ימים כלקמן, אין לי לרבי מאיר דכי מביאו עם האשם הם האשם הוא המתירו למתן בהונות ושיריו לאכילה, שאיני אלוג נאכלין כדאמרינן בשמעתא לקמן (זבחים מד.). והלא אדם מביא אשמו וגו'. ואע"פ שאלו אלוי באשם. כדאמרינ (ויקרא ה) על מקום הם האשם, ואם לא נתן מדם האשם תחילה אין נתינת השמן כלום, אפילו הכי כיון דאדם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד עכשיו ימים נמצא שאין האשם ממתיר, וכיון דאין לו מתירין אין חייבין עליו משום פיגול (זבחים מג. בד"ה אין חייבין).

שיטה מקובצת (המשך)

לט"ר אין מפגלין בחצי מתיר פסול מיהא הוי. תו"ח: ט) שחט כו' וא"ת ומאי מייתי מהכא דלמא סבר אין מפגלין בחצי מתיר ור"ל כיון דר"מ תני ברישא אתיא הך סיפא כותיה א"נ לתאי שפירשתי ניחא דמ"מ תפסול ואיך קאמר שניהם כשרים ממש דאי אתיא אפי' כמ"מ אין מפגלין מ"מ תפסל. תו"ח: י) לשון תוס' אחרות אלמא חבירו כו' מדקתני שניהם כשרים ולא פליג ר"מ כמו בהגך בבי דרישא א"נ אפי' אתיא כרבנן מוכח שפיר דחבירו כבש משמע ומש"ה כשרים דאי הוי משמע לחם פסול מיהא לתוי ולא כשר ממש ע"כ: יא) הוזכר. עי' תוס' דובחים (דף קיט ע"א): יב) והנסכים אינן: יג) ונסכיו מכאן עד: יד) תיבות א"ל נמחק: טו) מתירו לבהונות ה"ה דהוי מצי למימר למתן שבע.

א) [מיי' פ"ב מהלכות כלאים הלכה יד]:
ב [מיי' שם הלכה ג]:
גד ג מיי' פי"ז מהל' פסולי המקדש הלכה ח:
מז ד מיי' שם הלכה יח:
יז ה מיי' פ"ב מהלכות מעה"ק הלכה יב:
יח ו מיי' פי"ח מהל' פסולי המקדש הלכה ח וס"ל מהלכות מתנות כהונה הלכה ד:

לעזי רש"י

קנב"א. קנבוס.

שיטה מקובצת

ה) סמדר. פרש"י כך היה המעשה ואומר ר"י דאלומי ראייתו תני [הכא] שלא תאמר מה שלא נאסר הכרם לפי שלא הוסיף במחתים מש"ה נקט דהוסיף במחתים ואפ"ה לא נאסר הכרם לפי שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו: ובא מעשה וכו' וגבי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מייתי לה דתני לעיל מינה המסכך גפנו ע"ג תבואתו של חבירו כו' זה היה מעשה כו': ו) קנבוס ולוף. מפרש הר"ר חיים כהן בלשון בחמיה כלומ' וכי קנבוס ולוף הוא מדאורייתא ושאר זרעים דרבנן בעלמא כולהו נמי מדאורייתא נינהו היכא דהכרם והזרע שלו אלא הכא משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו לא אסרו הכרם ומקו"ח נמי היה לנו להתיר הזרעים אלא קנסא הוא דקנסו רבנן להאי דעבד איסורא ורבינו שמשתן מפרש שהיה דן הקו"ח להחמיר ומה המפגל כו' אינו דין דהלחם מתפגל וא"כ יש לנו לפגל החודה מקו"ח ומה הבא לפגל ולא פיגל מתפגל הוא הלחם המתפגל החודה שתפגלת הלחם אינו דין שתתפגל וה"נ אמרינן גבי קו"ח דכלאים דמן הדין היה לנו להתיר אף הזרעים ומדקאסרת להו היה לך לאסור הכרם מקו"ח מה הבא לאסור וכו' ומשני דאין איסורו מן החודה כי אם מדרבנן משום קנסא והאי דעבד כו' וא"ת והיכא מייתי ראייה מהכא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו להמסכך גפנו שהוא מן התורה וצריך לומר דחבואה לאו דוקא אלא על גבי זרעים דרבנן א"נ שהיה מסכך בזה הענין שאינו אסור אלא דרבנן כגון ברחוק ד' אמות. תוס' מהר"ש: ז) אסרה תורה שאר זרעים כו' השאר נמחק: ח) שאר זרעים מדרבנן כו'. וא"ת ומה תיקן ומפני שהם מדרבנן הוי טעם להחמיר ופי' השר מקוצי ד"ל כל הסוגיא דהקו"ח בא לאסור ולא להתיר וה"פ לעיל ומה המפגל אינו מתפגל אינו דין (שיתפגל) [שלא יתפגל] ומ"מ הלחם מפגל ואע"ג דאיכא קו"ח א"כ היה לנו לומר מקו"ח שתהא תודה מפוגלת ומה לחם שאינו מפגל מתפגל תודה דהוי עיקר המפגל אינו דין שיתפגל וכתי"ל לימא הכא מה האוסר אינו נאסר כו' ומ"מ אסרו הזרעים אע"ג דאיכא קו"ח וא"כ אמאי התירו הנפגים נימא קו"ח ומה הבא לאסור ולא אסר נאסר דהיינו הזרעים האוסר בעצמו לא כ"ש יש"ע דמשני דלא אסורים רק מדרבנן ומש"ה התירו הנפגים דמאי דלא עבד איסורא לא קנסו רבנן כך נראה להשר וקצת קשה למורי שיחי' דכיון דלא בעי אלא מאי טעמא התירו הנפגים אמאי לא משני ליה דהנפגים מותרים דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו והר"ר חיים כהן פי' בתמיה קבנוס ולוף ולא זרעים אחרים הא ודאי הכל יודעים דאורייתא ומיהו אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מן התורה משום דכתיב (כרמך) [כרמך] שלו ולא של חבירו ולא הוי איסור אלא קנסא בעלמא. תו"ח: ט) האי דעבד איסורא כו' האי דלא עבד איסורא כו' אלא הכא לימא כו': ו) רבנן אלא הכא לימא: ז) רבה זוטי בעי תיבות ר' אבא נמחק: מ) אז דלמא לחם משמע ומפגל. וא"ת הא אין מפגלין בחצי מתיר וי"ל דסבר כר"מ דאמר מפגלין א"נ אפי' כרבנן ומפגל לאו דוקא אלא ר"ל דמפסל דאפילו

תו"ח: טו) תיבות א"ל נמחק: יז) לאשם מצורע אחר: יח) הוקבעו בשחיטה כלחמי תודה. עי' תוס' (לקמן דף לז ע"א): יט) חנטו הענבים: כ) המצטרפין הן: כא) פגול דגמרינן משלמים כדאיתא: כב) ונסכיהם בלילה מנחתם ונסכיהם אפילו: כד) לשנותן לענין זבח אחר ראין לומר לענין ליפסל ביוצא דאין הסוגיא משמע כן: כה) וערבה א) אמר ר"י ובשבת בצלוחית של זהב שאינה מקודשת וזעירא גופיה כו': כו) בפני עצמן מיהו ההיא דלולב וערבה משמע דאין חילוק:

א) מתי' פ"ה מהלכות כלאים הלכה יז]:

ע) **מפיהו לבהונות.** כלומר כתיב (ויקרא יד) על דם האשם דכל זמן שלא נתן מן הדם מעבר השמן לתלמודי בפ"ק (לעיל ה.): **מתני' פיגל בקומץ.** הכהקטרת קומץ מיצד על השירים: **עד שיפגל בכל המזבח.** אחד מהן חלי מתיר הוא דאיכא נמי הקטרת חלבים: **גמ' שנתן הקומץ כו'.** כלומר הקטרה דראשונה הקטיר בשתיקה ושניה במחשבה אבל מיצד בראשונה ושתק ושניה פיגול **לגבי הכל: להא שמעתא.** דרב: **בד"א.** דמתשבח עבודת הקומץ מפגל ו) בגבייתא דמנחות: **בקמיצה כו'.** דבהנך ג' עבודות אין דומה להן בלבונה הילכך כולו מתיר הוא. הולכה מפרש בגמ' לקמן בשמעתין) דהא איכא ז) בלבונה: **קמני מיהא כו' ופליגי.** ומיובתא דרב: **בשני דעות.** דאמר הקטיר קומץ במחשבה ואח"כ הקטיר חבירו לבונה בשתיקה דמשו"ה פליגי רבנן דליכא למימר על דעת ראשונה ח) בדמים הניתנין כו' בגבייתא דזבחים (דף מב.): **מ"ג דיום הכיפורים.** מ' חזאות דפר מ) אין הבדים אחת למעלה ושבע למטה ומ' דשעיר הרי ט"ז וכנגדו בהיכל דלתמרי' במס' יומא (דף נג.): הרי ל"ב וד' י) קרנות המזבח הפנימי הרי ל"ו וז' על טיהרו של אותו מזבח כשהדם הפר והשעיר מעורבין ביחד הרי מ"ג **מא:**: **ז"א של פר כהן משיח.** ז' חזאות על הפרוכת וד' מתנות דמזבח דלכתיב בויקרא [ד] וכן פר העלם דבר: **בראשונה.** אין הבדים בשניה על הפרוכת בג' על מזבח הזהב: **וחייביה עליו כרת.** האוכל מבשר הפר: **ופליגי.** אפי' פיגל בראשונה פליגי רבנן אלמא לא אמרי' שניה ושלישית על דעת ראשונה עושה: **בשני דעות.** שמת כהן גדול או אירע לו קרי לאחר חזאות דבין הבדים ושמש אחר תחתיו והוה בהיכל דליכא למימר על דעת ראשונה עושה: **הניחא למ"ד.** במס' יומא בפ' הוציאו לו (מט:): כ) **פר ואפי' יב) דמו של פר.** [שנאמר] בזאת יבא אהרן [וגו'] בפר כ) ואפי' בדמו של פר אשם שחטו הראשון ואירע בו פסול יבא אהרן בדמו אל הקדש וא"ל להניח ולשמוט פר אחר לדידיה יג) הוה [מצי] לאוקמיה בב' דעות: **אלא למ"ד ולא בדמו של פר.** לא מצי לאוקומי בשתי דיעות: **אלא אמר רב אשי כגון שפיגל בראשונה ובשניה.** ושתק בשלישית דאהכי הוה אחי מתיר: והא

מחר שהיה יד] מ) (זבחים זבחותה שעה וגם משום דלב ב"ד מתנה עליהן כמו שמעמידה בסוף הא לאו הכי לא קרבי דמשקדשו בכלי הוקבעו אפי' קודם שחיטה והא דקרבי עם הזבח אחר הזבחים באותה שעה היינו משום דלב ב"ד מתנה דמתפרש תחם ולפי מה שסובר השתא ליה ליה כ) דאמרינן הכא לר"מ דשחיטה קובעת ולא כלי קובעת עוד יש לפרש דהיא תחם דהמודה אפי' כרבנן דכי פליגי רבי מאיר ורבנן בשחיטת פיגול דבפגול מיירי ברישא וקאי אמתניתין דהזבח מפגל את הנסכים וקסבר רבי מאיר דהוקבעו בשחיטת פיגול כלאחמי תודה דתנן בפ' התודה (לקמן ד' עח.) שחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו קדש אלחם אבל שחיטה כשרה קובעת אפי' לרבנן ולזעירי דאמר נסכים מתקדשים בשחיטה היינו למר דאיתא ליה ולמר דאיתא ליה ופריך ממתני' דזבח פסול דאלמא שחיטה פסולה מקדשת וקאי לרבנן ואפי' רבי מאיר לא אמר אלא בפיגול מז) מ) במתנות ולא בשאר פסולי שחיטה ודווקא דאיכא זבח אחר מתנאי ב"ד הא ליכא זבח אחר לא ומיהו קשה לפירוש זה דא"כ משכחת לרבנן דנסקי בהמה מיתיבי עליהם משום פיגול שנעשית השחיטה בהכשר ופיגל בשאר עבודות: ט) **הוקבעו בשחיטה.** כרבי דאמר שני דברים המתירים מעלין זה בלא זה מז) ולר' אלעזר בר' שמעון דאמר אין מעלין הוה ליה למיעקר שחיטה וזריקה או שתקבל הדם בכוס ונשפך וכאהוה דאמר כל העומד לזרוק מזרוק דמי דקתמרינן בפרק התודה (לקמן דף עט:) ופלוגתייהו בפ' התכלת (לקמן דף מז.) ובסוף ר' שמעון לקמן (דף עב:): **חדא** דהיינו קמייתא. פי' דנתן את הקומץ בשתיקה כו' פ) לכך שוות זה מזה ובפ' בית שמאי (זבחים מב:) מבית בריית' דיש לו איפכא דקתני בריש' נתן את הקומץ במחשבה: **בין** בראשונה בין בשניה בין בשלישית. דאשונה כל הזאות דבין הבדים כו' דקאמר כיון דחשיב בפנים: יח) ויתחיל בטיהרו דכולהו חשובי כו' קאמר משכחת לה ותיבות ג"כ ליתא: יט) לא חשיב ואע"ג דצריך לחזור וליתן מתנה אחת על טיהרו כדי שיהיו שירים וא"כ אותה מתנה לא היתה כמצותה ר"ל דאינה באה אלא לקיים בדם ב) ושירים דזרא כמצותה נעשית. תו"ח. לשון תוס' אחרות וקשה דלא קרב המתיר כמצותה דצריך לחזור להתחיל ולגמור הכל ר"ל כיון שהתחיל במתנות קרינן ביה קרב המתיר כמצותה:

א) לכאורה נראה דל"ל שהיה זבחות כאותו שעה ותימא זבח נמתקן וכמו שהגיה הש"ס: ב) אולי ל"ל לקיים בדם מצות שירים והשירים בזולתי כמצותה נעשית:

מוסף רש"י

פיגל בקומץ ולא בלבונה. בהקטרת המנחה שני מתירין יש הקומץ והלבונה ואם הקטיר את אחד במחשבה פיגול והאחד בשתיקה (זבחים מא:). ר' מאיר אומר פיגול. לפיה ליה מפגלין בשעת עבודת חלי מתיר (לעיל יד:). ורחב"א אין בו כרת. כרת הוא לגיסא אבל פסול הוא מלאכול דמגריגן אכול כרת (שם). אבל נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה. וה"ה אם נתן לבונה במחשבה ומתיה בשתיקה ואם נתן קמיצה ועשאה משום דעל דעת ראשונה עשה ומגלה מפגל בכל המתיר (זבחים שם). עדיין הוא מחלוקת. על דעת ראשונה לא אמרינן אלא אם כן אמר, אף בשני, וכל מחשבה דקדשים מוציא בפה הוא (שם באמצע ד"ה בגון). **במה דברים אמורים.** בתוספתא דמנחות קתני לה בפ"ק שהמנחה נפגלה בעבודה אחת בקמיצה או בנתן כלי ובהיכלן, שלין שם אלא עבודת מתיר אחד שלין קמיצה ונתן כלי בלבונה, והיכון לתלן מפרש ליה דלא שייך בלבונה בא לו להקטרה. שהיא עבודה שני מתיריו נתן וכו' (שם מב:). **במה דברים אמורים.** בתוספתא דזבחים היא בפ"ז דהמתנה אחת פיגל. **בדמים.** החיצונים שמתנה אחת מתרת ומפגלת בהן פיגל בין בראשונה. במתנות שלפני ולפנים בין בשניה. על הפרכת בין בשלישית. על מזבח הזהב (שם מא. מב:).

מכאן שייך לענוד הבא

והא בין בין קתני. דמשמע או בזו או בזו (שם מב:). **מכדי כרת לא מיחייב עד שיקריבו כל המתירין.** שחיבלגה עבודותיו (שם). **כהרצאת כשר כך הרצאת פסול.** לא ידלה המקריב (ויקרא יט) משמע אזריקה, לא תהא זריקה זו מרלה, שמע מינה דעד שיזרק הדם מתשבח פגול אלייב ועומדת, מגיע הדם הוקבע הפיגול, לא מגיע הדם כגון שנפסד, כגון הפיגול, דכתיב ביה הרלאה דכתיב בני כהר (שם כח:). מה הרצאת כשר. לא קרי ליה הרלאה אלא זריקה, שהוא סוף הרבע עבודות המתירות, אף פיגול אינו קבוע עד שיזרק הדם שהוא סוף כל מתיריו (שם) שיקרבו כל מתיריו דהייגו ד' עבודות בלא פסול מתשבח אחרת (שם

ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ ר' מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים [א]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר ומודים [ב]חכמים לר' מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות שאם פיגל בקומץ שהוא פיגול וחייבין עליו כרת שהקומץ הוא המתיר שחט אחד מן הכבשים לאכול ב' חלות למחר הקטיר אחד מן הבזיכין לאכול ב' סדרים למחר ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים [ג]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר [ד]שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר [ה]לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים: **גמ'** אמר רב מחלוקת שנתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה אבל נתן הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה דברי הכל פיגול שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה ושמואל אמר עדיין הוא מחלוקת [ו] יתיב רבא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב אחא בר רב הונא לרבא [ז]בד"א בקמיצה ובמתן כלי ובהילוך [ח][אבל] בא לו להקטרה נתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה [ט] את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים [י]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ופליגי אימא וכבר נתן את הלבונה בשתיקה מעיקרא שתי תשובות בדבר [כ] חדא דהיינו קמייתא ועוד התניא אח"כ תרגמא רב חנינא בב' דיעות [ל]ת"ש [מ]בד"א בדמים הניתנין על מזבח החיצון אבל דמים הניתנין על מזבח הפנימי כגון מ"ג של יום הכיפורים ואחת עשרה של פר כהן משוח ואחת עשרה של פר העלם דבר ציבור פיגל בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכ"א [נ]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא פיגל בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית ופליגי וכי תימא ה"נ בשתי דעות הניחא [ס]למאן דאמר בפר ואפי' בדמו של פר אלא למ"ד בפר ולא בדמו של פר מאי איכא למימר [ע]אמר רבא הכא במאי עסקי' כגון שפיגל [פ]בראשונה ושתק בשניה ופיגל בשלישית דאמרי' אי ס"ד כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה מיהדר פיגולי בשלישית למה לי מתקיף לה רב אשי מידי שתק קתני אלא אמר רב אשי הכא במאי עסקי' כגון שפיגל בראשונה ובשניה [צ] ובשלישית דאמרי' אי ס"ד כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה מיהדר פגולי בשניה [ק] (ובשלישית) למה לי והא

מחר שהיה יד] מ) (זבחים זבחותה שעה וגם משום דלב ב"ד מתנה עליהן כמו שמעמידה בסוף הא לאו הכי לא קרבי דמשקדשו בכלי הוקבעו אפי' קודם שחיטה והא דקרבי עם הזבח אחר הזבחים באותה שעה היינו משום דלב ב"ד מתנה דמתפרש תחם ולפי מה שסובר השתא ליה ליה כ) דאמרינן הכא לר"מ דשחיטה קובעת ולא כלי קובעת עוד יש לפרש דהיא תחם דהמודה אפי' כרבנן דכי פליגי רבי מאיר ורבנן בשחיטת פיגול דבפגול מיירי ברישא וקאי אמתניתין דהזבח מפגל את הנסכים וקסבר רבי מאיר דהוקבעו בשחיטת פיגול כלאחמי תודה דתנן בפ' התודה (לקמן ד' עח.) שחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו קדש אלחם אבל שחיטה כשרה קובעת אפי' לרבנן ולזעירי דאמר נסכים מתקדשים בשחיטה היינו למר דאיתא ליה ולמר דאיתא ליה ופריך ממתני' דזבח פסול דאלמא שחיטה פסולה מקדשת וקאי לרבנן ואפי' רבי מאיר לא אמר אלא בפיגול מז) מ) במתנות ולא בשאר פסולי שחיטה ודווקא דאיכא זבח אחר מתנאי ב"ד הא ליכא זבח אחר לא ומיהו קשה לפירוש זה דא"כ משכחת לרבנן דנסקי בהמה מיתיבי עליהם משום פיגול שנעשית השחיטה בהכשר ופיגל בשאר עבודות: ט) **הוקבעו בשחיטה.** כרבי דאמר שני דברים המתירים מעלין זה בלא זה מז) ולר' אלעזר בר' שמעון דאמר אין מעלין הוה ליה למיעקר שחיטה וזריקה או שתקבל הדם בכוס ונשפך וכאהוה דאמר כל העומד לזרוק מזרוק דמי דקתמרינן בפרק התודה (לקמן דף עט:) ופלוגתייהו בפ' התכלת (לקמן דף מז.) ובסוף ר' שמעון לקמן (דף עב:): **חדא** דהיינו קמייתא. פי' דנתן את הקומץ בשתיקה כו' פ) לכך שוות זה מזה ובפ' בית שמאי (זבחים מב:) מבית בריית' דיש לו איפכא דקתני בריש' נתן את הקומץ במחשבה: **בין** בראשונה בין בשניה בין בשלישית. דאשונה כל הזאות דבין הבדים כו' דקאמר כיון דחשיב בפנים: יח) ויתחיל בטיהרו דכולהו חשובי כו' קאמר משכחת לה ותיבות ג"כ ליתא: יט) לא חשיב ואע"ג דצריך לחזור וליתן מתנה אחת על טיהרו כדי שיהיו שירים וא"כ אותה מתנה לא היתה כמצותה ר"ל דאינה באה אלא לקיים בדם ב) ושירים דזרא כמצותה נעשית. תו"ח. לשון תוס' אחרות וקשה דלא קרב המתיר כמצותה דצריך לחזור להתחיל ולגמור הכל ר"ל כיון שהתחיל במתנות קרינן ביה קרב המתיר כמצותה:

שיטה מקובצת

מ) מחלוקת וכן אמר ר' יוחנן עדיין היא מחלוקת יתיב רבה וקאמר כו' רב הונא לרבה בד"א: נ) במחשבה או שנתן אח: ס) חדא דהיינו קמייתא פי' נתן את הקומץ בשתיקה כו' ולמה שינה לשונו היה לו לומר [אור] שנתן הלבונה [בשתיקה] והקומץ במחשבה. תו"ח: ד) תיבת ובשלישית נמחק: ה) תיבת ובשלישית נמחק: ו) מפגל הם"ד ומה"ד בקמיצה כו' בבריתא דמנחות דבהנך ג' עבודות כו' להן הלבונה הלכך: ז) איכא הולכה: ח) פיגל אפי' לרבנן בדמים הניתנין כו' בבריתא דזבחים במזבח החיצון לפי שכל דמים הניתנים במזבח החיצון שנתן מתנה אחת כיפר לפיכך הוי כל אחד ואחד מתיר שלם אבל דמים הניתנין על מזבח הפנימי שכולן מעכבי אהדדי כגון מ"ג דהד"א: ט) דבין הבדים: י) וד' דקרנות: יא) מ"ג וקסבר מערבין דם פר ושעיר קודם מתן קרנות: יב) ואפי' בדמו של פר בזאת יבא אהרן אל הקדש ותיבת שנאמר ותיבת וגו' נמחק: יג) לדידיה איכא ותיבות הוה מצי נמחק: יד) שהיה א) תיבות באותה ותיבות זבח זבוח נמחק: טו) בפיגול ומתניתין אפי' בשאר ותיבות במתנות ולא נמחק: טו) בלא זה ניחא דסגי בשחיטה: יז) בסמוך דכל הזאות דבין הבדים כו' דקאמר כיון דחשיב בפנים: יח) ויתחיל בטיהרו דכולהו חשובי כו' קאמר משכחת לה ותיבות ג"כ ליתא: יט) לא חשיב ואע"ג דצריך לחזור וליתן מתנה אחת על טיהרו כדי שיהיו שירים וא"כ אותה מתנה לא היתה כמצותה ר"ל דאינה באה אלא לקיים בדם ב) ושירים דזרא כמצותה נעשית. תו"ח. לשון תוס' אחרות וקשה דלא קרב המתיר כמצותה דצריך לחזור להתחיל ולגמור הכל ר"ל כיון שהתחיל במתנות קרינן ביה קרב המתיר כמצותה:

כ ב מיי' פס"ז מהל' מעה"ק הלכה ז [ועי' רש"ש בתוספתא]:

כא ג מיי' פי"ז מהל' פסולי המקדש הלכה יד:

כב ד מיי' פס הלכה טו:

כג ה מיי' פס הלכה יח:

כד ו מיי' פס פט"ז הלכה מ:

כה ז ח מיי' פס פי"ז הלכה ג ב:

מ) דלתמרין הכא לר"מ דשחיטה קובעת ולא כלי קובעת עוד יש לפרש דהיא תחם דהמודה אפי' כרבנן דכי פליגי רבי מאיר ורבנן בשחיטת פיגול דבפגול מיירי ברישא וקאי אמתניתין דהזבח מפגל את הנסכים וקסבר רבי מאיר דהוקבעו בשחיטת פיגול כלאחמי תודה דתנן בפ' התודה (לקמן ד' עח.) שחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו קדש אלחם אבל שחיטה כשרה קובעת אפי' לרבנן ולזעירי דאמר נסכים מתקדשים בשחיטה היינו למר דאיתא ליה ולמר דאיתא ליה ופריך ממתני' דזבח פסול דאלמא שחיטה פסולה מקדשת וקאי לרבנן ואפי' רבי מאיר לא אמר אלא בפיגול מז) מ) במתנות ולא בשאר פסולי שחיטה ודווקא דאיכא זבח אחר מתנאי ב"ד הא ליכא זבח אחר לא ומיהו קשה לפירוש זה דא"כ משכחת לרבנן דנסקי בהמה מיתיבי עליהם משום פיגול שנעשית השחיטה בהכשר ופיגל בשאר עבודות: ט) **הוקבעו בשחיטה.** כרבי דאמר שני דברים המתירים מעלין זה בלא זה מז) ולר' אלעזר בר' שמעון דאמר אין מעלין הוה ליה למיעקר שחיטה וזריקה או שתקבל הדם בכוס ונשפך וכאהוה דאמר כל העומד לזרוק מזרוק דמי דקתמרינן בפרק התודה (לקמן דף עט:) ופלוגתייהו בפ' התכלת (לקמן דף מז.) ובסוף ר' שמעון לקמן (דף עב:): **חדא** דהיינו קמייתא. פי' דנתן את הקומץ בשתיקה כו' פ) לכך שוות זה מזה ובפ' בית שמאי (זבחים מב:) מבית בריית' דיש לו איפכא דקתני בריש' נתן את הקומץ במחשבה: **בין** בראשונה בין בשניה בין בשלישית. דאשונה כל הזאות דבין הבדים כו' דקאמר כיון דחשיב בפנים: יח) ויתחיל בטיהרו דכולהו חשובי כו' קאמר משכחת לה ותיבות ג"כ ליתא: יט) לא חשיב ואע"ג דצריך לחזור וליתן מתנה אחת על טיהרו כדי שיהיו שירים וא"כ אותה מתנה לא היתה כמצותה ר"ל דאינה באה אלא לקיים בדם ב) ושירים דזרא כמצותה נעשית. תו"ח. לשון תוס' אחרות וקשה דלא קרב המתיר כמצותה דצריך לחזור להתחיל ולגמור הכל ר"ל כיון שהתחיל במתנות קרינן ביה קרב המתיר כמצותה:

מוסף רש"י

פיגל בקומץ ולא בלבונה. בהקטרת המנחה שני מתירין יש הקומץ והלבונה ואם הקטיר את אחד במחשבה פיגול והאחד בשתיקה (זבחים מא:). ר' מאיר אומר פיגול. לפיה ליה מפגלין בשעת עבודת חלי מתיר (לעיל יד:). ורחב"א אין בו כרת. כרת הוא לגיסא אבל פסול הוא מלאכול דמגריגן אכול כרת (שם). אבל נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה. וה"ה אם נתן לבונה במחשבה ומתיה בשתיקה ואם נתן קמיצה ועשאה משום דעל דעת ראשונה עשה ומגלה מפגל בכל המתיר (זבחים שם). עדיין הוא מחלוקת. על דעת ראשונה לא אמרינן אלא אם כן אמר, אף בשני, וכל מחשבה דקדשים מוציא בפה הוא (שם באמצע ד"ה בגון). **במה דברים אמורים.** בתוספתא דמנחות קתני לה בפ"ז שהמנחה נפגלה בעבודה אחת בקמיצה או בנתן כלי ובהיכלן, שלין שם אלא עבודת מתיר אחד שלין קמיצה ונתן כלי בלבונה, והיכון לתלן מפרש ליה דלא שייך בלבונה בא לו להקטרה. שהיא עבודה שני מתיריו נתן וכו' (שם מב:). **במה דברים אמורים.** בתוספתא דזבחים היא בפ"ז דהמתנה אחת פיגל. **בדמים.** החיצונים שמתנה אחת מתרת ומפגלת בהן פיגל בין בראשונה. במתנות שלפני ולפנים בין בשניה. על הפרכת בין בשלישית. על מזבח הזהב (שם מא. מב:).

מכאן שייך לענוד הבא

והא בין בין קתני. דמשמע או בזו או בזו (שם מב:). **מכדי כרת לא מיחייב עד שיקריבו כל המתירין.** שחיבלגה עבודותיו (שם). **כהרצאת כשר כך הרצאת פסול.** לא ידלה המקריב (ויקרא יט) משמע אזריקה, לא תהא זריקה זו מרלה, שמע מינה דעד שיזרק הדם מתשבח פגול אלייב ועומדת, מגיע הדם הוקבע הפיגול, לא מגיע הדם כגון שנפסד, כגון הפיגול, דכתיב ביה הרלאה דכתיב בני כהר (שם כח:). מה הרצאת כשר. לא קרי ליה הרלאה אלא זריקה, שהוא סוף הרבע עבודות המתירות, אף פיגול אינו קבוע עד שיזרק הדם שהוא סוף כל מתיריו (שם) שיקרבו כל מתיריו דהייגו ד' עבודות בלא פסול מתשבח אחרת (שם

ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ ר' מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים [א]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר ומודים [ב]חכמים לר' מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות שאם פיגל בקומץ שהוא פיגול וחייבין עליו כרת שהקומץ הוא המתיר שחט אחד מן הכבשים לאכול ב' חלות למחר הקטיר אחד מן הבזיכין לאכול ב' סדרים למחר ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים [ג]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר [ד]שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר [ה]לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים: **גמ'** אמר רב מחלוקת שנתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה אבל נתן הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה דברי הכל פיגול שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה ושמואל אמר עדיין הוא מחלוקת [ו] יתיב רבא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב אחא בר רב הונא לרבא [ז]בד"א בקמיצה ובמתן כלי ובהילוך [ח][אבל] בא לו להקטרה נתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה [ט] את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים [י]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ופליגי אימא וכבר נתן את הלבונה בשתיקה מעיקרא שתי תשובות בדבר [כ] חדא דהיינו קמייתא ועוד התניא אח"כ תרגמא רב חנינא בב' דיעות [ל]ת"ש [מ]בד"א בדמים הניתנין על מזבח החיצון אבל דמים הניתנין על מזבח הפנימי כגון מ"ג של יום הכיפורים ואחת עשרה של פר כהן משוח ואחת עשרה של פר העלם דבר ציבור פיגל בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכ"א [נ]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא פיגל בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית ופליגי וכי תימא ה"נ בשתי דעות הניחא [ס]למאן דאמר בפר ואפי' בדמו של פר אלא למ"ד בפר ולא בדמו של פר מאי איכא למימר [ע]אמר רבא הכא במאי עסקי' כגון שפיגל [פ]בראשונה ושתק בשניה ופיגל בשלישית דאמרי' אי ס"ד כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה מיהדר פיגולי בשלישית למה לי מתקיף לה רב אשי מידי שתק קתני אלא אמר רב אשי הכא במאי עסקי' כגון שפיגל בראשונה ובשניה [צ] ובשלישית דאמרי' אי ס"ד כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה מיהדר פגולי בשניה [ק] (ובשלישית) למה לי והא

פיגל וקשה דרביעית מאן דכר שמה וכלאן פירש בקונטרס שפיגל בראשונה ובשניה ושתק בשלישית ואם תאמר לא כלאקשיון לעיל ושמא לעיל דשתק בחמלגעת הוה ליה לפרושי טפי כיון דראשונה ושלישית במחשבה ושניה בשתיקה ולהאי פי' חשיב כל הזאות ט) דמזבח הזהב נאחת שבע טיהרו וד' קרנות וכן משמע בפרק אלו הוציאו לו (יומא דף פא.) דתניא וכפר את הקדש זה לפני ולפנים ואת אהל מועד זה היכל ואת המזבח כמשמעו משמע דחשיב מזבח כפרה אחת פ) עוד קאמר התם מכאן אמרו כו' עד גמר מתנות שבהיכל ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל במתנות המזבח נתן מקצת מתנות המזבח ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל במתילה אבל לא קתני גמר ד' קרנות ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל יח) בטיהרו ר) דכולהו חשיבי לאחת וקשה דלקמן קאמר (ג"כ) משכחת לה בד' פרים וד' שעירים פירוש חד להזאות דבין הבדים וחד להזאות דפרוכת וחד להזאות דקרנות וחד בטיהרו אלמא לא חשיבי כחד הזאות דקרנות ודטיהרו ושמא סבירא ליה שיריים מעכבין הוי חד בשביל שיריים ולפי זה נוכל לגרוס כאן שפיגל בראשונה ובשניה ושלישית וכן כתוב בספר רבינו גרשם ובפרק בית שמאי (זבחים דף מב.) וחשיב חלי מתיר משום דאיכא עדיין שיריים דמעכבי ואם תאמר הא בעל כרחיה אלי תנא סבר שיריים לא מעכבי מדלא חשיב אלא מ"ג דהתם

שיטה מקובצת

מ) מחלוקת וכן אמר ר' יוחנן עדיין היא מחלוקת יתיב רבה וקאמר כו' רב הונא לרבה בד"א: נ) במחשבה או שנתן אח: ס) חדא דהיינו קמייתא פי' נתן את הקומץ בשתיקה כו' ולמה שינה לשונו היה לו לומר [אור] שנתן הלבונה [בשתיקה] והקומץ במחשבה. תו"ח: ד) תיבת ובשלישית נמחק: ה) תיבת ובשלישית נמחק: ו) מפגל הם"ד ומה"ד בקמיצה כו' בבריתא דמנחות דבהנך ג' עבודות כו' להן הלבונה הלכך: ז) איכא הולכה: ח) פיגל אפי' לרבנן בדמים הניתנין כו' בבריתא דזבחים במזבח החיצון לפי שכל דמים הניתנים במזבח החיצון שנתן מתנה אחת כיפר לפיכך הוי כל אחד ואחד מתיר שלם אבל דמים הניתנין על מזבח הפנימי שכולן מעכבי אהדדי כגון מ"ג דהד"א: ט) דבין הבדים: י) וד' דקרנות: יא) מ"ג וקסבר מערבין דם פר ושעיר קודם מתן קרנות: יב) ואפי' בדמו של פר בזאת יבא אהרן אל הקדש ותיבת שנאמר ותיבת וגו' נמחק: יג) לדידיה איכא ותיבות הוה מצי נמחק: יד) שהיה א) תיבות באותה ותיבות זבח זבוח נמחק: טו) בפיגול ומתניתין אפי' בשאר ותיבות במתנות ולא נמחק: טו) בלא זה ניחא דסגי בשחיטה: יז) בסמוך דכל הזאות דבין הבדים כו' דקאמר כיון דחשיב בפנים: יח) ויתחיל בטיהרו דכולהו חשובי כו' קאמר משכחת לה ותיבות ג"כ ליתא: יט) לא חשיב ואע"ג דצריך לחזור וליתן מתנה אחת על טיהרו כדי שיהיו שירים וא"כ אותה מתנה לא היתה כמצותה ר"ל דאינה באה אלא לקיים בדם ב) ושירים דזרא כמצותה נעשית. תו"ח. לשון תוס' אחרות וקשה דלא קרב המתיר כמצותה דצריך לחזור להתחיל ולגמור הכל ר"ל כיון שהתחיל במתנות קרינן ביה קרב המתיר כמצותה:

א) לכאורה נראה דל"ל שהיה זבחות כאותו שעה ותימא זבח נמתקן וכמו שהגיה הש"ס: ב) אולי ל"ל לקיים בדם מצות שירים והשירים בזולתי כמצותה נעשית:

כו א מיי' פט"ז מהל' פסולי"מ הלכה ט:

שיטה מקובצת

(א) מיא בעלמא קא מדי. ואין זה קרבו כל מתיריו בשלימא לרבנן דאמרי אין מפגלין בחצי מתיר אם כן צריך שיחשוב בכל ההזאות וזה שפיר קרבו כל מתיריו דאין שם פסול אחד רק מחשבה שלא בזמנו ואינו נגמר עד שיפגל בכולן אלא לר"מ דאית ליה מפגלין בחצי מתיר א"כ כי פיגל בראשונה גמר פיגולו בכך מכאן ואילך כי מדי מיא בעלמא כו': **(ב)** בארבעה פרים כו' מה דנקט בקונטרס (שיהרו קודם הקרבנות) [דהזאות דשהרו של מזבח הוא קודם מתנות דקרנות] לא דק דד' מתנות דקרנות הוו קודם שיהרו כדמוכח במס' יומא. ומה שמשמע מפ' שאם נשפך הדם אחר שהתחיל להזות על המזבח קודם שגנמר כל הזאות של מזבח בין הזאה דקרנות להזאות דשיהרו דאינו צריך לחזור ולהתחיל הזאות דמזבח אינו כן דמשמע ביומא דכל ההזאות דמזבח כחדא חשיבי ואם נשפך הדם בין קרנות לשבע או באמצע שבע צריך להתחיל לראש כל ההזאות של מזבח ואפילו למאן דאית ליה ממקום שפסק יתחיל וא"ת א"כ ד' פרים וד' שעירים היכי משכחת לה ר"ל כגון שחיטב בשלישית בהזאה אחרונה של מזבח ונשפך הדם שצריך להביא פר ושעיר אחר משום שירים שהיו נשפכין על מזבח התיצון וקסבר שירים מעכבי ופלוגתא היא ביומא וא"ת מאי שירים שיוך הכא כיון דגמר כבר כל ההזאות הא לא שירים ניתנו כיון דאין צריך להזות עוד כי אם לשפוך על מזבח התיצון ור"ל משום דאיכא [מ"ד] במס' יומא שאם נשפך קודם שפיכת שירים יתחיל השני במזבח להזות הזאה אחת על המזבח והוו להו שירים וא"ת אמאי נקט ד' פרים וד' שעירים בב' פרים וב' שעירים סגי ר"ל משום שיניי דרב אשי דזבחים דאמר בראשונה כו' ובדבריעית וצ"ל שפיגל באחרונה דאל"כ לא קרבו מתיריו והא דקתני פיגל בראשונה כו' בגמר כל אחד מיירי וקרי ראשונה כל הזאות שלפני ולפנים ושניה כל הזאות שלי פרכת וא"ת כיון דכל מ"ג הזאות מעכבות זו את זו ואם חיסר אחת מהן לאו כלום עביד א"כ כי פיגל באחת מן הזאות איך קרית ליה קרבו כל מתיריו הרי חסר אותה של פיגול ר"ל דלא קרינן ליה חיסרון אותה שפיגל בה דמ"מ מהניא לאקבועי בפיגול לחייב עליו כרת דהרצאה כתיב ביה כדאמרינן בהרצאת כשר כך הרצאת פסול. עוד בארבעה פרים וארבעה שעירים פ"ה שחט פר ושעיר וזהה הזאות פנים ופיגל באחרונה ונשפך הדם וחזר ושחט השני ופיגל באחרונה של היכל ונשפך ושחט [השלישי ונתן] על טיהרו ופיגל באחרונה ונשפך הדם ושחט פר ושעיר אחר ונתן ד' מתנות של קרנות בשתיקה ולכך פ' פיגל באחרונה דאי [פיגל] בראשונה כי מדי מיא בעלמא קא מדי ולא הוו קרבו כל מתיריו של אותו פר ושעיר כמצותו אבל בשפגל באחרונה כל מה שנעשה באותו פר [קרב] כמצותו עד אותה של פיגול ואותה כ"ע לא פליגי דלפיגול מרצה דאל"כ לא תמצא פיגול לעולם ולפר"ח דבחד מקום לא אמרינן מיא בעלמא [יכול] להיות שפיגל אף בראשונה ולכך פ"ה נשפך הדם דאל"כ למה הזה מביא אחרים א' משום פיגול ע"כ בכהן שיטה עסקינן דסבר שאין משחבה פיגול [פוסלת] דהא כ' הדר והביא פיגל ועוד פ' דאחר שנשפך הדם הראשון והביא השני לא חזר לראש כל העבודות שאין צריך לחזור אלא למקום שפסק ראפ"י [אבל מ"ר בפרן] ולא במקצת דמו הוי מילי כשמת אבל נשפך מחתיל ממקום שפסק ולכך פ' כי שאם היו צריך לחזור לראש א"כ מה שעשה בראשון אינו כלום ולא הוי [קרב] מתיריו כמצותו וא"ת א"כ כיון שנפסלו הראשונות מאי קא עביד [בשניה] הא אמרינן הקדים מעשה לחבירו פסול וכ"ש הכא שהם פסולות כי עביד אחד מהם בפיסול אינך מייא בעלמא קא מדי דהא הם מעכבות זו את זו ואם כן דאיך הפיגול [נקבע] הא לא קרב המתיר כמצותו ולענין שהרצה לפיגולו וצ"ל חל עליו הפיגול וההוס' תירצו שבפר חטאת ומתחיל מתחילה הוי כולם וחשב שפיר קרב המתיר כמצותו ומה שפי' שהביא הג' לשבע [הזאות] על טיהרו ודה' לד' מתנות לא דק [שהרי הד' מתנות היו קודם הזאות ש"ל] וא"ת אמאי נקט ד' פרים [וד' שעירים] בשתים סגי בראשון פיגל ובשני עשה הכל כמצותו ור"ל משום שיניי דרב אשי דמשני בזבחים שפיגל בראשונה ובשניה ובשלישית ובדבריעית לא פיגל א"כ צריך לפרש שיש ד' פרים וד' שעירים. תו"ח: **(ג)** שירים לא מעכבי. אע"ג דהך סוגיא אתיא כמ"ד דמעכבי מ"מ לא נחית לפיחסבה בהדי מנין הזאות: **(ד)** כל עבודה שאינה מתרת. פ' משו' דאפשר דבר פריך לקמן ומה שחיטה דעבודה שאינה מתרת והוי ליה למימר שחיטה אי אפשר לבטלה [אלא ג"ל] דה"פ שאינה מתרת שאינה מועלת לשום דבר שזריקה מתרת לבשר וקבלה מועלת לזריקה אבל הולכה אינה מועלת לשום דבר והשתא פריך כמו כן שחיטה דאינה מתרת לשום דבר. תו"ח. ז"ל הא אחרות אחרות חשובה לפגל עליי' בפני עצמה פ"ה דליכא למימר דבר אחר דהא לאו מתיר הוא ואין לאחרות כח לעכב ורוצה לומר כיון דגרעינא כל כך דאינה מתרת א) כי מחשב בחברותה עבודה חשובה היא והוי כמחשב במתיר שלם שאין באחרות כח לעכבה מיהו הא דפרש"י דאינה מתרת משום דאפשר לבטלה לא נהירא שהרי כי פריך והרי שחיטה דאינה מתרת לא מצינו לפרושי דאפשר לבטלה לשלם ר"ל ש"מ אינה מתרת [אבל] דה"ק דאפשר לבטלה לגמר הזאות דמזבח [אבל] אינה מתרת [אבל] אינה מועלת לשום דבר [אבל] אינה מועלת לשום דבר [אבל] אינה מועלת לשום דבר

חריפי דפומבדיתא. מפרש בפ"ק דסנהדרין (דף יז:) עיפה ואגימי בני רחבה דפומבדיתא: **הקטרה מפגלת הקטרה.** הקטיר קומץ ע"מ להקטיר לבונה יג) לאחר זמן פיגול ואע"ג דאין מתיר מפגל את הממתיר. ולא דמי לשוחט את הכבש לאכול מחציו למחר כדמפרש לקמן דהתם לא איקבעו בחד מנא הכא איקבעו בחד מנא: **מאי לאו הקטרה דומיא.** דקומץ ונותן בכלי: **מה הנך בין.** חיסר לאכול שיריס למחר בין חיסר להקטיר לבונה פיגול יד) **קומץ לאו מתיר דלבונה הוא.** טו) דאמרן לעיל (דף יג:) דאינה בעיכוב מנחה: **א"ל אביי.** לרב מנשיא: **עני מרי.** עניני לדוני: **משמיה דרב.** כלומר אמרה רב חסדא להא מילתא משמיה דרב: **מ"ט.** שייחס כדברי: **כחד דמו.** טז) מפגל להקטרה לבונה טז) דמי. וה"מ לר"מ ולרבנן אבל לר' יוסי יז) דבריה פירקין אין מתיר מפגל את המתיר ולא מפגלת הקטרת קומץ להקטרת לבונה: **אכלנ לי.** הטעימני ולמדני: **ותקילא לי.** ושקולה לי כלומר חביבה עלי: ה"ג **הקטיר קומץ להקטיר לבונה לאכול שיריס** ולא גרסי' **ולאכול.** יח) וזה פירושו הקטיר קומץ על מנת להקטיר לבונה למחר וע"מ לאכול שיריס למחר: **מאי קמ"ל.** קא ס"ד דמשום חדא מהנך מחסבות מפגלת יט) וחד מייייהו אשמעינן ופיגול משום מחשבת להקטיר לבונה למחר הוא ולא משום לאכול שיריס דאין מפגלין בחצי מתיר: **לימא הקטיר קומץ להקטיר לבונ'.** ולא לימא לאכול שיריס כיון דהיא מחשבה לא מהניא למה לי כ) בחדא מ): **ואי תרוייהו קמ"ל.** כא) ואי מ) לאכול קאמר אלא חיסר אלא בחחת מהן: **לימא להקטיר לבונה ולאכול שיריס.** דמשמע תרתי מילי הקטיר קומץ להקטיר לבונה או לאכול שיריס למחר: כב) **דפשטא לה מחשבה בכולה מנחה.** ואע"ג דלא מפגל בחדא מייייהו השתא דחשיב בתרוייהו מפגלת: **הא מיפלג פליגי.** דלרבנן אין מפגלין בחצי מתיר: **ולימא.** ליה רב יצחק לתנא דלא לשייה ולוקמא דלקתני פיגול: **ור"מ היא.** ואמאי שני מילתיה ותירץ ליה פסול: **תנא דברי הכל אחנייה.** הלכך איכא למימר דפסול אתנייה והא דתנא פיגול משום לאיחלף ליה פיגול בפסול: **ס"ז דברי הכל לא איחלף ליה.** הלכך אי הוה אתנייה ס"ז לא הוה אמר דברי הכל:

הדרן עלך הקומץ זוטא

הקומץ רבה. לאכול דבר שאין דרכו לאכול כג) **וכו' דבר שדרכו לאכול פחות מכזית כשר.** הא מתנה יתירא דהא תנן בפ"ק (לעיל יב:) לאכול כחצי זית ולהקטיר חצי זית כשר אלא לר"י לרבי יוסי ברישא [דף יג ע"ב] וצ"ל דהיינו דוקא בקומץ להקטיר הקומץ את המנחה כו'. משום דבעי למתני ר"ש פוסל מיקטרין דלבונה אבל הכא הקומץ לאו מתיר דלבונה הוא לא מצי מפגל ביה א"ל אביי ג) עני מרי משמיה דרב א"ל אין איתמר נמי אמר רב חסדא אמר רב אין הקטרה מפגלת הקטרה אמר רב יעקב בר ד) אידי משמיה דאביי אף אנן נמי תנינא שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר לאכול מחבירו למחר שניהם כשרין מ"ט לאו משום דכיון דלאו מתיר דידיה הוא לא מצי מפגל ביה לא התם הוא דלא איקבע בחד מנא ה) אבל הכא דאיקבע בחד מנא כי חד דמו אמר רב המנונא ו) הא מילתא אבלע לי רבי חנינא ותקילא לי ז) בכוליה תלמודאי הקטיר בקומץ להקטיר לבונה ז) ח) (ולבונה) לאכול שירים למחר פגול מאי קמ"ל אי הקטרה מפגלת הקטרה קמ"ל לימא הקטיר קומץ להקטיר לבונה אי מפגלין בחצי מתיר קמ"ל לימא הקטיר קומץ לאכול שירים למחר אי תרוייהו ט) י) (אתא) קמ"ל לימא הקטיר קומץ להקטיר לבונה ולאכול שירים למחר אמר רב אדא בר אהבה לעולם קסבר אין הקטרה מפגלת הקטרה ואין מפגלין בחצי מתיר ושאני הכא ט) יא דפשטא ליה מחשבה בכולה מנחה תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא הקטיר קומץ לאכול שירים לדברי הכל פגול והא מיפלג פליגי אלא אימא יב לדברי הכל פסול ולימא ה"ז פגול ור"מ היא תנא דברי הכל אתניוה פיגול בפסול מיחלף ליה הרי זה בדברי הכל לא מיחלף ליה:

הדרן עלך הקומץ את המנחה

יג) **הקומץ** יד) **את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר** ר"א פוסל לאכול טו) **דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר פחות מכזית כשר** יז) יח) **לאכול** יט) **כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין: גמ' א"ר** אסי א"ר יוחנן מ"ט דר"א אמר קרא כ) **ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו** כא) **בשתי אכילות הכתוב מדבר אחד אכילת אדם ואחד אכילת מזבח** לומר לך כשם שמחשבין באכילת אדם כך מחשבין באכילת מזבח וכשם שמחשבין מאכילת אדם לאכילת אדם ומאכילת מזבח לאכילת מזבח כך מחשבין מאכילת אדם כא) למזבח ומאכילת מזבח לאדם מ"ט מדאפקינהו רחמנא כב) להקטרה בלשון אכילה ורבנן האי דאפקינהו רחמנא בלשון אכילה דלא

חריפי דפומבדיתא הקטרה מפגלת הקטרה ואפילו לרבנן דאמרי אין מפגלין בחצי מתיר ה"מ היכא דחישב כא) ביה בשירים ולבונה במילתא קיימא אבל הכא דחישב לה בלבונה כמה דחישב ביה בכוליה מתיר דמי אמר רבא כב) אף אנן נמי תנינא כג) זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת מאי לאו הקטרה דומיא דהנך מה הנך בין לאכול בין להקטיר ג) אף הקטרה בין לאכול בין להקטיר לא הנך בין לאכול בין להקטיר הקטרה לאכול אין להקטיר לא יתיב רב מנשיא בר גדא קמיה דאביי ויתיב וקא אמר משמיה דרב חסדא א אין הקטרה מפגלת הקטרה ואפילו ג) לר"מ דאמר מפגלין בחצי מתיר ה"מ היכא דחישב בהו בשירים דקומץ מתיר דידהו אבל הכא דקומץ לאו מתיר דלבונה הוא לא מצי מפגל ביה א"ל אביי ג) עני מרי משמיה דרב א"ל אין איתמר נמי אמר רב חסדא אמר רב אין הקטרה מפגלת הקטרה אמר רב יעקב בר ד) אידי משמיה דאביי אף אנן נמי תנינא שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר לאכול מחבירו למחר שניהם כשרין מ"ט לאו משום דכיון דלאו מתיר דידיה הוא לא מצי מפגל ביה לא התם הוא דלא איקבע בחד מנא ה) אבל הכא דאיקבע בחד מנא כי חד דמו אמר רב המנונא ו) הא מילתא אבלע לי רבי חנינא ותקילא לי ז) בכוליה תלמודאי הקטיר בקומץ להקטיר לבונה ז) ח) (ולבונה) לאכול שירים למחר פגול מאי קמ"ל אי הקטרה מפגלת הקטרה קמ"ל לימא הקטיר קומץ להקטיר לבונה אי מפגלין בחצי מתיר קמ"ל לימא הקטיר קומץ לאכול שירים למחר אי תרוייהו ט) י) (אתא) קמ"ל לימא הקטיר קומץ להקטיר לבונה ולאכול שירים למחר אמר רב אדא בר אהבה לעולם קסבר אין הקטרה מפגלת הקטרה ואין מפגלין בחצי מתיר ושאני הכא ט) יא דפשטא ליה מחשבה בכולה מנחה תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא הקטיר קומץ לאכול שירים לדברי הכל פגול והא מיפלג פליגי אלא אימא יב לדברי הכל פסול ולימא ה"ז פגול ור"מ היא תנא דברי הכל אתניוה פיגול בפסול מיחלף ליה הרי זה בדברי הכל לא מיחלף ליה:

הקומץ את המנחה כו'. משום דבעי למתני ר"ש פוסל מיקטרין דלבונה אבל הכא הקומץ לאו מתיר דלבונה הוא לא מצי מפגל ביה א"ל אביי ג) עני מרי משמיה דרב א"ל אין איתמר נמי אמר רב חסדא אמר רב אין הקטרה מפגלת הקטרה אמר רב יעקב בר ד) אידי משמיה דאביי אף אנן נמי תנינא שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר לאכול מחבירו למחר שניהם כשרין מ"ט לאו משום דכיון דלאו מתיר דידיה הוא לא מצי מפגל ביה לא התם הוא דלא איקבע בחד מנא ה) אבל הכא דאיקבע בחד מנא כי חד דמו אמר רב המנונא ו) הא מילתא אבלע לי רבי חנינא ותקילא לי ז) בכוליה תלמודאי הקטיר בקומץ להקטיר לבונה ז) ח) (ולבונה) לאכול שירים למחר פגול מאי קמ"ל אי הקטרה מפגלת הקטרה קמ"ל לימא הקטיר קומץ להקטיר לבונה אי מפגלין בחצי מתיר קמ"ל לימא הקטיר קומץ לאכול שירים למחר אי תרוייהו ט) י) (אתא) קמ"ל לימא הקטיר קומץ להקטיר לבונה ולאכול שירים למחר אמר רב אדא בר אהבה לעולם קסבר אין הקטרה מפגלת הקטרה ואין מפגלין בחצי מתיר ושאני הכא ט) יא דפשטא ליה מחשבה בכולה מנחה תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא הקטיר קומץ לאכול שירים לדברי הכל פגול והא מיפלג פליגי אלא אימא יב לדברי הכל פסול ולימא ה"ז פגול ור"מ היא תנא דברי הכל אתניוה פיגול בפסול מיחלף ליה הרי זה בדברי הכל לא מיחלף ליה:

לגופיה לא מיקטרין דממתני' דפ"ק (לעיל יב.) שמעינן דקתני לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול הא לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר דליכא למימר מדיוקא לא שמעינן כשר אלא דלא הוי פיגול אבל פסול הוי דבסוף פ"ק (גז"ש:) משמע דאפילו כשר שמעינן מינה גבי האי דדייק טעמא דלאכול ולהקטיר כו' ועל כרחך מדיוקא דחוץ למקומו שמעינן דכשר:

שאין אכילה והקטרה מצטרפין. בסוף פ"ק (ג"ז סס:) מוקי לה ר' ירמיה כר"א ואמאי מוקי לה כרבנן: **מדאפקינהו רחמנא בלשון אכילה. תימה תינח** מ) דאכילת מזבח לאדם אבל בה] (אכילת) אדם לאכילת מזבח מנלן דדומיא דסכי אמר בהקומץ זוטא (לעיל דף טו.) לחם איקרי תודה תודה לא איקרי לחם ויש לומר כו) דבפסח' דקרא קיימי שני האכילות אבשר זבח תודת שלמיו וקלת קשה דמזה לא משמע רבנן מידי: דלא

הקומץ את המנחה יד) **את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר** ר"א פוסל לאכול טו) **דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר פחות מכזית כשר** יז) יח) **לאכול** יט) **כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין: גמ' א"ר** אסי א"ר יוחנן מ"ט דר"א אמר קרא כ) **ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו** כא) **בשתי אכילות הכתוב מדבר אחד אכילת אדם ואחד אכילת מזבח** לומר לך כשם שמחשבין באכילת אדם כך מחשבין באכילת מזבח וכשם שמחשבין מאכילת אדם לאכילת אדם ומאכילת מזבח לאכילת מזבח כך מחשבין מאכילת אדם כא) למזבח ומאכילת מזבח לאדם מ"ט מדאפקינהו רחמנא כב) להקטרה בלשון אכילה ורבנן האי דאפקינהו רחמנא בלשון אכילה דלא

מסורת הש"ס

ב) לעיל יב., ג) [פסחים סג. וש"נ], ג) [נקמן פכ. סנהדרין כו: ב"ק מט:], ד) ברכות כד., ה) כש"ק מ"ז, ו) ב"ק מ"ז, ז) [לעיל יב:], ח) זבחים כט: לה. סה. לעיל יב., ט) [זבחים יג: כח: מולין פח:], י) למתר פיגול. ל"ק, כ) ומפגל להקטרה לבונה וה"מ כו' דאין כו' המתיר לא מפגלת. ל"ק, ל) לגרסה ההיא מחשבה. ל"ק, מ) בהדי הס"ד. ל"ק, נ) ל"ל ומו, ס) למזבח הס"ד אח"כ ד"ש כך פוסלת מחשבת והס"ד. ל"ק, ע) מאכילת מזבח לאדם אבל מאכילת אדם כו'. ל"ק.

תורה אור השלם

1. וְאִם הָאֵכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לימא וכו' מחשבה זו בהדי:

מוסף רש"י

כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר וכו'. נתן קומץ בכלי או מוליך או מקטיר ע"מ לאכול דבר שדרכו לאכול כגון שייריס וכו' (רע"ל יב.). עני מרי. עניני מורי (כהלן פא. כתו"י).

סליק פרק הקומץ את המנחה

הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול. חוץ למקומו או חוץ לזמנו (זבחים לה.). **שאין אכילה והקטרה מצטרפין.** לפוסלו להכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא (שם כס:). **בשתי אכילות הכתוב מדבר.** שמחשבת שחיטה פוסלת הכא לקמן בחמשבה מוקי ליה תנא ולא כאוכל כזיס הבלעיסי (שם כח:). **אחד אכילת אדם וכו'.** דלא שנא מיסב לאכול לגמרי ל"ש מיסב להקטיר אימורין לגמרי פגול (שם).

שיטה מקובצת

(ג) דחישב בהו: (ד) אף אנן נמי תנינא. לא הוי ממש כמו ההיא דלעיל דע"כ הקטרה לאכול לא מתוקם אלא כר"מ דאמר מפגלין בחצי מתיר ולא מייתי תנינא אלא לאפוקי מהני דלקמיה דאמרי דאפי' לר"מ אין הקטרה מפגלת הקטרה. תו"ח: (ג) אף הקטרה בין לאכול בין להקטיר. ע"כ לא אתיא כר' יוסי דלר' יוסי אין מתיר מפגל את המתיר. תו"ח: (ד) יעקב בר אבא: (ה) אבל הכא דאיקבע בחד מנא כו' משמע דלרבנן דאמרי אין הקטרה מפגלת הקטרה לא סבירא להו האי טעמא ותימה דלעיל קאמרי רבנן דפליגי הכי לרבי יוסי ברישא [דף יג ע"ב] וצ"ל דהיינו דוקא בקומץ להקטיר

בכו א ב ג ד מי' פט"ז מהל' פסוה"מ הל"ח:
א ה מי' פי"ד ס"ס הלכה ח:
ב ו ז מי' ס"ס הלכה י:

שיטה מקובצת (המשך)

לבונה [למחר] שהקמיצה [חשב להקטיר] הקטרה דלבונה **א)** וע"ל שהיה כבר בכלי אמר קודם קמיצה. תו"ח: **ו)** ותקילא לי ככולי: **ז)** חיבת לבונה נמחק: **ח)** חיבת אתא נמחק: **ט)** דפשטה אות א' נמחק: **י)** לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. וקשה לתירוץ הקונטרס הא תינח לאביי אלא לר' ירמיה דמוקי משנה דפ"ק כר' אליעזר מאי איכא למימר ר"ל דאי ממתני' דפ"ק הוה אמינא סתם ואח"כ מחלוקת הוא ואין הלכה כסתם לכך הדר וסתמיה בהך פרקין אחר המחלוקת ולמדיק הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מצטרפים ומיהו קשה דמשמע דטעמא דר' אליעזר משום גזירה ובגמרא מפיק ליה מקרא וצריך עיון. תו"ח. ובתוס' אחרות פ"ה לא נהירא דהא איכא מ"ד בגמרא דרבי [אליעזר] אפי' כרת מחייב ומקראי יליף ליה ולפי זה לא שייך האי טעמא וי"ל דמ"מ לר"א אצטריך דסד"א כיון דאמר ר"א מחשבון מאכילת אדם למזבח ומאכילת מזבח לאדם מהו דתימא נגזור לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית אטו לאכול חצי זית שירים וחצי זית קומץ. ומיהו קשה הא תינח לאביי דמוקי משנה דפ"ק כרבנן וכו' ונראה לפרש משום פלוגתא דר"א אצטריך למתני דרישא שאינו בפ"ק ואגב דתני דבר שאין דרכו לאכול משום פלוגתא דר"א תני נמי כחצי זית: **יא)** מאכילת אדם לאדם ומאכילת מזבח למזבח: **יב)** חיבת להקטרה נמחק: **יג)** להקטיר לבונה למחר ותיבות לאחר זמן ליתא: **יד)** פיגול קומץ הוא סוף דיבור ומה"ד לאו מתיר: **טו)** דאמר לעיל אינה: **טו)** דלבונה וה"מ ותיבת דמי נמחק: **יז)** לר' יוסי דאמר ברישא: **יח)** ולאכול והכי פירושו: **יט)** והי מייייהו אשמעינן אי הקטרה מפגלת הקטרה אשמעינן ופיגול: **כ)** לצרפה בהדי הס"ד: **כא)** קמ"ל לאכול: **כב)** דפשטה: **כג)** דרכו לאכול למחר ולאכול דבר שדרכו לאכול כו' פחות מכזית כשר לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר הא משנה יתירה כו' ולהקטיר כחצי זית: **כד)** חיבת כגון ליתא: **כה)** חיבת אכילת ליתא: **כו)** וי"ל דפשטה:

א) נלאמר דל"ל שנעת הקמיצה מיסב דלהקטיר הלבונה למחר ועניין היו בכלי אחד קודם קמיצה.

דלא שנא כי מחשב בלשון אכילה כו'. תימה ל"ל קרא להכי תיפוק ליה מדאיקרי אכילה אם אכילה כמו מיסב שאוכלוהו כלבים למחר שתאכלהו אם למחר דמסקינן בסוף פרק ב' דזבחים (דף לא.) דהוי פיגול משום דכתיב ואת אחזב יאכלו הכלבים וכתיב אם לא נופח ומסיק התם דהא דתנן לאכול כחלי זית ולהקטיר כחלי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין אי מיסב בלשון אכילה מצטרפין משום דאיקרי אכילת אם אכילה דכתיב תאכלהו אם לא נופח וי"ל דאיצטריך לרבויי הכא שיאכלהו מזבח למחר אע"פ שלא הזכיר אם דמקרא דתאכלהו אם לא נפיק אא"כ הזכיר אם ועוד נראה דהתם איירי בנשר דמסב לאכול דבר שדרכו לאכול והכא מיירי באימורים ואי לא דרבי קרא הכא ה"א דמסב באימורים שתאכלם אם למחר הוי כמסב לאכול דבר שדרכו להקטיר דלא הוי פיגול דאפי' אשם נמי דרבי קרא מסב בלשון אכילה אי מיסב באימורים שתאכלם אם של הדיוט למחר לא הוי פיגול אע"ג [1] דנשר הוי פיגול דמסב לאכול דבר שדרכו להקטיר דדוקא אם של מזבח [2] דמרבינן בלשון מזבח בלשון אכילה דהוי מסב בלשון מזבח למזבח והא דקאמר התם דמצטרפין בלשון אכילה אי לא הוי דרבי הכא אשם בלשון אכילה לא הוי פיגול באימורים אע"ג דאיקרי אכילה וקא קשיא אמאי קא פריך התם אלא מעתה מיסב שתאכלהו אם כו' וכי תימא ה"ל והא תנן לאכול כחלי זית ולהקטיר כחלי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין מאי קושיא דלמא חלי זית כשר וחלי זית אימורים לא מצטרפין שזה לאדם וזה למזבח אבל חלי זית כשר לאדם וחלי זית כשר למזבח

דלא שנא כי מחשב בלשון אכילה למזבח ול"ש כי מחשב בלשון הקטרה למזבח א"נ מה אכילה בכזית אף הקטרה בכזית ולעולם אכילה דאורחא משמע ור"א א"כ לכתוב רחמנא אם האכל האכל א"נ אם יאכל יאכל מאי האכל יאכל [6] שמעת מינה תרתי אמר ליה רבי זירא לרב אסי ואי טעמא דר"א משום הכי הוא כרת נמי ליחייב וכי תימא ה"נ והא את הוא דאמרת משמיה דרבי יוחנן מודה ר"א שאין ענוש כרת א"ל תנאי היא אליבא דר"א איכא למ"ד פסולה דאורייתא ואיכא למ"ד פסולה דרבנן דתניא [6] א השוחט את הזבח לשתות מדמו למחר להקטיר מבשרו למחר לאכול מאימוריו למחר כשר ור"א פוסל להניח מדמו למחר רבי יהודה פוסל אמר ר"א אף בזו ר"א פוסל וחכמים מכשירין רבי יהודה אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן השתא ומה התם דקא מחשב בלשון אכילה מכשרי רבנן הכא לא כל שכן אלא אליבא דר"א ואמר ר' אלעזר אף בזו ר"א פוסל וחכמים מכשירין ר' אלעזר היינו ר' יהודה אלא לאו כרת איכא בינייהו ב) (ת"ק) דר' יהודה ג) (דת"ק) סבר להניח פסולא בעלמא בהנך כרת נמי מיחייב ואתא ר' אלעזר למימר אידי ואידי פסול ואין בו כרת לא דכולי עלמא כרת ליכא ד) והכא ה) ג' מחלוקת בדבר ת"ק סבר בהנך פליגי להניח דברי הכל כשר

ור'

מחשבת אכילת אדם כגון שיריים אם מיסב אם מיסב עליהן למזבח להקטירן למזבח: ד) **מדאפקיהו רחמנא לפרוייהו בלשון אכילה.** ס"מ כי הדדי ניהו ומחשבין מזו לזו: **בלשון אכילה למזבח.** כגון הריני קומץ על מנת להאכיל קומץ למזבח למחר: **ג"נ.** להכי אפיק רחמנא להקטרה בלשון אכילה: **מה אכילה בכזית אף מחשבת הקטרה בכזית.** אם מיסב בקמיצה להקטיר כזית קומץ למחר פיגול: **לעולם אכילה דאורחא משמע. קומץ למזבח ושיריים לאדם: מאי האכל יאכל.** מדאני קרא בדיבורא: **שמעת מינה תרתי.** למחשבת ד) הקטרה בכזית ומחשבין מאכילה לאכילה: **איכא למ"ד.** ר' אליעזר פסל מדאוריי"תא ומהאי קרא דפרשינן ואית ליה כרת: **לשתות מדמו למחר.** אכילת מזבח לאדם: **להקטיר מבשרו למחר.** אכילת אדם למזבח: **להניח מדמו.** לא לשום זריקה ולא ה) לשמיה: **אליבא דמאן.** כלומר בתר טעמא דמאן אמרה למילתיה וכמאן ס"ל בלשתות מדמו למחר: ו) ס"(ק) **רבי יהודה.** דאמר ז) פסול סבר אמי הוא דפסול לר' אליעזר אבל לשתות אפי' כרת איכא וא"ל דאמר אף בזו ח) כלומר שתיהן דין אחד להם מה כאן ליכא כרת אף בלשתות אין בו כרת: ט) **דכולי עלמא כרת ליכא.** וטעמא דרבי אליעזר לא מדאוריי"תא אפילו לרבי יהודה: **והכא ג' מחלוקת בדבר ת"ק סבר בהנך פליגי.** דרבי אליעזר גזר אטו מחשבה כדרכו דהוי פיגול הילך גזר בשלא כדרכו י) דהוי פסול אבל להניח דברי הכל כשרה דלא אסרה תורה אלא מחשבת אכילה ושתיה דבכלל אכילה הוא ומקלת דמו אטו כל דמו לא גזרינן:

ור'

דלא שנא כי מחשב בלשון אכילה כו'. תימה ל"ל קרא להכי תיפוק ליה מדאיקרי אכילת אם אכילה כמו מיסב שאוכלוהו כלבים למחר שתאכלהו אם למחר דמסקינן בסוף פרק ב' דזבחים (דף לא.) דהוי פיגול משום דכתיב ואת אחזב יאכלו הכלבים וכתיב אם לא נופח ומסיק התם דהא דתנן לאכול כחלי זית ולהקטיר כחלי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין אי מיסב בלשון אכילה מצטרפין משום דאיקרי אכילת אם אכילה דכתיב תאכלהו אם לא נופח וי"ל דאיצטריך לרבויי הכא שיאכלהו מזבח למחר אע"פ שלא הזכיר אם דמקרא דתאכלהו אם לא נפיק אא"כ הזכיר אם ועוד נראה דהתם איירי בנשר דמסב לאכול דבר שדרכו לאכול והכא מיירי באימורים ואי לא דרבי קרא הכא ה"א דמסב באימורים שתאכלם אם למחר הוי כמסב לאכול דבר שדרכו להקטיר דלא הוי פיגול דאפי' אשם נמי דרבי קרא מסב בלשון אכילה אי מיסב באימורים שתאכלם אם של הדיוט למחר לא הוי פיגול אע"ג [1] דנשר הוי פיגול דמסב לאכול דבר שדרכו להקטיר דדוקא אם של מזבח [2] דמרבינן בלשון מזבח בלשון אכילה דהוי מסב בלשון מזבח למזבח והא דקאמר התם דמצטרפין בלשון אכילה אי לא הוי דרבי הכא אשם בלשון אכילה לא הוי פיגול באימורים אע"ג דאיקרי אכילה וקא קשיא אמאי קא פריך התם אלא מעתה מיסב שתאכלהו אם כו' וכי תימא ה"ל והא תנן לאכול כחלי זית ולהקטיר כחלי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין מאי קושיא דלמא חלי זית כשר וחלי זית אימורים לא מצטרפין שזה לאדם וזה למזבח אבל חלי זית כשר לאדם וחלי זית כשר למזבח מצטרפין משום דכתיב אכילה גבי אם ויותר קשה הא דאפקיה בלשון אכילה ה"נ דמשמע דמצטרפין ואמאי מצטרפין כיון דאין מחשבין מאכילת אדם למזבח וממזבח לאכילת אדם ול"ל שכך היא סברא דמצטרפין כיון דאיקרי אכילה ואתרבי הכא בלשון אכילה באימורים וקא תימה התם [3] דאייתי ראיה דכתיב אכילה באש מדכתיב תאכלהו אם לא נופח דה"ל לאיתויי קרא דאש של הדיוט ומיהו גבי אם אשר תאכל האש את העולה וכתיב (שם ט) ותאכל (האש) את העולה ואת החלבים ושמע ינאי ליה לאיתויי קרא דאש של הדיוט ומיהו גבי אם דהדיוט נמי כתיב (שמות כב) ונאכל גדיש [4] וכי מייתי התם קרא ואת אחזב יאכלו הכלבים הוה מצי לאיתויי ולהיה אשר באורלך תהיה כל מבואתה לאכול (ויקרא כה) ושמע משום דלא כתיב התם אכילה על בשר: **לכתוב** קרא האכל האכל או יאכל יאכל. כי האי גוונא בפרק המובל (ב"ק דף פה:) גבי [5] ורפא ירפא אבל בסנהדרין ברים היו בודקין (דף מ:) משמע דאי הוה כתיב דרש [6] תדרש [7] ותקרא לא הוה מצי למדרש טפי מידי ולא אמרינן מדלא כתיב דרש דרש או מדרש מדרש [8]: **מאי** האכל יאכל ש"מ תרתי. משמע דלית ליה לר"א דברה תורה כלשון בני אדם ותימה דברים הערל (יבמות דף עא.) גבי אים אים [9] (לא דרש וס"ל דדברה כו') וכן רבי יוסי פרק אין מעמידין (ע"ז דף מז.) דרש המול ימול ובסוטה פרק אלוקה ושומרת יבם (דף מז.) דרש אים אים לרבות אשת חרס ואשת שוטה ובזבחים פרק השוחט (ד' קח:) לא דרש אים אים אלמא קסבר דברה תורה כלשון בני אדם ועוד בעלמא לא אשכחן תנא דפליג אהא דדרשינן (חולין יג.) אים אים לרבות את העובדי כוכבים ונדבות ונדרות כיסא"מל ועוד קשה דבהשוחט והמעלה (שם) דרש ר"ש אים אים ובפ"ק דקידושין (דף כ:) דרש ר"ש אם גחול יגחל שלוה וגואל [10] לחלפין וכן בפסחים בפרק מי שהיה טמא (ד' לג.) אים אים לחייב זבין ומלוערין ובועלי נדות בפסח שני ומוקי לה כרבי יהודה ור"ש דפטרי נשים מפסח שני ולהכי לא תני זבות ומלוערות ובפרק אלו מציאות (ב"מ ד' לא:) ובכתובות (ד' סז.) גבי הטבעו תעביטנו קאמר ר"ש דברה תורה כלשון בני אדם ועוד קשיא מר' יהודה דדרש אים אים בהכיא דפסחים וכן ברים בנות כותים (נדה ד' לב:) דרש ר' יהודה אים אים גבי תינוק בן יומו שמטמא בזיבה וגבי המול ימול (ע"ז מז.) סבר רבי יהודה דברה תורה כלשון בני אדם ועוד בסוף אלו מציאות משמע דדרש ר"ש הקם תקים והשב תשיבנו ובפ"ק דר"ה (דף ח.) עשר תעשר בשתי מעשרות ועוד קשיא מר"ע בפ' אין עומדין (ברכות ד' לא:) גבי הני דדרש ר' ישמעאל אם לאה תראה ור"ע קאמר דברה תורה כלשון בני אדם ובסנהדרין בפרק ד' מיתות (דף סד:) [11] איפכא גבי הכרת תכרת וכן בסוף פרק שני דכריתות (ד' יא.) גבי והפדה לא נפדתה ועוד קשיא מדאמרים הכיינו ר"מ (גבי אים אים) דאית ליה התם בכריתות דברה תורה כלשון בני אדם ובפרק ד' מיתות (סנהדרין ד' מ.) משמע דדרש ר"מ אים אים גבי ברכת השם ונראה לפרש דמאן דאית ליה דברה תורה כלשון בני אדם לאו בכל דוכתי אית ליה אלא [12] שוב הוכחה יש לו במקום שאינו דורש הכפילות מדאמר אחיי בסוף אלו הן הגולין (מכות ד' יב.) גבי ואם יצא יצא משמברא כמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם שלא יהא סופו חמור מתחילתו משמע דלא נא אחיי להניח דאיה אלא שם ולא שנאמר כן בכל המקומות דהא לא מייתי דאחיי גבי שאר פלוגתייהו ואם תאמר מ"כ מאי קא פריך בפרק השואל (ב"מ ד' לד:) גבי אם אם גנוב יגנב מעמו הניחא למאן דלית ליה דברה תורה וכן ברים נדרים (דף ג.) הניחא למ"ד דברה תורה והא לאו בכל דוכתי פליגי ועוד למ"ד דברה תורה נמי מי ניחא מה טעם יש שם שלא לדרוש נגדור נדר לרבות ידות נדרים כמו גבי גזירות דכתיב נזיר להזיר [13]: **אמר** ליה תנאי היא. משמע דלרבי יוחנן הא דפסיל ר"א במתני' היינו מדאוריי"תא ואפי' כרת ליכא מדברים טעמיה דקרא תימה דלא הל"ל ר"א פוסל אלא מפגל מיבעי ליה דהכי דייק בסוף פ"ק דזבחים (ד' יג.) וי"ל דשאני הכא דאיירי נמי בחוץ למקומו: **דת"ק** סבר להניח פסולא בעלמא בהנך כרת נמי מיחייב. אלי ת"ק היינו ר"י וקרי ליה ת"ק משום דכולה ריש"י דליכא אלא ג' מחלוקת מדקתמרינן בתר הכי ג' מחלוקות בדבר מכלל דעד השתא סבירא לן דליכא אלא ג' מחלוקות:

ג א מיי' פי"ל מהלכות פסולי"מ הלכה מ:

שיטה מקובצת

א) שמעת מינה תרתי. ואין לומר דחד אתא לאשמועינן כי מחשב בלשון אכילה וחד לאכילה כזית דחדא מילתא היא דכיון דלשון אכילה מהני להקטרה מסברא יש לנו לומר שהאכילה הוא כזית. תוי"ח: ב) תיבות דרבי יהודה נמחק וכצ"ל בינייהו דת"ק: ג) והכא ג' מחלוקת בדבר וא"ת מי דחקו לומר ג' מחלוקת בדבר לימא ר' יהודה היינו ת"ק ור"י סבר בהנך פליגי ולהניח דברי הכל פסול ואתא ר' אלעזר לומר דאף בלהניח פליגי ואמר הר"מ ז"ל דכיון דנחית לאשכוחי תנא דסבר דברי הכל כשר כתנא דיוסף הבבלי כדלקמן דקאמר ליה כשר בשחרית ובצהרים אבל מעיקרא היה סבור דלא פליגי כלל בלהניח דכ"ע סברי דלהניח פסול. תו"ח. ובתוס' מהר"פ. וא"ת מי דחקו לומר ג' מחלוקת הוי מצי למימר דר"י מפרש מילתיה דת"ק כמו דקאמר מעיקרא וי"ל דניחא ליה למימר דאיכא מאן דאשכיר בלהניח דמו משום. דאשכחן לקמן תנא דמכשר בלהניח ומשום הכי ניחא ליה למצוא אותו תנא במתניתין אבל מעיקרא לא נחית להכי דלא נחית אלא למצוא תנא דאית ליה לר"א כרת בדבר שאין דרכו לאכול ואין דרכו להקטיר וא"ת ומאי שנא לר"י דלא גזרינן נמי לשתות מדמו אטו כל דמו כדגזרינן להניח מדמו אטו כל דמו ר"ל דלא דמי דלשתות מדמו משמע דלאחר זריקה ישתה מן הנשאר ובהא לא שייך גזירה אטו כל דמו אבל להניח מדמו משמע דאמר הכי קודם זריקה ומשום הכי שייך למגזר אטו כל דמו וא"ת להניח מאימוריו למחר אמאי לא אמרינן נמי דלפסול אטו כל אימוריו שהרי בפרק כל הפסולין (דף לה:) אמרינן דאם אמר להניח כל אימוריו למחר שהוא פסול וא"כ לגזור מאימוריו אטו כל אימוריו ועוד תימה התם למה פסול והרי הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר שאין הקטרת אימוריו מעכבת כלום גם לא לאכול את הבשר ור"ל דהא דפסיל התם בלהניח כל אימוריו (משום) היינו משום גזירה אטו כל דמי והשתא נמי ניחא דלא גזרינן הכא מאימוריו אטו כל אימוריו משום דהוי גזירה לגזירה ועוד י"ל ליישב הקושיא דהתם דהיכא קאמר דלהניח כל אימוריו פסול והלא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר לאו קושיא היא דהני מילי כי ליתנהו כגון שאבדו או נטמאו דהוי כמאן דליתנהו אבל כל זמן דאיתנהו אסור לאכול מן הבשר עד לאחר הקטרת האימורים ומשום הכי קאמר דלהניח כל אימוריו פסול ומיהו קושיא דהכא לא תיישב אמאי לא גזרינן מאימוריו אטו כל אימוריו כמו בדם: ד) למחשבת דהקטרה: ה) זריקה ולא לשום שתיה: ו) למחר ד"ק: ז) דאסר לעיל פסול: ח) בזו פסול כלומר: ט) כדרכו להוי: י) הוא דמרבינן: יא) איש איש אית ליה ותיבות לא דרש וס"ל דדברה כו'

הגהות הב"ח

(א) גמ' כרת אינה בגייטו דת"ק סבר כר"ל ומיבות דר' יהודה נמחק:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לכתוב וכו' ורפא ירפא. וכן בפסחים דף מא ע"ב עיין בב"ק דף סה ע"א תענית ד' ג ע"א:

א) תוספתא דזבחים פ"ב ה"י"ד. ב) לגירסת רש"י דר"י לגי' תוספתא דת"ק. ר"ק. ג) נ"ביריכין עה.וש"ק. ד) שיין בעיל. ה) ר"ק גורס אוכל בייייטו. ו) לא ד"ש כרת לא ומעמא דר'. ל"ק. ז) דבכבר הוי פיגול כדאמרי' התם דמצטרפין בלשון אכילה מ"מ בלאימוריו לא הוי פיגול דמחשב לאכול בו' בבכיכיל בלשון אכילה לאדם ולא לגו דרבי. ל"ק. ח) דמיימי. ל"ק. ט) ועוד דבי מייתי. ל"ק. י) אי תקוב מתקוב לא. ל"ק. כ) נוע"ע תוס' פסחים מא: ד"ה מ"כ ותוס' ב"ק סה. ד"ה לכתוב ותוס' מנחות לגו: ד"ה אין. ל) נ"מל"ל וגואל וגואל. מ) דרים איפכא. ל"ק. נ) דמשום הוכחה. ל"ק. ס) נוע"ע מה שהאריכו תוס' בסוטה כד. ד"ה ור"ש ור"ש כו' ויעוש עכ"ל זה הא דכתבו תוס' הכא וא"ל בלתי שום תירוץ ענ"ש בס"ד על הגליון תוס' ב"מ שם. ד"ה אלא לאו וכו'].

ור' יהודה סבר. דשמיה הוא דפליגי רבנן משום דחיישב במידי דלאו אורמיה אבל בלהניח דברי הכל פסולה: **גזירה.** דמחשב להניח מקצת דמו אטו כל דמו וכל דמו פסולא דאורייתא הוא כדמפרש במסכת זבחים בפ' כל הפסולין (דף לו.) תרי קראי כתיבי בנותר כו': **למצוה מדוחי.** לידע מיצוי תלמודיי ולשאול פסיקותיי: **למצוה מדוחיו.** ללמד ולמלות מה שר' אלעזר חכם ממני: **והיה חביב.** יוסף לרבי אלעזר וספרו[1] בהלכות עד שהגיעו להלכה אחת של זבחים. לשון אחר והיה חביב ליוסף כל מה שרבי אלעזר מלמדו עד שהגיעו להלכה אחת: **נהנו פניו.** מחמת שמחה: **שלא כיוונו שמועתיו.** כלומר דלא סליק לך אליבא דהילכתא כל דאמרי לך עד השתא: [1] **רבי הן.** כוונת וכוונת אלא משום הכי נהנו פני השתא שר' יהודה פסול שנה לי: **ולא מלאתי.** והייתי מתיירא שמא שכחתי: **פא מפני.** הא משמע לשון טעם. כלומר הרי מפני שרבי יהודה בנו של רבי אליעזר ורבי אליעזר תלמידו של רבי אליעזר דאמרי' במסכת סוכה בפרק היסן (דף מז:) מעשה ברבי אליעזר שהלך להקביל פני ר' אליעזר כו': **שנה לך משנה רבי אליעזר.** ולא שהלכה כן אלא חביבה היתה עליו ושנאה לך: **ואי סלקא דעתך רבי יהודה דברי הכל יא] פסולה אחנייה.** לרבי יוסף הבבלי מאי החזרת לי אבידה הא לא אמר ר' אלעזר בן שמוע כר' יהודה וקשיא למאן דאמר לעיל ר' יהודה סבר להניח דברי הכל פסול יב]: **אלא מאי.** אתנייה ר' יהודה כשר לרבנן ור' אליעזר פוסל א"כ מאי הא מפני דמשמע מפני שחביבה עליו שנאה ולא שהלכה כן היא הא אלא שנאה: [2] דברי ר"ש בן שמוע פלוגתא ומתניתן לר' יהודה: **מתני' לא יצק.** היינו יציקה אחרונה דבתחילה נותן שמן בכלי ואח"כ סולת יד] ובולל וחוזר ויוצק שמן והכי מפרש בפ' אלו מנחות נקמצות (לקמן עד:): טו] **(לא יצק) לא בלל כשר** [1]**.** וכגון שנתן כל הלוג במתן הראשון שהוא קודם לעשייתה דאי[2] מיסר שמנה אמרו בפ' קמא (לעיל יא.). פסולה: **לא פתח.** [3]שנאמר פתות אותה פתים[4]. ואע"ג דבמנחת מחבת הוא דכתיב ה"ה לכל המנחות הנאפות תחילה כגון מחבת ומרחשת ומאפה שכולן נאות עשר עשר ומנוה לפותתן כולן ואח"כ קומץ וזה אם לא פתח אלא כדי קמילה כשר דלאמרינן באלו מנחות (לקמן דף עה:): **לא הניף.** במנחת חוטא[5] וקנאות דטעונות תנופה בפרק כל המנחות (שם קפ.): **לא הגיש.** בקרן דרומית מערבית כדמפרש בשמעתא [יט:] (כ): טז] **פחתה.** לאחר אפייתן פותתן וקומץ כדמפרש באלו מנחות (לקמן דף עה.). ופתתן [1] מרובות גדולות יותר מדיון המפורש באלו מנחות נקמצות (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא משחן.** אותן הטעונות משיחה כדכתיב ורקיקי מצות משוחים בשמן (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא מלחן.** אותן הטעונות מליחה כדכתיב ורקיקי מצות משוחים בשמן (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא הניף.** אותן הטעונות תנופה כדכתיב ורקיקי מצות משוחים בשמן (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא הגיש.** אותן הטעונות הגשה כדכתיב ורקיקי מצות משוחים בשמן (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא מצתן.** אותן הטעונות מצתה כדכתיב ורקיקי מצות משוחים בשמן (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא מקטרן.** אותן הטעונות הקטרה כדכתיב ורקיקי מצות משוחים בשמן (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא נסכן.** אותן הטעונות נסכים כדכתיב ורקיקי מצות משוחים בשמן (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא הקטרתן.** אותן הטעונות הקטרה כדכתיב ורקיקי מצות משוחים בשמן (שם דף עה:) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושניים לד': **ולא מלקט דעתך רבי יהודה דברי הכל יא] פסולה אחנייה.** לרבי יוסף הבבלי מאי החזרת לי אבידה הא לא אמר ר' אלעזר בן שמוע כר' יהודה וקשיא למאן דאמר לעיל ר' יהודה סבר להניח דברי הכל פסול יב]: **אלא מאי.** אתנייה ר' יהודה כשר לרבנן ור' אליעזר פוסל א"כ מאי הא מפני דמשמע מפני שחביבה עליו שנאה ולא שהלכה כן היא הא אלא שנאה: [1] דברי ר"ש בן שמוע פלוגתא ומתניתן לר' יהודה: **מתני' לא יצק.** היינו יציקה אחרונה דבתחילה נותן שמן בכלי ואח"כ סולת יד] ובולל וחוזר ויוצק שמן והכי מפרש בפ' אלו מנחות נקמצות (לקמן עד:): טו] **(לא יצק) לא בלל כשר** [2]**.** וכגון שנתן כל הלוג במתן הראשון שהוא קודם לעשייתה דאי[2] מיסר שמנה אמרו בפ' קמא (לעיל יא.). פסולה: **לא פתח.** [3]שנאמר פתות אותה פתים[4]. ואע"ג דבמנחת מחבת הוא דכתיב ה"ה לכל המנחות הנאפות תחילה כגון מחבת ומרחשת ומאפה שכולן נאות עשר עשר ומנוה לפותתן כולן ואח"כ קומץ וזה אם לא פתח אלא כדי קמילה כשר דלאמרינן בא

כי אין נבללים מאי הוי הא תנן לא בלל בשר. ומה תאמר מכל מקום כיון דלכתחילה מצוה לבלול צריך להביא מנחה שיכולה להיבלל [1] וי"ל כיון דהאי גברא לקרבן גדול מיכוון היה לו להביא בכלי אחד משום דתנן בפרק המנחות והנסכים (לקמן דף קג:) שאם נדר בכלי אחד לא יביא בשני כלים ומה הביא פסול הילכך אי לא הוה בילה מעכבא היה לו להביא בכלי אחד [2]: **ואמר** ר' זירא כל הראוי לבילה בו. וא"ת מנא ליה לר' זירא הא לימא לא בלל כהן אלא זר כמו בלא יצק ומנא קים ליה דלא כתיבא עיכובא בבילה ומה תאמר והא [3] תנא בה קרא דכתיבא בלילה במנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור (ויקרא ז) ובנשיאים (במדבר ז) תריסר זימני ויש לומר דלא מיסתמיכי קרא דליכתוב בשום דוכתא ובללה בשמן בלשון לוי [4] וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו ומ"ש מנליה דליבעי ראוי לבילה מאחר דבילה לא מעכבא וי"ל סברא בעלמא הוא כיון דכתב רחמנא בילה דנבעי לכל הפחות ראוי לבילה וכן לגבי קריאה דחלילה דפ' מצות חלילה (יבמות דף קד:) וגם קריאה דביכורים בפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פח:) ובמכות (דף יח:) דבכל הנהו מייתי דרבי זירא אבל בפרק קמא דקידושין (דף כה.). קשיא טפי דבעי כל בשרו ראוי לבילה מיס אפילו בית הסתרים מנלן הא כיון דכתיב בשרו דמה בשרו מאבראי ומ"כ אפילו ראוי לא ניבעי וי"ל דמשום דכתיב כל בשרו [5] מ"מ[מן] אהני למימר דבעינן ראוי מ"מ מ"כ לכתחילה ניבעי ראוי דמילה כמו בבילה וקריאה וי"ל שאני הכא דכתיב בשרו דמשמע מאבראי וכאילו כתב בהדיא ורחץ מאבראי ומ"מ בפ' עגמר הדין (סנהדרין ד' מה:) דאמר שמואל נקטעה יד הבדיס פטור דבעינן קרא דכתיב ומסיק תנאי היא ואיכא למ"ד חייב נימא הראוי לבילה כו' וי"ל דהתם אין סברא לפוטרו בשביל כך ומה תאמר בנדרים בפרק נערה המאורסה (דף עג.) דבעי חרש מהו שיפר לאשתו כו' ומספקינן ליה אי בעיא ראוי לשמיעה כדרבי זירא אי לא אמאי מספקינא ליה וי"ל משום דדילמא הא דכתב רחמנא ושמע אורחא דמילתא נקט שאין ראוי להפר אלא ע"י שמיעה: **שריבה בפתיתין.** סבר לה כמ"ד בפרק אלו מנחות (לקמן דף עה:) שקופל אחד לשנים ושניים לארבעה ולא כמ"ד מחזיר [6] לשולמן שנאמר המקריב אותו כו': **מודה** בעבודה יש לו חלק. הכא נקט מודה בעבודה משמע דאפילו ת"מ אלא שהוא רשע ובפרק זהזות והלחייס (חולין דף קג.). אמרינן דאין נותנין מתנה לכהן עם הארץ שנאמר לתת מנת למחזיקים בתורת ה' ולא קאמר לכהן שאינו מודה מדכתיב מחזיקים ושמא יש לאחלק דהתם בתרומות ומעשרות שאדם נותן לכל כהן שרוצה והכא בקרבן המתחלק לכל בית אב של אותו היום ושלקא דעתך שכולן שוין משום לכל בני אהרן תהיה אינם כאחיו קמ"ל קרא דבעינן מודה בעבודה: **מנין** לדבות ט"ו עבודות. הכא לא חשיב הולכה דרבי שמעון לטעמיה דלא חשיב לה עבודה בסוף פרק קמא דזבחים (דף יד:) משום דאיכא לבעלה ומיהו קשה דאיכא חטאת דפנימית דאי אפשר לבעלה דקתאמר התם רבי שמעון בן לקיש ונראה דבכללן קבלה דאפקה לקבלה בלשון הולכה ומיהו קשה דאלמא איכא עבודות מובא כגון תרומת הדשן וסידור מערכה ושני גיזרי עצים ודישון מזבח הפנימי והמערה ולחם הפנים ובזיכי לבונה ויש לומר דתנא ושייר אע"ג דתנא מניינא דאע"ג דפריך בפרק קמא דקידושין (דף ט:) גבי ד' מעניקים להן תנא תני ארבעה ואת אמרת תנא ושייר התם אסיפא סמיך דקתני ואי אתה יכול לומר ארבעה בתחד מהן וגבי חורש תנא אחד בפרק בתרא דמכות (דף כא:) דפריך תנא תני שמנה ואת אמרת תנא ושייר שאני התם דמשמע דאתא לטפויי לאוי ובגיטין אשכחן בפרק קמא (דף ח.) דתנא מניינא ושייר גבי [7] שלש דברים בסוריא ובסוטה בפרק היה מגבל (דף טז.) גבי בשלשה מקומות הלכה עוקבת את המקבל ומכל מקום צריך ליתן טעם מניינא למעוטי מאי ושמא תנא מניינא למעוטי שחיטה והפשט ויתומה שהיא עבודה שאינה מסורה לבני אהרן ולא חיישינן אם אינו מודה [8]:

כאן במנחת כהנים כאן במנחת ישראל. ומה תאמר אכתי לימא מתניתין דלא כרבי יהודה ור' שמעון דתנן לא מלא כסר ולקמן בברייתא מוכח דמליחה מעכבת לר' יהודה וכ"ש ומ"מ לפרס מתני' לא מלא כהן אלא זר כדמוכח לקמן:

מקמיצה ואילך מצות כהונה. פירשתי בפרק קמא (לעיל דף ט.): **ורבי** שמעון בני אהרן נדרש לפניו ולאחריו. ומה תאמר ומי פליג רבי שמעון אלא בלל הכא דהיה לו לומר דבלל בו גרע דמיהו עבודה ומהאי טעמא ניחא בלל ממון לחומת העזרה דבפרק קמא (לעיל דף ט.) דפסול אע"ג דלא בלל כסר אי נמי מכולה מתניתין דייקינן דלא כר"ש מלא יצק ומלא בלל דלרבי שמעון כיון דבעי כהן אי לא עביד פסול ומיהו קשה ממליחה דבעי רבי שמעון קרא [9] לקמן מנלן דמעכבא ולמה לי קרא תיפוק ליה דבעינן כהן כדאמרינן וכי תעלה על דעתך שזר קרב אצל מזבח ובגלאו אלי טעמא [10] בעי דמקמיצה ואילך מצות כהונה ומליחה אחר קמיצה: מקרא

והתנן [6] ששים [8] נבללין ששים ואי' אין נבללין והוינן בה כי אינם נבללין מאי הוי והתנן לא בלל בשרה [9] ואמר ר' זירא כל הראוי לבילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו מידי אירייא הא כדאיתא והא כדאיתא לא יצק לא יצק כהן אלא זר לא בלל לא בלל כלל: או שפתח' פתים מרובות כשרה: השתא לא פתח כלל כשרה פתין מרובות מיבעיא מאי פתין מרובות שריבה בפתיתין ואיבעית אימא לעולם פתים מרובות ממש ומהו דתימא התם הוא דאיכא תורת חלות עליהן אבל הכא דלא תורת חלות איכא ולא תורת פתיתין איכא קמ"ל לימא [6] מתניתין דלא כרבי שמעון [3] דתניא רבי שמעון אומר [2] כל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בבהונה שנאמר [1] המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה מודה בעבודה יש לו חלק בבהונה שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בבהונה ואין לי אלא זו בלבד מנין לרבות ט"ו עבודות [7] היציקות והבלילות והפתיתות והמליחות והתנופות וההגשות והקמיצות והקטרות והמליקות [5] והקבלות והזאות והשקאת סוטה וערפת עגלה וטהרת מצורע ונשיאות כפים בין מבפנים בין מבחוץ מנין ת"ל מבני אהרן עבודה המסורה לבני אהרן כל [4] כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בבהונה אמר רב נחמן לא קשיא כאן [3] במנחת כהנים כאן במנחת ישראל מנחת ישראל דבת קמיצה היא [1] מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר מנחת כהנים דלאו בת קמיצה היא מעיקרא בעיא כהונה אמר ליה רבא מכדי מנחת כהנים מהיכא איתרבי ליציקה ממנחת ישראל מה התם כשירה בזר אף הכא נמי כשירה בזר איכא דאמרי אמר רב נחמן לא קשיא כאן בנקמצות כאן בשאין נקמצות אמר ליה רבא מכדי שאין נקמצות מהיכא איתרבי ליציקה מנקמצות בנקמצות מה התם כשירה בזר אף הכא נמי כשירה בזר אלא מחווורתא מתניתין דלא כר' שמעון מ"ט דרבנן אמר קרא [2] ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה והביאה אל בני אהרן [7] הכהן וקמץ [3] מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר ורבי שמעון בני אהרן הכהנים

והתנן. בפרק המנחות והנסכים (לקמן דף קג:): **ששים.** עשרונים נבללין בלוג אחד: **ששים ואחד אין נבללין.** בלוג אחד הילכך לא יביא ס"א עשרונים בכלי אחד לפי שאין רשאי לתת שם שני לוגין וכו' אלעזר בן יעקב דאמר בפרק שני מדות (לקמן דף פח.) אפילו למנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוג אחד. ולי נראה דאפילו לרבנן דאמרי ששים לוג קיים להו דאין נבללים יפה בכלי אחד: **כל הראוי לבילה.** ששים עשרונים שרוויין לבלל בלוג: **אין בילה מעכבת בו.** שמע מינה דאי נמי לא בלל בכסר: **ושאין ראוי לבילה.** ששים ואחד מעכב בו מצות בילה ופסולה. אלמא מדשני לה אין בילה מעכבת בו שמע מינה לא בלל דמתניתין לא בלל כלל משמע והא"ה דלא יצק: **שריבה בפתיתין.** שפתתה יותר מדאי: **ומהו דתימא הפס.** כי לא פתח כלל הוא דכשרה [4] דאיכא תורת חלות עליהן: **אכל.** פתח פתים מרובות אימא תיפסל: **מתניתין.** דמכשיר ליציקה בזר דלא כר' שמעון: **חמש עשרה עבודות.** נשיאת כפיס דבפניס ובאחור מדא חשיב ליה: **הקבלות.** קבלת דס: **בפנים.** בעזרה דלכתיב ויצא אהרן את ידיו וגו' (ויקרא ט): **בחוץ.** בכל עיר ועיר: **כל כהן כו'.** אלמא מדמחשיב ליציקה בכלל עבודה המסורה לבני אהרן שמע מינה אסורה בזר: **מקמילה ואילך כו'.** דלכתיב [5] ויקץ [6] הכהן וגו' דליהוי משמע מקמילה ואילך מצות כהונה: **ממנחת ישראל.** דליציקה במנחת ישראל כתיב [7] וגמרי' מינה שאר מנחות בפרק אלו מנחות (לקמן דף עה.). דדרשינן ויצק עליה שמן מנחה [8] לרבות כל המנחות לקמילה וליציקה: **כלן בשאין נקמלות.** [9] הכא ליכא בתרא דרב נחמן אתא לרבויי מנחת נסכים [10] דמנחת כהנים דליציקה פסולה בזר: מקרא

[1] לקמן קג:, [2] ג"ז שם ס"ב פפ: חולין פב: קדושין כה. יומא קד: נדה סו: מכות יח: נדרים עג., [3] חולין קג: [תוספפת דדמפי ס"ב ה"ז ע"ש], [4] תוספפת דדמפי ס"ב ה"ז ע"ש (חולין קג: ע"ש), [5] בכורות נ:, [6] לעיל ט. פסחים לו., [7] [הכהנים], [8] דתוכת. ל"ק, [9] הכהן ויקמץ דמשמע מקמילה. ל"ק, [10] [ויקרב בן], [11] [שם], [12] שנה בה. ל"ק, [13] מ) וא"ש דקאמר וכל שאינו כו' כו' מנלא. ל"ק ול"ש בכ"ש, [14] דמרבה אפילו בית הסתרים משום הכי אתני. ל"ק, [15] רש"ש, [16] לקולמן הש"ל אמ"ל ד"ש שנאמר המקריב אותו כו' מודה בעבודה כו' נקט שאינו מודה בעבודה. ל"ק, [17] אלשם דכרים שוחה סוריא לא"י ובסוטה. ל"ק, [18] [ועוד] תוס' יומות ג: ד"ה למעוטי ותו' קדושין נח: ד"ה והא ותו' סוטה נח. ד"ה תנא ותוספות כתובות נא: ד"ה תמצה ותוספות ניומ נ: ד"ה אין מוליאין, [19] לקמן דמעכבא כו' אלי טעמא בעי כהן. ל"ק,

שיטה מקובצת

[1] מתניתין דלא כר"ש דתניא. חולין דף קלב. וא"ת הכי תיסק אדעתין דר' שמעון בעי כל הני בכהן וכי אפי' דיעבד והא בלילות דאם לא בלל כשר וכי עביד ליה זר אמאי מפסיל אלא ע"כ ר"ש לא בעי אלא לכתחילה למצוה וא"כ מאי קאמר מתניתין דלא כר"ש דילמא מתניתין דמכשיר בדיעבד קאמר ר"ל דמתניתין משמע לחלמודא אפי' לכתחילה ותדע דסבר הכי דאמרי' מקמיצה ואילך מצות כהונה אבל קודם לכן זר כשר. תו"ח. עוד אמר מהרי"פ אע"ג דבלילה ר"ל לכתחילה ביציקה פסול אפי' בדיעבד כיון דעיכובא כתיב ביה וכי עביד לה זר הוי כאילו חסרה. [2] והקבלות. וא"ת והלא הו א) עצמה קבלה היא דאמרי' בזבחים והקריב זו קבלת הדם ר"ל דבעי אשאר קבלות דלאו דשלמים דקרא דהמקריב לא מיירי אלא בשלמים וא"ת א"כ אמאי לא תני זריקות משום שאר זבחים ר"ל ב) דהו"א בכל הזאות. תו"ח. [3] במנחת כו' וא"ת אכתי קשה ממליחות דמתניתין משמע לא מלח כהן אלא זר ובמילתא דר"ש מליחות בני כהן דא"ל כאן במנחת כהנים שהרי מליחה אחר קמיצה היא ובדבר שהוא אחר קמיצה אין חילוק בין מנחת כהנים ובין מנחת ישראל ר"ל דבמתניתין ש"כ הוי ליה לא מלח כלל אבל בזר פסולה דהא מליחה בראשו של מזבח ואי אפשר לזר לעלות על גבי המזבח. תו"ח: כאן במנחת כהנים. וא"ת היכי מצי לאוקמי במנחת כהנים והלא תני הקמיצות ומנחת כהנים אינה נקמצת ר"ל דמילי מילי קתני ולא קאי קמיצות אמנחת כהנים אלא אשאר מנחות וא"ת מ"מ מתניתין דלא כר"ש דקתני לא פתח כהן אלא זר והכא קאמר דפתיתות צריכות כהן ואין לומר (דהכי) [דהכא] מיירי במנחת כהנים דהא אמר לקמן בפ' אלו מנחות מנחת כהנים כיון שאין בה קמיצה אין בה פתיתה ר"ל כדאמרינן לעיל כי לא פתח כלל והכא מ"ש מצריך כהן למצוה בלבד א"נ הא דאמרינן לקמן דאין בהם פתיתה ר"ל פתיתה הראויה דהיינו אחת לשנים ושנים לארבע אבל מ"מ פתיתה איכא דכתיב פתות אותה פתים אבל במנחת כהנים לא כתיב כי אם תופיני מנחת

[4] לקמן דף קג:, [5] ג"ז שם ס"ב פפ: חולין פב: קדושין כה. יומא קד: נדה סו: מכות יח: נדרים עג., [6] חולין קג: [תוספפת דדמפי ס"ב ה"ז ע"ש], [7] תוספפת דדמפי ס"ב ה"ז ע"ש (חולין קג: ע"ש), [8] בכורות נ:, [9] לעיל ט. פסחים לו., [10] [הכהנים], [11] דתוכת. ל"ק, [12] הכהן ויקמץ דמשמע מקמילה. ל"ק, [13] [ויקרב בן], [14] [שם], [15] שנה בה. ל"ק, [16] מ) וא"ש דקאמר וכל שאינו כו' כו' מנלא. ל"ק ול"ש בכ"ש, [17] דמרבה אפילו בית הסתרים משום הכי אתני. ל"ק, [18] רש"ש, [19] לקולמן הש"ל אמ"ל ד"ש שנאמר המקריב אותו כו' מודה בעבודה כו' נקט שאינו מודה בעבודה. ל"ק, [20] אלשם דכרים שוחה סוריא לא"י ובסוטה. ל"ק, [21] [ועוד] תוס' יומות ג: ד"ה למעוטי ותו' קדושין נח: ד"ה והא ותו' סוטה נח. ד"ה תנא ותוספות כתובות נא: ד"ה תמצה ותוספות ניומ נ: ד"ה אין מוליאין, [22] לקמן דמעכבא כו' אלי טעמא בעי כהן. ל"ק,

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פי"ו מהלי' מעה"ק הל"י:
ו ב מיי' פ"ח מהלי' כלוים הל"ח:
ז ג מיי' פי"ב מהלי' מעה"ק הל' כב ופי"ח מהלי' פסולי המקדש הל"ז:

תורה אור השלם

1. הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה: ויקרא ז לג
2. וְנָסַךְ עַל הַקָּרְבָּן קָרְבַּן מִנְחָה לְיֵין סֹלֶת יַעֲרֹה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שָׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה: ויקרא ב א

מוסף רש"י

שישים נבללין ששים ואחת אין נבללין. דעד ששים יכולין ליבלל בכלי אחד בלוג אחד, ואליבא דר' אלעזר בן יעקב נקט לה לתמר בפרק שני מדות (לקמן דף פח.) אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה לחיות אלא לוג (לקמן קג:). **כל הראוי לבילה.** כגון ששים עשרונים רצויים ליבלל מלוג אין בילה מעכבת בו. דאפילו לא בלל כסר בילה מעכבת בו. דבעינן שיהא ראוי ליבלל (שם). **וכל שאין ראוי לבילה מעכבת בו.** דראוי לבילה בעינן, דאפשר לחתכיים בה מצות מנחה (יבמות קד: וכעי"ז קידושין כה.). **והכי הוא דמתניתין** מן הקטנות דאינה כלים, אבל דבר שאינו הקב"ש לחבילה יש עיכוב בעיקר הבאתו לבבית בלוגו ענין שאינה הכמוב ולא בענין אחר, אבל מצות המאורות בלוגה מצות, כגון מנוסה בקרבן, בלילה בתמנה, יש שמעכבין אם גילה הכמוב לשנות עליו לעכב, ויש שאין מעכבין (רשב"ם ב"ב פא:). **כל כהן שאינו מודה בעבודה.** שאחר בלבו דבכי הכל הן לוה לוה המקוים לחקריב לו קרבנות אלא משה בדם מלבו אין לו חלק בכהונה. אין לו חלק בקדשים. המקריב. היא הולכה היציקות והבלילות. שנתן שמן בתנחה ובולגה וחזר ונותן עליה שמן לקיים בה מצות יציקה, ויצק עליה שמן דבאמרינן בחלו מנחות דכולן לריכות ג' מתנות שמן הפתיתות. מנחת מחבת ומרחשת ומנחה מאפה תנור שהיו עגולות מבחוץ ומבפנים ומקבלות מנחה אחת לכל הפחות ומחזירן לשולמן וקומץ הכהן בשמן בלוגו פחות פחות ובו' המליחות. בתנלא (ויקרא ב) **התנופות.** מוליך ומביא ולא כל המנחות מבוטות תנופה והגשה והתם מפרש לה יש בעוטות תנופה ולא הגשה הגשה ולא תנופה לא תנופה ולא הגשה, ומה היא הגשה הגשה בכהיא בכלי קודש קמילה ומגיעה לקרן מערבית דרומית כנגד מזבח של קרן בתנחות (שם). **ובסוטה** (יד:). **הזאות.** היא זריקה לכל המזקקים בתוצה בין הכמזבן בפנים על הפרוכת ועל מזבח הזהב בין הכמזבן בחוץ, שהיטב לא קחשיב אלא בזריקה. **ובעבלה.** בהכנים היא בדבריב (דברים כה) ובגאו בהכנים בין לוי שהרת מצורע. בלפרים לחטוא בין מבפנים. במקדש דלכתיב (ויקרא ט) ויצא אהרן אל יהיו וגו' בין מבחוץ. בגבולין בכל עיר ועיר בבית הכנסת מבני אהרן. סיפיה דקרא דלעיל הוא (חולין קלב: קלג.).

מסורת הש"ס

א) כי"ל דבהן קרא דהמקריב את דם השלמים גם קבלה בכלל דהא אמרינן בזבחים והקריב וכו'. ב) נראה לי"ל דהוא בכלל הזאות ובאיה לדבריו בתשבה דמגילה דף כ' דתני שם והזיה ולא תני זריקה בכלל הזאה.

א) נראה דאיתא בדיעבד בלא בלילה הכא היה לו להביא כולו בכלי אחד וסגי ליה בלוג שמן דאי עביד לתו בשני כלים יצטרך להביא ב' לוג שמן ודמי לריבה שמנה: ב) טעמא תיפוק לי דהקמיצה:

מקרא. ז) הכהן נדרש לפניו לויקח: **ולאחריו.** וקמץ משם ז) בחצבו: **ולקח.** ולקח (קבלת) הכהן מדם החטאת בחצבו ונתן על קרנות וגו׳: **אלא כימין.** לכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין [לעיל י.]: (ב) **נחינה.** מתנת הקרן דמזבח: **וכי נאמרה יד** (ג) נאמרה בולקח והלא בונתן הוא אמור (ג) ח): **וי״ו.** דוהכיאה מוסיף על ענין ראשון. (ד) ט) [וכ״ת וי״ו דונתן נמי יהא] מלמד קבלה מנחתינה תריך ליכא למימר הכי דאי [״] כתיב ונתן בחצבעו הוי גמירא ולקח מונתן בוי״ו מוסיף על ענין ראשון אבל השתא בחצבעו הפסיק הענין: **ואייא מה סמיכה** (ה). (ה) לר״ש פריך וסמך ידו על ראש קרבנו אלמא סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים ולא באחר. זריקה לא יב) בענין בבעלים הכהן זורק: **אפשר.** שחיטה יג): **לא אפשר.** זריקה בבעלים דכתיב [ויקרא א] וזרקו בני אהרן: **גזיר.** כתיב בה זאת תורת המזיר אשר ידור (במדבר ו): **מנופה בגזיר.** דכתיב [שם] ונתן על כפי המזיר יד] לעכב משום דכתיב תורת ואע״ג דלא מעכבא בעלמא דלאמרינן [ט״ו] בשמעתא קמייתא [ט״ו] דמקו יומא (ד׳ ה.). שאם עשאה לתנופה שירי מלוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכפר: **כן יעשה.** על תורת מזרו: **תורה.** כתיב בה זאת תורת זבח השלמים וגו׳ [שם] אם על תורה יקריבנו וגו׳ (ויקרא ז): **ד׳ מינין.** חמץ חלות ורקיק ט) ורבוכה בפרק התודה (לקמן דף עז.): **שלמיו.** על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי מזיר לעשרה קנין ירושלמיות ולרבינית שמן [ט״ו] בתודה ק) (בפ׳ התודה): **מרבעה שבמנורה.** עץ לרז ושני תולעת וחוט ופרים: **פסיה.** משמע עיכובא: **יוה״כ.** כתיב והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי וגו׳ בחקי מות מ): **שאר קרבנות כיצד כהו תורה.** זאת התורה לעולה ולמנחה וגו׳ (ויקרא ז): **ולא מעכבי.** יז) דלמר בפ״ק (לעיל ד׳ ד.) בחשאת הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר ובמנחה יח) כתיב וזאת תורת המנחה הקרב וגו׳ (ויקרא ו) דהיינו הגשה ותנן לא הגיש כשר: **הא תורה וחוקה קאמר.** יט) משמע תרוייהו כי הדדי שקולין: **מנחה כתיבא חוקה.** כל זכר בבני אהרן אכלנה (ויקרא ו׳) [שם]: **שהזיר הכתוב.** בנו אם אהרן מה שכבר אמור בויקרא אינו אלא לעכב: **אאכילה כתיבא.** הילכך לאו לעיכובא אתא: **לחם הפנים.** ואכלוהו במקום קדוש כי קדש קדשים הוא לו מאשי ה׳ חק עולם וגו׳ (שם כד): **ושאני הפס.** גבי מנחה לחבי לא הוי חוקה דילה עיכובא משום דכתיב מגרשה ומשמנה מדמלי למכתב מגרש ומשמן וכתיב מגרשה ומשמנה שמע מינה ה״ק גרשה שלם ושמנה שלם שאם חסר כל שהוא פסול ומדאיצטריך למיכתב לחבי שמע מינה חוקה דילה לאו כ) חוקה: גרש

במקרא נדרש לפניו ולאחריו קא מיפלגי. וא״ת מנלן דבהבי פליגי דילמא טעמא דרבנן דאפ״ק (לעיל דף י.) ופרק שני דזבחים (דף כד:) דכל מקום שנאמר אצבע או כהונה אינו אלא ימין ור״ש בעי תרתי וי״ל דלשון הבריתא משמע משום דקאי עליה בחצבעו דוקתני בחצבע ולקח והא דלא מפרשי רבנן טעמייהו מדכתיב הכהן מדם החטאת באצבעו ולקח כ) מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין באצבעו ונתן מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין אר״ש וכי כ) נאמר יד בקבלה הואיל ולא נאמר יד בקבלה קיבל בשמאל כשר ואמר ל) אביי במקרא נדרש לפניו ולאחריו קא מיפלגי ג) מ) (ור״ש סבר לאחריו נדרש ולפניו אין נדרש) אלא ה״ט דר״ש והביאה וי״ו מוסיף על ענין ראשון וסבר ר״ש וי״ו מוסיף על ענין ראשון ד) אלא מעתה דכתיב 2 ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם נ) 8 מקבלה ואילך מצות כהונה מלמד על שחיטה שכשירה בזר אי לר״ש וי״ו מוסיף על ענין ראשון שחיטה ה״נ בזר תהא פסולה שאני התם דאמר קרא וסמך ושחט מה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים אי מה סמיכה בבעלים 9 אף שחיטה בבעלים ההוא לא מצית אמרת ק״ו ומה זריקה דעיקר כפרה לא בעיא בעלים שחיטה דלאו עיקר כפרה לא כ״ש וכי תימא 10 אין דנין אפשר משאי אפשר גלי רחמנא ביוה״כ 3 ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים אמר רב כל מקום שנאמר תורה וחוקה אינו אלא לעכב קא ס״ד תרתי בעיא כדכתיב 4 ואת חוקת התורה (סימן נת״ן יקמ״ל) והרי נזיר דלא כתיבא ביה אלא תורה ואמר רב 11 2 תנופה בנזיר מעכבא שאני התם כיון דכתיב כן יעשה כמאן דכתיבא בהו חוקה דמי הרי תודה דלא כתיבא ביה אלא תורה ותנן 12 ארבעה (ח) שבתודה מעכבין זה את זה שאני תודה דאיתקש לנזיר דכתיב 5 על זבח תודת שלמיו 13 ואמר מר שלמיו לרבות שלמי נזיר והרי מצורע דלא כתיב ביה אלא תורה ותנן 14 ארבעה מינין שבמצורע מעכבין זה את זה שאני התם כיון דכתיב 6 זאת תהיה תורת המצורע כמאן דכתיב ביה חוקה דמי והרי יוה״כ דלא כתיב ביה אלא חוקה ותנן 15 שני שעירי יוה״כ מעכבין זה את זה אלא או תורה או חוקה והרי שאר קרבנות דכתיב בהו תורה ולא מעכבי תורה בעיא חוקה וחוקה לא בעיא תורה והא תורה וחוקה קא אמר ה״ק אף על גב דכתיב תורה אי כתיבא חוקה אין ואי לא לא והרי מנחה דכתיב בה חוקה ואמר רב כל מקום שהחזיר הכתוב בתורת מנחה אינו אלא לעכב החזיר אין לא החזיר לא שאני התם דכי כתיבא חוקה אאכילה כתיבא והרי לחם הפנים דכי כתיבא חוקה אאכילה כתיבא 16 ותנן שני סדרים מעכבין זה את זה שני בזיכין מעכבין זה את זה הסדרין והבזיכין מעכבין זה את זה אלא כל היכא דכתיבא אאכילה אכולא מילתא כתיבא שאני התם 17 דאמר קרא 7 מגרשה ומשמנה

הכהנים 18 מקרא נדרש לפניו ולאחריו וסבר ר״ש מקרא נדרש לפניו ולאחריו והתניא 19 1 ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות המזבח באצבעו ולקח 20 מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין באצבעו ונתן מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין אר״ש וכי 21 נאמר יד בקבלה הואיל ולא נאמר יד בקבלה קיבל בשמאל כשר ואמר 22 אביי במקרא נדרש לפניו ולאחריו קא מיפלגי 23 (ור״ש סבר לאחריו נדרש ולפניו אין נדרש) אלא ה״ט דר״ש והביאה וי״ו מוסיף על ענין ראשון וסבר ר״ש וי״ו מוסיף על ענין ראשון ד) 24 אלא מעתה דכתיב 2 ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם 25 מקבלה ואילך מצות כהונה מלמד על שחיטה שכשירה בזר אי לר״ש וי״ו מוסיף על ענין ראשון שחיטה ה״נ בזר תהא פסולה שאני התם דאמר קרא וסמך ושחט מה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים אי מה סמיכה בבעלים 26 אף שחיטה בבעלים ההוא לא מצית אמרת ק״ו ומה זריקה דעיקר כפרה לא בעיא בעלים שחיטה דלאו עיקר כפרה לא כ״ש וכי תימא 27 אין דנין אפשר משאי אפשר גלי רחמנא ביוה״כ 3 ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים אמר רב כל מקום שנאמר תורה וחוקה אינו אלא לעכב קא ס״ד תרתי בעיא כדכתיב 4 ואת חוקת התורה (סימן נת״ן יקמ״ל) והרי נזיר דלא כתיבא ביה אלא תורה ואמר רב 28 2 תנופה בנזיר מעכבא שאני התם כיון דכתיב כן יעשה כמאן דכתיבא בהו חוקה דמי הרי תודה דלא כתיבא ביה אלא תורה ותנן 29 ארבעה (ח) שבתודה מעכבין זה את זה שאני תודה דאיתקש לנזיר דכתיב 5 על זבח תודת שלמיו 30 ואמר מר שלמיו לרבות שלמי נזיר והרי מצורע דלא כתיב ביה אלא תורה ותנן 31 ארבעה מינין שבמצורע מעכבין זה את זה שאני התם כיון דכתיבת 6 זאת תהיה תורת המצורע כמאן דכתיב ביה חוקה דמי והרי יוה״כ דלא כתיב ביה אלא חוקה ותנן 32 שני שעירי יוה״כ מעכבין זה את זה אלא או תורה או חוקה והרי שאר קרבנות דכתיב בהו תורה ולא מעכבי תורה בעיא חוקה וחוקה לא בעיא תורה והא תורה וחוקה קא אמר ה״ק אף על גב דכתיב תורה אי כתיבא חוקה אין ואי לא לא והרי מנחה דכתיב בה חוקה ואמר רב כל מקום שהחזיר הכתוב בתורת מנחה אינו אלא לעכב החזיר אין לא החזיר לא שאני התם דכי כתיבא חוקה אאכילה כתיבא והרי לחם הפנים דכי כתיבא חוקה אאכילה כתיבא 33 ותנן שני סדרים מעכבין זה את זה שני בזיכין מעכבין זה את זה הסדרין והבזיכין מעכבין זה את זה אלא כל היכא דכתיבא אאכילה אכולא מילתא כתיבא שאני התם 34 דאמר קרא 7 מגרשה ומשמנה

גרש

היא ל״ק מידי כדפי׳ בפ״ק (לעיל ד׳ ה.): **ואמר** רב תנופה מעכבא בנזיר.בג) ממתני׳ הוה מצי לאקשויי דתנן (לקמן ד׳ מז.) ב׳ מינין בנזיר מעכבין זה את זה אלא ניחא ליה לאקשויי דרב אדרב ת״ל משום דאפילו תנופה שהיא שירי מלוה 35 בשאר קרבנות מעכבת בנזיר: **ואמר** מר שלמיו לרבות שלמי נזיר. לקמן איתא בפ׳ התודה (ד׳ עח.): **תורה** בעיא חוקה וחוקה **לא בעיא** תורה. אומר ר״מ דכל מקום דאמרי׳ חוקה עיכובא לא ממשמעותא אלא מג״ש יליפינן לה בריש פרק ב׳ דזבחים (ד׳ יח. ושם) דאמרי׳ אשכחן מחוסר בגדים פירוש דאם עבד מילא שמעוי יין מנגן אמיא חוקה חוקה ממחוסר בגדים דמעבד כדיליף התם לעיל אף שמעוי יין לעכב ואם ממשמעותא הוא ל״ל למילף ג״ש ומיהו מעיקרא ודאי הוה בעי למימר בשמעתין ממשמעותא דהוה בעי תורה וחוקה:

חוקה לא בעיא תורה. וא״ת ותורה למאי אתא דכה״ג פריך בפ״ק (לעיל ד׳ י.) גבי אצבע לא בעיא כהונה דפריך אלא כהן ל״ל ו״ל דתורה אתא לשום דרשה: **ושאני** התם דאמר קרא מגרשה ומשמנה. פירש בקונטרס דמלי למיכתב מגרש ומשמן וכתב מגרשה ומשמנה שמע מינה הכי אמר רחמנא מגרשה שלם משמנה שלם שאם חסר כל שהוא פסול ובסמוך דאמר שמואל גרש ושמן

מסורת הש״ס

ז) [שבת נב.: וש״נ], ג) [זבחים כד. ע״ש], ד) [שם], ה) [מיר מו., ע״ש בס״ד], ו) [ברכות לא.: וש״נ], ז) לקמן סב. סוכה נ: יבמות מו. מק״ל: תוכיחים ו: זבחים לח. תמורה טח: יח: נדה לז:], ח) מיר מו., ט) לקמן מ., י) לקמן כ. עח., כ) [לקמן יט.], ל) שם, מ) לקמן כז., נ) גי׳ ר״ש ל״ל ד״ס בחצבעו ולקח ולקח זו קבלת הכהן מדם החטאת סה״ד ואח״כ ד״ס בחצבעו ונתן זו נתינה מתנת הקרן דמזבח דכתיב ונתן על קרנות, ס) בקבלה כלומר כו׳ אמור ואין מקרא נדרש לפניו. ל״ק, ע) רש״ק, פ) בבעלים דכתיב וסמך כו׳ ולא כאחר הס״ד ואח״כ ד״ס לא בעיון בעלים דכהן זורק. ל״ק, צ) וריקיקים. ל״ק, ק) כתובה. ל״ק, ר) [ויקרא טז], ש) יחלבנה. ל״ק, ת) דוקא הס״ד. ל״ק, א) ומליו. ל״ק, ב) ל״ק, ג) ולא. ל״ק ורס״ק הגיה דר״ל דדמי לתקוס כו׳ ולא דמי לתמנגה כו׳, ד) אחד דוכתא קאי. ל״ק, ה) [ויומא נב.], ו) ר״ל דפסטיה דקרא משמע דקאי אולקח מ״מ סבר מ״ק דקאי בא אונתן משום כו׳, ז) [ע״ש תוס׳ ד״ה אוכל], ח) [לקמן לג.].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ לרבעה מינים שבמנורה מעכבין: (ב) רש״י ד״ה מגיה ל״ל קודם ד״ה אלא כיצד: (ג) ד״ה וכי נאמרה יד וכו׳ הוא אמור ומקרא אין נדרש לפניו הס״ד: (ד) ד״ה ו׳ דהכיאה וכו׳ ומלמד קבלה מנחתינה שלא תהא אלא בימין מרי׳ (ס״ס): (ה) ד״ה ואי מה סמיכה דכתיב וסמך ידו: (ו) ד״ה תנופה בגזיר וכו׳ כדאמרינן בפריקא קמייתא דמסכת זבחים וקלמון דף צג שאם עשאה:

גליון הש״ם

גמ׳ אף שחיטה בבעלים. עי׳ לקמן דף לג ע״א תוד״ה לפי:

שיטה מקובצת

ח) מתיבות ולקח עד תיבת המובח נמחק: ט) נאמרה יד בקבלה הואיל ולא נאמרה יד: ג) מתיבות ור״ש עד אין נדרש נמחק: ד) אלא מעתה ושחט את בן הבקר כו׳ תיבת דכתיב נמחק וא״ת אמאי לא פריך הכי לר״ע דשמעינן ליה בפרק איזהו מקומן [דף מח ע״א] דר״ע מוסיף על ענין ראשון וכן הרבה אחרים דר״ל דלא פריך אלא לר״ש דמפיק (בהן) מגי״ו מוסיף דיציקות ובלילות [בני כהן] ואע״ג דסברא הוא דלא בעי כהן כי אם בר׳ עבודות והאי לאו מד׳ עבודות הוא ואפ׳ הכי מפיק מוא״ו כהן וא״כ סבר יותר דר״ו מוסיף מכל אינך תנאי ופריך משום הכי לר״ש דוקא דלימא שחיטה בזר פסולה. תו״ה: ובתוס׳ אחרות תירצו דלא פריך בעלמא דהכא פריך (ממילי) [מילין] דכהן ממילי דכהן: פ) שאני התם דכתיב מגרשה ומשמנה. אבל מסלתה לא דריש הכא דאצטריך שאם חיסר הסולת שהוא פסול: ו) מקרא הכהנים: ז) וקמץ משם הס״ד ומה״ד באצבעו ולקח. קבלה ולקח הכהן מדם: ח) אמור: הס״ד ומה״ד מקרא נדרש לפניו ולאחריו פליגי. דת״ק סבר אצבעו נדרש לפניו ולולקח ולאחריו לונתן וד״ש סבר אין נדרש לפניו: ט) ראשון. דלמדר עליון דריצקה מתחתון דקמיצה ואי קשיא ונתן אמאי לא קאמר וי״ו מוסיף על ענין ראשון וילמד קבלה מנתינה והשאר נמחק: י) דא׳. ההה כתיב ונתן באצבעו ודאי הוי גמיר: יא) ואי לר״ש וי״ו דהקריבו מוסיף על ענין ראשון נימא נמי שחיטה בזר פסולה. הס״ד ומה״ד סמיכה בזר דכתיב וסמך ידו על ראש קרבנו אלמא סמיכה בבעלים הס״ד ומה״ד אף שחיטה בבעלי׳ ולא באחר הס״ד: יב) לא בעיא בעלים דכהן זורק דכתיב הזורקו בני אהרן: יג) אפשר שחיטה בבעלים הס״ד ואח״כ מה״ד

עין משפט נר מצוה

א [מיי׳ פ״ט מהלכות ביאת המקדש הלכה ו ופ״כ מהלכות מעה״ק הלכה לא]:

ח ב מיי׳ פ״ח מהל׳ מירות הל״ה ופיו הלכה ממותו:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד לד
2. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְיָ וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא א ה
3. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפַּר בְּעַדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ: ויקרא טז יא
4. וְזֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל: במדבר יט ב
5. עַל חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו: ויקרא ז יג
6. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יד ב
7. וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ מִגַּרְשָׁהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ אֲשֶׁה לַיְיָ: ויקרא ב טז

מוסף רש״י

באצבעו ולקח וכו׳ באצבעו ונתן. דכתיב ולקח הכהן מדם החטאת בחצבעו ונתן על קרנות המזבח באצבעו בין קבלה לזריקה ולזרוקו לפניו ולאחריו דומר שלא יהיו אלא פיזין לאחריו לקמן בשמעתין כל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין (זבחים כד.). **במקרא נדרש לפניו ולאחריו קא מיפלגי.** ר״ש סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו הילכך אצבע אונתן דכתיב בתריה קאי ולא אזקתם דכתיב לקמיה דכתיב ונתן לקמי׳ דמזבח (שם כד:). **ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן וכו׳ וזרק ומקבלה ואילך.** ומדכתיב הכהן בקבלה ובשחיטה לא כתיב מכלל דזושמט אצבעו קאי כתיב מכלל דזושמט אצבעו (זוטא כז, ובע״ז זבחים לב.). **תנופה בנזיר מעכבא.** מלשמות יין ולטומאת למתים (נזיר מו:). **על זבח תודת שלמיו.** בלא הוי צריך, שהרי כבר נאמר זאת תורת זבח שלמיו ואם על תודה (להלן עח.). **והרי לחם הפנים דכי כתיבא חוקה אאכילה כתיבא.** בלחם הפנים כתיב מאשי ה׳ חק עולם, ואכולהו קאי אסדרים ואבזיכין (להלן כז.). **שני סדרים.** של לחם הפנים (שם כז.).

שיטה מקובצת (המשך)

נזיר והשאר נמחק: יד) הנזיר א) והניף מעבב משום: טו) קמייתא דיומא: טו) שמן. בפ׳ התודה ותיבות בתודה נמחק: יז) מעכבי דאמרי׳: יח) ובמנחה נמי כתיב: יט) קאמר דמשמע: כ) לאו דוקא הס״ד: כא) נשך הא לא דמי: כב) ר״ש וא״ו וא״ו מוסיף כו׳ ותיבות לפניו ולאחריו ליתא. עי׳ תוס׳ [ד״ה ר״ו לא דריש] לקמן [דף נא ע״ב]: כג) מעכבא בנזיר. לשון מהר״ם וה״ה דמצי לאתויי הא דתנן בסוף נגעים [פ״ד מ״י] שירי מצוה [הן] בין שנתן ובין שלא נתן כפר׳ ומעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר וכן ממתניתין דלקמן בפרקין ב׳ מינין וכו׳.

א) נלאה לל״ל המיר וגו׳ וכיון הס״ד ואמ״ה מעכבא. מסוס

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

ט א מיי' פ"ט מהל' מיטורי מזבח הל"י"ב ופי"ח מהל' פסולי המ"מ הלכה ט:
י ב מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל' ו:

מוסף רש"י

כלי הלח. קערות ומזרקות לדם ולין ולנסכין. מדדות היבש. שני מדות של יבש היו שם עשרון ומלי עשרון, עשרון למדידת כל המנחות ומלי עשרון לחלות בו מנחת חביתי כ"ג מחציתה בבקר ומחציתה בערב, לחבי נקבו גבי יבש מדות שלין כלום מיוחדים ליבש אלא אלו, דכלי שנתמלין בו מנחה כלי לח הוא שמזרקות וקערות דאין לכך ואין כלי לח מקדשות את היבש. בגמרא מתרגמ לה אמדות הלח (בבחים פח). לא שנו. דאין כלי הלח מקדשין את היבש אלא מדות. ז' מדות הלח שהיו שם הין ומלי הין ושלים הסין וכו' היכון דהקר לא חזו ליבש למדה והן לא נמסחו אלא למדידה לאיכך אין מקדשין אלא ע"י מדידה אבל מזרקות. אע"ג דכלי הלח ניכו מקדשין יבש דמי היכון דחזו ללח אלא חזו לאלא שהוא יבש (שם). שניהם מלאים סלת. וכמנחת נסכים קמשמעי לשעונא שמן וקאמר דמזרק וקערה קדשו אלא (לעיל ח:) למנחת מדבה (במדבר ז' ועי' רש"ש ח:). לפני ד'. הקרב אותה בני אהרן לפני ל', הייט שמגישה למזבח (בבחים סג:). יבול במערב. יגיענה לזרוף מערבי של מזבח דהייט לפני ד', שהיכל במערב ומזבח בחלר ל"ב אמה וכמזבח בחלר ל"ב אמה ומחצה אלא כאמה ומחצה. ובן ההיכל כמוהו בחלר ל"ב אמה. דרומי נמצא מערבי של מזבח לפני ד', דאין מפסיק כלום ביניו לבין ההיכל דאילו אולם שלפני ההיכל פחות הוא וכתבו שעריס אמה ככל אולם של היכל בנגד חודה. כל מה שיכול לקרבו כלפי מערב ובלבד שיהא אם קלת דרום משום אל פני המזבח, דאי אל לאו כנגד חודה ליכא לפני ד' כלל שהרי זוויות ההיכל כולם כנגד זוויות המזבח (תוספה יד:). ודיו. בתמקה קטנה בפ"ג (שם) מפרש מאי ודיו דקאמר, שאינו צריך להגיע גופה למזבח אלא הכלי (בבחים סג:). ר' אליעזר אומר. דוכשו למקרא בנגין אחר וכך דוכשו מתון שנאמר לפני ד' אל פני המזבח יכול יגיענה לאחר מהן לפה למערב דלא לדרומה או לדרומה של קרן אמרת. כך תשיבני בל מקום שאתה מוצא וכו'. דיון דאפשר לקיים את שניהם מו לא תוקמה לאה זה עושה לאה זה עושה אלא תפוס המקריב את שניהם והיכא קיימתה. הלא חוץ לכנגד זוויות הוא, קסבר האי תנא. ר' אליעזר כולהה מזבח בצפון קאי. בחלק לפוני של עזרה ולית ליה המזבח מכוון כנגד ההיכל וכמליו, נמצא דדומו של מזבח כנגד אלא פתח ההיכל, הלכך יגיענה אל פני המזבח בדרום ובלבד שיהא סמוך למערב נמצא מקיים את שניהם וכו' (תוספה יד:).

שיטה מקובצת

ח) תיבת ליה נמחק: ב) ושמואל לא יליף דורות משעה. ומאי למיעבד לשמואל מדה לקומץ ולרב נמי אי לאו דתנא ביה קרא הוי אמינא דמצי למיעבד מדה לקומץ ותימה מאי שנא מהא דאמרינן בפ"ק [דף יא ע"א] אי (בקומצו) [מלא קומצו] יכול אפי' מבורתן ופשוט דאפי' פסול הוי ולא בעינא תנא ביה קרא וצריך לומר דיש סברא לפסול מבורתן בקומץ טפי ממדה לקומץ דהכא: ג) ומדת היבש מקדשין כו' ולא מדת היבש

תורה אור השלם

1. וְיָקְרַב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה וְהִקְטִיר עַל הַמִּזְבֵּחַ מַלְבַּד עֹלַת הַבֹּקֶר:

ויקרא ט יז

2. וְקָרְבָּנוֹ קְעָרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה:

במדבר ז יג

3. זֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הִקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְיָ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ז

4. כֹּל תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַיְיָ נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֹק עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא לְפָנַי יְיָ לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ:

במדבר יח יט

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה מלא וכו' ניחו קומץ אבל לא יעשה:

שיטה מקובצת (המשך)

לפני ה' להכי תיפוק לי משום דכתיב כחטאת וכאשם מה חטאת ואשם טעונה יסוד ורוח דרומית לא היה בו יסוד אלא אמה הסמוכה למערבית וצריך לומר דמ"מ אצטריך לפני ה' לאשמועינן שהיה צריך להגישו ממש סמוך להקרן כדי לקיים לפני ה' בכל מה שיוכל ולהקריבו לקרן דרומית מערבית ממש אבל ת"ק סבר דמזבח ממוצע היה וקאי ל"ב אמות כנגד (מ') [ל"ב] אמות של חלל ההיכל דכתליו א"כ לא היה הדרומי כלל לפני ה' לפיכך היה צריך לת"ק להגישו ממש כנגד חודו של קרן והיינו שפיר לפני ה' שהיו חודו היה נידון כמו מערבית ממש: ז) רבי אויא הוי: ט) תיבת ביה נמחק: י) הכתוב. כדמפרש לקמן במלא קומצו בקומצו קא מפלגי דשמואל דורות משעה לא יליפין והכי קאמר חזדה דגרש ושמן הוא דאתאי לעיכובא וכן דוגמתה שהוחזרו בתורה מנחת דורות אבל וימלא כפו לא חזדה היא. הס"ד ומה"ד ואע"ג: יא) מלא קומצו. בקומצו. הרי קראי כתיבי מלא קומצו כתיב: יב) ד"ה דורות משעה נמחק מכאן ושייך לעיל (ונמ"ש באות י): יג) לא שנו דכלי לח אין מקדשין יבש אלא במדת כו' לא חזיא אלא למלחיה והיין ולוג וכו': יד) מה"ד מאי תנא: טו) אותה. היינו הגשה ולא מעכב כדתנן במתניתין לא הגיש בשירה הס"ד ומה"ד הקרב אותה בני: טו) דהיינו: יז) מאב. דריו: יח) עומד מצד צפון אשתכח: יט) לפני פתח היכל. היינו דרומו של מזבח לפני ה': כ) תיבות שמע מינה ליתא: כא) קאמר. גלירן ואין לומר דה"ג הוי שמע מינה משום דשנה בהו קרא וסמיך

ושמן מעכבי' ואין דבר אחר מעכב משמע דבריו סותרים זה את זה דתלי טעמא בחזרה ולא בה"א יתירא ועי"ק אמאי לא מייתי קרא דמסלתה דדרשי' מייתי בפ"ק (לעיל ד' ט:) אאם חיסר כל שהוא [ט] פסולה כ)[שמע מינה] דה"ל מטעם שיבה הכתוב בא] קאמר וגרלה דהכא מיילי לענין שיעכבו זה את זה דבעי דשנה עליו הכתוב וסמיך אמסלתה ומשמנה דגבי מנחת העומר כתיב (ויקרא ב) מגרשה ומשמנה ובשאר מנחות כתיב מסלתה ומשמנה וגרשה וסלתה הכל סולת ולקמן בפירקין (דף כז.). גבי סולת ושמן מעכבין זה את זה מייתי מגרשה ומשמנה ומסלתה ומשמנה אבל לגבי דמיעוטון מעכב את רובן מייתי מסלתה ומשמנה וכן גבי עיכובא דנפשיה לא בעי שנה לעכב אבל לגבי מעכבין זה את זה בעי שנה לעכב:

בקומצו שלא עשה מדה לקומץ. בפ"ק (לעיל ד' יא.) דרשי' מלא קומצו יכול מבורתן ת"ל בקומצו תרתי שמעת מינה:

ושמואל אמר דורות משעה **לא יליפינן.** הא דבעי רבי זירא למילף בפ"ק (לעיל דף ט:) מוימלא כפו ממנה דכל מקום שנא' כפו אינו אלא ימין לא מתוקמא מילתיה במסקנא והא דמסיק רבא יד יד לקמילה דיליף וימלא כפו מיד דמצוטע לענין קמילה ולדורות שמא כיון דשאר גזירות שוות דאזן ורגל לדורות עבדינן נמי הך והא דא"ר אלעזר בזבחים בפרק קדשי קדשים (דף ס.) מזבח שנפגם אין אוכלין בגיזו שיריי מנחה שנא' ואכלוה אצל המזבח וכי אצל המזבח אכלוה כו' שאני התם דאשכחן כיולא בה קדשי דורות דדרשי התם לעיל מזבח שנפגם כל קדשים שנאמרו שם פסולין שנאמר וזבחת עליו כו' אבל אין נפרס דלא יליף הכא דורות משעה משום דנתחנך אהרן כל ז' ימי המלואים ועשה קמילה בכפו דא"כ מאי קפריך מהא דאמר ב) שמואל אבל מזרקות מקדשים דכתיב שיעסה מלאים סולת ועוד אמרינן בזבחים בפרק טבול יום (דף קפ.) גבי אליעזר שאמר לו אהרן למשה אם שמעת בקדשי שעה שהותרה מצוות הן שמעת בקדשי דורות דאי לאו הכי קשיא ליה לרב דיליף ב) שעה מדורות והא דבעי קרא בפרק גמר הדין (סנהדרין דף מה. ושם) לדורות ירייה וסקילה ולא יליף מסיני לא דמי לכהא דדילמא אעבירה דסיני מיחייב תרתי ולא בשאר עבירות והא דבעי בפ"ק דסנהדרין (דף טו:) שור סיני בכמה יליפינן שעה מדורות אי לא התם גלוי מילתא בעלמא תדע דלבסוף יליף לה מדכתיב אם בהמה אם איש כו' ומנגן דאיש בסיני בכ"ג אי לאו דיליף מדורות והא דיליפינן לקמן בסוף התורה (דף פב:) פסח דורות מפסח מצרים ואפילו מאן דפליג לא פליג אלא משום דאין דין אפסר משאי אפסר שאני התם דפסח מפסח שייך למילף טופי ולריך לדקדק לשמואל דקסבר הכא מדה לקומץ לא פסל משום דלא יליף דורות משעה הא תנא בפ"ק (לעיל דף ו.) קמץ ועלה בידו גרגיר מלח או קורט של לבונה פסל מפני שאמרו הקומץ החסר והיתר פסול ומהאי קרא גופיה דרשי ליה התם בגמרא מדכתיב מלא קומצו בקומצו ולא מלינו שעה אי לאו מוימלא כפו ואי בלא שנה הכתוב מסתבר לן שעיכב א"כ גם לענין מדה לקומץ נמי מעכב כיון דתרוייהו מהאי קרא נפקי: **כלי** הלח מקדשין את הלח. פירשתי בפ"ק (לעיל דף ח:): **דתנא** ביה קרא תריסר זימני. אין להקשות אדרבה ליהוו שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין: **ההוא** לקבוע לה מקום. וא"ת קביעות מקום שמעי' מקרא דהקריב ואייתר ליה והגישה לומר דשנה הכתוב ועכב וי"ל אי מהקריב הוה אמינא על הכהן שמוך למזבח ולא על המזבח ממש כדאשכחן והקריב את הכל המזבח דאמרינן בפ"ק (לעיל דף י.) זו הולכת אחיריה לכבש: **כנגד** חודו של קרן ודיו. בפ"ב דסוטה (דף יד:) דייק מאי ודיו ומשני ס"ד תיבעי הגשה מ) כמנחת גופה פי' שיסירנה מן הכלי ויגיש הסולת עלמן למזבח ובריש נדה (דף ב.) גבי כל הגשים דיין שעתן אין מדקדק מאי דיין וי"ל דהתם שייך שפיר למיתני דיין לאפוקי מהלו וחכמים: **למערבה** של קרן לדרומה של קרן. פי' בקונטרס כאן וכאן וקשיא א"כ מאי מקיים עלמו ומבטל חבירו והא מגיהה כאן וכאן ובזבחים פ' קדשי קדשים (דף סג.) גרסי' בספרים או לדרומה של קרן פירוש לאיזה רוח שירלה והשתא ניחא דתופסין את שמקיים עלמו וחבירו ואם מגיהה ברוח מערבית סמוך לקרן נמלא מבטל פני המזבח דהייטו דרום לכלמרינן בזבחים (דף סב:) על ירך המזבח לפונה לאדם שוכב דייריו בצפון וראשו בדרום ואם מגיהה ברוח דרום סמוך לקרן מערבית נמלא מקיים שניהם שגם זה לפני ה' דרוליה מזבח בצפון והיכל המוטע בחמלע עזרה ומנלא י' אמות פתחו של היכל ה' בצפון ומנלא דרומו של מזבח לפני הפתח ואינו יכול להתרחק מהקרן דלא קריבא ביה לפני ה' כיון דיש קרוב ממנו וסימן לדבר קני מנורה דמזרח ומערב מונחים ולא קריבא לפני ה' אלא בגר הסמוך אע"ג דכולן סדורות ברוח אחת זו אמיכו זו שיש ב' גרות מזרחיות קרי גר מערבי כמו שאפרש לקמן בפרק כל הקרבנות (דף פו:): **הרי** מלח דלא תנא ביה קרא. במסקנא משני כיון דכתיב ביה ברית אמאי דתנא ביה קרא דמי והשתא ס"ד דמדקאמר אמר רב כל מקום שהחזיר משמע שלא מצא עיכוב ג) אחר אלא במנחות דתניא ברית מלח עולם הוא ר"מ גרים מלח ברית והוא קרא דכתיב בפרשת ויקרא לא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך אבל ברית מלח עולם הוא לא כתיב גבי קרבנות אלא גבי כב) מתנות כהונה (במדבר יח) ואם תמלי לומר דדרשינן מדאפקיה רחמנא בלשון מלח א"כ אשכחן דשנה הכתוב בחלה לעכב וכן לקמן בברייתא (דף כפ:) דהאומר הרי עלי מנחה שכתוב בסיפרא מלמוד לומר ברית מלח עולם

גרש ושמן. הוא דהחזיר בהן הכתוב ומעכבא: **ואין דבר אחר מעכב.** ואע"פ שהחזיר בו הכתוב ד': **ואע"ג דתנא ביה קרא כו'.** בתמיה: **מלא קומצו**א] . כתיב בחד דוכתא הדר שני בדבוריה וכתיב בקומצו למידרש מיניה בידו (ה) יקמוץ לא יעשה כלי למדת קומצו: **כפו.** ולא כלי הילכך אם קמץ בכלי פסל: יב) **דורות משעה לא יליפינן.** ס"ק חזדה דגרש ושמן הוא דאתאי לעיכובא וכן דוגמתה שהוחזרו בתורה מנחת דורות אבל וימלא כפו לא חזדה היא: **לא שנו.** יג) דאין ט) מקדשים יבש אלא במדת לח כגון הין ולוג דכל מדה לא חזיא ליה אלא למילתיה למדות והין ולוג במדת יבש ליכא: **אבל מזרקות.** שהן כלי דם מקדשין אלא יבש ויליף טעמא מנסאיתים אלמא גמר דורות משעה: יד) **מאן תנא כה.** כלומר איזה מקרא שנה בה הקרב אותה טו) בני אהרן לפני ה': **יכול במערב.** בקיר מערבי של מזבח טז) היינו לפני ה' כנגד פתח ההיכל דהיכל במערב: **ת"ל אל פני המזבח.** ופני המזבח זה דרום שהכבש בדרום:

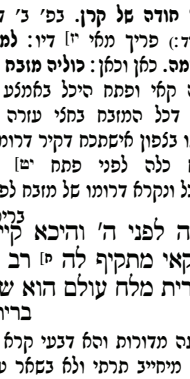

כנגד חודה של קרן. בפ' ג' דסוטה (דף יד:) פריך מאי יז) דיו: **למערבה לדרומה.** כאן וכאן: **כוליה מזבח כלפון.** עזרה קאי ופתח היכל בחמלע עזרה וכיון דכל המזבח בחלי עזרה עומד יח) בו בלפון אישתכח דקיר דרומית של מזבח כלה לפני פתח יט) (אהל) ההיכל ונקרא דרומו של מזבח לפני ה': ברית בדרום וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום קיימתה לפני ה' והיכא קיימתה אמר רב אשי כ) קסבר האי תנא כוליה מזבח בצפון קאי מתקיף לה כא) רב הונא הרי מלח דלא תנא ביה קרא ומעכבא כב) ביה דתניא [4]ברית מלח עולם הוא שתהא ברית

מסורת הש"ס

ג) ל"ק מוסקן מן גרש עד מעכב וכל"ל מגרשה ומשמנה גופא וכ"כ בס"ר, ד) [בסמיס סמ. סמ: יומא לט: נמ: נמ: יבמות מ. שבועות יד. זבחים כג.], ה) [לקמן נו. נט. סנהדרין נו: ע"ש], ו) לעיל ח: [זבחים פח., ט) נ"ז סס, ו) [לקמן סמ. סוטה יד: זבחים סב:], ז) סוטה יד: [זבחים סב:], ח) זבחים נג. מ. סג: סוטה יד.], ט) כלי הלח מקדש יבש כו' [מעלמיה למדות. ל"ק, י) קפולה ובלתה הכהן נמי כו' קאמר והכא מייתי. ל"ק, כ) ל"ק שמואל הס"ד ומה"ד אבל מזרקות כו' מגלים סולת והא דאמרינן בזבחים כו' דורות מיהו כו' כפ"ג. וע"ע ע' אם הכיהנו בפ' נגמר הדין דף מה., ל) ל"ק דורות משעה. ל"ק, מ) מנחת גופה. ל"ק, נ) ל"ק שיכול אחר במנחות אלא מעוט בכיש שהחזיר והס"ד ומה"ד דמנינא בכיש כו' מנחת שמעוט בספרים ת"ל כו' כל"ל. ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְיָקְרַב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה וְהִקְטִיר עַל הַמִּזְבֵּחַ מַלְבַּד עֹלַת הַבֹּקֶר:

ויקרא ט יז

2. וְקָרְבָּנוֹ קְעָרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה:

במדבר ז יג

3. זֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הִקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְיָ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ז

4. כֹּל תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַיְיָ נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֹק עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא לְפָנַי יְיָ לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ:

במדבר יח יט

ברים אמורה במלח. שלא תפסוק מקרבנות. בין לרבי יהודה בין לר' שמעון ליכא מידי אלא שמעמות דורסין: **רב.** דאמר שו"ו ד)החזירה אין לא החזירה לא כתנא דידן ס"ל דאמר לא מלא הקומץ כשר: **שור קרב לגבי מזבח.** דמליחת קומץ בראשו של מזבח היא דאמר בשמעתא [כח.]: בראשו של מזבח ששם מולחים את הקומץ: **עליה.** נקראו קרבן שנאמר והגורלות הפלנו על קרבן העליה (נחמיה י) ודם איקרי קרבן שהוא עיקר כל הזבח: **אחריה אין לה חובה.** שלריכה עליה להקטירה: **אף כל.** שלריכין עליה טעונין מלח יצאו עליה ודם (א): ב)קומץ דמנחה מתיר שריים ודם מתיר אימורין למזבח ודשר לכהנים: שו"ו **אי מה מנחה מיוחדת שמתרת.** הכי פריך ג)אי אימא כי היכי דמרבינן כל דדמי ליה בהאי לד שאחריה באין חובה יח) להן תרבי נמי דם דדמי לה לאיזך גיסא בחד לד דתמיר כמותה ט)ואף כל למעוטי עליה הוא דאתא דלא דמי לה במידי ת"ל יט) במיעוטא אחרינא למעוטי לד דתמיר כמותה (כ) ולרבויי ט)אחריה באין חובה להו אתא דליכא לפרוסי (איפכא) אבא דם שתתר ואוניא את אלו שאין מתירין דא"כ למה לי למימר מעל מנחתך וימא כ) (אי נמי) כדאמרינן לקמן אסתברא הני הוה ליה למילף שכן אשג"ש טומ"ש סימן הלכך על כרחך ב)טולהו הוה בעי לרבויי הני בחד לד בא) להכי איצטריך מיעוט למעוטי חד מייייהו: **כולה.** גם השייייה: **ס"ל קרבן.** (ג) כב) ט)קומץ וכל קרבן מנחתך (ויקרא ג): **כפני עצמה.** כגון הפומר הרי עלי לבונה דאמר בפ' הרי עלי עשרון (לקמן קו:) בג) לא יפחות מן הקומץ: **מנחה בהנים.** מנחת כד) נדבותיהם הכליל הוא: **כהן משיח.** חכיתין: **קדשי קדשים.** זבחי שלמי צבור הבייהו בכפי עלרת דקדשי קדשים ניתנו ואע"ג דשלמים הן דהא אין נאכלין אלא יום ולילה כדאמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף ד:) זבחי שלמי צבור ותמשמות כו': **ודא אמרם** בח) **(ליה) מה מנחה מיוחדת שאחריה באין כו'.** ותהתם אירבייא לבונה וכולהו הכי דלריכין עליה ועל כל קרבנך מו לנה לי: **הכי קאמר.** הלי דפריך אין לי אלא קומץ הכי קא פריך אימא לא דרשי כדלרשת מה מנחה מיוחדת אלא בכלל ופרט דרשינן קרבן ראשון כלל מנחתך פרט: **מנחה אין מידי אחריה לא.** והייבו דפריך אין לי אלא קומץ מנין כולהו אחריני: **הדר אמר על כל קרבנך הקריב מלח.** דאי נמי דרשי כלל ופרט ט) אימרבו כולהו דעל כל קרבנך חזר וכלל כלל ופרט וכלל מי אתה דן אחריה לא אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה אף כל שאחרים באין חובה לה אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו עצים אף כל עצים אימא ט) (אחרים דבאין חובה לה ניהו) לבונה י) ואייתי דם דאיכא נסכים יא) נסכים בהדי אימורין הוא דאתו מ"ט אכילה ושתיה אדרבה כפרה ושמחה אלא לבונה באה עמה בכלי אחד ב)[נסכים אין באין בכלי אחד] אבל עצים כי היכי דמתכשרא בהו מנחה הכי מתכשרא בהו כולהו קרבנות ואימא יב) מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה ומתרת אף כל שאחרים באין חובה לה ומתרת ומאי ניהו לבונה הבאה בבזיכין דשריא לחם יג) אבל מידי אחרינא לא מדאיצטריך מעל מנחתך ולא מעל דמך מכלל דהנך כולהו אתו בחד צד אמר מר מעל מנחתך ולא מעל דמך ואימא מעל מנחתך ולא מעל איבריך מסתברא אברים הוה ליה לרבויי שכן יד) (אשב"ג טמ"א סימן) אחרים באין חובה לה כמותה אישים כמותה בחוץ כמותה נותר כמותה טומאה כמותה מעילה כמותה אדרבה

אימא מה הפרט מפורש שאחרים באים חובה לה וגם מתרת. פירוש וימא כלא קמא דוקא אי נמי אפילו למ"ד כללא בתרא דוקא בעינן שני לדדין כדמוכח בריש בכל מערבין (ערובין דף כח.) ולריך עיון בפרק שלשה מיינין (מיר דף לה:) ושמא יש מקומות לב) שניים ושלשה כ) מקומות לא חשיבי ליה להש"ס אלא בחד לד:

מדאיצטריך מעל מנחתך מכלל דהנך בולהו לג) מייתו בחד צד. פי' כמו דס דלית ליה אלא חד לד ובסמוך מוכח לדדין הרבה בדס לא חשיבי ליה הנך לדדין והא דקתני בברייתא אביא דס דמשמע ליתנא דאי לא כתיב מעל מנחתך הייתי מרבה דס ולדרבה הייתי מלריך שני לדדין כדמשמע הכא התנא נקט האמת שכך היה לאוי לדרוש והש"ס טועה כאן להקשות דנבעי שני לדדין דממה מוכיח לו מתון הפסוק דממה נפשך אבי בחד לד: **ואימא** מעל מנחתך ולא מעל אבריך. פי' בתברים ליכא אלא חד לד שאחרים באים חובה ובדס חד לד שמתיר כמותה ומה ראיה לדמות לתברים ולמעט דס אימא איפכא: **שכן** אחרים באין חובה לה כו'. כתוב בספרים סימן אשב"ג טמ"א ואין הש"ס מפרש אלא אחרונה ומפרש רבינו תם לד] אוכל כמותה ארבעילות למעוט אוכלין ולפי שאין זה קולא וחומרא לא חש הש"ס לפרש: אדרבה

ברית אמורה במלח דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר נאמר כאן ברית מלח עולם הוא ונאמר להלן [1]ברית כהונת עולם כשם שאי אפשר לקרבנות בלא כהונה כך [א]אי אפשר לקרבנות בלא מלח אמר רב יוסף רב כתנא דידן ס"ל דאמר לא מלח כשר אמר ליה אביי אי הכי לא יצק נמי לא יצק כלל אלא [ב]לא יצק כהן אלא זר הכא נמי לא מלח כהן אלא זר אמר ליה [ג] וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח ואי בעית אימא כיון דכתיבא ביה ברית כמאן דתנא ביה קרא דמיא ולא תנא ביה קרא והכתיב [2]וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ההוא מיבעי ליה לכדתניא אילו נאמר [ג] קרבן במלח שומע אני אפילו עצים ודם שנקראו קרבן [ד]ת"ל מנחה מה מנחה מיוחדת שאחרים באין [ג] חובה לה אף כל שאחרים באין [ד] חובה לה אי מה מנחה מיוחדת שמתרת אף כל שמתיר אביא דם שמתיר ת"ל מעל מנחתך ולא מעל דמך [ה] יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח ת"ל קרבן קרבן טעון מלח ואין מנחה כולה טעונה מלח ואין לי [2]אלא קומץ (מנחה) מנין לרבות [ד]את הלבונה מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד מנין לרבות את הלבונה הבאה בפני עצמה ולבונה הבאה בבזיכין והקטרת [ו] מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים אימורי חטאת ואימורי אשם ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים ואברי עולה ועולת העוף [ז] מנין תלמוד לומר [2]על כל קרבנך תקריב מלח אמר מר אין לי אלא קומץ (מנחה) מנין לרבות את הלבונה מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד והא אמרת מה מנחה מיוחדת שאחרים באין חובה לה הכי קאמר אימא קרבן כלל ומנחה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט מנחה אין מידי אחרינא לא [ח] הדר אמר על כל קרבנך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה אף כל שאחרים באין חובה לה אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו עצים אף כל עצים אימא [ט] (אחרים דבאין חובה לה ניהו) לבונה [י] ואייתי דם דאיכא נסכים [יא] נסכים בהדי אימורין הוא דאתו מ"ט אכילה ושתיה אדרבה כפרה ושמחה אלא לבונה באה עמה בכלי אחד [ב][נסכים אין באין בכלי אחד] אבל עצים כי היכי דמתכשרא בהו מנחה הכי מתכשרא בהו כולהו קרבנות ואימא [יב] מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה ומתרת אף כל שאחרים באין חובה לה ומתרת ומאי ניהו לבונה הבאה בבזיכין דשריא לחם [יג] אבל מידי אחרינא לא מדאיצטריך מעל מנחתך ולא מעל דמך מכלל דהנך כולהו אתו בחד צד אמר מר מעל מנחתך ולא מעל דמך ואימא מעל מנחתך ולא מעל איבריך מסתברא אברים הוה ליה לרבויי שכן [יד] (אשב"ג טמ"א סימן) אחרים באין חובה לה כמותה אישים כמותה בחוץ כמותה נותר כמותה טומאה כמותה מעילה כמותה אדרבה

דעל כל קרבנך חזר וכלל כלל ופרט וכלל כ' אתה דן אלא כעין הפרט ועל כרחך הדרינן למילתא קמייתא לכל (ד) שאחרים באין לה חובה ואתרבו להו כל הני: **אף כל עליה.** אף כל הלריכים עליה טעונין מלח בו): **ואייתי דם דאיכא נסכים.** יין ושמן באין לחובה לזבח: **אכילה.** אימורים: **ושתיה.** יין: **אדרבה.** לגורך דם אחר אוכלא בפרק דם שכיפר על המטה בא היין המסמא אלהים ומשנים דמי שנתכפר חטאו שמא: **אלא.** להכי לא אתרבי דם אף על גב דנסכים באין לו חובה לא דמו לגבוה הכא בו) למנחה לגבוה בא"ה בכלי אחד ונסכים אין באין עם הדם בכלי אחד: **מדאיצטריך מעל מנחתך.** מעטיה קרא הוה אמינא דטעון מלח משום דדמי למנחה בחד לד שמתיר כמנחה מכלל דהנך כולהו אלא מעטיהנו קרא (ה) מחד לד אתו בח) כיון דדמו בחד לד לאחרים באין לה חובה אתרינן דטעונין מלח: **אישים.** על האש נשרפה למעוטי דם שאינו נשרף: **כאון כמותה.** דכל מנחה והקטרת אברים בב) בנזירה אבל דם פעמים שעבודותיו בפנים על גין הבדיים ועל הפרוכת: מנחה ואברים חייבין משום נותר וטומאה אם ל) אכלן בטומאת הגוף ואפילו קומץ שהוא מתיר ואין בו משום נותר וטומאה לא) ויליף לה (זבחים מד.) מאבר הם מקדישים (ויקרא כב). ומעילה. ובדם ליכא מידי כדמפרש במס' יומא בפ' הוליאו לו (דף ס.) תלתא קלאי כתיבי בדם חד למעוטי מנותר וחד מטומאה וחד ממעילה:

אימורים היה סותר לו משום דאין באים עמו בכלי אחד. גליון: יב) מה הפרט כו' ומאי ניהו לבונה שאחרים באים חובה לה ומתרת כמו קומץ ודמי נמי בכל הני דאש"ב נטמ"א. גליון. יג) אבל מידי אחרינא לא. קשה להר"ם מאי שנא דהכא פריך מידי אחרינא לא דלא נדרוש שום דרשא אחרינא דלעיל פ"ה דפריך ואימא מה מנחה שמתרת ואייתי דם בהדי איברים ונדרשינהו לתרוייהו ותירץ הר"מ דלעיל לא אלימא פריכיה כמו הכא שהרי נוכל לומר ואייתי דם כו' ויש לנו לדרות כמו כן איברים משום דהוי כמותו בא"ש נטמ"א משא"כ בדם אבל הכא שהרי לבונה הוה כמותו בא"ש נטמ"א וגם אחרים באים לה חובה ומתיר וא"כ לא בעיא [מלחן] רק דומיא דלבונה דאיכא כל הני אבל מידי אחרינא לא וגם איברים נמעט דאינם מתירים אע"ג דדמי בא"ש נטמ"א. גליון: מדאיצטרך מעל מנחתך למעוטי דם אלמא אי לאו למעטיה דמי אבל אי לאו דמי אלא דנתיה אבל אי לאו דמי אלא דנתיה אבל אי לאו דמי אלא דנתיה

אדרבה דם הוה ליה לרבויי כו'. ותימה דלא חשיב פיגול דדם וקומץ לא מיחייב עלייהו משום פיגול כדאמרינן בהקומץ זוטא (לעיל דף יד.) דאינהו גופייהו מתירין נינהו אבל אבריס חייביס עלייהו משום פיגול: **נפסל** בשקיעת החמה כמותה. בריש מי שהיה טמא (פסחים ד' לא.) דאמרינן דמשקיעת החמה עד לאת הכוכבים ד' מילין לר' יהודה הקשה ר"ת דבסוף במה מדליקין (שבת דף לה.) משמע [ב] דלרבי יהודה משתשקע החמה עד [ג] הלילה שני חלקי מיל ותירץ ר"ת דמשתשקע החמה משמע סוף שקיעת החמה שכבר שקעה החמה אבל משקיעת החמה משמע מתחילת שקיעה תדע מדאמרי' (שבת דף כא.): גבי גר חמור מלוותה משתשקע החמה ואי בתחילת שקיעה עדיין הוא יום גדול והוה שרגא בטיהרא ולאיכף שקיעת החמה נמי דהכא גבי דם בתחילת שקיעה איירי ואיתא עוד פיש משום דאמרינן בסוף איזהו מקומן (זבחים דף נו.) מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה שנאמר ביום הקריבו את זבחו ביום שאתה זובח אתה מקריב ואי בסוף שקיעה קאמר למה לי קרא פשיטא דנפסל בלילה דאין יכול לזורקו דכתיב ביום לזותו ועמוד השחר פשיטא דפוסלת בו דומיא דאימורים ופי' שם בקונטרס דנ"מ אם עלה לגבי מזבח משום דאין ליה מועלת בראשו של מזבח וקשיא למ"ד מועלת מאי איכא למימר ואין לומר דאינטריך משום דקי"ל גבי דם אם עלה לא ירד הואיל ולן כשר באימורים ואם מעלהו לגבי מזבח הוה אמינא דיכול לזרוק [ד] משום דבהא פלוגתא היא דרבן גמליאל ור' יהושע דר' יהושע אמר ירד ולרבן גמליאל לא ירד וכי תימא דאינטריך משום הא"ד דלא מיפסיל בלינה כי היכי דאין חייבין עליו משום פיגול ונותר דאיתא בסוף כל הבשר (חולין דף קיח.) הרי עצים ולבונה דאין חייבין עליהן משום נותר ורבי שמעון ואפילו הכי מיפסלי בלינה כשקדשו בכלי שרת וכי תימא משום דילפינן מדם דלמא שאני דם דמתיר ולפי מה שמפרש רבינו תם דמיירי בתחילת שקיעה ניחא וכן משמע בפ' מי שהיה טמא (פסחים דף נא.): דשחיטה אסורה מתחילת שקיעה גבי מי שהיה בדרך רחוקה דקאמר התם איזהו דרך רחוקה מן המודיעים לירושלים חמשה עשר מילין ומוכח התם דהיינו חמשה עשר מילין מפלגא דיומא עד שקיעת החמה ולא חשיב [ה] ד' מילין דמשקיעת החמה עד לאת הכוכבים ואי לא מיפסלא דם עד לאת הכוכבים אם כן הוי שעת שחיטה ומיהו קשיא אי בתחילת שקיעה קאמר היכי ממעט לה מביום הקריבו הא עד לאת הכוכבים יום הוא דכתיב (במדבר ט) והיה לו הלילה למשמר והיום מלאכה ואשכחן נמי שקיעת החמה דאיירי בסוף שקיעה כגון לאת הכוכבים דדאמרינן בפרק הריני זורה (מיד דף עח.) כגון דחזאי תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה דהיינו בין השמשות כדאמר עלה בפרק כילד צולין (פסחים דף פא.) בדוראה בין השמשות וגם בפירקין (לקמן דף לו.): כל המניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בעשה והיינו בלילה מדקאמר רבה בר רב הונא פסק אשה פסק איש פסק אשה לא חולץ ולא מניח ועוד אמרינן במס' תענית (דף יב.) כל תענית שלא שקעה עליו חמה לא שמיה תענית [ו] ומנהג אבותינו תורה היא שהכל נוהגין עד לאת הכוכבים ויש לומר דלעולם נפקא ליה שפיר בתחילת שקיעה מביום דאם אינו ענין לסוף שקיעה דנפקא מביום לזותו תנהו ענין לתחילת שקיעה ויש מפרשים דמן התורה אינו נפסל עד לאת הכוכבים אלא רבנן עבוד הרחקה ופסלוהו מתחילת שקיעה והעמידו דבריהם במקום כרת לענין דרך רחוקה כדי שיהו זריזין למהר לבא וקשיא דא"כ ליתסביה [ז] (בסוף) פסחים בסוף האשה (דף לב.) בהדי הנך שהעמידו דבריהם במקום כרת ויש לומר דלא חשיב אלא מידי (דלא) דהוו חידוש אבל זה אינו חידוש אם תקון כדי שימהרו לבא דהכי נמי לא חשיב חתיכת יבלתו והבאתו מחוץ לתחום והרכבתו ובאונו גופיה יש לחלק בין מת לו מת קודם חלות למת לו אחר חלות כדמשמע בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף לח.) ואפילו הכי לא חשיב לה והשתא הא דאמרינן בפ' המנחות והנסכים (לקמן דף קא.) ובריש מעילה (דף ו.) לפי זריקה מועלין בו ומוקי לה דקבליה סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות למזרקיה הוה מעלה דרבנן דעד לאת הכוכבים יש שהות לזורקו ומיהו קשיא מדאמרינן בסוף איזהו מקומן (זבחים דף נו.) קדשים הנאכלים ליום אחד מתחשין בדמן משתשקע החמה דאי חיישב לזורקו לאחר שקיעה מיד הוי פיגול דהוי מתחשב חוץ לזמנו ואין לומר פיגול דרבנן דהא דומיא דאימורים ובשר קדשים איירי דהוי פיגול דאורייתא ולא קתני בשר קדשי קדשים מחלות ואילך דזמן אכילתו מדרבנן וי"ל דהתם דשקיעה בסוף שקיעה דהיינו לאת הכוכבים כמו שמפרש ר"ת דמשתשקע משמע סוף שקיעה [ח]:

מלמד שמתנדבים עצים כו'. הא דפליגי הכא רבי ורבנן דלרבנן נדבה ולרבי קרבן גמור היינו כשאמר הרי עלי שני גזירי עצים אלו למזבח כדתניא בתוספתא דשקלים (פ"ג) האומר הרי עלי עצים מביא דמי שני גזירי עצים ווותן לשופר [ט] ולוקחין כהנים בהן עצים ומקריבין אותן על גבי המזבח ויאותים מהן ואין מועלין בהן ואם הקריבן בחוץ פטור ואם אמר הרי עלי שני גזירי עצים אלו למזבח כהן מקבלן דיימנו ומקריבן לגבי מזבח ואין ניאותין בהם [ט] אבל מועלין בהם ואם הקריבן בחוץ חייב דברי רבי וחכמים אומרים אם הקריבן בחוץ פטור ואלו ואלו נופלין בנשכת דיר העצים ואם תאמר אמאי קאמר מאן שמעת ליה דאמר עליס קרבן רבי היא והא לרבנן נמי איקרו קרבן ולא בעו מליאה וי"ל דמדקאמר עצים ודם משמע ליה דחשיבי קרבן גמור כדם והיינו כרבי: **לדברי** רבי עצים טעונין קמיצה. ואם תאמר [י] מ"ש דרבי מקיש עצים לשנאמר קרבנות ויש לומר דהאי קרבן דמרבי מיירי עליס מקרבן דגבי מנחה דליכא לה בתורת כהנים וא"ת מנלן דם נפסל בשקיעת החמה. דאיכא לאו לזרוק בלילה דכתיב ביום לזותו את בני ישראל להקריב וגו' (ויקרא ז) [ה] [ו] ודם למחר נפסל בלילה כדאמרינן במס' זבחים בפרק איזהו מקומן (דף נו.) מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה תלמוד לומר ביום הקריבו את זבחו וגו'[ז] והתם ילף לה שפיר וכן קומץ דלעיל מביום לזותו [ז] כתב זאת התורה לעולה ולמנחה וגו'[ח] אבל אברי עולה תורו להקריב כל הלילה כדאמרינן בהאי פירקין (דף כו:) מנלן[ט] מבא השמש כלומר לאחר בא השמש ומקטירן כל הלילה: **קרבן.** נפש כי תקריב קרבן מנחה וגו': **שני גזרין.** שני בקעיות גדולות: **וכן הוא אומר.** דעליס קרבן מקרו. ולהכי נקט שני גזרין [ז] כדילפינן מקרקי פרק שלישי דמסכת יומא (דף נג.) [ח]: **לדברי רבי.** דמקיש עצים [ט] [י]למליחה ולהגיליך הגשה כמנחה טעונין קמיצה כמנחה והמתנדב שני גזרין יביא עצים אחרים לסיקין: **דם מעל מנחתך נפקא.** ותרי מיעוטי למה לי דימא דקרבן כלל מעל מנחתך פרט כל קרבנך חוץ וכלל [י] אף כל אחרים באין לו חובה ולא דם דאין אחרים באין לו חובה דהשתא ליכא למיפרך מי מה יא] מנחה שמתרת אף כל כו' דאם כן [ה] דמדרבנן בלא אחרים באין חובה לה כל הנך ובלא דמתיר מרבינן אף אף כל למעוטי מאי בשלמא למאי דהוה אליבא דאמתיר מרבינן דם אף כל למעוטי מאי ומעטא נמי עצים יג] הוה מצי למיפרך דנרבי[ל] בלא אחרים באין חובה כל הנך ובלא דמתיר מרבינן לדם מ](ונרבי דם בלא דמתיר) ואף כל למעוטי עצים שאין אחרים באין לה חובה ואינן מתירין ולהכי אינטריך מעל מנחתך יתירא למעוטי לה אבל אשתא דאמרת עצים אחרים באין חובה לשם אי מרבי דם בלא דמתיר אף כל למעוטי מאי יד] (קרא[מ]) למאי אתא מנחת') דדרשינן מינה לעיל אף כל אחרים באין לשם חובה אבל מידי אחרינא לא מאי אתא למעוטי: **נסכים.** מו] אין אחרים באין לו חובה: דתניא

[א] (זבחים נו.). [ב] לקמן דף נ:. [ג] רש"ק מ"ז, [ד] שם. [ה] מעילה יט:: ע"ש כי מילתא דרבא וכ' ופפא מסופך. [ו] ומנחת נסכים. ל"ק, [ז] (ויקרא ז), [ח] (ויקרא ז), [ט] [ל"ל מעצן], [י] למליחה והגשה כמנחה כ"ל דאיכא קמיצה כמנחה ס"ש דא"ה ל"ל דיכין עצים המתנדב כו'. ל"ק, [כ] דלא"נ דמרבי בלא אחרים. ל"ק, [ל] ס"ש דמרבי הנך, [מ] ל"ק [נ] ל"ל מ"ז, [ס] וקלא. ל"ק, [ס] ל"ל לעמ' הבא], [ע] אלילה תלתא דיבעי מיע. ל"ק, [פ] ה' מילין. ל"ק, [צ] (וע"ע תוס' ע"ז לד. ל"ה ומתעבין), [ק] [ל"ל במסכת], [ר] (וע"ע תוס' זבחים נו. ד"ה מנין וכל מה שיימתי שם על גילון), [ש] וכהיים לקמיק בסוף. ל"ק, [ת] ומועלים בהם. ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְהַגּוֹרָלוֹת הִפַּלְנוּ עַל קָרְבַּן הָעֵצִים הַכֹּהֲנִים הַלֵּוִיִּם וְהָעָם לְהָבִיא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ לְבֵית אֲבֹתֵינוּ לְעִתִּים מְזֻמָּנִים שָׁנָה בְשָׁנָה לְבָעֵר עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֵינוּ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה:

נחמיה י לה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דם מעל וכו' דאם כן דמדמרבית בלא דאם כן ג"כ ונרבי דם וכו' ומעטא נמי דם וכו' אם אי"כ קאי למעוטי מאי

מוסף רש"י

קרבן. נפש כי תקריב קרבן מנחה (ויקרא ב). וכן הוא אומר. דעליס איקרו קרבן ושטעונין הגשה. בקלן דדומיא מעכרבית ממנחה עצים טעונין קמיצה. שמרסקן לעצים דקין עד שיטול מהם מלא קומצו עצים. שהתנדב אדם שיטעון עצים לאסיקון בעצי הקדש כשאר קרבנות (להלן קז:). שיקח מן העצים מעטו בקומצו ויקטיר תחלה. דהואיל ומקיש לה למנחה שטעונין מלח והגשה טעונין נמי קמיצה עצים. אומן עצים טעונין עצים אחרים להקטיר עליהן כמו שאר קרבן (מעילה יט:).

יד א מיי' פט"ז מהל' מעה"ק הלכה יג:

שיטה מקובצת

א) מאן שמעת ליה כו' (כדתניא) [דתניא] קרבן מלמד שתנדבין עצים רבי כו' ריש לה קדושת הגוף דאילו רבנן אין לה קדושת הגוף ויכול לפדותה אבל לרבי הוי קדושת הגוף ממש כמו מנחה. גליון: ב) רבי עיין תוס' לקמן דף פ"ח ע"ב): ג) מבבא בציע: ד) רבי אומר עצים קרבן הן ותיבת מנחה נמחק: ה) וגומר וגם תיבת דדם נמחק: ו) כתיב: ז) גזרין משום דחשיבי שראויין למזבח למערכה דלאחר שהיתה המערכה סדורה הי' נותנים עליה ב' גזרי עצים: ח) יומא הס"ד ומה"ד טעונים הגשה כמנחה: ט) דמקיש עצים למנחה הס"ד ואח"כ מה"ד קמיצה המתנדב שני גיזרין מבקע מלא קומצו קסמים דקים ונותן על המערכה ואח"כ נותן האחרים הס"ד ומה"ד עצים טעונים עצים והמתנדב: י) ולכל מה הפרט שאחרים באים לה חובה אף: יא) מנחה מיוחדת שמתרת: יב) תיבות ואף על גב נמחק: יג) עצים דהוה מצי למיפרך דנרבי הנך בצד אחרים באים חובה להן ותיבות כל הנך ובצד דמתיר מרבית דלם נמחק: יד) מאי הס"ד ומה"ד קרא למאי אתא מנחה: טו) נסכים נסכי יין אין: טז) דלרבי יהודה. עי' בתוס' זבחים (דף נ"ד ע"א): יז) משום. (תוס' זבחים (דף נ"ד ע"א דף פג.]): יח) וא"ת מנ"ל לרבא דרבי ותיבות מאי שנא ליתא שם: יט) דאינן נקמצות וי"ל דאין לך מנחת נדבה של ישראל שאינה נקמצת. מהר"פ: כ) וה"ה כמו כן נימא בעצים לרבי ותיבות כאן עצים נמחק:

דסניף. דיין אין טעון מלח: וקפריך הש"ס **מני.** הך בריימתא: **קשיא קטרת.** דהא (ג) רבינן לעיל (דף כ.) כל שאחריהם באין לו חובה וקטרת נמי דבעי עליה בעי מלח ולקמן [ע"ב] נמי אמרינן בראשו של מזבח ששם מונחין הקטורת והקומץ: **הפרש.** מנחתך: **עליה אין מקבלין טומאה.** ואע"ג דעלי מערכה מקבלין טומאה כדאמרינן בפרק שני דפסחים (לה.) והכשר [ויקרא ז] לרבות עליה ולבונה ההיא מדרבנן הוא משום חיבת הקדש וקרא אסמכתא בעלמא דהא עליה בעלמא לא מקבלי טומאה: **דס שבשלו.** בין דחולין בין דקדשים ואכלו אינו עובר עליו דהא לא חייבה תורה אלא על הדם הראוי לכפרה ודם קדשים משבשילו לא חזי למילתיה ונפק מתורת דם [ד] ומליה הכי הוא כדותיה: **מהו דתימא מישדא כה משהו** [ב] **למזוה בעלמא.** ומשום ההוא משהו לא נפיק מתורת דם: **הקפה.** כמו (שמות טו) קפלו (ג) [תהומות שם]: **(קפה כאור).** ואכלו חייב משום דם לו מלבד: **בחמה.** הדרא לכמות שהיה גלולה לכך חייב: **דס שקרש.** קא סלקא דעתך ואפילו דחולין: **לאן בחטאות הפנימיות.** הא דקתני הקפה את הדם בחמה ואכלו חייב והוא הדין לשל חולין הואיל ולאוי לכפרה בקדשים: והא דאמר זעירי אינו עובר עליו **בחטאות הפנימיות.** כגון פרים ושעירים הנשרפים וטעמא מפרש לקמן: **הלכך.** ד' דאמרת אמרינן הואיל וכנגדו לאוי: **דס חמור.** אע"פ שאינו ראוי לקרבן ואיכא למימר דלא חייבה [ה] תורה כרת אלא על דם הראוי לקרבן אלא אפילו חמור [ו] דאינו) קרבן בטומאתן אפילו הכי חייב: **חולין.** לענין טבילה: **סריך.** שמתחיל להתיבש ולהדבק קלת חולין: [ז] **לא סריך.** [ח] שכשתולין בו אצבע נמשך והולך חוט ממנו [ד] (ופוסקת) הדם: **אבונהו.** מפרש לקמן: **מי מלח.** [ב] מוריס: **שאינה שוכחת.** שמלויה בקיץ וכחורף [ט] ומלח סדומית [א] היס משליכה לאגפה: **איסתרוקנית.** מן הקרקע נעשית וגידי אדם: **מכל** [י] **שהוא.** בין סדומית בין אסתרוקנית [יא]: **מכל מקום.** ואפילו מחוץ לארץ: סדומית דקה אסתרוקנית גסה: [יב] **יכול יהבונהו.** יתן מלח הרבה כתבן בטיט: **כבנין.** מלח הרבה שורה על שורה: **תקריב בשבת טעם** [יג] [כבינה]. בארם: **תקריב בשבת ובטומאה.** אם קרבן ציבור הוא ואשמועינן דמליאתן עבודה היא ודחי שבת וטומאה כשאר עבודות: וכן

אפיק עצים ועייל נסכים. ומעתה נסכים במה מנחה מיוחדת כו' ודם מועל מנחתך וא"ת אימא איפכא וא"ל דלא שייך לומר איפכא כלל דהא כדי שלא נאמר (משום) לד של מתיר הוא דאיצטריכא למיכתב מעל מנחתך למעוטי דם דמתרבי מההוא לד ואילו נסכים ממעטי מיניה:

יצאו עצים שאין מקבלין טומאה.

פי' בקונטרס דהא דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) והכשר לרבות עליה ולבונה אסמכתא בעלמא ואי אפשר לומר כן דבהדיא אמרינן בפ' שני דחולין (דף לו:) דחיבת הקדש דאורייתא מהיכא קרא דוהכשר וכן מוכח בפ' כל הפסולין (זבחים דף לד.) גבי אוכל בשר לפני זריקת דמה דאמרינן אבל טומאת בשר דברי הכל לוקה דאמר מר והכשר לרבות עליה ולבונה כו' והאי דקרי ליה בפרק בית שמאי (שם דף מו:) פסולא בעלמא לאו מדרבנן קאמר אלא מדאורייתא ופסולא בעלמא קאמר דלית ליה מלקות ועוד דהיא גופא מסמע לדרבנן הוי דאורייתא דלר' [בב] ישמעאל דאמר פסולא בעלמא והיא דקרי לה מעלה בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) הכי נמי קאמר גבי מעלות העריב שמש אוכל בתרומה דנפקא לן מקרא בפרק הערל (יבמות דף עד:) אלמא מעלה דאורייתא קאמר והא דקאמר הכא יצאו עליה שאין מקבלין טומאה בעלי [בג] ר' עליה קאמר ולא בעלי המערבה וא"ת מנין לנו לרבות עליה לטומאה מוהכשר מאחר דיש להו פדיון מן התורה אפילו בתר דשפיכתו לגזיתי כדמשמע בריש המנחות והנסכים (לקמן קפ.) [בד] לרבנן דפליגי עליה דרבי דלרבי ודאי ניחא דחשיב להו קרבן גמור וי"ל דההיא דמרבי עליה בכל מקום היינו לרבי וקמ"ל דשיא מאחר דחייביה על העליה משום טומאה אמאי לא תני להו בפרק שני דמעילה (דף י.). דתנן הקומץ והלבונה והקטורת כולם הוכשרו ליפסל בטבול יום וחייבין עליהם משום נותר וטומא ופיגול אין בהם וי"ל דין לרבי דין לרבנן לא מצי תני לרבנן לא מיחייב אעליה ולרבי יש בעליה משום פיגול לאחר שנקמלו ככל דבר שיש לו מתירין לאדם אי לא למזבח כאיבר עולה שדם מתירן [ה]: [ו] **[כאן** בחטאות החיצונות וכאן בחטאות הפנימיות. פרש"י דבחטאות הפנימיות אינו עובר עליו וטעמא כמו שמפרש לקמן ולא נהירא דא"כ בחטאות הפנימיות נמי. משמע לפי שיטת רש"י שאם בשלו גלול הואיל וראוי לטבילה והזאה יהא חייב עליה אם יאכלנו ואין הסוגיא מוכיח הכי דאמרינן לעיל כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם ולא יתחייב עליו ועוד דרבא דיליה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב ומשמע לפי' רש"י דרבא ליה לא דזעירי ולעיל קאמר יתיב רבא וקאמר להא דאמעתא דמסמע דסבירא לרבא דזעירי לכן נ"ל דזעירי (היינו בשבשו באור) כ"ע לא פליגי דאינו עובר עליו והא דמחלק הכא בין חטאות הפנימיות לחיצוניות קאי

אפיק עצים ועייל נסכים דתניא [א] אבל היין והדם והעצים והקטרת אין טעונין מלח מני אי רבי קשיא עצים אי רבנן קשיא קטרת האי תנא הוא דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר מה הפרט מפורש דבר שמקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון אף כל דבר המקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון יצאו עצים שאין מקבלין טומאה יצאו דם ויין שאין עולים לאשים יצאה קטרת שאינה על מזבח החיצון אלא בטעמא דמעטיה קרא לדם הא לאו הכי הוה אמינא דם ליבעי מלח כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם דאמר זעירי א"ר חנינא דם שבישלו אינו עובר עליו ורב יהודה אמר זעירי דם שמלחו אינו עובר עליו [ב] ורב יהודה דידיה אמר [ג] אברים שצלאן והעלן אין בהם משום לריח ניחוח מהו דתימא מישדא בה משהו למצוה בעלמא קמ"ל: גופא אמר זעירי א"ר חנינא [ד] דם שבישלו אינו עובר עליו יתיב רבא וקא אמר לה להא שמעתא איתיביה אביי [ה] הקפה את הדם ואכלו או [ו] שהמחה את החלב וגמעו חייב לא קשיא כאן שהקפה באור כאן [ז] שהקפה בחמה באור לא הדר בחמה הדר בחמה נמי לימא הואיל ואידחי אידחי דהא בעא מיניה רבי מני מר' יוחנן דם שקרש ואכלו מהו אמר ליה הואיל ונדחה ידחה אישתיק אמר ליה דלמא [ח] ודאי כאן בחטאות החיצוניות [ט] [י] (החיצונות) כאן בחטאות הפנימיות אמר אדכרתן מילתא דאמר [יא] [יב] רב חסדא דם שקרש [יג] בחטאות [יד] ואכלו חייב [טו] ולקח ונתן אמר רחמנא [טז] [והאי] בר לקיחה ונתינה הוא בחטאות הפנימיות ואכלו פטור וטבל והזה אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והזאה הוא [יז] ורבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר רב פפא הלכך [יח] דם חמור שקרש ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר רב גידל אמר זעירי דם בין לח בין יבש [יט] חוצץ מיתיבי [כ] הדם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחין אינן חוצצין לא קשיא הא דסריך הא דלא סריך: תמלח למאי אתא לכדתניא במלח יכול תבונהו ת"ל תמלח אי

תמלח יכול במי מלח ת"ל במלח [2] ולא תשבית מלח הבא מלח [כא] שאינה שובתת ואיזו זו מלח סדומית ומנין שאם לא מצא מלח [כב] סדומית שמביא מלח איסתרוקנית ת"ל תקריב תקריב כל שהוא תקריב מכל מקום תקריב [כג] ואפילו בשבת תקריב ואפילו בטומאה מאי תבונהו אמר רבה בר עולא הכי קאמר יכול [יא] יתבוננו כתבן בטיט אמר ליה אביי אי הכי [כד] יתבוננו מיבעי ליה אלא אמר אביי יכול יעשנו כבנין אמר ליה רבא אי הכי [כה] יבננו מיבעי ליה אלא אמר רבא יכול [כו] תבונהו מאי תבונהו אמר רב אשי יכול יתן בו טעם [כז] כבינה תלמוד לומר תמלח כיצד הוא [כח] עושה מביא האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו אמר [כט] אביי [ל] וכן לקדירה תנו

לקפקו בחמה]: **דם** שבישלו אינו עובר עליו [בד]. [והיינו] הא דתנן בפ' כל הכשר (חולין דף קט. ופס) הלב קורעו ומוליא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו [בה] [דמיירי אחר ביאולו] מדמייתי הנך תרי מילי בהדי הדדי דם שבישלו ודם שמלחו משמע דתרוייהו חד טעמא כדפי' בקונטרס

דסניף. [ב] חולין דף כ., [ג] [עי' תו' פסחים כד: ד"ה פרבו וכו'], [ד] רש"ק מ"ז, [ה] דאמר רבה אמר. ס"ק, [ו] ס"ל בחטאות החיצונות ואכלו חייב. ס"ק, [ז] וכבר. ס"ק, [ח] [שבת קכ: זבחים לה. פסחים סה: תוספתא דמקוואות פפ"ו], [ט] [פי' שנעשית בשבת כבחול חו מלח קדומית שהים מוציא בלים בכל יום ונעשה מלח אסתרוקנית מין אחד שנעשה ע"י בני אדם ערוך ערך בן ב' פ"א סדומית מלח חזק שאינו מתפשר ומתבטל נאלתר אסתרוקנית שמתבטל נאלתר כו' ע"ש בערוך], [י] [נראיה הענין ערך בן ב' סבונה כלומר כל דהו מלח עד כדי להצין פיס בו טעם מלח], [כ] [עי' תוס' חולין יד. ד"ה ונפצין וכו' ובמגמות גרסינן אמר רבה רבן לקדרה ול"ג וכן לגלי ע"ש ועי' תוס' שם קיב. ד"ה ס"מ מיהו] בתוס' פסחים עד. ד"ה כל מוליאת כו' כתבו אמר אביי], [ל] ס"ל הוקרבו והכ"ש], [מ] ולחן. ס"ק, [נ] [עי' רש"ש], [ס] ונפסק. ס"ק, [ע] ובמרוך הכ"ל אח"כ מ"כ מלח. ס"ק, [פ] כל. ס"ק, [צ] [אסתרוקנית סדומית דקה אח"כ ד"ה מ"מ כו' לאחרן הכ"ל אח"כ ד"ה תקריב בשבת כו' עבודות אח"כ אח"כ ד"ה יכול כו' בטיט הכ"ל אח"כ ד"ה כבינה נותנת טעם באחד והכ"ל וכל"ל. ס"ק, [ק] רש"ק, [ר] דעלמא. ס"ק, [ש] [קא. ועי"ש תוס' ד"ה אע"ג], [ת] [ועי' תוס' חגיגה כג: ד"ה והא דרבנן], [א] עי' רש"ק, [ב] עליו הכ"ל אח"כ ד"ה דם שמלחו אינו עובר עליו מדמייתי כו'. [ג] פי' רש"י נכי אין נאכל מחמת מלחו וחיינו דלא ראוי לאכילה בלא הדחה הכ"ל אח"כ ד"ה יתן בו טעם כבינה מתקנת אחרת הכ"ל. ס"ק, [ד] ס"ל בחלבה,

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּמָּהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קֶרֶנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד ל

2. וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתֶךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתֶךָ עַל כָּל קָרְבָּנֶךָ תַּקְרִיב מֶלַח: ויקרא ב יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה לגמרא כאן כ"ל ותיבת ודלי נמחק: (ב) רש"י ד"ה קשיא וכו' דהא רבנן לעיל אמרי כל שאחריהם: (ג) ד"ה הקפה וכו' תוספות הש"ס ד"ה ואח"כ מ"כ דהקפה באור ואכלו אינו חייב: (ד) ד"ה לא סריך שכשתולין וכו' להדם הש"ס: (ה) ד"ה תקריב אפילו בשבת כ"ל קודם ד"ה יכול תבונהו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דם חמור וכו' דאין קרבן בטבואין. נראה לפרש"י דלא דוקא נקרב הא בנא נקרב הוי נמי לר' מידוש דלף דאין קרבן בטבואים ובוודאי הכי הוא דאם בנא נקרב פשוט דחייב משום דם וכו' כדם בחמה דעלמא מה"מ לא לחייב בקרבן דמ"ש מבמסתן תולין דחייב בקרבן אמנם תמוה לי דר"ק מאי חידש ר"מ הא מתניתין דבריה ר"מ הא מתניתין דבריה ר"מ דמ"ש מבמסתן תולין דחייב בקרבן אמנם תמוה לי דר"ק מאי חידש ר"מ הא מתניתין

[ו] בטו א מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הל' יא:

[ז] בטו ב מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ד:

[ח] [מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה ד ועי' מ"מ ולח"מ]:

[ט] ד מיי' פ"ד מה' מאכלות אסורות הל' יא:

[י] ה מיי' פ"ג מהל' מקוואות הל' ב: [טור"ש ר"ל סימן קלח סעיף טון]:

[יא] ו מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הל' יא:

[יב] ז מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' יא:

[יג] ח מיי' פ"ה מהל' מקוואות הל' ב: [טור"ש ר"ל סימן קטו סעיף ד:]

מוסף רש"י

אברים שצלאן והעלן אין בהם משום לריח ניחוח. דסיון דלגלגן תמלה חוץ למערכה הו לא מפקי ריחא (זבחים מו:). **הקפה.** הקיפום ע"י אסור (חולין קכ:).

שיטה מקובצת

[א] שהקפהו בחמה באור לא הדר בחמה הדר. לאו דוקא דלאו בהכי חליא מילתא אלא כלומר באור לא חזיא למילתא בחמה (לא) חזיא למילתא: [ב] בחטאות החיצוניות תיבת החיצונות השני נמחק: [ג] דאמר רבא אמר רב חסדא: [ד] בחטאות החיצונות ואכלו: [ה] רחמנא דבר לקיחה ונתינה דהאי ליתא שם: [ו] דם חמור שקרש כו'. משום רבותא דחמור נקיט לה דאע"ג דאין ראוי לקרבן לפי שאין קרבן בטמאים אפ"ה חייב עליו [כך פ"ה] ולא נחירא שהרי איכא קראי בפ' דם שחיטה לרבות דם חיה ודם בהמה טמאה לחייב עליו כרת לכך נראה לפרש הכא הרבותא משום דקרש דסד"א דהא דקרש חייב הי"מ בדם דטהורה שכנגדו ראוי לחטאות החיצונות אבל דם חמור שקרש דאין דם בהמה טמאה דאויה אפילו צולל לחטאות החיצונית אימא לא יתחייב עליו בקרוש קמ"ל דאפ"ה חייב הואיל ושכנגדו בטהורה ראוי בחטאות החיצונות: [ז] חוצץ פ"ה לענין טבילה והה"נ לענין נטילת ידים דכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ לנטילת ידים כדאיתא בפ' כל הבשר: [ח] סדומית. עיין בערוך בן ב' מלח סדומית אינו שובת קיץ וחורף שהים משליכו לאגפיו: [ט] ואפילו בשבת. עיין בשו"ת מהר"מ סימן ח: [י] יכול [יַחְבְּנוּ ס"א יתבונהו: [יא] אי הכי יתבונו ס"א יתבלנו: [יב] יַחְבְּנוּ: [יג] יכול תבונהו ס"א יבוננו: [יד] דם הש"ד ומה"ד דם שמלחו אינו עובר עליו דמליח הרי: [טו] מישדא משהו. מלח בעלמא למצוה: [טז] [ה]הומות דהקפהו באור ואכלו חייב והה"א: [יז] הילכך כיון דאמרת: [יח] חייבה התורה כרת כו' הראוי לקרבן ואפילו קרש חייב עליו אם אכלו הואיל וכנגדו ראוי היה (לא מבעיא דוראי חייב עליו) הואיל וטהורה היא ויש בטהורים הראוים לקרבן אלא: [יט] סריך. שכשטובלין בו אצבע: [כ] מלח של מוריס: [כא] סדומית שהים משליכה לאגפיה: [כב] דלר' שמעון הוא דאמר: [כג] בנעצי חולין ותיבת עצים נמחק: [כד] עליו. נ"א דהיינו. עיין שם בתוס' (דף ק"ט ע"א): [כה] אינו עובר עליו [כו] תבונהו: [כז] בטיט: [כח] עושה מביא האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו אמר: [כט] אביי: [ל] וכן לקדירה תנו

כא: הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

בלשכת המלח ששם מולחין עורות קדשים. תימה דבמסכת מדות (פ"ב מ"ג) דתניא שם לשכות שבעזרה קתני לשכת המלח ששם היו נותנין מלח לקרבן לשכת הפרוה ששם היו מולחים עורות **יא**] קדשים וי"ל דהא דקאמר הכא ששם מולחין עורות קדשים **יב**] נמי דוקא אלא כלומר משם היו נוטלין מלח למלוח עורות קדשים בלשכת הפרוה והמלח לא היה נתון בלשכת המלח למלוח כי אם להגייעו שם והא דקתני עלה במסכת מדות (גם זה שם) ששם היו נותנין מלח לקרבן היינו כלומר הגייעו לצורך קרבנות כגון למלוח עורות וכל דבר וקשיא לפירוש זה דל"ק היתה מלח בד' מקומות והכא לא תניא אלא שלשה: **והקטורת.** ואם תאמר למה מולחין את הקטורת בראשו של מזבח יותר **יג**] מעל הכבש והלא במזבח הפנימי היה קרב וי"ל לפי שעל הכבש היה מתהלכן בדם האברים בראשו על המזבח היו מולחין דבר יבש קומץ ולבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ועולת העוף אלא מאי לקרבנם לאכילת קרבנם ומאי לאכילה אכילה דחולין **ג**] חולין פשיטא מאי בעו התם אע"ג דאמר מר **ה**) יאכלו **ד**) שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע אפילו הכי **ה**) מלח דקדשים לא יהבינן להו אמר ליה רבינא לרב אשי ה"ג מסתברא דאי סלקא דעתך מאי לקרבנם למלוח טעמא דאתני בית דין הא לא אתני בית דין לא השתא לישראל יהבינן לכהנים לא יהבינן דתניא יכול האומר הרי עלי מנחה יביא מלח מתוך ביתו כדרך שמביא לבונה מתוך ביתו ודין הוא נאמר הביא מנחה והביא מלח ונאמר הביא מנחה והביא לבונה מה לבונה מתוך ביתו אף מלח מתוך ביתו או כלך לדרך זו נאמר הביא מנחה והביא מלח ונאמר הביא מנחה והביא עצים **ו**) מה עצים משל ציבור אף **ז**) מלח משל ציבור נראה למי דומה דנין דבר הנוהג בכל הזבחים מדבר הנוהג בכל הזבחים ואל תוכיח לבונה שאינה נוהגת בכל הזבחים או כלך לדרך זו דנין דבר הבא עמה בכלי אחד מדבר הבא עמה בכלי אחד ואל יוכיחו עצים שאינן באין עמה בכלי אחד ת"ל **3**) ברית מלח עולם הוא ולהלן הוא אומר **4**) מאת בני ישראל ברית עולם מה להלן משל ציבור אף כאן משל ציבור אמר ליה רב מרדכי לרב אשי **ד**) הכי קאמר רב שישא בריה דרב אידי לא נצרכא אלא לבן בוכרי דתנן **ו**) אמר רבי יהודה העיד בן **ז**) בוכרי בינבה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כי אלא **ח**) כל כהן שאינו שוקל חוטא **ט**) אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן **5**) וכל מנחת **ו**) כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו היא היאך נאכלין ולבן בוכרי כיון דלכתחילה לא מיחייב לאיתויי כי מייתי נמי חוטא הוא דקא מעייל חולין לעזרה **ט**) דמייתי ומסר להון לציבור סלקא דעתך אמינא כי

ט) וכן לקדרה. אין צריך למולחה יותר: **שעל הכבש כו'.** שנופל שם כשמולחין (את הקומץ) **ז**) את האברים כדאמרן לקמן בשלשה מקומות נתונה: **אין מועלין בו.** דשוב אינו רואי: **מאי ח**) **קרא?** דשעל גבי האבר מועלין דכתיב והשליכו עליהם הכהנים מלח והעלו אותם עולה אלמא דאבר עם מלחו שניהם קרויין עולה: **תנן הכא.** במסכת שקלים על שבעה דברים התנו ב"ד ואלו שנים מהם על המלח ועל העצים של קדש: **שהכהנים ינאופין בהן.** והנין מהן: **למלוח קרבנם.** ומנמתם שהן מביאין: **לאכילת קרבנם.** כלומר לאכילה המגיע לחלקם כגון מזה ושוק מטאות ואשמות שהיאיד מביא והן אוכלין: **מאי בעו הכא.** חולין בעזרה: הכי גרסינן **יאכלו שיאכלו עמה.** **ט**) כולה בתורת כהנים **י**) קא דריש **י**) **כ**) (עמה כו') האי קרא והטותרת ממנה וגו' דכתיב בריש דקרא יאכלו אהרן ובניו ובכיפיה כתיב יאכלוה ודרש הכא יאכלו שיאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מעוטה יאכלוה דסיפא שלא יאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מרובה: **לבונה מאוך ביתו.** דכתיב (ויקרא ב) ונתן עליה לבונה והדר והביאה אל בני אהרן: **והביא עליה.** דכתיב [שם **ה**] על העצים אשר על האש: **עליה משל ציבור.** מפרש לקמן **ל**) (**ו**): מלח בא עם הקומץ בכלי: **בריה עולם.** בלחם הפנים כתיב: **מה להלן משל ציבור.** דכתיב מאת בני ישראל: **לא נצרכא.** להתנות בנית דין שיהו כהנים מולחין קרבנם משל הקדש: **אלא לבן בוכרי.** האומר אין כהנים חייבים (**ב**) בשקלים: **כל כהן שאינו שוקל.** שמביא שקלו לשכת בחדר: **אינו חוטא.** מדקתמר אינו חוטא מכלל דלכתחילה לא מיחייב וטעמא מפרש בגמ' שקלים **ג**) דכתיב כל העובר על הפקודים **ד**) ושבט לוי לא נפקד ואע"ג דאיכא למימר הא מייתי חולין לעזרה אפילו הכי אינו חוטא כדמפרש לקמן: **כל כהן שאינו שוקל חוטא.** בשקלים **ה**) מפרש טעמא דכתיב **ו**) זה יתנו זה בגימטריא שנים עשר שבטים והיינו (**ז**) שבט לוי וכל העובר מפרש התם כל העובר בן שנה: **לעצמן.** להנתמן. וקא פריך ולבן בוכרי כו': **סד"א וכו'.** והשתא מפרש לא נצרכא דלעיל: כי

ל) תנו רבנן **א**) מלח שעל גבי האבר מועלין בו שע"ג הכבש ושבראשו של מזבח אין מועלין בו **ב**) ואמר רב מתנה מאי קראה **1**) והקרבתם לפני ה' והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אותם עולה להי': **ג**) תנן התם **2**) על המלח ועל העצים שיהו הכהנים נאותין בהן אמר שמואל לא שנו אלא לקרבנם אבל לאכילה לא קא ס"ד מאי לקרבנם למלוח קרבנם **ד**) לאכול אכילת קדשים השתא למלוח עורות קדשים יהבינן לאכילת קדשים לא יהבינן **ה**) דתניא נמצאת אתה אומר **3**) בשלשה מקומות המלח נתונה בלשכת המלח ועל גבי הכבש ובראשו של מזבח בלשכת המלח **ו**) ששם מולחין עורות קדשים על גבי הכבש ששם מולחים את האברים בראשו של מזבח ששם מולחין הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ועולת העוף אלא מאי לקרבנם לאכילת קרבנם ומאי לאכילה אכילה דחולין **ג**) חולין פשיטא מאי בעו התם אע"ג דאמר מר **ה**) **2** יאכלו **ד**) שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע אפילו הכי **ה**) מלח דקדשים לא יהבינן להו אמר ליה רבינא לרב אשי ה"ג מסתברא דאי סלקא דעתך מאי לקרבנם למלוח טעמא דאתני בית דין הא לא אתני בית דין לא השתא לישראל יהבינן לכהנים לא יהבינן דתניא יכול האומר הרי עלי מנחה יביא מלח מתוך ביתו כדרך שמביא לבונה מתוך ביתו ודין הוא נאמר הביא מנחה והביא מלח ונאמר הביא מנחה והביא לבונה מה לבונה מתוך ביתו אף מלח מתוך ביתו או כלך לדרך זו נאמר הביא מנחה והביא מלח ונאמר הביא מנחה והביא עצים **ו**) מה עצים משל ציבור אף **ז**) מלח משל ציבור נראה למי דומה דנין דבר הנוהג בכל הזבחים מדבר הנוהג בכל הזבחים ואל תוכיח לבונה שאינה נוהגת בכל הזבחים או כלך לדרך זו דנין דבר הבא עמה בכלי אחד מדבר הבא עמה בכלי אחד ואל יוכיחו עצים שאינן באין עמה בכלי אחד ת"ל **3** ברית מלח עולם הוא ולהלן הוא אומר **4** מאת בני ישראל ברית עולם מה להלן משל ציבור אף כאן משל ציבור אמר ליה רב מרדכי לרב אשי **ד**) הכי קאמר רב שישא בריה דרב אידי לא נצרכא אלא לבן בוכרי דתנן **ו**) אמר רבי יהודה העיד בן **ז**) בוכרי בינבה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כי אלא **ח**) כל כהן שאינו שוקל חוטא **ט**) אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן **5** וכל מנחת **ו**) כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו היא היאך נאכלין ולבן בוכרי כיון דלכתחילה לא מיחייב לאיתויי כי מייתי נמי חוטא הוא דקא מעייל חולין לעזרה **ט**) דמייתי ומסר להון לציבור סלקא דעתך אמינא כי

ל) וכן לקדרה. אין צריך למולחה יותר: **שעל הכבש כו'.** שנופל שם כשמולחין (את הקומץ) **ז**) את האברים כדאמרן לקמן בשלשה מקומות נתונה: **אין מועלין בו.** דשוב אינו רואי: **מאי ח**) **קרא?** דשעל גבי האבר מועלין דכתיב והשליכו עליהם הכהנים מלח והעלו אותם עולה אלמא דאבר עם מלחו שניהם קרויין עולה: **תנן הכא.** במסכת שקלים על שבעה דברים התנו ב"ד ואלו שנים מהם על המלח ועל העצים של קדש: **שהכהנים ינאופין בהן.** והנין מהן: **למלוח קרבנם.** ומנמתם שהן מביאין: **לאכילת קרבנם.** כלומר לאכילה המגיע לחלקם כגון מזה ושוק מטאות ואשמות שהיאיד מביא והן אוכלין: **מאי בעו הכא.** חולין בעזרה: הכי גרסינן **יאכלו שיאכלו עמה.** **ט**) כולה בתורת כהנים **י**) קא דריש **י**) **כ**) (עמה כו') האי קרא והטותרת ממנה וגו' דכתיב בריש דקרא יאכלו אהרן ובניו ובכיפיה כתיב יאכלוה ודרש הכא יאכלו שיאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מעוטה יאכלוה דסיפא שלא יאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מרובה: **לבונה מאוך ביתו.** דכתיב (ויקרא ב) ונתן עליה לבונה והדר והביאה אל בני אהרן: **והביא עליה.** דכתיב [שם **ה**] על העצים אשר על האש: **עליה משל ציבור.** מפרש לקמן **ל**) (**ו**): מלח בא עם הקומץ בכלי: **בריה עולם.** בלחם הפנים כתיב: **מה להלן משל ציבור.** דכתיב מאת בני ישראל: **לא נצרכא.** להתנות בנית דין שיהו כהנים מולחין קרבנם משל הקדש: **אלא לבן בוכרי.** האומר אין כהנים חייבים (**ב**) בשקלים: **כל כהן שאינו שוקל.** שמביא שקלו לשכת בחדר: **אינו חוטא.** מדקתמר אינו חוטא מכלל דלכתחילה לא מיחייב וטעמא מפרש בגמ' שקלים **ג**) דכתיב כל העובר על הפקודים **ד**) ושבט לוי לא נפקד ואע"ג דאיכא למימר הא מייתי חולין לעזרה אפילו הכי אינו חוטא כדמפרש לקמן: **כל כהן שאינו שוקל חוטא.** בשקלים **ה**) מפרש טעמא דכתיב **ו**) זה יתנו זה בגימטריא שנים עשר שבטים והיינו (**ז**) שבט לוי וכל העובר מפרש התם כל העובר בן שנה: **לעצמן.** להנתמן. וקא פריך ולבן בוכרי כו': **סד"א וכו'.** והשתא מפרש לא נצרכא דלעיל: כי

ל) תוספתא דמנחות פ"ו ה"ב.
ב) שקלים פ"ז מ"ז.
ג) תוספתא פ"ו ה"ב ע"ש.
ד) יומא יט, ע"ב. מ) תמורה כב.
ו) שקלים פ"ז מ"ד לקמן מו: ערכין ד", ו) [בערוך גורס כוכרי], ח) [וע' תוס' יומא לה: ד"ה ניחוס], ט) ד"ז שיך לעיל.
י) [לו פרסה בן], כ) ס"ק מ"ז,
ל) [דף כב.], מ) [פ"ז ה"ג],
נ) [שמות ל], ס) [פ"ז ה"ג],
ע) [שמות ל], פ) [וע"ע תוס' תמורה כב. ד"ה אוכלין עמה וכתוב שם, פסחים סו: ד"ה מביאה וכתוב לקמן פ: ד"ה וכי וכתוב, צ"ב פז: ד"ה ולמשל וכתוב מולין קל: ד"ה אי ותוס' זבחים עז. ד"ה ומולין], צ) [ויכנסו. צ"ק],
ק) [כס"ל: ואימא, ר) בל קדש. צ"ק, ש) [וע' רש"י שבת לד. ד"ה תורמסי תרומה],

שיטה מקובצת

ל) בו אמר רב מתנה אמר קרא: **ב)** קרבנם לאכילה לאכילת קדשים: **ג)** חולין פשיטא מאי בעו התם. פ"ה משום דמכניס חולין לעזרה ולא נחירא דלא שייך לאסור כי אם בהקרבה ועוד בפרק התערובות אמרינן דרשאין הכהנים לתת לתוכו תבלין חולין כו' **א**) א"כ משמע דלא שייך חולין בעזרה כי אם בביתם תו"ח: **ד**) הכי אמר. ערכין (דף ד ע"א): **ה**) אלא הכהנים. גליון ומוטעים הם שאינו ר"ל אלא אותה שבאה מכהנים לבדם עיין רש"י לקמן (דף מו ע"ב): **ו**) כהן. ע' תוס' לקמן (דף נז ע"א): **ז**) את הקומץ תיבות את האברים ליתא שם: **ח**) מאי קרא אות ה' נמתק: **ט**) עמה כו' ותיבת כולה נמתק: **י**) בתורת כהנים קא דריש עמה כו': **יא**) קדשים וי"ל דהא דהכא ד"ל שנוטלין המלח למלוח עורות קדשים ולעולם בלשכת בית הפרוה היו מולחין אותו שנוטלין מהתם והא דאמר הכא ששם היו מולחין עורות קדשים לאו דוקא אלא ר"ל משם היו מולחין כלומר ממלח שהיה בלשכת המלח היו נוטלין ר"מ איפכא נוטלין ממלח שהיה בלשכת הפרוה ומולחין העורות בלשכת המלח ולא נחירא דא"כ הוה ליה למתני בד' מקומות המלח נתונה. מהר"פ: **יב**) לאו דוקא ועי"ל דלשכת בית הפרוה דהתם קרי הכא לשכת בית המלח דהתם אוצר המלח שמשם נוטלים כל הצורך ונראה לומר דלכך נקרא בית הפרוה בית המלח לפי שהיה שם רוב מליחות יותר מן הכבש ומראשו של מזבח. תו"ח: **יג**) מעל הכבש ולמולחו על הכבש שהיה קרוב להוליכו לפנים. תו"ח: **יד**) מעט אות ר' נמחק דא"ת אמאי לא היו מולחין הקטורת אצל המזבח ר"ל דאיכא טירחא יתירא משום שהמלח לא היה שם. תו"ח: **טו**) ואלף ות"ש ע"ה: **טז**) העובר בים סוף עובר על הפקודים תיבת משמע ליתא שם: **יז**) דהא כתיב כל הפקודים ובתו"ח תירצו דעל הפקודים ר"ל עם הפקודים ועל ר"ל אצל כמו ועליו מטה מנשה:

א) נראה דל"ג ר"ל משמע למורר לכהנים חולין בעזרה ולכן נראה לפרש פשיטא מאי בעי התם משום שלא שכיח חולין בעזרה כי אם בביתם:

תורה אור השלם

1. **וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְיָ וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלַח וְהֶעֱלוּ אוֹתָם עֹלָה לַיְיָ:** יחזקאל מג כד
2. **וְהַנּוֹתֶרֶת מִמִּנְחָה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ:** ויקרא ו ט
3. **כֹּל תְּרוּמַת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַיְיָ נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנְתֶּיךָ אִתָּךְ לְחֹק עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא לְפָנַי יְיָ לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ:**

במדבר יח יט

4. **בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ לִפְנֵי יְיָ תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:** ויקרא כד ח
5. **וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל:**

ויקרא ו טז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עלים וכו' לקמן הס"ל ואח"כ מ"ה **בכל הזבחים** עלים ומלח וכו' וכזבחים הס"ל ואח"כ מ"ה **בכלי אחד** מלח וכו' **בכלי אחד** הס"ל: **(ב)** ד"ה אלא וכו' בשקלים. נ"ב אי"כ אין לכם אלא כהן בגמלא וכו"ל שבגרועים מיכאל כדמפיש בסוף הדף: **(ג)** ד"ה כל כהן וכו' והיינו **גם** שבט לוי:

גליון הש"ם

גמ' מה עצים משל צבור. ע' זבחים דף נ ע"א תוס' ד"ה לא:

מוסף רש"י

יאכלו, שיאכלו עמה חולין ותרומה. גבי שיריי מנחה כתיב (ויקרא ו) וכתותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו וכיפיה דקרא כתיב אהל מועד יאכלוה וקא דריש יאכלוה קרא יתיר הוא, וקתמר יאכלו בלא ה"א, יאכלו עמה חולין ותרומה וכו', ואי קשיא הא אין מכניסין חולין לעזרה כה לא קשיא יאכלוה מבחוץ ואח"כ יכנסו ויאכלו המנחה כדי שתאכל עם הקבע אכילה הוגנת, **יאכלוה.** ס"ל דיאכלוה קדשים דמשמע יאכלוה לחוצה (תמורה כב.). **אינו חוטא.** ואע"ג דכתיב [שמות ל] כל העובר על

כי זכי להו רחמנא. לשכה למלוח קרבנם משל הקדש לישראל הוא דזכי להו משום דאית להו לשכה כלומר שהם נתנו השקלים בלשכה שמהן נקנה המלח אבל הכהנים שאין מחיינין לשקול לא לחכי איעטריך תנאה: **חדש.** לר' אלעזר בן שמוע בעינן חדתי: **הכא נמי בחדשי.** **שעדיין לא נשתמש בהן אחרונה: עיזוז.**

עז של ברזל נותנין עליו להכניסו: **עיזוז דקורקסא.** קורקסא נסר גדול מלא יתידות: **דדייסי** [1] **דיסא.** שנותנין אותו על התבואה וקושרין בו שוורים ומושכין אותו וגילוח התבואה: **מאי קרא.** מוריגים לצורך דיסה דכתיב מורג וכתיב תדוש: **חרוץ.** יפה [1] ומצמיד: **מתני' ממנחת כהנים** [2] **כשרה.** שהרי כולו כליל כמותו: **ר' יהודה אומר.** אם נתערב הקומץ במנחת נסכים [3] ומנחת כהן משיח פסולה לפי שהקומץ דמנחת נדבת ישראל בלילתו עבה לוג לעשרון ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים בלילתן רכה שלשה לוגין לעשרון דכתיב במנחת נסכים [4] בלול בדביעית היין שמן [5] וליף חביתין מינה שלשה לוגין לעשרון בפ' התכלת (לקמן נח.): **וכן בולעות זו מזו.** הקומץ בולע ממנחת נסכים והוה ליה ריבה שמנה ומנחת נסכים נמי פסולה והוה ליה מיסר שמנה. והאי דקתני פסולה ולא קתני פסולות משום דכולה מתניתין בלישנא דחדא מנחה אחרי וריש נמי כי תנא נתערב קומצה בקומץ חבירתה כשרה והוה ליה למיתני כשרות: **יא** [1] **אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה.** שנפלה [2] זו בלא זו ונשאר מזו כדי קומץ שלא נתערב כשרות ואם לאו פסולות דאמר בתוכת כהניס [1] מסלתה ולא מסלת חבירתה: **לא יקטיר.** אפי' כל המעורבת דאין הקטרה מצוה אלא בקומץ ומקמץ נמי לא מצי קמיץ שני קומצים דלמא בכל קומץ וקומץ יש מזה שנתערב וליכא קומץ שלם [2] [6] ממנה מנחה: **ואם הקטיר.** כל המעורבת היא לא עלתה לנעלים דהא לא נקמצה ואין מנחת נדבה נתרם בלא קמיצה: **נתערב קומצה בשייריה.** לא יקטיר את כולה משום דשייריה אסורין להקטיר דכתיב לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב) כל שממנו לאשים הרי הוא בכל תקטירו: **גמ' דס. דקדשים: כשר.** לזריקה: **נתערב ביין.** שהוא אלוה: **רואין כאילו הוא מים.** ואם היה מים והיה מרחיף הדם ניכר ביניהם כשר: **בדם הכמה.** של חולין: **רואין אותו.** את של חולין: **אין דם מבטל דם.** וכשר: **הדבר ידוע בו'.** אפילו הכי קרי ליה אכתי נמי דס שעיר ואף על פי שנתערב בו דם הפר כדאמרינן במסכת יומא (דף נג.): עירה דם הפר לתוך דם השעיר:

מכאן

ועצים דפשיטא ליה לתנא משל צבור מנלן. וא"ת ולילף ממלח כדלעיל דאין להשיב מלבונה ושמן יש לד אחד: **שזו בלילתה עבה.** מנחת נדבה [7] [8] ולוג לעשרון כדדרש' בפ' שתי מדות (לקמן פט.) [9] כדכתיב במנורע עני ועשרון קלח בלול בשמן למנחה ולוג שמן [10] [11] דמייתא ליה למנחה ולוג שמן למתנדב מנחה לא יפחות מדבר הטעון לוג ומאי ניהו עשרון ומנחת הנסכים וכהן משיח שלשה לוגין לעשרון כדמפרש בקונטר': **שזו בלילתה רכה**

והן בולעות זו מזו. אע"ג דקתני פסולה דמשמע אחת נלאה דשמיהן פסולות העבה והרכה מדקתני והן בולעות זו מזו ומיהו בבליעה חדא מיפסלי תרוייהו דכי בלע קומץ ממנחת נסכים מיפסלי קומץ דהוה ליה ריבה שמנה ומיפסלא מנחת נסכים דהוה ליה מיסר שמנה והא דקתני פסולה ולא קתני פסולות משום דכולה מתניתין בלישנא דחדא מנחה מיירי וריש נמי הכי תנן נתערב קומצה בקומץ של חבירתה כשרה והוה ליה למיתני כשרות וכששמיהן בלילתן עבה או רכה אף על פי שבולעות זו מזו לא חשיב לא ריבה שמנה ולא מיסר שמנה ולא מפסלא: **והן בולעות זו מזו.** פי' בקונטרס הקומץ בולע מן מנחת נסכים והוה ליה [12] ריבה שמנה וגמ' גבי הא דפריך לרב חסדא דאמר בתר מבטל אזלינן ממתניתין דשתי מנחות שלא נקמצו דאם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרה והא כיון דקמיץ ליה מחדא אידך הוה ליה שייריס ולא מבטל ליה שייריס לטיבלא ופי' בקונטרס [13] שטיבלא דלא מבטל להו לשייריס דיהוו כריבה סולתה לא מצי למיפרך לרבי חגיגה דיממא מהכא דבתר מבטל אזלינן דאי בתר בטל אזלינן שייריס מי הוי טיבלא דאי נמי בתר בטל אזלינן וטיבלא מבטל לשייריס לא הוי ריבה סולתה דבטילי וכמאן דליתיה דמי ולא מייתר ליה ופירוש זה סותר מה שפירש במשנה דמהאי טעמא לא יאכוב [14] כמו ריבה שמנה ואין לפרש דמה דמיפסלן הכא לאו משום ריבה שמנה אלא משום מיסר שמנה דלדרבה לפי מה שמפרש [15] גמ' גבי חרב שנתערב בבלול לא מיפסלן אלא משום [16] ריבה שמנה: **והן בולעות זו מזו.** מין בשאינו מינו חשיב ליה בגמרא משום דאמרי' טעמא לא יאכוב [14] אם יכול. שריך למתניתין שאחרי זאת: [17] זו בצד זו של כלי וזו בצד זו ונשאר מזו כדי קומץ שלא נתערב ומזו כדי קומץ כשרות ואם: [18] רואין את היין כאילו: [19] נדבה לוג: [20] מדות מדכתיב ואות כ' נמחק: [21] שמן דמייתר: [22] ריבה שמנה וקשה דאמרינן בגמרא גבי שתי מנחות שלא נקמצו כו' קא פריך כיון דקמיץ (ליה) [להו] מחדא אידך הוו (להו) [ליה] שירים ולא מבטלי שירים לטבלא והתם הוי בלילתן שוה ואינם יכולים לבלוש זו מזו וא"כ אמאי (ה"ל) [הו"א] שיבטלו זו את זו הלא אמרינן הכא דאם בלילתן שוה לא מבטלי אהדדי ויש לומר דשאני התם משום דשייריס ובטל הוי מין בשאינו מינו ומשום הכי מבטלין זה את זה אבל הכא דהוו מין במינו אם בלילתו שוה לא מבטלי זה את זה אבל היכא דאינם שוות דזו בלילתן עבה וזו בלילתן רכה הוי מין בשאינו מינו ובולע הקומץ מן המנחה וחסרה

כי זכי להו רחמנא לישראל דאית להו לשכה לכהנים דלית להו לשכה לא זכי להו רחמנא קמ"ל ועצים דפשיטא ליה לתנא דמשל ציבור מנלן דתניא יכול האומר הרי עלי עולה יביא עצים מתוך ביתו כדרך שמביא נסכים מתוך ביתו ת"ל [1] על העצים אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ציבור אף עצים ואש משל ציבור דברי רבי אלעזר בר ר"ש רבי אלעזר בן שמוע אומר [6] מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף [8] עצים ואש שלא נשתמש בהן הדיוט מאי בינייהו איכא בינייהו חדתי ועתיקי לא והכתיב [2] ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך הטוב בעיניו ראה הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים הכא נמי בחדתי מאי [3] מוריגים אמר עולא מטה של טרבל מאי מטה של טרבל אמר רב יהודה עיזא דקורקסא [6] דדשו בה דשתאי אמר רב יוסף מאי קראה [3] הנה שמתיך למורג חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש הרים: **מתני'** [2] **נתערב קומצה בקומץ חבירתה במנחת כהנים במנחת כהן משיח במנחת נסכים כשרה רבי יהודה אומר במנחת כהן משיח** [3] **במנחת נסכים פסולה שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה** [4] **והן בולעות זו מזו:**

גמ' תנן התם [5] [2] **דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר נתערב ביין רואין אותו כאילו הוא מים** [6] [7] **נתערב בדם בהמה** [8] **או בדם חיה רואין אותו כאילו הוא מים** [7] **רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו** [4] **ולקח מדם הפר ומדם השעיר הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר רבנן סברי**

מכאן

דליבטלו שייריס לקומץ ומשני ר' זירא נאמרה הקטרה בקומץ כו' למה לן תאי שיריה הא דמרינן דבלילתן שוה ואין בולעות זו מזו [10] **ומאי** אין קומץ מבטל קומץ שייך כאן ועוד תימה [9] דבגזירה שוה דר' זירא אליבא דרבי יהודה נמי מסקי לה ומשמע דאין הקומץ מבטל חבירו אפי' קומץ דמנחת מוטה וקומץ דמנחת נדבה אף על פי שזה חרב וזה בלול ומה שכתוב בספרים בגמ' גבי חרב שנתערב עם בלול מאי לאו קומץ דמנחת מוטה דאיתערב בקומץ דמנחת נדבה לא נרסינן הכי אלא בספרים דגרסי דאיתערב במנחת נסכים אבל שום קומץ אין מבטל חבירו אפי' לרבי יהודה דאי משכחת חד קומץ דמבטל לא מתקיים גזירה שוה והשתא מנלן לרבי יצחק דלא יבטלו זה את זה אם נתערבו מוטה וקומץ דמנחת נדבה [9] הא בלעי מהדדי ועוד תימה למאי דמסקינן מגזירה שוה דר' יהודה א"כ מנחת נסכים וקומץ נמי לא ליבטלו זה את זה ומיהו הא לאו פירכא היא דדוקא בקומץ ושייריס איכא גזירה שוה דהקטרה הקטרה אבל מנחת נסכים כולה כליל ואין כאן קומץ ושייריס: **אם** יש בו מראית דם כשר. לא באלמומית מעט מתכשר אלא מראית דם גמור קאמר למעוטי היכא דליתה מראיתו דהא דדם הפר מרובה על דמו של שעיר משמע דאי לאו מטעם עוברין אי משום מין במינו היה בטל אע"פ שאם היה דמו של פר מיס היה בו מראית דם שעיר קנא: **הדבר** ידוע שדמו של פר מרובה על דמו של שעיר. פי' והיה לו לדמו של שעיר להיות בטל תימה דליפכא הוה ליה למידק דאמרינן ביומא (דף נג.:) [6] שעירב דם הפר בדם השעיר והיה דדם שנתערב במים אמרי' בפ' התערובות (זבחים עח.:) ובפרק ביסוי הדם (חולין פז:): לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם אבל דם לתוך מים לאשון בטל והילכך אלו דם הפר היה לו להבטל לאשון לאשון בדם השעיר ואפי' מאן דליתא ליה לאשון לאשון בטל בפ' בתרא דמסכת ע"ז (דף עג.) הכא מודה משום דהוה ליה נראה ונלחה וי"ל דלא אמרינן לאשון לאשון בטל כשמערב בשפע הרבה ביחד כמו שמחלק בפרק בתרא דמסכת ע"ז (שם) בין חבית דנפש עמודיה לנרגוס קטן דלא נפיש עמודיה ואפילו מאן דאית ליה לאשון לאשון בטל בחבית ביחוד מפי חבית היה מודה דלא בטל ק):

מכאן

טעמא לא יאכוב [14] כמו ריבה שמנה ואין לפרש דמה דמיפסלן הכא לאו משום ריבה שמנה אלא משום מיסר שמנה דלדרבה לפי מה שמפרש [15] גמ' גבי חרב שנתערב בבלול לא מיפסלן אלא משום [16] ריבה שמנה: **והן בולעות זו מזו.** מין בשאינו מינו חשיב ליה בגמרא משום דאמרי' טעמא לא יאכוב [14] אם יכול. שריך למתניתין שאחרי זאת: [17] זו בצד זו של כלי וזו בצד זו ונשאר מזו כדי קומץ שלא נתערב ומזו כדי קומץ כשרות ואם: [18] רואין את היין כאילו: [19] נדבה לוג: [20] מדות מדכתיב ואות כ' נמחק: [21] שמן דמייתר: [22] ריבה שמנה וקשה דאמרינן בגמרא גבי שתי מנחות שלא נקמצו כו' קא פריך כיון דקמיץ (ליה) [להו] מחדא אידך הוו (להו) [ליה] שירים ולא מבטלי שירים לטבלא והתם הוי בלילתן שוה ואינם יכולים לבלוש זו מזו הא"כ אמאי (ה"ל) [הו"א] שיבטלו זו את זו הלא אמרינן הכא דאם בלילתן שוה לא מבטלי אהדדי ויש לומר דשאני התם משום דשייריס ובטל הוי מין בשאינו מינו ומשום הכי מבטלין זה את זה אבל הכא דהוו מין במינו אם בלילתו שוה לא מבטלי זה את זה אבל היכא דאינם שוות דזו בלילתן עבה וזו בלילתן רכה הוי מין בשאינו מינו ובולע הקומץ מן המנחה וחסרה

שהרי בטל את שמנה קומץ הנבעה דלא הוי מינו כדפי' וא"ת כיון שהוא מתבטל בקומץ הנבעה א"כ הנבעה [אמאי] פסולה משום קומץ [יתר] ומשמע דעיקר פסולה משום קומץ תני לה מדקתני נתערב קומצה וכן פ"ה והא בטיל ליה דפ' הדא"מ דדאי נהי דבטיל היינו דוקא לחסר את הרבה ממה שנפלט ממנה שהרי [בלע] הנבעה ובטלי הרבה אבל דאי אינו בטל למיהוי כמאן דליתא כלל אלא כאשר בח א מי' פ"ו מהל' אלוקי מזבח הלכה כ וס"ז הלכה ג:

בבט ב מי' פי"א מהל' פסוקי"מ הלכה מח:

ל ג ד מי' פ"ב מהלכות פסוקי"מ הלכה כג:

שיטה מקובצת

[1] דקורקסא דדייסא דשתאי: [2] במנחת נסכים פסולה פי' הקומץ של מנחת ישראל לפי שבלע הקומץ ממנחת נסכים ורבה שמן דמנחת נסכים על הקומץ ומבטלו והוי מנחה שלא נקטרו קומצה ופסולה אבל מנחת נסכים כשרה דלא הוי כריבה שמנה כיון דשלא מדעת ערבו בטל וכמאן דליתא ע"כ בגירסא של רש"י כת"י: [3] והן בולעות כו' פי' רש"י הקומץ כו' ובגמ' פי' שיטה אחרת דבטל הוא לעולם כמאן דליתא וא"כ לא יפסל הקומץ דלא הוי ליה ריבה שמנה כיון דהשמן אשר יש בו ממנחת נסכים הוא בטל והוי כמאן דליתא ולפי זה לא יפסול כי אם מנחת נסכים לבד ולא הקומץ וניחא לפי זה הא דתני פסולה ולא פסולות ובספרים אחרים מצאתי וזה לשונו והן בולעות זו מזו הקומץ בולע ממנחת נסכים ורבה שמן דמנחת נסכים על הקומץ ומבטל ליה והוי ליה כמנחה שלא הקטיר קומצה ופסולה הנקמצת אבל מנחת נסכים כשרה ולא הוי כריבה שמנה כיון דשלא מדעת ערבן בטל לגביה וכמאן דליתא וא"ת משמע דבמנחת כהנים ובקומץ חברתה מודה ר"י דכשרות לפי שהן שוות בבלילתן ולא מבטל זו את זו ותימה מאי שנא מהא דאמרי' בגמרא גבי הא דמייתי תנן שתי מנחות כו' ופריך וכו' ר"ל כו' [עיין לקמן בהו"ח] מין במינו וכו' ור"ש סבר מין במינו לא בטיל כדליף מדם הפר ומדם השעיר: [4] נתערב בדם בהמה. וא"ת כ"ש בדם חיה [ולמה ליה למיתני אי בדם חיה] וי"ל דלההדיעך כחו דר"ש תניא: [5] אם בדם חיה. חיה ממש. וי"א בדם בהמה שיצא ממנה בחייה כגון דם הקזה: [6] דשתאי ותיבת דישא נמחק: [7] יפה ומצוייר הס"ד: [8] במנחת כהנים כו' ותיבת כשרה נמחק: [9] נסכים ובמנחתו: [10] שמן וחביתיו כהן גדול נמי שלשה ותיבות וליף חביתין מינה ליתא שמה: [11] אם יכול. שריך למתניתין שאחרי זאת: [12] זו בצד זו של כלי וזו בצד זו ונשאר מזו כדי קומץ שלא נתערב ומזו כדי קומץ כשרות ואם: [13] רואין את היין כאילו: [14] נדבה לוג: [15] מדות מדכתיב ואות כ' נמחק: [16] שמן דמייתר: [17] ריבה שמנה וקשה דאמרינן בגמרא גבי שתי מנחות שלא נקמצו כו' קא פריך כיון דקמיץ (ליה) [להו] מחדא אידך הוו (להו) [ליה] שירים ולא מבטלי שירים לטבלא והתם הוי בלילתן שוה ואינם יכולים לבלוש זו מזו הא"כ אמאי (ה"ל) [הו"א] שיבטלו זו את זו הלא אמרינן הכא דאם בלילתן שוה לא מבטלי אהדדי ויש לומר דשאני התם משום דשייריס ובטל הוי מין בשאינו מינו ומשום הכי מבטלין זה את זה אבל הכא דהוו מין במינו אם בלילתו שוה לא מבטלי זה את זה אבל היכא דאינם שוות דזו בלילתן עבה וזו בלילתן רכה הוי מין בשאינו מינו ובולע הקומץ מן המנחה וחסרה

תורה אור השלם

1. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא א ח

2. וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה אֶל דָּוִד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה הַבָּקָר לָעֹלָה וְהַמֹּרָגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים: שְׁמוּאֵל ב כד כב

3. הִנֵּה שְׁמַתִּיךְ לְמוֹרָג חָרוּץ חָדָשׁ בַּעַל פִּפִיּוֹת תָּדוּשׁ הָרִים וּתְדֵק גְּבָעוֹת כַּמֹּץ תָּשִׂים:
ישעיהו מא טו

4. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
ויקרא טז יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא יקטיר וכו' קומץ אלא ממנחה אחת הס"ד ואח"כ מ"ס ואם וכו' המעורבת הס"ד ואח"כ מ"ס לא עלתה ומיהא היא נמתקן:

מוסף רש"י

מטה של ברזל. קן נקרא במסכת פרה (זבחים קטז:). עיזא דקורקסא. כמין עז של עץ ויש בו יתידות חדים, וגם עשוי חריצים חריצים ומולוכין ומביאו על הקשים של דישה לאחר שדושה ומתחמצן ונעשין תכן (שם) דף גדול ונב מעוגל ורחב ונוקף בפגיעתו הרבה לרוחבו ענוקות מכופות זו אצל זו, ודשין בו תבואה שמעבירין עליו הבהמות והפגיעות נעכנו בדייש והתבואה נתכנס (עבודה זרה כד:). מאי קרא. דהוה עשוי חריצים ומוכן לדוך ולדוק (זבחים שם). למורג חרוץ. טרוף בפגיעות וכן פיפיות תדוש הרים. אלמא לדישה עבדי ליה (עבודה זרה שם). נתערב ביין. שהוא אלוה ואין מראה ניכר בו (זבחים שם). רואין אותו יין כאילו הוא מים. ואומרים אם היה לו שנתערב כאן ניכר במים הללו כשר לזריקה (זבחים שם). או בדם חיה. ממש דקמתמה מוקן (חולין שם). רואין אותו. של חולין כאילו הוא מים ואומרין אותו אם היה לו הזנה ניכר כשר ואם"ש שהחולין רבין עליו (זבחים שם). רואין אותו. לדם הספול כאילו הוא מים. אם היה לו הכשר ניכר בו בטל (חולין פז:). אין דם מבטל דם. דמין במינו כלי גדול כשר לזריקה (זבחים שם וכעי"ז שם לה.). מדם הפר ומדם השעיר. ומתן על קרנות וגו' וקפכר המערב פר ושעיר של יום הכיפורים ביחד כשמזה של קרנות מזבח הפנימי, הדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר ואפילו הכי מיקרי דם השעיר ומהכא זכיתמו (תמורה ה.).

מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה. וא"ת מיפוק ליה משום דאין מצות מבטלות זו את זו כדאמרינן בערבי פסחים (דף קטו.) גבי הלל שהיה כורך פסח ומצה ומרור וכן בפ' התערובות (זבחים עט.) פליג ר' אלעזר אר' שמעון בן לקיש בההיא דפיגול ונותר וטמא שבללן וקאמר שאין מבטלין זה את זה ומייתי ראייה מהלל ושמא לגבי אהילה שאני: **ורבי** יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל. וא"ת היכי מסיק רבי יוחנן דטעמא דרבי יהודה מהא קרא הא מסקינן בפרק אומו ואת בנו (חולין עט.) דרבי יהודה ספוקי מספקא ליה אי מוששין לזרע האב מו לא ומאן דאמר מוששין לזרע

מכאן [ג] לעולין שאין מבטלין זה את זה ורבי יהודה סבר מכאן למין [ב] במינו שאינו בטל רבנן סברי מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה ודלמא משום דמין במינו הוא אי אשמעינן מין במינו ולא אשמעינן עולין כדקא אמרת השתא דאשמעינן עולין משום דעולין ודלמא עד דאיכא מין במינו ועולין קשיא ור' יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל ודלמא משום דעולין הוא אי אשמעינן עולין מין בשאינו מינו כדקאמרת השתא דאשמעינן מין במינו משום דמין במינו הוא ודילמא עד דאיכא מין במינו ועולין קשיא: תנן רבי יהודה אומר [ב] (במנחת כהנים) במנחת כהן משיח ובמנחת נסכים פסולה שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה והן בולעות זו מזו וכי בולעות זו מזו [ג] מה הוי מין במינו הוא אמר

מכאן לעולין כו'. והני דמיס דמתני' דזבחי' [ד] ד) עולין ניהו ולא מבטלי אהדדי: מין

בפני עצמו ולא דרשם אחת בשנה דרשם וקסבר דמעברינן וא"ת ור' יוחנן נהי דלא דרשם אחת יכולין לומר כיון דכתיב ומדם כמאן דכתיב יחדו דמי כדאשכחן בפ' שתי מדות (לקמן נ:) דדרשם ר' יוחנן או מן הלמן לומר דלא אחד מבינא דלא שנים מבינא משום דכתיב באידך קרא ומן הלמן כמאן דכתיב יחדו דמי כדאשכחן בפ' שתי מדות (לקמן נ:) דדרשם ר' יוחנן או מן הלמן לומר דלא אחד מבינא דלא שנים מבינא משום דכתיב ומן הבקר ומן הבקר ומן הלמן [ו] (ויש לומר) דהתם פירש בקונטרס דדרשם מדשמי קרא בדיבוריה דכתיב מן הבקר ומן הבקר ומן הלמן ומיהו [ז] אין זה כל כך שיטוי דלא הוה מצי למכתב ומן הבקר דתרוייהו לפרושי מן הבהמה קאתי ודמיא מן הבקר ומן הלמן [ח] לדם הפר ולדם השעיר אלא דכתיב וי"ו לאוסופי הכא נמי וי"ו לאוסופי וא"ת ומאן דאמר אין מערבין מנא ליה עולין ומין במינו וי"ל דנפקא להו מדכתיב דם דם כדאיתא בזבחים בפ' התערובות (דף פא. וע"ש מו' ד"ה מנלן) וא"ת בפרק הניזקין (גיטין לד:) גבי עגלה וכלאי הכרם קאמר רבי יהודה נפלו לגוזי פרך ונתפצעו [ט] בשוגג יעלו במזיד לא יעלו והתם מין במינו הוא ומשמע התם מדאורייתא ברובא בטיל אלא משום דקנים כדאמרינן התם וכל תרומה נמי מודה ר' יהודה דעולה באחד ומאה כדמוכח בפרק טוטל (שבת קמב.) דקאמר ר' יהודה מעלין את המדומע באחד ומאה וי"ל דדבר לא המתערב יפה בכל שהוא אבל דבר יבש בטיל שפיר ולא גרסינן בגיטין (דף לד:) נפלו לגת ונתפצעו דלא מיירי בלא אלא ביבש והא דקאמר בחולין (דף ק.) דאתיכה אחת מוסקת כל האתיכות שהן מינה טעם המתערב כלא דמי ובסוף מסכת ביצה (דף לח:) דאמרי' חיטין בחיטין נמי הני דלרבי יהודה לא בטיל דלרבנן מבטלי בטיל בקמא מיירי שמתערב יפה ולכא דמי אבל חיטין בחיטין עצמן בטלי מדע דהא דאמר [י] חיטין ושעורין בקמא מיירי שמתערב דאי כברייתה כיון דמינכרי לא בטלי וכענין זה מפרש ר"ת דהא דאמר ר' יוחנן בסוף מסכת ע"ז (דף עג:) [כ] שתי כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה שמזגן ונתערבו זה בזה סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו דקשיא ליה כיון דתרומה עולה בק"ל אם כן [ל] מין במינו נמי יסייע לשאינו מינו לבטל התרומה אלא שמע מינה דבמינו במשהו והא דאמר רבי יוחנן התם דכל איסורים שבתורה במינן בטעם חוץ מנבלת עוף ויין נסך ולא משיב תרומה משום דבכולן טבל הוא וחד טעמא דוכתי דתרומה עולה באחד ומאה בדבר יבש ומתניתין דשתי מנחות שלא נקמלו דלא מבטלי ליה שייריש לטיבלא דמוקמי לקמן כר' יהודה במנחת קולת איירי שמתערב לגמרי [מ] בדבר לח ולא במאפה תנור ומחבת ומרחשת וההיא דלקמן דנפילה בשמוטה בשמיומה והרב רבינו יום טוב מפלנ"ו הקשה לרבינו תם מההיא דפסחים (דף כ:) דחבית של תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתיה חולין עומאין דאמרינן התם (דף כא.). דאם נפלה למאה חולין דברי הכל תרד ותטמא אלמא אפי' דבר לח עולה באחד ומאה ונראה שכמו כן היה יכול להקשות מההיא [נ] של שאור ושל חולין ושל תרומה שנפלו בעיסה דאין לה [מא] ומתערב יתר ממנו ועוד [מב] [מג] במס' תרומות פרק סאה תרומה בתוספתא לוג יין נלול שנפל לתוך מאה לוגין עכורין יעלה וחזר בו ר"מ דומאי אין חילוק בין לא ליבש ותירץ דהא דתרומה עולה באחד ומאה בנפלה לתוך חולין מתוקנין דאי אפשר למבטל דהיינו החולין ליעשות כבטל דהיינו התרומה וההיא דשני כוסות אחד של תרומה ואחד של חולין בחולין שאינם מתוקנין דאי אפשר להו ליעשות תרומה וסבר לה ר' יוחנן כמ"ד לקמן בתר מבטל [מד] אזלי רבנן והוה ליה מין במינו וההיא דפסחים (גס זה שם) לא קשיא אף לא למ"ד בתר בטל אזלינן דמשקים לכי מסרחי אין שם משקה עליהן ולא אפשר לה לתרומה שתיעשה חולין וא"ת וטבל במינו במשהו היכי משכחת לה הא אי אפשר למבטל דהיינו החולין שיעשו טבל וי"ל שנפל טבל טבול לתרומה בטבל שאינו טבול לתרומה דהוי מין במינו כיון דשם טבל על שניהם אי נמי טבל שראה פני הבית בטבל שלא ראה פני הבית אי נמי אפילו נפל לחולין מתוקנין ובעודה לתרומה ביד בעלים דאיתשולי עלה והשתא דאתינן להכי איכא לאוקומי אותה דשני כוסות בחולין מתוקנין כגון דתרומה ביד בעלים וההיא דפסחים בתרומה ביד כהן ועוד יש לייישב [מה] מי' דאשון דר"ת וההיא דפסחים כר' חייא דלקמן דאית לה לר' יהודה גבילה ושמוטה בטילות זו את זו ולהכי חשיב התם מין בשאינו מינו [מו] [מז] במשנה ואע"פ שהשובין מין ומינו לענין אחד ומאה דלא סגי להו בששים אבל רבי יוחנן דלא כרבי חייא דהכי נמי מוכח לקמן דלאו כולי עלמא אית להו דר' חייא והך משנה דאין דם מבטל דם פירש בקונטרס לקמן דלרב חסדא דאזיל בתר מבטל הוא דלא כרבי חייא ואפי' לר' חייא דאזיל בתר בטל נראה דאיכא טובא דההיא דאין רוק ואין מי רגליים מבטל מי רגליים וגבי דם כיסוי (חולין דף פז:) שנתערב בדם בהמה דע"ר יהודה אין דם מבטל דם כולהו אי אפשר לזה להיות כזה אפי' לר' חייא דלא דמי לדם קדשים דאיפשר להיות כחולין כמו שפי' הקונטרס לקמן (דף סג.) דכשילין לילה אחד יצאו מקדושתן כחולין וכל שתמת דהש"ס לרב חסדא דלא כר' חייא דאמר בפרק גיד הנשה (שם ק.) תחיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל התחיכות לר' יהודה וגבי זרוע בשילה דקאמר לא נגרכה [מח] לרבי יהודה דקאמר אין במינו לא בטיל וגבי ליר דקא"ר יהודה שיעורה במאתים ופריך דהא אמר ר' יהודה אין במינו לא בטיל ומשני כו' וההיא דביצה דאין במינו [מט] לרבי יהודה ודם תבוסה דאמר בנדה (דף עח.) דאמר אין דם מבטל דם לרבי יהודה ואפי' לר' חייא ל"ע דנראתי שיש מהגן שהבאתי דלא כרבי חייא ועוד יש לייישב פירוש ר"ת שמתלק בין לא ליבש ולא קשה [נ] דהיא דפסחים (דף כא.). לרבי יוחנן דלאו אליבא דר"ע קאמר טבל ואין נסך במשהו דמודה רבי יוחנן לרבנן [נא] (דרבי יהודה) בנותן טעם אלא רבי יוחנן סבר כרבנן בשאר איסורי וכרבי יהודה בטבל ויין נסך וכן בריית' תניא כוותיה [נא] והשתא דפסחים (ג"ז שם) כרבנן דמין במינו בטיל בכל מקום והשתא איכא שלשה מחלוקת של תנאים בדבר דהא תניא כוותיה דרבי יוחנן והתניא בפ' הנודר בין הירק (נדרים נח. ע"ש) כלל אמר ר"ש כל דבר שיש לו מתירין כו' אמרו לו הרי שביעית שאין לה מתירין ותנן השביעית אוסרת כל שהוא במינה אמר להם לא אמרו שביעית במינה אלא לגיעור אבל לאכילה לא לא מצי למיפרך מטבל ויין נסך דהתם סבירא [נב] כרבנן דכל איסורין בטלין אפי' מין במינו והשתא ניחא הא דתניא בתוספתא יין נסך שנפל על גבי עבודים ידיחם על גבי יין יקלף את היין והשאר מותר אע"פ שאי אפשר שלא יצאר שם משהו יין אבל קשיא מההיא דתניא בתוס' דטבול יום גבי חבית שניקבה בין מפיה בין מצידיה בין משוליה טמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה מפיה מפני שמשקה מתמיך לתוך ידו משוליה מפני שהמשקה גרוד על גבי ידו מן הצדדין יעלה באחד ומאה והרב רבינו יצחק תירץ הא דידיה הא דרבינה בפרק התערובות (זבחים עט.) אמר רבי יהודה משום רבן גמליאל אין דם מבטל דם וההיא דהניזקין (גיטין לד:) [נג] דאיכא מאי דאמרי בפ' התערובות (שם דף עח:) אבל קשיא דרבא פליג התם עליה ויש עוד לפרש דהתם דשני כוסות של היין של חולין כריך מאה של חולין וכאן אין [נד] (כריך) מאה כנגד תרומה בין יין של חולין ומים [נה] שבטול של תרומה שלשה חלקים מים ובכוס של חולין חמשים ושבעה חלקים מים כנגד התרומה [נו] [נז] ושלש מהיין שבכוס של חולין י"ט מאותן חלקים הרי בין כל המים והיין של חולין אין עולין אלא לשבעים ותשעה חלקים כנגד התרומה וגם אם יהיה מזוג שני חלקים מים ואחד יין אין בין יין של חולין והמים מאה חלקים כנגד התרומה לכן אין יכול היין של חולין להטמרף עם המים כי ביטול אינו אלא במאה והרי אין מאה בין הכל כי מזג כוס התרומה שני חלקים ומי הכוס של חולין חמשים ושמנה חלקים ואם כן היין של חולין עשרים ותשעה חלקים

שיטה מקובצת

ב) מכאן לעולין. עי' (תוס' זבחים דף עז ע"ב): ג) תיבות במנחת כהנים נמחק: ג) מאי הוי מין במינו הוא. שמן עבה ושמן רכה המתערב עמו ולא בטיל וא"ת מה בכך מ"מ איכא נמי סולת העבה דהוי שאינו מינו הוא בולע משמן רכה ומתבטל הוא בתוכו וי"ל דס"ד דמקשה כיון דאיירי דאיכא סולת ושמן הסולת מתערב עם הסולת והשמן עם השמן ואמאי בטל מין במינו הוא ומשני קסבר רבי יהודה כו' ומיהו אכתי קשה למה ליה לשנויי קסבר ר' יהודה כו' לישני הכי מי סברת סולת בלע מסולת דוקא ושמן משמן דוקא לא שמן בלע נמי סולת וסולת בלע נמי שמן וע"ק דלישנא דמתניתין נמי משמע הכי דקתני והן בולעות זו מזו משמע שהן בולעות בתערובות שמן מסולת נמי לכך נראה להר"מ דלעולם ידע המקשה דסולת עבה בלע נמי שמן הרכה ומ"מ השיב ליה מין במינו לפי שאין כל פורתא ופורתא מסולת העבה דלא בלע משמנה והלכך אותו שמן של בלילות העבה מציל על יתרון שמן הרכה המתערב בעבה לבלוי התבטל משום דלבבי אותו שמן הוי מין במינו ואי משום הסולת העבה מ"מ אינו מתבטל מתוכו כיון שאינו לבדו וליכא פורתא ופורתא ממנה דלא בלע משמן הבלילה ואידי ואידי סולת בלול הוא ומשני דאדרבה סילק מינו שזהו שמן העבה כמי שאינו וחשוב כאילו נשאר סולת העבה לבדו הלכך אותו סולת דהוי שאינו מינו רבה על יתרון השמן הרכה הנבלע בו ומבטלו. תו"ח: ד) דזבחים לאו עולין נינהו דהא חד מיניה חולין (ונתערב) (אבל נתערב) קומץ נדבה במנחת נסכים דקומץ נדבה נמי עולין נינהו ולא: ה) דמי וי"ל דהתם: ו) ומיהו. עי' תוס' (יומא דף נז ע"ב): ז) תדע דהא דאמר התם חיטין ושעורין בטלי דוקא בקמח: ח) ועוד תניא: ט) מין בשאינו מינו לענין משהו: י) וההיא דביצה דמין במינו לא בטיל לר' יהודה ודם תבוסה דאמר בנדה דאין: יא) כוותיה דר' יוחנן: יב) דהתם סבירא להו כרבנן: יג) התרומה ורביעי מהיין שבכוס של חולין תשעה ושבעים חלקים הרי:

מוסף רש"י

מכאן לעולין שאין מבטלין זא"ז. ואפילו אחד מרובה על חבירו לא בטל המיעוט (זבחים פא.).

ג) [לקמן כב. זבחים פא. תמורה ה:]. ד) [לקמן כג: וש"נ]. ה) ל"ק מ"ו. ד) ל"ק לא עולין ניהו ומבטלי אהדדי וגיר' ל"ק חולין ניהו ומבטלי. ה) הא הייט מנגיע ולמנגיע לא בעי לו לחלק דמספקי' הכם ל"ק. ו) דמי והתם. ל"ק. ז) למדם הפר ומדם השעיר דהא' מדכתיב וי"ו כו' והתי' תמר כלן ומי' יומא דף מ ע"ב תוס' ד"ה מנגיע כו' דמתמלא כו'. ח) אחד שוגג ואחד מזיד לא יעלו. ל"ק. ט) [ע"ש תוס' ד"ה שנ]. י) מינו נמי. ל"ק. כ) והוי כדבר לח. ל"ק. ל) דשאור של חולין. ל"ק. מ) מתעבר. ל"ק. נ) תניא במסכת. ל"ק. ס) אולינן והוה. ל"ק. ע) למיירק כאשון דר"ת דההיא. ל"ק. פ) לענין משהו. ל"ק. צ) אלא נר"י. ל"ק. ק) מההיא. ל"ק. ר) ל"ק מ"ו. ש) דדייש והכי. ל"ק. ת) ל"ק מ"ז. א) שאם שכנום. ל"ק. ב) וכרגיעים. ל"ק. ג) ומתוכה. ל"ק.

מין במינו. שמן ושמן: **ודבר אחר.** קולת: **סלק אם מינו.** שמן [1] דקמן משום נדבה כמי שאינו ומנלא קולתו של קומץ רבה על שמן הנבלע בו ומבטלה: **שמשמו.** שנתן עליו שמן לאחר שקמלו: **הוא עצמו.** כלומר תחילה יא) מלוה שיספשפנו לקומץ בשירי מנחת אחד מן הלוגין וכל שכן דאם שמנו כשר:

אמר רבא קסבר רבי יהודה כל [6] שהוא מין במינו ודבר אחר סלקן את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו: איתמר קומץ דמנחת חוטא ששמנו רבי יוחנן אומר [א]פסול וריש לקיש אמר [6] הוא עצמו משכשבו בשירי הלוג ומעלהו והכתיב [1]לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה ההוא שלא יקבע לה שמן כחברותיה איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש חרב שנתערב בבלול יקריב רבי יהודה אומר לא יקריב מאי לאו קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדבה לא מנחת פרים ואילים במנחת כבשים והא בהדיא קתני לה [2]מנחת פרים ואילים במנחת כבשים וחרב שנתערב בבלול יקרב רבי יהודה אומר לא יקרב פירושי קמפרש לה בעי רבא [3] [2]קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים מהו [3] חיבורי עולין כעולין דמו או לאו כעולין דמו אמר ליה רבינא לרב אשי לאו היינו דרבי יוחנן וריש לקיש דאיתמר [3]המעלה אבר שאין בו כזית ועצם משלימו לכזית רבי יוחנן אמר [7]חייב ריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב חיבורי עולין כעולין דמו ור"ל אמר פטור חיבורי עולין לאו כעולין דמו תיבעי לר' יוחנן ותיבעי לריש לקיש תיבעי לר' יוחנן עד כאן לא קא אמר ר' יוחנן התם אלא בעצם דמינא דבשר הוא אבל [7] האי דלאו דמינא דקומץ הוא לא או דלמא אפי' [6] לריש לקיש לא קא אמר אלא בעצם דבר מפרש הוא ואי פריש לאו מצוה לאהדורי [1] אבל שמן דלאו בר מפרש הוא לא או דלמא לא שנא תיקו: **מתני'** שתי [8]מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשירות ואם לאו פסולות [1] [1]קומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה לא יקטיר ואם הקטיר זו שנקמצה [6] עולה לבעלים וזו שלא נקמצה לא עולה לבעלים [1]נתערב קומצה בשיריה או [8]בשיריה של חבירתה לא יקטיר ואם הקטיר עולה לבעלים: **גמ'** [6]אמר רב חסדא [8]נבילה בטילה בשחוטה שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבילה [6] ושחוטה אינה בטילה בנבילה שאפשר לנבילה שתעשה שחוטה דלכי מסרחה פרחה טומאתה ורבי חנינא אמר כל שאפשר לו להיות כמוהו אינו בטל וכל שאי אפשר לו להיות כמוהו בטל אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי [7]עולין הוא דלא מבטלי אהדדי אבל מין במינו בטל אי אליבא דרבי יהודה והא רבי

אמר רבא קסבר רבי יהודה כל [6] שהוא מין במינו ודבר אחר סלקן את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו: איתמר קומץ דמנחת חוטא ששמנו רבי יוחנן אומר [א]פסול וריש לקיש אמר [6] הוא עצמו משכשבו בשירי הלוג ומעלהו והכתיב [1]לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה ההוא שלא יקבע לה שמן כחברותיה איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש חרב שנתערב בבלול יקריב רבי יהודה אומר לא יקריב מאי לאו קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדבה לא מנחת פרים ואילים במנחת כבשים והא בהדיא קתני לה [2]מנחת פרים ואילים במנחת כבשים וחרב שנתערב בבלול יקרב רבי יהודה אומר לא יקרב פירושי קמפרש לה בעי רבא [3] [2]קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים מהו [3] חיבורי עולין כעולין דמו או לאו כעולין דמו אמר ליה רבינא לרב אשי לאו היינו דרבי יוחנן וריש לקיש דאיתמר [3]המעלה אבר שאין בו כזית ועצם משלימו לכזית רבי יוחנן אמר [7]חייב ריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב חיבורי עולין כעולין דמו ור"ל אמר פטור חיבורי עולין לאו כעולין דמו תיבעי לר' יוחנן ותיבעי לריש לקיש תיבעי לר' יוחנן עד כאן לא קא אמר ר' יוחנן התם אלא בעצם דמינא דבשר הוא אבל [7] האי דלאו דמינא דקומץ הוא לא או דלמא אפי' [6] לריש לקיש לא קא אמר אלא בעצם דבר מפרש הוא ואי פריש לאו מצוה לאהדורי [1] אבל שמן דלאו בר מפרש הוא לא או דלמא לא שנא תיקו: **מתני'** שתי [8]מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשירות ואם לאו פסולות [1] [1]קומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה לא יקטיר ואם הקטיר זו שנקמצה [6] עולה לבעלים וזו שלא נקמצה לא עולה לבעלים [1]נתערב קומצה בשיריה או [8]בשיריה של חבירתה לא יקטיר ואם הקטיר עולה לבעלים: **גמ'** [6]אמר רב חסדא [8]נבילה בטילה בשחוטה שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבילה [6] ושחוטה אינה בטילה בנבילה שאפשר לנבילה שתעשה שחוטה דלכי מסרחה פרחה טומאתה ורבי חנינא אמר כל שאפשר לו להיות כמוהו אינו בטל וכל שאי אפשר לו להיות כמוהו בטל אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי [7]עולין הוא דלא מבטלי אהדדי אבל מין במינו בטל אי אליבא דרבי יהודה והא רבי

שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבילה. והוה ליה מין בשאינו מינו ובטל לדברי הכל: **ושחוטה אינה בטילה בנבילה.** אם יש שתי תמיכות נבילה ואחת שחוטה דייניהן אינה בטילה ואם נגעה אחת מהן בתרומה אינה נשרפת עליה אלא תולין דשמא זו היא השחוטה: **שאפשר לנבילה שתיעשה שחוטה.** ב) לקמיה [ע"ב] מפרש טעמא דרב חסדא דאזיל בתר מבטל והואיל ואי אפשר לרוב להיות כמותו הוי כמין בשאינו מינו ולא אזלינן בתר בטיל דלף על גב דאפשר למועט להיות כמרובה הוי כמין בשאינו מינו: **פרחה טומאתה.** דכתיב (דברים יד) לגר אשר בשעריך תתננה [בא] ואמרינן בבכורות (דף כג.): הרמוייה לגר קרויה נבילה בב): **כל שאפשר לו.** לבטל דהיינו מועט להיות כמוהו אינו בטל אלא בטל נבילה בטילה בשחוטה אבל שחוטה שתעשה נבילה ואם נגעה אחת מן החתיכות בתרומה נשרפת עליה דרבי חנינא אזיל בתר בטיל: **הא מין במינו בטל.** אלא דין נבילה בשחוטה בין שחוטה בנבילה בטלין: בתר

דחוטא בשירי אחד מן הלוגין וכ"ש דאם שמנו דיעבד כשר: יג) וכל היכא דאיתיה לשמן אמנחת נדבה שדינן ליה דאם נפל שמן כו' לא יקרב וקשיא לריש לקיש הס"ד: יד) נסכים של כבשים דכבש הוי שלשה לוגין: יד) ומנחת אילים במנחת: טו) בבלול דבולעין זה מזה: טו) עם הקומץ או לא חבורי עולין שמן המחובר לקומץ: יז) תיבות מתני' שתי מנחות כו' פרשתי למעלה גמ' נמחק: יח) תיבת אחת נמחק: יט) ברוב (דרוב) שאם ותיבת בהן נמחק: כ) שחוטה כלומר שהתא עליה תורת שחוטה שלא תטמא והוי ליה מין במינו ואי קשיא נבלה נמי לא תבטל בשחוטה דהוי ליה מין במינו דאפשר לנבלה שתעשה שחוטה תריץ לקמיה: כא) תתננה ואכלה: כב) נבלה דשאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה [ומה"ד] כל שאפשר לו לְבָטֵל: כג) רובו רי"ל דמיירי בלוג שמן אי מצורע שהיה נאכל ואין להקפיד אם נשאר בלוג כיון שהוא נאכל כך תירץ הר"מ. תו"ח: כד) כבשר. וא"ת אימא דלא יקרב משום בלול שחסר וגם חרב פסול משום דמנחה פסולה נתערב בה ויש לומר דמשמע דעיקר הפסול הוי משום החרב מדקאמר חרב שנתערב בבלול ולא קאמר בלול שנתערב בחרב. הר"מ. תו"ח: כה) מיפסלו במתניתין לעיל משום:

אמר רבא קסבר רבי יהודה כל [6] שהוא מין במינו ודבר אחר סלקן את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו: איתמר קומץ דמנחת חוטא ששמנו רבי יוחנן אומר [א]פסול וריש לקיש אמר [6] הוא עצמו משכשבו בשירי הלוג ומעלהו והכתיב [1]לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה ההוא שלא יקבע לה שמן כחברותיה איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש חרב שנתערב בבלול יקריב רבי יהודה אומר לא יקריב מאי לאו קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדבה לא מנחת פרים ואילים במנחת כבשים והא בהדיא קתני לה [2]מנחת פרים ואילים במנחת כבשים וחרב שנתערב בבלול יקרב רבי יהודה אומר לא יקרב פירושי קמפרש לה בעי רבא [3] [2]קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים מהו [3] חיבורי עולין כעולין דמו או לאו כעולין דמו אמר ליה רבינא לרב אשי לאו היינו דרבי יוחנן וריש לקיש דאיתמר [3]המעלה אבר שאין בו כזית ועצם משלימו לכזית רבי יוחנן אמר [7]חייב ריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב חיבורי עולין כעולין דמו ור"ל אמר פטור חיבורי עולין לאו כעולין דמו תיבעי לר' יוחנן ותיבעי לריש לקיש תיבעי לר' יוחנן עד כאן לא קא אמר ר' יוחנן התם אלא בעצם דמינא דבשר הוא אבל [7] האי דלאו דמינא דקומץ הוא לא או דלמא אפי' [6] לריש לקיש לא קא אמר אלא בעצם דבר מפרש הוא ואי פריש לאו מצוה לאהדורי [1] אבל שמן דלאו בר מפרש הוא לא או דלמא לא שנא תיקו: **מתני'** שתי [8]מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשירות ואם לאו פסולות [1] [1]קומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה לא יקטיר ואם הקטיר זו שנקמצה [6] עולה לבעלים וזו שלא נקמצה לא עולה לבעלים [1]נתערב קומצה בשיריה או [8]בשיריה של חבירתה לא יקטיר ואם הקטיר עולה לבעלים: **גמ'** [6]אמר רב חסדא [8]נבילה בטילה בשחוטה שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבילה [6] ושחוטה אינה בטילה בנבילה שאפשר לנבילה שתעשה שחוטה דלכי מסרחה פרחה טומאתה ורבי חנינא אמר כל שאפשר לו להיות כמוהו אינו בטל וכל שאי אפשר לו להיות כמוהו בטל אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי [7]עולין הוא דלא מבטלי אהדדי אבל מין במינו בטל אי אליבא דרבי יהודה והא רבי

אינה בטילה בנבילה. אם יש שתי תמיכות נבילה ואחת שחוטה דייניהן אינה בטילה ואם נגעה אחת מהן בתרומה אינה נשרפת עליה אלא תולין דשמא זו היא השחוטה: **שאפשר לנבילה שתיעשה שחוטה.** ב) לקמיה [ע"ב] מפרש טעמא דרב חסדא דאזיל בתר מבטל והואיל ואי אפשר לרוב להיות כמותו הוי כמין בשאינו מינו ולא אזלינן בתר בטיל דלף על גב דאפשר למועט להיות כמרובה הוי כמין בשאינו מינו: **פרחה טומאתה.** דכתיב (דברים יד) לגר אשר בשעריך תתננה [בא] ואמרינן בבכורות (דף כג.): הרמוייה לגר קרויה נבילה בב): **כל שאפשר לו.** לבטל דהיינו מועט להיות כמוהו אינו בטל אלא בטל נבילה בטילה בשחוטה אבל שחוטה שתעשה נבילה ואם נגעה אחת מן החתיכות בתרומה נשרפת עליה דרבי חנינא אזיל בתר בטיל: **הא מין במינו בטל.** אלא דין נבילה בשחוטה בין שחוטה בנבילה בטלין: בתר

לא א מיי' פי"ח מהל' פסולי"מ הלכה י:
לב ב מיי' שם סה"ל כנ:
לג ג מיי' פ"ג מהלכות פסולי"מ הלכה יח:
לד ד מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה י:
לה ה מיי' פי"ח מהל' פסולי"מ הלכה כנ:
לו ו מיי' שם הלכה ג:
לז ז מיי' שם הלכה גא:
לח ח מיי' פ"ח מהל' שאר אבות הטומאה הלכה יח:

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לְשִׁתֵּי תֹרִים אוֹ לְשֵׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירֹת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת הִיא:

ויקרא ה יא

שיטה מקובצת (המשך)

ולמה אין שמן מינא דקומץ והלא נקמץ כמו הסולת דהא כתיב מסלתה ומשמנה אבל לפי' הראשון ניחא דקרי עצים חבורי עולין ואינהו ודאי לא הוי מינא דמנחה עכ"ל תו"ח ובתוס' אחרות כתוב א"נ י"ל דהכא קבעי לרבנן דאמרי דאין עולין מבטלין זה את זה ולהכי בעי חיבורי עולין כעולין דמי ואין הצעים מבטלין השמן דאין עולין מבטלין זה את זה או לאו כעולין דמי ומבטלין זה את זה והעצים מבטלין אותו והוי חסר שמן ופשיטא דפסול וכן אמרינן במתניתין דקתני והן בולעות זו מזו ומבטלות זו את זו אע"ג דתרוייהו הוי עולין היינו לר"י דסבר דעולין מבטלין זה את זה היכא דלא הוי מינו והך בעיא אליבא דרבנן ע"כ: ז) אבל הכא דלאו מינא דקומץ הוא ללשון ראשון עצים לאו מינא דקומץ הוא ללשון שני שמן לאו מינא דסולת הוא: ח) אפילו ריש לקיש אות ל' נמחק: ו) אבל שמן. גליון ללשון ראשון [של רש"י] הולי"ל אבל עצים כו': ז) פסולות הקומץ שנתערב כו'. ברישא פ"ה דאין הקטרה מצוה אלא בקומץ ומשמע דאם רצה להקטיר יקטיר. ובסיפא פי' לא יקטיר אסור להקטיר דכל שממנו לאשים הרי הוא בכלי הקטירה אבל ברישא לא הוי חלק גבוה מבורר עדיין ולא קרינן ממנו לאישים. תו"ח: ח) שנקמצה עלתה לבעלים דזו כו' לא עלתה לבעלים כו' ואם הקטיר עלתה לבעלים: ט) ושחוטה אינה בטילה בנבלה. פ"ה אם נגעה אחת מהם בתרומה תולין וא"מ נהי דלא בטלה מ"מ זיל בתר רובא דהכי אמרינן בפרק קמא דכתובות תשעה שרצים וצפרדע אחד ביניהם דאי לאו משום קבוע כמחצה על מחצה הוי אזלינן בתר רובא והנוגע בהם טמא ודאי והכא לא שייך קבוע כיון שאין הקבוע ניכר ר"ל דהתם היינו טעמא משום דמין בשאינו מינו בטל ומינו טהור כמאן דליתיה דמי אבל במין במינו דלא בטלי הוי כמחצה על מחצה. תו"ח: י) דקומץ מנחת נדבה ותיבות דקמץ משום נמחק: יא) תחלת דינו מצוה שישפשפנו לקומץ

גליון הש"ם

מתני' בשריה של חבירתה כו'. עיין לקמן מה ע"א תוס' ד"ה מטא בחטאת:

מוסף רש"י

כל שהוא מין במינו ודבר אחר. כלומר מין לחיקור שנתערב עם מינו וכשאינו מינו לחיסור (חולין קח). **סלק את מינו.** לחיקור כמי שאינו. שאינו מועיל לא לנטולו לאיסור דמין במינו לא בטיל, ולא תוספת הוא נוסף עליו לחיות שנייסם איסור ולא יוכל מין האסור לרגות עליו ונבטלו אלא שלקחו כאילו מינו כלו, וירבה שאינו מינו של איסור על האיסור ויבטלנו (שם). **ועצם** משלימו לכזית. עצם אין מלוה לטעלתו אם פיקח כדאמרן בפרק המזבח מקדש (זבחים קז:). **נבילה בטילה בשחוטה.** תמיכת נבילה שנתערבה בשתי תמיכות שחוטות, בטלה נבלה ברוב מלגמא, דמין בשאינו מינו בטל, והאי מין בשאינו מינו הוא (בכורות כב. ובעי"ז ביצה לח:).

שיטה מקובצת

ו) הוא עצמו משכשבו בשירי הלוג. וא"ת כי נשתייר בלוג מן השמן אמאי לא הוי כחסר שמנה מאותה מנחה שמדד השמן באותו הלוג דהא תנן בפרקין השמן מיעוטו מעכב את רובו וי"ל דלא נתנה תורה למלאכי השרת דאי אפשר למצות הלוג כל כך שלא ישאר בו קצת מן השמן: ז) קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים. וא"ת בין ללשון ראשון ובין ללשון שני דרש"י תפשוט ממתני' דקאמר ר"י במתניתין היכא דאין בכליתן שוה דבולעות זו מזו ומבטלי אהדדי אלמא חיבורי עולין לאו כעולין דמי (לא ללשון) [ללשון] ראשון דאי הוי כעולין אמאי מבטלי אהדדי כיון דכולן נקטרין ביחד הוי לן למימר דכל חד וחד בתר מינא שדינן ליה וללשון שני נמי יש להוכיח דמאחר דחשבינן ליה להאי דריבה שמנה ולהאי חסר שמנה אלמא [לאו] כעולין דמי וי"ל דמה שאמר והן בולעות זו מזו משום חסרון שמן של מנחת נסכים הוא ולא משום יתור שמן של הקומץ ולא הוה כלל להכא וכ"ש לפי פי' אחרון שכתבתי לעיל דליכא שום הוכחה לחבורי עולין ועוד אמר הר"ר שמואל דממתני' אין להוכיח דהכא אליבא דרבנן דמ"ה קא בעי ליה מי [הוי] חיבורי עולין כעולין ולא מבטל עצים לשמן שנתמצה עליהן וא"כ אין להוכיח ממילתא דר"י דמתני' דלית ליה האי סברא: ג) חיבורי עולין כעולין דמי. פ"ה והוא מחבר השמן לקומץ כעולין דמי כאילו שמן שעל העצים מובלע בקומץ וכשר או לא ולא מהני הקטרה של שמן שבעצים והוי כאילו לא נקטר כלל ולא דמי להקטיר שומשום כיון שאין השמן בעין הא"ת תפשוט ליה מתניתין עבה ברכה פסולה ואע"פ שמקטירין יחד פסולה הרכה משום חסרון אלמא לאו כעולין דמי ר"י דקס"ד דפסולא דמתניתין משום יתר ולא משום חסר הרכה מיהו קשה בסמוך דקאמר אבל שמן דלאו בר מפרש [הוא] ולשון אחר פריש חיבור עולין היינו עצים מבעי ליה להקטיר העצים עם הקומץ בשביל שמן שבה ואי לא נחסר שמנה או דלמא לא איכפת מן החסרון דשמן והא דקאמר לעיל חיסר שמנה פסול היינו קודם קמיצה אבל לאחר קמיצה ליית לן בה ונפרש נמי כן דמתני' לא פסל משום חסר אלא משום יתר כמו שפירשתי לשיטתו הראשונה ודוחק קצת לישב אבל הא דלאו מינא דמנחת קומץ

ולא מבטלי שירים לטיבלא. השתא ניחא ליה הא דטיבלא לא מבטלא לשיריים דליהוי כריבה סולתה ובקונטרס פירש טעמא אבל עדיין קשה דליהוי כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה וי"ל דקיימא לן כרבי יוחנן דאמר בפ"ק (לעיל ט.) מקטיר קומץ עליהם

ור' שמעון בן לקיש מזר בו:

לימא דלא ברבי חייא. משמע מתוך הלשון דפשיטא ליה ר) דאיכא דמפליג על רבי חייא ולעיל ב) פירש טועה דלא כוותיה:

התם בר' זירא. קשיון אתערב קומלה בשיריה אמרה רבי זירא לעיקר מלתיה משום דלא מיתרץ כלל בענין אחר ועוד בפרק השומט והמעלה (זבחים קי.) על הא דתנן קמלה ואחר כך חזר קומלה לתוכה והקריבה בחוץ חייב פריך ובטלו שיריים לקומץ ומשני ר) רבי זירא דאמרה הקטרה כו' ולא משני כדרבי זירא ר) אלא אהנך תרתי איתמר עיקר מילתיה: **תיבלה** בא) בקצה בו'. ב) (כדתניא) לענין מלה מיתניא דלקתני מלה היא אלא שנקרא מלה מתובלת ובתוספתא דפסחים (פ"ג) תני כה"ג יוצאין במלה מתובלת אבל בריתא זו לא אשכחן לא בתנאות ולא בפסחים: **קסלקא** דעתך **דאפיש לה תבלין טפי ממצה.** אע"פ שאין דרך לעשות כן פעמים שנפספין תבלין בתוך אחד ואכל מתוכו לד שיש בו רוב תבלין:

אלא למ"ד בתר מבטל אזלינן תבלין מי קא הוו מצה. יש לתמוה דמדמי הסיא לעניל שהטעם שוה לזה דהכא שאין הטעם שוה דכיון שיש בתבלין טעם מלה לאוי עלמא ידי חובתו כדאמרינן בפ' התערובות (זבחים עח. ושם) עשה עיסה מן חטים ומן אורז (ומן שעוריס ואורז) אם יש בו טעם דגן חייב בחלה ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח וע"ל דהן שמעתא פליגא אהסיא דהתם ואין להקשות אהסיא דתערובות מהא דאמרינן בערבי פסחים (פסחים קטו.) לא ליכריך אינים מלה ומרור בהדי הדדי דלמא אתי מרור דרבנן ומבטל מלה דאוריתא דהתם חוזק המרירות הוא דמבטל טעם המלה אבל אורז לא מבטל טעם דגן ועוד יש לפרש דהתם כשאוכל כזית מלה דבי מבטל ליה מרור ליכא טעם כזית מלה אבל אם אוכל הרבה שרי: **בי** סליק רב כהנא **אשכחינהו לבני רבי חייא.** מכאן יש סייעתא לפי' הקונטרס שפירש בפרק בתרא דגיטין (דף פד.): דבימי רבי חייא עלה רב כהנא מבבל גבי כילד יעשה יגלנו ממנה כו' דקאמר מאן תנא אמר חזקיה ר"ש בן אלעזר היא ורבי יוחנן אמר דילגון אמר הוא לו ורבי יוחנן ליפסל בו ופי' שם בקונטרס דלחזקיה רבו היה אומר שרב כהנא עלה מבבל כמו בנו של רבי חייא שהיה מבבל ורבי יוחנן שאל הרבה ספיקות ברב כהנא דלמא בפ' בתרא דפ"ק (דף קיז.): והיו מקשים לפי' הקונטרס דמשמע שכבר שיב בב) רבי חייא כשעלה רב כהנא מבבל

כחר חזותם אזיל. יג) דקאמרי ו) לעיל אין דם מבטל דם ואע"ג שאין לה להיות כזה ס) ה"נ אזיל בתר חזותא והואיל ושייסה מין ד) כשרים אין בטלים זה בזה: **בטלוה זו בזו.** ורבי חגינא ורב חסדא מפרשי טעמא דרבי חייא והכא פליגי דרב חסדא סבר נבילה בשחוטה אין ר"ר חייא ולא שחוטה בנבילה ורבי חגינא מפרש איפכא: **לעולם אליבא דרבי יהודה כו'.** ואי קשיא גבי דמיס דאין ר' יהודה לעילי) אין דם חולין מבטל אפשר לקדשים בשלמא לרבי חגינא הכא אפשר לקדשים לריות (א) כמבטלין ב) כחולין שבשילין לילה אחד יצא מקדושתו כחולין אלא לרב חסדא ג) לבטול דהא אי אפשר לחולין לריות כקדשים והל"ל מין בשאינו מינו טו) לרב חסדא והוי דלא כר' חייא: **הוה ליה שירים.** מה שנשתייר ממנה זו ולא מבטלי שיריים דהך מנחה לטיבלא לאידך מנחה מה שנתערב שאין ניכר דלהוי ליה כמנחה שחסרה קודם קמיצה טז) אלא תיהוי קמיצה דמיהו ומ"ה לא מבטל ליה וכו' שיריים מי הוו ב"ב ואם כן הוה כמו ריבוי סולת לאידך מנחה:

(ג) **לימא דלא כרבי חייא.** לאמר לא אמר ר' יהודה לאפשר למיהוי כוותיה דאין בטל אלא אם כן יש בו רוב תבלין:

עולין הוא דלא מבטלין. ושייריס לאו עולין נינהו: יח) ואמאי) דלא מבטל ליה טיבלא לשיריס דתיהוי יט) כריבה סלתה לא מצי למפרך לרבי חגינא דיימא מהכא דנתר מבטל אזלינן דאי בתר בטל אזלינן שייריס מי הוו טיבלא דאי נמי בתר בטל אזלינן וטיבלא מבטל לשיריס לא הוה ריבה סלתה דבטל כמאן דליתיה דמי ולא אייתר ליה: **הקטרה בשיריס.** כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב) ומסרינן כ) כל שממנו לאשים דהיינו שיריס הרי הוא בגל תקטירו אלמא איכא הקטרה בשיריס: **אין הקומץ מבטל את חבירו.** דהא ל) אפי' ב) רבי יהודה מודה דלא פליג רבי יהודה במתני' אתערב קומלה בקומץ חבירתה: **הקומץ שנתערב.** מתני' היא וכבר פירשתיה למעלה ם) **דכל פורסא ופורסא חזי למקמץ מיניה.** אי לא נתערב: **לא יקטיר.** דאין מלות הקטרה אלא בקומץ: **תיבלה בקלח.** לעיסת פסח: **הוו ליה כחבלין.** לגומר יצאה מתולה מלה בתבלין ג) **דיקא נמי דקאני מלה היא.** אלמא רובה מלה: ק) **כיפא.** כלי שסה בולין מנחה: והניחו

רבי יהודה בתר חזותא אזיל ואידי ואידי מין במינו הוא אלא אליבא דרבי חייא ל) דתני רבי חייא נבילה ושחוטה בטילות זו בזו רבי חייא אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי אהדדי הא מין במינו בטיל ואי אליבא דר' יהודה ג) כל מין במינו לר' יהודה לא בטיל ל) לעולם אליבא דר' יהודה וכי קא אמר ר' יהודה מין במינו לא בטל ה"מ היכא דאפשר ליה למיהוי כוותיה אבל היכא דלא אפשר ליה למיהוי כוותיה בטל ובהא קא מיפלגי דרב חסדא סבר בתר מבטל אזלינן ור' חנינא סבר בתר בטל אזלינן תנן שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות ואם לאו פסולות ב) והא הכא כיון דקמיץ ליה מחדא אידך הוה ליה שירים ולא קא מבטלי שירים לטיבלא מני אי רבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי הדדי הא מין במינו בטל אלא פשיטא רבי יהודה בשלמא למ"ד בתר בטל אזלינן בטל הוי כמבטל דלכי קמיץ מאידך הוו להו שירים כי הני ג) אלא למ"ד בתר מבטל אזלינן שירים מי קא הוו טיבלא לימא ד) ג) (אליבא דרב חסדא) ד) דלא כרבי חייא התם כדר' זירא דא"ר זירא נאמרה ה) הקטרה בקומץ ו) ונאמרה הקטרה בשירים מה הקטרה האמורה בקומץ אין הקומץ מבטל את חבירו אף הקטרה האמורה בשירים אין שירים מבטלין את הקומץ ת"ש הקומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה לא יקטיר ואם הקטיר זו שנקמצה עלתה לבעלים וזו שלא נקמצה לא עלתה לבעלים ולא קא מבטל ליה טיבלא לקומץ מני אי רבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי הדדי הא מין במינו בטיל אלא פשיטא ר' יהודה בשלמא למ"ד בתר מבטל אזלינן מבטל הוי כבטל דכל פורתא חזי למקמץ מיניה ז) והוי ליה מין ומינו ומין במינו לא בטל אלא למ"ד בתר בטל אזלינן קומץ מי קא הוי טיבלא ז) לימא דלא כרבי חייא הא נמי כדרבי זירא ת"ש נתערב קומצה ח) בשירים של חברתה לא יקטיר ואם הקטיר עלתה לבעלים והא הכא דלא הוי מבטל כבטיל ז) ולא קא מבטלי ליה שירים לקומץ ח) מני אי רבנן וכו' ז) א"ר זירא נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים מה הקטרה האמורה בקומץ אין קומץ מבטל את חבירו אף הקטרה האמורה בשירים יא) אין שירים מבטלין את הקומץ ת"ש יב) תיבלה בקצה בשומשמין ובכל מיני תבלין בשרה מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת קא סלקא דעתך דאפיש לה תבלין טפי ממצה בשלמא למאן דאמר בתר בטל אזלינן בטיל הוי כמבטל דלכי מעפשא הוי לה כתבלין אלא למאן דאמר בתר מבטל אזלינן יג) תבלין מי קא הוו מצה הכא במאי עסקינן דלא אפיש לה תבלין דרובה מצה היא ולא בטלה דיקא נמי דקתני מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת ש"מ כי סליק רב כהנא אשכחינהו לבני רבי חייא דיתבי וקאמרי עשרון שלחלקו והניחו

כחר חזותם אזיל. יג) דקאמרי ו) לעיל אין דם מבטל דם ואע"ג שאין לה להיות כזה ס) ה"נ אזיל בתר חזותא והואיל ושייסה מין ד) כשרים אין בטלים זה בזה: **בטלוה זו בזו.** ורבי חגינא ורב חסדא מפרשי טעמא דרבי חייא והכא פליגי דרב חסדא סבר נבילה בשחוטה אין ר"ר חייא ולא שחוטה בנבילה ורבי חגינא מפרש איפכא: **לעולם אליבא דרבי יהודה כו'.** ואי קשיא גבי דמיס דאין ר' יהודה לעילי) אין דם חולין מבטל לאפשר לקדשים בשלמא לרבי חגינא הכא אפשר לקדשים לריות (א) כמבטלין ב) כחולין שבשילין לילה אחד יצא מקדושתו כחולין אלא לרב חסדא ג) לבטול דהא אי אפשר לחולין לריות כקדשים והל"ל מין בשאינו מינו טו) לרב חסדא והוי דלא כר' חייא: **הוה ליה שירים.** מה שנשתייר ממנה זו ולא מבטלי שיריים דהך מנחה לטיבלא לאידך מנחה מה שנתערב שאין ניכר דלהוי ליה כמנחה שחסרה קודם קמיצה טז) אלא תיהוי קמיצה דמיהו ומ"ה לא מבטל ליה וכו' שיריים מי הוו ב"ב ואם כן הוה כמו ריבוי סולת לאידך מנחה:

(ג) **לימא דלא כרבי חייא.** לאמר לא אמר ר' יהודה לאפשר למיהוי כוותיה דאין בטל אלא אם כן יש בו רוב תבלין:

עולין הוא דלא מבטלין. ושייריס לאו עולין נינהו: יח) ואמאי) דלא מבטל ליה טיבלא לשיריס דתיהוי יט) כריבה סלתה לא מצי למפרך לרבי חגינא דיימא מהכא דנתר מבטל אזלינן דאי בתר בטל אזלינן שייריס מי הוו טיבלא דאי נמי בתר בטל אזלינן וטיבלא מבטל לשיריס לא הוה ריבה סלתה דבטל כמאן דליתיה דמי ולא אייתר ליה: **הקטרה בשיריס.** כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב) ומסרינן כ) כל שממנו לאשים דהיינו שיריס הרי הוא בגל תקטירו אלמא איכא הקטרה בשיריס: **אין הקומץ מבטל את חבירו.** דהא ל) אפי' ב) רבי יהודה מודה דלא פליג רבי יהודה במתני' אתערב קומלה בקומץ חבירתה: **הקומץ שנתערב.** מתני' היא וכבר פירשתיה למעלה ם) **דכל פורסא ופורסא חזי למקמץ מיניה.** אי לא נתערב: **לא יקטיר.** דאין מלות הקטרה אלא בקומץ: **תיבלה בקלח.** לעיסת פסח: **הוו ליה כחבלין.** לגומר יצאה מתולה מלה בתבלין ג) **דיקא נמי דקאני מלה היא.** אלמא רובה מלה: ק) **כיפא.** כלי שסה בולין מנחה: והניחו

ולא מבטלי שירים לטיבלא. השתא ניחא ליה הא דטיבלא לא מבטלא לשיריים דליהוי כריבה סולתה ובקונטרס פירש טעמא אבל עדיין קשה דליהוי כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה וי"ל דקיימא לן כרבי יוחנן דאמר בפ"ק (לעיל ט.) מקטיר קומץ עליהם

ור' שמעון בן לקיש מזר בו:

לימא דלא ברבי חייא. משמע מתוך הלשון דפשיטא ליה ר) דאיכא דמפליג על רבי חייא ולעיל ב) פירש טועה דלא כוותיה:

התם בר' זירא. קשיון אתערב קומלה בשיריה אמרה רבי זירא לעיקר מלתיה משום דלא מיתרץ כלל בענין אחר ועוד בפרק השומט והמעלה (זבחים קי.) על הא דתנן קמלה ואחר כך חזר קומלה לתוכה והקריבה בחוץ חייב פריך ובטלו שיריים לקומץ ומשני ר) רבי זירא דאמרה הקטרה כו' ולא משני כדרבי זירא ר) אלא אהנך תרתי איתמר עיקר מילתיה: **תיבלה** בא) בקצה בו'. ב) (כדתניא) לענין מלה מיתניא דלקתני מלה היא אלא שנקראת מלה מתובלת ובתוספתא דפסחים (פ"ג) תני כה"ג יוצאין במלה מתובלת אבל בריתא זו לא אשכחן לא בתנאות ולא בפסחים: **קסלקא** דעתך **דאפיש לה תבלין טפי ממצה.** אע"פ שאין דרך לעשות כן פעמים שנפספין תבלין בתוך אחד ואכל מתוכו לד שיש בו רוב תבלין:

אלא למ"ד בתר מבטל אזלינן תבלין מי קא הוו מצה. יש לתמוה דמדמי הסיא לעניל שהטעם שוה לזה דהכא שאין הטעם שוה דכיון שיש בתבלין טעם מלה לאוי עלמא ידי חובתו כדאמרינן בפ' התערובות (זבחים עח. ושם) עשה עיסה מן חטים ומן אורז (ומן שעוריס ואורז) אם יש בו טעם דגן חייב בחלה ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח וע"ל דהן שמעתא פליגא אהסיא דהתם ואין להקשות אהסיא דתערובות מהא דאמרינן בערבי פסחים (פסחים קטו.) לא ליכריך אינים מלה ומרור בהדי הדדי דלמא אתי מרור דרבנן ומבטל מלה דאוריתא דהתם חוזק המרירות הוא דמבטל טעם המלה אבל אורז לא מבטל טעם דגן ועוד יש לפרש דהתם כשאוכל כזית מלה דבי מבטל ליה מרור ליכא טעם כזית מלה אבל אם אוכל הרבה שרי: **בי** סליק רב כהנא **אשכחינהו לבני רבי חייא.** מכאן יש סייעתא לפי' הקונטרס שפירש בפרק בתרא דגיטין (דף פד.): דבימי רבי חייא עלה רב כהנא מבבל גבי כילד יעשה יגלנו ממנה כו' דקאמר מאן תנא אמר חזקיה ר"ש בן אלעזר היא ורבי יוחנן אמר דילגון אמר הוא לו ורבי יוחנן ליפסל בו ופי' שם בקונטרס דלחזקיה רבו היה אומר שרב כהנא עלה מבבל כמו בנו של רבי חייא שהיה מבבל ורבי יוחנן שאל הרבה ספיקות ברב כהנא דלמא בפ' בתרא דפ"ק (דף קיז.): והיו מקשים לפי' הקונטרס דמשמע שכבר שיב בב) רבי חייא כשעלה רב כהנא מבבל

לחזקיה רבו אם כן רבי יוחנן דאמר שמעון בן לקיש לומד לפניו שורות ורבי שמעון בן לקיש לומד לפניו שורות ואם כן אינו מקשה לו דעל כרחך בימי חזקיה עלה לבבל ומכל מקום א

והניחו בכיסא. ואלו שני המצלמין אין נוגעין זה [1] לזה: **מהו.** מי נטמא חכירו או לא: **כי תנן.** בפרק חומר בקודש (חגיגה דף כ:) הכלי מלרף מה שבתוכו לקדש שאם נגע בטבול יום במקצתו פסל את כולו: **ה"מ דנגעי אהדדי כו'.** להכי נקט טבול יום משום דאין טומאתו חמורה לעשות רשאון ושני דאי טומאה אחרת ל"ל לירוף הא מטמא אותו הטמא את הכלי והכלי מטמא את השאר: **מי תנן כלי מחבר.** (ב) הוה משמע דנגעי אהדדי והכלי מחברים כאילו הוי חד ואם נטמא זה נטמא זה. מלרף משמע דאין נוגעין וזה מלרפן [2] להיות אחד: **הושיט.** אלי עשרון אחד לבין הנך [3] אלי עשרון: **מהו.** אם נגע בטבול יום בזה מהו שיטמא אותן [4] שנים: **אין צריך לכלי.** כגון האי אלי עשרון שלישי דאין צריך לכלי דהא אינו מלטרף עם אלו למנחה אחת אין הכלי מלרפו וטובולים הרשאונים: **הושיט טבול יום כו'.** בחוירן ולא נגע לא בהן ולא בכלי: **לירוף לי דאורייתא.** יא) דאמרינן (חגיגה דף כג:) כף אחת [5] הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת לא שנא לחומרא כגון טומאה ול"ש לקולא כגון קמיצה דהוי כאילו נוגעין וקמיצה מעלייתא היא: **או דרבנן.** ולחומרא ולא לקולא: **מזו בפני עצמה.** משמע שעומד מזו בצד הכלי כדי קומץ שאינו מעורב וכן יב) בזו: **הך דמערב הא לא נגע.** בקומץ וקתני בשרות אלמא לירוף דאורייתא: **אמר רבא דילמא.** לאו דקאי קומץ בפני עצמו יג): **בגושין** [6] **המחולקין העשוין למסרק.** גופי המנחה מחולקין מראש האחד מזו כדי קומץ ומזו כדי קומץ אבל בראש האחד נוגעין כמסרק זה שמצד אחד מחובר ומצד אחד שייני מפוחזות: **מאי הוי עלה.** דשני חצאים מחולקים מהו לקמוץ מזה על זה משום לירוף כלי: **והריש ממנו.** בקומצו: **דומיא דב' כלים.** כגון דאין נוגעין זה בזה: **כגון קפיזא בקבא.** שחקק מדה קטנה בתוך מידה גדולה ונותן בפנימי אלי עשרון ואינו בחילון דאע"ג דעריבי שני החצאין מעילאי בגודש הכלי: **כיון דמפסקי מחילפא מפסלי.** דאין עירוב הגודש עירוב ואינו יד] בחוירב הכלי. והכא דייקינן הא כלי אחד דומיא דהאי שהוא בשני כלים כשר: **כגון עריבה** [7] **.** אלרובה [8] של תרנגולין ומחילה נמוכה באמצעית כדי לאחוז בין מים למורסן ואותה מחילה נמוכה ואינה מגעת לשפת העריבה הילכך לאו [9] דנגעי למעלה מן המחילה שני החצאין בחוירב הכלי אבל הכא גבי ביסא דחלוקין הן לגמרי לא: **לירוף כלי וחיבור מים מהו.** כלומר אלי עשרון שנטמא בלירוף כלי מהו שיטמא אחר בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [10] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [11] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [12] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [13] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [14] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [15] במשקין הבאין [16] :

ועשאו

מדרס

מהו. מי אמרינן שבע ליה טומאה או לא אמר ליה אביי ומי אמרינן שבע ליה טומאה והתנן [17] סדין טמא

שאין צריך לכלי אין כלי מצרפו.

בפרק בתרא דחגיגה (דף כג:) בגמרא הכלי מלרף [2] מדכתיב כף אחת ומותיב רב כהנא מהתם דמוסיף ר"ע ולייק מינה שהוא מדרבנן ומשני ר"ש בן לקיש משום בר קפרא לא נלרכא [3] לשירי מנחה דאורייתא את שלריך לכלי הכלי מלרפו ושאין לריך לכלי אין הכלי מלרפו ואתו רבנן וגזור אפי' אין לריך לכלי כלי מלרפו וזהו תימה שפשוט לרב כהנא כל כך דאין כלי מלרף מה שאין לריך לכלי [4] דלא משמע דפליג אהתם שיטוי ושמא סבר לה כהתם שיטוי דרבה בר אבוה דמשני התם כשבברו ע"ג קטבלים ג"כ דוקא בשירי מנחה שהיה בבר לריך לכלי מלרף כלי מדרבנן שלא יצא מקדושתו דקודש קמיצה ולא דמי להכא [5] דלא היה מעולם לריך לכלי:

צירוף דאורייתא או דרבנן. ול"ת והא רב כהנא גופיה מדקתן בפרק בתרא דחגיגה (ג"ז סס) שהוא דרבנן מהתם דהוסיף ר"ע ויש לומר דשמא מספקא ליה משום שיטוי דהתם:

צירוף כלי וחיבור מים מהו. פי' בקונטרס כלומר אלי עשרון שנטמא בלירוף כלי מהו שיטמא [6] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [7] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [8] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [9] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [10] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [11] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [12] במשקין הבאין [13] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [14] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [15] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [16] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [17] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [18] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [19] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [20] במשקין הבאין [21] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [22] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [23] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [24] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [25] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [26] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [27] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [28] במשקין הבאין [29] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [30] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [31] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [32] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [33] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [34] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [35] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [36] במשקין הבאין [37] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [38] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [39] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [40] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [41] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [42] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [43] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [44] במשקין הבאין [45] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [46] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [47] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [48] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [49] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [50] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [51] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [52] במשקין הבאין [53] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [54] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [55] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [56] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [57] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [58] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [59] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [60] במשקין הבאין [61] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [62] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [63] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [64] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [65] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [66] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [67] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [68] במשקין הבאין [69] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [70] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [71] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [72] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [73] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [74] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [75] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [76] במשקין הבאין [77] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [78] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [79] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [80] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [81] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [82] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [83] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [84] במשקין הבאין [85] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [86] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [87] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [88] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [89] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [90] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [91] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [92] במשקין הבאין [93] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [94] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [95] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [96] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [97] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [98] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [99] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [100] במשקין הבאין [101] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [102] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [103] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [104] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [105] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [106] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [107] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [108] במשקין הבאין [109] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [110] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [111] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [112] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [113] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [114] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [115] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [116] במשקין הבאין [117] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [118] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [119] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [120] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [121] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [122] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [123] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [124] במשקין הבאין [125] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [126] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [127] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתים אינם מלטרפות אח"כ היו רוצלות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מלטרף ר' דוסא אומר האוכל פרור אינו מלטרף ובתוספתא [128] תניא אתרוג שנפרך ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור [129] עיקה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם [130] ליתא מי פירות אינה מועלת לחבר את המקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט [131] דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ג' אלאי זיתים עיקה [132] במשקין הבאין [133] :

ונעשה כלי מלרף אלאי עשרון שנטמאת בלירוף כלי מהו שיטמא [134] בחיבור מים כגון אם יש שני אלאי עשרון בכלי ואין נוגעין ואלאי עשרון יש חוץ לכלי וחיבור מים כגון נגוף אלו לינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמאת חבירו משום לירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נגוף והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נגוף חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס [135] (ונגוף) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' אתיכות כדיקה אינן מלטרפות ושתים מלטרפות ור' יוסי

ועשאו וילון טהור מן המדרס. וכגון דעבד ביה שיעור מעשה כדאמר בפרק במה אשה (שבת ד' נח:) דלמן עולין מטומאתן אלא בשיעור מעשה ובמסכת כלים בפרק הכברים (מ"ז) מפרש איזו היא שיעור מעשה דתנן סדין שהוא טמא מדרס עשאה וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים כמי [ג] שנגע במדרס: **אלא.** להכי מהני ליה וילון אשה נגע בו זב קודם שעשאו וילון והיו עליו שתי טוומאות מדרס ומגע עכשיו טהור מן המדרס מלטמא אדם או כלים ומשאירה עליו [ה] תורת מגע לאוכלין ומשקין: **כי נגע בו זב מיהא טמא.** נמי טוומאת מגע [ה] אפי' לבסוף לאחר שנטמאת מדרס תלה [ו] טוומאת מגע להאי עניינא שכשיעשו וילון ויטהר מן המדרס תחול עליו טוומאת מגע: **ואמאי לימא הא שבע ליה.** טוומאת מדרס: **דילמא מקמי מדרס.** נגע בו ואח"כ דרס עליו דהכא ליכא למיפרך הא שבע ליה [ז] משום דטוומאה אחרינא [ח] חמורה מן הראשונה וחלה עליה אבל הכא גבי עשרות לחודי ולחודי לראשונה ושניה קלה היא דבין זו ובין זו טוומאת אוכלין היא ולא חיילא שניה כלל: **אלא מסיפא.** נפקא לן אחר שבע לה טוומאה: **שחמתן טוומאה [ט] מדרס.** שאפילו י' מלעות תחתיו כולן [י] מטוומאות מדרס: [יא] **מגע מדרס.** משום דנגע בעליון ונפקא מינה שכשיעשו לתחתון וילון ויטהר מן המדרס עדיין יהא טמא טוומאת מגע: **לימא שבע ליה.** טוומאת מדרס: **הכא בזב אחר זב.** גבי חלאי עשרונים: **אכוד וראשון מצטרפין.** וטומאת הראשון מחמת זב בלילוף כלי: **מופרש.** שהפרש תחת זב אינו מצטרף לפסול עמו שהרי לא הופרש ע"מ להצטרף עם [יא] האכוד [יב] שהרי שניהם יב] **מצוים כני ביקתא דהדדי.** בני בית אחד הן שכולן מכח מגעה [יג] אחד [יד] כאן: **ביקתא.** בי עקתא [טו] בית לר: **קמץ מן הראשון שניהם האחרים אין נאכלין.** שהרי שניהם מזקקין לקומצו של ראשון וקומץ אינו מתיר אלא עשרון אותו ואינו נוגעין דיכול הכהן להתכרן מה שהוא רואה אבל בנתערב כיון דאינו יכול לברר זה מזה דעתו אינו מועיל כלום והשתא ניחא נמי הא דאמרינן באלו מנחות [דף עו ע"ב] ריבה במדת שערונו פסולה ולא אמרינן בדעתו דכהן תליא מילתא דכיון דלא בריר עשרון דידיה מעולם לאו בדעתא דכהן תליא מילתא: [ז] אדם וכלים שהרי: [ח] עליו טוומאת מגע: [ט] חלה עליו טוומאת: [י] שבע ליה טוומאה משום דטוומאה אחרונה חמורה: [יא] עם האכוד. למנחה הס"ד ומה"ד מופרש וראשון מצטרפים שהרי חבירים היו הס"ד ומה"ד נטמא הראשון שניהם האחרים מצטרפין: [יב] שהרי שניהם חבריו הס"ד: [יג] מנחה אחת באים הס"ד: [יד] איזהו אינו נאכל תיכת לא ל"ש. [טו] חשוב שהרי מחמת:

[א] מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס. אליבא דרבי (יהודה) (מאיר) אבל טמא מגע מדרס משום דנגעת כל נימא ונימא שהיא טמאה מדרס בחברתה והוה ליה מגע מדרס לטמא אוכלין ומשקין ואע"ג דסלקא מיניה טוומאת מדרס שלא יטמא טוומאה חמורה לטמא אדם וכלים הואיל ואינו מיוחד למדרס: [ב] א"ר יוסי. וכי באיזה מדרס וכו' ואי משום שנוגעת כל נימא ונימא בחברתה טומאת בית הסתרים אינו מטמא: [ג] בשני סדינין המקופלין כו'. וצ"ל דמיירי כשיש אויר מפסיק בין עליון לתחתון דאי במקופלין זה ע"ג זה בלא הפסק אויר נמצא שהכביד עצמו על שניהם יחד וא"כ העליון נמי היה לו ליטמא מגע מדרס בבת אחת כמו בתחתון אבל כשיש אויר מפסיק ביניהם נמצא דנחת מדרס על העליון קודם שיגע בתחתון ותו לא חלה ביה מגע מדרס דהוי ליה טוומאה קלה על החמורה: [ד] ואמאי נימא שבע ליה טוומאה חמורה על התחתון ולא יחות עליה תו טוומאת מגע מדרס וא"ת לפי סברת המקשה דלא מחלק בין בבאין בבת אחת לבאין בזה אחר זה תיקשי ליה היא גופיה העליון אמאי אינו טמא מגע מדרס משום דנוגע בתחתון וי"ל שלעולם היה יודע המקשה שיש לנו לחלק בין בת אחת לזה אחר זה לגבי דלא ירד בזה אחר זה קלה על החמורה והכא היה מקשה כיון דלא אמרינן שבע ליה טומאה בקלה וחמורה בבת אחת הכי נמי לא הל"ל שבע ליה טומאה בקלה על קלה אפי' בזה אחר זה ומשני דאין לדמות כלל בת אחת לזה אחר זה דנחי דלא אמרינן שבע ליה טומאה בבת אחת בזה אחר זה יש לנו לומר שבע ליה טומאה וא"ת לעיל דמקשה לימא שבע ליה טומאה אפי' בזה אחר זה א) לגבי כי נגע ביה הזב לבסוף תיקשי ליה מסיפא עליון אמאי אינו טמא נמי מגע מדרס לפי שנוגע בתחתון וי"ל דאח"ג דמצי לאקשויי מיניה וא"ת אדמקשה ליה מסיפא דלא אמרינן שבע ליה טומאה תיקשי ליה מרישא גופיה ממילתיה דת"ק דאמר אבל טמא מגע מדרס אלמא לא אמרינן שבע ליה טומאה ותירץ ר' שמעון מיידילא דפשיטא ליה דטומאה דאתיא מגופיה כגון במילתא דת"ק לא אמרינן דשבע ליה טומאה: ב) הא איכא תילתא דקומץ דלא קריב שהרי מחמת חצי העשרון הוא שהרי שלשתן הוזקקו לקומץ זה הילכך הוי האי קומץ חסר תילתא ל"א הא איכא דנקא והיא היא דהיינו דנקא לכל אחד ואחד חלי שהפרש ממנו ואחד מן החצאין הללו וכיון דלא ידע איזהו יד] לא נאכל לא זה ולא זה: **ושירי דידיה.** דאותו חלי עשרון ראשון שהופרש ממנו הקומץ: **והא איכא דנקא דקומץ דלא קריב.** דהא תילתא דהאי קומצא אינו [טו] חשוב [ח] מחמת חלי עשרון האלישי הוא שהרי שלשתן הוזקקו לקומץ זה הילכך הוי אלי קומץ חסר תילתא דמטי דנקא לכל חד משני חלאי עשרונים המכשירים את המנחה. דנקא ששית. דנקא קומץ לכל חלי עשרון מן הששים שהמנחה נכשרת בהן: **אמר רב אשי.** הכי תרתי פירכי לאו פירכי דכיון דלא קמץ אלא מן אחד קמילת המנחה בדעתא דהכן תליא וכהן כי קמץ אדעתא דעשרון חד הוא דקמץ הילכך קומץ קרב שירי ראשון נאכלין והשאים אינו נאכלין משום דאין לעמוד על סופו איזה מהן נגעוקע עם הראשון בדעת הכהן להיות ניתר בקומץ:

מתני'

[ב] ועשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס [ג] א"ר יוסי [ד] באיזה מדרס נגע זה אלא שאם נגע בו הזב טמא מגע הזב כי נגע בו הזב מיהא טמא ואפי' לבסוף [ה] (כטמא מדרס ואח"כ מגע הזב) [ו] אמאי לימא שבע ליה טומאה א"ל וממאי דהאי שאם נגע בו הזב לבתר מדרס דילמא מקמי מדרס דהויא טומאה חמורה על טומאה קלה אבל הכא דאידי ואידי טומאה קלה לא אלא מסיפא מודה רבי יוסי [ז] בשני סדינין המקופלין ומונחין זה על זה וישב זב עליהן שהעליון טמא מדרס והתחתון טמא מדרס ומגע מדרס [ד] ואמאי לימא שבע ליה טומאה התם בבת אחת הכא בזה אחר זה [ח] אמר רבא עשרון [ב] שחלקו ואבד אחד מהן והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון והרי שלשתן מונחין בביסא נטמא אבוד ואבוד וראשון מצטרפין מופרש אין מצטרף נטמא מופרש ומופרש וראשון מצטרפין אבוד אין מצטרף נטמא ראשון שניהם מצטרפין אביי אמר אפילו נטמא אחד מהן נמי שניהם מצטרפין מ"ט כולהו בני ביקתא דהדדי נינהו [ג] וכן לענין קמיצה קמץ מן האבוד שיריו וראשון נאכלין מופרש אינו נאכל קמץ מן המופרש שיריו וראשון נאכלין אבוד אינו נאכל קמץ מן ראשון שניהם אינן נאכלין אביי אמר אפילו קמץ מאחד מהן שניהן אינן נאכלין מ"ט כולהו נמי בני ביקתא דהדדי נינהו מתקיף לה רב פפא ושירים דידיה מיהא נאכלין [פ] הא איכא דנקא דקומץ דלא קריב מתקיף לה רב יצחק בריה דרב משרשיא וקומץ גופיה היכי קריב הא איכא תלתא חולין [ב] (ד) רב אשי [ד] אמר קומץ [ו] בדעתא דכהן תליא מילתא וכהן כי קמיץ אעשרון קא קמיץ:

מתני'

[ג] רש"ק מ"ז, [ד] ויתכן לפיות אמר רב אשי וכ"ל בכרש"י על כמון], [ה] כמו. [ו] ש"ק, [ז] ל"ל אחרינא, [ח] ל"ל טמא,

[ו] טומאות מדרס ומגע מדרס והכ"מ. [ז] ש"ק, [ח] האכוד הס"ד והבאר יש לממוק. [ט] ש"ק, [י] אחת. [יא] ל"ל [יב] [שבת עז:], [יג] [המוקד כדיש בסר מאבנר], [יד] ואפשר עוד לתרץ כו' ל"ש, [טו] רש"ק, [טו] ש"ק, [ז] רש"ק, [ח] ל"ל מ"ז, [ט] דפסחים בגיתמון בכל כמו. רש"ק וז"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ר יוסי וכי כאחת מדרס: (ב) שם בטמא מדרס ואח"כ נ"ל כאופן זה נגעת: (ג) שם ואמאי לימא: (ד) שם אמר רב אמי קומץ: (ה) רש"ל ד"ה כי נגע וכו' ואפילו וכו' תלה עליו טוומאת מגע: (ו) ד"ה דילמא וכו' הא שבע ליה טוומאה משום: (ז) ד"ה ומגע מדרס הס"ד: (ח) ד"ה והא מיהא וכו' דמחמת: (ט) תוס' ד"ה ונעשו וכו' משיקבע הס"ד ואח"כ מ"ה וכי כאחת וכו' שטומאת מדרס דאם לא כן אמיא ליה: (י) ד"ה כי נגע וכו' ונקמר וכי כאחת: (כ) בא"ד בניתזין בכל כחו דשם: (ל) בא"ד בדבר דעומד לימתן כי הסיא דאבר שיצא מקצתו והוליא עוכר:

גליון הש"ם

גמ' אמר רבא עשרון שחלקו ואבד א' מהן. עי' לקמן דף פ' ע"ב תוס' ד"ה כולהו:

שיטה מקובצת (המשך)

משני חצאי עשרון הצריכין למנחה והיינו תילתא לשניהן יחד: [ו] בדעתא דכהן. עי' תוס' לקמן דף עו ע"ב: וכהן כי קמיץ אעשרון קא קמיץ. וא"ת א"כ היכי מפסלא מנחה משום יתר ב) משום דדילמא קמיץ מעשרון שלא הופרש עמו ואומר הר"ל דהכא שאני שחצאי העשרונים מבוררין ואינן נוגעין דיכול הכהן להתכרן מה שהוא רואה אבל בנתערב כיון דאינו יכול לברר זה מזה דעתו אינו מועיל כלום והשתא ניחא נמי הא דאמרינן באלו מנחות [דף עו ע"ב] ריבה במדת שערונו פסולה ולא אמרינן בדעתו דכהן תליא מילתא דכיון דלא בריר עשרון דידיה מעולם לאו בדעתא דכהן תליא מילתא: [ז] אדם וכלים שהרי: [ח] עליו טוומאת מגע: [ט] חלה עליו טוומאת: [י] שבע ליה טוומאה משום דטוומאה אחרונה חמורה: [יא] עם האבוד. למנחה הס"ד ומה"ד מופרש וראשון מצטרפים שהרי חבירים היו הס"ד ומה"ד נטמא הראשון שניהם האחרים מצטרפין: [יב] שהרי שניהם חבריו הס"ד: [יג] מנחה אחת באים הס"ד: [יד] איזהו אינו נאכל תיכת לא ל"ש. [טו] חשוב שהרי מחמת:

[א] ר"ל נגבי דמוכיח דלא אמר דבר אחר אלא מדרס ועשאו וילון. פרשו לפני הפתח וקבעו שם: **טהור מן המדרס.** ולא יטמא עוד לדס [ז] שהרי אין עשוי למדרס וכל שאינו ראוי למדרס אינו טמא מדרס לאמרינן במסכת חגיגה (דף כג:) מי שמיומד ליטיבה יצא זה שאומר לו עמוד ועשה מלאכתנו אבל טמא מגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים כמי [ג] שנגע במדרס: **אלא.** להכי מהני ליה וילון אשה נגע בו זב קודם שעשאו וילון והיו עליו שתי טוומאות מדרס ומגע עכשיו טהור מן המדרס מלטמא אדם או כלים ומשאירה עליו [ה] תורת מגע לאוכלין ומשקין: **כי נגע בו זב מיהא טמא.** נמי טוומאת מגע [ה] אפי' לבסוף לאחר שנטמאת מדרס תלה [ו] טוומאת מגע להאי עניינא שכשיעשו וילון ויטהר מן המדרס תחול עליו טוומאת מגע: **ואמאי לימא הא שבע ליה.** טוומאת מדרס: **דילמא מקמי מדרס.** נגע בו ואח"כ דרס עליו דהכא ליכא למיפרך הא שבע ליה [ז] משום דטוומאה אחרינא [ח] חמורה מן הראשונה וחלה עליה אבל הכא גבי עשרות לחודי ולחודי לראשונה ושניה קלה היא דבין זו ובין זו טוומאת אוכלין היא ולא חיילא שניה כלל: **אלא מסיפא.** נפקא לן אחר שבע לה טוומאה: **שחמתן טוומאה [ט] מדרס.** שאפילו י' מלעות תחתיו כולן [י] מטוומאות מדרס: [יא] **מגע מדרס.** משום דנגע בעליון ונפקא מינה שכשיעשו לתחתון וילון ויטהר מן המדרס עדיין יהא טמא טוומאת מגע: **לימא שבע ליה.** טוומאת מדרס: **הכא בזב אחר זב.** גבי חלאי עשרונים: **אכוד וראשון מצטרפין.** וטומאת הראשון מחמת זב בלילוף כלי: **מופרש.** שהפרש תחת זב אינו מצטרף לפסול עמו שהרי לא הופרש ע"מ להצטרף עם [יא] האכוד [יב] שהרי שניהם יב] **מצוים כני ביקתא דהדדי.** בני בית אחד הן שכולן מכח מגעה [יג] אחד [יד] כאן: **ביקתא.** בי עקתא [טו] בית לר: **קמץ מן הראשון שניהם האחרים אין נאכלין.** שהרי שניהם מזקקין לקומצו של ראשון וקומץ אינו מתיר אלא עשרון אותו ואינו נוגעין דיכול הכהן להתכרן מה שהוא רואה אבל בנתערב כיון דאינו יכול לברר זה מזה דעתו אינו מועיל כלום והשתא ניחא נמי הא דאמרינן באלו מנחות [דף עו ע"ב] ריבה במדת שערונו פסולה ולא אמרינן בדעתו דכהן תליא מילתא דכיון דלא בריר עשרון דידיה מעולם לאו בדעתא דכהן תליא מילתא: [ז] אדם וכלים שהרי: [ח] עליו טוומאת מגע: [ט] חלה עליו טוומאת: [י] שבע ליה טוומאה משום דטוומאה אחרונה חמורה: [יא] עם האבוד. למנחה הס"ד ומה"ד מופרש וראשון מצטרפים שהרי חבירים היו הס"ד ומה"ד נטמא הראשון שניהם האחרים מצטרפין: [יב] שהרי שניהם חבריו הס"ד: [יג] מנחה אחת באים הס"ד: [יד] איזהו אינו נאכל תיכת לא ל"ש. [טו] חשוב שהרי מחמת:

[ב] בעל כרחו דהא בכריתות בפרק אמרו לו (דף טו:) מוכח דלא מקבל טוומאה בשעת פרישתו גבי אבר המדולדל באדם ומיהו לא מסתברא דמיתוקם הכיא [ג] דפסחים בגיתמון בעל כרחו דהא קתני חותך עד שמגיע לעצם ולקולף עד שמגיע לפרק וחותך ושמא כשחותך בסכין לא מקבל טוומאה בשעת פרישתו לפי שהסכין מפריש בין זה לזה ל"ג מתחך בסכין מעט ומשליך ומחזר ומתחך מעט [ומשליך] עד שמתחך את כולו שאינו נוגע עכשיו בצד אחת וכן מפרש בהלכה בירושלמי במתחך כל שהוא ומשליך ואם תאמר אמאי אינעטרך לשנויי בהעור והרוטב (שם דף קכט.) דתניא כר"מ לימא מוכח דלא מקבל טוומאה בשעת פרישתו גבי אבר המדולדל באדם ומיהו לא מסתברא דמיתוקם הכיא [ד] דפסחים בגיתמון בעל כרחו דהא קתני חותך עד שמגיע לעצם ולקולף עד שמגיע לפרק וחותך ושמא כשחותך בסכין לא מקבל טוומאה בשעת פרישתו לפי שהסכין מפריש בין זה לזה ל"ג מתחך בסכין מעט ומשליך ומחזר ומתחך מעט [ומשליך] עד שמתחך את כולו שאינו נוגע עכשיו בצד אחת וכן מפרש בהלכה בירושלמי במתחך כל שהוא ומשליך ואם תאמר אמאי אינעטרך לשנויי בהעור והרוטב (שם דף קכט.) דתניא כר"מ לימא

[ג] מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס [ג] א"ר יוסי [ד] באיזה מדרס נגע זה אלא שאם נגע בו הזב טמא מגע הזב כי נגע בו הזב מיהא טמא ואפי' לבסוף [ה] (כטמא מדרס ואח"כ מגע הזב) [ו] אמאי לימא שבע ליה טומאה א"ל וממאי דהאי שאם נגע בו הזב לבתר מדרס דילמא מקמי מדרס דהויא טומאה חמורה על טומאה קלה אבל הכא דאידי ואידי טומאה קלה לא אלא מסיפא מודה רבי יוסי [ז] בשני סדינין המקופלין ומונחין זה על זה וישב זב עליהן שהעליון טמא מדרס והתחתון טמא מדרס ומגע מדרס [ד] ואמאי לימא שבע ליה טומאה התם בבת אחת הכא בזה אחר זה [ח] אמר רבא עשרון [ב] שחלקו ואבד אחד מהן והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון והרי שלשתן מונחין בביסא נטמא אבוד ואבוד וראשון מצטרפין מופרש אין מצטרף נטמא מופרש ומופרש וראשון מצטרפין אבוד אין מצטרף נטמא ראשון שניהם מצטרפין אביי אמר אפילו נטמא אחד מהן נמי שניהם מצטרפין מ"ט כולהו בני ביקתא דהדדי נינהו [ג] וכן לענין קמיצה קמץ מן האבוד שיריו וראשון נאכלין מופרש אינו נאכל קמץ מן המופרש שיריו וראשון נאכלין אבוד אינו נאכל קמץ מן ראשון שניהם אינן נאכלין אביי אמר אפילו קמץ מאחד מהן שניהן אינן נאכלין מ"ט כולהו נמי בני ביקתא דהדדי נינהו מתקיף לה רב פפא ושירים דידיה מיהא נאכלין [פ] הא איכא דנקא דקומץ דלא קריב מתקיף לה רב יצחק בריה דרב משרשיא וקומץ גופיה היכי קריב הא איכא תלתא חולין [ב] (ד) רב אשי [ד] אמר קומץ [ו] בדעתא דכהן תליא מילתא וכהן כי קמיץ אעשרון קא קמיץ:

מתני'

[ג] רש"ק מ"ז, [ד] ויתכן לפיות אמר רב אשי וכ"ל בכרש"י על כמון], [ה] כמו. [ו] ש"ק, [ז] ל"ל אחרינא, [ח] ל"ל טמא,

[ו] טומאות מדרס ומגע מדרס והכ"מ. [ז] ש"ק, [ח] האכוד הס"ד והבאר יש לממוק. [ט] ש"ק, [י] אחת. [יא] ל"ל [יב] [שבת עז:], [יג] [המוקד כדיש בסר מאבנר], [יד] ואפשר עוד לתרץ כו' ל"ש, [טו] רש"ק, [טו] ש"ק, [ז] רש"ק, [ח] ל"ל מ"ז, [ט] דפסחים בגיתמון בכל כמו. רש"ק וז"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ר יוסי וכי כאחת מדרס: (ב) שם בטמא מדרס ואח"כ נ"ל כאופן זה נגעת: (ג) שם ואמאי לימא: (ד) שם אמר רב אמי קומץ: (ה) רש"ל ד"ה כי נגע וכו' ואפילו וכו' תלה עליו טוומאת מגע: (ו) ד"ה דילמא וכו' הא שבע ליה טוומאה משום: (ז) ד"ה ומגע מדרס הס"ד: (ח) ד"ה והא מיהא וכו' דמחמת: (ט) תוס' ד"ה ונעשו וכו' משיקבע הס"ד ואח"כ מ"ה וכי כאחת וכו' שטומאת מדרס דאם לא כן אמיא ליה: (י) ד"ה כי נגע וכו' ונקמר וכי כאחת: (כ) בא"ד בניתזין בכל כחו דשם: (ל) בא"ד בדבר דעומד לימתן כי הסיא דאבר שיצא מקצתו והוליא עוכר:

גליון הש"ם

גמ' אמר רבא עשרון שחלקו ואבד א' מהן. עי' לקמן דף פ' ע"ב תוס' ד"ה כולהו:

שיטה מקובצת

א) ר"ל נגבי דמוכיח דלא אמר דבר אחר אלא מדרס ועשאו וילון. פרשו לפני הפתח וקבעו שם: **טהור מן המדרס.** ולא יטמא עוד לדס [ז] שהרי אין עשוי למדרס וכל שאינו ראוי למדרס אינו טמא מדרס לאמרינן במסכת חגיגה (דף כג:) מי שמיומד ליטיבה יצא זה שאומר לו עמוד ועשה מלאכתנו אבל טמא מגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים כמי [ג] שנגע במדרס: **אלא.** להכי מהני ליה וילון אשה נגע בו זב קודם שעשאו וילון והיו עליו שתי טוומאות מדרס ומגע עכשיו טהור מן המדרס מלטמא אדם או כלים ומשאירה עליו [ה] תורת מגע לאוכלין ומשקין: **כי נגע בו זב מיהא טמא.** נמי טוומאת מגע [ה] אפי' לבסוף לאחר שנטמאת מדרס תלה [ו] טוומאת מגע להאי עניינא שכשיעשו וילון ויטהר מן המדרס תחול עליו טוומאת מגע: **ואמאי לימא הא שבע ליה.** טוומאת מדרס: **דילמא מקמי מדרס.** נגע בו ואח"כ דרס עליו דהכא ליכא למיפרך הא שבע ליה [ז] משום דטוומאה אחרינא [ח] חמורה מן הראשונה וחלה עליה אבל הכא גבי עשרות לחודי ולחודי לראשונה ושניה קלה היא דבין זו ובין זו טוומאת אוכלין היא ולא חיילא שניה כלל: **אלא מסיפא.** נפקא לן אחר שבע לה טוומאה: **שחמתן טוומאה [ט] מדרס.** שאפילו י' מלעות תחתיו כולן [י] מטוומאות מדרס: [יא] **מגע מדרס.** משום דנגע בעליון ונפקא מינה שכשיעשו לתחתון וילון ויטהר מן המדרס עדיין יהא טמא טוומאת מגע: **לימא שבע ליה.** טוומאת מדרס: **הכא בזב אחר זב.** גבי חלאי עשרונים: **אכוד וראשון מצטרפין.** וטומאת הראשון מחמת זב בלילוף כלי: **מופרש.** שהפרש תחת זב אינו מצטרף לפסול עמו שהרי לא הופרש ע"מ להצטרף עם [יא] האכוד [יב] שהרי שניהם יב] **מצוים כני ביקתא דהדדי.** בני בית אחד הן שכולן מכח מגעה [יג] אחד [יד] כאן: **ביקתא.** בי עקתא [טו] בית לר: **קמץ מן הראשון שניהם האחרים אין נאכלין.** שהרי שניהם מזקקין לקומצו של ראשון וקומץ אינו מתיר אלא עשרון אותו ואינו נוגעין דיכול הכהן להתכרן מה שהוא רואה אבל בנתערב כיון דאינו יכול לברר זה מזה דעתו אינו מועיל כלום והשתא ניחא נמי הא דאמרינן באלו מנחות [דף עו ע"ב] ריבה במדת שערונו פסולה ולא אמרינן בדעתו דכהן תליא מילתא דכיון דלא בריר עשרון דידיה מעולם לאו בדעתא דכהן תליא מילתא: [ז] אדם וכלים שהרי: [ח] עליו טוומאת מגע: [ט] חלה עליו טוומאת: [י] שבע ליה טוומאה משום דטוומאה אחרונה חמורה: [יא] עם האבוד. למנחה הס"ד ומה"ד מופרש וראשון מצטרפים שהרי חבירים היו הס"ד ומה"ד נטמא הראשון שניהם האחרים מצטרפין: [יב] שהרי שניהם חבריו הס"ד: [יג] מנחה אחת באים הס"ד: [יד] איזהו אינו נאכל תיכת לא ל"ש. [טו] חשוב שהרי מחמת:

מתני' הנץ מרצה. והמנחה כשירה והשירים נאכלין: **גמ'** [1] **הא אינו נושא אלא עון טומאה.** תוספות ויש בה לד קל: **שהותרה מכללו בצבור.** לכתיב בתמיד (במדבר כח) במועדו אפילו בטומאה: **מכללו בכמה.** מכללו שנאסר יוצא במשכן ואינו דנאסר בכל מקום ויוצא דנאסר במשכן אפילו שם קבעים. ויוצא דנאסר במשכן מפרש בגילה גוליון (פסחים דף פב.) [1] [מקרא] [2] מדוע לא אכלתם את [3] [החטאת] במקום הקדש: **ואימא עון שמאל.** לכתמילה בעינן ימין כדאמרינן בפרק ראשון (לעיל דף י.) כ"מ שנאמר אצבע כו': **ביום הכפורים.** נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **אמר קרא עון.** ונשא אהרן את עון משמע שיש בו עון לכתמילה בכל מקום ולמיתי לעון בלבור מפני כבוד לבור ביחיד הניף מלבה: **לאפוקי שמאל.** דאין בה שום עון דהכי הוא הכשר מצותו: **רב אשי אמר.** לא מצינו אמרת ניף מלבה על עון שמאל: **דאמר קרא עון הקדשים ולא מ[4] מקדישים.** עון הנלוי בבהמים שמיבין לעבוד ולקדש קומץ בימין ועבדו בשמאל אינו נושא: **לא ירצה.** בשור ושה שרוע וקלוט וגו' (ויקרא כב): **לא לרצון.** כל אשר בו מום לא תקריבו וכו' (ג): והאי שוגג ומזיד מפרש לקמן [1] אהייא קאי אי אזריקה אי [2] אטמאה: **ובעובד כוכבים.** עובד כוכבים ששילח קרבנו ונטמא הדם דאמרינן בפרק אלו מנחות (לקמן דף עג.): אינ אינ מבית ישראל אשר יקריב קרבנו) מה ת"ל יא [5] (קרבנו) אינ אינ לרבות את העובדי כוכבים שנודרין נדרים ונדבות כישראל: שוגג

מתני' נטמא [6] הקומץ והקריבו הציץ מרצה יצא והקריבו אין הציץ מרצה שהציץ מרצה על הטמא ואינו מרצה על היוצא: **גמ'** [6] תנו רבנן [1] ונשא אהרן את עון הקדשים [2] וכי איזה עון הוא נושא אם תאמר [3] עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב א"ת עון נותר הרי כבר נאמר לא ירצה [4] הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור מתקיף לה רבי זירא אימא עון יוצא [5] שהותר מכללו בבמה אמר ליה אביי אמר קרא [1] לרצון להם לפני ה' עון דלפני ה' אין עון דיוצא לא מתקיף לה רבי אילעא אימא עון שמאל שהותר מכללו ביום הכפורים אמר ליה אביי אמר קרא עון עון שהיה בו ודחיתיו לאפוקי יוה"כ דהכשירו בשמאל הא רב אשי אמר עון הקדשים ולא עון המקדישין אמר ליה רב סימא בריה דרב אידי לרב אשי ואמרי לה רב סימא בריה דרב אשי לרב אשי ואימא עון בעל מום שהותר מכללו בעופות דאמר מר [3] תמות וזכרות בבהמה ואין [2] תמות וזכרות בעופות אמר ליה עליך אמר קרא לא ירצה [4] [2] כי לא לרצון יהיה לכם: תנו רבנן [3] [2] דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה במה דברים אמורים ביחיד אבל בציבור בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון הורצה [7] ובעובד כוכבים בין בשוגג בין במזיד בין ברצון לא

ליטמא מדרס ומגע דהא קנגע בתחתון וי"ל דיודע היה לגבי אחד שיש חילוק אלא לרבא תוס מקבה משום דאיש טומאה אפי' היכי דמהכי מגעו לטמא דאי עשרון אחד דא"כ אפילו בה אלא לאיחוד עליה טומאת מגע א' נמי משוה בת אחת לזה אחד זה לגעיל בלי קלה על קלה: **ונשא** אהרן את עון הקדשים כו'. פי' הקונטרס בפ"ק דפסחים (דף מז:) [ב] גרסינן אם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב ואם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירלה ופי' דהכי איתא בפ"ב דזבחים (דף כח:): דאיסורא רבה חוץ לזמנו שהוא בכרת מקרא רבה ופרשה רבה בפרשה ו' ואיסורא זעזא דחוץ למקומו דליכא כרת מקרא זעזא ופרשה זעזא בפרשה קדושים והביא ראיה דהכי איתא בת"כ ור"מ גרים איפכא בפיגול לא יחשב ונטותר לא ירלה משום דמקקינן בפ"ב דזבחים [4] ותרוייהו מקרא אריכא נפקי דכתב ביה לא ירלה ולא יחשב ומה [5] שמזכר פיגול קודם לנותר אע"ג דבמקרא כתיב בריש חוץ לזמנו משום דלשון פיגול כתב במקרא בהדיא: **אם** עון נותר כו'. נאו נותר ממש קאמר כדאמר בזבחים [6] נאחר שהוכשר יחזור ויפסל אלא מחשבת נותר דהיינו מחשב לאוכלו חוץ לזמנו: **הא** אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור. ופ"ת [7] תיפוק ליה דלא מקכחת לה מידי דמתוקנים בה קרא אלא בטומאה ואומר ר"מ משום דכתיב לרצון בהקנה לאחר לאקבוחי הותר מכללו בכל הני דפריך ופ"מ ונותר ופיגול היכן הותרו מכללן לאיצטריך ליה לא ירלה ולא יחשב ואומר ר"מ דפיגול הותר מכללו בבמה לגבי שיין שם מחשבת חוץ לזמנו ונותר כדי נסבה ואגב פיגול נקט ונותר הותיל ואשכח בה קרא אע"ג דלא צריך אי נמי הותר מכללו בראשו של מזבח דתו לא שייך ביה פסול ליגה ופיגול דחוץ (לזמנו) [למקומו] אע"ג דלא שייך ביה הותר מכללו מ"מ גמרינן לה עון עון מחוץ לזמנו. ועוד ר"ל דהותר מכללו דפיגול ונותר הותר מכללו במנחת כהנים כו' כדתנן במס' מעילה [דף י' ע"א] דאין חייבין עליהן משום פיגול (ונותר וטמא) דגמרינן משלמים שיש להן מתירין והני לית להו מתיר אחוד: ד] שהותר מכללו בבמה. עי' תוס' זבחים דף טז ע"ב: ה] כי לא לרצון יהיה לכם. תימה אמאי לא פריך ואימא עון אונן כו' ולשיניי דרב אשי ניחא ועוד אמר מורי דשמוס הכי לא פריך מאונן משום דגלי קרא דמחלל עבודה כדמוכח בזבחים בפרק שני [דף טז ע"א] וא"ת א"כ משמאל לא הוי ליה למיפרך דהא גלי בה קרא דמחלל עבודה ושמא דפריך משמאל דנחי דבשר פסול מ"מ מרצי ליה ציץ לענין דלכפריה ביה בעלים דראמרי' בפ"ב דזבחים [דף כו ע"ב] גבי ניתנין למעלה שנתנן למטה כו' דבשר פסול ובעלים מתכפרים. ותימה דבאונן נמי נימא הכי: ו] גמ'. מה"ד ונשא אהרן אצין קאי הס"ד ומה"ד דא: ז] חיבת מקרא ל"ש: ח] אם החטאת: ט] ולא עון המקדישים: י] אזריקה אי אטומאה הס"ד: יא] מה ת"ל איש וכו' ותיבת קרבנו נמתק: יב] דמאי אמאי לא פריך מעון לא יחלל הא אחר שיצא חלל וקשיא להר"ם א"כ שמאל נמי גלי קרא דכל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין והוי עיכוב אלא מאי איה לן למימר דקרא מוקמינן בנשבר הציץ אי נמי [איכא] למימר קרבן מפסול ובעלים מתכפרים הכי נמי נימא באונן דמרצה הציץ או

קיימת שיה שיה נמי הא מיתקנא לאשונה ומשני פנים חדשות בתו (ב) והשתא אימת אתא ליה לי קודם שנפסקה לאשונה אם כן כמו שטיהר מן המדרס יטהר ממגע [3] דהא שבע ליה טומאה [4] ויש לומר דכשמיקון אחון לאשונה חל על אחון מגע ומדרס בבת אחת ובבת אחת לא אמרינן שבע ליה טומאה כדמסקינן ומגו דחייל מגע אאחון חייל נמי אטוליה סגדל כיון דהכל כלי א' והר"ש מפרש דלא שיך שבע ליה טומאה בטומאה בבאה מעצמו כגון בהיא דסגדל ומיסב עליו ואחר כך אתכו (ג) ומדרס מגע דת"ק דר' יוסי דבאה מעצמו שנוגע בעצמו אבל סדיים המקופלים טמא על מה שנגע [1] בתחילו: **בשני** סדינים המקופלים כו'. בשניתלה למעלה (ד) מזה ויש אויר קצת ביניהם אייני דאי בזה על גב זה ממש אי כשיבא הכביד עליהם שניהם בבת אחת א"כ עליון ליטמא מגע כמו אחתון ואם הכביד על העליון תחילה א"כ [2] קודם לאתחון מגע למדרס כשנגע בעליון וטומאת מדרס לא מטמא אתחון עד שיכביד עליו אבל כשיש אויר ביניהם כי אתי זב ויתיב בעליון מיד כשנוגע עליון באתחון אתי לתחתון מדרס ומגע בבת אחת ונעליון קדם לה מדרס למגע וא"ת אמאי איטהר מגע אחון חילוק בין בת אחת לזה אחר זה ליימא דקא מיירי במקופלים זה על גב זה לקדם אתחון מגע למדרס ושמא קסבר דמכביד על שניהם בבת אחת ועוד א"כ מאי מודה היינו שאם נגע בהם לאבול חוץ למקומו באם אינו ענין וממעיט ליה מכרת החם. ואם עון פגול פי' חוץ למקומו הרי כבר נאמר לא ירצה בקרא זוטא ואם עון נותר כלומר מחשבת נותר דהיינו חוץ לזמנו הרי כבר נאמר לא יחשב בקרא אריכא: ג] הא אינו נושא כו' [שהותר מכללו בצבור] דדרשינן (בזבחים) במרובד אפי' בטומאה וא"ת מאי פריך מפיגול ונותר והרי לא הותר מכללן ור"ל דאשכחן הותר מכללו בנותר כגון שלן בראשו של מזבח דתו לא שייך ביה פסול ליגה ופיגול דחוץ (לזמנו) [למקומו] אע"ג דלא שייך ביה הותר מכללו מ"מ גמרינן לה עון עון מחוץ לזמנו. ועוד ר"ל דהותר מכללו דפיגול ונותר הותר מכללו במנחת כהנים כו' כדתנן במס' מעילה [דף י' ע"א] דאין חייבין עליהן משום פיגול (ונותר וטמא) דגמרינן משלמים שיש להן מתירין והני לית להו מתיר אחוד: ד] שהותר מכללו בבמה. עי' תוס' זבחים דף טז ע"ב: ה] כי לא לרצון יהיה לכם. תימה אמאי לא פריך ואימא עון אונן כו' ולשיניי דרב אשי ניחא ועוד אמר מורי דשמוס הכי לא פריך מאונן משום דגלי קרא דמחלל עבודה כדמוכח בזבחים בפרק שני [דף טז ע"א] וא"ת א"כ משמאל לא הוי ליה למיפרך דהא גלי בה קרא דמחלל עבודה ושמא דפריך משמאל דנחי דבשר פסול מ"מ מרצי ליה ציץ לענין דלכפריה ביה בעלים דראמרי' בפ"ב דזבחים [דף כו ע"ב] גבי ניתנין למעלה שנתנן למטה כו' דבשר פסול ובעלים מתכפרים. ותימה דבאונן נמי נימא הכי: ו] גמ'. מה"ד ונשא אהרן אצין קאי הס"ד ומה"ד דא: ז] חיבת מקרא ל"ש: ח] אם החטאת: ט] ולא עון המקדישים: י] אזריקה אי אטומאה הס"ד: יא] מה ת"ל איש וכו' ותיבת קרבנו נמתק: יב] דמאי אמאי לא פריך מעון לא יחלל הא אחר שיצא חלל וקשיא להר"ם א"כ שמאל נמי גלי קרא דכל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין והוי עיכוב אלא מאי איה לן למימר דקרא מוקמינן בנשבר הציץ אי נמי [איכא] למימר קרבן מפסול ובעלים מתכפרים הכי נמי נימא באונן דמרצה הציץ או

הרצאת פסול ולא יחשב שלא יערב בו מחשבות אחרות. ע"כ תו"ח: יד] וא"ת למה לי תאי טעמא תיפוק: טו] תיבת בראשו נמחק: טז] הותר מכללו גלוין והר"ם מפרש דחוץ לזמנו דתודה וחטאת יש להם הכשר בשלמים וחוץ למקומו דחטאת הוכשרו בקדשים קלים הנאכלים בכל העיר: יז] רבי. שמעון כל: יח] שלא לשמו: יט] אימא עון יוצא. תימה אמאי לא פריך מעון לא שהותר בבמה דר"ל דכי היכא דדרשינן עון דלפני השם מרצה כמו כן בעינן שיש לו ריצוי לפני השם לאפוקי עון זר דאין לו ריצוי לפני השם אלא בבמה. תו"ר: כ] ולשניי כמו בעון הס"ד ותיבות כגון מעון נמתק: כא] וא"ת אמאי לא פריך מעון אונן: כב] אית לה הדדי. ר"ל דשאני אצבע דגלי קרא לא יחלל הא אחר שיצא חלל וקשיא להר"ם א"כ שמאל נמי גלי קרא דכל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין הוי עיכוב אלא מאי איה לן למימר דקרא מוקמינן בנשבר הציץ אי נמי [איכא] למימר קרבן מפסול ובעלים מתכפרים הכי נמי נימא באונן דמרצה הציץ או לפסול הקרבן ובעלים מתכפרים ונראה דה"ה דהוי מצי למיפרך מאונן ולתירוצא דרב אשי ניחא הכל. תו"ח: כג] לא ירצה דהא כתיב מיום: כד] והא הכא. דמרוצריתא מרצה ציץ:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא לרצון וכו' מקרבני כו' הס"ד ולתי"ב מ"ם בשוגג ב"ר האי שוגג וכו' אי אנטמא הס"ד: (ב) תוס' ד"ה (כדף הקודם) אי נגע וכו' מדשם כתו לבאן והשתא: (ג) בא"ד ולת"ב חזרתכו ומגע מדרס דת"ק דל' יוסי וכו' טומ' בשביל מה שנגע בתחילו: (ד) ד"ה בשני וכו' למעלה זה מזה:

מוסף רש"י

ונשא אהרן. נלקח כתיב (זבחים כב.) פסחים פז:). **את** עון הקדשים. פסול הקרבן יכביד וילקח, ואינו מכפר על האוכלין אותו טומא, דעון הקדשים כתיב ולא עון הסכסיים (פסחים פז:). **איזה עון הוא נושא.** איזה פסול הוא מכפיר (שם) אילו עון יאכל הקרבן שיהא נלקח מלבה עליו שיהא כפר (יומא ז.). **אם תאמר עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב.** ומוקמינן ליה לפיגול חוץ לזמנו שכן לשונו בכל הגמ' **ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא ירצה.** ומוקמינן ליה בנותר ממש, ולא יתכן מדם וכו' וכו'. ובתורת הכהנים גרסינן אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירלה, ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב והכי פירוש אם עון פיגול והוא מחשבת חוץ למקומו שנקרלת פיגול כדכתיב בקדושים אם ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירלה ומוקמינן לה בזבחים בפ"ב (דף כח:) אם אינו עון לחוץ לזמנו תנהו עון לחוץ למקומו הרי כבר נאמר לא ירלה בקדושים הביא כדפרשינן, ואם עון נותר מחשבת נותר שאכלו על מנת לזרוק לחוץ הוא לחוץ לזמנו הרי כבר נאמר לא יחשב ואם האכל יאכל מבשר בפרשת בו אם שלמיו ביום השלישי וגו' בפרשת בו אם אהרן ומאמרין בזבחים ובתורת הכהנים במחשב לאכל אבל מזמנו ביום השלישי כמחשב מדבר ומכיר לא יחשב לו אלמא לית ליה הקנמא (פסחים מז:). **הא אינו נושא.** כלומר הרי מלינו שהיו נושא אלא עון הטומאה ולא עון לדבר ליתן נשפוח פסול קדשים זה על טומאה הוא, ומלינו לה דיחר אחר שהותרה מכללה בצבור דאמרינן בפרק אלו מנחות (לקמן דף עג.) אם אינו נושא. לומר הרי מלינו שהיו נושא אלא עון הטומאה ולא עון לדבר ליתן נשפוח פסול קדשים זה על טומאה הוא, ומלינו לה דיחר אחר שהותרה מכללה בצבור לכתמלה הלכך יחיד אלא הותרה אלא יבא הניף ולא יבא הניף מלבה (זבחים כג.). **אלא עון טומאה.** לרלות על הדם ופל התלב שקרבו מלבה (שמות כח לח). **שהותרה מכללה בצבור.** דנמתם מפני קרבן לבור לכתיב בתמידו ואפילו בשבת ואפילו בטומאה ואיון הסיקלבה אלא לבן הוקלבה אף ביחיד אלא הותרה אלא לכתמלה בלא ניף ולא יבא הניף עליה (פסחים מז:). **אין תמות וזכרות בעופות.** אפי' קרא דרש הנאמר בכל הקרבנות (ויקרא כב) אם אם מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם וגו' לרבות תמים וכו' אבל בנקר בכבשים ועגלים מלבא כתיב לרבותם בכל אלו (קידושין כד:). בבהמה כתיב תמים זכר אבל עוף לא כתיב ביה לא תמים ולא זכר, הילבך לא פסלי בהו מומין קטנים כגון דוקין שבעין אלא מומין גדולים כגון מנוסר אבר מפום הקריבהו לא לפתבך (חולין כב.). **דם שנטמא בשוגג הורצה.** הלילך מלבה ומותר בשר בלילה (גיטין ד.). **במזיד לא הורצה.** קנאם דרבנן הוא ולא שיבא אחר ד"ש בתנאן דאמרינן לתחיר בשר בלילה אבל בעלים נתכפרו, והכי אמר לה רבי יוסי ד"ש בתנאי יכמות (דף ל.) (זבחים מה:). **ובעובד כוכבים וכו' לא הורצה.** לכתיב לרצון לכם ולא לעובדי כוכבים (זבחים מו:)

תורה אור השלם

1. וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנַת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְיָ: שמות כח לח
2. כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ כִּי לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם: ויקרא כב כ

שיטה מקובצת

מגו א מ"י פ"ש מהכ"ל פסוה"מ הכ"ש ופ"ג מהכ"ל מעילה הלכה כו:
ג ב מ"י פ"ג מהכ"ל איסורי מזבח הכ"ש:
נא (ג מ"י פ"ש מהכ"ל פסוה"מ הלכה לד ופ"ד מהכ"ל איסח המקדש הכ"ש:)

עין משפט נר מצוה

[1] פסחים מז: יומא ז. זבחים כג., כ) נעיל ג. תוליק כב. זבחים קנח. קדושין כד: תמורה יד., ג) פסחים מז: פ: יומא ז. יבמות ל. זבחים מה., ד) זבחים מה., ה) [ויקרא יז, ו) [פוש"ב], ז) [ויקרא כב], ח) הלא ע"כ אחר שיעלה הראשונה ויתקנה בו לו מגע מדרס הא שבע כו'. ל"ק, ט) עיין מנחה למלך הלכות שאר אבות הטומאה פ"ב הלכה י"ז ד"ה ודע, י) בחכירו ובשיתה למעלה מזה יש אויר קצת ביניהם אייני כל"ל והכ"מ. כ) קדש בתחתון מגע למדרס דמגע כשנגע. ל) תפרייטיו. ל"ק, מ) [דף כט:], נ) בהלכות של מזבח שם. ל"ק, ס) מלק, ע) שמעון, פ) [נפרק שני דזבחים כד:], צ) [דף טו. ד"ה ובכלן], ק) ומימה,

הגהות הגר"א

(א) תוס' ד"ה לא לרצון וכו' מקרבני כו' הס"ד ולתי"ב מ"ם בשוגג ב"ר האי שוגג וכו' אי אנטמא הס"ד: (ב) תוס' ד"ה (כדף הקודם) אי נגע וכו' מדשם כתו לבאן והשתא: (ג) בא"ד ולת"ב חזרתכו ומגע מדרס דת"ק דל' יוסי וכו' טומ' בשביל מה שנגע בתחילו: (ד) ד"ה בשני וכו' למעלה זה מזה:

בשוגג תרומתו תרומה. שהיתה לו שעת הכושר לחייבי שלא ניטמא בתחילת תלישתו שאם תלשו אדם טמא ועדיין משקה טופח עליו אין תרומתו תרומה כדמוכח בפ׳ כל שעה (פסחים דף לג.): **במזיד** אין תרומתו תרומה. אע״ג דמוכח מן הרעה על היפה תרומתו תרומה דלאמרינן בהאשה רבה (יבמות דף פט.) וכדתנן במס׳ תרומות (פרק שני מ״ו) התם מזי קלת הכא לא חזי כלל:

דמרצה ציץ על אכילות מי שמעת ליה. פי׳ בקונטרס להכי נקט אכילות דאעולין כ״ע מודו דאין מרצה כדקתני בריש תורת כהנים ונראה לו לגפר עליו בדש כו׳ ולא דק בקונטרס דבעולין נמי אשכחן פלוגתא בפרק כיצד צולין (פסחים דף עז:): **ת״ל אשר ליי׳.** הכא מוקמינא ליה לגרסת לן ויולא ותימה דבסוף דס שמיטה (כריתות דף גו: ופס) דרש ליה לגרסת אימורים דאיסור לאיסור נותרה חייל אדאיסור אלא אם כן אכל קשה אהכיא לכריתות ר) בסוף פ׳ ב׳ דמעילה (דף י:) דרש אימורים מאסר יקרב אל הקדשים דדבר שאין לו מתירין משיקדש בכלי וי״ל דהתם לא מיירי אלא בעולה ושאר קדשים אבל שלמים לא הייתי מרבה כיון דילפת מן הכלל. מ״ר: **ורב שילא אמר כו׳.** וא״ת מאי דוקאייהו דרבינא וכ״ש שילא לשנויי כלל הא מוכח בהדיא בהאשה רבה (יבמות דף ל. ופס) דחדא מדאוריי׳תא וחדא מדרבנן מדקאמר והא הכא דמדאוריי׳תא אלרוויי מרצה דתנן על מה אין מרצה כו׳ וי״ל דלעולם משמע ליה נמי ביבמות דאפילו מדרבנן נמי קתני על מה אין מרצה כו׳ למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אזריקה או אטומאה אלא דפשיטא ליה דמדאוריי׳תא אין חילוק בין טומאה לזריקה והכי פירושו והא מדאוריי׳תא אלרוויי מרצה בכל ענין בין מטומאה בין מזריקה. מ״ר: **זריקתו** בין בשוגג בין במזיד הורצה. אע״פ שאריך לחזוק הלשון אליביה ניחא ליה לשנויי הכי ולא כרבינא דלאמר בפרק המזקין (גיטין דף נד.) גברא לכפורי קא בעי ואתן ניקום וניקפיה: אשכחן דשמעת ליה לר׳ אליעזר דמרצה ציץ על אכילות דלא קנים מי שמעת ליה אין כי היכי דשמעת ליה לר׳ יוסי שמעת ליה לרבי אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר בין בשוגג בין במזיד תרומתו אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר בתרומה דקילא בקדשים דחמירי מי שמעת ליה א״כ הא אמאן תרמייה ו) רבינא ז) אמר ח)טומאתו בין בשוגג בין במזיד הורצה בשוגג הורצה במזיד לא הורצה ורב שילא אמר זריקתו בין בשוגג בין במזיד הורצה טומאתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה ולרב שילא ט) [הא] דקתני שנטמאו בין בשוגג בין במזיד ה״ק נטמא בשוגג וזרקו בין בשוגג בין במזיד

ת״ש

א) וכן אמרינן בפסחים דף ע״ח ע״ש. ב) נראה דעמ״ה וא״ל והכא כתיב וגרלה לו לכפר מה הכא כו׳. ג) נראה לא״ל זריקתו כו׳ וטומאתו היה בין בשוגג ובין במזיד הורצה כו׳. ד) נראה לא״ל זריקתו כו׳ ד״ה

נב א מיי׳ פ״ג מהל׳ פסולי המ״מ הל׳ לד ופמ״ד מהל׳ ביאת מקדש הלכה ד:
נג ב מיי׳ פ״ה מהל׳ תרומות הל״ז [מ]:
נד ג מיי׳ פ״ד מהל׳ ביאת מקדש הל״ז:
ד [מיי׳ פי״ח מהלכות פסולי המ״מ הל׳ יג]:
נה ה מיי׳ שם הלכה ט״ו:
ו [מיי׳ פ״ד מהל׳ קרבן פסח הל׳ ג]:

מוסף רש״י

על מה הציץ מרצה. דכתיב ונשא אהרן את עון הקדשים שיעלו לבעלים (יומא ז.). **על הדם** ועל הבשר ועל החלב. בין שנטמא הדם בין שנטמא הבשר בין שנטמא החלב הלין מרצה, הא שיהא בשר טמא נאכל לאין בין מעורר דאמר בכולן לוקין (פסחים עז.). אם אין בשר ודומה לא תעשה דיוכשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, אלא לר׳ יהודה דאמרי דאמר בכולן לוקין אין בשר אם אין דם וקאמר הכא ס״ש כשיבא בשר חוץ לגמיאתו שאין לין מרצה על היותו אי שאבד הבשר, אבל שנטמא בשר קודם זריקה דס הלין מרצה עליו לתתיר דם לזריקה (פסחים סז:). בין בשוגג בין במזיד. והאי דתני לענין בשוגג הורצה במזיד לא הורצה, בכולן לוקין פליגי בה אמוראי חד אמר טומאתו בין בשוגג בין במזיד אבל זריקתו בשוגג אין במזיד לא, וחד אמר אינה אין במזיד לא. (שם). **בין ביחיד.** בקרבן יחיד, מזיד ולוקין אחד הוא, אבל בני שוגג שייך מזיד ובני מזיד שייך לוקין, ושוגג ואונס תרי מילי ניהו (שם). **בין בציבור.** ומדבעי לין לענייני שמע מינה לא היתר הוא, ומה בין יחיד לציבור שהיתר אין טומאתא הגוף נדחה אלא אם אין הלין מרצה על טומאת הגוף, ואבל ציבור נדחים טומאת הגוף אבלים ולא על ידי לין וכו׳ (יומא ז.). **אין תורמין מן הטמא על הטהור.** לכתאלה שמתפיק לא הכהן (פסחים לג. וכ״ר״ז יבמות פט.). **בשוגג.** שלא ידע הצריע מרצה על אכילות. על טומאת אכילת הכהנים למיכוי זריקה שנזרקה עליהן זריקה מעליתא, ומיהו כי מרצה לין למיכוי קרבן מעליא אבל טמא לא מיתתרי בתאכלה, דעבר עליה בבלאן, מוהכשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (לעיל ס״ב). **אין הצריע מרצה על אכילות.** על טומאת שנגע בבשר וכשרי מנחה המלכים, אבל על טומאת הדם הקמים (פסחים עז.). **אין זריקה מועלת ליוצא.** זריקה אינה מועלת ליוצא לתוליאה מידי מעילה (מעילה ז:).

שיטה מקובצת

ב) על מה הציץ מרצה. אלמא מהני ריצוי ציץ דאע״ג דנטמא אי דריק ליה כשר: ג) ועל הבשר. וא״ת למאי מהני ליה ריצוי ציץ לאוכלה טמאה אי אפשר דהא כתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל דר״ל דלר״י דאמר אם אין בשר אין דם ניחא דמהני ליה ריצוי ציץ לאחשובי בשר כמאן דאיתיה ולזיהוק הדם עליה ולא חשבינן ליה כמאן דליתיה ואפיי לר״א דאמר יש דם אע״פ שאין בשר אפ״ה מהני ליה ריצוי ציץ א) לאקבוציי בפיגול (ולהוציאו) מידי מעילה: שנטמא עיין בתוס׳ יבמות דף צ ע״א: ג) חייבין עליו: ד) אף הפיגולין כנותרות. וא״ת והלא פיגול אין ניתר לטהורים וי״ל כיון דאין פיגול נקבע עד שיקבע ב) כל מתיריו וכאים בבת אחת אכילה ופיגול הוי שפיר ניתר לטהורים. תו״ה: פ) מאן שמעת ליה. ע״ז תוס׳ לקמן דף מו ע״א: ו) רבינא אמר כו׳ ובריתא קמייתא דשבוגג הורצה כו׳ קיימא אזריקה ובריתא דבין בשוגג ובין במזיד הורצה קיימא אטומאה ותימה דבמסכת יבמות [דף ע״א] דייק עלה דההיא דבמזיד מדקתני באריך בריתא בין בשוגג בין במזיד הורצה והיינו דין תורה דדייק עלה דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ומאי קאמר והא אמרינן דבחדא מיירי בטומאה וחדא מיירי בזריקה וי״ל דמשמע ליה דכל הני שיעורי דהכא נמי דבמזיד לא הורצה היינו מדרבנן וא״ת הכא אמאי לא משני הא מדאורייתא הא דדבק דאמרינן ביבמות וי״ל דניחא ליה לשנויי אפי׳ נאמר בין בשוגג בין במזיד הורצה אפי׳ מדרבנן: ז) שילא הא קתני פ) שוגג. קסבור אין קרבנות מקבלין טומאה באונס שנטמא: ט) תרומה. לגמרי וקסבר בית דין מתנין לעקור דבר מן התורה ושויוה חולין ואיכא לא״ר אין תרומתו תרומה לתקן: י) תרומה הוי. הס״ד דמה״ד רבי יוסי אומר דלא קנים לגבייה (טומאה) [תרומה] א״כ הא דקתני יחיד במזיד לא הורצה דבגן היא והא דתני הורצה רבי יוסי היא הס״ד ומה״ד דמרצה: **יא)** לרצון להם. ג) ובכשר כתיב ונרצה להם מה הכא: **יב)** לשון. אחר נקיה: **יג)** טהור. שלא בטומאת: **יד)** חייבין עליו משום טומאת הגוף. ואע״פ שניתר לטהורין: **טו)** שעת הכושר משעת זריקה עד שעת ליגה דיציאה הס״ד דמה״ד ואוציא אני פיגול שלא היה לו שעת הכושר שהרי היתה זריקתו פסולה וא״ת: **טו)** ואגן. ס״א אמרינן בפרק גיד הנשה דחייבין עליו משום טומאה אם אכלו בטומאת הגוף ולעיל נמי פיגול כו׳: **יז)** בטומאת הגוף. הא יצא לפני זריקה לא מחייב עליה האוכלו לאחר זריקה בטומאת הגוף משום והד״א: **יח)** זריקה מועלת. ליוצא: **יט)** במזיד הורצה והס״ד ואח״כ מה״ד ד) טומאתו בין בשוגג בין שנטמא במזיד הורצה אם זרקו:

מסורת הש״ס

ב) פסחים נח: ועי״ש וס״ע, **ג)** [צ״לגרסת ד״י ליתא במקבלה דתרומות ולכך שפיר גרסינן דתמיה], **ג)** תרומות פ״ב מנסנס כ יבמות פט. פסחים לב., **ד)** פסחים עז., **ה)** (פסחים מו.), **ו)** [פסחים נה: ע״ש], **ז)** [זבחים ל.], **ח)** [פסחים פ:], **ט)** הא קתני. ל״ק, **י)** שיך לעיל, **כ)** [ל״ל כסבורין], **ל)** [במעכר יח.], **מ)** [דף פט.], **נ)** דר״י דקתני הלין מרצה על טומאת בשר. ל״ק, **ס)** [ויקרא פרק ד], **ע)** [ויקרא ז:], **פ)** [צו פרשה ט], **צ)** [תמיהין כו׳ טומאה הס״ד. ל״ק], **ק)** במזיד הורלה הס״ד ואח״כ מה״ד קרבן פסח בשוגג אם כל״ל, **ר)** דבסוף. ל״ק,

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טֻמְאָה לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיְיָ וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז יט-כ

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה בשוגג וכו׳ ולא תעלה עליו מטא בהרימכם את חלבו אם אינו: **(ב)** ד״ה המעלה וכו׳ אליבא דר׳ יוסי דקתני בה: **(ג)** ד״ה סתיק המעלה וכו׳ אלא נאכל הס״ד ומה״מ אחד מינה: **שם** מזבח השלמים מעשה: ע״ל לקמן דף מו ע״א תוס׳ ד״ה מששחוט:

גליון הש״ס

גמ׳ לטהורין חייבין. ע׳ זבחים דף מו ע״ב תוס׳ ד״ה אחד מינה: **שם** מזבח השלמים מעשה. ע׳ לקמן דף מו ע״א תוס׳ ד״ה מששחוט:

רבינו גרשום

רבינא אמר לא איצטריך לאוקומי להני מתייתא כתנאי דטומאתו דקתני בברייתא קמא היינו בין בשוגג בין במזיד דהכי משמע (תנו רבנן) [לישנא] דם שנטמא משמע דניטמא בין בשוגג בין במזיד ודוקא בשוגג. דעביד זריקה בשוגג הורצה. במזיד אי עביד זריקה במזיד לא הורצה דקנסינן ליה היינו זריקתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה והילכך לא קשיין הני מתייתא אהדדי דהכי נמי תניא אידך דקתני על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד כלומר דטומאה הוי בין בשוגג בין במזיד הורצה ולעולם נמי אמרינן שניטמא היינו בין ניטמא בשוגג בין ניטמא במזיד: זריקתו בין בשוגג בין במזיד דברייתא קמא אתוקמא כד הוה שליקא אדעתיך מעיקרא דהכי קאמר ת״ר דם שנטמא בשוגג דזרקו בשוגג דהאי בשוגג אנטמא קאי. והכי קאמר דם שנטמא בשוגג דזרקו בין שזרקו בשוגג בין שזרקו במזיד הורצה הואיל דאיטמא בשוגג אבל דאיטמא במזיד לא הורצה אפי׳ דזקו בשוגג והיינו דאמר רב שילא זריקה בין בשוגג וכו׳: ולרב שילא הא קתני אידך ברייתא שנטמא בין בשוגג בין במזיד דאלמא בשוגג ומזיד בתר טומאה אזיל ותיובתא אאידך ברייתא דתני דכי נטמא במזיד לא הורצה. הכי קאמר דהכי תני לה להא ברייתא דעל מה הציץ מרצה כו׳. דהיינו כי הך ברייתא קמא דאזריקה קאי בין בשוגג בין במזיד:

לא הורצה ורמינהי א] ב)על מה הציץ מרצה על הדם ג) ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בציבור אמר רב יוסף לא קשיא הא ר׳ יוסי הא רבנן ד)דתניא ה)בין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה במזיד אין תרומתו תרומה ר׳ יוסי אומר בין בשוגג בין במזיד תרומה אימר דשמעת ליה לר׳ יוסי דלא קנים דמרצה ציץ על אכילות מי שמעת ליה ו)והתניא ר׳ אליעזר אומר הציץ מרצה על אכילות רבי יוסי אומר ז)אין הציץ מרצה על אכילות איפוך רבי אליעזר אומר אין הציץ מרצה על אכילות רבי יוסי אומר הציץ מרצה על אכילות מתקיף לה רב ששת ומי מצית אפכת לה ח)והתניא ט)יכול בשר שנטמא לפני זריקת דמים יהו חייבין י) עליהן משום טומאה ת״ל יכל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליי׳ וטומאתו עליו ונכרתה ט)הניתר חייבין עליו משום טומאה ושאינו ניתר לטהורין יא)אין חייבין עליו משום טומאה או אינו אלא נאכל לטהורין חייבין עליו משום טומאה ושאינו נאכל לטהורין אין חייבין עליו משום טומאה אוציא אני את הלן ואת היוצא שאינן נאכלין לטהורים ת״ל אשר ליי׳ ריבה יכול שאני מרבה את הפיגולין ואת הנותרות נותרות היינו לן אלא יב) אף הפיגולין כנותרות ת״ל יג)מזבח השלמים מיעט ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת מרבה אני את אלו שהיתה להן שעת הכושר ומוציא אני את אלו שלא היתה להן שעת הכושר וא״ת בשר שנטמא לפני זריקת דמים ואכלו לאחר זריקת דמים מפני מה חייבין עליו משום טומאה מפני שהציץ מרצה נטמא אין יוצא לא יד) מאן שמעת ליה דאמר אין ז)זריקה מועלת ליוצא רבי אליעזר וקתני דמרצה ציץ על אכילות אלא אמר רב חסדא לא קשיא הא רבי אליעזר הא רבנן אימר דשמעת ליה לר׳ אליעזר דמרצה ציץ על אכילות דלא קנים מי שמעת ליה אין כי היכי דשמעת ליה לר׳ יוסי שמעת ליה לרבי אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר בין בשוגג בין במזיד תרומתו אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר בתרומה דקילא בקדשים דחמירי מי שמעת ליה א״כ הא אמאן תרמייה ו) רבינא ז) אמר ח)טומאתו בין בשוגג בין במזיד הורצה בשוגג הורצה במזיד לא הורצה ורב שילא אמר זריקתו בין בשוגג בין במזיד הורצה טומאתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה ולרב שילא ט) [הא] דקתני שנטמאו בין בשוגג בין במזיד ה״ק נטמא בשוגג וזרקו בין בשוגג בין במזיד הורצה כו׳ קיימא לא תמייב עליו האוכלו לאחר זריקה בטומאת הגוף יז): **יוצא לא.** משום דלא הויא זריקה מעליתא דאין הלין מרצה על היוצא דלא היתה לו שעת הכושר: **מאן שמעת ליה דאמר אין זריקה מועלת** יח) **ביוצא.** למיכוי קרבן כשר דרבי אליעזר היא בפ״ק דמעילה (דף ו:) דקתני בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים ר׳ אליעזר אומר מועלין בו ואפי׳ לאחר זריקה משום דאין זריקה מועלת לו להוציאו מידי מעילה: **אלא אמר רב חסדא לא קשיא.** הכי מתניתא דלעיל הא דקתני במתניתא במזיד הורלה נמי ביחיד ר״ל מדקתני דאין מרצה על אכילות והא דתני לא הורלה רבנן: **דלא קנים.** היכא דזריק דס טמא במזיד מי שמעת ליה: **א״כ אמאן תרמייה.** להא דקתני הורלה: **טומאתו בין בשוגג.** בין שנטמא בשוגג שנטמא יט) במזיד הורלה כ) אם זרקו בשוגג אם דתני לא הורלה אמאי דזריקה בטומאת הגוף משום והד״א: **יח)** זריקה מועלת.

ג) פסחים נח: ע״ש, **ד)** [ל״ל דתנן ומפנה דתרומות ולכך שפיר גרסינן דתמיה], **ה)** תרומות פ״ב מנסנס כ יבמות פט. פסחים לב., **ו)** פסחים עז., **ז)** (פסחים מו.), **ח)** [פסחים נה: ע״ש], **ט)** [זבחים ל.], **י)** [פסחים פ:], **כ)** הא קתני. ל״ק, **ל)** [ל״ל כסבורין], **מ)** [דף פט.], **נ)** דר״י דקתני הלין מרצה על טומאת בשר. ל״ק, **ס)** [ויקרא פרק ד], **ע)** [ויקרא ז:], **פ)** [צו פרשה ט], **צ)** [תמיהין כו׳ טומאה הס״ד. ל״ק], **ק)** במזיד הורלה הס״ד ואח״כ מה״ד קרבן פסח בשוגג אם כל״ל, **ר)** דבסוף. ל״ק,

אשכחן חלב כו'. ובשר נפקא לן מקרא בפרק כילד צולין (פסחים דף פ.). מ"ר:

ורבי ינאי אמר ביון שקמצו מבלי שרת כו'. קמיצה בימין נפקא לן בפ' קמא בסופו (לעיל דף י:) אליבא דרבי שמעון מרבי יהודה בריה דרבי חייא ורבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחאי. מ"ר:

הקטר חלבים ואברים בין בימין בין בשמאל בשירה. מלי למימר דתניא כר"ש כמו דסיפא דקומץ אבל לרבנן בעי ימין אי נמי אפילו לרבנן איכא לאכשורי הקטר חלבים בשמאל כמו הולכת איברים לבצע דלעיל בסוף פ"ק (ג"ז שם). מ"ר:

הקומץ והקטורת ולבונה כו'. אלי דלא ערבינהו דלמא תלת תלת שמעינהו. מ"ר:

מ"מ שמע דס שנטמא וזרקו כו'. קשיא לרב אילא דקתני אם זרקו במזיד לא הוכלה: **מתני' כמדת רבי אליעזר.** דאמר בפרק כילד צולין (פסחים דף עז.). דס אע"פ שאין בשר ה"ג קומץ אע"פ שאין שייריס י) ו) (בשייריס) כשרה להקטיר הקומץ: **כמדת רבי יהושע.** דאמר (שם) אם אין בשר אין דס יא) אם אין דס אין בשר: **גמ' והוא שנטמאו כל שיריה.** מ) הוא יב) דאמר רבי יהושע דפסול להקטיר הקומץ: **קס"ד נטמא אין.** כלומר בנטמאו שייריה הוא דאמרינן אם נשמייר מ) מקצת) שלא נטמא כשרה אפי' לרבי יהושע יג) אבל אבדו קצת שייריה אז נשרפו אבל אבדו כולם הוכלה דעיין רבי יהושע דפסולה הוא אבל אבדו כולם שייריה אז נשרפו אבל אבדו כולם שייריה אז נשרפו אמר רבי יהושע דפסולה הוא אבל אבדו כולם שייריה אז נשרפו אבל אבדו כולם שייריה אז נשרפו אבל אבדו כולם שייריה אז נשרפו

אין הקטרה פחותה מכזית. כפ׳ כל הממנחות בחוץ מנה (לקמן דף מח.) פליגי תנאי ורבא וקיימא רבא כרבי יהושע בן לוי דהכא ותנאי כרבי יוחנן וע״ע כפ׳ אלו עוברין (פסחים דף מג:) דאמר רבי יוחנן כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר שאמרה תורה משרת וכל משרת זעירי אמר אף שאור בצל תקטירו כמאן כר׳ אליעזר דדרים כל אי הכי אפילו חמץ בפסח נמי אין הכי נמי ולאפוקי דאמרי והשתא מרבי יוחנן מיהא תקשי דברבי אליעזר הוי ולא מ״ל דלאפוקי מדאמרי דהא ר״י קאי כתנאי ג) וי״ל ב) (דתנאי) אפילו מ״ד דלא דרים כל וכל דרים ונרים עיון דממשרת דרים מדפרין דקמיה והא משרת לאכי הוא דאתא. מ״ר:

יש הקטרה בפחות מכזית. בהקטר שומשום בסוף הקומץ זוטא (לעיל מח:) מודה דאין דרך הקטרה כך והא דתמשע בכל דוכתי דאין הקטרה בפחות מכזית דאמרר לעיל דאסר לא נשתייר כזית אבל אין זורק את הדם הכא הייט טעמא משום דיש קומץ פחות משני זיתים ואלי קומץ מרבין בפרק כל הממנחות בחוץ מנה (לקמן מח.) ובדרים אלו עוברין (פסחים מג:) מדאכתי כל שאור. מ״ר:

תורת העולה ריבה. אכתי דרשינן מינה בפ׳ יוצא דופן (נדה מ:) תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. מ״ר:

קומץ מאימתי מתיר את השיריי׳ לאכילה. הוה מצי למינקט אימורים דכתה דלא (פסחים נט:) מיקטרי אימורים לא משתרי בשר באכילה אלא משום דכי נטמאו או שאבדו משתרי בשר לא פסיקא ליה אבל קומץ פסיקא ליה. מ״ר: **אלא** עם בא השמש בו׳. מקומץ ולבונה לא קשה דיאף הם קרינן אחר הממיד בא] דשמש שנקמצו קודם הוי כאברים שנתותרו שהתירתן הקמילה ומנחת כהנים וכהן משיח אף על פי שאין בהם קמילה יש בהם קידוש כלי דלמחרינן (זבחים דף מה:) דכל דבר שאין לו מתירין משקידש בכלי חשיב בב) כמתירין. מ״ר: **ואי** אתה מחזיר עיכולי קטורת. מהעולה לא ממעטו עיכולי קומץ ולבונה כיון דאיתנהו על מזבח המיזון אבל קטורת על מזבח הפנימי. מ״ר:

מסלתה

כאן להתיר רבי אלעזר מתני דמבוא השמש ומוקים לה בפוקעין וכן כי אתא רב דימי אמר רבי יאנאי בפוקעין ומי אמר רבי יאנאי הכי והא א״ר יאנאי ׳קטרת שפקעה מעל גבי המזבח אפילו קרטין שבה אין מחזירין אותן ג) ותני רב חנינא בר מניומי ו) בדבי ר״א בן יעקב [3]אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטרת סמי ז) מיכן קטרת א״ר אסי כי פשוט רבי אלעזר במנחות בעי הכי ח) ט)(בעי ר׳ אלעזר) קומץ שסידרו וסידר עליו את המערכה מהו דרך הקטרה בכך או אין דרך הקטרה בכך [2]תיקו: בעי חזקיה אברין שסידרן וסידר עליהן את המערכה מהו על העצים אמר רחמנא דוקא על העצים או דלמא כיון דכתיב קרא אחרינא אשר תאכל האש את העולה על המזבח אי בעי הכי עביד אי בעי הכי עביד [1]תיקו: בעי רבי יצחק נפחא [3]אברין שסידרן בצידי המערכה מהו אליבא דמ״ד על ממש לא תיבעי לך דעל

עין משפט נר מצוה

סא א מיי׳ פי״ז מהל׳ פסולי״מ הלכה ג:
סב ב מיי׳ פ״ז שם הלכה כה:
סג ג מיי׳ פי״ז מהל׳ פסולי״מ הלכה טו ע״ש במיימוני וכ״כ המגיד שפקפק כריב״ל:
סד ד מיי׳ פי״ג מהל׳ מעה״ק הלכה יד:
סה ה מיי׳ פי״ז מהל׳ פסולי״מ הלכה טו:
סו ו מיי׳ פי״ב מהלכות מעה״ק הלכה יג:
סז ז מיי׳ פ״ד מהל׳ מעה״ק הלכה ג וש״ל מהל׳ ממרים ומוספין הל׳ ו:
סח ח מיי׳ פ״ד מהל׳ מעה״ק הל׳ ד:
סט ט מיי׳ שם הלכה ה: **ע** י מיי׳ פ״ג מהלכות ממרים ומוספין הלכה ב:
עא כ ל מ מיי׳ פ״ב מהלכות פסולי״מ הלכה ט:

מוסף רש״י

כדם שנשפך מצואר בהמה על הרצפה. שלא נתקבל בכלי (זבחים כה.). קומץ מאימתי מתיר שירים באכילה. מאימת חציב קריבה לחתיר שירים משמשלה בו אש האור. משתלוט בו ואפילו מעט (סוטה טו.). אין לי. בפ״ב (סוטה טו.) אין לי. בפ״ב היא ולקלא קלי דכתיב היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה שיהא נותנן מבוא השמש ומתעכלין כל הלילה אלא דברים שדרכן ליקרב בלילה. כגון אברי דעולה ופדרים מדרבי לעיל שיהא נותנן מבוא השמש, כלומר לאחר שקטעא התמה נותנן על המערכה דברים שדרכן ליקרב ביום. דאין קריבין בלילה כלל דטולטו קרבנות כתיב בהו ביום לוותו דמשמע ביום ולא בלילה, אבל אברים ופדרים הוא דאיתרבו מהאי קרא שתקריבין מבוא השמש, ולא פריך מבוא השמש דקריבין דלכי ליקרב ביום, אלא עם השמש קודם שקטעא התמה ומקטירו על המערכה, והן מתעכלין מאליהן כל הלילה דאת תורת העולה ריבה. כל הטוען להביא מתעכלין כל הלילה לא להקטיר, לאכי לא רבינהו שיהא נקטרין כל הלילה דא״כ היא העולה מאי ממעטו (תוספות רא״ש). עפ״י שימו״ק שם). אשר תאכל האש. קלא ימירא הוא דשיעא דאשן מאכל מאכל האם הוא, אלא לדרשא אתא אשר תאכל האם והפקנים העולה מעל המזבח חזור והעלה על המזבח (זבחים פ:). אם אינו ענין לתחילתה דהא כתיב העולה על מוקדה מהנו לענין סופה. עיכולי עולה. פוקעין שפקעו מעל האם וקרי ביה אשר תאכל את העולה בעל המזבח. (יומא מה:).

שיטה מקובצת

ח) וחישב עליה. פ״ה כלומר אם חישב עליה כל זמן שהיא בשמאלו משמע דקאי אהא דקאמר קמץ בימינו ונתן בשמאלו א״כ ע״ב הא דפסיל היינו מעבר מחשבה דאילו מעבר שמאל ר״ש מכשיר שלא בהילוך וקשיא אמאי פסול כיון דאינו נתפש בפיגול הא אמרינן לעיל בפ״ק [דף ה ע״א] מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשרה דאין מחשבה פוסלת אלא בדבר הראוי לעבודה ועוד במאי מחשב אי בהלוכה בשמאל הא תנן בקומץ ובלבונה הקופלין ממון לאור ומופלים מעלין אותן כל הלילה: **אפי׳ קרעין.** שלמים ותשומין שבה: **אם מחזירין.** ולעיל קתני קטרת ומוקי לה מיהו בפוקעין: **תאכל.** קרי ביה תעוכל: **עיכולי.** ג)פוקעין: יח) **כי פגיעו.** כשהיה שוגה: **על המזבח.** יט) מתת הענים: **בגידי המערכה.**

ט) ר״ש ד״ה והא אם מעלין עם בא השמש:

שיטה מקובצת (המשך)

מכזית וא״ת לדבריו אמאי אמרינן אם חישב להקטיר פחות מכזית בחוץ [אינו] חייב כיון דיש הקטרה פחות מכזית וי״ל דגלי ביה קרא כדאיתא ברישא פרקין [דף יז ע״ב] מה אכילה בכזית אף הקטרה בכזית מיהו תימה הא דתנן ומייתי לה שלהי פ״ק [דף יב ע״ב] קומץ ולבונה וקטורת כו׳ שאם הקריב מאחד מהן כזית בחוץ חייב ואמאי בענין כזית ואפילו פחות מכזית לחייב עליה בחוץ כיון דיש הקטרה פחותה מכזית וי״ל דהא נמי מפיק ליה מקרא בפרק השוחט והמעלה לעשות אותו כשהוא שלם דהיינו כזית ולא כשהוא חסר. תוס׳ (זבחים דף קז ע״ב): **פ)** נחמן תיבת יצחק נמחק: **ו)** מניומי ברבי: **ז)** סמי מכאן תיבת מיכן נמחק: **ח)** בעי הכי בעי ר׳ אלעזר: **ט)** היא לחיובא כרת האוכלו כו׳ שראוי לעבודה ובשמאל בלא כלי כר׳ כשירה לעבודת קומץ כדאמרינן לעיל בא לעובדה ביד עובדה בימין בחטאת הס״ד: **י)** הוי בעי מתן כלי לית: **יא)** פעמים שלשה או ארבעה פעמים הס״ד ומה״ד מאי בינייהו במאי פליגי ומאי טעמיה הס״ד ומה״ד דבי יהושע סבר אין קומץ פחות משני זיתים ואין הקטרה פחות מכזית כו׳ הס״ד ומה״ד משני זיתים: **יב)** כשירה אלמא יש הקטרה בפחות מכזית הלכך אפילו ג׳ רד׳ נמי הס״ד ומה״ד קומץ מאימתי מתיר שירים דהא כתיב הנותרת וגו׳ קדש

ב) גי׳ רש״ר בימינו ל״ק מוסק מכאן עד וחייבין עליו כרת בסס ס״ג. **ג)** לקמן נח.. **ד)** [שם: פסחים מח. מיר ל.]. **ד)** סוטה טו., **ה)** [נדל״ל בו בהאור], **ו)** [נדל״ל בו בהאור], **ז)** תמורה יד. ע״ש. **ח)** ומתעכלין. ל״ק, **ט)** יומא מה: ע״ש זכחים פב.. **י)** ל״ק מ״ז, **כ)** יומא מח., **ל)** [ויקרא דן], **מ)** שייריה. דקדש קדשים מאמר ה׳ מתיב אין כו׳. ל״ק, **נ)** [ויקרא כז], **ס)** [ויקרא פרק יפ], **ע)** [שם], **פ)** [שם ו], **צ)** ביאתם. ל״ק, **ק)** שדרכן. ל״ק, **ר)** [ויקרא ז], **ש)** [לו פרק יח], **ת)** [לו פרכה ט], **א)** [תמורה יג.], **ב)** שפוקעין. ל״ק, **ג)** וגי׳ ל״ק וי״ל דל״ד דרים וכל דאפילו למ״ד דלא כו׳ וי״ע דלא מוכל משמע דרים מאי פריך לקמיה והא משמע כו׳ וכן הוא בתוספות פסחים שם ובמיר דף לו ע״ב ולקמן דף נח ע״ב וע״ש בל״ק.

תורה אור השלם

1. וַיַּשְׁקֵהוּ עַל פְּנֵי סְדֹם וַעֲמֹרָה וְעַל כָּל פְּנֵי אֶרֶץ הַכִּכָּר וַיַּרְא וְהִנֵּה עֹלֶה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר הַכִּבְשָׁן: בראשית יט כח
2. צוּ אֵת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הוּא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב
3. וְלָבְשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג

הגהות הב״ח

(ח) רש״י ד״ה והא אם מעלין עם בא השמש:

מסורת הש״ס

ח) וחישב עליה כל זמן שהוא בשמאלו לאו מחשבה היא **ט)** ולאו חיובא כרת האוכלו שאין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה ושמאל אלא כלי לר״ש אינו כשרה כדאמרינן לעיל [ע״ב] בא לעובדה ביד עובדה בימין: **פסלתו מתנתו.** מה שנתן בשמאלו ושוב אין לו תקנה בחזרה: **מ״ט משום דבעי לקדושי בכלי כו׳ ואספו שפסול.** עוד להקדישן בכלי דאי לא הוי בעי עוד האי קומץ קידוש כלי לא הוה מפסיל דהוה כדם שנשפך מן הכלי על הרצפה ואספו אספו שכשר כדאמרינן במס׳ יומא בפ׳ הוציאו לו (דף מח.) נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר: **לא בעו מקן כלי.** דאי בעי ליה תקנתא בחזרה כדפרישית דהוה ליה כנשפך על הרצפה מן הנאור שפסול דנפקא לן מולקת מדם הפר׳ דם מהפר יקבלנו וקידוש קומץ במקום קבלת דם ושמאל בלא כלי הרי היא כנשפך דכי אכשר רבי שמעון שמאל בקבלה לא הכשיר אלא בכלי: **לרבי יהודה מסייע ליה.** דאמר [ע״ש] כשעובדה ביד בעינן ימין הכא נמי קתני יחזיר לימינו: **לרבי יאמי דיומי דיוכפא.** דאמר [שם] אפילו בהמיינו וכל שכן בשמאל והכא קתני יחזיר לימינו: **דאמר כהנא דהקטר.** דקתני לעיל [שם] הקטר חלבים ואברים כו׳ ומכשר עבודת קומץ בשמאל ואפילו ביד: **ולאו לגדדין קאמי.** כדאמרה רבי יהודה בריה דרבי חייא לעיל [שם]: **פעמים.** חליו בראשונה וחליו בשניה ולא פעמי פעמים יא]: **משני ויתיס.** הלכך אפי׳ דנקיט מתניתין פעמים דוקא נקט שתהא בכל הקטרה כזית ולא פחות דאין הקטרה בפחות מכזית: **ורבי יוחנן אמר יש קומץ בפחות משני זיתים.** ואפילו הכי קתני מתניתין פעמים כשרה יב]: **מאימתי מתיר** יג) **כו׳.** דכתיב קדש קדשים מאשי ה׳ יג) אין להן חלק אלא לאחר אשי ה׳ בת״כ יד): **משמשלה.** במקלתה: **אין כאן מעלה קיטור כו׳.** ובקומץ נמי כתיב טו) והקטיר הלכך בעינן קיטור: **אמרי מלמידיך.** תלמידיך אומרים משמיה דרב עמרם: **אין לי.** אעל יג) מזבח כל הלילה טז) קאי: **מבוא השמש.** אחר יד) שבא יז) השמש: קומץ ולבונה וכל הקרבנות דרכן יח) ליקרב ביום דנפקא לן מביום צוותו׳ בת״כ יט) ולא יצא מאותו כלל אלא אברי עולה שהתירן הכתוב בלילה דכתיב (ויקרא ו) על מוקדה וגו׳: אברים ופדרים דדרכן ליקרב בלילה מהאי קרא נופיה נפקא בתורת הנסים כ): **עם בא השמש.** קודם בזיאת השמש. ואי קשיא הא קיימא לן כא) מנחתם ונסכיהם בלילה והכא תני ומנחת נסכים ביום מרין הא מותיב לה בפ״ב דמסכת תמורה (דף יד:) ומשני כאן בנסכים הבאין בפני עצמן: כאן בנסכים הבאין בפני עצמן: **והא** (א) מו׳ **עם בא השמש לא משכחה דיליה אאור ברוכו.** קודם שקיעת החמה ואי לא חזיא הקטרה עד שתצית האור ברובו אלא בשקיעת החמה.

לקחתי: מז) שייריה לא הוי הקטרה עד שתצית בו האור ברובו: **ר׳ אלעזר מתני לה.** דקתני לעיל בקומץ ולבונה שמעלן מבוא השמש יז): **כפוקעין.** בקומץ ולבונה הקופלין ממון לאור ומופלים מעלין אותן כל הלילה: **אפי׳ קרעין.** שלמים ותשומין שבה: **אם מחזירין.** ולעיל קתני קטרת ומוקי לה מיהו בפוקעין: **תאכל.** קרי ביה תעוכל: **עיכולי.** ג)פוקעין: יח) **כי פגיעו.** כשהיה שוגה: **על המזבח.** יט) מתת הענים: **בגידי המערכה.**

מסלתה ומשמנה מגרשה ומשמנה. לגבי עיכובא דנפשיה דאם חסר לא בעי שנה הכתוב אחל למעבכין זה את זה בעי שנה הכתוב כדפרישית לעיל (דף יט.). מ"ר:

ארבעה שבמצורע. עץ ארז וחוט ושני מולעת [ג] (ולפורין) אבל מיס מייס לא חשיב לפי שהיה מעורב בהם הדם כדכתיב (ויקרא יד) וטבל אותם בדם מיתה דלא חשיב הזאות דמצורע דמעכבות זו את זו וי"ל דתנא ושייר הכא לא חשיב נמי דפריס ואילים דמג דכתיב בהו (במדבר כט) כמשפט לעבד ואיכא טובא. מ"ר:

ולקחתם לקיחה תמה. י"מ דביוס ב' שני המכבר על נטילת לולב כמו אתרוג דשמי חסר ולא בעינן תמות אלא ביום ראשון [בב] ולדבריהם ביום שני מיסגי שיטול האחד בשביל כולם ולימא דנטוף לולב הגזול (סוכה מא.): וכרי לולב וערבה (שם מב.). דרשינן מולקחתם לקיחה לכל אחד ואחד מדכתיב ולקחתם לשון רבים ולא כתיב ולקחת [בג] אלא כי היכי דעיקר לקיחה קיימא אכולהו יומי הוא הדין לקיחה תמה [בד] דבעי לקיחת ד' מיניס אכולהו יומי ולקיחת כל אחד ואחד אבל תמות של עלמן וכן לכם למעוטי שאול וגזול לא בעי אלא ביום ראשון. מ"ר: **לא** שנו אלא שאין לו אב [ה] יש לו אין מעכבין. פי' בהלכות גדולות בהלכות לולב יש לו אין מעכבין דלא תימא עד דמגבה להו בהדי הדדי לא נפיק אלא אי מגבה חד חד לחודיה אפיר דמי דקי"ל לולב אין צריך אגודה מ"ר. וי"מ הגיה בספרו [ד] ל"ש פירוש דמעכב' משום תמה אלא שאין לו אבל יש לו תמה הוא אף על פי שלא מיבנו באגודה כדאמרי' לקמן דלא דרשי רבנן קיחה קיחה ולר' יהודה דדרש ליה קיחה קיחה דלא הויא תמה אלא מ"ל אגדו [ו] וכולהו פי' דגמ' אפי' לפי' הלכות גדולות נראה דצריך לאוגדו דמסיק עליה זה אלי ואנוהו. מ"ר [ז]:

לא גמרי קיחה קיחה. אע"ג דגמרי קיחה קיחה משלה עפרון ברזל קידושין (דף ג.) שמא הן דהכא אינה מופנה מ"ל קיחה קיחה גמרי לקיחה לקיחה לא גמרי. מ"ר:

ועשה כאשר עשה בו'. בריתא זו מיתניא בפרק ב"ש [בה] (זבחים לט.) והתם מפרש לה שפיר. מ"ר:

[א] דעל העצים כתיב כי תיבעי לך אליבא דמ"ד [ב] על בסמוך מאי ה"נ על בסמוך או דלמא על העצים דומיא דעל המזבח מה התם על ממש אף ה"נ על ממש תיקו: **מתני'** [ג] הקומץ מיעוטו מעכב את רובו [ד] עשרון מיעוטו מעכב את רובו [ה] היין מיעוטו מעכב את רובו [ו] השמן מיעוטו מעכב את רובו [ז] הסולת והשמן מעכבין זה את זה [ח] הקומץ והלבונה מעכבין זה את זה: **גמ'** מ"ט אמר קרא [ט] מלא קומצו תרי זימני עשרון מיעוטו מעכב את רובו מאי טעמא אמר קרא מסלתה שאם [י] חסרה כל שהוא פסולה היין מיעוטו מעכב את רובו ככה השמן מיעוטו מעכב את רובו דמנחת נסכים ככה [יא] ומנחת נדבה אמר קרא ומשמנה שאם חסר כל שהוא פסולה השמן והסולת מעכבין זה את זה מסלתה ומשמנה מגרשה ומשמנה הקומץ והלבונה מעכבין זה את זה על כל לבונתה [יב] ואת כל הלבונה אשר על המנחה: **מתני'** שני שעירי יה"כ מעכבין זה את זה [יג] שני כבשי עצרת מעכבין זה את זה [יד] חלות מעכבות זו את זו [טו] שני סדרין מעכבין זה את זה שני בזיכין מעכבין זה את זה הסדרין והבזיכין מעכבין זה את זה [טז] ב' מינים שבנזיר [יז] שבפרה וד' שבתודה [יח] וד' שבלולב [יט] וארבע שבמצורע מעכבין זה את זה [כ] שבעה הזאות שבפרה מעכבות זו את זו [כא] הזיות שעל בין הבדים שעל הפרכת שעל מזבח הזהב מעכבות זו את זו: **גמ'** שני שעירי יה"כ מעכבין זה את זה חוקה שני כבשי עצרת מעכבין זה את זה היוה שתי חלות היוה שני סדרין חוקה שני בזיכין חוקה הסדרין והבזיכין חוקה שני מינים שבנזיר דכתיב כן יעשה ג' שבפרה חוקה ארבעה שבתודה דאיתקש לנזיר דכתיב [1] על זבח תודת שלמיו [כב] ואמר מר שלמיו לרבות שלמי נזיר וארבעה שבמצורע דכתי' [2] זאת תהיה תורת המצורע וד' שבלולב [3] ולקחתם לקיחה תמה אמר רב חנן בר רבא ל"ש אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין מיתיבי ד' מינין שבלולב ב' מהן עושין פירות וב' מהם אין עושין פירות העושין פירות יהיו זקוקין לשאין עושין [כג] ושאין עושין פירות יהיו זקוקין לעושין פירות ואין אדם יוצא ידי חובתו בהן עד שיהו כולן באגודה אחת וכן [כד] ישראל בהרצאה עד שיהו כולן באגודה אחת שנאמר [4] הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה תנאי היא דתניא [כה] לולב בין אגוד בין שאינו אגוד כשר ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול מאי טעמא דר' יהודה גמר קיחה קיחה מאגודת אזוב מה להלן באגודה אף כאן באגודה ורבנן לא גמרי קיחה קיחה כמאן אזלא הא [כו] דתניא [5] לולב מצוה לאוגדו ואם לא אגדו כשר כמאן אי כרבי יהודה לא אגדו אמאי כשר אי רבנן מאי מצוה לעולם רבנן ומאי מצוה משום [7] זה אלי ואנוהו: שבע הזאות שבפרה מעכבות זו את זו חוקה שבע הזאות שעל בין הבדים ושעל מזבח הזהב ושעל הפרוכת מעכבות זו את זו דיה"כ כתיב חוקה דפר כהן משוח ודפר העלם דבר של ציבור ודשעירי עבודת כוכבים [כז] כדתניא [8] ועשה לפר כאשר עשה לפר מה ת"ל לכפול בהזאות שאם

---

[1] (במדבר ו) [2] (ויקרא יד) [3] (שם כג) [4] (תהלים קד:) [5] (סוכה מא.) [6] (ויקרא ז) [7] (שם) [8] (ויקרא ד)

[א] (ע"ס הלכות ס:) [ב] (ע"ס הלכות ס:) [ג] (ע"ס הלכות ס:) [ד] (ע"ס הלכות ס:) [ה] (ע"ס הלכות ס:) [ו] (ע"ס הלכות ס:) [ז] (ע"ס הלכות ס:) [ח] (ע"ס הלכות ס:) [ט] (ע"ס הלכות ס:) [י] (ע"ס הלכות ס:) [יא] (ע"ס הלכות ס:) [יב] (ע"ס הלכות ס:) [יג] (ע"ס הלכות ס:) [יד] (ע"ס הלכות ס:) [טו] (ע"ס הלכות ס:) [טז] (ע"ס הלכות ס:) [יז] (ע"ס הלכות ס:) [יח] (ע"ס הלכות ס:) [יט] (ע"ס הלכות ס:) [כ] (ע"ס הלכות ס:) [כא] (ע"ס הלכות ס:) [כב] (ע"ס הלכות ס:) [כג] (ע"ס הלכות ס:) [כד] (ע"ס הלכות ס:) [כה] (ע"ס הלכות ס:) [כו] (ע"ס הלכות ס:) [כז] (ע"ס הלכות ס:

להיכל כולו בארבעים. הקשה ה"ר י"ט מלפנלו מהא דתנן בפרק בתרא דתמיד (דף לג:) בזמן שכ"ג נכנס [ב] להשתחות בשם [שלשה] מוחזין בו מ' מימינו ומ' משמאלו ואחד באמצעים טובלות כו' הגביה לו הפרוכת נכנס והשתחוה וילא ונכנס אחיו הכהנים והשתחוו וילאו אלמא [ג] (לגיא קדשי הקדשים) שרו ותירץ ר"מ דהשתחוואה צורך עבודה היא. מ"ר: **למעוטי** דדך משופש. ולא"ת [ד] מיפוק ליה מדכתיב ואל יבא דמשמע דרך ביאה כדמתרגמינן בפ"ב דשבועות (דף י:) טמא שנכנס דרך גגין להיכל וי"ל [ה] כשפיתא התקרה מיירי אבל הכא לשנכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי הקדשים שבו היו משלגין את האומנים בתיבות דרך ביאה הוא לדבר עשה מ"ע כמו שפירש בקונטרס כאן שחבר את האומה בלפני ולפנים ועשה פתח בדרום לו בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהיו פניו למערב ועוד פי' בקונטרס מ"ע נכנס בפתח מזרח ולדד בהלכסון והלך בגלדין לא מיתייב לפני בעינן שיהו פניו אל פני מזרחיים של כפות אבל בזבחים בפרק התערובות (דף פב:) [ו] מפרש (התוספות) דרך משופש כגון דרך לול שהיה אחורי בית הכפרת כדאמרי' בסוף איזהו מקומן (שם יה:) שנים לפרבר וה"ר יעקב מאולינ"ש הקשה מההיא דס"פ התערובות (שם פב: ושם ד"ה לא) גבי דם שנכנס לפנים דאמרי' יאמר אל הקדש ואל יאמר ד' פנימיה ומשני לא נצרכה אלא לדרך משופש ופריך והא דכתיב אל יבא אלמא ממעטינן דרך משופש מדכתיב ביה הבאה ויש לחלק בין הבאת דם להבאת גוף אדם. מ"ר: שבעה

שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה כלום: ת"ר [ז] שבע הזאות שבפרה שעשאן בין שלא לשמן בין שלא מכוונות [ח] (אל נכח פני אוהל מועד) פסולות [ט] ושבפנים [י] ושבמצורע שלא לשמן פסולות [יא] מכוונות כשרות והתניא גבי פרה שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות אמר רב חסדא ל"ק [יב] הא רבי יהודה הא רבנן דתניא [יג] מחוסרי כפרה שנכנסו לעזרה בשוגג חייב חטאת במזיד [יד] ענוש כרת ואין צ"ל טבול יום ושאר כל הטמאים [טו] [יז] הטהורים שנכנסו לפנים ממחיצתן להיכל כולו בארבעים מבית לפרכת אל פני הכפרת [יח] במיתה רבי יהודה אומר כל היכל כולו ומבית לפרכת בארבעים ואל פני הכפרת במיתה במאי קא מיפלגי בהאי קרא [יט] ויאמר יי' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת אל פני הכפורת אשר על הארון ולא ימות רבנן סברי אל הקודש בלא יבא מבית לפרכת ואל פני הכפרת בלא ימות ור' יהודה סבר אל הקודש ומבית לפרכת בלא יבא ואל פני הכפרת בלא ימות מ"ט דרבנן אי ס"ד בדקאמר ר' יהודה לכתוב רחמנא אל הקודש ואל פני הכפרת ולא בעי מבית לפרכת ואנא [כ] אמינא היכל מיחייב מבית לפרכת מביעיא מבית הפרכת דכתב רחמנא למה לי ש"מ במיתה ור' יהודה אי כתב רחמנא אל הקודש ולא כתב מבית לפרכת הוה אמינא מאי קודש מבית לפרכת אבל היכל לאו נמי לא ורבנן ההוא לא מצית אמרת דהיכל כולו איקרי קודש שנאמר [כא] והבדילה הפרכת לכם בין הקודש ובין קדש הקדשים ורבי יהודה מ"מ אי ס"ד בדקא אמרי רבנן לכתוב רחמנא אל הקודש ומבית לפרכת ולא בעי אל פני הכפרת ואנא אמינא מבית לפרוכת במיתה אל פני הכפרת מיבעיא אל פני הכפרת דכתב רחמנא למה לי ש"מ אל פני הכפרת במיתה מבית לפרכת באוהרה ורבנן ה"נ דלא צריך והאי דכתב רחמנא אל פני הכפרת למעוטי [כב] דרך משופש [כג] כדתנא דבי ר"א בן יעקב אל פני הכפרת קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא פני קדים ורבי יהודה לימא קרא פני מאי אל ש"מ אל דוקא ורבנן אל לאו דוקא [כד] ורבי יהודה דאמר אל פני הכפרת דוקא [3] והזה אל נכח נמי דוקא [כה] ורבנן מדהתם לאו דוקא ה"נ לאו דוקא מתקיף לה רב יוסף לרבי יהודה מדאל דוקא [כו] (אל נכח) נמי דוקא אלא דמקדש שני דלא הוו ארון וכפורת ה"נ דלא עביד הזאות אמר רבה בר עולא אמר קרא [4] וכפר את מקדש הקודש מקום המקודש לקודש רבא אמר הא והא רבנן הא

[א] תוספתא דזבחים פ"פ ה"ז, כ) רש"ש מ"ז, ג) תוספתא דכלים פ"פ ה"ח, ד) יומא נה., ה) ל"ל לרני יהודה. ו) ל"ל ולרבנן. ז) עפ"י מתי דווקא. ח) כלום וכסי כו' כ"ש אין לו כו' שכן מתן שבע כו' דמעוטא מתן לרבות כו'. ל"ק. ט) [ויקרא ד"ן, י) ומרבינן. ל"ק. כ) לפר לרבות. ל"ק. ל) [ויקרא טז], מ) [שם ד"ן, נ) [ובמדבר טו], ס) [ויקרא דבורה] דמוקמ פרק ון, ע) [במדבר יט], פ) [שם], צ) [דף כח.], ק) [ספרי חקת יט יג], ר) [ועי' היטב מכות יח. מיר מה.], ש) [ספרי שם], ת) [ל"ל נספח שמות טון], א) להשתחוות שלשה מוחזין. ל"ק, ב) גיר' רש"ק וי"ק לחיבל, ג) פירשתי. ל"ק, ד) ל"ל פנימה.

תורה אור השלם

1. וְאֵמַרְתָּ יֵיָ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת: ויקרא טז ב
2. וְנָתַתָּה אֶת הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהֵבֵאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדֻת וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים: שמות כו לג
3. וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמַהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים: במדבר יט ד
4. וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר: ויקרא טז לג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומצמלוע וכו' לשמן עכ"ל: (ב) ד"ה שלא לשמן וכו' מוקים לה דפסולות להתיר: (ג) ד"ה שלא מכוונות וכו' כשרות אע"ג דכתיב נכח: (ד) ד"ה מבית לפרוכת וכו' מאמרן ס"ל ואמ"ל מ"ה מבית לפרוכת כתרגומין ואל פני יכו' במיתה כתיב הס"ל ואמ"ל מ"ה מבית לפרוכת מבעיא דהא:

גליון הש"ס

גמ' ושבפנים ושבמצורע. עיין לקמן דף עד ע"ב תוספות ד"ה אימא:

שיטה מקובצת (המשך)

הכי כיון דחד גופא ניתנו ואי אפשר להכניסם לפני ולפנים עד שיכניסנו להיכל אלמא לא שייך למימר בא זה ולימד על זה בחד גופא ואי כפרש"י לא היה אמר ר"י בא זה ולימד על זה לכך צ"ל דאפשר דמחיב משום ביאה דבית לפרוכת ולא מחייב אביאה דהיכל כגון אם נכנס להיכל לצורך כגון לדרשון מזבח הפנימי והמנורה או הטבת הנרות דאין זה ביאה ריקנית ולא מחייב הכא הי"פ אהיכל שאינו קדוש כל כך כמו מבית לפרוכת מחייב מבית לפרוכת דקדוש טפי מבביא. ע"כ: [פ] דדך משופש ללשון ראשון שבקונטרס קשה מפ"ב דשבועות [דף יז ע"ב] וללשון שני ניחא א"נ י"ל ללשון ראשון כגון שהיה בדרום או בצפון פתח קבוע ונכנס דרך שם דהיינו שפיר דדך ביאה ואשמועינן אל פני הכפורת דלא מחייב בה: [ע] חיסר מהן לא עשה כלום ופיגל. ותיבות אין לי אלא ליתא שם: [י] דפרוכת הוא דמעכבות שהן מתן כו'

[ז] שבע הזאות שבפרה פרש"י דכתיב חטאת וקשה שהרי בזבחים מצריך קראי לכל החטאות ולא נמר חד מחבריה לכך נראה לומר משום דכתיב היא עיכובא: [ב] תיבות אל נכח פני אהל מועד נמחק: [ג] שלא מכוונות כשירות אבל למצוה בעינן מכוונות משום דכתיב לפני ה' מיהו עכובא לא אשכחן בפ"ק [א] ולא נהירא דהא הויא (מיום כפורים) שלא לשמה וחטאת קרייה רחמנא אע"ג שאינו חטאת א"נ [גבי יו"כ] כתיב בה היא חוקה וי"ל מדכתיב בפרה אל נוכח והכא לא כתיב נוכח ש"מ דמכוונות לא מעכבי. תו"ח: [ד] הא רבי יהודה הא רבנן פ"ה לר"י דאמר אל פני הכפורת דוקא דבמיתה ומבית לפרוכת לאו דוקא ה"נ אל נכח לאו דוקא הלכך כשרות וקשה מה ענין זה אצל זה והא טעמא דר"י דאל פני הכפורת דוקא במיתה כדמפרש תלמודא אי ס"ד כדקאמר רבנן לכתוב רחמנא אל הקודש ומבית לפרוכת כו' אבל אל נוכח אין קאי יותר להשמיענו דבענין מכוונות ועוד מה ענין (מצוה) [מכוונות] דמשמע אל נכח דוקא לענין אלפני הכפורת אי קאי [עליה] ולא ימות ולא קאי אל הקדש מבית לפרוכת ועוד דאדרבה אנו רואין היפך הדברים דרבנן אית להו אל פני דוקא דמאל פני ממעטי דרך משופש דסבירא להו הא דרבי אליעזר בן יעקב וי"ל דלית להי אל הקודש אמבית לפרוכת ולא אל הקודש אמבית לפרוכת לכך נראה לי דרבי יהודה נמי אית ליה הא דראב"י ומשמע ליה לרבי יהודה דלא אצטריך לאיתורא להכי דמשמעותיה דאל פני נפקא והשתא ניחא דקא תלי לר' יהודה מדאל פני הכפורת דוקא דמשמע ליה כנגד אל פני הכפורת אל נכח פני אהל מועד שכמו שמיעט דרך משופש ממשמעות פני כך ימעט שלא (מענות) [מכוונות] ממשמעות פני אבל לרבנן דאצטריך להו איתורא להכי לית להו פני דוקא כמו כן אל נכח פני לאו דוקא. ב"ל בדוק: [ה] ענוש כרת פרש"י דנפקא לן בספרי כרי וי"ש בר שמשון מפרש שאין אנו צריכין לזה שהרי בתלמוד שלנו דריש ליה מטמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסרי כפורים: [ו] וטהורים שנכנסו לפנים כו' פ"ה מקום דריסת רגלי ישראל דהיינו י"א אמה ולא נהירא דהא לא הוי אלא מעלה מדרבנן שהרי בשחיטת הפסח נחמלאת לכל העזרה כלה אנשים וכן זקני יורושלים סובבים את המזבח ולולביהם בידיהם וכן לקמן מגביהין את השולחן ואומר להם ראו כו' ואמר ר' שמשון מקוצי דפרושי קא מפרש שהורים שנכנסו לפנים ממחיצתם דהיינו להיכל. תו"ח: [ז] אמינא. אהיכל מיחייב אמבית לפרוכת מביעיא. פ"ה שהרי אי אפשר כו' ולא נהירא דא"כ היכא קאמר דכתיב שניהם דבא זה ולימד על זה והלא בזבחים [דף פ"ג ע"ב] משמע דלא אמרינן בא זה ולימד על זה אלא בשני גופין דקון תושב ושכיר דאמרי' התם וכל חטאת אשר יובא מדמה אל הקדש פנימה ומפרש אל הקדש זה היכל פנימה זה לפני ולפנים דפרוכת ולכתוב רחמנא אל הקודש ולא פנימה בא זה ולימד על זה (דאי כתב כו') מדי דהוה אתושב ושכיר כו' א"ל אביי מי דמי התם הוה ושכיר הרי גופי ניתנו כו' אבל

[ח] תוספתא דזבחים פ"פ ה"ז, ג) רש"ש מ"ז, ד) תוספתא דכלים פ"פ ה"ח, ה) יומא נה., ו) ל"ל לרני יהודה. ז) ל"ל ולרבנן, ז) עפ"י מתי דווקא. ח) כלום וכסי כו' כ"ש אין לו כו' שכן מתן שבע כו' דמעוטא מתן לרבות כו'. ל"ק, ט) [ויקרא ד"ן, י) ומרבינן. ל"ק, כ) לפר לרבות. ל"ק, ל) [ויקרא טז], מ) [שם ד"ן, נ) [ובמדבר טו], ס) [ויקרא דבורה] דמוקמ פרק ון, ע) [במדבר יט], פ) [שם], צ) [דף כח.], ק) [ספרי חקת יט יג], ר) [ועי' היטב מכות יח. מיר מה.], ש) [ספרי שם], ת) [ל"ל נספח שמות טון], א) להשתחוות שלשה מוחזין. ל"ק, ב) גיר' רש"ק וי"ק לחיבל, ג) פירשתי. ל"ק, ד) ל"ל פנימה.

רגלי ישראל: **להיכל** כה] כו'. אם נכנסו שם: **כארבעים**. מכות משום דכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו' (ויקרא טז): **מבית לפרכת**. לפני ולפנים שם כט] אהרן. ואל פני הכפרת נמי היינו מבית לפרכת אלא שהלך עד לפני הארון (ד' ל) כארבעים: **אל פני הכפורת**. שהלך עד לפני הארון במיתה לא]: **מבעיא**. הא היכל בכולו מבית לפרכת דלא נכנס לשם אלא דוקא היכל ומשמע דאיתא היכל כולו לשנכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי הקדשים שבו היו משלגין את האומנים בתיבות דרך ביאה הוא לדבר עשה מ"ע כמו שפירש בקונטרס כאן שחבר את האומה בלפני ולפנים ועשה פתח בדרום לו בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהיו פניו למערב. מ"ר: **לא**: **מבעיא**. הא היכל בכולו מבית לפרכת דלא נכנס לשם אלא דוקא היכל ומשמע דאיתא היכל כולו לשנכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי הקדשים שבו היו משלגין את האומנים בתיבות דרך ביאה הוא לדבר עשה מ"ע כמו שפירש בקונטרס כאן שחבר את האומה בלפני ולפנים ועשה פתח בדרום לו בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהיו פניו למערב. מ"ר: **כין הקדש**. דמתייב מיתה הא משעה שנכנס מבית לפרכת מיתייב מיתה ויש בכולו מבית לפרכת אל פני הכפרת. כגון [לג] משופש שאתר המומה אל לפני ולפנים ועשה פתח בדרום לו בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהיו פניו למערב. מ"ר: ונלדדין לא מיתייב דאל פני בעינן שיהו לה] פניו אל פניו מזרחי של כפרת. משופש כמו משופש דפי"ל ובי"מ מתמלפין דכתיב (ישעיה יג) [ה] נשפה וכתיב (ישעיה מ) שבה בו: **זה בנה אב**. לו] הקישה אב ומלמד לכל פני שבמורה הקדיש הן כי היכי דבהאי פני כתיב קדמה. והשתא מפרש להאי דאמרן לעיל הא ר"י הא רבנן: **לרבי יהודה דאמר אל פני הכפרת דוקא**. דבמיתה ומבית לפרכת לאו דוקא ה"נ אל נוכח דוקא הלכך שלא מכוונות פסולות ולרבנן מדאל פני לאו דוקא ה"נ אל נכח לאו דוקא הלכך כשרות: **על נמי דוקא**. בתמיה. כלומר על פני הכפרת דיה"כ נמי מי הוי דוקא דאי דוקא הוא מקדש שני דלא הוי ארון וכפרת דאמרינן במסכת יומא (דף נב:) דיה"כ גנזו ה"נ דלא מזה והא דאמרינן במסכת יומא (שם) דמזה: **מקום המקודש לקדש**. אהרן. על מקום הארון מזה אפילו ליכא אהרן. הא

פ' הו"א מאי קדש מבית לפרוכת בא זה ולימד על זה (כחד גופא שאין אנו יכולין למצוא זה בלא זה) [ולא נהירא דהא בחד גופא לא אמרי' בא זה ולימד על זה] והכי איתא [קדושין דף ד' ע"א] ויצאה חנם אלו ימי (נערות) [בגרות] אין כסף אלו ימי (בגרות) [נערות] [ופריך ולכתוב רחמנא כו' ומשני אמר רבה בא זה ולימד על זה מידי דהוה אתושב ושכיר כו' ופריך אביי מי דמי התם חד גופא כו' ונראה לפרש דדאי מצינא לאשכוחי שיתחייב מבית לפרוכת בלא היכל כגון שנכנס להיכל להיטיב הנרות אז להקטיר דלא מחייב אלא בביאה ריקנית ואח"כ נכנס מבית לפרוכת והשתא לא הוי חד גופא ולעיל הקשה אהיכל מחייב אמבית לפרוכת שהוא קדוש יותר מבביא. תו"ח: [ח] לשון תוס' אחרות אהיכל מחייב פ"ה שהרי אי אפשר כו' ולא נהירא דא"כ היכא קאמר דכתיב שניהם דבא זה ולימד על זה והלא בזבחים [דף פ"ג ע"ב] משמע דלא אמרינן בא זה ולימד על זה אלא בשני גופין דקון תושב ושכיר דאמרי' התם וכל חטאת אשר יובא מדמה אל הקדש פנימה ומפרש אל הקדש זה היכל פנימה זה לפני ולפנים דפרוכת ולכתוב רחמנא אל הקודש ולא פנימה בא זה ולימד על זה (דאי כתב כו') מידי דהוה אתושב ושכיר כו' א"ל אביי מי דמי התם הוה ושכיר הרי גופי ניתנו כו' אבל

הא דקאי כהן מזרח ומערב ואדי. ואם עמד כהן בפניו למערב ואחוריו למזרח והזה שכך מלומו אפילו אינם מכוונות כנגד הפתח כשרות והא דתני פסולות דקאי כפון ודרום שלא כמלומו ואדי ב): **והסגיא בין שלא לשמן כו' כשרות.** אדמגורע קאי: **ר' אליעזר דמקיש אשם לחטאת**ג) ואפילו אשם דמגורע פסול שלא לשמה לשמה: **וכי.** אשם הלמד בהיקש מחטאת דליהוי פסול שלא לשמו חוזר ומלמד בהיקש על הלוג דליהוי פסול שלא לשמו והא קיימא לן בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דאין למידין למד מן הלמד בקדשים: היקש דחטאת ואשם דכתיב ה)(בחטאת) (ויקרא ז) בחטאת כאשם מורה אחת להם וקא ליף ר' אליעזר מה חטאת שלא לשמה פסולה דאפילו רבנן מודו אף אשם נמי פסול: היקש דאשם מגורע ולוגו דכתיב (שם יד) כבש ד) אשם לתנופה וגו' סיפיה דקרא ולוג שמן: **לרשום.** ה) להזות נעלות לשם חובה ולהתיר מגורע בקהלעו) פסול שלא ו) לשמן והא דתני כשרות להכשיר דהזאותיו כשרות להכשיר שירי הלוג באמילה ז) דשירי לוג מגורע נאכלין כדאמרינן בפ' אלו מנחות (לקמן דף עג.) וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש לכל קרבנם (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מגורע וכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו בפרשת ויקח קרח: **מתני' שבעה קני מנורה.** דלכתיב ושבה קנים יוצאין מצדיה (שמות כה) והמנורה עצמה שבמקצע היא הבעיית כזה ח): **שבעה גרופיה.** בראש של קנה וקנה היה ט) בר אחד כעין בזך ושם נותנין השמן והפתילות: **שתי פרשיות שבמזוזה.** שמע י) והיה אם שמוע ל): **כתב אחד.** אות אחת מ) מעכבין מ)זו את זו דכתיב (דברים ו) וכתבתם כתיבה תמה ושלימה נ) ותפתילין כתיב הויה (שם) והיו לטוטפות: **ד' פרשיות שבתפילין.** שמע (שם) והיה אם שמוע (שם יא) קדש לי כל בכור (שמות יג) והיה כי יביאך (שם) שבילה דבולהו כתיב ולטוטפות לו ולזכרון בין עיניך א): **גמ' הויה כתיב כאן.** כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו (שם כה): **מן העשה.** יב) עשייתה תחילה שלמה ומכה בקורנס עד שילאו ממנה כל צליה: **מן הגרוטאות.** זהב שבור: **מקשה.** משמע תחילה אחת כדמתרגמינן (גדיז) משון שגמשך הכל מתחילה אחת. מקשה משמע דבר יג) המוכה והנלם לכתיב (דניאל ה) ולארכבתיה דא לדא נקשן: **משאר מתכות נמי.** תיפסל דהא כתיב זהב שהוא טהור וכתיב הויה לעבד: **אמר קרא היעשה.** המנורה משמע תיעשה מ"מ לרבות שאר מתכות: **ואימא לרבות גרוטאות.** דכתיב מקשה והכל מתעשה מ"מ: **אמקשה כתיבה הויה.** הויה סמוכה למקשה יותר מלזהב יד): ומשני **מקשה מקשה כתיב.** תרי זימני בויקחו לי תרומה לעבד: וקפריך **זהב וזהב נמי.** תרי זימני כתיב ואימא לעבד: ומשני **האי מאי אי אמרת בשלמא דגרוטאות פסולות ושאר מתכות כשרות.** דאמרינן מקשה מקשה דויקחו לי תרומה לעבד: **היינו.** דאיצטריך זהב זהב דויקחו לי תרומה ומקשה טו) דכתיב דהעלותך לדרשה אחריתי דשמעינן מינה נמי כשירה כדדרשינן טז) ז)לקמן (ע"ב): **כאה וזהב כאה כלכ שאינה כאה וזהב.** שהיאה משאר מיני מתכות אינה נריכה לנא ככר אחת או פחות או יותר. אלמא משאר מיני מתכות שמעינן דכשרה יז) אלא לדידן זהב זהב ומקשה מקשה למה לי: **אינה כאה נגיעין.** אינה נריכה לנא נגיעים כפתורים ופרחים: **פמוט.** מנורה קטנה: **וזה מעשה המנורה.** דכתעלותך: **מקשה.** דסיפא עד יכהו ועד פרחה מקשה היא: **כסף והויה.** שתי תולדות כסף מקשה תעשה אותם והיו לך וגו' (במדבר ח):

שבעה קני מנורה. תימה דלא תשיב גגיעים פרחים וכפתורים דמעכבין זה את זה כדאמרינן בגמ' ומאמ משום דליתנהו בשאר מיני מתכות. מ"ר: **דתניא** כבר זהב טהור. חמשה זהב כתיבי ד' בפרשת ויקחו וחד בפרשת בהעלותך והכא לא דרש אלא שאשה ושמא אינו תרי חד לגופיה דמלוה בזהב וחד לכלל ופרט דבסמוך ול"ע ט) והשתא קרא קמא ועשית מנורת זהב אתי בכלל ופרט י) כדבסמוך יח) ולכתבה כולה מקשה אחת זהב טהור דרשינן באה זהב באה כפתורים גביעים ופרחים דכולה משמע כל המנורה ולהכי פריך נמי ואימא באה זהב באה קנים וה"ה דהוה מצי למפרך באה זהב באה ירכה והוה מצי לגמויי דלא איקרי מנורה בלא ירך והדר כתיב מלקחיה ומחתותיה זהב טהור ושמא האי אתא לגופיה דמלוה בזהב והדר כתיב ככר זהב ובפרשת בהעלותך באה זהב באה ככר ובפרשת בהעלותך כתיב וזה מעשה המנורה מקשה זהב דרשינן באה זהב באה מקשה וכסדר זה שפיר כתיבי אבל בבריתא אין דורש כסדר. מ"ר:

מקשה דסיפא למאי אתא כו'. והשתא בריכי כולהו חד למלוה וחד לעיכובא לפסול גרוטאות וחד באה זהב באה מקשה וחד לטעוטי תלולות. מ"ר:

חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף יט). תימה דבפ' כל הכלמים (ע"ז דף מז.) משמע דבאות שלא מן הכסף דבעי רמי בר תמה המשתמות לבהמה קרייה מהו לתלולות ותנן נמי במסכת קינין (פ"ג מ"ו) זה הוא שאמרו בשאות מי קולו אחד ובשאות מת קולו שבעה קרניו לתלולות ומהך שמעתין אין קשה כך דהכא בזל משה שלא היו כשרות לדוות דבסמוך אבל קשה דבמסכת תמיד (דף לג.): תנן ושתי תלולות של כסף בידם משמע דאף לדוות של כסף ותירץ ר"מ ושתי תלולות היו לכהנים בזל כסף והלוים של קרני בהמה לבלי שיר ועוד דתלולות דקינים ודע"ז הייגו שופר דלאמרינן בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובגולה הגזול (סוכה דף לד.) דלשתני שמייהו תלולות שיופות שיופות תלולות ובסוף במה מדליקין איכא בריתא ב) דקרא לתלולות שופר ומיהו קשה דבמסכת ע"ז (דף מז.) מייתי במכשירי קרבן דקאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעים בשופר אלא בתלולות דכתיב (במדבר י) ותקעתם בתלולות על עולותיכם וגו'. מ"ר: אכסדרה

א) הא דקאי כזרח ומערב ואדי הא דקאי צפון ודרום ואדי אמר מר ושבפנים ושבמצורע שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות והתניא בין שלא לשמן בין שלא מכוונות כשרות אמר רב יוסף לא קשיא הא רבי אליעזר והא רבנן רבי אליעזר דמקיש אשם לחטאת מקיש נמי לוג לאשם רבנן לא מקשי ולרבי אליעזר וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אלא אמר רבא הא והא רבנן כאן להכשיר (הקרבן) כאן להרצות (שלא עלו לבעלים לשום חובה): **מתני'** שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה שבעה נרותיה מעכבין זה את זה שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו אפילו כתב אחד מעכבן ד' פרשיות שבתפילין מעכבין זו את זו אפילו כתב אחד מעכבן ד' ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: **גמ'** מ"ט הויה כתיב בהו תנו רבנן מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב העשאה מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה מאי שנא מן הגרוטאות פסולה דכתיב מקשה והויה שאר מיני מתכות נמי זהב והויה אמר קרא תיעשה לרבות שאר מיני מתכות ואימא לרבות גרוטאות לא ס"ד דאמקשה כתיבה הויה תיעשה נמי אמקשה כתיב מקשה מקשה לעכב זהב זהב נמי לעכב האי מאי אי אמרת בשלמא מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה היינו זהב זהב מקשה מקשה לדרשא אלא אי אמרת מן הגרוטאות כשרה משאר מיני מתכות פסולה זהב זהב מקשה מקשה מאי דרשת ביה מאי דרשא דתניא כבר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה באה זהב באה ככר אינה באה זהב אינה באה ככר גביעיה כפתוריה ופרחיה באה זהב באה גביעים כפתורים ופרחים אינה באה זהב באה גביעים כפתורים ופרחים ואימא נמי באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים ההוא פמוט מיקרי וזה מעשה המנורה מקשה זהב באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה מקשה דסיפא למאי אתא למעוטי חצוצרות דתניא דתניא חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף עשאם מן הגרוטאות כשרים משאר מיני מתכות פסולים ומאי שנא משאר מיני מתכות פסולים דכתיב כסף והויה מן הגרוטאות נמי מקשה והויה מיעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא ולא חצוצרות תנו רבנן כל הכלים שעשה

א) נראה דל"ל תעשה דמשמע מ"מ נמי אמקשה כתיב. תעשה סמוך וכו'.

א [מיי' פ"ד מהל' פרה אדומה הלכה ז]:
צ ב מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' ז:
ג [טוש"ע יו"ד סימן רפה סעיף ח]:
צא ד מיי' פ"ח מהלכות תפילין ומזוזה הל' ב [טוש"ע י"ד סימן רפה סעיף ג]:
צב ה מיי' שם הל' ח [טוש"ע א"ח סימן לב סעיף ל]:
צג ז מיי' פ"ח מהלכות ציצית הל' ה [טוש"ע א"ח סימן יג סעיף ח]:
צד ח ט י מיי' פ"ג מהל' בית הבחירה הלכה ד ה:
צה כ מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הל' ה:

תורה אור השלם

1. וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ: שמות כה לא
2. כֶּסֶף וְזָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָה: שמות כה לט
3. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יְרֵכָהּ עַד פַּרְחָהּ מִקְשָׁה הוּא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה: במדבר ח ד

מוסף רש"י

מן העשת. תמיכה עבה. (יומא כד:).

שיטה מקובצת

ה) ה"ג ברוב הספרים בגביעיה כפתוריה ופרחיה באה זהב באה בגביעיה כפתוריה ופרחיה וקשה לר"י דהתם לא כתיב זהב אלא הראשון דכתיב ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה ירכה וקנה בגביעיה כפתוריה ופרחיה מכנה יהיו וההוא איצטריך לכלל ופרט וכלל הה"ג כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור באה זהב באה בגביעיה וכפתוריה ופרחיה ואע"ג דלא כתיב בהאי קרא לא בגביעיה ולא פרחיה אפ"ה כיון דכתיב כפתורי' מסתמא דדשינן באה זהב באה בגביעיה כפתוריה ופרחיה והכי מידרשי כולהו קראי ועשית מנורת זהב טהור לכלל ופרט וכלל בדלקמן. שני. ככר זהב טהור יעשה אותה באה זהב באה ככר. שליש. כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור לומר באה זהב באה בגביעיה כפתוריה ופרחיה ואע"ג דגביעיה ופרחיה לא כתיב בהאי קרא כדפי'. רביע. מלקוחיה ומחתותיה זהב טהור לאשמועינן דאף הכלים האלו שלא היו ממן העשת של מנורה היו זהב טהור. חמישי. בפרשת בהעלותך וזה מעשה המנורה מקשה זהב לומר באה זהב באה מקשה רד' מקשה כתיבי ב' בפרשת תרומה וב' בפרשת בהעלותך והכי מדרשי חד למצוה כו': ג) ואדי והזה: ג) לחטאת. בפ"ק דזבחים (דף י ע"א וב') דאמר אשם שלא לשמו פסול ה"נ הזאות דלוג שמן דמגורע שלא לשמן פסול דמקיש לוגו של מצורע

א) [מיי' פ"ד מהל' פרה אדומה הלכה ז]:
צ ב מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' ז:
ג [טוש"ע יו"ד סימן רפה סעיף ח]:
צא ד מיי' פ"ח מהלכות תפילין ומזוזה הל' ב [טוש"ע י"ד סימן רפה סעיף ג]:
צב ה מיי' שם הל' ח [טוש"ע א"ח סימן לב סעיף ל]:
צג ז מיי' פ"ח מהלכות ציצית הל' ה [טוש"ע א"ח סימן יג סעיף ח]:
צד ח ט י מיי' פ"ג מהל' בית הבחירה הלכה ד ה:
צה כ מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הל' ה:

שיטה מקובצת (המשך)

לאשמו. והא דקתני כשרות לרבנן דלא מקשינן אשם לחטאת ואפילו אשם מצורע שלא לשמו כשר וכ"ש הזאת לוגו הס"ד ומה"ד ולר"א א"נ הוי אשמו פסול שלא לשמו והזאות אמאי פסול שלא לשמו וכי והה"א: ד) כבש אחד אשם לתנופה וגו' וסיפא דקרא ולוג אחד שמן: ה) לרצות להיות [נעלות]: ו) לשמו: ז) דשירי הלוג דמגורע: ח) היה עשוי נר: ט) מעכבות זו את זו: י) ושלימה ולהכי מעכבות ובתפילין כו' והיו לטוטפות ובאותן פרשיות כתיב וכתבתם על מזוזות לפיכך הם נכתבות במזוזות: יא) עיניך לפיכך ארבעתם נכתבות בתפילין הס"ד ומה"ד גמ' מאי תעמא אמונדה קאי: יב) הנשת חתיכה נטל ככר אחת ותיבות עשייתה חתיכה נמחק: יג) דבר המנבח תיבת מוכה ל"ש: יד) יותר מלזהב דכתיב זהב טהור תעשה המנורה יריכה כו' ממנה יהיו כו' הס"ד ומה"ד תעשה נמי א) משמע מ"מ אמקשה כתיב תעשה סמוך למקשה יותר מאל זהב הס"ד ומה"ד ומשני מקשה מקשה דדיקתו: טו) ומקשה דבהעלותך ותיבת מקשה נמחק: טז) לקמן נ"א וארבעה מקשה כתיבי (וארבעה) [וחמשה] זהב כתיבי (שלשה) [שנים] בויקחו לי תרומה (ואחד) [ושנים] בפ' בהעלותך וכי אמרינן דמן הגרוטאות פסולות הוי תרי מקשה חד למצוה וחד לעבב ואידך תרי לדרשא דלקמן וכי אמרינן נמי דמשאר מתכות כשרה הוה חד זהב לגופא ואידך לדרשא דלקמן: יז) תיבות אלא לדידך [וזהב זהב] מקשה מקשה למה לי נמחק: אינה באה זהב שהביאה משאר מיני מתכות [אינה צריכה] תיבות אינה באה בגביעים ל"ש: יח) כדבסמוך וכדכתיב: יט) הכסף משמע דחצוצרות של כסף היה ואפילו עיכובא כתיב בהו כדאיתא לעיל ותימה: כ) ברייתא דקרי תיבת דקרא נמחק:

א) נראה דל"ל תעשה דמשמע מ"מ נמי אמקשה כתיב. תעשה סמוך וכו'.

אכסדרה תבנית אולם. אף על גב דאולם היה בו ד' מחיצות כדתנן במסכת מדות (פ"ד מ"ו) ובריש גמרא דעירובין (דף ב.) מייתי לה פתחו של אולם גובהו מ' אמה ורחבו עשרים אמה וחמש אמלתרות של ג' מילא היו על גביו ואכסדרה אין לה אלא ג' דפנות כדמוכח בסמוך מפני מה נברא העולם בה' מפני שדומה לאכסדרה ועוד אמרינן בפ' לא יחפור (ב"ב כה.) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת מ"מ מחמת שאתה אולם רחב וגבוה מאד ולא היו לו דלתות דומה לאכסדרה שנראה כפרוץ בצד אחד. מ"ר:

שפודים של ברזל. קרי להו שפודים מפני שלא היו בה גביעים כפתורים ופרחים כדאמרי' לעיל בהא דהכי אמרינן בפ' לא יחפור (ב"ב כה.) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת מ"מ מחמת שאתה אולם רחב וגבוה מאד ולא היו לו דלתות דומה לאכסדרה שנראה כפרוץ בצד אחד. מ"ר:

גובהה של מנורה י"ח טפחים. יש אומרים בשם ר"ת דנפקא ליה לקמן מסיפין שאולן השולחן לעורך לחם הפנים שהיו גובהן י"ח טפחים והמנורה היתה להאיר על השולחן ונראה דלא אמר ר"ת דבר זה מעולם דהא סיפים כנגד לחם הפנים ולקמן בפ' שתי הלחם (דף לו.) אמרינן דלר' מאיר מקדש שולחן י"ב טפחים למעלה ולר' יהודה ט"ו לבד (מרגלי) השולחן אמה וחצי. מ"ר:

וטפח שבו היה גביע כפתור ופרח. יש מימה למה היה משונה משאר גביעים כפתורים ופרחים שהיה לכל אחד טפח ולג' אלו לא היה כי אם טפח. מ"ר:

אגן

שעשה משה בשרים לו וכשרים לדורות חצוצרות כשרות לו ופסולות לדורות חצוצרות מ"ט אילימא דאמר קרא [1]עשה לך לך ולא לדורות אלא מעתה [2]ועשית לך ארון עץ הכי נמי דלך ולא לדורות אלא אי [6]למאן דאמר לך משלך אי למ"ד בביכול בשלך אני רוצה יותר משלהם האי נמי מיבעי ליה להכי שאני התם דאמר קרא לך לך תרי זימני עשה לך והיו לך תני רב פפא בריה דרב חנין קמיה דרב יוסף [6] [א]מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב עשאה של כסף כשרה של בעץ ושל אבר ושל גיסטרון רבי [ב]פוסל ור' יוסי ברבי יהודה מכשיר של עץ ושל עצם ושל זכוכית דברי הכל [ג]פסולה א"ל מאי דעתך א"ל בין מר ובין מר כללי ופרטי דרישי מיהו מר סבר מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת ומר סבר מה הפרט מפורש דבר חשוב אף כל דבר חשוב אמר ליה סמי דידך מקמי דידי [ג]דתניא [ד]כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי [ג]ורבי יוסי בר' יהודה דריש ריבויי ומיעוטי רבי דריש כללי ופרטי [3]ועשית מנורת כלל זהב טהור פרט מקשה תיעשה המנורה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כענין הפרט מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת ר' יוסי בר' יהודה דריש ריבויי ומיעוטי ועשית מנורת ריבה זהב טהור מיעט מקשה תיעשה המנורה חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ומאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט של חרס אדרבה סמי דידך מקמי דידי לא ס"ד דתניא אין לו זהב מביא אף של כסף של נחשת של ברזל ושל בדיל ושל עופרת רבי יוסי ברבי יהודה מכשיר אף בשל עץ [ד]ותניא אידך [ה]לא יעשה אדם בית תבנית היכל [ו] אכסדרה כנגד אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה הוא של חמשה ושל ששה ושל שמנה [ז]ושל שבעה לא יעשה ואפילו משאר מיני מתכות ר' יוסי בר רבי יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי אמרו לו [ח]משם ראיה שפודים של ברזל היו וחיפום בבעץ [ט]העשירו עשאום של כסף חזרו והעשירו עשאום של זהב אמר שמואל משמיה דסבא [ח]גובהה של מנורה שמנה עשר טפחים הרגלים והפרח ג' טפחים וטפחיים חלק וטפח שבו גביע וכפתור ופרח וטפחיים חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפחיים חלק נשתיירו שם ג' טפחים שבהן ג' גביעין וכפתור ופרח וגביעין [ט]למה הן דומין כמין כוסות אלכסנדריים כפתורים למה הן דומין [י]כמין תפוחי הכרתיים פרחים למה הן דומין כמין פרחי העמודין ונמצאו [יא]גביעין עשרים ושנים כפתורים אחד עשר פרחים [יב]תשעה גביעים מעכבין זה את זה כפתורים מעכבין זה את זה פרחים מעכבין זה את זה גביעים כפתורים ופרחים מעכבין זה את זה בשלמא גביעים עשרים ושנים דכתיב [4]ובמנורה ארבעה גביעים וגו' וכתיב [5]שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח וגו' ארבעה דידה ותמני

אגלה. [ג] אתי האי לך מ' למ"ד בשמעתא קמייתא דמס' יומא לך משלך מי למ"ד ד' כביכול אם היה אפשר להיפטר לגבור בשל יחיד בשלך הייתי רוצה יותר משלהם ה': **שאני הכא.** גבי חצוצרות דאמר קרא לך לך תרי זימני: **כעץ.** בדיל דמתרגמינן [במדבר לא:] אבלא: **גסטרון.** ו' לייטו"ן. ל"א מיטו"ל: **מאי דעתך.** דקאמרת דרבי יוסי ברבי יהודה מכשיר בשל ז' בעץ ופסל בשל עץ: **א"ל.** רב פפא לרב יוסף בין ה' למר ובין למר רבי יוסי ברי"ר כלל ופרטי דרשי כדאמרינן לקמן ועשית מנורת כלל זהב טהור פרט מקשה תיעשה מכל מקוש חזר וכלל: **מה הפרט מפורש.** זהב [שהוא משובב] אף כל דבר משובב כגון כסף אבל אבר ובעץ לא: **א"ל.** רב יוסף לרב פפא סמי דידך הסר משעתך שאתה שונה דר' יוסי פוסל(ו) בשל עץ ורבי (ז) [ב] נמי מכשיר בשל אבר ובעץ: **ועשית מנורת כלל.** דמשמע מכל דבר: **שלא תרם.** שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם: **לא ס"ד.** [ד] דהוי דידך מתרצא דאמר ר' יוסי פוסל בשל עץ: **אין לו זהב.** למנורה: **שבנים היכל.** למדת אורך ורוחב וקומה שאתה דומה לו בשלשתן: **אכסדרה.** אין לה מחיצה רביעית וכן אולם: **כנגד אולם.** [א] שהיה רוחבו [עשרים וגובהו מ' דברעיס] כדאמרינן בשמעתא קמייתא דעירובין (דף ב.): **אבל עושה.** [ב] המנורה של חמשה או של ששה קניס או של שמנה [ג] דאינו דומה למנורת מקדש ששה היה שבעה קניס: **ושל שבעה קניס לא יעשה ואפילו של שאר מיני מתכות.** שאינו [ד] זהב משום דדומה לשל מקדש שאף הוא כסף בשאר מיני מתכות: **אף של עץ לא יעשה.** שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי [ה]:

בכנען. בדיל אשטיי"ן: **משמיה דסבא.** משום זקן אחד: **הרגליס** [ו] **והפרח.** מתחת שלשה טפחים. פרח ליורין שחוקקים לגורפים זהב בעומק במנורות ובכלים: **וטפחייס חלק.** בלא שום לורה הרי ה': **וטפח שבו.** מלא אחד של מנורה גביע ומגל שני כפתור פומ"ל ומגל [ז] שני [ח] פרח וזהו אחד מן הגביע וכפתורים ופרחים שבגוף אמצע של מנורה דכתיב ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה [ט] ודרשינן לקמן [כט.] כפתוריה תרי ופרחיה תרי לבד אותן (ד') שבכל קנה וקנה וטפחייס חלק הרי ח' וטפח כפתור הרי ט': **ושני קניס יוצאים.** מן הכפתור אחד אילך כו': **שבכן** [ה] **שלש גביעים כפתור ופרח.** [י] שלא היו בגוף המנורה אלא תרי כפתוריה ותרי פרחים דלכתיב כפתוריה ופרחיה [יא] [ב] וחד (חד) פרח אוקימנא בטפח הסמוך לטפחייס חלק הראשונים: **אלכסנדריה.** שנעשה באלכסנדריא של מצרים ורוכין

ומגלאו גביעים כו'. ליורין בעמודים: **פרחי העמודים.** מקום: **פרחי הכרתיים.** מפרש לקמן: תמני

בשל עץ ורבי מכשיר נמי בשל: [י] דתהוי דידך מתרצא דאמרת דרבי יוסי: [יא] כנגד אולם שיהא דומה לו בשלשתן: [יב] עושה הוא

עין משפט נר מצוה

צו א ב ג ד מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה יח:

צז ה ו מיי' שם פ"ז הלכה י:

צח ז מיי' שם פ"ז הלכה יט:

צט ח מיי' שם פ"ג הלכה י:

ק ט מיי' שם הלכה ט:

י מיי' שם הלכה ג ופ"מ בהל"א:

קא כ מיי' שם הלכה ג:

מוסף רש"י

כביכול בשלך אני רוצה. אני אמעטך, אם היה ליכול יכול להתכפר בשל יחיד משלך הייתי רוצה, ואני אומר לפי שדבר קשה הוא לומר שהקב"ה קן ביצה אומר כביכול לומר על כרחינו יאמר כן כאילו אפשר לומר כן, וכן כל כביכול שבתש"ס (יומא ג:). **במאי קא מיפלגי, רבי דריש כללי ופרטי ור"י בר"י דריש ריבוי ומיעוטי.** יש שדורשין את התורה בכלל ופרט ויש שדורשין אותה בכלל רבוי ומיעוט, הדורשה בכלל ופרט משמע ליה פרט הבא אחר הכלל פירוטו של כלל הלכך כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ואפילו דברים הדומים לפרט אין נדונין עמו לפי שהוא פירוטו, מהו כלל הכלול למעלה זה שאני אומר לך עכשיו אילו יותר, וכי אחר כלל שני אחר הפרט בא להוסיף עליו ודיין הם תוסיף עליו את הדומים לו הלכך לי אתה דן על ידי כלל האחרון אלא דברים הדומים לפרט אלא נתרבו מתחילה, והדורשה ריבוי ומיעוט לא משמע ליה פרט הבא אחר כלל פירושו של כלל דומיא אין בכלל אלא מה שבפרט, אלא משום דבכלל קמא נתרבה הכל במשמע אתי פרטא בתראה למעוטי ממשמעותיה, וכי הדר אתי ריבוי אחריני בהדיה אהני לרבויי כל מילי דאלו דברים שבן כענין הפרט לא אינצרך דלא אתמעיטו לבו מיעוטיה, והכי אמר בהדיא בפרק גמר הדין (סנהדרין דף מה:) גבי כל הנסקלין נתלין, דתנן דברים ריבויי ומיעוטי משמע ליה בריבוי ומיעוטו לחודיה בלא ריבוי אחרון כל הדומין לפרט (סוכה נ:). מיעוט של חרס. דע"כ מיעוטו למעוטי אתא וחזו הלחוי לאתמעטו יומר מן הכל (שם). **לא יעשה אדם בית תבנית היכל.** בתרבו וחתנו וכיומו ושעור מדת פתחיו, אבל אם נשתנה במקצת מותר (עבודה זרה מג.). **אבל עושה מנורה של חמש.** נרות ושל ששה ושל שמונה שאינן דומין לשל מקדש, ושל שבעה לא יעשה שהיא כשל מקדש, ואפילו של שאר מיני מתכות שאף היא פ"ע שאינה של זהב כשרה במקדש כדילפינן בהקומץ רבה מכלל ופרט וכלל אבל של עץ שרי לעשות כשרה במקדש דהפרט מפורש מתכת (שם). **ואפילו משאר מיני מתכות.** לפי שכיוצא בהן כשרה לפנים כתיבא ועשית מנורת כלל זהב פרט מקשה תיעשה חזר וכלל מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת (ראש השנה כד:). **אף של עץ לא יעשה.** שכיוצא בה כשרה לפנים דר' יוסי בר' יהודה דרים ליה לקרא כרבוי ומיעוטי מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעוט מיעוט מרם והכי מפרש לה בגמרא (שם). **כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי.** אשלה בחרב ר' יוסי בר' יהודה

מסורת הש"ס

ו) יומא ג:, ב) סוכה נ: סוטה יד:, ג) [קוהלת שם], ד) כ"ה כד. ע"ז מג., ה) [שבת כט: וש"ע], ו) [פי' שהתבן יתר על עניין עניון ערך תפוח וגורם למה הן דומין לתפוחי הכרתיים ועי' לקמן סא. על הגליון מע"ז], ז) כ"א מכסיר, ח) שלטי.ל"ה, ט) [שמות כח], י) והיו בגוף המנורה ד' גביעים ותרי כפתוריה ותרי פרחים כו' כל"ל, ל"ק, כ) כ"ל וחד כפתור וחד פרח וחד גביע אוקימנא. ל"ק, ל) כ"ל מילא,

תורה אור השלם

1. עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הֵעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת:
במדבר י ב
2. בְּעֵת הַהִוא אָמַר יְיָ אֵלַי פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהֶרָה וְעָשִׂיתָ לְךָ אָרוֹן עֵץ:
דברים י א
3. וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ:
שמות כה לא
4. וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ:
שמות כה לד
5. שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן הַמְּנֹרָה:
שמות כה לג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ת"ל רב יוסף וכו' וכיי לפי משנתו נמי מכסיר:

לעזי רש"י

לייטו"ן [ליטורי"ן]. פליז. מיט"ל. מתכת.
אישטיין. בדיל.
פומ"ל [פומי"ל]. גולה (קישוט לפמוט).
מדרנ"ש [מדירני"ש].
כוסות עשויות עץ מגויד.

שימה מקובצת

(א) יוסף ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף: (ב) אכסדרה כנגד אולם. מתוך פרש"י משמע דמחיצות היה באולם ואינו כן אלא י"א אמות היה לפני ההיכל במורח שלא היה בהן שום דבר ולפנים היה חומה גבוה מאה אמה וארכה מאה אמה מצפון לדרום והיה עובדת אותה חומה ט"ו אמה לדרום וט"ו לצפון יותר על רוחב ההיכל והתאים המסיבות הון בית החליפות מקום לגנוז שם הסכיינים ובאמצע היה פתח גובהו ארבעים אמה ורוחבו כ' אמות כדאיתא בשמעתא קמייתא דמסכת עירובין: (ג) אלא דאתי להכי [האי לך] הס"ד ומה"ד אי למ"ד: (ד) לא"ד כביכול משלך אני רוצה אם: (ה) משלהם והאי פלוגתא ברישא מס' יומא: (ו) גיסטרון לימפרון ל"א מיט"ל ותיבה לייטון נמחק: (ז) בשל אבר ופסל: (ח) בין מר ובין מר: (ט) ורבי פוסל בשל אבר מקמי דידי מפני משנתי שאני שונה דרבי יוסי מכשיר

תמני סרי דקנים. דכתיב[1] שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד: **כפתוריה.** [2]דמעוה גופה תרי: **ושיש דקנים.** דיש בכל קנה וקנה כפתור [3]וכדכתיב שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח תרי מ' וכפתור תחת שני קנים וכן לשנים האחרונים [4] כדאמרן לעיל ושני קניס יוצאין ממנה הא חד סר: [**ושש דקנים**]. בכל קנה כפתור ופרח כדכתיב[5] בקנה האחד כפתור ופרח: **עד פרחה.** דייקה לך הכתוב חד פרח: **אבן** [6] **גדולה כו'.** ואם איננה גדולה אלא ע' טפחים למה לי אבן תחת הכהן: יב] **שימי את.** אתה הוא המקשה לי בתמיה: **משפט קניס ולמעלה.** היתה ע' ומן הארץ ועד לקניס ע' כדמפרש לעיל[7]: **הוא מיכלות וזהב.** יג] ופסוק הוא: **וזהב סגור.** שנשעה שמוכרין אותו נסגרות כל החנויות שמוכרין יד] את הזהב (יומא מה.): **וכתבי' אין כסף נחשב.** אלמא עשיר הוה ואת אמרת בז] כליתו: **ומי חסר כולי האי.** דקאמרת אלף בז] הככרים הכניסו אלף פעמים לכור עד שיעמוד על ככר אלמא בכל פעם חסר ככר: יז] **קורדייקני.** שם מטבע: **כיון דקאי.** שנצרף יפה בימי שלמה קאי לפיכך לא חסר עכשיו אלא דינר: **ממקום טהרה.** מן הטמים ח] הראו למשה יח] לנגד המנורה: **מכלל שהוא טמא.** כלומר מקבל טומאה: **בשלמא הפס.** גבי שולחן איצטריך לאשמועינן דמקבל טומאה משום פירכא דריש לקיש: **לנחת.** שאינו מטלטל. כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה דכתיב גבי שרצים מכל כלי עץ או עור או שק (ויקרא יא) מה שק מיטלטל אלא וריקם יט] ט): **שמגביהין אותו.** הלכך מיטלטל אלא וריקם הוא: **חוס ביום הלקחו.** משמע כשמסלקים היה חוס: **כתכניתם.** אהרון ושולחן ומנורה כמיב וכמיב אשר אתה מראה בהר אלמא הראהו: **הכי נמי.** דמשכן של אש ירד מן השמים בתמיה: **הכא כתיב כמשפטו.** משמע הלכותיו נאמרו לו: **התם כתיב כתכניתם.** משמע דהראהו כ] כמותם: **תגור כמין פסיקיא.** אזור כא] כרוך אומנים שרוצים לעשות מלאכה נאה חוגרין עצמן אלא יהו נגררין בגבדיהם: **ראש חדש.** בשעת מולד לבנה איננה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כלאמרינן בראש השנה (דף כד.) כזה ראיתם אם כזה ראיתם: **שרצים.** לא היה מכיר איזה טמא ואיזה טהור: **הלכות שחיטה.** לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת: **וזה אשר תעשה על המזבח.** (א) ועשייה תמילת זביחה ב) [היא] וכתיב וזה אלמא הראהו באצבע: **פשיטא.** לאות אחת מעכבתן דכתיב וכתבתם ג) כתיבה תמה (שבת קג.): **קולו של יוד.** רגל ימיני של יוד: **הא נמי פשיטא.** בב] הא לא נעשית לאות: **שאין גויל מוקף לה.** שמודבקת באות אחרת והיינו דקתני כתב אחד מעכבן הלכות משפטו לאות אחת ד) מעכבו למזוזה ותפילין: **תוכו של ה'.** רגל הימנית. ל"א תוכו הגויל והחלק שבתוכו. ובתפילין קמיירי: איפסיקא

אבן היתה לפני המנורה. משנה היא במסכת תמיד (פ"ג מ"ט). מ"ר: **סילוקן** בסידורו. ולמ"ד אין בג] תנור מקדש (לקמן דף לה:) ה) לא היה אם בשעת סידורו אלא כלומר רך. מ"ר: **הכא** כתיב כמשפטו והתם כתיב בתכניתם. ואם תאמר גבי משכן נמי כתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וי"ל דהכא לא כתיב בהר והתם כתיב בהר דמשמע שמן השמים ירדו למשה על ההר. מ"ר:

שלשה דברים היו קשין לו למשה בו'. ואם תאמר ולישנא נמי הכי דאלו טריפות (חולין דף מב.) דאמר ואת המיה אשר תאכלו מלמד שמפש הקב"ה כל מין ומין והראה לו למשה ואמר לו זאת אכול וזאת לא תאכל ב) ויש לומר דלא חשיב אלא הך דכתיב זה ויש לתמוה דלא חשיב מחצית השקל דכתיב זה יתנו ואמרינן ג) (שקלים דף ג ומ"ר) כמין מטבע של אש דהראהו למשה ויש לומר דלא שייך התם נתקשה אלא משום דלא הוה ידע בד] בשום ענין אם לא היה מראהו. מ"ר:

קוצו של יו"ד. פירש בקונטרס רגל ימיני וקשה ו) דהא פשיטא דאין זה אות בה] ומפרש ר"ת דהוא ראשו כפוף דאמר דאמרינן בסמוך מפני מה כפוף ראשו ואם תאמר דאמרינן בהגדת מלך (פסחים דף לה:) ועד יכתבם דהיינו יו"ד שאם שאלין נער אבן בקיר ועושה רושם עושה יו"ד ויש לומר דכעין יו"ד קאמר ולא יו"ד ממש:

זיל

ותמני סרי דקנים הא עשרין ותרתין כפתורין נמי אחד עשר ו) כפתורין תרי דידה וששה דקנים וכפתר וכפתר וכפתר הא חד סר אלא פרחים תשעה מגלן פרחים תרי דידה וששה דקנים תמניא הוו אמר רב שלמן כתיב [1]עד ירכה עד פרחה מקשה היא אמר רב גובהה של מנורה תשעה טפחים איתיביה רב שימי בר חייא לרב ו)אבן היתה לפני ז] מנורה [8]ובה שלש מעלות שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות א"ל שימי ז)את כי קאמינא משפת קנים ולמעלה כתיב [2]והפרח והנרות והמלקחים זהב הוא ז)מיכלות זהב מאי מיכלות זהב אמר רב אמי שכילתו לכל זהב סגור של שלמה דא"ר יהודה אמר רב עשר מנורות עשה שלמה וכל אחת ואחת הביא לה אלף ככר זהב והכניסוהו אלף פעמים לכור והעמידוהו על ככר איני והכתיב ז) [3]וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה זהב סגור קא אמרינן ומי [7]חסר כולי האי והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשה והיתה [מנורת] בית המקדש יתירה על של משה ברינה זהב ד] קורדיקיני והכניסוה פ' פעמים לכור והעמידה על ככר כיון דקאי קאי א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מאי דכתיב [4]על המנורה הטהורה שירדו מעשיה ממקום טהרה אלא מעתה [5]על השלחן הטהור שירדו מעשיו ממקום טהור אלא טהור מכלל שהוא טמא הכא נמי טהורה מכלל שהיא טמאה בשלמא התם כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב על ה)השולחן הטהור מכלל שהוא טמא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ ב]העשוי לנחת אינו מקבל טומאה אלא מלמד ו)שמגביהין אותו ח] לעולי רגלים ומראים להם לחם הפנים ואומר להם ראו חיבתכם לפני המקום מאי חיבתכם כדריב"ל ו)דא"ר יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים סילוקן כסידורו שנאמר [6]לשום לחם חם ביום הלקחו אלא הכא טהורה מכלל שהיא טמאה פשיטא כלי מתכות נינהו וכלי מתכות ו) מקבלין טומאה אלא שירדו מעשיה ממקום טהרה תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש ירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותם שנאמר [7]וראה ועשה כתבניתם אשר אתה מראה בהר אלא מעתה [8]והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר הכי נמי הכא כתיב כמשפטו התם כתיב כתבניתם א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גבריאל חגור כמין פסיקיא היה והראה לו למשה מעשה מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים מנורה דכתיב [1]וזה מעשה המנורה ראש חודש דכתיב [9]החודש הזה לכם ראש חדשים שרצים דכתיב [10]וזה לכם הטמא ויש אומרים אף הלכות שחיטה שנאמר [11]וזה אשר תעשה על המזבח: שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן: פשיטא אמר רב ט)יהודה אמר רב לא נצרכה אלא לקוצה ז]של יוד והא נמי פשיטא אלא לכאידך דרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב ט)ד'כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה אמר ז] אשיאן בר נדבך משמיה דרב יהודה ניקב תוכו של ה"י כשר יריכו פסול א"ר זירא לדידי מפרשה לי מיניה דרב הונא ורבי יעקב אמר לדידי מפרשה לי מיניה דרב יהודה ניקב ה'תוכו של ה"י כשר יריכו אם נשתייר בו כשיעור ט) אות קטנה כשר ואם לאו פסול אגרא חמוה דר' אבא איפסיקא

פשיטא. לאות אחת מעכבתן דכתיב וכתבתם ג) כתיבה תמה (שבת קג.): **קולו של יוד.** רגל ימיני של יוד: **הא נמי פשיטא.** בב] הא לא נעשית לאות: **שאין גויל מוקף לה.** שמודבקת באות אחרת והיינו דקתני כתב אחד מעכבן הלכות משפטו לאות אחת ד) מעכבו

קב א מי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' יא:
קג ב מי' פ"ג מהלכות כלים הלכה ח:
קד ג מי' פ"ח מהלכות תפילין ג"ת הל' כ ממג עשין לא טוש"ע י"ד סי' רעד סעיף ו וש"ח סי' לב סעיף ד בהג"ה:
קה ד מי' שם הלכה יט ממג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעד סעיף ד [וש"ח סימן לב סעיף ד]:
קו ה מי' שם הלכה כ ממג שם טוש"ע ח"מ סימן לב סעיף טו:

שיטה מקובצת

א) עשר כפתוריה: ב) לפני המנורה: ג) מתיבה וכל עד תיבת זהב סגור נמחק: ד) זהב קורדיניקי: ה) שמגביהין אותו ומראין עליה להם לחם הפנים: ו) וכלי מתכות קבולי מקבלי טומאה: ז) פסולה אמר רב אשיאן: ח) בשיעור. פי' למעלה אצל הגג אבל בירכות אינו כלום. תו"ח: ט) כפתור דכתיב: י) האחורים כדאמרינן: יא) תיבת גדולה נמחק: יב) שימי את ס"א לפי שהיה חביב בעיניו זה המקשה היה רגיל לומר כן וי"א לפי שרב עניו היה ולא היה מסתכל חוץ לד' אמות ולא היה רואהו היה רגיל לומר לו כן ולא נחירא דמאי לשימי יותר מכל שאר תלמידים: יג) הוא מכלות זהב. פסוק הוא בדברי הימים: יד) שמוכרין שם הזהב הס"ד: טו) אמרת כילתו: טז) ככר ואות ה' נמחק: יז) קורדיניקי: יח) למשה מנורה ועשה כנגד זה: יט) וריקם אף כל מטלטל מלא וריקם אבל בכלי מתכות לא כתיב שק לפיכך אף פשוטיהן מקבלין טומאה הס"ד: כ) דהראהו דמותם הס"ד: כא) אזור כדרך אומנים: כב) פשיטא דהא: כג) תנור מקדש. פי' לא"ר אין תנור מקדש לא היה דוחה שבת והיה נאפה מע"ש אבל למ"ד תנור מקדש היה דוחה שבת דאילו מע"ש הוה מפסל בלינה כיון דתנור מקדש. תו"ח: כד) ידע ס"א איזה מטבע יביאו אם לא כו' א"נ התם לא נתקשה רק בהא דדבר מרעם יכפר על עון הנעל: כה) דאין זה אות עיין בהרא"ש בה' ס"ת. ומפרש ר"ת אותו שלצד שמאל דהוא אותו דאמרינן בסמוך מפני מה ראשו כפוף. תו"ח:

תורה אור השלם

1. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יְרֵכָהּ עַד פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה:
במדבר ח ד

2. וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרוֹת וְהַמַּלְקָחַיִם זָהָב הוּא מִכֻּלּוֹת זָהָב:
דברי הימים ב ד כא

3. וְכָל כְּלֵי מִשְׁקֶה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכָל כְּלֵי בֵית יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף לֹא נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לְמְאוּמָה:
מלכים א י כא

4. עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנֵּרוֹת לְפְנֵי יְיָ תָּמִיד:
ויקרא כד ד

5. וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרָכוֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְיָ:
ויקרא כד ו

6. וַיִּתֵּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְיָ לָשׂוּם לֶחֶם חם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ:
שמואל א כא ז

7. וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מֻרְאֶה בָּהָר:
שמות כה מ

8. וְהֲקֵמֹתָ אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרְאִיתָ בָּהָר:
שמות כו ל

9. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
שמות יב ב

10. וְזֶה לָכֶם הַטְּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ:
ויקרא יא כט

11. וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד:
שמות כט לח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וזה אשר וכו' ותחלת עשייה זביחה וכתב:

מוסף רש"י

שימי את. בתמיה אתה הוא שימי תכס גדול ומקשה לי דבר זה, ויש לומרים רב לא היה זקוף עיניו אלא מלא כוסכן כל שעה משום נגיעות (להלן קי:). בכמה דוכתין אשכחן דמהדר ליה רב הסי שימי את ומלאה בעיני משום דבר בריה הוה וקאמר ליה הכי משום חביבותיה כלומר אתה יודע לשחיבני, ואני שמעתי שמתא לנגיעות היה בו ברב שלא היה זוקף עיניו למעלה הלכך לא היה מכירו ולא הכירא לי שהרי לא מלינו שאמר כך בשום אדם אלא לזה אמר כן בכמה מקומות כלן ומנמנות (דף קי.) ועוד שמעתי משום דמרבין היה ולמיכל ליה

עין משפט
נר מצוה

מוסף רש"י

שימי את. בתמיה אתה הוא שימי תכס גדול ומקשה לי דבר זה, ויש לומרים רב לא היה זקוף עיניו אלא מלא כוסכן כל שעה משום נגיעות (להלן קי:). בכמה דוכתין אשכחן דמהדר ליה רב הסי שימי את ומלאה בעיני משום דבר בריה הוה וקאמר ליה הכי משום חביבותיה כלומר אתה יודע לשחיבני, ואני שמעתי

זיל אייתי ינוקא דלא חכים ולא טפש כו'. מעשה היה בגט שהיה בלוי"ת של כדת משה קטנה כמעט כמו יו"ד והביא רבי אליהו ינוקא דלא חכים ולא טיפש וקרא בו כדת והכשירו מהך דשמעתין. מ"ר: **ואי** לא יהרג הוא **ופסול.** יש לתקדק מכאן דכתיב ויהרג מחסר כלא וי"ו. מ"ר: **שעטנז** גיז. יש מפרשים ג' זיוניס הבאים לגד שמאל אחד מלמעלה ואחד מלמטה והאחד לגד ימין כזה שעטנ"ז ג"ך ג) וכפי' שבא בכתיבת יד ד) רבי' ש"י לייר אחד מימין ואחד משמאל ואחד מלמעלה כזה עוד פי' שיש שעוטין שלשתן למעלה כזה מ"ר. ה) כתיב בשימושא רבה למשמע טע דלטעטפות צריכה ג' ג' זיוני ור"ת כתב בתיקון ס"ת שלו שהוא שיבוש. מ"ר: **דחטריה** לגניה דחי"ת. פי' בקונטרס שהגביה רגל שמאלו של ח' עד למעלה כזה ו) ור"ת פירש במלעג גגו של חית גבוה מעט כמו מחטרא דגמלא דבמלעג כזה ולפי' הקונטרס לא יתישב כל כך הא דאמרינן בסוף הבונה (שבת דף קד:) כגון שנטלו לגגו של חית ועשאו שני זייניו: **ומאי** טעמא **אית** ליה **תנא.** פי' בקונטרס בסוף ה"י כזה ורביו תס מפרש בתחילה כזה כמו תגא דד' בעירובין (דף יג.) ובסוטה (דף כ.) וכפירוש הקונטרס נראה שהכתר לגד פתח התשובה ותגא דקוף כיולא בו דאמר בפ' הבונה (שבת דף קד.) מ"ט מהדר תגא דקוף לגבי רי"ש אמר הקב"ה רשע אם אתה חוזר בך אני אעשה לך כתר כמותי. מ"ר: **ותניא** תיובתא. בחדא לאו תיובתא גמורה היא אלא דבדוחק מיתרצא. מ"ר: **תנא** אם יש בו דף אחד בו'. ולוקא מעיקרא דאי יכול לתקן במה שיחזור ויכתוב דף שלם אמאי יגנז. מ"ר:

אפסיקא ליה כרעא דה"י דהעם בניקבא אתא לקמיה דר' אבא א"ל אם [6] אמשתייר בו כשיעור אות קטנה כשר ואם לאו פסול: ראמי בר תמרי דהוא [3] חמוה דרמי בר דיקולי אפסיקא ליה כרעא דוי"ו דויהרג בניקבא אתא לקמיה דרבי זירא א"ל זיל אייתי ינוקא [2] דלא חכים ולא טפש אי קרי ליה ויהרג כשר אי לא [6] יהרג הוא ופסול אמר רב יהודה אמר רב בשעה [3] שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך אמר לו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות אמר לפניו רבש"ע הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך וישב בסוף [3] שמונה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים תשש כחו כיון שהגיע לדבר [7] אחד אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתיישבה דעתו חזר [6] ובא לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני אמר לפניו רבונו של עולם הראיתני תורתו הראני שכרו אמר לו חזור [1] [לאחורך] חזר לאחוריו ראה ששוקלין בשרו במקולין אמר לפניו רבש"ע [3] זו תורה וזו שכרה א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני אמר רבא [2] שבעה אותיות צריכות [1] שלשה זיונין ואלו הן שעטנ"ז ג"ץ אמר רב אשי חזינא להו לספרי דווקני [6] דבי רב [7] דחטרי להו לגגיה דחי"ת ותלו ליה לכרעיה דה"י חטרי להו לגגיה דחי"ת כלומר חי הוא ברומו של עולם ותלו ליה לכרעיה דה"י כדבעא מיניה רבי יהודה נשיאה מר' אמי מאי דכתיב [1] בטחו ביי' עדי עד כי ביה יי' צור עולמים אמר ליה כל התולה בטחונו בהקב"ה [6] הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא אמר ליה אנא הכי קא קשיא לי מאי שנא דכתיב ביה ולא כתיב יה כדדרש ר' יהודה בר ר' אילעאי [7] אלו שני עולמות שברא הקב"ה אחד בה"י ואחד ביו"ד ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י כשהוא אומר [2] אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם [הוי אומר העולם הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד] ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעייל בהך לא מסתייעא מילתא כדריש לקיש [6] דאמר ריש לקיש מאי דכתיב [3] אם ללצים הוא ליצ ולעניים יתן חן הא לא למיהב מיסתייעא אינהו הא למיהב מיסתייעא אינהו

עין משפט נר מצוה

קו א מי"י פ"ש מהלכות תפילין הל' כ טוש"ע מ"ש סימן לב סעיף טז: קח ב מי"י סה מ"ל יט טוש"ע שם סעיף טו:

קט ג מי"י ש"ש מה"ל תפילין וס"ש הל' ג סמג עשין כה טוש"ע יו"ד סימן רעד סעיף ו וא"מ סימן לו סעיף ג:

קי ד טוש"ע מ"מ סימן לב סעיף כה:

קיא **ה** ו ז מי' פ"ז מה"ל תפילין הלכה יב יג טוש"ע י"ד סימן רעט סעיף ד:

שיטה מקובצת

6) אם נשתייר: **כ)** דהוא רמי בר דיקולי: **ג)** שמונה. ס"א עשר: **ד)** תיבת אחד נמחק: **ה)** תיבת דבא נמחק: **ו)** חזור לאחורך: **1)** שלשה שלשה זיונין: **2)** תיבות דבי רב נמחק: **3)** בהקב"ה הוה לו ותיב' הרי נמחק: **4)** חזור בו אני קורשה לו כתר: **5)** בכור. בתפילין בפרשת והיה כי יביאך האחרון שבקדש לי כל בכור הס"ד ומה"ד בניקבא. במשך רגלו של ר"ש ארוג: **יב)** במקולין במקום: **יג)** במסרקות של ברזל: **יד)** בשין בראש רגל: **טו)** ואחד נוטה למעלה: **טו)** דהיינו דהכי: **יז)** ואריר. נ"א ועפר: **יח)** יוצא. בברייתא דשמואל מצאתי העולם דומה לאכסדרה שאין לה אלא שלשה זויות והעולם הזה אין לו אלא ג' זויות לפי שמרוח צפונית אין לו זויות הס"ד ומה"ד מעיילי ליה בפתח: **יט)** יליץ אותו הקב"ה יליץ אותו כלומר: **כ)** דדף יתקן והוא שכתוב רובא דספרא שפיר שרוב כל דף ודף כתוב בלא טעות שאין יותר משמונה או ששה טעות בכל דף ודף אז: **כא)** דף שלמה הס"ד ומה"ד אי אית בההוא: **כב)** אע"פ שיש בכל שאר הדפין הרבה טעיות הס"ד:

מוסף רש"י

שיושב וקושר כתרים לאותיות. כגון הגך דלמרינן בפרק הבונה (דף קד.), תגא דקוף לגבי רי"ש וכן שעטנ"ז ג"ץ שלריכים כל אות ג' זיונים כדלמרינן בנמנחות (נא:) דאם כזה"ן נמתח לימין ולשמאל בגגו מעט וכן דאם הס"ן השמאלי וכן כל דאם שבא אותיות אלגלו בכל מקום שכן. (שבת פט.). ומ"ש תליא כרעיה. שאינה נדבקת עם גגה לעיולי בהך. ליקף מתח רגלי הקו"ף ויכנס בפתח של ימין מסייענין אותו. ומכניס לו פתח הוא ילדין. מעצמו ילין לא יסייעוהו ולא מעצמו ואם לענגים. ולמדה טובה הוא נמשך יתן חן. יסייעוהו מן השמים (שבת קד). **כיון שבא אדם לטמא.** ולהיות רשע פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס בה לומר מספיקין בידו ואין מונעין אותו מן השמים אם ללצים הוא ילדין. אם לנגיס הוא בא להתחבר הוא ילין לא מעצמו ולא יסייעוהו אם לענגים. הוא בא להתחבר יתן לו חן מי שבידו ליתן. (יומא לח:). **והוא דכתיב רובא דספרא שפיר.** שרוב כל דף כתוב בלא טעות שאין בו יתר מה' או מו' טעיות בכל דף אז מצלת עליהן הך דף שלימה ויתקן (רש"י שעל הרי"ף הלכות ס"ת). **אבל יחידות.** שכתב אותיות יתירות ליתן בה בה אלא בודקן. אפסקינהו כמסיבנן מחזי אפיסקיא ליה כרעא דה"י. בתפילין: **וי"ו דויהרג.** כל בכור יא]ם) אירע במקום נקב וגלאה כמין יו"ד: **דלא חכים.** דאי חכים מבין שמתרף הוא לומר יהרג כלפי מעלה ואומר ויהרג: **לא טפש.** שאם עפש אינו יודע לקרות אלא אות שלימה: **כהרים.** כגון התגין דס"ת: **מי מעכב על ידך.** מה שכתבת שאתה צריך להוסיף עוד עליהם כתרים: **שהגיע לדבר.** שלריך טעם: **נתישבה דעתו.** של משה הואיל ומשמו אומר אע"פ שעדיין לא קיבלה: **במקולין.** יב) מקום הקצבין שוקלין בשרו כדאמר בברכות (דף סא:): **שסרקו בשרו** במסרקות יג) בדרזל: **שלשה זיונין.** ג' תגין קטנים בכל אחת בשין יד] ט)רגל השמאלית וכן בעין בראש הרגל הפנימי וכן כולם ואותם ג' תגין אחד עוטה לימין ואחד עוטה לשמאל ואחד טו] למעלה: **שעטנז גץ.** והוא הדין לגדיק כפופה ולגון פשוטה: **דווקני.** שמדקדקים לעשות כתב מיוסר: **חטרי לגגיה דחית.** לגגו של חית עושין למעלה כעין חוטר כזה ח כלומר הקב"ה חי שוכן ברומו של עולם. חי"ת היינו חי: **ותלו כרעיה דה"י.** רגל הפנימי של ה"י תלוי בחוור ואינו דבוק לגגו: **הוה לו מחסה.** דהיינו טז] הכי משמע על שבטחו ביי' עדי עד הוו להם ביה יי' מחסה צור מעוז לעולמים: **אתא כה"ל ואתא ביו"ד.** חלק את שמו והטיף מכל אות ג' טיפין ומחזקן טיפין נעשו מים ואש יז] ואויר וכל העולם כולו וכן כתוב בספר יצירה: **שדומה לאכסדרה.** שפתוח מתחתיו: **שכל הרוצה לצאת.** ממנו לתרבות רעה יוצא יח]: **מעלין ליה.** בפתח העליון בין רגל שבתוכו לגגו: **ולעיילו בהך.** פתח התחתון דנפיק ביה: **לא מסתייעא מילתא.** דהבא ליטהר בעי סיוע מפני יגר הרע הלכך עבדי ליה סיוע פתח) יטיראל: **הוא יליץ** כ). יט) [לאותו] כלומר פותח לו להיות לץ: **מסייעין אותו.** אלמא בעי סיוע: **אים ליה הגא.** לה"י כתר קטן בסוף גגו דה"י: **מעשיסה אין דומין כו'.** וכבודו של זה גדול משל זה משום הכי דאשיסה כפופים דמתבייש מחבירו: **תרתי מילי אמר רב כספרים.** בהלכות ספרי תורה. ולקמן [נ.] אמרינן אידך מילתא דמה: **מגלה על כולן.** שאפילו טעיות בכל דף ודף כ) אז מצלת עליהם הך דף שלימה כא] ומתקן: **אי בההוא דף שלימה אלא טעיות מאי.** מצלת אז אין מצלת מי אמרינן שלימה בלי טעות אז דלמא שלימה מד' טעיות אבל שלא לא איכפת לן: **הואיל ואתיהב.** רשות לתקוני ס"ת שיש ג' טעיות בכל דף מתקן אם אינו יודע לתקן אלא אות אחת שלימה: **כתרים.** כגון הגין דלמרינן בפרק הבונה (דף קד.), תגא דקוף לגבי רי"ש וכן שעטנ"ז ג"ץ שלריכים כל אות ג' זיונים כדלמרינן בנמנחות (נא:) דאם כזה"ן נמתח לימין ולשמאל בגגו מעט וכן דאם הס"ן השמאלי וכן כל דאם שבא אותיות אלגלו בכל מקום שכן. (שבת פט.). ומ"ש תליא כרעיה. שאינה נדבקת עם גגה לעיולי בהך. ליקף מתח רגלי הקו"ף ויכנס בפתח של ימין מסייעין אותו. ומכניס לו פתח הוא ילדין. מעצמו ילין לא יסייעוהו ולא מעצמו ואם לענגים. ולמדה טובה הוא נמשך יתן חן. יסייעוהו מן השמים (שבת קד). **כיון שבא אדם לטמא.** ולהיות רשע פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס בה לומר מספיקין בידו ואין מונעין אותו מן השמים אם ללצים הוא ילדין. אם לנגיס הוא בא להתחבר הוא ילין לא מעצמו ולא יסייעוהו אם לענגים. הוא בא להתחבר יתן לו חן מי שבידו ליתן. (יומא לח:). **והוא דכתיב רובא דספרא שפיר.** שרוב כל דף כתוב בלא טעות שאין בו יתר מה' או מו' טעיות בכל דף אז מצלת עליהן הך דף שלימה ויתקן (רש"י שעל הרי"ף הלכות ס"ת). **אבל יחידות.** שכתב אותיות יתירות ליתן בה בה אלא בודקן. אפסקינהו כמסיבנן מחזי

תורה אור השלם

1. בְּטַחוּ בַיְיָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים:
ישעיהו כו ד
2. אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם:
בראשית ב ד
3. אִם לַלְּצִים הוּא יָלִיץ וְלַעֲנָוִים יִתֶּן חֵן:
משלי ג לד

ח)(ו) **אכל יתרות ליה לן בה.** אלא גורסין: **מתוך דמגומר.** ט)כשכותב ומגיה בו השיטין את מה שחיסר: **הוה ליה יתירות בספרים.** ד' בכל דף[1]: **מקלר.** השיטין והולך עד שיגמור לעיני כל ישראל בסוף הדף כזה: **כי קאמר רב.** יגמור בחומצע הדף:

אבל יתרות לית לן בה אידך דאמר רב הכותב ס"ת ובא לגמור גומר ואפילו באמצע הדף מיתיבי [6]**הכותב ס"ת בא לו לגמור לא יגמור באמצע הדף כדרך שגומר בחומשין אלא** [8]**מקצר והולך עד סוף הדף כי קא אמר רב בחומשין והא ס"ת קאמר בחומשין של ס"ת איני והא"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב לעיני כל ישראל באמצע הדף היא באמצע שיטה איתמר רבנן אמרי אף באמצע שיטה רב אשי אמר באמצע שיטה** [9] **דווקא** [2]**והלכתא באמצע שיטה דווקא אמר רבי יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב** [3]**שמנה פסוקים שבתורה** [3]**יחיד קורא אותן בבהכ"נ כמאן דלא כר"ש תדניא** [1]**וימת שם משה עבד יי' אפשר משה** [3]**חי וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע בן נון דברי רבי יהודה ואמרי לה רבי נחמיה אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר אות אחת וכתיב** [2]**לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו וגו' אלא עד כאן הקב"ה אומר** [3] **ומשה** [7]**כותב ואומר מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כמה שנאמר להלן** [3]**ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו לימא דלא כר"ש אפי' תימא ר"ש הואיל ואישתני אישתני וא"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק כתבו** [4]**מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני אמר רב ששת אם הגיה** [3] **אפי' [5]**אות אחת מעלה עליו כאילו כתבו [6] **(סי' סגלם)** [8]**ת"ר עושה אדם יריעה מבת שלש דפין ועד בת שמנה דפין** [9]**פחות מיכן ויתר על כן לא יעשה** [1]**ולא ירבה בדפין מפני שנראה אגרת** [5] **ולא ימעט בדפין מפני שעיניו משוטטות אלא כגון למשפחותיכם** [6]**(למשפחותיכם למשפחותיכם) ג' פעמים** [8]**נזדמנה לו יריעה בת תשע דפים לא יחלוק שלש לכאן ושש לכאן אלא ארבע לכאן וחמש לכאן בד"א בתחלת הספר אבל בסוף הספר** [1] **אפי' פסוק אחד ואפי' דף אחד פסוק אחד ס"ד אלא אימא פסוק אחד בדף אחד** [5]**שיעור גליון מלמטה טפח מלמעלה ג' אצבעות ובין** [7]**דף לדף כמלא ריוח** [1] **רוחב שתי אצבעות** [9]**ובחומשין מלמטה שלש אצבעות מלמעלה שתי אצבעות ובין דף לדף כמלא ריוח** [5] **רוחב גודל ובין שיטה לשיטה כמלא שיטה** [2]**ובין תיבה לתיבה כמלא אות קטנה ובין אות לאות כמלא חוט השערה** [1]**אל ימעט אדם את הכתב לא מפני ריוח של מטה ולא מפני ריוח של מעלה ולא מפני ריוח שבין שיטה לשיטה ולא מפני ריוח שבין פרשה לפרשה** [5]**נזדמנה לו תיבה בת חמש אותיות לא יכתוב שתים בתוך הדף ושלש חוץ לדף אלא**

אבל יתרות לית לן בה. יש טועים כשמסופקין בתיבה אם מליאה אם חסירה שעושין אותה מליאה משום דיתירות לית לן בה ולאו מילתא היא דהכא מיירי בתיתרות שגרגן דלא אמרינן דמיחזי כמגומר. מ"ר: **שמנה** פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן. ה"ר משולם היה מפרש למעוטי שלא יקרא ס"ל עמו וקשה לר"ת דבימי החכמים לא היה רגילות שיסייע שליח ציבור לקורא בתורה כדמוכח בפ' שני דמגילה (דף כא: ופס) דאמרינן קראוה שניס יצאו משא"כ בתורה אלא כן עיקר כמו שפירש בקונטרס לאפוקי שלא יקראו זה אחר זה אותם ח' פסוקין כגון זה ד' וזה ד' או זה ה' וזה ג' ומה שנוהגין עכשיו שמסייע ס"ל לקורא בתורה כדי שלא לגייסם את מי שאינו יודע לקרות כענין שמצינו במס' ביכורים (פ"ג מ"ז) שהתקינו שמקרין את הכל וכי היה דבפ' בתרא דגדה (דף עא.) שהתקינו שמטבילין כלים על גבי כל הנשים. כב] מ"ר: **מכאן ואילך כתב יהושע.** מה שנוהגין לומר לילוך הדין בשבת במנהה פירש רש"י שר שלום גאון [8] על שנפטר משה רבינו באותה שעה לפיכך נמנעו מלעסוק בתורה משום דאמרי' [3] חכם שמת כל בתי מדרשות שבעיר בטילין וקשה דהא כתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום ודרשינן [9] היום מלאו ימי ושנותי ואם בשבת מת ת"ל כתב היום מערב שבת ויש לתמוה דכתב על העתיד ולר"ש לא בעי למימר דהפסוק נאמר על העתיד מדקשיא ליה מהא דכתיב לקוח את ספר התורה הזה שמת על שם שעתיד יהושע בג] דהשלימו ועוד קשה דבסדר עולם משמע דבשבעה באדר שמת משה בו ערב שבת היה דקתני ואחר הפסח בעשרים וניס סבבו את העיר כל אנשי המלחמה הקף פעם אחת ויהי ביום השביעי ושביעי בבוקר וגו' רבי יוסי אומר יום שבת היה והשתא משמתחילו לסבב לו בכ"ב בניסן ת"ל יום שביעי שהיה שבת כ"ח בניסן היה ומדכ"ח בניסן שבת שבעה באדר ערב שבת. מ"ר ט): **ומשה** כותב. יש ספריס דגרסי ומשה אומר וכותב וחומרא היא לכותבי ס"ת ומזוזה ותפילין אע"ג דמייתי לאיה מבדון שמא גם הוא היה עושה כן מ"ר ובקונטרס נמי גריס אומר וכותב ופירש טעם [6] (בבדיון) וזה לשונו הקב"ה היה אומר ומשה אומר בד' [5] (וכותב) אמרינן כדי שלא יטעה בכתב וכותב מכאן ואילך משה כותב בדמע ולא היה אומר אחרינ מרוב עצו כמה שנאמר להלן מפיו יקרא וגו' שלא היה אומר אחרינ משום דקיומות הוו. מ"ר: **אם** הגיה בו **אפי' אות אחת.** פירוש בס"ת שלקח מן השוק לא נחשב עוד כחוטף מצוה שהיה אלא מציל בעבירה שהיה משהה ספר שאינו מוגה ומעלין על זה כאילו כתבו. מ"ר: **כגון** למשפחותיכם ג"פ. ר"ת פי' בתיקון ס"ת שלו בשם רבינו חננאל שאמר בשם הגאון דהיינו כשהכתיבה דקה אבל כשהכתיבה גסה הכל לפי הנוי ויכול לעשות דפין בשיטין ארוכין דאין עיניו משוטטות כיון שהכתיבה גסה. מ"ר:

פסוק אחד בדף אחד. ואף על גב דליכא ס' שיטין או שיעורין אחריני דמסכת סופרים ליכא למיפסק בדף אחרון ז' אף על פי שאי אפשר לו לסיים הדף בפסוק אחד ר' כיון שיש בדפין אחרים ס' שיטין אלא אם כן יעשה בדף אחרון שיטין בה] ארוכות. מ"ר:

אלא

א) נראה דל"ל וכן לא יטעה מפני רוח שבין פרשה וכו':

שיטה מקובצת

א) דוקא. ולענין בסוף ולפיכך אין להקפיד בירידה אחרונה אם הוא פחות מג' דפין ואע"ג דאמרינן לקמן עושה אדם יריעה של ג' דפין באחרונה אין להקפיד כדי לכוון לעיני כל ישראל באמצע השיטה ובסוף הדף: ב) הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב. מכאן שצריך לקרות לאדם כשהוא כותב ס"ת תפילין או מזוזה: ג) הגיה בו אפי': ד) סי' עגלם ואות ס' נמחק: ה) ולא יטעה כגון אם שירטט למטה כל כך שלא השאיר למטה טפח או למעלה ד' אצבעות או שלא הניח בין שיטה לשיטה כמלא שיטה אם אינו ממעט בכתיבתו א) לא יטעה בין פרשה לפרשה כגון אם כתב בשיטה ג' תיבות או ד' והוצרך להניח פרשה סתומה ולהתחיל בסוף אותה שיטה לא יטעה כתיבתו כדי להשלים התיבה של סוף שיטה אלא יצמצם בשיטה שלמעלה הזמנה כדי לעשות פרשה סתומה כהלכתה: ו) אפי' פסוק אחד עיין בהרא"ש הס"ת: ז) ריוח שתי ותיבת רוחב נמחק: ח) ריוח גודל ותיבת רוחב נמחק: ט) הדף ובחזנם פי' כן אלא נראה לפרש אף באמצע השיטה וה"ה בסוף השיטה ולעולם בסוף הדף. תו"ח: י) מרימת שם משה: יא) חסר אות אחת ומשה קורא לו ס"ת דכתיב לקוח: יב) בדמע או שלא היה אומר: יג) משה כתבו: יד) משאר פסוקי דס"ת: טו) יעשה מפני שתפרים: טז) לעשות ג' מקורבין: יז) לעשות ג' ביריעה אם יריעה גדולה היא: יח) יעשה מכל היריעה הס"ד ומה"ד פסוק אחד ס"ד הא אמרינן לעיל דצריך לגמור בסוף הדף וא"כ היכא משכחת לה שימלא פסוק אחד כל היריעה: יט) קצר מתיבה: כ) ריוח הגליונות הס"ד: כא) הדף שהם שני: כב) הנשים ריש מפרשים יחיד קורא אותם שאין צריך לקרות במנין של עשרה דאמרינן אין קורין בתורה פחות מעשרה בני אדם ובהגך ח' פסוקים אין לחוש: כג) להשלימו אבל לרבי יהודה נאמר הפסוק על העתיד: כד) תיבת וכותב נמחק: כה) בדף אחרון תיבות ארוכות מ"ר הס"ד ותיבת שיטין נמחק:

מוסף רש"י

שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן. כלומר אין מפסיקין בהן לימא דלא כר"ש. לימא ר"י היא דאמר לא כתבם משה לפיכך נאמנו משאר התורה ולא כר"ש הואיל ואישתני. לכתוב בדמע מישמתי (בבא בתרא פז:). **יריעה מבת שלש שמנה.** עמודין שבה קרי להו דפין (רש"י שעל הרי"ף).

תורה אור השלם

1. וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי יְיָ:
דברים לד ה

2. לָקוֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵדָ:
דברים לא כו

3. וַיֹּאמֶר לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּי יִקְרָא אֵלַי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כָתַב עַל הַסֵּפֶר בְּדִיוֹ:
ירמיהו לו יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוה ליה יתירות ל"ל קוקס ד"ה אבל וכו' אלא גורסין דלא אמר מתוך דמגומר אלא כשכותב: (ב) ד"ה בחומשין וכו' מפעיסם כגון בהר: (ג) ד"ה נזדמנה וכו' למדת השורות ולרוך:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מכאן וכו' על שנפטר משה רבינו באותה שעה. עי' סוטה דף יג ע"ב רש"י ד"ה דיו זוזי:

קיב א ב מיי' פ"ז הל' מהל' תפילין הל' ז טוש"ע יו"ד סימן ערב סעיף ד:
קיג ג מיי' פי"ג מהל' תפלה הלכה ו סמג עשין יט טוש"ע ח"מ מ' תכח סעיף ז:
קיד ד ה מיי' פ"ז מהל' תפילין וס"מ הל' ה סמג עשין כד טוש"ע יו"ד סימן ער סעי' ה:
קטו ו מיי' פ"ט מהל' תפילין וס"מ הל' יב סמג עשין כה טוש"ע יו"ד סימן ערב סעי' ג:
קטז ז מיי' שם פ"ז הל' ד טוש"ע יו"ד מ' ערב סעי' ב:
קיז ח מיי' שם פ"ט הל' יב טוש"ע שם סעי' ג:
קיח ט מיי' שם הל"ב טוש"ע יו"ד סימן רעב סעי' ה:
י [טוש"ע יו"ד סימן רפג]:
כ [שו"ע מ"ח סימן לב סעיף לב הסג"מ וטוש"ע יו"ד מ' רעד סעיף ד]:
קיט ל מיי' שם פ"ז הל' ה טוש"ע יו"ד מ' רעב סעי' ב:
קכ מ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה [ולא"מ שם סעיף לג]:

תורה אור השלם

1. וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי יְיָ:
דברים לד ה

2. לָקוֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵדָ:
דברים לא כו

3. וַיֹּאמֶר לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּי יִקְרָא אֵלַי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כָתַב עַל הַסֵּפֶר בְּדִיוֹ:
ירמיהו לו יח

שלשה בתוך הדף וב' חוץ לדף. אומר ר"מ דשם צריך שיהא כולו בתוך הדף. מ"ר: **רבי** יוסי אומר אף תולין את השם ר' יצחק אומר אף מוחק וכותב. גורר היינו לאחר שנתייבשה הכתיבה ומוחק היינו בעוד לחה ואינו הדור כל כך ומדקתני ר' יוסי אומר אף תולין ר' יצחק אומר אף מוחק משמע לכאורה דגורר עדיף מכולהו ותולה גרע מיניה ומוחק גרע ממולה אבל מ"מ לומר כן אלא אדר' יוסי דאדר' יהודה קאי ולא אדר' יוסי דתולה גרע ממוחק כדאמרינן [ג] בירושלמי פ"ק דמגילה דמ"ר זעירא בר' חננאל בשם רב הלכה כמו שהוא אומר מוחק את המזבח וכותב את השם ומולה את המזבח ומיבעיא ליה התם בג' תיבות שיש בהם שם אי שרי לתלות דתלמא דוקא כשיש בהן תיבות של חול לא מיחזי כי טפל למה שבפנים ומיבעיא ליה אפי' בג' תיבות שכולם שם כגון אל אלקים יי' דכתיב בספר תהלים אי שרי לתלות או לא ור"מ פי' דתולין עדיף מכולהו לר' יוסי ולא גרים אף תולין ומאן דפסיק הלכה תולין קסבר דוקא תולין ולא מוחק וכותב וכן פוסק ר"מ אבל מ"מ לומר כן דמוכח בירושלמי דתולין גרע ומיהו קשה אי גרסי' במילתיה דר' יוסי אף תולין דהא ר"י נמי מודה דתולין כלאי' במס' סופרים פ"ג דקתני טעה את כל השם יתלנו בין השיטין דברי ר"י ר"מ אומר מוחק משלפניו וכותב את השם על מה שמחק והיה נראה לומר דבהא פליגי דמר סבר תולין עדיף ומר סבר מוחק עדיף ומיהו אין לחוש אי פליגא בריש"ת דמסכת סופרים אהא דשמעתין דעל כרחין אליבא דר"מ פליגי דקתני הכא ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"מ אין כותבין את השם אלא אם כן הגרר ולא על מקום המחק ואין תולין אותו כיצד עושה מסלק את היריעה כולה וגונזה איתמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם רבה בר בר חנה א"ר יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב ולימא [ג] מר הלכה כמר ומר הלכה כמר משום דאפכי להו אמר רבין בר חיננא [ג] אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי הלכה כמותו אהייא אילימא אהא ר"ש שזורי אומר כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין והא איתמר עלה אמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם ורבה בר בר חנה אמר רב יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא [ד] ר"ש שזורי אומר אפי' בן [ג] חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו הא איתמר עלה [ד] [ה] זעירי א"ר חנינא [ה] הלכה כר"ש שזורי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא בראשונה היו אומרים [ו] היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר [ז] אף המפרש והיוצא בשיירא ר"ש שזורי אומר [ח] אף המסוכן אי נמי אהא [ט] תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ר"ש שזורי אומר אף [י] בחול שואלו ואוכלו על פיו והא איתמר עלה א"ר [יא] יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא רבי יוסי בן כיפר אומר משום ר"ש שזורי [יב] פול המצרי שזרעו לזרע מקצתו השריש לפני ר"ה ומקצתו אחר ר"ה אין תורמין [יג] מזה על זה לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש כיצד יעשה צובר גרנו לתוכו ונמצא תורם ומעשר מן החדש שבו על החדש שבו ומן הישן שבו על הישן שבו הא איתמר עלה אמר רבי שמואל בר נחמני [יא] אמר רבי יוחנן הלכה [יב] כרבי שמעון שזורי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אמר רב פפא אשידה רב נחמן בר יצחק אמר איין רב פפא אמר אשידה

אלא שלש בתוך הדף ושתים חוץ לדף [א] נזדמנה לו תיבה בת שתי אותיות לא יזרקנה לבין הדפין [ב] אלא חוזר וכותב בתחילת השיטה [ג] [ג] הטועה בשם גורר את מה שכתב ותולה את מה שגרר וכותב את השם על מקום הגרר דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר [ד] אף תולין את השם רבי יצחק אומר אף מוחק וכותב ר"ש שזורי אומר [ה] כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"מ אין כותבין את השם לא על מקום הגרר ולא על מקום המחק ואין תולין אותו כיצד עושה מסלק את היריעה כולה וגונזה איתמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם רבה בר בר חנה א"ר יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב ולימא [ו] מר הלכה כמר ומר הלכה כמר משום דאפכי להו אמר רבין בר חיננא [ז] אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי הלכה כמותו אהייא אילימא אהא ר"ש שזורי אומר כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין והא איתמר עלה אמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם ורבה בר בר חנה אמר רב יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא [ח] ר"ש שזורי אומר אפי' בן [ט] חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו הא איתמר עלה [י] [יא] זעירי א"ר חנינא [יב] הלכה כר"ש שזורי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא בראשונה היו אומרים [יג] היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר [יד] אף המפרש והיוצא בשיירא ר"ש שזורי אומר [טו] אף המסוכן אי נמי אהא [טז] תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ר"ש שזורי אומר אף [יז] בחול שואלו ואוכלו על פיו והא איתמר עלה א"ר [יח] יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא רבי יוסי בן כיפר אומר משום ר"ש שזורי [יט] פול המצרי שזרעו לזרע מקצתו השריש לפני ר"ה ומקצתו אחר ר"ה אין תורמין [כ] מזה על זה לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן

לא יזרקנה לבין הדפין. [ו] ולא יכתבנה חוץ לשרטוט הגליון של דף מעש"פ שהתרנו לכתוב ב' אותיות חוץ לדף מתיבה בת חמש [א] תיבה שלימה לא התרנו **תולה.** מגיה בין השיטין: **מוחק.** בעוד שהכתיבה לחה: **וכותב.** השם על המחק מע"פ שאינו הדור ר"כ כגורר: **כילד הוא עושה.** אם טעה בשם [ב]: **ולימא.** רב חננאל הלכה כר' יוסי: **ולימא.** רב יצחק הלכ' כר' יצחק: **משום.** דאיכא תנאי דאפכי דרבי יוסי כר' יצחק ור' יצחק כר' יוסי: **אהייא.** איתמר הא דר' חנינא: **ואם איתא.** להאא ר"ר חנינא [ז] ליתא הוא נמי למילתיה בהדי הנך אמוראי: **כן חמש שניס.** אבן פקועה קאי: **הוא נמי נימא.** [ח] הך מילתא התם בשחיטת חולין [עה:] בהדי זעירי: **נקולר.** ליהרג: **יכתבו ויתנו.** אע"ג דהוא לא אמר תנו דמסתמא גלי דעתיה מדאמר כתבו [ט] לשם נתינה קאמר משום דיולא ליהרג דלא ניתא ליה דתיפול קמי יבס: **המפרש.** ביס (ג): [י] **(דמאי היינו) תרומת מעשר.** אחד ממאה כדמפרש בפ' עגלה ערופה (סוטה דף מח.): ה"ג **תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ר"ש שזורי אומר אף בחול שואלו ואוכלו על פיו.** ריש"א דהך מתני' הכי איתא במס' דמאי לוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח ולא עשרן דמאי שואלו בשבת ואוכל על פיו ולמולאי שבת לא יאכל עד שיעשר תרומת מעשר של דמאי שחזרה כו'. וה"פ בשבת שאין לו מה יאכל דאינו יכול לתרום בשבת והקילו חכמים אלו משום עונג שבת הואיל ודמאי דרבנן ורוב עמי הארץ מעשרין הן שואלו לע"ה אם עשרן ואוכלן על פיו תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה דעכשיו אין לה תקנה דכיון דנקרע עליה שם תרומה מדמעא ואוסרת את המולין בזו אמר ר"ש שזורי לאף בחול סומך על המוכר משום הפסד מולין ושואלו אם הפרש מעשר קודם שמכרו לו ואוכל על פיו דנמצאת שלא חלה ע"ז שם יא] תרומת מעשר בכבר נפטר: **פול המצרי.** מין קטניות יב] ומאן פאשו"ל: **שזרעו לזרע.** דאם זרעו לירק הוה אזיל מעשר דידיה בתר לקיטה כדמפרש בר"ה (דף יג.): אבל מיני קטניות בתר הפרשה אזלי: **לזכר גורנו לתוכו.** כלומר מערבן יפה ויתנום: **ונמצא.** תדע שבתוך התרומה מתקן את החדש הנשאר ושבתרומה מתקן את הישן הנשאר:

נמדלת

לעזי רש"י

פאשול"א [פשול"א]. שערוריה.

שיטה מקובצת

[א] אלא חוזר כו' ק"ק לפרש"י מאי חוזר וכותב לא הוי ליה למימר חוזר כיון שלא התחיל בסוף מהשיטה אלא כותב בראש השיטה ופי' הרב"ר אליעזר מגרמיזא בגגון שנזדמנה לו תיבה של ה' אותיות בגגון אברהם והוא כתב אבר וניתותר הם אף על פי שאמרנו שתי אותיות כותב לחוץ הכא כיון שהם תיבה אחת בפני עצמה לא יזרקנה אלא חוזר וכותב אברהם כולו בראש השיטה. תו"ה: [ב] הטועה בשם בתקון סופרים שלא יכתוב אפי' אות אחת שם אחר ברוך לשירטוט וכיון שהתחיל לכתוב באותיות השם אפי' המלך שואל בשלומו לא יפסוק עד שיגמור כל השם וצריך לגמור כל השם בטבילה אחת בדיו שלא יפסיק בינתים לטבול הקולמוס בדיו ואם פסק הדיו שבקולמוס השם לא יטבול הקולמוס בדיו שבכלי אלא יטבול באותיות של חול שכתב ואם טעה ודילג לא יגיה בין הדפין לפי שלא יהיה הכתיבה נקראת בהלכתה כסדר דהריין להו שלא כסדרן אלא מוטב שיכתוב בין שיטה לשיטה ויהיו נקראין יותר בסדרן. אם דילג בסוף השיטה ממש אין לחוש להגיה בין דף לדף דהוי להו שפיר נקראין בסדרן ובלבד שלא יגיה בו שיטין זו למעלה מזו ושנינו בירושלמי הטועה בשיטה גורר שיטה וכותב שתים שתים גורר שתים וכותב ארבע שלשה לא יגרור אלא מסלק היריעה כולה וגונזה. ונמצא בתקון סופרים טוב לעשות ע' שיטין בדף כנגד ע' דקנים די"א מ"ב כנגד מ"ב מסעות שעשאו ישראל במצרים עד שנכנסו לארץ והם כתובים באלה מסעי ויש נוהגין שלא לכתוב השם בסוף השיטה: [ג] אפי' בן ארבעה וחמש שנים וחורש עם אמו בשדה: [ד] עלה אמר זעירי: [ה] אין תורמין ומעשרין מזה: [ו] הדפין לא: [ז] חנינא הוא נמי לימא למילתא: [ח] להך מילתא: [ט] דלשם נתינה: [י] תיבות דמאי היינו נמחק: [יא] שם תרומה דכבר נפטר: [יב] קטניות ושמו: [יג] פריך. ושמא לא פריך רק במשניות או בריתתות ידועות ובהא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא תוקנה וכו' בת חמש אבל תיבה: (ב) ד"ה כילד וכו' בשם הס"ד ואח"כ מ"ה לימא מר ולימא רב חננאל: (ג) ד"ה המפרש ביס הס"ד ואח"כ מ"ה תרומת מעשר של דמאי היינו אחד ממאה:

מוסף רש"י

גורר את מה שכתב. יגרוד המולן שהיה במקום שהיה לו לכתוב את השם ותולה. מגיה מה שגירד בין השיטין ואת השם שלילא יכתוב במקום הגרד ותוקן לאחר שמתייבש יגרוד המולן וויכתוב את השם על הגרד, אבל כשהוא לח מדיין לא יתמוק את המולן לפי שהוא יפסל ניכר יותר מדאי ואין כבוד לכתוב את השם עליו ורבי יצחק אומר אף מוחק. המולן נעדרו לה ומולה המולן וכותב את השם על המקום רבי יוסי אומר אף תולה. שמגיה את השם בין השיטין אם ילנה אלא מסלק את היריעה. כלומר לה טעה ותילנ את השם (רש"י שער הרי"ף הלכות ס"ת). **ולימא מר הלכה כמר.** למה חזרו לחזיר את הדברים ולפרכן, ומאני משום דאפכי להו. אלא אם משום דאם הוכיו אלא אם שתכמים לא הוו יודעי אחייא מתני ליאני קיימי (גיטין כח.). **היוצא בקולר.** שנתחייב מיתה לאלמנות (חולין עה:) ואין דעתו מיושבת עליו (רשב"ם ב"ב קמ:). **ואמר כתבו.** אע"ג דלא אמר תנו דעתיה שיתנו לה ועשאן שלוחים אף לגרש אלא שהיה בהול על נפשו (חולין עה:) אלא ממון עכלו ולאגמו שכם ולא אמר תנו (ב"ב שם). **והמפרש.** מן הישוב לנים (חולין שם). **והיוצא בשיירא.** למדבריות. אף המסוכן. ממון אלו (חולין שם) קרוב למיתה שדעתו שיכתבו ויתנו לאפקור אל אשתו מן הישוב נתכוין (ב"ב שם). **היוצא בקולר.** ליהרג ואמר כתבו גט לאשתי. כדי שלא תזקק ליבם הרי אלו יכתבו ויתנו. דממון שהוא בהול על נפשו לא נתנ למילתיה, ומיהו מתנו אינו הוה דעתיה המפרש. ביס **והיוצא בשיירא.** למדבר אף המסוכן. שביב מרע (גיטין יג.). **אף המסוכן.** הנוסס, דלמרינן לא אמר מתנו אלא שיתנו, ושולל ומקוון הוא לא נתכוין לנתן בה (כתובות נח.). **תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה.** אם

הגהות הש"ס

(א) מס' סופרים פ"ה ה"ד, (ב) [מגילה לב. גיטין מח.], (ג) [חולין עה:], (ד) שם עד:, (ה) [שם עה:], (ו) גיטין יג.: סה: ב"ב קמו: חולין עה: [מגילת יום ס"ד מ"ק], (ז) דמאי פ"ד מ"ח [חולין עה:], (ח) [בכתובות עט. איתא ר' נתן ובמולין עה: אר' ר' יוחנן], (ט) ר"ש יג: תוספתא שביעית פ"ב ה"ד, (י) לפי גי' התוס' לא נגרסי' כאן ר' יוחנן, (יא) [ר"ש יג: ע"ז], (יב) ועיין במרדכי שהעתיק ג' הירושלמי בזה הלשון ואמי ה' אלהיכם מוחר לתלות ומיבעיא ליה מאחר טעם מוחר אי משום שהם ג' תיבות אין נגלה כ"כ לתלות הם אז משום דאיכא תיבות חול בהדייהו מאי ר"מ לתלות ג' שמות אל אלהים ה' כו' ועי"ש והוא יותר נכון. רש"ק, (יג) [ועי' תוס' שבת נד. ד"ה רב אמר], (יד) ר"מ יג, (טו) ר"מ יג, (טז) ר"מ יג, (יח) [ר"מ יג: ע"ז], (יט) [ועי' תוס' ר"ה יג: ד"ה אמר רב יוחנן],

מסורת הש"ס

(א) [מגילה לב. גיטין מח.], (ב) [חולין עה:], (ג) שם עד:, (ד) [שם עה:], (ה) גיטין יג.: סה: ב"ב קמו: חולין עה: [מגילת יום ס"ד מ"ק], (ו) דמאי פ"ד מ"ח [חולין עה:], (ז) [בכתובות עט. איתא ר' נתן ובמולין עה: אר' ר' יוחנן], (ח) ר"ש יג: תוספתא שביעית פ"ב ה"ד, (ט) לפי גי' התוס' לא נגרסי' כאן ר' יוחנן, (י) [ר"ש יג: ע"ז], (יא) ועיין במרדכי שהעתיק ג' הירושלמי בזה הלשון ואמי ה' אלהיכם מוחר לתלות ומיבעיא ליה מאחר טעם מוחר אי משום שהם ג' תיבות אין נגלה כ"כ לתלות הם אז משום דאיכא תיבות חול בהדייהו מאי ר"מ לתלות ג' שמות אל אלהים ה' כו' ועי"ש והוא יותר נכון. רש"ק, (יב) [ועי' תוס' שבת נד. ד"ה רב אמר], (יג) ר"מ יג, (יד) ר"מ יג, (טו) ר"מ יג, (יח) [ר"מ יג: ע"ז], (יט) [ועי' תוס' ר"ה יג: ד"ה אמר רב יוחנן],

מוסף רש"י

גורר את מה שכתב. יגרוד המולן שהיה במקום שהיה לו לכתוב את השם ותולה. מגיה מה שגירד בין השיטין ואת השם שלילא יכתוב במקום הגרד ותוקן לאחר שמתייבש יגרוד המולן וויכתוב את השם על המקום הגרד, אבל כשהוא לח מדיין לא יתמוק את המולן לפי שהוא יפסל ניכר יותר מדאי ואין כבוד לכתוב את השם עליו ורבי יצחק אומר אף מוחק. המולן נעדרו לה ומולה המולן וכותב את השם על המקום רבי יוסי אומר אף תולה. שמגיה את השם בין השיטין אם ילנה אלא מסלק את היריעה. כלומר לה טעה ותילנ את השם (רש"י שער הרי"ף הלכות ס"ת). **ולימא מר הלכה כמר.** למה חזרו לחזיר את הדברים ולפרכן, ומאני משום דאפכי להו. אלא אם משום דאם הוכיו אלא אם שתכמים לא הוו יודעי אחייא מתני ליאני קיימי (גיטין כח.). **היוצא בקולר.** שנתחייב מיתה לאלמנות (חולין עה:) ואין דעתו מיושבת עליו (רשב"ם ב"ב קמ:). **ואמר כתבו.** אע"ג דלא אמר תנו דעתיה שיתנו לה ועשאן שלוחים אף לגרש אלא שהיה בהול על נפשו (חולין עה:) אלא ממון עכלו ולאגמו שכם ולא אמר תנו (ב"ב שם). **והמפרש.** מן הישוב לנים (חולין שם). **והיוצא בשיירא.** למדבריות. אף המסוכן. ממון אלו (חולין שם) קרוב למיתה שדעתו שיכתבו ויתנו לאפקור אל אשתו מן הישוב נתכוין (ב"ב שם). **היוצא בקולר.** ליהרג ואמר כתבו גט לאשתי. כדי שלא תזקק ליבם הרי אלו יכתבו ויתנו. דממון שהוא בהול על נפשו לא נתנ למילתיה, ומיהו מתנו אינו הוה דעתיה המפרש. ביס **והיוצא בשיירא.** למדבר אף המסוכן. שביב מרע (גיטין יג.). **אף המסוכן.** הנוסס, דלמרינן לא אמר מתנו אלא שיתנו, ושולל ומקוון הוא לא נתכוין לנתן בה (כתובות נח.). **תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה.** אם

הגהות הש"ס

(א) מס' סופרים פ"ה ה"ד, (ב) [מגילה לב. גיטין מח.], (ג) [חולין עה:], (ד) שם עד:, (ה) [שם עה:], (ו) גיטין יג.: סה: ב"ב קמו: חולין עה: [מגילת יום ס"ד מ"ק], (ז) דמאי פ"ד מ"ח [חולין עה:], (ח) [בכתובות עט. איתא ר' נתן ובמולין עה: אר' ר' יוחנן], (ט) ר"ש יג: תוספתא שביעית פ"ב ה"ד, (י) לפי גי' התוס' לא נגרסי' כאן ר' יוחנן, (יא) [ר"ש יג: ע"ז], (יב) ועיין במרדכי שהעתיק ג' הירושלמי בזה הלשון ואמי ה' אלהיכם מוחר לתלות ומיבעיא ליה מאחר טעם מוחר אי משום שהם ג' תיבות אין נגלה כ"כ לתלות הם אז משום דאיכא תיבות חול בהדייהו מאי ר"מ לתלות ג' שמות אל אלהים ה' כו' ועי"ש והוא יותר נכון. רש"ק, (יג) [ועי' תוס' שבת נד. ד"ה רב אמר], (יד) ר"מ יג, (טו) ר"מ יג, (טז) ר"מ יג, (יח) [ר"מ יג: ע"ז], (יט) [ועי' תוס' ר"ה יג: ד"ה אמר רב יוחנן],

מוסף רש"י

גורר את מה שכתב. יגרוד המולן שהיה במקום שהיה לו לכתוב את השם ותולה. מגיה מה שגירד בין השיטין ואת השם שלילא יכתוב במקום הגרד ותוקן לאחר שמתייבש יגרוד המולן וויכתוב את השם על המקום הגרד, אבל כשהוא לח מדיין לא יתמוק את המולן לפי שהוא יפסל ניכר יותר מדאי ואין כבוד לכתוב את השם עליו ורבי יצחק אומר אף מוחק. המולן נעדרו לה ומולה המולן וכותב את השם על המקום רבי יוסי אומר אף תולה. שמגיה את השם בין השיטין אם ילנה אלא מסלק את היריעה. כלומר לה טעה ותילנ את השם (רש"י שער הרי"ף הלכות ס"ת). **ולימא מר הלכה כמר.** למה חזרו לחזיר את הדברים ולפרכן, ומאני משום דאפכי להו. אלא אם משום דאם הוכיו אלא אם שתכמים לא הוו יודעי אחייא מתני ליאני קיימי (גיטין כח.). **היוצא בקולר.** שנתחייב מיתה לאלמנות (חולין עה:) ואין דעתו מיושבת עליו (רשב"ם ב"ב קמ:). **ואמר כתבו.** אע"ג דלא אמר תנו דעתיה שיתנו לה ועשאן שלוחים אף לגרש אלא שהיה בהול על נפשו (חולין עה:) אלא ממון עכלו ולאגמו שכם ולא אמר תנו (ב"ב שם). **והמפרש.** מן הישוב לנים (חולין שם). **והיוצא בשיירא.** למדבריות. אף המסוכן. ממון אלו (חולין שם) קרוב למיתה שדעתו שיכתבו ויתנו לאפקור אל אשתו מן הישוב נתכוין (ב"ב שם). **היוצא בקולר.** ליהרג ואמר כתבו גט לאשתי. כדי שלא תזקק ליבם הרי אלו יכתבו ויתנו. דממון שהוא בהול על נפשו לא נתנ למילתיה, ומיהו מתנו אינו הוה דעתיה המפרש. ביס **והיוצא בשיירא.** למדבר אף המסוכן. שביב מרע (גיטין יג.). **אף המסוכן.** הנוסס, דלמרינן לא אמר מתנו אלא שיתנו, ושולל ומקוון הוא לא נתכוין לנתן בה (כתובות נח.). **תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה.** אם

נמדדה מכפנים. (ה) דלמרינן התם[ה] כוורת הקש וכוורת הקנים וכור ספינה אלכסנדרית ושידה תיבה ומגדל שמחזיקים מ' סאה בלח שהן כוריים ביבש יצאו מתורת כלי [ו] ואין מקבלין טומאה: **השידה נמדדה מכפנים.** אם מחזיק חצלה כוריים טהורה: **מכחון.** עובי הנסרים נמדד עמה דרוחין [ז] אילו היה חצלן מכפנים היה משלים לכוריים: **עובי הרגלים.** הרגלים עביס יותר מן הנסרים: **לבזבז.** מסגרת סביב לפיסס: **וביניסס.** אותו אויר שבין הרגלים מתחת אין נמדד דלא אמרי' רואין כאילו שויס יורדין עד סוף הרגלים: **טפח.** מקום חשוב הוא: **שמן תחילה לעולם.** בין שנטמא בא' הטומאה או בראשון או בשני הוי איכו ראשון דקי"ל (פסחים דף יד:) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה ושמן משקה (ג): **יין לא.** בתמיה. דיין מי איכא למ"ד [ח] לאו משקה הוא: **אלא אימא ר"ש שזורי אומר יין.** ולא שמן ודבש דלא הוו משקין ואהכ קא"ר חגיגא הלכה כר"ש: **נתערב לי עבל.** דמאי בחולין ולא יכול להפרישם ממנו מפני חולין המעורבין בו ואע"ג דדמאי לא מיחייב מדאורי' במעשר אפילו הכי הואיל ומיחייב מדרבנן הוה ליה מן חולין הפטור על טבל החייב: **קח מן השון.** דמאי מעם הפטור דהוי נמי פטור מדאורייתא על הפטור דאוריי'תא [ט]: **ולימא קח מן העובד כוכבים.** דפטור מדאורייתא וחייב מדרבנן: **אין רוב עמי הארץ מעשרין.** אלא מספקינן (ג) בהו [י] מחצה על מחצה הילכך איכא למימר המעורב נתעשר וזה לא נתעשר אי נמי איכא כך שמעתי וקשיא לי א"כ כשלוקחה מן העובד כוכבי נמי שמא ע"ה זה שמכר פירות (ד) אלו לא עשרן והוה ליה מן פטור על החיוב. ומאחה בעיני שהטבל הזה טבל גמור היה וכיון שנתערב בחולין בטל דמדאורייתא חד בתרי בטיל והוה ליה פטור מדאורייתא ורבנן הוא דאחמור ביה ואמור טבל אסור במשהו והצריכו להפרישם עליו תרומה ומיהו מיניה ובידה לא דחולין מתוקנין נפטרו לגמרי ופפי' חיובא דרבנן ליכא וא"ל לא נקח מן השון ועשר עליו לפי חשבון טבל שבו קסבר רוב עמי הארץ הן והוה ליה פטור מדאורייתא וחייב מדרבנן כי האי דאר"ל דלא דמי דהי"מ המ"ל ולימא ליה קח מפירות שנזרעו בעצין שאינו נקוב דאינו חייב [אלא] מדרבנן ולא פריך מניה משום דלא דמי ד"נ אמריגן במירות העכו"ם וא"א אמאי לא א"ל יצבור גורנו לתוכו ולעשר מיניה ובידה כראמרי' לעיל וא"ל [דאח"ג] אלא שלא היה רוצה להפריש עליו אלא כשיעור שהיה שהיה מערב ואם היה צובר גורנו לתוכו היה צריך להפרישו מכל המעורב כאילו היה כולו [שבל גמור] ונמצא מפסיד להרבות בתרומה ליתן לכהן: ו) כלי ואין מטלטלין מלא וריקם כשן ואין: ז) דרואין כאילו היה חלל משלים לכוריים: ח) למ"ד דלאו: ט) מדאורייתא דרוב ע"ה מעשרין והו"ל מן הפטור מדאורייתא הס"ד ואח"כ מה"ד ולימא ליה קח: י) בהו כמחצה: יא) מדאורייתא דקא בטל: יב) יוצאה (דף ס"ו) שהן ותיבת פירש נמחק: יג) דישא הרוטב והחלב והגריסין בזמן שהן משקה טופח הרי הן תחילה פי' דהוו משקה קרשו: יד) תיבות וסבר יש קנין לעכו"ם דאינו פוטר נמחק: טו) וצ"ע אי מירוח עיין ר"ש בסוף פ"ק דפיאה:

אשידה [ג]דתנן [השידה] ב"ש אומרים נמדדת [ד]מבפנים ובית הלל אומרים [א]מבחוץ ומודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמדד [ב] ר' יוסי אומר מודים שעובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמדד וביניהן אין נמדד ר"ש שזורי אומר [ב]אם היו רגלים גבוהות טפח אין ביניהן נמדד ואם לאו ביניהן נמדד רב נחמן בר יצחק אמר איין [ג]דתנן רבי מאיר אומר [ג]שמן תחלה לעולם וחכ"א אף [ד]הדבש ר"ש שזורי אומר אף היין מכלל דת"ק סבר יין לא אימא רבי שמעון שזורי אומר יין [ג]תניא אמר [ג] ר"ש שזורי פעם אחת נתערב לי טבל בחולין ובאתי ושאלתי את רבי טרפון ואמר לי לך [ה]קח לך מן השוק ועשר עליו קסבר [ד]דאורייתא ברובא בטל ורוב [ה]עמי הארץ מעשרים הן והוה ליה כתורם מן הפטור על הפטור ולימא ליה לך קח מן העובד כוכבים קסבר [ו]הא] אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והוה ליה מן החיוב על הפטור איכא דאמרי אמר ליה לך קח מן העובד כוכבים קסבר [ז]יש קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והוה ליה מן הפטור על הפטור ולימא ליה קח מהשוק קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין שלח ליה רב יימר בר שלמיא לרב פפא הא דאמר רבין בר חיננא אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו אף בנתערב ליה טבל בחולין אמר ליה אין אמר רב אשי אמר לי מר זוטרא קשי בה ר' חנינא מסורא פשיטא מי

שידה דתנן בית שמאי אומרים נמדדת בפנים בו'. בפ' כירה (שבת דף מד:) ושם פי' בקונטרס השידה היא מרכבת נשים וקשה דא"כ למה לי מדידה דבמיוחדים למדדם לא בעינן מיטלטל מלא וריקן דאפי' פשוטי כלי עץ המיוחדים למדדם מיטמא מדרס כדמוכח בנכורות בפ' על אלו מומין (דף לח.) דאמרינן בהנן דחזו למדרסות דלא איתקוש לשק ועוד קשה כיון דמיטמא מדרס מיטמא טומא מת כדתניא בפ' בא סימן (נדה דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טומא מת אלמה תנן במס' כלים (פי"ח מ"ב) השידה מלא באהל המת ובפ' כירה (שבת דף מד:) מייתי לה בגמרא (ואין ליאותין) וכן מוכח בנזיר בפרק הכן גדול (דף נה.) דאינה עשויה למרכבת אדם דאמרינן הנכנס לאהל העמים בשידה תיבה ומגדל כו' וקאמר התם כיון דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן ממעט דלא שכיחא ליכנס בה ונראה לפרש דעשויה להניח בה כלים ומיהו קשה מספיבה פרק ר"ע במסכת שבת (דף פג:) דתניא רבי חגיגא אומר גלמדנה משק מה שק מיטלטל מלא וריקן כו' ואמאי הא עשויה למדרס שנכנסים בה בני אדם וי"ל דאיירי בספיבות גדולות שעיקרן עשויות לתת לתוכן פרקמטיא ולא דמיא למדרס ועוד נראה דאפי' עיקרו אתי להעביר בני אדם מעיר לעיר וכן שידה למרכבת נשים לא חשיב מדרס כיון דלא עבידא להיות נשען עליה אלא ללכת ממקום למקום מידי דהוה אלוקטמין טהורין בפ' במה אשה יוצאה ב' [שבת דף סו:] פירש אשקינ"ז בלעז שהולכים עליהן בימות הגשמים ולא דמי לעגלה של קטן [בסוף פרק שני] דביצה (דף כג:) דטמאה מדרס ומיהו ר"מ פירש אלוקטמיס מקינ"ז גדולות שהולכין עליהן הליצנים לחידוש ואין טומאין מדרס כיון דאין עשויות להנאת מדרס מידי דהוה אסולם דממעט בפרשת ויהי ביום השמיני סולם וקולב ומיחותיה ומנורה מדכתי' (ויקרא יא) מכל כלי עץ וגם כתיב כל כלי עץ ומדאינה מטמא בטמא אינה מטמא מדרס דכל המטמא במדרס מטמא טומא מת כדתנן בפ' בא סימן (נדה מט.) והיינו טעמא משום דאינו עשוי להנאת מדרס אלא לירד בו ולעלות. מ"ר: **אימא** ר"ש שזורי אומר יין. פי' יין דווקא ולא שמן ודבש והקשה ר"מ דהכא פסקינן כר"ש שזורי ובכל דוכתא משמע שהמנהג דשמן חשיב משקה בפ"ק דשבת (דף יח.) גבי מפני מה בוגרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה ובמסכת משקין (פ"ו מ"ד) ו) (ר"מ ע) דחשיב בשבעה משקין יין ושמן ובפ' חביות (שבת דף קמד:) גבי מוהל השמן ובפ"ק דפסחים (דף יד: ושם) גבי הוסיף ר"ע מיימיהן של כהנים לא

ממנעו מלהליק שמן שנפסל בטבול יום בגר שנטמא בטומאת מת ומוקי לה בגר של מתכת דהוא לא חשב הטומאה דחרב הרי הוא כאלו ולייק קסבר ר"ע טומאת משקין לגמרא לחרים דאוריי'תא כו' מאי איריא בטומאת מת אפי' בראשון ושני נמי תחילה הוי דתנן כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה והשתא מאי קושיא ליימא דר"ע סבר כר"ש שזורי דלא חשיב שמן משקה אלא אוכל ומיהו מר"ע אינה קושיא דשמעינן ליה דחשיב שמן משקה במסכת מכשירין ומייתי ליה במס' שבת בריש פרק חבית (דף קמג:) חלב האשה מטמא לרגון ושלא לרגון כו' וקאמר סלי זיתים וענבים יוכיחו כו' אבל מסתמא דהש"ס קשה כמו שפירשתי ותירץ ר"ת דהכא מיירי בקרום דקרתני ריש[יג] השמן והחלב של גריסין בזמן שהם לחים הרי הן ראשונים פי' דהוו משקין קרשו הרי הן שניים ויש ספרים שריש[יד] זו כתובה בהן והדר קתני ר"מ אומר שמן תחילה לעולם אפי' קרום והשתא ניחא הא דנקט לעולם וכן דבש דחכמים ויין דר"ש שזורי כולה בקרום איירי. ב) מ"ר: **קסבר** אין קנין (מחיי"ב). ולא"ת והא מיפטר משעת מירוח העובד כוכבים ואין לומר דקסבר אינו פוטר דלא אשכחן תנא דאיש בעובד כוכבים אינו פוטר ואין קנין לא"כ דגבן במאי מוקים ליה דר"מ אשכחן דאיש ליה מירוח העובד כוכבים דאינו פוטר יד] מ) (וסבר יש קנין לעובד כוכבים דאינו פוטר) לקמן בפרק רבי שמעאל (דף סו:) אבל קסבר יש קנין בספ"ק דע"ז (דף כא.) ורבי יהודה אית ליה יש קנין בפ' השואל וי"ל דמעיקרא אינו פוטר לקמן בפ' ר' שמעאל וי"ל [ט] דמ"מ דמי לחיוב כי היכי דלא א"ל קח מעצין שאינו נקוב או מתבואות חוצה לארץ ועוד כל לקוח דרבנן הוא כדדרשינן תבואת זרעך ולא לקוח בפ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף פח.) ומיהו הר"ר יצחק בהר"ר מאיר מפרש הני מילי בשלקחו עד שלא

קבבו א ב מיי' פ"ג מהל' טומאת כלים הלכה ד [ולא"ה כר"ש שזורי ועי' הטעם בתי"ט]:
קל ג ד מיי' פ"ח מהל' טומאת אוכלים הל' יט ופ"ש הל"מ ועי' בהשגות ובכ"מ וכפ"ק:
קלא ה מיי' פ"ח מהל' תרומות הלכה י [וס"ב מהל' כמורים הל' עון] וסמ"ע י"ד סי' שלח סעי' ג:

שיטה מקובצת

א) מבפנים את חללה שאם חללה מחזיקת מ' סאה [שהורה]. מבחוץ משלשלין כל השידה בתוך כלי גדול מלא מים ואם היא מפלת מן המים מ' סאה טהורה ואם לאו [טאאה]: ב) נמדד עמה ר' יוסי אומר אלו ואלו מודין כו'. קשה למורי הר"ר שמואל היאך אפשר דמודה ב"ש דעובי רגלים נמדדין (בהא) [עמה] הא אמר נמדדת מבפנים ומצא בפירושים ישנים במסכת שבת [דלר' יוסי] לא נחלקו ב"ש וב"ה: ג) ר"ש שזורי עיין שו"ת מהר"מ סי' א': ד) קסבר רוב עמי הארץ מעשרין הן והשאר נמחק: ה) קסבר אין קנין כו' וא"ת כיון דס"ל אין קנין אלמא ס"ל דמירוח העכו"ם פוטר דדריש דיגונך ולא דיגון עכו"מ וא"כ אמאי לא א"ל קח מפירות שמירחו עכו"מ [דפטור] מדאורייתא וחייב מדרבנן כי האי דר"ל דלא דמי להני כל כך כמו אלו דמיתני דה"ל המ"ל ולימא ליה קח מפירות שנזרעו בעצין שאינו נקוב דאינו חייב [אלא] מדרבנן ולא פריך מניה משום דלא דמי ד"נ אמריגן במירות העכו"ם וא"א אמאי לא א"ל יצבור גורנו לתוכו ולעשר מיניה ובידה כראמרי' לעיל וא"ל [דאח"ג] אלא שלא היה רוצה להפריש עליו אלא כשיעור שהיה שהיה מערב ואם היה צובר גורנו לתוכו היה צריך להפרישו מכל המעורב כאילו היה כולו [שבל גמור] ונמצא מפסיד להרבות בתרומה ליתן לכהן: ו) כלי ואין מטלטלין מלא וריקם כשן ואין: ז) דרואין כאילו היה חלל משלים לכוריים: ח) למ"ד דלאו: ט) מדאורייתא דרוב ע"ה מעשרין והו"ל מן הפטור מדאורייתא הס"ד ואח"כ מה"ד ולימא ליה קח: י) בהו כמחצה: יא) מדאורייתא דקא בטל: יב) יוצאה (דף ס"ו) שהן ותיבת פירש נמחק: יג) דישא הרוטב והחלב והגריסין בזמן שהן משקה טופח הרי הן תחילה פי' דהוו משקה קרשו: יד) תיבות וסבר יש קנין לעכו"ם דאינו פוטר נמחק: טו) וצ"ע אי מירוח עיין ר"ש בסוף פ"ק דפיאה:

גליון הש"ס

גמ' קח לך מן השוק. ע' בב"מ דף נג ע"ב תוס' לגמ': תוס' ד"ה קסבר כו' דמ"מ דמי. עי' מעגלה דף יט ע"ב בטורי אבן ד"ה ר"ש:

מוסף רש"י

מבחוץ. דמוחין אותה בלילו היא עומדת בתוך כלי גדול ומס מחזיק אותו כלי מ' סאה טהורה השידה ואמ"פ שהיא אינה מחזקת מ' סאה, דקסבר אף עוביה נמדד עמה (שבת מד:). אין קנין ביד עכו"ם להפקיע מיד מעשר. אם קנה עכו"ם קרקע בארץ אין קניו קנוי להפקיעה מקדושתה שלא תתחייב במעשר ושלאל הקונה ממנו מן הפירות צריך לעשר (גיטין מז.).

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מי קאמר במשנתינו. כי האי גוונא דייק בפ' בתרא דכתובות (דף קט.) גבי כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אלמון ותימה דבפ' כירה (שבת דף לט:) גבי כל מקום שאתה מוצא שיש חולקים ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע חוץ מקולי מטלניות שהיא משנה הוי כאילו פירש במשנתינו ד) ומיהו קשה בהני גלגלות דבפ' מי שהוציאוהו (שילהין מו:) דקאמר רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כר' יהודה ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי אמרי ה) סד"א הני מילי במתני' אבל בברייתא לא אע"ג דלא קאמר במשנתינו ושמא שאני התם דלא קאמר כל מקום. מ"ר: **האי דאפיצן האי דלא אפיצן.** משמע דס"ת כשר בלא אפילין והקשה ר"מ מהא דאמרי' פרק המוליא יין (שבת דף עט: ושם) גבי ס"ת על הגויל ועל הדוכסוסטום כשילה משמע אבל דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ לא ו) (מיקרי ספר) ובפ' שני דסוטה (דף יח.) אמרי' אין כותבין פרשת סוטה לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדפתרא אלא על המגילה שנא' בספר וכ"ש ס"ת דקרא ספר טפי ז) כדאמרי' במס' סופרים אין כותבין לא על הנייר ולא על הדפתרא ומיהו מחוק לא גרס דהא בפרק המוליא יין (שבת דף עט:) קתני על הנייר ועל המטלית פסולה ולא קתני מחוק ועוד קשה היאך אנו כותבין ס"ת על הקלפים שלנו הא אינם מעופלין וכן גיטין שאנו כותבין בקלפין שלנו ובפ' ח) [שני] דגטין (דף יט.) משמע דווקא בדאפילין כותבין אבל לא לאפילין לא דיכול להזדייף ומפרש ר"ת דתיקון שלנו חשיב כאפילין תדע דהא קמן דאין יכול להזדייף והא דמשמע בגיטין בדלא לאפילין יכול להזדייף היינו בקלפים שלהם שהיו עושים בהם תיקון של עיפוץ דקודם עיפוץ יכול להזדייף ובקלא דיפתרא ופסול ותדע שגם בימיהם כותבין שטרות בקלף שאינו מעופץ כדאמרי' בפ' שני דגיטין (שם) כתבו במי טריא ועפצא כשר ומוקי לה בדלא לאפילן ומיהו איכא לאוקומי בנייר של עשבים דלא מיתקני ליה בעפצים כמו שפי' שם בקונטרס גבי מי קאמר במשנתינו. דמשמע משנה ולא ברייתא: **קרע הכא בשני שיטין.** אם נתקרע גליון של ספר תורה ובכנס הקרע בשני שיטין בתוך הכתב יתפור: **בשלש לא יתפור.** אלא יסלק את הילדיעה: **עתיקא.** קלף יפה מיגניא קרייה: **אפילן.** הוי שחור כעתיקא. אפילן ממוקן הקלף בעפצין שקורין גל"ס: **והני מילי.** לתופר: **כגידין.** ב) יתפור אבל לא בגרדיס פינדי"ש בלע"ז: **כין דף לדף.** אם נקרע עד כגד הכתב שאילו היה בכתב היה יותר מג' שיטין: **וכין שיטה לשיטה.** אם נקרע יתפור או לא יתפור: **שפיס שפיס.** שיטות קלרות שיטה שיטה בת שתי תיבות: **שפיס** (ג). בזו וג' בזו וג' בזו ומ' בזו מאי: **כל שכן.** דכשרה שעשאה כשירה דאז יפיר משה ששיטה אחת ארוכה ושיטה אחת קצרה שאין ממלא כל השיטה: **או שירה כמוסה.** שכתב השירה כשאר ג) התיבות אריח על גבי אריח: **שפיס שלש ואחת.** היינו כשירה ד): **שלש יעשנה רקובה.** כזה ה) [_ _ _ כאהל רחב מלמטה וקצר מלמעלה דהיינו אחת שפיס שלש: **וגב.** שלש שפיס ואחת כזה ו): _ _ _ **על הארץ בשיטה אחרונה.** כלומר אין בשיטה אחרונה אלא שתי תיבות הללו: **כסוף שיטה.** היו מתחילין לשיטה אחרונה כזה ז): _____ **בתחילת שיטה.** היו מתחילין לשיטה אחרונה כזה ח): _____ **מ"ד כסוף שיטה.** כדי שיהו שפיס על הארץ דמשמע דכתביה כי כגבוה שפיס על הארץ כן יאריך ימיכם: **ומ"ד בתחילת שיטה.** כלומר בעי לרחוקי ארץ משפיס דהכי משמע כי היכי דמרחקא שפיס מארץ כן יאריכו ימיכם: **דכריך לה מאחד כלפי שמע.** לאחר שנכתבה הופלה מצד שמאל לצד ימין כהגייתה בדלת והיינו מאחד כלפי שמע שראש השורה שמע ישראל וסופה יי' אחד והתחיל לסופלה מאחד וקיפל ובא עד שמע ט): **דוכסוסטום.** קלף ז) שלא נקלף: **כמין דף.** כמין עמוד שנספרים ארוכה וקצרה: אמרתי

מי קאמר במשנתינו ו) כל מקום ששנה קאמר אמר רב ז) זעירא אמר רב חננאל אמר רב קרע הבא א"בשני שיטין יתפור בשלש אל יתפור א"ל רבה זוטי לרב אשי הכי אמר רבי ירמיה מדיפתי משמיה דרבא הא דאמרינן בשלש אל יתפור לא אמרן אלא בעתיקתא אבל ב חדתתא לית לן בה ולא עתיקתא עתיקתא ממש ולא חדתתא חדתתא ממש אלא ט הא דלא אפיצן הא ג דאפיצן וה"מ ד בגידין אבל בגרדין לא בעי רב יהודה בר אבא בין דף לדף בין שיטה לשיטה מאי ה תיקו אמר ר' זעירי אמר רב חננאל אמר רב מזווזה שכתבה שתים שתים כשרה איבעיא להו שתים ושלש ואחת מהו אמר רב נחמן בר יצחק כל שכן שעשאה כשירה מיתיבי ג) עשאה כשירה או שירה כמותה פסולה כי תניא ההיא ד בס"ת אתמר נמי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה אמר רבי יוחנן ד מזווזה שעשאה שתים ושלש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנה כקובה ובלבד שלא יעשנה כזנב אמר רב חסדא ה על הארץ בשיטה אחרונה א"ד בסוף שיטה ואיכא דאמרי ט בתחלת שיטה מ"ד בסוף שיטה ו כגבוה שמים על הארץ ומ"ד בתחילת שיטה כי היכי דמרחקא שמים מארץ א"ר חלבו חזינא ליה לרב הונא ז דכריך לה מאחד כלפי שמע ועושה פרשיותיה ח) ב סתומות מיתיבי אמר רשב"א ר"מ היה כותבה על דוכסוסטום כמין דף ועושה

עשאה בשירה. מכאן משמע הא דתניא בפ' הבונה (שבת דף קג:) כתבה כשירה או שכתב השירה כיולא בה או שכתב שלא בדיו או שכתב האזכרות בזהב הרי אלו יגנזו בס"ת מיירי דהא מוקמינא לה הכא בס"ת ותימה דבפ' כל כתבי (שבת דף קטו:) בתחילתו תניא אין בין ספרים למגילה אלא שספרים נכתבין בכל לשון ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו ומירן הרב רבי יוסף דהשתא דכל כתבי בשאר ספרים דלאו ס"ת ולאכתי קשה דבפ"ק דמגילה (דף ח:) תניא מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו ומוקי לה רב אשי בשאר ספרים ור' יהודה היא אלמא שאר ספרים בעי דיו ולא אשכחן דפליגי עליה דרבי יהודה אלא לגבי הא דשרי בכל לשון אבל בדיו לא אשכחן דפליגי ונראה לפרש דהשתא דכל כתבי לענין להציל מפני הדליקה דווקא מיירי ולא לענין לקרות בהם ולפי שיש בהן אזכרות מצילין אותן אע"פ שלא נכתבו בהלכתן אבל מגילה עד שתהא כתובה בהלכתה תדע דבעיא דרשי גלותא התם לענין הללה אבל הא לא מיבעיא ליה אם ניתנו ליקרות בהם או לא ות"ת תיקשי ט) הך ברייתא לרב הונא דאמר בריש גמרא דכל כתבי (שבת דף קטו.) היו כתובין תרגום ובכל לשון אין מצילין למ"ד אין ניתנין לקרות בהן ויש לומר דהאמר התם תנאי היא: **שלא** יעשנה כזנב. כענין שפירש בקונטרס כאן יש לפרש הא דאמר בבבא בתרא (דף יד.) גבי כרס שתים כנגד שתים ואחד יוצא זנב שאחד בשורות שתים ולא כנגד אויר שבין שתי השורות שתים שתים. מ"ר: **ועושה** פרשיותיה סתומות. קלת דקשה דנקט לשון רבים ואין שם כי אם פרשה אחת ושמא משום על הארץ דבסוף שיטה אע"פ שאין כתוב כלום י) אח"כ. מ"ר: **רבי** שמעון בן אלעזר אומר ר"מ היה כותבה על הדוכסוסטום. משמע דתלמידו של ר"מ היה שאמר דברים הרבה משמו בשאר מקומות כדאשכחן נמי לעיל (ל:) דקאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אין כותבין את הסם לא על ב) הנייר ולא על המחק וכן בפ"ק דקדושין (דף כד.) ג) גמרא ובלבד שיהא הכסף משל אחרים דקאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אשה פודה בשני בנים תומים ותימה דבפ' המוליא יין (שבת דף עט:) כתוב בכל הספרים אמר רבי שמעון מאיר היה כותבה על הקלף ד) מפני שהיתה משתמרת משמע שהיו תמיהו דקאמר מאיר ולא קאמר ר"מ ושמא טעות סופר יש בכל הספרים ואי הוה אמרי' דתרי רשב"א הוה ניחא ומיתרצא בהכי פירכא אחריתי דהכא קתני אדוכסוסטום והתם תני אקלף והיה נראה לומר דתרי תנאי אליבא דר"מ אבל אי אפשר לומר כן בבפ' מרובה (כ"ק דף עח:) גבי מכרה חוץ מגיזותיה משני תרי תנאי אליבא דרשב"א ולא משני דתרי היו ומיהו יש לדחוק משום דהגהו דאיפלגי עליה בחדא איפלגי עליה בחדא בריתא ויש לתרץ דעל הדוכסוסטום דקתני הכא היינו אף הדוכסוסטום כדמפרשינן נמי אף

עין משפט נר מצוה

קלב א ב ג ד ה מיי' פ"ט מהל' תפילין וס"ת הלכה טו טוש"ע י"ד סימן רפ סעיף ה:
קלג ו מיי' שם פ"ז הל' יא טוש"ע יו"ד סי' ערה סעיף ג:
קלד ז מיי' פ"ה מהל' תפילין וס"ת הל' ח (ומצ עשין כג) טוש"ע י"ד סי' רפח סעי' ט:
קלה ח ט מיי' שם הל"ה טוש"ע שם סעי' י:
קלו י מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' יד:
קלז כ מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' יג:

שיטה מקובצת

א) פרשיותיו סתומה:
ב) תיבת יתפור נמחק:
ג) כשאר כתיבות: ד) כשירה כזה

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך

ה) כזה

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך

ו) כזה

לתת להם כימי השמים על הארץ

ז) כזה

לתת להם כימי השמים על הארץ

ח) שמע הס"ד ומה"ד סתומה היינו שמניח ריוח באמצע ויש כתב משני צדדין אי נמי מניח חלק בראש השיטה: ט) קלף שהוא נקלף:

תורה אור השלם

1. כִּי כִגְבֹהַּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ גָּבַר חַסְדּוֹ עַל יְרֵאָיו: תהלים קג יא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שתים ושלש כו' ר"ל ב' בזו וג' בזו:

גליון הש"ם

גמ' הא דלא אפיצן. כהרי"ף הגי' הא דאפיצן הא דלא אפיצן:

לעזי רש"י

גל"ש [גלי"ש]. עפצים (גידולים טפילים בעלה האלון).
פינדי"ש [פירנדי"ש]. ציציות (הטבעיות של הבד).

מוסף רש"י

עשאה כשירה. כתבה בס"ת בדלונין אריח לגיבה (שבת קג:).

אמרבי לו רבי מה טעם. אתה עושה אותם פתוחות והלא בתורה סתומות הן. אותו ריוח שלאחר וכשערך [דברים ו ז] הוא סתום (שמאל של שיטה) והריוח באמצע השיטה: **אמר לי הואיל ובתורה אינן סמוכות.** הרי שתי פרשיות שזו כתובה בותחתן [שם] וזו כתובה בהיכי עקבי לפיכך ה] אנו עושין פתוחות: **מאי לאו אפתוחות.** קאמר רב (ו) מ] זה דהלכה כר"ש: **אטבא** [1] **דסיפרי.** גלוי"ן עץ סדוק הנושק דפי קונטרס שלא יכפלו: **אית ליה מנהגא.** כלומרפש אם יצא אליהו כו': **מגעל לכתחילה.** למ"ד אם יצא אליהו ויאמר חולין במגעל שומעין לו קסבר מגעל השתא לכתחילה לא עד שיצא אליהו ויורה יא] כו'. למ"ד אם יצא אליהו ויאמר אין חולין במגעל שומעין לו מכלל יב] עד שיצא אליהו ויאמר לא תחלו במגעל חולין כו' (ג): תפילין קדושתן חמורה ממוזזה שיש בהן ד' פרשיות: **הכא אפתוחות.** בס"ת הכא פתוחות במוזזה אלא ש"מ מוזזה נמי סתומות הן: **ודילמא להשלים.** דילמא הא דדייקינן הא מורידין ו)עושין יג] שאם תסרה מתפילין מוזזה: **קלף.** כותבין עליו במקום בשר כו'. אלמא תפילין אי אפשר לעשות מוזזה דהא על הקלף נכתבו: ומשני **למצוה.** מצות תפילין על הקלף ומוזזה דדוכסוסטוס אבל אם שינה אין בכך כלום הילכך אם מורידין עושין: **והתניא** יד] **שינה פסול.** ומשני בתפילין קמיירי דאם

א ועושה ריוח מלמעלה וריוח מלמטה ועושה פרשיותיה פתוחות אמרתי לו ב) רבי מה טעם אמר לי הואיל ואין סמוכות מן התורה ואמר רב חננאל אמר רב הלכה כר"ש בן אלעזר מאי לאו אפתוחות ג) לא אריוח וכמה ריוח אמר רב מנשיא בר יעקב ואמרי לה אמר רב שמואל בר יעקב כמלא אטבא ד) דסיפרי אמר ליה אביי לרב יוסף ואת לא תסברא דכי אמר רב אריוח והא רב אית ליה מנהגא ה) והאידנא נהוג עלמא ו) בסתומות ז) דאמר רבה אמר רב כהנא אמר רב אם יבא אליהו ויאמר ח) חולצין במגעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל ורב יוסף אמר רב כהנא אמר רב אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין במגעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל ואמרינן מאי בינייהו ט) מנעל לכתחילה איכא בינייהו אלא לאו שמע מינה אריוח ש"מ רב נחמן בר יצחק אמר י מצוה לעשותן סתומות ואי עבדינהו פתוחות שפיר דמי ומאי פתוחות דקאמר רשב"א אף פתוחות לימא מסייע ליה יא) כיוצא בו יב) ספר תורה שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה הא מורידין עושין אמאי הכא סתומות והכא פתוחות דלמא יג) להשלים הא מורידין עושין והתניא יד) הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס קלף במקום בשר דוכסוסטוס במקום שער טו) למצוה והתניא שינה פסול יז) בתפילין והתניא שינה בין בזה ובין בזה פסול יח) אידי ואידי בתפילין והא דכתבינהו אקלף במקום שער והא דכתבינהו

ועושה ריוח מלמעלה וריוח מלמטה. מן הגדיים לא פירש ושמא כיון דכורך מאחד כלפי שמע צריך טו) לכתחילה כדי לגול בהיקף כעין ס"ת. מ"ר: **והאידנא** נהוג **עלמא בסתומות.** פירש בקונטרס ז) דכשיש כתוב בתחילת שיטה ובסוף שיטה והריוח באמצע זו היא סתומה ואנו נוהגין להניח חלק מעט בתחילת שיטה ואחר כך מתחיל והיה אם שמוע ושמא גם זה קרוי סתומה ור"ת מפרש דכשמסיים מסיים פסוק באמצע שיטה ומניח עד סוף שיטה כשיעור למשפחותיכם זו היא פתוחה ואם לא נשייר בסוף שיטה כשיעור חלק למשפחותיכם מניח שיטה שניה ומתחיל וכותב בשלשים וזו היא פתוחה וסתומה כל שכותב בתחילת שיטה וסוף שיטה ומניח חלק באמצע כדי לכתוב בו שם שתי אותיות אם יותר וזו היא סתומה סדורה כל שכותב והולך השיטה עד תיבה אי עד שלישיתה ומניחה ומתחיל לכתוב בשיטה שתחתיה כנגד המה של שיטה העליונה וזו היא סדורה זה מלא ר"ת בסידור קדמונים ובמסכת סופרים מלא איזו היא פתוחה כל שלא התחיל בראש השיטה ואיזו היא סתומה כל שהניח באמצע שיטה וכמה יניח בראש שיטה ויהא נקראת פתוחה כדי לכתוב שם של ג' אותיות גמר כל הפרשה בסוף הדף ח) ושייר שיטה אחת מלמעלה ואם שייר מלמטה כדי לכתוב שם של ג' אותיות מתחיל מלמעלה ועוד בירושלמי בפ"ק דמגילה קאמר בהדיא דפתוחה מרלשה פתוחה ט) מתוך כל הני קשה אמנהג דידן דשבקינן חלק בראש שיטה ואח"כ מתחילין והיה אם שמוע והש"ס קאמר דהאידנא נהוג עלמא בסתומות ושמא סמכינן אההיא דירושלמי דפליג אש"ס דידן דמסקינן הכא כי אמר רב חייה ולא אפתוחות והתם פסיק רב בהדיא כמ"ד בפתוחות והכי איתא התם מוזזה אית תנא תני פתוחות ואית תנא תני סתומות שמואל בר שילת בשם רב הלכה כדברי מי שאומר פתוחה שאין זה מקומה פתוחה מרלשה פתוחה פתוחה מסופה פתוחה מכאן ומכאן סתומה ודבר תימה הוא דלפי הירושל' משמע לכאורה דאם מסיים פרשה בתחילת שיטה ואחר כך מתחיל לכתוב בתחילת שיטה שתחתיה שזו היא נקראת סתומה ואין יכבן זה מי גרע מפתוחה מרלשה לחוד או פתוחה מסופה לחוד ונראה לפרש דקאי לפרושי מילתיה דרב דהא דאמר הלכה כדברי מי שאומר פתוחה כגון שיעשה פתוחה מרלשה או פתוחה מסופה או פתוחה בתחילת שיטה והאי מכאן ומכאן דקאמר אסתומה דבתר הכי קאי ולא אפתוחה דקמיה דהיינו פתוחה בתחילת שיטה ואע"ג דבעלמא מקרי סתומה כי ה"ג לא מיישינן גבי מוזזה דכיון דטעם משום דאין מתיישב בכך לא קשיא ההיא דירושלמי אש"ס שלנו אליבא דרב. מ"ר: **מנעל** לכתחילה **איכא** בינייהו. אע"ג דקי"ל (ב"ב דף קיד:) רבה ורב יוסף הלכה כרבה בר משלה ענין ומחלה ולרבה אין חולצין במנעל לכתחילה י) עכשיו נוהגין לחלוץ במנעל לפי שאין אנו בקיאין בסנדל אי נמי במילתא דקתמרי משמיה דאחריני אפשר דהלכה כרב יוסף כ). מ"ר: **דילמא** להשלים. פירש בקונטרס שאם תסרה מוזזה שיהא אחת מ' ולא דאין מורידין היו נוטלין שיהא אחת מס"ת ותופרין במוזזה והא דאמרינן בירושלמי בפ"ק דמגילה דתפילין ומוזזות אין נכתבין אלא על עור אחד היינו בשלא תפר הערות זה בזה מז' ויש עוד לפרש להשלים כגון יז] דפרשת שמע כ) בסוף עמוד והוסיף פרשת והיה אם שמוע בגליון שלמטה או פרשת והיה אם שמוע כא) בתחלת עמוד והוסיף שמע בגליון שלמעלה.ח] כ) מ"ר: **הא** מורידין עושין. אע"ג דנוהגין בתפילין של יד כב) ד' שיטין ובשל ראש ז' שיטין ומזוזה כ"ש שיטין אם שינה לא פסול. מ"ר: כג) **תפילין** על הקלף מוזזה על דוכסוסטוס. ושניהן פסולין אגויל וס"ת כשירה אגויל כדמוכח בפרק המוציא יין (שבת דף עט:) ומימה דלא תשיב ליה בהדי אין בין פסרים לתפילין ומוזזות בפ"ק דמגילה (דף ח:) ויש לפרש דלא איירי בדבר שכתובין בו כדאשכחן (שם דף ז:) גבי אין בין שבת ליום הכיפורים דלא תשיב אכילה וגבי אין בין יום טוב לשבת דלא תשיב קטילה אי נמי משום דתפילין ומוזזות לאו מחד טעמא כד) מיפסלן אגויל ולא דמו לאשורית דהוי מחד טעמא משום דכתיב והיו. מ"ר: **אידי** ואידי בתפילין הא דכתבינהו אקלף במקום שיער והא דכתבינהו אדוכסוסטוס במקום בשר. פירוש אף במקום בשר וה"ק במקום שיער דלא הכשיר תפילין אלא על הקלף וקשה דלא משני אלא אידי ואידי במוזזה והא דאמר אין בין שבת לשאר ימים אלא בזה ובזה מעניין אחד דאמר מיהו אינו מקום לגמרי דמוקי לה אתפילין מיפסלי אדוכסוסטוס מתרי טעמי חדא דדיסם אקלף וחדא דדין דוכסוסטוס אשיער והוא שינה וכתב במקום בשר וכענין זה קשה בפרק המוציא יין (שבת דף עט:) דמשני התם איפכא אידי ואידי במוזזה גבי הא דאמר כ) רבא התם דוכסוסטוס הרי הוא כקלף וכותבין עליו תפילין והא תניא תפילין על הקלף ומוזזה על דוכסוסטוס דמגוה והא תניא שינה בזה ובזה פסול אידי ואידי במוזזה הא דכתב אקלף במקום שיער והא דכתב אדוכסוסטוס במקום בשר והשתא קשיא דה"ל לשנויי אידי ואידי אתפילין דכשירין אשמיהם והוי שינויא מענין אחד כענין שפירש כאן ופירש שם הר"ר יוסף דמגלה מירן כן נראה דתפילין אם שינה לכתוב בקלף במקום שיער לא פסל כמו שלא פסל אם שינה ממנותן

א [מתוס' ד"ה רשב"ג] אומר כו' לעיל נח: מוכח דלא היה הגיגרפא רבי לפניהם], ב) יומות קג., ג) שבת עט:, ד) שבת עט:, ה) [דברים יח], ו) עושין מתפילין מוזזה אם תסרה הש"ד. ז) ש"ק, ח) דכשכותבים בתחילת. ט) ש"ק, י) צריך לשייר שיטה. י"א ק, יא) מסופה פתוחה מכל הנ. י"ק, יב) ומכאן. י"ק, יג) [ועי' תוס' קדושין ט. ד"ה והלכתא ותו' גיטין עד: ותוס' ב"ב קיד: ותוס' מגילה כט:], יד) ר"פ בתחילת, טו) [ועי' ט"ז יו"ד סי' רל"ב ס"ק ל' ונקה"כ], טז) ז' שיטין ובשל ראש ד' שיטין כל"ל. י"ק, יז) עיין בספר תפארת שמואל דף לא ע"ב, יח) דמיפסלן. רש"ק, יט) י"ל רב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי לאו ו וכו' רב דהלכה כר"ש ומיהא זה נמתק: (ב) ד"ה ב"מ אם יבא אליהו כו' תוס' ד"ה אם יבא אליהו ואח"כ מ"ש מקדושה חמורה תפילין:

גליון הש"ס

גמ' לא אריוח. כעין זה בתוס' דף יג ע"א תענית יח ע"ב: שם והאידנא נהוג עלמא בסתומות. עיין תשובות מהר"ק שורש נד:

לעזי רש"י

גלוי"ן [גלואו"ן]. עץ סדוק.

מוסף רש"י

כיוצא בו. ריפא דבריפא תפילין אל יד עושין אותן של ראש ואותן של ראש אין עושין אותן של יד לפי שאין מורידין וכו' (שבת עט:). ס"ת שבלה. אין מתקנין ממנה יריעה שפרשיות שמע והיה אם שמוע בתוכה לקונבנא כמוזזה (שם).

שיטה מקובצת

ג) אטבא דספרי ראות ר' נמחק. פרש"י עץ סדוק כו' דזהו כדי אחיזת גודל ואצבע וזהו למעלה ולמטה אבל מן הצד לא מצינו שיעור הריוח ושמא כיון דכורך מאחד כלפי שמע צריך בראשו כדי לגול היקף ולפי מה שנהגו העולם עתה לכתוב שדי מבחוץ כנגד האויר שלפני הדלת ונוקבין הסף לקרותו מבחוץ [נראה שאין צריך] דאי כדי לגול היקף א"כ יהא מכוסה מאותו היקף ושמא יחתוך הקלף מאותו מקום. תוס' אחרות: ב) בתוספה. פרש"י כתב בתחילת [השיטה] ובסוף שיטה והחלק באמצע וכן מנהג קדמונים והיכא שנזדמן לו שגמר השיטה בסוף הפרשה ולא נשאר מקום בשיטה להניח חלק ולהתחיל פרשה אחרת יגמור כל השיטה באותה פרשה ויניח חלק בתחילת שיטה שתחתיה בצד ימין ויתחיל פרשה אחרת באמצע השיטה

פתוחה ואמר הכא דעושין פרשיותיו סתומה לכך נראה דשוב שלא יניח ריוח בסוף שיטה אחר ובשערך כדי שיעור. ושיעור ריוח אויר פרשה י"א בשיעור לכתוב בו למשפחותיכם כו' וי"א כדי לכתוב ג' אותיות והר"י מארלייני"ש מצא במסכת סופרים ישן כמו בסדר הקדמונים איזה פתוחה כל שמניח באמצע השיטה. תוס' אחרות: ג) חולצין במנעל. מנעל הוא מעור דק ואיכא למגזר אטו מנעל המרופט שאינו חופה הרגל: ד) מנעל לכתחילה כו' אע"ג דללישנא בתרא מותר לכתחילה לחלוץ במנעל עד שיבא אליהו מ"מ טוב לחזור אחר סנדל מעור עבה. תוס' אחרות: ה) להשלים. כגון שכתב בסוף דף של ס"ת (מקצת) פרשת שמע והוא מסיימה בגליון ועושה פרשה סתומה וכותב והיה אם שמוע. תו"ח: ו) אידי ואידי בתפילין והא דכתב אדוכסוסטוס במקום בשר. וה"ה במקום שיער אלא רבותא נקט דאע"ג דיעקר מצות כתיבת תפילין הוא אלקף במקום בשר אבל על דוכסוסטוס פסול אף במקום בשר וכ"ש במקום שיער דעיקר מצות כתיבת תפילין במקום בשר הוא וא"ת אמאי לא קאמר אמוזזה שינה בזה ובזה פסול אדוכסוסטוס במקום בשר ואקלף במקום שיער נמי פסול ומשכחת לה דאם מורידין עושין כגון שנכתבו אקלף ובמקום בשר ואומר הר"ר יוסף דאין זה סברא כיון דספלינן מזוזה אדוכסוסטוס במקום בשר להכשיר אקלף במקום בשר דאדרבה עיקר מצות כתיבת מזוזה במקום שיער ועוד אומר רבינו נתנאל דשינה בזה ובזה פסול משמע בג' מקומות שהיא חד בזה הרי בזה [הרי] תלת ובמזוזה לא משכחת להפסיל שלישי תוס' אחרות. רו"ל תו"ח אידי ואידי אתפילין. וא"ת לישני אידי ואידי במזוזה רפ' הר"ר יוסף רכיון דשינוי אחד כשר במזוזה משמע ליה דכל השינויים כשרים בה ע"פ דכיון דמקום המובחר במזוזה כשהיא נכתבת על דוכסוסטוס ואמת הוא שאף [על] (כל) הקלף כשר אין לנו לפסול מקום שיער בקלף במזוזה והר"ר נתנאל פי' דשינה בזה ובזה משמע שלשה פסולים וזה לא נמצא אלא בתפילין ולא הבנתי. ע"כ: ז) ובשערך. סתום צד שמאל של שיטה תיבת הוא ל"ש: ח) לפיכך אני עושה אותן פתוחות: ט) תיבת זה נמחק: י) אטבא דספרי אות

א [מיי' פ"ב מהלכות מזוזה הל"ח טוש"ע יו"ד סי' רפח סעיף ח]:
קלף ב מיי' שם הל"ב טוש"ע שם סעיף יג:
קלם ג מיי' שם הלכה ח טוש"ע יו"ד סי' לב:
קמ ד מיי' פ"ח מהל' תפילין וס"מ הל' ח בן סמג עשין כה טוש"ע יו"ד סי' רעח סעי' ג:
קמא ה מיי' שם טוש"ע שו"ת סי' לב סעי' ז:

שיטה מקובצת (המשך)

ד) מנעל לכתחילה כו' אע"ג דללישנא בתרא מותר לכתחילה לחלוץ במנעל עד שיבא אליהו מ"מ טוב לחזור אחר סנדל מעור עבה. תוס' אחרות: ה) להשלים. כגון שכתב בסוף דף של ס"ת (מקצת) פרשת שמע והוא מסיימה בגליון ועושה פרשה סתומה וכותב והיה אם שמוע. תו"ח: ו) אידי ואידי בתפילין והא דכתב אדוכסוסטוס במקום בשר. וה"ה במקום שיער אלא רבותא נקט דאע"ג דיעקר מצות כתיבת תפילין הוא אלקף במקום בשר אבל על דוכסוסטוס פסול אף במקום בשר וכ"ש במקום שיער דעיקר מצות כתיבת תפילין במקום בשר הוא וא"ת אמאי לא קאמר אמוזזה שינה בזה ובזה פסול אדוכסוסטוס במקום בשר ואקלף במקום שיער נמי פסול ומשכחת לה דאם מורידין עושין כגון שנכתבו אקלף ובמקום בשר ואומר הר"ר יוסף דאין זה סברא כיון דספלינן מזוזה אדוכסוסטוס במקום בשר להכשיר אקלף במקום בשר דאדרבה עיקר מצות כתיבת מזוזה במקום שיער ועוד אומר רבינו נתנאל דשינה בזה ובזה פסול משמע בג' מקומות שהיא חד בזה הרי בזה [הרי] תלת ובמזוזה לא משכחת להפסיל שלישי תוס' אחרות. רו"ל תו"ח אידי ואידי אתפילין. וא"ת לישני אידי ואידי במזוזה רפ' הר"ר יוסף רכיון דשינוי אחד כשר במזוזה משמע ליה דכל השינויים כשרים בה ע"פ דכיון דמקום המובחר במזוזה כשהיא נכתבת על דוכסוסטוס ואמת הוא שאף [על] (כל) הקלף כשר אין לנו לפסול מקום שיער בקלף במזוזה והר"ר נתנאל פי' דשינה בזה ובזה משמע שלשה פסולים וזה לא נמצא אלא בתפילין ולא הבנתי. ע"כ: ז) ובשערך. סתום צד שמאל של שיטה תיבת הוא ל"ש: ח) לפיכך אני עושה אותן פתוחות: ט) תיבת זה נמחק: י) אטבא דספרי אות

הא מורידין עושין **והא בעיא** שרטוט. וא"ת דילמא במשרטטי וי"ל דלא היו רגילין לשרטט ספר תורה ותפילין כיון דלא נעו שרטוט כדאמרינן בירושלמי בפ"ק דשבת כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט ובסדר רב עמרם מציאו והא דאמרינן בסוף"ק דמגילה (דף טז:) דברי שלום ואמת מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה לא כמו שפירש שם בקונטרס דמיירי בס"ת ממש אלא במזוזה קאמר שהיא אמיתה של תורה שיש בה [ב] מלכות שמים וכדומה הכא דמזוזה בעינא שירטוט ותדע דאי בספר תורה כפירוש הקונטרס היה לו לדרוש מדנקראת ספר כדדרשינן התם [ג] דרשא אחריתי מדנקראת ספר ומיהו י"ל דאי מדנקראת ספר הוה ליה לאסכוחי חד עניינא דלא ליבעי שרטוט כיון דנקראת כמו כן איגרת דאמרינן נמי (מגילה דף יט.) לענין תפירה דלא צריך לתופרה כולה בגידין וירושלמי משמע כפירוש הקונטרס דמספר תורה עצמה יליף דקאמר התם נאמר כאן דברי שלום ואמת ונאמר להלן אמת קנה ואל תמכור מה להלן צריך שרטוט אף כאן צריך שרטוט משמע דאיירי בכל התורה כולה דאכל התורה כולה כתיבא קרא ואמר רבינו תם דס"ת בעי שרטוט משום (שמות טו) זה אלי ואנוהו אבל תפילין דמכוסין בעור לא בעו שרטוט דלא שייך בהו נוי וקצת תימה דבסמוך ליפיגן מזוזה מס"ת בג"ש כתיבה כתיבה לענין כתיבה אגרת ואמאי לא ליפיגן מינה ס"ת ממזוזה לענין שירטוט וכ"מ לענין כתיבה לא ליפיגן הא לקמן [ד] בעי למילף לענין כתיבה על האבנים ומהא דאמרינן במסכת סופרים (פ"ג) מסרגלין בקנים וכותבין בדיו עוד נמי אמרינן התם דכל יריעה שאינה מסורגלת פסולה משם אין ראיה [ה] דדילמא בשרטוט עליון איירי [ו] דאי אפשר לכתוב שלש תיבות או אדבע בלא שרטוט כדתניא בפ"ק דגיטין (דף ו:) אבל שרטוט דתלמ כתבן אדוכסוסטום פסול אבל מזוזה אקלף שפיר דמי: **והא בעיא שרטוט.** כדמפרש לקמן ובתפילין לא אשכחן דבעי שרטוט: **מגרס גריסין.** רהוטים הם בפי כל אדם ואין טוענין בהם הילכך אין צריך להעתיקם מספר אחר: [ז] **כף [ח] כדא אתרעא.** כפה כד על האדן: **והניח ס"ת עליו.** לפי שהיה ס"ת מונח על [ט] ראשה והיה רולה ליגע על המיטה: **ונדמה לו.** מרוב צער כמי שהכישו נחש: **על גבי קרקע.** היה ס"ת מושלך דאיכא בזיונא יתירא לכך נלטער: **לאכה איגרת.** בלא שרטוט ולא דקדק בחסרות ויתרות כאיגרת בעלמא: **כתיבה כתיבה.** וכתבתם על מזוזות [י] וכתב לה ספר כריתות [יא] אי נמי כתוב זאת זכרון בספרי [יב] מה ספר בעי דקדוק אף מזוזה בעי דקדוק: **תלאה.** למזוזה על הפתח במקל: **שהניחה אחורי הדלת.** שקבעה בכותל אחורי הדלת: **סכנה.** מן המזיקים שאין הבית משמחת בה עד שיקבענה בלוח בפתח כהילכתה: **היו עושין בפונדקותיהן כן.** פונדק היינו בית שנין בו עוברי דרכים בדרך ואין מייחין במזוזה דלאו דירת קבע הוא כדתניא לקמן בהתכלת [יג] הדר בפונדקי בארץ ישראל כל שלשים יום פטור מן המזוזה ושל בית מונבז המלך כשהיו מהלכים בדרך ושאין מזוזות עמהם ותולין אותן בפונדק במקל עד הבקר זכר למזוזה לפי שלא היו דרין לעולם דירת קבע אלא הולך היה מעיר לעיר [יד] במלכותו: **כאוך חלל הפתח.** ולא מבפנים: **פשיטא בשעריך כתיב [טו].** דהיינו מקום סגירת השער: בטפח

דתבינהו אדוכסוסטום במקום בשר ואיבעיית אימא שינה בזה ובזה תנאי היא דתניא שינה בזה ובזה פסול ר' [טז] [אחא מכשיר משום רבי] אחאי ברבי חנינא ואמרי לה משמיה דרבי [יז] עקיבא ברבי חנינא [יח] הא מורידין עושין והא בעיא שרטוט דאמר רב מניומי בר חלקיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב כל מזוזה שאינה משורטטת פסולה ורב מנימין בר חלקיה דידיה אמר שרטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני תנאי היא [יט] דתניא ר' ירמיה אומר משום רבינו תפילין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב ואין צריכות שירטוט והילכתא [כ] תפילין לא בעי שרטוט [כא] ומזוזה בעיא שירטוט [כב] ואידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מ"ט מיגרס גריסין [כג] אמר רב חלבו אנא חזיתיה לרב הונא [כד] דהוה יתיב אפוריא דס"ת עליה וכף לכדא אארעא ואנח עליה ס"ת והדר יתיב במיטה קסבר [כה] אסור לישב על גבי מיטה שס"ת מונח עליה ופליגא דרבה בר בר חנה דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מותר לישב על גבי מיטה שספר תורה מונח עליה ואם לחשך אדם לומר [כו] מעשה בר' אלעזר שהיה יושב על המיטה ונזכר שס"ת מונח עליה ונשמט וישב ע"ג קרקע [כז] ודומה כמי שהכישו נחש התם ס"ת על גבי קרקע הוה אמר רב יהודה אמר שמואל [כח] כתבה אגרת פסולה מ"ט אתיא כתיבה כתיבה מספר ואמר רב יהודה אמר שמואל [כט] תלאה במקל פסולה [ל] מ"ט בשעריך בעינן תניא נמי הכי [לא] תלאה במקל או שהניחה אחר הדלת סכנה ואין בה מצוה של בית מונבז המלך היו עושין בפונדקותיהן כן זכר למזוזה ואמר רב יהודה אמר שמואל [לב] מצוה להניחה בתוך חללו של פתח פשיטא בשעריך אמר רחמנא ס"ד אמינא הואיל ואמר רבא [לג] מצוה להניחה

בטפח

עין משפט
נר מצוה

קמב א מיי' פ"ז מ"ל מהל' תפילין וס"ת הל' יב
סמג עשין כה טוש"ע או"ח סי' לב סעי' ו:
קמג ב מיי' שם [וס"ה הלכה ג] טוש"ע יו"ד סי' רפח סעי' ח:
קמד ג מיי' פ"ז מ"ל שם הלכה יב:
קמה ד מיי' פ"י שם הל"ו טוש"ע יו"ד סי' רפב סעי' ז:
ה [מיי' פ"ה שם הלכה ג עכמ"ן]:
קמו ו מיי' פ"ה מהל' תפילין וס"ת הל"ח (סמג עשין כג) טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ד:
קמז ז מיי' פ"ו שם הל"יב סמג עשין כג טוש"ע שם סעי' ב:

שיטה מקובצת

[א] ר' אחאי. מכשיר משום רבי יהודה ברבי חנינא:
[ב] יעקב תיבת עקיבא נמחק:
[ג] לרב הונא דכף כדא אארעא ואנח עליה ס"ת קסבר אסור והשאר נמחק:
[ד] תיבות מ"ט בשעריך בעינן נמחק: [ה] דכף כדא: [ו] על המטה והיה: [ז] לעיר בכל מלכותו: [ח] דדילמא. בד' שירטוטין דהיינו עליון ותחתון ומן הצדדין תוס' אחרות: [ט] ומה שנתהגין לכתוב באגרות: [י] מסיני. וס"ת אמרינן לעיל דלא בעי שרטוט ועוד פי' שלא דקדק בחסירות ויתירות דכתיב וכתבתם כתיבה תמה ויתירות נמי אמרינן לעיל בס"ת אבל ביתירות לית לן בה לכך נראה דלא גרס' מס"ת אלא ה"א אתיא כתיבה מספר והיינו מספר דכתיב גבי סוטה וה"נ אמרינן בפ"ב דסוטה גבי מגילת סוטה כתבה אגרת פסולה שנאמר בספר ולענין חסירות ויתירות יליף לה מסוטה. תוס' אחרות: [יא] הוה ליה למימר הכי כל העשויה שלא כהלכתה. ומאי שנא הכא דנקט האי לישנא דסכנה טפי מבכל שאר פסולין ותיבת אבל נמחק: [יב] ראשו. לפי שאינה קבועה (בסוף) [בתוך] הסף:

[ג] גמ' ר' אחאי בר' מנינא ואמרי לה משמיה דר' אמר בשר הא מורידין: (ב) שם על גבי קרקע וגדמה כמי שהכישו:

מוסף רש"י

והילכתא תפילין לא בעי שרטוט. כך הלכה למשה מסיני (מגילה יח:). מיגרס גריסין. אגרות כפי הכל (שם).

[ד] גיר' רש"ק והכרש"ל לא מוסיף רק תיבת מבשיר קודם תיבת הא מורידין. (ב) ל"ל יעקב. (ג) מגילה יח:. (ד) מ"ק כ"ה. (וסס אימא רב מתניפא), (ה) דבעי למימר אפורא. ל"ק. (ו) מס' סופרים פ"ג ה"י"ב. (ז) תוספתא מגילה פ"ג ה"יב. (ח) [לקמן לג:]. (ט) כרש אחרעא כפה כד ר'. ל"ק. (י) [דברים ו:]. (כ) [דברים כד:]. (ל) [שמות יז:]. (מ) דף מד. (נ) [דברים יז:]. (ס) קבלת עול מלכות שמים. ל"ק. (ע) [דף יט:]. (פ) [לד:]. (צ) לאסור לכתוב. ל"ק. (ק) על כל שיטה ושיטה לאפשר דלא בעי ומה שהיגין כו'. ל"ק. (ר) לשון מלכות שמים. ל"ק. (ש) ל"ק. (ת) כתב לרים גלות דהוה קלי ולמיך בזימרא. ל"ק. (א) וכ"ה בירושלמי. (ב) אבל תמורות בתמורויה כו'. ל"ק. (ג) כך הוא הגי' שם לפשיתך מעבר מאד תבנא אחריתך. (ד) [וע' תוס' גיטין ו: ד"ה כי ילמק ותוס' פוטה ח: ד"ה כתבתן]. (ה) בערוכין ועוד דלקי מלמידי כו'. ל"ק. (ו) ואדעתא נמי לא אשכחן. ל"ק. (ז) רש"ל מ"ז וכן ל"ק ומהכרש"ק תולק. (ח) ל"ל שלינו. (ט) ל"ל כל הטשויה כו'. רש"ל וכ"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' אחאי בר' מנינא ואמרי לה משמיה דר' עקיבא בר' מנינא אמר בשר הא מורידין: (ב) שם על גבי קרקע וגדמה כמי שהכישו:

[ה] בין שיטה לשיטה אפשר דלא בעיא [ו] ומהא אמר שנוהגין לכתוב באגרות שלומים ארבע וחמש תיבות מן הפסוק בלא שרטוט משום דלא אסרו אלא דוקא שכותב הפסוק לדרשא כי ההוא עובדא דרבי אביתר דגיטין אבל מה שאדם כותב באגרת מן הפסוק לדבר אחות [ז] שרי בלא שרטוט ומיהו משמע בירושלמי דאסור בכל ענין שאפי' באגרת שלומים היו מהפכים הפסוק ולא היו כותבים אותו ככתבו דקאמרינן בפ"ג דמגילה מהו [ח] מיכתב תרמיל תלא מילין מן הפסוק מר עוקבא שלא [ט] נרים גלותא דהוה דמיך וקאי בזימרי ישראל אל תשמח (ישראל אל) בעמים [אל] ובא ותולך על הס"ת שלנו דקאמר בגיטין (דף ז.) [י] שדיקנו וכתב ליה רבי זעירא כתב ולא זכר יוחס המלך ולא כתב דכתיב המלך יוחס רבי ירמיה שלא כתב לרבי יודן לשנות את אהודיך ולאהוב את שונאיך שלא רבי אבהו [כ] אבל תמר תמרורים בתמרוריה היא עומדת ובקשנו למתקה ולשון ערף לרוף (ירמיה ו) רבי מנא שלא כתב לרבי אושעיא בר שמאי [ג] ראשיתך מצער היה ואחריתך מאד תגדיל (איוב ח) [ד] מ"ר: **אסור** לישב על גבי מטה שספר תורה מונח עליה. בירושלמי בפרק מי שמתו אמרינן תיבה שהיא מליאה ספרים ונותנה לראש המטה ואינו נותנה למרגלות המטה רבי אבין בשם רב הונא והוא שתהא מטה גבוהה עשרה טפחים ולא יהו [ה] רגלי המטה נוגעין בתיבה עוד קאמר לא יצא אדם על גבי ספסל שס"ת מונח עליה ומעשה ברבי אליעזר בן' אם היה נתון על גבי דבר אחר מותר עד כמה רבי אבא בשם רב הונא טפח רבי ירמיה בשם רבי זירא כל שהוא: **דאמר** רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מותר לישב על גבי מטה שס"ת מונח עליה. נראה דהלכה כר' יוחנן לגבי רב הונא דאפי' לגביה רב רביה הלכה כמותו כדאמר [ו] (גיטין ד.) ותלמידי דרב הונא לא סברי כוותיה דבעי לאותויי ס"ת אפורייה בפ' בתרא דמועד קטן (דף כה.) מ"ר:

כתבה אגרת פסולה מ"ט אתיא כתיבה כתיבה מספר. פירש בקונטרס שיגרת בלא שרטוט וקשה דלעיל אמרינן שרטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני [ז] והכא יליף כתיבה כתיבה ומפרש ר"ת אגרת מקרא ולא מסורת שלא דקדק בחסירות ויתירות אלא כאגרת בעלמא והא דיליף כתיבה כתיבה לא כמו שפירש בקונטרס מוכחת לה ספר כריתות דכמה חסירות ויתירות יש בגט דיתיבוייהן דיתיבוייהן ממשה ממשה יודין וגם חסירות כגון למהך [ח] ושרטוט נמי אשכחן דבעי בגט ועוד מספר הכתוב בגט לאו למעוטי אגרת דלספירת דברים הוא לאתא דאמרינן בגיטין (דף כפ.): ומיהו בפרק שני דגיטין (דף כ:) דאמרינן דספר דגט אתא למעוטי שנים וג' ספרים וה"ה דנמעטו נמי כתבו אגרת כמו בפרק שני דסוטה (דף יח:) דדרשינן תרוייהו מספר ועוד יש לפרש דיליף הכא מסוטה דממעטינן בפרק שני דסוטה כתבה אגרת מדכתיב בספר ובפירוש הקונטרס לשון אחר דיליף מכתוב זאת זכרון וע"ע אמאי לא יליפינן ליה גט כתיבה כתיבה דליפסול בהכי [ט] (לא) מדכתיב ביה ספר ואין לפרש אגרת ר"ל בעמודים קנויים שאינם רחבים כג' פעמים למשפחותיכם דאמר לעיל (דף נ.) ולא יהבה בדפין שנראה כאגרת דהא אמרינן לעיל מזוזה שעשאה שתים שלש ואחת כשירה ואע"פ שפירשתי שצריך לדקדק בחסירות ויתירות אין להקשות מהא דתנן בפרק השואל (ב"מ דף קפ:) המשכיר חייב בכל דבר שהוא עושה אומן ומשמע בגמרא דשוכר חייב במזוזה לחובת הדר היא דהתם לא חייבי אלא בגנייבי הבית ומקום מזוזה נמי דהוי על השוכר דדאמר התם משום דלא מעשה אומן הוא דאיפסר בגובתא דקניא היינו מעשה [י] שהוא בגוף הבית עצמו. מ"ר: **סכנה** ואין בה מצוה. פי' בקונטרס כיון דעשאה שלא כהילכתה אין הבית משמחת מפני המזיקין וקשה לרביגו תם דל"ל הו"ל [יא] למימר הכי [יב] אבל העשויה שלא כהילכתה דתלאה במקל נוקף בה ראשו דלאו אדעתיה וכן אחורי הדלת דגילה לרגילה בוטלת ומכה בה ראשו [יג] והא דאמר בפ' השואל (ב"מ ד' קב.) אפשר בגובתא דקניא ופירש שם בקונטרס דתלי ליה בגובתא דקניא חלוא לא תלי ממש קאמר. מ"ר:

כתבה

בטפח הסמוך לרשות ג)**הרבים.** ב] (כדאמר לקמן דקדיס פגע במצוה) אם היה עובי החלל ד' טפחים או ה' כגון חומת אבנים יתיבה בחלל טפח הסמוך לרה"ר כדאמר לקמן [ע"ב] ד)דקדיס פגע במצוה כי אתי לציתיה: **כמה דמרחיק.** מן הבית עפי מעלי ויתיבה מבחוץ קמ"ל: **על שני דפין.** חליה בדף זה וחליה בדף זה: **בשני סיפין.** בשני מזוזות של פתח: **ראויה לשני סיפין.** שהניח גויל חלק בין דף לדף ורחוין לחלק לשתים חליה כאן וחליה כאן: **אכפא.** אותו חור שבאסקופה שניר הלתא סובב בו: **היכי דמי.** האי הלך אחר היכר ניר דרב יהודה: **כגון פתחא דפרי בפי** ג] **כי גברי וכי נשי.** אדם שחולק בימו חליו להילוך אנשים המחזיקין בביתו וחליו לאשתו לעשות מלאכתה בהצנע ויש פתח בין זו לזו ופתח לכל בית לרה"ר ואמרי' לקמן (דף לד.) מזחה דרך ימין לביאה ולא ליליאה והכא בפתח שבין זו לזו לא ידעינן הי ליאשוב ביאה והי ליאשוב יליאה אי יליאה מהאי להאי ואי מהאי להאי אלא הלך אחר חור שבסף שניר הדלת סובב בו ההוא לד שהחור בו חציב בית ודרך ימין ד] כשנכנסין בו נותנין מזחה: **אלי דשי ברישא.** העמיד ה] הסיפא בבנין תחלה ואח"כ קבעינהו ו) המזוזות דגמרינן מליליה דכתיב בה תעשה ו) ולא מן העשוי ז) ואי קבענא תחילה המזוזה ח) בסיפא והדר הסיפא בבנין הוה ליה עשוי המזוזה קוד' שתבא לידי מלוה: **עשאה כמין גגר.** שקבעה ותחבה בסף כגגר שמוחבין הגגרין בכותל כזה: **פסולה.** דמלות' לתתה באורך בסף כזה. גגר קבילי"ל ח): **הכוא פתחא דעייל ביה רבי לבי מדרשא.** פתח קטן היה לו לרבי אלא מקומו וכנס ויצא בו כדי שלא יטריח תלמידיו לעמוד בפניו אם יעבור לפניהם: **איסתוירא.** ט] היינו מקום חיבור השוק והרגל ומעומד הוא כזה בשירה: (י) **עבידא לסיכתא.** גגר כשל אומנים כזה פסול. ל"ל איסתוירא כי היכי דמקום חיבור השוק והרגל הוי השוק זקוף מלמעלה שוכב כזה כך הניחה למזוזה כשירה הואיל ורלאשה אחד זקוף: **רגיל הוה.** רוב הנכנסין לבית המדרש (כ) ז] באותו פתח:

הלך אחר הרגיל. אם יש ב' פתחים לחדר ג' באותו פתח שרגיל לצאת ובא יותר יניח המזוזה: **בתחילת שלש העליון.** ימדוד מלמטה ח] שני שלישי הפתח ולכשיכנס לתחילת שלש העליון יתן המזוזה: **מה קשירה.** תפילין בגובה הראש כדאמרי' בהאי פירקא (דף לז.) מקום שמוחו של תינוק רופס: **אף נתינה.** מזוזה בגובה הפתח. ומשמע סמוך לתקרת הפתח יניחנה ולא כשמואל דאמר בתחילת שלש העליון מלמטה למעלה: ט)**לרחיקה.** כלומר יותר משלש לא ירחיקנה מן התקרה ולעולם כרבי יוסי: **מלוה בטפח הסמוך כו'.** פירשתי למעלה:

דתיניטריס

שתחבה ומתן בה את המזוזה ואח"כ נתנה בכותל אע"פ שלא כדרך קבלתה טומאה נתנה בכותל ואח"כ קבע בה המזוזה כדרך קבלתה טומאה שלא כדרך קבלתה טהורה משמע שהשפופרת פתוחה מלד ג' ל) ולפי' ר"ת דמפרש כמין גגר פסולה משמע אבל מיושב כשירה מאי כדרך קבלתה ויש לישב שהשפופרת פתוחה לאורכה מ) משני ראשיה פתוחה ושלא כדרך קבלתה היינו דכפאה על פיה וע"ע האי דקאמר כולהו מזוזתא דבי רבי כמין גגר עבידן משמע אבל שאר מזוזתא דעלמא לא עבידא כמין גגר הלכך נראה בין לפי' הקונטרס בין לפי' ר"ת דאסתוירא דכשירה היינו באלכסון לא שוכב ולא זקוף אי נמי כמין גון מחצה שוכב ומחצה זקוף וכן פי' בקונטרס בלשון אחר אבל שאר מזוזתא דעלמא לאו הכי עבידן אלא לפי"ת הויין מיושב ולפי' הקונטרס מעומד ואומר ר"ת לא ולמד דהא מעשה בכל יום בספר תורה עומד על הבימה הכל

כתבה על שני דפין פסולה. פי' בקונטרס שהיתה גויל חלק בין דף לדף ולפירושו יש לישב בדוחק ט) היינו בשני סיפין אלא על ב' דפין בשני מתיכות קאמר כי ההיא דפ"ב דשוטה (דף יח.) דאמר בשני דפין פסולה ספר אחד אמר רחמנא ולא שנים והיינו בשתי מתיכות דומיא דגט בפ"ב דגיטין (דף כ:) דבעי רבא בין שיטה לשיטה בין תיבה לתיבה מהו ופריך תיפוק לי דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים וג' ספרים ומשני לא לריכא דמעורה ועל כרחין לא מיפסיל לגט בשני דפין בחתיכה אחת דהא אמרינן בפרק בתרא דגיטין (דף פז:) שייר מקלת הגט וכתבו בדף השני ספרים ולא אמרינן דהוי כשני ספרים ופסול ויש לדחות משום דגבי גט כתוב ספר אבל בשוטה כתוב בספר דמשמע בספר המבורר ומיוחד למעוטי ב' דפין אפילו בחתיכה אחת ובירושלמי אמאמע דבשני עורות פסולה דפריך ולמה לא תניע שהספרים נכתבין בשני עורות והתפילין ומזוזות אין נכתבין אלא בעור א'. מ"ר:

תלי דשא ברישא. פי' בקונטרס העמיד הסיפין תחילה שאם לא כן ל"ל תעשה ולא מן העשוי וקשה דהוה ליה למימר קבע סיפי בריש ועוד לקמן הוה ליה לאתעויי גבי לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתך כו' [ז] ונראה לפרש דהאי ביתא דבנה ריש גלותא היינו כגון פיתחא בין גברי לבין נשי דסליק מינה ומשום היכר ניר קאמר ליה תלי דשא בריש. מ"ר: **הא דעבידא כסיכתא הא דעבידא כאיסתוירא.** פי' בקונטרס דסיכתא פסולה שתחובה בסף כגגר שתוחבים בכותל איסתוירא מקום חיבור השוק והרגל ומעומד הוא כשירה והשתא בין מעומד בין מושכב תרוייהו מיקריין כמין גגר וקשיא י) לר"ת דמעומד לאו דרך כבוד הוא וקבורת חמור קרי ליה בהמוכר פירות (ב"ב דף קא.) וספר תורה ולוחות שבארון מושכב ולא מעומד כדמשמע בפ"ק דבבא בתרא (דף יד.) אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד דלארון י] דומו כרחבו ועוד אמרינן בסמוך העמיד לה מלבן של קניס חותך שפופרת ומניחה ואי מעומד יניחנה בחתם מן הקניס של מלבן יא] וע"כ פר"ת כי סיכתא מעומד כיתידות המשכן הנועלות בארון פסולה כאיסתוירא הנמוך בשוק לרחבה בלע"ז קבילי"ל כשרה ומיהו בפרק מלות מליה (יבמות דף קג.) דאמרינן אלי איסתוירא עד הרצפה נחית על כרחין היינו עלם היורד מן השוק עד הרגל ולא קבילי' ומיהו הא דאמר כ) בפ"ב דמגילה ירושלמי לריך שיהא שמע שלה רואה את הפתח אין ראיה לפי' הקונטרס דלפירוש ר"ת יש לישב כגון דשיטה אחרונה לגד רשות הרבים היא יב] ואשאונה לגד פניס והופך שמע לגד אויר הפתח וכן פרשיות של תפילין נמי היה אור"ת שמניח מושכב ולא מעומד ומיהו הא דאמרינן לקמן (דף לד:) כתב על עור אחת והניח בארבע בתים יצא לא קשיא מידי דמעומד נמי יש לישב וקשה לפי' ר"ת מהא דתניא בתוספתא דכלים שפופרת

דמינטריס

בטפח הסמוך לרשות הרבים כמה דמרחיק מעלי קמ"ל ואמר רב יהודה אמר שמואל כתבה על שני דפין פסולה מיתיבי כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסולה הא בסף [א]**אחד כשרה ראויה לשני סיפין קאמר ואמר רב יהודה אמר שמואל במזוזה** [ב]**הלך אחר היכר ציר** [ג]**מאי היכר ציר** [ד]**אמר רב אדא אבקתא היכי דמי כגון פיתחא דבין תרי בתי בין בי גברי לבי נשי ריש גלותא בנא ביתא אמר ליה לרב נחמן קבע לי מזוזתא א"ר נחמן** [ה]**תלי דשי ברישא אמר רב יהודה אמר רב** [ו]**עשאה כמין גגר פסולה איני והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר כולהו מזוזתא דבי רבי כמין גגר הוו עבידן** [ז]**והתיא פיתחא דעייל ביה רבי לבי מדרשא לא הוה לה מזוזה לא קשיא הא דעבידא כסיכתא הא דעבידא כאיסתוירא איני והא ההוא פיתחא דהוה עייל** [ח] **בה רב הונא לבי מדרשא והויא לה מזוזה ההוא רגיל הוה דאמר רב יהודה אמר רב** [ט]**במזוזה הלך אחר הרגיל א"ר זירא אמר רב מתנא אמר שמואל** [י]**מצוה להניחה בתחלת שליש העליון ורב הונא אמר מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה מיתיבי מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה בשלמא לרב הונא הוא דאמר כר' יהודה אלא לשמואל דאמר כמאן לא כר' יהודה ולא כר' יוסי אמר ר"ה בריה דרב נתן לעולם כרבי יוסי ומאי**

קמחה א מי' פ"ה מהל' תפילין הל"ח סמג עשין כג סה טוש"ע יו"ד סימן רפח סעי' ב:
קמחם ב מי' פ"ו שם הל' יא סמג שם שם טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ג:
קג ג מי' פ"ה שם הל' ה סמג שם טוש"ע שם סעי' ה:
קנא ד מי' פ"ה שם הל' ח טוש"ע שם שם סעיף ו:
קנב ה ו מי' פ"ו שם הל' יא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' י:
קנג ז מי' שם הל' יב סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ב:

שיטה מקובצת

א) עייל ביה: ב) תיבות דראבר לקמן דקדיס פגע במצוה נמחק: ג) בתי בין בי גברא לבי נשי: ד) ימין שבנכנסין: ה) הסיפין תיבת הסיפא נמחק: ו) המזוזה. בסיפין והדר הסיפין בבנין: ז) המדרש. בנכנסין באותו פתח אבל אותו של בית לא היה רגיל אלא פתח קטן היה שעשה אצל מקומו ונכנס ויוצא לפעמים כדי שלא יטריח את תלמידיו לעמוד בפניו אבל פתח אחר רגיל היה בו לנכנסים ויוצאין ואע"ג דאמרינן בתי כנסיות ובתי מדרשות אינן חייבין במזוזה צריך לומר שהיה נמי (לחמיש) [לתשמיש] ביתו. תוס' אחרות: ח) מלמטה למעלה: ט) חתך כו' דמיתי נמי דין תנשה ולא מן העשוי: י) רומז כרחבו. ועוד אנו רואין מנהג בכל יום שכל זמן שהס"ת זקוף על הבימה כל העם עומדים וכשהוא שוכב על הבימה הן יושבין אלמא חשבינן לה כל זמן שהוא זקוף שלא כדרך מקומו. תוס' אחרות: יא) מלבן. בשלמא לפר"ת דמצות מזוזה מושכב ולא זקופה לפיכך צריך לחתוך אחד מן הקנים לתחוב בתוכו המזוזה אבל לפרש"י למה לו לחתוך אינו צריך אלא להניחה דרך נקב העליון שהרי הקנה כולו חלול ור"ל דמ"מ צריך לחתוך לפי שהוא סתום בין קשר לקשר. תוס' אחרות: יב) היא. ואחד לצד פנים. יג) יושבין. והעולם נהגו כרש"י. והרוצה לצאת ידי שניהם יקבענה מוטה כזה: יד) מזוזה בבית הכנסת: טו) בפרק שלישי דמגילה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עבידא כי סיכתא ל"ל קודם ד"ה איסתוירא: (ב) ד"ה רגיל וכו' לנים המדרש היו באין בפותח פתח:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה איסתוירא היינו מקום חיבור השוק בו'. עי' יבמות דף קג ע"ב:

לעזי רש"י

קבילי"א [קיבילי"א]. יתד, יד, דיז.

מוסף רש"י

אבקתא. מור שניר הדלת סובב בו (עירובין יב:).

כתבה על שני דפין פסולה. פי' בקונטרס שהיתה גויל חלק בין דף לדף ולפירושו יש לישב בדוחק ט) היינו בשני סיפין אלא על ב' דפין בשני מתיכות קאמר כי ההיא דפ"ב דשוטה (דף יח.) דאמר בשני דפין פסולה ספר אחד אמר רחמנא ולא שנים והיינו בשתי מתיכות דומיא דגט בפ"ב דגיטין (דף כ:) דבעי רבא בין שיטה לשיטה בין תיבה לתיבה מהו ופריך תיפוק לי דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים וג' ספרים ומשני לא לריכא דמעורה ועל כרחין לא מיפסיל לגט בשני דפין בחתיכה אחת דהא אמרינן בפרק בתרא דגיטין (דף פז:) שייר מקלת הגט וכתבו בדף השני ספרים ופסול ויש לדחות משום דגבי גט כתוב ספר אבל בשוטה כתוב בספר דמשמע בספר המבורר ומיוחד למעוטי ב' דפין אפילו בחתיכה אחת ובירושלמי אמאמע דבשני עורות פסולה דפריך ולמה לא תניע שהספרים נכתבין בשני עורות והתפילין ומזוזות אין נכתבין אלא בעור א'. מ"ר:

תלי דשא ברישא. פי' בקונטרס העמיד הסיפין תחילה שאם לא כן ל"ל תעשה ולא מן העשוי וקשה דהוה ליה למימר קבע סיפי בריש ועוד לקמן הוה ליה לאתעויי גבי לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתך כו' [ז] ונראה לפרש דהאי ביתא דבנה ריש גלותא היינו כגון פיתחא בין גברי לבין נשי דסליק מינה ומשום היכר ניר קאמר ליה תלי דשא בריש. מ"ר: **הא דעבידא כסיכתא הא דעבידא כאיסתוירא.** פי' בקונטרס דסיכתא פסולה שתחובה בסף כגגר שתוחבים בכותל איסתוירא מקום חיבור השוק והרגל ומעומד הוא כשירה והשתא בין מעומד בין מושכב תרוייהו מיקריין כמין גגר וקשיא י) לר"ת דמעומד לאו דרך כבוד הוא וקבורת חמור קרי ליה בהמוכר פירות (ב"ב דף קא.) וספר תורה ולוחות שבארון מושכב ולא מעומד כדמשמע בפ"ק דבבא בתרא (דף יד.) אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד דלארון י] דומו כרחבו ועוד אמרינן בסמוך העמיד לה מלבן של קניס חותך שפופרת ומניחה ואי מעומד יניחנה בחתם מן הקניס של מלבן יא] וע"כ פר"ת כי סיכתא מעומד כיתידות המשכן הנועלות בארון פסולה כאיסתוירא הנמוך בשוק לרחבה בלע"ז קבילי"ל כשרה ומיהו בפרק מלות מליה (יבמות דף קג.) דאמרינן אלי איסתוירא עד הרצפה נחית על כרחין היינו עלם היורד מן השוק עד הרגל ולא קבילי' ומיהו הא דאמר כ) בפ"ב דמגילה ירושלמי לריך שיהא שמע שלה רואה את הפתח אין ראיה לפי' הקונטרס דלפירוש ר"ת יש לישב כגון דשיטה אחרונה לגד רשות הרבים היא יב] ואשאונה לגד פניס והופך שמע לגד אויר הפתח וכן פרשיות של תפילין נמי היה אור"ת שמניח מושכב ולא מעומד ומיהו הא דאמרינן לקמן (דף לד:) כתב על עור אחת והניח בארבע בתים יצא לא קשיא מידי דמעומד נמי יש לישב וקשה לפי' ר"ת מהא דתניא בתוספתא דכלים שפופרת

דמינטריס

שתחבה ומתן בה את המזוזה ואח"כ נתנה בכותל אע"פ שלא כדרך קבלתה טומאה נתנה בכותל ואח"כ קבע בה המזוזה כדרך קבלתה טומאה שלא כדרך קבלתה טהורה משמע שהשפופרת פתוחה מלד ג' ל) ולפי' ר"ת דמפרש כמין גגר פסולה משמע אבל מיושב כשירה מאי כדרך קבלתה ויש לישב שהשפופרת פתוחה לאורכה מ) משני ראשיה פתוחה ושלא כדרך קבלתה היינו דכפאה על פיה וע"ע האי דקאמר כולהו מזוזתא דבי רבי כמין גגר עבידן משמע אבל שאר מזוזתא דעלמא לא עבידא כמין גגר הלכך נראה בין לפי' הקונטרס בין לפי' ר"ת דאסתוירא דכשירה היינו באלכסון לא שוכב ולא זקוף אי נמי כמין גון מחצה שוכב ומחצה זקוף וכן פי' בקונטרס בלשון אחר אבל שאר מזוזתא דעלמא לאו הכי עבידן אלא לפי"ת הויין מיושב ולפי' הקונטרס מעומד ואומר ר"ת לא ולמד דהא מעשה בכל יום בספר תורה עומד על הבימה הכל

ומאי תחילת שליש העליון דקאמר להרחיקה. שיותר לא ירחיקנה מן המקרה. וכירושלמי משמע בפ"ב דמגילה דכספתא גבוה הרבה מניחה כנגד כתפיו וחולק על הש"ס שלנו. מ"ר: **דלית** להו תקרה. פירוש מקום שהפתח שוקף שם מלמעלה אינו שוה אלא האבנים מן הכיפה אבן נכנסת ואבן יוצאת וכענין זה לית ליה שיקפי שאין שם מזוזות אלא האבנים בולטות כגון שיני חומה וכעין זה [מימא] בפ"ק דעירובין (דף י"ח). גבי סוכה ומה שפי' הקונט' לשון אחר לית ליה תיקרה שאין הבית מקורה [1] קשיא מי גרע משערי תפילות דמייתין במזוזה כדאמר פרק קמא דיומא (דף י"ח.). מ"ר:

איספלידי דבי מר. סוגיא דשמעתין מוכחא דהיינו אכסדרא ולא כמו שפי' בקונט' בפ"ק דבבא בתרא (דף ז.) דהיינו טרקלין גאה ובערוך פירש דהיינו מערה כדמתרגמינן (תהלים נג) בגברהו מפני שאול במערה באיספלידא וסוגיא דבבא בתרא קשיא לפי' הערוך דמשמע דאם שיש באיספלידא כשורי וליני ובמערה ליכא כשורי וליני ועוד דקאמרינן אם מעיקרא איספלידא והשתא אינדרונא פירוש לפי שבנה אשתא אפומא דאיספלידא ואי איספלידא היינו מערה אין לך חדר אפל ממערה. [2] מ"ר:

אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה. וכן משמע בפ"ק דסוכה (דף מ.): בדיק שער מייב במזוזה גבי שתי סוכות של יוצרים זו לפנים מזו דפריך ותיסוי חיצונה בית שער לפנימית ותתחייב במזוזה ותימה דבפ"ק דיומא (דף י"ח.) תניא יכול שאני מרבה אף בית שער אכסדרה ומרפסת תלמוד לומר בו' בית כו' וי"ל דהתם מדאוריתא והכא מדרבנן [3] והכי"ר ילתק אלפס תירץ דהכא בפתוחה לבית. מ"ר: כשהוא

ומאי תחילת שליש העליון דקא אמר להרחיקה [4] שלא להרחיקה מן הקורה של מעלה יותר משליש אמר רבא [5] אמצוה להניחה בטפח הסמוך לרה"ר מאי טעמא רבנן אמרי כדי שיפגע [6] במזוזה מיד רב חנינא מסורא אומר כי היכי דתינטריה אמר רבי חנינא בוא וראה שלא [7] כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מלך יושב מבפנים [8] ועם משמרין אותו מבחוץ מדת הקב"ה אינו כן עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר [1] ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך דרש רב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא [2] העמיק לה טפח פסולה לימא מסייעא ליה הניחה בפצין או שטלה עליה מלבן אם יש שם טפח צריך מזוזה אחרת אם לאו אינו צריך מזוזה אחרת כי תניא ההיא [3] בפתח שאחורי הדלת הא בהדיא קתני לה [4] פתח שאחורי הדלת אם יש שם טפח צריך מזוזה אחרת ואם לאו אינו צריך מזוזה אחרת כיצד קתני תנא העמיד לה מלבן של קנים חותך שפופרת ומניחה אמר רב אחא בריה דרבא לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתך והניחה [5] אבל חתך והניח ולבסוף העמיד פסולה [6] תעשה ולא מן העשוי ואמר רבא הני פיתחי שימאי פטורין מן המזוזה מאי [7] פיתחי שימאי פליגי בה רב ריחומי ואבא יוסי חד אמר [8] דלית להו תקרה וחד אמר דלית להו שקופי אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא [9] אכסדרה פטורה מן המזוזה לפי שאין לה פצימין הא יש לה פצימין חייב לחיזוק תקרה הוא דעבידי הכי קאמר אע"פ שיש לה פצימין פטורה שאין עשויין אלא לחיזוק לתקרה אמר אביי חזינא להו לאיספלידי דבי מר דאית להו פצימי ולית להו מזוזתא קסבר לחיזוק תקרה הוא דעבידי מיתיבי בית שער אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה [10] באכסדרה דבי רב אכסדרה דבי רב כאנדרונא מעלייתא הוא באכסדרה רומיתא אמר רחבה אמר רב יהודה בי הרזיקי חייב בשתי מזוזות מאי בי הרזיקי אמר רב פפא סבא משמיה דרב בית שער [11] הפתוח לחצר ובתים פתוחין לבית שער ת"ר בית שער הפתוח לגינה ולקיטונית רבי יוסי אומר נידון בקיטונית וחכ"א נידון [12] בבית שער רב ושמואל דאמרי תרוייהו [13] מגינה לבית כולי עלמא לא פליגי דחייב מאי טעמא ביאה דבית היא כי פליגי מבית לגינה מר סבר [14] קיטונית עיקר ומר סבר גינה עיקר רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מבית לגינה דכולי עלמא לא פליגי דפטור מאי טעמא פיתחא דגינה הוא כי פליגי מגינה לבית מר סבר ביאה דבית הוא ומר סבר כולה אדעתא

דפינטריה. לכל הבית מן המזיקין: **על יד ימיני.** דמזוזה ליד הימין היא בכניסתו: **העמיק.** החור טפח וקבע בו המזוזה פסולה: **פליס.** [1] דהיינו סף מזוזה של צורת הפתח: **או שטלה עליה מלבן.** לבנה. שלאחר שקבע המזוזה בסף הוסיף מלבן בפתח כנגד [2] הפתח [3] אם יש בעומק הפליס או באותו מלבן [4] (שלה) שטלה על המזוזה טפח דהשתא היא מזוזה תחובה בעומק הכותל טפח צריך מזוזה אחרת כו': **עלה.** לשון עולי פלטער"ש: **בפתח שאחורי הדלת.** כגון שיש [5] במקצוע הבית פליס קבוע ושני פתחים ממותכין אחד לדרום ואחד למערב וקבע מזוזה (**6**) בפניס [7] בתלל פתח הדרומי וכשהלתא [8] סתום הוי פתוח למערב אחורי הדלת אם יש עודי בפליס המבדילין טפח בין פתח לפתח צריך מזוזה אחרת לפתח מערבי הואיל ואין המזוזה [9] בתלו [10] ואם לאו אין צריך מזוזה אחרת שהרי כמונח באותו פתח עצמו וכן שטלה מלבן לפליס משני צדדיה והמלבן ריבה את עביו והבדיל [11] את הבדלתו. פי' אחר שדרך עשיריה לעשות פתח אצל שער הגדול שאין פותחים שער הגדול תמיד [12] [יא] והכי קאמר או שטלה עליה מלבן ועשה אצל המלבן פתח אחר אם יש בין פתח לפתח טפח הוי שייסתם משוין וצריך מזוזה אחרת לקטן: **הא בהדיא קתני לה.** בסיפא דההיא: **כילד קפני.** והכי קאמר הייסתה בפליס או שטלה עליה מלבן אם יש שם טפח כו' כילד כגון פתח שאחורי הדלת [13]: **מלבן של קנים.** שלא מצא מזוזות עץ ועשה צורת פתח של קנים. מלבן [14] מזוזה סף: **חותך.** תחיכה מאחד הקנים שהן חלולים ויתן המזוזה באותו מקום [15] חתך: **אבל חתך.** בשפופרת והניח מזוזה בתוכה ואחר כך [16] העמיד המלבן [17] בגילה לא משום תעשה ולא מן העשוי: **פיתחי שימאי.** מקולקלין ואשמים כמו זקן אשמאי דאמרינן בקדושין (דף לב.): **הקרה.** אסקופה עליונה: **שקפי.** מוזזות. ל"א תקרה שאין [18] הבית מקורה. שקפי אסקופה עליונה [19]: [20] **פינמין.** עמודים: **אכסדרה.** שלשה דפנות סתומות בלא פתח והרביעית פתוחה לגמרי מתחת אבל למעלה יש דופן מעט המחזיק את הסכך: **הואיל ואין לה** [21] **פינמין.** אוישכריש"ש ואותה פתיחה לא פתח הוא: **הא יש לה פינמין חייבין.** בתמיה. ואמאי חיזוק לתקרה הוא דעבידי הפינמין ולא לשום פתח: **אלא** [22] **לחזוק הקרה.** שלא תפול: **איספלידי דבי מר.**

מחוזה. מדרבנן. קשיא לתנאי (**1**): הסיא דקתני מיאכת **באכסדרא דבי רב.** שיש לה ד' דפנות אלא שאין מגיעות לסכך: **אינדרונא.** קמבר"ש: **באכסדרא רומיתא.** עשויה (**2**) חלונות חלונות וקורין לויא"ר: **בית שער הפתוח לחצר כו'.** בעי ב' מזוזות [3] אחת בפתח שמן בית שער לבתים ואחת בפתח שמן החצר לבית שער: [4] **נדון כקיטונית.** ולריך מזוזה: **נדון** [5] **כבית שער.** באויר [6] ואין לריך מזוזה: **מגינה לבית.** באותו פתח שבין הגינה לבית שער דכ"ע חייב דביאת בית שער הוי אותו שער [5] שבו נכנסין [7] מן הקיטונית [לבית שער כשרוצים ליכנס לגינה ולסכי קרי ליה מבית לגינה. ולי נראה איפכא מגינה לבית היינו פתח הקיטונית] שהבאים מן הגינה דרך בית שער נכנסין בו לקטונית כ"ע לא פליגי דחייב: [8] **כי פליגי מבית לגינה.** פתח המיוחן שיולא מבית [שער] לגינה שהיולאין מן הבית דרך בית שער יולאין בו לגינה: **מר סבר.** עיקר בית שער [6] כו' לשם כניסת קיטונית ועשה והוי כשאר בית שער דעלמא שחייבין במזוזה: [7] **ומר סבר.** עיקר בית שער לגינה ועשה ליציאה מקיטונית לגינה הילכך נדון כאויר [8] ולא כבית שער: [9] (מר סבר דפתח לשם קיטונית עבידא וחייב במזוזה ומר סבר עיקרו לשם גינה עביד ופטורה). ל"א ועיקר היא מגינה לבית אם כשהוא פותח פתח מגינה לבית [10] שהיכר ליר הוי מילי בבית דכ"ע לא פליגי [11] **קיטונית עיקר.** וחייב ולא על גב דליר סובב בגינה דכי אמרינן לעיל [ע"ל] הלך אחר היכר ליר הני מילי בפתח דבין תרי בתי דתרוייהו עיקר אבל הכא עיקר קיטונית ולשמה נעשה חייב ומר סבר עיקרו לשם גינה עביד ופטור: **והילכתא**

מלבן [ל"ל לכ:], **ב)** ש"ז יפ., **ג)** ר"ח ועבדיו, **ד)** [ע' פירש"י לעיל בע"א ד"ה תני דשם בריחא] המעמד כו', **ה)** [עיר.ופיר יפ. ע"ש], **ו)** ר"ח יפ.; **ז)** המוזחה. ל"ק, **ח)** ל"ק מ"ז, **ט)** ר"ח בפליס. ל"ק, **י)** פתוח הוי למערב אחורי הלתא. ל"ק, **כ)** עיין ל"ק שם אמריך, **ל)** והבדיל. ל"ק, **מ)** ופתח הקטן פתוח תמיד הו"ק. ל"ק, **נ)** הוא סף המזוזה הס"ל. ל"ק, **ס)** העמיד המלבן בצורת הפתח לא תעשה הבדלת ל"ק, **ע)** כתוב בהגה. ל"ק, **פ)** לקיטונית שהבאים. ל"ק ר"ש, **צ)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ק)** כתוב בהגה. ל"ק, **ר)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ש)** היכר הליר הוי בבית דכ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי מבית לגינה דהיכר ליר הוי מילי בבית דכ"ע מ"ש קיטונית עיקר וחייב ומ"ש ומ"ע כו' בגינה עיקר ל"ק, **ת)** ומ"ש בבית דכ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי מבית לגינה דהיכר ליר הוי מילי בבית דכ"ע מ"ש קיטונית עיקר וחייב ומ"ע כו' בגינה עיקר ל"ק, **א)** הוא סף המזוזה הס"ל. ל"ק, **ב)** המעמד המלבן בצורת הפתח לא תעשה הבדלת ל"ק, **ג)** היכר הליר הוי בבית דכ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי מבית לגינה דהיכר ליר הוי מילי בבית דכ"ע מ"ש קיטונית עיקר וחייב ומ"ע כו' בגינה עיקר ל"ק, **ד)** ל"ק, **ה)** המעמד המלבן בצורת הפתח לא תעשה הבדלת ל"ק, **ו)** ל"ק, **ז)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ח)** [ע"ש תוס' ד"ה אלא] ר"ח ר"מ ל"ק, **ט)** ר"ח ר"מ ל"ק, **י)** ר"ח ר"מ ל"ק, **כ)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ל)** [ע"ש תוס' ד"ה אלא] ר"ח ר"מ ל"ק, **מ)** ר"ח ר"מ ל"ק, **נ)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ס)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ע)** ר"ח ר"מ ל"ק, **פ)** ר"ח ר"מ ל"ק, **צ)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ק)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ר)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ש)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ת)** ר"ח ר"מ ל"ק, **א)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ב)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ג)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ד)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ה)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ו)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ז)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ח)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ט)** ר"ח ר"מ ל"ק, **י)** ר"ח ר"מ ל"ק, **כ)** ר"ח ר"מ ל"ק, **ל)**

[1] **והילכתא כרב ושמואל לחומרא.** [2]ומצריך מזוזה לתרוייהו דס"ל כרבי יוסי: **לוז הפתוח מן הבית לעלייה.** זהו דרכן [א] מרובה באמצע העלייה ושולין לה מן הבית במעלות ושוין ד' מחילות סביב המעלות למטה כדי שלא ירד אדם מן העלייה לבית כי אם ברשות בעליה ושוין פתח במחילות וכן עושין בני עליה ד' מחילות סביב המרובה למעלה וכהן פתח: **אם יש לו ב' פתחים.** אחד בבית ואחד בעלייה כדפירשתי: **אע"ג דרגיל בחד.** מיניהו טפי דהא דאמרן לעיל [נג.] הלך אחר הרגיל ה"מ כגון תרי בני ורגיל בחד בטילה אידך לגביה אבל תלתא לגבי חד לא בטלי. ל"א מתשובת הגאונים [ב] הלך אחר הרגיל [ג] שהיה רגיל שבני אדם רגילים לצאת ולבא בו ולמעוטי פתחא דרבי [סס] שאינו שוה אלא לו לבדו ולאיתויי פתחא דרב הונא [סס] שהיה רגיל אף לאחרים אבל ב' פתחים או ג' נחדר אחד וכולן נעשו לבית אם כל בני הבית שהיו מרובין ותשמיש [ג] אחד בחדר [ד] תדיר והולרכו לו פתחים הרבה כולן מיישבין במזוזה ואף על פי [ג] שנתמעט תשמיש [ד] ואינן לריכין עכשיו לכולן אלא לאחד מהן: **דאקרנא.** בקרן זוית של בית: **והא אין לה פלימין.** מזוזות אלא ראשי הכתלים: **עדי.** הרי. כלומר אלו ראשי הכתלים הן הן פלימין: **פליס אחד.** שהיה הפתח אצל הזוית ואיר הפתח הוא הזוית ואין אצלו כלום [ה] ואין לו פליס אלא אף שסוגר בו: **כר"מ.** מפרש לקמן דמחייב מזוזה לבית שאין לו אלא פליס אחד: **מאי היא.** מנלן דמימין: **ביאתך מן הימין.** דרך ימין לביאה: **דרך ביאתך**[ד] . לביאה ולא ליציאה: **מימין בבוא איש בית ה'.** כשהיה אדם נכנס לפתח עזרה מזרחי והולך למערב ה"ל אותו אדון מימין שהיה נתון אצל קיר לפוני של [ה] מזבח מימין בבוא אצל המזבח אצלא דרך ימין הוא ביאה. וכל דבר הנתון דרך ביאה לריך לביתו מימין: **מיעט הכתוב למזוזה** [ו] . שאם אין בו אלא פליס אחד חייב: **שאין תלמוד לומר שתי.** דמיעוט מזוזות שתים: [מז] **להלן כתיבה.** וכתב לה ספר [ד] (דברים כד): **והכתב לה כתיבה.** וכתבת על המזוזות [ו]: ספר כריתות נוהג לדורות. כתיבת המזוזות הוראת שעה היתה: [ז] **שנאמר להלן כו'.** כלומר ולריך לימתוב בדיו בין במזוזות בין בגט כמו שנאמר [ח] מפיו יקרא אלי וגו' כלומר מהאי קרא נפקא לספר בדיו בעינן: **רחמנא אמר על מזוזות.** דמשמע [ט] כתבם [מ] על הסף ממש ולא בגלגרת: **כתיבה תמה.** ואין [כ] כתיבה תמה על העליים ותחנים אלא בסכין על המזוזות דהוא כתיבה תמה: **והדר ליקבעה.** לאחר שכתבה תמה: **והדר ליקבעה.** שימה במזוזות: **ג"פ.** כתיבה כתיבה: **ליכתבא אחבנים.** ויחקקה

[1] ג"מ מאלר, [2] ריומא יח: ע"ש תוליון קלה:], [ג] בריש ס"ל וכ"מ ביומא יח:], [ד] שבת קנ:], [ה] לעיל כט.], [ו] ג"ז שם, [ז] ועי' בהרמ"ם הל' מזוזה פי' יגן], [ח] ס"ל כי אמרינן הלך אחר הרגיל סביו הרבה בני אדם רגילים כו'. ל"ק, [ט] בתוס' מדר. ל"ק, [י] התפמים. ל"ק, [כ] מגד האחר כלום. ל"ק, [ל] (דברים כז), [מ] לכתבה. ל"ק, [נ] ועי' היטב תוס' סוכה ו: ד"ה ולא ור"ש ותוס' מנחות ל. ד"ה מלאו ותוס' זבחים מ. ד"ה לא לגלרכן], [ס] כתיב התם וכתבת. ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְיָקַח יְהוֹדָע הַכֹּהֵן אָרוֹן אֶחָד וַיִּקֶב חֹר בְּדַלְתוֹ וַיִּתֵּן אתו אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִימִין בָּבוֹא אִישׁ בֵּית יְיָ וְנָתְנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֵת כֶּסֶף הַכִּסֻּפִים הַמּוּבָא בֵית יְיָ: מלכים ב יב י
2. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:
דברים ו ט
3. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:
דברים יא כ
4. וְעָבַר יְיָ לִנְגֹּף אֵת מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֶּיכֶם לִנְגֹּף: שמות יב כג
5. וְיֹאמַר לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּיו יִקְרָא אֵלַי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כּוֹתֵב עַל הַסֵּפֶר בְּדִיו: ירמיהו לו יח

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אם ע"ג לרגיל וכו' ותמנים בחודר אחד מדיר: (ב) ד"ה מימין בבוא וכו' קיר לפוני של מזרח וכתיב אצל המזבח מימין כבא אלמלא: (ג) ד"ה מיעט הכתוב למזוזה אחת שאם: (ד) ד"ה לתלן וכו' ספר בריתות הס"ל ותמ"ל מ"ה ולהלן וכו' האחנים הס"ל ותמ"ל מ"ה מ"ה נוהג לדורות אבל כתיבת ע"ל:

מוסף רש"י

דרך ביאתך מן הימין. דרך בתיאתך לבית אתה קובע מזוזה וכשהוא נכנס לבית רגליה דימינא ע"יל בריש נמלא שיהיו בכניסה הוא דרך ביאה (חולין קלו.) דרך ביאתך לימין בבואו לבית ולא מימין לשמאלו (יומא יא.). **וכתבתם.** דתפילין ומזוזה בכתיבה תמה. אלא בהלכתה (שבת קג.). **פשיטא.** לאות אחת מעכבתן, דכתיב וכתבתם בכתיב תמה (לעיל כט.). קרצו של יוד. רגל ימיני של יוד והא נמי פשיטא. דהא לא נעשית האות שאין גויל מוקף לה. שמותרבת באות אחרת והיינו דקתני כתב אחד מעכבן כלומר הלכות משפט אות אחת מעכבו למזוזה ותפילין (שם).

מ"ר **כשהוא** אומר מזוזות בפרשה שניה שאין ת"ל. משמע קלת דכתיבי מזוזות מלא בב' ווי"ן ולא מזוזות חסר דהא רבי ישמעאל אית ליה יש אם למסורת בריש סנהדרין (דף ד:) גבי לטטפת ומיהו אין ראיה מזה דה"ל אאסמכן ר"ש דאית ליה יש אם למקרא בההיא דלטטפת ובפרק כל שעה (פסחים דף לו.) אית ליה יש אם למסורת [1] **נאמר** כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה. ופירש בקונטרס גבי גט דכתיב וכתב לה ספר כריתות וקשיא דהא תנן (גיטין דף יט.) על עלה של זית ועל קרן של פרה כותבין [א] ולקאמר ספר לספירת דברים ונראה לפרש דדרש מכתיבה דפרשת סוטה [ב] אי מכתיבה דמשנה תורה שהמלך כותב דכתיב (דברים יז) וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר והיינו נוהג לדורות ואם תאמר אדרבה נילף מגט וי"ל דמזוזה [2] מוזכת דורות ומגט [ג]. מ"ר: **כמה** שנאמר להלן כו'. פירש בקונטרס כלומר ולריכה לכתב בדיו בין מזוזה בין גט כמה שנאמר להלן ותימה גדולה פירושו דהא מכשיירן גט בסיקרא ובסס (גיטין דף יט.). מ"ר:

וכתבתם אמר קרא כתיבה תמה והדר על מזוזות. צריך הוא לדרשה דכתיבה תמה דלא מצינו למימר מאי קלא וכתבתם והדר על מזוזות דה"ל [3] כתיבה דהתם והדר וכתבת על האבנים ולא אמריינן דכתיבה תמה דרש דפירש הקונטר' דכתיבה תמה לא שייכא על האבנים לפי שאינה מתקיימת. מ"ר:

לטטפת

אדעתא דגינה הוא דעבידא אביי ורבא עבדי כרבה ורב יוסף ורב אשי עביד כרב ושמואל לחומרא [4] והילכתא [א]כרב ושמואל לחומרא איתמר לול [ב] פתוח מן הבית לעלייה אמר רב הונא אם [ג]יש לו פתח אחד חייב במזוזה אחת אם יש לו ב' פתחין חייב בשתי מזוזות אמר רב פפא [ד]שמע מינה מדרב הונא האי אינדרונא דאית ליה ארבעה באבי חייב בארבע מזוזות פשיטא לא צריכא אף על גב [ג] דרגיל בחד אמר אמימר האי פיתחא דאקרנא חייב במזוזה אמר ליה רב אשי לאמימר והא לית [ד] ליה פצימין א"ל עדי פצימי רב [ה]פפא איקלע לבי מר שמואל חזא ההוא פיתחא דלא הוה ליה אלא פצים אחד משמאלא ועבידא ליה מזוזה א"ל כמאן כר"מ אימר דאמר ר"מ מימין משמאל מי אמר מאי היא דתניא ביתך ביאתך מן הימין אתה אומר מן הימין או אינו אלא משמאל ת"ל ביתך מאי תלמודא אמר רבה [ד]דרך [ה]ביאתך מן הימין דכי עקר אניש כרעיה דימינא עקר[ו] [ה] רב שמואל בר אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר מהכא [1]ויקח יהוידע הכהן ארון אחד ויקב חור בדלתו ויתן אותו אצל המזבח מימין בבוא איש בית ה' ונתנו שמה הכהנים שומרי הסף את כל הכסף המובא בית ה' מאי ר"מ דתניא בית שאין לו אלא פצים אחד ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרין [ו] מאי טעמא דרבנן [2]מזוזות כתיב מ"ט דר' מאיר דתניא מזוזות שומע אני מיעוט מזוזות שתים כשהוא אומר [3]מזוזות בפרשה שניה שאין תלמוד לומר הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מעטו הכתוב למזוזה [ז] אחת דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך כשהוא אומר [4]על המשקוף ועל שתי המזוזות שאין ת"ל שתי מה ת"ל שתי זה בנה אב כל מקום שנאמר מזוזות אינו אלא אחת עד שיפרט לך הכתוב שתים ת"ר וכתבתם יכול יכתבנה על האבנים נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה להלן על הספר אף כאן [ח]על הספר או כלך לדרך זו נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה להלן על האבנים אף כאן על האבנים נראה למי דומה דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתיבה הנוהגת לדורות ואין דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתיבה שאינה נוהגת לדורות וכמו שנאמר להלן [5]ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי רחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת נילף כתיבה כתיבה אמר קרא [2]וכתבתם [7]כתיבה תמה והדר על המזוזות ומאחר דכתיב [וכתבתם] האי גזירה שוה למה לי אי לאו גזירה שוה [ט] הוה אמינא ליכתבא אאבנא וליקבעה אסיפא קמ"ל: ארבע פרשיות שבתפילין מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן: פשיטא מאי רב יהודה אמר רב לא [ט]נצרכא אלא [ט] [1]לקוצו של יו"ד והא נמי פשיטא לא נצרכא אלא לאידך דרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב [1]כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה:

ת"ר

[1] מה"ד כמו שנאמר להלן כו'. [2] מה"ד נאמר להלן; [3] מה"ד כמו שנאמר נמחק; [4] מה"ד נאמר נמחק; [5] מה"ד כמו שנאמר. להלן ואני כותב על הספר בדיו ולא בסם ולא בסיקרא הס"ד והשאר נמחק; [6] דמשמע ובכתבתם על הסף: [7] ואין. כתיבת דיו תמה: [8] כותבין. אלמא לא בעינן ספר וכדקאמר ספר כו'. [9] סוטה. והתם ספר ממש בעינן ולא ע"ג האבנים א"נ מכתיבה דס"ת דכתיב כתוב זאת זכרון בספר. וגבי ס"ת בעינן אקלף ולא ע"ג אבנים וא"ת בגט נמי אמאי לא בעי ספר קלף ככל הני כיון דכתיב בספר ו"י דהתם ודאי איצטריך ספר כריתות לכלל ופרט וכלל דרבינא כל דדמי לפרט אליבא דרבי יוסי הגלילי. ואליבא דרבנן האי ספר כריתות לספירה בעלמא הוא דאתא וא"ת אדרבה נילף מגט ופירש השר מקוצי דבין כתיבה המבוארת כגון מזוזה מכתיבה המבוארת כגון בסוטה וספר המלך ואל יוכיח גט שאינה כתיבה המבוארת ואינה אלא פירושה בעלמא. תו"ה: [10] ומצות. א"נ ס"ת ומזוזה מפורשת בתורה אבל בגט אין מפורש בתורה מה יכתוב בו:

ביאה ש"מ דרך ימין לביאה: [10] צפוני של מזרח אלמא כל דבר הנתון דרך ביאה צריך ליתנו מימין כי הכא הס"ד והשאר נמחק; [11] מה"ד נאמר להלן; [12] מה"ד כמו שנאמר להלן (תיבת ובדיו נמחק); [13] כמו שנאמר.

[1] תיבות והילכתא כרב ושמואל לחומרא נמחק: [2] דרגיל בחד הפתחות: [3] דרגיל בחד כו' פירש"י כו'. קשה והיכא שמעינן להא ממילתא דרב הונא הא רב הונא לא איירי אלא בפתח אחד למעלה ואחד למטה זה לפני זה ושניהן רגילים שהכל נכנסים ויוצאים בזה ופי' הר"ם דרב הונא איירי בשני פתחים זה אצל זה ואחד רגיל יותר מחבירו. תו"ה: [3] והא לית לה פצימין א"ל עדי פצימין: [4] דימינא עקר ברישא: [5] וחכמים פוטרין מ"ט דר"מ דתניא שומע אני כו' והשאר נמחק: [6] למזוזה. דברי רבי ישמעאל רבי א) יצחק אומר א"צ: [7] הו"א ליכתבא אאבנא וקשה להר"ם אכתי תיקשי לן דחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת גזירה שוה כיון דאמרינן דעל האבן שוה יש כתיבה תמה ע"י חקיקה ולמה ליה למימר הכי אלא לימא א"כ לא גזירה שוה הו"א לקבעה אסיפא דביתא ונראה לומר דודאי משמע ליה דאסיפא דביתא לא מצי לאמן ידיו ולכתוב כתיבה תמה במחובר לבית דאין עוד לקיים על מזוזות וע"כ והדר על מזוזות קאמר ומשום הכי קאמר סד"א ליכתבא אאבנא אחת תלושה דאיכא כתיבה תמה ואח"כ לקבעו אמזוזות לכך אצטריך גזירה שוה דספר. ת"ח. לשון תוס' מהר"ם ואמר מורי דמשמע ליה דאין לכתוב כתיבה תמה אלא א"כ נוטל האבן לפניו וחוקק בו [בסכין] דאז הוא הופכה לכל צד שירצה ומתקן האות לרצונו אבל על הסף אי אפשר לכתוב כתיבה תמה וכיון דהכי אי אפשר לקיים קרא כדכתיב וכתבתם על מזוזות ממש ואי לאו גזירה שוה הו"א: [8] לקוצו של יו"ד עיין רשב"א סי' תרי"א: [9] כאן מה"ד אדעתא דגינה. לשומרה והס"ד ומה"ד לחומרא. ומצריכי לתרוייהו מזוזה הס"ד: [10] והו דרכן. בונין ארובה: [11] תיבות שהיה רגיל נמחק: [12] ואע"פ שנתמעטה: [13] דרך ביאתך. דרך הילוכך הס"ד ומה"ד דכי עקר אניש כו' אלמא ימין בעינא מדאפקיה רחמנא בלשון

[1] ויקרא כ"ה ס"ל כרבי יוסי: **לוז הפתוח מן הבית לעלייה.** זהו דרכן [א] מרובה באמצע העלייה ושולין לה מן הבית במעלות ושוין ד' מחילות סביב המעלות למטה כדי שלא ירד אדם מן העלייה לבית כי אם ברשות בעליה ושוין פתח במחילות וכן עושין בני עליה ד' מחילות סביב המרובה למעלה וכהן פתח: **אם יש לו ב' פתחים.** אחד בבית ואחד בעלייה כדפירשתי: **אע"ג דרגיל בחד.** מיניהו טפי דהא דאמרן לעיל [נג.] הלך אחר הרגיל ה"מ כגון תרי בני ורגיל בחד בטילה אידך לגביה אבל תלתא לגבי חד לא בטלי. ל"א מתשובת הגאונים [ב] הלך אחר הרגיל [ג] שהיה רגיל שבני אדם רגילים לצאת ולבא בו ולמעוטי פתחא דרבי [סס] שאינו שוה אלא לו לבדו ולאיתויי פתחא דרב הונא [סס] שהיה רגיל אף לאחרים אבל ב' פתחים או ג' נחדר אחד וכולן נעשו לבית אם כל בני הבית שהיו מרובין ותשמיש [ג] אחד בחדר [ד] תדיר והולרכו לו פתחים הרבה כולן מיישבין במזוזה ואף על פי [ג] שנתמעט תשמיש [ד] ואינן לריכין עכשיו לכולן אלא לאחד מהן: **דאקרנא.** בקרן זוית של בית: **והא אין לה פלימין.** מזוזות אלא ראשי הכתלים: **עדי.** הרי. כלומר אלו ראשי הכתלים הן הן פלימין: **פליס אחד.** שהיה הפתח אצל הזוית ואיר הפתח הוא הזוית ואין אצלו כלום [ה] ואין לו פליס אלא אף שסוגר בו: **כר"מ.** מפרש לקמן דמחייב מזוזה לבית שאין לו אלא פליס אחד: **מאי היא.** מנלן דמימין: **ביאתך מן הימין.** דרך ימין לביאה: **דרך ביאתך**[ד] . לביאה ולא ליציאה: **מימין בבוא איש בית ה'.** כשהיה אדם נכנס לפתח עזרה מזרחי והולך למערב ה"ל אותו אדון מימין שהיה נתון אצל קיר לפוני של [ה] מזבח מימין בבוא אצל המזבח אצלא דרך ימין הוא ביאה. וכל דבר הנתון דרך ביאה לריך לביתו מימין: **מיעט הכתוב למזוזה** [ו] . שאם אין בו אלא פליס אחד חייב: **שאין תלמוד לומר שתי.** דמיעוט מזוזות שתים: [מז] **להלן כתיבה.** וכתב לה ספר [ד] (דברים כד): **והכתב לה כתיבה.** וכתבת על המזוזות [ו]: ספר כריתות נוהג לדורות. כתיבת המזוזות הוראת שעה היתה: [ז] **שנאמר להלן כו'.** כלומר ולריך לימתוב בדיו בין במזוזות בין בגט כמו שנאמר [ח] מפיו יקרא אלי וגו' כלומר מהאי קרא נפקא לספר בדיו בעינן: **רחמנא אמר על מזוזות.** דמשמע [ט] כתבם [מ] על הסף ממש ולא בגלגרת: **כתיבה תמה.** ואין [כ] כתיבה תמה על העליים ותחנים אלא בסכין על המזוזות דהוא כתיבה תמה: **והדר ליקבעה.** לאחר שכתבה תמה: **והדר ליקבעה.** שימה במזוזות: **ג"פ.** כתיבה כתיבה: **ליכתבא אחבנים.** ויחקקה

[1] ג"מ מאלר, [2] ריומא יח: ע"ש תוליון קלה:], [ג] בריש ס"ל וכ"מ ביומא יח:], [ד] שבת קנ:], [ה] לעיל כט.], [ו] ג"ז שם, [ז] ועי' בהרמ"ם הל' מזוזה פי' יגן], [ח] ס"ל כי אמרינן הלך אחר הרגיל סביו הרבה בני אדם רגילים כו'. ל"ק, [ט] בתוס' מדר. ל"ק, [י] התפמים. ל"ק, [כ] מגד האחר כלום. ל"ק, [ל] (דברים כז), [מ] לכתבה. ל"ק, [נ] ועי' היטב תוס' סוכה ו: ד"ה ולא ור"ש ותוס' מנחות ל. ד"ה מלאו ותוס' זבחים מ. ד"ה לא לגלרכן], [ס] כתיב התם וכתבת. ל"ק,

שיטה מקובצת

[1] תיבות והילכתא כרב ושמואל לחומרא נמחק: [2] דרגיל בחד הפתחות: [3] דרגיל בחד כו' פירש"י כו'. קשה והיכא שמעינן להא ממילתא דרב הונא הא רב הונא לא איירי אלא בפתח אחד למעלה ואחד למטה זה לפני זה ושניהן רגילים שהכל נכנסים ויוצאים בזה ופי' הר"ם דרב הונא איירי בשני פתחים זה אצל זה ואחד רגיל יותר מחבירו. תו"ה: [3] והא לית לה פצימין א"ל עדי פצימין: [4] דימינא עקר ברישא: [5] וחכמים פוטרין מ"ט דר"מ דתניא שומע אני כו' והשאר נמחק: [6] למזוזה. דברי רבי ישמעאל רבי א) יצחק אומר א"צ: [7] הו"א ליכתבא אאבנא וקשה להר"ם אכתי תיקשי לן דחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת גזירה שוה כיון דאמרינן דעל האבן שוה יש כתיבה תמה ע"י חקיקה ולמה ליה למימר הכי אלא לימא א"כ לא גזירה שוה הו"א לקבעה אסיפא דביתא ונראה לומר דודאי משמע ליה דאסיפא דביתא לא מצי לאמן ידיו ולכתוב כתיבה תמה במחובר לבית דאין עוד לקיים על מזוזות וע"כ והדר על מזוזות קאמר ומשום הכי קאמר סד"א ליכתבא אאבנא אחת תלושה דאיכא כתיבה תמה ואח"כ לקבעו אמזוזות לכך אצטריך גזירה שוה דספר. ת"ח. לשון תוס' מהר"ם ואמר מורי דמשמע ליה דאין לכתוב כתיבה תמה אלא א"כ נוטל האבן לפניו וחוקק בו [בסכין] דאז הוא הופכה לכל צד שירצה ומתקן האות לרצונו אבל על הסף אי אפשר לכתוב כתיבה תמה וכיון דהכי אי אפשר לקיים קרא כדכתיב וכתבתם על מזוזות ממש ואי לאו גזירה שוה הו"א: [8] לקוצו של יו"ד עיין רשב"א סי' תרי"א: [9] כאן מה"ד אדעתא דגינה. לשומרה והס"ד ומה"ד לחומרא. ומצריכי לתרוייהו מזוזה הס"ד: [10] והו דרכן. בונין ארובה: [11] תיבות שהיה רגיל נמחק: [12] ואע"פ שנתמעטה: [13] דרך ביאתך. דרך הילוכך הס"ד ומה"ד דכי עקר אניש כו' אלמא ימין בעינא מדאפקיה רחמנא בלשון

[1] מה"ד כמו שנאמר להלן כו'. [2] מה"ד נאמר להלן; [3] מה"ד כמו שנאמר נמחק; [4] מה"ד נאמר נמחק; [5] מה"ד כמו שנאמר. להלן ואני כותב על הספר בדיו ולא בסם ולא בסיקרא הס"ד והשאר נמחק; [6] דמשמע ובכתבתם על הסף: [7] ואין. כתיבת דיו תמה: [8] כותבין. אלמא לא בעינן ספר וכדקאמר ספר כו'. [9] סוטה. והתם ספר ממש בעינן ולא ע"ג האבנים א"נ מכתיבה דס"ת דכתיב כתוב זאת זכרון בספר. וגבי ס"ת בעינן אקלף ולא ע"ג אבנים וא"ת בגט נמי אמאי לא בעי ספר קלף ככל הני כיון דכתיב בספר ו"י דהתם ודאי איצטריך ספר כריתות לכלל ופרט וכלל דרבינא כל דדמי לפרט אליבא דרבי יוסי הגלילי. ואליבא דרבנן האי ספר כריתות לספירה בעלמא הוא דאתא וא"ת אדרבה נילף מגט ופירש השר מקוצי דבין כתיבה המבוארת כגון מזוזה מכתיבה המבוארת כגון בסוטה וספר המלך ואל יוכיח גט שאינה כתיבה המבוארת ואינה אלא פירושה בעלמא. תו"ה: [10] ומצות. א"נ ס"ת ומזוזה מפורשת בתורה אבל בגט אין מפורש בתורה מה יכתוב בו:

[1] ויקרא כ"ה ס"ל כרבי יוסי: **לוז הפתוח מן הבית לעלייה.** זהו דרכן [א] מרובה באמצע העלייה ושולין לה מן הבית במעלות ושוין ד' מחילות סביב המעלות למטה כדי שלא ירד אדם מן העלייה לבית כי אם ברשות בעליה ושוין פתח במחילות וכן עושין בני עליה ד' מחילות סביב המרובה למעלה וכהן פתח: **אם יש לו ב' פתחים.** אחד בבית ואחד בעלייה כדפירשתי: **אע"ג דרגיל בחד.** מיניהו טפי דהא דאמרן לעיל [נג.] הלך אחר הרגיל ה"מ כגון תרי בני ורגיל בחד בטילה אידך לגביה אבל תלתא לגבי חד לא בטלי. ל"א מתשובת הגאונים [ב] הלך אחר הרגיל [ג] שהיה רגיל שבני אדם רגילים לצאת ולבא בו ולמעוטי פתחא דרבי [סס] שאינו שוה אלא לו לבדו ולאיתויי פתחא דרב הונא [סס] שהיה רגיל אף לאחרים אבל ב' פתחים או ג' נחדר אחד וכולן נעשו לבית אם כל בני הבית שהיו מרובין ותשמיש [ג] אחד בחדר [ד] תדיר והולרכו לו פתחים הרבה כולן מיישבין במזוזה ואף על פי [ג] שנתמעט תשמיש [ד] ואינן לריכין עכשיו לכולן אלא לאחד מהן: **דאקרנא.** בקרן זוית של בית: **והא אין לה פלימין.** מזוזות אלא ראשי הכתלים: **עדי.** הרי. כלומר אלו ראשי הכתלים הן הן פלימין: **פליס אחד.** שהיה הפתח אצל הזוית ואיר הפתח הוא הזוית ואין אצלו כלום [ה] ואין לו פליס אלא אף שסוגר בו: **כר"מ.** מפרש לקמן דמחייב מזוזה לבית שאין לו אלא פליס אחד: **מאי היא.** מנלן דמימין: **ביאתך מן הימין.** דרך ימין לביאה: **דרך ביאתך**[ד] . לביאה ולא ליציאה: **מימין בבוא איש בית ה'.** כשהיה אדם נכנס לפתח עזרה מזרחי והולך למערב ה"ל אותו אדון מימין שהיה נתון אצל קיר לפוני של [ה] מזבח מימין בבוא אצל המזבח אצלא דרך ימין הוא ביאה. וכל דבר הנתון דרך ביאה לריך לביתו מימין: **מיעט הכתוב למזוזה** [ו] . שאם אין בו אלא פליס אחד חייב: **שאין תלמוד לומר שתי.** דמיעוט מזוזות שתים: [מז] **להלן כתיבה.** וכתב לה ספר [ד] (דברים כד): **והכתב לה כתיבה.** וכתבת על המזוזות [ו]: ספר כריתות נוהג לדורות. כתיבת המזוזות הוראת שעה היתה: [ז] **שנאמר להלן כו'.** כלומר ולריך לימתוב בדיו בין במזוזות בין בגט כמו שנאמר [ח] מפיו יקרא אלי וגו' כלומר מהאי קרא נפקא לספר בדיו בעינן: **רחמנא אמר על מזוזות.** דמשמע [ט] כתבם [מ] על הסף ממש ולא בגלגרת: **כתיבה תמה.** ואין [כ] כתיבה תמה על העליים ותחנים אלא בסכין על המזוזות דהוא כתיבה תמה: **והדר ליקבעה.** לאחר שכתבה תמה: **והדר ליקבעה.** שימה במזוזות: **ג"פ.** כתיבה כתיבה: **ליכתבא אחבנים.** ויחקקה

[1] ג"מ מאלר, [2] ריומא יח: ע"ש תוליון קלה:], [ג] בריש ס"ל וכ"מ ביומא יח:], [ד] שבת קנ:], [ה] לעיל כט.], [ו] ג"ז שם, [ז] ועי' בהרמ"ם הל' מזוזה פי' יגן], [ח] ס"ל כי אמרינן הלך אחר הרגיל סביו הרבה בני אדם רגילים כו'. ל"ק, [ט] בתוס' מדר. ל"ק, [י] התפמים. ל"ק, [כ] מגד האחר כלום. ל"ק, [ל] (דברים כז), [מ] לכתבה. ל"ק, [נ] ועי' היטב תוס' סוכה ו: ד"ה ולא ור"ש ותוס' מנחות ל. ד"ה מלאו ותוס' זבחים מ. ד"ה לא לגלרכן], [ס] כתיב התם וכתבת. ל"ק,

[1] מה"ד כמו שנאמר להלן כו'. [2] מה"ד נאמר להלן; [3] מה"ד כמו שנאמר נמחק; [4] מה"ד נאמר נמחק; [5] מה"ד כמו שנאמר. להלן ואני כותב על הספר בדיו ולא בסם ולא בסיקרא הס"ד והשאר נמחק; [6] דמשמע ובכתבתם על הסף: [7] ואין. כתיבת דיו תמה: [8] כותבין. אלמא לא בעינן ספר וכדקאמר ספר כו'. [9] סוטה. והתם ספר ממש בעינן ולא ע"ג האבנים א"נ מכתיבה דס"ת דכתיב כתוב זאת זכרון בספר. וגבי ס"ת בעינן אקלף ולא ע"ג אבנים וא"ת בגט נמי אמאי לא בעי ספר קלף ככל הני כיון דכתיב בספר ו"י דהתם ודאי איצטריך ספר כריתות לכלל ופרט וכלל דרבינא כל דדמי לפרט אליבא דרבי יוסי הגלילי. ואליבא דרבנן האי ספר כריתות לספירה בעלמא הוא דאתא וא"ת אדרבה נילף מגט ופירש השר מקוצי דבין כתיבה המבוארת כגון מזוזה מכתיבה המבוארת כגון בסוטה וספר המלך ואל יוכיח גט שאינה כתיבה המבוארת ואינה אלא פירושה בעלמא. תו"ה: [10] ומצות. א"נ ס"ת ומזוזה מפורשת בתורה אבל בגט אין מפורש בתורה מה יכתוב בו:

[1] תיבות והילכתא כרב ושמואל לחומרא נמחק: [2] דרגיל בחד הפתחות: [3] דרגיל בחד כו' פירש"י כו'. קשה והיכא שמעינן להא ממילתא דרב הונא הא רב הונא לא איירי אלא בפתח אחד למעלה ואחד למטה זה לפני זה ושניהן רגילים שהכל נכנסים ויוצאים בזה ופי' הר"ם דרב הונא איירי בשני פתחים זה אצל זה ואחד רגיל יותר מחבירו. תו"ה: [3] והא לית לה פצימין א"ל עדי פצימין: [4] דימינא עקר ברישא: [5] וחכמים פוטרין מ"ט דר"מ דתניא שומע אני כו' והשאר נמחק: [6] למזוזה. דברי רבי ישמעאל רבי א) יצחק אומר א"צ: [7] הו"א ליכתבא אאבנא וקשה להר"ם אכתי תיקשי לן דחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת גזירה שוה כיון דאמרינן דעל האבן שוה יש כתיבה תמה ע"י חקיקה ולמה ליה למימר הכי אלא לימא א"כ לא גזירה שוה הו"א לקבעה אסיפא דביתא ונראה לומר דודאי משמע ליה דאסיפא דביתא לא מצי לאמן ידיו ולכתוב כתיבה תמה במחובר לבית דאין עוד לקיים על מזוזות וע"כ והדר על מזוזות קאמר ומשום הכי קאמר סד"א ליכתבא אאבנא אחת תלושה דאיכא כתיבה תמה ואח"כ לקבעו אמזוזות לכך אצטריך גזירה שוה דספר. ת"ח. לשון תוס' מהר"ם ואמר מורי דמשמע ליה דאין לכתוב כתיבה תמה אלא א"כ נוטל האבן לפניו וחוקק בו [בסכין] דאז הוא הופכה לכל צד שירצה ומתקן האות לרצונו אבל על הסף אי אפשר לכתוב כתיבה תמה וכיון דהכי אי אפשר לקיים קרא כדכתיב וכתבתם על מזוזות ממש ואי לאו גזירה שוה הו"א: [8] לקוצו של יו"ד עיין רשב"א סי' תרי"א: [9] כאן מה"ד אדעתא דגינה. לשומרה והס"ד ומה"ד לחומרא. ומצריכי לתרוייהו מזוזה הס"ד: [10] והו דרכן. בונין ארובה: [11] תיבות שהיה רגיל נמחק: [12] ואע"פ שנתמעטה: [13] דרך ביאתך. דרך הילוכך הס"ד ומה"ד דכי עקר אניש כו' אלמא ימין בעינא מדאפקיה רחמנא בלשון

לטטפת לטטפת לטוטפת. נשמע והיה אם שמוע כתיב לטוטפת בזהיה כי יביאך כתיב ולטוטפת בספרים מדויקים אבל בין פ"א לתי"ו לא כתיב וי"ו ומימה היכי משמע תרי ואי הוה אמרינן גורעין ומוסיפין ודורשין ניחא אבל לא אשכחן אלא בתחילת תיבה ונסוף תיבה בפ' שני דזמירה (דף כה. וש"ש) גבי ולקח מדם הפר דדרשינן דם מהפר יקבלנו וכן ונתתה את נחלתו לאחיו דדרשינן בפרק י"ג (נ"ב דף קיח:) ונתתה נחלת אחיו לו ומפרש ר"ת דוי"ו קמא דולטוטפת מוקמינן בסוף כאילו כתיב לטוטפות כלאשכתן בפ' הזהב (נ"ש דף נד:) שקליה ליו"ו דוסף ה"ל ממיסיתו והשתא מוקמינן ליה בחמלע תיבה והוה ליה ממיסיתו ומוקמינן ליה במקום יו"ד בחמלע תיבה וק' לפי' דפריך בתר הכי ל"ה גבי הקדש נמי דכתב ויסף ממיסת כו' ומשני דכי אקלא ליו"ו דוסף ה"ל ממיסיתו והשתא לוקמיה בחמלע תיבה דליהוי ממיסיתו הילכך נראה דנשוס פעם לא מוקמינן ליה אלא בסוף תיבה כלל הני שהנאתי [ט]. מ"ר:

לטוטפת. נראה [א] דלשון טוטפת הוא הראש אבל המלא כמו טוטפת וקרציטים דפרק במה אשה (שבת ד' מ.) דהיינו כלילא שמקפת כל המלא ל"ג נקראו טוטפות על שם שהם נראים בין הסעיים לשון הבטה כמו (מגילה דף יד:) שפיל וחזיל בר אוזא ועיניהי מטייפין וכן ניץ לשון הבטה על שם שהוא למעלה מבין שתי ריסי עייניו ותפילין נראה לשון ויכוח כמו (סנהדרין דף מד.) ויפלו שעשה פלילות עם קונו על שם שהם עדות והוכחה שהשם נקרא עליו וירא'ים ממנו [ב] כגון דאמרינן לקמן (דף לה:) ולא כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו' אלו תפילין שבראש. מ"ר: **טט בכתפי שתים.** להאי תנא לא אמרינן דליבעי י"ג בתים [ג] דמסתבר ליה שכתוב הכל [ד] בפסוק אחד אלא אשכחן בתורה שלא נקראו עדיין בראש מותרות לעשות של יד הס"ד ומה"ד עתיקתא: [ט] לשל יד. אשכחה לה כגון דאתני עליה מעיקרא. לשם של יד. דאי איצטריך להם הס"ד והד"א: [י] לשמאלו.

לטטפת לטטפת [ז] **לטוטפת הרי כאן ד'.** מכאן [ח] שכותב ד' פרשיות בד' בתים: **טט בכתפי שתים.** בתותו מקום קורין לשתים טט: **על ד' עורות.** [ט] ד' תחיכות קלף ויניחנה בד' בתים של ד' תחיכות קלף: **בד' בתים בעור אחד.** שמפשטינן עגל קטן [י][ולוקחים תחיכת עור] ומניחין אותו בדפוס שיש בו כמין [יא] [ד'][יב] אצבעות ומניחין אותו ליישב על הדפוס ונוטלין את הדפוס ועשאם בתים מאליהן: **ואם כתבן בעור אחד.** שעשה עור אחד וכתבו בו ד' פרשיות והניחן בד' בתים של עור אחד כמה שפירשנו: **ולריך שיהא ריוח.** בין הפרשיות כשיכתבם (ה) יא) שלאחר שכתבן בעור אחד יתחוך מלמעלה העור כמין ד' אצבעות [יב) ויניחן בד' בתים [יג)] ויהיה מדובק למעה עור אחד כדי שתהא פרשה אחת בבית אחת: **ויריח

גוייתא לברייתא. (ו) שכתב והיה כי יציאך קודם לקדש דנעשית פנימית מילואה ה): **אבל גוייתא לגוייתא.** כגון אם הקדיש שמע והיה כי יציאך: **או ברייתא לברייתא.** כגון אם שמוע ו) בשמאל קדש בימין של מנין: **פיטורא.** גשר. לאחר שנתן האגרות בבתים ז) דרך הפה הרחב שהבתים עשויין כעין בתי ידים שקורין גוטי"ן ומכניס האגרות דרך הפה וונתנם בבתי האצבעות וחותם מג' הדפנות מכל אחת מעט והד' נשארת ארוכה ופולה לאותו אורך ומטילה על חודן של ג' הדפנות ותופר חודן של ג' דפנות ז) על רחבו של זה והוא בית מושבו של תפילין וגלאה כעין דף של גשר: **מעברתא.** כשנותן הרלועה של תפילין סביב אותו תיתורא יכפיל הקלף סביב הרלועה כעין שעושים לפי המכניסים שלא תהא הרלועה קבועה אלא כשהוא רוצה מוציאה אילך ואילך ומתרץ לאם זה ומקצר לאם זה ולשון מעברתא שמעבירה ומושכה לכל צד שירלה: **שי"ן של תפילין.** לבית ז) מילואה עושין כמין קמטים דקים בקלף וגרמין בו כעין שי"ן: **ונריך שיגיע חריץ.** שבין בית לבית עד מקום התפר למטה כלומר עד בית מושבו דהיינו תיתורא ח): **כיון דמינכר.** חריץ למעלה קצת אין צריך להגיע למקום התפר: **קולפא.** קלף: **ריעוסא.** נקב: **אלא כמינן.** של עור ולא של מש ופשתן: **אדומות לא יעשה מפני גנאי.** שמא יאמרו גרדן הוא ומדם מטטיו נצבעו והתלמידים הרלועות: **ודבר אחר.** שמא יאמרו אשתו נלה בעל ונצבעו בדם: **של מכלם.** דלאו ט) מינן הוא: **מכפנים.** אפילו לבנות ולא"כ יאתה שמורות מבחוץ: **דמהפכין ליה.** מה שבפנים (כ) בחוץ וגלאה לאודם: **תפילין מרובעות** י) **כשופרן.** בתפירתן. יסמור את ריבועו שלא ימשוך חוט התפירה יותר מדאי שלא יכוולו ויקצר רחבו שקורין דגרזלי"ר: **ובאלכסונן.** שיהא ריבועו מכוון ארכו כרחבו כדי שיהא הכס אותו אלכסון שאמרו מכמים (סוכה דף ח.) כל אמתא בריבועא אמתא ותרי מומשי באלכסונא ולא יהא ארכו יתר על רחבו אלפי"ם לבו זוית פסולין: **תפילתו עגולה.** בית מושב תפילין עגול שאין לכס בית מושב אלא יא) כמין דופן בילא: **סכנה.** יב) שכשיכנס בתפתח ויכה ראשו באסקופה שלא יכנסו התפילין בראשו: **ואין כה מנוה.** דמרובעות הלכה למשה מסיני: **לאמנוזא.** שעות בית מושבם חדוד ביותר אבל עגול כעגיל וכטבעת אימא דכשירה שהרי יש לכס [בית] ז) מושב: **עכלא.** זהו עור של בתים יג): **שתים.** שני דפנות בשני בתים: **זה אלא כנגד זה.** כגון שנפסק בית ראשון ובית ג' ואחד שלא ביניהם זה כנגד זה יד) מ)[בתים הסמוכות]. ל"א זה כנגד זה בתוך אויר מרין אחד נפסק דופן בית זה ודופן בית אחר שכנגדו זה שנפסק זה באויר אחד וזה באויר אחר שאין קרע רואה את חבירו שהבית מפסיק ביניהם (ג) : מו) **לא אמרן.** ב' בתים הסמוכים דפסולים: **בחדתתא.** ונפסקו ולאי עור מקולקל הוא מז): **דמלייה** [ויקלא] **בשלחא.** כשחוזר בעור ומפשט: **והדר חליס.** כשמניחן חוזר וכוון יח): **שילחא.** עור כמו (ויקלא ט) והפשיט ושלחה ט): יט) (**לקמן ע"ג דהדר**) **חליס.** לשון חיבור שמחבר הקמט למקומו:

תיתורא דתפילין הלבה למשה מסיני. הוא העור הנכפל למטה שמכסה פי הבתים והוא בית מושבו של תפילין וגלאה כעין דף של גשר ומשמע מתוך פירוש הקונטרס שהבתים והתיתורא הכל מעור אחד כ) ואין נוהגין כן. מ"ר:

מעברתא דתפילין. הוא העור הנעשה מכפילות העור שהוכפל למטה לכסות פי הבתים ומכניסים בו הרלועות ונקראת מעברתא על שם שצריך שלא יהו הרלועות קבועות אלא מעבירן ומושכן לכל צד שילה מאריך לאם זה כא) ומקצר לאם זה ובערוך ערך מעבר פי' מעברתא כב) י) הוא תיתורא וכן גשרים נקראין מעברתא כ) ותיתורא הוא מקום שמכניסין בו הרלועה ונקראת מעברתא דתפילין וגלאה לאם פירש הערוך כן בשביל שיהא מעברתא דתפילין ותיתורא דתפילין הכל א' כג) דבגמ' תניא ליה במתני' אלא משום דמחדני אהדדי חשיב להו כחדא וי"מ מעברתא רלועה קטנה שמעבירין למעלה על בית תפילין של יד ואין גלאה לפסול משום שאינו רואה כל הבית את האויר חדא דלא שייך אינו רואה האויר בכי האי גוונא אלא כי חבר בית אחת אחרינא תמן ועוד דשמא דבית האיצון שאינו רואה האויר פסול לא שייך אלא בתפילין של ראש ולא בשל יד כמו שיש בתשובות הגאונים ועוד כי הרלועה שנותנים על בית הזרוע אינו מכסה כל הבית אלא הבית עצמה מגולה ימין ושמאל א"כ הבית רואה שפיר את האויר לכל המעברתא כד] ולכך כ) שכנגדו. מ"ר:

דשי"ן של **תפילין הלבה למשה מסיני.** בשל ראש אחייי והנותנה מ) אם אין דינו להיות פוסלת דנמצא דאין בית רואה את האויר אלא דמי לטוהה תפלה של ראש ועושה אותה של יד. מ"ר:

שי"ן של **תפילין הלבה למשה מסיני.** כתב בשימושא רבה דתפילין לורה דשי"ן בה] דימינא ג' ריסי ודשמאלא ד' ריסי ואי אפיך לית לן בה עוד כתוב כ) בו שמניתון על קלף הפרכיות קלף אלף אחד וכורכו בו ושמא בשל יד קאמר אם כתבו בד' עורות כדאמרינן לעיל ולריך לדבק עוד כתוב שם אמר אביי כתביהו אגויל שפיר דמי וכן אלכה וחה א"א דבהליא אמרינן בפ' המוליח יין (שבת דף עט:) תפילין אגויל מי כתבינן עוד כתוב בתקון תפילין שעושה אותם רחבים ב' אצבעות ואי עבדיהו טפי שפיר דמי ואי פחים לא מיפסיל בהכי ובריש המולח תפילין (עירובין דף לה:) פירקתי טעם דומיא דלין. מ"ר: **קולמוסא** בדיק ליה. וכן אלכה וה"ג אמרינן בהעור והרוטב (חולין דף קיט:) כל נקב שהליו עובר עליו אינו נקב. מ"ר:

רצועות שחורות. יש שעושין בתים של תפילין מקלף לבן אלא בעי' שחורות אלא רצועות. מ"ר:

תפילין מרובעות. יש שאין מרבעין אלא במקום מושבן ושמא צריך הבתים מרובעין של ראש כשאר בעתן דבוקות וכן בית של יד וקצת היה גלאה אלא בעי בו] מרובעות אלא בתופרן ובאלכסונן כמו שמפרש רב פפא. מ"ר:

פוק

מסורת הש"ס

ו) שבת כח: סב., ב) [שבת כח:], ג) מגילה כד:, ד) שם אינה רבא, ה) סוכה הרחב שלהן שהבתים.ל"ק.ו) הדפסות. ל"ק, ז) גי' רש"ק ורש"ל הגיה טוב, ח) בתים בתים הסמוכות. ל"ק, ט) ושלא הס"ל אח"כ מ"ש דהכל חלוס. ל"ק, י) דתפילין, כ) נ"ל ונקראין תיתורא. רש"ל, ל) שכנגדו דש"ן כו' הד"ש. ל"ק. רש"ק הגיה ש"ל הכל דיבור א' וכ"ל שכנגדו ואין לגרסים מדקאמר מעברתא דתפילין אמס דמשמע נמי בשל ראש דאם הכא מתמא קאמר אין של תפילין הל"מ דבשל ראש אירי כו' ולפי דעת הרש"ל הס שני דיבורים. מ) על ש"ן דיש כו' דאין ש"ן רואה. ל"ק, נ) שם שמנתיס. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גוייתא לברייתא שנתן והיה כי: (ב) ד"ה המתהפכין וכו' לחוץ ונראה אתוס הס"ד ואח"כ מ"ש בתופרן ותיתורא תפילין מרובעות נמתק: (ג) ד"ה זה שלא כנגד וכו' מפסיק ביניהן הס"ד ואח"כ מ"ש בתחתעא:

לעזי רש"י

גרט"ן [גנ"ן]. כפפות. דגרזלי"ר [ריגרשילי"ר]. לכורך.

מוסף רש"י

תיתורא. לאחר שהבתים הלבות בבתים מקלא כל הבתים לבד עור בית רביעי מגיע אחרון ופופלו למטה לכסות הבתים וחזו מושבו של בתים, תיתורא לשון גשר (התרומה בשם רש"י הובא במחזור ויטרי סי' תקיב), מעברתא. היינו מלאתו עור הנכפל למטה עושה בלשון כפולה חוץ לבתים שמכניס בתוכה הרלועות ומושכות אילך ואילך עוברת (שם). שי"ן של תפילין. שעשויה מעור החיצון עגמנו, קומטו בו ג' קמטין כעין ש"ין מבדי, והבלי"ם וסיו"ד עשוין בקצר שקוצר הרלועה אחת לגפון ואחת למזרח כמין ד' ולרלועה קטנה מאחד תניה בה ואין בה אלא כפיפה כמין יו"ד וכופפה בעור הטוי לא הוא כפופה לעולם (שבת סב. ובגי"ן שבת כח:). **בתפרן ובאלכסונן.** כשהוא תופר בית מושבן צריך ליזהר שלא יקלקל ריבועו בתפירתו חוט התפירה, ולריך שיהא לבן בלכסון בהלכתו שהא מרובע אלכסן ברוחב ובאורך שהיא אלכסן ואני חומשין באלכסון (מגילה כד:).

שיטה מקובצת

א) חיבת קא נמחק: ב) תפילין מרובעות. פ"ה הבתים המרובעים והולך לטעמו א) שפי' דהתיתורא מעור אחד של הבתים עצמן ועוד נראה לפרש שצריך שיהיה גם התפירה מרובעת ויהיה בה דין אלכסון כל אמתא בריבוע כו'. בלילין: ג) היכא דמיתלי. ותיבת כי נמחק: ד) חלים עתיקתא. נ"א חלים חדתא ואינך עתיקא: ה) פנימית חיצונה. אי נמי הקדים והיה אם שמוע לשמע דנעשית פנימית חיצונה והיצונה פנימית: ו) אם שמוע משמאל קדש מימין: ז) לבית החיצונה עושין כו' ונראין בו כמין שין: ח) היתורא. וי"מ חריץ של קמטין של שין שאין נראה דמסתמא אי אפשר בלאו הכי. תוס': ט) דלאו מינו הוא: י) תפילין מרובעות. הבתים מרובעים הס"ד ומה"ד בתופרן: יא) אלא כעין ביצה הס"ד: יב) שכשיכנוס פתאום בפתח: יג) בתים קיימת. שלא יהיה בה נקב: יד) כנגד זה. שני בתים: טו) תיבות לא אמרן כו' דפסולין נמחק: טז) מקולקל הוא. ל"א מגונה קרינה בחדש יותר מבישן: יז) דמיתלי בשלחא: יח) וכוריע במקומו: יט) תיבות אע"ג דהדר כו' למקומו נמחק: כ) ואין נוהגין כן. ור"י מפרש תיתורא זה עור אחר כפול ואינו מעור הבתים אלא עור אחר הוא וחציו העליון נקוב הוא להוציא הבתים דרך אותו הנקב וחציו השני הוא למטה וחופה פי הבתים כלומה לפיכך נקרא תיתורא לפי שהוא כעין דף של גשר למטה מהבתים וכן נהגו העולם: כא) ומקצר ראש זה. וי"מ זהו רצועה הנתונה על הבית של יד ומכסה ראש הבית מבחוץ וגם צד ימין וצד שמאל של בית מכוסה בו באותו עור קטן. תוס' כב) [מעברתא] דתפילין דתיתורא כו' מעברתא. ונקראין תיתורא ובתפילין מקום שמכניסין בו הרצועה נקראת מעברתא: כג) תיבות דבגמ' כו' חשיב להו כחדא ל"ש: כד) ולצד שכנגדו. ואין להוכיח מדקאמר תפילין סתם דמשמע נמי בשל ראש בשין דהא סתמא קאמר שין של תפילין הלכה למשה מסיני: כה) דימינא. של ימין וכן נהגו העולם שין דארבע רישי צד קדיש ותלתא צד שמע מאי טעמא דבעינן שנראה שינין שיש בעור תפילין שני פעמים שדי מאי טעמא ארבע רישי דהוו שין ד' אויר כמו שין של לוחות. תו"ח: כו) מרובעות. והעולם רגילים לעשות הכל מרובעים ואפי' גוף התפילין למעלה מן הבתים. תו"ח:

קא א ב מיי' פ"ג מהלכות תפילין הל"ל סמג עשין כב טוש"ע או"ח סי' לב סעי' מד:

קעא ג מיי' שם טוש"ע שם סעי' מב:

קעב ד מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעי' מב:

קעג ה ו מיי' שם הלכה יד סמג שם טוש"ע או"ח סי' לג סעי' ג:

קעד ז ח מיי' שם הלכה ג טוש"ע או"ח סי' לב סעי' לט:

קעה ט מיי' פ"ד שם הלכה ג:

קעו י כ ל מ מיי' פ"ג שם הלכה יא סמג עשין כב טוש"ע או"ח סי' לג סעי' ל [נ]:

פוק חזי מה **עמא** דבר. פי' בקונטרס להמיר ור"ת מפרש להקל כי היא דפ"ק דעירובין (דף יד:) גבי הילמי ולחיים וכן בפרק שלשה שחללו (בכרות דף מה.). מ"ר: **וכמה** שיעורייהו. ק) לכאורה בתפילין של ראש איירי דמר פשיט שדי להו על כתפיו לאחוריו ומר מתלית להו אבל הערוך פי' בערך לרדה דכתב בילמדנו בסוף בא אל פרעה ושיעור רלועה של יד עד אצבע לרדה ומאי לרדה אמצעי פי' היא אצבע אלרוכה ועוד הביא בערוך דתניא בתוספתא ר) אזהרי אצבע לרדה זו אצבע גדולה של ימין ובקונט' פי' דהיא אצבע הסמוכה לגודל ור"ת קליר יסד כפי' הערוך בסילוק של פרשת שקלים גיא וכל עפרה בלרדה הילו פי' משום דכתיב (ישעיה מ) וכל בשלים עפר הארץ והיינו אצבע אמצעי שהוא שלישי ובפ"ק דיומא (דף יט:) דאמרינן גבי כ"ג שמכין לפניו באצבע לרדה הדבר ידוע שפ"ת דהשמיע קול אלא כשמכה באמצעי ולפי' זה ס) דחזי פשוט היינו מגודל עד אמה וכפוף מאצבע עד אמה ובערוך פי' בערך כף דכפוף היינו מעיקר גודל עד ראש אצבע כשהן דבוקות זו בזו ופשוט מראש אצבע עד ראש גודל כשהן פשוטות וי"מ עד אצבע לרדה שצריך לעשות הרלועות ארוכות ממקום שנתתן עד אצבע לרדה וכפוף היינו שכופף את אצבעו ומשער הרלועה עד שם ופשוטה היינו משער הרלועה ממקום שנתה עד ראש אצבע פשוטה ובתפילין של ראש משערין הרלועות שנגיע ראש אחד עד טיבורו וראש השני עד הלב ושמא שוש מדרש יש וגבי תפילין של יד הוא דאמרינן בפ' שני דברכות (דף יג:) ושמתם את דברי אלה על לבבכם שתהא שימה כנגד הלב ובשימושא רבה דתפילין יש דליפשו רלועי עד דלימטי לחדא כנגד מילה מימינא ולחדא כנגד הלב משמאלא עוד יש לומר דמלות שיעור רוחב הרלועות יותר מכחטה ופחות מכשעורה ואם יותר כשר. מ"ר: **עביד** כי דידן. דפשיט ושדי להו על כתפיו מלפניו. מ"ר: **ונוייהן לבר.** הכא מוכח דהרלועות קאי ולא כמו שפירש בקונטרס בשבת (דף כח:) מ"ר: **אלו תפילין שבראש.** פי' בקונטרס שכתוב עליהן רוב השם ש"ין ודליי"ת וגראה דדליי"ת ויו"ד שברלועות לאו אותיות גמורות הן ולא חשיבי מן השם של שדי מדחשיב להו לעיל וכרים פ' בתרא דמגילה (דף כו: ושם) תשמישי קדושה ולא הן עצמן קדושין ובשום דוכתא לא קרי להו כי אם קשר של תפילין עוד אמרינן בפ' במה מדליקין (שבת דף כח:) לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה גלבד למאי הילכתא אלימא כו' אלא לעורות והאמר אביי ש"ין של תפילין הלכה למשה מסיני פירוש ופשיטא דצריך בהמה טהורה אלא לרלועות משמע דד' ויו"ד לא חשיבי אותיות וה"ר יעקב דאורליינ"ש מסופק ס אם צריך לחלוץ תפילין של יד כשנכנס לבית הכסא דשמא כיון דמחופות עור לא צריך דלא אסרו אלא תפילין של ראש שכתוב ש"ין בעור ויש עוד לפרש דלכך קאמר אלו תפילין שבראש משום דגראין יותר משל יד דעל של יד אמרינן לקמן לך לאות ולא לאחריש לאות פ). מ"ר: **משעת** הנחה ועד שעת קשירה. מכאן היה מדקדק רבינו אליהו שצריך אדם לקשר תפילין בכל יום ור"ת מפרש דאין צריך ומביא ראיה מהא דאמרינן בפ"ק דחולין (דף ט. ושם) דצריך אדם שילמוד ג' דברים כתב שחיטה ומילה ורב יהודה אמר אף קשר של תפילין ובדרכה חתנים ולילית ואידך הני תנאי כשיכון פי' יז) וצריך לגומדן לפי שתמיד צריך להן ואי בעי למקשר קשר של תפילין בכל יום איכא דסיכתא טפי ומיהו בקונטרס פי' שם איפכא הני שכיחן קשר של תפילין ובדרכה חתנים ולילית ואין צריכין לגומד שמגעוריו בקי בהן וכמו שפירשתי גראה דאדרבה

א"נ כל היכי דכי מיתלי ביה במתנא אתייה אבתריה חדתתא ואידך עתיקתא פ) אביי הוה יתיב קמיה דרב יוסף ליה רצועה דתפילי א"ל מהו למיקטריה א"ל וקשרתם כתיב שתהא קשירה אתמה א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי מהו למיתפריה ועייליה לתפירה לגאו אמר ג) פוק חזי מה עמא דבר אמר רב פפא גרדומי רצועות כשירות ולאו מילתא היא מדאמרי בני רבי חייא ג) גרדומי תכלת וגרדומי ג) אזוב כשירין התם הוא דתשמישי מצוה נינהו אבל הכא דתשמישי קדושה נינהו לא מכלל דאית להו שיעורא וכמה שיעורייהו אמר רמי בר חמא אמר ר"ל דעד אצבע צרדה רב כהנא מחוי כפוף רב אשי מחוי פשוט רבה קטר להו ופשיט ושדי להו רב אחא בר יעקב קטר להו ומתלית להו ז) מר בריה דרבנא עביד כדידן ח) אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב ט) קשר של תפילין הלכה למשה מסיני אמר ר"נ י) ונוייהן לבר רב אשי הוה יתיב קמיה דמר זוטרא איתהפכא ליה רצועה דתפילין א"ל לא סבר לה מר ונוייהן לבר א"ל לאו י) אדעתאי [1] וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך י) תניא ר"א הגדול אומר י) אלו תפילין שבראש [2] והסרותי את כפי וראית את אחורי אמר רב ח) חנא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא מלמד שהראה לו הקב"ה למשה קשר של תפילין אמר רב יהודה ט) קשר של תפילין צריך שיהא למעלה כדי שיהו ישראל למעלה ולא למטה וצריך שיהא כלפי פנים כדי שיהו ישראל לפנים ולא לאחור אמר רב שמואל בר בידרי אמר רב ואמרי לה אמר ר' אחא אריבא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב מנשיא אמר שמואל תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הנחתן איני והא י) אמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן אביי ורבא דאמרי תרוייהו משעת ט) הנחה ועד שעת קשירה אמר

ג"ל כל היכי דמיתלי במתנא. כשאוחז אדם ברלועה התליה בהן ואתו תפילין אחריה ואינן נתקין אחדא ואידך שנתקין עתיקא. ל"ג אתיא אחריה שמתפשט העור הויא ג) אחדתא: **קשירה תמה.** שתהא הקשירה נאה ואם יש ד) קשר אחר ברלועה לבד מקשר שקושרין בראש תו לא הויא קשירה יפה. לשון אחר קשירה תמה ברלועה שלימה ולא קטורה: **ועייליה לתפירה לגאו.** שלא יראה ויהא כשלימה: **מה עמא דבר.** וכיון דאין נוהגין כן לא תעשה: **גרדומי רלוותא.** מה שמולה מן הרלוותא לאחר שנתקשרו בראש אם נפסק מאותן שירים ונשתיירו גרדומין כשירין. גרדומין היינו שירים: שיעור תכלת מפרש בפרק התכלת (לקמן דף נח:) ושיעור אזוב מפרש בפ"ק דסוכה כ) (דף יג.): **גרדומים.** ל) (שירי שייריהן: **מכלל דאית להו שיעורא.** לתליית הרלוותא מ) לבר הקשר מדמני מ) להו שירים לגרדומין: **מחוי לפופו.** ו) [מוכך הרלוותא תהא עודפת על הקשר] כמה שיכול לפשוט מאצבע עד אמה: **פשוט.** כמה שיכול לפשוט לגודל ועד אצבע הלוגבי ז) ס) (פשיטת) אצבע וגודל הויא בפשיטה ולגבי אמה ואצבע בכפיפה לפי שמאצבע לגודל מתפשט יותר הרבה מבין אצבע לאמה. לרדה לשון לרתא דדא לרה של אגודל והיינו אצבע הסמוך לגודל: **רבה.** ח) כשמניח תפילין קשר לא בריפיה ושירי הרלוותא פשוט ושדי להו ותולין מ) על כתיפו מאחריו: **ומפליגי להו.** הרלוותא התלויות היה גולגן י) ומשלשן טרלי"ס בלע"ז: **דידן.** כמנהג שלנו יא) [ותולין לפניו]: **קשר של תפילין.** שיעור הרלוותא על ראשו יב) מ) [בענין] שיהא דל"ת כדי שיהא שדי נראה עליהן דש"ין נראה בקמטו בית מיוחד שבפל הקלף בענין ש"ין ודל"ת נראה בקשר ויו"ד נראה באותו של יד כמין לוגה קטנה ונראה כפוף מעט כמין יו"ד: **ונוייהן לבר.** הסס יהא נראה מבחוץ. לשון אחר נוייהן של רלוותא שהן תלוקות מגד מ' ולבוותא שחורות והוא נוייהן (מ) ורמיה לדבר מדאמרינן איתהפיכא ליה לרוצה דתפילין מ"ל(ב) ולא סבר לה מר ונוייהן לבר והכי אמרינן לעיל [נע"ב] מבפנים מאי גגאי ודבר אחר איכא זימנין דמתהפכין יג) אלמא כה"ג הוי מתהפכין שנהפך לד הרלוותה התחתון למעלה ונראה: **איהפכא ליה.** שלא היתה הדל"ת מיכרת מבחוץ: **לאו אדעתאי.** שוגג הייתי: **שם ה' נקרא עליך אלו תפילין של ראש.** שכתוב יד] בו רוב השם ש"ין ודל"ת: **קשר של תפילין.** מאחורי העורף והקב"ה מניח תפילין [בו] מ) כדאמר לעיל דמשום תפילין ש"ר יראו העובדי כוכבים כדכתיב ויראו ממך: **למעלה.** בגובה הראש ולא למטה בגואר: **כלפי פנים.** ממול עורף ולא בגידי הראש. ל"ל ג) כלפי פנים שיהא הקשר מבפנים והנוי של דל"ת מבחוץ [בו] ונוייהן לבר: **כידרי.** שם: **מאימתי מברך עליהן משעת הנחתן.** משמע לאחר שהניחן: **אביי ורבא דאמרי תרוייהו.** מאי משעת הנתתן דקאמר משעת הנחה ועד שעת קשירה הכיון דעדיין לא קשרן עובר לעשייתן הוא: כין

פוק חזי מה עמא דבר. פי' בקונטרס להקל כי היא דפ"ק דעירובין (דף יד:) גבי הילמי ולחיים וכן בפרק שלשה שחללו (בכרות דף מה.). מ"ר: **וכמה** שיעורייהו. ק) לכאורה בתפילין של ראש איירי דמר פשיט שדי להו על כתפיו לאחוריו ומר מתלית להו אבל הערוך פי' בערך לרדה דכתב בילמדנו בסוף בא אל פרעה ושיעור רלועה של יד עד אצבע לרדה ומאי לרדה אמצעי פי' היא אצבע אלרוכה ועוד הביא בערוך דתניא בתוספתא ר) אזהרי אצבע לרדה זו אצבע גדולה של ימין ובקונט' פי' דהיא אצבע הסמוכה לגודל ור"ת קליר יסד כפי' הערוך בסילוק של פרשת שקלים גיא וכל עפרה בלרדה הילו פי' משום דכתיב (ישעיה מ) וכל בשלים עפר הארץ והיינו אצבע אמצעי שהוא שלישי ובפ"ק דיומא (דף יט:) דאמרינן גבי כ"ג שמכין לפניו באצבע לרדה הדבר ידוע שפ"ת דהשמיע קול אלא כשמכה באמצעי ולפי' זה ס) דחזי פשוט היינו מגודל עד אמה וכפוף מאצבע עד אמה ובערוך פי' בערך כף דכפוף היינו מעיקר גודל עד ראש אצבע כשהן דבוקות זו בזו ופשוט מראש אצבע עד ראש גודל כשהן פשוטות וי"מ עד אצבע לרדה שצריך לעשות הרלוותא ארוכות ממקום שנתתן עד אצבע לרדה וכפוף היינו שכופף את אצבעו ומשער הרלוותא עד שם ופשוטה היינו משער הרלוותא ממקום הנתה עד ראש אצבע פשוטה ובתפילין של ראש משערין הרלוותא שנגיע ראש אחד עד טיבורו וראש השני עד הלב ושמא שוש מדרש יש וגבי תפילין של יד הוא דאמרינן בפ' שני דברכות (דף יג:) ושמתם את דברי אלה על לבבכם שתהא שימה כנגד הלב ובשימושא רבה דתפילין יש דליפשו רלוועי עד דלימטי לחדא כנגד מילה מימינא ולחדא כנגד הלב משמאלא עוד יש לומר דמלות שיעור רוחב הרלוותא יותר מכחטה ופחות מכשעורה ואם יותר כשר. מ"ר: **עביד** כי דידן. דפשיט ושדי להו על כתפיו מלפניו. מ"ר: **ונוייהן לבר.** הכא מוכח דהרלוותא קאי ולא כמו שפירש בקונטרס בשבת (דף כח:) מ"ר: **אלו תפילין שבראש.** פי' בקונטרס שכתוב עליהן רוב השם ש"ין ודליי"ת וגראה דדליי"ת ויו"ד שברלוותא לאו אותיות גמורות הן ולא חשיבי מן השם של שדי מדחשיב להו לעיל וכרים פ' בתרא דמגילה (דף כו: ושם) תשמישי קדושה ולא הן עצמן קדושין ובשום דוכתא לא קרי להו כי אם קשר של תפילין עוד אמרינן בפ' במה מדליקין (שבת דף כח:) לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה גלבד למאי הילכתא אלימא כו' אלא לעורות והאמר אביי ש"ין של תפילין הלכה למשה מסיני פירוש ופשיטא דצריך בהמה טהורה ומסיק אלא לרלוותא משמע דד' ויו"ד לא חשיבי אותיות וה"ר יעקב דאורליינ"ש מסופק ס אם צריך לחלוץ תפילין של יד כשנכנס לבית הכסא דשמא כיון דמחופות עור לא צריך דלא אסרו אלא תפילין של ראש שכתוב ש"ין בעור ויש עוד לפרש דלכך קאמר אלו תפילין שבראש משום דגראין יותר משל יד דעל של יד אמרינן לקמן לך לאות ולא לאחריש לאות פ). מ"ר: **משעת** הנחה ועד שעת קשירה. מכאן היה מדקדק רבינו אליהו שצריך אדם לקשר תפילין בכל יום ור"ת מפרש דאין צריך ומביא ראיה מהא דאמרינן בפ"ק דחולין (דף ט. ושם) דצריך אדם שילמוד ג' דברים כתב שחיטה ומילה ורב יהודה אמר אף קשר של תפילין ובדרכה חתנים ולילית ואידך הני תנאי כשיכון פי' יז) וצריך לגומדן לפי שתמיד צריך להן ואי בעי למקשר קשר של תפילין בכל יום איכא דסיכתא טפי ומיהו בקונטרס פי' שם איפכא הני שכיחן קשר של תפילין ובדרכה חתנים ולילית ואין צריכין לגומד שמגעוריו בקי בהן וכמו שפירשתי גראה דאדרבה

עין משפט נר מצוה

קעז א ב מיי' פ"ג מהל' תפילין הלכה יט סמג עשין כב טוש"ע או"ח סי' לג סעי' ה:

קעח ג מיי' פי"א מהל' פרה אדומה הל' ד:

קעט ד מיי' פ"ג מהל' תפילין הל' יב טוש"ע או"ח סי' מ סעי' מ:

קפ ה ו מיי' שם הלכה יג יד טוש"ע שם סעי' י [ל"ל ומי' לב סעיף נב:

ז [סמג עשין כב טור או"ח סימן כה]:

קפא ח מיי' שם פ"ד הל"ז טוש"ע שם סי' מז סעי' י:

קפב ט מיי' פ"ד מהל' תפילין הל' ז טוש"ע או"ח סי' כה סעי' מ:

שיטה מקובצת

פ) אביי. כתב הרשב"א סי' תתשכ"ד איתא בירושל'. [פ"א דמס' מגילה] רבי זירא איפסיק ליה גירא דרצועתא פי' שנפסקה והפרה א) בגידין מהו לתפיריה ושרי הדר ואפסקא תניינית ושרייה ולא מן אולפנה פי' ולא מן הקבלה ולא הו"ל למשרי בשניה דאין זה אלי ואגוהו: ב) אמר ליה פוק: ג) חדתתא. אע"ג דהדר חלים חלים לשון חיבור שמתחבר וחוזר הקמט למקומו: ד) ואם יש שם קשר: ה) מדמני בהו שירים אגרדומין הס"ד: ו) תיבות אורך כו' עד עד הקשר ל"ש: ז) דלגבי. ב) פשיטת אצבע לגודל הויא פשיטת אמה לאצבע ככפיפה לפי: ח) רבה. כשהיה מניח תפילין קטר ליה: ט) ותולין. לו על כתפיו מאחוריו: י) גולגן. ומשלשלן: יא) תיבות ותולין לפניו ל"ש: יב) ראשו. כעין דלת כדי: יג) דמתהפכין. ליה: יד) שכתוב. בהם: טו) כדאמר. בפ"ק דברכות נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו ואין עוז אלא תפילין וכדאמר לעיל דמשום תפילין של ראש הקב"ה מטיל יראתו על העובדי כוכבים ותיבת יראו נמחק: טז) כדאמרן. לעיל: יז) פי' ואידך אמאי לא חשיב הנך דרב יהודה הני שכיחין כתב שחיטה ומילה וצריך ללומדן לפי שתמיד צריך להן ואי בעי למעבד קשר של תפילין דשכיחא טפי מכולהו:

א) בגלא"ס הלכות תפילין סימן י"ז אאמ שנפסקה הלעוקה ותפרה בגידין ונפסק הגיד וסתיר לו לחזור ולקשור הגיד איפסיק לה מגיעא. ב) נראה לפ"ל דלגבי פשיטא אצבע לגודל קרי ליה פשיטה ולגבי פשיטא אמה מתגבע קרי ליה פשיטה ולגבי פשיטא אמה מתגבע קרי ליה כפיפה לפי.

שיטה מקובצת

ט) [בכרות מה. עירובין יד: פסחים נד.], כ) [לקמן נח:], ל) [ע' תוס' סוכה יג. ד"ה וגרדומין], ד) [לקמן מב.], מ) עירובין לז., ו) [בכרות כו. וש"ע], ז) בכרות ו. מ. סוטה ח. מולין פט. [מגילה כח:], מ) [בכרות ז.], ס) פסחים ז: קיט: מגילה כח: סוכה לט. נדה סג., י) שירי שירים. ל"ק, כ) דסוכה הס"ד אמ"כ ד"ש מכלל דהשפלר יש למחוק. ל"ק, נ) לפי גי' רש"ן ל"ל שירי שירים וגרדומין הס"ד. ל"ק, נ) פשיטות אצבע מגודל הוי פשיטות לגבי אמה מתגבע כפיפות לפי בי. ל"ק, ס) בענין דל"ת. ל"ק, ע) וה"ל. ל"ק, פ) כדאמרינן בברכות ו. ואמרינן לעיל. ל"ק ועי' רש"י בע"ר, צ) מבפנים שיהא. ל"ק, ק) לכאורה משמע מפירש"י דבתפילין של ראש מיירי דפי' דמשמע דל"ת מיירי כדפי' דמר פשטו ושדי כו' מתלית להו לרלוותא התליות בו אבל כו' כל"ל. ל"ק, ר) [פ"א דיומא ה"ר מ"], ש) דמחוי לפשוט. ל"ק, ת) [וע' סיעה תוס' עירובין לז. ד"ה וגוייהן ועי' פירש"י שם וכרש"י דהכא], א) [וע' תוס' בכרות ו. ד"ה אלו ומה שאיימתי שם בלגלן].

תורה אור השלם

1. וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ: דברים כח י
2. וְהֲסִרֹתִי אֶת כַּפַּי וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ: שמות לג כג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וגוייהן וכו' וגוייהן לבר ולאיש לדבר:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אלו כו' אם צריך לחלוץ תפילין של יד. עיין שבת דף קפ ע"ב תוס' ד"ה דגלמא:

לעזי רש"י

טרני"ס [טרציי"ר].
לקלוע (את רצועות התפילין כדי שלא תיגרדנה על הארץ).

מוסף רש"י

פוק חזי מה עמא דבר. מה נהגו העם (עירובין יד:). גרדומי. הייטו שיריים שנשתיירו לאחר שנפסקו (להלן נח:). קשר של תפילין הלל"מ. איסף הוא עשוי דומה לדל"ת ונתפילין עשוי כמין ש"ין ולוקשה קטנה בהן ולשם כפוף ודומה ליו"ד הרי שדי ונוייהן. לאחו שיכר האותיות לבר. לאחו שיכר כלפי התפילין כין הכתים אלא כנגד מרלפת הטין לפי שנאמרה בהן ולאו ובו' ותניא ר"ש הגדול אומר אלו תפילין של ראש (עירובין צז:). לאו אדעתאי. לא נתתי לבי (ברכות כו.) לא הייתי זכור ולבוותי פירשו לא סבירא לי (שבת צה.). אלו תפילין שבראש. אות הן לכל כי שם ד' נקרא עליך (חולין פט.). עובר לעשייתן. קודם. כמו ויעבר את הכוסי. קדמו במיתתם אבשלום (פסחים ז:).

בין תפילה לתפילה. בין של יד לשל ראש דסיפר קודם [ז] שיניח אותן על הראש: **להניח.** דבשל יד מתחיל להניח: **מצוה תפילין.** דעכשיו גומר את המצוה: **לא סח.** אין מברך אלא על של יד בלבד: **סח מברך שתים.** כדשלח רב מייא: **סח בין תפילה לתפילה.** ואף בירך על של ראש אלא סמך על ברכה ראשונה: **עבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה.** דלתלמידינן בפרק משוח מלחמה (סוטה מד:) הילא וכך הלבד [ז] מעבירות שבידו: **והיו.** משמע שתים כל זמן שיהו בין עיניך יהו שתים כל זמן שאותן של ראש מונחים [ח] אותן של יד נמי מונחין אלמא דראש [ט] חלין בריאה: תפילין שהניחן קודם עמוד השחר מברך עליהן משעת הנחתן משעת זמן הנחתן דאמר בפרק קמא דברכות (דף ט:) בק"ש אחרים אומרים משילהה חבירו [י] מרחוק ד' אמות ואומרין התם לתפילין כאחרים כלומר להנחת תפילין [יא] כאחרים: **שמא יאבדו.** אם ישאה בידו: **מניחם.** בראשו: **ממשמש בהו.** דהוי כאילו מניחן: **שהלה רגל מן השוק.** לאחר שתשבה: **מודים חכמים** [יב] **לרבי יעקב שאם חלנן כו' אין חוזר ומניחן.** [יג] דלילה לאו זמן תפילין הוא דלתלמידינן לקמן [ע"ב]: **מלנו בהו באורחא.** תפלת ערבית כר' יעקב: [יד]**לא חולין.** אם מומחין ולא מניחה אם חלונין:

אמר [ט] רב חסדא סח בין תפילה לתפילה חוזר ומברך סח אין לא סח לא והא שלח [ט]רב חייא בריה דרב הונא משמיה דר' יוחנן על תפילה של יד [א]אומר [ב]ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין על תפילין של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין אביי ורבא [ג]דאמרי תרוייהו לא סח מברך אחת סח מברך שתים תנא [ד]סח בין תפילה לתפילה [ג]עבירה היא בידו [ד]וחוזר עליה מערכי המלחמה תנא [ה]כשהוא מניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש [ו]וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואחר כך חולץ של יד בשלמא כשהוא מניח מניח של יד ואח"כ מניח של ראש דכתיב [ז]וקשרתם לאות על ידך והדר והיו לטוטפת בין עיניך אלא כשהוא חולץ חולץ של ראש ואח"כ חולץ של יד מנלן אמר רבה רב [ח] הונא אסברא לי אמר קרא והיו לטוטפת בין עיניך כל [ט]זמן שבין עיניך יהו שתים ת"ר תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הנחתן כיצד היה [י]משכים לצאת לדרך ומתיירא שמא יאבדו מניחן וכשיגיע זמנן ממשמש בהן ומברך עליהן ועד מתי מניחן עד [יא]שתשקע החמה רבי יעקב אומר עד שתכלה רגל מן השוק וחכמים אומרים עד זמן שינה ומודים חכמים [יב] [יג]לר' יעקב שאם חלצן לצאת לבית הכסא או ליכנס לבית המרחץ ושקעה חמה שוב אינו חוזר [יד] ומניחן אמר רב נחמן הלכה כרבי יעקב [טו] רב חסדא ורבה בר רב הונא מצלו בהו באורתא איכא דאמרי [טז] אין הלכה כר' יעקב והא

ה"ג

קפג א מיי' פ"ז מהלכות תפילין הלכה ד טוש"ע או"ח סימן כה סעיף ה ועי"ש: **קפד** ב ג מיי' שם הלכה ו וע"ש בכ"מ טוש"ע שם סעי' ט:

קפה (ד מיי' פ"ז הי מהל' תפילין הלכה ז וע"ש בכ"מ):

קפו ה מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה ה סמג עשין כב טוש"ע א"ח סימן כה סעיף ה:

קפז ו מיי' שם טוש"ע א"ח סי' כה סע' ב:

קפח ז (מיי') וסמג שם טוש"ע א"ח סי' ל סעיף ג:

קפט ח מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעי' ב:

שיטה מקובצת

[א] אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא: [ב] רב המנונא אסברא לי: [ג] חכמים ורבי יעקב: [ד] ומניחן עיין תוס' חולין דף פ"ח ע"א: [ה] דהא רב חסדא: [ו] דאמרי אמר רב נחמן אין: [ז] שניניה אותו של הראש: [ח] מונחים יהו של יד ותיבת אותן נמחק: [ט] דראש אותו חלין: [י] חבירו ברחוק: [יא] תפילין הלכה כאחרים: [יב] חכמים ורבי יעקב לח"ק שאם: [יג] דלילה. כתוב בגליון פרש"י דלילה לאו זמן תפילין הוא כדאמרינן לקמן ולא נהירא דא"כ מאי קאמר למר עד שתכלה רגל מן השוק ולמר עד זמן שינה ואי לילה לאו זמן תפילין הוא לא היה לו להניחם כלל אחר שקיעת החמה לכך נראה דכולהו ס"ל דלילה זמן תפילין ואפ"ה אין מניחן למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ואם חלצן אינו חוזר ומניחן דחיישינן שמא ירדם. ע"כ: [יד] לא חולין אם: [טו] ריש מסבבים אל הרצועה כו' ומדקאמר כשאינה עולה דלא חייץ: [טז] בשל ראש. ואין נראה כן במסכת ברכות [דף ס' ע"ב] שהולך ומפרש סדר מאה ברכות שאדם חייב לברך בכל יום כי משי ידיה מברך על נטילת ידים כי מגה תפילין של יד מברך להניח תפילין ואשל ראש על מצות תפילין ולכן נראה לא סח מברך כו' ריש לדחות ההיא דברכות דמיירי דאין לו אלא אחת מהן של יד לבד או של ראש לבד (ובהכי) [ולהכי] קאמר של יד מברך להניח בשאין לו של ראש ועל של ראש מברך על מצות אם אין] לו של יד אבל אם יש לו שתים אינו מברך אלא אחת בלא סח: [יז] סח מברך שתים על של ראש: [יח] תיבות על מצות נמחק:

תורה אור השלם

1. וְקִשַּׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
דברים ו ח

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא כו' ור"ת פי' וכו'. הלשה לי מכם אחד שכן מפורש בהלילא במנלרש תנחומא בפרשת נח:

מוסף רש"י

סח בין תפילה לתפילה. פיסק, כין הנחת תפילין של יד לתפילין של ראש עבירה היא בידו. אם לא חזר ובירך, דהכי אמרינן בתמורות סח מברך שתים, לא סח מברך אחת (מוסף מד:).

של תפילין קשר של קיימא ואם היה צריך להתיר ולקשור בכל יום אם כן לא הוי של קיימא ומשעת הנחה עד קשירה דהכא מפרש ר"ת דהכי קשירה היינו ההדוק שמהדקן ומלמלמו בראשו כמו שליא קשורה בולד דנדה (דף כ:) לאו קשורה ממש היא וכמו [ט] קשורה בו כלבל ולפירוש רבינו אליהו הוה ליה למימר משעת קשירה ועד שעת הנחה ויש פסרים שכתוב כן ומסתברא כדברי ר"ת בתפילין של ראש וכדברי רבינו אליהו בתפילין של יד דכתיב בשל יד וקשרתם לאות על ידך דמשמע דכל שעה שמניח צריך לקשירה [י] תדע דלקמן (דף מ.) דרש ר' נתן הנחה בשמאל מדכתיב וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין וכיון דקשירה בימין הנחה בשמאל היא ואם היה קושר תחילה ואח"כ היה מכניס בזרוע אם כן היכי דייק מינה דהנחה בשמאל ועוד אמרינן בפרק אין מעמידין (ע"ז לט.) מעשה בשאה אחת שהיתה נישאת לאחר והיתה קושרת לו תפילין [כ] בזרועו משמע דתמיד היתה עושה כן ואפילו לספרים שכתוב בהם קומעת מכל מקום רואה לומר שהיתה קושרת לו כעין קמיע ולפי שאין נוח לקשור בידי אחת היתה מסייעת לו תדע דלא קאמר שהיתה מסייעה לתפילין של ראש דתפילין של ראש ודאי אין צריך לקשור בכל יום דלא צוותה תורה לקשור כל שעה וקשר שלה הלכה למשה מסיני והכי גמירי דליהו קשורין תמיד והשתא קשירה דשמעתין קשירה ממש [כ] דבשל יד מתחיל לברך מחרני לומר דתפילין של יד נמי לא בעו קשירה בכל יום דבפרק בתרא דמקוואות (מ"ג) קתניא קשריס דלאין לריכין שיבואו בהן המים תפילין של ראש בזמן שהיא עולה ויורדת פירוש חולה כמו חולא דטבעות ידיו דתוספתא דמקוואות דהקשר מיהדק שפיר בזמן שהיא עולה ויורדת דיל היינו לפי שיש קושרים ראש הרצועה באמצע זו בזו שהיה יכולה להרחיב ולעלות ולירד ויש [מ] מקפדים [מו] הרצועה שמסובבת בקשר העשוי בראשה שהרצועה [כ] נתחבר בקשר ועולה ויורדת ומדקאמר כשאינה עולה לא חייץ וא"ל להתירו בשעת טבילה ש"מ קשר של קיימא הוא. מ"ר: **סח** בין **תפילה לתפילה** חוזר ומברך. מכאן מדקדקים כשאדם שוחט עופות או בהמות הרבה ומסח בין עוף לעוף שחוזר ומברך ומ"מ עבירה היא בידו כדאמרינן הכא שחוזר עליהם מערכי המלחמה ושמא שאני תפילין שמצוה אחת הן אבל התם שאם ילכה ישחוט ואם ילכה לא ישחוט ומיהו מסתברא דכיון דיכול לפטור בברכה אחת אין לו לדבר כדי שיהא זקוק לברכה שניה כדמוכח בפרק בא לו (יומא דף ע.) ובאלו נאמרין (סוטה מ:) תתנן נוטל ספר תורה וקורא באחרי מות ואף בעשור ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה ופריך בגמרא [מ] ומייתי ספר תורה ויקרבי ביה ומשני ר' שמעון בן לקיש משום ברכה שאינה צריכה אלמא כיון דיכול לפטור עצמו מברכה שניה קרי לה ברכה שאינה צריכה ושמא סח בין עוף לעוף כסח באמצע שעולתו וזה דבר פשוט שאם שואל עוף לשחוט לא חשוב הפסק מידי דהוה [מא] אטוא ברוך ומידי דהוי נמי אברכת כסוי הדם דאמרינן בפרק כסוי הדם (חולין דף פו:) אמר רב יהודה שחט ומיה יכסנה ואח"כ ישחוט עוף ומשמע התם דאין צריך לחזור ולברך וכן כשאדם מברך יקנה"ז אין הברכות שאחרות הפסק בין ברכת היין לשתיה ומיהו אם היה זקוק לחזור ולברך כשסח בין עוף לעוף כמו כן היה זקוק לכסות הדם [מב] זמנין [מג] אפילו במקום שזקוק לכסוי אמרינן בפרק כסוי הדם (גם זה שם) דנפטר בברכה אחת. מ"ר: **לא** סח מברך אחת סח מברך שתים. פירש בקונטרס לא סח מברך אחת בין של יד בין של ראש סח מברך שתים להניח תפילין בשל יד ועל מצות תפילין [מד] בשל ראש [מה] ור"ת פירש לא סח מברך אחת [מו] לשל ראש מברך על מצות תפילין שזו היא ברכתו סח מברך ג' [מז] לשל ראש להניח ועל מצות וכן [כתב] בשמועתא דבא דתפילין. [מח] מ"ר: **עבירה היא** בידו **וחוזר עליה מערכי המלחמה.** מתוך פירוש הקונטרס משמע דאם סח בין תפילה לתפילה ולא בירך על של ראש [מט] על מצות אלא סמך על ברכה ראשונה עבירה היא בידו. מ"ר: **וקשרתם לאות** על ידך והדר והיו **לטוטפת** בין עיניך. מכאן קשה לפירוש הקונטרס דפרק אמר להם הממונה (יומא לג: ושם) גבי אין מעבירין על המצות דאמר שמע מינה עבורי דרעא אטוטפת אסור כשפוגע בתפילין של יד תחילה אסור להעביר ולהניח של ראש דאין מעבירין על המצות והשתא מאי איריא משום דאין מעבירין על המצות פיקוח לי משום דכך מצותו דמינה של יד ואח"כ מניח של ראש ומיפרק ר"ת משום ר' חנגאל בשם רב האי גאון דאייני בשעה שחולץ תפילין ומניחן בתיק שלא יעביר אותן של יד ויתנם בתיק תחילה ואח"כ של ראש למעלה דא"כ כשבא להניח תפילין היה פוגע בשל ראש תחילה והיה צריך להעביר על המצות משום דשל יד מניח תחילה ואח"כ של ראש לפיכך צריך להניח בתוך התיק של ראש תחילה ואח"כ של יד למעלה ורבינו אליהו מפרש דלענין משמוש איירי דאמרינן לקמן שאדם חייב למשמש בתפילין בכל שעה ושעה קל וחומר מלין והשתא קאמר דבשל יד ממשמש תחילה משום דפגע בהו בראשא ואין מעבירין על המצות. מ"ר: **אמר** רבה **רב הונא אסברא לי.** רבה גרסינן ולא רבא דרבא לא ראה רב הונא מעולם דהא אמרינן בפרק בתרא דקדושין (דף עב:) דביום שמת רב יהודה נולד רבא ורב הונא שכיב קודם רב יהודה כדמוכח במועד קטן (דף יח.) דכי נח נפשיה דרב יהודה קאמר התם גברא רבה כרב יהודה ליכא הכא ורב הונא [מ] היה גדול בחכמה ובמנין מכל תלמידים דרב כדמשמע בפרק בתרא דכתובות (דף קו.). מ"ר: **וכשיגיע** זמנן ממשמש בהן ומברך. מכאן נראה כשאדם מבכים קודם היום ומתעטף בציצית כשיאור היום אין צריך להסיר טליתו כדי לחזור ולנדום ולהתעטף ולברך כיון שממשמש בו יכול לברך אף על פי שיש לחלק בין תפילין לציצית שהמשמוש מצוה כדלקמן אין נראה לחלק דבפרק התכלת (לקמן דף מג.)

עין משפט נר מצוה

והא רב חסדא ורבה בר רב הונא מצלו בהו באורתא. פשיטא ליה דהא דקאמר רב נחמן אין הלכה כרבי יעקב לאו משום שיטה הלכה כחכמים דאם כן ליתא דהלכה כתנא קמא והא דלא אמר הלכה כת"ק לפי שהדבר שנוי סתם ולא זכר בה לשון רבים ולא לשון יחיד ט). מ"ר: **אי** קסבר לילה זמן **תפילין**. וא"ת מכל מקום חולק דלתמרינן בפ' [1] במה אשה (שבת דף קפ.) גמרא ולא בתפילין דאפי' למאן דאמר שבת זמן תפילין לא יצא דלמא מיפסקן ואתי לאיתויינהו מרבע אמות ברשות הרבים ומיהו לרבי עניני בר שמון דאמר בפרק במה אשה יוצאה (שם דף סד:) כ) בכובע לא אסרו אלא בהיכא דלא אבל בחלר שרי ניחא דהכא בחלר ור"ת פוסק כרבי עניני אבל לרב דאמר כל שאסרו חכמים לצאת לרה"ר אסרו לצאת לחלר קשה ואין לומר דמודה רב בזית דשרי דהא אמרינן מ) ברש כירה (שם מו.) השירים והזמזים והטבעות הרי הן ככל הכלים המיטלים בחלר ואמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליהם ואם היו רואין להתקשט לא היה לומר טעם (דמשמע) דשרי לטלטל משום תורת כלי אע"ג דלא חזי בשבת דמדמי ליה התם לשרגא דנפטא וי"ל דמודה רב דתפילין דשרי בחלר דלא אסרי אלא בהיכא דלא דמי לשאר תכשיטין דגזר רב בחלר דלמא מיפתלי ואתי לאפוקי לרה"ר אבל תפילין כיון דעשויין למשמש בתפילין מידלכר דכיר ליה כדאמר בפ"ק דשבת (דף יב.) גמרא לא יצא אחייט במקצו דאמר ט) שמואל יוצא אדם בתפילין עם חשיכה מ"ט כיון דאמר רבה בר אבוה חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה הלכך מידלכר דכיר להו (שבת דף סד:) וא"ת אם כן כי אמר בפ' (שבת דף סד:) כל שאסרו חכמים לצאת לר"ה אסור לצאת לחלר חוץ מבכובע ופאה נכרית הוא ליה למימר נמי חוץ מתפילין וי"ל דלא מיירי רב אלא בתכשיטין ועוד משום דלמאן דאמר שבת לאו זמן תפילין מ) הוא לא שייך למימר חוץ מתפילין ואם תאמר דהכא אמרינן דפק חשיכה לא חולין ולא מגיח ובפ"ק דשבת (דף יב.). קאמר יוצא אדם בתפילין ע"ש עם חשיכה משמע הא דפק חשיכה לא וי"ל דהתם ברשות הרבים והכא בחלר. מ"ר: **ושמרת** את החוקה הזאת למועדה בו'. בפרק בא סימן (נדה נא.): ובסוף כילד מברכין (ברכות דף מד:) דאמרינן דבני מערבא מברכי בתר דמסלקי תפילייהו לשמור חוקיו מפרש רבינו תם דלאחר שמסלקן את טליתו ליכא מאן דמברך דלא שייכא ברכה לדשמור חוקיו אלא מתפילין דווקא דכתיב בהו חוקה ודווקא כשמסלקן סמוך לשקיעת החמה דדרשינן ימים ולא לילות ומתוך דסלקן דלאמרינן בסמוך הכא אמרה עובר בעשה ובירושלמי דברכות פרק היה קורא אמרינן נמי על מילתא דבני מערבא דמברכי לשמור חוקיו כמאן דאמר בחוקת תפילין הכתוב מדבר אבל לשמאן דאמר דבחוקת הפסח הכתוב מדבר לא א"כ כל שכן דלאחר ליצית לא מברך ובפרק בא סימן (נדה נא.): גבי יש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו דקאמר לאיתויי מצות ופריך לבני מערבא דמברכי לבתר דמסלקי תפילייהו לאיתויי מאי הוה מלי למימר כ) ליצית והאידנא לא מברכי לשמור חוקיו אפי' לאחר תפילין דבסמוך פסקינן לילה זמן תפילין דקאמר הלכה ואין מורין כן ומדרבנן הוא דאסור דחיישינן שלא יישן בהם וקרא דושמרת את החוקה בחוקת הפסח הכתוב מדבר כ). מ"ר: **יצאו** שבתות וימים טובים שהן עצמן קרויין אות. לא משום דאסירי בעשיית מלאכה דאפי' חולו של מועד דשרי בעשיית מלאכה איכא אות בפסח דאסור בתחילת חמץ ובסוכות [1] דחייב בסוכה ובפרק בתרא דמועד קטן (דף יט. וסס) משמע דחולו של מועד חייב דאמר התם כותב תפילין לעצמו ולאחרים בטובה דברי ר"מ ר' יהודה אומר מעברים ומוכר כדי פרנסתו את שלו וכותב לעצמו כו' אורי ליה רבה בר בר חנה לרב חננאל וכן אורי ליה רב הלכה כותב ומוכר כדי פרנסתו משמע דמניע במועד דאי משום לאחר המועד מה לי לאחרים למה מותר לכתוב לעצמו שאין זה אוכף פרנסתו מיהו לאו דאיכא אפסד דרבי מאיר ור' יהודה לטעמייהו דאית להו שבת זמן תפילין בפרק בתרא דעירובין (דף לו.): עוד דאיכא מירושלמי פרק בתרא דמועד קטן חד בר נש אייבד תפילוי במועדא אתא לגבי רב חננאל יא) שלח לגבי רבה בר בר חנה אמר ליה ט) יהיב יב) תפילוי ואזיל כתוב לך אמר ליה רב זיל כתוב ליה פירוש בלא הערמה מתני' פליגא על רב כותב הוא אדם תפילין ומוזחה לעצמו הא לאחר אסור רב פתר לה בכותב להניח כ) ומסתמא רב ג) (גרסינן כו') הוה סבירא ליה דהלכתא דשבתות וימים טובים לאו זמן תפילין אפילו הכי שרי לכתוב ולמכור תפילין בלא הערמה ולרבה בר בר חנה ע"י הערמה דכולהו אמוראי סבירא להו שבת לאו זמן תפילין רב חסדא ורבה בר רב הונא ואע"ג דסבירא להו לילה זמן תפילין ומיהו זה חולק הש"ס שלנו דרבה בר בר חנה סבר כרב והתם פליגי. מ"ר: **ידך** זו שמאל. ואם תאמר לעיל בספ"ק (דף י.) דאייתר ליה יד דמצורע לגמורי איד דקמילה דוימלא כפו היינו נמי בימין אדרבה הוה לן לגמורי איד דתפילין דהוי בימין ודמי ליה דילפינן יד מיד והתם ילפינן כפו מיד ויש לפרש דניחא ליה לגמורי התם עבודה מעבודה מיהו קשה דאתרוייהו ניף ושמא משום דלא דמי לדהתם יד ממש והכא קיבורת בזרוע. מ"ר: רבי

ה"ג **מימים ולא כל ימים כו': אלא לפסח בלבד.** והק' עשה פסח משנה לשנה: **נפקא ליה.** כלומר לעולם קסבר לילה זמן תפילין הוא ושבת מימעטינן ליה מהיכא דנפקא ליה לר' עקיבא: **שהן עצמן אות.** בין הקב"ה לישראל דכתיב (שמות נא) כי אות היא ובו': ו) **עובר כלאו.** דכתיב ושמרת וכל השמר לא תעשה הוא: **השמר דלאו לאו.** רבי אלעזר סבר השמר דכתיב במילתא דמזהר רחמנא לא תעשה הוי לאו גמור ללקות כגון (דברים כד) השמר בנגע צרעת דמשמע שלא יקון בהרתו וכן (שמות לד) השמר לך פן תכרות ברית וגו' אבל השמר דעשה כגון האי דמשמע ז) לעשות תפילין עשה הוא: **ואם לשומרן.** שלא יאבדו מותר להניחן אפילו לאחר שקיעת החמה: **קסבר הלכה.** לילה זמן תפילין הוא: **ואין מורין כן.** שמא ישכחם ח) וישן בהן מדקאמר ליה לשומרן קבעינא: **ידי יסדה ארץ וימיני וגו'.** מדכתיב ידי וימין ש"מ יד הייו שמאל: ר' ר' עקיבא אומר א) יכול יניח אדם תפילין בשבתות ובימים טובים ת"ל [2] והיה ז) לאות על ידך ולטוטפת בין עיניך מי שצריכין אות יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות אמר ר' אלעזר כל ט) המניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בעשה ור' יוחנן אמר [3] עובר בלאו לימא בר' אבין אמר ר' אילעא קא מיפלגי י) דאמר ר' אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה דמר אית ליה דר' אבין ומר לית ליה דר' אבין לא דכולי עלמא אית להו דרבי אבין אמר ר' אילעא והכא בהא קא מיפלגי מר סבר השמר דלאו לאו והשמר דעשה עשה ומר סבר השמר דעשה נמי לאו ואמר רבי אלעזר כ) [3]ואם לשמרן מותר ואמר רבינא הוה יתיבנא קמיה דרב אשי והשך [3] והניח תפילין ואמרי ליה לשמרן קא בעי להו מר ואמר לי אין וחזיתיה לדעתיה דלאו לשמרן הוא ג) בעי קסבר [4]הלכה ואין מורין כן י) אמר רבה בר בר הונא ה)חייב אדם ד) למשמש בתפילין בכל שעה ט) קל וחומר מציץ ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה והיה על מצחו תמיד שלא תסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה ת"ר יד זו י) שמאל אתה אומר שמאל או אינו אלא ימין תלמוד לומר [3] אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואומר [4] ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים ואומר ט) [5] למה תשיב ידך וימינך מקרב חיקך כלה רבי

[1] ואם לשמרן מותר וא"ת וכי בשביל לשמרן יעבור על לאו ר"ל דלקיים קאמר אם כבר הם מונחים בראשו אבל להניחן לכתחילה לא קאמר וכן משמע בסמוך דקאמר קסבר הלכה ואין מורין כן וא"ת נהי נמי בדיעבד לילה זמן תפילין הא לעיל [אמר] דאם חלצן אינו חוזר ומניחן ולפי מאי דפרישית דהכא מיירי לקיימן בניחא וא"ת הא אמרינן לעיל אם היה משכים לדרך ומתירא שמא יאבדו מניחן לכתחילה והיאך יעבור על לאו וצ"ל דלעיל מיירי אחר עמוד השחר ומיהו לאו זמן תפילין הוא עדיין לברך כדאיתא בברכות [דף ס' ע"ב] (לכתחילה) [לתפילין] כאחרי' דאמרי כדי שיראה חבירו בדחוק ד' אמות ויכירהו: [2] וחשך והנה מגיח תפילי ולא סליק תפילי דאמרי: [3] הוא אלא קסבר והיבה בעי נמחק: [4] למשמש. והא דאמרי' במס' סוכה דבנן דבי רב אשי אימתי דהוא ממשמשי בתפילייהו הוי מברכין וכי תעלה על דעתך דמברכי כל שנה ושנה דאמרינן הכא חייב למשמש כל שנה ושנה. משמוש דהתם לאו כמשמוש דהכא דהתם מיירי במשמש לתקנם ולהניחן במקומם אם נתפכו לצדדין: [5] קו"ח מציץ כו'. גליון והקשה הר"ר שמחה כיון דתפילין בעי כוונה איך יכול להתפלל או לקרוא ק"ש בהם דהא אינהו נמי בעי כוונה ותירץ דהעוסק במצוה פטור מן המצוה כיון דאי אפשר לו לקיים שניהם ביחד ועוד הקשה ר"י הואיל ועוסק במצוה פטור מן המצוה מי (שמנח) [שמנח] טלית ותפילין עליו יהא פטור מללמוד וכן כל תר"ג מצות דליכא למימר דמיירי דאינו יכול לעשות שניהם בבת אחת דא"כ פשיטא דפטורים דאיך יעשה זאת וניח זאת דאין אתה יודע מתן שכרן של מצות אלא ע"כ מיירי אפילו יכול לעשות שניהם בבת אחת אפ"ה פטור עיין תוס' ב"ק דף ז' ע"ב ד"ה בההיא: ו) עובר בעשה דכתיב ושמרת את החוקה וגו' מימים ומימה ולא לילות אלא הבא מכלל עשה עשה הס"ד ומה"ד עובר: ז) דמשמע שמור לעשות: ח) ישכחם בראשו וישן בהן כו' לשומרן קא בעינא הס"ד: ט) אמר' בסוף: י) דחייב בסוכה. ולפי זה לאו זמן תפילין הוא ולפי הירושלמי לא משמע כן דבעי התם מהו לכתוב תפילין לעצמו אמר ליה שרי ובעי נמי מהו לכתוב ולמכור לאדם שאין לו יציאה לצורך המועד ואמר ליה זבין דידך וכתוב לעצמך משמע דזמן תפילין הוא בחול המועד ויש לדחות דהני ס"ל דשבת ויו"ט זמן תפילין הוא אבל מ"מ דוחק הוא זה לומר דס"ל כל הני אמוראי דהתם דלא כהלכתא. תו"א: יא) חנגאל שלחיה: יב) יהיב ליה תפילויי וזיל:

שיטה מקובצת

ט) ואם לשמרן מותר וא"ת וכי בשביל לשמרן יעבור על לאו ר"ל דלקיים קאמר אם כבר הם מונחים בראשו אבל להניחן לכתחילה לא קאמר וכן משמע בסמוך דקאמר קסבר הלכה ואין מורין כן וא"ת נהי נמי בדיעבד לילה זמן תפילין הא לעיל [אמר] דאם חלצן אינו חוזר ומניחן ולפי מאי דפרישית דהכא מיירי לקיימן בניחא וא"ת הא אמרינן לעיל אם היה משכים לדרך ומתירא שמא יאבדו מניחן לכתחילה והיאך יעבור על לאו וצ"ל דלעיל מיירי אחר עמוד השחר ומיהו לאו זמן תפילין הוא עדיין לברך כדאיתא בברכות [דף ס' ע"ב] (לכתחילה) [לתפילין] כאחרי' דאמרי כדי שיראה חבירו בדחוק ד' אמות ויכירהו: כ) וחשך והנה מגיח תפילי ולא סליק תפילי דאמרי: ג) הוא אלא קסבר והיבה בעי נמחק: ד) למשמש. והא דאמרי' במס' סוכה דבנן דבי רב אשי אימתי דהוא ממשמשי בתפילייהו הוי מברכין וכי תעלה על דעתך דמברכי כל שנה ושנה דאמרינן הכא חייב למשמש כל שנה ושנה. משמוש דהתם לאו כמשמוש דהכא דהתם מיירי במשמש לתקנם ולהניחן במקומם אם נתפכו לצדדין: ה) קו"ח מציץ כו'. גליון והקשה הר"ר שמחה כיון דתפילין בעי כוונה איך יכול להתפלל או לקרוא ק"ש בהם דהא אינהו נמי בעי כוונה ותירץ דהעוסק במצוה פטור מן המצוה כיון דאי אפשר לו לקיים שניהם ביחד ועוד הקשה ר"י הואיל ועוסק במצוה פטור מן המצוה מי (שמנח) [שמנח] טלית ותפילין עליו יהא פטור מללמוד וכן כל תר"ג מצות דליכא למימר דמיירי דאינו יכול לעשות שניהם בבת אחת דא"כ פשיטא דפטורים דאיך יעשה זאת וניח זאת דאין אתה יודע מתן שכרן של מצות אלא ע"כ מיירי אפילו יכול לעשות שניהם בבת אחת אפ"ה פטור עיין תוס' ב"ק דף ז' ע"ב ד"ה בההיא: ו) עובר בעשה דכתיב ושמרת את החוקה וגו' מימים ומימה ולא לילות אלא הבא מכלל עשה עשה הס"ד ומה"ד עובר: ז) דמשמע שמור לעשות: ח) ישכחם בראשו וישן בהן כו' לשומרן קא בעינא הס"ד: ט) אמר' בסוף: י) דחייב בסוכה. ולפי זה לאו זמן תפילין הוא ולפי הירושלמי לא משמע כן דבעי התם מהו לכתוב תפילין לעצמו אמר ליה שרי ובעי נמי מהו לכתוב ולמכור לאדם שאין לו יציאה לצורך המועד ואמר ליה זבין דידך וכתוב לעצמך משמע דזמן תפילין הוא בחול המועד ויש

תורה אור השלם

1. וְשָׁמַרְתָּ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה: שמות יג י
2. וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֹזֶק יַד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרָיִם: שמות יג טז
3. אַף יָדִי יִסְדָה אֶרֶץ וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם קֹרֵא אֲנִי אֵלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו: ישעיהו מח יג
4. יָדָהּ לִיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה וִימִינָהּ לַהֲלֻמוֹת עֲמָלִים וְהָלְמָה סִיסְרָא מָחֲקָה רֹאשׁוֹ וּמָחְצָה וְחָלְפָה רַקָּתוֹ: שופטים ה כו
5. לָמָּה תָּשִׁיב יָדְךָ וִימִינְךָ מֵקֶרֶב חֵיקְךָ כַּלֵּה: תהלים עד יא

מוסף רש"י

ושמרת את החוקה. בפרשת קדש לי כתיב, והיא אחת מד' פרשיות של תפילין אלא לענין פסח. דאיירי בה בענין מינה, והאי מימים ימימה משנה לשנה דמתרגמינן מזמן לזמן (עירובין צז). **מי שצריכין אות.** ימים שישראל צריכין להעמיד אות על עצמן להכיר שהם מחזיקים בתורתו של הקב"ה, יצאו שבתות וימים טובים שהן עצמן אות בין הקב"ה לישראל דכתיב (שמות נא) כי אות היא ביני וביניכם. **השמר דלאו ולאו והשמר דעשה עשה.** פי' השמר שלא תעשה כן כגון השמר לך פן תכרות ברית וגו' (שמות לד) השמר לך פן תנקם וגו' (דברים יז) השמר בנגע הצרעת (שם כד) שלא יקון בהרתו, השמר דעשה כי אם דומשמע את החוקה (שם). **והיה כאות מצחו תמיד.** קבע יצירה הוא לכך דעשה, דהא כבר קבע ליה מקום, והיה על מלא הסכן (שבת יב.).

מסורת הש"ס

א) [שבת פפ. עירובין לה: לו. זבחים יט:], ב) עירובין לו., ג) גם זה שם, ד) [עירובין לו. מיתא והיה לך לאות על ידך מי שנרייכין אות כו' והייט קבלת המוקדם שמות יג פ"טון], ה) [עי' תוס' לעיל כ: ד"ה נפקא], ו) שבועות ד. לו. מכות יג: סוטה ה. זבחים קו. לקמן לט: ע"ז נא: עירובין לו., ז) [שבת יט. יומא ז:], ח) [בכורי"ף והכרמ"ש ליתא לכך ואומר לגמה וכו' וכן בשלמות פ' בא סי' מה ליתא], ט) [וע"ל היעב תוס' ביצה ד"ה אלון], י) בתה אשה ולא בתפילין וקאמר עלה בגמרא לתפי' כו'. ל"ק, כ) הכל כבכוב דלא אסרו. ל"ק, ל) [לפניו שם מיתא תנא דבי רבי ישמעאל], מ) גיטין כט:, נ) לא הוה שייך כו', ס) לאמוראי ליתא. ל"ק, ע) [וע"ש תוס' בכרכות מד: ומוס' נדה נא: ד"ה ולבני מערבא ומוס' סוכה לט. ד"ה אבל לפניו], ע) זיל הב ליה תפילין ואם כתוב לך אתא לקמיה דרב פ"ל כתוב כו'. ל"ק, פ) ר"ש ומסתמא רב ס"ל כהלכתא דשבתות וי"ט לאו זמן תפילין דסולהו אמוראי ס"ל שבת לאו זמן תפלין ר"מ ורבה בר רב הונא ואע"ג דס"ל הלכה לילה זמן תפילין ואפילו הכי שרי לכתוב ולמכור תפילין בלא הערמה ולרבה בר בר חנה ע"י הערמה דכולהו אמוראי ס"ל דשבת לאו זמן תפילין ואפילו הכי שרי לכתוב ולמכור תפילין בלא הערמה ולרבה בר בר חנה ע"י הערמה דכולהו אמוראי ס"ל דשבת לאו זמן תפילין ואע"ג דסבירא להו לילה זמן תפילין ומיהו זה חולק הש"ס שלנו דרבה בר בר חנה סבר כרב והתם פליגי. מ"ר: **ידך** זו שמאל. ואם תאמר לעיל בספ"ק (דף י.) דאייתר ליה יד דמצורע לגמורי איד דקמילה דוימלא כפו היינו נמי בימין אדרבה הוה לן לגמורי איד דתפילין דהוי בימין ודמי ליה דילפינן יד מיד והתם ילפינן כפו מיד ויש לפרש דניחא ליה לגמורי התם עבודה מעבודה מיהו קשה דאתרוייהו ניף ושמא משום דלא דמי לדהתם יד ממש והכא קיבורת בזרוע. מ"ר: רבי

ה"ג **מימים ולא כל ימים כו': אלא לפסח בלבד.** והק' עשה פסח משנה לשנה: **נפקא ליה.** כלומר לעולם קסבר לילה זמן תפילין הוא ושבת מימעטינן ליה מהיכא דנפקא ליה לר' עקיבא: **שהן עצמן אות.** בין הקב"ה לישראל דכתיב (שמות נא) כי אות היא ובו': ו) **עובר כלאו.** דכתיב ושמרת וכל השמר לא תעשה הוא: **השמר דלאו לאו.** רבי אלעזר סבר השמר דכתיב במילתא דמזהר רחמנא לא תעשה הוי לאו גמור ללקות כגון (דברים כד) השמר בנגע צרעת דמשמע שלא יקון בהרתו וכן (שמות לד) השמר לך פן תכרות ברית וגו' אבל השמר דעשה כגון האי דמשמע ז) לעשות תפילין עשה הוא: **ואם לשומרן.** שלא יאבדו מותר להניחן אפילו לאחר שקיעת החמה: **קסבר הלכה.** לילה זמן תפילין הוא: **ואין מורין כן.** שמא ישכחם ח) וישן בהן מדקאמר ליה לשומרן קבעינא: **ידי יסדה ארץ וימיני וגו'.** מדכתיב ידי וימין ש"מ יד הייו שמאל: ר' ר' עקיבא אומר א) יכול יניח אדם תפילין בשבתות ובימים טובים ת"ל [2] והיה ז) לאות על ידך ולטוטפת בין עיניך מי שצריכין אות יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות אמר ר' אלעזר כל ט) המניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בעשה ור' יוחנן אמר [3] עובר בלאו לימא בר' אבין אמר ר' אילעא קא מיפלגי י) דאמר ר' אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה דמר אית ליה דר' אבין ומר לית ליה דר' אבין לא דכולי עלמא אית להו דרבי אבין אמר ר' אילעא והכא בהא קא מיפלגי מר סבר השמר דלאו לאו והשמר דעשה עשה ומר סבר השמר דעשה נמי לאו ואמר רבי אלעזר כ) [3]ואם לשמרן מותר ואמר רבינא הוה יתיבנא קמיה דרב אשי והשך [3] והניח תפילין ואמרי ליה לשמרן קא בעי להו מר ואמר לי אין וחזיתיה לדעתיה דלאו לשמרן הוא ג) בעי קסבר [4]הלכה ואין מורין כן י) אמר רבה בר בר הונא ה)חייב אדם ד) למשמש בתפילין בכל שעה ט) קל וחומר מציץ ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה והיה על מצחו תמיד שלא תסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה ת"ר יד זו י) שמאל אתה אומר שמאל או אינו אלא ימין תלמוד לומר [3] אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואומר [4] ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים ואומר ט) [5] למה תשיב ידך וימינך מקרב חיקך כלה רבי

[1] ואם לשמרן מותר וא"ת וכי בשביל לשמרן יעבור על לאו ר"ל דלקיים קאמר אם כבר הם מונחים בראשו אבל להניחן לכתחילה לא קאמר וכן משמע בסמוך דקאמר קסבר הלכה ואין מורין כן וא"ת נהי נמי בדיעבד לילה זמן תפילין הא לעיל [אמר] דאם חלצן אינו חוזר ומניחן ולפי מאי דפרישית דהכא מיירי לקיימן בניחא וא"ת הא אמרינן לעיל אם היה משכים לדרך ומתירא שמא יאבדו מניחן לכתחילה והיאך יעבור על לאו וצ"ל דלעיל מיירי אחר עמוד השחר ומיהו לאו זמן תפילין הוא עדיין לברך כדאיתא בברכות [דף ס' ע"ב] (לכתחילה) [לתפילין] כאחרי' דאמרי כדי שיראה חבירו בדחוק ד' אמות ויכירהו: [2] וחשך והנה מגיח תפילי ולא סליק תפילי דאמרי: [3] הוא אלא קסבר והיבה בעי נמחק: [4] למשמש. והא דאמרי' במס' סוכה דבנן דבי רב אשי אימתי דהוא ממשמשי בתפילייהו הוי מברכין וכי תעלה על דעתך דמברכי כל שנה ושנה דאמרינן הכא חייב למשמש כל שנה ושנה. משמוש דהתם לאו כמשמוש דהכא דהתם מיירי במשמש לתקנם ולהניחן במקומם אם נתפכו לצדדין: [5] קו"ח מציץ כו'. גליון והקשה הר"ר שמחה כיון דתפילין בעי כוונה איך יכול להתפלל או לקרוא ק"ש בהם דהא אינהו נמי בעי כוונה ותירץ דהעוסק במצוה פטור מן המצוה כיון דאי אפשר לו לקיים שניהם ביחד ועוד הקשה ר"י הואיל ועוסק במצוה פטור מן המצוה מי (שמנח) [שמנח] טלית ותפילין עליו יהא פטור מללמוד וכן כל תר"ג מצות דליכא למימר דמיירי דאינו יכול לעשות שניהם בבת אחת דא"כ פשיטא דפטורים דאיך יעשה זאת וניח זאת דאין אתה יודע מתן שכרן של מצות אלא ע"כ מיירי אפילו יכול לעשות שניהם בבת אחת אפ"ה פטור עיין תוס' ב"ק דף ז' ע"ב ד"ה בההיא: ו) עובר בעשה דכתיב ושמרת את החוקה וגו' מימים ומימה ולא לילות אלא הבא מכלל עשה עשה הס"ד ומה"ד עובר: ז) דמשמע שמור לעשות: ח) ישכחם בראשו וישן בהן כו' לשומרן קא בעינא הס"ד: ט) אמר' בסוף: י) דחייב בסוכה. ולפי זה לאו זמן תפילין הוא ולפי הירושלמי לא משמע כן דבעי התם מהו לכתוב תפילין לעצמו אמר ליה שרי ובעי נמי מהו לכתוב ולמכור לאדם שאין לו יציאה לצורך המועד ואמר ליה זבין דידך וכתוב לעצמך משמע דזמן תפילין הוא בחול המועד ויש

ר' יוסי [ד] **החורם.** חוטמו משוקע כלאמרי' בבכורות (דף מג.): תרוס זה שחוטמו משוקע: **מלינו ימין שנקרא יד.** ולא [ה] יליפינן מהכא: **מה** [ו] **(מוזוה) כשיבה בימין.** כשכותבין המזוזה בימין דרוש בני אדם כותבין בימין אף קשירה נמי עבד קשר בימין ומדקשר בימין מכלל דהתם בשמאל לא הנחה [ז] על ימין שוב אינו יכול לקושרה בימין: **מידכה בה'.** מדכתיב ד)בה"י [ח] כהה משמע לשון נקיבה שמע מינה בשמאל קאמר לא יהא בה כח כנקיבה. ל"א יהא יד כהה עמיא בלא כח: **כפגאי.** לאיכא תגא דליף שמאל מידכה כרב אשי ואיכא דלא ליף: **לרבות אף הנידם.** שאין לו יד [ט] לידכה דמשמע יד לגולה ומקולקלת: **אין לו זרוע.** שמאל: (א) ימין של אמר הוא שמאל לדידיה הוא ל ורוב כחו בשמאלו: **בשולט בשתי ידיו.** שמתיהן שוות לו בכח לכיון לאף בימין נמי שולט אלכך מניחה בשמאלו לפי שהיא שמאל לכל אדם ואע"ג דלדידיה הוא י' ימין: **קבורה.** בדרו"ן: **היכא.** אקדקוד קמי: **רופס.** רך כשהוא קטן בן שנה: **או קום גלי.** או עמוד ולא בגלות או קבל עליך שמתא לאמוכי חייבת בי: **עשר סלעים.** דאד בכור הוא ואית ליה תרי רישי ואשיב כתרין ואע"ג דיולדת תאומים לא יהיב אלא ה' סלעים כדאמרינן בפ' יש בכור לגאלה (בכורות מח.) אפ"ה התם הוא משום דאי אפשר לגאלם אבל הכא חד הוא ואפשר לגאלם שילאו כאחד והוי שניהם פטר רחם: **שומע אני אפי' נטרף.** נהרג בתוך ל' יום נמי חייב דלאף על גב דכתיב (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה אפ"ה הכא איכא למימר אם לא נהרג הוי חי ל' ובכור מעליא הוא יא): אך שבין הכתף למרפק ומרפק הוא קודא כדאמעמא במסכת ערכין (דף יט.): בפ' האומר משקלי דקתני מכנים ביד עד האליז ובגבל עד המרכובה ב) קרי לאליז מרפק במתני' וכתיב נמי י) על כל אליזי ידי ומתרגם מרפיקי ידי ומשמע דמרפק ביד כנגד מרכובה ובגבל וגם בכל דוכתי משמע דאליז הוא קודא ולא כפירוש הקונטרס דפירש ג) גבי אוב וידעוני אייסיל ובמסכת סופרים (פ"ג) תניא לא ישים שני אליזיו על הספר וזהו הקודא שדרך להשען עליו עוד אמרי' בפ"ב דזבחים (דף יט.) ולא יחגרו ביזע שאין מוזגרין במקום שמזיעין ולא למטה ממתניהן ולא למעלה מאליזיהן אלא כנגד אליזי ידיהן והיינו כנגד הקודא שאם דרך לחגור ולא כנגד אייסיל דאדרבה אם מקום זיעה יותר ובפרק המפלת (מה דף ל:) ד) דאמרינן גבי ולד במעי אמו ושני אליזיו על ברכיו ומהא דכתיב בירמיה (לח) שיש גם בנויי הסתבות תחת אליזי ידיך לא קשיא מידי מ) ולפי שהיה אוחז בחבלים בידיו ומשים תחת הקודא בנויי הסתבים שלא יזיקו לו והא דתנן גבי שבת ג) המוליא בפיו ובמרפיקיו אפשר שיתן אדם גרונגרת כנגד אותו פרק של קודא מבפנים וכופף ידו על כתיפו שלא תפול הגרונגרת ויוציאנה והא דתנן בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סה.) בעל אוב זה פיתום המדבר בשמיו ובגמ' תניא בעל אוב זה המדבר בין הפרקים ובין אליזי ידיו משמע דאליז הוא בין השמיר ברין ומר דאמר במתני' פירש בגרייתא ומכו שהוסיפו בין הפרקים היינו פירקי אצבעות כך הוסיפו אליזי ידיו שהוא מרפק קודא בגע"ז כדפרישית ומדקדק ר"מ מהיא דערכין (דף יט.): דמשמע התם דמדאורייתא יהך זו קיבורת אבל בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ועד מרפיקו הוא דמיקריא יד משום קיבורת לא הוי בכלל ועוד מדאמרינן בשמעתין שהאשה שימה כנגד הלב והיינו כנגד הדדים כדאמרינן במועד קטן (דף מ:) הספד על הלב כדכתיב על שדים סופדים ומהאיי דערכין קשה לדברי המפרשים בפ' כל הבשר (חולין דף קו:) לחולין עד הפרק הוא פרק שלישי של האצבעות עד מיצוען לפיקא ידים ולתרומה כל היד ולקידוש ידים ורגלים עד הפרק דהיינו קודא ומכי איתא בספר הזהיר ולא יתכן כדמוכח הכיא דערכין (דף יט.): דקודא היינו שיעורא דנדרים עוד רמיה מדתנן בפ' הזרוע (חולין דף קלד.) אחזה זרוע מן הפרק של מרכובה עד הכף של יד והוא של גזיר וכנגדו בגבל שוק האמור בשלמים יז) מן המרכובה ב) הפרק של המרכובה עד בוקא דאמתא ט) עד הירך דהיינו שני עצמות בעצם האמצעי ועצם של קולית ר' יהודה אומר מן הפרק של המרכובה עד סודך של רגל והוא עצם האמצעי המחובר לקולית ולאותו פרק קרי סודך בי רגל כך פירש שם בקונטרס ומיהו אין ראיה מזרוע דבהמה לזרוע דאדם דהא שוק דאדם נמי לא הוי כשוק דבהמות דתנן באהלות ג' בשוק תחתה בהמרכובה וא' בירך אלמא קרי שוק עצם המחובר לגבל ויתכן לר' יהודה נמי היינו שוק דבהמה ט) ויש מפרשים סודך של רגל דקאמר ר' יהודה היינו פרק הסמוך לגבל דהיינו אישמורת קבילי"ל בלע"ז וכן משמע בתוספתא דמסכת ידים דתנינ שיעור שבקידוש ידים של הפרק ובגבלים של סודך והיינו עד הפרק דקאמר במסכת ערכין ובירושלמי דמצות חלילה נמי מוכיח כן דקאמר גבי חליצה כיני מתני' בקשור מן המרכובה ולמטה כשירה אבל מן המרכובה ולמעלה פסולה ופריך והכתיב (שמות ג) ורחצו בני אהרן את ידיהם ואת רגליהם ותנן עלה ביד עד הפרק ובגבל עד הסודך והיכי אמר כך שנייה דכתיב (דברים כה) מעל רגלו מעתה אפילו מן המרכובה ולמעלה תהא כשירה שנייה ג) (הילן) דכתיב מעל רגלו ולא מעל דמעל רגלו משמע דקרי סודך לפרק הסמוך לגבל. מ"ר ק):

מקום שמוחו של תינוק רופס. הוא הדין הסמוך למצח כדמוכח לקמן מקום הראוי לטמא בנגע ג' ואמרינן בעירובין (דף לה:) מקוס ים בראש הראוי להניח שם שני תפילין. מ"ר: **או** קום גלי בו'. בעולה הזה ליכא אבל יש במדרש אשמדאי הוליא מתחת קרקע אדם ג' שיש לו שני ראשים לפני שלמה המלך ונשא אשה והוליד בנים כיולא בו בשני ראשים וכיולא באשתו בראש אחד וכשבאו לחלוק בנכסי אביהם מי שיש לו שני ראשים שאל שני חלקים ובאו לדין לפני שלמה ח). מ"ר: **שומע אני אפי' נטרף בתוך ל' יום.** פירש

רבי יוסי החורם. פי' בקונטרס חוטמו היה שקוע כעין תרוס בבכורות (דף מג.): ותימה הוא לומר שכיהנו בלשון גמגמ אלא על שם מקומו נקרא כן. מ"ר: **יד ימינו איקרי.** ומדכתיב (בראשית מח) ויתמוך יד אביו לא קשיא מידי ° כיון שכבר פירש יד ימינו ומלאה דר' יוסי נמי אההוא קא סמיך ומשום הכי לא מייתי מידו דימנית דמלגורע. מ"ר ב):

מה כתיבה בימין אף קשירה בימין. בסמוך אמרי' לאיכר מגיח תפילין בימינו שהיא שמאלו ושאתה אדם הכותב בימינו ואתר רוב מעשיו בשמאלו יש להסתפק באיזה מהן ב) מגיח תפילין ושמא יש לדמותו כשולטו בשתי ידיו יג). מ"ר: **אין** לו זרוע פטור מן התפילין אחרים אומרים ידבה בו'.

מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי יד). ו) מ"ר: **קיבורה.** פירש בקונטרס בדרו"ן וקיבורת הוא לשון קבוצת בשר כמו (ב"ב דף ה.) קיבורת דאהיני ואור"ת דהוא גובה הבשר טו) שבזרוע שבין בית השמי למרפק שקורין קודא טו) ו) (ואור"ת) לא כדברי המפרשים גובה בשר שבאותו עצם שבין היד למרפק דהא משמע בכל דוכתי דמצות תפילין בזרוע כדאמרינן לקמן (דף מג.): חביבין ישראל שמיבנן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ובזרועותיהן ובפ' בתרא דעירובין (דף לה:) ובוקר בזרועו במקום תפילין ואמרינן נמי אין לו זרוע פטור מן התפילין ואותו עצם שבין יד לקודא אינו קרוי זרוע אלא קנה כדתנן במס' אהלות (פ"ח מ"ח) דקתשיב רמ"ח אידיים ל' בפיסת יד ט) [ו' בכל אצבע] שיש בקנה שיש במרפק אחד בזרוע וד' בכתף ומשמע בהדיא דהשתא דסמוך לכתף הוא זרוע

א) [טוס"ע ש"ח סימן לב סעיף ה]:

קצה ב ג מיי' פ"ק מהלכות תפילין הלכ' ג טוש"ע ש"ח סי' כז סעיף ו:

קצו ד ה מיי' שם הלכה ה ב טוש"ע שם סעיף ה ע:

קצו ו מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכה יח סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' שה סעיף יב:

שיטה מקובצת

ב) ר' יוסי החורם ובתוס' חיצוניות גריס ההרס על שם מקום כמו עיר ההרס [ישעיה י"ט] או חרס כמו תמנת חרס [שופטים ב]: ג) ור' יוסי החורם: ג) מידכה. בה"י יד כהה א"ל ר"א לרב אשי ואימא יד שבכח א"ל: ד) ר' יוסי החורם: ה) ולא מהכא נפקא א) כדי ליפנא ותיבה ליפנין ל"ש: ו) מה מזוזה: ז) הנחה הוי על קיבורת ימין: ח) חיבת כהה נמחק: ט) דידך כהה דמשמע יד הנרעה ומקולקלת: י) הויא כימין: יא) מעליא הוא נ"א שנוכחך שגולדו לו סימני טריפה כגון ניקב קרום של מוח: יב) מניח תפילין. אי אזלינן בתר כתיבה הואיל דכתיב וקשרתם וכתבתם אי לא: יג) ידיו ולא כתב כן בעל התרומות: יד) פליגי ובירושלמי משמע דפליגי דאמר לדבות את הגידם שמניח בימינו וכן אמרי' בהדיא ב) במכילתא דפליגי: טו) שבזרוע שהוא למעלה מן המרפק שקורין קודא אבל אי אפשר לומר שהוא במקום קבוצת בשר למטה מן המרפק דהא משמע כו' וזרוע הוא הנעצם שבין מרפק לשחי כדתנן בפ"ק דאהלות כו' תוס' אחרות: טו) תיבת ואור"ת נמחק: יז) בשלמים (ומיהרי בעצמות) מן הפרק של הארכובה עד בוקא דאמתא דהיינו כל הירך שני עצמות: יח) שלמה. ב"א שלמה בחכמתו הרתיח מים וכסה אחד מן הראשים ושפך הרותחים על ראש השני מחמת צער הרותחים צעק בשני ראשים אמר שלמה ש"מ דתולדה אחת לשתי הראשים ואין נידון אלא כאיש אחד: יט) וקשה לר"ת הדא דתל"ל נהרג בהדיא ולמה שינה את לשונו לומר נטרף ועוד דמה ענין זה למי שיש לו שני ראשים. תוס' אחרות:

א) ל"ל נפקא מגילפת: ב) עי' בסו"מ שנות יעקב מ"ח סימן ג' שכתב לאינו מוכרח כלל מהמכילתא דפליגי ע"ש:

תורה אור השלם

1. וַיַּרְא יוֹסֵף כִּי יָשִׁית אָבִיו יַד יְמִינוֹ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיֵּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמֹךְ יַד אָבִיו לְהָסִיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה:
בראשית מח יז
2. וְקִשַּׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
דברים ו ח
3. כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָךְ אַךְ פְּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה:
במדבר יח טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אין לו זרוע שמאל: הס"ל ואח"כ מ"ה בימינו ימין של אמור:

גליון הש"ס

גמ' **בעא** מיניה פלימו. עיין בכתנות אור להגאון בעל פיס מלאיות פ' במדבר: **תום'** ד"ה יד בו' ביין שבבר פירש בו'. ע' עירובין דף ב ע"ב תוס' ד"ה בין לדרגן:

לעזי רש"י

בדרון [בדרו"ן]. החלק הבשרני של הזרוע.

מוסף רש"י

זו קיבורת. אבר אמצעי שבזרוע ובגמ"ר רבדו"ן (עירובין קח:). **פדה תפדה.** אך פדה תפדה את בכור האדם (בבא קמא יא.): בכור שנטרף. בכור אדם שנהרג בתוך ל' יום (שם). ת"ל אך חלק. אין לרך לפדותו, ואם מת מעצמו לא אינטרך לן לגמרר דהא כתיב (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה, אבל השתא אינטרך לאמוציעין דלא אמרינן לא לא איקטיל הוה מי ולא נפל הוה ולישפיקיה (שם). אך חלק. אבין וכקון מיעוטין (עירובין קח. פסחים ה. שם עא. שבועות יג.).

עין משפט נר מצוה

קצה א ב מיי׳ פ״ד מה׳ תפילין הלכה ח ב טוש״ע ש״ח סימן כז סעיף ח ט:

קצט ג מיי׳ פי״ט מהל׳ שבת הלכה כ סמג לאוין סה טוש״ע ש״ח סי׳ רי סעיף ח

ומיהו הא איכא לנטויי דנהרג מיקטריכא ליה דהוה אמינא דווקא מת מעצמו דמוכח מילתא דנפל הוא וכן פירש שם בקונטרס דמת מעצמו לא מיקטריכא ליה דאין פודין דהא כתיב (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה אבל נהרג מיקטריכא ליה לאסמועינן דלא אמרינן דאי לא קטליה הוי חיי ולאו נפל הוא ולפריקיה וקשה לפירושו דופדויו מבן חודש גזירת הכתוב הוא ולא לאפוקי מתורת נפל אלא אפילו קיים ליה בגויה שכלו לו חדשיו אע״ג דמהכא נפקא לכל שהשה לי׳ יום באדם אינו נפל מידי דהוה אבן שמנה ימים דבהמה דילפינן מינה דאינו נפל אע״ג דגזירת הכתוב כי קיים לן בגוויה שכלו לו חדשיו כדמוכח בפ״ק דנדה השנה (דף ו:) דאין מונין לו אלא משעת הולדה [ב] ועוד אמרי׳ בפרק יש בכור (בכורות דף מט.) גבי פודה את בנו בתוך שלשים יום ותתאכלו המעות בתוך ל׳ יום אין בנו פדוי עוד אמרי׳ בירושלמי בפ״ק דקדושין גמרא בהמה גפה ניקנית במסיקה [ג] רבי יהודה אומר שאל רבי אלעזר בכור שנתרף בתוך ל׳ יום א״ל דומה לו כמי שמת ופטור ממשמ סלעים של כן ואי בנהרג מאי שייך למימר כמי שמת ומפרש ר״ת דנתרף [בא] היינו דנעשה טריפה אע״פ שחיה יותר מל׳ יום וכיון שיש לו שני ראשים היינו טריפה

ולכל יתר כנעוול דמי. מ״ר ר׳:

מה להלן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד כו׳. וא״ת אי מה להלן במקום בשר אף כאן במקום בשר כגון פלחתו. מ״ר ש׳:

האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד כלום דכמאן דשריה [דמי]. פירש בקונטרס בלשון [ד] אחר שנכפל טליתו ותפרה שלא תשוב לאיתתה אפ״ה לא עבד כלום ולא בב] היה לו לפרש כן דלקמן בפ׳ התכלת (דף מא.) תניא טלית כפולה חייבת בציצית ורבי שמעון פוטר ושוין שאם כפלה ותפרה שחייבת אלמא שחייבת במקום הכפילות להטיל שם ציצית ולא אמרינן כמאן דשריה דמי ויועילה ציצית שבקרנותיה:

הדרן עלך הקומץ את המנחה

טלית בעלת חמש אמר רב משרשיא [ה]האי מאן דציירה לגלימיה לא עבד ולא כלום מאי טעמא דכמאן דשרייה דמי [ו]ותנן נמי כל חמתות הצרורות טהורות חוץ משל ערביים אמר רב דימי מנהרדעא [ז]האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד ולא כלום אם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה: רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי ישמעאל [ח] ולית הלכתא כותיה רבינא הוה קא אזיל אבתריה דמר בר רב אשי בשבתא דריגלא איפסיק קרנא דחוטיה ולא אמר ליה ולא מידי כד מטא לביתיה אמר ליה מהתם איפסיק א״ל אי אמרת לי מהתם שדיתיה והא אמר [ט]מר גדול בכבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה תרגומה רב בר שבא קמיה דרב כהנא בלאו

[1] [ו] אך חלק שאני הכא דבגולגולת תלא רחמנא אמר מר ידך זו קיבורת מנלן דת״ר [2] על ידך זו גובה שביד אתה אומר זו גובה שביד או אינו אלא על ידך ממש אמרה תורה הנח תפילין ביד והנח תפילין בראש מה להלן בגובה שבראש אף כאן בגובה שביד רבי אליעזר אומר אינו צריך הרי הוא אומר [2] והיה לך לאות [ז] לך לאות ולא לאחרים לאות ר׳ יצחק [3] אומר אינו צריך הרי הוא אומר [3] ושמתם את דברי אלה על לבבכם וקשרתם שתהא [8] שימה כנגד הלב ר׳ חייא [ג] ורב אחא בריה דרב אויא מכוין ומנח ליה להדי ליביה רב אשי הוה יתיב קמיה דאמימר הוה צריא בידיה וקא מתחזיין תפילין אמר ליה לא סבר לה מר לך לאות ולא לאחרים לאות אמר ליה במקום לך לאות איתמר [3] גובה שבראש מנלן דת״ר בין עיניך זו גובה שבראש אתה אומר זו גובה שבראש או אינו אלא בין עיניך ממש נאמר כאן בין עיניך ונאמר להלן [4] לא תשימו קרחה בין עיניכם למת מה [ג] להלן בגובה שבראש מקום שעושה קרחה אף כאן בגובה של ראש מקום שעושה קרחה ר׳ יהודה אומר אינו צריך אמרה תורה הנח תפילין ביד הנח תפילין בראש מה להלן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד אף כאן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד לאפוקי בין עיניך דאיכא בשר [ג] ושער דאיכא שער לבן ואיכא נמי שער צהוב: ארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת: מאי ביניייהו אמר רב יוסף סדין בציצית איכא ביניייהו רבא בר אהינא אמר טלית בעלת חמש איכא [ד] ביניייהו רבינא אמר דרב הונא איכא ביניייהו [ד]דאמר רב הונא [ג]היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה בשבת חייב חטאת אמר רב שישא בריה דרב אידי [ד]האי מאן דבצריה לגלימיה לא עביד ולא כלום שוייה [ה]האי מאן דציירה לגלימיה לא עבד ולא כלום מאי טעמא דכמאן דשרייה דמי [ו]ותנן נמי כל חמתות הצרורות טהורות חוץ משל ערביים אמר רב דימי מנהרדעא [ז]האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד ולא כלום אם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה: רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי ישמעאל [ח] ולית הלכתא כותיה רבינא הוה קא אזיל אבתריה דמר בר רב אשי בשבתא דריגלא איפסיק קרנא דחוטיה ולא אמר ליה ולא מידי כד מטא לביתיה אמר ליה מהתם איפסיק א״ל אי אמרת לי מהתם שדיתיה והא אמר [ט]מר גדול בכבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה תרגומה רב בר שבא קמיה דרב כהנא בלאו

[ו] [ד]אמר רב הונא היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה בשבת חייב חטאת. ואילו לא היתה מצוצית כלל לא מתחייב דהא לבוש הוא, אלמא בלציצות הוא, אלמא בלציצות הוא, דאמר קרא ראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה׳ שבתורה. קס״ד כל ל״ת קאמר (ברכות יב:) דכמאן דכתיב (דברים כב) והתעלמת מהם פרט לזקן ואילו לפי כבודו וכבודו נמי שלטוגל דדכנן אלמא דלא תפוס אסמכתא דכנן ומתקום כבוד הבריות נדחה (שבת פא:).

סליק פרק הקומץ

שיטה מקובצת (המשך)

כלום לפורטה מן הציצית וכמאן דשרייה דמי ובת [ד״] כנפים היא שהרי סופיה לחזור לתחלתה: עוז] דכמאן דשרי דמיא: יז] לפסוק לאותו כפל ולישדייה ואח״כ יתלה הציצית ל״א ועיקר האי מאן דחייטיה לגלימא כפל הכנפות כאלו הם מקוצעות ותפר הכפלים של שניהן אע״ה לא עביד ולא כלום להפקיעה מן הציצית דכל כמה דלא פסק להו חשובין הן מן הטלית ובעלת כנפים היא דאם איתא דלא מבעיא ליה לצורך לפסוק ולשדייה אבל השתא מדלא פסק להו שמא מבעיא ליה עדיין מן הטלית הן וללישנא קמא קשה דתניא בפרק התכלת ושורין שאם כפלה ותפרה שחייבת: יח] שבת שהיו דורשין. יט] דחוטים. דמר בר רב אשי עם הציצית ולא ידע ולא אמר ליה רבינא ולא מידי דהא ס״ד ומה״ד מהתם איפסוק בר״ה הס״ד ומה״ד אי אמרת לי מהתם דאיפסק הס״ד: כ] ועוד מאי דבותא אתא לאשמועינן דאם הוא בלאו

מסורת הש״ס

ו) [פסחים ה. וש״נ].
ז) [ברכות יג:]. ח) [קידושין ט.]. ד) שפת קלנו: ע״ש.
ט) כלים פכ״ו מ״ז. ו) ברכות יט: [שבת פפ: לד: עירובין מפ: מנילה ג:]. ז) בין גפות. ש״ק. ח) מעמת בנגע. ש״ק.
ט) דבעי. ש״ק. י) ש״ק מ״ז.
כ) דתכלת. ש״ק. ל) [דברים כב]. מ) ש״ק. נ) רש״ל מ״ז.
ס) רש״ל מ״ז. ע) ש״ק מ״ז.
פ) ש״ל דשרייה. צ) כלאן שיוך ל״ל ועיקר עד סוף הפרק שבעמ׳ הבא. ק) גירסת רש״ל ר״י שאל את ר״ש וכו׳ע. ש״ק.
ר) [וש״ש תוס׳ ש״ק יא: ד״ה בכוכר]. ש) [עיין מה שציינתי עכ״ל כדו של תוס׳ ב״מ פא. ד״ה אלא לאו]. ת) ש״ל ראשון. ש״ק.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ולא לאחרים וכו׳ לכ״ע הס״ד ואח״כ מ״ה נגד הלב קיבורת: (ב) ד״ה בעצמת חמש וכו׳ לחטיל לכנפיה רבייה דהא כל חד: (ג) ד״ה דכל הוא וכו׳ בפסול אלא דליכא שלשה מצות:

מוסף רש״י

שתהא שימה כנגד הלב. דהא ומתמה דמתיב לאו בקריאה ובוהה מייבי אלא בשימת תפילין של יד שיהא שם תותה על קבות שלו יד כנגד הלב על קבות הזרוע כדדרין (ברכות יג:). מה להלן בגובה שבראש מקום שעושה קרחה. דלא תימא בין עיניכם ממש דהיינו על פדחתו אלא ליף מבין עיניכם דקרחה דבמקום שער, דבלאו מקום שער לא משכחת קרחה והיינו למעבד מפלתמו (קידושין לז).

היוצא בטלית וכו׳ חייב חטאת. ואילו לא היתה מצוצית כלל לא מתחייב דהא לבוש הוא, אלמא בלציצות הוא, דאמר קרא ראיתם אותו ולא מצאתי אותו אלא בל

מסורת הש"ס

ג) [ערכין ג:], ב) [וע' מוספות ערכין ג: ד"ה של ידן], ג) [לקמן לט.], ד) [מכלין עד סוף הפרק שיך לעמ' הקודם אחר ד"ה אם אימא], ה) [וקמ'. ל"ק, ו) הא דקתני. ל"ק, ז) [לקמן מג.], ח) אחר. ל"ק, ט) שכולם. ל"ק, י) ל"ל אי פליגי איכא למימר דבאא פליגי דמאן כו'. ל"ק, כ) ל"ק, ל) ל"ק, מ) ל"ק.

תורה אור השלם

1. עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל: דברים יז יא
2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:

במדבר טו לט

3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:

במדבר טו לח

עין משפט נר מצוה

א ב מיי' פ"ש מהלכות גזילה הלכה ד סמג עשין כו:
ב ג מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה ד סמג עשין כב טור וש"ע א"ח סימן כו ס"ח:
ג ד מיי' פ"ש מהלכות גזילה הלכה ז סמג עשין כו:

שיטה מקובצת

א) דעתיר אשדרייה גדול כבוד הבריות: ב) אלא להקדים: ג) מצוה להקדים לבן לתכלת. פ"ה לתחוב הלבן בכנף תחילה ולא נהירא דבהא מאי חביבותא דמצוה איכא ר"ל דמצוה להקדים חוליות של לבן לחוליא של תכלת כדאמרינן לקמן מתחיל בשל לבן ומסיים בשל לבן. תו"ח; ובתוס' אחרות כתבו מצוה להקדים פרש"י מתני' דקתני אין מעכבין זה לזה להקדים המאוחר מתוך פ' משמע דמיירי לענין תחיבת החוטין בכנף דמצוה להקדים לבן ואם הקדים תכלת ללבן לא מעכב ולא נהירא דמאי שייך לומר הקדמה בדבר שאינו ניכר שהרי אחר שנתחבו שניהם אין ניכר מי הקדים לתחיבות לכך נראה לפרש דמיירי בכריכות החוטין דמצוה להקדים חוליא של לבן תחלה כדאמר לקמן מתחיל בשל לבן ומסיים בשל לבן וקאמר שאם הקדים חוליא של תכלת לשל לבן אין מעכב וה"פ דמתני' הלבן שראוי להקדים תחילה אינו מעכב התכלת אם הקדימו תחילה ללבן ולקמן מפרש התינח התכלת אינו מעכב את הלבן הלבן אינו מעכב את התכלת מאי היא ע"כ: ד) לטלטל אבנים איסור: ה) אמר ליה היכא דאפסיק אמר ליה: ו) מן ל"א עד סוף הפרק נמחק: ז) חוטין הלבן שני חוטין בציצית: ח) עמרא הס"ד ומה"ד תרוייהו בחד לבן ותכלת ביחוד ולא כמתני': ט) התכלת אין הלבן מעכב וא"צ: י) נוהגין [והא] דפריך לא יהא אלא לבן היינו מפרשים דהיכא דליכא תפילת בב' חוטי לבן סגי ולא רצה לפרש דבב' חוטין תכלת או בב' חוטי לבן יצא והויא דומיא דתפלה של יד אינו מעכב של ראש ושל ראש אינו מעכב של יד דא"כ הוי קשיא הא דאמר לקמן ולא יהא אלא לבן כו' מאי קא פריך מ"מ הוו לה חוטין יותר מדאי וחזי להו אותן דנוספין כלאים שלא במקום מצוה ולפרש"י ניחא. ויש לדחות דאפילו תימא דסגי לן בב' חוטי לבן אם אין לו תכלת לא קשיא לן הא דאמר לא יהא אלא לבן שהרי אין זו בל תוסיף בתוספת חוטין כדאיתא לקמן רב רומיה מדפתי כו' ואע"ג דבסנהדרין קאמר גבי זקן ממרא דאינו חייב אלא שישנו בבל תוסיף ויש בו לגרוע ואין לנו אלא תפילין ופריך והאיכא מצות ציצית כו' משמע דשייך בו תוסיף בציצית וי"ל דמשכחת שפיר בל תוסיף כגון שהוסיף

כלאו דלא אסור. כגון טלטול [ד] איסור מדרבנן ואינים מקורזלות מותר להכניס לבית הכסא משום כבוד הבריות אבל לשאת משא דכתיב בהדיא לא דמי כבוד הבריות: **איכא דאמרי מהתם אמר ליה.** [ה] רבינא איפסיק קרנא דחוטא: **כרמלית.** מותר לטלטל במוכה מן המוכה: [ו] ל"א ועיקר **הא מאן דלריה לגלימיה.** קרנות טליתו כפל קשר[ז] ודומה כאילו קיצון ואין לה כנפות כדי להפקיעה מתורת ציצית: **לא עשה כלום.** לפוטרה מציצית: **מ"ט כמאן דשדי דמי.** וכת ד' כנפיס שסופה לחזור לתחילתה: **אמר רב דימי הא מאן דחייטיה לגלימיה.** כפל כנפותיה כאילו הן מקופעות ותפר הכפלים שלא ישובו אפ"ה לא עשה ולא כלום להפקיעה מן הציצית דכל כמה דלא פסק ליה ס"מ מיבעי ליה ועדיין הן מן הטלית. ולגאון רשאון קשיא דתניא בפרק התכלת (לקמן מא.) שאם כפלה ותפרה שחייבת:

הדרן עלך הקומץ את המנחה

התכלת אינה מעכבת את הלבן. ואע"ג דמצוה לתת תכלת ב' חוטין [ח] בציצית כדמפרש לקמן אפ"ה אין זה מעכב את זה ואי עביד חדרעתן תכלת או חדרעתן לבן יצא: **גמ' מין כנף.** היינו לבן דרוש טליתות של פשתים הן ולבנות: **תכלת.** למר לבוא כדאמרינן (יבמות דף ד:) מדשם כיתנא תכלת עמרא: [ח] **לא נצרכא.** מתניתין דקתני אין מעכבין זה את זה: **אלא להקדים.** שאם הקדים המאוחר דהיינו תכלת הלבן כתיב בריש: **הכנף מין כנף.** ואם הקדים התכלת [ט] את הלבן אינה מעכבת ואין צריך לפסוק התכלת אלא יתן הלבן אחריו: אלימא

התכלת אינה מעכבת את הלבן. מצוה לתת ב' חוטין תכלת וב' חוטין לבן בציצית ומשמע לכאורה דאין זה מעכב את שאם הטיל שני חוטין מן האחד יצא כי [ו] הכי דקתני תפלה של יד אינה מעכבת את של ראש כו' אבל בקונטרס פירש אי עבד חדרעתן תכלת או חדרעתן לבן יצא וכן אנו [י] נוהגין ובגמרא [ז] מוכיח כן והלא כל המטיל תכלת בציצית בגדיו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין ומפרש דאסוריה גזירה משום קלא אילן ופריך לא יהא אלא לבן ומשמע דאי הוי לבן אין כאן איסורא אע"ג דבלא הכי דקלא אילן איכא שני חוטי לבן ומיהו יש לדחות דאע"ג דבשני חוטי לבן איכא מצוה כי רמי עפי ליכא איסור כלאים דאין זה מוסיף על המצוה דגדיל שנים גדילים אחרעה דדרשינן מייתי שנים לבן ושנים תכלת ואו למעוטי טפי קאתי כדאשכחן גבי ערבי נחל דדרשינן (סוכה דף לד:) ערבי שנים ומוהגים לעשים הרבה בלולב ולקמן גבי טלית שכולה תכלת כו' דאמרינן בטלית בת שמונה חוטין פירש בקונטרס שאין כאן איסור בל תוסיף כיון שכל השמונה בכרך אחד ולא דמי להטיל למוטלת והייגו טעמא דבטיל למוטלת לגד שיין בל תוסיף משום דלגילית אחד על כנף אחד אמר רחמנא ומהתם נמי יש לאיש דכי ליכא אלא לבן או תכלת בעינן לעולם ד' חוטין דמשמע דבטלית בת ד' חוטין לא חייסינן שמא יסיר ג' מהן ויהיה בטלית

אלימא מ) אחד דחדרעתן מצוה מיהו בסוף אלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פח:) משמע דאם הוסיף חוטין בכרך אחד פסול גבי זקן ממרא דא"ר אלעזר אינו חייב אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע ואנו אין לנו אלא תפילין ופריך והאיכא ציצית ומשני אי קשר העליון לאו דאורייתא הא לחודיה קאי ואי לחודיה קאי ואי קשר העליון דאורייתא גרוע ועומד הוא ואי אלא מוקי לה התם בהטיל למוטלת משום דדילמא לא מיפסלא בכך אע"ג דעובר על בל תוסיף אם נתכוין להוסיף ואם לא נתכוין להוסיף שרי ומאן דמפליג לקמן (דף מא:) בין טלית בת חרעה לטלית בת שמונה ה"פ בטלית בת חרעה דהיינו שיש חוטין שהן חרעה כשהן כפולין אלא היה לו תכלת וונתן אלו שלבונין קלא אילן במקום לבן וטלית בת מ' היינו בת ד' שהן כפולין שיסבור מ) כולם תכלת ויקח מהן לפטור טלית אחרת ומיהו קשה לפי' זה דבת ד' נמי יסבור שהוא תכלת ויוסיף עליהן לבן של פשתן ועוד דהיא בריאתא דמוקי בבת ד' קתני מביא תכלת ודבר אחר ותולה בה וקלא אילן לא יביא ואם הביא כשר אלמא משמע דמיירי בתולה קלא אילן עם התכלת ועל כרחיך חרעה ושמונה דוקא קאמר בלא כפולות ושמא כל מה שמוסיף חוטין מד' עד מ' לאו מוסיף הוא ולא מיפסיל בכך כדאשכחן אמורלאי לקמן (דף מב.) דרב אחא בר יעקב רמי ד' ורב אחא מדפתי רמי מ' והשתא לא פליגי כולי האי אלא דמר עביד הפסות ומר עביד היתר ובסנהדרין מייתי דמוסיף עפי מתמניא ולריך טעם מנלן דבשלמא מ) אי פליגי בהא דמאן דרמי ד' בבר כדדרשינן גדיל שנים גדילים חרעה ומאן דרמי תמניא בבר דגדילים דקאמר רחמנא אכל מין ומין קאי גדילים מנלן וגדילים מתכלת דהיינו למר ופשתים דעלייהו קאי אבל אי לא פליגי מה בברא היא זו דאי בעי עביד הכי ואי בעי עביד הכי וא"ל דכל זה יש במשמעות גדילים דאי עביד תכלת ולבן בין שניהם ד' חוטין גדילים קרינא ביה ואי עביד מכל חד וחד גדילים נגון ד' חוטין ולבן וד' חוטין תכלת גדילים נמי קרינא ביה ונלאו מוסיף אל אבל אי רמי עפי מוסיף הוא וגרוע ועומד הוא ועוד לריך טעם מנלן דכי ליה אלא או לבן או תכלת דלא מיפטר בתרי חוטי לחודייהו עד דרמי ד' ושמא משום דדרשינן גדיל שנים גדילים ד' בין יש בו מין אחד בין יש בו שני מיני וקנא קשה הא דאמרי' בגמרא אם הקדים תכלת ללבן יצא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה כ) [אילימא חיסר מצוה] דלבן וקייס מצוה דתכלת דרבי עכובי מעכבי אהדדי דמשמע דאי לא מעכבי ניחא אלמא אע"ג דחיסר מצוה דלבן קייס מצוה דתכלת בב' חוטין ויש לומר דלהכשיר תכלת מיהא מהני לבן דקרינא ביה גדילים ד' וא"ת ומנלן דבעינן ב' חוטין לבן וד' חוטין דתכלת דילמא אגדילים קפיד קרא אפילו חד מהאי וג' מהאי ויש לומר כיון דתרי מיני בעי רחמנא סברא הוא שיהיו שוין ועוד פתיל תכלת כתיב ופתיל משמע תרי כדדרשינן פרק בא לו (יומא עב.) וקילץ פתילים פתיל שנים פתילים ד' ולבן נמי לא פחות מתרי דקדיש טפי כדאמרינן בגמרא דמתחיל בלבן ומסיים בלבן דמעלין בקודש ולא מורידין ומיהו טעם זה דפתיל לא יתכן דבפרק בא לו משמע וקילץ דמקלץ אחד לשנים והכא על כרחין לא משמע תרי כדמוכח בספרי בפרשת ט) [שלח] לך ובפרשת כי תצא ועשו להם ציצית שומע אני חוט אחד בפני עצמו מ"ל גדילים כמה גדילים עשין אין מ) [גדיל] פחות משלשה חוטין כדברי בית הילל משמע דמתפיל לא הוה שמעינן אלא חד ועוד דאי פתיל משמע תרי והכנף מין כנף לכל הפחות אם ג"כ בלא גדילים נמי מיפוק ליה תלתא ולריך לומר שחולק על הש"ס שלנו דמשמע דחד מתכלת מהני ומה שאנו כופלים הד' למ' סמכינן אהא דאמרינן לקמן (דף מב.) רב אחא בר יעקב רמי ד' ועייף להו מעיף ומעייל להו בגלימא ואביק להו כו' עד מר בריה דרבינא עביד כי דידן ופירש בקונטרס

התכלת אינה מעכבת את הלבן. ואם אינו מעכב את התכלת [ג] תפלה [ג] של יד אינה מעכבת את של ראש ושל ראש אינה מעכבת את של יד: **גמ'** לימא מתני' דלא כרבי דתניא [2] וראיתם אותו מלמד שמעכבין זה את זה דברי רבי וחכ"א אין מעכבין מ"ט דרבי דכתיב [3] הכנף [ג] מין כנף וכתיב פתיל תכלת ואמר רחמנא וראיתם אותו עד דאיכא תרוייהו בחד ורבנן וראיתם אותו כל חד לחודיה משמע לימא דלא כרבי אמר רב יהודה אמר רב אפי' תימא רבי לא נצרכא אלא [ג] לקדם דתניא [ד] מצוה להקדים לבן לתכלת ואם הקדים תכלת ללבן יצא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה

אילימא

בלאו [1] דלא תסור ואיכא דאמרי מהתם א"ל וא"ל מאי דעתיך [ה] [א] למישדייה והאמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה והא תרגומה רב בר שבא קמיה דרב כהנא בלאו דלא תסור הכא נמי כרמלית דרבנן היא:

הדרן עלך הקומץ

התכלת [ב] אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת [ג] תפלה [ג] של יד אינה מעכבת את של ראש ושל ראש אינה מעכבת את של יד: **גמ'** לימא מתני' דלא כרבי דתניא [2] וראיתם אותו מלמד שמעכבין זה את זה דברי רבי וחכ"א אין מעכבין מ"ט דרבי דכתיב [3] הכנף [ג] מין כנף וכתיב פתיל תכלת ואמר רחמנא וראיתם אותו עד דאיכא תרוייהו בחד ורבנן וראיתם אותו כל חד לחודיה משמע לימא דלא כרבי אמר רב יהודה אמר רב אפי' תימא רבי לא נצרכא אלא [ג] לקדם דתניא [ד] מצוה להקדים לבן לתכלת ואם הקדים תכלת ללבן יצא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה

אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה דתכלת. תימה דאיפכא הוה ליה למימר דמצות לבן עבד אבל מצות תכלת הנעשית שלא בהלכה חיסר וי"ל דמשום מתניתין נקט הכי הלבן היינו מעבד התכלת פירוש היינו מעבד כלל התכלת שקדיס: **לרבי** עכובי מעכב. פירש בקונטרס וכדרבי בעינן לאוקמה ותימה דמשמע דלרבנן ניחא ואם כן למסקנא לא נצטרך לתירוץ רב יהודה ולא מיסתבר הכי מיהו למסקנא נמי מצינו למימר דבעי לאוקומי מתניתא כרבי אי נמי י"ל דכל שכן לרבנן דקשה טפי אמאי חיסר מצות הא לא מעכבי אהדדי:

לא נצרכא אלא לסדרין בציצית. תימה אמאי נקט הכי ליקטוע טלית למר בציצית [ב] ויש מפרשים דווקא תכלת לא הוי מין לסדרין משום דהוו כלאים גבייה אבל למר ותכלת הוי מינו ולבן נמי דמינין לעיל מפסקן הוי וקשה דאם כן מאי קשיא ליה מינה לבן היינו מעבד התכלת אלא תכלת אינה מעכבת את הלבן מאי מעכב לבן מאי ניהו ומאי פירכא הא נמי משכחת לה דהא תכלת ומר מינא הוי מינא ולבן אי נמי מוטי פסתן למאי דפסטינן לקמן (דף לט:) חוטי פסתן פוטרין בשל למר לכך נראה כפי' הקונטרס דלהכי נקט סדין דפסיעה דהוי לבן [ג] ולבן של למר הוה [ד] מלנטרף לפסתן טפי: **מידי** ציבעא קא גרים. משמע שהוא בקונטרס לפרש משום דקרא ברוב טליתות מייני שהן לבנות ואינן צבועות תכלת וכיון דכתיב הכנף מין כנף הוי כאילו כתב בהליה מן שני חוטי לבן תחילה ואח"כ פתיל תכלת וצריך לומר דסתם טליתות שלהם היו גם משאר מיניס דרבא הוא דדריש לקמן מדכתיב הכנף מין כנף דשאר מיניס במינם פוטרין ומיהו תימה אם היו רגילים בטלית של למר והי דלא מיירי קרא בחוטו שהוא צבוע תכלת מכל מקום מיירי בצבוע בצבע אחר כי היכי דדרשינן לקן ושילאין וסיריקין וחוטי תכלת הוי טפי מינא דיליה מחוטי פסתן ואי"כ ליפשי הכי דכי מקדיס לבן של פסתן בטלית למר ליה לן בה ויש לומר כיון דקרא על כרחין לא מיירי בצבוע תכלת דהא כתיב מין כנף וכתיב פתיל תכלת אלמא תכלת לאו מין דכנף הוי ואע"ג דמ"מ הוי מינו טפי לא חשיב מידי דהא לא הוי בכלל מין כנף דקרא ועוד יש לפרש דצביעה דלאו מצוה לאו מידי היא ותו דתניא דמקן [דף מא:] לקיומי אין לך לחזור אחר לבן אלא שיהיו בה שני מיני משמע דטלית לבנה בעי לבן ובאידך ברייתא (שם) דתניא עלית אין פוטר בה אלא מינה פירש בקונטרס אם לדומה טיל בה חוטין ושני חוטין תכלת אלמא ליבעא גרים ולפי פירוש ראשון ניחא דליבעא הוי חד מינא בר מתכלת וי"ל דמדרבנן הוי אי נמי יש לומר שם בע"ח:

אלא לגרדומין וכו'. משמע [ב] דאי לגרדום כולהו מיפסלי ואורי"ת דעבציו שנותנין ד' חוטין ב' משום תכלת וכופלן לשמונה לריך ליזהר דאם יפסקו שלשה מן החוטין [בא] שמא הם משלשה חוטין ומגיע שלא נשארו ב' חוטין ושלימין ויש לדקדק קצת דסוגיא זו סתם לנו תכלת [ג] [ומטילין לבן] ולרבנן אפי' בחד מינא מיפסל דהא תני מינא ולא תניא מינא ולבן נמי ד' חוטין א"כ חד מינא ניהו ואי לא בעינן אלא ב' כ"ש דלא מעכבי וכמאן דליתנהו הוו ומיהו לא מיסתבר דסוגיין לא הוי כרבנן דהא דאמרי בני ר' חייא דיפסקה תכלת וקם אלבן היינו דיפסקה החוט בב] מעיקרו ולא נשתייר אלא כל שהוא (מן הלבן) דקיימן כה"ג גרדומין בכל שהוא ולא הוי כאילו נפקתו שניהם לגמרי [ג] (ל"ה וכל זה) [דהואיל מינה אחת היא מועיל הבלה לחבירו אבל לרבנן נפקת חוט ז' מעיקרו פסול אלא אם נשאר כדי עגיבה והא דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת וכו' משמע דאיגרדום כל אריבעתן כי קרמו לכל הליית תכלת ובנשאר כדי עגיבה]: **כדי** לעגבה. מתוך פי' הקונטרס דבסמוך גבי הא דמוכח רבא דצריך לקשור על כל חוליא וכו' וכיון דמישתרי עילאי מישתרי כולהו ופי' ליה הא דאמרן לעיל כדי שיעור עגיבה משמע דסבירא ליה דעגיבה חוץ לקשר אחרון שבציליות ויתכן יותר לפרש דשיעור עגיבה סמוך לכנף קאמר והשתא לא פליג אלעיל וכן משמע קצת בספרי בפרשת גדילים בד"ה בתחילה אבל בשיריים גרדומים כל שהוא משמע דאגדילים קאי וכן נראה לגורסיא משם שהקשר הוא מן הד' אל הד' דאי מחוט הכריכה ואחד מן החוטין כמו שהיה נהוג ר"ת כשהיה נפקת אחד מן החוטין הנכרכין ולא מחוט הכורך היכי משתרי הקשר בכך דבעינמא אי מן הד' לד' כשנפסק האחד מד' ואינו מקשר שותר הקשר וי"ל דהכי קאמר דמסתמא [ה] (כשיעור דאי מד') אכתי קיימא (תלתא) אבל אחד תו לא קאי: **כיון** דאישתרי חד אישתרו כולהו. ואין כאן גדיל ואפילו [ו] למ"ד אז גדיל אז פתיל מוכח שפיר דאפי' פתיל ליכא דהא קופו ליפול ולא מוכח מידי אלא דבעי קשרא אחריינא אבל מהא לא מוכח דצריך לקשור על כל חוליא וגרלה [ז] שמביא כן דבמקום אחר לא אסכמן אחרא דמסתבר טפי אי לא בין חוליא לחוליא כדי לאפסיק: קשר

אילימא חיסר מצוה דלבן. והוי כאילו לא נתנו לגמרי אמאי יצא הא לרבי עיכובי מעכבא ומתני' כרבי אוקמא לה: **חיסר מצוה.** מצות הקדמה: **ועשה מצוה.** דהאיכא לבן ותכלת: **תכלת דאין מעכבא לבן מאי היא.** דמשמע אם הקדיס לבן [ז] ומאי עיכוב איכא למימר: **איתמר נמי.** [ח] מתני' [ט] דקתני [תכלת וכו' מיירי להקדיס] [י] ומיבעיא ליה נמי תכלת דאין מעכב לבן מאי היא: **אריוך.** לשון מלך כמו (בראשית מט) גור אריה יהודה להכי קרי לשמואל אריוך דקיימא לן (בכורות מט:) הלכה כשמואל בדיני כי היכי דדינא דמלכותא דינא: [יא] נקיט סדין משום דלבן הוא: **מידי לבעא גריס.** אפי' כולה תכלת נמי מצוה להקדיס לבן [יב] לתכלת הואיל ורוב טליתות לבנות הן לבן קא גריס ולהכי כתיב תכלת אחר הכנף דלעולם יהא המאוחר: **איגרדס.** נפסקו [יג] החוטין של ציצית: **גרדומין.** היינו שיריים שנפסיירו לאחר שנפסקו: **כדי** יא] **לעגוב כל.** החוטין אהדדי דהיינו שיעור גדול: **אלימי.** עביס: **דאי הוו קטיני.** דקיס הוו מיעגבי דאחוכין הן כ"כ אבל מפני עוביין הוו [יב] קטיס לעגוב: **כל שכן.** דכשרין דהואיל ואילו הוו דקיס [יג] כל כך כשרים דהא אחוכין הן כדי עגיבה כל שכן כשהם עביס דמינכרא [יד] מלותיהן טפי: **ומאן סגא דפליג עליה דרבי.** הגן חכמים דאמרי לעיל אין מעכבין זה את זה: **מטיל לבן.** כל הד' חוטין: **ס"מ.** מדאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת [טו] כשרים אמאי הא כיון דנפסק קצתם [טו] הגדיל משמתי הוה קשר שבסוף הגדיל וכיון דמשמתי הוה קשר משמתי [יז] הגדיל ואין שם גדיל כלל אלא ס"מ יש קשר בכל חוליא הלכך כי משמתי הוה קשר מתקיים הגדיל בשאר קשרים: **עילאי.** היינו הוה קשר תחתון דנמלמטה למעלה קחשיב ועוד דבגרדומין קא מיירי בשמעתין ובגרדומין [יח] [טז] מוקפין הוו אילו עליון: דלמא

אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה דתכלת [ב] לרבי עכובי מעכב אהדדי אמר רב יהודה אמר רב שחיסר מצוה ועשה מצוה ומאי חיסר מצוה דלא עבד מצוה מן המובחר התינח לבן דאינו מעכב את התכלת תכלת דאינה מעכבת את הלבן מאי היא [ג] אמר רמי בר חמא לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת איתמר נמי אמר ליה לוי לשמואל אריוך [ד] לא תיתיב [ה] אכרעך עד דמפרשת לי להא מילתא התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת מאי היא אמר ליה לא נצרכא אלא [ו] לסדין בציצית דמצוה לאקדומי לבן ברישא מ"ט הכנף מין כנף ואי אקדים תכלת ללבן לית לן בה תינח לבן דאינו מעכב את התכלת תכלת דאינה מעכבת את הלבן מאי היא אמר [ז] ליה רמי בר חמא לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת דמצוה לאקדומי תכלת ברישא דהכנף מין כנף ואי אקדים לבן ברישא לית לן בה אמר רבא [ח] מידי ציבעא קא גרים אלא אמר רבא לא נצרכא אלא לגרדומין דאי איגרדם תכלת וקאי לבן ואי איגרדם לבן וקאי תכלת לית לן בה [ט] דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת כשרין [י] וגרדומי אזוב כשרין וכמה שיעור גרדומין אמר בר המדורי אמר שמואל [יא] כדי לעגבן איבעיא להו כדי לעגבן לעגבן כולהו בהדדי או דלמא כל חד וחד לחודיה [יב] תיקו בעי רב אשי אלימי דלא מיעגבי ואי הוו קטיני מיעגבי מאי אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי [יג] כל שכן דמינכר מצותייהו ומאן תנא דפליג עליה דרבי האי תנא הוא דתניא רבי יצחק אומר משום ר' נתן שאמר משום רבי יוסי הגלילי שאמר משום רבי יוחנן בן נורי אין לו תכלת מטלית לבן אמר רבא שמע מינה [יד] צריך לקשור על כל חוליא וחוליא דאי ס"ד לא צריך הא דאמרי בני רבי חייא וגרדומי אזוב כשרין כיון דאישתרי ליה עילאי אישתרי ליה כולה דלמא

שיטה מקובצת

ד א מיי' פי"ז מהלכות פרה אדומה הלכה ד:
ה ב ג מיי' פ"ז מהלכות ציצית הלכה יח סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יב ס"ח:
ו ד טוש"ע שם סעיף ב:

שיטה מקובצת

ב) לרבי עכובי מעכבי אהדדי [כלומר] כיון דאמרת חיסר מצוה דלבן והוי לבן כמאן דליתא גם התכלת לרבי לאו כלום היא משמע הא לרבנן ניחא ולפרש"י דמתני' דכי ליה לבן תכלת צריך לעשות ד' חוטין של לבן ואין למעט מנין החוטין לרבנן נמי תיקשי דכיון דלבן כמאן דליתיה (דאיכא) [דמי] חוטין דתכלת לאו כלום ניחה: ג) תיבות אמר רמב"ח כו' שכולה תכלת נמחק: ג) לסדין בציצית לאו דוקא וה"ה בשאר טליתות לבנים והכי נמי מסתברא דבסמוך לא מצי לאוקמא ראשא דמתני' דתכלת אינה מעכבת את הלבן אלא בטלית שכולה תכלת אלמא בשאר טליתות מצוה לאקדומי לבן ברישא כמו שפרש"י הכנף מין כנף וסתם טליתות לבנים הי': ד) תיבת ליה נמחק: ה) מידי ציבעא גרים. תימה מאי קאמר אח"ז דציבעא גרים דהא לקמן קאמר טלית אינו פוטר בה אלא מינה ופרש"י אינו פוטר לשם לבן אלא מינה אם אדומה היא יטיל בה שני חוטין אדומין ושני חוטין תכלת וכן שאר גוונים אלמא בציבעא תליא מילתא וי"ל דה"פ מידי ציבעא גרים אפי' כולה תכלת נמי מצוה להקדים לבן מדקתני בברייתא דלעיל מצוה להקדים לבן לתכלת הואיל ורוב טליתות לבנות הן וכן פרש"י ונפקא מינה במה שפרש"י לקמן אינו פוטר אלא מינה ההשתא שאין לנו תכלת מ"מ צריך לצבוע הציצית מצבע הטלית ור"י מפרש פי' אחר לקמן טלית אינו פוטר אלא מינה כדאמר רבא לקמן כתיב הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים הא כיצד צמר ופשתן כו': מידי ציבעא גרים וכו' פי' הצבע של תכלת שבטליות גרים להקדים תכלת ללבן כיון דאיירי ברוב טליתות שהן לבנות ומין כנף אינה לבן קודם לתכלת לעולם יש לנו לומר שהתכלת מאוחר ואין לפרש מידי ציבעא גרים להיות נקרא מין כנף וירצה לומר דאפי' בטלית של תכלת נקרא לבן מין כנף לפי שהקדים הכתוב הא ליכא למימר דהא אמרינן לקמן טלית אין פוטר בה אלא מינה ופי' מין צבע ירוק לירוק ואדום לאדום. תו"ח: ו) צריך לקשור על כל חוליא דוקא אלא מלבד קשר שאחר הגדיל שהוא נקרא קשר העליון לפי שאדם מגביה ידו עם ציצותיו וצריך קשר אחר סמוך לטלית ובתוס' אחרות לאו דוקא על כל חוליא דמהכא לא שמעינן זה אלא כלומר צריך לקשור קשר אחר מלבד הקשר שלאחר הגדיל דדרך הוא לקשור אחר הגדיל ומדאמרי בני רבי חייא שמעינן דמלבד אותו קשר סמוך לגדיל צריך קשר אחר סמוך לכנף דאי ס"ד לא צריך כו' שהרי עתיד להתיר וליפול והוי הקשר כמאן דליתיה ובעינן קשר דסמוכה רבא בסמוך ש"מ קשר עליון דאורייתא: ז) הקדים לבן אין תכלת מעכבתו ואין צריך לפסוק אלא יתן תכלת אחריו הא פשיטא דהא דינא הכי להקדים לבן ומאי: ח) נמי דמתני' הקדים קתני:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אריוך וכו' דיעת הס"ד ואח"כ מ"מ לסדין בציצית לתכי:

שיטה מקובצת (המשך)

ט) לבן כדקתני ברישא דלעיל ומצוה להקדים לבן לתכלת כו' טליתות לבנות הן ומין כנף הוי"ד והשאר נמחק: י) נפסקו הפתילין של ציצית: יא) כדי לענבן כל שמונה: יב) עוביין הוו קשים למיעבנו הס"ד: יג) דקים הוי כשרים: יד) דמינכרא מצותייהו שפי: טו) תכלת כשר צריך לקשור על כל חוליא ומיהו אינה דקיים לקמן כשיקדים חוט של גדיל שלש פעמים צריך לעשות קשרים דאי ס"ד אין צריך לעשות קשר אלא למטה לסוף הגדיל הא דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין (בהדי) אמאי: טו) קצת מן הפתיל הסמוכים לגדיל משתרי: יז) משתרי כל הגדיל ואין שם גדיל כלל ואמאי כשרים: יח) ובגרדומין דזקפי הוו איהו עליון ורבא לית ליה הא דפרשה לעיל דבעי גרדום שיעור עגיבה: יט) בציצית גלוין וי"מ ולכך נקט סדין ולא בטלית צמר לבנה המצוה לאקדומי בלבן כו' לפי דתכלת הוי שפיר מינה לטלית צמר דאטו ציבעא גרים לא כדפריך לקמן דקשה דעדיין לא יודע הך פרכא ועוד דלקמן ניחא דרוב טליתות לבנים וזה צבוע פריך שפיר אטו ציבעא גרים אבל הכא גבי תכלת יש לנו לומר דציבעא גרים לכך נראה דנקט סדין דמסתמא הוא לבן ואי נקט שאר טליתות היה לנו לפרש לבנה. תו"ח: כ) משמע דמ"מ בעינן שישארו או התכלת או הלבן שלימים ואי: כא) שמא פי' דשמא הן שלשתן מצד אחד ובצרי להו ששה דלדידהו ודאי איכא היכרא שהיו משני צבעים וידוע שאחד מן הצבעים קיים אם כן אינם מצד אחד. תו"ח: כב) מעיקרו. עיין הרא"ש הלכות ציצית:

כג) [עי' תוספות מיר כד: ד"ה אמר שמואל כו' פירוש על זה], כד) קדושין לו: וש"נ, כה) פוס' פרה פי"ב ה"ג לעיל לח:, כו) [לקמן לט:], כז) דהאי מתני' כרי', כח) ואינעיא נמי. ל"ק, כט) לסדרין בציצית לתכי. ל"ק, ל) עד. ל"ק, לא) אל מוקפין. ל"ק. ל"ל מקבלן וכ"ל מוספקין מעיקרא הוו וגי' רש"ל ומסתעמות גרדומים מקבלן הוה איהו עליון, לב) ותכלת אע"ג דשל למר הוי מלוה לתקדים לפסתן טפי שמונה. לג) עוביין הוו קשים למיעבנו הס"ד: לד) [ג"ר לבנים], לה) [ג"ר ל"ל מקדים], לו) ל"ק, לז) וי"מ דלא. ל"ק, לח) ר' בהרא"ש, לט) כי איסתרי אחד מד' אכתי קיימי תלתא אבל אחד תו לא קאי. ל"ק ותירוצא דל"ק כשים עוד ד', מ) [לקמן לט:], מא) ל"ל שמוכים כן כו'. ל"ק,

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה אריוך וכו' דיעת הס"ד ואח"כ מ"מ לסדרין בציצית לתכי:

שיטה מקובצת (המשך)

ט) לבן כדקתני ברישא דלעיל ומצוה להקדים לבן לתכלת כו' טליתות לבנות הן ומין כנף הוי"ד והשאר נמחק: י) נפסקו הפתילין של ציצית: יא) כדי לענבן כל שמונה: יב) עוביין הוו קשים למיעבנו הס"ד: יג) דקים הוי כשרים: יד) דמינכרא מצותייהו שפי: טו) תכלת כשר צריך לקשור על כל חוליא וחוליא מפרש לקמן כשיקדים חוט של גדיל שלש פעמים צריך לעשות קשרים דאי ס"ד אין צריך לעשות קשר אלא למטה לסוף הגדיל הא דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין (בהדי) אמאי: טו) קצת מן הפתיל הסמוכים לגדיל משתרי: יז) משתרי כל הגדיל ואין שם גדיל כלל ואמאי כשרים: יח) ובגרדומין דזקפי הוו איהו עליון ורבא לית ליה הא דפרשה לעיל דבעי גרדום שיעור עגיבה: יט) בציצית גלוין וי"מ ולכך נקט סדין ולא בטלית צמר לבנה המצוה לאקדומי בלבן כו' לפי דתכלת הוי שפיר מינה לטלית צמר דאטו ציבעא גרים לא כדפריך לקמן דקשה דעדיין לא יודע הך פרכא ועוד דלקמן ניחא דרוב טליתות לבנים וזה צבוע פריך שפיר אטו ציבעא גרים אבל הכא גבי תכלת יש לנו לומר דציבעא גרים לכך נראה דנקט סדין דמסתמא הוא לבן ואי נקט שאר טליתות היה לנו לפרש לבנה. תו"ח: כ) משמע דמ"מ בעינן שישארו או התכלת או הלבן שלימים ואי: כא) שמא פי' דשמא הן שלשתן מצד אחד ובצרי להו ששה דלדידהו ודאי איכא היכרא שהיו משני צבעים וידוע שאחד מן הצבעים קיים אם כן אינם מצד אחד. תו"ח: כב) מעיקרו. עיין הרא"ש הלכות ציצית:

דלמא דאיקטר. כלומר ממאי דצריך להקשר בכל חוליא דלמא הא דלמרי דציי[ה] רבי חייא ס"ק אם קשר על כל חוליא וחוליא הוו גרדומין כשרין אבל ברוב ציצית לא קא מכשרי גרדומין דרוב ציצית אין נקשרים על כל חוליא וחוליא: **קשר עליון.** היינו נמי דהוה קשר [ג] למעוה[ה] [ו]הלכה למשה מסיני כלומר קשר אחד בציצית מיהא דאורייתא. ולהכי נקט עליון משום [ד] דאי לא עביד אלא חד קשר בסופו עביד ליה שמקיים את הגדיל כולו: **דאורייתא.** ואפי' יכול לכרוך יפה ולהתקיים בלא קשר יום או יומים פסולה: **דאי מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית.** דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים תעשה לך (דברים כב) פשיטא דמותר: [ה] **הסולך מציפה.** תופר תחיבה אחת אינו חיבור משום דהיא תחיבה שתוחב החוטין בטלית אינו חיבור [ו]: **מעיקרו.** היינו לאם הממובר לטלית: **כמה דברים אמורים.** דבעינן שיעור ציצית דלמרינן לקמן (דף מח:) כמה תהא משולשלת[ה] כו': **בתחלתו.** בשעת עשייה אבל בסופו כגון אם נפסק לאחר זמן: **מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו.** קלא מחוטיו ונשאר קלא[ז] גרדומין: **דאיגרדם איגרדומי.** ולגמרי נפסק [ז] לד העיקר וקשיא למאן דאמר נפסק החוט מעיקרו פסולה: **שירי גרדומין.** דנשאר קלא ונפסק קלא: **הא קמשמע לן.** מדתני שייריה בגרדומין משמע דלהוי בגרדומים שיורא קלא [ח] שיהיו נקרא שיריה כדי לעונגן כדפריש"ת לעילא[ט] והאי כל שהוא דקתני כדי עניבה: **חוט של ברך.** חוטא שכורך סביב ועושה ממנו הגדיל עולה ממנין שמונה חוטין דשמונה חוטין בעינן כדמפרש לקמן (מב.): **הכלה.** זהו שם כל הציצית: **שכרך רובה.** שעשה שני שליבי גדיל ושלש ענף כשרה ואע"ג דמצותה שלש גדיל ושני שליבי ענף כדלמרינן לקמן: **אלא חוליא אחת.** הקפה ג' פעמים: **וגויי הכלה.** עיקר מצות ציצית שלש גדיל ושני שליבי ענף: **לא יפחות משבע.** חוליות: **ששה אוירים.** שבין שבעה רקיעים. ועל שם שהתכלת דומה ליה ויש דומה לרקיע כדלקמן (דף מג:) מדמי סידורה לסידור הרקיעים כדי [ט] לזכרנו לטובה [י] שאף בגבוה [יא] כמו כן נזקק לציצית: **כשהוא מתחיל.** לכרוך מתחיל בלבן שמניח שני חוטין תרוכין לעשות מהן הגדיל ומתחיל לכרוך בלבן ובאמצע כורך של תכלת וחוזר ומסיים בלבן: **מן כנף.** תחילה ואח"כ פתיל תכלת. והאידנא דעבדינן חמשה קשרים היינו דלמרינן (שם) שקולה מצות ציצית ככל התורה כולה [יב] הלכך (א) עבדינן שני קשרים מלמעלה ושלשה מלמטה משום מעלין בקדש ואין מורידין. וכיון דלקדמה קלא לגיין כנף שמע מינה חשוב הוא הלכך אי מסיים בתכלת הוה ליה מורידי סוף הציצית מתחילתה: **דכוליה הכלתא.** כל הטלית: **ורמי ליה הכלתא.** ציצית: וגדילא

צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו אחת של לבן ואחת של תכלת שהן שתים והשתא כשאין פותח משבע עושה ה' קשרים סמוך לטלית קשר אחד ואחר כך שתי חוליות אחת של תכלת ואחת של לבן (ב) קשר אחד עד שמסיים שש חוליות הרי אלבעה קשרים ואחר כך עושה חוליא שביעית של לבן כדי שיהא מסיים בלבן ואחר כך קושר אחד הרי ה' קשרים ויש מפרשים לא יפחות משבע כריכות בין כל קשר וקשר: או

דלמא דאיקטר ואמר [ג]**רבה** [ד] שמע מינה [א]**קשר עליון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מאי איצטריך למישרי סדין בציצית פשיטא** [ב]**התוכף** [ג]**תכיפה אחת אינו חיבור אלא שמע מינה דאורייתא אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אם נפסק החוט מעיקרו פסולה יתיב רב נחמן וקא אמר להא שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן** [ג]**במה דברים אמורים בתחילתו אבל** [ד] **סופו שיריו וגרדומיו כל שהוא מאי שיריו ומאי גרדומיו מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו ואישתייר מינייהו גרדומיו דאיגרדום איגרדומי לא הדא קתני שיורי גרדומיו כל שהוא ולימא גרדומיו שיריו למה לי הא קמ"ל דבעינן שיורא לגרדומיו כדי לענבן יתיב רבה וקאמר משמיה דרב** [ד]**חוט של כרך עולה מן המנין אמר ליה רב יוסף שמואל אמרה ולא רב איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה סח לי רבי יאשיה דמן אושא** [ג]**חוט של כרך עולה לה מן המנין יתיב** [ד]**רבא וקא אמר משמיה דשמואל תכלת שכרך רובה כשרה אמר ליה רב יוסף רב אמרה ולא שמואל איתמר נמי אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה רב חייא בריה דרב נתן מתני הכי אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב** [ה]**תכלת שכרך רובה כשרה** [ו]**ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה** [ז]**וגויי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כדי** [ח]**שיכרוך וישנה וישלש תאנא** [ה]**הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה הפוחת לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה כנגד שבעה רקיעין וששה אוירין שביניהם תנא** [ט]**כשהוא מתחיל מתחיל בלבן** [י]**הכנף מין כנף וכשהוא מסיים מסיים בלבן** [יא] [ז]**מעלין בקודש ולא מורידין רב ורבה בר בר חנה הוו יתבי הוה קא חליף ואזיל ההוא גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא ורמי ליה תכלתא** וגדילא

קשר העליון. בקונטרס פירש שני פירושים אחד אחר הגדיל ונקרא עליון כמו (נדה דף יג.) למעלה מן הטטרה וזה אינו מוכח אלא דמיהא בעינן קשר [ב] וג"א פירש סמוך לכנף אבל קשר שאחר הגדיל כיון שרחוק מן הטלית משום הכא לא הוי כלאים ומיהא לאלא דמוכח היכי מסיק ביבמות (דף ד:) למאן דלא דרים סמוכים אלא היכא [ב] דמוכח דלמר ופסתים למה לי דכלאים [ב] מתנא דבי רבי ישמעאל שמעינן דבגדייהם למר ופסתים וכו' והשתא קשר העליון לא שמעינן [ג] וא"כ לא הוי כלאים ומיקטרינן שפיר לאיתויי למר ופסתים לומר שיהא לריך לעשותם בעינן שיהא בהם כלאים וי"ל דהכא לא מפיק מקרא דלמר ופסתים אלא מגדיל ומוכח [ד] דכלאים דדרשה דגדיל דרשה נכונה היא דבעינן גדיל טוב אי נמי סוגיא דהתם אתיא כמאן דלמר גדיל דווקא ושמא דהתם אתיא כמאן דלמר לא גדיל אי פתיל ופלוגתא דאמוראי הוא בסמוך והכי נמי תימה דבפרק המולח תפילין (עירובין לו:) משמע דבעינן שזורין ור"ת נמי פירש דאינו מייב על כלאים עד שיהא משזר ואם כן איצטריך טוב קרא דכלאים בציצית ויש לומר דבעלמא יליף ליה [ה] מתכלת דבגדי כהונה וכיון דתכלת שזור הוא הדין לבן:

דאיגרדום איגרדומי. פירש בקונטרס שנפסקו לגמרי וקשה דהא כל שהוא קתני ולריך לומר דלגדלין קתני ולא קאי אלא אשייריו וגרלאה לפרש מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו לומר שם מן החוטים שנפסקו מעיקרם ואישתייר מן הסליימין נמי וגרדומיו דאיגרדמו כולם והשתא לא קאי כל שהוא אלא אגרדומיו והא דאיפסיק מינייהו הוי השתא כמו נפסק החוט מעיקרו דלעיל וכי האי גוונא קרי שיריו פרק קמא דסוכה (דף יג.) גבי חוזר תחילתו שלשה וסופו שנים וא"ע:

שירי גרדומיו כל שהוא. פרק מי שמת (ב"ב דף קנ.) הוה מאי לאיתויי הך גבי הך דפריך וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא: **לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים.** לפי [ב] שתכלת דומה ליה ויש דומה לרקיע ואנן דלית לן תכלת לא קפדינן בהא והא נמי דאמרינן לריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו כדי שיהא ניכר התכלת ומה שאנו עוסקים ממשה קשרים פירש בקונטרס

יא] ב) גבי ג) ציצית שקולה כנגד כל המצות

דמוכח היכי מסיק ביבמות (דף ד:) למאן דלא דרים סמוכים אלא היכא [ב] דמוכח דלמר ופסתים למה לי דכלאים [ב] מתנא דבי רבי ישמעאל שמעינן דבגדייהם למר ופסתים וכו' והשתא קשר העליון לא שמעינן [ג] וא"כ לא הוי כלאים ומיקטרינן שפיר לאיתויי למר ופסתים לומר שיהא לריך לעשותם בעינן שיהא בהם כלאים וי"ל דהכא לא מפיק מקרא דלמר ופסתים אלא מגדיל ומוכח [ד] דכלאים דדרשה דגדיל דרשה נכונה היא דבעינן גדיל טוב אי נמי סוגיא דהתם אתיא כמאן דלמר גדיל דווקא ושמא דהתם אתיא כמאן דלמר לא גדיל אי פתיל ופלוגתא דאמוראי הוא בסמוך והכי נמי תימה דבפרק המולח תפילין (עירובין לו:) משמע דבעינן שזורין ור"ת נמי פירש דאינו מייב על כלאים עד שיהא משזר ואם כן איצטריך טוב קרא דכלאים בציצית ויש לומר דבעלמא יליף ליה [ה] מתכלת דבגדי כהונה וכיון דתכלת שזור הוא הדין לבן:

דאיגרדום איגרדומי. פירש בקונטרס שנפסקו לגמרי וקשה דהא כל שהוא קתני ולריך לומר דלגדלין קתני ולא קאי אלא אשייריו וגרלאה לפרש מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו לומר שם מן החוטים שנפסקו מעיקרם ואישתייר מן הסליימין נמי וגרדומיו דאיגרדמו כולם והשתא לא קאי כל שהוא אלא אגרדומיו והא דאיפסיק מינייהו הוי השתא כמו נפסק החוט מעיקרו דלעיל וכי האי גוונא קרי שיריו פרק קמא דסוכה (דף יג.) גבי חוזר תחילתו שלשה וסופו שנים וא"ע:

שירי גרדומיו כל שהוא. פרק מי שמת (ב"ב דף קנ.) הוה מאי לאיתויי הך גבי הך דפריך וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא: **לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים.** לפי [ב] שתכלת דומה ליה ויש דומה לרקיע ואנן דלית לן תכלת לא קפדינן בהא והא נמי דאמרינן לריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו כדי שיהא ניכר התכלת ומה שאנו עוסקים ממשה קשרים פירש בקונטרס

א [מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה ה]:
ז ב מיי' שם הלכה כב טוש"ע יו"ד סי' ס' סעיף ב:
ח ג מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה יא סמג עשין כו טוש"ע יו"ד סי' יב סעיף ה:
ט ד ה ו מיי' שם הלכה ז ועיין בהגהות וכסף"מ טוש"ע שם סי' יא סעיף יד:
י ז מיי' שם הלכה ח [טו] טוש"ע שם סי' ט"ו:
יא ח מיי' שם טוש"ע שם:
יב ט מיי' שם הלכה ז:

שיטה מקובצת

ה) ש"מ קשר עליון דאורייתא לפום הדיטא משמע מדאצטריך סמוכין למשרי סדין בציצית וקשה מפ"ק דיבמות א) לא שרי סדין בציצית דאסמה תלמודא הא למה לי סמוכין מתנא דבי ר' ישמעאל נפקא דאמר ר' ישמעאל כל מקום שנאמר בגדים בר' ואמר רחמנא עביד תכלת ותכלת עמרא הוא ומאי קאמר לעולם אימא לך דאי לאו סמוכים הוי אמינא אין ציצית דהתם כלאים והא דאמר רחמנא עביד תכלת היינו בלא (דמיה) [קשירה] ע"י תכיפה אחת דאינו חיבור להכי איצטריך סמוכין למימר דבעינן קשר ואעפ"כ שריא רחמנא ותירץ הר"ר יוסף קלצון איש ירשלים דהכי פריך התם לתנא דבי רבי ישמעאל כדפי' שם בתוס' מיהו קשה למורי הר"י שי' מאי פריך הכא למאי איצטריך סמוכין הא רבא עצמו אמר לקמן דאתא למימר צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן ותירץ הר"ם המדקדק בפי' הקושיא ימצא הכל ב) מכוון דה"ק ש"מ קשר העליון הלכה למשה מסיני מדאצטריך למשרי סדין בציצית אינו ר"ל מדאיצטריך סמוכין אלא מדאיצטריך בכמה מקומות ברייתות לומר דציצית דוחה כלאים בההיא סדין בציצית ב"ה מחייבין ואי קשר העליון לאו דאורייתא פשיטא דסדין חייב דתכיפה אחת אינו חיבור וכשיטה זו אשכחנא ריש בבא מציעא ש"מ הילך חייב דאי ס"ד הילך פטור למה אצטריך למפטר קרקעות משבועה כל קרקעות הילך הוא ואין רוצה לומר למה לי קרא דהא ליכא קרא למפטר קרקעות משבועה אלא ר"ל למה לי מתני' דאמר אין נשבעין על הקרקעות ופטור דשבועות קרקעות גמרינן מכפל אבל בקרקעות גופיה ליכא קרא לפטור. תו"ח: ב) אבל בסופו: ג) דלמטה דאורייתא הלכה: ד) משום דמאן דלא עביד: ה) (מה"ד דהא) התוכף תכיפה אחת תופר: ו) חיבור ל"א דאי קשר עליון היינו הך דסמיכי לטלית מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית דאי משום דהיא תחיבה דתחב חוטין בסדין לאו תכיפה היא דתוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואי משום קשר התחתון לאו תכיפה היא דמרוחק מן הטלית: ז) נפסק עד העיקר: ח) קצת שיהיה: ט) בצעבה כך לכך נזקק: י) כולה דמנין ציצית בגימטריא ה"ר ושמונה חוטין וחמשה קשרים דהיינו תרי"ג כנגד

כל המצות: יא) בקונטרס דהא ציצית שקולה: יב) תרי"ג מכאן סמך לפי' הקונטרס במתני' דאין למעט מנין החוטין אם אין תכלת ולריך לעולם ח' חוטין תוס' אחרות: יג) מורידין ואמר ריב"א שראה ציצית של ר"ת עשוי לר' עשוי לר' ורוב העולם נהגו לעשות הקשרים בין החוליות

או גדיל או פתיל. למאי דפריסת לעיל דמפתיל שמעינן דבעי ב' חוטין תכלת קשיא דהכא דרשין ליה לאו גדיל או פתיל וי"ל דהא נמי שמעת מינה כיון דבחד פרשה כתיב גדיל ובאידך כתיב פתיל ומיהו קשה דפתיל מציית נפקא דדרשין לקמן (דף מב.) אין ציית אלא ענף ויש לומר דאיצטריך ציית לאשמועינן דלאחר עשייתן צריך לפרוד כדאיתא לקמן ובספרי דרש ועשו להם ציית שומע אני יעשה כולה גדילים ת"ל ציית הא כיצד כדי שתהא גדיל יוצאת מן הכנף וציית מן הגדיל והא ברייתא קשיא לרבה בר בר חנה וקשה נמי לרב דדרש ליה הכא מפתיל והתם דרש ליה מציית:

יז) **וההוא** גדילים למניינא. תימה מאי דוחקיה דרב למימר גדילים למניינא ניימא דקרא בא לומר תרוויהו בעי גדיל ופתיל ויש לדחוק ולפרש דטעם דרבה בר בר חנה משום דדרש גדילים כמו מיעוט אחר מיעוט משום דכתיב בלשון רבים ואע"ג דליכא מ) גדיל כלל וכי תימא אם כן פתיל דכתב רחמנא למה לי איצטריך דאי לא פתיל הוה אפילו פתיל וגדיל בהדי הדדי קא משמע לן פתיל ורב סבר למניינא ולא למעט מ) גדילים ותימה דרבה בר בר חנה מניינא מנא ליה:

ופותליהו מתוכו. פירש בקונטרס שחוט של כרך מן המיין ובלשון אחר פי' שיהא הפתיל דהיינו הענף משולשל למטה ויוצא מן הגדיל ותימה דהא נפקא לן מציית לקמן (דף מב.) ובמתניתין פירשתי בע"א שכפלו כעין פתילה והיינו עייף להו מיעף דלקמן (שם):

לבן נמי פטר. פירש בקונטרס אע"ג דלא מינא דכנף הוא ולא יתכן לפי מה שפירשתי לעיל דכולהו בר מתכלת איקרו מין לבן אלא הכי פירושא אע"ג דכלאים נינהו:

ופליגא דרב נחמן. הוה מצי למימר דמדרבנן הוא אלא משום שהאמוראים יש להם לבאר דבריהם יותר מי שמי לא משתבר ליה כמו שנבאר בסמוך: **ורב** נחמן דאמר **בתנא** דבי רבי ישמעאל. תימה הא שפיר שני מדרבנן ויש לומר דלא משתבר ליה למימר הכי אלא מכח הכי שמי מסתברא וכי דחי ליה צריך למצוא תנא אי שמי לא משתבר ליה לפלוגי אדרשא דמינה אי לא משכח ליה מ) תנא וגראה דמכולהו תנאי מוכח דאית ליה הכנף מין כנף ולא מייתי דחנא דבי רבי ישמעאל אלא לומר דבגדיהם

וגדילא מיגדיל אמר רב יאי גלימא ולא יאי תכלתא רבה בר בר חנה אמר יאי גלימא ויאי תכלתא במאי קא מיפלגי רבה בר בר חנה סבר כתיב [1]גדיל וכתיב [2]פתיל או גדיל או פתיל ורב סבר לעולם פתיל בעינן וההיא גדילים למניינא הוא דאתא [6]גדיל שנים גדילים ארבעה [3]עשה גדיל [4] ופותליהו מתוכו אמר שמואל משמיה דלוי חוטי צמר פוטרין בשל פשתן איבעיא להו של פשתן מהו שיפטרו בשל צמר צמר בשל פשתים הוא דפטר דכיון דתכלת פטרה לבן נמי פטר אבל פשתים בצמר לא או דלמא כיון דכתיב [3]לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך לא שנא צמר בפשתים ולא שנא פשתים בצמר ת"ש דאמר רחבה אמר רב יהודה [8]חוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן פוטרין בשל צמר חוטי צמר ופשתים פוטרין בכל מקום ואפילו בשיראין ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן השיראין פטורין מן הציצית איתיביה רבא לרב נחמן [5]השיראין [2]והכלך והסריקין כולן חייבין בציצית מדרבנן אי הכי אימא סיפא וכולן צמר ופשתים פוטרין בהן אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דמישתרו בהו כלאים אלא אי אמרת דרבנן היכי מישתרי בהו כלאים [3] אימא או צמר או פשתים הכי נמי מסתברא דקתני סיפא הן [5] במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין אי אמרת בשלמא דרבנן היינו דמיפטרו במינן אלא אי אמרת דאורייתא צמר ופשתים הוא דפטר אי משום הא לא איריא כדרבא [7]דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים הא כיצד [5]צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין ורב נחמן [7] כדתנא דבי רבי ישמעאל [8]דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן צמר ופשתים [9]אף כל צמר ופשתים [10]אמר אביי והאי תנא דבי רבי ישמעאל [8] מפקא מאידך תנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל [1] בגד אין לי אלא בגד צמר מנין לרבות צמר גמלים וצמר ארנבים ונוצה של עזים והכלך והסריקין והשיראין מנין ת"ל או בגד:

תנו

ובגדילא מיגדל. כל הציליות היתה גדיל ולא שייר בה ענף כלל: **ולא יאי תכלתא.** משום דאין בה ענף: **גדיל שנים.** כלומר אי הוה כתיב גדיל תעשה לך [1] משמע ב' חוטין דאין גדיל פחות משנים אשמע דכתיב גדילים משמע תרבעה: **עשה גדיל.** מד' חוטין שיעשה ד' חוטין בחור הטלית ולכשיכפלם ויעשה מהן גדיל יהו שמונה [2]: **ופותליהו מתוכו.** לאותו חוט שכרך בו יהא מן המנין. ל"א ופותליהו מתוכו תנה פתיל ענף למעוטי: **חוטי צמר פוטרין בשל פשתן.** לאותם שני חוטין של נכן אם של צמר הן פוטרין בסדין של פשתן עם התכלת [3] ואע"ג דליכא דאשמע מינן כנף אי הוי של צמר כיון דתכלת [4] שניים חוטין הן דתכלת [5] עמדו גיגנו ופוטר בשל פשתן דהא תכלת כתב רחמנא בהדיא לבן דלמר נמי פוטר בשל פשתן משום לבן: **חוטי צמר ופשתים.** לבן של פשתים ושל [6] למר תכלת: **פוטרין בכל מקום.** בכל מיני בגד ואפי' בשיראים דמהו דתימא שיראין פטורין והוו כלאים שלא במקום מצוה קמ"ל דחייבין: **השיראין.** מעיל של משי: **והכלך.** מעיל שעושין מאותן יא] דגים [הוא בית המולעת] שמצויים במיצרי") שקורין פלוצי"ל: **סריקין.** מעיל עשוי מנעורת של משי: **למר ופשתים פוטרין בהן.** קא ס"ד שני חוטין למר ושני חוטין לבן של שני פשתים: **הן.** עצמן כלך וסריקין במינן פוטרין דאם עשה[6] ציית [7] בטלית שהוא מינו יצא: **אלא אי אמרת מדאורייתא.** מחייבין שיראין בציצית היכי פטרה בהו ציית דכלך [7] הא מדאורייתא ציית דלמר ופשתים הוא [8] דפוטרין דלמרינן לעיל למר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך: **ורב נחמן.** דאמר לעיל שיראין מדרבנן הוא דחייבין דאי מדאורייתא לא פטרי בהו דתנא דבי רבי ישמעאל: **כדתנא דבי' ישמעאל.** [9] דאומר בגדים בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן צמר ופשתים הוא דפטר אי משום הא לא איריא כדרבא [7] דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים הא כיצד [5] צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין ורב נחמן [7] כדתנא דבי רבי ישמעאל [8] דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן צמר ופשתים [9] אף כל צמר ופשתים [10] אמר אביי והאי תנא דבי רבי ישמעאל [8] מפקא מאידך תנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל [1] בגד אין לי אלא בגד צמר מנין לרבות צמר גמלים וצמר ארנבים ונוצה של עזים והכלך והסריקין והשיראין מנין ת"ל או בגד: תנו

צמר ופשתים [8] דאי לאו האי טעמא לא מפיק ליה מהכנף [11] מין הכנף וו"ת ורש"י פסקו כרבא משום דהוא בתראה: **אף** כל צמר **ופשתים.** תימה מנא ליה דפליג דלמא שאני הכא דאיכא ייתורא דהכנף מין כנף דהכי נמי דרש פרק במה מדליקין (שבת דף מ.) מאו בגד שאר בגדים נמנא דבי רבי ישמעאל ויש לומר דלא דמי דהתם לא מפקינן בגד דקרא ממשמעותיה דלעולם בגד דקרא לצמר ופשתים הוא אלא דמרבינן אף שאר [12] מינין אבל הכא אי דרשא מייתי בשאר מינין א"כ בגד דכתיב בריש הוי נמי שאר מינין וא"כ מפקת בגד ממשמעותא אי נמי י"ל דרבא לא דרש מייתורא מידי אלא משום דסבר בגדיהם כל בגדיהם משמע ועלה כתיב הכנף מין כנף שמדבר מן הציליות ולפירוש זה על כרחין תנא דבי רבי ישמעאל ליה דרבא: **אמר** אביי האי תנא דבי רבי ישמעאל. פרק במה מדליקין (גס זה שם) איתא להא מילתא ודחי ליה רבא התם: **בגד** אין לי אלא בגד צמר. פי' בקונטרס בנגעים כתיב וקשה דאם דא"כ צריך לגרום לו בבגד דהכי כתיב [2] גבי נגעים ותו [9] דפי' במה מדליקין (גס זה שם) דרשינן ליה למילתא אחריתי [3] ותו היכי ילפינן מנגעים לרבא דמתבר לה התם דלא מפקא מאידך תנא דבי רבי ישמעאל הא גבי נגעים מרבה שאר בגדים ותו [7] דהתם משמע בפירוש הכי [5] ותו תנן בהדיא דשאר מינין לא מיטמו בנגעים ניימא דלא כתנא דבי רבי ישמעאל לכך צריך לפרש דבשרצים הוא דכתיב (ויקרא יא) ותימה דא"כ אמאי איצטריך לאתויי נוצה של עזים הא שק כתיב בהדיא וי"ל [8] דאיכא בגד מן הדק שבנוצה של עזים וכן מוכח פרק ראשית הגז (חולין קלו.) דממעטי גיזה בו ולא לשקו ופריך אלא מעתה נוצה של עזים ליחייב אלמא לאו מכלל שק הוי והשתא ניחא הא דמרבה לגבי מהכא ג' על ג' בשאר בגדים ודין שק הוי ד' על ד':

סדין

הר"ש וכבלגיון כתוב דמסתברא שעמא דרבה משום דכתיבי בשתי פרשיות הוי כמו ריבוי אחר ריבוי ואתא למעט דלומר דבחדא סגי ורב סבר דבעינן פתיל וההוא גדיל למניינא ולא לריבוי אחר ריבוי ע"כ בלגיון: [10] רש"י ור"ת פסקו כרבא דדריש הכנף מין כנף ושיראין וכלך וסריקין כולן חייבים בציצית מן התורה ומינו פוטר בהן וצמר ופשתים פוטרין בין במינם בין שלא במינם מיהו אע"ג דאמר לעיל צמר בשל פשתן ופשתן בשל צמר היינו דוקא כשהיה להם תכלת שניהם משום תכלת אבל השתא שאין לנו תכלת לא ניתנה לדחות כלל ואסור לתלות ציצית צמר בבגד פשתים וציצית פשתים בבגד צמר כר"ל לקמן דאמר דכל היכא דאיכא עשה כו' והכא אפשר לקיים שניהם דכך לי' צמר כפשתים כיון דאין לנו תכלת ואע"ג דלדידהו נמי חוטי פשתן פוטרים בבגד צמר אע"ג דאפשר לקיים שניהם ולעשות כולן צמר מיהו נמי דלדידהו ניתן לדחות בגד בפשתן משום תכלת ניתן לדחות נמי משום בגמר

[1] ולך לדרוש מן הכנף: [2] ולא יהא אלא חוט אחד: [3] ולא יהא אלא בגד אחד: [4] ולא יהא אלא בגד אחד: [5] ולא יהא אלא בגד אחד: [6] ולא יהא אלא בגד אחד: [7] ולא יהא אלא בגד אחד: [8] ולא יהא אלא בגד אחד: [9] ולא יהא אלא בגד אחד: [10] ולא יהא אלא בגד אחד: [11] ולא יהא אלא בגד אחד: [12] ולא יהא אלא בגד אחד:

מוסף רש"י

גדיל שנים. לי אפשר לעשות גדיל בפחות משני חוטין בדילין ארבעה. חוטין דמיעטו גדילין שניים וכתיב (במדבר טו) ונתנו על ציצית הכנף פתיל, אמרה תורה עשה מהכן אחרנו חוטין גדיל אחד דהוי להו ד' חוטין כשמותחן בכנף הכנד (רבמות ה:). ופותליהו מתוכו. שיהיו תלויין פתילין, אלא יעשה כולו גדיל אלא קצת גדיל וקצת ענף (שם). השיראין. מעיל דעשוי מעיקר המשי והסריקין. עשוי מן המשי הרך המתפלל ומקומטו ד"ס חייבין בציצית. ולכך מתמן דאמר כל בגדי למר ופשתים דוקא חייבין בציצית מדאורייתא, ס"ש מדרבנן (שבת כ:). כתיב הכנף מין כנף. דהתי כנף קרא יתירא הוא, דהא כתיב על כנפי בגדיהם והוה ליה למיכתב ונתנו על הציצית פתיל תכלת מין כנף. מין הטלית יהא הציצית, דהכי משמע ציצית של כנף תהא, ואם של מצי הוא, ציצית של מצי פוטר בה וכתיב צמר ופשתים. גדילים תעשה לך דמשמע נמי מהן תעשה (שבת כז: וכעי"ז רבמות ד:). הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם. כגון בטומאת בגדים וטומאת אדם דכתיב בטומאת אדם לו בגד לו עור, ובמת הכל בגד וכל כלי עור, וכן בטהרת זבע וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו', וציצית על כנפי בגדיהם ופרט לך הכתוב באחד מהן. בטומאת נגעים כלל אחלה, ואח"כ פרט, והבגד כי יהיה בו נגע צרעת כלל בבגד צמר וכו' פרט, אף כל בגדים הסמוכים ילפי' ממה מצינו דהוא בגין אב דאינו אלא צמר ופשתים (שבת כו:). מפקא מאידך. כלומר מוצא הוא מקבלת אידך תנא דפליג עליה דאשמען דמרבי שאר בגדים בטומאת אדם (שבת כז:). ונוצה של עזים. קרי נוצה על שם שאין נחוץ אותם אלא מלרעתן (שם).

שיטה מקובצת

ג) ופותליהו מתוכו. פ"ה בלשון שני תנה פתיל ענף למטה. ואף על גב דגמרינן לקמן מציצית [אין ציצית] אלא פתיל מיהו לא ידענן מינה אם הפתיל למעלה או למטה לכן הוצרך לומר ופותליהו מתוכו שיהא הפתיל למטה ועוד ד"ס ופותליהו מתוכו לאחר שיתחוב הד' חוטין בכנף כרפלו כמין פתיל ויהא ח' חוטין: ד) אימא או צמר או פשתים. וא"ת לעיל נמי אמאי קאמר ופליגא דרב נחמן לימא כי קאמר רב יהודה אז צמר או פשתים ר"ל שהאמורא הי' לו לפרש דבריו כי היכא דלא תיפוק חורבה. תו"ה: ג) הן עצמן במינן: ד) ורב נחמן דאמר כתנא דבי ר"י: ה) ר' ישמעאל מפיק מאידך: ו) בגד. שבת דף כ"ז ורבמות דף ד':: ז) לך הוה משמע: ח) התכלת דבעינן מין כנף דהא תכלת עמרא הוא ובהדיא כתב רחמנא דפותר ושל לבן נמי אם של צמר הם פוטר דה"ד ומה"ד של פשתן אותם חוטים של לבן אם הם של פשתן מהו שיפטרו לבגד דצמר עם התכלת דאע"ג: י) כיון דתכלת. שני חוטין דתכלת דעמרא נינהו: יא) מאותן היגים הוא בית התולעת שמצוי במשי: יב) ציצית מהן בטליית: יג) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: יד) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: טו) אידך תנא מרבה: טו) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: יז) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: יח) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: טו) אידך תנא מרבה: טו) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: יט) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: כ) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: כא) אידך תנא מרבה: כא) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: כב) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: כג) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: כד) אידך תנא מרבה: כד) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: כה) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: כו) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: כז) אידך תנא מרבה: כז) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: כח) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: כט) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: ל) אידך תנא מרבה: ל) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: לא) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: לב) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: לג) אידך תנא מרבה: לג) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: לד) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: לה) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: לו) אידך תנא מרבה: לו) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: לז) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: לח) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: לט) אידך תנא מרבה: לט) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: מ) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: מא) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: מב) אידך תנא מרבה: מב) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: מג) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: מד) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: מה) אידך תנא מרבה: מה) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: מו) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: מז) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: מח) אידך תנא מרבה: מח) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: מט) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: נ) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: נא) אידך תנא מרבה: נא) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: נב) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: נג) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: נד) אידך תנא מרבה: נד) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: נה) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: נו) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: נז) אידך תנא מרבה: נז) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: נח) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: נט) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: ס) אידך תנא מרבה: ס) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: סא) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: סב) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: סג) אידך תנא מרבה: סג) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: סד) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: סה) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: סו) אידך תנא מרבה: סו) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: סז) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: סח) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: סט) אידך תנא מרבה: סט) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: ע) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: עא) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: עב) אידך תנא מרבה: עב) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: עג) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: עד) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: עה) אידך תנא מרבה: עה) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: עו) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: עז) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: עח) אידך תנא מרבה: עח) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: עט) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: פ) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: פא) אידך תנא מרבה: פא) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: פב) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: פג) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: פד) אידך תנא מרבה: פד) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: פה) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: פו) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: פז) אידך תנא מרבה: פז) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: פח) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: פט) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: צ) אידך תנא מרבה: צ) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל ובפרשה אחרת כתיב פתיל ולא כתיב גדיל אלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה ומה שאמר בזה צריך בזה דהא קמן דדרשינן גדילים ... [illegible] ... ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: צא) ר' ישמעאל דאמר אין חייבין בציצית: צב) ופרט לך הכתוב בבי נגעים: צג) אידך תנא מרבה: צג) אם בבגד: ט) וההוא גדילים למניינא הוא דאתא. תימה מאי א) דחקו כו' גדיל אי פתיל לימא ר' יהודה דבעינן ר"ל דאלא אין דה מעכב דא"כ לפנין דבר בר חנה הוא משום דכתיב בפרשה אחת גדיל ולא כתיב פתיל וב

סדין. ה] פשתן: **כ"ש פוטרין.** מן הגיליא דלא דרשינן סמוכין למיסרי כלאים בציצית. האי דנקט לשון פטור וחיוב ולא נקט לשון אוסרין ומתירין משום דציצית חובה הוא לבגד ואפילו אינו לובשה ואיסור והיתר נמי בהא תליא ז] וכיון דלב"ש פטור הוי להו כלאים שלא במקום מצוה ועובר עליהם משום כלאים ולב"ה דמתייבי ליה בציצית ז] דדרשינן (יבמות ד.) סמוכין ואין כאן משום כלאים ומותר לגופן. ובטליתא של צמר נמי לב"ש אסור לעשות בה לבן של פשתן ותכלת של צמר שלא הלבן והתכלת של צמר ולב"ה מותר והאי דנקט פלוגתייהו בסדין משום דפסיקא ליה מילתיה דאין בו ציצית בלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת כתיבא ביה ותכלת עמרא הוא: **אינו אלא מן המתמיהין.** מתמה אם כל הרואין שאומר כלאים הוא לגופו. אלדבית הלל פליג רבי אליעזר: **אמר רבי אם כן.** דהלכה כב"ה למה אסורה בירושלים: **לפי שאין בקיאין.** לדרוש סמוכין דכלאים בציצית מותר ואתו למיסרי כלאים שלא במקום מצוה: **ונפרסמה למילתיה.** דכלאים בציצית מותר: **כל שכן דמתמהי עלוון.** דאמרי אנשים הגוים כאלו לובשים כלאים: **גזירה משום קלא אילן.** לבע היא שדומה לתכלת ואי שרית של תכלת בסדין אתי למירמי למר לבוע בקלא אילן והוי כלאים שלא במקום מצוה. וקפריך מאי איכפת לן אי רמי קלא אילן לא יהא האי קלא אילן אלא לבן בעלמא כלומר למר לבן ז] אתמרן לעיל אין לו תכלת מעיל לבן ומשני כיון דאפשר במינו כיון דד) יא] דלשם לבן (אי) איפסיד לתת חוטי פשתן לו רמיון לבן דלמר בסדין: **כדריש לקיש.** כלומר (ה) יב) ה)הרי לבן גמור לו מלי יג) להטילן לשום ציצית משום דהוי כלאים בציצית הואיל ואפשר יד) להטילן במינו אבל תכלת דלמר לאי אפשר במינו דכל תכלת למר הוא (כ) רמיון אי לאו משום גזירה דקלא אילן: **לקיים אם שניהן.** כגון לבן דפשתן בסדין מקיים(ג) עשה לציצית טו) ו)ודחמה לאו דכלאים: **וליכדקיה.** לכל היורות שלובעין בהן ציצית טז) אי אותן מוכרי תכלת דלא יז) ליהוו קלא אילן: **גזירה משום טעימה.** אי מצרכינן לכל הקוניס לבדוק היורות אתי לשפוך הנסיון יח) בכל היורות ואמרי לקמן (דף מב:) בשמעתין יט) אם שם הנסיון ביורה פסלה לכל היורה: **טעימה.** נסיון: **וליכפיה אדיסקי.** יכתבו איגרת וישלחו לגולה הלכות טעימה דכתיבא לקמיה [שם] ליטול מלא קליפת ביצה ביורה וילבע הנסיון בתוך הקליפה: **ואדיסקי ליקום ויסמוך.** כלומר דלא חשיבא להו לאינשי הגר אגרות ועברי עליהו: ל"א **וליבדקיה.** ניתקן רבנן שלא יקח אדם תכלת אלא אם כן בדקה דהא אפשר לליבדקיה דלקמן (שם) שמצית גילא ושבלילתא: ה"ג **אלא**כ) **משום טעימה.** פעמים שימכרו בא) לתכלת של נסיון שנלבע לנסות בו את היורה ואמרי לקמן (שם) טעמה פסולה והאם מילתא ליכא למיקם בבדיקה והוה ליה כלאים שלא במקום מצוה: **וניכפיה** בב) ו)(הם) אדיסקא. מ)לשון כתות המקומות שלובעין בהן תכלת הוו יודעין שהטעימה פסולה ומאחר שיהו הלובעין יודעין בדבר נסמוך עליהן והכא ליכא למימר לילדשיה בפרקא לפי שלובעין תכלת הרבה בכרכין ובכפרים שאין שומעין דרשה שלנו וגם במקומות רחוקים: חמץ

ולבדקיה. פי' בקונטרס שתי לשונות לשון אחד ליבדוק כל יורות הלובעים ומשני משום טעימה דהוי שלא לשמו והכי נמי הוה מצי למימר שמא שלא לשמו עבד בוליה ל"א ועיקר וליבדקיה כדאיתא לקמן דמייתי גילתא ושבלילתא ובדקינן ליה לציצית אי תכלת הוא או קלא אילן ומשני משום טעימה שמא ציצית זה נעשה מן הלמר שטעם בו וזה אי אפשר בבדיקה: שמא

א) אולי ל"ל למימר כן מצי פשיטאי למעלה וכו' ותיובתא לפי מה שמתק.

ב) אולי ל"ל כיון לדרך להטיל ממין הכף והוא עיקר כו'.

ג) שבת כה: עדיות פ"ד מ"ו, ב) מזר מע. נמ. שבת קלב. יומות כ:, ג) ל"ק מ"ו, ד) במינו לב"ש. רש"ש וכיון נמתק, ה) ל"ק הא לבן לגמר, ו) נ"ש בלבן דפשתים ולא יתמה לאו דכלאים וז"ש מקיים שיטה רע"ל ומה"ד ואמ"כ מה"ד עשה לציצית כגון לבן דפשתן ויתמה לאו דכלאים וכל"ל, ז) ל"ק מ"ו, ח) ולבלוס. ל"ק, ט) דכלאים הוא לאמרי. ל"ק, י) עיין לעיל דתיון. ל"ק, כ) שפיר שם. ל"ק, ל) [עי' תוספות סוכה ב. ד"ה דאמרן, מ) [לקמן מב:], נ) [דבר זה ניתא לקמן וזה כשום מקום בש"ס ודע דמוס' בשבת כה: ד"ה סדין כתבו דבר זה בשם בעל ה"ה ומוכח בגכלו הוא מדמבריכין להתעטף בציצית וכ"כ תוס' עוד בימנו ל: ס"ד"ה כולהו נמין], ס) ל"ל דנקט סדין בציצית ולא תכלת בסדין, ע) ר"ל בזמן הזה לאין לנו תכלת עי' רש"ק, פ) ולבאן שני פירש דקאי. ל"ק, צ) מתמיהין דהלכה כב"ה וי"ש נוהגין אי עשה ציצית כל"ל ודהל"ל. ל"ק, ק) פטר לבן של פשתן נמי פטר. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כדרש לקיש לומר לבן וכו': (ב) **בא"ד** נמר הוא הוה שרי אי לאו משום: (ג) ד"ה לקיים וכו' מקיים הכ"ד ומה"כ מ"ה עשה לציצית **כגון צמר לבן בשפתן** ודחמה לאו:

שיטה מקובצת

ה) ת"ר. (שבת כה) רע"ש בתוס': ב) תכלת בסדינו בירושלים: ג) לדבא ולירמו: ד) תעשה ולידבקה: ה) סדין של פשתן: ו) תליא דכיון דלב"ש: ז) בציצית דדרשי: ח) תיבת היא נמחק: ט) רמי ביה ציצית: י) צמר לבן הא אמרינן: יא) כיון דלשל לבן אפשר: יב) כלומר אפי' הוי לבן: יג) להטילו: יד) להטיל במינו אבל תכלת דצמר דאי אפשר בסדין: טו) דציצית ולאו דכלאים הס"ד ומה"ד ואם לאו כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן יבא עשה דציצית ודחמה: טז) תיבות אר אותן נמחק: יז) דלא להדי: יח) הנסיון בתוך היורה: יט) בשמעתין טעימה אם: כ) אלא גזירה משום: כא) שיסכרו לו תכלת: כב) תיבת הא נמחק: כג) למימר א) כמו תיבה לפי נמחק: כד) טלית ולפירושו משמע דהך בריתא סבירא לה דכלי קופסא חייבת בציצית וא"כ תיקשי מינה למ"ד כלי קופסא פטורין ועוד דבסדר רבינו עמרם פסק כב"ש היאך אפשר לפסוק כמאן דלא דריש סמוכין הא איכא כמה גופי תורה דסמוכין אתי ועוד פרש"י בתשובה דאע"ג דב"ש פוטרין סדין בציצית היינו דוקא תכלת דהוי כלאים אבל מינו מיהו צריך למשדי ביה ותימה אמאי דאמר לקמן דמלאכא כו' ואי כתשובת רש"י אמאי קאמר ציצית מה תהא עליה הא נוכל לקיים במינה ר"ל דעיקר ציצית של תכלת הוא האיצקר מצות מן המובחר קפיד וכן הוהיא דפ' במה מדליקין דף כ"ה ע"ב דאמר כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי כו' עד היו מחבין ממנו כנפי כסותן ואם היה להם ציצית שלא מינם למה היו מחבאין אלא לפי שלא היה להם תכלת דעיקר מצות ציצית בכך ור"ת פירש סדין בציצית ב"ש פוטרין מדרבנן ומשום הני טעמא דספרש לקמן גזירה משום קלא אילן כו' ותנא פוטרים ולא אוסרין לפי שאפי' הטיל בהן מינן פוטרים ור"א אב"ש פליגי דהלא כל המטיל כו' תמיהא הוא דאיכא הא איסורא ליכא וכל הך סוגיא אליבא דב"ש קאי. תו"ש: כה) דמסיקנא דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן:

ד) תנו רבנן ו)סדין בציצית ב"ש פוטרין וב"ה מחייבין אוהלכה כדברי ב"ה א"ר אליעזר ב"ר צדוק והלא כל המטיל תכלת ג) בירושלים אינו אלא מן המתמיהין אמר רבי א"כ למה אסרוה לפי שאין בקיאין אמר ליה רבא בר רב חנא לרבא ג] ולרמו בי עשרה ונפקו לשוקא ומפרסמא למילתא כל שכן דמתמהו עילון ולידרשא בפירקא גזירה משום קלא אילן ולא יהא אלא לבן כיון דאפשר במינן לא כדריש לקיש ד)דאמר ריש לקיש ה)כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את לא תעשה ז] וליבדקוה אלא גזירה משום טעימה וליכתבה אדיסקי אדיסקי ליקום וליסמוך אמר רבא השתא

חמץ

ומיהו לא יתכן למימר בג] לפי מה ב) שפירש למעלה גבי קשר העליון מיהו גם אההוא תגא דמזיר פר"ת דסמיך אגדילים דמרמאנו לא מצי מפיק כלאיתא ביגמות ותו דבסדר רב עמרם פסיק כב"ש בהא ואתן ג) פטישא לפירוש הקונטרס קיים לן כב"ש כדמוכח בכל דוכתי ולפי' הקונטרס ל"ל דאין הלכה אלא כתנאי דבסמוך וכדמפרש ומשום גזירה וליתא ממינו שרי לכולי עלמא ולריך לחזוק הא דשרא רבי זירא לסדיניה היינו ציצית תכלת ומלאכת נמי (לקמן דף מא.) דאמר לרב קטינא סדינא דקייטא ציצית מה תהא עליה מציצית מן המובחר קא מקפיד ותו קשה לפירוש הקונטרס דבלוגתא דאמוראי הוא מ) אי ציצית חוטא גברא או חוטא עלים בר] ועוד דקי"ל (שם ט) דף מב) חוטא גברא מדמבריכין להתעטף ומדב"ש נשמע לב"ה דחוטא עלים הוי לכך פי' ר"ש דמדאורייתא ב"ש נמי חיובי מחייבי ולא פטרי אלא משום הני טעמי דמפרש בשמעתין ואפילו ממינו נמי פטרי ליה דלמא אתי למיעבד תכלת והלכך שייך שפיר לשון פטור ועוד יש לומר לפי' הקונט' דב"ש אף במינן פטרי דסברי לה כרבי דאמר (לעיל דף לח.) תכלת מעכבת הלבן והשתא ניחא הא מ) דנקט סדין דווקא ומיהו תימה ש) דהשתא כיון דלא איפסיד נדחי עשה נדחי עשה לגא תעשה:

אמר רבי אליעזר ברבי צדוק. בקונטרס פי' שני לשונות פ) ולשון שני שפי' דקאי אב"ש אם כן למה אסרוה ב"ש והא אין בו רק תמיה ורבי נמי קאי אב"ש אם כן למה אסרוה ב"ש וזהו כפי' ר"ת שלמעלה דטעמא דב"ש משום גזירה היא אבל לפי' הקונט' שלמעלה לא יתכן דאיקו אב"ש והיה יכול לפרש א"כ למה אסרו הטולה וטעמא דנפשיה קאמר ולא קיים ליה כב"ש ועוד אי' דרבי אליעזר אב"ש מהדר דמחייבי ליה והלא בני יהודים יתמהו עליו ואמר רבי ק"ל כב"ש אסרוה כב"ש לא קי"ל ולמה ג) מתמיהין: **והלכה כדברי ב"ה.** י"ס גורסין אי איכא ציצית של צמר ביום מיכסי ביה ופטור וקי שקעה חמה אי מלבשים ליה חייב ומתקן ר"ת כמו שאפרש לקמן: **לא יהא אלא לבן.** מע"ג דאליבא דרבי קיימי דס"ל (לעיל דף לח.) התכלת מעכבת את הלבן מיהו רבי לא נמי טעמא דנפשיה קאמר אלא מהדר אבני ירושלים כדפרישית: **ביון דאפשר במינן.** לעיל (דף לט:) בה] דמסקינא דחוטי פשתן פוטרין בשל צמר היינו בהדי תכלת דמיגו דתכלת ק) פטר בשל פשתן לבן נמי פטר ואע"ג דאפשר במינו והאי דפשיטא ליה טפי דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן היינו משום דבלאו הכי איכא כלאים אי נמי מדאורייתא (דרחמנא) שרייה ורבנן הוא דגזור דכיון דאפשר לקיים שניהם אבל מדאורייתא שרי דכלאים ממש הותר אבל ציצית ולאו משום דחיה והא דמסקינן לעיל דפוטר היינו מדאורייתא אי נמי מסקנא לא קיימא הכי:

ו) [עי' תוס' ד"ה דאמרי] ד"ה אמר ר' אליעזר ר' צדוק ד"ה אמר ר' אליעזר ר' צדוק ד"ה אמר ר' אליעזר ר' צדוק

יח א מיי' פ"ד מהלכות קדוש החדש הלכה ח:
יט ב מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ז:
כ ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע א"ח סימן י סעיף ה:
כא ד מיי' שם פ"ה הלכה טז טוש"ע שם סעיף ה:
כב ה מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ו:
כג ו מיי' שם פ"ג הלכה ל טוש"ע א"ח סימן טז סעיף ל:

שיטה מקובצת

ל) גזירה משום כסות לילה האי טעמא הוא עיקר ומינה שמענין דלילה לאו זמן ציצית הוא ולפיכך אין להטיל ציצית בכסות לילה ואפילו מינה וקי"ל בהא כ"ש דסדין בציצית פטור ופר"ח דאפילו במינה פטור וכסות המיוחד ביום אי לביש ליה בלילה נמי מברך עליו וכן משמע בירושלמי ואמר הרר"י מקינון שכך היה מנהגו של הריב"א כשהיה משכים קודם עמוד השחר ללמוד תורה היה מברך על טליתו משום ההיא דירושלמי אבל לא היה נראה בעיני ר"ש בר שמשון לברך בלילה על הציצית כיון דלילה לאו זמן (תפילין) [ציצית] היא והיה נהגו בסליחות קודם עמוד השחר ובערבית היה לוקח טלית שאולה להתעטף בו שלא הי' מברך עליו: ב) רב אחאי אזיל בתר כנף. ואומר הר"י דאפילו לרב אחאי כשנותנין מעט עור על הכנף לחיזוק הוי שפיר מין כנף כיון שלא נסמך הכנף לצמר ע"כ: ג) מיתיבי חסידים הראשונים כו' וא"ת אמאי לא פריך מהא [אהא] דאמרינן תלאן ואח"כ פסק ראשי החוטין שלהן פסולה משום תעשה ולא מן העשוי י"ל דהתם גוף הציצית נעשו בפסול שלא היה בהם כי אם אחד אורך ולא היה אלא כלום בהא כו"ש מדרז דאמרי' תעשה ולא מן העשוי דפסול אבל הכא שהציצית נעשו בהלכתן אלא שנעשו בפטור משו"ה פריך [עלה] מהך ברייתא שהיו מטילין לה ציצית אע"פ שעדיין לא היה לה אלא ב' כנפות כפי' רש"י וכן ההיא דסוכה דהולה עליה גפן ואח"כ פסקה מלמטה ודאי לכו"ע דהוי עשוי בפסול: ד) שבצעו בה. פ"ה כיון שגמרו את הבגד עד ג' אבל קודם ג' לא היו מניחים דלא הוי מקום הנחת ציצית ולא נהירא דא"כ אז) תקשי לקמן דף מ"א ע"ב והיינו הרב הונא דהכא דאמר לקמן ארבע בתוך ארבעה נוראה לפרש שבצעו בה שלש כלומר שנכנסו לתוך ג' אחרונות אבל קודם לכן כיון שעתידים להוסיף ג' שהוא בגד חשוב בפני עצמו מתבטל הכנף הראשון דאין הציצית בכנף הבגד כלל אבל בבגד שנגמר יכול להיות שפקים הנחת ציצית בתוך ד' תו"ח. ס"א (מה שגמר) [אם נגמר] בתוך ג' מה שמוסיף מכאן [ואילך] לא חשיב כנף בפני עצמן אבל מה שמוסיף אח"כ יותר משלוש הו"ל הכנף אחר שהטיל (כנף) [הציצית חשוב] בגד בפני עצמו: ה) והאמר ר' זירא כו' אלמא דלית קפידא דתעשה ולא מן העשוי א"ת והא ר' זירא אמר לעיל שמא יקרע כו' אלמא דאית ליה תעשה ולא מן העשוי י"ל דהתם אינו נעשית בהלכתו ציצית שהרי חוט התפירה הוא ממנין הד' חוטין אבל הכא הד' ציצית אחרונים נעשין בהלכתן אלא שנעשו בפטור והקשה מורי וכי פליג ר' זירא אההיא דתנן הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואח"כ חתכה פסולה משום תעשה ולא מן העשוי

ר"ל דלא דמי דהתם נעשו בפסול דסוכה נעשית במחובר וגבי תלאן ואח"כ פסקן נעשו נמי בפסול שלא היו בה ד' חוטין אבל הכא הרי אחרונים בהלכתן אלא שנעשו בפטור אבל ההיא דבעל שלש פרוך שנעשו כהילכתן אלא שנעשו בפטור: ו) תיבת השתא נמחק: ז) מאמי דגברא לאוסופי קא מכוין כו' וא"ת במאי פליגי וכי רבא סבר דעובר בבל תוסיף בעשיה מיד אע"פ שאינו לובשו ופי' הר"ש דה"ק רבא בבל תוסיף [קאי] דעתו לובשו ורוצה לעבור בבל תוסיף ומשום הכי מעשה לא הוי ופריך רב פפא מאמי דלובשו קא מכוין דלמא לבטולי קא מכוין לפסוק הראשון קודם שילבשנו ולא יעבור בטלית זה בבל תוסיף. תו"ח: ח) הכא ואיתמר במערבא: ט) גזירה שמא יקרע סדין: י) לשפת ולפי תלי טעמא נקט דוקא סדין בציצית לפי שנוח ליקרע תוס' אחרות: יא) שנעשית מתחילה: יב) ביה תעשה ולא מן העשוי אבל אם היתה ציצית כשרה מתחילה לית בה משום תעשה ולא מן העשוי הס"ד: יג) אצבעות שראוי לתלות בהן ציצית: יד) תיבות הא"ע דלא הוה כו' עכ"ל כדלקמן לשם נמחק אלמא שכל ציצית שלא נעשית מתחילתה בפסול אע"פ שנעשית שלא לצורך ליכא מן: טו) כיון שבצעו: טז) אחרים לבטל ארבע ציצית הראשונות כשרה בהני בתראי ואע"ג דאי עביד שלשה בתראי אכתי לא בטיל קמאי ואשתכח שלשה אינן ציצית דהא לא מחייב וכי דחה בה ד' חוטין אבל הכא הרי דגברא לאוסופי קא מכוין כו' וא"ת במאי פליגי וכי רבא סבר דעובר בבל תוסיף בעשיה מיד אע"פ שאינו לובשו ופי' הר"ש דה"ק רבא בבל תוסיף [קאי] דעתו לובשו ורוצה לעבור בבל תוסיף ומשום הכי מעשה לא הוי ופריך רב פפא מאמי דלובשו קא מכוין דלמא לבטולי קא מכוין לפסוק הראשון קודם שילבשנו ולא יעבור בטלית זה בבל תוסיף. תו"ח: ט) הכא ואיתמר במערבא: ט) גזירה שמא יקרע סדין: י) לשפת ולפי תלי טעמא נקט דוקא סדין בציצית לפי שנוח ליקרע תוס' אחרות: יא) שנעשית מתחילה: יב) ביה תעשה ולא מן העשוי אבל אם היתה ציצית כשרה מתחילה לית בה משום תעשה ולא מן העשוי הס"ד: יג) אצבעות שראוי לתלות בהן ציצית: יד) תיבות הא"ע דלא הוה כו' עכ"ל כדלקמן לשם נמחק אלמא שכל ציצית שלא נעשית מתחילתה בפסול אע"פ שנעשית שלא לצורך ליכא מן: טו) כיון שבצעו: טז) אחרים לבטל ארבע ציצית הראשונות כשרה בהני בתראי ואע"ג דאי עביד שלשה בתראי אכתי לא בטיל קמאי ואשתכח שלשה אינן ציצית דהא לא מחייב וכי דחה בה ד' חוטין אבל הכא הרי ע"ש ברש"י כת"י וכן כתוב בספסי הרא"ש: יז) העשוי דוה עיקר הס"ד: יח) ציצית אע"ג דחציה פשתן וחציה צמר אין בה משום: יט) הוי כנפסק תיבת בפסול נמחק: כ) ה"ג רב דירא: כא) הוי דירא (דהא) [גופיה] אמר לעיל גזירה שמא יקרע: כב) ואור"ת קדושין דף ל"ד ע"א בתוס':

חמץ בפסח כו'. כשהיו מעבירים שנה היו שולחין אגרות לגולה לעשות ב' אדרים כדאמרינן בפ' קמא דסנהדרין (דף י"א). מודעינן אגמנא לכון כו': **הא מילתא אמרי.** אגא הכא [ה] ואמרי במערבא משום רבי זירא כוותי דמשום הכי אקרו ציצית בסדין: **גזירה** [ב] **משום שמא יקרע סדין.** קודם לכן בתוך ג' אצבעות [י] לשפת הכנף דהיינו מקום הציצית: **ויפרנו.** בחוטי פשתן וניחא סוף החוטין התלויין שם ואחר כך יתן בה שני חוטי תכלת וילכף אותן שניים של נצן עמהם: **והסורה אמרה פעשה ולא מן העשוי.** ונמצאת ציצית פסולה והוו כלאים שלא במקום מצוה: **פעשה ולא מן העשוי.** דפסול היינו [יא] שעושה מתחילה שלא לשם ציצית ולא נעשה כמצותו ואחר כך תקנו קיונין ביה [יב] ולא מן העשוי ונמצא ציצית פסולה: **שרא ר' זירא לסדיניה.** המיר ציציותיו מסדינו שהי' של פשתן ונעלן משום שמא יקרע והיינו דאמר רבא אימתא במערבא משמיה דרבי זירא כוותי: ת"ג **ר' זירא אמר גזירה משום כסות לילה.** שמא יתכסה בו בלילה דפטור מציצית שנאמר ולאיתם אותו וזכרתם [ד] פרט לכסות לילה ונמצא נהנה מכלאים שלא בשעת מצוה: **וכנפיה של עור.** שנתתו קרניה ותלה בהן עור: **אזיל בתר כנף.** ועביד איפכא: **טייל.** ג' ציצית לבעלת ג' כנפיה ואחר כך תלה בהן קרן ד' ועשה בו ציצית פסולה דג' לאשמות עשויין מתחילה שלא כמצותה וכי הדר מתקנה איכא תעשה ולא מן העשוי: **חסידיס.** זריזין במצות: **כיון שאגרנו.** בטלית ג' אצבעות [יג] דמיקרי בגד כלאמרינן לגבי טומאה [יד]: **היו מטילין בה תכלת.** בשני קרניה ולכי גמרי לה היו מטילין לשניים אחרים ולא אמרינן תעשה ולא מן העשוי. [יד] ואע"ג דלא הוה מחיידן בציצית עד שהתם כדי שיתכסה בה קטן ראשו ורובו דלקמן [טו] [ט] שכל ציצית שלא נעשית מתחילתה לשם ציצית אע"פ כשנעשית שלא לצורך איכא מן העשוי דהא הכא שלא לצורך עשית דלא היו לה אלא ד' קרנות דאילו קרנותיה אחרים אינן רואין לציצית שהרי סופו להוסיף עליה הרבה והוא לה ציצית למעלה מג' ואינן תוך שלשה בעינן [מא:]: **כיון** [טו] **שפלגנו בה ג'.** כיון שהגיעו לג' אצבעות האחרונים מטילין לה תכלת מיד ולא משהו לה מידי דהשתא ליכא למימר תעשה ולא מן העשוי דהא מכיון שהגיעו לתוך ג' האחרונים הוו להו אותן שתי קרנות נמי דאוין לציצית שכשנגמר נמצאת ציצית בתוך ג': **הטיל למובעלת.** שהיה בה ד' ציצית והטיל לה ד' אחרים [טו] כשהיה בתראי ואע"ג דהדר פסקינהו לקמאי. והא הכא דשלא לצורך עבדינהו בשעת עשייה ומכשרא בהו: **אמר רבא.** לעולם שלא לצורך מן העשוי קיינן ביה והכא להכי מכשרא בבתראי דקאי בגד תוסיף כי עבדינהו ולא הוו מעשה דכיון דעובר על דברי תורה לא מיקרי מעשה אלכך כי פסיק לקמאי היא דאיתא עשייתן דבתראי [טז] (עשיה) [יז] אבל שלא לצורך דבעלת ג' שאינו עובר עליהן הוי מעשה לאקרויי ציצית העשויה בפסול ואיכא כשגומרה מעשה ולא מן העשוי [יז]: **מעשה איכא.** והדר קושית לדוכתה: **תכלת אין [כה] משום כלאים.** קס"ל דהכי קאמר ציצית [יח] אין בהם משום כלאים ואפילו כו': **ממאי דגברא לאוסופי קמיכוין.** [כ] אפילו למאן דאמר בפ' בתרא דעירובין (דף ק.) דלעבור משום בל תוסיף לא בעי כוונה ומשמע נמי דהוה פירקא דלרבי יהושע לא בעי כוונה מ"מ הכא מודה דליכא בל תוסיף כיון דלבטולי קמיכוין:

תכלת אין בה משום כלאים ואפילו בטלית פטורה. מדקאמר ואפילו ולא קאמר אפי' בלא ו"ו משמע דבלא טלית פטורה אינטריך לאשמועינן דתכלת אין בה משום כלאים וכי האי גוונא דייק פ' טרף בקלפי (יומא מו.) אומר היה ר"מ אבני עולת חול שניתותרו עושה להן מערכה וסודרן ואפי' בשבת ומוכנת [כא] קוביא דהתם דתרתי מילי אשמעינן [כב] ואור"ת דהכא נמי אשמעינן דאפילו בלילה אין בה משום כלאים אף על גב דלאו זמן ציצית היא דלגמרי התיר הכתוב כלאים של ציצית והא דגזיזין לעיל משום כסות לילה היינו כסות שאינו מיוחד רק [כג] בלילה (ור"ת פותר פירוש שלמעלה) דכסות יום מייב אפילו בלילה וכן פרק קמא דקדושין (דף לד.) ותדע דאיתנהו משום הכי כשרה. אבל הכא בהטיל לבעלת ג' מעשה קא עביד דהשתא הוא דמיתקנא כד משוי ביה האי ציצית דציבי. וכיון דהנך ג' קמאי לאו בכשרות עבדינהו קרינא ביה תעשה ולא מן העשוי הלכך פסולה: מתקיף לה רב פפא להאי תירוץ דרבא מאמי דהאי גברא דהטיל למובעלת לאוסופי קא מכוין ולא לבטל כך קאמרת דלמא לבטולי הנך קמאי קא מיכוין ומעשה איכא דהשתא הוא דקא עביד מעשה ואפילו הכי אמר רבי זירא דכשרה דדמי כמו שהטילן ביחד דאי לא חשבינן הכי אמאי כשרה הא הוי הנך קמאי כלאים אלא שמע מינה דחשבינן להו בציצית הכא נמי בהטיל לבעלת שלשה אע"ג דהשתא אע"ג דעביד מעשה כי השלימה אמאי פסולה ליחשבינהו נמי כמו שהטילן ביחד אלא דראי קשיא: תכלת בסדין אין בה משום כלאים ואפילו בלא מן העשוי

כמאן דליתנהו משום הכי כשרה. אבל הכא בהטיל לבעלת ג' מעשה קא עביד דהשתא הוא דמיתקנא כד משוי ביה האי ציצית דציבי. וכיון דהנך ג' קמאי לאו בכשרות עבדינהו קרינא ביה תעשה ולא מן העשוי הלכך פסולה: מתקיף לה רב פפא להאי תירוץ דרבא מאמי דהאי גברא דהטיל למובעלת לאוסופי קא מכוין ולא לבטל כך קאמרת דלמא לבטולי הנך קמאי קא מיכוין ומעשה איכא דהשתא הוא דקא עביד מעשה ואפילו הכי אמר רבי זירא דכשרה דדמי כמו שהטילן ביחד דאי לא חשבינן הכי אמאי כשרה הא הוי הנך קמאי כלאים אלא שמע מינה דחשבינן להו בציצית הכא נמי בהטיל לבעלת שלשה אע"ג דהשתא אע"ג דעביד מעשה כי השלימה אמאי פסולה ליחשבינהו נמי כמו שהטילן ביחד אלא דראי קשיא: תכלת בסדין אין בה משום כלאים ואפילו בטלית שהיא פטורה מן הציצית אין בה משום כלאים:

א) נראה ל"ל תקפי מכסא על דברי רב הונא לקמן (דף מא) דאמר מרגש וכו'

ב) [נכרכות מה:], ג) ל"ק, ד) [נקמן מא.], ד) [במדבר טוין], ה) [שבת מב:], ו) אלמא שכל ציצית שנעשית מתחילתה כו' לצורך ליכא מן. ל"ק, ז) רש"ל מ"ז, ח) [נויל שעיתון ושעיתון דבתראי עשיה יעב"ן], ט) לרבי מאיר גזרינן. ל"ק, י) לקמן מג., כ) לפיל לרבא דאמר בפ"ג דר"ה דף כח ע"ב לעבור משום כו' כל"ל ומ"ב בפיס ס"ג דעירובין ד"ה ט"ס בהסגיות דהתם פיס מזכר כלל לי בני כוונה לו לא. ל"ק, ל) מסוכה. ל"ק, מ) בגליה דכפוח יום מייב לפי' בגליה וכ"ה כותב פירוש לעיל וכן פ"ק כו' וכ"ק מ"ז. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה היו מטילין וכו' כדלקמן אלמא דכל ציצית שנעשית מתחילתה אע"פ שנעשית שלא לצורך ליכא מן העשוי:

מוסף רש"י

כסות לילה. כסות המיוחד לגלות (שבת כז:).

רבינו גרשום

אחמץ בפסח ויוה"כ דאיסור כרת סמכינן אדיסקא ששולחין לגולה כשמעברין אדר או אלול: הכא דעשה בעלמא הוא דכתיב ועשו להם ציצית לשמן לא כ"ש דסמכינן: אלא מה טעם אסורה גזירה שמא יקרע סדינו בתוך ג' אצבעות סמוך לכנף מקום שראוי להטיל ציצית ויתפרנו להקרע בחוט של צמר או של פשתים ופעמים שמשחיר מן החוט חוטין אחרונים והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי ולא הוי ציצית ועובר משום כלאים. מאי טעמא. האי דכתיב על כנפי בגדיהם בעינן עיקר טלית רובו שיהא של בגד: אמר רב סחורה לאחר ציצית דלאו בת בעלמא שלש כנפים והשלימה לד' שעשה לה כנף רביעי והניח בו ציצית רביעי פסולה מאי טעמא דכי הטיל לבעלת ג' לא הוי ציצית דלאו בת חיובא היא ההיא שעתא דעל ארבע כנפות כסותך אמר רחמנא ולא על ג' וכי משלים לד' לאו כלום הוי דהני חלת מיחזי כמו שלא נעשו לשום ציצית ולא מצי למיחשבינהו השתא דתעשה ולא מן העשוי דלא חייבא ולא מן העשוי כבר שלא בזמן חיובא: חסידים הראשונים אע"ג דאינו מטילין בטלית ג' אצבעות היו מטילין לה תכלת לאותן שתי כנפים מפני שהיו זריזין במצות וכי משלמי לה לשלית כולה רמו לה ב' ציצית האחרים אלמא לא אמרי' תעשה ולא מן העשוי כבר: אימא כיון שבצעו בה שלשה כלומר כיון שגמרו ג' אצבעות האחרונים לא הוו משהו לה אלא לאלתר רמו לה תכילתא וכל הכנפים ביחד: והאמר ר' זירא הטיל למותלת. היינו שהטיל ציצית אחרים לסדין שכבר היתה מוטלת לה ציצית כשרה ואין בה חיוב כלאים דחשבינן להו כמי שהטילן כולן ביחד דמי ולא אמרינן כי רמי הני בתראי לאו בת חיובא הואי דכבר הטיל לה ציצית הכא נמי שהטיל לבעלת ג' כי חזר והטיל הרביעי ליחשוב כהטיל עכשיו כולן ביחד הוו ולא תפסל: אמר רבא מהא לא קשיא דהאי הטיל למותלת משום הכי כשרה דבבל תוסיף (בעל) קאי אבל מעשה לא הוי הנך בתראי לצורך תיקון הטלית שכבר היא מתוקנת והוי

ר"ל דלא דמי דהתם נעשו בפסול דסוכה נעשית במחובר וגבי תלאן ואח"כ פסקן נעשו נמי בפסול שלא היו בה ד' חוטין אבל הכא הרי אחרונים בהלכתן אלא שנעשו בפטור אבל ההיא דבעל שלש פרוך שנעשו כהילכתן אלא שנעשו בפטור: ו) תיבת השתא נמחק: ז) מאמי דגברא לאוסופי קא מכוין כו' וא"ת במאי פליגי וכי רבא סבר דעובר בבל תוסיף בעשיה מיד אע"פ שאינו לובשו ופי' הר"ש דה"ק רבא בבל תוסיף [קאי] דעתו לובשו ורוצה לעבור בבל תוסיף ומשום הכי מעשה לא הוי ופריך רב פפא מאמי דלובשו קא מכוין דלמא לבטולי קא מכוין לפסוק הראשון קודם שילבשנו ולא יעבור בטלית זה בבל תוסיף. תו"ח: ח) הכא ואיתמר במערבא: ט) גזירה שמא יקרע סדין: י) לשפת ולפי תלי טעמא נקט דוקא סדין בציצית לפי שנוח ליקרע תוס' אחרות: יא) שנעשית מתחילה: יב) ביה תעשה ולא מן העשוי אבל אם היתה ציצית כשרה מתחילה לית בה משום תעשה ולא מן העשוי הס"ד: יג) אצבעות שראוי לתלות בהן ציצית: יד) תיבות הא"ע דלא הוה כו' עכ"ל כדלקמן לשם נמחק אלמא שכל ציצית שלא נעשית מתחילתה בפסול אע"פ שנעשית שלא לצורך ליכא מן: טו) כיון שבצעו: טז) אחרים לבטל ארבע ציצית הראשונות כשרה בהני בתראי ואע"ג דאי עביד שלשה בתראי אכתי לא בטיל קמאי ואשתכח שלשה אינן ציצית דהא לא מחייב וכי דחה בה ד' חוטין אבל הכא הרי ע"ש ברש"י כת"י וכן כתוב בספסי הרא"ש: יז) העשוי דוה עיקר הס"ד: יח) ציצית אע"ג דחציה פשתן וחציה צמר אין בה משום: יט) הוי כנפסק תיבת בפסול נמחק: כ) ה"ג רב דירא: כא) הוי דירא (דהא) [גופיה] אמר לעיל גזירה שמא יקרע: כב) ואור"ת קדושין דף ל"ד ע"א בתוס':

והגדול יוצא בה ערבי. שאינו בוש לצאת בה [ב] לשוק: **אילימא וכן לענין איסורא דכלאים.** דאי אין קטן מתכסה בה אין בה משום כלאים אם נאגרג בה כלאים: **והתנן אין ערבי בכלאים.** כלומר אין דין ערבי בכלאים שאע"פ שאין הגדול יוצא בה ערבי יש בה משום כלאים אם נאגרג בה כלאים: **ואמר רב נחמן.** מאי וכן לענין כלאים וכן לענין סדין בציצית [ג] אלמא ציצית בטלית שאין בה שיעור יש בה משום כלאים: **אלא מאי פטורה.** דקאמר לעיל [מ:] ואפילו בטלית פטורה כגון הטיל למוטלת [ד] דכי שריא רחמנא כלאים בציצית לגמרי אישתרו [ה]: **הדא זימנא.** לעיל [שם] הטיל למוטלת כשרה וכיון דמתכשרא בהנך בתראי וכל שכן בקמאי אי הוה פסיק לבתראי פשיטא דאין בה משום כלאים דהא כולה ציצית מיקרו: **הדא מכלל תברייתה איתמר.** מכלל דהטיל למוטלת כשרה איתמר הך דכלאים: **עליה.** שהיתה אלוכה כתפים וכפלה: **ורבי שמעון פוטר.** שאם תפשנו נמצאת ציציות בתמצעיתה: **שאם** (ו) **תפרה חייבת.** דלא תפשנו: **דנקטה בסיני.** ברוך"ש. ל"א תפירה רחבה בשטי"ר וקשיא לי הא דאמר בסוף הקומץ (לעיל לז: ע"ש) האי מאן דחייביה לגלגמא כו': **איפשיט.** הטלית היו [ז] ציצית בתמצעיתה שהיתה [ח] (ט) ורחבה כפליס בקומתו והיתה כפולה והכפל מוטל על ראשו ושני הראשין של טלית למטה מתמוריו ושתי ציציות היו (י) בקצן האחד ושניים בשני ראשי הכפל מקום שארכו כלה [יא] וכשנפשטה היה (כ) חבור כולו הה ונמצאו שתי ציציות של כפל בתמצע הטלית כנגד ראשו של רגא: **ולו היינו כנף.** דהא בתמצעיתה עומדין: **מי סברת חובת גברא הוא.** לקיים מצות ציצית בתחת מהן דתיפטר בהך אחריתי: **חובת עצים הוא.** ואפילו [יב] עצר יש לך מעוצות ציצית [ב]: **מסייע ליה.** דחובת עצים הוא: (ל) **הראשונים כו'.** ואי חובת גברא הוא למה לה ציצית עד שיתכסה בה: **ופליגא דמלאכא.** [בא] (מ) דרבה בר רב הונא דמלאך אומר דחובת גברא היא: **דמיכסי סדינא.** דלא הוה ליה ציצית כדאמרינן לעיל [מ:] משום כסות לילה: **סרבלא.** כגון אותן שלבו שהן עגולין ואין לה אלא שני כנפים (נמטה) דפטורה מציצית: [**סרבלא.** מנטל"ל בלע"ז]: **הא לא מייחיבא.** הן טלית דסדין וסרבלא ומאי איכפת ליה: **הי דחייביה רחמנא** [בב] **כי מיכסי עליה בה חיובא.** הראוי (ג) לגברא לאתחדורי בתר עלית [בד] דחיובא ולאתכסויי בה מי [חייביה]: **אלא הכי קאמר ליה עדקי למיפטר עלמך מציצית.** מבקש תחבולות לפטור עצמך מציצית. עדקי תחבולות ותכילו בגבא קמא בפרק הכונס (דף נו.) כל עדקי דאית לה למיעבד עבדה: **כלי קופסא.** עליתות הראויין לציצית אף על פי שמקופלת ומונחת בקופסא חייבת בציצית דהואיל ועומדת היא להתכסות בה אשר תכסה בה קרינא ביה: **לכבודו.** כשלובשין אותו למת: **ודאי רמינן ליה.** מטילין ביה ציצית דאי לא רמינא דמי לכליעוג כלומר מיפטר ליה ממצות: **חוץ לשלש.** למעלה משלש אצבעות משפת הכנף: **יפאר.** ולא חיישינן דילמא פייס מידי מן חוט בו] התפירה וייחס ויוסיף עליו עד ד' חוטים לשם ציצית ואיכא תעשה ולא מן העשוי להא חוץ לג' לא חזו לתלות ציצית כדאמרינן לקמן [ע"ב]: **כתוך שלש.** הראוי להניח שם ציצית: **לא יפאר.** דהכא חיישינן לכי כדפרישנא: **ממקום אחר.** מטלית אחרת ויש בה תכלת ותולה בה משום דעל כנפי בגדיהם [במדבר טו] בעינן וכנף זה לא היה מבגד זה בשעת עשיה: **ושוין שמביא** מן העשוי משום הכי אמר אפי' אמה על אמה אע"ג דהתפר בעיא חוץ לג': ושוין שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה ובלבד

והגדול יוצא בה דרך [א]עראי חייבת בציצית אין הקטן מתכסה בו ראשו ורובו אע"פ שהגדול יוצא בה עראי פטורה וכן לענין כלאים והוינן בה מאי וכן לענין כלאים אילימא וכן לענין איסורא דכלאים והא אנן תנן [ב]אין עראי בכלאים ואמר רב נחמן בר יצחק וכן לענין סדין בציצית אלא מאי פטורה הטיל למוטלת [ג] והא אמרה רבי זירא חדא זימנא [ד] [ה]חדא מכלל דחבירתה איתמר ת"ר טלית כפולה חייבת בציצית ורבי שמעון [ו]פוטר ושוין שאם כפלה ותפרה [ז]שחייבת תפרה פשיטא לא צריכא דנקטה בסיכי רבה בר הונא איקלע לבי [ח] רבא בר רב נחמן חזייה דהוה מיכסי [ט] טלית כפולה ורמי ליה חוטי עילוי כפילא איפשיטא ואתא חוטא וקם להדי רישיה אמר ליה לאו היינו כנף דכתב רחמנא באורייתא אתא שדייה איכסי גלימא אחריתי אמר ליה מי סברת [י]חובת גברא הוא [יא]חובת טלית הוא זיל רמי לה לימא מסייע ליה [יב]חסידים הראשונים כיון שארגו בה שלש היו מטילין בה תכלת שאני חסידים דמחמרי אנפשייהו ופליגא דמלאכא דמלאכא אשכחי' לרב קטינא דמיכסי סדינא אמר ליה קטינא קטינא סדינא בקייטא וסרבלא בסיתוא [יג] ציצית [יד] של תכלת מה תהא עליה אמר ליה [טו] ענשיתו אעשה אמר ליה בזמן דאיכא ריתחא ענשינן אי אמרת בשלמא חובת גברא הוא היינו דמחייב דלא קא רמי אלא אי אמרת חובת טלית הוא הא לא מיחייבא אלא מאי חובת גברא הוא נהי דחייביה רחמנא כי מיכסי טלית דבת חיובא [טז] כי מיכסי טלית דלאו בת חיובא היא מי חייביה רחמנא אלא הכי קאמר ליה [יז] [יח]מצדקי למיפטר נפשך מציצית אמר רב טובי בר [יט] קיסנא אמר שמואל כלי קופסא חייבין בציצית ומודה שמואל [כ]בזקן [כא]שעשאה לכבודו שפטורה מ"ט [כב]אשר תכסה בה אמר רחמנא האי לאו לאיכסויי עבידא בההיא שעתא [כג]ודאי רמינן ליה משום [כד]לועג לרש חרף [כה] עושהו אמר רחבה אמר ר' יהודה טלית [כו]שנקרעה [כז] חוץ לשלש יתפור תוך שלש לא יתפור תניא נמי הכי טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור תוך שלש רבי מאיר אומר לא יתפור וחכ"א יתפור [כח]ושוין שלא יביא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ובה תכלת ותולה בה [כט]ושוין שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה ובלבד

דממרינן לקמן (דף מד.) טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת ואפי' של כלאים ואע"ג דפטור מדאורייתא דאין לחלק כיון [מ] דלגבי גברא דהוי דידיה ליכא כלאים וכן לגשים והא דאמרינן (לקמן מג.) גבי הכהניים נהי דבעידן עבודה איסתלקי שלא בעידן עבודה לא נח דמי כלל דהא כתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך לומר שבמקום גדילים תלבש שעטנז משמע דכל לבישה שרא רחמנא [נ] ועוד דבטלית שעשאו להתאתו חייב הכתוב כלאים אבל בגדי כהונה לא לגשים אלא בעידן עבודה ועוד אומר ר"ת דבגדי כהונה נמי שלא בעידן עבודה שרו והכי קאמר נהי דבעידן עבודה איסתלקי כלומר המיוחדים לעבודה שלא בעידן עבודה כלומר אותם שאינם מיוחדים לעבודה לא איסתלקי דתניא בגדי כהונה ובגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים בגדי כ"ג שיצא במדינה חייב במקדש אין בגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים בגדי כהן הרוצה לשרת בשרת אבל לא לשרת פטור ול"ע מי לילה דומה למדינה לחייב וי"ל דחייב מדרבנן והוה עובדא דשמעון הלדיק פרק בא לו (יומא דף סט.) דעת לעשות לה' הפרו תורתך דדרבנן נמי שייך הפרה מיהו לא משמע הכי אלא נראה טפי לחייב מדאורייתא ואין לדמות [נא]מקומות למדינה דבמדינה ליכא שום איתר ותדע דהתם לא מפליג בין שעה הרצויה לשרת לשעה שאינה רצויה לשרת והא דתמרינן פרק בא לו (גס זה שם) גבי בגדי כהונה שמקפלין אותן תחת ראשיהן דלאו דווקא [נב] [נג]תחת ראשיהן [נד] שלא כנגד ראשיהן] משום כלאים היינו בהצעה דלא דמי ללבישה דשרא רחמנא אבל גבי ציצית אין לחלק בין הצעה ללבישה ובספרי תניא כסות המיוחד ליום ולילה חייב בציצית רבי יהודה בן בבא אומר ביחוד בטלו חכמים את כסות של אשה מן הציצית ולא חייבו בטלית אלא מפני שבעלה מתכסה בו לכך נראה דכלאים בציצית שרי בין ביום בין בלילה בין לאשה [נה]: **הדא** מכלל דחבירתה איתמר. פירש בקונטרס בתרייתא מכלל דקמייתא ואיפכא נראה דבתרייתא משמיה דשמואל קאמר לה: **ענשיתו** [אעשה. כי אתי] [נו] [שאין] אדם מחייב [נז] לקנות טלית המחוייב אם אין לו [נח] אבל עשה גמור אפילו בית דין שלמטה היו מכין אותו עד שתאמר נפשו [נט]: **חכי** קאמר ליה **מצדקי למפטר נפשך מציצית.** ומ"מ אי לאו חוצת גברא לא שייך למיענש עליה כיון דלית ליה ובקונטרס גרס אלא ומשמע דלא מוכח מידי: **רמינן** ליה. פירשתי בפרק בתרא דנזיר (דף פא:) [ס]:

ובגמ'

בד א מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ה עש"ש בכ"מ עוש"ע א"ח סימן טז סעי"ב:
בה ב מיי' פ"י מהלכות כלאים הלכה יח עוש"ע י"ד סימן שז סעיף ד:
בו ג מיי' פ"ח מהלכות ציצית הלכה יח עוש"ע א"ח סימן י סעיף ו:
בז ד מיי' שם עוש"ע שם:
בח ה מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה יא סמג עשין כו [עוש"ע א"ח סימן כד סעיף ג]:
בט ו מיי' שם הלכה י ועיין בכ"מ עוש"ע א"ח סימן יא סעיף ב:
ל ז עוש"ע י"ד סימן שנא סעיף ד ס"ע ש בהג"ה:
לא ח מיי' פ"ז שם הלכה יח עוש"ע א"ח סימן טו סעיף ד:
ט [מיי' שם הלכה יג]:
י [מיי' שם]:

שיטה מקובצת

א) והא אמרה ר' זירא כו'. ליכא למימר דפריך לשנאמ"ל מהא דהא לא שמענן מידי מהא דלעיל דהנ"א הטיל למוטלת כשרה כשסמך הראשון אבל כל זמן שלא פסק (אפילו) [אפשר] ציצית שלא במקום מצוה הוי אלא לשתוק מההיא דלעיל ואנא ידענא כיון דאינו חייב משום כלאים [הרי] דלא הוי ציצית שלא במקום מצוה משום דאי בעי בהאי מתכשר ואי בעי בהאי מתכשר א"כ פשיטא דהטיל למוטלת וחתך דראשון כשרה כך נראה להר"י. תו"ח:
ב) חדא מכלל חבריתה כו'. פ"ה (ההיא) [דף דהכא] אתיא מכלל ההיא דלעיל ולא נחירא דבההיא ליכא אמר שמואל וא"כ איך בא מכלל אידך אם שמענו לו כשרה מנא לך הא דהכא [אלא נראה איפכא דההיא דלעיל מהא דהכא] דכיון דשמע למה דקאמר ליה משמיה דשמואל רביה א"כ ס"ל כך מסתמא וגם קשה לפ"ה מה שפי' הר"ם דדוראי מההיא דלעיל לא שמענו הך דהכא. תו"ח: ג) לבי רבה: ד) מיכסי בטליתא: ה) חיבות של תכלת נמחק: ו) ענשיתו אעשה אע"ג דאמרינן [כתובות (דף פו ע"א) עשה סרוכה ואינו עושה כו' מכין אותו] עד שתצא נפשו [החם במצוה] הקבורה [אבל] ציצית אין זמנו [קבוע לא] ענשי אעשה כי האי: ז) לאכסויי מי חייביה וחיבות כי מיכסי טלית דלאו בת חיובא היא נמחק: ח) שנדקי למפטר כו'. פ"ה והשתא שפיר ענשינן [אין] חובת גברא אי חובת טלית. ומיהו משמע דבחובת גברא דוקא איכא ענוש דלא הוה עביד וכולהו אחרים עבדי ליה דאי חובת טלית למה היה גורר בו ממה שהיה לבוש סדין וחלא היה יכול לחייב נפשיה במצות ציצית בטלית אחד שהיה מונח בקופסא ואין זה שנדקי דשמא היה לו טלית מצוייצת בבית כ"ת המלאך היה יודע שלא היה לו טלית אחר מ"מ היה לו לומר קנה לך טלית החייבת ולבוש בו שתרצה ולא היה לו לגערו בו על הלבשה. תו"ח: שנדקי כו' משמע דקאי בין אחובת גברא בין אחובת טלית וי"מ דלא קאי אלא אחובת גברא אבל אחובת טלית לא קאי (דאי אפשר שלא) [דאפשר שיש] לו כלי בקופסא שהיו בתן בציצית ולעולם פליגי אדמלאכא ובהלכות גדולות פסק הלכה דחובת גברא מדברכינן להתעטף בציצית דאיתא בפרק במה מדליקין דמוכח דהדלקה עושה מצוה מדברתי דהדליק בר של חנוכה: ט) בר ביסנא: [ס] עושהו. עי' ברכות (דף יח ע"א) בתוס' ובדה

(דף סא) בתוס': יא) חוץ לשלש יתפור פ"ה דלא חיישינן שמא ישלים חוט התפירה גם הציצית דאין זה מקום ציצית חוץ ג' לא יתפור שמא ישלים כו' ולא נחירא דאם כן תקשי ברייתא לרב הונא דקאמר ד' בתוך ד' ועוד דאמרי' בסמוך שלא יביא אמה על אמה ממקום אחר ותולה ומה ענין ושוין לזה של מעלה ועוד הא דאמר ר' זירא שמא יקרע סדינו בתוך שלש ויתפרנו נימא דלא כר"מ אמרה למילתא דאי' מאיר הא אמר לא יתפור ופי' הר"י טלית שנקרע פי' הכנף נקרע ונפל מן הטלית מכל וכל חוץ לג' יתפור שלא נתבטל הכנף מתורתו הואיל ונשאר ג' על ג' דהוא שיעור חשוב וכשהוא תופרו חוזר לקדמותו אבל חוץ ג' לא יתפור שנתבטל מתורת כנף והרי הוא כאלו נפל הציצית לבד ותפרם דבטלים שאינה תחובה בכנף כלל. וחכמים אומרים יתפור דלא נתבטל הכנף ושוין שלא יביא אמה על אמה ממקום אחר [ס"א פי' אם נקרע חצי טליתו ולא נשאר בה רק שתי ציצית לא יביא חצי טלית ממקום אחר שיש בה ב' ציצית ויתפרנו עם זה דהוי לא יתעה לא יתפור מן העשוי והשתא לא דאי לההיא דרבי זירא דמיירי שאין בו ציצית וחיישינן שמא יקרע כו' וישאר חוט החפירה וימסור עליו לציצית והכא מיירי שיש בה ציצית ולא דמי לה דהא הונא דלקמן דאיירי שיש בה ציצית והשתא ניחא נמי דשוין ובר' דאפי' לר"מ (חוץ לשלש לא) [תוך

שלש] יתפור לפי שלא נתבטל להכנף הכא מודה] דלאו מן אותו טלית הוא ולא פוטר ליה דהוי מן העשוי לצורך טלית [זה] ואין פוטר כנף זה השתא אמרינן דאפי' לכתחילה תופר ולא חיישינן שמא ישלים אלא דראי לעיל מיירי שמא יקרע קודם עשיית ציצית והכא לאחר שנעשו הציצית ואז אין לו לחוש ואמנם יש ליישבו אפי' לפי' הקונטרס (לעיל) [דהכא] ודאי מיירי בסדרן הרגיל לקרוע אבל שאר בגדים אף כי נקרע מילתא דלא שכיח היא ולא גזרו ביה רבנן. תו"ח: יב) לצאת בה עראי לשוק: יג) בציצית דאם הגדול יוצא בסדרן עראי מותר להטיל בה ציצית ואם אין הקטן מתכסה בה אסור להטיל בה ציצית: יד) למוטלת. ס"א ולהכי קרי ליה פטור משום דפטור מציצית בהני קמאי וכי שרא רחמנא כלאים בציצית אשתרי למצוה דציציות כשרים הוו הנך אחרונות: טו) איישבתי: יז) הוי הציצית: יח) כלה וכשנתפשטה: יט) ואפי' יש לך עשר: כ) ציצית הס"ד ואח"כ מה"ד ולא הס"ד חסידים הראשונים: כא) דמלאכא אף דרבה: כב) דחמנא לגברא: כג) לציצית לתימני ביה [חייביה רחמנא] חיבת לגברא נמחק: כד) טלית בת חיובא אות ד' נמחק: כה) בההיא שעתא דמכסיגן ליה בית לאחר מיתה דאיי רמינן ליה חוטין משום לועג לרש כו': כו) התפירה ושיריתם ויוסיף עליו חוטים לשם: כז) רחמנא עוד י"מ נחי דאשתרי בעידן עבודה כלומר בבית המקדש מקום הראוי לעבודה שלא במקום עבודה מי שרייה רחמנא כמו בגבולין אבל במקדש לעולם מותרין וכמו כן טלית שחייב בכל מקום מותר בלילה כמו ביום כו'. תו"ח: כח) דלאו דוקא תחת האשיתן משום: כט) אר"ש הא דאמר תכלת אין בה משום

מסורת הש"ס

ג) כלאים פ"ט משנה ב, ב) [מגילה כט: וש"נ], ג) [לקמן מג:], ד) [עי' תוס' ברכות יד: ד"ה ואמרו], ה) [לעיל מ:], ו) [עי' תוס' לעיל מ. ד"ה סדין כו'], ז) מומן. כ"ש], ח) מרוכב כפלים. ל"ק], ט) בקרנות הלחד. ל"ק], י) תפדיים הרחשונים. ל"ק], כ) מרכנה. ל"ק], ל) [לגיליא הס"ד אלא מ"ד ד"ה מי חייביה כו' בה הס"ד והשלה ד' עלים ב' למטון. ל"ק], מ) [לגאלה לש"ל, נ) ר"ל מקדש בגילה], ס) מקדש למדינה. ל"ק], ע) דוקא מתח לאשיהן אלא כנגד לראשיהן משום. ל"ק], פ) דרב קטינא סבר חופש עלים הוא עיין כ"ש], צ) [כלאים מתוכות פו.], ק) [וע"ע תוס' ברכות יח. ד"ה למתר וכו' ומ"ש שם על לידון],

תורה אור השלם

1. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יב
2. לֹעֵג לְרָשׁ חֶרֶף עֹשֵׂהוּ שָׁמְמוֹ לְאֵיד לֹא יִנָּקֶה: משלי יז ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שאם כפלה ותפרה שחייבת דלא תפשנו: (ב) ד"ה פיסקינו וכו' וכשנפשטה היה תחוב כולו: (ג) ד"ה נהי וכו' דחמנא אבל מי חייביה רחמנא לגברא לאתחדורי:

גליון הש"ס

גמ' מצדקי. עיין ערכין דף ב ע"ב תוס' ד"ה הכל מייחין: תוס' ד"ה ענשיתו וכו' שאין אדם חייב. עיין פסחים קיג ע"ב תוס' ד"ה ואין לו:

לעזי רש"י

ברוק"ש [ברוקי"ש]. יתדות. בשטי"ר. להכליב. מנט"ל [מנטי"ל]. גלימה.

רבינו גרשום

(וכן לענין איסורין דכלאי' דאי אין הקטן כדי להתכסות) וכן לענין איסורין דכלאים דכי אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אף על פי שהגדול יצא בה עראי אין בה משום כלאים. והתנן אין עראי פוטר מאיסור כלאים. אלא חייב על עראי כעל קבע אפי' בטלית קטנה וכן לענין סדין בציצית אם אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו חייבת משום כלאים והיכי אומר אפי' בטלית פטורה אין בה משום כלאים: אלא מאי אפי' בטלית פטורה דקאמר שאם הטיל ציצית לסדין שכבר מוטלת לה ציצית בתחלה: והאמר ר' זירא חדא זימנא הטיל למוטלת כשרה. ההיא מכלל דהא איתמר: טלית כפולה שהיתה גדולה כשתים וכפלה חייבת בציצית ור' שמעון פוטר דאי רמי ליה כשהיא כפולה דזמנין דמפשטא ולא קאי חוטא להדי כנף: בסוכי _אסוקֵי בלע"ז. (חייבת) חובת טלית היא ואף על גב דלא מיכסית בה אסור להניחה בלא ציצית: כיון שבצעו בה ג' לאלתר כשנארגה כולה קודם שהסריחה מן הצע היו מטילין לה ציצית קודם שתהא ראויה להתכסות אלמא דסברי דחובת טלית היא. הא דקאמר דחובת טלית היא היינו פליגא דמלאכא. מלאך ממש. סרבלא מקטורן שאין לו ד' כנפים: סדינא. לפי שאסור תכלת בסדרן לא הוה רמי: שנעשתו אעשה אם אין אדם מקיים מצות עשה כגון ציצית: א"ל בזמן ריתחא שנענשין אפי' אעשה: הא לא מיחייבא. סדינא וסרבלא בציצית: ודאי לאיכסויי טלית דבת חיובא לא חייביה רחמנא: אלא הכי קאמר ליה שנדקי למפטר נפשך מציצית: דאי לאיכסויי טלית דבת חיובא: כלי קופסא בגדים שמיוחדין לטליות ומונחין בקופסא בארגז: בזקן שעשה לכבודו שעשאה למיתתו שיעטפוהו בה כשימות. בההיא שעתא ודאי לכי מיית ומיעטף בה רמינן לה ציצית משום לועג לרש כלומר שלא יהא חלישות הדעת למת שמחשבין אותו פטור מן המצות. חוץ לג' אצבעות סמוך לכנף יתפור: **ורבי שמעון פוטר.** שאם תפשנו נמצאת ציציות בתמצעיתה: **שאם** (ו) **תפרה חייבת.** דלא תפשנו: **דנקטה בסיני.** ברוק"ש. ל"א תפירה רחבה בשטי"ר וקשיא לי הא דאמר בסוף הקומץ (לעיל לז: ע"ש) האי מאן דחייביה לגלגמא כו': **איפשיט.** הטלית היו [ז] ציצית בתמצעיתה שהיתה [ח] (ט) ורחבה כפליס בקומתו והיתה כפולה והכפל מוטל על ראשו ושני הראשין של טלית למטה מתמוריו ושתי ציציות היו (י) בקצן האחד ושניים בשני ראשי הכפל מקום שארכו כלה [יא] וכשנפשטה היה (כ) חבור כולו הה ונמצאו שתי ציציות של כפל בתמצע הטלית כנגד ראשו של רגא: **ולו היינו כנף.** דהא בתמצעיתה עומדין: **מי סברת חובת גברא הוא.** לקיים מצות ציצית בתחת מהן דתיפטר בהך אחריתי: **חובת עצים הוא.** ואפילו [יב] עצר יש לך מעוצות ציצית [ב]: **מסייע ליה.** דחובת עצים הוא: (ל) **הראשונים כו'.** ואי חובת גברא הוא למה לה ציצית עד שיתכסה בה: **ופליגא דמלאכא.** [בא] (מ) דרבה בר רב הונא דמלאך אומר דחובת גברא היא: **דמיכסי סדינא.** דלא הוה ליה ציצית כדאמרינן לעיל [מ:] משום כסות לילה: **סרבלא.** כגון אותן שלבו שהן עגולין ואין לה אלא שני כנפים (נמטה) דפטורה מציצית: [**סרבלא.** מנטל"ל בלע"ז]: **הא לא מייחיבא.** הן טלית דסדין וסרבלא ומאי איכפת ליה: **הי דחייביה רחמנא** [בב] **כי מיכסי עליה בה חיובא.** הראוי (ג) לגברא לאתחדורי בתר עלית [בד] דחיובא ולאתכסויי בה מי [חייביה]: **אלא הכי קאמר ליה עדקי למיפטר עלמך מציצית.** מבקש תחבולות לפטור עצמך מציצית. עדקי תחבולות ותכילו בגבא קמא בפרק הכונס (דף נו.) כל עדקי דאית לה למיעבד עבדה: **כלי קופסא.** עליתות הראויין לציצית אף על פי שמקופלת ומונחת בקופסא חייבת בציצית דהואיל ועומדת היא להתכסות בה אשר תכסה בה קרינא ביה: **לכבודו.** כשלובשין אותו למת: **ודאי רמינן ליה.** מטילין ביה ציצית דאי לא רמינא דמי לכליעוג כלומר מיפטר ליה ממצות: **חוץ לשלש.** למעלה משלש אצבעות משפת הכנף: **יפאר.** ולא חיישינן דילמא פייס מידי מן חוט בו] התפירה וייחס ויוסיף עליו עד ד' חוטים לשם ציצית ואיכא תעשה ולא מן העשוי להא חוץ לג' לא חזו לתלות ציצית כדאמרינן לקמן [ע"ב]: **כתוך שלש.** הראוי להניח שם ציצית: **לא יפאר.** דהכא חיישינן לכי כדפרישנא: **ממקום אחר.** מטלית אחרת ויש בה תכלת ותולה בה משום דעל כנפי בגדיהם [במדבר טו] בעינן וכנף זה לא היה מבגד זה בשעת עשיה: **ושוין שמביא** מן העשוי משום הכי אמר אפי' אמה על אמה אע"ג דהתפר בעיא חוץ לג': ושוין שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה ובלבד

דממרינן לקמן (דף מד.) טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת ואפי' של כלאים ואע"ג דפטור מדאורייתא דאין לחלק כיון [מ] דלגבי גברא דהוי דידיה ליכא כלאים וכן לגשים והא דאמרינן (לקמן מג.) גבי הכהניים נהי דבעידן עבודה איסתלקי שלא בעידן עבודה לא נח דמי כלל דהא כתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך לומר שבמקום גדילים תלבש שעטנז משמע דכל לבישה שרא רחמנא [נ] ועוד דבטלית שעשאו להתאתו חייב הכתוב כלאים אבל בגדי כהונה לא לגשים אלא בעידן עבודה ועוד אומר ר"ת דבגדי כהונה נמי שלא בעידן עבודה שרו והכי קאמר נהי דבעידן עבודה איסתלקי כלומר המיוחדים לעבודה שלא בעידן עבודה כלומר אותם שאינם מיוחדים לעבודה לא איסתלקי דתניא בגדי כהונה ובגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים בגדי כ"ג שיצא במדינה חייב במקדש אין בגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים בגדי כהן הרוצה לשרת בשרת אבל לא לשרת פטור ול"ע מי לילה דומה למדינה לחייב וי"ל דחייב מדרבנן והוה עובדא דשמעון הלדיק פרק בא לו (יומא דף סט.) דעת לעשות לה' הפרו תורתך דדרבנן נמי שייך הפרה מיהו לא משמע הכי אלא נראה טפי לחייב מדאורייתא ואין לדמות [נא]מקומות למדינה דבמדינה ליכא שום איתר ותדע דהתם לא מפליג בין שעה הרצויה לשרת לשעה שאינה רצויה לשרת והא דתמרינן פרק בא לו (גס זה שם) גבי בגדי כהונה שמקפלין אותן תחת ראשיהן דלאו דווקא [נב] [נג]תחת ראשיהן [נד] שלא כנגד ראשיהן] משום כלאים היינו בהצעה דלא דמי ללבישה דשרא רחמנא אבל גבי ציצית אין לחלק בין הצעה ללבישה ובספרי תניא כסות המיוחד ליום ולילה חייב בציצית רבי יהודה בן בבא אומר ביחוד בטלו חכמים את כסות של אשה מן הציצית ולא חייבו בטלית אלא מפני שבעלה מתכסה בו לכך נראה דכלאים בציצית שרי בין ביום בין בלילה בין לאשה [נה]: **הדא** מכלל דחבריתה איתמר. פירש בקונטרס בתרייתא מכלל דקמייתא ואיפכא נראה דבתרייתא משמיה דשמואל קאמר לה: **ענשיתו** [אעשה. כי אתי] [נו] [שאין] אדם מחייב [נז] לקנות טלית המחוייב אם אין לו [נח] אבל עשה גמור אפילו בית דין שלמטה היו מכין אותו עד שתאמר נפשו [נט]: **חכי** קאמר ליה **מצדקי למפטר נפשך מציצית.** ומ"מ אי לאו חוצת גברא לא שייך למיענש עליה כיון דלית ליה ובקונטרס גרס אלא ומשמע דלא מוכח מידי: **רמינן** ליה. פירשתי בפרק בתרא דנזיר (דף פא:) [ס]:

ובגמ'

בד א מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ה עש"ש בכ"מ עוש"ע א"ח סימן טז סעי"ב:
בה ב מיי' פ"י מהלכות כלאים הלכה יח עוש"ע י"ד סימן שז סעיף ד:
בו ג מיי' פ"ח מהלכות ציצית הלכה יח עוש"ע א"ח סימן י סעיף ו:
בז ד מיי' שם עוש"ע שם:
בח ה מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה יא סמג עשין כו [עוש"ע א"ח סימן כד סעיף ג]:
בט ו מיי' שם הלכה י ועיין בכ"מ עוש"ע א"ח סימן יא סעיף ב:
ל ז עוש"ע י"ד סימן שנא סעיף ד ס"ע ש בהג"ה:
לא ח מיי' פ"ז שם הלכה יח עוש"ע א"ח סימן טו סעיף ד:
ט [מיי' שם הלכה יג]:
י [מיי' שם]:

שיטה מקובצת

א) והא אמרה ר' זירא כו'. ליכא למימר דפריך לשנאמ"ל מהא דהא לא שמענן מידי מהא דלעיל דהנ"א הטיל למוטלת כשרה כשסמך הראשון אבל כל זמן שלא פסק (אפילו) [אפשר] ציצית שלא במקום מצוה הוי אלא לשתוק מההיא דלעיל ואנא ידענא כיון דאינו חייב משום כלאים [הרי] דלא הוי ציצית שלא במקום מצוה משום דאי בעי בהאי מתכשר ואי בעי בהאי מתכשר א"כ פשיטא דהטיל למוטלת וחתך דראשון כשרה כך נראה להר"י. תו"ח:
ב) חדא מכלל חבריתה כו'. פ"ה (ההיא) [דף דהכא] אתיא מכלל ההיא דלעיל ולא נחירא דבההיא ליכא אמר שמואל וא"כ איך בא מכלל אידך אם שמענו לו כשרה מנא לך הא דהכא [אלא נראה איפכא דההיא דלעיל מהא דהכא] דכיון דשמע למה דקאמר ליה משמיה דשמואל רביה א"כ ס"ל כך מסתמא וגם קשה לפ"ה מה שפי' הר"ם דדוראי מההיא דלעיל לא שמענו הך דהכא. תו"ח: ג) לבי רבה: ד) מיכסי בטליתא: ה) חיבות של תכלת נמחק: ו) ענשיתו אעשה אע"ג דאמרינן [כתובות (דף פו ע"א) עשה סרוכה ואינו עושה כו' מכין אותו] עד שתצא נפשו [החם במצוה] הקבורה [אבל] ציצית אין זמנו [קבוע לא] ענשי אעשה כי האי: ז) לאכסויי מי חייביה וחיבות כי מיכסי טלית דלאו בת חיובא היא נמחק: ח) שנדקי למפטר כו'. פ"ה והשתא שפיר ענשינן [אין] חובת גברא אי חובת טלית. ומיהו משמע דבחובת גברא דוקא איכא ענוש דלא הוה עביד וכולהו אחרים עבדי ליה דאי חובת טלית למה היה גורר בו ממה שהיה לבוש סדין וחלא היה יכול לחייב נפשיה במצות ציצית בטלית אחד שהיה מונח בקופסא ואין זה שנדקי דשמא היה לו טלית מצוייצית בבית כ"ת המלאך היה יודע שלא היה לו טלית אחר מ"מ היה לו לומר קנה לך טלית החייבת ולבוש בו שתרצה ולא היה לו לגערו בו על הלבשה. תו"ח: שנדקי כו' משמע דקאי בין אחובת גברא בין אחובת טלית וי"מ דלא קאי אלא אחובת גברא אבל אחובת טלית לא קאי (דאי אפשר שלא) [דאפשר שיש] לו כלי בקופסא שהיו בתן בציצית ולעולם פליגי אדמלאכא ובהלכות גדולות פסק הלכה דחובת גברא מדברכינן להתעטף בציצית דאיתא בפרק במה מדליקין דמוכח דהדלקה עושה מצוה מדברתי דהדליק בר של חנוכה: ט) בר ביסנא: [ס] עושהו. עי' ברכות (דף יח ע"א) בתוס' ובדה

(דף סא) בתוס': יא) חוץ לשלש יתפור פ"ה דלא חיישינן שמא ישלים חוט התפירה גם הציצית דאין זה מקום ציצית חוץ ג' לא יתפור שמא ישלים כו' ולא נחירא דאם כן תקשי ברייתא לרב הונא דקאמר ד' בתוך ד' ועוד דאמרי' בסמוך שלא יביא אמה על אמה ממקום אחר ותולה ומה ענין ושוין לזה של מעלה ועוד הא דאמר ר' זירא שמא יקרע סדינו בתוך שלש ויתפרנו נימא דלא כר"מ אמרה למילתא דאי' מאיר הא אמר לא יתפור ופי' הר"י טלית שנקרע פי' הכנף נקרע ונפל מן הטלית מכל וכל חוץ לג' יתפור שלא נתבטל הכנף מתורתו הואיל ונשאר ג' על ג' דהוא שיעור חשוב וכשהוא תופרו חוזר לקדמותו אבל חוץ ג' לא יתפור שנתבטל מתורת כנף והרי הוא כאלו נפל הציצית לבד ותפרם דבטלים שאינה תחובה בכנף כלל. וחכמים אומרים יתפור דלא נתבטל הכנף ושוין שלא יביא אמה על אמה ממקום אחר [ס"א פי' אם נקרע חצי טליתו ולא נשאר בה רק שתי ציצית לא יביא חצי טלית ממקום אחר שיש בה ב' ציצית ויתפרנו עם זה דהוי לא יתעה לא יתפור מן העשוי והשתא לא דאי לההיא דרבי זירא דמיירי שאין בו ציצית וחיישינן שמא יקרע כו' וישאר חוט החפירה וימסור עליו לציצית והכא מיירי שיש בה ציצית ולא דמי לה דהא הונא דלקמן דאיירי שיש בה ציצית והשתא ניחא נמי דשוין ובר' דאפי' לר"מ (חוץ לשלש לא) [תוך

שלש] יתפור לפי שלא נתבטל להכנף הכא מודה] דלאו מן אותו טלית הוא ולא פוטר ליה דהוי מן העשוי לצורך טלית [זה] ואין פוטר כנף זה השתא אמרינן דאפי' לכתחילה תופר ולא חיישינן שמא ישלים אלא דראי לעיל מיירי שמא יקרע קודם עשיית ציצית והכא לאחר שנעשו הציצית ואז אין לו לחוש ואמנם יש ליישבו אפי' לפי' הקונטרס (לעיל) [דהכא] ודאי מיירי בסדרן הרגיל לקרוע אבל שאר בגדים אף כי נקרע מילתא דלא שכיח היא ולא גזרו ביה רבנן. תו"ח: יב) לצאת בה עראי לשוק: יג) בציצ

מא: התכלת פרק רביעי מנחות

ובלבד שלא תהא מופסקת. ל"ע מאי פי' ומאי [כ] אשמעינן: **אין** פוטר בה אלא מינה. פי' בקונטרו אם אדומה היא יטיל בה שני חוטים אדומים ותימה מידי ליבעא קגריס ושמא מדרבנן משום זה אלי [ג] ואמינהו (סוכה דף יח.): הוי [ד] (ועוד נראה דאיירי בשאר מיניס כגון שיראין ולכך וסייקין דאין פוטר אלא במינם מדאורייתא) ומה דפי' בשיראים לאו דוקא דהא אמרי' לעמר ופשתים פוטרין בהם: **ואם** הביא בשר. למאי דפירש בקונטרס דקלא אילן במקום לבן פסול משום שדומה לתכלת ואין כאן שני מיניס קשה מאי פריך דלמא האי בריתא כרבנן דריש פיקרין דאמרי אין הלבן מעכבת את התכלת:

כאן בטלית בת שמנה חוטין. פירשתי ריש פיקרין:

רב אמר אין מתירין. [כג] ואפי' למ"ד חוטא גברא סבר רב דאין לבטל מצות הטלית כדאשכח במזוזה בסוף השולחן (כ"מ קב.) שנעשה אותו שבוטל המזוזה ואע"ג דחוטא הדר היא ושמואל דאמר מתירין אע"ג דקסבר חוטא עוטה אין היא דהא שמואל מחייב לעיל כלי קופסא כיון דאין לו אלא כדי עוטה אחת טוב שיתן באותה שהוא חפץ להתעטף בה ולא דמי למזוזה כד' [ה]: **כל** מילי דמר עביד כרב. והא

קשה כירה (שבת דף מו.) שרי רבה שרגא דנפטא ופלוגתא דרב ושמואל במוקצה מחמת מיאוס שילחי שבת (דף קנו.) דלמא דמתכת מיירי ותו דהתם איכא פלוגתא דרבנתא טובא ול"ע: **בית** שמאי אומרים ארבע. טעמא דבית שמאי ניחא כדדרשינן לעיל (דף לט:) גדיל שיש גדילים ד' אבל טעמא דבית הלל קשה דדוחק לומר לית להו אלא גדילים שיש ופטיל תכלת הרי תלתא כה [ו] ומאי מינה הא דדרשינן גדילים ד' היינו בכפילה ואבנן קאי והשתא סברי ב"ש דהוא הדין תכלת דפטיל לאו דוקא וסברא הוא להשוותם והיינו ד' חוטין בלא כפילה ובית הלל סברי דפטיל דווקא והא [ז] דבזיומא (דף עב.) דריש מפטיל [ז] [ח] **אם** הם [ט] (הוה לשאוים) דכתיב בריש (תרי) מהדר דמייתי בכפול [כה] ור"ת פי' דמגדיל נפקא לה בגיים הלל דעמוד המורגש עודד גדיל ולכך

[ו] ובלבד שלא תהא מופסקת שמעת מינה [ח] מתירין מבגד לבגד דילמא דאי בלאי ת"ר [ט] טלית שכולה תכלת [א] כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילן מיתיבי טלית אין פוטר בה אלא מינה טלית שכולה תכלת מביא תכלת וד"א ותולה בה וקלא אילן לא יביא ואם הביא כשר אמר רב נחמן בר יצחק לא קשיא כאן בטלית בת ארבעה חוטין כאן בטלית בת שמונה חוטין שמעת מינה מתירין מבגד לבגד דלמא דאי עבד [ב] איתמר רב אמר אין מתירין מבגד לבגד ושמואל אמר [ג] מתירין מבגד לבגד רב אמר אין מדליקין מנר לנר ושמואל אמר מדליקין [ד] מנר לנר רב אמר אין הלכה כרבי שמעון בגרירה ושמואל אמר הלכה כר' שמעון בגרירה אמר [ה] אביי כל מילי דמר עביד כרב לבר מהני תלת דעביד כשמואל מתירין מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר והלכה כרבי שמעון בגרירה דתניא [ו] רבי שמעון אומר גורר [ז] אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ רב יהודה מסר ליה [ח] לקצרא רב חנינא עביד לה סיסא רבינא חייט להו מיחט [ט] ת"ר כמה חוטין הוא נותן ב"ש אומרים ד' וב"ה אומרים ג' [י] וכמה תהא משולשת ב"ש אומרים ד' וב"ה אומרים [יא] ג' וג' שבית הלל אומרים אחת מארבע בטפח של כל אדם אמר רב פפא טפח דאורייתא ד' [יב] בגודל שית בקטנה חמש [יג] בתילתא אמר רב הונא ד' בתוך ד' ומשולשת ד' ורב יהודה אמר ג' בתוך ג' משולשת ג' אמר רב פפא הלכתא ד' [יד] בתוך שלש משולשת ארבע למימרא דאית להו שיעורא ורמינהו ציצית אין ציצית אלא יוצא ואין ציצית אלא משהו וכבר עלו זקני ב"ש וזקני ב"ה לעליית [טו] יוחנן בן בתירא ואמרו ציצית אין לה שיעור כיוצא בו לולב אין בו שיעור מאי לאו אין לה שיעור כלל לא אין

[ב] מתירין מבגד לבגד דילמא דאי בלאי ת"ר [ג] טלית שכולה תכלת [א] כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילן מיתיבי טלית אין פוטר בה אלא מינה טלית שכולה תכלת מביא תכלת וד"א ותולה בה וקלא אילן לא יביא ואם הביא כשר אמר רב נחמן בר יצחק לא קשיא כאן בטלית בת ארבעה חוטין כאן בטלית בת שמונה חוטין שמעת מינה מתירין מבגד לבגד דלמא דאי עבד [ב] איתמר רב אמר אין מתירין מבגד לבגד ושמואל אמר [ג] מתירין מבגד לבגד רב אמר אין מדליקין מנר לנר ושמואל אמר מדליקין [ד] מנר לנר רב אמר אין הלכה כרבי שמעון בגרירה ושמואל אמר הלכה כר' שמעון בגרירה אמר [ה] אביי כל מילי דמר עביד כרב לבר מהני תלת דעביד כשמואל מתירין מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר והלכה כרבי שמעון בגרירה דתניא [ו] רבי שמעון אומר גורר [ז] אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ רב יהודה מסר ליה [ח] לקצרא רב חנינא עביד לה סיסא רבינא חייט להו מיחט [ט] ת"ר כמה חוטין הוא נותן ב"ש אומרים ד' וב"ה אומרים ג' [י] וכמה תהא משולשת ב"ש אומרים ד' וב"ה אומרים [יא] ג' וג' שבית הלל אומרים אחת מארבע בטפח של כל אדם אמר רב פפא טפח דאורייתא ד' [יב] בגודל שית בקטנה חמש [יג] בתילתא אמר רב הונא ד' בתוך ד' ומשולשת ד' ורב יהודה אמר ג' בתוך ג' משולשת ג' אמר רב פפא הלכתא ד' [יד] בתוך שלש משולשת ארבע למימרא דאית להו שיעורא ורמינהו ציצית אין ציצית אלא יוצא ואין ציצית אלא משהו וכבר עלו זקני ב"ש וזקני ב"ה לעליית [טו] יוחנן בן בתירא ואמרו ציצית אין לה שיעור כיוצא בו לולב אין בו שיעור מאי לאו אין לה שיעור כלל לא

[ו] **וכלבד שלא תהא מופסקת. [ז] דילמא אי בלאי. [ח] דתקתי שמביא תכלת** ממקום אחר ותולה בה ולא מיישינן לבזיון דמזזה לה לטלית דאשתו [ט] דתנבלה דאין לחוייה לציצית קאמר דמתיר ממנה הלייתה: **כל מיני לצבעים פוטרין בה.** לשון לבן דכיון דמין כנף ליכא לקיומי בה אין לך לחזר אחר לבן אלא שיהו בה שני מיניין: **חוץ מקלא אילן.** דדמי לתכלת [י] וזימנין דמזזן לה לאיש אחריה וסבר דכל חוטיה תכלת וכי מצרף לטלית אחריתי שקיל תרי חוטים מהכא יא] ונותן שם עם לבן ותחת אלו יתן לבן ונמצאת אחת מהן נפטר בקלא אילן לשון תכלת ושדי קלא אילן עם לבן בציצית והוי כלאים בלא מצוה: **מיתיבי טלית אין פוטרין בה.** לשם לבן אלא מינה אם אדומה היא יטיל בה שני חוטין אדומים ושני חוטין תכלת וכן שאר גוונים: **מביא תכלת.** שני חוטין לשם תכלת ודבר אחר לשם לבן ואע"ג דהאי תכלת הוי מין כנף אפילו הכי שני מיניס בציון דאילין בתר רוב עוליות: **ואם הביא כשר.** אלמא קלא אילן נמי פוטר בה: **בטלית בת ד' חוטין.** שיש תכלת ושיש קלא אילן כשר [יב]: **בטלית בת שמנה חוטין.** אדבע תכלת והטיל בה אדבע קלא אילן לקיים מצות שני מיניס [יג] פטולין דהוחלא ולבר קלא אילן איכא חוטין כל צורכה חיישינן דלמא [יד] מצרף לטלית אחריתי ושקיל הגך דתכלת מהכא ותלי לה בתם ולישבא הכא אלא קלא אילן אי נמי שקיל הגך דקלא אילן ותלי בה. ל"א ועיקר חוץ מקלא אילן דהא אשני מלאות [טו] שבה קפדינן ואלו מרלאין שוין: **מיתיבי כו' [טז] אם הביא כשר.** טלית בת שמנה חוטין ד' של תכלת ומין אחר ובינקא לבטיל כל עוד אדבעה אחרים לא יטיל קלא אילן שמא יתבטלו אחרים לא יטיל קלא אילן שמא יתבטלו אחרים לא יטיל קלא אילן אחר ויהא סבור שהם תכלת ותיתרם מכאן ויתן בטלית אחרת במקום תכלת עם לבן ואם הביא כשר דהא נפטרה באדבע חוטין של תכלת ודבר אחר: **שמע מינה.** מדפסקן [יז] בה משום הך תששא דמתירין מבגד לבגד: **דלמא דאי עבד.** אם עבר והתירן אז נפקא

[ו] (דסבר) דמשתרגא ציצית מקלא אילן לחודיה [יח]: **מנר לנר.** אותן דחנוכה: **מסר.** עליהו עם הציצית: **לקצרא.** לכוזם ולא חייש דילמא מיתנתקן תכלת ורמי בה קלא אילן: **עביד להו סיסא.** כסותנה לכוזם מקפל [יט] הציצית כמין פקעת שקוריס למוש"ל כדי שלא יתנתק: **חייט להו מיחט.** עושה לטלית כמין שפה ומתפיא החוטין בתוכה ותופר השפה: **ארבעה.** חוטין נתן בחור הטלית וכופלן לשמנה: **משולשת.** תלויה הענף [כ] (לבד) מן הגדיל: **ארבע.** אלבעות: **ושלש** [כא] **שב"ה אומרים.** שתהא כל אלבע אחת מארבע בטפח אם כל אדם הציונו מדת גודל ושית בקטנה [כא] (אא: בב) **בחילתא.** אלבע וכולן מדה אחת: **ארבע.** חוטין בתוך אלבעות שלא ירחיק מן השפה יותר מאלבע אלבעות: **אין** [יט] **שם ציצית אלא יוצא.** תלוי ויוצא מן הכנף משהו: אין

[ו] ובלבד שלא תהא מופסקת שמעת מינה [ח] מתירין מבגד לבגד דילמא דאי בלאי ת"ר [ט] טלית שכולה תכלת [א] כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילן מיתיבי טלית אין פוטר בה אלא מינה טלית שכולה תכלת מביא תכלת וד"א ותולה בה וקלא אילן לא יביא ואם הביא כשר אמר רב נחמן בר יצחק לא קשיא כאן בטלית בת ארבעה חוטין כאן בטלית בת שמונה חוטין שמעת מינה מתירין מבגד לבגד דלמא דאי עבד [ב] איתמר רב אמר אין מתירין מבגד לבגד ושמואל אמר [ג] מתירין מבגד לבגד רב אמר אין מדליקין מנר לנר ושמואל אמר מדליקין [ד] מנר לנר רב אמר אין הלכה כרבי שמעון בגרירה ושמואל אמר הלכה כר' שמעון בגרירה אמר [ה] אביי כל מילי דמר עביד כרב לבר מהני תלת דעביד כשמואל מתירין מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר והלכה כרבי שמעון בגרירה דתניא [ו] רבי שמעון אומר גורר [ז] אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ רב יהודה מסר ליה [ח] לקצרא רב חנינא עביד לה סיסא רבינא חייט להו מיחט [ט] ת"ר כמה חוטין הוא נותן ב"ש אומרים ד' וב"ה אומרים [יא] ג' וג' שבית הלל אומרים אחת מארבע בטפח של כל אדם אמר רב פפא טפח דאורייתא ד' [יב] בגודל שית בקטנה חמש [יג] בתילתא אמר רב הונא ד' בתוך ד' ומשולשת ד' ורב יהודה אמר ג' בתוך ג' משולשת ג' אמר רב פפא הלכתא ד' [יד] בתוך שלש משולשת ארבע למימרא דאית להו שיעורא ורמינהו ציצית אין ציצית אלא יוצא ואין ציצית אלא משהו וכבר עלו זקני ב"ש וזקני ב"ה לעליית [טו] יוחנן בן בתירא ואמרו ציצית אין לה שיעור כיוצא בו לולב אין בו שיעור מאי לאו אין לה שיעור כלל לא אין

לפי' זה דנים הלל דרשי גדילים הרי שסה וכשנכפלו יי"ב ויתכן יותר [ג] דלא דרשי גדילים וכן משמע בספרי ועשו להם שומע אני יעשה אותן אחד בפני עצמו תלמוד לומר גדילים מכמה [ד] גדיל אחד נעשית אין פחות משלשה דברי ב"ה ב"ש אומרים ד' של תכלת ד' של לבן [ה] (אלבן) כי דייקת בה משמע דב"ה דרשי גדילים ואבל גדיל קיימי והשתא הוא דומיא דנים שמאי דאיירי בתכלת ונבנן ומיהו בספרי איכא למאני שיש של לבן ואחד של תכלת. [וע"ע תוס' בכורות לט: ד"ה כמה]: **בית** שמאי אומרים ארבע. פירש בקונטרס הפתיל יהא ארבע נמצא הגדיל שיש וכיונו מה פירש לגדיל קאי והענף שמנה הרי שיש עשר וכן אם נוהגין וכן משמע בספרי בפרשת בא תצא גדילים למה נאמר לפי שנאמר ועשו להם ציצית שומע אני יעשה חוט א' בפני עצמו ת"ל גדילים [ו] כמה גדיל נעשית אין פחות משלשה חוטין כדברי בית הלל ובית שמאי אומרים מארבע חוטין של תכלת וארבעה של לבן [ז] על ארבע אלבעות משמע לגדיל קאי והקונטרס נמי פירש כן בג"ל פרק על אלו מומין (בכורות דף לט:) וכן יסד רבי שלמה ספרדי [ח] המשולש יהא נפסל כדי אלבעות ארבע ונפסל קורא הגדיל כמו [ט] מפטילין חבלים לתוכן פרק אלו הן הגוזלין (מכות דף י.). וכמו אין מפטילין חבלים לתוכן דבפ' בני העיר (מגילה דף כח.): **ארבעה** בגודל. במסכת זבחים בפ' קדשי קדשים (דף סג.) [קתני] דכבש של מזבח היה שלש אמות ומחצה ואלבע ושלש אלבע בזכרותו ואית דמפרשי התם דקשר אלבע קמא [כב] [ג] הזכרות ואית דגרסי בזכרותו היינו לאמות ולא מפרש מידי ל"ע: ואבין

בת ח' חוטין לפי שיש בה שני מיני צבע מלבד הקלא אילן דיש בה ב' דתכלת וב' דצבע אחר ומיהו לכתחילה לא יביא שמא יטעה בה ויחלוט לבד דלמא דעבוד מי אמרינן דשרי לדלמא אתי לכלאים אחרינא: אין מדליקין מנר של חנוכה לנר של חבר דקא מכחיש מצוה: כל מילי דמר. רבה: רב יהודה מסר גלימא עם תכלת לקצרא ופמייסו שיזהר שלא יקלקל מראה התכלת: עביד ליה סיסא היה כורך התכלת בחוטין אחרים כדי שלא ישנה מראהו: חייט מיחט תופרו בטליתו. וכמה תהא משולשת תלויה חוץ מן הכנף אורך ד' אצבעות. ושלש שב"ה אומר שתהא כל אצבע אחת מד' בטפח שהוא אצבע של גודל שהן גדולות ד' בגודל שהן ו' של זרת וחמש ושליש באצבע אמר רב פפא הלכתא ד' חוטי צריך למימרו בתוך ג' אצבעות של כנף ריפסיקן קודם שיכניסן. ויכפלו לח' ויקח א' מן החוטין ויעשה ממנו ב' קשרין למעלה סמוך לכנף ויכרוך החוט סביב השבעה עד שליש ויעשה ג' קשרים ויניח שני שלישי גדול וש"ט ב' למעלה דלמטה ולא איפוך משום מעלין בקודש ולא מורידין. וז"ש ת' קשרים משום דציצית בגימטריא ת"ר הה' קשרים וח' חוטין הרי י"ג כנגד תרי"ג מצות. ומשולשת ד' חוץ מן הקרן.

פטרי בטלית אחרת שאינה של תכלת: שמעת מינה מדהיישינן בטלית בת ח' דלמא שקיל ד' מינה ורמי בטלית אחריתי. ש"מ דמתירין מבגד לבגד. דלמא דעבוד מי אמרינן דשרי דלמא אתי לאחרינא: אין מדליקין מנר של חנוכה לנר של חבר דקא מכחיש מצוה: כל מילי דמר. רבה: רב יהודה מסר גלימא עם תכלת לקצרא ופמייסו שיזהר שלא יקלקל מראה התכלת: עביד ליה סיסא היה כורך התכלת בחוטין אחרים כדי שלא ישנה מראהו: חייט מיחט תופרו בטליתו. וכמה תהא משולשת תלויה חוץ מן הכנף אורך ד' אצבעות. ושלש שב"ה אומר שתהא כל אצבע אחת מד' בטפח שהוא אצבע של גודל שהן גדולות ד' בגודל שהן ו' של זרת וחמש ושליש באצבע אמר רב פפא הלכתא ד' חוטי צריך למימרו בתוך ג' אצבעות של כנף ריפסיקן קודם שיכניסן. ויכפלו לח' ויקח א' מן החוטין ויעשה ממנו ב' קשרין למעלה סמוך לכנף וכרוך החוט סביב השבעה עד שליש ויעשה ג' קשרים ויניח שני שלישי גדול וש"ט ב' למעלה דלמטה ולא איפוך משום מעלין בקודש ולא מורידין. וז"ש ת' קשרים משום דציצית בגימטריא ת"ר הה' קשרים וח' חוטין הרי י"ג כנגד תרי"ג מצות. ומשולשת ד' חוץ מן הקרן.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ובלבד שב"ש וכו' בקונטרס דדת הס"ד:

לעזיו רש"י

לימושי"ל. פקעת (של חוט).

מוסף רש"י

אין מתירין מבגד לבגד. אין מתירין ציצית של עלים ד' ועומדין אותם לטלית אחרת מדליקין. מנר מנוכה לנר אחרת של מנוכה ואע"ג דהתליק בנר אחרת שאינה של מעכה (רשב"ם פסחים קא.). הלכה כר"ש בגרירה. דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואע"ג דקבעיה מרין וכוי מולדים (שבת כב.). כל מילי דמר. דבר בר נחמני (שם). גורר אדם מטה כסא וספסל. דדבר שאין מתכוין (רשב"ם פסחים קא.). כמה חוטין הוא נותן. בציצית (בכורות לט:). משולשת. תליה למטה מכנף הבגד. שהרי אין נתפנין אותה בשפת הבגד ממש אלא מגביהין אותה ג' אצבעות בתוך הבגד (שם) ג"א משולשת. כמה יהא שיהא כנ מגדיל לבד הענף שיהו אלבע גדיל (שם). אחת מארבע בטפח. (שם). אלא גדלין דכל אחד הוי אחת מארבע בטפח (שם).

רבינו גרשום

ובלבד שלא תהא מופסקת ראשי החוטין אחר שתלאן אלא קודם שתלאן שכך דינו: ש"מ מתירין ציצית מבגד לבגד מדקאמר שמביא הכלת מתקום אחר. דלמא דאי בלה אם בלה הבגד הראשון לוקחין לציצית ומשימן בבגד אחר אבל אם לא בלה אין מתירין: כל מיני צבעונין פוטרין בבקום (הכלת) [לבן] הואיל והיא עצמה של תכלת: ודבר אחר. לבן של צמר: בטלית בת ד' חוטין לא יביא קלא אילן ואם הביא כשר דלא חיישינן דלמא אתי למישקלינהו מיהא ולמרמינהו בטלית אחריתי שאינה של תכלת דאי שקיל הני ד' מיהא לא אשתייר בהא כלום והא דקתני חוץ מקלא אילן היינו בטלית בת ח' חוטין דאי לעבדינהו מקלא אילן חייישי דלמא לכי מצטרף למרמי ציצית בטלית אחרת שאינה של תכלת שקיל מהני ח' ד' חוטין מקלא אילן ורמי לה וכיון דלאו תכלת ניתנו לא

בת ח' חוטין לפי שיש בה שני מיני צבע מלבד הקלא אילן דיש בה ב' דתכלת וב' דצבע אחר ומיהו לכתחילה לא יביא שמא יטעה בה ויחלוט לבד דלמא דעבוד מי אמרינן דשרי לדלמא אתי לכלאים אחרינא: אין מדליקין מנר של חנוכה לנר של חבר דקא מכחיש מצוה: כל מילי דמר. רבה: רב יהודה מסר גלימא עם תכלת לקצרא ופמייסו שיזהר שלא יקלקל מראה התכלת: עביד ליה סיסא היה כורך התכלת בחוטין אחרים כדי שלא ישנה מראהו: חייט מיחט תופרו בטליתו. וכמה תהא משולשת תלויה חוץ מן הכנף אורך ד' אצבעות. ושלש שב"ה אומר שתהא כל אצבע אחת מד' בטפח שהוא אצבע של גודל שהן גדולות ד' בגודל שהן ו' של זרת וחמש ושליש באצבע אמר רב פפא הלכתא ד' חוטי צריך למימרו בתוך ג' אצבעות של כנף ריפסיקן קודם שיכניסן. ויכפלו לח' ויקח א' מן החוטין ויעשה ממנו ב' קשרין למעלה סמוך לכנף וכרוך החוט סביב השבעה עד שליש ויעשה ג' קשרים ויניח שני שלישי גדול וש"ט ב' למעלה דלמטה ולא איפוך משום מעלין בקודש ולא מורידין. וז"ש ת' קשרים משום דציצית בגימטריא ת"ר הה' קשרים וח' חוטין הרי י"ג כנגד תרי"ג מצות. ומשולשת ד' חוץ מן הקרן.

דכתיב ברישא תיבות הזה ראשונים ותיבת תרי ל"ש: [כ] ת"ר פי' דגדיל משמע ג' דאין גדיל פחות מג' כמו עבות (דסוכה) דמעשה עבות תרגום עובד גדיל. תו"ר: [כא] קמא קרוי זכרות אות ה' נמחק:

[ה] [שבת כב.], [ו] [שבת כב. מ. פסחים קא.], [ז] [שבת כב.], [ח] [ב"ק כג: וש"נ], [ט] בכורות לט:, [י] בטלית דאין, ל"ש, [יא] מז"ש, ל"ש, [יב] [ע"כ פי' לפי ל"ש דלעיל], [יג] ל"ק, [יד] לשון ציצים אלא לשון יוצא ו"כ ב"ר ל"ש, ל"ק, [טו] עיין רש"ש, [ז] ומאהו יום שפיכה דמייתי בפירקין דאין פוטר אלא במינן מדאורייתא ולא דק דהא אמרי' כו'. ל"ש, [יח] כ"ש, [יט] [בשבת כב. ד"ה רב כתבו ביאור ביאורו], [כ] ומאי הא דדרשינן ל"ש, [כא] מרי הם אמנים דמתיר בכרמא בריש מסכת. ל"ש, [כב] ל"ש אוקמן דמתיר כו' ועי' תוס' לעיל ריש פיקרין רש"ש, [ג] דדרש גדילים, ל"ש, [ד] גדילים נעשית אין גדיל פחות. ל"ש, [ה] ל"ק מ"ז, [ו] מכמה בגדילים נעשית אין גדיל פחות. ל"ש, [ז] אל מרבע. ל"ש, [ח] בפיוט פ' אלה, [ט] ל"ל אין מפטילין, [י] הוא בזכרותו ואית דמפרשי בזכרותו היינו לאמות וכנ"ל. ל"ש,

---

[ה] [שבת כב.], [ו] [שבת כב. מ. פסחים קא.], [ז] [ב"ק כג: וש"נ], [ח] בכורות לט:, [ט] בטלית דאין, ל"ש, [יא] מז"ש, ל"ש, [יב] [ע"כ פי' לפי ל"ש דלעיל], [יג] ל"ק, [יד] לשון ציצים אלא לשון יוצא ו"כ ב"ר ל"ש, ל"ק, [טו] עיין רש"ש, [ז] ומאהו יום שפיכה דמייתי בפירקין דאין פוטר אלא במינן מדאורייתא ולא דק דהא אמרי' כו'. ל"ש, [יח] כ"ש, [יט] [בשבת כב. ד"ה רב כתבו ביאור ביאורו], [כ] ומאי הא דדרשינן ל"ש, [כא] מרי הם אמנים דמתיר בכרמא בריש מסכת. ל"ש, [כב] ל"ש אוקמן דמתיר כו' ועי' תוס' לעיל ריש פיקרין רש"ש, [ג] דדרש גדילים, ל"ש, [ד] גדילים נעשית אין גדיל פחות. ל"ש, [ה] ל"ק מ"ז, [ו] מכמה בגדילים נעשית אין גדיל פחות. ל"ש, [ז] אל מרבע. ל"ש, [ח] בפיוט פ' אלה, [ט] ל"ל אין מפטילין, [י] הוא בזכרותו ואית דמפרשי בזכרותו היינו לאמות וכנ"ל. ל"ש,

אין לה שיעור למעלה. דכמה דבעי ליהוי אדון: **ויש לה שיעור למטה.** דמסולסת ד' בעינן אבל בציר מהכי לא יא] והלקתני משום דבמשום נמי מתכשרי יב] גרדומי: **ונריך לפרודה כי לוליפא דארמאי.** כבלורית של עובדי כוכבים דבוקות מלמעה ופרודות מלמעלה: **על הקרן.** על שפת חוהה של קרן: **גדיל.** חוט עבה וחזק יג] בנגד תחילה כדי שלא יהא נוח ליקרע. ל"א גדיל אלו הן חוטין יד] שבשפתי שני הלדיים וקורין אוריל"ש: **שפהא נוטפה על הקרן.** שתהא תולה ומכה על הקרן כלומר טו] טו) כשיגביהה למעלה מן השפה כדי שתהא תולה ונוגעת התליה בקרן: **שיריקין מלא קצר גודל.** לריך שיגביהה מן השפה מלא קצר גודל שיעור הליפורן עם טז] בשר עד פרק ראשון: **ולילטריך דרב פפא.** דאמר לעיל ארבעה בתוך שלשה דמשמע שלא יגביהה יותר מג' אצבעות: **ומפה דקריב.** לשפה טפי מעלי ואפילו בחוהה של שפה ליתכשר: **דספר וכלר ממלא קצר גודל.** דנספר יז) ונרחב [הנקב] וילד [הגדיל] למעה עד יח] שעמד בציר ממלא קצר. אי נמי נספר יט] הבגד מלמעה שקורין אנפיליי"ר עד שנפתח מן השפה עד הנקב ממלא קצר גודל: **בשעה כ) עשייה כ) [לימר].** כ) [הא] דרבי יעקב ותא נמי בשעת כא) כ) עשייה [הוה] מלא קצר גודל: **איכסף.** רב סמא: **מ"לבב** . לרב סמא: **חד מינייהו.** מבני ארץ ישראל ורבינא מא"י הוה: **ועייף להו.** כג) כופל להם כ) קודם שימלא בלילית: **ומעייל להו בגלימא.** מכניס הכפל בנקב הטלית: **ואביק להו מיבק.** עוגדן שחוזר ומכניס כד] כ) שתים הראשונים בתוך הכפל ותלויין בעגיבה כה] בטלית הסכי דרים גדיל שניים כו) גדילים מרתי משמע שהן ד' חוטין כז) ואחר כך כופלן לשמנה: **רמי ח'.** חוטין כח] דכתיב גדיליס כ) לרבות עוד כט] שנים גדילים דהוו תמנית חוטין. כך ל) קבלה מרבינו יעקב הזקן **לא)** דמסכת יבמות: **דאינהו שיסתר.** לאחר שהכניסן בטלית כופלן והן שיתסר: **כדידן.** מכניס ד' חוטין ואחר כך כופלן לשמונה: **רמי חוטין.** היה מטיל לילית לעולמו: **ליי. לב)** ליגלג: **אין לריכה ברכה.** בשעת עשייה: **מאי רומיא.** מאי קושיא: **כל מלוה שכשירה בעובד כוכבים בישראל אינו לריך ברכה.** דאין יכול לומר אשר קדשנו להא עובד כוכבים נמי כשר בט. מפי המורה: **רופא.** מוהל: **ואל יומל כוהי.** לפי שמל לשם הר גריזים כדמפרש התם במסכת ע"ז (דף כז.): **מידי הוא טעמא.** דמקשי רב חסדא: **אלא לרב רב מיפסל פסיל.** מילה בעובד כוכבים הלכך איכא למימר דרב חסדא לא לג) קשיא אלא לרב: **ואתה אם בריתי תשמור.** לד) נימול כמותך אני מוסרו: **המול יומל.** קרי ביה המל יומל: **סוכה מסייע ליה.** לרב חסדא: **סוכה מכל מקום.** מפרש בפ"ק דמסכת סוכה [מ:]:

מפסריגיא

ואביק להו מיבק. נ"ל אלא היה מעביר דרך נקב האבק אלא שבעה חוטין לכל היותר והשמיני מניח וקושר בו דאל"כ היה יכול להעביר הלילית מן הטלית דרך האבק אחר עשייתן ולא משכחת כלאים בלילית: **תמניא** בגלימא. דרש גדילים מרבעה וכן מתכלת שבשעת נתינתן בטלית יהו שמונה ורבי ירמיה מדפתי סובר כן ואם כן הוו להו שיתסר דלית ליה אבק: **מנין לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה.** משמע הא אם כשירה ולא אמר כל שאינו בלביאה אינו בעשייה הא לא כתיב בגופה לביאה אלא בכלאים ומילתא אחריתי היא וגבי תפילין ט) דרשי כי האי גוונא: **בישראל אינו צריך לברך.** דמשמע לוהו ולא לאחרים: **ואל יומל בותי.** לאחר שהמיר דתו דשמייהו לשם הר גריזים אע"ג דגירי אמת הן ועובד כוכבים אע"ג דבפ' המביא תניין (גיטין דף כג.) י) קא אמר גבי גט עובד כוכבים אלעזר דבשביה עביד שאני התם דשתם אשה לאו לגירושין קיימא אבל שתם מילה לשמה קיימא והכי משני גבי זבחים (דף ג:) ומתוך כך ניחא בשמוון דמכשר לילית בעובד כוכבים מדכתיב ועשו להם דמשמע אחרים יעשו להם ובתר הכי מכשר רב טוייה אלא לשמה ומייתי תנאי מתפילין דמשמע דבלילית נמי בעי לשמה אע"ג דעובד כוכבים כשר ותימה כיון דשתמא לשמו קאי אמאי איצטריך לרבות עובד כוכבים וי"ל כי היכי דלא נימעטי מבני ישראל ותימה וגבי ספרים ותפילין ומזוזות לשמה לי למעוטי עובד כוכבים מוקשתם וכתבתם תיפוק לי דשתמא לאו לשמו קאי דבפרק הניזקין (גיטין דף לד:) פסל אזכרות אלא כתב לשמן דאמרינן התם ס"ת שכתבתי אזכרות שבה לא כתבתי לשמן משמע אלא שתמן כתבן דאיצטי למימר שכתבתי אלא לשמן וי"ל ל) דאיצטריך משום עבד ואשה לזוקי ומסור ומומר אע"ג דתני עובד כוכבים הכי נמי תני כותי אע"ג דשתמיה לשם הר גריזים ולא איצטריך ליה קרא אי נמי לא דק ובעי למימר אלא לשמן דפ' כל הגט (שם דף כב.) תנן כל הגט שנכתב אלא לשם אשה פסול ואע"ג דשתמא נמי פסול אלמא לא דייק אי נמי נראה דאזכרות נבד בעינן כולי האי ואיצטריך למעוטי אי כתב אלא אזכרה:

ואילו

אין לה שיעור למעלה אבל יש לה שיעור למטה דאי לא תימא הכי כיוצא בו לולב אין לו שיעור הכי נמי דאין לו שיעור כלל והתנן ל) לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו כשר ב אלא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה ה"נ אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה ת"ר ציצית אין ציצית אלא ענף וכן הוא אומר מ) [1] ויקחני בציצית ראשי ואמר אביי [2] וצריך [3] לפרודה כי צוציתא דארמאי ת"ר הטיל על הקרן או [4] על הגדיל כשירה רבי אליעזר בן יעקב [5] (אומר) פוסל בשתיהן כמאן אזלא הא דאמר רב גידל אמר רב [6] ציצית צריכה [7] שתהא נוטפת על הקרן שנאמר [8] על כנפי בגדיהם כמאן כרבי אליעזר בן יעקב אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן [9] וצריך שירחיק מלא קשר גודל ואיצטריך דרב פפא ואיצטריך דר' יעקב דאי מדרב פפא הוה אמינא תוך ג' דלא לירחיק טפי וכמה דמקרב מעלי איצטריך דר' יעקב ואי מדרבי יעקב הוה אמינא מלא קשר גודל דלא ליקרב טפי וכמה דרחיק מעלי צריכא רבינא ורב סמא הוו יתבי קמיה דרב אשי חזייה רב סמא לקרניה דגלימיה דרבינא דסתר ובצר ממלא קשר גודל אמר ליה לא סבר לה מר להא דר' יעקב אמר ליה [10] בשעת עשייה איתמר איכסיף אמר ליה רב אשי לא תתקיף לך [11] חד מינייהו כתרי מינן רב אחא בר יעקב [12] רמי ארבע ועייף להו מיעף ומעייל להו בגלימא ואביק להו מיבק קסבר בעינן תמניא בגלימא כי היכי דליהוי גדיל גדילים במקום פתיל רב ירמיה מדפתי רמי תמניא דאינהו שיתסר ולא אביק להו [13] מר בריה דרבינא עביד כדידן רב נחמן אשכחיה לרב אדא בר אהבה רמי חוטי וקא מברך לעשות ציצית א"ל מאי ציצי [14] שמענא הכי אמר רב [15] ציצית אין צריכה ברכה כי נח נפשיה דרב הונא על רב חסדא למירמא דרב אדרב ומי אמר רב ציצית אין צריך ברכה והא אמר רב יהודה אמר רב מנין [16] לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה שנאמר [2] דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית בני ישראל ולא העובדי כוכבים יעשו והא מאי רומיא אמר רב יוסף קסבר רב חסדא כל מצוה שכשירה בעובד כוכבים בישראל אין צריך לברך כל מצוה שפסולה בעובד כוכבים בישראל צריך לברך וכללא הוא והרי מילה דכשירה בעובד כוכבים דתניא [17] עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא ארמאי ורופא כותי ימול ארמאי [18] ואל ימול כותי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר כותי ולא ארמאי ובישראל צריך לברך דאמר מר [19] המל אומר [3] ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה מידי הוא טעמא אלא לרב רב [20] מיפסיל פסיל דאיתמר מנין למילה בעובד כוכבים שפסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר [3] ואתה את בריתי תשמור ר' יוחנן אמר [21] [4] המול ימול המל ימול סוכה מסייע ליה תפילין הוי תיובתיה הרי סוכה דכשירה בעובד כוכבים [22] דתניא [23] לסוכת עובדי כוכבים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותיים סוכה מכל מקום כשירה ובלבד שתהא מסוככת בהילכתא ובישראל אין צריך לברך דתניא [24] העושה סוכה לעצמו אומר [25] ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה [26] בא לישב בה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה ואילו לעשות סוכה לא מברך תפילין תיובתיה והרי תפילין דפסולות בעובד כוכבים דתני [27] רב חיננא בריה דרבא

מפשרניא

א) מיי' פ"ט מהלכות לילית הל' ו טוש"ע ס"ח סעיף ד:
ב) מיי' פ"ט מהל' לולב הל' ח סמג עשין מד טוש"ע ס"ח סימן תכו סעיף ב:
ג) מיי' פ"ט מהלכות לילית הלכה ג סמג עשין לו טוש"ע ס"ח סי' ח סעיף ז:
ד) מיי' פ"ט מהלכות לילית הלכה ו סמג עשין לו טוש"ע ס"ח סי' ח סעיף ט:
ה) מיי' פ"ט מהל' לילית הל' ט סמג עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסד סעיף ג:
ו) מיי' פ"ג מהל' מילה הל"ח סמג עשה לו טוש"ע ד' סימן רסה סעיף ג:
ז) מיי' פ"ט מהלכות לילית הל' ט טוש"ע ס"ח סימן תלה:
ח) מיי' פי"ח מהל' ברכות הל' יב ו פ"ז מהל' סוכה הל' יב ע טוש"ע ס"ח סימן תלא סעיף ח:

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁלַח תְּבִנַת יָד וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם וַתָּבֵא אֹתִי יְרוּשָׁלִָם בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנָה צָפוֹנָה אֲשֶׁר שָׁם מוֹשַׁב סֶמֶל הַקִּנְאָה הַמַּקְנֵה:
יחזקאל ח ג
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:
במדבר טו לח
3. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם:
בראשית יז ט
4. הַמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתֶךָ וּמִקְנַת כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם:
בראשית יז יג

לעזין רש"י

אוריל"ש. מללים (חוטים בשפות אריגים).
אנפילי"ר [אישפילי"ר]. להתפורר (בגד לחוטין).

שיטה מקובצת

מ) אומר. ושלא תבניה יד ויקחני בציצית ראשי אמר אות ו' נמחק: נ) לפורדה. ג) על הגדיל. פי' רש"י ב' לשונות ונראה דצריך להקפיד על החוטין שבסוף הטלית מכאן ומכאן שאין בהם ערב כמו בשאר טלית [שלא יהא חוץ] ג' אצבעות שצריך להרחיק מחודו של כנף וכן מסקנא דשמעתין שלא יהיה יותר מג' אצבעות ולא יפחות להרחיק ממלא קשר גודל [לפיכך טוב] שלא יהיה מן הכנף יותר מדאי: ד) תיבת אומר נמחק: פ) שתהא נוטפת על הקרן. שיהא תולה ומכה על הקרן שלא יהא [נוטפת על הקרן] אלא קושר בצד העליון ויהא נוטפת על הקרן וצריך להרחיק כשיעור המפורש משני צידי הכנף: ו) ציצי. דקא שמענא: ז) ואל יומל כותי דברי ר' מאיר. ואע"ג דסבר ר"מ דכותים גירי אמת הן צריך לומר דלאחר מכאן נתקלקלו: הלכה דאין צריך לברך לא לעשות סוכה ולא לעשות ציצית מיהו העושה סוכה מברך שהחיינו ומנהג העולם לסודרו על הכוס: ח) רב. מיפסל: ט) המול ימול. סוכה: י) הזה. נכנס לישב: יא) מתכשרי. בגרדומי: יב) ונחזק. שאורגין בבגד: יג) חוטין. שֶׁבְּשָׁתֵי: טו) שיגביהנה: טז) עם. הבשר: יז) ונרחב. הנקב וירד למטה: יח) עד. שניפחת מן הנקב עד השפה ממלא קשר גודל חוטים שעמד בציר נמחק א): יט) נסתר. אריגת הבגד: כ) עשייה. איתמר דר': כא) עשייה הרחבה: כב) א"ל. רב אשי לרב: כג) להו. היה כופל לשמנה קודם שיתלה בכנף ומעייל: כד) ומכניס. שני הראשון: כה) בטליה. אביק לשון נקב שמכניסים בנקב של כפל כדאמרינן בהקומץ רבה [דף לג ע"א] הכי ציר אבקתא: בעינא תמניא בנקב הטלית דהכי דרשי: כו) שנים. גדילים משמע. גדילים ד' גדילים שמנה. מרש"י של מהרי"ם: כז) תיבות ואח"כ כופלן לשמנה נמחק: כח) וכתב גדילים. ותיבות רמי ח' חוטין דכתיב נמחק: כט) עוד. שני ואות מ' נמחק: ל) כך קבלתי: לא) במסכת ואות ד' נמחק: לב) ציצי. לשון: לג) חסדא לא. מצי לאקשויי ותיבת אלא נמחק: לד) להומל כמותך:

לטו א מיי' פ"ט מהלכות לילית הל' ו טוש"ע ס"ח סעיף ד:
מ ב מיי' פ"ט מהל' לולב הל' ח סמג עשין מד טוש"ע ס"ח סימן תכו סעיף ב:
מא ג מיי' פ"ט מהלכות לילית הלכה ג סמג עשין לו טוש"ע ס"ח סי' ח סעיף ז:
מב ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע ס"ח סי' יא סעיף טו:
מג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
מד ו מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף י:
מה ז מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף יב:
מו ח מיי' שם פ"ג ה"ח טוש"ע ס"ח סימן יט סעיף ג:
מז ט מיי' פ"ט מהלכות לילית הל' יב סמג עשין כו טוש"ע ס"ח סי' יד סעיף ג:
מח י מיי' פ"ג מהל' מילה הל' ג סמג עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסד סעיף ג:
מט כ מיי' פ"ג מהל' מילה ה"ג סמג שם טוש"ע י"ד סימן רסה סעיף ג:
נ ל מיי' פ"ט מהלכות סוכה הל' ט טוש"ע ס"ח סימן תלה:
נא מ מיי' פי"ח מהל' ברכות ה ו פ"ז מהל' סוכה הל' יב ע טוש"ע ס"ח סימן תרמז וסימן תלט סעיף ח:

ואילו לעשות תפילין **לא** מברך. ויודע היה [שלא לברך לעשות תפילין] שאמלו כל עניני ברכות וכ׳ הרוא״למי מלריך לברך לעשיית ליצית סוכה ותפילין ובערוך הביאו בערך לץ ג׳ וחולק על הא״ם שלנו ובתוספתא דברכות (פ״ו) תני העושה ליצית לעלמו מברך שהחייגו [ב] ובפ׳ הרואה (ברכות דף יד.) נמי אמר דאלכלים חדשים מברך שהחייגו וכ״כ רב שרירא גאון (ג) **הקוצים** כו׳. פירש בקונטרס משום דעשה ולא מן העשוי ולי נראה דמה דעביד אחר כך היינו העשייה דאמר רב גופיה תלאן ואחר כך פסק דאשי מוטין שלהן כשר דזו היא עשייתן וכן פרק קמא דסוכה (דף יא.). גבי הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת דקליפתן זו היא עשייתן אלא טעמא משום דבעינן תלייה לשמה והא דתנן פרק קמא דסוכה (דף ט.) סוכה היסנה בית הלל מכשירין ופריך בגמ׳ וזיל הלל נמי הא דרב יהודה אמר רב משמיה דשמואל אמר כך פסק דאשי מוטין שלהן כשר דזו היא עשייתן וכן פרק קמא דסוכה (דף יא.). גבי הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת דקליפתן זו היא עשייתן אלא טעמא משום דבעינן תלייה לשמה והא דתנן פרק קמא דסוכה (דף ט.) סוכה היסנה בית הלל מכשירין ופריך בגמ׳ וזיל הלל נמי הא דרב יהודה אמר רב משמיה דשמואל אמר אף מן הקוצים כו׳ כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף מן הסיסין דאמר לי מעוטי גזולה ולא דרשי מו מיינה לשם מוחך ולי משום דתפילין אינהקום למזוזה ומזוזה וספר תורה יליף (לעיל דף לד.). כתיבה כתיבה מגגו הא בגגו גופיה לא בעינן עשייה לשמו: **עד** שיעבדן לשמן. אומר ר״מ דהילכתא כרשב״ג דתנא״ג דהילכתא כרב בתיסורי דסוגיין דהיזקין (גיטין דף מ׳:) דגולין שלו לא עיבדתים לשמן כוותיה אזלא והא דתרוץ נגמר הדין (סנהדרין דף מח:) דאיפליגו אביי ורבא בהזמנה לי מילתא היא לי לא ומייתי הני תנאי ופי׳ בקונטרס דרבא כרבנן דלא בעו עיבוד יג׳ דהזמנה לאו מילתא היא מיהו ר״מ ור״מ פירשו דרבא כרשב״ג דכיון דבעי עיבוד לשמו א״כ הזמנה לאו מילתא היא דאי מילתא היא אפשר בחיתוך העור ובחיקונים קטנים סגי לשויי לשמה והא דבעא אביי מרב שמואל בר׳ יהודה בשמון היכי בעביתו ליה ואהדר כרשב״ג לא קיבלה מיניה וי״מ דהיא דהיזקין אפילו כרבנן דלא פליגי אלא בעור תפילין דתפשים מצוה ולית דהא איכא ש״ן של תפילין ועיקר קדושה יש בה כלומרה פ׳ במה מדליקין (שבת דף כח:) ופ׳ במה אשה (שם דף סב.) [ד]: **וסממנים**. דבר תימה הוא היאך מערב שום דבר בהדי תכלת ואמאי עם הסממנין נקרא תכלת ובקונטרס פי׳ לשרות בהן כדרך הצובעין שצורין אותו בגריף: **מה** טעם טעימה **פסולה**. ואפילו לשם ליצית מ״מ לשם נמין נמי עבידא והוי כמנחה שקמצה לשמה ואלא לשמה והשתא הוי תנא תרי זיגוה: **משום** שנאמר **בגיל תכלת**. פי׳ בקונטרס אלא יהא דבר אחר בעבע בה מתחילה ואפילו אמר והוא [ה] שקרוי מרלאה שי שבה מעמע דאם בעבע בה שי פעמים זה אחר זה פסול אפילו לשמו ולעיל מעמע דלא פסלי אלא [ו] טעימה משום דהוא אלא לשמה ומשמע דלא מייתי תנאי אלא מטעמה פסלה אבל כ״ע [ז] הטעימה כדלעיל א״כ לא אתיא כחד תנא מילתא דהקונטרס לכך ל״ל דאפילו מאה פעמים לשמו [ח] מעמע דכשר דהא גליל תכלת קרינן ביה אבל בעבע אפילו אלא לתכלת ולכך קרוי מרלאה שי ואע״ג דהאי קרא בנבדי דלפין תכלת מנבדי כהונה ופ׳ בא לו (יומא דף עב.) דרש ליה לדרשא אחרינא: **ואין** ניקחים **אלא** מן המומחה. שיש ריעותא שמא הוא בעבע ואינו בקי אבל אם נמלאו בשוק ריב מצויין אבל תכלת מומחין הן ולכך מכשירין המוצא מוטי תכלת פ׳ המוצא תפילין (עירובין לו:) וכה״ג אמר בחולין גבי שחיטה [ט] (דף יב.): **תפילין** יש להן בדיקה. פי׳ בקונטר׳ בחסירות ויתרות ואפי׳ הכי אין נקחין אלא מן המומחה [י] בעי עיבוד לשמן וכן פי׳ ר״ר משה בר מיימון דמוזזה לא בעיא לשמה ולא פירש מנא ליה ושמא מהכא וקשה דפ׳ הניזקין (גיטין דף מ׳:) מאמר לספר תורה

מפשרניא [ג] ספר תורה [א] תפילין ומזוזות שכתבן [ב] צדוקי כותי עובד כוכבים עבד אשה וקטן מומר פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה ובישראל א״צ לברך דשלח [ג] רב חייא בריה דרב הונא משמיה דר׳ יוחנן [ד] על תפילין של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין על תפילין של [ה] ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין ואילו לעשות תפילין לא מברך אלא לאו היינו טעמא כל מצוה [ו] דעשייתה גמר מצוה כגון מילה אע״ג דכשירה בעובד כוכבים בישראל צריך לברך וכל מצוה [ז] דעשייתה לאו גמר מצוה כגון תפילין אע״ג דפסולות בעובד כוכבים בישראל אינו צריך לברך ובציצית בהא קמיפלגי מר [ח] סבר חובת טלית הוא ומר סבר חובת גברא הוא א״ל רב מרדכי לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה א״ר יהודה אמר רב מנין לציצית בעובד כוכבים שכשירה שנאמר [1] דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית יעשו להם אחרים [ט] אמר רב יהודה אמר רב [י] עשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשירה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף מן הסיסין פסולה [יא] בעינן טוייה לשמה כתנאי [יב] ציפן זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה כשירות ואע״פ שלא עיבדן לשמן רבן שמעון בן גמליאל אומר [יג] אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדן לשמן אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה הא תכילתא היכי צבעיתו לה אמר ליה [יד] מייתינן דם [2] חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה [ומרתחינן ליה] ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא ושדינן ליה ההוא [3] ביעתא וקלינן ליה לאודרא שמע מינה תלת שמע מינה טעימה [טו] פסולה ושמע מינה [5] דבעינן צביעה לשמה ושמע מינה [16] טעימה פסלה היינו טעימה פסולה היינו צביעה לשמה אמר רב אשי מה טעם קאמר מה טעם טעימה פסולה משום דבעינן צביעה לשמה כתנאי טעימה פסולה משום שנאמר [2] כליל תכלת דברי ר׳ חנינא בן גמליאל רבי יוחנן בן דהבאי אומר אפילו מראה שני שבה כשר משום שנאמר [3] ושני תולעת ת״ר תכלת אין לה בדיקה ואין נקחית [5] אלא מן המומחה [6] תפילין יש להם בדיקה [7] ואין ניקחין אלא מן המומחה ספרים ומזוזות יש להן בדיקה [1] וניקחין מכל אדם ותכלת אין לה בדיקה והא רב יצחק בריה דרב יהודה בדיק ליה (סי׳ בגשם) מייתי [2] מגביא גילא [3] ומיא דשבלילתא ומימי רגלים

מפסרניה. סם מקוס: [1] **לדוקי עובד כוכבים**. להכי נקט׳ דסתמיה בקי בכתיבה (ה) תפילין עשייתן לו זו היא גמר מלוסה עד שיקסרם: **בהא פליגי**. רב נחמן ורב חסדא אליבא דרב רב חסדא סבר ליצית חובת עולם הילכך אשייתן היא גמר מלוסן ורב נחמן סבר חובת גברא היא ועטיפתה זוהי מלוסה: **הכי מתניתו לה**. להא דאמר רב יהודה אמר רב לעיל [ע״ב] משום הכי קשיא להו לעיל [שם] דרב אדרב: **עשאה**. ליצית מן הקוצים הנקנים היינו מוטין [2] התלויין בכל הילייעה שקורין פרוקי״ש וקוצין אותם מן הבגד. ל״א להכי קרי להו [3] הוקין שיוצאין מן הבגד [4] כהוקין: **נימין**. היינו אותן שיוצאין מן הבגד בתפילה: **גרדין**. פרוי״ש: **פסולה**. כל זמן שמחוברין לבגד דבעינן עשייה לשמה [5]: **ליפן וזהב**. לתפילין: **פסולות**. [6] בתים דתיק של עור בעינן לתפילו קשיתן אין אלא [7] לרועות במין לבאמרינן בהקומץ [8]: **או שטלה עליהן**. שעשה בתים שם עור בהמה טמאה פסולות לתאמרינן בפרק שמונה שרלים (שבת דף קח.) למען תהיה תורת ה׳ בפיך [9] מן המותר בפיך: **וסממנים**. [8] דרך הלובעים לשרות בגדים בגריף שקורין ביי״ש [10]: **וטעמ׳ ליה באודרא**. אודרא מוך ולובעין אותם בשון אותה קליפה לידע אם תכלת יפה: **שמע מינה**. מדקלין יא׳ לאודרא בעינן לבעבה לשם ליצית: [9] **ושמע מינה**. מדשדין ביעתא לברא ולא שדין ליה ביורה: [10] **טעימה פסולה**. אם עירה לבע נמין ביורה פוסל את כל היורה: **משום שנאמר כליל תכלת**. כל תכלת בעינן [11] (כליל) שיהא כל עיקר מראה המלוון בלמר שלא יהא דבר אחר לבוע בה מתחילתה: **אפילו מראה שני שבה**. שבבר נלבע בה לאר אחר וזה האני כשר: **ושני תולעת**. משמע שני דאפילו מראה שני של זהורית קרוי תולעת וה״ה לתכלת דכתיב נמי בהמה קרא: **אין לה בדיקה**. קס״ד אין אדם יכול לבודקו אם תכלת הוא אם קלא אילן הוא: **ואינה נקחת אלא מן המומחה**. דהואיל ואין לה בדיקה אין לוקחין אותה אלא מן המומחה שיודע שקלא אילן אסור: **ספלין יש להן בדיקה**. אדם יכול לבודקן אם לאו דקדק בהן בחסרות ויתרות אם לאו ואעפ״כ אין נקחין אלא מן המומחה היודע שלריכין עיבוד לשמה: **ונקחין מכל האדם**. לליכא בהן עיבוד לשמן: **מגביה גילא**. בייס״ל ובלשון לרפת אלו״ס: **מיא דשבלילתא**. מיס היולאין מן התלתן שקורין פיגרי״ר [11]: בן

[ד] מין מסור עובד כוכבים: [ה] ראש. היינו כשאין לו אלא אחת או שסח בין תפילה לתפילה. תו״א: [ו] חלזון. וסממנין ורמינן להו ביורה ומרתחינן להו: [ז] ההוא. דביעתא: [ח] מיא דשבלילתא: [ט] מין עובד כוכבים כומר להכי נקט כומר: [י] התלויין. בסוף: [יא] לשמה. ואלא תלוי ועומד בה: מן הסיסין למשיל: כשירה דאיכא תליה לשמה: כתנאי אי בעינן טוייה לשמה: [יב] פסולות. הבתים דבתים של עור. ותיבות בתים דתיק נמתק: [יג] ברצועות במין: [יד] לאודרא. שלא יעשנו

[ה] מלוסה: [ו] דעשייתה גמר מלוסה: [ז] דאינה גמר מלוסה: [ח] מר סבר חובת גברא הוא ומר סבר חובת טלית הוא: [ט] אחרים. [1] דברי הלל: [2] חלזון. [3] ביעתא: [4] ביעתא: [5] לשמה: [6] פסולות. [7] לרועות: [8] לשמה: [9] בפיך. [10] ביי״ש: [11] כליל. [12] מגביה. [13] מיא דשבלילתא: [14] מיא דשבלילתא: [15] לשמה: [16] לשמה: [17] לשמה: [18] לשמה: [19] לשמה: [20] לשמה: [21] לשמה: [22] לשמה: [23] לשמה: [24] לשמה: [25] לשמה: [26] לשמה: [27] לשמה: [28] לשמה: [29] לשמה: [30] לשמה: [31] לשמה: [32] לשמה: [33] לשמה: [34] לשמה:

בן ארבעים יום. מתיבון בן ארבעים [ה]. ל"א שעברו מ' יום מציאתו מגוף האדם [ו] (נתקלקל.) **ונפרד חזותא.** נתקלקל המראה פסולה דקלא אילן הוא: **תמירא דארכסא.** שאור קשה: **וסימניך.** איזה שיטוי כשר ואיזה שיטוי פסול שיטוי שקר המשנה דברו לרעה הכל יודעין שרע הוא [ז] [ח] [שיטוי אמת המשנה דברו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא]: **מאי אין לה בדיקה דקאמר נמי אטעימה.** אין אדם יכול לבדוק האמר אם לשם תכלת נצבע אם לטעימה לשם ניסיון ואמרו לעיל [מב:] דטעימה פסולה. ל"א אטעימה וה"ק אין בודקין יורה של תכלת בטעימה שלא יפסל כל היורה אלא שקיל בדיעתא דתמרא לעיל [שם]: **מר.** שם חכם: **ממשמי.** שם מקום: **לאו הכלא הוא.** דהא איפרד חזותא דדרב יצחק ולאו קלא אילן דהא אישתני למעליותא כדר"ל [ז]: **שמועתא.** דרב יצחק [ח] ודרב [ח] אדא אהדדי איתמר כלומר בשתיהן יחד בדקינן ולא פליגי אלא היכא דבדקנא כו' [ט] והא דרב אדא מוספת על דרב יצחק ומפרש אותה: **דייק וזכין.** מן הסומקה: **כחומרי מתנייפא.** דלעיל דקתני טעימה פסולה הלכך בעי מומחה: **מן העובד כוכבים.** אם תגר הוא כשרה דלא מרע נפשיה וזכין לה מישראל וכשרה: **פסולה.** דשמא הוא לצבוע ואלא לשמה נעשית: **ואע"פ שאמרו כו'.** אפ"ה אמרינן (גבי) תגר ישראל מכרה לו: **מאי טעמא.** אין מוכרין [י] מצויאת לעובד כוכבים: **משום זונה.** דלמא סוא"ל ליה זונה ישראלית וסבורה יא] ישראל הוא ומבעל ליה יב] ועבדין משום לא תתחתן בם (דברים ז). ל"א משום זונה עובדת כוכבים דלמא יהיב לה הוא עובד כוכבים יג] בתנגנה ואמרה כי ישראל יד] נתנה לי ואתי למחשדיה: **שמא יפלוה.** ישראל עם העובד כוכבים זה וסבור ישראל הוא דהא יש לו צלית ויהרגוה: **רב יהודה רמי ליה אכילתא לפורזמא דאינשי ביתיה.** היה מטיל צלית לבגד שמתכסה בו אשתו: **ומברך על צפרא.** ועוד עושה דבר זה כשמתעטף בטליתו בכל בוקר ובוקר היה מברך: **מדרמי.** תכילתא לכסות אשתו אשר מיימים בה אלמא קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא אמאי מברך כל צפרא וצפרא כרבי [ג] דתניא תפילין כל זמן [ד] שמניחן מברך עליהן דברי רבי אי הכי כל שעתא נמי רב יהודה אינש צניעא הוה ולא שרי ליה לגלימיה כוליה יומא ומאי שנא מצפרא כי משני מכסות לילה לכסות יום ת"ר [ה] הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים גרים נשים ועבדים ר"ש [ו] פוטר בנשים מפני [ז] שמצות עשה שהזמן גרמא הוא [ח] וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אמר מר הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא דאי כהנים לוים וישראלים פטורי מאן ליחייב כהנים איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתיב [1] לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמיחייב בציצית הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו לא ליחייבו קמ"ל [ט] נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא [י] עידן עבודה לא אישתרי ר"ש פוטר בנשים מאי טעמא דר"ש [יא] דתניא [2] וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר [3] אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה 'מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני [5] כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן האי תורה [יב] בעי עיבוד [יב] ושמא הכא בשאר ספרים אייתי ונראה לפרש תפילין יש להם בדיקה בחסירות ויתירות ואפ"ה אין יקפתן [יג] שגגתי לסותרן אבל לעיבוד לשמה לא חיישינן שהכל בקיאין בו והא דתניא בהמוצא תפילין (עירובין דף לז.) [ט] מן השוק בודקה אחת אחת בדיעבד אייתי [יד] (ולפי' הקונטרס נראה לי לפרש דבדיעבד לא חיישינן) והכי תניא בתוספתא דמסכת ע"ז אין לוקחין תפילין אלא מן המומחה ואם לקח ממי שאינו מומחה ומצא בידו שיש לו שלשה למדיס בודק ממנו תפילין אחד אל יד לו אל ראש בגמיד הראשון וכן שני וכן שליש והא דתנן (שם דף לה.) המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אע"פ שלא בדקן התם משום כבוד דתפילין לא חיישינן ל"ג מוצא שאני דרוב מצויין אצל תפילין מומחין הן ובמכילתא איתא נאמר כאן ימימה ונאמר להלן (ויקרא כה) ימים תהיה גאולתו מה להלן י"ב חדש אף כאן מגיד שלריך לבדוק תפילין [ט] אחת לי"ב חדש דברי ר"ש ר"ש אומרים אין לריך בדיקה [ט] שמא יאמר אלו תפילין של אבי אימא ופרק המוצא תפילין ירושלמי נמי תניא תפילין לריך [בדיקה] אחת לי"ב חדש דברי רבי רשב"ג אומר אין לריך אל הני דמלרבי בדיקה סגיאה לה בחזקת [ט] תפילין הכמוד מדבר ולא קי"ל הכי מיהו בשימושא רבה איכא שמלריך לבדקן פעמיים בשבוע והני בדיקות לא הוו משום חסירות ויתירות אלא שמא בלו ומתקלקלו ובמזוזה אשכחן [י] בדיקה דאמרינן בפס' יומא (דף יא.) שנבדקת פעמיים בשבוע ויש לחלק:

בן ארבעים. פירשתי פרק האשה בנדה (דף סג.): **מאי** אין לה בדיקה נמי דקאמר אטעימה. ובדיקה דרב יצחק ורב [כב] אדא אהני בלוקח מן המומחה שיודע דטעימה [כא] פסולה [כב] אבל לא ידע מקלא אילן דאיסור גופיה לא ידע: **ור"ש פוטר בנשים.** אף על גב דאמרינן ברכות (דף כ:) גבי קידוש דנשים חייבות דאל שיעבו בשמירה ישנו בזכירה וחכור ושמור בדבור אחד נאמרו ואמרינן נמי במכילתין ובירושלמי דגדילים ולא תלבש בדיבור אחד נאמרו לאו מילתא היא דהתם לא איתמר בדבור אחד אבל הכא אתמר כי היכי דלא [כג] ניסתרו אהדדי והכי נמי אין להקשות דירושלמי כי היכי דאמרינן (פסחים מג.) גבי אכילת מלה [כד] דהתם שאני דכתיבי בחד קרא [כה]: ורבי

כן ארבעים יום ותרי לה בגווייהו מאורתא ועד [ה] לצפרא איפרד חזותיה פסולה לא איפרד חזותיה כשרה ורב [ו] אדא קמיה דרבא משמיה דרב עוירא אמר מייתי [א] חמירא ארכסא דשעורי ואפיא לה בגוויה אישתנאי למעליותא כשרה לגריעותא פסולה וסימניך שינוי שקר שינוי אמת מאי אין לה בדיקה נמי דקאמר אטעימה מר ממשכי אייתי תכלתא בשני רב אחאי בדקוה בדרב יצחק בריה דרב יהודה ואיפרד חזותיה בדרב [ג] אדא ואישתנאי למעליותא סבר למיפסלה אמר להו רב אחאי אלא הא לא תכילתא היא ולא קלא אילן היא אלא שמע מינה שמועתא אהדדי איתמר היכא דבדקנא בדרב יצחק בריה דרב יהודה לא איפרד חזותיה כשרה איפרד חזותיה בדקינן לה בדרב [ד] אדא בחמירא ארכסא אישתני למעליותא כשרה לגריעותא פסולה שלחו מתם [ב] שמועתא אהדדי איתמר רבי מני דייק וזבין כחומרי מתניתא א"ל ההוא סבא הכי עבוד קמאי דקמך ואצלה עיסקייהו ת"ר [ג] הלוקח טלית מצוייצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה מן העובד כוכבים מן התגר כשרה מן ההדיוט פסולה ואע"פ שאמרו אין אדם [ד] רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציצויותיה מאי טעמא הכא תרגימו משום זונה רב יהודה אמר שמא יתלוה עמו בדרך [ה] ויהרגונו רב יהודה [ו] רמי תכילתא [ז] לפרזומא דאינשי ביתיה ומברך [ח] כל צפרא להתעטף בציצית מדרמי קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא אמאי מברך כל צפרא וצפרא כרבי [ט] דתניא תפילין כל זמן [י] שמניחן מברך עליהן דברי רבי אי הכי כל שעתא נמי רב יהודה אינש צניעא הוה ולא שרי ליה לגלימיה כוליה יומא ומאי שנא מצפרא כי משני מכסות לילה לכסות יום ת"ר [יא] הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים גרים נשים ועבדים ר"ש [יב] פוטר בנשים מפני [יג] שמצות עשה שהזמן גרמא הוא [יד] וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אמר מר הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא דאי כהנים לוים וישראלים פטורי מאן ליחייב כהנים איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתיב [1] לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמיחייב בציצית הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו לא ליחייבו קמ"ל [ט] נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא [י] עידן עבודה לא אישתרי ר"ש פוטר בנשים מאי טעמא דר"ש [יא] דתניא [2] וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר [3] אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה 'מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני [5] כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן האי

עין משפט
נר מצוה

סח א ב מיי' פ"ג מהל' צלילת הל' ה:
סו ג מיי' פ"ג מהל' צלילת הל' ז טוש"ע א"ח סימן כ סעיף ג:
סז ד ה מיי' שם פ"ג הלכה ט [שו"ת או"ח סימן כ סעיף כז]:
סח ו מיי' פ"ג מהלכות צלילת הלכה ח וש"ע שמג עמ' כו טוש"ע א"ח סימן מ סעיף טו:
סט ז מיי' פ"ד מהלכות תפילין הל' ז סמג עמ' כב טוש"ע א"ח סי' כה סעיף יב:
ע ח מיי' פ"ג מהל' צלילת הלכה ח ועי' בהשגות וכ"מ סמג עשין מז טוש"ע א"ח סי' י סעיף ב:
עא ט מיי' פ"א מהל' כלי המקדש הלכה יא ופ"י מהלכות כלאים הל' לב:
עב י מיי' פרק ג' מהל' צלילת הל' ז טוש"ע א"ח סי' ח סעיף ב:
עג כ מיי' שם טוש"ע שם [ומי' יח סעיף ח]:

תורה אור השלם

1. לא תלבש שעטנז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו:
דברים כב יא
2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:
במדבר טו לט
3. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:
דברים כב יב

רבינו גרשום

איפרד חזותא. אם נפסל מראהו: ארכסא קשה שהחמיץ ביותר: שינוי שקר. היינו לגריעותא ופסול: ושינוי אמת. היינו למעליותא וכשרה: אטעימה קאמר. כלומר כיון דבעבוי נמי לשום טעימה משום הכי אין לה בדיקה דאין אדם יכול להבחין אם נצבעה לשום טעימה או לשם תכלת לציצית: ממשכי. שם מקום: הא לא תכלתא היא. דאיפרד חזותא ולא קלא אילן דאישתני למעליותא: דאיק וזבין כחומרי מתניתא. דלא זבין תכלת אלא מן המומחה שצבעו לשם תכלת ובדיק לה בתריהו: מן העובד כוכבים מן התגר. אם לקחה מעובד כוכבים תגר כשרה דישראל יהביה ניהליה לזבוני: מן העובד כוכבים ההדיוט פסול. דליכא למימר דישראל היא דלהדיוט לא יהיב אינש מידי לזבוני אלא עשאה להטעות עצמו: הכא תרגימו משום זונה. שמא עובד כוכבים הוא נותן לה אותו טלית באתנגה ותוציא לעז על שום בר ישראל ותאמר פלוני נתן לה טליתו מצויירת בשכר ומשום הכי אין ראשין למכור: שמא. יתעטף בו העובד כוכבים ויראהו ישראל ויחשוב שיהודי הוא ויבא להתלוות עמו בדרך ויהרגנו העובד כוכבים. ואעפ"כ מן העובד כוכבים מן התגר כשרה: לפרזומא דאינשי ביתיה. לבגד שאשתו מתכסה בו והוא נמי היה מתעטף בה: מדרמי. לבגד אשתו קסבר ציצית לאו זמן גרמא דסבר דלילה נמי זמן ציצית ונשים חייבות ותליתה חייבת: ומאחר דלאו זמן גרמא אמאי מברך מצפרא (ותו לא): רב יהודה אינש צניעא הוה. מאחר שהיה מתעטף טליתו לא היה מסירה ממנו כל היום ולא הוצרך לברך אלא פעם אחת: ומאי שנא דבצפרא מברך ליבריך עלה בלילה קודם היום משעה שהיה עומד לשנות ולא יהא צריך לברך בשחרית: כי משני מכסות לילה לכסות יום. היה כלומר טלית אחרת פחותה ממנה היה לו שהיה שונה בה קודם היום ובשחרית כשהיה יוצא בין אנשים היה לובש הפרזומא ואז היה מברך עליה: ורבנן דפליגי עליה דר' דאמרי אינו

גליון הש"ס

גמ' לפרזומא דאינשי ביתיה. עיין תוס' ריש"ו ריש סוטה ד"ה ר"ש וכו' דהתם תד"ה הר"ש וכו' דהתם שאני דבתיבי בחד קרא. עי' יבמות דף ד ע"ב מה"ר לבעיר:

מוסף רש"י

רמא תכלתא. הטיל ציצית לפרזומא דאינשי ביתיה. לגלות שאמו דקסבר לילה זמן ציצית הוא, ולפיסה אומו (במדבר טו) פרט לכסות סומא, אבל כסות לילה חייב והוא מצות עשה שלא הזמן גרמא ונשים חייבות (סוכה יא.). תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן. ותפילו מוקן ומעתן מלה פעמים ביום (סוכה מו.). הכל חייבין בציצית. לאתויי קטן דאיתתיה לאתעטף (חולין ב:). שהזמן גרמא. שאמן גוזה לה אמנה (קידושין כט.). הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו. בעידן עבודה, דאמנגו של כלאים היה דמיהיב (שמות כט) ואם אמנגו שם משוד ומעשם מיתמא תכלת עמרא (עורבין ג.). פרט לכסות לילה. ציצית הנעשיה לכסות לילה פטורה מן הציצית (זבחים יח:). אשר תכסה בה. ריבויא דקרא הוא שישנה בראיה אצל אחרים. וקרינן ביה ורמיתם לאחמיס ביום, ולא אתי אסר תכסה ומפיק ורמיתם שאינה בראייה. ואי מרבינן לה מאסר תכסה קא עקרת ליה ורמיתם (שבת כז:).

שיטה מקובצת

ה) צפרא אי איפרד: ב) ורב אויא: ג) בדרב אויא ואשתני: ד) בדרב אויא: ה) ארבעים יום ל"א שעברו עליהם מ':

ו) הוא שינוי אמת המשנה דבריו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא: ז) כדרב אויא: אלא ש"מ מדבהאי נסיון הוא תכלת ובהאי קלא אילן: שמועתא: ח) ודרב אויא: ט) כו' דהא דרב אויא: י) מוכרין טליתן: יא) וסבורה דישראל: יב) ליה ועבדה: יג) עובד כוכבים לזונה עובדת כוכבים הטליתן: יד) ישראל פלוני: טו) דלילה נמי: טז) כשנתעטף בה: יז) ואילך כחד: יח) כוליה: יט) מצפרא ליבריך: כ) היום הס"ד ואח"כ מה"ד כי משני מכסות: כא) יום דשני: כב) עיבוד לשמה ואפ"ה נקתים: כג) ניקתין. לפי שיש טורח לנתק [הפרשיות] ולחזור ולתפור ואתי לאסמך לא בדיק ושמא אינם מדוקדקות בחסירות ויתירות אין בהן טורח לבודקן ולא סמיך עלייהו ובודקן. מהר"פ: כד) ורב אויא: כה) פסולה ס"א ובדיקה משום חששא דקלא אילן:

ורבי שמעון מאשר [נפקא].[ד] ר"מ לא גריס ליה דמ"כ כולהו מרבו בעלת חמש ופ"ב דזמירים (דף י"ח:) תניא מרבע ולא שלש מרבע ולא חמש ומוקי לה כר"ש ומיהו על כרחין ג"ל דתלת תגאי הוו ומליגא דר"ש פליגי התם דהא קיימא לן הלכה כר"ש [ז] בכפות לילה כמו שהוכחתי למעלה (דף מ:) וקיימא לן נמי דבעלת חמש חייבת לעיל (דף ל:) גבי האי מאן [ה] דחייביה לגלימיה לא עבד כלום דשויה בעלת חמש ואמן כמאן אלא על כרחין גירסא נכונה היא והא דפ' בית שמאי (זבחים דף מ.) לא דריש ר"ש אשר היינו להחיל דרשא וכי האי גוונא הוי טובדא: **ואיזו** זו זו קרית שמע. אסמכתא בעלמא דקרית שמע דרבנן [ח]:

בין תכלת ללבן. בברכות (דף ט:) אמרינן בין תכלת [שבה] ללבן שבה פירש בקונטרס בין למר שקלט לבע תכלת ולמר שלא קלט ולימא דמ"כ מאי דאיה זו ובערוך פי' בין חוליא של תכלת לחוליא של לבן ופ"ק דברכות ירושלמי [ט] כיני מתניתין בין תכלת שבציצית ללבן שבה ולאיתם אותו מן הסמוך ר"א דאמר כדי שיכיר בין תכלת לכרתי ולאיתם אותו שיהא ניכר בין הלבועים:

ה"ג **רקיע** דומה לספיר. דהכי כתיב קרא וה"ג גרסי' פרק כסוי הדם (חולין דף פט.) ולא כספירים דגרסי רקיע דומה לכסא הכבוד: **חותם** של טיט. מה שמדמה חותם של טיט לציצית שכן עושין לעבדים והציצית מעיד על ישראל שהם עבדי הקב"ה כדאיתא פרק במה אשה (שבת דף מ:) כבלא דעבדא תנן: **שואל** מעמך. פי' ר"ת דהוי [יא] מלא יש מאה אותיות בפסוק וי"מ דמה עולה בא"ת ב"ש מאה וקונטרס פירש אל תקרי מה אלא מאה [ט] כלומר שאיב ק' ברכות וי"מ כדי להשלים מאה באותיותיה וכי קרית מאה הרי כולן:

זיל

הלי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה. לרבות כסות קומת לא מיצטריך דהשתא ומה כסות לילה מיחייבי כ"ש כסות קומת דישנה ברחייה אלא שבועות כט.], ג) ברכות ט:, ד) [בלרים כה. שבועות כט.], ה) תוספתא פוף ברכות.], ו) [סוטה ח. תוליו פט.], ז) [ל"ל רבי יהודה וכן אימא בתוספתא דברכות פ"ו הכ"ג וכ"א בר"י ולא"ש פוף פ"ט דברכות], ח) [בתוספתא פ"ט שלא עשני גוי וכן העתיקו תר"י והכלל"ש], ט) ר"מ לבע. ל"ק, י) [במדבר טוין], כ) [עמ"ש תוספות לעיל לט. ד"ה לא לא יפחות], ל) [וכ"ה בכמ"י בר"ק], מ) מתכלת. ל"ק, נ) ל"ל דבלריה, ס) [ע' תוס' ברכות כא. ד"ה סבי בגסינן ותוס' סוטה לב: ד"ה ורבין], פ) בעי מתניתא בין כו' לגבן שבה וש"מ דרבנן דאיתם אותו מן הסמוך לו ומ"ש דר"מ כו'. ל"ק, ב) [וכ"ל בערוך ערך מאה ה' ע"ש],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ורקיע לכסא הכבוד ומכיר ע"י תכלת היוסד:

רבינו גרשום

מברך עליהן אלא שחרית סביבא ב) להו דהזמן גרמא. ורבנן. דפליגי עליה דר' שמעון דאמרי לאו הזמן גרמא אשר תכסה בה מאי עבדי ליה לרבויי כסות סומא לא איצטריך דאיכא למימר השתא כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים מיחייבא כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים לא כ"ש: ור' שמעון מאשר מרבי בעלת ה': כיון שנתחייב אדם במצוה זו כשהוא בן י"ג שנה ויום אחד נתחייב בכל המצות לאפוקי נשים שאינן חייבות בכל המצות ור' שמעון היא: זו מצות כלאים בגבדו שאם היה כלאים בגבדו חייב להסירו: אח ה' אלהיך תירא האי תירא עביד לשון ראיה: שבע ביום. שתי תפילין דו' ציצאות ומזוזה היינו שבע: חונה מלאך ה' סביב ליראיו המסובבין במצות ויחלצם מחטא: שנאמר כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים וכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא להכי הוי צריכי קראי לאשמועינן מה שאנו יכולין לראות היינו רקיע דומא לכסא הכבוד: מה זה אלהיך? שואל מעמך. כלומר מאה שואל: בשבתא ובימי טבי. שאין מתפלל י"ח ברכות (חסרו ד'): אספרמקי. מיני בשמים: חייב אדם לברך ג' ברכות משום הכי אמר חייב שהשאר ברכות מברכן על צורך דבר מעשה ואלו אינן לצורך מעשה וגם הם מכלל המאה: כולי האי. נמי אתה מוסיף לברך:

ב) נראה דר"ל דפ"ל בלילה נלא זמן תפילין ומש"ר לריך לברך עליהן בשחרית.

שיטה מקובצת

ב) ומזוזות בפתחיהן: ג) מאשר ריביא ורבנן האי וראיתם מאי עבדי ליה דלדידהו הוי זמן [ציצי"] בלילה הואיל והא אמרי נשים חייבות: ד) דכשתכיר גוונין של: ד) המצות. ואגב

האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה מיבעי להו [ב] לבדתניא [1] על ארבע כנפות כסותך **ארבע** [2] ולא שלש אתה אומר ארבע ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש שכהוא אומר אשר תכסה בה הרי בעלת חמש ומה אני מקיים על ארבע ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ור"ש מאשר נפקא ורבנן [3] אשר לא משמע להו ורבנן האי [2] וראיתם אותו מאי עבדי ליה מיבעי להו לבדתניא וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו ואיזו זו זו קרית שמע [3] דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואיזו זו זו מצות כלאים דכתיב [3] לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן ור"ש היא דאמר מצות עשה שהזמן גרמא היא תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' [7] [ב] שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם ראיה מביאה לידי זכירה זכירה מביאה לידי עשיה ורשב"י אומר [3] כל הזורז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם [4] את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד ת"ר [5] חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן [6] ומזוזה לפתחיהן ועליהן אמר דוד [5] שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר [6] למנצח על השמינית מזמור לדוד על מילה שניתנה בשמיני רבי אליעזר בן יעקב אומר [ד] כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחיזוק שלא יחטא שנאמר [7] והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר [8] חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם תניא היה ר' מאיר [ו] אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני [ה] שהתכלת דומה לים [6] וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר [9] ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתיב [10] כמראה אבן ספיר דמות כסא תניא היה רבי מאיר אומר [ז] גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב ופשעו שניהם ולא הביאו איזה מהן עונשו מרובה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך [ז] מאה ברכות בכל יום שנאמר [11] ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא [ח] בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה [ט] ר"מ אומר [ט] חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן [פ] שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דהוה קא מברך שלא עשאני בור אמר ליה כולי האי נמי אמר ליה ואלא מאי מברך שלא עשאני עבד היינו אשה עבד

זיל

ריחטא משמע דמי שחייב בההוא חייב בכל המצות: פ) נשים דחייבות: ו) התם. את ה' אלהיך תירא: ז) ומתוך כך יוכר הזיעה על הכסא: ח) שיהא דומה: ט) דקיע כמראה כסא דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא: י) דקיע. אבן: יא) לבן שהוא מצוי: יב) יוחר משל תכלת שאינו מצוי הש"ר: יג) לא לה מאשה: יד) ר"ת לא גריס דכו' ואורי" דאין לסחוק הספר ותרגו דא"ש דר"מ פטר מבעלת חמש קשיא הלכתא אהלכתא דקי"ל כר"ש דלילה לאו זמן ציצית כדפי' לעיל גבי גזירה משום כסות לילה וקי"ל דבעלת חמש חייבת כדאיתא בסוף הקומץ (דנחה) דמאן דאמר בבריה לגלימא לא עביד כלום שויא בעלת חמש לכך נראה דגרס' שפיר ולר"ש מאשר [נפקא] והאי תנא דפ"ב דזבחים פליגי אהני. תוס' אחרות: עו) כר"ש ודוחק לומר תלתא תנאי הוו: עז) דהוי שואל:

מגי: עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' ג טוש"ע ס"ח סימן י סעיף ב:

עה ב מיי' שם הל' יב וטור ס"ח סי' כדן::

עו ג טוש"ע ס"ח סי' כד סעיף ו:

עז ד מיי' פ"ג מהלכות תפילין הלכה יג וטור שם:

עח ה מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה ח סמג עשין כו:

עט ו מיי' שם הל' ט וטור שם:

פ ז מיי' פ"ז מהלכות תפלה הלכה יד סמג עשין יט טוש"ע ס"ח סי' מו סעיף ג:

פא ח [מיי' שם הלכה טון] טוש"ע ס"ח סי' לל סעיף ח:

פב ט מיי' שם הלכה ו טוש"ע ס"ח סימן מו סעיף ד:

תורה אור השלם

1. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יב
2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:

במדבר טו לט

3. לֹא תִלְבָּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו:

דברים כב יא

4. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים י יג
5. שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ:

תהלים קיט קסד

6. לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד: תהלים יב א
7. וְאִם יִתְקְפוּ הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעֲמֹדוּ נֶגְדּוֹ וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק: קהלת ד יב
8. חֹנֵה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם:

תהלים לד ח

9. וְיִרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְּעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר: שמות כד י
10. וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְּמָעְלָה:

יחזקאל א כו

11. וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ:

דברים י יב

גליון הש"ס

גמ' וים דומה לרקיע. בסוכה דף לא ע"ב תוס' ד"ה ירוק הכי"ל ירוק&מי דאיתא מיס דומה לעפרים ועפרים לרקיע:

מוסף רש"י

ולא שלש. לימד על עלים של בת שלש כנפות שפטורה מן הציצית והיכי דמי כגון שניגע אחת מד' כנפיה בת חמש. כגון שחתך מעבו מן הכנף ולא ניגע אלא מרוחי קרנתא דמקוה חתך דנעשה כשתי כנפות הרי בעלת חמש אמור. לאיזו דיניא הוא (זבחים יח:). משיכיר בין תכלת. ירוק הוא וקרוב לגבע כדמי שקורין פורי"ש (ברכות ט:). שקולה מצוה זו כנגד כל המצות. דכתיב (במדבר טו) וזכרתם את כל מצות ד', ובמעבר אלה שם מצות ומשמורה תוקיון וז' קדרים הרי י"ג (שבועות כט.). מה נשתנה תכלת. שהקיקיון הכתוב בציצית שהתכלת דומה לים. בא ללמדנו שכל המקיים מצות ציצית כאילו הקביל פני שכינה, וכמי תניא בא בספרי ואיתעבריו כל הני מעוס דלא אמסמן קראי אלא בריקיע שדומה לכסא הכבוד, הילכך תכלת דומה ליס ים דומה לרקיע דתכלת לא דמי לרקיע כל קך, אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה למראה הים ואלו קחזינן דים דומה למראה הרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד. קראי קדרים דכתיב בהקיע דמעשה לבנת הספיר וכתיב בכסא הכבוד למראה אבן ספיר דמות כסא (מוסה יח:). שהתלוין מן הים הוא עולה אחת לשבועים שנה ומראלית דמו דומה ליס, ים אלו רואין שדומה לרקיע ורקיע לספיר וספיר לכסא הכבוד דכתיב ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, והוא בעצם השמים, אלמא שמים דומין לספיר וספיר הוא כסא הכבוד אלו מזכר במעוס זו שהיא כנגד כל המצות (חולין פט.).

זיל טפי. ו] אפ"ה מזולזל העבד יותר מן האמה. ל"א זיל טפי כלומר זיל והוסיף ודיקך שלא עשאני עבד כדי להסליס: **גופו.** מרלה גופו ז] תבנית דיוקנו: **ועולה.** מן הארץ: **לפיכך.** שאינו עולה אלא אחת לעי' שנה דמיו יקרין: **ליליס.** מלוה קלה עשה בעולמה: **נפה של רומי.** נשבעה בחיי המלך שהוא שרה של רומי. ל"א ע"ז (ח): בפסוק אחרון של פרשה (במדבר טו) כתיב ב' פעמים אני ה' אלהיכם אחד בראשו ואחד בסופו: **שלש למלכות.** שיעיתנה להתגייר: ח] **אותן מצוות.** לא מכרה והביאתן מ] והוא היה מתן שכרו בעה"ז: **הוליאה כאב מידה.** וספרה לו כל המאורע שלשם שמים היא מתגיירת לפי שהמעה גם גדול של חומר מלות שטפחו לו ד' ליליות על פניו: **פונדק.** שלנים בו עוברים ושבים: **והשוכר בית כו'.** פטור שמא יחזור בו: **משום יישוב ארץ.** דלאחר שקבעה שוב אינו נוטלה משם אפי' יולא ממנה כדאמר בפ' השולח בב"מ (דף קב.) הלכך בקושי יצא ממנה מפני טורח מזוזה אחרת ואפי' יולא ממנה ישכירנה אחר מהבית כשימצאנה מזוזתה במזוזה ונמצאת ת"ל מיושבת: **אלא שיש לו שפיכן.** ואם אינו מניח אלא אחת אותה מלוה מיהא קייס: **חדא מצוה נמי לא ליעביד.** בתמיה: **ומעיקרא.** דאמר מעבכת: **מאי סבר שמא יפטר.** אי אמרי' דאיהו מעבכת יפטר ולא יקנה האחרת: **בשמונה עשה.** ד' פרשיות יש בהן ואכל חדא קיימי תרי עשה וקשרתם לאות והיו לטוטפות (דברים יא). ל"א (ט) בוהיה כי יביאך (שמות יג) כתיב י) והיה ד) כי יביאך לאות וגו' ושמרת את המוקה וגו' ובסוף הפרשה כתיב והיה לאות וגו' הרי ג' ובק"ש (דברים ו) וקשרתם לאות והיו לטוטפות וכן בוהיה אם שמוע (שם יא). תרי הרי ז' ושמתם את דברי אלה דדרשינן בפר' הקומץ [רבה] (לעיל דף לז:) דבתפילין קמיסתעי שתהא שימה כנגד הלב הרי ח': יא] **גליליס ה'.** ועשו ונתנו והיה ולראיתם גדיליס תעשה לך יב]: בעה"ז ולעה"ב אני יודע כמה אמר רב יהודה ג] **טלית שאולה** ג] בכל שלשים יום פטורה מן הציצית מיכן ואילך חייבת תניא נמי הכי ג הדר בפונדקי בא"י והשוכר בית בח"ל כל שלשים יום פטור מן המזוזה מיכן ואילך חייב אבל השוכר בית בא"י עושה מזוזה לאלתר משום יישוב דא"י: תפלה של יד אינה מעכבת ד] : אמר רב חסדא לא שנו אלא שיש לו אבל אין לו מעכבת אמרו לו אמרת אמר להו לא ד אלא מאן דלית ליה תרי מצות נמי לא ליעביד ומעיקרא מאי סבר גזירה שמא יפשע אמר רב ששת ה כל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה ג] ה וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה כל שאין לו מזוזה בפתחו עובר בשני עשה וכתבתם וכתבתם ואמר ר"ל כל ו המניח תפילין מאריך ימים שנאמר ה'

זיל טפי. אבל אבור לא מברכינן דאינו מצוי דהוי כל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ וגרלה יותר שמבכר לעבד ואמה שאינן מ] ג] מצוין כמותו: **לבית** מדרשו של רבי ו) יד] חייא. אינו רבי מייא אר' נתן שהיה חשוב מרבי כדאמרינן (ב"ב קלא.) ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי לא היה מביא ראיה מרבי חייא ובמוספתא גרסינן לבית מדרשו של רבי מאיר:

טלית שאולה טו] בכל ל' יום. אין לדקדק מכאן דאמתא שאלה ל' יום כמו הלוואה בפ"ק דמכות (דף ג:) אחא דדילמא שאלה דטלית דוקא ז) ועוד מ) הכא לא מיפטר אלא דעד ל' יום אבבי אינשי דשאולה היא דאין דרך שאלה יותר מדאורייתא פטורה לעולם כדדרשינן (מולין דף קלה.) ראמתא גז לאחר ולא של אחרים אבי נמי בסותך ולא של אחרים אע"ג דבמזוזה מייב השוכר כדמיסק התם (שם:) דבינתך לא אתא לאפוקי בית אחרים אלא לכדרבא דאמר דרך ביתאתן (לעיל דף לז.) ופ"ק דיומא (דף יא:) נמי אילא אבי והע"ע דלא אמתבר קרא למעוטי בית אחרים דכיון דלשימור עביד ל"ש מיהו כל ל' יום פטור דלאו בית דירה דיליה הוא מ) כדאמרינן פ"ק דבבא בתרא (דף ח.) גבי נשתבה שם ל' יום הרי הוא כאבבי העיר והא דמייתי הכא טז] סיוע לרב יהודה דהא דטלית שאולה דמסתבר ליה לדמות טלית מדרבנן למזוזה דאורייתא וע"ע אי מצינן למימר דלענין לפטור עד ל' יום הוא דמייתי ומיהו י"ל דמזוזה נמי מדרבנן דתרי ביתאתן כתיבי והא דבעי בסוף השולל (ב"מ קא:) מזוזה על מי ופריך הא אמר רב משרשיא חומא הדר היא לאו לאיחוי שוכר מייתי לה אלא ה"ק פשיטא שהמשכיר אינו חייב כיון שאינו דר שם וכן פ"ק דמסכת ע"ז (דף כא. ושם) דפריך בית נמי מפקע ליה ממזוזה ומשני חומא הדר היא פי' שאם ירצה לא ידור בו אלא שתמצא בו לתבן וקש ולא מיחייב והא דאמרינן ריש ר"א דמילה (שבת קלא:) לא לכל אמר ר"א מבשירי מצוה דוחין את השבת דמודה ר"א שאם ביין עוליתו ועשה מזוזה לפתחו חייב האולל ובידו להפקירן ה"מ למימר האולל ובידו ח) שלא להיחה אלא הטעם השוה בכל לכ"ע ולמ"ד חומא עולית אלא לדיסה חייב: **כל** כהן שאינו עולה לדוכן וכו'. דוקא כשאומר לו עלה כלאיתא ט) בסוטה (דף לט.) צריך שיאמר להם חזן הכנסת שאו ידיכם קודש ובתרגום בבלי נמי מתרגמינן ט) [אמור להם] כל תימרון לחון ואע"ג דדרשי' מיינה עשה מ) מפיק ליה פ' ואלו נאמרין (סוטה לח.) אינם נקראו כהנים ולא כהן אחד ט) ותרתי שמעינן מינה ומ"מ אומר ר"א שאפי' כהן אחד עולה לכל הפחות מדרבנן ודייק מלישנא דלא קאמר שני כהנים עולים ולא אחד משמע אפי' אחד מ) ועוד פי' שש"ל אין לו להקרות לפי שהוא מפסיק ואין להפסיק אפי' ליהא שמיה רבה ואפי' נחש כרוך על עקיבו וכן פר"ח דש"ל המפסיק עבירה היא בידו ותניא בספרי אמור להם

מלמד

פג א מיי' פ"ב מהל' מילה הלכה ב סמנ עשין כו:
פד ב מיי' פ"ג מהל' מילה הלכה ד סמנ עשין כו טוש"ע ש"ל סימן יד סעיף ג:
פה ג מיי' פ"ה מהל' תפילין ה' י סמנ עשין כב טוש"ע י"ד סי' רפו סעיף כב:
פו ד מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה ד סמנ עשין כב טוש"ע ש"ל סי' כו סעיף ה:
פז ה מיי' שם הלכה כו:
פח ו מיי' פט"ו מהל' תפילה הלכה יב טוש"ע ש"ל סימן קכח סעיף ב:
פט ז מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה כו סמנ עשין כב טוש"ע ש"ל סימן לז סעיף ה:

שיטה מקובצת

ה) איני יודע. מסכת ע"ז דף יז: כ) ד' אחייא: ג) טלית שאולה. מזוזה כל שלשים יום פטור מכאן ואילך חייבת. [מן התורה והא] דכתיב ביתך [הא אמרי' בפ' ראשית הגז דרך ביאתך והכי איתא התם [בציצית אע"ג] דכתיב בסותך דמשמע ולא של שותפות הא [כתיב] בגדהם ואפי' דשותפות וכסותך ולא של [אחרים מזוזה] אע"ג דכתיב ביתך [דמשמע] ולא של שותפות הא כתיב למען ירבו ימיכם [ואפי'] דשותפות ובביתך דרך ביאתך (ולא) (ומדלא) קאמר ולא של אחרים ש"מ דמן התורה שאולה חייבת: ד] אינה מעכבת. של ראש: ה) וכל כהן שאינו עולה לדוכן. כ' רבינו חיים כהן דבשעת דוכן אין לומר אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו וכו' אלא מיד שתחם ברכת הודאה קורא כהנים ומביא ראיה ממס' סוטה דאמרינן אין הקורא רשאי לקרות כהנים עד [שיכלה] אמן מפי הצבור והיינו ע"כ אמן דברכת הודאה דהרי אין כאן אמן אחר ואי הוי אמר אלהינו ואלהי אבותינו וכו' מאי קאמר אין הקורא כו' הלא יש כאן הפסקה גדולה בין אמן דצבור לקריאת כהנים אלא ש"מ דמיד אחר חתימה דברכת הודאה הקורא קורא כהנים ועוד מביא ראיה דאמרינן התם לשנים קורא כהנים לאחד אינו קורא ואי הוי אומר שליח צבור אלהינו ואלהי אבותינו כו' בין לאחד ובין לשנים קורא כהנים וקאמר נמי התם אין הצובר לפני התיבה רשאי לקרות לכהנים ובירכו אלא אם כן יודע בו שיודע לחזור לתפלה שלא תטרף דעתו עליו וכן היה מנהג של מורי הרמ"ר [שהוא היה] מקרא לכהנים ולא הניח השליח צבור לקרות אבל מנהג רבינו פרץ אינו כן אלא הש"ץ מקרא: ו) תיבות אפ"ה נמחק: ז) מראה גופו: ובריירתו תבנית כו': ח) חוץ מאותן: ט) והביאתן עמה: י) והיה לך לאות וכן בחר קדש כתיב ושמרת וגו' ותיבות כי יביאך נמחק: יא) ציצית: יב) לך הס"ד האח"כ מה"ד כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלש. כה תברכו אמור להם הרי שנים ושמו את שמי הרי שלשה: יג) שאינן מצוין: יד) של ר' אחייא: טו) שאולה. עיין בתוספות בפרק השואל ובהר"ן שם: טז) הכא ממזוזה סיוע:

תורה אור השלם

1. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
במדבר טו מא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נפק וכו' ע"ז הס"ד ואח"כ מ"ש שתי פעמים בפסוק וכו' אני ה' אלהיכם: (ב) ד"ה בשמונה וכו' לשון אחר בפ' קדש כתיב והיה כי יביאך וגו' לאות וגו' וכן בוהיה כי יביאך וגו' בסוף הפרשה כתיב והיה לאות וגו' ולטוטפות וגו' הרי ג' ובק"ש וקשרתם כל"ל:

גליון הש"ס

גמ' צוה עלי ויעשוני גיורת. עיין יבמות דף כד ע"ב תוספות ד"ה ובולה מן הש"ל ד"ה ועולה מן הארץ. עיין רש"י במגילה דף ו ע"א ד"ה על ידי חלוון ובסנהדרין דף קא ע"א ברש"י ד"ה חלוון ועיין שבת דף עה ע"א ושם דף עג ע"ב תוספות ד"ה מפקיר:

מוסף רש"י

חלוון. תולגת שיולא מן היס אחד לשבועים שנה, ולוכעין בדמוי תכלת ולכתחלה אינו נראה בכל הסר אלא חלון אחד (סנהדרין צא.) חלון עולה מן היס להרים ולוכעין בדמוי תכלת ומתכר בדמיס יקרים (מגילה ו.) שהחלון מן היס אינו עולה אחת לשבעים שנה. (חולין פט.).

רבינו גרשום

זול טפי. כלומר אע"ג דהיינו אשה לך והוסיף לברך פעם שניה ומה בכך: גופו דומה לים. מראה גופו: ובריירתו. צורתו: שליש למלכות. כדי שיניחנה לתתגייר: כל הציצית דלא הויא דדידה דסתם שאלה ל' יום: משום ישוב ארץ ישראל. דאי הוה נפיק למחר עייל ביה אחרינא משום דמשכח

מלבוש

ל' יום. אבל אבור לא מברכינן דאינו מצוי דהוי כל שאינו לא במקרא ולא בדרך ארץ וגרלה יותר שמבכר לעבד ואמה שאינן מ] ג] מצוין כמותו: **לבית** מדרשו של רבי ו) יד] חייא. אינו רבי מייא אר' נתן שהיה חשוב מרבי כדאמרינן (ב"ב קלא.) ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי לא היה מביא ראיה מרבי חייא ובמוספתא גרסינן לבית מדרשו של רבי מאיר:

טלית שאולה טו] בכל ל' יום. אין לדקדק מכאן דאמתא שאלה ל' יום כמו הלוואה בפ"ק דמכות (דף ג:) אחא דדילמא שאלה דטלית דוקא ז) ועוד מ) הכא לא מיפטר אלא דעד ל' יום אבבי אינשי דשאולה היא דאין דרך שאלה יותר מדאורייתא פטורה לעולם כדדרשינן (מולין דף קלה.) ראמתא גז לאחר ולא של אחרים אבי נמי בסותך ולא של אחרים אע"ג דבמזוזה מייב השוכר כדאמרינן התם (שם:) דבינתך לא אתא לאפוקי בית אחרים אלא לכדרבא דאמר דרך ביאתן (לעיל דף לז.) ופ"ק דיומא (דף יא:) נמי אילא אבי והע"ע דלא אמתבר קרא למעוטי בית אחרים דכיון דלשימור עביד ל"ש מיהו כל ל' יום פטור דלאו בית דירה דיליה הוא מ) כדאמרינן פ"ק דבבא בתרא (דף ח.) גבי נשתבה שם ל' יום הרי הוא כאבבי העיר והא דמייתי הכא טז] סיוע לרב יהודה דהא דטלית שאולה דמסתבר ליה לדמות טלית מדרבנן למזוזה דאורייתא וע"ע אי מצינן למימר דלענין לפטור עד ל' יום הוא דמייתי ומיהו י"ל דמזוזה נמי מדרבנן דתרי ביתאתן כתיבי והא דבעי בסוף השולל (ב"מ קא:) מזוזה על מי ופריך הא אמר רב משרשיא חומא הדר היא לאו לאיחוי שוכר מייתי לה אלא ה"ק פשיטא שהמשכיר אינו חייב כיון שאינו דר שם וכן פ"ק דמסכת ע"ז (דף כא. ושם) דפריך בית נמי מפקע ליה ממזוזה ומשני חומא הדר היא פי' שאם ירצה לא ידור בו אלא שתמצא בו לתבן וקש ולא מיחייב והא דאמרינן ריש ר"א דמילה (שבת קלא:) לא לכל אמר ר"א מבשירי מצוה דוחין את השבת דמודה ר"א שאם ביין עוליתו ועשה מזוזה לפתחו חייב האולל ובידו להפקירן ה"מ למימר האולל ובידו ח) שלא להיחה אלא הטעם השוה בכל לכ"ע ולמ"ד חומא עולית אלא לדיסה חייב: **כל** כהן שאינו עולה לדוכן וכו'. דוקא כשאומר לו עלה כלאיתא ט) בסוטה (דף לט.) צריך שיאמר להם חזן הכנסת שאו ידיכם קודש ובתרגום בבלי נמי מתרגמינן ט) [אמור להם] כל תימרון לחון ואע"ג דדרשי' מיינה עשה מ) מפיק ליה פ' ואלו נאמרין (סוטה לח.) אינם נקראו כהנים ולא כהן אחד ט) ותרתי שמעינן מינה ומ"מ אומר ר"א שאפי' כהן אחד עולה לכל הפחות מדרבנן ודייק מלישנא דלא קאמר שני כהנים עולים ולא אחד משמע אפי' אחד מ) ועוד פי' שש"ל אין לו להקרות לפי שהוא מפסיק ואין להפסיק אפי' ליהא שמיה רבה ואפי' נחש כרוך על עקיבו וכן פר"ח דש"ל המפסיק עבירה היא בידו ותניא בספרי אמור להם

מלמד

שלשה: יג) שאינן מצוין: יד) של ר' אחייא: טו) שאולה. עיין בתוספות בפרק השואל ובהר"ן שם: טז) הכא ממזוזה סיוע:

מלגל אחזן הכנסת אומר להם אמרו וירושלמי אמרינן ובלבד שיהא אחזן ישראל ואחזן גוי איינו ש"ך אחזן הוא שמא הכנסת כדאיתא פ"ק דסנהדרין (דף י:) וב' חזנים וס"ז דבבא מציעא (דף נ:) חזני מתא אבל ש"ל הוא הקורא ואומר ר"מ שש"ל הוא פותח בברכו ומסיים ואין הכהנים רשאין להתחיל עד שיכלה הדבור מפי הקורא ודווקא כשעומד בבית הכנסת ואומר לו [ב] עובר אבל אם עומד בחוץ אינו עובר דאמרינן בירושלמי רבי שמעון בן פזי כד הוה תשיש [הוה] קאי אחורי עמודי ר' אלעזר ופיק לברכי:

הסולת והשמן אין מעכבין את היין. משמע הא סולת ושמן מעכבין אהדדי ומיתה דהא לא כתיב שום קרא במנחת נסכים ושמא לפיגין ממנחת נדבה דכתיב בה עיבוכא לעיל (דף מ.). וגלויי מילתא בעלמא הוי דגבי מיעוטו מעכב את רובו כתיב קרא גם במנחת נסכים ותסא גלי בן קרא:

ט) **מנחתם** ונסכיהם (אפי') בלילה מנחתם ונסכיהם אפילו למחר. בפ"ב דתמורה (דף יד.) מוכח דלמחר נפקא לן [ז] ד) דבר יום ביומו מלבד שבתות ה' ולדרך הש"ס להביא על פסוק הרהוט בשני דרשות אע"ג דנפקי מקראי אחריני כי הכא דשבת עצורים לאביה [ה] (קדושין דף ג.) וכן מוהתעלמת (ב"מ דף ל.) וכן ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה (גיטין דף כא.): וכן מותר הפסח ושלמים הבאין ממנחת הפסח פ"ק דזבחים (דף ט.). ופ"ד דזבחים (דף ל.) ופרק המודה (נקמן פג.): ופ' מי שהיה טמא (פסחים דף נ.): ופ"ב דבכורות (דף טו.) דדרים אך ולא תלבו ומסיק רבא דאך לאומו ואת בנו הוא לאתא ותלבו מדמו נפקא וכן בשמעתין דתמיד בבריית' זבח ונסכיו ומסקינן דבסבא פליגי: **מנחתם** ונסכיהם. פי' בקונטר פ"ק דזבחים (דף ח.) ופרק המזבח מקדש (שם פד.) ופ"ב דתמורה (דף יד.) דמנחתם ונסכיהם דפרי חמג קדרים וקשה לר"ת היכי משמע מייה לילה ועוד היכי דרשינן מייה מנחה ותא"כ נסכים הא קרא דבתריה כתיב לפרים ולאילים ואינם כתובים יז] על הסדר לפרים ואילים קדמי ותו דפריך ורבנן נמי הא בעי ליה ומנחתם וכו' ומאי [ט] גרים הא טובא כתיב אלא על כרחין כיון שכולה משוים זה מזה כולהו גרימי לכך בין עולה לאשה ש"מ דבאים בלילה כי אשה דהיינו הקטרה ולא מייתורא ונקט מנחה בריאה דדמי לעולה טפי בהקטרה והא דש"ק דזבחים (דף ח.). דריש [מ] מנחתו ונסכיה אפי' בלילה ומשמע התם [יח] דמייתורא דווקא קדרים [י] והתם גבי זיר דרש מדכתי' מנחתו ונסכו דכתיב נמי ומנחתם ונסכיהם למחר נמי אמעינן כיון דגלי גבי עלרת תו אין לחלק ותימה והא הני קרא בבאין עם הזבח כתיבי והנהו לא אתו אלא ביום כדאיתא בפ"ב דתמורה (דף יד.). וי"ל דאם אינו עניין בבאין עם הזבח מנהו עניין בבאין לאחר הזבח והא דאמרינן בריש תענית (דף ב:) מה ניסוך המים בלילה דאמר מר ונסכיהם אפי' בלילה משמע דמקרא דפרי חמג מייתי שאין ניסוך המים אלא בחג ולו מילתא היא דכיון דגלי לן קרא בעלרת דהוי נסכי צבור ה"ה לכל נסכי צבור וקרא דאיתעיר בזיר דהוי נסכי יחיד: **ביון** דמתאמרא שירה עלייהו. יא] פי' ב) להביאם עם הזבח אבל בפני עצמו בעיא היא פ' אין נערכין (ערכין יב.) ומ"מ אף בלא זבח עדיפי כיון שהיו רגילים ובאים עם הזבח:

ודם ובחיך ישפך. פ' בית שמאי (זבחים דף לו:) מעיקרא דריש מהאי קרא ולא קאי לנסוף: **במשפט** כמשפטם. ויביום ראשון דלא כתיב כמשפט כתיב ביה יהיו: **אלא** דר"ח ועצרת דבחומש הפקודים. ואע"ג דכתיב יהיו לכם לאו עלייהו קאי והא דלא פריך מפסח פר היכי דפריך מהני הא כתיב ביה יהיו ורש"י פי' ב) גיטיקאלל דהא דכתיב בא] גבי פסח ז' פרים וז' אילים ליום לוז' ימי פסח קאמר פר ואיל ליום לאם לא מצא שנים בכל יום מביא אחד ואחד ואם שפיר דאי לא מעכבי אהדדי ותימה דהא כתיב ביה יהיו ואין לומר דקאי אכבשים ולא אפרים ואילים דגבי עלרת לא קאמרינן הכי והא דנקט בסמוך אילים דהכא והכא לא מעכבי אהדדי הא מינהו מעכבי ה"נ מלי למינקט בכבשים ולא דמי לקודש יהיו דגבי לחם דפליגי ר"ש ובן גמא (לקמן דף מא:) בב] אהייא קאי אי אכבשים אי אלחם אבל אתרוייהו פשיטא להו דלא קאי אע"ג דכתיב בחד קרא היינו כבשים ללחם אבל כבשים אהדדי ה"נ דמעכבי כדתנן בהקומץ רבה (לעיל כ.). ג' כבשי עלרת מעכבין זה את זה וכן ג' חלות ולא מקטברא נמי למימר דהויא דפסח לא קיימא אלא אתמיימים דלהא לא אינטריך קרא דבעלי מומין פשיטא דפסולין וי"ל דלשום דרשא אתא דלא מקטבר לדורשו בעיבוכא כיון דלא מיתמעטו הש"ס ובספרי דורש גבי פסח הרי שמנא פרים ולא מצא אילים ולא מצא כבשים שומע אני שלא יקריב עד שימצא כולן ת"ל שבעה ימים תקריבו אשה אפילו אחד מהן יכול אפי' כולן מצויין ת"ל פרים בני בקר שנים ואיל אחד ומיהו הא דקאמר שומע אני שלא יקריב עד שימצא כולן על כרחין לאו משום דסמיך אהיכי דגבי עלרת דרש נמי כתיב אם לא כמשפט וכו' ואכל חד מייתי קרא דשבעה ימים ואע"ג דלא כתיב לא בעלרת ולא בחג: אלא

מצא תחתון שהוא לכבש השלישי עכ"ל תוס' וכן כתוב בגליון דשלישית ההין ר"ל שנה שלישי כדאמרינן שנתות היו בהין על דאן לפר רע"כ לאיל כו' נמצא השלישי מחזיק רביעית ההין דהיינו לנסכים: ח) ושמן מנסכו: ט) נסכים קריבה תחלה: ואח"כ. מנסך יין הס"ד ומה"ד דבח ואחר כך נסכים: י) הביא היום זבח: יא) הזבח מתקדש אלא בשחיטת זבח דכל: יב) מנחה מתקדש הס"ד ואח"כ מה"ד דמתאמרא שירה עלייהו על: יג) עיבוכא הס"ד ואח"כ מה"ד דחומש הפקודים כו': יד) הפקודים חד אין כתיב בהו דהיינו בפרשת פנחס והן מוספין דר"ח ועצרת דחומש הפקודים: טו) דת"כ אות מ' נמתק: טו) נפקא לן מדבר: יז) אל הסדר דכ"ע דפרים לאילים קדמי דהא מסיים בפ' התדיר דפרים קדמי לאילים ואילים לכבשים וכסדר הכתוב ומאי פריך: יח) דמיתורא דוקא קדרים. עיין תוס' לקמן (דף צא:) פי' וה"מ בדרוש מיתורא ממנחת מנחתם ונסך ונסכיהם ולאו משום דאסמכיה לאשה ותירץ דשאני התם בפ"ק דזבחים גבי נזיר דכתיב ומנחתו ונסכו וכתיב נמי ומנחתם ונסכיהם ולהכי דריש להם ליתורא דזי"ר. ובתוס' חיצוניות כתוב מיהו קשה דפ"ק דזבחים פריך מנחת מנחתו נסך נסכו מאי דרשת בהו להא מבעיא להו מנחתם ונסכיהם בלילה אלמא דריש לה אע"ג דלא כתיב ביה אשה ושמא מיתורא דזי"ר דריש ליה דוחקא הוא לפירושו והרי"א מיישב הקושיא ואומר דבקרבנות החג יש בהם שתי פעמים ביום אחד ואותו מיותר (דמ"מ) [ומש"ה] דריש. וכמו כן ההוא דהתם גבי נזיר מיותר וא"ש והלא איצטריך הא לבלילה ולמחר והתם היכי מפיק הרוייהו ממנחתם ונסכהם וי"ל דבתר דגלי הכא דאין חילוק בין לילה ולמחר גלי וז"ל הר"מ ז"ל פ"ק דזבחים מפרי החג דריש אפי' למחר וממנחתם ונסכהם דברים שני שהוא שב לפרים ולאילים ואע"ג דמינה דרשינן ניסוך המים בחג דדשי' מיתורא ומים הלכה למשה מסיני הוא והא דדרשינן הכא בלילה משום דכתיב והקטיר דמשמע דומיא דהקטרה בלילה: יט) עלייהו (פשוט כדאיתא) [פירוש בדאתו] עם: כ) פי' קרא בזיקתא ותיבות דהא דכתיב נמחק: כא) גבי פסח. ושבעת ימי החג יעשה עולה לה': כב) אהיכא קאי:

[1] ה' עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחו ותחלימני והחייני: **מתני'** [א]הסולת והשמן אין מעכבין את היין ולא היין מעכבן [2]המתנות שעל המזבח החיצון אין מעכבות זו את זו: **גמ'** ת"ר [2]ומנחתם ונסכיהם הבא מנחה ואחר כך הבא נסכים רבי אומר זבח ונסכים הבא זבח ואחר כך הבא נסכים ורבי נמי הכתיב ומנחתם ונסכיהם ההוא מיבעי [ב]למנחתם ונסכיהם בלילה ומנחתם ונסכיהם אפילו למחר ורבנן נמי הכתיב זבח ונסכים ההוא מיבעי ליה לכדזעירי [3]דאמר זעירי [ג]אין נסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח ורבי נמי מיבעי ליה לכדזעירי ורבנן נמי מיבעי להו למנחתם ונסכיהם בלילה ומנחתם ונסכיהם אפי' למחר אלא היינו טעמייהו דרבנן דכתיב [3]עולה ומנחה ורבי נמי הכתיב עולה ומנחה אלא בבאים עם הזבח דכ"ע לא פליגי [ד]מנחה ואחר כך נסכים דהכתיב עולה ומנחה כי פליגי [ה] בבאין בפני עצמן רבנן סברי מדבאין עם הזבח מנחה ואחר כך נסכים בפני עצמן נמי מנחה ואחר כך נסכים ורבי התם הוא דאיידי דאתחיל באכילה גמר לה לכולא מילתא דאכילה אבל בפני עצמן נסכים עדיפי הואיל [ו] [ה]דמיתאמרא שירה עלייהו: המתנות שעל מזבח החיצון אין מעכבות זו את זו: [ו]ת"ר [ז]מנין לכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר שנאמר [4]ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך: **מתני'** הפרים [ז]והאילים והכבשים (והשעירים) אינן מעכבין זה את זה [ח] ר' שמעון [אומר] אם היו להם פרים מרובים ולא היו להם נסכים יביא פר אחד [ט] ונסכים ולא יקריבו כולם בלא נסכים: **גמ'** הני פרים וכבשים דהיכא [י] אילימא דחג [5]כמשפט כמשפטם כתיב בהו [י] אלא דר"ח ועצרת דחומש הפקודים אילים

ה' עליהם. אותם שנשאין עליהם שם ה' בתפילין יחיו: מתני' הסולת והשמן. של מנחת נסכים אין מעכבין את היין שאם הביא יין בלא סולת ושמן [ח] מנסכו: **המתנות כו'.** כגון ד' מתנות של מנחת אין מעכבות זו את זו שאם לא נתן אלא אחת כיפר: **גמ' הבא מנחה כו'.** דמנחת נסכים קריבים תחילה [ט]: **ואחר כך נסכים.** אחר הקריבים מיד ואחר הנסכים המנחה: **מנחתם ונסכיהם בלילה.** דמנחת נסכים קריבין בלילה. ואי קשיא הא אמרי' בהקומץ [רבה] (לעיל כו:) דבריה שדרכן ליקרב ביום וקתני מנחת נסכים מפרש לה בפ' יש קרבנות במסכת תמורה (דף יד.). דהא דקתני ביום בנסכים הבאים עם הזבח והא דקתני בלילה בנסכים הבאין בפני עצמן כגון שהביא זבח בלא נסכים ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן יכול להביאן בלילה: **ואפילו למחר.** אם הביא ביום [ו] יכול להקריב נסכיו למחר ובלבד שלא יקדשו בכלי מתמול דאי קדשי פסלין בלינה כדתניא במסכת מעילה (דף ט.). קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמאוחר כפורים ובלינה [ז]: **אין הנסכים.** הבאין עם הזבח [ד"א] דבכל זמן שלא נשחט הזבח אע"פ שהפריש לשם זבח זה יכול לשנותן לשם זבח אחר אבל לאחר שחיטה אינו יכול לשנותן לשם זבח אחר: **עולה ומנחה.** משמע אחר העולה מיד יקריב מנחה (ג) [יב]: על הנסכים אומרים שירה הלוים במס' ערכין בפרק אין נערכין (דף יא.): **ישפך.** שפיכה אחת: **כמשפטם.** משמע שיכופ (ד) [יג]: כל הקרבנות האמורים בחומש הפקודים [יד]: **דהני.** דר"ח ועצרת שכתובים בחומש הפקודים: [ט]אלא דעצר' גריד' קתני [טו] מת"כ דכתיב בחמור אל הכהנים אילים

ודם ובחיך ישפך. פי' בית שמאי (זבחים דף לו:) מעיקרא דריש מהאי קרא ולא קאי לנסוף: **במשפט** כמשפטם. ויום ראשון דלא כתיב כמשפט כתיב ביה יהיו: **אלא** דר"ח ועצרת דבחומש הפקודים. ואע"ג דכתיב יהיו לכם לאו עלייהו קאי והא דלא פריך מפסח פר היכי דפריך מהני הא כתיב ביה יהיו ורש"י פי' [ב] גיטיקאלל דהא דכתיב בא] גבי פסח ז' פרים וז' אילים ליום לוז' ימי פסח קאמר פר ואיל ליום לאם לא מצא שנים בכל יום מביא אחד ואחד ואם שפיר דאי לא מעכבי אהדדי הא דכתיב ביה יהיו ואין לומר דקאי אכבשים ולא אפרים ואילים דגבי עלרת לא קאמרינן הכי והא דנקט בסמוך אילים דהכא והכא לא מעכבי אהדדי ה"נ מלי למינקט בכבשים ולא דמי לקודש יהיו דגבי לחם דפליגי ר"ש ובן גמא (לקמן דף מא:) בב] אהייא קאי אי אכבשים אי אלחם אבל אתרוייהו פשיטא להו דלא קאי אע"ג דכתיב בחד קרא היינו כבשים ללחם אבל כבשים אהדדי ה"נ דמעכבי כדתנן בהקומץ רבה (לעיל כ.). ג' כבשי עלרת מעכבין זה את זה וכן ג' חלות ולא מקטברא נמי למימר דהויא דפסח לא קיימא אלא אתמיימים דלהא לא איצטריך קרא דבעלי מומין פשיטא דפסולין וי"ל דלשום דרשא אתא דלא מקטבר לדורשו בעיבוכא כיון דלא מיתמעטו הש"ס ובספרי דורש גבי פסח הרי שמנא פרים ולא מצא אילים ולא מצא כבשים שומע אני שלא יקריב עד שימצא כולן ת"ל שבעה ימים תקריבו אשה אפילו אחד מהן יכול אפי' כולן מצויין ת"ל פרים בני בקר שנים ואיל אחד ומיהו הא דקאמר שומע אני שלא יקריב עד שימצא כולן על כרחין לאו משום דסמיך אהיכי דגבי עלרת דרש נמי כתיב אם לא כמשפט וכו' ואכל חד מייתי קרא דשבעה ימים ואע"ג דלא כתיב לא בעלרת ולא בחג: אלא

תורה אור השלם

1. אֲדֹנָי עֲלֵיהֶם יִחְיוּ וּלְכָל בָּהֶן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי: יְשַׁעְיָהוּ לח טז
2. וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם: במדבר כט יח
3. אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַיְיָ עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: ויקרא כג לז
4. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב כז
5. וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם: במדבר כט יח

שיטה מקובצת

ב) דאמר זעירי. בפ' הקומץ זוטא הארכתי: ג) כי פליגי. בנסכים הבאים בפני עצמן דאף על גב דמייתי [קרא] זבח ונסכים משמע דמנחות הבאים עם הזבח פליגי אין זה עיקר דרשה דהא [חזינן] דלמסקנא מוקי ליה (מאי) [האי קרא] להא דזעירי: ג) הואיל דמתאמרא שירה עלייהו תימה דבעיא היא בפ' אין נערכין אם אומרים שירה על הנסכים הבאים בפני עצמן ר"ל דה"פ הואיל דמתאמרא שירה עלייהו כשבאים עם הזבח: ד) אמר ר' שמעון אם היו להם פרים ואילים: ה) אחד ונסכיו: ו) דהיינו. ס"א מאי בעידתייהו: ו) אלא דר"ח ועצרת. וקשה אמאי לא מוקי לה בכבשים ואילים דפסח ר"ל דהנהו מעכבי להדדי דהא כתיב ביה יהיו ואין זה כפרש"י דפי' ביחזקאל בהפטרה דפרשת חדש דכתיב גבי פסח שבעה פרים ושבעה אילים (חמשה) תמימים ליום לשבעת הימים ומאי קאמר והלא שבעה ימים ד"ר פרים היו בהם דכתיב בפר' פנחס פרים בני בקר שנים ופרש"י לומר דלא מעכבי אהדדי כדדרשינן לקמן בשמעתין גבי כבשים דכתיב ביחזקאל ששה כבשים מה ת"ל לפי שכתוב בתורה שבעה כבשים כו' ודרש דלא מעכבא ואם כן הא דכתיב בפסח יהיו דעיכובא הוא דלא דרשינן ליה עיכובא אלא היכא דדרש תלמודא א"נ ר"ל יהיו דפסח אתמימים קאי וא"ת אמאי לא מוקי מתניתין באילים דפסח ר"ל משום דבפסח לא כתיב אלא איל אחד ובמתניתין תנן האילים ולהכי מוקי לה בעצרת דכתיב בהו [ואילים] והשתא דאתא לדרון לדרוש קראי סתומים דפרשת החדש דכתיב איפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ואיפה איכא עשרה עשרונים ובתורה כתיב שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל וצריך לפירוש. וצריך לומר דמאיפה תוציא ג' עשרונים לפר שיהא מנוסה יפה ואם יש להם חיטים בריוח מאיפה תוציא ב' עשרונים לאיל. ועוד כתיב הכא ושמן הין לאיפה ואמאי קאמר ושמן שבהין לאיפה לפי השענות שהיו עושין בכל בקר ובקר עם החמיד לא היה בו רק עשירית האיפה וצריך לומר כדפי' לאיל מששית האיפה תוציא העשרון של מנחה והיינו בכל איפה לפר. וי"מ דהאי ששית האיפה היינו לעשרון של מנחת תמיד ולהתיר עשרון של מחבת שהיה בו עשרון מחציתה בבקר ומחציתה בערב. ואין השיעור שוה שהרי עשרון ומחצה זהו ששית [מתשעה] עשרונים ובאיפה יש בה עשרה עשרונים ונ"ל ברור דיש לישב ששית האיפה במנחת חביתין שיפוי אותה עד שתבא לחצי עשרון והשתא אתי בכיוון לפי איפה לפר. ועוד כתיב ושמן שלישית ההין לרוס אלא דלא מנחת ומאי קאמר והלא לא היו בו כי אם [רביעית ההין למנחת] תמיד השחר ואמר ריב"א דהאי שלישית דכתיב בהאי לעשרון של מנחת התמיד וחצי עשרון לחם מחבת הבקר ולעשרון [וחצי צריך ד'] לוגין וחצי שמן דהב' לוגין (דהן) [שהן] שלישית ההין היה לבלול עם הסולת בעודו חי קודם אפיה ולאחר אפיה היה יוצק בהן חצי לוג הנשאר [ועוד יש לפרש] דשלישית ההין קאי אשנותה שבהין וה"ק דשנה שלישית אותה היה לרוס הסלת של מנחת החמיד והיינו רביעית ההין שנת ראשונה היה לפר והשני לאיל השבלישית לכבש. תו"א. ע"ש [הא] דכתיב נמי בחזיקאל ושמן שלישית ההין לרוס אל הסלת. פירוש לתקן הסלת של מנחה. מנחה לה' חקת עולם (לחם) תמיד. וקשה באיזה מנחה משתעי קרא אי דמנחת נסכים הבאה עם התמיד אינה כי אם שלשה לוגין ואי דחביתין דסליק מיניה הא כתיב ומנחה תעשה עליו בבקר בבקר ששית האיפה וגו' ופרש"י הם דהיינו בחביתין ולא היה רק לוג ומחצה ור"מ דקא חשיב שמן על שחרית כולו בבת אחת של תמיד ושל חביתין והן ד' לוגין ומחצה וד' לוגין היינו שלישית ההין וחצי לוג

מסורת הש"ס

ג) [לקמן נב. זבחי' ס. פס. תמורה יד. תענית ב:], ב) [לקמן עט.], ג) [זבחים לו:], ד) הוכח הס"ד שם"כ ד"ש בפחיטת הזבח לכל זמן. ל"ק, ה) [ומדבר כח, כמן], ו) מכלן שיך לדף שלמ"ו, ז) מי דעצלת. ל"ק, ח) עלה אבל. ל"ק, ט) [ומנחתם. ל"ק, י) מדבר. ל"ק, כ) [ונמ"ש בגליון תוס' שבת קכח. ד"ה ומקן], ל) פריך. ל"ק, מ) ל"ל ומנחתם ונסכיהם. ל"ק, נ) דהתם. ל"ק, ס) להבאים. ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ופפי' וכו' כיום הזבח יכול להקריב וכו': (ב) שם בסה"ד ובלינה הס"ד ומה"כ ומה"כ מ"ה שחיטת זבח אין הנסכים הבאין עם הזבח מתקדשין אלא בשחיטת זבח דכל זמן שלא: (ג) ד"ה עולה וכו' ומנחה הס"ד ומה"כ מ"ה שירה עלייהו על הנסכים אומרים הלוים שירה במקבת: (ד) ד"ה המשמון משמע שיכופ הס"ד ומה"כ מ"ה דחומש הפקודים כל הקרבנות וכו' הפקודים בחגי דר"מ ועצלת כל"ל והכ"ש: (ה) ד"ה אלא וכו' קתני הס"ד ומה"כ מ"ה דת"כ כתמיב:

מוסף רש"י

למנחתם ונסכיהם בלילה. דלפי"ש שמקריבין הקרבנות ביום יכולין להביא המנחות והנסכים בלילה (תענית ב:). אפילו למחר. אם קרב הקרבן בזמנו ופיגלו מבלן ועד שעה ימים (תמורה יד.) דקיי"ל אדם מביא זבחו ביום ונסכיו מבלן ועד שעה ימים, ונפקא לן מהא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם ימיני דכתיב בקרבנות החג לרבי מתיני, (בבחים פד.). אין הנסכים מתקדשים. ליפסל בלינה וביזלא (להלן עם בבח"ר). אלא בשחיטת הזבח. דקודם שחיטת הזבח אע"פ שניתנו בכלי שרת הן פולין, ויכול לשנותו לזבח אחר ומנסגתנו הזבח לא (רש"י שם). ודם זבחיך ישפך. שפיכה אחת משמע מדלא כתיב שניב דלינרון מייה אמי מתנות שהן מרבע בפרק אחיטו מקומן (זבחים לו:).

רבינו גרשום

הסולת והשמן. דמנחת נסכים אין מעכבין את היין שמנסך את היין שע"פ שאינן: הבא זבח ואחר כך הבא נסכים. ואח"כ הבא מנחה: ומנחתם ונסכיהם אפי' למחר. אבל אותן נסכים שמביא עם הזבח נפסלין בלינה מאחר שנשחט עליהן הזבח: דכתיב עולה ומנחה. סמוך לעולה מנחה ואחר כך נסכים: כי פליגי בנסכים הבאין בפני עצמן. שלא הביאן עם הזבח אלא לאחר כמה ימים. ולא תיתני להבריתא כמעיקרא ר' אמר זבח ונסכים דבבאין עם הזבח לא פליגי: ר' סבר התם הוא. בבאין עם הזבח איידי דאתחיל באכילה דזבח גמר לה לאכילה ומייתי מנחה: דאיתאמרא שירה עלייהו דכתיב המשמח אלהים:

שיטה מקובצת (המשך)

לא חשיב שלא היה באה לסלת אלא לענן מנחת חביתין עוד פי' הר"ם השלישית ההין לאו דוקא אלא עד שנת שלישית לפי שהיו ג' שנתות להין לפר ולאיל ולכבש נמצא כשהתחיל למנות משנת עלוינה של כלי

מסורת הש"ס

ה) [לקמן נב. זבחי' ס. פס. תמורה יד. תענית ב:], ו) [לקמן עט.], ז) [זבחים לו:], ח) הוכח הס"ד שם"כ ד"ש בפחיטת הזבח לכל זמן. ל"ק, ט) [ומדבר כח, כמן], י) מכלן שיך לדף שלמ"ו, יא) מי דעצלת. ל"ק, יב) עלה אבל. ל"ק, יג) [ומנחתם. ל"ק, יד) מדבר. ל"ק, טו) [ונמ"ש בגליון תוס' שבת קכח. ד"ה ומקן], יז) פריך. ל"ק, יח) ל"ל ומנחתם ונסכיהם. ל"ק, יט) דהתם. ל"ק, כ) להבאים. ל"ק,

אלים דהיכא אי דהנהו [ה] דאיל הוא [ו] אי דעצרת דתורת כהנים הויה כתיב בהו לעולם דעצרת דתורת כהנים והכי קאמר לא אילים דתורת כהנים מעכבי ליה לאיל דחומש הפקודים ולא איל דחומש הפקודים מעכב להו לאילים דתורת כהנים אלא פרים דאפילו אהדדי לא מעכבי דהכא והדהכא הוא דלא מעכבי אינהו מעכבי תנא מילי מילי קתני [1]וביום החדש [ז] (תקח) פר בן בקר [ח]תמים וששה כבשים ואיל תמימים יהיו פר [ט]מה ת"ל לפי שנאמר בתורה פרים ומנין שאם לא מצא שנים מביא אחד ת"ל פר ששה כבשים מה ת"ל לפי שכתב בתורה שבעה ומנין [א]שאם לא מצא שבעה יביא ששה ת"ל ששה ומנין שאם לא מצא ששה יביא חמשה חמשה יביא ארבעה ארבעה יביא שלשה שלשה יביא שנים [2]ואפילו אחד ת"ל ולכבשים כאשר תשיג ידו ומאחר דכתיב הכי ששה כבשים למה לי דכמה דאפשר להדורי מהדרינן ומנין [ג] [י]לאילים שבת"כ) [2]שמעכבין זה את זה ת"ל יהיו [2]כה אמר ה' אלהים בראשון באחד לחודש תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המקדש חטאת עולה היא א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה רב אשי אמר [ד] [יא]מילואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה תניא נמי הכי רבי יהודה אומר פרשה זו אליהו עתיד לדורשה אמר לו ר' יוסי מלואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה אמר לו [3]תנוח דעתך שהנחת דעתי [3]וכל נבלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים כהנים הוא דלא יאכלו הא ישראל אכלי א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה רבינא אמר כהנים איצטריך ליה ס"ד אמינא הואיל ואשתרי מליקה לגביהו תשתרי נמי נבילה וטרפה קמ"ל [4]וכן תעשה בשבעה בחודש מאיש שוגה ומפתי וכפרתם את הבית [כ] שבעה אמר ר' יוחנן אלו שבעה שבטים שחטאו [כא] [יב]ואף על פי שאין רובה של קהל [ג] חודש אם חדשו ואמרו חלב מותר מאיש שוגה ומפתי מלמד [יג]שאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה [כב]אמר רב יהודה אמר רב זכור אותו האיש לטוב וחנינא בן חזקיה שמו שאלמלא הוא נגנז ספר יחזקאל שהיו בריו סותרין דברי תורה מה עשה העלה [יד] שלש מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשו: א"ר שמעון אם היו להם פרים מרובין [וכו']: ת"ר [5]ואיפה לפר ואיפה לאיל עשיה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו ושמן הין לאיפה א"ר שמעון וכי מדת פרים ואילים אחת היא אלא שאם היו להם פרים מרובין ולא היו [כג]נסכים יביאו פר אחד ונסכיו ואל יקרבו כולן בלא נסכים ואם היו להם אילים

מצית להוציא סולת עשרון מן הסאה והאיפה שלש סאין והיינו ג' עשרונים לפר ואיפה לאיל [ט] כמו שאינו בשתי הלחם (לקמן עו:) שני עשרונים משלש סאין ושל פריס ג' מג' סאין למדך שאם לא מצא סולת מנופה כל כך יביא משל עשרון לסאה ושמן הין [ל] [לא שיקריב ההין כולו אלא] [לא] שנמות היו בהין וכי הא גוונא אפרש"י בשמן יש לפרש באיפה שהיה שם איפה גדולה וקטנה ומה שמדקדק משום דנקט בכולה חד לישנא משמע שיהם שון הין ודרש

אלא פרים דאפ' אהדדי לא מעכבי. והא דלא מוקי ליה בדאמר השנה ויום הכיפורים ושמיני עצרת משום דבכל חד ליכא אלא חד פר וחד איל והא דלא משני בפרים ואילים דעצרת כדמשני פ"ק [ט] דיומא (דף ז.) גבי פר דעבודת כוכבים ואילו של אהרן וקתני היה מקריב מנחת פרים ואילים לא דמי להכא כלל: ומנין שמעכבין זה את זה. פירוש כשיש להם כל הצורך (וכי) וכה"ג דריש בספרי שהבאתי לעיל ל"ב קמ"ל כרבנן דפליגי עליה דר"ש דמתני' שיקריב פרים ולא יקנה נסכים מאחד מהן אי נמי אם יש לו כבשים ואין לו לתמיד של בין הערבים מקריב כולן לשם מוסף ומיהו לקמן (דף מט.) משמע דתמידין דיומיה קודמין למוספין דיומיה משום דתדיר ומקודש ול"ע:

מילואים הקריבו בימי עזרא בדרך שהקריבו בימי משה. ולא דמו הני להני דשל משה כד] עגל וכלן פר וגם מתנותיו חלוקות כמפורש ביחזקאל (מה) אל מזזתו הבית ואל הרבע פינות העזרה למזבח ועל מזזות שער החצר הפנימית ופירש שם רש"י שהוא פר החמור שם למעלה כה] ט) אל חקות המזבח ביום העשותו כו] פר בן בקר לחטאת אבל שם כתיב ולקחת מדמו ונתתה על הרבע קרנותיו כז] ועל הרבע פינות העזרה כח] ועל הגבול סביב וגרע לחטוף המקלע שיהיו שוים ועוד לפי מה שמפרש וכן תעשה בשבעה בחדש לחייבי בשבעה שבטים לחייבו פר בהוראה ולריך לישב שיהיו אותן מתנות כאותן הכתובין גבי פר בהוראה בויקלא ומי אפשר לישבו ושמא וכן תעשה דקאמר לענין במביא פר שגגתו ולא לענין המתנות ודבר תימה הוא מי המקו לשם"ש להעמיד הפסוק בז] שבטים כט] ופשיטא דקרא קאי אהא דכתיב לעיל גבי חקות המזבח ביום העשותו שמביאין פר בן בקר לחטאת וביום השני שעיר עזים ופר ואיל ואח"כ שבעת ימים תעשה שעיר חטאת ליום ופר בן בקר ואיל מן הצאן תמימים יעשו לפיכך אומר כאן וכן תעשה בשבעה בחודש:

הואיל ואשתרי מליקה. אע"ג דלעיל (דף ה:) פרכינן שכן מלוחות בכך וכלאים נמי אסרינן להו בלא קרא [ט] מ"מ אתא לאורויי לך דלא ניטעי למילף מינה ולמאן דקאמר דאין שחיטה לעוף [מן התורה] פירשתי בחולין (דף כ.) [ו]:

בשבעה שבטים שחטאו. השתא דריש בחדש כמו בדבריה שבחדשו בית דין והוא של ז' שבטים שחלב מותר ועשו על פיהם והיינו מאיש שוגה שבגנו בהוראתם ומפני שהלכו ליבור ועשו פתאום על פיהם והא דלא כרבי יהודה (הוריות דף ה.) דבעי פר לכל שבט וגרלה דאפי' לר' יהודה נימא דמייני במיעוט שבט: **וכי** מדת פרים ואילים אחת היא. מימה דליפרוך וכי יש שם איפה ורש"י פירש ביחזקאל דאיפה קמח היה

אילים דהיכא אי דהנהו [ה] דאיל הוא [ו] אי דעצרת דתורת כהנים הויה כתיב בהו לעולם דעצרת דתורת כהנים והכי קאמר לא אילים דתורת כהנים מעכבי ליה לאיל דחומש הפקודים ולא איל דחומש הפקודים מעכב להו לאילים דתורת כהנים אלא פרים דאפילו אהדדי לא מעכבי ואילים דהכא והדהכא הוא דלא מעכבי אינהו מעכבי תנא מילי מילי קתני [1]וביום החדש [ז] (תקח) פר בן בקר [ח]תמים וששה כבשים ואיל תמימים יהיו פר [ט]מה ת"ל לפי שנאמר בתורה פרים ומנין שאם לא מצא שנים מביא אחד ת"ל פר ששה כבשים מה ת"ל לפי שכתב בתורה שבעה ומנין [א]שאם לא מצא שבעה יביא ששה ת"ל ששה ומנין שאם לא מצא ששה יביא חמשה חמשה יביא ארבעה ארבעה יביא שלשה שלשה יביא שנים [2]ואפילו אחד ת"ל ולכבשים כאשר תשיג ידו ומאחר דכתיב הכי ששה כבשים למה לי דכמה דאפשר להדורי מהדרינן ומנין [ג] [י]לאילים שבת"כ) [2]שמעכבין זה את זה ת"ל יהיו [2]כה אמר ה' אלהים בראשון באחד לחודש תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המקדש חטאת עולה היא א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה רב אשי אמר [ד] [יא]מילואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה תניא נמי הכי רבי יהודה אומר פרשה זו אליהו עתיד לדורשה אמר לו ר' יוסי מלואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה אמר לו [3]תנוח דעתך שהנחת דעתי [3]וכל נבלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים כהנים הוא דלא יאכלו הא ישראל אכלי א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה רבינא אמר כהנים איצטריך ליה ס"ד אמינא הואיל ואשתרי מליקה לגביהו תשתרי נמי נבילה וטרפה קמ"ל [4]וכן תעשה בשבעה בחודש מאיש שוגה ומפתי וכפרתם את הבית [כ] שבעה אמר ר' יוחנן אלו שבעה שבטים שחטאו [כא] [יב]ואף על פי שאין רובה של קהל [ג] חודש אם חדשו ואמרו חלב מותר מאיש שוגה ומפתי מלמד [יג]שאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה [כב]אמר רב יהודה אמר רב זכור אותו האיש לטוב וחנינא בן חזקיה שמו שאלמלא הוא נגנז ספר יחזקאל שהיו בריו סותרין דברי תורה מה עשה העלה [יד] שלש מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשו: א"ר שמעון אם היו להם פרים מרובין [וכו']: ת"ר [5]ואיפה לפר ואיפה לאיל עשיה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו ושמן הין לאיפה א"ר שמעון וכי מדת פרים ואילים אחת היא אלא שאם היו להם פרים מרובין ולא היו [כג]נסכים יביאו פר אחד ונסכיו ואל יקרבו כולן בלא נסכים ואם היו להם אילים

תורה אור השלם

1. וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ פַּר בֶּן בָּקָר תְּמִימִם וְשִׁשָּׁה כְבָשִׂים וְאַיִל תְּמִימִם יִהְיוּ: יחזקאל מו ו
2. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ בָּרִאשׁוֹן בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תִּקַּח פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים וְחִטֵּאתָ אֶת הַמִּקְדָּשׁ:
יחזקאל מה יח
3. כָּל נְבֵלָה וּטְרֵפָה מִן הָעוֹף וּמִן הַבְּהֵמָה לֹא יֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים:
יחזקאל מד לא
4. וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְעָה בַּחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שֹׁגֶה וּמִפֶּתִי וְכִפַּרְתֶּם אֶת הַבָּיִת:
יחזקאל מה כ
5. וְאֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלַכְּבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה: יחזקאל מו ז

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דאיל הוא אלא דעצרת: (כ) שם בשבעה ת"ל יומן וכו': (ג) שם בחדש שם מדשו: (ד) רש"י ד"ה לא אילים דת"כ הכפיס וכו' על הלחם מעכבי לאיל דחומש הפקודים דמוסף ואאיל קאי וקפריך הש"ס היכא דל"ל והא"ל: (ס) ד"ה אלו שבעה וכו' תעשה כמו גבי פר:

מוסף רש"י

נגנז ספר יחזקאל. שיש בסופו דברים בקרבנות שסותרין דברי תורה סותרין דברי תורה. כגון נגילה ומריחה וגו' לא יאכלו הכהנים הא ישראל אוכלים, וכגון וכן תעשה בשבעה בחודש היכן נזכרו קרבן זה בתורה גרבי שמן. להדליק (חגיגה יג.) נלמוד ולמזוטות. (שבת יג:).

שיטה מקובצת

ה) דהנהו. חד איל הוא אלא דעצרת: ב) פר בן בקר תמימים וששת כבשים ואיל תיבות תקח תמים וששה נמחק: ג) ומנין שמעכבין זא"ז תימה מאי קאמר הא כבר אמרנו דאין מעכבין ופרש"י דאם יש להם ב' פרים או ד' כבשים דאין מקריבין זה בלא זה וגם זה לא נהירא דהא כבר אמרנו דכמה דאפשר להדורי מהדרינן ונראה דהא דקאמר הכא דמעכבין לאפוקי מדר"ש דאמר אם היה להם פרים מרובים כו' וקס"ל דאי תנא דסוב לו להביא כבשים כמו דאפשר ולא יטמט הכבשים בשביל הנסכים: ד) מילואים הקריבו בימי עזרא. לאו דוקא שהרי כל אותן הקרבנות ואותו הבנין על העתיד אלא אם (יזכו) [זכו] ישראל היו מקריבין אותו בימי עזרא. תו"ח: ס) שחטאו. פירוש בהוראת ב"ד דמייתי [פר] העלם דבר של צבור אע"ג שאינו רוב קהל (על) [עם] שגגת מעשה שאכלו חלב ע"פ הוראת ב"ד לאפוקי [שאם] היו סבורים (על) אלו צבור בשוגג שאין מביאין פר אלא כל אחד מביא כשבה או שעירה כדין יחיד שחטא: ו) העלה לו: ז) כבשים וגו': ח) הפקודים כדמפרש לקמן: ט) לא אילים דת"כ: י) דהוי מוסף: יא) היכי פלגת לפתני' תיבות פלגא לתנא נמחק: יב) דאילים דהכא והדהכא דת"כ ודחומש הפקודים הוא דלא מעכבי הואיל ולא כתיבי גבי הדדי הא איתנהו הדדי כגון הנך שנים דת"כ מעכבין: יג) לא מעכבי בת"כ דכתיב גבי הדדי והנך: יד) הפקודים לא מעכבי זה: טו) היכן כתוב: טז) בתורה פרים בני בקר שנים בר"ח הס"ד ואח"כ מה"ת לפי שנאמר בתורה: יז) יודעים לפורשה: יח) הקריבו כו': יט) והקריבו מילואים: כ) המילואים: כא) ר"ח ניסן: כב) תיבות באחד לחדש נמחק: כג) תעשה פר בן בקר כו': כד) עגל והוא בן שנה וכאן פר בן ג' שנים ור' נתנאל תירץ דבת"כ אשכחנא תנא דאית ליה היכא דכתיב עגל בן בקר הוי בן ב' שנים ופר הוא נמי בן ב' שנים: כה) למעלה אלה: כו) העשותו וגו': כז) קרנותיו ואל: כח) העזרה ואל: כט) ופשטיה: ל) תיבות לא שיקריב ההין כולו אלא ל"ש: לא) שנמות היו בהין. ויקריב שמן לפי הסולת כמשפט הזבח לפר כמשפטו ולאיל כמשפטו עכ"ל ברש"י ביחזקאל:

צז א ב מי' פ"ט מהל' ממרדין ומוסקפין הלכה כ:
צח ג מי' סס הלכה יט וט"ש ככ"מ:
צט ד מי' פ"ב מהל' מעה"ק הלכה טו:
ק ה מי' פי"ב מהלכות שגגות הלכה ח ופי"ג הלכה כ:
קא ו מי' סס פי"ב הל' ח:

רבינו גרשום

אלא פרים דר"ח ופרים דעצרת דחומש הפקודים דפנחס דהוו ב' פרים: ואי אמרת מ"ט לא אמר פרים דפסח דהוו נמי ב' משום דהויה כתיב בהו ומעכבי זה את זה: אי דהני דר"ח ודעצרת דחומש הפקודים חד איל הוא דאית לכל חד: דעצרת דתורת כהנים דאית ביה ב' אילים דכתיב והקרבתם עולה לחלחם וגו': הויה כתיב בהו יהיו עולה לה': אלמא דמעכבי: הכי קאמר לא אילים דעצרת דתורת כהנים מעכבי ליה לאיל דחומש הפקודים דהכי אמרינן לקמן דמשבאו לארץ קרבו הב' של תורת כהנים והא' שבחומש הפקודים. ואם (אבל) [אבד] האיל של חומש הפקודים לא מעכב להו לאיל של תורת כהנים ולא אילים דתורת כהנים מעכבי לאיל דחומש הפקודים וכן השעיר והכבשים של תורת כהנים שהן חובת היום אינן מעכבי של חומש הפקודים שהן של מוסף ולא דחומש הפקודים מעכב דתורת כהנים דפרים וכבשים דתנן במתני' בהני דחומש הפקודים קאמר דלא כתב בהו הויה: (אבל) [אלא] פרים וכו'. ומתמה בעל התלמוד פרים דחומש הפקודים אמרת במתני' דאפילו אהדדי לא מעכבי שאם אבד האחד אין מעכב את הב' והדר אוקמת מאי אילים אין מעכבין זה את זה דהכא והכא לא מעכבי כלומר שהב' של תורת כהנים [אינו מעכב] את הא' של חומש הפקודים ולא האחד את השני (והדר אמרת) [אבל] אינהו שני אילים של תורת כהנים עצמן מעכבין זה את זה דהויה כתיב בהו. וכי לצדדין קא מוקמת לה למתני': א"ל אין מילי מילי קתני מתני' כמה דאפשר לאהדורי אחר רוב מהדרינן: ומנין שמעכבין זה את זה אם היו ד' או ה': וחטאתָ משמע חטאת עולה היא דכתיב ובראשי חדשיכם תקריבו עולה לה' פרים: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה. כלומר שיש בה קושיות: רב אשי אמר מאי קושיא מלואים הקריבו בימי עזרא לחנוכת הבית כדרך שהקריבו בימי משה אף הכא נמי האי פר דיחזקאל לצורך מילואים הוא לעתיד לבא ומשום הכי הוי חטאת כההוא דמשה דכתיב קח לך עגל בן בקר לחטאת וראש חדש נמי הוה: וכן תעשה נמי פר לחטאת לו' שבטים שחטאו: שחידשו שהורו ב"ד ואמרו שחלב מותר: מאיש שוגה. זה שגגת מעשה. ומפתי זה העלם דבר דבעינן הרוייהו בשוגג הוראה ועשיה: שלש מאות גרבי שמן ח) לצורך. היינו לצורך מנחה: וכי מדת פרים ואילים אחת הם והכתיב שלשה עשרונים

ח) נראה לגרסינו היה לו גירסא אחרת בגמרא.

עין משפט נר מצוה

אלא פרים דאפ' אהדדי לא מעכבי. הא דלא מוקי ליה בדאמר השנה ויום הכיפורים ושמיני עצרת משום דבכל חד ליכא אלא חד פר וחד איל והא דלא משני בפרים ואילים דעצרת כדמשני פ"ק דיומא (דף ז.) גבי פר דעבודת כוכבים ואילו של אהרן וקתני היה מקריב מנחת פרים ואילים לא דמי להכא כלל: ומנין שמעכבין זה את זה. פירוש כשיש להם כל הצורך (וכי) וכה"ג דריש בספרי שהבאתי לעיל ל"ב קמ"ל כרבנן דפליגי עליה דר"ש דמתני' שיקריב פרים ולא יקנה נסכים מאחד מהן אי נמי אם יש לו כבשים ואין לו לתמיד של בין הערבים מקריב כולן לשם מוסף ומיהו לקמן (דף מט.) משמע דתמידין דיומיה קודמין למוספין דיומיה משום דתדיר ומקודש ול"ע:

מילואים הקריבו בימי עזרא בדרך שהקריבו בימי משה. ולא דמו הני להני דשל משה כד] עגל וכלן פר וגם מתנותיו חלוקות כמפורש ביחזקאל (מה) אל מזזתו הבית ואל הרבע פינות העזרה למזבח ועל מזזות שער החצר הפנימית ופירש שם רש"י שהוא פר החמור שם למעלה כה] ט) אל חקות המזבח ביום העשותו כו] פר בן בקר לחטאת אבל שם כתיב ולקחת מדמו ונתתה על הרבע קרנותיו כז] ועל הרבע פינות העזרה כח] ועל הגבול סביב וגרע לחטוף המקלע שיהיו שוים ועוד לפי מה שמפרש וכן תעשה בשבעה בחדש לחייבי בשבעה שבטים לחייבו פר בהוראה ולריך לישב שיהיו אותן מתנות כאותן הכתובין גבי פר בהוראה בויקלא ומי אפשר לישבו ושמא וכן תעשה דקאמר לענין במביא פר שגגתו ולא לענין המתנות ודבר תימה הוא מי המקו לשם"ש להעמיד הפסוק בז] שבטים כט] ופשיטא דקרא קאי אהא דכתיב לעיל גבי חקות המזבח ביום העשותו שמביאין פר בן בקר לחטאת וביום השני שעיר עזים ופר ואיל ואח"כ שבעת ימים תעשה שעיר חטאת ליום ופר בן בקר ואיל מן הצאן תמימים יעשו לפיכך אומר כאן וכן תעשה בשבעה בחודש:

הואיל ואשתרי מליקה. אע"ג דלעיל (דף ה:) פרכינן שכן מלוחות בכך וכלאים נמי אסרינן להו בלא קרא [ט] מ"מ אתא לאורויי לך דלא ניטעי למילף מינה ולמאן דקאמר דאין שחיטה לעוף [מן התורה] פירשתי בחולין (דף כ.) [ו]:

בשבעה שבטים שחטאו. השתא דריש בחדש כמו בדבריה שבחדשו בית דין והוא של ז' שבטים שחלב מותר ועשו על פיהם והיינו מאיש שוגה שבגנו בהוראתם ומפני שהלכו ליבור ועשו פתאום על פיהם והא דלא כרבי יהודה (הוריות דף ה.) דבעי פר לכל שבט וגרלה דאפי' לר' יהודה נימא דמייני במיעוט שבט: **וכי** מדת פרים ואילים אחת היא. מימה דליפרוך וכי יש שם איפה ורש"י פירש ביחזקאל דאיפה קמח היה

קב א מיי' פ"ח מהל' תמידין ומוספין הלכה יח:
קג ב מיי' שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. וְהִקְרַבְתָּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד וְאֵילֹם שְׁנַיִם יִהְיוּ עֹלָה לַיְיָ. וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:
ויקרא כג יח

2. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת:
ויקרא יד לט

3. וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּבֵית צָרַעַת מַמְאֶרֶת הוּא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא: ויקרא יד מד

4. וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבְּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ עַל שְׁנֵי כְּבָשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיְיָ לַכֹּהֵן:
ויקרא כג כ

מוסף רש"י

זו היא שיבה זו היא ביאה. מפרש בתורת כהנים מה ביאה מולן וקולה וטמ ומומן לו שכוע, אלמא נמריגן ג"ש סה"ג ופע"ג דלא דמו התיבות מולו ומיטה לשון ביאה הנים הן (לעיל ד. ובעי"ז יומא ב: ומכות יג: וראה רש"י עירובין נא. בארוכה) מה ביאה מביאו של כהן לבית המקדש מולן וקולה ומומן שבוע לקבריהו אף כאן בשיבה (נדיר ה.). **קנאו השם.** הקב"ה, כדמפיק המושב לד' לכהן (ב"ק קט:).

שיטה מקובצת

א) כהנים לא תיבת אין נמחק: **ב)** עצמן בלא לחם ולחם בלא כבשים אין: **ג)** תיבות ר"ע אומר נמחק: **ד)** אינהו כבשים אינהו מדהני: **ה)** מדאישתני סדרן. ומעתה אין אנו צריכין כשאתה מגיע אצל פרים ואילים אינן (הכי) [הן] א"נ אי לאו משום דאשתני פרים ואילים משום סברא דאשתני סדרן גרידא לא הוה אמינא אחריני נינהו. תו"ח: **ו)** גמר יהיו מתהיינה. משמע דיהיו לא קאי אכבשים והא דאמרינן בפ' הקומץ כבשים מעכבין זה את זה מ"ט הויה כתיב בהו [ע"ל] דוהאי אין מקרא ידצא מידי פשוטו דקאי אכבשים לענין שיעכבו זה את זה אבל לא שיעכבו את הלחם דמכח הגז"ש אנו אומרים דעיקר קרא אתא ללחם לומר שמעכב לחם דהכי משמע לן דאותו יהיו דאתא לומר דחד מינייהו שמעכב את חבירו מדכתיב גבי תרוייהו. תו"ח: **ז)** וכן נגם נמי נילף. וא"ת הלא בן נגם פי' טעמו במתניתין ר"ל דבמתני' לאו עיקר הטעם אמר אלא ה"ק לדבריך היה לך להודות לגז"ש דידי משום דאשכחנא במדבר קרבו כבשים בלא לחם. תו"ח: **ח)** מה לחלק לחם כו' משמע דלר"ע לא קאי יהיו אכבשים וקשה האמרינן בהקומץ רבה שני כבשי עצרת מעכבין זה את זה יהיו כתיב בהו ר"ל דאה"נ דקאי יהיו אכבשים [מיהו] לא קאי כל כך אכבשים אלא אלחם דלחם מעכב את הכבשים ואין הכבשים מעכבין את הלחם וז"נ אנו צריכין לומר לכן נגם אפילו אמר יהיו אכבשים קאי ולא אלחם ובהקומץ רבה תנן דשתי הלחם מעכבין זה את זה יהיו לא קאי כל כך כמו אכבשים. תו"ח: **ט)** הפר. והאילים: **י)** שהרי ג"א לא היה לה לחם אלא מן: **יא)** קרבו כבשים: **יב)** עצמן בלא לחם נמצא מה שאמור בחומש הפקודים קרב במדבר כדאמרת: **יג)** דאחריני נינהו כבשים נמי אישתני דאחריני נינהו: **יד)** דבת"כ הקדים כבשים ופר לאילים ובפנחס הקדים פרים ואילים לכבשים: **טו)** תיכת עולה נמחק: **טז)** והם כולו לכהן אבל כבשים: **יז)** אכבשים קאי: **יח)** בב"ק איפכא המושב לה': **יט)** בפרק ב"ש. (דף מה ע"א) תירצו בתוס' קושיא זו ובפ"ד מיתות (דף נא ע"ב) ובפ' עשרה יוחסין לא דברו בתוס' שלנו ממנו כלום: **כ)** דקאי אלחם לבד. ורש"י ז"ל פי' לעיל דהויה דשתי החלות דמעכבי זו את זו היינו סולת תחיינה ולאו קרא דקדש יהיו עיין לעיל: **כא)** צד מסתבר. גלוין וה"פ דנין יהיו מתהיינה דתרוייהו בלחם מירי מלמילף יהיו מיהיו ונילף כבשים דבר שיש בו נמי מתנה לכהן מעולה שכולו כליל: **כב)** דהתם. ברייתא היא ולא רב הונא אמרה ותו דהתם:

אילים מרובין ולא היה להן איפתן יביאו איל אחד ואיפתו ולא יקרבו כולם בלא איפות: **מתני'** [א]הפר והאילים והכבשים והשעיר אין מעכבין את הלחם ולא הלחם מעכבן [ב]הלחם מעכב את הכבשים ואין הכבשים מעכבין את הלחם דברי ר"ע אמר ר"ש בן נגם לא כי אלא הכבשים מעכבין את הלחם והלחם אינו מעכב הכבשים שכן מצינו בשהיו ישראל במדבר מ' שנה קרבו כבשים בלא לחם אף כאן יקרבו כבשים בלא לחם אמר ר"ש הלכה כדברי בן נגם אבל אין הטעם כדבריו שכל האמור בחומש הפקודים קרב במדבר וכל האמור בתורת כהנים [ג] אין קרב במדבר משבאו לארץ קרבו אלו ואלו מפני מה אני אומר יקרבו כבשים בלא לחם מפני שהכבשים מתירין את [ד] עצמן ולא הלחם בלא כבשים שאין לו מי יתירנו: **גמ'** תנו רבנן [1]והקרבתם על הלחם חובה על הלחם שבעת כבשים תמימים אע"פ שאין לחם א"כ מה ת"ל על הלחם מלמד שלא נתחייבו בכבשים קודם שנתחייבו בלחם דברי ר' טרפון [ה] ר"ע אומר יכול הן הן כבשים האמורים כאן הן הן כבשים האמורים בחומש הפקודים אמרת כשאתה מגיע אצל פרים ואילים אינן הן אלא הללו באין בגלל עצמן והללו באין בגלל לחם נמצא מה שאמור בחומש הפקודים קרב במדבר ומה שאמור בתורת כהנים לא קרב במדבר ודלמא פרים ואילים לאו אינהו [ו] הא כבשים אינהו נינהו מדהני אישתנו הני נמי דאחריני ופרים ואילים ממאי דאישתנו דלמא הכי קאמר רחמנא אי בעי פר ושני אילים ליקרב אי בעי שני פרים ואיל אחד ליקרב [ז] מדאישתני סדרן ש"מ אחריני נינהו: הלחם מעכב את הכבשים: מ"ט דר"ע [ח] גמר יהיו מתהיינה מה להלן לחם אף כאן לחם ובן נגם גמר יהיו [יהיו] מה להלן בכשים אף כאן כבשים [ט] ובן נגם נמי נילף מתהיינה [י] מה להלן לחם אף כאן לחם דנין יהיו מיהיו ואין דנין יהיו מתהיינה מאי נפקא מינה [יא] התנא דבי ר' ישמעאל [2]ושב הכהן [3]ובא הכהן זהו שיבה זהו ביאה ה"מ היכא דליכא דדמי ליה אבל היכא דאיכא דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן ור"ע נמי לילף יהיו מיהיו דנין דבר שמתנה לכהן מדבר שמתנה לכהן לאפוקי הני דעולות נינהו ואיבעית אימא בקרא גופיה קא מיפלגי [4]קדש יהיו לה' לכהן ר"ע סבר אי זהו דבר שכולו לכהן הוי אומר זה לחם ובן נגם מי כתיב קודש יהיו לכהן קודש יהיו לה' לכהן כתיב איזהו דבר שמקצתו לה' ומקצתו לכהן הוי אומר אלו כבשים ור"ע מי כתיב קדש יהיו לה' ולכהן לה' לכהן כתיב כדרב הונא דאמר רב הונא [יב]קנאו השם ונתנו לכהן: אמר ר' יוחנן הכל מודים שאם

[א]שאם[ד] **היו להם פרים מרובים.** כלומר דמיסם לקנות פרים ואילים כדי לרבן: **ולא היו להם נסכים.** כלומר אם יקנו מן הדמיסם אילים ופרים לא יהא בידם דמיסם לקנות נסכים: **יביאו פר אחד ונסכים** כו': **אילים מרובין.** בלא מנחתם): **מתני' הפר** [ב] **האילי' והכבשי'.** דכתיבי בהאי קרא והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר וגו' (ויקרא כג): **אם הלחם.** שמי הלחם דעלרת: **הלחם מעכב אם הכבשים.** הרב שני כבשים דשלמים: **כמדבר קרבו כבשים בלא לחם.** כלומר בלא שמי הלחם הבאים עם שני כבשים שהרי [ג] עומר ושמי הלחם אינן באין אלא מן המדבר (לקמן דף פג.): **הלכה כדברי בן נגם.** דכבשים מעכבי לחם: **אין הטעם כדבריו.** דהוא אומר במדבר קרבו יא] [ד]נסכים ושלמים ולא היה: **שכל האמור בפרשת פנחס[ה].** כגון הרב המוסף קרבו במדבר: **והאמור בת"כ.** [ויקרא כג] כגון הרב ז' כבשים ופר ואילים [ו]לעולה דעל הלחם ושני כבשים דשלמים לא קרבו במדבר כדאמר בגמ': **גמ' תובה על הלחם.** דמשמע דאינן קרינן בלא לחם ולא לחם קרב בלא כבשים והדר כתיב שבעת כבשים דמשמע אע"פ שאין לחם: **א"כ מה ת"ל על הלחם כו' קודם שנתחייבו בלחם.** כל זמן שהיו במדבר: **כשאתה מגיע כו'.** דבת"כ (ויקרא כג) כתיב פר ושני אילים ובמוסף הפקודים (במדבר כח) כתיב פרים בני בקר שנים ואיל אחד אלא אלו דמוסף הפקודים באין בגלל עצמן [ז] דמוספין הן ואינן טעונין לחם: **והאמור בתורת כהנים לא קרב במדבר.** כדאמרן אלא שנתחייבו בכבשים קודם שנתחייבו בלחם: **מדהני אישתנו.** פר ואילים (ח): **דאחריני.** [ט] ומע"ג דשוין: **מדאשתני סדרן.** דבת"כ [י] [ד]כבשים ופר ואילים ובפנחס והקרבתם פרים ואילי' כבשים וגו': **גמר יהיו מתהיינה.** דכתיב בלחם (ויקרא כג) ושני כבשים והניף הכהן אותם על לחם הבכורים תנופה וגו' יהיו לה' לכהן יהיו הוייה ולא ידענן מהייא קיימא הוייה או אלחם או מכבשים הלכך גמר יהיו מסלת מתהיינה (שם) מה ההיא הוייה אלחם אף היא הוייה אלחם: **גמר יהיו מיהיו.** דכתיב גבי ז' כבשים (שם) [יא] [ד](עולה) יהיו עולה לה' (ב): לחם וכבשים דשלמים [ה]מתנה לכהן: [יב] **שכולו לכהן.** לאפוקי כבשים אימוריהן למזבח: **הוי אומר אלו כבשים.** אלמא יהיו מכבשי' [יג] כתיב: **קנאו השם ונתנו לכהן.** דמשולמן גבוה קזכו. ועיקר מילתיה דרב הונא [ו]אגזל הגר אימתר בפ' הגזול עליים בב"ק (קט:) [יח] **האשם** (ג) **לה' לכהן**[ב]:

[ב] **והקרבתם**

שאם הוזקקו זה לזה. שהיו ביחד ואח"כ אחד לחם או כבשים שמעכבין זה לזה והנותר לפניו יצא הסריפה דנהמה בלבוד חבירו: **ואיזו ויקה שלהן.** הקובעתן יחד: **שחיטה.** שאם היה לחם בשעת שחיטה ואח"כ אחד לחם או לחם או כבשים אחד הכל: **תנופה.** ג) כבשים היו מניפין

ואיזו היא זיקה שלהן זו שחיטה. דלחם אחד הלחם אחדו הכבשים ואם אחדו הכבשים אחד הלחם והיינו כרבי דאמר לקמן (ד' מז.) כבשי עצרת אין מקדשין הלחם אלא בשחיטה ולרבי אלעזר בר' שמעון ה) (קשה) נהי דאם אחד הלחם אחדו הכבשים כדאמר רבי יוחנן לקמן (שם) הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה מכ"מ אחדו כבשים אמאי אחד הלחם הא אית ליה פדיון ו) (כדפי' בקונטו') בפ"ק דפסחים (ד' יג.): גבי לחמי תודה ומפרקינהו ונפקינהו לחולין כמאן כרבי דאמר וכו' משמע דלרבי אלעזר בר"ש נפקי לחולין ולא משמע דלא דמשמע דהא דלרבי אלעזר בר' שמעון פודן בחולין ולא דמיפשט דלא דאיכא תנופה מחיים דהא מספקא לן אי עושה זיקה כל שכן דלא מסיימא לקדש ומו דאמריינן לקמן (ד' מז.): שתו שני כבשים על ארבעה חלות מוסך שתים מהן ז) ומניחן והשאר נאכלות בפדיון אע"ג דאיכא תנופה ח) בכולהו ול"ש ומשמע תמם דלרבי אלעזר בר' שמעון פודן בחולין ונאכלין בחוץ והא דאיפליגו אביי ורבא לקמן (שם.) במילתיה דרבי דאמר קדוש ואינו קדוש אביי אמר קדוש ואינו ט) ניתר רבא אמר קדוש ואינו כ) נפדה ואמרי' לאביי תפיס פדיונו לרבא לא תפיס אלמא לאביי לרבי נמי נפקי לחולין ואם כן מאי אחד הלחם דהכא ואין לומר אחד מליקרב דפסיעתא ל) דאכתי חזו יא) מ) לדבר אחר מ"מ מלחם אחר וא"מ כיון דנפדו פקעה קדושת תנור ורבי דסבירא ליה תנור מקדש נ) אי אפי' לה בתנור דחול לא מקדשו ותימה הוא ול"ל דלאביי תפיס פדיונו ולא נפיק לחולין והשתא ניחא לשון תפיס דהוה ליה למימר נפדה ותדע דהא רבי הוא דאמר תנור מקדש בסוף רבי שמעאל (לקמן עב.) ותנן (לקמן ד' ק.): המנחות והנסכים אין להם פדיון משקדשו בכלי ושתי הלחם נמי איקרו מנחה לקמן (ד' נב.): מיהו יש לחלק בין מנחה דהכלי זבח למנחה לחודה כדאיתא בפ"ק (לעיל ו.) והא דלא קאמר איכא דאיפליגו אליבא דאביי דלרבי אלעזר בר' שמעון יכול לפדות את הלחם ולרבי אינו יכול [ויקשה ז] ס) משמע דאע"פ שאיתה תודה בשעת לחמה חוזרת להיות שלמים אלא לחם אבל כבשי עצרת עם לחמה ד) קרוי שלמים: **אבל הלחם.** אחר תנופה: בעו

שאם הוזקקו זה לזה שמעכבין זה את זה ואיזה הוא זיקה שלהן ב) שחיטה אמר עולא בעו במערבא תנופה עושה זיקה או אינו עושה זיקה פשוט ליה מדרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן שחיטה עושה זיקה מכלל דתנופה אינו עושה זיקה דר' יוחנן גופא קא מיבעיא ליה מיפשט פשיטא ליה לרבי יוחנן דשחיטה עושה זיקה ותנופה אינו עושה זיקה או דלמא שחיטה פשיטא ליה ותנופה מספקא ליה תיקו א"ל ר' יהודה בר חנינא לרב הונא בריה דרב יהושע והא כי כתיב ג) קודש יהיו לה' לכהן בתר תנופה כתיב ופליגי בן ננס ור' עקיבא וליטעמיך בתר תנופה ולא בתר שחיטה אלא מאי אית לך למימרא מעיקרא קאי ומאי קדש יהיו לה' לכהן דבר שסופו לכהן הכא נמי דבר שסופו לכהן ושחיטה עושה זיקה ורמינהי ד) עד שלא שחטה נפרס לחמה יביא לחם אחר ושוחט מששחטה נפרס לחמה הדם יזרק והבשר יאכל וידי נדרו לא יצא והלחם פסול נזרק הדם תורם מן השלם על הפרוס ה) עד שלא שחטה יצא לחמה מכניסה ושוחט מששחטה יצא לחמה הדם יזרק והבשר יאכל וידי נדרו לא יצא והלחם פסול נזרק הדם תורם ממה שבפנים על שבחוץ עד שלא שחטה נטמא לחמה מביא לחם אחר ושוחט מששחטה נטמא לחמה הדם יזרק והבשר יאכל וידי נדרו יצא שהציץ מרצה על הטמא והלחם פסול נזרק הדם תורם מן הטהור על הטמא ואי ס"ד שחיטה עושה זיקה כיון דהוזקקו זה לזה בשחיטה איפסיל ליה ו) לחם תיפסל נמי תודה ז) שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים מה שלמים קרבים בלא לחם אף כ) תודה קרבה בלא לחם א"ר ירמיה אם תמצא לומר תנופה עושה זיקה אבד הלחם אבדו

בחות מלה (לקמן קפ.): **ופליגי בן נגס ור' עקיבא.** וס"מ דאין תנופה עושה זיקה: **ולא כאבר שחיטה.** בתמיה. הא דאלי דלכהן לא הוי אלא לאחר שחיטה: **מעיקרא.** קודם שחיטה: **עד שלא שחטה.** לתודה. (ב) לחם תודה אין מתקדש אלא בשחיטה בפרק התודה (לקמן דף עח.): דכתיב קרבנו על זבח (התודה) וגו' (ויקרא ז) מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח: **נפרס לחמה.** לא ידענא מנלן דמיפסל לגולגו משום דנפרסה אחת מהן ונראה בעיני דאמלחם ד) הפיס גמר שהיא ה) ג)מנחת תודה וכתיב בה היא ו) ג)(קדש קדשים הוא) (שם כד) שאם נפרסה אחד מחלותיה [כולן] פסולות: **הדם יזרק.** ט) לשם שלמים ולא לשם תודה ז): **נזרק הדם.** עד שלא נפרס הלחם: **תורם.** ח) כדכתיב והקריב ממנו אחד מכל קרבן (שם ז) דמ' חלות היו והיה תורם אחד מעשר לכהן והשאר לבעלים ברים פרק התודה (לקמן דף עז.): **מן השלם.** ולא מן הפרוס דתניא בהתודה (שם עז.) אחת שלא יטול פרוס: **יצא לחמה.** חוץ לחומת ירושלים: **מכניסה ושוחט.** דכל זמן שאינו קדוש בשחיטה אינו נפסל ביוצא: **הדם יזרק.** י) לשם שלמים: **תורם ממה שבפנים על שבחוץ.** ולא שיאכל אותו שיצא אלא יחשב במנין להיות תרומתו תרומה ולהכשיר את הפנימיות. כל יוצא דתודה לאו חוץ לעזרה קאמר אלא חוץ לעיר דהא התודה ולחמה נאכלין בכל העיר: **מששחטה נטמא לחמה הדם יזרק.** לשם תודה והבשר יאכל בתורת תודה: **וידי נדרו יצא.** דהציץ מרצה על אכילתן לענין טומאה יא): **ופיפסל נמי תודה.** ולא תזקק אפילו אלא לשמה: **רחמנא קרייה שלמים.** תודת שלמיו (ויקרא ז) י) משמע דאע"פ שאיתה תודה בשעת לחמה חוזרת להיות שלמים אלא לחם אבל כבשי עצרת עם לחמה ד) קרוי שלמים: **אבל הלחם.** אחר תנופה:

ואיזו היא זיקה שלהן זו שחיטה. דלחם אבדו הכבשים ואם אבדו הכבשים אבד הלחם והיינו כרבי דאמר לקמן (ד' מז.) כבשי עצרת אין מקדשין הלחם אלא בשחיטה ולרבי אלעזר בר' שמעון ה) (קשה) נהי דאם אבד הלחם אבדו הכבשים כדאמר רבי יוחנן לקמן (שם) הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה מכ"מ אבדו כבשים אמאי אבד הלחם הא אית ליה פדיון ו) (כדפי' בקונטו') בפ"ק דפסחים (ד' יג.): גבי לחמי תודה ומפרקינהו ונפקינהו לחולין כמאן כרבי דאמר וכו' משמע דלרבי אלעזר בר"ש נפקי לחולין ולא משמע דלא דמשמע דהא דלרבי אלעזר בר' שמעון פודן בחולין ונאכלין בחוץ והא דאיפליגו אביי ורבא לקמן (שם.) במילתיה דרבי דאמר קדוש ואינו קדוש אביי אמר קדוש ואינו ט) ניתר רבא אמר קדוש ואינו כ) נפדה ואמרי' לאביי תפיס פדיונו לרבא לא תפיס אלמא לאביי לרבי נמי נפקי לחולין ואם כן מאי אחד הלחם דהכא ואין לומר אחד מליקרב דפסיעתא ל) דאכתי חזו יא) מ) לדבר אחר מ"מ מלחם אחר וא"מ כיון דנפדו פקעה קדושת תנור ורבי דסבירא ליה תנור מקדש נ) אי אפי' לה בתנור דחול לא מקדשו ותימה הוא ול"ל דלאביי תפיס פדיונו ולא נפיק לחולין והשתא ניחא לשון תפיס דהוה ליה למימר נפדה ותדע דהא רבי הוא דאמר תנור מקדש בסוף רבי שמעאל (לקמן עב.) ותנן (לקמן ד' ק.): המנחות והנסכים אין להם פדיון משקדשו בכלי ושתי הלחם נמי איקרו מנחה לקמן (ד' נב.): מיהו יש לחלק בין מנחה דהכלי זבח למנחה לחודה כדאיתא בפ"ק (לעיל ו.) והא דלא קאמר איכא דאיפליגו אליבא דאביי דלרבי אלעזר בר' שמעון יכול לפדות את הלחם ולרבי אינו יכול [ויקשה ז] ס) משמע דאע"פ שאיתה תודה בשעת לחמה חוזרת להיות שלמים אלא לחם אבל כבשי עצרת עם לחמה ד) קרוי שלמים: **אבל הלחם.** אחר תנופה:

דסברה דלרבי לא נפקי לחולין כדאמר אמאי דלחמי תודה ליתי להו תנור וא"כ לאביי נפקי לחולין ותימה דמשמע דהא דלא תנופה עושה זיקה ט) **אבד הלחם אבדו הכבשים** ואמאי הא מדרבי אלעזר בר' שמעון נמטע דקודם שחיטה לרבי דקודם זריקה לר"א ברבי שמעון דמי יג) ט) ואין להם פדיון לכולי עלמא כדאיתא לקמן (דף מז.): גבי שוחט כבשים על ד' חלות דלר"א ברבי שמעון פודן בחוץ וי"ל דהכא דסבר תנור מקדש ולקמן קא סבר אין תנור מקדש והלכך שמעתין אמאי שפיר אף כר"א בר' שמעון אי סבר תנור מקדש ולקמן איירי אי סבר אין תנור מקדש אי נמי התם אפילו אפאם בצק אחת אין תנור מקדש דבין לולב וערבה יד) (סוכה דף מט.) ט) דאין שיעור למים מצי למלאות בחבית מקודשת ולא איפסלי בלינה אי נמי שאמי הכא דאיכא תנופה חשיבא דאבד התם כיון שאינה ראויה אלא לשתי חלות לא אלימא ההוא תנופה לאקבועי ואפילו ר"א ברבי שמעון מודה הכא ט) דשחיטה קבעה והא דמיבעיא לקמן (דף מז.) כבשי עצרת שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן אותו הלחם מהו באכילה ופריך למאן אי לר"א בר' שמעון האמר זריקה היא דמקדשה כלומר מו) וכל שכן שאסורין באכילה ר) דהא התם הוה תנופה בלחם דלכפרה"ע ס) ובקונטרס פירש לקמן (דף מח.) גבי פודן בחוץ לר"א בר' שמעון דפריך להו קודם זריקה ט) ומיגו דחזו לקרבן אי כבי מניף אלימי למיפסם פדיונן והא דבסוף רבי ישמעאל (לקמן דף עב.) משמע דאיפליגו בתנאי דתנאי אמר אי לא הוקבעו בשחיטה אי לא הוקבעו ופירש בקונטרס לשונן לשם זבח אחר הא ליתא דאפילו בתנאי הוזקקו זה לזה אם תנופה עושה זיקה ועוד קשה דמשמע דלר"א יכול לשנותן לשם זבח אחר והא ליתא דלכולי עלמא אינו יכול לשנותן לשם זבח אחר לפירוש דפירשנו אלא התם מיירי לאפסולי ביוצא: **נפרם** לחמה. מלת גוויי קתני דפרם יצא נטמא וכולהו גריסי ול"ע שלא יקשה מכאן ט) לרבא דאמר בפ"ק (לעיל דף יב.): דלמ"ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנופה וכו' מניפין מחיים עם הלחם בפרק: (ב) ד"ה עד שלא שחטה דמותה אין הלחם מתקדש דלחם תודה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הדם יזרק לשם שלמים. עיין לקמן דף מז ע"ב תוד"ה והכי תודה:

מוסף רש"י

שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים. תודת שלמיו. כלומר לעיל מה שלמים קרני בגלא לחם אף תודה קרבה בגלא לחם וכו' (להלן מז:).

רבינו גרשום

שאם הוזקקו זה לזה שאם נשחטו הכבשים ט) לשם הלחם: תנופה קודם שחיטה עושה זיקה אי לא: א"ל רב יהודה אמאי מספקא לי' בתנופה אי עושה [זיקה] והכתיב קדש יהיו לה' לכהן בתר תנופה כתיב דרישיה דקרא כתיב הנרף אותם. דעליגי בן נגס ור' עקיבא ואי סלקא דעתך דתנופה עושה זיקה אמאי פליגי. אלא מדפליגי ש"מ דפשיטא להו דתנופה אינה עושה זיקה ומשום הכי פליגי: ולטעמיך הא בתר שחיטה נמי כתי' יהיו לה' לכהן שכבר נשחט וראוי לכהן מי נימא נמי דבתר שחיטה פליגי הא"ר יוחנן הכל מודים אלא מאי אית לך למימר מעיקרא קאי כלומר האי קרא לאו בתר שחיטה כתי' אלא קודם שחיטה ומאי קדש לה' לכהן דבר שסופו לכהן לאחר שנשחט: הכא נמי לא תימא דבתר תנופה כתיב אלא קודם תנופה וקודם תנופה פליגי הילכך אכתי מספקא אי תנופה עושה זיקה אי לא: עד שלא שחטה נפרס לחמה של תודה: הדם יזרק שלא לשם תודה אלא לשם שלמים. והבשר יאכל שלא לשם תודה והלחם פסול משום דשחיטת הזבח מקדש הלחם שאם הכי אינו מביא לחם אחר מאחר שנשחט אלא הלחם פסול:

תורה אור השלם

1. וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ עַל שְׁנֵי כְּבָשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיְיָ לַכֹּהֵן:

ויקרא כג כ

שיטה מקובצת

ס) לחם ותיפסל: כ) תודה קרבה בלא לחם. דדוקא שלא לשמה מקריב לה א"נ אפילו לשמה: ג) הכבשים: ד) הפנים גמר. גליון א"נ מלחם דכתיב אחד מכל קרבן שלא יטול פרוס ובגיגן שיהא כולן ראויות לכהן. תו"ח. ועיין תוס' לקמן (דף נב ע"ב): ה) מנחה כלחם תודה: ו) תיבות קדש קדשים הוא נמחק: ז) תודה. עיין תוס' לקמן (דף מז ע"ב): ח) תורם דכתיב: ט) טומאה: דהלחם פסול. ולא ידענא אמאי כיון דזריקה כשירה לחם הטהור אמאי פסול ונראה בעיני דגרס' וידי נדרו לא יצא והאי תנא סבירא ליה אין הציץ מרצה על אכילה וכן מצאתיה בתוספתא ולבי מגמגם: י) חיבת משמע בס"א אינו: יא) חזו לכבשים אחרים דמאי שנא. ועיין תוס' לקמן (דף נ ע"ב): יב) יכול. גליון וי"ל דלא חשיב נפקותא דכיון דלרבי הא דלא נפקי לחולין היינו משום דתנור מקדש ה"נ הו"א לרבי אלעזר אי סבר דתנור מקדש אבל לאפסולי ביוצא (דמשני) [דחשיב שאני] התם הדבר תלוי בשחיטה: יג) דמי ויש: יד) וערבה דאמרי' קסבר דאין שיעור למים ואי מיתי במקודשת איפסלו להו בלינה אבל אי אמרינן דיש שיעור: טו) כלומר אינו ר"ל שיהא לו פדיון: טז) דלמ"ד אין זריקה: יז) פסול כולו. אפי' הטהור: יח) אליעזר וקתני דציץ מרצה על אכילות משמע דשום תנא ליכא אלא ר' אליעזר והא איכא האי תנא דסבר אין זריקה מועלת ליוצא ומש"ה אמר רש"י ולבי מגמגם כך פר"ר אלחנן: עוד שם וי"ל דבקל סותר התם סברא דאיפוך אי נמי מצי למימר דלא כר' אליעזר אלא כרבי עקיבא וקסבר אין הציץ מרצה דע"כ לא קאמר רבי עקיבא זריקה מועלת ליוצא ה"מ לאימורים אבל בלחמי תודה דלאו גופיה דזביחה מודה דאין זריקה מועלת ליוצא דכיון דהכי משמע פ' כל התדיר (דף צא ע"א) גבי אימורים קדשים קלים כשיצאו ומוקף פולגתייהו כי הדר עייליגנהו בדאתיגהו אבראי כ"ע לא פליגי ומשני ה"מ גבי שתי הלחם דלאו גופיה דזבח הן כך תירץ הר"מ. תו"ח. וא"כ אפשר דהאי בריתיה אתיא כר"ע

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פי"ז מהלכות פסולי המקדש כ"ז]:
קד ב מיי' פי"ם מהלכות תמידין ומוספין הל' יט ופי"ד מהל' פסולי המקדש יח:
קה ג ד מיי' פי"ב מהל' פסולי המקדש יד:

אבדו כבשים לא תיבעי לך דודאי בעי תנופה. בהדי כבשים אחריני ולא דמי לזו תודה וזו לחמה דאי אבדה תתודה אינו מביא אחרת: **ומאי** שנא שבעה כבשים ופרים ואילים דלא מקדשי ולא מעכבי. אגב מקדשי נקט מעכבי דהא דלשיון לעיל (ל' מה:) שבעת כבשים אע"פ שאין לחם וח"ו לחם אע"פ שאין שבעה כבשים ומיהו בקונטרס פי' דמיבעיא ליה בתר דהוזקקו זה לזה בשחיטה: **לפיכך** שחטן שלא לשמן לא קדש הלחם. עפי' הוה ניחא לימתי שחטן לשמן דקדש הלחם אגב אשמעינן אע"ג דאחריני לשמן נשחטו לא קדש הלחם: **שתי** הלחם הבאות בפני עצמן. כמ"ד לחם עיקר: [ט]**לשרפינהו** לאלתר. ופפי' למ"ד (פסחים דף לד:) אפי' פיגול טעון [י] צורה הכא שאני דמצותן בכך: **לפי** שאין שורפין קדשים ב"ט. הוה מצי למיפרך למוצאי יו"ט נאלתר לשרפינהו דמומר לא יליף מדמסיק צורת הקרבתן. פירש בקונטרס עד תמיד של בין הערבים מיהו בשמעתא דנתקלקלו הוויס בשיר (כ"ה דף ג:) מפרש דקרבנות ליבור קרבי אחר התמיד ולהו עשה דהשלמה לכך נראה לפרש עד הלילה:

מה ביבורים בפני עצמן. ואפילו הכי אינטריך [כ] לרבי עקיבא יהיו מתהיינה לנחם דמעכב כבשים: עד

[א]אבדו כבשים אבדו כבשים אבד הלחם ואם תמצא לומר תנופה אינה עושה זיקה הביא לחם וכבשים והונפו ואבד הלחם והביא לחם אחר אותו הלחם טעון תנופה או אינו טעון תנופה אבדו כבשים לא תיבעי לך דודאי בעי תנופה כי תיבעי לך אבד הלחם ואליבא דבן נגם לא תיבעי לך דאמר כבשים עיקר כי תיבעי לך אליבא דר"ע דאמר לחם עיקר מאי כיון דלחם עיקר בעי תנופה או דלמא כיון דמתירין דידיה כבשים נינהו לא צריך תנופה תיקו אמר ליה אביי לרבא מאי שנא שני כבשים דמקדשי לחם ומעכבי ומאי שנא שבעה כבשים ופר ואילים דלא מקדשי לחם [ב] ולא מעכבי אמר לי' הואיל והוזקקו זה לזה בתנופה והרי תודה דלא הוזקקו זה לזה בתנופה ומקדשא ומעכבא אלא כתודה מה תודה שלמים אף הכא נמי שלמים מי דמי התם ליכא זבחים אחריני בהדיה הכא דאיכא זבחים אחריני בהדיה ליקדשו הני והני אלא כאיל נזיר מה איל נזיר אע"ג דאיכא זבחים אחריני שלמים הוא דמקדשי מידי אחרינא לא הכא נמי לא שנא והתם מנלן [ג] דתניא [1]ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות מלמד שהסל בא חובה לאיל ושחיטת איל מקדשן לפיכך [2]שחטו שלא לשמו לא קדשו אל הלחם תנו רבנן [ד]שתי הלחם הבאות בפני עצמן יונפו ותעובר צורתן [3]ויצאו לבית השריפה מה נפשך אי לאכילה אתיין ליכלינהו אי לשריפה אתיין לשרפינהו לאלתר למה להו עיבור צורה אמר רבה לעולם לאכילה אתיין [ה]שמא יזדמנו להן בשרים לשנה הבאה ויאמרו אשתקד לא אכלנו לחם בלא כבשים עכשיו נמי ניכול ואינהו לא ידעי דאשתקד לא הוו כבשים אינהו שריין נפשייהו השתא דאיכא כבשים הוא דשרו להו [ו] אמר רבה מנא אמינא לה [ז]דתנן א"ר יהודה העיד בן [ח]בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כי אלא [ט]כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן [2]וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו הן היאך נאכלין הני שתי הלחם היכי דמי אילימא בבאות עם הזבח אטו תודה ולחמה [י]מי לא מנדבי כהנים ואכלי להו אלא לאו בבאות בפני עצמן וקתני היאך הן נאכלין אלמא לאכילה אתיין אמר ליה אביי לעולם בבאות עם הזבח ודקא קשיא לך מתודה ולחמה לחמי תודה לא איקרו מנחה שתי הלחם איקרו מנחה שנא' [3]בהקריבכם מנחה חדשה לה' רב יוסף אמר לעולם לשריפה אתיין והיינו טעמא דלא שרפינן לפי [יא]שאין שורפין קדשים ביו"ט א"ל אביי מי דמי התם לאו מצותן בכך הכא דמצותן בכך לישרפינהו מידי דהוה אפר ושעיר של יום הכיפורים אלא אמר רב יוסף גזירה שמא יזדמנו להם כבשים לאחר מכאן א"ל אביי תינח כל זמן הקרבתם [ג] לבתר הכי לשרפינהו מאי תעובר צורתן נמי דקתני [ד] צורת הקרבתם רבא אמר לאכילה אתיין וגזירה משום דרבה ולאו מטעמיה [ה] אלא מקרא ואמר רבא מנא אמינא לה דכתיב [4]ממושבותיכם תביאו לחם תנופה [וגו'] בכורים לה' מה בכורים בפני עצמן אף שתי הלחם בפני עצמן ומינה מה בכורים לאכילה אף שתי הלחם נמי לאכילה

ת"ר

הלילה: **גזירה משום דרבה.** דאמר לעיל גזירה שמא יזדמנו להם כבשים לשנה הבאה ולאו מטעמיה דהוא אומר לעיל מנא אמינא לה [טו] מדתניא העיד בן בוכרי כו': **ממושבותיכם וגו' בכורים לה'.** הקשו לבכורים: **אף שתי הלחם.** יכולין לבא בפני עמן: מין

[1]**נעו תנופה.** כבשים האחרים [ט] [נעו תנופה] לדברי הכל דמתירין הן ועוד דבהו כתיב תנופה [ו] והניף אותם הכהן [ז]: **מאי שנא שני כבשים.** דשלמים דמקדשי לחם כדתניא לקמן בשמעתא (דף מז.) אין מקדשין אם הוזקקו זה לזה בשחיטה: **ומעכבי.** לחם אגב בשחיטה: **הואיל והוזקקו.** שני כבשים ולחם: **והא תודה** [ח] **לא הוזקקו.** היא ולחמה לתנופה ביחד: **ומקדשא.** ללחם בשחיטה ויהיו דאמרינן קרבנו על זבח [ט] מלמד שאין הלחם קדוש אגב בשחיטת הזבח בפ' התודה (לקמן ד' עח:): **ומעכבא.** דאם אין תודה אין לחם דהא אינו קדושין אגב בשחיטה: ומשני **שני כבשי עצרת** [י] **שלמים.** אבל שבעה כבשים ופרים ואילים עולה ניתנו [יא] [יב] כמו איל נזיר שלמים הוא ומקדש הלחם כדמפרש לקמיה: **לפיכך.** [יג]דשחיטת איל מקדשן שחטיה לאיל שלא לשמו לא קדש הלחם דכתיב זבח שלמים [יד] על סל המצות אי זביחתו לשם שלמים מקדש את הסל ואי לא לא: **הכאות בפני עצמן.** אליבא דרבי עקיבא דאמר [מה:] כבשים אין מעכבין את הלחם: **תעובר צורתן.** יפסלו בלינה: **אי לאכילה אתיין.** [טו] דלא בעו מתירין ליכלינהו: **ואי לשריפה אתיין לשרפינהו לאלתר.** הואיל ווו היא עיקר מצוותם: **דאיכא כבשים כו'.** הלכך הואיל וקדשים מעליא נינהו ומשום גזירה הוא דשרפינן להו לא אתי למשרפינהו עד דליפסלו בלינה: **מנא אמינא לה.** דלאכילה אתיין אפי' באין בפני עצמן: **אינו חוטא.** ואע"ג דכתיב (שמות ג) כל העובר על הפקודים וכהנים לא נפקדו אינו חוטא כדפרשינא בפ"ג (לעיל ד' כא:) דמייתו ומסרי לה לגיכור: **שאינו שוקל חוטא.** דכל הראוי ליפקד קאמר דהיינו מבן כ' שנה ומעלה יא]: **לעצמן.** להגאתן: **שלנו הן.** אם אנו עותים שקלים לגשכה נמצאו באין אף משלנו שהרי כל הקרבנות מן הלשכה באין וכבן יוחנן בן זכאי לא דרשם וכל מנחת כהן אגב במנחה שהכהן מביא [יב] בפני עצמו מש"ה [יג] חוטא: **אילימא בכאין.** שני הלחם עם הזבח אמאי קתני היאך הן נאכלין אם לא נלחמי תודה דמי ותודה ולחמה מי לא מנדבי כהנים ואכלי: **הכא.** גבי קדשים הנשרפין לאו מצותן בכך דמעיקרא לאכילה אתו אגב שאיבא בהן פסול כגון נותר או טומאה הלכך שבקינהו עד המזל ושרפינן להו: **שמא יזדמנו להם כבשים לאחר מלאן.** לאחר שריפת הלחם הילכך משהינן להו שאם יבאו הכבשים יונפו עמהם [יד] ואוכלו: **זמן הקרבתן.** עד תמיד של בין הערבים: **לבתר הכי לשרפינהו.** אמאי משהינן להו כל

[2]**שחטו שלא לשמו.** [ט] [נעו תנופה] לדברי הכל דמתירין הן ועוד דבהו כתיב תנופה [ו] והניף אותם הכהן [ז]: **מאי שנא שני כבשים.** דשלמים דמקדשי לחם כדתניא לקמן בשמעתא (דף מז.) אין מקדשין אם הוזקקו זה לזה בשחיטה: **ומעכבי.** לחם אגב בשחיטה: **הואיל והוזקקו.** שני כבשים ולחם: **והא תודה** [ח] **לא הוזקקו.** היא ולחמה לתנופה ביחד: **ומקדשא.** ללחם בשחיטה ויהיו דאמרינן קרבנו על זבח [ט] מלמד שאין הלחם קדוש אגב בשחיטת הזבח בפ' התודה (לקמן ד' עח:): **ומעכבא.** דאם אין תודה אין לחם דהא אינו קדושין אגב בשחיטה: ומשני **שני כבשי עצרת** [י] **שלמים.** אבל שבעה כבשים ופרים ואילים עולה ניתנו [יא] [יב] כמו איל נזיר שלמים הוא ומקדש הלחם כדמפרש לקמיה: **לפיכך.** [יג]דשחיטת איל מקדשן שחטיה לאיל שלא לשמו לא קדש הלחם דכתיב זבח שלמים [יד] על סל המצות אי זביחתו לשם שלמים מקדש את הסל ואי לא לא: **הכאות בפני עצמן.** אליבא דרבי עקיבא דאמר [מה:] כבשים אין מעכבין את הלחם: **תעובר צורתן.** יפסלו בלינה: **אי לאכילה אתיין.** [טו] דלא בעו מתירין ליכלינהו: **ואי לשריפה אתיין לשרפינהו לאלתר.** הואיל ווו היא עיקר מצוותם: **דאיכא כבשים כו'.** הלכך הואיל וקדשים מעליא נינהו ומשום גזירה הוא דשרפינן להו לא אתי למשרפינהו עד דליפסלו בלינה: **מנא אמינא לה.** דלאכילה אתיין אפי' באין בפני עצמן: **אינו חוטא.** ואע"ג דכתיב (שמות ג) כל העובר על הפקודים וכהנים לא נפקדו אינו חוטא כדפרשינא בפ"ג (לעיל ד' כא:) דמייתו ומסרי לה לגיכור: **שאינו שוקל חוטא.** דכל הראוי ליפקד קאמר דהיינו מבן כ' שנה ומעלה יא]: **לעצמן.** להגאתן: **שלנו הן.** אם אנו עותים שקלים לגשכה נמצאו באין אף משלנו שהרי כל הקרבנות מן הלשכה באין וכבן יוחנן בן זכאי לא דרשם וכל מנחת כהן אגב במנחה שהכהן מביא [יב] בפני עצמו מש"ה [יג] חוטא: **אילימא בכאין.** שני הלחם עם הזבח אמאי קתני היאך הן נאכלין אם לא נלחמי תודה דמי ותודה ולחמה מי לא מנדבי כהנים ואכלי: **הכא.** גבי קדשים הנשרפין לאו מצותן בכך דמעיקרא לאכילה אתו אגב שאיבא בהן פסול כגון נותר או טומאה הלכך שבקינהו עד המזל ושרפינן להו: **שמא יזדמנו להם כבשים לאחר מלאן.** לאחר שריפת הלחם הילכך משהינן להו שאם יבאו הכבשים יונפו עמהם [יד] ואוכלו: **זמן הקרבתן.** עד תמיד של בין הערבים: **לבתר הכי לשרפינהו.** אמאי משהינן להו כל

[3]**ויצאו לבית השריפה.** עי' לקמן דף עד ע"ב:

[4]**ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה'.** ויקרא כג יז

[5]**אבדו כבשים.** דאמר לעיל גזירה שמא יזדמנו להם כבשים הבאה ולאו מטעמיה דהוא אומר לעיל מנא אמינא לה [טו] מדתניא העיד בן בוכרי כו': **ממושבותיכם וגו' בכורים לה'.** הקשו לבכורים: **אף שתי הלחם.** יכולין לבא בפני עמן: מין

[6]**[נקמץ עד:].** [7]**[כלים פ"ש מ"ד לעיל לא: עכרין ד.].** [8]**[גיר' הערוך מיכרין].** [9]**[שבת כג: וכו':].** [10]**ג' ל"ק, ו) [ויקרא כג:], ז) [ויקרא ז:].** [11]**מ) ניתנו הכ"ר אמ"כ ל"ר מה מיל מיכר. ל"ק, ט) הואיל והאיל מקדשן. ל"ק, י) ל"ל עיכון, כ) [נעיל מה:].**

תורה אור השלם

1. וְאֵת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיְיָ עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֵת מִנְחָתוֹ וְאֵת נִסְכּוֹ: במדבר ו יז
2. וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל: ויקרא ו טז
3. וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיְיָ בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: במדבר כח כו
4. מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים לַיְיָ: ויקרא כג יז

גליון הש"ם

גמ' ויצאו לבית השריפה. עי' לקמן דף עד ע"ב:

מוסף רש"י

שתי הלחם הבאות בפני עצמן. כגון שלא היו לו כבשים לצורר וקמ"ל דלעיל בפרק התכלת יונפו ותעובר צורתן ויפלו לבית השריפה ופליגי דמוקמי התם דאיכא למ"ד נאלתר אתיין ואיכא למ"ד לשריפה אתיין (להלן עד:). **כל כהן ששוקל אינו חוטא.** מדקתמר אינו חוטא, מכלל דלכתחילה לא חוטיא, וטעמא דמפרש במסכת שקלים דכתיב כל העומד על הפקודים, ומכנו לוי לא נפקד ואע"ג דאיכא למימר הא מייתי מוזלין לגזרה אפילו הכי אינו חוטא דכתיב כל הנקמץ כל כהן שאינו שוקל חוטא. בשקלים מפרש טעמא דכתיב זה יתנו, זה בגימטריא שנים עשר שבטים והיינו שבט לוי, וכל העומד מפרש התם כל העומד בים סוף (לעיל כא:). **אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן.** להגאתן ושלנו הן. **שהרי** מתרומת הלשכה הן באין ואם אנו שוקלין הלשכה נמצאת מנחת העומר ושתי הלחם ולחם הפנים משלנו והיאך נאכלין הכתיב לא תאכל, ולריבן לית לן הך דרשה דהאי כליל כליל תהיה ממנחת כהן גרידתא כתיב אבל במנחת ציבור זיל בתר ריבה (עדיין ד.). **אין שורפין קדשים ביו"ט.** ולקמן בפירקין (דף כד:) לפיכך מקרבי דאין שורפין (שבת כג:).

רבינו גרשום

ואליבא דבן נגם. דאמר כבשים עיקר לא תבעי לך דכיון דהתנפו כבשים סגי: כתודה. כלומר וממקום

אין מקדשין אם הלחם אלא בשחיטה. טעמא מפ' [ב] לקמן: **קדש אם הלחם.** מותר בחלילה: **לא קדש הלחם.** ולא תפיס פדיונו בקדושת שתי הלחם אלא בקדושת שאר [י] קדושה הלשכה וכמ"כ [לו פרק יא] יליף לה מקרבנו על זבח יא] תודה [ויקרא ז] מגיד שאם נזבח אלא לשם תודה לא קדש לחמו וכבשי עצרת דמקדשי לחם תודה ואיל מזיר יב] גמרינן: **קדוש ואינו קדוש.** מפרש יג] לקמן: **ואם באיל.** איל מזיר: **יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות.** אלמא זביחת איל מקדשא לסל ומייתי גמרינן לכבשי עצרת: **אי כחיב זבח יעשה.** משמע אע"ג דזבח בעי עשייה אחריתי: **הכל מודים.** אפילו לר' אליעזר דאמר זריקה עיקר מודי דצריך שיבא לחם בשעת שחיטה ואי לא הוה בשעת שחיטה לא מקדשא ליה זריקה: **ואינו גמור.** מפרש יד] לקמן: **ואינו ניפר.** לכהנים: **מאי בינייהו.** כלומר כיון דאמר אבאי אינו גמור כל שכן דאינו ניתר דהא ממעות תרומת הלשכה בא טו] וזריקת דם לא הוה אי לאו דאמר תמתרייא (א) באכילה ואינו גמור דאמר אבאי למאי הלכתא: **לאבאי לא תפיס פדיונו.** בקדושת שתי הלחם ואם רצה משנה המעות לשאר קרבנות צבור: **לרבא.** דאמר קדוש גמור תופס פדיונו ויוצא לחולין והא דאמר לקמן (דף ק:) מנחות אין לחם פדיון לאחר שקדשו בכלי: **אלא לאבאי כין רבי לר' אלעזר.** וקדוש דא"ר למאי הלכתא הא לא תפיס פדיונו ולתרוייהו אסור באכילה: **לאיפסולי ביאה.** לרבי דאמר קדוש קנא בשחיטה אם יצא נפסל שחפי' זרקו טז] לשמו נמי אסור באכילה יז] לרבי אלעזר דאמר שחיטה לא מקדשא אין נפסל ביאה דאינו קדוש יח] אם יצאו בין שחיטה לזריקה ואם אחר כך זרק לשמן כשר. (ג) שבוש גמור הוא זה דכל שכן לרבא כיון דקדשא שחיטה קדושא הגוף גמורה לא כ] נפיק מו לחולין ובפ"ק דפסחים (דף יג:) נמי אמר הכי לרבי דאמר שני דברים המתיריס מעלים זה בלא זה ד] לא נא] נפיק לחולין ור' אלעזר דאמר אינו קדוש פריק להו ונפקי לחולין וכיון דנפקי לחולין ע"י פדייה על כרחך פדיונו נתפס. לפיכך נראה לר' דה"ג ולשון הגון הוא לאבאי תפיס פדיונו ולרבא לא תפיס פדיונו לאבאי דאמר אינו גמור עדיין לא חלה עליו קדושת הגוף גמורה ולכתחלה אי אפשר פדיון ונכי דקדישתיה שחיטה במקצת דלא נפיק לחולין ומיהו אכתי מחוסר גמר קדושה ושייך ביה קדושת דמים לתפוס פדיונו בקדושת לרבא דאמר קדוש גמור קדושת הגוף לא שייך ביה פדיון ואם הפפיס מעות בפדיונו אינן נתפסין לכיון דאינו יוצא מקדושה כלל איזו קדושה תחול בפדיונו: **בשלמא לרבא.** דאמר לרבי אלעזר אינו קדוש בפדיונו: **היינו דאיכא בין רבי לר'** בב] **אלעזר.** דלר' אלעזר אינו קדוש כלל קדושת הגוף אלא קדושת דמים שניקח מתרומת הלשכה ונפיק לחולין ותפיס פדיונו ככל קדושת דמים: **אלא לאבאי.** דאמר לרבי נמי תפיס פדיונו וכל שכן לר' בד] אלעזר מאי איכא בין רבי בה] לר' אלעזר: **איכא בינייהו לאיפסולי ביאה.** לרבי מיפסל ביאה אם יצא לא יהא כשר לשחוט עליו כבשים אחרים לר' בו] אלעזר לא מיפסל ביאה שלא ירדה לה קדושת הגוף אלא קדושת דמים ואין יוצא פוסל בה וכשרין לשחוט עליה כבשים אחרים וזה שפירשתי תחילה שבוש גמור (ג) הוא כדפרישנא לעיל: **האמר זריקה מקדשא.** והאי אפילו קדוש לא הוי כל שכן דאסור באכילה: **כין לאבאי כין לרבא קדוש ואינו ניפר.** דכיון דאמר אבאי אינו גמור כל שכן דאינו ניתר: **כיי תנאי.** כלומר על מנת לאכול מן הכבשים חוץ לזמנו: **כיי תנאי.** ר' אליעזר ור' עקיבא: **שחיטה מקדשא.** בז] **אין זריקה מועלת ליוצא.** בח] דפסול מחמת דבר אחר הוא כדמפרש בשילהי פ"ק (סט) בט]: **אין זריקה מועלת ליוצא.** כל דבעינא לאכוי פסול יוצא: **אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה כיצד שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש הלחם שחטן שלא לשמן וזרק דמן** [ט] **שלא לשמן לא קדש הלחם שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלחם קדוש ואינו קדוש דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן וזרוק דמן לשמן מאי טעמא דרבי דכתיב [1] ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימרא דשחיטה מקדשא ור' אלעזר ברבי שמעון יעשה עד שיעשה כל עשיותיו ורבי נמי הכתיב יעשה אי כתיב זבח יעשה כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח במה יעשה בזביחה ורבי אלעזר בר' שמעון הכתיב זבח ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה מאי קדוש ואינו קדוש אביי אמר קדוש ואינו גמור רבא אמר קדוש ואינו ניתר [כ] מאי בינייהו איכא בינייהו למיתפס פדיונו לאבאי לא תפיס פדיונו לרבא תפיס פדיונו בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר' אלעזר בר"ש אלא לאבאי מאי איכא בין רבי לר' אלעזר בר' שמעון איכא [בינייהו] [ג] לאיפסולי ביוצא בעא מינה ר' שמואל בר רב יצחק מר' חייא בר אבא [ד] כבשי עצרת ששחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן אותו הלחם מהו באכילה אליבא דמאן אי אליבא דר' אלעזר בר' שמעון [ה] האמר זריקה היא דמקדשא אי אליבא דרבי בין לאבאי בין לרבא [ו] קדוש ואינו ניתר הוא [ז] אלא אליבא דהאי תנא דתני אבוה דר' ירמיה בר אבא שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה וזרק דמן של כבשים חוץ לזמנן ר' אליעזר אומר אין בלחם משום פיגול רבי עקיבא אומר [ח] יש בלחם משום פיגול אמר [ט] רב ששת הני תנאי [י] כרבי סבירא להו דאמ' שחיטה מקדשא מיהו ר' אליעזר לטעמיה דאמר [כא] אין זריקה מועלת ליוצא ור"ע לטעמי' דאמ' זריקה מועלת ליוצא דתנן

עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן. תימה למה לי זריקה הא פ"ק דפסחים (ד' יג:) מסקינן דר' אליעזר בר' שמעון סבר לה כאבוה דאמר כל העומד ליזרק מזרוק דמי ותירץ ריב"ש זריקה שלא לשמה גרועה מנשפך דס וקשה דלקמן פ' המנחות והגסכים (ד' קב.) מוכח דאע"ג דנעשה פסול בזריקה שזרק על מנת לאכול חוץ לזמנן אמר כל העומד ליזרק מזרוק דמי והכי איתא בגמ' התם לא דפיגל בשחיטה ומתקה אבל פיגל בזריקה מאי הכי נמי דמטמא טומאת אוכלין כו' יש לחלק דשלא לשמה עוקר הקרבן ועושהו קרבן אחר אי נמי הכא נמי בעי [ל] למימר ויהיה ראוי לזריקה: [מ] **ואת האיל יעשה זבח שלמים.** אין לפרש דיליף הכא מדאיתקוש לחמי תודה לשלמי מזיר כדילפינן פרק התודה (לקמן ד' עח.) שלמיו לרבות שלמי מזיר לעשרה קנין ירושלמיות ושתי הלחם נמי איתקוש ללחמי תודה כדדרש נמי התם מתביאו שכל מה שאתה מביא כזה הא ליתא דא"כ הוה ליה למד מן הלמד ואע"ג דהוה ליה הימנו ודבר אחר איכא למאן דלא יליפינן בסוף איזהו מקומן (זבחים דף מז.) ופ' התודה (לקמן דף עח.) גלוי מילתא בעלמא הוי וילפינן שפיר ומיהו קשה דא"כ אמאי איצטריך קרא בתודה לא] על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח ותו ר' אלעזר בר' שמעון דדרש כל עשיות גבי תודה לא כתיב עשיה וגבי תודה נמי פליג כדאי' פ"ק דפסחים (דף יג:) ובמוסאפתא דזבחים וי"ל דהוה אמינא מדקרייה רחמנא שלמים דלא מקדשי לחם לב] כי שלמים ומזיר נמי לא סגי בלא קרא כמו גבי תודה משום דקרייה רחמנא שלמים ולר"מ בר"ש נמי כיון דגלי קרא בזיר דבכל עשיות הקידוש תלוי הוא הדין בכולהו: **במה** יעשה בוביחה. תימה דבפ"ק דזבחים (דף ז:) דרש מכאן שיהו בעלים ודרים לכל עשיות נימא דלא כר"מ בר"ש וי"ל ודאי שמעי' שפיר תרתי וא"ע לרבי מנא ליה [נ] שיהו בעלים וא"ע: **שיהא** לחם בשעת שחיטה. תימה הא משנה תנופה בעי לחם לג] ואע"ג דלא מעכב דאי מיהא בעינן ושמא אפי' דאי לא בעינן ועוד שמא אתא למימר בשעת שחיטה בעינן שיהא בפנים לד] אע"ג דכשר ביוצא: **בקונטרס** גרס ובדוב הספרים נמי גרס הכי **לאבאי לא תפיס פדיונו לרבא תפיס פדיונו ופי' לאבאי לא אלימא קדושתא כולי האי שיהא נפדה** וכה"ג איכא קצת פ"ב דבכורות (דף טו:) גבי ולדות בעלי מומין כונסן לכיפה היכי ליעבד ליקרביהו מכח קדושה דחוייא אתיין ליפרקיהו לא אלימי למיתפס פדיון והשתא בעי לאבאי מאי בינייהו כיון דלרבי לא אלימי קדושתא כל שכן לר"מ בר"ש וקשה דלאבאי נמי ליבעי אלימא דרבי מה בין שוחטן לשמן לשוחטן שלא לשמן דכ"ש דלא אלים למיתפס פדיונו דהא לר"מ בר"ש לא מהני שחיטה מידי ומ"ש לא תפיס פדיונו ותו דבפסחים (דף יג:) משמע איפכא דלרבי לא תפיס ולר"מ בר"ש תפיס ולקמן (דף מח.) נמי לר"מ בר"ש פודן בחוץ ושמא ודאי כי אין תנופה [ס] וקדושת תנור לא קדיש אלא קדושת פה ומיפרק אבל הכא [דאיכא שחיטה ותנופה ותנור] להכי לא מיפריק וכדפרישית לעיל ופי' הקונטר' דפי' לאבאי נפדה ולרבא אינו נפדה לה] ל"ע פ] דתמילה פי' לרא"ש אינו קדוש כלל ונפיק לחולין לגמרי ס ולבסוף פירש וכ"ש לרא"ש ולפירושו (ל"ל) לאבאי קדוש טפי דאלים דלא קא נפיק [לחולין ולרא"ש נפיק לחולין] ויתכן יותר גירסא אחריתי ומיהו גירסא הקונטרס נכונה לאבאי תפיס ולרבא לא תפיס והשתא איכא ביינייהו במקומות אחרים ודחקינן לאשכוחי הכא מאי ביינייהו: **תתן**

ת"ר כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה כיצד שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש הלחם שחטן שלא לשמן וזרק דמן [פ] שלא לשמן לא קדש הלחם שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלחם קדוש ואינו קדוש דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן וזרוק דמן לשמן מאי טעמא דרבי דכתיב [1] ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימרא דשחיטה מקדשא ור' אלעזר ברבי שמעון יעשה עד שיעשה כל עשיותיו ורבי נמי הכתיב יעשה אי כתיב זבח יעשה כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח במה יעשה בזביחה ורבי אלעזר בר' שמעון הכתיב זבח ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה מאי קדוש ואינו קדוש אביי אמר קדוש ואינו גמור רבא אמר קדוש ואינו ניתר [כ] מאי בינייהו איכא בינייהו למיתפס פדיונו לאבאי לא תפיס פדיונו לרבא תפיס פדיונו בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר' אלעזר בר"ש אלא לאבאי מאי איכא בין רבי לר' אלעזר בר' שמעון איכא [בינייהו] [ג] לאיפסולי ביוצא בעא מינה ר' שמואל בר רב יצחק מר' חייא בר אבא [ד] כבשי עצרת ששחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן אותו הלחם מהו באכילה אליבא דמאן אי אליבא דר' אלעזר בר' שמעון [ה] האמר זריקה היא דמקדשא אי אליבא דרבי בין לאבאי בין לרבא [ו] קדוש ואינו ניתר הוא [ז] אלא אליבא דהאי תנא דתני אבוה דר' ירמיה בר אבא שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה וזרק דמן של כבשים חוץ לזמנן ר' אליעזר אומר אין בלחם משום פיגול רבי עקיבא אומר [ח] יש בלחם משום פיגול אמר [ט] רב ששת הני תנאי [י] כרבי סבירא להו דאמ' שחיטה מקדשא מיהו ר' אליעזר לטעמיה דאמר [כא] אין זריקה מועלת ליוצא ור"ע לטעמי' דאמ' זריקה מועלת ליוצא

עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן. תימה למה לי זריקה הא פ"ק דפסחים (ד' יג:) מסקינן דר' אליעזר בר' שמעון סבר לה כאבוה דאמר כל העומד ליזרק מזרוק דמי ותירץ ריב"ש זריקה שלא לשמה גרועה מנשפך דס וקשה דלקמן פ' המנחות והגסכים (ד' קב.) מוכח דאע"ג דנעשה פסול בזריקה שזרק על מנת לאכול חוץ לזמנן אמר כל העומד ליזרק מזרוק דמי והכי איתא בגמ' התם לא דפיגל בשחיטה ומתקה אבל פיגל בזריקה מאי הכי נמי דמטמא טומאת אוכלין כו' יש לחלק דשלא לשמה עוקר הקרבן ועושהו קרבן אחר אי נמי הכא נמי בעי [ל] למימר ויהיה ראוי לזריקה: [מ] **ואת האיל יעשה זבח שלמים.** אין לפרש דיליף הכא מדאיתקוש לחמי תודה לשלמי מזיר כדילפינן פרק התודה (לקמן ד' עח.) שלמיו לרבות שלמי מזיר לעשרה קנין ירושלמיות ושתי הלחם נמי איתקוש ללחמי תודה כדדרש נמי התם מתביאו שכל מה שאתה מביא כזה הא ליתא דא"כ הוה ליה למד מן הלמד ואע"ג דהוה ליה הימנו ודבר אחר איכא למאן דלא יליפינן בסוף איזהו מקומן (זבחים דף מז.) ופ' התודה (לקמן דף עח.) גלוי מילתא בעלמא הוי וילפינן שפיר ומיהו קשה דא"כ אמאי איצטריך קרא בתודה לא] על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח ותו ר' אלעזר בר' שמעון דדרש כל עשיות גבי תודה לא כתיב עשיה וגבי תודה נמי פליג כדאי' פ"ק דפסחים (דף יג:) ובמוסאפתא דזבחים וי"ל דהוה אמינא מדקרייה רחמנא שלמים דלא מקדשי לחם לב] כי שלמים ומזיר נמי לא סגי בלא קרא כמו גבי תודה משום דקרייה רחמנא שלמים ולר"מ בר"ש נמי כיון דגלי קרא בזיר דבכל עשיות הקידוש תלוי הוא הדין בכולהו: **במה** יעשה בוביחה. תימה דבפ"ק דזבחים (דף ז:) דרש מכאן שיהו בעלים ודרים לכל עשיות נימא דלא כר"מ בר"ש וי"ל ודאי שמעי' שפיר תרתי וא"ע לרבי מנא ליה [נ] שיהו בעלים וא"ע: **שיהא** לחם בשעת שחיטה. תימה הא משנה תנופה בעי לחם לג] ואע"ג דלא מעכב דאי מיהא בעינן ושמא אפי' דאי לא בעינן ועוד שמא אתא למימר בשעת שחיטה בעינן שיהא בפנים לד] אע"ג דכשר ביוצא: **בקונטרס** גרס ובדוב הספרים נמי גרס הכי **לאבאי לא תפיס פדיונו לרבא תפיס פדיונו ופי' לאבאי לא אלימא קדושתא כולי האי שיהא נפדה** וכה"ג איכא קצת פ"ב דבכורות (דף טו:) גבי ולדות בעלי מומין כונסן לכיפה היכי ליעבד ליקרביהו מכח קדושה דחוייא אתיין ליפרקיהו לא אלימי למיתפס פדיון והשתא בעי לאבאי מאי בינייהו כיון דלרבי לא אלימי קדושתא כל שכן לר"מ בר"ש וקשה דלאבאי נמי ליבעי אלימא דרבי מה בין שוחטן לשמן לשוחטן שלא לשמן דכ"ש דלא אלים למיתפס פדיונו דהא לר"מ בר"ש לא מהני שחיטה מידי ומ"ש לא תפיס פדיונו ותו דבפסחים (דף יג:) משמע איפכא דלרבי לא תפיס ולר"מ בר"ש תפיס ולקמן (דף מח.) נמי לר"מ בר"ש פודן בחוץ ושמא ודאי כי אין תנופה [ס] וקדושת תנור לא קדיש אלא קדושת פה ומיפרק אבל הכא [דאיכא שחיטה ותנופה ותנור] להכי לא מיפריק וכדפרישית לעיל ופי' הקונטר' דפי' לאבאי נפדה ולרבא אינו נפדה לה] ל"ע פ] דתמילה פי' לרא"ש אינו קדוש כלל ונפיק לחולין לגמרי ס ולבסוף פירש וכ"ש לרא"ש ולפירושו (ל"ל) לאבאי קדוש טפי דאלים דלא קא נפיק [לחולין ולרא"ש נפיק לחולין] ויתכן יותר גירסא אחריתי ומיהו גירסא הקונטרס נכונה לאבאי תפיס ולרבא לא תפיס והשתא איכא ביינייהו במקומות אחרים ודחקינן לאשכוחי הכא מאי בינייהו:

תתן

אין ריקה מועלת ליוצא. הלכך לא קבעתא ללחם בפיגול דהא כבר פסול הוא ואמר בפ"ק (לעיל דף יג.) אין פיגול במקום פסול: **זריקה מועלת ליוצא.** בח] דפסול מחמת דבר אחר הוא כדמפרש בשילהי פ"ק (סט) בט]:

כא א מי' פ"ז מהל' פסולי"מ הלכה יח: **כב** ב מי' שם הל' יט:

מוסף רש"י

בכשר עצרת אין מקדשין את הלחם. לחיות קדוש קדושת הגוף ליפסל ביוצא ולינה אלא בשחיטה, ואע"פ שהן טעונין תנופה מין עם הלחם, אין תנופתן מקדשן אלא שחיטתן דגמר מאיל מזיר דכתיב (במדבר ו) ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות מלה המצות עשיית סל המצות בזביחת האיל (יבמות קד:). **אלא בשחיטה.** אבל בתפיס לא קדשי (לקמן עב:). **קדוש ליפסל ביוצא** ונלא יפלה עוד, **ואינו קדוש** ואינו ניתר בחלילה, ואע"פ שהכבשים עצמן מוזכין דקיימא לן כל הזמנים שנזכרו אצלו לשמן כשירין אלא אלא עלו בעצלים לשם מובה, ומניא בפרק שני דביכורים (דף כ:) כבשי עצרת שנתמנו אלא לשמן הרם יוקב ובכבר יאכלו, אינו הוא דממעטינן כבשים בעצמם אבל לחם כיון דבכשרים אין שמן עליהן דבר לא עלו לשם תובה אלא לשם שלמי תודה בעליהן מי ימיהו (פסחים יג.). **זריקה מועלת ליוצא.** חוץ לקלעים למיהו כדבר שיש לו היתר לכהנים ומיפקר מידי אשם מעילות, דתנן בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקה דמיה ר' עקיבא אומר אין מועלין בו דזריקתו הוא מתקנתו מידי מעילה אע"פ שאינה מתיחנו בחלילה, אפילו הכי מועלת לו לחוליו מידי מעילה (לעיל יב.).

שיטה מקובצת (המשך)

שלא לשמן כשרים וי"ל דה"מ בכבשים דנופא דזבחיא ניהו מהניא להו דריקה דשלא לשמו להתיר הבשר באכילה וא"ת מאחר דבכשרים לא עלו לשם חובה הוי ליה כאלו אבדו ואמרי' לעיל אבדו הכבשים אבדו הלחם די"ל דהא דאמרינן אבד הלחם היינו דלא חזי הא לחם להביא עם הכבשים אחרים שצריך לשמה משום מיבעיא ליה אם משתרי הלחם באכילה כמו הכבשים דחשבינן ליה ללחם כגופא דזיבחא וכי היכא דמהניא דריקה שלא לשמה להתיר הבשר באכילה הכא נמי מהניא להתיר הלחם באכילה: [עוד מתו"ח] וא"ת כיון שנזרק שלא לשמה הוי ליה אבד הכבשים שאינן צריכין עוד ללחם וא"כ הוי ליה אבד לחם כמו ביוצא [וי"ל] דודאי פשיטא שלא יהא עוד עליהם תורת שתי הלחם ולא יצאו ציבור חובתם אבל מבעיא אם שחיטה שלא לשמה מתרת הלחם לאכילה בעלמא כמו שהיא מתרת הכבשים לאכילה וא"ת ולר"א דאמר אין בלחם משום פיגול דשמע אבל כבשים יש בהם משום פיגול ואמאי הא אבד הלחם וא"כ אבדו הכבשים ולא הוי קרבן מתיריו כמצותו וי"ל דודאי יש בבשר משום פיגול אם יזרקנה שלא לשמה מיהו (קשה אז) [דאז] לא יהיה פיגול בלחם ומיהו לא הוי לצדדין דר"ק אין בלחם משום פיגול בשום פנים בין לשמו בין שלא לשמו אבל כבשים יש בהם משום פיגול לכל הפחות בשלא לשמו וי"ש דאמר יש בלחם משום פיגול היינו בלשמו א"נ נהי דהלחם מפסיל משום יוצא מהניא ליה התקטרה לאקבועי [הבשר] בפיגול דאמאיר סוף פ"ק [גבי] שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה (דהוי) [דשאנינ' חיסרון (דא'י) [כיון דאיתא] בפנים מהניא ליה הקטרה [למקבעינהו בפיגול]: [פ] הא אמר דריק' היא דמקדשא

והכא כיון דנזרק שלא לשמה פשיט' דאין הלחם נאכל: [ו] קדוש ואינו ניתר הוא. דאפי' לאבאי דאמר קדוש ואינו גמור כ"ש דאינו ניתר: [ז] אלא אליבא דהאי תנא כו' אין בלחם משום פיגול. כמו שהולך ומפרש (דרבי) [דר"א] לטעמיה דאמר אין זריקה מועלת ליוצא באימורים שיצאו ה"נ [לא] מהניא ללחם לחייבו בפיגול: [ח] עיין בהשמטות שבסוף המסכת: [ט] מפ' לקמיה: [י] בקדושת שאר תרומת הלשכה: [יא] זבח תודה שלמיו מגיד: [יב] נזיר גמרי: [יג] מפרש לקמיה: [יד] בא דזריקה לא הוי אחרי כשרה ותיבת לשמה נמחק: [טו] זרקו אח"כ: [יז] באכילה ולר': [יח] קדוש ואם [כר' אח"כ]: [יט] שבוש בס"א הכל אינו אבל ברש"י אם אינו: [כ] לא נפקי: [כא] נפקי לחולין ולר' אליעזר: [כב] לר' אליעזר: [כג] אליעזר: [כד] לר' אליעזר: [כה] לר' אליעזר: [כו] לר' אליעזר: [כז] מקדשה. לשתי הלחם: [כח] ליוצא דלא דמי פסול יוצא לשאר פסולים שפיסולו מחמת. ותיבת דפסול נמחק: [כט] פ"ק הילכך אית בהו משום פיגול הס"ד: [ל] למימר ויהא ראוי לזריקה וכן כתוב בגליון ויזרוק דהכא ר"ל ויקבל שנראה לזריקה: [לא] בתודה לקמן [דף עא ע"ב]: [לב] כי שלמים הא"ת ולכתוב הסמוכה תודה ולא בני נזיר ר"ל דבאיל נזיר כיון דאיכא זבחים אחרינא בהדי לא מיינהו מקרא אי נמי כולהו צריכי לקרושי איצטריך קרא באיל נזיר למימר דאיל דוקא מקדש. תו"ח: [לג] לחם ותנופה מחיים הוא דהויא:

[לד] הוא אמר דריק' היא דמקדשא לשונות הא"ת והיכא קאמר ר"א דאין מיפסל ביוצא אם אמר לעיל משנשחטה יצא לחמה כו' הלחם פסול אלמא נפסל ביוצא ר"ל דהתוא מוקי לה בשנתקבל הדם בכלי קודם יציאה וסבר לה כאבוה דאמר כל דעומד ליזרק כזרוק דמי אבל הכא יצא קודם זריקה וזורק שלא לשמה וא"ל לאביי היאך תפיס פדיונו ונפיק לחולין לרבי הא סבירא ליה לקמן דתנור מקדש ר"ל דהנ"מ מנחות הבאות בפני עצמן אבל הבאות עם הזבח השחיטה מקדשא להו ולא תנור ולפי מה דפי' רש"י ניחא נהי דתפיס פדיונו לא נפיק לחולין תימה למורי הרמ"ד דלאביי הוי איפכא קדוש' דשחיטה מקדושא כלי דשאר מנחות אין נפסלין ביוצא כדפי' בפ"ק ומהניא להו קדושה דאין לחם פדיון ולרבא אין לחם פדיון אלא קדושה דשחיטה דהכא מיקדשא להו דאין קדושתו גמורה לאביי כדפי' ר"ל דאין לחוש בהא דתפיס פדיונו כיון דלא נפיק לחולין כדפי': [ג] לאפסולי ביוצא. [דלרבי] דאמר קדוש איפסל ביוצא וקשה להר"ם [דהסברות] הפוכות שיקדש ליפסל ביוצא ונדיין יקדש לתפוס פדיונו שהרי בתמימים הוי איפכא דאין תופס פדיון כלל ונדיין אינן נפסלין ביוצא וכן במנחות שקושרו בכלי ור"ע צריך לפי' השני של רש"י: ולרבי [אליעזר] לא מיפסל ביוצא ושחטה ויצא לחמה הלחם פסול דר"ל דלעיל כשנתקדש הדם בכוס ונשפך ור' אליעזר סבר כאבוה דאמר כל דעומד ליזרק כזרוק דמי: [ד] כבשי עצרת ששחטן לשמן

[ה] ת"ר כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה כיצד שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש הלחם שחטן שלא לשמן וזרק דמן [ו] שלא לשמן לא קדש הלחם שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלחם קדוש ואינו קדוש דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן וזרוק דמן לשמן מאי טעמא דרבי דכתיב [1] ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימרא דשחיטה מקדשא ור' אלעזר ברבי שמעון יעשה עד שיעשה כל עשיותיו ורבי נמי הכתיב יעשה אי כתיב זבח יעשה כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח במה יעשה בזביחה ורבי אלעזר בר' שמעון הכתיב זבח ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה מאי קדוש ואינו קדוש אביי אמר קדוש ואינו גמור רבא אמר קדוש ואינו ניתר [כ] מאי בינייהו איכא בינייהו למיתפס פדיונו לאבאי לא תפיס פדיונו לרבא תפיס פדיונו בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר' אלעזר בר"ש אלא לאבאי מאי איכא בין רבי לר' אלעזר בר' שמעון איכא [בינייהו] [ג] לאיפסולי ביוצא בעא מינה ר' שמואל בר רב יצחק מר' חייא בר אבא [ד] כבשי עצרת ששחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן אותו הלחם מהו באכילה אליבא דמאן אי אליבא דר' אלעזר בר' שמעון [ה] האמר זריקה היא דמקדשא אי אליבא דרבי בין לאבאי בין לרבא [ו] קדוש ואינו ניתר הוא [ז] אלא אליבא דהאי תנא דתני אבוה דר' ירמיה בר אבא שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה וזרק דמן של כבשים חוץ לזמנן ר' אליעזר אומר אין בלחם משום פיגול רבי עקיבא אומר [ח] יש בלחם משום פיגול אמר [ט] רב ששת הני תנאי [י] כרבי סבירא להו דאמ' שחיטה מקדשא מיהו ר' אליעזר לטעמיה דאמר [כא] אין זריקה מועלת ליוצא ור"ע לטעמי' דאמ' זריקה מועלת ליוצא דתנן

[מ] ת"ר כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה כיצד שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש הלחם שחטן שלא לשמן וזרק דמן [נ] שלא לשמן לא קדש הלחם שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלחם קדוש ואינו קדוש דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן וזרוק דמן לשמן מאי טעמא דרבי דכתיב [1] ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימרא דשחיטה מקדשא ור' אלעזר ברבי שמעון יעשה עד שיעשה כל עשיותיו ורבי נמי הכתיב יעשה אי כתיב זבח יעשה כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח במה יעשה בזביחה ורבי אלעזר בר' שמעון הכתיב זבח ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה מאי קדוש ואינו קדוש אביי אמר קדוש ואינו גמור רבא אמר קדוש ואינו ניתר [כ] מאי בינייהו איכא בינייהו למיתפס פדיונו לאבאי לא תפיס פדיונו לרבא תפיס פדיונו בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר' אלעזר בר"ש אלא לאבאי מאי איכא בין רבי לר' אלעזר בר' שמעון איכא [בינייהו] [ג] לאיפסולי ביוצא בעא מינה ר' שמואל בר רב יצחק מר' חייא בר אבא [ד] כבשי עצרת ששחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן אותו הלחם מהו באכילה אליבא דמאן אי אליבא דר' אלעזר בר' שמעון [ה] האמר זריקה היא דמקדשא אי אליבא דרבי בין לאבאי בין לרבא [ו] קדוש ואינו ניתר הוא [ז] אלא אליבא דהאי תנא דתני אבוה דר' ירמיה בר אבא שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה וזרק דמן של כבשים חוץ לזמנן ר' אליעזר אומר אין בלחם משום פיגול רבי עקיבא אומר [ח] יש בלחם משום פיגול אמר [ט] רב ששת הני תנאי [י] כרבי סבירא להו דאמ' שחיטה מקדשא מיהו ר' אליעזר לטעמיה דאמר [כא] אין זריקה מועלת ליוצא ור"ע לטעמי' דאמ' זריקה מועלת ליוצא דתנן

[ס] לקמן עב: יגמות קד: פסחים יג.; [ב] [נס"ל: פ"ב]; [ג] [לעיל יב. וש"נ], [ד] ולקמ. ל"ק, [ה] ע' רש"ק ול"ק, [ו] שאר עצודות בשינוי בעלים וע"ש הס"ד. ל"ק, [ז] אלא קדושם מעוט כי' אבל הכא לאיכא תעופה לרבי כו'. ל"ק, [ח] דתמילה פי' לאבי כ"ש שאינו ניתר ולפירושו לאבאי קדיש טפי דאלים מלמיתפס ויתקן יותר כ' ולייקרן לאשכוחי. ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְאֵת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיְיָ עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֵת מִנְחָתוֹ וְאֵת נִסְכּוֹ: במדבר ו יז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי בינייהו וכו' בגמליה סס"ד ותמ"ל מ"ס למתפס פדיונו דאינו גמור דאמר אבאי לרבא לא תפיס פדיונו בקדושת שתי: (ב) ד"ה לאפסולי וכו' ושבושא גמור הוא גי' זה: (ג) ד"ה איכא בינייהו וכו' שבוש גמור אלא כדפרישנא לעיל:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בקונטרס כו' ולבסוף פי' וכ"ש. ק"ל למאי הקשו על לשון רש"י דנקט וכ"ש כל בנא"כ קשה דמאי פרכי מאי איכא בין רבי לר' אלעזר הא לרבי תפיס פדיונו ואינו יוצא לחולין ולא"כ"ש יוצא לחולין:

רבינו גרשום

דכתיב ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימר דזביחה מקדשה לסל המצות. והכא נמי גבי כבשי עצרת. קדוש ואינו גמור שאינו ראוי לאכילה. ורבא אמר קדוש ונמור ואינו ניתר באכילה. לאביי דאמר ואינו [גמור] לא חמירא קדושתיה למתפס פדיונו שיהא קדוש כמותו: בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר"א בר"ש דלרבי דאמר קדוש למתפס פדיונו ואינו קדוש שאינו ניתר באכילה. ורבי אלעזר ב"ר שמעון דאמר אינו קדוש דאפי' פדיונו לא תפיס: איכא בינייהו לאיפסולי ביוצא לרבי דאמר שחיטה מקדשא אם יצא הלחם בין שחיטה לזריקה נפסל. לר' אלעזר ב"ר שמעון לא מקדש ולא מפסל ביוצא דאי אהדדיה ועיילה לגואי קדש: וזרק דמן של כבשים על מנת לאוכלן לשתי הלחם ובשר חוץ לזמנן ר' אליעזר דאמר אין בלחם משום פיגול לטעמיה דאמר אין זריקה מועלת לחייבו משום איסור יוצא הואיל ויצא לפני זריקה ולא משום פיגול נמי:

שיטה מקובצת

ב] שלא לשמן לא קדש הלחם. וא"ת כבשי עצרת מנ"ל שלא בשמה לא מקדש (וכתיב) [וא"ל] (ולפינן) מאיל נזיר ודרשי' דבה שלמים עד שיהא זבחיתו לשם שלמי' כי היכי דדרשי' גבי תודה מלמד שאם שחטה שלא לשמה לא קדש הלחם הא לא מצית אמרת דהא אמר' ריש ק"ק אם אינו ענין לשינוי קודש תנהו לשינוי בעלים ואם איתא (לשינוי קודש ומאי) [הא] איצטרך לומר דלא קדיש הלחם ד"ל דהדין זה ילפי' מתודה ואע"ג דלא ילפי' שאר דינו [מתודה] מ"מ בחדגלי קרא בקודש לח

דתנן אימורי קדשים קלים מ. תימה דלא מייתי ריש"א דתנן בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמיס רבי אליעזר אומר וכו': **פיגול.** מפרש התם בהדיא בשר כך הרלאת פסול ומה הרלאת בשר עד שיקרבו כל מתירין וכו' ועומת המיתר לטהורים חייבין עליהם משום עומתה שאינו ניתר לא ונותר ליף חילול מעומת: **קבעה** לחם **בפיגול.** כי בשר אלמנה כגופיה דזיבחה דמי הכא נמי כיון דזבח ניתר זריקה שלא לשמן לחם נמי כיון דכגופיי דזבח דמי אי דלמא לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן שיבא כי גופיה דזבח: **ובהדר** עיילינהו פליגי. אלחם קאי אבל אאימורין ע) (אפי') כי לא הדר עיילינהו פליגי וכן מוכח פ' התדיר (זבחים ד' ל.): **ואינה** מוציאה מידי מעילה. בבשר קדשי קדשים תימה דהא תנן פ"א דמעילה (דף ג.) אין שלא שיצא היתה לה שעת היתר להכניס נשחטה חוץ לזמנה מעמע דכי נשחטה בהיתר לא מצי משכח ולאו קודשים היא: **ולאו** איתותב רב גידל. [לא] ולא תשיב שיניא דהתם דריש מעילה ע) דרב פפא הוא דמקשה לה התם ולא ס"ל ההוא שיניי מיהו תימה דהתם בסוף שמעתין (גס זה ע) שם) מייתי ליה סיוע ואית דגרסי ולא איתותב רב גידל בניחותא לב) ואינו נראה: **מהו** שיזרוק דמן שלא נ) לשמן. לר' ירמיה דאמר תנופה עושה זיקה אבל הלחם אבל הכבשים דקודש שחיטה לא שריון לשויי אבל היכא דכבר נשחטה שריון לשויי כדי לתקויי זבחא: **והרי פסח** ג) אחר חצות. מני לשויי כדמשני פ' בתרא דזבחים (דף קטו.) שאני פסח דבשאר יומת השנה שלמים הוי: **והרי** תודה. דאם נפרס הלחם או שאבד הלחם לשמה פסולה דהא מלתא דמיא לדם הנפרס ולדם הנשחט שנזקק עמה הכבשים משום דשמא לא זו היא חברתה שנזקק עמה בשחיטה והר"ל הנופה לזו בפני עצמה ולמצוה גן המובחר בעינן שתי חלות עם שני הכבשים כאחת להכי בעי בכל חלה הנופה ג' פעמים דהיינו כל חלה עם שלשה חברותיה זו אחר זו אף הרביעית שלשה פעמים עלי שבבר הנופה עלי שבבר לכל אחד (לפי' [כדי] שלא תהיה שפל מן הראשונות ולא יהיה הפרש ביניהם כלל בתנופות ע"כ דו"ק:

ע) דרבן אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים ר' אליעזר אומר אין מועלין בהן ואין חייבין משום פיגול ונותר וטמא ר"ע אומר אמועלין בהן בוחייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא מאי מדזריקת פיגול קבעה לחלם בפיגול ג) ביוצא בבשר זריקה שלא לשמה נמי שריא ליה לחלם או דלמא לחומרא אמרינן ג) לקולא לא אמרי' מתקיף לה רב פפא ד) וממאי ג) דכי איתנהו אבראי פליגי דילמא בדאיתנהו אבראי דב"ע לא פליגי דאין זריקה מועלת ליוצא ובהדר עיילינהו פליגי דרבי אליעזר סבר לה כרבי דאמר שחיטה מקדשא ואיפסלו להו ביוצא ור"ע כר' אלעזר בר' שמעון דאמר שחיטה לא מקדשא ולא מיפסלי ביוצא האי מאי אי אמרת בשלמא ר"ע כרבי ס"ל דאמר שחיטה מקדשא להו ד) היינו דקאמר ר' עקיבא דקדשי להו בשחיטה ואתיא זריקה קבעה להו בפיגול אלא אי אמרת כר' אלעזר בר' שמעון ס"ל דאמר זביחה לא מקדשא זריקת פיגול מי מקדשא ה) והאמר רב גידל אמר רב ג זריקת פיגול אינה מביאה לידי מועל' ואינה מוציאה מידי מועל' אינה מביאה ה) לידי מעילה באימורי קדשים קלים ו) ואינה מוציאה מידי מעילה בבשר קדשי קדשים ז) לאו איתותב דרב גידל אמר רב בעא מיני' ר' ירמי' מר' זירא ד כבשי עצרת ששחטן לשמן ואבד הלחם מהו שיזרוק דמן שלא לשמן לתחיר ה) בשר באכילה א"ל ד) יש לך דבר שאינו כשר לשמן וכשר שלא לשמן ולא והרי ה פסח קודם חצות דאינו כשר לשמן וכשר שלא לשמן הכי קא אמינא יש לך דבר שנראה לשמן ונדחה מלשמן ואינו כשר לשמן וכשר שלא לשמן ולא והרי פסח אחר ה) זמנו בשאר ימות השנה ט) (קודם חצות) הכי קאמינא יש לך דבר שנראה לשמן ונשחט לשמן ונדחה מלשמן ואינו כשר לשמן וכשר שלא לשמן ולא והרי תודה ו) שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים ת"ר ו שחט שני כבשים על ארבע חלות מושך שתים מהן ומניפן והשאר

קדשים קלים. ממון בעלים הן ואין בהן י) מעילה אלא בזאימורים כדלמרינן בפ' כל הבשר בסופו (חולין קח.) כל חלב לה' [ויקרא ג] לרבות אימורי קדשים קלים למעילה: **אין מועלין בהם.** דלא יא) מעליא בהו הן זריקה לגבר אותם לחלק גבוה דאין זריקה מועלת ליוצא ופיגול נמי לית בהו דהא פסולין הן כבר יב): **מאי.** כלומר אלינא דר"ע מיבעיא ליה לרבי שמואל בר רב יצחק מאי מדזריקת פיגול יג) קבע לי' ללחם בפיגול ואע"ג דזריקה פסולה היא דהא יוצא הוא קבעה ללחם בפיגול יד) כי יג) בשר כאחר בשר שלא יצא אלמא לחם כגוף הבכשים דכי היכי דגוף הבכשים מפוגלים לחם נמי מפוגל זריקה שלא יד) לשמן נמי דפסולה היא טו) אדי להו דהא קיי"ל (זבחים דף ג.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים ולחם נמי כגוף הבכשים דמו טז) ומדבכשים נאכלין לחם נמי נאכל: **או דלמא לחומרא** יז) ט) **אמרי לקולא.** לחיות לחם נאכל לא אמרי' לענין זריקה שאינה חוגגת כגון שלא לשמן דליהוי לחם כגוף הבכשים לחיות לחם נאכל בבכשים: **וממאי דבאיתנהו.** לשמי הלחם אבראי בשעת זריקה פליגי רבי אליעזר ור"ע דתימא שמא אפי' בזריקה שאינה חוגגת מדמי ר"ע ללחם כגוף הבכשים דילמא בדאיתנהו אבראי הוה זריקה בהוה חוגגת ט) דכ"ע לא) לא מקבע לחם בפיגול דאין זריקה מועלת ליוצא ואע"ג דפליגי באימורי קדשים קלים יח) דהתם כי ו) גופיה דזבח דמו יט) ומודה ר"ע דלחם לא הוי כגוף של בבשים ובזריקה שלא כ) לשמן נמי מ) לא משתרי בא) בבשים ללחם שלא ר"ע סבר כרבי אלעזר בר' שמעון דאמרי' לא קדשיהו שחיטה ולא איפסול ביוצא הלכך הוא זריקה הוגגת שאין בה פסול אחר הלכך מקבע לחם בפיגול ודכוותה היכא דליכא בב) פסול ואיזריק ליה זריקה הוגגת כגון לשמן משתרי לחם בג) כמו בבשים אבל בזריקה שלא לשמן מ) לא: **אלא מ' אמרת כר' אלעזר וכו'.** אלמא ליכא למיפרך בד): **זריקה פיגול מי מקדשא.** למיקבע בפיגול מי לא קדוש מעיקרא בשחיטה: בה] **דאמר רב גידל זריקה פיגול אינה מביאה לידי מעילה.** באימורי קדשים קלים דממון בעלים הוא דלית ליה מעילה דלא קריינ ביה מקדשי ה"ט) עד לאחר זריקה דהוברר בשר להדיוט וחלב לגבוה דקריינ ביה בו) אבל קדשי ה' פ) שם זריקת פיגול לא מקבע בקדושה למעול בהן דלא זריקה כשרה היא: **ואינה יוצאה מידי מעילה** ג) **בבשר קדשי קדשים.** דממון גבוה הם מחייבים ויש בהן מעילה קודם זריקת דם וזריקת דם הוליאה הבשר מידי מעילה שהרי מתירתו לכהנים ואמר במסכת מעילה (דף ג.) כלל אמר ר' יהושע כל שיש לו שעת היתר לכהנים אין מועלין בהן וכל שאין לו שעת היתר לכהנים מועלין בהן הך זריקת פיגול לא מפקע להו מידי מעילה אלמא לאו זריקה היא ובגי כבשי עצרת נמי כיון דלאו זריקה היא היכי מיקדשא להו והיכי מקבעי להו בפיגול: **לאו איתותב רב גידל.** בתמיה בז) בפ"ק דמעילה (דף ג.): **מהו שיזרוק דמן שלא לשמן.** אלא לשם שלמים לתיר בשר באכילה דודאי לשמן אלא הוו זריקה דלאמרי' לעיל (דף מו.) הכל מודים שאם החזקנו זה לזה מעכבין זה את זה: ח) **פסח קודם חצות.** היום של ארבעה עשר אינו כשר לשמו עד בין הערבים וכשר לשלמים בח): **שגראה לשמו.** כגון הנך כבשים קודם אכילת הלחם: **ונדחה מלשמו.** לאחר אכילת הלחם בט): **פסח אחר חצות.** היום נדחה מלשמו וכשר לשלמים: **והרי תודה.** דלאמרן בהאי פירקין (ד' מו.) משנשחטה נפרס לחמה הדם זורק לשם שלמים והבשר יאכל וידי נדרו לא יצא הא הכא שנשחטה לשמו ונדחית מלשמו וכשרה אלא לשמו: **תודה רחמנא קרייה שלמים.** תודת שלמיו [ויקרא ז] כדלאמרן לעיל (מו.) מה שלמים קרבי בלא לחם אף תודה קרבה בלא לחם ומעולה לא נדחה מלשמו: **ומניפן.** עם הבכשים הבכשי עצרת מעונין תנופה חיים ושמוטין לקמן בפ' כל המנחות (ד' סח.):

ג) מעילה ו: זבחים פט:, ב) [זבחים ב:], ג) מעילה ב: ה:, ד) [זבחים קיד:], ה) ל"מ ל"ע, ו) [לעיל מז.], ז) קבעה. ל"ק, ח) כבשר כשאר. ל"ק, ט) לחיות לחם פיגול אמרינן לקולא לענין כרי. ל"ק, י) ל"מ כבבשים לא אמרינן. ל"ק, כ) לכרי"ש. ל"ק, ל) גופיה דזבח היא אבל בלחם מודה ר"ש. ל"ק, מ) לא משתרי לחם כבבשים הכ"ל ופמ"ד ומ"ס ורע"ק בבר כי'. ל"ק, נ) [ע"ש], ס) לא כלעיל אלינא דרבי ואמרי אמרת כרי. ל"ק, ע) [ויקרא ה], פ) אבל זריקה. ל"ק, צ) כבשר. ל"ק, ק) לא חזי כדאמרינן. ל"ק, ר) וכבשר שלא לשמו דבפסח בשאר כרי לבלמים כדאמרינן בפ'. ל"ק, ש) ל"ק מ"ז, ת) דף ג:, ב) דף ד. ג) לשמן מ' דלי' מעיפה כו'. ל"ק, ג) ל"ל קודם. ל"ק, ד) ל"ק, ה) **למ"ד בפסח. ל"ק,** ו) רש"ק.

מוסף רש"י

אימורי קדשים קלים שיצאו. וחזרו וחזק דמן ר' אליעזר אומר אין מועלין בהן. דהוו כמו לפני זריקה, דזריקה ליפלה אינה מביאה אימורי קדשים קלים לידי מעילה כמו זריקה כארה ר"ע אומר מועלין בהן. דזריקה ליפלה מביאה אימורי קדשים קלים לידי מעילה (מעילה ה:). אין מועלין בהן. אפילו לאחר זריקה, דלא מהניא בהו זריקה לסכי למיקבעינהו במעילה (זבחים פפ:). ואין חייבין עליהן משום פיגול. דהוי להו כמי שלא נזרק עליהן הדם ולא קרבו כל מתירין ונותר. דאין נותר אלא בבשר הראוי לאכילה בתוך זמנו דכתיב (ויקרא ז) ביום זבחם יאכל וממחרת וגו' וטמא. כדלמרינן בגמרא (דף כה:) המיתר בטהורין חייבין עליו משום עומתה, שאין ניתר לטהורין אין עומתה. חייבין עליו משום עומתה, ואימורין דאיתמר דאיתמר בהו דמעלין בהו דאיתמר בהו דמעלין בהו דאיתמר בהו דמעלין בהו

והשאר נאכלות בפדיון. כדמפרש ומחזיל: **הא דלא כרבי.** אלא כרבי אלעזר בר' שמעון דאמר מ"ד[1] שחיטה לא מקדשא לפיקר אפשר להו בתקנה זו קודש זריקה שעדיין אין להם שום קדושה הגוף והרי הן כתחלתן ומושך אחזה שתים שיעלה וחורק הדם עליהן ומקדשן ומתירן ואלו שנשארו בקדושת דמים שלהן אסורות עד שיפדו ופודן כלל קדושת דמים ואוכל כל[1] מה שילקה: **דאי רבי כיון דאמר[2] שחיטה מקדשא.** נהי דשתים מהן אין להן אלא קדושת דמים ושנן בפדיה דכבשים מידי דחזו להו קמקדשי ואיכ קדושת דמים בעלמא עלייהו ונפקי לחולין ומבית מעות ואומר בכל מקום שהן שתים שאינן מקודשות יתחלו על מעות הללו ובלא פדיה לא מתחלי דלא שריא להו זריקת הכבשים מיהו היכא פריק להו והיכי משתרו והרי אינו מכיר אלו הן שאינן מקודשות: **ואי מפיק להו לחולהו אכרעי ופריק להו.** לתרתי מייתיהו: **כיון דכיב. בשתי הלחם: לפני ה'.** והיקם הכהן אותם על לחם הבכורים וגו' (ויקרא כג) שמע מינה פנים מינהו: **איפסלו להו.** המקודשות ביוצא ומתוך שאין אתה מכיון הרי כולם פסולות: **ואי.** דפריק להו גוואי ואוכלן[1] הן בפנים לארבעתן השתים חולין והשתים קודש קמעייל חולין לעזרה: **ממילא חויין.** דתוך העזרה הן נעשין חולין והוא לא הכניסן מעצמן חולין: **והכניא אין פודן אלא בחוץ.** משום חולין לעזרה: **הא דאמי.** ח) דקתני פודן בחוץ דלא כרבי ועושה תקנה זו קודם זריקה ומושך אחזה שתים ט) שיעלה. והוא הדין דהוה מצי למיפרך בריש לאמר דאי רבי[1] ארבעתן בעי לאוטופי בהדייהו דהא לא ידע מי הן יא] דקדושות ומיהו דאלימא מייתי אקשי ליה עד דאפקיה (ג) מעצמיה: **לא קדשו יב] לא כלו.** והכא נמי אמאי קדשו שתי חלות מתוך ארבע: **הכל מודים כו'.** ואע"ג דלא (ד) פריש הי מייתיהו: **עוראפא.** שם מקום: **ד' כבשים.** ואין הדין אלא שנים: **שאם אי אתה אומר כן.** לזרוק את שלא לשמה תמילה אלא את לשמו תמילה: **הפסדת אם האחרונים.** כדאמר לעיל (דף מז:) אין לך דבר שנראה יג) לשמן ונדחה מלשמן כגון הני דמשזרק לאחרונים לשמן מו לא חזו הכך לשמן וכיון יד] דנדחה מלשמן אין כשרין שלא לשמן כשאר כל הזבחים טו]. ג"ל שאם אי אתה אומר כן אלא ארבעתן לשמן הפסדת את המזרקים באחרונה הוא לא נריכי ופסולין: **עמוד** (ה) **חטא.** טז] ושלא לשמן חוטא הוא דאסור לשנות בזבחים: **כשביל שאוכה.** לאכול את הבשרים: **אברי חטאת.** הנאכלין לכהנים: **שנפטרו באברי עולה.** העולים יז) למזבח יעמנו למעלה כולם על המערכה: **ואמאי.** יעלו לגיא הטריפה: **עמוד חטא.** והעולה למזבח חטאת שאינה ראויה לו בשביל שתזכה שלא להפסיד עולה: **חטא בחטאת לזכות בחטאת.** כגון לעיל בכבשים שחוטא בעצמו וחוכה בעצמו אמר: **לפני זמנן.** קודם עלרת: **לאחר זמנן.** לאחר עלרת: **הדם יורק.** שלא לשמן: **ואם היתה שבת.** אשלא לשמן קאי ועלרת ושבת היא לא יזרוק דכיון דאיתמי מקרבן ציבור תו לא דחי שבת: **ואם זרק חוללה ע"מ להקטיר אימורין לערב.** אבל היום לא יקטירם: **כשביל שאוכה.** להקטיר אימורין לערב ותאכל יז] בשר ואמאי אמר לא יזרוק ונפסל הדם בשקיעת החמה: **עמוד חטא בשבת בשביל אמרינן.** כגון שנשחט לשמו ונדחה מלשמו: **ולימא יומא עמוד חטא.** יזרוק בשבת לכתחילה: **בשביל שאוכה.** כגון לעבד כמאן דלית ליה דמי ולא מעכבי הקטרתן אכילת הבשר [עכ"ת]. וי"ל דמיירי כשנטמאו אימורים או אבדו והא דקאמר בשבת לא יזרוק ואם זרק הורצה להקטיר אימורים לערב מיירי בדאיתנהו לערב התיא מיירי בשלא נטמא ומילי מילי קתני א"נ י"ל כיון דאין האימורין ראויין להקטיר היום עד לערב כמאן דלית ליה דמי ולא מעכבי הקטרתן אכילת הבשר [עכ"ת]. וי"ל דמיירי כשנטמאו אימורים או אבדו והא דקאמר בשבת לא יזרוק ואם זרק הורצה להקטיר אימורים לערב מיירי בדאיתנהו

כיון דכתיב לפני ה' אפסיל ליה ביוצא. אע"ג דגבי לחמי תודה נמי כתיב לפני ה' (ויקרא ז) ונאכלין בכל העיר הכי קאמר כיון דכתיב לפני ה' אלמא בעינן פנים ומיפסיל ביוצא מדאיתקש לחטאת כדאמר בזאיהו מקומן (זבחים דף נה.). ופרק התעבורות (סח עז.) מייתי כה"ג וגרסינן לי' מגברי מיפסילו ביוצא: ט) **לעולם כרבי.** ואין התנור מקדש כיון מ) יט] דלא קדשי כולהו כ) כדפרישית אי נמי כמאן דאמר (לעיל דף ז.) אין כלי שרת מקדשין אלא מדעת: **הא דלא כרבי.** משמע דלרבי אלעזר ברבי שמעון לא מקדשא שחיטה כלל אלא זריקה דאי מקדשא איאל מושך אחר בשתים דילמא הני לא קידשה השחיטה כא] וגרמה שמקדשת הכל כ) מ) [ולא] כמו גמר קדושה אבל לרבי שהוא גמר קדושה אי אפשר לקדש זה בלא זה: **מושך** שנים מהן וחורק דמן שלא כב] לשמה. תימה הא כיון דהוקקו בשחיטה אבל הלחם אבדו הכבשים אבדו הכבשים אבד הלחם וי"ל דשחיטה הכי לא בשים לא קבעה כיון דלא נתבדר מי סם המוקדשין וכולהו לא חזו:

חטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת אמרינן. ואפילו היה עובר דומיא מ) דעולה דעובר בלאו דכל שממנו לאיתים הרי הוא בבל תקטירו ופ' כיצד דאין (פסחים ד' פה.) אין עשה דוחלכו את הבשר דוחה לאו דועשה לא תשברו בו ולא אמרינן עמוד וחטא בשביל שיזכה באמילה לא דומה אמילה להקטרה דאיכא מקנת קרבן ועדיפא ואפילו היכא דאיכא מקנת קרבן לא אמרינן אלא היכא דנשחט בג] כדאמרינן לעיל (דף מו.) אבל הלחם אבדו הכבשים ולא שרינן לשחוטן שלא לשמן וגבי תודה שנתערבה בתמורה מ) דחכיתה אין לה תקנה אע"ג דליכא אלא איסורא דחולין בעזרה פ' תמורה (לקמן פ:) וטובא איכא מיהו קנא קשה דנפרק התעבורות (זבחים עח.) אמרינן נתערב בדם התמצית יפרך לאמה ולא אמרי' חטא בדם התמצית בשביל שתזכה בדם הנפש וי"ל דמשום גזירה הוי כדמסיק התם והא דתנן בהקומץ (לעיל כג.) נתערב קומצה בשריה לא יקטיר דאע"ג דגופה דמנחה היא לא אמרינן חטא בשריה בשביל שתזכה בקומץ כיון שיש להן שני שמות: **או** ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן. וא"ל דאפי' לשמן כשרין דהא אין לך דבר שכשר אלא לשמן ופסול לשמן ונראה לי דאתיא כתנא דבי לוי ט) דסמוך דלמאן דפסל בהו אלא לשמן אם כן מאי שנא מחטאת יולדת דהוא המוסר זמן קודם זמנה: **חטא** בשבת בשביל שתזכה בשבת. תימה יזרוק כדי לאוכלן מי דכי אפי' גוונא תנן פרק שני הלחם (לקמן דף עמ:) בד] וי"ל דאין זה זכות ואין לחטוא בכך ואין לדמות למה שהתירו לרדותה קודם שיבא לידי חיוב שבת (שבת ד' ד.): כבשי

---

[1] נראה דאפקר כאן וכל"ל עמוד וחטא וכו' אמרינן עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה לעולה לא אמרינן אלא כולו לפיפה אחא.

שיטה מקובצת

[1] הא דלא כרבי. פ"ה אלא כרבי אליעזר דאמר לא קדשה שחיטה ולא מיפסל ביוצא. תימה מ"מ שמא על הני דנפקו נשחטו ב' הכבשים ושחיטה עושה זיקה ואומר מהר"ם דכיון דלאחריות אחרות נתכוין להפרישם ארבע כי יצאו הוי כאבדו ואידך הוי לאחריות שנשחט עליהם דאע"ד אליעזר בעי תרתי מ"מ לא בעי שחיטה מבוררת וכיון דאמר תרתי קדיש בקונטרס הלא בין לאביי ובין לרבא אמרי' לעיל דלר' אליעזר לא תפיס פדיונם והיאך אמרי' פדרון ותירץ ה"מ היכא דנזרק דמו שלא לשמו אדחוי להו החלות אבל הכא פריק להו קודם זריקה ומגו דחזי לקרבן דאי בעי האי מניף אלימא למתפס פדיונם גליון: ופ"ה דמצי למפרך דאי כרבי הא בעי תנופה לארבע והר"י פי' דתמונפה לא מצי למפרך מידי דתנופה דמחיים מצי למעבד מארבעתן יחד דעל ארבע שחט ותנופה דלאחר מיתה דמשמע שמושך שנים ומניפן ולא ארבעתן היינו דאין מניפן יחד שהוצרך למשוך שנים לובח אבל מ"מ יעשה שתי תנופות לאחר שחיטה ויניף כל שנים בפני עצמן עם הכבשים והא דאמרינן מושך [שנים אינו ר"ל שנים] לבד אלא ר"ל כל שנים בפני עצמן. תו"ה: דאי רבי כיון שאמר שחיטה מקדשה איפסלו ביוצא והיאך הם נאכלות בפדיונו שמא הם אותה שקדשה השחיטה דבשלמא לר' אליעזר מושך שנים מהם לחרן ויפדם ויזרוק לא אחרונו עושה זיקה ותוכל להקשות איך יכול לפדותם שמא בהם היה הזיקה [ואם תרצה לומר] יוכל לפדותם דזיקה אינה מוציאה מידי פדייה אכתי קשה הא אבד הלחם הא"כ אבד כבשים הא לא הקשי לך כיון דארבע חלות [עשה נתכוין] לאחריות האחרונות נכנסות בזיקייהו לכל דבר. תו"ה: ב) מושך שנים כו' וא"ת שמא אותן שהוא זורק שלא לשמן קדשו הלחם וא"כ הרי אבדו הכבשים אבד הלחם דכיון שחשחה שלא לשמן נתבטל מתורת כבשי עצרת ולא לצדדין קתני אלא ה"ק ביו"ט זורק כשנטמאו ובשבת אינו זורק אף כשנטמאו ואי זרק הורצה אף בשלא נטמאו בין בחול בין בשבת. תוס' אחרות ור"י פי' כיון דאסור להקטיר אימורים עשאום כמו שנטמאו או אבדו ושריא בשר באכילה. גליון: ד) ב) תיבות של תרומה נמחק: ה) העליונה והתחתונה טמאה: ו) כל מי: ז) ואוכלן להו: ח) דאי. הא דקתני פודן בחוץ כר' אליעזר ורושה: ט) שתים מהן שירצה ואי קשיא הא בין לאביי ובין לרבא אמרינן לעיל אליבא דראב"ש דלא תפיס פדיונו והיכא מוקמינן הא דקתני פודין לדידיה תריץ ה"מ היכא דנזרק הדם שלא לשמן דאדחוי להו חלות אבל הכא פריק להו קודם זריקה ומתוך דחזו לקרבנו דאי בעי מניף הני אלימא למתפס פדיונם: י) בריש דאי ר' לארבעתן: יא) קדושתו. ור"ש פי' דתמונפה לא קשה מידי דאפשר דמניף כל חד וחד עם חברתה והוי להו [ג'] תנופות [עי' לעיל (דף מד ע"ב) בריש"י ד"ה ומניף בפי' שם] תוס' אחרות: יב) לא קדשו ארבעים מתוך שמנים ותיבות לא כלל נמחק: יג) לשמן ונשחט לשמו ונדחה מלשמו: יד) וכיון דנדחו: טו) הזבחים אלא לשמן אבל כי זריק להו בריש אלא נדחו עדיין מלשמן כשרים: טז) עמוד חטא חוזרק שלא: יז) ותאכל הבשר: יח) כבשים דזוכה לאוכלן: יט) כיון דלא חזו כולהו: כ) כדמפרש לעיל (דף מו ע"א): כא) ונראה שמקדשת הכל כמו גמר ס"א שמקדשת לדברי הכל ולרבי אליעזר אינו כמו כו': כב) שלא. שלחן ראין זה אבדו כבשים אבד הלחם דהא איכא תרי לשמן תוס' אחרו': כג) היכא דנשחט. דהא אמרינן לעיל: כד) שתי הלחם. הבבליים הין אוכלים אותן חי:

כיון דכתיב לפני ה' אפסיל ליה ביוצא. אע"ג דגבי לחמי תודה נמי כתיב לפני ה' (ויקרא ז) ונאכלין בכל העיר הכי קאמר כיון דכתיב לפני ה' אלמא בעינן פנים ומיפסיל ביוצא מדאיתקש לחטאת כדאמר בזאיהו מקומן (זבחים דף נה.). ופרק התעבורות (סח עז.) מייתי כה"ג וגרסינן לי' מגברי מיפסילו ביוצא: ט) **לעולם כרבי.** ואין התנור מקדש כיון מ) יט] דלא קדשי כולהו כ) כדפרישית אי נמי כמאן דאמר (לעיל דף ז.) אין כלי שרת מקדשין אלא מדעת: **הא דלא כרבי.** משמע דלרבי אלעזר ברבי שמעון לא מקדשא שחיטה כלל אלא זריקה דאי מקדשא איאל מושך אחר בשתים דילמא הני לא קידשה השחיטה כא] וגרמה שמקדשת הכל כ) מ) [ולא] כמו גמר קדושה אבל לרבי שהוא גמר קדושה אי אפשר לקדש זה בלא זה: **מושך** שנים מהן וחורק דמן שלא כב] לשמה. תימה הא כיון דהוקקו בשחיטה אבל הלחם אבדו הכבשים אבדו הכבשים אבד הלחם וי"ל דשחיטה הכי לא בשים לא קבעה כיון דלא נתבדר מי סם המוקדשין וכולהו לא חזו:

חטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת אמרינן. ואפילו היה עובר דומיא מ) דעולה דעובר בלאו דכל שממנו לאיתים הרי הוא בבל תקטירו ופ' כיצד דאין (פסחים ד' פה.) אין עשה דוחלכו את הבשר דוחה לאו דועשה לא תשברו בו ולא אמרינן עמוד וחטא בשביל שיזכה באמילה לא דומה אמילה להקטרה דאיכא מקנת קרבן ועדיפא ואפילו היכא דאיכא מקנת קרבן לא אמרינן אלא היכא דנשחט בג] כדאמרינן לעיל (דף מו.) אבל הלחם אבדו הכבשים ולא שרינן לשחוטן שלא לשמן וגבי תודה שנתערבה בתמורה מ) דחכיתה אין לה תקנה אע"ג דליכא אלא איסורא דחולין בעזרה פ' תמורה (לקמן פ:) וטובא איכא מיהו קנא קשה דנפרק התעבורות (זבחים עח.) אמרינן נתערב בדם התמצית יפרך לאמה ולא אמרי' חטא בדם התמצית בשביל שתזכה בדם הנפש וי"ל דמשום גזירה הוי כדמסיק התם והא דתנן בהקומץ (לעיל כג.) נתערב קומצה בשריה לא יקטיר דאע"ג דגופה דמנחה היא לא אמרינן חטא בשריה בשביל שתזכה בקומץ כיון שיש להן שני שמות: **או** ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן. וא"ל דאפי' לשמן כשרין דהא אין לך דבר שכשר אלא לשמן ופסול לשמן ונראה לי דאתיא כתנא דבי לוי ט) דסמוך דלמאן דפסל בהו אלא לשמן אם כן מאי שנא מחטאת יולדת דהוא המוסר זמן קודם זמנה: **חטא** בשבת בשביל שתזכה בשבת. תימה יזרוק כדי לאוכלן מי דכי אפי' גוונא תנן פרק שני הלחם (לקמן דף עמ:) בד] וי"ל דאין זה זכות ואין לחטוא בכך ואין לדמות למה שהתירו לרדותה קודם שיבא לידי חיוב שבת (שבת ד' ד.): כבשי

---

[1] נראה דאפקר כאן וכל"ל עמוד וחטא וכו' אמרינן עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה לעולה לא אמרינן אלא כולו לפיפה אחא.

שיטה מקובצת

[1] הא דלא כרבי. פ"ה אלא כרבי אליעזר דאמר לא קדשה שחיטה ולא מיפסל ביוצא. תימה מ"מ שמא על הני דנפקו נשחטו ב' הכבשים ושחיטה עושה זיקה דאומר מהר"ם דכיון דלאחריות אחרות נתכוין להפרישם ארבע כי יצאו הוי כאבדו ואידך הוי לאחריות שנשחט עליהם דאע"ד אליעזר בעי תרתי מ"מ לא בעי שחיטה מבוררת וכיון דאמר תרתי קדיש בקונטרס הלא בין לאביי ובין לרבא אמרי' לעיל דלר' אליעזר לא תפיס פדיונם והיאך אמרי' פדרון ותירץ ה"מ היכא דנזרק דמו שלא לשמו אדחוי להו החלות אבל הכא פריק להו קודם זריקה ומגו דחזי לקרבן דאי בעי האי מניף אלימא למתפס פדיונם גליון: ופ"ה דמצי למפרך דאי כרבי הא בעי תנופה לארבע והר"י פי' דתמונפה לא מצי למפרך מידי דתנופה דמחיים מצי למעבד מארבעתן יחד דעל ארבע שחט ותנופה דלאחר מיתה דמשמע שמושך שנים ומניפן ולא ארבעתן היינו דאין מניפן יחד שהוצרך למשוך שנים לובח אבל מ"מ יעשה שתי תנופות לאחר שחיטה ויניף כל שנים בפני עצמן עם הכבשים והא דאמרינן מושך [שנים אינו ר"ל שנים] לבד אלא ר"ל כל שנים בפני עצמן. תו"ה: דאי רבי כיון שאמר שחיטה מקדשה איפסלו ביוצא והיאך הם נאכלות בפדיונו שמא הם אותה שקדשה השחיטה דבשלמא לר' אליעזר מושך שנים מהם לחרן ויפדם ויזרוק לא אחרונו עושה זיקה ותוכל להקשות איך יכול לפדותם שמא בהם היה הזיקה [ואם תרצה לומר] יוכל לפדותם דזיקה אינה מוציאה מידי פדייה אכתי קשה הא אבד הלחם הא"כ אבד כבשים הא לא הקשי לך כיון דארבע חלות [עשה נתכוין] לאחריות האחרונות נכנסות בזיקייהו לכל דבר. תו"ה: ב) מושך שנים כו' וא"ת שמא אותן שהוא זורק שלא לשמן קדשו הלחם וא"כ הרי אבדו הכבשים אבד הלחם דכיון שחשחה שלא לשמן נתבטל מתורת כבשי עצרת ולא לצדדין קתני אלא ה"ק ביו"ט זורק כשנטמאו ובשבת אינו זורק אף כשנטמאו ואי זרק הורצה אף בשלא נטמאו בין בחול בין בשבת. תוס' אחרות ור"י פי' כיון דאסור להקטיר אימורים עשאום כמו שנטמאו או אבדו ושריא בשר באכילה. גליון: ד) ב) תיבות של תרומה נמחק: ה) העליונה והתחתונה טמאה: ו) כל מי: ז) ואוכלן להו: ח) דאי. הא דקתני פודן בחוץ כר' אליעזר ורושה: ט) שתים מהן שירצה ואי קשיא הא בין לאביי ובין לרבא אמרינן לעיל אליבא דראב"ש דלא תפיס פדיונו והיכא מוקמינן הא דקתני פודין לדידיה תריץ ה"מ היכא דנזרק הדם שלא לשמן דאדחוי להו חלות אבל הכא פריק להו קודם זריקה ומתוך דחזו לקרבנו דאי בעי מניף הני אלימא למתפס פדיונם: י) בריש דאי ר' לארבעתן: יא) קדושתו. ור"ש פי' דתמונפה לא קשה מידי דאפשר דמניף כל חד וחד עם חברתה והוי להו [ג'] תנופות [עי' לעיל (דף מד ע"ב) בריש"י ד"ה ומניף בפי' שם] תוס' אחרות: יב) לא קדשו ארבעים מתוך שמנים ותיבות לא כלל נמחק: יג) לשמן ונשחט לשמו ונדחה מלשמו: יד) וכיון דנדחו: טו) הזבחים אלא לשמן אבל כי זריק להו בריש אלא נדחו עדיין מלשמן כשרים: טו) עמוד חטא חוזרק שלא: יז) ותאכל הבשר: יח) כבשים דזוכה לאוכלן: יט) כיון דלא חזו כולהו: כ) כדמפרש לעיל (דף מו ע"א): כא) ונראה שמקדשת הכל כמו גמר ס"א שמקדשת לדברי הכל ולרבי אליעזר אינו כמו כו': כב) שלא. שלחן ראין זה אבדו כבשים אבד הלחם דהא איכא תרי לשמן תוס' אחרו': כג) היכא דנשחט. דהא אמרינן לעיל: כד) שתי הלחם. הבבליים הין אוכלים אותן חי:

קיט א ב מיי' פ"ב מהלכות פסולי"מ הלכה טו:
קכ ג מיי' פ"מ מהל' מעילין ומופסין הלכה יג:
קכא ד מיי' פ"ו מהל' פסולי"מ הלכה כ:
קכב ה מיי' פט"ו מהל' פסולי"מ הלכה יט:

לעזי רש"י

מי"ץ [מיי"ץ]. עַרֵבָה (חלק של גת, שבו מניחים את הענבים).

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת (המשך)

וא"כ הכבשים שנים הם בלא לחם וי"ל דכיון דלאחריות הביאם לא הוי אבדו כבשים שהרי נכנסו האחרונים תחתיהם. מיהו קשה להר"ם דקא פסיק ותני שמושך שנים מהם אפי' הם הראשונים ואע"פ שהם קדשו הלחם ושחיטה (האחרון) [האחרונות] לא עשה כלום. ואיך מצטרפין השחיטה של (ראשון) [הראשונות] והזורקה של (אחרון) [האחרונות] דודאי (אם) לא נשחט (האחרון) [האחרונות] אלא לאחר זריקת הראשונים ניחא (דמסעבא) [דהטעם] דהאחרונים יכנסו תחת הראשונים וקדשו שחיטתן וזריקתם את הלחם אלא לתשלים זריקת האחרונים שחיטת הראשונים היכי משכחת לה אחריות כזה וי"ל דדאי אשכחנא כה"ג במעילה (ע' לקמן דף פ' ע"א) השוחט שני אשמות לאחריות (נשפך דמו של אחד מהן) זריקת השני מהניא לפטור בשר חברתה מן המעילה: תו"ה [ועד כתוב] וא"א משמע שאין כאן קפידא איזה שנים זריק לשמן ואיזה מהן זריק שלא לשמן ולבלבד שיזורק תחילה שנים שלא לשמן ואפי' נשחטו אותן דלשמן באחרונה ואמאי אם נשחטו באחרונה אותן דזריק דמן לשמן היכא מהניא זריקה דידהו לתתיר הלחם באכילה והרי לא הוקדש הלחם ע"י שחיטתן כי אם ע"י שחיטת שנים (האחרונים) [האחרונים] דנשחטו תחילה וי"ל דהוי כאילו שחט אחרבעתן לאחריות דאמרי' במעילה השוחט שתי (חטאות) [אשמות] לאחריות דמו מתני' (להתיר) [לפטור] הבשר דחברתה [מן המעילה]. תוס' אחרות: ג) הדם יזרק כו'. וא"ת הניחא למ"ד נדרים ונדבות קרבין בי"ט דנקטי האימורין ונאכל הבשר אלא למ"ד אין קרבין אלא עד השרב א"כ היאך הבשר יאכל כל המה דלא מתקטר אימורים כהנים לא מצי אכלי בשר: (הגה"ה) דמשמע אפילו ביו"ט מתאכלי הבשר א) וי"ל הא דאין הבשר נאכל אא"כ מתקטר האימורים ה"מ כשהן האוירין להקטיר אבל הכא מוקמינן לה כשנטמאו האימורין דלא חזו תו להקטיר דעכשיו לא חלי אכילת הבשר בהקטרת האימורין ואע"ג דאמר ואם זרק הורצה (לערב האימורים) [להקטיר אימורים] לערב ההיא מיירי בשלא נטמא ומילי מילי קתני א"נ י"ל כיון דאין האימורין ראויין להקטיר היום עד לערב כמאן דלית ליה דמי ולא מעכבי הקטרתן אכילת הבשר [עכ"ת]. וי"ל דמיירי כשנטמאו אימורים או אבדו והא דקאמר בשבת לא יזרוק ואם זרק הורצה להקטיר אימורים לערב מיירי בדאיתנהו

כבשי עצרת ששחטן שלא במצותן פסולין. פירש בקונטרס שלא לשמן והא דתנן (זבחים דף ג.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מן הפסח והחטאת ולא מפיק כבשי עצרת דלא פסיק ליה לאפוקי שלמים אי נמי כי קתני בתין בגולל עצמן בתין בגולל נחס לא קתני והא דלא ממעטינן להו מאותה לחטאת כי היכי דממעטינן אשם כיון דליתקום לחטאת ואתו בהדיה לכתיב (ויקרא כג) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים תמימים מנא ליה דטעמא משום היקישא דלמא הואיל ובאים להתיר חדש במקדש ולא התירו [1] ואמאי איתותב רב בפ"ק (לעיל ד.). וי"ל דא"כ ליתסוג [2] [נמי] רב כבשי עצרת והכא נמי ליתסוג מנתת העומר ואשם מזיר ומצורע אי נמי הלחם הוא הממיר וכבשים דממתינן אחס לא איקרו מתיר אי נמי לחם נמי לא מיקרי מתיר [3] (היא) כיון דקודם לשחי הלחם אם הביא כשר ומיהו קשה לפי זה דכי פריך בסמוך ליפרוך מהיא דלתיתיתן לעיל כבשי עצרת שנשחטן שלא לשמן הדם יזרק והבשר יאכל וכל"ל שפירש בקונטרס נראה שלא כמצותן בן שנה והביאו בן שתים [4] והא דלא נקט לשון הבאה דשייכא גבי בן שנה והביא בן שתים אשם דלהיו שלא בזמנו ומתוסר זמן בכלל ובתוספתא דמזיר קתני בהך דבסמוך שהביאן שלא כמצותן:

תעובר צורתן. אמר תנא [5] דרבה בר אבוה הוא [6] דאפי' פיגול בעינן [7] נורה דבפ"ק דזבחים (דף ד.) קיימן לשיטו קודם פסולו בגופו ואיכא לאמרי כל שפסולו בגופו ישרף מיד: **ותנא** דבי לוי. לא מקיים להו לחטאת להא מילתא אבל כולי עלמא אית להו לענין זכרי כהונה פ' איזהו מקומן (זבחים דף נה.) לגבי כבשי עצרת אבל לענין הא לית ליה דהא שלמי מזיר איתקשו לחטאת ואפי' הכי סברי דכשרין:

איתיביה אשם בן שנה. הא דלא פריך ממתני' דפ' בתרא דזבחים (דף קיג:) דקתני בה עולת מזיר ועולת מצורע קודם זמנו שנשחטן בחוץ חייבין והיינו טעמא משום דחזיא לעולת נדבה בפנים וקודם זמנו לא חזי למזיר ומצורע לא דמי כלל להכא דהתם אינהו גופייהו חזו לעולה אבל הכא מיימינן דגמר חובה מנדבה תימה דבפ' אלו קדשים (תמורה דף יט:) [8] תנן אשם בן שנה והביאו בן שתים בן שתים והביאו בן שנה כשרים ופי' אם עלו לנעליהם לשם חובה כדי שמעון אומר כל עצמן אינם קדושים והשתא אי דקתני הכא פסולין לא כרבי שמעון ולא כרבנן ויש לומר כדמשני פרק בתרא דזבחים (דף קטו.) לפריך מהא דתני לוי אשם מזיר ואשם מצורע שנשחטן מחוסר זמן בחוץ חייב ומשני כאן לשמן כאן שלא לשמן פירוש שלא לשמן כשרין [9] לשמן פסולין [10] ומיהו קשה לרב הונא דאית ליה התם לגיכא מידי דפסול לשמו וכשר שלא לשמו ומאי משני מהא ואין לתרץ בהפרש שבי אשמות לאחריות כדמשני [11] אלא דימי דמדקתני לא עלו משמע דאין מצוה בכך ותו אמאי אינעריך למיתני [12] לא עלו לנעליהם לשם חובה פשיטא דלא עלו כיון דשלא לשמן אינעביד [13] [14]: **אשם** מזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן כשרין. מהכא לא מצי לאוכוחי דילפינן אשם משלמים מדמסכרא בהו שלא לשמן דאותה דגבי חטאת הוא דממעטא ליה ולא דמי לשלמי ליבור דלא ממעטינן מאותה שלא קרבנות יחיד והא דלא עלו לנעליהם לשם חובה מסכרא הוא ולא מטעם מילף ואי שלא כמצותן לעיל לאו היינו שלא לשמן ניחא טפי והא דכי אמרי לעיל האי תנא דבי לוי הוא לא בעי למיפרך מגופה אמאי פסולין דללמא האי דמכשר עולה דחזי לגדבה אבל אשם דלא חזי לגדבה מיפסל ותנא אחרינא הוא אבל מלוי פריך ספיר דשלמי מזיר נמי לא חזו לגדבה דטובא איתפליגו:

תרד ותטמא. אע"ג דמיפסלא לחולין דעד שתמא הוו חזו ליה בימי ה[15] טומאה והשתא לא חזו למידי: **ולא יטמאנה כיד.** לקבלה כבלים טמאים כדי לאכיל בחולין: **אף** [1] **יטמא כיד.** אלמא [16] חטא בתרומה כדי שתזכה בחולין: **דלטומאה** [2] **אזלא.** אם תפול בחולין נמי אבודה [17] [18] לאו חטא הוא: **כי אתא רב יצחק תנא שלא כמצותן.** שלא לשמן. ל"א [19] שדינן בני שנה והביא בני שתים ומפי המורה שמעתיהו ומפי רוב הגאונים ולשון אחרון אינו כלום דאם כן מאי שאמרן שהכבשים מיבעי ליה: **ותעובר צורתן.** לפי שאין שורפין קדשים עד שיפסלו בלינה משום גזיזן קדשים אלא אם כן פסולו בגופו כגון פיגול וטומאה: **דמקיש** (לא) [20] [21]. [1] דכתיב גבי חטאת [ויקרא כג.] ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה שלמים: **פני פסולין.** כחטאת דתנן [זבחים נ.] כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מפסח וחטאת. ולאידך ליתנא מדמי להו לחטאת שעברה שנתה דפסולה כדתנן חמש חטאות מתות במסכת תמורה (טו.): **שלמי חובה משלמי נדבה.** דכשרין שלא לשמן דבכולן כל הזבחים הן. ולאידך ליתנא אם נדר עולה לשלמים והביא אינו כשר כדאמרינן בפ' הנכנס לעזרה (לעיל ה:) [22] ומאי דקאמר [23] אלעזר מייני' קמי אקרבנות מזיר בתוספתא דמזיר בפרק מזיר שאכל אחד מכל האיסורין וקנסי הרחוויין לבוא בן שנה והביאו בן שתים יב[24] שתים והביאו בן שנה תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו ושלח יג[25] שלמים כגון שלמי מזיר דחובה הן שנשחטן שלא כמצותן שלא לשמן. ולאידך ליתנא בן שנה דשלמי מזיר אינו כתיב בהו ואינו בן שתי שנים: **כשרין.** כשלמי נדבה ונאכלין לעזרה ולילה כתוב: **ושאר שלמי מזיר.** (כ) יא[26] מ[27]לעיל מייני' קמי אקרבנות מזיר בתוספתא דמזיר בפרק מזיר שאכל אחד מכל האיסורין וקנסי הרחוויין לבוא בן שנה והביאו בן שתים יב[24] שתים והביאו בן שנה תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו ושלח יג[25] שלמים כגון שלמי מזיר דחובה הן שנשחטן שלא כמצותן שלא לשמן. ולאידך ליתנא בן שנה דשלמי מזיר אינו כתיב בהו ואינו בן שתי שנים: **כשרין.** כשלמי נדבה ונאכלין לעזרה ולילה כתוב: **ושאר** שלמי מזיר. (כ) יא[26] מ[27]לעיל מייני' קמי אקרבנות מזיר בתוספתא דמזיר בפרק מזיר שאכל אחד מכל האיסורין וקנסי הרחוויין לבוא בן שנה והביאו בן שתים יב[24] שתים והביאו בן שנה תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו ושלח יג[25] שלמים כגון שלמי מזיר דחובה הן שנשחטן שלא כמצותן שלא לשמן. ולאידך ליתנא בן שנה דשלמי מזיר אינו כתיב בהו ואינו בן שתי שנים: **כשרין.** כשלמי נדבה ונאכלין לעזרה ולילה כתוב: **ולא יטמאנה כיד.** לקבלה כבלים טמאים כדי לאכיל בחולין: **אף** [1] **יטמא כיד.** אלמא [16] חטא בתרומה כדי שתזכה בחולין: **דלטומאה** [2] **אזלא.** אם תפול בחולין נמי אבודה [17] [18] לאו חטא הוא: **כי אתא רב יצחק תנא שלא כמצותן.** שלא לשמן. ל"א [19] שדינן בני שנה והביא בני שתים ומפי המורה שמעתיהו ומפי רוב הגאונים ולשון אחרון אינו כלום דאם כן מאי שאמרן שהכבשים מיבעי ליה: **ותעובר צורתן.** לפי שאין שורפין קדשים עד שיפסלו בלינה משום גזיזן קדשים אלא אם כן פסולו בגופו כגון פיגול וטומאה: **דמקיש** (לא) [20] [21]. [1] דכתיב גבי חטאת [ויקרא כג.] ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה שלמים: **פני פסולין.** כחטאת דתנן [זבחים נ.] כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מפסח וחטאת. ולאידך ליתנא מדמי להו לחטאת שעברה שנתה דפסולה כדתנן חמש חטאות מתות במסכת תמורה (טו.): **שלמי חובה משלמי נדבה.** דכשרין שלא לשמן דבכולן כל הזבחים הן. ולאידך ליתנא אם נדר עולה לשלמים והביא אינו כשר כדאמרינן בפ' הנכנס לעזרה (לעיל ה:) [22] ומאי דקאמר [23] אלעזר

תנא אזאת תורת העולה [ה] **קמי.** מורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו במסכת נדה בפרק יולדת הופן (דף מ.) והאי דנקט במה [ו] אסתכלת וסימנא בעלמא: **נשוס אילים.** דאמר רייש שוחטן לשוס אילים: **לבעלים.** לבור: **עקירה בטעות.** כגון האי דאי הוה ידע דכבשים מינהו הוה שחיט להו לשם כבשים: **ומוסכינן אשמעתין.** אדידיה גופיה קא מותיב: **מזידין חייבין.** לשלם לבעלים דמי קרבן: **פיגולן פיגול.** (ב) דשוגגין ואין לריך לומר דמזידין: **ומאשב כהו לשוס שלמים.** לאוכלן שני ימים ולילה אחד דהשתא חישב לאכול חטאת חוץ לזמנו דפיגול הוא דדין חטאת יום ולילה: **וכאומר מותר.** לשנות דהיינו שוגגין: **שנקמנו**[ז] . מחבת ומרחשת שני כליס הם מחבת [ח][1] עבה ומעשיה קשין ומרחשת עמוקה ומעשיה רכין (ב): **חריכה.** מנחת חוטא דכתיב (ויקרא ה) לא יתן עליה שמן: **ורבא לטעמיה דאמר.** בפרק קמא: **מאשבה דלא מינכרא.** אם הוא מחזר אם לאו פסל רחמנא: **מאשבה דמינכרא.** שהוא מחזר לא פסל רחמנא: **מתני' דחמידין אין מעכבין המוספין.** מפרש בגמרא: **וכולה היסה קריבה.** כל [ט][2] המנחה שלם: **שאין מתנכין.** בגמ'[מ] מפרש [י] מאן דכר שמיה: **אלא בקטורת הסמים.** [1]שלימה של מנה וכין הערבים ובגמ'[מ] מפרש מאלן: **גמ' תדיר ומקודש.** תדיר בכל יום ומקודש שהיום יום טוב הוא דאי לאו יום טוב ליכא מוסף ומוספין לא הוו אלא מקודש. לשון אחר תמידין מקודשים קודש מוספים דתמידין קרבי בריאש: **תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא.** כגון דיש להם בשבת שני כבשים לבד התמידין וקא מיבעיא ליה אם יקריבם היום למוספין ולא יהו לו יא] תמיד למחר או יניחם לאורך תמיד מחר: **מוספין דהאידנא מקודש הוא.** היום שבת קודש ותמידין דלמחר לא הוו להו מקודש דלמחר חול. ל"א מוספין הוו מקודש קודש תמידין דמוספין יקריבו היום ותמידין לא יקריבו היום עד למחר: **אילימא דאיש ליה.** תמידין ומוספין: **וליקדם.** קמ"ר דאין מעכבין זה את זה דאי בעי תמידין קריב בריאש ואי בעי מוספין מקריב בריאש יב]: **העולה.** משמע העולה תהא ראשונה לכל הקרבנות:

תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך ליה תני רבה בר בר חנה קמיה דרב [א]כבשי עצרת ששחטן לשום אילים כשרין ולא עלו לבעלים לשום חובה אמר ליה רב עלו ועלו אמר רב חסדא מסתברא מילתיה דרב בכסבור אילים ושחטן לשום כבשים שהרי כבשים לשום כבשים נשחטו אבל כסבור [ב]אילים ושחטן לשום אילים לא עקירה בטעות הויא עקירה [ג]ורבה אמר עקירה בטעות לא הויא עקירה אמר רבא (ד) [ג]ומותבינן אשמעתין [ד]הכהנים שפיגלו במקדש [ה]מזידין חייבין הא שוגגין פטורין ותני עלה פיגולן פיגול היכי דמי אילימא דידע דחטאת היא וקא מחשב בה לשום שלמים האי שוגגין מזידין הוו אלא לאו דכסבור שלמים הוא וקא מחשב בה לשום שלמים וקתני פיגולן פיגול אלמא עקירה בטעות הויא עקירה אמר לי' אביי לעולם דידע דחטאת היא וקא מחשב בה לשום שלמים ובאומר מותר מתיב ר' זירא [ד]ר' שמעון אומר כל מנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות ועלו לבעלים לשום חובה שאין המנחות דומות לזבחים שהקומץ מחבת לשום מרחשת מעשיה מוכיחין עליה שהיא מחבת חרבה לשום בלולה מעשיה מוכיחין עליה שהיא חרבה אבל בזבחים אינו כן שחיטה אחת לכולן קבלה אחת לכולן זריקה אחת לכולן היכי דמי אילימא דידע דמחבת היא וקא קמיץ לה לשום מרחשת כי מעשיה [ו] מוכיחין מאי הוי הא מיעקר קא עקיר לה אלא לאו דכסבור מרחשת היא וקא קמיץ לה לשום מרחשת וטעה דהכא הוא דמעשיה מוכיחין עליה הא בעלמא עקירה בטעות הויא עקירה אמר ליה אביי לעולם דידע דמחבת היא וקא קמיץ לה לשום מרחשת ודקא אמרת כי מעשיה מוכיחין עליה מאי הוי רבא לטעמיה דאמר רבא [ז]מחשבה דלא מינברא פסל רחמנא מחשבה דמינברא לא פסל רחמנא: **מתני' התמידין** [ח]אין מעכבין את המוספין ולא המוספין מעכבין את התמידין ולא המוספין מעכבין זה את זה [ה]לא הקריבו כבש בבוקר יקריבו בין הערבים אמר ר' שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין ולא הקריבו כבש בבוקר לא יקריבו בין הערבים [ו]לא הקטירו קטורת בבוקר יקטירו בין הערבים אמר רבי שמעון וכולה היתה קריבה בין הערבים שאין [ז]מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים [ח]ולא מזבח העולה אלא בתמיד של שחר ולא את השולחן [ט]אלא בלחם הפנים בשבת [י]ולא את המנורה אלא בשבעה נרותיה בין הערבים: **גמ' בעא מיניה ר' חייא בר אבין מרב חסדא** [יא]ציבור שאין להן תמידין ומוספין אי זה מהן קודם היכי דמי אילימא תמידין דיומיה ומוספין דיומיה פשיטא תמידין עדיפי דהוו להו [יב] תדיר ומקודש אלא תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא [יג] תמידין עדיפי שכן תדיר או דלמא מוספין עדיפי דהוו להו מקודש אמר ליה תניתוה התמידין אין מעכבין את המוספין ולא המוספין מעכבין את התמידין ולא [יד] (את) המוספין מעכבין זה את זה היכי דמי אילימא דאית ליה ולקדם והתניא [טו]מנין שלא [יב]יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל [1]וערך עליה העולה ואמר [יט]רבא העולה עולה ראשונה אלא העולה

עקירה בטעות הויא עקירה. ל"ע הא דתניא בתוספתא בפרק קמא דזבחים כבשי ליבור לשם כבשים ונמצאו אילים עלו לליבור לשם אילים אילים של ליבור ששחטן לשם אילים ונמצאו כבשים עלו לשם כבשים אלמא עקירה בטעות לא הויא עקירה ושמא משום שלמי נדבה קאמר ותנא הוא דלא מפרש [יג]: **וקא** [ט] **מפרש בה לשלמים.** כלומר לאוכלן שני ימים וכפירוש הקונטרס: **מתיב ר' זירא ר' שמעון אומר.** נראה דר' זירא לית ליה לא כרבה ולא כרב אחי דרים מבילתין (דף ג.) אלא טעמא דנפשיה קאמר כדמשמע ולא מסיק אדעתא קושיא דר"ש אדר"ש ולריך עיון: **תדיר** ומקודש. לשון א' פירש הקונטר' ביום קדוש וכן משמע בסוף כל התדיר (זבחים דף לא.) אמנו שבת לאוסף אהני לתמיד לא אהני וקשה קשה דהתם לא מייתי הא והכא לא מייתי הכיא דהתם ולשון אחר פירש בקונטר' אותו שזמנו עכשיו מיקרי מקודש והא דנקט תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא דמשמע דתמיד של בין הערבים קודם למוסף והא לא מקודש הוא התם מטעמא אחרינא דהכי קאמר רחמנא כל היכא דליכא אחד בבוקר עשה שני בין הערבים: **תלמוד** לומר וערך עליה העולה. תימה דבפרק כל התדיר (שם דף פט.) נפקא ליה מדכתיב מלבד עולת הבוקר תעשו את אלה מכלל דתמיד קרב בריאש וי"ל דקרא דהכא איצטריך למנחת חביתין דאע"ג דתדיר וכן משמע בפרק אמר להם הממונה (יומא דף לד.) איכרין קודמין למנחת חביתין וערך עליה העולה ועל כרחך מנחת חביתין קאמר דמנחת נסכים נפקא לן מדכתיב עולה ומנחה כדאיתא לעיל בפירקין (דף מד:) ופר' קמא דתמיד (דף כח:) נמי אמרינן למימרא דחביתין קדמי והתניא וערך וכו' ומהכא גמרינן לכל מיני דמיס דקדמי [ט] לחביתין דתנן בפ' כל התדיר (זבחים ד' פט.) העופות קודמין למנחות שהללו מיני דמיס ומי לא מהכא מנא ליה הא ומיהו קשיא הכא אמאי לא מייתי מתניתין [יד] [ט] דלעניין מוספין איירי דאין לומר דהכא מייתי דאית ליה ולקדם והתם איירי דאית ליה דהתם נמי איירי דאית ליה דומיא דדם חטאת קודש לדם עולה דתנן התם וי"ל דמשום דלא יהא דבר קודש משמע טפי עיכובא אייתיה מיהו תימה דבהגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) תנן הביא [ט] אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא ומפרש בגמרא משום דכתיב מלבד אילו הכפורים מכלל דכסף בריאש ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבוקר הכי נמי דמוספין קרבי בריאש ותמיד וערך עליה העולה

תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך. אם מכוז ומס לא, פסיל דחמנא דחסיב לה מחסבה אבל מחשבה דמינכרא. לכל סהוא מכוז לא הוי מחסבה (לעיל ב:). **מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר.** שלא יסת דבר נקטר במערבה משנערבה שחרית קודם לתמיד של שחר, מ"ל וערך עליה בתר ובעבר עליה הכהן כתיב דהוא סידור מערבה העולה עולה ראשונה. מלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה מיד העולה החסוכה האמורה תחלה לכל העולות והייגו עולת תמיד דפרשת קרבנות (כפ' פינחס) דקדמן תמיד כתיב בריאש (פסחים נח:) דאי לאחוויי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה ושלמים נכתוב וערך עליה (יומא כד.).

תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך. כלאמר במסכת נדה בפרק יולדת הופן (דף מ:) מורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו, והאי דנקט במה, אסתכלת בעלמא היא, אבל עיקר מעמא מהתם ליף (לעיל ו:). ומותבינן אשמעתין. אשמעתא עלמנו (גיטין לח:) יש לי לדחוק על דברי (קדושין נ:). **הכהנים שפיגלו.** קרבנות ששחטום חוכקום לאכול מהם חוץ לזמנם ולא הוכלו לבעלים מזידין. שידעו שפסולים בכך חייבין. לשלם למיהם לבעלים שהרי נריכין להביא אחרים, ואי נמי לדבה היא קשה בעיני אלא הקריב קרבנו שהרי להביא דורון היה מנקש (גיטין נג.) כהן שאחט קרבנו של ישראל אחלת לשום אלמים דאין הקרבן עולה לאוחם בעליו ולריך אחר (בבא קמא ה.). **כל המנחות.** ואפילו מנחת חוטא שאין המנחות דומות לזבחים. בזבחים מודיע לא עלו מעשיה מוכיחין. שהוא מחבר דמרחשת עמוקה ומעשיה רוחקין רכין, מחבת לפה כל המנחות כאות מלה לקמן (דף סג.) (לעיל ב:). **מחבת ומרחשת.** שני כליס שהכהן מטגנין את המנחות, שכל המנחות היו כאות עשר עשר חלות, מחבת לפה ומעשיה קשיס שמתוך שהכלי לף מעשיה מתפשטין ואחור שוקע את השמן, ומרחשת עמוקה ומעשיה רוחקין ורכין שאין אחור שוקע את השמן וכשמניח אדם אצבעו עליה נראה כמו שרוחש חריבה. מנחת חוטא שאין בה שמן לכתיב (ויקרא ה) לא יתן עליה שמן שחיטה אחת לכולן. וכי שחיט עולה לשם חטאת ליכא היכירא דמשקר הילכך מהניא מחשבתו (זבחים פ:). **מחשבה דלא מינכרא.** אם מכוז ואם לאו, פסיל דחמנא דחסיב לה מחסבה אבל מחשבה דמינכרא. לכל סהוא מכוז לא הוי מחסבה (לעיל ב:). **מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר.** שלא יסת דבר נקטר במערבה משנערבה שחרית קודם לתמיד של שחר, מ"ל וערך עליה בתר ובעבר עליה הכהן כתיב דהוא סידור מערבה העולה עולה ראשונה. מלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה מיד העולה החסוכה האמורה תחלה לכל העולות והייגו עולת תמיד דפרשת קרבנות (כפ' פינחס) דקדמן תמיד כתיב בריאש (פסחים נח:) דאי לאחוויי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה

מתנ' אזאת תורת העולה [ה] **קמי.** מורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו במסכת נדה בפרק יולדת הופן (דף מ.) והאי דנקט במה [ו] אסתכלת וסימנא בעלמא: **נשוס אילים.** דאמר רייש שוחטן לשוס אילים: **לבעלים.** לבור: **עקירה בטעות.** כגון האי דאי הוה ידע דכבשים מינהו הוה שחיט להו לשם כבשים: **ומוסכינן אשמעתין.** אדידיה גופיה קא מותיב: **מזידין חייבין.** לשלם לבעלים דמי קרבן: **פיגולן פיגול.** (ב) דשוגגין ואין לריך לומר דמזידין: **ומאשב כהו לשוס שלמים.** לאוכלן שני ימים ולילה אחד דהשתא חישב לאכול חטאת חוץ לזמנו דפיגול הוא דדין חטאת יום ולילה: **וכאומר מותר.** לשנות דהיינו שוגגין: **שנקמנו**[ז] . מחבת ומרחשת שני כליס הם מחבת [ח][1] עבה ומעשיה קשין ומרחשת עמוקה ומעשיה רכין (ב): **חריכה.** מנחת חוטא דכתיב (ויקרא ה) לא יתן עליה שמן: **ורבא לטעמיה דאמר.** בפרק קמא: **מאשבה דלא מינכרא.** אם הוא מחזר אם לאו פסל רחמנא: **מאשבה דמינכרא.** שהוא מחזר לא פסל רחמנא: **מתני' דחמידין אין מעכבין המוספין.** מפרש בגמרא: **וכולה היסה קריבה.** כל [ט][2] המנחה שלם: **שאין מתנכין.** בגמ'[מ] מפרש [י] מאן דכר שמיה: **אלא בקטורת הסמים.** [1]שלימה של מנה וכין הערבים ובגמ'[מ] מפרש מאלן: **גמ' תדיר ומקודש.** תדיר בכל יום ומקודש שהיום יום טוב הוא דאי לאו יום טוב ליכא מוסף ומוספין לא הוו אלא מקודש. לשון אחר תמידין מקודשים קודש מוספים דתמידין קרבי בריאש: **תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא.** כגון דיש להם בשבת שני כבשים לבד התמידין וקא מיבעיא ליה אם יקריבם היום למוספין ולא יהו לו יא] תמיד למחר או יניחם לאורך תמיד מחר: **מוספין דהאידנא מקודש הוא.** היום שבת קודש ותמידין דלמחר לא הוו להו מקודש דלמחר חול. ל"א מוספין הוו מקודש קודש תמידין דמוספין יקריבו היום ותמידין לא יקריבו היום עד למחר: **אילימא דאיש ליה.** תמידין ומוספין: **וליקדם.** קמ"ר דאין מעכבין זה את זה אי בעי תמידין קריב בריאש ואי בעי מוספין מקריב בריאש יב]: **העולה.** משמע העולה תהא ראשונה לכל הקרבנות:

תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך ליה תני רבה בר בר חנה קמיה דרב [א]כבשי עצרת ששחטן לשום אילים כשרין ולא עלו לבעלים לשום חובה אמר ליה רב עלו ועלו אמר רב חסדא מסתברא מילתיה דרב בכסבור אילים ושחטן לשום כבשים שהרי כבשים לשום כבשים נשחטו אבל כסבור [ב]אילים ושחטן לשום אילים לא עקירה בטעות הויא עקירה [ג]ורבה אמר עקירה בטעות לא הויא עקירה אמר רבא (ד) [ג]ומותבינן אשמעתין [ד]הכהנים שפיגלו במקדש [ה]מזידין חייבין הא שוגגין פטורין ותני עלה פיגולן פיגול היכי דמי אילימא דידע דחטאת היא וקא מחשב בה לשום שלמים האי שוגגין מזידין הוו אלא לאו דכסבור שלמים הוא וקא מחשב בה לשום שלמים וקתני פיגולן פיגול אלמא עקירה בטעות הויא עקירה אמר לי' אביי לעולם דידע דחטאת היא וקא מחשב בה לשום שלמים ובאומר מותר מתיב ר' זירא [ד]ר' שמעון אומר כל מנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות ועלו לבעלים לשום חובה שאין המנחות דומות לזבחים שהקומץ מחבת לשום מרחשת מעשיה מוכיחין עליה שהיא מחבת חרבה לשום בלולה מעשיה מוכיחין עליה שהיא חרבה אבל בזבחים אינו כן שחיטה אחת לכולן קבלה אחת לכולן זריקה אחת לכולן היכי דמי אילימא דידע דמחבת היא וקא קמיץ לה לשום מרחשת כי מעשיה [ו] מוכיחין מאי הוי הא מיעקר קא עקיר לה אלא לאו דכסבור מרחשת היא וקא קמיץ לה לשום מרחשת וטעה דהכא הוא דמעשיה מוכיחין עליה הא בעלמא עקירה בטעות הויא עקירה אמר ליה אביי לעולם דידע דמחבת היא וקא קמיץ לה לשום מרחשת ודקא אמרת כי מעשיה מוכיחין עליה מאי הוי רבא לטעמיה דאמר רבא [ז]מחשבה דלא מינברא פסל רחמנא מחשבה דמינברא לא פסל רחמנא: **מתני' התמידין** [ח]אין מעכבין את המוספין ולא המוספין מעכבין את התמידין ולא המוספין מעכבין זה את זה [ה]לא הקריבו כבש בבוקר יקריבו בין הערבים אמר ר' שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין ולא הקריבו כבש בבוקר לא יקריבו בין הערבים [ו]לא הקטירו קטורת בבוקר יקטירו בין הערבים אמר רבי שמעון וכולה היתה קריבה בין הערבים שאין [ז]מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים [ח]ולא מזבח העולה אלא בתמיד של שחר ולא את השולחן [ט]אלא בלחם הפנים בשבת [י]ולא את המנורה אלא בשבעה נרותיה בין הערבים: **גמ' בעא מיניה ר' חייא בר אבין מרב חסדא** [יא]ציבור שאין להן תמידין ומוספין אי זה מהן קודם היכי דמי אילימא תמידין דיומיה ומוספין דיומיה פשיטא תמידין עדיפי דהוו להו [יב] תדיר ומקודש אלא תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא [יג] תמידין עדיפי שכן תדיר או דלמא מוספין עדיפי דהוו להו מקודש אמר ליה תניתוה התמידין אין מעכבין את המוספין ולא המוספין מעכבין את התמידין ולא [יד] (את) המוספין מעכבין זה את זה היכי דמי אילימא דאית ליה ולקדם והתניא [טו]מנין שלא [יב]יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל [1]וערך עליה העולה עולה ראשונה ואמר [יט]רבא העולה עולה אלא

עקירה בטעות הויא עקירה. ל"ע הא דתניא בתוספתא בפרק קמא דזבחים כבשי ליבור לשם כבשים ונמצאו אילים עלו לליבור לשם אילים אילים של ליבור ששחטן לשם אילים ונמצאו כבשים עלו לשם כבשים אלמא עקירה בטעות לא הויא עקירה ושמא משום שלמי נדבה קאמר ותנא הוא דלא מפרש [יג]: **וקא** [ט] **מפרש בה לשלמים.** כלומר לאוכלן שני ימים וכפירוש הקונטרס: **מתיב ר' זירא ר' שמעון אומר.** נראה דר' זירא לית ליה לא כרבה ולא כרב אחי דרים מבילתין (דף ג.) אלא טעמא דנפשיה קאמר כדמשמע ולא מסיק אדעתא קושיא דר"ש אדר"ש ולריך עיון: **תדיר** ומקודש. לשון א' פירש הקונטר' ביום קדוש וכן משמע בסוף כל התדיר (זבחים דף לא.) אמנו שבת לאוסף אהני לתמיד לא אהני וקשה קשה דהתם לא מייתי הא והכא לא מייתי הכיא דהתם ולשון אחר פירש בקונטר' אותו שזמנו עכשיו מיקרי מקודש והא דנקט תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא דמשמע דתמיד של בין הערבים קודם למוסף והא לא מקודש הוא התם מטעמא אחרינא דהכי קאמר רחמנא כל היכא דליכא אחד בבוקר עשה שני בין הערבים: **תלמוד** לומר וערך עליה העולה. תימה דבפרק כל התדיר (שם דף פט.) נפקא ליה מדכתיב מלבד עולת הבוקר תעשו את אלה מכלל דתמיד קרב בריאש וי"ל דקרא דהכא איצטריך למנחת חביתין דאע"ג דתדיר וכן משמע בפרק אמר להם הממונה (יומא דף לד.) איכרין קודמין למנחת חביתין וערך עליה העולה כרחך מנחת חביתין קאמר דמנחת נסכים נפקא לן מדכתיב עולה ומנחה כדאיתא לעיל בפירקין (דף מד:) ופר' קמא דתמיד (דף כח:) נמי אמרינן למימרא דחביתין קדמי והתניא וערך וכו' ומהכא גמרינן לכל מיני דמיס דקדמי [ט] לחביתין דתנן בפ' כל התדיר (זבחים ד' פט.) העופות קודמין למנחות שהללו מיני דמיס ומי לא מהכא מנא ליה הא ומיהו קשיא הכא אמאי לא מייתי מתניתין [יד] [ט] דלעניין מוספין איירי דאין לומר דהכא מייתי דאית ליה ולקדם והתם איירי דאית ליה דהתם נמי איירי דאית ליה דומיא דדם חטאת קודש לדם עולה דתנן התם וי"ל דמשום דלא יהא דבר קודש משמע טפי עיכובא אייתיה מיהו תימה דבהגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) תנן הביא [ט] אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא ומפרש בגמרא משום דכתיב מלבד אילו הכפורים מכלל דכסף בריאש ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבוקר הכי נמי דמוספין קרבי בריאש ותמיד וערך עליה העולה

מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר. אם מכוז ואם לאו, פסיל דחמנא דחסיב לה מחסבה אבל מחשבה דמינכרא. לכל סהוא מכוז לא הוי מחסבה (לעיל ב:). **מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר.** שלא יסת דבר נקטר במערבה משנערבה שחרית קודם לתמיד של שחר, מ"ל וערך עליה בתר ובעבר עליה הכהן כתיב דהוא סידור מערבה העולה עולה ראשונה. מלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה מיד העולה החסוכה האמורה תחלה לכל העולות והייגו עולת תמיד דפרשת קרבנות (כפ' פינחס) דקדמן תמיד כתיב בריאש (פסחים נח:) דאי לאחוויי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה ושלמים נכתוב וערך עליה (יומא כד.).

מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר. אם מכוז ואם לאו, פסיל דחמנא דחסיב לה מחסבה אבל מחשבה דמינכרא. לכל סהוא מכוז לא הוי מחסבה (לעיל ב:). **מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר.** שלא יסת דבר נקטר במערבה משנערבה שחרית קודם לתמיד של שחר, מ"ל וערך עליה בתר ובעבר עליה הכהן כתיב דהוא סידור מערבה העולה עולה ראשונה. מלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה מיד העולה החסוכה האמורה תחלה לכל העולות והייגו עולת תמיד דפרשת קרבנות (כפ' פינחס) דקדמן תמיד כתיב בריאש (פסחים נח:) דאי לאחוויי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה ושלמים נכתוב וערך עליה (יומא כד.).

ולא יצאו מידי חובתו והוה ליה כאילו אמר התנא כשרים ולא עלו אלא דלא פריש: יד] מתניתין דכל התדיר:

תורה אור השלם

1. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבא לשמעתי' זו ומותבינן אשמעתיה הכהנים: (ב) רש"י ד"ה פיגולן פיגול בשוגגין ומ' במזידין הם ע"ז ותמ"ל מ"ה וקא מחשב:

מוסף רש"י

תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך. כלאמר במסכת נדה בפרק יולדת הופן (דף מ:) מורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו, והאי דנקט במה, אסתכלת בעלמא היא, אבל עיקר מעמא מהתם ליף (לעיל ו:). ומותבינן אשמעתין. אשמעתא עלמנו (גיטין לח:) יש לי לדחוק על דברי (קדושין נ:). **הכהנים שפיגלו.** קרבנות ששחטום חוכקום לאכול מהם חוץ לזמנם ולא הוכלו לבעלים מזידין. שידעו שפסולים בכך חייבין. לשלם למיהם לבעלים שהרי נריכין להביא אחרים, ואי נמי לדבה היא קשה בעיני אלא הקריב קרבנו שהרי להביא דורון היה מנקש (גיטין נג.) כהן שאחט קרבנו של ישראל אחלת לשום אלמים דאין הקרבן עולה לאוחם בעליו ולריך אחר (בבא קמא ה.). **כל המנחות.** ואפילו מנחת חוטא שאין המנחות דומות לזבחים. בזבחים מודיע לא עלו מעשיה מוכיחין. שהוא מחבר דמרחשת עמוקה ומעשיה רוחקין רכין, מחבת לפה כל המנחות כאות מלה לקמן (דף סג.) (לעיל ב:). **מחבת ומרחשת.** שני כליס שהכהן מטגנין את המנחות, שכל המנחות היו כאות עשר עשר חלות, מחבת לפה ומעשיה קשיס שמתוך שהכלי לף מעשיה מתפשטין ואחור שוקע את השמן, ומרחשת עמוקה ומעשיה רוחקין ורכין שאין אחור שוקע את השמן וכשמניח אדם אצבעו עליה נראה כמו שרוחש חריבה. מנחת חוטא שאין בה שמן לכתיב (ויקרא ה) לא יתן עליה שמן שחיטה אחת לכולן. וכי שחיט עולה לשם חטאת ליכא היכירא דמשקר הילכך מהניא מחשבתו (זבחים פ:). **מחשבה דלא מינכרא.** אם מכוז ואם לאו, פסיל דחמנא דחסיב לה מחסבה אבל מחשבה דמינכרא. לכל סהוא מכוז לא הוי מחסבה (לעיל ב:). **מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר.** שלא יסת דבר נקטר במערבה משנערבה שחרית קודם לתמיד של שחר, מ"ל וערך עליה בתר ובעבר עליה הכהן כתיב דהוא סידור מערבה העולה עולה ראשונה. מלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה מיד העולה החסוכה האמורה תחלה לכל העולות והייגו עולת תמיד דפרשת קרבנות (כפ' פינחס) דקדמן תמיד כתיב בריאש (פסחים נח:) דאי לאחוויי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה ושלמים נכתוב וערך עליה (יומא כד.).

רבינו גרשום

וגמרינן למזבח מינה אע"ג דלא הוי הכשירו שאם עלה לא ירד: תנא ההוא לא ליף מבמה אלא אתורת העולה סמיך שריבה לכל העולין שלא ירדו: ששחטן לשם אילים. שסברו שהן בני שתים. ולא עלו לבעלים לצבור: ורבא אמר עקירה בטעות לא הויא עקירה ועלו לבעלים: מזידין חייבין לשלם דמי קרבן לבעלים. הא שוגגין פטורין מלשלם ותני עלה אפילו שוגגין [פיגולן] פיגול ובאומר מותר שסבור שמותר הוא והיינו שוגג ועקירה מדעת היא: ודקאמרת כי מעשיה מוכיחין עליה מאי הוי הא מעקר קא עקר לה רבה לטעמיה דאמר מחשבה דמינכרא הוי כראמר הוא. לא פסל רחמנא משום הכי עלו לבעלים אבל בעלמא עקירה בטעות אכתי לא ידענא אי הויא עקירה אי לא הויא עקירה: התמידין אין מעכבין את המוספין שאם לא היה להם תמידין אלא המוספין אין מעכבין את המוספין אבל בתמידין ליכא למימר אין מעכבין זה את זה דלא קרבי תרי ביחוד אלא אחד בבקר ואחד בערב: אמר רבי שמעון משום הכי לא הקטיר בבקר יקטיר בין הערבים דכולה היתה קריבה בין הערבים אפילו של שחר. כלומר עיקר תחילת הקטרה על המזבח בין הערבים היה שאין מחנכין את הערבי וכו': תמידין הוה להו תדיר בכל יום. ומקודש דמיקדשו תמידין מקמי דליקדשו מוספין שהקרבת תמידין הוא קודם: אילימא דאית ליה לצורך תדיריהו וליקדם כלו:

שיטה מקובצת

[א] מוכיחין מאי הוי. קס"ד השתא דאין זה עיקר הטעם ומסיק דעיקר טעמא משום הכי הוא ורבה לטעמיה כו': [ב] תדיר ומקודש. פ"ה ב' לשונות וקשה לליישנא (קמא) [בתרא] מאי בעי הא הוי פשיטא ליה דתדיר גרידא עדיף מקודדש ושמא דתדיר דלמחר לא אליס כתדיר דהיום. ומיהו לאו דוקא עדיף דהא כי פשיט בעיא לא פשיט אלא אלמא כי הדדי נינהו וא"כ הוא פשיט מאי דלא בעי מיניה דהוא בעי מיניה איזה מהן עדיף והוא פשיט כי הדדי נינהו אלא ודאי ה"ק או דלמא מוספין עדיפא דיש בהם כח לפי שהן מקודשין ולכל הפחות [צריכין] להיות שוין. תו"ד: [ג] דהאידנא מאי: [ד] תיבת את מסחק: [ה] העולה סמיך תיבת קאי נמחק: [ו] במה ס"א אין זה אלא גילוי מילתא בעלמא ליתן טעם דיש פסולין דאם עלו לא ירדו ויש דאפילו אם עלו נמי ירדו אבל עיקר הטעם אקרא סמיך: [ז] שנקמצו כו': [ח] מחבת צפה: [ט] המנחה ס"א המנה: [י] מפרש חנוך מאן: [יא] יהו לו לתמיד: [יב] בריאש. וא"ת התינח בתמידין אין מעכבין את המוספין דדין התמיד להקריבו תחלה ואם לא הקריבו אינו מעכב המוספין אלא מוספין אין מעכבין את התמידין היכא משכחת לה בתמיד הערב דדין מוספין ליקרב תחלה ואם הקדים תמיד הערב למוספין אינו מעכב המוספין: [יג] דלא מפרש ת"פ דמאי דאמרינן עלו לשם אילים היינו לשם שלמי נדבה

עין משפט נר מצוה

קבו א ב מיי' פט"ו מהלכות מעשה המקדשין הלכה מז [עקירה בטעות לא הוי עקירה וכתב הכ"מ משום דכתב דהוא בתרא ס"ל הכי ע"פ רש"י הנ"ל ס' וכן הנ"ל מז בכ"מ]:

קבה ג מיי' פ"ז מהל' מועל הנ"ל ד:

קבט ד מיי' פ"ח מהל' תמידין ומוספין הלכה כ: קל ה מיי' שם פ"ט הלכה יב:

קלא ו ז מיי' פ"ג מהל' תמידין הלכה ח [וכ"ה מהלכות עבודת יום"כ הלכ"ד]:

קלב ח מיי' שם פ"ח מהל' תמידין הלכה יב:

קלג ט מיי' שם פ"ה הלכה ג:

קלד י מיי' שם פ"ג הלכה יח:

קלה כ מיי' שם פ"ח הלכה ג:

מט: התכלת פרק רביעי מנחות

העולה והשתא ליפרוך מ"מ מיפכא דעולת הנקר קדמה בריש לכך נראה לפרש דמהכא לא נפקא לן מלא הקטרה דכולי קרא בהקטרה איירי ומהתם נפקא לן בעובדת דם דכתיב תעשו משמע עשיית הדם וס' הגחל [קמא](נ"ק קיא.) מיצטרף לאיתויי אלא קרא דהא לא כתיב אלא הקטרה אשה ריח ניחוח קמי תמיד ולאלמא הקטרת מוסף קדמה ועשיות בתר ו) הכי (מלגד איכתיבו) כדכתיב (במדבר כח) מלגד עולת ו) התמיד תעשו את אלה תימה למה לי קרא דתמיד קודם למוסף תיפוק לי' דתדיר קודם דאע"ג דקדמי בקרא אמרינן בזבחים (ד' פט.) דמוספי חודש קדמי למוספי רגלא דאשה אע"ג דכתי' מלגד עולת החדש לבסוף ואי מיפסיל ב) ביולת ניחא וכסמוך נפקא דלא מיפסיל וי"ל דהיא גופא שמעינן ג) מה עולה שאין לאחר אף על גב דכתיב מלגד לבסוף והא דאמרינן בריש כל התדיר (זבחים דף פט.): יכול יהא חטאת קודמת למעשה עולה משום דכתיב ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה ת"ל ופר שני כן בקר תקח לחטאת יכול תהא עולה קודמת לכל מעשיה ת"ל ועשה וגו' הא כיצד דם חטאת קודם לדם עולה מפני שמרלים אברי עולה קודמין לחטאת מפני שכולה כליל אלמא בעי לאקדומי אפי' ו) מהקטרה אע"ג דכתיב ועשה דלא משמע אלא עשיית הדם אלא מילתא היא דכיון דגלי גבי תמידין הוא הדין נמי התם אי נמי מוהקדיב את אשר לחטאת ראשונה הוה קא דריש דמייתי דרשין (זבחים דף ג.) זה בנה אב כל החטאות קודמות לעולה אי נמי אי לאו ב) קרא ה"א מאי דבעי בהקטרה מקדים בריש ותימה למה לי קרא דהעולה בלא האי קרא נמי מיפוק לי מיוקדש דבר שנאמר בו בנבוך מדבר שלא נאמר בו אלא ביום דמשמע בעיומו של יום דמייתי שמעינן בפרק תמיד נשחט (פסחים נח.) דמוספין קרבי עד שש והכי אמרינן פרק יומא בתר להם הממונה (יומא דף נג.) קטורת קודם לאברים והגחל קמא (ב"ק דף קיא.) אלא אי קשיא לישתוק ממלגד ואי מיפסיל בכך ג) נראה שפיר דמהתם לא שמעינן פסול אי נמי מיוקדש לא שמע' אלא שמצוה לקדיש אבל אם הקדיש ושחט יגמור ומהכא שמעינן דלא ותימה הא דאמרינן ריש עירובין (דף ב.) שאמתן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין ומיפוק לי דא"כ אקדמיהנו קודם תמיד דפשטא דמילתא משמע קודם שנפתחו באותו יום וכן נמי לקמן פרק שתי מדות (דף פט.) עולת תמיד ששחטה אלא לשמה כשרה ואמאי הא קודם תמיד איתעביד מיהו מהתם לא קשיא מידי דשחיטה לאו עבודה היא דלא הויא בכלל עשיה מיהו תימה דאמרינן פ' אמר להן הממונה (יומא דף ק.) לא זו בגבד אמרו אלא אפי' עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמלה תנא לבית השריפה ואלילה קאי ומיפוק לי' דקמי תמיד עבדינהו אבל משום קודם פתיחת דלתות ההיכל לא מיפסלי דלא כתיב בהו פתח ושמא כיון דאכתי לא מטא זמן תמיד קרא לא איירי בהכי אי נמי לא מיפסיל בשביל כך כדמסקינן הכא לגמלה בעלמא וכן משמע פ' תמיד נשחט (פסחים דף נט.): דעשה דפסח ועשה דאכילת קדשים דחי לעשה דהשלמה דדרשינן עליה הלא כל הקרבנות כולם בא שיך בהו דחייה ועליה הלא מהאי קרא (ויקרא ו) דוערך עליה העולה הוא דדרשינן וכיון דהתם לא מיפסל הוא הדין הכא וכן משמע נמי אלהי מי שהיה טומא ז) (שם דף נח.) בכור שנתערב בפסח אם תכורת כהנים יאכלו ונתערבו מחיים קאמר מדפריך בגמ' והא אין מבטלין קדשים לבית הפסול מ) [ופי' רש"י] והוה ליה למימר ירעו עד שיסתאבו וזמן שחיטת פסח אחר תמיד הוא ואפי' הכי לא מיפסיל הבכור וכן משמע נמי בהאשה (שם דף פח:) חמשה שנתערבו עורות בפסחין [זה בזה] ומנלאת יבלת באחד מהן [כו'] ופטורין מלעשות (פסח ראשון ו) פסח שני ופריך עוקבא וגייתי פסח שני וגיתני במותר פסח ח) ודחיק עוקבא לבעויי והשתא אי מפסיל מאי קשיא ליה הא פסח שני זמנו נמי אחר תמיד דלא תשיב ליה בין דברים שבין פסח ראשון לפסח שני ואם כן אי אלמיים הוי למותר הפסח קרב אלמיים הא מיפסלי ואין לומר דעשה דפסח דחי לעשה דהשלמה דהא לא הוי אלא ספיקא בעלמא ומיהו קשיא בהכי כיון דאיכא איסורא דאורייתא היכי מקריבין לכתחלה ואין לומר דמשום ספיקא פסח דחי ליה איסורא דאורייתא ותו דמסקינן התם דמשום סמיכה שבקינן ליה לגיכא נמי אלא מצוה בעלמא וגבי בכור ט) דוחה נמי ו) (דבמותר הפסח איירי) לכך נראה דולאי בתמיד של שחר דכתיב תעשו הוא דמעכבי עשיות דדם אבל בתמיד של ערב לא מעכבא אלא הקטרה דכולי קרא בהקטרה איירי וכן משמע בריש תמיד נשחט (שם דף נט.) דמוקי לה בחטאת העוף שאין לומדים אלא דמה לי נמי בבהמה ומעלה ומליגה בראשו של מזבח בין הקטרה ניחא דלא מעכבא אלא הקטרה דעליה הלא כל ההקטרות כולן משמע אבל אי מתעשו נפיק דמסתבר לאשוויי תמיד של שחר לתמיד של ערב מאי טעמא לא מעכבא נמי עשייה והשתא ניחא דהני איירי בשלא הקטיר התמיד דהקטרת אימורים כל הלילה כדדרשי' לעיל (דף כו:) ט) והוה דריש תמיד נשחט דמוקי לה בחטאת העוף לא בעי לאוקומה כי האי גוונא דאם כן מאי דחייה איכא אבל השתא איכא דחייה מדרבנן מיהא גזירה אטו הקטרה מיהו בשמעתין מוכח דלא הוי אלא לגמלה ותימה דבפ' אלו דברים (פסחים עג.) אמרינן שחטו וזרקו שמשכו ידיהם קודם או שנטמאו שרף מיד ופריך ואי אמרת לא בעי עקירה פסולו מתמת מאי הוי שחטו אחר תמיד של בין הערבים אלמא בהכי מיפסיל וי"ל דהאי דשרף לפי שלכתחילה אסור להקטירו ומתמילא יפסל והא דאין מעלה ומליגה דקסבר ליה מועלת בראשו של מזבח ואע"ג דהקטרת אימורים לא מעכב כי אבדו כשר באכילה הני מילי כי איחזו להקטרה אבל הכא הא לא איחזו אי נמי מדרבנן אסור י) ליזרק ולפירוש זה לא קשיא מידי מה שמביא ריב"ל דתניא יא) בתוספתא דפסחים כל הקדשים שהקריבן קודם תמיד של שחר או שעיכבן אחר תמיד הערב פסולין והשתא אי אמרת דמדרבנן פסולי אלא ליזרק ניחא מיהו הקריבו משמע שהקריב כולו ואלדבה אי בשחטן איירי קשיא קודם תמיד של שחר ט) אפי' אסרינן ליזרק אמאי פסלינן ליה אלא

אלא פשיטא דלית ליה ואי דיומיה אמאי תדיר ומקודש תדיר עדיף אלא לאו דלמחר וקתני אין מעכבין זה את זה אאלמא כי הדדי גינהו אמר ליה אביי לעולם דאית להו ולקדם ודקא קשיא לך שלא יהא דבר קודם מצוה בעלמא הוא ת"ש ב)אין פוחתין גאמשה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה היכי דמי אילימ' דאית ליה תמידין ומוספין ב) טובא הוו אלא לאו דלית ליה ושמע מינה תמידין עדיפי לא לעולם דאית ליה והכי קא אמר גאין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים ד' ימים קודם שחיטה ומני בן בג בג היא דתניא בן בג בג אומר מנין לתמיד שטעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה תלמוד לומר 1תשמרו להקריב לי במועדו ולהלן הוא אומר 2והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום מה להלן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה אף כאן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה אמר ליה רבינא לרב אשי הני ששה שבעה הוו דהא איכא ג) דצפרא דתלתא בשבתא ולטעמיך תמניא הוו דהאיכא דפניא דמעלי שבתא הא לא קשיא דלבתר דאקריב קאמר

מ"מ

בראשון ושני מלי למיפרך והאיכא לפרוך דשלישי בשבת: **דפניא דמעלי שבתא.** דקא סלקא דעתך דקודם שהקריב תמיד של בין הערבים של ערב שבת קאמר דליהוי שפיר דמלי למיפרך דפניא דמעלי יומא טבא היכי דהוי לא הא הנה חמיש ושני: **דלבתר דמקריב.** תמיד של בין הערבים קאמרינן דליהוי שם:

ה"ג

מסורת הש"ס

ה) דרשא מהא מיפכא דעולת הנקר קדמה בריש לכך נראה לפרש דמהכא לא נפקא לן מלא הקטרה דכולי קרא בהקטרה איירי ומהתם נפקא לן בעובדת דם דכתיב תעשו משמע עשיית הדם וס' הגחל [קמא](נ"ק קיא.) מיצטרף לאיתויי אלא קרא דהא לא כתיב אלא הקטרה אשה ריח ניחוח קמי תמיד ולאלמא הקטרת מוסף קדמה ועשיות בתר ו) הכי (מלגד איכתיבו) כדכתיב (במדבר כח) מלגד עולת ו) התמיד תעשו את אלה תימה למה לי קרא דתמיד קודם למוסף תיפוק לי' דתדיר קודם דאע"ג דקדמי בקרא אמרינן בזבחים (ד' פט.) דמוספי חודש קדמי למוספי רגלא דאשה אע"ג דכתי' מלגד עולת החדש לבסוף ואי מיפסיל ב) ביולת ניחא וכסמוך נפקא דלא מיפסיל וי"ל דהיא גופא שמעינן ג) מה עולה שאין לאחר אף על גב דכתיב מלגד לבסוף והא דאמרינן בריש כל התדיר (זבחים דף פט.): יכול יהא חטאת קודמת למעשה עולה משום דכתיב ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה ת"ל ופר שני כן בקר תקח לחטאת יכול תהא עולה קודמת לכל מעשיה ת"ל ועשה וגו' הא כיצד דם חטאת קודם לדם עולה מפני שמרלים אברי עולה קודמין לחטאת מפני שכולה כליל אלמא בעי לאקדומי אפי' ו) מהקטרה אע"ג דכתיב ועשה דלא משמע אלא עשיית הדם אלא מילתא היא דכיון דגלי גבי תמידין הוא הדין נמי התם אי נמי מוהקדיב את אשר לחטאת ראשונה הוה קא דריש דמייתי דרשין (זבחים דף ג.) זה בנה אב כל החטאות קודמות לעולה אי נמי אי לאו ב) קרא ה"א מאי דבעי בהקטרה מקדים בריש ותימה למה לי קרא דהעולה בלא האי קרא נמי מיפוק לי מיוקדש דבר שנאמר בו בנבוך מדבר שלא נאמר בו אלא ביום דמשמע בעיומו של יום דמייתי שמעינן בפרק תמיד נשחט (פסחים נח.) דמוספין קרבי עד שש והכי אמרינן פרק יומא בתר להם הממונה (יומא דף נג.) קטורת קודם לאברים והגחל קמא (ב"ק דף קיא.) אלא אי קשיא לישתוק ממלגד ואי מיפסיל בכך ג) נראה שפיר דמהתם לא שמעינן פסול אי נמי מיוקדש לא שמע' אלא שמצוה לקדיש אבל אם הקדיש ושחט יגמור ומהכא שמעינן דלא ותימה הא דאמרינן ריש עירובין (דף ב.) שאמתן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין ומיפוק לי דא"כ אקדמיהנו קודם תמיד דפשטא דמילתא משמע קודם שנפתחו באותו יום וכן נמי לקמן פרק שתי מדות (דף פט.) עולת תמיד ששחטה אלא לשמה כשרה ואמאי הא קודם תמיד איתעביד מיהו מהתם לא קשיא מידי דשחיטה לאו עבודה היא דלא הויא בכלל עשיה מיהו תימה דאמרינן פ' אמר להן הממונה (יומא דף ק.) לא זו בגבד אמרו אלא אפי' עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמלה תנא לבית השריפה ואלילה קאי ומיפוק לי' דקמי תמיד עבדינהו אבל משום קודם פתיחת דלתות ההיכל לא מיפסלי דלא כתיב בהו פתח ושמא כיון דאכתי לא מטא זמן תמיד קרא לא איירי בהכי אי נמי לא מיפסיל בשביל כך כדמסקינן הכא לגמלה בעלמא וכן משמע פ' תמיד נשחט (פסחים דף נט.): דעשה דפסח ועשה דאכילת קדשים דחי לעשה דהשלמה דדרשינן עליה הלא כל הקרבנות כולם בא שיך בהו דחייה ועליה הלא מהאי קרא (ויקרא ו) דוערך עליה העולה הוא דדרשינן וכיון דהתם לא מיפסל הוא הדין הכא וכן משמע נמי אלהי מי שהיה טומא ז) (שם דף נח.) בכור שנתערב בפסח אם תכורת כהנים יאכלו ונתערבו מחיים קאמר מדפריך בגמ' והא אין מבטלין קדשים לבית הפסול מ) [ופי' רש"י] והוה ליה למימר ירעו עד שיסתאבו וזמן שחיטת פסח אחר תמיד הוא ואפי' הכי לא מיפסיל הבכור וכן משמע נמי בהאשה (שם דף פח:) חמשה שנתערבו עורות בפסחין [זה בזה] ומנלאת יבלת באחד מהן [כו'] ופטורין מלעשות (פסח ראשון ו) פסח שני ופריך עוקבא וגייתי פסח שני וגיתני במותר פסח ח) ודחיק עוקבא לבעויי והשתא אי מפסיל מאי קשיא ליה הא פסח שני זמנו נמי אחר תמיד דלא תשיב ליה בין דברים שבין פסח ראשון לפסח שני ואם כן אי אלמיים הוי למותר הפסח קרב אלמיים הא מיפסלי ואין לומר דעשה דפסח דחי לעשה דהשלמה דהא לא הוי אלא ספיקא בעלמא ומיהו קשיא בהכי כיון דאיכא איסורא דאורייתא היכי מקריבין לכתחלה ואין לומר דמשום ספיקא פסח דחי ליה איסורא דאורייתא ותו דמסקינן התם דמשום סמיכה שבקינן ליה לגיכא נמי אלא מצוה בעלמא וגבי בכור ט) דוחה נמי ו) (דבמותר הפסח איירי) לכך נראה דולאי בתמיד של שחר דכתיב תעשו הוא דמעכבי עשיות דדם אבל בתמיד של ערב לא מעכבא אלא הקטרה דכולי קרא בהקטרה איירי וכן משמע בריש תמיד נשחט (שם דף נט.) דמוקי לה בחטאת העוף שאין לומדים אלא דמה לי נמי בבהמה ומעלה ומליגה בראשו של מזבח בין הקטרה ניחא דלא מעכבא אלא הקטרה דעליה הלא כל ההקטרות כולן משמע אבל אי מתעשו נפיק דמסתבר לאשוויי תמיד של שחר לתמיד של ערב מאי טעמא לא מעכבא נמי עשייה והשתא ניחא דהני איירי בשלא הקטיר התמיד דהקטרת אימורים כל הלילה כדדרשי' לעיל (דף כו:) ט) והוה דריש תמיד נשחט דמוקי לה בחטאת העוף לא בעי לאוקומה כי האי גוונא דאם כן מאי דחייה איכא אבל השתא איכא דחייה מדרבנן מיהא גזירה אטו הקטרה מיהו בשמעתין מוכח דלא הוי אלא לגמלה ותימה דבפ' אלו דברים (פסחים עג.) אמרינן שחטו וזרקו שמשכו ידיהם קודם או שנטמאו שרף מיד ופריך ואי אמרת לא בעי עקירה פסולו מתמת מאי הוי שחטו אחר תמיד של בין הערבים אלמא בהכי מיפסיל וי"ל דהאי דשרף לפי שלכתחילה אסור להקטירו ומתמילא יפסל והא דאין מעלה ומליגה דקסבר ליה מועלת בראשו של מזבח ואע"ג דהקטרת אימורים לא מעכב כי אבדו כשר באכילה הני מילי כי איחזו להקטרה אבל הכא הא לא איחזו אי נמי מדרבנן אסור י) ליזרק ולפירוש זה לא קשיא מידי מה שמביא ריב"ל דתניא יא) בתוספתא דפסחים כל הקדשים שהקריבן קודם תמיד של שחר או שעיכבן אחר תמיד הערב פסולין והשתא אי אמרת דמדרבנן פסולי אלא ליזרק ניחא מיהו הקריבו משמע שהקריב כולו ואלדבה אי בשחטן איירי קשיא קודם תמיד של שחר ט) אפי' אסרינן ליזרק אמאי פסלינן ליה אלא

ו) עיין לקמן יב., ב) ג"ז שם: פסחים לו. מנילת תענית פרק ח, ג) גי' רש"י דחד. ד) ל"ק, ה) דדרשינן מגלגד איפכא דעולת הנקר קדמה לכך נראה כו'. ל"ק, ו) מלגד תמיד כדכתיב. ל"ק, ז) [הנוקר אשר נעלמן], ח) גי' רש"ק בדיעבד וגי' ל"ק בכך ניחא, ט) מהטעלה שלון. ל"ק, י) בהקטרה. ל"ק, כ) הייינו יפר שני תקח לחטאת דלא בהרש"ק, ל) ג"ל ניחא, מ) ל"ק, נ) דכמותר הפסח דמי. ל"ק, ס) והא דמוקי לה בחטאת כו'. ל"ק, ע) ל"ק אפילו מדרבנן אמאי אסורין ליחרק ופסלינן ליה,

רבינו גרשום

דאין מעכבין ואי זה שירצה יכול להקדים: אין פוחתין לעולם מששה טלאים המבוקרין ממום כשיעור שצריך לשבת ולב' ימים טובים של ראש השנה שחל להיות אחר השבת לצורך תמידין: היכי דמי דקאמר ששה ולא טפי אילימא דאית ליה כלומר שיכול למצוא כמה טלאים שהוא צורך א"כ אמאי קאמר ששה טלאים מבוקרין לשבת ולב' יו"ט טובא הוו כלומר הרבה יותר מששה מבוקרין היה צריך לצורך תמידיהן ומוספיהן אלא לאו דלית ליה אלא לצורך התמידין וש"מ דתמידין דלמחר עדיפי מוספין דהאידנא דהא שבקינן להו לצורך תמידין דלמחר ולא עבדינן מינייהו מוספין דשבת: לא לעולם דאית ליה כל צרכו והכי קאמר אין פוחתין מששה טלאין מבוקרין לעולם ואפילו בחול שאין בהן מוסף לצורך יומי השבוע ולא לצורך שבת וב' ימים טובים דווקא: ומני בן בג בג היא וכו'. מה פסח טעון ביקור ד' ימים דכתיב דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר בעשור וגו' וכתיב והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר: א"ל רבינא לרב אשי ולמאי דאמרינן מעיקרא כדי לצורך שבת ושני ימים טובים הני ששה טלאים שבעה הוו צריכי דהא איכא תמיד דצפרא דחד בשבא [השתא קא מיירי בב' יו"ט שהן לפני שבת] לפי שבלילה אינו יכול לחזר אחר תמיד: ולטעמיך תמניא הוו צריך למיהוי ביחד דהא איכא דפניא דמעלי שבתא שהוא לפני ראש השנה וצפרא דתלת בשבא הא לא קשיא דלבתר דאקריב ההוא דפניא דמעלי שבתא קאמר שצריך להיות ששה:

שיטה מקובצת

ו) טובא הוו. פ"ה ששה לתמידים ושש עשרה למוספין. ולא נהירא שלעולם אין מוספין של ר"ה קרבין שני ימים שאם באו עדים קודם מנחה למהר חול ואם באו עדים לאחר המנחה אותו היום לא הקריבו (מנחתם) [מוספין] ונראה דלא דק דלא הוי אלא ארבע עשר. תו"ה [א"ה לא הבנתי דבריהם כי לפנע"ד דברי רש"י מכוונים ומדויקים ודודאי ליכא אלא יום אחד ר"ה וז' כבשים משום ר"ה הרי י"ד ועיין רמב"ם ה' תו"מ פ"ט וב' כבשים למוסף דשבת הרי ט"ז. עכ"ה]: ב) דהא איכא צפרא דחד בשבתא: ג) ויבטל תמידין דיום טוב: ד) משום דמבוקרין: ס) ממתניתין דכל התדיר: ו) בתר הכי דבתר מלבד: ז) טמא (דף צח ע"א) פסח שנתערב בבכורות: ח) במותר פסח ודחיי דחוייא טובא: ט) וגבי בכור יש לדחות נמי דבמותר הפסח אייר: י) אסור ליזרוק: יא) בתוספתא דפסחים.

תורה אור השלם

1. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר כח ב
2. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם: שמות יב ו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומעמ מינה וכו' דשבת קדוש:

מוסף רש"י

תמידין ומוספין טובא הוו. קס"ד כדי לשבת ולשני ימים טובים דווקא קאמר, דלהכי בעינן שהה שלם יבאו יחד שבת ושני ימים טובים של ר"ה ולא יוכלו לבקר יחו להם אלו מומומים (שרבין יג.). **ד' ימים קודם שחיטה.** ומשום הכי בעינן שהה לעולם דבשבת חיטון ומנו שם שם, שיהו מבוקרין ד' ימים קודם לכן ונטלו יום ראשון שנים במתדים ומנו שנים מתמיהם ובקרום, ביום שני נטלו שנים מן האדנבה הטורים ומנו שנים מתמיהם ויום שלישי נטלו שנים הטורים מן הכלשונים ומנו שנים מתמיהן וכן לעולם טעונים שנים ומומים שנים, ואותן שנתבקרו ומנו שם יום ראשון לחויים ביום רביעי ואותן שנישנו בשני לחויים במחמישי, וכן מחרין תלולה לעולם, ומגלגלו כל התמידים הנשתנין מבוקרין ד' ימים קודם שחיטה עם יום הבקיורי ויום השחיטה כך אמעתי. וקשיא לי הא לא דמי לאדנבה ימים דפסח דבקיורו בעשור ושחיטתו ב"ד כרי אדנבה ימים לבד מיום השחיטה, ולכך נראה בעיני דשמוטה ניתנו שם כיום חיטון ושפה דקתני במתני' הכי משמע אין פותחין משפה לומר אלפיל כשיטלו הטנים שבכל יום נמתיהו שם שפה מבוקרין ולאחר כך קודם הלילה יבקרו שנים ויתנו שם, והגך הוזיל ולישנהו אמתי בשבת בעינלא הטנים לא קתניא לה, ל"ש קמינא בעלמא דכי היכי דכי מקלעי שבת וי"ל גבי הדדי מיבקר הוה דשלישי בשבת ש"מ, דהא לא מצו קודם היום ליגך ולבקרו הטנים אבל אדנבה ימים קודם שחיטה, הכי נמי לעולם בעינן ד' ימים קודם שחיטה (שם.).

ג) ה"ג **תנא בעלמא קאי: סימנא בעלמא נקט.** כלומר הא דנקט ששה לאו לשבת וב' ימים [1] דוקא קאמר אלא אפי' כל ימות החול [2] בעי' בלשכה ו' טלאים כולן [3] מבוקרין ד' ימים קודם שמיטה לבד יום השמיטה שהיו שם בכל יום ששה לראויין ליטול איזו שנים מהן שירלה כגון דציום חיטוך הוו בה (כ) ד) (י"ב) מ"מ שבעה הוו אלא [6] תנא בעלמא קאי ומאי כדי לשבת וב' ימים טובים של ר"ה סימנא בעלמא דיקא נמי דקתני כדי לשבת ולא קתני לשבת ולב' ימים טובים של ר"ה ש"מ: לא הקריבו כבש בבוקר וכו' אמר ר"ש וכולה היתה קריבה בין הערבים שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים: חינוך מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים [6] במה דברים אמורים [7] שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים אר"ש אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים מנא הני מילי דת"ר [1] ואת הכבש השני תעשה בין הערבים שני בין הערבים ולא ראשון בין הערבים במד"א שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח אפילו ראשון בין הערבים אמר ר"ש אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין [6] לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים לא הקטירו קטרת בבוקר יקטירו בין הערבים וכי כהנים חטאו מזבח בטל אמר רבא ה"ק לא יקריבו הן אבל אחרים יקריבו לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים דכיון [6] דלא שכיחא ומעתרא אי לאו דעבד הדלקה מאורתא הטבה בצפרא מהיכא ולמ"ד בקטרת הסמים שחר גמר ממזבח העולה מה להלן בתמיד של שחר אף כאן בקטרת הסמים של שחר: ולא את השלחן אלא בלחם הפנים בשבת: אלא בחול איתנוכי הוא דלא מחנך הא קדושי מיקדיש היא גופה קמ"ל דחינוך [3] וקידוש דשלחן בשבת הוא כדקתני סיפא ולא את המנורה אלא בשבעה נרותיה בין הערבים: ת"ר [7] זהו קטרת שעלתה ליחיד על מזבח החיצון והוראת שעה היתה היכא אמר רב פפא בנשיאים אלא יחיד על מזבח החיצון הוא דלא הא על מזבח הפנימי מקריב ותו על מזבח החיצון יחיד הוא דלא הא ציבור מקרבו והתניא [3] יכול יהא יחיד [7] מתנדב ומביא כיוצא בה נדבה וקורא אני [6] בה [3] מוצא שפתיך תשמר ועשית ת"ל [4] לא תעלו עליו קטרת זרה יכול לא יהא יחיד מביא שאין מביא חובתו כיוצא בה אבל

הלא יזרוק היטב אחר התמיד לכך נראה דמדרבנן מיפסיל אפילו הקטיר ועשה הכל ולא העמידו דבריהם היכא דלא אפשר: ק) **אית** דגרסי הא איכא לפרא דתלתא בשבתא ותלו שני ימים טוביים של ר"ה אחר השבת ופריך וליטעמיך תמניא הוו דהאיכא דפיש דמעלי שבתא וכסבור היה שבתמנע היום היה מדבר ואית דגרסי הא איכא לפרא דחד בשבתא ומונה הב' ימים טוביים לפני השבת ומתר הכי נגרוס דפניא דמעלי יומא טבא: **מכל** מקום ז' הוו. דבשלמא [בין הערביים] דראשון אע"פ שנרוך ביקור ד' ימים טורח וימנא מבוקרין שהמבקרין היו מבקרין אותן כדי למוכרן אבל בצפרא לא יכול בלילה לטרוח ולבקש מבקרין: **דיקא** נמי דקתני כדי לשבת. אף ע"ג דלעיל (דף לט.) תניא כדי שיכוון וישנה וישלש ליבא למיטעי התם: **שאין** מחנכין. ר) פירש בקונטרס דטעמייה דר"ש קאמר ומ"מ פרין שפיר חיטוך מאן דכר שמיה מעולה בתמיד ולא יתכן מדא כיון דהכהנים הוה טעמא אידך נקט אידי ותו דבחסורי מיחסרא משמע דמהדר אדרבנן ש) (ותו) אלמא דרבנן מודו בחיטוך ותו מנלן דשלש הוה:

במה ד"א שלא נתחנך. ואמרא קמי שאין מחנכין ת) דמתני' אבל נתחנך יקריבו כבש אחד דוקא ולא שנים מדלא קתני וב' היו קריבים לר"ש אע"ג דגבי קטורת קרב כולה לא דמי כלל דהתם חדא מילתא היא: **דלא** שכיחא ומעתרא. עיקר הטעם משום דלא שכיחא דבפ"ב דיומא (דף כו.) מוכח מקרא דכתיב וכליל על מזבחו בכך ה' חילו [6] דעולה נמי מעתרא [3]: **יכול** יהא יחיד מתנדב ומביא. והא דאמרינן בתעניות פרק חטאת העוף (דף ט.) הנהנה מבשר קדשי קדשים קודם זריקה וכו' יביא קטורת שכולה למזבח היינו למוסרה לגבור:

ד) (ערכין יג.), ג) [נקמן נח.], ג) עיין י"ק שנורס גירסא אחרת ברש"י כמו שנרשם פה בסמוך, ד) י"ש מ"ז, ה) שנים. י"ק, ו) י"ל יטלו עוד ד' מן הראשונים ונקרו שנים והכניסו תחתיהן והשנים שנתנקרו בראשון יהיו ראויין לאחר ליום ה' וכן אח"כ יהיו ראויין לאחר ליום ה' שני, ז) ראויין לאחריני ושנים של שני יהיו ראויין לשני ושנים של שלישי יהיו ראויין לשביעי וכן כולם. י"ק, ח) עי' בבה"ז שהאריך בזה, ט) [פחתם כח ח], י) [מגיה שפס לא הקריב של שחרית יקריב אז בין הערביים כך גירס] הל"ק וכ"א בפי' הרב מברטנורא], י"ק, כ) ר"ש מקריב אע"ג דלא הקריב ראשונה, ל) י"ל אבל תמיד, מ) כתמיד דתמיד. י"ק, נ) שיך לאחרי לעיל מט., ס) הערכי הס"ד אח"כ מס"ד דכתיב. ע) הס"ד אח"כ מס"ד ס) בפ"ח: פיטם מקודשת כולם, ל) נ' י"ק, ף) שיך לדף מט., ר) לפיהם הקונטרס משמע דטעמא דר"ש קאמר כל"ל דגירסא שלפניו ליתא בכש"י. צ"ק, ש) י"ק מ"ז, ת) דמתני' הס"ד אח"כ ד"ה שלא. י"ק, ק) עיין רש"ק, ר) [עיין תוי"ט במשנה ד ד"ה לא הקטירו וכו' ומה שתירלה כהו ועי"ק]. צ"ק.

הגהות הב"ח

(א) נב' מוזיקין ולא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערביים לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים וכו' ס"ס ר"ג תנא וכו' דציום חיטוך הוו בה ר"ב מבוקרין כל"ל ותיבת ששה נמחק: (ג) **בא**"ד וכקרו שנים תחתיהם והכניסו וכו' יהיו ראויין. ר"ב דעבשיו עשו מבוקרין ד' ימים וק"ל: (ד) ד"ה ומונה כו' דקאמר כל יום יקריבו בין הערביים נמחק כל הדיבור: (ה) ד"ה מ' נאו דעבד הדלקה מאורתא ממאי: (ו) ד"ה מיגא בה בקטורת נשיאים הס"ד:

רבינו גרשום

מכל מקום שבעה הוו דהא איכא הוהא דשחרית דמוצאי י"ט. תנא בעלמא קאי אפי' בימות החול דעלמא בכל שבוע ושבוע בכל יום לא יפחתו בלשכה מששה טלאים והאי דקאמר לשבת ולב' י"ט לאו לצורך ממש קאמר אלא לסימנא בעלמא. ואשמועינן דליהוו לעולם שבת וב' י"ט. ואמאי הוו ששה כדי שיבואו לכל ימי השבוע שי כבשים שיהו מבוקרין ד' ימים קודם שחיטה. הא כיצד היו לו ביום א' ששה מבוקרין שחט ב' מהן ביום א' והביא ב' תחתיהן נשתיירו ד' מבוקרין וב' שאינן מבוקרין הרי ו' ביום ב' ישחט ב' מן המבוקרין ויביא ב' תחתיהן וביום ג' ישחט ב' המבוקרין ויביא ב' תחתיהן. אותו שהביא ביום א' תחת אותו ששחט יהיו ראויין להקריב ליום ד' שהרי הן מבוקרין ד' ימים המקצת יום ד' הוי ככולו ואותן שהביא ביום ב' יהיו ראויין ליום ה'. ושל יום ג' ליום ו'. ושל יום ד' ליום שבת ושל יום ה' ליום א'. וכך תחזרון חלילה [נמצא] דבכל יום הוי ב' שמבוקרין ד' ימים הילכך אין פותחין בלשכה מששה טלאים. דיקא נמי דקתני כדי לשבת דהוי סימן בעלמא ולא קתני לשבת דהוי משמע דלצורך שבת וי"ט קאמר ש"מ דלסימנא בעלמא הוא: בד"א בשלא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים. כשלא נתחנך המזבח שאין מחנכין אותו בתמיד של ערב. אבל נתחנך כבר ולא הקריבו בבקר יקריבו בין הערבים. מנא הני מילי שאין מחנכין המזבח

הלא יזרוק היטב אחר התמיד לכך נראה דמדרבנן מיפסיל אפילו הקטיר ועשה הכל ולא העמידו דבריהם היכא דלא אפשר:

ק) **אית** דגרסי הא איכא לפרא דתלתא בשבתא ותלו שני ימים טוביים של ר"ה אחר השבת ופריך וליטעמיך תמניא הוו דהאיכא דפיש דמעלי שבתא וכסבור היה שבתמנע היום היה מדבר ואית דגרסי הא איכא לפרא דחד בשבתא ומונה הב' ימים טוביים לפני השבת ומתר הכי נגרוס דפניא דמעלי יומא טבא: **מכל** מקום ז' הוו. דבשלמא [בין הערביים] דראשון אע"פ שנרוך ביקור ד' ימים טורח וימנא מבוקרין שהמבקרין היו מבקרין אותן כדי למוכרן אבל בצפרא לא יכול בלילה לטרוח ולבקש מבקרין: **דיקא** נמי דקתני כדי לשבת. אף ע"ג דלעיל (דף לט.) תניא כדי שיכוון וישנה וישלש ליבא למיטעי התם: **שאין** מחנכין. ר) פירש בקונטרס דטעמייה דר"ש קאמר ומ"מ פרין שפיר חיטוך מאן דכר שמיה מעולה בתמיד ולא יתכן מדא כיון דהכהנים הוה טעמא אידך נקט אידי ותו דבחסורי מיחסרא משמע דמהדר אדרבנן ש) (ותו) אלמא דרבנן מודו בחיטוך ותו מנלן דשלש הוה:

במה ד"א שלא נתחנך. ואמרא קמי שאין מחנכין ת) דמתני' אבל נתחנך יקריבו כבש אחד דוקא ולא שנים מדלא קתני וב' היו קריבים לר"ש אע"ג דגבי קטורת קרב כולה לא דמי כלל דהתם חדא מילתא היא: **דלא** שכיחא ומעתרא. עיקר הטעם משום דלא שכיחא דבפ"ב דיומא (דף כו.) מוכח מקרא דכתיב וכליל על מזבחו בכך ה' חילו [6] דעולה נמי מעתרא [3]: **יכול** יהא יחיד מתנדב ומביא. והא דאמרינן בתעניות פרק חטאת העוף (דף ט.) הנהנה מבשר קדשי קדשים קודם זריקה וכו' יביא קטורת שכולה למזבח היינו למוסרה לגבור:

מ"מ שבעה הוו אלא [6] תנא בעלמא קאי ומאי כדי לשבת וב' ימים טובים של ר"ה סימנא בעלמא דיקא נמי דקתני כדי לשבת ולא קתני לשבת ולב' ימים טובים של ר"ה ש"מ: לא הקריבו כבש בבוקר וכו' אמר ר"ש וכולה היתה קריבה בין הערבים שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים: חינוך מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים [6] במה דברים אמורים [7] שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים אר"ש אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים מנא הני מילי דת"ר [1] ואת הכבש השני תעשה בין הערבים שני בין הערבים ולא ראשון בין הערבים במד"א שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח אפילו ראשון בין הערבים אמר ר"ש אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין [6] לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים לא הקטירו קטרת בבוקר יקטירו בין הערבים וכי כהנים חטאו מזבח בטל אמר רבא ה"ק לא יקריבו הן אבל אחרים יקריבו לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים דכיון [6] דלא שכיחא ומעתרא הביא להו ולא פשעי: אמר ר"ש וכולה היתה קריבה בין הערבים שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים של [6] בין הערבים וכו': והתניא בקטרת הסמים של שחר תנאי היא אמר אביי [2] מסתברא כמ"ד בקטרת הסמים של בין הערבים דכתיב [2] בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה אי לאו דעבד הדלקה מאורתא הטבה בצפרא מהיכא ולמ"ד בקטרת הסמים שחר גמר ממזבח העולה מה להלן בתמיד של שחר אף כאן בקטרת הסמים של שחר: ולא את השלחן אלא בלחם הפנים בשבת: אלא בחול איתנוכי הוא דלא מחנך הא קדושי מיקדיש היא גופה קמ"ל דחינוך [3] וקידוש דשלחן בשבת הוא כדקתני סיפא ולא את המנורה אלא בשבעה נרותיה בין הערבים: ת"ר [7] זהו קטרת שעלתה ליחיד על מזבח החיצון והוראת שעה היתה היכא אמר רב פפא בנשיאים אלא יחיד על מזבח החיצון הוא דלא הא על מזבח הפנימי מקריב ותו על מזבח החיצון יחיד הוא דלא הא ציבור מקרבו והתניא [3] יכול יהא יחיד [7] מתנדב ומביא כיוצא בה נדבה וקורא אני [6] בה [3] מוצא שפתיך תשמר ועשית ת"ל [4] לא תעלו עליו קטרת זרה יכול לא יהא יחיד מביא שאין מביא חובתו כיוצא בה אבל

ג) ה"ג **תנא בעלמא קאי: סימנא בעלמא נקט.** כלומר הא דנקט ששה לאו לשבת וב' ימים [1] דוקא קאמר אלא אפי' כל ימות החול [2] בעי' בלשכה ו' טלאים כולן [3] מבוקרין ד' ימים קודם שמיטה לבד יום השמיטה שהיו שם בכל יום ששה לראויין ליטול איזו שנים מהן שירלה כגון דציום חיטוך הוו בה (כ) ד) (י"ב) מ"מ שבעה הוו אלא [6] תנא בעלמא קאי ומאי כדי לשבת וב' ימים טובים של ר"ה סימנא בעלמא דיקא נמי דקתני כדי לשבת ולא קתני לשבת ולב' ימים טובים של ר"ה ש"מ: לא הקריבו כבש בבוקר וכו' אמר ר"ש וכולה היתה קריבה בין הערבים שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים: חינוך מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים [6] במה דברים אמורים [7] שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים אר"ש אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים מנא הני מילי דת"ר [1] ואת הכבש השני תעשה בין הערבים שני בין הערבים ולא ראשון בין הערבים במד"א שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח אפילו ראשון בין הערבים אמר ר"ש אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין [6] לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים לא הקטירו קטרת בבוקר יקטירו בין הערבים וכי כהנים חטאו מזבח בטל אמר רבא ה"ק לא יקריבו הן אבל אחרים יקריבו לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים דכיון [6] דלא שכיחא ומעתרא הביא להו ולא פשעי: אמר ר"ש וכולה היתה קריבה בין הערבים שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים של [6] בין הערבים וכו': והתניא בקטרת הסמים של שחר תנאי היא אמר אביי [2] מסתברא כמ"ד בקטרת הסמים של בין הערבים דכתיב [2] בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה אי לאו דעבד הדלקה מאורתא הטבה בצפרא מהיכא ולמ"ד בקטרת הסמים שחר גמר ממזבח העולה מה להלן בתמיד של שחר אף כאן בקטרת הסמים של שחר: ולא את השלחן אלא בלחם הפנים בשבת: אלא בחול איתנוכי הוא דלא מחנך הא קדושי מיקדיש היא גופה קמ"ל דחינוך [3] וקידוש דשלחן בשבת הוא כדקתני סיפא ולא את המנורה אלא בשבעה נרותיה בין הערבים: ת"ר [7] זהו קטרת שעלתה ליחיד על מזבח החיצון והוראת שעה היתה היכא אמר רב פפא בנשיאים אלא יחיד על מזבח החיצון הוא דלא הא על מזבח הפנימי מקריב ותו על מזבח החיצון יחיד הוא דלא הא ציבור מקרבו והתניא [3] יכול יהא יחיד [7] מתנדב ומביא כיוצא בה נדבה וקורא אני [6] בה [3] מוצא שפתיך תשמר ועשית ת"ל [4] לא תעלו עליו קטרת זרה יכול לא יהא יחיד מביא שאין מביא חובתו כיוצא בה אבל

ד) [ערכין יג.], ג) [נקמן נח.], ג) עיין י"ק שנורס גירסא אחרת ברש"י כמו שנרשם פה בסמוך, ד) י"ש מ"ז, ה) שנים. י"ק, ו) י"ל יטלו עוד ד' מן הראשונים ונקרו שנים והכניסו תחתיהן והשנים שנתנקרו בראשון יהיו ראויין לאחר ליום ה' וכן אח"כ יהיו ראויין לאחר ליום ה' שני, ז) ראויין לאחריני ושנים של שני יהיו ראויין לשני ושנים של שלישי יהיו ראויין לשביעי וכן כולם. י"ק, ח) עי' בבה"ז שהאריך בזה, ט) [פחתם כח ח], י) [מגיה שפס לא הקריב של שחרית יקריב אז בין הערביים כך גירס] הל"ק וכ"א בפי' הרב מברטנורא], י"ק, כ) ר"ש מקריב אע"ג דלא הקריב ראשונה, ל) י"ל אבל תמיד, מ) כתמיד דתמיד. י"ק, נ) שיך לאחרי לעיל מט., ס) הערכי הס"ד אח"כ מס"ד דכתיב. ע) הס"ד אח"כ מס"ד ס) בפ"ח: פיטם מקודשת כולם, ל) נ' י"ק, ף) שיך לדף מט., ר) לפיהם הקונטרס משמע דטעמא דר"ש קאמר כל"ל דגירסא שלפניו ליתא בכש"י. צ"ק, ש) י"ק מ"ז, ת) דמתני' הס"ד אח"כ ד"ה שלא. י"ק, ק) עיין רש"ק, ר) [עיין תוי"ט במשנה ד ד"ה לא הקטירו וכו' ומה שתירלה כהו ועי"ק]. צ"ק.

תורה אור השלם

1. וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וְכִנְסָכָהּ תַּעֲשֶׂה לָּהּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃

שמות כט מא

2. וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּהּ׃

שמות ל ז

3. מוֹצֵא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ׃

דברים כג כד

4. לֹא תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֶסֶךְ לֹא תַסְּכוּ עָלָיו׃

שמות ל ט

מוסף רש"י

תנא בעלמא קאי. דבכל יומות השנה נמי בעינן ששה ולא: משום שבת ולא: השנה סימנא בעלמא. שלא תטעה בגירסא שלא תשנה לדרגא אי מנשה (ערכין יג.).

שיטה מקובצת

ת) בד"א שלא נתחנך המזבח. ובהכהנ קאמר דלא יקרבו בין הערבים החילה לפי שצריך לחנכו בתמיד של שחר: ב) דלא שכיחא. לליטנא (קמא) [אחרינא] דפ"ה קשה דמשמע דס"ש אם הקטירו אותה בבקר שיקטירו בין הערבים וקשה הא אמרי' מעולם לא שנה בה אדם והוכיח הרב ר' יוסף ביומא דאפי' מבקר רעד ערב לא שנה בה: תו"ח (אא"ה עיין תו"י יומא דף כ"ו ע"א שם כתבו בשם הרב ר' יוסף איפכא דהכן הוזכה בה שחרית היה זוכה בה ערבית עכ"ה): [ואכן מכאן] משמע שאותם כהנים עצמן שהיה [להם] להקטיר בבקר ולא הקטירו הן עצמן יכולין להקטיר בין הערבים ומכאן יש להוכיח דאע"ג דחדשים מפיסין על הקטרת ולא ישנים מפני שמעשרת מיהו בקטרת של בין הערבים אין צריך חדשים אלא אפי' ישנים שהפיסו בשחרית מפיסין ובמס' יומא מספקא לן בהכי [אא"ה בתוס' שלנו עכ"ה]: ג) בין הערבים. ולא מובח העולה אלא בתמיד של שחר והתניא בקטרת סמים של שחר ובמתני' משמע שמחנכין אותו בקטרת של ערב כדתנן לא הקריבו בבקר לא יקריבו בין הערבים ואוקימנא שלא נתחנך וקתני לא הקטירו בבקר יקטירו בין הערבים אלמא דבשל ערב מחנך ליה: ד) ת"ר זו היא: ה) אני בה: ו) וב' ימים דר"ה: ז) החול נמי בעינן: ח) מבוקרין [כיצד מהרה רבנה בית המקדש אם יראוי המובח להתחנך ברביעי בשבת צריך שיתחיל לבקר התמידין של יום החינוך מיום השבת שלפניו דהיינו ד' ימים לפני הקרבתו לבד מיום שחיטה וביום אחד בשבת יקח שנים אחרים לצורך יום ה' ובשני בשבת שנים אחרים לצורך יום ו' ובשלישי בשבת שנים אחרים ליום השבת נמצא בלשכת הטלאים ח' טלאים קודם שיתחיל לחנך המובח וברביעי בשבת שיהי' יום החינוך כשיקח שנים המבוקרים ד' ימים עדיין נשארו בלשכה ו' טלאים ובו ביום יצטרך להביא ללשכה שנים אחרים לצורך אחד בשבת וכן לעולם נמצא שלא יפחתו בלשכה פחות מששה טלאים המבוקרים ולא שיהו כולן

קלח א מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הל' יב:
קלט ב מיי' שם פ"ג הלכה ה:
קמ ג מיי' שם פ"ה הלכה יב:
קמא ד מיי' פ"ב מהלכות כלי המקדש הל' יח:

התכלת פרק רביעי מנחות

קמב א מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה ב:
קמג ב מיי' פי"ג מהל' תמידין ומוספין הל' כ:
קמד ג ד מיי' שם הלכה כח:
קמה ה מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה ג:
קמו ו ז ח מיי' פי"ג מהל' תמידין ומוספין הל' יח:

תורה אור השלם

1. לֹא תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֶסֶךְ לֹא תִסְּכוּ עָלָיו: שמות ל ט
2. וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים לְקֹדֶשׁ בְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִךְ יַעֲשׂוּ: שמות לא יא
3. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מֶחֱצָיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצִיתָהּ בָּעָרֶב: ויקרא ו יג
4. עַל מַחֲבַת בְּשֶׁמֶן תֵּעָשֶׂה מֻרְבֶּכֶת תְּבִיאֶנָּה תַּפִּינֵי מִנְחַת פִּתִּים תַּקְרִיב רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: ויקרא ו יד

שיטה מקובצת

א) וחוצהו ומקריב: ב) הערבים וכתן: ג) מביתו. ולא חצי. ד) שלם וחוצהו ומקריב: ה) אובדין לא מינו כהן הגדול אחר משל מי היתה קריבה ר' שמעון אומר משל צבור ר' יהודה אומר משל ירושלין ושלימה היתה קריבה: ו) תיבות ומחציתה בערב נמתק: ז) הוא מביא: ח) תיבות מחציתה בבקר נמתק: ט) שלם וחוצהו: י) ומינו כהן גדול אחר: יא) ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין: יב) דבעידנא דפלגינהו: יג) אבא א"ר חנינא: יד) ר' דוסא אומר תאפנה רבה ס"א רבה: טו) אשכחן מזבח הפנימי והצבור דכתיב וקריבו עליו אהרן בבקר: טז) לה חביתין: יז) מחצה משלמה נמחק: יח) גרס הס"ד ואח"כ מה"ד ושלימה. עשרון שלם בבקר ועשרון בין הערבים כל זמן שהיא קריבה משל צבור הס"ד ואח"כ מה"ד גמ' ומינו אחר ותחיה. קודם תמיד של בין הערבים: יט) דאיכא. חצי: כ) מכהן ראשון. ומחצה שני שנשאר מכהן שני: כא) מחצי: כב) טעון צורה. כדילפי' עון עון מנותר בפ' כיצד צולין הס"ד: כג) בכך נמחק: כד) ל"א גרס' תאפינה רבה: כה) אופה והטיגון הוא נא: כו) בשמן הרבה. תיבות קריבה נאה נמחק: כז) אנטישטיר ובלשון צרפת טונירי: כח) בפנים. והא בעינן בפנים: כט) שמוציאו לחוץ ואע"ג דאמרינן כלי שרת לא קדיש ליפסל ביוצא מיהו גנאי הוא להוציא לחוץ לאחר שנתקדש בכלי וא"ת מ"מ היתה בה שמן וכלי הלח נתקדש ר"ל דלא היה מודד בלוג של כלי שרת. תו"ה: ל) להכנים. ולא נראה לר"ש דאין זה טעם ברור לחלק בין עשרון לחצי עשרון כיון דתרוויהו מדת יבש היא ואומר ר"ש דלהכי נקט חביתי כהן גדול כי אם משום דדחוות את השבת ואינו כשאר מנחות דאינן דחוות את השבת אבל לישנה ועריכתה בפנים לאו לאפוקי שאר מנחות אתא דה"מ שאר מנחות כן וכן משמע לקמן בפ' שתי הלחם דקתני אחר בבא זו דמייתי הכא כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים פ' כגון לישה ועריכה ואפיה אלמא דשאר מנחות נמי לישתן ועריכתן בפנים. תוס' אחרות: לא) למה לי קרא. ושמא לעבור עליו בלאו כתבינהו רחמנא תוס' אחרות: לב) מהכא. וי"ל דלא שמעינן מהאי קרא [אלא] שלא ישנה מקומות שלא יקריב קטורת (של) [על] מזבח החיצון לפי שהכתוב מדבר על מזבח הפנימי ובכל כליה וכן במובח העולה וכליה ועל זה קאי כאשר צויתיך כו': תו"ה: לג) [וי"ל דהוי שפיר בכלל: לד) צויתיך. בין: לה) שקלים. גליון בירושלמי במס' שקלים פ"ז משמע דמותר מעות דעשירית האיפה של בה"ג אבודין דילכו לתי המלח: גליון אחר. י"ל אפ' דקודשא דמים אבוד כדמוכח בפרק בתרא דאפי' מותר מעות אבודין: לו) מ"מ עיין פסחים דף מ"ו ע"א: לז) מבמועדו. עיין פסחים דף סו ולקמן בתוס' דף עב ע"ב:

תלמוד לומר [בו] כבל אשר צויתיך יעשו. תימה לא] למה לי קרא דלא תעלו עליו קטרת זרה ותיפוק ליה [לב] מהכא ואומר רבי דס"א לגבור הוא דמפקדי שלא ישנו אבל יחיד כעין גבור מגיה ומימה דא"כ לא תעלו בלשון רבים למה לי דמיניה דרשינן לעיל [דהוי אמינא גבור שרי לגבי קטרת נדבה על מזבח הפנימי והוי] שפיר בכלל כאשר צויתיך לד] כיון דמייתו חובה מ) (לו) מייתו נדבה וגרלה דלא מהדר אלא אקטרת סמים דשייך למזבח הקטרת בהיא פרשתא אבל אמאי דלא כתיב קודש לא מהדר [וה"א דעל מזבח המיזבח מגיה]: **ומחצה אבד.** קשיא לר' אלעזר דאמר (לעיל דף ח.) קדוש לחצאין ומחציתה דאמר קרא מחצה משלם מ) (להבאה) הוא וא"כ אמאי אבד דהא אכתי לא איקדיש קדושת הגוף וא"כ בר פדיון הוא וא"ג דאמשמע במסכת שקלים לח] (דף ד.) אבודין מ) מליקרב מ"מ לו) מה בין זה לסולת אחר כיון דנפדה מיהו מש"ה קרי ליה אבד: **אפי'** פיגול טעון עיבור צורה. דליף עון עון מנותר אף לענין הא מדהתם איכא מ) [עיבור] צורה הכא ה"א כדדרשינן פרק קמא (דפסחים דף ג.) וכפרק איזהו מקומן (זבחים דף ט:) ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה:

תעשה אפילו בשבת תעשה אפילו בטומאה. הא דמפקינן הכא מחד קרא שבת מ) וטומאה דיינו משום דגלי לחמנא בשבת ואיצטריך קרא אחרינא גבי טומאה אים נדחה ואין לבור נדחין וגלאה דהי מייתינו מפקת דשקולין הם ולא דמו לפסח נ):

הלי

אבל צבור יהא מביא שמביא חובה כיוצא בה ת"ל [1]לא תעלו יכול לא יעלו על מזבח הפנימי אבל יעלו על מזבח החיצון ת"ל [2]את שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקודש ככל אשר צויתיך יעשו אין לך אלא מה שאמור בענין אמר רב פפא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ציבור על מזבח החיצון דלא אשכחן ולא מיבעיא יחיד על מזבח הפנימי דלא אשכחן אלא אפילו יחיד על מזבח החיצון דאשכחן בנשיאים הוראת שעה היתה: **מתני'** ס) חביתי כ"ג לא [3]היו באין חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו ס) מקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים ס) כהן [ב]שמביא מחצה שחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון מביתו ג) (ס) וחצי עשרונו של ראשון אלא מביא עשרון שלם (מחצה) ד) וחוצהו מקריב מחצה ומחצה אבד [ג]נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין ס): **גמ'** ת"ר אילו נאמר מנחה מחצית הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב ת"ל [3]מחציתה בבקר ו) ומחציתה בערב מחצה משלם הוא ז) מקריב הא כיצד מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים נטמא מחצה של בין הערבים או שאבד יכול יביא חצי עשרון מביתו ערבית ויקריב ת"ל ח) מחציתה בבקר ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא הא כיצד מביא עשרון שלם ט) [מביתו] וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין כ"ג שהקריב מחצה שחרית ומת ומינו י) אחר תחתיו יכול יביא חצי עשרון מביתו או חצי עשרונו של ראשון ת"ל ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא ומקריב הא כיצד מביא עשרון שלם וחוצהו יא) ומקריב (כ) ומחצה אבד נמצאו שני חצאין אובדין ושני חצאין קריבין: **תני תנא קמיה דר"נ** [ד]מחצה ראשון ומחצה שני תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה א"ל ר"נ בשלמא ראשון איחזי להקרבה אלא שני למה ליה עיבור צורה מעיקרא לאיבוד קא אתי דאמר לך מני תנא דבי רבה בר אבוה הוא דאמר אפילו כ) פיגול טעון עיבור צורה רב אשי אמר אפילו תימא רבנן כיון דבעידנא ג) יב) דפלגי בהו אי בעי האי מקריב ואי בעי האי מקריב מיחזא חזו: **איתמר חביתי כהן גדול כיצד עושין אותן רבי חייא בר אבא א"ר** יג) יוחנן אופה **ואח"כ** מטגנה רבי אסי א"ר חנינא מטגנה ואח"כ אופה א"ר חייא בר אבא כוותיה דידי מסתברא תופיני תאפינה נאה רבי אסי אמר כוותיה דידי מסתברא תופיני תאפינה נא כתנאי [4]תופיני תאפינה נא רבי אומר **תאפינה נאה רבי** יד) יוסי אומר תאפינה רבה אית ליה [ה]נא ואית ליה נאה ז) **תנן התם** [ו]חביתי כ"ג לישתן וערכתן ואפייתן בפנים [ז]ודוחות את השבת **מנא ה"מ** אמר רב הונא [ח]תופיני תאפינה נאה ואי אפי לה מאתמול אינשפה לה מתקיף לה רב יוסף אימא דכביש ליה בירקא דבי ר' ישמעאל תנא תעשה **ואפילו בשבת תעשה ואפילו בטומאה** אביי אמר אמר [ט]קרא [3]סלת מנחה תמיד הרי

כל ציבור יביאוהו. נדבה שהרי מביאין חובה כיוצא בה פעמים בכל יום: **לא תעלו.** משמע לרבים קאמר: **לא מיבעיא יחיד על המזבח הפנימי.** דלא דהא לא משכחן לה טז): **מתני' חביתי.** היינו [מנחת] מחבת ס"ג שמביא בכל יום כדכתיב בו את אהרן [ויקרא ו] מחציתה בבקר. על שם מחבת קרו טז] להו חביתים דכתיב [ויקרא ו] על מחבת בשמן תעשה: **לא היו באין חצאין.** שלא יביא חצי עשרון בבקר מביתו וחצי עשרון בערב ואע"פ שקריבה לחצאין כדכתיב מחציתה בבקר מחציתה משמע מחציתה של שלימה יז) (מחצה משלמה) מחצה מתוך שלם הוא מביא שמביא עשרון שלם וחוצהו: **ומינו אחר תחתיו.** קודם תמיד של בין הערבים: **לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון** גרס יח): **גמ' ס"ל ומחציתה.** מריבויא דויו"ו משמע אפי' כהן העומד בין הערבים אע"ג דליכא יט) חצי עשרון דראשון (ג) **מחצה ראשון.** שנאמר מכהן ראשון כ) [ומחצה שני שנאמר מכהן שני]: **שעובר צורתה.** יפסול בלינה: **כא) חוי להקרבה.** (ד) כי אפרשיה הוה חזי להקרבה הילכך בעי עיבור צורה: **לאיבוד אתי.** ולישרפה לגמרי: **אפילו פיגול.** דפסול חמור הוא ופסול דלוריימת הוא טעון צורה כב): **חביתי כ"ג.** דכתיב מחבת וכתיב [שם] מרובכת: **אופה.** בתנור תחילה ואח"כ מטגנה במחבת: **תפינה נאה.** בשעת אפייתה בתנור תהא נאה ואם מטגנה תחילה הרי היא שחורה מן השמן ומן המחבת: **תפינה נא.** בשעת אפייתה בתנור תהא נא כמו (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא ולומר בג) בכך ס) תהא מבושלת קצתו ואינה מבושלת כל צורכה והיינו טיגון דבהא מודו כ"ע דתרוייהו בעינן דכתיב על מחבת בשמן וכתיב ס) תופיני: **תפינה רבה.** אפיות הרבה אופה ומטגנה ואופה: **אית ליה נא.** מש"ה אופה אחר טיגון ואית ליה נאה מש"ה אופה תחילה. לישנא אחרינא כד) רבה גדולה ומרוקעת ודקה וזהו טייה ואית ליה מטגנה תחילה ואח"כ אופה בה) ואיכא ט) טיגון נא ונאה וגדולה היא: ל"א ס) **תפפנה רבה.** שרכלכה בשמן בו) (קריבה נאה) [הרבה] וזהו טייה תחילה מטגנה ואח"כ אופה ואיכא נא ונאה. שלשתן שמעתי: **עריכתן.** תקון החלות שקורין בו) אטיינו"ל ובלשון ערפא טווי"ר: **בפנים.** בעזרה דתנור של מתכת היה בעזרה (ה) ולישה ועריכה ואע"ג דקודש ממן שמן היא. והאי תנא אית ליה מדת יבש לא נתקדשה מדלא מלריך לישא שאר מנחות בפנים בה) הא בעינן בו) פנים דקסבר חלי עשרון שבו היה חולק חביתי כ"ג ומשמ והאי דלא משמו את העשרון השלם מפני שכל אדם מודד בו מנחתו ופעמים כ"ב) שמוציאו לחוץ אבל זה אינו מסור אלא ל) לכהנים: **מנא הני מילי.** דדוחות שבת: **אינשפה.** נפוחה כרוח כמו (שמות טו) נשפת ברוחך: **דכיש ליה בירקא.** טוומנין בירקות כדי שלא שלוט בה רוח: **תעשה.** על מחבת בשמן תעשה (ויקרא ו): מ) **כמנחת תמידין.** דדוחות שבת: רבא

אבל צבור יהא מביא שמביא חובה כיוצא בה ת"ל [1]לא תעלו יכול לא יעלו על מזבח הפנימי אבל יעלו על מזבח החיצון ת"ל [2]את שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקודש ככל אשר צויתיך יעשו אין לך אלא מה שאמור בענין אמר רב פפא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ציבור על מזבח החיצון דלא אשכחן ולא מיבעיא יחיד על מזבח הפנימי דלא אשכחן אלא אפילו יחיד על מזבח החיצון דאשכחן בנשיאים הוראת שעה היתה: **מתני'** ס) חביתי כ"ג לא [3]היו באין חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו ס) מקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים ס) כהן [ב]שמביא מחצה שחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון מביתו ג) (ס) וחצי עשרונו של ראשון אלא מביא עשרון שלם (מחצה) ד) וחוצהו מקריב מחצה ומחצה אבד [ג]נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין ס): **גמ'** ת"ר אילו נאמר מנחה מחצית הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב ת"ל [3]מחציתה בבקר ו) ומחציתה בערב מחצה משלם הוא ז) מקריב הא כיצד מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים נטמא מחצה של בין הערבים או שאבד יכול יביא חצי עשרון מביתו ערבית ויקריב ת"ל ח) מחציתה בבקר ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא הא כיצד מביא עשרון שלם ט) [מביתו] וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חצאין

אבל ציבור יביאוהו. נדבה שהרי מביאין חובה כיוצא בה פעמים בכל יום: **לא תעלו.** משמע לרבים קאמר: **לא מיבעיא יחיד על המזבח הפנימי.** דלא דהא לא משכחן לה טז): **מתני' חביתי.** היינו [מנחת] מחבת ס"ג שמביא בכל יום כדכתיב בו את אהרן [ויקרא ו] מחציתה בבקר. על שם מחבת קרו טז] להו חביתים דכתיב [ויקרא ו] על מחבת בשמן תעשה: **לא היו באין חצאין.** שלא יביא חצי עשרון בבקר מביתו וחצי עשרון בערב ואע"פ שקריבה לחצאין כדכתיב מחציתה בבקר מחציתה משמע מחציתה של שלימה יז) (מחצה משלמה) מחצה מתוך שלם הוא מביא שמביא עשרון שלם וחוצהו: **ומינו אחר תחתיו.** קודם תמיד של בין הערבים: **לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון** גרס יח): **גמ' ס"ל ומחציתה.** מריבויא דויו"ו משמע אפי' כהן העומד בין הערבים אע"ג דליכא יט) חצי עשרון דראשון (ג) **מחצה ראשון.** שנאמר מכהן ראשון כ) [ומחצה שני שנאמר מכהן שני]: **שעובר צורתה.** יפסול בלינה: כא) **חוי להקרבה.** (ד) כי אפרשיה הוה חזי להקרבה הילכך בעי עיבור צורה: **לאיבוד אתי.** ולישרפה לגמרי: **אפילו פיגול.** דפסול חמור הוא ופסול דלוריימת הוא טעון צורה כב): **חביתי כ"ג.** דכתיב מחבת וכתיב [שם] מרובכת: **אופה.** בתנור תחילה ואח"כ מטגנה במחבת: **תפינה נאה.** בשעת אפייתה בתנור תהא נאה ואם מטגנה תחילה הרי היא שחורה מן השמן ומן המחבת: **תפינה נא.** בשעת אפייתה בתנור תהא נא כמו (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא ולומר בג) בכך ס) תהא מבושלת קצתו ואינה מבושלת כל צורכה והיינו טיגון דבהא מודו כ"ע דתרוייהו בעינן דכתיב על מחבת בשמן וכתיב ס) תופיני: **תפינה רבה.** אפיות הרבה אופה ומטגנה ואופה: **אית ליה נא.** מש"ה אופה אחר טיגון ואית ליה נאה מש"ה אופה תחילה. לישנא אחרינא כד) רבה גדולה ומרוקעת ודקה וזהו טייה ואית ליה מטגנה תחילה ואח"כ אופה בה) ואיכא ט) טיגון נא ונאה וגדולה היא: ל"א ס) **תפפנה רבה.** שרכלכה בשמן בו) (קריבה נאה) [הרבה] וזהו טייה תחילה מטגנה ואח"כ אופה ואיכא נא ונאה. שלשתן שמעתי: **עריכתן.** תקון החלות שקורין בו) אטיינו"ל ובלשון ערפא טווי"ר: **בפנים.** בעזרה דתנור של מתכת היה בעזרה (ה) ולישה ועריכה ואע"ג דקודש ממן שמן היא. והאי תנא אית ליה מדת יבש לא נתקדשה מדלא מלריך לישא שאר מנחות בפנים בה) הא בעינן בו) פנים דקסבר חלי עשרון שבו היה חולק חביתי כ"ג ומשמ והאי דלא משמו את העשרון השלם מפני שכל אדם מודד בו מנחתו ופעמים כ"ב) שמוציאו לחוץ אבל זה אינו מסור אלא ל) לכהנים: **מנא הני מילי.** דדוחות שבת: **אינשפה.** נפוחה כרוח כמו (שמות טו) נשפת ברוחך: **דכיש ליה בירקא.** טוומנין בירקות כדי שלא שלוט בה רוח: **תעשה.** על מחבת בשמן תעשה (ויקרא ו): מ) **כמנחת תמידין.** דדוחות שבת: רבא

בשמן: תופיני תאפינה כשהיא נאה. כלומר בלא שמן שאם היה מטגנה תחלה ואח"כ אופה היתה שחורה מחמת השמן ולא היתה נאה: תאפינה נא. האי נא אפוי ולא אפוי כל צרכו והיינו כשהוא מטגנה אינה אפויה כל צורכה וכשהוא כביכול לתנור היא נא היינו תאפינה נא: תאפינה רבה. כלומר תאפינה הרבה אפיות. אית ליה לר' דוסא נא ואית ליה נאה. הילכך תאפינה לכתחילה נאה בלא שמן ולא כל צרכה והדר מטגנה ועדיין היא נא והדר חוזר ואופה כל צרכה. ואית דאמרי תאפינה רבה כלומר שיעשה חלה דקה ורחבה הרבה. אית ליה נא שמטגנה תחלה והויא נא והדר אופה ואית ליה נאה. היינו נאה שהיתה רחבה. מורבכת אמר לך ר' היינו שאחר אפייתה היה חולטה ברוחתיה. פתים היינו שכופלה לשנים ושנים לארבעה ופותח ואח"כ היה מקריבה: אינשפאה לה. כלומר שניא צורתה השתא ולא הויא נאה: אימא דכביש לה בירקא. כלומר שיכסנה בירק מפני החמה או מפני הרוח ולא תשתנה צורתה ולא תדחה שבת:

ס) לקמן פז:, ב) פסחים לד: עב: פנ:, ג) דפלגינהו. ל"ק, ד) לקמן לז., ה) [לקמן נב. ש"ס], ו) ל"ק מ"ז, ז) ל"ק, ח) ל"ל קד, ט) [ויקרא ו], י) נלע"ז מיגון ומלה דגדולה היא. ל"ק, כ) ל"ל רבה שיכלכה בשמן הרבה. ל"ק, ל) ל"ל בעי. חלופי גרסאות, מ) [צריך לדף נא.], נ) ל"ק, ס) אי מייתו נדבה יעשו כמו בחובה ועוד נלאה. ל"ק, ע) ל"ל למלוה, פ) ממש מה בין כו'. ל"ק, צ) ל"ק, ק) ומומלה וגבי פסח דדשיון מבמועדו. ל"ק, ר) [וע' תוספות פסחים סו. ד"ה מה מועדו כו' ותו' לקמן עב: ד"ה שנאמר],

הגהות הב"ח

(א) במשנה חלי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו: (ב) נמ' ומקריב מחצה ומחצה אבד: (ג) רש"י ד"ה מ"ל ומחציתה וכו' דלשון יביא מביתו הס"ד: (ד) ד"ה חזי להקרבה כשאפרשי' כוס: (ה) ד"ה בפנים וכו' בעזרה ואע"ג דקודש כל"ל ותיבות ולישה ועריכה נמחק:

לעזי רש"י

אטינו"ר [אינטורט"ר]. לעצבר.
טוני"ר [טורני"ר]. לעצב (את הבצק כדי לתת לו צורת פת).

מוסף רש"י

חביתי כ"ג. תוחן שעם עשר חלות שעושה שלה בבקר ושלה בערב (להלן פז). אפילו פיגול. שפסול הגוף הוא, טעון עיבור צורה (פסחים לד:) ולא אתפרש לי עיקר מלאכה דמנא דלבה כר אמרה היכא דיתמר לבתר ובכמה מקומות מייתי לה בגמרא (שם עב:). חביתי כ"ג לישתן וערכתן בפנים. לדבר הכל אותו חלי עשרון שהיה חולק בו עשרון של כהן גדול נמצא והאי דלא משמו אבל אדם מודד בו מנחתו, ופעמים מוציאו לחוץ אבל זה אינו מסור אלא לכהנים (להלן צו).

רבינו גרשום

אבל ציבור יהא מתנדב ומביא שכן מביא חובתו כיוצא בה בכל יום דקטרת משל צבור היתה באה: אין לך אלא מה שאמור בענין בכל אשר צויתיך יעשו: חביתי כהן גדול. מנחתו שהיא מקריב בכל יום קרויה חביתתי משום דכתיב בה על מחבת בשמן: תלמוד לומר ומחציתה מו"ר דומחציתה קא מרבה. אין לך אלא מה שאמור מחצה של ראשון ושל שני שאובדיין תעובר צורתן לעביד להו ליגה ושורפן. בשל ראשון משום הכי בעי צורה. דאיחזו ליה להקרבה דבשעת הפרשה שניהם היו ראוים להקריב אחד בבקר ואחד בין הערבים: אפי' פיגול טעון צורה דליליף עון עון מנותר הרי [עיבור] צורה: אופה בתנור תחילה ואח"כ מטגנה

רבא אמר על מחבת מלמד שטעונה כלי. שרת [ט״ז] (הוש) ואפי׳ מודלו בחלי שערון שלימו (ו) נמשח על כרחך אפייתו מיהא במחבת כלי שרת הוא: [ט״ז] [**ואי אפי׳ לה מאתמול איפסל ליה בלינה**]. דאפי׳ מנחות משקדשו בכלי נפסלו בלינה במסכת מעילה (דף ט.): ה״ג **ונאמר במנחה כבשים שמן.** (שמות כט) ועשרון סלת בלול בשמן כתית רובע ההין ובמנחת יז) נסכי תמיד כתיב. לישנא אחרינא ונאמר במנחת נסכים שמן והיינו הך: **ג׳ לוגין לעשרון.** לוגיבע ההין יח) **ג׳ לוגין דהין י״ב לוגין: במנחת נדבה נאמר.** (ויקרא ב) ויצק עליה שמן מה להלן לוג אחד כדאמר לקמן (דף פח.) למנחת לוג שמן(ב). ולקמן פריך והיכי מצי למידייניה ממנחת נדבה הא הכא כתיב בשמן דאמר להוסיף וההוא שמן דהתם נאו להוסיף הוא יט) (ג) דחבתינן בחין תמיד בנבקר ובערב ומנחת נסכים בחין תמיד עם התמיד. ומנחת נדבה לא דחיא שבת וטומאה דכל קרבן שחין בו זמן קבוע אינה דוחה שבת וטומאה: חבתינן מנחת יחיד היא ובאה בגלל עצמה שאין באה עם הזבור: מנחת נסכים אינה דוחה שבת ומאי דאמר לקמן (דף לה.): גבי שתי הלחם דהא לא כתיב תנור בקרא והיכי מוכח דאפייתן דוחה שבת ויש לומר כיון דלא דחו שבת אם כן מתמעל נמי הוי זמנן וא״ש בסוף לוגב וערבה (סוכה דף מט.): גבי כמעשהו בחול בחול כו׳ עד שלא לדעת וי״ל דשאני הכא כיון דכתיב על מחבת בשמן צריך דעת לקדש בכלי. והקשה [מורי למה לי] על מחבת בשמן ללמד דשעונה כלי תיפוק ליה לפי שהיה בה שמן והוא היה נמדד בלוג ומדות הלח ודאי נתקדשו ותירץ דאי לאו קרא אי מחבת בשמן [הוי אמינא] דלא הוי נמדד בלוג שלל קדש אלא בלוג דחולין כדי שלא תיפסל בלינה: [לשון תו״מ] איפסל בלינה קשה איך יפסל בלינה הלא אין כלי שרת מקדש אלא בזמנן וכ״ת אין מקדשין לינקר אבל מקדשין ליפסל הא מוכח בפ׳ המזבח מקדש [דף פ״ח] דאפי׳ ליפסל אין מקדשין וכ״מ דמפסל משום לילה דהוי מיום שלאחריו ואין מחוסר זמן לבו ביום ומאי דהתקא יסלקנו בלילה ולמחר יחזירנו והכי פריך לגבי לחם הפנים לכי מטי לילה לבי שמשי לקדוש ולפסול ומשני בשקדם וסלקו וי״ל כתוהב בתוס׳ [ע״כ]: ד) דנין יג״ל מיג״ל השני יוהדין האחרונים נמחק: ה) תיבת יין נמחק: ו) במנחת תמיד. ותיבות מה מנחת תמידין ג׳ לוגין לעשרון אף זו ג׳ לוגין לעשרון נמחק: ז) תיבות ואילו לא נאמר קאמר נמחק: ח) מהדר אמר רב הונא בריה דרב יהושע ר׳ שמעאל בנו של ר״ב היא: ט) לקבוע לה שמן: י) ויש אומרים לקבוע ותיבות אז אינו אלא נמחק: יא) תיבות סולת מנחת תמיד כדמסיים ר׳ ישמעאל מילתא רבה נמחק: יב) רבא אמר כולה ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא היא הה״ק: יג) מחבת. כמנחת מחבת דמיא. אז אינו אלא לקבוע לה שמן דאי לא כתב רחמנא בשמן ה״א תיהוי כמנחת חוטא הדר אמר תיהוי נמי לקבוע לה שמן תיתי מדינא ודן דינא ולא אתיא ליה ואצרכא קרא יד) סולת מנחת תמיד כדמסיים רבי ישמעאל מילתיה רבה טו) אמר כולה ר״ש [ואילו לא נאמר קאמר] וה״ק בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע לה שמן לא צריך כיון דכתיב בה על מחבת טז) כמחבת דמיא ועד שלא יאמר בשמן יש לי בדין ודן דינא לא אתיא ליה ואצרכא בשמן הדר אמר תיהוי כמנחת פרים יז) ואילים הדר אמר דנין מנחה

הרי היא אי) כמנחת תמידין רבא אמר [1]על מחבת מלמד ב) [2]שטעונה כלי ואי אפי׳ לה מאתמול ג) איפסיל ליה בלינה תניא כוותיה דרבא על מחבת מלמד שטעונה כלי בשמן להוסיף לה שמן ואיני יודע כמה הריני דן נאמר כאן שמן ונאמר להלן במנחת נסכים שמן מה להלן שלשת לוגין לעשרון אף [3]כאן שלשת לוגין לעשרון או כלך לדרך זו נאמר כאן שמן ונאמר במנחת נדבה שמן מה להלן לוג אחד אף כאן לוג אחד נראה למי דומה דנין ד) תבש״ט מתבש״ט תדיר ג) (באה חובה) דוחה שבת דוחה טומאה ואין דנין תבש״ט משאינו תבש״ט או כלך לדרך זו ד) דנין יגי״ל מיגי״ל יחיד בגלל עצמה ה) ו) (יין) לבונה ואין דנין יגי״ל משאינו יגי״ל רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר [2]סלת מנחה תמיד הרי היא לך במנחת ז) תמידין מה מנחת תמידין ג׳ לוגין לעשרון אף זו ג׳ לוגין לעשרון ר״ש אומר ריבה כאן שמן וריבה במנחת בכשים שמן מה להלן שלשת לוגין לעשרון אף כאן שלשת לוגין לעשרון או כלך לדרך זו ריבה כאן שמן וריבה במנחת פרים ואילים שמן מה להלן שני לוגין לעשרון אף כאן שני לוגין לעשרון נראה למי דומה דנין מנחה הבאה עשרון ממנחה הבאה בעשרון ואין דנין מנחה הבאה עשרון ממנחה הבאה ב׳ וג׳ עשרונים הא גופא קשיא אמרת בשמן להוסיף לה שמן והדר תני נאמר כאן שמן ונאמר במנחת נדבה שמן אמר אביי מאן תנא בשמן להוסיף ר״ש היא ז) (ואילו לא נאמר קאמר) ובדינא מאן קא מהדר ח) רבי ישמעאל ט) רב הונא בריה דרב יהושע אמר כולה ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה היא והכי קאמר בשמן י) להוסיף לה שמן דאי לקבוע יא) שמן לא צריך כיון דכתיב בה על מחבת כמנחת מחבת דמיא יב) או אינו אלא לקבוע לה שמן דאי לא כתב רחמנא בשמן ה״א תיהוי כמנחת חוטא הדר אמר תיהוי נמי לקבוע לה שמן תיתי מדינא ודן דינא ולא אתיא ליה ואצרכא קרא יג) סולת מנחה תמיד כדמסיים רבי ישמעאל מילתיה רבה יד) אמר כולה ר״ש [ואילו לא נאמר קאמר] וה״ק בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע לה שמן לא צריך כיון דכתיב בה על מחבת יג) כמחבת דמיא ועד שלא יאמר בשמן יש לי בדין ודן דינא לא אתיא ליה ואצרכא בשמן הדר אמר תיהוי כמנחת פרים יד) ואילים הדר אמר דנין מנחה

הרי היא **הרי** היא לך כמנחת תמידין. דכתיב גבי שבת (במדבר כג.) על עולת התמיד ופסח נמי גמרינן מועדו מועדו מתמיד תימה כו) דלמד מן דלמד הוי ונראה דגלויי מילתא בעלמא הוא: **אפי׳ לה מאתמול איפסלה בלינה.** תימה דבסוף רבי ישמעאל (לקמן דף עב.) מרבינן שתי הלחם מדכתיב מועדי ה׳ הכתוב קבע מועד אחד לכולן ומסיק שתי הלחם נאפייה וקסבר תנור מקדש ואי אפי׳ לה מאתמול איפסלה בלינה ואפ״ה בעי קרא וי״ל דה״ל לאפי׳ לה בתנור חול אבל הכא כתיב מחבת על כרחו צריך לעשות במחבת כלי שרת ותימה דה״ג לא בעי אלא לאפייה אבל הקטרה פשיטא ליה דדמי ובכל קרבנות בעינן קרא כדפי׳ לעיל לשחיטתן ולהקטרה ומכה הלד לא יליפינן אפילו מעומר ושתי הלחם שכן באים עמהם מיני דמיס וי״ל כ) דבי קטרה פשיטא להו דבעינן לו מתעשה לפי׳ בשבת כתוב דבי רבי ישמעאל לו מהרי היא לך כמנחת תמידין דדרים אביי דשלהי הלי פירקא (דף נג.) דרים ליה רבא גופיה ותימה היכי מוכח דאי אפי׳ לה מאתמול איפסלה בלינה הא כלי שרת אין מקדשין אלא בזמנן וא״כ אפי׳ אפי׳ לה מאתמול מאי איכפת לן הא לאו זמנו הוא עד למחר וי״ל דמ״מ מוכח שפיר דדחוות [את השבת דאין] אינן דוחות את השבת אלא שצריך לאפות מע״ש א״כ הוי ליה זמנו ואיפסל לה בלינה וא״ת ולילסלי אדעתייהו דלא מקדש לחן כלי ולא ליפסלו בלינה [דהא כלי שרת אינן מקדש אלא לדעת כדמשמע בפ׳ הולב וערבה כדתנן בשעשהו בחול כו׳ עד שלא לדעת וי״ל דשאני הכא כיון דכתיב על מחבת בשמן צריך דעת לקדש בכלי. והקשה [מורי למה לי] על מחבת בשמן ללמד דשעונה כלי תיפוק ליה לפי שהיה בה שמן והוא היה נמדד בלוג ומדות הלח ודאי נתקדשו ותירץ דאי לאו קרא אי מחבת בשמן [הוי אמינא] דלא הוי נמדד בלוג שלל קדש אלא בלוג דחולין כדי שלא תיפסל בלינה: [לשון תו״מ] איפסל בלינה קשה איך יפסל בלינה הלא אין כלי שרת מקדש אלא בזמנן וכ״ת אין מקדשין לינקר אבל מקדשין ליפסל הא מוכח בפ׳ המזבח מקדש [דף פ״ח] דאפי׳ ליפסל אין מקדשין וכ״מ דמפסל משום לילה דהוי מיום שלאחריו ואין מחוסר זמן לבו ביום ומאי דהתקא יסלקנו בלילה ולמחר יחזירנו והכי פריך לגבי לחם הפנים לכי מטי לילה לבי שמשי לקדוש ולפסול ומשני בשקדם וסלקו וי״ל כתוהב בתוס׳ [ע״כ]: ד) דנין יג״ל מיג״ל השני יוהדין האחרונים נמחק: ה) תיבת יין נמחק: ו) במנחת תמיד. ותיבות מה מנחת תמידין ג׳ לוגין לעשרון אף זו ג׳ לוגין לעשרון נמחק: ז) תיבות ואילו לא נאמר קאמר נמחק: ח) מהדר אמר רב הונא בריה דרב יהושע ר׳ שמעאל בנו של ר״ב היא: ט) לקבוע לה שמן: י) ויש אומרים לקבוע ותיבות אז אינו אלא נמחק: יא) תיבות סולת מנחת תמיד כדמסיים ר׳ ישמעאל מילתא רבה נמחק: יב) רבא אמר כולה ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא היא הה״ק: יג) מחבת. כמנחת מחבת דמיא. אז אינו אלא לקבוע לה שמן דאי לא כתב רחמנא בה הו״א תהוי כמנחת חוטא הדר אמר ותהוי נמי דלקבוע לה שמן תיתי מדינא ודן דינא ולא אתיא ליה ואצרכה קרא ואיכא דאמרי רבא אמר כולה ר׳ שמעאל וה״ק בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע לה שמן דאי לא צריך כיון דכתיב בה על מחבת כמנחת דמיא. ועד שלא יאמר בשמן יש לי בדין ודן דינא לא אתיא ליה ואצרכא בשמן הדר אמר תיהוי כמנחת פרים יד) ואילים הדר אמר דנין מנחה

רבא אמר על מחבת מלמד שטעונה כלי. שרת [ט״ז] (הוש) ואפי׳ מודלו בחלי שערון שלימו (ו) נמשח על כרחך אפייתו מיהא במחבת כלי שרת הוא: [ט״ז] [**ואי אפי׳ לה מאתמול איפסל ליה בלינה**]. דאפי׳ מנחות משקדשו בכלי נפסלו בלינה במסכת מעילה (דף ט.): ה״ג **ונאמר במנחה כבשים שמן.** (שמות כט) ועשרון סלת בלול בשמן כתית רובע ההין ובמנחת יז) נסכי תמיד כתיב. לישנא אחרינא ונאמר במנחת נסכים שמן והיינו הך: **ג׳ לוגין לעשרון.** לוגיבע ההין יח) **ג׳ לוגין דהין י״ב לוגין: במנחת נדבה נאמר.** (ויקרא ב) ויצק עליה שמן מה להלן לוג אחד כדאמר לקמן (דף פח.) למנחת לוג שמן(ב). ולקמן פריך והיכי מצי למידייניה ממנחת נדבה הא הכא כתיב בשמן להוסיף וההוא שמן דהתם נאו להוסיף הוא יט) (ג) דחבתינן בחין תמיד בנבקר ובערב ומנחת נסכים בחין תמיד עם התמיד. ומנחת נדבה לא דחיא שבת וטומאה דכל קרבן שחין בו זמן קבוע אינה דוחה שבת וטומאה: חבתינן מנחת יחיד היא ובאה בגלל עצמה שאין באה עם הזבור: מנחת נסכים אינה דוחה שבת ומאי דאמר לקמן (דף לה.): גבי שתי הלחם דהא לא כתיב תנור בקרא והיכי מוכח דאפייתן דוחה שבת ויש לומר כיון דלא דחו שבת אם כן מתמעל נמי הוי זמנן וא״ש בסוף לוגב וערבה (סוכה דף מט.): גבי כמעשהו בחול בחול כו׳ עד שלא לדעת וי״ל דשאני הכא כיון דכתיב על מחבת בשמן צריך דעת לקדש בכלי. והקשה [מורי למה לי] על מחבת בשמן ללמד דשעונה כלי תיפוק ליה לפי שהיה בה שמן והוא היה נמדד בלוג ומדות הלח ודאי נתקדשו ותירץ דאי לאו קרא אי מחבת בשמן [הוי אמינא] דלא הוי נמדד בלוג שלל קדש אלא בלוג דחולין כדי שלא תיפסל בלינה: [לשון תו״מ] איפסל בלינה קשה איך יפסל בלינה הלא אין כלי שרת מקדש אלא בזמנן וכ״ת אין מקדשין לינקר אבל מקדשין ליפסל הא מוכח בפ׳ המזבח מקדש [דף פ״ח] דאפי׳ ליפסל אין מקדשין וכ״מ דמפסל משום לילה דהוי מיום שלאחריו ואין מחוסר זמן לבו ביום ומאי דהתקא יסלקנו בלילה ולמחר יחזירנו והכי פריך לגבי לחם הפנים לכי מטי לילה לבי שמשי לקדוש ולפסול ומשני בשקדם וסלקו וי״ל כתוהב בתוס׳ [ע״כ]: ד) דנין יג״ל מיג״ל השני יוהדין האחרונים נמחק: ה) תיבת יין נמחק: ו) במנחת תמיד. ותיבות מה מנחת תמידין ג׳ לוגין לעשרון אף זו ג׳ לוגין לעשרון נמחק: ז) תיבות ואילו לא נאמר קאמר נמחק: ח) מהדר אמר רב הונא בריה דרב יהושע ר׳ שמעאל בנו של ר״ב היא: ט) לקבוע לה שמן: י) ויש אומרים לקבוע ותיבות אז אינו אלא נמחק: יא) תיבות סולת מנחת תמיד כדמסיים ר׳ ישמעאל מילתא רבה נמחק: יב) רבא אמר כולה ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא היא הה״ק: יג) מחבת. כמנחת מחבת דמיא. אז אינו אלא לקבוע לה שמן דאי לא כתב רחמנא בשמן ה״א תיהוי כמנחת חוטא הדר אמר תיהוי נמי לקבוע לה שמן תיתי מדינא ודן דינא ולא אתיא ליה ואצרכה קרא ואיכא דאמרי רבא אמר כולה ר׳ שמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא היא הה״ק: יג) מחבת. כמנחת מחבת דמיא. אז אינו אלא לקבוע לה שמן דאי לא כתב רחמנא בה הו״א תהוי כמנחת חוטא הדר אמר ותהוי נמי דלקבוע לה שמן תיתי מדינא ודן דינא ולא אתיא ליה ואצרכה קרא ואיכא דאמרי רבא אמר כולה ר׳ שמעאל וה״ק בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע לה שמן דאי לא צריך כיון דכתיב בה על מחבת כמנחת דמיא. ועד שלא יאמר בשמן יש לי בדין ודן דינא לא אתיא ליה ואצרכא בשמן הדר אמר תיהוי כמנחת פרים יד) ואילים הדר אמר דנין מנחה

ו) אולי י״ל מאן תנא בשמן להוסיף ר״ש היא. הא דקאמר בשמן להוסיף וכו׳. ב) נדל״ל והכי משמע ליה דבשמן לריגיחא אמאי הא לקבוע וכו׳. ג) תמיד שאתא ר׳ שמעון לומר לחמר דאי לא הוריין אלא שני לוגין לעשרון ואצרכא קרא סולת מנחת תמיד ואתא ר׳ שמעון לומר דלא צריך קרא כיון דמוקמת לה להוסיף ואיכא היתהי כמנחת פרים ואילים דנין מנחת: **כו)** דלמד מן הלמד. פי׳ דתמיד ליף מפסח לענין טומאה בטמ׳ פסחים ד׳ סו ע״ב: **כז)** מאמתל היאך מקדש ליפסל ר״ל דהתם שאיכת בטמ. גליון וליכא לפרש ערנה בלילה בכלי חול דאין מצוה למלאות בכלי קדש ואם צריך לערות בלילה חול מה לך לו למלאות בכלי קדש אדרבה בנאי הוא לעשות כן שלא לצורך מיהו קשה דהתם משמע דאי כלי שרת אינם מקדשים אלא לדעת ולשון תקנה ולשואבה בכלי שרת ולחשוב שלא לקדש והכי שמע ליחשוב שלא לקדש חכלי ראפה מאתמול דר״ל כיון דמחבת כתיב בקרא כלי שרת הוא ומקדש שלא מדעת לשון מורי דכיון דמצוה לעשות [במחבת] א״כ מצוה כמו כן לחשב שיקדש (רא״ב) [דאל״כ] למאי הילכתא אצרך רחמנא כלי אבל התם [אין] מצוה וא״ש לחשב. תו״ח: **כט)** גוונא אמרי׳ סוף שתי הלחם. והא דאמרי׳ בפ׳ שתי הלחם.

עין משפט נר מצוה

קמז א מי״י פ״ג מהל׳ תמידין ומוספין הלכה יח:

קמח ב ג מי״י פי״ג מהל׳ מעה״ק הל׳ ג:

שיטה מקובצת

א) הרי היא לו: **ב)** שטעונה כלי. עיין תוס׳ דף סג ע״א: **ג)** איפסל ליה בלינה. משמע מאחר דאיכא האי סברא אין צריך קרא דדוחות את השבת ותימה בפ׳ ר׳ ישמעאל [ד׳ עב ע״ג] מצריך [רבינ׳ קרא לשתי הלחם דדוחות את השבת [אפייתן] ומסיק [סבר] התנור מקדש אע״ג דאית ליה נמי האי סברא דהכא דאי אפי׳ לה כו׳ וה״נ גבי פסח מצריך קרא בפסח שני דדחי שבת אע״ג דאית ביה נמי [האי סברא] דאיפסלו בלינה אחר שחיטה לכך צריך לומר דהכא נמי אקראי דלעיל סמיך וא״ת אמאי איצטריך תו האי סברא כיון דנפיק מקרא וי״ל דמקרא לא [הוה שמעינן] דצריך פנים אלא בהקטרה אבל שאר עשיות כגון לישה ועריכה ואפיה לא הוי ידענא דצריך פנים לכן איצטריך האי סברא דהכא לאשמועינן [דבכל העשיות] בעי פנים וא״ת והא כלי שרת אינן מקדשין אלא בזמנן וא״כ אפי׳ אפי׳ לה מאתמול מאי איכפת לן הא לאו זמנו הוא עד למחר וי״ל דמ״מ מוכח שפיר דדחוות [את השבת דאין] אינן דוחות את השבת אלא שצריך לאפות מע״ש א״כ הוי ליה זמנו ואיפסל לה בלינה וא״ת ולילסלי אדעתייהו דלא מקדש לחן כלי ולא ליפסלו בלינה [דהא כלי שרת אינן] מקדש אלא לדעת כדמשמע בפ׳ הולב וערבה כדתנן בשעשהו בחול כו׳ עד שלא לדעת וי״ל דשאני הכא כיון דכתיב על מחבת בשמן צריך דעת לקדש בכלי. והקשה [מורי למה לי] על מחבת בשמן ללמד דשעונה כלי תיפוק ליה לפי שהיה בה שמן והוא היה נמדד בלוג ומדות הלח ודאי נתקדשו ותירץ דאי לאו קרא אי מחבת בשמן [הוי אמינא] דלא הוי נמדד בלוג שלל קדש אלא בלוג דחולין כדי שלא תיפסל בלינה: [לשון תו״מ] איפסל בלינה קשה איך יפסל בלינה הלא אין כלי שרת מקדש אלא בזמנן וכ״ת אין מקדשין לינקר אבל מקדשין ליפסל הא מוכח בפ׳ המזבח מקדש [דף פ״ח] דאפי׳ ליפסל אין מקדשין וכ״מ דמפסל משום לילה דהוי מיום שלאחריו ואין מחוסר זמן לבו ביום ומאי דהתקא יסלקנו בלילה ולמחר יחזירנו והכי פריך לגבי לחם הפנים לכי מטי לילה לבי שמשי לקדוש ולפסול ומשני בשקדם וסלקו וי״ל כתוהב בתוס׳ [ע״כ]: **ד)** דנין יג״ל מיג״ל השני יוהדין האחרונים נמחק: **ה)** תיבת יין נמחק: **ו)** במנחת תמיד. ותיבות מה מנחת תמידין ג׳ לוגין לעשרון אף זו ג׳ לוגין לעשרון נמחק: **ז)** תיבות ואילו לא נאמר קאמר נמחק: **ח)** מהדר אמר רב הונא בריה דרב יהושע ר׳ שמעאל בנו של ר״ב היא: **ט)** לקבוע לה שמן: **י)** ויש אומרים לקבוע ותיבות אז אינו אלא נמחק: **יא)** תיבות סולת מנחת תמיד כדמסיים ר׳ ישמעאל מילתא רבה נמחק: **יב)** רבא אמר כולה ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא היא הה״ק: **יג)** מחבת. כמנחת מחבת דמיא. אז אינו אלא לקבוע לה שמן דאי לא כתב רחמנא בשמן ה״א תיהוי כמנחת חוטא הדר אמר ותהוי נמי דלקבוע לה שמן תיתי מדינא ודן דינא ולא אתיא ליה ואצרכה קרא ואיכא דאמרי רבא אמר כולה ר׳ שמעאל וה״ק בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע לה שמן דאי לא צריך כיון דכתיב בה על מחבת כמנחת דמיא. ועד שלא יאמר בשמן יש לי בדין ודן דינא לא אתיא ליה ואצרכא בשמן הדר אמר תיהוי כמנחת פרים **יד)** ואילים הדר אמר דנין מנחה

עצמה ולבונה: וריבה כמנחת כבשים שמן יותר ממנחת נדבה ט) והכי קאמר בשמן להוסיף לה שמן אליביה דר׳ שמעון [היא] דקתני ר״ש אומר ריבה כאן שמן ג) והיכי משמע דריבה דהא לקבוע לא צריך. ובדינא מאן קא מהדר ר׳ ישמעאל הילכך ליכא (למימר) [למקשן] והדר תני נאמר כאן שמן וכו׳ דהאי ר׳ ישמעאל הוא דקא מהדר ולא ר׳ שמעון. (וי״א היינו ר׳ ישמעאל) דאם לא כתב שמן הוה אמינא תיהוי חביתין כמנחת חוטא בלא שמן אע״ג דכתיב בה מחבת להכי איצטריך בשמן לקבוע לה שמן ולא להוסיף: הדר ר״ע ר׳ שמעון דאי לקבוע לה שמן דאי לא צריך כיון דכתיב בה על מחבת ממילא ידענא דאי לא אתיא ואצרכא קרא דקתני ר׳ ישמעאל אומר מנחת תמיד דרבה דהא לדידיה תרוייהו לקבוע ולא להוסיף ואיצטריך קרא: **יז)** (**כולה.**

ריש״ל ר״ל אמר והכי קאמר ריש״ל בשמן להוסיף לה שמן ור״י קאמר ליה: דאי לקבוע לה. לוג שמן כשאר מנחות לא צריך דכיון דכתיב על מחבת ממילא ידענא דצריכה שמן כמנחת מחבת): **הכא כמנחת חוטא.** והאי דכתיב מחבת שיציאתה באותו כלי: **הדר אמר ר״י ואיהוי נמי לקבוע.** כדאמרת אכתי נפקא ליה מדינא נאמר כאן שמן כו׳: **ודן דינא ולא אתיא ליה.** משום דפרכינן כלך לדרך זו דנין יג״ל מיג״ל **יח)** כו׳: **ואצרכה קרא סלת מנחה תמיד.** ואמת ר״ש למימר דל״ל קרא כיון דמוקמת לה להוסיף: **כולה.** ריש״ל **עד** רבי ישמעאל אמר ואצרכה קרא סלת מנחה תמיד אמת רבי שמעון למימר ודאי להוסיף הוא ולא לקבוע ואיני יודע כמה יוסיף הדר אמר קרא נמי לא צריך דמדינא בתרא נפקא: **וה״ק ריש״ל בשמן להוסיף לה שמן.** **יט)** ור״ שמעון קאמר לה דאי לקבוע לה לוג שמן כשאר מנחות לא צריך דכיון דכתיב על מחבת ממילא ידענא דצריכה שמן כמנחת מחבת): **הדר אמר כמנחת פרים ואילים.** דלמ״ל אמר דלא הוי לה חוטא אלא בזמנן דאי לא אתיא ואצרכא קרא דקתני ר׳ ישמעאל אומר מנחת תמיד דרבה דהא לדידיה תרוייהו לקבוע ולא להוסיף: **כ)** בכאן צ״ל ד״ה ה״ק רישא בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע לה שמן. כשאר מנחות: לא צריך. קרא דכיון דכתיב בה מחבת ממילא ידענא דצריכה שמן כמנחת מחבת: ריש אומרים. כר׳ שמעון: **כא)** תוה כמנחת חוטא. והאי דכתיב מחבת שיציאתה באותו כלי: הדר אמר. ר׳ ישמעאל וליהוי נמי לקבוע דאמרינא אכתי נפקא ליה מדינא נאמר כאן שמן כו׳: ודן דינא ולא אתיא ליה משום דפרכינן כלך לדרך זו דנין יג״ל מיג״ל ר׳ ודלר׳ ישמעאל איכא למיפרך שפיר ממנחת נדבה דהא לדידיה תרוייהו לקבוע ולא להוסיף: ואצרכה קרא. וליפיה ולא ליפיה לטעמיה מדינא דריבה כאן שמן ולר׳ שמעון לא הוי לה חוטן אלא שני לוגין לעשרון ונדבה לקבוע ולא להוסיף הוא לא הוי לה חוטן אלא שני לוגין לעשרון **כב)** הדר אמר דהא כמנחת פרים ואילים דאע״ג דמדינא בתרא נפקא: הדר אמר דהא כמנחת פרים ואילים דאע״ג דמדינא בתרא נפקא: הדר אמר דהא כמנחת תמיד ואתא ר׳ שמעון לומר דלא צריך קרא כיון דמוקמת לה להוסיף הוא לא הוי לה חוטן אלא שני לוגין לעשרון ואצרכא קרא סולת מנחת תמיד ואתא ר׳ שמעון לומר דלא צריך קרא כיון דמוקמת לה להוסיף הוא לא הוי לה חוטן אלא שני לוגין לעשרון ואצרכא קרא סולת מנחת תמיד ואתא ר׳ שמעון לומר דלא צריך קרא כיון דמוקמת לה להוסיף הוא לא הוי לה חוטן אלא שני לוגין לעשרון ונדבה לקבוע ולא להוסיף הוא לא הוי לה חוטן אלא שני לוגין לעשרון **כג)** נדל״ל והכי משמע ליה דבשמן לריגיחא אמאי הא לקבוע וכו׳.

התכלת פרק רביעי מנחות

והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה. [1] מהכא דרשינן פ"ק דכריתות (דף ה:) דכ"ג בן כ"ג טעון משיחה והיינו הא נמי דמצריך בתמורה (דף יא) הטוח קרא לכהנים גדולים: **שתהא** בולה בהקטרה. פי' בקונטרס שלא יעשה לה [2] שירייס מנחה הבאה עשרון וכו': [6] **מתני'** לא מינו כהן אחר תחתיו משל מי היתה קריבה ר"ש אומר משל ציבור ר' יהודה אומר [4] משל יורשין ושלימה היתה קריבה: **גמ'** [6] ת"ר כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו מנין שתהא מנחתו קריבה משל יורשין ת"ל [1] והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה יכול יקריבנה חצאין ת"ל אותה [2] בולה ולא חציה דברי רבי יהודה ר"ש אומר חק עולם משל עולם כליל תקטר שתהא בולה בהקטרה והאי הכהן המשיח להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא [2] זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו יכול יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד ת"ל אשר יקריבו לה' [3] אהרן בפני עצמו ובניו בפני עצמן בניו אלו כהנים הדיוטות אתה אומר כהנים הדיוטות או אינו אלא כהנים גדולים כשהוא אומר והכהן המשיח תחתיו מבניו הרי כ"ג אמור הא מה אני מקיים בניו אלו כהנים הדיוטות א"כ לכתוב קרא הכהן המשיח תחתיו בניו יעשה מאי מבניו שמעת מינה תרתי ור"ש האי אותה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכ"ג שמת ומינו אחר תחתיו שלא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרון של ראשון ותיפוק ליה מן ומחציתה [3] וי"ו לא דריש ורבי יהודה האי חק עולם מאי עביד ליה חוקה לעולם תהא כליל תקטר למה לי מיבעי ליה לכדתניא אין לי אלא עליונה [5] מנחת כ"ג בכליל תקטר ותחתונה מנחת כהן הדיוט בלא תאכל מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל כליל כליל לגזירה שוה נאמר כאן כליל ונאמר להלן כליל מה כאן בכליל תקטר אף להלן בכליל תקטר ומה להלן ליתן [5] לא תעשה על אכילתו אף כאן ליתן לא תעשה על אכילתה וסבר ר"ש משל ציבור דאורייתא [6] והתנן אר"ש שבעה [7] דברים התקינו ב"ד וזה אחד מהן עובד כוכבים ששלח [8] עולתו ממדינת הים שלח עמה נסכים קריבה משלו ואם לאו קריבין משל ציבור וכן גר שמת [9] והניח זבחים יש לו נסכים קריבין משלו ואם לאו קריבין משל ציבור ותנאי ב"ד הוא כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו [10] שתהא מנחתו קריבה משל ציבור א"ר אבהו שני [11] תקנות הוו דאורייתא מדציבור כיון דחזו דקא מידחקא לישכה תקינו דלגבי מיורשים כיון דחזו דקא פשעי בה אוקמוה אדאורייתא [12] ועל פרה שלא יהא מועלין באפרה דאורייתא היא דתניא [3] חטא' היא מלמ' שמועלין בה היא בה מועלין באפרה

ומשל יורשים קריבה עד יעמוד אחר: **יכול יקריבו.** יורשין לחצאין כמו שהיה בעיניהן עושה: **משל עולם.** משל צבור מתרומת הלשכה: **שתהא בולה בהקטרה.** שלא יעשה ממנה שירייס לאכילה. ליטעמא אחרינא שיקטירו שלימה ולא לחצאין כל זמן שהיא קריבה משל צבור דבשלימה לא פליגי ר' יהודה ור"ש. מפי המורה: **יכול יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד.** ביום המשחה: **ובניו בפני עצמן.** [1] לשם המינוך ומאותו יום ואילך לא אבל כ"ג בכל יום דכתיב [ויקרא] [1] תמיד: **כהנים הדיוטות.** דלכהנים הדיוט נתחנך לעבודה באותו יום היה מקריב עשרון. ל"א ביום המלואים היה כך אבל לדורות לא נוהג. ולא מפי המורה: **או אינו אלא כהנים גדולים.** דה"ק קרבן זה יקריבו בני אהרן לדורות כל כ"ג שיעמוד [ח]: **הרי כ"ג אמור.** דה"ק קרא הכהן המשיח שיעמוד מבני אהרן תחתיו לאחר מותו יעשה אותה: **מ"כ.** דכולה ליורשין אמי שיקריבו החביתים כל זמן שלא מנו כהן אחר תחתיו: **לכפוב הכהן המשיח תחתיו בניו יעשה אותה.** כשימות הוא: **מאי מבניו.** דמשמע אחד מבניו שיעמוד תחתיו לכ"ג [6] דמשמע תרתי: **אותה מאי עביד ליה.** כיון דנפק ליה שלימה מכליל תקטר דבשלמא הכהן המשיח מוקי להך דרשא דאמרינן לעיל הרי כ"ג אמור אלא אותה מאי עביד ליה: **ומינו כהן אחר תחתיו.** בו ביום: **ותיפוק ליה מן ומחציתה בערב.** כדאמרן לעיל: **תוקה לעולה תהא.** שתהא מלוה זו נוהגת לדורות: **עליונה.** חביתין [ב] דכתיב בקרא בריש בנו את אהרן וכתיב בה כליל תקטר והדר כל מנחת כהן כליל תהיה דמשמעי במנחת נדבתו וכתיב בה לא תאכל: **מנין ליתן האמור בו.** שיהו שניהם כליל בהקטרה והאוכל משירי שניהם יעבור בלאו: **פ"ל כליל כליל.** כליל תקטר כליל תהיה לא תאכל: **ז' דברים.** במסכת שקלים בפרק מעות שנמצאו: **וזה אחד מהם.** התם קאי דקתני לעיל בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר וכמדתה לכל רוח זכרים עולות ונקבות שנמיים בראשונה [י] ממשכנין את מוצאה להביא נסכיה עד שהיו מגיעין אותה וצורתן התקינו ב"ד שיהיו נסכיה קריבין משל צבור וקאמר ר"ש ז' דברים התקינו ב"ד וזה שנמצאו אחד מהם והדר מפרש לאיזך שם עובד כוכבים שלח בו' דעובד כוכבים משלח קרבנותיו כדאמר בפרק אלו מנחות (לקמן דף עג.) אים מה ת"ל אים אים לרבות את העובדי כוכבים שנודרים יא] נדבות כישראל: **שלח עמה נסכים.** דמי נסכיה: **וכן גר.** להכי נקט גר דאין לו יורשים דאי ישראל הוו מקרבי

עין משפט נר מצוה

קמט א מיי' פ"ג מהל' תמידין ומוספין הלכה כב:
קנ ב מיי' שם ופי"ג מהל' מעה"ק הל"ד:
קנא ג מיי' פ"ב מהל' כלי המקדש הלכה י:
קנב ד מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הל"ט ופ"ד מהל' שקלים הל"ג:
קנג ה מיי' פ"ד מהל' שקלים הל"ד:
קנד ו ז מיי' פ"ב מהל' מעילה הל"ה:

שיטה מקובצת

[6] מתיבות מתני' לא מינו כו' עד היתה קריבה גמ' נמחק ומקומו לעיל נ ע"ב בסוף מתני': [3] תיבות מנחת כ"ג מנחת כהן הדיוט נמחק: כליל. תימה תקטר למה לי כיון דכתיב כליל כליל: [ג] תיבת ליתן נמחק: [ד] תקנות. כתובות דף יב ע"א: [ה] מתיבות מתני' ושלימה עד משל צבור גמ' נמחק ומקומו לעיל נ ע"ב [ו] המשיח. דהכי משמע הכהן המשיח שמת תחתיו: [ז] עצמן ליום: [ח] שיעמוד מהן הס"ד: [ט] כתיב בקרא. [י] בראשונה. היו: [יא] שנודרים. נדרים ונדבות: [יב] אותה. והיינו: [יג] אדאורייתא. כדמעיקרא: [יד] מעילה. ס"י דקרבן מעילה ממש תקיף רבנן וא"ש שהוא מביא חולין לעזרה י"ל דכיון שהתנו ב"ד שתקדש קדושת דמים האפר ממילא אית בה מעילה וכן מועלין בדמים משיצאו לנחל קדרון כדתנן במס' יומא ואמרי' דהך מעילה מדרבנן משום האי טעמא נמי ב"ד מתנו שיקדשו לדמיו משיצאו מידי מעילתו ראשונה חזרות קדושה לחול עליו בתנאי ב"ד: [טו] שיריים. ולא נחירא דא"כ מאי קא קשיא ליה בסמוך ור"ש האי אותה מאי עביד ליה הא מבניא ליה עביד ליה הא דקרבן מעילה לדרשה דאותה ולא חציה עכ"ל תו"ח ור"ל כיון דרישא דקרא לר"ש לא אתי לכהן שמת ולא מינו אף אותה דסיפא דקרא לא אתי למימר אותה ולא חציה. דברי תלמיד: [טו] דרש עיין תוס' לעיל דף יט ע"א: [יז] תימה. בין למ"ד קדשי בדק הבית היא ובין למ"ד קדשי מזבח היא בתורייהו אית בהו מעילה וי"ל דאשמעינן קרא דמועלין בה בקדשי מזבח דיש בה מועל אחר מועל. תוס' אחרות:

שיטה מקובצת

[6] שקלים פ"ז ה"ג, [ב] (יומא מה. וש"ן), [ג] (לקמן עג: שקלים פ"ז מ"ו), [ד] עיין רש"ק, [ה] מכאן שיך לעמ' הבא, [ו] גירסת הש"ס תימה מהכא כו' תמיהה וי"ל דהתם דרים מדכתיב המשיח ויהיינו הא נמי דמצריך בתמורה הכא קרא לקמן מציגו בתמורה הכא דרשה, [ז] ל"ק, [ח] (לעיל יט., [ט] (דף כ:), [י] (וש"ס הינה כתוב: ד"ה דכתיב), [כ] (סדר חי' ברה פ' ס' וט"ו דל"ה מפיק מדכתיב הטעמא ולא כתיב בטמאה ובע"כ שנטמאה אחרת היה לפני תומ' בב"ק), [ל] (וע"ע תומ' מ"ק ת. ד"ה מאי וכיון ותומ' סנהדרין יד. ד"ה ור"ש), [מ] יומא ט:, [נ] מעילה יט:.

תורה אור השלם

1. וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֹק עוֹלָם לֵיְיָ כָּלִיל תִּקְטָר:
ויקרא ו טו
2. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב:
ויקרא ו כג
3. וְאָסַף אִישׁ טְהוֹר אֵת אֹפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה לְעֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הוּא:
במדבר יט ט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי וכו' לכ"ג משמע כל"ל ואות ד' נמחק: (ב) ד"ה דקא וכו' תקינו דליגבי מיורשין:

רבינו גרשום

ושלימה היתה קריבה בין לר' שמעון בין לר' יהודה. שלא היו מקריבין אותה להצאין אלא שלימה. חק עולם משל עולם. כלומר משל רבים דהיינו צבור. שתהא כולה בהקטרה כלומר שלימה. אהרן בפני עצמו חביתיו שלו: ובניו בפני עצמן כשמתחנכין אחד מבניו לעבודה מקריב תחילה עשירית האיפה: אם כן דלחדא דרשא אתי ותו לא לכתוב בניו. ור' שמעון דנפקא ליה דשלימה היתה קריבה מכליל תקטר אותה מאי עביד ליה: לכ"ג שמת בחצי היום. חוקה לעולם תהא שבכל יום יקריבנה. עליונה חביתים. ותחתונה שאר מנחת כהן. בלא תאכל. שלוקה אם אכלה. והתנן א"ר שמעון ז' דברים התקינו במס' שקלים וזה אחד מהן אותה שנאמר למעלה בראשונה היו ממשכנין את מוצאה וכו'. ועובד כוכבים ששלח עולתו וכו' כיון דחזו דקא מידחקו לישכה שהיו מתין בכל שנה כדאמרי' במס' יומא ושנות רשעים תקצורנה. ואילו היו מביאין מן הלשכה היתה מתרוששת: כיון דחזו דקא פשעי ביה שפנמים לא היו מביאין

אי מינייהו ד] **אחריתי.** איזו נאמר בתחרוצה שנסמוך עליה ה] דשמעת הדר ביה מאידך משום דקיי"ל (עירובין דף מו:) ר' יהודה ור' שמעון הלכה כרבי יהודה: **קמייתא.** דקתני לר"ש שנאין מן הלשכה ו]: **דלית בהו כפרה.** מנחת כהן ליתא ליזוכשים כפרה בגוה אבל פר העלם דבר כפרה ליכיר היא:

קרבני לחמי לאשי. ריבה הכתוב קרבנות הרבה דכל הני לשון קרבן ניהו: **לרבות פר העלם**[1] **.** דבאין מתרומת הלשכה כתמיד דבתמיד מאמעי ואע"ג דלאו אדעתא דהכי הביאו שקליהם שהרי לא היו יודעים שיחטא אפ"ה מרבה להו קרא: **דברי ר"ש.** וכיון דמקרא יליף עיקר הוא ה] הך ר) היא (ג) דאחריתא: **שמיני בחביתין.** במסכת תמיד (דף לא:) מני (ד) לכהנים י"ג העסוקים בתמיד בין בנקר בין בערב זה בכך וזה בכך: **באפרה דחשוכא.** דבבל עמוקה היא דכתיב האומר לאוה חרבי (ישעיה מד): **שביעי.** מקריב הסלת דמנחת נסכי תמיד: **תשיעי ביין ה"נ דלא בטלי.** לעולם והא קיימא לן מנחתם ונסכיהם בטילה כו' דאם לא לא הקריבו היום נסכים יקריבום למחר וכגון שלא קדשו בכלי דלא נפסלו בלינה אלמא זמיניין דקרב תמיד בלא נסכים: **אלא דאי.** לא הוו נסכים לא קתני ה"נ גבי חביתין דאי מת כ"ג לא קתני ולעולם אם מת בטילה כל בין הערבים עד שיעמוד כהן אחר: **אהדרוה לקמיה דרבא.** הא דקאמר רבי ירמיה בבלאי טפשאי: **מביאוהן אחרי קמייתו.** דאמרן דאינה בטילה מטיבותין היא דיפה לאחרני ב] (דאי לא) ג) דנפקא לי מקרא דכתיב בחביתין (ויקרא ו) אלא מנחה תמיד מה תמיד אינו בטל אף היא אינה בטלה ד) : **מאי הוי עלה.** כרבא או כרבי ירמיה: **פליגי בה.** בחביתין כ"ג אלא מת: **מפריש לה שני קמצין של לבונה.** כשהיה מביא עשרון אלא מביאו עמו שני קמצים לבונה ומקריב אחד לחלי עשרון של אחרים והאחד לחלי של בין הערבים: ולא

באפרה אין מועלין אמר רב אשי שתי תקנות הואי דאורייתא בה מועלין באפרה אין מועלין כיון דחזו דקא מזלזלי בה וקא עבדי מיניה למכתן גזרו ביה מעילה כיון דחזו דקא פרשי מספק הזאות אוקמוה אדאורייתא: ת"ר [6] פר [א]העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים בתחילה מגבין להן דברי ר' יהודה ר"ש אומר מתרומת הלשכה הן באין והתניא איפכא [3] הי מינייהו [6] אחריתא אמרוה רבנן קמיה דרב אשי לימא קמייתא אחריתא דשמעינן ליה לר"ש דחייש לפשיעה אמר להו רב אשי אפי' תימא בתרייתא אחריתא כי קא חייש ר"ש לפשיעה במילתא דלית בהו כפרה בגווה במילתא דאית להו כפרה בגווה לא חייש ר"ש לפשיעה מאי הוי עלה א"ל רבה זוטי לרב אשי ת"ש דתניא [1] את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו לרבות פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים שבאין מתרומת הלשכה דברי ר"ש: ושלימה היתה קריבה וכו': א"ר חייא בר אבא בעי רבי יוחנן שלימה שחרית ושלימה בין הערבים או דילמא שלימה שחרית ובטילה בין הערבים אמר רבא ת"ש [3] שמיני בחביתים ואם איתא דבטילה בין הערבים הא זמנין דלא משכח ליה שמיני בחביתים ה"ד דמת כ"ג ולא מינו אחר תחתיו אמרוה רבנן קמיה דרבי ירמיה אמר [7] בבלאי טפשאי משום דיתבו באתרא דחשוכא אמרי שמעתתא דמחשכן אלא דקתני [3] שביעי בסלת תשיעי ביין ה"נ דלא בטלי [2] מנחתם ונסכיהם [1] בלילה מנחתם ונסכיהם אפילו למחר אלא [1] דאי לא קתני ה"נ דאי לא קתני אהדרוה קמיה דרבא אמר מבישותין אמרי קמייהו מטיבותין לא אמרי קמייהו [3] [6] והדר אמר רבא הני נמי טיבותין היא [7] אמר קרא [3] סלת מנחה תמיד הרי היא לך כמנחת [3] תמידין מאי הוי עלה אמר ר"נ בר יצחק ת"ש דתניא שלימה [2] שחרית ושלימה בין הערבים א"ר יוחנן פליגי בה אבא [3] יוסי בן דוסתאי ורבנן אבא יוסי בן דוסתאי אומר מפריש לה שני קמצים של לבונה קומץ שחרית וקומץ בין הערבים ורבנן [2] אמרי מפריש לה קומץ אחד חצי קומץ שחרית וחצי קומץ בין הערבים במאי קמיפלגי אבא יוסי בן דוסתאי סבר לא אשכחן חצי קומץ דקריב ורבנן סברי לא אשכחן עשרון דבעי שני קמצים בעי רבי יוחנן כהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו לרבנן

ואין מועלין **באפרה.** תימה מיפוק ליה דאפר הקדש מותר כדאי' בסוף תמורה (דף לד.) ומאן דמותר [3] הא דתניא אסור בנפלה ליקה מאיליה דלא הוי אינים למעול ניחא אלא למאן דמותר לה בתרומת הדשן [התם] ובפ' כל שעה (פסחים דף כו:) קשיא וי"ל דאפילו הכא דכל מלוותה לשריפה עומד ועוד נראה דטעם דהתם משום דאין לך דבר שנעשית מצוותו ומועלין בו אבל הכא אכתי לא אימעביד:

דקא עבדי למבתן. רב אשי לטעמיה דאמר במסכת מכות (דף כא.) דאפר מקלה מותר להניח על מכתו משום דמכתו מוכחת עליו: **גזרו ביה מעילה.** משמע הכא דאיכא מעילה מדרבנן וה"נ אמריגן פרק הוליאו לו (יומא דף נט. ושם:) ובפרק ולד חטאת (תמורה ד' יא:) מועלין בדמים דברי ר"מ ור"ש וחכ"א אין מועלין ועד כאן לא פליגי אלא דרבנן אבל דאורייתא אין מועלין ואית דגרסי פרק ולד חטאת מ"ט דר"מ אין מועלין ושיטת הוא אלא ה"ג מ"ט דלכולהו אין מועלין מדאורייתא והתם נמי תנן ר"ש אומר הדם קל בתחילתו וחמור בסופו כו' אלמא דמדרבנן הוא ותימה דבסוף פרק בתרא דתמורה (דף לב:) [3] בעי גבי מקדיש עולה לבדק הבית אסור לשחוטה עד שתיפדה ומועלין בה שתי מעילות ופריך ומי דרבנן מי איכא מעילה דרבנן וי"ל דכיון דאיכא מעילה דאורייתא לא שייך לתקן מעילה אחר דרבנן ומיהו תימה דרש מעילה (דף ב.) תנן קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן דרבנן ומאי איכא בין מעילה דאורייתא ומעילה דרבנן דאורייתא משלם חומש דרבנן לא משלם חומש וכ"ש קרבן ופריך מי איכא מעילה דרבנן אין דאמר עולת קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה הא דרבנן אין מעילה ואמאי לא מייתי מתני' דאיכא מעילה בדמים וי"ל משום דדמיא טפי לקדשי קדשים ששחטן בדרום [3] וכמאן דמנקינהו דמי [3] (והרב ר' חיים וכן פי' בקונטרס כאן) דדם אקדשוה רבנן והשתא איכא שפיר מעילה דאורייתא אבל קדשים שמתו לא נחתא להו קדושת דמים הילכך מייתי טפי שפיר [3] [3] ואפכר פרק נמי איכא קדושה מדרבנן וקשה לפירושו דבפרק ולד חטאת (תמורה דף יב.) גבי קדשים שמתו דפריך מי איכא מידי דמעיקרא לית ביה מעילה [א] דפסקת ואמרת אפי' בקדשים קלים ולבסוף אית ביה מעילה ולא והכי דם ומאי פריך לפירושו טובא איכא לפלוגי [3] לכך נראה כמו שפירשתי ומיהו תימה קלת

אמאי לא מייתי מתני' דמייתי מינה סייעתא לעולה הנהנה מן החטאת כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום כשהיא מתה כיון שהנהנה כל שהוא מעל ושמא להכי לא מייתי לה דדילמא הייו דוקא חטאת הואיל ולכפרה אתיא לא בדילי מינה ותקנו רבנן מעילה טפי דלקאמר בתר הכי דמחטאת לא שמעינן [3] העולה ואית ספרים דגרסי הואיל ולכפרה אתיא בדילי מינה ואין הסוגיא מוכחת כן ושמא ה"ק מתני' אשמעינן דאפילו אחטאת בדילי איכא מעילה ועולה אשמעינן אילו היכא דלא בדילי איכא מעילה: **פר** העלם דבר ושעירי עבודת כוכבים. יש לדקדק אמאי נקט גבי פר לשון יחיד וגבי שעירי לשון רבים והוי מצי למינקט פרי עבודת כוכבים [3] : **דשמעינן** ליה לר"ש דחייש לפשיעה. קלת קשיא דרבי יהודה נמי חייש לפשיעה דלא אשכחן דיפלוג אתקנות ועליל ס"ל משל יורשים: **דאי** לא קתני. כלומר דבר שאינו רגיל אלא באקראי בעלמא: לרבנן

ג) נראה לפ"ל ה"ג דלא בעלי הא דאמרן דקדמי מנחה ונסכים ד) הלכה ו) ר"ל דלא בעלי מנחה ונסכים בלילה: ז) העלם דבר: ח) והך היא: ט) אמרתי. דאי לא נפקא לי א) מקרא. יפשעו וה"נ גזר דילמא דלא גבו לה להו הילכך באין מן הלשכה: י) מנחתם ונסכיהם בלילה. דאמנחה נסכים קריבין בלילה, ומי קשיא

ה) מוספפת דשקלים פ"ב ה"ז [הוריות ג:]. **ב)** [נזמות סד: מולין פו:]. **ג)** [תמיד לח:]. **ד)** פסחים לד: יומא ט. זבחים ס:. [בכורות סה: כתובות עה.]. **ה)** [תמיד לא:]. **ו)** [נעיל מד: וש"נ]. **ז)** [פסחים קה. יבמות י.]. **ח)** [נעיל נ: ש"ס]. **ט)** ל"ל וכך קמייתא. **י)** ס"א ל"ג וגי' רש"ק דלא קתני. **כ)** בטלה ולא דסם לא קתני הס"ד. ל"ש. **ל)** [ושם בתמורה וכן בפסחים סז:]. **מ)** [נ"ש היטב]. **נ)** דכמאן. ל"ק. **ס)** ל"ל וכן פי' בקונטר' התם והכי דגינו חיים מיכן דדם אקדשוה בית דין והשתא כי'. ל"ק. **ע)** עי' ל"ק. **פ)** ועוד אמאי לא מייתי מאפר פרה דאיכא בו מעילה מדרבנן לכך כי'. ל"ק. **צ)** [נ"ל הא דעולה. ל"ק]. **ק)** [ויעוש על זה עיין תוס' יומא נ. ד"ה פרו].

תורה אור השלם

1. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר כח ב
2. וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטוֹ: במדבר כט יח
3. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בְּיוֹם הִמָּשְׁחוֹ אֹתוֹ בְּעִשִּׂרִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב: ויקרא ו יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' הדר אמר רבא הא נמי: **(ב)** שם יוסף וכן בכל העמוד: **(ג)** רש"י ד"ה דאי ר"ש ודיון דמקרא יליף עיקר הוא כך היא דאחרונא דאמרינא היא כל"ל וכ"ב ושם ס"ל לר' יהודה דמן תרומת הלשכה כתיב וקרי"ל כר' יהודה כו' דכן ליפנו מקרא וקי"ל: **(ד)** ד"ה שמיני וכו' מני לי"ג כהנים העסוקים:

מוסף רש"י

פר העלם דבר של ציבור. כגון שהוכו כי"ד בעבודת כוכבים ועבדו ליבור על פיהם ודעו שטעו וחזרו בהם ולריכין תשוה כדי ליקח פר ושעירי עבודת כוכבים אל ליבור. בתחילה מגבין להן. אבוזבדן גוזין מכל אחד משכלל תשוה לקנות מהם פר ושעירי עבודת כוכבים לעוקר קרבן (הוריות ג:). הי מינייהו דאחריתא. איזו מהמצוות נאמרים אחרונה דנסמוך עלה אמלגתא דמר ומר, דכל חד וחד הדר מטיטתיה קמייתא ונקט שיטתיה דאחריה ובתרייתא עיקר להדור בהו מקמייתא (יבמות מד:). באתרא דחשוכא. בבבל שהיא עמוקה (יומא נז.) בבל עמוקה (פסחים לד:). אמרי שמעתתא דמחשכן. כשאין יודעין טעמו של דבר נוהגין מנהג טעם שאינו (שם). שבעיי בסלת. שלאחר הקטרת אברי תמיד מקטיריין מנחתו לסייע סלת השתיעי ביין. נסכים דרגיעת הסיון, כל אלו קרבים עם הכבשים לאין מקריבין עולה בלא מנחה ונסכים וחביתים, אף על פי שקריבין בעבור כהן גדול, הואיל ומן הספוק הם קודמין לנסכי תמיד (תמיד לא:). מנחתם ונסכיהם בלילה. דמנחת נסכים קריבין בלילה, ומי קשיא דאי לא נפקא לי א) מקרא.

כנה א מי' פ"ד מהל' שקלים הלכה ב: **כנו ב ג** מי' פ"ג מהל' תמידין ומוספין הלכה כב:

רבינו גרשום

כיון דקא פרשי מספק הזאות. כשהיה ספיקא לאדם אם נטמא אם לא לא היה רוצה שיהו מזין עליו שהיה חושב בדעתו שמא לא נטמאתי והייתי מועל. אוקמוה דאאורייתא שאין מועלין באפרה. בתחילה מגבין להן כלומר שלא היו לוקחין אותה מתרומת הלשכה אלא גובין עכשיו מכל אחד ואחד פרוטה וקונין מהן: הי מינייהו באחריתא. כלומר צריכין אנו לידע אי זו נשנית באחרונה מאלו הברייתות שחזר בה ר' שמעון ואמר כר' יהודה דקיימא לן ר' שמעון ור' יהודה הלכה כר' יהודה: לימא קמייתא היא אחריתא שחזר בו מההיא דאמר בה בתחילה הן באין ואמר מתרומת הלשכה הן באין דחייש לפשיעותא כדאמרינן לעיל כיון דחזו דקא פשעי בה אוקמוה דאאורייתא דניתו מלשכה: במלתא דלית להו כפרה בגוה. כגון ס"ג שמת דאם היו הזיורשים מביאין בעבורו היו מביאין ולא בעבור עצמן משום הכי פשעי. במלתא דאית להו כפרה בגוה כגון פר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ז ניתא להו דליכפר ולא פשע ורחיב ובתחילה מגבין להן: לרבות פר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ז דהיינו נמי לאישי דנשרפין הן ודינן כתמידין: ת"ש שמיני בחביתין במס' תמיד חשיב כמה כהנים זוכים בתמיד. והשמיני בחביתין: באתרא דחשוכא. דבבל עמוקה וחשוכה: זמנין [6] ומנחתם ונסכיהם בלילה או למחר והשתא בטלו שנים אלא דאי לא קתני שאם לא הביא נסכים היום [מביא] בלילה או למחר אבל בתר רוב הימים אזיל דרוב ימים באין נסכין עמו הכא נמי דאם מת כהן לא קתני הילכך קאמר שמיני בחביתין. ומהא ליכא למשמע מינה. אהדרוה קמי דרבא הא דקאמר ר' ירמיה בבלאי טפשאי אמר מבישתן כלומר מה שאין אנו מתרצין דקיי שיש בו קושיא אומרין לפני בני ארץ ישראל כדי שילעיגו עלינו. ומטיבותן כלומר ומה שאנו מתרצין יפה אין אומרין לפניהן. הרי היא לך כמנחת תמידין שאינה בטילה לא בשחרית לא

ו) נראה לפ"ל ה"ג דלא בעלי הא דאמרן דקדמי מנחה ונסכים בלילה: ז) העלם דבר: ח) והך היא: ט) אמרתי. דאי לא נפקא לי א) מקרא.

שיטה מקובצת

ו) מינייהו דאחריתא: **ב)** קמייהו. הדר אמר רבא הא נמי מטבותן: **ג)** כמנחת תמיד: **ד)** מינייהו דאחריתא: **ה)** עליה דנימא הדר: **ו)** מן הטעמא. נאמרה באחרונה דשמעינן דר"ש דאמר לעיל משל צבור תהא מנחת כהן שמת ולא מיורשין שמא

לרבנן הוכפלה לבונתו. אבל לאבא יוסי בן דוסתאי כיון דצריך קומץ בבוקר וקומץ בערב לא שייך לאיכפולי טפי משיעור שלם [ט] דלרבנן הוא דבעי אי בעינן שלם בלבונה כי היכי דבעינן שלם בעשרון אבל משמן בעי [י] (טפי) לאבא יוסי בן דוסתאי נמי דבכל יום לא היה רק לוג ומתלה בבוקר וכן בערב והשתא נמי או דילמא לכל עשרון היו ג' לוגין וזו היא בלילתן: **הלכה כאבא** יוסי בן דוסתאי. תימה הילכתא למשיחא [כ]:

הדרן עלך התכלת

כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם. שמי שלחם ניתן דכייל בהדי שאר מנחות דאיקרי מנחה [מ] דכתיב בפרק התכלת (לעיל דף מז:) אבל לחמי תודה [נ] לא אתכחן [ס] ומ"מ ניתן לאשמועינן דינא: **בודה.** בדל"ת גרסינן בערוך ופי' לשון הוצאה כמו (מלכים ב' יב) בחודש אשר בדא מלבו (במדבר ו) כי מלבד אתה בודאים: **חסרה** או יתרה. מכאן פי' הרב רבינו חייא דכשמודדין במדה בפסקא או לגורן חלה אין להכניס יא [ע] על הסלת דל"ל ממלאת יתרה כמו לענין מנחות ועוד אמרינן לקמן (דף פז.) גודשה תילתא: **מנין** לכל המנחות שהן באות מצה כו'. תימה מתני' היא (לקמן דף נה.) דתנן כל המנחות נילושות בפודרים ומשמרם אלא יחמיצו כו' שנאמר כל המנחה יב [פ] בל תאפה חמץ וה"נ דרשי' לקמן בגמ' (שם) שאר מנחות מנין ת"ל כל המנחה ועוד משמע דשייך לרבויי טפי מהאוא קרא דכל מנחה ממאי דמרבה דמייתי הכא דמהאוא לא שייך לרבויי אלא מנחות שיש בהם דין הכתוב בפרשה הנשה קמיצה ולבונה כגון מנחת סלת ומחבת ומרחשת אבל מכל המנחה איתרבו אפילו מנחת העומר ומנחת קנאות ומנחת כהן ומנחת [נסכים] ולחם הפנים ונראה לפרש דרבי אמי לא רצה להביא לן הא דדרשינן מייתורא דקראי יג [ק] (אלא) לפי שהיה סבור דאפילו למלוה קא מיבעיא ליה היכא דלא כתיבא מלה הביא לו מקראות פשוטות ותמה על שאלתו והשיב לו דכתיבא כתיבא כגון מחבת ומאפה דלא כתיבא כגון מנחת סלת ומרחשת כתיב זאת תורת וה"ה דאכתי מהכך קראי לא ידעינן כולהו שאר מנחות [ר] עוד משמע דמנחת סלת נמי כתיבא דאותה פרשה דזאת תורת דכתיב בה מלות תאכל פשטיה דקרא במנחת סלת [ש] [כתיב] דכתיב מסלת המנחה ומשמנה ומזאת תורת מרבי מרחשת והשתא מצינו למימר דמרבו כל מנחות אפילו אותם דאין בהם הנשה קמיצה ולבונה כי היכי דמרבינן מרחשת אע"ג דלא חייבי בה קרא אבל קשיא מ"כ כל המנחה לרבות שאר מנחות למה לי דאם נאמר נלאו מ"כ היכי מייתי לעבב מלא תאפה לדקמן דריש ליה על הכלל ור"ת מפרש דמיבעיא ליה לרבי פרידא מנלן דבאות מצה ולא שיאור וחלוט דאי מלא תעשה חמץ דמתני' הוה אמינא שיאור וחלוט שרי מ"ל דכתיבא כתיבא אלמא מצות בעינן ושיאור וחלוט לאו מצה היא מ"ל לעבב קא מיבעיא לן מנלן דמיפסלא אם הביא שיאור וחלוט מ"ל דכתיב לא תאפה חמץ דמשמע אלא מצה דכתיב מצה בחותה פרשה יד [ר] ורב חסדא פריך דילמא [ש] מלא תאפה חמץ אלא שיאור אע"ג דכבר כתיב לא תעשה אינטריך טובא לכדדרשינן לקמן ופי' זה דחוק ומגומגם:

לרבנן הוכפלה לבונתו או לא מי אמרינן מתוך שהוכפלה סלתו הוכפלה לבונתו או דילמא מאי [ת] דגלי גלי מאי דלא גלי לא גלי ושמן בין [א] לאבא יוסי בן דוסתאי ובין לרבנן מהו אמר רבא ת"ש [ב] ה' קמצין הן ואם איתא זימנין דמשכחת לה ז' [ג] דאי לא קתני יתיב רב פפא וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא והא מעלה קומץ בחוץ דאי הוה וקתני מאי הוי עלה אמר ר"נ בר יצחק ת"ש דתניא [א] כ"ג שמת ולא מינו אחר תחתיו שלימה שחרית ושלימה בין הערבים ומפריש לה ב' קמצין קומץ שחרית וקומץ בין הערבים ומפריש לה שלשת לוגין לוג ומחצה שחרית לוג ומחצה בין הערבים מני אילימא רבנן מאי שנא לבונתה דהוכפלה ומאי שנא שמנה דלא הוכפלה אלא אבא יוסי בן דוסתאי היא דאמר חביתי כ"ג בעלמא שני קמצין בעיא ולבונה לא הוכפלה ושמן לא הוכפל ומדשמן לאבא יוסי בן דוסתאי לא הוכפלה [א]לבונתה ושמנה לרבנן נמי לא הוכפלו א"ר יוחנן הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי ומי א"ר יוחנן הכי והא [ד]א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן חמשה קמצין הן [ה]אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן:

הדרן עלך התכלת

כל [ב]המנחות באות מצה [ג]חוץ מחמץ שבתודה [ד]ושתי הלחם שהן באות חמץ ר"מ אומר [ה] השאור בודה להן מתוכן ומחמצן ר' יהודה אומר אף היא אינה מן המובחר אלא [ו]מביא את השאור ונותנו לתוך המדה וממלא את המדה אמרו לו אף היא היתה חסרה או יתרה: **גמ'** בעא מיניה רבי פרידא מרבי אמי מנין לכל המנחות שהן באות מצה מנלן דכתיב בה כתיב בה דלא כתיב בה כתיב בה זאת

[ז]**ולא מינו אחר.** דקרייבה שלימה: **לרבנן הוכפלה לבונתו.** שיביא קומץ שחרית וקומץ בערב דבשלמא לאבא יוסי לא מצבעינ ליה דלא הוכפל שיביא שני קמצים לכל הקטורה דלא מצינו ב' קמצים בהקטורה אחת: **מאי דגלי גלי.** סלת גלי קרא בהוספה כדאמרינן לעיל (דף נא:) לרבי יהודה מאותה [ח] ולר"ש מכלילא תקטרת [ט]: **ושמן.** מבעיא ליה אלינא דכולהו אם צריך להביא ג' לוגין לכל עשרון דעד שלא ימות היה מביא ג' לוגין [י] וחזקן [כ] לוג ומתלה לחצי עשרון דשמן ולוג ומתלה לבין הערבים השתא מאי: **ה' קמצין הן.** בפרק האומר הרי עלי עשרון (לקמן דף קו:) משיב [ל] והאי קומץ לבונה של חביתין לא חשיב התם משום דלחצאין קרב ובשלימה קמיירי ולא בחצאין ואם אימא דכי מת כ"ג [מ] קרבו שלם בכל הקטורות זימנין דמשכחת [נ] [ס]שבעה כגון ב' קמצים של חביתין דהא התם קא חשיב ב' קמצים של בזיכי לחם הפניס אע"ג דחד קרבן מינהו וה"נ ליחשוב: ומשני לעולם אימא לך דהוכפל והאי דלא חשיב להו משום דאי מת כהן לא קתני אלא בקריבים כדרכן קא מיירי: **הא שמעתא.** דאי לא קתני: **והא מעלה קומץ בחוץ.** דקתני ליה התם גבי ה' קמצין דאי עבר והעלהו בחוץ חייב [ע] וקתני ליה [פ] נמי ש"מ דאם אימא דהוכפל ליתנינהו ואפילו דאי: **מאי הוי עלה.** הכא לא תנינן ליה בהדיא: **אלא אבא יוסי דאמר חביתין דעלמא.** נמי בחיי כהן בעי ב' קמצין הילכך הא נמי ב' קמצין וקתני לוג ומתלה שחרית כו' אלמא שמן לא הוכפל ואיפשיטא בעיא דשמן לאבא יוסי ומדשמן לאבא יוסי לא הוכפל דאמאי דלא גלי לא לרבנן נמי לבונה נמי שמן לא הוכפלו דאמאי דלא גלי לא גלי דאיכא אלא בלבונה מחייב אבל בלאחר מיתה אי הוכפל אי לא הוכפל לא פליגי: **הילכתא כאבא יוסי.** דאמר בחיי כהן מקריב קומץ לבונה שחרית וקומץ ערבית: **וחנן ה' קמצין הן.** ולא חשיב ליה לקומץ דחביתין משום דלאחצאין קרב ואם איתא דקרב שלם ליתני ז' קמצים הן: **אמוראי נינהו.** מר אמר כסתם משנה אמר רבי יוחנן ומר אמר הלכה כאבא יוסי אמר רבי יוחנן

הדרן עלך התכלת

כל המנחות. **חוץ מחמץ שבתודה.** דכתיב על חלות לחם חמץ וגו' (ויקרא ז) ושתי הלחם דכתיב חמץ תאפינה (שם כג): **שאור בודה להן מתוכו.** מתוך עשרון דתודה ושתי הלחם היה מוציא שאור שהוא [ס] לם מן הסלת מעט לאחר שנמדד וטוחנו בסלת ומתחמץ מאיליו וממנו ממחמץ את השאר [ח]: **אף היא אינה מן המובחר.** שאינה מחמצת יפה לפי שאין לה שאור מחומץ יפה: **אלא מביא שאור.** המחומץ יפה מתוך בימו ונותן לתוך העשרון ומומלא סלת: **אף היא היתה יתרה או חסרה.** כגון אם השאור עבה ומגובל בקושי במעט מים אינו מחזיק נפח גדול כאילו היה קמח ומגלה העשרון יתר לפי שאם לא היה שאור מגובל היה נפחו גדול מעכשיו ואם אינו מגובל יפה שנתן בו מים הרבה נמצא נפחו גדול משאילו היה קמח ונמצא העשרון חסר שאם לא בשביל המים לא היה מלא: **גמ' דכתיבא כתיבא.** אותה מנחה שכתוב בה מלה כגון מנחת מחבת ומנחת מרחשת הרי כתיב בה ולא כתיבא אתא מהאי קרא דכייל לכל המנחות

קנז א מיי' פ"ג מהל' ממרדין ומוסקין הלכה כב:
א ב מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הל"י:
ב ג מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הל"י:
ג ד מיי' פ"ח מהל' ממרדין ומוסקין הל"ט ופי"ב מהל' מעה"ק הל"ג:
ד ה מיי' פ"ח שם ופ"ט מהל' מעה"ק הל"י:

מוסף רש"י

הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה, וכשראה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סתם, ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים וישבו כמותן (ביצה ב:). **אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן.** מר אמר דלא סיל ר' יוחנן למימר הלכה כסתם משנה, אלא היא דסבירא ליה אמר בהדיא הלכה כסתם משנה זו, ואמורא אחרינא אמר משמיה דר' יוחנן הלכה כסתם משנה (חולין מג. עי"ש).

סליק פרק התכלת

שיטה מקובצת

[ת] תיבות כ"ג שמת ולא מנו אחר תחתיו נמחק: [ב] אומר שאור אות ה' נמחק: [ג] לוגין. וחוצה: [ד] חשיב. להו: [ה] כ"ג. קרב: [ו] הקטורת דימנין דמשכחת לה שבעה: [ז] ליה. והכי נמי אם איתא: [ח] השאר. דממקום אחר לא היה יכול להביא שאור שלא תהא מנחה יתירה הס"ד: [ט] מנחה. ס"א כדכתיב ובימים הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה: [י] אשכחן. עיין ברש"י דף מז ע"א: [כ] להכביד וצריך להניח הקמח בנחת. תו"ח: [כא] המנחה. לא תעשנה חמץ: [יג] חיבת אלא נמחק: [יד] באותה פרשה. אבל קרא דלא תעשה דלקמן לא כתיב מצות באותה פרשה:

[מ] [מ"ק ז: זבחים ז: יד:], [נ] [לקמן קו:], [ס] [פסחים קב. יומא י.], [ע] [שבת מו. יומא מ.], [פ] [יומא נח: גיטין פפ: חולין מנ. נדה מ:], [צ] שיך לע"ש, [ק] [ויקרא ז], [ר] [שם], [ש] ל"ל והוא"ש, [ת] ל"ל מ"ש, [א] חייב הס"ד אם"כ ד"ה וקתני ליה ס"מ אפילו אמ' קתני ואם אתא דהוכפל ליתנינהו הס"ד. [ב] ל"ק, [ג] ס"ה. [ד] ל"ק, [ה] ל"ק, [ו] ל"ק, [ז] ל"ק, [ח] ל"ק, [ט] ל"ק, [י] ל"ק, [כ] ל"ק, [ל] ל"ק, [מ] ל"ק, [נ] [ע' תוס' זבחים דף מה. ד"ה הלכתא] וכו' וגם כמה אמתמתי אם על הגליון], [ס] [כלומר כדלעיל מו: פסוק אני לחמי תודה לא איקרי מנחה], [ע] וגו' לא תעשה ממן וכו"ע. ל"ק, [פ] ל"ק מ"ז, [צ] ועוד דמשמע. ל"ק, [ק] ל"ק, [ר] ל"ק, [ש] לא. ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבא יוסף בן דוסתאי כל"ל וכן בכל הגמרא:

רבינו גרשום

בערבית אף הא נמי. פליגי בה במנחת חביתין דעלמא היכא דלא מת כ"ג. מפריש לה ב' קמצין של לבונה. כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר ואמר לרבנן דאמרי בעלמא משום דליכא אלא עשרון אחד ולא בעינן ב' קמצין הכא דאיכא עשרונות כדאמרי' שלימה שחרית ושלימה בין הערבים מי אמרי' ב' קמצין אי לא אי דילמא מאי דגלי כדכתיב אותה שלימה גלי. אליבא דאבא יוסף לא תיבעי לך דהשתא בעלמא דליכא אלא עשרון אחד בעי ב' קמצין כ"ש הכא. ושמן מיבעיא לי אפילו לאבא יוסי אי אמרינן דהוכפל דמפריש ג' לוגין שחרית וג' לוגין בין הערבים. ת"ש ה' קמצין הן כדאמרי' בפירקין בתרא האומר הרי עלי לבונה לא יפחות מקומץ וכו'. ואם איתא דסביר להו לרבנן דהיכא דמת כ"ג בעינן ב' קמצין א"כ משכחת לה ז' אלא לעולם לרבנן לא הוי אלא קומץ א' לשחרית ולבין הערבים. ואי אמרת א"כ ליתני ו' קמצין הן והאי קומץ דחביתין להוי ששי. הא לא קשיא כיון דהאי קומץ דחביתין לא קריב שלם אלא חצי בבקר וחציו בערב לא קתני ליה והא מעלה קומץ בחוץ דאי הוא דלא הוי לכתחילה אלא דאי עבד. אילימא רבנן דלא בעו בעלמא אלא קומץ אחד מאי שנא לבונתה דהוכפל דקתני מפריש לה ב' קמצין ומדשמן לאבא יוסי לא הוכפל אלא כחביתין דעלמא היכא דלא מת [ב] ולא לבונה נמי לרבנן נמי לבונתה ושמנה לא הוכפלו. ותיפשטו מיהא הא דקא בעי ר' יוחנן דלבונה לרבנן ושמן בין לאבא יוסי ובין לרבנן דלא הוכפל. הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי דמפריש לה ב' קומצי לבונה לכל חביתין אפילו לעלמא:

הדרן עלך התכלת
כל המנחות דכתיבא בהדיא. מצה כתיבא:

[ב] ל"ל לבונתה ושמנה לרבנן נמי לא הוכפלו וכו'.

שיאור דרבי מאיר. כל שהכסיפו פניו בפרק אלו עוברין (פסחים דף מח.). לרבי יהודה מצה מעליא היא ה): **ואי שיאור דרבי יהודה.** דהיינו קרני מזבח וקבעי למימר לר"מ תאפה שיאור חמץ מעליא הוא ו): **אלא דרבי יהודה לרבי יהודה.**

ה"ג **אילימא דר"מ לרבי יהודה מצה מעליא היא**[1] **אלא דרבי יהודה לרבי יהודה**[2]: **רבוכה.** במיס רותחין כדאמרינן בתורת כהנים ז) גבי חביתין מורבכת מלמד שנעשה ברותחין כל צרכן והוא חלוט: **אי** [3] **דאיכא רבוכה.** מנחה שמלותה ברבוכה כתיב בהדיא מורבכת תהא אלא תאפה חמץ: **לא כתיב בה רבוכה.** תאפיה ומדלא כתיב בה שמע מינה לאו רבוכה בעינן [4]: **מנין לכל המנחות שילושות בפוסרין וישמרם אלא יחמילו.** דקתני מתניתין (לקמן דף נה.) כל המנחות נילושות בפוסרין ושמרן יא) אלא יחמילו. שילושות כלומר דהוא ויילושות בפוסרין מצוה לשמרם אלא יחמילו ושימור היינו שיעסוק בנצוק כל שעה כדאמרינן בפסחים (דף מח:): **הא.** כלומר הכשירנה ושמרה: **היא.** נמי הוה משמע לעבב כדאמרינן בפירקין קמא (לעיל דף ד.) חטאת היא שאם שחט אלא לשמה פסולה: **דהוא עשירי לעורא.** ר"ל כן עזייה עשירי לעורא הסופר: **מאי כולי האי.** דקמייתסמא ליה: **אי בר אוריין.** אם כן תורה הוא [5] הרי הגון: **חזייה.** רבי פרידא לרבי עזרא שהיה לעור ט): **ופסח.** בגלגלתא למיתבניה[6]: **שהודעתיך.** שאני מייחל שמך בעולם: **אמר** [7] **ליה עובדי כל עליך.** דהכי משמע ממה שאמרת להקב"ה ה' אתה אין עובדי עליך: **אלא לקדושים אשר בארץ.** דהכי תני קראי יד) דאמרי אהדדי וקודשא בריך הוא אמרינהו: **כיון דשמעיה.** רבי עזרא לרבי פרידא דקאמר אדירי כל חפצי בם מזכר אדירי כל אדיר: **יצא אדיר.** כלומר כך אמר הקב"ה כשעשה נקמה במצרים (שמות טו) אלו כעופרת במים מצרים שהם אדירים: **מה לידידי.** מפרש לקמן באברהם: עשותה

כי קא מבעיא לי לעבב. תימה מאחר דכתיב זאת תורת אייתרו ליה מצה דכתיב במחבת ומאפה לעבב ויש לומר דדילמא ה"מ בדילהו אבל בסלת ומרחשת לא וכי מסיק עיבודא מדכתיב תהיה במחבת אם אינו ענין לגופה תניהו ענין לשאר מנחות ודוחק הוא ט) [8]ז"ג שיכול לפרש כל זה ועוד ליתא דקתני בברייתא מצה יכול מצוה ת"ל תהיה הכתוב קבעה חובה משמע דבגופה נמי אי לא כתיב תהיה הוה אמינא מצוה ועוד דמצה במחבת ומאפה למה לי דבמצה תהיה דמחבת סגי ומרחה לפרש לגשום דרשא לריכי ואע"ג דכתיב במחבת מצה תהיה יליפינן בכל המנחות מזאת תורת לכל היכא דאיכא מצוה במצה איכא נמי עיבודא: **אי שיאור דרבי מאיר לר' יהודה מצה מעלייתא.** דבפרק אלו עוברין (פסחים דף מח:) קתני רבי יהודה ט) שיאור דפטור בקרני מזבח וסילוק דחייב כרת שנתערבו שקדיו זה בזה אבל פחות מכן שרי כגון שהכסיפו פניו ורבנן פליגי עליה דהיינו רבי מאיר כדמוכח בגמרא ומפרשינן איזהו שיאור כל שהכסיפו פניו וא"ת בפרק אלו עוברין (שם מג.) תניא שיאור ישרף ונותנו לפני כלבו ומפרש ונותנו לפני כלבו דר"מ לרבי יהודה משמע אבל באכילה אסור ויש לומר דמדרבנן בעלמא הוא דאסור ומדאסרי ליה לכלבו ש"מ מצה מעליא היא: **אלא** [10] **דרבי מאיר דרבי מאיר מדלקי עליה חמץ הוא** יז). כי האי גוונא דייקינן בפרק קמא דחולין (דף כג.): גבי הרי עלי לאחמי תודה מן החמץ או מן המצה והכיא שיאור מהו וקאמר שיאור דמאן אי דר"מ לר' מאיר מדלקי עליה חמץ הוא ותימה על הכא והתם דילמא שאני לגבי פסח דמרבינן ליה מדכתיב (שמות יג) כל מחמצת והתם לא ילפינן דהא לענין פסח נמי לא תאיב חמץ גמור לתתמייב כרת ולדרבה ניף מחמץ גמור ומיהו בהכיא דחולין יש לפרש דלענין מצה דתודה קאמרינן דילפא מפסח ולא יצא בו ידי מצה דתודה אבל בשמעתין ליכא לשנויי הכי ושמא יש שום ייתור במודה ובמנחות דחמץ נוקשה חשוב חמץ גמיר ולקמן (דף נד.) פליגי רבי חנינא בן גמליאל ורבנן בחמץ נוקשה ולמאי דבעי לאוקומי הא דתפוח שריסקו כרבי חנינא בן גמליאל פי' תפוח של תרומה שנתנו בעיסה וחימצה היה יכול לומר לרבנן חשיב ליה מצה ושרי אבל בחמץ נוקשה ואפ"ה א"ר חנינא בן גמליאל דחמץ מילין [9] פליגי בהכי אי חשיב חמץ גמור לענין

ת"ל תהיה הכתוב קבעה חובה. הא דדרשינן בפ' החולץ (יבמות דף מ.) מצות תאכל במקום קדוש תנא ליה קרא לעבב דאינו אוכלה חלוטה אף על גב דמצה היא הוה לעבב לא הוי כמו שנה יח) הכתוב לעבב בעלמא דמהתם לא נפקא לן אלא מתהיה דהכא ועוד דהא משמע הכא דמד מצה לא ממעטינן חלוטו דחלוטו מצה הוא ומדכתיב תרתי ממעטו ליה ואם כן אימא דמצה והא דמשמע הכא דאי לאו תהיה הוה אמינא אי בעי מצה לייתי אי בעי רכוכה לייתי אי בעי מצה לייתי לאו לכתחילה דהא ממעטו ביבמות חלוטו למצות ה) כן

[1]ז"ג זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל אמר ליה מצוה לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי לעבב אמר ליה לעבב נמי כתיב [2]לא תאפה חמץ אלא מצה מתקיף לה רב חסדא ואימא לא תאפה חמץ אלא שיאור שיאור דמאן [6]אי דר"מ לר' יהודה מצה מעליא היא אי דרבי יהודה לר"מ חמץ מעליא הוא אי דר"מ לר"מ מדלקי עליה חמץ הוא אלא דר' יהודה לר' יהודה מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא לא תאפה חמץ אלא חלוט חלוט מאי ניהו [3] רביכה אי דאיכא רביכה כתיב בה רביכה והא לא כתיב בה רביכה ואימא דכתיב בה רביכה מצוה ברביכה ודלא כתיב בה רביכה אי בעי רביכה לייתי אי בעי מצה לייתי מתקיף לה רבינא ואימא לא תאפה חמץ למיקם גברא בלאו בעלמא ואיפסולי לא מיפסלא אלא מנלן כדתניא מצה יכול מצוה תלמוד לומר תהיה הכתוב קבעה בעא מינה ר' פרידא מר' אמי מנין [4]לכל המנחות שנילושות בפוסרין [5] ומשמרן שלא יחמיצו נלמדנה מפסח דכתיב [3]ושמרתם את המצות אמר ליה בגופה כתיב [4]מצה תהיה החייה והא אפיקתיה לעבב אם כן ליכתוב קרא מצה היא מאי תהיה שמעת מינה תרתי אמרי ליה רבנן לרבי פרידא רבי עזרא בר בריה דרבי אבטולם דהוא עשירי לר' אלעזר בן עזריה דהוא עשירי לעזרא קאי אבבא אמר [7] מאי כולי האי אי בר אוריין הוא יאי [3]אי בר אוריין ובר אבהן יאי [3]ואי בר אבהן ולא בר אוריין אישא תיכליה אמרו ליה בר אוריין הוא אמר להו ליעול וליתי חזייה דהוה עכירא דעתיה פתח ואמר [5]אמרת לה' אדני אתה טובתי בל עליך אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם החזק לי טובה שהודעתיך בעולם אמר לה טובתי בל עליך איני מחזיק טובה אלא לאברהם יצחק ויעקב שהודיעוני תחלה בעולם שנאמר [6]לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם כיון דשמעיה דקאמר אדיר פתח ואמר יבא אדיר ויפרע לאדירים מאדירים באדירים יבא אדיר זה הקדוש ברוך הוא דכתיב [7]אדיר במרום ה' ויפרע לאדירים אלו ישראל שנאמר ואדירי כל חפצי בם מאדירים אלו המצרים דכתיב [8]צללו כעופרת במים אדירים באדירים אלו מים שנא' מקולות מים רבים אדירים משברי ים יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד בחלקו של ידיד ויתכפרו בו ידידים יבא ידיד זה שלמה המלך דכתיב [9]וישלח ביד נתן הנביא ויקרא שמו ידידיה בעבור ה' בן

לחמי תודה ושמי הלחם אלו לא וקשיא אהכיא דחולין דמשמע דלכולי עלמא חשיבא חמץ ושמא אפי' לרבנן לא חמיצו אלא לכתחילה דמילין מחמיצין אי נמי לכולי עלמא אין מחמיצין בחמץ נוקשה לכתחילה אלא רבי חנינא בן גמליאל קסבר דחמץ גמור הוא:

חלוטו אף על גב דמצה היא הוה לעבב לא הוי כמו שנה יח) הכתוב לעבב בעלמא דמהתם לא נפקא לן אלא מתהיה דהכא ועוד דהא משמע הכא דמד מצה לא ממעטינן חלוטו דחלוטו מצה הוא ומדכתיב תרתי ממעטו ליה ואם כן אימא דמצה והא דמשמע הכא דאי לאו תהיה הוה אמינא אי בעי מצה לייתי אי בעי רכוכה לייתי אי בעי מצה לייתי לאו לכתחילה דהא ממעטו ביבמות חלוטו למצות ה) כן

תהיה לעבב שריים שלא לאפות חמץ. תו"ה:

ה א מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הל' כ"ח:

שיטה מקובצת

ה) זאת תורת המנחה. תימה אמאי לא מייתי קרא דמתניתין [דף נה ע"א] כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ וי"ל דאי מההיא הוי אמינא לא תעשה חמץ אבל שלוק וחלוט ליח לן בה להכי מייתי קרא דכתיב בה בהדיא מצות תאכל במקום קדוש. תוס' אחרות ועיין תוס' דף עב ע"ב: ב) ניהו. רבוכה אי דאתי רבוכה כתיב בה כתיב אי דליתא רבוכה הא [לא] כתיב בה רבוכה ואימא דכתיב בה רבוכה מצוה ברבוכה ודלא כתיב בה רבוכה אי בעי רבוכה: ג) ומשמרן שלא יחמיצו. אע"ג דמיתני קרא במתני' לפוסלן חמץ איצטריך הכא קרא לשמירה: ד) אמר להו. התם שאור ישרף והאוכלו פטור ואיזהו שאור כקרני חגבים דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר האוכלו חייב כרת אלא איזהו שאור כל שהכסיפו פניו כו' ותניא בברייתא בגמרא ר' מאיר אומר שאור ישרף והאוכלו באדבעים אלמא מדפטר ר' יהודה אפי' קרני חגבים מכלל דהכסיפו פניו מצה מעליייתא היא: ו) חמץ מעליא הוא. מדמחייב עליו כרת: הס"ד ואח"כ מה"ד אי מדר"מ לר"מ מדלקי עליה. דקתני האוכלו בארבעים חמץ הוא: ז) מעליא הוא. אי דר' יהודה לר"מ חמץ מעליא הוא אי דר"מ לר"מ מדלקי עליו חמץ הוא: ח) לר' יהודה: הס"ד ואח"כ מה"ד ואימא לא תאפה. דבתנור אסור לאפות חמץ אבל עושה אותו חלוט וניעשהו חמץ: ט) אי דאתי: י) בענין הס"ד ואח"כ מ"ה ואפסולי לא מפסלי ואכתי לעכב מנלן: יא) ומשמרן. אותן שלא יחמיצו כלומר: יב) תורה הוא: הס"ד ואח"כ מה"ד יאי הרי: יג) אמר לה: יד) קראי סמיכי: טו) הוא שהיה לו לפרש: טו) אי דר' מאיר ותיבה אלא נמחק: יז) מדלקי עליה חמץ הוא. תימה אדרבה מדלא מחייב עליה כרת לאו חמץ הוא וי"ל נהי דחמץ מעליא לא הוי מ"מ חמץ נוקשה מיהא הוי וא"ת והרי [גבין] פסח מצריכין קרא דכל מחמצת לא תאכלו לרבות חמץ נוקשה וי"ל דה"ג [שמא] שום ריבויא כתיב ביה: תוס' אחרות. יח) הכתוב לעכב. וי"ל לעכב דהתם לאו דוקא הוא שהרי כיון דמסיק לעולם מצה מאי עיכובא שייך למעוטא אלא דאי מחד מצה לא שמעינן מעוט דחלוט דאם' למצות דהא לא נפיק מכלל מצה ואיצטריך קרא מצה חנינא למעט דלמצוה לא יהא חלוט ואכתי לא שמעינן לעכב והכא ממעט ליה מתהיה לעכב ועוד אומר ר"י דהתם הוי ממש לעכב מיהו התם איירי בנקמצת דאם אפיה כגון מנחת מאפה מחבת מרחשת ולא הוברר חלק גבוה בשעת אפיה אבל במנחות הנקמצות כשהם סולת שהוברר חלק גבוה הוי אמינא דשוב אינו נוהר בחלקו להכי איצטריך

כל חפצי בם. כלומר כל חזקת טובתי בם היא: כיון דשמעיה. לר' עזרא: דקאמר אדיר פתח. ר'

גליון הש"ס

גמ' זאת תורת. ע"ל דף עב ע"ב תוס' ד"ה מיטין:

מוסף רש"י

שיאור. שיפת מכלל מצה ולכלל חמץ לא נא (חולין כג.:) שלא נתחמץ כל צרכו (פסחים מג.). אי דר"מ. ר"מ וד' יהודה פליגי באלו עוברין (פסחים מח.:), לר"מ הוי שיאור בהכספת פניס ואפילו אין שם קדח. ואם נמצא אפילו מקרני חגבים מיקרי פיזוח ומייב כרת, ושיאור בהכספת פניס אמרינן בריש אלו עוברין (שם) דר"מ חייב מלקות, וכרי יהודה אינ ליה תרי קולי חדא דהכסיפו פניו אפילו שיאור לא מיקרי וכקרני חגבים הוא דמיקרי שיאור, ועוד קולא אמרינ דבהא דקרני ליה רבי יהודה שיאור לא מיקחיב עליה מלקות (חולין כג.).

רבינו גרשום

אי דר' מאיר. דאמר כל שהכסיפו פניו: לר' יהודה מצה הוי. דהא איהו אמר דלא הוי שיאור עד דהוי נסדק כקרני חגבים: החיה. כלומר שמרה יפה שלא תחמיץ: חזייה דהוה עכירא דעתיה. דר' פרידא וקא בעי ר' עזרא ליתובייה דעתיה:

תורה אור השלם

1. זֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְּרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְיָ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ו ז
2. לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם:
ויקרא ו י
3. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:
שמות יב יז
4. וְאִם מִנְחָה עַל הַמַּחֲבַת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן מַצָּה תִהְיֶה:
ויקרא ב ה
5. אֲמַרְתָּ לַיְיָ אֲדֹנָי אַתָּה טוֹבָתִי בַּל עָלָיִךְ:
תהלים טז ב
6. לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם:
תהלים טז ג
7. מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ:
תהלים צג ד
8. נִשְׁפַּךְ כְּרוּחָךְ בְּקִמּוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים:
שמות טו י
9. וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יְדִידְיָה בַּעֲבוּר יְיָ:
שמואל ב יב כה

ו א מיי' פ"ט מהל' מע"ק הל"י:

תורה אור השלם

1. מַה לִּידִידִי בְּבֵיתִי עֲשׂוֹתָהּ הַמְּזִמָּתָהּ הֲרַבִּים וּבְשַׂר קֹדֶשׁ יַעֲבֹרוּ מֵעָלַיִךְ כִּי רָעָתֵכִי אָז תַּעֲלֹזִי:
ירמיהו יא טו
2. מַה יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְיָ צְבָאוֹת: תהלים פד ב
3. אֶשְׁיְרָה נָּא לִידִידִי שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי בְּקֶרֶן בֵּן שָׁמֶן:
ישעיהו ה א
4. לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְיָ יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן:
דברים לג יב
5. עָזַבְתִּי אֶת בֵּיתִי נָטַשְׁתִּי אֶת נַחֲלָתִי נָתַתִּי אֶת יְדִידוּת נַפְשִׁי בְּכַף אֹיְבֶיהָ:
ירמיהו יב ז
6. וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים:
שמות ב ב
7. כִּי לֶקַח נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ:
משלי ד ב
8. טוֹב ד ב לְבַל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: תהלים קמה ט
9. הֵטִיבָה יְיָ לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם:
תהלים קכה ד
10. וְיָרֵא הָעָם כִּי בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה הָיָה לוֹ: שמות לב א
11. וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
דברים ד מד
12. עֹז וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ:
שמות טו ב
13. תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בְּגֹדֶל זְרֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאֶבֶן עַד יַעֲבֹר עַמְּךָ יְיָ עַד יַעֲבֹר עַם זּוּ קָנִיתָ:
שמות טו טז
14. זֵית רַעֲנָן יְפֵה פְרִי תֹאַר קָרָא יְיָ שְׁמֵךְ לְקוֹל הֲמוּלָה גְּדֹלָה הִצִּית אֵשׁ עָלֶיהָ וְרָעוּ דְלִיּוֹתֶיהָ:
ירמיהו יא טז
15. וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ:
במדבר יג לא

שיטה מקובצת

ג) בן ידיד. בן תיבת זה נמחק: ב) עם זו קנית. ס"א. יצרת לי: ג) ר' אחא בר תיבת חייא נמחק: ד) הבא אמר: ה) אומר שאור: ו) תיבות עיסת השאור נמחק: ז) ונשקול פורתא כו'. פי' בקונטרס לר' מאיר אמאי בודה ולר' יהודה אמאי מביא מביהו מצאתי כתוב זה לא קשיא לר"י אי סבר נמי עשרון דקא היינו לאחר הבאת שאור א"כ אין כאן חסרון ויתרון ולענ"ד הקושיא התירוץ (להר"ם [לר"מ] דוקן ותשכח או שמא לא פליג ר"י אשאר מנחות דודאי כשהם סולת מרדד דכתיב עשרון סולת מיהו בבי תורה ושתי הלחם גלי קרא דבעי שאור מעולה דאי בודה מתוכו לא הוי מן המובחר ולכך אין לחוש לאותו חסר ויתר והשתא פריך אפי' לר"י ומיהו קשה מאי משני גזירה דילמא אתי לאתויי מעלמא כיון דאפשר לעבוד מן המובחר בלא חסר ויתר משום [גזירה] דרבנן נעשה חסר ויתר ונראה דבין בשאר מנחות סבר ר"י לגבל וימוד: תו"ח: ח) מעשיהם במזימה ובכוונה: ט) נמצאת. יתירה כדפרישית לעיל: י) פורתא קמח מקמח: יא) מביתו ולגיישה: יב) עבה הוא יראה לפי מה שחסר העשרון: יג) חסר מצה שהיה כשהוא קמח ובאותו: יד) שיעור ישליך מן הסולת: טו) זה גדול נמי: טז) תיבות עשרון אחר נמחק: יז) הלחם. וחמץ דתורה בתפוחים דלא הוי חמץ מעליא. דמי פירות אין מחמיצין הס"ד: יח) בירמיה. דכתיב בטרם אצרך בבטן יודעיך: יט) אברהם. בערוך פי' יעקב עיין בערך ידיד:

בן ידיד [ג] זה אברהם דכתיב [1]מה לידידי בביתי ויבנה ידיד זה בית המקדש דכתיב [2]מה ידידות משכנותיך לידיד זה הקב"ה דכתיב [3]אשירה נא לידידי בחלקו של ידיד זה בנימין שנאמר [4]לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו ויתכפרו בו ידידים אלו ישראל דכתיב [5]נתתי את ידידות נפשי בכף אויביה יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים יבא טוב זה משה דכתיב [6]ותרא אותו כי טוב הוא ויקבל [ט]טוב זו תורה דכתיב [7]כי לקח טוב נתתי לכם מטוב זה הקב"ה דכתיב [8]טוב ה' לכל לטובים אלו ישראל דכתיב [9]הטיבה ה' לטובים יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו יבא זה זה משה דכתיב [10]כי זה משה האיש ויקבל זאת זו התורה דכתיב [11]וזאת התורה אשר שם משה מזה זה הקב"ה דכתיב [12]זה אלי ואנוהו לעם זו אלו ישראל שנאמר [13]עם זו [י]קנית א"ר יצחק בשעה שהרב בית המקדש מצאו הקב"ה לאברהם שהיה עומד בבית המקדש אמר לו מה לידידי בביתי אמר לו על עיסקי בני באתי אמר לו בניך חטאו וגלו אמר לו שמא בשוגג חטאו אמר לו [1]עשותה המזימתה אמר לו שמא מיעוטן חטאו אמר לו הרבים היה לך לזכור ברית מילה אמר לו ובשר קודש יעברו מעליך אמר לו שמא אם המתנת להם היו חוזרין בתשובה אמר לו כי רעתיכי אז תעלוזי מיד הניח ידיו על ראשו והיה צועק ובוכה ואמר לו שמא חם ושלום אין לם תקנה יצתה בת קול ואמרה לו [14]זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך מה זית זו אחריתו בסופו אף ישראל אחריתן בסופן לקול המולה גדולה הצית אש עליה ורעו דליותיו אמר רבי חיננא בר פפא לקול מיליהן של מרגלים ניתרועעו דליותיהן של ישראל [3]דאמר רבי חיננא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה [15]כי חזק הוא ממנו [ג]אל תיקרי ממנו אלא ממנו בכיכול שאפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם מתקיף לה ר' [ג] חייא בר' חיננא האי לקול המולה גדולה לקול [7]מלה מיבעיא ליה אלא אמר לו הקב"ה לאברהם קולך שמעתי וחמלתי עליהם אני אמרתי ישתעבדו בארבע מלכיות כל אחת ואחת [8]כשיעור ארבע מלכיות השתא כל חדא וחדא מאי דפסיק לה ואיכא דאמרי אני אמרתי בזה אחר זה עכשיו בבת אחת אמר רבי יהושע בן לוי למה נמשלו ישראל לזית לומר לך מה זית אין עליו נושרין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים אף ישראל אין להם בטילה עולמית לא בעוה"ז ולא בעולם הבא [ד] [9]ואמר רבי יוחנן למה נמשלו ישראל לזית לומר לך מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתיתה אף ישראל אין חוזרין למוטב אלא ע"י יסורין: ר"מ אומר [ה] השאור בודה להן מתוכן ומחמיצן [וכו']: מאי חסירה או יתירה אמר רב חסדא [ו] עיסת [8]השאור עבה נמצאת יתירה מדת העשרון רכה נמצאת חסירה סוף סוף כי קא כייל לעשרון קא כייל רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לכמות שהן היתה משערינן [ז] ולישקול פורתא מיניה וליחמיצה מאבראי וליתיה ונילושיה בהדיה גזירה דלמא אתי לאיתויי מעלמא ת"ר אין מחמיצין בתפוחים

עשותה המזימתה. כל מעשיהם [ח] במזיד וכוונה: יעברו מעליך. שהעבירו מעליהם מילה: כי רעתיכי אז תעלוזי. בשעת עליותם מחזיקין יותר ברעתם ולא מוזרין בהן: זית רענן. שמוך להם קרא דמה לידידי: זית אחריתו בסופו. שנעשו עכשיו ואינו טוען עד זמן גדול ואחר כך טוען פירות הרבה. ליצנא אחריתא שאין מתבטל מעט מעט כשאר אילנות אלא בסופו כולן יחד: דליותיהן. טרוויל"ש: נתרועעו. נתרוללו כלומר נשבר גאון עוזם: כעל הכיס. הקב"ה: כל אחת ואחת כשיעור ד' מליונים. של עכשיו: בזה אחר זה. דהוו אלרבעה שיעורין ועכשיו בבת אחת דהוי כוליה חד שיעורא אלא שיהו מפוזרין מקצתן משועבדים לבבל ומקצתן ליון [ומקצתן לפרס] ומקצתן לאדום: מאי חסירה מאי יתירה. כלומר אימתא חסירה ואימתא יתירה: עבה. בתמעט מיס מגודל נמצאת [ט] חסירה [ז] כדפרישית [ח]: עשרון קא כייל. ומאי איכפת לן למימר אילו הוה קמח הוי חסר או יתיר הא בשעת מדה לאו קמח הוא: לכמות שהן. לכמות שהיו כבר כשהיה קמח משערין ליה: לשון קל והגון ונשקול פורתא מיניה כו'. לרבי מאיר אמאי בודה מתוכו דאינו מן המובחר ולר' יהודה אמאי מביא שאור מביהו דאינו מן המובחר ולר' מאיר מביא שאור מביהו אלא לר' יהודה מביאו מן המובחר ולר' מאיר אמאי בודה מתוכו: נשקול פורתא מיניה. לאחר שמדד עשרון סלת: ונחמיצה אבראי. במקום חמימות או יטמננו בעיסה מחומצת עד שיתחמץ יפה ונהדר ונלייש"ה במקומו עם השאר: גזירה דילמא אתי לאיתויי מעלמא. אי איתא ליה לאחמצו מבחוץ ולהחזירו כאן הרוחה שהוא מביאו מן החוץ ולשון כגלן ואינו מודד עכשיו העשרון סבור שהוא ואתי לאיתויי שאור מעלמא לבד העשרון הילכך לרבי מאיר בודה מתוכו עדיף ולרבי יהודה מביאו מביהו קודם מדידה עדיף: ליצנא אחריתא ונשקול פורתא. י] מקמת של עשרון לאחר שנמדד עם שאור שמביא מביהו יא] ולשון בלשה אותו שאור שהביא מביהו אם עבה עבה ואם כך כך ונהדליה לתוך העשרון ואם עבה הוא יב] טו]ולאה כשאחר העשרון עכשיו ולאי כך נפח מסר יג] אז (ט) מה שהיה קמח באותו שיעור שעכשיו צריך להוסיף עליו כאותו שיעור יד] שיש לך מן הסלת חוץ דולאי כך חסר נפח של אותו שאור שהביא מביהו יותר משאילו היה קמח ובכך היה העשרון יתר ואם כך הוא יראה כמה העשרון גדול עכשיו יותר ממה שהיה כשהוא קמח ולאי כשיעור זה טו] גדולו נמי נפחו של שאור לאשון ובכך היה העשרון חסר וכך יוסיף עליו: גזירה דילמא אתי לאיתויי מעלמא. שמא יעקה מקמת טז] עשרון אחר ויתן בעשרון לראות השיעור כמו שפירשנו ויערבנו

אחר כך בזה וגמלא יתר. לשון ראשון מצאתי בגליון: אין מחמיצין. לשמי הלחם יז] ותודה בתפוחים דלא הוי חמץ מעליא:

רכ

נמצאת חסירה: סוף סוף בין עבה בין רכה עשרון קא כייל. ועכשיו הרי מלא: לכמות שהוא משערינן. לכמות שהיה אילו היה השאור קמח בעינן לשערור ולא כדהוי השתא הילכך נמצא המדה יתירה או חסירה משום הכי בודה מתוכן: ואמאי בודה משום הכי וילמלייה למדה סולת ולישקול פורתא מההוא סולת ולינחיה אבראי במנא אחרינא ולעיין כמה מחזיק השתא ולחמציה ולחזייה כמה טפי שיעוריה. או ליחמציה עבה וליחזייה כמה בצר שיעוריה. והדר לינחיה בעשרון וליחזי כמה טפי או כמה בצר הסולת שבעשרון (ט) ולפום הכי כי יביא שאור ממקום אחר אי הוה עבה או רכה יטפי או יבצר מן הסולת שבעשרון כי ההוא שיעורא ואכתי אמאי

ח) [כרכות ה. מה: ע"ז יט: תמות פ"ו ע"ב], ג) [ע"ז ל"ט ע"ב], ד) [ע"ז ל"ט ע"ב], ה) [ע"ז ל"ט ע"ב], ו) [ע"ז ל"ט ע"ב], ז) [ע"ז ל"ט ע"ב], ח) [ע"ז ל"ט ע"ב], ט) [ע"ז ל"ט ע"ב], י) [ע"ז ל"ט ע"ב], יא) [ע"ז ל"ט ע"ב], יב) [ע"ז ל"ט ע"ב], יג) [ע"ז ל"ט ע"ב], יד) [ע"ז ל"ט ע"ב], טו) [ע"ז ל"ט ע"ב], טז) [ע"ז ל"ט ע"ב], יז) [ע"ז ל"ט ע"ב], יח) [ע"ז ל"ט ע"ב], יט) [ע"ז ל"ט ע"ב], כ) [ע"ז ל"ט ע"ב], כא) [ע"ז ל"ט ע"ב], כב) [ע"ז ל"ט ע"ב], כג) [ע"ז ל"ט ע"ב], כד) [ע"ז ל"ט ע"ב], כה) [ע"ז ל"ט ע"ב], כו) [ע"ז ל"ט ע"ב], כז) [ע"ז ל"ט ע"ב], כח) [ע"ז ל"ט ע"ב], כט) [ע"ז ל"ט ע"ב], ל) [ע"ז ל"ט ע"ב], לא) [ע"ז ל"ט ע"ב], לב) [ע"ז ל"ט ע"ב], לג) [ע"ז ל"ט ע"ב], לד) [ע"ז ל"ט ע"ב], לה) [ע"ז ל"ט ע"ב], לו) [ע"ז ל"ט ע"ב], לז) [ע"ז ל"ט ע"ב], לח) [ע"ז ל"ט ע"ב], לט) [ע"ז ל"ט ע"ב], מ) [ע"ז ל"ט ע"ב], מא) [ע"ז ל"ט ע"ב], מב) [ע"ז ל"ט ע"ב], מג) [ע"ז ל"ט ע"ב], מד) [ע"ז ל"ט ע"ב], מה) [ע"ז ל"ט ע"ב], מו) [ע"ז ל"ט ע"ב], מז) [ע"ז ל"ט ע"ב], מח) [ע"ז ל"ט ע"ב], מט) [ע"ז ל"ט ע"ב], נ) [ע"ז ל"ט ע"ב], נא) [ע"ז ל"ט ע"ב], נב) [ע"ז ל"ט ע"ב], נג) [ע"ז ל"ט ע"ב], נד) [ע"ז ל"ט ע"ב], נה) [ע"ז ל"ט ע"ב], נו) [ע"ז ל"ט ע"ב], נז) [ע"ז ל"ט ע"ב], נח) [ע"ז ל"ט ע"ב], נט) [ע"ז ל"ט ע"ב], ס) [ע"ז ל"ט ע"ב], סא) [ע"ז ל"ט ע"ב], סב) [ע"ז ל"ט ע"ב], סג) [ע"ז ל"ט ע"ב], סד) [ע"ז ל"ט ע"ב], סה) [ע"ז ל"ט ע"ב], סו) [ע"ז ל"ט ע"ב], סז) [ע"ז ל"ט ע"ב], סח) [ע"ז ל"ט ע"ב], סט) [ע"ז ל"ט ע"ב], ע) [ע"ז ל"ט ע"ב], עא) [ע"ז ל"ט ע"ב], עב) [ע"ז ל"ט ע"ב], עג) [ע"ז ל"ט ע"ב], עד) [ע"ז ל"ט ע"ב], עה) [ע"ז ל"ט ע"ב], עו) [ע"ז ל"ט ע"ב], עז) [ע"ז ל"ט ע"ב], עח) [ע"ז ל"ט ע"ב], עט) [ע"ז ל"ט ע"ב], פ) [ע"ז ל"ט ע"ב], פא) [ע"ז ל"ט ע"ב], פב) [ע"ז ל"ט ע"ב], פג) [ע"ז ל"ט ע"ב], פד) [ע"ז ל"ט ע"ב], פה) [ע"ז ל"ט ע"ב], פו) [ע"ז ל"ט ע"ב], פז) [ע"ז ל"ט ע"ב], פח) [ע"ז ל"ט ע"ב], פט) [ע"ז ל"ט ע"ב], צ) [ע"ז ל"ט ע"ב], צא) [ע"ז ל"ט ע"ב], צב) [ע"ז ל"ט ע"ב], צג) [ע"ז ל"ט ע"ב], צד) [ע"ז ל"ט ע"ב], צה) [ע"ז ל"ט ע"ב], צו) [ע"ז ל"ט ע"ב], צז) [ע"ז ל"ט ע"ב], צח) [ע"ז ל"ט ע"ב], צט) [ע"ז ל"ט ע"ב], ק) [ע"ז ל"ט ע"ב], קא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קי) [ע"ז ל"ט ע"ב], קיא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קיב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קיג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קיד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קטו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קטז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קיז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קיח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קיט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכ) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קכט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קל) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קלט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמ) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קמט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנ) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קנט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קס) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קסט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קע) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קעט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפ) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קפט) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצ) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצא) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצב) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצג) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצד) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצה) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצו) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצז) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצח) [ע"ז ל"ט ע"ב], קצ

רב כהנא מתני. משום רבי חנינא בן תרדיון אמרו מחמיצין: **תפוח.** של תרומה: **שרסקו ונתנו.** לעיסה חולין: **לימא ר' חנינא היא.** דאמר חימוץ מעליא הוא ואיסתכא דאימצה בתרומה ואסורה ה]: **נוקשה.** לשון רעוע כלומר ממך שפל: ו] **מנחת חוטא.** חריבה היא וקשה לקמוץ שלא יהא קומץ חסר (ב) כשהוא מוחק בגודל מלמעלה ובאלצבע קטנה מלמטה נוטר מן הקמצה יותר מדאי: **מגבלה במים.** ותהא שמן: **ר' יצחק סבר כמות שהוא.** עכשיו משערינן לקומץ הוה ליה קומץ מעליא ורבי אילא סבר לכמות שהן כאילו היה קמצה משערינן ונמצא יתר או חסר דאי אינו חסר מלא עצה היא העיסה חסר נפחה ז] כמלא הקומץ שלא יותר משאם היה ח] הקמצה ואם רך היא ט] נתרבה נפחו ד] [במלא קומץ] וחסר שלמו (ג): **כמות שהן משערינן.** ויהוה ליה קומץ שוה כמות שהיא ה] ופ"ק אמאי פסל ר' אילא: **קסבר חריבה מכל דבר.** משמע ומנחת חוטא איקרי חריבה דכתיב וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה (ויקרא ז): **בשר הענל.** שלא היה בו כציליה: **ונתפח.** עד כציליה שכן דרך בשר הענל לתפוח: **או בשר** י] **זקנה.** (ד) בהמה שהיה בו כציליה יא] שכן דרך זקנה להתמעך משתערין לכמות שהן: יב] **ור' יוחנן אמרי כמות שהן.** שניהו דמשמע כמות שהן עכשיו ובשר הענל טמא הואיל ועכשיו יש בו כציליה ובשר הזקנה שפתח טהור: **ור"ש ב"ר ריש לקיש** יג] **לכמות** (ה) **שהן.** לאיהו מפרשי לברייתא ו) דלכמות שהן שניהו דהיינו כמות שהיו מעיקרא ובשר הענל טהור ובשר הזקנה טמא: **טהור לשעבר.** קודם שתפח שלא היה בו כציליה: **וטמא כו'.** וקשיא לריש לקיש: **וכן בפיגול ונותר.** קס"ד דהכי משמע שאם נותר או פיגול הוא ולא היה בו כזית ועכשיו יש כזית חייב כרת האוכלו ואי מדרבנן יד] ליכא כרת הואיל ומדאוריתא לאו שיעורא הוא: **וכן בטומאה פיגול ונותר.** דקי"ל בפרק כילד צולין (פסחים פה.) הפיגול והנותר מטמאין את הידים אפילו לא נגעה בהן טומאה משום שהדי כהונה כדמפרש התם וקאמר בשר עגל של פיגול או נותר שלא היתה בו כציליה ותפח ועמד על כציליה טמא מכאן ואהבא מדרבנן לטמא את הידים: **שלקח דעתך אמינא הואיל וטומאה פיגול ונותר.** לטמא את הידים מדרבנן הוא אפילו כי אית ביה שיעורא מעיקרא: **כולי האי בטומאה דרבנן לא עבוד רבנן.** דלימרו נמי כמות שהוא עכשיו משתערין לטמא טומאת טו] אוכלין לכציליה הואיל (ו) ולית ביה שיעורא קא משמע לן: **דמעיקרא לא הוה ביה.** לאו איסור הוא שלא מיא בעלמא: כי

ז] בתפוחים משום רבי חנינא בן גמליאל אמרו מחמיצין רב כהנא מתני לה ברבי חנינא בן תרדיון כמאן אזלא הא דתנן ח) תפוח שריסקו א ונתנו בתוך העיסה וחימצה הרי זו אסורה כמאן לימא רבי חנינא בן גמליאל היא ולא רבנן אפי' תימא רבנן נהי דחמץ גמור לא הוי נוקשה מיהא הוי א"ר אילא אין לך הקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא רב יצחק בר אבדימי אמר מנחת חוטא מגבלה במים וכשרה לימא בהא קא מיפלגי דמר סבר כמות שהן משערינן ומר סבר לכמות שהיו משערינן לא דכולי עלמא כמות שהן משערינן ובהא קא מיפלגי דמר סבר ב מאי חריבה חריבה משמן ומר סבר חריבה מכל דבר: תנן התם ג) ג בשר הענל שנתפח ובשר זקנה שנתמעך משתערין לכמות שהן רב ור' חייא ורבי יוחנן אמרי משתערין כמות שהן שמואל ור"ש ב"ר וריש לקיש אמרי משתערין לכמות (ה) שהן מיתיבי בשר הענל שלא היה בו כשיעור ותפח ועמד על כשיעור טהור לשעבר וטמא מיכן ולהבא מדרבנן אי הכי אימא סיפא וכן ד בפיגול וכן בנותר אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאיכא פיגול ונותר אלא אי אמרת דרבנן פיגול ונותר בדרבנן מי איכא אימא וכן בטומאת פיגול וכן בטומאת נותר סד"א הואיל וטומאת פיגול וטומאת נותר דרבנן היא כולי האי בדרבנן לא עבוד רבנן קא משמע לן ת"ש בשר זקנה שהיה בו כשיעור וצמק ג) פחות מכשיעור טמא לשעבר ג) וטהור מיכן ולהבא אמר רבה כל היכא דמעיקרא הוה ביה והשתא לית ביה הא לית ביה וכל היכא דמעיקרא לא הוה ביה והשתא ז) הוה ביה מדרבנן

כי

ר"ש בן לקיש לשנוי מגבלה במים אע"ג דבלה מים נמי הוי ממן וקשה אילטרין לשנוי הכי משום רבי יהודה דלמאר לעיל דשיאור דרבי יהודה לר' יהודה לא חשיב חמץ לענין מנחות ואפשר דאפי' איסורא דאורייתא ליכא כדתנן בפ' ואלו עוברין (שם דף מח:) שיאור ישרף והאוכלו פטור דברי ר' יהודה להכי נקט ר"ש בן לקיש גבי עיסה שילושה ביין ושמן ודבש אין מחייבין על חימוצה כרת הא איסורא איכא לר"מ כדאתא ליה ולר' יהודה כדאתא ליה ומיהו מוותיקא קשיא לפירוש זה דשריין ליה אע"ג דלא שמרוהו מחזמוין מדאסר במצה ומחזמה ומדרי במשחה ומלחה: **תפוח** שריסקו ונתנו לעיסה וחימצה הרי זו אסורה. משנה היא במסכת תרומות פ"י (מ"ב) ואמרינן עלה בגמרא בירושלמי תני ר' יוסי מתיר ר' אחא ר' אבהו בשם ר"י בר ר' חנינא מה פליגא במחמץ במימיו אבל במחמץ בגופו מותר רבי יוסי ז] בדעתיה כמה דו תמן אין תבשילו ברור כן אומר אין חימוצו חימוץ ברור פירוש דשרי גבי שבת בישול שאינו ברור דתנן פ' כירה (שבת דף לח:) גבי ביצה לא יפקיענה בסודרין ור' יוסי מתיר וכולה סוגיא איתא נמי התם בפ' כירה (ה"ג) וברייתא מסכת חלה ובפסחים בפ' כל שעה (ה"ד) בסופו: **אין** לך שקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא. קלת קשיא ח) לעיל בסוף פרק קמא (דף יא.) ה"ל לאתמיה גבי מחבת ומרחשת זו היא מחבת מעבודות

קשות שבמקדש: **ומר** סבר חריבה מכל דבר. ואפי' ר"ש בן לקיש דאמר בהקומץ רבה (לעיל דף כג.) הוא עצמו משכשכו בשיירי הלוג היינו אחר קמיצה אבל קודם קמיצה לא כדדרים התם שלא יקבע לה שמן בעוד שלא נקמצה: **ת"ש** בשר זקנה בו'. תימה מאי קושיא הא פלוגתא היא במתני' (לעיל נב:) דר"מ אומר אף (אם) [היא] היתה חסירה בו' סבר לכמות שהן משערין כדאמרי רבה ורב יוסף לעיל (דף נג:) ורבי יהודה סבר כמות שהוא משערין וי"ל דלא דמי דהתם טעמא דר"מ משום דעשרון קולת אומר רחמנא ולא עשרון עיסה ור' יהודה סבר דעשרון קולת קריבא ביה: **דמעיקרא** לא הוה ביה והשתא אית ביה מדרבנן. תימה דבריש המצניע (שבת לא.) בעי רבה הויא חלי גרוגרת גזריעה ותפחה ונמלך עליה לאכילה מהו מאי קא מבעיא ליה הא כיון דאילו לא תפחה ונמלך עליה לאכילה שיעורא בשעת הנחה ט) דמשום דתפחה לא מחייב טפי דהא אפילו עבד עקירה והנחה מ) בחדא במחשבה אפילו לבתר דתפחה פטור דלכמות שהן משערינן מדאוריתא: אלא

ז א מיי' פט"ו מהלכות תרומות הלכה ד:
ח ב מיי' פי"ח מהלכות פסולי המקדש הלכה יד:
ט ג מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט ופי"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ד:
י ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הל' ו:

שיטה מקובצת

ה) בתפוחים. עיין תוס' לעיל (דף נ"ג ע"א): ב) וצמק לפחות: ג) וטהור מכאן ולהבא אלמא כמות שהוא עכשיו משערינן דאי לכמות שהיה הוי (לה טהור) [ליה טמא] אפי' מכאן ולהבא: ד) והשתא אית ביה מדרבנן. פי' ר"ל ולר"י (דמן) [מן] התורה וה"ק דמצינו למימר כי פליגי בגון שצמק וחזר ותפח. תו"ח: ה) ואסורה משום דשאור לשעמא עבידא ולא בטל בחו הס"ד ואח"כ מה"ד דחמץ גמור ומצה גמור לא הוי בינוני הוי: ו) מה"ד הקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא: ז) נפחה ויש כמלא: ח) היה קמח ואם היה: ט) תיבות היא כמלא קמצה ל"ש: י) בשר בהמה זקנה: יא) כביצה ונתמעטה וכרוך ועמד על פחות מכביצה שכן דרך בשר: יב) שהן. רב ור' יוחנן: יג) לקיש אמרי: יד) מדרבנן מי איכא: טו) אוכלין בכביצה: טז) לרבנן אמרה ליה: יז) יוסי כדעתיה כמה דו. אמר חמן אין תבשילו ברור כן הוא אומר הכא אין:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לכמות שהיו מיתיתי: (ב) רש"י ד"ה מנחת וכו' חסר כי כשהוא: (ג) ד"ה רבי יצחק וכו' וחסר אלמו דאי ס"ד כמות שהן כל"ל והכי"ל: (ד) ד"ה לו בשר זקנה של בהמה: (ה) ד"ה וכ"ש וכו' לכמות שהיו דאיתנו דאיתנו וכו' שהן שנו לריש: (ו) ד"ה כולי האי וכו' הואיל ולא היה ביה שיעורא:

רבינו גרשום

תפוח של תרומה שריסקו. והעיסה של חולין: נוקשה. עיסה שהוקששה ואינה לא חמץ גמור ולא מצה: יותר ממנחת חוטא לפי שהיא סולת יבש ובקשה להשוות שלא יחסר אור שלא יותיר: רב יצחק אמר אין בה קושי לפי שאם מגבלה במים ואח"כ קומצה כשרה ובחר גיבול אין בה קושי (לפי שאם מגבלה במים ואח"כ קומצה כשיר' ובחר גיבול אין בה קושי) ר' אילא סבר לא מצי למקמץ לאחר גיבול דלכמות (שהן) שהי' קודם עד שהיה קמח משערין הקומץ ואילו קמץ לאחר גיבול שמא היה עבה או רכה ונמצא הקומץ יתר או חסר מקומץ קמח: ורב יצחק סבר כמות שהוא עכשיו משערינן וכי קמץ לאחר גיבול שפיר קמץ: בשר הענל שניתפח. שכן דרכו שהוא רבה בקדירה: ובשר הזקנה מתמעט. משתערין לכמות שהן קודם שניתפח אם היה בו כביצה מטמא טומאת אוכלין: טהור לשעבר. אם נגעה בו טומאה קודם שתפח טהור לפי שלא היה בו כשיעור: וכן בפיגול ונותר שלא היה בו שיעור בתחילה ותפח ועמד על כשיעור חייב כרת האוכלו: פיגול ונותר מדרבנן מי חייב כרת מדרבנן: הואיל וטומאת פיגול ונותר דרבנן דמטמא את הידים כדאמרינן במס' פסחים דגזרו משום עצלי וחשדי כהונה: כולי האי בדרבנן להחמיר דלישתערי כמות שהן:

ט) כ"ה בכ"י כמוקפין.

אלא הכא בתרומת מעשר עסקינן. משום דקתני תורמין מוקי לה הכי אבל הוא הדין במעשר ראשון דמקיים נמי אבא אלעזר בן גומל כדאיתא בפרק מעשר בהמה (בכורות דף נח.): **כשם** שתרומה גדולה ניטלת באומר.

אומר דמיטה אחת פוטרת את הכרי כדכתיב (דברים יח) ראשית דגנך אלא לפי שנתנו בה חכמים שיעור שייך בה אומר ותרומת מעשר יש לה שיעור מדאורייתא כדכתיב (במדבר יח) מעשר מן המעשר [1] דלענין זה ולמי לא מקשינן שמפטור בה חיטה אחת אבל אם במתכוין מוסיף ליפין שפיר מתרומה [2] גדולה:

ניטלת באומר. מנה לעשות מאומר דמתוך שירא שלא לפחות נוטל בעין יפה ובתוספתא גרסינן אלא מאומר וכן [3] פי' ר"ת ותנן בפ"ק דתרומות (מ"ז) אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין וכן בתרומת מעשר ואמרינן עלה בירושלמי תני אבא אלעזר בן גומל מנין שאין תורמין לא במדה כו' וא"ת בסוף כל הגט (גיטין דף ל.): דמפרש רב אשי בן ישראל שאמר [4] לבן לוי כך אמר לי אבא מעשר יש לך בידי או מעשר לאחיך בידי חוששין לתרומת מעשר שבו כיון דלא קיים לא מתקן ליה בעל הבית כור מעשר יש לך בידי או כור מעשר לאחיך בידי אין חוששין לתרומת מעשר שבו כיון דקיים תקוני תקניה כאבא אלעזר בן גומל דמקים תרומת מעשר לתרומה גדולה ויש לבעה"ב רשות לתרום תרומת מעשר כמו שיש לו לתרום תרומה גדולה והשתא מ"כ בריש נמי אע"ג דלא קיים [5] (אמאי) לא ניחוש לתרומת מעשר שבו דאמרינן מאומר תורם דמנות מאומר ויש לומר דלאו אורחיה דבעה"ב לעשות מאומר תרומת מעשר מפני תרעומת הבן ולוי אם יטעה באומר שלו ומ"ת הא תנן

[1] כי פליגי כו'. וכגון שהיה בו כשיעור וצמק וחזר ותפח דמר סבר יש דיחוי באיסורא ומר סבר [2] אין דיחוי באיסורא ומי איכא למ"ד דיש דיחוי באיסורין והתנן [3] בביצה אוכלין שהניחה בחמה ונתמעטו וכן כזית מן המת כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ וכזית פיגול וכזית נותר וכזית חלב טהורין [4] ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וחלב [5] הניחן בגשמים ותפחו טמאין וחייבין עליהם משום פיגול ונותר וחלב תיובתא למ"ד יש דיחוי באיסורין תיובתא תא שמע [6] תורמין תאנים על הגרוגרות במנין [7] אי אמרת בשלמא לכמות (8) שהן משערינן שפיר אלא אי אמרת כמות שהן הוה ליה מרבה במעשרות [9] (ותנן) [10] המרבה [11] במעשרות פירותיו מתוקנים ומעשרותיו מקולקלין אלא מאי לכמות שהן אימא סיפא גרוגרות על התאנים במדה אי אמרת בשלמא כמות שהן שפיר אלא אי אמרת לכמות שהן מרבה במעשרות הוא [12] אלא הכא בתרומה גדולה עסקינן ורישא בעין יפה וסיפא בעין יפה היא אי הכי אימא סיפא א"ר אלעזר בר' יוסי אבא היה נוטל עשר גרוגרות שבמקצוע על תשעים שבכלכלה ואי בתרומה גדולה עשר מאי עבידתיה אלא הכא בתרומת מעשר עסקינן [13] ואבא אלעזר בן [14] גומל הוא [15] דתניא אבא אלעזר בן גומל אומר [16] ונחשב לכם תרומתכם בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר [17] כשם [18] שתרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה כך תרומת מעשר [19] ניטלת באומר ובמחשבה

[6] כי פליגי אכגון שהיה בו כשיעור וצמק וחזר ותפח דמר סבר יש דיחוי באיסורא ומר סבר אין דיחוי באיסורא ומי איכא למ"ד דיש דיחוי באיסורין והתנן בביצה אוכלין שהניחה בחמה ונתמעטו וכן כזית מן המת כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ וכזית פיגול וכזית נותר וכזית חלב טהורין ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וחלב הניחן בגשמים ותפחו טמאין וחייבין עליהם משום פיגול ונותר וחלב תיובתא למ"ד יש דיחוי באיסורין תיובתא תא שמע תורמין תאנים על הגרוגרות במנין מי אמרת בשלמא לכמות שהן משערינן שפיר אלא אי אמרת כמות שהן הוה ליה מרבה במעשרות אלא אי אמרת בשלמא לכמות שהן אימא סיפא גרוגרות על התאנים במדה אי אמרת בשלמא כמות שהן שפיר אלא אי אמרת לכמות שהן מרבה במעשרות הוא אלא הכא בתרומה גדולה עסקינן ורישא בעין יפה וסיפא בעין יפה היא אי הכי אימא סיפא א"ר אלעזר בר' יוסי אבא היה נוטל עשר גרוגרות שבמקצוע על תשעים שבכלכלה ואי בתרומה גדולה עשר מאי עבידתיה אלא הכא בתרומת מעשר עסקינן ואבא אלעזר בן גומל הוא דתניא אבא אלעזר בן גומל אומר ונחשב לכם תרומתכם בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר כשם שתרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה כך תרומת מעשר ניטלת באומר ובמחשבה

מסכת תרומות פ"ד המוכר משובח ומודד משובח ממנו והשוקל משובח משלשלמן ובירושלמי מקשי לה בפ"ק דתרומות ומשני כאן לתרומה גדולה כאן לתרומת מעשר [20] ומני אבא אלעזר בן גומל אומר מנין שאין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין ת"ל (במדבר יח) ונחשב לכם תרומתכם והרמותם במחשבה אתה תורם ואי אתה תורם במדה במשקל ובמנין פירוש הכי אי לאין תורמין בתרומה גדולה דלכולי עלמא מצוותה באומר והכי אי דהמוכר משובח בתרומת מעשר וכרבנן והא דמיימי בריש הא דאבא אלעזר בן גומל אמר רב הונא מן המוכר מאומר משמע דמאומר הוי תרומה אלא דהמוכר משובח וקאמר נמי התם א"ר הילו מתני' אמרה כן ושקול משובח משלשלמן פירוש מכלל דאיכא שלשה בר משקול ובמר הכי קאמר ר' חנינא תיפתר בשלשלמן ולית ש"מ כלום ואי לרבנן לדידהו אין תרומת מעשר מאומר ואי כאבא אלעזר בן גומל הא אמרן דמצוה לעשות מאומר ונראה לפרש דלאבא אלעזר בן גומל נמי לא יליפי אלא דמועיל מאומר ולא שהמה מצוה מאומר והשתא הא דמשני בירושלמי כאן בתרומה גדולה כאן בתרומת מעשר היינו כאבא אלעזר בן גומל ואיתא שהמה הא דמיימי עלה בריש הא דאבא אלעזר בן גומל א' נמי מודו רבנן לאבא אלעזר בן גומל דמאומר הוא תרומה אבל אין מצוה לעשות מאומר מ"כ הוה ליה מרבה על המעשר וי"ל דהיינו כשמרבה במתכוין אבל כשמתכוין לאומר יפה לא תסיב מרבה ומיהו מדשריא הכא לאבא אלעזר בן גומל תאנים על הגרוגרות במנין אע"ג דהוה ליה מרבה מעשרות במתכוין משמע דכל מה שילה להרמות נחשב עין יפה ונראה דליה לאבא אלעזר בן גומל מרבה מעשרות דהא מעשר ראשון נמי איתקש לתרומה כדאמרי' בפרק בתרא דבכורות (דף נח.): ולא משכחת לה אלא במעשר עני או במעשר שני דהכהן לא איתקוש דלא איירי אלא במעשר ראשון דכתקומרין התם ומעשר קרייה רחמנא תרומה דכתיב (במדבר יח) כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי לוויים לנחלה: **כך** תרומת מעשר ניטלת באומר ובמחשבה. עיקר מחשבה בתרומת מעשר כתיבא אלא נקט הכי משום דפשטיה דקרא משמע דמתרומה גדולה יליף דקרא בתרומת מעשר אל לויים כתיב והכי משמע ונחשב לכם במחשבה תנו לו תרומת מעשר מן הגורן כדגן מן הגורן כאותה תרומה שניטלת מן הגורן דהיינו תרומה גדולה ונראה דרבנן לא פליגי אמחשבה ובאומר דוקא פליגי אם תמצא לומר דפליגי שמא יש שום טעם אלא מוקמי מחשבה אתרומת מעשר אע"ג דכתיב בגופה דמשכחן לענין מוקף בפ"ב דתרומות דאמר בירושלמי דכל התורה כולה למידה ומלמדת חוץ מתרומת מעשר שמלמדת ואינה למידה דבתרומת מעשר כתיב ממנו מן המוקף

[7] מן מחזקי אלא פליגא קבא ואשתכח דלא מעשר אלא חד מן כ': **אי אמרת בשלמא כמות** שהן. שהגרוגרות עכשיו משערין ולא איכפת לן ממאי דהוו מעיקרא: **שפיר.** דהא תורם קב על תשעה קבין: **אלא אי אמרת לכמות שהן שהיו מרבה במעשרות הוא.** דאי הוו לחיים הוה בהאי קב גרוגרות שני קבין: **תרומה גדולה.** מיהת בעין יפה דלא נתנה תורה בה אינשא ומלאוריתא מיהת אחת פוטרת הכרי [1] ורבנן אמרו עין יפה אחד מארבעים ביונים אחד מן' עין רעה אחד משמיס [2] אלמא מיהת בעין יפה (ג) : **רבי אלעזר בר רבי יוסי.** אתא לאיפוגי דאפליגו אלעזר בן גומל דתרומת תורמין על [3] תאנים במנין דסבירא ליה לכמות שהן משערין [4] דלא ממעט במעשר: **מקלוט.** כלי [5] שנותנין בו הגרוגרות ועל שם כלי קרי להו קציעות [6] בכמה דוכתין: **שבכלכלה.** תאנים לחיים: **בשתי תרומות הכתוב מדבר.** דהכי משמע דאי קרא דכתיב בתרומת מעשר דלויים ונתנה לכם כלומר בתנאי תרומת מעשר כדגן מן הגורן כאותה תרומה שניטלת מן הגורן דהיינו תרומה גדולה אלמא שתי תרומות כתיבי בהאי קרא ומהאי קרא נפקא לן אתרוייהו דניטלות במחשבה ובאומר דונתנה אתרוייהו קאי: **באומר.** שאם יש לו פירות הרבה אין לריך למדוד אלא באומר יטול אחד ממחשבה

[8] טהרות פ"ג מ"ד. [9] תוספתא דתרומות פ"ד הי"ב ע"ש. [10] ל"ל ותניא. [11] תוספתא דמעלי פ"ח ה"י עיינוני. [12] קדושין נא. [13] [גירסא וכן גי' רש"י בפירוש בגיטין אמרת בגמלא] אלא אמרת בגמלא, תמרות בעבר אמר בגמלא]. [14] בכורות נח: בילה יג: גיטין ל.; [15] כמ"ש משיעור, [16] לכמות שהן וטולל נגי' רש"י בפירוש בגיטין ל"ק, [17] עיל גרוגרות [18] [תוקלו]. [19] [ותמרות פ"ד מ"ג], [20] ולענין. ל"ק, [21] בגולה דמעלה תאומה לתאנה דמתוקן כי והד"א. ל"ק, [22] לגוי. ל"ק, [23] ל"ק מ"ז, [24] דמני. ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְנָתַשְׁתָּ לְבָבְךָ תִּרוֹמַתְכֶם כַּדְּגָן מִן הַגֹּרֶן וְכַמְּלֵאָה מִן הַיְקָב: במדבר יח כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' לכמות שהיו משערינן שפיר וכו' לכמות שהיו אימא סיפא: (ב) רש"י ד"ה כי פליגי וכו' משערינן כמו שהיה הוא"ל וכנ"ל: (ג) ד"ח בתרומה וכו' כגון יפה הם ל"ל ואח"כ מ"ש אמר ר' אליעזר בר' יוסי כו' ר' אלעזר:

מוסף רש"י

המרבה במעשרות. המפרש אחד מחמשה, שאמנה אלרבעה למוזלין בגלד זה ומגד ממנים למעשר (קידושין נא.). פירותיו. שמלקן לגד אחד מוזלין ממוקמין הן (עירובין ג.). ומעשרותיו מקולקלין. מטגל ומעשר מעורבין זה בזה שהכרי מלו מטגל שבכרי, וכשמנה אלרבעה למוזלין לא היה לו ליטול מן הכרי למעשר אלא אחי אלה ממחשים, והוא הפרים מדה אליה, ושם מעשר לא חל עליו אלא כפי חשבון ומגלה השאר מטגל ואסור לכל אדם עד שיתקנה (קידושין נא. ובע"ז עירובין ג.). ונחשב לכם תרומתכם. בלוים כתיב (ביצה יג.). בשתי תרומות. דהאי קרא בלוים כתיב תרומתכם היינו תרומת מעשר, כדגן מן הגורן היינו תרומה גדולה לאשתם דגן שיבאלא מפרש מגורנו ובקרקע הכהנים תרומת מעשר לתרומה גדולה (גיטין לא.). באומר. אחד מחמשים שאמנו אכמים מפרש בלומד דאם טעה אין כאן איסור, דמלאוריתא מהני אחת פוטרת את הכרי אלא אתנה בה תורה שיעור אלא לאשתם דגן (שם). כך תרומת מעשר. אע"פ שנשיעור קלוי מן הגורה מעשר מן המעשר, ניטלת בלומד (שם). אומר. אלומד מדעתו בלא מדה כמה אמין ים ונוקן תרומה לפי אומדו (בכורות נח: בכת"י).

רבינו גרשום

יש דחיי באיסוריין. דאמרינן הואיל דצמק אע"פ שחזר ותפח כמאן דלית ביה שיעורא השתא דמי: בגרוגרות. תאנים שצימקו: תורמין תאנים שלא צימקו על הגרוגרות במנין שאם היו צ' גרוגרות תורם עליהן עשר תאנים היינו במנין: לכמות שהן כמות שהיו הגרוגרות קודם שצמקו: שפיר קא תרים: הוה ליה מרבה במעשרות. שהתאנה שהוא תורם יש בה כב' גרוגרות ואנן דנן דמעשרותיו מקולקלין. דההו' טופיינא לא איתקן דהוא לא פפריש מעשר אדעתא למיפטר ההוא טופיינא ומקולקלין ניגנו דטבל וחולין מעורבין: ואלא מאי לכמות שהן אימא סיפא. אלא אי אמרת לכמות שהן והני דגרוג' חזינן להו כאילו הוו תאנים אישתכח דבהא מדה של גרוגרות אית דתאנים והוה ליה מרבה במעשרות: אלא הכא בתרומה גדולה עסקינן וליכא למשמע מינה. דאפילו רישא דפשטת מינה לכמות שהן אמינא לך כמות שהן ודקא אמרת הוו ליה מרבה: בעין יפה עסקי' דעין יפה תורם אי' ממ': שבמקצוע. כלי שעושין בו הגרוגרות: צ' שבכלכלה. תאנים שלא יבשו: ואי קשיא והרי שלא מן המוקף הן הא לא קשיא שסומכין הכלים זה על זה: כשם שהתרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה שנותן עיניו מצד זה של גורן ואוכל מצד אחר ויכול לאמוד בדעתו כמה סאין יש בו דכתיב ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן זו תרומה גדולה:

דאין תרומת מעשר ניטלת מאומד ואי כאבא אלעזר הא מדמי להו אהדדי לתרומה גדולה כשם שתרומה גדולה מצוה [לישול מאומד] ה"ת תרומת מעשר והתם קתני המונה משובח משמע ממאומד ר"ל דאינו מייחי דומה בדומה שיהא מצוה בתרומת מעשר במאומד אלא ה"ק כשם שתרומה גדולה אינה ניטלת אלא במאומד כך תרומת מעשר ניטלת במאומד ולא אמרינן דאינה ניטלת (אלא) במאומד א"נ אתיא שפיר אפי' כרבנן ולכתחילה הוא דקאמרי דאין תרומת מעשר ניטלת במאומד אבל בדיעבד אפי' רבנן מודי והשתא ניחא שפיר דהיא דהמונה משובח שפי מאומד ואי"ת כיון דניטל מאומד מרבה במעשרות הוא היכא משכחת ואין לומר דמשכחת לה במרבה במתכוין דא הכא תאנים על הגרוגרות מרבה במתכוין הוא וקא משני ליה כאבא אלעזר בן גמלא הוא דניטלת מאומד ולא חשבינן מרבה במעשרות ואין לומר דמשכחת לה במעשר ראשון דבהא לא אמר אבא אלעזר דניטלת מאומד הא ליתא דהא מעשר ראשון נמי איתקש ובריך לומר דמשכחת מרבה במעשרות במעשר עני ובמעשר שני דהא לא איתקש לתרומה גדולה דמעשר ראשון אשכחן דהוי דומה אבל הני לא: [1] זקנה שנתמעך [ס"א מכשיעור שהיה בו מתחילה ולבסוף חזר לקדמותו שתפח וחזר לכשיעור ובהא פליגי רב ור' חייא ור"י א) וכו' והכי קאמר שנתמעך כבר: [1] משיעור שיש בו עכשיו. ומתחלה היה בו כשיעור נמי: רב ור' חייא ור' יוחנן סברי כמות שהוא עכשיו משערינן: [2] והשתא אית ביה פסול מדאורייתא: [3] דהוי זוטא לגבי: [4] השתכח לכל: [5] דתאנים אתאנים: [6] על התאנים. [7] ולא: [8] כלי שעושין: [9] קציעות. עיין רש"י ב"מ [דף ס"ב]: [10] וכן גרס ר"ח תנן:

א) תולי ל"ל ור' מאיר וי"ש סברי כמו שהוא עכשיו משערינן ור"ש סברי וריש לקיש סברי וכו' וס"ק שנתמעך וכו'.

במחשבה. כדלמרן בעלמא (שבת דף קמב.) נותן עיניו בלב זה ואוכל מלב אחר: **ומינה.** כלומר מהא דר' אלעזר גופה (ה) מייתי פירכא: **אלא איה**[ו] **כמוף שהן.** השתא משערינן בלר להו מעשרות לענין מדה אי הוה סייל להו להגך תרתי במנין משתכח מעשר זועות: **תורמין תאנים על הגרוגרות.** וכמנין: **מקום שרגיל לעשות כו'.** שמעיין [ז] גרוגרות וישתמרו או הוא עצמו יעשה אותם גרוגרות לאחר זמן עם תאנים שלו: **מקום שאין רגיל לא.** דבעינן שיתרום מן המתקיים ותאנים לחין מרקיבין ואין משתמרין: **אי איכא כהן.** שיתנם מיד: **תורם מן היפה.** שמא כהן יאכלם מיד (ח). תאנים יפין ואין מתקיימין. גרוגרות מתקיימין ואין יפין: **ולא גרוגרות על התאנים.** במנין: **ואפילו במקום שרגיל.** ולא אמרינן קופו של כהן נמי לעשותן גרוגרות ונמצא שאינו מפסידן אלא זל בתר הטתא והכי הוא ממעט במעשר: **דליכא כהן.** ובעי למלנעיהו עד דליסתא כהן וליתיב ליה הלכך תורם מן המתקיים: **כפרי טעמי.** כגון הכא דלמרנינן ריסא דליכא כהן וסיפא דאיכא כהן: **ולא מוקמי כפרי תנאי.** דלא אמרי' ריסא וסיפא דליכא כהן ולקפרכתא והתנן תורם מן המתקיים תנאי היא דהא תרי תנאי פליגי בהכי: **מתני' שנאמ' כל המנחה אשר תקריבו וגו'.** תריסא קאי דקתני ומשמרן שלא יחמיצו [ז] מקודם קמילה משמעי [ח]: **עריכה.** טורני"ר: **גמ'** מה"מ

ובמחשבה מה תרומה גדולה בעין יפה אף תרומת מעשר בעין יפה ומינה א"ר אלעזר בר רבי יוסי אבא היה נוטל עשר גרוגרות שבמקצוע על תשעים שבכלכלה א"א בשלמא לכמות שהן [ט] אמרי' שפיר אלא אי אמרת בכמות שהן בציר להו כי אתא רב דימי א"ר אלעזר שאני גרוגרות הואיל ויכול לשולקן ולהחזירן לכמות שהן ת"ר [כ] תורמין תאנים על הגרוגרות במקום שרגילין לעשות תאנים גרוגרות ולא גרוגרות על תאנים ואפי' במקום שרגילין לעשות תאנים גרוגרות אמר מר תורמין תאנים על הגרוגרות במקום שרגילין לעשות תאנים גרוגרות במקום שרגילין אין במקום שאין רגילין לא היכי דמי אי דאיכא כהן מקום שאינו רגיל אמאי לא והתנן [ל]מקום שיש [מ]כהן תורם מן היפה אלא פשיטא דליכא כהן אימא סיפא ולא גרוגרות על התאנים ואפילו במקום שרגיל לעשות תאנים גרוגרות ואי דליכא כהן אמאי לא והתנן [נ]מקום שאין כהן תורם מן המתקיים אלא פשיטא דאיכא כהן ארישא דליכא כהן סיפא דאיכא כהן אין ארישא דליכא כהן סיפא דאיכא כהן אמר רב פפא [ס]ש"מ דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמי

ולא מוקמינן [נ] בתרי תנאי: **מתני'** [ע]כל המנחות נילושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו ואם [פ] החמיצו [צ]שיריה עובר בלא תעשה שנאמר [ק]כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ [ר]וחייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפיית': **גמ'** מנא הני מילי [ש]אמר ריש לקיש דאמר קרא [ת]לא תאפה חמץ חלקם אפי' חלקם לא תאפה חמץ והאי להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא לא תאפה

ותרומת מעשר יש לו שיעור אפילו הכי מקשינן להו לענין זה אע"ג דהוי כענין אפסר משלא אפסר ה"נ ילף מעשר בהמה ממעשר דגן אע"ג דמפקי קלא ממשמעותיה דכתיב (ויקרא כז) כל אשר יעבור ומיהו אין מתייסר לגב פירוש זה ונראה לפרש דמשמע ליה דלר' יוסי ברבי יהודה הוי מעשר אע"ג שאינם שוין כגון במכנים לדיר להתעשר דסתמן אין דרכם להיות שוין הלכך צריך לאוקמי כאבא אלעזר בן גומל דשרי מאומד ולא חיישינן אם מרבה במעשר כדפריסת או לכל הפחות שרי בענין יפה כדאיתא בשמעתין ואי לא לאבא אלעזר ה"מ דאע"ג [ב] דלא חיישינן [ג] במעביר לשוין כה"ג שנוטל אחד מעשרה דילפינן ממעשר סד"א דגם בענין שוין: **במחשבה.** פי' בקונטרס כדאמר בעלמא נותן עיניו בלב זה ואוכל בלב אחר משמע אר"ל משום דכתיב ונאכל שרי לאכול בלא הפרשה ושרי נמי בשמיקה ע"י שנותן עיניו בלב זה ואוכל בלב אחר כלל זה נפקא מונאכל עוד פי' לשון אחר בפ' בתרא דבכורות (דף נט.) במחשבה שמחשב ואומר שני לוגין שאני עתיד להפרישם אע"פ שעתה אינו מפרישם כלום ור"ל דדיבור צריך והא דשרי בלא הפרשה קרי מחשבה ואשכחן נמי דוכתא דקרי [ד] למחשבה דיבור כמו על כל דבר פשע דאמרינן (ב"מ דף מד.) [ה] דחייב על המחשבה כמעשה ונראה דבלא דיבור נמי הוה תרומה מדתנן במסכת תרומות (פ"ח מ"ח) חמסה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה שהוא וקטן וקתני וקיפא חרש שדברו חכמים שאינו שומע ואינו מדבר משמע הא שומע ואינו מדבר תרומתו תרומה [ו] ומיהו בתוספתא דמסכת תרומות מלאתיה מפני מה אמרו אלם לא יתרום מפני שאינו יכול לברך משמע דאי מברך אע"פ שלא ידבר בהרמה שפיר דמי ופ"ג דשבועות (דף כו:) נמי משמע בהדיא כשגמר בלבו אע"פ שלא הוציא דקאמר דהוו תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד ולא יצאי מיניהו שבועה ומשה שאוכל בלא הפרשה בזה אין קפידא דלכולי עלמא שרי בכל מקום אע"פ שאינו מפרש עתה כדמוכח הכא דלבוקה יין מבין הכותים (גיטין דף כה:) דשרי לכולי עלמא אי לאו משום דאין ברירה או משום דחיישינן לבקיעת נוד ויש מקומות דשרינן בשאומר מעשר שני לפלוני או לדרומו (דמאי פ"ה מ"ח ב) וא"ת וכיון דשרינן תרומה ע"י שנותן עיניו בלב זה ואוכל בלב אחר אמאי אין מוגביהין תרומות ומעשרות ביום טוב הא תנן במסכת שבת פרק נוטל (דף קמא:) ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה ופריך בגמרא (שם דף קמב.) הא מתקן הוא ושני ר' אלעזר בר"ש היא דאמר נותן עיניו בלב זה ואוכל בלב אחר ולהכי לא חשיב תיקון בשבת כשמעלהו כיון שאפסר במחשבה והכא נמי אפסר במחשבה וי"ל דשתי מדומע שכבר ניתקן אבל מחלת תיקונו אל עבל לא יתן שריון מטעם דאפסר במחשבה ואפי' דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח בבמה מדליקין (שבת דף לד.) אע"ג דשרי ליתן עיניו בלב זה ואוכל בלב אחר כדמוכח בפ"ק דחולין (דף ו:) גבי ר"מ שאכל עלה של ירק בבית שאן [מ]: **ולא** מוקמינן בתרי תא' **תנאי.** דהוה מצי לאוקמי בחד טעמא ובקרי תנאי דכולה לבוקה כהן וריסא רבנן וסיפא דבית שאן [מ]: **כל** המנחות נילושות בפושרין. אע"ג דלמרנינן בפ' כל שעה (פסחים דף לו.) חיטין של מנחתן אין נותנתן אותן הא מפרש התם משום [נ] דלתיתה ליתא במקום זריזין אבל ליסה נהי דליתא בזריזין במקום זריזין איתא דאמר מר בגלגה זה כשרה חוץ לחומת עזרה פסולה ומכלן קשיא דמשמע כל המנחות אפילו לחם הפנים דהוי בכלל כל המנחות וההיא לאו במקום זריזין היא דתנן בפ' שתי הלחם (דף לח:) דלחם הפנים ליתנן ועריכתן בחוץ ויש לומר דהא דאמרינן בפ' כל שעה (פסחים לו.) ליבור שאני ומיהו קשיא ממנחת מאפה דיחיד היא ולישתן ועריכתן בחוץ כיון דלחם הפנים דמ"ש כיון דלא בעיא

המוקף לו ומוקמינן בתרומה גדולה ולא בתרומת מעשר כדתנן במסכת ביכורים (פ"ג מ"ה) דתרומת מעשר ניטלת שלא מן המוקף כביכורים והא דפריך בסוף כל הגט (גיטין דף ל:) גבי תרומת מעשר וכי נמשכו חבריה לתרוס שלא מן המוקף מפרש ר"מ דהייט מדרבנן ומיהו נראה דלענין מחשבה לא פליגי מדפריך בריש הלים מקדש (קידושין דף מא:) דיליף שליחות מתרומה מה לתרומה שכן נטלת במחשבה משמע דלכולי עלמא פריך והייט תרומת מעשר דכתיב בה (במדבר יח) אתם גם אתם ומתון פי' הקונט' דבכורות (דף נח: ושם) משמע דבמחשבה פליגי גבי היו לו מאה טלאים ונטל עשרה עשרה ונטל אחד ר' יוסי בר רבי יהודה אומר מעשר דסבר לה כאבא אלעזר בן גומל ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן ומעשר דגן קריי רחמנא תרומה ופי' בקונט' דמשום מחשבה מוקי ליה רבי יוסי ברבי יהודה כאבא אלעזר ומתון פירושו נמי [ו] (הכי) משמע דאפילו בתרומה גדולה ליתנם ליה מחשבה דאי אית ליה לא סוה צריך למימר דאבא אלעזר בן גומל היא דאפילו לרבנן נמי מצינו למילף מחשבה [ז] במעשר מדקרייה רחמנא תרומה ומיהו מצינו למימר דמשום תרומת מעשר שבו קרייה רחמנא תרומה וא"ת ולמה ליה למימר דרבי יוסי ברבי יהודה סבר לה כאבא אלעזר בן גומל הא כיון דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן נוטל אחד מעשרה אף מעשר בהמה כן ולא בעי העברה תחת השבט אלא [ח] שיש עשרה לפניו ונוטל אחד מהן ויש לפרש דמייתי דאבא אלעזר דילפינן תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין אומד אע"ג שלא היה סברא ללמוד זה מזה לגבי הכי דתרומה גדולה אין לה שיעור

ומתוך שהם מלוכלכים ומלוכלכים אינם מחזיקים בטומאה אבל אם נגעו בטמא מדרס אינם מטמאים אדם וכלים אבל אם נגעו בטמא מת

אף אני אביא לישתה ועריבתה בו'. וא"ת מי לימתרו אכל חדא וחדא אפי' אפה ואפה נמי כמו אל תשתה אל תשתה דגזיר (מכות דף כא.). ומי לא אתרו ביה אלא חדא אתרתא אמאי מייב דכי ה"ג דייק בפרק בתרא דמכות (דף כ:) גבי דמייב על כל קרמה וקרמה ומוקי לה דסך ממשא אגבעתיה נשא ויש לומר דהכא אפי' אתרו על כל אחת ואחת איצטרין קרא משום דכבר נפקלה והוה אמינא דפטור כדלרשין לקמן (דף מ.) הממחן את הכשרה חייב ואת הפסולה פטור קא משמע לן דהכא חייב מאחר דליכא אלא פסול של חמוץ דמרבין מהכא מחמץ אחר ממחן שהוא חייב:

אם כן ליכתוב הלקם לא תאפה חמץ. תימה כי כתב נמי הכי הוה דרשינן לחלק מדכתיב לא תאפה יג) שהזכיר אפייה ולא כתיב מיעשה שכן מתרצים להא דדרשינן גבי שבת (דף ע.). לחלק מלא תבערו ומקשינן הא איצטריך להבערת בת כהן דלא דחיא שבת משום דכתיב בכל מושבותיכם דמשמע בית דין ואמר רחמנא לא תבערו ומתרלינן דאי לבת כהן לחודה לכתוב לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם והוה ידעינן נמי דמיתת בית דין לא דחיי שבת יד] וי"ל דלא דמי דהכא הוי אמרינן דאפייה דאסר רחמנא אפייה אקומץ דהיינו מלקס אבל לא מיעשה אקומץ כתיב דאסר כל עשיות: **כלל ופרט הדרוקתין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט.** תימה לרבא דאמר דנין בפ' בנות כותים (דף לג.) מאי איכא למימר וי"ל דהתם דווקא דנין לפי שהוא בחדא פרשתא אבל הכא דחד בויקרא וחד בלו את אהרן הוו בתרי עניינים ומודה דאין דנין כדאמר בפ"ק דפסחים (דף ו:) אפי' למ"ד דנין ה"מ בחד עניינא אבל בתרי עניינים אין דנין והא דפי' הקונטרס בפסחים דמ"ד דנין היינו רב אחא בר אהבה דשמעתין לא דק דהכא אפי' בתרי עניינים קאמר אלא אפילו בחד דאיכא וחד בלו את אהרן הוו בתרי עניינים ומודה דאין דנין כדאמר בפ"ק דפסחים (דף ו:) אפי' למ"ד דנין ה"מ בחד עניינא אבל בתרי עניינים אין דנין והא דפי' הקונטרס בפסחים דמ"ד דנין היינו רב אחא בר אהבה דשמעתין לא דק דהכא אפי' בתרי עניינים קאמר אלא אפילו בחד דאיכא דאיתרבו לסמיכה ולא איתרבו לתנופה אלא ש"מ משום דאיתרבו מקרא דכתיב גבי חטאת קאמר: ו) מה"מ דאשיריים עובר: ז) חייב שלשה. ותיבות על הקומץ נמחק: ח) בשיריים אות ר' נמחק: ט) אשר תשחט העולה תשחט החטאת: י) ושחט את החטאת וגו' זה בנה אב (הקב"ה) [הכתוב] עשה זה אב לכל החטאות: יא) החטאת במקום אשר ישחט העולה: יב) ודאי כלל ופרט המרוחקים זה מזה אז פרט וכלל המרוחקים אין דנין אותו ותנא דפרק לעיל או אינו לאו משום כלל ופרט אלא תנא אותו קא קשיא: יג) שהזכיר אפיה עיין תוס' פ' כלל גדול [דף ע ע"א] ד"ה ועל כולם: יד) שבת. די"ל דהתם ודאי דרשינן מדאפקיה רחמנא בלשון הבערה דאי משום בת כהן הוי מצי למכתב לא תעשון (אש) [מלאכה] בכל מושבותיכם אבל הכא דקאי אשיריים לא סגי דלא כתב לא תאפה דאי כתב לא תעשה הו"א דמיירי בעיקר עשיה דהיינו קומץ ולא קאי אחלקם וחלקם מילתא אחריתי חלקם נתתי להם וגו'. תו"ה: טו) צפון כלל. ה"ה דהוי מצי למפרך כולה קרא למה לי דהא צפון נפקא לן למצוה מזאת התורה ולעכב מזה בנה אב ולמסקנא ניחא דאתיא למעט שעיר נחשון דאמרינן. א"נ דאי לא הוי כתיב ביה צפון לא הוי מוקמינן עיכוב דזה בנה אב בשעירי הרגלים דטפי הוי לן לאוקמי בשעיר נשיא לפי שהוא בא על מצות יד"רעות אם שאין כן בשעירי הרגלים אלא דכתיב בשעיר נשיא צפון וכן בכבשה הכן בשעיירה דזאת תורת לעכב וא"כ דחשבת דכשבה

מ) מה"מ. ו) דחייב [בשיריים] ועובר בלא תעשה דמקרא דמתניתין לא שמעינן מ) אלא קומץ דלגבוה אזיל: **מעשה יחידי.** מעשה חשוב בפני עצמו: **לאחויי קיטוף.** שמחליק פניה במיס אע"ג דלאו מעשה כל כך הוא: **אמן.** הך דרשא דשיריים מחלקם קאמרי' מדסמוך חלקם לגא תאפה: **אימא כוליה לשיריים אפה.** כלומר חלקם ולישה וערוכה ואפייה (ו) דליהוי חייב ז) ח) על הקומץ ח) [ובשיריים] מהיכא ילפת: **ואימא אפייה דפרט כה קרא.** ואפקיה מן הכלל לחיובי עלה חדא ולאחוויי מיכך חדא ולא לחייבי (אלא) מ) תרתי: **מרוחקין.** לא תעשה בויקרא לא תאפה בלו את אהרן: **ושחט אותו.** בשעיר נשיא כתיב: **בצפון.** בעולה כתיב על יכך המזבח לפונה בויקרא: **והלא כבר נאמר כו'.** והא נמי בכלל שאר חטאות הוא: **לקבעו.** דשנה עליו הכתוב לעכב: **אי אינו אלא.** לכך יצאה שזה טעון צפון ולא אחר ומה אני מקיים במקום אשר (כ) מ) וגו' ושחט החטאת בשעיר נשיא הכתוב מדבר: **פ"ל.** פסוק שלישי ושחט י) החטאת וגו' ללמד זה בנה אב לכל החטאות ללמד עליהן שיטעונו צפון: **כלל ופרט.** ושחט החטאת בכלל כל החטאות בצפון ושחט אותו פרט שעיר נשיא ולא אחר דאע"ג דמרוחקין דושחט אותו כתיב בויקרא ושחט החטאת כתיב בלו את אהרן: **הא פרט וכלל הוא.** דושחט אותו כתיב בנשיא והדר כלל בלו את אהרן ואיתרבו להו כל חטאות ואכתי ושחט את החטאת במקום (נ) יא) העולה למה ג) לי מ) אלא ולאי יב) לאו כלל ופרט המרוחקין קא קשיא ליה [אלא אותו קא קשיא ליה] ומשום הכי איצטריך פסוק שלישי: **והשתא דנפקא ליה מושחט אם החטאת.** ולא אמרינן אין אחר טעון צפון אלא דנשיא אותו אבל אם לא ליכא לאימר דלמעוטי שאר חטאת מעיכובא קאתי דהא בשחיטת קדשים מייתי צפון לכל חטאות בין למצוה בין לעכב בפ' איזהו מקומן (זבחים מט.): **שעיר נחשון.** שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בחנוכת המזבח ולהכי נקט נחשון דהוא הראשון. והיכא ממעט דאין טעונין צפון דלא באו על חטא בשאר בנשיא כתיב ומלי למכתב וסמך ידו על ראשו. טעמייהו דר' יהודה ור"ש מפרש בפרק שני מדות (לקמן מב.):

מ) דפסחים ו:; כ"ק פה. נדה לג.]. **ג) [זבחים מח.].** **ג) [זבחים מח.].** **ד) [כ"ל ושחט אם החטאת במקום העולה ושחט אותה למעוטא מקום אשר ישחטו אם העולה בצפון אבל שני מנויים נגי חטאת יחיד אחד בשעירה וא' בכבשה ושניהם אותם למעוטא מקום אשר ישחטו אם העולה בצפון ומשום הכי איצטריך לאחויי אם בשעיר נשיא ולא

תינח לר' יהודה. דמרבי ליה לסמיכה מיצטריך למעוטי מלפון: **וכי תימא אי לא** [י] **מעטיה.** מאותו אתי מבנין אב כשאר חטאות שטעונין לפון הא לא מצית אמרת דא"כ דבבכלל יא] חטאת היא אמאי מרבי ליה לסמיכה ליסמוך קרא מעל ראש השעיר לסמיכה: **ותיפי.** סמיכת נחשון מבנין אב דמה מצינו בשאר חטאות [יב] דלטעון סמיכה אף זה כן: [יג] **אלא שעה מדורות לא ילפינן.** [1] הילכך אמאי מיצטריך למעוטי מלפון: **אוהו.** הקרבן בלפון אבל השאטן יכול לעמוד בדרום ושאטן בסכין ארוכה: **מקבל עומד בלפון.** מפרש בשחיטת קדשים בפ' איזהו מקומן (דף מח.) דקאמר חטאת מנלן דבעי לפון דכתיב ושחט את החטאת במקום העולה[1] קבלה מנלן דכתיב בתריה ולקח הכהן מדם החטאת מקבל עצמו מנלן ולקח לו יקח יד]: **כן נאן קבע לו כלי.** סכין דשחיטה כתיב ביה ובשחיטה כתיב ויקח הא מן המלכלת לשחוט אתו בגו (בראשית כב) [טו] אבל בן עוף מליקתו בצפורן: **מחטאת.** גמרינן לאין לו זמן קבוע וטעון לפון וכל שכן בפסח: וקא פריך **מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות:** וקאמר **מאשם.** מיימינן ליה. וקפריך מה לאשם שכן קדשי [טז] קדשים תאמר בפסח דקדשים קנים הוא. אלמא פסח מלפון מהאי דינא לאימעטי: **דרכי אחייה לאו למעוטי שוחט** [יז] **בצפון.** דהאי מאותו דשעיר נפקא אלא למילף דמקבל עומד בצפון דהכי קאמר רבי אחייה אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון ואי [יח] קשיא לרבי אחייה אימא אותו בצפון ולא מקבל בצפון [יט]: **אפאה לוקה שתים כו'.** דאפייה גמר עריכה היא: **והאמרת מעשה יחידי היא.** ואמאי מחייבת ליה תרתי: **ערך הוא ואפה הוא.** [יח] [כ]איתוי תרתי אתרוייהו [יט]: **ערך חבריה ואפה הוא.** מיחייב חבריה חדא ואיהו תרתי אאפיה ואעריכה [כ] דגמר גמרה ואע"ג דחייב חבריה אעריכה הוא חייב נמי עלה כדאמר נמי לקמן (דף מז.). להבא ממחן אחר מחמץ: **במקום שאין עושה מוס.** היינו כל הגוף דהדר בריא: **במקום שעושה** [כא] **כו'.** אזנו ועינו דלא הדר בריא: **ובלבד שלא ישחוט על אותו המוס.** עד שיהא בו מוס מעצמו דבכור אינו נאכל בחוץ עד שיהא בו מוס [כב]: [כג]**אף נשחט על אותו מוס** [כג]. רבי שמעון לטעמייה דאמר דבר שאין מתכוין מותר דשבת דף קנב.). וזה לא נתכוין להטיל בו מוס על מנת לשחטו עליו: אפי'

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה. תימה תיפוק ליה מדאיתקוש לפר העלם דבר של ליבור כדאמרי' בפרק ב"ש (זבחים דף מח.) החטאת אלו שעירי עבודת כוכבים והתם מוכח לרבי שמעון נמי אתיא ו"ל דהתם היקישא ליתא אלא נגבי הוא דווקא אי נמי מהיקישא נא הוי דאשם דכתיב [כד] הבי הוה מוקמינן למעוטי שעירי עבודת כוכבים וכן מוכח לקמן פרק שתי מדות (דף נב.): **ר' שמעון מאי איכא למימר.**

למעט שעירי עבודת כוכבים לא מסתבר לאוקמי כיון שהם כשאר חטאות דעלמא: **אלא** שעה מדורות **לא ילפינן.** והא דמיבעיא לן בפ"ק דסנהדרין (דף טו:) שור שיני בכמה מי גמרינן שעה מדורות או לא התם גלוי מילתא בעלמא הוא [1]:

שוחט מדרבי אחייה נפקא.

תימה הא בעולה כתיב והכא בחטאת ואע"ג דחלק לחטאת בעולה מ"מ לא גמרי' דאיכא מקום (זבחים ד' מח.) עיבוכא בעולה ולא גמרינן מחטאת ומיהו לכולי עלמא דהתם ניחא דלמאי דמפרש התם טעמא שלא יהא טפל חמור מן העיקר ה"נ מהאי טעמא לא יהא שוחט [מ] (חטאת) בצפון ולמאי דמפרש נמי משום דכתיב [נ] העולה במקומה אבל מהאי טעמא נמי לא יהא שוחט בצפון: **מה לבן צאן שכן קבע לו כלי.** וכן פריך בריש איזהו מקומן (גם זה שם) ותימה דלא פריך הכי בפ"ק דקדושין (ד' לו:) דיליף בן עוף מקל וחומר מבן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו וקבע לו כהן להזאתו וי"ל דגבי בן עוף אייכא הך פירכא דכלי אבל התם דבעי לגילף להוה לא דשמעינן שהגיע הכתוב בבן עוף יותר מבן צאן: **מחטאת** שכן מכפרת כו'. חטאת גופה מהיקישא דעולה אתיא ובעיא היא בריש איזהו מקומן (זבחים דף נ.) אי דבר הלמד בהיקש שמוזר ומלמד בבנין אב: **אלא** אין השוחט בצפון אבל המקבל בצפון. השתא משמע דלא מצי למדרש אבל מקבל בצפון אלא משום דלא איצטריך למעוטי שוחט דנפקא מדבר' אחייה א"כ תמיהה אית לן למילדש אין בן עוף מקבל בצפון ותימה דמשמע לעיל בברייתא דלא איצטריך קרא למעוטי שוחט מלפון אלא לפי שמצינו במקבל שעומד בצפון וא"כ לא ליכתוב אלא חד קרא ואנא ידענא דלגמד על מקבל אתי דלשוחט לא איצטריך וי"ל דלית ליה השתא דהיא סברא אלא לעולם איצטריך קרא לשוחט ובברייתא נמי מצינו למימר דלפי שמצינו לאו דווקא דמסברא אית לן למימר כיון שהשחיטה בצפון הוא הדין שוחט וכן המקבל דמאי שנא:

אפאה לוקה שתים. פירש בקונטרס דאפייה גמר עריכה היא ופריך והאמרת מעשה יחידי ותימה מאי קמשני הא דערך הוא ואפאה הוא הא דערך חבריה ואפאה הוא אכתי מעשה יחידי מיהא לא הוי דאיכא עריכה בהדה וגרהא לפרש דאייב שתים משום עריכה מועטת שעושה האופה בשעת אפייה ואינה גמר עריכה ופריך ממעשה יחידי דמשמע שאין מלאכה אחרת עמה ואין מיחייבין עליה אלא אחת ומשני דערך הוא ואפה הוא כלומר שעשה גמר העריכה שבשעת האפייה ליכא שום עשייה בהדי אפייה אלא מעשה יחידי הוא וקלא קשיא אלא אחת בשערך חבירו שגמר הכל אפילו עריכה דבהדי אפייה דהשתא ליכא שום עשייה בהדי אפייה אלא מעשה יחידי הוא וקלא קשיא לפ"ז [כ] דתנס נקט הא דערך חבריה כו' דהכי הוה ליה למימר הא דבעיר גמר עריכה הא דלא עביד גמר עריכה: **רבי שמעון אומר אף נשחט על אותו מוס.** פירש בקונטרס רבי שמעון לטעמייה דאמר דבר שאין מתכוין מותר וזה לא נתכוין להטיל בו מוס על מנת לשחוטו עליו וקשיא דתנן במסכת בכורות בפ' כל פסולי המוקדשין (דף נג.): בכור שחחזו דם אפי' מת מת מן מקיזין לו דם דברי רבי יהודה וחכ"א יקיז **ובלבד שלא יעשה** לו מוס ואם עשה בו מוס הרי זה לא ישחוט עליו ר' שמעון אומר אע"פ שעושה בו מוס ומייתי בגמ' ברייתא דשמעתין ומסקינן בסוף הסוגיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון ופריך הי ר' שמעון דאמרי' עד שהמת לא שמעינן שמואל דבר שאין מתכוין מותר אלא הלכה כר' שמעון דברייתא אלמא לא שרי ר' שמעון דברייתא מטעם דבר שאין מתכוין אלא אפי' במתכוין נמי שרי ותדע

דלא איתרבי לא איתרבי אותו למה לי. וכי תימא אי לאו אותו הוה אמינא תיתי בבנין אב דטעון צפון מושחט את החטאת להכי איצטו' אותו דלא ליתי בבנין אב: אי הכי סמיכה גופה נמי לשתוק קרא דלא ליריבי שעיר נחשון לסמיכה ותיתי מבנין אב מוסמך ידו על ראש החטאת. שעיר נחשון דהוה לשעה לא ילפינן לה משעיר דורות דליבעי צפון ולא איצטריך אותו: אלא אותו הזכה והסכין ואין השוחט צריך להיות עומד בצפון: כן עוף שקבע לו כהן. למליקתו דכתיב והקריבו הכהן את אחד לחטאת ואת אחד לעולה: **ותיפי.** והשתא דאתיא דאשם דאשם שכן קדשי קדשים מה שאין בן בפסח. ואכתי לא איצטריך אותו: רבי אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא והכי קאמר ושחט אותו על ירך אותו בצפון ואין השוחט בצפון. דהא נפק ליה מאינך קרא: אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח נפקא. כלומר מ"ר דדולקח משמע דהיכא דלקח הדם התם עומד הלקוח: אפאה חמץ לוקה [שתים] אע"ג דליבעי צפון [שתים] אינו אלא אפייה בלבד כלומר דקא סבר דבאפייה קא גמרה כולה מילתא דלחם: הא דערך הוא ואפה הוא לוקה שתים. והא דקאמר מה אפייה מיוחדת וכו' כגון דאיכא מעשה יחידי דאפייה הוא אפייה ומעשה יחידי הוא אפייה דלא מיחייבת אלא אחת דאי לא הוה אמינא דאיכא מעשה יחידי אפילו הכי ל

אף נשחט על אותו מום רבי יהודה אומר אפילו מת אין מקיזין לו [א] את הדם א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [ב]הכל מודים [1]לא אבמחמץ אחר מחמץ שהוא חייב דכתיב תעשה חמץ [2]ולא תאפה חמץ במסרם [2]אחר מסרם שהוא חייב דכתיב [3]ומעוך וכתות ונתוך וכרות אם על בורת הוא חייב על נותק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר בורת שהוא חייב לא נחלקו אלא במטיל בבעל מום ר' מאיר סבר כל מום לא יהיה בו ורבנן סברי [4]תמים יהיה לרצון ור' מאיר נמי הכתיב תמים יהיה לרצון ההוא למעוטי בעל מום מעיקרא בעל מום מעיקרא [ג] דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשים לאחר פדיונם סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה במומם נמי ליתסרי קמ"ל ורבנן נמי הכתיב כל מום לא יהיה בו ההוא מיבעי ליה [ג]לכדתניא וכל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא [ג]יהא בו מום מנין שלא [ד]יגרום לו ע"י אחרים שלא יניח בצק או דבילה על גבי האוזן כדי שיבא הכלב ויטלנו ת"ל כל מום [ד]אמר מום ואמר כל מום אמר ר' אמי [ה]הניח שאור ע"ג עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה חייב עליה במעשה שבת ומעשה שבת כי האי גוונא מי מיחייב והאמר רבה בר בר חנה אמר

אפי' [ג] יומו. אם לא יקיזנו אין מקיזין לו. בפ"ק דפסחים (דף י"ח.) [ד][מפרש ד"] טעמא דר"מ] מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה [ה] מקום שאין עושין בו מום אתי למיעבד במקום מום ובמקום אחר מחמץ במנחות כלומר **הכל מודים**. אע"ג דפליגי מוס ס"ל לר' יהודה כר' מאיר דתסבר: **הכל מודים** אף לשחוט עליו אע"פ שעשה מום במתכוין והא דמפרשינן טעמא דר' שמעון במתניתין משום דבר שאין מתכוין היינו טעמא משום דעל כרחין מתני' לא אייתי כעין בריתא דתנאי' תנן ומכ"ש יקיר ובלבד שלא יעשה בו מום ובבריתא קתני ומכ"ש יקיר אף ע"פ שעושה בו מום אלא היינו טעמא משום דבריתא מיירי בשאין לו רפואה אלא"כ יקיר במקום שיעשה בו מום כמו נאזון או בגיד שפתים הלכך משיב הך אחיזת דם כמום והוה ליה כמטיל מום בבעל מום ואפילו במתכוין נמי שרי מאחר דאין לו רפואה אלא אם יעשה לו מום אלא דגזרינן לשחוט עליו דלמא אתי לעשות בו מום כשיש לו רפואה בענין אחר ורבי שמעון לא גזר אבל במתני' כשיש לו רפואה בהקזת הגוף שאין עושה מום ואפי' הכי אסר ר' יהודה דגזר מקום שאין עושה בו מום אטו מקום שעושה בו מום ורבנן סברו במקום שאין עושה בו מום אלא דגזר רבי שמעון אומר יקיר אע"פ שעושה בו מום לגומר אף במקום שיכול לבא לידי מום [ו] ולא שיהא פסיק רישא ושרי דר' שמעון לטעמייה דאמר דבר שאין מתכוין מותר והשתא ניחא דהיא דפ"ק דפסחים (דף י"ח.) דמייתי התם מתני' דבכורות ומפרש טעמא דר' יהודה דגזר מקום שאין בהול על ממונו אי שרית ליה במקום שאין עושין בו מום אתי למיעבד במקום שעושה בו מום (שם). **הכל מודים**. דבגן נמי, אע"ג דפליגי בבכור שאמור דם אלא הוי המקרי דם מטיל מום בבעל מום דאין לך בעל מום גדול הימנו שהרי יומו, טלהו מודו בתמומת שהתמומן אחר מחמץ, כגון אם לא הלחמ המיון ותפלה אחר, שיהם מיינין דכתיב (ויקרא ו) לא תאפה חמץ ולא תעשה חמץ (שם ב) ודרשינן במנחות (דף נה:) אפייה בכלל עשייה היתה לחם לא יצאת לומר לך מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה ידיהי ומיינין עליה בפני עצמה אף כל מעשה ידיהי (בבכורות לג:) והכל מודים שאם נשה הלחמון בחימון ונא הנני ונרכה בחימון והשליחי אפאה. כולם מיינין (שבת קיא.). **מסרם אחר מסרם**. בבכמה מולין ומי אם כרם האחד הכיליים ועדיין הם כיים ונא חבירו ונתקן מן הכיים והשליחן שיהם מיינין (בבכורות שם). **אם על בורת הוא חייב**. שאינו נותקן לגמרי אלא מוחכן ותלוין בכיים (שבת קיא.). דכתיב בתריה ונבלכלכם לא תעשו על נותק. שנותקו ומשליכו לא כל שכן (בבכורות לג:). **מטיל מום בבעל מום**. כגון אלו בכור שאחזו דם כל מום לא יהיה בו. וקרי ביה לא יהיה בו שלא יטיל מום, ותלהוה ליה לגומיכה מום ומביא בו שלא לרצות אפילו בעל מום שלא יטיל בו מום אחר ורבנן סברי. דכשאין מוליה קרא תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו, דמשמע תמים לרצון לגון אמרהי לך דכל מום לא יהיה בו: (ויקרא כב כא

מוסף רש"י

אף נשחט על אותו מום. דסבר ר"ש דבר שאין מתכוין מותר (ברכות לג:). **אפילו מת אין מקיזין לו.** ואפילו במקום שאין עושין בו מום דיכול לאזור ולהתרפאות המכה, והכי מפרש בפ"ק דפסחים מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה במקום שאין עושה בו מום אתי למיעבד במקום שעושה בו מום (שם). **הכל מודים.** דגבן נמי, אע"ג דפליגי בבכור שאמור דם אלא הוי המקרי דם מטיל מום בבעל מום דאין לך בעל מום גדול הימנו שהרי יומו, טלהו מודו בתמומת שהתמומן אחר מחמץ, כגון אם לא הלחמ המיון ותפלה אחר, שיהם מיינין דכתיב (ויקרא ו) לא תאפה חמץ ולא תעשה חמץ (שם ב) ודרשינן במנחות (דף נה:) אפייה בכלל עשייה היתה לחם לא יצאת לומר לך מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה ידיהי ומיינין עליה בפני עצמה אף כל מעשה ידיהי (בבכורות לג:) והכל מודים שאם נשה הלחמון בחימון ונא הנני ונרכה בחימון והשליחי אפאה. כולם מיינין (שבת קיא.). **מסרם אחר מסרם.** בבכמה מולין ומי אם כרם האחד הכיליים ועדיין הם כיים ונא חבירו ונתקן מן הכיים והשליחן שיהם מיינין (בבכורות שם). **אם על בורת הוא חייב.** שאינו נותקן לגמרי אלא מוחכן ותלוין בכיים (שבת קיא.). דכתיב בתריה ונבלכלכם לא תעשו על נותק. שנותקו ומשליכו לא כל שכן (בבכורות לג:). **מטיל מום בבעל מום.** כגון אלו בכור שאחזו דם כל מום לא יהיה בו. וקרי ביה לא יהיה בו שלא יטיל מום, ותלהוה ליה לגומיכה מום ומביא בו שלא לרצות אפילו בעל מום שלא יטיל בו מום אחר ורבנן סברי. דכשאין מוליה קרא תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו, דמשמע תמים לרצון לגון אמרהי לך דכל מום לא יהיה בו: (ויקרא כב כא

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לֵיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה: ויקרא ב יא
2. לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ו י
3. וּמְעוּךְ וְכָתוּת וָנָתוּךְ וְכָרוּת לֹא תַקְרִיבוּ לַיהוָה וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: ויקרא כב כד
4. וְאִישׁ כִּי יַקְרִיב זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לִפְלֹא נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה בַּבָּקָר אוֹ בַצֹּאן תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ: ויקרא כב כא

מוסר השׂ"ם

כה א מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הלכה יד: **כו ב** מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל"י (עוש"מ אה"ע סימן ה סעיף י"ח): **כז ג** מיי' פ"ח מהלכות איסורי מזבח מה': **כח ד** מיי' פ"ג מהל' כסורות הלכה ה טוש"ע י"ד סימן שיג סעיף ח: **כט ה** מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הלכה נז:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אם עד וכו' תוליין חייב כ"ל ותיכם ולא ממתק: (ב) ד"ה לא יהיה קרי ביה לא יהא שלא: (ג) ד"ה המעשה שבת וכו' ונלגה מלגיו ה"ד הכא נמי חייב:

רבינו גרשום

אף נשחט על אותו מום. דקסבר דמקיזו אף במקום שעושה מום וישחוט [אותו] על מום שנעשה בכוונה ואאכל כלו לבהנים: במחמץ אחר מחמץ. היינו אופה אחר עורך: אם על בורות הוא חייב. שעדיין נשתיירו בו מקצת ביציים: על נותק לגמרי. לא כ"ש: לא נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום. דהאי בכור שאחזו דם היינו בעל מום: ורבנן סברי תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו. כלומר בשהוא תמים וראוי לרצון אסור להטיל בו מום: [דהוא] למעוטי בעל מום מעיקרו. שנולד במומו דאין אסור להטיל בו מום. סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה כדאמרינן בפרק הלוקח עובר פרתו של נכרי וכל שקדם הקדשם את מומן רבו': אמר מום. כלומר יכול למימר מום ואמר כל מום לרבות:

שיטה מקובצת

א) תיבות את הדם נמחק: ב) דיקלא בעלמא הוא. תימה בפ"ק דע"ז (דף יג) דפריך וליהוי כמטיל מום בבעל מום מאי פריך הא ליכא למ"ד בבעל מום מעיקרו ובזמן הזה בעל מום מעיקרו הוא ואומר הר"ם דלא דמי דהתם נחיי דחשיב ליה כבעל מום משום דלא חזי להקרבה מ"מ קדושת הגוף חלה עליו לדין מועל אחר מועל אבל הכא דבעל מום מעיקרו לא חל עליו קדושת הגוף כלל הוי טפי דיקלא בעלמא. תו"ה: ג) אפילו מת: ד) מפרש מתוך: ה) שרית ליה במקום: ו) תיבת ריצא נמחק: ז) שרי א). בבעל מום מעיקרא שנולד מומו עמו בהוהא מותר להטיל בו מום: ח) קדוש ואמאי: ט) מום: אאר מום. כלומר מום לא: י) צלי דשבת ראות ב' נמחק: יא) שבת קיח. בכורות לג: ע"ש. יב) [ביאה כז:]. יג) בבכורות שיתא יתן. יד) בבכורות שיתא אחר מום ואחר כל מום. טו) ל"ק, ו) כ"ש. ז) ל"ק, ח) [דבכרים יבן]. ט) [בבוה שלא יטיל בו מום הס"ל ואח"כ ד"ה אחר מום דמום לא כו'. י) ל"ק, יא) שיך לעמ' מז. יב) ובלבד שלא יהא. יג) ל"ק, יד) הגג וגשתבר. ל"ק, טו) [ונ"ש תוס' בכורות לג: ד"ה מלגו ומו' אמרהי לך ומו' ומחוס כב. ד"ה מ"לגו, טז) לפת כולו שלא אבל כלן כשאדם מעיס שאור ע"ג עיסה כו' גמור בכמ"ג שלא כעין ממן נוקפה דדמי כו'. ל"ק.

הגהות הגר"א

(א) [ד"ה אם עד וכו' תוליין חייב כ"ל ותיכם ולא ממתק: (ב) ד"ה לא יהיה קרי ביה לא יהא שלא: (ג) ד"ה המעשה שבת וכו' ונלגה מלגיו ה"ד הכא נמי חייב:

אף נשחט על אותו מום רבי יהודה אומר אפילו מת אין מקיזין לו [א] את הדם א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [ב]הכל מודים [1]לא אבמחמץ אחר מחמץ שהוא חייב דכתיב תעשה חמץ [2]ולא תאפה חמץ במסרם [2]אחר מסרם שהוא חייב דכתיב [3]ומעוך וכתות ונתוך וכרות אם על בורת הוא חייב על נותק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר בורת שהוא חייב לא נחלקו אלא במטיל בבעל מום ר' מאיר סבר כל מום לא יהיה בו ורבנן סברי [4]תמים יהיה לרצון ור' מאיר נמי הכתיב תמים יהיה לרצון ההוא למעוטי בעל מום מעיקרא בעל מום מעיקרא [ג] דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשים לאחר פדיונם סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה במומם נמי ליתסרי קמ"ל ורבנן נמי הכתיב כל מום לא יהיה בו ההוא מיבעי ליה [ג]לכדתניא וכל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא [ג]יהא בו מום מנין שלא [ד]יגרום לו ע"י אחרים שלא יניח בצק או דבילה על גבי האוזן כדי שיבא הכלב ויטלנו ת"ל כל מום [ד]אמר מום ואמר כל מום אמר ר' אמי [ה]הניח שאור ע"ג עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה חייב עליה במעשה שבת ומעשה שבת כי האי גוונא מי מיחייב והאמר רבה בר בר חנה אמר

אפי' [ג] יומו. אם לא יקיזנו אין מקיזין לו. בפ"ק דפסחים (דף י"ח.) [ד][מפרש ד"] טעמא דר"מ] מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה [ה] מקום שאין עושין בו מום אתי למיעבד במקום מום ובמקום אחר מחמץ במנחות כלומר **הכל מודים**. אע"ג דפליגי מוס ס"ל לר' יהודה כר' מאיר דתסבר: **הכל מודים** אף לשחוט עליו אע"פ שעשה מום במתכוין והא דמפרשינן טעמא דר' שמעון במתניתין משום דבר שאין מתכוין היינו טעמא משום דעל כרחין מתני' לא אייתי כעין בריתא דתנאי' תנן ומכ"ש יקיר ובלבד שלא יעשה בו מום ובבריתא קתני ומכ"ש יקיר אף ע"פ שעושה בו מום אלא היינו טעמא משום דבריתא מיירי בשאין לו רפואה אלא"כ יקיר במקום שיעשה בו מום כמו נאזון או בגיד שפתים הלכך משיב הך אחיזת דם כמום והוה ליה כמטיל מום בבעל מום ואפילו במתכוין נמי שרי מאחר דאין לו רפואה אלא אם יעשה לו מום אלא דגזרינן לשחוט עליו דלמא אתי לעשות בו מום כשיש לו רפואה בענין אחר ורבי שמעון לא גזר אבל במתני' כשיש לו רפואה בהקזת הגוף שאין עושה מום ואפי' הכי אסר ר' יהודה דגזר מקום שאין עושה בו מום אטו מקום שעושה בו מום ורבנן סברו במקום שאין עושה בו מום אלא דגזר רבי שמעון אומר יקיר אע"פ שעושה בו מום לגומר אף במקום שיכול לבא לידי מום [ו] ולא שיהא פסיק רישא ושרי דר' שמעון לטעמייה דאמר דבר שאין מתכוין מותר והשתא ניחא דהיא דפ"ק דפסחים (דף י"ח.) דמייתי התם מתני' דבכורות ומפרש טעמא דר' יהודה דגזר מקום שאין בהול על ממונו אי שרית ליה במקום שאין עושין בו מום אתי למיעבד במקום שעושה בו מום (שם). **הכל מודים.** דבגן נמי, אע"ג דפליגי בבכור שאמור דם אלא הוי המקרי דם מטיל מום בבעל מום דאין לך בעל מום גדול הימנו שהרי יומו, טלהו מודו בתמומת שהתמומן אחר מחמץ, כגון אם לא הלחמ המיון ותפלה אחר, שיהם מיינין דכתיב (ויקרא ו) לא תאפה חמץ ולא תעשה חמץ (שם ב) ודרשינן במנחות (דף נה:) אפייה בכלל עשייה היתה לחם לא יצאת לומר לך מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה ידיהי ומיינין עליה בפני עצמה אף כל מעשה ידיהי (בבכורות לג:) והכל מודים שאם נשה הלחמון בחימון ונא הנני ונרכה בחימון והשליחי אפאה. כולם מיינין (שבת קיא.). **מסרם אחר מסרם.** בבכמה מולין ומי אם כרם האחד הכיליים ועדיין הם כיים ונא חבירו ונתקן מן הכיים והשליחן שיהם מיינין (בבכורות שם). **אם על בורת הוא חייב.** שאינו נותקן לגמרי אלא מוחכן ותלוין בכיים (שבת קיא.). דכתיב בתריה ונבלכלכם לא תעשו על נותק. שנותקו ומשליכו לא כל שכן (בבכורות לג:). **מטיל מום בבעל מום.** כגון אלו בכור שאחזו דם כל מום לא יהיה בו. וקרי ביה לא יהיה בו שלא יטיל מום, ותלהוה ליה לגומיכה מום ומביא בו שלא לרצות אפילו בעל מום שלא יטיל בו מום אחר ורבנן סברי. דכשאין מוליה קרא תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו, דמשמע תמים לרצון לגון אמרהי לך דכל מום לא יהיה בו: (ויקרא כב כא

אפי' [ג] **יומו**

אמר רבי יוחנן הניח בשר על גבי גחלים היפך בו חייב לא היפך בו פטור אמר רבא מאי חייב נמי דקאמר כמעשה צלי של שבת גופא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הניח בשר על גבי גחלים היפך בו חייב לא היפך בו פטור היכי דמי אילימא דאי לא היפך ביה לא בשיל פשיטא אלא דאי לא מהפיך [ה] ליה נמי הוה בשיל אמאי לא מיחייב לא צריכא [א]דאי לא היפך ביה הוה בשיל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי וכי מהפיך ביה בשיל משני צדדין כמאכל בן דרוסאי וקמ"ל דכל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי לא כלום הוא אמר רבא ואם נצלה בו כגרוגרת [ב] מצד אחד במקום אחד חייב א"ל רבינא לרב אשי במקום אחד אין בשנים או ג' מקומות לא [ג]והתנן [ב]הקודח כל שהוא חייב היכי דמי אילימא במקום אחד כל שהוא למאי חזי אלא לאו בשנים או שלשה מקומות דחזו לצירוף לא לעולם במקום אחד דחזו [ג]לבבא דאקלידא ואיכא דאמרי אמר רבא אפילו בשנים וג' מקומות אמר ליה רבינא לרב אשי אף אנן נמי תנינא הקודח כל שהוא חייב היכי דמי אילימא במקום אחד כל שהוא למאי חזי אלא לאו בשנים ושלשה מקומות דחזי לצירוף לא לעולם במקום אחד דחזו לבבא דאקלידא תנו רבנן אילו נאמר [1]אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ הייתי אומר אין לי [ג] [ג](אלא) בלא תעשה חמץ אלא קומץ בלבד מנחה מנין ת"ל מנחה שאר מנחות מנין ת"ל [1]כל המנחה אשר תקריבו לה' כשרה ולא פסולה מכאן אמרו [ג]המחמיץ את הכשירה חייב ואת הפסולה פטור בעי רב פפא [ד]חימצה ויצאת וחזר וחימצה מהו כיון דיצאת איפסילה לה ביוצא וכי הדר מחמיץ לה לא מיחייב עלה משום מחמיץ אחר מחמיץ או דילמא כיון דחימצה פסול יוצא לא מהני ביה וכי הדר מחמיץ לה מיחייב עלה משום מחמיץ אחר מחמיץ תיקו בעי רב מרי חימצה [ה]בראשו של מזבח מהו אשר תקריבו אמר רחמנא והא אקרבה או דלמא מחוסר הקטרה כמחוסר מעשה דמי תיקו: והשתא דנפקא [ד] ליה מכל המנחה אשר תקריבו [ה] [ד](לה') למה לי מיבעי ליה לכדתניא אשר תקריבו לרבות מנחת נסכים לחימוץ דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לרבות [1]לחם הפנים לחימוץ מנחת [1]נסכים מי פירות הם ומי

[1]מחיכה לפלוגי בין הפך ללא הפך כגון בכה"ג כדמפרש לקמן דאי לא הפך הוה בשיל מצד אחד אבל גבי חימוץ ליכא לפלוגי: **אילימא דכי לא הפיך ביה לא בשיל פשיטא.** דלא הפיך פטור דהא לא נצלה ולא מידי עבד: **מאכל בן דרוסאי.** שלים הוא מבושל: **קמ"ל.** הא דקתני לא היפך פטור אע"ג דבשיל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי לאו כלום הוא: **ואם נצלה בו מצד אחד כגרוגרת.** צלייה גמורה חייב אפילו כי לא היפך: **קודח.** חור כל שהוא במקדח בשבת חייב: **דחזו לצרף.** כמו שעושין נגרין כשצריכין לחור [1] אחד קודחין שלשה קטנים זה בצד זה ומחברים אותן: **לבבא דאקלידא.** לשון [ב] של מפתח שראשו חד [1] ומוחזק בתוך המיבה ופותח ונועל: **אלא קומץ.** שלא יטול קומץ לבדו וימחמיצנו: **מנחה מנין.** שלא יחמיץ כל המנחה יחד קודם קמיצה: **שאר מנחות מנין.** דהאי קרא במנחת מרחשת כתיב: **פסולה.** כגון שיצאת או נטמאת: **וחזר וחימצה.** כלומר גמר מעשה חימוצה [ה] שאפאה: **מהו.** מי מיחייב משום מחמיץ אחר מחמץ או לא: **אי דלמא כיון דחימצה לא מהני** [ב] **ליה בה פסול יוצא.** דלאו קדושה גמורה היא ואין בה אלא פסול חימוץ וחייב כשאר מחמץ מחמץ: **חימצה.** לקומץ: **בראשו של מזבח מהו אשר תקריבו.** משמע כל זמן שמחוסרת הקרבה עבר עליה אבל לאחר הקרבה לא: **מחוסר הקטרה.** ליתנה על האש: **והשאר דנפקא לן מכל המנחה.** דאפילו כשהקומץ [1] מעורבבת חייב עלי': **אשר תקריבו.** (ה) יא] משמע דלקומץ לחודיה קאי למה לי: **לרבות מנחת נסכים לחימוץ.** שאם חמצה חייב יב]. משום דהאי קרא גבי שאר מנחות ששייריהן נאכלין כתיב איצטריך לרבויינהו להני וה"נ תניא לה בתורת כהנים) אין לי אלא מעשה חמץ אלא במנחה ששייריה נאכלין מנחות שאין שייריהן נאכלין מנין ת"ל כל המנחה וגו' להביא מנחת נסכים אבל לחם הפנים לא לקי עליה דקסבר מדת יבש לא מתקדשה ומר מרבי לחם הפנים [ה]אלא תימא בנקמצות יג] אמר רחמנא שמהן קרב למזבח אבל האי אלא קרב מייניה [ה]לא יד] קסבר מדת יבש מתקדשה אבל מנחת נסכים לא לקי: ומי

[ד] ליה מכל המנחה אשר תקריבו [ה] [ד](לה') למה לי מיבעי ליה לכדתניא אשר תקריבו לרבות מנחת נסכים לחימוץ דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לרבות [1]לחם הפנים לחימוץ מנחת [1]נסכים מי פירות הם ומי דהאי קרא גבי שאר מנחות ששייריהן נאכלין כתיב איצטריך טז] לרבויי בהו להני וה"נ בתורת כהנים אין לי אלא מעשה חמץ אלא מנחות ששייריהן נאכלות מנחות שאין שייריהן נאכלין מנין ת"ל כל המנחה להביא לחם הפנים דברי רבי יוסי הגלילי כו' ויותר היה נראה לומר דלכך צריך ריבוי לחם הפנים ומנחת נסכים משום דמנחת נסכים אינה באה בגבול עצמה ולחם הפנים אין מהן לאישים אבל שאר מנחות באות בגבול עצמן ויש מהן לאישים וטעם זה אשכחן לקמן (דף ס:) גבי הגשה דמרבי ר"ש שאר מנחות להגשה מאת המנחה וממעט שתי הלחם ולחם הפנים מדכתיב מאלה ומנחת נסכים מדכתיב והקריבה ומיהו תימה דמשמע התם דאי לאו מיעוטא הוו מיתרבי להגשה מאת המנחה ומאי שנא לחימוץ דלא מיתרבו מכל המנחה הא חימוץ והגשה תרוייהו בחד פרשתא כתיבי במנחת מרחשת (ויקרא ב) ויותר היה לרבות מכל המנחה טפי מאת המנחה ועוד קשה דהכא איתרבו מכל המנחה מנחת העומר ומנחת סוטה והתם לא איתרבו מאת המנחה אלא בעי התם קרא לרבויי דמרבה מנחת העומר להגשה מוהבאת סוטה מן הקריב ומיהו זה אין תימה מ) בסברא דכל מרבה טפי מאת אבל זה ודאי תימה דהוי אפכא הכא מהתם דמכל המנחה מרבה מנחת העומר ומנחת סוטה ואילו מנחת נסכים ולחם הפנים לא מתרבין והתם מרבינן מאת המנחה לחם הפנים ומנחת נסכים ואילו מנחת העומר ומנחת סוטה לא מרבינן: **מנחת נסכים מי פירות הן.** ושאר מנחות ידוע דמנגלין במים דשמנן מועט ובענין זה אי אפשר לגבל אבל מנחת נסכים שמנה מרובה וס"ד דאין נותן מיס:

ואם נצלה בו כגרוגרת במקום אחד. פירוש עליה גמורה כל צרכו לגמרי יותר ממאכל בן דרוסאי: **בשנים** ושלשה מקומות. לא דמי להוליא חצי גרוגרת וחזר והוליא חצי גרוגרת בפרק המוליא יין (שבת דף פ.) דהתם טעמא כדאיתא בסוף הכונה (שם דף קד:) מחוסר [ט] קציצה לאו כמחוסר מעשה דמי אבל הכא אין דרך בישול בכך ומחוסר נמי מתיבה וקרייבה [י]: **מנחה** מנין. דמחלקס לא נפקא לן אלא שייריה שאחר קמיצה והכא קודש קמיצה: **שאר** מנחות מנין ת"ל כל המנחה. ואפי' למאן דלא דריש כל הכא מודה דפשטיה דקרא הוא: **אשר** תקריבו למה לי. תימה הא איצטריך למחמץ בראשו של מזבח דפטור כדאמרן אי לכל הפחות אחר שהולת האור ברובו דאשר תקריבו אמר רחמנא והא איקרבה: **לרבות** מנחת נסכים לחימוץ לרבות לחם הפנים לחימוץ. מאן דמרבי מנחת נסכים לא מרבי לחם הפנים דקסבר מדת יבש לא מתקדשה ולית בה קדושת הגוף עד לאחר אפייה אבל מאן דמרבי לחם הפנים מודה במנחת נסכים וא"ת ולמה לי אשר תקריבו לרבות מיהו בכלל כל המנחות כ) וכי תימא דלא משמע אלא אותן הכתובים בפרשה הא אמרינן לעיל בהקומץ רבה (דף כא:) גבי כל מנחת כהן כליל תהיה דמשמע עומר ושתי הלחם דקאמר התם שהכהנים דורשים מקרא זה לעצמם וכי תימא משום דהתם לא כתיב אלא מנחת חוטין ועל כרחין אמת לרבויי כל מנחות אכתי הא על כרחין מרבינן כמה מנחות שאין כתובות שם בפרשה דמשמע דכולהו בכלל מנחה כגון מנחת חוטא ומנחת נסכים חוץ מהנך מנחת נסכים ולחם הפנים ובקונטרס פי' דלא מתרבי מכל המנחה משום דלא דמו לשאר מנחות דבעו שמן ולבונה ומנחת נסכים לא בעיא לבונה ולחם הפנים לא בעיא שמן ולפי טעם זה כ"ש דמנחת חוטא ומנחת קנאות לא הוו בכלל דלא בעו לא שמן ולא לבונה טז] ותימה דהוה ליה לאשמועינן רבותא וליתא לרבות מנחת חוטא ומנחת קנאות לחימוץ וכ"ש מנחת נסכים ושמא התהו אע"ג דאין בהם שמן ולבונה כיון דנקמצות מיתרבו מכל המנחה דדמו טפי לאותם הכתובות שם דקריבא ביה חלבה לא תאפה חמץ אבל מנחת נסכים אינה נקמצת ומנחת כהנים אע"ג דאינה נקמצת כיון דאית בה שמן ולבונה דמיא להו טפי כ) וש פירושים מרש"י שכתוב בהן משום

ל א מיי' פ"ט מהלכות שבת הלכה ה:
לא ב מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה טז שם טאג לאין סה:
לב ג ד ה מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הל' יח ועיין רש"ק:
לג ו ז מיי' שם הלכה יט:

שיטה מקובצת

א) מהפיך ביה: ב) כגרוגרות במקום: ג) אין לי בלא: ד) חיבת ליה נמחק: ה) חיבת לה': ו) לחור אריך: ז) חד ותוחבו: ח) חימוצה ששאפאה: ט) לא מהני בה: י) כשהקומץ מעורב בה: יא) תקריבו. דמשמע: יב) חייב ואע"ג דלא דמיא לשאר מנחות דלא בעי לבונה כדקתני במתני': לחם הפנים. אע"ג דלא בעי שמן כשאר מנחות ל"א לרבות מנחת נסכים [מנחת כהנים וכהן משיח [משום] כר']: יג) בנקמצות דוקא אסר רחמנא: יד) לא קמ"ל וקסבר: טו) ותימה ולפרש"י ז"ל דפי' דמאן דמרבה לחם הפנים פליג במנחת נסכים לא קשיא מידי דה"ה דאיתרבאי הני ונקט מנחת נסכים למר ולחם הפנים למר משום פלוגתייהו וכדמתרץ רש"י ז"ל ולישנא אחרינא מנחת כהנים וכהן משיח כו': טז) אצטריך לרבויינהו להני:

ומי פירות אין מחמיצין. פירשתי בריש פירקין (דף נג.: ד"ה אין): **ושמעינן** ליה לר"ע דאמר מדת יבש לא נתקדשה. לקמן בפ' שתי מדות (דף 5.). וא"ת דלמא ס"ל תנור מקדש דהיינו משקרמו פניה ועדיין יכול לבא לידי חימוץ ונראה לדקדק מתוך כך דמשקרמו פניו הו לא אתי לידי חימוץ ופקא מינה למצות של פסח וכסוף פ"ק דשבת (דף יט:) משמע דמהיא שעתא חשיב אפייה גמורה דאמר התם שיקרמו פניה ומאן זו היא שיעור כמאכל בן דרוסקי ופלוגתא היא בקרימת פניה התם אי הוי בתחתון או בעליון וא"ע דמשמע הכא דאי מדת יבש נתקדשה קדשי לחם הפנים משמע דבו סולת בעשרון ולא משמע בשום דוכתא דליקדוש אלא או בתנור או על השולחן לקמן בפרק שתי הלחם (דף לה:) דקאמר ומניסם מקרב אחד דרסו והוא דרך חול כו' ובפרק ב' דמעילה (דף ט.) תנן גבי לחם הפנים קרמו בתנור הוכשרו ליפסל וגבי מנחות קתני קדשו בכלי: **רבי** יאשי' סבר אותם למעוטי מדת יבש מבחוץ. ולהכי ממעט מאותם מדת יבש טפי ממדת לח דומשחם גבי כלי המזבח כתיב שהן מדת לח כך פירש בקונטר ומשמע שהיה בהן ריבוי משיחה יותר ממדת יבש ול"ת הכוח קוביא דבריש פ"ב דשבועות (דף טו.) דדרשינן אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה אלא בעבודה כמאן לא כר' יונתן ולא כר' יאשיה וי"ל דאתיא כר' עקיבא דאית ליה מדת לח במשיחה בפנים ובחוץ כדמוכח בשמעתין ולקמן בפרק שתי מדות (דף 5.) וסבירא ליה מדת יבש חול היא מ"כ לא איצטריך אותם אלא למימרא דלדורות בעבודה:

אין לי אלא מזבח כבש מנין. הכא מצרכינן קרא לרבויי כבש כמזבח וכן בסוף המזבח מקדש (זבחים דף פז.) דתניא כל הנוגע במזבח יקדש אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל את המזבח והא דדרים בזבחים בשילהי קדשי קדשים (דף סד:) על קיר המזבח ולא על קיר הכבש לאו דמיותר קרא למעוטי אלא כיון דכתיב מזבח דווקא משמע דלקמאי מנין ולא קיר ההיכל ולא קיר האולם ומימה דתנן בפ"ב דזבחים (דף כו.) נתנן על הכבש פסול ואמרי' בגמרא מ) אמר שמואל פסול בשר אבל בעלים נתכפרו דאמר קרא ואני נתתיו לכם על המזבח כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו בעלים אלמא בלא יתורא דקרא חשבינא כבש כמזבח ונראה לפרש דשמואל לא קאי אתנו על גבי הכבש [אלא] אאיכן קאי דתנן התם אלא כנגד היסוד נתן את הניתנין למעלה למטה ואת הניתנין למטה למעלה ועל זה קאמר אלמא קסבר שלא במקומן כמקומן דמי ועל כרחין שמואל לאו אהולהו מתניתין קאי דניתנין בפנים שנתנן בחוץ לכו"ע לאו במקומן דמי כדמוכח בפ' כל הפסולין (זבחים דף לו.). בסופו דפרק וליפלוג רבי יהודה בניתנין בחוץ בפנים בחוץ בפנים הן ובפ"ב דזבחים (דף כו: ד"ה אמר) האמרכתי: **כבש** מנין. לר"ע דאמר בזבחים בפ' קדשי קדשים (ד' נט.) דלדפא עזרה נתקדשה כמזבח הוה מצי למינקט קרקע עזרה מנין אלא משום דאייתי נמי הכא בתהלה

ומי פירות אין מחמיצין. ולית ליה מגבלה במים וכשרה ומנחת כהנים וכהן משיח נמי איתרבאי מיניה והני משום פלוגתייהו נקט: מ) **וקפריך מנחה נסכים מי** ח) **הוי חימוץ הא מי פירות הן.** דבשמן מ) נגבלה הא יש לה ג' לוגין לעשרון דבשלמא שאר חימוץ מנחות שאין שמנן מרובה מ) כו' נותנין בהן מים הלכך י) איתסר בהן חימוץ אבל בהא מלי חימוץ ליכא: **מגבלה במים.** הלכך אית בהו חימוץ: **מדם יבש היא.** דלא היו נותנין יא) בבישה שהיא כלי שרת אלא בעשרון כשמודדין ועשרון יבש הוא: **ושמעינן לרבי עקיבא כו'.** בפ' ב' מדות (לקמן דף 5.). וכיון דלאו קדושה היא עד שיסדרנה בשלחן אמאי עבר עליה. ולקמן פריך הא מדת לח היא י) (נמי שהרי יב) נתנו) בביקא כשלשה ומשני ליה לקמן: **שלח רבין ודאי כך הלעם המשנה.** כדאמרן: **אבל אפיך לה.** משום דהאי פירכא: **ואוזדא ר' יוחנן לטעמיה.** דמוקי הך דלחם יג) כר' יוסי אלמא לר' יוסי מדת יבש נתקדשה לטעמיה כו': **וימשחם ויקדש אותם.** אכלי מזבח קאי (מ) דלחים הם: **מדם הלח.** הין וחלי הין וכולהו אידך דמפרש בפ' ב' מדות (לקמן דף פז:): **הדבש לך.** דלא נמשחה שהרי אינה יד) מתקדשת מה שבתוכה (כ) עד לאחר שנאפו דתנור מקדשו דתנור היה בעזרה אבל מעיקרא לא קדשיהו עשרון שנמדדו בו ורבי יאשיה דרש כבושים לה' אקודש אפייה קאי: (ג) **אותם.** בפנים של כלי משמע מ"ו): **ונימא נמי ר' יוחנן ר"ע ור' יונתן אמרו דבר אחד.** דהא תרוייהו אית להו מדת יבש לא נתקדשה: **משום דלא שוו.** ר"ע ור' יונתן במדת לח כי הדדי דרבי יונתן אמר מדת לח בפנים ולא בחוץ ור"ע סבר בין מבפנים בין מבחוץ מז) נתקדשה בפ' שתי מדות (לקמן דף 5.): **והאיכא כיסא**[ד] . (ד) כלי שרת: **קטבליא.** עור (ה) : **לימא ליה.** רבי יאשיה הכי דלא נתקדשה עד יח) אפייה: **כגון דסיילא בעשרון דחול.** כי היכי דנשתנית גבי ליחה: **עשרון.** כתיב בתורה ועשרון סלת: **קדשי קדשים.** כגון זבחי שלמי צבור דהן כבשי עצרת: **מופר העומר.** שריים יט) שנותרו מן הקומץ: **כל שממנו לאישים.** כל שעלה כבר ממנו למזבח ומבשר קרבנות כבר עלו חלב וכליות ומן הממנות כבר עלה הקומץ ומשתי הלחם כבר עלו חלבי כבשי עצרת הבאין עמהן וכנופן דמו ומלחם הפנים בזיכי לבונה: **יצאו שתי הלחם ולחם הפנים.** מדין הגשה לקמן בהאי פירקין (דף פפ.): **אין מגופו לאישים.** הלכך לענין הגשה לא דמו לשאר מנחות שמגופן לאישים אבל לענין הקטרה שריים ניהו דבכשים ובזיכין מתיירין אותן: **מכולם.** מאחד מהלה: **חייב.** כאילו העלהו על המזבח: כ) (מזבח) ואל המזבח לא יעלו. דסמיך ללא תקטירו ממנו אשה: **אותם.** כ' ט) הלחם בא מן שאור

מנחת נסכים מי ח) **הוי חימוץ הא מי פירות הן.** דבשמן מ) נגבלה הא יש לה ג' לוגין לעשרון דבשלמא שאר חימוץ מנחות שאין שמנן מרובה מ) כו' נותנין בהן מים הלכך י) איתסר בהן חימוץ אבל בהא מלי חימוץ ליכא: **מגבלה במים.** הלכך אית בהו חימוץ: **מדם יבש היא.** דלא היו נותנין יא) בבישה שהיא כלי שרת אלא בעשרון כשמודדין ועשרון יבש הוא: **ושמעינן לרבי עקיבא כו'.** בפ' ב' מדות (לקמן דף 5.). וכיון דלאו קדושה היא עד שיסדרנה בשלחן אמאי עבר עליה. ולקמן פריך הא מדת לח היא י) (נמי שהרי יב) נתנו) בביקא כשלשה ומשני ליה לקמן: **שלח רבין ודאי כך הלעם המשנה.** כדאמרן: **אבל אפיך לה.** משום דהאי פירכא: **ואוזדא ר' יוחנן לטעמיה.** דמוקי הך דלחם יג) כר' יוסי אלמא לר' יוסי מדת יבש נתקדשה לטעמיה כו': **וימשחם ויקדש אותם.** אכלי מזבח קאי (מ) דלחים הם: **מדם הלח.** הין וחלי הין וכולהו אידך דמפרש בפ' ב' מדות (לקמן דף פז:): **הדבש לך.** דלא נמשחה שהרי אינה יד) מתקדשת מה שבתוכה (כ) עד לאחר שנאפו דתנור מקדשו דתנור היה בעזרה אבל מעיקרא לא קדשיהו עשרון שנמדדו בו ורבי יאשיה דרש כבושים לה' אקודש אפייה קאי: (ג) **אותם.** בפנים של כלי משמע מ"ו): **ונימא נמי ר' יוחנן ר"ע ור' יונתן אמרו דבר אחד.** דהא תרוייהו אית להו מדת יבש לא נתקדשה: **משום דלא שוו.** ר"ע ור' יונתן במדת לח כי הדדי דרבי יונתן אמר מדת לח בפנים ולא בחוץ ור"ע סבר בין מבפנים בין מבחוץ מז) נתקדשה בפ' שתי מדות (לקמן דף 5.): **והאיכא כיסא**[ד] . (ד) כלי שרת: **קטבליא.** עור (ה) : **לימא ליה.** רבי יאשיה הכי דלא נתקדשה עד יח) אפייה: **כגון דסיילא בעשרון דחול.** כי היכי דנשתנית גבי ליחה: **עשרון.** כתיב בתורה ועשרון סלת: **קדשי קדשים.** כגון זבחי שלמי צבור דהן כבשי עצרת: **מופר העומר.** שריים יט) שנותרו מן הקומץ: **כל שממנו לאישים.** כל שעלה כבר ממנו למזבח ומבשר קרבנות כבר עלו חלב וכליות ומן הממנות כבר עלה הקומץ ומשתי הלחם כבר עלו חלבי כבשי עצרת הבאין עמהן וכנופן דמו ומלחם הפנים בזיכי לבונה: **יצאו שתי הלחם ולחם הפנים.** מדין הגשה לקמן בהאי פירקין (דף פפ.): **אין מגופו לאישים.** הלכך לענין הגשה לא דמו לשאר מנחות שמגופן לאישים אבל לענין הקטרה שריים ניהו דבכשים ובזיכין מתיירין אותן: **מכולם.** מאחד מהלה: **חייב.** כאילו העלהו על המזבח: כ) (מזבח) ואל המזבח לא יעלו. דסמיך ללא תקטירו ממנו אשה: **אותם.** כ' ט) הלחם בא מן שאור

מ) ומי פירות אין מחמיצין אמר ריש לקיש אומר היה רבי יוסי הגלילי מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה לחם הפנים מדת יבש היא ושמענא ליה [3]לר' עקיבא דאמר מדת יבש לא נתקדשה שלח [4] (רבי ראובן) משמיה דרבי יוחנן כך היא הצעה של משנה ואיפוך אשר תקריבו לרבות לחם הפנים לחימוץ דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר לרבות מנחת נסכים לחימוץ ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן רבי יוסי הגלילי ואחד מתלמידי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד ומנו רבי יאשיה דתניא [1]וימשחם ויקדש אותם רבי יאשיה אומר [2]מדת הלח נמשח בין מבפנים בין מבחוץ מדת יבש [3] נמשחו מבפנים ואין נמשחו מבחוץ רבי יונתן אומר מדת הלח [3] נמשחו מבפנים ואין נמשחו מבחוץ מדות יבש לא נמשחו כל עיקר תדע לך שהרי אין מקדשות דכתיב [2]ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה' אימתי הן לה' לאחר שנאפו במאי קא מיפלגי באותם רבי יאשיה סבר אותם למעוטי מדת יבש בחוץ ור' יונתן סבר מדת יבש חול הוא ולא אצטריך קרא למעוטי כי איצטריך קרא למעוטי מדת לח מבחוץ לימא נמי ר' עקיבא ואחד מתלמידי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד ומנו רבי יונתן משום דלא שוו במדת לח להדדי א"ל רב פפא לאביי [1] והא איכא ביסא דלח הוא א"ל כגון [5] שלש על גבי קטבליא אי הכי דקאמר ליה רבי יונתן תדע לך שהרי אינה מקדשת לימא ליה כגון דסיילא בעשרון דחול הכי השתא בשלמא ביסא לא [1] כתב רחמנא דלעביד ביסא למילש ביה כי לש לה על גבי קטבליא לית לן בה אלא עשרון כיון דאמר רחמנא עביד עשרון וכייל ביה שביק עשרון דקודש וכייל בעשרון דחול [7]תנו רבנן [3]מנין למעלה מבשר חטאת ומבשר אשם ומבשר קדשי [1] הקדשים ומקדשים קלים וממותר העומר וממותר שתי[6] הלחם ומלחם הפנים ומשירי מנחות שהוא בלא תעשה ת"ל [3]כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו שאם לה' כל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו ושתי הלחם ולחם הפנים יש מהן לאישים והתניא [1]יצאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאישים אמר רב ששת אין מגופו לאישים איתמר המעלה מכולם על גבי הכבש רבי יוחנן אמר [7]חייב ר' אלעזר אמר פטור ר' יוחנן אמר חייב דתניא המזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין תלמוד לומר [4]ואל המזבח לא יעלו [1]לרצון ור' אלעזר אמר פטור מ"ט דאמר קרא [3]שאור ודבש קרבן ראשית תקריבו אותם הוא דרבי לך כבש במזבח אבל מידי אחרינא לא

ור'

מסורת הש"ס

א) [מייי פ"ה מהל' ממרים הלכה ב טוש"ע א"ח סימן תפב סעיף ב]:
לד ב מיי' פ"ט מהלכות כלי המקדש הל' יט:
לה ג ד מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל"ד ופפק כהני לאנשי וע"ש כב:

תורה אור השלם

1. וְהִי׳ בַּיּוֹם כְּלוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת כָּל כֵּלָיו וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת כָּל כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם:
2. מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים לַיְ׳:
ויקרא כג יז
3. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיְ׳ לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיְ׳:
ויקרא ב יא
4. קָרְבַן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיְ׳ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ:
ויקרא ב יב

מוסף רש"י

מדת הלח נמשח בין מבפנים בין מבחוץ. שפת כללי (להרן צ. בבת"י). מדת היבש לא נמשחו כל עיקר. מיהו מה שמודדין בו קודם קדושם הפה וגבנה למלי דלכיך מקדים (שם). כל שממנו. כי כל שאור ולא דבש לא תקטירו לי׳ (ויקרא ב) הוה ליה למכתב, למה ליה למכתב ממנו, אלא למדרשים נמי כאנפי נפשיה לא תקטירו כל שממנו עולה כבר אשם לה׳, יש בכלל לאו זה בשר כל קרבנות חוץ מעולה ויש בכלל זה שיריי מנחות (שומה כב. וכנ"ל זבחים עו:).

שיטה מקובצת

מ) שלח רבין תיבות ר' ראובן נמחק: ב) נמשח מבפנים ולא נמשח: ג) הלח נמשח מבפנים ולא נמשח: ד) והא איכא ביסא. וא"ת לעיל מאי קשיא ליה הא שמעינן לרבי עקיבא מדת יבש לא נתקדשה לימא בשלשה בביסא וי"ל דלא הוי פליג ר' יוסי הגלילי אבל רש"י כתב לעיל (ולקמן פרק) הא מדת לחה היא וכפי שיטתו דכתב לעיל דמאן דמרבה לחם א) הפנים פליג אמנחת נסכים ב) שייך לאקשויי לעיל נמי שפיר והא איכא ביסא דלחה היא ולא פליגי ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא אלא במנחת נסכים. תו"ה: ה) כגון שלשה: ו) לא אמר ותיבת כתב נמחק: ז) קדשי קדשים אות ה' נמחק: ח) הוי בת חימרין: ט) דבשמן בגללה: י) הילכך אית בהו חימרין: יא) בשום כלי שרת: יב) שהרי נותנן אותה בביסא כשלשה: יג) דלחם הפנים: יד) מקדשת מה שבתוכה הס"ד ואח"כ מה"ד לאחר שנאפו: טו) כלי משמע דהיינו תוכו הס"ד ואח"כ מה"ד מבחוץ מאחוריו: טו) מבחוץ נמשחו בפרק: יז) ביסא. שגילושו בה שתי הלחם דלחה היא והיכי אמר׳ לעיל דאינה קדושה עד לאחר אפיה תיבות כלי שרת ל"ש: יח) עד לאחר אפיה: יט) שיריים שנתותרו:

מ) [פסחים לה: מ.], ב) [לקמן 5.], ג) ל"ל דרבין, ד) תוספתא דמכות פ"ד ה"ב, ה) [בתוספתא שם: דעומר משמיה], ו) [לקמן ט:], ז) [בפסוק: לרים ימחק], ח) [שייך לע"ל], ט) ובכרכת נותנין כו' סילוק מתא כגן. ל"ק, י) מהכרס"ק מ"ו וגי' ל"ק ולקמן פריך הא מיכא כיסא דמדת לח היא שהרי נתנו בביסא כו'. ל"ק, כ) ל"ק מ"ו, ל) הלחם וכיוכיים דשאור ודבש דמיני בהמה קרא קרבן ולאשים מקריבו אותם הייגו שתי הלחם דמן השאור בפרק. ל"ק, מ) [שם:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וימשחם וכו' קאי דשל לחים הם: (ב) ד"ה מדע וכו' מה בכתובה אלא לאחר: (ג) ד"ה אותם אותם בפנים: (ד) ד"ה והאיכא כיסא כלי שלשון בו הס"ד: (ה) ד"ה קטבליא עור ולא נקרא בלי שרת הס"ד:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה בבש כו' תדע דהא אין עולין לבתחילה. עי' זבחים דף פז ע"ב תוספות ד"ה בכש:

רבינו גרשום

מגבלה במים עם השמן וכשרה: דשמענא ליה לר' עקיבא דאמר בפרק שתי מדות של יבש דאמר מדת יבש לא נתקדשה כל עיקר והיאך לחייבי עלה משום מחמץ. הא מדת [יבש] היא דאין בהן שמן: ואזדא ר' יוחנן לטעמא דר' יוסי הגלילי סבירא ליה כר' יאשיה דמדת יבש נמשח מבפנים הלכך מרבי לחם הפנים לחימוץ: לימא נמי לר' יוחנן ר' עקיבא דאמר מדת יבש לא נתקדשה ור' יונתן אמרו דבר אחד. לא אמרו דבר אחד משום דלא שוו במדת לח להדדי דאילו ר' עקיבא קאמר בפרק שתי מדות דמדת לח נמשחו בין מבפנים ובין מבחוץ: והא איכא ביסא דלחה היא: [אמר ליה רב פפא לאביי] אמרת משום הכי לא מרבי ר' עקיבא לחם הפני' לחימוץ משום דמדת יבש היא ולא מיקדשה ליה והא איכא ביסא כלי שרת שלש בה המנחות דלחה היא שעשויה להניח בה מים לגבלה ומקדשה ליה וליחייבי עלה משום מחמץ: כי קאמר רבי עקיבא דלא מיחייבי אלחם הפנים משום מחמץ כגון שלשה על גבי קטבליא. עור יבש. ולא בביסא: אי הכי כיון דאמר משו"ר לא איקדשה כגון שלשה ע"ג קטבלא [דא] דקא"ל ר' יונתן לר' יאשיה תדע לך שלא נמשחו שהרי אינן מקדשות: לימא ליה ר' יאשיה משום הכי אינן מקדשות כגון [דליכא] [דכיילה] בשעורן דחולין שלא מדד הסולת בעשרון דקודש אלא דחול הא מדד בעשרון דקודש נתקדשו: הכי השתא בשלמא ביסא משום הכי יכול לגבלה ע"ג קטבליא דלא אמר רחמנא עבוד בביסא ולא במקום אחר דלא מצינו ביסא כתובה בתורה: מנין למעלה מבשר חטאת וכו' והקטיר

ורבי יוחנן (אמר) האי אותם מאי עביד ליה. הוה מצי למימר דמיבעי ליה כי הא דדרשי רבנן בפ' התערובות (זבחים דף עז.) אותם אי אתה מעלה גרים ניחוח אבל אתה מעלה לשם עליה [כו']: **מיבעי** ליה לבדתניא. ומהך בריימתא לא קשיא לרבי אלעזר דתרמי ש"מ דלתמר בפרק התערובות (שם): **אבל יהא ציבור מביא בו'.** והא דתניא בת"כ אם זבח שלמים הוא מקריב הוא מביא נדבה ואין הציבור עושים נדבה היינו שלמים: **לוג שמן של מצורע איבא בינייהו.** דאיקרי קרבן דלתמר בגלו מנחות לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע וגבופיה נמי כתיב והקריב אותו ואת לוג השמן. אלא הוא לוג השמן ואין ממנו לאישים והקשה בקונטרס הא קרב ממנו לאישים שהרי אשם מצורע בא עמו וכה"ג אמרינן לעיל ממנו לאישים בשמי אלחם משום כבשים ואין לתרץ דשאני שתי אלחם שמניפים אותן עם הכבשים דלוג שמן של מצורע נמי מניפין אותו עם האשם מחיים כדדרשינן לקמן בפירקין מדכתיב והניף אותם ותירץ בקונטרס דהא לא קשיא דאשם לא שייך לגבי לוג לגמרי דאשם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד עשרה ימים כדאמר בסוף הקומץ זוטא (לעיל דף טו:) ואע"ג דשתי אלחם נמי פעמים שאין כבשים עמהן לגמרן דאמר דכבשים אין מעכבין את אלחם היכא דאית ליה מיהא לא מייתי זה בלא זה ועוד דהיכא דהוקבעו אין יכול לשנות אבל לוג שמן לא הוקבעו אלא לר"מ דאמר התם הוקבעו בשמיעה וא"ת והא בפרק התערובות (זבחים דף עו:) קרי ליה ממנו לאישים וא"ל דהתם בעי למימר כל שאמו קרבן אלא דנקט לשון השגור בהש"ס יותר ואין לתרץ דהכא בגא בפני עצמו והתם בגא בע הזבח דאמר זה אשמו וזה לוגו דא"כ לימא לוג הבא בפני עצמו איכא ביינייהו ועוד דבפרק ב"ש (שם דף מד.) לא קרי זבח מתיר נסכים הבאין עמו כיון דאתא עד י' ימים: **חצי** מנין ת"ל כל עירובו מנין ת"ל כי כל. מכאן קשה על פי' הקונטרס דפרק אלו עוברין (פסחים דף מג:) דאמר ר"י כל איסורין שבתורה אין איסור מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי זיר שהרי אמרה תורה משרת זעירי אמר אף שאור בכל מקצתיו כמאן כר' אלעזר דדרש כל כו' ולאפוקי מדאביי דאמר יש הקטרה בפחות מכזית ופי' שם בקונטרס דזעירי הוה דרש אין לי אלא כולו מקצתו מנין כגון חצי זית מלה וחצי זית חמץ ת"ל כל וקשה דהא כל לא כאחדי ולא כרבא ועוד מאי קאמר התם כמאן כר' אלעזר הא אפילו כרבנן נמי אתיא דנהי דכל לא דרשי כל לרבות מקצתו דהיינו איסור מצטרף לאיסור ומלאה לפרש דזעירי דסבר איסור מצטרף לאיסור דרשא דמקצתו היינו חצי קומץ שהוא זית שלם ומרבי ליה מכל ואעירובו היינו חצי זית איסור וחצי זית איסור דמצטרפין ומרבי ליה מכי כל אבל כאחדי לא מצי סבר דכיון דמפרש מקצתו חצי זית לא שייך ביה לרבות דאפילו במשהו

ור' יוחנן האי אותם מאי עביד ליה מיבעי ליה [6]לבדתניא יכול יהא יחיד מתנדב ומביא כיוצא בה נדבה וקורא אני בה [1]מוצא שפתיך תשמור ועשית ת"ל [2]קרבן ראשית תקריבו [A]ציבור אמרתי לך ולא יחיד יכול לא יהא יחיד מביא שאינו מביא חובתו כיוצא בה אבל יהא ציבור מביא שמביא חובתו כיוצא בה ת"ל אותם ומה יש לך להביא שתי הלחם מן השאור ובכורים מן הדבש ושתי הלחם לא [6] יקרבו נדבה והתניא אם נאמר [3]כל שאור למה נאמר כל דבש ואם נאמר כל דבש למה נאמר כל שאור מפני שיש בשאור מה שאין בדבש ויש בדבש מה שאין בשאור שאור הותר מכללו במקדש דבש לא הותר מכללו במקדש [3]דבש הותר בשירי מנחות שאור לא הותר בשירי מנחות הא מפני שיש בשאור מה שאין בדבש ויש בדבש מה שאין בשאור הוצרך לומר כל שאור והוצרך לומר כל דבש שאור דהותר מכללו במקדש מאי ניהו לאו שתי הלחם דקרבה נדבה אמר רב עמרם לא ליקרב עמהם א"ה בכורים נמי דתנן [3]ג' [3]הגזולות שעל גבי הסלין היו עולות [3] [3]והסלים שבידם ניתנין לכהנים הנהו לעטר בכורים הוא דאתו בעי רמי בר חמא מרב חסדא המעלה מבשר חטאת העוף ע"ג המזבח מהו [7]כל [7]שממנו לאישים אמר רחמנא והאי אין ממנו לאישים או דלמא כל ששמו קרבן והאי נמי שמו קרבן אמר ליה כל ששמו קרבן [8]והאי נמי שמו קרבן כתנאי ר' אליעזר אומר כל שממנו לאישים רבי עקיבא אומר [9]כל ששמו קרבן מאי ביניהו אמר רב חסדא בשר חטאת העוף איכא ביניהו רב [8]אמר [7]לוג שמן של מצורע איכא ביניהו [3] [8]דתני לוי [4]כל קרבנם [8]לרבות לוג שמן של מצורע ת"ר [7]שאור (6) בל תקטירו אין לי אלא [8]כולו מקצתו מנין תלמוד לומר כל [9]עירובו מנין ת"ל כי כל מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר שאור (3) בל תקטירו אין לי אלא כזית חצי זית מנין ת"ל כל עירובו מנין [7] ת"ל כי כל [3] רבא אמר הכי קאמר שאור בל תקטירו אין לי אלא קומץ חצי קומץ מנין תלמוד לומר כל עירובו מנין תלמוד לומר כי כל במאי קא מיפלגי אביי סבר [8]יש קומץ פחות משני זיתים ויש

[8]יש קומץ פחות משני זיתים דתניא אם עוף [3]מקריב הוא מביא נדבה אם עוף [3]מקריב הוא מביא חובה אם עוף [3]מקריב הוא מביא חובה אם עוף [3]מקריב הוא מביא נדב

זית דילמא כי אתא קרא לרבויי כזית ואע"פ שאין בו כדי קומץ וי"ל דסברא הוא דריבוי דכל אתא לרבות חלי [1] זיתים יש הקטרה פחות מכזית כיון דסברירא ליה דיש קומץ פחות מנ' [1] זיתים לא מלי לרבויי כזית ומהכא מפקי טעמייהו ר' יהושע בן לוי ורבי יוחנן דפליגי בהקטיר קומצה לעיל בהקומץ רבה (דף כו:) ולף על גב דלמרינן בפרק השוחט והמעלה (זבחים דף קט:) ומייתי לה לעיל בפ"ק (דף יב:) הקומץ והקטורת שהקריב מלאתה מהן כזית בחוץ חייב אבל פחות מכזית לא שאני שאור דרבי קרא [1] ומיהו בהיא דהקטיר קומצה פעמים ליכא קרא ומשגיון לה הקטרה ושמא שאני התם דהקטיר הכל ולפי טעם זה מאן דאמר התם יש הקטרה אפשר דמודה הכא דאין הקטרה ומדע דהא להקטיר כחלי זית תנן בפ"ק (לעיל יב:) דלא הוי פיגול ומיהו יש לחלק משום דגבי פיגול איתקש אכילת מזבח לאכילת אדם כדדרשינן שם שאכל יאכל ועוד י"ל דגבי הקטרת חוץ בעינן כזית טפי לכולי עלמא: **המעלה** משאור ומדבש ע"ג המזבח בו'. פי' בקונטרס שעירבן יחד לוקה ארבע מלקות וקשה היכי לקי משום שאור ומשום דבש כיון דלאו בעין מינהו ואם הם בעין מאי עירובין איכא וקלת היה נראה לפרש שכל אחד לבדו ואשאור לחודיה לוקה משום שאור ומשום כי כל שאור ואדבש לחודיה לוקה משום דבש ולכל דבש דאחלולהו קאי לא מקרינו ולהכי לקי לאו דמקרינן ולהכי לקי אשאור מרי ואדבש מרי ומיהו לא יתכן כלל לפרש כן מדלא קאמר המעלה שאור על גבי המזבח לוקה שתים דבש לוקה שתים שאור ודבש לוקה ד' כעין הניא שיטה דסוף המקבל (ב"מ דף קטו:) ובסוף כל שעה (פסחים דף מא:) דלא ומבושל ורחיים וכבר וכן גבי זג וחרלן בזיר בפ' ג' מיין (דף לח:) ועוד כיון דכי כל אתא לתערובת לא לקי אשאור כדאמר בסוף המקבל (ב"מ דף קטו:) דאחרים וכבר לא לקי משום כי נפש הוא מובל הואיל ולדברים אחרים הוא דאתא ועד כאן לא פליג רב הונא דאמר אא"ל משום דכי נפש הוא מובל [2] משמע נמי דמיס כמו שאר דברים אבל הכא כי כל אתא אלא לעירובין לאוזויה ולרלה לפרש דמיירי שמעלה שאור בפני עצמו ודבש בפני עצמו ושאור ודבש מעורבין יחד והעלה שלשתן בבת אחת דאשאור ודבש דבעייניה לוקה שתים [3] (וש"ת) [ועכ"ל עירובין שתים אחת משום עירובי שאור ואחת משום עירובי דבש ואע"ג דלא כתיב בדבש כי כל וי"ו דוכל דבש מוסיף לענין ראשון: **אין** לוקין **על לאו שבכללות**. עירובי שאור ועירובי דבש דנפקי מכי כל אשיב לאו שבכללות וכן לאו דכי אם לגי אם דרייה כל דבר שאינו לגי אם כגון גא ומבושל וכן מכל אשר יעשה מגפן היין דגבי זג וחרלן וכן כי נפש הוא מובל דגבי ריחיים וכבר אבל שאור ודבש גופייהו אע"ג דאד לאו כתיב אתרוייהו לא אשיב לאו שבכללות וכן זג וחרלן (במדבר ו) וגא ומבושל (שמות יב) ורחיים וכבר (דברים כד) דלאו דיהיו אכל אד ואד קא מהדר וא"ת ולר' יאשיה דבעי או לאכלם (ב"מ דף לד:) לא ליחייב בחד לאוויה עד שיעשה שיאסם וי"ל דשאור ודבש וגא ומבושל כתיב בהו ממנו ומזיר נמי מדכתיב מחרלניס ועד זג ולא כתיב חרלניס וזג ומיהו קשה מגא ומבושל דממנו דכתיב בהו אפסח קאי וריחיים וכבר [4] מדלא קרינא וכבר בחטף וא"ת ואמאי מחייב תרי הא אמרינן בסוף גיד הנשה (חולין דף קב:) גבי בשר מן החי ובשר מן הטריפה דלא מחייב אלא חדא משום דמאד לאו נפקי וי"ל כיון שהאיסורים מפורשין בפסוק אקי אלאו על כל אחד ואחד על זג ועל חרלן וכן כולן כמו (ויקרא כא) אלמנה וגרושה וחללה וזונה שם שאם כולן חייב על כל אחת ואחת משום דלא יקח אקי לכל חד וחד ולא מצרף קרא לאחלק בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עז:) אלא משום דגוף אחד הוא וכן פי' רש"י בפ' בתרא דמכות (דף יח.) דמעשר דגן תירוש ויצהר ובכור בקר וצאן וביכורים אע"ג דכולהו בחד לאו כתיבי לקי אכל חד וחד לכיון דמפורשים וכתובים בפסוק לא תוכל לאכול אכולהו אקי אבל בשר מן החי ומן הטריפה אינם מפורשין בפסוק בהדיא דיימא לא תאכלו אקי אכל חד וחד וא"ת ומה בין זג וחרלן גא ומבושל ריחיים וכבר שאור ודבש אלמנה וגרושה וחללה זונה דחייב על כל אחת ואחת ואילו אבל שור וכבש ועז אינו חייב אלא אחת כדאי' בפ"ק דכריתות (דף ד.) אלמא מיקרי לאו שבכללות וכן לחם קלי וכרמל וכל מעשר דגן תירוש ויצהר דלא לקי אלא חד מי לאו משום יתורא וי"ל דזג וחרלן שתי שמות מינהו וכן שאור ודבש וכן כולם תדע דכי אתי לאתרויי בהן צריך להזכיר כל אחד בשמו אבל אבל שור וכבש ועז שם אבל הוא [5] וכן לחם קלי וכרמל שם חדש הוא וכן מעשר: **איכא דאמרי חדא מיהא** לקי. כי הך סוגיא איכא בסוף המקבל (ב"מ דף קטו:) ובסוף כל שעה (פסחים דף מא:) אבל גא לוקה שתים משום גא ומשום כי אם לגי אם מבושל לוקה שתים משום מבושל ומשום כי אם לגי אם גא ומבושל לוקה שלש משום גא ומשום מבושל ומשום כי אם לגי אם אגיי אמר אין לוקין על לאוין שבכללות איכא לאמרי חדא מיהא לקי ופי' שם בקונטרס כגון אי נאמר [6] עבריא (אי) חייב משום כי אם לגי אם וקשה לר"ת דהתם תניא לעיל יכול אבל זאת אי יהא חייב ת"ל אל תאכלו ממנו גא ובשל [גא ובשל] אמרתי לך ולא אי יכול יהא מותר ת"ל כי אם לגי אם אלמא משמע דאיסורא איכא מלקות ליכא עוד אמרינן בסוף המקבל (ב"מ דף קטו:) גבי פלוגתא דרב הונא ורב יהודה דחובל ריחיים וכבר אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו [6] (לרבנן) [לרב יהודה] דלא לקי אריחיים ואדבר משום כי נפש הוא מובל עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא מובל לדברים אחרים דאתא אבל הכא כי אם לגי אם למאי אתא ואי כפי' הקונטרס הא אינטריך לחי ולחמי טבריא ומפרש ר"ת הכי אבל גא לוקה שתים אם התרו בו משום גא ומשום כי אם לגי אם מבושל לוקה שתים אם התרו בו משום מבושל ומשום כ"א לגי אם גא ומבושל לוקה שלש אם התרו בו משום שלשתן ואגיי אמר דתרתי לא לקי אם התרו בו משום גא ומשום כי אם לגי אם או משום מבושל ומשום לגי אם לא לקי כי אם משום [6] לגי אם אבל אם לא התרו בו אלא משום כ"א לגי אם לקי חדא משום כ"א לגי אם אבל בחי וחמי טבריא לא לקי משום לגי אם דלא קאי כי אם לגי אם אלא אהנהו דכתיבי בקרא בהדיא וא"ת אמאי לא נוקמא לחי וחמי טבריא כמו כי נפש הוא מובל דמוקמינן לשאר דברים וי"ל דהתם אי הוה כתיב לא תאכלו ריחיים וכבר כי אם דברים שאין עושין בהן חיי נפש הוה דמי להאי דהוה משמע עיקר כי אם לא נכתב אלא לדברים שלמעלה ולאו לגימור דקאי בחפי עבדה אבל כי נפש הוא מובל משמע מילתא בחפי נפשה טפי והלכך מוקמינן ליה לדברים אחרים והשתא הך דשמעתין לא תתכן לפרש בשיטת ר"ת לגמרי דהא במקטיר שאור ועירובין שאור בפני עצמו [6] ועירובין מיירי כדפרישית לעיל ואם התרו בו משום שאור ומשום עירובי שאור אמאי לא לקי תרתי כי היכי דכי אתרו ביה משום עירובי שאור לחודיה דלקי אלא יש לפרש דתרתי לא לקי דקאמר אעירובי שאור ועירובי דבש קאי דלא לקי אתרוייהו אלא חדא אבל קשה מהניא דנזיר פ' ג' מיניס (דף לח:) דהא אינטריך מכל אשר יעשה מגפן היין לשאר דברים כגון עלין ולולגין וזגין הציגים וא"כ [6] [אם] איתא דרבא כרב יהודה כי היכי דלא לקי לריחיים ואכבר משום כי נפש הוא מובל הואיל [6] ולדברים אחרים אתא לא לילקי נמי אזג וחרלן משום דכל אשר יעשה מגפן היין דהא אתא נמי לשאר דברים: **ואיכא דאמרי חדא נמי לא** לקי. כאן ובפ' המקבל (ב"מ דף קטו:) ובפרק כל שעה (פסחים דף מא:) הסיטה סוים אבל בנזיר פרק ג' מיין (דף לח:) אהניא דזג וחרלן דמייתי בפ' כל שעה (פסחים דף מא:) איתא התם איפכא דאמרי אמר לוקה ורבא אמר אינו לוקה על לאו שבכללות והוא כמו איכא דאמרי [1] [דהכא] שאינו לוקה אפילו אחת ויש כיולא בה הרבה בהש"ס סוגיות הפוכות בההוא פירקא גופיה בסופו אהניא דנזיר ממורט (מזיר דף מו:) והניא דבוהן יד ובוהן רגל ותרוייהו איפכא ביומא בשילהי הוליאו לו (דף פא:) וכן בפ' קמא דבכורות (דף ג.) פלוגתא [6] דרבה ורב חסדא בטריפה חיה ואיפכא בפ"ק דתמורה (דף יא:) והניא דאם אחרן אם לא אחרן דפליגי רב הונא ורב אדא בר אהבה בפרק המדיר (כתובות דף עא:) ובפרק בתרא דנדרים (דף פא.) איפכא והניא דידים שאין מוכיחות בפ"ק דנדרים (דף ה:) ואיפכא בפ' בתרא דנזיר (דף סב. ע"ש) והניא דנרבעו ולבסוף נעבדו דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כד.) ובתמורה בפ' כל האסורין (דף ל: ע"ש) והניא דתני אבוה דר' אבין בהיזקין (גיטין דף נג.) והבגוזל בתרא (ב"ק דף קיח.) ועוד כמה סוגיות הפוכות כי הניא דמתנה זו מבוטלת היא מיבטל אי אפשי בה בפ' בתרא דכריתות (דף כד.) ובגיטין ברים השולח (דף לב.) והניא דרב פפא דהלכתא מלוה על פה דסוף גט פשוט (ב"ב דף קטו.) ובפ"ק דקידושין (דף יג:) והניא דאלה עולה שביעית ולבאים הרי זו חזקה בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פ.) ובחזקת הבתים (ב"ב דף לו.) והניא דמחוורת לו מה דרך בגלוי בפרק בתרא דנזיר (דף סב.) ובפ' כילד לולין (פסחים דף פא:) והניא דפירורין שאין בהן כזית אסור לאכלן ביד בסוף נוטל (שבת דף קמג.) ובברכות ברים אלו דברים (דף נב:) מותר והניא דגבי עולה ואימורין מלטרפין בפ' השוחט והמעלה (זבחים דף קט.) ובמעילה בפרק קדשי מזבח (דף טו.) [6]:

ונתמ

ויש הקטרה פחותה מכזית. והכי נמי אמרינן בהקומץ [רבה] (לעיל דף כו.) הקטיר קומצה פעמים כשרה הלכך אפילו פחות מכזית חייב: **ורבא סבר אין קומץ פחות מנ' זיתים.** הלכך לא נפקא לן מהתם דמיהוי הקטרה בפחות [1] מכזית ולרבא כי כל למימר אע"ג דלא מיינכר שהרי עירבו: **משאור ומדבש.** שעירבן יחד לוקה ארבע מלקות: **לאו שבכללות.** כל שאור דמשתמעי מיניה שאור ועירובין וכן כל דבש דמשתמעי מיניה דבש ועירובין אבל אי לאו כל משום שאור לוקה שתים ואם אינו אבל אי לאו כל אחת לא מקרי לאו שבכללות דלאו אכל חד קמהדר והכי משתמעא במס' מזיר (דף לח:) גבי מכל אשר יעשה מגפן היין [2]: **איכא דאמרי תרתי לא לקי.** משום כל שאור אע"ג [3] דשאור ועירובין [4] מלטרפין [5] [ד] מיהא והמקטיר עירובי שאור איכא שאור ועירובין לא לקי אלא חדא וכן חדא משום עירובי דבש: **ואיכא דאמרי אפילו חדא נמי לא לקי.** דלאו כאן לאו מיוחד דכל חד מיניהו לאו שבכללות. אבל אלמנה וגרושה וחללה וזונה [6] לא הוי שבכללות דלאו אכל אכל חדא קאי הואיל ומפורשין בפירוש הלכך לקי עלייהו. להכי נקט לאו דחסימה משום ה] דעליה כתיב [6] והפילו השופט וגו': מתני'

[1] ויש הקטרה פחותה מכזית ורבא אמר [א]אין קומץ פחות משני זיתים [2]ואין הקטרה פחותה מכזית איתמר המעלה משאור ומדבש על גבי המזבח [3]אמר רבא [3]לוקה משום שאור ולוקה משום דבש לוקה משום עירובי שאור ומשום עירובי דבש אביי אמר [4] [3] [ד]אין לוקין על לאו שבכללות [5] איכא דאמרי חדא מיהא לקי ואיכא דאמרי חדא נמי לא לקי דהא לא מיחד לאויה כלאו דחסימה: מתני'

[1] פסחים מד. מזר לו. לעיל מ., ב"מ נ: הכ"מ אמר לפיי לוקה כו' רבה אמר אין נוקין על לאו שבכללות ועמ"ש בפ"ד ע"ז הגליון בפסחים מא.]. [2] פסחים מא: [כד. מזר לח: ב"מ קטו: סנהדרין קג. תמורה ז: כריתות ד. ה.]. [3] [במדבר ו]. [4] כ"א דשאור ועירובין מתרי מיני והמקטיר כו', [5] מתמעי מיניה. כ"ק, [6] [ויקרא כא]. [7] כ"ק, [8] [דברים כה]. [9] וע"כ הקטרה פחות מכזית ס"ל כיון דס"ל יש קומץ פחות מנ' זיתים דאל"כ לא מלי לרבויי אלא כזית כו' קומצה פעמים לעיל. כ"ק, [1] יתירא הוא ומשמע. כ"ק, [2] שתים ועכ. כ"ק, [3] [כריתות ה.]. [4] בריש לקין מייב כי אם משום [5] בגיטין ד"ל. [6] כמ"ש בגליון לקמן. [7] מיירי בפני עצמו

מתני' מנחה הסולת. ה) דמתנדב מנחה סתם מביא עשרון סלת ושמן ולבונה וכוללה וקומצה כמו שהיא חיה ודדיהיה כתיב שמן ולבונה. בכל הקן אחריני לא כתיב לבונה אלא ממנחת סלת גמרינן דכתיב בה [ויקרא ב] נפש ומשמע דכל מנחת יחיד טעונה שמן ולבונה כו' **החלות והרקיקין.** אומר הרי עלי מנחת מאפה מביא חלות או רקיקין דכתיב בויקרא [ב:] ולהך חשיב תרתי כיון דאי בעי חלות מייתי ואי בעי רקיקין מייתי: ו) **ומנחה נשים.** אשה שהתנדבה מנחה: **ומנחת העומר.** בה נמי כתיב שמן ולבונה דכתיב (ויקרא ב) ואם תקריב מנחת בכורים והיא מנחת העומר. אבל מנחת נסכים לא בעיא לבונה כדמפרש בגמ': **גמ' כל היכא דתנן.** הקן ו) מנחות דמתניתין ז) (מנחות) עשר תנן כלומר כולן בחות עשר עשר חלות כדאמרי' בגלו מנחות (לקמן עו.): **לאפוקי מדרבי שמעון דאמר.** לקמן בהאי פירקין (דף סג.) אלומר הרי עלי מנחת מאפה אם לא יביא מאה חלות מאה רקיקין: **קמ"ל.** רב פפא דכל מנחות דמתניתין עשר ח)(הוא) ניהו דהך ט) חלות עשר חלות והך דרקיקין עשר רקיקין דהכי תרתי דומיא דאיך: ל"א י) **כל היכא דתנן.** יא) עוד בבא אחרת דמתני' ובפ' אלו מנחות יב) אתנו אמר קידרי מנחות דמתניתין דדיון שוה עשר תנן ממנחת סלת עד מנחת העומר לאפוקי מדר' שמעון דאמר כו' דלדידיה איכא י"א דבמנחת מאפה איכא בית ג' מנחות אי בעי כוליה מלות ואי בעי כוליה רקיקין ואי בעי ה' חלות וה' רקיקין יב)(ה) יג) ומתני' מדין אחר מנחות יא): **ונתת עליה שמן.** במנחת העומר קאי: **מה מנחה נסכים שאינה טעונה לבונה.** דלקתני לקמן עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה: **טעונה שמן.** דכתיב (במדבר כח) בלולה בשמן כתיב: **ברבות מנחת שמיני** יב) **ולבונה.** הכא דכתיב יב) ויהי ביום השמיני וגו' וכתיב ושור ואיל לשלמים לזבוח ומנחה בלולה בשמן יג): **ולא על מנחת כהנים שמן.** וה"ה נמי למנחת נשים יג) מ)וגריס דכל הך לא כתיב בהו שמן בהדיא ואבד מייניהו נקט: **מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי.** בכל דיני מנחת העומר ולא לרבויא שכן דומות יחד שתיהן בחות עשרון דכתיב (שמות טז) והעומר עשירית האיפה ואפם מנחות בחות עשרון אבל לחם הפנים כתי' (ויקרא כד) שני עשרונים יהיה החלה וגו': **כלי.** כל המנחות טעונות כלי לוגם בפרק שתי הלחם [לקמן עו.] שאלו את רבי זו מנין כו' אבל לחם הפנים אינו נקדש אלא בתנור: **חוץ.** כל המנחות עבודתן בחוץ אבל לחם הפנים פירורו יב)בהיכל. יד) **ועוד הכל נפסלו בלינה דקדשי קדשים הם ואין נאכלות אלא ליום אבל לחם הפנים עומד על השולחן משבת לשבת: [הגמה].** כל המנחות טעונות הגשה ולחם הפנים אין טעון הגשה כדתנן במתני' דהאי פירקין [פא.]: **לישים.** כל המנחות יש מהן מגופן לשיש במנחת העומר נקמצת כדמפרש בהאי מנחות (לקמן דף עב:) ומנחת כהנים כליל לאפוקי לחם הפנים דאין מגופן לשיש: **ליבור.** לחם הפנים ומנחת העומר קרבן ליבור הם ומנחת כהן יחיד הוא טו) **בעומאה.** העומר ושתי הלחם ולחם הפנים חובה ודחוות עומאה בפרק כיצד צולין בפסחים (דף עו:) ה' דברים בחים בעומאה ואין נאכלין בעומאה העומר ושתי הלחם ולחם הפנים כו' אבל קרבן יחיד לא דחי עומאה: **דאכיל.** שירי עומר נאכלין לכהנים וכן לחם הפנים אבל מנחת הכהנים כולה כליל: **פיגולא.** בשירי עומר וזבח פיגול שהרי קומץ טז) מתירן ובלחם הפנים וזבח פיגול דבזיכון מתירין אותו וקיימא לן במסכת יומא בפרק הוציאו לו (דף ס.). כל דבר שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח וזבח בו פיגול אבל מנחת כהנים כולה כליל ואין לה מתירין ואין פיגול וזבח בה: **בשבתא.** דעומר קרב אפילו בשבת כדאמר בפ' רבי ישמעאל (לקמן דף סג:) ולחם הפנים סידורו בשבת: **מסתברא** יז) **מנחת כהנים** [ה"ל לרבויי. מפני שבמנחה כתיב נפש [ויקרא ב] (למדנו) דכל מנחת יחיד טעונה שמן: [בלול]. מנחת כהנים יח)בלול: **בלוג.** בכל המנחות סגי בחד לוג [לעשרון] ומנחת נסכים יח) יט) ג' [לוגין] לעשרון: **מוגש.** עומר ושאר מנחות טעונות הגשה ולא מנחת נסכים כדמפרש במתני' [פא.]: **בגלל עלם.** עומר ומנחת כהנים בחות בגלל עלמן ומנחת נסכים בחה בגלל זבח: מנחת נסכים ליבור היא שהרי בחה עם התמידין ועומר נמי ליבור ושתיהן חובה ודחוות שבת וטומאה: **מסתברא נפש.** במנחת סלת כתיב נפש וכתיב לבונה ומהתם גמרינן לכל מנחת יחיד שטעונה לבונה: **אי אמרת בשלמא לרבות שפיר.** דסד"א שעה מדורות לא ילפינן קמ"ל: **אלא.**

מתני' כ) יש טעונות שמן ולבונה שמן ולא לבונה לבונה ולא שמן כ) לא לבונה ולא שמן א) ואלו טעונות שמן ולבונה ב) מנחת הסולת ג) והמחבת ד) והמרחשת ה) והחלות ו) והרקיקין מנחת כהנים ז) מנחת כהן משיח מנחת עובד כוכבים מנחת נשים ח) מנחת העומר ט) מנחת נסכים טעונה שמן ' ואין טעונה לבונה ב) לחם הפנים טעון לבונה ואין טעון שמן ל) שתי הלחם מ) ומנחת חוטא ומנחת קנאות אין טעונין לא שמן ולא לבונה: **גמ'** נ) אמר רב פפא כל היכא דתנן נ) עשר תנן לאפוקי מדרבי שמעון דאמר נ) מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא קמ"ל דלא נ) תנו רבנן ' ונתת עליה שמן ולא על לחם הפנים שמן ג) שיכול והלא דין הוא ומה מנחת נסכים שאינה טעונה לבונה טעונה שמן לחם הפנים שטעון לבונה אינו דין שטעון שמן ת"ל עליה עליה שמן ולא על לחם הפנים שמן ושמת עליה לבונה עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה שיכול והלא דין הוא ומה לחם הפנים שאינו טעון שמן טעון לבונה מנחת נסכים שטעונה שמן אינו דין שטעונה לבונה תלמוד לומר עליה עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה אמר מר עליה שמן ולא על לחם הפנים שמן אימא עליה שמן ולא על מנחת כהנים שמן מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי ד) שכן עשרון כלי חוץ וצורה הגשה ואישים אדרבה לחם הפנים הוה ליה לרבויי שכן ציבורא חובה טמיא דאכיל פיגולא בשבתא מסתברא נפש אמר מר עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה אימא עליה לבונה ולא על מנחת כהנים לבונה מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי שכן עשרון בלול בלוג מוגש בגלל עצם אדרבה מנחת נסכים הוה ליה לרבויי שכן ציבורא חובה ואיטמי בשבתא מסתברא נפש: מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה ואימא להוציא האי מאי אי אמרת בשלמא לרבות שפיר אלא אי אמרת להוציא למה לי ד) שעה מדורות לא ילפינן: היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה ואימא להוציא מנחת כהנים מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי שכן עשרון כלי מצה ועצם הגשה ואישים אדרבה שתי הלחם שמן. האי קרא במנחת העומר כתיב ואינטריך למעוטי לחם הפנים דשמעת דלא מיתי בק"ו ממנחת נסכים שאינה טעונה לבונה טעונה שמן והיא גופה דאינה טעונה לבונה לא ילפינן אלא מנחת נסכים דלבונה לא שמן ולא לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה לבונה דלא ילפינן בק"ו מלחם הפנים שאין טעון שמן דמממעטינן מריבויא דקרא וטעון לבונה ואין שייך כאן לומר דלא ניכתוב עליה למעוטי לא בשמן ולא בלבונה וניימא חד וחד מיקום בדוכתיה כי ההוא דפ"ב דזבחים (דף יח.). דלא דמי דהכא בלא ק"ו נמי הוו גמירי מהדדי או משאר מנחות או מדאיקרו מנחה מדע דהא אהני ק"ו דהכא איכא טובא ט): **היא** להוציא שתי הלחם. אינטריך למעוטי משום דאיקרו מנחה כדכתיב (ויקרא כג) מנחה חדשה: **ואימא** עליה שמן ולא על מנחת כהנים שמן. פי' בקונטרס והוא הדין למנחת נשים י) וגריס ורלאה דלא בעי לאקשויי מהנהו משום דדמו טפי לכל המנחות הכתובות שם דבעו שמן אבל מנחת כהנים לא דמיא להו דכליל: **בלי.** פי' בקונטרס כל המנחות בעו כלי לוגם בפרק שתי הלחם (לקמן דף עו.). שאלו לרבי י) [זו] מנין כו' אבל לחם הפנים אינו נקדש אלא בתנור וקשה אי מדת יבש נתקדשה לחם הפנים נמי יפה כלי כדמוקמה לעיל (דף מז.). דמרבי לחם הפנים לחימון ואי מדת יבש לא נתקדשה תרוייהו לא בעו כלי ואי משום דשמן בעו כלי אם כן לחם הפנים נמי דהא בעי למימר שיהא טעון שמן בגישה כמנחה ורלאה לפרש דבלי היינו לענין כלי שזו אהדדי מנחת העומר ומנחת י) נסכים אבל לחם הפנים בעי שולחן ובזיכון לבונה ומיהו גבי לבונה דבסמוך לא יתכן לומר כן: **פיגול** בשבת. אין זה כרבא דאמר בפ"ק (לעיל ה:) אין מחשבה פוסל אלא במי שראוי לעבודה לאפוקי מנחת העומר ואע"ג דהתם אייתי במחשבה אלא לשמו ה"ה במחשבת פיגול מייתי לה בפ"ב דזבחים (דף טו:): כי

ונתת עליה שמן. האי קרא במנחת העומר כתיב ואינטריך למעוטי לחם הפנים דשמעת דלא מיתי בק"ו ממנחת נסכים שאינה טעונה לבונה טעונה שמן והיא גופה דאינה לבונה לא ילפינן אלא מנחת נסכים דלבונה לא שמן ולא לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה לבונה דלא ילפינן בק"ו מלחם הפנים שאין טעון שמן דמממעטינן מריבויא דקרא וטעון לבונה ואין שייך כאן לומר דלא ניכתוב עליה למעוטי לא בשמן ולא בלבונה וניימא חד וחד מיקום בדוכתיה כי ההוא דפ"ב דזבחים (דף יח.). דלא דמי דהכא בלא ק"ו נמי הוו גמירי מהדדי או משאר מנחות או מדאיקרו מנחה מדע דהא אהני ק"ו דהכא איכא פירכי טובא ט): **היא** להוציא שתי הלחם. אינטריך למעוטי משום דאיקרו מנחה כדכתיב (ויקרא כג) מנחה חדשה: **ואימא** עליה שמן ולא על מנחת כהנים שמן. פי' בקונטרס והוא הדין למנחת נשים ק) וגריס ורלאה דלא בעי לאקשויי מהנהו משום דדמו טפי לכל המנחות הכתובות שם דבעו שמן אבל מנחת כהנים לא דמיא להו דכליל: **בלי.** פי' בקונטרס כל המנחות בעו כלי לוגם בפרק שתי הלחם (לקמן דף עו.). שאלו לרבי י) [זו] מנין כו' אבל לחם הפנים אינו נקדש אלא בתנור וקשה אי מדת יבש נתקדשה לחם הפנים נמי יפה כלי כדמוקמה לעיל (דף מז.). דמרבי לחם הפנים לחימון ואי מדת יבש לא נתקדשה תרוייהו לא בעו כלי ואי משום דשמן בעו כלי אם כן לחם הפנים נמי דהא בעי למימר שיהא טעון שמן בגישה כמנחה ורלאה לפרש דבלי היינו לענין כלי שזו אהדדי מנחת העומר ומנחת ק) נסכים אבל לחם הפנים בעי שולחן ובזיכון לבונה ומיהו גבי לבונה דבסמוך לא יתכן לומר כן: **פיגול** בשבת. אין זה כרבא דאמר בפ"ק (לעיל ה:) אין מחשבה פוסל אלא במי שראוי לעבודה לאפוקי מנחת העומר ואע"ג דהתם אייתי במחשבה אלא לשמו ה"ה במחשבת פיגול מייתי לה בפ"ב דזבחים (דף טו:): כי

ציבורא חובה ואיטמי בשבתא מסתברא נפש: מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה ואימא להוציא האי מאי אי אמרת בשלמא לרבות שפיר אלא אי אמרת להוציא למה לי ד) שעה מדורות לא ילפינן: היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה ואימא להוציא מנחת כהנים מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי שכן עשרון כלי מצה ועצם הגשה ואישים אדרבה שתי

מה א מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הלכה ז:
מו ב מיי' פי"ג שם הלכה ה:
מז ג ד מיי' שם הל' ו:
מח ה ו מיי' שם הל' ח:
מט ז מיי' שם הל' ג ד:
נ ח מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' יב:
נא ט מיי' פ"ב מהלכות מעה"ק הלכה ד:
נב י מיי' שם הלכה ה:
נג כ מיי' פ"ד מהל' תמידין ומוספין הל' י:
נד ל מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הלכה ז:
נה נ מיי' שם פי"א הלכה י:

מוסף רש"י

כל היכא דתנן. כלומר במנחת עשר תנן. כלומר מנחות שוות בדין אחד לאפוקי מדר"ש. דמעמיד אחד מנחה כמה דמכשר מנחת מאפה בתלת גווני דלדידיה הוי י"ל מנחות (להלן עב: בבת"י).

שיטה מקובצת

ה) לא שמן ולא לבונה: כ) דלא מנה"מ דתנו: ג) שיכול והלא דין הוא. רשב"ם לא גריס בשום מקום שניהם לפי שהם סותרים זה את זה. תו"ח: ד) שכן עשרון כלי. פרש"י מנחה טעונה כלי כדדרשינן לקמן אח החטאת (ואת העולה ואת המנחה) [אא"ה שם איתא את האשם ואת החטאת אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החצר החיצונה מנחה דומיא דחטאת ואשם מה חטאת [אשם] טעונה כלי אף מנחה טעונה כלי וקשה הא"כ שתי הלחם נמי לירבו דהא אקרי מנחה וכ"ת דלא ילפינן מחטאת אלא מנחה הטעונה כלי שרת היינו אותן שטעונות שמן דמדת יבש לא נתקדשה א"כ מנחת כהנים מנלן דבעי כלי הרי עד השתא לא שמענין דבעי שמן ואהא קיימינן לאכותי דצריך לומר דלא ילפינן מחטאת אלא דבר שממנו לאישים כמו חטאת אבל שתי הלחם אין ממנו לאישים: ה) הסלת. המתבדב: ו) מייתי הס"ד ואח"כ מה"ד ומנחת כהנים. כהן שהתנדב אחת מחמש מנחות הללו הס"ד ואח"כ מה"ד ומנחת כהן משיח חביתין הס"ד ואח"כ מה"ד עובד כוכבים מתנדב מנחה כדמרבינן מאיש איש לקמן באלו מנחות הס"ד: ז) דמתני' עשר תנן: ח) דהך דחלות: ט) דתנן כגון בבא אחרת דלקמן ובפ' אלו מנחות כך יש ברש"י של מהר"ם וחיבות עוד בבא אחרת דמתני' ובפ' אלו מנחות שתנו נמחק: י) ומתניתין לא חשיב אלא בתרתי: יא) מנחות הס"ד ואח"כ מה"ד מנא הני מילי. אמנחת נסכים ואלחם הפנים ואשתי הלחם קאי דקא מטעיט להו במתניתין: יב) ללבונה כלומר מנחת שמיני כמילואים: יג) ועובד כוכבים חיבת וגרים נמחק: יד) בהיכל הס"ד ואח"כ מה"ד ובזורה. כל המנחות נפסלו כו' ליום ולילה: טו) ודחי הוא הס"ד ואח"כ מה"ד חובה טמיא. העומר ולחם הפנים: טז) קומץ מתירו: יז) מנחת כהנים. וכל מנחת יחיד טעונה שמן דכתיב במנחת הסלת ונפש כי תקריב וכתיב בה שמן וההוא נפש מרבינן כל

מנחת הסולת שקומצה כשהיא סולת: חלות ורקיקין. היינו מנחת מאפה: אמר רב פפא כל היכא דתנן כל דני ה' מנחות עשר עביד מכל חדא וחדא: לאפוקי מדר' שמעון דאמר האומר הרי עלי מנחה מאפה יביא ה' (ומחצה) חלות ה' (ומחצה) רקיקין קמ"ל דלא. דאין חלות פחות מעשר ולא רקיקין פחות מעשר ואי בעי מביא עשר חלות ואי בעי מביא עשר רקיקין וי"א ה' חלות וה' רקיקין: לישנא אחרינא כל היכא דתנינה לכנחות עשר תנן דעשר מנחות קא חשיב במתניתין לאפוקי מדר' שמעון דלטעמיה הוו חדסרי דאיהו עביד ממנחת מאפה חלת דאי בעי להביא ' חלות מביא ואי בעי להביא ' רקיקין יביא ואי בעי להביא ה' חלות וה' רקיקין יביא קמ"ל דלא דעשר תנן ואין מביא מחצה חלות ומחצה רקיקין: ונתת עליה שמן. במנחת העומר כתיב ואם תקריב מנחת בכורים וגו' ונתת עליה שמן: מנחת שמיני של מלואים דכתיב ושור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן: שכן עשרון. עומר אין בו אלא עשרון דכתיב והעומר עשירית האיפה. ומנחת כהנים עשרון. לאפוקי לחם הפנים דהוו כ"ד עשרונים. דכתיב שני עשרונים יהיה החלה האחת: מנחת העומר ומנחת הכהנים הוו חדוק בעורה על מובח החיצון. ועורה היינו לינה כלומר דנפסלין בלינה: ושעונין הגשה אצל המזבח. ואישים שיש בהן הקטרה לאפוקי לחם הפנים דאינן באין בחוץ אלא בפנים בהיכל ואינו נפסל בעורה בלינה דד' ימים היה לן. ואין טעון הגשה אצל המזבח. ואין ממנו הקטרה לאישי מגופו: שכן ציבורא. עומר ולחם הפנים של צבור הן

תורה אור השלם

1. וְנָתַתָּ עָלֶיהָ שָׁמֶן וְשַׂמְתָּ עָלֶיהָ לְבֹנָה מִנְחָה הוּא:
ויקרא ב טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ליעבא אחריא וכו' וכ' רקיקין ומשונין מדין אחר:

רבינו גרשום

מנחת הסולת שקומצה כשהיא סולת: חלות ורקיקין. היינו מנחת מאפה: אמר רב פפא כל היכא דתנן כל דני ה' מנחות עשר עביד מכל חדא וחדא: לאפוקי מדר' שמעון דאמר האומר הרי עלי מנחה מאפה יביא ה' (ומחצה) חלות ה' (ומחצה) רקיקין קמ"ל דלא. דאין חלות פחות מעשר ולא רקיקין פחות מעשר ואי בעי מביא עשר חלות ואי בעי מביא עשר רקיקין וי"א ה' חלות וה' רקיקין: לישנא אחרינא כל היכא דתנינה לכנחות עשר תנן דעשר מנחות קא חשיב במתניתין לאפוקי מדר' שמעון דלטעמיה הוו חדסרי דאיהו עביד ממנחת מאפה חלת דאי בעי להביא ' חלות מביא ואי בעי להביא ' רקיקין יביא ואי בעי להביא ה' חלות וה' רקיקין יביא קמ"ל דלא דעשר תנן ואין מביא מחצה חלות ומחצה רקיקין: ונתת עליה שמן. במנחת העומר כתיב ואם תקריב מנחת בכורים וגו' ונתת עליה שמן: מנחת שמיני של מלואים דכתיב ושור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן: שכן עשרון. עומר אין בו אלא עשרון דכתיב והעומר עשירית האיפה. ומנחת כהנים עשרון. לאפוקי לחם הפנים דהוו כ"ד עשרונים. דכתיב שני עשרונים יהיה החלה האחת: מנחת העומר ומנחת הכהנים הוו חדוק בעורה על מובח החיצון. ועורה היינו לינה כלומר דנפסלין בלינה: ושעונין הגשה אצל המזבח. ואישים שיש בהן הקטרה לאפוקי לחם הפנים דאינן באין בחוץ אלא בפנים בהיכל ואינו נפסל בעורה בלינה דד' ימים היה לן. ואין טעון הגשה אצל המזבח. ואין ממנו הקטרה לאישי מגופו: שכן ציבורא. עומר ולחם הפנים של צבור הן

כי חטאת היא. כפ"ק (לעיל דף ד.) דרשינן ליה לדרשא אחריתי ועוד דרשינן לקמן בפרק בתרא (דף קמ.) דרשה שלישית ומיהו תרי חטאת היא כתיבי במנחת חוטא [מ] : **ותיהוי** [כד] **פרי פירוש אמאי פסלה בה מחשבה.** לא גרסינן והכי גרסינן [בה] ותיהוי דחוי [נ] בין לתמני' וכין אבריתא ותיהוי דחוי אמאי מיתכשרא בליקוט לבונה הוא ונדחה תדחה [מ] [ומשני] חטאת קרייה רחמנא אפילו כי נתן בה לבונה [נו] מחזיק [נז] להכשירה והכותב בספרים [נח] הפירוש טעה כסבור הך קושיא [נט] דמקשי ותיהוי דחוי אפסול מחשבה קמי ופי' בגליון הספר אמאי פסלה מחשבה וכתב למעלה מפירושו פירוש לסימן שזה פירוש [ל] והמעתיק טעה וכתב הכל בספר [לא] ומיהו טעו דאפסול מחשבה לא פריך [לב] מידי דמי משליקט לבונה אמאי לא תיפסל הה הרי כשרה להקטיר וכיון דכשרה היא אהניא בה מחשבה פיגול וכ"ש מחשבה פסול אם עד שלא ליקט לבונתה דקתני פסול ואין בו כרת הוה לאו משום מחשבה הוא אלא מפני שהקמיצה פסולה היא בעוד הלבונה עליה כדקתני אם שם שמן פסול [מ] נגבי שמן ולבונה לא מכשר אלא לפי שאפשר לוקטה וכל זמן שלא ליקטה כל עבודותיה בפסול ולפי גירסת הטועים הכי פירוש ותיהוי פך בעוד שהלבונה בתוכה תהא כאילו נפל עליה פך שמן דלא [לג] הוה חזיא ולא מיחוי לה מחשבה פסול כלל דלכי לקוט לה תיתכשר אמאי פסלא ממחשבה דחוי היא [מ] [ומשני] חטאת קרייה רחמנא אפילו כי נתן עליה לבונה והלכך מהניא ביה מחשבה ליפסל כך הגיה רש"י בפירושו ולפי שאינו בכל הפירושים כתבתיו [לד] ודבר תימה הוא מאי קפדין ותיהוי דחוי אם בהדיה דריש לה בבריתא מדכתיב חטאת ורבא נמי למה לחק לתרץ חגן המגרי היא: **כל** שבידו **לא** הוי דחוי. גריך למלק בין זה להניח דזבחים בריש קדשי קדשים (דף נט.) דכל הקדשים שהיו עד שלא נפגם המזבח ואח"כ נפגם המזבח פסולין לאמאי פסולין הא לא הוי דחוי כיון דבידו לתקן את המזבח [נ] : **כום** היה ממלא **מדם התערובות.** אע"פ שדם התמצית מעורב בו [נא] ר' יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם (זבחים דף עח.): מי

שתי הלחם הוה ליה לרבויי שכן ציבור חובה טמא דאכל פיגולא בשבתא מתיר תנופה בארץ בזמן חדש והני נפישין מסתברא נפש: **מתני'** וחייב על [א]השמן בפני עצמו [ב] וחייב על לבונה בפני עצמה [ג] נתן [ד]עליה שמן פסלה לבונה לקטנה נתן [ה]שמן על שיריה אינו עובר בלא תעשה [ו]נתן כלי על גבי כלי לא פסלה: **גמ'** תנו רבנן [ז]לא ישים עליהן שמן ואם שם פסל יכול לא יתן עליה לבונה ואם נתן פסל תלמוד לומר כי חטאת יכול אף בשמן תלמוד לומר היא ומה ראית לפסול בשמן ולהכשיר בלבונה פוסל אני בשמן שאי אפשר ללקטו ומכשיר אני בלבונה שאפשר ללוקטה בעא רבה בר רב הונא מרבי יוחנן [ח] נתן עליה לבונה שחוקה מהו משום דאפשר ללקטה והא [ט]לא אפשר ללקטה או דילמא משום דלא מיבלעא והא נמי לא מיבלעא תא שמע ולבונה ילקטנה דלמא חדא ועוד קאמר חדא דלא מיבלעא ועוד ילקטנה תא שמע מכשיר אני בלבונה שאפשר ללוקטה הכא נמי חדא ועוד קא אמר מאי הוי עלה אמר רב נחמן בר יצחק תניא מנחת חוטא ומנחת קנאות שנתן עליה לבונה מלקט את הלבונה וכשרה [י] ואם עד [יא]שלא ליקט לבונתה חישב עליה בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת ואם משליקט לבונתה [יב] מחשב עליה חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת ותיהוי פך [יג] ואמאי פסלה במחשבה דחוי הוא אמר אביי חטאת קרייה רחמנא רבא אמר הא מני [יד] חנן המצרי הוא דלית ליה דחויין דתניא [טו] חנן המצרי אומר אפילו דם בכוס מביא חבירו שלא בהגרלה ומזווג לו [טז]רב אשי אמר כל שבידו לא הוי דחוי אמר רב [יז] אדא כוותיה דרב אשי מסתברא דמאן שמעת ליה דאית ליה דחויין רבי יהודה היא [יח]דתנן ועוד א"ר יהודה נשפך הדם יומות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם ואילו היכא דבידו [יט]תניא ר' יהודה אומר כום היה ממלא מדם התערובות זורקו זריקה אחת כנגד התערובות זורקו זריקה אחת כנגד רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן נתן [כ]משהו שמן על גבי כזית מנחה פסל מאי טעמא לא ישים שימה כל דהו עליה עד דאיכא שיעורא ואמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן [כא] נתן כזית לבונה על גבי משהו מנחה פסל מאי טעמא לא יתן כתיב [כב] עד דאיכא נתינה עליה הוי

שתי הלחם אין בטעון כלי שרת לגוף אלא תנור כדקתני בפרק שתי הלחם (לקמן דף לה:) ליתסן ועריכתן בחוץ ואי גלוגו בכלי שרת מיפסלו ביגולא. עומר ומנחת [כ] נסכים [כא] וכל המנחות באות מצה ושתי הלחם חמץ. שתי הלחם אין באות בגדל עצמן אלא בגדל כבשים. שתי הלחם אין בטעונין הגשה כדמפרש במתני' (פא.) ואין מהן לאישים. אבל עומר ומנחת כהנים באין בגדל עצמן וטעונות הגשה ויש מהן לאישים [כא] [כב]. שתי הלחם פיגול נוהג בהן דכבש תמיין וקריבין בשבת כעומר ונלבד שיאפו מערב שבת: **מפיר.** עומר מתיר חדש במדינה ושתי הלחם במקדש אבל שאר מנחות לא שרו מידי: **תנופה.** עומר ושתי הלחם בעו תנופה דכתיב (ויקרא כג) והניף את העומר ובשתי הלחם כתיב (שם) והניף הכהן אותם [כא] שאר מנחות לא בעו תנופה: **בארץ.** עומר ושתי הלחם אין באין אלא מתבואת ארץ ישראל דקתני לקמן בפ' כל [כב] הקרבנות הללו (דף פג.): באין מארץ ומחוצה לארץ חוץ מעומר ושתי הלחם: **בזמן.** עומר ושתי הלחם קבוע להן זמן פסח ועצרת: **חדש.** עומר ושתי הלחם אין באין אלא מן החדש בפ' כל הקרבנות (שם): **מתני' וחייב על שמן.** אם נתנו על מנחת חוטא: **נתן כלי.** ובתוכו שמן על גבי כלי אל מנחת חוטא לא פסלה: **גמ' כי חטאת.** כלומר אפילו נתן עליה לבונה מקרי חטאת ומיכפרת: **לבונה שחוקה.** משמעלה בשלא אפשר ללוקטה ופסלה: **פ"ש.** דקתני במתניתין ילקטנה אלמא משום לקיטה מכשיריין הא שחוקה פסולה דליתיה בלקטה: **חדא דלא מיבלעא כו'.** ולעולם בליעה עיקר והיכא דליכא לקיטה מתכשרא נמי משום דלא מיבלעא: **ה"ג מנחת חוטא ומנחת קנאות כו': ואין בו כרת.** [ג] הואיל והיה בזה פסול אחריתא לא חייל על זה פיגול דאמר בהקומץ [זובחים לד.] [ד] (לעיל ד' נט.): בהרלאת כשר כך הרלאת פסול: **משליקט לבונתה.** חזרה להכשירה וחייל עליה פיגול. אלמא מדקאמר כל זמן שלבונה בתוכה פסולה היא ש"מ בלקיטה תליא מילתא: **ט) ותיהוי** [טו] **פך.** הך מנחה בעוד שהלבונה בתוכה תהא כאילו נפל עליה פך שמן בתוכה דלא חזיא ולא מיחוי עלה מחשבת פסול כלל דלכי [טז] לקוט לה תיתכשר ה"ג אמאי [יז] פסולה במחשבה דחויה היא: **חטאת קרייה רחמנא.** אפילו כי נתן לבונה הלכך מהניא בה מחשבה למיפסל: **אפילו** [יח] **דם.** שעיר הנעשה בפנים בכוס ומת המשתלח: **מביא חבירו.** כלומר שעיר מן השוק יביא: **ומזווג ליה.** ושלחנו לעזאזל. אלמא לית ליה דחויין [יט] לומר [כ] מת המשתלח אידחי ליה דם שבכוס ושפיכה בעי ויביא שעיר אחרים: **רב אשי אמר.** אפילו תימא רבנן: **וכל שבידו.** נתקן כגון הך לבונה דבידו לבולקטה לא הוי דיחוי ומהניא מחשבה: **נשפך הדם.** על האחר של שעיר הנעשה בפנים: **יומת המשתלח.** [כא] מביא שעיר אחרים או אם מת המשתלח ישפך הדם של חבירו ויביא שעיר אחרים. אלמא לית ליה דחויין: **מדם התערובות.** בפ' תמיד נשחט (פסחים דף סד.) כוס היה ממלא מדם תערובות של פסחים [כא]שנתמלא על הרלפה משום [כא] דחייסינן לאחר שנתקבל הדם אחד מן הפסחים נשפך נלאחר ולא נזרק והשתא משתרי בזריקה דהאי כוס דקיימא לן [כב] נשפך הדם מן הכלי על הרלפה ואפסו כאר: **ווזרקו זריקה אחת** [כב] **כנגד היסוד.** אלמא כיון דבידו לבולקטו לא הוי דחוי: **שימה.** דשמן משמע כל דהו ומיהו ממנהלה בעינן כזית [כג] [דכתיב עליה] (דמשמע עד דאיכא שיעורא) הוי

ליה. כדאמרינן (לעיל דף כג.) איתמר [קומץ] מנחת חוטא ששמנו וכו': תש"ש דתנן במתניתין ולבונה ילקטנה דמשמע דאי מצי לקיט כשרה ואי לא [לא]: דלמא מהא לא תפשוט דחדא ועוד קאמר כלומר דמשום הא נמי כשרה דלא מיבלעא. ועוד ילקטנה: תגינא

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פי"ב מהלכות מעה"ק הלכה מ:
נו ב מיי' פי"ח מהל' פסולי המקדש הלכה י:
נח ג מיי' שם הלכה יא:
נט ד מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הלכה מ:
ס ה מיי' פי"ח מהל' פסולי המקדש הלכה י:
סא ו מיי' שם ומיי' פי"ז מהל' פסולי המקדש הלכה ז:
סב ז מיי' פי"ח שם הלכה יב:
סג ח מיי' שם הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לְשַׁתֵּי תֹרִים אוֹ לְשֵׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת הִוא:
ויקרא ה יא

שיטה מקובצת

א) בפני עצמו ועל הלבונה בפני עצמה: ב) נתן עיין (דף כג): ג) [נתן עליה לבונה שחוקה מהו] ואמר מורי הרמ"ר דהוי מצי למבני אם נתן לבונה אפילו בלא שחיקה וקמץ בעוד הלבונה בביסא דאי טעמא משום דלא מיבלע הא [לא מיבלע ואי] הוי טעמא משום אפשר ללוקטה הא אע"ג דאפשר ללוקטה כיון דקמצה בלא לקיטה פסולה וכן מוכח הסוגיא דבלקיטה תליא מילתא [והקמיצה פסולה] בעוד הלבונה בביסא: ד) ואם עד שלא ליקט לבונתה כו' אלמא מיפסלא בקמיצה וז' ובלקיטה תליא מילתא דאל"כ אמאי אין כרת בחוץ [לזמנו] [אלא דהא] הא דאין בו כרת משום דאיכא פסול אחריני ובענין שיקרבו כל מתיריו כתרצאת כו': ה) לבונתה חישב ואות מ' נמחק: ו) ואמאי פסלה במחשבה ותיהוי הך פך דהוי הוא אמר אמר: ז) חגן המצרי. עיין זבחים (דף לד ע"ב): ח) רב ששא תיבת אדא נמחק: ט) עד דאיכא נתינה. דגמרינן מונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות נתינה ולא הוינן נתינה דכתיב וא"ת וניגמור מנתינה דגז דכתיב ונתן בידה וכשר אפילו על עלה של זית וכן גבי נתינה בתרומה דכתיב ראשית דגנך תתן לו וקרי"ל דאפילו חטה אחת פוטרת אלמא אשכחן נתינה שהוא בכל שהוא ונילף מינה מ"ל דמרשני קרא בדיבוריה דכתיב לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה ולא כתיב ישים אלמא נתינה מעלייתא בעינן. תוס' אחרות. י) עומר ומנחת כהנים: יא) אותם ושאר: יב) כל קרבנות ואות ה' נמחק: יג) כרת אלא לאו הואיל: יד) בהקומץ זוטא: טו) ותיהוי הך מנחה פך: טז) לקיט ליה: יז) פסלה: יח) אפילו הדם בכוס. גבי ב' שעירי י"כ מתניא דאם מת המשתלח: יט) דחויין דאי אית ליה דחויין מת המשתלח אידחי ליה הדם: כ) המשתלח ויביא שנים: כא) דחייסינן שמא לאחר שנתקבל דם: כב) אחת בדין פסחים כדתנן באיזהו מקומן ודמן טענן מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד: כג) כזית דכתיב עליה משמע שיעורא מן: יד) ותיהוי אף אמאי איכא פירוש נמחק: כה) ותיהוי דחוי לשון תוס' אחרות וקפריך דקתני נתן עליה לבונה [ילקטנה] ותהא כשרה [לקמן] ומשום הכי פריך ותיהוי דחויא דבעוד הלבונה בביסא פסולה היא היכא מהניא [לקיטה] כיון דאדחי ידחה: כו) לבונה והלכך: כז) להכשירה והכותב בספרים: כח) הפרשן תיבת הפירוש נמחק לשון תוס' אחרות אין פרשן טועה והסופרים טעו ונשתבשו הספרים: כט) דקא מקשי: ל) שזה פירוש ולא גירסא: לא) בספר שהיה כתוב הפירוש: לב) דאפילו אם נתן לבונה בתוכה תהא כאילו נפל עליה פך שמן דלא לג) הוה חזיא ולא מיחוי לה מחשבה פסול כלל דלכי לקוט לה תיתכשר אמאי פסלא ממחשבה דחויא היא [מ] [ומשני] חטאת קרייה רחמנא אפילו כי נתן עליה לבונה והלכך מהניא ביה מחשבה ליפסל כך הגיה רש"י בפירושו ולפי שאינו בכל הפירושים כתבתיו [לד] ודבר תימה הוא מאי קפדין ותיהוי דחוי אם בהדיה דריש לה בבריתא מדכתיב חטאת ורבא נמי למה לחק לתרץ חגן המגרי היא: **כל** שבידו לא הוי דחוי. גריך למלק בין זה להניח דזבחים בריש קדשי קדשים (דף נט.) דכל הקדשים שהיו עד שלא נפגם המזבח ואח"כ נפגם המזבח פסולין לאמאי פסולין הא לא הוי דחוי כיון דבידו לתקן את המזבח [נ] : **כום** היה **ממלא מדם התערובות.** אע"פ שדם התמצית מעורב בו [נא] ר' יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם (זבחים דף עח.): מי

מסורת הש"ס

א) זבחים לד: עד. יומא סג: תמורה ו:, ב) [זבחים לד:], ג) יומא סב. זבחים לד:, ד) תוספתא פסחים פ"ד ה"י [פסחים סה. ע"ש זבחים לד: ע"ש ס.], ה) ע"ז נתן מסהו לבונה ע"ש מיה מנחה נלא פסל מ"ע לא יתן כתיב עד דאיכא נתינה נתן מיה לבונה ע"ג מסהו מנחה פסל מ"ע עליה כתיב תנו כו'. ל"ק, ו) שייך לע"ז, ל"ל, ז) ל"ל בזבחים, ח) [ע"ש שייך לע"ז], ט) מה.ד. ה.ל. אמאי פסולה במחשבה דחויה היא לומר מיהו הך מנחה בעוד וכו' פסול כלל ולכי לקטו לה תיתכשר והכ"ל. ל"ק, י) שבפרו עכ. ל"ק, כ) [זבחים לב.], ל) [ויקרא כז], מ) [וע' תוס' לקמן קמ. ד"ה חיה], נ) ופרכין בין. ל"ק, ס) ל"ק, ע) ולגבי לבונה לא כו' ומוזקן תיבת שמן. ל"ק, פ) ל"ק, צ) [ע"ע תוס' סוכה לב. ד"ה נקטנו תוס' זבחים לד: ד"ה כלו], ק) [כל זה נגמר בהגיה בפסחים סה: וכן בזבחים לה.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שתי הלחם וכו' מהן לאישים הס"ל ואח"כ מ"ה פיגולא שם הלחם: (ב) ד"ה ומזווג וכו' לית ליה דחויין דכיון מת המשתלח:

מוסף רש"י

דלית ליה דחויין. שיהא הדם דמוי בכפיל חכיהו שמת לומר שיקפד הדם (יומא סג:). אפילו דם. שעיר הנעשה בפנים בכוס. ומת המשתלח לא נדחה הדם אלא מביא שעיר אחר ומזווג לו וכשר הדם לנמנעתו חוז שמת, ולשון אפילו דנקט משום דלשאם מתלוקות בדבר. איכא למאן דאמר אפילו בעלי מיים נדחים דקתני ואם משמגריל מת אחד מהן יביא שנים ויגרל עליהם כשמתילה והכשלר ידחה, ואיכא למאן דאמר מביא חבירו שלא בהגרלה דבעלי חיים אין נדחין והגרלה לא מעכבת, אבל דם בכוס ומת המשתלח יפקד הדם לשתוכון נדחין ואין מחכין ונגרלין ואמאי תנן המגרלי לגיתר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג לו ויהיה כשר הדם (זבחים לד:). כל שבידו. נתקן ולכתחיל (שם). מדם התערובות. שלא בפסחים וזרקו זריקה אחת. כדין פסח בנגד היסוד. לאפוקי קרן דרומית מזרחית דלתמרגיל נתקן שאם נשפך דמו של אחד מהן על ידי שהם רבים ונכהלים לעשות נמצא כוס זה מבכיריו שהיר מכולם מעורבים בו, ואי משום דאתעבוד בדם המתמצית אמרינן נתקנו רבי יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם ולא אמרינן אלמיה לא כהתערבו טופלו ובידו לאוקפו (שם).

רבינו גרשום

כלום לאישים: מתיר. שהעומר ושתי הלחם מתירין את החדש במקדש ובמדינה ואין באין אלא מן הארץ דכתיב כי תבואו אל הארץ וקצרתם וגו' וכתיב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וגו' ובאין בזמן בפסח ובעצרת ומן החדש תחלה מה שאין [כן] במנחת כהנים. חייב על שמן בפני עצמו ועל לבונה בפני עצמה. מי שנותן במנחת חוטא: נתן עליה שמן פסלה. לר' יוחנן כדאית ליה ולר' שמעון [בן לקיש] כדאית ליה.

ז] (הוי רבוי אחר רבוי. דגבי שמן כתיב[1]עליה דהיינו כזית וגבי לבונה כתיב[2] עליה דמשמע עד לאיכא שיעורא): [3]בלבונה כתיב[4] נתינה ונתינה בכזית כדכתיב (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש ובהיות נתינה כתיבה אחילה ח] וכל אחילה בכזית. עליה משמע דבמנחה נמי בעינן כזית הוי

רבוי אחר רבוי דגבי שמן כתיב עליה דהיינו כזית וגבי לבונה עליה הוי רבוי אחר רבוי ואינו אלא למעט דגבי לבונה לא בעינן כזית מנחה ט] דעל משהו נמי חייב: **מי בעינן שימה.** דשמן דומיא דנתינת לבונה דלא מחייב אלא בכזית אי לא: **יכול בשני כהנים.** דלא יתחייבו שני לאוין עד שיהו שני כהנים אחד נותן שמן ואחד נותן לבונה אבל חד כהן לא מחייב אלא חד לאו: **כגופה של מנחה הכתוב מדבר.** תלויין שני הלאוין כיון שנתן שמן ולבונה על המנחה חייב שתים לא שנא חד ולא שנא תרין: (ז) **יכול לא יתן כלי כו': כגופה של מנחה.** עד שיעור אי דשמן או הלבונה במנחה: **מתני' כל שאין לה קמיצה.** להתיר שיריים לכהנים: **אין לה הגשה.** כדקתני בברייתא לקמן וילאו אלו מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים: **גמ' עשר תנן.** בתרי לישני כדפרישית לעיל (דף נט.): **והכאת את המנחה.** בהוא קרא כתיב והגישה אל המזבח: **אלא קומץ בלבד.** שנעשה לה: **מנחה כו'.** שטעונה הגשה קודם קמיצה: **ודין הוא.** דמנחת חוטא טעונה הגשה ולא לריך קרא:

מנחת

הוי רבוי אחר רבוי ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט ואיכא דאמרי אמר רב יצחק בר יוסף בעי רבי יוחנן נתן משהו שמן על גבי כזית מנחה מהו מי בעינן שימה כנתינה או לא תיקו: נתן שמן על שיריה: ת"ר [1]לא ישים [2] עליה שמן ולא יתן יכול בשני כהנים תלמוד לומר עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר ולא בכהן יכול לא יתן כלי על גבי כלי ואם נתן פסל ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר: **מתני'** [6]יש טעונות הגשה ואין טעונות תנופה [3] הגשה ותנופה תנופה ולא הגשה לא תנופה ולא הגשה [8]ואלו טעונות הגשה ואין טעונות תנופה מנחת הסולת והמחבת ומרחשת והחלות והרקיקין מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מנחת נכרים מנחת נשים ומנחת חוטא [4] רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן הגשה לפי שאין בהן קמיצה וכל שאין בהן קמיצה אין בהן הגשה: **גמ'** [5]אמר רב פפא כל היכא דתנן עשר תנן מאי קמ"ל לאפוקי מדרבי שמעון [6]דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא קמ"ל דלא: מנא הני מילי דתנו רבנן אילו נאמר [2] והבאת אשר יעשה מאלה לה' [7] והקריבה אל הכהן והגישה הייתי אומר אין לי שטעון הגשה אלא קומץ בלבד מנחה מנין תלמוד לומר מנחה [8] מנחת חוטא מנין ת"ל את המנחה ודין הוא נאמר [1] הכא

מי בעינן שימה דומיא דנתינה או לא. בפ"ק דכריתות (דף ו:) פליגי רבי יהודה ור"מ גבי שמן המסחה דר' מאיר סבר על בשר אדם לא יסך וכתיב ואשר יתן ממנו על זר מה סיכה כל שהוא אף נתינה כל שהוא ור' יהודה סבר לפיכן נתינה דזר מנתינה דעלמא מה נתינה דעלמא כזית אף נתינה דהכא כזית והשתא הך בעיא דהכא ניחא לתרוייהו דאפילו לר"מ דילף התם משום דנתינה וסיכה בחדא מילתא כתיבי אלא שזה כתוב באהרון וזה כתוב בכרת ואפילו לר' יהודה נמי דלא ליף התם דלמא הכא מודה כיון דנתינה ושימה כתיבי בחד קרא והא דמשמע דנתינה בעלמא בכזית היינו משום דילפינן מנתינה דמקומי תרומה דהוא בכזית כדרגן דפרק כל שעה (פסחים נב:) ודלא כאבא שאול דלדידיה שוה פרוטה בעי וכי איכא שוה פרוטה אע"פ שאין בו כזית אי נמי אפילו כאבא שאול דשאני התם דילף ממעילה דבפרוטה דלאיתא התם והא דאמר בפרק הזהב (כ"מ מז.) קונין בכלי אף על פי שאין בו שוה פרוטה אע"ג דכתיב ונתן לרעהו נעלו כתיב דמשמע כל דהו וגבו נמי אמרינן (גיטין דף כ.) כתבו על איסורי הנאה בשר דונתן בידה נתינת גט בעלמא קאמר כדכתי' ספר אפי' כל דהו ולמאי דפרישית דטעמא דאבא שאול משום דילף ממעילה ניחא טפי דלא שייך למילף ממעילה אלא תרומה שהיא כעין מעילה שמשלם קרן וחומש וקלת קשה בתרומה דכתיב (דברים יח) תתן לו אמאי מיטה אחת פוטרת את הכרי ניבעי כזית כנתינה דשמעתין ואין לומר דחיטה אחת לאו דוקא דהא אמרינן בסוף מסכת ע"ז (דף עג:) דטבל בכל שהוא דכתיבו כך איסורו ובמסכת פיאה בשמעתא קמייתא בירושלמי משמע דאין לה שיעור כלל והא דלא תני לה בהדי הנך דאין להם שיעור משום דאין אדם עושה כל גורנו תרומה משום דכתיב ראשית ביכורים ומתן בהונות אין שייך לאחויי כאן ולא שייך בהו לא פרוטה ולא כזית [9]: **יכול** בשני כהנים ת"ל על עליה. פירש בקונטרס שלא יתחייבו בשני לאוין על הלבונה ועל השמן אלא שני כהנים אחד נותן את השמן ואחד נותן את הלבונה אבל חד כהן לא מחייב אלא חד לאו וקשה כיון דכתיבי שני לאוין למה לא יתחייב כהן אחד [1] כמו שנים וגרלאה לפרש דמיירי בשתי מנחות הנעשות בשני כהנים דהכי אורחא דמילתא דמשום ברוב עם הדרת מלך דהא בתנופת חזה ושוק וחלבים מטפלים בו שלשה כהנים משום ברוב עם הדרת מלך כדלקמן (דף סב.) כל שכן בשתי מנחות והכי קאמר יכול בשתי מנחות דווקא כתיבי שני לאוין שבזאת נתן שמן ובזאת נתן לבונה דלאיתא במנחה אחת כיון דכבר נתן עליה שמן הרי היא פסולה ולא מחייב מו הלבונה כדלשכחן לעיל (דף מז.) בהמחמץ את הפסולה דפטור ואע"ג דהתם כתיב לה' דדרשינן כשרה ולא פסולה אימא מהתם ילפינן מ"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר לחייב שני לאוין וקלת קשה דאימא דקרא מיירי בשנתן השמן ואת הלבונה בבת אחת ושמא אי אפשר לנמלט אי נמי סתם קרא אורחיה בזה אחר זה כמו שרגילין במנחות שיש בהם שמן ולבונה ור"מ מפרש יכול בשני כהנים כלומר בשני [2] דבריהם שזה נתן שמן וזה נתן לבונה והוא הדין באדם אחד בזה אחר זה אלא משום דאורחא דמילתא ששני כהנים רגילין לעשות משום ברוב עם הדרת מלך ואמתני' קאי דחייב על השמן בפני עצמה ועל הלבונה בפני עצמה ודעי אי חייב בזה אחר זה אי אם שניהם בשמן מידי דהוי לאמתמן אחר ממתן או כיון דנפסלה אינו חייב ומתני' בשתי מנחות בחתא נתן שמן ובחתא נתן לבונה של מנחה יצא נותן שמן על הלבונה או לבונה על השמן אחין זה בגופה ואפילו נתן את הלבונה בבת אחת ושמא אי אפשר לנמלט אי נמי סתם קרא אורחיה בזה אחר זה כמו שרגילין במנחות שיש בהם שמן ולבונה ור"מ מפרש יכול בשני כהנים כלומר בשני [2] דבריהם שזה נתן שמן וזה נתן לבונה והוא הדין באדם אחד בזה אחר זה אלא משום דאורחא דמילתא ששני כהנים רגילין לעשות משום ברוב עם הדרת מלך ואמתני' קאי דחייב על השמן בפני עצמה ועל הלבונה בפני עצמה ודעי אי חייב בזה אחר זה אי אם שניהם בשמן מידי דהוי לאמתמן אחר ממתן או כיון דנפסלה אינו חייב ומתני' בשתי מנחות בחתא נתן שמן ובחתא נתן לבונה של מנחה יצא נותן שמן על הלבונה או לבונה על השמן אחין זה בגופה ואפילו נתן את הלבונה מצד [3] אחד במקום אחין אם שמן מ"מ עליה משמע שאין כלל שמן בכל המנחה אי נמי בגופה משמע כשרה ולא פסולה: **רבי** שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן הגשה **לפי** שאין בהן קמיצה. תימה אלא מעתה מנחת חוטא של כהנים תהא טעונה הגשה בעיא קמילה לר' שמעון כדתנן פרק ואלו מנחות (לקמן עב:) רבי שמעון אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב בפני עצמו והשיריים קריבין בפני עצמן וכי תימא הכי נמי הא

מי בעינן שימה דומיא דנתינה או לא. בפ"ק דכריתות (דף ו:) פליגי רבי יהודה ור"מ גבי שמן המסחה דר' מאיר סבר על בשר אדם לא יסך וכתיב ואשר יתן ממנו על זר מה סיכה כל שהוא אף נתינה כל שהוא ור' יהודה סבר לפיכן נתינה דזר מנתינה דעלמא מה נתינה דעלמא כזית אף נתינה דהכא כזית והשתא הך בעיא דהכא ניחא לתרוייהו דאפילו לר"מ דילף התם משום דנתינה וסיכה בחדא מילתא כתיבי אלא שזה כתוב באהרון וזה כתוב בכרת ואפילו לר' יהודה נמי דלא ליף התם דלמא הכא מודה כיון דנתינה ושימה כתיבי בחד קרא והא דמשמע דנתינה בעלמא בכזית היינו משום דילפינן מנתינה דמקומי תרומה דהוא בכזית כדרגן דפרק כל שעה (פסחים נב:) ודלא כאבא שאול דלדידיה שוה פרוטה בעי וכי איכא שוה פרוטה אע"פ שאין בו כזית אי נמי אפילו כאבא שאול דשאני התם דילף ממעילה דבפרוטה דלאיתא התם והא דאמר בפרק הזהב (כ"מ מז.) קונין בכלי אף על פי שאין בו שוה פרוטה אע"ג דכתיב ונתן לרעהו נעלו כתיב דמשמע כל דהו וגבו נמי אמרינן (גיטין דף כ.) כתבו על איסורי הנאה בשר דונתן בידה נתינת גט בעלמא קאמר כדכתי' ספר אפי' כל דהו ולמאי דפרישית דטעמא דאבא שאול משום דילף ממעילה ניחא טפי דלא שייך למילף ממעילה אלא תרומה שהיא כעין מעילה שמשלם קרן וחומש וקלת קשה בתרומה דכתיב (דברים יח) תתן לו אמאי מיטה אחת פוטרת את הכרי ניבעי כזית כנתינה דשמעתין ואין לומר דחיטה אחת לאו דוקא דהא אמרינן בסוף מסכת ע"ז (דף עג:)

סד א מיי' פי"ב מהל' מעשה הקרבנות הלכה ו:

שיטה מקובצת

[1] תיבות עליה שמן נמחק: [2] הנופה דלא הנשה הגשה ותנופה: [3] ר"ש אומר כו'. תימה מאן [הוא] דפליג אר"ש דלא אמרו בגמ' דפליגי בהכי וי"ל דהיינו רבי יהודה דאמרו בגמרא דר"ש מצרף [תלתא] קראי למעט שתי הלחם ולחם הפנים ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים מאלה להוציא שתי הלחם ולחם הפנים והקריבה להוציא מנחת נסכים והגישה להוציא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ור' יהודה מאלה לדרשה אחרינא רצה אחד מביא רצה חמישתן מביא וע"כ לא נשאר אלא תרי קראי והקריבה והגישה ומסתמא מוקי לה לחד להוציא שתי הלחם ולחם הפנים וחד להוציא מנחת נסכים אבל מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מסתמא לא מפקינן מהגישה. תו"א: [4] מאלה לה' וגו'. תיבות והקריבה אל הכהן והגישה נמחק: [5] מנחת חוטא מנין. דבשלמא שאר מנחות כתיב זאת תורת המנחה תורה אחת לכל המנחות ומנחת חוטא אינו בכלל דהא הגשה במנחת נדבה כתיב דכתיב ביה שמן ולבונה ובמנחת חוטא אין בה לא שמן ולא לבונה: [1] נאמר הבא ותיבת הבא נמחק: [2] מתיבות הוי רבוי אחר רבוי כו' עד דאיכא שיעורא נמחק: [3] אכילה ואין אכילה בפחות מכזית הס"ד ואחר כך מה"ד עליה. דמשמע: [4] דעל משהו נמי חייב צ"ע א"כ למה לא מחייב בשמן על משהו. תו"ח: [5] כמו שנים הרי נא ומבושל לוקה שתים ופר"ת יכול בשתי מנחות דוקא באחת נתן שמן ובאחת נתן לבונה הוא דמחייב ב' לאוין אבל בחדא מנחה לא מחייב אלא חדא. ושעם יש בדבר דכיון דנתן את השמן הויא לה מנחה פסולה ולא מחייב תו אנחינה לבונה כדאמרינן לעיל גבי מחמץ אחר מחמץ במחמץ את הכשרה אבל לא הפסולה והא דנקט ב' כתנים אורחא דמלתא משום ברוב עם כו' וצ"ע קצת דגבי מחמץ כתיב לה' דמינה דרשינן כשרה ולא פסולה. תו"א: [6] ולאו למימר א) א"נ היינו הך אין בהם קמיצה להכשיר השיריים לכהנים. תו"ח:

א) נגלה דל"ל ולאו למימר קאמי וכו' עד של כהנים מ"ש היינו הך וכו'.

[1] (נדרים נ:), [2] (לעיל נט. לקמן עב.), [3] (לקמן סג.), [4] (ל"ל נאמר הכא כמנחת מוכה ונאמר הכא כמנחת נדבה. ל"ק וכן מי' בספרא), [5] (ל"ק מ"ש, [6] (ויקרא כז), [7] (מה"ד לא יתן בלבונה כו' כזית. הס"ד דאין מ"ב ד"ש עליה משמע כו'. ל"ק [ושייך לדף נט:]), [8] [ויעיין תוס' פסחים נב: ד"ה ואלו ותוס' גיטין כ. ד"ה דלמא ותוס' מז. ד"ה קונים], [9] מקומות שוה. ל"ק, [1] אמר. ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לִשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ לְשֹׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת הִיא:
ויקרא ה יא

2. וְהֵבֵאתָ אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיְיָ וְהִקְרִיבָהּ אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ב ח

הגהות הב"ח

(ז) רש"י ד"ה בגופה וכו' מרין הס"ד ותמ"ב מ"ס בגופה ותיבות יכול לא יתן כלי ממתק:

מוסף רש"י

כל היכא דתנן. לומר מנחות עשר תנן. לומר מנחות שוות בזין אחד לאפוקי מדר"ש. דמטפי חד מנחה כמה דמכסר מנחת מאפה בחלבת נוויי לדדיה הוי י"ל מנחות (להלן עב: בבתי"ר).

רבינו גרשום

נתן שמן על שיריה של מנחת חוטא אינו עובר כדאמרי' דבש הותר בשיירי מנחות וכן שמן נתן כלי שיש בו שמן על כלי שיש בו מנחת חוטא לא פסלה הואיל ולא עירבו במנחה גופה: בגופה של מנחה הכתוב מדבר לא יתן עליה ז) לאישים דאש"י בקרן אחד:

ז) נגלה דל"ל דלא יתן עליה שמן לאישים כו'.

פירקין (דף נג.) ילפינן מזמח תורת לענין מלה אפילו מנחת מרחשת אע"ג דבזמח תורת כתיב קולת אלא זו אינה באה קולת אלא מרחשת ועוד הא רבי שמעון ברים מכילתין דנפקא לן מזמח תורת כל המנחות דאין מחשבה פוסלת בהן והכא בעי קרא לרבויי מנחת העומר ומנחת קנאות (סוטה) ולא נפקא לן מזמח תורת ומלאה לפרס אלא שייך הכא למדרש מזמח תורת כלל משום דכתיבי ריבויי ומיעוטי דמתא ריבויי כתיבי ותנא מיעוטי את המנחה והבאת והקריבה לרבות מלה והקריב והקריבה והגיש והגישה למעט דמוכחא סוגיא דשמעתין לפיכך צריך לדון מה יש לנו לרבות ומה יש לנו למעט ודבנן דהכא מאלה למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים דדרשינן כרבי שמעון וכן ר"א דוהקריבה למעוטי מנחת נסכים אבל ר"א דוהגישה למעוטי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח לא דרשינן ואי לא דרשינן ליה הכא דרש' ליה במכילתא אחריתי ומסתבר להו למעוטי הך טפי ממנחת כהנים ומנחת כהן משיח מתוך סברתו של רבי שמעון גופה דלקמן דמעיקרא אמעט להו והדר אמעט מנחת כהנים ומנחת כהן משיח:

והבאת לרבות מנחת העומר והקריבה לרבות מנחת **סוטה.** תימה דמוהבאת הוה ליה למילף נמי מנחת סוטה דכתיב בה נמי הבאה דקאמר ר' יהודה וי"ל דסברא הוא לאוקומי טפי במנחת העומר דאיכא שמן ולבונה ואיכא נמי קולת וזו קמח: **מנחת** סוטה **שטעונה תנופה אינו** דין וכו'. תימה ולימא שתי הלחם יוציאו דטעונים תנופה ולא הגשה דקאמר במתני' וי"ל דאיכא למיפרך מה לשתי הלחם שכן אין מהן לאישים אך תימה לוג של מלוגע ואשמו יוציאו וכבשי עצרת ושלמי יחיד דטעונין תנופה ולא הגשה ולקמן לרבי יהודה קשה טפי דלא מצריך קרא למנחת העומר [ד] מדינא יליף דאיכא למיפרך כדפריסית: **רבי** שמעון אומר את המנחה כו'. הכא דריש רבי שמעון את וכספ"ק (לעיל יא.): גבי את כל הלבונה לא דריש [ה] [וסס פירסתי] [ו]: **יבול** שאני מרבה את שתי הלחם **ולחם הפנים.** משמע הכא דהוי טפי בכלל את המנחה ממנחת העומר ומנחת סוטה ולעיל (דף מ.) משמע איפכא גבי מחמץ וסס [ז] פירסתי וי"ל משום דבאין משעורים גריעי לי ממי בתר דממעטי כל הנהו שתי הלחם ולחם הפנים כתיבי הנך ריבויי ובאות מצוייה טפי הנך זימנין דלא משכחת לה כלל או אינו אומר והבאת אלא שיחיד מתנדב ומביא מנחה אחרת חוץ מאלה שבענין ודין הוא ציבור מביא מנחה מן החיטין חובה ומביא מנחה מן השעורין חובה אף יחיד שמביא מנחה מן החיטין נדבה [ג](יכול) יביא מנחה מן השעורין נדבה ת"ל אלה [א]אין לי אלא אלה או אינו אומר אלה אלא לאומר הרי עלי מנחה שמביא המישתן ת"ל מאלה רצה אחת מביא רצה המישתן מביא רבי שמעון אומר את המנחה לרבות שאר מנחות [ד] כגון מנחת נסכים מנחת נשים להגשה יכול שאני מרבה אף שתי הלחם ולחם הפנים ת"ל [ה] מאלה ומה ראית לרבות שאר מנחות ולהוציא שתי הלחם ולחם הפנים מרבה אני שאר מנחות שיש מהן לאישים ומוציא אני [ו] שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים והלא מנחת נסכים בולה לאישים יכול יהא טעונה

מנחת חובה ונאמר הכא מנחת נדבה מה מנחת נדבה טעונה הגשה אף מנחת חובה טעונה הגשה מה למנחת נדבה שכן טעונה שמן ולבונה מנחת סוטה תוכיח מה למנחת סוטה שכן טעונה תנופה מנחת נדבה תוכיח [ו]וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן ששון לקמיצה ושוו להגשה אף אני אביא מנחת חוטא ששוה להן לקמיצה תשוה להן להגשה מה להצד השוה שבהן שכן הוכשרו לבא בעשיר כבעני תאמר במנחת חוטא שלא הוכשרה לבא בעשיר כבעני תלמוד לומר את המנחה רבי שמעון אומר והבאת לרבות מנחת העומר להגשה וכן הוא אומר [1]והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן והקריבה לרבות מנחת סוטה להגשה [ז] וכן הוא אומר [2]והקריב אותה אל המזבח ודין הוא [ח] ומה מנחת חוטא שאינה טעונה תנופה טעונה הגשה מנחת סוטה שטעונה תנופה אינו דין שטעונה הגשה מה למנחת חוטא שכן באה חיטין מנחת העומר תוכיח מה למנחת העומר שכן טעונה שמן ולבונה מנחת חוטא תוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן ששון לקמיצה ושוו להגשה אף אני אביא מנחת סוטה ששוותה להן לקמיצה תשוה להן להגשה מה להצד השוה שבהן שכן לא הוכשרו לבא קמח תאמר מנחת סוטה שהוכשרה לבא קמח ת"ל והקריבה ר' יהודה אומר והבאת לרבות מנחת סוטה להגשה וכן הוא אומר [3]והביא את קרבנה עליה אבל מנחת העומר לא צריכא קרא מאי טעמא מדינא קא אתיא ומה מנחת חוטא שאינה טעונה תנופה טעונה הגשה מנחת העומר שטעונה תנופה אינו דין שטעונה הגשה מה למנחת חוטא שכן באה חיטין מנחת סוטה תוכיח מה למנחת סוטה שכן באה לברר עון [ג] דמזכרת עון היא מנחת חוטא תוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שכן שוו לקמיצה ושוו להגשה אף אני אביא מנחת העומר ששוותה להן לקמיצה תשוה להן להגשה ומאי [ד]פרכת רבי שמעון פריך הכי מה להצד השוה שבהן שכן מצויין ורבי יהודה אדרבה הא

מנחת חובה. חוטא [ו] דהאי קרא דהגשה במנחת נדבה כתיב: **מנחת סוטה תוכיח.** שאינה טעונה שמן ולבונה הגשה כדאמרי' לקמן והקריבה לרבות מנחת סוטה (ה) להגשה: במנחת סוטה כתיב (במדבר ה) והניף את המנחה. מנחת חוטא ומנחת נדבה [אין] טעונין תנופה כדקתני במתני' [ע"פ]: **מנחת חוטא לא הוכשרה לבא.** אלא בעני דכתיב בויקרא בקרבן עולה ויורד [ה] והביאה אל הכהן וקמץ וגו': ורבי שמעון ותנא קמא לא פליגי אלא מר דריש חדא ומר דריש חדא: **וכן הוא אומר.** במנחת סוטה והקריב אותה אל המזבח: **והלא דין הוא.** ולא בעי קרא למנחת סוטה: **מה מנחת חוטא כו' טעונה הגשה.** כדרבינן לעיל מאת (ב) המנחה: מנחת העומר כתיב אלה טעורין בפרק רבי ישמעאל (לקמן סח.): **ולא הוכשרו לבא קמח.** אלא קולת דמנחת חוטא כתי' עשירית האיפה קולת (ויקרא ה) ובעומר כתיב (שם ג) מגרשה ומשמנה דהא דכתיב בויקרא [שם] וכיו' תקריב מנחת בכורים במנחת העומר כתיב וגרשה היינו קלת ובמנחת סוטה כתיב קמח שעורים [ו]: **ה"ל והקריבה.** לרבות מנחת סוטה [ה] הואיל ולא אתא מדינא: **אבל מנחת העומר לא צריכא קרא.** וא"ת לר' יהודה והקריב מאי דריש ביה תרין ומוקי לה להך דרשה דדרש רבי שמעון לקמן [ז] מן והקריב והקריבה להוציא [ח] שתי הלחם ולחם הפנים: **לברר עון.** לידע אם טמאה אם לאו הלכך (לאו) חשיבא היא: **ורבי שמעון.** דמצריך קרא למנחת העומר פריך הכי מה להנך שכן מצויין אפי' מאה פעמים בשנה אם אירע הדבר תאמר בעומר דפעם אחת ותו לא: [ט] **והא מצוייה טפי.** דבכל שנה היא: וקפריך תנא **או אינו אומר והבאת.** לא למנחת סוטה ולא לעומר אלא לומר ולרבות שיחיד מתנדב ממנה אחרת שאינו מענין אלו ה' מנחות האמור בפרשה (ויקרא ב) אלא ומחבת ומרחשת ומאפה שיש בה שתים [ט] דלכל הנך חיטין הן דכתיב [י] אלא וסלת חטין וקאמי והבאת לרבות שיחיד מתנדב מן השעורין [יא]: **ומביאין מן השעורין.** מובא מנחת העומר [ב](**ס"ל ו אלה.** יב) להך דרשה אלא ללמד על [ג] העומר [ד]: **הרי עלי מנחה.** סתם שמביא כל אלה חמישתן בעל כרחו: **מאלה.** מקלת אלה: **רבי שמעון אומר את המנחה.** [ו]אמרו לרבות את שאר מנחות כגון של חוטא להגשה יכול שאני מרבה הימנו אף שתי הלחם ולחם הפנים: **מאלה.** משמע מיעוטא כלומר אין טעון הגשה אלא הדומה לאלו: **והא אפיקיה.** לרבות מנחת סוטה: **והקריב.** מלי למכתב וכתיב [ג] [ד] והקריבה: ממעטה מנחת נסכים דמשמע מיעוט אותה דאייתי בה ולא אחרת: [ה]**מרבה אני שאר מנחות.** שאין כתובים בפרשה כגון של חוטא [יד] ונסיס הבאות בגלל עצמן ודומות לה' מנחות שבפרשה [טו]: **והא מבני לגופיה.** שיהיו מנחות האלו טעונות הגשה:

מרבה

סה א מיי' פי"ז מהל' מעשה הקרבנות הלכה ט:

שיטה מקובצת

ב) וכן הוא אומר והקריב אותה אל המזבח. וא"ת ולמה לי והקריבה תיפוק ליה משום והקריב דגופיה וי"ל דלא ידענא קביעות מקום א) דכתי' זאת תורת המנחה הקרב אותה לפני ה' (לפני [אלפנ'] המזבח אי לאו גז"ש ובמנחת נדבה הוא דאפיקנא בריש הקומץ רבה דמגישה בקרן דרומית מערבית לפי (שאף אינה) [שאינה] שוה לשאר מנחות דאין בה שמן ולבונה וגם באה שעורים ושאר כל המנחות באה חטים. תו"ח: **ג)** ומה מנחת חוטא שאינה טעונה תנופה וכו'. וא"ת כיון דפשיטא לן לרבות מנחת סוטה להגשה יותר ממנחת חוטא משום דיש בה תנופה מנ"ל לאוקמי את המנחה במנחת חוטא אדרבה מעיקרא הוי לן לאוקמא במנחת סוטה וי"ל דמנחת סוטה ודאי (שנה) [משונה] יותר (לשאר) [משאר] מנחות משום (דבאה) [דלא באה] חטים ומ"מ מפרש **ב)** בקל חומרא אחת יש במנחת חוטא שעושה ממנה קו"ח. תו"ח: **ג)** תיבות דמזכרת עון היא נמחק: **ד)** תיבות כגון מנחת נכרים מנחת נשים נמחק: **ה)** מאלה עיין תוספות לקמן (דף עה ע"ב): **ו)** חובה חוטא הס"ד ואחר כך מ"ד [מנחת נדבה] דהאי קרא: **ז)** לקמן מהקריב: **ח)** מה"ד הא: **ט)** שתים רקיקין ומצות: **י)** כדכתיב בהם סולת וסלת חטין הוא: **יא)** השעורין. והדין נותן כך שהוא מותר הואיל וצבור מביאין חובה מחטים דהיינו שתי הלחם שבאים חטים דבכורים קרינהו רחמנא ואי של שעורים לא הוי בכורים שהרי מנחת העומר בפסח והיא באה מן השעורין: **יב)** אלה אשר יעשה מאלה הס"ד ומה"ד אין לי אלא אלה בניחותא אין לי שום מנחה אלא כעין אלה מן החטים הס"ד ומה"ד או אינו אומר אלה אלא להך: **יג)** על האומר הרי הדו"א: **יד)** [חוטא ושל נשים: **טו)** שבפ' הס"ד ומה"ד והגישה ממעטת מנחת כהנים דמשמע מיעוט אותה דאיירי בה ולא אחרת הס"ד ומה"ד והא אפיקתיה לגופיה ותיכוב מכבוי ל"ש:

א) נראה ד"ל קביעת מקום וכו' ומפקינן מהך קרא דמאי חמת מורת וכו' ומפקינן מהך קרא בפרק הקומץ רבה דמגישה וכו' ולפי שמנחת קנאות אינם שוה שום וכו' בלה חטים לפיכך הוצרך לגמוד מוהקריבה: **ב)** נראה ד"ל ומ"ש מפרש דאתיא בקו"ח ושוב מפיק דלא אתיא בחט בחט אלא דמומרא אתא יש בשיטה מצא"ל אתא בנחנות סוטה שעושה כו'.

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וְהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן:
ויקרא כג י

2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְיָ וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ:
במדבר ה כה

3. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן:
במדבר ה טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנחת סוטה וכו' דהגשה הס"ד ומה"ד ומ"ש שכן טעונה תנופה מנחת סוטה: **(ב)** ד"ה מה מנחת וכו' מנחת הס"ד ומה"ד ומ"ש מ"ש **לא הוכשרו לבוא** קמח מנחת העומר וכו' כדיקתא **ואם** תקריב: **(ג)** ד"ה והקריבה ממעטת ל"ל קודם ד"ה והא אפיקתיה:

רבינו גרשום

אף מנחת חוטא שהיא חובה טעונה הגשה: מנחת סוטה תוכיח שטעונה הגשה ותנופה כדאמרי' במתני' ואין בה שמן ולבונה. מנחת חוטא לא הוכשרה לבוא בעשיר כבעני דעשיר חוטא מביא פר בהמה ועני מנחה: מה להצד השוה שכן לא הוכשרו לבא קמח שמנחת חוטא באה סולת נקיה מנחת העומר אע"ג דשעורים היה י"ג פעמים היה מנופה עד שהיה סולת נקיה מנחת [סוטה] באה לברר עון אם דזינתה אם לא תאמר במנחת העומר שאינה באה על עון: מנחת חוטא תוכיח שאינה לברר עון: שכן מצויין כמה פעמים בשנה סוטה וחוטא: אדרבה מנחת העומר מצויה טפי. דלא סגיא דלא הויא פעם אחת בשנה: או אינו אומר והבאת לר' יהודה קאמר דדריש והבאת למנחת סוטה אלא לרבות שיחיד מתנדב ומביא מנחה

מרבה אני שאר מנחות שבאות בגלל עצמן ומוציא אני מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה והלא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח באות בגלל עצמן יכול יהו תטעונות הגשה ת"ל והגישה [6] האי מיבעי ליה לגופה שטעונה הגשה מן והגיש והגישה ומה ראית לרבות שאר מנחות ולהוציא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מרבה אני שאר מנחות שיש מהן לאישים ובאות בגלל עצמן ויש מהן לכהנים ומוציא אני שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים ומנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים והרים יכול בבלי ת"ל [1] והרים ממנו בקומצו [2] מה הרמה האמור להלן בקומצו אף הרמה האמור כאן בקומצו: **מתני'** אלו טעונות תנופה ואין טעונות הגשה [A] לוג שמן של מצורע ואשמו [B] והבכורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב [C] ואימורי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן אחד אנשים ואחד [D] נשים בישראל ולא באחרים [E] שתי הלחם ושני כבשי עצרת [F] כיצד הוא עושה נותן שתי הלחם על גבי שני כבשים ומניח שתי ידיו למטה מוליך ומביא מעלה ומוריד שנאמר [2] אשר הונף ואשר הורם [G] תנופה היתה במזרח [H] והגשה במערב [I] תנופות קודמות להגשות [J] מנחת העומר ומנחת קנאות טעונות הגשה ותנופה לחם הפנים [K] ומנחת נסכים אין טעונות לא הגשה ולא תנופה ר"ש אומר ג' מינין טעונין ג' מצות שתים בכל אחת ואחת [L] ושלישית אין בהן ואלו הן זבחי שלמי יחיד וזבחי שלמי ציבור ואשם מצורע [M] זבחי שלמי יחיד טעונין סמיכה חיים [N] ותנופה שחוטין ואין בהן תנופה חיים [O] זבחי שלמי ציבור טעונים תנופה חיים ושחוטין [P] [ואין בהם סמיכה] ואשם מצורע טעון [Q] סמיכה ותנופה חי ואין בו תנופה שחוט: **גמ'** ת"ר [3] והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן והניף אותם תנופה מלמד שטעונין תנופה כאחד ומנין [R] שאם הניף זה בעצמו וזה בעצמו יצא ת"ל והקריב אותו לאשם [S] והניף יכול יניף ויחזיר ויניף ת"ל תנופה ולא תנופות [4] לפני ה' במזרח והא אמר [T] לפני ה' יכול במערב אמרי ה"מ מנחה דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה: והבכורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב: מאי רבי אליעזר בן יעקב [U] דתניא [4] ולקח הכהן [V] [Z] לימד על הבכורים שטעונין תנופה דברי רבי אליעזר בן יעקב מאי טעמא דראב"י [1] גמר יד יד משלמים כתיב הכא ולקח הכהן הטנא מידך וכתיב התם [5] ידיו תביאנה מה

ובאות בגלל עצמן. הוא לא צריך להאי טעמא דמטעמא דים מהן להכהנים מימעטא מנחת נסכים כמו מנחת כהנים דכולן למזבח ואין מהן להכהנים ולא נקטיה אלא משום דנקטיה ברישא דממעטו זה אחר זה: **ומנחת** כהנים ומנחת כהן משיח. שאין מהן להכהנים במתניתין פירשתי הא דתלי טעמא לפי שאין בהן קמיצה: **ה"מ** מנחה דאיקרי חטאת וחטאת [6] טעונה יסוד כו'. בזבחים בפרק קדשי קדשים (דף סג:) אמרינן תנא קרויה מנחה ומנחה קרויה חטאת מה חטאת טעונה נסוך אף מנחה טעונה נסוך ומה מנחה בקרן מערבית דרומית אף חטאת בקרן מערבית דרומית ופירש שם בקונטרס דנראה לו דגרסינן מה חטאת פסולה אלא לשמה אף מנחה פסולה אלא לשמה וקשה לפירושו דולתי מעיקרא אמרי' לעיל בפ"ק דמכילתין (דף ד.) בשלמא מנחת חוטאת חטאת קרייה רחמנא אלא מנחת קנאות כו' אבל במסקנא אמרינן מנחת חוטאת ומנחת קנאות דפסולות בשלא לשמן מנלן חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא הי נמי כתיב בה היא וה"ל תיים גרים מה חטאת [7] טעונה יסוד דכתיב (ויקרא ה) והנשאר בדם ימלה אל יסוד המזבח אף מנחה טעונה הגשה כנגד היסוד לאפוקי קרן דרומית מזרחית דכמוכה הכא דמדליקרי חטאת נפקא וא"ת ושאר מנחות מנלן וכי מיתמא מדאיתקוט כל המנחות לחטאת ופסח בפ' לו אם אהרן וילפינן משירי הדם שטעונין יסוד א"כ מנחת חוטאת נמי מיפוק לי מהתם ועוד מנלן דמקשינן לשייריס לקשייכו לתחילת דמים דלא בעו יסוד בחטאת וי"ל דכתיב לפני ה' יא] אמנחת חוטאת ובכל המנחות נמי כתיב לפני ה' כי היכי דהאי לפני ה' כנגד היסוד האי נמי כנגד היסוד ולא גזירה שוה ממש היא דדבר הלמד בהיקש מיבעיא לן אי חוטר ומלמד בג"ש אי לא אלא גלויי מילתא בעלמא: **אבל הכא לפני ה' קרינא ביה.** תימה דבזבחים פרק קדשי קדשים (דף נח. וסס) ובזיומא בפרק טרף בקלפי (דף מה:) גבי גחלים של יום הכפורים משמע דלא מיקרי לפני ה' אלא במערב וכן גבי נר מערבי בפ' שתי הלחם (לקמן נח:) והכא גבי תנופה אמר לפני ה' במזרח וכן גבי שחיטה כתיב (ויקרא ו) לפני ה' ושרי בכל מקום בעזרה ויש לומר דלא מיקרי לפני ה' אלא בעזרה ועל פני כל הצפון ועל פני כל המערב אוכל בדרום אמה אחת דהיינו קרן דרומית דה"ל יסוד ובמזרח אמה אחת דהיינו לקרן דרומית מזרחית ונמצא בקרן מערבית דרומית דהוה ליה יסוד אלא הכא לפני ה' קרינא ביה דהיינו נמי מזרח ועוד במקום שרשאין בעלים לבא אם רצו אין לבא אם רצו אין לבא אבל בבית הפנימי אין לבא אלא לעבודה ולא לשום דבר אחר אלא לעבודה ולא לשום דבר אחר אלא לעבודה ולא לשום דבר אחר

סא: כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

דתנופת אשם מחיים אבל לפני ה' להקן למה לי מי לא נאו משום דבעינן במערב ומיהו קשה דמשמע הכא גבי הגשה דאי לא בעי יסוד הוה מכשרינא קרן דרומית מזרחית להגשה אע"ג דכתיב לפני ה' והגשה במזבח היא ולא מיצטריך למעוטי בחוץ מ"כ לא אתא אלא לאגרוכיה מעבר ועוד קשה דהכך דהגשה גופה משמע בהקומץ רבה (לעיל יט:) דבעינן לפני ה' ממש דקאמר רבי אלעזר יכול יגישנה במערבה של קרן או בדרומה של קרן ומסיק אשתה אומר לפני ה' במערב ביטלת אל פני המזבח ובשאתה אומר אל פני המזבח קיימת לפני ה' במערב כדמפרש דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי אלמא דאי לאו הכי לא הוה קרינא ביה לפני ה': **כהן** מניח ידו תחת ידי הבעלים ומניף. לאו דווקא קאמר אתא יד הבעלים ממש דא"כ הויא לה יד הבעלים חגילה בין הכלי ובין יד הכהן ובסוף שתי מדות (נקמן לד.) מסקינן גבי [1] בעלי חבדין ליפוי כולהו בהדי הדדי קא הויא חגילה אלא הבעלים אוחזין באוגבי הכלי והכהן בשוליו מלמטה והיינו אתא יד הבעלים והכי תנן בהגיה בשילהי מס' בכורים (מ"ו) הגיע לארמי אוכד אבי מכ' בכורים [2] לקרבן נשים בסמיכה [3] אין נחלוק בתנופה לא מה לי חלק בסמיכה שהסמיכה בבעלים נחלוק בתנופה שהתנופה בכהנים [4] [א"כ מה] תלמוד לומר בני ישראל בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות תניא אידך בני ישראל אין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוחררין מנין תלמוד לומר המקריב או אינו [5] אלא זה כהן המקריב כשהוא אומר [2] ידיו תביאנה הרי בעלים אמור [1] הא כיצד כהן מניח ידיו תחת ידי הבעלים ומניף כיצד

מה כאן כהן אף להלן כהן ומה להלן בעלים אף כאן בעלים הא כיצד [א]כהן מניח ידו תחת ידי בעלים ומניף ולימא נמי כדברי ר' יהודה [ב]דתניא רבי יהודה אומר [ג] [1]והנחתו זו תנופה אתה אומר זו תנופה או אינו אלא הנחה כשהוא אומר והניחו הרי הנחה אמור הא מה אני מקיים והנחתו זו תנופה אמר רבא הואיל ופתח בו הכתוב תחלה רב נחמן בר יצחק אמר הואיל ורב גבריה: ואימורי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן אחד האנשים ואחד הנשים בישראל אבל לא באחרים: מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר אחד אנשים ואחד נשים קרבנן טעון תנופה [2]ותנופה עצמה בישראל אבל לא בידי נשים [3] תנו רבנן בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות א"ר יוסי מצינו שחלק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים [4] לקרבן נשים בסמיכה יכול נחלוק בתנופה לא מה לי חלק בסמיכה שהסמיכה בבעלים נחלוק בתנופה שהתנופה בכהנים [5] [ד] [3]תלמוד לומר בני ישראל בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות תניא אידך בני ישראל אין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוחררין מנין תלמוד לומר המקריב או אינו [6] אלא זה כהן המקריב כשהוא אומר [2] ידיו תביאנה הרי בעלים אמור [1] הא כיצד כהן מניח ידיו תחת ידי הבעלים ומניף

מה כלן. [1] בכבוריס [ג][כהן]: ונימא נמי. תנא דמתניתין והכבוריס כדברי ר' יהודה דשמעינן ליה נמי דאמר דבעי תנופה לבכורים: הנחה. שיניחנו לפני המזבח: הואיל ופתח בו'. ולהכי נקט ר' אלעזר בן יעקב משום דהוא ליף ה: טעמא מידיו דהוא ריפא דקרא: ורב גבריה. שהוא חכם ביותר דקיימא לן (עירובין דף סב:) משנת ר"מ [נ"י] קב ונקי: מאי קאמר. ריפא קתני אחד [ב] נשים ואחד אנשים והדר קתני אבל לא באחרים דמשמע אנשים ולא נשים: קרבנן טעון תנופה. ושל נשים מניף להו כהן לאחויה: בני ישראל מניפין. דכתיב בהו את אהרן דבר אל בני ישראל לאמר המקריב וגו': מצינו כו'. דתניא בת"כ בריש"ה: בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות: יכול נחלוק בתנופה. שלא יהא קרבן נשים ועובדי כוכבים טעון תנופה כישראל: לא. כלומר לא נחלוק: דמה לי חלק בסמיכה. כלומר טעם יש בסמיכה שהסמיכה בבעלים עלמן כדאמרינן בפ' שתי מדות (נקמן לג.) ידוה: ולא יד שלוחו הלכך עובדי כוכבים ונשים אחר שמעטן הכתוב מלסמוך [1] אין בקרבנן יא] סמיכות: נחלוק בתנופה. בתמיה: שהתנופה בכהנים. ויכולים עובדי כוכבים ונשים לעשות כהן שליח: א"כ. דטעון תנופה מה ת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין הן עלמן ואין הנשים מניפין הן עלמן אלא כהן יב]: תניא אידך. בתנופה: ס"ל דמקריב. כל דהו: או אינו. אומר המקריב אלא המקריב את המלב הוא ייף ולא בעלים: הא

פעמים וונענין ידיו בידה על ידי שמתיחד בתנופה ט): **מצינו** שחילק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה. פי' בקונטרי תניא בת"כ בריש"ה בני ישראל סומכין ולא העובדי כוכבים סומכין בני ישראל סומכין ולא בנות ישראל סומכות ולקמן בסוף שתי מדות (ג"ז סס) אמרינן נמי בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין וא"ת ותיפוק לי מדדרש' בסוף שתי מדות (גז"ס) קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים וי"ל דאיצטריך קרבנו דלא תימא שיסמוך ישראל בשבילו [1] כגון שמניח נסכים בשבילו וא"ת מקרבנו ולא קרבן חבירו נקטא ויש לומר דהוה אמינא כיון לאינו יכול לסמוך יסמוך אחר בשבילו ולא דמי לקרבן חבירו דבר סמיכה הוא וכי תימא אשה נמי ליבעי מיעוט אלא יסמוך אחר בשבילה אמר יש מיעוט אי נמי כיון דגלי בעובדי כוכבים הוא הדין באשה וא"ת וא"ל קרא למעוטי התם ידן ולא יד שלוחו תיפוק לי מקרבנו ולא קרבן חבירו וי"ל דאיצטריך תרי קראי דלא תימא כי שייה שליח עדיף דשלוחו של אדם כמותו: **יכול** נחלוק **בתנופה.** שלא יהא קרבן עובדי כוכבים וקרבן נשים טעון תנופה כ) (בישראל) לא מה לי חלק בסמיכה כו'. כלומר לא נחלוק כדמסיק דיש טעם בסמיכה ג) שיהא בבעלים והכתוב מיעטו עובדי כוכבים ונשים אבל בתנופה בכהנים נמי וכסמיעטו הכתוב עובדי כוכבים ונשים מיעטו ולא כהנים וא"ת פפרים שכתוב בהן מת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין ואין הנשים מניפות ובריב ספרים לא מפיים בהו ואין העובדי כוכבים מניפין ועוד קשה דלקמן (דף סב:) תתיא והאשה כהן מניף על ידה ה"ל למיתני והאשה והעובד כוכבים כהן מניף על ידיהם ועוד מתני' דתנן ל' אנשים ול' נשים ה"ל למתני א' אנשים וא' נשים וא' עובדי כוכבים: מ) **בישראל אבל לא באחרים.** מפ' רב יהודה דהכי קאמר אחד אנשים ואחד נשים ואחד עובדי כוכבים קרבנן טעון תנופה ותנופה עצמה בישראל אבל לא בידי עובדי כוכבים ובקונטרי כתוב גירסא אחרת כמו שגיגינו בת"כ אמר רבי יוסי מצינו שלא חלק הכתוב בין קרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים לסמיכה יכול לא נחלוק בתנופה ס) מה לי חלוק בסמיכה שאין סמיכה אלא בבעלים לא נחלוק בתנופה שלא בבעלים יש לנו לחלוק ולהוציא קרבן עובדי כוכבים לגמרי מדין תנופה שאין חזה ושוק שלהן חלוק משאר הבשר שהכל להכהנים אבל קרבן נשים שחזה ושוק להכהנים והשאר לבעלים יהא קרבנן טעון תנופה בכהנים ומה ת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות ולשון זה מיותר שבכמה מקומות בשמועה זו יש להביו שקרבן עובדי כוכבים אין טעון תנופה כלל כך הגי' בקונטרס וקלת קשה דלעיל"פ שאין חזה ושוק חלוק משאר הבשר יהו זכאים שלמי צבור לתנופתן כמו שהן לדבי דלקמן ע) ועוד דתני דבל שלמי העובד כוכבים להכהנים משום דערל אסור בקדשים כדאמר בפ' הערל (יבמות עד.) מ"מ אי בעי יהיב ליה לישראל דשאר הבשר שרי לישראל בר מחזה ושוק דאסור ומה נפקא חזה ושוק שלהן חלוק משאר הבשר שזה מותר לזרים וזה אסור לזרים וגירסא ראשונה יש לייפש קצת דלא בעי למיתני בתמיתין אחד אנשים ואחד נשים ואחד עובדי כוכבים וכן בברייתא דלקמן לא בעי למיתני והאשה והעובד כוכבים משום דלמדן דאמר לקמן בפרק ואלו מנחות (דף עב:) שלמי העובד כוכבים עולות לא שייך עובד כוכבים בתנופה כלל דעולה לא בעיא תנופה אפילו בישראל ואי דייהיב ליה לישראל כדתניא התם עובד כוכבים שהתנדב להביא שלמים נתנן לישראל אוכלן ישראל ומפ' דהכי קאמר על מנת שיתכפר בהן ישראל אוכלן ישראל מסתברא דכי האי גוונא בעי תנופה דליכן קרבנן ישראל ומיהו ריפא דמתני' ודאי לאו כמאן דאמר שלמי העובד כוכבים עולות דקתני הגשה ולא תנופה פ) מנחת העובדי כוכבים משמע דנקמצת ושייכה להכהנים מדבעי' הגשה ולמאן דאמר שלמי העובד כוכבים אלא עולות במנחות נמי אין מתנדב אלא מנחת נסכים דכוליה כליל ובמנחת נסכים תנן ולא תנופה ולא הגשה ואע"פ דהא דממעטינן מהגשה הוי טעמא משום דאינה באה בגלל עצמה אלא עם הזבח כדאמר ר' שמעון כיון דהתנדב מנחת נסכים הוי דינה כבאה עם הזבח תדע מדלא תניא לה גבי הגשה: **אין** לי אלא בני ישראל עבדים משוחררים מנין תלמוד לומר המקריב. משמע דלא הוו בכלל בני ישראל וכן בפ' הערל (יבמות עד.)

אמרי' דבר אל בני ישראל אשה כי מזריע אין לי אלא בני ישראל גיורת ושפחה משוחררת מנין ת"ל אשה ואין דלא גרסי משוחררת ואם פירשתי ותימה דבפרק בנות כותים (נדה לד.) דרשי' בני ישראל מטמאין בזיבה ואין העובדי כוכבים מטמאין אבל גרים ומשוחררין לא ממעטינן וכן גבי גוזבר נפש בפ' הנחנקין (סנהדרין פו.) לא ממעטינן מבני ישראל גרים ומשוחררין וכן בפ"ק דערכין (ד' ה:) דרשי' בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין ולא ממעטינן לא גרים ולא עבדים אע"פ שאינם משוחררין ואמר בכל הנך יש שום ריבוי דמרבי גרים ומשוחררין פ):

במילואים

א) [מיי' פ"ג מהלכות בכורים הלכה יב]:
ב) מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה טז:

שיטה מקובצת

ב) והנחתו זו תנופה. תימה והרי והנחתו בסוף הפרשה הוא דכתיב ובמס' בכורים משמע שהתנופה היתה באמצע הקריאה כמו [שאמר] (שכתבתי לעיל) הגיע לארמי אובד אבי כו' ונראה לומר דוהנחתו מגלה לנו דהא דכתיב לעיל והניחו ר"ל תנופה כמו ולא נחם אלהים: ג) ת"ר בני ישראל מניפין. גירסת רש"י ופירושה כאשר כתוב בספרים ולא נחירא דלפי זה עובדי כוכבים ונשים שוין ובשביתן הכהנים מניפין על ידם וקשה דתניא לקמן האשה הכהן מניף על ידה ולא קתני העובדי כוכבים הכהנים מניפין על ידם לפיכך נראה הגירסא הכתובה בספרים אם מצינו שלא חילק הכתוב בין קרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה לא נחלוק בין קרבן עובדי כוכבים לנשים בתנופה מה לי לא חלק בסמיכה שאין לסמיכה אלא בבעלים לא נחלוק בתנופה בין קרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים שהרי התנופה בכהן בתמיה ומה ת"ל בני ישראל ולפי גירסא זו אין תנופה בקרבן עובדי כוכבים כלל אבל בקרבן נשים הכהנים מניפין על ידם. ונעם יש בדבר דלא מבעיא למ"ד שלמי עובדי כוכבים עולות דפשיטא דאין בהן תנופה אלא אפי' למ"ד שלמי עובדי כוכבים שלמים ניתנו אפ"ה אין תנופה בקרבנותיהן ולא דמי לקרבן נשים שהרי הן אוכלות הבשר אבל קרבן עובדי כוכבים אין העובדי כוכבים אוכלין את הבשר לפיכך אין להם דין בעלים: ג) עובדי כוכבים (קרבן): ד) בכהנים א"כ מה: ה) או אינו המקריב אלא כהן תיבת זה נמחק: ו) הא כיצד. פ"ה דשני המקראות מכחישים זו את זו כו' ולא נחירא דאדרבה בתר דאשכחנא בעלים יש לנו לומר המקריב לרבות גרים כו' ואומר הר"מ דה"פ הא כיצד דבעלים שמעינן מהאי קרא וכהן מיד יד כדדריש לעיל וא"כ האיך יתקיימו שניהם כו'. תו"ח: ז) בבכורים כהן אף השלמים הכהן מניף הם"ד ומה"ד ומה להלן בעלים דכתיב המקריב זבח השלמים ידיו תביאנה וגו' להניף אף כאן בבכורים בעלים: ח) יליף טעמיה: ט) אחד אנשים ואחד נשים: י) מלסמוך לפי שאינן יכולות לבא בעזרה עובדי כוכבים דכתיב כל בן נכר ערל לב לא יבא אל מקדשי וגו' אשה לאו אורח ארעא: יא) סמיכה: יב) כהן. ובת"כ אינה שנויה בלשון הזה אלא בלשון אחר: יג) היא ובדידהו דוקא איכא קפידא וקשה דכיון דתנופה דכהן מפקינן לה מקרא מסתמא גם כן איכא קפידא דחציצה כמו בבעלים תוס' אחרות: יד) הא דהא תנופה דתרוייהו כתיבן ולמה נחלק ביניהן: טו) ובירושלמי דמסכת סוטה:

תורה אור השלם

1. וְעָתָה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי יְיָ וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כו י
2. יָדֶיךָ תְּבִיאֶינָה אֵת אֲשֵׁי יְיָ אֶת הַחֵלֶב עַל הַחֲזֶה יְבִיאֻנָה אֵת הַחֲזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ: ויקרא ז ל

מוסף רש"י

מה כאן. בבכורים כהן דכתיב ולקח הכהן (סוכה מז:). ומה להלן בעלים. דהכוה בבעלים משמע דכתיב יביא את אשי ה' אשה ריח ניחוח לה' לא מצינו לעזרה דקרא חבריה דכתיב ברישא דקרא אם עולה קרבנו לה' (מנחות יח:). תחת ידי בעלים. בעלים לחוזים בשפת הטעון וכהן מניח ידיו תחת שוליו וכן מפרש בתוספתא (סוכה מז:). בתוספתא בכורים (סוכה מז:). דבראש הפרשה נאמר ולקח הכהן הטעון מיקד והניחו לפני ד' וגו', ובכפיפה נאמר והשתחו מכלל שחזר ונטלו ולמה נטלו לתנופה (שם) קלי דיה ובאתמא לשון אלא נחם אלקים (שמות יג) שהוא מנחה אותו לארבע רוחות ומעלה ומוריד (מכות יח:). והניחו הרי הנחה אמור. שמגיד לך שאמלה להניחו לפני המזבח ואח"כ יטלוהו הכהנים ויאכלוהו (סוכה מז:).

רבינו גרשום

הואיל ופתח בו הכתוב תחלה הואיל ור' אליעזר מפיק לתנופה מוהניחו דכתיב ברישא דקרא חביבא ליה לר' דסידר מתני' והבכורים כדברי ר' אליעזר: ורב גבריה כדאמרינן משנת ר"א קב ונקי: ותנופה עצמה ישראל אבל לא נשים (אלא שלהן) ישראל אבל לא באחרים. לפי שמצינו שחלק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה בפרק שתי מדות של יבש: מה לי חלק בסמיכה שאין תענוה סמיכה שהסמיכה בבעלים ועובדי כוכבים ונשים אין נכנסין לעזרה אבל תנופה בכהנים הלכך קרבנן טעון תנופה ומה ת"ל בני ישראל מניפין בקרבנן עם הכהנים ואין העובדי כוכבים מניפין בקרבנן אלא כהנים

ג) סוסה מז: מנחות יח:, כ) רש"ק, ג) ש"ק, ד) [ויקרא פרשה ב:], ה) [ויקרא ט:], ו) בעלים סבריס. ש"ק, ז) לא נמצא אם בפירש"י שלפנינו רש"ק [ויקרא] ואם אם כרש"י מ"ש, ח) ש"ק, ט) [ע"ע תוס' סוכה מז: ד"ה הביכורים], י) יין. ש"ק וג"א כמו, כ) ר"מ כיבשלמ, ל) ל"ל שהיא, מ) עובדי כוכבים כישראל אבל לא בתחרים ועוד דר"י ס"ל לפרש דה"ק כל"ל והל"ל. נ"ק, נ) ר"מ ולא קתני ולא בידי עובדי כוכבים, ס) לא מה לי לא חלוק. נ"ק, ע) גי' נ"ק ועוד אע"ג דתני' ד', פ) ממנחת. נ"ק, צ) בפ"ק: העובד כוכבים עולות, ק) [וע"ע תוס' סוכה מח: ד"ה נרמוז ותוס' סנהדרין פו. ד"ה בנין],

ד) **הא כיצד.** יתקיימו המקריב דהיינו כהן וידיו מביאתה דהיינו בעלים: **היכא.** דכתיב [ויקרא ח] ומקל המלות אשר לפני ה' וגו' עד ויסך על המלבים ועל שוק הימין: **מאי טעמא.** אמרינן דמנין מזה ושוק על אימורין: **דמייתי ליה כהן מביא המבחיים ורמי ליה.** (ה) [ה] המלב על המזה וכי הדר רמי ליה ביד המניף אישתכח מה שהיה למעלה היה עכשיו למטה: **הוה** [ב] **דייהיב ליה.** כהן המניף לכהן המקטיר ואישתכח דאימורין שהיו למטה הוו השתא למעלה: **והא קמ"ל.** הגך שלשה קראי דבעינן ג' כהנים דבלאו שלשה לא משכחת דליתהפכי כולי האי: **נישתקל הכתוב.** הושוו שני דינין בפסוק זה דתרתי שמעינן מיניה ולא ידעינן בתר מי מייתיהו ניזיל: **להוציא שבעה.** שהשבעה כבשים של עולה הבאין על הלחם בחוצה היום לעולת הלכתיב (ויקרא כג) והקריבתם על הלחם וגו' אין טוענין תנופה עם הלחם: **כין ירכותיהן.** שמשכיב הכבשים על מתניהם על ידו ונותן הלחם על ירך [ב] המתחתון לחם על הכבשים על ירך המתחתון וכבשים על הלחם ירך העליון מוטל על הלחם ובעודן חיין קמיירי: **אין עושין כן.** לחת לחם בין [ג] ירכיה: **על בסמוך.** שיתן הבזיכין של לבונה אצל הסדרים: **כשהוא אומר על האורן אם הפרוכת.** דליכא למימר על ממש דהא פרוכת מחילה היא להבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים: **הוי יא] על בסמוך.** שהיה אצל האורן הכא נמי על שני הכבשים על בסמוך: **מוליך ומביא.** לנפון ודרום ומזרח ומערב כדי לעצור רוחות רעות הבאות מארבעה רוחות: **מעלה ומוריד לעצור טלליס רעים.** הבאין מלמעלה למטה: **שירי מצוה היא.** דלא מעכבא כפרה ולא עיקר מצוה יב] כדאמרינן בפרק שני מדות (לקמן דף לג.): שאם עשה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו ו) הכתוב יג] ו)(לענין מצוה מן המובחר) כאילו לא כיפר וכיפר: **וכן** [ד] **לנולב.** בענין מוליך ומביא: [טו] **לאגרוי.** שטוח: **טעונין תנופה** [ז] **שמונין.** דבחיין לא אינעריך ליה למיתני [דבגופיה כתיב]: **כמות שהן.** (כ) שלמים: לון

במילואים. דכתיב ומסל המלות אשר לפני ה' לקח [טז] מלה אחת וגו' עד ויסך (את) [על] החלבים (על החזות) ועל שוק הימין ואי"ת הא כתיב בתריה ויתן הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו ויניף וגו' ואז נהפך הלחם למטה כי הני דבסמוך ט): **כדי לעצור רוחות רעות.** שמא לא בכל תנופות עושין כן אלא דווקא בתנופה של שתי הלחם דבעלת קמא דרשא הכנה (דף טח.) דגזר דין נתמה בסמא על הסדרה בעלת על פירות המילן בחג על המים י) ולבד מן הטיעונא שבלובב יש בו הולכה והובלה ובעורון פירש בעבר עם לריך לנענע בהולכה והובלה והבינא רלאים מהירושלמי תני לריך לנענע שלש פעמים על כל דבר ודבר יז) בעי רבי זירא הכן חד והכן חד או לתמא הכן והכן חד פי' כבר אמרנו לריך ניענוע שלש פעמים בעי רבי זירא ההולכה מיתמא פעם אחת והובלה פעם אחת או לתמא הולכה והובלה פעם אחת נחשבת ולריך להוליך ולהביא ג' פעמים תמן תניון בנדה פ"ט (דף סב.) בעניין ז' סממנים מעבירים על הכתם ולריך לנסכם שלש פעמים על כל אחד רבי זירא בעי הכן חד והכן חד או הכן והכן חד ולא מיפשיטו וכיון דלא מיפשיטו עבדינן לחומרא שלש פעמים בכל אחד ואחד על כאן לשונו והביא בעיא דהתם איתא נמי בהש"ס שלנו בנדה בפ' האשה (דף סג.) דבעי רבי ירמיה אמטויי ואיתויי חד או לתמא אמטויי חד ואיתויי חד וכיונא בה לקמן בפ' ואלו מנחות (דף עו.) גבי שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה דבעי ר' ירמיה אמטויי ואיתויי חד או לתמא אמטויי ואיתויי תרי:

כיצד [א]עושה מניח אימורין על פיסת היד וחזה ושוק עליהן ובכל מקום שיש לחם הלחם מלמעלה [ב] היכא אמר רב פפא במלואים מאי טעמא אילימא משום דכתיב [1]שוק התרומה וחזה התנופה על אשי החלבים יביאו להניף תנופה והכתיב [2]את החלב על החזה יביאנו אמר אבי ההוא דמייתי ליה כהן מבית המטבחיים ורמי ליה והכתיב [3]וישימו את החלבים על החזות ההוא דיהיב ליה לכהן אחרינא ואזיל ומקטר ליה והא קמ"ל דבעינן שלשה כהנים משום דכתיב [4]ברוב עם הדרת מלך: ושתי הלחם ושני כבשי עצרת [וכו']: ת"ר [5]והניף הכהן אותם על לחם הביכורים יכול יניח כבשים על גבי הלחם תלמוד לומר על שני כבשים [ג] אי על שני כבשים יכול לחם על גבי כבשים תלמוד לומר על לחם הביכורים נישתקל הכתוב ואיני יודע אם לחם על גבי כבשים ואם כבשים על גבי לחם מה מצינו בכל מקום לחם למעלה אף כאן לחם למעלה היכא אמר רב פפא במילואים רבי יוסי בן המשולם אומר כבשים למעלה ומה אני מקיים על שני כבשים להוציא שבעה חנינא בן חכינאי אומר מניח שתי הלחם בין ירכותיהן של כבשים ומניף ונמצא מקיים שני מקראות הללו לחם על גבי כבשים וכבשים על גבי הלחם אמר רבי לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה עושין כן [6]אלא מניח זה בצד זה ומניף והא בעינן על א"ל רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא [7]רבי לטעמיה דאמר על בסמוך דתניא [ד] [8]ונתת על המערכת לבונה זכה רבי אומר [ג] [9]על בסמוך אתה אומר על בסמוך או אינו אלא על ממש כשהוא אומר [10]וסכות על הארון את הפרוכת הוי אומר על בסמוך: מוליך ומביא מעלה ומוריד [וכו']: אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [ג]מוליך ומביא למי שהרוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו במערבא מתנו הכי אמר רב חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי בר רבי חנינא מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים אמר רבי יוסי בר רב אבין זאת אומרת שירי מצוה מעכבים את הפורענות דהא תנופה שירי מצוה היא ועוצרת רוחות רעות וטללים רעים אמר רבה וכן לולב רב אחא בר יעקב ממטי ליה ומייתי ליה ומחוי הכי ואמר גירא בעינא דשטנא ולאו מילתא היא משום דאתי לאתגרויי ביה ת"ר זבחי שלמי צבור טעונין תנופה [ד] לאחר שחיטה ותנופתן כמות שהן דברי רבי וחכמים אומרים [ב]בחזה ושוק במאי קא מיפלגי אמר ליה רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא [ג]בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקי באתרה קא מיפלגי רבנן סברי דון מינה ומינה מה זבחי שלמי יחיד טעונין תנופה [ה] לאחר שחיטה אף זבחי שלמי צבור טעונין תנופה לאחר שחיטה ומינה מה התם בחזה ושוק אף הכא נמי בחזה ושוק ורבי סבר דון מינה ואוקי באתרה מה זבחי שלמי יחיד טעונין תנופה [ו] לאחר שחיטה אף זבחי שלמי צבור טעונין תנופה לאחר שחיטה ואוקי באתרה התם הוא דחזה ושוק אבל הכא כמות שהן כמות שהן בחיים

רכ

פד א מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה ח:
פה ב מיי' פ"א מהל' תמידין ומוספין הלכה יא: ג [מיי' פ"ה סה הל"ב]:

רבינו גרשום

היכא. הוא לחם: אמר רב פפא במילואים והוה למעלה דכתיב ומסל המצות אשר לפני ה' לקח חלת מצה אחת וחלה אחת לחם שמן וישם על החלבים ועל שוק הימין: מ"ט. קאמר מניח אימורין על פיסת היד וחזה ושוק עליהן: אילימא וכו' אמר אבי ההוא דכתיב את החלב על החזה ההוא כי מייתי ליה כהן מבית המטבחיים ויהיב לאידך כהן המניף בידיה נמצא ביד המקבל החלב למטה והחזה למעלה כדאמרן: ההוא דיהיב ליה. מניף בתר דהניף לכהן אחרינא ביד המקטיר ונמצא החלב למעלה: על שני כבשים להוציא שבעת כבשים שלא יהא מניפו עם הלחם: מניח שתי הלחם בין שתי ירכות הכבשים וישכיבן על צלעותיהן על ידו ומניח שם הלחם בין שתי הירכות ונמצא לחם על גבי ירך האחת וירך האחרת היא על הלחם והנפה זו כשהן חיין: אמר ר' לפני מלך ב"ו אין עושין דבר מגונה כזה אלא מניח זה בצד זה הלחם אצל הכבשים ומניף: וסכות על האורן את הפרוכת והיא אינה על האורן. ממש אלא תלויה לפניה כמחיצה דכתיב והבדילה הפרוכת אלא ש"מ על בסמוך: ואשר הדום היינו מוליך כלומר שמפרישן ממנו: מעכבין את הפורענות. שעוצר רוחות רעות: שירי מצוה היינו שאם לא עשה תנופה אינה מעכבת שהדם הוא שכפר ולא תנופה ולהכי קרי לה שירי מצוה: ממטי ליה. לולב גירא בעיני דשיטנא כלומר שעוצרו: זבחי שלמי

שיטה מקובצת

ב) היכא אמר רב פפא במילואים. הא דאמר בכל מקום משום דכמו כן יש לחם למעלה בתודה ובאיל נזיר ואית בהו קרא והא דמייתי מילואים משום דכתיב בהדיא [רולפינן מינייהו] אכולהו. תו"ה. עיין ברש"י (דף פא ע"א): ג) חיבות אי על שני כבשים נמחק: ג) על בסמוך. עיין תוס' (דף פח ע"ב): ד) חיבות לאחר שחיטה נמחק: ה) טעונין תנופה אף זבחי כו' טעונין תנופה ומינה: ו) טעונין תנופה אף זבחי כו' טעונין תנופה ואוקי באתרה ותיבות התם הוא דחזה ושוק נמחק וס"א מה התם כמות שהן אף הכא כמות שהן: ז) לחם ולחם: ח) ודמי ליה במנא דחלב: ט) חיבת היינו נמחק: י) בין הירכים: יא) הוי אומר על בסמוך שהי' תלויה אצל: יב) מצוה היא: יג) חיבות לענין מצוה מן המובחר נמחק: יד) וכן לולב אות ל' נמחק: טו) לאתגרויי: טז) לקח חלת: יז) הר"ר יעקב מקינון מפרש צריך לנענע ג' פעמים על כל דבר ודבר כלומר (אחד) [אחר] הולכה והובאה למעלה ולמטה ולד' רוחות ינענע ג' פעמים על כל דבר ודבר כלומר (אחר הדדו) [בהדדו] תחלה וסוף (ואחר אנא) [ובאנא] ד' הושיעה נא:

לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם, אלא שאם עשאה לתנופה שירי מצוה עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו לא עשה מן המובחר וכיפר, כלומר אעפ"כ כיפר שאין צריך להביא קרבן אחר וכן לולב. מולך ומביא מעלה ומוריד כמנהגו ליה. מולך ומייתי ומייתי. מביא גירא בעיניה דשטנא. הכי זה לאן בעיניה של שטן שרוחה כעיניו שאין בו כח לנתק מעלינו עול מלות ולאו מילתא היא. אין כמון לומר כן לאיתגרויי. שיתגרה בו שהן שטן יגר הרע וישיאנו לעבות מעול קונו וימסור עצמו על הדבר (סוכה כז: לח.). דון מינה ומינה. כי גמרינן מילתא ממילתא בג"ש גמרינן לה כולה מילתא מינה דון מינה ואוקי באתרא. לומר לגריסי גמרינן לומר לגריסי מוקמינן בתחתה (יבמות עח:). כל דבר שאתה למד מתכירו בג"ש אי בהיקש הוי למוד ממנו בכל דבריו דון

רב פפא אמר דכולי עלמא דון מינה ומינה. הך מילתא דרב פפא מקמי דליטמעה לההיא דסוף כל התדיר (זבחים דף לא:) דפליגי רבי ורבנן במתנדב שמן ומסקינן דפליגי בדון מינה ומינה דרבי סבר דון מינה ואוקי באתרה וקאמר רב פפא התם לא תניא תניא וכן ההיא דפסחים בפרק כל שעה (דף נב:) דליף מזיד דמעילה פטור מקרבן מק"ו משאר מצות שיש בהן כרת ופטור מזיד וקאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה כו' ופריך הא תנא מעיקרא אלימא ליה כרת ולבסוף אלימא ליה מיתה ומשני דהכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה בפחות מכזית תאמר במעילה דחייב בפרוטה אע"ג דלית ביה כזית ופריך מאן שמעת ליה דאמר הזיד במעילה במיתה רבי דליף מן מן מרומה ומינה מה תרומה בכזית אף מעילה בכזית והשתא מאי קושיא הא רבי היא דאית ליה דון מינה ואוקי באתרה ורב פפא דוחק שם לתרץ דרבי סבר לה כתנא שאול דמחייב התם בתרומה בשווה פרוטה אע"ג דלית בה כזית ולריך לומר דמקמי דליטמעה לההיא דזבחים אמרה יא] אי נמי י"ל הכא והתם דהכי קאמר דמהני ליכא למשמע מינה: **ויהיו** זבחי שלמי יחיד טעונין תנופה חיים כו'.יב] כאן נמי שייך לדקדק אמאי לריך קרא נימא כל חד וחד מיקו בדוכתיה וי"ל דמכל מקום הוה יליף מה מלינו כדפרישית לעיל א] ומשום דאיקרו שלמים תדע דהא איכא למיפרך מה לשלמי צבור שכן חובה אלא אהא דאיקרו שלמים סמיך ועוד כדאמרן לעיל שלמיהם ריבוא הוא ב]:

ויהא אשם מצורע טעון תנופה שחוט כו'. ואף על גב דאמרן לעיל (דף סא.) תנופה ולא תנופות הכא לא דמי כיון דאדא ממיים ומדא לאמר שחיטה:

וכן השולח קרבנותיו ממדינת הים כהן מניף על ידו. תימה דבפ' כל הגט (גיטין כח.) תנן השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים ופריך בגמ' והא בעיא סמיכה אמר רב יוסף בקרבן נשיא

רב פפא אמר דכולי עלמא דון מינה ומינה ג] הוא והיינו טעמא דרבי כי התם מה התם דבר שמתנה לכהן אף הכא דבר שמתנה לכהן רבינא אמר דס"ע דון מינה ואוקי באתרה והיינו טעמא דרבנן שלמיהם ריבוא הוא ג]: רבי שמעון אומר שלשה מינין טעונין שלש מצות שתים בכל אחד ושלישית אין בהן ג] ואלו הן זבחי שלמי יחיד וזבחי שלמי צבור ואשם מצורע זבחי שלמי יחיד טעונין סמיכה חיים ותנופה שחוטין ואין בהן תנופה חיים זבחי שלמי צבור טעונין תנופה חיים ושחוטין ואין בהן סמיכה אשם מצורע טעון סמיכה ותנופה חי ואין בו תנופה שחוט: ויהיו זבחי שלמי יחיד טעונין תנופה חיים מקל וחומר ומה ד] זבחי שלמי צבור שאין טעונין סמיכה חיים טעונין תנופה חיים זבחי שלמי יחיד שטעונין סמיכה חיים אינו דין שטעונין תנופה חיים מיעט רחמנא גבי זבחי שלמי צבור אותם אותם למעוטי זבחי שלמי יחיד ה] ויהיו ו] זבחי שלמי צבור טעונין סמיכה מקל וחומר ומה זבחי שלמי יחיד שאין טעונין תנופה חיים טעונין סמיכה זבחי שלמי צבור שטעונין תנופה חיים אינו דין שטעונין סמיכה אמר ז] רבינא ח] גמירי שתי סמיכות בצבור ויהא אשם מצורע טעון תנופה שחוט מקל וחומר מה זבחי שלמי יחיד שאין טעונין תנופה חיים טעונין תנופה חיים אינו דין שטעון תנופה שחוט שחוטין אשם מצורע שטעון תנופה חי אינו דין שטעון תנופה שחוט מיעט רחמנא גבי זבחי שלמי יחיד אותו אותו למעוטי אשם מצורע ת"ר ט חמישה שהביאו קרבן אחד אחד מניף על ידי כולם י והאשה כהן מניף על ידה וכן השולח קרבנותיו ממדינת הים כהן מניף על ידו:

מתני'

ג) דון מינה. שלמי צבור משלמי יחיד מה שלמי יחיד טעונין תנופה ד) שחוטין דבחיין לא אילטריך ז) ליה למיתפיה (מה שלמי יחיד טעונין תנופה אף שלמי צבור כו') דבגופיה כתיב: **ואוקי באתרה.** כדין שמלינו לשלמי ציבור עצמן שטעונין תנופה ה) שלימים ח) מה מחייב תנופה שלימים אף לאחר שחיטה תנופתן שלימים ט): **מה.** להלן בשלמי יחיד דכר שמתנה לכהן טעון תנופה יא) תנופה אף כו' והיינו כולן שלימים אבל משלמי יחיד אין לכהן אלא חזה ושוק: **שלמיהם.** בשלמי יחיד כתיב (ויקרא ז) את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם דמשמע לשון רבים והוה ליה למיכתב לשון יחיד דביחיד משמעי ומדכתיב לשון רבים י) לומר על חזה ושוק של שלמי צבור שיונפו: **גמירי.** מסיני ב' סמיכות בצבור פר העלם דבר של צבור דכתיב (שם ד) וסמכו זקני העדה ושעיר המשתלח דכתיב (שם מז) וסמך אהרן את שתי ידיו וגו' (ו) ומצבור הוא ותו ליכא שום סמיכה בצבור: **אותו.** (שם ז) ואת חזה התנופה להניף אותו וגו':

מתני'

ד) דון מינה. שלמי יחיד טעונין תנופה ד) שחוטין דבחיין לא אילטריך ז) ליה למיתפיה (מה שלמי יחיד טעונין תנופה אף שלמי צבור כו') דבגופיה כתיב: **ואוקי באתרה.** כדין שמלינו לשלמי ציבור עצמן שטעונין תנופה ה) שלימים ח) מה מחייב תנופה שלימים אף לאחר שחיטה תנופתן שלימים ט): **מה.** להלן בשלמי יחיד דכר שמתנה לכהן טעון תנופה יא) תנופה אף כו' והיינו כולן שלימים אבל משלמי יחיד אין לכהן אלא חזה ושוק: **שלמיהם.** בשלמי יחיד כתיב (ויקרא ז) את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם דמשמע לשון רבים והוה ליה למיכתב לשון יחיד דביחיד משמעי ומדכתיב לשון רבים י) לומר על חזה ושוק של שלמי צבור שיונפו: **גמירי.** מסיני ב' סמיכות בצבור פר העלם דבר של צבור דכתיב (שם ד) וסמכו זקני העדה ושעיר המשתלח דכתיב (שם מז) וסמך אהרן את שתי ידיו וגו' (ו) ומצבור הוא ותו ליכא שום סמיכה בצבור: **אותו.** (שם ז) ואת חזה התנופה להניף אותו וגו':

מתני'

פו א מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה טו:
פז ב מיי' שם הלכה טז:

שיטה מקובצת

א) תיבת הוא נמחק: **ב)** שלמיהם ריבוייא הוא. גליון וניחא השתא דרבנן יליפי בבנין אב ורבי לא דריש ריבויא וסבר אוקי באתרה: **ג)** בהן וכו' ויהיו שלמי יחיד טעונין כו' והשאר נמחק: **ד)** זבחי שלמי צבור כו'. [תימה הא] איכא למיפרך מה לשלמי צבור שכן בארן בטומאה דרחין שבת דר"ל דמשמע [ליה] דשוין תנופה וסמיכה עיין תוס' זבחים (דף לג ע"א): **ה)** ויהיו. עי' תוס' שם: **ו)** גמירי שתי סמיכות. פ"ה פר העלם ושעיר המשתלח ולא דק דבפרק שתי מדות (דף צב ע"א) פליג ר"ש את"ק ואמר פר העלם ושעירי ע"ז בעינן סמיכה והכא בר' שמעון קיימינן. וא"ת ר"י דאמר לקמן בפרק שתי מדות דשתי סמיכות בצבור גירסא בעלמא מהיכא ממעט דאין זבחי שלמי צבור טעונין סמיכה ר"ל דבי היכא דאמר לקמן הפר פר טעון סמיכה ואין שעירי ע"ז טעון סמיכה ה"נ אמרינן הפר. פר טעון סמיכה ואין זבחי שלמי צבור טעונים סמיכה עיין תוס' לקמן (דף צב ע"ב): **ז)** לא אצטריך ה"ד עד סוף הדבור נמחק: **ח)** שלימים הוא סוף דבור ואח"כ מה"ד מה התם מחיים: **ט)** תנופה אף בשלמי צבור דבר שמתנה לכהן תיבת כו' ל"ש: **י)** רבים לימד: **יא)** אי נמי. עיין תוספות [לקמן] (דף קו ע"א) [ד"ה אי תנא]: **יב)** עיין תוספות לעיל (דף נט ע"א) ולקמן (דף עה ע"א): **יג)** מזובר. עיין מגילה (דף ח) נגדה (דף לז ע"א):

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גמירי וכו' שתי ידיו וגו' שתי סמיכות מצבור הוא:

גליון הש"ם

גמ' ויהיו זבחי שלמי צבור כו'. עיין זבחים דף לג ע"ב תוספות ד"ה סמיכה:

הגהות מהר"י לנדא

א) תוס' ד"ה ויהיו זבחי כו'. כדפרישית לעיל. ב"ב לעיל דף נט ע"א ד"ה ומתם עליו:

רבינו גרשום

צבור טעונה תנופה בתנופה שלאחר שחיטה פליגי: ותנופתן כמות שהן שלימין וחכמים אומרים אין מניפין אלא חזה ושוק ואימורין: ומינה. מה התם בשלמי יחיד בחזה ושוק שתנופתן לאחר שחיטה: מה התם בשלמי יחיד דבר שמתנה לכהן טעון תנופה היינו חזה ושוק: אף הכא בשלמי צבור היינו כבשי עצרת [דבר] שמתנה לכהן טעון תנופה ושלמי צבור הוריין כולן מתנה לכהן: שלמיהם ריבוייא הוא דכתיב את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם ריבה כל השלמים שאין טעונין תנופה אלא חזה ושוק: טעונים שלש מצות בין שלשתן ושתים מאותן שלש מצות בכל מין ומין והשלישי אין בהן: מיעט גבי שלמי צבור אותם דכתיב והניף הכהן אותם אותם שטעונין תנופה חיים ולא אחרים: גמירי ב' סמיכות בצבור ומאי ניהו פר הבא על כל המצות ושעיר המשתלח ותו ליכא: גבי שלמי יחיד כתיב אותו דכתיב ואת החזה להקריב אותו לפני ה':

ה) [לקמן נב:]. **ו)** [מכלן שייך עוד לע"ז]. **ז)** שחוטין הם"ד והשאר שייך לדיבור שמעמ"ל כל"ל. כ"ק. **ח)** שלימים הם"ד אמ"כ ד"ה ממות שכן בחיים מה כו'. כ"ק. **ו)** ע"כ שייך לע"ז]. **ו)** כ"ל אמ הכתוב לסיוע. **ט)** [ועי' היטב תוס' זבחים נח]: ד"ה כל מדע ותוס' מולין כב: ד"ה ומתמן]. **יא)** כ"ל ומכל נמי קשיא והכי בעי סמיכה ולא שייך כו'. כ"ק. **י)** נמי ליכא לאוקמא הכא. כ"ק. **כ)** כ"ל דאוריי"מא ומיהכי עביד כלא סמיכה הא בעי סמיכה נמורה ובגבגה אייבי לכמוהה בתוספתא ו"ל דמקרני נגבא שאני כדאמרינן התם ומא דאמרינן בפ"ב במועד קטן דאבל כו' וכן הוא בתוספות פ"ק דזבחים דף עה ע"א. כ"ק. **ל)** כרש"ק כ"ל אע"ג דבכלמים בעי סמיכה גמורה. **מ)** [ס"ו דמזיות ה"ל]. **נ)** כ"ל וכנון סהיים כו'. כ"ק. **ס)** [וע"ע תוס' יומות קד: ד"ה דאמרן].

שינויי נוסחאות

יב) [לקמן נב:]. **ג)** [מכלן שייך עוד לע"ז]. **ד)** שחוטין הם"ד והשאר שייך לדיבור שמעמ"ל כל"ל. כ"ק. **ה)** שלימים הם"ד אמ"כ ד"ה ממות שכן בחיים מה כו'. כ"ק. **ו)** ע"כ שייך לע"ז]. **ו)** כ"ל אמ הכתוב לסיוע. **ט)** [ועי' היטב תוס' זבחים נח]: ד"ה כל מדע ותוס' מולין כב: ד"ה ומתמן]. **יא)** כ"ל ומכל נמי קשיא והכי בעי סמיכה ולא שייך כו'. כ"ק. **י)** נמי ליכא לאוקמא הכא. כ"ק. **כ)** כ"ל דאוריי"מא ומיהכי עביד כלא סמיכה הא בעי סמיכה נמורה ובגבגה אייבי לכמוהה בתוספתא ו"ל דמקרני נגבא שאני כדאמרינן התם ומא דאמרינן בפ"ב במועד קטן דאבל כו' וכן הוא בתוספות פ"ק דזבחים דף עה ע"א. כ"ק. **ל)** כרש"ק כ"ל אע"ג דבכלמים בעי סמיכה גמורה. **מ)** [ס"ו דמזיות ה"ל]. **נ)** כ"ל וכנון סהיים כו'. כ"ק. **ס)** [וע"ע תוס' יומות קד: ד"ה דאמרן].

מתני' רוחשין. שהכלי עמוק והיה כל השמן במקום אחד וכשמניח אדם אצבעו על המנחה יב] נד השמן בתוכה: **מרחשת.** לשון רמשם[ט] דמתרגמינן רחשין: **לפה.** שאינה עמוקה אלא[י] שוליה לפין אלא לוגיה ומתפזר השמן באוגיי הכלי ולהכי קשה וכמו (שבת דף ה:) לף

מתני' האומר [א]הרי עלי במחבת לא יביא במרחשת במרחשת לא יביא במחבת מה בין מחבת למרחשת מרחשת יש לה כיסוי מחבת אין לה כיסוי דברי ר' יוסי הגלילי ר' חנינא בן גמליאל אומר [ב]מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין [ג] [ד] (רכין) מחבת צפה ומעשיה קשין: **גמ'** מאי טעמא [ה] דרבי יוסי אילימא מרחשת דאתיא ארחושי הלב כדכתיב [1]רחש לבי דבר טוב ומחבת דאתיא אמחבואי הפה כדאמרי אינשי [ו] [ז]מנבח נבוחי אימא איפכא מחבת דאתיא אמחבואי הלב דכתיב [2]למה נחבאת לברוח מרחשת דאתיא ארחושי כדאמרי אינשי [ח]הוה מרחשן שיפתותיה אלא גמרא [ט] גמירי לה: רבי חנינא בן גמליאל אומר כו': מרחשת עמוקה דכתיב [3]וכל נעשה במרחשת מחבת צפה דכתיב ועל מחבת ת"ר [י] ב"ש אומרים האומר הרי עלי מרחשת יהא מונח עד שיבא אליהו מספקא להו אי על שום [יא] כלי נקראו או על שום מעשיהן וב"ה אומרים [2]כלי היה במקדש ומרחשת שמה ודומה כמין [יב]כלבום עמוק וכשבצק מונח בתוכו דומה כמין [יג]תפוחי הברתים וכמין בלוטי היוונים ואומר וכל נעשה במרחשת ועל מחבת אלמא על שום [יד] הכלים נקראו ולא על שום מעשיהם: **מתני'** הרי עלי בתנור לא [טו]יביא מאפה כופח [טז] ולא מאפה רעפים ומאפה יורות הערביים ר' יהודה אומר [יז] רצה מביא מאפה כופח הרי עלי מנחת מאפה לא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין רבי שמעון מתיר מפני שהוא קרבן אחד: **גמ'** תנו רבנן מאפה תנור ולא מאפה כופח ולא מאפה רעפים ולא מאפה יורות הערביים ר' יהודה אומר [יח] תנור תנור שני פעמים להכשיר מאפה כופח רבי שמעון אומר תנור תנור שני פעמים אחד שתהא אפייתן בתנור ואחד שיהא הקדישן בתנור ומי אית ליה לר' שמעון האי סברא [יט]והתנן ר' שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות [יא] בבית פאגי אמר רבא אימא שיהא הקדישן לשום תנור: הרי עלי מנחת מאפה לא יביא מחצה [וכו']: תנו רבנן [4]וכי תקריב [יב]כשתקריב לעשות דבר רשות קרבן מנחה אמר רבי יהודה מנין לאומר הרי עלי מנחת מאפה שלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין תלמוד לומר [4]קרבן מנחה קרבן אחד אמרתי לך ולא שנים ושלשה קרבנות אמר לו רבי שמעון וכי

דלוריית אם כן יכול לסמוך אצרמי וי"ל דבפרק כל הפסולין (זבחים דף לג.) מסקינן דתיקף לסמיכה שמיטה לחולייתא:

מספקא [לח]הו. אי על שם כליין נקראו מחבת ומרחשת שנמרחשת בעוי לאיתוייה ונפיק אי על שם מעשיהן על שם רחיסה כה] [כ] (רחיסת הלב או רחיסת שפתים) וכיון דלא ידעינן להי נתכוין אי ארחושי הלב או ארחיסת שפתים יהא מונח עד שיבא אליהו כך פירש בקונטרס ועל חנם נקט לפירושו אי על שם כליין נקראו דאפי' פשיטו ליה לשם מעשיהן איכא לספוקי אי ארחושי הלב נתכוין ומניא במרחשת אי ארחושי הפה ומניא במחבת לפיכך נראה דנקט בב] על שם כליין למימר דמספקא לן אי כלי נדר או לענינה נתכוין וא"ת ואמאי יהא מונח יניא מרחשת ומנחת מרחשת מספק כדאשכחן לקמן (דף קז.). פירשתי ואיני יודע מה פירשתי שיש לו להניח כל הספקות לפטור עצמו מנדר וי"ל דמיירי כגון דאמר מעות הללו או סולת זה למרחשת ומיהו קשה לתקן מעות הללו יניא מעות של חולין ויקנה מרחשת ויאמר דאם כלי נדר יהא הכלי קנוי בהן ויש לומר כגון שהפרישם מעות והקדישן למרחשת כמו שידרשו חכמת הלשון **או** על שם מעשיהן. ולית להו לבית שמאי הא דאמר רב אשי ברישא מכילתין (דף ג.): מחבת לשם מרחשת במנח קא מחשב ומחשבה במנח לא פסלה:

וכשרות אבית פאגי. פירש בקונטרס' אלמא דאין תנור מקדש מדכשרות אבית פאגי ואין נפסלות ביוצא ואין נראה לפרש כן כדפי' בפ"ק (לעיל ט. ד"ה ר"ל) ויש לתמוה מאי קא מדמיין אפיית שני תנור אפיה ולחם הפנים לאפיית מנחת מאפה תנור הא אמר בסוף התכלת (לעיל נא.) אמר רבא על מחבת מלמד שטעונין כלי ואי אפי' לא מאתמול איפסלה לה בלינה וה"ג מאפה תנור כמיב מלמדך שטעון כלי ולימא דתנור של מנחת מקדש אבל של שתי הלחם ולחם הפנים לא מקדש וי"ל דבפ' דם חטאת (זבחים לה:) מוכח דלא הוה במקדש אלא תנור אבל מאפה תנור מתכת שהיה לשתי הלחם ולחם הפנים ולמנחות ולא דמי להניח דתכלת דגבי מנחות לא אמר רחמנא עשה במתכת עשה בתנור עשה במרחשת אבל בחתיתין אמר רחמנא על מחבת בשמן תעשה (ויקרא ב):

הדרן עלך כל המנחות

[א] ס"מ ל"ג. [ב] וכ"ה. ל"ק. [ג] (בכתוב נ.), [ד] (שנינה ב.), [ה] פי' כלי שלנו. [ו] (בגליון). [ז] נכי' הערוך בערך תפוח דומה לתפוחי הכתריים פי' כמין תפוחי הכתריים עגול טלו חוץ מן מקום כיוסן), [ח] לקמן לה:. [ט] נ"מ כשתקריב כשתלה לעצות דבר כי'ל, [י] כלשונות ל"ן, [יא] כלשונות הס"ד. ל"ק, [יב] ל"ק מ"ו וכתב שיתור לשון הוא וכ"ה בפ"י. ל"ק.

תורה אור השלם

1. רָחַשׁ לִבִּי דָּבָר טוֹב אֹמֵר אֲנִי מַעֲשַׂי לְמֶלֶךְ לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר: תהלים מה ב
2. לָמָּה נֶחְבָּאתָ לִבְרֹחַ וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא הִגַּדְתָּ לִּי וָאֲשַׁלֵּחֲךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁרִים בְּתֹף וּבְכִנּוֹר: בראשית לא כז
3. וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַּתַּנּוּר וְכָל נַעֲשָׂה בַּמַּרְחֶשֶׁת וְעַל מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה: ויקרא ז ט
4. וְכִי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה מַאֲפֵה תַנּוּר סֹלֶת חַלּוֹת מְצֻת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן: ויקרא ב ד

הגהות הב"ח

(מ) רש"י ד"ה מ"ע דר"י דס"ל דמנחתם: (כ) ד"ה לכלום וכו' מונח בתוכו בנבוב הכלב בגומות: (ג) ד"ה דומה וכו' וכבלוטות אלמא מהכל דכתב במרחשת כל"ל וסל"ל: (ד) ד"ה תנור מגור ולון מיעורט אחר מיעורט אלא לרבות חד בוקא:

רבינו גרשום

מחבת צפה. אין לה בית קיבול אלא חלקה היא דכתיב על מחבת: ארחושי הלב. הרהורי הלב: אמחבואי הפה כדאמרי אינשי קא מבח בוחי כלומר שנובח כלו' ל) דבור הפה דכתיב ועל מחבת. כלומר מה שאופין בו אינן בתוכו אלא על גבו שאין לו בית קיבול: האומר הרי עלי במרחשת. והוא הדין כי אמר הרי עלי במחבת כ) אי ודאי על שם כלים נקראו שזה כלי שמו מרחשת וזה כלי [שמו] מחבת יביא ואין בו ספיקא ואם על שם מעשיהם נקראו דהאי אתי ארחושי הלב והאי אמחבואי הפה ואיכא למימר איפכא ולא ידע מאי בעי לאיתויי: וב"ה אומרים על שם כלים נקראו דכלי היה במקדש ומרחשת שמו ודומה מצד אחד כמין כלבוס כמו פגום כעין זה

ועמוק היה הכלי כמין תפוחי הברתיים עגול כולו חוץ ממקום הכיוון ונמוך שאינו עבה הרבה: וכן נמי בלוטי היוונים פרי האלונים: כופח תנור קטן הוא כדי שפיתת קדרה אחת רעפים לבנים: יורות ערביים. היינו אלפסות של אבן: תנור תנור קרבן מנחה מאפה תנור וכל המנחה אשר תאפה בתנור: שיהא הקדשן בתנור: כלומר שיהא תנור מקדשן. כשרות בעזרה אם נאפו בעזרה בתנור קדש וכשהיו אם נאפו חוץ מן עזרה אחומת בית פגי ואי ס"ל (דע') [לר"ש] דבעינן דליקדשינהו תנור היאך הן כשרין בחוץ הא ק"ל דאין כלים מקדשין בחוץ: שיהא הקדשן לשום תנור כשהוא מקדישן מקדדשן ע"מ לאפותן בתנור ולא

[ט] נראה דל"ל כלומר שטעון כפה: מרחשת לאתיא ארחושי. כלומר דנוי הקונטרס שהביאו תוס' דהיינו הא דאמרי אינשי אי אמר מרחשת כלי הוא אי לא. ת"ח. ולפרש"י קשה אמאי יהא מונח כו' ריש פי' אחרים מפרשים מספקא להו אי על שם כליין נקראו מחבת ומרחשת שבמרחשת בעי לאתויי ונפיק [אז] על שם מעשיהם [על ארחושי ליבא [אז] על] ארחושי שפתים וכיון דלא ידעינן להי נתכוין אי על ארחושי ליבא אי ארחושי שפתים יהא מונח עד שיבא אליהו ולכל הני לישנא כו' עד לכך נראה לפרש [אי על שם כליין] שלא היו דומין מחבת למרחשת דזה שפתיה גבוהות וזה שפתיה שפלה אי על שם מעשיהן נקראו דלא היו במקדש כי אם כלי אחד מחבת

ג) פירוש כזה הוא כמו פי' הקונטרס שהביאו תוס'

פח א מיי' פי"א מהלכ' מעה"ק הלכה ב [עי"ש]:
פט ב מיי' פי"ג שם הלכה ז:
ג [מיי' פי"ב שם הלכה כג]:
צ ד מיי' פי"ז שם הלכה ח:

לעזי רש"י

גלוארי"ן. עין סדוק (כעין מחבת לאפייפיות עשויה משני חלקים שהבצק לחוץ ביניהם).
גלגי"ץ [גלג"ץ]. בלוטים.
קשטנו"א [קישנ"א]. אלון.
טיבל"ש [טיולי"ש]. רעפים.

מוסף רש"י

וכשרות בבית פאגי. בכל ירושלים, דקא סבר לפייסן נמי כתוב [להלן צה:] בית פאגי, מקום לפנים מן חומת העיר וגלון מיוחדים לכל הכהנים (שנדברין יד:) כל שהוא בתוך היקף המילון של ירושלים קרוי בית פאגי (סוטה מד.).
הדרן עלך כל המנחות

שיטה מקובצת

[א] תיבת רכין נמחק: [ב] תיבות דר' יוסי נמחק: [ג] אינשי קא מבח בוחי: [ד] תיבות גמירי לה נמחק: [ה] ת"ר שמאי אומר: [ו] שום כליין: [ז] כליין: [ח] כופח ומאפה: [ט] אומר רוצה: [י] תנור. עי' תוספות דבחים (דף צו ע"א): [יא] בשורות אבית אות ב' נמחק: [יב] המנחה לאחר אפיה נע ונד: [יג] ממשמעותא מדנקראת: [יד] כגון שהלך רכיל למחבואות לשון תיבת נחבאות ל"ש: [טו] בתוכה אלמא דאין: [טו] קרי לה מנחת מרחשת: [יז] עצמו זה: [יח] כלי ומכח הספק יהא: [יט] והדהוק בתוכו באמצעית: [כ] כזה

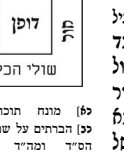

[כא] מונח תוכו נכנס: [כב] הברתים על שם מקומם הס"ד ומה"ד בלוחיי: [כג] והכא כתיב אות ר' נמחק: [כד] תיבות ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט נמחק: [כה] העזרה. רש"י בפסחי' (דף פג ע"ב): [כו] שמה. ל"א מה שבולט חוץ לחומה קרי פגי כמו פני תאנה וחוץ לחומה עד מקום הבליטה היו כשירות. ס"א ל"א מגדל אחת היה בחומה ובולטים בדפנות חוץ לחומה כמו פגי תאנה: [כז] איפסלו ביוצא הא"ת והא פירשת בפ"ק דאין כלי שרת ומקדש ליפסל ביוצא ואם כן היכא מוכח מהכא דאין תנור מקדש וי"ל דמוכח הכי דאי איתא דתנור מקדש נהי דאין מיפסל ביוצא מ"מ נגאי הוא הדבר להוציא חוץ לעזרה לכתחלה ולאפותו חוץ לחומה: [כח] שם רחיסת או רחיסת הלב: [כט] דנקט. ולכל הני לישנא הוי מצי למימר כמו כן האומר הרי עלי מחבת לכך נראה לפרש אי [על] כליין שהיה במקדש כלי ששמו מרחשת [ונדר] להביא במרחשת או דלמא

לא היה במקדש כי אם מחבת וגם מנחת מרחשת היה עושה [במחבת רק] שהיה ממעט באור עד שהיו מעשיה רוחשין ולא היה האור מהבהב השמן וכן נראה בת"ש שהשיבו ב"ה לב"ש נאמר תנור ונאמר מרחשת מה תנור כלי אף מרחשת כלי אחר מכלל שהיו מסופקים ב"ש אי אמרי מרחשת כלי הוא אי לא. ת"ח. ולפרש"י קשה אמאי יהא מונח כו' ריש פי' אחרים מפרשים מספקא להו אי על שם כליין נקראו מחבת ומרחשת שבמרחשת בעי לאתויי ונפיק [אז] על שם מעשיהם [על ארחושי ליבא [אז] על] ארחושי שפתים וכיון דלא ידעינן להי נתכוין אי על ארחושי ליבא אי ארחושי שפתים יהא מונח עד שיבא אליהו ולכל הני לישנא כו' עד לכך נראה לפרש [אי על שם כליין] שלא היו דומין מחבת למרחשת דזה שפתיה גבוהות וזה שפתיה שפלה אי על שם מעשיהן נקראו דלא היו במקדש כי אם כלי אחד מחבת

דף לג.). מסקינן דתיקף לסמיכה שמיטה לחולייתא:

מספקא [לח]הו. אי על שם כליין נקראו מחבת ומרחשת שנמרחשת בעי לאתויי ונפיק אי על שם מעשיהן על שם רחיסה כה] [כ] (רחיסת הלב או רחיסת שפתים) וכיון דלא ידעינן להי נתכוין אי ארחושי הלב או ארחיסת שפתים יהא מונח עד שיבא אליהו כך פירש בקונטרס ועל חנם נקט לפירושו אי על שם כליין נקראו דאפי' פשיטו ליה לשם מעשיהן איכא לספוקי אי ארחושי הלב נתכוין ומניא במרחשת אי ארחושי הפה ומניא במחבת לפיכך נראה דנקט בב] על שם כליין למימר דמספקא לן אי כלי נדר או לענינה נתכוין וא"ת ואמאי יהא מונח יניא מרחשת ומנחת מרחשת מספק כדאשכחן לקמן (דף קז.). פירשתי ואיני יודע מה פירשתי שיש לו להניח כל הספקות לפטור עצמו מנדר וי"ל דמיירי כגון דאמר מעות הללו או סולת זה למרחשת ומיהו קשה לתקן מעות הללו יניא מעות של חולין ויקנה מרחשת ויאמר דאם כלי נדר יהא הכלי קנוי בהן ויש לומר כגון שהפרישם מעות והקדישן למרחשת כמו שידרשו חכמת הלשון **או** על שם מעשיהן. ולית להו לבית שמאי הא דאמר רב אשי ברישא מכילתין (דף ג.): מחבת לשם מרחשת במנח קא מחשב ומחשבה במנח לא פסלה:

וכשרות אבית פאגי. פירש בקונטרס' אלמא דאין תנור מקדש מדכשרות אבית פאגי ואין נפסלות ביוצא ואין נראה לפרש כן כדפי' בפ"ק (לעיל ט. ד"ה ר"ל) ויש לתמוה מאי קא מדמיין אפיית שני תנור אפיה ולחם הפנים לאפיית מנחת מאפה תנור הא אמר בסוף התכלת (לעיל נא.) אמר רבא על מחבת מלמד שטעונין כלי ואי אפי' לא מאתמול איפסלה לה בלינה וה"ג מאפה תנור כמיב מלמדך שטעון כלי ולימא דתנור של מנחת מקדש אבל של שתי הלחם ולחם הפנים לא מקדש וי"ל דבפ' דם חטאת (זבחים לה:) מוכח דלא הוה במקדש אלא תנור אבל מאפה תנור מתכת שהיה לשתי הלחם ולחם הפנים ולמנחות ולא דמי להניח דתכלת דגבי מנחות לא אמר רחמנא עשה במתכת עשה בתנור עשה במרחשת אבל בחתיתין אמר רחמנא על מחבת בשמן תעשה (ויקרא ב):

הדרן עלך כל המנחות

רבי ישמעאל. [ט] [וחכמים אומרים] אחד שבת ואחד חול משלש היה **בא.** שבת דמודה רבי ישמעאל מזיכר ברישא ובספ"ק דסוכה (דף כ.) דפליגי רבי אליעזר ורבנן במחלוקת ואמר רבא בגדולה דכולי עלמא לא פליגי דקתמא לסיכוך כי פליגי בקטנה ומקשי אביי מי הכי אחת גדולה ואחת קטנה אחת קטנה ואחת גדולה מבעי ליה אין גירסא זו נכונה ואיפכא גרסינן דלמוכה הכא דהכוה דמודו רבנן מבעי ליה למימתי ברישא וכן הגיה תמן בפרק בתרא דלולב הגזל (דף כט:) אחת יבנה ואחת כל מקום שיש בו ב"ד [י]:

מפשיט את הפסח עד החזה. דרך רגליו מתחיל והולך ומפשיט עד החזה ליטול אימוריו ולא דמי להיא דתניא בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב.) ובמומרה פרק ולד חטאת (דף כד.) אין מרגילין ביום טוב ואין מרגילין בבכור דהתם במפשיטו לעשות נוד שלם ולריך להוציא [כ] רגליו מלותרו ולאו דווקא נקט הכא פסח [יא] דבכל קרבן ציבור של שבת הוה מלי לאשמועינן ונקט פסח לרבותא אף על פי שיש פסחים מרובים ונלאין מוטלין כגבילה אי נמי משום רבותא דרבנן דאפילו לצורך יחיד התירו אי נמי דווקא בפסח שרו רבנן דחשו שלא יתקנלל הבשר משום דעיקרו לאכילה:

וכי נאמר קרבן קרבן. אחד לחלות ואחד לרקיקין דליהוי משמע דשני קרבנות הם: **והלא לא נאמר אלא קרבן אחד.** ואע"פ כן כתב בו שני מינין אלמא שניהן נקראין קרבן אחד: **וכולן.** דלאחר אפייתן [ד] פותתן ומערבן עד שמחזירן לסלתן כדאמר בחלות מנחות (לקמן עה.) ואחד כך בולן לאחת בשמן: רבי יוסי ברבי יהודה כאבוה סבירא ליה דדמפרש לקמן: **מה וכל האמור למעט שני** [ו] **מינין.** [ה] נעשה במרחשת ובמחבת שתי מינין קרבן [ז] הוא ואם הביא מחצה מזה ומחצה מזה לא יצא וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה שני מינין הן: **אף כל** [ז] **וכו' שני מינין הן.** כלומר חלות ורקיקין אשמורים בויקרא [ח] שני מינין ואין מלטרפין: **שפיר קאמר רבי שמעון.** וכי נאמר קרבן קרבן: **בשמן בשמן.** הפסיק הענין שאין באין כאחת: **ורבי שמעון.** אמר לך אי לא כתב בשמן לכל חד: **ס"א.** הואיל ואין הפסק דווקא קאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין: **איכא בינייהו דיעבד.** לרבי יהודה דליף טעמא מקרבן אחד (א) [ח] **דיעבד** כשרות לר' יוסי דליף [ט] מבלולה וחריבה כי היכי דבלולה דהיא מנחת נדבה וחריבה דהיא מנחת חוטא אפילו דיעבד אם עירבן פסולות כדאמר [י] (ויקרא ה) לא ישים עליה שמן ואם שם פסול הכי נמי חלות ורקיקין דיעבד לא:

הדרן עלך כל המנחות

רבי ישמעאל אומר הטומר היה בא בשבת כו'. אם חל שבת עשר להיות בשבת היה עומר בא עשרון משלשה סאין שהיו קולרין שלשה סאין שעורים ומניפין אותן בנפה עד [י] שמניפין אותן עד עשרון מוצחר: **וכחול.** אם חל שבת עשר בחול קולרין חמשה סאין ומניפין מכל סאה מעט אותו אלא דק היולא ראשון שהוא מוצחר ומולאין מן ה' סאין עשרון דכתיב (שמות טז) והעומר עשירית האיפה הוא: **כשלשה.** בג' מגלות לפרסם הדבר מפני הציתוסין: **גמ' אפי' בשבת נמי.** לייתי [יא] דהא דמי שבת כדמפרש בסוף פירקין [יב]: **בלא טירחא.** שאינו צריך לנפות כ"כ: **בטירחא.** שיעבו פעמים הרבה: **בחול מייתינן מחמש דהכי שביחא מילתא.** מלוי מופשט ועומד כך עד הלילה ודומה כגבילה: **וכי נאמר קרבן קרבן.** אחד לחלות ואחד לרקיקין דליהוי משמע דשני קרבנות הם: **והלא לא נאמר אלא קרבן אחד.** ואע"פ כן כתב בו שני מינין אלמא שניהן נקראין קרבן אחד: **וכולן.** דלאחר אפייתן [ד] פותתן ומערבן עד שמחזירן לסלתן כדאמר בחלות מנחות (לקמן עה.) ואחד כך בולן לאחת בשמן: רבי יוסי ברבי יהודה כאבוה סבירא ליה דדמפרש לקמן: **מה וכל האמור למעט שני** [ו] **מינין.** [ה] נעשה במרחשת ובמחבת שתי מינין קרבן [ז] הוא ואם הביא מחצה מזה ומחצה מזה לא יצא וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה שני מינין הן: **אף כל** [ז] **וכו' שני מינין הן.** כלומר חלות ורקיקין אשמורים בויקרא [ח] שני מינין ואין מלטרפין: **שפיר קאמר רבי שמעון.** וכי נאמר קרבן קרבן: **בשמן בשמן.** הפסיק הענין שאין באין כאחת: **ורבי שמעון.** אמר לך אי לא כתב בשמן לכל חד: **ס"א.** הואיל ואין הפסק דווקא קאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין: **איכא בינייהו דיעבד.** לרבי יהודה דליף טעמא מקרבן אחד (א) [ח] **דיעבד** כשרות לר' יוסי דליף [ט] מבלולה וחריבה כי היכי דבלולה דהיא מנחת נדבה וחריבה דהיא מנחת חוטא אפילו דיעבד אם עירבן פסולות כדאמר [י] (ויקרא ה) לא ישים עליה שמן ואם שם פסול הכי נמי חלות ורקיקין דיעבד לא:

הדרן עלך כל המנחות

רבי ישמעאל אומר הטומר היה בא בשבת כו'. אם חל שבת עשר להיות בשבת היה עומר בא עשרון משלשה סאין שהיו קולרין שלשה סאין שעורים ומניפין אותן בנפה עד [י] שמניפין אותן עד עשרון מוצחר: **וכחול.** אם חל שבת עשר בחול קולרין חמשה סאין ומניפין מכל סאה מעט אותו אלא דק היולא ראשון שהוא מוצחר ומולאין מן ה' סאין עשרון דכתיב (שמות טז) והעומר עשירית האיפה הוא: **כשלשה.** בג' מגלות לפרסם הדבר מפני הציתוסין: **גמ' אפי' בשבת נמי.** לייתי [יא] דהא דמי שבת כדמפרש בסוף פירקין [יב]: **בלא טירחא.** שאינו צריך לנפות כ"כ: **בטירחא.** שיעבו פעמים הרבה: **בחול מייתינן מחמש דהכי שביחא מילתא.** כלומר כך עד הלילה ודומה כגבילה: **מוטב שיהא מלאכה אחת.** מוטב שיחלוק פעמים הרבה שבת במלאכה אחת כגון שיקרב הג' סאין פעמים הרבה: **ולא יהא מלאכה הרבה.** שיקלור ויזרה ויבור ויטחן ויקרב שתי סאין יותר: [יב] **עד החזה.** שיכול להוציא את האימורים: **לא טרחינן.** יותר בשבת: **בזוין קדשים.** אלו מופשט ועומד כך עד הלילה ודומה כגבילה:

רבי ישמעאל. [ט] [וחכמים אומרים] אחד שבת ואחד חול משלש היה **בא.** שבת דמודה רבי ישמעאל מזכיר ברישא ובספ"ק דסוכה (דף כ.) דפליגי רבי אליעזר ורבנן במחלוקת ואמר רבא בגדולה דכולי עלמא לא פליגי דקתמא לסיכוך כי פליגי בקטנה ומקשי אביי מי הכי אחת גדולה ואחת קטנה אחת קטנה ואחת גדולה מבעי ליה אין גירסא זו נכונה ואיפכא גרסינן דלמוכה הכא דהכוה דמודו רבנן מבעי ליה למימתי ברישא וכן הגיה תמן בפרק בתרא דלולב הגזל (דף כט:) אחת יבנה ואחת כל מקום שיש בו ב"ד [י]:

מפשיט את הפסח עד החזה. דרך רגליו מתחיל והולך ומפשיט עד החזה ליטול אימוריו ולא דמי להיא דתניא בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב.) ובמומרה פרק ולד חטאת (דף כד.) אין מרגילין ביום טוב ואין מרגילין בבכור דהתם במפשיטו לעשות נוד שלם ולריך להוציא [כ] רגליו מלותרו ולאו דווקא נקט הכא פסח [יא] דבכל קרבן ציבור של שבת הוה מלי לאשמועינן ונקט פסח לרבותא אף על פי שיש פסחים מרובים ונלאין מוטלין כגבילה אי נמי משום רבותא דרבנן דאפילו לצורך יחיד התירו אי נמי דווקא בפסח שרו רבנן דחשו שלא יתקנלל הבשר משום דעיקרו לאכילה:

א א ב מיי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה יח:
ב ג מיי' פ"א מהלכות קרבן פסח הלכה טז:

תורה אור השלם

1. וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַתַּנּוּר וְכָל עֲשֻׂיָה בַּמַּרְחֶשֶׁת וְעַל מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה:
ויקרא ז ט

רבינו גרשום

במקום אחר: קרבן אחד אמרתי לך. כלומר קרבן אחד ממין אחד יביא מנחת מאפה ולא שנים ואם היה מביא מחצה חלות ומחצה רקיקין היו ב' קרבנות: א"ל ר' שמעון אילו נאמר קרבן קרבן ב' פעמים בפסוק הייתי אומר חלות קרבן אחד ורקיקין קרבן אחד עכשיו שלא נאמר אלא קרבן א' משמע דחלות ורקיקין קרבן א' ואם רצה להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא קרבן א' הוא: מה וכל האמור למטה ב' מינין בכל אחד ואחד דוכל נעשה במרחשת ועל מחבת שני מינין הן וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה ב' מינין הן ואם הביא מנחה א' משניהם לא יצא אף כל האמור למעלה במנחת מאפה ב' מינין הן ואם הביא מנחה א' משניהם לא יצא אבל שיריצה יביא ודיו: איכא ביניהו דיעבד דלר' יוסי בר יהודה אפי' דיעבד נמי לא דכל תנא בתרא לטפוי מילתא קא אתי:

הדרן עלך כל המנחות.

מ' סאין. היינו איפה: בשבת. לפי שבליל ששה עשר היה נקצר: בלא טירחא שאינו צריך להקדיבה הרבה שאינו צריך לישול אלא האבק ממנו ויהיה עשרון: דהכי שביחא מילתא. שלא יהא צריך ליטול אלא האבק הבורר שבו. ואל ירבה במלאכות הרבה לקצור ולטחון יותר מצורך וכן שאר המלאכות שמשעת הקצירה ועד שעת הרקדה: כיון דאיפשר להוציא אימורין בהכי טפי לא טרחינן כדעבדינן בחול ה"ג כיון דאפשר משלש לאפוקי עשרון מובחר לא טרחינן בחמש כדבעינן בחול: דליכא בזיון קדשים גבי עומר דהא אפשר להוציא עשרון מובחר מג' אבל גבי פסח דאיכא בזיון קדשים אי לא מיפשט כולו שלא יהיו קדשי שמים

א) [נעיל נט. ס. לקמן עב:], **ב)** [לקמן עב., **ג)** [לקמן עב:], **ד)** ל"ל מתלמה, **ה)** שבת קטו: קלג: [ותוספתא דפסחים פ"ד ה"ט], **ו)** מיינן מרחשת ומחבת שתי מיינן. ל"מ, **ז)** [נעיל נט:], **ח)** [לקמן עב:], **ט)** ל"ק, **י)** [וע"ע תוספות שבת כ: ופסחים פה. וקמ: ובסוכה כ. ובכתובות כ: ד"ה אחד ובזבחים לב: ד"ה אם אם וכקדושין יג. ד"ה כשם], **כ)** נ"ל רגליו דרך לאחרו. נ"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מיכא ביניהו וכו' מקרבן אחד כשר בדיעבד ולרבי יוסי דליף מבלולה:

מוסף רש"י

מפשיט את הפסח עד החזה. ממתיל מרגליו אלמחלוקים עד המזה שיוכל להוציא אימורים שהקטר מלבין לומן שבת ומו לא מפשיט מידי עד אומלא לזוקך הדיוט הוא (שבת קסז:) וסיינו מיכם דתנן במסכת תמיד (פ"ד מ"ב) גבי הפשיטו שהיה מתחלל מן הרגלים והיה מפשיט ויורד עד שמגיע לחזה, הגיע לחזה מתן את הלאם ונתנו למי שזרה בו, ולמ"ב הכלעים ומיקר והפשיט וכו' שמעי' מיעיה משהגיע לחזה סולק ידיו מן הפשטה והתמיל להתעסק בניתוח קלם, ובגי עולה דכולה כלל מיקר והפשיט ומנתח הידים מחלה אחר הלאם, ובגי פסח נמי משהפשיט עד החזה ליטול אימוריו בלא נמיון קודשו ומולאן מיד והוה ליה פיכם מן הפשטה, וקאמר רבי ישמעאל שוב אינו גומר ומפשיט משום לכיון דפיכם הוא שזה מלבה מילחא לאחתלא בנפסה ושלא לצרך גבוה דומיא דליקון דלא מעכבין (שם קלג:).

שיטה מקובצת

א) אומר העומר: **ב)** קופות ובשלש: **ג)** עד החזה (שבת דף קטז ע"ב ותוס' פסחים דף סה ע"ב): **ד)** אפייתן פותתן ומפרכן: **ה)** מינין דכל: **ו)** מיני קרבן הן: **ז)** אף כל מנחה אשר תאפה בתנור: **ח)** אחד ולא שנים לכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי ולר': **ט)** טעמא מבלולה: **י)** עד שמעמידין אותן על עשרון: **יא)** לייתי חמש דהא: **יב)** דאפשר. שיכול להוציא את האימורים עד החזה הס"ד ומה"ד לא:
יג) פסח. והוא הדין לשעירי הרגלים אל לכבשי העצרת שאם חל בשבת אין בישולם

אכל. גבי עומר דלא איתעביד צורך גבוה י׳) כדאמרינן (בדברי ישמעאל) לעיל ה) דבאמת שביאה מילתא טפי אימת כרבנן ס"ל דאמרי דבשבת עבדינן כל מה דבעי ליה כבחול ואי הוה בעי טפי יא) עבדינן (ו) וכחול בשלשה: **אכל הפס.** מילתיה דרבי חנינא דאיכא פרסומי מילתא בשלשה בני אדם טפי מביאיך אימת רבי ישמעאל כרבנן ס"ל ועבדינן בשלשה לפרסם הדבר שקילירת העומר במולאי ט"ו בניסן מפני הביישנים שאומרים אין העומר בא אלא באחד בשבת ז): **אכל הכא.** לגבי שלש סלין לא איתעביד צורך גבוה כהלכתו אליבא דרבי ישמעאל דקאמר בחמש שביאת מילתא: **כין שנראה.** הלבנה בעליל לכל העולם: **אם נראה בעליל אין מחללין עליו אם השבת.** ללכת ולהעביר לב"ד שהרי א"ל כיון דבעליל נראה ב"ד נמי לראוה: **אכל הפס.** גבי לבנה דאיכא מכשילן לעתיד לבא דזימנין דלא יראה בעליל וימהרו בעדים כמו שראיתיהו אנו כן ראוהו ב"ד ולא נחלל שבת ואיכא מכשול דלא יהא חדש נקבע בהלכתו: **דליכא צורך גבוה.** דאינו קרבן ולא ניתנה שבת לדחות אותו היום משום דבר אחר: **אכל הכא דאיכא צורך גבוה.** דבחמש שביאת מילתא: **וניתנה שבת לדחות.** אלא הג׳ סלין ומנו דנדחה מפני הג׳ נדחית נמי אלא החמש: **שחט.** בשבת ב׳ חטאות של ציבור כגון יב) ל׳ מן שעירי ע"ז ושעירי רגל בשבת שמות הרגל: **חייב על השניה.** חטאת דשוגג הוא כשבור מותר לשוחטן בשבת הואיל ושל ציבור הוא וטעה וכיון דשחט ראשון הו לא חזי אלא לציבור: **ואפי׳ נתכפר בשניה.** כגון שנשפך דם הראשונה לאחר שחט שניה דאיכא לעיתר לעתיד לבא אימא כרבנן סבירא ליה אי נמי עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם אלא דליכא צורך גבוה ולא ניתנה שבת לדחות אבל הכא דאיכא צורך גבוה ונתנה שבת לדחות אימא כרבנן ס"ל איתמר[ג]: שחט שתי חטאות של ציבור ואינו צריך אלא אחת אמר רבה ואיתימא רבי אמי חייב על השניה ופטור על הראשונה ואפילו נתכפר לו בשניה ואפילו נמצאת ראשונה כחושה ומי אמר רבה הכי והא אמר רבה [ב]היו לפניו שתי חטאות אחת שמינה ואחת כחושה שחט שמינה ואח"כ שחט כחושה חייב כחושה ואח"כ שמינה פטור [ג]ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט איבעית אימא סמי כחושה מקמייתא [ד] ואיבעית אימא ההיא רבי אמי אמרה א"ל רבינא לרב אשי נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיין מהו [ה] בתר מחשבתו אזלינן וגברא לאיסורא קא מיכוין או דלמא בתר מעשיו אזלינן א"ל לאו היינו דרבה ורבא דאיתמר שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה דגים ותינוק [ו]רבא אמר חייב ורבה אמר [ז]פטור ועד כאן [ז] רבה לא קא פטר אלא כיון דשמע אמרי׳ [ח] נמי דעתיה אתינוק אבל לא שמע לא ואיכא דאמרי א"ל [ט] היינו פלוגתייהו דרבה ורבא דאיתמר [י] [ז](לא) שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה תינוק ודגים רבה אמר [ח]פטור ורבא אמר חייב רבה אמר פטור [י]זיל בתר מעשיו ורבא אמר חייב זיל בתר מחשבתו אמר [ט] רבה [י]חולה שאמדוהו לגרוגרת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות בבת אחת פטורין אפילו בזה אחר זה אפילו קדם והבריא בראשונה בעי רבא חולה שאמדוהו לשתי גרוגרות ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין ושלש בעוקץ אחת הי מינייהו מייתינן שתים מייתינן דחזו ליה או דלמא שלש [כ] מייתינן דקא ממעטא קצירה פשיטא [ח]שלש מייתינן

שחט שתי חטאות של ציבור. לא נקט עולות משום דליכא [א] עולות טובא [ב] (כמו שפי׳) אבל חטאות ליכא אלא אחת ברוב פעמים: **ואפי׳** נתכפר בשניה. לא דמיא לבעיא דבסמוך בתר מחשבתו אזלינן או בתר מעשיו דהתם אם יבא אליבו ואימא שביא כמוסה בבני מעיים היה מביא שמינה ולא דמי נמי לטעה [בב] בדבר מצוה ועשה מצוה: **להעלות** דגים והעלה דגים ותינוק **רבא אמר חייב.** לא דמי לאופה מיו״ע לחול דבפרק אלו עובדין (פסחים דף מו:) דפטרינן מטעם הואיל ומקלעי ליה אורחין וימתא הכא נמי הואיל ופטר ליה אמיתון פטור נמי אדגים דהתם הוא דאפייתו חזיא לגוזך יו״ע אבל הכא גידת דגים לא חזיא בשבת: **שתים** מייתינן כו׳. לא מלי למיפשטה מהא דתניא בפ״ב דביצה (דף ח.) ממלאה אשה קדירה בשר אע״פ שאינה ליריבה אלא לחמיצה אחת ממלא מתמוה מבית של מים אע״פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד דביו״ט דקיל לא מייתינן ולא דמי לשבת דלא ניתן לדחות והא נמי דאמרינן גבי יונקא דאשפוף ממיימיה לחתם אגב אימיה בעירובין (דף פח.) הייתו על ידי עובד כוכבים כדפירש שם בקונטרס׳ וכן [פירש] כ) ר״ח ואפי׳ מיירי ע״י ישראל ניחא דהכא ליכא אלא איסורא דרבנן ל) ובמקום מילה דהיא גופא דמיא שבת לא גזור:

מוסר

אחד ו)דתנן אשנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת רבי יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת מי לא א"ר יוסי התם כיון דאפשר לא טרחינן הכא נמי כיון דאפשר לא טרחינן ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל הכא אלא דליכא פרסומי מילתא אבל התם דאיכא פרסומי מילתא אימא כרבנן סבירא ליה אי נמי עד כאן לא קא"ר חנינא סגן הכהנים התם דאי בחד אי בשלשה צורך גבוה מיתעביד כהלכתו אבל הכא דלא איתעביד כהלכתו צורך גבוה אימא כרבנן סבירא ליה אלא אמר רב אשי רבי ישמעאל ורבי יוסי אמרו דבר אחד ו)דתנן אשנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת רבי יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת מי לא א"ר יוסי התם כיון דאפשר לא טרחינן הכא נמי כיון דאפשר לא טרחינן ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל הכא אלא דליכא נמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא אבל התם דנמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא אימא כרבנן סבירא ליה אי נמי עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם אלא דליכא צורך גבוה ולא ניתנה שבת לדחות אבל הכא דאיכא צורך גבוה וניתנה שבת לדחות אימא כרבנן ס"ל איתמר[ג]: שחט שתי חטאות של ציבור ואינו צריך אלא אחת אמר רבה ואיתימא רבי אמי חייב על השניה ופטור על הראשונה ואפילו נתכפר לו בשניה ואפילו נמצאת ראשונה כחושה ומי אמר רבה הכי והא אמר רבה [ב]היו לפניו שתי חטאות אחת שמינה ואחת כחושה שחט שמינה ואח"כ שחט כחושה חייב כחושה ואח"כ שמינה פטור [ג]ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט איבעית אימא סמי כחושה מקמייתא [ד] ואיבעית אימא ההיא רבי אמי אמרה א"ל רבינא לרב אשי נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיין מהו [ה] בתר מחשבתו אזלינן וגברא לאיסורא קא מיכוין או דלמא בתר מעשיו אזלינן א"ל לאו היינו דרבה ורבא דאיתמר שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה דגים ותינוק [ו]רבא אמר חייב ורבה אמר [ז]פטור ועד כאן [ז] רבה לא קא פטר אלא כיון דשמע אמרי׳ [ח] נמי דעתיה אתינוק אבל לא שמע לא ואיכא דאמרי א"ל [ט] היינו פלוגתייהו דרבה ורבא דאיתמר [י] [ז](לא) שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה תינוק ודגים רבה אמר [ח]פטור ורבא אמר חייב רבה אמר פטור [י]זיל בתר מעשיו ורבא אמר חייב זיל בתר מחשבתו אמר [ט] רבה [י]חולה שאמדוהו לגרוגרת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות בבת אחת פטורין אפילו בזה אחר זה אפילו קדם והבריא בראשונה בעי רבא חולה שאמדוהו לשתי גרוגרות ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין ושלש בעוקץ אחת הי מינייהו מייתינן שתים מייתינן דחזו ליה או דלמא שלש [כ] מייתינן דקא ממעטא קצירה פשיטא [ח]שלש מייתינן

מוסר מתוך לחמם לאכל שבת ולבא לידי מחללין (שבת קלג:). **אם נראה בעליל.** אין מחללין. לפי שאין צורך (ר״ה כא:).

רבינו גרשום

מוטלין בנבילה כל היום: אבל הכא. גבי עומר דלא איתעביד צורך גבוה עד דאיתעביד כולה אימא כרבנן סבירא ליה דלא שני בין שבת לחול (הם) והכי אמרינן אי סבירא ליה דבחול אתי מחמש בשבת נמי לייתי מחמש ואי סבירא ליה דבחול אתי משלש בשבת נמי לייתי משלש: וחכ״א אחד שבת ואחד חול נקצר בג׳ בני אדם ובג׳ קופות ובג׳ מגלות. כדי לפרסם הדבר שדוחה שבת להוציא מלבן של ביתוסין שאומ׳ אינו דוחה: עד כאן לא קאמר ר׳ שמעאל הכא. דבשבת משלש אלא דליכא פרסומי מילתא דבין שלש לחמש מאי פרסומי איכא אבל לענין קצירה דבענין פרסומי מילתא כדתנן שיהא נקצר בעסק גדול מפני הביתוסין אימא כרבנן סבירא ליה: אבל הכא ברישא דלא איתעביד צורך גבוה כהלכתו. אימא כרבנן סבירא ליה דלא שני בין שבת לחול אלא עביד בשבת בכחול קצירה כל צרכו וכן נמי אי סבירא ליה דמחמש בשבת נמי מחמש כבחול ולא כר׳ ישמעאל: מחללין עליו את השבת. לצאת שלוחיי ב״ד: ר׳ יוסי אומר אם נראה בעליל לכל העולם אין מחללין עליו השבת. כיון שאפשר שנראית הלבנה לכל העולם לא טרחינן בשבת: אבל התם בעדות החדש. דאם לא יצאו עכשיו להעיד כשנראה לא יהיו יוצאים נמי כשלא נראה בעליל ונמצא מכשילן אימא כרבנן סבירא ליה דיוצאין: דליכא צורך גבוה בגבולין בעדות החדש כשנראה בעליל. אימא כרבנן ס"ל דלא משני בין שבת לחול: שתי חטאות של צבור. כגון שעירי ר״ח שחל בשבת ושל מועדות חייב על השניה משום איסור שבת או יו״ט ואפ׳ נתכפר לו בשניה כגון

מוסר

מוכר לעשות הואיל ושל ציבור הוא אלא לשחיטה אסורה מיכוין: **כפר מעשה.** ומיגלאי יא) למפרע דשפיר עבד: **לאו היינו דרבה ורבא.** כלומר יח) לתרוייהו חייב דבתר מחשבה אזלינן דעד כאן לא פטר רבה אלא כיון דשמע שטבע תינוק מיכוין אליבו לגמרי נמי אתינוק הואי: **לאו היינו פלוגתייהו.** כלומר יט) לרבה פטור ולרבא חייב הא׳ שומט דטעמא דרבה כ) דפטר לאו משום דשמע אלא משום דאזלינן בתר מעשיו ה״ה אפי׳ לא שמע והא׳ דנקט שמע לאמשוטינן דאפי׳ שמע כי הבלה דגים בלא תינוק חייב: **חולה שאמדוהו לגרוגרת.** ואם יאכל כ) אחת ירפא: **ואפי׳ בזה אחר זה.** דכולן למצוה נתכוונו פטורין דהזריז לחולה משובח [ירושלמי פד:]: **עוקץ.** זנב שהוא תולה בו: **דקממעט קצירה.** לאין קוצר אלא תלישה אחת:

דעד

אחר שנשחטה השניה נאבדה הראשונה או יצאת חוץ לעזרה ונתכפר בשניה שזרק דמה תחת הראשונה שנאבדה אפי׳ הכי חייב; או אפי׳ נמצאת הראשונה כחושה והשניה שמינה דיקיר מצוה בשמינה. אפי׳ הכי חייב על השניה: ולא עוד אלא שאומר לו אם נמצאת הראשונה כחושה. אומרי׳ לו הבא אחרת שמינה לכתחילה ושחוט: סמי כחושה מקמיתא דלא תימא ראשונה כחושה: ואיבעית אימא ר׳ אמי אמרה לקמיתא ולא רבה: נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיים. שאין בה חלב להקטרה ובשאר הגוף נראית שמינה וגברא לאיסורא קא מיכוין דהא הואי נראית שמינה ואפ׳ הכי שחט אחריתי או דלמא בתר מעשיו אזלינן כיון דשניה שמינה בבני מעיים ולא הראשונה ליכא איסורא

שיטה מקובצת

[א] אימא כרבנן סבירא ליה. לאו דוקא כרבנן דהא רבנן אמרו אחד שבת ואחד חול משלש היה בא אלא כלומר כדין רבנן דאינן מחלקין בין (ב)חול בין (ב)שבת מיהו י״ל דס״ל דעשורון מובחר אינו אלא מחמשה ואפי׳ בשבת בא מחמשה. תו״ה: [ב] ואיבעיא אימא כר׳. וא״ת אמאי לא משני דשאני הכא דנמצאת כתושה לאחר שחיטה דבשעת שחיטה לאיסורא קא מכוין והתם דפטר רבה כשידע קודם שחיטה שהראשונה כחושה וי״ל דאינו רוצה להכניס ראשו בבעיא דרבינא דבסמוך אי בתר מחשבה אזלינן [או בתר מעשיו אזלינן]. תו״ה: [ג] בתר מחשבתו אזלינן. הקשה מהר״ם מה בכך כיון דלא עביד איסורא וכי נתכוין לאכול חלב ואכל שומן מחייב ותירץ דלא דמי לאוכל שומן שהוא היתר גמור אבל הכא מן הדין הוי ליה למימר שחייב שהרי יצאו צבור ידי חובתן בכחושה אלא משום דבעינן למובחר [למצוה] שמא דחייב שלא היה לו להביאה כיון שאינו יודע אם מובחר מן הראשון והשתא ניחא הא דמייתי מתניתן דלא שמע ומה מייתי הלא התם נתכוין לאיסורא ועשה איסורא שהעלה הדגים עם התינוק אלא ש״מ דהכא נמי חשיב כעביד איסורא כיון שלא היה יודע שיהיה מובחר מן הראשון. תו״ה: [ד] לא קא פטר רבה: [ה] אמדינן דעתיה נמי: [ו] א״ל לאו: [ז] דאיתמר לא שמע: [ח] אמר רבא: [ט] מיניהו מייתינן: [י] גבוה כדאמר ר׳ ישמעאל: [יא] טפי טפי עבדינן: [יב] כגון [ס״א שחל ר״ח אז חול המועד בשבת דצריך להקריב שעיר חטאת אחת ושגג בשתים] אחד: [יג] מעיין דמתחילה היתה נראית: [יד] קודם שחיטת שניה: [טו] למילתיה דאיסורא: [טו] דהא שגג כסבור: [יז] ואיגלאי מילתא: [יח] כלומר דלתרוייהו: [יט] כלומר דלרבה: [כ] יאכל גרוגרת אחת יתרפא: [כא] עולות טובא. גליון דוקא נקט חטאת [דגבר] עולות שהם [הרבה] הוי טרוד בדבר מצוה ופטור והוי כר׳ יוסי. תו״ה: [כב] לטעה ע״ז סוכה (דף מב):

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אכל גבי וכו' טפי עבדינן אבל ס"ל דגם בחול בשלשה הס"ד:

מוסף רש"י

בין שנראה. המקדש בעליל. בגילוי לכל, ויש לדעת שלוחנו בים דין הקרומים לסם ומין צריך לרופאים חוץ לתחום לחלל שבת ולבא לידי מחללין (שבת קלג:). **אם נראה בעליל.** אין מחללין. לפי שאין צורך (ר"ה כא:).

רבינו גרשום

מוטלין בנבילה כל היום: אבל הכא. גבי עומר דלא איתעביד צורך גבוה עד דאיתעביד כולה אימא כרבנן סבירא ליה דלא שני בין שבת לחול (הם) והכי אמרינן אי סבירא ליה דבחול אתי מחמש בשבת נמי לייתי מחמש ואי סבירא ליה דבחול אתי משלש בשבת נמי לייתי משלש: וחכ״א אחד שבת ואחד חול נקצר בג׳ בני אדם ובג׳ קופות ובג׳ מגלות. כדי לפרסם הדבר שדוחה שבת להוציא מלבן של ביתוסין שאומ׳ אינו דוחה: עד כאן לא קאמר ר׳ שמעאל הכא. דבשבת משלש אלא דליכא פרסומי מילתא דבין שלש לחמש מאי פרסומי איכא אבל לענין קצירה דבענין פרסומי מילתא כדתנן שיהא נקצר בעסק גדול מפני הביתוסין אימא כרבנן סבירא ליה: אבל הכא ברישא דלא איתעביד צורך גבוה כהלכתו. אימא כרבנן סבירא ליה דלא שני בין שבת לחול אלא עביד בשבת בכחול קצירה כל צרכו וכן נמי אי סבירא ליה דמחמש בשבת נמי מחמש כבחול ולא כר׳ ישמעאל: מחללין עליו את השבת. לצאת שלוחיי ב״ד: ר׳ יוסי אומר אם נראה בעליל לכל העולם אין מחללין עליו השבת. כיון שאפשר שנראית הלבנה לכל העולם לא טרחינן בשבת: אבל התם בעדות החדש. דאם לא יצאו עכשיו להעיד כשנראה לא יהיו יוצאים נמי כשלא נראה בעליל ונמצא מכשילן אימא כרבנן סבירא ליה דיוצאין: דליכא צורך גבוה בגבולין בעדות החדש כשנראה בעליל. אימא כרבנן ס"ל דלא משני בין שבת לחול: שתי חטאות של צבור. כגון שעירי ר"ח שחל בשבת ושל מועדות חייב על השניה משום איסור שבת או יו"ט ואפ' נתכפר לו בשניה כגון

מוסר

מוכר לעשות הואיל ושל ציבור הוא אלא לשחיטה אסורה מיכוין: **כפר מעשה.** ומיגלאי יא) למפרע דשפיר עבד: **לאו היינו דרבה ורבא.** כלומר יח) לתרוייהו חייב דבתר מחשבה אזלינן דעד כאן לא פטר רבה אלא כיון דשמע שטבע תינוק מיכוין אליבו לגמרי נמי אתינוק הואי: **לאו היינו פלוגתייהו.** כלומר יט) לרבה פטור ולרבא חייב הא׳ שומט דטעמא דרבה כ) דפטר לאו משום דשמע אלא משום דאזלינן בתר מעשיו ה"ה אפי' לא שמע והא׳ דנקט שמע לאמשוטינן דאפי׳ שמע כי הבלה דגים בלא תינוק חייב: **חולה שאמדוהו לגרוגרת.** ואם יאכל כ) אחת ירפא: **ואפי' בזה אחר זה.** דכולן למצוה נתכוונו פטורין דהזריז לחולה משובח [ירושלמי פד:]: **עוקץ.** זנב שהוא תולה בו: **דקממעט קצירה.** לאין קוצר אלא תלישה אחת:

דעד

אחר שנשחטה השניה נאבדה הראשונה או יצאת חוץ לעזרה ונתכפר בשניה שזרק דמה תחת הראשונה שנאבדה אפי' הכי חייב; או אפי' נמצאת הראשונה כחושה והשניה שמינה דיקיר מצוה בשמינה. אפי' הכי חייב על השניה: ולא עוד אלא שאומר לו אם נמצאת הראשונה כחושה. אומרי' לו הבא אחרת שמינה לכתחילה ושחוט: סמי כחושה מקמיתא דלא תימא ראשונה כחושה: ואיבעיא אימא ר' אמי אמרה לקמיתא ולא רבה: נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיים. שאין בה חלב להקטרה ובשאר הגוף נראית שמינה וגברא לאיסורא קא מיכוין דהא הואי נראית שמינה ואפ' הכי שחט אחריתי או דלמא בתר מעשיו אזלינן כיון דשניה שמינה בבני מעיים ולא הראשונה ליכא איסורא

עין משפט נר מצוה

ג א מיי׳ פ״ג מהלכות קדוש החדש הל׳ ד:
ד ב ג מיי׳ פ״ג מהל׳ שגגות הלכה טו:
ה ד ה מיי׳ פ״ג מהל׳ שבת הלכה מז:
ו ו מיי׳ פ״ג מהלכות שגגות הל׳ טו טוש״ע ש״ח סי׳ שכח סעיף יג:
ז ז מיי׳ פ״ג מהל׳ שבת הלכה ז טוש״ע שם סעיף טו:
ח ח מיי׳ שם הלכה ח טוש״ע שם סעיף טז:

משום כרמל. תקייב פירוש רך ומלא [ט] ואין זה גורעין ומוסיפין בתמצע תיבה דהוי כמו שמלה שלמה: **איבעית אימא אין מעבירין על המצות.** בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מז.) גבי פריס הפסימייס דתנן שיריי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח המיון מפ' בגמ' [י] מ"ט דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע בריש פ' בקונט' דמאשר פתח אוהל מועד דרש דמשמע יסוד שכנגד הפתח וזהו מערבי של מזבח שהוא כנגד פתח היכל ולא גרסינן הוא דפגע בריש דמשמע מטעם שאין מעבירין על המצות וכפירושו גרלה מדקאמר (זבחים ד' נג.) גבי שיריי הדם של חטאות הניכר וכיוצא ר' ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי דקסבר ילמד סתום מן המפורש [יא] (מתמצת פיימי) ממש דמפורש בהדיא ועוד דלמ"ד (שם) יסוד דרומי קאמר ולמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן היכל מהיכן פשוט לו זה יותר מזה ועוד אמר בפ' קדשי קדשים (שם מח:) שרייס בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד והשתא קשיא דהיא גופה למה לי קרא תיפוק ליה דאין מעבירין על המצות כדאשכחן הכא ובפ"ג [יב] דיומא (דף נג.) דפריך מאי שנא דיציב מזבח דפיימי והמנורה אמרי' [יג] [דיצון] דמזבח קודש משום דאין מעבירין וכן עבודי דרעא אטוטפתא אסור ומתרלין דלא שייך אין מעבירין על המצות אלא כשיש שתי מצות לפניו כגון דיצון מזבח והמנורה או כגון מצות קרנות שאין ידוע מהיכן יתחיל וכן בהך דשמעתין [יא] שנוטל מן הקרוב אבל לקבוע מקום אשפיכת שייריי לא קבעו מהאי טעמא אי לא דגלי קרא בהדיא [י]: **אדרו אדם אשר ילמד את בני חכמת יוונית.** והא דאמרינן לקמן בסוף שתי הלחם (דף לט:) דמי שלמד כל התורה כגון בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שרי אי לאו משום דכתיב לא יגוה ולמ"ד אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים מצות לא יגוה משמע דשרי הייינו היכא דאיכא צורך דשמא היה קרוב למלכות כדאשכחן בסוטה (דף מט:) דשל בית רבן גמליאל שתיהו לסם ללמוד חכמת יווניית מפני שקרוביו למלכות ומה שלא התיר לו ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך צורך ליצור כמו בר"ג ורביונו שמואל מפרש דקודם גזירה היה ואי אפשר להיות דר' ישמעאל לאחר חורבן היה שפדאה ר' יהושע בפ' המזקק (גיטין נח.) ותיונוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהיה מעשרה הרוגי מלכות לא קדם כ"כ דרשב"ג הרג עמו ואמרינן [כ] הלל וגמליאל [כא] ושמעון הנגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש [כב] שעמד הורדוס ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאיתא בפ' בתרא דסוטה (דף מט.) דגזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יווניית ופולמוס של טיטוס היה בשנת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש ותירץ ר"ר יעקב ברבי שמעון דמעיקרא גזרו ולא קיבלו מיניהו ולבסוף גזרו וקיבלו מיניהו ועוד יש לומר דמעיקרא קאי בחורבן בעלמא ואי בעי לקבולי עלי' לטותא דרבנן שרי ולבסוף גזרו ואסרו לגמרי ומיהו קשה דהא אמרי' (שבועות דף לו.) אדור בו קללה בו גדור: **ועל** אותה שעה שנינו מעשה **שבא עומר מגגות צריפין.** בירושלמי דשקליס (פ"ה ה"ב) תני לה אלידך עובדא שפעם אחת [כג] נשדפה ארץ ישראל כו' ובמסכת עדיות (פ"ו מ"ל) תניא עובדא דהכא על הבית דתמיד של שחר קרב בד' שעות ורש"י [כד] פי' בתפלת השחר (ברכות דף כד) דבימי שלמה היה כשעה בת פרעה שיצן עד ד' שעות והיו מפתחות של בית המקדש שהארץ ימיס כל כך ונלאה על שם מרדכי הראשון היו נקראין הממונים על שמו לפי שאינם ממנים אלא בקיאים בעלי שכל ומדע: **אסיברא.** פירש בקונטרס חור שנמצאות הללו שתוחבין בו הכריח לנעול וכן פירש בערוך ועוד יש לפרש סיכרא קבר דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא דבי ממעט באכילה קא ממעט קצירה הבאה: אלא משום דבי ממעט באכילה. כלומר בתבואה ממעטת קצירה דלא קנר אלא שנשה שאין אכל הכא דבי ממעט בהנאת האוכל מפיש בקצירה שתי עוקצין לא אמר דלימעוט באוכל: **מתני'** ח) **(כשלשה כג' מגלות) לא ציכר.** לא ביצל כל צרכו **נגות צריפין ועין סוכר.** רחוק מירושלים מאד: **גמ' מאי טעם.** בעינן מן הקרוב: **כרמל הקריב.** רך ומלא [ד] שתהא התבואה רכה ומגלגל ביד ואי מייתי מרחוק נשיב לה זיקא ומתקשה בדרך. האי כרמל במנחת העומר כתיב (ויקרא ב): [ה] **ואין מעבירין כו'.** והלכך כשיוצא מירושלים לבקש עומר אותה שמוצא לאשון עוטל דאין מעבירין על המצות: **טורקנום ואריסטובולוס.** שני אחים היו: **והיה שם זקן אחד.** מבפנים: **חכמה יווניה.** רמיזות: **על אותה שעה כו'.** שאותן החיילות החריבו כל שכיבות ירושלים: **מצוא עומר.** זמן עומר: **אלרוו.** הכריזו כל מי שיודע תבואה שיודיענה: **הוא הרשא.** חרש שומע ואינו מדבר: **אלינרא.** גנב: **גריפא.** בורחי"ל שאין לו גג אלא חד מלמעלה ומן ערבה הוא: **מרדכי.** שהיה בימי אחשורוש: **שתי הלחם.** של חטין: **אעינא.** בעינו: **סיכרא.** חור שבמזחת הללו שבו מוחבים הכריח לנעול: **קן.** שני עופות: **לזיבתי.** אחי [ו] מביא הקן זה [וקן] ליימתי [וקן] לעוזתי: [ז] **לזיבתה ממש.** דזבה מביאה לאחר ימי שפירה [ח] קן ג': **לימתי ממש.** הייינו זבה שנופעת כיס: **לעוזתה ממש.** הייינו נמי לעוזת קרבן זיבתה ליוס שמיני שלה: **דכולהו.** תלתא קינין חדא פרילה חטאת וחדא עולה דקן יולדת וזבה אחד חטאת ואחד עולה: **כזוב סיכנה.** שהיתה שופעת דם יותר ונסתכנה לחות ונדבה לקיבה להביא (ד) דהויין תרוייהו עולת נדבה וזו שאמרה לימתי ביס סיכנה וזו שאמרה לעוזתי בעינה סיכנה: דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל. במתני' למיבצר בלקיטת התבואה: אלא משום דבי ממעט באכילה. כלומר בתבואה ממעטת קצירה דלא קנר אלא שנשה שאין אכל הכא דבי ממעט בהנאת האוכל מפיש בקצירה שתי עוקצין לא אמר דלימעוט באוכל: **מתני'** ח) **(כשלשה כג' מגלות) לא ציכר.** לא ביצל כל צרכו **נגות צריפין ועין סוכר.** רחוק מירושלים מאד: **גמ' מאי טעם.** בעינן מן הקרוב: **כרמל הקריב.** רך ומלא [ד] שתהא התבואה רכה ומגלגל ביד ואי מייתי מרחוק נשיב לה זיקא ומתקשה בדרך. האי כרמל במנחת העומר כתיב (ויקרא ב): [ה] **ואין מעבירין כו'.** והלכך כשיוצא מירושלים לבקש עומר אותה שמוצא לאשון עוטל דאין מעבירין על המצות: **טורקנום ואריסטובולוס.** שני אחים היו: **והיה שם זקן אחד.** מבפנים: **חכמה יווניה.** רמיזות: **על אותה שעה כו'.** שאותן החיילות החריבו כל שכיבות ירושלים: **מצוא עומר.** זמן עומר: **אלרוו.** הכריזו כל מי שיודע תבואה שיודיענה: **הוא הרשא.** חרש שומע ואינו מדבר: **אלינרא.** גנב: **גריפא.** בורחי"ל שאין לו גג אלא חד מלמעלה ומן ערבה הוא: **מרדכי.** שהיה בימי אחשורוש: **שתי הלחם.** של חטין: **אעינא.** בעינו: **סיכרא.** חור שבמזחת הללו שבו מוחבים הכריח לנעול: **קן.** שני עופות: **לזיבתי.** אחי [ו] מביא הקן זה [וקן] ליימתי [וקן] לעוזתי: [ז] **לזיבתה ממש.** דזבה מביאה לאחר ימי שפירה [ח] קן ג': **לימתי ממש.** הייינו זבה שנופעת כיס: **לעוזתה ממש.** הייינו נמי לעוזת קרבן זיבתה ליוס שמיני שלה: **דכולהו.** תלתא קינין חדא פרילה חטאת וחדא עולה דקן יולדת וזבה אחד חטאת ואחד עולה: **כזוב סיכנה.** שהיתה שופעת דם יותר ונסתכנה לחות ונדבה לקיבה להביא (ד) דהויין תרוייהו עולת נדבה וזו שאמרה לימתי ביס סיכנה וזו שאמרה לעוזתי בעינה סיכנה:

אבעיית אימא [ט] דכולהו הדא הטאת והדא עולה אמר להו מרדכי ומי איכא דוכתא דשמה עין סוכר או שלש נשים דאייתו שלש קינין חדא אמרה לזיבתי וחדא אמרה לעוזתי סבור מינה זיבתי זבה ממש לימתי לימתי ממש לעוזתה לעוזתה [ו] דכולהו הדא הטאת והדא עולה אמר להו מרדכי שמא בזוב סיכנה שמא בים סיכנה בעינה סיכנה דכולהו עולות נינהו [ז] בדוק ואשכח והיינו

ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך צורך ליצור כמו בר"ג ורביונו שמואל מפרש דקודם גזירה היה ואי אפשר להיות דר' ישמעאל לאחר חורבן היה שפדאה ר' יהושע בפ' המזקק (גיטין נח.) ותיונוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהיה מעשרה הרוגי מלכות לא קדם כ"כ דרשב"ג הרג עמו ואמרינן [כ] הלל וגמליאל [כא] ושמעון הנגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש [כב] שעמד הורדוס ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאיתא בפ' בתרא דסוטה (דף מט.) דגזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יווניה ופולמוס של טיטוס היה בשנת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש ותירץ ר"ר יעקב ברבי שמעון דמעיקרא גזרו ולא קיבלו מיניהו ולבסוף גזרו וקיבלו מיניהו ועוד יש לומר דמעיקרא קאי בחורבן בעלמא ואי בעי לקבולי עלי' לטותא דרבנן שרי ולבסוף גזרו ואסרו לגמרי ומיהו קשה דהא אמרי' (שבועות דף לו.) אדור בו קללה בו גדור: **ועל** אותה שעה שנינו מעשה **שבא עומר מגגות צריפין.** בירושלמי דשקליס (פ"ה ה"ב) תני לה אלידך עובדא שפעם אחת [כג] נשדפה ארץ ישראל כו' ובמסכת עדיות (פ"ו מ"ל) תניא עובדא דהכא על הבית דתמיד של שחר קרב בד' שעות ורש"י [כד] פי' בתפלת השחר (ברכות דף כד) דבימי שלמה היה כשעה בת פרעה שיצן עד ד' שעות והיו מפתחות של בית המקדש שהארץ ימיס כל כך ונלאה על שם מרדכי הראשון היו נקראין הממונים על שמו לפי שאינם ממנים אלא בקיאים בעלי שכל ומדע: **אסיברא.** פירש בקונטרס חור שנמצאות הללו שתוחבין בו הכריח לנעול וכן פירש בערוך ועוד יש לפרש סיכרא קבר

ט) א מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל"ט:

רבינו גרשום

פשיטא ג' דקיימי בעוקץ אחד מיימתינן. דקא מימעטא בקצירה' ותלישה בשבת: עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם דבשבת בא מג' סאין. [דכי ממעט באוכלא וכי לא מייתי אלא שלש סאין ממעט בקצירה. אבל הכא] משום דכי ממעט באכילה כגרוגרת נפישא קצירה דתרי קיימי בתרי עוקצין ווראי שלש מייתי' דקיימי בעוקץ אחד ומימעטא קצירה: משום [כרמל] דבעינן שיהא רך ומלא ט). ומל ממלל: ואי מייתי ליה מרחוק היה מולל ולא היה רך: אין מעבירין על המצות. אלא הקרוב קודם: הורקנוס ואריסטובלוס ב' אחין היו: היה שם זקן א' מבפנים. שהיה מכיר: על אותה שעה שנינו מעשה שבא וכו'. לפי שכל סביבות ירושלם החריבו ולא היתה שם תבואה: מטא זמן עומר. אותה שנה: אכרוז. אי איכא מאן דידע היכא הוה חדש: אתא ההוא חרשא. שהיה שומע ואינו מדבר: אצריפא. בית קטן של קנים: אסיכרא. מקום הבריח של דלת: סבור מינה. שאר רבנן: הא דאמרה לזיבתי. זיבתה ממש כדכתיב ואם טהרה מזובה וגו' וביום השמיני [ותקח] וגו': לימתי. היינו נמי לזיבתי כלומר שלמו יומי זיבתי: לעוזתי כלומר שלמו עונת זיבתי דכולהו הדא לחטאת וחדא לעולה בעי לאיתויי כדין זבה: אמר להו מרדכי שמא הא דאמרה לזיבתי שמא אינה כשאר זבה אלא בזוב סיכנה שהיתה חולה הרבה ונסתכנה מחמת חולי זיבה ונדרה שאם תרפא שתביא קרבן לעולה וב' הקינין לעולה קיימי. וקיני שהרתה כבר הביאה. והללו אחרים לעולה בלבד: לימתי שמא בים היתה עוברת וסיכנה מחמת הנחשול ונדרה להביא קינין ושניהן עולה: לעוזתי שמא בעינה סיכנה שהיה כאב בעינה ונדרה להביא קינין לעולה אם תירפא: בדוק. שאלום ואמרו

ט) נראה דל"ל ומל שיהא ממלל ביד ואי מייתי ליה מרחוק לא סוי כך ומל.

שיטה מקובצת

ט) העומר. עיין בתוס' (דף פה ע"א): כ) משום כרמל הקריב. עיין תוס' (דף סו ע"א): ג) מהיכא איכא עומר לאתויי אכרזו: ד) מהיכא איכא לאתויי אכרזו: פ) אותיב הדא ידיה: ו) לעונתה ממש: ז) בדוק ואשכחו: ח) חיבות בשלשה בג' מגלות נמחק: ט) מביא קן ואות ה נמחק: י) ספירה קן: הס"ד ומה"ד לימתה ממש כמו לזיבתא והיינו ליום

ב) [יומא נג. וש"נ], ג) ר"ק פס: סוטה מט:, ג) ל"ק מ"ז, ד) בס"ס: ומל, ה) [ל"ל ומל], ו) [שם נא.], ז) ל"ק, ח) בס"ס: וכפ"ק (דיומא דף עו:), ט) [יומא נב.], י) [ועיין תוספות מגילה ו: ד"ה מתמבכן], כ) [שבת טו.], כא) בס"ס: ומשמעון גמליא], מ) ל"ל קודם שעמד. ל"ק, נ) ל"ל יבסה ת"י. ל"ק, ס) [בכס"ר שלפניו בברכות לא מלאתי ועיין בפי' הרמב"ם על משנה דעדיות פ"ו מ"ל אמנם במשלי ל"ק פירש"י כך ופיים כדאיתא בספיקת'],

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום כרמל תקריב ואינגיא אימא: (ב) רש"י ד"ה דאין מעבירין: (ג) ד"ה לזיבתי זבה ממש וכו' פסיקה קן לישנא אחרינא לימתי ממש הייינו זבה: (ד) ד"ה כזוב וכו' לסיכה קן דהוין:

לעזי רש"י

בורזי"ל [בורדיי"ל]. סוכה, ביתן (בצורת אוהל דמור חרוט).

מוסף רש"י

אין מעבירין על המצות. משבת לידי קלקלים לעשות, דהכי תניא במכילתא שמרתם את המצות אם בא אתה מצוה לידך אל תתמהמה (מגילה ו:) הסוגע במצוה לא יעבור ממנה, ומפקא לן במכילתא מומרתם את המצות קרי ביה את המצות, לא תמצין לה שתמצין ותיקון (יומא לא.). כשצרו מלכי בית חשמונאי. שני אחים שהיו מתקוטטין על המלוכה הורקנוס ואריסטובולוס מבחוץ. לר' על ירושלים ליוסף עמו חיל רומיים (שם). היו משלשלין להן דיגרין. אותם שבפנים מורידין מעל החומה דיגרין [מגרומה הלבנה בקופה לאותן שבחוץ לקנות מזונין (ב"ק פב:). היה שם זקן אחד. מבפנים לעז להם. לאותן שבחוץ (סוטה מט:). נגע צפרניו. תקנ וטח שכן דרך חוזר כשגורלין אותו (ב"ק פב:). נזדזעזעה. מחמת המלך שבעבר על תלוי שמו (סוטה מט:). רעל אותה שעה שנינו. שאותה שנה שהריגו החיילות את הזרעים שבציבות מדינת ירושלים והולכך להביא אותה שנה את העומר מגגות צריפים, וכשאר הפנים מגות העומר להביא מן הקרוב לירושלים כדמתני' (ויקרא כג) כרמל תקריב שיהא הזרע לח והכר מלא ממנו, וכשהוא בא מלחוץ מתייבש ואין כר הבצלת מלא מן הגרעין (סוטה מט:). עין סוכר. שם מקום (ב"ק שם).

והיינו דתנן. במסכת שקלים: **פתחיה על הקינין.** על הסופר שסמו קינין שהמתנדב קן מביא מעות ונותן לתוכו די"ג שופרות היו במקדש [ח] ויש כהם שניים שסמן מוריסיו[ט] וגוזלי עולה במסכת שקלים[י]: **שפופת דרכים ודורשן.** כגון ליתמי לעומתי: **בעלי קומה.** בעלי דיינים ולא יקרבו: **בעלי כשפים.** שאם יהא הגדון [יא] מכשף והאור לא ישלוט בו יעשו הן מכשפות וימיתוהו בכל מיתה שיוכלו [יב]: **הסורגמן.** שלא יחליף [יג] טעונותיו וימיבוהו: **דוסר כייל לישני.** בולל ומערבב הלשונות: **ודורשן.** כגון עין סוכר וגגות לריפין. והיינו דקרו ליה מרדכי בלשן: **מתני' כריכות.** סורכין וקושרין לאשי הסדנים [יב] מלא שגרוף: **וכל עיירות הסמוכות לשם מתכנסות[יג].** המולה גדולה שיבינו ביתומים שבמולאי יו"ט קולרין [יד] אותן דביתומים לא מודו [טו] כדמפרש לקמן: **אמר לון.** הקולר לבני עיירות הסמוכות עליו: **בא השמש.** [טז] אמרו לו הן: **מגל זה.** כלומר [יז] במגל זה אקצור בעסק גדול כיון שהחשיכה אומר להן בא השמש [יח] אומר הין בא השמש אומר הין מגל זו אומר הין מגל זו אומר הין קופה זו אומר הין קופה זו אומר הין בשבת אומר להן שבת זו אמר [יט] הין שבת זו אמר הין אקצור והם אומרים לו קצור אקצור והם אומרים לו קצור שלש פעמים על כל דבר ודבר והן אומרים לו הין הין הין כל כך למה [כ](לי) מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יו"ט: **גמ' ת"ר[כא] אלין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למספד בהון מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד ומתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא [כב]** [כג]למספד מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד שהיו צדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד מאי דרוש [2] את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים מאי אהדרו [כד] [3] את קרבני לחמי לאשי [כה] תשמרו שיהיו כולן [כו]באין מתרומת הלשכה מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב [כז]חגא דשבועיא דלא [כח] [כט] למספד שהיו בייתוסין אומרים עצרת אחר השבת ניטפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מנין לכם ולא היה אדם אחד שהיה משיבו חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט בעלי בשפים. פירש רב הא גאון כדי לידע את הדין כדאמרינן [ל] הטושה מעשה חייב לאותו הענינים פטור והיינו דקאמר רבי אליעזר בסוף מרבע מיתות (סנהדרין דף סח.) שאני שונה שלא מאות הלכות בנטיעת קישואין וכדאמרי' נמי אבל אתה לא למד להדין ולהורות: **ויודעים בשבעים לשון.** בסוף [לא] אמר דיני ממונות (שם דף יז:) מאמע דסגי בשנים [לב] (אמר) לדבר ואמר לשמוע ואמר רביעי' אין למעלה הימנה ואולהו שהסדרין לאו כולהו ממש ואין מושיבין בסנהדרין לאו אכולהו קאי אי נמי אתם לדיני ממונות והכא לדיני נפשות ולא סגי בעשרים ושלשה לדאמר דבריה לריך סנהדרי גדולה כמו לזקן ממרה ולדון את השבט [לג] ועיר הנדחת דבעי שבעים ואחד [לד]: **אלין יומיא דלא להתענאה ומקצתהון דלא למספד.** משמע שכולן אסורים בתענית אבל בהספד אין אסורים אלא מקצתן והא דגרס בסוף סדר תעניות כילד (תענית ד' יח.). כל שאחריו בהספד אסור בתענית מותר ליתא דאי מיתסר בהספד כל שכן בתענית דכדמשמע הכא אלא ה"ג כל שאחריו בתענית אסור בהספד מותר ומתני' דאתם נמי הכי מוכחת דמתמיר בדלא למספד מבדלא להתענא' וכי נקיט אתם כל שאחריו ה"ג הוה מצי למנקט כל שלפניו דאי אמרת לפניו אין בתענית אין בהספד אסור אם כן למה כי שיהא מוטל על שני י"ט: **מריש ירחא דניסן ועד תמניא איתוקם תמידא דלא למספד.** כך הגירסא בכל הספרים ובקונטרס פי' הטעם דלא הוה שמתה בשל עלרת בשבל תמיד משום דבעלרת לא היתה שום ראיה לדברי ביתוסין אבל בתמיד היתה קלת ראיה לדבריהם ותרוייהו מפרש לקמן ולהכי אסור אפי' למספד ובסוף סדר תעניות כילד (ד' יז:) כתובה הגירסא להיפך איתוקם תמידא די לא להתענאה איתותב חגא דשבועיא די לא למספד [מ] וגירסא זו נכונה מדפריך אתם למה ליה למימר עד סוף מועדא ימת עד מועד ומועד גופיה יו"ט הוא ומשני לא נגרסא אלא לאסור יום שלאחריו כמאן כרבי יוסי דאמר בין לפניו בין לאחריו אסור ואי בגירסא דשמעתין דגרסי חגא דשבועיא דלא להתענאה א"כ אפי' לרבי יוסי לא אתיא דבהא כ"ש מודו לאחריו מותר דתנן אתם כל הכתוב במגילת תעניות דלא להתענאה בין לפניו בין לאחריו מותר רבי יוסי אומר לפניו אסור לאחריו מותר אבל אי גרס חגא דשבועיא דלא למספד אתי שפיר כרבי יוסי כדתנן אתם כל הכתוב במגילת תעניות דלא למספד לפניו אסור לאחריו מותר רבי יוסי אומר אבל אי גרס חגא דשבועיא דלא למספד אתי שפיר כרבי יוסי כדתנן אתם כל הכתוב במגילת תעניות דלא למספד לפניו אסור לאחריו מותר כ' יוסי אומר בין לפניו בין לאחריו אסור ומיהו קלת קשה לגירסא זו דפריך אתם למה לי למימר מריש ירחא דניסן ורמא מתני בניסן ותמא נמי עד סוף מועדא דאורייתא אמר רבא לא נגרסא דלא לאסור יום כמאן כרבי יוסי דלפריך בתר הכי ואמא נמי עד לבסוף ואכולה מילתא פריך [לב] ואית ספרים דגרסי בתרוייהו דלא למספד: **עמד** ותקנה. והקב"ה הסכים על ידו: **אחד עשר יום.** פירש בקונטרס שאם היה מוליך את ישראל דרך הר שעיר היו הולכים בחמד עשר יום שהיא סמוכה לארץ ואם היה מוהבן למה מיתבן ובפי' חומש פי' שכל אותו הדרך הלכו בשלשה ימים וזה לשונו אחד עשר יום מחורב אמר להם משה לישראל ראו מה גרמתם אין לך דרך קלרה מחורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר ואף הוא מהלך אחד עשר יום ואתם הלכתם אותה בג' ימים שהרי בעשרים בתיר נסעו מחורב שנאמר ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחודש בענה בסיון שלמו הענן וגו' בעשרים ותשעה בסיון שלמו המרגלים מקדש ברנע נא מהן שלשים יום שעשו בקברות התאוה אכלו בשר חדש ימים ושבעה ימים שעשו בחצרות להסגירה של מרים נמצא שבשלשה ימים הלכו כל אותו הדרך וכל כך היתה שביעה מתלבטת בשביליכם למהר ביאתכם ללרת ובשביל שקלקלתם היסך אתכם סביבות הר שעיר הרגעים שנה עד כאן לשונו והשתא נראה דלהכי מייתי האי קרא דאחד עשר יום דאם היה אוהב ישראל למה איחרן הרגעים שנה ולא הגליתו לנכת כמו שעשו באותן שלשה ימיכ: **כנגדו ואמר** [כו]משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד **הוא** [כז] **עמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים קרא עליו מקרא זה** [4]אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר ואם

[ט] שקלים פ"ה משנה ה, [י] מנחות יז., [יא] נ"מ דקרו מרדכי, [יב] [נקמן ענ:], [יג] [במשנה שמעתתא ליתא], [יד] מעתים יז:, [טו] [לפי גי' רש"י להתענאתן], [טז] [עיי"רוכין כב:], [יז] נ"מ קינין, [יח] [ס"ו מ"כ], [יט] נ"מ, [כ] [נ"מ ומקצתהון. במקצתן איכא כו'. נ"מ, [כא] נ"ל קלת קלים וכן המעיקו התוספות, [כב] [מנהדרין סז.], [כג] נ"מ מ"ג, [כד] סנהדרין כ.,

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא להתענאה שהיו ביתומים וכו' שוטים זו מנין לכם ולא היה בהן אדם: (ב) שם יום אחד הוא לפיכך עמד ותקנה וכו' שני ימים זה אחר זה קבא עליו: (ג) רש"י ד"ה דלא להתענאה וכו' דלא הוא שמתה בשל מ"ל ותיבת ימיכ נמחק:

גליון הש"ם

תוד"ה מריש וכו' וגי' זו נבונה. תמוה לי מ"כ מאי פרכי' בתענית למ"ל מתמנית ליתא מתשבה ומתניתא נופא אסור בה"ל יומא דאיתוקם תמידא. הא אלא איתוקם תמידא מותר בהספד ומלד חגא דשבועות אסור גם בהספד וא"ע:

מוסף רש"י

בעלי מראה בעלי קומה. שתהא אימתן מוטלת על הכריות בעלי כשפים. לחתית מכשפים הנוטמים בכשפיהם להגלל מידי ב"ד ולגנות על המכשפין המטמין ומדיחין בכשפיהן כגון המלרים מפי התורגמן. כשבאין עדי לועזים להעיד בפניהם לא לעכלו להעמיד מלליפים ביניהם דהוה ליה עד מפי עד (סנהדרין יז.). דלא להתענאה בהון. שכולן אסורין בתענית ומקצתהון שם בהן קלת אמורין כ"כ בהספד נמי אסורין מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה. דבל שמונה ימים נאלו ונתנו בדבר עד שנלמו את הלדוקין ועשו אותם יום טוב ודבל זה מפורש בפרק רבי ישמעאל ובמגילת תענית המליה אלנו איתוקם תמידא דלא למספד. שהיו הלדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד, מאי דרוש את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, מאי אהדרו להו את קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לשון רבים הוא שיהו כולן באין מתרומת הלשכה. איתותב חגא דשבועיא. שהיו ביתומים אומרים עצרת אחר השבת הוא ואמר ואמר אחד אומן והלכו להם ביתומים מכח הפסוקין על כרחן וחזרו בהן (תענית יז:).

רבינו גרשום

כן הוא: פתחיה על הקינין. שכל מי שנודר קן לבו אצל פתחיה ונותן לו מעות ונותן לו קינין: בייל לישני. בולל הלשונות ודורשן כמו גגות צריפין וסוכר עין שמחבר זה עם זה ומוציא דבר והיינו בלשן: ועושין אותה כריכות. שכורכין חבל סביב השבלים עד שהן במחובר כעין עומרין: כיון שחשיכה אמר להן. הקוצר:

בא השמש. כלומר הגיע זמן לקצור: מגל זה. כלומר קצור במגל זה ובקופה זו ובשבת זו משום לפרסומי מילתא דמותר: אין קצירת העומר במוצאי יו"ט. אלא במוצאי שבת: דלא להתענאה בהון. אבל שרו למיספד: ומקצתהון די לא למיספד. [ב] אלא שרו להתענאה: את קרבני לחמי לאשי וגו'. מה שתי הלחם ושאר קרבנות צבור באין מתרומת הלשכה דכתיב זאת עולת חדש בחדשו חדש והבא קרבן מתרומה חדשה אף תמידין נמי. ועוד דכתיב תשמרו להקריב לשון רבים: איתותב חגא דשבועיא. שהיו אומרים אין עצרת לעולם אלא אחר שבת: די לא להתענאה כיון שבאלו התריסו

בטלו א"ע יי"ל כיון דקורין המגילה מפרסם מילתא דלא צריך חיזוק לאסור לא לפניו ולא לאחריו כמו שאר ימים טובים דאין צריכים חיזוק לאסור לא לפניהם ולא לאחריהם משום שהן דאורייתא א"ע יי"ל דיום י"ג אין אדר היה מתחלה מיומיא דלא להתענאה משום יומא דנקורי ובטלו משחרב בית המקדש דבטלה מגילת תענית וכיון דהוא גופיה בטל כ"ש דלא אסרו משום יום דלפני פורים דבה"ג אמרינן התם דאמר ב) ריב"ז גזר תעניתא בחליסר דפרוך ותיפוק ליה כו' עד יום טוריינס גופיה כו' ה"נ אמרינן הכא יום נקנור גופיה בטלו כ"ש דלא אסרו משום יום שלפני פורים: תוס' אחרות:

[מ] [לפי גי' רש"י לדבריכם ותרוייהו מפרש לקמן], [נ] [ס"ו מ"כ], [נא] [ס"ו מ"ב], [נב] [ס"ו מ"ב], [נג] [ס"ו מ"ב], [נד] [ס"ו מ"ב], [נה] [ס"ו מ"ב], [נו] [ס"ו מ"ב], [נז] [ס"ו מ"ב], [נח] [ס"ו מ"ב], [נט] [ס"ו מ"ב], [ס] [ס"ו מ"ב], [סא] [ס"ו מ"ב], [סב] [ס"ו מ"ב], [סג] [ס"ו מ"ב], [סד] [ס"ו מ"ב], [סה] [ס"ו מ"ב], [סו] [ס"ו מ"ב], [סז] [ס"ו מ"ב], [סח] [ס"ו מ"ב], [סט] [ס"ו מ"ב], [ע] [ס"ו מ"ב], [עא] [ס"ו מ"ב], [עב] [ס"ו מ"ב], [עג] [ס"ו מ"ב], [עד] [ס"ו מ"ב], [עה] [ס"ו מ"ב], [עו] [ס"ו מ"ב], [עז] [ס"ו מ"ב], [עח] [ס"ו מ"ב], [עט] [ס"ו מ"ב], [פ] [ס"ו מ"ב], [פא] [ס"ו מ"ב], [פב] [ס"ו מ"ב], [פג] [ס"ו מ"ב], [פד] [ס"ו מ"ב], [פה] [ס"ו מ"ב], [פו] [ס"ו מ"ב], [פז] [ס"ו מ"ב], [פח] [ס"ו מ"ב], [פט] [ס"ו מ"ב], [צ] [ס"ו מ"ב], [צא] [ס"ו מ"ב], [צב] [ס"ו מ"ב], [צג] [ס"ו מ"ב], [צד] [ס"ו מ"ב], [צה] [ס"ו מ"ב], [צו] [ס"ו מ"ב], [צז] [ס"ו מ"ב], [צח] [ס"ו מ"ב], [צט] [ס"ו מ"ב], [ק] [ס"ו מ"ב], [קא] [ס"ו מ"ב], [קב] [ס"ו מ"ב], [קג] [ס"ו מ"ב], [קד] [ס"ו מ"ב], [קה] [ס"ו מ"ב], [קו] [ס"ו מ"ב], [קז] [ס"ו מ"ב], [קח] [ס"ו מ"ב], [קט] [ס"ו מ"ב], [ר] [ס"ו מ"ב], [רא] [ס"ו מ"ב], [רב] [ס"ו מ"ב], [רג] [ס"ו מ"ב], [רד] [ס"ו מ"ב], [רה] [ס"ו מ"ב], [רו] [ס"ו מ"ב], [רז] [ס"ו מ"ב], [רח] [ס"ו מ"ב], [רט] [ס"ו מ"ב], [ש] [ס"ו מ"ב], [שא] [ס"ו מ"ב], [שב] [ס"ו מ"ב], [שג] [ס"ו מ"ב], [שד] [ס"ו מ"ב], [שה] [ס"ו מ"ב], [שו] [ס"ו מ"ב], [שז] [ס"ו מ"ב], [שח] [ס"ו מ"ב], [שט] [ס"ו מ"ב], [ת] [ס"ו מ"ב], [תא] [ס"ו מ"ב], [תב] [ס"ו מ"ב], [תג] [ס"ו מ"ב], [תד] [ס"ו מ"ב], [תה] [ס"ו מ"ב], [תו] [ס"ו מ"ב], [תז] [ס"ו מ"ב], [תח] [ס"ו מ"ב], [תט] [ס"ו מ"ב], [י] [ס"ו מ"ב], [יא] [ס"ו מ"ב], [יב] [ס"ו מ"ב], [יג] [ס"ו מ"ב], [יד] [ס"ו מ"ב], [טו] [ס"ו מ"ב], [טז] [ס"ו מ"ב], [יז] [ס"ו מ"ב], [יח] [ס"ו מ"ב], [יט] [ס"ו מ"ב], [כ] [ס"ו מ"ב], [כא] [ס"ו מ"ב], [כב] [ס"ו מ"ב], [כג] [ס"ו מ"ב], [כד] [ס"ו מ"ב], [כה] [ס"ו מ"ב], [כו] [ס"ו מ"ב], [כז] [ס"ו מ"ב], [כח] [ס"ו מ"ב], [כט] [ס"ו מ"ב], [ל] [ס"ו מ"ב], [לא] [ס"ו מ"ב], [לב] [ס"ו מ"ב], [לג] [ס"ו מ"ב], [לד] [ס"ו מ"ב], [לה] [ס"ו מ"ב], [לו] [ס"ו מ"ב], [לז] [ס"ו מ"ב], [לח] [ס"ו מ"ב], [לט] [ס"ו מ"ב], [מ] [ס"ו מ"ב], [מא] [ס"ו מ"ב], [מב] [ס"ו מ"ב], [מג] [ס"ו מ"ב], [מד] [ס"ו מ"ב], [מה] [ס"ו מ"ב], [מו] [ס"ו מ"ב], [מז] [ס"ו מ"ב], [מח] [ס"ו מ"ב], [מט] [ס"ו מ"ב], [נ] [ס"ו מ"ב

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

כתוב אחד אומר תספרו חמשים יום. ואם תאמר והלא לא ספרינן אלא מ"ט יום ויש לומר שלא זוה הכתוב לספור חמשים דהכי קאמר קרא [א] עד מחרת השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו אי נמי חמשים יום תספרו אוהקרבתם דבתריה קאי והכי קאמר עד ממחרת השבת השביעית תספרו ולא עד בכלל נ' יום והקרבתם מנחה חדשה [ב]:

מה חדש סמוך לביאתו ניכר. פירש בקונטרס לגיאת חשבונו ניכר מאימת מתחיל למנותו דהיינו מיום כ"ט משעת מולד לבנה אף עצרת סמוך למנין החמשים ניכר להם יום קבוע דהיינו בט"ז בחודש ממחרת יו"ט ולשון שאם ממתינים עד לאחר השבת אין שם היכר יום קבוע דפעמים שמתחילין למנות בט"ז פעמים בי"ז פעמים בשמנה עשר פעמים בי"ט וכ"ת מפרש מה חודש סמוך לגיאתו אל חודש ניכר מתי יהיה [בב] ולשון חודש דמיד למיכסי סיהרא ואינה נראית כולי עלמא ידעי שהיום יהיה מולד ולמחר יקדשו ב"ד את החדש אף עצרת צריך שיהא ניכר וידוע לעולם זמן קדושתה סמוך לגיאתה דהיינו אם מתחילין למנות בשאה עשר בניסן שיתנו עיניהם כמה הלבנה גדולה בחמשה לחודש וכשירלה בסיון לאותו שיעור ידעו שלמחר יתקדש עצרת ונקמן פריך דלמא ביו"ט אחרון קאי ויתנו עיניהם בי"ב בסיון וה"ר משלם גרים מנה ימים וקדש יוצל משום דמנה ימים וקדש חודש נפקא לן ברים מסכת מגילה (דף ה.) מדכתיב עד חדש ימים ימים אתה מונה לחדשים ולא אתה מונה שנות לחדשים וזו היא מדרש חכמים ולא שייך למימר אמרה תורה אלא בדבר שהלדוקים מודים בו [ג] כי ההוא דתני (כפ' בתרא דר"ה) (דף כט.) הכי אמרה תורה הבא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת דכתיב וכן בפירש יוצל כתובה בהליה סמוך לגיאת התחלת חשבונו ניכר שלעולם מתחילין למנות למחרת שנת החמשים אף עצרת סמוך לגיאת התחלת חשבונו יהא ניכר שזה הוא למחרת יו"ט הראשון ולא יסתנה בעלמא ור"ת אומר דמגיגו בשלהי פ"ק דר"ה (דף טז.) אמרה תורה נסכו מים לפני בחג אע"פ שאין הלדוקים מודים שרגמוהו [בג] בתתרוגיהן ומיהו יש לחלק משום דהתם קאמר מפני מה אמרה תורה אצל יש להביא ראיה מהא דאמרינן [ד] עולת חודש בחדשו אמרה תורה חדש [ה] (חודש) והבא לי קרבן מתרומה חדשה ואין לדוקין מודין בדרשה זו ועוד קשה דה"ל למימר מנה שנים וקדש יוצל דימים לא מגיעו דהכי כתיב קרא וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שבע פעמים ועוד יש לפרש מה חודש סמוך לגיאתו ניכר כל שעה ע"י [ו] חשבון מתי יצוא שלעולם כשיעבור שלשים יום מר"ח מקדשין את החדש אף עצרת סמוך לגיאה ניכרת על ידי חשבון השנה יש להכיר מתי יצא שלעולם לאחר חמשים יהא עצרת ולדברי הלדוקין איכה ניכרת יפה דפעמים יש יותר [ז]: **מה** להלן רגל בו'. ולדבריהם זימנין דהוי אחר הרגל כגון דחל פסח באחד בשבת: **רגל** ותחלת הרגל. אע"ג דעצרת יום אחד כיון דיש לחגיגתו תשלומין כל שבעה שייך בה תחלת רגל: **וספרתם** לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד. גבי יובל כתיב (ויקרא כה) וספרת לך לחבית דין קאמר להו רחמנא ושמא בית דין סופרין ומברכין כמו שאנו מברכין על ספירת העומר וגבי זבה דכתיב (שם טו) וספרה לא שייך בה ברכה כיון שסותרת לדי חזיא לפילו בשביעי סתרה [ט]: **רבי** יהודה בן בתירא אומר אינו צריך. בברייתא דלעיל דורש ר"י בן בתירא בענין ובפסוק שכתב רבינו גרשום מאור עיני הגולה מתוך מה בתרא בן בתירא וגרים ר"י סתם ושמא שיש היו לאחד היה זומן הבית כדמוכח ברים בפסוק (דף ב.): ועוד היה אחד דאמרינן בירושלמי [י] דר"מ ור' יהושע ביטלו מכשפות מגביו של ר"י בן בתירא שלא היה יכול להוליד ואין לחוש במאי דתני ליה בתר תנאי בתרא דה"נ תני מילתיה דר' יוסי בתר רבי יוסי בר"י שהיה ר"י מבירו של ר' יוסי פ' אחד דיני ממונות (סנהדרין נד.):

ואם משה רבינו אוהב ישראל היה למה איחרן במדבר ארבעים שנה אמר לו רבי בכך אתה פוטרני אמר לו שוטה ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטילה שלכם כתוב אחד אומר [1]תספרו חמשים יום וכתוב אחד אומר [2]שבע שבתות תמימות תהיינה הא כיצד כאן ביום טוב שחל להיות בשבת כאן ביו"ט שחל להיות באמצע שבת (של [ה]) ר' אליעזר סו"פר רבי יהושע מו"נה רבי ישמעאל מע"מר רבי יהודה למ"טה סימן) רבי אליעזר אומר אינו צריך הרי הוא אומר [3]תספר לך ספירה תלויה בבית דין [ו] שהם [ז]יודעים לחדש ממחרת השבת מחרת י"ט יצאת שבת בראשית שספירתה בכל אדם רבי יהושע אומר אמרה [ח]תורה [ט]מנה ימים וקדש חדש מנה ימים וקדש עצרת מה חדש סמוך לביאתו ניכר אף עצרת סמוך לביאתו ניכרת [י] וא"ת עצרת לעולם אחר השבת היאך תהא ניכרת משלפניה רבי ישמעאל אומר אמרה תורה הבא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת מה להלן רגל ותחלת רגל אף כאן רגל ותחלת רגל רבי [יא]יהודה בן בתירא אומר נאמר שבת [יב] למעלה ונאמר שבת למטה מה להלן רגל ותחלת רגל סמוך לה אף כאן רגל ותחלת רגל סמוך לה ת"ר [2]וספרתם לכם [3]שתהא ספירה לכל אחד ואחד [2]ממחרת השבת ממחרת יו"ט או אינו אלא למחרת שבת בראשית רבי יוסי בר יהודה אומר הרי הוא אומר תספרו חמשים יום כל ספירות שאתה סופר לא יהו אלא חמשים יום [3]ואם תאמר ממחרת שבת בראשית פעמים שאתה מוצא חמשים ואחד ופעמים שאתה מוצא חמשים ושנים חמשים ושלשה חמשים וארבעה חמשים וחמשה חמשים וששה ר"י בן בתירא אומר אינו צריך הרי שאם היה משה מוליך את ישראל דרך הר שעיר היו באין בתחר עשר יום לקדש שהיא סמוכה לארץ ישראל: **ואם אוהבן היה למה** [ה] **מאחרן ארבעים שנה**. ודימוי בעלמא קאמר ליה משום דהוא היה אומר דברי הבל: **לא הבא עומר שלמה** [ח] . [ו] (לעולם) [ד] לדחות אדם בקנה ובקש כשיהה בטילה שלכם דלנו יש לאיה ולכם אין לאיה: **חמשים יום**. משמע ימים ולא שבועות וכתוב אחד אומר שבועות ושבועות לא קרי אלא אותן המתחילות בתחר בשבת ומסיימות בשבת: **הא כיצד הא כיו"ט**. ולשון של פסח שחל [ז] בשבת דממחרתו אחר השבת דהוא יום הבאת עומר ומתחילין לימנות [ח] מתוקש שבע שבתות תמימות תהיינה: **כיו"ט**. של פסח שחל להיות באמצע שבת דמתחילין למנות למחרתו מיתוקש קרא בחמשים יום ולא שבועות שלמות [ט] אלא מתחילין למנות באמצע שבת: **אספר לך**. משמע לך תהא מסורה הספירה: **ספירה תלויה בבית דין**. שבית דין קובעין [י] המועדות וצריך לשאל אימתי חל יום טוב ראשון של פסח שמתחיל למנות הספירה ממחרת: **יודעים שבת בראשית**. שבת ממש שספירתה תלויה בכל אדם שאין צריך [יא] לאדם לישאל לבית דין אימתי חל יום ראשון אלא ממתין עד שבת שבתוך הפסח [יב] ומתחיל [יג]: **מנה ימים וקדש חדש**. עד חדש ימים [ו](לחדש) מנה תשעה ועשריס יום ויקדש חדש ביום שלשים: **מה חדש סמוך לביאתו**. חשבונו ניכר [יג] מאימתי מתחיל למנות דהיינו מיום כ"ט משעת מולד הלבנה: **אף עצרת סמוך לביאתו**. מנין החמשים ניכר להם יום קבוע שיתחילו למנות בו דהיינו ממחרת יו"ט ראשון שאם ממתינין עד לאחר השבת אין שם היכר יום קבוע דפעמים שמתחיל למנות (ב) יד] בי"ז פעמים בי"ח: **מה להלן**. בשתי הלחם בעצרת רגל הוא ותחילת רגל: **אף**. יום הבאת עומר רגל ותחילת רגל ואם נמתין עד לאחר השבת פעמים שהיתה באה בסוף הרגל כגון שחל פסח בשני בשבת: **שבת למעט**. עד ממחרת השבת השביעית וגו' והקרבתם מנחה חדשה (ויקרא כג) ונאמר שבת למעלה (שם) וספרתם לכם ממחרת השבת וגו': **מה להלן**. בשבת שלמטה האמור בשתי הלחם: **רגל ותחילת רגל** [טו] **סמוך**. לאותה שבת דהיינו עצרת שמתחלת למחרת של שבת שביעית לאחר [טז] שעברה שבוע דאותה שבת היינו שבוע [יז] אף שלמעלה האמורה בעומר רגל ותחילת הרגל הוי סמוך לה [יח]דהיינו יום ראשון של פסח שיהא [יט]סמוך [יח] (לרגל) לעומר (אלמא) ממחרת השבת מחרת יו"ט קאמר דיום טוב קרוי שבת דכתיב (שם) ביום הראשון שבתון: **לכל אחד ואחד**. שכל אחד חייב לספור: **כל ספירות שאתה סופר**. לעולם יהו שווים שלא יהו בכולן אלא חמשים כשם שאם חל פסח בשבת שלדברי הכל אתה מונה מיום הממחרת שהוא יו"ט שני של פסח חמשים יום אף לעולם לא תפסור [יט] ימים מיום שני של פסח אלא חמשים. וא"ת שבת בראשית פעמים שאתה מונה לפי החשבון של אשתקד [כ] שהתחילה למנות מיום שני יהא עכשיו נ"א כגון חל פסח [כא](שלו) בערב שבת ואתה מונה מאחר בשבת נ"ב כגון אם חל בה' בשבת נ"ג כגון אם חל בהרביעי בשבת נ"ד בשלישי נ"ה בשני נ"ו באחד בשבת מיום ראשון עד יום עצרת וכי

מסורת הש"ם

א) מיי' פ"ט מהלכות קידוש החדש הלכה ח):

ב) ב מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' כד סמג עשין ל טוש"ע או"ח סימן תפט סעיף ח.

ג) ג מיי' שם הלכה יא:

תורה אור השלם

1. עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיְיָ: ויקרא כג טז
2. וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:
ויקרא כג טו
3. שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפֹּר לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת:
דברים טז ט

מוסף רש"י

מנה ימים. שלשים יום וקדש חדש. למוספין מנה ימים. משמש יום וקדש עצרת. בקרבנותיו (חגיגה יז: וכעי"ז ר"ה ה).

שיטה מקובצת

ה) של אליעזר סופ"ר יהושע מו"מ ישמעאל מע"מ"ר יהודה למט"ה סימן:

ו) תיבות שהם יודעים לחדש מחמרת השבת ממחרת יו"ט נמחק: ז) תיבות וא"ת עצרת לעולם כו' נכרת משלפניה נמחק: ד) נאמר שבת למטה ונאמר שבת למעלה: ט) למה איתרן: ו) שלמה ולא לדחות אדם בעלמא: ו) שחל להיות בשבת דממחרתו אחד בשבת: ט) למנות עד סוף החשבון דהשתא: ט) שלמות דלא משכחת שבועות שלמות אלא היכא דמונה מאחד בשבת אלמא ותיבת אלא נמחק: י) קובעין לך המועדות ויורוך אימתי: יא) צריך אדם: יב) ומתחיל: יג) ניכר להם: יד) למנות בט"ז פעמים: טו) ותחלת רגל הוי: טו) לאחר שעבר השבוע: יז) שבוע הס"ד ומה"ד אף שבת שלמעלה: יח) סמוך לעומר אלמא: יט) תיבת ימים נמחק: כ) שהתחלת למנות מיום שני של יום טוב כו' פסח בערב ותיבת של נמחק: כא) עד ממחרת השבת וגו' וא"ת פשטיה דקרא במאי מוקמת ליה הרי שבע שבתות אינו אלא מ"ש ופרש"י דעד ולא עד בכלל הוא. תוס' אחרות: כב) ראש חדש חדש לעולם הלבנה הישנה מטעמת עד משהו ואח"כ כ"ד שעות דמיכסי סיהרא י"ח מעתיקא ושש מחדתא אף עצרת לעולם ע"י הלבנה ניכרת ביאתה דלעולם יהיה ששה בסיון אבל לדברי הביתוסים אינו לעולם בששה בסיון אלא דפעמים בז' או בח' עד י"ב בסיון תו' א': כג) באתרוגיהן. גליון ומיהו י"ל דמ"מ הכא אי לאו דמרדו בה צדוקין מה תשובה היא להם מיהו אין לחוקן בשביל כך הספרים עיין בתוס' ר"ה (דף ה ע"א):

הגהות הב"ח

(ה) תש"י ד"ה לא מסת תורה שלמה שלנו לחטוח: (כ) ד"ה לף עצרת וכו' למנות בט"ז פעמים בי"ז פעמים בי"ח:

רבינו גרשום

יותר מן ימי התמיד (בשואתים) [בייתוסים] החמירו עליהם וגזרו די לא להתענה בהון: כשיחה בטילה שלכם. שאין בה טענה: כתוב אחד או' תספרו חמשים יום. אלמא דלא בעינן שבע שבתות תמימות מאחד בשבת ועד שבת אלא בחמשים בעלמא באיזה יום שישלימו: וכתוב [אחד אומר] שבע שבתות תמימות. אלמא בעינן מאחד בשבת ועד שבת לא חמשים: כאן ביום ראשון של פסח שחל להיות בשבת. משכחת שבע שבתות תמימות כסדרן והוי עצרת אחר שבת: והאי דכתיב יום בעלמא היינו בי"ט שחל להיות באמצע שבת. אלמא דמיקלעא עצרת בכל יומא: מנה ימים וקדש חדש דכתיב עד חדש ימים תלה הכתוב את החדש בימים כלומר שאין מחשבין לחדשים אלא ימים: מה חדש סמוך לביאתו לתחלת חשבונו ניכר שהוא ר"ח שהלבנה בחדושה: אף עצרת סמוך לביאתה נכרת. כלומר סמוך להתחלת מניינה ניכרת שהוא תחלת י"ט. דאי אמרת דלא מתחלינן למימני אלא לאחר שבת ולא מיקלעא עצרת אלא לאחר שבת לא מינכר מניינה דזימנין דמתחלינן למימני בתלתא בספסא וזימנין בארבעה או בחמשה או בשיתא. אלא לעולם אחר י"ט הראשון וניכר מניינה: מה להלן בעצרת רגל ותחלת רגל אף כאן בפסח שבת האמורה בו רגל ותחלת רגל: סמוך לו. דהיינו עצרת ביום אחד אף כאן וספרתם ממחרת השבת שהוא רגל ותחלת רגל סמוך לו היינו ממחרת י"ט ראשון: פעמים שאתה מוצא בין פסח לעצרת חמשים (ואח"כ מיקלע) [ואחר כגון דמיקלע] יומא דפיסחא במעלי שבתא ואי לא מנית אלא מאחר שבת הא חמשין וחד בין פסח לעצרת:

ו) ל"ל יודעים לקדש י"ט ראלא שבת כו' וכסאר נמחק. ל"ק, [מגיגה יח: ר"ה ה. ע"ש], ז) [נ"ל יסודעו], ד) ל"ק מ"ז ול"ל אלנו, ה) ל"ל ומתמיל למנות. ל"ק, ו) ל"ק מ"ז, ז) ל"ל דהיינו יום שני של פסח שיהא סמוך לשבת אלמא וכו', ח) ל"ל סמוך הרגל לעומר וכו"ל ולא מ"ר ד"ה לכל אחד כו' לפסוך הס"ד ולא מ"ר ד"ה ממחרת השבת שבתון הס"ד. ל"ק, ט) ל"ק מ"ז, י) [ועיין מ"ש הרא"ש סוף ערכי פסחים סימן מ' עכ"ל מיהו לגלו ומיהו בלופון אחרן], כ) ל"ל כי הוה לתני בתר הכי אמרה כו'. ל"ק, ל) [נ"ר ז.], מ) ל"ק מ"ז, נ) ל"ל שבתון הפוה מתי כו'. ל"ק, ס) [וע"ע תוס' ר"ה ה. ד"ה אמרה], ע) [וע"ע תוספות כתובות עב. ד"ה ספרה], פ) [דסנהדרין סו"פ ד' מיתות].

מסורת הש"ס

ט) ל"ל שבתון לקדש י"ט ראלא שבת כו' וכסאר נמחק. ל"ק, [מגיגה יח: ר"ה ה. ע"ש], ז) [נ"ל יסודעו], ד) ל"ק מ"ז ול"ל אלנו, ה) ל"ל ומתמיל למנות. ל"ק, ו) ל"ק מ"ז, ז) ל"ל דהיינו יום שני של פסח שיהא סמוך לשבת אלמא וכו', ח) ל"ל סמוך הרגל לעומר וכו"ל ולא מ"ר ד"ה לכל אחד כו' לפסוך הס"ד ולא מ"ר ד"ה ממחרת השבת שבתון הס"ד. ל"ק, ט) ל"ק מ"ז, י) [ועיין מ"ש הרא"ש סוף ערכי פסחים סימן מ' עכ"ל מיהו לגלו ומיהו בלופון אחרן], כ) ל"ל כי הוה לתני בתר הכי אמרה כו'. ל"ק, ל) [נ"ר ז.], מ) ל"ק מ"ז, נ) ל"ל שבתון הפוה מתי כו'. ל"ק, ס) [וע"ע תוס' ר"ה ה. ד"ה אמרה], ע) [וע"ע תוספות כתובות עב. ד"ה ספרה], פ) [דסנהדרין סו"פ ד' מיתות],

וכי נאמר ממחרת [1] **שבת שבתות הפסח.** דתדע שבשבת של פסח תתחיל ליומנות: **וכל השנה מלאה שבתות.** ולא"ת שבת ממש לא ובדוק איזה שבת אלא ודאי י"ע [של פסח] הוא: **מלה שאי אפשר יכול לאוכלה שבעה מן החדש אפשר יכול לאוכלה ששה.** שלמחר יקרב העומר ואם תמתין עד למחר השבת נמצאת מבטל מקרא זה כגון חל פסח בשני בשבת ולא תביא עומר עד למחר השבת נמצא שלא תאכל מצה חדש אלא אותו יום לבדו: **מיום הביאכם.** הכי משמע משיגיע ממחרת השבת דהוא יום הביאכם הוכשרה הפירה משעה שתרלה אם בו ביום אם מחר: **תלמוד לומר מהחל חרמש.** משמע למחר קצירה וקודם הבאה תחל לספור: **ת"ל מיום הביאכם.** דמשמע לא הוכשרה הפירה אלא משיגיע יום הבאה: **אי מיום הביאכם.** דדרשינן השמת דשלשתן הוקבעו כאחד יכול שלשתן ביום: **קצירה ופירה בלילה.** דקצירה לא סגי ח) בלא מקמי הפירה דכתיב (דברים טז) מהחל חרמש וגו' (ו) והבאה ביום דכתיב (ויקרא כג) מיום הביאכם ט) וקצירה מקמי הבאה דביום דהא מיום הביאכם כתיב ולא משעת הביאכם י) כתיב וכיון דהשכה מבערב יום הביאכם הוא: (כ) **תרי תנאי** יא) **דבתרייתא.** והיינו ועוד דרבי יוסי וכ"ש בן אלעזר: **אי מדרבן יוחנן** [כ"ז]. דליף מהבא שבתות וחמשים יום ההוא דחד קרא אמר ימיה וחד קרא אמר שבתות מיבעי ליה לכדאמרי: **אי מדרבי אליעזר.** דאמר תנויה בבית דין נהי דאפיקתיה מהבא ממש אלא ממאי דממחרת יום יב) דאשון מונה דלמא מי"ט אחרון וכן לר' יהושע דאמר סמוך לביאה מיכרת דלמא מיום טוב אחרון קאמר קרא דהוי נמי היכר קבוע יג) הוא יום כ"א לניסן לעולם: **דלמא חמשים.** מיום שמתחיל למנות דהיינו אחר השבת לבר משיתא דאף על גב יד) דחל פסח באחד בשבת עד אחד בשבת האחר דהוי טו) כ"ו בהגך שית לא איכפת לן דקרא לא נפיק אלא מיומא דמתחלינן למימני. האי דנקט שית לאו דוקא אלא סוף מילתא דר' יוסי בר יהודה נקט: **ר' יוסי נמי חזי ליה** טז) **ד) פירכא והיינו דקאמר ועוד: אימר מני יומי ולא שבועי אמר.** האי מייניא דהשתא לאו חובה הוא דהא ליכא עומר אלא זכר למקדש בעלמא הוא הלכך ביומי סגי: **מתני' ומהכהנין.** בתחילה חובטין אותו ולא כדרך תבואה יבשה שחובטין יז) אותן במקל שקורין פליי"ל אלא בקנים לחים ובקולחות בקלא של כרוב כדי שלא יתמעך ואח"כ מקיימין בו מצות קלי: **נוחנין אותו באכוב.** כלי של נחשת וזה שמו: **של גרוסות.** שלא היו טוחנות דק אלא עבה יח) שכן דרך הסולת: וגרוסות היינו לשון גריסין שטוחנין בהן פולין ואין מוציאה אלא הקליפה בנפה

כתוב אחד אומר ששת ימים תאכל מצות. בסוף ערבי פסחים (פסחים קכ.) דרש מייניה מה שביעי רשות אף ששה רשות משום דכתיב וביום השביעי ובסוף פרק שני דחגיגה (דף יח.) נמי דרשינן מה שביעי עצור אף כולן עצורים ושמא תרבי שמעת מינה: **ואימתי** שירצה יביא. והא דכתיב כרמל דאפי' מרחוק לא מייתי משום כרמל היינו למצוה: **דלית** להו פירכא. אע"ג דאיכטרין נמי לרבי שמעון בי"ר אלעזר מה שביעי רשות כדפרישית כולהו שמעינן: **זכר** למקדש הוא. נראה דבספק חשיכה יכול לבדן ואין צריך להמתין עד שיהא ודאי לילה כיון שהוא ספיקא דרבנן ועוד אומר דאפילו ביום סמוך לחשיכה עדיף משום תמימות כדאמרינן לעיל ואין נראה והיכא דשכח לספור בלילה פסק בה"ג שסופר ביום וכן היה נראה מתון סמס מתניתין דסוף פירקין (דף עא.). דתנן מלותו בלילה לקנות ואם נקנה ביום כשר אבל נראה לר"ת עיקר אידך סתמא דמתניתין דפרק שני דמגילה (דף כ:) ומייתי לה בסוף פירקין (דף עב.) כל הלילה כשר לקלילת העומר כו' ודייקינן מינה דקתני לילה דומיא דיום מה דיום בלילה לא אף בלילה ביום לא ואמרינן בריש מועד קטן (דף ג:) ר"ג ורבי דיום נמנו על ו) [ב] שלשה פרקים הללו והתירום ומסיק רב אחי הסס דסבר לה כרבי שמעאל דדרים מה חרים רשות אף קציר רשות יצא קציר אלא העומר שהוא מצוה ודמיין שבת וכיון דדמיין שבת אין נקנה בלילה כדמוכח בסוף פירקין ועוד דרבי יוחנן דאמר לשמה מסייע סבר לה כר' שמעאל דדרים מה חרים רשות ודמי שבת עוד תשיב כי האי גוונא הלכתא פסיקתא בהגוזל קמא (ב"ק קב.) ובפ"ק דע"ז (דף ז.) גבי כל המשנה ידו על התחתונה ומיהו אין כל כך ראיה משם דאין הלכה לגמרי כאותה משנה דקתני הסס וכל המוחזר בו ידו על התחתונה ואין הלכה כן כדמוכח בפרק האומנין (ב"מ עז:) ועיקר מילתא לא סמיך הסס אלא אהא דהוי אמר המלוקח ואמר כך סמס ומהא דמוקי בסוף פירקין (דף עב.) רבי אלעזר ברבי שמעון דאמר נקנה אלא כמלותו פסול כר' עקיבא דאמר כל מלאכה שאי אפשר כו' אין ראיה דאע"ג דקיימא לן בר"ע הא מסקינן הסס דרבי נמי סבר לה כוותיה עוד פסק בהלכות גדולות שאם הפסיק יום אחד ולא הפר אוב אינו סופר משום דבעינא תמימות ותמימה גדולה הוא ולא יתכן ט) כנף

הרי הוא אומר תספור לך ספירה תלויה בבית דין יצתה שבת בראשית שספירתה בכל אדם רבי יוסי אומר ממחרת השבת ממחרת יום טוב אתה אומר ממחרת יו"ט או אינו אלא ממחרת שבת בראשית אמרת וכי נאמר ממחרת השבת שבתוך הפסח והלא לא נאמר אלא ממחרת השבת דכל השנה כולה מלאה שבתות צא ובדוק איזו שבת ועוד נאמרה שבת למטה ונאמרה שבת למעלה [6] מה להלן רגל ותחילת רגל אף כאן רגל ותחילת רגל רבי שמעון בן אלעזר אומר כתוב אחד אומר [1] ששת ימים תאכל מצות וכתוב אחד אומר [2] שבעת ימים מצות תאכלו הא כיצד מצה שאי אתה יכול לאוכלה שבעה מן החדש אתה יכול לאוכלה ששה מן החדש [3] מיום הביאכם תספרו יכול יקצור ויביא ואימתי שירצה יספור תלמוד לומר [4] מהחל חרמש בקמה תחל לספור אי מהחל חרמש תחל לספור יכול יקצור ויספור ואימתי שירצה יביא ת"ל מיום הביאכם אי מיום הביאכם יכול יקצור ויספור ויביא ביום ת"ל [3] שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות בזמן שאתה [3] מתחיל לימנות מבערב יכול יקצור ויביא ויספור בלילה ת"ל מיום הביאכם הא כיצד קצירה [6] וספירה [א] בלילה והבאה ביום אמר רבא כולהו אית להו פירכא בר [3] מתרתי תנאי בתראי בין במתניתא קמייתא בין במתניתא בתרייתא דלית להו פירכא אי מדרבן יוחנן בן זכאי דלמא כדאביי דאמר אביי [3] [ב] מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי אי מדרבי אליעזר ורבי יהושע ממאי דביום טוב ראשון קאי דלמא ביו"ט אחרון קאי דרבי ישמעאל ור' יהודה בן בתירא לית להו פירכא אי מדרבי יוסי בר' יהודה הוה אמינא דלמא חמשין לבר [3] מהני שיתא אי מדר' יהודה בן בתירא ממאי דביו"ט ראשון קאי דלמא ביו"ט אחרון קאי ר' יוסי נמי חזי ליה פירכא והיינו דקאמר ועוד גופא אמר אביי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי רבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי אמימר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש הוא: **מתני'** [3] קצרוהו ונתנוהו בקופות הביאוהו לעזרה [6] והיו מהכהנין אותו באור כדי לקיים בו מצות קלי דברי רבי מאיר וחכ"א [ד] בקנים [1] ובקולחות חובטין אותו כדי שלא יתמעך [ה] נתנוהו לאבוב ואבוב היה מנוקב כדי שיהא האור שולט בכולו שטחוהו בעזרה והרוח מנשבת בו נתנוהו לריחים של גרוסות והוציאו ממנו עשרון שהוא מנופה בשלש עשרה נפה והשאר נפדה ונאכל לכל אדם [1] וחייב בחלה ופטור מן המעשר ר' עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות: **גמ'** תנו רבנן אביב זה אביב קלוי באש מלמד שהיו ישראל מהבהבין

יז א מיי' פ"ז מהלכות ממרדין ומוקפין הל"ו [כב]:
יח ב מיי' שם הלכה כב טוש"ע ש"מ סי' תפט סעיף ג:
יט ג ד ה מיי' שם הלכה יב: כ ו מיי' שם ופ"ז מהלכות כטורים הלכה ג:

לעזי רש"י

פליי"ל. מחבט.

שיטה מקובצת

6) מה להלן רגל ותחלת רגל ריש רגל אחריו אף כאן יום שתהא תחלת רגל אחריו ואם כדברי הבייתוסים פעמים שאין רגל אחריו ויהיה ממחרת השבת לאחר הרגל היכא שחל יום טוב הראשון בראשון ושביעי של פסח בשבת: **ב)** שאתה מונה [מבערב] הא כיצד והשאר נמחק: **ג)** בר מתרי. תיבת מתרתי נמחק: **ד)** [משיתא.] תיבת מהני נמחק: **ה)** לעזדה ומהבהבו תיבת והיו נמחק: **ו)** בקנים ובקלחות: **ז)** במחרת השבת: **ח)** סגי דלא להוי בלילה דתמימות בעינן וקצירה לא סגי דלא להוי קודם ספירה: **ט)** הביאכם וספירה מקמי הבאה שפיר דמי דהא: **י)** תיבת כתיב נמחק: **יא)** תנאי דבבריתא בתריתא: **יב)** יום טוב ראשון: **יג)** קבוע והיינו יום כ"א ניסן: **יד)** דאע"ג דאם חל פסח באחד בשבת ממתינין עד: **טו)** חמשים בהנך ותיבת נ"ו נמחק: **טז)** חזי ליה לדרדיה האי פרכא מאי דקאמר צא ובדוק כו' הא איכא למפרך נהי דלאו שבת ממש אלא מנאי דיום טוב ראשון דלמא יום טוב אחרון והיינו דקאמר ועוד: **יח)** שחובטין אותה: **יט)** בעצמו: **יט)** סובין של הקליפה: **כ)** על שני:

תורה אור השלם

1. שִׁשָּׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה: דברים טז ח
2. שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי: שמות יב טו
3. וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה: ויקרא כג טו
4. שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפֹּר לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת: דברים טז ט

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה קצירה וכו' מרמש וגו' הס"ל ולפ"כ מ"ש והבאה וכו' הביאכם וספירה מקמי הבאה שפיר דמי הבאה מיום הביאכם: **(כ)** ד"ה תרי תנאי דבבריתא דרבי יוסי כל"ל ותיבות והיינו ועוד נמחק:

רבינו גרשום

אתה יכול לאוכלה ששת ימי הפסח מן החדש לפי שהוקרב העומר ביום ראשון [של חול"מ] וכתיב וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם יכול יקצור ויביא הואיל וכתיב מיום הביאכם ואימתי שירצה יתחיל לספור אפילו לאחר ד' ימים. ויספר [ויביא] ביום שיתחיל לספור ביום. אי מדרבן יוחנן בן זכאי דילמא להכי כתב רחמנא תספרו חמשים ושבעה שבועות תספר לך לכדאביי אתא: תרי תנאי בתראי (נמי) דבתרייתא [נמי] לית להו פרכא: ר' יוסי דקאמר ועוד ור' שמעון בן אלעזר. זכר למקדש הוא דקא עבדינן ובהכי סגיא: וחכ"א בקנים ובקולחות של כרוב. חובטין את הדגן מן הקש מפני שהן דבר קל ואין להן כובד: כדי שלא יתמעך. ויהא נוח להשיר קליפתו: נתנוהו לשעורים של עומר לאביב כלי של נחשת לרחיים של גרוסות כדי להשיר קליפתו: והשאר שמותיר על העשרון נפדה וחייב בחלה מפני שגילגל עיסתה בשיבא הקליפה

כנף רננים נעלסה. בסיפרי בפרשה ואתה הקרב אלין גורם נוסח ומעלה ביציאתה ומתחה פירוש בנחת מניחתה בקן שלה דכתיב (שיר נט) תעוזה לאדני ביציו ואי גרם מתחטא כמו שכתוב כמו כן מ) בסיפרי הוי נמי לשון הורדה כדתנן ביומא (דף מז:) התמיד מחטא ויורד וכן משמע נמי בפרק בתרא דבכורות (דף מז:) דפריך ומי שדיא ליה והא כתיב כנף רננים נעלסה כו' אלמא לשון הורדה בנחת הוא שלא תשבר וי"מ לשון טיול כמו בן המתחטא לפני אביו דתוני המעגל במסכת תענית (דף יט.) ולא יתכן שם בבכורות (דף מז:): **אומר** היה ר"ע מירוח הקדש אינו פוטר. ה"מ למיפרך היכי אתי [1] משאינו מעושר הא בעינן ממשקה ישראל (יחזקאל מה) דבאינו מעושר עסקינן מדקתני באותו שנפדה חיוב מעשר: **שלא** ניתנו **מעות אלא** לצורך להן. והא דקתני והשאר נפדה לים ליה לדלדיים לא בעי פדייה מ"מ שלא יאמרו הקדש יולא בלא פדיון: **מירוח** העובד כוכבים תנאי היא דתניא תורמין כו'. תימה דלמא [2] בים קנין ואין קנין פליגי וי"ל דאי נמי פליגי בים קנין אבל פליגי בים מירוח דהא בהא תליא דמוכח בגיטין בסוף השולח (דף מז.) למאן דאמר יש קנין מ"כ דרים דגנך ולא דגן עובד כוכבים ולא מיימעיע ליה דיגון עובד כוכבים ומאן דאמר אין קנין דלא דרים דגנך ולא דגן עובד כוכבים הוה דרים דיגור ולא דיגון עובד כוכבים מיהו אין נראה כלל לומר כן מדנקיט לקמן רבי מאיר ורבי יהודה לחיובא ואין לומר דנקט עיקר פלוגתייהו במירוח וכי מוקמת לה נמי בים קנין מ"מ במירוח נמי פליגי כדפרישית דהא בהא תליא לא מצינו למימר הכי דעל כרחין ר"מ אית ליה תרוייהו לחיובא דאית ליה אין קנין ואית ליה אינו פוטר מדשרי לתרוס משל כל על של כל [3] והיה נראה לומר איפכא דאית ליה לימר תרוייהו לחיובא או לפטורא משום דתלמא דגנך כתיבי כדפירש בקונטרס בסמוך והשתא תדא לפטור מירוח הקדש אינך תרי הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות מירוח העובד כוכבים והשתא מהיכן נמענו דיגון [4] עובד כוכבים לומר דיש קנין הלכך תרוייהו לחיובא ומאן דאית ליה יש קנין מוקי חד למירוח הקדש וחד למירוח העובד כוכבים וחד ליש קנין ומיהו קשה לפי' זה דבסוף השולח (שם מז.) ובסוף פ"ק דבכורות (דף יא.): מסיק למאן דאמר אין קנין דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים ולריך לומר דודאי מ"ד אין קנין יכול לסבור נמי מירוח העובד כוכבים והוה ליה מן הפטור על המיעוט ומן המיעוט על הפטור: פוטר ודגנך שלישי מוקי ליה לדרשא אחריתי ולא מסתבר ליה

גלגול

למילדרשא למיעוט אחר מיעוט אבל מאן דאית ליה יש קנין בע"כ לריך לפטור מירוח העובד כוכבים דאית לן לאוקומי לדרשא אחריתי כל כמה דאפשר לאוקומי לקרא כפשטיה דיגור ולא דיגון עובד כוכבים והשתא משכח תנאי שפיר דר"מ על כרחין מחייב בתרוייהו מדשרי משל כל על של כל וכ"ש ורבי יוסי אפילו סבירא להו [5] אין קנין ע"כ נמי פטרי מירוח העובד כוכבים מטעמא דפרישית ובהיא דגיטין (דף מז.) דקאמר במאי קמיפלגי מר סבר דגנך ולא דגן עובד כוכבים ומר סבר דגיגור ולא דיגון עובד כוכבים לא חש לפרש אלא חד דגנך אי נמי הכי קאמר ומר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים והוי מיעוטא אחר מיעוטא אבל הכא דבכורות ליכא למימר הכי ולהאי פי' מלינו למימר דהאי דאיפליגו רבה ור' אלעזר בגיטין בים קנין אליבא דר' יוסי פליגי דאילו ר"מ ע"כ ס"ל דאין קנין ועוד יש לפרש דע"כ לא מיתוקמא פלוגתא דהכא אלא במירוח ולא [6] בים קנין דשמעינן ליה לרבי מאיר דאמר [6] יש קנין בפ"ק דע"ז (דף כ:) דתנן אין משכירין בתים ואין לריך לומר שדות דברי ר"מ ומפרש בגמ' דאין לריך לומר שדות משום דאית בה תרתי חדא [7] קניית קרקע וחדא דמפקע להו ממעשר פירוש בים קנין והא דקאמר ר"מ הכא משל כל על של כל כגון תבואה במון שלה שנלקחה עובד כוכבים מישראל ומרחה דאי גדלה בכרשות עובד כוכבים הוה ליה מן הפטור על המיעוט ומיהו בירושלמי משמע דרבי מאיר סבר אין קנין דתנן במס' דמאי פ"א מעשרין משל ישראל על של העובד כוכבים ומשל העובד כוכבים על של ישראל ואמרינן בגמ' מתני' כר"מ דאמר אין קנין לעובד כוכבים בא"י לפוטרו מן המעשרות ר' יהודה ור"ש אין אור לשון קלי אלא דבר אחר. אם [8] הוא מהבהבין אותו ממש באור אינו נקרא קלי: **דבר קליל.** בכלי נחושת קלי: אלא דבר אחר נקרא קלי כלומר על ידי דבר אחר: **אכוב של קליות.** מוכרי קליות: **אביב קלוי.** אם עד שלא יטמן נעשה קלוי [9] דהא קלוי דקרא) אלא אביב קלי או גרס קלוי דלאחר טחינה נעשה קלוי וקלוי דקרא אגרס קלי: **הפסיק הענין.** אלא קלי אגרס: **רך ומל.** נמלל בית: **וכן הוא אומר.** דדרשינן טוטריקון: **בלקלוטו.** ב' בא ל' ויקל ל' לנו ו' ואכלנו נ"ו ווווה היה נאה היה הלחם: **נפעלסה.** בגמרא כתיב שאומרת למנאף נשא ותאן ביינו ונעלה למטה ונשמח: **ונתחטא.** נטייל כמו (תענית דף יט.) בן [1] מתחטא לפני אביו: **כנף רננים.** יא] בר יוכני: **נעלסה.** טוטריקון נושא ביצתו עולה למעלה ונתחטא ומורידו בקנו שאינו מטיל ביצתו עד שיעלה בקן המיומחד לו. ג' ונשא] יב] ע"ל עולה מ' מטוי והא מטוי לשון הורדה כדתנן במסכ' יומא (דף מז:) התמיד מחטא ויורד: **כר מלא.** הא כר לשון כרים וכסתות שיהא [2] חזוג [3] של קליה מלא בגרעין שיהא הגרעין מבושל כל צורכו: **מירוח.** הוא גמר מלאכה למעשר: **אינו פוטר.** לאפי' הכי חייב במעשר: **פודה מיד גזבר.** שאר מיטין הנלמחיסין ביד גזבר יוכיח שפטור מן המעשר. מדקתמרי ליה הכי מכלל דהוא מודה דמירוח הקדש בעלמא פוטר דאי אינו פוטר מאי קאמרי ליה: **היא היא.** כלומר [4] (הא) כי היכי דהכא פליגי הכי יד] [5] (נמי) פליגי בפודה מיד גזבר: **ר"ע מחייב.** בקמא הנומר מעשרון של עומר קמיירי: **לפי שלא ניתנו.** מעות הקדש אלא בצורך הסם לעשרון אבל אאחר לא קידש הלכך לאו מירוח הקדש הוא דהא לאו [6] קדוש. אלמא מירוח [7] פוטר והכא משום דלא ניתנו מעות הוא: **מירוח הקדש פוטר.** כגון המקדש עומרים [8] נדשים ומרחן גזבר פטורין מן המעשר לעולם כדמפרש לקמן [9] דגנך ולא דיגון הקדש: **ומשל עובד כוכבים.** כגון הלוקח מן העובד כוכבים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר: **ומשל כל על של כל וכו'.** כלומר מאיזה שילה יתרם על חבירו ואפילו משל עובדי כוכבים וכותיים על של ישראל. אלמא מירוח עובד כוכבים אינו פוטר והוו להו שניהם חייבין: **אכל לא משל ישראל כו'.** דקסבר רבי שמעון מירוח העובד כוכבים פוטר

אין אור לשון קלי אלא דבר אחר [6] [6] (הא כיצד וכו') אין לשון קלי אלא דבר [2] (אחר) קליל הא כיצד אבוב של [3] קליות היה שם והיה מנוקב ככברה כדי שתהא האור שולטת בכולו אביב קלוי גרש איני יודע אם אביב קלוי אם גרש קלוי כשהוא אומר באש הפסיק הענין כרמל [3] רך ומל וכן הוא אומר [1] ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם ביכורים ועשרים לחם שעורים וכרמל בצקל"ונו ויאמר תן לעם ויאכלו בא ויצק לנו ואכלנו ונוה היה ואומר [2] נתעל"סה באהבים נשא ונתן ונעלה ונשמח ונתחטא באהבים ואומר [3] כנף רננים נע"לסה נושא עולה ונתחטא ואומר [4] כי יר"ט הדרך לנגדי [4] יראתה ראתה נטתה דבי רבי ישמעאל תנא [5] כרמל כר מלא: ור"ע מחייב בחלה ובמעשרות: אמר רב כהנא אומר היה ר"ע מירוח הקדש אינו פוטר מתיב רב ששת מותר שלש סאין הללו מה היו עושין בו נפדה ונאכל לכל אדם וחייב בחלה ופטור מן המעשרות ר' עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות אמרו לו פודה מיד גזבר יוכיח [6] שחייב בחלה [7] ופטור מן המעשרות ואם איתא דמירוח הקדש אינו פוטר מאי קאמרי ליה היא היא ועוד איתיביה רב כהנא בר תחליפא לרב כהנא [7] (בר מתתיה) ר' עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות לפי שלא ניתנו מעות אלא [8] לצורך להן אלא אמר ר' יוחנן תלמוד ערוך הוא בפיו של ר' עקיבא שלא ניתנו מעות אלא [9] לצורך להן אמר רבא פשיטא לי דמירוח הקדש פוטר ואפי' ר' עקיבא לא קא מחייב התם אלא שלא ניתנו מעות אלא [1] לצורך להן אבל מירוח הקדש בעלמא פוטר מירוח העובד כוכבים תנאי היא דתניא [2] תורמין משל ישראל על של ישראל ומשל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים ומשל כותיים על של כותיים ומשל כל על של כל דברי ר"מ ור' יהודה רבי יוסי ור"ש אומרים תורמין משל ישראל על של ישראל ומשל עובדי כוכבים על של כותיים ומשל כותיים על של עובדי כוכבים אבל [3] לא משל ישראל על של עובדי כוכבים ולא משל עובדי כוכבים ושל כותיים על [של] ישראל

גלגול

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין אור לשון קלי אלא דבר אחר כא כילד אבוב של קליות פ"ל ותיבות הא כיצד וכו' אין לשון קלי אלא דבר אחר מקלו שמתק: (ב) רש"י ד"ה לפי וכו' אלמא מירוח הקדש פוטר:

רבינו גרשום

אין לשון קלי אלא דבר קליל כלומר לא נכתב קלי באש אלא קלוי באש ע"י קלל של נחשת היינו אבוב. לישנא אחרינא אין אור לשון קלי [אלא] פירושו כלי שנקרא אביב ג) קלוי קודם שנטחן בריחיים גרש לאחר שנטחן גרש גם הפסיק הענין שאביב קלוי באש: ונוה היה שהיה נאה: ונתחטא כבן שמתחטא על אביו: כנף רננים היינו בר יוכני כשרוצה להטיל ביצה אינו זורקה לארץ אלא נושאה במעיה ועולה על קינה ונתחטא ומניחה שם היינו ונעלסה בגימטריא: [כרמל] כר מלא שמלא הדגן בתוך כד מלא שמלא הדגן בתוך השבולת ככר שהוא מלא נוצה כלומר שנתגדל כולו. מירוח הקדש אע"ג דמירחו כשהוא הקדש לכשיפדה אינו פטור מן המעשר לפיכך מחייב בחלה ובמעשר: ואם איתא דמירוח הקדש אינו פטור לר' עקיבא כדאמרת מאי קאמרי ליה רבנן לר' עקיבא היא היא. ר' עקיבא נמי בההיא חיובי מחייב בחלה ובמעשר דקסבר מירוח הקדש אינו פטור אלא לאו ש"מ מדקא מהדרו ליה הכי ש"מ דטעמיה דר' עקיבא לאו משום דמירוח הקדש אינו פטור. ועוד [דתניא] ר' עקיבא מחייב המותר מן העומר בחלה ובמעשר לכשיפדה לפי שלא ניתנו מעות הקדש אלא בצורך להן כשיעור העומר והמותר על העומר הוי חולין אלמא דלאו טעמיה דר' עקיבא דמירוח הקדש אינו פוטר אלא לפי שלא ניתנו מעות הקדש אלא בצורך להן: א"ר יוחנן אין ודאי תלמוד ערוך [הוא] ומשום הכי מחייב ר' עקיבא בחלה ובמעשרות אבל בעלמא לר' עקיבא מירוח הקדש פוטר: תורמין משל ישראל על של ישראל שלקח מישראל על פירות אחרים שלקח מישראל וכן משל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים ומשל כותים על של כותים משל ישראל על של עובדי כוכבים ומשל כל על של כל וכ"ש ורבי יוסי אפילו סבירא להו [5] אין קנין ע"כ נמי פטרי מירוח העובד כוכבים מטעמא דפרישית ובהיא דגיטין (דף מז.) דקאמר במאי קמיפלגי מר סבר דגנך ולא דגן עובד כוכבים ומר סבר דגיגור ולא דיגון עובד כוכבים לא חש לפרש אלא חד דגנך אי נמי הכי קאמר ומר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים והוי מיעוטא אחר מיעוטא אבל הכא דבכורות ליכא למימר הכי ולהאי פי' מלינו למימר דהאי דאיפליגו רבה ור' אלעזר בגיטין בים קנין אליבא דר' יוסי פליגי דאילו ר"מ ע"כ ס"ל דאין קנין ועוד יש לפרש דע"כ לא מיתוקמא פלוגתא דהכא אלא במירוח ולא [6] בים קנין דשמעינן ליה לרבי מאיר דאמר [6] יש קנין בפ"ק דע"ז (דף כ:) דתנן אין משכירין בתים ואין לריך לומר שדות דברי ר"מ ומפרש בגמ' דאין לריך לומר שדות משום דאית בה תרתי חדא [7] קניית קרקע וחדא דמפקע להו ממעשר פירוש בים קנין והא דקאמר ר"מ הכא משל כל על של כל כגון תבואה במון שלה שנלקחה עובד כוכבים מישראל ומרחה דאי גדלה בכרשות עובד כוכבים הוה ליה מן הפטור על המיעוט ומיהו בירושלמי משמע דרבי מאיר סבר אין קנין דתנן במס' דמאי פ"א מעשרין משל ישראל על של העובד כוכבים ומשל העובד כוכבים על של ישראל ואמרינן בגמ' מתני' כר"מ דאמר אין קנין לעובד כוכבים בא"י לפוטרו מן המעשרות ר' יהודה ור"ש אין אור לשון קלי אלא דבר אחר. אם [8] הוא מהבהבין אותו ממש באור אינו נקרא קלי: **דבר קליל.** בכלי נחושת קלי: אלא דבר אחר נקרא קלי כלומר על ידי דבר אחר: **אכוב של קליות.** מוכרי קליות: **אביב קלוי.** אם עד שלא יטמן נעשה קלוי [9] דהא קלוי דקרא) אלא אביב קלי או גרס קלוי דלאחר טחינה נעשה קלוי וקלוי דקרא אגרס קלי: **הפסיק הענין.** אלא קלי אגרס: **רך ומל.** נמלל בית: **וכן הוא אומר.** דדרשינן טוטריקון: **בלקלוטו.** ב' בא ל' ויקל ל' לנו ו' ואכלנו נ"ו ווווה היה נאה היה הלחם: **נפעלסה.** בגמרא כתיב שאומרת למנאף נשא ותאן ביינו ונעלה למטה ונשמח: **ונתחטא.** נטייל כמו (תענית דף יט.) בן [1] מתחטא לפני אביו: **כנף רננים.** יא] בר יוכני: **נעלסה.** טוטריקון נושא ביצתו עולה למעלה ונתחטא ומורידו בקנו שאינו מטיל ביצתו עד שיעלה בקן המיומחד לו. ג' ונשא] יב] ע"ל עולה מ' מטוי והא מטוי לשון הורדה כדתנן במסכ' יומא (דף מז:) התמיד מחטא ויורד: **כר מלא.** הא כר לשון כרים וכסתות שיהא [2] חזוג [3] של קליה מלא בגרעין שיהא הגרעין מבושל כל צורכו: **מירוח.** הוא גמר מלאכה למעשר: **אינו פוטר.** לאפי' הכי חייב במעשר: **פודה מיד גזבר.** שאר מיטין הנלמחיסין ביד גזבר יוכיח שפטור מן המעשר. מדקתמרי ליה הכי מכלל דהוא מודה דמירוח הקדש בעלמא פוטר דאי אינו פוטר מאי קאמרי ליה: **היא היא.** כלומר [4] (הא) כי היכי דהכא הכי ש"מ דטעמיה דר' עקיבא לאו משום דמירוח הקדש אינו פוטר. ועוד [דתניא] ר' עקיבא מחייב המותר מן העומר בחלה ובמעשר לכשיפדה לפי שלא ניתנו מעות הקדש אלא בצורך להן: א"ר יוחנן אין ודאי תלמוד ערוך [הוא] ומשום הכי מחייב ר' עקיבא בחלה ובמעשרות אבל בעלמא לר' עקיבא מירוח הקדש פוטר: תורמין משל ישראל על של ישראל שלקח מישראל על פירות אחרים שלקח מישראל וכן משל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים ומשל כותים על של כותים משל ישראל על של עובדי כוכבים ומשל כל על של כל וכ"ש ורבי יוסי אפילו סבירא להו [5] אין קנין ע"כ נמי פטרי מירוח העובד כוכבים מטעמא דפרישית ובהיא דגיטין (דף מז.) דקאמר במאי קמיפלגי מר סבר דגנך ולא דגן עובד כוכבים ומר סבר דגיגור ולא דיגון עובד כוכבים לא חש לפרש אלא חד דגנך אי נמי הכי קאמר ומר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים והוי מיעוטא אחר מיעוטא אבל הכא דבכורות ליכא למימר הכי ולהאי פי' מלינו למימר דהאי דאיפליגו רבה ור' אלעזר בגיטין בים קנין אליבא דר' יוסי פליגי דאילו ר"מ ע"כ ס"ל דאין קנין ועוד יש לפרש דע"כ לא מיתוקמא פלוגתא דהכא אלא במירוח ולא [6] בים קנין דשמעינן ליה לרבי מאיר דאמר [6] יש קנין בפ"ק דע"ז (דף כ:) דתנן אין משכירין בתים ואין לריך לומר שדות דברי ר"מ ומפרש בגמ' דאין לריך לומר שדות משום דאית בה תרתי חדא [7] קניית קרקע וחדא דמפקע להו ממעשר פירוש בים קנין והא דקאמר ר"מ הכא משל כל על של כל כגון תבואה במון שלה שנלקחה עובד כוכבים מישראל ומרחה דאי גדלה בכרשות עובד כוכבים הוה ליה מן הפטור על המיעוט ומיהו בירושלמי משמע דרבי מאיר סבר אין קנין דתנן במס' דמאי פ"א מעשרין משל ישראל על של העובד כוכבים ומשל העובד כוכבים על של ישראל ואמרינן בגמ' מתני' כר"מ דאמר אין קנין לעובד כוכבים בא"י לפוטרו מן המעשרות ר' יהודה ור"ש

מוסף רש"י

נושא עולה ונתחטא. שכן אמר הקב"ה וכי מלאכי כנפים משומשות לאותו עוף כר יומי שים לב כח כל כך שנושאה ביצה גדולה מאד ומנביה למעלה ומורידה בנחת בקינה, נתחטא לשון ירידה, וחכרו במסכת (תענית יט.) כן המתחטא לפני אביו (בכורות נז:).

שיטה מקובצת

[6] אחר. לישנא אחרינא תיבות הא כיצד וכו' נמחק: [7] תיבת אחר נמחק: [8] של קלי: [9] כרמל כר מלא כלו' שמלא הדגן בראש השבלת ככר שהוא מלא נוצה כלומר שהוא נתגדל כולו [ערוך] ערך כרמל: [5] אלא בצורך: [1] אלא בצורך: [2] אלא בצורך: [3] אם היו: [4] קלוי (קלוי): [5] כן המתחטא: [6] רננים. בעוף בר: [7] נושא ע' עולה: [8] שיהא הזג: [9] הכי נמי: [10] לאו קידש: [11] מירוח הקדש: [12] עומרים ודשם. אות ג' ר' נמחק: [13] משאינו מעושר. גליון. ושמא היו מעשרים משום (פדיון) העומר אבל ההקדש לא היה רוצה לטרוח יותר לעשר בשביל הדיוט: [14] דלמא ר"ע מירוח העובד כוכבים אינו פוטר וביש: [5] ולא ביש קנין דא"כ צריכין למימר דר"מ סבר אין קנין ושמעני: [6] יש קנין. גליון ואומר השר מקוצי דמההיא דע"ז ליכא למשמע מינה כלום ומצינו למימר דאיכא תרתי שאע"פ שהעובד כוכבים חייב לא ישמע לנו להפריש תרומה מיהו הכא לא בעי לאוקומא פלוגתא דתנאי בפלוגתא דאמוראי דהשולח אלא הני תנאי מצינן למימר דסברי אי יש קנין או אין קנין דא"ת היאך נוכל לישב דסבר ר"מ יש קנין א"כ מאי נפקא מינה אם מירוח העובד כוכבים אינו פוטר תיפוק ליה דהוא פוטר משום דיש קנין לעובד כוכבים ד"ל דמירי שגדל תבואת העובד כוכבים שליש ביד ישראל עיין [קדושין דף מא ע"ב בתוס']. תו"ה. לשון תוס' אח' והשר מקוצי [אומר] דע"כ אין מכאן הוכחה לומר דס"ל יש קנין דאם כן תקשי ליה למ"ד בפרק השולח דאין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל

[6] כ"ש לשנא אחרינא, [7] (ועי' תוספות לעיל סד: ד"ה משום), [8] שבת קה., [9] כ"ל מתמיה, [10] דתמלי פ"ה משנה ט, [1] (ויקרא כז), [2] גי' כ"ק ע' עולה ל' למעלה ח' מיטוי פי' דס' מתמלף במ"ת, [3] כ"ל חזג, כ"ק, [4] (הגמרמיס רש"ס), [5] כ"ק מ"ז, [6] כ"ק, [7] (דף מז.), [8] כ"ל בספרים, [9] עיין רש"ק, [10] בס"ל: דגן, [11] כ"ל יש קנין. כ"ק, [12] בס"י הגי' מיניה,

[6] גמ' אין אור לשון קלי אלא דבר אחר מא כילד אבוב של קליות פ"ל ותיבות הא כיצד וכו' אין לשון קלי אלא דבר אחר מקלו שמתק: [2] רש"י ד"ה לפי וכו' אלמא מירוח הקדש פוטר:

[1] אלא דבר אחר. [2] אבוב. [3] אם. [4] אלא דבר אחר. [5] אלא דבר אחר. [6] אלא דבר אחר. [7] אלא דבר אחר. [8] אלא דבר אחר. [9] אלא דבר אחר. [10] אלא דבר אחר. [11] אלא דבר אחר. [12] אלא דבר אחר. [13] אלא דבר אחר. [14] אלא דבר אחר. [15] אלא דבר אחר. [16] אלא דבר אחר. [17] אלא דבר אחר. [18] אלא דבר אחר. [19] אלא דבר אחר. [20] אלא דבר אחר. [21] אלא דבר אחר. [22] אלא דבר אחר. [23] אלא דבר אחר. [24] אלא דבר אחר. [25] אלא דבר אחר. [26] אלא דבר אחר. [27] אלא דבר אחר. [28] אלא דבר אחר. [29] אלא דבר אחר. [30] אלא דבר אחר. [31] אלא דבר אחר. [32] אלא דבר אחר. [33] אלא דבר אחר. [34] אלא דבר אחר. [35] אלא דבר אחר. [36] אלא דבר אחר. [37] אלא דבר אחר. [38] אלא דבר אחר. [39] אלא דבר אחר. [40] אלא דבר אחר. [41] אלא דבר אחר. [42] אלא דבר אחר. [43] אלא דבר אחר. [44] אלא דבר אחר. [45] אלא דבר אחר. [46] אלא דבר אחר. [47] אלא דבר אחר. [48] אלא דבר אחר. [49] אלא דבר אחר. [50] אלא דבר אחר. [51] אלא דבר אחר. [52] אלא דבר אחר. [53] אלא דבר אחר. [54] אלא דבר אחר. [55] אלא דבר אחר. [56] אלא דבר אחר. [57] אלא דבר אחר. [58] אלא דבר אחר. [59] אלא דבר אחר. [60] אלא דבר אחר. [61] אלא דבר אחר. [62] אלא דבר אחר. [63] אלא דבר אחר. [64] אלא דבר אחר. [65] אלא דבר אחר. [66] אלא דבר אחר. [67] אלא דבר אחר. [68] אלא דבר אחר. [69] אלא דבר אחר. [70] אלא דבר אחר. [71] אלא דבר אחר. [72] אלא דבר אחר. [73] אלא דבר אחר. [74] אלא דבר אחר. [75] אלא דבר אחר. [76] אלא דבר אחר. [77] אלא דבר אחר. [78] אלא דבר אחר. [79] אלא דבר אחר. [80] אלא דבר אחר. [81] אלא דבר אחר. [82] אלא דבר אחר. [83] אלא דבר אחר. [84] אלא דבר אחר. [85] אלא דבר אחר. [86] אלא דבר אחר. [87] אלא דבר אחר. [88] אלא דבר אחר. [89] אלא דבר אחר. [90] אלא דבר אחר. [91] אלא דבר אחר. [92] אלא דבר אחר. [93] אלא דבר אחר. [94] אלא דבר אחר. [95] אלא דבר אחר. [96] אלא דבר אחר. [97] אלא דבר אחר. [98] אלא דבר אחר. [99] אלא דבר אחר. [100] אלא דבר אחר. [101] אלא דבר אחר. [102] אלא דבר אחר. [103] אלא דבר אחר. [104] אלא דבר אחר. [105] אלא דבר אחר. [106] אלא דבר אחר. [107] אלא דבר אחר. [108] אלא דבר אחר. [109] אלא דבר אחר. [110] אלא דבר אחר. [111] אלא דבר אחר. [112] אלא דבר אחר. [113] אלא דבר אחר. [114] אלא דבר אחר. [115] אלא דבר אחר. [116] אלא דבר אחר. [117] אלא דבר אחר. [118] אלא דבר אחר. [119] אלא דבר אחר. [120] אלא דבר אחר. [121] אלא דבר אחר. [122] אלא דבר אחר. [123] אלא דבר אחר. [124] אלא דבר אחר. [125] אלא דבר אחר. [126] אלא דבר אחר. [127] אלא דבר אחר. [128] אלא דבר אחר. [129] אלא דבר אחר. [130] אלא דבר אחר. [131] אלא דבר אחר. [132] אלא דבר אחר. [133] אלא דבר אחר. [134] אלא דבר אחר. [135] אלא דבר אחר. [136] אלא דבר אחר. [137] אלא דבר אחר. [138] אלא דבר אחר. [139] אלא דבר אחר. [140] אלא דבר אחר. [141] אלא דבר אחר. [142] אלא דבר אחר. [143] אלא דבר אחר. [144] אלא דבר אחר. [145] אלא דבר אחר. [146] אלא דבר אחר. [147] אלא דבר אחר. [148] אלא דבר אחר. [149] אלא דבר אחר. [150] אלא דבר אחר. [151] אלא דבר אחר. [152] אלא דבר אחר. [153] אלא דבר אחר. [154] אלא דבר אחר. [155] אלא דבר אחר. [156] אלא דבר אחר. [157] אלא דבר אחר. [158] אלא דבר אחר. [159] אלא דבר אחר. [160] אלא דבר אחר. [161] אלא דבר אחר. [162] אלא דבר אחר. [163] אלא דבר אחר. [164] אלא דבר אחר. [165] אלא דבר אחר. [166] אלא דבר אחר. [167] אלא דבר אחר. [168] אלא דבר אחר. [169] אלא דבר אחר. [170] אלא דבר אחר. [171] אלא דבר אחר. [172] אלא דבר אחר. [173] אלא דבר אחר. [174] אלא דבר אחר. [175] אלא דבר אחר. [176] אלא דבר אחר. [177] אלא דבר אחר. [178] אלא דבר אחר. [179] אלא דבר אחר. [180] אלא דבר אחר. [181] אלא דבר אחר. [182] אלא דבר אחר. [183] אלא דבר אחר. [184] אלא דבר אחר. [185] אלא דבר אחר. [186] אלא דבר אחר. [187] אלא דבר אחר. [188] אלא דבר אחר. [189] אלא דבר אחר. [190] אלא דבר אחר. [191] אלא דבר אחר. [192] אלא דבר אחר. [193] אלא דבר אחר. [194] אלא דבר אחר. [195] אלא דבר אחר. [196] אלא דבר אחר. [197] אלא דבר אחר. [198] אלא דבר אחר. [199] אלא דבר אחר. [200] אלא דבר אחר. [201] אלא דבר אחר. [202] אלא דבר אחר. [203] אלא דבר אחר. [204] אלא דבר אחר. [205] אלא דבר אחר. [206] אלא דבר אחר. [207] אלא דבר אחר. [208] אלא דבר אחר. [209] אלא דבר אחר. [210] אלא דבר אחר. [211] אלא דבר אחר. [212] אלא דבר אחר. [213] אלא דבר אחר. [214] אלא דבר אחר. [215] אלא דבר אחר. [216] אלא דבר אחר. [217] אלא דבר אחר. [218] אלא דבר אחר. [219] אלא דבר אחר. [220] אלא דבר אחר. [221] אלא דבר אחר. [222] אלא דבר אחר. [223] אלא דבר אחר. [224] אלא דבר אחר. [225] אלא דבר אחר. [226] אלא דבר אחר. [227] אלא דבר אחר. [228] אלא דבר אחר. [229] אלא דבר אחר. [230] אלא דבר אחר. [231] אלא דבר אחר. [232] אלא דבר אחר. [233] אלא דבר אחר. [234] אלא דבר אחר. [235] אלא דבר אחר. [236] אלא דבר אחר. [237] אלא דבר אחר. [238] אלא דבר אחר. [239] אלא דבר אחר. [240] אלא דבר אחר. [241] אלא דבר אחר. [242] אלא דבר אחר. [243] אלא דבר אחר. [244] אלא דבר אחר. [245] אלא דבר אחר. [246] אלא דבר אחר. [247] אלא דבר אחר. [248] אלא דבר אחר. [249] אלא דבר אחר. [250] אלא דבר אחר. [251] אלא דבר אחר. [252] אלא דבר אחר. [253] אלא דבר אחר. [254] אלא דבר אחר. [255] אלא דבר אחר. [256] אלא דבר אחר. [257] אלא דבר אחר. [258] אלא דבר אחר. [259] אלא דבר אחר. [260] אלא דבר אחר. [261] אלא דבר אחר. [262] אלא דבר אחר. [263] אלא דבר אחר. [264] אלא דבר אחר. [265] אלא דבר אחר. [266] אלא דבר אחר. [267] אלא דבר אחר. [268] אלא דבר אחר. [269] אלא דבר אחר. [270] אלא דבר אחר. [271] אלא דבר אחר. [272] אלא דבר אחר. [273] אלא דבר אחר. [274] אלא דבר אחר. [275] אלא דבר אחר. [276] אלא דבר אחר. [277] אלא דבר אחר. [278] אלא דבר אחר. [279] אלא דבר אחר. [280] אלא דבר אחר. [281] אלא דבר אחר. [282] אלא דבר אחר. [283] אלא דבר אחר. [284] אלא דבר אחר. [285] אלא דבר אחר. [286] אלא דבר אחר. [287] אלא דבר אחר. [288] אלא דבר אחר. [289] אלא דבר אחר. [290] אלא דבר אחר. [291] אלא דבר אחר. [292] אלא דבר אחר. [293] אלא דבר אחר. [294] אלא דבר אחר. [295] אלא דבר אחר. [296] אלא דבר אחר. [297] אלא דבר אחר. [298] אלא דבר אחר. [299] אלא דבר אחר. [300] אלא דבר אחר. [301] אלא דבר אחר. [302] אלא דבר אחר. [303] אלא דבר אחר. [304] אלא דבר אחר. [305] אלא דבר אחר. [306] אלא דבר אחר. [307] אלא דבר אחר. [308] אלא דבר אחר. [309] אלא דבר אחר. [310] אלא דבר אחר. [311] אלא דבר אחר. [312] אלא דבר אחר. [313] אלא דבר אחר. [314] אלא דבר אחר. [315] אלא דבר אחר. [316] אלא דבר אחר. [317] אלא דבר אחר. [318] אלא דבר אחר. [319] אלא דבר אחר. [320] אלא דבר אחר. [321] אלא דבר אחר. [322] אלא דבר אחר. [323] אלא דבר אחר. [324] אלא דבר אחר. [325] אלא דבר אחר. [326] אלא דבר אחר. [327] אלא דבר אחר. [328] אלא דבר אחר. [329] אלא דבר אחר. [330] אלא דבר אחר. [331] אלא דבר אחר. [332] אלא דבר אחר. [333] אלא דבר אחר. [334] אלא דבר אחר. [335] אלא דבר אחר. [336] אלא דבר אחר. [337] אלא דבר אחר. [338] אלא דבר אחר. [339] אלא דבר אחר. [340] אלא דבר אחר. [341] אלא דבר אחר. [342] אלא דבר אחר. [343] אלא דבר אחר. [344] אלא דבר אחר. [345] אלא דבר אחר. [346] אלא דבר אחר. [347] אלא דבר אחר. [348] אלא דבר אחר. [349] אלא דבר אחר. [350] אלא דבר אחר. [351] אלא דבר אחר. [352] אלא דבר אחר. [353] אלא דבר אחר. [354] אלא דבר אחר. [355] אלא דבר אחר. [356] אלא דבר אחר. [357] אלא דבר אחר. [358] אלא דבר אחר. [359] אלא דבר אחר. [360] אלא דבר אחר. [361] אלא דבר אחר. [362] אלא דבר אחר. [363] אלא דבר אחר. [364] אלא דבר אחר. [365] אלא דבר אחר. [366] אלא דבר אחר. [367] אלא דבר אחר. [368] אלא דבר אחר. [369] אלא דבר אחר. [370] אלא דבר אחר. [371] אלא דבר אחר. [372] אלא דבר אחר. [373] אלא דבר אחר. [374] אלא דבר אחר. [375] אלא דבר אחר. [376] אלא דבר אחר. [377] אלא דבר אחר. [378] אלא דבר אחר. [379] אלא דבר אחר. [380] אלא דבר אחר. [381] אלא דבר אחר. [382] אלא דבר אחר. [383] אלא דבר אחר. [384] אלא דבר אחר. [385] אלא דבר אחר. [386] אלא דבר אחר. [387] אלא דבר אחר. [388] אלא דבר אחר. [389] אלא דבר אחר. [390] אלא דבר אחר. [391] אלא דבר אחר. [392] אלא דבר אחר. [393] אלא דבר אחר. [394] אלא דבר אחר. [395] אלא דבר אחר. [396] אלא דבר אחר. [397] אלא דבר אחר. [398] אלא דבר אחר. [399] אלא דבר אחר. [400] אלא דבר אחר. [401] אלא דבר אחר. [402] אלא דבר אחר. [403] אלא דבר אחר. [404] אלא דבר אחר. [405] אלא דבר אחר. [406] אלא דבר אחר. [407] אלא דבר אחר. [408] אלא דבר אחר. [409] אלא דבר אחר. [410] אלא דבר אחר. [411] אלא דבר אחר. [412] אלא דבר אחר. [413] אלא דבר אחר. [414] אלא דבר אחר. [415] אלא דבר אחר. [416] אלא דבר אחר. [417] אלא דבר אחר. [418] אלא דבר אחר. [419] אלא דבר אחר. [420] אלא דבר אחר. [421] אלא דבר אחר. [422] אלא דבר אחר. [423] אלא דבר אחר. [424] אלא דבר אחר. [425] אלא דבר אחר. [426] אלא דבר אחר. [427] אלא דבר אחר. [428] אלא דבר אחר. [429] אלא דבר אחר. [430] אלא דבר אחר. [431] אלא דבר אחר. [432] אלא דבר אחר. [433] אלא דבר אחר. [434] אלא דבר אחר. [435] אלא דבר אחר. [436] אלא דבר אחר. [437] אלא דבר אחר. [438] אלא דבר אחר. [439] אלא דבר אחר. [440] אלא דבר אחר. [441] אלא דבר אחר. [442] אלא דבר אחר. [443

גלגול הקדש. לענין חלה: **פוטר.** מן החלה אם נתגלגלה עיסה בין הקדש ואחר כך נפדית: **ופדאתה** ד) **חייבת.** בדיני הדיוט נתגלגלה: **שבשעת חובתה.** היינו גלגול: **פטור.** מן החלה הואיל ובהיותו עובד כוכבים נתגלגלה: **ספק.** אם משנתגייר גלגלה או בהיותו עובד כוכבים גלגלה: **חייב.** דלמומרא חזלינן. והשתא מיבעי ליה ה) להאי דגלגול עובד כוכבים פוטר מאן קתני לה: **ואפ"ל ר"מ ורבי יהודה דמחייבי הספס.** גבי מירוח מיפטרי הכא: ו) **הספס.** היינו טעמא ז) דמירוח עובד כוכבים אינו פוטר משום דתרמי ח) דגבך ט) כתיב (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וכתיב (שם יד) ואכלת לפני וגו' מעשר דגנך וכתיב (שם יח) לאשים דגנך חד למילף דיגונך ולא דיגון הקדש יא) מירוח הקדש (י) איימור להו תרי דגנך למעט דיגון עובד כוכבים הוה דיגון עובד כוכבים מיעוט אחר מיעוט דתרי קראי מתעטי ליה: **ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.** דיגון עובד כוכבים דחייב. ואי קשיא מאי חזית דמרבית לדיגון עובד כוכבים רבי יא) להקדש תרין מקבבת יא) עובד כוכבים הוה ליה לרבויי שכן נאכל בלא פדיון כשל ישראל: **לאשים לאשים.** לאשים דגנך (שם) לאשים עריסותיכם (במדבר טו) מה להלן מירוח עובד כוכבים לא פטר דמרבינן לה ממיעוט אחר מיעוט אף לגגול עובד כוכבים אינו פוטר: **שהפריש פטר חמור.** שהפרישו שה לפדיון פטר חמור שנולד לו בהיותו עובד כוכבי": **וחלה.** מעיסה שנתגלגלה בהיותו עובד כוכבים: **הא תרומתו אסורה.** דמירוחו אינו פוטר דמרבינן לעיל ממיעוטא אחר מיעוטא: **הלא עובד כוכבים נאכלין.** כלומר אפילו מתבואה הגדילה בארץ: **ותרומתו.** מתבואה חוצה לארץ דאפי' גבי ישראל לא היא אלא מדרבנן: [**הא תרומתו בארץ**]. יב) כלומר מכלל דתרומתו בארץ מדאמרת דמירוח עובד כוכבים אינו פוטר אע"ג דגלגולו פוטר מחלה וקשיא לרבא דאמר מאן דמחייב במתרומה מחייב בחלה: **מדרבנן.** כלומר לעולם הא דקתני לגבי חלה גלגול פוטר הגך תנאי היא דפטרי לעיל [סו:] במירוח והא יג) דקתני (ב) לעיל מדוקיא הא תרומתו אסורה מדרבנן הוי אסור: **גזירה משום בעלי כיסין.** שעיניהם שלוקחין תבואה יד) מחמרים ואי שריא לוקחה מן העובד כוכבים שלא יעשר דמירוח עובד כוכבים פוטר אתי למימר נמי לוקח מחמר ישראל פוטר. ל"א משום בעלי כיסין שיש להן קרקעות הרבה וחסים על רוב מעשרות טו) ויקנוהו לעובדי כוכבים וימריחום עובדי כוכבים ומפקע ליה ממעשר: מ"ה

מעיקרא לרבות של שותפין ושמא כולהו ש"מ ומ"מ דהכא בעי תרי קראי חד לעובד כוכבים וחד להקדש וכן לגבי מירוח כדפירש בקונטרס וכן בפרק שני דבכורות (דף יג:) לגבי אונאה בעי תרי יח) עמיתך חד למעוטי עובד כוכבים וחד למעוטי הקדש ובפ"ק דפסחים (דף ה: ושם) ממעטינן ממה לך של גחרים ושל גבוה וגבי מזקין נמי דרשינן בב"ק (דף לז:) רעהו ולא עובד כוכבים והקדש וי"ל דכיון דגלי לן הכא גבי אונאה להקדש ועובד כוכבים שוין הוא הדין בכל דוכתא דאי לא מתיבעיא לן תרי קראי גבי אונאה שאני התם ס"ד כיון דמוסיף חומש בהקדש כ"ש דאית ביה אונאה ואע"ג דהקדש שוה מנה שמילגו על שוה פרוטה מחולו ויש ספרים דגרסי הכא מה כדי עיסותיכם כדדרשינן בראשית הגז (חולין דף קלה:) ולא גרסינן ולא עיסת עובד כוכבים ולגירסא זו הקדש ועובד כוכבים מחד קרא נפקא: **עובד כוכבים שהפריש פטר חמור.** פירש בקונטרס שהפרישו שה ונקשה אפי' בשל ישראל ליכא משום קדושה דחולין גמורין הוא ותנן בפ' קמא דבכורות (דף ט.) ואם מת נהנין בו אלא ודאי בפטר יט) חמור גופיה מיירי כרבי יהודה דתניא בפרק קמא דבכורות (גם זה שם:) פטר חמור אסור בהנאה דברי ר' יהודה: **ותרומתו אינה מדמעת.** משמע הא תרומת חולה לארץ דישראל מדמעת והא דאמר בפ' עד כמה (בכורות כז. ושם) גבי תרומת חולה לארץ מבטלה ברוב רבה מבטלו לה ברוב ואכיל לה (חייבי) בימי טומאתו לא כדברי כ) פרש"י דאם נתבטל ברוב שריא אפי' לזר והכא משמע בהדיא דמדמעת ואסור אלא לכהן בימי טומאתו דוקא הוא דשריא דרבה כהן הוה ומדבית עלי קאמי ומיהו אותם שתי חלות שעושין אחת לאור ואחת לכהן כדתנן במסכת חלה פרק בתרא (מ"ק) אם נתערבה אותה של כהן אינה מדמעת ושרי אפי' לזר כדמוסיף בירושלמי [פ"ד דחלה] דאמר עלה סורה רבי אבהו בגברה שהיא בגיריכה ריש אמר רבי יוסי הגלילי ומשמע ליה לפי המסקנא דאפילו אחד בחמד שרי ומשמע היכא דאותה חלה שהיא של כהן ככר גדול שנתערב אין להקל כדאשכחן (ביצה דף ג:) גבי אם שדרכו [לימנות] דרבי עקיבא מוסיף אף ככרות של בעל הבית דחשיבי ולא בטלי ומיהו מדהקילו כל כך דמסיק בירושלמי דאפי' אחד בחמד שרי מסתברא דלא שנא: **גזירה** משום בעלי כיסין. אלינא דר"ש דפטר לעיל מירוח עובד כוכבים מסקינן הכי דחייב מדרבנן ומדמעת בארץ ותימה דאמרינן בריש פרק שני דקדושין (דף מא:) תרומת עובד כוכבים מדמעת וחייבין עליה חומש ור"ש פוטר וי"ל דהתם מדאורייתא פליגי א"ל אחומש הוא דפליג ומודה דמדמעת ואם תאמר לרב

אף בנות כותים נדות מעריסתן בו ביום גזרו והיא דבנות כותים מוקמינן במס' נדה (דף לב.) כרבי מאיר דאמר גירי אמת הן ומשום דלא דרשי אשה ואשה לרבות קטנה בת יום אחד וי"ל דעל כרחין אפי' למאן דאמר גירי אריות הן אית ליה נמי הכא גזירה דכולהו תנאי מודו בשמועה עשר דבר ואע"ג דבבנות עובדי כוכבים לא גזרו מעריסתן אלא בת שלש דחזיא לביאה כמו בתיגוח עובד כוכבים בבן תשע שנים ויום אחד כדאיתא בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לז.) התמירו על כותים שלא יטמאו בהם משום דדמו לגת לישראל ומוהגין במלות במקצת ולהכי תשיבי שתי גזירות דאינן שוות ואפי' למאן דבעי למימר מעיקרא ט) בן יום אחד תשיבי שתי גזירות משום דלי הוו גזרו אעובדי כוכבים לא הוה ידעינן כותים לפי שאין הכותים אדוקים כעובדי כוכבים ולי הוו גזרו אכותים הוה אמינא משום דדמו לישראל חיישינן לאיטמויי טפי והא דמוקי לה בנדה כר"מ משום סיפא דקתני והכותים מטמאים משכב תחתון כעליון לפי שהם בועלי נדות והא דקאמר רבי יוסי בגמ' (נדה דף לב.) מעשה היה והטבילוה קודם לאחה"מ אלא משום דטעמיה משום נדות אלא משום דלא ליהוי כי אוכא ואיטלולא אי הוו גזרי דליהוי עמהם ולא חזיא ש"מ ולר"מ היכי הוי מי"ח דבר הא בכל דוכתא הכי דינא ואפילו מדאורייתא דהא רבי מאיר חייש למיעוטא וי"ל דמיעוטא דלא שכיח הוא והוי כמו מיעוטא דמיעוטא ולא חייש ר"מ: **דכתיב** דגנך דגנך יתירא. פי' בקונטרס דתרי כתיבי חד בלאה אנכי וחד בשופטים ונראה דאין צריך דמיהושע וילכדה הוי כמו דגנך ותשי' כמו מיעוטא אחר מיעוטא דכמוהא בפ' לאשים הגז (חולין קלה.) דממעטא בפ' אילעאי שותפות מדכתיב אצלך ורבנן אילעאי נפקא ליה לשותפות עובד כוכבים ור' אילעאי נפקא ליה מראשית דגנך ורבנן דאשית הספיק הענין אצלמא דאי לאו דאספיק בראשית הוה אמינא דדגנך קאי אגז אצלך אע"ג דלאו בדיהיה כתיב כל שכן דקאי אתירוש ויצהר כדאתא בהאי דגנך יתירי. עי' פ"ה הא"ת אמ"ד בפרק השולח יש קנין ואפיק ליה מדגנך ולא דגן עובד כוכבים היכי מפיק ליה להכי הא איצטריכו כולהו לדרשות דהכא לחייב מירוח העובד כוכבים ולפטור מירוח הקדש ועוד תימה אמאי לא אמרינן התם אין מעיות אחר מעיות אלא לרבות כדאמר הכא לגבי מירוח עובד כוכבים ור"ל דהרייהו נפקא שפיר מינה דאי לכתוב מירוחו לחודיה אתא לכתוב קרא מירוחך ואי לקנין עובד כוכבים לחודיה אתא לכתוב הבואתך אלא מדכתיב דגנך ש"מ תרתי וגם אין לומר התם [אין] מיעוט אחר מיעוט [אלא] לרבות קנין עובד כוכבים כי הכא גבי מירוח העובד כוכבים משום דסברא הוא לרבות טפי מירוח העובד כוכבים לפי שגדל שליש ביד ישראל וכן הוא האמת דמ"ד מירוח העובד כוכבים פוטר אפילו בתבואת ישראל קאמר והכי נמי מוכח בבכורות דאמר הלוקח תבלים ממוחרין מעשרן והן שלו ומקשים העולם אמאי מעשרן הא אמרינן תבואת ארעא דזרע ולא הלוקח ואמר ר"ח הא דפטרינן לוקח היינו לאחר המירוח אבל לוקח קודם מירוח חייב כיון דנתמרח ביד ישראל וא"כ מיירי התם בלוקחן הישראל מן העובד כוכבים קודם מירוח ואפ"ה פריך התם דמרתיגנהו מאן אלימא דמרתיגנהו עובד כוכבים מירוח העובד כוכבים פוטר אלמא דמירוח העובד כוכבים דפוטר אפילו בתבואת ישראל ותימה מאי שנא מגלגול העובד כוכבים דהא מעשים בכל יום דגלגול העובד כוכבים אינו פוטר בעיסת ישראל ור"ל דהכא גבי מירוח כתיב דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים אבל התם מי כתיב גלגולך ולא גלגול עובד כוכבים עריסותיכם כתיב וכיון דעיסה של ישראל הוא חייב בכל ענין בחלה: ב) תיבות כדי עיסתכם ודוד עריסותיכם נמחק: ג) עובדי כוכבים ודוד עריסותיכם: ד) ופדאתה קודם גלגול חייבת בחלה שהרי נתגלגל ביד הדיוט הס"ד ומה"ד משגלגלה משנתגלגלה הקדישה ופדאתה חייבת דבריה: ה) ליה מאן קתני לה להאי דגלגול העובדי: ו) דהתם: ז) שנמא דאמרי' דמירוח העובד: ח) דגנך יתירי: ט) דיגון הקדש

כב א מיי' פ"ח מהל' מעכ"ו הלכה ו (סמג עשין כב):
כה ב מיי' שם הלכה ז:
כו ג מיי' שם הלכה ט ופיה"מ פ"ד מימון של מעש"ר ד:
כז ד מיי' פ"ח מהלכות תרומות הלכה יא ופיה"מ פ"ד מימון שלא מעש"ר ד:
כח ה מיי' פי"ב מהל' מעכ"ו הלכה יא ופיה"מ פ"ד מימון שלא מעש"ר כב ופיה"מ שם מימון של מעש"ר ג הסג"ר):
כט ו מיי' פ"ו הלכות מעכ"ו הלכה יב:
ל ז מיי' פ"ו מהלכות תרומות הלכה טו ופיה"מ פ"ד הל"ו ופיה"מ פ"ד מימון שלא מעש"ר ד:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה התם היינו וכו' מירוח הקדש פוטר אייתר וכו' הוה האי דיגון עובד כוכבים: (ב) ד"ה מדרבנן וכו' והא דקתני מדוקיא ס"ל ותיבת לענ"ל נמחק:

שיטה מקובצת

ב) דגנך דגנך יתירי. עי' פ"ה הא"ת אמ"ד בפרק השולח יש קנין ואפיק ליה מדגנך ולא דגן עובד כוכבים היכי מפיק ליה להכי הא איצטריכו כולהו לדרשות דהכא לחייב מירוח העובד כוכבים ולפטור מירוח הקדש ועוד תימה אמאי לא אמרינן התם אין מעיות אחר מעיות אלא לרבות כדאמר הכא לגבי מירוח עובד כוכבים ור"ל דהרייהו נפקא שפיר מינה דאי לכתוב מירוחך אתא לקנין עובד כוכבים לחודיה אתא לכתוב הבואתך אלא מדכתיב דגנך ש"מ תרתי וגם אין לומר התם [אין] מיעוט אחר מיעוט [אלא] לרבות קנין עובד כוכבים כי הכא גבי מירוח העובד כוכבים משום דסברא הוא לרבות טפי מירוח העובד כוכבים לפי שגדל שליש ביד ישראל וכן הוא האמת דמ"ד מירוח העובד כוכבים פוטר אפילו בתבואת ישראל קאמר והכי נמי מוכח בבכורות דאמר הלוקח תבלים ממוחרין מעשרן והן שלו ומקשים העולם אמאי מעשרן הא אמרינן תבואת ארעא דזרע ולא הלוקח ואמר ר"ח הא דפטרינן לוקח היינו לאחר המירוח אבל לוקח קודם מירוח חייב כיון דנתמרח ביד ישראל וא"כ מיירי התם בלוקחן הישראל מן העובד כוכבים קודם מירוח ואפ"ה פריך התם דמרתיגנהו מאן אלימא דמרתיגנהו עובד כוכבים מירוח העובד כוכבים פוטר אלמא דמירוח העובד כוכבים דפוטר אפילו בתבואת ישראל ותימה מאי שנא מגלגול העובד כוכבים דהא מעשים בכל יום דגלגול העובד כוכבים אינו פוטר בעיסת ישראל ור"ל דהכא גבי מירוח כתיב דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים אבל התם מי כתיב גלגולך ולא גלגול עובד כוכבים עריסותיכם כתיב וכיון דעיסה של ישראל הוא חייב בכל ענין בחלה: ג) תיבות כדי עיסתכם ודוד עריסותיכם נמחק: ד) ופדאתה קודם גלגול חייבת בחלה שהרי נתגלגל ביד הדיוט הס"ד ומה"ד משגלגלה משנתגלגלה הקדישה ופדאתה חייבת דבריה: ה) ליה מאן קתני לה להאי דגלגול העובדי: ו) דהתם: ז) שנמא דאמרי' דמירוח העובד: ח) דגנך יתירי: ט) דיגון הקדש

כלומר: י) רבי לדהקדש: יא) מסתברא דעובד: יב) תיבת כלומר נמחק: יג) והא דפרכת: יד) תבואה מחמר ישראל: טו) מעשרות דיקנהו

מוסף רש"י

נעשה עד שלא נתגייר. חייב חלה הכל הולך אחר גלגולה, משגלגל בה הוי חייבת וגלגול העכו"ם פוטר, דכתיב עריסותיכם, אם עד שלא נתגייר נתגלגלה פטור (חולין קכד.). **עריסותיכם כדי עיסתכם.** במדבר ניתנה להם תורה ואם נאמר להם כדי עריסותיכם של עכומי חייב בחלה, וכמה עיסת מדבר עומר לנגלגלת, והשומר עצירים שאיפה והמשכון עולה לחמשה לוגין לפוריים שהן שבעה רבעים ועוד מדבריות, שהן מ"ג ביצים ומומס ביצה כלומרמיגן בעיגולין בפ' כילד משתמשין (דף פג:) שיפה שלש מלין שלה שמת קבין הרי שיפה י"ח קבין קב ד' לוגין הרי שיפה ע"ב לוגין, עצירים דידה כמה הוה שבעה לוגין לשבעים לוג ולאלי לוגין שהן י"ב ביצים שצירים שלהן ביצה ומומס, הרי שבעה לוגין וביצה ומומס ביצה והלוג שהם ביצים הרי מ"ג ביצים ומומס (שם קלה:).

רבינו גרשום

להפקיע מיד מעשר ותורמין משל כל על שלו כל דהוי מן החייב: ורי' יוסי ור' שמעון סברי מירוח העובד כוכבים פוטר. וגלגול עיסת הקדש דפוטר מן החלה נמי פשיטא לי דתנן הקדישו עיסה עד שלא גלגלה ופדאה ואח"כ גלגלה כשהיא חולין או שהקדישה משגלגלה שגלגלה היתה עד שלא גלגלה הקדישה וגלגלה הגזבר כשהיא הקדש: שבשעת חובתה פטורה. בשעה שהיא ראויה להתחייב בחלה היתה פטורה שהיתה ביד הגזבר: עד שלא נתגייר פטור. דגלגול העובד כוכבים פוטר: התם הוא לענין מירוח דכתיב דגנך דגנך (תירשך) דחלת דגנך כתיבי ראשית דגנך ותירשך ויצהרך. מעשר דגנך תירשך ויצהרך לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך חד למעוטי מירוח הקדש דפטר ותרי למעוטי מרוח עובד כוכבים והוי מיעוט אחר מיעוט לרבות דאינו פוטר: או דלמא ר' יוסי ור' שמעון קתני לה להא מתני' דגלגול עובד כוכבים דפטור כי היכי דקא פטר גבי מירוח עובד כוכבים. אבל ר' מאיר ור' יהודה. ילפי ראשית ראשית מהתם במירוח העובד כוכבים דכתיב ראשית דגנך וכתיב מראשית עריסותיכם מה התם אינו פוטר אף לגלגול עובד כוכבים אינו פוטר: יהא רעוא דאחזיה בחלמא. בחלום אי דברי הכל פוטר אי לא: הא תרומתו אסורה לזרים ותרומה בחוצה לארץ אינה מדמעת דאין צריך להעלותה באחד ומאה אלא מותרת לזרים דאפי' תרומת ישראל בחוצה לארץ מדרבנן היא: לעולם קסבר דמירוח עובד כוכבים נמי פוטר והא דאמר הא תרומה בארץ אסורה ומדמעת מדרבנן היא אסורה גזירה משום בעלי כסבר בני אדם עשירים שלוקחין תבואה מעובדי כוכבים ומישראל ואי אמרת דהאי דזבין מעובד כוכבים ליפטר דמירוח העובד כוכבים פוטר זמנין דזבין מישראל דחייב במעשר ואמר מעובד כוכבים זבן או תבואה שגדלה בשדהו

עין משפט
נר מצוה

מ) חלה פ"ג מ"ב, ג) חלה פ"ג משנה ד' וחולין קלה:), מנ. וש"ע), ד) [חולין קלה:], ה) [ב"ב קמנ. וש"ע], ו) תוספתא תרומות פ"ד ה"י"ג, ז) תוספתא חלה פ"ב ה"ז ע"ש, ח) ל"ל דתמצא. ט"ק, ט) ל"ל בת יום אחד,

לא א מיי' פ"ג מהל' מעשר הלכה ו [גר"א י"ד ס' שלא סעי' פד]:
לב ב מיי' שם פ"ד הלכה ח:
לג ג מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' יב:
לד ד מיי' פ"ג מהלכות חמץ הלכה ה טור ש"ע א"ח סימן תלה:

מוסף רש"י

ומכניסה. לתיבה. במרץ שלה. ולא יתמהנה בכרי בגורן שבשדה, דמירות הוא דגמר מלאכה וכשמגיע בית הוא קוצרמן למעשר לאסור כו אחילת עולמי כדאמרינן בהשוכר את הפועלים (כ"מ דף פח.), וכיון דהכניסה קודם גמר מלאכה לא קנינה ליה לגבי, וכי מהדר לה ומגמרא לה בתוך הבית לא מקנינ, דפני הבית הוא דקנינ ולא תוך הבית כדילף התם מוקצה בשבת, ואפילו מירמו בשדה והכניסו דרך דגות וקרפיפות אמרינן בברכות (דף לה.) דלא מקנינ כדי שתהא בחמתו אוכלת. להכי נקט בהמתו דמאכל בהמתו קחשיב ליה אחילת עולמי ולוכה אפילו אפילו אפורא דרבנן, כדתנן במסכת פאה (פ"ל מ"ו) מאכיל לבהמה לחיה ולעופות עד שיתמה בכרי, אלמא מאכל בהמה עולמי קרי ליה, דאילו בני אדם אע"ג דלא נגמרו אסור לאכול קבע אלא עולמי, ולגבי לא לאה פני הבית אמי בהמתו אחילת, אבל אילו אסור מדרבנן לאכול קבע אלא עולמי, אבל אי לאה פני הבית אפילו מאכל בהמה חייב בנמעשר דהא דתנן (דמאי פ"ל מ"ג) הלוקח מהבית ובהמה פטור, כדמפיק מינן לה (עבודה זרה מא.). משקרב העומר. בו ביום יוצאים ומוצאים שוקי ירושלים מלאים קמח וקלי מן החדש למהר וקודם יום ש"ע נקטף ונטמן ומתייבש הקלי בתנור שלא ברצון חכמים. דאיכא למיגזר דילמא כי מיעפקי ביה אתי למיכל מעיה (פסחים ט: יא.).

שיטה מקובצת

ג) אי הכי בחלה: ב) כדי שתהא בהמתו כו'. מתוך פרש"י משמע דנקט דוקא בהמתו דאכילת בהמתו זה הוא אכילת עראי אבל הוא לא יאכל קבע בהערמה זו ושנם יש בדבר דלא עדיף מהיכא (דעיין) [דעדיין] הוא בשדה ומירחן דתנן מאכילין לבהמה ולחיה ולעופות עד שיתמהה פי' יראה פני הבית אחר המירוח. ורבינו אפרים פי' דלאו דוקא נקט בהמתו דה"ה דהוא גופיה מותר לאכול ממנו אפילו קבע דלא דמי דהיכא דמירחו ולא ראה פני הבית דההיא אתי לכלל חיובא כשיראה פני הבית אבל האי כיון שמירחו בבית שוב לא אתי לכלל חיוב מעשר ומשום אורחא דמלתא נקט בהמתו לפי שהוא גנאי להגרים כן כדי לאכול ממנו קבע ומביא ראיה מהכא דאמר דאפשר כדרבי אושעיא ואי אמרינן דלא מהני הערמה זו כי אם לאכול עראי אבל מדרה משום בעלי כיסין שימסרו לעובדי כוכבים למרחו כדי לאכול ממנו קבע בלא מעשר ויש לדחות דהכא בתבואה שאינה ראויה כי אם למאכל בהמה א"נ י"ל דמ"ד מירוח פוטר היינו דוקא לאכול עראי אבל לא לאכול קבע וא"ת אם כן מאי קאמר הא דרומתו מדמעת ורוצה להוכיח ממנה דמירוח הטובד כוכב' אינו פוטר ואם כדברינו היכא מוכיח ממנו הא אפילו למ"ד מירוח פוטר מדמעת הא דאסור לאכול ממנו קבע וי"ל דהא דאמרי' אינו פוטר כי אם לאכול עראי היינו בתבואה הגדילה שליש ביד ישראל א"נ תבואה ישראל ומירחה עובד כוכבים אבל תבואת עובד כוכבים מותר לאכול ממנה אפילו קבע ויש שרוצים להביא ראיה לפרש"י מההיא דמס' דמאי הכניס

ג"ה בחלה נמי. ליגזור גלגול נמי[1] משום בעלי כיסין: **אפפר דאפי לה כו'**. כלומר להכי לא גזרינן בחלה דאי הוה בעי לאערומי מני לאערומי בהיתירא: **דאפי לה פחות מה' רבעים קמח ועוד.** דלא מחייב בחלה דזהו שיעור עיסה לחלה במסכת עירובין בפרק הילד משמתפין (דף פג.): **כמון שלה.** כעין מאכל בהמה ומאכל בהמה פטור מן המעשר. ל"א כמון שלה שלא יראה פני הבית: **דרך גגות.** (ה) דרך תקירות דאין עבל מוקבע למעשר עד שיכניסוהו דרך הסער לבתיב[2] ואכלו בשעריך ושבעו ובמעשר כתיב בפ' השוכר את הפועלים (ב"מ פח.): **פסס.** כמון ובדרך גגות פרסקיא זיגלא ה[3] מילתא שיאמרו פרוני מעריב למיפטר ממעשר הלכך עביד להו על ידי עובדי כוכבים בגגעה: **הכא.** גבי חלה ו[4] הפחות מחמשת רבעים ועוד: **נגעה היא ולא זילא ביה מילתא.** הלכך לא עביד ז[5] ע"י עובדי כוכבים: **מתני' בא לו לעשרון נותן חמישה שמנו ולבונתו[6] יצק ובלל.** שכן דרך כל המנחות שנותן שמן תחילה בכלי ואחר כך נותן סולת ומחזר ויולק עליה שמן ובולל כדאמר בפרק אלו מנחות (לקמן עד.): **הניף והניס.** דאמרינן בפרק כל המנחות (לעיל פח.) דמנחת העומר טעונה תנופה והגשה: **משקרב** ח[7] **עומר.** מיד כשיוצאים מוצאין שוקי ירושלים מליאות קמח וקלי מתבואה חדשה: **אלא כרלון חכמים.** דגזרינן שמא יאכל כשיקצור ויאכל חדש קודם העומר ט[1] וזה שכבר הוא קמח ולא נקלר עליה שמן ובולל כדאמר בפרק אלו מנחות (לקמן עד.): **רבי יהודה אומר כו'.** דלא גזר שמא יאכל: **גמ' בודקים.** ממן: **ובשעה הביעור.** בשעה שאין אבל מכלן ואילך לא יא[2] [ידבוק] אפילו לא בדק בזמנו דגזרינן משום דלמא אתי למיכל כשמוצא יב[3] בספה. ורבנן פליגי עליה דאמרי לא בדק בתוך המועד כלומר במועד שריפתו דהיינו בשש יבדוק לאחר המועד בתוך הפסח עצמו ולא גזרינן דלמא אתי למיכל מיניה: מתוך

אי הכי ג[4] אפי' חלה נמי אפשר דאפי לה פחות מחמשת רבעים קמח ועוד תרומה נמי אפשר דעביד לה כדר' אושעיא [5]דאמר רבי אושעיא אמערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה [6] כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר אי נמי [7]דעייל לה דרך גגות ודרך קרפיפות התם בפרהסיא זילא ביה מילתא הכא בצינעא לא זילא ביה מילתא: **מתני'** [8]בא לו לעשרון [9] נתן עליו שמנו ולבונתו יצק ובלל הניף והגיש קמץ והקטיר והשאר נאכל לכהנים [10]משקרב העומר יוצאין ומוצאין [11]שוק ירושלים שהוא מלא קמח קלי שלא ברצון חכמים דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין: **גמ'** ולא גזר רבי יהודה דלמא אתי למיכל מיניה ורמינהו ר' יהודה [12]אומר בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור [13] וחכ"א [14]לא בדק כו' אמר [15]רבה שאני חדש

מתוך

מאכל קשה מהך דשמעתין דאי בהמתו בוקע אכתי לא ליפטר מירמה עובד כוכבים מאכילת אדם דלא אפשר למיפטר נפשיה כר' אושעיא לענין אחילת עלמו ושייך למיגזר ביה משום בעלי כיסין והיה מפרש ה"ר אפריים מתוך כך דלאדם עלמו נמי שרי והמתמו דנקט לפי שדרכו להערים בלשון זה שלנורך בהמתו מכניס שמתביש לומר לנורך עלמו ואע"ג דאחילת קבע אסור קודם ראיית פני הבית היינו היכא דיכול לבא לידי חיוב כשיראה פני הבית אבל היכא שהכניסה במוץ שלה ומירחה בבית שוב אינו יכול לבא לידי חיוב עוד וקשה דבפ"ק דביצה (דף יג.): תניא הכניס שבלין לעשות מהן עיסה אוכל מהן עראי ופטור וכשנפשפת קתני בהדיא מכניס לבית וקתני דוקא עראי אבל קבע לא אע"ג דהכניסן במוץ דהא אמרינן דלא אמרי יכול לבא לידי חיוב עוד וקשה דבפ"ק דביצה [16] (ל"מ פח.): דחיטין ושעורין בני גורן אינהו בגורן תלינהו רחמנא דלא נגע עשאן גורן בבית מעשאן גורן בשדה דחייב בלא ראיית פני הבית ומראה לפרש דהא דפריך הכא אי הכי תרומה נמי עביד ליה כרבי אושעיא ט) דמידי דמאכל בהמה קשיא ליה מה הועילו חכמים בתקנתן כגון שעורין ושבלת שועל שהוא מאכל לסוסים וגרכה ועוד יש לפרש דהכי פריך תרומה נמי עביד לה כר' אושעיא ואע"ג דר' אושעיא לא מהני אלא לאחילת עראי לענין אחילת עראי אמאי י) לא גזור משום בעלי כיסין כיון דיכול לפטור עלמו מעראי כדר' אושעיא וע"כ כי גזור משום בעלי כיסין אאחילת עראי גזור דאי אאחילת קבע מעיקרא נמי בלאו הכי לא אכיל דהתם גם מירוח העובד כוכבים נמי לא היה פוטר אלא מעראי אפי' כי לא גזרו משום בעלי כיסין דהכי דגלגול עובד כוכבים פוטר לגמרי היינו משום דכי משוית ליה כקודם גלגול שרי לגמרי אבל מירוח עובד כוכבים כי משוית ליה בקמח מיתסרא מיהא אחילת קבע והא דקאמר לעיל אלא עובד כוכבים בארבע ותרומתו בחוצה לארץ מודיעין אותו שהוא פטור אלמא נאכלת לזרים ותרומתו אינה מדמעת הא בא"י מדמעת ודייק מינה דסבר גלגול העובד כוכבים פוטר מירוח העובד כוכבים אינו פוטר ממש הא אם היה מירוח עובד כוכבים פוטר היתה תרומתו נאכלת לזרים כמו חלה דהיינו התם דתבואה של עובד כוכבים שלא היתה עומדת להתחייב במעשר מיפטרא נמי לגמרי אבל אותה שהתילתה של ישראל ומכר לעובד כוכבים לא מיפטר מירוחו אלא מעראי ומיהו לגמרי מקשקן משום בעלי כיסין אפילו אחילתה דעובד כוכבים ומכר לישראל חייב דהפרש לעיל מדלא מיפטר עובד כוכבים שמרה קודם שנתגייר וא"ת ומ"ש ממירוח הקדש לעיל דפטר לגמרי ותנן נמי בפ"ק דתמ' פאה (מ"ו) המקדיש והפודה חייב במעשר עד שימרה הגזבר וי"ל דהתם משום פסידא דהקדש אוקמוה רבנן דאלחוריתא וקנא ים דוחק לפירוש זה דקודם גזירה דבעלי כיסין מה שייך לחלק בין היה מתחילתו של עובד כוכבים לאותו שהיה של ישראל ומכרו לעובד כוכבים ואם שייך לחלק בו א"כ אחר שגזרו משום בעלי כיסין אמאי גזרו על אותו שהיה מתחלתו של עובד כוכבים ומ"מ לא יתבן פי' זה דבמס' (פאה) [תרומות] פרק חמישי (מ"ז) משמע דמירוח העובד כוכבים פוטר מאחילת עראי דתנן המנכס בתקשיח אע"פ שפירותיו עובד אוכל מהן עראי כלומר שעובד אבל היו כשזרעם דמן הממורות זרע דגידולי טבל אסור בדבר שאין זרעו ראוי כלה הם כדתניא בסוף הנודר מן הירק (נדרים נח.): והא דשרי עראי על כרחין לאו כמאן דאמר הכא אינו פוטר דאוריתא דלדידיה אפי' עראי אסור אלא כמ"ד פוטר וכי גזור משום בעלי כיסין בקבע אבל באחילת עראי לא גזור: **כדי שתהא בהמתו אוכלת.** וא"ת היכן מצינו דטבל אסור בהנאה וי"ל דנפקא לן בדדרשינן בפ' במה מדליקין (שבת כו.) אין מדליקין בעובד כוכבים שמרה תרומותי בשבת תרומות הכתוב מדבר מה תרומה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך פי' אחילתה אף תרומה נמתה כן דהיינו הדלקה והדר גמרינן טהורה ממנה דמיתסר בהדלקה ט) קודם הרמה וכן לאחילה לבהמתו כל הנאות של כילוי דהוי כעין הדלקה ולא כמו שפי' בקונט' דווקא טבל טמא אבל בטבל טהור מדליקין אלא נקט טמא וכ"ש טהור ומהיות דרשא גופא דעינן דאין ישראל מאכיל לבהמתו כרשיני תרומה ו): מ) **(יצק)** נתן תחילה שמן ולבונתו קודם הסולת יצק לאחר נתינת סולת ובלל שכן דרך כל המנחות שנותן שמן תחילה בכלי ואח"כ נותן סולת ומחזר ויולק עליה שמן ובולל ועוד יש נתינת שמן שלישית שלא הזכיר בקונטרס דתנן לקמן בפ' אלו מנחות (דף עד.): כל המנחות הנעשות בכלי טעונות שלשה מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן ונראה דכולהו תני להו הכא דנתן שמנו שמן תחילה בכלי ויצק ובלל ובלל היא יציקה ובלילה דלקמן ובין הכא ובין התם הוה ליה למיתני בלילה בריש"ש דיצק היא יציקה אחרונה דמרבינן כל המנחות ליציקה בר ממנחת מאפה לקמן בפרק אלו מנחות (דף עד:) שכן הוא הסדר תחילה נותן השמן בכלי ונותן הסולת ולש בפושרים ונותן שמן עליו בולל ומחזר ונותן שמן לקייס מלוי יציקה וקומץ: **יצק ובלל.** תימה דלא תני מלא כדקתני בהקומץ רבה (לעיל יח.) לא יצק לא בלל לא מלא ו): **ובשעת** הביעור. בשעה שאין אבל מכלן ואילך לא ידבוק ואפילו לא בדק בזמנו משום דלמא אתי למיכל מיניה כשמוצא בספה ורבנן פליגי עליה דאמרי לא בדק בתוך הפסח [המועד] כלומר במועד שריפתו דהיינו בשש יבדוק לאחר המועד בתוך הפסח עצמו ולא גזרינן דלמא אתי למיכל מיניה כך פירש בקונטרס

מסורת הש"ס

ג) [פסחים ט. ברכות נא. ע"ז מא.: נדה טו:]. ב) [פסחים י:]. ג) [בפסחים מיתא שוקין]. ד) שם. ה) [בפסחים מיתא רבא ועי' שם אחה שיטיים]. ו) כ"ל דעובד כוכבים. ז) [בכרים כון]. ח) כ"ל קבע אסור מדרבנן מו'. ל"ק. ט) כ"ל במתני'. י) בפ"ל: מיהא. כ) כ"ל קודם הרמה אף טהורה וקן כו'. ל"ק. ל) ועי' היטב תוס' שבת כו. ד"ה אין מדליקין ותוס' פסחים נב. ד"ה אין ל"ק ותוס' יבמות סו: ד"ה לא יאכלנה ותוס' פסחים לד. ד"ה מתמן ומה שייתמר שם. מ) יצק נותן תחלה שמן כו' ויצק לאחר כו'. ל"ק. נ) תוי"ט כתב יעוש לזה:.

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה דרך גגות ולא דרך וכו' דרך חצר הבית דמיב ואכלו:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה (בע"א) גזירה וכו' דהנך **דהכא משמע** להו **מדאוריתא.** לכאורה תמוה וכי אפשר לומר דהכניסה מיירי מדאוריתא. ל"ק אין קמני ותרומתו בחו"ל הא בחו"ל גם כיבמל לא הוי תרומה מדאוריתא. וגם אין שייך הא בא"י דתרומתו אסורה ומדמעת הא כל דימוע לא הוי דאוריתא. ואולי י"ל דמותרת דהנך אמרולי ס"ל דבריתא ע"כ כר"מ וכ"ל דמירוח העובד כוכבים הוי דאוריתא ולא הוכרנו תוי"ל לגזור על מירוח העובד כוכבים. לא הוי"ל לחלק בין מירוח עובד כוכבים לגלגול עובד כוכבים. ודוק.

רבינו גרשום

עצמו מן המעשר. אי הכי אפילו בחלה נמי דלגזור דגיסה עובד כוכבים חייבת גזרה שלא יאמרו בעיסת של עצמו שמעובד כוכבים לקחה כדי לפורטה מחלה. בחלה לא גזרינן דאי בעי לאיערומי לאפקוניה מחלה הוה יכול לאופה פחות מחמשת רבעים קמח ועוד דפטור מחלה: המכניסה במרץ דלא איתחייבת במעשר עד דהויא דגן דכחיב מעשר דגנך ועד שיראה פני הפתח. התם הני הערמה דתרומה ומעשר להכניס במוץ אי נמי דמעייל לה דרך גגות לא יכיל למעבדינהו אלא בפרהסיא וזילא ביה מלתא דמתבייש מן רבים שיראוהו ולא קא עביד אבל הכא דבצינעא כשהוא יושב בביתו בצנעא יאמר שמעובד כוכבים לקחה בחלה לפטור ממעשר ולא זילא ביה מילתא דמי יודע שאינו כן משום הכי גזרו רבנן דמירוח עובד כוכבים אינו פוטר שלא יפטור עצמו בכך אבל בגלגול עובד כוכבים פטרי דמגו דיכול למפטר נפשיה בצנעה בגו בייתיה לאפות פחות מחמשת רבעים ולא קא עביד ליכא למיחש נמי למיפטר נפשיה בהכי דיימר דמעובד כוכבים זבנה להא עיסה ט) הלכך גילגול עובד כוכבים פטור לדברי הכל: שלא ברצון חכמים דרבנן לא שרו למיקצר קודם העומר דחיישינן דלמא אתי למיכל קודם הקרבת העומר ור' יהודה לא חייש דסבר חדש בדילי מיניה: ובשעת הביעור אבל לא לאחר זמן הביעור דחיישינן דלמא אתי למיכל מיניה וחכ"א לא בדק וכו' דלא חיישי דלמא אתי

ט) נראה ד"ל ואעוגה י"ל דהך ס"ל דגלגול עובד כוכבים פוטר לאו אליבא דד"ה היא.

מפוך אלא היתרתה לו. לקלור במגל אלא ע"י קטוף ביד ולא במגל כמו (דברים כג) וקטפת מלילות בידך דקגירה קודם העומר אסורה כדקתני במתני' [1] ואסור לקלור לפני העומר: [2]**זכור הוא.** דחדש הוא ולא אכיל: **מחינה והרקדה מאי.** שינוי איכא בליסוי זכור ולא יאכל: **בריחיא דידא.** [3] דריחים מתגלגלת ביד ולא בשל מיס: **קולרין בית השלחים שבעמקים.** לכיון דשדה יבישה היא לא משכח לה לאחר בשולה אלא לגיבול. ג"א רעות הן ואין עומר בא מהן ואמרינן בהאי פירקין (דף עא.) ממקום שאתה מביא לי אתה קולר וממקום שאתה מביא לי אתה קולר ולשון זה עיקר וכן מפורש לקמן [שם]: **אכל לא גודשין.** לא יעשנו גדיש עד לאחר העומר: **חדש בדיל מיניה.** שהרי לא אכל חדש כל השנה: **חמץ לא בדיל מיניה.** כל השנה שהרי אכלו עד הנה אלכך אתי למילקיה: **דרבנן אדרבנן לא קשיא.** בתמיה. דהכא אמרי דרבנן שלא בדלון חכמים עושין דגזירון שמא יאכל והתם אמרי יבדק לאחר המועד דהיינו בתוך הפסח: **קמה קלי חגן.** דאין ראויין לאכילה. (קמה)[4] כעין קמה שלנו (ג) ה] קמה [5] הבא מתבואה שנתייבשה בתנור: **עד קלי מאי איכא למימר.** כגון בשעת קלירה דראוי לאוכלו: **מתני' הרחוקים.** שאינן יודעים אם עדיין הגיע [1] מותרין במחצות היום ולהלן כתני' טעמא לקמן: **שיהא יום הנף.** יום ט"ז שבו מניפין את העומר כולו אסור לאכול חדש: **ג"ר יהודה.** לתנא דמתני' וכי רבן יוחנן סתקין: **והלא מן הפורה אסור** [1] **שנאמר עד עצם.** וזומן שאין בית המקדש קיים משמעי קרא כדמוקי בגמ': **מפני מה אמרו.** בין לר' מאיר ובין לר' יהודה לאפי' ר' יהודה מודה דבזמן שיש עומר עומר מתיר דכתיב (ויקרא כג) עד (יום) הביאכם **גמ' אתיר המורם.** הגך דאתמה שם לא ט"ז אבל ליל אסור: **עד עצם היום.** עד מלאה היום וקסבר עד ולא עד בכלל: **משקרב העומר.** כל הגך משום פירכא קמייתי [2] הש"ס לרבי יוחנן וריש לקיש: **הוסר חדש.** אלמא בעומר תליא מילתא: ומשני **למעוט.** מצוה להמתין עד שיקרב העומר אבל בלא בלא לא עבר: והתנן בתמני' [ע"ב] **העומר מפיר.** חדש במדינה לאוכלו ושתי הלחם שבעלת מתירין חדש בתקדש להביא מנחות [3] מן החדש אלמא בעומר תליא מילתא: והתנן

מתוך שלא היתרתה לו אלא על ידי קיטוף זכור הוא אמר ליה אביי תינח קצירה טחינה והרקדה מאי איכא למימר הא לא קשיא טחינה בריחיא דידא הרקדה על גבי נפה בית השלחין דשריא קצירה דתנן [6]קוצרין בית השלחין שבעמקים אבל לא גודשין מאי איכא למימר אלא אמר אביי חדש בדיל מיניה חמץ לא בדיל מיניה אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא כדשנינן דרבנן אדרבנן לא קשיא הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל אכיל מיניה רב אשי אמר דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא קמח קלי תנן והא דרב אשי[7] [8]ברותא היא תינח מקלי ואילך עד קלי מאי איכא למימר וכי תימא הכא נמי ע"י קיטוף [7]וכדרבה בית השלחין דשריא קצירה מאי איכא למימר אלא הא דרב אשי [9]ברותא היא: **מתני'** [10]משקרב [11]**העומר הותר** [6] חדש מיד [10]הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן [9]משחרב בהמ"ק [12]התקין ר' יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור אמר ר' יהודה והלא מן התורה הוא אסור שנאמר [1]עד עצם היום הזה מפני מה הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן מפני שהן יודעין שאין ב"ד מתעצלין בו: **גמ'** רב ושמואל דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים עומר מתיר בזמן שאין בית המקדש קיים האיר מזרח מתיר מאי טעמא תרי קראי כתיבי כתיב [1]עד (יום) הביאכם וכתיב עד עצם היום הזה הא כיצד כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו [13]אפילו בזמן שבית המקדש קיים [3] האיר מזרח מתיר והכתיב עד הביאכם למצוה משקרב העומר הותר חדש מיד למצוה העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש [3] למצוה משחרב

בקונטרס וקשה אמאי שני בלישנא דרבי יהודה קרי ליה שעת הביעור לשעה שש ורבנן קרו ליה מועד לכך נראה דמועד ממש קאמר תוך ימי הפסח [1]: **קוצרים** בית השלחים ושל בית העמקים. פירש בקונטרס רעות הן ואין עומר בא מהן ואמרינן בהאי פירקא ממקום שאתה מביא לי אתה קולר וממקום שאתה מביא לי אתה קולר ומקום שאתה מביא לי אתה קולר ולשון זה עיקר וכן מפורש לקמן [שם]: **אכל לא גודשין.** לא יעשנו גדיש עד לאחר העומר: **חדש בדיל מיניה.** שהרי לא אכל חדש כל השנה: **חמץ לא בדיל מיניה.** כל השנה שהרי אכלו עד הנה אלכך אתי למילקיה: **דרבנן אדרבנן לא קשיא.** בתמיה. דהכא אמרי דרבנן שלא בדלון חכמים עושין דגזירון שמא יאכל והתם אמרי יבדק לאחר המועד: **קמח קלי חגן.** דאין ראויין לאכילה. (קמח)[2] כעין קמח שלנו (ג) ה] קמח [3] הבא מתבואה שנתייבשה בתנור: **עד קלי מאי איכא למימר.** כגון בשעת קלירה דראוי לאוכלו: **מתני' הרחוקים.** שאינן יודעים אם עדיין הגיע [1] מותרין במחצות היום ולהלן כתני' טעמא לקמן: **שיהא יום הנף.** יום ט"ז שבו מניפין את העומר כולו אסור לאכול חדש: **ג"ר יהודה.** לתנא דמתני' וכי רבן יוחנן סתקין: **והלא מן הפורה אסור** [1] **שנאמר עד עצם.** וזומן שאין בית המקדש קיים משמעי קרא כדמוקי בגמ': **מפני מה אמרו.** בין לר' מאיר ובין לר' יהודה לאפי' ר' יהודה מודה דבזמן שיש עומר עומר מתיר דכתיב (ויקרא כג) עד (יום) הביאכם **גמ' אתיר המורם.** הגך דאתמה שם לא ט"ז אבל ליל אסור: **עד עצם היום.** עד מלאה היום וקסבר עד ולא עד בכלל: **משקרב העומר.** כל הגך משום פירכא קמייתי [4] הש"ס לרבי יוחנן וריש לקיש: **הוסר חדש.** אלמא בעומר תליא מילתא: ומשני **למעוט.** מצוה להמתין עד שיקרב העומר אבל בלא בלא לא עבר: והתנן בתמני' [ע"ב] **העומר מפיר.** חדש במדינה לאוכלו ושתי הלחם שבעלת מתירין חדש בתקדש להביא מנחות [5] מן החדש אלמא בעומר תליא מילתא: והתנן

מרובה משמע והיינו דקאמר בא"כ קצירכם של כולכם אמרתי כלומר אותו שרגיל לבוא בזמן שהכל קוצרין ומיהו עדיין קשה דהיכי מצינא למימר דלא חשיב בית העמקים בחדי לא יביאם משום פירות טובים הם הא תנן בפ"ק דביכורים ומייתי לה במקום שנהגו (פסחים נג.) ולקמן בפ' כל הקרבנות (דף פד.) אין מביאין ביכורים חוץ מז' המינין ולא מדקלים שבהרים ולא מפירות שבעמקים ומדלא חזו לביכורים ס"ש למנחות לגבוה ושמא שאני ביכורים דכתיב (דברים כו) אשר תביא מארצך דמשמע משבחה של ארץ ישראל ומהשתא אי לאו בהיא דתוספתא אין לחוש אי גרסי' של בית השלחים ושל בית העמקים וחד טעמא לתרוייהו ומיהו לא יתכן דלא משום מובחר קרי ליה שבחה לקמן בפ' כל הקרבנות אלא אז' המינין קרי דמשבחה בהו קרא (דברים ח) ארץ חטה ומתוספתא דריש מדכתיב מבחר בלריכם ואי איתא אמרי' דבית העמקים אם הביא פסול הוה ניחא לה דלא מיא להו בהדי הנהו דלא יביא דאתם אם הביא כשר לא נמי אפילו לכתמילה כשר לשאר מנחות ודווקא בעומר הוא דפסול אפי' בדיעבד מדרשא דא"כ דבעי' קצירכם של כולכם פרט לבית השלחים ובית העמקים שמהבריס לבתמנה אבל קשה דא"כ הוה ליה לאיתויי לקמן אמתניתין דקוצרין בית השלחין ובגמ' אמר עלה תניא ר' בנימין אומר כתוב אחד אומר וקצרתם את קצירה וכתיב ראשית קצירכם הא כילד ממקום שאתה מביא לי' משמע בהדיא דמהתם נפקא לן וההיא דא"כ אסמכתא: **אבל לא** גודשין. משום דבגדישה ליכא פסידא לי' שבקיצא עד אחר העומר והא דשרי ר' יהודה קמא וקלי במתני' משום עולי רגלים הטיבו וא"ת דבמתני' גזר ר"מ בקמח וקלי דאמר שלא בלון חכמים ולקמן גבי אנשי יריחו (דף עא.) קאמר ר"מ קוצרין בלון חכמים וא"ל דקצירה שאני משום פסידא כדפריטית ופ"ת א"כ מאי קשיא ליה מקצירה אחמן לר' יהודה דאיכא פסידא וי"ל דכ"ש דאין לגזור במקום מצות ביעור: **והא** כתיב עד הביאכם **למצוה.** [6] משמע דאיכא עשה דאורייתא אלא דליכא לאו והא [7] דדחיק משום מצוה ליקו וליגזור אע"ג דאיכא איסורא דאורייתא אין סברא לגזור ולהמתיר כיון דליכא לאו ואמתה מי גרע מבילה דאסרינן מהאי טעמא בפ"ק דבילה (דף ה:) אאמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה מאי טעמא מהכא יבנה כו' ועוד תימה דאי איכא איסורא דאורייתא היכי משגיחן בפ"ק (לעיל דף ה:) טעמא דר"ש בן לקיש דאמר מנחת העומר שקמלה אלא לשמה כשרה דהוי מן המותר ליישמעאל משום דקסבר האיר המזרח מתיר מ"מ אסור מדאורייתא [8]:

בשיטת

קיים משקרב העומר היו אוכלין חדש בו ביום כדכתיב (ויקרא כג) עד הביאכם, וכשחרב הבית מותר מן התורה משהאיר המזרח כדאמר במנחות (כאן) כתוב אחד אומר עד עצם היום הזה הטיבו האיר המזרח וכתוב אחד אומר עד הביאכם מה כילד בזמן דאיכא הביאכם דאיכא עדיין מקרב העומר מותרין מחצות היום, אבל אם בטלו הביאכם אינו אלא כילד דאמרינן בהאי פירקא ממקום שאתה מביא לי אתה קולר ומקום שאתה מביא לי אתה קולר וכל הנהו דאמרי' בהאי פירקא דאמרי' ממקום שאתה מביא לי אתה קולר ומקום שאתה מביא לי אתה קולר אינו אלא כמסמכתא לשריותא דשלחים דודאי מדאורייתא ממקום שאי א

לו א מיי' פ"ש מהל' מאכלות אסורות הל' ד טוש"ע י"ד סימן תפט סעיף י ופי"ד סימן לג סעיף ח:
לו ב מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה ט ופ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' יח:
לח ג מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' יט והוא ספק:
ד [מיי' שם הלכה יא]:

תורה אור השלם

1. וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם: ויקרא כג יד
2. וְאִם תַּקְרִיב מִנְחַת בְּכוּרִים לְיְיָ אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֶת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ: ויקרא ב יד

מוסף רש"י

מהרה יבנה בית המקדש. ויחזור דבר לאיסורו דהשתא קרינא ביה עד הניחיכם ולו' הוו נהיגי כתורכנו לאכול בשאור המוצה כדין תורה, אתא למיכל נמי בבניינו ולאמרו אשתקד מי לא אכלנו וכי' (סוכה מא.).
קודם לשתי הלחם לא יביא. דאתמרינן בתו"כ קרבן לשמים (ויקרא ב) שיהא רשמים לכל המנחות, ומנין אף לביכורים ת"ל (שמות לד) בכורי קציר חטים (לעיל ה:) שאתי הלחם של עצרת מתוקנין הבאת ביכורים, דביכורים איקרו, דכתיב (במדבר כח) וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה וגו' (פסחים לז:). נאמר אביב במצרים. כי השעורה אביב (לקמן פד. מכת"י). יחיד שמביא חובתו מן החטין. מנחת חוטא וחובתו מן השעורים. מנחת קנאות (שם). וציבור שמביא חובתו מן החיטין. שתי הלחם (שם).

שיטה מקובצת

א) מזרח התיר: ב) בשיטת ר' יהודה אמרה. רא"ת מאי שני כ"ש דקשה ספי מכולהו תנאי דתמני' משמע דסברי כל היום אסור מן התורה ר"ל כיון דאוקימנא טעמא דהכא בעד דעד בכלל הו לא קשה דאשכחנא תנאי בעלמא דסברי עד ולא עד בכלל ואינהו כהני תנאי סברי. תו"ח: ג) הזה עצם עצמו של: ד) אסור שנאמר: ה) מדרבנן תקון: ו) של יהודה תיבת רבי נמחק: ז) עקיבא יהודה יהודה: ח) לדברי יהודה בן נחמיה נסכי בכורים שהקריב קודם לעומר כשרים. ומתניתין דקתני גבי מנחת בכורים ואם הביא פסול בבכורים של תבואה מיירי שצריכים להתיר משל עומר: ט) רבי עקיבא אות ר' נמחק: י) שמביא נדבתו מן החטים וצבור שמביאין נדבתן מן החטים יחיד שמביא: יא) השעורין צבור: יב) אומר עומר בא: יג) שלא כסדרן נמי שריין אמאי אין שתי הלחם בכורים: יד) תיבות ובחר העומר דאשתקד נמחק: טו) תיבות דהשתא ובחר שתי הלחם דאשתקד נמחק: טז) חדש בחרצה: יז) לא חיישי רבנן דלא בעינן לאמתויי עד שיאיר המזרח דשיבסר: יח) שלא כסדרן נמי כב) תיבות מנחת מנחת סוטה (מנחת) נמחק: גג) יום קרי להו פרוס: גד) נסכי בכורים. נסכים: גה) אינו אוסר: גו) הוא דאם: גז) כסדרן במקדש חלוף עליהו שתי הלחם ועומר ומבביא ליה כי מצי לאקרובי מינייהו מנחות קודם לשתי הלחם בתרא הס"ד ומה"ד אביב במצרים. כי השעורה אביב: הס"ד ומה"ד יחיד שמביא חובתו מחטים. מנחת חוטא אינו בא אלא מחטים דכתיב בה סולת: הס"ד ומה"ד וחובתו מן השעורים. מנחת (חוטא) [קנאות]: הס"ד ומה"ד צבור שמביאין חובתן מן החטים. שתי הלחם: גח) בכורים. שהרי חיישי רבנן דלא בעינן לאמתויי עד שיאיר המזרח דשיבסר: יח) אכלי בצפרי: יט) יבנה כו' וכי חיישי רבנן: כ) דסבר: כא) וחדש בחרוצה: כב) תיבות מנחות מנחת סוטה (מנחת) נמחק: כג) יום קרי להו פרוס: כד) נסכי בכורים. נסכים: כה) אינו אוסר: כו) הוא דאם: כז) כסדרן במקדש חלוף עליהו שתי הלחם ועומר ומבביא ליה כי מצי לאקרובי מינייהו מנחות קודם לשתי הלחם בתרא הס"ד ומה"ד אביב במצרים. כי השעורה אביב: הס"ד ומה"ד יחיד שמביא חובתו מחטים. מנחת חוטא אינו בא אלא מחטים דכתיב בה סולת: הס"ד ומה"ד וחובתו מן השעורים. מנחת (חוטא) [קנאות]: הס"ד ומה"ד צבור שמביאין חובתן מן החטים. שתי הלחם: כח) בכורים. שהרי חיישי רבנן דלא בעינן לאמתויי עד שיאיר המזרח דשיבסר: יח) אכלי בצפרי: יט) יבנה כו' וכי חיישי רבנן: כ) דסבר: כא) וחדש בחרוצה: כב) תיבות מנחות מנחת סוטה (מנחת) נמחק: כג) יום קרי להו פרוס: כד) נסכי בכורים. נסכים: כה) אינו אוסר: כו) הוא דאם: כז) כסדרן במקדש חלוף עליהו שתי הלחם ועומר ומבביא ליה כי מצי לאקרובי מינייהו מנחות קודם לשתי הלחם בתרא הס"ד ומה"ד אביב במצרים. כי השעורה אביב: הס"ד ומה"ד יחיד שמביא חובתו מחטים. מנחת חוטא אינו בא אלא מחטים דכתיב בה סולת: הס"ד ומה"ד וחובתו מן השעורים. מנחת (חוטא) [קנאות]: הס"ד ומה"ד צבור שמביאין חובתן מן החטים. שתי הלחם: כח) בכורים. שהרי

בשיטת רבי יהודה אמרה. דלמר מן התורה היא דלסקורה מדומק קושיא אחרת תירץ כן רב נחמן דבסוף לולב הגזול (סוכה מא.) דפריך התם מחצות היום ולהלן ליתמרי ועוד מנסי התם דאיכא בגיליא אי סמוך לשקיעת החמה ורבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דהכא לא מצו סברי כההוא שיטה ותימה מנא להו לרבי יוחנן ולרבי שמעון בן לקיש דפליג שום תנא עליה דרבי יהודה דקאמרי אף בזמנן שבית המקדש קיים האיר המזבח מתיר: **קסבר** חדש בחוצה לארץ דרבנן. דפליגי תנאי בספ"ק דקידושין (דף לז.): **לא** אם אמרת קודם לעומר וכו'. תימה דנקט הכי לישנא דהוה ליה למימר קודם לעומר אסור משום דבעינן ממשקה ישראל (יחזקאל מה) ונראה דרבי טרפון נמי לא איסתמיטתיה הכי טעמא אלא דקשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם ונילף קודם לשתי הלחם מקודם לעומר ולהכי מהדר ליה בהאי לישנא לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא אסור מכללו: והאמר

משחרב [ט]בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד לא הוה עומר האיר מזרח [י]מתיר והשתא דאיכא עומר עומר מתיר ואי סלקא דעתך למצוה משום מצוה ליקום וליגזור אמר רב נחמן בר יצחק רבן יוחנן בן זכאי [כ]בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר מן התורה אסור שנאמר [יא]עד עצם היום הזה [יב]עד עיצומו של יום וקסבר [יג]עד ועד בכלל ומי סבר לה כוותיה והא מיפלג פליג עליה דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור א"ר יהודה והלא מן התורה הוא אסור [יד] דכתיב עד עצם היום הזה רבי יהודה הוא דקא טעי הוא סבר

רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר ולא היא מדאורייתא קאמר והא התקין קתני מאי התקין דרש והתקין רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שבסר קסברי [טו]חדש בחוצה לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינן ורבנן דבי רב אשי אכלו בצפרא דשבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא ורבן יוחנן בן זכאי מדרבנן [טז] קאמר וכי תקין ליום הנף לספיקא לא תקין אמר רבינא [יז]אמרה לי אם אבוך לא הוה אכיל חדש אלא באורתא דשבסר נגהי תמניסר דסבר לה כר' יהודה וחייש לספיקא: **מתני'** העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש [יח]אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר אם הביא פסול קודם [יט]לשתי הלחם לא יביא [כ]אם הביא כשר: **גמ'** יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם אמר לפניו יהודה בר נחמיה לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט שתק רבי טרפון צהבו פניו של [כא] רבי יהודה בן נחמיה אמר לו רבי עקיבא יהודה [כב] צהבו פניך שהשבת את זקן תמהני אם תאריך ימים אמר רבי יהודה ברבי אלעאי אותו הפרק פרס הפסח היה כשעליתי לעצרת שאלתי אחריו יהודה בן נחמיה היכן הוא ואמרו לי נפטר והלך לו אמר רב נחמן בר יצחק לדברי יהודה בן נחמיה [כג] נסכים ביכורים שהקריבם קודם לעומר כשירין פשיטא מהו דתימא התם הוא דהותר מכללו אצל הדיוט אבל הכא דלא הותר מכללו לא קמ"ל כל שכן הכא דלא איתסר כלל (סד"ר הנצ"א גל"י פי"ל סימן): בעי רמי בר חמא שתי הלחם מהו שיתירו שלא כסדרן היכי דמי כגון דזרעינהו בין העומר לשתי הלחם וחליף עלייהו שתי הלחם ועומר מאי כסדרן שריין שלא כסדרן לא שריין או דלמא שלא כסדרן נמי שריין אמר רבה ת"ש [2]ואם תקריב מנחת ביכורים [כד] במנחת העומר הכתוב מדבר מהיכן באה [כה]מן השעורין אתה אומר מן השעורין או אינו אלא מן החיטין רבי אליעזר אומר נאמר אביב במצרים ונאמר אביב לדורות מה אביב האמור במצרים שעורין אף אביב האמור לדורות שעורין [כו] ורבי עקיבא אומר מצינו יחיד שמביא [כז] חובתו מן החיטין וחובתו מן השעורין [כח] וציבור שמביאין חובתן מן החיטין מביאין חובתן מן השעורין ואם אתה אומר [כט] בא מן החיטין לא מצינו ציבור שמביא חובתו מן השעורין דבר אחר אם אתה אומר עומר בא מן החיטין אין שתי הלחם ביכורים ואם איתא דשתי הלחם שלא כסדרן [לא] שריין משכחת לה דמקריב עומר מהנך דאשרוש קודם לשתי הלחם [לב] ובתר העומר דאשתקד ושתי הלחם מהנך דאשרוש קודם לעומר [לג] דהשתא ובתר שתי הלחם דאשתקד מי סברת

בכורים

הלחם דאשתקד דהוו להו ביכורים לכל מנחים דתנו [לד] בהם דהא לא קרוב מהנך מנחין דתנו בשתי הלחם דהאידנא דהנהו מנחין דתנו בשתי הלחם דהאידנא דהנהו מנחין דתנו בשתי הלחם דהאידנא דהנהו

בכורים לפירא קא אמרינן למזבח קא אמרינן והא אכיל לה מזבח מפירי דהא שתא בעי רמי בר חמא שתי הלחם הנצה [6] שריא או חנטה [7] שרייה מאי הנצה ומאי חנטה אילימא הנצה דפירא וחנטה דפירא השתא השרשה שריא הנצה וחנטה מיבעיא אלא הנצה דעלה וחנטה דעלה מי הוי [8] כי השרשה או לא [9]תיקו [6]בעי רבא בר רב חנן חטין שזרען בקרקע עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא [7]דתנן אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא לא צריכא דחצדינהו [8]וזרעינהו קודם לעומר ואתא עומר וחליף עלייהו וקא מיבעיא ליה מהו לנקוטי ומיכל מינייהו כמאן דשדייא בכדא דמיא ושרינהו עומר או דלמא בטיל להו לגבי אורעא יש להן אונאה או אין להן אונאה היכי דמי אילימא דאמר ליה שדאי בה שיתא ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה [7]והאמר רבא [8]כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונאה חוזר אלא דאמר ליה [9]שדאי בה כדבעי לה ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה כדבעי לה יש להן אונאה דכמאן דשדייא בכדא דמיא [9] ויש להן אונאה או דלמא בטיל להו לגבי אורעא [8]נשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן כדשדייא בכדא דמיא וכמטלטלי דמו ונשבעין עליהן או דלמא בטיל להו אגב אורעא וכמקרקעי דמו ואין נשבעין עליהן תיקו בעי רמי בר חמא חטין שבגללי בקר ושעורין שבגללי בהמה מהו למאי אילימא לטמויי טומאת אוכלין תנינא [7]חטין [6] שברעי בקר ושעורין שבגללי בהמה חישב עליהן לאכילה אין מטמא טומאת אוכלין לקטן לאכילה מטמא טומאת אוכלין אלא למנחות פשיטא דלא [1]הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך לא צריכא דנקטינהו וזרעינהו וקא בעי לאיתויי מנחות מינייהו מאי משום דמאיסותא הוא וכיון דזרעינהו אזדא למאיסותייהו או דלמא משום כחישותא הוא והשתא נמי [1] כחושה [7]תיקו בעי רמי בר חמא [6]פיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו למאי אילימא [8]למבטל טומאתה תנינא [6]כל הכלים [7]יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה לא צריכא [7]דבלע הוצין ועבדינהו כפיפה מצרית מי הוה עיכול הוה ליה ככלי

והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונאה חוזר. לא שיחזיר אונאה קאמר אלא אפילו ביטול מקח הוי כדמובן לקמן בפרק המודה (דף עז.). ובפרק המוכר את הספינה (ב"מ דף ל.) ויש לדקדק מכאן דמילתא דרבא אימר אפילו אקרקעות וכן משמע בב"מ דקידושין (דף מב:) דתקמר אבל פלגי במשחתא לא כדרבא כו' ורבינו שמואל לא פי' כן בפרק בית כור (ב"מ קג:) [וסס קד. ד"ה פחות] דתנן בית כור עפר מאי מוכר לך מדה בחבל פיתם כל שהוא יכנס הותיר [6] כל שהוא יחזיר משמע כי המקח קיים ופירש רבינו שמואל כי מקח קיים דאע"פ שטעו במדה לא איתמר דרבא אלא במעלטלי ולא משמע הכי כדפרישית אלא היינו טעמא התם שידע ומכיר בשדה שהוא מוכר לו ויודע שיש שם או פחות או יותר אלא לפי מה שיעלה לפי חשבון בית כור מצומצם [6] יפחות וי"ל: **שדאי** בה כדבעי ואתו סהדי כו'. אין מכחישין אותו במה שזרע אלא [7] שאומרים שאין לה די בכי האי שיעורא:

פיל שבלע כפיפה מצרית כו'.

האי דבעא מייני רב אלא בר אהבה מרב דימי מנהרדעא בפ' לא יחפור (ב"ב כב.) פיל שבלע כפיפה מלרית והקיאה דרך בית הרעי מהו אינו בכפיפה ממש בעא מייני דאם כן אמאי לא הוה בידיה מתני' היא דאין עולין מטומאתן אלא בהוויה גבר או לכלב ואתם היא חזיא אפי' לגר אבל מזאבים שבלעו תינוקות וטהרו את הבשר ומומאו את העצמות אמי שפיר דטומאת מת לא תליא אלא בעיכולי [7] ול"ת דהכא מסקי' דבשר דרכיך הוי עיכול ובפ"ק דבכורות (דף ז:) תנן דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה ולא הוי עיכול ומירץ רב אמי [8] דאמאי טומאה [6] דאפושי טומאה לא מפשינן עוד י"ל דהיכא דיקא דרך בית הרעי הוי עיכול טפי מהתם דנמלא במעיו ול"ת דבפ' י"א דאהלות תנן ומייתי לה בפרק במה דבשם (דף קנה:) כמה תשהה במעיו בעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף ובעודו במעיו נמי קאמר דהא מייתי לה אכלב שאכל בשר המת ומת ומוטל על האסקופה וי"ל דמתניתין דבכורות כרבי יהודה דאמר התם בעופות ובדגים מעת לעת ובלא שהה מיירי אי נמי דגים הנבלעים קצי טפי טו] ל"ג נהי דאיפסיל מתורת אוכל לענין טומאת אוכלין מ"מ לענין איסור לא ליהוי עיכול [6] מידי דהוה אבל שבכפרים ונבלת עוף טהור בכל מקום (עוקצים פ"ג מ"ג) אלרבי מחשבה אע"ג דלענין איסורא לקי בלא סוס מחשבה וחזו כתיבולו של רב אמי מיהו אין רואים מזה לאין לך מחשבה גדולה מזו במשים החלב בפיו ואוכלו וא"ל והאמרינן בפ"ב דיומא (דף פא.) זר שבלע שזפין של תרומה והקיא ובא אחר ובלעו הראשון מעלם קרן וחומש והשני אינו מעלם אלא דמי עצים לראשון אלמא לענין איסור חשיב עיכול ומירץ ר"ל מיים דהתם לאו משום דהוי עיכול אלא לפי [9] שכבר נתחללה התרומה [7] כדאשכחן בפ"ק דכריתות (דף ז.) כהן [8] שסך [7] תרומה בן בתו ישראל מתעגל בה ואינו חוזש ומפרש התם טעמא משום דמחוللא כבר [9] ובעבעת דלא חשיב עיכול בפ' בהמה המקשה (חולין עא.) התם משום דלקושי טפי ובגילה דלא חשיב עיכול הייגו בדלא הכי כדי עיכול דלקמהר מי לא עפקינן דאלכל שמוך לקשיבת החמה ומתוך הכבר היה נראה בין לענין איסור בין לענין טומאה דכל דבר שהוא שלם שייכר בשלימותו אלא נתעבל ולא נלעם בפיו כגון חטין שלימים שבגללי בקר ובגיס שלימין

מסורת הש"ס

1) ב"מ נו: ע"ש, 2) (לקמן מג.), 3) קידושין מב: (וסס פיתח רכסן לקמן עז. ב"מ נו: ב"ב ל.), 4) תוספתא טהרות פ"ט ה"ז, 5) [ב"ב כב.], 6) כלים פכ"ה מ"ט שבת נב: וגס: סוכה יג: קידושין נט., 7) ל"ל קודם לעומר אלא קודם לפתי אלחם אלחם ש"מ כו'. ל"ק, 8) ל"ל כל שהוא יחזיר ופי' רבינו שמואל יכנס המוכר כפי הפתח והמקח קיים דאע"פ שטעה כו'. ל"ק, 9) ל"ל מ"ה אם פיתח כ"ש יכנס הסס"ל. ל"ק, 1) שאומר שיש לה די כו'. ל"ק, 2) [נר"ל בלא ז.], 3) ל"ל מידי דהוה חלב וגבנת עוף טהור שבכפרים וגבנת בהמה טמאה בכל מקום שלרוך מי ועיין בפ"ג דעוקצין. ל"ק, 4) ל"ל אסך שמן תרומה. ל"ק.

תורה אור השלם

1. וְכִי תִגְּשׁוּן עֹוֹר לְזִבְחוֹ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: מלאכי א ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למזבח וכו' פיתח רק עומר שריגהו: (ב) ד"ה והסמלה נמי כמיסי:

גליון הש"ם

תום' ד"ה דבלע וכו' אלא לפי שבבר נתחללה התרומה. עיין מתוסות דף לא ע"ש תוס' ד"ה ומתמייב וביומא דף עא תוס' ד"ה דמקו: בא"ד ובמבעת דלא חשיב עיכול. תמוה לי דממי' קושית הא הוי כמו בלע כפיפה דלא בטל טומאה כיון דהיה תחלה כלי:

מוסף רש"י

עומר מתירין. קס"ד מגדולין דיהו קמיבעיא ליה, ולסכי קמסהל לי דאשרוש קודם לעומר תנינא. דעומר מתיר לת מגדולין המקמת מנחות (דף עא.) וחסס מפרש טעמא אי דלא אשרוש. בשעת הבאת העומר תנינא. דלין עומר מתיר דחצדינהו. מן הסדר וסיו ברייסס שיתיס עומר לאכילה וזרעינהו קודם לעומר. וחלף ליה עומר עלייהו בדלא אשרוש אם הוי כמו בלע כפיפה דלא בטל טומאה כיון דהיה תחלה כלי:

מוסף רש"י

עומר מתירין. קס"ד מגדולין דיהו קמיבעיא ליה, ולסכי קמסהל לי דאשרוש קודם לעומר תנינא. דעומר מתיר לת מגדולין המקמת מנחות (דף עא.) וחסס מפרש טעמא אי דלא אשרוש. בשעת הבאת העומר תנינא. דלין עומר מתיר דחצדינהו. מן הסדר וסיו ברייסס שיתיס עומר לאכילה וזרעינהו קודם לעומר. וחלף ליה עומר עלייהו בדלא אשרוש הא הוי כמו בלע כפיפה דלא בטל טומאה כיון דהיה תחלה כלי:

מוסף רש"י

עומר מתירין. קס"ד מגדולין דיהו קמיבעיא ליה, ולסכי קמסהל לי דאשרוש קודם לעומר תנינא. דעומר מתיר לת מגדולין המקמת מנחות (דף עא.) וחסס מפרש טעמא אי דלא אשרוש. בשעת הבאת העומר תנינא. דלין עומר מתיר דחצדינהו. מן הסדר וסיו ברייסס שיתיס עומר לאכילה וזרעינהו קודם לעומר. וחלף ליה עומר עלייהו בדלא אשרוש הא הוי כמו בלע כפיפה דלא בטל טומאה כיון דהיה תחלה כלי:

עין משפט נר מצוה

לט א מי' ס"ז מהלכות תמידין ומוסקפין הלכה כ:
מ ב מי' ס"ש מהלכות מאכלות אסורות סל' ה ופ"ש ופוס"ע י"ד סימן לג סעיף ד):
מא ג מי' פי"ו מהל' מכירה הל' ו פוס"ע ס"מ סימן לג סעיף ו:
מב ד ה מי' פי"ג מהלכות מכירה הלכה מז פוס"ע ס"מ סי' רכז סעיף לד וסור סעיף ומשביעין אותו שבועה היסת:
מג ו מי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין הלכה ח:
מד ד מי' פ"ו מהלכות איסורי מזבח הלכה יג:
מה ח מי' פ"ש מהל' כלים הלכה ז:
מו ט מי' פ"ש מהלכות כלים הלכה י:
מז י מי' פ"ש שם הל' ז:

רבינו גרשום

שלא כסדרן שריין ולא מצית אמרת דמייתי עומר מהנך דאשרוש וכו' ו) כלו' דשתי הלחם הוו בכורים דמי סברת דבכורים דפירא קאמרינן דהוו בכורים כלומר דהנך דאשרוש קודם עומר הוו פירי אחר והוו בכורים. ואגן שתי הלחם דליהוו בכורים למזבח קא בעינן ואי אמרת דליתי עומר מן החטים אף על גב דאשרוש קודם לשתי הלחם ולא הוו ממין אלו מכל מקום שם חטים אחת הן והא אכיל ליה מזבח מפירי מחטים דהא שתא בעומר ולא הוו שתי הלחם בכורים הלכך עומר בא מן השעורים כדי שיהא שתי הלחם בכורים גמורים של חטים שעדיין לא אכל המזבח מהן: שתי הלחם הנצה שריין או חנטה [שריין]. דבעינן שיהו שתי הלחם מתיר במקדש בין מנחות נסכים ובין פירות אילן כדאמרינן בפרק כל קרבנות הצבור וקא בעי הכי שתי הלחם שריין הני פירות הדנינהו קודם לעומר או דלילמא לא שריין אלא הנך פירי דחנטו קמי עומר דחנטה יתירה מהנצה השתא השרשה דאכתי לא מינכרא שריין הנצה וחנטה דפירי גופי מיבעיא: אלא הנצה דעלה דאילן: לא צריכא דחצדינהו קודם לעומר וזרעינהו קודם לעומר ואתא עומר חליף עלייהו ועדיין לא אכל המזבח מהן: שתי הלחם הנצה שריין לנקוטי ללוקטן מן הארץ ומיכל מינייהו הא דשדייו באריצא כמאן דשדיין בכדא (דמי) בכלי להצניע דמי ושרינהו עומר. או דלמא בטיל לה בבי ארצא והוויין כחיטין שלא השרישו לפני העומר ולא שרי להו עומר: ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה בריר והוי אונאה שתות או דלמא בטיל לה בבי ארצא ואין אונאה לקרקעות ואין נשבעין עליהן דאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות: חישב עליהן לאכילה אין מטמא טומאת אוכלין דבמחשבה גרידא לא מיטמא עד דלקטן: משום כחישותן במעי בהמה: כפיפה מצרית. של נצרים: אלא בשינוי מעשה. דאכתי לית בה שינוי מעשה:

---

6) אולי ל"ל וכנה"ג הוו שפיר שמי אלחם ביכורים לאי מבכת וכו'.

שיטה מקובצת

6) הנצה שריין. משמע דפירות האילן נמי תליא בשרשוהא דשתי הלחם והא דאמרינן לעיל (מנחות) [נסכים] בכורים שהקריב קודם לעומר כשרים היינו בדיעבד דוקא. תו"ח:
7) שריין: 8) כי השרשה. ושתי הלחם שרי בהשרשה דומיא דעומר. תו"ח: 9) חיבות ויש להן אונאה נמחק: 6) חטין

שבגללי בקר: 1) נמי כחישי: 2) חדשים הס"ד ואח"כ מה"ד והא אכל: 3) דהא שתא דמחד שתא ניתנו כו' גדול יחד: 4) אדם הס"ד ומה"ד שתי הלחם להביא: 5) האילן. בפרק כל הקרבנות הס"ד ומה"ד הנצה שריין אותם: 6) בקרקע זו ששי: 7) והשתא נמי: 8) במחשבה כגון: 9) בעיכולי. מיהו קשה דאמרינן בפרק בהמה המקשה (דף עא ע"א) טומאה בלועה מנ"ל דלא מטמאה דכתיב והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו מי לא עסקינן דאכלה בין השמשות ואמר רחמנא ובא השמש וטהר ואע"ג שהוא [נוגע] תמיד לבלה שבתוכו ומאי מוכח דלמא טעמא לאו משום טומאה בלועה אלא משום עיכול ר"ל דה"פ מי לא עסקינן דאכלה כל כך סמוך לשקיעת החמה שאין לו שהות להתעכל. ומ"מ קשה דמוכיח בתר הכי מטבעת דטומאה בלועה טהור [בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה] הקיאה טמאה חזר וטמאתו

לט א מי' ס"ז מהלכות תמידין ומוסקפין הלכה כ:
מ ב מי' ס"ש מהלכות מאכלות אסורות סל' ה ופ"ש ופוס"ע י"ד סימן לג סעיף ד):
מא ג מי' פי"ו מהל' מכירה הל' ו פוס"ע ס"מ סימן לג סעיף ו:
מב ד ה מי' פי"ג מהלכות מכירה הלכה מז פוס"ע ס"מ סי' רכז סעיף לד וסור סעיף ומשביעין אותו שבועה היסת:
מג ו מי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין הלכה ח:
מד ד מי' פ"ו מהלכות איסורי מזבח הלכה יג:
מה ח מי' פ"ש מהל' כלים הלכה ז:
מו ט מי' פ"ש מהלכות כלים הלכה י:
מז י מי' פ"ש שם הל' ז:

סט: רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

שלימין כגון דג טהור שבלע דג טמא דלהכי נקט בלע דלא הוו עיכול וחד שבלע שזפין של תרומה אע"פ שהן שלימין ולא הוי עיכול פטור הני שכבר נתחללה וחזאכים שבלעו תיבוקות אע"ג דנקט שבלעו מסתברא שלא היו שלימין ואותם מיטים שנמצאו במעי תרנגולת בשסח או בשאר עופות ראוי להטמיר עליהם ולאסור אם נתבשלו [ט] או נלעו עמהן דלא הוי עיכול ויש בהן איסור חמץ דלא דמיא להניח דבעופות ודגים כדי שתפול נאור ותשרף דמיריר בשבר הנלעם ולא נכנס שלם בגוף או מטעם שפירשתי דחיטין קשין הן: **כלי גללים.** במס' שבת [י] (דף מח.) פירש בקונטרס [כ] אבן גלגל וכאן מוקיח שסח כליס של צפיעי בקר: **כלי אדמה.** פי' בקונט' שחיקת אבנים שקורין קרוי"ט בל"ז ובפרק במה אשה (גס זה שם) משמע שסח כלי חרס שנתייבשו בחמה ולא נגרפו בכבשן גבי כשרו דאמר אלא אי אמרת בשל טיט הני הוא דלא מקבלי טומאה הא כליס בידהו מקבלין טומאה והתנן כלי גלגלים כלי אבנים כלי אדמה כו' ועוד תנן במסכת כליס (פ"ג מ"ב) גר שנטיל פיו טהור ושל אדמה שהוסק פיו בפתילה טהור: **חיטין** שירדו **בעבים.** פירש בקונטרס שאם בחוקיינוס ובלעו קפיצה מלאה חיטין וקשה לר"ת דאי מחולה לאדם וכי תתרו לאדם הלחם בשביל שהיו בעבים מ"מ ממושבותיכם בעינן וליכא ומי מארץ ישראל וכי נאסרין הן על ידי כך אלא נראה לי דעל ידי גם ירדו בעבים כי הגהו אטמהתא דפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נט.):

דאמר ר' אבהו א"ר יוחנן ילדה שסיבכה בזקנה ובה פירות אפי' הוסיפו מאתים אסור. והא דא"ר אבהו א"ר יוחנן בפ' משוח מלחמה בסוטה (דף מג.): ילדה שסיבכה בזקנה בטלה התם בדליכא פירות בילדה והכא בדאיכא פירות ומה שגדל אח"כ מוכח כאן שהוא היתר והייט דר' יוחנן לטעמיה דאמר התם בטלה והכא ניחא דנקט ילדה לפי שפירות שבה של עולה הן דאילו ייחור של זקנה ובה פירות וקלקל וסבכה בזקנה תחילתו וסופו היתר הוא אבל בסוטה קשיא אמאי נקט ילדה דכך שווה ייחור של זקנה שסיבכה בזקנה דאי נאו משום דבטלה היה תורת עולה עליו וכן פי' שם בקונטרס אפילו לייחור של זקנה מכיון שנתלש והרכיבו ילדה קיימא לי' ובטל בזקנה והא דלא נקט סתם ייחור שסבכו בזקנה בטל משום דלא יודעת לענין מה בטל אם לא היה מפרש בהדיא לענין עולה אבל השתא דנקט ילדה מוכחא מילתא דלענין עולה קאמר והתם פריך ממתני' דקתני גבי חוזר ממערבי המלחמה אחד הטוטע ואחד המרכיב ואחד המרכיב דמדאחזר ש"מ דשייך בה עולה ואילו דבעי מיהדר והתם קאמר ר' יוחנן ילדה שסבכה בזקנה בטלה ומשני דמתניתין דהתם כגון ילדה בילדה וכי תימא תיפוק לי דבעי מיהדר משום ילדה דאשונה כגון דנטע קמייתא לסייג ולקורות ואע"ג דילדה בזקנה בטלה כה"ג לא בטלה משום דאי מימלך עלה בא מיהדר היא ונראה דילדה בילדה אם כלו שני עולה דקמייתא מקמי בתרייתא בטלה לה בתרייתא אע"ג דהיתה הרכבתה בתוך שני דעולה דאי לא תימא הכי הא דפריך בסוטה (גס זה שם) היכי דמי אלימא ילדה בילדה תיפוק לי דבעי מיהדר משום ילדה דאשונה לוקמי כגון שכלו שני עולה של ראשונה לפני שני השניה וכירושלמי משמע דילדה שסיבכה בזקנה מיירי בשנטע אילן בפני עצמו כדרך הנוטעין ונטעו אצל זקינה וסיבך ענפיו בענפי הזקנה דאם קודם קליטת שרשיו בארץ נתאחז זה בזה בטלה הילדה בזקנה אבל אם קדמה קליטת השרשים של ילדה פליגי התם אמורא' וזה לשון הירושלמי בפ"ק דעולה רבי זעירא ורבי יוסי ורבי אלעזר ור' חנינא בשם ר' חנינא בן גמליאל ילדה שספקה לזקנה טהורה הילדה אמר רבי חנינא בר אבא מתניתין אמרה כן סיפק בגפנים סיפוק אחר סיפוק אע"פ שהבריחן בארץ מותר ומש לומר שמא השרשים הילדה עד שלא תתאחז לזקנה אמר רבי חנינא בריה דרבי הלל דרבי יהודה היא דרבי יהודה אמר מתאחז הוא עד שלא השרשים רבי [י] אומר בשם רבי יוחנן שרשין אין בשם ממש: **בצל ששתלו בכרם בו'.** בפ' הנודר מן הירק (נדרים מ:) מיבעי לן אי גדולי היתר מעלין את האיסור או לא ופשט רבי יאחק נפחא מהא דאמר רבי יגאי בגל של תרומה שנטעו ורבו גידולין על עיקרו מותר אמר ליה רבי ירמיה שבק מר מתרמין דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כו' ומיימי הך דילדה שסיבכה בזקנה והניח דבגל שנטעו בכרם דמותר דאחזינן בתר עיקר ולהכי מיימי הכא הכך תרתי ולא מיימי הניח דר' יגאי דפליג דשבקינן מדא מקמי תרתי ופ"ת והתנן המעביר עליו נקוב בכרם אם הוסיף מאתים אסור אלמא אחשביגהו לגדולין וא"ת ולוכח מהא דתני אם הוסיף במאתים אסור אלמא לא בטלי גידולין דאיסור לגבי עיקר דהיתר דהקל די"ל דשאני התם דגלי קרא המלאה ודרשינן מינה דרוע ובא אם הוסיף מאתים אסור: [ז] גללים. גלל בהמה: [מ] חטין הס"ד ומה"ד בר עדי טיינא נחיתא ליה חטים בשדותיו כזיבא כעובד [טפחן]: [נ] אוזלין אלמא בתר עיקר אזלינן הס"ד: [י] ר"י אומר:

[מח] א מיי' פ"ח מהל' כליס הלכה ו וש"ו מהל' טומאת מת הל"ג:
[מט] ב ג מיי' פ"כ מהל' טומאת מת הל' ד:
[נ] ד מיי' פ"ח מהלכות ממרים ומוספין הל' ג וכוי ספק:
[נא] ה מיי' פ"י מהלכות מ"א הלכה ה נ"מ ש"ע י"ד סימן רלב סעיף ה:
[נב] ו מיי' פ"י מהלכות מעשר שני הלכה ח:
[נג] ז מיי' פ"ה מהלכות כליס הלכה כד טור ש"ע י"ד סימן רלו סעיף יח:

הגהות הב"ח

(מ) גמ' משקה ובלעו שני זאכים: (כ) שם בעי רבא לענין מעשר:

שיטה מקובצת

[מ] גללים וכ"כ: [כ] אין בר עדי: [ג] שבולת שהביאה שליש. פרש"י להכי נקט שליש כו' ואע"ג דתנן ואם השרישו קודם לעומר העומר מתירן שאני הכא דעקרה קודם לעומר ועוד פרש"י או אפילו לאחר העומר ולא פי' הטעם כלל י"ל הואיל ועתיד לעיקר לא מהני להו העומר דהא דמהניא השרשה להתיר ע"י העומר היינו דוקא דבר שאינו עתיד לעיקר אלא [הוא] גופו גדל כל צרכו באותו השרשה: [ד] והוסיפה. פרש"י כל שהוא אבל הוסיפה רוב פשיטא דלא מבטל עיקר לגדולין [אבל] כל שהוא שב ואי"ת דבר שיש לו מתירין הוא ואמאי בטל וצריך לחלק בין שאר בישולין לביטול דגדולין: [פ] ילדה שסבכה בזקנה. וא"ת הא דתנן אחד הנוטע כו' חייב בערלה היכי משכחת לה אי ילדה בזקנה הא אמרי' בטילה וא"ת לומ' דמשכח' ילדה בילדה כגון בת שתא בת בשתי שנים וכה"ג [לא] אמרינן דבטילה זה אינו דא"כ הא דפריך בסוטה [תיכי דמי] כו' אמאי לא משני כגון בת שנה שסיבכה בבת ב' שנים דחזור משום שניה אפילו לאחר שיעבור זמן ראשונה ומדלא משני הכי [שמעינן] דאפילו ילדה בילדה נמי בטילה ואזלינן בתר זמן ראשונה ר"ל דמשכחת לה כגון שנטעה לסייג ולקורות דאין לראשונה דין עולה וה"נ משני התם ולפי זה מצינו באילן אחד מקצתו חייב בערלה ומקצתו פטור אם נטע מה שלצד פנים לסייג והשאר לפירות. תו"א: [ו] אם לא. ספוקי מספקי להו. וא"ת לפשוט מהא דתנן המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף במאתים אסור הא לא הוסיף מאתים מותר אע"ג דהוסיף כל שהוא אלמא בטלי גידולי דאיסור לגבי עיקר דהיתר ולקולא וי"ל דשאני התם דלא אחשביגהו לגדולין כי הכא דשתלה אלמא אחשביגהו לגדולין וא"ת ולוכח מהא דתני אם הוסיף במאתים אסור אלמא לא בטלי גידולי דאיסור לגבי עיקר דהיתר להקל וי"ל דשאני התם דגלי קרא המלאה ודרשינן מינה דרוע ובא אם הוסיף מאתים אסור: [ז] גללים. גלל בהמה: [מ] חטין הס"ד ומה"ד בר עדי טיינא נחיתא ליה חטים בשדותיו כזיבא כעובד [טפחן]: [נ] אוזלין אלמא בתר עיקר אזלינן הס"ד: [י] ר"י אומר:

שלמין כגון דג טהור שבלע דג טמא דלהכי נקט בלע דלא הוו עיכול וחד שבלע שזפין של תרומה אע"פ שהן שלימין ולא הוי עיכול פטור הני שכבר נתחללה וחזאכים שבלעו תיבוקות אע"ג דנקט שבלעו מסתברא שלא היו שלימין ואותם מיטים שנמצאו במעי תרנגולת בשסח או בשאר עופות ראוי להטמיר עליהם ולאסור אם נתבשלו [ט] או נלעו עמהן דלא הוי עיכול ויש בהן איסור חמץ דלא דמיא להניח דבעופות ודגים כדי שתפול נאור ותשרף דמיריר בשבר הנלעם ולא נכנס שלם בגוף או מטעם שפירשתי דחיטין קשין הן: **כלי גללים.** במס' שבת [י] (דף מח.) פירש בקונטרס [כ] אבן גלגל וכאן מוקיח שסח כליס של צפיעי בקר: **כלי אדמה.** פי' בקונט' שחיקת אבנים שקורין קרוי"ט בל"ז ובפרק במה אשה (גס זה שם) משמע שסח כלי חרס שנתייבשו בחמה ולא נגרפו בכבשן גבי כשרו דאמר אלא אי אמרת בשל טיט הני הוא דלא מקבלי טומאה הא כליס בידהו מקבלין טומאה והתנן כלי גלגלים כלי אבנים כלי אדמה כו' ועוד תנן במסכת כליס (פ"ג מ"ב) גר שנטיל פיו טהור ושל אדמה שהוסק פיו בפתילה טהור: **חיטין** שירדו **בעבים.** פירש בקונטרס שאם בחוקיינוס ובלעו קפיצה מלאה חיטין וקשה לר"ת דאי מחולה לאדם וכי תתרו לאדם הלחם בשביל שהיו בעבים מ"מ ממושבותיכם בעינן וליכא ומי מארץ ישראל וכי נאסרין הן על ידי כך אלא נראה לי דעל ידי גם ירדו בעבים כי הגהו אטמהתא דפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נט.):

דאמר ר' אבהו א"ר יוחנן ילדה שסיבכה בזקנה ובה פירות אפי' הוסיפו מאתים אסור. והא דא"ר אבהו א"ר יוחנן בפ' משוח מלחמה בסוטה (דף מג.): ילדה שסיבכה בזקנה בטלה התם בדליכא פירות בילדה והכא בדאיכא פירות ומה שגדל אח"כ מוכח כאן שהוא היתר והייט דר' יוחנן לטעמיה דאמר התם בטלה והכא ניחא דנקט ילדה לפי שפירות שבה של עולה הן דאילו ייחור של זקנה ובה פירות וקלקל וסבכה בזקנה תחילתו וסופו היתר הוא אבל בסוטה קשיא אמאי נקט ילדה דכך שווה ייחור של זקנה שסיבכה בזקנה דאי נאו משום דבטלה היה תורת עולה עליו וכן פי' שם בקונטרס אפילו לייחור של זקנה מכיון שנתלש והרכיבו ילדה קיימא לי' ובטל בזקנה והא דלא נקט סתם ייחור שסבכו בזקנה בטל משום דלא יודעת לענין מה בטל אם לא היה מפרש בהדיא לענין עולה אבל השתא דנקט ילדה מוכחא מילתא דלענין עולה קאמר והתם פריך ממתני' דקתני גבי חוזר ממערבי המלחמה אחד הטוטע ואחד המרכיב ואחד המרכיב דמדאחזר ש"מ דשייך בה עולה ואילו דבעי מיהדר והתם קאמר ר' יוחנן ילדה שסבכה בזקנה בטלה ומשני דמתניתין דהתם כגון ילדה בילדה וכי תימא תיפוק לי דבעי מיהדר משום ילדה דאשונה כגון דנטע קמייתא לסייג ולקורות ואע"ג דילדה בזקנה בטלה כה"ג לא בטלה משום דאי מימלך עלה בא מיהדר היא ונראה דילדה בילדה אם כלו שני עולה דקמייתא מקמי בתרייתא בטלה לה בתרייתא אע"ג דהיתה הרכבתה בתוך שני דעולה דאי לא תימא הכי הא דפריך בסוטה (גס זה שם) היכי דמי אלימא ילדה בילדה תיפוק לי דבעי מיהדר משום ילדה דאשונה לוקמי כגון שכלו שני עולה של ראשונה לפני שני השניה וכירושלמי משמע דילדה שסיבכה בזקנה מיירי בשנטע אילן בפני עצמו כדרך הנוטעין ונטעו אצל זקינה וסיבך ענפיו בענפי הזקנה דאם קודם קליטת שרשיו בארץ נתאחז זה בזה בטלה הילדה בזקנה אבל אם קדמה קליטת השרשים של ילדה פליגי התם אמורא' וזה לשון הירושלמי בפ"ק דעולה רבי זעירא ורבי יוסי ורבי אלעזר ור' חנינא בן גמליאל ילדה שספקה לזקנה טהורה הילדה אמר רבי חנינא בר אבא מתניתין אמרה כן סיפק בגפנים סיפוק אחר סיפוק אע"פ שהבריחן בארץ מותר ומש לומר שמא השרשים הילדה עד שלא תתאחז לזקנה אמר רבי חנינא בריה דרבי הלל דרבי יהודה היא דרבי יהודה אמר מתאחז הוא עד שלא השרשים רבי [י] אומר בשם רבי יוחנן שרשין אין בשם ממש: **בצל ששתלו בכרם בו'.** בפ' הנודר מן הירק (נדרים מ:) מיבעי לן אי גדולי היתר מעלין את האיסור או לא ופשט רבי יאחק נפחא מהא דאמר רבי יגאי בגל של תרומה שנטעו ורבו גידולין על עיקרו מותר אמר ליה רבי ירמיה שבק מר מתרמין דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כו' ומיימי הך דילדה שסיבכה בזקנה והניח דבגל שנטעו בכרם דמותר דאחזינן בתר עיקר ולהכי מיימי הכא הכך תרתי ולא מיימי הניח דר' יגאי דפליג דשבקינן מדא מקמי תרתי ופ"ת והתנן המעביר עליו נקוב בכרם אם הוסיף מאתים אסור אלמא אחשביגהו לגדולין וא"ת ולוכח מהא דתני אם הוסיף במאתים אסור אלמא לא בטלי גידולי דאיסור לגבי עיקר דהיתר דהקל די"ל דשאני התם דגלי קרא המלאה ודרשינן מינה דרוע ובא אם הוסיף מאתים אסור: [ז] גללים. גלל בהמה: [מ] חטין הס"ד ומה"ד בר עדי טיינא נחיתא ליה חטים בשדותיו כזיבא כעובד [טפחן]: [נ] אוזלין אלמא בתר עיקר אזלינן הס"ד: [י] ר"י אומר:

ככלי גללים [מ] ככלי אדמה ואין מקבלין טומאה [מ] דאמר מר [א] כלי אבנים וכלי גללים וכלי אדמה אין מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים או דלמא לא הוי עיכול תפשוט ליה מהא [ב] דאמר עולא משום ר"ש בר יהוצדק מעשה ובלעו [ג] זאבים שני תינוקות בעבר הירדן ובא מעשה לפני חכמים [ד] וטהרו את הבשר שאני בשר דרכיך ולפשוט מסיפא [ה] וטמאו את העצמות שאני עצמות דאקושי טפי בעי ר' זירא חיטין שירדו בעבים מהו למאי אי למנחות אמאי לא אלא [ו] לשתי הלחם מאי [ז] ממושבותיכם אמר רחמנא לאפוקי דחוצה לארץ דלא אבל דעבים שפיר דמי או דלמא ממושבותיכם דווקא ואפילו דעבים נמי לא ומי איכא כי האי גוונא אין [ח] כדעדי טייעא נחיתא ליה רום כיזבא חיטי בתלתא פרסי בעי ר"ש בן פזי [ט] שיבולת שהביאה שליש קודם לעומר ועקרה ושתלה לאחר העומר [י] והוסיפה מהו בתר עיקר אזלינן ושרייה עומר או דלמא בתר תוספת אזלינן ועד שיבא עומר הבא תפשוט ליה מהא [כ] דאמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן [פ] ילדה שסבכה בזקנה ובה פירות אפילו הוסיף במאתים אסור ואמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן [צ] בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם אפי' הוסיף במאתים אסור היא גופה קא מיבעיא ליה מפשט פשיטא להו לרבנן דבתר עיקר אזלינן לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא [ק] או דלמא ספוקי מספקא להו ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן תיקו [ר] בעי רבה לענין מעשר מאי היכי דמי כגון דאמדינהו

כלי גללים. [ז] כלי גללי בהמה: **וכלעו שני זאכים שני חיטוקות.** והקיאום דרך בית הרעי: **וטהרו את הבשר.** אלמא הוי עיכול: **שירדו בעבים.** עם המטר כשאמו העבים בחוקיינוס בלעו קפיצה מלאה חטין ח]: **רוס כיזבא בתלתא פרסי.** שהיה קרקעו אורך ג' פרסאות רוס ט] כיזבא (שמי) עופתים בזקיפת גודל: **שהביאה שליש.** להכי נקט שליש דתשיב גמר פרי דאי מקמתי הכי עקרה הויא כשתא בעלמא ולא מהני עומר למיבעייה: **ועקרה.** קודם לעומר: **ושתלה לאחר העומר והוסיפה.** משמו מהו: **ילדה שסיבכה בזקנה.** נטיעה של עולה ובה פירות והרכיבה בזקנה שעברו לה ימי עולתה אפילו הוסיפו הפירות בעודי לאחר שסיבכה במאתים של היתר יותר משהיה שם מן האיסור אסור ואע"ג דעולה בטלה במאתים כדאמר בפסחים (דף מח.) שה אחד מן המאתים [ס] ממותר שתי מאות שנאסריין בגוי מכאן לעולה שבטלה במאתים אפי' הכי הכא אסור דאד גופא הוא ובתר עיקר אזלינן [ע]: **בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם אפילו הוסיף.** לאחר עיקור הכרם הגדל בהיתר במאתים חלקים יותר משהיו בו באיסור: **אסור.** משום בלאים. אלמא בתר עיקר אזלינן: **לא שנא לקולא.** כגון שיבולת דאי אזלינן ביה בתר עיקר הויא קולא דלא בעי להמתין עד עומר הבא: **לחומרא.** גבי עולה וכלאים דלמדינהו

ליטרא

[מ] כלים פ"י מ"ל ע"ש שבת מח. ש"ש, [ב] מנחות כט:, [ג] [לקמן פא.], [ד] ל"ל כר עדי טיינא, ל"ק, [ה] נדרים מז: ש"ס סוטה מג:, [ו] נדרים מז:, [ז] ל"ל כיזבא טפח וכן הוא בערוך. ל"ק, [ח] ומזקקל מכן, [ט] ל"ל אי אם נלע. ל"ק, [י] [אולי ל"ל דף נח:], [כ] [בכ"י שלפנינו בשבת מח. אחת לפיני בקר אבל בכ"י שבת מח: פי' שם ועי' בכ"י יומא ב. ד"ה כלי גללים מתב לפיני בקר מפרש לה במנחות פרק רבי ישמעאל וקל"ש], [ל] [ועי' בהכל"ש וכו"ן דמתבו טעם הגון לחלק].

מוסף רש"י

כלי גללים. לפיני בקר שעשה מהן כלי (שבת נח.). גללים. שיש (שם סז:). כלי אדמה. דלמא ע"י גיבול הוא כלי מתר וכלי חרס (שם). שלין שעוין כלי חרס בכבכן, אלא מן האדמה היא שהיא מתגן רכה וחוקקין ממנה כלים (יומא ב.). ובלעו. כשהן שלימין ושהרו את הבשר. שלינו ממנה ונומתת מת דנמעבל ומתבוב מוך מעיו וכגון שאכו ימי עיכול ופיכלא בעצמה הוא ושיתאו את העצמות. דלא מתבטלו (תענית כב:). ילדה שסבבה בזקנה. ילדה אלא עבדו עליה ג' שנים ובה הכרכיבה בנטיעה זקנה שעברו עליה ג' שנים ובה פירות שאילו לא היו בה פירות אמרינן בפרק משיח אלמתנו (סוטה מג:) דילדה שסבבה בזקנה בטלה אע"פ שהוסיף מאתים אסור. אע"פ שהוסיפו אותן פירות בגידולין מתתים על מה שהיו קודם שסבבה אסור, אע"ג בגידולין של היתר מוקנה קאמו ומקיימת לן ילדה שסבבה בזקנה בטלה, אפילו הכי כיון שפירות הללו כבר היו בה קודם שסבבה אין בגידולין שבאן מבטלין עיקר ראין כל שבאן שבטלה בזקנה. ובה פירות. של עולה (פי' הרא"ש שם). בצל ששתלו בכרם. ומאסר בהשתלה (פי' הרא"ש שם). ונעקר הכרם. ונגל אע"כ בהיתר אסור, אלמא גידולין כיון שמן העיקר הם יגאלין הכי הם כמותו (ר"ן שם).

רבינו גרשום

ושהרו את הבשר מלטמא באהל משום דהוי כמעובל: (באדמה) [בשר] דרכיך ומתעבל מהרה: דאקושי טפי. מהוצין ואינן מתעבלין: שירדו בעבים. עם הגשם: רום כיזבא חיטי. טפח גבוה על הארץ באורך שלש פרסאות: בתר עיקר אזלי בשעה שנשתלה: ילדה שסיבכה בזקנה. נטיעה ילדה של עולה ויש בה פירות והרכיב בה מנטיעת זקנה: אפילו הוסיפו אותן פירות קצ"ש ידות לאחר שסיבכה בזקנה דהיתר אפילו הכי אזלינן בתר עיקר ואסור משום עולה ולא בטלי במאתים בדין עולה: בצל ששתלו בכרם. הוי כלאים: ונעקר הכרם אפי' הוסיף מאתים לאחר עקירה דגדל בהיתר הוא הואיל ועקרו היה באיסור אסור דבתר עיקר אזלינן: הא גופא קא מבעיא ליה דיגנה דהני לא שנא לקולא כגון בשבולת דאי אזלינן בתר עיקר שרייה לה עומר ולא שנא לחומרא הכא גבי ילדה ובצל דאי אזלינן

דאמדינהו ועשרינהו. שקצר שבולין הרבה ולא דשן אלא עישרן [1] ושמלא לאותן של חולין. אם תמצא לומר לחומרא דלא אזלינן יא] בתר עיקר למיפטר תוספת ממעשר ותוספת בעי עשורי עיקר גופיה מאי למהדר בעי עשורי או לא: **מאי שנא מכל חטי ושערי דעלמא.** דלעע"ג דמעשרי כי הדר זרע להו בעי עשורי הא נמי בעי עשורי: **דכר שזרעו לה.** כגון חיטי ושערי שהזרע כלה בקרקע ומתעבל ועלא יב) זרע ירק ובא זרע אחר: **לא מיבעיא לי.** דוחלי בעי עשורי הכל דכולהו אחריני ניגהו: **כי קמיבעיא לי שאין זרעו לה.** כגון הך שבולא שאמלו אין העיקר מתעכל אלא הולך ומוסיף יג) מאי: **שאקנו.** שעישרו וזרעו לומר שאמלו: **מעשר לפי טולו.** שצריך לעשר אף ליטרא לאשונה אלמא הדר בעי עשורי ועע"ג דאין זרעו לה. להכי נקט ליטרא שיודע שיעור מה שאמל שהיה מעושר דאפ"ה צריך לעשר אף הליטרא: **עצין שאינו נקוב** יד]

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פ"ד מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:
ב [מיי' פ"ה מה הלכה יב]:
סז ג מיי' שם הלכה ד:
סח ד מיי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בְּאָכְלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיְיָ׳:
במדבר טו יט
2. לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:
דברים טז ג
3. וְכִי יִפֹּל מִנֶּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא:
ויקרא יא לז

שיטה מקובצת

א) העומר תיבת הפסח נמחק: ב) לפני הפסח תיבת העומר נמחק מנא הני מילי אמר ר' יונתן פרש"י דהני אין אורז ודוחן לא ולא נהירא דא"כ הו"ל להלמודא לפרושי הני אין אורז ודוחן לא כדמפרש לעיל לכך נראה לפרש מנא הני מילי דכל הני מינים אסורים מלפני העומר אימא דאינו אסור אלא מאותו מין שמביא ממנו את העומר דהיינו שעורין אבל שאר מינים לא כדפרך לקמן אימא ממין שאתה מביא א אתה קורבן כו'; ג) לעומר רבי יוסי בר זבדא ותיבת יונה נמחק: ד) יונה ותיבות יוסי בר זבדא נמחק: ה) לפני העומר: ו) לפני הפסח: ז) לעומר ר' יוסי בר זבדא: ח) ר' יונה ותיבות יוסי בר זבדא נמחק: ט) טחינה הס"ד ומה"ד לענין חדש משבעת לכזית שאם צייף בין כולם כזית ואכלו לפני העומר לוקה משום לחם וקלי וכרמל לא תאכלו: י) נעפל. ואני שמעתי לחות חזיין קליפתן לאכילה דעדיין רכות הם אבל יבשות לא חזיין קליפתן לאכילה לפיכך אין מצטרפין קשיא ומתיבות ע"א עד קשיא נמחק: יא) ותו לא הס"ד ומה"ד ראשית ראשית בקצירה כתיב ראשית קצירכם שלא יקצור קודם העומר: יב) שרי לקצור. יג) למ"ד באכילה אסורה: יד) דמשמע הא: טו) והתמנה דמקצירה: טז) [ולא לענין תרומה] מתניא דתנן אין תורמין ממין על שאינו מינו ואשמועי' דכומסין מין חטים לתרום (מנה) [ממנה] דהא תנן [בסוף הפרק] זה הכלל כל שהוא כלאים כו' ותנן החטים והזונין כו' וזוזי דזוי קתני משמע חטים וכומסין הוי כלאים זה בזה [אלא לענין חלה] כו' וא"ת והא תנן דכולן מצטרפין זה בזה לענין חלה ורש"י פי' הא דמצטרפין היינו בסדר השניין בגמרא בירושלמי פריך כו' פי' כשנושכין זה בזה אין מצטרפין לענין חלה אלא כסדר דקא חשיב להו הכא אבל בללן בעודן קטן וגובלן ביחד כולן מצטרפין זה עם זה והא דקתני כו' אף כו' וד"י אומר שהדבר תלוי בעיסה הדומות זו לזו ולפי מה שאמרנו שהכומסין מצטרפים עם החטים ושעורים וחטים ושעורים אינם מצטרפין אם גיבל ג' עיסות חטים כומסין שעורים כומסין מצטרף לכאן ולכאן ואם אין בשלשתן כ' אם שיעור חלה מצטרף אם הכומסין באמצע מיהו צריך להפרש (בשלשתם) [בשל כומסין]: יז) כמו כן היא שנייה בריש חלה עיין בהר"ש בריש כלאים ובפ' כל שעה (דף ל"ה) בתוס': יח) חטים ומשעי: יט) בלולין זה בזה: כ) ואחרי כן העיסות נושכות: כא) הכל חוץ מן החטין: כב) חטין וה"ה שעורין: כג) תיבת אין נמחק: כד) כומסין ומירמי שהכומסין באמצע ונושכין עם החטין והשעורים הלכך כל שלשתן חייבין בחלה דכומסין מצטרפין עם שניהם לחייבן

גולבא. מספיילנ"ח: **דישרא.** סיגל"ח: **שיבולת שעלה.** חוויב"ח: **הני מילי.** הני חמסת מיני מצטרפין וחייבין (ד) בחלה: **אורז ודוחן לא.** יגא בהן ידי חובתו משום מצה: **הכבוש.** חיטים ממש קודם טחינה [ט]: **לענין חמץ.** מצטרפין לכזית לחיטין נמי מחמיץ אם שרשן במים: **מה הסס.** בגם מוכלא בעייה לאפוקי קליפת שעורים וקוצין שבקמחן דלאו מוכלים ניהו ולא מצטרפי לכזיתה: **והפניג.** (ה) ביחותא: קליפת חטים דקה וכבר היא ורחויה לאכול לפיכך מצטרפת: **שעורה שאינה קלופה אינה מצטרפת.** עם שאר מוכלין לכזיתה ואפי' מוכל שבתוכה משום דקליפה מפסקת ולא נוגעים מוכלין אהדדי להיות חיבור: **והתנא דבי רבי ישמעאל אומר יורע.** משמע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה אם קליפתן סובבתן כך הם מצטרפין לטומאה דשומר האוכל מצטרף עמו ומהאי קרא נפקא לן בהעור והכרוכה (חולין קיז:): **לחוח.** מצטרפות דשומר הוא: **יבישות.** לא הוי שומר דמיפרכי ופלגי. י) ע"א לחות חזיא קליפתן לאכול דעדיין רכות הן וזה שמעתי ולגאון שמעתי קשיא לי הא דקיימא לן (שם.) שומרין מצטרפין לטומאת אוכלין: **לחם לחם.** לחם קלי וכרמל (ויקרא כג) מה מצה חמשת מיני ולא אורז ודוחן אף חדש נמי חמשת מיני ותו לא יא): **מאי קודם לעומר.** דקתני מתניתין ואסורין בחדש לפני העומר: **קודם קצירה העומר.** אבל לאחר קצירת העומר שרי לאכול חדש כאחיר המזרח: **קודם הבאת העומר.** אסור לאכול חדש דעומר מתיר בזמן שהמקדש קיים ולא אחיר המזרח: (ו) **ולקצור לפני הפסח.** אבל לאחר יום טוב ראשון שרי יב) דקצירת העומר במולאי י"ט מתרת לקצור שאר קצירות: **כשלמא למ"ד.** יג) אסורה בתחילה עד הנאה היינו דלא עריב אחילה וקצירה כי הדדי משום דקצירה שריא ממולאי י"ט ואחילה לא שריא עד הקרבת העומר: **אלא לר' יוסה לערבינהו וליתנינהו.** תרוייהו לפני הפסח דמשמע (ז) יד) לאחר הפסח שרי מיד דקצירת העומר שריא ז) לאחילה והמתנה [טו] מקצירה ועד אחיר המזרח לא חשיב משום דזימנין דנקלר סמוך לעונת האשר. ולי נראה דה"ג ליערבינהו וליתנינהו אסור בחדש ולקצור לפני העומר הואיל ותרוייהו אקודם קצירה קיימי. ולגאון שנספרים קשיא לי דאי הוי תני לפני הפסח הוה משמע דביום הפסח שרי ואף על גב דקודם קצירת העומר הוא דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ניחא דביום הפסח יום טוב הוא ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אחילה לא מתני ליה: לרבי

אתיא לחם לחם ממצה. פי' בקונטרס מה מצה חמשת מיני ולא אורז ודוחן וקשה דהוה ליה למידק כדדייק לעיל הני אין אורז ודוחן לא אלא נראה דאיצטריך לרבות חמשת מיני דלא חימצא דוקא שעורין דמייתי עומר מייתי: **מאי** קודם לעומר. דקתני מתניתין אסורין בחדש [ב] קודם קצירת העומר שרי לאכול חדש כאחיר המזרח כך למ"ד קודם הבאת העומר היינו דלא עריב ותני להו דלא עריב אחילה וקצירה בהדדי משום דקצירה שריא ממולאי יו"ט ואחילה לא משתריא עד הקרבת העומר אבל לאחר קודם קצירת עומר ליערבינהו וליתנינהו אסורים בחדש ולקצור לפני העומר והשתא לדידיה נמי אין זמנם שוה דלאחר קצירת העומר שריא קצירה לאחר ואחילה מיתסרא עד אחיר המזרח ודחק בקונטרס לפרש דמקצירה עד אחיר המזרח לא חשיב דזימנין דנקלר סמוך לעונת האשר ולקצור לפני הפסח הוה משמע דביום הפסח שרי דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ניחא דביום הפסח יו"ט הוא ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אחילה לא מיתני ליה [ג] ונראה דגרס מאי קודם לפסח וקאי אחא דתנן ואסור לקצור קודם לפסח ר' יונה אמר קודם לפסח משום דבי"ט ליכא קצירה ומיד בגיל ט"ז קוצרין העומר לתכי קתני קודם לפסח רבי יוסי בר זבדא אומר קודם הבאת העומר אמר ליה [ד] רבי אלעזר לרבי

גולבא שיפון דישרא שיבולת שועל שבולי תעלא הני אין אורז ודוחן לא מנא הני מילי אמר ריש לקיש אתיא לחם לחם ממצה כתיב הכא [1] והיה באכלכם מלחם הארץ וכתיב התם [2] לחם עוני והתם גופה מנלן [ו] אמר ריש לקיש וכן תנא דבי ר' ישמעאל וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב אמר קרא [2] לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון: ומצטרפין זה עם זה: תנא התבואה והקמחים והבציקות מצטרפין זה עם זה למאי הלכתא אמר רב כהנא לענין חדש רב יוסף אמר לענין חמץ בפסח ר"פ אמר לענין מעשר שני דאי אכיל ליה חוץ לחומה לקי רבא אמר [ח] לענין טומאת אוכלין והא קמ"ל דתבואה וקמחין דומיא דבצקות מה התם אוכלא בעיניה אף הכא נמי אוכלא בעיניה והתניא [3] חטה בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת שעורה קלופה מצטרפת שאינה קלופה אין מצטרפת איני [ט] והא תנא דבי רבי ישמעאל [3] על כל זרע זרוע אשר יזרע [3] כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן לא קשיא הא בלחות הא ביבשות: ואסורין בחדש מלפני (ט) [ט] הפסח: מנא הני מילי אמר ריש לקיש אתיא לחם לחם ממצה: ולקצור לפני (כ) [כ] העומר: מנא הני מילי אמר רבי יוחנן [ג] אתיא ראשית ראשית מחלה מאי קודם לעומר ר' [ג] יונה אמר קודם [ד] קצירת העומר רבי [ד] יוסי בר זבדא אמר קודם הבאת העומר תנן אסורין בחדש לפני (ג) [ה] פסח ולקצור לפני [ו] העומר בשלמא למאן דאמר קודם הבאת העומר היינו דלא קא עריב להו ותני להו אלא למ"ד קודם קצירת העומר ליערבינהו וליתנינהו אסורין בחדש ולקצור לפני הפסח אלא אי איתמר אסיפא איתמר אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן מאי קודם לעומר [ז] רבי יונה אמר קודם [ד] הבאת העומר רבי [ה] יוסי בר זבדא אומר קודם [ו] קצירת העומר אמר ליה [ז] רבי אלעזר לרבי

כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה חיטה בקליפת'. והא דאמר בסוף כתובות (דף קיא:) ומה חטה שנקברת ערומה מוליאה כמה לבושין אומר ר"מ דהכי קאמר אפי' היתה נקברת ערומה יוציאה בכמה לבושים: **אתיא** לחם לחם ממצה. פי' בקונטרס מה מצה חמשת מיני ולא אורז ודוחן וקשה דהוה ליה למידק כדדייק לעיל הני אין אורז ודוחן לא אלא נראה דאיצטריך לרבות חמשת מיני דלא חימצא דוקא שעורין דמייתי עומר מייתי: **מאי** קודם לעומר. דקתני מתניתין אסורין בחדש [ב] קודם קצירת העומר שרי לאכול חדש כאחיר המזרח כך למ"ד קודם הבאת העומר היינו דלא עריב ותני להו דלא עריב אחילה וקצירה בהדדי משום דקצירה שריא ממולאי יו"ט ואחילה לא משתריא עד הקרבת העומר אבל לאחר קודם קצירת עומר ליערבינהו וליתנינהו אסורים בחדש ולקצור לפני העומר והשתא לדידיה נמי אין זמנם שוה דלאחר קצירת העומר שריא קצירה ולאחילה מיתסרא עד אחיר המזרח ודחק בקונטרס לפרש דמקצירה עד אחיר המזרח לא חשיב דזימנין דנקלר סמוך לעונת האשר ולקצור לפני הפסח הוה משמע דביום הפסח שרי דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ניחא דביום הפסח יו"ט הוא ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אחילה לא מיתני ליה [ב] ונראה דגרס מאי קודם לפסח וקאי אחא דתנן ואסור לקצור קודם לפסח ר' יונה אמר קודם לפסח משום דבי"ט ליכא קצירה ומיד בגיל ט"ז קוצרין העומר לתכי קתני קודם לפסח רבי יוסי בר זבדא אומר קודם הבאת העומר אמר ליה [ד] רבי אלעזר לרבי קודם קצירת העומר היינו דלא קא עריב ותני להו דלא עריב אחילה וקצירה בהדדי משום דבי"ט ליכ

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות עא.

לרבי יאשיה דדריה. שהיה בדורו וכן גילו לאפוקי רבי יאשיה הגדול שהיה תנא: **שמיר בהסרסה.** שאם הסרים קודם לעומר עומר תמיר ואע"ג דלא גדל כלום: **מגלן.** בתמיה: **דכתיב אביב.** קלוי באש (ויקרא ב). מדקאמר מן האביב הבא העומר: **מכלל דאיכא דלאו אביב.**

לרבי יאשיה דדריה לא תיתב [6] אברעיך עד דמפרשת ליה להא [6] מתני' מנין לעומר שמתיר בהשרשה מנלן דכתיב [1] אביב לאו מכלל דאיכא דלאו אביב [6] דלאו אביב ולעולם דעייל שליש אלא אמר שמואל [2] מהחל חרמש לאו מכלל דאיכא דלאו בר חרמש [3] דלאו בר חרמש ולעולם שחת אמר רבי יצחק קמה לאו מכלל דלאו בר קמה [3] דלאו בר קמה ולעולם אגם אלא אמר רבא [3] אשר תזרע משעת זריעה אמר ליה רב פפא לרבא אי הכי אע"ג דלא השריש נמי אמר ליה [3] סודני בשדה כתיב: **מתני'** [3] [3] [8] קוצרין בית השלחין שבעמקים אבל לא גודשין [7] אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים ולא מיחו בידם [8] קוצר [1] לשחת [3] מאכיל לבהמה א"ר יהודה [2] אימתי בזמן [3] שמתחיל עד שלא הביא שליש ר"ש אומר [6] יקצור ויאכיל אף [1] משהביא שליש [7] וקוצרין מפני נטיעות [1] מפני בית האבל מפני ביטול בית המדרש [4] [7] [6] לא [6] יעשה אותן בריכות אבל מניחין צבתים [1] מצות העומר לבא מן הקמה לא מצא יביא מן העמרים [1] מצותו לבא מן הלח לא מצא יביא [6] יבש [7] מצותו לקצור בלילה [1] [6] נקצר ביום כשר [1] ודוחה את השבת: **גמ'** תניא ר' בנימין אומר כתוב אחד אומר [4] וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר וכתיב ראשית קצירכם אל הכהן הא כיצד ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר ממקום שאי אתה מביא אי אתה קוצר אימא ממין שאתה מביא אי אתה קוצר ממין שאי אתה מביא אתה קוצר ההוא לא מצית [1] אמרת מדרבי [6] יוחנן: אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים [וכו']: [2] מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו רבי יהודה וסבר ר' יהודה קצירה דאנשי יריחו ברצון חכמים הואי והא תניא [7] ששה דברים עשו אנשי יריחו שלשה ברצון חכמים ושלשה שלא ברצון חכמים ואלו שברצון חכמים [3] מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין לפני העומר ברצון חכמים ואלו שלא ברצון חכמים גודשין לפני העומר ומתירין גמזיות של חדש של שקמה ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתות ובימים טובים דברי ר"מ אמר לו רבי יהודה אם ברצון חכמים [7] הן עושין יהו כל אדם עושין כן אלא אלו ואלו [10] שלא ברצון חכמים ועל שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם ואלו שלא מיחו בידם מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין וגודשין לפני העומר ואלו שמיחו בידם מתירין

וקצרין בית השלחין. פירשתי לעיל [6]: **מרכיבין** דקלים כל היום. בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נ.). מפרש דמנאי כופרא דיכרא בגו נקוצתא ותימה דהתם לעיל (דף נג.) אמרינן גבי רבי אילעי קן בפניתא בשביעית בדיעבד קן ופירש בקונטרס שם דקליס זכרים שאין נוטפין פירות לכן נראה איפכא דיעבד הם הנקבות אבל הזכרים עושים פירות ובערוך פי' בערך ניסקון [10] דיעבד הם המתמירים קטנים שבקנוטות הם מתוקין וכשגדילין נעשין מרים כעין קדים מרים לקוף פ"ק דחולין (דף כה:) ולכך מותר לקוצנן פן יופסדו ומרכיבין דקליס פי' בערוך שהם דקליס נקבות שמתאוים לזכר ומשיר פירותיו עד שמגיעין זכר וכורכין בו ומשממרין פירותיו ומתוק דוקא דקליס דנוחים ליאכל יותר דאמר במדרש מה תמר זו יש לה תאוה אף ישראל יש להם תאוה לעשות לגון אביהם שבשמים ואמר בדקל ירייהו מעשה באחד שראה [8] דקל אחד אמר להם לדקליס שבירייהו מתאוה והבית ייתור מדקל אחד מיריהו והרכיב בו וטען פירות כבתחילה:

וכורכין את שמע. בפרק מקום שנהגו (פסחים נו.) מפרש היכי עבדי [9] אמר רב יהודה בה [2] אמר שמואל ולא היו מפסיקין ורולה לפרש דלא היו מפסיקין בין שראל לשם שלא יהו נראה כאומר לישראל שישמע את השם ופשטיה דקרא היינו שמע ישראל כי ה' אלהינו ה' אחד ובירושלמי אמרינן שלא היו מפסיקין [3] בין תיבה לתיבה ויש מי שאומר שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך: [3] **וקוצרין לפני העומר.** יש ספרים שכתוב בהן בדברי רבי מאיר קוצרין [9] וגודשין וכן במושפטת ובשלא בדלון חכמים תנתא [9] ונותנין

מתירין

מתירין בית המדרש. פירשתי לעיל [6]: **מרכיבין** דקלים כל היום. בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נ.). מפרש דמנאי כופרא דיכרא בגו נקוצתא ותימה דהתם לעיל (דף נג.) אמרינן גבי רבי אילעי קן בפניתא בשביעית בדיעבד קן ופירש בקונטרס שם דקליס זכרים שאין נוטפין פירות לכן נראה איפכא דיעבד הם הנקבות אבל הזכרים עושים פירות ובערוך פי' בערך ניסקון [10] דיעבד הם המתמירים קטנים שבקנוטות הם מתוקין וכשגדילין נעשין מרים כעין קדים מרים לקוף פ"ק דחולין (דף כה:) ולכך מותר לקוצנן פן יופסדו ומרכיבין דקליס פי' בערוך שהם דקליס נקבות שמתאוים לזכר ומשיר פירותיו עד שמגיעין זכר וכורכין בו ומשממרין פירותיו ומתוק דוקא דקליס דנוחים ליאכל יותר דאמר במדרש מה תמר זו יש לה תאוה אף ישראל יש להם תאוה לעשות לגון אביהם שבשמים ואמר בדקל ירייהו מעשה באחד שראה [8] דקל אחד אמר להם לדקליס שבירייהו מתאוה והבית ייתור מדקל אחד מיריהו והרכיב בו וטען פירות כבתחילה:

וכורכין את שמע. בפרק מקום שנהגו (פסחים נו.) מפרש היכי עבדי [9] אמר רב יהודה בה [2] אמר שמואל ולא היו מפסיקין ורולה לפרש דלא היו מפסיקין בין שראל לשם שלא יהו נראה כאומר לישראל שישמע את השם ופשטיה דקרא היינו שמע ישראל כי ה' אלהינו ה' אחד ובירושלמי אמרינן שלא היו מפסיקין [3] בין תיבה לתיבה ויש מי שאומר שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך: [3] **וקוצרין לפני העומר.** יש ספרים שכתוב בהן בדברי רבי מאיר קוצרין [9] וגודשין וכן במושפטת ובשלא בדלון חכמים תנתא [9] ונותנין

מתירין

מתירין. בן גילו מכלל דיש זקן ממנו: דכתיב אביב קלוי תקריב. לאו מכלל דאיכא דלאו אביב ואינו ראוי להקריב ומאי ניהו נשרש וקא שרי ליה עומר: דלאו בר חרמש הוא. היינו דנשרש: ולעולם שחת. דאינו ראוי לחרמש לאדם: דלאו קמה. ההיינו נשרש: אגם. היינו לאחר שהשריש ונתגדל כמעט ירק כדי לכוף ראשו והיינו קודם דליהוי שחת: אלא אמר רבא מהכא חג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע משעת זריעה כלומר סוד ה' ליראיו: בשדה כתוב. מאחר שנאחז בשדה דהיינו השרשה: כתוב אחד אר' וקצרתם את קצירה. דמשמע דמותר לקצור קודם העומר: וכתיב ראשית קצירכם. דמשמע דאסור לקצור קודם העומר: ממקום שאי אתה מביא. דמאי ניגוה בית השלחין לפי שתבואתה יבשה ואגן בעינן כדמל: אתה קוצר. קודם לעומר: ההיא לא מצית אמרת מדר' יונתן. דאמר אתיא ראשית ראשית מחלה כה היכי דלענין חלה כולהו חמשת המינין חייבין הכא נמי כולהו אסורין לקצור: מרכיבין דקליס כל היום. של י"ד בניסן דאסור במלאכה דהא לא הויא מלאכה חשובה: וכורכין את שמע. דאמרי אשר אנכי מצוך היום על לבבך וסברי רבנן אפי' הכי מותר דלא משמע היום על לבבך ולא מחר: וקוצרין לפני העומר. דלא חיישינן דלמא אתי למיכל: גמזיות. גדולין הבאין לאחר מיכן כדאמרי' במסכת סוחים אבותינו לא הקדישו חרוב ושקמה אלא לצורך קורות: נשר. פירות הנושרים: ושלא ברצון חכמים. דחיישינן דלמא יתלשו מחובר:

שיטה מקובצת

מתירין

מתירין. בן גילו מכלל דיש זקן ממנו: דכתיב אביב קלוי תקריב. לאו מכלל דאיכא דלאו אביב ואינו ראוי להקריב ומאי ניהו נשרש וקא שרי ליה עומר: דלאו בר חרמש הוא. היינו דנשרש: ולעולם שחת. דאינו ראוי לחרמש לאדם: דלאו קמה. ההיינו נשרש: אגם. היינו לאחר שהשריש ונתגדל כמעט ירק כדי לכוף ראשו והיינו קודם דליהוי שחת: אלא אמר רבא מהכא חג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע משעת זריעה כלומר סוד ה' ליראיו: בשדה כתוב. מאחר שנאחז בשדה דהיינו השרשה: כתוב אחד אר' וקצרתם את קצירה. דמשמע דמותר לקצור קודם העומר: וכתיב ראשית קצירכם. דמשמע דאסור לקצור קודם העומר: ממקום שאי אתה מביא. דמאי ניגוה בית השלחין לפי שתבואתה יבשה ואגן בעינן כדמל: אתה קוצר. קודם לעומר: ההיא לא מצית אמרת מדר' יונתן. דאמר אתיא ראשית ראשית מחלה כה היכי דלענין חלה כולהו חמשת המינין חייבין הכא נמי כולהו אסורין לקצור: מרכיבין דקליס כל היום. של י"ד בניסן דאסור במלאכה דהא לא הויא מלאכה חשובה: וכורכין את שמע. דאמרי אשר אנכי מצוך היום על לבבך וסברי רבנן אפי' הכי מותר דלא משמע היום על לבבך ולא מחר: וקוצרין לפני העומר. דלא חיישינן דלמא אתי למיכל: גמזיות. גדולין הבאין לאחר מיכן כדאמרי' במסכת סוחים אבותינו לא הקדישו חרוב ושקמה אלא לצורך קורות: נשר. פירות הנושרים: ושלא ברצון חכמים. דחיישינן דלמא יתלשו מחובר:

רבינו גרשום

דדריה. בן גילו מכלל דיש זקן ממנו: דכתיב אביב קלוי תקריב. לאו מכלל דאיכא דלאו אביב ואינו ראוי להקריב ומאי ניהו נשרש וקא שרי ליה עומר: דלאו בר חרמש הוא. היינו דנשרש: ולעולם שחת. דאינו ראוי לחרמש לאדם: דלאו קמה. ההיינו נשרש: אגם. היינו לאחר שהשריש ונתגדל כמעט ירק כדי לכוף ראשו והיינו קודם דליהוי שחת: אלא אמר רבא מהכא חג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע משעת זריעה מתיר: סודני. ת"ח כלומר סוד ה' ליראיו: בשדה כתוב. מאחר שנאחז בשדה דהיינו השרשה: כתוב אחד אר' וקצרתם את קצירה. דמשמע דמותר לקצור קודם העומר: וכתיב ראשית קצירכם. דמשמע דאסור לקצור קודם העומר: ממקום שאי אתה מביא. דמאי ניגוה בית השלחין לפי שתבואתה יבשה ואגן בעינן כרמל: אתה קוצר. קודם לעומר: ההיא לא מצית אמרת מדר' יונתן. דאמר אתיא ראשית ראשית מחלה כה היכי דלענין חלה כולהו חמשת המינין חייבין הכא נמי כולהו אסורין לקצור: מרכיבין דקליס כל היום. של י"ד בניסן דאסור במלאכה דהא לא הויא מלאכה חשובה: וכורכין את שמע. דאמרי אשר אנכי מצוך היום על לבבך ולא מחר: וקוצרין לפני העומר. דלא חיישינן דלמא אתי למיכל: גמזיות. גדולין הבאין לאחר מיכן כדאמרי' במסכת סוחים אבותינו לא הקדישו חרוב ושקמה אלא לצורך קורות: נשר. פירות הנושרים: ושלא ברצון חכמים. דחיישינן דלמא יתלשו מחובר:

תורה אור השלם

1. וְאִם תַּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִים לַיְיָ אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׁ בַּרְמֶל תַּקְרִיב אֶת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ: ויקרא ב יד
2. שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפֹּר לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת: דברים טז ט
3. וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסִף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאָסְפְּךָ אֶת מַעֲשֶׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה: שמות כג טז
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וְהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא כג י

הגהות הב"ח

(ז) גמ' מכלל דאיכא דלאו אביב ודילמא דלאו: (ב) שם דאיכא דלאו בר חרמש ודלמא דלאו: (ג) שם מכלל דלאו בר קמה ודילמא דלאו: (ד) שם כמשנה ולא יעסה: (ה) רש"י ד"ה וקפריך דלמא וכו' דאביב היינו מנוסל כל קרבו: (ו) ד"ה מכלל דאיכא דלאו בר חרמש וכו' אלא מעמור מעמר הס"ד: (ז) ד"ה קוצרין וכו' ואין **בהם** לאיסור: (ח) ד"ה אימתי וכו' אלים קוצר אף אח"כ הס"ד ואמ"כ מ"ה אף משהביאה אלים אף יתמיל לקוצר כ"ל ותיבת יקצור נמחק:

לעזי רש"י

ייבל"ש (ייבל"ש). אלומות (לא קשורות), עמרים.

מוסף רש"י

לגבי יאשיה דדריה. אמורא הוא בדורו של ר"מ בן פדת, ועוד היה ר' יאשיה שהיה תנא בר פוגמתא דר' יוחנן בנוליה גמרא, והיינו דקאמר לר' יאשיה דדריה, דלא מיתמא לר' יאשיה הזקן, דלאו אורח דרשא למימרא ליה הכי, שגדול וחקן ממנו היה (סוטה יט.). **ויש** לחבין מכאן שעדיין בימי ר"מ היה ר' יאשיה בר פוגמתא דר' יוחנן קיים, לחבי אינטרין למימרא לר' יאשיה דדריה, לאפוקיי ר' יאשיה קשישא (קדושין לו:). **סודני.** בעל שבר תמריס, ור' פפא מוכר היה כדאמר בחיהו נשך (דף פס.). עוקשא דרב פפא שכראי לא פפיק, ואמר רב פפא מי לאו דרמאי שכרא לא אימתי (פסחים קיג.) והוא נקרא סודני כדאמרינן תמרי בתלוף לבי סודנא דהוו (ברכות מד: וכעיין נדה יב:). **קוצרין בית השלחין.** כלכך חול קודם לעומר ושל בית העמקים. מבואה הגדולה בין העמקים ועומעא מפרש התם כמוב אחד אומר וקלקרפס את קציר הנכתפס אלגמא מותר לקצור קודם לעומר, וכתוב אחד אומר עומר ולאשים קצירכם דמשמע שהוא קודם לכל קציר, הא כיצד מעמקים שאתה מביא עומר אי אתה קוצר קודם לו ומעמקים שאי אתה מביא עומר אתה קוצר, ותנן בפרק בן הקרבנות (מנחות פא.) אין מביאין קולת למעמה לא מביא הזבלין ולא מביא המעמקים מפני שבמוהה שלהן אינה בן המובחר (פסחים יא.). לכיון דאיכא יביאה היא לי מעמי לא אי אתה בשולה אותה לאיבוד **קוצרין ברצון חכמים.** כלומר לא הקפידו חכמים לאיסורא דאוריתא לא דמקום שאי אתה מביא הוא, ואיסורא דרבנן נמי ליתא דלעמא אתי למיכל מיניה לא גזרו, הכא חדש מיכבל בדיני מיניה דקדים אתא שלאינו שלא ברצון חכמים ולא מיחו בידם (פסחים קיג.). **ואלו שלא ברצון חכמים** כגון דלמא אתי למיכל מיניה אתה הוא דעסיק ביה טובא בקצירה וטחינה וקלי והרקדה ועוד שלא במקום פסידא הוה אבל אנשי יריחו דפסידא איכא לאוהה בהמה. לף מיעון גמורין עו ידי קיקוף מכל מקום בהגאה (פסחים נב.). **ששה דברים עשו אנשי יריחו.** היו נוהגין ישראל הדרים ביריחו מרכיבין דקליס כל היום. של י"ד מתירין גמזיות. גילולין ענפים שבלו בחרוניין ושיקמתן שהקדישו אבותיהן, הן היו מתירין ליהנות מן הגילולים דרך חרוב דמקום לקוצלו לשבוע שנים ומן הוחרין וגדלין ומיתוקפין, וקודם קליפתן קרי ליה סדן שיקמה ומשמקין קרי ליה סדן שיקמה והקדישו ומתמלה כסאן מקולפין ומיתוקף לאחר מיכן גמזיות (פסחים נה:). **ואוכלין מתחת הנשרין.** מתת הקל המטיר פירותיו היו אוכלין מן הנוטעות (שם נו.).

עין משפט

סט א מיי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה יג:
ע ב ג ד מיי' שם הלכה טו:
עא א מיי' שם הלכה טז:
עב ו מיי' שם הלכה מ:
עג ז מיי' שם הלכה ט:
עד ח מיי' שם הלכה ז:
עה ט מיי' שם הלכה ז:
עו י מיי' שם הלכה ו:

נקצר: [9] מדרבי יונתן: [10] מאן שמעת ליה כו' מדקתני במתני' ולא מיחו מכלל דאיכא דמיחו ומאן שמעת ליה האי סברא דאיכא דמיחו ולא מיחו ר"י: [1] מרכיבין דקליס כו' ואע"ג דאמרינן במקום שנהגו דאסור לעשות מלאכה בי"ד: [2] וקוצרין מלפני העומר. וה"ג וגודשין: וקוצרין לפני העומר פ"ה ואע"ג דאמר רבי מאיר וכו' מיהו קשה מדרבי יהודה דבסמוך קאמר אלו ואלו עושין שלא ברצון חכמים וגבי קמח וקלי קאמר רבי יהודה ברצון חכמים היו עושין ואע"ג דליכא פסידא והוי לן למיחש כגדישה ור"ל דמשום עיטורי שוקי ירושלים לצורך עולי רגלים הוי כפסידא דקצירה דקצירה אמרינן לקמן סמי מכאן (קצירה וו"מ לא חשיב לעיטור פסידא. תו"מ: [3] חכמים היו: [4] אלו ואלו עושין שלא: [5] מחרמש דעומר: [6] דלאו בדקמה: [7] דלאו בדקמה: [8] תזרע בשדה: [9] אבל אזדייה דעומר קאי דהא שתי הלחם: [10] בפסחים אמר רב פפא: [11] איסור קצירה עליהם כדמפרש בגמרא שבמה דמס"ד ומה"ד אבל לא גודשין דכמה דאפשר לשנויי משנינן: הס"ד ומה"ד אנשי יריחו בית השלחין הוו להו הס"ד ומה"ד קוצר לשחת מותר: [12] שליש דכל לשחת לאו קצירה כדמפרש בגמרא הס"ד: [13] להביא העומר: [14] שאי אתה מביא אתה קוצר כגון בית השלחים שבעמקים דאמרינן בפ' כל הקרבנות אין מביאין מבית השלחין ומבית העמקים דרעות הן כדתניא בגמרא במקום שנהגו אין מביאין בכורים מפירות שבעמקים דרעות הן וכ"ש דאין מנחות באות מהן: [15] יהודה אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: [16] מפסיקין והיה להם ליתן ריוח בין שמע ישראל לה' אלהינו דהכי פשטיה דקרא שמע אתה (חבירו) שאתה ישראל ה' שהוא אלהינו בעולם הזה יהיה אחד בעולם הבא עוד י"מ שמע ישראל אבינו שבשמים כשם שבלבך אחד כך בלבנו אינו אלא אחד. תו"ח: [17] לברוך. דצריך להפסיק שפסוק ראשון הוא קבלת עול מלכות שמים והשני אינו אלא עול מצות. תו"ח:

עא: רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

ונותנין פאה לירק ומיחו בידם. דתנן כל שהוא אוכל ונשמר ולקיטתו כאחד חייב במעשר. וגזרי דאי יהבי דיקה פאה אתי לאפרושי מן ירק דאינו חייב על שהוא חייב: קוצר לשחת ומאכיל לבהמה. קודם לעומר בין הביאה שליש בין לא הביאה שליש קוצר לשחת להאכיל לבהמתו: א"ר יהודה אימתי קוצר לבהמה בזמן שהתחיל לקצור לבהמה קודם שהביאה שליש קוצר אף לאחר שהביא שליש אבל לא התחיל לא. דכבר ראויה לאדם. ר' שמעון אומר כו': ואלו מפסיקין לפאה. דאם היה שדה גדולה מלאה תבואה והיא של אדם אחד ובתוך השדה עובר נחל או שלולית של גשמי או דרך יחיד שהוא רחב (ט"ז) [ר"א] או דרך רבים שהוא (רבים שהוא) רחב [ט"ז] או שביל רבים שהוא צר או שביל יחיד הקבוע או שדה בור או שדה ניר או שדה זרועה או שנקצר לשחת לבהמה באמצע זו השדה כל אלו מפסיקין השדה וצריך להניח פאה מה ומה לבד: וחכ"א קוצר לשחת אין מפסיק בשדה לחייבה שתי פאות אלא א"כ חרש באותו מקום שקצר לשחת מיד הוי הפסקה ואי לא לא: ר' מאיר דלא בעי חרש בשיטת ר' שמעון אמרה דקסבר ר' שמעון כל לשחת לצורך בהמה אפי' הביאה שליש לא הויא קצירה ומותר לפני העומר הכא נמי גבי פאה לא הויא קצירה גמורה דליהוי אתחלתא דקצירה דהאי [a] שדה לצורך אדם לחייבה בפאה א'. אלא לצורך בהמה הוא ומפסיק השדה לחייבה שתי פאות. בשעה שקצירתה קצירה גמורה. וקאמר להא שמעתא דר' מאיר בשיטת דר' שמעון אמרה: אכלה חגב. באמצעית התבואה: הכל מודים מאן ר' מאיר. דאע"ג דאמר ר' מאיר קוצר לשחת מפסיק בלא חרש מודה הכא באכלה חגב וכו'. דלא מפסיק אלא א"כ חרש דלא הויא קצירה בידי אדם: אי אמרת בשלמא מתניתא דאלו מפסיקין לפאה וכו'. בשלא הביאה שליש ובריתא דאכלה חגב וכו' דחרש אין לא חרש לא בשהביאה שליש. ואע"ג דהביא שליש כיון דלאו אדם קצרה משום הכי בעי חרש שפיר: אלא אי אמרת אידי ואידי בשהביאה שליש וכו'. א"ר מאיר לאו שמה קצירה גמורה דתיהוי התחלת קצירה אלא מפסקת לפאה. הכא דלא הוי ע"י אדם כ"ש דמפסקא ולא היה צריך לשנות בברייתא: אלא לא אמר ר' מאיר בשיטת ר' שמעון אלא בשיטת ר' יהודה אמרה דאמר עד שלא הביאה שליש לא הויא קצירה ומפסקת. והא דתניא הכל מודים חרש לאחר שהביאה שליש: אימור דשמעת ליה לר' יהודה דלא הויא קצירה גמורה ומפסקי היינו כי קצר לבהמה. אבל אי קצירה לאדם מי שמעת ליה דלא הויא קצירה גמורה אפי' קודם שהביא שליש הכא נמי גבי פאה כי קוצר לשחת קודם שמביא שליש נימא דתיהוי התחלה דקצירה גמורה ולא תפסיק ולא בשיטתו אמרה. דא"כ דר' יהודה סבר דלא הויא קצירה אפי' לאדם הוי להו תלתא תנאי במתניתי' דת"ק סבר קוצר לשחת ומאכיל לבהמה דקצירה לבהמה לא

מתירין גמזיות של הקדש ושל חרוב ושל שקמה ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן כדי להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתו' ובימים טובים ונותנין פאה לירק ומיחו בידם וליטעמיך ששה שבעה הוו [b] אלא סמי מכאן קצירה: קוצר לשחת ומאכיל לבהמה: תנן התם[b] ואלו מפסיקין לפאה [a] הנחל והשלולית [c] ודרך היחיד ודרך הרבים ושביל הרבים ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים [d] והבור והניר וזרע אחר וקוצר לשחת מפסיק דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין מפסיק [e] אלא א"כ חרש אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ר' מאיר בשיטת ר"ש אמרה דאמר יקצור ויאכיל אף משהביאה שליש [f] אלמא קסבר כל לשחת לאו קצירה היא יתיב רבה וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב אחא בר הונא לרבא [g] אכלה [h] חגב קרסמוה נמלים שברתהו הרוח הכל מודים חרש מפסיק לא חרש אינו מפסיק הכל מודים מאן רבי מאיר אי אמרת בשלמא מתני' בשלא הביאה שליש ברייתא דחרש אין לא חרש לא [i] בשהביא שליש אלא אי אמרת מתניתין נמי בשהביא שליש השתא ומה התם דקצירה [j] [k] (דהתם) אמר רבי מאיר לא שמה קצירה הכא לא כל שכן אלא רבי מאיר בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש [l] אבל אם התחיל עד שהביא שליש אסור אימר דשמעת ליה לרבי יהודה לבהמה לאדם מי שמעת ליה דאם כן הוו להו תלתא תנאי אלא כי אתא רב דימי אמר רבי מאיר בשיטת רבי עקיבא רבו אמר [m] [n] אף לאדם נמי לא הויא קצירה דתנן[o] המנמר [p] שדה ושייר בו קלחים לחים רבי עקיבא אומר פאה [q] לכל אחד ואחד וחכמים אומרים [r] מאחד על הכל ואמר רב יהודה אמר שמואל לא חייב רבי עקיבא אלא במנמר לקליות אבל במנמר לאוצר לא איני והא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן מחיים היה רבי עקיבא אף במנמר לאוצר

סבר

ונותנין פאה לירק ומיחו בידם. כדאמר כל שהוא אוכל ונשמר ולקיטתו כאחד חייב במעשר וגזרי דאי יהבי דיקה פאה אתי לאפרושי מן ירק דאינו חייב על שהוא חייב: קוצר לשחת ומאכיל לבהמה. קודם לעומר בין הביאה שליש בין לא הביאה שליש קוצר לשחת להאכיל לבהמתו: א"ר יהודה אימתי קוצר לבהמה בזמן שהתחיל לקצור לבהמה קודם שהביאה שליש קוצר אף לאחר שהביא שליש אבל לא התחיל לא. דכבר ראויה לאדם. ר' שמעון אומר כו': ואלו מפסיקין לפאה. דאם היה שדה גדולה מלאה תבואה והיא של אדם אחד ובתוך השדה עובר נחל או שלולית של גשמי או דרך יחיד שהוא רחב (ט"ז) [ר"א] או דרך רבים שהוא (רבים שהוא) רחב [ט"ז] או שביל רבים שהוא צר או שביל יחיד הקבוע או שדה בור או שדה ניר או שדה זרועה או שנקצר לשחת לבהמה באמצע זו השדה כל אלו מפסיקין השדה וצריך להניח פאה מה ומה לבד: וחכ"א קוצר לשחת אין מפסיק בשדה לחייבה שתי פאות אלא א"כ חרש באותו מקום שקצר לשחת מיד הוי הפסקה ואי לא לא: ר' מאיר דלא בעי חרש בשיטת ר' שמעון אמרה דקסבר ר' שמעון כל לשחת לצורך בהמה אפי' הביאה שליש לא הויא קצירה ומותר לפני העומר הכא נמי גבי פאה לא הויא קצירה גמורה דליהוי אתחלתא דקצירה דהאי [b] שדה לצורך אדם לחייבה בפאה א'. אלא לצורך בהמה הוא ומפסיק השדה לחייבה שתי פאות. בשעה שקצירתה קצירה גמורה. וקאמר להא שמעתא דר' מאיר בשיטת דר' שמעון אמרה: אכלה חגב. באמצעית התבואה: הכל מודים מאן ר' מאיר. דאע"ג דאמר ר' מאיר קוצר לשחת מפסיק בלא חרש מודה הכא באכלה חגב וכו'. דלא מפסיק אלא א"כ חרש דלא הויא קצירה בידי אדם: אי אמרת בשלמא מתניתא דאלו מפסיקין לפאה וכו'. בשלא הביאה שליש וברייתא דאכלה חגב וכו' דחרש אין לא חרש לא בשהביאה שליש. ואע"ג דהביא שליש כיון דלאו אדם קצרה משום הכי בעי חרש שפיר: אלא אי אמרת אידי ואידי בשהביאה שליש וכו'. א"ר מאיר לאו שמה קצירה גמורה דתיהוי התחלת קצירה אלא מפסקת לפאה. הכא דלא הוי ע"י אדם כ"ש דמפסקא ולא היה צריך לשנות בברייתא: אלא לא אמר ר' מאיר בשיטת ר' שמעון אלא בשיטת ר' יהודה אמרה דאמר עד שלא הביאה שליש לא הויא קצירה ומפסקת. והא דתניא הכל מודים חרש לאחר שהביאה שליש: אימור דשמעת ליה לר' יהודה דלא הויא קצירה גמורה ומפסקי היינו כי קצר לבהמה. אבל אי קצירה לאדם מי שמעת ליה דלא הויא קצירה גמורה אפי' קודם שהביא שליש הכא נמי גבי פאה כי קוצר לשחת קודם שמביא שליש נימא דתיהוי התחלה דקצירה גמורה ולא תפסיק ולא בשיטתו אמרה. דא"כ דר' יהודה סבר דלא הויא קצירה אפי' לאדם הוי להו תלתא תנאי במתניתי' דת"ק סבר קוצר לשחת ומאכיל לבהמה דקצירה לבהמה לא

מתירין גמזיות של הקדש. בהגאה. [m] ענפים של חרוב ושקמה שהיו אומרים אבותינו לא הקדישו אלא קורות עיקר האילן ואינו נתיר גמזיות [n] וקא סברי אין מעילה בגילולין. ולהכי נקט חרוב ושקמה דסתמייהו לקורות קיימי: **להאכיל נשר.** פירות שתחת האילן שנשרו ורבנן גזרו שמא יעלה ויתלוש[1]: **ונותנים פאה לירק.** ואין פאה נוהגת בה דכלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר ומכניסן לקיום[2] ואמרינן (שבת דף קמ.) מכניסו לקיום למעוטי ירק וכי יהבי פאה מפקעי לה להך פאה ממעשר אלא כדין: **מפסיקין לפאה.** לתת שתי פאות: **שלולית.** מקום שמי גשמים שולגים שם[3] ואם יש שם זריעה מכאן ומכאן נותן פאה לכל אחד ואחד דהסיח שלולית מפסקא להו: **ודרך היחיד.** מרבע אמות: **ודרך הרבים.** ט"ז אמה: **ושביל רבים או יחיד הקבוע בימות החמה וכימות הגשמים.** [4] לי לא קניא לא מפסיק דמקום לר הוא ולא משוב: **והבור.** שדה בור שבין שתי זריעות וכן שדה ניר וזרע אחר שזרע עדשים בין שתי ערוגות של חטין: יא[5] **וקוצר לשחת מפסיק.** לתת פאה לכל אחד כשתגמר בישולו לקצור[6]: **וחכ"א אין מפסיק.** קוצר לשחת אלא א"כ חרש [7] מקום הקרחה והוה ליה שדה ניר אבל לא חרש לא דקוצר לשחת תחילת קצירה היא וכי גמר בישוליה וקצר לא נכוליה שדה כגומר קצירתו דמי ופאה אחת על הכל: **רבי מאיר.** דלא חשיב קוצר לשחת קצירה בשיטת רבי שמעון [8] דתמרא[9]: **להא שמעתא.** דא"ר יוחנן רבי מאיר בשיטת רבי שמעון דתמתי' אמרה: **אכלה חגב.** [10] לאמצע שדהו. דרך חגב לאכול מלמעלה דרך נמלה לקרסס קנה השבולת מלמטה: **רבי מאיר.** דאמר קוצר לשחת מפסיק אלא חרש הכא מודי: **אי אמרת בשלמא מתניתין.** דפאה דקתני מז לשחת מפסיק לר"מ אלא חרש דלאו קצירה היא ובריתא דחגב ונמלים דקתני חרש אין לא חרש לא דמשום דתחילת קצירה היא בשהביא שליש שפיר ולא כרבי שמעון שקירא ליה דלפיכך אלא בהביא שליש קאמר רבי שמעון דלשחת אלא קצירה היא: **השתא ומה התם.** דקתני קוצר לשחת מפסיק דאלו קא קצר ליה אמר ר"מ לאו קצירה היא: **הכא.** חגב ונמלים קצרי לה: **לא כל שכן.** דלא תיסוי קצירה: **אלא ר"מ.** דאמר לא הביא שליש לא הויא קצירה וכי הביא שליש הויא קצירה: **בשיטת ר' יהודה.** דאמרי' אמרה: **לאדם מי שמעת ליה.** דאפילו לאדם כי לא הביא שליש לא תיסוי קצירה ור"מ אפילו בקוצר לאדם כגון שתת לקליות נמי אמר דקתני קוצר לשחת מז[11] ומפסיק ולא קתני קוצר לשחת לבהמה מפסיק: **דאם כן.** דלף לאדם נמי ת"ר יהודה: **הוו להו תלתא תנאי.** במתני' תנא קמא דאמר בהדיא לבהמה ואתא רבי יהודה למימר דאימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש ואפילו לאדם נמי שרי ורבי שמעון אומר אף יקצור בתחילה [12] מאכיל לאדם משהביא שליש אם כן אתא רבי יהודה לחלוק וקיימא לן בסנהדרין בפ' זה בורר (דף כה.). כל מקום שאמר ר' יהודה אימתי אינו אלא לפרש ובמה לחלוק: **אף לאדם נמי לא הויא קצירה.** עד שלא הביא שליש: **המנמר.** קוצר שורה ומניח שורה דהוי שדה מנומר: **קלחים לחים.** דאי הוו גדלי כל צרכן דכ"ע פאה אחת על הכל דתחילת קצירה היא: **ואמר רב יהודה כו' לקליות.** דהיינו דומיא דשמת שלא הביאה שליש שקצרו לאדם דקליות ונינהו ואפ"ה לר"ע לא הויא קצירה: **לאוצר.** שביאל כל צרכו ומלקט שליש אית ליה דקצירה היא דקתני לעיל אכלה חגב וכו': ר"מ

ע"מ לאכרו ולייבשו: **אף במנמר לאוצר.** ורבי מאיר בשהביא שליש אית ליה דקצירה היא דקתני לעיל אכלה חגב וכו': ר"מ

עז א מיי' פ"ג מהלכות מתנות עניים הלכ' ב:
עח ב מיי' שם הלכה ג:
עט ג ד מיי' שם הלכה ד:
פ ה מיי' שם הלכה ה:
ו [מיי' שם הלי"ק]:

רבינו גרשום

ונותנין פאה לירק ומיחו בידם. דתנן כל שהוא אוכל ונשמר ולקיטתו כאחד חייב במעשר. וגזרי דאי יהבי דיקה פאה אתי לאפרושי מן ירק דאינו חייב על שהוא חייב: קוצר לשחת ומאכיל לבהמה. קודם לעומר בין הביאה שליש בין לא הביאה שליש קוצר לשחת להאכיל לבהמתו: א"ר יהודה אימתי קוצר לבהמה בזמן שהתחיל לקצור לבהמה קודם שהביאה שליש קוצר אף לאחר שהביא שליש אבל לא התחיל לא. דכבר ראויה לאדם. ר' שמעון אומר כו': ואלו מפסיקין לפאה. דאם היה שדה גדולה מלאה תבואה והיא של אדם אחד ובתוך השדה עובר נחל או שלולית של גשמי או דרך יחיד שהוא רחב (ט"ז) [ר"א] או דרך רבים שהוא (רבים שהוא) רחב [ט"ז] או שביל רבים שהוא צר או שביל יחיד הקבוע או שדה בור או שדה ניר או שדה זרועה או שנקצר לשחת לבהמה באמצע זו השדה כל אלו מפסיקין השדה וצריך להניח פאה מה ומה לבד: וחכ"א קוצר לשחת אין מפסיק בשדה לחייבה שתי פאות אלא א"כ חרש באותו מקום שקצר לשחת מיד הוי הפסקה ואי לא לא: ר' מאיר דלא בעי חרש בשיטת ר' שמעון אמרה דקסבר ר' שמעון כל לשחת לצורך בהמה אפי' הביאה שליש לא הויא קצירה ומותר לפני העומר הכא נמי גבי פאה לא הויא קצירה גמורה דליהוי אתחלתא דקצירה דהאי [b] שדה לצורך אדם לחייבה בפאה א'. אלא לצורך בהמה הוא ומפסיק השדה לחייבה שתי פאות. בשעה שקצירתה קצירה גמורה. וקאמר להא שמעתא דר' מאיר בשיטת דר' שמעון אמרה: אכלה חגב. באמצעית התבואה: הכל מודים מאן ר' מאיר. דאע"ג דאמר ר' מאיר קוצר לשחת מפסיק בלא חרש מודה הכא באכלה חגב וכו'. דלא מפסיק אלא א"כ חרש דלא הויא קצירה בידי אדם: אי אמרת בשלמא מתניתא דאלו מפסיקין לפאה וכו'. בשלא הביאה שליש וברייתא דאכלה חגב וכו' דחרש אין לא חרש לא בשהביאה שליש. ואע"ג דהביא שליש כיון דלאו אדם קצרה משום הכי בעי חרש שפיר: אלא אי אמרת אידי ואידי בשהביאה שליש וכו'. א"ר מאיר לאו שמה קצירה גמורה דתיהוי התחלת קצירה אלא מפסקת לפאה. הכא דלא הוי ע"י אדם כ"ש דמפסקא ולא היה צריך לשנות בברייתא: אלא לא אמר ר' מאיר בשיטת ר' שמעון אלא בשיטת ר' יהודה אמרה דאמר עד שלא הביאה שליש לא הויא קצירה ומפסקת. והא דתניא הכל מודים חרש לאחר שהביאה שליש: אימור דשמעת ליה לר' יהודה דלא הויא קצירה גמורה ומפסקי היינו כי קצר לבהמה. אבל אי קצירה לאדם מי שמעת ליה דלא הויא קצירה גמורה אפי' קודם שהביא שליש הכא נמי גבי פאה כי קוצר לשחת קודם שמביא שליש נימא דתיהוי התחלה דקצירה גמורה ולא תפסיק ולא בשיטתו אמרה. דא"כ דר' יהודה סבר דלא הויא קצירה אפי' לאדם הוי להו תלתא תנאי במתניתי' דת"ק סבר קוצר לשחת ומאכיל לבהמה דקצירה לבהמה לא

מתירין גמזיות של הקדש. בהגאה. [m] ענפים של חרוב ושקמה שהיו אומרים אבותינו לא הקדישו אלא קורות עיקר האילן ואינו נתיר גמזיות [n] וקא סברי אין מעילה בגילולין. ולהכי נקט חרוב ושקמה דסתמייהו לקורות קיימי: **להאכיל נשר.** פירות שתחת האילן שנשרו ורבנן גזרו שמא יעלה ויתלוש[1]: **ונותנים פאה לירק.** ואין פאה נוהגת בה דכלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר ומכניסן לקיום[2] ואמרינן (שבת דף קמ.) מכניסו לקיום למעוטי ירק וכי יהבי פאה מפקעי לה להך פאה ממעשר אלא כדין: **מפסיקין לפאה.** לתת שתי פאות: **שלולית.** מקום שמי גשמים שולגים שם[3] ואם יש שם זריעה מכאן ומכאן נותן פאה לכל אחד ואחד דהסיח שלולית מפסקא להו: **ודרך היחיד.** מרבע אמות: **ודרך הרבים.** ט"ז אמה: **ושביל רבים או יחיד הקבוע בימות החמה וכימות הגשמים.** [4] לי לא קניא לא מפסיק דמקום לר הוא ולא משוב: **והבור.** שדה בור שבין שתי זריעות וכן שדה ניר וזרע אחר שזרע עדשים בין שתי ערוגות של חטין: יא[5] **וקוצר לשחת מפסיק.** לתת פאה לכל אחד כשתגמר בישולו לקצור[6]: **וחכ"א אין מפסיק.** קוצר לשחת אלא א"כ חרש [7] מקום הקרחה והוה ליה שדה ניר אבל לא חרש לא דקוצר לשחת תחילת קצירה היא וכי גמר בישוליה וקצר לא נכוליה שדה כגומר קצירתו דמי ופאה אחת על הכל: **רבי מאיר.** דלא חשיב קוצר לשחת קצירה בשיטת רבי שמעון [8] דתמרא[9]: **להא שמעתא.** דא"ר יוחנן רבי מאיר בשיטת רבי שמעון דתמתי' אמרה: **אכלה חגב.** [10] לאמצע שדהו. דרך חגב לאכול מלמעלה דרך נמלה לקרסס קנה השבולת מלמטה: **רבי מאיר.** דאמר קוצר לשחת מפסיק אלא חרש הכא מודי: **אי אמרת בשלמא מתניתין.** דפאה דקתני מז לשחת מפסיק לר"מ אלא חרש דלאו קצירה היא ובריתא דחגב ונמלים דקתני חרש אין לא חרש לא דמשום דתחילת קצירה היא בשהביא שליש שפיר ולא כרבי שמעון שקירא ליה דלפיכך אלא בהביא שליש קאמר רבי שמעון דלשחת אלא קצירה היא: **השתא ומה התם.** דקתני קוצר לשחת מפסיק דאלו קא קצר ליה אמר ר"מ לאו קצירה היא: **הכא.** חגב ונמלים קצרי לה: **לא כל שכן.** דלא תיסוי קצירה: **אלא ר"מ.** דאמר לא הויא קצירה אלא בשהביא שליש: **בשיטת ר' יהודה.** דאמרי' אמרה: **לאדם מי שמעת ליה.** דאפילו לאדם כי לא הביא שליש לא תיסוי קצירה ור"מ אפילו בקוצר לאדם כגון שתת לקליות נמי אמר דקתני קוצר לשחת מז[11] ומפסיק ולא קתני קוצר לשחת לבהמה מפסיק: **דאם כן.** דלף לאדם נמי ת"ר יהודה: **הוו להו תלתא תנאי.** במתני' תנא קמא דאמר בהדיא לבהמה ואתא רבי יהודה למימר דאימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש ואפילו לאדם נמי שרי ורבי שמעון אומר אף יקצור בתחילה [12] מאכיל לאדם משהביא שליש אם כן אתא רבי יהודה לחלוק וקיימא לן בסנהדרין בפ' זה בורר (דף כה.). כל מקום שאמר ר' יהודה אימתי אינו אלא לפרש ובמה לחלוק: **אף לאדם נמי לא הויא קצירה.** עד שלא הביא שליש: **המנמר.** קוצר שורה ומניח שורה דהוי שדה מנומר: **קלחים לחים.** דאי הוו גדלי כל צרכן דכ"ע פאה אחת על הכל דתחילת קצירה היא: **ואמר רב יהודה כו' לקליות.** דהיינו דומיא דשמת שלא הביאה שליש שקצרו לאדם דקליות ונינהו ואפ"ה לר"ע לא הויא קצירה: **לאוצר.** שביאל כל צרכו ומלקט שליש אית ליה דקצירה היא דקתני לעיל אכלה חגב וכו': ר"מ

ע"מ לאכרו ולייבשו: **אף במנמר לאוצר.** ורבי מאיר בשהביא שליש אית ליה דקצירה היא דקתני לעיל אכלה חגב וכו': ר"מ

מוסף רש"י

ונותנין פאה לירק. והוא פטר מן הפאה כדמפרש בגמרא ומיחו בידן. משום דקא מפקעי ליה ממעשר שהיו עניים מוכלין אותה פיאה בטיולה דקטורין שהיא פיאה גמורה, ולקנו שכחה ופיאה פטורין מן המעשר משום דהשקר נינהו (פסחים נו:). אלא סמי מכאן קצירה. וקוניין לא קרינן דהא כיתר גמור הוא דקיימא לן בממנות וכו' דתנן (שם פט.) אין מניחין קולת למנמה לא מצים הסלגתן ולא מצית העמקן וכו', ולהכי אינה כסירה לגומר לתין מנמתו בלה ממנו דבעינן משבח אדם ובמה דלילפינן בתם ב"ש אדם לתן (שם נה:). ואלו מפסיקין לפיאה. הכא פיאה בכל אחת הנחל. כגון נחל איתן אבר לא יעבד בו ולא יזרע, קרקע קשה מלא גרוזות והכנים שאין לאדר לזריעה והשלולית. קטנות מי גשמים בהכוים לאן לדיר (ב"ק דף פא) מאי שלולים, אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמי גשמים שולגין שם, רבי ביבי ב"ר יוחנן אמר המים המתגלקת אגל לגמפיה דרך הרבים. ב"ש אמה ריחב דרך היחיד ד' אמות ולא זו אף זו קתני שביל הרבים. שהולכין שם רבים בהגלגול אגל דרך הרבים מקום הגלך הטעגלא והסוסים וכולה לא זו אף זו קתני הקבוע בין בימות החמה. ואפילו בימות הגשמים שאין רגילים להלך בנקעה מהלכין שם שאין חריסה וחריגה לשם (רשב"ם ב"ב נה:).

שיטה מקובצת

a) אלא סמי מכאן קצירה. דודאי קצירה בדגון חכמים היא משמע דקצירה מותרת לכ"ע והקשה רש"י אע"ג דאמר ר"מ לעיל מוצאין שוקי ירושלים כו' שאני התם דמרבה במלאכות בשחינה ובהרקה ואיכא למיגזר דלמא אתי למיכל מינה א"נ שאני הכא דמשום פסידא התירו דהא קמן דאסורו גדישה משום דלא פסידא לאשהוויי מיהו דר"י אדר"י קשיא דהכא אמרינן דאגדישה מיחו ולעיל אמר בדגון חכמים היו עושין ולא גזר דלמא אתי למיכל מינה ר"ל דלעשר [שוקין] ירושלים בפירות התירו דהוי כמו פסידא וא"ש היכי פריך לעיל מינה אחמץ דגזר דלמא אתי למיכל מינה דלמא שאני הכא משום עיטור ירושלים דהוי כמו פסידא ור"ל בחמץ נמי כיון דאיכא למיגזר דלמא אתי למיכל מינה אי) לך הפסד גדול מזה ומשום הכי פריך מינה: b) תיבת אלמא נמחק: c) בשהביא שליש שפיר: d) דקצירה דאדם: e) תיבות אבל אם התחיל עד שהביא שליש אסור נמחק: f) אמר דאמר: g) המנמר מקצת שדהו: h) פיאה מכל ראות ל' נמחק: i) בהנאה היו מתירין ענפים:

a) [נב"ב נה. פאה פ"ג מ"ט. ב"ק פח.], b) [מוספתא דפאה פ"ק ה"י, ג) ב"ל דאדם. ב"ק.], ד) פאה פ"ג מ"ב, ה) [פסחים נו:], ו) [ביצה ב:], ז) [פאה פ"ג מ"ד], ח) [נ"ב קפ.], ט) [נדה"ל שבילן],

הגהות הב"ח

(a) נמ' דאף לאדם נמי: (b) רש"י ד"ה וקולר לשחת וכו' לקלוט את שדות הנשארות מב' הצדדים הס"ד: (ג) ד"ה ר' מאיר וכו' בשיטת ר' שמעון דמתניתין דמרבה להא שמעתא הס"ל ותיבות דלא"ל יוחנן ר' מאיר בשיטת ר' שמעון נמחק:

מוסף רש"י

ונותנין פאה לירק. והוא פטר מן הפאה כדמפרש בגמרא ומיחו בידן. משום דקא מפקעי ליה ממעשר שהיו עניים מוכלין אותה פיאה בטיולה דקטורין שהיא פיאה גמורה, ולקנו שכחה ופיאה פטורין מן המעשר משום דהשקר נינהו (פסחים נו:). אלא סמי מכאן קצירה. וקוניין לא קרינן דהא כיתר גמור הוא דקיימא לן בממנות וכו' דתנן (שם פט.) אין מניחין קולת למנמה לא מצים הסלגתן ולא מצית העמקן וכו', ולהכי אינה כסירה לגומר לתין מנמתו בלה ממנו דבעינן משבח אדם ובמה דלילפינן בתם ב"ש אדם לתן (שם נה:). ואלו מפסיקין לפיאה. הכא פיאה בכל אחת הנחל. כגון נחל איתן אבר לא יעבד בו ולא יזרע, קרקע קשה מלא גרוזות והכנים שאין לאדר לזריעה והשלולית. קטנות מי גשמים בהכוים לאן לדיר (ב"ק דף פא) מאי שלולים, אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמי גשמים שולגין שם, רבי ביבי ב"ר יוחנן אמר המים המתגלקת אגל לגמפיה דרך הרבים. ב"ש אמה ריחב דרך היחיד ד' אמות ולא זו אף זו קתני שביל הרבים. שהולכין שם רבים בהגלגול אגל דרך הרבים מקום הגלך הטעגלא והסוסים וכולה לא זו אף זו קתני הקבוע בין בימות החמה. ואפילו בימות הגשמים שאין רגילים להלך בנקעה מהלכין שם שאין חריסה וחריגה לשם (רשב"ם ב"ב נה:).

שיטה מקובצת

a) אלא סמי מכאן קצירה. דודאי קצירה בדגון חכמים היא משמע דקצירה מותרת לכ"ע והקשה רש"י אע"ג דאמר ר"מ לעיל מוצאין שוקי ירושלים כו' שאני התם דמרבה במלאכות בשחינה ובהרקה ואיכא למיגזר דלמא אתי למיכל מינה א"נ שאני הכא דמשום פסידא התירו דהא קמן דאסורו גדישה משום דלא פסידא לאשהוויי מיהו דר"י אדר"י קשיא דהכא אמרינן דאגדישה מיחו ולעיל אמר בדגון חכמים היו עושין ולא גזר דלמא אתי למיכל מינה ר"ל דלעשר [שוקין] ירושלים בפירות התירו דהוי כמו פסידא וא"ש היכי פריך לעיל מינה אחמץ דגזר דלמא אתי למיכל מינה דלמא שאני הכא משום עיטור ירושלים דהוי כמו פסידא ור"ל בחמץ נמי כיון דאיכא למיגזר דלמא אתי למיכל מינה אי) לך הפסד גדול מזה ומשום הכי פריך מינה: b) תיבת אלמא נמחק: c) בשהביא שליש שפיר: d) דקצירה דאדם: e) תיבות אבל אם התחיל עד שהביא שליש אסור נמחק: f) אמר דאמר: g) המנמר מקצת שדהו: h) פיאה מכל ראות ל' נמחק: i) בהנאה היו מתירין ענפים:

ר"מ סבר לה כר"ע בחדא ולא סבירא לה כוותיה בחדא. דכה"ג הוה מצי לאנויי לעיל דאמר ע) בגיטין ר"ש אלא ניחא ליה לאוקומי כר"ע דרביה ואיכא הסתא שלשה תנאי: **קצירכם** ולא קציר מצוה. בפרק כל שעה (פסחים דף כג.) דריש קצירכם שלכם יהא ואידך קצירכם דכל ישראל פ): ע) **בריכות.** פירש בקונטרס אלומות ומי אפשר לומר כן כדמוכח פרק אלו מציאות (בבא מציעא דף כב:): **מנין שאם נקצר ביום כשר ודוחה את השבת.** לרבי אליעזר דאמר (בא) ק) (דאי) [דאפשר] אפשר לעשות מערב שבת דוחה את השבת ניחא אבל לר' עקיבא לא יתכן אע"ג דמצותו בלילה כיון דבדיעבד ביום כשר ולריך לומר דדוחה את השבת לאו אקצירה קמי אלא אהקרבה והא דלקמן דדרים ליה ממועדי ה' שהכתוב קבע מועד אחד לכולן והכא מייתי לה מתקריב לאו דוקא דהא עומאה נפקא לן לקמן ממועדי ה' והכא מייתי לה מתקריב: **אף** דלילה ביום לא. ע"כ ביום שלפניו הרי הקטר חלבים בב) דכשריס ביום שחיטתן ותימה דא"כ ר) מאי קשה ליתא מתני' דלמא נקלר ביום כשר היינו ביום שלפניו דהקטרת חלבים בג) וי"ל דלענין קצירה לא שייך לאוקי בין יום שלפניו ליום שלאחריו כדלקמן ברים פירקין (דף סו.) קצירה וספירה בד): **הא** רבי הא רבי אליעזר ברבי שמעון. בסתם משנה דמגילה (דף כ:) הלכה כדפריסים ברים פירקין (דף סו. ד"ה זכר): **הבא** אחרת תחתיה. בפ"ק דיומא (דף ז.) מפרש דאפילו לאוקי דאמר עומאה הותרה היא בגיבור מביא אחרת להתיר שיריס: **בשיטת** רבי עקיבא רבו אמרה. מילתיה דר' עקיבא בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קז.) ובפסחים בפ' אלו דבריס (דף פט:) ולקמן בשמי הלחם (דף לו.) ולא סבר לה כוותיה לגמרי אלא בהיתיר דכל מלאכה שאפשר כו' דפליג ר' אליעזר ולא סבר ליה כוותיה דשמותי הוא אבל בהיתיר דמה חריש רשות סבר לה כרבי ישמעאל ולא כרבי עקיבא דמוקי קרא לחרים של ערב שביעית: **אמאי** דחי שבת נקצריה מערב שבת. ואע"ג דלכתחילה מצותו בלילה כיון דלעבד כשר לא הוי דומיא דתמיד דכתיב ביה במועדו לומר דדחי שבת ומסתברא דדומיא דתמיד בעינן: שנאמר כאידך דרבי שמעון ע) דתניא ר' שמעון בא וראה ד כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטר חלבים ואברים כשרים כל הלילה ולא היה ממתין להן עד שתחשך ורבי אליעזר אומר כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה שבת כגון שבת שאומל לאין לה זמן קבוע: **אברים ופדרים כשרין כל הלילה ולא היה ממתין.** לגבי תמידין ומוספין דשבת עד שתחשך ב) אלמא דמיון שבת משום חביבה מצוה בשעתה: ורבי

ע) מגילה כ:, ב) יומא ז. [תוספתא פ"ג ה"ט ע"ש], ג) יומא יד. שבת קז. לקמן לז. ז. פסחים סט:, ד) שביעית פ"ז מ"ד מכות מ: מ"ק ד. ר"ה ט:, ה) תוספתא דעירובין פ"ה ה"י פ שבת קמז: עירובין לח., ו) תוספתא דערכין פק"ב [פסחים סח: קה: קדושין לג. ע"ש מולין נד: ע"ש], ז) ל"ל מעשה המלוכן כו' כדאמרי' בפ' כו' ולגיגאנא דפירקאי כו'. ל"ק, ח) [דברים טז], ט) ל"ל שמלוהו בריס פר. ל"ק, י) [ויקרא יז], כ) ל"ל אם יש בתוחבר מביאין כו' אותה ביום הס"ד ואח"כ מה"ד הוי פקח ושתוק שלא יאמרו כו'. ל"ק, ל) ל"ק מ"ז, מ) גירסת ל"ק, נ) [שבת קנ:], ס) ל"ל מר"ש. ל"ק, ע) בגיטין ר"י. ל"ק, פ) [וש' תוס' שם ד"ה קצירכם], צ) שייך לעיל במשנה ד' עח., ק) ל"ק, ר) ל"ל מאי קשה דלמא מתני' דקתני נקלר ביום כו'. ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מה ביום וכו' פסולה כו' הס"ד ומיבות בפרק יוצא דופן נמתק:

מוסף רש"י

כלל אמר ר"ע. נחלק על ר"ש בתכלילי מצוה שאין דומין הוחל ואפשר לעשותן מע"ש (שבת קל:). **שאפשר לעשותה מערב שבת.** כגון הכפתו מתוך לתמוס ותמיכה יכלנו (פסחים סט:). **מה חריש רשות.** וגם דבר הכתוב אלא לענין שבת כדמתיב ביה ויביום הסביעי תשבות בחרים ובקציר תשבות, בא ללמדך מה חרים אין לך חרים אלא מלוה ואפילו נזרוע לזרוע עומר ואפי' הלחם שהרי אם אלא מלוה חרוש אינו מוהם ואני אומרים לך בשבת, אף קציר שאני אומר לך בשל רשות אני אומר לך יצא קציר העומר שהוא מצוה. שאפילו אלא מלוה קצור מצוה לקצור ויש לך לגמוד מכאן שדוחה את השבת (ראש השנה ט. וכעי"ז מכות ח:). מעלין לו שמן. לפוך בו אלונטית. להתפבר בה (עירובין צא.). **מחצד לגב.** ר"ש לעמעיה דאמר בעירובין (דף עב.) אחד גגות אחד מלירות ואחד קרפיפות מלין רשות אחת הן לגלגל מזה לזה ואפילו אל בעלים הרבה (שבת קמז:). **חביבה מצוה בשעתה.** לריכים אנו לתבנה (חולין ק"ז:). **כשרים כל הלילה.** כדכתיב (ויקרא ו) על מוקדה על המזבח כל הלילה ויכול להקטירן כל הלילה, ואעפ"ל אין ממתינין להם עד שתחשך אלא מחלנין שבת עליהן כדכתיב (במדבר כח) עולת שבת בשבתו על עולת התמיד אלמא תביב לגבי מלוה בשעתה (פסחים סח:).

שיטה מקובצת

ק) קציר מצוה ולא יעשה אותן: ב) [אלא] מניחן צבתים: ג) תיבות ת"ל הקריב נמחק: ד) ואם נקצר: ה) שמצותו ביום תיבות כל היום נמחק: ו) ונטמאת בידו: ז) מה חריש רשות. גלירן שלא מצינו חרישה של מצוה. הרגמ"ה: ח) עליה בחדא. ט) בחבור אומרים לו בחבור אחרת: יא) ביום הס"ד ומה"ד ושתוק שלא: יב) הלכך מצות קצירתה: יג) שמעון רבו של אביו: יד) סביראה לגבי מלוה בשעתה ודחיה שבת

ר"מ מאיר סבר לה כר' עקיבא בחדא בבמגבר לקלירות ופליג עליה בחדא בבמגבר לאוצר. מגבר היינו כעין מגבר שאין קוצר ביחד אלא מקומות מקומות: קוצרין מפני הנטיעות. תבואה שגדלה בין נטיעות (חדש) של אילן קודם לעומר מפני שמכתחילין הנטיעות והיינו דומה דקוצר בית השלחין: ומפני בית האבל. אם אין להם מקום לישב לאנשים הבאים לבית האבל אלא בשדה קוצר אותה דהיינו לדבר מצוה וכן מפני בית המדרש: כריכות. עומרין קשורין: צבתין. מקובצין בלא קשירה: לא טרחינן. לעשות כדרכו לפני העומר משום שינוי: מה ת"ל שתי פעמים תקריב: להביא מן הקמה. דכתיב מהחל חרמש בקמה: תקריב כל שהוא. או קמה או עומרין: תקריב מ"מ שיכול למוצאו. בין במקום רחוק דהוי יבש עד דאתי לעזרה. בין במקום קרוב דהוי לח: מה דיום בלילה לא דכל היום כשר (לקצר) [להבאת] העומר כדאמרי' הא כיצד קצירה וספירה בלילה והבאה ביום בלילה לא דכתיב ביום עצותו: אם יש אחרת. שנקצר בלילה שיכול להביא ממנה העומר יביא: שכל עומר שנקצר שלא כמצותו פסול. כלו' מוטב שיביא בטומאה משיקצור אחר ביום: ור' מכשיר אפי' ביום: כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש כגון הרכבתו והבאתו חוץ לתחום: אבל מלאכה שאי אפשר כגון שחיטה והדחת קרביו דוחה שבת: וסבר לה ר' אליעזר כר' ישמעאל דאמר קצירת העומר מצוה. בזמנה: מה חריש רשות. דלא מצינו חרישה של מצוה: אף בקציר דרשות תשבות יצא קצירת העומר שהיא מצוה ודוחה שבת: ור' אמאי מכשיר דמשמע דלא דחי שבת הא תלמיד דר' שמעון הוא דסבר לה כר' כר' ישמעאל וכר' עקיב:

רבינו גרשום

ר' מאיר סבר לה כר' עקיבא בחדא בבמגבר לקלירות ופליג עליה בחדא בבמגבר לאוצר. מגבר היינו כעין מגבר שאין קוצר ביחד אלא מקומות מקומות: קוצרין מפני הנטיעות. תבואה שגדלה בין נטיעות (חדש) של אילן קודם לעומר מפני שמכתחילין הנטיעות והיינו דומה דקוצר בית השלחין: ומפני בית האבל. אם אין להם מקום לישב לאנשים הבאים לבית האבל אלא בשדה קוצר אותה דהיינו לדבר מצוה וכן מפני בית המדרש: כריכות. עומרין קשורין: צבתין. מקובצין בלא קשירה: לא טרחינן. לעשות כדרכו לפני העומר משום שינוי: מה ת"ל שתי פעמים תקריב: להביא מן הקמה. דכתיב מהחל חרמש בקמה: תקריב כל שהוא. או קמה או עומרין: תקריב מ"מ שיכול למוצאו. בין במקום רחוק דהוי יבש עד דאתי לעזרה. בין במקום קרוב דהוי לח: מה דיום בלילה לא דכל היום כשר (לקצר) [להבאת] העומר כדאמרי' הא כיצד קצירה וספירה בלילה והבאה ביום בלילה לא דכתיב ביום עצותו: אם יש אחרת. שנקצר בלילה שיכול להביא ממנה העומר יביא: שכל עומר שנקצר שלא כמצותו פסול. כלו' מוטב שיביא בטומאה משיקצור אחר ביום: ור' מכשיר אפי' ביום: כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש כגון הרכבתו והבאתו חוץ לתחום: אבל מלאכה שאי אפשר כגון שחיטה והדחת קרביו דוחה שבת: וסבר לה ר' אליעזר כר' ישמעאל דאמר קצירת העומר מצוה. בזמנה: מה חריש רשות. דלא מצינו חרישה של מצוה: אף בקציר דרשות תשבות יצא קצירת העומר שהיא מצוה ודוחה שבת: ור' אמאי מכשיר דמשמע דלא דחי שבת הא תלמיד דר' שמעון הוא דסבר לה כר' כר' ישמעאל וכר' עקיב:

פא א מי' פ"ו מהל' מתנין ומוספין הל' ז:
פב ב מי' פ"ד מהל' מעה"ק הלכה ו:
פג ד מי' פ"ב מהל' מילה הלכה [ז] ז טוש"ע ס"ח סימן שלא סעיף ו ויו"ד סימן רסו סעיף ב:
ה [מי' פ"ו מהל' מתנין ומוספין הלכה ז]:
פד ו מי' פ"ג מהל' עיבור הלכה יט טוש"ע ס"ח סימן שנב סעיף ח:
פה ז מי' פ"ד מהל' מעה"ק הלכה ג:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְקָצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וְהֲבֵאתֶם אֵת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן:
ויקרא כג י
2. וְאִם תַּקְרִיב מִנְחַת בְּכּוּרִים לְיְיָ אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֶת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ:
ויקרא ב יד

דדחי שבת ואי שלא כמצוותו כשר היכי דחי שבת: ומנא לן דהיה תלמיד. דתניא א"ר וכו': אלונטית שמלה: מחצר לגג ומגג לקרפף דרך גגות כדאמר כל גגות העיר רשות אחת הן לכלים ששבתו בחצר: ודאי תלמידיה הוה דסבר לה דדחי שבת ואמאי מכשיר. סבר לה כשאדר לר' שמעון ברבי. אלא דבר מצוה לבי עד שתחשך שלא דחי שבת אלא בעומרו בשעת בבין בין אע"פ

שנאמר בהן במועדו במועדו אפילו בשבת במועדו אפילו בטומאה. פסח דדמיא טומאה אתיא לן מדכתיב אים נדחה ואין ליבור נדחין ותמיד דדחי שבת דאמר קרא עולת שבת בשבתו והדר ילפי מהדדי גגזירה שוה דכתיב בהו במועדו הכי אתיא בפסחים בפרק אלו דברים (דף קו.): כב) **הוקבעו** ולא הוקבעו. פירשתי בפ' התכלת (לעיל דף מו. ד"ה ואיתו):

הדרן עלך רבי ישמעאל

ואלו מנחות ד) (בלות): **חיטין** לא קמיבעיא לן. דמההוא קר' נפקי מזאת תורת המנחה דפסח מנחה בלה חיטין הילכך ההוא קרא בבלה חיטין מיירי כך פי' בקונטרס וקשה לעניל בפרק כל המנחות בלות מלה (דף נב:) דקאמר מנין לכל המנחות שהן בלות מלה וקאמר דכתיב דלא כתיב בלה וזאת תורת המנחה הוא ליה למימר כי הכא תיבת בלה חיטין בלה שעורין מנא ליה לך נראה דדוקא הכא דמיירי לענין אילה שהייהן נאכלין לכהנים דלא נפקא לן בלה שעורין מזאת תורת המנחה משום דשעורין הוא מאכל בהמה כדמוכח בפ"ק דפסחים (דף ג:) שעורין נעשו יפות פ"ל לא ובשר לסוסים ולחמורים ותבן בפרק שני דסוטה (דף יד.) כשם שמעשיה מעשה בהמה אף קרבנה מאכל בהמה: **אם** אינו ענין לחרבה של חיטין. דמתרגיא מזאת תורת אף על גב דפרשתא מיירי בשים בה שמן:

ו) ורבי אלעזר בר' שמעון לא שמיע ליה אלא שאני התם שהרי ו) דחתה שחיטה את ז) השבת ולרבי ה"נ דחתה שחיטה את השבת ח) אלא קסבר רבי קצירת העומר לא דחיא שבת ולא והתנן ט) וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול משלש היה בא דלא כרבי וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול בשלשה בשלש קופות ובשלש מגלות דלא כרבי ד) י) ובשבת יאמר להם שבת זו דלא כרבי: כ) נקצר ביום כשר ודוחה את השבת: ל) מאן שמעת ליה דאמר נקצר ביום כשר רבי ו) וקתני ודוחה את השבת מאי לאו קצירה לא להקרבה אבל לקצירה לא והתניא מ) רבי אומר ו) וידבר משה את מועדי ה' מה תלמוד לומר לפי שלא למדנו אלא לתמיד ופסח שנאמר בהן ז) במועדו א) במועדו ט) ואפילו בשבת במועדו ואפילו בטומאה שאר ז) קרבנות הצבור מנין תלמוד לומר ח) אלה תעשו לה' במועדיכם מנין לרבות ז) עומר והקרב עמו שתי הלחם והקרב עמהן ת"ל וידבר משה את מועדי ה' הכתוב קבע מועד לכולן למאי אילימא להקרבה שתי הלחם בני הקרבה נינהו אלא פשיטא לטחינה והרקדה ודכותה גבי עומר לקצירה וקא דחי את השבת ט) אלא עומר להקרבה ושתי הלחם לאפיה וקסבר רבי תנור מקדש אי אפי לה מאתמול איפסילה לה בלינה וסבר רבי תנור מקדש והתניא מ) י) כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה כיצד שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש הלחם שחטן שלא לשמן וזרק דמן שלא לשמן לא קדש הלחם שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלחם קדוש ואינו קדוש דברי רבי ר' אלעזר בר' שמעון אומר לעולם אינו קדוש עד ששחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן אמר רב נחמן בר יצחק הוקבעו ולא הוקבעו קא אמר:

הדרן עלך רבי ישמעאל

ואלו ה) מנחות נקמצות ושיריהן לכהנים ו) מנחת הסלת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקין מנחת עובדי כוכבים ומנחת נשים ומנחת העומר ומנחת חוטא ומנחת קנאות ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת ז) וקומץ קרב לעצמו ושירים קריבים לעצמן: **גמ'** ח) אמר רב פפא כל היכא דתנן ט) עשר תנן מאי קא משמע לן לאפוקי מר"ש י) דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא קא משמע לן דלא: ושיריהן לכהנים: (פ) מנלן מ) דכתיבא כתיבא ודלא כתיבא כתיב בה [5]וזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן וגו' והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו באה חיטין לא קמיבעיא לן באה שעורין באה שעורין נמי מדנקמצת שיריה לכהנים אליבא דרבנן לא קא מיבעיא לן כי קא מיבעיא לן אליבא דר"ש דאמר איכא מנחה דמיקמצא ולא מיתאכלא דתנן ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת הקומץ קרב בעצמו והשירים קריבין בעצמן מנלן אמר חזקיה דאמר קרא [6]וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה אם אינו ענין לבלולה של חיטין תנהו ענין לבלולה של שעורין ואם אינו ענין לחרבה של חיטין תנהו ענין לחרבה של שעורין והאי להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה לכדתניא ג) מנין שאין חולקין מנחות כנגד זבחים

תלמוד

מנחת העומר: **לחרבה של חטין.** כגון מנחת מאפה ס): **לחרבה של שעורים.** מנחת קנאות: **כנגד זבחים.** שלא יאמר הכהן [לחבירו] טול אתה זבחים ואני מנחות:

רש"י בת"י

ע) **ואלו מנחות. מנחת הסולת.** היתה נקמצת עיסה: **ומחבת ומרחשת וחלות ורקיקין.** אחד אפייתם פותתן ומחזירן לסולת. וכולהו כתיבי בויקרא [ב] וכתיב במנחת סולת קמיצה ובאיזה מקום הוא מזכרה איזה מזכרה היינו קמיצה: **ומנחת העומר.** כתיב [שם] מזכרה. ואמרי' בפ"ב ב) נאמר כאן מזכרה ונאמר במנחת הסולת מזכרה מה להלן מלא הקומץ אף כאן מלא הקומץ: **ומנחת חוטא וקנאות.** כתיב בהו קמיצה ג). **ר"ש אומר.** מפרש בגמרא (דף נב:). אבל לא"ר לא בעינן במנחת כהנים קמיצה אלא נקטרת כמות שהיא: **גמ' כל היכא דתנן.** [כלומר] מנחות: **עשר תנן.** כלומר מנחות שוות בדין אחד: **לאפוקי מדר"ש.** דמעמיד חד מנחה במה דמסכר מנחת מאפה בתלת גווני לדליהיה הוי י"ל מנחות: **מנלן.** בתמי': **דכתיב בה.** הכא דכתיב בה והנותרת ממנו יאכלו כתיבא: **ודלא כתיבא.** דלא כתיב בה: **אם אינו ענין.** דמהכא קרא דכולן כל המנחות בלו אם אינו ענין לחרבה שעורים: **לחרבה של חטין.** כגון מנחת מאפה ס): **לחרבה של שעורים.** מנחת קנאות: **כנגד זבחים.** שלא יאמר הכהן [לחבירו] טול אתה זבחים ואני מנחות:

ד) [פסחים סט.]. ה) [לעיל סג.]. ו) [לעיל סב.]. ז) עיין רש"ק שם הערך. ח) פסחים עז. ע"ש. ט) [יומא מו.]. י) מ"ש לא. יא) [לעיל מז. יומא קד: פסחים יג.]. יב) יומא ק. יג) [לעיל נט. פ. יד) [לעיל סב.]. טו) קדושין נג. טז) ושמי סלתם סח"ל ומ"ל כ"ל ומ"ש אלא פשיטא לטחינה והאמר נמנקר. ל"ק. יז) דכתיב בהנך דכתיב בהו דנקמצת כו' וכ"ל דכתיב כתיב. ל"ק. יח) [מזרח רש"ק]. יט) מכלן עד פ' שתי הלחם נעתק בכ"ר אל רבינו בלגלגל שאמרתי ל"ל על גליון הש"ס שלו שנמצא פירושים ח"ל זה הפירוש אשר הוא בדפוס מפרק ומלו מנחות עד שתי הלחם לוגו מפי' רש"י ז"ל והוא אל פרקן אחר חם לשון רש"י כ"ל. כ) מנחת חוטא ויקרא פרשה ט. ל) מנחת מנדבה ה. מ) [מי' חוט' סס ד"ה מה מועדו מתנו דאמרינן דדרים ממאמעוות מעמועדו דמנוע דאיכר משה כו' מועדו אפי' בשבת כו' אלר קרבנות מנין כו' ע"ש ל"ע]. נ) ל"ל ד"ה בלה חיטין. ל"ק.

תורה אור השלם

1. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ויקרא כג מד
2. וְעָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר ט ב
3. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר כח ב
4. אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לְיְיָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם: במדבר כט לט
5. וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הִקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְיָ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ז
וְהִנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בְּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ: ויקרא ו ט
6. וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וַחֲרֵבָה לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו: ויקרא ז י

רבינו גרשום

ור' אלעזר בר' שמעון לא שמיעא ליה הא אידך דאבוה ולימא נמי שלא כמצותו כשר ודוחה שבת משום דחביבה מצוה בשעתה: אמר לך ר' אלעזר מהתם ליכא למילף דדחי שבת. דהאי דהוה מקטיר להו בשבת לאו משום דחביבה מצוה אלא שהרי דחתה שחיטת תמיד השבת וכיון דשחיטה דחיא דחיא נמי הקטרה. הכא מי דחיא קצירה שבת כיון דאפשר לה מע"ש אלא משום הכי קא אמינא שלא כמצותו פסול ודחיא שבת דסבירא לי כר' עקיבא. אלא ר' דמכשר שלא כמצותו משום דסבירא ליה דקצירת עומר לא דחיא שבת: ואי' דאמר ור' אלעזר לא שמיעא ליה הא אלא שמיעא ליה ואמ' שאני התם לא משום דחביבה מצוה דחי שבת שהרי שחיטה דחיא שבת הכא נמי לגבי האי עומר היכא פשיט ר' שמעון דנקצר שלא כמצוותו פסול דלמא כשר ודקאמרת אמאי דחי שבת שהרי שחיטת כבש העומר דחיא שבת: ואית דמפרשי אלא שמיעא ליה וקיבלה ס) דאמר אי אמרי' התם דמשום חביבה מצוה דחי שבת שהרי דחתה שחיטה אלא לגבי עומר כיון דליכא למימר הכי משום חביבה מצוה [בלבד] לא דחי שבת אלא משום דנקצר שלא כמצותו פסול הכא נמי לר' נמי היכי מצי למימר משום חביבה מצוה דחיא קצירת העומר שבת כר' היכי דלגבי הקטר חלבים הא איכא למימר שאני התם שהרי דחתה שבת אבל

ורבי אלעזר בר"ש לא שמיע ליה. הא דחביבה מצוה דשעתה בתמיה אלא מ) בע"כ שמיע ולא גמר מינה דהתם גבי אבריס שאני דדמו שבת י) משום חביבות מצוה שהרי דחתה שחיטה יא) אם הנשבת קודם להקטרה דאי אפשר לעשותה מערב שבת וכיון דניתן שבת לדחות אלא שחיטה נדחה נמי אלא הקטרה אבל בעומר ליכא למימר הכי דשעת קצירה אכתי לא אידחי שבת ואע"ג דלמחר דחיא הקרבה שבת בשעת קצירה מיהא יב) לא נדחית ואי לא דלא אפשר לה מערב שבת לא הוה דחיא שבת משום חביבות מצוה יג). וה"נ לרבי אליבא למיפרך אמאי גמר יד) שאני התם שהרי דחתה השחיטה שבת: **וחכמים אומרים כו' וכשבת כו' ונקנר כו'.** כל הנך מייתי משום פירכא: **רבי היא.** דאמר לעיל [ע"א] מביאין אחרת תחתיה וקוברה ביום: **מה ת"ל.** והלא כל המועדות אמורין בנעלה ומשה אמרן: **במועדיכם.** ואפילו בשבת ובפרשת פנחס כתיב גבי מוספין: **מנין לרבות עומר.** דלא כתיב בההיא פרשתא: **והקרב עמו.** כבש הבא עם העומר: **והקרב עמהן.** כבשי עצרת: **ת"ל וידבר משה וגו'.** והכהיא פרשתא דאמור אל הכהנים (כ) מו) כתיב עומר [ושתי הלחם]מז) **שתי הלחם בני הקרבה ניהוו[ז] אלא פשיטא [לטחינה] והרקדה.** ואע"ג דאפשר לה לעשות מאתמול ודכוותיה כו': **לא עומר להקרבה.** דאי אפשר לה מאתמול יח): **וכ' הלחם לאפיה.** דקסבר (ג) מנור מקדש כו': **אלא בשחיטה.** אבל באפיה לא קדשי: **קדוש ואינו קדוש.** מפרש בפרק התכלת (לעיל דף מז.): **הוקבעו.** שחטן לשמן וזרק דמן לשמן הוקבעו החלות לאותן כבשים ואין יכול לשנות הלחם לזמן אחר שחטן לשמן וזרק דמן אלא לשמן הוקבעו אבל לא הוקבעו כבשים בתנור: קדים בתנור:

הדרן עלך רבי ישמעאל

ואלו מנחות. מנחת הסלת. היתה נקמצת עיסה: **ומנחת חוטא.** של ישראל נקמצת אבל מנחת חוטא של כהנים לא היתה נקמצת נקמצת כלו אלא כולה היתה בלול: **גמ'(ד) ג) דכתיבא.** בתמיה. דכתיב בהו נקמצת ושיריה לכהנים כגון בחטא מנחות: **דלא כתיב בהו.** כגון מנחת עובדי כוכבים ומנחת חוטא כתיב (ה) וזאת תורת המנחה מלא ו) מנחה הנקמצת נאכלין השיריה לכהנים: **באה חיטין לא קמיבעיא לן.** דהנותרת ממנה כתיב בחטא מנחות בחטא בהן קלא שהן חיטין: **באה שעורין.** כגון מנחת העומר ומנחת קנאות: **מדנקמצת.** דכתיב בה (ויקרא ו) מזכרתה: **אליבא דרבנן.** דלמרי' במתני' ואלו מנחות נקמצות ודומי' מדנקמצות שיריהן לכהנים: **כי קמיבעיא ליה אליבא דר"ש דאמר איכא מנחה.** ואיכא למימר הא מי מנחת העומר ומנחת קנאות אע"ג דנקמצות איכא למימר שהשיריהן אין נאכלין: **אם אינו ענין לבלולה (ו).** שכבר נאמר בהן (שם) והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו: **בלולה של שעורין.** דמעמיד חד מנחה במה דמסכר מנחת מאפה בתלת גווני לדליהיה הוי י"ל מנחות: **מנלן.** בתמי': **דכתיב בה.** הכא דכתיב בה והנותרת ממנו יאכלו כתיבא: **ודלא כתיבא.** נפקא לן דסתם מנחה בלה חיטין הלכך ההוא בבלה חיטין קמשמעי: **מדנקמצת.** ודלא שייכא לכהנים דאי לא אמאי קמי' לה: **אם אינו ענין.** דהא דקתי מזאת תורת המנחה:

ה) [לעיל דף מו.]. ו) [לעיל דף מו.]. ז) [לעיל דף מו.]. ח) [לעיל דף מו.]. ט) [לעיל דף מו.]. י) [לעיל דף מו.]. יא) [לעיל דף מו.]. יב) [לעיל דף מו.]. יג) [לעיל דף מו.]. יד) [לעיל דף מו.]. טו) [לעיל דף מו.]. טז) [לעיל דף מו.]. יז) [לעיל דף מו.]. יח) [לעיל דף מו.]. יט) [לעיל דף מו.]. כ) [לעיל דף מו.]. כא) [לעיל דף מו.]. כב) [לעיל דף מו.]. כג) [לעיל דף מו.]. כד) [לעיל דף מו.]. כה) [לעיל דף מו.]. כו) [לעיל דף מו.]. כז) [לעיל דף מו.]. כח) [לעיל דף מו.]. כט) [לעיל דף מו.]. ל) [לעיל דף מו.]. לא) [לעיל דף מו.]. לב) [לעיל דף מו.]. לג) [לעיל דף מו.]. לד) [לעיל דף מו.]. לה) [לעיל דף מו.]. לו) [לעיל דף מו.]. לז) [לעיל דף מו.]. לח) [לעיל דף מו.]. לט) [לעיל דף מו.]. מ) [לעיל דף מו.]. מא) [לעיל דף מו.]. מב) [לעיל דף מו.]. מג) [לעיל דף מו.]. מד) [לעיל דף מו.]. מה) [לעיל דף מו.]. מו) [לעיל דף מו.]. מז) [לעיל דף מו.]. מח) [לעיל דף מו.]. מט) [לעיל דף מו.]. נ) [לעיל דף מו.]. נא) [לעיל דף מו.]. נב) [לעיל דף מו.]. נג) [לעיל דף מו.]. נד) [לעיל דף מו.]. נה) [לעיל דף מו.]. נו) [לעיל דף מו.]. נז) [לעיל דף מו.]. נח) [לעיל דף מו.]. נט) [לעיל דף מו.]. ס) [לעיל דף מו.]. סא) [לעיל דף מו.]. סב) [לעיל דף מו.]. סג) [לעיל דף מו.]. סד) [לעיל דף מו.]. סה) [לעיל דף מו.]. סו) [לעיל דף מו.]. סז) [לעיל דף מו.]. סח) [לעיל דף מו.]. סט) [לעיל דף מו.]. ע) [לעיל דף מו.]. עא) [לעיל דף מו.]. עב) [לעיל דף מו.]. עג) [לעיל דף מו.]. עד) [לעיל דף מו.]. עה) [לעיל דף מו.]. עו) [לעיל דף מו.]. עז) [לעיל דף מו.]. עח) [לעיל דף מו.]. עט) [לעיל דף מו.]. פ) [לעיל דף מו.]. פא) [לעיל דף מו.]. פב) [לעיל דף מו.]. פג) [לעיל דף מו.]. פד) [לעיל דף מו.]. פה) [לעיל דף מו.]. פו) [לעיל דף מו.]. פז) [לעיל דף מו.]. פח) [לעיל דף מו.]. פט) [לעיל דף מו.]. צ) [לעיל דף מו.]. צא) [לעיל דף מו.]. צב) [לעיל דף מו.]. צג) [לעיל דף מו.]. צד) [לעיל דף מו.]. צה) [לעיל דף מו.]. צו) [לעיל דף מו.]. צז) [לעיל דף מו.]. צח) [לעיל דף מו.]. צט) [לעיל דף מו.]. ק) [לעיל דף מו.]. קא) [לעיל דף מו.]. קב) [לעיל דף מו.]. קג) [לעיל דף מו.]. קד) [לעיל דף מו.]. קה) [לעיל דף מו.]. קו) [לעיל דף מו.]. קז) [לעיל דף מו.]. קח) [לעיל דף מו.]. קט) [לעיל דף מו.]. קי) [לעיל דף מו.]. קיא) [לעיל דף מו.]. קיב) [לעיל דף מו.]. קיג) [לעיל דף מו.]. קיד) [לעיל דף מו.]. קטו) [לעיל דף מו.]. קטז) [לעיל דף מו.]. קיז) [לעיל דף מו.]. קיח) [לעיל דף מו.]. קיט) [לעיל דף מו.]. קכ) [לעיל דף מו.]. קכא) [לעיל דף מו.]. קכב) [לעיל דף מו.]. קכג) [לעיל דף מו.]. קכד) [לעיל דף מו.]. קכה) [לעיל דף מו.]. קכו) [לעיל דף מו.]. קכז) [לעיל דף מו.]. קכח) [לעיל דף מו.]. קכט) [לעיל דף מו.]. קל) [לעיל דף מו.]. קלא) [לעיל דף מו.]. קלב) [לעיל דף מו.]. קלג) [לעיל דף מו.]. קלד) [לעיל דף מו.]. קלה) [לעיל דף מו.]. קלו) [לעיל דף מו.]. קלז) [לעיל דף מו.]. קלח) [לעיל דף מו.]. קלט) [לעיל דף מו.]. קמ) [לעיל דף מו.]. קמא) [לעיל דף מו.]. קמב) [לעיל דף מו.]. קמג) [לעיל דף מו.]. קמד) [לעיל דף מו.]. קמה) [לעיל דף מו.]. קמו) [לעיל דף מו.]. קמז) [לעיל דף מו.]. קמח) [לעיל דף מו.]. קמ

אלו מנחות נקמצות פרק שביעי מנחות

תלמוד לומר איש כאחיו. ומה על תודה כו׳ יהודה מוקמינן הך בריימתא בפ״ב דקידושין (דף נב: וגב.) וגרסינן התם וסמיך ליה [ח] ״) תודה משמע דמסמוכין דרים וקשיין דר׳ יהודה לא דרים סמוכין בפרק קמא דיבמות (דף ז.), והתם ״) פירשתי: **איש** חולק **אפילו בעל מום.**

תלמוד לומר [1] וכל המנחה אשר תאפה בתנור לכל בני אהרן תהיה [2] איש כאחיו [3] יחלקו מנחות בנגד זבחים שלא קמצו תחתיהן בדלות אבל יחלקו מנחות בנגד עופות שהרי קמצו תחתיהן בדלות תלמוד לומר וכל נעשה במרחשת לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו מנחות בנגד עופות שהללו מיני דמים והללו מיני קמחים יחלקו מנחות בנגד זבחים שהללו והללו מיני דמים תלמוד לומר ועל מחבת לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו עופות בנגד זבחים שהללו עשייתן ביד והללו עשייתן בכלי אבל יחלקו מנחות בנגד מנחות שאלו ואלו עשייתן ביד [4] ״ת״ל [2] וכל מנחה בלולה בשמן לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו מחבת בנגד מרחשת ומרחשת בנגד מחבת שזו מעשיה קשין וזו מעשיה רכין אבל יחלקו מחבת בנגד מחבת ומרחשת בנגד מרחשת [5] תלמוד לומר וחרבה לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו בקדשים קלים תלמוד לומר [3] איש כאחיו ואם על תודה כשם שאין חולקין בקדשי קדשים כך אין חולקים בקדשים קלים איש איש חולק [6] ״ואפילו בעל מום [7] ״ואין קטן חולק ואפילו תם ההוא מכל נפקא והא אפיקתיה לכדרבי יוסי ברבי יהודה אלא ההוא מוכל רבינא אמר אתיא מדתני לוי [6] ״דתני לוי [8] [4] לכל קרבנם ולכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמם [9] כל קרבנם לרבות [10] לוג שמן של מצורע סלקא דעתך אמינא [4] מן האש כתב רחמנא קמ״ל לכל מנחתם לרבות [11] מנחת העומר [12] ומנחת קנאות סלקא דעתך אמינא [5] ״ואכלו אותם אשר כופר בהם אמר רחמנא והאי להתיר קא אתיא ואידך נמי לברר קא אתיא קמ״ל [4] לכל חטאתם לרבות [13] חטאת העוף סלקא דעתך אמינא נבילה היא קמ״ל [4] לכל אשמם [14] אשם נזיר [15] ואשם מצורע אשם מצורע בהדיא כתיב ביה [6] כי כחטאת האשם הוא לכהן אלא לרבות אשם נזיר כאשם מצורע סלקא דעתך אמינא להכשיר קא אתי קמ״ל [4] אשר ישיבו [16] זה גזל הגר [4] לך היא ולבניך [17] לשלך היא ולבניך [6] אפילו לקדש בו את האשה אמר רב הונא שלמי

תלמוד לומר לכל בני אהרן תהיה. שלא יחלקו זה כנגד זה אלא בין כולם יחלקו המנחות: **שלא קמו.** מנחות תחת זבחים: **בדלות.** שאין מביא מנחה אלא בדלי דלות שנאמר אם לא תמצא ידו וגו׳ עד ולקח שתי תורים: **שהרי קמו תחתיהן בדלות.** שהמחוייב קינין ואין לו יכול להביא מנחה: **תלמוד לומר ועל מחבת לכל בני אהרן.** אם אינו ענין לנמנות תנהו ענין לזבחים ועופות: **עשייתן ביד.** מליקה בציפורן: **בכלי.** בסכין: **יכול לא יחלקו** [1] **בקדשי קדשים** (א) **אבל יחלקו בקדשים קלים.** שלא יתנו מנחות כנגד אשם ולא מנחת מאפה כנגד מנחת הסולת דכולם קדשי קדשים הן אבל יחלקו בקדשים קלים כגון שלמים כנגד תודה: **תלמוד לומר איש כאחיו.** ומסיק ליה אם על תודה דמקרא דדרש לפניו ולאיתקוש קדשים קלים לקדשי קדשים לנמנות לענין חלוקה: **ואין קטן חולק.** אבל אוכל בחלק אביו: **תם.** בריימתא שאין חולקין: **מכל נפקא.** וכל מנהה בלולה בשמן (ויקרא ז): **הא אפיקתיה.** לכל מנחה בלולה לעיל בפ׳ כל המנחות [1] (דף סג:) לכדרבי יוסי בר׳ יהודה דאמר מה כל האמור למעלה שני מינין: **ההוא מוכל נפקא.** בריימתא מכל ד) והא דאם אינו ענין כו׳ תנהו ענין לתריצה של שעורין נפקא לי׳ ממנה: **לרבות מנחת העומר ומנחת קנאות.** שנקמצו ושייריה לכהנים ומריחו [1] אמה דנקמצות ושייריה לכהנים: **ואפי׳.** מנחת העומר לכתיר מדם אמה׳: **ואידך.** מנחת קנאות: **לברר.** עון אמה ולא לכפרה אימא לא יהו שיריה נאכלין קמשמע לן: **לרבות חטאת העוף.** שנאכלת לכהנים: **נבילה היא.** משום מליקה ולא תאכל קמשמע לן [1] **אמי׳.** ליחוד [1] עליה טזירות טהרה ולא יהא נאכל: **זה גזל הגר.** דכתיב (במדבר ה) אם אין לאיש גואל האשם המושב לכהן זה הקרן אשם גזל את הגר ומת הגר ונולה לשחזיר גזלו ואין לו יורשין יחזירנו לכהנים ויבא קרבן אשם על הבעוונה אכפר ונשבע לו: **שלך הם.** כל הני דמתרבו מהאי קרא: **נקדש בו.** דכתיב (קידושין דף נב: ע״ש) המקדש בחלקו בקדשי קדשים מקודשת ״)

רש״י כת״ו

לכל בני אהרן. משמע כולם יאכלו ממנה: **שלא קמו.** מנחות תחת זבחים בדלות דמי שנתמיד עולה או חטאת אין מביא מנחות תחתיהם מנחה אבל מביא תחתיה תורים: מנחות קמו תחת עופות דכתיב בויקרא (ה) ואם לא תשיג ידו לשתי תורים: **לכל בני אהרן תהיה.** אכולה קרא: **ל״ל על מחבת.** מרבויא דקרא דהא ממילא דלענין דמחבת כשאר מנחות ואם אינו ענין לה תנהו לזבחים ועופות: **יכול לא יחלקו בקדשי קדשים.** כגון חטאת כנגד חטאת ואשם כנגד אשם: **אבל יחלקו.** שלמים כנגד שלמים דהא לא גלי קרא [אבל] גבי מנחה בקדשי קדשים היא: **ס״ל פיש לחמיו.** ומסיק ליה אם על תודה: **מיש.** פיש לחמיו: **מוכל.** מרבוי דוי״ו: **אמי׳.** למנחת העומר וקנאות דשייריהם נאכלים מדמצי לו׳: **לרבות לוג שמן של מצורע.** שיכול מה שנאמר מן הבהמות נאכל לכהנים: **סד״א מן האש.** חה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש והאי לאו ממנחה איכא הוא: **אשר כופר בהם.** וודאינון כהנים אוכלים ונעלים מתכפרים ״) הילכך מידי דכפרה [אבלין] כהנים אבל הגך לא: **אלא אשם נזיר.** [שיהא] נאכל כאשם מצורע: **להכשיר אמי׳.** לחנאלת ולטומה לאמתים ומידי דלאו לכפרה לא [אבלין] כהנים קמ״ל: **זה גזל הגר.** דכתיב (במדבר ה) האשם המושב לה׳ לכהן ואמרי׳ בנבא קמא בהגזל קמא [קי.] דגזל הגר הכתוב מדבר:

גרסינן ליה משום דחטאות ואשמות ושאר המתורים בפרשה בהדיא כתיבי כל אחד ואחד במקומו ומילדרו לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלוקתו של קרח וקשה לפירושו דא״כ מאי קא פריך אשם מצורע בהדיא כתיבי ביה אלא כל הני דאתמר קרא לרבויי להו לא כתיבי בשום מקום כגון לוג שמן של מצורע ומנחת העומר ומנחת קנאות וחטאת העוף ואשם מזיר אריך לדקדק אמאי אריך לכל בכל הני לרבויהו מדכתיב קרבנם ומנחתם חטאתם ואשמם הוה משמעינן להו כיון דשאר כתיבי כולהו בהדיא והני לא כתיבי דמזאת אתא תורת המנחה וזאת תורת החטאת וזאת תורת האשם לא הוה ידעינן הני כדמפרש טעמא בכל חד וחד: **ואפי׳** לקדש בו את האשה. הא דדרשינן בסוף הגזול קמא (בבא קמא ד׳ קט:) **ומסיק** ערכין בסוף המקדש (דף כח:) גבי גזל הגר האשם המושב לה׳ לכהן קנאתו ומשמר מי כרחן אית לן למימר דלאו משולחן גבוה לן זאו דאם לא כן היאך מקדשין בו את האשה הא אמרינן בפרק האיש מקדש (קידושין דף נב:) המקדש בחלקו

דחלמודא להיו׳ כולל שתי דרשות מקרא אחד אע״פ שאינן יוצאות ממנו כי ההיא דב״מ והתעלמת כו׳. תו״ח: ג) לכל קרבנם כל הני דרשות מיתורא דכל נפקי דהא עיקר קרא אצטרך לגופיה כדאיתא במדרש למה נשנית מתנות כהונה בפרשת קרח כדי שיוכל אהרן לומר לטובתו נשברה רגל פרחי כך לפי שערער קרח על הכהונה כו׳ ע״ש וכתב הר״פ בזבחים לפר״ש קשה א״כ אמאי קאמר לכל חטאתם לרבות כו׳ סד״א כו׳ אימא דהכא נשנית משום מחלקתו של קרח אע״ג דלא אצטרך וי״ל דנחי דנתפרשה פעם אחרת מ״מ אצטרך לומר מה היה צריך יתור דכל מאחר שאני יכול לשמוע במקום אחר. תו״ח: ד) כל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע דנקרא נמי קרבן דכתיב והקריב אותו לאשם ולוג השמן דהקרבה נמי אלוג השמן קאי. תו״ח: ה) אפילו לקדש בו את האשה מדהשיב ממונו לקדש בו את האשה אלמא חולקים גלו הגר כנגד גלו הגר דהא בהא תליא כדאיתא בפ׳ האיש מקדשין דאין מקדשין בהן את האשה בחלקו דקדשי קלים מדאין חולקין קדשים קלים כנגד קדשים קלים וא״כ גבי גזל הגר דחשיב ממונו לקדש בו את האשה [אלמא] [אא״כ ש״מ] חולקין גזל הגר נגד גזל הגר ותימה דאמרינן בפרק הגזול בבא בבא מהו לחלוק בגזל הגר הדר פשטה אשם קרייה רחמנא ואין חולקין וכיון דאין חולקין אין מקדשין כדפי׳ לעיל דהא בהא תליא וי״ל דודאי בשעת חלוקה פשיטא ליה דיש לו דין אשם אבל כי מטי לדידיה הוי חולין גמורים דמעות ניתנו ולא דמי לבשר קדשים דאית ביה בזיון לקודש אף לאחר דמטי לדידיה דהכן והכי נמי מסתברא שהרי רבא עצמו דבעי הך בעיא בגיו לעיל מינה הקריבה לחצאים אם בלילה לא יצא מאי שעמא שאם קרייה רחמנא והדר קמבעיא ליה מהו שיחולקו אלא ודאי בדבר שקודם דמטי לדידיה דהכן ודאי פשיטא ליה דיש לו דין אשם אבא אלא בשעת חלוקה מבעיא לה אלמא דיש חילוק אף אנו

נאמר יש חילוק בין בשעת חלוקה דעדיין לא מטי אלא לידי הגזבר הממונה על כך אבל לאחר שנתחלק לכל אחד ואחד אין דין אשם. תו״ח. גליון אפילו לקדש בו את האשה וא״ו והא כתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו ו״ל דאשאר מתנות קאי דמידי דאכילה הוי. מהר״פ:

ו) המנחות בסופו: ז) אתי לגלח עליה ולשתות יין ולטמא ותיבות [ליחול עליה] נזירות שהרה נמחק: ח) וסמיך ליה אם על: ט) פליג עליה דר״ל דהכא מ״מ פרך לר״ל הך סברא דאין חולקין מגלן דהא לא אשכחנא תנא דפליג על הך ברייתא. תו״ח:

מסורת הש״ס

א) קידושין נב. תוספתא דזבחים פי״ח ה״ד ש״ס, ב) לעיל נח. זבחים מד: [ע״ש כמה שינויים], ג) ל״ל בקדשי קדשים שלא יתנו כו׳ והשאר כו׳ למתק. ל״ק, ד) ל״ל ל״ק והכ׳ דמיירי ענין למריכה כו׳, ה) ל״ק, ו) ל״ל ומכסה. ל״ק, ז) ל״ל לסתמיל. ל״ק, ח) [נס פיש לחמיה מקודשים], ט) [בסמיס נמו:], י) ל״ל אם על תודה משמע כו׳. ל״ק, כ) [בד״ה וכן], ל) ל״ל מרינין ופירש לשון מתמיהה. ל״ק בשם ס״ר, מ) ל״ל ל״ק, נ) ל״ל וקס״ל דדכן כו׳. ל״ק, ע) ל״ל הכי אם אימא דר׳ יוסי בר׳ יהודה הך בריימתא היכי דרים. ל״ק, פ) עיין רש״ק.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה יכול לא יחלקו בקדשי קדשים שלא יתנו פ״ל ותיבות אבל יחלקו בקדשים קלים מתחק:

מוסף רש״י

וכל המנחה. משמע שנמנחה עצמה יחלקו כל בני אהרן יכול לא יחלוקו. יכול לא סופיא הכתוב אלא שלא יחלקו מנחות כנגד זבחים, והיין נותן שהרי לא קמו בעל מקום מנחות מתח זבחים בדלות, דבקרבן עולה ויורד מביא עוף עופות מתח בהמה, זבחים היינו בהמה הטעונה זביחה בפנין אבל יחלקו מנחות כנגד עופות. כנגד חטאת העוף שהרי קמו תחתיהן בדלות. דכתיב במנחת קנאות ובאמיתא קול (ויקרא ה) ואם לא תשיג ידו לשתי תורים והביא אם קרבנו אשר חטאת עשירית האיפה וכל נעשה במרחשת לכל בני אהרן. דכולהו קרבי יתרי ניעבו, דתמלי לאיקחב כל מנחה לכל בני אהרן תהיה, לתה ליה לפרושי כל מיני מנחות ת״ל ועל מחבת. אם אינו ענין לנמנות כנגד זבחים שאינן מינן, תנהו ענין לזבחים ועופות יכול לא יחלקו עופות. יכול לא מיעבו הכתוב אלא שלא יחלקו עופות כנגד זבחים והיין נותן שהעופות מעשיהן ביד, מליקה בציפורן, וזבחים מעשיהן בכלי בסכין מחבת כנגד מרחשת. מחבת ומרחשת כלים היו במקדש, ואל המנחות הנקמצות עטונות לוג שמן, ומחבת לפה ומיהה עמוקה ומעון שאינ לחבה ולפה, הסולת מתפשט בכולו והשאר שורף אל שמנה, לפיכך משעיהן קשים, ומרחשת עמוקה ואין כאור שורף אל האשמן לפי שנעלג בעוני החלת לפיכך משעיהן רכין מחבת כנגד מחבת. עול אחת חלקי במנחת שמעון יכול לא יחלוקו. קרבן כנגד חביריו בקדשי קדשים. כמו מנחה אבל יחלקו. קרבן כנגד חביריו בקדשים קלים. דאית לה זכייה בגויהו ויכול למכור חלקו בקרבן זה בשביל זה ואפילו בעל מום. שאף הם היו מתלגין בעלים ומפסדיהם ומנמנחה ומזמנים (קידושין נג.) אים לחמיו לשעוני קנון (שם). לכל קרבנם. גבי קדר מתנות כהונה שנאמרו בלהכן על הסדר בפרשת ויקח קרח, חה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש וגו׳ וכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו ולקרים לה הכא כל כל, דכולהו לרבות לוג שמן. שאף הוא נאכל שהרי הוא קרוי קרבן דכתיב (ויקרא יד) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן אלמא הוא נמי בכלל והקריב וכייהו קרבן (זבחים מד:). **סלקא דעתך אמינא.** לומר אפי׳ לאיקמיך כל לגרויי ולא נפקא ליה מקרבנם מן האש כתיב. דמשמע דעתר מן האשים, ומזה לא עלה לגלות כלום (שם) ואי קשיא הרי קרב ממנו לאשים שהרי אשם מצורע בא עמו דכתיב לעיל ממנו לאשים בשמי אלאם משום כבשים, הא לא קשיא דאשם לא שייך בהדי לוג לגמרי דאמרם אשמו עכשיו ולוגו עד עשרה ימים כלומר בהקומץ זזמא (לעיל עו:). **ואכלו אותם אשר כופר בהם.** דבר שיש בו כפרה נאכל ושאין בו כפרה אינו נאכל והאי להתיר קא אתיא. אלא מדמיבה בבילה היא. לפי שנמלקר **לרבות אשם נזיר.** מיר שנעמא בנמ מביא אשם בשעטר מעוטאלמו ומכשירו לתמלל ולמנות מיזרות טהרה וטיבים כרלאמרים יפלו, ואתי לרבות שיהא נאכל דאי לא הוה כתיב נאכל לא הוה מרבינן לה, דכתיב אשר כופר בהם ואי לא הכשיר אמו, אי אמרינן דאי אמר מצורע בהדיא כתיב ביה. דגאכל דכתיב כי בחטאת האשם המושב לה׳ לכהן, ומיהו לא יתאמר אשם דכתיב הכא לבדר בפרשה כל עשרים ותכנע מתנת כהונה אלא כל למה לי אשר ישיבו זה גזל הגר. דכתיב כי בחטאת המושב לה׳ לכהן, ומניין

יג א ב מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ג:
יד ג מיי' פ"ג מהל' מע"ק הלכה ב:
טו ד מיי' פ"ג מהל' מזיקות הלכה טז:
טז ה מיי' פ"ד מהל' שקלים הלכה ג:
יז ו מיי' פ"ג מהל' מע"ק הלכה ה:
יח ז מיי' שם פ"ב הלכה ט:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ לְעֹלָה:
ויקרא כב יח
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יַפְלֵא לִנְדֹר נֶדֶר נְזִיר לְהַזִּיר לַיְיָ:
במדבר ו ב
3. כָּל הָאֲנָדָרָה יַעֲשֶׂה כִּבְכֹּה אֶת אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:
במדבר טו יג
4. וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה:
ויקרא ה יג
5. וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל:
ויקרא ו טז

שיטה מקובצת

א) לבו נ"א בלבו: ב) קאמר על: ג) נודרין בנזיר ואין העובדי כוכבים נודרין בנזיר: ד) ואם לאו קרבין מעל צבור. וא"ת אמאי לא כייפינן ליה להביא נסכים משלו כדאמרינן בהחודה האומר הרי עלי תודה בלא לחם זבח בלא נסכים כופין אותו להביא לחם ונסכים ר"י ד"ה"מ ישראל אבל עובד כוכבים אין כפיה לעובד כוכבים: ה) וכל אביזרא פי' חברותיה: ו) סמי מכאן יין דאין מתנדב יין לנסכים לבד בלא זבח אבל עם הזבח אפשר שביא אם ירצה כדאמר לעיל עובד כוכבים ששלח עולתו כו' נסכים קרבין משלו (והה"א) בריית"א אזרח מביא נסכים כלומר מתנדב יין בלא זבח ואין העובד כוכבים מתנדב יין בלא זבח יכול כו' ת"ל ככה עיכובא דעולתו טעונה [נסכים] משלו אם ירצה ואם אינו מביא משלו מביא משל צבור ר"מ אזרח מביא נסכים עם הזבח דכופין אותו להביא נסכים עם עולתו ואין עובד כוכבים מביא נסכים אין כופין אותו להביא יין משלו לנסכים של זבחו יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים כלל ת"ל ככה עיכובא דאף עולתו טעונה נסכים ומשל צבור כדאמרינן לעיל ואם לאו מביא משל צבור והא דקאמר סמי מכאן יין ד"ק דאין כופין אותו להביא יין לנסכים: ואיבעית אימא ר' עקיבא והא דקאמר ואין העובדי כוכבים מביאין נסכים בפני עצמן אבל קרבנם טעון נסכים כנסכים הבאים עם הבהמה ולעיל קאמר דמשל צבור וא"ת אמאי לא כפינן ליה הא אמרינן לקמן האומר הרי עלי זבח בלא נסכים כופין אותו וריבא זבח ונסכים ר"י ד"ה"מ ישראל אבל עכו"ם לאו בר כפיה הוא ע"י"ל דה"פ דבריית"א ואין העובד כוכבים מביא נסכים אף עם הבהמה יכול לא יהא קרבנו טעון נסכים ת"ל ככה שאם יש לו אוהבים ישראלים יביאו בעבורו ולא יהא קרבנו קרב בלא נסכים ולכך התקינו ב"ד שאם אין לו אוהבים יהו באים משל צבור ויש שני גרסאות בזבחים כשני פירושים חללו בפרק ב"ש לפי' ראשון גרס' קדשי עובד כוכבים לא נתנין כו' ואין מביאין נסכים הה"פ אין מביאין נסכים בפני עצמן אבל הן צריכין להביא עם הזבח ולפ' השני גרס' אין מביאין

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סמי מההוא נסכי יין:

מוסף רש"י

איש איש לרבות את העכו"ם. שם שם מנין ישראל ומן הגר הגר כיצא"ל אשר יקריב קרבנו וגו' (חולין יג:). **ד' דברים התקינו.** במסכת שקלים בפרק מעות שנמצא וזה אחד מהם. המם קלי דקמני וכו' התקינו ב"ד שיהיו נסכים קרבין משל צבור. וקמ"ל ד"ש ז' דברים התקינו ב"ד וזה אחד שאמרו אחד מהם. והדר מפרש לאיזן שם, עכו"ם שנלמ וכו' דעכו"ם מנלח קרבנעיו כדאמר בפרק אלו מנחות שם מה ת"ל שם שם לרבות את העכו"ם שנודרים נדרים ונדבות כישראל ושילחה עמה נסכים. דמי נסכים (לעיל נא:). **אזרח.** בפרשת נסכים כתיב בשלח לך כל אזרח יעשה ככה, ומינה יליפינן לקמן בפרק כל המדיר (דף לא:): אזרח מלמד שמתנדבים נסכים בכל יום ומנין בפני עצמן נדבה (זבחים מה.). **ת"ל ככה.** יעשה לשון מאחר שחובה אלויה בקרבן ד"ש ישראל ול"ש עכו"ם, הלכך שלח דמי נסכים יקריבו משלו ואם לאו קרבים משל איבור שתנאי ד"ל הוה בתמנסת שקלים (דף ל:): (שם). **אזרח.** זהו ישראל, ולא העכו"ם מביא נסכים כלל יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים. אפילו משל איבור ת"ל ככה. דהכה עיכובא הוא, ודוחי טעונן נסכים ומשל איבור, לגמרן הכתוב בנסכים ואין מביא עליהן, אבל בנסכים דלא נרמי עליהן משמע הכי, אזרח כגון ישראל מביא נסכים אפילו בפני עצמן ואין העכו"ם מביא נסכים בפני עצמן, יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל ככה וזהו עיכובא דוחי קרבנו טעון נסכים אפילו משלו המקבלים ממנו דמי נסכים (תמורה ג.).

רבינו גרשום

בלבו לשמים. שיהא קרבנו כליל: ה) לכל בדריהם לרבות עובדי כוכבים שנודרין כישראל. (ורבא אשר יקריבו לה' לעולה) ה) זה גזל הגר. דכתיב אם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו וכו': הכי קאמר נתנו לישראל ע"מ שיכפר בהן ישראל. שיזרוק דמן וזיכה בבשר ישראל אוכלן. אבל נדר והביא סתם עולה ניהוי. מנחת עובד כוכבים. שלמים כמנחתו דנאכלין דנאכלין לכהנים: והיין והלבונה שיכול להתנדב יין ולבונה כו' (ר"ה ד:). **מה ת"ל לעולה.** דמשמע שאין מביאין אלא עולה: **פרט לנזירות.** כלומר עולה סתם יכולין מ) להביא ולא עולה מזירות שאם נדר במזיר אין מזירות חל עליו לפי שיש בה עולה מעלת ושלמים: **ר"ע אומר אין לי שמביא אלא עולה לחוד.** פרט לכל שאר קרבנות. והאי דתני שלמי העובדי כוכבים עולות הייניו אלינא דר"ע ומתני' דקתני מנחת עובדי כוכבים רבי יוסי הגלילי היא: **אי מססס.** מאשר יקריבו לה' לעולה: **הוה אמינא קרבן נזירות הוא דלא לייתי.** מעלת עולה ושלמים אבל וכו': **קמ"ל.** כי יפליג דאין נודרין כלל דאפי' מזירות לא מיילין עלייהו: **הסקינו בית דין וזה אחד מהן עובד כוכבים שנילה כו': לימא רבי יוסי היא.** דמרבי בין דהייניו נסכים: **ולא ר"ע.** דאמר אין לי אלא עולה ולא נסכים: **אפי' אימא ר"ע.** דהאי דאמר ר"ע דאין נודרין אלא עולה עולה וכל בהמיתה דהייניו נסכים אבל נסכים לחודייהו לא: **אזרח.** בנסכים כתיב (במדבר טו) כל האזרח יעשה ככה: **ואין העובד כוכבים.** מתנדב להביא נסכים אלא זבח: **ככה.** עיכובא שיהו כל עולות טעונות נסכים: **הא אמר אפי' יין לחודיה נמי.** מביא דקתני מנין לרבות העופות והיין לחודיה דהייניו נסכים שמביא והכא תניא אין העובד כוכבים מביא נסכים: **הא אמר עולה.** לחודה אין מידי אחריני לא והכא קתני דעולתו טעונה נסכים: **סמי (ה) מלאן נסכי יין.** ז) ואמר מנין לרבות העופות והלבונה ולא מיתני היין: **והיתה לכהן כמנחה.** כמנחת חוטא כתיב: **שהכא עובדתה כשרה בו.** שאם חטא ונתחייב להביא מנחה יכול להקריבה הוא בעצמו [יא] דהכי משמע והיתה לכהן ט) כמנחת חוטא כל עצמו כמנחת נדבתו שיכול להקריבה הוא בעצמו: **אי אינו אלא להביא שירי מנחת חוטא של כהנים.** כאלינא כמנחת ישראל: **והיתה לכהן.** מקיש חוטאו דהייניו מנחת כהן לנדבתו דהייניו כמנחה דמשמע כמנחת נדבתו מה נדבתו אינה נאכלת ואינה נקמצת דכתיב (ויקרא ו) כליל תהיה: **אף מנחת חוטאו אינה נאכלת.** ומאחר דאינה נאכלת אי אתה יכול להביא

רש"י כת"י

בלבו לשמים. דאינו יודע בטיב קרבן וכי נדר בלבו לשמים נדר הלכך כליל הן לגבוה: **אשר יקריבו לה' לעולה.** יהיה. וכעובד כוכבים קא מייירי ורישא דקרא שיש שם מנין ישראל וגו' ואמרי' לקמן מה ת"ל שיש לרבות עובדי כוכבים כו': **נתנו לישראל.** לאפוקי לעובד כוכבים דלא קפיץ קדשים דעדל אסור בקדשים כדאמרי' בהעבדל ביבמות (נב.): **שיכפר בהן ישראל.** שאמר העובד כוכבים הרי זו שלמים להקריבה בשם פלוני שנדר להביא שלמים דהקר ולאי נאכלים דהא בשביל ישראל קא אתו ומתנה הוא דייהיב ליה עובד כוכבים: **מנחת עובד כוכבים.** אלמא דקרבן העובד כוכבים נאכל: **השופוה.** עולת העוף: **והיין.** לנסכים: **פרט לנזירות.** קרבן מזיר דהואיל ואין מזירות אלה עליו כדאמר לקמן קרבן נמי לא מייתי: **וזה אחד מהן.** לענין מייניה קא מיירי שהתקינו בהמה הנמצא בעזרה יהיה נסכים קרבין משל צבור: **לימא.** הא דקתני דעובד כוכבים מביא נסכים ר' יוסי הגלילי היא ולא ר' עקיבא: **וכל אביזרא.** כל חברותיה דהייניו נמי נסכים הבאים עמה: **ואין העובד כוכבים מביא נסכים.** בלא קרבן: **שהכא עובדתה כשרה בו.** הכן שחטא מקריב הוא עצמו שלמי העובדי כוכבים ששלח עולתו ממדינת הים ושילה עמה נסכיה קריבין משלו ד' ואם לאו קריבין משל ציבור לימא ר' יוסי הגלילי ולא ר"ע אפילו תימא ר"ע עולה וכל ה) חבירתה מאן תנא להא דת"ר 3 אזרח מ) אזרח מביא נסכים ואין ו העובד כוכבים מביא נסכים יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל ככה מני לא ר' יוסי הגלילי ולא ר"ע אי רבי יוסי הגלילי היא אמר אפילו יין נמי אי ר' עקיבא הא אמר עולה אין מידי אחרינא לא איבעית אימא ר' יוסי הגלילי ואיבעית אימא ר"ע איבעית אימא ר' יוסי הגלילי סמי ו) מההיא יין ואיבעית אימא ר"ע עולה וכל ז) חבירתה: ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים [וכו']: מנה"מ דת"ר 4 והיתה לכהן כמנחה שתהא עבודתה כשרה בו אתה אומר שתהא עבודתה כשרה בו או אינו אלא להתיר מנחת חוטא של כהנים ומה אני מקיים 5 וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל מנחת נדבתו אבל חובתו תהא נאכלת תלמוד לומר והיתה לכהן כמנחה מקיש חובתו לנדבתו ח) מה נדבתו אינה נאכלת אף חובתו ט) אינה נאכלת אמר רבי שמעון וכי נאמר והיתה לכהן כמנחתו והלא לא נאמר אלא כמנחה אלא להקיש מנחת

שלמי העובדי כוכבים. עובד כוכבים שנדר להביא שלמים עולות הן ואין נאכלין וה"ה דמנתמן כליל: **לבו לשמים.** כוונתו הוא שיהא קרבנותיו כליל לשמים ולא שיאכלו: **כל דמקרבי עולה ליהוי.** שיהא דין עולה שאין נאכלת ולא דין שלמים: **הכהן אוכלן.** כשאר שלמים וקשיא לרב הונא: **הכי קאמר.** נתנו לישראל על מנת שיתכפר בהן ישראל כגון שהיה ישראל מחויב שלמים ונתנו עובד כוכבים להוציא ידי חובתו יזכה ישראל בבשר ולאוכלו אבל גדל סתם שלמים מיהוי עולה: **מנחת עובדי כוכבים.** שלמים כמנחתו דנאכלין לכהנים: **והיין והלבונה.** שיכול להתנדב ולהביא יין ולבונה: **מה ת"ל לעולה.** דמשמע שאין מביאין אלא עולה: **פרט לנזירות.** כלומר עולה סתם יכולין מ) להביא ולא עולה מזירות שאם נדר במזיר אין מזירות חל עליו לפי שיש בה עולה מעלת ושלמים: **ר"ע אומר אין לי שמביא אלא עולה לחוד.** פרט לכל שאר קרבנות. והאי דתני שלמי העובדי כוכבים עולות הייניו אלינא דר"ע ומתני' דקתני מנחת עובדי כוכבים רבי יוסי הגלילי היא: **אי מססס.** מאשר יקריבו לה' לעולה: **הוה אמינא קרבן נזירות הוא דלא לייתי.** מעלת עולה ושלמים אבל וכו': **קמ"ל.** כי יפליג דאין נודרין אלא עולה עולה וכל בהמיתה דהייניו נסכים אבל נסכים לחודייהו לא: **אזרח.** בנסכים כתיב (במדבר טו) כל האזרח יעשה ככה: **ואין העובד כוכבים.** מתנדב להביא נסכים אלא זבח: **ככה.** עיכובא שיהו כל עולות טעונות נסכים: **הא אמר אפי' יין לחודיה נמי.** מביא דקתני מנין לרבות העופות והיין לחודיה דהייניו נסכים שמביא והכא תניא אין העובד כוכבים מביא נסכים: **הא אמר עולה.** לחודה אין מידי אחריני לא והכא קתני דעולתו טעונה נסכים: **סמי (ה) מלאן נסכי יין.** ז) ואמר מנין לרבות העופות והלבונה ולא מיתני היין: **והיתה לכהן כמנחה.** כמנחת חוטא כתיב: **שהכא עובדתה כשרה בו.** שאם חטא ונתחייב להביא מנחה יכול להקריבה הוא בעצמו יא) דהכי משמע והיתה לכהן ט) כמנחת חוטא כל עצמו כמנחת נדבתו שיכול להקריבה הוא בעצמו: **אי אינו אלא להביא שירי מנחת חוטא של כהנים.** כאלינא כמנחת ישראל: **והיתה לכהן.** מקיש חוטאו דהייניו מנחת כהן לנדבתו דהייניו כמנחה דמשמע כמנחת נדבתו מה נדבתו אינה נאכלת ואינה נקמצת דכתיב (ויקרא ו) כליל תהיה: **אף מנחת חוטאו אינה נאכלת.** ומאחר דאינה נאכלת אי אתה יכול להתיר

מנחתו והכי דרשינן והיתה לכהן כלומר אם משל כהן תהא כשרה לו להקריב כשאר מנחות: **אי אינו אלא.** דהכי משמע אם משל כהן היא תהא כמנחת חוטא של ישראל ששירים נאכלין: **ומה אני מקייים כו'.** כמנחת נדבתו מוקמינן לה: **כמנחה.** כשאר מנחתו תהא מנחת חוטאו:

אלו מנחות נקמצות פרק שביעי מנחות עד.

מנחת חוטא של כהנים [6] כמנחת חוטא של ישראל מה מנחת חוטא של ישראל נקמצת אף מנחת חוטא של כהנים נקמצת אי מה מנחת חוטא של ישראל נקמצת ושיריה נאכלין אף מנחת חוטא של כהנים נקמצת ושיריה נאכלין ת"ל [1] לכהן כמנחה לכהן כמנחה ולא לאשים כמנחה [2] הא כיצד קומץ קרב בעצמו ושירים קריבין בעצמן הא שתהא עבודתה כשרה בו מהכא נפקא מהתם נפקא [6] מנין [8] לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל [2] ובא בכל אות ונפשו ושרת אי מהתם הוה אמינא ה"מ דבר שאין בא על חטא אבל דבר שבא על חטא אימא לא והא נמי מהכא נפקא מהתם נפקא [3] [3] וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה [6] בשגגה [2] מלמד שהכהן מתכפר על ידי עצמו אי מההוא הוה אמינא הני מילי בשוגג אבל [6] במזיד לא קמ"ל [7] במזיד היכי משכחת לה בזדון שבועה תניא אידך [3] ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב בפני עצמו והשירים קריבין בפני עצמן ר"א בר"ש אומר הקומץ קרב בעצמו והשירים מתפזרין על בית הדשן א"ר חייא בר אבא הוי בה רבי יוחנן בית הדשן דהיכא [6] אי דלמעלה היינו אבוה [1] אי דלמטה יש לך דבר שקרב למטה א"ל רבי אבא דלמא לאיבוד אחיכו עליה וכי יש לך דבר שקרב לאיבוד תני אבוה דרבי אבין [4] כל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל לאכילה הקשתיה ולא לדבר אחר מאי קא אמר אמר אביי הכי קא אמר כל מנחת כהן [1] לא תאכל חובתו כליל תהיה נדבתו א"ל רבא [3] סכינא חריפא מפסקא קראי אלא אמר רבא כל מנחת כהן כליל תהיה נדבתו לא תאכל חובתו ואיפוך אנא מסתברא נדבתו הוה ליה לרבויי שכן תדירה לא חטי בסים ריחיה אדרבה חובתו הוה ליה לרבויי שכן עשרון חובה הנך נפישן ורבנן האי כל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא אין לי אלא עליונה בכליל תקטר ותחתונה בלא תאכל מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל כליל כליל לגזירה שוה נאמר כאן כליל ונאמר להלן כליל מה להלן בכליל תקטר אף כאן בכליל תקטר ומה כאן ליתן לא תעשה על אכילתו אף להלן ליתן לא תעשה על אכילתו בעי רבינא כהן שאכל מן האימורין [6] מה הוא לאו דזרות לא

אי דלמטה. פי' בקונטרס על שפך הדשן בחוץ וקשה מ"כ הוי נפסל ביוצא חלא גרמה בעזרה במקום שפס פריס ושעיריס נשרפין כדאמר בפרק טבול יום (זבחים קד:) דשלא דשיים הן והא דתנן בפרק היה נוטל (סוטה דף כג.) ומנמתה מתפזרת אצל הדשן שם היתה ולא נפסלה ביוצא [6] ור"מ מפרש במקום שמניחין תרומת הדשן אצל הכבש ולא יתכן דתרומת הדשן קודם תמיד היה ואחר התמיד היו מקריבין קרבנות ומנמתן ואז כבר נגמנו: **ויש** לך דבר שקרב למטה. ולעו"ג דליכא לקפא העזרה דמקדשה לר' יהודה (זבחים דף נט.) אין זה למטה והייגו **ויש** לך דבר שקרב לאיבוד. ולעו"ג דליכא שתי לגסה הבאין בפני עצמן דלגריפה קאמיין כדאמרי' בהתכלת (לעיל דף מו:) שאני התם דעיקר מלונן עם הכבשים לאכילה:

לאכילה הקשתיו. לאיתקשא מנחת חוטא לחביתין לענין אכילה ולא להקריבה שזה לאיבוד וזה כליל: **מאי** קאמר. דהא כליל נמי כתיב ביה אלמא לכליל נמי הוקשה הכי קאמר לומר מאי קרא לאו בחדא מנחה דאי בחדא מנחה לכתוב כליל ומשמוע דלא סגירא ליה הא דמסקינן לקמן משום לאו אלא לא תאכל קאי אמנחת חוטאו וכליל תהיה אנדבתו כמו שמפרש אבי ורבא ואתרוייהו פריך ואיפוך אנא ומה שהקדים אבי לא תאכל לכליל תהיה כדי לקיים וכל מנחת כהן אכולהו מנחות דהכי קאמר אבי לא תאכל חובתו לאו מוכתו דווקא קאמר אלא כלומר אף מוכתו וכל שכן נדבתו אבל כליל תהיה אנדבתו דווקא קאי ורבא לא חיים בהא דשפיר מקיים [3] וכל דמנחות הוקשו לחביתין הך לענין כליל והך לענין לא תאכל:

ובסים ריחיה. פירש בקונטרס בחד ליגתא דכתיב במנחת נדבה וחביתין ריח ניחוח מה שאין כן במנחת חוטא וקשה דלא חביב שמן ולבונה לכך גרמה כלשון אחר שפירש דמייניהו בסיס ריחיה:

ורבנן האי כל מנחת כו'. הייגו בין רבנן בין ר"ש דפליגי עליה דרבי אלעזר ברבי שמעון: **לאו** דזרות. פי' בקונטו' וכל זר לא יאכל קודש [וכפירושו] משמע בפ"ק דבכיתים (דף ד:) גבי אכל חלב מן המוקדשים דקאמר רבי יהודה לוקה שלש וחייב מרי לאוין דחלב וחד דכתיב וכל זר לא יאכל קודש וכן בפ' בתרא דמכות (דף יח.) אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לר"ש לוקה חמש ופריך לילקי נמי משום וכל זר לא יאכל קודש וקשה דהסוגיא קרא בתרומה כתיב דלמודי ליה בפרק י' יוחסין (קידושין דף סט:) וכתיב לעיל מייתי מוקמ ושכיר לא יאכל קודש ונראה דגלסי' [6] בתרוייהו וזר לא יאכל כי קודש הם ובהיא שמעתא גופא דמכות (דף יח.) מייתי לה גבי זר שאכל מחטאתו ואשם לפני זריקה פטור ואם תאמר והיכי לקי הכא ובכריתות אלאו דזרות הא מסיק התם במכות גבי עולה ה"מ היכא דחזי לכהנים הכא לכהנים נמי לא חזי וגבי זר שאכל מחטאתו ואשם לפני זריקה פטור קאמר [6] [נמי] דכל היכא דקרינא ביה ואכלו אותם אשר כופר בהם קרינא ביה וזר לא יאכל כי קודש [7] הם ויש לי"מ פירוש הקונטרס דהכא וגירסת הספרים דכריתות ודמכות [6] (גם זה שם) דשייך ביה לאו דכל זר לא יאכל קודש אע"ג דכתיב בתרומה דליפנין קודש חט חט מתרומה דלאשכחת בפרק הנשרפין (סנהדרין פד.) דיליף מעולה מתרומה ולא

מנחת חוטאו [6] כהנים למנחת חוטא: [3] ולא לאשים כמנחה. גליון כמנחה דעלמא. כלומ' שיהא הקומץ נקטר והשאר נאכל אלא כולה כליל. הרגמ"ה: [3] וכפר. לקמן דף ק"ט והוריות דף ז' דורש בע"א: [7] מתיבות במדיר כו' עד שבועה נמחק: [8] אי דלמעלה היינו אבוה. א"ת אימא דלר"ש יקריב אותם ע"ג המערכה ר"ל דבפני עצמן משמע שלא במקום המערכה והיינו תפוח מיהו קשה דאמרינן בפרק נושאין על האנוסה כהנת שנתערבה ולדה כו' נתונים עליו חומרי כהנים כו' למאי הלכתא אמר רב פפא למנחתו נקמצת כו' ופריך איקרי כאן כל שממנו לאשים כו' ומשני כראב"ש דאמר מתפזרין כו' ואפ"ר רבנן כו' ומאי קא פריך איקרי כאן כל שממנו לאשים כו' הא אמרינן הכא דלישנא דשירים קריבין בפני עצמן משמע ע"ג תפוח ולא ע"ג המערכה וצריך לומר דע"ג התפוח הי' דשן חם שקורין אותו רמץ והוי שפיר הקטרה. מיהו תימה דהתם קשה מה תקנה היא זו לפורה ע"ג הדשן דילמא מנחת כהנים היא ובציא היא כולה הקטרה ואי לא הוי חסירה ופסולה וי"ל דהכא מודו א) דצריך ואין לו תקנה כו' לר"א ובין לרבנן. תו"ח. אי דלמעלה פי' שעל התפוח היינו אבוה ר"ש דאמר הקומץ קרב לעצמו והשירים קרבין לעצמן וע"כ אינו ר"ל שיהא קרב על המערכה דא"כ לאו היינו לעצמו אלא ע"ג על גבי תפוח קאמר שהי' שם אפר חם והשירים נקטרים שם: [1] אי דלמטה פי' אבית הדשן שהיה בעזרה שהיו שורפין פסולי קדשי קדשים: [1] לא תאכל חובתו כליל תהי' נדבתו. והכריחו לזה מדלא כתיב כליל תהיה ר"ש דאמר הקומץ קרב ר"ל אינו אלא כולה כליל ולא תאכל חובתו כו' אמר רבא כו'. יש לתמוה מה יש חילוק בין הני לישני ומאי דעתיה דאמורא קמא סברה את המקרא וכ"ל שדעת התלמוד דקרא דוכל מנחת כהן קאי אקרא דלעיל דמיירי בחובה שהרי חביתין היא חובה לכך נראה לו לומר וכל מנחת כהן שהיא חובה לא תאכל ורבא נראה לו דוחק לסרס המקרא ודחק לומר דוכל מנחת כהן קאי אנדבה כמו אחובה אע"ג דקרא דלעיל בחובה משתעי וה"ק וכל מנחת כהן בין נדבה בין חובה כליל תהיה לדבתו לא תאכל חובתו ואינו נראה לו דוחק כיון דקרא משתעי בחובה עם נדבה. כנ"ל ברוך: [6] האימורין מהו: [6] כמנחה כל תיבת כלומר ל"ש: [7] על תפוח: [6] עם הדשן: [8] תיבת כבר נמחק: [3] מקיים דכל: [7] הם וי"ל דלא דמי דהתם כוליה קרבן לא חזי לכהנים ולא קרינא ואכלו אותם אשר כופר אבל הכא (והתם) קרינן ביה בבשר ואכל ועוד יש לישב כו':

א) נראה ל"ל אי"ל דהא דאמר התם דהכא אפי' רבנן מודו ר"ל למודו ולכו'.

עין משפט נר מצוה

יט א ב ממי' פ"ש מהל' כלי המקדש הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה: ויקרא ה יג
2. וְכִי יָבֹא הַלֵּוִי מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ מִכָּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוּא גָּר שָׁם וּבָא בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ: דברים יח ו
3. וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחַטְּאָהּ בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְיָ לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ: במדבר טו כח
4. וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל: ויקרא ו טז

שיטה מקובצת

[6] כהנים למנחת חוטא: [3] ולא לאשים כמנחה. גליון כמנחה דעלמא. כלומ' שיהא הקומץ נקטר והשאר נאכל אלא כולה כליל. הרגמ"ה: [3] וכפר. לקמן דף ק"ט והוריות דף ז' דורש בע"א: [7] מתיבות במדיר כו' עד שבועה נמחק: [8] אי דלמעלה היינו אבוה. א"ת אימא דלר"ש יקריב אותם ע"ג המערכה ר"ל דבפני עצמן משמע שלא במקום המערכה והיינו תפוח מיהו קשה דאמרינן בפרק נושאין על האנוסה כהנת שנתערבה ולדה כו' נתונים עליו חומרי כהנים כו' למאי הלכתא אמר רב פפא למנחתו נקמצת כו' ופריך איקרי כאן כל שממנו לאשים כו' ומשני כראב"ש דאמר מתפזרין כו' ואפ"ר רבנן כו' ומאי קא פריך איקרי כאן כל שממנו לאשים כו' הא אמרינן הכא דלישנא דשירים קריבין בפני עצמן משמע ע"ג תפוח ולא ע"ג המערכה וצריך לומר דע"ג התפוח הי' דשן חם שקורין אותו רמץ והוי שפיר הקטרה. מיהו תימה דהתם קשה מה תקנה היא זו לפורה ע"ג הדשן דילמא מנחת כהנים היא ובציא היא כולה הקטרה ואי לא הוי חסירה ופסולה וי"ל דהכא אמר רב פפא למנחתו נקמצת כו' דצריך ואין לו תקנה כו' לר"א ובין לרבנן. תו"ח. אי דלמעלה פי' שעל התפוח היינו אבוה ר"ש דאמר הקומץ קרב לעצמו והשירים קרבין לעצמן וע"כ אינו ר"ל שיהא קרב על המערכה דא"כ לאו היינו לעצמו אלא ע"ג על גבי תפוח קאמר שהי' שם אפר חם והשירים נקטרים שם: [1] אי דלמטה פי' אבית הדשן שהיה בעזרה שהיו שורפין פסולי קדשי קדשים: [1] לא תאכל חובתו כליל תהי' נדבתו. והכריחו לזה מדלא כתיב כליל תהיה ר"ש דאמר הקומץ קרב לא תאכל ש"מ דדשיגן הכי: [1] לא תאכל חובתו כו' אמר רבא כו'. יש לתמוה מה יש חילוק בין הני לישני ומאי דעתיה דאמורא קמא סברה את המקרא וכ"ל שדעת התלמוד דקרא דוכל מנחת כהן קאי אקרא דלעיל דמיירי בחובה שהרי חביתין היא חובה לכך נראה לו לומר וכל מנחת כהן שהיא חובה לא תאכל ורבא נראה לו דוחק לסרס המקרא ודחק לומר דוכל מנחת כהן קאי אנדבה כמו אחובה אע"ג דקרא דלעיל בחובה משתעי וה"ק וכל מנחת כהן בין נדבה בין חובה כליל תהיה לדבתו לא תאכל חובתו ואינו נראה לו דוחק כיון דקרא משתעי בחובה עם נדבה. כנ"ל ברוך: [6] האימורין מהו: [6] כמנחה כל תיבת כלומר ל"ש: [7] על תפוח: [6] עם הדשן: [8] תיבת כבר נמחק: [3] מקיים דכל: [7] הם וי"ל דלא דמי דהתם כוליה קרבן לא חזי לכהנים ולא קרינא ואכלו אותם אשר כופר אבל הכא (והתם) קרינן ביה בבשר ואכל ועוד יש לישב כו':

[6] ב"ש קט:, [3] יבמות ק. סוטה כב. תוספתא סוטה פ"ב ה"ז, [3] [ב"ש קיט: ערכין כו:], [3] ד) מס"ד כמנחתו דלילו נמלר כמנחתו כו' מקום חוטאו לנדבתו וחלא מי [ומשיך לדף עב:]: [6] ב"ק מ"ז, [3] תמורה. ל"ט, [1] ב"ש דברי ר"ש ורבנן ויעיקם ל"ק דשיריי, [6] כיון לתיריי בהם קרא בתרוויהו מוחמו. ל"ק, [2] מני כליל תהיה כו' וחסמ"ד. ל"ק, [1] [ויקרא ו:], [2] בחביתין. ל"ק, [1] כליל של זה בזה לא לא, [6] [בפרק אלו הן הלוקין מכות ח. ע"ש בר"ש י: ד"ה לאוכל עולה], [3] חולין כד:, [6] ויקרא ה, [3] וכן פירש"י שלפניהו ופיין רש"ק, [3] גי' ל"ק וכתיב בתריב חוטב כהן וחסיר, [3] [וכ"כ רש"י בבמות יח. וכ"כ חוס' שם בשם רש"י ע"ש ד"ה ולילקין, [3] ל"ק, [7] ל"ק מוחקן מיכא דתמכות דלא שייך ביה הסם לאו דכל זר לא יאכל קדש ע"ש,

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אבל אמנדיר לא וכו' הילי משמתם לה ר"ב בתמיה ומשני בזדון שבועה כו' וק"ל:

גליון הש"ם

גמ' בשגגה מלמד שהכהן מתכפר ע"י עצמו. עי' לקמן קט ע"ש:

מוסף רש"י

לכהן כמנחה. לענין עבודת כהן שעשוהו קמיצה, ולא לאיסים כמנחה (סוטה כג.). שבא ומקריב. אם מלר קרבן לו שהיה מוטל עליו חטאת ואפס מוכה מקריב אף במשמר שאינו אלו (ב"ש קפ:). הקומץ קרב בעצמו והשיריים קריבין בפני עצמן. כהן המנומה הקדש בדלי דנות שמניה מנחת חוטא וחמר בה במנחת חוטא ושיחה לכהן כמנחה, כלומר אם חוטא זה כהן הוא הרי היא כמנחת ישראל, מה מנחת ישראל נקמצת אף מנחת חוטא של כהנים נקמצת, אי מה מנחת ישראל נאכלין אף אי כלל תהיה נאכלין אלא זו שיריה נאכלין ת"ל וכל מנחת כהן כליל תהיה, הא כלל הקומץ קרב בעצמו והשיריה קרבות לעצמן דברי ר' שמעון, ולחכ"ם אומר הקומץ קרב לעצמו והשיריה מתפזרין אצל הדשן ומקום שנתמנין שם תרומת הדשן ונטלה ושיטו אצל המזבח (יבמות ק).

רבינו גרשום

ת"ל לכהן כמנחה. כלומר שצריך לעבודה הכהן לקמרן אותה כשאר מנחות: ולא לאש' כמנחה דעלמא. כלומר שיהא הקומץ [קרב] והשאר נאכל אלא כולה כליל: ומקריב קרבנותיו. של עצמו אפילו שלא בזמן משמרתו. על הנפש השוגגת אפי' על שגגתו: אבל במדיר אינא לא קמ"ל והיתה לכהן דהאי אשבועת הנדרות כתיב דעשה בה מזיד כשוגג: אי דלמעלה. על הדשן וגחלים שעל גבי המזבח: דילמא לאבוד. שאין צריכין הקטר אלא לאבוד: לאכילה הקשתיו. לחביתי כ"ג שלא תהא נאכלת כחביתין ולא לדבר אחר שתהא שענה הקטר כחביתין אלא הולכ' לאיבוד: סכינא חריפא למיפסק קראי. כלומר וכי יכול אדם לפסוק הכתוב להטיל ספוג לתחלתו כתה העניין: מסתברא נדבתו הוה ליה לרבויי להקישה לחביתין שכן נדבתו תדירה. יכול להביא בכל יום כחביתין שבאין בכל יום. לא חטא נדבתו וחביתין אינן על חטא: ובסי ריחיה. שנדבתו וחביתין באין בלולין בשמן וריחו נודף: ל"א בזה ובזה כתיב ריח ניחוח: לאפוקי חובתו דאינו תדיר שאינו חוטא בכל יום. ובא על חטא. ואינו בלול בשמן ואין כתוב בו ריח ניחוח: שכן בא עשרון. כחביתין: חובה. וחייב להביא לאפוקי נדבתו שיכול להתנדב

כמה עשרונים שירצה: ורבנן. דסבירא להו דכולה כליל האי לא תאכל מאי עבדי ליה כו': לאו דזרות. כל זר לא יאכל קדש:

מנחת חוטאו של כהנים אלא שתהא עבודה כשרה בו: ד) אלא כמנחה. דמשמע כמנחת חוטאו של ישראל דאילו נאמר כמנחתו הוה משמע דכקמרת מקום חוטאו לנדבתו (והכא לא נאמר כו'): לכהן כמנחה. [3] כלומר כל שיש לכהן לעשות בה יהא כמנחת חוטאו של ישראל דנקמצת: ולא לאשים כמנחה. מזבח אין שוין מנחת חוטאו של כהנים ומנחת חוטאו של ישראל דשיריי מנחת חוטאו של ישראל נאכלין ומנחת חוטאו של כהנים קריבין: ומקריב קרבנותיו. שלו עצמו אפי' במשמר שאינו אלו: דכר הבא על חטא. כגון מנחת חוטאו: כחטאה בשגגה מלמד וכו'. דהכי משמע וכפר הכהן על הנפש השוגגת אפי' על נפשו של עצמו וקאמר קמ"ל. אלא מה"ע בחטאי על חטא: ה"מ בשוגג. כדכתיב על הנפש השוגגת: אבל במזיד. כגון היכא דהויין נמי במזיד כגון אשם מרופה ומשמיעת קול לא יקריב בעצמו: קמ"ל. והיתה לכהן כמנחה דהאי קרא במנחת חוטאו דשבועת הנדות כתיב דעשה בו מזיד כשוגג: דלמעלה. על [1] המפוח ה) (הדשן) מנחתיה שעל המזבח לוברים [1] אם הדשן בתפוח נמצא דלכהנים מתפזר על בית הדשן. מ"ר ז"ל: אלא אביי הדשן דלמטה. במקום שמשליך מוראה ונולה ומרומת הדשן אצל הכבש ושם היו נבלעים ושם היה מתפזר: דלמא לאיבוד. שאין צריכין שום הקטרה אלא לאיבוד מפזרן על בית הדשן שלמטה: וכי יש לך דבר שקרב. מתחילתו לאיבוד: פני אבוה וכו'. מיימרא בפני עצמו. ע"פ מ"ר ז"ל וכי יש לך דבר שקרב לאיבוד תני אבוה דר' אבין לעולם מתפזרת אצל הדשן דלמטה ודקא אמרת וכי יש לך דבר קרב [2] (כגר) לאיבוד גזירת הכתוב היא דכתיב כל מנחת כו' לאכילה הקשתיו מרוייהו [1] אין נאכלות ולא לדבר אחר לענין הקרבה דשאני [1] מנחת חוטא שלו אין קריבין אלא מתפזרים אצל הדשן: מאי קאמר. היכי שמעינן מהאי קרא חוטאו לא נדבתו דבעי למימר לאכילה הקשתיו: לא תאכל חובתו. מנחת חוטאו אצל נקמצת כליל תהיה מנחת נדבתו אצל תהא נקמצת אצל מקריב כולה כמנחת חביתין [2] כיון דאית בהן קרא תרוייהו חובתו ונדבתו הלכך מאי למימר לאכילה הקשתיו דמקיים הכא חובתו לנדבתו: מכינא חריפא מפסקא קראי. וכי יכול אדם להפסיק המקרא לבטיל סופו לתחילתו בענין זה לא תאכל חובתו והדר מני [2] לאכילה הקשתיו כו': ואיפוך אנא. דלמימא נדבתו נקמצת אצל חובתו: מפסכרא נדבתו הוה ליה לרבויי. שיהא לה דין חביתין שאינה נקמצת משום דדמיא לחביתין: שכן נדבתו תדירה. שיכול להתנדב בכל יום כחביתין שבאין בכל יום: ולא חטי. נדבתו וחביתין אין באין על חטא: ובסיס ריחיה. שנדבתו וחביתין באין בלולין בשמן ולבונה וריחו נודף מה שאין כן במנחת חוטא. ע"פ דבור וזה כתיב [1] ריח ניחוח לאפוקי מנחת חוטא שאינה תדירה ובאה על חטא ואינה בלולה בשמן ואין כתיב בה ריח ניחוח: שכן באה עשרון. בחביתין [2] לאפוקי נדבתו שיכול להביא כמה עשרונים שירצה: חובה. שמחוייב להביא כמו חביתין: ורבנן. דפליגי עליה דר"ש דאמרי מנחת חוטאו של כהנים כליל היא ואינה נקמצת הא לא תאכל מאי עבדי ליה וכו': אלא עליונה. חביתין בכליל תקטר לחוד: לאו [3] דלא תאכל בעליונה ותחתונה כליל תקטר בתחתונה מנין ת"ל כו': לאו דזרות. כל זר לא יאכל קדש [ויקרא כב] לא קמיבעיא ליה דכהן לגבי אימורים כזר הוי כדאמר בפירקין [6] מן ונדריך אשר תדור [דברים יב]:

רש"י כת"י

לכהן כמנחה. דמה שתלוי לעשות בכהן במנחת חוטאו של ישראל כלומר דנקמצת: ולא לאשים. ממנחת חוטאו דהך ולא [לא נאכלת]: קרבנותיו. שהוא מתוייב: כל עם. ופפ"ו במשמרה שאינו אלו. וכי יבא כלל אום נפש. וכ"ל מקומות נקראו [כהנים] לויים [2] בחטאה בשגגה. דמדכתיב על הנפש השוגגת למה לי בחטאה בשגגה אלא הכי קאמר אפי' חטא נפשו של [כהן] יכפר על נפשו: בשוגג. חטאת דאמרת על השוגג: אלא. חטאת דאמרת על מזיד כגון מנחת חוטאו דכתיב [שמיעת קול] [3] ואמרי' בכריתות [3] אלרבעה מביאין על הזדון כשגגה (שמיעת הקול) מדלא כתיב ונעלם: אימא לא. לכפר הוא [בעמנון]: אי דלמעלה. אלבור על גבי המזבח כלומר שמקריב השירים על גבי מזבח הייגו אבוה: אי דלמטה. על שפך הדשן [בעזרה]: יש לך דבר שקרב לאיבוד. שיפריש לכתמילה לכך: פני אבוה דרבי אבין. לתרוצי טעמא דרבא"ר שלו דוחיה לאיבוד הקשתיו. מנחת כהן לחביתין שלא תאכל ולא לדבר אחר שיהא [השירים] מתקרבין אצל ולאי מתפזרין: מאי קאמר. הא בהאי קרא גופיה כתיב כליל תהי': לא תאכל. מהכל אמנחת חוטאו אל כהן לכולו לא תאכל כולה קרא בחדא מנחה משמעי ליתמר כליל תהיה ואמא ידענא דלא תאכל: סכינא חריפא מפסקא קראי. לגוזרו ולא נדבתו: מפסכרא נדבתו הוי ליה לרבויי. לחיות כליל בחביתין: שכן תדירה. שיכול להתנדב בכל יום כחביתין שבאין בכל יום: [כשיס ריחיה. כאמר כתוב בפי' שבדפוס]: שכן עשרון. חביתין וחוטאו אין יכול להביא אלא עשרון אחד אבל נדבה יכול להתנדב בכל אחד [לקמן קנ:]: ורבנן. דפליגי עליה דר"ש דאמרי מנחת כהנים אינה נקמצת אלא אלא דרשי ביה: עליונה. חביתין כתיב בהו [ויקרא ז] כליל מקטר ועל אכילתה אינו עונר בלאו: אחחונה. שאר מנחת כהנים למטה בגלא תאכל וכליל לא הוי: מנין ליתן כו'. שיהו שאיהם כליל ולא תעשה על אכילה: כליל. מקטר [שם]: מה האימורים. כליות ויותרת הכבד: לאו דזרות. וכל זר לא יאכל קדש [שם כב]:

עין משפט נר מצוה

[1] מנחות [3] [3] [3]

עין משפט
נר מצוה

כ א מיי׳ פי״ח מהלכות מעה״ק הלכה ג:
כא ב מיי׳ פי״ב מהל׳ מעה״ק הלכה טו:
כב ג מיי׳ פי״ב שם הלכה ד:
כג ד מיי׳ פ״ב מהל׳ מעה״ק הלכה ח:
כד ה ו מיי׳ שם פי״ב שם הלכה ג:
כה ז מיי׳ שם פט״ו שם הלכה יד:
כו ח מיי׳ שם:
כז ט מיי׳ פי״ב מהל׳ מעה״ק הלכה ט:
כח י כ מיי׳ שם הלכה ח (וסה״ו הלכ״ח):

תורה אור השלם

1. וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל:
ויקרא ו טז

2. וְאִם מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה:
ויקרא ב ז

מוסף רש״י

איכא מוראה ונוצה. מקרון אלא המוצה ונגלגלין במקומן כדמתניתן במסכת יומא בפרק קמא (דף כא.), (להלן קז.). **המלולו על גבי אישים.** ואחזה זה, זה יין הבא בפני עצמו לחילו הבא בגלל זמה כתיב הסך נסך שכר, לשון שביעה, לשון שכרון, שיהא נרמה על גבי המוצה כשפוקקין את הסיתין כדמתניתן במסכת סוכה (דף מט:) (תבחים צא:). **המתנדב שמן קומצו.** ומקעיל הקומץ ושויין נאכלים (שם). **שתי הלחם הבאות בפני״ע.** אלינא דר״ע דאמר כבשים אין מעכבין את הלחם (לעיל מז:).

שיטה מקובצת

ל) אמר ליה רב: ב) איכא מתנות. דבתיב והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים תימה מאי קאמר דאין הזאה זו ע״ג המזבח ומאי יפוי כח הוא זה למזבח ומה שפי׳ רש״י שהי׳ מזה על הפרכת לא דק שהרי בעזרה היה עומד והיה מתכוין להזות ע״ג הפרכת כדאיתא במס׳ נגעים: ג) לשעייתן דאמר חשר ד) החלות טעונות בלילה כו׳. פרש״י השתא מיירי במנחת מאפה תנור ואמר חשר מקוצי דבתו׳ אמר דמיירי במנחת מאפה שהרי רבי דאמר (ושאר מנחות חלות) [דחלות בוללן] היינו משום דליף להו מנחתת מאפה ורבנן דאמרי סולת לפי שכולן מנחתת סול׳ [לפי׳] הא״כ כל המנחות כי הדדי ניתנו בין למר בין למר לכך נראה לו לפרש החלות טעונות בלילה בכל המנחות מיירי למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה והא דתנא החלות משום דבעי למיתנא הדקיקין במשיחה: ה) כי ושאר השמן: ו) תיבות ואם מנחת מרחשת קרבנך נמחק: ז) שמתנדב: ח) כבשים לצבור ותיבת שנאכבו נמחק: ט) אתיין ותיבת הויין נמחק: י) תיבת וכו׳ נמחק: יא) פירש בקונטרס: יב) מאפה אע״ג דגם היא נאפית בתנור:

ל) מכות יח.: מ) כ״ג דומים פ״ה ה״ד ע״ש, ג) [נקמן קו:], ד) זבחים נא.: ה) סם, ו) [נעיל מז:], ז) פ״ק מ״ז דבכורים אמרי׳ לעיל דף נח. דשתי הלחם אין באין בנדבה כין יחיד כין ציבור ועי״ש, ח) [נעיל מה:], ט) כ״ה דסבר כו׳ אם הלחם אכל אין נאכלין וטעונים עיבור צורה קמ״ל כו׳, י) אחיין דמעיקרא הס״ד והיא גילכת ל״ק, יא) כ״ה ושושה כמיון. כ״ק, יב) [ל״ל בפ׳ לולב וערבה דף מט:], יג) ויקרא יד, יד) נעיל מו:, טו) ויקרא ב, טז) כריתות ד:, יז) ל״ק.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ומאי בזה דמשמע כזה יפה כח למזבח ולא באחר: (ב) ד״ה מקייעא לשמואל דאמר קומלו: (ג) ד״ה לאפוקי וכו׳ אלא היו לו כבשים וכו׳ לאמילה הויין כמות שהן ואיכא למ״ד לשריפה אחיין כמות שהן ע״כ:

רבינו גרשום

לא מיבעיא לי. דכתן גבי אמורין כזר דמי: איכא מוראה ונוצה. דלא קרבה: לשיתין אזלי. ולא להקטרה: המתנדב שמן בפני עצמו: קומצו וקפנו: איכא מתנות. שהיה מזה מן השמן: שתי הלחם הבאות בפני עצמן בשאין להם כבשים. (ואפי׳ הכי) ה) לעולם של כהנים הם: לאפוקי מאאן דאמר בפרק התכלת לשרפה אחיין: כל המנחה הנעשה בכלי שרת. מנחת מחבת ומנחת מרחשת: טעונות ג׳ פעמים מתנות שמן. נותן שמן בכלי קודם לעשייתן קודם לנתינת הסולת ואח״כ נותן הסלת על גבי השמן וחחזר ונותן שמן ע״ג הסלת ובוללה ולשה ואופה ופותתה וחחזר ורוצץ עליה שמן וקומצה: וחלות של מנחת מאפה בוללן בשמן כשהן חלות דברי רבי וחכ״א כשהן סלת בוללן. חלות של מנחת מאפה טעונין בלילה לר׳ כשהן חלות. לרבנן כשהן סלת: ורקיקין משיחה. כיצד מושחן לרקיקה כמין כ״ר יווני: כאות כי יווני אות היא בפרק זה והשאר של שמן נאכל להכהנים: מלמד שטעונה מתן שמן בכלי קודם לכל דבר. והדר סלת בשמן ע״ג השמן תעשה: קרבנך כתיב במחבת וכתיב קרבנך במרחשת. כאן במרחשת כתב סלת בשמן תעשה דהיינו מתן שמן בכלי:

ה) נראה לי״ל קמ״ל דלעולם של כהנים הם ופפ׳ בפ״ב בפ״ג ולאפוקי ממ״ד וכו׳.

לא קא מיבעיא לי כי קא מבעיא לי לאו דכליל תהיה מאי אמר [ה] רב אהרן לרבינא ת״ש [ו]דתניא א״ר״א אומר כל שהוא [1]בכליל תהיה ליתן לא תעשה על אכילתו: **מתני׳** [ז]מנחת כהנים [2]ומנחת כהן משיח [ח]ומנחת נסכים למזבח ואין בהן לכהנים ובזה יפה כח מזבח מכח הכהנים [ט]שתי הלחם [י]ולחם הפנים נאכלין לכהנים ואין בהם למזבח ובזה יפה כח הכהנים מכח המזבח: **גמ׳** ותו ליכא והא איכא עולה איכא עורה לכהנים והא איכא [יא]עולת העוף איכא מוראה ונוצה והא איכא נסכים לשיתין אזלי ומאי בזו לאפוקי מדשמואל [יב]דאמר שמואל המתנדב יין מביאו ומזלפו על גבי אישים קמ״ל [יג]דלשיתין אזלי מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל [יד]המתנדב [טו]שמן קומצו ושיריו נאכלין: שתי הלחם ולחם הפנים: ותו ליכא והא איכא חטאת העוף איכא דמה והאיכא לוג שמן של מצורע [יז] איכא מתנותיו ומאי בזו לאפוקי ממאן דאמר [יח] שתי הלחם הבאות בפני עצמן לשריפה אתיין קמשמע לן דבזו יפה כח כהנים לעולם: **מתני׳** כל המנחות הנעשות בכלי טעונות שלשה מתנות שמן [יט]יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן [יא] חלות בוללן דברי רבי וחכ״א [יב]סולת [יג] החלות טעונות בלילה ורקיקין משיחה כיצד מושחן במין כי [יד] והשאר נאכלין לכהנים: **גמ׳** למעוטי מאי אמר רב פפא [טו]למעוטי מנחת מאפה ת״ר [יז] ואם מנחת מרחשת קרבנך סלת בשמן תעשה מלמד שטעונה מתן שמן בכלי קרבנך קרבנך לגז״ש מה

כי קמיבעיא לי [ז] **לאו דכליל תהיה.** בכהן שאכל את אימורין מזבח של כהן מי הוי חייב משום לאו דכליל תהיה כמו כהן שאכל מנחת כהן שחייב משום כליל תהיה. מ״ר ז״ל: **ותו ליכא.** דליתו כולה למזבח: **הא מיכא עולה.** דהוא כולה למזבח: **עורה לכהנים.** ולא חשיב כולה למזבח: **מוראה ונוצה.** דלא קריבי במזבח: **לשיתין אזלי.** ולא לאשים והאי לא חשיב למזבח: **ומאי בזו.** דמשמע בזה (ח) למזבח ולא אחר: **לאפוקי מדשמואל דאמר מוזלפה לאשים.** דהוה למזבח וקמ״ל דזה בלה כולה למזבח ולא יין ומתניתין דקתני בזה יפה כח מזבח לאפוקי שמן דיפה בו כח שניהן: **ותו ליכא.** מידי דהוי כולו להכהנים: **מיכא דמה.** דכתיב (ויקרא ה) והזה מדם החטאת על קיר המזבח: **מיכא מנותיו.** לבהונות דלא הוה כוליה לכהנים: **לאפוקי ממאן דאמר שתי הלחם הבאות בפני עצמן.** (מי ז׳) שיתנדב שתי לחם לשני הלחם בלא שני כבשים אפילו הכי אל כהנים הן ולא אתו (לשריפה). ע״ל שתי הלחם הבאות בפני עצמן) כגון שלא היו (ג) כבשים [ח] שנאכלו וקתמר׳ לעיל בפרק התכלת (דף מו:) יוצאו ותעובר אותן ויצאו לבית השריפה ופליגי אמוראי התם לאיכא למ״ד נאכלה [ט] הויין ואיכא למ״ד לשריפה אתיין כ״ש. ע״ל לאפוקי ממ״ד מדר״ע דאמר [י] שתי הלחם הבאות בפני עצמן בלא כבשים [יא] וכו׳ [יב] דסבר הכבשים אין מעכבין את הלחם: **קמ״ל כזו.** בשתי הלחם ובלחם הפנים יפה כח כהנים לעולם דאפילו באות בפני עצמן לעולם יפה כח כהנים ולאמילה [יג] אתיין מעיקרא (אבל אין נאכלין וטעונין צורה ולא מ״ר): **מתני׳ כל המנחות הנעשות בכלי.** שרת כגון מנחת מחבת ומרחשת טעונות ג׳ פעמים מתן שמן: **יציקה ובלילה ומתן שמן.** שבתחילה הי׳ נותן השמן בכלי קודם נתינת הסלת ואחר כך נותן עליו את הסלת ואחר ונותן שמן לבולל בשמן ואחר ונותן עליה שמן לקיים מצות יציקה לאפוקי מנחת מאפה שאין בה כל מעשיה בכלי שהרי נאפת בתנור שאין טעונה יציקה אבל אחיך ב׳ מתנות בריכה. ואע״ג דבמתני׳ תני יציקה תחילה אפ״כ אינה אלא באחרונה והכי משמע מתני׳ בשעה שטעונה יציקה צריך שתהא הבלילה נעשה כבר וקודם בלילה תהא מתן שמן שבכלי קודם לעשייתה. מ״ר ז״ל: מנחת הסלת לא היה בה חלות דבעודה סולת נקמצת: **חלות.** של מנחת מאפה ושל מחבת ומרחשת בוללן בשמן לאחר שנעשו חלות לאחר אפייה דברי רבי: **וחכמים אומרים סלת.** בוללן: **החלות.** שבמנחת מאפה טעונות בלילה לרבנן סלת ולרבי חלות: **כילד מושחן.** לרקיק: **כמין כי.** יווני שבלשונינו קורין לכ״ף שלהן כי שהיא טולו מן השמן בלשון כמין [יד] כ׳ יווני: **גמ׳** ת״ר **סלת בשמן תעשה.** משמע שהתה הסלת ניתנת בשמן מלמד שטעונין מתן שמן בכלי קודם לכל דבר ואחר כך נותן הסולת על גביה. והא קרא במנחת מרחשת כתיב וה״ה למנחת ולשאר מנחות: **קרבנך.** דבתרוייהו כתיב קרבנך במחבת ובמרחשת:

רש״י כתי׳

לא קא מבעיא לי. דודאי חייב שהרי זר הוא שלא: **כי קא מבעיא לי לאו דכליל תהיה.** מי קאי מאי אכל הנקטרים או דלמא אמנחות אחוייהו: [**גמ׳**] **ותו ליכא.** מידי דכוליה למזבח דקתני מתני׳ בזה יפה כח המזבח: **איכא מוראה ונוצה.** שאין מתנין על המזבח אלא אצל המזבח: **לשיתין אזלי.** שהיה נוטל קטן במזבח ובו יוכל היין לשיתין בסמ״ך סוכה בפ׳ החגיגה (ל׳): **מאי כזו.** יפה כח דקתני במתני׳ למה ליה למתנייה בכל פשיטא דהא לא מספקי לן כלל מידי דלאנרייך מתני׳ למעוטי דהא לכל הנאכלים כתיבי בקרא: **דמקבדא יין.** בלא קרבן: **מולפו על גבי אישים.** על האש דהשתא הוי כוליה למזבח קמ״ל דלא הוי כוליה למזבח אלא מנסכו בשאר נסכים ויורלין לשיתין: **מסייע.** מתני׳ לאידך מילתא דשמואל דאמר שמואל המתנדב שמן קומצו ומקטיר הקומץ: **ושיריו נאכלין.** דלא הוי כוליה למזבח ואפילו ליה לשמואל בין שמן דמיי קמיין ובין יין דלא מצי קמיין: **והאיכא חטאת העוף.** דכוליה לכהנים: **איכא דמה.** למזבח: **והאיכא לוג שמן של מצורע.** דכוליה לכהנים: **מתנות.** על הפרכת דכתיב מ) והזה מן השמן באצבעו [שבע פעמים לפני ה׳]: **לאפוקי ממאן דאמר.** בפ׳ התכלת נ) שתי הלחם הבאות בפני עצמן בשאין להם כבשים לשריפה אתיין ולא לאמילה קמ״ל דבזו יפה כח כהנים לעולם: **מתני׳ הנעשות בכלי.** בגמרא למעוטי מאי: **קודם לעשייתן.** ונותן תחלה שמן בכלי ונותן סולת עליה ולשה בפוסדרין ונותן שמן עליה ובוללן ואחר ונותן עליה שמן לקיים מצות יציקה: **והחלות בוללן.** למנחת מחבת ומרחשת כשהן חלות אפויות בוללן שאחר ופותתן ונותן שמן לבוללן: **וחכמים אומרים.** כשהן סולת בוללן: **החלות.** בוללן ורקיקין מושחן. שבתא מייני במנחת מאפה: **מושחן.** שלימים: **כי.** חות יווניים ושאינה כמין טיח בהפרשת גודל מאצבע: **ושאר.** השמן נאכל לכהנים: **גמ׳ הנעשות בכלי למעוטי מאי: למעוטי מנחת מאפה.** (דבמתנות) [דבתנור] נאפית תחילה ומיציקה ממעטו לה כדמפרש לקמן [נמ.]: **סלת בשמן.** משמע בתוך השמן מנחת אלמא טעונה ליתן שמן תחילה קודם לעשייתה ובמרחשת כתיב ומתן שמן ולא כתיב בלילה ויציקה וגמרינן הך מהך:

מסורת הש״ס

מ) מכות יח.: נ) כ״ג דומים פ״ה ה״ד ע״ש, ג) [נקמן קו:], ד) זבחים נא.: ה) סם, ו) [נעיל מז:], ז) פ״ק מ״ז דבכורים אמרי׳ לעיל דף נח. דשתי הלחם אין באין בנדבה כין יחיד כין ציבור ועי״ש, ח) [נעיל מה:], ט) כ״ה דסבר כו׳ אם הלחם אכל אין נאכלין וטעונים עיבור צורה קמ״ל כו׳, י) אחיין דמעיקרא הס״ד והיא גילכת ל״ק, יא) כ״ה ושושה כמיון. כ״ק, יב) [ל״ל בפ׳ לולב וערבה דף מט:], יג) ויקרא יד, יד) נעיל מו:, טו) ויקרא ב, טז) כריתות ד:, יז) ל״ק,

קרבנך במרחשת ואמר קרבנך במחבת ס). במנחת מחבת כתיב בלילה ויציקה ולא כתיב בה מתן שמן שבתחילה ובמרחשת כתיב מתן שמן ולא כתיב בלילה ויציקה וגמרינן הך מהך:

מה כאן מתן שמן בכלי אף להלן מתן שמן בכלי [6] ומה להלן יציקה ובלילה אף כאן יציקה ובלילה: חלות בוללן דברי רבי וחכמים אומרים סולת: ת"ר [1]סלת בלולה [א]מלמד שנבללת סולת רבי אומר חלות בוללן שנאמר [2]חלות בלולות אמרו לו והלא לחמי תודה נאמר בהן חלות ואי אפשר לבוללן [3] כשהן חלות אלא סולת כיצד עושה [3]נותן שמן בכלי קודם לעשייתן ונותנה ונותן שמן עליה ובוללה ולשה ואופה ופותתה ונותן עליה שמן וקומץ רבי אומר חלות בוללן שנאמר חלות בלולות בשמן כיצד עושה נותן שמן בכלי קודם לעשייתה ונותנה ולשה ואופה ופותתה ונותן עליה שמן ובוללה וחוזר ונותן עליה שמן וקומץ אי אפשר [3] דקאמרי ליה רבנן לרבי מאי היא אמר רבי שמואל בר רב יצחק רביעית שמן היא היאך מתחלקת לכמה חלות: החלות טעונות בלילה ורקיקין משיחה: תנו רבנן חלות בלולות ולא רקיקין בלולין שיכול והלא [6]דין הוא ומה חלות שאינן טעונות משיחה טעונות בלילה רקיקין שטעונין משיחה אינו דין שטעונין בלילה תלמוד לומר חלות בלולות ולא רקיקין בלולין רקיקין משוחין ולא חלות משוחות שיכול והלא דין הוא ומה רקיקין שאינן טעונין בלילה טעונין משיחה חלות שטעונות בלילה אינו דין שטעונות משיחה תלמוד לומר רקיקין משוחים ולא חלות משוחות מאי תלמודא אמר רבא לא לישתמיט [ד] ולכתוב חלות משוחות ורקיקין בלולין: כיצד מושחן כמין כי והשאר נאכל וכו': [3]מאי כמין כי אמר רב כהנא כמין כי יווני: תנו רבנן מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקין מביא לוג שמן וחוצהו לחלות וחציו לרקיקין [6] וחלות בוללן ורקיקין מושחן ומושח את הרקיק על פני כולו ושאר השמן מחזירו לחלות [3]רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון אומר מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים: תניא אידך [3]רקיקין הבאים בפני עצמן מביא לוג שמן ומושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל שמן שבלוג רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים: **מתני'** [ד]כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיתה [ו]: **גמ'** למעוטי מאי אמר רב פפא למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים תנו רבנן [3]פתות אותה פתים מנחה לרבות כל המנחות לפתיתה יכול שאני מרבה אף שתי הלחם ולחם הפנים ת"ל אותה [3]ויצקת שמן מנחה לרבות כל המנחות ליציקה יכול שאני מרבה אף מנחת מאפה [ה]תלמוד לומר עליה שמן אוציא את החלות ולא אוציא את הרקיקין תלמוד לומר היא מאי תלמודא אימא להוציא מנחת כהנים אמר

מה להלן יציקה ובלילה אף כאן יציקה ובלילה. תימה למה לי למילף מג"ש דקרבנך קרבנך תיפוק לי דמרבינן בסמוך מדכתיב מנחה לרבות כל המנחות ליציקה ולא ממעטינן אלא מנחת מאפה ומצינו למימר דעיקר ג"ש למתן שמן בכלי אתיא ויציקה ובלילה דהכא הוא הדין דבלאו ג"ש הוה ילפינן מדכתיב מנחה ועוד נראה דבלילה נמי איצטריך ג"ש דמדכתיב מנחה לא מרבינן אלא יציקה לחודה דעל יציקה כתיב ומרבינן מייניה פתיתה לכל מנחות דפתיתה ויציקה כתיבי בההוא קרא ומיהו צריך לדקדק דבמנחת סולת ובמנחת העומר אלא כתיב בהו [ו] (בלילה) ממן שמן בכלי קודם לעשייתן [ז] (חולין) מיהא מתחת ומרחשת דכתיב קרבנך אלא שאר מנחות מנלן ואם נפרש מדכתיב מנחה במחבת מרבינן כל מנחות לשלשה מתנות שמן מ"כ [ח] היכי דממעטינן מאפה מייליקה מדכתיב עליה והיא נמעט נמי ממתן שמן בכלי קודם לעשייתן דהיך תיבות גבי הדדי כתיבי ויצקת עליה שמן מנחה היא ונראה לפרש דגבי שלשה מתנות שמן כל המנחות למידות זו מזו אלא שוס ג"ש מסברא בעלמא דכיון דטעונות מתנות שמן נלמד סתום מן המפורש כעין גלוי מילתא בעלמא והא דלהלן הכא קרבנך לג"ש היינו משום דכיון דבמנחת כתיב יציקה אחרונה ובמרחשת כתיב ממן שמן בכלי בתחילה ה"א שזו דינה כך וזו דינה כך אבל אחר שנלמדינו בג"ש ליתן האמור של זה בזה ה"ה בכל המנחות חוץ ממאפה דמיעטה רחמנא [ט] מייליקה ומשום דכתיבי מיעוטי גבי יציקה הוא דאיצטריך ליה מנחה לרבות כל המנחות ליציקה: **שפיר** קאמרי ליה רבנן **ומאי היא.** תימה מעיקרא פסיעה ליה דשפיר קאמרי רבנן ואח"כ בעי מאי היא ועוד אאין מתרץ כלום אקושיא זו ונראה לפרש דלאו קושיא היא אלא בניחותא קאמר דשפיר קאמרי ליה רבנן דהחזינן בתוספתא דחזר בו רבי דאמר גראין דבריהן מדבריי ומאי היא כלומר מאיזה טעם אמר ר' שמואל בר רב יצחק רביעית שמן היא ומתחלקת לכמה חלות ואחר שפיינתן יכיות הן וטולעות שמן מחמת האור ורביעית שמן לא שפקא להו: **ומה** חלות שאין טעונות משיחה כו'. צריך לדקדק אי שייך כאן כל מה וחד תיקוס בדוכתיה [ט]: **כמין** כי. צייר בקונטר' כמין טי"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נון או כמין כ' ובערוך [ט] פירש דתניא בברייתא (דף ה:) המלכים מושחין כמין מזר והכהנים כמין כי יווניית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וחזו לורתו: **אימא** להוציא מנחה כו'. הקשה בקונטרס גבי פתיתה נמי לפרוך אימא להוציא מנחת כהנים ומיהו דמתפרכא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי בדין מנחת מחבת שכן פתיתה כתיבא ביה בהדיא ושמיהו מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה למעט שתי הלחם ולחם הפנים לדיבור הן: אינהו

[6] ומה להלן כו'. וא"ת למה לי ג"ש ליציקה בהדיא כתיב ויצקת עליה שמן ודרשינן לקמן לרבות כל המנחות ליציקה וי"ל דמשום בלילה איצטריך גז"ש ולא משום יציקה אבל קצת קשה היכא דלא כתיב קרבנך מנלן וי"ל דכיון דליכא מנחה הצריכה שמן ולא כתיב בה מיהא חדא מתנה דשמן או מתן שמן או יציקה או בלילה וכיון דהכי הוא ילפינן להו כולהו במה מצינו ומיהו אצטריך גז"ש דליכא למימר דגילוי מילתא בעלמא והא דלהלן הכא קרבנך לג"ש היינו משום דכיון דבמנחת כתיב יציקה אחרונה ובמרחשת כתיב ממן שמן בכלי בתחילה ה"א שזו דינה כך וזו דינה כך אבל אחר שנלמדינו בג"ש ליתן האמור של זה בזה ה"ה בכל המנחות חוץ ממאפה דמיעטה רחמנא [ט] מייליקה ומשום דכתיבי מיעוטי גבי יציקה הוא דאיצטריך ליה מנחה לרבות כל המנחות ליציקה: **שפיר** קאמרי ליה רבנן **ומאי היא.** תימה מעיקרא פסיעה ליה דשפיר קאמרי רבנן ואח"כ בעי מאי היא ועוד אאין מתרץ כלום אקושיא זו ונראה לפרש דלאו קושיא היא אלא בניחותא קאמר דשפיר קאמרי ליה רבנן דהחזינן בתוספתא דחזר בו רבי דאמר גראין דבריהן מדבריי ומאי היא כלומר מאיזה טעם אמר ר' שמואל בר רב יצחק רביעית שמן היא ומתחלקת לכמה חלות ואחר שפיינתן יכיות הן וטולעות שמן מחמת האור ורביעית שמן לא שפקא להו: **ומה** חלות שאין טעונות משיחה כו'. צריך לדקדק אי שייך כאן כל מה וחד תיקוס בדוכתיה [ט]: **כמין** כי. צייר בקונטר' כמין טי"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נון או כמין כ' ובערוך [ט] פירש דתניא בברייתא (דף ה:) המלכים מושחין כמין מזר והכהנים כמין כי יווניית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וחזו לורתו: **אימא** להוציא מנחה כו'. הקשה בקונטרס גבי פתיתה נמי לפרוך אימא להוציא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי בדין מנחת מחבת שכן פתיתה כתיבא ביה בהדיא ושמיהו מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה למעט שתי הלחם ולחם הפנים לדיבור הן: אינהו

[6] מה כאן מתן שמן בכלי אף להלן מתן שמן בכלי. מגז"ש דקרבנך קרבנך תיפוק לי דמרבינן בסמוך מדכתיב מנחה לרבות כל המנחות ליציקה ולא ממעטינן אלא מנחת מאפה ומצינו למימר דעיקר ג"ש למתן שמן בכלי אתיא ויציקה ובלילה דהכא הוא הדין דבלאו ג"ש הוה ילפינן מדכתיב מנחה ועוד נראה דבלילה נמי איצטריך ג"ש דמדכתיב מנחה לא מרבינן אלא יציקה לחודה דעל יציקה כתיב ומרבינן מייניה פתיתה לכל מנחות דפתיתה ויציקה כתיבי בההוא קרא ומיהו צריך לדקדק דבמנחת סולת ובמנחת העומר אלא כתיב בהו [ו] (בלילה) ממן שמן בכלי קודם לעשייתן [ז] (חולין) מיהא מתחת ומרחשת דכתיב קרבנך אלא שאר מנחות מנלן ואם נפרש מדכתיב מנחה במחבת מרבינן כל מנחות לשלשה מתנות שמן מ"כ [ח] היכי דממעטינן מאפה מייליקה מדכתיב עליה והיא נמעט נמי ממתן שמן בכלי קודם לעשייתן דהיך תיבות גבי הדדי כתיבי ויצקת עליה שמן מנחה היא ונראה לפרש דגבי שלשה מתנות שמן כל המנחות למידות זו מזו אלא שוס ג"ש מסברא בעלמא דכיון דטעונות מתנות שמן נלמד סתום מן המפורש כעין גלוי מילתא בעלמא והא דלהלן הכא קרבנך לג"ש היינו משום דכיון דבמנחת כתיב יציקה אחרונה ובמרחשת כתיב ממן שמן בכלי בתחילה ה"א שזו דינה כך וזו דינה כך אבל אחר שנלמדינו בג"ש ליתן האמור של זה בזה ה"ה בכל המנחות חוץ ממאפה דמיעטה רחמנא [ט] מייליקה ומשום דכתיבי מיעוטי גבי יציקה הוא דאיצטריך ליה מנחה לרבות כל המנחות ליציקה: **שפיר** קאמרי ליה רבנן **ומאי היא.** תימה מעיקרא פסיעה ליה דשפיר קאמרי רבנן ואח"כ בעי מאי היא ועוד אאין מתרץ כלום אקושיא זו ונראה לפרש דלאו קושיא היא אלא בניחותא קאמר דשפיר קאמרי ליה רבנן דהחזינן בתוספתא דחזר בו רבי דאמר גראין דבריהן מדבריי ומאי היא כלומר מאיזה טעם אמר ר' שמואל בר רב יצחק רביעית שמן היא ומתחלקת לכמה חלות ואחר שפיינתן יכיות הן וטולעות שמן מחמת האור ורביעית שמן לא שפקא להו: **ומה** חלות שאין טעונות משיחה כו'. צריך לדקדק אי שייך כאן כל מה וחד תיקוס בדוכתיה [ט]: **כמין** כי. צייר בקונטר' כמין טי"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נון או כמין כ' ובערוך [ט] פירש דתניא בברייתא (דף ה:) המלכים מושחין כמין מזר והכהנים כמין כי יווניית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וחזו לורתו: **אימא** להוציא מנחה כו'. הקשה בקונטרס גבי פתיתה נמי לפרוך אימא להוציא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי בדין מנחת מחבת שכן פתיתה כתיבא ביה בהדיא ושמיהו מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה למעט שתי הלחם ולחם הפנים לדיבור הן: אינהו

[ד] ומה כאן מתן שמן בכלי אף להלן מתן שמן בכלי. מגז"ש דקרבנך קרבנך תיפוק לי דמרבינן בסמוך מדכתיב מנחה לרבות כל המנחות ליציקה ולא ממעטינן אלא מנחת מאפה ומצינו למימר דעיקר ג"ש למתן שמן בכלי אתיא ויציקה ובלילה דהכא הוא הדין דבלאו ג"ש הוה ילפינן מדכתיב מנחה ועוד נראה דבלילה נמי איצטריך ג"ש דמדכתיב מנחה לא מרבינן אלא יציקה לחודה דעל יציקה כתיב ומרבינן מייניה פתיתה לכל מנחות דפתיתה ויציקה כתיבי בההוא קרא ומיהו צריך לדקדק דבמנחת סולת ובמנחת העומר אלא כתיב בהו [ו] (בלילה) ממן שמן בכלי קודם לעשייתן [ז] (חולין) מיהא מתחת ומרחשת דכתיב קרבנך אלא שאר מנחות מנלן ואם נפרש מדכתיב מנחה במחבת מרבינן כל מנחות לשלשה מתנות שמן מ"כ [ח] היכי דממעטינן מאפה מייליקה מדכתיב עליה והיא נמעט נמי ממתן שמן בכלי קודם לעשייתן דהיך תיבות גבי הדדי כתיבי ויצקת עליה שמן מנחה היא ונראה לפרש דגבי שלשה מתנות שמן כל המנחות למידות זו מזו אלא שוס ג"ש מסברא בעלמא דכיון דטעונות מתנות שמן נלמד סתום מן המפורש כעין גלוי מילתא בעלמא והא דלהלן הכא קרבנך לג"ש היינו משום דכיון דבמנחת כתיב יציקה אחרונה ובמרחשת כתיב ממן שמן בכלי בתחילה ה"א שזו דינה כך וזו דינה כך אבל אחר שנלמדינו בג"ש ליתן האמור של זה בזה ה"ה בכל המנחות חוץ ממאפה דמיעטה רחמנא [ט] מייליקה ומשום דכתיבי מיעוטי גבי יציקה הוא דאיצטריך ליה מנחה לרבות כל המנחות ליציקה: **שפיר** קאמרי ליה רבנן **ומאי היא.** תימה מעיקרא פסיעה ליה דשפיר קאמרי רבנן ואח"כ בעי מאי היא ועוד אאין מתרץ כלום אקושיא זו ונראה לפרש דלאו קושיא היא אלא בניחותא קאמר דשפיר קאמרי ליה רבנן דהחזינן בתוספתא דחזר בו רבי דאמר גראין דבריהן מדבריי ומאי היא כלומר מאיזה טעם אמר ר' שמואל בר רב יצחק רביעית שמן היא ומתחלקת לכמה חלות ואחר שפיינתן יכיות הן וטולעות שמן מחמת האור ורביעית שמן לא שפקא להו: **ומה** חלות שאין טעונות משיחה כו'. צריך לדקדק אי שייך כאן כל מה וחד תיקוס בדוכתיה [ט]: **כמין** כי. צייר בקונטר' כמין טי"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נון או כמין כ' ובערוך [ט] פירש דתניא בברייתא (דף ה:) המלכים מושחין כמין מזר והכהנים כמין כי יווניית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וחזו לורתו: **אימא** להוציא מנחה כו'. הקשה בקונטרס גבי פתיתה נמי לפרוך אימא להוציא מנחת כהנים הוה ליה לרבויי בדין מנחת מחבת שכן פתיתה כתיבא ביה בהדיא ושמיהו מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה למעט שתי הלחם ולחם הפנים לדיבור הן: אינהו

[ד] ומה כאן מתן שמן בכלי אף להלן מתן שמן בכלי. מגז"ש דקרבנך קרבנך תיפוק לי דמרבינן בסמוך מדכתיב מנחה לרבות כל המנחות ליציקה ולא ממעטינן אלא מנחת מאפה ומצינו למימר דעיקר ג"ש למתן שמן בכלי אתיא ויציקה ובלילה דהכא הוא הדין דבלאו ג"ש הוה ילפינן מדכתיב מנחה ועוד נראה דבלילה נמי איצטריך ג"ש דמדכתיב מנחה לא מרבינן אלא יציקה לחודה דעל יציקה כתיב ומרבינן מייניה פתיתה לכל מנחות דפתיתה ויציקה כתיבי בההוא קרא ומיהו צריך לדקדק דבמנחת סולת ובמנחת העומר אלא כתיב בהו [ו] (בלילה) ממן שמן בכלי קודם לעשייתן [ז] (חולין) מיהא מתחת ומרחשת דכתיב קרבנך אלא שאר מנחות מנלן ואם נפרש מדכתיב מנחה במחבת מרבינן כל מנחות לשלשה מתנות שמן מ"כ [ח] היכי דממעטינן מאפה מייליקה מדכתיב עליה והיא נמעט נמי ממתן שמן בכלי קודם לעשייתן דהיך תיבות גבי הדדי כתיבי ויצקת עליה שמן מנחה היא ונראה לפרש דגבי שלשה מתנות שמן כל המנחות למידות זו מזו אלא שוס ג"ש מסברא בעלמא דכיון דטעונות מתנות שמן נלמד סתום מן המפורש כעין גלוי מילתא בעלמא והא דלהלן הכא קרבנך לג"ש היינו משום דכיון דבמנחת כתיב יציקה אחרונה ובמרחשת כתיב ממן שמן בכלי בתחילה ה"א שזו דינה כך וזו דינה כך אבל אחר שנלמדינו בג"ש ליתן האמור של זה בזה ה"ה בכל המנחות חוץ ממאפה דמיעטה רחמנא [ט] מייליקה ומשום דכתיבי מיעוטי גבי יציקה הוא דאיצטריך ליה מנחה לרבות כל המנחות ליציקה: **שפיר** קאמרי ליה רבנן **ומאי היא.** תימה מעיקרא פסיעה ליה דשפיר קאמרי רבנן ואח"כ בעי מאי היא ועוד אאין מתרץ כלום אקושיא זו ונראה לפרש דלאו קושיא היא אלא בניחותא קאמר דשפיר קאמרי ליה רבנן דהחזינן בתוספתא דחזר בו רבי דאמר גראין דבריהן מדבריי ומאי היא כלומר מאיזה טעם אמר ר' שמואל בר רב יצחק רביעית שמן היא ומתחלקת לכמה חלות ואחר שפיינתן יכיות הן וטולעות שמן מחמת האור ורביעית שמן לא שפקא להו: **ומה** חלות שאין טעונות משיחה כו'. צריך לדקדק אי שייך כאן כל מה וחד תיקוס בדוכתיה [ט]: **כמין** כי. צייר בקונטר' כמין טי"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נון או כמין כ' ובערוך [ט] פירש דתניא בברייתא (דף ה:) המלכים מושחין כמין מזר והכהנים כמין כי יווניית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וחזו לורתו: **אימא** להוציא מנחה כו'. הקשה בקונטר'

איזהו דבר שצריך שני מיעוטין כו'. תימה דלעיל בסוף כל המנחות בחות מלה (דף ס:) גבי הגשה דכתיבי מיעוטי טובא [ז] ממעוטינא מקמא שמי הלחם ולחם הפנים דאין מהן לאישים וממיעוטא שני מנחת נסכים שאינה באה בגלגל עצמה וממיעוטא שלישי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים והשתא הכא גבי יציקה דאיכא תרי מיעוטי נהי דלא צריך למעוטא שמי הלחם ולחם הפנים שאפילו שמן אינה טעונה כדממעטינא להו בפרק כל המנחות (גם זה סם) מכל מקום נוקי קמא למעוטי מנחת נסכים ואידך למעוטי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מטעמים דהתם ויש לומר דלא דמי דגבי הגשה איכא תלתא מיעוטי ולא שייך לאוקמי כולהו במנחת מאפה אבל הכא דאיכא אלא תרי מיעוטי ואיכא לקיומי תרוייהו במנחת מאפה מקיימינן: **חביצא.** פי' בקונטרס מבשל שקורין שליקו"ק שמפרכין בו פת וקשה מה ענין זה אצל מנחות שהבישול מבטלו כאן מתורת לחם ואי משום דטיגון דמנחה משיבא כבישול דחביצא והא בשמן מייתי עלה ליקט מכולו דליכא שום טיגון ועוד אמרינן בפרק כילד מברכין (ברכות נ:) גבי חטה טחנה לשה אפאה ובשלה בזמן שהפרוסות קיימות מברך המוציא אין הפרוסות קיימות מברך בורא מיני מזונות משמע אין הפרוסות קיימות אפילו יש בהן כזית ועוד בשמן דקאמר ולרבי ישמעאל דמחזירן לסולתן הכי נמי דלא מברך המוציא היכי בעי למימר דמברך וכי יש לך אין פרוסות קיימות יותר מזה ומפרש ר"ת [ז] דחביצא הן פתיתין דקין שמדביקין אותן על ידי דבש או על ידי חלב ושומן כעין טיגון של מנחה ובערוך פי' כעין חביצא דומה מרק בשעירכן הפת בקערה ושופך מרק עליהן: **היה** עומד ומקריב מנחות **בירושלים.** [ח] פירש בקונטרס הכן שלא הביא מנחה בשנה זו ולא היה לומר הביא דמנחת הכן כלול היא ובמנחה הנאכלת מיירי דקאמר נטלן לאוכלן ויכול לפרש הכן שלא הקריב מנחה בשנה זו ומיירי במנחת ישראל [ט] עוד לשון אחר פירש ישראל שלא הביא מנחה מימיו וקשה דנטלן לאוכלן קתני וישראל לא מצי אכיל וה"ר [יח] שמעון פירש בברכות (דף נ:) דדוקא במנחות לפי שאין רגילין להתנדב מנחות ואי אפשר לומר כן דבתוספתא [כ] קתני נמי הכי גבי זבח ונראה לפרש לפי שהיו [יט] משמרות מתחדשות ומתחלפות פעמיים בשנה [כ] ולכל משמרה היו בתי אבות נמצא שלא היו מקריבין אלא שני ימים בשנה וחזן קבוע הם להקריב לאחי שנה יום אחד לפיכך מברך אזבח ואמנחה שהחייונו לזמן:

ליקט מבולן.בא] אחמשת המינים קאי ובפסח והא ליכא למימר דאמנחות קאי דקתני אם חמץ הוא וכל המנחות בחות מלה כך פירש בקונטרס ויש פירושים שכתוב בהן אפתיתין שאין בהן כזית ולא אתפרס לן היכא: **אפילו** פירורין שאין בהן כזית. ות"ת הא דאמרינן בפרק כילד מברכין (שם נט. ושם) פת לנומה בקערה מברכין עליה המוציא ופליגא דר' מאיר בר אבא דאמר צריך שתכלה ברכה עם הפת היכי דמי אי דליכא לחם אחר הא מסקינן הכא דמברך המוציא ואי דאיכא לחם אחר על הגדול מברך דעד כאן לא פליגי התם אלא בפתיתין גדולים ושלימים קטנים אבל פתיתין ופתיתין קטנים פטיטא ג) בב] הואיל ואיכא לחם אחר שלא דאההוא לחם מברך ונראה לפרש דמיירי התם בבכר שמפרר ממנו בקערה לשם ברכה כדי לברך עליו המוציא בג] מ) : שאין בהן כזית קאי. ולא איתפרס לן היכא והא ליכא למימר דאמנחות קאי דקתני ואם חמץ הוא וכל המנחות בחות מלה. אלמא דשאיני כזית אין בהן כזית אלא בישול כמו המחבץ והמגבן. ת"ש: יא) וה"ר שמעי' פירש: יב) שהיו המשמרות: ג) בשנה דכ"ד משמרות היו ולכל משמרה היו שבעה בתי: כא) מכולן כזית: כב) פשיטא וכ"ש היכא דאיכא לחם כו' בקערה מתחילה לשם: כג) המוציא וא"ה קאמר דטוב הוא לברך עליהם המוציא ור' חייא סבר צריך שתכלה ולכך שלימים עדיף:

אמר רבה איזהו דבר שצריך שני מיעוטין הוי אומר זו מנחת מאפה: **מתני'** מנחת ישראל [א]קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת כהנים קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ואינו מבדיל מנחת [ב]כהן משיח לא היה מקפלה רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה מפני שאין בהן קמיצה וכל שאין בהן קמיצה אין בהן פתיתה [ג]וכולן פותתן כזיתים: **גמ'** תנו רבנן פתות יכול לשנים תלמוד לומר פתים אי פתים יכול יעשנה פירורין תלמוד לומר אותה אותה לפתיתים [ד] ולא פתיתה לפתיתים הא כיצד מנחת ישראל קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת [ה](כהנים) וכהן [ו] משיח היה מקפלה וכו' והא אנן תנן לא היה מקפלה אמר רבה אינו מקפלה לארבעה אבל מקפלה לשנים: רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה: אמר רב יוסף האי [ז]חביצא [ח] דאית בה פירורין כזית מברכינן עליה המוציא לחם מן הארץ אי לית בה פירורין כזית מברכינן עליה בורא מיני מזונות אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא [ט]היה עומד ומקריב מנחות בירושלים [י]אומר [יא] ברוך שהחיינו וקימנו נטלן לאכלן אומר המוציא לחם מן הארץ ותנן וכולן פתיתי' [יב] בכזית אמר ליה אביי ולתנא דבי רבי ישמעאל דאמר מפרכן עד שמחזירן לסלתן הכי נמי דלא מברך המוציא וכי תימא הכי נמי והתניא ליקט מכולן [יג] כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה [יד]הוא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח הכא במאי עסקינן בשעירסן אי הכי היינו דקתני עלה והוא שאכלן בכדי אכילת פרס ואי בשעירסן שאכלו מיבעי ליה אלא הכא במאי עסקינן בבא מלחם גדול מאי הוי עלה רב ששת אמר [טו]אפי' פירורין שאין בהן כזית אמר רבא [יח]והוא דאיכא תוריתא דנהמא עלייהו:

מתני'

אלו מנחות נקמצות [יז] **מנחת מאפה.** שיש בה שני מינין חלות ורקיקין לפיכך צריכה ב' מעוטין הלכך קממעט תרי מיעוטי: **מתני' קופל.** כמו קופל חלה אחת לשמים ושמים לארבע: **מבדיל.** משבדיל היינו פתיתה: **מנחת כהנים קופל.** כדי לקיים מצות פתיתה: **ואין מבדיל.** לכהן: **מנחת כהן משיח.** היינו חביתין: **לא היה מקפלה.** כשאר מנחת כהנים לפי שהיא חוכמה ואין נקמצת [יח] כלל וכליל היא: **רבי שמעון אומר מנחת נדבה של כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה.** כלומר שלא היה מקפלן וכו' ופליג אש"ס דסבר מנחת כהנים קופל: **וכולן.** שנריכין פתיתה מקפלן שנים לד' וד' לח' וח' לט"ז עד שיהו פתיתין חיתים. ע"א וכולן פתיתין חיתים שיכול לפותתן עד שיהו הפתיתין חיתים אבל פחות מכזיתים אין יכול לפותתן כ"ש. ואיכא דאמרי וכולן פתיתין חיתים שהיה עושה מן העשרון י' חלות ומכל חלה וחלה מרבעה פתיתין ולא היה בכל פת [יט] אלא חצי. ולא מ"ש: **גמ' פ"ל פתים.** דמלי למכתב תעשינה פתות וכתיב פתים דמשמע [כ] לשני פתים יותר: **תלמוד לומר אותה** [כא] **לפתיתים.** שיעשה אותה לפתיתים דהיינו אחד לשנים וד' לד' ולא יותר: [כב] **ומבדיל.** והלה קומן לה ולא [כג] יותר מפתיתה לפתיתים לפירורין: **ואינו מבדיל.** דכיון דאין נריכה קמילה אין נריכה הבדלה: **אבל מקפלה לשנים.** דכיון דאין אלא חצי עשרון אין מקפל אלא לשנים: **הלי חביתא.** [כד] של לקיקין): **היה עומד ומקריב מנחות בירושלים.** כגון שלא הקריב כהן זה עדיין מנחה מימיו או שהקריב מנחה חדשה כגון מנחת העומר אומר כהן שהחייונו: **נטלן.** הכהן לאוכלן: **מברך.** הכהן המוציא ותנן וכולן כל המנחות אפילו מנחת העומר פתיתין כזיתים ולהכי מברך הכהן המוציא ואי לא הוו אתיא לשנים ולא יותר ת"ל אותה (נמי) לפתיתים שיעשה אותה פתות. ופתים דהיינו א' לב': וב' לד': ולא (א' מפתיתה) פתיתה לפתיתין לפירורין: חביצא. שקורין בלע"ז פַּנְיַקַאשֶׁא: ליקט מכולן מכל הפירורין עד שיהו כזית. מדיוצא [אדם יוצא בהן] ידי חובתו הכי נמי דמברך עלייהו המוציא: הכא במאי עסקינן דיוצא בהן כגון שעירסן. שקיבץ הפירורין ביחד ולשן וחיברן והוו כזית: אי הכי דקתני עלה והוא שאכלן. אותן פירורין שליקט: כשיעור כדי אכילת פרס. ולא שהה בהן יותר הויא אכילה ויוצא: ואי בשעירסן. שנבלן דהוה חתיכה אחת שאכלו מבעי ליה וכשאמר שאכלן משמע דהרבה פירורין הם ולא חתיכה אחת: אלא ודאי דפירורין קאמר ומהכא לא תפשוט דהכא במאי עסקינן דיוצא בפירורין שליקט כגון דבאו מלחם גדול. דאכתי הפת דבאו ממנו אכתי הוי חשוב וקאי ובר ברכה הוא הלכך פירורין נמי שליקטן בר ברכה ניגוב אבל המנחות שפירכן כולן ולא נשתייר בהן דבר חשוב אכתי לא ידענן: תאוריתא דנהמא. שיהא בהן מראה לחם ולא דקין הרבה שאין (ידוע) [נראה] אם היו לחם אם לאו:

איזהו דבר שצריך שני מיעוטין הוי אומר זו מנחת מאפה. שיש בה שני מינין חלות ורקיקין לפיכך צריכה ב' מעוטין הלכך קממעט תרי מיעוטי: **מתני' קופל.** כמו קופל חלה אחת לשמים ושמים לארבע: **מבדיל.** משבדיל היינו פתיתה: **מנחת כהנים קופל.** כדי לקיים מצות פתיתה: **ואין מבדיל.** לכהן: **מנחת כהן משיח.** היינו חביתין: **לא היה מקפלה.** כשאר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה מפני שאין בהן קמיצה וכל שאין בהן קמיצה אין בהן פתיתה [ג]וכולן פותתן כזיתים: **גמ'** תנו רבנן פתות יכול לשנים תלמוד לומר פתים אי פתים יכול יעשנה פירורין תלמוד לומר אותה אותה לפתיתים [ד] ולא פתיתה לפתיתים הא כיצד מנחת ישראל קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת [ה](כהנים) וכהן [ו] משיח היה מקפלה וכו' והא אנן תנן לא היה מקפלה אמר רבה אינו מקפלה לארבעה אבל מקפלה לשנים: רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה: אמר רב יוסף האי [ז]חביצא [ח] דאית בה פירורין כזית מברכינן עליה המוציא לחם מן הארץ אי לית בה פירורין כזית מברכינן עליה בורא מיני מזונות אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא [ט]היה עומד ומקריב מנחות בירושלים [י]אומר [יא] ברוך שהחיינו וקימנו נטלן לאכלן אומר המוציא לחם מן הארץ ותנן וכולן פתיתי' [יב] בכזית אמר ליה אביי ולתנא דבי רבי ישמעאל דאמר מפרכן עד שמחזירן לסלתן הכי נמי דלא מברך המוציא וכי תימא הכי נמי והתניא ליקט מכולן [יג] כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה [יד]הוא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח הכא במאי עסקינן בשעירסן אי הכי היינו דקתני עלה והוא שאכלן בכדי אכילת פרס ואי בשעירסן שאכלו מיבעי ליה אלא הכא במאי עסקינן בבא מלחם גדול מאי הוי עלה רב ששת אמר [טו]אפי' פירורין שאין בהן כזית אמר רבא [יח]והוא דאיכא תוריתא דנהמא עלייהו:

מתני'

אלו מנחות נקמצות [יז] **מנחת מאפה.** שיש בה שני מינין חלות ורקיקין לפיכך צריכה ב' מעוטין הלכך קממעט תרי מיעוטי: **מתני' קופל.** כמו קופל חלה אחת לשמים ושמים לארבע: **מבדיל.** משבדיל היינו פתיתה: **מנחת כהנים קופל.** כדי לקיים מצות פתיתה: **ואין מבדיל.** לכהן: **מנחת כהן משיח.** היינו חביתין: **לא היה מקפלה.** כשאר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה מפני שאין בהן קמיצה וכל שאין בהן קמיצה אין בהן פתיתה [ג]וכולן פותתן כזיתים: **גמ'** תנו רבנן פתות יכול לשנים תלמוד לומר פתים אי פתים יכול יעשנה פירורין תלמוד לומר אותה אותה לפתיתים [ד] ולא פתיתה לפתיתים הא כיצד מנחת ישראל קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת [ה](כהנים) וכהן [ו] משיח היה מקפלה וכו' והא אנן תנן לא היה מקפלה אמר רבה אינו מקפלה לארבעה אבל מקפלה לשנים: רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה: אמר רב יוסף האי [ז]חביצא [ח] דאית בה פירורין כזית מברכינן עליה המוציא לחם מן הארץ אי לית בה פירורין כזית מברכינן עליה בורא מיני מזונות אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא [ט]היה עומד ומקריב מנחות בירושלים [י]אומר [יא] ברוך שהחיינו וקימנו נטלן לאכלן אומר המוציא לחם מן הארץ ותנן וכולן פתיתי' [יב] בכזית אמר ליה אביי ולתנא דבי רבי ישמעאל דאמר מפרכן עד שמחזירן לסלתן הכי נמי דלא מברך המוציא וכי תימא הכי נמי והתניא ליקט מכולן [יג] כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה [יד]הוא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח הכא במאי עסקינן בשעירסן אי הכי היינו דקתני עלה והוא שאכלן בכדי אכילת פרס ואי בשעירסן שאכלו מיבעי ליה אלא הכא במאי עסקינן בבא מלחם גדול מאי הוי עלה רב ששת אמר [טו]אפי' פירורין שאין בהן כזית אמר רבא [יח]והוא דאיכא תוריתא דנהמא עלייהו:

מתני'

איזהו דבר שצריך שני מיעוטין. שיש מקרקלות עליה והיא [ויקרא ב:] **הוי אומר זו מנחת מאפה.** שנאפה משני מינין. ולא קשיא גבי פתיתה נמי ליפיכוך אימא לרוחיא מנחת כהנים תרוץ מסתברא מנחת כהנים הוי ליה לרבויי כדין מנחת מחבת שפתיתה כתיבה בה [שם] משום דשמיתין מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה [שם] ולמעוטי שני חלה ולחם הפנים לבטר הן וגם יציקה לא צריך למעוטי שני חלה ולחם הפנים שאפי' שמן אינן טעונין כדממעטינא להו בפ' כל המנחות בחות מלה [לעיל נט.]: **מתני' קופל.** משבר: **ומבדיל.** משום דבעי קמילה: **מנחת כהן.** אינו מבדיל ומבלבל לגבי קמילה: **וכולן פותתן כזיתים.** פתיתין דקות כזית וכ"ש קמחר ומבלבלי פליגי: **גמ' פתום.** היינו שנים דכיון דנשבר הוי ליה שני חתיכות ומתקמיע פתים שיהיה בה שני פתיתות משמע דהוי תרבוי: **ולא פתיתין לפתיתין.** ולכ"ש דאמר וכולן פותתן כזיתים דריש ליה הכי פתות יכול פתיתין גדולים ת"ל פתים לא פתים יכול פחותים מכזית ת"ל אותה: **מכפלה.** הואיל ולא כתיב בה אלא מנחת מאפה ולא פתות אלא פתים: **חביתא.** בבשל שקורין שלנקו"ק שמפרכין בה פת: **פרורין כזיתים.** דבחד פירור איכא כזית: **היה עומד.** כהן אלא הביא מנחה בשנה זו. ליישנא אחריא ישראל אלא הביא מנחה מימיו: **נטלן לאכלן.** כהן: **ותנן.** במתני' וכולן פותתן כזיתים אלמא פתיתין כזית מברכינן עליהן המוציא: **מפרכן.** למנחות לאחר אפייתן: **ליקט מכולן.** אפתיתין שבהן כזית כזית אלמא: **אם מלה הוא.** אלמא כזיתי: **בשעירסן.** שלשן וצירכן יחד לכזית אלמא: **כבא מלחם גדול.** פירורים פחות מכזית שבפתן מלחם גדול הן חשובות אגב אגבין כי פתתן הוי מלחם יותר מכזית ואהכי חייב לברך מוציא ל הפירורין שנטל מן הלחם: **מאי הוי עלה.** דברכת המוציא: **תוריתא דנהמא.** תאר מראית לחם:

רש"י בת"י

איזהו דבר שצריך שני מיעוטים. שני מקרקלות עליה והיא [ויקרא ב:] **הוי אומר זו מנחת מאפה.** שנאפה משני מינין. ולא קשיא גבי פתיתה נמי ליפיכוך אימא לרוחיא מנחת כהנים תרוץ מסתברא מנחת כהנים הוי ליה לרבויי כדין מנחת מחבת שפתיתה כתיבה בה [שם] משום דשמיתין מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה [שם] ולמעוטי שני חלה ולחם הפנים לבטר הן וגם יציקה לא צריך למעוטי שני חלה ולחם הפנים שאפי' שמן אינן טעונין כדממעטינא להו בפ' כל המנחות בחות מלה [לעיל נט.]: **מתני' קופל.** משבר: **ומבדיל.** משום דבעי קמילה: **מנחת כהן.** אינו מבדיל ומבלבל לגבי קמילה: **וכולן פותתן כזיתים.** פתיתין דקות כזית וכ"ש קמחר ומבלבלי פליגי: **גמ' פתום.** היינו שנים דכיון דנשבר הוי ליה שני חתיכות ומתקמיע פתים שיהיה בה שני פתיתות משמע דהוי תרבוי: **ולא פתיתין לפתיתין.** ולכ"ש דאמר וכולן פותתן כזיתים דריש ליה הכי פתות יכול פתיתין גדולים ת"ל פתים לא פתים יכול פחותים מכזית ת"ל אותה: **מכפלה.** הואיל ולא כתיב בה אלא מנחת מאפה ולא פתות אלא פתים: **חביתא.** בבשל שקורין שלנקו"ק שמפרכין בה פת: **פרורין כזיתים.** דבחד פירור איכא כזית: **היה עומד.** כהן אלא הביא מנחה בשנה זו. ליישנא אחריא ישראל אלא הביא מנחה מימיו: **נטלן לאכלן.** כהן: **ותנן.** במתני' וכולן פותתן כזיתים אלמא פתיתין כזית מברכינן עליהן המוציא: **מפרכן.** למנחות לאחר אפייתן: **ליקט מכולן.** אפתיתין שבהן כזית כזית אלמא: **אם מלה הוא.** אלמא כזיתי: **בשעירסן.** שלשן וצירכן יחד לכזית אלמא: **כבא מלחם גדול.** פירורים פחות מכזית שבפתן מלחם גדול הן חשובות אגב אגבין כי פתתן הוי מלחם יותר מכזית ואהכי חייב לברך מוציא ל הפירורין שנטל מן הלחם: **מאי הוי עלה.** דברכת המוציא: **תוריתא דנהמא.** תאר מראית לחם:

מוסף רש"י

חביצא. כעין שליעיקו"ק שמפרכין בתוך הלפס לחם מנא אמינא לה. דלפרוכין כזית מברכין המוציא היה. ישראל עומד ומקריב מנחות. ותמה לכהן לקריבה אומר ברוך שהחייינו. אם לא הביא מנחות זה ימים רבים נטלן לאכלן. הכהן ותנן. כלומר ותנן על המנחות מנחת מחבת ומנחת מרחשת הקריבות כשהן אפויות וכולן פתיתים כזיתים. כלומר בוצעו קודם קמיצה ועושה אותן פתיתין כזיתים דכתיב פתות אותה פתים (ויקרא ב), אלמא פתיתים כזיתים מברך עליהן המוציא מפרכן. למנחות האפויות על המחבת ועל המרחשת קודם קמיצה עד שמחזירן לסלתן הכי נמי. דפליג אהא דקתני מברך המוציא ליקט מכולן. פתיתי המנחות כזית. ומדקתמר יוצא בו ידי חובתו בפסח משום אכילת מצה דאמרת עשה היא דכתיב בערב תאכלו מצות והתם לחם בעינן דכתיב בה נחם עוני אלמא לחם הוי ומברך המוציא, והא מתניתין על כרחך רבי ישמעאל היא דהא קתני לקט מכולן מינו אלמא בפתיתין פחותין מכזית קאי בשעירכן. כשחזר ונצלן יחד וחזר ואפאן, ערכן לצון עריסותיכם והוא שאכלן בכדי אכילת פרס. שלא יסתה משהתמיל לאכול שיעור כזית עד שגמר אכילת השיעור יותר מכדי אכילת חצי כזר של שמנה ביצים דהוי חצי לרבנים ביצים שהו לרוחב ביצים שהו לגרוף שיעור אכילה, ואם שהה יותר אין האכילה מצטרפת והוה ליה כאוכל חצי זית היום וחצי זית למחר ואין בו חיוב כרת אם אמר הוא שאכלו מיבעי ליה. לשון יחיד מיבעי ליה הב"ע. ובשלא ערכן היא ולרקאמרת, והא דקתני דחביב למהוי לחם בפת מלחם גדול ונשאר מן הלחם שלא נפרס כולו לא אבל אם נפרס כולו לא חשיבי פתיתין הפחותים מכזית ולא מברכינן המוציא ואין יוצא בהן ידי חובת מצה בפסח תוריתא דנהמא. תוחר מרחלת הלחם (ברכות לז:).

שיטה מקובצת

[א] ולא פתיתין לפתיתין. למ"ד כולן כזיתים צריך לומר אותן לפתיתין פחות מכזית ותנא דבי רבי ישמעאל דאמר פותתן עד שהוא מחזיר לסלתן ליח ליה האי דרשא דהכא: [ב] אי איתא בה: [ג] אומר שהחייינו וקיימנו לזמן הזה ותיבת ברוך נמחק: [ד] פתיתין כזיתים תיבת בכזית נמחק: [ה] ליקט מכולן. מחמשת המינים א"נ מכל מיני לחם: [ו] תיבת לפתיתים נמחק: [ז] חביצא שלנקו"ק: [ח] מכולן. מכל הפירורין: [ט] ביחד וגללן: [י] שגבלן אות ר' נמחק: [יא] משמע דהרבה פירורין: [יב] שלא עירסן: [יג] ברכה הוא: [יד] מעמעט' ממעטא קמא: [טו] שלקטן ממנו: [יז] ממעט' ממעטא קמא: [יח] דהביצא הוא בלא בישול כמו המחבץ והמגבן. ת"ש: [יט] וה"ר שמעי' פירש: [כ] בשנה דכ"ד משמרות היו ולכל משמרה היו שבעה בתי: [כא] מכולן כזית: [כב] פשיטא וכ"ש היכא דאיכא לחם כו' בקערה מתחילה לשם: [כג] המוציא וא"ה קאמר דטוב הוא לברך עליהם המוציא

רש"י בת"ר

איזהו דבר שצריך שני מיעוטים. שני מקרקלות עליה והיא [ויקרא ב:] **הוי אומר זו מנחת מאפה.** שנאפה משני מינין. ולא קשיא גבי פתיתה נמי ליפיכוך אימא לרוחיא מנחת כהנים תרוץ מסתברא מנחת כהנים הוי ליה לרבויי כדין מנחת מחבת שפתיתה כתיבה בה [שם] משום דשמיתין מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה [שם] ולמעוטי שני חלה ולחם הפנים לבטר הן וגם יציקה לא צריך למעוטי שני חלה ולחם הפנים שאפי' שמן אינן טעונין כדממעטינא להו בפ' כל המנחות בחות מלה [לעיל נט.]: **מתני' קופל.** משבר: **ומבדיל.** משום דבעי קמילה: **מנחת כהן.** אינו מבדיל ומבלבל לגבי קמילה: **וכולן פותתן כזיתים.** פתיתין דקות כזית וכ"ש קמחר ומבלבלי פליגי: **גמ' פתום.** היינו שנים דכיון דנשבר הוי ליה שני חתיכות ומתקמיע פתים שיהיה בה שני פתיתות משמע דהוי תרבוי: **ולא פתיתין לפתיתין.** ולכ"ש דאמר וכולן פותתן כזיתים דריש ליה הכי פתות יכול פתיתין גדולים ת"ל פתים לא פתים יכול פחותים מכזית ת"ל אותה: **מכפלה.** הואיל ולא כתיב בה אלא מנחת מאפה ולא פתות אלא פתים: **חביתא.** בבשל שקורין שלנקו"ק שמפרכין בה פת: **פרורין כזיתים.** דבחד פירור איכא כזית: **היה עומד.** כהן אלא הביא מנחה בשנה זו. ליישנא אחריא ישראל אלא הביא מנחה מימיו: **נטלן לאכלן.** כהן: **ותנן.** במתני' וכולן פותתן כזיתים אלמא פתיתין כזית מברכינן עליהן המוציא: **מפרכן.** למנחות לאחר אפייתן: **ליקט מכולן.** אפתיתין שבהן כזית כזית אלמא: **אם מלה הוא.** אלמא כזיתי: **בשעירסן.** שלשן וצירכן יחד לכזית אלמא: **כבא מלחם גדול.** פירורים פחות מכזית שבפתן מלחם גדול הן חשובות אגב אגבין כי פתתן הוי מלחם יותר מכזית ואהכי חייב לברך מוציא ל הפירורין שנטל מן הלחם: **מאי הוי עלה.** דברכת המוציא: **תוריתא דנהמא.** תאר מראית לחם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומבדיל וכו' ולא יותר מפתיתה סק"ד ותיבות לפתיתים לפירורין נמחק: (ב) ד"ה הכא במאי וכו' ובענין המוציא **ואם יש** הלחם בענין אפילו פירורין כל"ל והל"ל:

לעזי רש"י

שלנקו"ק [שלקו"ק]. תבשיל המתבשל בתוך סיר, ובו פירורי לחם ועוד.

רבינו גרשום

שצריך ב' מינעוטין. לפי שיש בה ב' מינין: קופל. כמו כופל: החלה אחת לשתים ושתים לארבע ומבדיל. והיינו פתיתה: מנחת כהנים קופל כו'. כדי לקיים בה קצת פתיתה: ואינו מבדיל. הואיל והיא כולה כליל: מנחת כהן משיח לא היה מקפלה. כשאר מנחת כהנים לפי שהיא חוכבו ואינה נקמצת כלל וכליל היא: וכולן פותתן שנים לארבעה וד' לח' וח' לט"ז עד שיהו פתיתין כזיתים: פתות יכול לשנים ולא יותר ת"ל אותה (נמי) לפתיתים שיעשה אותה פתות. ופתים דהיינו א' לב': וב' לד': ולא (א' מפתיתיה) פתיתה לפתיתין לפירורין: חביצא. שקורין בלע"ז פַּנְיַקַאשֶׁא: ליקט מכולן מכל הפירורין עד שיהו כזית. מדיוצא [אדם יוצא בהן] ידי חובתו הכי נמי דמברך עלייהו המוציא: הכא במאי עסקינן דיוצא בהן כגון שעירסן. שקיבץ הפירורין ביחד ולשן וחיברן והוו כזית: אי הכי דקתני עלה והוא שאכלן. אותן פירורין שליקט: כשיעור כדי אכילת פרס. ולא שהה בהן יותר הויא אכילה ויוצא: ואי בשעירסן. שנבלן דהוה חתיכה אחת שאכלו מבעי ליה וכשאמר שאכלן משמע דהרבה פירורין הם ולא חתיכה אחת: אלא ודאי דפירורין קאמר ומהכא לא תפשוט דהכא במאי עסקינן דיוצא בפירורין שליקט כגון דבאו מלחם גדול. דאכתי הפת דבאו ממנו אכתי הוי חשוב וקאי ובר ברכה הוא הלכך פירורין נמי שליקטן בר ברכה ניגוב אבל המנחות שפירכן כולן ולא נשתייר בהן דבר חשוב אכתי לא ידענן: תאוריתא דנהמא. שיהא בהן מראה לחם ולא דקין הרבה שאין (ידוע) [נראה] אם היו לחם אם לאו:

מתני' כל המנחות טעונות [א]שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה שיפה ובעיטה בחיטין [ב]ור' יוסי אומר בבצק [ג]כל המנחות [ד] באות עשר עשר חוץ [ה]מלחם הפנים [ו]וחביתי כהן גדול שהם באות שתים עשרה דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כולם באות שתים עשרה חוץ מחלות תודה ונזירות שהן באות עשר עשר: **גמ'** תנא [ז]שף אחת בועט שתים שף שתים בועט שלש [ח]בעי רבי ירמיה אמטויי [ט]ואתויי חד או דלמא אמטויי ואתויי תרי מאי תיקו: שיפה ובעיטה בחיטין רבי יוסי אומר בבצק: איבעיא להו בבצק ולא בחיטין או דלמא אף בבצק תא שמע [י]דתניא [יא]שיפה ובעיטה בחיטין רבי יוסי אומר [יב]שיפה ובעיטה בבצק: כל המנחות באות [יג] כו' שתים עשרה: לחם הפנים בהדיא כתיב ביה חביתי כהן גדול אתיא חוקה חוקה מלחם הפנים [יד] כל המנחות דבאות עשר עשר מנלן גמר מלחמי תודה [טו]מה להלן עשר אף כאן עשר ולילף מלחם הפנים מה להלן שתים עשרה אף כאן שתים עשרה מסתברא מלחמי תודה הוה ליה למילף שכן יחיד [יז] המתנדב שמן נפסל שלא בשבת ושלא בטומאה אדרבה מלחם הפנים הוה ליה למילף שכן הקדש ולבונה מצה ועצים הנך נפישן [יח] ואי סבירא לן [יט]דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב נילף מחביתי כהן גדול מה להלן שתים עשרה אף כאן שתים עשרה מסתברא מלחמי תודה הוה ליה למילף שכן הדיוט שהתנדב חצאין לפיגול שלא בשבת ושלא בטומאה אדרבה מחביתי כ"ג ה"ל למילף שכן עשרון כלי הקדש ולבונה מצה ועצם הגשה ואישים והני נפישן הדיוט מהדיוט עדיף ליה רבי מאיר אומר כולן באות שתים עשרה [כ] מאי קסבר אי סבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב יליף מחביתי דכהן גדול דהני נפישן אי סבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה אינו חוזר ומלמד בבנין אב יליף מלחם הפנים הקדש מהקדש עדיף ליה: חוץ מלחמי תודה ונזירות שהן באות עשר עשר: לחמי תודה בהדיא כתיב בהו נזירות [כא]דאמר מר שלמיו לרבות שלמי נזיר אמר רב טובי בר קיסנא [כב]אמר שמואל לחמי [כג]תודה שאפאן ארבע חלות יצא והא בעינן ארבעים למצוה והא בעי אפרושי תרומה מיניהו וכי תימא דמפריש מכל חדא וחדא [כד]אחד אמר רחמנא שלא יטול פרום [כה]דאפרשינהו בלישה מיתיבי כל המנחות [כו]שריבה במדת חלתן או שמיעט במדת חלתן כשרות חוץ מלחם הפנים וחביתי כ"ג ולחמי תודה ונזירות הוא דאמר רבי יוסי אומר שיפה ובעיטה בבצק. פי' ולא בחיטין ובתוספ' (פ"מ) גרסינן לף בצלק ופליגא להך ובתוספתא דיוקנית לא גרסי' לף: **אתיא** חוקה חוקה מלחם הפנים. תימה דבפ"ק (לעיל דף ח.) דרשינן חוקה לחביתין ובהקומץ רבה (שם דף יט.) דרשינן חוקה לחלם הפנים: **דאפרשינהו בלישייהו.** לכאורה דאין שם תרומה עליהם בעיקר דבחיטים הוכח הוא דקדשי ותנן בפ' התודה (לקמן דף עח:) שחטה עד שלא קרמו בתנור לא קדש הלחם ותימה דבסוף פ"ק דנדרים (דף יב.) אמריינן כחלת אהרן וכתרומתו מותר הא כתרומה לחמי תודה אסור והא תרומה לחמי תודה לאחר זריקת דמיס הוא ומשני לפני זריקת דמיס וכדרב טובי בר קיסנא דלאפרשיהו בלישייהו ולריך לומר דלאו תרומה ממש הוו עד אחר אפייה וא"ת דמשמע הכא דהך דרב טובי בר קיסנא בדיעבד ובפרק קמא דנדה (דף ו:) גבי שפחתו של רבן גמליאל שהיתה אופה בכרות של תרומה ומוקי לה בתרומת לחמי תודה ופריך תרומת לחמי תודה באפייה מאי בעי ומשני לאפרשיהו בלישייהו כדרב טובי בר קיסנא וכי לא עשתה מצוה מן המובחר ויש לומר דהא דקאמר ארבע חלות הוא דיעבד דלכתחילה בעי ארבעים וגם היא עשתה ארבעים אלא שקודם אפייה הפרישה אותן של תרומה ולא הפרשה גמורה אלא שבירה אותן העתידות להיות תרומה לעשותן [כז] נאות ויפות: שריבה

מתני' כל המנחות באות עשר עשר: [א]שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה שיפה ובעיטה בחיטין [ב]ור' יוסי אומר בבצק [ג]כל המנחות [ד] באות עשר עשר חוץ [ה]מלחם הפנים [ו]וחביתי כהן גדול שהם באות שתים עשרה דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כולם באות שתים עשרה חוץ מחלות תודה ונזירות שהן באות עשר עשר: **גמ'** תנא [ז]שף אחת בועט שתים שף שתים בועט שלש [ח]בעי רבי ירמיה אמטויי [ט]ואתויי חד או דלמא אמטויי ואתויי תרי מאי תיקו: שיפה ובעיטה בחיטין רבי יוסי אומר בבצק: איבעיא להו בבצק ולא בחיטין או דלמא אף בבצק תא שמע [י]דתניא [יא]שיפה ובעיטה בחיטין רבי יוסי אומר [יב]שיפה ובעיטה בבצק: כל המנחות באות [יג] כו' שתים עשרה: לחם הפנים בהדיא כתיב ביה חביתי כהן גדול אתיא חוקה חוקה מלחם הפנים [יד] כל המנחות דבאות עשר עשר מנלן גמר מלחמי תודה [טו]מה להלן עשר אף כאן עשר ולילף מלחם הפנים מה להלן שתים עשרה אף כאן שתים עשרה מסתברא מלחמי תודה הוה ליה למילף שכן יחיד [יז] המתנדב שמן נפסל שלא בשבת ושלא בטומאה אדרבה מלחם הפנים הוה ליה למילף שכן הקדש ולבונה מצה ועצים הנך נפישן [יח] ואי סבירא לן [יט]דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב נילף מחביתי כהן גדול מה להלן שתים עשרה אף כאן שתים עשרה מסתברא מלחמי תודה הוה ליה למילף שכן הדיוט שהתנדב חצאין לפיגול שלא בשבת ושלא בטומאה אדרבה מחביתי כ"ג ה"ל למילף שכן עשרון כלי הקדש ולבונה מצה ועצם הגשה ואישים והני נפישן הדיוט מהדיוט עדיף ליה רבי מאיר אומר כולן באות שתים עשרה [כ] מאי קסבר אי סבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב יליף מחביתי דכהן גדול דהני נפישן אי סבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה אינו חוזר ומלמד בבנין אב יליף מלחם הפנים הקדש מהקדש עדיף ליה: חוץ מלחמי תודה ונזירות שהן באות עשר עשר: לחמי תודה בהדיא כתיב בהו נזירות [כא]דאמר מר שלמיו לרבות שלמי נזיר אמר רב טובי בר קיסנא [כב]אמר שמואל לחמי [כג]תודה שאפאן ארבע חלות יצא והא בעינן ארבעים למצוה והא בעי אפרושי תרומה מיניהו וכי תימא דמפריש מכל חדא וחדא [כד]אחד אמר רחמנא שלא יטול פרום [כה]דאפרשינהו בלישה מיתיבי כל המנחות [כו]שריבה במדת חלתן או שמיעט במדת חלתן כשרות חוץ מלחם הפנים וחביתי כ"ג ולחמי תודה ונזירות הוא דאמר

מסורת הש"ס

א) נדה סג. ס"ק קיט:), ב) [תוספתא פ"מ ה"ז וע"ש], ג) מ"ש שיפה בחיטין ובעיטה בבצק וכן משמע בפי' הרמב"ם, ד) זבחים ב:, ה) לקמן עח. וש"ש, ו) נדרים יב: [ע"ש ופע"ק נדה ו:], ז) [לקמן עז: וש"ק], ח) מ"ל שיפה אחת וכה"ל. מ"ק, ט) מ"ל מאמר ה', י) מ"ל קרבנות. מ"ק, כ) מ"ל ותנו"ל טעוים לבוא ותרוייהו מלה וכה"ל. מ"ק, ל) מ"ל ובעיא ה"ל. מ"ק, מ) מ"ל מחליף מלמחי תודה ליקף מחביתין וה"ל מ"ל כו'. מ"ק, נ) מ"ל הנשה ומנחות. מ"ק, ס) מ"ל מרבינן נמי כו'. מ"ק, ע) במדבר ו, ז) ויקרא ג, ג) שם כד, ק) לקמן ע"ב, ר) ויקרא ז, ש) לקמן עז:, ת) במדבר יח, א) מ"ל עבוים. מ"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' כל המנחות באות כו' חוץ מלחם כו' שתים עשרה: (ב) רש"י ד"ה מו למלמא וכו' שיפה הס"ד ומיבא כ"ש ממקח: (ג) ד"ה ר' יוסי וכו' שיפה בחיטין ובעיטה בבצ"ל וכן בגמרא: (ד) ד"ה אחי תוקה וכו' אף כאן ד"ה הס"ד ואח"כ מ"ה כל המנחות כו' דבאות עשר עשר חלות או עשר רקיקין דבתודה כתיב בהדיא אאר מנחות דבאות עשר עשר מנלן: (ה) ד"ה שכן הדיוט וכו' קרבן בבהן גדול כ"ל ומיבא ל' ממקח: (ו) ד"ה כלי וכו' כלי שרת דכלי מקדשן כ"ל ומיבא ע"ש ממקח:

גליון הש"ס

גמ' מה להלן עשר. ע' זבחים נ ע"א תוס' ד"ה אמר אמרינ:

מוסף רש"י

שף. מגבל (זבחים יד:). אמטויי ואתויי חד. הולכה והבאה תביב חד או למא אמטויי תביב חד ואתויי חד דהוי לכו מרי. (נדה סג.). לחמי תודה שאפאן ארבע חלות. עשר עפרוות של מנן אפאן טון בחלה אחת וג' עפרוות ולגים שבחלות מלה אפאן בחלה אחת, וכן של רקיקין וכן של רבוכה (נדה ה:). הא בעינן ארבעים. בממנות לגפיון לה בפרק התודה ואתמר יגא (שם) ולהכעיים חלות מיבעי ליה למיפי עבריה מכל מין למצוה. דמלומו שיהו ארבעים אבל מי אאפון מתרבע חלות גדולות מכל מין אחת יגא והא בעי אפרושי תרומה. מן חד ותד מכל מין אחד מעבריה (נדרים יב:). דמפרישי מכל חדא וחדא. מכל חלה מעבו לכהן (נדה ה:). אחד אמר רחמנא. וסקריב ממנו אחד מכל קרבן ונו' ולרשין בממנות (דף עז:) אלא יטול פרוסה לגרומה כהן (שם). דאפרשינהו בלישה. בכל אחד מעבר לגרומה, ומעבר לגרומה לגבלים מכל מין ומין אפה בחלה אחת (שם) דמכל מין ומין הפרש קודם אפייה לגרומה ואח"כ אפה לגרשים הבשאל שקיל תרומה אלימה מכל קרבן לאופה חלה ממה אבעול מכל מין ומין (נדרים יב:).

עין משפט נר מצוה

לט א מי' פ"ז מהל' אלוסרי מזבח הל' ה:
מ ב מי' פ"ט מהל' מעה"ק הל' ז יח ופי"ג שם הלכה י:
מא ג מי' פ"ה מהל' תמידין ומוספין הל' ב:
מב ד מי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה ב:
מג ה ו ז מי' פ"ז מהל' אלוסרי מזבח הל' ה:
מד ח ט מי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה כב:
מה י מי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה י:

רבינו גרשום

שיפה. שמחלין בפיסת ידו בכלי: ובעיטה. שבועט בהן בידו: בחיטין. כדי שישיורו קליפתן: ור' יוסי אומר בבצק קאמר בעריכת בצק דבעי שיפה ובעיטה: איבעיא להו בבצק קאמר ר' יוסי דבעי שיפה ובעיטה ולא בחטין או דלמא אף בבצק כו': אתיא חוקה חוקה מלחם הפנים. דכתיב בתרוייהו חוקה דהוו י"ב: מה להלן בתודה עשר. בכל מין דאמור' באידך פרקא: שכן שמן. במנחות ובלחמי תודה יש בהן שמן. ויחיד מביא אותן: שנתנדב. שבאין נדבה: והן נפסלין בלינה. ואינן דומין לא שבת ולא טומאה: לאפוקי לחם הפנים דאין בהן שמן. והן משל צבור ואינן באין נדבה. ואינן נפסלין בלינה. דמשבת לשבת היו לנין. ודומין שבת וטומאה: שכן הקדש. לחם הפנים ושאר מנחות הן הן קדשי קדשים. ולחמי תודה קדשים קלים. ולחם הפנים ומנחות שטוענין לבונה: עצם. ובאין בגלל עצמן: מה שאין כן בלחמי תודה דאין טוענין לבונה ובאין בגלל זבח: ואי סבירא לן דדבר הלמד מג"ש כגון חביתין דיליפי מלחם הפנים מחוקה חוקה דחוזר ומלמד בבנין אב במה מצינו. דפלוגתא היא במסכת זבחים אי חוזר ומלמד אי לא: שכן הדיוט. לחמי תודה ושאר מנחות הדיוט יכול להביאן: שהתנדב ובאין נדבה: חצאין. ואינן באין לחצאין: לפיגול. ויש להן דין פיגול: ואינן דומין לא שבת ולא טומאה: וחביתין הן קרבן כ"ג. ואינן באין נדבה. ובאין לחצאין ואין להן פיגול. כדתנן במס' זבחים: כלי. חביתין ומנחות כלי מקדשן. ולחמי תודה שחיטת הובה מקדשן: לר' מאיר יליף לה. ממה נפשך שהם י"ב דאי סבירא ליה דדבר הלמד וכו': לחמי תודה בהדיא כתי' בהו. מפורש בפרק התודה: שלמיו. על תודה שלמיו לרבות שלמי נזיר לעשרת קבין ירושלמיות. (דהיינו) מפרש נמי בהתודה: והא בעי אפרושי תרומה. כדכתיב והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה ותרומה היינו אחד מעשר: וכי תימא דמפרישי מכל אחד מד' חלות שעיירתה: שריבה במדת חלתן. שפיחת מהן או הוסיף:

שיטה מקובצת

[א] בחיטין רבי: [ב] באות עשר עשר. למ"ד מנחת חוטא מגבלה במים אף מנחת חוטא בכלל ולמ"ד חריבה

עו: אלו מנחות נקמצות פרק שביעי מנחות

שריבה במדת חלתן או שמיעט במדת חלתן בשרות חוץ מלחם הפנים וחביתי כהן גדול ויש אומרים אף לחמי תודה ונזירות. זו גירסת הקונטרס טעמא משום דבלחם הפנים וחביתין כתיב חוקה לעכב ובלחמי תודה כתיב מצות בו״ו אבל בשאר מנחות כתיב מצת ואפילו כתיב בהו מצות בו״ו גמר מתנחת מאפה ונזירות דכתיב שלמיו לרבות שלמי נזיר מ״ו ודבר תימה היאך יכול לכוין בחביתין שיהיו שוות לנקמן בריש שתי מדות (לקמן פז:) אמריגן דמחלקה ביה: **כל** המנחות שריבה במדת עשרונן או שמיעט במדת עשרונן פסולות. פירש בקונטרס נלשון אחר משום דכשריבה הוה קומץ מ״ נקמץ מן חתי היתר ומצא שאין עשרון קומץ והוה ליה קומץ חסר ואם מיעט במדת עשרונות הוה לה מנחה חסירה וקשה דהא אסיקנא בהקומץ רבה (לעיל כד:) דקומץ בדעתו דכהן מליא מילתא ואעשרון קא קמיץ ומלאה נלשון אחר פירש דכמיד שלא עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ואם ריבה או מיעט פסולות דגזירת הכתוב היא ואסור לשנותו:

בדקה בנסה בדקה בנסה. תניא בתוספתא העומר היה מגיעו בי״ג נפות שתי הלחם בי״ב לחם הפנים בי״א בדקה בנסה בדקה שתהא קולטת את הסולת בנסה שתהא קולטת את הסודין רבי שמעון בן אלעזר אומר י״ג נפות היו זו על גבי זו והתחתונה שבכולן עשויה שתהא קולטת את הסולת:

הדרן עלך אלו מנחות

התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות. כמו שהוסיפו על הסאה שתות כך הוסיפו על האיפה שתות מ״ו דלעיל קיס לן גם עכשיו איפה שלש סאין וא״ת כי אמר רחמנא עשרון ניזיל בתר השתא כדאשתכחן גבי חמש סלעים של בן בפ׳ יש בכור (בכורות כ.) בתר דאוסיפו עלייהו ויש לומר דשאני התם דגלי קרא כדדרשינן מדכתיב יהיה:

והשקל סולת ואפית אותה מלמד שנקחת סולת ומנין שאפילו חיטין תלמוד לומר ולקחת מ״מ יכול אף בשאר מנחות שלש עשרה נפות היו במקדש זו למעלה מזו וזו למעלה מזו עליונה קולטת סובין תחתונה קולטת סולת: רבי שמעון אומר לא היה להן קצבה: תנו רבנן

דאמר כי האי תנא דתניא כל המנחות שריבה במדת חלתן או שמיעט במדת חלתן בשרות חוץ מלחם הפנים וחביתי כהן גדול ויש אומרים אף [ו] לחמי תודה ונזירות אמר רב הונא מנחת מאפה [ב] שאפה חלה אחת יצא מאי טעמא [ג] (מצות) מצת כתיב מתקיף לה רב פפא טעמא דכתיב מצת הא כתיב מצות לא והא גבי לחמי תודה דכתיב מצות ואמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל לחמי תודה שאפאן ארבע חלות יצא [ד] **ההיא פליגא: מתני׳** [א] **העומר** היה בא עשרון משלש סאין [ב] שתי הלחם שתי עשרונים משלש סאין [ג] לחם הפנים עשרים וארבע עשרונים מעשרים וארבע סאין: **גמ׳** מ״ט כיון דמחדש אתי ומשעורין אתי עשרון מובחר לא אתי אלא משלש סאין שתי הלחם שתי עשרונות משלש סאין כיון דמחיטין אתיין אף על גב דמחדש אתיין שתי עשרונות אתו משלש סאין לחם הפנים עשרים וארבעה עשרונות מעשרים וארבעה סאין מאי טעמא כיון דמחיטין אתו ומישן אתו עשרון מובחר אתי מסאה תנו רבנן כל המנחות שריבה [ד] במדת עשרון פסולות [ה] ריבה במדת סאין שלהן או שמיעט במדת סאין שלהן כשרות: **מתני׳** העומר [ו] היה מנופה בשלש עשרה נפה [ז] שתי הלחם בשתים עשרה [ח] לחם הפנים בי״א רבי שמעון אומר לא היה להן קצבה אלא סולת מנופה כל צרכה היה מביא שנאמר [ט] ולקחת סולת ואפית אותה עד שתהא מנופה כל צרכה: **גמ׳** תנו רבנן בדקה בנסה בדקה בנסה [י] ר׳ שמעון בן אלעזר אומר שלש עשרה נפות היו במקדש זו למעלה מזו וזו למעלה מזו עליונה קולטת סובין תחתונה קולטת סולת: רבי שמעון אומר לא היה להן קצבה: תנו רבנן

דאמר כי האי תנא דתניא כו׳. ואיכו שמואל סבר ליה כת״ק דאמר חוץ מלחם הפנים וחביתין אבל לחמי תודה ונזירות כתיב מצות בו״ו אבל בשאר מנחות כתיב מצת ולחמי תודה כתיב מצות בו״ו אבל בשאר מנחות כתיב מצת ואפילו כתיב בהו מצות בו״ו גמר מתנחת מאפה ונזירות דכתיב שלמיו לרבות שלמי נזיר מ״ו ודבר תימה היאך יכול לכוין בחביתין שיהיו שוות דלקמן בריש שתי מדות (לקמן פז:) אמריגן דמחלקה ביה: **כל המנחות שריבה במדת עשרונן או שמיעט במדת עשרונן פסולות.** פירש בקונטרס נלשון אחר משום דכשריבה הוה קומץ מ״ נקמץ מן חתי היתר ומצא שאין עשרון קומץ והוה ליה קומץ חסר ואם מיעט במדת עשרונות הוה לה מנחה חסירה וקשה דהא אסיקנא בהקומץ רבה (לעיל כד:) דקומץ בדעתו דכהן מליא מילתא ואעשרון קא קמיץ ומלאה נלשון אחר פירש דכמיד שלא עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ואם ריבה או מיעט פסולות דגזירת הכתוב היא ואסור לשנותו:

בדקה בנסה בדקה בנסה. תניא בתוספתא העומר היה מגיעו בי״ג נפות שתי הלחם בי״ב לחם הפנים בי״א בדקה בנסה בדקה שתהא קולטת את הסולת בנסה שתהא קולטת את הסודין רבי שמעון בן אלעזר אומר י״ג נפות היו זו על גבי זו והתחתונה שבכולן עשויה שתהא קולטת את הסולת:

הדרן עלך אלו מנחות

התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות. כמו שהוסיפו על הסאה שתות כך הוסיפו על האיפה שתות **מ״ו** דלעיל קיס לן גם עכשיו איפה שלש סאין וא״ת כי אמר רחמנא עשרון ניזיל בתר השתא כדאשתכחן גבי חמש סלעים של בן בפ׳ יש בכור (בכורות כ.) בתר דאוסיפו עלייהו ויש לומר דשאני התם דגלי קרא כדדרשינן מדכתיב יהיה:

לחמי תודה כתיב מצות. מלא: **מתני׳ עשרון מג׳ סאין.** מבאין ומייפין אותו בנפה י״ג פעמים עד שמעמידין על עשרון סולת: **ד״ה עשרונות.** דכתי כתיב שתים עשרה חלות ב׳ עשרונים יהיה החלה האחת [וקצת כד] **גמ׳ מאי טעמא.** דמקדש: **דמחדש.** תנובה חדשה יש בה קומץ יותר וסולת מועט: **שתי הלחם.** מתנופה חדשה אתיין דבעלת אלמי חדשה היא: **ומישן אתו.** דאפי׳ בשעה שהתנופה חדשה הרי יכול להביא מן הישנה: **שריבה במדת עשרונן.** שהדר בעשרון גדול או שנתן עשרון ומחצה פסולות דהוי ליה קומץ נקמץ נמי מן האלי היתר ומצא שאין לעשרון קומץ שלם והוי ליה קומץ חסר ותנן [לעיל ג.] קומץ החסר פסול: **או שמיעט במדת עשרונן.** דהוי מנחה חסירה ותנן [י] מנחה פרטו לחסירה היא ושחסר קומלה: **ריבה במדת אחת שלהן.** שהביא עומר עשרון חד׳ אחת: **או שמיעט.** שהביא חד׳ קמץ. ואית דמפרשי ריבה במדת עשרון דרחמנא אמר [כ] שלשה עשרונים לפר ושנים לאיל אם ריבה אדבעו לפר ושלשה לאיל או מיעט דגזירת הכתוב הוא לאסור לשנותן ופסולות אבל אאין לגזרת הכתוב הוא כשרות אם ריבה או מיעט בתקנת חכמים היא ויכול לשנות: **מתני׳ לא היה להם קצבה.** אלאם הפנים קאי ואין צריך י״ל נפה שאפי׳ מן הסולת נלקחת ובלבד שתהא מנופה כל צרכה: **ולקחת סולת ואפית.** **גמ׳ בדקה בנפה.** בתחלה מנפה בנפה דקה שמוציא אבק דק ביציעי אאין לכן כל כך ואח״כ בנפה שמוציאה סולת וקולטת סובין ואחר ומנפה בנפה שמוציא סולת בדקה אחרונה שהיא דקה מן הנפה ולא בדקה לאשונה אלא בדקה אחרונה שהיא נפה מן הדקה לאשונה שזו מוציאה אבק עוד מה שלא הוציאה הראשונה ואח״כ בנפה שמוציאה סולת וקולטת סובין ונפה זו דקה מנפה לאשונה שהרי זו קולטת סובין מה שהוציא הנפה ואח״כ בדקה וכן עד י״ג דקה זו נפה מדקה שלפניה ונפה זו דקה מנפה הראשונה. וי״ל דלא פליג אלא פרוסי קא מפרש: [רש״י מיומפת מהר״פ] [**בדקה בנפה.** ל׳] שהיתה דקה ובה [ל] תחילה והיא אינה מוציאה אלא אבק בעצמה והאי לא היה ראוי אלא מה שנשאר באותה דקה ונתנה בנפה ומוציאה את הסולת וקולטת הסובין ואחר מוציא מאותה נפה מוחלת והיא היתה דקה ואחר מהנפה שלפניה ולא היתה דקה כל כך בדקה לאשונה ומה שהיא מוציא מדקה הנני מלקט לנמנה ומה שנשאר באותה בדקה הי׳ נותן בנפה בה כל כך בנפה שלפניה אלא היתה נפה מדקה שלפניה והיא היתה [קולטת הסובין] ומה שמוציאה היה נותן בדקה אחרת שהיתה דקה מנפה שלפניה ולא היתה דקה בדקה שלמעלה ממנה וכן לעולם עד י״ג נפות חד הכלל לכולן דקה היתה דקה מנפה שלפניה ולא היתה דקה בדקה שלמעלה ממנה וכן בנפה היתה לעולם נפה מדקה שלפניה אבל לא היתה נפה בנפה

דאמר כי האי תנא דתניא כו׳. ואיכו שמואל סבר ליה כת״ק דאמר חוץ מלחם הפנים וחביתין אבל לחמי תודה ומזירות כתיב: **מנחת מאפה.** שדיבה לחיות ר׳ תנות: **מצת כתיב.** חסר ו״ו: **והא גבי לחמי תודה דכתיב מצות.** בכל מין ומאכל רב טובי כו׳: **הכוח.** דרב טובי דאמר אף על גב דכתיב מצות פליגא אדרב הונא: **מתני׳ העומר.** דאומן אלאם סאין היו מגיעין עד שהיה עומד על עשרון: **גמ׳ מאי טעמא.** בא מאלאם סאין: **כיון דמחדש אתי.** שיש בו קומץ יותר מיבאין ומעורין נמי יש בהן קומץ יותר ומבחיטים: **לחם הפנים כ״ד עשרונים.** דכתיב (ויקרא כד) שתי עשרונים יהיה החלה האחת: **שריבה במדת** ז] **עשרונים.** שעשה העשרון גדול: **או שמיעט.** שמחק העשרון יותר מדאי עד שאסר: **ריבה במדת אחת שלהן.** מ״ו כגון שתי הלחם בנאין מג׳ סאין ולחם הפנים בנאים מכ״ד סאין קמץ מהן ומגיעין אותם לעשרונים אלא וכגון העומר שהיה בא מג׳ סאין נקלר לעורכו ד׳ סאין או אלא קלר לו אלא ב׳ סאין: **כשרים.** ובלבד שיהא העשרון כהלכתו: **מתני׳ העומר היה מנופה בי״ג נפה.** הלכה למשה מסיני: **שנאמר ולקחת אלא ואפית אותה** וגו׳ **שתהא מנופה כל צורכה.** שתהא אלא ברורה בשעת אפיה: **גמ׳ תנו רבנן.** מילד היה מנופה בי״ג נפות: **בדקה בנפה.** דשתי נפות היו במקדש אחת דקה ואחת נפה שקולטת אלייר״ב ובתחילה היו מגיעין בדקה והיתה קולטת אלא הסובין והיה הקמצה אולך לעבר הנפה כמנהג גרוסות ואח״כ נותנין אותו בנפה שקולטת הסובין שנאמרו אלא בנפה והגרוסות כעין קרטין שממנו אלא נעשה היה אולך לעבר הנפה ואחר כך אחרין ומגיעין בדקה ובנפה וכן אחרין אלילה עד שיהא מנופה אלא שעה עמדים ובלבד אלא שתהא מנופה כל צרכה: **אלמוד לומר ולקחת מכל מקום.** ובלבד שתהא זו אלא ברורה בשעת אפייה: **יכול אף כשאר מנחות כן.** שיהו נקחות ממי מיטין: **תלמוד לומר אותה.** אותה נקחת בחטים ואין אחרת נקחת אחרין: **לפי שחסה תורה על ממונם של ישראל.** לפי שלחם הפנים הם כ״ד עשרונות ולפי שהן בכל שבת ושבת ועולים לדבר גדול אותה לקנותן מן החיטין כדי שיבא לחם בזול יותר משאם היו לוקחין אלא מן המגר שהקונה אלא קונה אותה ביוקר אבל אאר מנחות שהן דבר מועט ואין באות אלא לא הותרו לקנות כי אם אלא:

הדרן עלך אלו מנחות

התודה. שהן שש מדבריות. דאילו אאיה ירושלמית היתה יתירה על אל מדבר שתות ואותן [ו] [אמנם] שש מדבריות

לחמי תודה כתיב מצות. מלא: **מתני׳ עשרון מג׳ סאין.** מבאין ומייפין אותו בנפה י״ג פעמים עד שמעמידין על עשרון סולת: **ד״ה עשרונות.** דכתי כתיב שתים עשרה חלות ב׳ עשרונים יהיה החלה האחת [וקצת כד] **גמ׳ מאי טעמא.** דמקדש: **דמחדש.** תנובה חדשה יש בה קומץ יותר וסולת מועט: **שתי הלחם.** מתנופה חדשה אתיין דבעלת אלמי חדשה היא: **ומישן אתו.** דאפי׳ בשעה שהתנופה חדשה הרי יכול להביא מן הישנה: **שריבה במדת עשרונן.** שהדר בעשרון גדול או שנתן עשרון ומחצה פסולות דהוי ליה קומץ נקמץ נמי מן האלי היתר ומצא שאין לעשרון קומץ שלם והוי ליה קומץ חסר ותנן [לעיל ג.] קומץ החסר פסול: **או שמיעט במדת עשרונן.** דהוי מנחה חסירה ותנן [י] מנחה פרטו לחסירה היא ושחסר קומלה: **ריבה במדת אחת שלהן.** שהביא עומר עשרון חד׳ אחת: **או שמיעט.** שהביא חד׳ קמץ. ואית דמפרשי ריבה במדת עשרון דרחמנא אמר [כ] שלשה עשרונים לפר ושנים לאיל אם ריבה אדבעו לפר ושלשה לאיל או מיעט דגזירת הכתוב הוא לאסור לשנותן ופסולות אבל אאין לגזרת הכתוב הוא כשרות אם ריבה או מיעט בתקנת חכמים היא ויכול לשנות: **מתני׳ לא היה להם קצבה.** אלאם הפנים קאי ואין צריך י״ל נפה שאפי׳ מן הסולת נלקחת ובלבד שתהא מנופה כל צרכה: **ולקחת סולת ואפית.** **גמ׳ בדקה בנפה.** בתחלה מנפה בנפה דקה שמוציא אבק דק ביציעי אאין לכן כל כך ואח״כ בנפה שמוציאה סולת וקולטת סובין ואחר ומנפה בנפה שמוציא סולת בדקה אחרונה שהיא דקה מן הנפה ולא בדקה לאשונה אלא בדקה אחרונה שהיא נפה מן הדקה לאשונה שזו מוציאה אבק עוד מה שלא הוציאה הראשונה ואח״כ בנפה שמוציאה סולת וקולטת סובין ונפה זו דקה מנפה לאשונה שהרי זו קולטת סובין מה שהוציא הנפה ואח״כ בדקה וכן עד י״ג דקה זו נפה מדקה שלפניה ונפה זו דקה מנפה הראשונה. וי״ל דלא פליג אלא פרוסי קא מפרש: [רש״י מיומפת מהר״פ] [**בדקה בנפה.** ל׳] שהיתה דקה ובה [ל] תחילה והיא אינה מוציאה אלא אבק בעצמה והאי לא היה ראוי אלא מה שנשאר באותה דקה ונתנה בנפה ומוציאה את הסולת וקולטת הסובין ואחר מוציא מאותה נפה מוחלת והיא היתה דקה והיא היתה דקה כל כך בדקה לאשונה ומה שהיא מוציא מדקה הנני מלקט לנמנה ומה שנשאר באותה בדקה הי׳ נותן בנפה בה כל כך בנפה שלפניה אלא היתה נפה מדקה שלפניה והיא היתה [קולטת הסובין] ומה שמוציאה היה נותן בדקה אחרת שהיתה דקה מנפה שלפניה ולא היתה דקה בדקה שלמעלה ממנה וכן לעולם עד י״ג נפות חד הכלל לכולן דקה היתה דקה מנפה שלפניה ולא היתה דקה בדקה שלמעלה ממנה וכן בנפה היתה לעולם נפה מדקה שלפניה אבל לא היתה נפה בנפה

מו א מיי׳ פ״ז מהל׳ תמידין ומוספין הל׳ יב:
מז ב מיי׳ פ״ט שם הל׳ ג:
מח ג מיי׳ פ״ט שם הל׳ ו:
מט ד מיי׳ פי״ב מהל׳ מעה״ק הלכה ס:
נ ה מיי׳ פ״ט מהל׳ תמידין ומוספין הל׳ ו ופ״ח שם הלכה ס:
נא ו מיי׳ פ״ז שם הל׳ יב:
נב ז מיי׳ פ״ט שם הל׳ ג:
נג ח מיי׳ שם פ״ט הל׳ ו:
א ט מיי׳ פ״ט מהל׳ מעה״ק הלכה ח:

מוסף רש״י

התורה חסה על ממונן של ישראל. דכתיב (ויקרא ז׳) ולוה הכהן ופנו את הכיס, שלא יטמאו כלי חרס שבתוכו שאין לסם טוהרה במקום (ר״ה כב. יומא לט. חולין מט: בארובה).

הדרן עלך פרק אלו מנחות נקמצות

שהן שש מדבריות. שהוסיפו על המנחות שתות מלבד שהכמיהו שש תלקים לאשונים בחמש והוסיפו חלק שני מבמזן שהן שתי איפות. שהאיפה שלש סאין, וחסר עשרים עשרונות שהאיפה עשר עשרונות כדכתיב (שמות טז) והעומר עשירית האיפה וגו׳ עשרה לחמץ ועשרה למצה. ילקי מקרא בתקבת מנחות והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן כרי מין אחד, וקריבי מצות משומיש בשמן הרי שני מינין של מצה, שלא מרבכבת חלות בלולות בשמן הרי שלשה מינין של מצה וכתיב בתריה על חלות לחם חמץ יקריב וגו׳ כנגד מצה כבש חמץ שיהא שלא במין בחמץ כנגד שלשה מינין שבמצה (שבועות מו.).

שיטה מקובצת

ו) אף חוץ מלחמי: **ב)** מאפה שאפאה: **ג)** תיבה מצות נמחק: **ד)** במדת עשרונן: **ה)** ר״ שמעון כו׳. פרש״י דלא פליג ולא נחירא לה״ר אלחנן אלא כך נראה לו הפירוש ר״ש אומר י״ג נפות קבועות היו במקדש זו למעלה מזו העליונה היתה נסה מכולן ותחתונה היתה דקה ממנה וכן כולן היו הולכות ודקות השניה דקה מן הראשונה והשלישית דקה מן השניה ורביעית דקה מן השלישית וכן כולם ונופל הקמח מזו [לזו] עד י״ג נפה ומה שנשאר בתחתונה מכולן היה מנופה יפה יפה: **ו)** שתי איפות. גליון וא״ת וליבעי לתודה שתי איפות ירושלמית דתאמר בפ׳ יש בכור דחמש סלעים דבכור הוי (לפני) (אחר) התוספות ר״ל דשאני התם דגלי קרא להוסיף על השקלים בדכתיב יהיו אבל גבי איפות לא אשכח [קרא דנתן] רשות להוסיף עליהן מן החורה ולכך אנו משערים למדת מדבריות: **ז)** עשרונן: **ח)** קרטין הגרוסות אות ד׳ נמחק:

מסורת הש״ס

ה) ל״מ מ״ז, **כ)** עיין כס״ק שאסתיר בזה, **ג)** [נקמץ פו: אתא] המתיסון כל״ף וכן נכון], **ד)** ס״מ מיגו, **ה)** לקמן פו:, **ו)** לקמן פח: פט. חולין מט: עז. ר״ש כ:. יומא לט. מד:, **ז)** שבועות טו., **ח)** ל״מ כגון שתי הלחם ולחם הפנים הכתיבן אלין חיטים ומיפיים אותם לעשרונים וכגון העומר כו׳. ל״ק, **ט)** ואומן שם מדברייות הן שתי איפות כו׳ וסד״ל ל״ק, **י)** תו״כ ויקרא פרק יא, לעיל ט״:, **כ)** במדבר כח, **ל)** [נל״ל וכה מנפקן], **מ)** ע״ כס״ק, **נ)** ל״ל נקמץ אחלי מן היתר והאלי נקמץ מן העשרון וכוה ליה כו׳. ל״ק, **ס)** רש״ר גרס ולעולם קיס לן דגם עכשיו כו׳,

תורה אור השלם

1. וְלָקַחְתָּ סֹלֶת וְאָפִיתָ אֹתָה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחַלָּה הָאֶחָת: ויקרא כד ה
2. קַח אֶת הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם: במדבר כ ח

לעזי רש״י

קלייר״ר [קלי׳ר]. בהיר, צלול, בלתי-צפוף.

רבינו גרשום

וי״א אף לחמי תודה. (מאן וי״א) [ומה״א] קא מותיב לרב טובי. ואית ספרים דכתב בהו במקום מתיבי כתנאי. ומסתברא הכי: מצת חסר כתיב: והא גבי תודה כתב מצות. בכל מין ומין: (ואמר רב טובי) ריבה במדת סאין שלהן כגון ג׳ סאין של עומר. אם גדשן או פיחתן כ״ש: לחם הפנים בי״א. כיון דמישן מצי אתיא סניא בי״א: בדקה בנסה. [בנפה דקה] מנפה בתחלה כדי שיפול האבק ממנה שאינו ראוי לסולת והדר בנסה נפה כדי שיהא מוציא הסובין ונשאר הסלת והדר בדקה כדי להשיר האבק יפה יפה והדר בנסה כדי להוציא המורסן יפה יפה וכן עד י״ג פעמים ולא היו שם אלא ב׳ נפות דקה וגסה: ר׳ שמעון אומר וכו׳. עליונה הנסה מכולן קולטת את הסובין הקליפה ותחתונה הדקה מכולן קולטת את הסלת ומשיר האבק ואין בה סובין כלל: ת״ל אותה מפני החסכון. ולא אחרת: משום דהתורה חסה על ממונן של ישראל. כיון דלחם הפנים של רבים הן והן כ״ד עשרונים התיר לקנותן מן החיטין ולעשותן סלת כדי שיבא להן בזול יותר משאם היו לוקחין הסלת מן החנוני:

הדרן עלך ואלו מנחות

פ״ו התודה. שהן שש סאין מדבריות של משה. שהן ב׳ איפות שהן כ׳ עשרון:

התודה היתה באה פרק שמיני מנחות עז.

עשרה היו לחמץ עשרון ולחלה. ד' חלות היו חמץ ובמצה ג' מינין וכל אחד היה של י' חלות נמצא במצה שלשים חלות של י' עשרונות ושלשים עשרון לכל מין ומין וג' חלות לעשרון שמכל עשרון היה עושה שלשים חלות של מצה שלשים חלות לא היו אלא ע' עשרון. ומה שמינו עד כאן היא במדה מדברית אבל במדה ירושלמית שהיו ה' סאין שהן שלשים קבין דסאה שהיה קבין ט"ו קבין לחמץ וט"ו למצה: **קב ומחצה.** היה נותן לחלה דמט"ו קבין היה עושה י' חלות: **ומחי חלות לקב.** דמקב אחד היה עושה שתי חלות שהרי מט"ו קבין היה עושה שלשים חלות של מצה: **גמ' מנהני מילי.** דאיפה שלש סאין: **תוכן אחד.** מדה אחת הן: **לשאת (את) מעשר החומר הכם.** (ב) היא הוא נטילת מעשר על החומר דמומר הוא ג' סאין ואמר קרא דאיפה וכמ תוכן אחד (ג) הוא: **ומאי טעמא ילפי מכם ולא מאיפה נופה והכמיר האיפה עשירים החומר.** שהוא שלשים סאין (איפה): **אלא.** משום הכי לא יליף מיניה דלא ידענא כמה הוא דעני למילף מיניה לא ידענא כמה הוא חומר: **אלא מהכא מעשר הכם מן הכור.** וכור ידענו ולאי שהוא שלשים (ד) סאין לפי שהוא לשון חומר (ה) ממלא שהכם שהוא מעשר הוא שלשה סאין וכתיב האיפה והכם תוכן אחד שמע מינה דאיפה שלשת סאין. והכי מתפרש קרא מעשר הכם מן הכור שמעשר של כור הוא בת עשרת הכתים חומר דבחומר איכא שלשים סאין שהן ה' בתים ממלא דחומר ממי הוי שלשים סאין כמו כור כי עשרת הכתים חומר דאיפה דקרא לא נחוצא אחי אלא שכבל הדיבור כמנהג הנביאים: **והמשתכר.** בחוכל נפש: **מאי טעמא.** אין מוסיפין על המדות יותר משתות: **אילימא משום אפקועי תרעא.** דכיון שמגדלין מוסיפין הדמים וחייביגן דלמא אתי לאוסופי הדמים יותר מדאי: **אי הכי.** כי לא מוסיפין אלא שתות איכא ממי לאיתסר לחכי: **אלא משום.** הכי אין מוסיפין יותר משתות: **כי היכי דלא ליהוי כעול מקח.** דקי"ל (ב"מ דף מט:) אונאה (ו) שתות קנה ומחזיר אונאה יותר משתות בעל מקח הכא ממי המגר שמכר את התבואה אם לא ידע דהוסיפו על המדות ומכר לו כדי המדה הראשונה וזה קיבל במדה גדולה הרי נתאנה שתות ואף על פי כן קנה הלוקח ומחזיר לו דמי אונאה ואין המוכר יכול לחזור בו (ד) כדי שיבא לו לוקח מה לאכול: **כל דכר שנמדה אפי' כו'.** משום דקפיד עליה והרי נתאנה במדה: (ו) **אלא משום הגרת.** המחר בשווקים שרואה להשתכר בה השתות ואילו היה מודד במדה שנתוספו ביותר הוי הפסד מטי (ה) דיאנא למוכר שהיה מפסיד אותו יותר משתות (ז) (אבל) ומשום דלא לימטייה דיאנא תקנו שלא יוסיפו יותר משתות: ומהכר בתמיה (ו) **דיאנא הוא דלא לימטייה רוחא לא בעי זכן וזכין הגרא איקרי:** אם כן אמאי כתוב מדיאה כלום מה תקנה עשו לו: **קרא אשכח ודרש.** דגזירת הכתוב היא: **עשרים שקלים המשה ועשרים שקלים ואמשה שקל.** הרי שמיש שקלים אותן שמש שקלים יהיה לכם המנה ושלש מרבעה זחוים הרי (ג) ר"מ זחי דינרים הוו בהאי מנה וקי"ל (ד) המנה דאורייתא אינה אלא כ"ה שלשים שהן ק' זחוים: **מנה של קדש כפול היה.** דהיינו ר' (ה) דינרין: **ומאי מינה מוסיפין על המדות.** דהיינו מ' לר' של קדש דכתיב לק' של חול כ': **ומאי מינה שתות מלבר.** שלמחש מוסיפין השש דאי הוי שתות מלגיו לא היה צריך להוסיף מרבעים על מאתים: **מתני' נמי דיקא.** דשתות מלבר דקתני חמש סאין ירושלמיות שהן ו' מדבריות שמע מינה דאותו [מלקן] ו' הוסיפו על הה' (ו) עשו ה' ירושלמיות שהן ו' מדבריות נמצאת נצרך להוסיף עליהן הששת והיינו שתות דאורייתא הוא שלש:

עשרה לחמץ עשרון לחלה ועשרה למצה ומחצה [א] **שלש מינין חלות רקיקין ורבוכה נמצאו שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין ושלש חלות לעשרון ובמדה ירושלמית היו שלשים קב חמשה עשר לחמץ וחמשה עשר למצה חמשה עשר לחמץ קב ומחצה לחלה חמשה עשר למצה ובמצה שלש מינין חלות ורקיקין ורבוכה נמצאו חמשת קבין לכל מין ומין ושתי חלות לקב: גמ' התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות מנא הני מילי אמר רב חסדא דאמר קרא [1]האיפה והבת תוכן אחד יהיה [ו](לכם) מה בת שלש סאין אף איפה שלש סאין ובת גופא מנלן אילימא מדכתיב [1]לשאת (את) מעשר החומר הבת איפה נמי הכתיב [1]ועשירית החומר האיפה אלא חומר לא ידענא כמה הכא נמי לא ידענא כמה אלא מהכא [2]וחק השמן הבת השמן [ז] ומעשר הבת מן הכור עשרת הבתים חומר כי עשרת הבתים חומר [ז]אמר שמואל [2]אין מוסיפין על המדות יותר משתות ולא על המטבע יותר משתות [2]והמשתכר לא ישתכר יותר משתות מאי טעמא אילימא משום אפקועי תרעא אי הכי שתות נמי לא אלא משום אונאה כי היכי דלא ליהוי ביטול מקח והא [ז]אמר [ח]רבא [ט]כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר אלא משום תגרא כי היכי דלא א] למטייה [ז] (ח) [ט]דיאנה דיאנה הוא דלא לימטייה רוחא לא בעי [י]זבן וזבין תגרא איקרי אלא אמר רב חסדא שמואל קרא אשכח ודרש [3]השקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם [יא]מנה מאתן וארבעין הוו אלא שמע מינה תלת שמע מינה מנה של קודש כפול היה ושמע מינה מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משתות ושמע מינה [יב]שתותא מלבר אמר רבינא מתני' נמי דיקא דקתני תודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות שמע מינה: מתני'**

והשקל עשרים גרה. תימה דעשרים ואלרבעה הוו דגרה היינו מעה דכתיב (ויקרא כז) עשרים גרה ומתרגמינן עשרין מעין וקיימא לן סלע ד' דינרין ושש מעה כסף דינר הרי כ"ד ותיקן ר"מ דפעמים הוסיפו אחד בימי יחזקאל שהוסיפו על מנה של קודש לבדו שהיה שלש ל' סלעים ועשאוהו של ששים ושש בימי חכמים הוסיפו על הסלע שהיה של עשרים גרה ועשאוהו של כ"ד מעות ונתוסף בצד אחת מנה של קודש ושל חול ששים שקלים דקא חשיב קרא במנה של קודש בשקלים הראשונים אייר ואתא קרא למימר שהוסיפו על המנה שנכנסו בו מאתון שקלים הראשונים כו' (ד) וה"פ דקרא והשקל שהיה מתחילה עשרים גרה מאתון שקלים כ' וכ"ה וט"ו המנה של קודש יהיה לכם ומה שחלקם הכמוב עשרים שקלים חמשה עשרים שקלים עשרה וחמשה שקל ולא כתב ששים שקלים המנה יהיה לכם אומר רבינו תם לפי שהיו להם שלשה משקולות אחת של שלש מנה של קודש אחר שנתוסף ואחת של מנה של חול ואחת של רביע מנה של קודש ושלשתן מחזיקות מנה של קודש וכן מוכיח התרגום דמתרגמינן סילעא עשרין מעין תלתת מניין עשרין סלעין מני לכספא עשרין וחמש סלעין רבעות מניין חמש עשרה סילעין כולהון שיתין מניין (ו) דהכא יהי לכון ולפי' בתרא אין מתייחס כל כך דתלתת מניין ורבעות מניין מיירי במנה של קודש אחר שנתוסף ואילו מנה כספא עשרין וחמש סלעים לחייבי במנה של חול נאו במנה הראשון של חול ומיהו בקונטרס פירש כן בפירוש יחזקאל: והקריב

עשרה לחמץ עשרון לחלה ועשרה למצה ומחצה [א] **שלש מינין חלות רקיקין ורבוכה נמצאו שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין ושלש חלות לעשרון ובמדה ירושלמית היו שלשים קב חמשה עשר לחמץ וחמשה עשר למצה חמשה עשר לחמץ קב ומחצה לחלה חמשה עשר למצה ובמצה שלש מינין חלות ורקיקין ורבוכה נמצאו חמשת קבין לכל מין ומין ושתי חלות לקב: גמ' התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות מנא הני מילי אמר רב חסדא דאמר קרא [1]האיפה והבת תוכן אחד יהיה [ו](לכם) מה בת שלש סאין אף איפה שלש סאין ובת גופא מנלן אילימא מדכתיב [1]לשאת (את) מעשר החומר הבת איפה נמי הכתיב [1]ועשירית החומר האיפה אלא חומר לא ידענא כמה הכא נמי לא ידענא כמה אלא מהכא [2]וחק השמן הבת השמן [ז] ומעשר הבת מן הכור עשרת הבתים חומר כי עשרת הבתים חומר [ז]אמר שמואל [2]אין מוסיפין על המדות יותר משתות ולא על המטבע יותר משתות [2]והמשתכר לא ישתכר יותר משתות מאי טעמא אילימא משום אפקועי תרעא אי הכי שתות נמי לא אלא משום אונאה כי היכי דלא ליהוי ביטול מקח והא [ז]אמר [ח]רבא [ט]כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר אלא משום תגרא כי היכי דלא א] למטייה [ז] (ח) [ט]דיאנה דיאנה הוא דלא לימטייה רוחא לא בעי [י]זבן וזבין תגרא איקרי אלא אמר רב חסדא שמואל קרא אשכח ודרש [3]השקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם [יא]מנה מאתן וארבעין הוו אלא שמע מינה תלת שמע מינה מנה של קודש כפול היה ושמע מינה מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משתות ושמע מינה [יב]שתותא מלבר אמר רבינא מתני' נמי דיקא דקתני תודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות שמע מינה: מתני'**

רש"י בת"י

ורבוכה. חלות ברותחין קרי רבוכה כמ"כ (ב): **נמצא ג' עשרונים ושליש לכל מין.** שבמלה: **וג' חלות לעשרון.** דהוי עשר חלות לשלשה עשרונים ושליש: **ובמדה ירושלמית.** שלא היו בה עשרונות אלא קבין: **היו.** חמשה סאין שלשים קבין שסה קבין לסלה: **גמ' לשאת.** ליטול: **מעשר חומר הכם.** דהכם מעשר החומר והחומר שלשים סאין נמצא הכם שהוא עשירית החומר מחזיק שלשה סאין: **איפה נמי כו'.** מהיכן קרא מאי טעמא לא גמרת לה לאיפה משום דחומר נופה לא ידענא כמה הוי: **הכא נמי.** בת לא מיליף מיניה דהא חומר לא ידענא כמה הוא: **וחק השמן.** אל מעשר: **הכם השמן.** מדת השמן זו היא מעשר הבת היה מן הכור הטיעור מילד עשרת הבתים יהיה לכם החומר ואז יתכן ליטול ממנו בת אחת לפי שהחומר הוא עשרה בתים ויזחזקקל כתיבי הני קראי. ג) ובקצת פרטים כתוב ק וחק השמן של קרבן הבת ויזחזקקל כתיבי הני קראי: **מעשר הבת מן הכור.** דכור הוי עשרת בתים וכור פטיטא לה לגבי בצל דהוי שלשים סאין שהיו מודדין בה בסלה וכתיב: **אין מוסיפין על המדות כו'.** מדות ומטבע כולהו נפקי מקראי דלקמן אבל השתות הוי ס"ל דשמואל סברא דאמר מאי טעמא: **מאי טעמא.** אמרות קאי ועל ראשון לראשון: **אילימא משום אפקועי תרעא.** שכשמגדל המדות יותר מתחיל השער לשתייקר מפני יתרות המדות ומתון שיתחיל לשתיקר מעט הולך ומתיקר הרבה דמי שאינו יודע מוספי המדות סבור דרעב בא לעולם ומתיקר יותר ויותר: **אלא משום אונאה.** דלא הוי ביטול מקח שמחקדש על שלא

ב א מ"י פ"ט מהלכות מעשה קרבנות הל' יח:

ג ב מ"י פ"ח מהלכות גניבה הל' יח סמג (לאוין קנט) ועפין עב טוש"ע ח"מ סימן רלח סעיף טו: ד ג מ"י פ"י"ד מהלכ' מכירה הלכה ח סמג לאוין קנ טוש"ע ח"מ סס סעי' כ:

ה ד מ"י פ"ו מהלכ' מכירה הל' ו סוש"ע ח"מ סימן רלג סעיף ח:

ו ה מ"י פ"י"ד מהלכ' מכירה הל' ז טוש"ע סס סימן רכז סעיף כ:

רבינו גרשום

רבוכה חלוט (בשמן) [ברותחין]. ובמדה ירושלמית (הן) [היו] ה' סאין (ה') [ל'] קבין דסאה ד' קבין וב' חלות לקב ש"מ (דה') [דעשר] חלות הן מכל מין ומין: המוראים שהיו בימי משה היו באות מצה וכו' ונמצאו אותן ב' ידות [ממצה] (במצה) של תודה שהן כ' קבין ירושל' שהן ר' עשרונות ועדריים ועודדין היינו ב' שלישין: מנהני מילי. דהאיפה שלש סאין: לשאת את מעשר החומר הבת. חומר היינו כור ל' סאין והבת עשירית החומר היינו ג' סאין: מ"ט ליפת מבת ליף מאיפה גופה אלא משום הכי לא ליפינן מיניה דלא ידענא כמה הוי חומר הכא נמי האי קרא [דבת] לא ידענן כמה הוי חומר: אלא מהכא וחק השמן הבת השמן מעשר הבת מן הכור. וכור ידענן ודאי דהיינו ל' סאין. וכתיב האיפה והבת תוכן אחת כלומר מדה אחת יהיה. ש"מ דאיפה ג' סאין: והמשתכר. בחיי נפש: לא ישתכר יותר משתות: מ"ט. אין מוסיפין: אילימא משום אפקועי תרעא. כיון דמגדליין המדות מוסיפין הדמים וחייביגן שמא (לא) יוקירו השער יותר מדאי: אי הכי. כי לא יוסיפו אלא שתות איכא נמי למיחש להכי: אלא. משום הכי שתות ולא יותר כי היכי דלא להוי ביטול מקח דקי"ל אונאה פחות משתות נקנה מקח שתות קנה ומחזיר אונאה יותר משתות בטל מקח הכא נמי התגר שמכר לו התבואה אם לא ידע דהוסיפו על המדות ומכר לו בדמי המדה הראשונה וזה קבל במדה גדולה הרי נתאנה שתות ואעפ"כ קנה הלוקח ואין יכול לחזור בו המוכר אבל מחזיר לו אונאתו: והאמר רבא וכו' אלא משום תגרא. החמר שקנה התבואה מבעל הבית ורוצה להשתכר בה שתות וקנה מדה קטנה וכשבא למכור אותה לא ידע שהוסיפו על המדות ומכר לו בדמי המדה ראשונה ורוצה להרויח שתות והלוקח שם לפני מדה שהגדולה שתות נמצא שהמוכר אינו מרויח כלום ולא מפסיד ואם הגדילה יותר משתות הוה מטי ליה דיאנא הפסד למוכר: כ' שקלים. כ"ה שקלים עשרה זה: שקל הרי ס' שקל המנה יהיה לכם. ב) וסלע ד' זוזים ר"מ הוו דמנה דאורייתא אינו אלא ק' זוז. אלא ש"מ תלת מנה של הקדש כפול היה דהוי מתון. וש"מ מוסיפין שתות. דהוי ר"מ: ודכוותה בחול עשרין וש"מ שתות מלבר דאי שתותא מלגיו אינו דיקא

תורה אור השלם

1. הָאֵיפָה וְהַבַּת תֹּכֶן אֶחָד יִהְיֶה לְשֵׁאת מַעֲשַׂר הַחֹמֶר הַבָּת וַעֲשִׂירִת הַחֹמֶר הָאֵיפָה אֶל הַחֹמֶר יִהְיֶה מָתְכֻּנְתּוֹ:
יחזקאל מה יא

2. וְחֹק הַשֶּׁמֶן הַבַּת הַשֶּׁמֶן מַעֲשַׂר הַבַּת מִן הַכֹּר עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר כִּי עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר:
יחזקאל מה יד

3. וְהַשֶּׁקֶל עֶשְׂרִים גֵּרָה עֶשְׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה וְעֲשָׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה וַחֲמִשָּׁה שְׁקָל הַמָּנֶה יִהְיֶה לָכֶם:
יחזקאל מה יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' כי היכי דלא למטייה פסידא פסידא הוא דלא: (ב) רש"י ד"ה לשאת וכו' והבת הוא כ"ל ותיבת היא נמחק: (ג) **בא**.ד"ה אחת הוא הס"ד ואח"כ מ"ש איפה נמי ומאי טעמא: (ד) ד"ה כי היכי וכו' לחזור בו ותקנו כדי: (ה) ד"ה דלא אלא משום וכו' הוי הפסד מעי למוכר שהיה מפסיד אותו שהוא אונאה יותר וכו' לימטייה פסידא מקנו כ"ל ותיבת דיאנא נמחק: (ו) ד"ה ומהכר דינא הוא דלא: (ז) ד"ה מתניתין נמי וכו' ועשו מן ה' ירושלמית שש ירושלמית שהן ו' מדבריות וכו' עליהן החמישית והיינו שתותא מלבר:

הגהות מהר"י לנדא

א] גמ' כי היכי דלא למטייה דיאנא. נ"ב בב"ד דף ל ע"ב הגי' דלא ליהוי פסידא לתגרא. ונעבוין נוסס כאן כי היכי דלא למטייה דיאנא הוא ג"כ לשון הפסד:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת

ב) ובמצה היו שלש: ג) מעשר: ד) [ד"ה אלא משום אונאה] ולא אמרינן דאי לא אמר הכי לא הוי מקח אלא אמר דאי לא אמר הכי לא הוי מקח אלא אמר דאי לא אמר הכי לא הוי מקח אלא אמר

עז: התודה היתה באה פרק שמיני מנחות

מתני' [א]מכולם היה נוטל אחד מעשרה תרומה שנאמר [1]והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' [ב]אחד שלא יטול פרום מכל קרבן שיהו כל הקרבנות שוות שלא יטול מקרבן על חבירו [1]לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה והשאר נאכל לבעלים: **גמ'** תנו רבנן והקריב ממנו מן המחובר אחד [2]שלא יטול פרום מכל קרבן שיהו כל הקרבנות שוות שלא יטול מן הקרבן על חבירו תרומה לה' איני יודע מכמה היא הריני דן נאמר כאן תרומה ונאמר בתרומת מעשר [2]תרומה מה להלן אחד מעשרה אף כאן אחד מעשרה או כלך לדרך זו נאמר כאן תרומה ונאמר בבכורים [3]תרומה מה להלן אין לה שיעור אף כאן אין לה שיעור נראה למי דומה דנין תרומה שאין אחריה תרומה מתרומה שאין אחריה תרומה ואל יוכיח בכורים שיש אחריהן תרומה או כלך לדרך זו דנין תרומה הנאכלת במקום קדוש מתרומה הנאכלת במקום קדוש ואל תוכיח תרומת מעשר שנאכלת בכל מקום תלמוד לומר ממנו תרומה לה' וכתיב בתרומת מעשר ממנו [3]תרומה לגזירה שוה למדנו לתרומה שהיא אחד מעשרה אבל איני יודע מכמה היא חלה הריני דן נאמר כאן לחם ונאמר להלן בשתי הלחם [4]לחם מה להלן עשרון לחלה אף כאן עשרון לחלה או כלך לדרך זו נאמר כאן לחם ונאמר בלחם הפנים [5]לחם מה להלן שני עשרונות אף כאן שני עשרונות נראה למי דומה דנין מנחה הבאה חמץ עם הזבח ממנחה הבאה חמץ עם הזבח ואל יוכיח לחם הפנים שאינו בא חמץ עם הזבח או כלך לדרך זו דנין מנחה הבאה מארץ וחוצה לארץ מן החדש ומן הישן ממנחה הבאה מארץ וחוצה לארץ מן החדש ומן הישן ואל יוכיחו שתי הלחם שאין באות אלא מן החדש ומן הארץ תלמוד לומר [4]ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים [ג]שאין תלמוד לומר תביאו ומה תלמוד לומר תביאו שכל מה שאתה מביא ממקום אחר הרי הוא כזה מה להלן עשרון לחלה אף כאן עשרון לחלה [ד]אי מה להלן שני עשרונות אף כאן שני עשרונות [7]תלמוד לומר תהיינה למדנו עשרה לחמץ עשרה למצה מנין תלמוד לומר [6]על חלות לחם חמץ נגד חמץ הבא מצה נמצאו עשרים עשרונות לחמי תודה עשרה לחמץ ועשרה למצה יכול עשרה שבמצה לא יהו כולן אלא ממין אחד תלמוד לומר [7]אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה [ה]חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן סלת מרבכת וגו' נמצאו שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין ושלש חלות לעשרון ונמצאו לחמי תודה ארבעים נוטל מהן ארבע ונותן לכהן והשאר נאכלים לבעלים אמר מר והקריב ממנו מן המחובר אלא מעתה דכתיב [8]ואת כל חלבו ירים ממנו התם מאי מחובר איכא בדרב חסדא אמר אבימי דאמר רב חסדא אמר אבימי אמר [ו]שלא ינתח בשר קודם שיטול אימורין אמר מר נאמר כאן תרומה ונאמר בתרומת מעשר תרומה ונילף מתרומת [9]מדין [9]דנין תרומה הנוהגת לדורות מתרומה הנוהגת לדורות ואל תוכיח תרומת מדין שאינה נוהגת לדורות ונילף מתרומת [10]חלה תנא דבי ר' ישמעאל דנין דבר שנאמר בו ממנו [ז] [ח](תרומת ה' מדבר שנאמר בו תרומה לה') לאפוקי תרומת חלה דלא נאמר בו ממנו תרומה לה' בעי רבא תרומת לחמי תודה חייבין עליהן מיתה וחומש או אין חייבין עליהן מיתה וחומש כיון דאיתקש לתרומת מעשר כתרומת מעשר דמי או דלמא [11]בו וחמשיתו מיעט רחמנא מדמעת או אינה מדמעת [ד]תיקו אמר מר ת"ל תהיינה מאי תלמודא אמר

והקריב ממנו מן המחובר. פירש בקונטרס שיהיו כולן בכלי אחד כשיטול התרומה ורלה לתן לריך אלא מוקף בעצלת כמו ממנו דכתיב גבי תרומה (במדבר יח) והכהן רבה (לעיל כד.) משמע כפירוש הקונט' דדרשינן גבי מנחה והריס ממנו בקומצו מן המחובר שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ ומיהו התם נמי בעי נגיעה דלאיתא בהשיא שמעתא גופה דאפי' בכלי אחד אי לא נגע מיבעיא לן התם בעשרון שחלקו בשביקא מהו לקמוץ משה על זה לירוף דאוריתא או דרבנן: **ואל** יוכיחו בבורים שיש אחריהם תרומה. ומהאי טעמא נמי ליכא למילף מתרומה גדולה: **מאי** מחובר איכא. פירש בקונטרס דס"ד דהאי דפריך דבתחילה היה מנחת הבשר ואחר כך נוטל האימורים וקשה דאמרי יכול להקיף או בכלי אחד כדפירש לעיל בקונטרס ונראה לפרש דפריך למה לי קרא דפשיטא דמחובר הוא: אמר

מתני' מכולן. (ב) לחמי תודה היה נוטל אחד מעשרה: **שיהו כל הקרבנות.** שבלחמי תודה שין בהפרשת תרומה: **שלא יטול מקרבן.** זה תרומה על חבירו שלא יטול (ג) מזה שנים ומזה לא כלום משום דבעינן שלא יטול מקרבן אל חבירו: **גמ' מן המחובר.** דבעינן שיהו כל החלות ביחד בשעת תרומה: **איני יודע מכמה.** חלות הוא נוטל אחת: **בבכורים תרומה.** דאמר מר (פסחים לו:) ותרומת ידך (דברים יב) אלו הבכורים: **מה תרומה דבכורים אין לה שיעור.** כדלמרינן (פאה פ"ש מ"ש) אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים דכמה שירלה מביא: **שאין אחריה תרומה.** דכיון שנטל תרומת מעשר אין מפרישין שוב ממנה תרומה אחרת: **שיש אחריה תרומה.** שהרי עדיין יש לו להפריש בה תרומותיה: **דנין.** (ג) תרומת לחמי תודה הנאכלת במקום קדוש שנאכלת בירושלים: **תלמוד לומר ממנו.** (ויקרא ז) אחד מכל קרבן תרומה לה' לג"ש דכתיב בלחמי תודה ממנו תרומה לה' ונאמר בתרומת מעשר (במדבר יח) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר וגו': **אבל איני יודע מכמה.** קשה הוא עושה חלה של חמץ: **נאמר כאן לחם.** (מנח' ז). תודה ושתי הלחם כאין מנחת חמץ עם הזבח: **מה להלן עשרון לחלה.** דכתיב (ויקרא כג) (שנים ושני) ו) עשרונים (ד) וגו': לחמי תודה ולחם הפנים בחות אחת מאכל ומתא"ל ושתי הלחם אין בחות אלא מן הארץ דכתיב בהו (שם כג) ממושבותיכם תביאו לחם תנופה מה תלמוד לומר תביאו שהרי כבר נאמר (שם) והקרבתם מנחה חדשה לה' ממושבותיכם תביאו לחם תנופה ומה ת"ל תביאו שכל הלחם שני עשרונין ותו לא אף כאן ב' עשרונין ותו לא ת"ל תהיינה. דחד יו"ד יתירא למילף דהוו עשרה עשרונין: והקריב ממנו. מן המחובר: וגילף מתרומת מדין. אחד מחמשים: מתרומת חלה: דכתיב חלה תרימו תרומה והיא א' מכ"ד: או דילמא בו וחמישיתו. בו ומתו בו ולא באחר. וחמישיתו ולא על אחר: מדמעת או אינה מדמעת. דההוא לא מיעט:

שיטה מקובצת

ו) [אי מה להלן שני עשרונות]. אשתי חלתם קאי [נוראה] לפרש ת"ל תהיינה דהוא ריבוי [וכיון] דכתיב בה ריבויי ויש לפנינו לדון [להשוות] דיניהם יש לנו לדון המרבה וא"כ נדון מה להלן עשרון לחלה אף כאן עשרון לחלה: **ב)** תיבות חלות מצות כו' סולת מרבכת נמחק: **ג)** ממנו תרומה לה': **ד)** דתהיינה בחמץ: **ה)** הכא מצה: **ו)** מדרשא דנגד:

ז) א מיי' פ"ט מהל' מע"ק הלכה כח:
ח) ב [מיי' שם הלכה כט]:
ח ג מיי' שם הלכה ו:
ט) ד מיי' שם הלכה יג ופסק לקוה ועיי' כס"מ:

מוסף רש"י

אחד שלא יטול פרום. וכתיב אחד שלא יתן לו פרוסה (פסחים לז:). **שלא יטול מקרבן על חבירו.** דמכל מין ומין בני למיסקל חדא חדא, ממנך חדא ומחללת חדא ומרקיקין חדא ומרכוכה חדא, אבל לא שקיל מחד מין בלבד על חבירו (דברים יב:). **שכל מה שאתה מביא ממקום אחר.** תמץ יהא מה שאינו לחלה, דהניא לחמי תודה כדדרשינן ליה בפרק התודה (להלן פז: בכתי"ר).

רבינו גרשום

שלא יטול מקרבן על חברו. שלא יטול ד' חלות תרומה ממין אחד על השאר: ממנו מן המחובר. שיהו כל חלות לפניו בשעת תרומה. ושיהו שליטין: בבכורים תרומה. כדאמ' ותרומת ידך אלו הבכורים: ממנו תרומה לג"ש: אחת מעשר. תרומת מעשר. שאין ת"ל תביאו. שהרי כבר נאמר והקרבתם מנחה חדשה לה' ממושבותיכם תביאו לחם תנופה ומה ת"ל תביאו שכל הלחם שני עשרונין ותו לא אף כאן ב' עשרונין ותו לא ת"ל תהיינה. דחד יו"ד יתירא למילף דהוו עשרה עשרונין: והקריב ממנו. מן המחובר: וגילף מתרומת מדין. אחד מחמשים: מתרומת חלה: דכתיב חלה תרימו תרומה והיא א' מכ"ד: או דילמא בו וחמישיתו. בו ומתו בו ולא באחר. וחמישיתו ולא על אחר: מדמעת או אינה מדמעת.

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבַּן תְּרוּמָה לַיְיָ לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז יד
2. כִּי אֵת מַעֲשַׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיְיָ תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לַנַּחֲלָה עַל כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה: במדבר יח כד
3. לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בְּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ: דברים יב יז
4. מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בְּכּוּרִים לַיְיָ: ויקרא כג יז
5. וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא כד ז
6. עַל חַלּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו: ויקרא ז יג
7. אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וְסֹלֶת מֻרְבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן: ויקרא ז יב
8. וְאֵת כָּל חֵלְבוֹ יָרִים מִמֶּנּוּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה: ויקרא ז יד
9. מִמֶּנַּחֲצִיתָם תַּקְרִיב וְנִתַּתָּה לְאַהֲלֹן הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְיָ: במדבר לא כט
10. וְהָיָה בְּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיְיָ: במדבר טו יט
11. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בּוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב ט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכולן מכל לתמי: **(ב)** ד"ה שלא וכו' שלא יטול מן אחד שנים ומזה: **(ג)** ד"ה דנין תרומה הנאכלת כו' לתמי תודה: **(ד)** ד"ה מה להלן וכו' וגו' הס"ל ואמ"כ מ"ה מנחה הבא מן הארץ כו' לתמי תודה: **(ה)** ד"ה למדנו וכו' דתהיינה: **(ו)** ד"ה נגד וכו' לגזוך חמץ **תביא** לצורך מלה: **(ז)** ד"ה מן המחובר וכו' מאי מחובר איכא בתרומת:

גליון הש"ם

גמ' דנין תרומה הנוהגת לדורות. עיין יומא כד ע"א תוס' ד"ה מתרומת:

א) נדרים יג: [נעיל עו. פסחים לז: נדה: ו: [לקמן עח:]], **ב)** ר"ש פ"ג [תרומות], **ג)** [לקמן פא: זבחים מז:], **ד)** [נ' בספר קרבן אהרן דף כ"ה ע"ב מ"ש וע' ל"ק], **ה)** [תרומה לה' מדבר שנאמר כו' ממנו תרומת ה' כל"ן], **ו)** ל"ל על חלת לחם חמץ והס"ל עשרון כו' עשרונים כו' והס"ל אמ"כ ד"ש מנחה תודה וכו' ל"ק, **ז)** [שתים שני], **ח)** ל"ל תהיינה. ל"ק, **ט)** ל"ל הביא מלה דמנה שתביא מלא לגוזך תמץ הביא לגוזך מלה והס"ל. ל"ק, **י)** ל"ק מ"ש, **כ)** דברים יב, **ל)** [ויקרא כג], **מ)** תלה פ"ב מ"ז,

אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב אימא עשרה קפיזי אמר רבא בעשרונות דבר הכתוב למדנו עשרה לחמץ עשרה למצה מנין ת"ל [1]על חלות לחם חמץ בנגד חמץ הבא מצה [6]וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש הימנו ודבר אחר הוא וכל הימנו ודבר אחר לא הוי היקש הניחא [3]למאן דאמר לא הוי היקש אלא למ"ד הוי היקש מאי איכא למימר תביאו רבויא היא: **מתני'** המילואים היו באין במצה שבתודה חלות ורקיקין [6] ורביכה [8]נזירות היתה באה שתי ידות במצה [3] של תודה חלות ורקיקין ואין בה רבוכה נמצא עשרה קבין [3] ירושלמית שהן ששה עשרונות ועודיין: **גמ'** מנא ה"מ אמר רב חסדא אמר רב חמא בר גוריא דאמר קרא [2]ומסל המצות אשר לפני ה' לקח חלת מצה אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד בשלמא חלות חלות רקיק רקיק שמן מאי [4] נינהו לאו רבוכה מתקיף לה רב אויא אימא אנתא דמשחה אלא כדדרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרבי טבלא [3]זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו וכי מה למדנו לבניו [5] ביום המשחו אלא מקיש חינוכו להמשחו מה המשחו רבוכה [1] אף חינוכו רבוכה אמר רב חסדא [2]כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשרונות האיפה אחת להמשחו ואחת לחינוכו מנין מר בר [1] רב אשי אמר שלש ולא פליגי הא דעבד עבודה כשהוא כהן הדיוט הא דלא עבד עבודה כשהוא כהן הדיוט נזירות היתה באה שתי ידות במצה שבתודה [5]: [3]תנו רבנן [1]שלמיו לרבות שלמי נזיר לעשרת קבין ירושלמיות ולרביעית שמן יכול לכל מה שאמור בענין ת"ל מצות מאי תלמודא אמר רב פפא דבר שנאמר בו מצות לאפוקי רבוכה דלא נאמר בו מצות דבי רבי ישמעאל תנא [5] מצות כלל חלות ורקיקין פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט חלות ורקיקין אין מידי אחרינא לא:

מתני'

אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב דמשמע שתביאו קמי שדרשנו לעיל שכל שאתה מביא ומקוס אחר כמה דאי שאתי הלחם קמי לא מצי למכתב יו"ד דהא שתים שני עשרונים כתיב ופריך ואימא עשרה קפיזי ומשני אמר רבא בעשרונות דבר הכתוב פי' כדדרש' מה כאן עשרון לחלה ונקונט' כתב בספר מוגה שלו לא גרסי' קפיזי אמר רבא וה"ג אמר רב יצחק תהיינה עשרה דבר הכתוב וי"ל דלא כתיב בהו כלל ד' עשרונות דיבר הכתוב וגרסי' אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב ותו לא פי' דמשמע דאתא למעוטי ולמימר אלו דוקא שני עשרונים ואין אללו שני עשרונים ומיהו קשה כיון דאי לא כתיב תהיינה לא הייתי יודע לענין מה אמר הכתוב כל שאתה מביא ממקוס אחר מה אי לענין שיהא עשרון לחלה כשאתי הלחם והוי להו י' עשרונות דמה נפקא לן [6] איכא עשרון לחלות מסוס תרומה או לענין למימר דמה אלו שני עשרונים אף להלן שני עשרונים ליו"ד חלות אם כן השתא דכתיב תהיינה מה ראית דדרשת למימר אלו דווקא שני עשרונים אימא אלו דווקא ו' (ג' עשרונים) עשרון לחלה ולגירסת הקונטר' נמי קשה דיו"ד לא מייתת לדרשא דכמו שיאמר מתעשה לשון יחיד תעשיה לשון רבים כמו כן יאמר מתהיה תהיינה בשני יודין יו"ד אחת של עיקר ויו"ד אחת של שימוש [7] ועוד אי מיו"ד ליפיון [8] עשר חלות למה לן ג"כ דתרומת מעשר אל כיון דאמר רחמנא אחד מכל קרבן ודרשינן (לעיל דף עז.) אחד שלא יטול פרוסה ולמדנו עשרון לחלה

על כרחין אחד מי' נוטל:

הימנו ודבר אחר. פי' נקונט' לומר בין מה שכתב בגופו בין מה שלמד מדבר אחר נפקא ליה דעשר עשרונות הוא דבדיליה כתיב תהיינה [9] דמשמע עשר חלות שלא הפ"ה [10] אתביא קמי הלחם דעשרון יהא בכל חלה שלכך נאמר היקש ויכול לחזור ולגמר על המלה דעשר עשרונות הוא ויכיל דמי היקש גמור כגון אי לא הוה כתיב בתורה עשר [3] דגמרי ובשתי הלחם הוו עשרה עשרונות וילפי מהדדי הכונו הוי היקש גמור ופי' זה יתישב לפי גירסת לדעת אבל לפיה דעבד גירסת לא הכשיר יו"ד דתהיינה לא יתכן ונכוף איזהו מקומן (זבחים מז.). פי' נקונט' דתשיב הימנו מה שאנו למדין מתרומה מעשר בג"ש ממין החלות דדבר הלמד בג"ש מביא כתוב בגופיה משום דקי"ל דבר הלמד בג"ש מחוב ומלמד בהיקש ע"י כך אנו יודעים שיש ד' עשרונות כדילפינן מהיקש דשתי הלחם דהוי עשרון לחלה ועוד יש לפרש משום דתרומת מעשר חולין הוא מביא כתיבה גגופייהו: **אחת** להמשחו לחביתים ואחת לחנוכו לעבודה כהן גדול. מר בר מייא אמר שלא כדמסיק בשלא עבד עבודה כשהוא הדיוט לאיכא אחת לחנוכו לעבודת כהן הדיוט ואחת לחנוכו לעבודת כ"ג ואחת לחביתים ויש מפרשים כגון שעמד ביום הכיפורים [3] לאיכא עבודת יום הכיפורים בכהן גדול ולא מיתלא היא דהא קרבן יחיד אין קרב ביום הכיפורים ובפרק קמא דיומא (דף יב.). בעי אם אירע פסול בכהן גדול כמה מתנכון אף המני ביום הכיפורים: **אין** בבלל אלא מה שבפרט. בכל מקום שיש כלל ופרט וגיל רבינו שמואל לפרש לאיסורין דמתמנא למכתב הכלל שלא נרבה דבר הדומה לפרט וכן מוכיח כאן דאי לאו דהוה כלל ופרט משמע הכא דהוה ליפיון רבוכה מלחמי תודה:

סהיינה. בתרי יודין דמד יו"ד דמייתר אתיא ללחמי תודה: **קפיזי.** חלאי קניס: **בעשרונות דבר הכתוב.** דממלא דמיירי בפרשה קמרבה מן תהיינה ובפרשה כתיב (ויקרא כג) שתים שני עשרונים: **וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש.** ד) דחמץ עצמו דהוא שני גמרינן משמי הלחם עשרון לחלה מן היקישא דלחם: **חוזר ומלמד בהיקש.** על מצה ר' עשרונים (ה) כחמץ דכנגד חמץ הבא מצה: **אחר הוא.** כלומר אי הוה מלמד החמץ על המצה אותו דבר עצמו שהוא למד מן שתי הלחם עשרון לחלה מני לעשרון דבר הבא בהיקש אחר ומלמד בהיקש אבל הכא (ב) החמץ אינו מלמד על המצה מה שהוא לומד בהיקש משתי הלחם לא מצית למיפרך משום דחמץ למד משתי הלחם עשרון לחלה ומלמד בהיקש למצה שהוא ר' עשרונים הייינו דבר אחר. ע"א נמי שמעתא אינמו ודבר אחר הוא דאי הוה ליף ממחץ שבתודה לקרבן אחר דעצמה מצית לאקשויי וכי דבר וכו' הא לא ליף אלא להוה קרבן גופיה ליכא למיפרך הכי: **מאי איכא למימר.** וכי דבר הלמד [בהיקש] אחר ומלמד בהיקש: **אביאו ריבויא הוא.** דלא הוה ה) למכתב תביאו גבי שתי הלחם משום טעמא דאמר לעיל והוי כמאן דכתיב הכא גבי לחמי תודה דכל הבאות שאתה מביא יהו כזה עשרון לחלה והוי כמו שלמד מנופו דקרא עשרון לחלה ו) ולא מהיקש ו) (וכי מלמד חמץ מן המצה ר' עשרונות) ולא מצית למיפרך וכי דבר הלמד כו' שהרי לא למד החמץ מהיקש אבל מי [7] תודה כדמעיקרא אתיא לחם לחם שני דבר הלמד מהיקש: **מתני' המילואים.** ואיכא למיפרך עליה: **מתני' המילואים.** שהיו בימי משה היו (ג) כו': **שפי ידות במצה שבתודה.** דהייינו חלות ורקיקין אבל רבוכה לא היתה במדבר וכיון שלא היו שם אלא שני חומן מיינן ממלאו שני מיינן ר' קבין ירושלמיות דכיון דג' מיינן דמלה שבתודה הוו ע"ו קבין ממשה קד לכל מין ממלאו לשני מיינן הן עשרה קבין: **שהן ששה עשרונות.** ח) דעשרה קבין הן ששה עשרונות (ושל שליסיות) וב' מיינן שהן ג' עשרונות (ושל"ש) לכל מין דכיון דעשרה עשרון הוו [לג' מיינן שבמלה] נמצא לב' ידות הן ששה עשרונות וב' שליסי עשרון: **גבי מה"מ.** דהמילואים היו בחלות ורקיקין ורבוכה יא) היינו חלוט בשמן: **לאו היינו רבוכה.** אלמא דאיתא בהו רבוכה: **אנתא דמשחה.** תמיכה עיקה עבה שטיגנה בשמן. ע"א אנתא דמשחה שמן קרוב עגול כמו לחם והייינו לחם מ"ר ז"ל. ולא רבוכה ממש: **וכי מה למדנו לבניו מיום המשחו.** יב) כלום חייבין בניו בשביל משיחת מקום אחיהן [ג] ט) (הייינו רבוכה) ומיהו הוא דהמילואים שלו אלמא דמילואים הוי רבוכה דכהן הדיוט יד) מביא חביתין [הייינו רבוכה] ביום חינוכו לעבודה וכהן גדול בכל יום: **אף.** חלות לחם שמן נמי לדגול בכל יום: **לחמיהן מיום המשחו.** שנמשח לכהן גדול: **ואחד לחינוכו.** בשביל שנתמנה היום לעבודת כהן [גדול]: **אם לא עבד עבודה מעולם כשהיה הדיוט.** מביא שלשה אחת לחינוך תמילא עבודה ואחת לחינוכו שנתמנה לכהן גדול ואחת להמשחו. מ"ר ז"ל: רקיק וחלות חד הוא אלא שזה נבלל וזה נמשח: **שלמיו.** על זבח תודת שלמיו דלא הוה צריך שהרי כבר נאמר ד) זאת תורת זבח שלמיו על תודה: **לרבות שלמי נזיר לי' קבין ירושלמיות.** שהן ב' ידות של מצה שבתודה שלא היה בנזיר אלא חלות ורקיקין: **ולרביעית שמן.** לפי שבתודה היה חלי לוג שמן חלוי ורקיקין: **ולחליו לרבוכה** (ד) מו) נאמר לא היה בו שמן וכיון שבנזיר אין בו רבוכה דיו בהרביעית: **יכול לכל מה שאמור בענין.** הואיל והוקשו שלמי נזיר למצה של תודה יכול יוקשו לכל ג' מיני שבמצה ת"ל מצות: **מאי תלמודא.** היכי מעטינו ממצות: **אמר רב פפא דבר שנאמר בו מצות.** ורקיקין דכתיב (ויקרא ג) חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות להיות איתקש המצות האמורות בנזיר אבל לרבוכה מז) לאין כתב בהן מצות לא הוקשו לחם נזיר:

רש"י בת"י

סהיינה. בתרי יו"ד [דמד] יו"ד דמיתא: **עשרה קפיזי.** דעשר עשרונות דבר הכתוב ורבא אמר מספקא ליה מאי היא. בספר מוגה שלי לא גרסינן קפיזא אמר רבא אלא ה"ג אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב עשר עשרונות דבר הכתוב: **וכי דבר הלמד בהיקש.** מאמר הלחם: **חוזר ומלמד.** על המלה בהיקש. והכי קיי"ל בפ' איזהו מקומן (ג) כל התורה למדו למד ומלמד חוץ מקדשים: **הימנו ודבר אחר.** כלומר בין הא שכתוב בו בגופיה בין מה שלמד מדבר אחר נפקא ליה דחמץ עשר עשרונות הוא דבדיליה כתיב עשר חלות כדילפינן לעיל ב) דתרומה אחת מעשרה ולהכי אמר משתי הלחם דעשרון יהא לכל חלה הרי עשר עשרונות הלכך לאו היקש הוא ויכול לחזור וללמוד על המלה דעשרה עשרונות הוא. והיכי דמי היקש גמור כגון אי לא הוי כתיב עשר חלות בגופיה ובשתי הלחם הוו עשר עשרונות ולפינן מהדדי בהיקש דהכונו הוי היקש גמור: **אביאו ריבויא היא.** מביאו לאוקימתא ליה ג) דתודה ריבויא הוא ולא היקש ולא משתי הלחם גמר אלא דתמץ דתודה בגופיה כתיב עשרון לחלה דתביאו דכתיב בשתי הלחם לא כתיב לחלה לגרמת לחמי מצה שאתה עשרון לחלה בגופיה כתיב ולא מהיקשא גמר. והיקש היכי דמי כגון אי לא הוי כתיב בקרא דתביאו עשרון לחלה והיה כתיב גבי שתי הלחם לחוויה וגמרינן תודה בהיקש משתי הלחם הכונה מרובה שיהא עשרון לחלה והיה כתיב בגופיה כתיב ולא מהיקשא גמר. והיקש היכי דמי כגון אי לא הוי כתיב בקרא דתביאו עשרון לחלה והיה כתיב גבי שתי הלחם לחוויה וגמרינן תודה בהיקש משתי הלחם הכונה מרובה שיהא עשרון לחלה בגופיה כתיב ולא מהיקשא גמר. דמרבינא רק הני דאמרן דומיא דשתי הלחם דהן חמץ וי"מ מיוד דתהיינה בא לומר דדרשינן עשרון לחלה מן ההיקש דנהי דמגז"ש דתרומה נפקא לן עשר מכל מקום הוי אמינא פחות מעשרון: **ד) גמרי' משתי הלחם.** ה) עשר כלל ובשתי:

ר' מ"ר פ"ע מהל' מעה"ק הלכה כג:

יא ב מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה ח:

תורה אור השלם

1. עַל חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו: ויקרא ז ז נ
2. וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לְפָנֵי יְיָ לָקַח חַלַּת מַצָּה אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד וַיָּשֶׂם עַל הַחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַיָּמִין: ויקרא ח כו
3. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב: ויקרא ו יג

שיטה מקובצת

ה) ורקיקין ורבוכה: ב) כמצה שבתודה: ג) ירושלמיות: ד) מאי ניהו לאו רבוכה: ה) לבניו מיום: ו) רבוכה אף חינוכו רבוכה. פ"ה חינוך דבניו הדיוטים רבוכה ומילואים יום חינוך הוי וקשה איך מדמה חינוך דורות דהוי כליל [למילואים] שהיתה נאכלת ועוד דבמ"כ דריש יכול כשם שאהרן ברבוכה כך בניו ברבוכה ת"ל זאת אהרן ברבוכה ולא בניו ברבוכה [ומאי פריך] וכי מה למדנו הא צריך למכתב למדרש אהרן בפני עצמו ובניו בפני עצמן כדאמרינן בסוף פ' התכלת. ונראה לפרש [וכן] מה למדנו לבניו כלומר: [ס"א מדכתיב זה קרבן אהרן ובניו משמע דנתחנכו אהרן ובניו ביחד והיכן מצינו זה אלא מקיש כו' אלא ש"מ דמיירי בחינוך של מילואים דאז נתחנכו כולן יחד זה לכהן הגדול וזה להכן הדיוט ומה חינוכו של אהרן ברבוכה כו' ואינו ממש כשל אהרן דאילו אל אהרן היה כולו כליל ושל בניו היו נאכלות] הוי ליה למכתב זה קרבן ביום המשח אותו ובניו עצמו ובניו בפני עצמן ולמה כתב אהרן ובניו אלא כו' אף חינוכו של מילואים היתה רבוכה ולא של דורות וגם לא היתה כליל. כך נראה למורי שיחי'. גליון. מה למדנו לבניו מיום המשחו דמשמע דבא קרא ללמד על בניו וקרא לא מיירי אלא במשיחה דכה"ג אלא מקיש כו' [ז] דהמשחו דאהרן ובניו מה שאנו למדין מתרומה מעשר בג"ש ממין החלות דדבר הלמד בג"ש מביא כתוב בגופיה משום דקי"ל דבר הלמד בג"ש מחוב ומלמד בהיקש ע"י כך אנו יודעים שיש ד' עשרונות כדילפינן מהיקש דשתי הלחם דהוי עשרון לחלה ונקונט' כתב בספר מוגה שלו לא גרסי' קפיזי אמר רבא וה"ג אמר רב יצחק תהיינה עשרה דבר הכתוב וי"ל דלא כתיב בהו כלל ד' עשרונות דיבר הכתוב וגרסי' אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב ותו לא פי' דמשמע דאתא למעוטי ולמימר אלו דוקא שני עשרונים ואין אללו שני עשרונים ומיהו קשה כיון דאי לא כתיב תהיינה לא הייתי יודע לענין מה אמר הכתוב כל שאתה מביא ממקוס אחר מה אי לענין שיהא עשרון לחלה כשאתי הלחם והוי להו י' עשרונות דמה נפקא לן [6] איכא עשרון לחלות מסוס תרומה או לענין למימר דמה אלו שני עשרונים אף להלן שני עשרונים ליו"ד חלות אם כן השתא דכתיב תהיינה מה ראית דדרשת למימר אלו דווקא שני עשרונים אימא אלו דווקא ו' (ג' עשרונים) עשרון לחלה ולגירסת הקונטו' נמי קשה דיו"ד לא מייתת לדרשא דכמו שיאמר מתעשה לשון יחיד תעשיה לשון רבים כמו כן יאמר מתהיה תהיינה בשני יודין יו"ד אחת של עיקר ויו"ד אחת של שימוש [7] ועוד אי מיו"ד ליפיון [8] עשר חלות למה לן ג"כ דתרומת מעשר אל כיון דאמר רחמנא אחד מכל קרבן ודרשינן (לעיל דף עז.) אחד שלא יטול פרוסה ולמדנו עשרון לחלה

על כרחין אחד מי' נוטל:

הימנו ודבר אחר. פי' נקונט' לומר בין מה שכתב בגופו בין מה שלמד מדבר אחר נפקא ליה דעשר עשרונות הוא דבדיליה כתיב תהיינה [9] דמשמע עשר חלות שלא הפ"ה [10] אתביא קמי הלחם דעשרון יהא בכל חלה שלכך נאמר היקש ויכול לחזור ולגמר על המלה דעשר עשרונות הוא ויכיל דמי היקש גמור כגון אי לא הוה כתיב עשר חלות בגופיה ובשתי הלחם הוו עשרה עשרונות ולפינן מהדדי בהיקש דהכונו הוי היקש גמור: **אביאו ריבויא היא.** מביאו לאוקימתא ליה ג) דתודה ריבויא הוא ולא היקש ולא משתי הלחם גמר אלא דתמץ דתודה בגופיה כתיב עשרון לחלה דתביאו דכתיב בשתי הלחם לא כתיב לחלה לגרמת לחמי מצה שאתה עשרון לחלה בגופיה כתיב ולא מהיקשא גמר. והיקש היכי דמי כגון אי לא הוי כתיב בקרא דתביאו עשרון לחלה והיה כתיב גבי שתי הלחם לחוויה וגמרינן תודה בהיקש משתי הלחם הכונה מרובה שיהא עשרון לחלה בגופיה כתיב ולא מהיקשא גמר. דמרבינא רק הני דאמרן דומיא דשתי הלחם דהן חמץ וי"מ מיוד דתהיינה בא לומר דדרשינן עשרון לחלה מן ההיקש דנהי דמגז"ש דתרומה נפקא לן עשר מכל מקום הוי אמינא פחות מעשרון: **ד) גמרי' משתי הלחם.** ה) עשר כלל ובשתי:

בנזיר שאין רבוכה דיו רבעיית. יכול לכל מה שאמור בענין. הואיל והקיש שלמי נזיר למצה של תודה יכול יקיש לכל ג' מינין של מצה ת"ל: מאי תלמודא. היאך מעטנו ממצות: **אמר רב פפא לדבר שנאמר בו מצות.** ורקיקי מצות אבל ברבוכה לא קאמ' מצות:

חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות

אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב אימא עשרה קפיזי אמר רבא בעשרונות דבר הכתוב למדנו עשרה לחמץ עשרה למצה מנין ת"ל [1]על חלות לחם חמץ בנגד חמץ הבא מצה [6]וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש הימנו ודבר אחר הוא וכל הימנו ודבר אחר לא הוי היקש הניחא [3]למאן דאמר לא הוי היקש אלא למ"ד הוי היקש מאי איכא למימר תביאו רבויא היא: מתני' המילואים היו באין במצה שבתודה חלות ורקיקין [6] ורביכה [8]נזירות היתה באה שתי ידות במצה [3] של תודה חלות ורקיקין ואין בה רבוכה נמצא עשרה קבין [3] ירושלמית שהן ששה עשרונות ועודיין: גמ' מנא ה"מ אמר רב חסדא אמר רב חמא בר גוריא דאמר קרא [2]ומסל המצות אשר לפני ה' לקח חלת מצה אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד בשלמא חלות חלות רקיק רקיק שמן מאי [4] נינהו לאו רבוכה מתקיף לה רב אויא אימא אנתא דמשחה אלא כדדרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרבי טבלא [3]זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו וכי מה למדנו לבניו [5] ביום המשחו אלא מקיש חינוכו להמשחו מה המשחו רבוכה [1] אף חינוכו רבוכה אמר רב חסדא [2]כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשרונות האיפה אחת להמשחו ואחת לחינוכו מנין מר בר [1] רב אשי אמר שלש ולא פליגי הא דעבד עבודה כשהוא כהן הדיוט הא דלא עבד עבודה כשהוא כהן הדיוט נזירות היתה באה שתי ידות במצה שבתודה [5]: [3]תנו רבנן [1]שלמיו לרבות שלמי נזיר לעשרת קבין ירושלמיות ולרביעית שמן יכול לכל מה שאמור בענין ת"ל מצות מאי תלמודא אמר רב פפא דבר שנאמר בו מצות לאפוקי רבוכה דלא נאמר בו מצות דבי רבי ישמעאל תנא [5] מצות כלל חלות ורקיקין פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט חלות ורקיקין אין מידי אחרינא לא:

מוסף רש"י

שלמיו לרבות שלמי נזיר. למידת לחמי תודה לעשרת קבין ירושלמיות ולחלי לוג שמן ושיהיו בחות עשר (לעיל עז. בכתי"ר).

רבינו גרשום

תהיינה כתיב ר' שנה רבויא. אע"ג דכתיב בשתי הלחם יליף לתודה דאינו ענין לגופו דכתיב שני עשרונים תנהו ענין לתודה: דמדנו עשרה לחמץ. דהאי תהיינה בשתי הלחם דחמץ כתיב וליפי לחמץ של תודה: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. דחמץ עצמו לא כתיב בהדיא אלא גמרינן משתי הלחם מה להלן עשרון לחלה אף כאן נמי חוזר ומלמד דנגד חמץ הבא מצה: א"ל היכמנו דדבר אחר הוא. כלומר לא גמרינן ליה לחמץ מדבר אחר משתי הלחם לגמרי דלא גמרי' מינה אלא עשרון לחלה דכתיב תביאו לה מה שאתה מביא ממקום אחר כזה. וזהו דבר אחר דגמרי' והימנו מחמץ עצמו דכתיב בחמץ תהיינה שתי ידדין. ומחד יוד יליף ומשום הכי לא הוי היקש: אלא למאן דאמר הוי היקש. היכי חזור ומלמד: תביאו רבויא הוא לא הוה צריך למכתב בני שתי הלחם דהוי כמאן דכתיב הכא לגבי לחמי תודה תביאו שכל מה שאתה [מביא] הבא כזה עשרון לחלה ומהימנו למד הכל לא מדבר אחר לא הוי היקשא: אימא אנתא דמשחה. שמן וקרוש עגול כמין לחם היינו לחם שמן: וכי מה למדנו לבניו מיום המשחו אותו. כלומר מה קרבן חייבין בניו בשביל משיחת אביהן: מקיש חינוכו דכהן הדיוט להמשחו דכ"ג להמשחו היינו מלואין: ומה המשחו דכ"ג רבוכה. דכה"ג מורבכת תביאנה: אף חינוכו דכהן הדיוט דבניו הדיוטין רבוכה. וחינוכו היינו מלואין שלהן. וכהן הדיוט ביום חנוכו בלבד (במ') [מביא] חביתין וכ"ג בכל יום. אף חלה לחם שמן נמי. דעיקר מילואין רבוכה: המתקרב לעבודה תחילה מאחר שנמשח. אחת להמשחו בשמן ואחת לחינוכו: הא לא עבד עבודה מעולם כשהוא כהן הדיוט יביא ג'. א' לחינוכו אחר שנתמנה כהן גדול לא' להמשחו: שלמיו על דבה תודת שלמיו: לרבות שלמי נזיר לעשרת קבין ירושלמיי. שהן שתי ידות של מצה דבר אחר לחלה ורקיקין: ולרביעית שמן. לפי שבתודה היה חצי לוג שמן חציו לחלות לרקיקין וחציו לרבוכה וכאן בנזיר שאין רבוכה דיו רבעיית: יכול לכל מה שאמור בענין. הואיל והקיש שלמי נזיר למצה של תודה יכול יקיש לכל ג' מינין של מצה ת"ל: מאי תלמודא. תיאך מעטנו ממצות: אמר רב פפא לדבר שנאמר בו מצות. בתודה מקיש אותו והיינו חלות ורקיקין דכתיב

עין משפט נר מצוה

ד מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה כב:

ה מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה ח:

ו מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה כג:

ז מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה ח:

ח מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה כג:

ט מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה ח:

י מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה כג:

יא מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה ח:

יב מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה ח:

יג מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה ח:

יד מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה ח:

טו רבוכה ולחמץ לא היה כו' כיון דבנזיר: **טז** לרבוכה דלא כתיב: **יז** גליון כתבו בתוס' ועוד אי מיוד ליפיון עשר חלות לן ג"ש דתרומת מעשר ר"מ דגז"ש למצה אצטריך דמתהיינה לא מרבינא רק הני דאמרן דומיא דשתי הלחם דהן חמץ וי"מ מיוד דתהיינה בא לומר דדרשינן עשרון לחלה מן ההיקש דנהי דמגז"ש דתרומה נפקא לן עשר מכל מקום הוי אמינא פחות מעשרון: **יח** דהא אתביאנו

יט גמרי' משתי הלחם.

כ עשר כלל ובשתי:

כא רבוכה כ"ג בכל יום. אף חלה לחם שמן נמי. דעיקר מילואין רבוכה: המתקרב לעבודה תחילה מאחר שנמשח. אחת להמשחו בשמן ואחת לחינוכו: הא לא עבד עבודה מעולם כשהוא כהן הדיוט יביא ג'. א' לחינוכו אחר שנתמנה כהן גדול לא' להמשחו: שלמיו על דבה תודת שלמיו: לרבות שלמי נזיר לעשרת קבין ירושלמיי. שהן שתי ידות של מצה דבר אחר לחלה ורקיקין: ולרביעית שמן. לפי שבתודה היה חצי לוג שמן חציו לחלות לרקיקין וחציו לרבוכה וכאן בנזיר שאין רבוכה דיו רבעיית: יכול לכל מה שאמור בענין. הואיל והקיש שלמי נזיר למצה של תודה יכול יקיש לכל ג' מינין של מצה ת"ל: מאי תלמודא. היאך מעטנו ממצות: אמר רב פפא לדבר שנאמר בו מצות. בתודה מקיש אותו והיינו חלות ורקיקין דכתיב

ולא בעינן על בסמוך. תימה הא עד כאן לא פליגי רבי ורבנן בסוף כל המנחות [ב] (נאות מלכה) (לעיל דף סב.) אלא מי בעינן על בסמוך או על ממש וי"ל דהכא לא דמי לההיא [ג] (דהסמ) דתנופה דשתי הלחם כעין [ד] הקרבתן אבל הכא בשחיטה דלמקדש לחם בעלמא [אתי] ליכא למיחש אלא שיהא הלחם קיים וכן שוחט על חמץ דלקמאמר בסמוך דכל היכא דאיתיה באיסוריה קאי: **או** לאחד מבני חבורה. אפסח קאי אבל [ה] אתמיה פסיעה דלא מייחיב משום אחד שבישראל: **פורסה** ואין חוטין נמשכין הימנה. נראה דכי האי גוונא עד שיקרמנו פניה דפ"ק דשבת (דף יט.): **ליקדשו ארבעים** מתוך שמוני'. אע"ג דרבי יוחנן לית ליה בריה בדים כל הגמ (גיטין כה.) היינו [ו] היכא דאמתברר לבסוף דלאו כלום עביד [ז] אבל הכא דקדיש כל היכא דאיתא בשל תרומה וכשבא להפרים י"ל חלות מכל מין ומין דאי לאו הכי כיון דאין בריה לאמר דמולין קא שקיל: והדר

מתני' [ח] השוחט [א] את התודה [ב] לפנים ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם שחטה [ג] עד שלא קרמו [ד] פניה בתנור ואפילו קרמו כולן חוץ מאחד מהן לא קדש הלחם: **גמ'** [ו] מאי חוץ לחומה רבי יוחנן אמר [ז] חוץ לחומת בית פאגי וריש לקיש אמר חוץ לחומת העזרה ריש לקיש אמר חוץ לחומת העזרה [ח] בעינן [ט] על בסמוך ורבי יוחנן אמר חוץ לחומת בית פאגי אבל חוץ לעזרה קדוש ולא בעינן על בסמוך והא איפליגו בה חדא זימנא [י] דתנן [יא] השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה רבי יהודה אומר אף התמיד ואמר ריש לקיש לעולם אינו חייב עד שיהא או לשוחט או לזורק או לאחד מבני חבורה [יב] עמו בעזרה ורבי יוחנן אמר [יג] אף ע"פ שאין עמו בעזרה צריכא דאי איתמר בההיא בההיא קא א"ר יוחנן דכל היכא דאיתיה באיסורא קאי אבל לענין מקדש לחם אימא מודי ליה לריש לקיש דאי איתיה בפנים קדוש [יד] אבראי לא קדוש ואי איתמר בהא בהא קאמר ריש לקיש אבל בהך אימא מודה ליה לרבי יוחנן צריכא כוותיה דרבי יוחנן השוחט את התודה לפנים ולחמה חוץ לחומת בית פאגי לא קדש הלחם: שחטה עד שלא קרמו [טו] פניה בתנור: מנא הני מילי דתנו רבנן [יז] על חלות לחם חמץ קריב [יח] קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא אם כן קרמו פניה בתנור קריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח זבח תודת מלמד [יט] שאם שחט שלא לשמן לא קדש הלחם [כ] תנו רבנן [כא] יוצאין במצה [כב] נא ובמצה העשויה באילפס מאי מצה נא אמר רב יהודה אמר שמואל כל שפורסה ואין חוטין נמשכין הימנה אמר רבא [כג] וכן לענין לחמי תודה פשיטא הכא לחם כתיב והכא לחם כתיב מהו דתימא [כד] אחד אמר רחמנא שלא יטול פרום והא כמאן דפריסא דמיא קמשמע לן [כה] איתמר תודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר [כו] קדשו ארבעים מתוך שמונים ורבי יוחנן אמר [כז] לא קדשו ארבעים מתוך שמונים אמר רבי זירא הכל [כח] מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים קדשו אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים לא קדשו כי פליגי בסתמא מר סבר לאחריות קא מיכוין ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוין אביי אמר [כט] דכולי עלמא (לאחריות) [ל] קא מיכוין ובכלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפלגי [לא] מר סבר כלי שרת מקדשין שלא מדעת ומר סבר כלי שרת אין מקדשין שלא מדעת רב פפא אמר דכולי עלמא כלי שרת מקדשין שלא מדעת והכא בסכין קא מיפלגי מר סבר סכין מקדשת בכלי שרת [ומר סבר סכין כיון דלית ליה תוך אינה מקדשת בכלי שרת] ואיכא דאמרי רב פפא אמר דכולי עלמא כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת והכא בסכין קא מיפלגי מר סבר סכין אלימא מכלי שרת דאע"ג דלית ליה תוך מיקדשה ומר סבר סכין לא אלימא ליה מכלי שרת: **מתני'** שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם שחטה [לב] ונמצאת טריפה לא קדש הלחם שחטה ונמצאת בעלת מום ר' אליעזר אומר קידש וחכמים אומרים [לג] לא קידש שחטה שלא לשמה וכן איל המילואים וכן שני כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן לא קדש הלחם: **גמ'** מתני' מני רבי מאיר דתניא זה הכלל כל שפיסולו קודם שחיטה לא קדש הלחם פיסולו אחר שחיטה קדש הלחם שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם שחטה

רש"י כת"י

מתני' כפים. בעזרה: **עד שלא קרמו כתנור.** ולו לחם ניכוה אלא עיסה מוקלת: **גמ' חוץ לחומת בית פאגי.** חוץ לחומה המיוחדת בירושלים: **לא בעי על בסמוך.** אע"ג דכתיב (ויקרא ז) והקריב על זבח תודתו תלות לא הרשין על בסמוך שיהיה הלחם אלא בתודה בשעת זביחה. וחיקור יוצא ליכא שהרי תודה ולחמה נאכלין בכל העיר: **אף התמיד.** אל בין הערבים אל ערב פסח ובמקום פסחים מפרש טעמא בגלו דברים ג): **עד שיהא.** תמן: **לשוחט או לזורק.** הכהן הזורק: **ועד שיהא.** תמן: **עמו בעזרה.** דדרשינן על בסמוך: **אלא אם [כן] קרמו כו'.** דחלות בעי והכשיר שעתה לא מקרי חלות: **שאם שחטן שלא לשמן כו'.** דהכי משמע זבח תודת שלמיו יקריב חלות קרבנו על זבח שמזבח לשם תודה: **יוצאין במצה.** בפסח היכא שאינה אפויה יפה: **ר' חוטין נמשכין ממנה.** שאפויה קלת: **שפורסה.** שטוגרה: **כמאן דפריסא דמיא.** דהיון דאינה אפויה יפה נפרסה מעצמה: **קדשו.** לה מרבעים מתוך שמונים וכולן בקדושה ליום ולילה דהא לא יתיעי כי מרבעים קדש: **לא קדשו.** דהא לא אפשר דיקדשו שמונים דלא בעי אלא מרבעים ולא יצא ידי נדרו דלא תפסיר בהו קדושה: **חזקי' סבר.** הא דאמר שמונים לאחריות איכון שאם יאכלו המרבעים שמיירו המרבעים אלכל לא היה דעתיה אלא על מרבעים וקדשי: **לקרבן גדול.** לשמונים והא לא אפשר אילכל לא תפסי בהו קדושה כלל ולא יצא ידי נדרו: **ככלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפלגי.** וכ"ע לקרבן גדול איכון: **חזקי' סבר מקדשין.** את הכלאי לחם שלא מדעת האיש: **ורבי יוחנן סבר סכין.** שמקדש פתם החלות בשחיטת התודה אין מקדש אלא מדעת האיש ואפי' מה שלאחר לחם ודעת האיש על שמונים אלכל לא קדש: **וחזקי' סבר סכין מקדש.** כשאר כלי שרת שלא מדעתו: **לא מקדש.** דהא אין לו חוץ ומקדשי אלכל אלימא נמי לחלי מילתא שמקדש שלא מדעתו: **מתני' שחטה.** על מנת לאכלה חוץ לזמנה קדש הלחם ופסל דפסולו בקדש הוא וקיימא לן בזבחים כל שפסולו בקודש הקודש מקבלו בפרק המזבח מקדש [פד.]: **שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם.** דפסולו קודש שחיטה הוא: **שחטה ונמצאת בעלת מום ר' אליעזר אומר קידש.** מוקמינן לה בגמ' [עמ.] כדזקין שבעון ואליבא דר"ע דאמר לה עלו לא ירדו בפרק המזבח מקדש [ד'): **שלא לשמה לא קדש.** מפרק בגמ' [עא.] זבח תודה מלמד שאם שחטה שלא לשמה לא קדש הלחם: **גמ' כל שפיסולו קודם שחיטה [כו' שחטה].** על מנת לאכלה חוץ לזמנה או חוץ למקומה לא הוי פיסולו קודם שחיטה: **טריפה.** הוי פיסולו קודם שחיטה:

מסורת הש"ס

א) מעילה ג: פסחים סג.; **ב)** [פסחים סט.], [סוטה ט.]. **ג)** [פסחים סא.], **ד)** פסחים סב., **ה)** פסחים ט., **ו)** ר"ש הינא, **ז)** [לעיל עז: וש"נ], **ח)** לעיל מח. מרוקבן כ. קדושין נא., **ט)** גי' רש"ר לפיכים"י לקרבן גדול, **י)** [לעיל ז. לקמן ל. סוכה ב. סוטה יד:], **יא)** [פסחים לז.], **יב)** ל"ל דבעינן על בסמוך. **יג)** ל"ל וס"ל דלא ליקדשו קמ"ל דס"ל אף ע"פ שאין עמו בעזרה מ"מ מבלי שהיה לקדש אלא כי שלאחרון נזכר וס"ל דאף ע"פ אע"ג דלעמה לית ליה לסכין חוץ כיון דמקדשא הוצרם יותר משאר כלי שרת שם לכן חוץ ל"ש אלמא משאר כלי שרת שמקדשה כו'. **יד)** ל"ל ומקדשה לקדש כלי שרת. **טו)** ל"ל בחמץ. **טז)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **יח)** ל"ל ומקדשה לקדש כלי שרת. **יט)** ל"ל דבעינן על בסמוך. **כ)** ל"ל דבעינן על בסמוך. **כא)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **כב)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **כג)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **כד)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **כה)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **כו)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **כז)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **כח)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **כט)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **ל)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **לא)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **לב)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת. **לג)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת.

מוקף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת

א) התודה בפנים. **ב)** קרמו בתנור. **ג)** מאי חוץ לחומה ע' תוס' לעיל (דף סג ע"ב): **ד)** בעינן על בסמוך תימה דלא דמי האי על בסמוך [דהכא] לההיא דלעיל גבי לבונה דלחם הפנים וגבי [מנופה] דלחם ושני בכשיש דהתם ד"ש בלי על בסמוך. [ממש] וי"ל דהכא מענינא דקרא והתם מענינא דקרא דהתם איכא למימר על ממש או סמוך אבל הכא [אין] אפשר לשחוט הזבח על הלחם ממש אלא בסמוך. תו"ה: **ה)** חבורה ועד שיהא עמו: **ו)** אבראי לא קדיש. דבפרק תמיד נשחט גריס בספרים מידי דהוי אכלי שרת דאין מקדש אלא מה שבתוכו ה"נ לא יקדש שחיטה הזבח אלא מה שבעזרה ותימה [דאין זה] (זה אינו) דמין אלא נראה לפרש מידי דהוי אכלי שרת דאינו מקדש כי אם בעזרה כדאיתא בפ' המזבח מקדש כלי שרת אין מקדשין אלא בקודש ה"נ אין שחיטה מקדשת אלא מה שבקודש: **ז)** תיבת פניה נמחק: **ח)** תיבות קרבנו על זבח נמחק: **ט)** וכן לענין לחמי תודה. דמשקרמו פניה בתנור ופורסה ואין חוטין נמשכין ממנה אי שחיט הזבח עלייהו הוי קודש וה"נ אמרינן לענין שבת דתנן אין נותנין פת לתנור אלא א"כ שיקרמו פניה קודם חשיכה: **י)** קדשו ארבעים כו'. תימה הא צריך להפרש מכל מין וכיון דליכא למיקם מי הוא הקדוש היכי מצי לקיים להפרש אחד מכל קרבן וצ"ל דצריך ליתן לכהן מכל מין ומין. מיהו קשה לה"ר יונה היאך אפשר לעשות התנופה מן התרומה וצ"ע: **יא)** אביי אמר בכלי וכו'. תיבות דכולי עלמא לאחריות קא מיכוין נמחק: **יב)** עיין בהשמטות בסוף המסכת: **יג)** תודה בהא: **יד)** בעינן על: **טו)** תיבות המאן דאמר כו' דהיינו שמונים נמחק: **טז)** מר סבר אלימא ותיבת לא נמחק: **יז)** להן הס"ד ומה"ד מר סבר. ותיבות מ"ד קדשו ל"ש: **יח)** פגול אות מ' נמחק: **יט)** הלחם בעי כעין: **כ)** אבל בתמיד:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חוץ וכו' בעזרה הס"ד ותמ"ל ד"ה ר"ל אומר חוץ לחומת כל"ל ותיבת מ"ה ו"ל נמחק: **(ב) בא**"ד לא קדש הס"ד ותמ"ל מ"ש על בסמוך דהתם על זבח תודה: **(ג)** ד"ה והא שלמן וכו' כשמעלגלן אותה ה"א דלא ליקדשו הס"ד ותמ"ל מ"ש קדשו מ' מתוך פ' דלמתניתא איכווין דמי: **(ד)** ד"ה ומקדשה לקדש כלי שרת לא נתכוון דאי מתאבדי מ' מיניהו: **(ה)** ד"ה מ"ד קדשו כלי שרת מדעת בעלים שמ"ש מדעת בעלים נתכוונו וכו' לזבח הס"ד ותמ"ל ד"ה ומ"ד לא קדשו קסבר לא אלימא שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים ואין מקדשין שלא מדעת בעלים הס"ד ותמ"ל מ"ש רב פפא:

רבינו גרשום

חוץ לחומת בית פגי. חומת העיר: על זבח התודה חלות על בסמוך בעזרה: **ו)** על דעל זבחי. זבחי המיוחד לי. והיינו תמיד של בין הערבים שנשחט בשש ומחצה אחר זמן החמץ: זבח תודת שצריך לשחטו לשמן: והא שאין חוטין נמשכין הימנה שאינה אפויה הרבה כל צרכה. כפריסה דמי קמ"ל: מאן דאמר קדשי קסבר האי דשחטה סתם אין דעתו אלא על מ' והאי דהבייא פ' לאחריות איכוין דאי אבדו הני ליפוק בהני: ומאן דאמר לא קדשי קסבר האי דהבייא פ' דעתו על כולם ונתכוון להבייא קרבן גדול ופסול: בכלי שרת. בכלי שרתם ששוחט בו הזבח שבשחיטה מתקדש הלחם אם מקדש הסכין מה שראוי לו בלבד (קמ"ל) שלא מדעת בעלים מה שראוי להם: ואע"ג דלית לה תוך בית קבול. מקדשא והם הכי מקדשא שלא מדעת את הראוי לו. ומר סבר לא אלימא מכלי שרת לקדש שלא מדעת: שחטה התודה על מנת לאוכלה חוץ לזמנה או חוץ למקומה קדש הלחם וחוץ לזמנו דהוי פיגול ריש בו כרת האוכלו. חוץ למקומה פסול ואין בו כרת: ונמצאת טרפה. בבדיקותה. לא קדש הלחם כדקאמר בברייתא כל שפסולו קודם שחיטה לא קדש הלחם וטרפה הוי פסול קודם שחיטה: שחטה ונמצאת בעל מום בדוקין שבעין דלא הוי מום ניכר:

מ) חוץ לחומת [בית] פגאי. היינו חוץ לחומת הר הבית אבל אם היו בהר הבית קדשו אע"פ שאין [לו] **חוץ לחומת העזרה.** ואע"ג דהוי לפנים מחומת בית פאגי לא [ב] קדש: **על.** זבח תודת חלות [ויקרא ז] דהיינו על בסמוך בעזרה: **הא אינלגו כה הדא זימנא.** בעל בסמוך: **רבי יהודה אומר אף תמיד.** אל בין הערבים אם שחטו על חמץ עובר דכתיב על חמץ דם זבחי [ג] זבחי המיוחד לי דהיינו תמיד: **ורבי יוחנן אמר אע"פ וכו'.** דלא בעינן על בסמוך: **בכהיית קאמר רבי יוחנן.** אע"פ שאין עמו בעזרה: **דכל היכא דאיתיה.** לחמן דאחר זמן הביעור באיסורא דאיתיה: **אבל מקדש לחם.** שלחמי תודה אין מתקדשים אלא בשחיטה הזבח אימא לא יהו קדוש על שיהא הלחם עמו בעזרה: **ואי איתמר בהא.** בלחמי תודה: **ריש קיש.** דלקמן דאחר זמן הביעור באיסורא דאיתיה: **אבל מקדש לחם.** שלחמי תודה אין מתקדשים אלא בשחיטה הזבח אימא לא יהו קדוש עמו בעזרה: **ואי איתמר בהא.** בלחמי תודה: **ריש קיש.** דלקמן דאחר זמן הביעור באיסורא דאיתיה: **ורבי יוחנן אמר.** בלחמי תודה: **בכהיית קאמר.** מי מעייליהו ליקוף בתיקן וחסמ"ל. **ג)** רש"ר מ"ז, **ד)** מ"ז, **ה)** ר"ש אייך כאן לאינלגא שחיטה לקדש וכו' עד סוף הדבור, **ו)** הס"ד ותמ"ל מה"ד רב פפא עד כו' שראוי לכן הס"ד ותמ"ל ד"ה סבר סכין מכי שראוי לכן כו' לדעת בעלים ולפי' איכוונו ופסול הס"ד ותמ"ל מ"ש מר סבר אלימא מכלי שרת לקדש שלא מדעת בעלים ונזכר הס"ד ותמ"ל ד"ה אע"ג דלעמה ליה לסכין חוץ כיון דמקדשא הוצרם יותר משאר כלי שרת שם לכן חוץ ל"ש אלמא משאר כלי שרת שמקדשה כו'. **ז)** ר"ש, **ח)** מ"ז ר"ש, **ט)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת לא נתכוון דאי מתאבדי מ' מיניהו: **(ה)** ד"ה מ"ד קדשו כלי שרת מדעת בעלים שמ"ש מדעת בעלים נתכוונו וכו' לזבח הס"ד ותמ"ל ד"ה ומ"ד לא קדשו קסבר לא אלימא שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים ואין מקדשין שלא מדעת בעלים הס"ד ותמ"ל מ"ש רב פפא:

ל) מעילה ג: פסחים סג.; **מ)** [פסחים סט.], [סוטה ט.]. **נ)** [פסחים סא.], **ס)** פסחים ט., **ע)** ר"ש הינא, **פ)** [לעיל עז: וש"נ], **צ)** [לעיל ז. לקמן ל. סוכה ב. סוטה יד:], **ק)** [פסחים לז.], **ר)** ל"ל דבעינן על בסמוך. **ש)** ל"ל וס"ל דלא ליקדשו קמ"ל דס"ל אף ע"פ שאין עמו בעזרה מ"מ מבלי שהיה לקדש שלא מדעת בעלים ונזכר הס"ד ותמ"ל מ"ש מר סבר אלימא מכלי שרת לקדש שלא מדעת בעלים ונזכר הס"ד ותמ"ל ד"ה אע"ג דלעמה ליה לסכין חוץ כיון דמקדשא הוצרם יותר משאר כלי שרת שם לכן חוץ ל"ש אלמא משאר כלי שרת שמקדשה כו'. **ת)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת לא נתכוון דאי מתאבדי מ' מיניהו: **(ה)** ד"ה מ"ד קדשו כלי שרת מדעת בעלים שמ"ש מדעת בעלים נתכוונו וכו' לזבח הס"ד ותמ"ל ד"ה ומ"ד לא קדשו קסבר לא אלימא שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים ואין מקדשין שלא מדעת בעלים הס"ד ותמ"ל מ"ש רב פפא:

מ) עיין לעיל ז. לקמן ל. סוכה ב. סוטה יד:], **נ)** [פסחים לז.], **ס)** ל"ל דבעינן על בסמוך. **ע)** ל"ל וס"ל דלא ליקדשו קמ"ל דס"ל אף ע"פ שאין עמו בעזרה מ"מ מבלי שהיה לקדש שלא מדעת בעלים ונזכר הס"ד ותמ"ל מ"ש מר סבר אלימא מכלי שרת לקדש שלא מדעת בעלים ונזכר הס"ד ותמ"ל ד"ה אע"ג דלעמה ליה לסכין חוץ כיון דמקדשא הוצרם יותר משאר כלי שרת שם לכן חוץ ל"ש אלמא משאר כלי שרת שמקדשה כו'. **פ)** ל"ל אמתי דתנא דמתני' ר"ה ומקדשה לקדש כלי שרת לא נתכוון דאי מתאבדי מ' מיניהו: **(ה)** ד"ה מ"ד קדשו כלי שרת מדעת בעלים שמ"ש מדעת בעלים נתכוונו וכו' לזבח הס"ד ותמ"ל ד"ה ומ"ד לא קדשו קסבר לא אלימא שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים ואין מקדשין שלא מדעת בעלים הס"ד ותמ"ל מ"ש רב פפא:

ל) על המתן דמתיב לא מזמה על המן וגו' ר"ש לומר אף המתיב דמתיב לא מזמה על המן דם זבחי דמיוחד לי.

שחטה ונמצאת בעלת מום. פליגי רבי אליעזר ורבי יהושע: **על חוץ לזמנו שקדש.** הואיל ומ"מ אימתי לזבח בעזרה אבל חוץ למקומו אלא הוי בעזרה פליגי: **אני דמיפיגו לחוץ לזמנו.** דדברי הכל קדש דפיגול מרלה משום דהרלה כתיב ביה דכתיב ד) לא ירלה: **ואתה דמיפו לבעל מום.** דדברי הכל לא (ה) קדש: חוץ לזמנו וחוץ למקומו פסול מתשבה ובעל מום פסול הגוף: חוץ למקומו ובעל מום פסול ואין בו כרת: **ועוד.** [1] דקשיא לך הילך נדמנו לבעל מום דפסול הגוף הוא נדונו מעלא לשמו מתודה שחטה שלא לשמה ה] דהוי פסול מתשבה ואין בו כרת ולא קדש כדאמר במתמתין שחטה שלא לשמה לא קדש הלמה: **ורבי מאיר.** אליבא דרבי אליעזר דאמר שחטה ונמצאת בעלת מום קדש מאי שנא וכו' בשלמא לרבי יהודה משוי חדא דינא לבעל מום וגמצאת טריפה אלא לרבי מאיר מאי שנא וכו': **בדוקין שבעין.** דהוי מום עובר ואינו מיכר אלא אם כן פסולו קודם ב) (ג) שחיטה דסבר כרבי עקיבא דאמר במס' זבחים (פד.) אם עלו לא ידלו והואיל אלא ידלו דקדש כל דהו לא חשיב פסולו קודם שחיטה הלכך קדש הלמה: ו) **ודיקר.** רבי יהושע ורבי ב] יהודה אומר אליבא דרבי אליעזר [ור"י] נמי לא קדש סבר כי אמר רבי עקיבא אם עלו לא ידלו א]: ו) [בפסולא דגופי']. דמקדש (לגופי') לזבח עצמו: **לקדושי לחם לא.** הוי קדוש הואיל והוי פסולו קודם שחיטה: **חוץ לזמנה אם עלתה לא תרד.** דהואיל ופיגול הוא מרלה וכל שכן שאר זבחים: **יב) רבה אמר לא תרד.** כרבי אליעזר דאמר גבי תודה דקדש לא הוי פסול יג]: **רבא אמר תרד.** ולא קדש כרבי יהושע: **מדהדר ביה רבי אליעזר.** דשמע: **הסס.** דקאמר ליה ר' יהושע לרבי אליעזר משלא לשמן נדונו ואתך ר' אליעזר אלא מצא תשובה אבל הכא אי דיינת לה משלא לשמן מוכח (מייתה) מגופיה דאם עלתה לא תרד דקי"ל הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן אם עלו לא ידלו לדברי הכל כדאמר במסכת זבחים כפרק המזבח מקדש (דף פד.) דיינה לכל העולין שאם עלו לא ידלו: **שביק הגא דידן איל גזיר דשכיח.** שמוהג בלדורות: **ונקע מילואים.** דהוו לפי שעה: **עיקר מילואים נקע.** איל המילואים שבו קדשו הלמה אמילה: **מתני' הנסכים שקדשו בכלי.** שנתנן בכלי ואחר כך נמלא זבח פסול: **אם יש זבח אחר.** שאין לו נסכים יקריב אלו נסכים עמו: ח) **ואם יד'.** לאו. משקדשו בכלי נפסלו בלינה: **גמ' אלא בשחיטה הזכה.** דקודם שחיטת הזבח אע"פ שיתבטל בכלי שרת מז) (ג) אינו חולין ויכול לשנותו לזבח אחר ומשנתבטל הזבח לא: **זבח ונסכים.** שהזבח מקדש הנסכים: מז) **לאו דאיפסיל בשחיטה.** (ד) ואם כן יז) דבשחיטה מקדש להו כי נפסל הזבח בשעת שחיטה נפסלו נמי הנסכים ואמאי אם יש זבח אחר יקריבו עמו. ע"א מאי לאו דאיפסיל הזבח בשחיטה וקמני אם לא ידלו בלינה ואם כן בשחיטת הזבח מקדש הנסכים ולא מתקדשי קודם אמאי יפסלו בלינה הא לא קדשו כלל דהא שחיטה דפסול לא חשיב שחיטה לקדושי נסכים. כך שמעתי: **לא דאיפסיל בזריקה.** דהואיל וכבר יח) קדשו נסכים בשעת שחיטה הלכך אע"ג דאיפסיל זבח בזריקה אם יש זבח אחר יקריבו: **ממאן דרבי דאמר.** בפ' התכלת (לעיל מז.) שחט הכבשים לשמן וחזרק דמן שלא לשמן הלמה קדוש ואינו קדוש: **שני'** [2] **המתירין.** כגון זריקה ושחיטה מקדשים הקרבן לקדושה: **מעלין זה בלא זה.** והני שחיטה וזריקה מקדשין הן הנסכים וכיון דאלו נסכים הוקדשו בשחיטה אע"ג דאיפסיל זבח בזריקה. דבר הנסכים זבח מקדש נסכים: מאי לאו דאיפסיל זבח בשחיטה. אלמא דקרשי נסכין מעיקרא קודם שחיטה: לא דאיפסיל בזריקה. כגון שזרקו חוץ לזמנו אי שלא לשמו: כמאן דאמר בפר' התכלת שני דברים המתירין מעלין זה בלא זה. וכיון דאלו נסכים הותרו בשחיטה אע"ג דאיפסיל זבח בזריקה קדשו נסכים שאם יש זבח אחר יקרבו עמו: אפ' תימא כר' אליעזר ב"ר שמעון דאמר אין מעלין זה בלא זה וכגון שקבל דבר:

ח) נראה דל"ל דאיל המילואים זהו איל שקדש לאם תמילה.

שחטה ונמצאת בעלת מום רבי אליעזר אומר קדש רבי יהושע אומר לא קדש דברי ר' מאיר אמר רבי יהודה לא נחלקו רבי אליעזר ור' יהושע על [6] **ששחטה ונמצאת טריפה שלא קדש ועל חוץ לזמנו שקדש ועל בעל מום שלא קדש ועל מה נחלקו על חוץ למקומו שר' אליעזר אומר קדש ורבי יהושע אומר לא קדש א"ר אליעזר הואיל וחוץ לזמנו פסול וחוץ למקומו פסול מה חוץ לזמנו קדש אף חוץ למקומו קדש א"ר יהושע הואיל וחוץ למקומו פסול ובעל מום פסול מה בעל מום לא קדש אף חוץ למקומו לא קדש אמר לו רבי אליעזר אני דמיתיהו לחוץ לזמנו ואתה דמיתו לבעל מום נראה למי דומה אם דומה לחוץ לזמנו נדוננו מחוץ לזמנו אם דומה לבעל מום נדוננו מבעל מום התחיל רבי אליעזר לדון דנין פסול מחשבה מפסול מחשבה ואין דנין פסול מחשבה מפסול הגוף התחיל רבי יהושע לדון דנין פסול שאין בו כרת מפסול שאין בו כרת ואל יוכיח חוץ לזמנו שפסול שיש בו כרת ועוד נדוננו משלא לשמו שפסול מחשבה ואין בו כרת ושתק רבי אליעזר ורבי מאיר מאי שנא שחטה ונמצאת טריפה דהוי פסולו קודם שחיטה ומאי שנא שחטה ונמצאת בעלת מום דלא הוי פסולו קודם שחיטה בדוקן שבעין ואליבא דר' עקיבא דאמר אם עלו לא ירדו** [3] **ורבי** [6]**יהושע כי אמר רבי עקיבא אם עלו לא ירדו בפסולא דגופיה אבל לקדושי לחם לא איתמר** [8]**חטאת ששחטה חוץ לזמנה אם עלתה לא תרד חוץ למקומה** [3] **רבא אמר תרד רבה אמר** [9]**לא תרד רבא כרבי יהושע ורבה כרבי אליעזר והדר ביה רבה לגביה דרבא מדהדר ביה רבי אליעזר לגביה דרבי יהושע ואיבא דאמרי אף על גב דהדר ביה ר' אליעזר לגביה דרבי יהושע** [7] **רבה לגביה דרבא לא הדר ביה התם הוא דקאמר ליה דנדוננו משלא לשמו אבל הכא אי דיינת ליה משלא לשמו אם עלתה לא תרד: שחטה שלא לשמה [וכו']:** אמר רב פפא **שבק תנא דידן איל גזיר** [3]**דשכיח ונקיט איל המילואים ותנא דידן עיקר מילתא נקט: מתני' הנסכים שקדשו** [4]**בכלי ונמצא זבח פסול אם יש זבח אחר יקריבו עמו ואם** [5] **לאו יפסלו בלינה: גמ'** [6]**אמר זעירי** [10]**אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח מאי טעמא אמר קרא** [1]**זבח ונסכים תנן הנסכים שקדשו בכלי ונמצא זבח פסול** [1] **אם יש זבח אחר יקרבו עמו ואם לאו יפסלו בלינה מאי לאו דאיפסיל בשחיטה לא** [1]**דאיפסיל בזריקה כמאן** [6]**כרבי דאמר שני דברים המתירין מעלין זה בלא זה אפילו תימא ר' אלעזר בר' שמעון הכא במאי עסקינן כגון שקיבל דמן בכוס ונשפך דהדר ביה רבה לגביה דרבא. תימה התנן בהדיא בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פד.) ואלו אם עלו לא ירדו הלן והיולא והטמא ונשחטו חוץ לזמנו וחוץ למקומו ואפי' לרבי יהושע גופיה דהכי משמע ברים מעילה (דף ב.) דלא ירדו דקתני כלל אמר ר' יהושע כל שלא היה לה שעת היתר לכהנים מועלין בה שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ומפרש בגמרא הואיל ומרלה לפיגולו ואיבעיא להו עלו מהו שירדו רבה אמר אם עלו לא ידלו רב יוסף אמר עלו לא ידלו ופריך התם רב יוסף לרבה חדא מגו חדא דכל שהיה פסולו בקודם אם עלו לא ידלו ומיומתא דרבה ואין לחלק בחטאת משום דפסולא שלא לשמה דשלא לשמה גופיה אם עלתה לא תרד ועוד קשה דבכל דוכתא יליפינן חוץ למקומו ממוץ לזמנו בספ"ק דזבחים (דף יד.) גבי חטאות הפנימיות דתנ"א דאמר ר' שמעון כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול מודה היה דפסול מקל וחומר** [6] **יליף חוץ לזמנו בקל וחומר משלא לשמן וחוץ למקומו משום דאיתקש לחוץ לזמנו ובפ' כל הפסולין (שם ד' לד:) אין עושין שרייס אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרלה לפיגולו וחוץ למקומו ולאי לא מרלה אלא מחוץ לזמנו ליף וכן בפרק איזהו מקומן (זבחים נא.) ובפרק התערובת (שם פב.) ור"ת גריס כאן תודה ולא גריס חטאת ודוקא הכא בתודה לא ליפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו כיון דלענין קדושי לחם לא שייך למיליף הואיל ולאו גופיה זבחיה הוא ועוד יש לפרש דמשום דאיירי בתודה נקט תודה והוא הדין כל קדשים קליס דלווקא קדשי קדשים דלא מהניא זריקה דידהו בתימורין לענין מעילה דבין קודש זריקה בין לאחר זריקה יש בהן מעילה ליפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו אבל קדשים קליס דמהניא זריקה בתימורין לענין מעילה אמרינן דזריקה פיגול המדליה לידי מעילה מהניא נמי לענין דלא תרד אבל חוץ למקומו דלא מהני למעילה לא ואע"ג דאמר רב גידל בפרק התכלת (לעיל מז.) דזריקה פיגול אינה מביאה לידי מעילה האמרינן התם דאיתותב ואפי' לדידיה נמי יש ליתן טעם משום דחוץ לזמנו מרלה ליפיגולו וחוץ למקומו אינו מרלה וכן מוכח בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פג.) שיש חילוק לענין יריידה בין קדשי קדשים לקדשים קליס גבי הא דאמר עולת אימורי קדשים קליס שהעלן לפני זריקת דמיס לא ירדו ונעשו לחמו של מזבח: אין הנסכים מתקדשים אלא בשחיטת הזבח. פי' בקונטרס ליפסל בלינה ולא יתכן אלא לענין לשנותן לזבח אחר דאמר כדפרישית בסוף הקומץ זוטא (לעיל טו:) ד):**

רש"י כת"י

חוץ לזמנו. פשיטא לן [דקדש] הואיל ומרלה ליפיגולו [הכי] מפרש בזבחים בפרק המזבח מקדש [פד:] [כל שפסולו בקודש] אם עלו לא ירדו: **ועל בעל מום שלא קדש.** לאין פסולו בקדש דקודם שנכנס לעזרה נפסל ואמרי' בזבחים [שם.] כל שאין פסולו בקדש אין הקדש מקבלו: **חוץ לזמנו.** יש כרת באכילתו דפיגול הוא דכתיב ג) והנפש האוכלת ממנה עונה תשא הואיל עון חייב כרת דגמרינן עון עון מנותר דכתיב ביה ד) ואוכלין עונו יש נכרתה בכריתות בפרק לאסון [ה.]: **ועוד נדונו משלא לשמו.** לאיכא טעמא דידך דפיסול מתשבה היא ואיכא טעמא דידי לאיתי ה) בו כרת ואמרינן לעיל [עמ.] זבח תודת שלמיו מלמד שאם שחטה שלא לשמה לא קדש הלמה: **מאי שנא כו'.** אמילתא דר' מאיר קמהדר: **דוקן שבעין.** טיל"ל כמו הטוטה כדוק שמים ו). וכיי הא' מומא אמר ר' עקיבא אם עלו לא ירדו הואיל ואין מומו ניכר ועוד דכשריס בעופות

עט: התודה היתה באה פרק שמיני מנחות

לב בית דין מתנה עליהן. פירשתי התם (לעיל פרק ח' דף טו:): **וליתנו** עליהו **וליפקו** לחולין. אע"פ שכבר קידשו בכלי שרת אפילו תמני לומר כלי שרת מקדשים שלא מדעת הני מילי קודש אבל חולין לא מקדש: **ליפלוג** וליתני בדידה. מכאן

ור' אלעזר בר' שמעון סבר לה כוותיה דאבוה דאמר [6] **כל העומד לזרוק כזרוק דמי אמר מר אם יש זבח אחר יקרבו עמו והא אמר רב חסדא שמן שהפרישו לשום מנחה זה פסול לשום מנחה אחרת אמר רבי ינאי** [3] **[א]לב בית דין מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לובח אחר אי הכי שמן נמי שמן גופה דמנחה הוא וליתנו עליהן דניפקו לחולין גזירה שמא** [3] **יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול השתא נמי גזירה שמא יאמרו נסכים שהפרישן לשום זבח זה כשרין לשום זבח אחר התני מתתיה בן יהודה כגון שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה מאי נפסל בלינה אדתני סיפא אם** [6] **לאו יפסלו בלינה ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים שהיתה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה לא הכי נמי קא אמר במה דברים אמורים שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה נעשה כמי שנפסלו בלינה ופסולין** [7] **ומי אית ליה לרבי שמעון** [3] **(בן אלעזר) לב בית דין מתנה עליהן** [3] **והא אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן** [7] **תמידין שלא הוצרכו לציבור לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימים לדברי חכמים** [3] **נפדין תמימים שאני התם** [6] **דאית להו תקנתא ברעייה: מתני'** [1] **ולד תודה ותמורתה** [1] **הפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה אינה טעונה לחם שנאמר** [1] **והקריב על זבח התודה התודה טעונה לחם ולא ולדה ולא חילופה ולא תמורתה טעונין לחם: גמ' תנו רבנן מהו אומר תודה יקריב** [1] **(אם על תודה יקריב) מנין** [2] **למפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין שאיזה מהן שירצה יקריב ולחמה עמה תלמוד לומר התודה יקריב יכול שתהא שניה טעונה לחם תלמוד לומר יקריבנו אחד ולא שנים אחר שריבה הכתוב ומיעט מנין לרבות ולדות וחליפות ותמורות להקרבה תלמוד לומר** [1] **אם על תודה יכול יהו טעונות לחם ת"ל והקריב על זבח התודה תודה טעונה לחם ולא ולדה** [6] **ולא חילופה ולא תמורתה טעונין לחם שלח** [6] **רב חנינא משמיה דרבי יוחנן** [7] **[ה]לא שנו אלא לאחר כפרה אבל לפני כפרה טעונין לחם: הוי בה בר רב עמרם אהייא אילימא אחליפי** [7] **תודת חובה אי לפני כפרה תנינא אי לאחר כפרה תנינא אלא**

חילופה. יח) זו היא חילופה שאבדה והפריש אחרת תחתיה ושוב נמצאת הקרבה נמי בתודה: **גמ' תנו רבנן מהו אומר תודה יקריב.** אם על תודה יקריבנו דמלי לאיתמר דמלי לאיתמר והקריב על זבח התודה. והשתא לא דייק אלא (כ) יקריב לתודיה ג) וקא דייק דהוא מיעוט לומר דעל אחד מהם מקריב **אם ולא שנים.** ריבה דכל אלו קריבין: **לא שנו.** הא דתנן לא ולדות וחליפין טעונין לחם: **אלא אחר כפרה.** לאחר שנתכפר בחטאת מהן שאם הקריב שוב לאחרת אין טעונין לחם: **אכל לפני כפרה.** אם הקריב ולדות ותמורה וחליפין טעונין לחם: **אהייא.** קאמר רבי יוחנן לא שנו: **אילימא אחליפי תודה תודה.** כגון דאמר עלי הוה עליה תודה דהכי משמע ליה דרבי יוחנן אמתניתין קמהדר דקתני ולא ולדה ולא חילופה ולא תמורתה טעונין לחם אבל לדתודה תודה היא דאמר עלי דאי לא הוה אמר עלי דאי לא הוה אמר תודה אי אפשר דליכא למשמע מידי אי לא לאחר כפרה ומאחר דאי אי לאחר כפרה מיירי אי לפני כפרה מיירי אי לא לאחר כפרה דאי אי לפני כפרה אי לא לאחר כפרה אי לא לאחר כפרה אי לא לאחר

אלא אחליפי תודה נדבה [א]בין לפני כפרה בין לאחר כפרה טעונות לחם מרבה בתודות הוא אלא אולד תודה [ב]נדבה בין לפני כפרה בין לאחר כפרה אין טעונין לחם מותר דתודה היא אלא אולד תודה [ג]חובה לפני כפרה טעון לחם לאחר כפרה אין טעון לחם מאי קמ"ל [ד] דקסבר ר' יוחנן [ה]אדם מתכפר בשבח הקדש הוי בה נמי אביי כי האי גוונא: איתמר נמי אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן חילופי [ג] תודה נדבה בין לפני כפרה בין לאחר כפרה [ג] טעונה לחם מרבה בתודות הוא ולד תודה נדבה בין לפני כפרה בין לאחר כפרה אין טעון לחם מותר דתודה הוא וולד [ד] תודה חובה לפני כפרה טעונין לחם לאחר כפרה אין [ה] טעונין לחם אמר שמואל כל שבחטאת מתה בתודה אין טעונה לחם כל שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם [ו] מתיב רב עמרם מהו אומר [ז]התודה יקריב מנין למפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין שאיזו מהן שירצה יקריב ולחמה עמה ת"ל התודה יקריב יכול תהא שניה טעונה לחם ת"ל יקריבנו אחד ולא שנים ואילו גבי חטאת כי האי גונא רועה דתנן [ז] [ח]הפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מתכפר באחת מהן ושניה תמות דברי רבי וחכמים אומרים [ט]אין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו בעלים הא קודם שנתכפרו בעלים רועה שמואל כרבי סבירא ליה דאמר [י]אבודה בשעת הפרשה מתה אלא רועה לרבי היכי משכחת לה כדרבי אושעיא [כ]דאמר רבי אושעיא [ל]הפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באיזה מהן שירצה והשניה תרעה [מ] והא גבי תודה כי האי גוונא אין טעונה לחם אלא שמואל כרבי שמעון סבירא ליה דאמר חמש חטאות מתות והא רועה לרבי שמעון לית ליה כלל שמואל נמי חדא קאמר כל שבחטאת מתה בתודה אין טעונה לחם מאי קמ"ל לאפוקי מדרבי יוחנן דאמר [נ] אדם מתכפר בשבח הקדש קמשמע לן דלא [ס] א"ר אבא [ע]זו תודה וזו לחמה [פ] אבד הלחם מביא לחם אחר אבדה תודה אינו מביא תודה אחרת מאי טעמא לחם [צ] לגלל תודה ואין תודה לגלל לחם [ק] ואמר רבא [ר]הפריש מעות לתודתו ונתותרו

מאי קמשמע לן דקסבר רבי יוחנן **מתכפר אדם בשבח הקדש.** מ"מ מכל דפסיקא לן דלית ליה לרבי יוחנן הך סברא וכן מקשינן נמי בפרק בתרא דכריתות (דף מז.) דבעי רבי אלעזר אדם מתכפר בשבח הקדש או לא אמר רבי יוחנן כמה שנים גדל זה בנינו ולא שמע הלכה זו ממנו מכלל דאמרה ר' יוחנן אין ועל הדא אמרה דתנן וולד תודה ותמורתה כו' ומייתי הך דשמעתין ומימה דבתמורה בפ' כילד מעריסין (דף כה.) אמר רבי יוחנן הפרים חטאת מעובדת וילדה רצה בה מתכפר רצה בוולדה מתכפר מאי דעתא קסבר ר' יוחנן אם שיירה משויר עובר לאו ירך אמו הוא והוה ליה כמפרים שתי חטאות לאחריות רצה בה מתכפר רצה בחבירתה ומוחיב התם ר' אלעזר ומסיק כתנאי ופריך רבא ממאי דדעתא דר' יוחנן דאם שיירו משויר למא דהיינו דרבי יוחנן דאדם מתכפר בשבח הקדש אלמא דולד חטאת מתה מתכפר דהא דקאמר דר' יוחנן דאם שיירו משויר דהיינו דעתא דר' יוחנן דאדם מתכפר בשבח הקדש אלמא דולד חטאת מתה מתכפר דאי כחד גופא דמי דטעמא דר' יוחנן משום דאדם מתכפר הוי"ל ולד חטאת דלמיתה אזלא אבל כיון דתרי גופי נינהו לא דמי לולד חטאת דולד חטאת דמתה היינו רשה"פ דרצה בה מתכפר ואח"כ נתעברה דנהי דרבא דרבא אלא דוקא הפרישה דרצה בה דאדם מתכפר בשבח הקדש ואית ליה דאינה מתה אפ' חשיבה כחד גופא ודאי רבא לא מדמי ליה לולד חטאת דקסבר אין ולד חטאת מתה אלא דוקא הפרישה דרצה בה ואח"כ נתעברה אבל בולד תודה מודה דאדם מתכפר וא"ת והכא מנלן דסבר ר' מתכפר דילמא קסבר ר"י אם שיירו משויר והוי תרי גופי והו"ל כפרים שתי תודות לאחריות ו"ל דמשמע ליה דמיירי בכל ענין אפ' הפרישה רצה ואח"כ נתעברה דאז כ"ע מודו דחד גופא נינהו. תו"א: ב) חילופי (חטאת) [תודה נדבה]: ג) כפרה טעונות: ד) תודה חובה וחילופי תודה חובה לפני כפרה טעונות: ה) אין טעונות: ו) מתיב רב עמרם. וה"ה דהמ"ל והרי ולד חטאת שהפרישה כשהיא מעובדת דלאו למיתה אזלא אפ' לאחר כפרה ואפ"ה אין ולד תודה טעונה לחם אחר כפרה ולמאי דמשני לקמן שמואל כר"ש ס"ל ניחא: ז) דתנן הכפרים: ח) הרעה. והא דקי"ל נתכפרו בעליה מתה היינו דוקא בנתכפרו ואבדו: ט) דאמר. תמורה (דף כ"ז) וכריתות פ' בתרא: י) אמר רבה: יא) לחם גלל תודה ואין תודה גלל לחם ואמר רבה: יב) קאי דקתני מנין לדבות תמורה: יג) קתני וקי"ל בחליפי תודה דהיא נדבה: יד) והלכך חייב בלחמיה: טו) אדם מתכפר בתודה הרבה הס"ד: טז) ותדיר דאולד: יז) לחם גלל: יח) תיבות אין מביא תודה אחרת נמחק:

כו א ב ג מיי' פי"ג מהלכות פסוה"מ הל' ח:
כז ד מיי' שם פ"ל הלכה ג:
כח ה מיי' שם הלכה ה:
כט ו מיי' שם הלכה ה:
ל ז מיי' פי"ג שם הלכה יא:
לא ח מיי' שם הלכה יב:

שיטה מקובצת

א) דקסבר ר"י אדם כו'. והכי איתא ליה בפרק בתרא דכריתות דבעי ר"א אדם מתכפר כו' והיינו מילתא דשמעתין דקשה דבפ' כיצד מערימין אמר ר"י הפרשה מעובדת וילדה כו' ופריך התם למסקנא מתקיף לה רבא כו' ומשני אמר לך רב המנונא כו' אלמא קסבר ר"י אין אדם מתכפר בשבח הקדש ור"ל דהיינו דוקא בחטאת דולד חטאת מתה לכך הוצרך לומר לר"י שיירו משוייר דאי כחד גופא דמי דטעמא דר"י משום דאדם מתכפר הו"ל ולד חטאת דלמיתה אזלא אבל כיון דתרי גופי נינהו לא דמי לולד חטאת דולד חטאת דמתה היינו רשה"פרשה רקנית ואח"כ נתעברה דנהי דלמא היינו טעמא דר"י דאדם מתכפר בשבח הקדש ואית ליה דאינה מתה אפ' חשיבה כחד גופא ודאי רבא לא מדמי ליה לולד חטאת דקסבר אין ולד חטאת מתה אלא דוקא הפרישה רקנית ואח"כ נתעברה אבל בולד תודה מודה דאדם מתכפר וא"ת והכא מנלן דסבר ר"י מתכפר דילמא קסבר ר"י אם שיירו משוייר והוי תרי גופי והו"ל כפרים שתי תודות לאחריות ו"ל דמשמע ליה דמיירי בכל ענין אפ' הפרישה רקנית ואח"כ נתעברה דאז כ"ע מודו דחד גופא נינהו. תו"א: ב) חילופי (חטאת) [תודה נדבה]: ג) כפרה טעונות: ד) תודה חובה וחילופי תודה חובה לפני כפרה טעונות: ה) אין טעונות: ו) מתיב רב עמרם. וה"ה דהמ"ל והרי ולד חטאת שהפרישה כשהיא מעובדת דלאו למיתה אזלא אפ' לאחר כפרה ואפ"ה אין ולד תודה טעונה לחם אחר כפרה ולמאי דמשני לקמן שמואל כר"ש ס"ל ניחא: ז) דתנן הכפרים: ח) הרעה. והא דקי"ל נתכפרו בעליה מתה היינו דוקא בנתכפרו ואבדו: ט) דאמר. תמורה (דף כ"ז) וכריתות פ' בתרא: י) אמר רבה: יא) לחם גלל תודה ואין תודה גלל לחם ואמר רבה: יב) קאי דקתני מנין לדבות תמורה: יג) קתני וקי"ל בחליפי תודה דהיא נדבה: יד) והלכך חייב בלחמיה: טו) אדם מתכפר בתודה הרבה הס"ד: טז) ותדיר דאולד: יז) לחם גלל: יח) תיבות אין מביא תודה אחרת נמחק:

תורה אור השלם

1. אם על תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלֹּות מַצּות בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּות מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וְסֹלֶת מְרֻבֶּבֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן: ויקרא ז יב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא אחולד וכו' בין לפני כפ"ל ותיבת הקריבה נמחק:

מוסף רש"י

אין חטאת מתה. משום דיפרו בעליה, אלא אתכולה בשבח כפרה ומנמלא אחר שנתכפרו הבעלים, הא נמלא קודם כפרה כיון דלמאי דקנן לא מתה הויא לה מותר חטאת וטועה ודמיה לשופרות (פסחים צז.). הפריש שתי חטאות לאחריות. אם מתכד אחת ידי חובתה (שם צז:). והשניה תרעה. לפיולו לרבי שהרי לא הופרש לאיחוד (יומא סח.). אבדה תודה אינו מביא תודה אחרת. על אותו לחם ופחרין אותו ויולא לאולין דלחם גלל תודה, וכיון דהוקבע לו פסול לאחרת, אבל בדמיס יקח תודה לו לחם תודה אחרת (פסחים יג.).

רבינו גרשום

ואי חילופי תודה נדבה דקאמר הרי זו ואבדה והפריש אחרת בין לפני כפרה שנתכפר באחת בין לאחר כפרה טעונות לחם שתיהם המרבה בתודות הוא דיכול אדם להביא כמה תודות נדבות שיוצה ולחמיהן: מותר דתודה היא. דכבר נתכפר באמה והרי כמפרש מעות לתודה וניתותר: קסבר ר' יוחנן יכול אדם להתכפר בשבח הקדש דהיינו ולד הקדש וכיון דיכול להתכפר באיזה שירצה באם אז בולד הכי נמי גבי תודה טעונה לחם: הוי בה אביי כי האי גוונא אהייא דכו': והא גבי תודה כי האי גוונא דאם הפריש שתי תודות לאחריות שאם תאבד אחת יהא שניה תחתיה אין טעון לחם דכתיב דכתיב יקריבנו לא' ולא לב' והיכי קאמר כל שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם: אלא שמואל לא סבר לה כר' ורבנן אלא כר' שמעון קאמר חמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שכפרו בעליה היינו מפרשי שתי חטאות לאחריות וכיפר באחת אידך מתה ושמתו בעליה ושעיברה שנתה: ולית ליה רועה כלל והיכי ס"ל לשמואל כותיה: שמואל נמי חד קאמר כל שבחטאת מתה. וכל שבחטאת רועה לא איירי בה: ומאי קמ"ל שמואל לאפוקי מר' יוחנן דאמר אדם מתכפר בשבח הקדש בולד קמ"ל שמואל דלא דהל' כרבי שמעון דחמש חטאת מתות ולד חטאת וכו' ואין מתכפרין בו: הפריש מעו לתודתו. לזבח תודה:

אלא אחליפי תודה נדבה. דקאמר הכי זו ואבדה ומפרש אחרת תמתיה כלומר דלמיפיא דהא בריימתא קאי יב] דקאמר מנין תמורה ומליפין דסתמא קתני יג] וקמשמע ן) לן בחליפי תודה נדבה ואמר רבי יוחנן עלה לא שנו מתכפר בשבח הקדש אלא דהואיל ולא מתחייב להפרים אחרת והפריש גלי דעתיה שרעתו היה להרבות בתודות של נדבות והלכך יד] מביא בלחמיהן: אלא אולד תודה נדבה. כגון שהפרים וילדה בין (ה) הקריבה לפני כפרה בין לאחר כפרה אין טעונה לחם דמותר דתודה היא שכבר נתכפר באחר והוי כמפרש מעות לתודתו ומיתותו דכל הבר הבא מתליו כגון ולד חטיב מותר: אלא אולד תודה חובה. וכי קתני לעיל [עט:] ולא ולדה טעון לחם לאחר כפרה אבל לפני כפרה טעון והתם ליכא למיפרך בין לפני וכו' ב) מרבה בתודות הוא דאין אדם מז] מרבה בתודות חובה: אדם מתכפר בשבח הקדש. דהיינו הולד [של תודת חובה] וכיון דיכול להתכפר בחיו שילה או בחיים ו) או בולד הכי נמי טעונה לחם: הוי כב אביי נמי כהאי גוונא. הכי נמי טעונה לחם: אלא אולד תודה נדבה. דהיינו הולד [של תודת חובה] וכיון דיכול להתכפר בחיו שילה או בחיים ו) או בולד הכי נמי טעונה לחם: הוי כב אביי נמי כה"ג. דרב עמרם ומסיק דלמיפיא דהא לא מיבעיא דקמייתא הוא דהא אינו אלא אולד תודה נדבה. אפי' לפני כפרה מותר דתודה הוא ול

בולהו חליפין דהדדי נינהו. אבל לטעמיה דאמר כי האי גוונא בהקומץ רבה (לעיל דף כד:) גבי עשרון וכן בפרק כלל גדול (שבת עח.) גבי קלר וטחן כגרוגרת בשבת וחזון מלאכות ט) ושמא אין שייך אלא לדמות הגך תרתי דמדמי להו הכא תודה ומטאת:

וכי מכניסין חולין לעזרה. מלינו לעיל דרבי לטעמיה דאית ליה הכי לקמן בפרק בתרא (דף קו.) גבי פירשתי מנחה של עשרונות ואיני יודע מה פירשתי אי נמי אפילו לרבנן התם אפסר דמחוייב כולה ואפילו אינו מחוייב כולה יש שם מקצת שהוא מחוייב אבל כאן שמא כל הלחם חולין ואף על גב דאלחם נכנס במלבושי חול לעזרה ומביא כשבשו לעזרה ומקדישה אחר כך לא אסרינן להכניס חולין לעזרה אלא היכא דאיכא כעין עבודה כי הכא ובזיכורים דפרק המוכר את הספינה (פ"ג דף פא:) דאיכא ט) (הגשה ותנופה) וכן חזה ושוק דפרק הזורע והלחמיים (חולין קג.) שם תנופה וכן היא דפירשתי ואיני יודע מה פירשתי כדדרשינן ב) מה שלי בשלן אסור אף שלך בשלי אסור דהייט דאיכא כעין עבודה דומיא דשלי בשלך והא דפריך לעיל בהקומץ רבה (דף כא:) חולין פשיטא מאי בעי התם ומשני דאמר מר יאכלוה שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע אפילו הכי אלא דקדשים יש הכיבוד להו ופירש שם בקונטרס דחוץ לעזרה יאכלו חולין ותרומה ויכנסו ויאכלוה על השובע ועל חנם פירש כן דיכול לאכול החולין עמה בעזרה דתנן בפרק כל המדיר (זבחים 5:) וכולם רשאין הכהנים לתת לתוכן מבלי חולין ותרומה ודרש לה בגמרא מדכתיב למשחה לגדולה ג) ומה שתאמר תחילה כל כך בפשיטות חולין מאי בעי התם בדין קא מתמה דמאי בעיא אכילת חולין בפני עצמה בעזרה דאיצטריך למימר דלא יהבינן להו מלא וא"מ מאי קשיא לן הכא וכבמה דוכתי מחולין בעזרה יקדישה ויאמר דאי לאו תודה היא יהו לבדק הבית כשאר הקדשות שמביאים בעזרה שהיה שם גפן של זהב שכל המתנדב גרגיר מביא ותולה בה ואין חילוק בין אוכלים לשאר דברים ד) ובהליא אמרי' בפרק המוכר את הספינה (פ"ג דף פא:) קנו קונה שתי אילנות דמספקא לי קנה קרקע ומביא ביזכורים מספק ומקדישן דלא ליהוי חולין בעזרה וכי בעי למיכל פריק להו וכמו כן קשה בהיא דפירשתי ואיני יודע מה פירשתי בג) וי"ל דלא שרינן הכי אלא גבי ביזכורים דלא הוו כולי האי כעין קרבן אע"ג דאיכא ט) (הגשה ותנופה) לר' אליעזר בן יעקב ד) אבל כאן בחין עם הזבח ובמנחה של עשרונות נמי יש עמהן מנחה גמורה ולא שרינן על ידי הקדש לבדק הבית וא"ת והא כי האי גוונא שרינן לעיל בפ' התכלת (דף מח.) גבי שתי שני כבשים על ד' חלות דמוסך שיש מהן ומניפס והשאר נאכלות בפדיון דחולין ממילא הוו ה) והכא נמי אמר מי הך דקיימת תודה היא הא לחמה ואי לא ניפקו לחולין חולין ממילא הויין יש לומר דלא שרינן להכניס לכתחילה מספק והא דשרינן גבי ספק מעורב ט) להניח אשמו ולוגו ושרינן להכניס לגו שמן לכתחילה מעטפת דחולין ממילא הויין הכא בטיל ליה בהדי אילך שמן והא דלא שרינן מעטפת ביטול גבי פירשתי ואיני יודע מה פירשתי דהתם שיש עשרון לא בטלי בחד אבל אין לומר מעטפת תקוני גברא שרי טפי גבי מעורב דלא מסיק אדעתיה האי טעמא עד המסקנא בד] ועוד י"ל דהתם גבי תודה לא בעי למימר דמקדיש ופריק גזירה שלא יאמרו יש פדיון לנאמי תודה דלשכמן לעיל דגזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול ד"ל דהך וכן בהיא דפ' בתרא (לקמן קו.) שיכול להיות מנחה אחת חיישינן שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחולין אבל בלוג שמן של מצורע דליכא שיעור ו) ידעי דהא דיש לו פדיון משום דאין קדוש קדושת הגוף וכן ביזכורים ידעי דמשום ספיקא הוא דאין ביזכורים ניפדין בתרומות ומעשרות וכן שתו שני כבשים על ד' חלות דלא קדשי אלא שתים: **אמר** ליה לוי לרב. פירש בקונטר' לוי היינו למידין ז) דר' קמייתא אמר ליה ביישינת שאר תלמידים וחז בינו לבין עצמו: **והא ביזוי מוכר תודה.** ומקרב בלא לחם:

לזבח מוקדו ומיתותו: **אי הכי איפכא נמי.** דכיון דלחם ז) איקרי תודה ז) תודה נמי איקרי לחם ודיבוק נמי ממותר לחם תודה: **לחם איקרי תודה.** ולהכי הפרש ח) למוקדו ומתותרו מביא בהן לחם: ז) **נתפכר בראשונה שניה אין טעונה לחם.** לפי שהיא חליפי תחלה לשון לגמתי תודה לא איקרי תודה אלא מצות אי הכי איפכא נמי לחם איקרי תודה תודה לא איקרי לחם ואמר ח) רבא אהפריש תודתו ואבדה וחזר והפריש אחרת תחתיה ואבדה וחזר והפריש אחרת תחתיה ונמצאו הראשונות והרי שלשתן עומדות נתכפר בראשונה שניה אינה טעונה לחם שלישית טעונה לחם נתכפר בשלישית שניה אינה טעונה לחם ראשונה טעונה לחם באמצעית שתיהן אין טעונות לחם אביי אמר אפילו נתכפר באחת מהן שתיהן אין טעונות לחם כולהו חליפין דהדדי נינהו אמר רבי זירא ב וכן לענין חטאות הפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאו הראשונות והרי שלשתן עומדות נתכפר בראשונה שניה תמות שלישית תרעה נתכפר בשלישית שניה תמות וראשונה תרעה נתכפר באמצעית שתיהן יומותו אביי אמר אפילו נתכפר באחת מהן שתיהן יומותו כולהו חליפין דהדדי נינהו מאי וכן מהו דתימא התם הוא דאיכא למימר מרבה בתודות הוא אבל הכא דליכא למימר מרבה בחטאות הוא אימא לא קמ"ל ג) תני רבי חייא ג תודה שנתערבה ד) בתמורתה ומתה אחת מהן חבירתה אין לה ג) תקנה היכי נעביד נקריב לחם בהדה דלמא תמורה היא לא נקריב לחם בהדה דלמא תודה היא ד) היכי דמי אי דאמר עלי לא סגיא דלא מייתי ליה בהמה אחרינא ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה והא לחמה אי הך דקיימא תודה היא הא לחמה והא תיהוי אחריות לא צריכא דאמר הרי זו ג) (סימן פ' למודי"ם מידת"ת על"ה שי"ש שכ"ן דדמ"ה דא"י חל"ש מות"ר תמור"ה בחר"ץ חזקי"ה הפרי"ש חטא"ת ו) לאח"ר יות"ר) אמרו למדין לפני רבי וליתי לחם ולימא אי הך דקיימא תודה היא הא לחמה אי לא ליפוק לחולין אמר להו ז) וכי מכניסין חולין לעזרה וליתי בהמה ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה והא לחמה אי הך דקיימא תודה היא הא לחמה והא תיהוי שלמים אמר להו משום דקא ממעט באכילה דשלמים אמר לוי לרבי וליתי בהמה ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה והא לחמה ואי האי דקיימא תודה היא הא לחמה והא תיהוי מותר דתודה א"ל ח) כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו וכי

מאי גברא מתחלה הכי עלי תודה לא קני דלא מייתי מתותו וכיון דלא קני דלא מייתי יכול להפרים אחרת לחמריות הלכך לייתי בהמה עם המתרת ולתני: **אי הך דקיימא תמורה היא.** לאחרת שהכפלתי הבא תודה זו לחמה ואי הך דקיימא תודה היא הא לחם שלה וזו האחרת אי מפרש לאחריות של ז' שאם תאבד הבא זו תחתי' ויקריב הראשון ולחמה ושניה בלא קדין המפרש שני תודות לאחריות דאמרן לעיל הבאים אינה טעונה לחם: **דאמר.** בקפיטרא הכי זו ואין לה אחריות ולא מצי למימר לו הבא לאחריות: **למדין.** היינו לוי בפ"ק דסנהדרין (יח:): **וכי מכניסין חולין לעזרה.** ואי הך תמורה היא אשתכח דאייתי חולין ז) לעזרה: **לייתי בהמה.** אחרת עם המתרת: **משום דקא ממעט באכילה דשלמים.** דאין יכול לאוכלה להך אחרת אלא ליום ולילה והמתר יבקר דשמא תודה היא ואיכא למימר לאו אבל הכא אינו אוכלה אלא ליום ולילה אחד ושלא כדין שרבן ואייתי קדשים לבית הפסולין: **לוי.** היינו נמי למדין אלא קפיטרא אמר ליה בדיבוקא שאר התלמידים וחז בינו לבין עצמו: **והא ביזוי מוכר תודה.** ומקרב בלא לחם:

נתפכר בראשונה שניה אין טעונה לחם. דכיון דלחם ז) איקרי תודה ומתותרו מביא בהן לחם: **לחם איקרי תודה.** ולהכי הפרים ח) למוקדו ומתותרו מביא בהן לחם: ז) **נתפכר בראשונה שניה אין טעונה לחם.** לפי שהיא חליפי תחלה: **שלישית טעונה לחם.** דלא הוה לגמתי תודה: ח) **רבא** אהפריש תודתו ואבדה וחזר והפריש אחרת תחתיה ואבדה וחזר והפריש אחרת תחתיה ונמצאו הראשונות והרי שלשתן עומדות נתכפר בראשונה שניה אינה טעונה לחם שלישית טעונה לחם נתכפר בשלישית שניה אינה טעונה לחם ראשונה טעונה לחם באמצעית שתיהן אין טעונות לחם אביי אמר אפילו נתכפר באחת מהן שתיהן אין טעונות לחם כולהו חליפין דהדדי נינהו אמר רבי זירא ב וכן לענין חטאות הפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאו הראשונות והרי שלשתן עומדות נתכפר בראשונה שניה תמות שלישית תרעה נתכפר בשלישית שניה תמות וראשונה תרעה נתכפר באמצעית שתיהן יומותו אביי אמר אפילו נתכפר באחת מהן שתיהן יומותו כולהו חליפין דהדדי נינהו מאי וכן מהו דתימא התם הוא דאיכא למימר מרבה בתודות הוא אבל הכא דליכא למימר מרבה בחטאות הוא אימא לא קמ"ל ג) תני רבי חייא ג תודה שנתערבה ד) בתמורתה ומתה אחת מהן חבירתה אין לה ג) תקנה היכי נעביד נקריב לחם בהדה דלמא תמורה היא לא נקריב לחם בהדה דלמא תודה היא ד) היכי דמי אי דאמר עלי לא סגיא דלא מייתי ליה בהמה אחרינא ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה והא לחמה אי הך דקיימא תודה היא הא לחמה והא תיהוי אחריות לא צריכא דאמר הרי זו ג) (סימן פ' למודי"ם מידת"ת על"ה שי"ש שכ"ן דדמ"ה דא"י חל"ש מות"ר תמור"ה בחר"ץ חזקי"ה הפרי"ש חטא"ת ו) לאח"ר יות"ר) אמרו למדין לפני רבי וליתי לחם ולימא אי הך דקיימא תודה היא הא לחמה אי לא ליפוק לחולין אמר להו ז) וכי מכניסין חולין לעזרה וליתי בהמה ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה והא לחמה אי הך דקיימא תודה היא הא לחמה והא תיהוי שלמים אמר להו משום דקא ממעט באכילה דשלמים אמר לוי לרבי וליתי בהמה ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה והא לחמה ואי האי דקיימא תודה היא הא לחמה והא תיהוי מותר דתודה א"ל ח) כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו וכי

מאי גברא מתחלה הכי עלי תודה לא קני דלא מייתי מתותו וכיון דלא קני דלא מייתי יכול להפרים אחרת לחמריות הלכך לייתי בהמה עם המתרת ולתני: **אי הך דקיימא תמורה היא.** לאחרת שהכפלתי הבא תודה זו לחמה ואי הך דקיימא תודה היא הא לחם שלה וזו האחרת אי מפרש לאחריות של ז' שאם תאבד הבא זו תחתי' ויקריב הראשון ולחמה ושניה בלא קדין המפרש שני תודות לאחריות דאמרן לעיל הבאים אינה טעונה לחם: **דאמר.** בקפיטרא הכי זו ואין לה אחריות ולא מצי למימר לו הבא לאחריות: **למדין.** היינו לוי בפ"ק דסנהדרין (יח:): **וכי מכניסין חולין לעזרה.** ואי הך תמורה היא אשתכח דאייתי חולין ז) לעזרה: **לייתי בהמה.** אחרת עם המתרת: **משום דקא ממעט באכילה דשלמים.** דאין יכול לאוכלה להך אחרת אלא ליום ולילה והמתר יבקר דשמא תודה היא ואיכא למימר לאו אבל הכא אינו אוכלה אלא ליום ולילה אחד ושלא כדין שרבן ואייתי קדשים לבית הפסולין: **לוי.** היינו נמי למדין אלא קפיטרא אמר ליה בדיבוקא שאר התלמידים חז בינו לבין עצמו: **והא ביזוי מוכר תודה.** ומקרב בלא לחם:

מסורת הש"ס

ט) לעיל טו., ב) ר"ש ה.; ג) ע"ל סימן למדין מדמלא עולה שיבא אלא דמכרא המוקר, ד) [לעיל מח. וש"ע], ה) [ומתות ט.], ו) ע"ל ריש נמי ממותר כו' והשאר נמחק. ע"ק, ז) בכאן ע"ל ד"ה תודה לא איקרי לחם לכהיא נמי ממותר לחם מותרו וסמ"ר. ע"ק, ח) בס"ת: שליטים, ט) ר"ש דשמיה, י) ע"ל אמ"ג דהוא. ע"ק, כ) ר"ש נדבה, ל) ע"ל קמ"ל ר' זירא דלא. ע"ק, מ) [לקמן עט.], נ) ע"ל דחדה. ע"ק, ס) ע"ל לוי מרכי. ע"ק, ע) ע"ל ולר. ע"ק, פ) ע"ל ולחם ולימא דאמ"ג כו'. ע"ק, צ) ע"ל קא ממעט באכילה דשלמים דהשתא. ע"ק, ק) קודש ומנו. ע"ק, ר) [נדפ"ל לא קרבה עם הלחם], ש) [נדפ"ל לחם חולין], ת) גי' ר"ק ומאי חין שייך לתמות לתנך תרתי, ב) ע"ל תעופה. ג) [קדושין מ:], ג) ע"ל ומה שתמה. ע"ק, ד) ע"ל דבהיא. ע"ק, ה) ע"ל תעופה, ו) [לעיל פא.], ז) ע"ל וה"ר לומא לי מאי הך כו' ומזון ממילא חוין. ע"ק, ח) [עיין זבחים דף עו ע"ב], ט) ע"ל דעמי דהא דיש לחם פדיון אם לא שיעור לכך חין קדוש כו'. ע"ק, י) ע"ל לפני רבי דבקמיתא. ע"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נתכפר כתמלעית וכו' לפי שהיא ג"ב ד"ל המלעמלית: (ב) ד"ה שלישית וכו' לאשונה הם ד"ל ומה"ר מ"ה **התם** כו' תודה לאיכה: (ג) ד"ה דלומא וכו' תקנה הם ד"ל ומה"ר מ"ה ד"ד אמלי: (ד) ד"ה ליתי ולימי וכו' דאמ"ג דאמקרבן דאיירי באמור הכי זכ:

רבינו גרשום

(אפי' איפכא נמי): נתכפר בראשונה שניה אין טעונה לחם. לפי שהיא חליפי ראשונה כו' שלישית טעונה. לחם שאינה חליפי ראשונה והוי כמרבה בתודה: נתכפר בשלישי' שניה אין טעונה לחם לפי ששלישית קיימא במקום שניה והראשונה טעון לחם דשלישית לא קיימא במקומה: נתכפר באמצעית שתיהן [אין] טעונות לחם דזו עומדת במקום ראשונה ושלישית נעשית חליפין על זו לפיכך אין טעונה לחם: כולהו חליפין דהדדי נינהו. כיצד אם נתכפר בראשונה שניה אין טעונה לחם מפני שהיא חליפי ראשונה ולא שלישית טעונה לחם שאע"פ שאינה חליפי ראשונה הויא חליפי דחליפה: שניה תמות דהוי חטאת שנתכפרו בעליה. שלישית תרעה דלא הויא חליפי ראשונה: התם היא גבי תודה דאיכא למימר לדברי רבה דשלישית טעונה לחם דאיכא למימר מרבה בתודות הוא שיכול אדם להביא כמה תודות ולחמיהן שירצה ביחד. אבל בגבי חטאת דאין אדם מרבה בחטאת ביחד אימא לא הויא רועה אלא חדא מינייהו אלא מתות תרוייהו קמ"ל רבה דלא: דילמא תמורה היא. וכבר אמרינן תודה טעון לחם ולא תמורתה. ומשום הכי אין לה תקנה: ואמאי אין לה תקנה אי עסיק בתודה חובה שנתערבה בהאי דאמר עלי כי מתה חדא לא סגיא דלא מייתי אחרייתי וליתי בהמה אחרת ולחם וליתי הכי ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא דמייתי תיהוי תודה והא לחמה: לא צריכא משום הכי אין לה תקנה דלא אמר עלי אלא הרי זו דלא צריך למיתי אחריתי: אמרי למדים לפני רבי. היינו לוי כדאמרינן בסנהדרין למדין לפני חכמים לוי מרבי: וליתי בהמה אחרת ולחם אע"ג דעסיק דאמר הרי זו יביא בהמה אחרת ומה בכך שהרי אדם יכול להרבות בתודה ויהיה לה תקנה: משום דקא ממעט באכילה דשלמים דהשתא הא הויא ספק שלמים. דדין שלמים נאכלים לב' ימים ולילה ותודה ליום ולילה והיינו תוששין להן לספק תודה ולא היו מניחין לאכלן בזמן שלמים ושמא היה רוצה לשורפן מיד לאחר יום ולילה והיה מביא קדשים לבית הפסול קודם זמנן.

עין משפט נר מצוה

לב א מי' פי"ב מהלכות פסולי"מ הלכה ט:
לג ב מי' שם פי"ד הלכה ד:
לד ג מי' שם פי"ב הלכה יג:

תורה אור השלם

1. אם עֹלָה תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וְסֹלֶת מֻרְבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן:
ויקרא ז יב

מוסף רש"י

והקריב על זבח התודה חלות מצות. מדסיה ליה למימתב והקריב חלות על זבח התודה, וכתיב והקריב על זבח התודה חלות הא קמ"ל דתודה נמי הייט חלות מצות **אל תודה.** הכמה לא איקרי לחם (לעיל פז.). **תודה שנתערבה בתמורתה ומתה אחת מהן** וכו'. אם היו שתיהן קיימות מביאין ומניח מ' חלות כמשפט התודה, ואומר הרי הלחם הזה לשם אותה שהיא תודה, ומחיטת התודה תקרב הלבונה כמשפטה אבל מתה אין לתחבתה תקנה (ר"ה ה:) **וכי מכניסין חולין לעזרה.** ולדשיון (בקדושין מז:) ובפיפרי כי ירחק ממך המקום (דברים יד) בריבוי מקום אתה זובח ולא אתה זובח בקיבוץ מקום חולין שלך, והוא סבין לכל הבאת חולין בעזרה שאסור, אי נמי מדרבנן דלמא אינא דחזי ליה לזיבוח בהן מנהג חולין כדיון וסבור קדשים הן ונאכל ואיתיעבו בעזרה ואתי לזלזולי בקדשים (ב"ב פא:).

שיטה מקובצת

ב) ואמר רבה: ג) בתמורתה. עי' תוס' לעיל (דף מ"ח ע"א): ד) הקנה. עי' תוס' זבחים (דף ע"ז ע"ב ולקמן דף ק"ח ע"ב): ד) הרא ואי ותיבות היכי דמי נמחק: ה) סימן למדים לרש שיש שכן בדמהריא ותיבות דדמה דאי אינה נמחק: ו) לאחריות ותיבות לאחר יותר נמחק: ז) דכיון דלחם נמי איקרי: ח) הפריש מעות לתודתו: ט) חליפי ראשונה אלא כמרבה בתודות: י) אלא כמרבה: יא) לחם דזו עומדת במקום ראשונה ושלישית נעשית חליפין על זו לפיכך אין טענון לחם הס"ד ומה"ד כולהו חליפי דהדדי נינהו כ"ש אם נתכפר בראשונה שניה אינה טעונה לחם: יב) התם הוא בגבי תודה: יג) לרבא: יד) לעיל דאף על גב דהויא: טו) תיבת רבה נמחק: טז) חובה שנתערבה בההיא: יז) תיבת ונתערבה נמחק: יח) לחמה ואחרת שנשתייריה: יט) כמפריש שתי תודות לאחריות חדא קריבה: כ) היא וקא מייתי לחם ותיבות והיאך הביא נמחק: כא) תיבת דלא נמחק: כב) הפסול קודם זמנו: כג) פירשתי גליון וי"ל דבדק הבית לגבי עבודות דוכה כחולין בעזרה חשבינן ליה דהלחם הבא עם הזבח גופיה קדרבן אבל בכורים נהי דבעי תנופה לאו גופיה דקרבן ממש הוא ובהא ניחא הא דלקמן פרשתי ואיני יודע מה פרשתי כו': כד) המסקנא. גליון ע"י דקדשי בדק הבית יש להן פדיון וגזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול אבל בבכורים ליכא למגזר שהרי הכל יודעין דבכורים אין להם פדיון וקשה דתניא בפרק התערובת בבי ספק מצורע ר"ש אומר למחרתו יביא כו' עד והא איכא הך פורתא דלא קמיק ליה הכי נמי נגזור גזירה שלא יאמרו מוציאין פורתא לא מקדש ליה כלי שרת כדתניא לעיל מלאים אין מלאים אלא שלמים ומתנדבים כיוצא בו אבל לעיל ניחא דקאמר ואם לאו יהא נדבה אבל לא מתני אם לא יהא לבדק הבית דכיון דאיכא לוג שלם ומתנדבין כיוצא בו גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחולין:

וכי מפרישין תחילה. שוס קרבן על מנת שיבא מותר זבח: **ארבעין בכפיפה וכשר.** הוא חייב ללקות ארבעים על שהמיר כדמתן (ממורה דף ב.) שאם המיר מומר וסופג את הארבעים ואת אמרת יפרים לכתחילה לאם תמורה דבר שהוא אסור ומתחייבים מלקות: **אם איתא דרחזקיה כו'.** בתנם נקט אם איתא דהא אפי' רבי יוחנן מודה היכא דאמר לקבלו ארבעים מתוך שמוציא כדאמרינן לעיל ושמא דדוקא היכא ג) דלא מיכוון כדאמר (לו) לייתי מוצין לעזרה דהוי בייגייהו ארבעים דודאי הוו חוצין יב) ולקבלו להו ארבעים מתוך שמוציא יג) ואיתיב הוו ליה כמפרש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל דלאחריות קא מיכוון ולכך ליכא למפרך דמעיקר חוצין לעזרה כיון דלאחריות קא מיכוון אורך קרבן ייתבו ואפיר דמי אע"פ שהן חוצין כדמינא בהלל הזקן (פסחים דף סו:) מביאה כשהיא חוצין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושותטה אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חוצין לעזרה קא מעיל ועל חנם פי' כן ג) בקונטי' ד) ואע"ג דלעיל בפרק התכלת (דף מח.) גבי שתו שני כבשים על ארבעים חלות משגיגן להו חוצין בעזרה היינו משום דפריק להו בפיים דבחוץ לא מקי פריק להו דלא ליפסלו ביולא: **דלמא** אם שיירו אינו משוייר. לעיל פירשתי יד] ה) דקשיא מתמורה פרק כילד מעריסין (דף כה.) דמשמע דהך הוא מסקנא דשמעתא דקסבר רבי יוחנן ו) אם שיירו אינו משוייר: **התורה** אמרה טוב אשר לא תדור. ולפילו רבי יהודה לא קאמר אלא דאמר הרי זו אבל אמר הרי עלי לא כלאתיא ברגש חוצין (דף ב.). והא דאמרינן בפרק שני מזיקין (מזיר נט:) גבי מת אחד מהם יביא אחד מן הסוק וידור כנגדו מיקומי גבלא שאני והאיש מדיר בנו בנזיר (שם דף כח:) היינו נמי כדי לאנחנו במצות: **אם איתא** דרחזקיה כו'. בתנם נקט אם איתא דהא אפי' רבי יוחנן מודה היכא דאמר לקבלו ארבעים מתוך שמוציא כדאמרינן לעיל ושמא דדוקא היכא ג) דלא מיכוון כדאמר (לו) לייתי מוצין לעזרה דהוי בייגייהו ארבעים דודאי הוו חוצין יב) ולקבלו להו ארבעים מתוך שמוציא יג) ואיתיב הוו ליה כמפרש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל דלאחריות קא מיכוון ולכך ליכא למפרך דמעיקר חוצין לעזרה כיון דלאחריות קא מיכוון אורך קרבן ייתבו ואפיר דמי אע"פ שהן חוצין כדמינא בהלל הזקן (פסחים דף סו:) מביאה כשהיא חוצין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושותטה אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חוצין לעזרה קא מעיל ועל חנם פי' כן ג) בקונטי' ד) ואע"ג דלעיל בפרק התכלת (דף מח.) גבי שתו שני כבשים על ארבעים חלות משגיגן להו חוצין בעזרה היינו משום דפריק להו בפיים דבחוץ לא מקי פריק להו דלא ליפסלו ביולא: **דלמא** אם שיירו אינו משוייר. לעיל פירשתי יד] ה) דקשיא מתמורה פרק כילד מעריסין (דף כה.) דמשמע דהך הוא מסקנא דשמעתא דקסבר רבי יוחנן ו) אם שיירו אינו משוייר: **התורה** אמרה טוב אשר לא תדור. ולפילו רבי יהודה לא קאמר אלא דאמר הרי זו אבל אמר הרי עלי לא כלאתיא ברגש חוצין (דף ב.). והא דאמרינן בפרק שני מזיקין (מזיר נט:) גבי מת אחד מהם יביא אחד מן הסוק וידור כנגדו מיקומי גבלא שאני והאיש מדיר בנו בנזיר (שם דף כח:) היינו נמי כדי לאנחנו במצות:

וכי מפרישין תחלה למותרות יתיב רבי יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דר"נ ויתיב וקאמר ולייתי בהמה ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה והא לחמה ואי הך דקיימא תודה היא הא לחמה והא תהוי תמורה א"ל ה) עני מרי ארבעין בכתפיה וכשר רב ו) עילא חלש על לגביה אביי ורבנן ויתבי וקא אמרי אם איתא לדר' יוחנן דאמר ז) חוץ לחומת העזרה קדוש לייתי לחם ולותבה חוץ לחומת העזרה ולימא אי הך דקיימא תודה היא הא לחמה ואי לא ליפוק לחולין משום דאיכא ארבע להניף היכי ליעביד ח) לנפיהנו אבראי [1] לפני ה' כתיב גוואי קא ט) מעייל חולין לעזרה הלכך לא אפשר מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי אם איתא לדרחזקיה דאמר ז) קדשו ארבעים מתוך שמונים לייתי בהמה ולייתי שמונים בהדה ולימא אי הך דקיימא תודה היא הא נמי תיהוי תודה והא שמונים דתרוייהו אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה ולחמה וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים משום דקא ממעט באכילה י) דארבעים אמר ליה רב אשי לרב כהנא אם איתא י) לדרבי יוחנן דאמר הפריש חטאת מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בוולדה מתכפר לייתי בהמה מעוברת וימתין לה עד שתלד ולייתי שמונים בהדה ולימא אי הך דקיימא תמורה היא ג) (ו) הא וולדה תודה ד) היא והא שמונים דתרוייהו ואי הך דקיימא תודה היא הא נמי תודה היא והא שמונים דתרוייהו הוא והאי איהו מותר דתודה אמר ליה מאן לימא לן כ) דאמר רבי יוחנן אם שיירו משוייר דלמא אם שיירו אינו משוייר והיינו י) טעמא דרבי יוחנן ו) דאמר אדם מתכפר בשבח הקדש רבינא איקלע לדמהוריא אמר ליה רב דימי בריה דרב הונא מדמהוריא לרבינא ולייתי בהמה ולימא הרי עלי ולייתי בהמה אחריתי ולייתי שמונים בהדה ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הני תרתי תודות והא שמונים דתרוייהו ואי הך דקיימא תודה היא והא דאמרי עלי נמי ליהוי תודה והא שמונים דתרוייהו ואידך תהוי לאחריות אמר ליה ז) התורה אמרה [2] טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם ואת אמרת ליקום ולינדור בתחילה: **מתני'** האומר א הרי עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולין

ויחנן דאמר. לעיל בהאי פירקא (עמ.) השותט תודה לפניים ולחמה חוץ לחומת העזרה קדש הלחם: **ואי לא ליפוק לחולין.** והכא לא מצי למפרך וכי מכניסין חוצין לעזרה כדפריך לעיל (פ.): ומשני **משום דליכא ארבע להניף.** אותן ד' הנאכלות לכהן טעונין תנופה עם חזה ושוק כדלמטן בפרק כל המנחות נאות מנה ב) כל מקום שיש לחם הלחם מלמעלה ועוד תניא בס"כ גבי תנופה בפרשת לו את אהרן (פרק יז) חזה זה חזה התנופה זה תנופת הסל שוק זה השוק התרומה זו תרומת תודה ותרומת תודה היינו ד' חלות ומכתפה כתיב לפני ה': **ולינדור בתחילה.** ואיתן מ' הוי ליה מפרש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל (עמ.): **לאחריות** קא מכוין והמפרש שני קרבנות לאחריות שיהכה קדושים וה"ג כולהו חוצין לעזרה ומקדשה וסומך עליה ושותט אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ינינהו ושפיר דמי ואע"ג דהן חוצין בכולן הזקן ג) מביאה כשהיא חוצין לעזרה ומקדשה וסומך עליה ושותט אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חוצין לעזרה קא מעיל בכולן אמרינן: **משום דקא ממעט באכילה.** דעכשיו הוא נאכלים שמונה אלות ומשמע לאו אחוץ מדא מרס שלא כדין ומתענו באכילה מתרבע הרחוות לא מתפכחי הכהים לאכלינהו ואתו לידי עוזר בו אלו שהן חוצין ואינן לחוות בכהן אינן הפסול. ממעטו באכילה ממעטו את אוכליהן זמן אכילתן. ליגמא אחריתא רבינן משום דמעטו באכילה דתרבע: **דמפרש לו.** בתמ' תמורה בפ' כילד מעריסין (כה.): **והא'.** הולד: **לרוי מוסר דשודה.** וליכא למימר [וכי] מפרש תחלה למותרות דהא מעשת הפרשה חד גופה הוא: **מאן לימא לן.** דטעמא דר' יוחנן דאמר רצה בוולדה מתכפר משום דס"ל: **אם שיירו.** דיכול לכפרים לו ונאמרו לשם שני קרבנות דתמקלו לעזרה מכ' הכא שיפרים האם הולד לשם ב' תודות. דלמא דעולם אם שיירו אינו משוייר אלא בהפרים לאם הוי בע"כ קדום עם האם לקרבן מותר וכשיקריב האם הוי (חביבו) [הולד] מותר ואין עטון לאם: **והא'.** דאמר ר' יוחנן רצה בוולדה מתכפר דקסבר אדם מתכפר בשבח הקדש ועלולה אם קרב אחד מהם הוי אחידן מותר: **לדמהוריא.** שם מקום: **ולייתי בהמה.** אחרת ולימא עלי כדין ומתענו באכילה מתרבע הרחוות לא מתפכחי הכהים לאכלינהו ואתו לידי עוזר בו אלו שהן חוצין ואינן לכהן אינן הפסול. ממעטו באכילה ממעטו את אוכליהן זמן אכילתן. ליגמא אחריתא רבינן משום דמעטו באכילה דתרבע: **דמפרש לו.** בתמ' תמורה בפ' כילד מעריסין (כה.): **והא'.** הולד: **לרוי מוסר דשודה.** וליכא למימר [וכי] מפרש תחלה למותרות דהא מעשת הפרשה חד גופה הוא: **מאן לימא לן.** דטעמא דר' יוחנן דאמר רצה בוולדה מתכפר משום דס"ל: **אם שיירו.** דיכול לכפרים לו ונאמרו לשם שני קרבנות דתמקלו לעזרה מכ' הכא שיפרים האם הולד לשם ב' תודות. דלמא דעולם אם שיירו אינו משוייר אלא בהפרים לאם הוי בע"כ קדום עם האם לקרבן מותר וכשיקריב האם הוי (חביבו) [הולד] מותר ואין עטון לאם: **והא'.** דאמר ר' יוחנן רצה בוולדה מתכפר דקסבר אדם מתכפר בשבח הקדש ועלולה אם קרב אחד מהם הוי אחידן מותר: **לדמהוריא.** שם מקום: **ולייתי בהמה.** אחרת ולימא עלי כדין ומתענו באכילה מתרבע הרחוות לא מתפכחי הכהים לאכלינהו ואתו לידי עוזר בו אלו שהן חוצין ואינן לכהן אינן הפסול. ממעטו באכילה ממעטו את אוכליהן זמן אכילתן. ליגמא אחריתא רבינן משום דמעטו באכילה דתרבע: **דמפרש לו.** בתמ' תמורה בפ' כילד מעריסין (כה.): **והא'.** הולד: **לרוי מוסר דשודה.** וליכא למימר [וכי] מפרש תחלה למותרות דהא מעשת הפרשה חד גופה הוא: **מאן לימא לן.** דטעמא דר' יוחנן דאמר רצה בוולדה מתכפר משום דס"ל: **אם שיירו.** דיכול לכפרים לו ונאמרו לשם שני קרבנות דתמקלו לעזרה מכ' הכא שיפרים האם הולד לשם ב' תודות. דלמא דעולם אם שיירו אינו משוייר אלא בהפרים לאם הוי בע"כ קדום עם האם לקרבן מותר וכשיקריב האם הוי (חביבו) [הולד] מותר ואין עטון לאם: **והא'.** דאמר ר' יוחנן רצה בוולדה מתכפר דקסבר אדם מתכפר בשבח הקדש ועלולה אם קרב אחד מהם הוי אחידן מותר: **לדמהוריא.** שם מקום: **ולייתי בהמה.** אחרת ולימא עלי

הגהות הב"ח

(א) גמ' הא היא וולדה תודה: (ב) רש"י ד"ה עניו אחר וכו' יש פסוק ביד כהן לאוכלן ביום אחד ובעלים יוכלו כל"ל ותיבות אבל הכא לליכא לכהנים נמחק:

מוסף רש"י

עני מרי. עניני אדוני אברבעין בכתפיה. חייב מלקות הוא וכשר. בתמיה (סנהדרין כו:). **רצה בוולדה מתכפר.** דכי אמריגן וולד מטמא למיתה אינו אינו היכא דמפרים מטמאתו ומעבירה וילדה, דהלכה למשה מסיני תמיד מטמא מתות ובהכי גמריי לה דמתה, אבל אי אפרסה מעוברת אינו עובר כבהמה אחרת ומיילא עליה קדושה בתפיי נפשיה, והיינו ליה למפרים שני חטאות לאחריות דמתכפר בחיו שילקה והבניה מרעה (תמורה י. וכשו"ר שם כה.). **אם שיירו משוייר.** אם שיירו לולד שאמר ולדה תודון והיא מטמא, משוייר דהיינו תודה, משוייר דהיינו תודון, ומיהו לא יכולה אלא אחת ומתמת עלמנו קדוש ולא מתמת אמו ולא יהא כולד מטמא (תמורה כה.).

תורה אור השלם

1. וְדָיָו הַבִּיאֵנָה אֵת אֲשֵׁי יְיָ אֶת הַחֵלֶב עַל הַחָזֶה יְבִיאֻנוּ אֵת הַחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ׃

וייקרא ז ל

2. טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדֹּר מִשֶּׁתִּדּוֹר וְלֹא תְשַׁלֵּם׃

קהלת ה ד

שימה מקובצת

ה) רב עולא בר אבא חלש: ב) לנפיהנו. חולין דף קל"א ע"א: ג) תמורה היא וולדה. וא"ש ולימא אי הך דקיימא תמורה היא יהא ולדה תודה והיא נמי תודה והכי אמרינן בפ' כיצד מרימין ולדה של זו עולה והיא שלמים דברי קיימים היא שלמים ולדה עולה הרי זה שלמים ומפרש בגמרא משום דקסבר עובר ירך אמו הוא ואפ"ה כי אקדיש ואקדיש ולד תחילה כשני גופין חשיבי הכי נמי נקדים ונימא ולד ברישא (ירקדים) (ניחוול) שם תודה על שניהם וצ"ע: ד) תיבת היא נמחק: ה) לן הא דאמר ר"י דקסבר אם: ו) יוחנן דקסבר אדם: ז) התורה. עי' תוס' דף קו ע"ב: ח) תיבות אבל הכא דאיכא לכהנים שמנה נמחק: ט) שריפה אבל הכא דאיכא שמונה: י) לשייריו לקרבו בפני עצמו: יא) שבחא אבל לאחר: יב) חולין הס"ד ואח"כ מה"ד ולקידשו: יג) שמונים. פ"ה ואינך הוו להו: יד) דקשיא. גליון וצריך לומר דשיטות חלוקות הן ולשיטה ההתם נמי ליכא למפרך קושיא

רבינו גרשום

עני מרי. כלומר ישיב לי ר' ארבעים בכתפיה וכשר הוא חייב ללקות ארבעים דתנן לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים ויפרש לצורך תמורה שיהא בר מלקות: משום דאיכא ארבע חלות. דתרומה דצריך להניף: לפני ה' כתיב בשלמים ובתודה נמי היינו שלמים. וליתי שמנים בהדה ולותבינהו חוץ לחומת עזרה ויפרוש תמניא חלות מיניהו וליתיתינו גואי ולימא אי הך דקיימא כו' ולקיקשו לה ארבעים מתוך שמנים והנך תמניא חלות דהוו גואי לא הוו ד' מייהו חולין בעזרה ממה נפשך דאי הא דקיימא תודה הוו תרי תודות והוו תמניא תרומה. ואי הא דקיימא תמורה ולא הוה אלא חדא תודה הני תמניא ליחשבינהו מהני דקדישי ולא הויין חולין בעזרה: לא אפשר בהכי משום דקא ממעט באכילה דארבעי דכהן אינו רוצה לאכול מהן אלא הארבעה דסבור שמא אינה אלא תודה אחת ואינו חייב לאכול אלא הארבע והבעלים חוששין שמא שתי תודות הן וכל שמונה הן תרומה ולא זה וזה אוכל הד' ונמצאו קדשים באין לבית הפסול: משום הכי קאמר מעוברת דכי מפריש לה אכתי לא הויא אלא חדא ולייכא למימר דמפריש לתותרות: רצה בה מתכפר כדאמר אדם מתכפר בשבח הקדש: א"ל מאן לימא לן דסבירא ליה לר' יוחנן דאם שיירו משוייר. כלומר אחר שנתכפר באמה שיתכפר בוולדה. דדכוותיה גבי תודה שיהו האם והוולד שתיהן תודות. דלמא סבירא ליה דאם שיירו שנתכפר באם אינו משוייר שאינו ראוי להקרבה [אלא] הוולד מת והיינו טעמיה דרבי יוחנן דאמר רצה בה מתכפר רצה בוולדה מתכפר: בשבח בוולד. אבל אחר שהקריב האם פסול הוולד: ולימא עלי כדי שיהא חייב באחריות: וליתי בהמה אחריתי לאחריות דראשונה: טוב אשר לא תדור. להתחייב באחריות:

ויחנן דאמר. לעיל בהאי פירקא (עמ.) השותט תודה לפניים ולחמה חוץ לחומת העזרה קדש הלחם: **ואי לא ליפוק לחולין.** והכא לא מצי למפרך וכי מכניסין חוצין לעזרה כדפריך לעיל (פ.): ומשני **משום דליכא ארבע להניף.** אותן ד' הנאכלות לכהן טעונין תנופה עם חזה ושוק כדלמטן בפרק כל המנחות נאות מנה ב) כל מקום שיש לחם הלחם מלמעלה ועוד תניא בס"כ גבי תנופה בפרשת לו את אהרן (פרק יז) חזה זה חזה התנופה זה תנופת הסל שוק זה השוק התרומה זו תרומת תודה ותרומת תודה היינו ד' חלות ומכתפה כתיב לפני ה': **ולינדור בתחילה.** ואיתן מ' הוי ליה מפרש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל (עמ.): **לאחריות** קא מכוין והמפרש שני קרבנות לאחריות שיהכה קדושים וה"ג כולהו חוצין לעזרה ומקדשה וסומך עליה ושותט אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ינינהו ושפיר דמי ואע"ג דהן חוצין בכולן הזקן ג) מביאה כשהיא חוצין לעזרה ומקדשה וסומך עליה ושותט אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חוצין לעזרה קא מעיל בכולן אמרינן: **משום דקא ממעט באכילה.** דעכשיו הוא נאכלים שמונה אלות ומשמע לאו אחוץ מדא מרס שלא כדין ומתענו באכילה מתרבע הרחוות לא מתפכחי הכהים לאכלינהו ואתו לידי עוזר בו אלו שהן חוצין ואינן לכהן אינן הפסול. ממעטו באכילה ממעטו את אוכליהן זמן אכילתן. ליגמא אחריתא רבינן משום דמעטו באכילה דתרבע: **דמפרש לו.** בתמ' תמורה בפ' כילד מעריסין (כה.): **והא'.** הולד: **לרוי מוסר דשודה.** וליכא למימר [וכי] מפרש תחלה למותרות דהא מעשת הפרשה חד גופה הוא: **מאן לימא לן.** דטעמא דר' יוחנן דאמר רצה בוולדה מתכפר משום דס"ל: **אם שיירו.** דיכול לכפרים לו ונאמרו לשם שני קרבנות דתמקלו לעזרה מכ' הכא שיפרים האם הולד לשם ב' תודות. דלמא דעולם אם שיירו אינו משוייר אלא בהפרים לאם הוי בע"כ קדום עם האם לקרבן מותר וכשיקריב האם הוי (חביבו) [הולד] מותר ואין עטון לאם: **והא'.** דאמר ר' יוחנן רצה בוולדה מתכפר דקסבר אדם מתכפר בשבח הקדש ועלולה אם קרב אחד מהם הוי אחידן מותר: **לדמהוריא.** שם מקום: **ולייתי בהמה.** אחרת ולימא עלי

רש"י כת"י

וכי מפרישין תחילה למותרות. לשוס [קרבן] הא לא מצינו מותרות [אלא] ולד לו שכפר ומותר (לו) כגון שאבד לאשונה והפרים אחרת ואח"כ נמצאת הראשונה: **עני מרי.** עניני מורי: **ארבעים בכפיפה.** ארבעים יש (בדבר) [בדיבורו] דכתיב ד') לא ימיר אותו ואת אחרת כשר לעשות לכתחילה לומר הא תמורה: **אם איתא לדר' יוחנן דאמר.** לעיל בהאי פירקא (עמ.): השותט תודה לפניים ולחמה חוץ לחומת העזרה קדש הלחם: **ואי לא ליפוק לחולין.** הכא לא מצי למפרך וכי מכניסין חוצין לעזרה כדפריך לעיל (פ.): ומשני **משום דליכא ארבע להניף.** אותן ד' הנאכלות לכהן טעונין תנופה עם חזה ושוק כדלמטן בפרק כל המנחות נאות מנה ב) כל מקום שיש לחם הלחם מלמעלה ועוד תניא בס"כ גבי תנופה בפרשת לו את אהרן (פרק יז) חזה זה חזה התנופה זה תנופת הסל שוק זה השוק התרומה זו תרומת תודה ותרומת תודה היינו ד' חלות ומכתפה כתיב לפני ה': **ולינדור בתחילה.** ואיתן מ' הוי ליה מפרש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל (עמ.): **לאחריות** קא מכוין והמפרש שני קרבנות לאחריות שיהכה קדושים וה"ג כולהו חוצין לעזרה ומקדשה וסומך עליה ושותט אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ינינהו ושפיר דמי ואע"ג דהן חוצין בכולן הזקן ג) מביאה כשהיא חוצין לעזרה ומקדשה וסומך עליה ושותט אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חוצין לעזרה קא מעיל בכולן אמרינן: **משום דקא ממעט באכילה.** דעכשיו הוא נאכלים שמונה אלות ומשמע לאו אחוץ מדא מרס שלא כדין ומתענו באכילה מתרבע הרחוות לא מתפכחי הכהים לאכלינהו ואתו לידי עוזר בו אלו שהן חוצין ואינן לכהן אינן הפסול. ממעטו באכילה ממעטו את אוכליהן זמן אכילתן. ליגמא אחריתא רבינן משום דמעטו באכילה דתרבע: **דמפרש לו.** בתמ' תמורה בפ' כילד מעריסין (כה.): **והא'.** הולד: **לרוי מוסר דשודה.** וליכא למימר [וכי] מפרש תחלה למותרות דהא מעשת הפרשה חד גופה הוא: **מאן לימא לן.** דטעמא דר' יוחנן דאמר רצה בוולדה מתכפר משום דס"ל: **אם שיירו.** דיכול לכפרים לו ונאמרו לשם שני קרבנות דתמקלו לעזרה מכ' הכא שיפרים האם הולד לשם ב' תודות. דלמא דעולם אם שיירו אינו משוייר אלא בהפרים לאם הוי בע"כ קדום עם האם לקרבן מותר וכשיקריב האם הוי (חביבו) [הולד] מותר ואין עטון לאם: **והא'.** דאמר ר' יוחנן רצה בוולדה מתכפר דקסבר אדם מתכפר בשבח הקדש ועלולה אם קרב אחד מהם הוי אחידן מותר: **לדמהוריא.** שם מקום: **ולייתי בהמה.** אחרת ולימא עלי

אם איתא דרחזקיה כו'. בתנם נקט אם איתא דהא אפי' רבי יוחנן מודה היכא דאמר לקבלו ארבעים מתוך שמוציא כדאמרינן לעיל ושמא דדוקא היכא ג) דלא מיכוון כדאמר (לו) לייתי מוצין לעזרה דהוי בייגייהו ארבעים דודאי הוו חוצין יב) ולקבלו להו ארבעים מתוך שמוציא יג) ואיתיב הוו ליה כמפרש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל דלאחריות קא מיכוון ולכך ליכא למפרך דמעיקר חוצין לעזרה כיון דלאחריות קא מיכוון אורך קרבן ייתבו ואפיר דמי אע"פ שהן חוצין כדמינא בהלל הזקן (פסחים דף סו:) מביאה כשהיא חוצין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושותטה אבל בהנך דלעיל דליכא אלא מדא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חוצין לעזרה קא מעיל ועל חנם פי' כן ג) בקונטי' ד) ואע"ג דלעיל בפרק התכלת (דף מח.) גבי שתו שני כבשים על ארבעים חלות משגיגן להו חוצין בעזרה היינו משום דפריק להו בפיים דבחוץ לא מקי פריק להו דלא ליפסלו ביולא: **דלמא** אם שיירו אינו משוייר. לעיל פירשתי יד] ה) דקשיא מתמורה פרק כילד מעריסין (דף כה.) דמשמע דהך הוא מסקנא דשמעתא דקסבר רבי יוחנן ו) אם שיירו אינו משוייר: **התורה** אמרה טוב אשר לא תדור. ולפילו רבי יהודה לא קאמר אלא דאמר הרי זו אבל אמר הרי עלי לא כלאתיא ברגש חוצין (דף ב.). והא דאמרינן בפרק שני מזיקין (מזיר נט:) גבי מת אחד מהם יביא אחד מן הסוק וידור כנגדו מיקומי גבלא שאני והאיש מדיר בנו בנזיר (שם דף כח:) היינו נמי כדי לאנחנו במצות:

לה א מיי' פט"ז מהל' מע"ק הלכה טו:

פא: התודה היתה באה פרק שמיני מנחות

תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין.
ב) דהכי אמר הרי עלי תודה מן המחולין נתמיד הכל מן החולין דכל דבר שבמזבח אינו בא אלא מן המחולין וכי הדר ואמר לחמה מן המעשר לא מלי הדר ביה ואפילו תוך כדי דיבור אלא מצינא לבית שמאי דאמרי בגמ' גבי הריני נזיר מן הגרוגרות תפוס לשון ראשון אלא אפי' לבית הלל דתפיסינן ליה נדר ופתחו עמו לא דמי להכא דבעי למיהדר ד) ולא מצי מיהדר דאמרינא לגבוה כמקירתו לדידיה ומהרינן נמי בפרק בתרא דנדרים (דף פז.) והלכתא תוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ ממגדף ועבודת כוכבים ומקדש ומגרש וגבי תמורת עולה ותמורת שלמים מוכח בתמורה פרק כילד מעריכין (דף כה:) דבנמלך אפילו רבי יוסי מודה לאפי' תוך כדי דבור הרי זו תמורת עולה ה) (ושלמים נמי): **אמאי** ביון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין. תימה הא לא שייך הכא סוף מילתא נקט כדלעיל וי"ל דקסיא ליה דכי אמר הרי עלי לחמי תודה יביא תודה מן המעשר כמו שאומר הרי עלי תודה מן המעשר ולחמה מן החולין: **טעמא** דאמר תודה הא לא אמר תודה לא. תימה מאי קשיא ליה אין [ו] ה"נ דדווקא נאומר הרי עלי תודה בלא לחם אבל אמר לחם בלא תודה לא דהא לעיל קא מפרש דסוף מילתא נקט אבל אם פירש בהדיא לחם בלא תודה לא: ז) **(תודה)** היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי. [א] יש פי' שכתוב בהן וכי לא סגי דלא מייתי נלחם מן המעשר הא ודאי אם הביא לחם מן החולין תבא עליו ברכה ונראה שזה טעות סופר שאין אדם יכול לייחד ובמדוייקים מצאתי וכי לא סגי דלא מייתי תרוייהו מן המעשר הא ודאי אם הביא ברכה וכן פירש בקונטי' במתני' ג) וזה לשונו תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שנדר ובגמרא מפרש דהאי יביא לאו חובה הוא דכ"ש אם הביא שייסה מן החולין דשפיר עבד אלא אם רצה קאמר: אינו

בשלמא לחזקיה ניחא ליה אלא לר' יוחנן קשיא אמר לך ר' יוחנן הא ודאי ב"ש היא מאי שמור ושמעת אמר אביי שמור הבא תודה ושמעת הבא לחמה רבא אמר שמור הבא תודה ולחמה ושמעת שלא תהא רגיל לעשות כן (תודה) ט)היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי רב נחמן ורב חסדא אמרי רצה מביא לא רצה לא יביא [ג] י)ולא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו לא שנו אלא מחיטי מעשר שני אבל מחיטין הלקוחות ממעות מעשר שני יביא יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי זירא ויתיב וקאמר לא שנו אלא מחיטי מעשר שני אבל מחיטין הלקוחות [ד] במעות מעשר שני יביא א"ל רבי אתה אומר כן אני אומר אפי' מחיטין הלקוחות במעות מעשר שני לא יביא ואימא טעמא דידי ואימא טעמא דידך אימא טעמא דידך תודה מהיכא קא ילפת לה משלמים

ושלמים

תודה א)עלי מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין תודה ב)מן המעשר ולחמה מן החולין יביא ג) [ב]היא ולחמה מן המעשר יביא ולא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני: **גמ'** אמר רב הונא האומר [ג]הרי עלי לחמי תודה מביא תודה ולחמה מאי טעמא מידע ידע האי גברא דלחם בלא תודה לא איקריב והאי תודה ולחמה קאמר והאי דקאמר לחמי תודה סוף מילתא נקט תנן תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא כמה שנדר[ד] ואמאי כיון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין שאני התם דכיון דאמר תודה מן המעשר נעשה כאומר הרי עלי לחם לפטור תודתו של פלוני אי הכי רישא דקתני תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין הכא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה לפטור לחמו של פלוני הכי השתא בשלמא לחם למיפטר תודה אתי תודה למיפטר לחם מי אתיא ת"ש האומר [ה]הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים כופין אותו ומביא תודה ולחמה זבח ונסכים [ו]טעמא דאמר (ח) [ז] אבל לא אמר תודה לא ה"ה אע"ג דלא אמר תודה ואיידי דקא בעי למיתנא זבח בלא נסכים דלא מתני ליה נסכים בלא זבח תנא נמי תודה [ח](ט) אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון הראשון דתנן [ז]הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים [ח]אינו נזיר רבי יוחנן אמר אפילו תימא בית הלל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך ומאי כופין דקא בעי הדר ביה תא שמע האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים ואמרו לו הבא תודה ולחמה וזבח ונסכים ואומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר כופין אותו ואומר לו [ו]שמור ושמעת

ואם אמר הרי עלי תודה מן המחולין ולחמה מן המעשר. שני כיון דעיקר תודה הזמנה אמר [ז] מן המחולין יביא הכל מן המחולין דכיון דאמר עלי נתמיד כה והוה ליה דבר שבמזבח: **תודה ממעות מעשר שני ולחמה מן המחולין יביא.** כמו שאמר הואיל ועיקר [ח] בא למצוה לבא מן המחולין והוא לא מייתי זבח מן המחולין כמצותה לכבי לא גריר לחם בתר זבח: **גמ' אמר רב הונא האומר הרי עלי לחמי תודה.** אף על גב דלא אמר תודה מביא שמיהן: **סוף מילתיה נקט.** דכי אמר לחמי תודה הוי כמאן דאמר תודה ולחמה: **כיון דאמר ולחמה מן המחולין יביא היא ולחמה מן המחולין: שאני התם כיון דאמר בכיפרון תודה מן המעשר.** הא דקאמר בתר הכי לחמה מן המחולין עבשה לאומר הרי עלי לחם של מולין לפטור תודתו כאומר הרי עלי תודתו מן המעשר ד) [ד]נדרים ל"ב) ל"ל סהיה נדר הנון, ל"ק, ב) ל"ל מתחיון המלקוחין ממעשר שני לגורך תודות. ל"ק, ג) דמביאה ממעשר שני. ל"ק, ד) לקמן קד., ק) [נדר"ל הרמיי מיז], ה) [ויקבל ז], ו) ל"ל דכי אמר ל"ק, ז) מהכס"ד מ"ז, ח) ל"ק מ"ז ולכ"ד לגמרא דמתמיל הדיבור היא דמתמה, ט) ונ"מ בפיר"ש ד"ה לא סגי ע"פ [נמי כלפ"ש כ"ז],

כאלמא לחם למיפטר תודה אמי. כלומרמינן (לעיל דף פ.) לחם גלגל תודה איכא למימר דעשאה כאומר לפטור תודתו של פלוני: **אלא תודה מי אמיא למיפטר לחם.** דומיא דעשה כאומר לפטור לחמו של פלוני: **אכל לא אמר תודה.** אלא לחמי תודה: **לא.** אין כופין אותו להביא תודה ולחמה: **דלא מסני ליה (ד) כי אמר נסכים בלא זבח.** דאין כופין אותו להביא זבח ונסכים כדאמר (לעיל עד:) המתנדב יין ומצאו על גבי המיזבח: **ואמאי.** כופין אותו להביא תודה ולחמה כי אמר הרי עלי תודה בלא לחם: **נדר ופתחו עמו הוא.** כלומר שכשנדר תודה נאלגר ה) נתחרט בדבר ולפי שהיה יודע שאין תודה בלא לחם נתחרט ו) כדי לפטור נדרו [ז] ואמאי כופין לקיים נדרו (ח) כ"ש. ענין אחר נדר ופתחו עמו שיכול לומר אני הייתי סבור שאיני יכול להביא תודה ולחמה ט) אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון הראשון דתנן [ז]הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים [ח]אינו נזיר רבי יוחנן אמר אפילו תימא בית הלל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך ומאי כופין דקא בעי הדר ביה תא שמע האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים ואמרו לו הבא תודה ולחמה וזבח ונסכים ואומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר כופין אותו ואומר לו [ו]שמור ושמעת

ומסו אמר הרי עלי תודה מן המחולין ולחמה מן המעשר. שני כיון דעיקר תודה הזמנה אמר [ז] מן המחולין יביא הכל מן המחולין דכיון דאמר עלי נתמיד כה והוה ליה דבר שבמזבח: **תודה ממעות מעשר שני ולחמה מן המחולין יביא.** כמו שאמר הואיל ועיקר [ח] בא למצוה לבא מן המחולין והוא לא מייתי זבח מן המחולין כמצותה לכבי לא גריר לחם בתר זבח: **גמ' אמר רב הונא האומר הרי עלי לחמי תודה.** אף על גב דלא אמר תודה מביא שמיהן: **סוף מילתיה נקט.** דכי אמר לחמי תודה הוי כמאן דאמר תודה ולחמה: **כיון דאמר ולחמה מן המחולין יביא היא ולחמה מן המחולין: שאני התם כיון דאמר בכיפרון תודה מן המעשר.** הא דקאמר בתר הכי לחמה מן המחולין עבשה לאומר הרי עלי לחם של מולין לפטור תודתו כאומר הרי עלי תודתו מן המעשר ד) [ד]נדרים ל"ב) ל"ל סהיה נדר הנון, ל"ק, ב) ל"ל דמביאה ממעשר שני. ל"ק, ג) לקמן קד., ק) [נדר"ל הרמיי מיז], ה) [ויקבל ז], ו) ל"ל דכי אמר ל"ק, ז) מהכס"ד מ"ז, ח) ל"ק מ"ז ולכ"ד לגמרא דמתמיל הדיבור היא דמתמה, ט) ונ"מ בפיר"ש ד"ה לא סגי ע"פ [נמי כלפ"ש כ"ז],

כאלמא לחם למיפטר תודה אמי. כלומרמינן (לעיל דף פ.) לחם גלגל תודה איכא למימר דעשאה כאומר לפטור תודתו של פלוני: **אלא תודה מי אמיא למיפטר לחם.** דומיא דעשה כאומר לפטור לחמו של פלוני: **אכל לא אמר תודה.** אלא לחמי תודה: **לא.** אין כופין אותו להביא תודה ולחמה: **דלא מסני ליה (ד) כי אמר נסכים בלא זבח.** דאין כופין אותו להביא זבח ונסכים כדאמר (לעיל עד:) המתנדב יין ומצאו על גבי המיזבח: **ואמאי.** כופין אותו להביא תודה ולחמה כי אמר הרי עלי תודה בלא לחם: **נדר ופתחו עמו הוא.** כלומר שכשנדר תודה נאלגר ה) נתחרט בדבר ולפי שהיה יודע שאין תודה בלא לחם נתחרט ו) כדי לפטור נדרו [ז] ואמאי כופין לקיים נדרו (ח) כ"ש. ענין אחר נדר ופתחו עמו שיכול לומר אני הייתי סבור שאיני יכול להביא תודה ולחמה ט) אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון הראשון דתנן [ז]הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים [ח]אינו נזיר רבי יוחנן אמר אפילו תימא בית הלל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך ומאי כופין דקא בעי הדר ביה תא שמע האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים ואמרו לו הבא תודה ולחמה וזבח ונסכים ואומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר כופין אותו ואומר לו [ו]שמור ושמעת

כאלמא לחזקיה ניחא ליה אלא לר' יוחנן קשיא אמר לך ר' יוחנן הא ודאי ב"ש היא מאי שמור ושמעת אמר אביי שמור הבא תודה ושמעת הבא לחמה רבא אמר שמור הבא תודה ולחמה ושמעת שלא תהא רגיל לעשות כן (תודה) ט)היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי רב נחמן ורב חסדא אמרי רצה מביא לא רצה לא יביא [ג] י)ולא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו לא שנו אלא מחיטי מעשר שני אבל מחיטין הלקוחות ממעות מעשר שני יביא יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי זירא ויתיב וקאמר לא שנו אלא מחיטי מעשר שני אבל מחיטין הלקוחות [ד] במעות מעשר שני יביא א"ל רבי אתה אומר כן אני אומר אפי' מחיטין הלקוחות במעות מעשר שני לא יביא ואימא טעמא דידי ואימא טעמא דידך אימא טעמא דידך תודה מהיכא קא ילפת לה משלמים

ומסו אמר הרי עלי תודה מן המחולין ולחמה מן המעשר. מעשר שני: **יביא היא ולחמה מן המחולין.** דלחם שייך בתר תודה דכיון דאמר הרי עלי תודה מן המחולין בע"מ דמתיב בלחם הלכך אפי' דאמר לחמה מן המעשר לאו כלום הוא: **תודה מן המעשר ולחמה מן המחולין יביא היא ולחמה מן המעשר יביא.** וה"מ תודה מן המעשר ולחמה מן המחולין יביא כמו שנדר ואם אמר תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שנדר. ובגמרא מפרש [דהאי ד]קאמר יביא לאו [תוכה] הוא דכ"ש מה [ויביא] שביכס מן המחולין [דשפיר] עבד אלא [אם לחם] קאמר: **לא יביא.** אלאחם: **מחיטי מעשר שני.** עצמו. מפרש טעמא בגמרא: **גמ' סוף מילתא נקט.** כיון לנדור תודה תמיהה ואח"כ לחם: **כיון דאמר ולחמה מן המחולין.** ניחא הכל מן המחולין: **נעשה כאומר הרי עלי [לחם] לפטור תודתו של פלוני.** דאיהו מביא אלא לחם ה"ל משמע הרי עלי [לחם] מן המחולין לפטור תודת מעשר: **יביא היא ולחמה מן המחולין.** דמייב ליה בתודה ולחמה אמאי ניחא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה בלא לחם לפטור לחמו של מעשר: **הכי השתא כו'.** דקיימינן לן [פ.] לחם בלא תודה ואין תודה בלא לחם: **אכל לא אמר תודה.** אלא לחם לא מייתי מידי דתודה לא שייכא בלחם: **דלא מסני ליה נסכים בלא זבח.** דלא הוי אלא לחמתי נסכים בלא זבח דנסכים דהא יכול אדם להתנדב יין בפני עצמו כדלמרינן בפ' המנחות (ונסכים ב) תנא נמי תודה: **אמאי.** כופין אותו להביא תודה ולחמה: **נדר ופתחו עמו הוא.** עם הנדר פתח בתרבה כיון דאמר בתוך כדי דבור בלא לחם ודאי חוזר בו אין בתודה ויודע הוא דאין תודה בלא לחם וכן זבח בלא נסכים ולא בעי לאתויי מידי: **תפוס לשון ראשון.** וכיון דאמר עלי תודה מיד נתחייב בתודה ולחמה: **הריני נזיר מן הדבלה ומן הגרוגרות.** ואין נזירות אלא מן היין: **כ"ש אומרים הרי זה נזיר.** דתפוס לשון ראשון וכיון דאמר הריני ק) סתם נזירות מיין משמע: **וכ"ה אומרים אין זה נזיר.** דלדר ופתחו עמו הוא: **אפי' אינו.** הך ברייתא דקתני כופין אותו: **אלא הייתי יודע שאין נודרין כך.** תודה בלא לחם: **לא הייתי נודר כך אלא.** תודה ולחמה דהשתא אמר כך: **ומאי כופין.** אותו דבעינן להביא לא הכל: **דקא בעי למהדר ביה.** אמר שאמר לנו דבר זה: **ואומר אילו הייתי (יודע) [יודע] שכן.** שפופיי להביא שביכס לא הייתי נודר לכלום: **שמור ושמעת.** מפרש לקמן: **כאלמא לחזקיה.** הא נמי איכא לאוקמי כב"ש: **אלא לר' יוחנן.** מאי איכא למימר לתרוצי בהאי תמיקות כב"ש הא בהדיא קאמר דלא היה בדעתו להביא שביכס: **לעשות כך.** לנדור תודה בלא לחם: ופריך **יביא.** בתמי'

תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין.
ב) דהכי אמר הרי עלי תודה מן המחולין נתמיד הכל מן המחולין דכל דבר שבמזבח אינו בא אלא מן המחולין וכי הדר ואמר לחמה מן המעשר לא מלי הדר ביה ואפילו תוך כדי דיבור אלא מצינא לבית שמאי דאמרי בגמ' גבי הריני נזיר מן הגרוגרות תפוס לשון ראשון אלא אפי' לבית הלל דתפיסינן ליה נדר ופתחו עמו לא דמי להכא דבעי למיהדר ד) ולא מצי מיהדר דאמרינא לגבוה כמקירתו לדידיה ומהרינן נמי בפרק בתרא דנדרים (דף פז.) והלכתא תוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ ממגדף ועבודת כוכבים ומקדש ומגרש וגבי תמורת עולה ותמורת שלמים מוכח בתמורה פרק כילד מעריכין (דף כה:) דבנמלך אפילו רבי יוסי מודה לאפי' תוך כדי דבור הרי זו תמורת עולה ה) (ושלמים נמי): **אמאי** כיון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין. תימה הא לא שייך הכא סוף מילתא נקט כדלעיל וי"ל דקסיא ליה דכי אמר הרי עלי לחמי תודה יביא תודה מן המעשר כמו שאומר הרי עלי תודה מן המעשר ולחמה מן החולין: **טעמא** דאמר תודה הא לא אמר תודה לא. תימה מאי קשיא ליה אין [ו] ה"נ דדווקא נאומר הרי עלי תודה בלא לחם אבל אמר לחם בלא תודה לא דהא לעיל קא מפרש דסוף מילתא נקט אבל אם פירש בהדיא לחם בלא תודה לא: ז) **(תודה)** היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי. [א] יש פי' שכתוב בהן וכי לא סגי דלא מייתי נלחם מן המעשר הא ודאי אם הביא לחם מן החולין תבא עליו ברכה וכן פירש בקונטי' במתני' ג) וזה לשונו תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שנדר ובגמרא מפרש דהאי יביא לאו חובה הוא דכ"ש אם הביא שייסה מן החולין דשפיר עבד אלא אם רצה קאמר: אינו

ומסו אמר הרי עלי תודה מן המחולין ולחמה מן המעשר. שני כיון דעיקר תודה הזמנה אמר [ז] מן המחולין יביא הכל מן המחולין דכיון דאמר עלי נתמיד כה והוה ליה דבר שבמזבח: **תודה ממעות מעשר שני ולחמה מן המחולין יביא.** כמו שאמר הואיל ועיקר [ח] בא למצוה לבא מן המחולין והוא לא מייתי זבח מן המחולין כמצותה לכבי לא גריר לחם בתר זבח: **גמ' אמר רב הונא האומר הרי עלי לחמי תודה.** אף על גב דלא אמר תודה מביא שמיהן: **סוף מילתיה נקט.** דכי אמר לחמי תודה הוי כמאן דאמר תודה ולחמה: **כיון דאמר ולחמה מן המחולין יביא היא ולחמה מן המחולין: שאני התם כיון דאמר בכיפרון תודה מן המעשר.** הא דקאמר בתר הכי לחמה מן המחולין עבשה לאומר הרי עלי לחם של מולין לפטור תודתו כאומר הרי עלי תודתו מן המעשר ד) [ד]נדרים ל"ב) ל"ל סהיה נדר הנון, ל"ק, ב) ל"ל דמביאה ממעשר שני. ל"ק, ג) לקמן קד., ק) [נדר"ל הרמיי מיז], ה) [ויקבל ז], ו) ל"ל דכי אמר ל"ק, ז) מהכס"ד מ"ז, ח) ל"ק מ"ז ולכ"ד לגמרא דמתמיל הדיבור היא דמתמה, ט) ונ"מ בפיר"ש ד"ה לא סגי ע"פ [נמי כלפ"ש כ"ז],

כאלמא לחם למיפטר תודה אמי. כלומרמינן (לעיל דף פ.) לחם גלגל תודה איכא למימר דעשאה כאומר לפטור תודתו של פלוני: **אלא תודה מי אמיא למיפטר לחם.** דומיא דעשה כאומר לפטור לחמו של פלוני: **אכל לא אמר תודה.** אלא לחמי תודה: **לא.** אין כופין אותו להביא תודה ולחמה: **דלא מסני ליה (ד) כי אמר נסכים בלא זבח.** דאין כופין אותו להביא זבח ונסכים כדאמר (לעיל עד:) המתנדב יין ומצאו על גבי המיזבח: **ואמאי.** כופין אותו להביא תודה ולחמה כי אמר הרי עלי תודה בלא לחם: **נדר ופתחו עמו הוא.** כלומר שכשנדר תודה נאלגר ה) נתחרט בדבר ולפי שהיה יודע שאין תודה בלא לחם נתחרט ו) כדי לפטור נדרו [ז] ואמאי כופין לקיים נדרו (ח) כ"ש. ענין אחר נדר ופתחו עמו שיכול לומר אני הייתי סבור שאיני יכול להביא תודה ולחמה ט) אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון הראשון דתנן [ז]הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים [ח]אינו נזיר רבי יוחנן אמר אפילו תימא בית הלל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך ומאי כופין דקא בעי הדר ביה תא שמע האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים ואמרו לו הבא תודה ולחמה וזבח ונסכים ואומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר כופין אותו ואומר לו [ו]שמור ושמעת

כאלמא לחזקיה ניחא ליה אלא לר' יוחנן קשיא אמר לך ר' יוחנן הא ודאי ב"ש היא מאי שמור ושמעת אמר אביי שמור הבא תודה ושמעת הבא לחמה רבא אמר שמור הבא תודה ולחמה ושמעת שלא תהא רגיל לעשות כן (תודה) ט)היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי רב נחמן ורב חסדא אמרי רצה מביא לא רצה לא יביא [ג] י)ולא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו לא שנו אלא מחיטי מעשר שני אבל מחיטין הלקוחות ממעות מעשר שני יביא יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי זירא ויתיב וקאמר לא שנו אלא מחיטי מעשר שני אבל מחיטין הלקוחות [ד] במעות מעשר שני יביא א"ל רבי אתה אומר כן אני אומר אפי' מחיטין הלקוחות במעות מעשר שני לא יביא ואימא טעמא דידי ואימא טעמא דידך אימא טעמא דידך תודה מהיכא קא ילפת לה משלמים

ושלמים

רש"י בת"י

ומסו אמר הרי עלי תודה מן המחולין ולחמה מן המעשר. מעשר שני: **יביא היא ולחמה מן המחולין.** דלחם שייך בתר תודה דכיון דאמר הרי עלי תודה מן המחולין בע"מ דמתיב בלחם הלכך אפי' דאמר לחמה מן המעשר לאו כלום הוא: **תודה מן המעשר ולחמה מן המחולין יביא היא ולחמה מן המעשר.** וה"מ תודה מן המעשר ולחמה מן המחולין יביא כמו שנדר ואם אמר תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שנדר. ובגמרא מפרש [דהאי ד]קאמר יביא לאו [תוכה] הוא דכ"ש מה [ויביא] שביכס מן המחולין [דשפיר] עבד אלא [אם לחם] קאמר: **לא יביא.** אלאחם: **מחיטי מעשר שני.** עצמו. מפרש טעמא בגמרא: **גמ' סוף מילתא נקט.** כיון לנדור תודה תמיהה ואח"כ לחם: **כיון דאמר ולחמה מן המחולין.** ניחא הכל מן המחולין: **נעשה כאומר הרי עלי [לחם] לפטור תודתו של פלוני.** דאיהו מביא אלא לחם ה"ל משמע הרי עלי [לחם] מן המחולין לפטור תודת מעשר: **יביא היא ולחמה מן המחולין.** דמייב ליה בתודה ולחמה אמאי ניחא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה בלא לחם לפטור לחמו של מעשר: **הכי השתא כו'.** דקיימינן לן [פ.] לחם בלא תודה ואין תודה בלא לחם: **אכל לא אמר תודה.** אלא לחם לא מייתי מידי דתודה לא שייכא בלחם: **דלא מסני ליה נסכים בלא זבח.** דלא הוי אלא לחמתי נסכים בלא זבח דנסכים דהא יכול אדם להתנדב יין בפני עצמו כדלמרינן בפ' המנחות (ונסכים ב) תנא נמי תודה: **אמאי.** כופין אותו להביא תודה ולחמה: **נדר ופתחו עמו הוא.** עם הנדר פתח בתרבה כיון דאמר בתוך כדי דבור בלא לחם ודאי חוזר בו אין בתודה ויודע הוא דאין תודה בלא לחם וכן זבח בלא נסכים ולא בעי לאתויי מידי: **תפוס לשון ראשון.** וכיון דאמר עלי תודה מיד נתחייב בתודה ולחמה: **הריני נזיר מן הדבלה ומן הגרוגרות.** ואין נזירות אלא מן היין: **כ"ש אומרים הרי זה נזיר.** דתפוס לשון ראשון וכיון דאמר הריני ק) סתם נזירות מיין משמע: **וכ"ה אומרים אין זה נזיר.** דלדר ופתחו עמו הוא: **אפי' אינו.** הך ברייתא דקתני כופין אותו: **אלא הייתי יודע שאין נודרין כך.** תודה בלא לחם: **לא הייתי נודר כך אלא.** תודה ולחמה דהשתא אמר כך: **ומאי כופין.** אותו דבעינן להביא לא הכל: **דקא בעי למהדר ביה.** אמר שאמר לנו דבר זה: **ואומר אילו הייתי (יודע) [יודע] שכן.** שפופיי להביא שביכס לא הייתי נודר לכלום: **שמור ושמעת.** מפרש לקמן: **כאלמא לחזקיה.** הא נמי איכא לאוקמי כב"ש: **אלא לר' יוחנן.** מאי איכא למימר לתרוצי בהאי תמיקות כב"ש הא בהדיא קאמר דלא היה בדעתו להביא שביכס: **לעשות כך.** לנדור תודה בלא לחם: ופריך **יביא.** בתמי'

פ) [כמה שנדר ליתא בכ"י],
ק) ל"ל טעמא דאמר תודה אבל כו'. ל"ק, ר) ל"ל [לקמן קג.], ד) [לקמן קג.] מיר ט., ש) פיפקיא היא. ל"ק,
ו) פיפקיא היא. ל"ק, ו) ל"ל ואמר. ל"ק, ח) ל"ל מצוה הוא לבא כו'. ל"ק, ט) ל"ל מתודתי. ל"ק, י) ל"ל לבטיל אף מן המעשר וליהוי כו'. ל"ק,
כ) ל"ל מתחרט תוך כדי דיבור ולפי' כו'. ל"ק, ל) ל"ל אמר ל"ק, מ) ל"ל ב"ש אומרים מיר אע"פ כו'. ל"ק, נ) ל"ל ומאי. ל"ק, ס) ל"ל סהיה נדר הנון. ל"ק, ע) ל"ל מתחיון המלקוחין ממעשר שני לגורך תודות. ל"ק, פ) דמביאה ממעשר שני. ל"ק, צ) לקמן קד., ק) [נדר"ל הרמיי מיז],
ר) [ויקבל ז], ש) [נדר"ל הרמיי מיז], ת) [ויקבל ז], א) ל"ל דכי אמר ל"ק, ב) מהכס"ד מ"ז, ג) ל"ל מ"ז ולכ"ד לגמרא דמתמיל הדיבור היא דמתמה, ד) ונ"מ בפיר"ש ד"ה לא סגי ע"פ [נמי כלפ"ש כ"ז],
ה) [כמה שנדר ליתא בכ"י],
**ו) ל"ל טעמא דאמר תודה אבל כו'. ל"ק, ז) ל"ל: פפוס לשון ראשון. ל"ק, ח) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ט) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, י) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, כ) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ל) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, מ) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, נ) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ס) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ע) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, פ) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, צ) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ק) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ר) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ש) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ת) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, א) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ב) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ג) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ד) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ה) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ו) ל"ל: אינו נזיר. ל"ק, ז) ל"ל: אינו נזיר

ושלמים גמר שם שם ממעשר שני. [1] דמזכין ממעות מעשר דכתיב במעשר שני ונתתה בכסף עד ואכלת שם (דברים יד) וכתיב בשלמים ואכלת שם (שם כז) מה שם דהתם מעשר אף שם דגבי שלמים מעשר דיכול לבציא שלמים ממעשר: **ומיהו מה שלמים אין גופן מעשר.** שני דשלמים בשר אף תודה דבתה מעשר אין גופו מעשר [2] דאותן מיתין שיכול ליקחם מהם לו [3] היו שלמים מעשר אלא שיקחו בכסף מעשר: (ו) **מה שלמים** [4] **כו' דמין מעשר ניכו.** אלא יביא ממעות מעשר ויקח תודה אותו נתודתו והני לא הוו מין מעשר: **המתפים.** שמזמן מעות מעשר שני לקנות שלמים מהן אע"ג דתתפים מעות מעשר שלמים הן [1] אע"ג דמתפים בהו בפיהום לא קנו שלמים דלא חלה עליו אותן מעות קדושת שלמים אלא שיכול לקנות מהן כל דבר אחר שירצה: **דלא אלימא** [2] **שלמים למיחל אקדושת מעשר.** אלא יהא יכול ליתנו בכל אשר תאוה נפשו: **הלוקח חיטה.** ממעות מעשר שני לזבחי שלמים: **ובהמה לבשר תאוה.** לאוכלה בירושלים בכל שעה שירצה כדכתיב (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך (ב) דתפ"ג דאין דינו ליקח ממעות מעשר שני אלא שלמים: **לא יצא העור לחולין.** דאילו בשר חיה גופה לא חזיא לשלמים אבל עור דחזיא ליקח בו בהמה לשלמים לא יצא לחולין היכא דיש בו [3] ליקח בו בהמה. אתם מעות מעשר הוא שלמים ומביא בדמיו שלמים דקיימא לן דכך הוא הדין לעשות ליקח ממעות מעשר שני בהמה לשלמים וחיה לבשר תאוה [4] והעור יוצא לחולין כדאמר בפ' בכל מערבין (שילוחין מ:) בנבקר (ג) מגמר שלוקחים בקר אגב עורו (ג) הבשר [5] לזבחים ומבליע דמי העור בבשר ויוצא לחולין ואלו אגב גיזותיו אבל הכא דאני דלקח חיה לשלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין אלא קנו שלמים: **לאו למימרא דקנו.** העורות תורת שלמים אלמא דאלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר: **ה"ק אינו כאורב לגאלם העור לחולין.** דאין לו קדושה כלל הואיל ושלא כתורה [6] ונוקטן דעשה האי עור לוקח ממעות מעשר שני שור לחריסה [7] שלא לקח סתם דלא הוי שלמים כלל לא הוא ולא עורו [8] מרבותינו ז"ל. עניין אחר אינו בתורת לגאת העור לחולין דהייגו יד) [9] לשלמים (ד) הלוקח בהמה ממעות מעשר לשלמים הבשר נאכל בתורת שלמים והעור יוצא לחולין אבל אם לא יצא לחולין ויקח מדמי העור בהמה לשלמים אבל לא קנה [10] שלמים דעשה לוקח שור לחריסה ממעות מעשר שני [11] דמוכרח הן ועורן ויאכלו כל דמיו מעשר: [12] **אליבא דר' יהודה דאמר.** במסכת קדושין (ד' נב:) מעשר ממון הדיוט הוא ויכול לקדש בו את האשה לא פליגי דקנו שלמים דקדושת שלמים מייתא אממון הדיוט: **מ"ד לא קנו כר"מ.** דלא חלה קדושת שלמים אממון גבוה: **כיון דמעשר קרב שלמים.** בהמה שלוקח ממעות מעשר אתם קרב שלמים: (ז) **מכי אפיס ליה נמי.** לגורך שלמים אפס דקנו שלמים ואין יכול לשנותן לדבר אחר: **כשאוז פודן.** לאותן מעות מעשר שני שמתלגן על פרוטות או על דינרין: **מוסיף שני חומשין.** [13] אחד חומש לתקדישו שפודה הדייגו שלמים דכתיב אם המקדיש וגו' ויסף חמישיתו וגו' (ויקרא כז): **ואחד למעשר.** שני דכתיב אם גאל יגאל איש ממעשרו וגו' (שם). והא הכא (ה) דמיילא קדושת שלמים ואיכי אמר ר' אלעזר לא קנו: **הא מני ר' יהודה היא.** דאמר ממון הדיוט הוא לבני מי עליה קדושת שלמים: **מתני' כל הבא מן הגלן ומן הבקר.** הייגו תודה ושלמים הבאין מוצה: **האומר הרי עלי תודה וכו'.** משנה שאינה צריכה היא דהא מתניו לה לעיל [פא.] מי לא מצוה קיפא לגריכה דקתני נמכים בכל מקום ואפילו היכא דאמר הרי עלי זבח ולא אמר ונסכים ג"כ דאמר זבח ונסכים ואפילו לא אמר עלי אלא אמר הרי זו לא יביא אלא מן החולין: **גמ' מה פסח במצרים אינו בא אלא מן החולין.** לאכתר לא הוו מעשרות: **וכי דינין.** פסח דורות שאפסר לבא מן המעשר שהרי בדורות נוהג מעשר מפסח מצרים אלא אפסר לו לבא ממעשר שהרי כאותה שעה לא היה מעשר בהיה: **רמיה גדולה היא.** הוחיל ומיגו שוס פסח אתיגו בא אלא מן החולין: **שכן אין טעון מתן דמים למזבח.** דלא הוה מזבח אלא משקוף ומזוזות וכיון דאין ממנו למזבח לא הוי דומיא דשלמים לבני אינו בא מן המעשר:

אינו בתורת שלמים. דלאת עור לחולין דלא חלה עליו קדושת שלמים כלל שיצא העור לחולין ויצא מקדושת מעשר לאי הואי קדושת שלמים אחיה הוה נפיק מז [1] והשתא לא חייל אחיה לא קדושת שלמים ולא תורת בשר תאוה דחיה לבשר תאוה נפיק עור לחולין כדמשמע הכא דקתני הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין הא איפכא כגון חיה לבשר תאוה ובהמה לזבחי שלמים יצא העור לחולין כדדרשינן בפרק בכל מערבין (עירובין דף מ:) נבקר מגמר שלוקחין בקר אגב עורו ואפי' יין אגב קנקן קמרבי התם ומיהו הא יש לדחות דאתא קרא למימר שהמעות מתחללין על העור ועל הקנקן ולעולם עור וקנקן קדושים כקדושת מעשר אבל הכא משמע דנפיק לחולין [2] והא דשרינן חיה לבשר תאוה טפי מבהמה ראלה דנפקא לן מהא דתניא בספרי ואכלת מעשר דגגך יכול יקח בהמה למשתה בנו ומתר כאן שמתה ומתר להלן שמתה מה להלן שלמים אף כאן שלמים אי מה להלן עולות אף כאן עולות תלמוד לומר ושמתה [3] אלילה שיש בה שמתה והך דרשא לא שייכא בחיה אלא בבהמה הראויה לקרבן: **מוסיף** שני חומשים. כאן משמע שיש חומש כשפודה שלמים וקשיא דבפ' הזהב (בבא מציעא דף נד:) משמע דליכא חומש דאמר מה בהמה טמאה מיוחדת שתחילתה הקדש וסולה לשמים ומועלין בה ומסיק דלענין חומש קאמר וסולה לשמים למעוטי קדשים קלים ושם פירשנו: **הא** מני ר' יהודה היא. לעיל נמי גבי חיה לזבחי שלמים הוה מלי לאוויי הא מני רבי יהודה היא [4]: **להקריש** דבר הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח. תימה תינח זבחים עופות ומנחות ולחמי תודה מנלן ולמאן דליף בגמ' מחטאת ניחא: **ונסכים** מכל מקום לא יביאו אלא מן החולין. דכל דבר דכולו למזבח אינו בא מן המעשר דתמיא בההיא דסיפרי שהבאתי לעיל דממעטו עולות דבעינן אכילה שיש בה שמחה: והשתא אלא מן החולין אף [5] כל דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין אם כן מה תלמוד לומר צאן ובקר להקיש כל הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח מה פסח דבר שבחובה ואין בא האומר הרי עלי תודה הרי עלי שלמים הואיל ובאין חובה לא יביאו אלא מן החולין [6] ונסכים בכל [7] מקום לא יביאו אלא מן החולין: **גמ'** ופסח גופיה מנא לן [8] דתניא ר' אליעזר אומר נאמר פסח במצרים ונאמר פסח לדורות מה פסח האמור במצרים לא בא אלא מן החולין אף פסח האמור לדורות לא בא אלא מן החולין אמר לו רבי עקיבא [9] וכי דנין אפשר משאי אפשר א"ל אע"פ שאי אפשר ראייה גדולה היא ונלמד הימנה חזר ר"ע ודנו דין אחר מה לפסח מצרים שכן אין טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח

תאמר

ושלמים שם שם ממעשר [6] [ומינה] מה שלמים אין גופן מעשר אף תודה נמי אין גופה מעשר והני חיטי הלקוחות במעות מעשר שני נמי אין גופן מעשר אימא מטעמא דידי תודה מהיכא קא ילפינא לה משלמים [7] ושלמים שם שם ממעשר מה שלמים אין מין מעשר אף תודה אין מין מעשר [8] לאפוקי חיטין הלקוחות במעות מעשר שני דמין מעשר נינהו אמר ר' אמי [9] המתפים מעות מעשר שני לשלמים [10] לא קנו שלמים מאי טעמא דלא אלימא קדושת השלמים למיחל אקדושת מעשר שני מיתיבי [11] הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין לאו למימרא דקני שלמים הא איתמר עלה אמר רב לא קני שלמים ומאי לא יצא העור לחולין הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין מ"ט אמר רבה [12] נעשה כלוקח שור לחרישה איתמר המתפים מעות מעשר שני לשלמים ר' יוחנן אמר קני ר"א אומר לא קני ואליבא דר' יהודה דאמר מעשר ממון הדיוט הוא דכולי עלמא לא פליגי דקני כי פליגי אליבא דר' מאיר דאמר [13] מעשר ממון גבוה הוא מאן דאמר לא קני כר' מאיר ומאן דאמר קני כיון דמעשר [14] קרי ליה שלמים כי מיתפסת ליה נמי תפים מיתיבי המתפים מעות מעשר שני לשלמים כשהוא פודן מוסיף עליהם שני חומשין אחד לקדש ואחד למעשר מי סברת דברי הכל היא הא מני רבי יהודה היא: **מתני'** מנין לאומר הרי עלי תודה שלא יביא אלא מן החולין תלמוד לומר [1] וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא פסח אין בא אלא מן הכבשים ומן העזים אם כן מה תלמוד לומר צאן ובקר להקיש כל הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח מה פסח דבר שבחובה ואין בא אלא מן החולין אף [2] כל דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין לפיכך האומר הרי עלי תודה הרי עלי שלמים הואיל ובאין חובה לא יביאו אלא מן החולין [3] הונסכים בכל [4] מקום לא יביאו אלא מן החולין: **גמ'** ופסח גופיה מנא לן [5] דתניא ר' אליעזר אומר נאמר פסח במצרים ונאמר פסח לדורות מה פסח האמור במצרים לא בא אלא מן החולין אף פסח האמור לדורות לא בא אלא מן החולין אמר לו רבי עקיבא [6] וכי דנין אפשר משאי אפשר א"ל אע"פ שאי אפשר ראייה גדולה היא ונלמד הימנה חזר ר"ע ודנו דין אחר מה לפסח מצרים שכן אין טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח

מא א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה יט:

מב ב מיי' שם הלכה יח:

מג ג מיי' פ"ג שם הלכה יז [כד]:

מד ד מיי' פט"ו מה' מעשר הקדכנות הל' טו:

מה ה מיי' שם הל' יח ופ"ב שם הל' יג:

תורה אור השלם

1. וְזָבַחְתָּ פֶסַח לֵיָי אֱלֹהֶיךָ צֹאן וָבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם:

דברים טז ב

רבינו גרשום

ומה שלמים באים מן מעשר דאתיא שם שם במעשר דכתיב במעשר שני ונתתה בכסף ואכלת שם וכתיב בשלמים ובבחת שלמים ואכלת שם אף תודה נמי. ומה שלמים אין גופן מעשר דשלמים הנקחים ממעות מעשר אין גופן מעשר (דמעשר) חייב חיטין משלמים בהמה אף תודה דבאה מחיטין הלקוחים ממעות מעשר אין גופו מעשר של אותן חיטין שניים: אימא טעמא דידי מה שלמים אין מין מעשר דשלמים בשר ומעשר חיטין אף תודה נמי לא יביא מחיטין הלקוח ממעות מעשר משום דחיטין הלקוחין סתם מן מעות מעשר מין מעשר ניתנו אלא ממעות מעשר יביא ויקח חיטין לשם תודה והני לא הוו מין מעשר: המתפים שמזמן מעות מעשר שני לצורך לקנות מהן שלמים ולאוכלן בירושלים לא קנו שלמים לא חל על אותן מעות קדושת שלמים אלא יכול לקנות מהן דבר אחר שירצה דלא אלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר שלא יכול לשנותם לדבר אחר: הלוקח חיה. ממעות מעשר שני לזבחי שלמים אע"ג דחיה אינה ראויה לזבח ובהמה לבשר תאוה לאוכלה ולא שלמים לא יצא עורותיהן לחולין דהעור קנה סתם ויש בו תורת לוקח בהמה סתם ממעשר שני דהויא שלמים וימכר העור ויקח בדמיו שלמים: לאו למימר דקנה העור בקדושת שלמים אלמא אלימא קדושת שלמים למיחל אמעשר: הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין דאין לו קדושה כלל דנעשה ההיא עור כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שלא לקחו סתם דלא הוי שלמים כלל לא הוא ולא עורו: ואית דמפרשי ומאי לא יצא העור לחולין הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין דדין שלמים הלוקח בהמה לשלמים ממעות חולין הבהמה נאכלת בתורת שלמים והעור יצא לחולין אבל האי לא יצא לחולין ומכר ויקח מדמי העור בשר ואוכלו בתורת מעשר אבל לא קונה שלמים דנעשה כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני דהייב למוכר הוא ועורו ולאכו׳ כל דמיו בתורת מעשר: אליבא דר׳ יהודה דאמר במס׳ קדושין דמעשר ממון הדיוט הוא לא פליגי דקני שלמים דקדושת שלמים חלה על ממון הדיוט: כשהוא פודן לאותן מעות מוסיף ב׳ חומשין א׳ חומש להקדש היינו שלמים וא׳ למעשר והא הכא דקדושת שלמים חל אקדושת מעשר דהא מוסיף חומש אשלמים אלמא דקנו שלמים: הא מני ר׳ יהודה היא דאמר ממון הדיוט הוא משום הכי חלה קדושת שלמים עליהן: כל הבא מן הצאן ומן הבקר היינו תודה ושלמים (שבא חובה) [דבר שבחובה]. דאמר הריני עלי תודה: מה פסח האמור במצרים לא בא אלא מן החולין דאכתר לא אייחייבו במעש׳ עד שבאו לארץ׳ וכי דנין אפשר. פסח דורות שאפשר לבביאו [בין] [נב] ממעשר שהרי

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומינה וכו' מעשר הס"ד ואח"כ מ"כ למין מעשר ותיבות מה שלמים נמחק: (ב) ד"ה ובהמה וכו' נפקד דאין דינה בהמה ממעות כנ"ל ותיבות דלא"ג נמחק: (ג) ד"ה לא יצא וכו' והבשר לזבחי שלמים ומבליע: (ד) ד"ה ענין אחר וכו' לשלמים בהלוקח וכו' דהבשר נאכל וכו' כל דמיו בדין מעשר: (ה) ד"ה ואתר נמעשר וכו' הכא מוכח דמילא:

מוסף רש"י

דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. ולא ממעות מעשר שני, ולא מנדרים ונדבות שהוא מתוב ושומר בהן (בציבה יט:). **וכי דנין אפשר משאי אפשר.** פסח מצרים, דהתי לא בא מן המעשר דלי אפסר הוא דאמתי מעשר לא הוה (יבמות מז:).

שיטה מקובצת

א) לאפוקי חיטין. ומתני' דקתני אבל יביא במעות מעשר שני מיירי בלחם שאינו (מן המעשר) [מין מעשר] שאין מביאין מעשר אלא מן הדגן: ב) לא קנו שלמים. פ"ה ואם ירצה כו' והא דתנן כו' מיהו נראה לי דזהו קשה לקצת פירושי רש"י שכתוב בהם דמאי קפריך לעיל לא סגי דלא מייתי אלתם קאי ולא אתודה אבל מה שכתוב בפי' רש"י המדוייקים שהביאו התוס' לעיל לא קשה מידי. גליון: ג) הלוקח היה לזבחי שלמים כו' פ"ה וקס"ד דהא דפריך כו' [וקשקו] מאי ס"ד לומר כו' הלא טפי אית לן למימר דלא יצא דחולין [אלא] הוא בקדושת מעשר שני כמו לא יצא לחולין בכל שאר תאוה ר"ל דהוי משמע ליה דאי איתא דלא קנו שלמים [הוי ליה למימר] שחל עליהם שם בשר תאוה וחיה לבשר תאוה אמרינן יצא העור לחולין ובסמוך דבעי מאי טעמא ר"ל למה [לא אמרינן דהוי] חיה לבשר תאוה. גליון: ד) החולין והנסכים: ה) מה שלמים בשר ומעשר חיטים הס"ד ומה"ד אף תודה נמי לא יביא מחיטים הלקוחות ממעות מעשר שני משום דחיטים הלקוחות סתם ממעות מעשר נינהו: ו) כדמתפיס ותיבות אע"ג נמחק: ז) אלימא קדושת שלמים: ח) בו תורת מעשר ליקח בהמה כסתם מעות מעשר דהויא שלמים וימכר העור ומביא: ט) והעור יצא לחולין. ואע"ג שהעור לא חזיא לא כילה אע"פ יצאו המעות לחולין כדדרשינן בבכל מערבין אבל הלוקח חיה לזבחי שלמים דחיה לא חזיא לא כילה אע"פ יצאו המעות בהמה לבשר תאוה אסורה לבשר תאוה ומה שלמים אין בא אלא מן החולין אבל הלוקח חיה לזבחי שלמים מקדש אלמא אלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר ולאו דוקא לבשר תאוה אלא אגב דלא חל אלא אם כן הוא

והשתא נמי. דכתיב ועבדת לאקשויי לכל הפסחים ליפרוך וכי דנין מפסח משאי אפסר ומשני אין משיבין על ההיקש ור"ע סבר אפ"ה אין דנין מפסח משאי אפסר אבל אין לומר לית ליה היקשא דעל כרחין אית ליה היקשא דצריכא לאתויי מילי דכתיבא בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף לז.) וא"ת והא בפרק בנות כותים (גדה דף ל:): דדרשינן כימי נדתה כך ימי לידתה פרין וכי דנין מפסח משאי אפסר ומשני רב ששת ע"כ היקשא הכתוב וכב אתדויי בר אמי משני רבי אליעזר היא משמע דבעי רב ששת לשנויי אפילו כר"ע ואמאי הא ה"ע היקשא היא ופליגי וי"ל דסבר רב ששת הכא דאיכא לאוקומי היקשא לשאר מילי לחבי לא אמרינן ע"כ היקשא הכתוב ובסמוך דדרים מה אשה אין שפיר ושליא קדוש כו' וקאמר דסבר דדנין אפסר משאי אפסר דמשמע [2] ליתנא דר' אליעזר לגמרי אבל ר"ע פליג עליה התם נמי צריכא היקשא למילי טובא וא"ת הא פליגי בפ' החולץ (יבמות מו.) דרבי אליעזר יליף מאלהות דמל ולא טבל הוי גר ורבי יהושע יליף מאמהות דטבל ולא מל הוי גר ופריך ולרבי אליעזר נמי ניליף מאמהות דהא אית ליה דנין מפסח משאי אפסר והשתא אפילו לר"ע מלי לאקשויי דהתם מודה דדנין דהיקשא הוא כדדרשינן בפרק ג' דבכורות (דף ט.). ככם כגר מה אבותיכם לא נכנסו לברית כו' דע"כ היקשן הכתוב וי"ל דהתם מסתבר לתמא קרא למימר דילפינן אנשים מאנשים ונשים מנשים ומי לא לאו דאשכחן בעלמא דרבי אליעזר סבר דנין כדמייתי מהך דהכא לא הוה פריך ויש לתמוה [3] (ולר"ע מנלן דאין משלשין בגמות) דבפ"ק דמכות (דף ה.) ילפינן לה בגזירה שוה דרשע [ממיתה] והיינו מפסח משאי אפסר ואע"ג דאין גז"ש למחצה [4] ה"מ אין היקש למחצה [5] וקסבר אין דנין וכ"מ דמודה התם משום דגז"ש לא צריכא וע"כ היקשן הכתוב דהא צריכן למילי טובא בההוא פירקא [6] גופיה ובפרק קמא דסנהדרין (דף י.) ובפרק אחד דיני ממונות (שם לג.) ובפרק החובל (ב"ק פו:) ובפרק אלו נערות (כתובות לה.) [7] **ובתרביצא** אמור. הוא בית המדרש מקום שמרגילין בו תורה ולשון שהוסיפו בו רבנן בש"ס: **ויקח את המאכלת.** השתא דרים ליה הכא לקדשים שטעון כלי ותימה דבפ"ק דחולין (דף טז. ושם) מוקמינן ליה לענין חולין דאמרינן מנין לשחיטה שהיא בחוט שנאמר ויקח את המאכלת ואומר ר"מ דקרא ודאי בקדשים כתיב אלא גמרינן נמי חולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודות דבעו כלי שרת ומדכתיב ויקח דמשמע דבר תלוש ולא כתיב ויכן דרשינן תלוש בחולין ולבי בקדשים מדהכיר מאכלת דה"ל למכתב ויקח את המתקן ואע"ג דהתם דמי רבי חייא דזריזותיה דאברהם קמ"ל הכא לא שייך לחדוש הכי דלענין מה שהיה עמו דבר תלוש ולא סמך על מה שימלא צור וקנה מחובר שייך לומר דכתביה קרא לאסמוכינן דזריזותיה דאברהם קמ"ל אבל מאכלת שהכיר למה לי [1] [אין] לאו לאסמוכינן דעולה טעונה כלי: **מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה.** כסוף דס חטאת נזכרים (דף צח.) [2] פירש בקונטרס הא דלא יליפינן לזכרי כהונה מחטאת ואשם דילפינן ממנחה משום דכתיב בתרוייהו גבי אכילת זכרים [3] קודש קדשים הוא וקשיא דבפרק איזהו מקומן (זבחים דף נה.) איכא תנא דיליף מהיקשא דחטאת מהאי קרא דכתיב ועשיתם שעיר עזים לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים מה חטאת לזכרי כהונה אף שלמי ציבור לזכרי כהונה ונראה לפרש דהיינו טעמא הכא כיון דהיקשא דחטאת ואשם איכא לאוקומה למילתא אחריתי כדמפרש הכא לא מוקמינן לי' לאכילת זכרים כיון דאינו שוה בכל הנהו דכתיבי בקראי אבל מנחה על כרחין להכי אתאי דלא משכחת למילתא אחריתי [4] **אף** כל אינו נאכל אלא לזכרי כהונה. ושלמים דהאי קרא בכבשי עצרת קאי דקדשי קדשים ניתנו כל הכתובין במקרא זה כך פי' בקונטר' בזבחים ונראה דעל כרחין אייתי נמי בשלמי נדבה דהא בפ"ק דזבחים (דף ח.) נפקא לן מהאי קרא שלא לשמו ועוד בכולהו קרבנות דטעונין כלי מהכא נפקא לן:

בקדש

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אמר לו הרי הוא אומר [1] ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה [2] שיהיו כל עבודות של חודש הזה כזה ור' עקיבא אי סבר לה דאין דנין אפשר משאי אפשר ליקו במילתיה אי הדר ביה והאי דלא גמר מפסח מצרים משום האי פירכא [3] הוא פסח מדבר יוכיח לדבריו דר' אליעזר קאמר לדידי אין דנין אפשר משאי אפשר לדידך דאמרת דנין אפשר משאי אפשר מה לפסח מצרים שכן אינו טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח ואמר ליה רבי אליעזר ועבדת ורבי אליעזר לימא ליה פסח מדבר יוכיח לדבריו דרבי עקיבא קאמר ליה לדידי דנין אפשר משאי אפשר [4] ומשום האי פירכא פסח מדבר יוכיח לדידך דאמרת אין דנין אפשר משאי אפשר ועבדת והשתא נמי ליפרוך אמר רב ששת זאת אומרת [5] אין משיבין על ההיקש ובתרביצא אמור וכי [6] דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש בכללא איתמר (שם) [7] פסח כוליה חדא מילתא היא ורבי עקיבא פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה נפקא ליה מהא דאמר [7] שמואל משום ר' אליעזר [2] זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים עולה מה עולה [1] טעונה כלי אף כל טעון כלי מאי היא אילימא מזרק גבי [2] זבחי שלמי ציבור נמי כתיב [3] וישם באגנות [8] אלא [3] סכין ועולה גופה מנלן דכתיב [4] וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו והתם עולה הוא דכתיב [5] ויעלהו לעולה תחת בנו מנחה מה מנחה אינה [6] נאכלת אלא לזכרי כהונה אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה מאי [1] אי חטאת ואשם בהדיא

פאמר בפסח דורות שכן טעון וכו'. כשלמים ודין הוא שיביא אף מן המעשר כשלמים: **כל עבודות של חדש זה.** פסח דורות מה דבא מן החולין: **ליקו במילתיה.** קמייתא וכי דנין מיפסח וכו' אמאי [1] מחוי ודנין [2] דין אחר: **אי הדר ביה.** דסבר דנין מפסח משאי אפסר. והאי דלא גמר ליה ר"ע פסח דורות מפסח מצרים משום האי פירכא מה לפסח מצרים שכן [אין] טעון מתן וכו' האי דלא גמר פירכא היא דפסח מדבר יוכיח: **והשתא נמי.** אע"ג דליקו מן ומעבדת ליפרוך ר"ע וכי דנין אפסר משאי אפסר והאי קרא [3] ועבדת לא משמע ליה דהא לא כתיב בפירוש דבא מן החולין אלא דליף מהקישא דיהו כל עבודות של חדש זה כזה: **ואם אומרים.** מדלא פריך הכי אין משיבין על ההיקש אע"ג דאיכא למיפרך דיה כגון הכא דאתיה דן ק"ו מעצמו ואין אתה דן גז"ש [והיקש] מעצמו אמ"ש למדה מרבו וכו' מרבו הלכה למשה מסיני: **ובברייתא.** בבית המדרש שמרגילים בו תמורה אמרו וכי דבר הלמד [4] בהיקש חוזר ומלמד בהיקש דפסח דורות לגמד מפסח מצרים דבא מן החולין היאך למדין מדפסח דורות: **בכללא איתמר.** כלומר פסח מצרים ופסח דורות בכלל הוא [5] דשם פסח ל' הוא ולא הוי דבר הלמד בהיקש [6] דהיכי דיליף תודה מפסח דורות כמאן דיליף מפסח מצרים דשם פסח אחד הוא: **ור"ע.** הואיל ולא יליף מן ועבדת כר' אליעזר פסח דורות דאינו בא אלא מן החולין מנלן: **ואם תאמר.** מאי קא משמע לן דאי קשיא [7] דאמר שמואל משום ר' אליעזר [2] זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים וגו' דכתיב ויעלהו עולות [8] וכתיב וישם בגאגות [9]: **נמי כתיב וישם באגנות.** דהאי באגנות משמע אכולהו וכיון דשלמים טעונין מזרק כל שכן שאר קדשים ואמאי יליפי מעולות עפי משלמי צבור: **סכין.** דלא הוו מולקין: **מנחה.** לחבי הוקשו למנחה מה מנחה כו': **אלא לזכרי כהונה.** דכתיב כל זכר בבני אהרן יאכלנה (ויקרא ו):

רש"י בת"י

פאמר בפסח דורות שכן טעון מתן דמים ואימורים. כדאמרי' בתמיד נשחט [1] לך בכור שור וגו' [2] למד על בכור ומעשר ופסח שטעון מתן דמים ואימורים: **כזה.** של מצרים מה זה מן החולין אף לדורות מן החולין: **ליקו במילתיה.** בהאי דסבר ליה דאין דנין מפסח מצרים ואמאי מחוי ודנו דין [3] אחר: **אי הדר ביה.** דמיינינן אפסר משאי אפסר: **משום האי פירכא.** דתמן דמים לאו פירכא היא: **פסח מדבר.** שעשו בני ישראל את הפסח במועדו בסיר ר' לסח מזבח דבר"מ ניסן הוקם המשכן וטעון מתן דמים ואימורים למזבח ולא גז אלא מן החולין דעדיין לא היה להם מעשר: **ואי משום האי פירכא.** דתמן דמים לאו פירכא היא דפסח מדבר יוכיח: **לדידך דאמרת אין דנין.** בע"כ דיינינן ליה מייה דהא אקשה בו קרא לכל הפסחים דכתיב ועבדת כו' שיהו כל העבודות של חדש כזה: **והשתא נמי ליפרוך.** וכי דנין אפסר משאי אפסר: **ובברייתא אמור.** בבית המדרש מוקבי תיובתא אמתני' דגמר שאר קרבנות חובה מפסח דורות: **וכי.** פסח דורות הלמד בהקש מפסח מצרים כדכתיב [4] בחדש הזה: **חוזר ומלמד.** על שאר קרבנות בהקש: **בכללא איתמר.** מתני' מכל הפסחים גמר בהדדי: **דכוליה פסח חדא מילתא היא.** ופסח דורות הלמד מפסח מצרים לאו דבר הלמד בהיקש הוא דשם פסח חד הוא וחד דינא אית לה: **נפקא ליה מפא.** כלומר מהאי קרא דחטאת העולה [5] נפקי ליה ולא כדדרש ליה שמואל משום ר' אליעזר אלא דדרש ליה בענינא אחרינא לקמן [פס.]: **ואם תאמר.** כוליה קרא יתירא הוא דהא בכל חד בתפי נפשיה כתיב זאת תורת העולה [6] זאת תורת החטאת כו' [7] אלא לדרשא הוא דאתא: **מאי היא.** על איזה כלי הוא מלמד: **אילימא מזרק.** דכתביה [8] וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתיב התם לאקוטי קרא וישם באגנות אלמא עולה טעונה מזרק ואתא האי זאת תורת העולה לאקוטי שאר קרבנות לעולה שיטעונו מזרק: **שלמים נמי כתיב בהו וישם באגנות.** דהתם שלמים נמי הוי דכתיב [9] ויזבחו זבחים שלמים: בנמנהה כתיב כל זכר בכהנים [10]: **מאי היא.** על איזה מן הקרבנות מלמד שיהא נאכלין לזכרים

מו א מיי' פ"ל מהל' מעשה הקרבנות הלכה ז:

רבינו גרשום

אלא משקוף ומזוזות: שיהו כל עבודות חדש זה של פסח דורות כזה דבא מן החולין: ליקום במילתיה בהאי טעמא ואמאי חזר ודנו והשיבו מדין אחר: אי הדר ביה דיכול לדון אפשר משאי אפשר והאי דלא גמר לה ר' עקיבא פסח דורות מפסח מצרים משום דאיכא למיפרך מה לפסח מצרים וכו': פסח מדבר יוכיח. שטעון דמים ואימורין למזבח ואינו בא אלא מן החולין דלא היה במדבר מעשר אף אני אביא פסח דורות שאינו בא אלא מן החולין: לדבריו דר' עקיבא קאמר. מה לפסח מצרים אבל לדידיה אית ליה דאין דנין אפשר משאי אפשר: ור' אליעזר לימא ליה כו' ומשום האי פירכא דאמר [ר"ע] מה לפסח מצרים ומהאי קר' ועבדת לא משמע ליה. פסח מדבר יוכיח: והשתא נמי ליפרוך. אכתי ר' עקיבא מפלג פליג ומה לפסח מצרים דמהאי קרא ועבדת לא משמע ולא כתב ביה בפירוש דבא מן החולין אלא דיליף מהקש שיהו כל עבודות של חדש זה כזה. אין משיבין על ההיקש דאדם דן קל וחומר מעצמו ואין אדם דן ג"ש אלא א"כ שמע מרבו ורבו מרבו עד סיני: וכי דבר הלמד מהקש חוזר ומלמד בהקש דפסח דורות למד מפסח מצרים דמן החולין והיאך למדין תודה מפסח דורות: לא תודה בכללא דפסח איתמר דפסח כוליה דמצרים ודדורות חדא מלתא היא שם פסח ולא הוי דבר הלמד בהקש: אילימא מזרק. דכתיב דשילח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתיב וישם באגנות: גבי שלמי צבור נמי כתיב באגנות דכתיב ויזבחו זבחים שלמים:

שיטה מקובצת

ג) תיבת הוא נמחק: **ב)** משאי אפשר ואי משום: **ג)** איתמר דכוליה פסח חדא: **ד)** טענה כלי. עי' תוס' (לקמן דף צו ע"א): **ה)** זבחי. זבחים (דף צז ע"ב): **ו)** מאי היא אי: **ז)** חזר ודנו ראות ר' נמחק: **ח)** משאי אפשר קאמר מה: **ט)** קרא דועבדת: **י)** הלמד בכל התורה בהיקש: **יא)** איזה: **יב)** באגנות בזבחי שלמי צבור נמי כתיב וישם באגנות:

מוסף רש"י

שיהיו כל עבודות של חדש הזה כזה. כל פסחי דורות הוקשו זה לזה (פסחים צו.). **זאת התורה.** הוקשו כולן זה לזה ללמוד זה על זה, לכך הוקשו כולן לעולה דמה עולה טעונה וכו' אילימא מזרק. לקבלם דם ויציף מעולה פיני דכתיב וישלח את נערי בני ישראל **וישם באגנות.** בשלמי צבור, וכיון דההיא לתקוש כולהו לשלמים דכתיב ביה בהאי קרא ויעלו מיניה לקמן דמעמעתין דף ל"ח, מה שלמים מפגלין ומתפגלין הא נמי מיגלי משלמים דהתם נמי כתיב שלמים כפיני הוו אלא סכין. לשחיטה, לאפוקי צור וקנה דכלי שרת בעינן מאי היא. הי מייתיה ליף ליאכל לזכרי כהונה מתנה (זבחים צז: צח.).

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְיָ אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְתֵת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: שמות יג ה
2. זאת הַתּוֹרָה לְעֹלָה לְמִנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלֻּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: ויקרא ז לז
3. וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִדַּם הַדָּם וַיִּשֶׂם בָּאֲגֻנֹת וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ:

שמות כד ו

4. וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ: בראשית כב י
5. וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְّבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ:

בראשית כב יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' כללא איתמר דפסח: **(ב)** רש"י ד"ה לדבריו וכו' משאי אפסר קאמר מה לפסח:

מ) [פסחים לז.], **נ)** [ב"ק סג: קו:], **ס)** [זבחים מט: וש"נ], **ע)** זבחים לז.: **פ)** מולין יח. זבחים לז.: **צ)** זבחים לז.: **ק)** ל"ל חד. **ר)** ל"ל דכי יליף. **ש)** ל"ל אחזה כלי יליפין. **ת)** ל"ל בעולה סס"ד ותמ"ל מ"ה נמי מתיב ויפס. **א)** ל"ל: **ב)** [שמות כה], **ג)** [מדב' יח, **ד)** פסחים סד:: **ה)** [מדב' יח, **ו)** שמות יג, **ז)** [מל"ל התורה], **ח)** [ויקרא ו, **ט)** שם ז, **י)** [ל"ל בנני אהרן], **יא)** שם ט, **יב)** [ל"ל מגיסנה]. **יג)** [מדה"ש מ"ז], **יד)** זבחים מ:, **טו)** מרים ז:, **טז)** מנחות דף ה:, **יז)** [וש"ע תוס' בכורות נו. ד"ה ומה כגר ותוס' יומות עו. ד"ה מה אשם], **יח)** [ל"ל], **יט)** [ד"ה מה אשם], **כ)** ל"ל הוא קודש. **כא)** [ש"ע תוס' זבחים לז: ד"ה מה מנחה],

בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר בבהנים יאכל אותו קודש יהיה לימד על זבחי שלמי צבור כו'. הלי קרא בפרשת קרא כתיב ואע"ג דזפחי שלמי צבור לא כתיבי התם כיון דכתיב בהאי קרא קדש יהיה לך וגבי כבשי עצרת כתיב בפרשת אמור אל הכהנים קדש יהיו לה' לכהן משמע דקדוש דבדיבה מייבי ועוד יש לפרש משום דאיקרו קדש קדשים כדילפינן בפרק איזהו מקומן (זבחים יה.) ובפ"ב דערכין (דף יא.): מדכתיב על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה קדשי קדשים אף זבחי שלמי צבור קדשי קדשים: **איכא** דנפקא ליה מהכא כו'.

עוד יש תנא שלישי בפרק איזהו מקומן (זבחים יה.) [ה] [1] (למאן) אלא היקשא למאי אתא מה חטאת לזכרי כהונה אף שלמי צבור לזכרי כהונה והא דלא מייתי ליה הכא משום קטוגיא דשמעתא היא ולא משכחת ליה בגייתא בהדיא:

מה חטאת מקדשה בבלוע. הא דאמרי' בפרק גיד הנשה (חולין לח:): לא נצרכה [1] (אלא) לטעם כעיקר דבקדשים אסור והכא שרי [2] (ופריך) וליגמר מייני גלי רחמנא גבי חטאת וכל אשר יגע בבשרה יקדש כו' ומשמע דשאר קדשים פשיטא ליה דילפינן מחטאת היינו מהיקשא דהכא: **אף כל שאין שפיר ושליא** קדוש כו'. פירש בקונט' (זבחים [2]) ואין חלב ושמי הכליות של שליל שנמצאין קריבין ומעולה לא הוה ליה למילף דכליל הוא אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו לא מצי למימר דלא לעולות מדמיא להו שהרי אף שאר הבשר [3] אינו קרב. וולדות בהמות קדשים בהויינן הם קדושים כשנולדו הם קדושים ולא במעי אמן [4] דגמרי מאשם וכן משמע בפרק כילד מעריסין (תמורה כה:) דלמאן דאית ליה בהויינן הן קדושים הן עצמן חולין במעי אמן והא דתניא ברית בהמה המקשה (חולין עה.) מה חלב ושמי כליות האמורין באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל דמשמע דקדוש כשאר בשר בר מהקרבה ההוא תנא סבר במעי אמן הן קדושים ולכך איצטריך קרא למעט חלב ושמי כליות: **מה** שלמים מפגלין בו'. בסוף פרק איזהו (דף כח:) איכא מאן דדריש לה מדכתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו מה שלמים מפגלין ומתפגלין כו' וכן בפרק ב"ש (שם דף מד.) דריש לה נמי מהאי קרא מה שלמים מיוחדין שיש להן המתירין בין לאדם בין לגזבח מפגלין ומתפגלין כו' פירש בקונטרס מפגלין את הנסכים אם חיסר בזבח ובמנס דחק דהוה מצי למימר שהרס מפגל את הבשר ובשר עצמו מתפגל: **מה חטאת אינה באה אלא** מן החולין בו'. תרתי דריש מחטאת דבשר דריש נמי מה חטאת בבלוע מקדשת: **בדי** נסבה. בסוף הס חטאת (זבחים דף לח. ופס) מסיק ואיבעיית אימא סבר לה כר"ש דאמר אבצע לא בעיא כהונה בעיא לאבצע אבל בפ"ק דחולין (דף כב. ופס) לא מסיק אלא הכהן שיוצא לחוליה וגלאה דלמ"ד (זבחים דף ג.) דבר הלמד בג"ש אינו חוזר ומלמד בהיקשא צריך לומר כדי נסבה דאבצע דחטאת גופיה ליף בגזירה שוה ממצורע דהיינו ימין לעיל בפ"ק (דף י.) ובפרק שני דזבחים (דף כד:) ופס כן לא מצי למילף מהיקש שאר קרבנות מחטאת: **מה אשם עצמותיו מותרין.** לעשות מהן כלים אי שמעתי שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל אף כל ואפילו עולה ומבעי ליה הא נמי מחטאת הוה מצי למילף ונראה בעיני דמלו יהיה יתירא נפקא ליה באשם דכתיב ביה לכהן אשר יכפר בו לו יהיה כן פי' בקונטרס בסוף הס חטאת (זבחים דף לח.) וקשיא דבהסוא קרא כתיב חטאת ואשם בפרשה גו אם אהרן כחטאת כאשם תורה אחת הוא לכהן אשר יכפר בו לו יהיה ובעולה נמי כתיב בקרא דבתריה עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה (ויקרא ו) ועוד דלשיטת בפרק המזבח מקדש (שם פו.) נאמר לו יהיה בעולה ונאמר לו יהיה באשם מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמותיה מותרין וקאמרינן התם מופני דאי לא מופני כו' אלמא ד) ממשמעות לו יהיה דרש ולא מיתורא ושם פי' בקונט' דפשיטא ליה באשם משום דאף בשרו מותר ואי משום מותר דבשריפה לא שייך מותר אלא במידי דבר אכילה כדכתיב (ויקרא ז) והנותר מבשר הזבח ובפרק כילד צולין (פסחים דף פג.) מוכח בהדיא דאין מותר בעצמות ומכאן פי' בקונט' דלא מצי מ"ל דקיר אף כל מותר אלא בדבר הנאכל אינו אלא אם כן יהיה לכם מקדש הקדשים ומן האש לכל מטאתם ולכל אשמם וסמיך ליה בקדש הקדשים וגו' (במדבר יח): **מריבויא דקראי אמי.** דיאכל אותו: **איכא דמייתי.** זבחי שלמי ציבור ממנחה ואיכא דמייתי מרבויא דקרא: **מעתה מה חטאת מקדשה בבלוע.** דכתיב כל אשר יגע בבשרה (ויקרא ו) ואמרי' (זבחים דף לז:) עד שיבלע בבשרה כגון שהיא כתיב [6] אי זבחי שלמי ציבור מרבויא דקראי אתי [1] בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר (בבהנים) יאכל אותו לימד [8] על זבחי שלמי ציבור שאין נאכלים אלא לזכרי כהונה [6] תנאי היא איכא דמייתי לה מהכא ואיכא דמייתי לה מהכא חטאת [3] מה חטאת [2] מקדשה בבלוע אף כל מקדשה בבלוע אשם מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו קסבר [3] ולדות [2] קדשים בהויתיהן הן קדושים ודנין אפשר משאי אפשר מלואים מה מלואים מותריהן בשריפה ואין [6] בעלי חיים מותריהן בשריפה אף כל מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים מותריהן בשריפה שלמים מה [3] שלמים מפגלין ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין במתניתא תנא משמיה דר"ע [2] ואת התורה כו' מנחה מה מנחה מקדשת בבלוע אף כל מקדשת בבלוע ואיצטריך למכתב בחטאת ואיצטריך למכתב במנחה דאי כתב רחמנא במנחה משום דרכיכא בלעה אבל חטאת אימא לא ואי כתב רחמנא בחטאת משום דבשר אגב דשמן קדיר אבל מנחה אימא לא צריכא חטאת [7] מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית אף כל אינו בא אלא מן החולין [7] וביום [8] ובידו הימנית וחטאת גופה מנלן א"ר חסדא דאמר קרא [3] והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו [9] (מ"ה) משלו ולא משל [3] מעשר [1] ביום [4] מביום צוותו נפקא [7] כדי נסבה בידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא דאמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש [8] כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין כדי נסבה [9] אשם מה אשם עצמותיו מותרין [1] אף כל עצמותיו מותרין ור"ע האי [5] וזבחת פסח מאי

בהדיא כתיב כהו. וזה יהיה לך מקדשי הקדשים מן האש לכל חטאתם ולכל אשמם וסמיך ליה בקדש הקדשים וגו' (במדבר יח): **מריבויא דקראי אמי.** דיאכל אותו: **איכא דמייתי.** זבחי שלמי ציבור ממנחה ואיכא דמייתי מרבויא דקרא: **מעתה מה חטאת מקדשה בבלוע.** דכתיב כל אשר יגע בבשרה (ויקרא ו) ואמרי' (זבחים דף לז:) עד שיבלע בבשרה כגון שהיא כתיב: **מה אשם אין שפיר ושליא.** הולד קדוש בהן כשהן במעייהן: **דקסבר ולדות קדשים בהויתיהן הן קדושים.** כשיולדו ולא במעי אמן: **ודנין אפשר.** נקבה דיש בה שליא מאשם זכר דאין לו שליא: **מה מילואים מותריהם בשריפה.** דכתיב ואם יותר (ב) [ד] בבשר המילואים מן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר באש וגו' (שמות כט): **ואין מותריהן בעלי חיים בשריפה.** דבמילואים לא הפרישו שום בהמה לאחריות ולא היה שם בעלי חיים מותר: **אף כל** [1] (מותריהן בשריפה) ואין מותריהן בבעלי חיים בשריפה. שאם הפרים ג' חטאות לאחריות ומתכפר באחד מהן אין השני לאיבוד אלא ירעה עד שיסתאב וכו': **מה שלמים מפגלים.** שהותה מפגלת את הלחם ומתפגלין עצמן אם חיסר בהן דעיקר פיגול בשלמים כתיב אף כל מפגלין כגון זבחי שלמי ציבור מפגלין את שתי הלחם: וי"ע מפרש לקרא בעניינא אחריתא מנחה מה מנחה מקדשת בבלוע דכתיב במנחה כל (הנוגע בה יקדש) [2]: **אי כתב רחמנא במנחה.** דמקדשת בבלוע: **הוה אמינא משום דרכיכא.** שהיא סולת בלעה: **אבל חטאת.** דלא רכיך אימא לא: **קדיר.** כורסטרייט בלע"ז שנבלע ביותר: **אף כל.** אין בפסח אין תודה אין בא אלא מן החולין ומהכא נפקא ליה לרבי עקיבא: **ובידו הימנית.** דכתיב בה אצבע וכהונה: **מביום צוותו נפקא.** חטאת ואשם דכתיב: **מה אשם עצמותיו מותרין.** שהרי בשרו מותר. ולא כתיב [3] אשם נפקא ליה לרבי עקיבא: **וביום** [4] **מביום.** דכתיב בה אצבע וכהונה: **ובידו הימנית.** דכתיב בה אצבע וכהונה: **מדרבה בר בר חנה.** דאמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש: **כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין.** דכתיב בה אצבע וכהונה: **אשם מה אשם עצמותיו מותרין.** דכתיב בה אצבע וכהונה: **אף כל עצמותיו מותרין.** דכתיב בה אצבע וכהונה: **ור"ע האי.** דכתיב בה אצבע וכהונה: **וזבחת פסח מאי.**

רש"י בת"י

בהדיא כתיב כהו. כלו אל אהרן [3]: **אי שלמי צבור.** כדכתי עלמא: **בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר (בכהנים) יאכל אותו.** לעיל מייני כתיב וזה יהיה לכם מקדש הקדשים מן האש וגו' וכתיב בתר' בקדש הקדשים תאכלנו דלא לריך דהא בכל הנך דכתיב בקרא לגעיל מייני בכולהי כתיב זכרים בלו את אהרן ריישא הוא ללמד על כבשי העלרת דהם נמי נקראו קדשים דכתיב [2] קדש יהיו לה' לכהן: **מה חטאת מקדה בבלוע.** דאם בלע בשר שלמים מבשר חטאת יש לרשם דין חטאת ליאכל ליום ולילה כדאמרי' בפסחים (מה.) כל אשר יגע בבשרה יקדש [2] לרשות כמוה שאם פסולה תפסל ואם כשרה יאכל כחמור שבה: **אף כל מקדש בבלוע.** שאם בלע קרבן קל מן החמור קדוש כמוהו או קרבן כשר מן הפסול פסול כמוהו: **מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו.** לעולם לא יצמח באשם שפיר ושליא דכל אצמות זכרים הם: **אף כל.** קרבנות שנמלאו בתוכן שפיר ושליא אינן קדושים דקסבר ולדות קדשים בהויתיהן כשנולדים הם קדושים ולא במעי אמן: **ודנין אפשר.** שאר קרבנות הבאים נקבה ואפשר להיות לה בתוכן שפיר ושליא: **משאי אפשר.** מאשם זוכר הוא. ולהכי נקט לשון בהויתיהן משום הא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפרק קמא דבכורות (יב:) מייתי לה דכתיב [3] רק קדשיך אלו הנחמות אשר יהיו לך אלו הולדות: **מה מילואים כו'.** דכתיב [3] ואם יותר מבשר מילואים וגו': **ואין בעלי חיים מותריהן בשריפה.** שלא מלינו שריפה במילואים אלא בנשר לאחר שחיטה: **אף כל.** קרבנות: **שריפה.** שיתותר חוץ לזמן אכילה בשריפה. ואתמהא ואשם אינטריך דאשלמים כתיב שריפה בהדיא [3]: **ואין בעלי חיים מותריהן בשריפה.** כגון אם הפרים שני קרבנות לאחריות או קרבן מעורבת הוי השני מותר: **מה שלמים מפגלין.** נסכים כדאמרי' בהקומץ [2] הזבח מפגל את הנסכים: **ומתפגלין.** הם עצמן: **אף כל כו'.** ולהכי נמר משלמים דעיקר פיגול בשלמים כתיב [3]: **מנחה מקדשת בבלוע.** דכתיב ביה נמי כל אשר יגע בהם יקדש [2] ואמרי' בת"כ [3] יכול אפי' לא בלע ת"ל בהם עד שיבלע. וה"ה נמי דהוה מלי למגמר מחטאת אלא דכולי קרא דריש מכל חד מילתא ומיבעי ליה חטאת לדרשא אחרינא: **ואינטריך למיכתב כו'.** דמקדשין בבלוע: **קדיר.** כורסטייט"ע ונכנס הבלוע לתוכו מאד: **מה חטאת אינה באה אלא מן החולין.** כדגמרי' לקמיה: **וביום.** דכתיב בפרשת יום הכפורים [3] כי ביום הזה יכפר עליכם: **ובידו הימנית.** דכתיב [3] אצבע וכהונה ואמרי' לקמן דבר אחר [3] דגמר מוטבל הכהן אצבעו הימנית בפ"ק (יב.): **מה אשם עצמותיו מותרים.** בעצמות שאין בהם מוח דריש אפי' לקבת הכשיבה ואשם (ד) שעצמותיו מותרים בשרו מותר ואין איסור מותר אל עליהם דאין מותר אל אלא על זבח הראוי לאכילה כדאמרי' בפסחים [2] העצמות והגידין יצרפו לאשה עצר והוינן בה אי דלית בהו מוחא לישדינהו אלמא היכא דאין לחוי לאכילה אין מותר אל: **אף כל.** אפי' עולה אע"ג דכולה כליל עצמותיה מותרים. והאי דנקט אשם טפי משום דמכל חד מייתי חדא דרשא ועוד באשם כתיב הוא [3] לאחר הקטרת אימורים ומשמע הוא אשם ולא עצמותיו אשם ומדרשא דחטאת נפקא ליה נמי לר' עקיבא דאין דבר שבמזבח בא אלא מן החולין ועולה ומילואים דריש להו ר"ש כר' אליעזר: **ורבי עקיבא.** דנפקא ליה כל דבר שבמזבח אינה באה אלא מן החולין מהכא: **האי וזבחת פסח.** דמתני' מאי דריש ביה:

בהדיא כתיב (ויקרא ז) **והנותר מבשר הזבח ובפרק כילד צולין** (פסחים דף פג.) מוכח בהדיא דאין מותר בעצמות ומכאן פי' בקונט' דבר אכילה כדכתיב (ויקרא ז) והנותר מבשר הזבח ובפרק כילד צולין

ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים. פי' בקונטרס (בזבחים דף ט.) חגיגת ארבעה עשר וכן בסוף כל הפסולין (שם דף לו.) גבי תודה שנאכלת ליום ולילה קאמרינן מנין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח תלמוד לומר שלמיו ופי' בקונטרס שלמי פסח חגיגת ארבעה עשר וקשה דבפסחים פרק אלו דברים (דף עח:) דרים מקרא בהיא דחגיגת ארבעה עשר נאכלת לב' ימים וליל ג' והא דכתיב בפרשה (ויקרא ז) ובשר ב) תודת שלמיו (מדבי חגיגת י"ד לשני ימים וליל אחד) ג) ושלמים הבאין מחמת פסח ליום וליל ורבא דולמי שלמי פסח לכל הפסולין היינו מומר הפסח כי ההוא דתורת כהנים ובפסחים בפרק האשה (דף פט.) גבי חמשה ד) שנתערבו פסחיהם דקאמרינן ונייתי מומר הפסח דנאכל ליום וליל ובפ"ק דרמאם השנה (דף ה.) קרי למומר הפסח שלמי הפסח דתשיב פסח גבי בל תאחר ופריך פסח זימנא קביעא ליה כו' ומשני מאי פסח שלמי פסח (שלמי פסח) ס"ד אמינא הואיל ומחמת פסח קאתו כו' ועל כרחין לאו היינו חגיגת ארבעה עשר דיין דקתני פסח לא שביק מומר הפסח דמיקרי פסח טפי דהיינו פסח ממש ומוקי לה בחגיגת ארבעה עשר ומיהו שלמים הבאין מחמת פסח דשמעתין על כרחין לאו היינו מומר הפסח דכבר תנא ליה ובפרק מי שהיה טמא (פסחים דף לו:) פי' בקונטרס דהיינו תמורת פסח עצמו ואע"ג דדרשינן התם הוא קרב ואין תמורתו קריבה הא מומר התם דכל היכא דפסח קרב גם תמורתו קרב ובריש ב"ש בזבחים (דף לז:) דקדקתי: **חד לעברה שנתו וזמנו.** הוא הדין שנתו בלא זמנו ואע"פ שבעבה שהקדישו לא היה ראוי לפסח דכשיגיע זמנו תעבור שנתו ואפילו מפרים נקבה לפסחו אז זכר בן שתי שנים תורת שלמים עליו כדתנא במי שהיה טמא (פסחים דף לו:) ילעה עד שיסתאב ויימכר ויביא בדמיו שלמים: **הדרן עלך התודה היתה באה**

כל קרבנות: מן החדש ומן הישן. פי' בקונטרס במנחות קאמר וגרלה דשיין נמי בזבחים כדלקמן במעשר בהמה ג) אלא דהוה ליה למיתני חוץ מבכור ומעשר דאין באין מחוצה לארץ כדתנן בתמורה פרק אלו קדשים (דף כא.) ובמוספתא (רפ"ט) תניא כל קרבנו הציבור והיחיד באין מארץ וחוצה לארץ אפילו מבני העובדי כוכבים חוץ מבכור ומעשר שאין באין אלא מן הארץ ואין באין אלא מישראל ובהיא בבא לא תני חדש ושן אבל בתר הכי תני כל המנחות באות מארץ ומחוצה לארץ ומן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ וכולן אין באין אלא מן המובחר שנאמר (דברים יב) וכל מבחר נדריכם: **עפריים.** עיר היא בדברי הימים (ב' יג) וילכוד אביה את עפריים: **מתני' דלא כי האי תנא.** דאין באין לאו לכתחילה משמע חוץ מהכך דתניא לא יביא ואם הביא כשר: **והא** כתיב **חדשה.** אלמא שנה לעבד ולכך לא משני הכא למנחה כדמשני גבי ראשית שומרי

מאי עביד ליה מבעי ליה לכדרב נחמן ו) דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ז) אמנין למותר הפסח שקרב שלמים שנאמר [1] וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים אלא מותר הפסח יהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר והא מהכא נפקא מדאבוה דשמואל נפקא דכתיב [2] (ח) אם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים ואמר אבוה דשמואל דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים ואכתי מהכא נפקא מהתם נפקא והתניא ט) כבש לרבות את [3] הפסח לאליה כשהוא אומר אם כבש להביא פסח שעברה שנתו [3] ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים [3] שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כשהוא אומר ואם עז הפסיק הענין לימד על העז שאינה טעונה אליה תלתא קראי כתיב ט) חד לעברה זמנו ועברה שנתו וחד לעברה זמנו ולא עברה שנתו וחד ללא עברה זמנו ולא עברה שנתו וצריכי דאי אשמעינן עברה זמנו ועברה שנתו משום דאידחי ליה לגמרי אבל עברה זמנו ולא עברה שנתו דחזי לפסח שני אימא לא ואי אשמעינן עברה זמנו ולא עברה שנתו דאידחי ליה מפסח ראשון אבל לא עברה זמנו ולא עברה שנתו דאפילו לפסח ראשון נמי חזי אימא לא צריכא:

הדרן עלך התודה היתה באה

כל ז) קרבנות הציבור והיחיד באין מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן ח) חוץ מן העומר ו) ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ ו) וכולן אינן באין אלא מן המובחר ואיזהו מובחר שלהם (ב) ג) ט) מבנים וזוטחא אלפא לסלת שנייה להן עפוריים בבקעה כל הארצות היו כשרות אלא מבאן היו מביאין: **גמ'** מתני' דלא כי האי תנא דתניא ז) עומר הבא מן הישן כשר שתי הלחם הבאות מן הישן כשרות אלא שחיסר מצוה עומר דכתיב 3 תקריב את מנחת בכוריך ואפילו מן העלייה שתי הלחם דכתיב 4 ממושבותיכם תביאו ו) ולא מן חוצה לארץ ממושבותיכם ואפי' ח) מן העלייה הא אפיקתיה אמר קרא תביאו ואפי' מן העלייה והאי מיבעי ליה ו) שכל שאתה מביא ממקום אחר הרי הוא כזה א"כ ליכתוב קרא תביא מאי תביאו ש"מ תרתי והכתיב 5 ראשית למצוה הכתיב 6 חדשה האי מיבעי לי' לכדתניא רבי נתן ור' ט) עקיבא אמרו שתי הלחם הבאות מן הישן כשרות ומה אני מקיים חדשה שתהא חדשה לכל המנחות ע"כ לא פליגי אלא בחדש אבל

מאי עביד ליה. ט) דמתניתין אפיק ליה מפסח ור' אליעזר היא ולא ר"ע: **מומר הפסח.** כגון שהפרים מעות לפסחו ונתותרו (לשלמים) והיינו מומר פסח. עניין אחר שהפרים פסחו ואבד והפרים אחר מתחיו ואח"כ נמצא האבוד (ג) והוא מומר פסח מנין שקרב שלמים: **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** היינו שלמים: **אם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים.** לא הוה צריך למיתפא מעוט דהא כתיב (ויקרא ג) אם זבח שלמים קרבנו: **ואמר אבוה דשמואל וכו' דבר הבא מן הצאן.** דהיינו פסח: **כשב לרבות פסח לאליה.** דמעוט דמשמע שיהיה שלם שיהא עמו האליה הולרך הכתוב זה לרבותו דאילו שאר אימורים נפקי מאך בכור שור או בכור כשב ט) ואמרי' (זבחים דף ט.). דמו לא נאמר אלא דמם ד) אלבו לא נאמר אלא אלבם ה) לימד על בכור ומעשר ופסח שטעונים מתן דמים ואימורין אבל אליה איצטריך קרא אחרינא כשב לרבותו מעוט דפסח בעינן שיהא שלם ואילו הוה שקיל נאליה לא הוה הפסח שלם ולהכי איצטריך אלו קרא לרבותו דגבי כשב כתיב ו) אליה: **ושלמים הבאין מחמת הפסח.** היינו מומר פסח: **כשהוא אומר ואם עז** [1]. ולא כתיב (ד) אם הפסיק הענין למעט מאליה לימד על העז ועל פסח הבא מן העז שאינם טעונים אליה: **ולריכי.** הני שלשה קראי למילף דמומר פסח הוי שלמים: **חד לעברה זמנו.** [2] כגון שאבד קודם אלות הפרים לשוחטו ונמצא קרב שלמים ואע"ג דעדיין חזי לפסח: **דחזי לפסח שני.** בארבעה עשר באייר: **אימא לא.** יהא קרב שלמים: **דאפילו לפסח ראשון נמי חזי אימא לא.** יקרב שלמים קא משמע לן:

הדרן עלך התודה היתה באה

כל הקרבנות. היינו מנחות: **אלפא לסלת.** שכשם שהאלף היא ראש לכל האותיות כך אלף של אלו שני מקומות מכניס וזוטחא ראש לכל הסלתות. ענין אחר אלפא אלף היינו אחד כך אלף של שני מקומות מיוחדין לכך שאלתן מובחר עיקר מכל הסלתות כך אמרתי: **כל הארצות.** שבארץ ישראל כגון יהודה [3] ועבר הירדן והגליל כשרות: **אלא מכאן היו מביאין.** משום דמצוה להביא מן המובחר: **גמ' מן העלייה.** מתיתין (ה) ואפילו ח) ישנים בעלייה: **והא אפיקתיה.** ממושבותיכם וגא מתוה לאדר ואיכי דכשר ליה ט) ואפי' מן העלייה: **שמעת מינה תרתי.** חד דאפילו מן העלייה וחד לכל ביאות שאתה מביא וכו' כדאמרינן בפירקין דלעיל (עז:). מביאו ריבוא הוא לגמרי ולא בני לגופיה: **והכתיב ראשית.** דמשמע מן החדש ולא מן הישן: **שהבא חדשה לכל המנחות.** לגומר שביאתו שתי הלחם קודם שביאתו שום מנחה מן החדש אבל שתי הלחם קודם לשאר מנחות מן הישן: **עד כאן לא פליגי.** תנא דתמני' ותנא דברייתא אלא בחדש:

רש"י בת"י

למותר הפסח. כגון שהפרים מעות לפסחו ונתותרו יביא מהם שלמים: **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** והיינו שלמים. ואע"ג דעולה בתוה ג"כ מן הצאן ומן הבקר אפי' הכי שלמים אתי דהא [נסם] אלילה הפרישה [ונלן] נסם כגון: **דבר הבא מן הצאן.** פסח היו בא אלא מן הצאן: **יהא לזבח שלמים.** דהאי זבח שלמים קרא יתירא הוא דהא בשלמים איירי נעיל נעיל מקי למכתב ואם מן הצאן יביא קרבנו: **כבש לרבות את הפסח לאליה.** גבי שלמים כתיב מ) ואם כבש הוא מקריב וגו' וקרא יתירא הוא דהא למעבה נאמר ואם מן הצאן קרבנו כו' ולמעבה נאמר ואם מן העז קרבנו ממילא ידענא דעד שהתא איירי בכבש הוי ליה כבש קרא יתירא לרבות את הפסח לאליה שתהא אליתה כולה לגבוה עם שאר האימורים כדין כבש שלמים

כדכתיב ג) והקריב מזבח השלמים אלבו לאשה אמיתה אבל לשאר מילי דשלמים כגון סמיכה ונסכים לא מלינא לרבוי דהא מעמעו לה לקמן בפ' שתי מדות ט): **כשהוא אומר אם כבש.** אם הוי יתירא להביא פסח שעברה שנתו והביא אחר דבן שנה בעינן והכי זה הנשאר מותר הפסח וכשיקריב אותו לאחר זמן יהי' שלמים ויטענו סמיכה ונסכים: **ושלמים הבאים מחמת הפסח.** היינו חגיגת י"ד בניסן שאם היתה חבורת הפסח מרובה מביאין עמו שלמים כדי שיאכל פסח על השובע במס' פסחים בפ' אלו דברים ט): **כשהוא אומר.** למעלה ד) ואם עז: **הפסיק הענין.** שאין לעז דין האמור למעלה: **לימד על העז שאינה טעונה אליה.** שאם הביא עז בשלמים אין אליתה קריבה עם האימורים שיש לה דין בנפר שאינה טעונה אליה: **תלתא קראי.** למותר הפסח שיקריב שלמים: **לעברה זמנו.** שעבר הפסח: **וחד ללא עברה זמנו ולא שעבר.** שהפרים שה לפסחו ושחטו הפסח: **משום דאידחי ליה.** מפסח לגמרי משום הכי קרב שלמים: **אימא לא.** יקריב שלמים הואיל וראוי לפסח: **דאפי' לפסח ראשון נמי חזי אימא לא.** להוי שלמים ואם שחטו קודם לפסח יפסל קמ"ל. ומהכא נפקא לן בכל דוכתא דאמרי' פסח בשאר ימות השנה שלמים הם:

הדרן עלך התודה

מן החדש ומן הישן. במנחות קאמר: **מבמים וויאמר הן.** מקומות הן: **אלפא לסולת.** סולת שלהן ראשון ומובחר לכל הסלתות כאלפא זו שהוא אלף בלשון יווני: **כופרייס.** כפר ושמים היו אחד בהר ואחד בבקעה: **כל הארצות.** של ארץ ישראל כשרות היו אלא מכאן היו מביאין: **גמ' אקריב.** משמע מ"מ: **ואפי' מן העליה.** דהיינו ישן. ותנא דפסל ליף טעמא מרלשית קניכם ג) והאי תקריב מפיק ליה תקריב ואפי' בשבת תקריב ואפי' בטומאה כדדרשינן לעיל בפרק ר' ישמעאל (עב.): **והא אפיקתיה.** להאי דרשא: **שכל שאתה מביא ממקום אחר.** תמץ יהא כזה שעדיין נתלה להביא לתמי תודה כדדרשינן ליה בפ' התודה (לעיל עז ע"ב): **והכתיב ראשית.** בתרוייהו בעומר כתיב ראשית קניכם ובשתי הלחם כתיב ד) קרבן ראשית תקריבו אתם לה' ובשתי הלחם משמעי קרא דבאין אחור כדכתיב ה) תמץ בראשיה. ומשני למלה בעינן מן החדש ועלומה אם הביא שלא יביא מן החדש כתיב: **שהבא חדשה לכל המנחות.** אפי' מן הישן תהא קודמת לכל המנחות הבאות מן החדש שלא יביא מנחה מן החדש קודם לשתי הלחם: **לא פליגי.** תנא דידן ותנא ברא:

ג) זבחים ז: ט. פסחים ט:, כ) פסחים טו: לז. זבחים טו., ג) [זבחים נ:], ד) פרה פ"ב מ"ה, ה) [ני' הערוך בערך זנוח ממקום חזוחא ופרש"י ומשמעה שבמעיות לו' ממקום ומזומיחא], ו) [לעיל סט:], ז) [לעיל עז: זבחים מ:], ח) ני' ס"ק דמתני' לתפיק ליה לתורה ר"ש כו', ט) [במדבר יח], י) [במדבר יח], כ) [שם], ל) [ויקרא ג], מ) ויקרא ג, נ) בנסכים דף נא. במכילתא דף נב:, ס) דף סט:, ע) ויקרא ג, פ) שם כב, צ) שם כג, ק) שם ב, ר) שם כה, ש) ל"ז זבח תודת, ת) מהרש"ק מ"ז וגורס לשלמים, א) ל"ל שנתערבו עורות שפחיסם. ל"ק, ב) בכורות נב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דכתיב ואם: (ב) בשמנה מוכחר שלהם מכמה דזיגוחא אלפא כל"ל וכן בכ"י: (ג) ראש"י ד"ה עבר אחר וכו' יהא מוחר פסח שלמים כל"ל ומיכות מנין שקרב ממקן: (ד) ד"ה כשהוא וכו' ולא כתיב לעיל בגבי ואם מן הצאן כו' הפסיק הענין: (ה) ד"ה מן העלייה מתיתין שבעלייה ואפילו ישנים הש"ד:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה כל הארצו' וכו' ועבר הירדן. וכ"כ רש"י סנהדרין דף יא ע"ב ד"ה שמים ועיין תדיס דף כב ע"ב בר"ן ד"ה הטמא לא עבר ידנא:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

רבינו גרשום

מנין למותר הפסח. שאם הפריש פסח ואבד והפריש אחר תחתיו ואח"כ נמצא הראשון זה הוא מותר ומנין שיקרב שלמים: לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר. היינו שלמים דבר הבא מן הצאן. זהו פסח: כשב לרבות את הפסח. דבא מן הכבשים: לאליה. דגבי כשב כתיב אליה: ושלמים הבאים מחמת פסח. היינו מותר הפסח: לימד על העז על הפסח הבא מעז שאין טעון אליה כעז. הפסיק הענין למעט מאליה: וצריכי הני תלתא קראי למילף דמותר פסח קרב שלמים: אבל עיבבה זמנו. זמן שחיטה ולא עיבבה שנתו דחזי לפסח שני ב"י אייר אימא לא יהא קרב שלמים: אבל לא עיבבה לא זמנו ולא שנתו. כגון דאבד זה והפריש אחר תחתיו ושחטו ע) ונמצא הראשון ועדיין לא עיבבה זמנו זמן שחיטה דאפי' לפסח ראשון נמי חזי: אית דמפרש לא עיבבה זמנו ולא שנתו דמתו בעלים קודם שחיטתו דאפי' לפסח ראשון חזי אימא לא יקרב שלמים קמ"ל:

פליק פירקא

ואפי' מן העלייה. מתיתין ישנים שבעלייה:

והאי תביאו מבעי ליה כדאמרי' בפירקין דלעיל שכל מה שאתה מביא ממקום אחר כזה: שתהא חדשה. כלומר שיקריב שתי הלחם קודם לכל המנחות שיביא מן החדש אבל שתי הלחם אפילו מן הישן: עד כאן לא פליגי תנא דמתניתין ותנא דברייתא אלא בחדש:

ע) זבחים ז: ט. פסחים ט:, כ) פסחים טו: לז. זבחים טו., ג) [זבחים נ:], ד) פרה פ"ב מ"ה, ה) [ני' הערוך בערך זנוח ממקום חזוחא ופרש"י ומשמעה שבמעיות לו' ממקום ומזומיחא], ו) [לעיל סט:], ז) [לעיל עז: זבחים מ:], ח) ני' ס"ק דמתני' לתפיק ליה לתורה ר"ש כו', ט) [במדבר יח], י) [במדבר יח], כ) [שם], ל) [ויקרא ג], מ) ויקרא ג, נ) בנסכים דף נא. במכילתא דף נב:, ס) דף סט:, ע) ויקרא ג, פ) שם כב, צ) שם כג, ק) שם ב, ר) שם כה, ש) ל"ז זבח תודת, ת) מהרש"ק מ"ז וגורס לשלמים, א) ל"ל שנתערבו עורות שפחיסם. ל"ק, ב) בכורות נב.

מאי עביד ליה. ט) דמתניתין אפיק ליה מפסח ור' אליעזר היא ולא ר"ע: **מומר הפסח.** כגון שהפרים מעות לפסחו ונתותרו (לשלמים) והיינו מומר פסח. עניין אחר שהפרים פסחו ואבד והפרים אחר מתחיו ואח"כ נמצא האבוד (ג) והוא מומר פסח מנין שקרב שלמים: **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** היינו שלמים: **אם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים.** לא הוה צריך למיתפא מעוט דהא כתיב (ויקרא ג) אם זבח שלמים קרבנו: **ואמר אבוה דשמואל וכו' דבר הבא מן הצאן.** דהיינו פסח: **כשב לרבות פסח לאליה.** דמעוט דמשמע שיהיה שלם שיהא עמו האליה הולרך הכתוב זה לרבותו דאילו שאר אימורים נפקי מאך בכור שור או בכור כשב ט) ואמרי' (זבחים דף ט.). דמו לא נאמר אלא דמם ד) אלבו לא נאמר אלא אלבם ה) לימד על בכור ומעשר ופסח שטעונים מתן דמים ואימורין אבל אליה איצטריך קרא אחרינא כשב לרבותו מעוט דפסח בעינן שיהא שלם ואילו הוה שקיל נאליה לא הוה הפסח שלם ולהכי איצטריך אלו קרא לרבותו דגבי כשב כתיב ו) אליה: **ושלמים הבאין מחמת הפסח.** היינו מומר פסח: **כשהוא אומר ואם עז** [1]. ולא כתיב (ד) אם הפסיק הענין למעט מאליה לימד על העז ועל פסח הבא מן העז שאינם טעונים אליה: **ולריכי.** הני שלשה קראי למילף דמומר פסח הוי שלמים: **חד לעברה זמנו.** [2] כגון שאבד קודם אלות הפרים לשוחטו ונמצא קרב שלמים ואע"ג דעדיין חזי לפסח: **דחזי לפסח שני.** בארבעה עשר באייר: **אימא לא.** יהא קרב שלמים: **דאפילו לפסח ראשון נמי חזי אימא לא.** יקרב שלמים קא משמע לן:

הדרן עלך התודה היתה באה

כל הקרבנות. היינו מנחות: **אלפא לסולת.** שכשם שהאלף היא ראש לכל האותיות כך אלף של אלו שני מקומות מכניס וזוטחא ראש לכל הסלתות. ענין אחר אלפא אלף היינו אחד כך אלף של שני מקומות מיוחדין לכך שאלתן מובחר עיקר מכל הסלתות כך אמרתי: **כל הארלות.** שבארץ ישראל כגון יהודה [3] ועבר הירדן והגליל כשרות: **אלא מכאן היו מביאין.** משום דמצוה להביא מן המובחר: **גמ' מן העלייה.** מתיתין (ה) ואפילו ח) ישנים בעלייה: **והא אפיקתיה.** ממושבותיכם ואע"ג דאמרינן דאין באין אלא מן החדש ומן הארץ ו) וכולן אינן באין אלא מן המובחר ואיזהו מובחר שלהם (ב) ג) ט) מבנים וזוטחא אלפא לסלת שנייה להן עפוריים בבקעה כל הארצות היו כשרות אלא מכאן היו מביאין: **גמ'** מתני' דלא כי האי תנא דתניא ז) עומר הבא מן הישן כשר שתי הלחם הבאות מן הישן כשרות אלא שחיסר מצוה עומר דכתיב 3 תקריב את מנחת בכוריך ואפילו מן העלייה שתי הלחם דכתיב 4 ממושבותיכם תביאו ו) ולא מן חוצה לארץ ממושבותיכם ואפי' ח) מן העלייה הא אפיקתיה אמר קרא תביאו ואפי' מן העלייה והאי מיבעי ליה ו) שכל שאתה מביא ממקום אחר הרי הוא כזה א"כ ליכתוב קרא תביא מאי תביאו ש"מ תרתי והכתיב 5 ראשית למצוה הכתיב 6 חדשה האי מיבעי לי' לכדתניא רבי נתן ור' ט) עקיבא אמרו שתי הלחם הבאות מן הישן כשרות ומה אני מקיים חדשה שתהא חדשה לכל המנחות ע"כ לא פליגי אלא בחדש אבל

ו) ולפ דפסח דומנו פסול לשם שלמים מ"מ נ"ל דס"ל דהכא שלמי מין שכבר יצאו הבעלים ידי חובתם בלחם שמנו עומר לשלמים ל"ש מה ועי' בפסחים לו ע"ב.

אבל בארץ לא פליגי דעומר ושתי הלחם מארץ אין מחוצה לארץ לא כמאן דלא כי האי תנא דתניא [6] **ר' יוסי בר רבי יהודה אומר עומר בא מחוצה לארץ ומה אני מקיים** [1] **כי תבאו אל הארץ שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ** [6] **וקסבר חדש בחוצה לארץ דאורייתא היא** [2] **דכתיב ממושבותיכם** [3] **כל מקום שאתם יושבין משמע וכי תבאו זמן ביאה היא וכיון דאורייתא היא אקרובי נמי** [4] **מקריבין** [5] **תנן התם** [8] **שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה רמי ליה רמי בר חמא לרב חסדא** [7] **תנן שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ורמינהו** [7] **לאכלה ולא לשריפה א"ל רחמנא אמר לך** [3] **לדורותיכם ואת אמרת תיבטל אמר ליה ומי קאמינא אנא תיבטל לייתי מדאשתקד בעינא כרמל וליכא ולייתי מכרמל דאשתקד אמר קרא** [4] **כרמל תקריב בעינא כרמל בשעת הקרבה וליכא איתמר רבי יוחנן אמר כרמל תקריב ר' אלעזר אומר ראשית קצירך** [9] **ראשית קצירך ולא סוף קצירך מותיב רבה** [4] **ואם תקריב מנחת בכורים** [9] **במנחת העומר הכתוב מדבר מהיכן היא באה מן** [5] **השעורים אתה אומר מן השעורים או אינו אלא מן החיטין רבי אליעזר אומר נאמר** [5] **אביב במצרים ונאמר** [4] **אביב לדורות מה** [9] **אביב האמור במצרים שעורים אף אביב האמור לדורות אינו בא אלא מן השעורים רבי עקיבא אומר מצינו יחיד שמביא חובתו מן החיטין ומביא חובתו מן השעורין** [6] **ואף ציבור מביא חובתו מן החיטין ומביא חובתו מן השעורין אם אתה אומר** [1] **מן החיטין לא מצינו ציבור שמביא חובתו מן השעורין ד"א אם אתה אומר עומר בא מן החיטין אין שתי הלחם ביכורים אלמא משום ביכורים הוא תיובתא תנן התם** [6] **אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינין** [7] **ולא מתמרים**

אבל בארץ לא פליגי. דצריך להביא מן הארץ ולא מן חוצה לארץ: **ומה אני מקיים וכי תבואו.** דמשמע דאין בא אלא מן הארץ: **קסבר חדש בחוצה לארץ.** קודם לעומר אסור דאורייתא דהא דכתיב (ויקרא כג) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו (ר) וטבא אפי' בחוצה לארץ: [1] **דמושבותיכם.** דכתיב בההוא קרא כל מקום שאתם יושבים משמע וכי תבואו לא ממעט חוצה לארץ אלא זמן ביאה הוא לומר שלא נתחייבו בעומר אלא לאחר שבאו לארץ אבל בלארץ אסור דאורייתא העומר (ב) וכיון דמדאורייתא אסור (ג) דהוה איסור חדש בחוצה לארץ ר"ל עומר מקריבין עומר חוצה לארץ: **נוטלין שכרן מתרומת הלשכה.** לפי שהם הפקר וצריך לשומרן מפני הגזלה ומפני הפעיים שלא יקלקוהו קודם לעומר כדי שיהא העומר בא מהם: **לאכלה ולא לשריפה.** והיכי מקריבין קומץ לשורפו על גבי המזבח: **רחמנא אמר.** בעומר לדורותיכם: **ואת אמרת מיבטל.** שאם אינו מביא של שביעית נמצא עומר בטל: **לייתי מדאשתקד.** שעוסים שגדלו לשתקד: **בעינן כרמל.** שהתם כרמל לך למלות בשעת קצירה: **ולייתי מכרמל דאשתקד.** מתבואה שנקצרה לאשתקד כשהיא כרמל: **איתמר רבי יוחנן אמר.** משום הכי אין מביאים מתבואה שנה משום דבעינן כרמל תקריב: **רבי אלעזר אמר.** משום דלשתים קצירכם אמר רחמנא (ב) דבשעת הבאה ליטול ראשית קצירך (ד) דהא מבואה ואי מייתי משל אשתקד אינו מביא מרגלאים קצירך שהרי נקצר מאשתקד ומוף קצירך שנה שעברה הוא בשעת הבאה: **אלמא משום בכורים הוא.** דבעי' שיהו בכורים בקצירך והייתו כל' אלעזר דאמר לשתים קצירכם ותיובתא דר' יוחנן דאמר כרמל תקריב דמשמע שיהו לתקריב כרמל אע"פ שאינו בכורים:

רש"י בת"י

וקח סבר [הדם כחון] לארץ מדאורייתא. [אסור קודם] לעומר דאורייתא: **ומשושבותיכם.** דכתיב בהאי קרא (ר) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וגו': **כל מקום יושבים** (ב) **משמע וכי תבואו אל הארץ.** משום דלכתיבין לאתויי אף בארץ ישראל (ג) משתבאו אל הארץ דוקא אתם חייבים בהנאת עומר מ"מ משמע דמדאורייתא הדם בחו"ל אסור: **לקרובי נמי מקרבינן.** מיהה כמו [מא"ר]: **שומרי ספיחין.** אל שעורין [נפנין העומר שלא [ילקטון] הענייה: **לאכלה.** היינה שבת [הארץ] לכם לאכלה: **[ולא] לשריפה.** [ון]הילך מביאין עומר לברוך את הקומץ: **כרמל תקריב.** לך בשעת הקרבנן: **ר' אלעזר [אומר].** היינו טעמא דאין מביאין מדאשתקד דכתיב לתשית [קצירך] (ב) בשעת הבאתה התחלת קצירה אותה תבואה בתה ממנה: **[ולא] סוף.** ואי מייתי מאשתקד הוי שעת הבאה קצירה דתבואה דאשתקד הוה ממנה: **אביב.** כי השעורה אביב (ג): **יחיד מביא חובתו מן החיטין.** מנחת חוטא: **וחובתו מן השעורין.** מנחת קנאות: **ציבור מביא חובתו מן החיטין.** שתי הלחם: **אלמא.** דטעמא דשתי הלחם משום בכורים הוי דבכורים בעינא והיינו לעומר הוא כתיב ביה נמי בכורים והיינו כל' אלעזר וקשיא לר' יוחנן: **משבעה המינין.** המוריס בפסוק ארץ חטה ושעורה וגו' [דברים ח] ודבש דקרא היינו דבש תמרים:

שומרי ספיחים בשביעית. וא"ת היאך עומר בא מן המשומר הא בעינן (יחזקאל מה) ממשקה ישראל ובסוף יבמות (דף קכב. ושם) מוכח דאסור גבי עובד כוכבים שהיה מוכר פירות בשוק ואמר פירות אלו של עולה הן של עזקה הן של נטע רבעי הן לא אמר כלום ופי' בקונטר' בשם רבותיו של עולה הן פירות נטיעות הן ושבן משומרים מפירות אילן זקן של עזקה הן מפרדס מעוזן וגדל לו (ד) שביב והיה שגא שביעית לא אמר כלום לאוקמי על כך אלא הכי אמר הרוב שזה משקר ולהשביח מקום מתכון וכן בנטע רבעי להודיע שפירות נטיעה הן והקשה בקונטר' מה איסור יש כאן אם עבר זמן הביעור לא שגא מן המשומר ולא שגא מן המופקר אסורין וקודם הזמן אלו ואלו מותרין ופי' דאמי עזקה שם עיר שגא"ל כדכתיב (יהושע י) ויכם עד עזקה ופירותיה משומרים ואם היה עובד כוכבים זה בחוצה לארץ ומשבח לאמר משקה הבאתים אין חוששין לומר אמת דבריו ושמא לא נתעשרו ושראל מכרם לו אלא להשביח מקום אומר כן ובערוך פירש של עזקה פירות שביעית שנתרשו בשביעית כלומר לא תהא סבור שבשדה בור גדלו אלא נחרש יפה ונעזק כמו (ישעיה ה) ויעזקהו וכן עזקו תתיהן של זיתים לקמן (דף פה:) פי' חופר ומשליך אבנים ועל ויעזקהו דקא פירש דיש מפרשין הסביבו גדר כטובעת ה) תרגום עזקה ורביעו תם מקייים פירוש רבותיו בעזקה לשון גדר כמו ויעזקהו ויסקלהו וכן בית עזקן היתה נקראת לתנן בר"ה (דף כג:) ובתוספתא (פ"ה דדמאי) נמי גרסינן עזק כלומר פירות משומרים ואסורין בשביעית כדדרשינן בתורת כהנים אם בעבי מזרך לא תבצור אבא חובתו מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן המופקר ו) ואמרינן בפרק הלוד הגזול (סוכה לט:) במה דברים אמורים בלוקח מן המופקר אבל בלוקח מן המשומר אפילו בכאלו איסר אסור ובחו"ל חדש: ז) קציר האי אות ד' נמחק: ח) למה לי יעור י"ל כי (עבדי) [השומרים] היו מודעים לעם (שהיו) [שהם] של (שביעית) [הקדש] ומתוך כך היו בדילין מליקח ממנה אבל לא היו מוחים בידם למי שהיה רוצה ליקח וכה"ג לא הי' משומר עוד י"ל דדוקא עובי נזירך אבל לא של הקדש דשל הקדש מותר אפי' מן המשומר. תו"א: ט) שביעית דאי אפשר שלא יביאו עומר בכל שנה אבל בכור אפשר שלא יולד בכור לישראל בשביעית וכן חלה אפשר שלא יהיו לישראל עיסה [החייבת בחלה] בשביעית תימה ונילף א) משתי הלחם כו' [אא"ה לפ"ש צריך למחוק מדברי התוס' וניחא נמי שתי עכ"ח.]: יב) (ר"א) [ר"י נמק"]. לאו מבכורים קא דריש אלא מכרמל הא"ת ומ"ט וכו' ר"ל דתרי קראי כתיב [ואם] תקריב מנחת בכורים וכתיב (וכי תקריב מנחת בכורים)

מסורת הש"ס

ר) [ויקרא כג:], ר) [קדושין לז.], ג) שקלים פ"ד מ"ה ב"מ קיח.], ד) [בכורים יב:], ה) [ע"ל קלירכם, ויקרא כג], ו) [ע"ל סח.], ז) [שמות ט ט ה' השעורה אביב וכן אתמא בכל"ר ויקרא ב פ"ד], ח) בכורים פ"ה מ"ג פסחים נג., ט) [ע"ל קפ. ל"ק], י) [ומשומשבותיכם. ל"ק], כ) [ע"ל העומר לפי' בח"ל הס"ד, ל) [ע"ל ויכון בלא"ר], מ) [ויקרא כג], נ) [ע"ל שאתם יושבים], ס) [לוחי ל"ל לף כחון לארץ], פ) [ע"ל קלירכם, ויקרא כג], צ) [שמות ט], ק) [ע"ל סביב בשומרו. ל"ק], ר) [ע"ל שרגוס], ש) [ע"ל ומפרי נמי. ל"ק], ת) [תוס' במס' ב"מ נח. דמו מירוק זה לפי בלירה לפי' מהמוקפר לאוכר בלירה מולדה דקלילה היא ובעיבית אסור כה ע"ש], א) [ע"ל מבלי בלירה בכלל קלירה היא בלירה לכתיב רחמנא כי. ל"ק], ב) [נפיין תוס' יבמות קכב. ד"ה של ותוס' ב"מ נח. ד"ה לשמור ותוס' סוכה לט: ד"ה בד"א],

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְקָצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וְהֲבֵאתֶם אֵת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן:
ויקרא כג י
2. וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וְלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ:
ויקרא כה ו
3. וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכֵלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֵת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם:
ויקרא כג יד
4. וְאִם תַּקְרִיב מִנְחַת בְּכּוּרִים לְיְיָ אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֵת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ:
ויקרא ב יד
5. וְהַפֶּשְׁתָּה וְהַשְּׂעֹרָה נֻכָּתָה כִּי הַשְּׂעֹרָה אָבִיב וְהַפִּשְׁתָּה גִּבְעֹל:
שמות ט לא

מוסף רש"י

שומרי ספיחים. של שעורין לעזוק מנחת העומר, לו של חטין לעזוק שתי הלחם (ב"מ קיח.). **אין מביאין ביכורים** חוץ מז' מינים. בביכורים כתיב אשר תביא לה' אלקיך (ולכשיגיע ממנחות (דף פד:) נאמר כאן אלקיך ואלקיך ונאמר להלן אלהך שנה ושעורה וגו' מה להלן שנה אלהך אלהיך בשנה הכתוב מדבר אף כאן שנה אלהך, וילפינן מינה דאין מביאין אלא מז' מינין האמורין שם ואין מביאין אלא ממקום משובח ומתמיה מצנעא המינים הן דכתיב ודבש דהיינו דבר תמרים (פסחים נג.).

רבינו גרשום

אבל בארץ לא פליגי. דצריך ולא מחוצה לארץ: דמושבותיכם דכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו בכל מקום שאתם יושבים משמע. וכי תבואו לא

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ד מהלכות שקלים הלכה ה:
ז ב מיי' פ"ו מהלכות תמידין ומוספין הל' יא:
ח ג מיי' פ"ב מהל' בכורים הל' ב:
ט ד מיי' שם הלכה ג:

שיטה מקובצת

א) ר' יוסי בר רבי יהודה אומר עומר בא מחו"ל. גליון כתב ר"י בתשובה דבחבואה הנשרשת לאחר העומר כמו לאחר ששה עשר אסורה מן התורה לקוצרה דחו"ל הוי שפיר ממקום שאתה מביא דקיי"ל כר' יוסי בר' יהודה וכרבנן דבי רב אשי דאמרי' לעיל בפ' ר' ישמעאל דלא אכלי עד צפרא דשיבסר דסברי חדש דחו"ל דאורייתא אמנם (מותר לקוצרו ולהביאו לבית דע"ג) כתב דמותר להערים למכור לעובד כוכבים עד לאחר קצירה ואז מותר אח"כ אף להכניסם לבית [דאע"ג] דאין גודשין של בית העמקים היינו טעמא דהתם אין הפסד להמתין בגדיש עד לאחר העומר אבל הכא אם יהיו שם כל ימות החורף יפסיד הכל והר"ם מפרש דלרבי יוסי נמי שרי לקצור בחו"ל דהא דאמרינן ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר [הא] אמרינן בקודשין דהוי מצוה החלויה בארץ ונפקא לן מקרא בקודשין דמצוה החלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ דהא איסור אכילת חדש בחו"ל נפקא לן ממושבותיכם דכתיב גבי אכילה ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו בכל מושבותיכם עד עצם היום הזה ככל מקום שאתם יושבים וגבי קצירה נ) תיבת דכתיב נמחק: ג) נמי מקרבינן: ד) רמי ליה רמי ב"ח לר"ח לאכלה ולא לשריפה א"ל רחמנא אמר לדורותיכם ואת וכו' והשאר נמחק: ה) השעורין וצבור מביא חובתו מן החיטין מה יחיד מביא חובתו מן החיטין ומביא חובתו מן השעורין אף צבור שמביא חובתו מן החיטין מביא כו': ו) אומר עומר בא: ז) וממושבותיכ': ח) אסור אפילו בחו"ל חדש: ט) קציר האי אות ד' נמחק: י) למה לי יעור י"ל כי (עבדי) [השומרים] היו מודעים לעם (שהיו) [שהם] של (שביעית) [הקדש] ומתוך כך היו בדילין מליקח ממנה אבל לא היו מוחים בידם למי שהיה רוצה ליקח וכה"ג לא הי' משומר עוד י"ל דדוקא עובי נזירך אבל לא של הקדש דשל הקדש מותר אפי' מן המשומר. תו"א: יא) [ע"ל ס"ע צריך למחוק מדברי התוס' וניחא נמי שתי עכ"ח.]: יב) (ר"א) [ר"י נמק"]. לאו מבכורים קא דריש אלא מכרמל הא"ת ומ"ט וכו' ר"ל דתרי קראי כתיב [ואם] תקריב מנחת בכורים וכתיב (וכי תקריב מנחת בכורים)

רחמנא אמר לדורותיכם ואת אמרת תיבטל. הקשה רבינו תם לרמינהו בסוף פ' קמא דבכורות (דף יב: ושם) בהמת שביעית פטורה מן הבכורה לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ופריך מהאוכל מעשר שביעית שלא הורמה חלתה חייב מיתה אמאי כיון דאילו מיטמיא בת שריפה היא ורחמנא אמר לאכלה ולא לשריפה ומשני שאני התם דכתיב לדורותיכם ופריך ויגמר מיניה ומשני הכא מעיקרא לאכילה הכא מעיקרא לשריפה והשתא אכתי נילף ממנה העומר דמעיקרא לשריפה וי"ל מה לעומר שכן ציבור ודומה שבת וטומאה הכא נמי אלא ודאי שומר אסור באכילה וא"כ היכי שריא הכא דהכא נמי מן המשומר אסור באכילה ואין לומר משום דכתיב לדורותיכם דבסמוך דהא יכול להביא מן המופקר ב) ויש לומר דמדאורייתא בעינה דווקא אסור אבל באכילה שרי דקרא בתורת הבאים בעבירה מיירי ולא באכילה ובפרק קמא דמועד קטן (דף ג.) נמי אמרינן ג) מכדי זמירה תולדה דזריעה היא זמירה דכתב רחמנא למה לי [1] ועוד יש לפרש דשומרי ספיחים הכשר לא היו מונעים בני אדם מליקח אבל היו מודיעין להן והם פורשין מאליהן אי נמי קירוך ומזירך אמר רחמנא דידך אין ולא של הקדש ומהאי טעמא שריא קצירה אי נמי קצירה שלא בשעת הבאה אפי' שבת חל בי' לא אלעזר בר' שמעון דסוף פרק ר' ישמעאל (נעיל עב.) וא"ת ולר"ע דאמר (פסחים דף גא.) ספיחים אסורין הא בעינן ממשקה ישראל ולא פירכא היא דבשאר שנים נמי לא ממשקה ישראל הוא ורחמנא דאמרי' בפ"ק (נעיל ה:) משום דמצוותה בכך שאני בשביעית נמי לר"ע הרי מצוותה בכך ג) : **רחמנא אמר לדורותיכם ואת אמרת תיבטל.** הקשה רבינו תם לרמינהו בסוף פ' קמא דבכורות (דף יב: ושם) בהמת שביעית פטורה מן הבכורה לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ופריך מהאוכל מעשר שביעית שלא הורמה חלתה חייב מיתה אמאי כיון דאילו מיטמיא בת שריפה היא ורחמנא אמר לאכלה ולא לשריפה ומשני שאני התם דכתיב לדורותיכם ופריך ויגמר מיניה ומשני הכא מעיקרא לאכילה הכא מעיקרא לשריפה והשתא אכתי נילף ממנה העומר דמעיקרא לשריפה וי"ל מה לעומר שכן ציבור ודומה שבת וטומאה

שבח ארץ. אין לפרש ממובחר שבפירות אפילו כולם מצוי הבעל דממובחר נדריכם נקפא כדתני' בתוספתא' (פ"ט) אלא כמו שפי' בקונטו' שבח ארץ שבעת המינים: **ארץ מארץ לא משמע ליה.** דלא דמי למאלה דדרשינן לעיל בפרק כל המנחות בתוס' מלה (דף ס:) דהכא לא מצי למכתב אשר מצוי מרכך:

כאן בספינה של עץ כאן בספינה של חרס. פי' בקונטרס ספינה של חרס מצוי וקונה והא דלא משני אידי ואידי בספינה של עץ כאן בנקובה כאן בשאינה נקובה [1] משום דאין דרך ספינה להיות נקובה שלא יכנסו בה המים והשתא לא הוי דומיא דאין שיעורי דבכולהו מזכיר בריש ההוא דמצוי וקונה וכמו כן פי' בפ"ק דגיטין (דף ז:) גבי עפר חוצה לארץ הבא בספינה לארץ חייב במעשר ובשביעית אמר רבי יהודה איימתי בזמן שהספינה גוששת אמר רבי זירא עליו נקוב המונח על גבי יתידות באמו לתחלוקת רבי יהודה ורבנן פירש שם בקונטרס דספינה דלעולם של חרס היא ואינה צריכה לינקב אם היתה מונחת בקרקע כדאמר במנחות והקשה ר"ת דבפ"ב דגיטין (דף כא:) אמרי' כתבו על חרס של עליון נקוב משמע דחרס בעי נקיבה ואמרינן בסוף המגיע (שבת דף לה:) ה' מדות בכלי חרס ניקב בשורש קטן טהור מלהכשיר את הזרעים ועוד דסתם עליון של חרס הוא כדמשמע בפרק שמנה שרצים (שם דף קח.) מאן דתנא פיטרא מאונה דתנא כו' ופריך עלה מהתולש מעליון נקוב וסתם תנא דחרס הוא ועוד

מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים אמר עולא [6] אם הביא לא קידש יתיב רבה וקא אמר לה להא שמעתא איתיביה [3] רבי אחא בר אבא לרבה [1] קרבן ראשית [8] שתהא ראשית לכל המנחות וכן הוא אומר [2] בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם אין לי אלא חדשה של חטים [3] חדשה של שעורים מנין תלמוד לומר חדשה אם אינו ענין לחדשה של חיטין תנהו ענין לחדשה של שעורים ומנין שתהא קודמת לביכורים תלמוד לומר [3] וחג שבעות תעשה לך בכורי קציר חטים ואין לי אלא בכורי קציר חטים קציר שעורים מנין ת"ל [4] וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה ואין לי אלא שתזרע [5] עלו מאליהן מנין תלמוד לומר בשדה ואין לי אלא בשדה מנין לרבות שבגג ושבחורבה ושבעציץ ושבספינה ת"ל [5] בכורי כל אשר בארצם מנין שתהא קודמת לנסכים [7] ופירות האילן נאמר כאן בכורי מעשיך ונאמר להלן [4] באספך את מעשיך מן השדה מה להלן נסכים ופירות אילן אף כאן נסכים ופירות אילן קתני מיהא שבגג שבחורבה שבעציץ ושבספינה סיפא אתאן למנחות מתקיף לה רב אדא בר אהבה אי הכי היינו דכתיב [5] כל טהור בביתך [6] יאכל אותו ואי מנחות לזכרי כהונה הוא דמיתאכלן אמר רב משרשיא תרי קראי כתיבי [5] לך יהיה וכתיב כל טהור בביתך [1] יאכל אותו הא כיצד כאן בביכורים כאן במנחות רב אשי אמר כוליה במנחות וסיפא דקרא אתאן ללחמי תודה בפלוגתא ר' יוחנן אמר אם הביא לא קדש ריש לקיש אמר אם הביא קדש נעשה ככחוש בקדשים בשלמא ריש לקיש כדאמר טעמא אלא רבי יוחנן מאי טעמא [6] אמר רבי אלעזר רבי יוחנן חזאי [1] בחלום מילתא מעלייתא אמינא [3] אמר קרא [6] מראשית ולא כל ראשית [6] מארצך ולא כל ארצך וריש לקיש האי [6] ארצך מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא רבן גמליאל בר רבי אומר נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ מה להלן שבח ארץ אף כאן שבח ארץ ואידך ארץ מארץ ואידך ארץ מארץ לא משמע ליה תני חדא שבגג ושבחורבה שבעציץ ושבספינה מביא וקורא ותניא אידך מביא ואינו קורא בשלמא ריש לקיש גג אגג לא קשיא הא בגג דמערה הא בגג דבית חורבה אחורבה לא קשיא כאן בחורבה עבודה כאן בחורבה שאינה עבודה עציץ אעציץ לא קשיא כאן בנקובה כאן בשאינו נקובה ספינה אספינה לא קשיא כאן בספינה של עץ כאן בספינה של חרס

אלא

א) מיי' פ"ב מהל' מיסורי מזבח הל' י:
ב) [מיי' פ"ג מהלכות כמורים הלכה ז].

רבינו גרשום

מתמרים של הרים ופירות שבעמקים. כתוראים הם: קרבן ראשי' משמע נמי אשתי הלחם אני"ג דכתיב בעומר משום דאמרי' מה יש לך להביא בכורים מדבש ושתי הלחם מחמץ: ואין לי אלא חדשה של חיטים. דומיא דשתי הלחם דשל חיטים: חדשה חדשה. דכתיב והקרבתם מנחה חדשה: מנין לרבות שהתא קודמת לבכורים של חטים שגדלין בגג ובחורבה: ת"ל כל אשר בארצם אפי' בגג: מה להלן נסכים אף מעשיך משמע הכל. קתני מיהא שבגג ושבחורבה ושבספינה חייבין בבכורים וכ"ש תמרים שבהרים ופירות שבעמקים. וקשיא לעולא: סיפא דקתני שבגג ושבחורבה למנחות קא מרבי להו ולא לבכורים. והאי דכתיב בכורי בכורי למנחות קא מרבי להו שיהו שתי הלחם קודמין להן: מנחות לזכרי כהונה הוא דקא מתאכלן [6] בכורים כל טהור בביתך יאכל אותו: אמר רב משרשיא תרי קראי כתיבי האי [בכורי] כל אשר בארצם דלך יהיה משמע אמנחות. רב אשי אמר כלה בריייתא במנחות וסיפא דגג וחורבה דמרבי מכל אשר בארצ' אתאן ללחמי תודה דנאכלין לכל טהור בביתך ולא קשיא לעולא. נעשה הני תמרים שבהרים (כגחושה בהמה) [כבהמה כחושה] בקדשים דקדשה דאי עבד: א"ר אלעזר ר' יוחנן חזאי בחלמא משום הכי מתרי'צנא למילתיה שפיר אמר קרא מראשית ולא כל ראשית למעוטי שאין מביאין חרץ משבעת המינין. מארצך ולא כל ארצך למעוטי פירות שבעמקים ותמרים שבהרים: ונאמר להלן ארץ חטה ושעורה וגו' והיינו שבח הארץ [3] עקרו מארץ היינו מארצך ממובחר. מגג שבמערה מביא וקורא דדמי לארץ. שגדילה על גגי בית מביא ואינו קורא. חורבה עבודה. חרושה:

ג) נראה דל"ל ונקרא כתיב כל טהור וגו'.
ד) תוס' ל"ל אף כאן מאלך ממוקר שבאלך.

שיטה מקובצת

ה) [אם הביא לא קידש. אא"ק] מאי שנא מבית הובלים ומבית השלחים כו' ואם הביא כבר יע"כ אין מביאין הוי משום דגמרינן מבכורים [ואי מבכורים גמרינן להא] מילתא [נימא מה התם דאם הביא לא קידש [אף הכא רי"ל הא] דאין מביאין לאו משום דגמרי' [מבכורים] אלא משום דבעינן (מנח) [משבח] (נידרא) [נדריכם] אבל בדיעבד נמי אם הביא כשר דדוקא גבי בכורים אם הביא לא קידש משום דכתיב מראשית: ה) רב אחא בר הונא לרבה קרבן: ו) חדשה של שעורים מנין. גליון על לשון שני א) של רש"י קשה תיפוק ליה דבני ממשקה ישראל מן המותר לישראל ולשון אחר ששמע עיקר: ז) לנסכים ולפירות: ח) בביתך יאכלנו ותיבת אותו נמחק: ט) יאכלנו ותיבת אותו נמחק: י) חזאי בחלמא: יא) דכתיב באספך את מעשיך: יב) בחילמא משום הכי מתרצא:

א) כ"ל לשון שני של רש"י ס"א שפי' דקאי אמנחת העומר ע"ש.

ב) [בכורות ה. נו. וע"ש בתוס' ד"ה קמנ. לענל מז.], ג) עיין רש"ק, ג) ל"ל משמע לאפי' הלחם אע"ג דכתיב בבכורים נמי כדאמרי' כו'. ל"ק, ד) עיין רש"ק ל"ל מה שאתה מביא מתא הכתובות שהוא אפי' הלחם יבא כו'. ל"ק, ה) ל"ל בלחם. ל"ק, ו) ג' ל"ק, ח) גי' ל"ק, ט) ל"ל קשיא. ל"ק, י) [נל"ל מיגס ממוקים], ב) ויקרא כג, ג) במדבר כח, ד) שמות כג, ה) [נל"ל מה הלכן אפי' הלחם קודם אף כאן אפי' הלחם קודם], ב) [נ"ל בגני אסרן], ד) זבחים נה. ה) דברים ח, ו) לא נמצא זה בכ"ש וכן בגיטין ושיין רש"ק.

תורה אור השלם

1. קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיְיָ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחוֹחַ:

ויקרא ב יב

2. וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיְיָ בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

במדבר כח כו

3. וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה:

שמות לד כב

4. וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסִף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאָסְפְּךָ אֶת מַעֲשֶׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה:

שמות כג טז

5. בִּכּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר יָבִיאוּ לַיְיָ לְךָ יִהְיֶה כָּל טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵלֻנּוּ:

במדבר יח יג

6. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַּטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם:

דברים כו ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכיון לקים לה מאי מארצך: (ב) רש"י ד"ה מה להלן וכו' כל מעשיך במשמע ועוד: (ג) ד"ה קתני וכו' שבהרים ופירות שבעמקים: (ד) ד"ה אף כאן וכו' המשונה מא"י הס"ל: (ה) ד"ה ואיתיב וכו' רבי יוחנן ומשני אמר לך:

מוסף רש"י

מתמרים שבהרים. דאינן משומחין אלא דקלים של עמקים (פסחים נג.). ולא מפירות. תבואה דגן שבעמקים. שהמיים לגיה שם ותבואתן ממושה ומרקבת (שם). רבי יוחנן חזאי בחלמא. הלילה נגלה לי ר"י במלום, והודיע ונגלה לי יודע אני בי שאומר היום דבר טעם (בכורות נג.).

ו) גמ' מאי שנא מבית הובלים ומבית השלחים כו' ואם הביא כבר יע"כ אין מביאין הוי משום דגמרינן מבכורים [ואי מבכורים גמרינן להא] מילתא [נימא] מה התם דאם הביא לא קידש [אף הכא רי"ל הא] דאין מביאין לאו משום דגמרי' [מבכורים] אלא משום דבעינן (מנח) [משבח] (נידרא) [נדריכם] אבל בדיעבד נמי אם הביא כשר דדוקא גבי בכורים אם הביא לא קידש משום דכתיב מראשית: ז) רב אחא בר הונא לרבה קרבן: ח) חדשה של שעורים מנין. גליון על לשון שני א) של רש"י קשה תיפוק ליה דבני ממשקה ישראל מן המותר לישראל ולשון אחר ששמע עיקר: ט) לנסכים ולפירות: י) בביתך יאכלנו ותיבת אותו נמחק: יא) יאכלנו ותיבת אותו נמחק: יב) חזאי בחלמא: יג) דכתיב באספך את מעשיך: יד) בחילמא משום הכי מתרצא:

ה) [נל"ל דמשום הכי מתרצא] ד"ה אמר לך. ל"ל, ו) [נל"ל מה הלכן אפי' הלחם קודם אף כאן אפי' הלחם קודם], ז) [נל"ל בגני אסרן], ח) [נל"ל מה הלכן אפי' הלחם קודם אף כאן אפי' הלחם קודם], ט) [נל"ל בגני אסרן], י) [נל"ל מה הלכן אפי' הלחם קודם אף כאן אפי' הלחם קודם], כ) זבחים נה. ל) דברים ח, מ) לא נמצא זה בכ"ש וכן בגיטין ושיין רש"ק.

מתמרים שבהרים. אע"פ שהם משבעה מינים דדגש היינו דגש תמרים הני שבהרים ושבעמקים אינן מן המובחר לפי שהן כמוזין: **וקאמר להא שמעתא.** אם הביא לא קדש: **קרבן ראשית.** ג) משמע נמי שאפי' הלחם אע"ג דכתיב בבכורים כדאמריי מה יש לך להביא בכורים מן הדבש ואפי' הלחם מן המוכן: **אין לי אלא חדשה של חיטין.** דומיא דאפי' הלחם שהן חיטין שאין יכול להביא קודם שאי' הלחם: **חדשה של שעורים.** כגון מנחת קנאות: **מנין.** אלא יביא קודם לשאי' הלחם: **ת"ל חדשה חדשה.** שאי' פעמים דכתיב בהקריבכם מנחה חדשה והקרבתם מנחה חדשה (ויקרא כג): **מנין שתהא.** שאי' הלחם קודם לבכורים אלא יביא בכורים קודם לשאי' הלחם: **ת"ל בכורי קציר חטים.** כלומר שאי' הלחם יהא קודם לכל קציר חטין אפילו בכורים. ענין אחר חג שבועות בכורי קציר חטים ד) (נחג שבועות שהוא מביא בו שאי' הלחם) יהא קודם לכל קציר אפילו לבכורים: **ת"ל חג הקציר בכורי מעשיך.** חג שאתה מביא בכורים שאי' הלחם יהא קודם לכל אשר תזרע בשדה אפי' לחדש של שעורים: **מנין.** שתהא קודם לבכורים של חטין שגדלו בגג ובחורבה דהאי הכי דתנן שאי' הלחם קודם אף כאן שאי' הלחם קודם], ז) [נ"ל בגני אסרן], ח) זבחים נה. ט) לא נמצא זה בכ"ש וכן בגיטין ושיין רש"ק.

תורה אור השלם

1. קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיְיָ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחוֹחַ:

ויקרא ב יב

2. וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיְיָ בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

במדבר כח כו

3. וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה:

שמות לד כב

4. וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסִף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאָסְפְּךָ אֶת מַעֲשֶׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה:

שמות כג טז

5. בִּכּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר יָבִיאוּ לַיְיָ לְךָ יִהְיֶה כָּל טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵלֻנּוּ:

במדבר יח יג

6. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַּטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם:

דברים כו ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכיון לקים לה מאי מארצך: (ב) רש"י ד"ה מה להלן וכו' כל מעשיך במשמע ועוד: (ג) ד"ה קתני וכו' שבהרים ופירות שבעמקים: (ד) ד"ה אף כאן וכו' המשונה מא"י הס"ל: (ה) ד"ה ואיתיב וכו' רבי יוחנן ומשני אמר לך:

מוסף רש"י

מתמרים שבהרים. דאינן משומחין אלא דקלים של עמקים (פסחים נג.). ולא מפירות. תבואה דגן שבעמקים. שהמיים לגיה שם ותבואתן ממושה ומרקבת (שם). רבי יוחנן חזאי בחלמא. הלילה נגלה לי ר"י במלום, והודיע ונגלה לי יודע אני בי שאומר היום דבר טעם (בכורות נג.).

מתמרים שבהרים. אע"פ שהם משבעה מינים דדגש היינו דגש תמרים הני שבהרים ושבעמקים אינן מן המובחר לפי שהן כמוזין: **וקאמר להא שמעתא.** אם הביא לא קדש: **קרבן ראשית.** ג) משמע נמי שאפי' הלחם אע"ג דכתיב בבכורים כדאמריי מה יש לך להביא בכורים מן הדבש ואפי' הלחם מן המוכן: **אין לי אלא חדשה של חיטין.** דומיא דאפי' הלחם שהן חיטין שאין יכול להביא קודם שאי' הלחם: **חדשה של שעורים.** כגון מנחת קנאות: **מנין.** אלא יביא קודם לשאי' הלחם: **ת"ל חדשה חדשה.** שאי' פעמים דכתיב בהקריבכם מנחה חדשה והקרבתם מנחה חדשה (ויקרא כג): **מנין שתהא.** שאי' הלחם קודם לבכורים אלא יביא בכורים קודם לשאי' הלחם: **ת"ל בכורי קציר חטים.** כלומר שאי' הלחם יהא קודם לכל קציר חטין אפילו בכורים. ענין אחר חג שבועות בכורי קציר חטים ד) (נחג שבועות שהוא מביא בו שאי' הלחם) יהא קודם לכל קציר אפילו לבכורים: **ת"ל חג הקציר בכורי מעשיך.** חג שאתה מביא בכורים שאי' הלחם יהא קודם לכל אשר תזרע בשדה אפי' לחדש של שעורים: **מנין.** שתהא קודמת לביכורים תלמוד לומר וחג שבעות תעשה לך בכורי קציר חטים ואין לי אלא בכורי קציר חטים קציר שעורים מנין ת"ל וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה ואין לי אלא שתזרע: **עלו מאליהן.** שלא יביאו מהן בכורים קודם לשאי' הלחם: **ת"ל בכורי כל אשר בארצם.** אלמא שנקרא בכורים ובשדים וחג הקציר יהא [קודם] לבכורים. ל"א נאמר כאן בכורי ונאמר להלן מ) חג הקציר בכורי מה כאן הכל במשמע אף כאן הכל במשמע: **לנסכים ולפירות האילן.** שלא יביא נסכים יין מן החדש ובכורי פירות האילן קודם לשאי' הלחם: **מה.** מעשה דאמור להלן נסכים ופירות האילן בכלל שהרי בחג הסוכות כבר נלקט הכל אף כאן נסכים ופירות אילן: **קתני מיהא שבעציץ שבספינה.** לא יביאם קודם שאי' הלחם [אלא] נאחר שאי' הלחם יביא וכ"ש תמרים שבהרים ופירות שבעמקים ותיובתא לעולא: **סיפא.** דקתני מנין לרבות שבגג ושבחורבה למנחות קא מירבי והכי קאמר מנין שלא יביאו מהם מנחה קודם לשאי' הלחם ת"ל בכורי כל אשר בארצם ועצץ וספינה בכלל ובמנחות כתיב הלי קרא כדמפרש רב משרשיא לקמיה וגמר הלי בכורי מבכורי קציר חטים מה להלן מנין שאי' הלחם (אף קודם) אף כאן שאי' הלחם ל): **היינו דכתיב.** בהלי קרא דבכורי כל אשר בארצם כל טהור ואפילו נשים: **ואי.** במנחות משמעי קרא לזכרי כהונה הוא דמתאכלו דבמנחות כתיב [ויקרא ו] כל זכר בכהנים מ) יאכלנה: **הרי קראי כתיבי.** בהלי קרא גופיה כתיב בכורי כל אשר בארצם וגו' לך יהיה משמע לך ולכיולא בך דהייט זכרים ומתיב בה נמי כל טהור דקרא דבמנחות ופיפא בבכורים והך דרשא דגג וחורבה מרישא דקרא קאי וכדאמרינן: **סיפא.** דכתיב כל טהור דלמחי תודה מרבע חלות של תודה נאכלין לנשי כהנים כדאמרי' נ) המורם מהם כיולא בהם אלא שהמורם נאכל לכהנים ונשיהם ותרומת לחמי תודה תרומת תודה דהייטו חזה ושוק: **כאלונגסא.** [ד]עולא ורב אחא בר הונא פליגי נמי ר' יוחנן וריש לקיש בתמרים שבהרים ופירות שבעמקים: **כלתוז שבקדשים.** יי היכי דבהמה כחושה מה שהקדישה אם הקדישה ר"ג הני קדשי: **ר' יוחנן חזאי בחלמא.** וכיון דגבהה רבה אמתחלה לי אמיינא מילתא מעלייתא אמי מומר היום: **אמר קרא מראשית.** פרי האדמה ולא כל ראשית פרט לשאינו שבעת המינים ושבעת המינים גופייהו מביא מארצך ולא כל ארצך פרט לתמרים שבהרים ופירות שבעמקים: **ונאמר להלן ארץ.** חטה ושעורה ס) מה להלן בשבחה של ארץ הכתוב: **אף כאן.** בבכורים משבח ל"ל הם בחיים ליהיו שבעת המינין דראשית ולא כל ראשית לא נפקא לן בהדיא איזה מין

ס) [בכורות ה. נו. וע"ש בתוס' ד"ה קמנ. לענל מז.], ב) עיין רש"ק, ג) ל"ל משמע לאפי' הלחם אע"ג דכתיב בבכורים נמי כדאמרי' כו'. ל"ק, ד) עיין רש"ק ל"ל מה שאתה מביא מתא הכתובות שהוא אפי' הלחם יבא כו'. ל"ק, ה) ל"ל בלחם. ל"ק, ו) ג' ל"ק, ח) גי' ל"ק, ט) ל"ל קשיא. ל"ק, י) [נל"ל מיגס ממוקים], ב) ויקרא כג, ג) במדבר כח, ד) שמות כג, ה) [נל"ל מה הלכן אפי' הלחם קודם אף כאן אפי' הלחם קודם], ב) [נ"ל בגני אסרן], ח) זבחים נה. ט) לא נמצא זה בכ"ש וכן בגיטין ושיין רש"ק.

אלא לרבי יוחנן קשיא תנאי היא דתניא [א]שבגג ושבחורבה מביא וקורא שבעציץ ושבספינה אינו מביא כל עיקר: וכולן אינן באות אלא מן המובחר כו': אמרי ליה יוחנא וממרא למשה תבן אתה מכנים לעפריים אמר להו אמרי אינשי [ב] למתא ירקא ירקא שקול: **מתני'** [ג]אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מבית האילן ואם הביא כשר [ד]כיצד הוא עושה נרה שנה ראשונה [ה] ובשנה שניה זורעה קודם לפסח שבעים יום והוא עושה סולת מרובה כיצד [ו]בודק הגזבר מכנים ידו [ז] לתוכן עלה בה אבק פסולה עד [ח] שינפנה [ט]ואם התליעה פסולה: **גמ'** כיצד עושה נרה שנה ראשונה [י] איבעיא להו היכי קאמר נרה שנה ראשונה ושניה נרה וזורעה או דלמא נרה שנה ראשונה ושניה זורעה בלא נרה תא שמע דתניא אמר רבי יוסי אף חיטי כרזיים וכפר אחים [יא] אלמלא [יב] סמוכות לירושלים היו מביאין מהן לפי שאין מביאין את העומר אלא מן השדות המודרמות [יג] והמנונרות לכך שבהן חמה זורחת ומהן חמה שוקעת כיצד עושה נרה שנה ראשונה ושניה חורש ושונה וזורעה קודם לפסח שבעים יום כדי שתהא סמוכה לחמה ועושה קנה זרת ושיבולת זרתיים וקוצר ומעמר ודש וזורה ובורר וטוחן ומרקד ומביא אצל גזבר וגזבר מכנים ידו לתוכה אם עלתה בה אבק אומר לו חזור ונפה אותה שניה משום רבי נתן אמרו גזבר סך ידו שמן ומכנים לתוכה עד שמעלה כל אבקה קתני מיהת חורש ושונה ולטעמיך מתניתין לא קתני שונה

ברייתא

ועוד הביא רבינו שמואל מהא דתניא בתוספתא דשביעית הטומן את הלוף בשביעית ר"מ אומר טומנו בעציץ כדי שלא יצמח ואע"פ שאין רואים לדבר זכר לדבר (ירמיה לג) ונתמה בכלי חרס למען יעמדו ימים רבים ונראה לר"ת דבשל חרס מהניא נקיבה אבל בשל עץ אפי' נקוב לא מהני מידי וספינה דגיטין (דף ז: וש"ס) בשל חרס ובנקובה ואין המים באין בה שהעפר מדבק ועשה רגבים וסותם את הנקב והא דלא משני הכא גבי ספינה כאן בנקובה כאן בשלימה נקובה משום דהיינו שיעוא דעציץ ולא למלוא בספינה חידוש אחר ועוד דמה שיכול להעמיד בספינה של עץ מעמיד משום דסתם ספינה לאו דחרס ונימא השתא בכל הנהו חמש מדות בכלי חרס הוו כולהו בחרס דווקא דמדה של מוליא משקה וכונס משקה אשכמן גבי חרס כדתנן בפרק בא סימן (נדה מט.) כל כלי חרס שהוא מכניס מוליא ויש שהוא מוליא ואינו מכניס ואמרי' בגמרא מכניס פסול למי חטאת ופסול משום גיסטרא מוליא כשר למי חטאת ופסול משום גיסטרא וכן מדות דמוליא זית ומוליא רמון תנן במסכת כלים גבי כלי חרס אבל של עץ שיעורו לעולם כרימוניס כדתנן (פי"ז מ"ח) כל כלי בעלי בתים שיעורן כרימוניס ומיהו לפי' זה נמי לא הוי דומיא דאינך שיעוי דנקיט בריאשא דהוא דמניא וקורא ותמילה היה רגיל ר"ת לפרש דבשל עץ אפי' נקיבה לא בעי דמתלחלח מן הקרקע יותר משל חרס ונקיט השתא בריאשא דהוא דמניא וקורא כמו באינך ולכולהו לישני דפריסת היה יכול לתרץ כאן ספינה אספינה לא קשיא הא רבי יהודה הא רבנן אי נמי כאן בגוששת כאן בשלימה גוששת והתם בגיטין דפריך מני מדא המניא גט בספינה כמנין בא"י ותניא אידך כמניא בחולה לתרץ ומשני הא רבי יהודה והא רבנן הוה מלי לשנויי כאן בשל עץ כאן בשל חרס א"נ כאן בנקובה כאן בשלימה נקובה ומאמ"ש לחלק דהתם נהי דהיכא דשלימה גוששת לרבי יהודה מדהשיבא חולה לתרץ לענין מעשר [ו] ודהשיבא נמי חולה לתרץ לענין גט היינו משום דכיון דשם חולה לתרץ על המקום צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואע"ג דשריפי וגמירי כדי שלא תחלוק במדיינא היס אבל כשהיא גוששת לרבי יהודה אי לתנא קמא תפילו בשלימה גוששת כיון דשם חרס ישראל על המקום אע"פ שמחמת שאין הכלי מיקב [ז] (כמו ספינה) אינו חייב במעשר לא יחשב בשביל כך כחולה לתרץ לענין גט: **תנאי' היא.** תימה אכתי קשיא לר' יוחנן מגג וחורבה ואין לומר דגג וחורבה לא דמיא לתמתיתין דהא כולה שמעתין משמע דמגג וחורבה נמי פריך מדקתמר קתני מיהא שבגג ושבחורבה כו' ועוד קתמר בשלמא לר"ש בן לקיש גג חגג לא קשיא משמע אבל לר' יוחנן קשיא: **אין** מביאין כו': בכל המנחות קתמרינן אע"ג דזורעה קודם לפסח שבעים יום היינו משום שומר דהא קתני כילד בודק הגזבר מכניס ידו לתוכה אי בשומר דווקא הוה ליה למימר שלוחי ד"ל לכן אמרינן בגמרא אף חיטי כרזיים וכפר אחים משמע חיטי ממש והיינו בתנחות אף על גב דמסיים בה לפי שאין מביאין את העומר הכי קתמרינן כי היכי דשומר אין מביאין כך בתנחות יש לחזר אחר הסמוך לירושלים ותדע מדקתני ומעמר ודש ובשומר לא שייכא דיסה דהא תנן (לעיל דף סו.) בקיים ובקולחות חוכטין

אלא לרבי יוחנן קשיא תנאי היא דתניא [א]שבגג ושבחורבה מביא וקורא שבעציץ ושבספינה אינו מביא כל עיקר: וכולן אינן באות אלא מן המובחר כו': אמרי ליה יוחנא וממרא למשה תבן אתה מכנים לעפריים אמר להו אמרי אינשי [ב] למתא ירקא ירקא שקול: **מתני'** [ג]אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מבית האילן ואם הביא כשר [ד]כיצד הוא עושה נרה שנה ראשונה [ה] ובשנה שניה זורעה קודם לפסח שבעים יום והוא עושה סולת מרובה כיצד [ו]בודק הגזבר מכנים ידו [ז] לתוכן עלה בה אבק פסולה עד [ח] שינפנה [ט]ואם התליעה פסולה: **גמ'** כיצד עושה נרה שנה ראשונה [י] איבעיא להו היכי קאמר נרה שנה ראשונה ושניה נרה וזורעה או דלמא נרה שנה ראשונה ושניה זורעה בלא נרה תא שמע דתניא אמר רבי יוסי אף חיטי כרזיים וכפר אחים [יא] אלמלא [יב] סמוכות לירושלים היו מביאין מהן לפי שאין מביאין את העומר אלא מן השדות המודרמות [יג] והמנונרות לכך שבהן חמה זורחת ומהן חמה שוקעת כיצד עושה נרה שנה ראשונה ושניה חורש ושונה וזורעה קודם לפסח שבעים יום כדי שתהא סמוכה לחמה ועושה קנה זרת ושיבולת זרתיים וקוצר ומעמר ודש וזורה ובורר וטוחן ומרקד ומביא אצל גזבר וגזבר מכנים ידו לתוכה אם עלתה בה אבק אומר לו חזור ונפה אותה שניה משום רבי נתן אמרו גזבר סך ידו שמן ומכנים לתוכה עד שמעלה כל אבקה קתני מיהת חורש ושונה ולטעמיך מתניתין לא קתני שונה

ברייתא

אותו כדי שלא יתמעך ומיהו קלת נראה בחיטי כרזיים לאו חיטי ממש אלא עיר אחת שמה חיטי כרזיים ומשום שומר דלא מישתמיט בשום דוכתא דליבעי במנחות מן הקרוב לירושלים: **מודרמות.** פי' בקונטרס בדרומה של ירושלים [י] ונראה לפרש דמיירי במשופעות לגד דרוס שאז חמה זורחת בהן יותר ואין לחוש בחיזו רוח של ירושלים: **וזורעה** קודם לפסח שבעים יום. תימה דבפרק המקבל (ב"מ קו: ושם ד"ה וקיימא) תניא ר' מאיר אומר מלי בשרי מרחשון וחלי כסליו זרע [כו'] ר' יהודה היה מונה מתשרי ר"ש היה מונה ממרחשון והשתא מאן מיקבל בכולהו תנאי ר"ש וכולי האי לא מיקבל דלא משיך זמן זרע עד שבט וי"ל דה"מ חיטין אבל שעורין משיך זמן זריעתם עד אדר כדמוכח התם דפריך מהכך תנאי אר"ש בן לקיש דאמר בכל עידן דזריעה זרע לה וחזיל ועד כמה אמר רב פפא עד דאתו אריסי מדברא וקיימא כימה דהדי רישייהו ופי' שם בקונטרס דהיינו לאחר תשעה שעות ביום קרוב לסוף העשירית דכימה שהיא בזוג הטלה כדאמרי' בפ' הרואה (ברכות דף נח:) קיימא להדי רישייהו בראש כל אדם דהיינו באמצע הרקיע שנראה לכל אדם כאילו על ראשו הוא והן יומי אדר [ט] שבגגל קבועים בו י"ב מזלות ומדלן טש"ת סת"ש מע"ק גד"ל ולעולם ששה עולין וששה יורדין בניסן לעולם בתחילת עמוד השחר טלה מתחיל לעלות ומאזנים לשקוע וב' שעות המזל שוהה לעלות לאחר ב' שעות העולה גמר עלייתו

והשוקע

א) ל"ע דבשילה לא שייך בתנחות ושוב דקשיה וודאי לשמה בעינן ולאוקי דעכו"ם וכ"ל המעוגלות לכך לשם עומר לפי שחוזרים אותו בטוב וכו'.

יא א מיי' פ"ב מהל' כלים הלכה ט:
יב ב מיי' פ"ו מהל' תיקוני מזבח הל' יב:
יג ג מיי' שם פ"ז הלכה ד:
יד ד מיי' שם פ"ו הלכה יב:
טו ה מיי' שם הלכה יא:

שיטה מקובצת

א) למתא ירקא כו'. לעיר שיש בה הרבה ירק שם באים כל העולם ליקח ורוב פעמים נמכר כל ירק שבאותה עיר מפני רוב הלוקחים והמכור ירק שלך בטוב אף אני בא לכאן לפי שהכל באים לראות כשפים (ויבינו) [ויבואו] לראות שלי הטובים משלכם ולפי דבריהם השיב להם: **ב)** האשונה ובשניה זורעה: **ג)** ידו לתוכה: **ד)** עד שינענה: **ה)** ראשונה כו': **ו)** אלמלי: **ז)** המנונרות. [גירסתו] **א)** המבודרות לכך לשם עומר לפי שבוצרים אותו בטוב לפי שרודים להביא הבואה יפה למצוה: **ח)** ההרים שבעמק: **ט)** לכך להביא מהם סולת הס"ד: **י)** ירושלים. ולא נהירא שאפי' תהא בדרומה יכול להיות בטוב שאין החמה זורחת עליה כגון שמשופעת לצד צפון ונראה:

א) גרסה דל"ל והא הכא לר"ש מבית אלמלא לקיבש.
ב) גרסה דל"ל היכי תפשטו מהן בריאתא הא במתני' לא קתני שונה.

א) ל"ע דלא גרע מחוכרה עבודה כו'. ל"ק, **ב)** ל"ק מ"ז, **ג)** ל"ל דדומיה, **ד)** תכלים קכה, **ה)** הוסיע י, **ו)** ל"ל מיהא חומש ושומה, **ז)** ל"ל מיהא נמי כו'. ל"ק, **ח)** ל"ק מ"ז, **ט)** ל"ל לפי שבגגגל קבועים כו'. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלמלא שהן סמוכות:

מוסף רש"י

אין מביאין. סולת למנחה. לא מבית הזבלים וכו'. מפני שתבואה שלהן אינה מין המוכמר (פסחים יא.).

רבינו גרשום

אלא לר' יוחנן דאמר אם הביא פירות שבעמקים ושבהרים לא קידש והא הכא לדברי **ב)** הכל קידש לדברי הכל מביא: תנאי היא דאיכא דאמר אין מביא כל עיקר והוא הדין לתמרים שבהרים [ופירות שבעמקי'] מכמס וזנוחא אלפא לסולת. מן המובחרים מכולם להביא מהן סולת: אלפא לסולת. כמו האלף שהיא ראש לכל האותיות כך אלו שנים ראש לכל המקומות להביא מהן סולת: אמרו יוחני וממרא ראשי המכשפים למשה תבן אתה מכנים לעפרים. כלומר עפרים שהוא מקום תבואה הרבה אתה מכנים לה תבן והיא כולה מלאה תבן. כך לארץ מלאה כשפים אתה מביא כשפים: אמר להו אמרי אנשי למתא ירקא שקול. למדינה שמוכרין שם ירק הבא ירק ששם מתקבצים הכל לקנות: לא מבית הזבלים. משדה שצריכה זבל: ולא מבית השלחים. משדה שצריכה להשקות תדיר: ולא משדה שיש בה אילנות שהתבואה כחושה: כיצד הוא עושה לשדה שמביא ממנה סולת בשנה הראשונה נרה ומניחה כן ובשנה שניה זורעה קודם לפסח ע' יום שכבר יש כח בחמה שזורחת עליה: וכיצד בודק שלא יהא אבק בסולת מכנים ידו וכו': אלמלי שהן סמוכות הרבה לירושלים והן עומדות בין הרים בעמק כדכתיב ירושלים הרים סביב לה: היו מביאין מהן. לפי שהן עומדים בדרום. מן שדות המודרמות. שהן בדרום שהחמה זורחת בהן כל היום: והמנונרות לכך להביא מהן סלת. וזורעה קודם לפסח ע' יום שכבר קרבה היא להנץ בקרן מזרחית דרומית וכשזורחת משוך העמוד מיד לדרום וכל היום נמצא חמה בדרום: סך ידו שמן ומכנים בסולת בתחילת בודק שפיר אם יש בה אבק מידבק בה: קתני מיהא ושניה חורש ושונה וזורעה תפשוט מיהא מתני' דבשניה נמי נדה: ולטעמיך היכי תפשוט **ג)** מתני' ולא קתני שונה:

(ב) גרסה דל"ל והא הכא לר"ש מבית אלמלא לקיבש.
ג) גרסה דל"ל היכי תפשוט מהן בריאתא הא במתני' לא קתני שונה.

והשוקע גמר שקיעתו נמצאו שסה עולין בשמים עשרה שעות של יום ושסה בלילה כל ימי ניסן ראש טלה מתחיל ללמת ובאייר שור ובסיון תאומים וכן הסדר נמצא באדר מזל דגים מתחיל לעלות בשוקר ולסוף שמי שעות טלה מתחיל לעלות ולסוף מרבע גמר עלייתו ושור עולה לסוף שש גמר שור ומתחיל תאומים ולסוף שמונה גמר תאומים ומתחיל סרטן נמצא ראש טלה באמצע הרקיע שהרי עברו שש שעות משהתחיל לעלות ובשש שעות ראשו מגיע לאמצע הרקיע שהרי מתחלת עליית המזל עד תחלת שיקועו י"ב שעות נמצא שמשעה שמתחיל לעלות עד ו' שעות מגיע לאמצע הרקיע ולסוף מ' שעות משעלה הוי זנבו באמצע הרקיע נמצא זנב טלה באדר בסוף שעה עשירית באמצע הרקיע ומשני התם הא בחרפי הא בחפלי ופירש שם בקונטר בחרפי חנוון ושיפון המזרעים בתחלת המזרח בחפלי שעורים וקטניות המזרעים באדר ומיהו קשיא לפירוש הקונטרס דבי' שעות ביום אין נראלין ומזל כימה נראה ועוד וכי דרך פועלים ללמת מתמלאכתם בעשרה שעות הא אמרינן ברים הפועלים (ב"מ דף פג:) דפועל בכיסתו לביתו משלו דהיינו בלילה על כן נראה דהיינו בחרפי שמזל דלי מתחיל לעלות בנקר ונמצא דקיימא כימה ברייתו בסוף היום: **בעי רבא** הקדישו מהו שילקה. שמא יש שום לריכותא הא דאזיל ומיבעיא ליה אכל חד וחד ונראה דבעיא דעביד אגיבא דרבי לעיל בהקומץ רבה (דף כ:) דעביד קרבן גמור הוא ושייך בהן לא תקריבו: **הלך** לצור. אין זה לו לור המעטירה בה] אלא לור אחרת שהיתה בארץ ישראל: **עוזק**. יש מפרשים כמו (ישעיה ה) ויעזקהו עושה גדר סביב זיתיו ולא יתכן דהא תניא עוזק תחת זיתיו ובערוך פירש חופר ומשליך אבנים בדפרישת ברים פירקין פ): ואם

ברייתא קתני שונה הא לא קשיא כאן בעבודה כאן בשאינה עבודה [6] מאי הוי עלה תא שמע דתניא [8]ניר חציה וזורע חציה ניר חציה וזורע חציה אמר רבי יוחנן [9]אין מביאין את העומר אלא מן השדות המודרמות שבארץ ישראל שבהן חמה זורחת ומהן חמה [6] שוקעת תניא [1] נמי הכי אבא שאול אומר עומר היה בא מבקעת בית מקלה [2] כבת ג' סאין היתה ושדה מודרמת היתה ובה חמה זורחת וממנה חמה שוקעת ניר חציה וזורע חציה ניר חציה וזורע חציה רב חלקיה בר טובי הוה ליה קרנא דארעא ניר חציה וזרע חציה ניר חציה וזרע חציה ועבדה על חד תרי ומזבין להו לחיטי לסמידא: ואם התליעה פסולה: תנו רבנן [3]סולת שהתליעה רובה פסולה וחיטין שהתליעו רובן פסולות בעי רבי ירמיה [6]ברוב חטה או ברוב סאה [7]תיקו: בעי [3]רבא [8]הקדישן מהו שילקה עליהן משום בעל מום כיון דפסיל כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה [9]תיקו: תנן התם [3]כל עץ [1]שנמצא בו תולעת פסול לגבי מזבח אמר שמואל לא שנו אלא לח [2]אבל יבש גוררו וכשר [3] בעי רבא הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה [4]תיקו: **מתני'** [5]תקוע אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר הירדן כל הארצות היו כשרות אלא מיכן היו מביאין [1]אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא [2] מן מה שנזרע ביניהם ואם הביא כשר אין מביאין [3] [7]כ[8]אנפקטן ואם הביא כשר [9]אין מביאין מן הגרגרין שנשרו במים ולא מן הכבשים ולא מן השלוקים ואם הביא פסול: **גמ'** [1]וישלח יואב תקועה

ויקח משם אשה חכמה מאי שנא תקועה אמר רבי יוחנן מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצויה בהן: תנו רבנן [2]וטובל בשמן רגלו זה חלקו של אשר שמושך שמן כמעין אמרו פעם א' [3] נצרכו להן אנשי לודקיא בשמן מינו להן פולמוסטום אחד אמרו לו לך והבא לנו שמן במאה ריבוא הלך לירושלים אמרו לו לך לצור הלך לצור אמרו לו לך לגוש חלב הלך לגוש חלב אמרו לו לך אצל פלוני [3] לשדה [6]הלז ומצאו שהיה עוזק תחת זיתיו אמר לו יש לך שמן במאה ריבוא שאני צריך אמר לו [1] המתן לי עד שאסיים מלאכתי המתין עד שסיים מלאכתו לאחר שסיים מלאכתו הפשיל כליו לאחוריו והיה [6] מסקל ובא בדרך אמר לו יש לך שמן במאה ריבוא כמדומה אני [5] ששחוק שחקו בי היהודים כיון שהגיע לעירו הוציאה לו שפחתו קומקמון של חמין ורחץ בו ידיו ורגליו הוציאה לו ספל של [6] זהב מליאה שמן וטבל בו ידיו ורגליו לקיים מה שנאמר וטובל בשמן רגלו לאחר שאכלו ושתו מדד לו שמן במאה ריבוא אמר לו כלום אתה צריך ליותר אמר לו הן אלא שאין לי דמים אמר לו אם אתה רוצה ליקח קח ואני [7] אלך עמך ואטול דמיו מדד לו שמן בשמונה עשר ריבוא אמרו לא הניח אותו האיש לא סום ולא פרד ולא גמל ולא חמור בארץ ישראל שלא שכרו כיון שהגיע לעירו יצאו אנשי עירו לקלסו אמר להם לא לי [10] קלסוני אלא לזה שבא עמי שמדד לי שמן במאה ריבוא והרי נושה בי בשמונה עשרה ריבוא לקיים מה שנאמר [3]יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב: אין מביאין לא מבית הזבלים [10]: והתניא אין מביאין אנפקטן ואם

נדמה לו לאותו פולמוסטום שהוא עני: **קומקום**. יורה קטנה: **מטעטר**. מרלאה עצמו כעשיר ואין לו כלום: **מתרושש**. מרלאה עצמו כרש כגון זה שהיה מסקל והופך תחת זיתיו:

מז א מיי' פ"ז מהלכות אסורי מזבח הל' ד ופ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה י:
יז ב מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה י:
יח ג ד מיי' פ"ז מה' אסורי מזבח הלכה יא ולהמה"מ:
יט ה מיי' שם הל' ג:
כ ו ז מיי' שם הלכה ב:
כא ח מיי' שם הל' ג:
כב ט מיי' שם פ"ז הלכה ב:
כג י כ ל מיי' שם פ"ז הלכה יד:

מוסף רש"י

שמושך שמן כמעיין. שיהיו זיתים מרובים בחלקו (בראשית מט.כ).

שיטה מקובצת

[6] מאי הוי עלה. [פי' משום דהנך שניין] דשנינן שניי דחיקא [נינהו] [לכן שואל] מאי הוי עלה האי בעיין [אי אמרי'] דבעבודה לא בעי חורש [בשנינה בשעת זריעה] לעשות חרישה מיהו רש"י [פי'] דבשנוה ראשונה נרה מלבד החרישה שבשעת הזרע ולא ידענא למה פי' כן:
[2] שוקעת ניר חציה וזורע חציה ניר חציה וזורע חציה:
[3] תיבות נמי הכי נמחק:
[4] מקלה כמין ג' סאין:
[5] בעי רבא. קשה למה בעי רבא הך בעיא בבי עצים כיון דמספקא בחדא ה"ה [באידך ואם יש לפשוט] בחדא ה"ה באידך וצ"ע: [1] ולא ממה שנזרע: [2] מביאין אנפקינין:
[3] אחת. נצטרכו להן אנשי לודקיא לשמן מינו: [5] פלוני הלך לביתו ולא מצאו אמרו לו הרי הוא בשדה הלך ומצאו: [7] לו הן: [9] מסקל. השליך האבנים מן הדרך הרגמ"ה: [10] אני ששחקו בי היהודים: [1] והב. ס"א שמן:
[2] ואני אבוא עמך: [10] לי תקלסוני: [10] הזבלים כו' והתניא אין מביאין
[1] אנפקינין: [1] קתני רבשנינה:
[2] עבודה קודם: [3] קתני אם שונה ותיבות לא חורש ולא ל"ש: [5] עלה ת"ש דתניא:
[6] כגון שחרשה כולה בשנה ראשונה זורע חציה ונר חציה ובשניה נר חציה שזרע בשנה ראשונה: [6] שנה ושנה:
[8] כולה בכל שנה ותיבות בשנה שלישית נמחק:
[9] גדל כשיעור ותיבת בשנה ל"ש: [10] בעלי מומין עובר בחמשה לאורין הס"ד:
[10] ולא ממה שנזרע:
[1] אנפקינין: [2] המעטירה גילון אבל בספרי בפסוק זה לא הזכיר ירושלים:

ובריתא דקתני שונה: לא קשיא מתני' דקתני נרה שנה ראשונה ולא אמר בשנה משום דעבודה היתה כבר קודם שנה ראשונה. ובריתא דקתני חורש ושונה בשנייה דלא היתה עבודה קודם שנה ראשונה אבל מתני' אם [6] לא היתה עבודה ולא קצינן אם חזור ושונה ואם לאו דלא קתני בה שונה מאי הוי עלה: ת"ש דתניא נר חציה וזורע חציה כגון דנרה שנה ראשונה ובשניה נר חציה וזורע חציה ובשנה שלישית זורע שדה שהייר ונר מה שזרע בשניה וכן יעשה בשנה שלישית ונר חציה ותפשוט מינה דבשניה זורע בלא נרה דזורע מה שלא נר. ואם נפשך אדם לומר [אמאי אינן] זורעה כולה בשנה שניה היינו טעמא לפי שאין כח בארץ לזורעה בכל שנה כולה משום הכי נר חציה וזורע חציה: לא שנו אלא לח. שנבלע אירסו: ולא מן הנזרע בניניהן. מן הזיתים שנזרע בניניהן שהזרעים מכחישין. אין מביאין אינפקינון. שלא נתבשל יפה: פולמוסטוס. ממונה אחד: במאה רבוא. מנה: עוזק. חופר: היה מסקל. משליך האבנים שמצא בדרך:

[6] נלמה דל"ל אבל מתני' דמייירי בהיתה עבודה לא ידענא אם מחר וכו' וכן ל"ל בכש"י.

ובכייתא קתני שונה: **הא לא קשיא**. מתניתין דקתני נרה שנה ראשונה ולא קתני [1] (ושניה מוכן) ושונה היינו שכבר היתה עבודה [2] שנה [3] ראשונה ובכייתא דקתני חורש ושונה וזורעה היינו משום שלא היתה עבודה [5] קודם שנה ראשונה אבל מתני' אם [6] [לא] היתה עבודה לא ידענא אם חורש ושונה בשניה אם לא [7] לא קתני [8] לא חורש ולא שונה ומאי הוי עלה [9]: **ניר חציה וזורע חציה**. כגון [בא] שנרה כולה [1] בשנה ראשונה וחזר חציה ובשניה ניר חציה וחזרו חציה ראשונה וכשניה שלישית זורע מה שנר בשנה ונר מה שזורע בשניה וכן יעשה מכאן ואילך בכל שנה [בב] נר חציה וזורע חציה ותפשוט מינה דבשניה זורעה בלא נרה והאי דאין נרה [בג] (בשנה שלישית) [2] היינו לפי שאין כח בקרקע להיחרע כולה בכל שנה: **כמין שנשה סאין היתה**. [3] גדל [בד] בשנה כשיעור שצריך לקנות לעוקר העומר: **קרנא דארעא**. חתיכת שדה: **בני רבי ירמיה**. הא דקתני חיטין שהתליעו רובן פסולין: **ברוב חטה**. שאינה פסולה עד שתליע רוב כל חטה: **הקדישן**. לעוקר מנחות: **מהו שילקה עליהן משום**. מקדיש בעל מום דהכי אמר רבי בתמסכת תמורה (דף ו:) שהמקדיש בעלי מומין [בה] לוקה: **אגא לח**. לפי שלח אינו יכול לגרר ממנו מה שהתליע כמו היבש: **הקדיש**. לעניים שהתליעו: **מתני' ואם** [2] **מן שנזרע ביניהם**. מן הזיתים שנזרעו זרעים ביניהם לפי שהזרעים שנזרעו אין מבדילין מלותן זיתים שאין מוליאין שמנה [3] אגא ל"ל נשרו במים [4] שלריך לשלוקן או לכובסן קודם שיוליאו שומנן: **גמ' פולמוסטום**. שליח עובד כוכבים: **לור**. הוא שכונת עיירות שבארץ ישראל: **עוזק**. שחופר סביב הזית כעין כמו שעיקתא [5]: **הפשיל כליו לאחוריו**. כמו שכיר עני: **והיה מסקל**. השליך האבנים מן הפרדס: **לקלסו**. לשבחו על שקנה להם כל כך: **יש מתעשר ואין כל**. שנוהג בעצמו כעשיר ואין לו כלום: **מתרושש**. ויש נוהג בעני ויש לו הון רב כגון זה שהיה עשיר גדול והוא עושה עבודת שדהו בעצמו כמו עני:

רש"י בת"י

ובמתניתין [נרה בשניה אינו] מזכיר: **בעבודה**. [שנרה] אחת בשנה [לאשונה] ובכייתא [בשניה] עבודה [שלא נרה שנה] לאשונה: **מאי הוי עלה**. דבעינא [אם] הני שניי [שניי] ניהו: **ת"ש**. [דלא נרה] אלא בשנה [לאשונה]: **נר חציה**. חציה דשנה [לאשונה] חורשה כולה וזורע חציה [ומנינן] חציה ניר וכן [בשנה שניה] חורש כולה וזורע חציה אלא [זרע] אשתקד ואתמלי [שזרע] אשתקד מניח ניר בכל שנה [וזרע] ניר של אשתקד. [ופשינן] דאין נרה אלא פעם אחת ולהכי אין זורעה כולה כאחת שאין דרך בני אדם [לזרוע] קרקעותיהם שנה אחת שנה מפני שמתרשים את השדות לכך זורעה לאחאים ומרגיש פירות בכל שנה: **אגא שלח אין היפה**. השדה: **קרנא דארעא**. [אלא] בקרן זוית [בדלוומה] עומדת: **לסמידא**. סולת למכור למנחות [3] שאינו [בנמלא]: **ברוב חטה**. [שרוב] החיטה התליע אגא: **או ברוב סאה**. [אם] רוב הסאה מתולעת אפילו יש שם חיטים [שלמים] אגא תולעת: **הקדישן**. לאותן חיטין המתולעות: **מהו שילקה עליהם משום בעל מום**. דקיי"ל בפ"ק דתמורות (ו:) המקדיש בעלי מומין למזבח עובר בחמשה לאורין: **לח**. אם התליע אין בו מקנה עוד אלא אי אפשר לגרור התולע: **מתני' מביא (השלחין) [הזבלים]**. הן מאוסים: **ואם ממה שנזרע ביניהם**. שהזרעים [2] מכתשים את הזיתים ואין השמן מעולה: **אינפקינין**. מפרש בגמרא [פו.]: **שנשרו במים**. [שהיו המים] [שהמים] מקלקלין את השמן: **גמ' הכמה מליה בהם**. שמן זית מפקח את הלב: **פולמוסטום**. עובד כוכבים ממונה: **במאה ריבוא**. מנים: **לגוש חלב**. שם מקום ואחלקו של אשר: **עוזק**. אותו יהודי היה חופר ועודל תחת זיתיו: **מסקל**. מפנה אבנים מן הדשה. ומתוך כך

[6] [פי' שאינן פסולים אגא בשהתליע רוב כל חטה ותמה אבל בשהתליע מעוט דחטה אגא לף ע"פ שהתליע רוב סאה מותר ל"ל לפי' בשהתליע מעוט? דכל חטה פסול בשהתליע רוב סאה מהמתולעים במעוט? ב"כ הכ"מ שם ובהמגה"מ פי' בע"א ע"ש], [7] [נקמן פו. פז.], **ג)** מזרח פ"ב מ"ה [נקמן קא.], **ד)** ל"ל מתפקנין, **ה)** [בע"א מתמא הלן], **ו)** ל"ק מ"ו, **ז)** ל"ל בשנה. ל"ק, **ח)** ל"ל בשנה. ל"ק, **ט)** ל"ל שמנן, **י)** ל"ל תקנה של עצמה, שמות כ:ן, **יא)** ל"ע דבימי רב חלקיה בר טוביי כבר בטלו ממות, **יב)** [דל"ל מן הזיתים שנזרע ביניהן שהכתיבים], **יג)** ל"ל בתחלת שבט. ל"ק, **יד)** יעשי' כב, **טו)** [דף פד. ד"ה שומרין],

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִתְאַבֵּלִי נָא וְלִבְשִׁי בְגֶדֵי אֵבֶל וְאַל תָּסוּכִי שָׁמֶן וְהָיִית כְּאִשָּׁה זֶה יָמִים רַבִּים מִתְאַבֶּלֶת עַל מֵת: שמואל ב יד ב
2. וּלְאֲשֶׁר אָמַר בָּרוּךְ מְבֹרָךְ אֲשֶׁר יְהִי רְצוּי אַחִיו וְטֹבֵל בַּשָּׁמֶן רַגְלוֹ: דברים לג כד
3. יֵשׁ מִתְעַשֵּׁר וְאֵין כֹּל מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רָב: משלי יג ז

גליון הש"ם

גמ' הקדישן מהו שילקה עליהם משום בע"מ. עיין יומא סג ע"ב תד"ה זיקוק:

רבינו גרשום

ברייתא דקתני שונה: לא קשיא מתני' דקתני נרה שנה ראשונה ולא אמר בשניה משום דעבודה היתה כבר קודם שנה ראשונה. ובריתא דקתני חורש ושונה בשניה דלא היתה עבודה קודם שנה ראשונה אבל מתני' אם [6] לא היתה עבודה ולא קצינן אם חזור ושונה ואם לאו דלא קתני בה שונה מאי הוי עלה: ת"ש דתניא נר חציה וזורע חציה כגון דנרה שנה ראשונה ובשניה נר חציה וזורע חציה ובשנה שלישית זורע מה שזריע ונר מה שזרע בשניה וכן יעשה לאחר מכן בכל שנה נר חציה וזורע חציה ותפשוט מינה דבשניה זורע בלא נרה דזורע מה שלא נר. ואם נפשך אדם לומר [אמאי אינן] זורעה כולה בשנה שניה היינו טעמא לפי שאין כח בארץ לזורעה בכל שנה כולה משום הכי נר חציה וזורע חציה: לא שנו אלא לח. שנבלע אירסו: ולא מן הנזרע בניניהן. מן הזיתים שנזרע בניניהן שהזרעים מכחישין. אין מביאין אינפקינון. שלא נתבשל יפה: פולמוסטוס. ממונה אחד: במאה רבוא. מנה: עוזק. חופר: היה מסקל. משליך האבנים שמצא בדרך:

ו) ל"ל ואם הביא פסול מפני שהוא שרף. מוהל בעצמו ולא שמן ואיכי תשיב ליה מתני' בהדי שמנים פסולין דמכל מקום שמן קרי ליה כך פירש בקונטרס וי"מ גרים במתני' ואם הביא כשר ז) בה): זריק ליה. כלומר לא היה אוכלו אבל לא זורק ממנו דסכין אותו שמקיר את השיער ומעדן את הבשר: שלשה זיתים. פירש בקונטר' ג' פעמים בשמן מלקטין את הזיתים לפי שאין מתבשלין בבת אחת וקשין דבמ' פלה (פ"ח מ"ה) משמע דמייבין בפלה וכל דבר שאין לקיטתו כאחד לא מחייבא בפלה כדאי' ברים כלל גדול (שבת דף סא.) וממעט תמיה דלא נלקטין כולן כאחת אלא בו [בו] שזה מתבשל יותר מזה כדמפרש ואזיל ובערוך ח) פירש כפירוש הקונטרס דבשלשה זמנים לוקט את הזיתים לפי שאין מתבשלין כולן ביחד ובגמ' דבעי מגרגר תנן או מגלגל תנן פירש בערוך מגרגר תנן כלומר לוקט אחד אחד אותן המבושלין או מגלגל תנן שעושה להם סימן אלא יתערבו עם אחרים ומיחס עד שיתבשלו יפה ויתרככו כדילה מגולגלת ובמ' עדיות (פ"ד מ"ו) ומייתי לה בפ' קמא דיבמות (דף טו:) חבית של זיתים המגולגלין וכפ' אין מעמידין (ע"ז לט:) זיתי קלוסקא המגולגלין פי' ט) זיתים הנמתקים לאכילה נקראין מגולגלין:

ואם הביא פסול מפני שהוא שרף. מוהל בעצמו ולא שמן ואיכי תשיב ליה מתני' בהדי שמנים פסולין דמכל מקום שמן קרי ליה כך פירש בקונטרס וי"מ גרים במתני' ואם הביא כשר ז) בה): זריק ליה. כלומר לא היה אוכלו אבל לא זורק ממנו דסכין אותו שמקיר את השיער ומעדן את הבשר: שלשה זיתים. פירש בקונטר' ג' פעמים בשמן מלקטין את הזיתים לפי שאין מתבשלין בבת אחת וקשין דבמ' פלה (פ"ח מ"ה) משמע דמייבין בפלה וכל דבר שאין לקיטתו כאחד לא מחייבא בפלה כדאי' ברים כלל גדול (שבת דף סא.) וממעט תמיה דלא נלקטין כולן כאחת אלא בו [בו] שזה מתבשל יותר מזה כדמפרש ואזיל ובערוך ח) פירש כפירוש הקונטרס דבשלשה זמנים לוקט את הזיתים לפי שאין מתבשלין כולן ביחד ובגמ' דבעי מגרגר תנן או מגלגל תנן פירש בערוך מגרגר תנן כלומר לוקט אחד אחד אותן המבושלין או מגלגל תנן שעושה להם סימן אלא יתערבו עם אחרים ומיחס עד שיתבשלו יפה ויתרככו כדילה מגולגלת ובמ' עדיות (פ"ד מ"ו) ומייתי לה בפ' קמא דיבמות (דף טו:) חבית של זיתים המגולגלין וכפ' אין מעמידין (ע"ז לט:) זיתי קלוסקא המגולגלין פי' ט) זיתים הנמתקים לאכילה נקראין מגולגלין:

ו) ואם הביא פסול [ו] ז) (והתניא ואם הביא כשר) מפני שהוא שרף אמר רב יוסף לא קשיא הא ר' חייא הא ר"ש בר רבי דר' חייא זריק ליה ור"ש בר רבי מטבל [ביה] (ליה) ז) וסימניך עשירים מקמצין: [1] ששה חדשים בשמן המור מאי [2] שמן המור רב הונא בר חייא אמר סטכתא ר' ירמיה בר אבא אמר שמן זית שלא הביא שליש: תניא [3] ח) (נמי הכי) רבי יהודה אומר ט) אנפקנון שמן זית שלא הביא שליש למה סכין אותו שמשיר את השיער ומעדן את הבשר: אין מביאין מן הגרגרין שנשרו במים: תנו רבנן [4] שמן זית כבוש שלוק שרוי ושל שמרים ושל ריח רע לא יביא ואם הביא פסול בעי רבה י) הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול בבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה [5] תיקו: **מתני'** [6] [7] שלשה זיתים [8] הן ובהן שלשה שלשה שמנים הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכותש ונותן לתוך הסל ר' יהודה אומר סביבות הסל זה [9] ראשון [חזר] וטוען בקורה ר' יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות [10] השני מגרגרו בראש הגג וכותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה [11] ראשון טוען בקורה ורבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה [12] והשאר למנחות שלישי עוטנו בבית הבד עד שילקה ומעלהו ומנגבו בראש הגג כותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה [13] ראשון טוען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות: **גמ'** איבעיא להו מגרגרו תנן או מגלגלו תנן תא שמע דתניא שמן זית מזיתו מכאן אמרו [14] זית ראשון מגלגלו בראש הזית וכונסו לבית הבד וטוחנו בריחים ונותנו בסלין שמן היוצא ממנו זה היה ראשון טען בקורה שמן היוצא ממנו זה היה שני [15] וחזר ופרק טחן וטען זה היה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות וכן זית שני [16] וזית שלישי עוטנו בבית הבד עד שילקה ומעלה לראש הגג ועושה אותו כמין תמרה עד שיזובו מימיו וכונסו לבית הבד וטוחנו בריחים ונותנו בסלין ושמן היוצא ממנו זה היה ראשון טען בקורה שמן היוצא ממנו זה היה שני פרק חזר וטחן וטען זה היה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות רבי יהודה אומר לא היה טוחנו בריחים אלא כותשו במכתשת ולא היה טוען בקורה אלא באבנים ולא היה נותנו בסלין אלא לתוך סביבות הסל: [17] הא גופא קשיא כותש מני רבי יהודה היא תוך הסל אתאן לרבנן האי תנא סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא: **מתני'** [18] הראשון שבראשון אין למעלה הימנו השני שבראשון והראשון שבשני שורן השלישי שבראשון והשני שבשני והראשון שבשלישי שורן השלישי שבשני והשני שבשלישי שורן השלישי שבשלישי אין למטה הימנו: אף [19] כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית דך מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית דך מנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית דך ת"ל [20] דך כתיב למאור ואין דך כתיב למנחות:

גמ'

מפני שהוא פסול מפני שהוא שרף. מוהל בעצמו ולא שמן ואיכי תשיב ליה מתני' בהדי שמנים פסולין דמכל מקום שמן קרי ליה: **דר' חייא וריש ליה.** לאנפקינון דלא [משיב] ליה שמן כלל: **עשירים מקמצין.** רבי שמעון שהרי בן גזית ועשיר היה קומצו ואוכלו. קמצן עצרן: **תניא** [ר'] **יהודה אומר.** שמן המור הוא אנפקינון והוא שמן זית שלא הביא שליש: **כבוש.** שכבש את הזיתים בתוכן ומלח: **ושל שמרים.** שמן שיצא מן השמרים כמו שמוציאין יין משמרי היין שקורין ש"מ: **מתני' שלשה זיתים.** שלא פעמים בשנה מלקטין את הזיתים מפני שאין מתבשלין בבת אחת: **ובהן שלשה שלשה שמנים.** בכל פעם [מוציא] בו שלשה מיני שמנים: **הזית הראשון.** כלומר פעם ראשונה שמלקט: **מגרגרו בראש הזית.** טוחן ומלקט גרגרין שבראש הזית שהן מבושלין תחלה לפי שהתמה מקדרת עליהן ומבשלן: **לתוך הסל.** ומסתנן ויוצא והכלי תחת הסל שהשמן נופל בו: **רבי יהודה אומר סביבות.** דופני הסל נותנו ומעבירו ונופל לשולי הסל ומשם מסתנן ויוצא ומעלה שמן מזוקק שהפסולת והפקיעות נדבקים בדופני הסל אבל לא יתנם בשולי הסל לפי שמתערב שמן ושמרים ויוצאים ונמצא השמן עכור: **זה.** השמן הזה מלויו מן הסל בלא שום עונינה נקרא שמן ראשון על פעם זו: **טוען בקורה.** זיתים שבסל: **ר"י אומר באבנים.** ולא בקורה שהקורה כבדה ומוציאה את השמרים: **חזר וטחן.** בריחים את הזיתים שמתת שהקורה וטען אח"כ בקורה: **הראשון למנורה.** דבעינן שמן זית זך [שמות כז]: **והשני לשמנים.** כשמלקט בפעם שניה את הממלאים עתה מעוטלין: **מגרגרו בראש הגג.** מלקט את הגרגרים הסמוכים לגג דזיתיהם היו אבל גגותיהם ואותן מתבשלין בשניה: **הראשון.** שיצא קודם עונינה כשר למנורה: **הזית השלישי.** מה שמלקט בפעם השלישית שמתת הגג שאין התמה נוגה מ) בהן: **עוטנו.** על שם מעטן שמתסנן בו את הזיתים: **הסל.** בגלי"ר בגמ"ו: **ומנגבו בראש הגג.** דמעתן שמתסנן עד שהוא מבושל ומגליו: **פ"ש שמן זית לנגבו:** **גמ' מגרגרו תנן.** שלוקט גרגיר כאן וגרגיר כאן לפי שעדיין אינו מבושל: **או מגלגלו תנן.** שמניחו בראש הזית עד שהוא מבושל ומגליו: **פ"ש שמן זית מזיתו.** כלומר האומר הרי עלי שמן זית יהיה השמן שיתבשל ויתמלא שמנו בעודו בזית דקרא דרש משמן זית זך כלומר מבושל שיצא שמנו שעיטה: **ומכאן אמרו הזית הראשון מגלגלו כו' וכונסו לבית הבד.** אבל לא לבית הבד ממש עד שיצא שמן הראשון על ידי סלים: **פרק.** פרקו מבית הבד וטוחנו בריחים וטוענו בבית הבד: **זיז שלישי.** לא היה מבושל בתוכן ואין המתה מגוגה בה: **כמין תמרה.** שעושה [אותו] כדי לחת מלמעלה: **מימיו.** מוהל ושרף שיצא ממנו כשדחקו זה את זה כמענן: **לא היה עוטנו בריחים.** שמוציא את שמריו ועכרו: **כותש.** דקתני מ"ק במתניתין: **ר' יהודה פיש.** דקתני נמי בברייתא כותש במכתשת: **פוך הסל.** דקתני מ"ק במתניתין אמיא לרבנן: **הא'.** תנא קמא דמתניתין: **מתני' שון.** מפרש בגמ' (ע"כ): **נמצאת שהן נאכלים.** לאכילת המזבח:

ו) ל"ל ואם הביא פסול מפני שהוא שרף. מוהל בעצמו ולא שמן ואיכי תשיב ליה מתני' בהדי שמנים פסולין דמכל מקום שמן קרי ליה כך פירש בקונטרס וי"מ גרים במתני' ואם הביא כשר ז) בה): זריק ליה. כלומר לא היה אוכלו אבל לא זורק ממנו דסכין אותו שמקיר את השיער ומעדן את הבשר: שלשה זיתים. פירש בקונטר' ג' פעמים בשמן מלקטין את הזיתים לפי שאין מתבשלין בבת אחת וקשין דבמ' פלה (פ"ח מ"ה) משמע דמייבין בפלה וכל דבר שאין לקיטתו כאחד לא מחייבא בפלה כדאי' ברים כלל גדול (שבת דף סא.) וממעט תמיה דלא נלקטין כולן כאחת אלא בו [בו] שזה מתבשל יותר מזה כדמפרש ואזיל ובערוך ח) פירש כפירוש הקונטרס דבשלשה זמנים לוקט את הזיתים לפי שאין מתבשלין כולן ביחד ובגמ' דבעי מגרגר תנן או מגלגל תנן פירש בערוך מגרגר תנן כלומר לוקט אחד אחד אותן המבושלין או מגלגל תנן שעושה להם סימן אלא יתערבו עם אחרים ומיחס עד שיתבשלו יפה ויתרככו כדילה מגולגלת ובמ' עדיות (פ"ד מ"ו) ומייתי לה בפ' קמא דיבמות (דף טו:) חבית של זיתים המגולגלין וכפ' אין מעמידין (ע"ז לט:) זיתי קלוסקא המגולגלין פי' ט) זיתים הנמתקים לאכילה נקראין מגולגלין:

רבינו גרשום

ואם הביא פסול מפני שהוא שרף דיעה בעלמא ובמתניתין משמע דשמן קא חשיב ליה אלא שאינו מן המובחר: לא קשיא לר' שמעון ב"ר דמטביל ביה שמן הוא: סטכת אפרסמון תניא רבי יהודה [אומר] שמן ז) המור אונפקינון כבוש. במלח: ג' זיתים. כלומר ג' לקיטות יש בזית ובכל לקיטה יש בה ג' מיני שמנים ומשום כך יש ג' לקיטות שאין זה הזית מתבשל כולו בפעם אחת הזית הראשון הלקיטה הראשונה מגרגרו בראש הזית שהזיתים בראשן קודמין לבשל מפני שהחמה זורחת עליהן תדיר: וכותש אותן הגרגרים ונותן לתוך הסל כדי שיזוב השמן מן הסל בכלי אחר: ר' יהודה אומר סביבות אגני הסל למעלה היה נותנן ולא לתוכו כדי שיקלטו דפני הסל השמרים והפסולת והצלול יזוב ממנו זה שמן ראשון לקיטה ראשונה: חוזר ולוקח מה שכתש. וטוען בקורה. מרצא שמנו: ר' יהודה אומר לא טוען בקורה עדיין אלא באבנים והיינו משום זה שמן שני וחוזר וטוחן הגרגרים וטוען זה שלישי [השני] מגרגרו בראש הגג כלומר לוקט הזיתים שבאמצע האילן כלומר אותן שעומד בראש גגו ויכול ליטלן. לסימנא קאמר בראש הגג וזית השלישי לוקט אותן שמתחת הזית לפי שאין השמש זורח עליהן הרבה ואינן מתבשלין יפה משום הכי עוטנו בבית הבד בכלי [הבד] כלו' משימן בבית הבד בכלי במעטן עד שילקה עד שירכך קליפתן וישתנה מראיהן: ומעלן ומנגבן בראש הגג לפי כשהיו ביחד בכלי אגב הדוחק יצא מהן (מוח) (נחלה) ונשרו וכותש ונותן וכו': מגרגרו תנן שלוקטו או מגלגלו תנן שמניחו בראש הזית עד שמתבשל יפה יפה: שמן זית מזיתו שיתבשל על האילן יפה יפה ועושה אותו כמין תמרה שמניחו ליבש בדרך שמיבשין התמרים כשורוצין לעשותן גרוגרות: כותש דקתני מתניתין מני ר' יהודה היא תוך הסל דקתני במתניתין אתאן לרבנן דברייתא:

ח) נראה דל"ל תניא ר"י אומר שמן המור הוא אנפקינון והוא שמן זית וכו'.

שימה מקובצת

ח) תיבות התניא ואם הביא כשר נמחק: ט) תיבות נמי הכי נמחק: י) שלשה זיתים כו'. פ"ה דנלקטים בג' זמנים ותימה דא"כ למה ממעט מלקיטתן כאחת תאנה ולא ממעט ג"כ זית לכך נראה דלעולם נלקטים כאחת מיהו אין כאן ג' מיני זיתים הראשונים שהם בראש האילן שהחמה זורחת עליהן תמיד מתבשלים יותר והשניים שלמטה אין מתבשלים כל כך והשלישיים שלמטה אין מתבשלים כל כך: ד) תיבת הן נמחק: פ) זה הזית הראשון כו' באבנים זה

כד א מיי' פ"ו מהלכות איסורי מזבח הל' [ח] יד:
כה ב מיי' סס חלכה ג:
כו ג מיי' פ"ו מהלכות איסורי מזבח הל' מ:
כז ד מיי' סס הל' ט:
כח ה מיי' סס הלכה י:

1. וּבְהַגִּיעַ תֹּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִקֵּץ הְיוֹת לָהּ כְּדָת הַנָּשִׁים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי מְרוּקֵיהֶן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמֹּר וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בַּבְּשָׂמִים וּבְתַמְרוּקֵי הַנָּשִׁים:
אסתר ב יב

2. וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:
שמות כז כ

הגהות הב"ח

(א) גמרא זה היה שי חזר כל"ל ואם ו' נמחק: (ב) רש"י ד"ש מפני שהוא שרף מוהל בעצמו ואיכו שמן הס"ד ומס"כ מ"ש הא ר"ש לר' שמעון: (ג) ד"ה בל מ"ש וכו' רע הס"ד ומס"כ מ"ש ג' זיתים כו' אנפקינון לקיטות: (ד) ד"ה מגרגרו וכו' לתבשל עד דעשה: (ה) ד"ה ענין אחד וכו' שיטול הוא לעמוד: (ו) ד"ה מזיתו וכו' שמן זך הס"ד ומס"כ מ"ש כמין תמרה כמו התמרים כשעושין: (ז) ד"ה רבי יהודה וכו' אלא כותשו במכתשת היינו כותש דקתני במתני' הס"ד: (ח) ד"ה הסני וכו' אפילו הכי לא אתכשר שני שבראשון:

לעזי רש"י

בלשמ"א. משחה לרפואה.
ר"פ [בופי"ס]. יין הנעשה משמרים.
בלצ"ר [בלייצי"ר]. לפצוע

מוסף רש"י

עשירין מקמצין. ר' שמעון בן רבי, בני של נשיא היה ומקמץ, לשון עצרן (חולין מג.). סטכתא. לא איפקרא (פסחים מג.). אנפקנון. דתנן (נעיל פה:) אין מביאין אנפקינון, הוא שמן זית שלא הביא שליש (שבת פ: וכעי"ז מגילה יג.). (מרש"ש ס:). למה סכין אותו. היינו שמן המור (שבת פ:) אבל הכי קא מהדר דקאמר טופלין וכו' (מרש"ש ס:). ומעדן. מלגאר (פסחים מג.). הקדישו. לגזרן מנמות מהו שילקה עליו משום בעל מום. להכי אמר רבי בנסמה מעורה (:ו) שהמקדיש בע"מ לוקה (לעיל פה:).

רש"י כת"ר

מפני שהוא שרף. מוהל בעצמו [ואיכיך] תשיב ליה מתניתין בהדי שמנים פסולים [דמכל] מקום שמן קרי ליה: **דר' חייא וריש ליה.** לאנפקינון דלא [משיב] ליה שמן

רש"י כת"ר

מפני שהוא שרף. מוהל בעצמו [ואיכיך] תשיב ליה מתניתין בהדי שמנים פסולים [דמכל] מקום שמן קרי ליה: **דר' חייא וריש ליה.** לאנפקינון דלא [משיב] ליה שמן

תוספות

ואם הביא פסול. מוהל בעצמו ולא שמן ואיכי תשיב ליה מתני' בהדי שמנים פסולין דמכל מקום שמן קרי ליה כך פירש בקונטרס וי"מ גרים במתני' ואם הביא כשר ז) בה): **זריק ליה.** כלומר לא היה אוכלו אבל לא זורק ממנו דסכין אותו שמקיר את השיער ומעדן את הבשר: **שלשה זיתים.** פירש בקונטר' ג' פעמים בשמן מלקטין את הזיתים לפי שאין מתבשלין בבת אחת וקשין דבמ' פלה (פ"ח מ"ה) משמע דמייבין בפלה וכל דבר שאין לקיטתו כאחד לא מחייבא בפלה כדאי' ברים כלל גדול (שבת דף סא.) וממעט תמיה דלא נלקטין כולן כאחת אלא בו [בו] שזה מתבשל יותר מזה כדמפרש ואזיל ובערוך ח) פירש כפירוש הקונטרס דבשלשה זמנים לוקט את הזיתים לפי שאין מתבשלין כולן ביחד ובגמ' דבעי מגרגר תנן או מגלגל תנן פירש בערוך מגרגר תנן כלומר לוקט אחד אחד אותן המבושלין או מגלגל תנן שעושה להם סימן אלא יתערבו עם אחרים ומיחס עד שיתבשלו יפה ויתרככו כדילה מגולגלת ובמ' עדיות (פ"ד מ"ו) ומייתי לה בפ' קמא דיבמות (דף טו:) חבית של זיתים המגולגלין וכפ' אין מעמידין (ע"ז לט:) זיתי קלוסקא המגולגלין פי' ט) זיתים הנמתקים לאכילה נקראין מגולגלין:

מהרש"א

ואם הביא פסול מפני שהוא שרף. מוהל בעצמו ולא שמן ואיכי תשיב ליה מתני' בהדי שמנים פסולין דמכל מקום שמן קרי ליה כך פירש בקונטרס וי"מ גרים במתני' ואם הביא כשר ז) בה): **זריק ליה.** כלומר לא היה אוכלו אבל לא זורק ממנו דסכין אותו שמקיר את השיער ומעדן את הבשר: **שלשה זיתים.** פירש בקונטר' ג' פעמים בשמן מלקטין את הזיתים לפי שאין מתבשלין בבת אחת וקשין דבמ' פלה (פ"ח מ"ה) משמע דמייבין בפלה וכל דבר שאין לקיטתו כאחד לא מחייבא בפלה כדאי' ברים כלל גדול (שבת דף סא.) וממעט תמיה דלא נלקטין כולן כאחת אלא בו [בו] שזה מתבשל יותר מזה כדמפרש ואזיל ובערוך ח) פירש כפירוש הקונטרס דבשלשה זמנים לוקט את הזיתים לפי שאין מתבשלין כולן ביחד ובגמ' דבעי מגרגר תנן או מגלגל תנן פירש בערוך מגרגר תנן כלומר לוקט אחד אחד אותן המבושלין או מגלגל תנן שעושה להם סימן אלא יתערבו עם אחרים ומיחס עד שיתבשלו יפה ויתרככו כדילה מגולגלת ובמ' עדיות (פ"ד מ"ו) ומייתי לה בפ' קמא דיבמות (דף טו:) חבית של זיתים המגולגלין וכפ' אין מעמידין (ע"ז לט:) זיתי קלוסקא המגולגלין פי' ט) זיתים הנמתקים לאכילה נקראין מגולגלין:

ו) ואם הביא פסול [ו] ז) (והתניא ואם הביא כשר) מפני שהוא שרף אמר רב יוסף לא קשיא הא ר' חייא הא ר"ש בר רבי דר' חייא זריק ליה ור"ש בר רבי מטבל [ביה] (ליה) ז) וסימניך עשירים מקמצין: [1] ששה חדשים בשמן המור מאי [2] שמן המור רב הונא בר חייא אמר סטכתא ר' ירמיה בר אבא אמר שמן זית שלא הביא שליש: תניא [3] ח) (נמי הכי) רבי יהודה אומר ט) אנפקנון שמן זית שלא הביא שליש למה סכין אותו שמשיר את השיער ומעדן את הבשר: אין מביאין מן הגרגרין שנשרו במים: תנו רבנן [4] שמן זית כבוש שלוק שרוי ושל שמרים ושל ריח רע לא יביא ואם הביא פסול בעי רבה י) הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול בבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה [5] תיקו: **מתני'** [6] [7] שלשה זיתים [8] הן ובהן שלשה שלשה שמנים הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכותש ונותן לתוך הסל ר' יהודה אומר סביבות הסל זה [9] ראשון [חזר] וטוען בקורה ר' יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות [10] השני מגרגרו בראש הגג וכותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה [11] ראשון טוען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה [12] והשאר למנחות שלישי עוטנו בבית הבד עד שילקה ומעלהו ומנגבו בראש הגג כותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה [13] ראשון טוען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות: **גמ'** איבעיא להו מגרגרו תנן או מגלגלו תנן תא שמע דתניא שמן זית מזיתו מכאן אמרו [14] זית ראשון מגלגלו בראש הזית וכונסו לבית הבד וטוחנו בריחים ונותנו בסלין שמן היוצא ממנו זה היה ראשון טען בקורה שמן היוצא ממנו זה היה שני [15] וחזר ופרק טחן וטען זה היה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות וכן זית שני [16] וזית שלישי עוטנו בבית הבד עד שילקה ומעלה לראש הגג ועושה אותו כמין תמרה עד שיזובו מימיו וכונסו לבית הבד וטוחנו בריחים ונותנו בסלין ושמן היוצא ממנו זה היה ראשון טען בקורה שמן היוצא ממנו זה היה שני פרק חזר וטחן וטען זה היה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות רבי יהודה אומר לא היה טוחנו בריחים אלא כותשו במכתשת ולא היה טוען בקורה אלא באבנים ולא היה נותנו בסלין אלא לתוך סביבות הסל: [17] הא גופא קשיא כותש מני רבי יהודה היא תוך הסל אתאן לרבנן האי תנא סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא: **מתני'** [18] הראשון שבראשון אין למעלה הימנו השני שבראשון והראשון שבשני שורן השלישי שבראשון והשני שבשני והראשון שבשלישי שורן השלישי שבשני והשני שבשלישי שורן השלישי שבשלישי אין למטה הימנו: אף [19] כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית דך מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית דך מנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית דך ת"ל [20] דך כתיב למאור ואין דך כתיב למנחות:

גמ'

מפני שהוא פסול מפני שהוא שרף. מוהל בעצמו ולא שמן ואיכי תשיב ליה מתני' בהדי שמנים פסולין דמכל מקום שמן קרי ליה: **דר' חייא וריש ליה.** לאנפקינון דלא [משיב] ליה שמן כלל: **עשירים מקמצין.** רבי שמעון שהרי בן גזית ועשיר היה קומצו ואוכלו. קמצן עצרן: **תניא** [ר'] **יהודה אומר.** שמן המור הוא אנפקינון והוא שמן זית שלא הביא שליש: **כבוש.** שכבש את הזיתים בתוכן ומלח: **ושל שמרים.** שמן שיצא מן השמרים כמו שמוציאין יין משמרי היין שקורין ש"מ: **מתני' שלשה זיתים.** שלא פעמים בשנה מלקטין את הזיתים מפני שאין מתבשלין בבת אחת: **ובהן שלשה שלשה שמנים.** בכל פעם [מוציא] בו שלשה מיני שמנים: **הזית הראשון.** כלומר פעם ראשונה שמלקט: **מגרגרו בראש הזית.** טוחן ומלקט גרגרין שבראש הזית שהן מבושלין תחלה לפי שהתמה מקדרת עליהן ומבשלן: **לתוך הסל.** ומסתנן ויוצא והכלי תחת הסל שהשמן נופל בו: **רבי יהודה אומר סביבות.** דופני הסל נותנו ומעבירו ונופל לשולי הסל ומשם מסתנן ויוצא ומעלה שמן מזוקק שהפסולת והפקיעות נדבקים בדופני הסל אבל לא יתנם בשולי הסל לפי שמתערב שמן ושמרים ויוצאים ונמצא השמן עכור: **זה.** השמן הזה מלויו מן הסל בלא שום עונינה נקרא שמן ראשון על פעם זו: **טוען בקורה.** זיתים שבסל: **ר"י אומר באבנים.** ולא בקורה שהקורה כבדה ומוציאה את השמרים: **חזר וטחן.** בריחים את הזיתים שמתת שהקורה וטען אח"כ בקורה: **הראשון למנורה.** דבעינן שמן זית זך [שמות כז]: **והשני לשמנים.** כשמלקט בפעם שניה את הממלאים עתה מעוטלין: **מגרגרו בראש הגג.** מלקט את הגרגרים הסמוכים לגג דזיתיהם היו אבל גגותיהם ואותן מתבשלין בשניה: **הראשון.** שיצא קודם עונינה כשר למנורה: **הזית השלישי.** מה שמלקט בפעם השלישית שמתת הגג שאין התמה נוגה מ) בהן: **עוטנו.** על שם מעטן שמתסנן בו את הזיתים: **הסל.** בגלי"ר בגמ"ו: **ומנגבו בראש הגג.** דמעתן שמתסנן עד שהוא מבושל ומגליו: **פ"ש שמן זית לנגבו:** **גמ' מגרגרו תנן.** שלוקט גרגיר כאן וגרגיר כאן לפי שעדיין אינו מבושל: **או מגלגלו תנן.** שמניחו בראש הזית עד שהוא מבושל ומגליו: **פ"ש שמן זית מזיתו.** כלומר האומר הרי עלי שמן זית יהיה השמן שיתבשל ויתמלא שמנו בעודו בזית דקרא דרש משמן זית זך כלומר מבושל שיצא שמנו שעטיה: **ומכאן אמרו הזית הראשון מגלגלו כו' וכונסו לבית הבד.** אבל לא לבית הבד ממש עד שיצא שמן הראשון על ידי סלים: **פרק.** פרקו מבית הבד וטוחנו בריחים וטוענו בבית הבד: **זיז שלישי.** לא היה מבושל בתוכן ואין המתה מגוגה בה: **כמין תמרה.** שעושה [אותו] כדי לחת מלמעלה: **מימיו.** מוהל ושרף שיצא ממנו כשדחקו זה את זה כמענן: **לא היה עוטנו בריחים.** שמוציא את שמריו ועכרו: **כותש.** דקתני מ"ק במתניתין: **ר' יהודה פיש.** דקתני נמי בברייתא כותש במכתשת: **פוך הסל.** דקתני מ"ק במתניתין אמיא לרבנן: **הא'.** תנא קמא דמתניתין: **מתני' שון.** מפרש בגמ' (ע"כ): **נמצאת שהן נאכלים.** לאכילת המזבח:

היה שני כו' וטען זה היה שלישי: ו) למנחות הזית השני: ז) זה היה ראשון טוען בקורה ר' יהודה אומר באבנים זה היה שני חזר כו' זה היה שלישי כו': ח) והשאר למנחות הזית השלישי: ט) זה היה ראשון כו' באבנים זה היה שני חזר כו' זה היה שלישי: י) אמרו הזית: יא) שני זית שלישי: יב) תיבות הא גופא קשיא נמחק: יד) תיבות הא גופא קשיא נמחק: יג) שני זית שלישי: יד) תיבות הא גופא קשיא נמחק: טו) הביא כשר הס"ד ומה"ד סטכתא אפרסמון קשורין: טו) בראש הזית: יז) חזר ולוקח מה שכתש דהיינו הגרגרים: יח) שמן השני: יט) ביותר והיו: כ) הבד כלומר שמניחן: כא) הגג שכשהיו: כב) ונשרו: כג) עד שיתבשלו הס"ד והשאר נמחק: כד) אתי שי: כה) כשר והשתא ניחא דפריך אדבא דאמר פסול: כו) אלא נראה לי שזה:

שוין למנחות. אבל למנורה אינן שוין דאין זך אלא נקי והראשון לעולה נקי ופירוש הקונטרס עיקר דאי כדפרישית מריש שמעינן הראשון למנורה והשאר למנחות: **לא** לאכילה אני צריך **ולא** לאורה אני צריך. יש מפרשים מדנותן שולחן בצפון ומנורה בדרום ולא לגד מערב ששם שכינה ואיתא דלא לאפוקי לגד מערב קאמי [ב] וכי מימשכי נמי לגד מערב אפשר שיעמוד זה לגד לפון וזה לגד דרום [ג] ומתלי הכא ולפנים היו מונחים [ד] כדאמר לקמן בפ' שני אלא כתוש (דף לח.): ואיכא למ"ד מזרח ומערב ואיכא למ"ד לפון ודרום מונחין ופי' הקונט' עיקר דדייק מדשולחן בצפון ומנורה בדרום ומזבח היה באמצע שמע מינה לא לאורה אני צריך ולא לאכילה דאם הייתי צריך הייתי נותן מנורה סמוך לשולחן כמוהג שבעולם:

מחוץ לפרכת העדות יערוך בו'. בפרק במה מדליקין (שבת כב:): גרסי' וכי לאורה הוא צריך והלא כל אותן ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו כו' [ה] ומפרש ר"ש דאתהכן קאי וכי לאורה הוא צריך והכן והלא כל אותן ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו של עמוד האש כדאיתא בברייתא דמלאכת המשכן מפסכל בטפיח ורואה בו בחצות [ד] ורואה מה שבתוכה [ה] ובתוכה הכנים בפר' אמור אל הכהנים גרסינן וכי צריכין נר והלא כל אותם ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הוצרכו לנר שנאמר כי ענן ה' על המשכן ומיהו סוגי' דשמעתין משמע דלשכינה קאי [ו] וקשיא דה"ל למימר כל העולם כלו לאורו של מקום היו הולכים:

ממנה היה מדליק. כלומר ממנה מתחיל ההלקה שאותו מדליק תמילה בערב ובו היה שכינה ההטבה בבוקר שאותו מטיב אחרון לפי שבכל בוקר מוצא אותו דולק והשאר מוצא שכבה ופעמים שהיה דולק כל היום כולו ומדליק ממנו שאר הנרות שבבוקר היו כולם כבות חוץ ממנו ומטיבו שמנערו מן הדשן דלכתיב בבקר בבקר היטיבו את הנרות וגו' ונר מערבי שדולק כל היום לערב היו מדליק ממנו שאר הנרות כך פי' בקונטרס וזה היה קודם שמע שמעון הלדיק שהיה נר מערבי דולק כל היום כו' כדאמר בריש טרפ בקלפי (יומא לט.). כל הארבעים שנה שהיה שמעון הלדיק היה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה צריך ליתן בה שמן בשחרית שתהא דולקת עד הערב הלדיק בה השאר והכי תנן במסכת תמיד [ז] פרק [ח] ראשון אמר להן הממונה קמא (דף ג:) נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקות מדשן את השאר [ט] ומניח את אלו פירוש שתי נרות מזרחיות מניח עד לאחר כם התמיד כדנפקא לן מקרא בפרק שני דיומא (דף לג.). סידור מערכה משמיה דגמרא וקא סבר האי תנא כמ"ד לקמן בפרק שני אלמה (דף לח:) מזרח ומערב היו מונחין והדר קתני מצאו שכבה פירוש דהיינו לאחר שמע שמעון הלדיק אלא היה הכם רגיל מדשן ומדליקן מן הדולקין פירוש ומשיס חלי לוג שמן שתהא דולקת עד הערב הלדיק ממנה את השאר ואחר כך מדשן את השאר דהיינו הטבת חמש נרות ובפרק הבלו עוליס קתני נכנס ומצא שתי נרות [י] מזרחיות דולקים מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק שממנו מדליק את המנורה בין הערבים מצאו שכבה ומדשנו ומדליקו ומזבח העולה ובפרק במה מדליקין (שבת דף כב:): פירש בקונטרס דנר מערבי היה מטיב בין הערבים ואוחז את השבה בידו לא היה מניחה בכלי עד שהיה נותן שמן ופתילה ומדליקה ומדליק ממנה את השאר והקשה רבינו תם אם אפשר לעשות כך מאי קפדין התם דהא כהן דקביעי נרות לא סגי דלא למיסקל ולדלוקי וקשיא למאן דאמר (שבת דף כב:) אין מדליקין מנר לנר מאי קושיא הרי באותה שעה יכול להדליק את כולן דמאחר שהוא פתילה יפנה מן הנר שבמנורה אין בו משום [כ] מצוה ויש לומר דלא אפשר לעשות כן מאי שריך שיהא נר קבוע להדליק שאר נרות ואיזה זה נר מערבי [ל] וריב"ל פירש דבעוד שהיא דולקת בנר מערבי היה מדליק ממנה את השאר על ידי פתילות ארוכות ושוב מדשן את זו ונותן בה שמן ופתילה חדשה ומדליקה מן השאר והיינו דבה היה מסיים ההלקה והיינו עדות שהיה מדליק ממנה מאותה שהולקה אמש את השאר כל ימי שמעון הלדיק ולישנא דמתני' דתמיד משמע כדבריו מדקתני שממנו מדליק את השאר משום דכתיב תמיד דבשעון שתהא המנורה דולקת תמיד [מ] ואם הטעמא תלוי בכך מ"ש לפירוש הקונטרס קשיא דבשעה שאותו היא בידו אין שום נר דולק במנורה ושמא הא דתקון הכי היינו טעמא אלא לשנות מכמות שהיה בשעה שהנם קיים בימי שמעון הלדיק:

הליסטיון

גמ' שוין והא אמרת ראשון למנורה והשאר למנחות אמר רב נחמן בר יצחק מאי שוין שוין למנחות: **אף** [א] [כל] המנחות היו בדין [וכו']: תנו רבנן [1]זך אין זך אלא נקי רבי יהודה אומר כתית אין כתית אלא כתוש [2]יכול יהא [3] זך כתית פסול למנחות ת"ל [2]ועשרון סולת בלול בשמן כתית א"כ מה ת"ל למאור אלא מפני [3]החיסכון מאי חיסכון אמר רבי אלעזר [3]התורה חסה על ממונן של ישראל [3 7]צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי [4] לא לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום א"ר זריקא אמר ר' אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך [4]ויעש לבית חלוני שקופים אטומים תנא שקופין [ד] [מבפנים] ואטומים [מבחוץ] לא לאורה אני צריך [5]מחוץ לפרכת העדות באהל מועד עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל ואם תאמר לאורה אני צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו אלא עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדותה אמר [1] רבא זה [5] נר מערבי שנותנין בה שמן [1] [1] כנגד חברותיה [1] [8]וממנה היה [6]מדליק ובה היה מסיים: **מתני' מאין** היו מביאין את היין [6] קדושים ועטולין אלפא ליין שניה להן בית רימה ובית לבן בהר וכפר סיגנא בבקעה כל ארצות היו כשרות אלא מיכן היו מביאין אין מביאין [2]לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא ממה שנזרע ביניהן ואם הביא כשר אין מביאין [6] הליסטיון ואם הביא כשר אין מביאין ישן דברי רבי [7]וחכמים מכשירין [8]אין מביאין לא מתוק ולא מעושן ולא מבושל ואם הביא פסול ואין מביאין מן הדליות אלא מן [1]הרגליות ומן הכרמים העבודין ולא [1] כונסין אותו בחצבין גדולים אלא בחביות קטנות ואינו ממלא את החבית עד פיה כדי שיהא ריחו נודף אינו מביא מפיה מפני

גמ' שוין. בתמיה. דקתני הכי שבראשון ובראשון שבשאר שוין והא אמרת לשון שבשאר שוין לשון למנורה ולשון שבשאר לשון למנורה והיכי הוו שוין: **למנחות.** שלא כולה ליתן בראשון שבשאר למנחות הכי הוו שוין [א] ט): **יכול יהא** [ב] **כתיש זך פסול למנחות.** הואיל וכתיב ביה [שמות כב] למאור: **אם כן.** הואיל וכשר נמי למנחות: **מה תלמוד לומר.** זך וכתיש למאור: **מפני החיסכון.** לא בעינן זך וכתיש למנחות כמו לנרות דהכי נמי כשרות [ג] אפילו אינו ב) [זך] וכתיש לפי שהמנחות הן מרובות ונריכות שמן הרבה ואילו היה צריך לחזור במנחות נמי אחר זך וכתיש כמו למנורה [ד] היו מפסדין שהיו נוקמין אותו ביוקר: **שלמן בלפון ומנורה בדרום.** והמזבח ביניהם ליגע שלא לאורה אני צריך: **שקופים מבפנים.** שהמשקופין של חלונות היינו לר שבחלון היו מבפנים וכרוחב שבחלון ומוחזק כלפי חוץ לחוליא אורה לעולם: **ממנה היה מדליק.** האחרות וכה היה מקיים כדתנן (תמיד דף לג.). בא ומצא שתי נרות מזרחיות דולקים מז' שמנורה היתה עומדת מזרח ומערב מכבה האחת שבצד מזרח ומדשנה ומניח מז' האחת שבצד אותה שבמזרח הוא נר מערבי ומניחה דולקת עד לערב ומדליק האחרות שכבו ב) בשחר ומטיבו חוזרת מה שבשאר מן השמן ומן הפתילה לאחן ונותן בה שמן ופתילה [ו] ומדליקה כדי לקיים בה מצות הדלקה ומקיים כל הנרות: **מתני' הלפטיון.** שתבשלו הענבים בחמה יותר מדאי: **מעוטן.** כשהיו הענבים מריס היו מעטין אותן כדי למתקן או מבשלין אותן: **לא מפוס.** כשהוא מתוק מחמת עלמו כדמפרש בגמ' [ז]. ענין אחר מיהוס שלא עברו עליו ארבעים יום: **מן הדליות.** שקורין ווריל"ש לפי שאין יינו יפה: **אלא מן הרגליות.** יין שגדל בגפנים נמוכים שהוא יפה: **העבודים.** מפרש בגמ' [ח]: **לא היו כונסין אותו בחצבין גדולים.** לפי שבשהיו מתפתקין ממנו על יד היו המלוכין מתרוקים ומתקלקל היין: **כדי שיהא ריחו נודף.** שבשהיא חסיכה קימעא היין נודף יותר מבשהיא מליאה:

רש"י כת"י

גמ' שוין והא אמרת ראשון למנורה והשאר למנחות. והיכי קתני הכי שבראשון והראשון שבשאר שוין והא לשון שבשאר כשר למנורה: **שוין למנחות.** לקיימא לן בכל דוכתי מבחר מדרין [ט] דמן המובחר יפיא וה"ק הראשון שבשאר והכי שבראשון שוין שאם יש לו מנחה להביא ויש לו משמיני מאיזה שילבה יביא אבל אם יש לו משלישי שבראשון ומראשון שבשאר יביא מעמתו מראשון שבשאר שהוא מובחר: **אין זך אלא נקי.** כגון אותו שיוליא בלא שעיבה בבלים ואפי' נעתנו הזיתים בריחיים: **אלא כתוש.** לא הוא שמון בריחיים אלא כתוש במכתשת: **יכול יהא כתוש זה פסול למנחות.** הואיל וכתיב למאור ט): **מה ת"ל למאור.** אי"כ. דלא למנחות כשר: **מה ת"ל למאור.** אומר לך למאור יהא כשר אבל למנחות

[ט] ל"ש יכול יהא כתיש זה פסול למנחות. ל"ק, ב) לעיל עו:, ג) [נעיל עו: וש"נ], ד) [כל זה ביקלוט ליתא ומעתיק הילקוט סוגיא זו בפ' תנור בזה"ל ויקחו אליך מראש"ג אל"ר אלך ולא לי אור"ן], ה) שבת כב:, ו) [בשבת כב: אי' רבן], ז) ל"ל ממדת, ח) תמיד ג:. פ"ו מ"ח, ט) ל"ל אם יש לו מפנינסם וסס"ד. ל"ק, י) ל"ל מזרח זה. ל"ק, כ) ל"ש ב"ש בשחרית ומיהיבו. ל"ק, מ) [ולקמן פז:], נ) [ל"ל נדריהם דבריס יבן], ס) שמות כה, ע) מלוכנו פרסה בה, פ) ויקרא יד, צ) [נדל"ל בהיכלו], ק) [לקמן לח:, ר) שמות כה, ש) שמות ל, ת) שיך לענין הבא, א) ל"ל דפי. ל"ק, ב) ל"ל דמתלי, ג) ל"ל בדאתמרינן לקמן בפרק שני אלמה ופפ"ב מיכה למ"ד ד) [ולקיטו סוף פקודי מיתא ויודע מה שבתוכו וכן גי' ל"ק ועי' תוספות שבת כט: ד"ה וכי לאורה], ה) ל"ל בתוכו ובתכיה. ל"ק, ו) עיין בספר קרבן אהרן דף רפ"ז ע"ב שמתקן קושיא זו, ז) ל"ל בקרבה לאמר. ל"ק, ח) ל"ל ומעיה אם אלו דולקין במקומן פי' וכו'. ל"ק, ט) ל"ל מערביים. ל"ק, י) ל"ל ופיס ריב"ש. ל"ק, כ) ל"ש וא"ש בם הטעם תלוי כו'. ל"ק,

---

תורה אור השלם

1. וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃ שמות כז כ
2. וְעִשָּׂרֹן סֹלֶת בָּלוּל בַּשָּׁמֶן כְּתִית רְבִעִת הַהִין וְנָסֵךְ רְבִעִת הַהִין יַיִן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׃ שמות כט מ
3. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃ ויקרא כד ב
4. וַיַּעַשׂ לְבֵית חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים אֲטֻמִים׃ מלכים א ו ד
5. מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי יְיָ תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם׃ ויקרא כד ג

לעזיי רש"י

טרייל"ש, טלטריל"ש [טרייל"ש]. גפן המונבה על כלונסאות.
קנא"ש [קיינט"ש]. כחמי עובש.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

רבינו גרשום

שוין. דקתני והשני שבראשון הראשון שבשני שוין: והאמרת ראשון למנורה והשאר למנחות דהשני בראשון אינו ראוי למנורה והראשון שבשני ראוי למנורה והיכי הוו שוין: שוין למנחות שאם רוצה להשים הראשון שבשני למנחות הרי הוא כשני בראשון ושוים: א"א מה ת"ל זך כתית למאור מפני החסכון דלמנחות לא בעינן זך כתית דמנחות צריכין יותר שמן מנרות: שלולן בצפון ומנורה בדרום ומזבח ביניהם לידע שלא לאכילה אני צריך ולא לאורה שדרך בני אדם מנורה עומדת בצד שלחנו: ממנו היה מדליק האחרות ובה היה מסיים כדתנן שחרית בא ומצא שתי נרות מזרחיות דולקות מכבה האחת שבצד מזרח והאחרת היא נר מערבי מניחה דולקת ודולקת עד הערב והאחרות שכבו לאור הבקר מטיבן זורק מה שנשאר מן הפתילה ופסולת מן השמן לחוץ ונותן בה פתילה חדשה ושמן ולערב מדליקן מנר מערבי שדולק עדיין ואח"כ מטיב נר מערבי ונותן בה שמן ובה היה מסיים להדליק האחרות ואח"כ מכבה ומדליקה לכסוף כדי לקיים בה מצות הדלקה והיינו עדות ששכינה שורה בישראל: הליסטין. יין מתוק הרבה ל"א מתוק שנקדחו ענבים בחמה: כדי שיהא ריחו נודף. שבשהוא חסר קמעא נודף ריחו יותר מכשהוא מלא:

מסורת הש"ס

כט א מיי' פ"ג מהל' תמידין ומוספין הלכה טז:
ל ב מיי' פ"ז מהלכות איסורי מזבח הלכה ט:
לא ג מיי' שם פ"ו הל' ט:
לב ד מיי' שם פ"ז הלכה ז:
לג ה מיי' שם פ"ו הלכה ט:
לד ו מיי' שם פ"ז הלכה ו:

שיטה מקובצת

א) אף המנחות היו בדין כו' ותיבה ד) כל נמחק: **ב)** יכול הוא כתוב זה פסול למנחות: **ג)** לי [הכי נרסינן] וכי לאורה הוא צריך וקאי אאהרן וקאמר והלא כל ארבעים שנה כו' פי' שהרי ענני כבוד היה בזכותו של אהרן וקשה שהרי אמר ג"כ וכי לאכילה אני צריך משמע דקאי אקב"ה ולכך נראה דקאי אקב"ה והלא כל ארבעים שנה הלכו לאורו של עמוד ענן: **ד)** שקופים מבחוץ ואטומים מבפנים: **ה)** נר מערבי למ"ד לקמן בפרק שתי הלחם מזרח למערב היו מונחים אמנם מן הדין האחרונה שהיא לצד מערב קרויה מערבי אלא משום דאין מעבירין על המצות ובראשונה לא היה רוצה להתחיל דבעינן לפני ה' מכלל דאיכא חד נר דלאו לפני ה' ולמ"ד מצפון לדרום היו מונחים האמצעית קרויה מערבי לפי שכולן היו מצדדין פניהם כלפי נר אמצעית והיא היתה נוטה פניה ומאירה כלפי מערב: **ו)** שמן כמדת חבורותיה: **ז)** ממנה היה מדליק ובה היה מסיים. ש"ה בימי שמעון הצדיק היה מטיב ששה נרות שחרית ומניח נר מערבי דולק עד בין הערבים והא דאמרינן הטבת [חמש נרות קודם להטבת] שתי נרות ובדם התמיד דמפסיק להו ומוכח לה במס' יומא [דף ל"ג ע"ב] מקראי (ואין) [דאין] הטבה פחותה משנים ומשמע שכולן היו מטיבות שחרית קרא אניסא [לא סמיך ואם] מצאו נר מערבי דולק היה נוטל פתילה ישנה ומטיבה ונותן בה פתילה חדשה ומדליקה תחלה ואח"כ מדליק כולן וה"ק שהיה מניח מהתחל להדליק [ובה היה] מסיים להיטב כדפי' ולא נהירא דא"כ (אינו) מסיים [אינו] דומיא דלהדליק ועוד מאי פריך בפ' במה מדליקין [דף ס"ב ע"ב] והא הכא כו' (ולקשה) [וקשיא] בין למ"ד משום [בזויי מצוה] בין למ"ד משום אכחושי מצוה ומאי פריך הרי כמו שהיה מדליק נר מערבי מהפתילה ישנה כמו כן היה יכול להדליק כל שאר הנרות ממנה [ולמה היה] צריך קינסא לכך פי' ריב"א ממנה היה מדליק ע"י קינסא ובה היה מסיים להדלקה שהיה נוטל קינסא ומדליק מנר מערבי ומאותה קינסא היה מדליק שאר הנרות ואח"כ היה מטיב נר מערבית ונותן (גבה) [בה] פתילה חדשה ומדליקה ואע"ג דכתיב להעלות נר תמיד שפיר קרוי תמיד דאמרינן בסוף שתי הלחם [דף ע"ט ע"ב] אם סידר השיגה שחרית והחדשה ערבית קרינן בה תמיד: **ח)** ' קרוחים ' ' ועטולים ': **ט)** מביאין אליוסטון כך גירסת הערוך ושמש נקרא בלשון יון אליוס עיין בערך אליוסטון: **י)** ולא היו כונסין: **יא)** שבראשון חשיב: **יב)** כתוש אם הוא פסול למנחות: **יג)** כשרות אע"פ שאינו כתית לפי: **יד)** למנורה הרבה היו: **טו)** שהמנורה היתה עומדת ממזרח למערב: **טז)** ומניח המנורה למערב: **יז)** ופתילה חדשה ולערב מדליקין מנר מערבי שדולק עדיין ואחר כך מטיב נר מערבי ונותן בה שמן: **יח)** לפום ריהטא משמע דקאי אהקב"ה וקשה שהרי לעולם נמי אנו אנו הולכים אלא לאורו [ומש"ר"ת וכו'] **יט)** פרק אמר ותיבה דאשון ונותן: **כ)** משום בזויי מצוה: **כא)** ואפשר דמה:

א) וכ"ה בתוס' שבת דף כב ע"ב ד"ה וכי ע"ש.

קמחים. שקוויי"ם: **כילד בודק.** לידע אם היין יפה: **גזבר יושב וקנה בידו.** וכוותא כשזה מוליא היין מן נקב החביות: **זרק הגיר.** שהמחיל לגאת אותו לבן שתחת היין שלא על השמרים: **הקיש.** הגזבר על גבי הכד וסותם **תמימים יהיו לכם.** [1] קימנו שלא היה רואה לדבר כל זמן שמוליאין היין: **שנאמר** אין מביאין הליסטיון לפי שאין מביאין לא מתוק ולא מבושל ולא מעושן ואם הביא פסול והא מתוק וכו' ואם הביא פסול: **רב אשי אמר.** שיש בו קמחין פסול מתוק הוא ואינו לכם ומנחתם תמימים יהיו לכם ונסכיהם: **גמ'** אין מביאין לא מתוק ולא מבושל ולא מעושן ואם הביא פסול והא [6] קתני רישא אין מביאין את הליסטיון ואם הביא כשר אמר רבינא כרוך ותני רב אשי אמר חוליא דשימשא לא מאים חוליא דפירא מאים: אין מביאין ישן דברי רבי וחכמים מכשירין: אמר חזקיה מאי טעמא דרבי אמר קרא [2]לבבש יין מה כבש בן שנתו אף יין בן שנתו אי מה כבש בן שתי שנים פסול אף יין בן שתי שנים פסול וכי תימא הכי נמי והתניא יין בן שתי שנים לא יביא [3]ואם הביא כשר מאן שמעת ליה דאמר לא יביא רבי וקאמר אם הביא כשר אלא אמר רבא היינו טעמא דרבי דכתיב [3]אל תרא יין כי יתאדם: אין מביאין לא מן הדליות כו': תנא כרמים העבודים פעמים בשנה: רב יוסף הוה ליה קרנא דפרדיסא דרפיק ביה טפי ריפקא ועבד חמרא דדרי מיא על חד תרין: לא היו כונסין אותן בחצבין גדולים: תנא חביות [4] כדיות לודיות ובינוניות [5]אין מניחין [6]אותן שתים שתים אלא אחת אחת: כיצד [7] בודק גזבר יושב וקנה בידו זרק הגיר הקיש בקנה: תנא זרק הגיר של שמרים גזבר הקיש בקנה ולימא ליה מימר מסייע ליה לרבי יוחנן [3]דאמר רבי יוחנן כשם שהדיבור יפה לבשמים כך דיבור רע ליין: רבי יוסי בר רבי יהודה אומר וכו': בעי [8] ר' יוחנן [3]הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה [7]תיקו: [7]ת"ר אלים [8]ממואב כבשים מחברון עגלים משורון גוזלות מהר המלך ר' יהודה אומר מביאין [9]כבשים שגבהן [6]כרחבן אמר רבא בר רב שילא מ"ט דר' יהודה דכתיב [4]ירעה מקנך ביום ההוא כר נרחב: כתיב [5]על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו אתה אמרי הכי אמר רבא בר רב שילא [6]אתה תקום תרחם ציון רב נחמן בר יצחק אמר [7]בונה ירושלים ה' ומעיקרא מאי הוו אמרי אמר רבא בר רב שילא [8]כי בחר ה' בציון אוה למושב לו:

הליסטיון. יין ענבים שנתמתקו בשמש כדמוכח בגמ' דמוקי לה בחוליא דשמשא ומיהו לא כמו שפי' בקונטרס שמולין הענבים לשמש דהא בפרק המוכר פירות (ב"ב לז:) קתני בברייתא יין הליסטיון ושל [6] למוקין אלא במתוקו בעודו בגפן ונמתקו בשמש: **מתוק.** לשון אחר פי' בקונטרס מיכוס שלא עברו עליו ארבעים יום ולא יתכן דהא הכא קתני ואם הביא פסול ובפרק המוכר (גם זה שם.) תני רבי חייא יין מגיתו לא יביא ואם הביא כשר ונראה לשון אחר שפי' מתוק היינו מאליו ולא מחמת השמש: **כרוך ותני.** [7] לכשיר קאמר כדמוכח סוגיא דהמוכר פירות (ג"ז שם.) דהליסטיון כשר ופע"ג דאיצטריך ליה לגמא למיתני הליסטיון ומתוק לא משמע ליה לרבינא לאלק בין זה לזה:

כשם שהדיבור יפה לבשמים כו'. בפרק קמא דכריתות (דף ו:) קאמר רבי יוחנן איפכא גבי קטורת דתניי' כשהוא שוחק אומר היטב הדק וקאמר מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר כשם שהדיבור רע ליין כך דיבור יפה לבשמים משום דכי [3] קאמר רבי יוחנן בנסכים קאמר להו כי היכי דקיים לן בקטורת שהדיבור יפה לבשמים כך הדיבור רע ליין וכי קאי בקטורת קאמר להו כי היכי דקיים לן בנסכים שהדיבור רע ליין כך הדיבור יפה לבשמים: **שגובהן רחבים** גרסינן ולא שגובהן כרחבן דלשמכון [8] מ) רוחבו [6] מייתי קרא דכתיב כר נרחב ובברא"שית רבה [8] אמר לכבשים של תמיד דהיו כל כך גבוהים שאוכלים על גבי ארזים וכשהיו מרכיבין אותן על הגמלים רגלי הכבשים נגררין לארץ [7]:

הדרן עלך כל קרבנות

שתי מדות. אחד גדוש ואחד מחוק. תימה גדול דר"מ דרש לה מקרא דכתיב עשרון עשרון לכבש האחד [9] ובקונטרס פי' דר"מ ס"ל גמרא דשתי עשרונות בגבור: **גדוש** שבו היה מודד לכל המנחות. איפכא לא רלו לעשות למדוד בגדוש לאחיתי כ"ג שלא ישפוך הסלת לארץ כשמולאו: מודד

הקמחין ולא משוליה מפני השמרים אלא מביא משלישה מאמצעה כיצד [8]הוא בודק הגזבר יושב והקנה בידו זרק הגיר הקיש בקנה רבי יוסי בר' יהודה אומר שיש בו קמחין פסול שנאמר [1]תמימים יהיו לכם ומנחתם תמימים יהיו לכם ונסכיהם: **גמ'** אין מביאין לא מתוק ולא מבושל ולא מעושן ואם הביא פסול והא [6] קתני רישא אין מביאין את הליסטיון ואם הביא כשר אמר רבינא כרוך ותני רב אשי אמר חוליא דשימשא לא מאים חוליא דפירא מאים: אין מביאין ישן דברי רבי וחכמים מכשירין: אמר חזקיה מאי טעמא דרבי אמר קרא [2]לבבש יין מה כבש בן שנתו אף יין בן שנתו אי מה כבש בן שתי שנים פסול אף יין בן שתי שנים פסול וכי תימא הכי נמי והתניא יין בן שתי שנים לא יביא [3]ואם הביא כשר מאן שמעת ליה דאמר לא יביא רבי וקאמר אם הביא כשר אלא אמר רבא היינו טעמא דרבי דכתיב [3]אל תרא יין כי יתאדם: אין מביאין לא מן הדליות כו': תנא כרמים העבודים פעמים בשנה: רב יוסף הוה ליה קרנא דפרדיסא דרפיק ביה טפי ריפקא ועבד חמרא דדרי מיא על חד תרין: לא היו כונסין אותן בחצבין גדולים: תנא חביות [4] כדיות לודיות ובינוניות [5]אין מניחין [6]אותן שתים שתים אלא אחת אחת: כיצד [7] בודק גזבר יושב וקנה בידו זרק הגיר הקיש בקנה: תנא זרק הגיר של שמרים גזבר הקיש בקנה ולימא ליה מימר מסייע ליה לרבי יוחנן [3]דאמר רבי יוחנן כשם שהדיבור יפה לבשמים כך דיבור רע ליין: רבי יוסי בר רבי יהודה אומר וכו': בעי [8] ר' יוחנן [3]הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה [7]תיקו: [7]ת"ר אלים [8]ממואב כבשים מחברון עגלים משורון גוזלות מהר המלך ר' יהודה אומר מביאין [9]כבשים שגבהן [6]כרחבן אמר רבא בר רב שילא מ"ט דר' יהודה דכתיב [4]ירעה מקנך ביום ההוא כר נרחב: כתיב [5]על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו אתה אמרי הכי אמר רבא בר רב שילא [6]אתה תקום תרחם ציון רב נחמן בר יצחק אמר [7]בונה ירושלים ה' ומעיקרא מאי הוו אמרי אמר רבא בר רב שילא [8]כי בחר ה' בציון אוה למושב לו:

הדרן עלך כל קרבנות הצבור

שתי [7]מדות של יבש היו במקדש עשרון וחצי עשרון רבי מאיר אומר עשרון עשרון וחצי עשרון עשרון מה היה משמש שבו היה מודד לכל המנחות [8]לא היה מודד לא בשלשה לפר ולא בשל שנים לאיל אלא מודדן עשרונות חצי עשרון מה היה משמש שבו היה מודד [9] חביתי כהן גדול מחצה בבקר ומחצה בין הערבים: **גמ'** תניא היה [1]ר' מאיר אומר מה תלמוד לומר [9]עשרון עשרון לכבש האחד מלמד ששתי עשרונות היו במקדש אחד גדוש ואחד מחוק גדוש שבו היה מודד לכל המנחות מחוק

תורה אור השלם

1. וְהִקְרַבְתָּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימֹם יִהְיוּ לָכֶם: במדבר כח יט
2. וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאָיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ יַיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: במדבר כח יד
3. אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם כִּי יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינוֹ יִתְהַלֵּךְ בְּמִישָׁרִים: משלי כג לא
4. וְנָתַן מָטָר זַרְעֲךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת הָאֲדָמָה וְלֶחֶם תְּבוּאַת הָאֲדָמָה וְהָיָה דָשֵׁן וְשָׁמֵן יִרְעֶה מִקְנֶיךָ בַּיּוֹם הַהוּא כַּר נִרְחָב: ישעיהו ל כג
5. עַל חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלִַם הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה תָּמִיד לֹא יֶחֱשׁוּ הַמַּזְכִּרִים אֶת יְיָ אַל דֹּמִי לָכֶם: ישעיהו סב ו
6. אַתָּה תָּקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחָנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד: תהלים קב יד
7. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלִַם יְיָ נִדְּחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: תהלים קמז ב
8. כִּי בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: תהלים קלב יג
9. עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: במדבר כח כט

לעזי רש"י

שקוויי"ש [קייני"ש]. כתמי עובש.

מוסף רש"י

הקיש בקנה. שהגזבר מקיש בקנה למוליא היין ורומז לו שרע הוא לנסכים ולא היה מדבר בפיו שהכהנו רע ליין (כריתות ו:). **תמימים יהיו לכם** ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים (במדבר כח, לא). **מהו שילקה עליו משום בעל מום.** דהכי אמר רבי במסכת תמורה (ז:) שהמקדיש בעלי מומין לוקה (לעיל פה:). **המזכירים את ד'.** המלאכים המזכירים את ד' על מורכנה לנטותה (ישעיה סב, ו).

הדרן עלך כל קרבנות הצבור

לא כשל שלשה לפר. למנחת נסכים של פר דכתיב ביה [1] שלשה עשרונים לפר האחד לא היה מודד במדה אחת שהרא ממחוק שלשה עשרונים אלא היתה שם מדה מעשרון: **מדדן עשרונות.** עשרון עשרון בפני עצמו: ה"ג במתני' **כו היו מודדין לחביתי כה"ג: גמ' אחד גדוש.** שהיה קטן ולא היה ממחוק כשהוא גדוש אלא כשיעור חציו המחוק ולהכי אחד מחוק דר"מ ס"ל גמרא דשתי מדות של עשרונות היו בגבור ולי שייסה שוין הויא ליה מדה אחת:

רבינו גרשום

אמר (רבא) [רבינא] כרוך ותני. אין מביאין הליסטון לפי שאין מביאין לא מתוק כו' ואם הביא פסול: רב אשי אמר לא תכרוך הליסטון ו) הוי חוליא דפירא שכך מינו מתוק ולא מאיס ואם הביא כשר: אל תרא יין כי יתאדם. ועד שתי שנים יש בו עיקר אדמומית: דדפיק ליה טפי ריפקא. שחפרו פעמים: ודאדי מיא. ומקבל מים למזיגתו כפלים מיין אחר: חבית היינו בדיות לודיות בינונית כלומר כדים בינוניות של לוד: אין מניחין אותן הכדים שתים שתים זו על גב זו: כיצד בודק. שיודע אם הוא יפה היין: הגזבר יושב וקנה בידו וראוה כשמוציא זה היין מן נקב החבית זרק הגיר הסילון שנהפך למראה שמרים הקיש הגזבר בקנה על גבי הכד וסותם זה מיד וזה היה סימנו שלא היה רוצה לדבר הגזבר כשזה מושך היין שהדבור רע ליין כדאמרינן במס' שבת המשתוקק לעדשים: שגבהן כרחבן. כלומר שהיו נראין נמוכין מפני שהיו שמנים ביותר והיינו כר נרחב: הפקדת שומרים. מלאכים: תמיד לא יחשו: מאי אמרי מעיקרא. קודם חרבן כי בחר ה' בציון:

הדרן עלך כל קרבנות הצבור

ו) נראה מזה דרבינו גרים לשיפוך חוליא דשמשא מאים חוליא דפירא לא מאים.

שיטה מקובצת

ו) והא אמרת רישא: ב) כדות לודיות: ג) כיצד הוא בודק הגזבר יושב והקנה בידו כו' והקיש בקנה: ד) רבא. תיבות ר' יוחנן נמחק: ה) מודד לחביתי כה"ג: ו) היה שלא ותיבת סימנו נמחק: ז) מרוב שמנונית: ח) ותני. לא כדפ"ה לפסול דבפרק המוכר [פירות] אמר הליסטון אם הביא כשר אלא להכשיר: ט) כדאשכחן ברוחבו: י) לארץ ואיך יכולין להיות כל כך רחבין:

לה א ב מיי' פ"ז מהל' איסורי מזבח הל' ז: לו ג מיי' שם הלכה ז עיין כ"מ: לז ד מיי' שם פ"ו הל' ג: לח ה מיי' פ"ז שם הי"ב: ו [מיי' שם]:
א ז מיי' פ"ש מהלכות כלי המקדש הלכה טז:
ב ח מיי' פ"ב מהלכות מעה"ק הלכה ח:

פז: שתי מדות פרק עשירי מנחות

מודד ורמינהו חביתי כהן גדול כו'. מהא דקאמר ר"מ ומחוקן שבו מודד לחביתי כ"ג לא בעי לאקשויי דסלקא דעתך שפעמים מודד בזה ופעמים בזה: **במה** מחלקה לחלות. פירש בקונטרס שמחלקה לעיסה וא"א לומר כך דהא אמרינן לקמן (דף פח:) דרביעית ממשה שבו היה מודד לחביתי כ"ג רביעית שמן לכל חלה וחלה וקולס ליסה צריך לגלול כשהוא סלת ומכל מקום לא אפשר לעשות בו טורטני דמשקולת ומאזנים שימן קלה בסלת כמו בעיסה ומדה קטנה כל כך של ג' משיס עשר בעשרון לא רצו לתקן ואפשר דקטנה כל כך גם היא שיקדש קמצים בגודש שלו. פי' בקונטר' שי קומלי לגובה בלא בזיכין וקשיא דהוה ליה למימר לגובה בהדיא ועוד כיון דעם שולחן נמי בעי בזיכין כדכתיב כפותיו ותניא לקמן בפרק שני הלחם (דף פז:). כפותיו אלו הבזיכין היאך מיסק אדעתא למימר דסגי בלא בזיכין ונראה לפרש דמיירי בקומץ של מנחה כדאמרי' בפ"ק (לעיל ח.) דמנחה שקמלה בהיכל כשרה ומיהו הא דמסיק אינו מקדש ליקרב אבל מקדש ליפסל לפי' הקונטרס ניחא דמקדש ליפסל בטבול יום ובלינה דאי לאו שולחן לא מיפסלי דעדיין לא מתקדשה בכלי שרת כיון דלא נתנה בבזיכין אבל בלאלי ד) דפריסת הא מיקמי הכי כבר מתקדשה כולה מנחה בכלי שרת ומיפסלא בטבול יום ובלינה וים לפרש כי ההוא דפ"ק (שם ו:) גבי זר שקמץ דמקדשין ליפסל לענין דלא מהני מו מזרה מאחר שמתקדש הקומץ על השולחן: **שנתות** היו בהין. בפ' המוכר את הספינה (ב"מ דף פו:) אמרי' כדאמר רב כהנא שנתות היו בהין ה"ג שנתות היו במדות ופירש שם רבינו שמואל דמילתא דרב כהנא בפ' שתי מדות ואינה כאן אלא משנה שלימה שנינו אבל במסכת שבת פרק המוליא יין (דף פ:) גבי אנדיפי מפרש רב כהנא שנתות כדתנן שנתות היו בהין והשתא הכי קאמרינן התם כדאמר רב כהנא על תירוץ אחר שנתות היו בהין הכא נמי נתרך שנתות היו במדות: אף ליקרב ד) אבל מקדש ליפסל: **מתני'** ה) שבע מדות של לח היו במקדש הין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין לוג וחצי לוג ורביעית לוג ו) ר' אליעזר בר ר' צדוק אומר שנתות היו בהין עד כאן לפר ועד כאן לאיל עד כאן לכבש ר"ש אומר לא היה שם הין וכי מה היה הין משמש אלא מדה יתירה של לוג ומחצה ז) היתה שם שבה היה מודד למנחת כ"ג לוג ומחצה בבוקר לוג ומחצה בין הערבים: **גמ'** תנו רבנן שבע מדות של לח היו במקדש רביעית ח) לוג וחצי לוג ולוג ורביעית ההין ושלישית ההין וחצי הין והין דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר הין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית ט) לוג רבי שמעון אומר לא היה שם הין וכי מה היה הין משמש את

מחוק שבו היה מודד לחביתי כהן גדול וחכמים אומרים לא היה שם אלא עשרון אחד שנאמר [1]ועשרון אחד לכבש האחד א"כ מה ת"ל עשרון עשרון לרבות חצי עשרון ור"מ חצי עשרון מנא ליה נפקא ליה מועשרון [6]ורבנן וי"ו לא דרשי ורבי מאיר האי ועשרון אחד לכבש האחד מאי עביד ליה ההוא שלא ימדוד לא בשל שלשה לפר ולא בשל שנים לאיל ורבנן נפקא להו מנקודו דתניא אמר ר' יוסי למה נקוד וי"ו שבאמצע [2]עשרון של עשרון ראשון של יום טוב הראשון של חג שלא ימדוד לא בשל ג' לפר ולא בשל שנים לאיל ורבי מאיר נקודו לא דרשי: חצי עשרון מה היה משמש שבו היה מודד לחביתי כהן גדול: מודד ורמינהי [3]חביתי כהן גדול לא היו באין חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו אמר רב ששת מאי מודד נמי דקתני מחלק בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא חצי עשרון לרבי מאיר גדוש היה או מחוק היה (סימן חצ"י חבית"י שלח"ן) ותיבעי לך לרבנן לרבנן עשרון גופיה קא מיבעיא [4] להו גדוש היה או מחוק היה אמר ליה מדר' מאיר נשמע לרבי מאיר ומדרבי מאיר נשמע לרבנן מדאמר ר' מאיר עשרון מחוק חצי עשרון נמי מחוק מדר' מאיר מחוק לרבנן נמי מחוק בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא חביתי כ"ג [5] במה מחלקן לחלות ביד או בכלי [6]א[פשיטא דביד דאי בכלי טורטני יכנים ויכנים כיון דבקללה כתיב לאו אורח ארעא בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא שלחן [7] מהו שיקדש קמצים בגודש שלו מדמקדש לחם קמצים נמי מקדש או דלמא דחזי ליה מקדש דלא חזי ליה לא מקדש א"ל אינו מקדש אינו והאמר [8]רבי יוחנן לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל נמצא שלחן מקדש חמשה עשר טפח למעלה לדברי האומר טפחיים קופל נמצא שלחן מקדש י"ב טפח למעלה [9]א"ל אינו מקדש

גרסינה שלשה לוגין כדאמרינן לעיל (נח.) בשמן [ויקרא ו] להוסיף לה שמן: **גמ'** [יד] רבי יהודה קמשיב ממעטה למעלה ורבי מאיר קמשיב ממעלה למטה: שלא

מסורת הש"ס

ג א מיי' פי"ג מהלכות מעה"ק הלכה ד: ד ב מיי' פי"א מהלכות פסולי המקדש הלכה כד: ה ג מיי' פ"ז מהלכות כלי המקדש הלכה יח:

מוסף רש"י

חביתי. סייגו מגמת מחבת כ"ג שמביא בכל יום כדכתיב בלו את אהרן ומאיתיה בבקר, על שם מחבת קרי לה בביאור דכתיב (ויקרא ו) על מחבת בשמן תעשה לא היו באין חצאין. שלא יביא חצי עשרון בבקר ומביאו וחצי עשרון בערב ואפ"ש שקריבה לאחליון דכתיב מחליתה בבקר, מחליתה משמע מחליתה של שלמה, מחלה מתון שלא הוא מביא חמביא עשרון שלם ומולהו (לעיל נ:). **נמצא שלחן מקדש חמשה עשר טפח.** ג' טפחים ומחצה לכל לחם וחם שם מלות זו על גב זו נמצא שלחן מקדש ט"ו, ונפקא מינה דאי יהיב כאוור כאוור הלחם מידי כתוך ט"ו טפחים מקדש ליה ליפסל בלינה (להלן צז.).

שיטה מקובצת

ה) מיבעיא גדוש ומחוק להו נמחק: **ו)** במה מחלקן לחלות. פ"ה שמחלקה הניחה לחלות כו' ולא נחיה דלקמן אמרינן דביעית שמן לחביתי כהן גדול לכל חלה וחלה משמע דכל אחת גילוחה בפני עצמה דשמן צריך ליתן בסולת לבלול. ונראה דמחלקה בסולת ואפ"ה הכי קרי ליה סימן קללה אע"ג דקרא דקללה לא כתיב אלא בלחם מ"מ (למדוד) [לשקול] דבר מועט כל כך קרי סימן קללה ולכך מחלקה ביד כו'. גלינ"ן: **ז)** מהו שיקדש קמצים. פ"ה שני קומצי לבונה וקשה וכו' כאשר כתוב בתוספות ונראה דאיירי בקומץ מנחה דאע"ג דאמר לעיל דבהחזירה לביסא לא קדש משמע דלא קדיש רק תוך כלי ה"מ בשאר כלי שרת אבל שלחן דמקדש ליה בגודש מיבעיא ליה דאע"ג דאין קומצין בהיכל הא מנחה שנקמצה בהיכל כשרה ומיהו במנחה גופה לא קא מבעיא ליה דשמא אין דרך להניחה בהיכל כיון דלא נתקדשה בכלי. גלינ"ן: **ד)** אבל מקדש ליפסל. פ"ה ביציאה ובלינה דקשה דאין כלי שרת מקדש ליפסל ביציאה ואי אמרת לינה ברירא תיפוק ליה משום קדוש המנחה לפירושו דפי' לעיל דנ"ל כגון שקמץ זר ואליבא דמ"ד לעיל דחזיר והכא בקמץ וקדוש לא יחזיר להכי מהניא קידוש דשלחן ליפסל דלית ליה תקנתא. גלינ"ן: **ה)** ומחצה היה שם שבה היה מודד לחביתי כה"ג: **ו)** רביעית וחצי לוג ולוג ורביעית: **ז)** ורביעית ר"ש ותיבה לוג נמחק: **ח)** מנקודי ביה"ד: **ט)** דלא היה: **י)** אם כן: **יא)** השלחן בין לחם ללחם ותיבה שבו נמחק: **יב)** שם ד' מדות: **יג)** היה ביומי: **יד)** מה"ד וחצי לוג דהיינו ב' רביעיות. הס"ד ומה"ד רבי יהודה:

מחוק שבו היה מודד חביתי כ"ג. לפי שיש לו לחלק בשני חצאי עשרון ואם היה גדוש כשהיה מטלטלו לאחותו היה מתפזר על גבי **(ז)** קרקע: **מו"ו דועשרון.** נפקא ליה: **ח)** **מנקודו.** שאותו נקוד שעליו אחי למעט דכל נקודה אחי למעוטי: **שבו היה מודד חביתי כ"ג.** בשמן מעשן שמודד חצי עשרון בביתו ומביא והייתו דקא פריך מודד: **מחלק.** שהיה מביאו מביאו שלם לעזרה ואח"כ חולקו בחצי העשרון: **ומיבעי לך לרבנן.** דלדברי הכל צריך חצי עשרון: **מדאמר ר"מ עשרון.** שבו מודד לחביתי כ"ג מחוק חצי עשרון נמי מחוק הוה דהא הוה נמי לחביתי כ"ג: **ומדר"מ** ה). דאמר שיהיה מחוק היו אותו עשרון של כ"ג והחצי עשרון **(ב)** נמי לרבנן נמי ו) **מ)** לא היה כו אלא עשרון אחד וכו היה מודד לחביתי כ"ג ה"ג דמחוק היה זה וזה דלדברי הכל של כ"ג מחוק היה דהכי פליגי בברייתא ז) רבי מאיר וחכמים אומרי' לא היה כו אלא עשרון אחד מחוק: **חביתי כ"ג.** אותן שיש עשר חלות שעושה שלה בבקר ושלה בערב: **כמה מחלקן לחלות ביד או בכלי.** יש בר בידו או יחלקם בכלי: **ט)** **וכי עורטני יכנים.** אם לא צריך להביא משקלות: **כיון דבקללה כתיב.** ואם יכנו לתמכם במשקל: **מהו שיקדש קמצים בגודש שלו.** כגון שאם היה קומץ של מנחה או (שלו) לגובה בלא בזיכין שהיה לו לקדשו בכלי והיינו על השולחן **יא)** שבו לחם ולא קידשו בכלי אחר והיינו בגודש שלו אלא היינו בבזיכין אלא למעלה בין לחם ללחם שהכל היה בגודש שלא היינו בתוך כלי. עניין אחר בגודש שלו דשולחן לא היה לו בית קיבול כלל למעלה וכל מה שמניחין עליו הוי כמו שמונח בגודש כך שמעתי: **דלא חזי ליה.** כגון קומץ ולגובה **ט)** בלא בזיכין: **אינו מקדש.** אלין דרכו לקדש כי אם לחם: **לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל.** כדאמרינן בפרק שני הלחם (לקמן לו.) נותן אדכו של כל לחם שהוא עשרה טפחים כנגד רחבו של שולחן שהוא חמשה טפחים ומחצה אדכו של לחם יותר מרחבו של שולחן חמשה טפחים נמצא קופל כל לחם ולחם טפחים ומחצה מכאן וטפחים ומחצה מכאן נמצא שהה קיפולין של טפחים ומחצה שכל מערכה של שהה לחם גבוה חמש עשרה טפחים נמצא השלחן מקדש חמש עשרה טפחים למעלה כלומר דקידושו של שלחן היה עולה חמשה עשר טפחים והיה מקדש כל דבר בין לחם בין קמצים בחמש עשרה טפחים דהיינו גודש שלו ואמאי אמרת אינו מקדש: **ג)** **ל.** הא דאמרי' אינו מקדש מאי דלא חזי ליה היינו ליקרב שהין הקומץ מתקדש שם שעדיין יש לו לקדשו בכלי אחר קודם שיקטירנו אבל מקדש הקמצים ליפסל דקדשי ליפסל בלינה ו) ובינוגא. עניין אחר מ"ר ז"ל אבל מקדש ליפסל שפסולה המנחה הואיל ושעלו אלא כמותן ושוב אין יכול אין לחזיר לעשרון: **מתני' רבי אליעזר בר צדוק אומר.** לא היה שם **יב)** ד' מדות אלא הין בלבד ושמנות שימנין היו בו עד כאן לפר כו' והכי נמי היו בו שמנות לוג וחצי לוג: **וכי מה היה הין משמש.** והלא לא הוצרכו לו מעולם אלא פעם אחת היה **(ג)** יג) מימי משה לשמן המשחה דכתיב שמן זית הין (שמות ל:): **מדה יתירה.** להשלים הד' מדות: **שבו היה מודד שמן לחביתי כהן גדול.** שהיה הוצרכו לו מעולם אלא פעם אחת

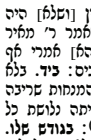

מועשרון. וי"ו שבראש דועשרון דרש: **מנקודו.** [שבא] למעט ולחסר [הוא בא] ולהכי ממעטו [לרבנן] מתיבה דשעדיו [שלא היה] עשרוניס מלומלמין [ושלא] היה שם מלה [שלו] שני עשרוניס: [**מודד**]. משמע לכתחילה [יכול] להביא חצי עשרון מביתו: **מדר"מ נשמע לר"מ.** מתחלת מילתא נשמע לאיזה מילתא מדלאמר ר' מאיר עשרון דחביתי מחוק אלמא סבירא ליה דמדת חביתי במחיקה חצי עשרון [נמי] מחוק דהא של חביתי הוא: **מדר"מ מחוק לרבנן נמי מחוק.** [דהא] אמרי אף חביתי מודדין בו דבהא לא פליגי ר"מ ורבנן אלא במנין עשרוניס: **כמה מחלקה.** שמחלקה הסיעה לחלות שהיא בלא שם חלות בנקב ושם בין הערבים: **ביד.** בלא מדה: **אי בכלי.** במדה. שאר מנחות דבאות עשר עשר פטיעות לן דקני ביד לחלקן ולא איכפת לן אם זו גדולה מזו דלהניא שלהי אלו מנחות [לעיל ע:] כל המנחות סריבה במדת חלתן אלו שמיעא ממדת חלתן בשרות חוץ מלחם הפנים וחביתי כהן הגדול דלחם הפנים לא היתה הסיעה מתחלקת דכל חלה שני עשרוניס היתה נלוסת כל אחת בפני עצמה: **עורטני יכנים.** ומי משקולות אחזנים יכנים בעזרה. ונקא פריך יכנים מאי איכפת לן: **כיון דבקללה כתיב.** והשיבו לתמכם במשקל ה): **גנודש שלו.** השלחן אין לו חוץ. אם נתן עליו שני קומלי לגובה בלא בזיכין אלא הלחם: **מהו.** שיקדשו כאילו היה שם הבזיכין: **דחזי ליה.** לחם חזי לשלחן קמיים לא חזי לשלחן אלא לבזיכין: **ומא אמר ר' יוחנן.** כפ' שתי הלחם ו): **לדברי האומר.** לחם הפנים שלפניהם ומחצה בתמה בת חמשה טפחים: **קופל.** שדופן הלחם היה כפול עד טפחים ומחצה לכל לחם ולחם הלחם לא היה עד טפחים ומחצה בתמה בת ה' טפחים ואורך הלחם מונח ברוחב השלחן נמצא שהוא כופל טפחים ומחצה מכאן וטפחים ומחצה מכאן כלפי מעלה שהיה עשוי כמין מיבה פרוצה כדאמרינן בפרק שתי הלחם ז): **נמצא השלחן מקדש למעלה ט"ו טפחים.** דשם חלות היו במערכה זו על גבי זו לכל אחת שני טפחים ומחצה הוי להו ט"ו טפחים עולה למעלה מהשלחן ומקדש השלחן את העליון כמתמון: **לדברי האומר.** דטפחים בתמה בת שהה טפחים: **נמצא השלחן רו'.** ור' יוחנן ע"כ בשאר מילי קאמר כגון קמיים דמקדש להו גודש השלחן לאי בלחם אמר עד שהתא לא ידעינן דשלחן מקדש להו: **אבל מקדש ליפסל.** בטבול יום ובינוגא קדיש ליפסל כאילו לא בזיכין עכמן: **מתני' שנתות היו לחין.** לא היה שם אלא הין וכו' היו שימנין מסמנות אלו פגיעות: **עד כאן לאיל.** אלישים ההין: **עד כאן לכבש.** רביעית ההין: **אלא מדה יתירה.** היתה שם להשלים שבע מדות: תניתי הה"ג רבי אליעזר לה ג' לוגין שמן לוג ומחצה שהרוא לוגא ומחצה בין הערבים כדאמרי' בפ' התכלת ט):

מסורת הש"ס

ו) [נעיל נא.] וש"נ], **ז)** לעיל נ:, **ג)** [לקמן לו.], **ד)** כ"ש פו: שבת פ:, **ה)** כ"ל ולמלרחי מאיר. כ"ק, **ו)** כ"ל שלא היה אלא כו'. כ"ק, **ז)** כ"ל ר' מאיר אומר מחוק כו'. כ"ק, **ח)** כ"ל וכי עורטני משקלות ואמ"ר ד"ה ויכנים אם היה צריך לבית הבית, **ט)** כ"ל לגובה. כ"ק, **י)** כל"ל וכן משמע בתוס' לעיל ט. ד"ה ר"ל ומכו' ומכוס דף כ: ד"ה יציאה, **כ)** כ"ל ז' מדות, **ל)** כ"ל בימי משה. כ"ק, **מ)** ויקרא כו, **נ)** לקמן לו., **ס)** לקמן לד:, **ע)** לעיל נ:, **פ)** גי' הש"ס דפרישות קשה הא מיקמי,

תורה אור השלם

1. וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: במדבר כט ד
2. וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: במדבר כט ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מחוק וכו' קרקע הס"ל ומא"כ מ"ה מועשרון מו"ר דועשרון: **(ב)** ד"ה ומדר"מ וכו' והאלי עשרון לרבנן כל"ל ותיבה נמי נמחק: **(ג)** ד"ה וכי מה וכו' בימי משה:

גליון הש"ס

גמ' פשיטא דביד. עיין לעיל דף עו ע"ב תוספות ד"ה שיהיה:

רבינו גרשום

מחוק שבו מודד לחביתי כ"ג. כדאמרי' חרץ משל ל"ג שהיה גודש בתוכה: שלא (יסוזג) [מדדו] מדה של ג' לפר. שאותו ניקוד שעל ו' בא למעט. [חצי] עשרון לר' מאיר גדוש היה או מחוק מדאמר ר"מ עשרון של כ"ג מחוק ומדלר' מאיר מחוק זה וזה לרבנן נמי מחוק זה וזה. אותן י"ב חלות שעושין מחביתי כ"ג במה מחלקן לחלות ביד או בכלי ישער בידו או יחלקם בכלי: דאי בכלי וכי טורטני יכנים. א"כ היה צריך להביא משקלות: דכיון דבבקללה כתיב והשיבו לתמכם במשקל: שלחן מהו שיקדש קמצין. כגון קומץ מנחה או של לבונה בלא בזיכין בגודש שלו שלא הניחן בתוך שלו בין לבזיכין אלא למעלה בגודשו שהניח הקומץ בין לחם ללחם: אינו מקדש. שאין דרכו לקדש אלא הלחם: לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל כדאמרינן בפרק שתי הלחם נותן ארכו של לחם שהוא עשרה טפחים כנגד רוחבו של שלחן שהוא ה' טפחים נמצא אורך של לחם יותר מרחבו של שלחן ה' טפחים ונמצא כופל כל לחם ולחם טפחים ומחצה מיכן נמצאו קיפולין של טפחים ומחצה של מערכת בגובהין ט"ו טפחים נמצא השלחן מקדש ט"ו טפחים למעלה כל דבר בין לחם בין קמצין בגודש שלו דהיינו עד ט"ו טפחים ולדברי האומר טפחים כופל דהיינו רבי מאיר (בבלי): אבל מקדש ליפסל הקמצים בלינה: ר' אליעזר בר צדוק אומר לא היו שבע מדות אלא הין בלבד ושנתות סימניות הין בו: רבי יהודה מחשב ממטה למעלה ורבי מאיר ממעלה למטה:

אם מי אביא תחתיו אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם שבו היה מודד לחביתי כהן גדול לוג ומחצה בבקר לוג ומחצה בין הערבים אמרו לו חצי לוג היתה שם ואפשר לשער בחצי לוג אמר להם אף לדבריכם [חצי לוג] לא עשה רביעית אלא זה הכלל היה במקדש כלי שמשמש מדה זו אינו משמש מדה אחרת: (ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין ומאה ליה שער דקא עיילי להו ברוצין למאן דאמר ממטה למעלה קסבר ברוצי המדות נתקדשו ורביעית יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער דקא עיילי להו ברוצין למאן דאמר ממעלה למטה קסבר ברוצי מדות לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער בהא נפקי ברוצין אביי אמר דכולי עלמא ברוצי המדות איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו והכא במלאים קא מיפלגי מאן דאמר מלמעלה למטה קא סבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר ומאן דאמר ממטה למעלה מלאים שלא יחסר אבל יותיר מלאים קרינא ביה אמר מר רבי שמעון אומר לא היה שם הין שפיר קאמר להו ר"ש לרבנן ורבנן הוה הין דעבד משה לשמן המשחה דכתיב [1]ושמן זית הין מר סבר כיון דלדורות לא הוה צריך לפי שעה הוא דעבדיה ואיגנז ואידך [א]כיון דהוה הוה אמר מר ואת מי אביא תחתיו לא סגיא דלא מעייל [2]כדאמר רבינא גמירי שתי סמיכות בציבור הכא נמי גמירי דשבע מדות שם היו במקדש ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין ולית ליה שבע מדות ולית ליה ואי בעית אימא מאי שבע מדות שבע מדידות: **מתני'** [3]רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למצורע ורביעית שמן לנזיר חצי לוג מה היה משמש חצי לוג מים לסוטה וחצי לוג שמן לתודה [3]ובלוג היה מודד לכל המנחות [7]אפילו מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג ר' אליעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוגה שנאמ' [2]למנחה ולוג שמן ששה לפר וארבעה לאיל ושלשה לכבש שלשה [ד] ומחצה למנורה [ד]חצי לוג לכל נר: **גמ'** יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית למה נמשחה אי מצורע אף לדבריכם חצי לוג [ולוג] לא יעשה שרביעית היתה שם. ורבנן סברי דלא דמי [ב] כמדה של לוג ומחצה לא גריכה אלא לחציתין אבל חצי לוג גריך למילי טובא לסוטה ולתודה ולמנורה:

בירוצי מדות נתקדשו. למאן דאמר לא נתקדשו ניחא הא דאמר לקמן (דף 5.) מותר נסכים לקין מזבח ומפרש [ב] רבינו חייים בר' ר' יוסי בירוצי מדות דיש להן פדיון ולוקחין ממותר נסכים כבשים לעולה ומקיזין אותו אבל למאן דאמר נתקדשו קשיא הא אין להם פדיון יש לומר דמיירי בנסכי צבור ולב"ח דין מתנה עליהן כדמפ' בירושלמי דשקלים ומיהו אם נגו מיפסלי בלינה כדאמרינן לקמן דלענין שכי לא מתנו ומדמיפסלי בלינה נמי יש לדקדק דקסבר בירוצי מדות נתקדשו ואם תאמר וגזור שמא יאמרו מוליאין מכלי שרת לחול כדגזרינן התם לר' יוסי [ג] בלא בדנעקר ולעיל בפ' התודה (דף עט:) ויש לומר דהכא לא גזרינן דאמרינן לנפסייהו בירוצין לא נתקדשו: **ומאן** דאמר מלמעלה למטה קסבר מלאים שלא יחסר ולא יותיר.

הלכך יעשה הין מלומלם וממנו יכוין שאר המדות ומאן דאמר רביעית ברישא ומרביעית יעשה שאר המדות עד הין ואי אפשר לעולם שלא יהו שתי מדות קטנות כשמדדו לתוך אחת גדולה שלא יהו יתירות עליה מפני האופיא הגדולה כשמערין שני כלים בתוך כלי אחד אבל כשמודד בהין את אלי ההין שופך מן ההין לאלי ההין בנחת אין כאן אופיא כך מוגה בפירושי רש"י ועוד יש לפרש דהייינו טעמא דמאן דאמר מלמעלה למטה הוי סימן דכמו שהולך ומחסר ואינו הולך ומוסיף כך לא יותיר דאפי' מתקדשו ברוצין היינו דיעבד אבל לכתחילה לא יותיר ומאן דאמר מלמטה למעלה הוי סימן דכמו שהולך ומוסיף כך יכול להותיר הבירוצין: **שבע** מדידות. פירוש לתוך כלי אחד דשנתות היו בהין וכן פי' במתניתין דלא היתה שם שלא הין וקשיא דתוספ' (פ"י) תניא אמר ר"מ [ב"ר לדוקן] ד' מדות של לח היו במקדש ובמתניתין נמי לא קתני שנתות אלא לפר ואיל וכבש: **רביעית** מים למצורע. תימה דבפ' בתרא דנגעים תנן כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי של חרס חדשה ונותן לתוכה חצי לוג מים והגיה הרב רבינו יהודה בן הרב רבינו יוסף טוב רביעית מים לתתן הכא ורב רבינו יוסף טוב בר יצחק מפרש דתנאי היא דלשכמן גבי סוטה בפ' היה מביא (דף טז: ושם) [ג] שלשה לריכין שירלו עפר סוטה ואפר פרה ורוקן ובמה משום ר' שמעאל אמרו אף הם לפר ומפרש

חוץ

טעמא דר' שמעאל משום דכתי' וטבל אותם בדם הלפור השחוטה ובמים הבא מים שדם הלפור ניכר בהן וכמה בן רביעית ומסתברא דרבנן דלא חייש בעו חצי לוג כדתנן התם גבי סוטה ונותן לתוכו חצי לוג מים כן הכיור רבי יהודה אומר רביעית ומשכחן התם לעיל בגמ' דילפי' סוטה בלי ממצורע משמע שיש להשוותם וקשה לפירוש זה [ג] לתשוב גבי תתן הכא בתמתי' רביעית מים למצורע וחצי לוג לסוטה ועוד בזיר בפ' שלשה מיינן (דף לח.) קא חשיב גבי עשר רביעית [ד] [רביעית] מים למצורע ופריך דלא חשיב רביעית מים לסוטה ומשני דבפלוגתא לא קמייריי אלמא [ה] דמצורע לאו פלוגתא היא ושמא אף דפלוגתא היא לא חשיב לה לפלוגתא ודווקא בסוטה פליגי דלקמתר בתמתי' דר' יהודה כשם שמעטע בכתב כך ממעט במים דלא היה ניכר בחצי לוג אבל [ו] במצורע אע"ג דלכולי עלמא הוי ברביעית פליגי הכי דמר בעי אדמומית דם גמור ומר לא חייש אלא אפי' נתבטל במים וליכא אלא חזותא בעלמא שיש בו קצת אדמומית: מי

אם מי אביא תחתיו. להכלים שבתה מדות: **ואפשר לשער בחצי לוג.** שלשה תלמי לוגין בבוקר ושלשה בערב: **ואפשר לשער ברביעים.** דד' רביעית הוו לוג: **אלא.** לפיכך לא היה משער לחציתין בשלשה תלמי לוג ולא לחלי ברביעית זה הכלל היה במקדש וכו' ור' אלעזר בר' לדוק לית ליה הכלל: **בירוצי המדות.** דכשממלאים את הכלי ביותר עופל מן המשקה שבתוכו לדופיו הכלי מלוך ואילך וכשמערין אותו מהכה לתוך כלי אחר עופל [ב] המשקה בתוכו ואם לאו עופל לאלכך: **איכא ביניייהו.** לר' יהודה דאמר מלמטה למעלה קסבר בירוצי המדות מתקדשו [ה] כיצד ברביעית [1] יהיב ליה רחמנא למשה מסיני ואמר ליה שער ברביעית את האחרים וימדוד שני רביעית ויעשה מהם מלא לוג ושוב לוג וכו' עד הין ושער אותו הין כ"כ גדול שיכנסו בירוצין של כל אלו מדות בירוצין מתקדשו וכשאדם [1] מערה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם יכול לשפוך בכלי אחד [ד] עם הבירוצין וכן האי הלכך צריך הגדול המקבל שניהם להיות גדול כל כך שיקבל אותם ואת בירוצים הילכך מתקדשו: **ומ"ד ממעלה למטה קסבר בירוצי המדות לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער.** ממנו את האחרים אלי ההין ושלשים ההין ורביעית ההין וכיון דצריך לשפוך ממהה גדולה לתוכה לשני כלים אין יכול לשפוך בנחת אחת עם הבירוצים לפי שזה כלי גדול וזה כלי קטן וצריך לשפוך על יד ומתוך [ד] שממעטין [ה] נתכסין הבירוצין מה שלף על הכלי כל שעה ולא היו שם בירוצין והייגו דנפקי [ו] בירוצין וכיון דלא הוו התם בירוצין לא נתקדשו: **איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו כו'.** [ו] כדמפרשינן התם [1]: **במלאים קמיפלגי.** דכתיב (במדבר ז) שמיסה [ב] מלאים סלת [ה] וה"ה בשאר כלי [לא] מאן דאמר ממעלה למטה קסבר מלאים דווקא דהאי קלא במזרק שהוא כלי לא [ו] שלא יחסר ולא יותיר אלא ההין מחלק בתוך שני אלאי ההין מלומלמים וכן כולם: **ומאן דאמר ממטה למעלה קסבר שלא יחסר אבל יותיר.** שיעשה הגדול שיעור שני קטנים דבשאי אלאין יש בו יותר כל שהוא מבשלם כלאמר' (שקלים פ"ג ה"ד) לענין [ב] שיש שבוקלין שקל שלש ביייהן שחייבין בקלבון משום הכרע דשני אלאי שחייבין בקלבון שקל: **ואיכא למימר.** דאמר מיכר בהן שיעורו חכמים רביעית. **שמן לנזיר.** משום דמיר היתה בתה ב' ידות כמלה שבתותה אלות וקיקיון ולא הוה צריך אלא (ג) רביעית [א] לוג: **חצי לוג לסוטה.** הלכתא גמירי לה: **נכ' רביעית למה נמשחה.** שכל כלי המקדש נמשחו בשמן המשחה (ד) : סח בשביל רביעית מים למצורע:

רש"י בת"י

[גמ'] אם מי אביא תחתיו. להכלים שבתה מדות: **בירוצי המדות.** (המלא גודש) כשמודדין יין וממלא כלי ביותר יש בו בירוצין ואם מיד מערה בכלי גדול נמצאו בירוצין בתוכו ואם לאו עופל ולא לאלכך מתלאיכן: **[גמ"ד] ממטה למעלה.** דחשיב רביעית בראשון: **קסבר בירוצי המדות נתקדשו ורביעית יהיב רחמנא למשה ואמר ליה.**

[משמע] אם עשה חצי לוג ומשתי חצי לוג [לוג] וכן [עד] הין: **שער דשיילי בכו בירוצין.** שיהא החצי לוג גדול שיכנסו בו שתי רביעיות ובירוצין דנכתמתא הכי הוא שהמערה כלי קטן של רביעית לתוך כלי גדול כגון חצי לוג בירוצים ונפלין לתוכה ואינן נשפכין לאלכ: ור"מ דחשיב הין בריש **קסבר לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה.** לעשות ממנו חצי ההין ושלשים ההין וכן הדרך שהמערה כלי גדול כגון הין למלאות כלי קטן כגון חצי ההין בירוליהן נשפכין לאלכ אלמא ה"ק ליה שער דיפקו הבירוצין: **במלאים קא מיפלגי.** [דכתיב] שמיסה מלאים סלת וה"ה לכל המדות דקרא. מאן דחשיב הין בריש קסבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר הלכך יעשה הין מלומלם ומתנו יכוין שאר המדות [למדמ] הין דאי אפשר לעולם שלא יהיו שתי מדות קטנות כשמודדו לתוך אחת גדולה יתירות עליה (מפניי) [מפני] האופיא הגדולה כשמערין שני כלים בתוך כלי אחד אבל כשמודדין בהין את אלי ההין שופך מן ההין לאלי ההין בנחת אין כאן אופיא כך מוגה בפירושי רש"י ועוד יש לפרש דהייגו דטעמא דמאן דאמר ממעלה למטה הוי סימן דכמו שהולך ומחסר ואינו הולך ומוסיף כך לא יותיר דאפי' מתקדשו ברוצין היינו דיעבד אבל לכתחילה לא יותיר ומאן דאמר מלמטה למעלה הוי סימן דכמו שהולך ומוסיף כך יכול להותיר הבירוצין: **שבע** מדידות. פירוש לתוך כלי אחד דשנתות היו בהין וכן פי' במתניתין דלא היתה שם שלא הין וקשיא דתוספ' (פ"י) תניא אמר ר"מ [ב"ר לדוקן] ד' מדות של לח היו במקדש ובמתניתין נמי לא קתני שנתות אלא לפר ואיל וכבש: **רביעית** מים למצורע. תימה דבפ' בתרא דנגעים תנן כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי של חרס חדשה ונותן לתוכה חצי לוג מים והגיה הרב רבינו יהודה בן הרב רבינו יוסף טוב רביעית מים לתתן הכא ורב רבינו יוסף טוב בר יצחק מפרש דתנאי היא דלשכמן גבי סוטה בפ' היה מביא (דף טז: ושם) [ג] שלשה לריכין שירלו עפר סוטה ואפר פרה ורוקן ובמה משום ר' שמעאל אמרו אף הם לפר ומפרש

[1] (ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין ומאה ליה שער דקא עיילי להו ברוצין למאן דאמר ממטה למעלה קסבר ברוצי המדות נתקדשו ורביעית יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער דקא עיילי להו ברוצין למאן דאמר ממעלה למטה קסבר ברוצי מדות לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער [2] בהא דקא נפקי ברוצין אביי אמר דכולי עלמא ברוצי המדות איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו והכא במלאים קא מיפלגי מאן דאמר מלמעלה למטה קא סבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר ומאן דאמר ממטה למעלה מלאים שלא יחסר אבל יותיר מלאים קרינא ביה אמר מר רבי שמעון אומר לא היה שם הין שפיר קאמר להו ר"ש לרבנן ורבנן הוה הין דעבד משה לשמן המשחה דכתיב [1]ושמן זית הין מר סבר כיון דלדורות לא הוה צריך לפי שעה הוא דעבדיה ואיגנז ואידך [א]כיון דהוה הוה אמר מר ואת מי אביא תחתיו לא סגיא דלא מעייל [2]כדאמר רבינא גמירי שתי סמיכות בציבור הכא נמי גמירי דשבע מדות שם היו במקדש ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין ולית ליה שבע מדות ולית ליה ואי בעית אימא מאי שבע מדות שבע מדידות: **מתני'** [3]רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למצורע ורביעית שמן לנזיר חצי לוג מה היה משמש חצי לוג מים לסוטה וחצי לוג שמן לתודה [3]ובלוג היה מודד לכל המנחות [7]אפילו מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג ר' אליעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוגה שנאמ' [2]למנחה ולוג שמן ששה לפר וארבעה לאיל ושלשה לכבש שלשה [ד] ומחצה למנורה [ד]חצי לוג לכל נר: **גמ'** יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית למה נמשחה אי מצורע

[1] לדבריכם חצי לוג לא תתיבת ולוג ש"ש: **[2]** בהין עד כאן לפר עד כאן לאיל עד כאן לכבש ותיבת וכו' נמחק: **[3]** תיבת בהא נמחק: **[4]** שלשה לוג ומחצה למנורה אין בכלל שבע מדות אלא אגב דחשיב לוגין דפר ואיל וכבש חשיב נמי דמנורה. גליון: **[5]** תיבת כיצד נמחק: **[6]** בגדול והברירוצין ותיבת עם ל"ש: **[7]** שממתין: **[8]** סולת בלולה מ"ד במעלה כו' והשאר נמחק: **[9]** לענין שני שותפים שטוקלין: **[10]** דבור זה ל"ש ונמחק: **[11]** רביעית שמן הס"ד:

[א] מאי ס"ל דמקבל כלי המקדש הלכה יח:
[ב] מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ט:
[ג] מיי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה יא:

רבינו גרשום

ואפשר לשער בחצי לוג ג' חצאי לוג בבקר וג' חצאין בערב ואפשר לשער ברביעית ששה פעמים היינו [שלשה] חצאי לוג אלא מפני מה אינו משער בחביתין לא בחצי לוג ולא ברביעית שזה כלל היה במקדש וכו': בירוצי מדות. הקצף שעל גבי המדה כשהיא מלאה יין: איכא ביניייהו. לרבי יהודה דאמר ממטה למעלה קסבר בירוצי מדות נתקדשו ורביעית יהב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שיכנסו ברביעית בירוצין וממנה שער חצי לוג ולוג עד ההין וכשאדם מערה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם יכול לשפוך לאלתר בגדול הכל עם הבירוצים בלי המתנה וכן השני הלכך צריך הגדול שיהיה גדול כדי לקבל השנים עם בירוציהן ולמאן דאמר ממעלה למטה קסבר בירוצי המדה לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שיכנסו ברביעית בירוצין ולוג ולוג עד ההין וכשאדם מערה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם יכול לשפוך לאלתר בגדול הכל עם הבירוצים ובלי המתנה אלא הגדול כב' קטנים ומאן דאמר ממטה למעלה סבר מלאים שלא יחסיר אבל יותיר שיעשה הגדול יתר כמעט כדי שיחזיק ב' הקטנים דבב' חצאין יש בהן במעט יותר מהשלם כדאמרינן לענין ב' שותפים ששיקלו שקל שלם שחייבין בקולבון משום הכרע ב' חצאי שקל: לא סגיא דלא מעייל. הא אמרן בין למר בין למר דלדורות לא הוה ביה צורך [ג] מאי טעמא מביא תתחתי. כדאמר רבינא גמירי וכו': רביעית מים למצורע דאמרינן ושחט את הצפור האחת אל מים חיים במים שיהו דם צפור ניכר בהם ושיערו היינו רביעית מים: ורביעית שמן לנזיר דנזירות היתה באה שתי ידות כמצה של תודה: חצי לוג מים לסוטה כדאמרינן התם במסכת סוטה היה מביא פיילי של חרס ובה חצי לוג מים: רביעית למה נמשח בשמן המשחה אי בשביל רביעית מים של מצורע

[ג] אולי ס"ל ולמאי צריך להביא תתתיו וכו'.

תורה אור השלם

1. וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הִין:
2. וְאִם דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם לְתְנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בָּלוּל בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן:

ויקרא יד כא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מיכא למימר וכו' בדקמפרשינן והכא במלאים וכו' וה"ה בשאר בלילה הס"ד: **(ב)** ד"ה רביעית הסמ"ק הקהיב כ"ל ותיבות מה היתה משמשת ממתק ותיבור זה עם ד"ה אלי לוג. ל"ל לקוף דף פז קדש ד"ה רבי יהודה: **(ג)** ד"ה שמן לנזיר וכו' רביעית לוג. נ"ב ע"ל דף עח ע"ס: **(ד)** ד"ה רביעית למה וכו' המשמח הס"ד ואמ"כ מה"ד אי מצורע אם בשביל:

מוסף רש"י

גמירי שתי סמיכות בציבור. גמירי מסיני ב' סמיכות בלבור, פר העלם דבר של לבור דכתיב (ויקרא ד) ומסמו זקני העדה, ושעיר המשתלח דכתיב (שם טז) וסמך אהרן את שתי ידיו וגו' שתי סמיכות הללו אינו אלא אחת ליכא שום סמיכה בלבור (לעיל סב:).

שיטה מקובצת

[א] לדבריכם חצי לוג לא תתיבת ולוג ש"ש: **[ב]** בהין עד כאן לפר עד כאן לאיל עד כאן לכבש ותיבת וכו' נמחק: **[ג]** תיבת בהא נמחק: **[ד]** שלשה לוג ומחצה למנורה אין בכלל שבע מדות אלא אגב דחשיב לוגין דפר ואיל וכבש חשיב נמי דמנורה. גליון: **[ה]** תיבת כיצד נמחק: **[ו]** בגדול והברירוצין ותיבת עם ל"ש: **[ז]** שממתין: **[ח]** סולת בלולה מ"ד במעלה כו' והשאר נמחק: **[ט]** לענין שני שותפים שטוקלין: **[י]** דבור זה ל"ש ונמחק: **[יא]** רביעית שמן הס"ד:

פח: שתי מדות פרק עשירי מנחות

אי לסוטה חולין הוא. בתמיה וכי חולין הוו המים שיהא צריך לקדשן והא מים קדושים כתיב (במדבר ה) ואומרינן בספרי אין קדושים אלא שנתקדשו בכיור אלמא כבר קדשו להו וא"ת והא פריסת בפ"ק (לעיל ח.) [a] לאחר שנתקדשו בכלי שרת לא משמיענן להו בכלי חול משום דמיגנית מילתא וי"ל דהני מילי בדבר הקרב למזבח: **נר ישראל כך היה.** כאן וכפ' שני דערכין (דף י.) קרי ליה נר ישראל גבי מעשה ועשה רבי תשעה חסילין ונראה חודש בזמנו ומפרש הרב רבינו חיים משום דאיירי במידי דאורה

כגון הכא בנרות והתם בלבונה:

נר של מקדש של פרקים הוה. ולא של חוליות שיוכל לסלקה והא דאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת דף כב.) והא הכא כיון דקביעי נרות לא סגי דלא משקל ומדלקי דייינו כמ"ד של פרקים: **מכלל דאי בעי לאוזוזה מצי מזיז לה.** וכי תימא אין הכי נמי דשל חוליות היה לא"כ טוב היה שיסלק לגמרי כדי שיקנה יפה: ולעיבד

חוץ הוא ואי נזיר לחם הוא נזיר בשחיטת איל הוא דקדיש אמר ליה רבי חייא [a]שבה היה מודד לחביתי כהן גדול רביעית שמן לכל חלה וחלה קרי עליה [1]מארץ מרחק איש עצתי: חצי לוג מה היה משמש: יתיב רבי וקא קשיא ליה חצי לוג למה נמשח אי [b] סוטה וכי [b]חולין הוא [2] דצריכי לקדושי [1]מים קדושים כתיב אי תודה [2]לחמי תודה בשחיטת תודה הוא דקדשי אמר ליה ר' שמעון ברבי [3]שבו היה מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר אמר לו [3]נר ישראל כך היה אמר רבי יוחנן אמר רבי [4]נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה יתיב רבי [5] זריקא וקא מיבעיא ליה כשהוא נותן בה שמן כמדה ראשונה או כמו שחסרה אמר רבי ירמיה [6]פשיטא דכמדה ראשונה דאי כמה שחסרה מנא ידעינן מאי חיסר וכי תימא דמשער ליה א"כ שבע מדות ענפיש להו מדות טובא קרי עליה [2]והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק איתמר נמי אמר רבי אבהו אמר ר' יוחנן ואמרי לה [7] אמר רבי אבא אמר רבי חנינא אמר רבי נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן כמדה ראשונה ומדליקה אמר רב הונא בריה דרב יהודה אמר רב ששת נר שבמקדש של פרקים הוה קסבר כי כתיב [3]ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב כיון דמיבעיא הטבה אי לאו דפרקים הוי לא הוה [8] מטייבא ליה מיתיבי כיצד עושה מסלקן ומניחן באוהל ומקנחן בספוג ונותן בהן שמן ומדליקן הוא דאמר כי האי תנא דתניא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה ממקומה מכלל דאיבעיא ליה לאוזוזה מצי מזיז לה אלא אימא לא היתה זזה ממקומה [3](ומאן חכמים ר' אלעזר [1] הוא דתניא רבי אלעזר ברבי צדוק אומר [1] כמין טס של זהב היה לה על גבה כשהוא מטיבה דוחקו כלפי פיה כשהוא נותן בה שמן דוחקו כלפי ראשה ובפלוגתא דהני תנאי דתניא [9]מנורה ונרותיה באות מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה מן הככר ר' נחמיה אומר מנורה היתה באה מן הככר ולא נרותיה ומלקחיה ומחתותיה באות מן הככר במאי קא מיפלגי בהאי קרא דתניא ככר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה שבאה מן הככר מנין לרבות נרותיה תלמוד לומר את כל הכלים האלה יכול שאני מרבה אף מלקחיה ומחתותיה תלמוד לומר אותה דברי רבי נחמיה קשיא דרבי נחמיה אדרבי נחמיה תרי תנאי ואליבא דרבי נחמיה ר' יהושע בן קרחה אומר מנורה באה מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה ונרותיה [7]באה מן הככר ואלא מה אני מקיים את כל הכלים האלה [8] שהיו כלים של זהב זהב בהדיא כתיב בו [5]ועשית את נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר אל עבר פניה ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור לא נצרכא אלא לפי נרות ס"ד אמינא הואיל ופי נרות אשחורי משחר [6]התורה חסה על ממונן של ישראל ולעיבד

גבה. על כל נר ונר כעין כפור כאותן שעשויין מלבנים והכאי טס לא עביד כלום אלא כמין כפור הוא שמכסה את הנר מקום שפתילה דולקת: **דוחקו.** לגם שעל גבי הנר כלפי פיה [1] ודולפת [2] השמן לתוך וכשהוא נותן בה השמן ודולה לזוקפה דוחק לגם שעל גבי הנר כלפי ראשה חוזקפה אבל לא היה מזיחה ממקומה: **נרותיה באות מן הככר.** שלף הן מקבה ואיינו כרב ששת דאמר ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב. ר' נחמיה אומר אין נרותיה באות מן הככר אלא שהיו מתוכיין במנורה ואיינו כי האי תנא דאמר מסלקן ומניחן: **תלמוד לומר אותה.** למנורה ונרותיה דכולה מדא היא [3] באות מן הככר ולא מלקחיה. ותנא קמא דפליג עליה דרבי נחמיה דרשא לקרא הכי ככר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה וכו' יכול שאני מרבה אף נרותיה ומלקחיה וכו' תלמוד לומר אותה ולא נרותיה כדדרשי לה רבי יהושע בן קרחה לקמן: **קשיא דרבי נחמיה** [4] **לדרבי נחמיה.** דלעיל אמר ואין נרותיה באות מן הככר והכא אמר לרבות נרותיה: **לפי נרות.** במקום שהפתילה דולקת: [5] **ולעיבד זהב כל דהו.** לאותם פי נרות ולא ליגעו זהב טהור קא משמע לן דלריך זהב טהור:

רש"י כת"י

חוץ הוא. מחוץ למחנה היו מטהרין את המצורע ולמה להו לקדושי: **ואי נזיר.** שמקדש רביעית ללחמי מזיר: **לחם בשחיטת איל הוא דקדיש.** ולא בשמן דכתמרי' רביעית לכל חלה: **מאדרע מרחק.** קודם שיסלקנה יתנהו במדה אחת: פ"ב כו' **והדרך.** ומיודוך כלומר מחודל אחה דהכי דרשינן במסקת [שבת ס"ג ע"ב] והדרך צלח רכב אלו שני תלמידי חכמים שמחדדין זה את זה בהלכה: **על דבר אמת.** שיפה (בערבתי) [הבתנין]: **נר של מקדש.** נרות של מנורה שבהן נותנין את השמן והפתילה: **של פרקים.** של חוליות ממש שיוכל לפורקן ולסלקן מן המנורה אלא שיכול לכופפה למטה ולזוקפה במקומה ובלע"ז פליירי"ר:

ב) וכ"כ בכ"מ אבל הרבר מתמיה דטהרת מצורע כדם הלפור היה מתוך למחנה וכדמיבע בהמ"ל בקרא וכ"כ בתמת כרבי בכ"מ כאן ודבריו רבינו הגר"א ז"ל שלפנינו ל"ש.

ג) נגרי רש"י ל"ל חוץ רש"ק. ד) [ברכות כח: ערכין י. ופס פירש"י נר ישראל שאתה מאיר עיני חכמיהן. ה) [ביכורים פב. שי"ב]. ד) ל"ל בחולין. ה) [נעיל עו: ומ"ק]. ו) ל"ל מה"ד ואלו מזיר בשביל רביעית כו'. ל"ק. ז) ל"ל והא דאלו לא מלא. ל"ק. ח) ל"ל לא בל חוליות ממש שהיה יכול כו'. ל"ק. ט) פרקים הם"ד. ל"ק. י) [כתיב מקשה ועמ"ק]. כ) דיבור זה קאי לפי' רשמון של רש"י. ל"ק. ל) ל"ל פירשה על כל נר ונר כו'. ל"ק. מ) ל"ל ודוחקה. ל"ק. נ) שייך לקמן. ס) [נעיל עמ: ע). נפל ה ח. ע) [ד"ס ולכ"מ].

תורה אור השלם

1. קָרָא מִמִּזְרָח עַיִט מֵאֶרֶץ מֶרְחָק אִישׁ עֲצָתִי אַף דִּבַּרְתִּי אַף אֲבִיאֵנָּה יָצַרְתִּי אַף אֶעֱשֶׂנָּה:
ישעיהו מו יא
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי חָרֶשׂ וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם:
במדבר ה יז
3. וְהַדֶּרֶךְ צְלַח רְכַב עַל דְּבַר אֱמֶת וְעֲנָוָה צֶדֶק וֹתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת יְמִינֶךָ:
תהלים מה ה
4. כִּפֶּר וְזָהַב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֶת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה:
שמות כה לט
5. וְעָשִׂיתָ אֶת נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר עַל עֵבֶר פָּנֶיהָ:
שמות כה לז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מסלקן כו' היתה הם"ד ולח"מ כ"ה הוא רב הונא:

לעזי רש"י

קרושולויי"ש [קרוישול"ש]. מנורות. פליירי' [פלייריר"ן]. גמיש.

מוסף רש"י

נר ישראל. שאתה מאיר עיני חכמים (ערכין י.). **התורה חסה על ממונן של ישראל.** דכתיב (ויקרא יד) ואום הכהן וצוו את הבית, אלא שיטלו כלי מרם שבתוכו שאין להם טהרה (ר"ה כז. יומא לט. חולין מט: בארובה).

שיטה מקובצת

א) אי דסוטה וכי חולין ס"א [אי דסוטה] חוץ הוא: ב) תיבות דצריכי לקדושי נמחק: ג) רבי דיהא: ד) תיבות אמר רבי אבא נמחק: ה) מתטיבא ליה: ו) אלעזר בר צדוק הוא: ז) כמין טס של זהב כו'. פ"ה לכסותה שלא יפול בה עפר. כלפי פיה מקום מוצא הפחלה (ואין רוצה להוציא הדשן דרך פיה) שצריך שיהא נקב שם ליתן בהפתילה. גליון: ח) האלה שיהו כולם של זהב: ט) לא של חוליות ממש שלא היה יכול: י) שהיו הקנים: יא) לא מתטיבא אות נ' נמחק: יב) [ברכות כח: ערכין י. ופס פירש"י נר ישראל שאתה מאיר עיני חכמים]. יג) [נעיל עו: ומ"ק]. יד) [ר"ה כז. יומא לט. חולין מט: בארובה].

תורה אור השלם

6. אַשְׁרֵי אָדָם עֹז לוֹ בָּךְ מְסִלּוֹת בְּלִבָּם:
תהלים פד ו
7. אֲשֶׁר בָּרַכְתָּ אֶרֶץ לְרָצוֹן שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב:
תהלים פה ב
8. אֲשֶׁר בָּרַכְתָּ אֶרֶץ לְרָצוֹן שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב:
תהלים פה ב
9. אֲשֶׁר בָּרַכְתָּ אֶרֶץ לְרָצוֹן שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב:
תהלים פה ב

רבינו גרשום

והלא בחרב היו ה) כל מעשיו בשערי ניקנור ולא בעזרה אי לרביעית שמן של נזיר לחם נזיר שבולל בשמן בשחיטת איל מתקדש הלחם ולא היה צריך לרביעית לקדש השמן: מארץ מרחק שמבבל היה ר' חייא אי לחצי לוג של סוטה חזר הוא. כלומר בחרב היה משקה אותה בשערי ניקנור ולא היה צריך להכניס המים לפנים שיקדשו: ומספקא הא מילתא לרבנן משום דכתיב מים קדושים: ועוד דתנן (אין) [דהיו] אומרים הוציאוה שלא תטמא העזרה: אמר לו נר ישראל קילסו כן שיפה אמר: נר שכבתה בחצי הלילה או קודם היום: נדשן השמן נידשנה הפתילה. כלומר כמו שהפתילה שכבתה אין לה תקנה שהרי היא כדשן כך השמן הנשאר בנר הרי הוא כדשן ואין לו תקנה: כיצד עושה מטיבה ומשליך כל מה שבנר לחוץ ונותן בה שמן אחר ומדליקה: כמדה הראשונה חצי לוג או כמה שחסרה כאותו שזרק לחוץ: קרי עליה והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק כלומר שמחדדורו ומפלפולו הורה יפה: נר שבמקדש. נרות של מנורה. של פרקים הוו לא של חוליות ממש מכאן אברים הנרות כדכתיב מקשה אלא היינו של פרקים שהיו דקים הרבה והיה יכול להטותן למטה בשעת הטבה ולזוקפן בשעת הדלקה: כיצד עושה מסלקן הנרות מן המנורה אלמא שלא היו מקשה. רב הונא דאמר כי האי תנא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה לגר ממקומה מן המנורה שלא היתה נוטל ממקומה שהיתה מקשה. כמין טס של זהב יש לה על גבה של כל נר ונר שבו היה (מתן) [כופפה] בשעת הטבה וזוקפה בשעת הדלקה והיינו כלפי ראשה: מלקחיה בהן מוחטין את הפתילות. ומחתותיה משימין בהן אש ומשליכין בהן מה שמטיבין מן הנרות: תי"ל אותה דברי ר' נחמיה כלומר אותה ונרותיה דכולה חדא היא דנר היינו מנורה ולא מלקחיה ואית דאמר

ה) וכ"כ בכ"מ אבל הרבר מתמיה דטהרת מצורע כדם הלפור היה מתוך למחנה וכדמיבע בהמ"ל בקרא וכ"כ בתמת כרבי בכ"מ כאן ודבריו רבינו הגר"א ז"ל שלפנינו ל"ש.

תוספות

מתקדשו בכיור אלמא כבר קדשו להו וא"ת והא פריסת בפ"ק (לעיל ח.). [a] לאחר שנתקדשו בכלי שרת לא משמיענן להו בכלי חול משום דמיגנית מילתא וי"ל דהני מילי בדבר הקרב למזבח: **נר ישראל כך היה.** כאן וכפ' שני דערכין (דף י.) קרי ליה נר ישראל גבי מעשה ועשה רבי תשעה חסילין ונראה חודש בזמנו ומפרש הרב רבינו חיים משום דאיירי במידי דאורה כגון הכא בנרות והתם בלבונה: **נר** של מקדש של פרקים הוה. ולא של חוליות שיוכל לסלקה והא דאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת דף כב.) והא הכא כיון דקביעי נרות לא סגי דלא משקל ומדלקי דייינו כמ"ד של פרקים: **מכלל דאי בעי לאוזוזה מצי מזיז לה.** וכי תימא אין הכי נמי דשל חוליות היה לא"כ טוב היה שיסלק לגמרי כדי שיקנה יפה: ולעיבד

ראשונה או כמו שחסרה אמר רבי ירמיה [b]**פשיטא דכמדה ראשונה דאי כמה שחסרה מנא ידעינן מאי חיסר וכי תימא דמשער ליה א"כ שבע מדות ענפיש להו מדות טובא קרי עליה** [2]**והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק איתמר נמי אמר רבי אבהו אמר ר' יוחנן ואמרי לה** [7] **אמר רבי אבא אמר רבי חנינא אמר רבי נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן כמדה ראשונה ומדליקה אמר רב הונא בריה דרב יהודה אמר רב ששת נר שבמקדש של פרקים הוה קסבר כי כתיב** [3]**ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב כיון דמיבעיא הטבה אי לאו דפרקים הוי לא הוה** [8] **מטייבא ליה מיתיבי כיצד עושה מסלקן ומניחן באוהל ומקנחן בספוג ונותן בהן שמן ומדליקן הוא דאמר כי האי תנא דתניא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה ממקומה מכלל דאיבעיא ליה לאוזוזה מצי מזיז לה אלא אימא לא היתה זזה ממקומה** [3](**ומאן חכמים ר' אלעזר** [1] **הוא דתניא רבי אלעזר ברבי צדוק אומר** [1] **כמין טס של זהב היה לה על גבה כשהוא מטיבה דוחקו כלפי פיה כשהוא נותן בה שמן דוחקו כלפי ראשה ובפלוגתא דהני תנאי דתניא** [9]**מנורה ונרותיה באות מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה מן הככר ר' נחמיה אומר מנורה היתה באה מן הככר ולא נרותיה ומלקחיה ומחתותיה באות מן הככר במאי קא מיפלגי בהאי קרא דתניא ככר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה שבאה מן הככר מנין לרבות נרותיה תלמוד לומר את כל הכלים האלה יכול שאני מרבה אף מלקחיה ומחתותיה תלמוד לומר אותה דברי רבי נחמיה קשיא דרבי נחמיה אדרבי נחמיה תרי תנאי ואליבא דרבי נחמיה ר' יהושע בן קרחה אומר מנורה באה מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה ונרותיה** [7]**באה מן הככר ואלא מה אני מקיים את כל הכלים האלה** [8] **שהיו כלים של זהב זהב בהדיא כתיב בו** [5]**ועשית את נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר אל עבר פניה ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור לא נצרכא אלא לפי נרות ס"ד אמינא הואיל ופי נרות אשחורי משחר** [6]**התורה חסה על ממונן של ישראל ולעיבד**

גבה. על כל נר ונר כעין כפור כאותן שעשויין מלבנים והכאי טס לא עביד כלום אלא כמין כפור הוא שמכסה את הנר מקום שפתילה דולקת: **דוחקו.** לגם שעל גבי הנר כלפי פיה [1] ודולפת [2] השמן לתוך וכשהוא נותן בה השמן ודולה לזוקפה דוחק לגם שעל גבי הנר כלפי ראשה חוזקפה אבל לא היה מזיחה ממקומה: **נרותיה באות מן הככר.** שלף הן מקבה ואיינו כרב ששת דאמר ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב. ר' נחמיה אומר אין נרותיה באות מן הככר אלא שהיו מתוכיין במנורה ואיינו כי האי תנא דאמר מסלקן ומניחן: **תלמוד לומר אותה.** למנורה ונרותיה דכולה מדא היא [3] באות מן הככר ולא מלקחיה. ותנא קמא דפליג עליה דרבי נחמיה דרשא לקרא הכי ככר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה וכו' יכול שאני מרבה אף נרותיה ומלקחיה וכו' תלמוד לומר אותה ולא נרותיה כדדרשי לה רבי יהושע בן קרחה לקמן: **קשיא דרבי נחמיה** [4] **לדרבי נחמיה.** דלעיל אמר ואין נרותיה באות מן הככר והכא אמר לרבות נרותיה: [5] **ולעיבד זהב כל דהו.** לאותם פי נרות ולא ליגעו זהב טהור קא משמע לן דלריך זהב טהור:

רש"י כת"י

חוץ הוא. מחוץ למחנה היו מטהרין את המצורע ולמה להו לקדושי: **ואי נזיר.** שמקדש רביעית ללחמי מזיר: **לחם בשחיטת איל הוא דקדיש.** ולא בשמן דכתמרי' רביעית לכל חלה: **מאדרע מרחק.** קודם שיסלקנה יתנהו במדה אחת: פ"ב כו' **והדרך.** ומיודוך כלומר מחודל אחה דהכי דרשינן במסקת [שבת ס"ג ע"ב] והדרך צלח רכב אלו שני תלמידי חכמים שמחדדין זה את זה בהלכה: **על דבר אמת.** שיפה (בערבתי) [הבתנין]: **נר של מקדש.** נרות של מנורה שבהן נותנין את השמן והפתילה: **של פרקים.** של חוליות ממש שיוכל לפורקן ולסלקן מן המנורה אלא שיכול לכופפה למטה ולזוקפה במקומה ובלע"ז פליירי"ר:

מסורת הש"ס

ב) נגרי רש"י ל"ל חוץ רש"ק. ג) [ברכות כח: ערכין י. ופס פירש"י נר ישראל שאתה מאיר עיני חכמיהן. ד) [ביכורים פב. שי"ב]. ד) ל"ל בחולין. ה) [נעיל עו: ומ"ק]. ו) ל"ל מה"ד ואלו מזיר בשביל רביעית כו'. ל"ק. ז) ל"ל והא דאלו לא מלא. ל"ק. ח) ל"ל לא בל חוליות ממש שהיה יכול כו'. ל"ק. ט) פרקים הם"ד. ל"ק. י) [כתיב מקשה ועמ"ק]. כ) דיבור זה קאי לפי' רשמון של רש"י. ל"ק. ל) ל"ל פירשה על כל נר ונר כו'. ל"ק. מ) ל"ל ודוחקה. ל"ק. נ) שייך לקמן. ס) [נעיל עמ: ע). נפל ה ח. ע) [ד"ס ולכ"מ].

מס"ל כשמן כשמן שני פעמים. חלות מצות גלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן (ויקרא ז): **חד ריבוי**[ה](כ) . דחד בשמן צריך לגופיה ולחיך בשמן חד ריבוי לאוד: **הרי הוא ככל המנחות נלוג.** דלא מצינו חלות ורקיקין בלא שמן: **שכשיו שנאמר בשמן בשמן.** דלא לריבי כלל: **מחלק לג' מינין.** בשוה שיתן בכילה לכל מין ומין: **כשהוא אומר בשמן ברבוכה שלין פ"ג.** שהרי מצינו שמן ברבוכה בחביתין דכתיב על מחבת בשמן תעשה מורבכת (ויקרא ו): **ריבה שמן ברבוכה.** שיתן בה שמן יותר מבשאר המינין: **הלכה למשה מסיני.** הוא דחציו לחלות וחציו לרבוכה ולא מקרא אחר: **פ"ר ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולוג שמן וגו'.** במצורע [ה] כתיב ליעבד על עשרון שיהא לו עשרון סלת טעון לוג שמן: **אפילו מנחה של שיש עשרון אין לה אלא.** לוג של שמן דבהכי נגללון כדאמר לקמן (דף קג:) שיש עשרון נגללין בכלי אחד שיש ואחד אין נגללין: **שנאמר למנחה.** למורע כמה שהמנחה המנחה גדולה אין לה אלא לוג שמן [ו]: **מורע.** עשיר שמביא [ו] [שלש] קרבנות מביא שלשה עשרונות למנחה הכי נמי בעני דלא מייתי אלא חד [ז] קרבן לאשם **יא]** בחד עשרון סגי כי איצטריך קרא לדאמרן לגמרא על עשרון שעטון לוג: **ואידך.** רבי אליעזר בן יעקב דאומר אפי' הכי איצטריך לגופיה פ"ד וכו': **לגמרי.** זבח בלא מנחה כלל לא אשכחן ולא אשכחן אלא מנים לגמרי: **ורבנן.** דלית להו הכי סברא דאפי' מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוג אחד: **אפי' למנחה**[ב] . צריך דכל מנחה איהי פחותה מעשרון: [ג] **שאם.** לוגין יין ושמן לפר דכתיב (במדבר כח) אלי הניין יהיה לפר ושמן דכתיב (שם טו) בלול בשמן אלי הניין ואלרבעה לוגין יין ושמן לאיל דכתיב (שם כח) ושליסית הניין לאיל והוא הדין לשמן: **זה בגמטריא אריסר הוי.** ואי קשיא לך אימא מריסר רביעית הא לא קשיא דלא אשכחן מדלאוריתא מדה פחותה מלוג להכי אמרי' י"ב לוג: **שבאר מערב ועד בקר.** שהמא כשרה אחר תמיד בין הערבים ואחר כל העבודות אלא זו: **ושיעורו חכמים אלי לוג מאורתא.** והיכי שיעורו איכא דאמרי מלמעלה למטה שיעורו שבתחלה נתנו [ד] שמן בגר ונשמיר בנקר ובלילה השני פתחו עד שישיעורו הדבר שלא היה צריך יותר מחצי לוג אפילו לליל הארוך מאן דאמר מלמעלה למטה שיעורו קסבר אין עניות במקום עשירות ולא חששו על מה שנשתייר בשחרית מן הלוג שאין ראוי לכלום וה"מ הכי איבעי ליה לשוויי בכל לילה בגר יותר מחצי לוג הרשות בידו ומאן דאמר ממטה למעלה שיעורו שבתחלה נתנו פחות מחצי לוג ודאי שעדיין צריך עד שיכוונו שאין צריך יותר מחצי לוג וכיון דמעיקרא שיעורו הכי ממטה למעלה ש"מ משום דהתורה חסה על ממונן של ישראל ואינו רשאי ליתן בגר יותר מחצי לוג: מערבין נסכי פרים האי נסכי משמן ומנחה ויין הכל ביחד קרי נסכין והכי קאמר מערבין נסכי פרים בנכסי אילים אע"פ דלפר איתא ליה ג' עשרון סלת וחצי הין שמן וכן יין ולאיל ב' עשרון ושלישית הין שמן וכן יין אעפ"כ מערבין נסכיהן זה בזה דזה וזה בלילתן עבה דלכל הוי שני לוגין שמן לעשרון ומערבין נמי נסכי כבשים בנסכי כבשים כמו נסכי תמידין במוספין שזה וזה בלילתן רכה ג' לוגין שמן לעשרון וכן נסכי כבשים בנסכי כבשים של צבור וכן מערבין נסכי כבש

וליעבד זהב כל דהו [ו] קמ"ל: חצי לוג שמן לתודה: תניא רבי עקיבא אומר מה תלמוד לומר בשמן בשמן שני פעמים אילו לא נאמר אלא בשמן אחד הייתי אומר הרי הוא ככל המנחות ללוג עכשיו שכתב בשמן בשמן הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעטו הכתוב לחצי לוג ריבוי אחר ריבוי חד ריבוי הוא אלא אילו לא נאמר בשמן כל עיקר הייתי אומר הרי הוא ככל המנחות ללוג עכשיו שנאמר בשמן בשמן הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעטו הכתוב לחצי לוג יכול יהא חצי לוג זה מתחלק לשלשת מינין לחלות ולרקיקין [ז] ולרביכה כשהוא אומר בשמן ברביכה שאין ת"ל ריבה שמן לרביכה הא כיצד [א]מביא חצי לוג שמן וחוציהו [ו][חציו] לחלות ולרקיקין וחציו לרביכה אמר לו ר' אלעזר בן עזריה עקיבא [ב]אם אתה מרבה כל היום כולו בשמן בשמן איני שומע לך אלא [ג]חצי לוג שמן לתודה [ד]ורביעית שמן לנזיר [ה]ואחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני: בלוג היה מודד: ת"ר [ג] במצורע עני כתיב (ו) [1]עשרון בלול ולוג לימד על עשרון שטעון לוג דברי חכמים רבי נחמיה ורבי [ד] אליעזר אומרים אפי' מנחה של ששים עשרונים אין לה אלא לוגה שנאמר [1]למנחה ולוג שמן ורבי נחמיה ור' אליעזר (בן יעקב) האי עשרון בלול ולוג מאי עבדי ליה ההוא לגופיה [ה] דקא אמר רחמנא לייתי חד עשרון ואידך לגופיה לא צריך מדגלי רחמנא גבי מצורע [ו] ג' קרבנות וג' עשרונות הכא דחד קרבן חד עשרון ואידך איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וחס רחמנא עליה לאתויי בדלות אימא לא ליבעי [ז] מינה כלל ואידך לגמרי לא אשכחן ורבנן האי למנחה ולוג שמן מאי עבדי ליה ההוא למתנדב מנחה שלא [ח]יפחות מדבר הטעון לוג ומאי ניהו עשרון ואידך תרתי שמעת מינה: ששה לפר ארבעה לאיל שלשה לכבש: מנלן דכתיב [2]ונסכיהם חצי ההין יהיה לפר הין תריסר לוגי הויין דכתיב [3]שמן זית הין וכתיב [4]שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם [ט]זה בגימטריא תריסר הויין: שלשה ומחצה למנורה חצי לוג לכל נר: מנא הני מילי [ז]דתנו רבנן [5]מערב עד בקר [ח]תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת מערב עד בקר דבר אחר מערב עד בקר אין לך עבודה שכשירה מערב עד בקר אלא זו בלבד ושיעורו חכמים חצי לוג מאורתא ועד צפרא איכא דאמרי מלמעלה למטה שיעורו ואיכא דאמרי ממטה למעלה שיעורו מאן דאמר ממטה למעלה שיעורו התורה [ט]חסה על ממונן של ישראל ומאן דאמר ממעלה למטה שיעורו [י]אין עניות במקום עשירות: **מתני'** [יא]מערבין נסכי פרים בנסכי אילים נסכי כבשים בנסכי כבשים של יחיד בשל ציבור של

וליעבד זהב כל דהו. ולא ליעבד זהב טהור ולפי זה גרסינן לעיל שיהא כולו זהב טהור ולפי זה וליעביד כל דהו אמי שפיר אע"ג דלא גרסי' לעיל טהור אלא שיהא כולן זהב: [ט] **חד ריבוי הוא.** דחד בשמן קאמר דאיצטריך לגופיה דטעון שמן בכל המנחות נלוג תימה דכי אלי גוונא קרי ריבוי אחר ריבוי לעיל בהקומץ רבה (דף לד.) דתניא מוזזות שומע אני מיעוט מוזזות שמיס כשהוא אומר מוזזות בפרשה שניה שמין ת"ל הוי ריבוי אחר ריבוי: **חצי לוג לכל נר ונר.** תימה למה היה לריך לקדש השמן בכלי שרת: **אין** לך עבודה שכשרה מערב ועד בוקר **אלא** זו בלבד. לריך לייחד הקטרת אברין ותרומת הדשן ויש לפרש דלא דמי להקטרת אברים מתחלה מבעוד יום לדאמר בפרק ר' ישמעאל (לעיל עב.) דאכיבה מלוה בשעתה ותרומת הדשן לא מתחלה משקיעת החמה:

ושיעורו רבנן חצי לוג מאורתא ועד צפרא. ואם משמייר מן השמן בתקופת תמוז לא חייסינן ובירושלמי אמרינן דביומות הקיץ היו עושין פחילה גסה וביומות החורף פחילה דקה ומיהו כששיעורו מתחלה שיעורו בפחילה ביומות: **אין** עניות במקום עשירות. ואף על פי שיכול לשער בשמן של חול מ"מ אין עניות במקום עשירות: בגלון

מאי קאמר אות ד' נמחק: [1] מצורע עשיר: [1] ליבעי מנחה: [2] ריבוי הוא: [3] במצורע עני: [1] שמן ואידך לא איצטריך מדמצורע עשיר שמביא שלש וה"א: [4] לאשם עשרון אחד סגי ותיבה בחד נמחק: [5] למנחה מאי עבדי ליה: [6] משעורן הס"ד ומה"ד תרתי ש"מ דבין מנחה גדולה של ס' ובין מנחה קטנה של עשרון אין לה אלא לוג: [7] נתנו לוג: [8] תיבה האי נמחק: [9] לוגין לעשרון: [10] כגון נסכי תמידין בנסכי:

א) ל"ק, ב) זבחים פב. נדה עב., ג) [הוריות יפ: כריתות ה:], ד) פסחים מו. יומא טו. זבחים יח:, ה) [לעיל עו: וש"ל], ו) [זבחים פח: סנהד קב: כתובות קו: תמיד כט. לח:], ז) ל"ק, ח) ל"ל קרבן אשם אחד עשרון אחד סני וכי אלעזר וכו'. ל"ק, ט) ל"ל אין. ל"ק, י) [במדבר טו], יא) [במדבר טון], יב) [ויקרא ז, יא) ל"ל בשמן וקיקיי מצות משוחים בשמן], ג) שם, ד) נדה סו., ה) [במדבר כט], ו) עיין בספר קרבן אהרן בס' ל"ק ו' ס"ל אמאריך בזה ועי' כש"ק וצ"ק,

תורה אור השלם

1. וְאִם דֶּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם לְתְנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן: ויקרא יד כא
2. וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לָפָר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאָיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ יַיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: במדבר כח יד
3. וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הִין:

שמות ל כד

4. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: שמות לז לא
5. בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי יְיָ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

שמות כז כא

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ש דמצורע עני כתיב ועשרון וגו' בלול וגו' לימד: (ב) רש"י ד"ה מה ריבוי הוא דמה:

מוסף רש"י

בשמן בשמן. גבי רבוכה של תודה בחבתות כפ' ב' מדות דכתיב והקריב את זבח התודה וכתיב אלחם בשמן, ותניא אילו נאמר בשמן בשמי אחד מכל המנחות ללוג ת"ל בשמן בשמן דחלות ורקיקין, הוי ריבוי אחר ריבוי למעט לחצי לוג איני שומע לך. שלמה דבר זה מן המקרא שהלכה למשה מסיני על פה היא שבין נדה לנדה. בין סוף נדה לתחילת נדה מבלגי ימי נדה אינם חוזרת לטיות נדה ליגב לגליגים אחת שבת והוא עד שילבו ד"ל יום (נדה עב.). מערב עד בוקר. בגרות כתיב יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר תו לה. למורעה מדת שמן כדי שתהא דולקת כל הלילה ושיעורו חכמים חצי לוג לכל נר ונר ויש בו כדי להדליק כל הלילה אל תקופת טבת ואם יותיר בקרבה יותיר (יומא סו.). מדתה חצי לוג לכל נר ונר כך שיעורו חכמים לילי תקופת טבת שלא תכבה כל הלילה, ובמתמו ובגיסן ובתשרי אם תדליק שליש היום לא תיכפת לן (בחיים יא.). אין לך עבודה שכשירה. למורעה אין לך עבודת יום כשירה אחר הלילקתן דדרש הכי אותו מערב ועד בקר ולא אחר מערב עד בקר (יומא שם) אין לך עבודה מעבודות שבן אמורות ביום כגון עבודות הדם ומקולי וקטרת שכשרין מהלקת גרות ואילך אזו אמותתם לגולן (בחיים שם). **התורה חסה על ממונן של ישראל.** דכתיב (ויקרא יד) ולוה הכהן ופנו אל הבית, שלא יעמלו כלי חרס שבתוכו שלא לטמא טהרה במקוה (ר"ה כז. יומא לפ. חולין מפ: בארוכה). **אין עניות במקום עשירות.** לא עשו דבר דבמצות אלא הכל מתחלתן דייש והוהר (שבת קב:).

רבינו גרשום

אותה לרבות מלקחיה ומחתותיה והיינו קשיא דר' נחמיה [ב] דאמר ר' נחמיה: לא יעביד זהב כל דהו לפי נרות ולא טהור קמ"ל דצריך [זהב טהור]: מה ת"ל בשמן בשמן חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן: חד ריבוי הוא ולא תרי דחד בשמן צריך לגופיה ואידך בשמן הוי חד ריבוי: כשהוא אומר בשמן ברבוכה שאין ת"ל שהרי נאמר שמן ברבוכה בחביתין דכתיב על מחבת בשמן תעשה מורבכת. הלכה למשה מסיני היא דמתחלק בשוה לג' מינין ולא בניא קרא: ואפילו מנחה של ס' עשרונים כדתנן בפ' המנחות והנסכין מתנדב אדם מנחה של ס' עשרון כו' עשרון סולת אחד בלול בשמן למנחה ולוג שמן גבי מצורע עני כתיב: לגמרי לא אשכחן. זבח בלא מנחה: ואידך תרתי שמעת מינה בין מנחה גדולה של ס' בין מנחה קטנה של עשרון: שלשה ומחצה למנורה אין מכלל ד' מדות אלא אגב דחשיב לוגין דפר ואיל וכבש חשיב נמי דמנורה: אין לך עבודה שכשירה מערב עד בקר ולא ביום אלא זו: אית דאמר מלמעלה למטה שיעורו שבתחלה נתנו לוג וודאי שנשתייר בבקר ובלילה השני פיחתו עד ששיעורו הדבר שאין צריך יותר מחצי לוג אפילו לליל הארוך מאן דאמר מלמעלה למטה שיעורו קסבר אין עניות במקום עשירות ולא חששו על מה שנשתייר בשחרית מן הלוג שאין ראוי לכלום וה"מ הכי איבעי ליה לשוויי בכל לילה בגר יותר מחצי לוג הרשות בידו ומאן דאמר ממטה למעלה שיעורו שבתחלה נתנו פחות מחצי לוג ודאי שעדיין צריך עד שיכוונו שאין צריך יותר מחצי לוג וכיון דמעיקרא שיעורו הכי ממטה למעלה ש"מ משום דהתורה חסה על ממונן של ישראל ואינו רשאי ליתן בגר יותר מחצי לוג: מערבין נסכי פרים האי נסכי משמן ומנחה ויין הכל ביחד קרי נסכין והכי קאמר מערבין נסכי פרים בנכסי אילים אע"פ דלפר איתא ליה ג' עשרון סלת וחצי הין שמן וכן יין ולאיל ב' עשרון ושלישית הין שמן וכן יין אעפ"כ מערבין נסכיהן זה בזה דזה וזה בלילתן עבה דלכל הוי שני לוגין שמן לעשרון ומערבין נמי נסכי כבשים בנסכי כבשים כמו נסכי תמידין במוספין שזה וזה בלילתן רכה ג' לוגין שמן לעשרון וכן נסכי כבשים בנסכי כבשים של יחיד בשל ציבור וכן מערבין נסכי כבש

ה) תוס' ל"ל דר' נחמיה אדר' נחמיה דאמר לעיל דבוחיה לא היתה בנסכי כבשים כמו:

שיטה מקובצת

ה) דהו. ס"א א) ואפילו מתכות: ב) [ר"ל דהכוונה שהוא אומר בשמן ברבוכה שאין כו' שמן לרבוכה הא כיצד כו' וחוציהו חציו לחלות כו' וחציו לרבוכה: ג) תיבות במצורע עני כתיב נמחק: ד) אלעזר בן יעקב אומרים כו' ור' נחמיה ור' אלעזר בן יעקב האי: ה) לגופיה

יד א ב מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה כ:
טו ג מיי' פ"ח מהלכות מירות הלכה ה ופ"ט מהל' מעה"ק הלכה כג:
יז ד מיי' פ"ב מהלכות פיטולי ביאה הל' ג:
יז ה מיי' פ"ב מהלכות מעה"ק הלכה ה ופי"ז הלכה יד:
ו ומיי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה יפ:
ז [מיי' פ"י הל' ט:ע]:

רש"י כת"י

כל דהו. [מינו מזוקק] קמ"ל: **בשמן בשמן.** גבי מודה [ו] חלות גלולות בשמן מצות משוחות בשמן [מ]: **חד ריבוי הוא.** [ושמן] קמא איצטריך [לטעון] שמן בכל המנחות: **אלא אימא אילו לא נאמר בשמן כל** [עיקר הייתי] **אומר.** דלא גרע משאר מנחות: **יכול יהא מחלק** [חלי לוג]. השמן לכל מין ומין [מלבד] שנתמלך לא היה ונסן: **כשהוא אומר בשמן ברבוכה.** דכתיב [ו] והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן ושלא מרבכה חלות בלולות בשמן. ועד שהמא הוה דרש בשמן קמא והשתא דרש שמן דשיפא דקרא: **מיי שומע לך.** דלהוי ריבוי אחר דחד איצטריך לגופיה: **אלא חצי לוג שמן לתודה.** (לכולה) [לכל המינין]: (**ושלים**) [**וריביעים**] **השמן.** לכל [למתי מיכ]: **ו"ל יום שבין נדה לנדה.** שבין סוף נדה לתחלת נדה שלאחר שבלו שבעת ימי נדה שהשלמה נדה שוב אינה מתחלת לטיות נדה עד י"ל יום ופפי' אם נאמר דס נאמרה בין הנדה אינה הוא שבין סוף נדה לתחלת נדה אינה הוא ונדיין לקלן יום שמתחלת נדה לסוף נדה הוא ל"ל יום ופפי' אם נאמר דס נאמרה בין הנדה אינה הוא שבין סוף נדה לתחלת נדה אינה הוא ולא נאמר דס נאמרה בין הנדה אינה הוא ולא נאמר דס נאמרה בין הנדה אינה הוא ולא נאמר דס נאמרה בין הנ

שתי מדות פרק עשירי מנחות

בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן [ונתערבו] כשרות. כרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה בהקומץ רבה (לעיל כג.) דאמרי תרב שנתערב בבלול יקרב: **ואם** עד שלא נתערבו פסולות. דבעינן לאוי לגילה: **והא** מדקתני סיפא בללן אלו בפני עצמן כו'. תימה מאי קשיא דלעולם אין מערבין חפי' נתערבו נמי לא [ד] וכגון שלא בלל ונראה דלא מייתי הכוא דאין מערבין אלא משום דסיפא דבללן אלו בפני עצמן כו' עלה קאי אנסכי כבשים בנסכי פרים ואילים אבל לא דייק כלל אלא מהא דמדקתני סיפא ונתערבו בלשון דיעבד מכלל דמערבין דריש לכתחילה קאמר: **שאם** אי אתה אומר כן פסלתו.

תימה אם כן כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן דתניא בפ' התכלת (לעיל מח.) הדם יזרק והבשר יאכל אמאי הא כיון דבעי לחם ולא קדש הלחם יפסל וכן תודה ששחטה שלא לשמה מיפסל כיון דלא קדש הלחם ושלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן דקאמר דאין עוטין לא לחם ולא זרוע וכן מפריש מעות לנזירותו ומת דאמר בפ' קמא (לעיל ד:) דמי שלמים יביא כהן שלמים ואין עוטיין לחם ולרבא ניחא דמשני בשלמא הך עולות מיינו אי לא חזו לעולת חובה חזו לעולת נדבה הכא נמי שלמים מיינו אי לא חזו לשלמי חובה חזו לשלמי נדבה אלא לאביי קשיא ואפי' לרבא נמי קשה הא ליכוי לא מיימו שלמי נדבה ויש לומר דלחם לא דמי לנסכים דנסכים מיירי טפי בגוף הקרבן משום דקרבי למזבח אבל לחם לא חשיב בגוף הקרבן משום דאין בו למזבח וזרוע בשילה נמי אף על גב דגופא דזיבחא הוא אין לחוש בכך דשלמי נזיר גופייהו אפי' לא היה מקיים בהן מצות זרוע בשילה לא היו פסולין בכך הואיל ונעשו העבודות כמצותן: **תמיד** של שחר טעון שני גזירין. בכהן אחד אחר סידור כל המערכה ואל בין הערבים בשני כהנים ושני גזירין כדמפרש בפרק ג' דתמיד יומא (דף כו:) כך פירש בקונטרס ע) והכי תנן התם בפרק ג' (ג"ז סס) דתמיד קרב בתשעה בעשרה באחד בשבת לא פחות ולא יותר טו) עצמו בתשעה בחג ביד אחד לוחמית של מיס הרי כאן עשרה בין הערבים בי"ל עצמו בתשעה ושנים בידן שני גזירי עצים והשתא תימה אי גזירי עצים דתמיד של שחר בכהן אחד הוה ליה עצמו בעשרה או באחד עשר אי טעונים שני כהנים ולריך לומר דלא תשיבא שני

של יום בשל אמש אבל פ) אין אמערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים ואם בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן ונתערבו כשרים אם עד שלא בלל פסול הכבש הבא עם העומר אע"פ שמנחתו כפולה לא היו נסכיו כפולים: **גמ'** ורמינהו פ)ד והקטירו שלא יערב חלבים בחלבים אמר ר' יוחנן האם נתערבו קא אמר ב) אי הכי ואין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים ג) ואפי' נתערבו נמי לא והא מדקתני סיפא בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן ונתערבו כשרין מכלל דרישא לכתחלה קא אמר אמר אביי ד) ה"ק מערבין יין אם נתערב סלתן ושמנן ויינן לכתחלה לא והתניא במה דברים אמורים בסלת ושמן אבל יין מערבין אלא אמר אביי ה) ה"ק ו)היכא דהוקטר סלתן ושמנן מערבין יין לכתחלה היכא דלא הוקטר אם נתערב סלתן ושמנן מערבין נמי יינן ואם לאו אין מערבין דלמא אתי לאיערובי סלת ושמן לכתחלה: ז) כבש הבא עם העומר: ת"ר ²ומנחתו שני עשרונים לימד על כבש הבא עם העומר שמנחתו כפולה יכול כשם שמנחתו כפולה כך יינו כפול תלמוד לומר ²ונסכו יין רביעית ההין יכול לא יהא יינו כפול שאינו נבלל עם מנחתו אבל יהא שמנו כפול שנבלל עם מנחתו ת"ל ונסכו כל נסכיו לא יהו אלא רביעית מאי תלמודא אמר רבי אלעזר כתיב ונסכה וקרינן ונסכו ז) כיצד נסכה דמנחה בנסכו דיין מה יין רביעית אף שמן נמי רביעית א"ר יוחנן ¹אשם מצורע ששחטו שלא לשמו טעון נסכים שאם אי אתה אומר כן פסלתו מתקיף לה רב מנשיא בר גדא אלא מעתה כבש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמו תהא מנחתו כפולה שאם אי אתה אומר כן פסלתו ⁹ותמיד של שחר ששחטו שלא לשמו יהא טעון שני גזירין בכהן אחד שאם אי אתה אומר כן פסלתו ותמיד של בין הערבים ששחטו שלא לשמו יהא טעון שני גזירין בשני כהנים שאם אי אתה אומר כן פסלתו פ) אין ה"נ אלא אמר אביי ג)הדא מינייהו נקט ⁷ר' אבא אמר בשלמא הנך עולות נינהו אי

וכן נמי מערבין נסכי כבשים של היום בנסכי כבשים של אמש כדאמרינן (לעיל דף טו:) מביא חלש זבחו היום ונסכיו מכלן עד ר' ימיס: **אבל אין מערבין וכו'.** משום דהללו בגילתן רבה והללו בגילתן עבה: **בללן.** לנסכי פרים בפני עצמן ולנסכי כבשים בפני עצמן ושוב נתערבו כשרין דאם נתערבו עד שלא בלל פסולה: **גמ' שלא יערב חלבים.** הכי נמי לא יערב נסכים: **אמר רבי יוחנן.** לא מיימא מערבין לכתחלה אלא אם נתערבו לכתחלה קאמר והא דקתני והקטירו שלא יערב לכתחלה מייירי: **אי הכי.** ב] דקתני בתמיהא אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים לאפי' נתערבו לכתחלה דהדר קשיא לדוכתיה (ה) שלא יערב חלבים בחלבים: **אמר אביי.** ודאי דישא דתמיהא דתני מערבין לכתחלה היא ולא מיקשי לך ד) דנתערבו נסכים דתמיה' ביינות קמייתי והכי קאמר מערבין יינן של נסכים פרים ואילים לכתחלה אם נתערב כבר שלמן ושמנן מעליהן הואיל והתחיל לערב ליכא משום לא יערב חלבים והא דתני אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים לאפי' דנתערב שלמן ושמנן: **ויין לכתחלה לא.** לאפי' לחלים ופרים אם לא נתערב שלמן ושמנן והא תניא בד"ל דאין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים בסלת ושמן אבל יין מערבין לכתחלה בין נתערב שלמן ושמנן בין לא נתערב: **אלא אמר אביי היכא דהוקטר כבר שלמן ושמנן.** של פרים ואילים המלומן: **מערב** ה) **נמי יין לכתחלה.** דליכא למיחש דילמא אתי לערובי שלמן ושמנן דבני הקטרה ניהו ואיכא משום והקטירו שלא יערב חלבים בחלבים שהרי כבר מעורבין ועומדין ואם לאו דלא הוקטר ו) שלמן ושמנן ז) אין מערבין דמיחש דילמא אתי לערובי שלא יערב חלבים בחלבים והא דקתני לאסור שלא יערב חלבים היינו אם הוקטר שלמן ושמנן והא דקתני מלעיתא דמתניתין ח) אבל אין מערבין היינו בשלא ט) נתערבו שלמן ושמנן: אע"פ שמנחתו כפולה לכתיב **יא**] ומנחתם שני עשרונים ושאר כבשים אין להם אלא עשרון לכבש: לא היו נסכיו כפולים אלא ג' לוגין יין וג' לוגין שמן: **לימד על כבש.** כלומר לימוד בזבח זה מה שלא לימד בכל הזבחים: **שנבלל עם מנחתו.** ולכתו כפולה **יב**] היא כך יהא שמנו כפול: **מאי תלמודא.** היכי משמע מן ונסכו שאין שמנו כפול: **נסכה של מנחה.** דהיינו שמן נסכו של כבש דהיינו יין: **טעון נסכים.** כמו שאם שחטו לשמן. ולהכי נקט אשם מצורע דאילו אשם דעצמה אם שחטו שלא לשמן קרב בלא נסכים כדמפיקינא אבל אשם מצורע דטעון נסכים אילטריך לאימר דכי שחטו שלא לשמן טעון נסכים: **שאם אי אתה אומר כן.** דטעון נסכים אלא יקריב בלא נסכים: **פסלתו.** מליקרב ע"ג המזבח דלמצורע לא חזי שהרי נשחט שלא לשמו ועשוה לו חזי שהרי לא ניתן לרעייה ואין רואי לאשם לא אתי בנדבה אבל נסכים אתו למזבח ואשם לכהנים ולריך לאשם אחר

להכשירו: **כבש הבא עם העומר.** דומיא דאשם מצורע דכי היכי דאשם מצורע טעון נסכים ואין שאר אשמות טעונין נסכים כך כבש הבא עם העומר נסתיים מנחתו משאר מנחות כבשים דאילו שאר כבשים אין טעונין שלא עשרון וזה

טעון ג' עשרונות להכי נקט כבש הבא עם העומר: **תמיד של שחר יהא טעון ג' גזירין בכהן אחד.** כדמפרש במסכת יומא (דף כו:) ובער עליה הכהן עליס [ויקח ו] אחד בין הערבים ג' גזירין בג' כהנים כדכתיב ובער עליו [שם ט]: **אין כי אם נמי.** דלריך למעבד לה דייייהו כאילו נשחטו לשמן כמו אשם מצורע: **אלא אמר אביי.** הא דלא אמרי אלא באשם מצורע הדא מייייהו נקט: **בשלמא הנך.** כבשים דעומר ותמיד שנשחטו שלא לשמן לעולה אימא לך דלא צריכי הלכמייהו כדמעיקרא לא גזירין ולא מנחה כפולה ואפילו הכי לא מיפסלו לגמרי דמזבח משום דעולות נינהו

רש"י כת"י

של היום בשל אמש. אם הביא אמש בנא נסכים דקי"ל [1] מביא חלש זבחו ונסכיו מכלן ועד עשרה ימים דכתיב [2] ומנחתם ונסכיהם בגילה ומנחתם ונסכיהם ואפי' למחר ובלבד שלא יקדשו בכלי מתאמש דלא נסכלו דכתיב [3] ואל היום הביא קרבן אחד ושני נסכיו עמו אחד בשביל אמש ואחד בשביל אל אמש מערבין יחד אם הקרבנות שוות שיהיו שני כבשים או שני אילים או בר ואיל: **אין מערבין כו'.** דמנחת בר ואיל עבה היא לגבי מנחת כבשים ובועטת ממנה ונמלאת של כבשים חסירה ושל [פרים] ואילים יתירה: **ואם בללן [אלו בפני עצמן].** שבבר הלכה [מצות בגילתן] שמנו: **כשרים.** כרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה בהקומץ רבה [4] ואמרי תרב שנתערבו בבלול דריש קרייב: **ואם עד שלא בלל.** ולא תקשי דהקטירו דה"ק מערבין יינם לכתחלה אם כבר נתערב שלמן ושמנן אבל שמן וסולת לכתחלה לא מתכלי אלא הכי מערבין נסכי יין של פרים בשל אילים אם נתערבו שלמן ושמנן כבר ואי לא לא דלמא אתא לאערובי נמי סולת ושמן לכתחלה ותקא עבר אוהקטירו ואין מערבין נסכי יין של פרים ואילים בשל כבשים ואפי' נתערבו שלמן ושמנן דהא מפסל פסול שלמן ושמנן ובעי לאתויי לאחרים ולאחרים לא נתערבו אלכך יין נמי לא מערבין בלבן אלו לעצמן ואלו לעצמן ומתערבו כשרות ומתערבין לף היין לכתחלה ואם עד שלא בלל פסול ויין נמי לא מערבין: **ויין לכתחלה לא.** [אפי'] [סס] לא מערבין סולת ושמן כבר: **כמה דכרים אמוריס.** דאין מערבין מנחת פרים במנחת כבשים (ועולה ונתוקפתא): **כסולת ושמן.** דבני הקטרה ניהו והוי בבלל והקטירו: **היכא דהוקטר שלמן ושמנן.** אפי' זה בפני עצמו וזה בפני עצמו דהלכתן: **מערבין יין לכתחלה.** דליכא למיחש למידי והכי מתוקמא בריימתא דקתני אבל יין מערבין ותנא נסכי פרים בכבשים וה"ה נסכי פרים בשל אילים דבתוספתא לא קתני מערבין נסכי פרים בשל אילים אלא הכי קתני ה) אין מערבין נסכי פרים בנסכי כבשים וה"פ דבריימתא אין מערבין נסכי יין דפרים ואילים בשל כבשים וה"ה של פרים בשל אילים בד"ל זומן שהסולת והשמן לפניו דלא הוקטר ומתערב אבל אין כאן אלא יין שכבר הוקטר המנחה מערבין לכתחלה: **והיכא דלא הוקטר.** שלמן ושמנן כו' דשמעינן ליה במתני' דאוקמינא דה"ק מערבין יין אם כבר נתערב שלמן ושמנן: **ואי לא דלמא אתא לאערובי סולת ושמן.** דפרים ואילים לכתחלה ואף עבר אוהקטירו: גלוין. פ"ה ראשי דבריימתא אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים ואמר בד"ל כו' (וה"ה אפשר לפרש) דתערבו [מנחת] כבשים בשלים ולריך להביא אחרים והוי כלא נתערב כדפי' הקונטרס לעיל ולא הוה לריך לאוקומא דתערבו הפלמות אחר בלילת בל אחד [בפני עצמו] לפי לישנא דבריימתא לא משמע הכי דאיירי בהאי גוונא. עד כאן: עוד גליון. פ"ה דהכבריימתא תנא פרים בכבשים וה"ה פרים בשל אילים דאין מערבין ולפי דברי ר"ל דהא דלא נקט פרים בשל אילים דהוי דבוקא טפי

יח א מיי' פ"י מהלכות תמידין ומוספין הל' טו (ינון):
יט ב מיי' שם הלכה יז:
כ ג מיי' פ"ב מהלכות מעה"ש הלכה ט:
כא ד ה מיי' פ"י מה"מ מהל' תמידין ומוספין הל' טז וסי"ל מהלכות ק"ש הלכה ו:
כב ו מיי' פ"י מה"מ מהל' תמידין ומוספין הלכה יח (כ):
ז [מיי' פ"ס מה"מ מתוקמי כפרה הל"כ]:

רבינו גרשום

של היום בנסכי אותו של אמש כדאמרן מביא אדם זבחו היום ונסכיו למחר: אבל אין מערבין וכו' משום דהללו בלילתן עבה והללו בלילתן רכה: אע"פ שמנחתו כפולה כדכתיב ומנחתו שני עשרונים סלת: שלא יערב חלבים ה"ה הכי לא יערב נסכים: אמר ר' יוחנן לא תימא דמתניתין מערבין לכתחלה קאמר אלא אם נתערבו קאמר והכי קאמר אם נתערבו נסכי פרים בנסכי פרים הואיל והתחילו לערב מערבין נמי בנסכי אילים אי הכי דקתני ואין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים ואפילו נתערבו כבשי' [בפרים ואילים] דיעבד נמי לא והא מדקתני סיפא וכו' אמר אביי רישא (רישא) דמשמע דמערבין לכתחלה ביינן קאמר אם נתערב סולתן ושמנן ויין לכתחלה לא בלא נתערב סלתן ושמנן והתניא בד"א שאין מערבין בתחלה בסלת ושמן אבל יין מערבין לכתחלה בין נתערב סולתן ושמנן בין לא נתערב אלא אמר אביי הא דקתני מערבין יין לכתחלה היכא דהוקטר סלתן ושמנן בלא תערובת היכא דלא הוקטר אם נתערב סלתן מערבין ואם לאו אין מערבין משום גזרה דלמא אתי לערובי סלת ושמן לכתחלה הא לאו משום הא גזירה מערבין יין לכתחלה דקאמר ברייתא: טעון נסכין שבאשם מצורע כתב נסכים: שאם אי אתה אומר כן פסלתו מעל גבי המזבח שהרי לא ניתן לרעייה ואינו יכול ליקרב נדבה אבל נסכים מתירין אותו למזבח ולכהנים וצריך אשם אחר להתיר בעלים: בשלמא הנך כבשים ותמידין ששחטן שלא לשמן לא צריכי

שיטה מקובצת

פ) אין מערבין. עיין תוספות לקמן (דף צא ע"ב ותוספות חולין דף סג ע"ב): ב) אמר אבל אין מערבין כו' והשאר נמחק: ג) ואילים דאפי': ד) תיבות ה"ק נמחק: ה) תיבות ה"ק נמחק: ו) הכבש הבא עם העומר כו': ז) נסכו הא: ח) פסלתו וכ"ת אין ה"נ הא לא [חשיב להו] אמר אביי: ט) הכי הא: י) לך דמערבין נסכים דמתני': יא) דכתיב ומנחתו: יב) כפולה כך ותיבת היא נמחק: יג) שלא לשמו דשנון: יד) וכגון שלא בלל. ד"ל דא"כ היינו סיפא דקתני אם עד שלא בלל פסול: טו) יותר כיצד עצמו:

תורה אור השלם

1. וְהִקְטִירוּ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לַיהוָה:
ויקרא ג יא
2. וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן אִשֶּׁה לַיהוָה רֵיחַ נִיחוֹחַ וְנִסְכּוֹ יַיִן רְבִיעִת הַהִין:
ויקרא כג יג

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מכלל וכו' קשיא לדומיתה דקתני שלא:

גליון הש"ם

גמ' ותמיד של שחר ששחטו שלא לשמו. עי' לעיל דף מט ע"ז תוס' ד"ה תמיד:

מוסף רש"י

והקטירו. משמע לבדן שלא יערב חלבים של קרבן זה בחלבים של קרבן אחר (פסחים סד:).

(פ) פסחים סד.: ב) ל"ל מי הכי אין מערבין כו'. ל"ק, ג) [כמנות מח:] וש"נ], ד) [ל"ל דבא אמר בר] ומה בר הא נ' המוספות], ה) ל"ל מערבין. ל"ק, ו) נ"ל נתערבו, ז) ל"ל אין מערבין יין דמייעבו כו'. ל"ק, ח) ל"ל אבל אין מערבין הייגו בשלא הוקטר סולתן ושמנן ואם״ד ואמ"ל ד"ה לימד עכ כבש כלומר לימוד בזבח זה מה שלא לימד בכל הזבחים ת"ש"פ שמנחתו כפולה וכו' וג' לוגין שמן ס"ל. ל"ק וי"ל אלו ב' הדבורים אע"פ כו' לא היו כו' שייכים להמשנה. ט) ל"ל אפילו, י) לעיל טו:, כ) בתדבר כט, ל) תוספתא מנחות פ"ו ה"ז, מ) לעיל כג., נ) ויקרא כג, ס) תוספתא שם פ"ש ה"ב, ע) גי' ל"ק וקשה דהכי תנן כו'.

יח א מיי' פ"י מהלכות תמידין ומוספין הל' טו (ינון):
יט ב מיי' שם הלכה יז:
כ ג מיי' פ"ב מהלכות מעה"ש הלכה ט:
כא ד ה מיי' פ"י מה"מ מהל' תמידין ומוספין הל' טז וסי"ל מהלכות ק"ש הלכה ו:
כב ו מיי' פ"י מה"מ מהל' תמידין ומוספין הלכה יח (כ):
ז [מיי' פ"ס מה"מ מתוקמי כפרה הל"כ]:

ו) יומא סח: [נעיל ה. תוספתא רפ"ש דנעניס, ב) [נעיל מז:], ג) [נעיל פז:], ד) [זבחים פח:] [סוטה ב. סוטה יד: נעיל ז. עח:], ה) [נעיל עמ: סוטה יז:], ו) יומא כט: [נקמן קן. ז) [נע' רש"י ביומא כט: דלא נרסי' פסולה וכעיל ג"כ בסס ר"ח ע"ש], ח) [זבחים פז:], ט) שקלים פ"ד ה"כ כתובות קו:. י) ב"מ מ: שקלים סוס"ד, ג. כ) ר"ל חוץ ממדה של ר"ג שהי' גדולה כ"כ שנודעה בכותב וממוון הוי הס"ל והד"ל ולמ"כ ד"ה חד ממוון ולפי"ד ב"ק, ל) כ"ח ולפי"ד ל"ר"מ חד גדול הוה, מ) ר"ל בכלי, נ) ר"ל י"ד. ס) ב"ק, ע) [שיך לע"ב], ע) לף פז:, פ) סס, צ) [נד"ל ר"ל קודם דשון מוצה הפסימין], ק) ר"ל יש למיקן. ר) ר"ל אבל אם סידרן כו'. ש) ר"ל, ת) ר"ל, ב) [ד"ה בירוציו], ג) ר"ל מ"ר.

הגהות הב"ח

(א) במשנה סלתא (נעקר) מז"מ וכ"כ ס"ח נעכר: (ב) רש"י ד"ה אלא סלתא נעקר ובבלל אלא סלתא שבירוציו:

מוסף רש"י

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו. כגון לאם עולה או לאם לאמים, ואחר מר כל הזבחים שנאמרו אלא לשמן כשרים אלא אלא עלו לבעלים לאם חובה (יומא סא:). **ושעון נסכים.** כדין אם אלוה אלוה (לעיל ה.), **וצריך אשם אחר להתירו.** להכשירו, לאלוה זה לטהרו לאמלו בקדשים (יומא שם) להכשירו, לאמלוה בהקהל (לעיל שם). **כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת.** שהוקצו כהן לריך שיאנו לאם כך (סוטה יד:). **והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה.** אלא אמלה בשבת לעמוד אל שבעה ימים ממפעמים והרי הוא מתוקמת זמן [נ"ל ע"ג] אמלה בהקהל מקבלת אשמעתן לו תשיב פירור יום לאמלן אלא כמילרו הקוף ומכוונת בקופאה דמי ולמה יפסול אלמה בהקטרת הבזיכין ואלא לו קדש אלמן לאמה כלל אל"כ פילקו בשבת הבאה ומזוד ומלדנו, והכי מוכח נמי מדקתני מלר יעשה אלמה ים מקנה לנבר, וה"ג גרים בפירוש ר"מ אים רומי מתיב רבי זירא וכו' והקטיר הבזיכין בשבת כילד יעשה וכו' ורבותא הוא דבקעיב אע"ג דהקטיר הבזיכין בשבת כמו ברגילין לעשות יביא בזיכין אחרים ומבר מן הס אלמס) כיצד יעשה יניחנו. על אמלן עד שבת הבאה (יומא בס:). **לאחר השבת.** לאמר יניחנו לשבת הבאה. ויעמוד שבועיים על אמלן בכיון אלא נאבד בשבת אין אולמן מקבלו עד אחניע שבת הבאה ומאותו שבת יכול להסמות שבעה ימים, אילך לא מיפסל בלינה עד מוצאי שבת שני (להרן ק). **מותר נסכים** לקרע המזבח. פליגי בה במסכת מנחות בפרק שני מדות רבי מייר בר' יוסי אומר כיילו מדות, שהמסקפין מלמות אקבלו משות הקדש לספק אלמות כל יומת הבשה מודיע לקדש במדה מבוהלת שיפוסה ולא מחוקה, והמקרבין מוחק המדה וסס מוחר נסכים ומוכרים אותן, ור' יוחנן אמר לאותה שאינו המקבל עליו לספק כל יומת הבשה לקדש אלמות מלרבע אין בטלא ועמדו משלש משפך אחריתו מספק מלרבע, והמקבל לספק משלש וחחלו ועמדו מד' מספק ד', חוו היה שאינו מוחר נסכים לקרן המזבח (כתובות קו:). המקבל עליו לספק סלתות וכו'. הייטו שקיבל מעות מן הלאסה הבנה לנמנחות אל לבור אלרבע אין בטלא ובוקרו ועמדו משלש אין בטלא. לאילו הייטו

ואי לא חזו וכו': **אשם נדבה מי איכא.** אילכך לא הוצר ליקרב למזבח אלא על ידי נסכים: **מתני' שהיה גודשה בחוכה.** שהיתה גדולה כל כך שבאיתה נמתקת היה בה עשרון: **מדת היבש בירוציהן חול.** מה שנופל מן הכלי לאחר שנתמלא היינו בירוציהן: **אלא שהלח נעקר.** (ב) שהבירוציהן נכנסו בכלי ומתקדשו בו ושוב נעקרו ממנו כשנפלו חוץ לפיכך הן קדש דנכנסו בכלי ומתקדשו בו: ז) ובירוציהן של כסף אינו נעקר תמוהו אל כלי אלא נכנס בתוך הכלי ולא נתקדש בו לפיכך הוא חול: **גמ' מני.** הא דתקתי כל המדות היו נגדשות: **אי ר"מ.** דאמר לעיל (ד' פז.) גדוש שבו הוה מודד לכל המנחות ח) כ) ממוון מדה של כהן גדול שהיתה גדולה כ"כ שנודשה בחוכה: ט) **ומחוק הוי.** ל) ולפיכך חד גדוש לא הוה: **ומאי כל מדות.** י) דלא פיימא כל המדות שהיו אם היו גדושות דלא היתה אלא אחת גדושה: הכי קתני מתניתין **כל מדידות.** שהיו מודדין בה היו גדושות: **לא נמשחו בחוך.** לפיכך בירוציהן חול: **רבי עקיבא סבר מדת יבש לא יא] נמשחה כל עיקר.** וחול היא לפיכך מה שבפנים בכלי קדושים פה הוא דמקדש ליה הילכך מה דאיתעביר ליה מקדש בירוציהן דלא צריך ליה לא מקדש לפיכך בירוציהן חול: **היינו טעמא.** דלה בירוציהן קודש שבירוציהן שלה נעקר מתוך הכלי: **ומגוזה דמגזה קמאי.** מן הקדש לחסי הוי קודש: **למאי דצריך.** למה שבתוך הכלי מיכוין למיקדש ולא לבירוציהן ולמאי מיקדשי הבירוציהן: **אלא מדעת.** אלף ע"פ אלא מתכוין לחקדים הבירוציהן קדושין כלי מ) שרת: **גזירה שמא יאמרו.** דמאן דחזי דהכי בירוציהן לא קדשי אע"ג דאתו דמגזה אמרי הכי נמי מוציאין מכלי שרת אתו לחול אבל יבש דלא אתי מגופיה דמגזה לא אתו לגמיגר כיה מוציאין מכלי שרת לחול: **מידר אם הלחם ואם הבזיכין לאחר השבת.** אלא כמלוחו דמלוחו היה לסדרו בשבת: **פסולה.** לפי שלריך שיהא הלחם על השולחן ב' שבתות: **ליבד יעשה.** שיהיו בזיכין הלחם והבזיכין: **יניחנו.** אלא יקטיר הבזיכין ולא יסלק הלחם עד לשבת שניה הבאה ונמלא הלחם והבזיכין על השולחן ע"ו ג) ימים ושני ימי שבת שאפילו הוא על השולחן אותן ז' ימים שעד לשבת יותר מדינו אין בכך כלום. הכא נמי ניגזור אלא יניחנו לשבת הבאה שמא יאמרו כשם שאלו אין נפסלין אע"פ שהוו עם יותר מדינו כך מפקידים בכלי שרת כל זמן שרוצה ואין נפסל בלינה: **פנים.** לחם הפנים דהוא בהיכל אמדות קרמית שהן חוץ בעזרה: **פנים לאו כ"ע ידעי.** שכן אירע בזה הלחם אלא הכהנים והכהנים ידעי טעמא דמילאת דכהנים זריזין ולכיה למיגזר: **חוץ כ"ע ידעי.** ולכיה למיגזר שמא יאמרו וכו': **לקין המזבח.** שקונין מהן עולות ומקיילין בהן אם המזבח כשאין שם קרבנות כלי שלא יהא המזבח בטל: **המקבל עליו לספק סלתות.** שקבל מעות מן הגזבר כדי לספק סולת כל הבשה וקיבל עליו לתת אלרבע אין בטלא ועמדו אלא. אלאין בטלא אין אלרבע אין בטלא ד' אלאין כמו שקיבל: ם) קיבל עליו לתת ג' אלאין בטלא ובחלו

רש"י כת"י

אי לא חזו לעולת חובה. חזו לעולת נדבה וכיון דלא עקר סי עולה [מותר] לשנותו [לעולה אחרת] דמעיקרא נמי [לעולה] הוה: **אשם נדבה מי איכא.** אין אשם בה אלא על חטא [אם] לאחיה לאמלוע בבא אל המחנה: **מתני' שהיה גודשה בחוכה.** שבהיה מחזיק כשלא עשרון גדוש: **בירוציהן קודש.** [כלי הלאמן נמי איכא גודש: **לא מן אשם הוא זה.** כלומר לא זהו עשם אל דבר דודאי מדת יבש נמי קדש: **אלא שהלח נעקר.** מה שבשולי הכלי הטופל ראשון כשמוסיפין נעקר ונעקר ושולה למעלה ומתלה שבבר קדשי הבזיכין בתוך הכלי: **והיבש אינו נעקר.** אלא במקומו עומד הילכך מה שבפנים קדוש ומה שבחוץ לא קדש: **גמ' מני.** הא דתקתי כל מדות היבש שבמקדש היו נגדשות דמדקתני חוץ משל כהן גדול שהיה גודשה [ב] דשעטון שלו מחוק לה לדברי הכל מכלל דכל מדת יבש שבמקדש [היו] נגדשות: **אי ר"מ.** דאמר [פז.] שני עשרונות היו שם אחד היה גדוש ומו לא: **ולא רבנן חד.** הוה והוא גופיה מחוק כדאמרי' לעיל (ב) מדר"מ נשמע לרבנן: **כל מדידות.** כלומר כל מדידות שבמקדש שהיו מודדין בחותם שבאון כגון דכנסם ואיל ופר היו נגדשות: **בין מבחוץ.** שפת הכלי הילכך שפה מקדשה לבירוציהן: **לא נמשחו כל עיקר.** כדקתני ומדת היבש חול מיהו מה שמודדין בו קדוש קדושת הפה ובגבולת לאמלי דלריך מקדש ובירוציהן לא מקדש אלא לריך להו: **פסולה.** דמתוסרת זמן היא דאמשפטה לעמוד על השולחן שבעה ימים ולא עמדה אלא שבת: **יניחוה לשבת הבאה.** ע"ג יום: **שאפי' הוא על שלחן ימים רבים.** כגון שבת ימים שעמוד על השולחן קודם שבת הבאה: **ואמאי.** אין בכך כלום הרי נמי דאין ליה פוסלת בו לגזור שלא יאמרו: **מפקידין בכלי שרת.** מניחין בכלי שרת הבאה בכלי שרת אין נפסל בלינה דהא לחם עמד יותר בכלי זמן דכל זמן שהוא בכלי שרת אין נפסל ואתא לאכשורי דבר הפסולת בלינה. מפקידין בעין פקדון שלא יאבד ויפסל כל זמן שהוא שם: **פנים.** סידור לחם הפנים הוא בהיכל: **אחון.**

אי לא חזו לעולת חובה קרבי לעולת נדבה אלא הכא אי לא מוקמית ליה במילתיה אשם [א]נדבה מי איכא תניא כוותיה דרבי יוחנן [ב]אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או [ג]שלא נתן מדמו על גבי בהונות הרי זו עולה לגבי מזבח וטעון נסכים וצריך אשם אחר להתירו: **מתני'** כל מדות שבמקדש היו נגדשות חוץ משל כהן גדול שהיה גודשה [ד] לתוכה [ה]מדת הלח בירוציהן קדש ומדת היבש בירוציהן חול רבי עקיבא אומר מדת הלח קדש לפיכך בירוציהן קדש [ו]מדת היבש חול לפיכך בירוציהן חול רבי יוסי אומר לא [ז] משום זה אלא שהלח [ח] נעקר והיבש אינו נעקר: **גמ'** מני אי [ט]רבי מאיר [י] חד גדוש הוה אי רבנן חדא ומחוק הוה אמר רב חסדא לעולם רבי מאיר ומאי כל מדות כל מדידות: מדת הלח בירוציהן קדש: במאי קא מיפלגי תנא קמא [כ]סבר מדת הלח [ל] נמשחה בין מבפנים בין מבחוץ מדת יבש נמשחה מבפנים ולא נמשחה מבחוץ ורבי עקיבא סבר מדת הלח נמשחה בין מבפנים בין מבחוץ מדת יבש לא נמשחה כל עיקר ורבי יוסי סבר אידי ואידי נמשחה מבפנים ולא נמשחה מבחוץ והכא היינו טעמא דלח נעקר ומגוזה דמגזה קא אתי והיבש אינו נעקר וכי נעקר מאי הוי גברא למאי דצריך קא מכוין אמר רב דימי בר שישנא משמיה דרב זאת אומרת כלי שרת מקדשין שלא מדעת רבינא אמר לעולם אימא לך [מ]כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת [נ]וגזרה [ס]שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול מותיב ר' זירא [ע]סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת [פ] פסולה כיצד יעשה יניחנו לשבת הבאה [צ]שאפילו הוא על שלחן ימים רבים אין בכך כלום ואמאי התם נמי לימא גזירה שמא יאמרו מפקידין בכלי שרת פנים אחוין קא רמית פנים לאו כולי עלמא ידעי חוץ כולי עלמא ידעי [ק]תנן התם מותר נסכים לקיץ המזבח מאי מותר נסכים רבי חייא בר יוסף אמר בירוצי מדות ר' יוחנן אמר כאותה ששנינו [ר]המקבל [ש]עליו לספק סלתות מארבע ועמדו [ת] בשלש ספק מארבע משלש

שני גזירין של שחרית משום דלפני שחיטת תמיד השחר הן משמימין לסדר המערכה לא חציב אלא העוסקין בשעת התמיד לסידור שני גזירין היה אפילו קודם תרומת הדשן [ג] כדאיתא בסידור המערכה לתנאי דפרק אמר להן הממונה (יומא דף לג.). והיינו דאמר בירושלמי בפ"ב דיומא אמר רבי יוחנן לא גזרו על שני גזירין בשחרית פי' שיהו בשעת הקטרת איברים מ"ר אבל מתניתין אמרה כן בכל יום קרב בין הערבים באחד עשר ולא אמר בשחרית כלום ומהשתא ליכא למידק מהתם כלל מי הוא בכהן אחד או בשני כהנים ומיהו פ) יש לדקדק מהא דתניא התם בגמ' ביומא (דף כו:) מנין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירין בשני כהנים שנאמר וערבו עליו על האש אם אינו עניין לתמיד של שחר שנאמר ובער עליה הכהן עליה בבקר תניהו עניין לתמיד של בין הערבים ואימא לידי ואידי בתמיד של שחר וקאמר רחמנא ויעבד בחד והדר עבד בתרי אלמא משמע בהדיא דשל שחר בחד משום דכתיב ויביאו לשון יחיד ושל בין הערבים בתרי משום דכתיב וערכו לשון רבים ועוד תניא התם (דף מ:) בסוף פירקא מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים: **כיצד יעשה.** אלא יבא דבר לפסול ימיתנה עם הבזיכין בשבת הבאה אי נמי מה יעשה מן הלחם אחר שהקטירו הבזיכין: **שאפילו הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום.**

תימה דבפרק המזבח מקדש (זבחים דף פז.) בעא מייניה רבא מרבה ליה מועלת בראשו ל) מזבח או אינה מועלת היכי דמי אי דלא ירדו אתא לנו בעזרה אמרת אם לא ירדו בראשו של מזבח מיבעיא אלא דירדו לשולחן מדמיון לה דתנן אפי' הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום והשתא הא לא דמי לשולחן דהא אסידרו באחד בשבת אלא אי נמי משום דכלי שרת אין מקדשין אלא בזמנן דמוכח בפרק שתי הלחם (לקמן ד' ק.) דדייקינן מהכא ואי ס"ד כלי שרת מקדשין אלא בזמנן ליקדום וליפסל ר) ואם סידרן בשבת אכי נמי דאם לא סילקן לשבת אחרת היה נפסל בלינה ואהכי גופה דאמר היה בשבת מקשי התם דאי לילה אין מחוסר זמן כי מטי לילה דני שימשי תיקדום ותיפסל ומשני רבא בשקדש וסילקו ורב אשי משני אפילו בשלא קדש וסילקו ורב אשי משני אפילו בשלא קדש וסילקו נעשה כמי שסידרו הקוף וא"כ גבי מזבח אפילו מדמעט ליה לשולחן נמי תועיל בו ליה ו"ל דלשון אפי' הוא על השולחן משמע ליה נתינת טעם לההוא דסידרו אחר השבת דלכך לא חיישינן עליה משום דבכל לחם הפנים כמו הנסדר בזמנו אפילו הוא על השולחן ימים ש) [רבים] אין בכך כלום ומיהו על כרחין לאו טעם גמור הוא דהכא היינו טעמא משום דכלי שרת אין מקדשין אלא בזמנן: **בירוצי** מדות. אע"ג דנתקדשו לוקחין מהן כבשים לעולות קיץ כדפרישית ברש פירקין (דף פח.) דלב ב"ד מתנה עליהם: **מארבע** ועמדו משלש מספק מארבע. בפ' הזהב (ב"מ דף מז:) מפרש דהאי רבא הקדש היכי דמי כגון שקיבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש דמספק מד' דבחבירו כי האי גוונא אסור ותימה היכי דמי אי דאית ליה סלתות או חיטין שיתחללו עליהן מעות הקדש אפי' בהדיוט שרי דאפי' על הגדיש תנן (שם ד' עב:) פוסק עמו על הגדיש וכי תימא הא דשרי לפסוק עמו על הגדיש היינו בפוסק לפי השער ע) (או) אפי' בשער הלקוטות אבל אי מוזיל טפי אסור אפי' בית לו והכא גבי הקדש שרי אי אפשר לומר כן דהא ברש הזהב (שם דף מו.) תניא היו חמרין ופועלין תובעים אותו ואמר לשולחני תן לי

בג א מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הל"מ:
כד ב מיי' פ"ב מהל' מתוכה כפרה הל"ג [ופט"ו מהל' פסוה"מ הלכה יח]:
כה ג מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הל"ט [ופ"ח מהל' כלי המקדש הל"ט]:
כו ד מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הל"ט:
כז ה מיי' פ"ג מהל' פסוה"מ הל"כ:
כח ו מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"ט:
ז [מיי' פ"ה מהלכות תמידין ומוסף יום כ"ב]:
לא ח מיי' פ"ז מהל' כלי המקדש הל"ט וה"ל יג:

רבינו גרשום

לא לגזירין ולא מנחה כפולה דאי לא חזי לעולה וכו'. אלא שהלח נעקר. מתוך הלח צפין הבירוצין ועולין למעלה: והיבש אינו נעקר הבירוץ מתוכו ואינו [אלא] צף ולא נכנס בתוך הכלי לפיכך הן חול: תנא קמא סבר מדת יבש לא נמשחה מבחוץ לפיכך אין בירוציה קדש: ור' עקיבא סבר מדת יבש לא נמשחה כל עיקר לפיכך מה שבפנים בכלי קדושת פה מקדש ליה הילכך מאי דצריך ליה מקדיש בירוצה דלא צריך ליה לא מקדש: וכי נעקר מאי הוי גברא למאי דצריך ליה קא מיכון דליקדש ולא בירוצין. ואמאי מקדשי לבירוצין: גזרה שמא יאמרו כדחזו דהללו בירוצין לא מקדשי כך מוציאין מתוך הכלי שרת לחול: סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת שלא כמצותו והקטיר את הבזיכין בשבת הבאה פסולה לפי שהלחם עם הבזיכין צריכין להיות על השולחן ח' ימים שלימים: כיצד יעשה. ויהיה הלחם כשר והבזיכין: יניחנו. שלא יקטיר הבזיכין עד לשבת הבאה בשניה ונמצא הלחם והבזיכין על השלחן ט"ו ימים: ואמאי לגזור שלא ישהה שם כל כך שמא יאמרו כשם שאותו משהין שם כך מפקדין לחולין בכלי שרת: פנים. לחם הפנים דבהיכל אמידות דחוץ בעזרה קרמית פנים לא כולי עלמא ידעי שזה הלחם שהה שם כל כך וליכא למגזר: לקין המזבח. שקונין מהן עולות מקיצין המזבח בהם בשאין שם קרבנות: המקבל עליו לספק סלתות. שלוקח מעות מן הגזבר בשביל לספק סלת לצורך השנה וקבל עליו לתת ד' סאין בסלע והוקרו ועמדו ג' סאין בסלע ומספיק ד' סאין בסלע כמה שקבל עליו. ואותה סאה שנותן להקדש

שיטה מקובצת

ע) גודשה בחוכה: ב) לא. ס"א לא מן הש הוא זה אלא: ג) ר' מאיר תרי הוי חד גדוש וחד מחוק אי רבנן: ד) הלח נמשחו וכן צ"ל לקמן: ה) בשבת סטולה: ו) ועבדו משלש בספק: ז) ובירוציהן: ח) המנחות. תרי הוו חד גדוש ואמאי קתני במתני' כל מדות חוץ ממדה של: ט) מה"ד חד ומחוק: י) מדות לא: יא) לא נמשחו:

לי בדינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית אם יש לו מותר [ט] כדפרישית דמטבע נעשה חציפין או בפרוטות דכיון דיש לו אחוזי אחוז גביה ואין כאן אגר נטר ליה ואם אין לו אפילו גדיש ס"ל מה מרויחו בהקדמת מעות הרי לא יוכל להשתמש בהן דאין להם על מה שיתמלא ולא נפקי לחולין וי"ל דלעולם בדלית ליה אפי' גדיש אלא מקבל מעות הקדש והולך אצל בעלי בתים שנותנין לו יותר מד' סאין ומרויח היתר ומה שאין נותן להקדש אותו העודף מידי דהוה למשלם ועמדו אחרבע משום דלא יהיב להקדש אלא כפי השער והשער הוא מארבע ומיהו לפי טעם זה היה מותר להולך מעות הקדש לקמורה כדי להשתכר בהן וחזו תימה דא"כ אמאי לא אשכחן ריבית בהקדש בכי האי גוונא בפ' הזהב (ב"מ דף מ:) לכך נראה דאין נכון לעשות כן או משום גזיון הקדש או משום שלא יבא לידי מעילה והא דשרי הכא בהקדש ואסור בהדיוט י"ל כי היא דסוף איהו נשך (שם דף עד.) אמר רב מתוסר אתיס פוסק שלא אינו פוסק ושמואל אמר בידי אדם אפילו מאה פוסק בידי שמים אפילו אחת אינו פוסק תנן פוסק עמו על הגדיש והא מתוסר משדא בחמה למיבש ולמידש ומידד ומשני כגון דשדא בחמה ויבש [ב] ושמואל [דאמר בידי שמים אפילו אחד אינו פוסק והא מתוסר] מידד בידי שמים היא אפשר בנפוותא ובהקדש אפילו מתוסר כל הני שרי ועוד יש לומר דמיירי הכא בעשירים המתנדבים ונותנין מעות חולין למוכרי שלמות כדי לספק מארבע ואפילו למאן דחייש שמא לא ימכרום יפה בפרק הבית והעליה (שם דף קיח.) גבי שומרי ספיחים בשביעית דאין מתנדב שומר חנם הכא ליכא למיחש דאפילו לא מסרו העשירים יפה יפה מכל מקום מוכרי השלמות שקיבלו המעות מוסרין אותם יפה יפה וכי תימא אפילו ריבית קנוסה לישתרי שיצאו העשירים מאה של חולין לשלם להקדש מאה ועשרים כדאשכחן בהזהב (ב"מ דף מ:) גבי אבני בית המקורות לגיזבר לא דמי דהתם הכל יודעים שהאבנים עומדות לבנין וליכא למיגזר אטו הדיוט אבל הכא גזרינן דילמא אתי למימר דכי מצוה מאה במאה וכ' שרי אם הקדישום אחר כך כי היכי דשרי להצותן מאה לשלם להקדש מאה ועשרים [ג] ועוד דאפילו כי האי גוונא אסור מדאורייתא דחשיב כאילו הוא הנאה למלוה כיון דקעביד על פיו [מ] כגון תן מנה לפלוני ואקדש אני לך דמקודשת מדין ערב ולא דמי לאבני בנין שאין לגזבר חלק בהן ולא דמי נמי לשקול אדבע זוזי ולימא ליה לפלניא לזוחפן זוזי דהא פשיטא ודאי דאסור למימר לחבריה אנא מוזיפנא לך זוזי והב לפלניא אדבע זוזי: **משלש** ועמדו מארבע מספק מארבע. בהא ליכא קולא בהקדש טפי מבהדיוט לרבי יהודה דתנן בסוף איזהו נשך (ב"מ דף עב:) אע"פ שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר לו תן לי כזה או תן לי מעותי: **אפי'** מנחה ת"ל עולה. תימה דברים המוצה מקדש (זבחים דף פג:) [ד] משמע דמדכתיב עולה לא ממעטינן מנחה גבי כל הנוגע בנזבח יקדש דאמרי' אי כתיב עולה ולא כתיב כבשים הוה אמינא כל עולין אפי' מנחה וי"ל דשתי הסם דכתיב כל הנוגע דרבות אי נמי זאת תורת ריבה אי נמי הכא גבי נסכים דכולן לנזבח מסתבר עולה ממש דכולה כליל: **שלמים** מנין. ות"ת שלמים בהדיא כתיבי (במדבר טו) לפלא נדר או שלמים לה' וי"ל דהא בריסיה דההוא קרא כתיב וכי תעשה בן בקר ואתא זבח לרבויי מן הנאן:

ל א מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"י:
לא ב מיי' שם הל"ח:
לב ג מיי' שם הל"ג:
לג ד מיי' שם הל"ג:
לד ה מיי' שם הל"ג:
לה ו ז מיי' שם הל"ג:
לו ח מיי' שם הל"ג:

רבינו גרשום

יותר היינו מותר נסכים שהן לקרן המזבח: משמע להביא את אלו. עולת הראיה ושלמי חגיגה מפני שהן דומיא דשאר עולות דבאין בנדר ונדבה: פסח אינו בא חובה ברגל ב"י"ד הוא בא: בן בקר בכלל היה מן הבקר או מן הצאן: ור' יונתן למה ליה קרא מן הבקר או מן הצאן הא אמר. גבי מקלל אביו ואמו דאע"ג דכתיבי אהדדי משמע נמי אחד אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדו הכא נמי מן הבקר ומן הצאן כיון דלא כתיב יחדו משמע כל אחד בפני עצמו ולא איצטריך קרא: אצטריך וכו':

שיטה מקובצת

פ) אביא שעירי חטאת הואיל ובאין חובה ברגל. גליון ופסח לא חשיב חובה ברגל לפי שבא בארבעה עשר. ע"כ הרמנ"ה: ב) בן בקר עולה או זבח בן בקר: ג) אליו ולומר לך מה בן בקר מיוחד הבא: ד) משום חובה של יחיד ניתנה: ה) הן. ומאי ניהו עולת ראיה ושלמי חגיגה: ו) דהויא דומיא דשאר עולות הבאין: ז) בנדר ובנדבה: ח) נאמר או זבח: ט) ואמו אע"ג דכתיב אהדדי אמר: י) אחד אחד בפני עצמו:

משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיד הקדש על העליונה תניא כוותיה דרבי חייא בר יוסף תניא כוותיה דרבי יוחנן תניא כוותיה דרבי חייא בר יוסף בירוצי מידות הללו מה היו עושין בהן [א]אם יש זבח אחר יקריבו עמו ואם לנו יפסלו בלינה ואם לאו מקיצין בהן את המזבח [ב]וקיץ זה מהו עולות הבשר לשם ועורות לכהנים תניא כוותיה דרבי יוחנן המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש מספק מארבע משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיד הקדש על העליונה וזהו ששנינו מותר נסכים לקיץ המזבח: **מתני'** כל קרבנות [ג]הציבור והיחיד טעונין נסכים [ד]חוץ מן הבכור והמעשר והפסח והחטאת והאשם אלא [ה]שחטאתו של מצורע ואשמו טעונין נסכים: **גמ'** תנו רבנן [ו]ועשיתם אשה לה' יכול כל העולה לאישים יהא טעון נסכים אפילו מנחה תלמוד לומר [ז]עולה שלמים מנין תלמוד לומר זבח תודה מנין ת"ל או זבח יכול שאני מרבה אף בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם תלמוד לומר [ח]לפלא נדר או בנדבה [ט]בא בנדר ונדבה טעון נסכים שאינו בא בנדר ונדבה אין טעון נסכים משמע להוציא את אלו אוציא את חובות הבאות מחמת הרגל ברגל ומאי ניהו עולות ראייה ושלמי חגיגה ת"ל [י]או במועדיכם [כ]כל הבא במועדיכם טעון נסכים משמע להביא את אלו [ל]אביא שעירי חטאת הואיל ובאין חובה ברגל תלמוד לומר [מ]וכי תעשה בן בקר [נ] בן בקר בכלל היה ולמה יצא להקיש אליו [ס] מה בן בקר מיוחד בא בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה [ע]לעשות ריח ניחוח לה' מן הבקר או מן הצאן מה ת"ל לפי שנאמר עולה שומע אני אפי' עולת העוף במשמע [פ]ת"ל מן הבקר או מן הצאן דברי ר' יאשיה רבי יונתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר זבח ועוף אינו זבח אם כן מה ת"ל מן הבקר או מן הצאן לפי שנאמר [צ]אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן יכול האומר הרי עלי עולה יביא משניהם ת"ל מן הבקר או מן הצאן רצה אחד מביא רצה שנים מביא ורבי יונתן למה לי קרא האמר [ק]עד שיפרוט לך הכתוב יחדו איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ועמדו ד' סאין בסלע מספק מארבע סאין ואותה סאה שנותן להקדש יותר ממה שקיבל עליו היינו מותר נסכים שהן לקרן המזבח: **ואם נו.** לפי שאין שם זבח אמר: **הכשר לשם ועורות לכהנים.** דמהו דתימא דאיהו דאיכא ולקרן המזבח הוא יהא כולו עולה ופר' עורה שיחזור ויקח מדמי עור הבהמה לנזרך עולה ולא יהא עורה לכהנים קמ"ל: **מתני' חוץ מן הבכור ומעשר ופסח.** דהקר טולהו משום (פ) ג) חובה ד] וניתנו אצל חטאות משכחת בציבור נמי: **אלא (ה) חטאת וכו'.** ופע"ג דתמרינן חוץ מחטאת ואשם חטאתו ואשמו של מצורע טעונין נסכים משום דכתיבי בהדיא: **גמ' ופליגו מנחה.** הבאה בפני עצמה בלא זבח: **ת"ל עולה.** דמנחה הבאה עם זבח בעי טעונה נסכים ולא עושין בהן [ו]אם יש זבח אחר יקריבו עמו ואם לנו יפסלו בלינה ואם לאו מקיצין בהן את המזבח [ז]וקיץ זה מהו עולות הבשר לשם ועורות לכהנים תניא כוותיה דרבי יוחנן המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש מספק מארבע משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיד הקדש על העליונה וזהו ששנינו מותר נסכים לקיץ המזבח: **מתני'** כל קרבנות [ח]הציבור והיחיד טעונין נסכים [ט]חוץ מן הבכור והמעשר והפסח והחטאת והאשם אלא [י]שחטאתו של מצורע ואשמו טעונין נסכים: **גמ'** תנו רבנן [כ]ועשיתם אשה לה' יכול כל העולה לאישים יהא טעון נסכים אפילו מנחה תלמוד לומר [ל]עולה שלמים מנין תלמוד לומר זבח תודה מנין ת"ל או זבח יכול שאני מרבה אף בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם תלמוד לומר [מ]לפלא נדר או בנדבה [נ]בא בנדר ונדבה טעון נסכים שאינו בא בנדר ונדבה אין טעון נסכים משמע להוציא את אלו אוציא את חובות הבאות מחמת הרגל ברגל ומאי ניהו עולות ראייה ושלמי חגיגה ת"ל [ס]או במועדיכם [ע]כל הבא במועדיכם טעון נסכים משמע להביא את אלו [פ]אביא שעירי חטאת הואיל ובאין חובה ברגל תלמוד לומר [צ]וכי תעשה בן בקר [ק] בן בקר בכלל היה ולמה יצא להקיש אליו [ר] מה בן בקר מיוחד בא בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה [ש]לעשות ריח ניחוח לה' מן הבקר או מן הצאן מה ת"ל לפי שנאמר עולה שומע אני אפי' עולת העוף במשמע [ת]ת"ל מן הבקר או מן הצאן דברי ר' יאשיה רבי יונתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר זבח ועוף אינו זבח אם כן מה ת"ל מן הבקר או מן הצאן לפי שנאמר [א"א]אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן יכול האומר הרי עלי עולה יביא משניהם ת"ל מן הבקר או מן הצאן רצה אחד מביא רצה שנים מביא ורבי יונתן למה לי קרא האמר [ב"ב]עד שיפרוט לך הכתוב יחדו איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל אתא כתיב ומן והכי קאמר מזה אחד ומזה אחד יביא וכמאן דכתיב יחדו דמי: דמי נמי לשקול אדבע זוזי ולימא ליה לפלניא לזוחפן זוזי דהא פשיטא ודאי דאסור למימר לחבריה אנא מוזיפנא לך זוזי והב לפלניא אדבע זוזי: **משלש** ועמדו מארבע מספק מארבע. בהא ליכא קולא בהקדש טפי מבהדיוט לרבי יהודה דתנן בסוף איזהו נשך (ב"מ דף עב:) אע"פ שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר לו תן לי כזה או תן לי מעותי: **אפי'** מנחה ת"ל עולה. תימה דברים המוצה מקדש (זבחים דף פג:) [ד] משמע דמדכתיב עולה לא ממעטינן מנחה גבי כל הנוגע בנזבח יקדש דאמרי' אי כתיב עולה ולא כתיב כבשים הוה אמינא כל עולין אפי' מנחה וי"ל דשתי הסם דכתיב כל הנוגע דרבות אי נמי זאת תורת ריבה אי נמי הכא גבי נסכים דכולן לנזבח מסתבר עולה ממש דכולה כליל: **שלמים** מנין. ות"ת שלמים בהדיא כתיבי (במדבר טו) לפלא נדר או שלמים לה' וי"ל דהא בריסיה דההוא קרא כתיב וכי תעשה בן בקר ואתא זבח לרבויי מן הנאן:

תורה אור השלם

1. וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לֵיְיָ עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ בְמֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לֵיְיָ מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן:
במדבר טו ג
2. וְכִי תַעֲשֶׂה בֶן בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא נֶדֶר אוֹ שְׁלָמִים לַיְיָ: במדבר טו ח
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

הגהות הב"ח

(פ) רש"י ד"ה חוץ וכו' משום יחיד ניתנו: (ב) ד"ה אלא שחטאתו: (ג) ר"ה המצעוכי עולת ראייה ולא יהא כולו ריקם ופרש"ל ופרש"ל ופרש"ל

הואיל וכתיב ומן הצאן כמאן דכתיב יחדו. דמדכתיב מן הבהמה והדר כתיב [ב] מן הבקר ומן הצאן משמע שניהם (ובקונטרס פירש בע"א) דתרוייהו אפילו מן הבהמה מדלא כתיב מן הבקר ומן הצאן משמע שניהם דאתא לפרש מאיזו בהמה מן הבקר ומן הצאן ומזה אחד [ג] ואף ע"ג דדרש' בתמורה (דף כח:) כוליה דוי"ו דידיה נמי דרש התם מ"מ אי לא כתיב הכא לא אתא לאחוקי הוה דרשינא ליה למימר דבעינא יחדו [ד]: **וכל הובחים שנובחו שלא לשמן.** תימה הא למה לי קרא כיון דדרשינן ברים מכילתין (דף ג.) אם כמה שנדרת עשית יהא נדר ואם לאו יהא נדבה ליעבי נסכים כנדבה וכי מימה לגבי נסכים לא הוה מוקי ליה לקרא הא על כרחין צריך לאוקומי הכי שאם אי אתה אומר כן פסלנו כדאמר רבי יוחנן לעיל גבי אשם מצורע ונראה דכלי נסכיה משום דאי לאו קרא דמוגא שפתיך מהכא הוה ופקא ליה ועיקר קרא לאחרינא אתא: כלל לפלא נדר או לנדבה פרט [ג] לריח ניחוח חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שאינו בא על חטא אף כל שאין בא על חטא אוציא חטאת ואשם שהן באין על חטא אביא בכור ומעשר ופסח שאין באין על חטא ת"ל עולה השתא דכתיב עולה כלל ופרט מה מרבית ביה מה הפרט מפורש שאינו מחוייב ועומד אף כל שאינו מחוייב ועומד להביא ולדות [א]קדשים ותמורתן ועולה הבאה מן המותרות ואשם שניתק לרעיה וכל הזבחים [ב]שנזבחו שלא לשמן והשתא דאמרת או לדרשא לפלא נדר או [ד] לנדבה למה לי לחלקם איצטריך סלקא דעתך אמינא עד דמייתי נדר ונדבה לא [ה] ליבעי נסכים קמ"ל דאייתי נדר לחודיה ליבעי נסכים ואי אייתי נדבה לחודיה לייתי נסכים הניחא לרבי יאשיה אלא לר' יונתן למה לי ס"ד אמינא אייתי נדר לחודיה ליבעי נסכים אייתי נדבה לחודיה ליבעי נסכים אייתי נדר ונדבה תיסגי בנסכים דחד קמ"ל או במועדיכם למה לי סלקא דעתך אמינא [ו] דקא מייתי עולה ושלמים בנדר ושלמים בנדבה אי נמי איפכא אבל היכא דקא מייתי עולה ושלמים בנדר אי נמי עולה ושלמים בנדבה שם נדר אחד ושם נדבה אחת היא ותיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל [ז] או במועדיכם [4]וכי תעשה בן בקר עולה או זבח למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דקא מייתי עולה ושלמים בנדר אי נמי עולה ושלמים בנדבה אבל היכא דקא מייתי שתי עולות חדא בנדר וחדא בנדבה אי נמי שני שלמים אחד בנדר ואחד בנדבה אימא שם שלמים אחת היא שם עולה אחת היא ותיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל [4]לפלא נדר או שלמים למה לי סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דמייתי שתי עולות חדא בנדר וחדא בנדבה אי נמי שני שלמים חדא בנדר וחדא בנדבה אבל היכא דקא מייתי שתי עולות בנדר ושתי עולות בנדבה אי נמי שני שלמים בנדר ושני שלמים בנדבה שם עולה אחד הוא שם נדר אחד הוא ותיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל ורבי יאשיה האי מן הבקר או מן הצאן למה לי סלקא דעתך אמינא [ח]הני מילי [ט] [בתרי מיני אבל בחד מינא תסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל [5]ככה תעשו לאחד למה לי סד"א הני מילי] בזה אחר זה אבל בבת אחת תיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל: אלא שחטאתו של מצורע ואשמו טעון נסכים: מנא הני מילי דת"ר [6]ושלשה עשרונים סלת מנחה במנחה הבאה עם הזבח הכתוב מדבר אתה אומר במנחה הבאה עם הזבח או אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה כשהוא אומר [7]והעלה הכהן את העולה ואת המנחה הוי אומר במנחה הבאה עם הזבח הכתוב מדבר ועדיין איני יודע אם טעונה נסכים ואם לאו ת"ל [8]ויין לנסך רביעית ההין תעשה על העולה או לזבח לכבש האחד עולה זו עולת מצורע זבח זו חטאת מצורע או לזבח זו אשם מצורע ותיפוק ליה תרוייהו מזבח

הואיל וכתיב ומן הצאן כמאן דכתיב יחדו דמי ולרבי יאשיה דאמר אע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי ליבעי קרא הכתיב [1]אם עולה קרבנו מן הבקר [2]ואם מן הצאן קרבנו ואידך איצטריך ס"ד אמינא הני מילי [ט] במפרש אבל בסתמא לייתי מתרוייהו קמ"ל אמר מר תודה מנין ת"ל או זבח אטו תודה לאו זבח הוא איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ואיכא לחם בהדה לא תיבעי נסכים ומאי שנא מאיל נזיר דאיכא בהדיה לחם ובעי נסכים סלקא דעתך אמינא התם שני מינין הכא ארבעת מינין קמ"ל ולכתוב רחמנא [3]לפלא נדר או [כ] לנדבה ולא בעי עולה אי לא כתב רחמנא עולה הוה אמינא ועשיתם אשה לה' כלל לפלא נדר או לנדבה פרט [ג] לריח ניחוח

הואיל וכתיב ומן הצאן כמאן דכתיב יחדו דמי. והא' מן הבקר לו מן הצאן מיבעי ליה להוציא עולת העוף: **ליבעי קרא.** לחלק לדלא אחד מנייה: **הא כתיב.** קרא אחרינא לחלק: **אם עולה קרבנו מן הבקר כ) ואם מן הצאן קרבנו וגו'.** דמשמע לחלק: ורבי יוחנן אמר לך אף ע"ג דכתיב אם עולה קרבנו מן הבקר איצטריך ליה מן הבקר לו מן הצאן לחלק: **ס"מ.** דאי בעי הך לייתי: **מ) במפרש.** כשעת הנדר אמן לו בקר: **תודה לאו זבח הוא.** מהיכא ג) דנפקי עולה ושלמים מהתנאי נמי משמע תודה למה לי לרבויי מאו: **הואיל ואיכא לחם בהדה.** ואינה מקובה זבח לא ליבעי נסכים ר') מי נמי משום ד) דהוי לחם במקום נסכים ה) (אי נמי) ליקום במקום נסכים: **וליכתוב קרא לפלא נדר או נדבה.** ולא ליכתוב לא עולה ולא זבח דכל שבא בנדר ובנדבה דהייני עולה ותודה ושלמים ומנחה דאין טעונה נסכים (ו) מימעיט ממן הבקר לו מן הבקן: ז) **אביא יא) כבור (ופסח) ומעשר ופסח: והשתא דכתיב עולה.** ולא מצינ לרבויי בכור ומעשר ופסח יב) והוי עולה גופה פרט דהוי כלל ופרט וכלל דועשיתם אשה לה' כלל עולה לו זבח לפלא נדר לו בנדבה פרט לעשות ריח ניחוח חזר וכלל: **מאי מרבית ביה.** דהוליל ואמרת אוציא חטאת ואשם יג) [מה] יש לך לומר מה הפרט מפורש אף כל ומאי ניהו דקמנר לרבויי מפרט זה: **שאין מחוייב ועומד.** שאין מחוייב בעולה דבעולת נדבה מיירי: **להביא ולדות** ז) **של קדשים.** נקבות של שלמי קדשים דעולה בכל [ולא שייך ולד]: **ועולה הבאה מן** יד) **המותרות.** כדאמרינן בפירקין לעיל (דף 5.): **ומעורבן.** היינו שהמיר את העולה: **ואשם שניתק לרעייה.** [בז] ושאנו לשם עולה ועשאתו ע) כלינ בעולה הילכך טעון נסכים: **וכל הזבחים שנובחו שלא לשמן.** שהן כשרים אלא שלא עלו לנבעלים שטעונין נסכים: **והשתא דאמרת או.** מן הלמן אתי לדרשא לחלק לו לפלא נדר לו נדבה למה לי לחלק איצטריך דסד"א כו': **הניחא לרבי יאשיה.** דאמרת אע"ג דלא כתיב יחדו כמו דכתיב דמי לכמי איצטריך הא לו לחלק: ר') **אי נמי איפכא.** דאייתי שלמים בנדר עולה בנדבה בני נסכים כל חד וחד: **או זבח.** לו למה לי: **או שלמים.** לו למה לי: **ורבי יאשיה.** כ) דנפקא ליה מיעוט עולת העוף (כ) מן הבקר לו למה לי דבשלמא לרבי יוחנן דדרים ר') הא' לו לחלק [בז] ורבי יאשיה נפקא ליה לחלק מן ומה מן הלמן ומאם עולה קרבנו מן הבקר ר') ומעוטי עולת העוף נפקא ליה ממן הבקר ומן הלמן: מ) **בתרי מיני.** הוא] דבעי נסכים לכל חד בחד מן הלמן לו בקר תקגי ליה לו: **ככה תעשו לאחד.** דמשמע נמי לכל אחד נסכיו בפני עצמו למה לי ר") ד) הכל פירש דינו של כל אחד: **אבל.** אייתי בבת אחת נדר ונדבה אימת תקגי וכו': **ושלשה עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן.** בגמרא עשיר כתיב: **במנחה הבאה עם הזבח.** כלומר שזקוקה לזבח שקריבה עמו: **או אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה.** כלומר שאינה זקוקה לזבח אלא מנחה בפני עצמה הילך: **ועדיין איני יודע אם טעונים נסכי יין אם לא.** הלא לא כתיב בה יין בפירוש: **תלמוד לומר.** בפרשת שלא יין לנסך רביעית ההין וגו' לא הוה צריך לגמירא דכבר כתיב בפרשה עולה או זבח מה תלמוד לומר על העולה או לזבח: **אלא עולה זו עולת מצורע: זה אשם מצורע.** שטלאתן טעונים נסכים: **ותיפוק ליה תרוייהו.** חטאת ואשם מזבח ולא ליבעי קרא לכל חד וחד:

רש"י כת"י

ולר' יאשיה ס) דאמר. גבי אביא קלן דאי לאו דכתיב קלנה לאביא [דכתיב] ע) כי יקלנ את אביו וקרא דכתיב אמו קלנ הא לאו הכי הוי אמינא עד שיקלנ את שניהם דכמו דכתיב יחדו דמי: **ליבעי קרא.** לחלק גבי ומן הצאן והיכא דרים ליה דמן הבקר לו מן הצאן לדרשא אחריא לטעוטי עולת העוף: **דמפרש.** עלי שור: **אמו תודה לאו זבח הוא.** דאיתקרי לו לרבויי תיפוק מנזה: **לא מיבעי נסכים.** לנסכ יהא במקום נסכים: **ומאי שנא מאיל נזיר.** נמי בעי כדקתני לקמן בשמעתין [פ"ב] הילכך בנלא לו נמי נפקא תודה ולא אמרי' דיהא לאם במקום נסכים: **שני מינין.** בנזיר כתיב [במדבר ו] חלות ורקיקין ולא חמץ ורבוכה: **ולא בעיי נסכי.** דהא בכלנ לו דעל כרחך כלנ ופרט לרבויי אחת אפי' מאי דלנא נדר ונדבה דהוא כל נדר ונדבה ממשמעות אחי: **ס"ל עולה.** מרבויי דקרא ממעטינן בכור ומעשר ודרשינן מה הפרט מפורש כדלקמן יצאו בכור ומעשר. ופריך והשתא דכתיב עולה למעוטי בכור ומעשר אף כל דכלנ ופרט מאי מרבית ביה הא כל הטעונים נסכים כתובים בפרקה בהדיה: **להביא ולדות קדשים.** של נקבה כגון שלמים ותמורה של שלמים: **ועולה הבאה מן הממורה.** תמורת עולה: **ואשם.** שמתו בעליו לו נתכפרו בתר דקיי"ל [ב"ק קי:] כל שבחטאת מתה באשם דיוה: **שניתק לרעייה.** שמקריבו לרועה ואמרי' בפ"ק [ד.] אשם שניתק לרעיה ושחטו קתם כשר לעולה והכוון עולה בעי

לו א מיי' פ"ד מהל' תמורה הל"ח:
לח ב מיי' פי"ב מהל' פסולי"מ הל"ז:

רבינו גרשום

ולר' יאשיה דאמר אע"ג דלא כתב יחדו [כמאן דכתיבן] יחדו דמי משמע והאי מן הבקר או מן הצאן מיבעי ליה למעוטי עולת העוף ליבעי ליה קרא לחלק דרצה מן הצאן מביא: הא כתב קרא אחרינא לחלק שם עולה קרבנו מן הבקר ואם מן הצאן קרבנו: ור' יונתן אצטריך מן הבקר או מן הצאן סד"א ומ' ומאי שנא מאיל נזיר. דאתי לחם בהדיה ואית ליה נסכים דכתיבי גביה: לכתוב רחמנא לפלא נדר או לנדבה ולא בעי עולה דכל שבא בנדר ונדבה הייני נמי עולה: ת"ל עולה דומיא דעולה דבא בנדר ונדבה למעוטי בכור ופסח ומעשר. השתא דכתב רחמנא עולה. והוי כלל ופרט וכלל דכתיב ועשיתי אשה כלל אי זבח לפלא נדר או לנדבה פרט לעשות ריח ניחוח כלל מאי קא מרבית ביה מההוא פרט: מה פרט וכו'. שאינו מחוייב ועומד דבעולת נדבה קא מיירי להביא ולדות קדשים ותמורתן של שאר קדשים ז) ועולה הבא מן התמורות שאם המיר את העולה: השתא דאמר או לדרשה מן הבקר או מן הצאן דלחלק: לפלא נדר או לנדבה למאי אתי לחלק איצטריך סד"א וכו': הניחא לר' יאשיה דאמר אע"ג דלא כתב יחדו כמאן דכתב דמי להכי איצטריך או: ור' יאשיה דממעיט עולת העוף מן הבקר. או מן הצאן למה לי: הני מילי בתרי מיני. מן הצאן ומן הבקר: תעשו לאחד לאחד משמע נמי לחלוק: למה לי וכו': ג' עשרונים סלת מנחה בפרשת מצורע כתיב: או אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה. דכתיבא גבי מצורע עני דכתיב את אשר תשיג ידו את האחד חטאת ואת האחד עולה על המנחה: כשהוא אומר והעלה הכהן וכו': אם טעונה נסכים. יין דלא כתב בפרשה: ותיפוק לי תרוייהו מזבח דאמר דאמר

שיטה מקובצת

ז) בדמפרש: כ) או בנדבה: ג) פרט ועשית לריח: ד) או בנדבה: ה) לא לייתי נסכים: ו) ה"מ היכא: ז) תיבות או במודעדים נמחק: ח) מילי בתרי מיני אבל בחד מינא תסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל ככה תעשו לאחד כמספרם למה לי סד"א הני מילי: ט) בדמפרש: י) נסכים הכי נמי: יא) בכור ומעשר ותיבת ופסח נמחק: יב) ופסח דהוי: יג) ואשם יש ותיבת מה נמחק: יד) מן התמורות: טו) לרעייה. כדאמר בפ"ק אשם שניתק לרעייה ושחטו לשמו עולה כשר לעשותו: טז) לחלק אלא לר' יאשיה דנפקא: יז) הני מילי בתרי מיני. מן הבקר ומן הצאן דבעי נסכים לכל חד אבל בחד מינא ותיבות ולמעוטי עולת העוף נפקא ליה מן

ז) נלמה דגי' רבינו הי' עולה הבאה מן המתמורות וכן הוא גירסת רש"י בלשון ראשון ומאלה דבר"י שלפנינו ל"ל ל"ל עולה הבאה מן המתמורה הייט מי' ומזה ט"ל לתגאת ל"ק.

ח) נלמה דגי' רבינו הי' עולה הבאה מן המתמורות וכן הוא גירסת רש"י בלשון ראשון ומאלה דבר"י שלפנינו ל"ל ל"ל עולה הבאה מן המתמורה הייט מי' ומזה ט"ל לתגאת ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולרבוה וכו' נסכים נמי ממעט ממן הבקר: (ב) ד"ה רבי יאשיה וכו' ומן הבקר וכו' ומן הצאן דכתיב הסמ"ל ומ"ל אבל אי מכפרו בתר דקיי"ל [ב"ק קי:] כל שבחטאת מתה באשם דיוה: (ג) ד"ה ומן הצאן כמאן דכתיב יחדו דמי ולרבי יאשיה דרים ליה דמן הבקר לו מן הצאן לדרשא אחריא לטעוטי עולת העוף: **דמפרש.** בגמרא: (ד) ד"ה ומן הצאן דכתיב יחדו דמי ליבעי קרא לחלק דלא אחד מנייה: **הא כתיב.** קרא אחרינא לחלק: **אם עולה קרבנו מן הבקר כ) ואם מן הצאן קרבנו וגו'.** דמשמע לחלק: ורבי יוחנן אמר לך אף ע"ג דכתיב אם עולה קרבנו מן הבקר איצטריך ליה מן הבקר לו מן הצאן לחלק: **ס"מ.** דאי בעי הך לייתי: **מ) במפרש.** כשעת הנדר אמן לו בקר: **תודה לאו זבח הוא.** דנפקא ליה מיעוט עולת העוף: **ומאי שנא מאיל נזיר.** דאיכא לחם בהדיה ונסכים: **הואיל ואיכא לחם בהדה.** ואינה מקובה זבח לא ליבעי נסכים כ') מי נמי משום ד) דהוי לחם במקום נסכים ה) (אי נמי) ליקום במקום נסכים: **וליכתוב קרא לפלא נדר או נדבה.** ולא ליכתוב לא עולה ולא זבח דכל שבא בנדר ובנדבה דהייני עולה ותודה ושלמים ומנחה דאין טעונה נסכים (ו) מימעט ממן הבקר לו מן הבקן: ז) **אביא יא) כבור (ופסח) ומעשר ופסח: והשתא דכתיב עולה.** ולא מצינ לרבויי בכור ומעשר ופסח יב) והוי עולה גופה פרט דהוי כלל ופרט וכלל דועשיתם אשה לה' כלל עולה לו זבח לפלא נדר לו בנדבה פרט לעשות ריח ניחוח חזר וכלל: **מאי מרבית ביה.** דהוליל ואמרת אוציא חטאת ואשם יג) [מה] יש לך לומר מה הפרט מפורש אף כל ומאי ניהו דקמנר לרבויי מפרט זה: **שאין מחוייב ועומד.** שאין מחוייב בעולה דבעולת נדבה מיירי: **להביא ולדות** ז) **של קדשים.** נקבות של שלמי קדשים דעולה בכל [ולא שייך ולד]: **ועולה הבאה מן** יד) **המותרות.** כדאמרינן בפירקין לעיל (דף 5.): **ומעורבן.** היינו שהמיר את העולה: **ואשם שניתק לרעייה.** [בז] ושאנו לשם עולה ועשאתו ע) כלינ בעולה הילכך טעון נסכים: **וכל הזבחים שנובחו שלא לשמן.** שהן כשרים אלא שלא עלו לנבעלים שטעונין נסכים: **והשתא דאמרת או.** מן הלמן אתי לדרשא לחלק לו לפלא נדר לו נדבה למה לי לחלק איצטריך דסד"א כו': **הניחא לרבי יאשיה.** דאמרת אע"ג דלא כתיב יחדו כמו דכתיב דמי לכמי איצטריך הא לו לחלק: ר') **אי נמי איפכא.** דאייתי שלמים בנדר עולה בנדבה בני נסכים כל חד וחד: **או זבח.** לו למה לי: **או שלמים.** לו למה לי: **ורבי יאשיה.** כ) דנפקא ליה מיעוט עולת העוף (כ) מן הבקר לו למה לי דבשלמא לרבי יוחנן דדרים ר') הא' לו לחלק [בז] ורבי יאשיה נפקא ליה לחלק מן ומה מן הלמן ומאם עולה קרבנו מן הבקר ר') ומעוטי עולת העוף נפקא ליה ממן הבקר ומן הלמן: מ) **בתרי מיני.** הוא] דבעי נסכים לכל חד בחד מן הלמן לו בקר תקגי ליה לו: **ככה תעשו לאחד.** דמשמע נמי לכל אחד נסכיו בפני עצמו למה לי ר") ד) הכל פירש דינו של כל אחד: **אבל.** אייתי בבת אחת נדר ונדבה אימת תקגי וכו': **ושלשה עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן.** בגמרא עשיר כתיב: **במנחה הבאה עם הזבח.** כלומר שזקוקה לזבח שקריבה עמו: **או אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה.** כלומר שאינה זקוקה לזבח אלא מנחה בפני עצמה הילך: **ועדיין איני יודע אם טעונים נסכי יין אם לא.** הלא לא כתיב בה יין בפירוש: **תלמוד לומר.** בפרשת שלא יין לנסך רביעית ההין וגו' לא הוה צריך קרא לגמרא דכבר כתיב בפרשה עולה או זבח מה תלמוד לומר על העולה או לזבח: **אלא עולה זו עולת מצורע: זה אשם מצורע.** שטלאתן טעונים נסכים: **ותיפוק ליה תרוייהו.** חטאת ואשם מזבח ולא ליבעי קרא לכל חד וחד:

הגהות הגר"א

ולר' יאשיה ס) **דאמר.** גבי אביא קלן דאי לאו דכתיב קלנה לאביא [דכתיב] ע) כי יקלנ את אביו וקרא דכתיב אמו קלנ הא לאו הכי הוי אמינא עד שיקלנ את שניהם דכמו דכתיב יחדו דמי: **ליבעי קרא.** לחלק גבי ומן הצאן והיכא דרים ליה דמן הבקר לו מן הצאן לדרשא אחריא לטעוטי עולת העוף: **דמפרש.** בגמרא: **אמו תודה לאו זבח הוא.** דאיתקרי לו לרבויי תיפוק מנזה: **לא מיבעי נסכים.** דלנסכ יהא במקום נסכים: **ומאי שנא מאיל נזיר.** דאיכא לחם בהדיה ונסכים: **שני מינין.** בנזיר כתיב [במדבר ו] חלות ורקיקין ולא חמץ ורבוכה: **ולא בעיי נסכי.** דהא בכלנ לו דעל כרחך כלנ ופרט לרבויי אחת אפי' מאי דלנא נדר ונדבה דהוא כל נדר ונדבה ממשמעות אחי: **ס"ל עולה.** מרבויי דקרא ממעטינן בכור ומעשר ודרשינן מה הפרט מפורש דלקמן יצאו בכור ומעשר. ופריך והשתא דכתיב עולה למעוטי בכור ומעשר אף כל דכלנ ופרט מאי מרבית ביה הא כל הטעונים נסכים כתובים בפרקה בהדיה: **להביא ולדות קדשים.** של נקבה כגון שלמים ותמורה של שלמים: **ועולה הבא מן הממורה.** תמורת עולה: **ואשם.** שמתו בעליו לו נתכפרו בתר דקיי"ל [ב"ק קי:] כל שבחטאת מתה באשם דיוה: **שניתק לרעייה.** שמקריבו לרועה ואמרי' בפ"ק [ד.] אשם שניתק לרעיה ושחטו קתם כשר לעולה והכוון עולה בעי

לו א מיי' פ"ד מהל' תמורה הל"ח:
לח ב מיי' פי"ב מהל' פסולי"מ הל"ז:

צא: שתי מדות פרק עשירי מנחות

דאמר מר חטאת ואשם מנין ת"ל זבח. בפ' כל הפסולין (זבחים דף לו.). גבי נאכל ליום ולילה ודקונטרס פירש בגזיר בפ' ג' מיינן (דף מה:) גבי חטאת גזיר ואשמו: **אבל** היכא דחטאת לכפר ואשם להכשיר בעי תרי קראי. והא דלא מצעיא לן תרי קראי לחטאת ואשם של מצורע בפרק כל הפסולין (זבחים דף לו.). אלא נפקא לן מחד קרא כולהו חטאות ואשמות דנאכלים ליום ולילה היינו היכא דלא משמיען להו מדין שאר חטאות ואשמות אבל הכא משמיען להו דשאר חטאות ואשמות לא בעו נסכים והני בעו נסכים: **אימא** חטאת ואשם דנזיר. אחטאת ואשם דעלמא לא פריך אלא מהני משום דאית בהו מנחה וגם דמו לנדבה דנזירות נדבה היא:

איל בכלל היה ולמה יצא. דכתיב ביה מנחתו ונסכו וא"ת והא דרשינן ליה בפ"ק דזבחים (דף ח.) וי"ל דהתם וי"ו קדרים ולעיל פירשתי בפ' המלבן (דף מד:) ד): **חמור** מן העיקר. דמעשר גופיה לא בעי נסכים: **דמיירתי** ומתני. [פירש] בקונט' מגיה נסכי איל ואומר אם איל הוא הרי נסכיו עמו ואם כבש הוא יהו נסכים כשיעור כבש ה) באין חובה ו והשאר יהו נסכי נדבה שהרי מתנדב אדם נסכים בלא זבח ובפ"ק דחולין (דף כג.). הוסיף בקונטרס את"ג דתנן בפרק המנחות והנסכים (לקמן דף קד.). אין מתנדב לוג שניים וחמשה אלא אלשה שיהו קרויין נסכי כבש או מרובעה שקרויין נסכי איל או ששה הרשויין לפר הכא כי האי גוונא בהלי אחריני קרבי והא דאמרינן לקמן בגמרא (דף קד.). דהיכא דאייתי חמשה אי אחרת אין קבע לנסכים משיך מרבעה מייניהו דחזו לאיל ומקריב ואידך הוו נדבה ופי' שם בקונטרס נדבת צבור וימכר ויפלו דמיו לשופרות או יקרב הוא עצמו וילטרף עם שני לוגין אחרים ויקרב לנסכי תמיד דהני נמי לצבור משמע לחותו לוג חמישי אינו קרב עם המרבעה לא דמי להכא דאע"ג דאם כבש הוא אלשה באין חובה לו והרביעי ימוסף עליהם שאני הכא דהא מרבעה חזו לאיל בעצמה ו"ת מנין לאיל בעצמה דתניא (זבחים דף לא:) מין בכוף לא תקריב ר"ש אומר אם לא לשון הכתוב בין נסכי בן שנה לנסכי בן שתים יכול נחלק בין נסכי בן שתים לנסכי בן שלש ד"ת"ל (ו) או לאיל האחד או לשה בכבשים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי איל לנסכי כבש יכול נחלק בין נסכי פר לנסכי ז) עגל ח"ת"ל לשור האחד או לאיל ט) מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי בן שנה לנסכי בן שתים יכול נחלק בין נסכי בן שתים לנסכי בן שלש ד"ת"ל (ו) או לאיל האחד או לשה בכבשים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי כבשה לנסכי ט) רחלה ה"ת"ל או לשה בכבשים או בעזים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי גדי לנסכי שעיר תלמוד לומר או בעזים אמר רב פפא ט) בדיק לן רבא נסכי

ט) דאמר מר חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח הני מילי היכא דתרוויהו כי הדדי נינהו אבל היכא דאשם להכשיר וחטאת לכפר בעינן תרי קראי זבח זו חטאת מצורע ואימא זו חטאת ואשם דנזיר לא סלקא דעתך דתניא [1] ומנחתם ונסכיהם בעולתו ובשלמיו הכתוב מדבר אתה אומר בעולתו ובשלמיו או אינו אלא אפילו חטאת ת"ל [2] ואת האיל יעשה זבח שלמים ט) ומנחתו ונסכו איל בכלל היה ולמה יצא להקיש אליו ג) מה איל מיוחד בא בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה עולה זו עולת מצורע ואימא זו עולת יולדת אמר אביי עולת יולדת מסיפא דקרא נפקא דתניא רבי נתן אומר לכבש זו עולת יולדת [3] האחד עשר אחד עשר של מעשר ג) [שקרב שלמים] ג) שלא מצינו לה בכל התורה ג) שיהא טפל חמור מן העיקר רבא אמר איזהו דבר שצריך לשלשה רבויין הוי אומר זו מצורע ד) לאיל למה לי אמר רב ששת לרבות אילו של אהרן אילו של אהרן מבמועדיכם נפקא סלקא דעתך אמינא הני מילי דצבור אבל דיחיד לא ומאי שנא מעולת יולדת סלקא דעתך אמינא הני מילי דבר שאין קבוע לו זמן אבל דבר שקבוע לו זמן אימא לא קמ"ל או לאיל למה לי ד) לרבות את הפלגם הניחא לר' יוחנן דאמר בריה הוא ה) דתנן [2] הקריבו מביא עליו נסכי איל ואינו עולה לו מזבחו ו) וא"ר יוחנן או לאיל לרבות את הפלגם אלא לבר פדא דאמר מייתי ומתני דספיקא הוא אצטריך קרא לרבויי ספיקא [ודאי] לבר פדא קשיא [3] ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים או בעזים לשור האחד מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי איל לנסכי כבש יכול נחלק בין נסכי פר לנסכי ז) עגל ח"ת"ל לשור האחד או לאיל ו) מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי בן שנה לנסכי בן שתים יכול נחלק בין נסכי בן שתים לנסכי בן שלש ד"ת"ל (ו) או לאיל האחד או לשה בכבשים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי כבשה לנסכי ו) רחלה ה"ת"ל או לשה בכבשים או בעזים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי גדי לנסכי שעיר תלמוד לומר או בעזים אמר רב פפא ט) בדיק לן רבא נסכי

[ו] שם נסכי כבשים מפ"ל. והלא כבר נאמר [שם] מו לזבח לכבש האחד]: **מו בעזים מה** מ"ל. והלא עזים בכלל כבשים הם: גדי היינו בחור. שעיר היינו זקן:

רש"י כת"י

דאמר מר. בגמ' גזיר בפ' ג' מיינן: **חטאת.** [של גזיר שהור]: **ואשם.** דגזיר ש[נאמר] מ) ונתן על האש [אשר] [זבח] מתח [זבח] מדלא כתיב מתח [אשם]. אלמא חטאת [ואשם] בכלל זבח הם: [**הני מילי**]. דנפקא מחד קרא היכא דתרוויהו כי הדדי אינהו כגון דגזיר דבעינהם בפיס להכשיר אשם גזיר עמא להכשירו דבעינן תרי קראי [למעוט] גזירות שניה כי שהרה וחטאת בגזיר טהור דלכפרה [מ"ז.] **ומנחתם ונסכיהם.** בפיסה בפיס כאחת אשם להכשירו לבא אל המתנה שהרי דמיו נותנין לנדבות וחטאת לכפר על שבעה דברים שהנגעים בפיס עליהם כדאמרי' בערכין [מז.]: **ומנחתם ונסכיהם.** בפרשת מזיר כתיב: **ואת האיל יעשה.** פיסיא דקרא ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו: **איל.** שאר מינים: **בכלל.** שאר מינים נסכים כדכתיב בפרשת נסכים אל לאיל תעשה מנחה וגו': **ולמה יצא.** לדקדנות: **מה איל מיוחד.** שהוא שלמים ודרך שלמים לבא בנדר ונדבה: **אף כל בא בנדר ונדבה.** יצאת חטאת ואשם: מ) **אמר מר עולה זו עולת מצורע:** זה אחד עשר של מעשר. דאמרינן בפ' בתרא דבכורות פ) קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי מעשר שלשתן מקודשין ואמרי' התם תשיעי נאכל במומו ואחד עשר קרב שלמים וטעון נסכים: **שיהא טפל חמור מן העיקר.** אלא זה דמעשר גופיה לא בעי נסכים והלי דאתי מכחו טעון נסכים: **רבא אמר.** לא מצית למימר לא חטאת ואשם דמזיר ולא עולה דיולדת דא' דיכויין יש בפסוק העולה ואו לזבח: **ואיזהו דבר שצריך שלשה רבויין הוי אומר זה מצורע.** דאיתא בהי שלשה קרבנות חטאת ועולה ואשם דאי במזיר מרבע ריבויין מיבעיא ליה דהא אית בהי חטאת ועולה ואשם ושלמים: **לאיל.** דכתיב או לאיל תעשה מנחה למה לי ליכתוב וכי תעשה מנחה אלא שני עשרונים בלולה בשמן שלשת הסין ואתא ידענא דאייתי איל דצריך ב' עשרונים: **מבמועדיכם נפקא.** (ב) כל הבא במועדיכם ואילו של אהרן הוא בא במועד ביום הכפורים: **ה"מ.** דדבר הבא במועד טעון נסכים (ג) דציבור ג) אבל יחיד היא טעונה נסכים אף ע"ג דשל יחיד היא מ) ביחיד באילו של אהרן הוא בא מאימא לא: **ומאי שנא.** אילו של אהרן דאלא יטעון נסכים: **מעולת יולדת.** דמרבינן לעיל אף ע"ג דשל יחיד היא טעונה נסכים אף אם של אהרן נמי לא ליבעי איל לרבויי: **אינטריך סד"א כו'.** אילו של אהרן קבוע לו זמן: **או לאיל למה לי לרבות את הפלגם.** לנסכים. פלגם שעברה שנתו ולא בא לכלל (ד) שיהא: **הניחא לרבי יוחנן דאמר בריה.** בפני עצמו הוא וטעון נסכים: **דתנן הקריבו.** לפלגם היכא דנדר איל או כבש והקריב פלגם מביא עליו נסכי איל ואין עולה לו מזבחו ו) וא"ר יוחנן אי לאיל לרבות את הפלגם אלא לבר פדא דאמר מייתי ומתני דספיקא הוא אצטריך קרא לרבויי ספיקא [ודאי] לבר פדא קשיא [3] ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים או בעזים לשור האחד מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי איל לנסכי כבש יכול נחלק בין נסכי פר לנסכי ז) עגל ח"ת"ל לשור האחד או לאיל ו) מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי בן שנה לנסכי בן שתים יכול נחלק בין נסכי בן שתים לנסכי בן שלש ד"ת"ל (ו) או לאיל האחד או לשה בכבשים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי כבשה לנסכי ו) רחלה ה"ת"ל או לשה בכבשים או בעזים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי גדי לנסכי שעיר תלמוד לומר או בעזים אמר רב פפא ט) בדיק לן רבא נסכי

[ו] נמ' מ"ל לשור האחד מו לאיל האחד: (כ) רש"י ד"ה מבמועדיכם נפקא דמשמע כל הבא: (ג) ד"ה ה"מ וכו' נסכים בגרון ליבור: (ד) ד"ה מו לאיל וכו' לכלל שתי שנים:

מוסף רש"י

חטאת ואשם מנין ת"ל זבח. שהשטיר שנאמר מתח זבח שלו לחייבו חטאת יצא ואם מתח הוא טעון אילוח מתח זבח זבח שלו לחייבו אשם נזיר מה). **לרבות את הפלגם.** ככב בן שנה כתוב שנתו קרוי ככב, ואיל משעברה י"ב חדשים שנכנס חדש אלם כתוב שנה שניה כתוב קרוי איל עד עולם, פלגם כתוב חדש חלמון של שנה שניה (חולין נב.). **או לאיל לרבות.** מגה לן דתמיה עליו נסכי איל של ב' עשרונים ושלישית הסין יין דמיה בפרשת נסכים בשלה לך אנשים מו לאיל אחמד וגו', מו לרבות את הפלגם בנסכים הללו (שם). ואינו עולה לו מזבחו. אם היה מתוה איל לנדבו מו ככב לנדבו, ונעשה מו מפרס מגה לן מ משום פפקא מ משום כריס וא"ר יוחנן. ומתמיה קרא לרבויי ש"מ קסבר ר' יוחנן טעמא דתנא דאמר אין עולה מו מזבחו משום דבריה הוא, ולענין נסכים דחמנא דריה דאיל מלי פפיקא הוא לא מרבייה קרא דכיון דשמא אין הוא פטיטא דבני אתויי נסכי איל ואתנויי דלי איל הוא לדיחיד ולא ככב הוא יהא איתר נדבה שהרי מתנדבין נסכים בלא קרבן כדאמרינן במנחות בפרק בתרא (דף קו.). וכו' (שם). **לבר פדא דאמר מייתי ומתני.** דספיקא ליה פפק הוא (שם:). **בדיק לן.** מגמה אחונו (ערובין נא.) אם נדע לבשיב (חולין קלג.).

מ) [שנאמר] מ) ונתן על האש [אשר] [זבח] מתח [זבח] מדלא כתיב מתח [אשם]. אלמא חטאת [ואשם] בכלל זבח הם: [**הני מילי**]. דנפקא מחד קרא היכא דתרוויהו כי הדדי אינהו כגון דגזיר בפיס להכשיר אשם גזיר עמא להכשירו [למעוט] גזירות שניה כי שהרה וחטאת בגזיר טהור דלכפרה [מ"ז.] **ומנחתם ונסכיהם.** בפיסה בפיס כאחת אשם להכשירו לבא אל המתנה שהרי דמיו נותנין לנדבות וחטאת לכפר על שבעה דברים שהנגעים בפיס עליהם כדאמרי' בערכין [מז.]: **ומנחתם ונסכיהם.** בפרשת מזיר כתיב: **ואת האיל יעשה.** פיסיא דקרא ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו: **איל.** שאר מינים: **בכלל.** שאר מינים נסכים כדכתיב בפרשת נסכים אל לאיל תעשה מנחה וגו': **ולמה יצא.** לדקדנות: **מה איל מיוחד.** שהוא שלמים ודרך שלמים לבא בנדר ונדבה: **אף כל בא בנדר ונדבה.** יצאת חטאת ואשם: מ) **אמר מר עולה זו עולת מצורע:** זה אחד עשר של מעשר. דאמרינן בפ' בתרא דבכורות פ) קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי מעשר שלשתן מקודשין ואמרי' התם תשיעי נאכל במומו ואחד עשר יקרב שלמים וקא מרבי ליה קרא לנסכים: **שיהא טפל חמור מן העיקר.** כגון הכא דמעשר גופיה לא בעי נסכים כדאמרי' לעיל [ג:] טפל דדיחיד כגון אחד עשר טעון נסכים: **רבא אמר.** דקפרכת לעיל ואתמה זו עולת יולדת לאו פירכא היא דאיכא דבר שצריך שלשה ריבויין טעון שלשה קרבנות שיהא צריך שלשה קרבי כגון הכא דכתיב בפרשת נסכים העולה לזבח דכל חד מרבי חד קרבן הוי אומר זה מצורע (כו'): **לאיל.** דכתיב ג) או לאיל תעשה מנחה (כו') למה הלי כבר נאמר בפנחס [במדבר כח] ושני עשרונים סולת מנחה בלול בשמן לאיל וגו': **אילו של אהרן.** של יום כפורים: **ומאי שנא מעולת יולדת.** דקרבן יחיד הוא ואתקבלי נסכים ה"ג הוה יהעבת לאילו של אהרן ולא בעי קרא: **הני מילי דבר שאין קבוע לו זמן.** דומיא דנדר ונדבה דכתיב בקרא ק): **לרבות את הפלגם.** שאם הביא פלגם מביא עליו נסכים כאילו הוא איל: **פלגם.** ככב בן י"ב חדשים יצא מכלל ככב ולכלל איל לא בא בכבש בן שנה ואיל בן שתי שניה כשהוא בן י"ג חדשים ויום אחד שנכנס חדש בשנה שניה קרי ליה איל לא פלגם: **הקריבו.** לפלגם יביא עליו נסכי איל: **ואמר ר"י.** מאי טעמא מביא עליו נסכי איל דכתיב בנסכים לא לאיל לרבות את הפלגם ומשום דבריה בפני עצמו הוא לאינטריך קרא לרבויי: **אלא לבר פדא דאמר.** מביא נסכי איל ומתני משום דספק איל הוא דאומר שם איל הרי נסכים כשיעור ככב בחיים חובה לו והשאר יהא נסכי נדבה שהרי מתנדב אדם נסכים בלא זבח ואומר כיון דספק איל הוא אינטריך קרא למימר דמביא עליו נסכי איל בתמיה: **לשור האחד מה ת"ל.** והאי אחד אחד לאחד לשור אחד: **כין נסכי איל.** שהוא בן שתי שניה: **לנסכי ככב.** שהוא בן שנה: **לנסכי עגל.** שהוא בן שלש: **ת"ל לשור האחד.** דשתה שור דין אחד להם כין עגל וכין פר דהייני בן שתי שניה: **או לאיל מה ת"ל.** דמה אחת לאחד דהא דשמעינן ככב [ג:] דלה אחד יביא שניה: **ת"ל [לו] לאיל האחד.** (לאחד) [כלן] דשמו איל אחד׳ כן שלש שניה כין אילו יש לו: **כשבה (אחת).** בת שנתה: **רחלה.** בת שתי שניה: **בדיק.** מגמה:

[ו] שם נסכי כבשים מפ"ל. והלא כבר נאמר [שם] מו לזבח לכבש האחד]: **מו בעזים מה** מ"ל. והלא עזים בכלל כבשים הם: גדי היינו בחור. שעיר היינו זקן:

תורה אור השלם

1. וְסָלֶת מִנְחָה סֹלֶת חֲלֵת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם: במדבר ז טו
2. וְאֶת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיְיָ עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת נִסְכּוֹ: במדבר ו יז
3. כְּבָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ לַשֶּׂה בַּכְּבָשִׂים אוֹ בָעִזִּים: במדבר טו יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ל לשור האחד מו לאיל האחד: (ב) רש"י ד"ה מבמועדיכם נפקא דמשמע כל הבא: (ג) ד"ה ה"מ וכו' נסכים בגרון ליבור: (ד) ד"ה מו לאיל וכו' לכלל שתי שניה:

שיטה מקובצת

ה) תיבת ומנחתו ונסכו נמחק: ב) אליו ולומר לך מה: ג) תיבות שקרב שלמים נמחק וגל"ש: ד) לאיל למה לי פ"ה הרי כבר נאמר בפרשת פינחס כו' וקשה שהרי כמו כן כתיב דיני פר ויע"כ איצטריך דהכא איירי בנדר והתם בחובה ונראה דבעי מאיל דכתיב בתריה ככה יעשה לשור אי לאיל עכ"ל גליון: ה) לנסכי. (תיבה) עגל כך צ"ל לפרש"י: ו) לאיל האחד: ז) נזיר מחד קרא: כי ואות ד' נמחק: ח) ס"ד ומנחתם: ט) אבל דיחיד אות ב' נמחק: י) תיבת לאו נמחק:

שיטה מקובצת

ה) תיבת ומנחתו ונסכו נמחק: ב) אליו ולומר לך מה: ג) תיבות שקרב שלמים נמחק וגל"ש: ד) לאיל למה לי פ"ה הרי כבר נאמר בפרשת פינחס כו' וקשה שהרי כמו כן כתיב דיני פר ויע"כ איצטריך דהכא איירי בנדר והתם בחובה ונראה דבעי מאיל דכתיב בתריה ככה יעשה לשור אי לאיל עכ"ל גליון: ה) לנסכי. (תיבה) עגל כך צ"ל לפרש"י: ו) לאיל האחד: ז) נזיר מחד קרא: כי ואות ד' נמחק: ח) ס"ד ומנחתם: ט) אבל דיחיד אות ב' נמחק: י) תיבת לאו נמחק:

נסכי רחלה בכמה. יין היא צריכה שהיה לוגו לנסותיו אם פרישין בין זכר לנקבה. ע"ש בין רחלה לכבשה. ואמרינן ליה מתני' היא במקבת שקלים ארבע חומשות היו במקדש עגל זכר גדי חוטאו גדי משמש נסכי לאן שמאותו חומש שמחוב עליו גדי היו לוקחין נסכים לקרבן אלן בין גדולים בין זכרים בין נקבות דהיינו נמי לכבשה ורחלה דכולן נסכיהן שוין חוץ משל אילים אלא היו נוטלין משם לזורך נסכי אילים לפי שאין [1] נסכין [2] (ג) שוין לנסכין דהני דהכבש היה טעון רביעית הין לעשרון אחד. מי שהיה מבקש נסכים הלך אצל יחזקן הממונה על החומות ונותן [3] על נסכיו ונותן לו חומש והולך אצל גזבר הממונה על היין ונותן לו חומש והוא נותן לו נסכים: **מתני' היורש סומך.** על קרבן אביו לאחר מיתת אביו: **ומביא נסכים.** שהיה אביו חייב להביא עם הזבח: **וממיר.** שיכול להמיר בקרבן אביו כאביו: **גמ' זוב.** שעיר המשתלח אהרן ובניו סומכין בו ולא בעלים ולא הוא סמיכה: **אמר לו.** רבי יהודה אף זה אהרן ובניו מתכפרים בו בעל שאר עבירות חוץ מטומאת מקדש וקדשיו: **לטעמייהו.** דאלינו בעלמא לדרבי יהודה אהרן ובניו מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות חוץ מטומאת מקדש וקדשיו וכאלין [הוי] כהו ולר' שמעון [אין] מתכפרין בו: **וכפר אם מקדש הקדש.** לאחר [שנגמר] הזאתו בפר [ושעיר שלו] יום הכפורים כתיב באחרי מות ט): **זה לפני ולפנים.** שעיר הנעשה [בפנים] יפר מכפרים על [טומאת] מקדש וקדשיו לפני ולפנים: **מובא.** שמכפרים על טומאה שנגע במזבח וכגון שהיתה לו ידיעה בתחלה כשנטמא [ונעלם] ממנו טומאה זו או [הנעלם בפנים מכפר] עד שיודע ויביא הנעשה בפנים מכפר] עד שיודע ויביא קרבן עולה ויורד [כדאמר] בשבועות [נ.]: **חושו חולן.** כהנים לוים וישראלים הושו בהלי יכפר לכל עם הקהל יכפר [לומר המכפר] בשעיר המשתלח אשר בעירות דטומאת מקדש וקדשיו ליכא למימר המכפר דהא סם הפר מכפר על הכהנים [וזה] שעיר [הפנימי] על ישראל לדברי הכל דאמר בפ"ק בשבועות [יא.]: **ר' שמעון אומר.** בהלי שעיר קאמרת דטומאת מקדש וקדשיו לא הושו דכשם שדם השעיר וכו' אבל בהלי פלגינא עלך כשם שדיוה של שעיר המשתלח כו' כך ודיוו של פר כו': וקא פריך **ור"ש.** היכי מצי למימר דאין הכהנים מתכפרים בשעיר המשתלח: **הא ודאי הושו.** לכפרה אחת הכהנים לוים וישראלים בהלי יכפר בתרא דודאי הושו הכהנים לוים וישראלים דבני כפרה ניתנו ולעולה אף בשאר עבירות כל חד מתכפר בפרים לר' יהודה כו' פירוש יתיקל בשאר עבירות כל חד מתכפר בפרים לר' יהודה כו' פירוש יתיקל

וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים **אהל מועד זה היכל מזבח במשמעו.** בפ"ק דשבועות (דף יג:) פירש בקונטרס דמייירי בטומאת שנכנס לפני ולפנים או בטומאת שמשמש לפני ולפנים או בהיכל או במזבח ותימה דלא אשכחן דמכפר שעיר הנעשה בפנים בטומאת ולכן פירש בקונטרס דמייירי בטומאת שנכנס לפני ולפנים או בטומאת שמשמש לפני ולפנים דלמאי בעי קרא הכא אכל חד וחד הא בפ"ב דשבועות (דף טז:) נפקא כרת בכולהו מחד קרא מדכתיב משכן ומקדש אם אינו ענין לטומאה שבמזבח תנהו ענין לטומאה שבפנים ושמא מאחר דנפקא לן הכא בכולהו דמתכפרין לא מיבעי לענין כרת אלא חד קרא ועוד קשה הא דתניא בפ"ק דשבועות (דף ז:) וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל ר' שיש לי בענין הזה להביא שלש טומאות טומאת עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים ואלמר רבי שמעון ממקומו הוא [4] מוכרח הוה ליה למימר מהכא דעל כרחך בטומאת הקודש הכתוב מדבר ועוד דבסוף הוליאו לו (יומא סא.). מייתי לה אמתני' בנשפך הדם יביא אחר ויחזור ויזה תחלה בפנים וכן בהיכל וכן במזבח הזהב משמע בהדיא דלענין הזאות דריש דמזה על בני הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב ושירי הדם על יסוד מזבח החיצון וקרי ליה למזבח החיצון עזרות לפי שהיה [5] בעזרה דליכא עזרת הכהנים ועזרת ישראל דקדושתם שוה ליחשב מחנה שכינה ואע"ג דכולהו הזאות כבר כתיבי ואפילו עיכובא דרשין מוכלה בפרק [6] ב' דשבועות (דף טז) אם כילה כיפר ואם לא כילה לא כיפר אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו יכפר אינטריך קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [7] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [8] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [9] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [10] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [11] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [12] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [13] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [14] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [15] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [16] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [17] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [18] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [19] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [20] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [21] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [22] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [23] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [24] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [25] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [26] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [27] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [28] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [29] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [30] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [31] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [32] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [33] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [34] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [35] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [36] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [37] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [38] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [39] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [40] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [41] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [42] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [43] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [44] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [45] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [46] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [47] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [48] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [49] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [50] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [51] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [52] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [53] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [54] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [55] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [56] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [57] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [58] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [59] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [60] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [61] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [62] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [63] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [64] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [65] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [66] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [67] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [68] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [69] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [70] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [71] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [72] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [73] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [74] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [75] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [76] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [77] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [78] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [79] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [80] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [81] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [82] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [83] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [84] אינטריך הלי קרא דלא תימא הני מילי אהרן לחי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן תחת אביו אינטריך הלי קרא דלא תימא בתריה דכתיב ובמקדש לא יבא עד בא לכפר בקדש הקדשים עד שיצא ויכפר בעד עצמו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישרא

שתי מדות פרק עשירי מנחות

הא לרבי שמעון סמיכה בבעלים בעינן. ואהכהן לאו בעלים הוא דאי משום שמתכפר עם כל ישראל הא אמר ר' שמעון במסכת הוריות (דף ה.) פר ושעיר לכל שבט והא דחשיבי זקנים בעלים אע"פ שיש פר ושעיר לנשיא דין בפני עצמן כיון דעל ידיהן נעשה החטא קרי להו בעלים: **גירסא** בעלמא. (י"ל ב) פירש בקונטרס כלומר דרבי יהודה לית ליה הלכה למשה מסיני בשתי סמיכות אלא בגירסא בעלמא נקט להו וילף להו מקראי וקשה דבפרק כל המנחות באות מלה (לעיל סב:) פריך ויהו זבחי שלמי צבור טעונין סמיכה מק"ו ומשני גמירי שתי סמיכות בצבור וי"ל דהתם מיירי לר' שמעון דאית ליה גמרא כדאמר רבי שמעון לר' יהודה ורבי יהודה הוה ממעט זבחי שלמי צבור מספר עוד פירש לשון אחר גירסא בעלמא קראי אסמכתא בעלמא לאוקמי גירסא לסימנא:

איכא למיפרך. תימה גילף מהקישא דכל הקרבנות כדדרשינן (זבחים דף ז:) ביום צוותו זה בכור מעשר ופסח: **שכן** טעונין נסכים ותנופת חזה ושוק. וכי תימא מצוה ומשה יוסיפו מה לכולהו דמתן דמים מרובה למזבח תאמר בהני דבמתנה אחת:

ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה באהרן אלא בזקנים אמר רב ששת ותסברא דהך קמייתא מתרצתא היא הא א"ר שמעון סמיכה בבעלים בעינן אלא [6] תריץ הכי הפר פר טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר החי חי טעון סמיכה באהרן ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה באהרן אלא בזקנים והכי קא אמר ליה ר' שמעון לר' יהודה שעירי עבודת כוכבים בעו סמיכה ואי שמיע לך דלא בעו סמיכה באהרן הוא דשמיע לך ומיעוטא מהחי הוא ורבי יהודה למה לי למעטינהו מקרא והא [6] אמר רבינא גמירי שתי סמיכות בצבור גירסא בעלמא ורבי שמעון שעירי עבודת כוכבים דבעיא סמיכה מנלן נפקא [3] לן [3] מדתניא [1] וסמך ידו על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון לסמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה שהיה ר"ש אומר כל חטאת שנכנס דמה לפנים טעונה סמיכה למה לי [3] למימרא שהיה סימנא בעלמא ואימא שעיר הנעשה בפנים דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה ולרבינא דאמר גמירי שתי סמיכות בציבור קראי למה לי איצטריך הלכתא ואיצטריך קראי דאי מקרא הוה אמינא זבחי שלמי צבור [7] כי קשיא אמתני' דהך פירקא דכל המנחות באות [3] א"ר שמעון שלשה מינין טעונין שלש מצות [6] ליתי בקל וחומר ויהו זבחי שלמי ציבור טעונין סמיכה מקל וחומר מה שלמי יחיד שאין טעונין תנופה חיים טעונין סמיכה חיים וכו' איצטריך הלכתא ואי מהלכתא (הוה אמינא) לא ידענינן הי [6] נינהו קמשמע לן דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה: כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ מבכור ומעשר ופסח: ת"ר [2] קרבנו ולא הבכור שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאין קדושתן מרחם טעונין סמיכה בכור שקדושתו מרחם אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא הבכור קרבנו ולא מעשר שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאין מקדשין לפניהם ולאחריהם טעונין סמיכה מעשר שמקדש לפניו ולאחריו אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא מעשר קרבנו ולא פסח שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאינו בעמוד והבא טעונין סמיכה פסח שהוא בעמוד והבא אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא פסח איכא למיפרך מה לשלמים שכן טעונין נסכים ותנופת חזה ושוק קראי אסמכתא בעלמא אלא קראי

ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה באהרן אלא בזקנים אמר רב ששת ותסברא דהך קמייתא מתרצתא היא הא א"ר שמעון סמיכה בבעלים בעינן אלא [6] תריץ הכי הפר פר טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר החי חי טעון סמיכה באהרן ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה באהרן אלא בזקנים והכי קא אמר ליה ר' שמעון לר' יהודה שעירי עבודת כוכבים בעו סמיכה ואי שמיע לך דלא בעו סמיכה באהרן הוא דשמיע לך ומיעוטא מהחי הוא ורבי יהודה למה לי למעטינהו מקרא והא [6] אמר רבינא גמירי שתי סמיכות בצבור גירסא בעלמא ורבי שמעון שעירי עבודת כוכבים דבעיא סמיכה מנלן נפקא [3] לן [3] מדתניא [1] וסמך ידו על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון לסמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה שהיה ר"ש אומר כל חטאת שנכנס דמה לפנים טעונה סמיכה למה לי [3] למימרא שהיה סימנא בעלמא ואימא שעיר הנעשה בפנים דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה ולרבינא דאמר גמירי שתי סמיכות בציבור קראי למה לי איצטריך הלכתא ואיצטריך קראי דאי מקרא הוה אמינא זבחי שלמי צבור [7] כי קשיא אמתני' דהך פירקא דכל המנחות באות [3] א"ר שמעון שלשה מינין טעונין שלש מצות [6] ליתי בקל וחומר ויהו זבחי שלמי ציבור טעונין סמיכה מקל וחומר מה שלמי יחיד שאין טעונין תנופה חיים טעונין סמיכה חיים וכו' איצטריך הלכתא ואי מהלכתא (הוה אמינא) לא ידענינן הי [6] נינהו קמשמע לן דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה: כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ מבכור ומעשר ופסח: ת"ר [2] קרבנו ולא הבכור שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאין קדושתן מרחם טעונין סמיכה בכור שקדושתו מרחם אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא הבכור קרבנו ולא מעשר שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאין מקדשין לפניהם ולאחריהם טעונין סמיכה מעשר שמקדש לפניו ולאחריו אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא מעשר קרבנו ולא פסח שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאינו בעמוד והבא טעונין סמיכה פסח שהוא בעמוד והבא אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא פסח איכא למיפרך מה לשלמים שכן טעונין נסכים ותנופת חזה ושוק קראי אסמכתא בעלמא אלא

ולרבינא דאמר גמירי וכו'. (1) לר' שמעון קמבעיא ליה כיון דל"ר שמעון בבעלים וגמירי ב' סמיכות בצבור הא ודאי פשיטא לן דהייהו פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים דהני איתנהו בבעלים לאפוקי שעיר המשתלח דלא הוי סמיכה בבעלים דהא לרבי שמעון [ד] אין אהכהן ובינו מתכפרין בו ולמה לי קרא לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה: **דאי מקרא.** מן הא הוה אמינא זבחי שלמי צבור דטעונים נסכי סמיכה מקל וחומר כדתנן בפרק כל המנחות (לעיל דף סב:) ומה זבחי שלמי יחיד שאין טעונין תנופה חיים ושחוטין טעונין סמיכה זבחי שלמי צבור וכו' והכי קאמר מי טעון סמיכה בהכהן ולא בזקנים ואיכא שלשה סמיכות בצבור להכי איצטריך הילכתא דב' סמיכות בצבור ותו לא: **לא ידענן הי נינהו.** דבעבודת כוכבים קמ"ל [ט1] אידך קרא דשעיר לרבות שעירי עבודת כוכבים דומיא דשעיר נשיא לאפוקי זבחי שלמי צבור דלא דומיא דשעיר נשיא הוא ואי כתב השעיר ס"א סמיכת שעירי עבודת כוכבים בהכהן הוא להכי איצטריך הא דמיכת חיי טעון סמיכה בהכהן ולא שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה בהכהן אלא בזקנים. אלי דאמר ר"ש דמתני' (ע"א) אף שעירי עבודת כוכבים אינו אלא קסבר שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה [ט2] כלומר פר העלם דבר של צבור ושעיר המשתלח בעינן בצבור בבעלים עצמן ולא בהכהן הייהו ולא שעירי עבודת כוכבים:

רש"י בת"י

ר' שמעון. [לעיל י"ז]: **סמיכה בבעלים בעינן.** דקתני [והלא אין] סמיכה אלא [בבעלים ולא] חשיב [לשעירי עבו"כ והכא] חשיב [לשעירי עבו"כ בהכהן] לאחר מתני מסתיי סמיכות שיש בצבור: **ואי שמיע לך דלא בעי [סמיכה] בהכהן.** אבל [בזקנים] בעי סמיכה דבדליהו לן [לימעבו] אלא מהאי [דלא בעי הכהן] בסמיכתם [ומיעטן] שעירי [עבו"כ] מחמת המי [בעי] סמיכה בהכהן [דכתיב] כ) וסמך אהרן את שתי ידיו ואין שעירי עבו"כ טעון סמיכה בהכהן אלא בזקנים: **ורבי יהודה למה לי למעטינהו.** [לשעירי עבו"כ]: **מקרא.** כיון [דסבר] ר' יהודה אהרן [ובניו] מתכפרים בשעיר המשתלח אלמא סמיכה [בבעלים] הוא וכיון דאמר גמירי ב' סמיכות בצבור ממילא דעיבון [דלא] בעי שעירי עבו"כ סמיכה אלא שעיר המשתלח הוא דבעי בב' לבור: **גירסא בעלמא.** לאמתמה בעלמא. לישנא אחרינא גירסא ולמימנא נקטוה בעלמא כלומר ר' יהודה לית ליה הלכה למשה מסיני אלא בגירסא בעלמא נקטו להו וילף הן מקראי: **מנ"ל.** דהא לא נפיק אלא דלא בעי סמיכה [בהכהן] ומנתי דבעי סמיכה בזקנים אימא דלגמרי מעטינו: **וסמך ידו על ראש השעיר.** בשעיר נשיא כתיב: **לרבות שעיר נחשון לסמיכה.** לסמיכה נקטו [שעיר נחשון] שהוא הקדיש לאשון. הכיהל לפנים: **טעונה סמיכה.** [שעירי עבו"כ נכנס דמן] [בפנים] בהיכל כדאמרינן בחיטו מקנון מ) פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שחיטתן בצפון כו' [ושעירים הנשרפין הם שעירי עבו"כ הנשרפין חוץ למחנה כדאמר בס"ב ל): **למה לי למימר שיש.** כיון דאמר שעירי עבו"כ טעון סמיכה ממילא ידענא דכל חטאת שנכנס דמה לפנים טעונה סמיכה דהא בפר העלם דבר כהן אמרינן [בדבעי] סמיכה ושעיר העשה בפנים ליכא למימר דאתא לרבויי כדמפקת לה: **פימא בעלמא.** נקטיה אלא תמתר שעיר הנעשה בפנים דהא נכנס דמה לפנים: ופריך **אימא לרבות שעיר הנעשה בפנים.** דהא נכנס דמה לפנים. ומשני עד שיודע לו ויבין עולה ויורד מ): **קראי למה לי.** לרבות שעירי עבו"כ לר"ש דאמר אהרן ובניו אין מקומיים פ) בשעיר המשתלח פשיטא דהיא סמיכה לאו סמיכה היא ובעי סמיכה אחרת לאשלים סמיכות דרבינא: **מקל וחומר.** כלומרי' כפ' כל המנחות באות מלה ג) קמ"ל רבינא הילכתא דשתי סמיכות בצבור ותו לא: **לא ידענא אידך מה פיא.** דהכי מייהיו פר העלם דבר כמיב בהכהן ואידך לא ידענא אי שעירי עבו"כ אי שעיר הנעשה בפנים: **קמ"ל.** וסמך ידו דשעיר נשיא חוטאת דסבר דומיא דדיה קא מרבי אמכפר על עבירות מצוה ידוע כמותה: **[קרבנו].** אלא קרבנו כתיבי בסמיכה בשלמים ביוקרא [נ] קרבנו שבא לשון ריבוי ודורון ולא בכור ומעבר ופסח שאינן בפיס לריבוי אלא חובה הם עליו ולא לכפרה: **מעבר מקדש לפניו ולאחריו.** כלומרי' בבכורות [ס.] קרא לתשעיר עשירי ולעשירי תשעיר ולאחר עבר עשירי אלאמר

מסורת הש"ס

ג) [לעיל סב: פח.], ג) זבחים מח: לעיל נ:, ג) לעיל סב:, ד) ל"ל אלא בזקנים דגמר מעניי מעניי מפר העלם דבר של צבור וקשיא כו' ר. ל"ק, ה) ל"ל דשמיע. ל"ק, ו) [רבי ר"ש], ז) ל"ל דגמר. ל"ק, ח) כ"ש הוי כשעיר המשתלח מסמיכה בבעלים כלומר אלא מעכרין, ט) לא אלעיכרין קבלא. ל"ק, י) ס"א, כ) ויקרא טז, ל) לעיל נ:, מ) זבחים מז., נ) אמרי פרסה ה, ס) ויקרא ה, ע) שבועות ב, פ) [אולי ל"ל מתכפרים], צ) לעיל סב:, ק) [כרש"י כמ"ש].

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה לִפְנֵי יְיָ חַטָּאת הוּא: ויקרא ד כד
2. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֲטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' שלם מלות ויהו זבחי שלמי צבור כל"ל ותיבות ליתי בקל ומומר נמחק: (ב) רש"י ד"ה והאמר ר"ש סמיכה וכו' ולא כהנים ואע"ג דכהנים לא עבדו עבודת כוכבים סומך הזקנים על השעיר הס"ד: (ג) ד"ה והכי קאמר וכו' בזקנים הס"ל ותיבות ולא מ"ה נמחק: (ד) ד"ה גירסא וכו' רגיל לומר שתי סמיכות וכו' בלשון זה ולרבי שמעון כל"ל ותיבות כ"ש נמחק: (ה) ד"ה סימנא וכו' דמה וכו' ופרוך ולר' שמעון וכו' לפנים ומשני לא ס"ל כל"ל והכ"ל: (ו) ד"ה ולרבינא וכו' לר' שמעון. נ"ב אלייבה לרבינא וכו' ל"ל:

מוסף רש"י

וסמך ידו על ראש השעיר. בשעיר נשיא כתיב וזהו ליה למכתב עכ"ל ולאו (זבחים מח:). **שעיר נחשון.** שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בחנוכת המזבח, ולהכי נקט נחשון דהוא הנשיא (לעיל נה:) שעירי חטאת הנשיאים שלא בא על חטא (זבחים שם). **לרבות שעירי עבו"ם לסמיכה.** משום דמעטינהו ר' יהודה לסמיכה בתמ' מנחות מהאי דשעיר המשתלח, דכתיב וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר חי (ויקרא טז) מהי טעון סמיכה ואין שעירי עבו"ם טעון סמיכה, וה"ל דרש מהי טעון סמיכה בהכהן ואין שעיר עבו"ם טעון סמיכה בהכהן אלא בזקנים שלא בזקני העדה ומרבי ליה מהכא (שם).

שיטה מקובצת

א) אלא הכי קתני הפר: ב) נפקא ליה: ג) תיבת למימרא נמחק: ד) זבחי שלמי צבור א) איצטריך הלכתא ואי כו' והשאר נמחק: ה) ניהו אות נ' נמחק ס"א היינו: ו) האמר ר' שמעון: ז) סמיכה באהרן אלא תיבת ביה נמחק: ח) מהחי דקאמרינא: ט) לא צריך היה: י) שתהא לשונו: יא) דהא דגמירי: יב) בבעלים לא איצטריך: יג) לך הא תנן: יד) שמעון סמיכה בעינן: טו) קמ"ל קרא דהשעיר: טז) ומה דעל העלם דבר כו' ושעיר המשתלח דכתיב בהו סמיכה בפירוש:

א) נראה דחסר כאן וה"ל שלמי צבור יהוי טעונין סמיכה מק"ו כו' איצטריך הילכתא

ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה בהכהן ד) אלא בזקנים. וקשיא לרבי שמעון אלרבי שמעון דהתם אמר בהכהן והכא קאמר דבעי סמיכה בבעלים. ונעבדה לשעירי עבודת כוכבים הייו זקנים ולא כהנים: **והכי קאמר ליה רבי שמעון לרבי יהודה.** מפר לן דמשמע שעירי עבודת כוכבים דפר לריך לגופיה ולאי שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה ולאי שמיע לך מדבכן דלא בעי סמיכה בהכהן הוא דמשמע ה) דלא בעי סמיכה ז) דיה אלא בזקנים ומיעטינהו מפר ומהחי אמר הכי אמר ר' יהודה אי שמיע לך דלא בעי סמיכה בהכהן הוא דשמיע לך ומיעוטא מהחי הוא ורבי יהודה למה לי למעטינהו מקרא והא [6] אמר רבינא גמירי שתי סמיכות בצבור ורבי שמעון שעירי עבודת כוכבים דבעיא סמיכה מנלן נפקא [3] לן [3] מדתניא [1] וסמך ידו על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון לסמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה שהיה ר"ש אומר כל חטאת שנכנס דמה לפנים טעונה סמיכה למה לי [3] למימרא שהיה סימנא בעלמא ואימא שעיר הנעשה בפנים דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה ולרבינא דאמר גמירי שתי סמיכות בציבור קראי למה לי איצטריך הלכתא ואיצטריך קראי דאי מקרא הוה אמינא זבחי שלמי צבור [7] כי קשיא אמתני' דהך פירקא דכל המנחות באות [3] א"ר שמעון שלשה מינין טעונין שלש מצות [6] ליתי בקל וחומר ויהו זבחי שלמי ציבור טעונין סמיכה מקל וחומר מה שלמי יחיד שאין טעונין תנופה חיים טעונין סמיכה חיים וכו' איצטריך הלכתא ואי מהלכתא (הוה אמינא) לא ידענן הי [6] נינהו קמשמע לן דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה: כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ מבכור ומעשר ופסח: ת"ר [2] קרבנו ולא הבכור שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאין קדושתן מרחם טעונין סמיכה בכור שקדושתו מרחם אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא הבכור קרבנו ולא מעשר שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאין מקדשין לפניהם ולאחריהם טעונין סמיכה מעשר שמקדש לפניו ולאחריו אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא מעשר קרבנו ולא פסח שיכול והלא דין הוא ומה שלמים שאינו בעמוד והבא טעונין סמיכה פסח שהוא בעמוד והבא אינו דין שטעון סמיכה תלמוד לומר קרבנו ולא פסח איכא למיפרך מה לשלמים שכן טעונין נסכים ותנופת חזה ושוק קראי אסמכתא בעלמא אלא

ולרבינא דאמר גמירי וכו'. (1) לר' שמעון קמבעיא ליה כיון דל"ר שמעון בבעלים וגמירי ב' סמיכות בצבור הא ודאי פשיטא לן דהייהו פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים דהני איתנהו בבעלים לאפוקי שעיר המשתלח דלא הוי סמיכה בבעלים דהא לרבי שמעון [ד] אין אהכהן ובינו מתכפרין בו ולמה לי קרא לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה: **דאי מקרא.** מן הא הוה אמינא זבחי שלמי צבור דטעונים נסכי סמיכה מקל וחומר כדתנן בפרק כל המנחות (לעיל דף סב:) ומה זבחי שלמי יחיד שאין טעונין תנופה חיים ושחוטין טעונין סמיכה זבחי שלמי צבור וכו' והכי קאמר מי טעון סמיכה בהכהן ולא בזקנים ואיכא שלשה סמיכות בצבור להכי איצטריך הילכתא דב' סמיכות בצבור ותו לא: **לא ידענן הי נינהו.** דבעבודת כוכבים קמ"ל [ט1] אידך קרא דשעיר לרבות שעירי עבודת כוכבים דומיא דשעיר נשיא לאפוקי זבחי שלמי צבור דלא דומיא דשעיר נשיא הוא ואי כתב השעיר ס"א סמיכת שעירי עבודת כוכבים בהכהן הוא להכי איצטריך הא דמיכת חיי טעון סמיכה בהכהן ולא שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה בהכהן אלא בזקנים. אלי דאמר ר"ש דמתני' (ע"א) אף שעירי עבודת כוכבים אינו אלא קסבר שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה [ט2] כלומר פר העלם דבר של צבור ושעיר המשתלח בעינן בצבור בבעלים עצמן ולא בהכהן הייהו ולא שעירי עבודת כוכבים:

קרבנו

ר' שמעון. [לעיל י"ז]: **סמיכה בבעלים בעינן.** דקתני [והלא אין] סמיכה אלא [בבעלים ולא] חשיב [לשעירי עבו"כ והכא] חשיב [לשעירי עבו"כ בהכהן] לאחר מתני מסתיי סמיכות שיש בצבור: **ואי שמיע לך דלא בעי [סמיכה] בהכהן.** אבל [בזקנים] בעי סמיכה בדבדליהו לן [לימעבו] אלא מהאי [דלא בעי הכהן] בסמיכתם [ומיעטן] שעירי [עבו"כ] מחמת המי [בעי] סמיכה בהכהן [דכתיב] כ) וסמך אהרן את שתי ידיו ואין שעירי עבו"כ טעון סמיכה בהכהן אלא בזקנים: **ורבי יהודה למה לי למעטינהו.** [לשעירי עבו"כ]: **מקרא.** כיון [דסבר] ר' יהודה אהרן [ובניו] מתכפרים בשעיר המשתלח אלמא סמיכה [בבעלים] הוא וכיון דאמר גמירי ב' סמיכות בצבור ממילא דעיבון [דלא] בעי שעירי עבו"כ סמיכה אלא שעיר המשתלח הוא דבעי בב' לבור: **גירסא בעלמא.** לאמתמה בעלמא. לישנא אחרינא גירסא ולמימנא נקטוה בעלמא כלומר ר' יהודה לית ליה הלכה למשה מסיני אלא בגירסא בעלמא נקטו להו וילף הן מקראי: **מנ"ל.** דהא לא נפיק אלא דלא בעי סמיכה [בהכהן] ומנתי דבעי סמיכה בזקנים אימא דלגמרי מעטינו: **וסמך ידו על ראש השעיר.** בשעיר נשיא כתיב: **לרבות שעיר נחשון לסמיכה.** לסמיכה נקטו [שעיר נחשון] שהוא הקדיש לאשון. הכיהל לפנים: **טעונה סמיכה.** [שעירי עבו"כ נכנס דמן] [בפנים] בהיכל כדאמרינן בחיטו מקנון מ) פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שחיטתן בצפון כו' [ושעירים הנשרפין הם שעירי עבו"כ הנשרפין חוץ למחנה כדאמר בס"ב ל): **למה לי למימר שיש.** כיון דאמר שעירי עבו"כ טעון סמיכה ממילא ידענא דכל חטאת שנכנס דמה לפנים טעונה סמיכה דהא בפר העלם דבר כהן אמרינן [בדבעי] סמיכה ושעיר הנעשה בפנים ליכא למימר דאתא לרבויי כדמפקת לה: **פימא בעלמא.** נקטיה אלא תמתר שעיר הנעשה בפנים דהא נכנס דמה לפנים: ופריך **אימא לרבות שעיר הנעשה בפנים.** דהא נכנס דמה לפנים. ומשני עד שיודע לו ויבין עולה ויורד מ): **קראי למה לי.** לרבות שעירי עבו"כ לר"ש דאמר אהרן ובניו אין מקומיים פ) בשעיר המשתלח דהיא סמיכה לאו סמיכה היא ובעי סמיכה אחרת לאשלים סמיכות דרבינא: **מקל וחומר.** כלומרי' כפ' כל המנחות באות מלה ג) קמ"ל רבינא הילכתא דשתי סמיכות בצבור ותו לא: **לא ידענא אידך מה פיא.** דהכי מייהיו פר העלם דבר כמיב בהכהן ואידך לא ידענא אי שעירי עבו"כ אי שעיר הנעשה בפנים: **קמ"ל.** וסמך ידו דשעיר נשיא חוטאת דסבר דומיא דדיה קא מרבי אמכפר על עבירות מצוה ידוע כמותה: **[קרבנו].** אלא קרבנו כתיבי בסמיכה בשלמים ביוקרא [נ] קרבנו שבא לשון ריבוי ודורון ולא בכור ומעבר ופסח שאינן בפיס לריבוי אלא חובה הם עליו ולא לכפרה: **מעבר מקדש לפניו ולאחריו.** כלומרי' בבכורות [ס.] קרא לתשעיר עשירי ולעשירי תשעיר ולאחר עבר עשירי אלאמר

מסורת הש"ס

ג) [לעיל סב: פח.], ג) זבחים מח: לעיל נ:, ג) לעיל סב:, ד) ל"ל אלא בזקנים דגמר מעניי מעניי מפר העלם דבר של צבור וקשיא כו' ר. ל"ק, ה) ל"ל דשמיע. ל"ק, ו) [רבי ר"ש], ז) ל"ל דגמר. ל"ק, ח) כ"ש הוי כשעיר המשתלח מסמיכה בבעלים כלומר אלא מעכרין, ט) לא אלעיכרין קבלא. ל"ק, י) ס"א, כ) ויקרא טז, ל) לעיל נ:, מ) זבחים מז., נ) אמרי פרסה ה, ס) ויקרא ה, ע) שבועות ב, פ) [אולי ל"ל מתכפרים], צ) לעיל סב:, ק) [כרש"י כמ"ש].

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה לִפְנֵי יְיָ חַטָּאת הוּא: ויקרא ד כד
2. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֲטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' שלם מלות ויהו זבחי שלמי צבור כל"ל ותיבות ליתי בקל ומומר נמחק: (ב) רש"י ד"ה והאמר ר"ש סמיכה וכו' ולא כהנים ואע"ג דכהנים לא עבדו עבודת כוכבים סומך הזקנים על השעיר הס"ד: (ג) ד"ה והכי קאמר וכו' בזקנים הס"ל ותיבות ולא מ"ה נמחק: (ד) ד"ה גירסא וכו' רגיל לומר שתי סמיכות וכו' בלשון זה ולרבי שמעון כל"ל ותיבות כ"ש נמחק: (ה) ד"ה סימנא וכו' דמה וכו' ופרוך ולר' שמעון וכו' לפנים ומשני לא ס"ל כל"ל והכ"ל: (ו) ד"ה ולרבינא וכו' לר' שמעון. נ"ב אלייבה לרבינא וכו' ל"ל:

מוסף רש"י

וסמך ידו על ראש השעיר. בשעיר נשיא כתיב וזהו ליה למכתב עכ"ל ולאו (זבחים שם). **שעיר נחשון.** שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בחנוכת המזבח, ולהכי נקט נחשון דהוא הנשיא (לעיל נה:) שעירי חטאת הנשיאים שלא בא על חטא (זבחים שם). **לרבות שעירי עבו"ם לסמיכה.** משום דמעטינהו ר' יהודה לסמיכה בתמ' מנחות מהאי דשעיר המשתלח, דכתיב וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר חי (ויקרא טז) מהי טעון סמיכה ואין שעירי עבו"ם טעון סמיכה, וה"ל דרש מהי טעון סמיכה בהכהן ואין שעיר עבו"ם טעון סמיכה בהכהן אלא בזקנים שלא בזקני העדה ומרבי ליה מהכא (שם).

שיטה מקובצת

א) אלא הכי קתני הפר: ב) נפקא ליה: ג) תיבת למימרא נמחק: ד) זבחי שלמי צבור א) איצטריך הלכתא ואי כו' והשאר נמחק: ה) ניהו אות נ' נמחק ס"א היינו: ו) האמר ר' שמעון: ז) סמיכה באהרן אלא תיבת ביה נמחק: ח) מהחי דקאמרינא: ט) לא צריך היה: י) שתהא לשונו: יא) דהא דגמירי: יב) בבעלים לא איצטריך: יג) לך הא תנן: יד) שמעון סמיכה בעינן: טו) קמ"ל קרא דהשעיר: טז) ומה דעל העלם דבר כו' ושעיר המשתלח דכתיב בהו סמיכה בפירוש:

א) נראה דחסר כאן וה"ל שלמי צבור יהוי טעונין סמיכה מק"ו כו' איצטריך הילכתא

ב) ל"ל שכל חטאת שנכנס דמה לפנים טעונה סמיכה. ג) ל"ל

קראי למה לי. פי' בקונטרס דתלת קרבנו כתיבי בשלמים בויקרא ואם מן הלאן קרבנו אם כבש הוא מקריב קרבנו וסמך ידו על ראש קרבנו וכ"כ משמע דאקרבנו דעז קאי והתם לא כתיבי אלא תרי ואם עז קרבנו והקריב ממנו קרבנו ושמא וסמך ידן על ראשו חזיב כמו קרבנו: **תחלת** הקדש מסוף הקדש. תמורה מסמיכה ונמזיר בפרק בית שמאי (דף לא.) חזיב לתמורה סוף הקדש אבל הכא לגבי סמיכה חזיב תחלת הקדש ואית ספרים דגרסי הכא איפכא ובפ' הזהב (כ"מ נה.) נמי קרי תמורה סוף הקדש לגבי חילוי: **קרבנו ולא** קרבן עובד כוכבים. הא דדרשינן בפרק כל המנחות בחות מלה (לעיל סא.): בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין פירשתי שם [1]: **לרבות** כל בעלי קרבן לסמיכה לית ליה. [2]פי' בקונ' אחד סומך על ידי כולן וברים תמורה (דף כ.) פירש בקונט' דלא סמכי כלל ויש ספרים שכתוב שם מ"ט דלא מייחד קרבן לידהו משמע כפירושו אבל קשה דלקמן [3] אמרי' קרבנו לרבות כל בעלי סמיכה ביכולן ומה תנופה שנתרבתה בשחוטין ממעטינן [4] במחוברין סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין אין דין שתמעטו [5] במחוברין משמע דאי לאו קרא הוה אמינא דהוי כתנופה דאחד מניף על ידי כולן וכאן נמי אחד סומך על ידי כולן: **מיבעי** ליה לרבות את האשה. תימה דבפרק אין מעמידין (ע"ז מז.) שמעינן ליה לר' יהודה גבי המול יעול דברה תורה כלשון בני אדם ושמא במקום שהפסוק מוכיח לא אמרינן [6]: **לפי** שכל הענין כולו אינו מדבר **אלא** בלשון זכר. בכמה מקומות בעי קרא למעט אשה כגון בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות [7] וכן (סוטה דף כג.): בגיבתו ולא בגיבתה אע"פ שכל הענין אינו מדבר כולו אלא בלשון זכר משום דהשווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה (קידושין דף לה.) אלא הכא היינו טעמא דלמפרש ברים תמורה (דף כ:) מהו דתימא הני מילי עונש דשוה בין ביחיד בין בציבור אבל הכא כיון דעונש שאינו שוה בכל הוא דאמרן אין הציבור והשותפין עושין תמורה אשה נמי כי עברה לא תילקי קמ"ל וא"ת ולמה ליה למימר שכל הענין כולו הוה ליה למימר לפי שם לנו ללמוד מחלת הקדש מסוף הקדש

קראי למה לי מקרבנו אלא קרבן חבירו קרבנו
[1]ולא קרבן עובד כוכבים קרבנו לרבות [2]כל
בעלי קרבן לסמיכה: היורש סומך: תני רב
חננאל קמיה דרבא יורש אינו סומך יורש אינו
מימר והא אנן תנן היורש סומך ומביא את
נסכיו ומימר אמר ליה [3] איפכא א"ל [4] לא
מתניתין [5] מני רבי יהודה היא [6]דתניא יורש
סומך יורש מימר רבי יהודה אומר יורש אינו
סומך יורש אינו מימר מאי טעמא דר' יהודה
קרבנו ולא קרבן אביו ויליף תחלת הקדש
מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך
אף תחילת הקדש יורש אינו מימר ורבנן
[1]המר ימיר לרבות את היורש ויליף סוף הקדש
מתחילת הקדש מה תחלת הקדש יורש מימר
אף סוף הקדש יורש סומך ורבנן האי קרבנו
מאי עבדי ליה קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים
קרבנו ולא קרבן חבירו קרבנו לרבות כל בעלי
קרבן לסמיכה ורבי יהודה לרבות כל בעלי
קרבן לסמיכה לית ליה ואי נמי אית ליה
עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקא אייתרו
ליה תרי קראי חד קרבנו ולא קרבן אביו
ואידך לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה ורבי
יהודה האי המר ימיר מאי עביד ליה מיבעי
ליה לרבות את האשה דתניא לפי שכל הענין
כולו אינו מדבר אלא בלשון זכר מה [3]סופינו
לרבות [4]את האשה תלמוד לומר המר ימיר
ורבנן דרשי מואם ור' יהודה ואם לא דריש:
מתני' [5]הכל סומכין [6]חוץ מחרש שוטה וקטן
וסומא ועובד כוכבים והעבד והשליח והאשה
[7]וסמיכה שירי מצוה [8]על הראש בב' ידים
[9]ובמקום שסומכין שוחטין [10]ותכף לסמיכה
שחיטה: **גמ'** [11]בשלמא חרש שוטה וקטן
דלאו בני דעה נינהו עובד כוכבים נמי
[1]בני ישראל סומכין [2]ואין עובדי כוכבים
סומכין אלא סומא מאי טעמא לא רב חסדא
ורב יצחק בר אבדימי חד אמר אתיא
סמיכה סמיכה מזקני [3] עדה וחד אמר אתיא
סמיכה סמיכה מעולת ראייה ולמאן [4] דאמר
מעולת ראייה מ"ט לא יליף מן זקני עדה
דנין

1) **קרבנו.** ו] דתלת [2]) קרבנו כתיב בעניינא דשלמים (ויקרא ז) שלשה מיניהו דרשי להו הכם לדרשא אחריתא ושלשה דרשי הכא: **ולא הבכור.** טעון סמיכה: **מעשר שמקדש לפניו ולאחריו.** כלאמר [3]לא נתשיעי עשירי וכו': **איכא למיפרך.** דלא הוו ליכי קראי דאפילו לא מיעטו דאמנא מקרבנו לא מצית יליפת משלמים מה לשלמים בדין הוא דטעונים סמיכה שכן טעונין תנופה חזה ושוק תאמר בגלו דאין טעונין תנופה ולמה לי קראי: (כ) ודאי לא צריכי קראי אלא אמסכתא בעלמא אלא עיקר קראי למה לי הואיל ואמסכתא מינהו [4]): **ולא קרבן חביבו.** שאין אדם סומך על קרבן חבירו: **ולא על קרבן עובד כוכבים.** [5]) דסמיכה בבעלים בעינן: **כל בעלי קרבן.** מי שיש לו חלק בקרבן סומך (ג) עליו: [6]) **ורבי חננאל אמר ליה איפכא.** כלומר דאמתי [7]) יורש סומך ויורש ממר כי היכי דלא תקשה ליה מתניתין: **אמר ליה לא צריכא.** דמתניתא דתני אינו סומך ואינו ממר רבי יהודה היא: **וליף אחלת הקדש.** דהיינו תמורה שמקדישה תחילה מסוף הקדש מסמיכה שהוא סומך בשעת שחיטה דתכף לסמיכה שחיטה: **יורש אינו סומך.** כלאמר קרבנו ולא קרבן אביו: **עובד כוכבים וחבירו אחד קרא נפקא.** דזה וזה אינו [8]) שלך ומדרייהו מהאי טעמא הוא דסמיכה בבעלי' בעינן: **אינו מדבר אלא בלשון זכר.** לא יתלפינו ולא ימיר בלשון זכר הוא: **מה סופינו.** כלומר היאך נרבה את האשה: **תלמוד לומר המר ימיר.** לרבות את האשה: **ורבנן.** נפקי לאשה מוהש: **גמ' אפיה סמיכה.** לכל קרבן מסמיכה דזקני עדה דפר העלם דבר של צבור דמה להלן סומה לא דאמרינן (סנהדרין דף ח.) אתן [במדבר יח] כדומין לך: **מעולת ראייה.** דהתם כתיב [שמות כג] ילקח ולקח ואמרינן (חגיגה דף ד:) פרט לסומה:

רש"י כת"ר

ולא קרבן חביבו. [דלא בעי] סמיכה [בשל חביבו]: **כל בעלי קרבן.** שאם היה לאם כ) בשותפות] קרבן אחד סומך עליו ולא [מתמיהי לאמרן] כולם: **איפכא.** אהפך: ה"ג **מתניתין ר' יהודה היא: אחלת הקדש.** תמורה [הבאת] כשממיר הוא אחילה להקדישה: [**מסוף הקדש**]. סמיכה דמה [סמיכה] ל) אין לאחר סמיכה דקסבר אחד [סומך] לכולם: עכו"מ ומחיבו מאד קרא דפיק דזה וזה אינו שלו: אינו מדבר אלא בלשון זכר דכתיב ולא יחליפנו ולא כתיב ולא תחליפנו: אתיא סמיכה סמיכה מזקני העדה. והם מנוקים מכל מום:

שיטה מקובצת

א) ליה איפכא דאות ר' נמחק: ב) תיבת מני נמחק: ג) בני ישראל. עיין תוס' לעיל (דף סא ע"ב): ד) מזקני העדה: ה) דליף מעולת ותיבת דאמר נמחק: ו) קרבנו ששה קרבנו כתיב בעניינא: ז) עובד כוכבים א) לרבות כל בעלי קרבן סמיכה בבעלים בעינן וכל מי שיש לו כו': ח) מה"ד אמר ליה רב חננאל איפכא: ט) איננו שלו:

א) אולי ל"ל ס"ל ומה"ל לרבות כו'.

הגהות הב"ח

(א) גמרא א"ל לא צריכא מתניתין מני: (ב) רש"י ד"ה איכא וכו' ולמה לי קראי ומשני דאי ל"ל והכ"ל: (ג) ד"ה כל בעלי וכו' עליו הס"ד ומ"ש ר"מ אמר ליה ר' חננאיה איפכא:

רבינו גרשום

קראי למה לי. דתלתא קרבנו כתיבי: לרבות כל בעלי קרבן. כל שיש להן חלק לסמיכה: א"ל איפכא. כלומר אהפך כדי שלא תקשי לי המשנה: א"ל רבא לא צריכא דתנאי' ר' יהודה היא: יליף תחלת הקדש בשמימר היינו דמקרישו תחלה מסוף הקדש סמיכה דסמיכה בשעת שחיטה היא שנה שמבערו מן העולם: יורש אינו סומך דדקאמרת וחברו מחד קרא נפיק דזה וזה אינו שלו: אינו מדבר אלא בלשון זכר דכתיב ולא יחליפנו ולא כתיב ולא תחליפנו: אתיא סמיכה סמיכה מזקני העדה. והם מנוקים מכל מום:

תורה אור השלם

1. לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בָּרָע אוֹ רָע בַּטּוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה וְהָיְתָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז י

2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לְיֵי מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם:
ויקרא א ב

מוסף רש"י

יורש. אדם שהפרים אביו קרבן ולא הפפיק לקרביבו עד שמת (ערכין ב.). סומך. על קרבן אביו שהפרישו אביו מחייו ולא הפפיק לקרביבו עד שמת (תמורה ב.). יורש ממיר. שהמיר בקרבן שהפרים אביו בחייו שתמורתו תמורה (שם). מאי טעמא דר' יהודה. דאמר יורש אינו ממיר (שם). קרבנו. גבי סמיכה כתיבי אלאה קרבנו גבי שלמים בויקרא ודכ"ל ר' יהודה לאחד מייעיהו קרבנו ולא קרבן אביו אחלת הקדש. תמורה שהיא אחלת הקדישה של בהמה זו סוף הקדש. סמיכה שהוא סמוך לשחיטה (ערכין שם) ולא קשיא ולא קרי לתמורה סוף הקדש דמסתא מזיר (דף לא.). משום דלא פייריי דאדם בסמיכה כלל והוא לה תמורה סוף הקדש לגבי קרבן שהמירו בו לאותו קרבן הוי לאשון ומלעיפו הוי שני, אבל הכא דקא משתעינן בסמיכה הוא לה תמורה אחלת הקדש לגבי סמיכה שהיא לגבוה שאתה לסמיכה שחיטה (תמורה שם). לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה. דאמרה שהפילו קרבן אחד בשותפות טון ליכין לסמוך עליו ואין אחד סומך עליו (ערכין שם) אלא שמתחבר ב' או ג' על קרבן אחד, קריבא אחד מד וזכר קרבנו וטולן סומכין בו (תמורה שם). לית ליה. דס"ל אחד סומך לטולן ולא הוי הסומך על קרבן חבירו הואיל והוא שייך ביה (ערכין שם) דדלא אינו טעון סמיכה כיון דלא מייחד קרבן דידהו לגומר כיון דלא הוי אלוט לכל אחד ואחד וכי מחיב קרא לקרבנו ולא קרבן אביו (תמורה שם). עובד כוכבים וחבירו. דאין ישראל סומך עליו על קרבן עכו"ם, ולא על קרבן ישראל אבל מביהו אחד קרא בנקרי. דהני לאו קרבנו ניהו, אבל אביו אינטריך קרא דסד"מ קרבנו קריבא ביה הואיל ויורם הוא (ערכין שם): דמשמע קרבנו ולא שליח בין של ישראל בין של עכו"ם, דלמעוטי עכו"ם עלמא שלא יסמוך לא ליך דאמרינן בנגעים ובתורת כהנים בני ישראל וסמך, בני ישראל סומכין ואין העכו"ם סומכין (תמורה שם). אלא בלשון זכר. דכתיב לא יחליפנו דהייני לשון זכר ולא כתיב לא

מז א מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ה:
מח ב מיי' שם פ"ש הלכה עו:
מט ג מיי' פ"ח מהל' תמורה הלכה ז:
נ ד מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ח:
נא ה מיי' שם הלי' יב:
נב ו מיי' שם הלי' יג:
נג ז ח מיי' שם הלי' יב:

מתליפנו דהוי לשון נקבה (שם ב:). מה סופינו. ממה סופינו לרבות את האשה שאם המירה בקרבנה יהא תמור (ערכין שם) כלומר מהיכן נגמוד שסופנו לרבות את האשה (תמורה שם). ת"ל המר ימיר. מדמייתי קרא מרי דמי זמיני (שם). הכל סומכין. לאתויי יורם, וכל ולאי לכתמלה קאמר דמעלה רמיא עליה על כרחה (חולין ב:). ותכף לסמיכה שחיטה. כדכתיב וסמך ושחט (ביצה ב.).

קרבנו [1]) דתלת [2]) קרבנו כתיב בעניינא דשלמים (ויקרא ז) שלשה מיניהו דרשי להו הכם לדרשא אחריתא ושלשה דרשי הכא: **ולא הבכור.** טעון סמיכה: **מעשר שמקדש לפניו ולאחריו.** כלאמר [3]לא נתשיעי עשירי וכו': **איכא למיפרך.** דלא הוו ליכי קראי דאפילו לא מיעטו דאמנא מקרבנו לא מצית יליפת משלמים מה לשלמים בדין הוא דטעונים סמיכה שכן טעונין תנופה חזה ושוק תאמר בגלו דאין טעונין תנופה ולמה לי קראי: (כ) ודאי לא צריכי קראי אלא אמסכתא בעלמא אלא עיקר קראי למה לי הואיל ואמסכתא מינהו [4]): **ולא קרבן חביבו.** שאין אדם סומך על קרבן חבירו: **ולא על קרבן עובד כוכבים.** [5]) דסמיכה בבעלים בעינן: **כל בעלי קרבן.** מי שיש לו חלק בקרבן סומך (ג) עליו: [6]) **ורבי חננאל אמר ליה איפכא.** כלומר דאמתי [7]) יורם סומך ויורם ממר כי היכי דלא תקשה ליה מתניתין: **אמר ליה לא צריכא.** דמתניתא דתני אינו סומך ואינו ממר רבי יהודה היא: **וליף אחלת הקדש.** דהיינו תמורה שמקדישה תחילה מסוף הקדש מסמיכה שהוא סומך בשעת שחיטה דתכף לסמיכה שחיטה: **יורש אינו סומך.** כלאמר קרבנו ולא קרבן אביו: **עובד כוכבים וחבירו אחד קרא נפקא.** דזה וזה אינו [8]) שלך ומדרייהו מהאי טעמא הוא דסמיכה בבעלי' בעינן: **אינו מדבר אלא בלשון זכר.** לא יתלפינו ולא ימיר בלשון זכר הוא: **מה סופינו.** כלומר היאך נרבה את האשה: **תלמוד לומר המר ימיר.** לרבות את האשה: **ורבנן** [1]) **המר ימיר.** ממה סופינו לרבות את האשה שאם המירה בקרבנה יהא תמור (ערכין שם) כלומר מהיכן נגמוד שסופנו לרבות את האשה (תמורה שם). ת"ל המר ימיר. מדמייתי קרא מרי דמי זמיני (שם). הכל סומכין. לאתויי יורם, וכל ולאי לכתמלה קאמר דמעלה רמיא עליה על כרחה (חולין ב:). ותכף לסמיכה שחיטה. כדכתיב וסמך ושחט (ביצה ב.).

ולא קרבן חביבו. [דלא בעי] סמיכה [בשל חביבו]: **כל בעלי קרבן.** שאם היה לאם כ) בשותפות] קרבן אחד סומך עליו ולא [מתמיהי לאמרן] כולם: **איפכא.** אהפך: ה"ג **מתניתין ר' יהודה היא: אחלת הקדש.** תמורה [הבאת] כשממיר הוא אחילה להקדישה: [**מסוף הקדש**]. סמיכה דמה [סמיכה] ל) אין לאחר סמיכה דקסבר אחד [סומך] לכולם: עכו"מ ומחיבו מאד קרא דפיק דזה וזה אינו שלו: אינו מדבר אלא בלשון זכר דכתיב ולא יחליפנו ולא כתיב ולא תחליפנו: אתיא סמיכה סמיכה מזקני העדה. והם מנוקים מכל מום:

ולא קרבן חביבו. [דלא בעי] סמיכה [בשל חביבו]: **כל בעלי קרבן.** שאם היה לאם כ) בשותפות] קרבן אחד סומך עליו ולא [מתמיהי לאמרן] כולם: **איפכא.** אהפך: ה"ג **מתניתין ר' יהודה היא: אחלת הקדש.** תמורה [הבאת] כשממיר הוא אחילה להקדישה: [**מסוף הקדש**]. סמיכה דמה [סמיכה] ל) אין לאחר סמיכה דקסבר אחד [סומך] לכולם: עכו"מ ומחיבו מאד קרא דפיק דזה וזה אינו שלו: אינו מדבר אלא בלשון זכר דכתיב ולא יחליפנו ולא כתיב ולא תחליפנו: אתיא סמיכה סמיכה מזקני העדה. והם מנוקים מכל מום:

ולא קרבן חביבו. [דלא בעי] סמיכה [בשל חביבו]: **כל בעלי קרבן.** שאם היה לאם כ) בשותפות] קרבן אחד סומך עליו ולא [מתמיהי לאמרן] כולם: **איפכא.** אהפך: ה"ג **מתניתין ר' יהודה היא: אחלת הקדש.** תמורה [הבאת] כשממיר הוא אחילה להקדישה: [**מסוף הקדש**]. סמיכה דמה [סמיכה] ל) אין לאחר סמיכה דקסבר אחד [סומך] לכולם: עכו"מ ומחיבו מאד קרא דפיק דזה וזה אינו שלו: אינו מדבר אלא בלשון זכר דכתיב ולא יחליפנו ולא כתיב ולא תחליפנו: אתיא סמיכה סמיכה מזקני העדה. והם מנוקים מכל מום:

צג: שתי מדות פרק עשירי מנחות

רבו של רבא דאמר רבא ברים יבמות (דף ג.), ובפ' הנשרפין (סנהד' עה:) א"ל רב יאסף בר אבודימי אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה ועוד אמר היה בימי רבי דמלאכתן בפ' כירה (שבת מ:) דאמר רב יאסף בר אבודימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ כו' והוא היה רבו של רב דאמר בפ' הספינה (ב"מ פז.), מיכא תנא דאתייה לרב מדות אחוייה לרב יאסף בר אבודימי ורביונו שמואל גרים דאתייה רב בגא למ"ד כלומר שאינה לו רב במדות ור"מ מייתי לאיה מפרק כל הנשר (חולין קי.) דרבו של רב היה דאמר מיכא תנא דאתייה לרב כחל אחוייה לרב יאסף בר אבודימי ואי אפשר לגרום שם דאתייה רב דהוא דקמהדר ליה אני כחל מעיקה שניתי לו ויש מפרשים לו כמו ממנו כדאשכחן במועד קטן (דף כא.), ואם היו רבים לריכין לו [ב]).

[ג] **אתיא** סמיכה סמיכה מזקני. תימה אם כן מיבעי מנוקים מכל מום ולמאן דליף מעולת לאייה נמעבו סומא באחד מעייני דפטור ליה מראייה ואשר כל הנהו דפטורים התם ועוד למה לי בני ישראל למעוטי נשים פיפוח לי מהכא:

יליף מעולת ראייה. אע"ג דעולת לאייה גופה מעולת נדבה גמרה כדבמקום וקיימא לן (זבחים דף מט:) דדבר הלמד בהיקש אין מוחר ומלמד בג"ש הני מילי היכא דליף הא מילתא גופה אבל הכא דליפינן עולת חובה דטעונה סמיכה מעולת נדבה והדר גמרינן סומא דלא: **ידו ולא יד אשתו.** מהא דכתיב בני ישראל למעוטי נשים מסמיכה לא נפקא אשתו דהוה אמינא תמוך בקרבן בעלה דכיר בעלה דמיא [ג]) וא"ת ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה פיפוח לי דמצות עשה שהזמן גרמא אם תבא לסמיכה שחיטה לחוייתא דלאמר בפ' כל הפסולין (זבחים לג.) דאפילו סמך בסוף הלילה תבא לעמוד השחר צריך לשחוט עדיין את התמיד תחילה אלא יהא דבר קודם לתמיד עוד תנן בפרק ג' דמגילה (דף כ:) כל היום כשר לסמיכה ולשחיטה דרים בגמרא דכתיב ביום זבחכם ואיתקש סמיכה לשחיטה דכתיב ושחט וסמך ד'):

כאילו לא כיפר וכיפר. בפ"ק דזבחים (דף ו.) בעי למידק מהכא דלא מכפר אעשה דלאמר הפרשה דקאמר מאי לאו כיפר עשה דקודם הפרשה לא כיפר סמיכה דהוה ליה עשה דלאחר הפרשה ואמר רבא עשה דסמיכה קאמרת שאני הכא כיון דכל כמה דלא שחט בעמוד וסמוך קאי אימת קא הוי עשה לאחר שחיטה משיב כעשה דלאחר שחיטה אמר ליה רב הונא בר (רבי) יהודה לרבא ואימא כיפר גברא לא כיפר קמי שמיא דתניא והנותר בשמן אשר על לף הכהן כו' ותימה דלא מייתי מברייתא דתנופה דהכא דעל כרחין לא כיפר קמי שמיא קאמר דלא שייך למימר לא כיפר [ד]) עשה דתנופה היא לאחר זריקה ויש לומר דהן בריתא מיתניא גבי אשם מצורע בתורת כהנים שטעון תנופה מי ושייך לפרש

דנין יחיד מיחיד ואין דנין יחיד מציבור ולמאן דיליף מזקני עדה מאי טעמא לא יליף מעולת ראייה דנין מידי דכתיב ביה סמיכה בגופיה ממידי דכתיב ביה סמיכה בגופיה לאפוקי עולת ראייה דהיא גופה מעולת נדבה גמרה [ה]) דתני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא [1] ויקרב את העולה [ו]) ויעשה כמשפט כמשפט עולת נדבה לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה: והעבד והשליח והאשה: תנו רבנן [2] ידו ולא יד עבדו [3] ידו ולא יד שלוחו ידו ולא יד אשתו כל הני למה לי צריכא אי כתב רחמנא חד הוה אמינא למעוטי עבד דלאו בר מצות [ז]) אבל שליח דבר מצוה הוא [ח]) ושלוחו של אדם כמותו אימא לסמוך ואי אשמעינן הני תרתי דלאו בגופיה דמיא אבל אשתו [ט]) דכגופיה דמי' אימא תיסמך צריכא: סמיכה שירי מצוה: [7] ת"ר [2] וסמך ונרצה וכי סמיכה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר [3] כי הדם הוא בנפש יכפר אלא לומר לך שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה [8] מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר ותניא גבי תנופה כי האי גוונא [4] לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר אלא לומר לך שאם עשאה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר: **על הראש:** תנו רבנן [2] ידו על הראש ולא ידו על הצואר ידו על הראש ולא ידו על הגביים ידו על הראש ולא ידו על החזה כל הני למה לי צריכי דאי כתב רחמנא חד [3] למעוטי צואר דלא קאי בהדי ראשו אבל גבו דקאי להדי ראשו אימא לא צריכא ואי אשמעינן הני תרי משום דלא איתרבי לתנופה אבל חזה דאיתרבי לתנופה אימא לא צריכא איבעיא להו ידו על הצדדין מהו תא שמע [3] דתניא אבא ביראה [7] ברבי אליעזר בן יעקב אומר ידו על ראשו ולא ידו על הצדדין בעי רבי ירמיה מטלית מהו שתחזיק תא שמע [7] ובלבד שלא תהא דבר חוצץ בינו לבין הזבח: ובשתי ידים: מנא הני מילי אמר ריש לקיש דאמר קרא [5] וסמך אהרן את שתי ידו כתיב ידו וכתיב שתי זה בנה אב כל מקום שנאמר ידו הרי כאן שתים עד שיפרט לך הכתוב אחת אזל רבי אלעזר אמרה להא שמעתא בבי מדרשא ולא אמרה משמיה דריש לקיש שמע ר"ל ואיקפד א"ל אי ס"ד כל היכא דכתיב ידו תרתי נינהו למה לי למכתב ידיו ידיו אקשי ליה עשרים וד' ידיו [6] ידיו תביאנה [7] ידיו רב לו [8] שכל את ידיו אישתיק לבתר דנח דעתיה א"ל מאי טעמא לא תימא לי ידיו דסמיכה קאמרי בסמיכה נמי כתיב [9] ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו סמיכה דבהמה קאמרי: ובמקום שסומכין שוחטין [ט]) תבא לסמיכה שחיטה: מאי קאמר הכי קאמר במקום שסומכין שוחטין שתבא לסמיכה שחיטה: **מתני'** חומר בסמיכה מבתנופה ובתנופה מבסמיכה [ה]שאחד מניף לכל החברים ואין אחד סומך לכל החברים חומר בתנופה שהתנופה נוהגת בקרבנות היחיד ובקרבנות [ו]הצבור

בחיים

דנין. קרבן יחיד מיחיד מעולת לאייה דהוי נמי קרבן יחיד: **דנין.** [ה]סמיכה בקרבן יחיד דכתיב ביה סמיכה בגופיה דסמיך ומסמך [1] מפר העלה דבר של ציבור דכתיב ביה סמיכה בגופיה וסמכו זקני העדה (ויקרא ד:) **לימד על עולת חובה.** כגון האי דמילואים ועולת לאייה כמו עולת חובה היא: **כל הני למה לי.** [1] והגך כולהו מחד ידו ממעטי: **ושלוחו של אדם כמותו.** דגמרינן (קדושין מא:) מפסח דכתיב (שמות יב) ושחטו אותו כל קהל וגו': [1] **(סמיכה שירי מצוה.** שאם לא עשאה לא מעכב): **כאילו לא כיפר.** כאילו לא עשה מצוה מן המובחר דכתיב (ויקרא ה) וסמך ונרצה ואפילו הכי כיפר דכפרה בדם הוא: **ולא על סלוחר.** דייבו הגרון בית השחיטה: **הגנייס.** דייבו גב [1]: **דקתי לדהי ריישי.** בשוה (ה) הרשם אימא לא נמעבו: **על הנדדין.** של לאם על הלמיים: **מהו שאחוז.** בין ידו לבין הרשם: **כיבי ידו.** חסר: **אקפד.** על שלא אמרה משמו ואקפיד ליה אי ס"ד וכו' למה לי דכתב רחמנא בשום מקום בתורה ידיו מלא לכתוב ידו ומשמע נמי תרי: **ידו** ה' **דסמיכה קאמרי.** דמשמע תרי ה) והא לא אשכחן ידיו מלא דסמיכה: **סמיכה דבהמה קאמרי.** דכל מקום שנאמר ידו משמע תרי: **ט) (מאי) קאמר.** במקום שסומכין שוחטין **ז)** כלומר דלאחר שסומכין לאחר שוחטין [1] שתבא לסמיכה שחיטה דהכי מסתבר שפיר (ע"ז) מאי קאמר דמשמע ליה דבאותו מקום בהבמה שסומכין שם שוחטין והלא אין סמיכה **(ב)** בעזאר **יא)** נ"ל: **ז) במקום שסומכין.** בעזרה במקום הטבעות דבשעת סמיכה היו ישראל רשאין ליכנס שם:

רש"י בת"י

מעולת נדבה גמרה. דלא כתיב [סמיכה] אלא בעולת [נדבה דכתיב] וסמך ידו על [ראש] העולה **ב)** וכל התמלת ויקרא [הוא בעולת נדבה] דכתיב **ג)** אדם כי יקריב מכם ממעון [אם יולה] לתקריב: **ויעשה כמשפט.** בעולת חובה כתיב בויקי ביום הסמיני והכיא עולת חובה היתה דכתיב **ד)** קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים וכתיב בסמיכה [תמים]: **ידו ולא יד תבירו.** תע"ג דאמר לעיל **ה)** [קרבנו] ולא קרבן תבירו אינקעיר ידו דאי לא כתיב יד הוי אמינא אינה [לאמעטו] תבירו אינה [דהקריב] בלא ידיעה: **שלוחו.** של ישראל כמותו ליפינן בפסחים מוהאמון כל קהל עדת ישראל **ה)** וכי כל הקהל שוחטין אלא מלאן שאלוחו של אדם כמותו **ט)**: **שירי מצוה.** אלא סמך: **כאילו לא כפר.** מן המובחר: **וכיפר.** כפרה כל הזו דבפרה בדם: **הגואר.** תמת הגרון: **הגנייס.** גבו של בהמה: דאם כתיבי **ז)** [ציפוע] דאמו כנגד דאמו: **הנדדין.** לידי הרשם מהו: **בדבי רבי: מעלים.** אם כרך מטלית על ידו וסמך: **אלא יהא דבר תוכן.** בגי פרו של אהרן בתוך יומא [נ.]: **ידו.** בלא יו"ד: **שמע ריש לקיש.** דלא אמרה משמיה: **ואוחיב ליה.** אילו גופיה: **אי ס"ד.** ידו משמע תרי: **אמר לי למכתב ידיו.** בכל התורה: **אקשי ליה עשרים וארבע.** אמאי לא כתיב ידו: **כתר דנח דעפיס ג"ל.** אין בסמיכה ליפינן בבנין אב אלא בשעיר המשתלח **ד)** כתיב ידו וכתיב שתי אף כל מקום [דכתיב] ידו בסמיכה שתי הוין: **מאי קאמר.** דלתני מיקם לסמיכה שחיטה ואתא ידענא דבמקום שסומכין שוחטין לפי שאיקם לסמיכה שחיטה דכתיב **ה)** וסמך [אהרן] וסמיך ליה ושחט: **מתני' שאחד מניף לכל החוברים.** [שרלו] להתנדב קרבן שכל הקרבנות מניפין בשותפות דלאמר בפ' המנחות והנסכים **ה)** [ולאחד] מניף על ידי כולם דלמיבעי בגמ': **בקרבנות.** בחזה ושוק של שלמים: **ובקרבנות צלבור.** בכבשי עצרת:

ה) כיצה כ., [ומ"ק], **ו)** [שם כד. ד"ה], **ז)** יומא ה. [בחזיס ו.], **ח)** נ"ל סמיכת קרבן יחיד. נ"ק, **ט)** [ויקרא ה], **י)** שייך למתני' וגי' נ"ק [בסמיכה ס' שלא עשאה כו'], **כ)** נ"ל ובכל לא כו' מלא בסמיכה. נ"ק, **ל)** נ"ל הכי קאמר דאי תרי אמר ס"ד תרי אי הוה אי"כ ס"ד מאי קאמר דמשמע ליה דבלאחו מקום בבהמה שסומכין שם שוחטין והכא אין סמיכה בגואר אם"ל ואמ"כ ד"ה הכי קאמר במקום הטבעות דבשעת סמיכה מקום הטבעות דבשעת סמיכה היו ישראל רשאין ליכנס שם ענין אחר במקום שסומכין שוחטין כלומר דלאחר שסומכין לאלחר שוחטין שתבא לאחר שסומכין שוחטין ל"ל דאי אמר לאחר שסומכין שוחטין ל"ל ד"ה אי אמר לאחר שסומכין שוחטין ל"ל ד"ה אי אמר לאחר שסומכין שוחטין ל"ל ד"ה א

מתני' כחיים וכשחוטין. בכבשי עצרת: **ובדבר שאין בו רוח חיים.** ו] לחם ומנחות: **מה שאין כן בסמיכה.** דלאן נוהגין בשחוטין ואין נוהג אלא בדבר שיש בו רוח חיים: **גמ' שיכול.** שיבא האחד סומך לכל המביאים והלא דין הוא וכו': **בחובריך.** בחבריך: **נתמעטה בחובריך.** שאין כולם צריכין להניף אלא אחד מניף על יד כולם: **ותפרכי תנופה בחובריך.** שיהא כולם צריכין להניף: **תנופה שנתרבית בשחוטין.** כין בשלמי צבור בין בשלמי יחיד: **קא סוי תלילה.** דכי מניף זה ידו ע"י שכיכו הוא ידו תוצלת בין יד ז] חבירו לזכות: **ליניף.** חד והדר ליניף חבריה: **תנופה.** אחת כתיב אבל בסמיכה לא כתיב סמיכה ח] בהדיא אלא ומסמך פתח כ) ניכול לסמוך הבדר לסמוך: **והעלו.** לכהן גדול: **הושיט הרלאשון.** מלמוכן י"ב ג) שעסוקים בתמיד וסומך עליהם כהן גדול וחוזרן על האישים ונשמט השני והלך ו וכא חבירו אליהי ומושיט לראשון והראשון לכהן גדול: **משוס יקרא דכהן גדול.** שיהא ראשה כמו שהקריב הוא את כולן היה סומך עליהן ולא שתהא סמיכתם מוהגת בשחוטין מן התורה:

הדרן עלך שתי מדות

רש"י בת"י

חיים ושחוטין. [מפרש בפ' בלן המנחות באות מלה ד]: **בדבר שאין בו רוח חיים.** כגון קרבן בהמה: **בדבר שאין בו רוח חיים.** כגון לחמי תודה ונסכים: **גמ' כל בעלי קרבן לסמיכה.** כל המובדרין סומכין: **נתמעטה בחובריך.** [שאחד] מניף בדמפרש משוס דלא אפשר [משוס] דהוא תלילה בין יד של זה לקרבן. ואי קשיא הא אמרינן ב) כהן מניף ידו תחת יד בעלים ומניף והוי ידו תלילה לא אקפיד משוס דעיקר תנופה בבעלים בדכתיב [במדבר ו] על כפי המזיר: **כזמן שהיה רוחה בעצרת.** הקרבן דבכשרותו הוא דאמר במס' יומא [יח:] כלפי מקריב חלב בראש דאמר עולה זו אני מקריב: **והעלו.** מסייעבו לעצות: **והושיט הראש והרגל.** דהן קרבין ראשון בתמיד בדאמרינן בתמ' יומא [סב:]: **וסומך עליהן.** הה"ג חוזרן על המערבה: **הושיט השני.** דל"ג בהנים [הין עסוקין] בתמיד ו): **שתי הידים.** קרבין אחר הראש והרגל. והשני מושיט לראשון דרך כבוד הוא בכך שיהא אחד מושיט מכולם ונותן לו. ומדקתני והושיט לו הראשון וסומך עליהם אלמא יש סמיכה בשחוטין: הא לאו סמיכה גמורה היא אלא משוס יקרא דכה"ג שתהא הקטרתו מעולה משאר הקטרת:

(ע"ב מב"י רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל).

הדרן עלך שתי מדות

[הפרושים שנמצא בדפוס מבאן ואילך הוא פירוש רש"י ז"ל]

שתי הלחם. דפוס. פורמ"ל בלע"ז ובגמ' מפרש היאך **עשוי: וכשהוא רודה.** ב] מן התנור: **נותנן בדפוס כדי שלא יתקלקלו. ושבכו: גמ' הלא הלחם.** בלחם הפנים כתיב: **ושמת אותם.** שימה לאשונה שאתה עושה מהם להיינו בתנור תהא בלשון אותם דמשמע שהיה נותן שתים בשני דפוסין יחד בתנור: **ועדיין היא בלח.** נותנה בדפוס שהדפוס **עשוי** ד] כמין תיבה פרולה ונמר כמין ספינה רוקדת כדפליגי לקמן [ע"ב] ומתקן הבלק בתוך הדפוס שיהא עשוי כעין הדפוס שהלחם היה לו דפנות ותוך: **וכמין דפוס היה לה בתנור.** והיו מסיקין אותו עם התנור ואופה את הלחם: **וליתדרה.** לאחר שרדה לדפוס קמא שתקנה בו: **נפחה א]** . ולריכה דפוס גדול מן הראשון כמין שתים שתים ויש לומר דאם כן לכתוב ונתת אותם אבל ושמת משמע שימה בדפוס:

ושמת אותם בדפוס. וא"ת והא אפיקתיה לומר שאפייתן בדפוס: **אא** ובשחוטין ובדבר שיש בו רוח חיים ובדבר ב שאין בו רוח חיים מה שא"כ בסמיכה: **גמ'** תנו רבנן 1 קרבנו לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה שיכול והלא דין הוא ומה תנופה שנתרבתה בשחוטין נתמעטה בחוברין סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין אינו דין שתתמעט בחוברין ת"ל קרבנו לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה ותתרבה תנופה בחוברין מקל וחומר ומה סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין נתרבתה בחוברין תנופה שנתרבתה בשחוטין אינו דין שנתרבתה בחוברין משום דלא אפשר היכי ליעביד לינפו כולהו בהדי הדדי קא הויא חציצה ליניף וליהדר ולינייף תנופה אמר רחמנא ולא תנופות וסמיכה בשחוטין ליתא והתנן ג) ב בזמן שכהן גדול רוצה להקטיר היה עולה בכבש והסגן בימינו הגיע למחצית הכבש אחז ג) סגן בימינו והעלהו והושיט לו הראשון הראש והרגל ב) סומך עליהם וזורקן הושיט השני לראשון שתי ידים נותנו לכהן גדול סומך עליהם וזורקן נשמט השני והלך לו וכך היו מושיטין לו שאר כל האברים סומך עליהם וזורקן ובזמן שהוא רוצה הוא סומך ואחרים זורקין אמר אביי ד התם משום (ג) ג) כבודו דכהן גדול:

הדרן עלך שתי מדות

שתי ה הלחם גילושות אחת אחת ונאפות אחת אחת ו לחם הפנים גילושות אחת אחת ונאפות שתים שתים ז ובדפוס היה עושה אותן כשהוא רודן נותנן לדפוס כדי שלא יתקלקלו: **גמ'** מנא הני מילי דתנו רבנן 2 שני עשרונים יהיה החלה האחת מלמד שגילושות אחת אחת מנין שאף שתי הלחם כך תלמוד לומר יהיה ומנין שאפייתן שתים שתים תלמוד לומר 3 ושמת אותם יכול אף שתי הלחם כן תלמוד לומר אותם האי אותם הא אפיקתיה אם כן לימא קרא ושמתם מאי ושמת אותם שמעת מיניה תרתי: תנו רבנן ושמת אותם בדפוס ח שלשה דפוסין הם נותנה לדפוס ועדיין היא בצק וכמין דפוס היה ז] לה בתנור וכשהוא רודה נותנה בדפוס כדי שלא תתקלקל ולהדרה לדפוס קמא כיון דאפי' ט] לה נפחה: איתמר לחם הפני' כיצד עושין אותו רבי

סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין. תימה ותתרבה בשחוטין מקל וחומר מתנופה שנתמעטה בחוברין ותתרבה בשחוטין: **קא** הויא חציצה. והא דלכהן מניף ידו תחת יד הבעלים ומניף פירשתי לעיל בפרק כל המנחות באות מלה (דף סא ו)): **בזמן** שכהן גדול רוצה להקטיר. משנה היא במסכת תמיד (דף לג.):

הדרן עלך שתי מדות

שתי הלחם. במשנה ובמקרא קרוי לשון זכר ולשון נקבה דהכא תנן שתי הלחם ובשמואל (א יז) כתיב גבי שאול ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם ולעיל פ' ולאו מנחות (דף עה:) קרי ליה לשון זכר דקאמר בבא מלחם גדול וכתיב (ישעיה נא) ולא יחסר ט) לחמו: **ובדפוס** היה עושה אותן. אית דגרסי טפוס והכל אחד כמו גיטין (דף כו.) טופסי גיטין פורמ"ל בלע"ז ואי אפשר לגרר אם היה מתקן הלחם מחוץ לדפוס שהיה הדפוס בתוך הלחם או הלחם בפנים ומתוך הסברא נראה שהלחם בתוך הדפוס אבל מדקאמר בגמ' וליהדרה בדפוס קמא ומשני כיון דאפי' לה נפחה משמע שהלחם חוץ לדפוס דאי בתוך הדפוס כיון דכמין דפוס היה לה בתנור היכי מינפחה הא אין הדפוס מניחה ועוד דבכל דוכתא משמע שהיו מדביקין את הפת בתנור ואם בתוך הדפוס נמוגה אי אפשר להדביקה ומהא דקתני וכשהוא רודן נותנן בדפוס אין לדקדק דשייך דייה ט) מפני הדפוס ולא מפני שהודבקה בתנור: **וכשהוא** רודן נותנן **בדפוס.** הן הקערות של שולחן כדאמר (לקמן דף לז.) קערותיו אלו דפוסין וכן פירש רש"י בפירושי חומש שהיה נותנו בקערות לאחר אפייה ותימה הא דפליגי לקמן (דף לה:) באפייתן אי דחיא שבת דלמאן דאמר תנור מקדש דחיא שבת משום דאי אפי לה מאתמול איפסלא בלינה ולמאן דאמר אין תנור מקדש לא דחיא הא בין למר ובין למר קערות מתקדשו כדכתיב בפ' נשא ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדות את השולחן ואת כל כליו ושמא אע"ג דכתיב גבי שלחן ועשית קערותיו מ"מ כלי השולחן מיהא לא מיקרו אי נמי מאן דמפרש קערותיו אלו הדפוסים קסבר תנור מקדש אבל מאן דאמר אין תנור מקדש היה מפרש דקערותיו היינו קערות שהיו נותנים בהם את הלחם על שתי שולחנות שבאולם אחד מכסף ואחד מזהב על של כסף נותנים לחם הפנים בכיסתן ועל של זהב ביציאתן אבל אין לפרש דעל שולחן של משה שבהיכל היו סודרין בתוך הקערות דאם כן שולחן היה מקדש יותר מחמשה עשר טפחים:

ושמת אותם בדפוס. וא"ת והא אפיקתיה לומר שאפייתן

כמין

מתני' כחיים וכשחוטין. תימה ותתרבה בשחוטין מקל וחומר מתנופה שנתמעטה בחוברין ותתרבה בשחוטין: **קא** הויא חציצה. והא דלכהן מניף ידו תחת יד הבעלים ומניף פירשתי לעיל בפרק כל המנחות באות מלה (דף סא ו)): **בזמן** שכהן גדול רוצה להקטיר. משנה היא במסכת תמיד (דף לג.):

הדרן עלך שתי מדות

שתי הלחם. במשנה ובמקרא קרוי לשון זכר ולשון נקבה דהכא תנן שתי הלחם ובשמואל (א יז) כתיב גבי שאול ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם ולעיל פ' ולאו מנחות (דף עה:) קרי ליה לשון זכר דקאמר בבא מלחם גדול וכתיב (ישעיה נא) ולא יחסר ט) לחמו: **ובדפוס** היה עושה אותן. אית דגרסי טפוס והכל אחד כמו גיטין (דף כו.) טופסי גיטין פורמ"ל בלע"ז ואי אפשר לגרר אם היה מתקן הלחם מחוץ לדפוס שהיה הדפוס בתוך הלחם או הלחם בפנים ומתוך הסברא נראה שהלחם בתוך הדפוס אבל מדקאמר בגמ' וליהדרה בדפוס קמא ומשני כיון דאפי' לה נפחה משמע שהלחם חוץ לדפוס דאי בתוך הדפוס כיון דכמין דפוס היה לה בתנור היכי מינפחה הא אין הדפוס מניחה ועוד דבכל דוכתא משמע שהיו מדביקין את הפת בתנור ואם בתוך הדפוס נמוגה אי אפשר להדביקה ומהא דקתני וכשהוא רודן נותנן בדפוס אין לדקדק דשייך דייה ט) מפני הדפוס ולא מפני שהודבקה בתנור: **וכשהוא** רודן נותנן **בדפוס.** הן הקערות של שולחן כדאמר (לקמן דף לז.) קערותיו אלו דפוסין וכן פירש רש"י בפירושי חומש שהיה נותנו בקערות לאחר אפייה ותימה הא דפליגי לקמן (דף לה:) באפייתן אי דחיא שבת דלמאן דאמר תנור מקדש דחיא שבת משום דאי אפי לה מאתמול איפסלא בלינה ולמאן דאמר אין תנור מקדש לא דחיא הא בין למר ובין למר קערות מתקדשו כדכתיב בפ' נשא ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדות את השולחן ואת כל כליו ושמא אע"ג דכתיב גבי שלחן ועשית קערותיו מ"מ כלי השולחן מיהא לא מיקרו אי נמי מאן דמפרש קערותיו אלו הדפוסים קסבר תנור מקדש אבל מאן דאמר אין תנור מקדש היה מפרש דקערותיו היינו קערות שהיו נותנים בהם את הלחם על שתי שולחנות שבאולם אחד מכסף ואחד מזהב על של כסף נותנים לחם הפנים בכיסתן ועל של זהב ביציאתן אבל אין לפרש דעל שולחן של משה שבהיכל היו סודרין בתוך הקערות דאם כן שולחן היה מקדש יותר מחמשה עשר טפחים:

ושמת אותם בדפוס. וא"ת והא אפיקתיה לומר שאפייתן

כמין

נט א ב מי' פ"ט מהל' מעשה"ק הל' ח ופ"ח מהלכות ממרין ומופסין הלכה יא:

ס ג ד מי' פ"ם מהל' כלי המקדש הל' יג יד:

א ה מי' פ"ח מהלכות ממרין ומופסין הל' ו:

ב ו מי' פ"ם שם הל' ז:

ג ז ח מי' שם הל' ח:

שיטה מקובצת

א) אחד הסגן: ב) והרגל דומה: ג) משום יקרא: ד) חיבת לה נמחק: ה) לה נפחה רב: ו) חיים שתי לחם: ז) חיבת חבירו נמחק: ח) סמיכה אחת: ט) רודה אותן: י) עשוי למר: יא) נפחה רב:

ד א מיי' פ"ה מהלכות תמידין ומוספין הל' ט:

לעזי רש"י

קווי"ש [קוויי"ט]. סירה קטנה.
פירק"ש [פורקי"ש]. קלשונים.
צירקל"א. חישוק.

שיטה מקובצת

(חידושי רגמ"ה)

כמין תיבה פרוצה. שניטל הקיר העליון מהדפנות של ארבה [שמכאן] ומכאן ולא נשאר [כי אם] התחתונה [והדפנות] של רחבה וכך [לחם] הפנים מקפלין בראשו [מכאן] ומכאן: ספינה רוקדת. שהיא (חדא) [חדה] (למעלה) [למטה] וראשיה משפעין ועולין למעלה ובאמצע נמוכה: בשלמא למ"ד כמין תיבה פרוצה היינו דהוי יתבי הבזיכין על גבי הלחם במה שהלחם שוה: אלא למ"ד כמין ספינה רוקדת שהיה לה בית קבול (וחדא) [וחדה] הוה [למטה] היכי הוו יתבין הבזיכין בתחתית הלחם. ונמצאו שלא היו נוגעין באמצען בתחתית הלחם: מקום עביד להו. שוה בתחתית כדי מקום ישיבת הבזיכין: בשלמא למ"ד כמין תיבה פרוצה היינו דהוו יתבי קנים שבין לחם ללחם בעובי מה שנקפל למעלה שהיה רוחב א) [השלחן] כרחבו של [הלחם]: אלא למ"ד כמין ספינה רוקדת. היכי הוו יתבי קנים על גבי ראשי הלחם שהן חדין: מורשא עביד להו. לסוף הראשין [היה] מדביק חתיכת בצק [שיהיה שוה] באמצע ועליהם הקנים שוכבין: בשלמא למ"ד כמין תיבה פרוצה היינו דסמיכין ליה סניפין ללחם שקפול הלחם עד קצה רוחב השלחן הוא והסניפין על הארץ הם עומדים ונוגעים בכל קפול הלחם עד למעלה וסומכין אותם: אלא למ"ד כמין ספינה רוקדת היכי סמכי הקנים את הלחם דאינם נוגעים על פני כל הקיפול אלא לקצות הלחם: דעגיל להו. לסניפין ב) כופין עד יגעו כמין סורקולא ואותו עגול קאי תחת שיפועו של לחם לכל קפול הלחם ועומדין הסניפין על השלחן הלחם מעמיד את הסניפין על השלחן והסניפין מעמידין קיפולי הלחם: היינו דבעינן סניפין. (כהלחם) [כי הלחם] אחד על חבירו שלא ידחוק ראשי חתוך הלחם לחוץ: סניפין למה לי. והלא קיפולו ישר ואינו משופע ולא ידחוק אחד את ראש חבירו לחוץ שקיפולו שוה: ודאי למ"ד כמין תיבה פרוצה לא היו צריכין סניפין למסמכינהו אלא משום הכי היו סניפין שהם מפולגין שעל גבי פיצולין מכאן ומכאן מונחים הקנים ולא על גבי הלחם ממש כדי שלא יפרוס הלחם שאילו לא היו הסניפין הסומכין את הלחם והקנים: אגב יוקרא דלחם תלתי. היה נופל התחתונה תלתי תלתי: סניפין על גבי השלחן מונחים. שהיה כופף ראש הסניף תחת שיפוע הלחם שיעמדו סניפין בו: הלחם מעמיד את הסניף ששפועו מהדק רגליו על השלחן והסניף מעמיד את הלחם שלא יפרוס. (עכ"ל הרגמ"ה): ג) פרוצה ושהיו הדפנות ארוכות: ד) הלחם ראשו של קנה על: ה) תיבה של נמחק: ו) סניפין של זהב: ז) שהלחם נתון ארכו: ח) פרוצה שהדפנות: ט) בקרקע אצל השלחן: י) באותם פיצולין: יא) לחם ואין יכולים: יב) מעגל שאין: יג) ישב עליו: יד) סניף והסניף מעמיד את הלחם כדאמרן: טו) שלא יהו נוגעין ס"א נוטין כל כו' נ"א נוגעין כל עיקר בדופן:

א) אולי צ"ל הקיפול וכ"כ ברגמ"ס. ב) אולי צ"ל והיו כפופין כדי שיגעו ללחם ושעיין כמין צירקלא ואותו עיגול קאי וכו'

כמין תיבה פרוצה. דשולחן רחבו ממשה לרבי יהודה (לקמן דף לו.) ומשה לרבי מאיר ולחם ארכו עשרה ורחבו חמשה ונותנין ארכו כנגד רחבו של שולחן וקופל לרבי יהודה טפחיים וחמשה מכאן וטפחיים וחמשה מכאן ולרבי מאיר טפחיים מכאן וטפחיים מכאן נמצא שהיה כמין תיבה פרוצה ג) דפנות זו כנגד זו ושוליים רחבין ופרוצה מלמעלה כמין ספינה רוקדת ואין לה שוליים אלא מלמעלה רחבה ומלמטה כלה והולכת עד כאצבע ושני ראשיה חדין והולכין וגבוהין מלמעלה ואין נוגעין במים כך פי' בקונטרס ומתוך פירושו נראה דפתות הלחם ד) מלמטה ושני ראשין חדין כספינה החדה בראשה ובסופה כדי לרוץ מהרה כך הלחם חד בראשו ה) וכסופו (של חד) נד אורך השולחן ולהכי פריך למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי קנים הלא ראשן חדין ואין יכול לישב שם אלא קנה אחד באמצעיתו ואע"פ שהיו שם ד' סניפין של זהב מפולגין בראשיהן כדי לקבל ראשי קנים מ"מ בעינן שיהא ו) לחם משלן חזק באמצען שלא יתקפלו מכובד הלחם ומה שצייר בקונטרס צורתו כזה הם המילודין שבראשו ושבסופו של אורך השולחן ולגד רוחבו שהיו דופני הלחם מאריכין ומרחיבין בעניין זה שכופפין לגד ראשו ולכך מפרש לקמן דסניפין עגול להו מיעגל אצל גופה הלחם ז) מאמצעית לא היה הולך ומגביה בשיפוע מכאן ומכאן עד שהיה הולך ומרחיב עד ה' טפחים והם השוליים הממלאים רחבו של שולחן ח) ואחד כופל מכאן ומכאן כמו דופן זקוף לר' יהודה טפחיים ומחצה ולר' מאיר טפחיים

כזה* אצל מה שפי' בקונטרס ושני ראשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה ואין נוגעין במים אם רואה לומר כעין ספינות שלנו שראשו וסופו משופע והולך ואינו נוגע במים נמצא לכי מסדר ליה ללחם על השולחן לא יתיב לחם אקניים המונחים בראש הלחם ונסופו דלא יתיב אלא אקנה אמצעי בלחודיה ויש מפרשים דהיינו הא דפרין אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת קנים היכי הוו יתבי כלומר היאך היה יושב הלחם על הקנים פירוש היכי הוו יתבי קנים ט) כמשפטו שיהא הלחם עליהם ומשני מורשא עביד להו שהיה מדביק בצק בשולי הלחם מתחתיו בחודו שלמטה כדי שישען על הקנים ואין הלשון משמע כן כלל לפיכך נראה שהלחם בראשו וסופו שכלפי אורך השולחן אין הולך ומשפע כלל אלא זקוף וא"ת למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי הוו יתבי לר' יהודה טפחים ארכו עשרה ורוחבו חמשה וקופל לר' יהודה טפחיים וחמשה מכאן וטפחיים מכאן ולרבי מאיר טפחיים כיון דלמטה כלה והולך עד כאצבע היכי תנן נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן הא חסר ליה מה שהוליו הולכין וגבוהין מחמצעיתו מכאן ומכאן דכי פשטת ליה קממלא ליה ותו לא וכי משפשת ליה חסר ליה פורתא ושמא ההוא פורתא לא חשיב ועוד קשה הא דאמר רבי יוחנן (לקמן ד' לו.) לדברי האומר טפחיים וחמשה קופל נמצא שולחן מקדש ט"ו טפחים למעלה הא גבוה טפי לרבי יוחנן גופיה כיון דאמר כמין ספינה רוקדת ולריך לומר דלא הוי טפח וחמריון לקמן כיון דלא הוי טפח לא לקחשיב ודוחק הוא שהרי שאה לחמים היו זה על גב זה ואי לכל חד וחד לא סליק שתות טפח מאי קא פריך למ"ד כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בזיכין הא אין מפשיעין השוליים אפילו שתות טפח וי"ל דאפילו הכי משמע ליה דלא יתבי בזיכין שפיר דבעינן ד) שלא יהו נוגעין כל עיקר וא"ת אלא הרי לחם הפנים עוביו טפח כדאמרינן בפסחים בפרק כל שעה (דף לז.) נמצא שולחן מקדש טובא ו"ל דאותו עובי טפח היה בתוך הקיפול שהקיפולי טפחיים ומחצה לרבי יהודה או טפחיים לרבי מאיר: **דסמכי** ליה סניפין ללחם. נראה דסניפין רחבין ממשה כרחבו של לחם ומפולגין בראשיהן ב) דאמר פי' בקונטרס שראשי הקנים של כל לחם ולחם מונחין באותן פיצולין ולפי' זה היו הפיצולין זה למעלה מזה לר' יהודה טפחיים ומחצה ולרבי מאיר טפחיים דאותן פיצולין היו כעין פגימות לראשי הסניפין כמדת עובי הקנה ותימה דבמתני' תנן (לקמן דף לו.) ד' סניפין של זהב היו שם מפולגין בראשיהן כדי שיהו סומכין בהן את הלחם וכן קתני לקמן בברייתא שבהם סומכין את הלחם ואין מזכיר בשום מקום כלל נמיתא דראשי הקנים משמע דלא בעי דעמדה אלא ללחם התחתון המונח על טהרו של שולחן ובתוספתא (פי"ל) נמי תניא ד' סניפין היו שם שבהן סומכין את הלחם משמע דלא התחתונה דווקא ולא אפשר להיות כלל לומר דאמר כמין ספינה רוקדת: **תלה**. כמו נפל תלוי תלוי תלתי דפרק אלו טרפות (חולין דף נג.):

כמין תיבה פרוצה. שניטל כיסויה ושתי דופנותיה זו כנגד זו כך הלחם היו לו ד' דפנות ושוליים רחבים כזה: **כמין ספינה רוקדת.** א) קווי"ש ואין לה שוליים אלא מלמעלה רחבה ומלמטה כלה והולכת עד כאצבע כזה וד' ראשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה ואין נוגעין במים. ולהכי קרי לה רוקדת שמרקדת והולכת מהר: **היינו דיתבי בזיכין.** של לבונה בתוך לחם העליון כדכתיב (ויקרא כד) על המערכת לבונה זכה להועיל והשוליים רחבים היו יושבים הבזיכין עליהם יפה: **אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בזיכין.** הא אין לו שוליים: **מקום הוה עביד להו.** בעובי אחד הדפנות היה מתקן להן בית מושב: **בשלמא למ"ד כמין תיבה פרוצה.** ב) היו הדפנות: **היינו דיתבי קנים.** דקתני מתניתין [לו.] כ"ח קנים היו שם שהיה נותן ג' קנים של זהב על הלחם ג) הראשון ג)[האחד] ראשו של קנה על דופן זה וראשו ד) (של) אחר על דופן זה ועל הקנים היה מושיב לחם אחר עד שהם שם חלות זו על זו ומבדילין הקנים בין חלה לחביריתה כדי שלא יתעפשו: **אלא למאן דאמר כספינה רוקדת היכי יתבי קנים.** והלא ראשן חדים ואין יכול לישב שם אלא קנה אחד באמצעיתו: **מורשא עביד להו.** אלא הראש מכאן ומכאן ומדביק מעט בצק לקבל את הקנים: **בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה.** שהיו הדפנות זקופות בשוה היינו דסמיכי סניפין ללחם דקתני מתני' [לו.] ארבעה סניפין ה) היו שם מפולגין בראשיהן שיש לסדר זה ושיש לסדר זה שהלחם ו) מונח ארכו לרוחבו של שולחן וקופל למעלה מיכן ומיכן מה שאורך הלחם יתר על רוחב השולחן והן הן דופני הלחם ולמאן דאמר כמין תיבה פרוצה ז) כפול שהדפנות זקופות בשוה: **היינו דסמכי.** שני סניפין שקורין פיק"ש העומדים בקרקע ח) ארוכות וגבוהות עד לחם העליון שומכין הלחם שלא יפברו דופנותיו ולהכי מפולגין בראשיהם פיצולין הרבה כזה שראשי הקנים שעל כל לחם ולחם מונחין ט) על אותם פיצולין: **אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת.** עשויין הדפנות בשיפוע היכי סמכי סניפין ללחם והלא אין הסניפין נוגעין אלא מעט בראשו של לחם י) ואין יכול לסמוך שארי) דופנותיו שלא יפברו: **דעגיל להו מיעגל.** יא) אין הסניפין עומדין זקופין אלא עשויים כחצי מעגל שקורין צירקל"א כזה ד) ואותו עיגול מתח שיפועו של לחם וסומך את כל הלחם וראש הסניף סומך לראש הלחם. מיעגל צירקל"א כדקרינן חוני המעגל על שם עוגה (תענית דף יט.): **היינו דבעינן סניפין.** שאין שולי הלחם רחבים ואינו יושב יב): **אגב יוקרא דלחם.** שזה מונח על זה מכבידו: **תלה.** נשבר כמו תלוני תלוני (חולין דף נג.): **סניפין על גבי שלחן מונחים.** ודעגיל להו כדאמרן: **אלא למ"ד כמין תיבה פרוצה.** והוו הדפנות שוות וזקופות הו לא מצו סניפין למיתב על השלחן: **הלחם מעמיד את הסניפין.** שפיעופו של לחם מונח על קיפולו טו) של סניף יג) כדאמר דעגיל מיעגל והסניף מעמיד הלחם שלא יפול: כמין

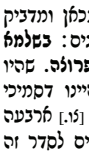

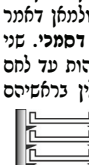

הלחם כעין זה: היינו דבעינן סניפין. כשהלחם אחד על גבי חברו שלא ידחוק ראשי החדרן לחוץ: סניפין למה לי. והלא קיפולו ישר ואינו משופע לא ידחוק אחד ראש חברו לחוץ שקיפולו שוה: ודאי למאן דאמר משום תיבה פרוצה לא הוו צריכי סניפין למסמכינהו אלא משום הכי הוו סניפין שהן מפולגין שעל גבי פצולין מיכן ומיכן מונחין הקנים ולא על גבי הלחם ממש כדי שלא יפרוס הלחם שאילו היו הסניפין שסומכין הלחם והקנים: אגב יוקרא דלחם תלח הוה נפיל התחתונה תילחי תילחי: סניפין על גבי השלחן מונחים. שהיה כופף ראש הסניף תחת שפוע הלחם שיעמדו בו הסניפין: הלחם מעמיד את הסניף. ששפיעוו מהדק רגליו על השלחן והסניף מעמיד הלחם שלא יפרוס:

ב) [נצרוך עכך תלה גרים תלה וכן גי' הילקוט פ' תרומה דמן שמטן], ג) ולפני הלחם על דופן זה וראשו הלחם עב. ל"ק, ג) נ"ל פני, ד) ליוד זה קשה, שהרי מבואר אלמ"ד כספינה ונוסחת הסניפין היו עומדים על גבי הסולקן. ואולי יש לגייר כך:

סניפין

ה) נ"ל מעיגול, ו) נ"ל מלמעלה וגי' הנ"ל עד למעלה, ז) וחד כפופו לגד אורך כו'. ל"ק, ח) מקשן אל לחם חזק. ל"ק, ט) מתמצעית היה הולך. ל"ק, י) נ"ל ותמ"ל כופל וכו'. ל"ק, כ) ליוד זה לכפורה אינו מוכן, ואולי יש לגייר כך:

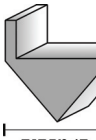

ה' טפחים

ל) כמפסנן. ל"ק, מ) דלמריון לקמן פי' בקונטרס דסיינו שלמטי. ל"ק,

רבינו גרשום

כמין תיבה פרוצה. שניטל הקיר העליון ושתי קירות רחבה כעין זה כך לחם הפנים מקפלין אותו מלמעלה בראשו מיכן ומיכן: פפינה רוקדת. שהיא חדה מלמטה וראשיה משופעין ועולין למעלה ובאמצע נמוכה: בשלמא למ"ד כמין תיבה פרוצה היינו דהוו יתבי בזיכין על גבי הלחם שהיה שוה הלחם ונמצאו שלא היו נוגעין באמצעו לתחתית הלחם: מקום עביד להו שוה בתחתית כדי מקום ישיבת הבזיכין: בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה היינו דהוו יתבי קנים. שבין לחם ללחם על גבי מה שנקפל למעלה שהיה רוחב הקפול כרחבו של לחם: אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי הוו [יתבי] קנים על גבי ראשי הלחם שהן חדין: מורשא עביד להן. לסוף הראשון היה מדביק בצק דקה באצבע ועליהן הקנים שוכבין: בשלמא למאן דאמר תיבה פרוצה היינו דסמכי ליה סניפין ללחם לקפול הלחם שקפול הלחם מקצה רוחב השלחן הוא והסניפין על הארץ הן עומדין ונוגעין בכל קפולי הלחם עד למעלה וסומכין אותן: אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי סמכי קנים ללחם. אינן נוגעין על פני כל הקפול אלא לקצות הלחם: דעגיל להו לסניפין (מפנין) [כופפן] כדי שיגעו לכל קפול הלחם ועומדין הסניפין על השלחן והלחם מעמיד הסניפין על השלחן והסניפין מעמידין קיפולי

כמין כוורת היה לה בתנור. וזה הדפוס שהוא נאפה בו מרובע והיינו כמין תיבה פרוצה שיש לה שוליים רחבים ומרובעים: **אימא ופיה דומה כו'.** ד) השוליים עשויין כספינה: **כמין דוקרנין.** כמין ה) קניס הדוקרנין קניס שיש בהן עגפים הרבה דהוו מפולגין: **נפסל במסעות.**

כמין כוורת היה לה בתנור. כוורת עגולה היא כדמוכח בפ"ק דשבת (דף ח.). והכא קתני כמין טבלא מרובעת אלא מנוקב ככוורת של קניס שישלוט האור בכולו: **מר** אמר במסודר ומר אמר במסולק ולא פליגי.[יד] מסקנא דשמעתא דלא אמרינן אע"פ שנפל אהל מועד הוא והא דמסיק ליה בפ' בתרא דזבחים (דף קטו:) [1] היינו לענין קדשים קלים דנאכלין בכל מחנה ישראל ולא בעו אהל מועד ומיהו ק' דבפרק קדשי קדשים (שם דף פא.) מסיק ליה גבי קדשי קדשים דמפרש בשני מקומות קדשים נאכלים קודם שיעמידו הלויים את המשכן ולאחר שיפרקו הלויים המשכן ולא מיפסלי ביולא משום דאע"פ שנפל אהל מועד הוא ויש לומר דהתם מיירי מז' [1] (קודם) שנפרס אהל מועד והמזבח וקלעי החצר עומדים במקומן [2] ול"ת וכיון שנפתלק המזבח היכי מתאכלן הא"ר אלעזר התם מזבח שנפגם אין אוכלין בגינו שירי מנחה ור' ישמעאל ברבי יוסי נמי קאמר כל הקדשים שנאכלו שם פסולין ואפילו קדשים קלים והתם מדמי פילוק מסעות לנפגם מזבח וי"ל דלתמיא כתנא דפליג אר' ישמעאל בר' יוסי ובקונטרס פי' התם דשני מקומות לאו לאחר שנפנו ונפתלק המזבח קאמר אלא חד מייייהו כדאיתא בעוד שהמשכן נטוי כמשפטו וחד לאחר שפרקוהו קרשיו וריעותיו ועדיין המזבח במקומו וקודם שיעמידו לויים המשכן דנקט לאו דווקא נקט חדא דלא משכחת לה שיהא המזבח מונח קודם העמדת המשכן שהרי קודם שיתנו בני קהת נושאי המזבחות היו חוזין בני גרשון ובני מררי נושאי המשכן ומקימין אותו [3] [2] אבל בנסיעתן שהיו מורידין המשכן תחלה [3] ונושאין בני גרשון ובני מררי אחר דגל ראשון ובני קהת אחר דגל שני כדי שיהו קודמין בני גרשון בחנייתן ומעמידין את המשכן לפני בא בני קהת כדכתיב אחר מסע יח] בני יהודה (במדבר י) והורד המשכן ואחר שני דגלים כתיב (שם) ונסעו הקהתים נושאי המקדש דהיינו ארון ומזבחות וכלי שרת והקימו בני גרשון המשכן עד בואם של בני קהת ועוד אי בשביל שיעמיד את הסדר מוקמת לה בתרא שאחנו קרבנם קודם שיעמידו המשכן הא אמרן באיזהו מקומן (זבחים דף נה.) אלמיס שאחנו קודם שיעמידו הלויים את המשכן פסולין ואי גרסינן לה מיתוקמא בששיו את הסדר והכיא דאיזהו מקומן אלמיס דווקא קאמר ומשום דכתיב בהו ושחטו פתח אהל מועד ולא יליף שאר קדשים מייייהו עכ"ל והא דתנן גבי תמיד (דף ל.) לא היה השוחט שוחט עד שישמע קול שער גדול שנפתח במעלה וא"ת ולעיל אמאי איצטריך לשנויי ההוא דלגלים הוא דאתא ליימא לקדשים קלים הוא דאתא כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (דף קטו:) וי"ל דא"כ לא הוה ליה למתניה בהאי אהל מועד ואם תאמר ולוקמה בקדשי קדשים וכגון שהמזבח והקלעים במקומן וי"ל דמשמע ליה ונסע אהל מועד שנפתלק הכל אפילו המזבח: **שמע** מינה יש פילוק מסעות בלילה. פי' בקונטרס מדקתני קדשים נפסלין דאי אין פילוק מסעות בלילה אימת מידלו קלעים בצפרא מאי איריא משום יולא תיפוק ליה בלילה מימה דלמא נפקא מינה היכא דנסעו בתמצע היום דקדשים שנאכלו היום נפסלין משום יולא ולא משום לינה וגרלה לפרש דקתי אפלוגתא דרבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי דאייתי בלאו הכי דמסקינן דמסולק נפסל במסעות ועל כרחך בשנת לא היו נוסעין דאפילו לא היו מחומין מדאורייתא לא היו יכולין ליסע משום איסור הוצאה ואיסור מחמר דהכי דייק דאי אין פילוק מסעות בלילה [4] תיפסול הלחם בלילה ואי הוה אמרינן דבשום פעם לא היו נוסעין אלא אם בתחלת היום אם בתחלת הלילה הוה מצינו למימר דדייק מברייתא שפיר: אין

מיתיבי כמין כוורת היה לה בתנור [א]ודומה כמין טבלא מרובעת אימא ופיה דומה כמין טבלא מרובעת תניא כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת דתניא ארבעה סניפין של זהב היו שם מפוצלין מראשיהן כמין דקרנין היו שסומכין בהן את הלחם שהוא דומה כמין ספינה רוקדת איבעיא להו לחם הפנים נפסל במסעות או אינו נפסל במסעות רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר נפסל וחד אמר אינו נפסל מאן דאמר נפסל דכתיב [1]כאשר יחנו כן יסעו מה בחנייתו נפסל ביוצא אף בנסיעתו נפסל ביוצא מאן דאמר אינו נפסל דכתיב [2]ולחם התמיד עליו יהיה ואידך נמי הא כתיב כאשר יחנו כן יסעו לאידך גיסא מה בחנייתו כי לא יצא ממקומו לא מיפסיל אף בנסיעתו כי לא יצא ממקומו לא מיפסיל ואידך נמי הא כתיב ולחם התמיד עליו יהיה אלא כי אתא רב דימי אמר [ב] במסודר דכולי עלמא לא פליגי אלא כי פליגי במסולק מאן דאמר נפסל דכתיב כאשר יחנו כן יסעו מה בחנייתו נפסל ביוצא אף בנסיעתו ביוצא למאן דאמר אינו נפסל דכתיב [1]ונסע אהל מועד [ג]אע"פ שנסע אהל מועד הוא ואידך נמי הכתיב כאשר יחנו כן יסעו לאידך גיסא מה בחנייתו [ד] כי לא מפיק ליה לא מיפסיל אף בנסיעתו כי לא מפיק ליה לא מיפסיל ואידך נמי הא כתיב ונסע אהל מועד ההוא לדגלים הוא דאתא ואידך [1]ממחנה הלוים בתוך המחנות נפקא מיתיבי [ה]בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ביוצא וזבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן מאי לאו אפילו לחם הפנים לא בר מלחם הפנים מה נפשך אי אהל מועד דוקא הוא אפילו קדשים נמי אי אהל מועד לאו דוקא הוא אפילו לחם הפנים נמי אלא כי אתא רבין אמר מר אמר במסודר ומר אמר במסולק ולא פליגי אמר אביי ש"מ יש סילוק מסעות בלילה דאי סלקא דעתך אין סילוק מסעות בלילה אימת מדלי [ו] לצפרא מאי איריא משום יוצא תיפוק לי דאיפסיל ליה בלינה פשיטא [3]ללכת יומם ולילה כתיב מהו דתימא הני מילי היכא דעקור ביממא אבל היכא דלא עקור ביממא בלילא לא מצו עקרי קא משמע לן ורמינהי [ז]הוגללו הפרוכת הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם אמר רב אשי לא קשיא הא ר' אליעזר הא רבנן דתניא רבי

אמר במסולק ולא פליגי והא דאמרה דקדשים נפסלין דמשמע אפילו לחם נמי במסולק קאמר: אימת מדלי. כלומר אימת מסלקי: מצפרא תפוק לי דאיפסיל בלינה. דבצפרא אכתי לא עבדה ביה קרבנות והני קדשים דהוו ביה מדאתמול הוו ואי לא מדלי אלא מצפרא הוה בהנהו קדשים נמי פסול לינה אלא מדלא איירי מפסול לינה ש"מ יש סילוק מסעות בלילה: פשיטא דכתיב ללכת יומם ולילה דבלילא נמי מסלקי: מהו דתימא הני מילי דאיתתי אזלי בלילא כגון דעקור המסעות ביממא וכו': הוגללו הפרוכות. שנסעו מקום למקום: הותרו זבין ומצורעין ליכנס לשם וקשיא ההוא דזבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצה:

ה) [זבחים פא.: קנו:], ו) מוקפתא דזבחים פי"ג דה"ב זבחים פ:, ז) [מנעות כא.], ח) [במדבר כא.], ט) שיך לע"ב, י) נ"ל דאמרינן אע"פ שנסע אהל מועד הוא הייינו כו'. נ"ל, יא) נ"ל דמסקינן דאע"פ שנסע אהל מועד הוא, יב) [זבחים פ:], יג) [ע' בתוס' זבחים דף פא ד"ה ועי"ב בתוס'], יד) נ"ל ונכונים היו מורידין כו' ונסעו כנ'.

תורה אור השלם

1. וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֹת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ אִישׁ עַל יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם:
במדבר ב יז
2. וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרְשׂוּ בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת הַקְּעָרֹת וְאֶת הַכַּפֹּת וְאֶת הַמְּנַקִּית וְאֶת קְשׂוֹת הַנֵּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:
במדבר ד ז
3. וַיֵּלֶךְ הַלֹּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה:
שמות יג כא

רבינו גרשום

כמין כוורת היה לה בתנור. לחלה והיינו הדפוס ודומה כמין טבלא מרובעת. אלמא דהלחם נמי מרובע כמין תיבה: מהא לא תקשי אימא ופיה של דפוס דומה כמין טבלא. שהיה פיה מרובע מרוחב כדי שיכניס בו הלחם בריוח אבל למטה עשוי הדפוס כמין ספינה רוקדת: ארבע סניפין. ב' לסדר זה וב' לסדר זה: ומפוצלין מראשיהן. כדי לקבל הקנים: כמין דוקרנין. כעין קנין שמתפרדין מלמעלה: נפסל במסעות. כשהיו ישראל נוסעים ממקום למקום היו נושאין את השלחן עם הלחם שעליו: חד אמר נפסל. דכיון דנסעו ממקומן הוה ליה חוץ ממחיצתו: חד אמר אינו נפסל [אם] הוא (ז)במקומו (הוא) על השלחן: מה בחניית המשכן נפסל ביוצא. חוץ ממקומו: אף בנסיעתו [כי לא יצא] ממקומו לא מיפסיל ע"ג השלחן: במסודר. שעדין ע"ג השלחן לא מיפסיל אע"ג דנסעו: כי פליגי במסולק. שאם סלקוהו מן השלחן בשעת נסיעה וכיכוהו בבגד תכלת שעליו ובפרוכת והוליכוהו: אע"ג שנסע כיון דעדיין הוא כרוך בין הפרכת אהל מועד [הוא] ולא מפסל ביוצא: מה חנייתו כי לא מפיק ליה חוץ לייריעות לא מפסיל: ואידך דפסיל והכתיב ונסע אהל מועד דמשמע אף על גב דנסע אהל מועד הוא ההוא (דנסע) לדגלים הוא דאתא. שיהא אהל מועד באמצע הדגלים בין דגל ראובן לדגל אפרים: סילוק מסעות. היינו סילוק אהל מועד: קדשים שהיו שם נפסלין משום יוצא וזבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצה. כלומר שאם ראוין להכנס באותו מקום שהיה בו אהל מועד מפני שהוא קדוש: מאי לאו דמאי קדשים נפסלין אפילו לחם הפנים קאמר: אי אהל מועד דוקא דאע"ג שנסע אהל מועד הוא אפילו קדשים נמי לא ליפסלו: אלא כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי [לא פליגי] מאן דמכשר אמר במסודר ומאן דפסל אמר במסולק ולא פליגי והא דאמרה דקדשים נפסלין דמשמע אפילו לחם נמי במסולק קאמר: אימת מדלי. כלומר אימת מסלקי: מצפרא תפוק לי דאיפסיל בלינה. דבצפרא אכתי לא עבדה ביה קרבנות והני קדשים דהוו ביה מדאתמול הוו ואי לא מדלי אלא מצפרא הוה בהנהו קדשים נמי פסול לינה אלא מדלא איירי מפסול לינה ש"מ יש סילוק מסעות בלילה: פשיטא דכתיב ללכת יומם ולילה דבלילא נמי מסלקי: מהו דתימא הני מילי דאיתתי אזלי בלילא כגון דעקור המסעות ביממא וכו': הוגללו הפרוכות. שנסעו מקום למקום: הותרו זבין ומצורעין ליכנס לשם וקשיא ההוא דזבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצה:

עין משפט נר מצוה

ה א מי' פ"ה מהל' מעילין ומוספין הל' ט:

מוסף רש"י

בשעת סילוק מסעות. כשמורידין את המשכן ומסלקין את המזבחות בעת המסעות במדבר קדשים נפסלין. בפר קדשי קדשים, וקס"ד מפני סילוק המזבח הוא מדקתני חזין ומצורעין משתלחין שאין מצורע נכנס לדגלי השבטים ולא זב למחנה לוים ושאני התם דלאמרינן לקמן (דף פא.): אע"פ שנסע אהל מועד הוא (זבחים ס:). הוגללו הפרוכות. שהיו מגגלין בשעת נסיעתן, והיו נוסעין כולן ונכין זבים ומצורעים וכנכנסין במחנה (תענית כא:).

שיטה מקובצת

פ) במסודר. גליון פ"ה במסודר על השלחן שעדיין לא הגיע כו' עד שסלקוהו בשבת כו'. וק"ק דהא ע"כ בשבת לא נסעו משום הוצאה ומחמר כמו שבחבו התוס' לקמן ושמא יש לומר כגון שאותו שבת היה יוה"כ שלחם הפנים נאכל לערב במנאני שבת ולא הספיקו לאכול אותם עד שנסעו ויש סילוק מסעות בלילה כדמוכיח אביי וכן משמע לקמן במתני' חל יוה"כ להיות בשבת החלות מתחלקות לערב עכ"ל הגליון במרא של קלף: פ) כי לא מפיק ליה. פ"ה כי לא מפיק ליה מעזרה וה"ג לא מפיק ליה מחנה לויה וקשה דמה יש לנו לדמות עזרה למחנה לויה ונראה דה"פ אף נסיעתו כי לא מפיק מחנה לויה לא מפסיל דמחנה לויה אקרי אהל מועד בשעת מסע דכתיב ונסע אהל מועד מחנה לוים אלמא דקרוי אהל מועד לפי שאהל מועד בתוכו: פ) מצפרא:
הדרשי רגמ"ה
נפסל במסעות. כשהיו ישראל נוסעים ממקום למקום היו נושאים את השלחן וגם הלחם: חד אמר נפסל במסעות. דכיון שנסעו ממקומן הוא יוצא לחוץ ממחיצתו: וחד אמר אינו נפסל. הלחם אם הוא במקומו על השלחן: כי פליגי במסולק. [אם] סלקוהו מן השלחן [בשעת] נסיעה וכרכהו [בבגד] תכלת שעליו בפרכת והוליכוהו: אע"פ שנסע אהל מועד הוא. כיון דעדיין הוא כרוך בין הפרוכת אהל מועד הוא ולא מפסל בלינה: ההוא לדגלים הוא דאתא. שיהא אהל מועד באמצע הדגלים בין דגל ראובן לדגל אפרים: סילוק מסעות. היינו סילוק אהל מועד: קדשים. שהיו [נשארים] נפסלים משום יוצא: זבים ומצורעים משתלחים חוץ למחנה. כלומר שלא היו ראוין לכנס באותו מקום שהיה בו אהל מועד מפני שהוא קדוש: אימת מדלי מצפרא. כלומר אימת מסלקו מצפרא: תיפוק לי דאיפסיל בלינה. דבצפרא אכתי לא עבדה בה קרבנות והני קרבנות הוי ביה מאתמול ואי לא מדלי אלא מצפרא הוה בהנהו קדשים נמי פסול לינה אלא מדלא איירי בפסול לינה ש"מ [יש] סילוק מסעות בלילה. (עכ"ל הרגמ"ה): ד) כו' אבל:

כ) קנים שיש בהן עגפים הרבה דהיינו מפוצלין: ו) אם היה: ז) על השלחן תיבת של נמחק: ח) תיבת במסולק ל"ש ונמחק: ט) שנסעו כ"ע לא פליגי דלא אפיסל דהא כתיב לחם הפנים תמיד כי פליגי במסולק שסלקוה בשבת וסדרו אחר ולא הספיקו לאכול אותם עד שנסעו: י) אותן כהנים עמהם על השלחן ודגלי: יא) שהפרוכת גגלל: יב) וכמינהי להא: יג) שמא לנפש: יד) פליגי מעסקנא דשמעתא [משמע]: טו) קודם שנפרס אהל מועד מכל וכל: טז) תיבת אבל נמחק: יז) תחלה ונוסעין תיבת נוסאין נמחק: יח) מסע דגל: יט) בלילה תיפוק ליה דאיפסיל:

צה: שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

אין טמאי מתים משתלחים. כגון עכשיו שהוגלגו הפרוכת דאין מחיצה לטמאי מתים להשתלח דטומא מת מותר ליכנס למחנה לויה כדאמרינן בסוטה פרק היה נוטל (דף כ:) ובפסחים ברים אלו דברים (דף פז.) לא טומא מת בגבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במתיאלו וא"ת והיכי יליפינן טומא מת ממת שאני מת דאין לו טהרה במקום כלשי' בסוף עירובין (דף קד:) המכניס ארכ למקדש פטור ואע"פ שהיו נושאין ארונו של יוסף עמו במתיאלו ומכל מקום קשה הא קא חשיב רבותא אפילו מת עצמו וי"ל דסבר כמאן דאמר חייב אי נמי חשיב יב] במינו טהרה במקום מ) דיש לאדם מי טהרה יג]: מ) **לישתו** ועריבתו בחוץ. אלמא מדת יבש לא נתקדשה דאי נתקדשה מיגריא מילתא אי אפיק להו אבראי ולא כפי' הקונטרס דמפרש מעשה פסול ניזא דמשום קידוש כלי לא מיפסיל ניזא דבפרישין בפ"ק (דף ט.)) והאי דכל המנחות מילוות בפוסרין אפילו מנחת מאפה פירשתי בפ' כל המנחות באות מלה (לעיל נה.) מ) : **שהוא** קשה בברזל. שבת הוא לתלמידי חכמים דאמר בפ"ק דתענית (דף ז.) כל תלמיד חכם שאינו קשה כברזל אינו תלמיד חכם: **ומאי** קושיא דילמא עשרון לא מקדש תנור מקדש. תימה אכתי קשיא סיפא דקתני חביתי כ"ג לישתן ועריבתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה וי"ל דאע"ג דעשרון לא נמשח תני עשרון נמשח משום דאמרינן בפ"ק (לעיל דף ח.) חביתי כהן גדול רבי יוחנן אמר אינה קדושה לחלאין והכהיא שמעתא מ"ר חנינא אין מנחה קדושה אלא שמן ואם כן צריך להגיה בסיפא אי בכלי שרת אחד עשרון אלא של חביתין ואלא לוגין שמן כדי לקדשן בכלי שרת ובמתן הכיפא עצמה היה נתון הסולת לגד אחד והשמן לגד אחר לפי שצריך אחר כך לחלק הסולת בפני עצמו בחלי עשרון והשמן בפני עצמו לוג ומחצה שחרת ולוג ומחצה בין הערבים וכיון דתתקדש בכלי שרת גנאי הוא להשימן אחר כך בכלי חול ולא מסתבר למימר שיוכל לחלוק הסולת והשמן קודם שיתקדש בסיפא ויש במוך הכיפא עצמה של שחרית לגד אחד ושל בין הערבים לגד אחר

רבי [6]אליעזר אומר יכול דחקו [א]זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה יכול יהו חייבין תלמוד לומר [1]וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין אין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין: **מתני'** אחת [2]שתי הלחם ואחת [3]לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים [ד]ואינן דוחות את השבת רבי יהודה אומר כל מעשיהם בפנים [3]רבי שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות [6] בבית פאגי: **גמ'** הא גופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ אלמא מדת יבש לא נתקדשה ואפייתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה אמר [3] רבה הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת מאי [3] קשיא דלמא עשרון לא מקדש תנור מקדש אלא אי קשיא הא קשיא ואפייתן בפנים אלמא תנור מקדש ואין דוחות את השבת [ד] איפסלה בלינה [3](אלא) אמר רבא הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת אמר רב אשי מאי קושיא דלמא מאי מבפנים במקום זריזין והא דרב אשי ברותא היא מה נפשך אי אפייה בעינן זריזין לישה ועריכה נמי [בעינן] זריזין ואי לישה [ועריכה] לא בעינן זריזין אפייה נמי לא בעינן זריזין אלא דרב אשי ברותא היא: ר' יהודה אומר כל מעשיהן בפנים [וכו']: אמר רבי אבהו בר כהנא ושניהן מקרא אחד דרשו [2]והוא דרך חול אף כי היום יקדש בכלי רבי יהודה סבר [פ] בחול אשכחינהו דקא אפו ליה אמר להו דרך חול קא אפיתו ליה אף כי היום יקדש בכלי איפסיל ליה בלינה רבי שמעון סבר בשבת אשכחינהו דקא אפו ליה אמר להו לא דרך חול בעיתו למיעבדיה מידי תנור מקדש שלחן הוא דמקדש ומי מצית אמרת דבשעת אפייה אשכחינהו והכתיב [3]ויתן לו הכהן קודש כי לא היה שם לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' אלא מאי דרך חול דקא אמר להו הכי קא אמרו ליה ליכא לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' אמר להו לא מיבעיא האי דכיון דנפק ליה ממעילה דרך חול הוא [נ] אלא אפילו האיך נמי דהיום יקדש בכלי הבו לי' דליכול

מסורן

ורבי אליעזר דמיקל הכא דהשתא נמי אין טומאת מתים משתלחים חוץ למחנה שלהם דטומא מת אינו אסור אלא בעזרה בגבד ועכשיו [ז] כשהוגלו פרוכת אין מחיצה לטומאי מתים להשתלח דטומא מת מותר ליכנס במחנה לויה דכתיב) ויקח משה את עצמות יוסף עמו במתיאלו וכדאמר בפסחים (דף פז.) ובגבד שלא יכנס למחנה שכינה דהיינו עזרה והא רבנן דאמרו אע"פ שטומאי מתים אין משתלחין זבים ומצורעים משתלחין: **מתני' לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים.** אפייתן: **ואינן דוחות את השבת.** אפייתן: **וכשרות בכיס פאגי.** בכל ירושלים דקא סבר אפייתן נמי בחוץ: **גמ' אלמא מדת יבש.** כגון עשרון שנמדדו בו: [ח] **נתקדשו.** ולא נפקי מיפסלא ביולא: **הקשה.** בתירוץ זה: **אדם קשה.** חכם ומחודד לחתך הלכה כברזל [ט]: **איפסלו בלינה.** דלא המנחות המנתקדשו בכלי נפסלים והאי כיון דאיקדיש מאתמול בתנור איפסיל בלינה קודם שיסדרנו על השולחן: **במקום זריזים.** ולא בעזרה ממש אלא בחוץ יאפיהו כהנים זריזים שלא יחמיץ: **ושניהם.** רבי יהודה ורבי שמעון: **בחול.** בערב שבת אשכחינהו דוד לכהנים דקאפו ליה: **דרך חול קא אפיתו.** כלומר בחול קאפיתו ליה בתמיה: **אף כי היום יקדש בכלי.** התנור ואיפסיל ליה למחר בלינה אלמא תנור מקדש ודוחה שבת: **מידי תנור מקדש.** דילמא אתה שלא יפסל בלינה. ואף כי היום יקדש בכלי בתמיה קאמר להו וכי היום יקדש בתנור: **דנפקא ליה ממעילה.** דכיון ט) שפיקעו י) (כו) מותר לבהנים וכל שיש לו שעת היתר לבהנים אין בו מעילה יא) ולא מיבעיא יב) הך שכבר נסתלק אפילו זה יא) אם היום יקדש בכלי שסידרתם על השלחן הבו ליה:

מסורן

מוסף רש"י

אין טמאי מתים משתלחין. כגון פסח הבא בטומאה דאיתמר כלעיל בשמעתין אין זבין ומצורעין משתלחין. שיוצאין הלאסון בכתב, ומיהו לכתמלה לא אתמרו הכא טומא לנפש גלי דתמנא דאין איכור נדמין הא בשאר מומאין, מיהו אסני הוקיפא לפוטרן מן הסיכרת (פסחים פז:). **כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי.** חוץ לחומת העזרה חומה אחת, וכן שמה, ואי ס"ד תנור מקדש איפסלו ביולא (לעיל סג.).

שיטה מקובצת

פ) וכשרות אבית: ב) אמר רבא: ג) מאי קושיא: ד) השבת איפסלו בלינה אמר רבא: ה) בחול אשכחינהו מע"ש דקא אפו ליה ואמר להו בחול קא אפיתו ליה דקדיש בתנור הא איפסל ליה בלינה אלא למחר בעית למעבדיה מדאמר להו למחר בעיתו למעבדיה ודחי שבת. אלמא כל מעשיהם בפנים דאי בחרץ לא אמר להו דדחי שבת. ו) הוא גבייכו: ז) בשהוגלל הפרוכת: ח) לא נתקדשו ואי נפקי לא: ט) כברזל כיון דאפייתו מע"ש דאינו דוחה השבת וסדור אינו אלא בשבת: י) הוא מותר לכהנים דכל שיש: יא) זה שהיום: יב) חשיב שהרה במקוה דיש במינו. תיבה במינו נמחק ותיבות לאדם חי ל"ש: יג) טהרה מה שאין כן בשרץ שאין במינו טהרה הס"ד:

תורה אור השלם

1. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשַּׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ: במדבר ה ב
2. וַיַּעַן דָּוִד אֶת הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר לוֹ כִּי אִם אִשָּׁה עֲצֻרָה לָנוּ בְּתִמּוֹל שִׁלְשֹׁם בְּצֵאתִי וַתִּהְיֶינָה כְּלֵי הַנְּעָרִים קֹדֶשׁ וְהוּא דֶּרֶךְ חֹל וְאַף כִּי הַיּוֹם יִקְּדַשׁ בְּכֶלִי:
שמואל א כא ו
3. וַיִּתֶּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוֹסִרִים מִלִּפְנֵי יְיָ לָשׂוּם לֶחֶם חם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ:
שמואל א כא ז

רבינו גרשום

בפסח ראשון הבא בטומאה דנטמא רוב צבור. הא דתניא הוהרו זבין ר' אליעזר היא. וההיא דזבין ומצורע' משתלחין כדבנן דפליגי על דר' אליעזר: כל מעשיהן. לישתן ועריכתן ואפייתן: כשרות בעזרה וכשרות אבית פגי בכל העיר: אלמא מדעביד לה בחרץ מדת יבש. הנשרון לא נתקדש. לא נמשח בפנים: דבר זה הוקשה לארם גדול שהוא קשה להשיב. מאי קושיא דלמא עשרון לא מקדש. כלל והא דקתני ואפייתן בפנים דסבר דתנור מקדש משום הכי צריך שתהא אפיה בפנים: אלא אי קשיא וכו'. אין דוחין את השבת אלמא דמע"ש אפי להו ואינן סודרין על השלחן עד למחר בשש שעות הא איפסילו בלינה בלילי שבת: אלא אמר רבא הדינו דהוקשה אדם קשה הא קושיא דאמרן. מאי קשיא דלמא מאי בפנים לאו בעזרה קאמר אלא האי אפייתן בפנים בחרץ הוא והאי בפנים דקאמר במקום זריזין. כלומר במעמד זריזין שיהו כהנים עומדין על גביו בשעת אפייתן: ממה נפשך אי בפנים דקאמרת חוץ הוא אלא במקום זריזין. מאי שנא אפייה דבעי זריזין טפי מלישה (וצריכה בחול) [וצריכה]: אשכחינהו מע"ש דקא אפו ליה ואמר להו בחול קא אפיתו ליה כיון דקדיש בתנור הא איפסיל ליה בלינה אלא למחר בעיתו למעבדיה מדאמר להו למחר בעיתו למעבדיה ודחי שבת אלמא כל מעשיהן בפנים דאי בחרץ לא אמר להו דדחי שבת: ר' שמעון סבר מידי תנור מקדש אמר להו. אלמא בחרץ מעשיהן משום הכי אמר להו לא דחי שבת: דנפק ליה ממעילה. דהיתה לחן שעת היתר לכהנים לאוכלן דרך חול הוא: מסוכן הוא. שאחזו בולמוס חולי

ו א מיי' פ"ד מהלכות גיאלת מקדש הלכה יב וכרבנן:
ז ב מיי' פ"ש מהלכות ממזרין ומוספין הל' ז:
ח ג מיי' פ"ה סה"ל:
ט ד מיי' שם הלכה י וס"ש הלכה ח:

(פסחים פז:) שלא יכנס למחנה שכינה דהיינו עזרה. ד"ה אבית פאגי. בחוץ לחומת העזרה. ד"ה אלמא מדעביד לה בחרץ מדת יבש. הנשרון לא נתקדש. לא נמשח בפנים. ד"ה אי קשיא דלמא עשרון לא מקדש. כלל. ד"ה אי קשיא הא קשיא. אין דוחין את השבת. ד"ה אלמא דמע"ש אפי' להו. ד"ה ואינן סודרין. ד"ה אלמא מדעביד לה בחרץ מדת יבש. ד"ה אלמא דמע"ש אפי' להו

מסוכן הוא. שמחזו בולמוס ותנן מי שמחזו בולמוס מאכילין אותו עד שיאורו עיניו אפילו ביום הכפורים ביומא בפרק בתרא (דף פג.):

גמ' פליגי. מר גמיר ליה תנאי מרציה לתנוי מקדש ומר גמיר ליה מקדש: **דיקא נמי.** דבגמרא פליגי ולא בקראי מדנקט האי ליגא לעולם הוי רגיל לומר כו': **מתני' חביתי כהן גדול לישמן ועריכתן בפנים.** [1]ולדברי הכל אותו חלי עשרון שהיה מולק בו עשרונו של כהן גדול נמשח והחלי הלא משחו עשרון שלם מפני שכל אדם מודד בו מנחתו [2] דפעמים שמוציאו לחוץ אבל זה אינו מסור אלא להכניס לחוצה בו עשרונים: **ושל"ש.** אפייתן אי אפשר לעשות מתמול ולא ליפה ועריכה לריון דקדשה בכלי מיפסל בלינה: **מעשה לוי.** ליפה ועריכה הכל בכלי שרת בפנים ולא בחוץ [3]: **וקרנותיה.** שהיה מדביק בצק לכל זויות כעין קרנים ואורך הקרן ד' אצבעות: **שלא מעטה.** בין שתי הלחם ללחם הפנים בין בזיעור [4] רוחב בין בזיעור אורך וקרנות: **זד"ד יה"ו.** זד"ד שתי הלחם אורכה ז' ורחבה ד' וקרנותיה ד' [5] ביה"ו לחם הפנים אורכו י' ורחבו ה': **לדפנות.** [ל"ל] שיהא לו פנים זויות והן הן הקרנות: **ארכו י' ורחבו ה'.** כדכתיב [6] אמתים ארכו ואמה רחבו [7] ור' יהודה לטעמיה דאמר [8] אמת כלים באמת בת ה' ונותן אורכו של לחם כנגד רוחבו של שלחן: **וכופל.** הלחם: **טפחיים ומחצה.** למעלה מיכן ומיכן [9] והן הן הקרנות ונמצאו זקופות בשוה לשפת השלחן. ולמ"ד כמין ספינה רוקדת הוו הך דפנות הולכות וזוקפות בזיעוט: **ונמצא ארכו ממלא רחבו של שלחן.** [1] ורחבן מחזיק חצי אורך השלחן וכשהיה מודד האחד אינו נמצא אלא כולו מלא: **אורכו י"ב.** ר' מאיר לטעמיה דאמר כל האמות היו בזיעוטין והלחם יא] עשרה דבהא לא פליג: **וטפחיים ריוח באמצע.** בין שתי הסדרים [2] דרוחב הלחם אינו אלא ה' ושני הסדרים מחזיקים י' טפחים נאורך השלחן פשו להו טפחיים והם ריוח בין סדר לסדר שהתא רוח מונשבת בהם בשלא יתעבשו: **אבא שאול אומר שם.** באותו ריוח שבין סדר לסדר [3] בו נותנין בזיכים: **על המערכה.** על ממש: **ועליו מעה.** הוי [4] אותו על בשמוך: **המפוללים.** לתת לאלי הקניס באותן פילולין והרבה פילולין יש בהן לתנין הקניס: **כ"ם קניס.** בגמרא [לז.] מפרש כמה קניס ללחם: **לא סידור הקניס.** במערכת החדשה ולא נטילתן מעל הישנה דוחה שבת: **שומטן.** מבין כל לחם ולחם ומניחן לאורכו של שלחן ולמתר מסדר הלחם ולמולאי שבת נותן הקניס בין כל לחם ולחם כמשפטן: **כל הכלים.** כגון שולחנות אורכן לאורכו של בית ממזרח למערב: **גמ' זו מנין.** שהמנחות טעונות כלי: **מה חטאת ואשם טעונין כלי.** דכתיב אשר יבשלו ואין ביאור בלא כלי ובפנים משתעי קרא דכתיב [5] (יחזקאל מו) לבלתי הוציא (6) אל [7] החיצונות: **ע"ו טפחים.** ב' טפחים ומחצה לכל לחם והם שם חלות זו על גב זו ונמצא שלחן מקדש כו' [8] ונפקא מינה דאי יהיב באויר השלחן מידי בתוך ט"ו טפחים מקדש ליה ליפסל בלינה: **והאיכא קניס.** שבין כל לחם ולחם ולאיכא טפי: **משקע להו.** פגימות עושה בלחם בעוד שהיה בצק והקניס היו משוקעים בהם ואינו מגביה הלחם: וקא פריך **מאי טעמא.** כלומר מכלי קניס מאי טעמא הוו בין כל לחם: **משום איעפושי.** שיהא אויר בינתיים שלא יתעפשו: **סוף סוף.** כיון דמשקע להו ליכא אויר ומיעפש הלחם: **פורתא.** שלא יהא משוקע כל כך: **והאיכא בזיכין.** קשיא לי אמאי פריך הכי דהא שלחן לא מקדש להו לבזיכין: **והאיכא קרנות.** שבולטין ועשויין בראשי הדופן [9]: **והאיכא**

כלל א"ר עקיבא בו'. בפ' ר"ש אומר אם לא הביא (שבת דף קנג. ושם) ובפ' אלו דברים (פסחים דף סט:) פסק כר' עקיבא משום דאיכא לריכותא גבי פסח ומילה אבל הכא ליכא לריכותא ומיהו אמילתיה דר"ע לא בעי לריכותא דאשמעינן בכל דוכתא מאי דאתי שבת: **כל הכלים שהיו במקדש אורכן לאורכו של בית.** בגמ' תניא חוץ מארון שאורכו לרוחבו של בית ובשולחן ומנורה פליגי רבי ור' אלעזר בר' שמעון ומתני' כרבי דאמר מזרח ומערב ומתני': **שאלו את רבי זו מנין.** אמתני' קאי וקאמר מנין שכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ולא לענין קמילה מכלי שרת וקידוש קומץ בכלי שרת דאיירי דבשאי קרא דמייתי איירי בביטול חטאת ואשם ואפיית מנחה ולא מיירי בקידוש קומץ כלל ומהיקשא דזאת התורה נפקא לן לעיל בסוף פ' התודה (דף פב.): מה עולה טעונה כלי דכתיב ויקח את המאכלת אף כל טעון כלי וקמילה כנגד שחיטה וקידוש קומץ כנגד קבלה כדאמר לעיל בפ' שני (דף יג.): אלא הכא בליאה ועריכה ואפיה של מנחה מיירי דאיתקש אפיה דמנחה לביטול דחטאת ואשם מה הם טעונין כלי דכתיב בהו כלי אף מנחה שבשל בו ישבר ואם בכלי נחושת בושלה ומיהו מזה אין ראיה דלאו למירמי מובה קאמר אלא כדפירש בקונטרס דכתיב אשר תבושל בו ואין ביטול אלא כלי ובפנים משתעי קרא דאי בחוץ הרי חטאת ואשם נאפה בחוץ ועוד כתיב ביה בלבלתי הוציא אל [המלבר] המיצונה אף אפיה דמנחה טעונין כלי שרת והוא הדין ליאה ועריכה ולריך לדקדק לאיזו מנחה איצטריך קרא אי למנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור הא כתיב בהו כלי ואילו למנחת סלת אין בה אפיה קודם קמילה:

והאיבא בזיכין. הקשה בקונטרס אמאי פריך הכי דהא שולחן לא מקדש להו לבזיכין ובראה דלא קשה (ליה) מידי דהא אמרינן בפ"ק (לעיל דף ז.) דקומץ מנחה מכלי שעל גבי קרקע שכן מלינו בסילוק בזיכין משמע דהוי כקומץ מע"ג השלחן: לא

(לעיל נ:). **כלל אמר ר"ע.** נחלק על ר"מ במכשירי מקוה שאין דומין ואפילו ואפשר נעשות מע"ש ושאי אפשר לעשותן מע"ש. כגון מילה עכשה שא"א לה לעשות דומנה ביום שמעיר דומה שבת (שבת קל.). **לא סידור הקניס.** שהיו נותנין במערכת לחם הפנים בין חלה לחלה לשפירין ליכם הרוח בינייהן שלא יתעפשו ולא נטילתן. מן המערכה ישנה דוחה את השבת. אלא נכנס בע"ש ונוטל הקניס ולמחר מסלק המערכה הישנה ומסדר החדשה בלא קניס ולמולאי שבת נכנס ונותן הקניס ביניהן, זו נשנית קודם שיחר מנין הראשון דהא מלמדנו להיחר וקאסר לה לנוכר גופן (שבת קכב:). **לדברי האומר טפחיים ומחצה כופל.** דלמתניתן דפרק שני הלחם נותן אריכו של כל לחם שהוא עשרה טפחים כנגד רחבו של שולחן שהוא חמשה טפחים, נמצא אריכו של לחם יותר מרחבו של שולחן חמשה טפחים, נמצא קופל כל לחם ולחם טפחיים ומחצה מכאן

מסוכן הוא ור' יהודה ור' שמעון בגמרא פליגי דיקא נמי דקתני ר' שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבית פאגי שמע מינה: **מתני'** [6]חביתי [7]כהן גדול לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים ודוחות את השבת [8]בחינתן והרקדתן אינו דוחה את השבת [9]כלל אמר רבי עקיבא [1]כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר לה לעשותה מע"ש דוחה את השבת [2]כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ואין בהן מעשה כלי בחוץ [3]שתי הלחם [4] ארכן שבעה טפחים ורחבן ד' טפחים וקרנותי' ארבע אצבעות לחם [5]הפנים [6] ארכן י' טפחים ורחבן ה' טפחים וקרנותיו שבע אצבעות ר' יהודה אומר שלא [7]תטעה זד"ד יה"ו בן זומא אומר [1]ונתתה על השלחן לחם פנים לפני תמיד לחם פנים שיהו לו [2]פנים השולחן ארכו י' ורחבו חמשה לחם הפנים ארכו י' ורחבו ה' נותן ארכו כנגד רחבו של שולחן וכופל טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן נמצא ארכו ממלא [3] רחבו של שולחן דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר [5]השלחן ארכו י"ב ורחבו ו' לחם הפנים ארכו י' ורחבו ה' נותן ארכו כנגד רחבו של שולחן כופל טפחיים מכאן וטפחיים מכאן וטפחיים ריוח באמצע כדי שתהא הרוח מנשבת בהם אבא שאול אומר [6]שם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים אמרו לו והרי כבר נאמר [2]ונתת על המערכת לבונה זכה אמר להם הרי כבר נאמר [3]ועליו מטה מצופה וארבעה [4]סניפין של זהב היו שם מפוצלין מראשיהן שהיו סומכין בהם שנים לסדר זה ושנים לסדר זה [7]וכ"ח קנים כחצי קנה חלול ארבעה עשר לסדר זה וי"ד לסדר זה [8]לא סידור [9] קנים ולא נטילתם דוחה את השבת אלא נכנס מערב שבת [1]ושומטו ונותנו לארכו של שלחן [2]כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית: **גמ'** כל המנחות יש בהן מעשה כלי מבפנים: שאלו את רבי זו מנין אמר להם הרי הוא אומר [4]ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים [5](את החטאת ואת האשם) אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החצר החיצונה מנחה דומיא דאשם וחטאת מה אשם וחטאת טעונין כלי אף מנחה נמי טעונה כלי: השולחן ארכו עשרה: א"ר [6]יוחנן לדברי האומר טפחיים ומחצה כופל נמצא שלחן מקדש חמשה עשר טפחים למעלה לדברי האומר טפחיים כופל נמצא שלחן מקדש י"ב טפחים למעלה והאיכא קנים קנים שקועי משקע להו מאי טעמא משום איעפושי לחם סוף סוף קא מיעפש לחם דמגבה ליה פורתא והאיכא ההוא פורתא כיון דלא הוי טפח לא חשיב ליה והאיכא בזיכין [7]בגוויה דלחם הוו יתבי ולבהדי לחם הוו קיימי והאיכא קרנות קרנות לגוויה דלחם כייף להו ולחם עלייהו נח ליה

והאיכא

אורכו ממלא רחבו של שלחן. [1] ורחבן מחזיק חצי אורך השלחן וכשהיה מודד האחד אינו נמצא אלא כולו מלא: **אורכו י"ב.** ר' מאיר לטעמיה דאמר כל האמות היו בזיעוטין והלחם יא] עשרה דבהא לא פליג: **וטפחיים ריוח באמצע.** בין שתי הסדרים [2] דרוחב הלחם אינו אלא ה' ושני הסדרים מחזיקים י' טפחים נאורך השלחן פשו להו טפחיים והם ריוח בין סדר לסדר שהתא רוח מונשבת בהם שלא יתעבשו: **אבא שאול אומר שם.** באותו ריוח שבין סדר לסדר [3] בו נותנין בזיכים: **על המערכה.** על ממש: **ועליו מעה.** הוי [4] אותו על בשמוך: **המפוללים.** לתת לאלי הקניס באותן פילולין והרבה פילולין יש בהן לתנין הקניס: **כ"ם קניס.** בגמרא [לז.] מפרש כמה קניס ללחם: **לא סידור הקניס.** במערכת החדשה ולא נטילתן מעל הישנה דוחה שבת: **שומטן.** מבין כל לחם ולחם ומניחן לאורכו של שלחן ולמתר מסדר הלחם ולמולאי שבת נותן הקניס בין כל לחם ולחם כמשפטן: **כל הכלים.** כגון שולחנות אורכן לאורכו של בית ממזרח למערב: **גמ' זו מנין.** שהמנחות טעונות כלי: **מה חטאת ואשם טעונין כלי.** דכתיב אשר יבשלו ואין ביאור בלא כלי ובפנים משתעי קרא דכתיב [8] (יחזקאל מו) לבלתי הוציא (9) אל [10] החיצונות: **ע"ו טפחים.** ב' טפחים ומחצה לכל לחם והם שם חלות זו על גב זו ונמצא שלחן מקדש כו' [11] ונפקא מינה דאי יהיב באויר השלחן מידי בתוך ט"ו טפחים מקדש ליה ליפסל בלינה: **והאיכא קניס.** שבין כל לחם ולחם ולאיכא טפי: **משקע להו.** פגימות עושה בלחם בעוד שהיה בצק והקניס היו משוקעים בהם ואינו מגביה הלחם: וקא פריך **מאי טעמא.** כלומר מכלי קניס מאי טעמא הוו בין כל לחם: **משום איעפושי.** שיהא אויר בינתיים שלא יתעבשו: **סוף סוף.** כיון דמשקע להו ליכא אויר ומיעפש הלחם: **פורתא.** שלא יהא משוקע כל כך: **והאיכא בזיכין.** קשיא לי אמאי פריך הכי דהא שולחן לא מקדש להו לבזיכין: **והאיכא קרנות.** שבולטין ועשויין בראשי הדופן [12]: **והאיכא**

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"ג מהלכות תמידין ומוספין הל' יח:

יא ב מיי' שם הל' יט:

יב ג מיי' פ"ב מהלכות מעילה הל' ז טוש"ע א"ח סימן שלא סעיף ו ויו"ד סימן רסו סעיף ב:

יג ד מיי' פי"ב מהלכות מעשה קרבנות הל' כג:

יד ה מיי' פ"ח מהל' תמידין ומוספין הלכה י:

טו ו ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

טז ח מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' יג:

יז ט ומיי' שם הל' טו ופ"ח מהלכות תמידין ומוספין הל' ג:

יח י מיי' פ"ג מהל' בית הבחירה הל' יד:

יט כ מיי' פ"ח מהלכות תמידין ומוספין הלכה יא:

כ ל מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' יב:

כא מ מיי' שם הלכה טו ופ"ח מהלכות תמידין ומוספין הלכה ב:

תורה אור השלם

1. וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד:
שמות כה ל
2. וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה אִשֶּׁה לַיְיָ:
ויקרא כד ז
3. וְעָלָיו מַטֶּה מְצֻפֶּה וַיַּשֶּׁא לְבָנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצוּר:
במדבר ב כ
4. וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ שָׁם הַכֹּהֲנִים אֶת הָאָשָׁם וְאֶת הַחַטָּאת אֲשֶׁר יֹאפוּ אֶת הַמִּנְחָה לְבִלְתִּי הוֹצִיא אֶל הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה לְקַדֵּשׁ אֶת הָעָם:
יחזקאל מו כ

מוסף רש"י

עריכתן. תקון התולות שקוניין אנטיפטיר ונלשון לרפת טוויר בפנים. בגמרא. דתנור של מתכת היה בעזרה. ואינ"ג דקודם מתן שמן ביה ולא מגא לאיש ליה מלא מלגין ליאש שלר מנמות בפנים. הא בעי בפנים דקסבר תלי עשרון שבו היה תולק תביתי כ"ג נמשח. והא דלא משתו את הטעבון השלם מפני שכל אדם מודד בו ומנחתו ופעמים שמוציאו לחוץ. אבל זה אינו מסור אלא לכנסים לחוצה דוחה את השבת. אלא נכנס בע"ש ונוטל הקניס ולמחר מסלק המערכה הישנה ומסדר החדשה בלא קניס ולמולאי שבת נכנס ונותן הקניס ביניהן. זו נשנית קודם שיחר מנין הראשון דהא מלמדנו להיחר וקאסר לה לנוכר גופן (שבת קכב:). **לדברי האומר טפחיים ומחצה כופל.** דלמתניתן דפרק שני הלחם נותן אריכו של כל לחם שהוא עשרה טפחים כנגד רחבו של שולחן שהוא חמשה טפחים, נמצא אריכו של לחם יותר מרחבו של שולחן חמשה טפחים, נמצא קופל כל לחם ולחם טפחיים ומחצה מכאן

הגהות הב"ח

(**ל**) רש"י ד"ה מה מטאת וכו' הוליא אל החצר החיצונה:

רבינו גרשום

שמרעיב: ור' יהודה ור' שמעון לאו בקרא פליגי אלא בגמרא פליגי בסברא: דיקא נמי דקתני וכו': **מתני' יש** בהן מעשה כלי שרת בפנים כגון לישה ואפייה: אורכה שבעה. הל"מ: וקרנותיהן ד' אצבעות כל קרן וקרן עושה בצק דק ומדביק לקרן: ואורכו ד' אצבעות. ל) ואורך בצק של קרנותיו (ד') [ד"ל] אצבעות לכל קרן וקרן: סימן לא שתי הלחם זד"ד ושל לחם הפנים יה"ו: שיהא לו פינים קרנות ב): מה אשם וחטאת טעונין כלי שרת לבשלם ובפנים אף מנחה נמי: שלחן ארכו י"ב. דכתיב אמתים ארכו ואמה רחבו וקסבר ר' מאיר באמה בת ששה: וטפחיים ריוח באמצע. בין סדר לסדר. ולר' יהודה לא היה כלל ריוח ביניהן: ועליו מטה מנשה לאו עליו ממש אלא על בסמוך לו: והא איכא קנים. בין לחם ללחם והן היו מרבין הגובה: שקועי משקע להו לקנים בתוך הלחם ולא היו מרבים הגובה: ועיקרן של קנים מ"ט משום איעפושי. כדי שלא יגע הלחם אחד בחברו והשהוא משקע בתוכו יגע הלחם בסופו אחד בחברו ומיעפש בתוכו: דמגבה להו לקנים פורתא. כדי שלא יגע הלחם זה בזה: והא איכא ההוא פורתא דמגבה דהוו טפי מט"ו טפחים: והאיכא בזיכין. [בזיכין] לבונה שהיה מניח ע"ג הלחם ומקדיש למעלה מט"ו טפחים: בגויה דלחם. באמצעו בין ב' קיפולין:

ל) נראה דצ"ל אורך בצק וכו' או צ"ל וקרנותיו שבע אצבעות [והוא] ציון מן המסגר) ופי' ע"ז ואורך בצק של קרנותיו ז' אצבעות וכו'.

ב) דבור זה עד מנחה נמי מקומה לאלן קודם ד"ה והא איכא קנים.

שיטה מקובצת

ל) הלחם ארכם: ב) ארכו: ג) ממלא את: ד) הקנים: ה) מנחתו ופעמים: ו) בחוץ בכלי לאפוקי מעל הטבלא: ז) בשיעור אורך בין בשיעור רוחב וקרנות: ח) יה"ו דרכו של ר' יהודה לתת סימן כמו דצ"ך עד"ש באח"ב: ט) אמות: י) שלחן ורחבו: יא) והלחם ארכו: יב) הסדרים ורוחב: יג) לסדר נותנין הבזיכין: יד) הוי אומר: טו) דכתיב ביה: טז) אל החצר החיצונה: יז) הדופן לכל זוית:

ל) בגליון דף ל"ח אמר בקרא פליגי אלא בגמרא פליגי דיקא נמי דקתני ר' שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבית פאגי שמע מינה: אלא מה חטאת ואשם טעונין כלי. דכתיב אשר יבשלו ואין ביאור בלא כלי ובפנים משתעי קרא דכתיב [1] (יחזקאל מו) לבלתי הוציא (2) אל [3] החיצונות: ע"ו טפחים. ב' טפחים ומחצה לכל לחם והם שם חלות זו על גב זו ונמצא שלחן מקדש כו' [4] ונפקא מינה דאי יהיב באויר השלחן מידי בתוך ט"ו טפחים מקדש ליה ליפסל בלינה: והאיכא קניס. שבין כל לחם ולחם ולאיכא טפי: משקע להו. פגימות עושה בלחם בעוד שהיה בצק והקניס היו משוקעים בהם ואינו מגביה הלחם: וקא פריך מאי טעמא. כלומר מכלי קניס מאי טעמא הוו בין כל לחם: משום איעפושי. שיהא אויר בינתיים שלא יתעבשו: סוף סוף. כיון דמשקע להו ליכא אויר ומיעפש הלחם: פורתא. שלא יהא משוקע כל כך: והאיכא בזיכין. קשיא לי אמאי פריך הכי דהא שולחן לא מקדש להו לבזיכין: והאיכא קרנות. שבולטין ועשויין בראשי הדופן [5]: והאיכא

טפחיים ומחצה מכאן נמצא שהה קיפולין של טפחיים ומחצה, שכל מערכה של שהה לחם, גבוה חמש עשרה טפחים למעלה כלומר דקידושו של שלחן היה עולה חמשה עשר טפחים והיה מקדש כל דבר בין לחם בין קנאים בחמש עשרה טפחים דהייהו גודש שלו (לעיל פז:). לדברי האומר לחם הפנים עטפחים ומחצה בחמה בת חמשה טפחים, כופל, שדופן הלחם היה כפול וכו' נמצא השלחן מקדש ט"ו טפחים, דשם חלות היו במערכה זו על גבי זו לכל אחת שני טפחים ומחצה הוי להו ט"ו טפחים עולה למעלה מהשלחן ומקדש השלחן את הנעלין בתחתון, לדברי האומר, דטפחיים בת ששה טפחים, נמצא השלחן וכו' (שם בבית"י).

כא א ב מיי' פ"ג מה"ל כליס הלכה ח [וש"ו מה"ל טומ"מ מת הלכה ב]: **כב** ג מיי' פ"ו מהלכות כליס הלכה טו:

תורה אור השלם

1. וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרֻכוֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְיָ׃
ויקרא כד ו
2. וַיִּתֵּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְיָ לָשׂוּם לֶחֶם חם בְּיוֹם הֻלְּקָחוֹ׃
שמואל א כא ז

רבינו גרשום

והאיכא מסגרתו. דשלח והלחם מונח עליו הויא ט"ז טפחים: כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה. בקרקעיתו של שלחן סמוך לארץ: פרקודי הוה מיפרקדא. מוטה לחוץ בשלחן: לדברי האומר מסגרתו למטה סמוך לארץ א"כ טבלא המתהפכת טמאה היא. משום דקים לן דשלחן הוה מקבל טומאה והיה סתום מכל שבעיא כעין שידה שיש לה ד' דפנות דופן לכל צד עשוי כשלחן פשוט שאין לו בית קבול חוץ מלמטה: ואית דאמרי אפילו מלמטה [לא הוה לה בית קיבול] שהיה מונח ע"ג מסגרתו ולא היה המסגרת מחובר לשלחן: ולדברי האומר למעלה מסגרתו למעלה היתה. שהיה לו בית קבול ולא הפשוט מיניה טבלא המתהפכת: מכלל לדברי ר' יוחנן דשלחן בר קבולי טומאה: שהוו מכלל שהוא מקבל טומאה. והאיך מקבל טומאה כלי עץ העשוי לנחת הוא אלא מלמד שמגביהין אותו ומיטלטל מלא וריקן הוא הילכך מקבל טומאה: אמאי איצטריך למימר האי נמי מיטלטל מלא וריקן משום הכי טמא ותיפוק ליה דטמטא משום צפויי וליטמא מי לא תנן דהיע בטל לגבי צפוי אם הצפוי טהור הוי טהור (והם הכי) וה"ה אם טמא טמא: דולבקי. כעין שקורין פלדשקורו בלע"ז ואוכלין עליו: שבפחתו. ולא נפחתו בו כמרוצא רמון: אז שתיפך כולן בשיש. כלי גללים שאינן מקבלין טומאה: ושייר בהן. שלא תיפך כולן: במקום הנחת הכוסות טמאין. שהרי אותו מקום אינו מחופה: ר' יהודה אומר אם שייר מקום הנחת חתיכות בשר או לחם הוי שיור חשוב טמא **ז**) שאין לו שיור לא מטמא משום דבטל היע לגבי הצפוי: וכי תימא כאן בצפוי עומד הכא בשלחן ודולבקי צפוי עומד שלא שייר קבוע במסמרים וכאן בשלחן של מקדש צפוי שאינו עומד הוא שאינו מסומר משום הכי לא בטל: והא בעא מיניה

ז) ל"ל שייר אין לא שייר לא ממש"ל וכו'.

שיטה מקובצת

ז) למ"ד מסגרתו למטה [בשפח] של שלחן [ברגליו סמוכין] לארץ א"כ טבלא המתהפכת טמאה היא משום [דהוי כשלחן] והשלחן היה מקבל טומאה והיה [צדיו] כעין שידה שיש לה ארבע דפנות [דופן] לכל צד עשוי כשלחן פשוט שאין לו בית קיבול חוץ מלמטה וא"ד אפי' מלמטה שהיה מונח ע"ג מסגרתו [ולא היה] מחובר לשלחן. רגמ"ה: **ח**) תיבות שלחן נמי מטלטל מלא וריקן ס"א אינו: **ט**) מכלל שהוא טמא כלי עץ העשוי לנחת הוא: **ד**) שנפחתו

לא היה שם סניפין. תימה לרבי יוסי מה הן קשותיו דקרא דלקמן (דף לז.) אמרינן קשותיו אלו הסניפין ומנקיותיו אלו הקניס ורש"י פירש בפי' חומש שנחלקו בהן חכמי ישראל ואית דאמרי איפכא ואומנקלות שתרגם מנקיותיו מכילתיה כמאן דאמר מנקיות אלו סניפין ולא מלינו מחלוקת זה בש"ס שלנו ומכילתיה נמי יש לייסד אקנים נמי שגם [ב] הם היו [ג] סופין את הלחם ועוד דאי אסניפין הא כתיב (שמות כה) ומנקיותיו אשר יוסך בהן שמסككין בהן את הלחם שעל הלחם הקניס בין לחם לחברתה והא דכתיב (במדבר ד) את קשות הנסך הכי קאמר סניפין של קניס המסككין את הלחם וכדפרישית לעיל שהסניפין מעמידין את הקניס **מסגרתו** [של שלחן] **מעמדת את הלחם.** משמע שא"ל העמדה אלא חלה המתהוה ועיל פירשנו (דף לד:) **לדברי האומר מסגרתו למטה היתה.** בגרגיס אבל הדף העליון חלק היה משני לדדין ואין לו בית קיבול טבלא המתהפכת שיכולין להשתמש בגד זה כמו בגד זה שחלקה היא משני לדדין טמאה כשולחן של מקדש שהיה מקבל טומאה כדמפרש לקמן ואין טבלא זו כשאר פשוטי כלי עץ משום דרחבה היא בית קיבולה ולדברי האומר למעלה היתה אלי דמקבל טומאה משום דאית לה בית קבול ואינה מתהפכת וטבלא המתהפכת תיבעי לך כך פירש בקונטרס והאי דלא משכח בפרק אלו מומין (בכורות דף לח.) טומאה מדאוריתא **ט**) ואין לו חוץ בכלי שטף אלא בהגך דמזו למדרסות **י**) דלא איתקש לשק היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה דטבלא המתהפכת תיבעי לך אי נמי טבלא המתהפכת **כ**) בית לה חוץ אמתא שהיא רחבה ולא מיקריא אין לו חוץ כך פי' בקונטרס והא דאמר בפרק המוכר את הבית (כ"ב דף סו.) גבי דף של נחתומין דפשוטי כלי עץ **ב**) מדרבנן היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה דמדרבנן טומאה ומדאוריתא טהורה מדרבנן מיהא עבידי ולכל הפחות אפילו תמני לומר דמדאוריתא טהורה מדרבנן מיהא ומיקל שם ר' אליעזר משום דשמא מדאוריתא טהורה אי נמי הכא שיעורא **ג**) דלא כר' יוחנן ובמסקנא לא קאי אי נמי הא דמיבעי לן הכא בטבלא המתהפכת היינו משום דטבלא משמשת את האדם ומשמשת אדם כדתניא בת"כ בפרשה ויהי ביום השמיני וכלי עץ יכול אף הסולם **ג**) והקולב והאמתות והמנורה ת"ל מכל כלי עץ **ד**) יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבלא והדולבקי ת"ל כל כלי ריבה ומה ראית לרבות אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט ת"ל שק מה שק מיוחד שמשמש אדם ומשמש תשמישי אדם אף אי אתה מרבה את השולחן ואת הטבלא והדולבקי שמשמש אדם ואת משמשי אדם אי אתה מוציא אי אתה מוציא אי אתה מוציא

ח) **לבזבוזין.** שפה סביב לשולחן והיא מסגרת: **וכי תימא עלי שיטין.** דשולחן חשיבי ולא בטלי ולא מקבלי טומאה אגב ליפוי מי לאו דמגביהין אותן: **לא שנו.** דגבי חיפן בשיש לחזקינן בתר ליפוי אלא בכלי עץ אכסלגום ולא חשיב כמסמס: **מקצועותיו** שהיה מרובע: **שולחנו של אדם מכפר עליו.** דנותן פרוסה [ט] לאורחים: **מנא הני מילי.** דעבדינן סניפין [י]: **דפוסין.** שנערך וילוס ונאפה בהן כדאמר בריש פירקין [לד.]: **קשוטיו אלו סניפין.** מריבועייא דקלא. ליגמא אחרינא שמקשה הלחם ומחזקו שלא יסבר ולא מפי השמועה (יא): **מנקיות אלו הקנים.** שמנקין הלחם במעיפות: **שמסככין בהן את הלחם.** שעל הלחם מסככין הקנים בין חלה לחבירתה: **לא סידור הקנים כו' ואי ס"ד סידור קנים דאורייתא.** כדמפקת לעיל: **אמאי לא דמי שבת.** יא) דאף על גב דאין שבת במקדש האי עלוטן לאו משום שבת הוא אלא דמיחזי כבזיון וסותר: **אפשר.** דלא דמי עלייהו שבת: **דטעמא מאי.** משום דהו לקנים משום עיפוש: **בכי האי שיעורא.** שבומטן מערב שבת ערבית ולמחר בחלי היום מסלקו ומסדר בחדיס בלא קנים ולמולאי שבת מסדר הקנים בכי האי שיעורא דהוי חלי יום לזו וחלי יום לזו (יב) לא מיעפשה: **כדסניף.** דלמולאי שבת מסדר קנים ומגביה ראשה של חלה הסניף ונותן שלשה קנים על התחתונה אחת מכאן ואחת מכאן ואחת באמצע וכן על הסניף בין לחם לחם: **ארבעה חלות.** אמצעיות לכל סדר צריכות שלשה קנים תחת כל אחת ואחת הרי י"ב קנים והעליונה אין צריך אלא קנים לפי שאין משוי עליה שיכבידנה על שלמעה היומה: **על עהרו של שלחן.** יב) ולא מיעפש: **בבינוניות.** של שפה טפחים. ולקמן [לח.] מפרש לה אמאי קרי לה בינונית משום דאיכא דבגירא ואיכא דטפיח: **חוץ ממזבח הזהב.** שהיה אמה על אמה והקרן של מזבח העולה שהיו לו לארבע פינותיו ארבע אמות שבל אמה גובה ואמה על אמה עודי ואותה אמה היתה באמה בת חמש טפחים ולקמן [נא.ע"ב] מפרש לה דגובה מי דאורך ורוחב (ג) : יג) **היסוד והסובב.** של מזבח העולה. וכולהו מפרש לקמן [שם]: **אמה בנין.** כגון חומת הבית ומזבח העולה: **אמה כלים.** מרזן ושולחן ומזבח הזהב (ג) : יד) (אמה וטופח על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח טו) דהוה בת חמש שחסירה טפח אמה בינונית): **מדוש המזבח.** מזבח

[1] לבזבזין או בשלא חיפה את לבזבזין ואמר ליה [2]לא שנא ציפוי עומד ולא שנא ציפוי שאינו עומד לא שנא חיפה את לבזבזין ולא שנא לא חיפה לבזבזין וכי תימא עצי שיטים חשיבי ולא בטלי הניחא לריש לקיש דאמר לא שנו אלא בכלי אכסלגום הבאים ממדינת הים אבל כלי מסמס חשיבי ולא בטלי שפיר אלא לרבי יוחנן [3]דאמר כלי מסמס נמי בטלי מאי איכא למימר שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ שנאמר [1]המזבח עץ שלש אמות גבוה ארכו שתים אמות [4]ומקצעות לו וארכו וקירותיו עץ וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה' [5]פתח במזבח וסיים בשולחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו [6] של אדם מכפר עליו: ארבע סניפין של זהב היו שם [וכו']: מנא הני מילי אמר רב קטינא אמר קרא [2]ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו [3]קערותיו אלו דפוסין כפותיו אלו בזיכין קשותיו אלו סניפין ומנקיותיו אלו קנים אשר יסך בהן שמסככין בהן את הלחם מותיב רבא לא סידור הקנים ולא נטילתן דוחות את השבת ואי סלקא דעתך דאורייתא אמאי אין דוחות את השבת [7]הדר אמר רבא לאו מילתא הוא דאמרי [7]דתנן כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לה לעשותה מערב שבת אינו דוחה את השבת והני נמי אפשר דלא דחי [8] שבת עלייהו תמעא מאי דלא ליעפש לחם [9] בכי האי שיעורא לא מיעפש כדתניא [9]כיצד [10] נכנס מערב שבת ושממן ומניחן לארכו של שולחן [11] ומוצאי שבת נכנס מגביה ראשיה של חלה ומכנים קנה תחתיה וחוזר ומגביה ראשיה של חלה ומכנים קנה תחתיה [12]ארבעה חלות צריכות שלשה שלשה קנים העליונה אינה צריכה אלא שנים לפי שאין עליה משאוי התחתונה אינה צריכה כל עיקר לפי שמונחת על טהרו [13] של שולחן [14]תנן התם רבי מאיר אומר כל אמות שהיו במקדש בינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד רבי יהודה אומר [1]אמת בנין ששה טפחים ושל כלים חמשה אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו [3]ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטופח וחיק

כלי אכסלגום. שם מקום דנפרק דס חטאת (זבחים דף לד.) דמיתי לה גבי עורות [15] : **שאני** שולחן דרחמנא קרייה עץ. תימה דנסוף חומר בקודש (חגיגה דף כו:) תנן כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה חוץ ממזבח הזהב והמזבח הנחושת מפני שהן כקרקע דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מפני שהן מצופין ומפרש בגמרא וחכמים מטמאין מפני שהן מצופין והשתא מה בכך הא רחמנא קרייה נמי למזבח עץ דכתיב והמזבח עץ שלש אמות ועוד קשה דהכא משמע דליפוי לא בטל גבי שולחן ודולבקי היכא דלא שייר כלום ולאידך ליגמא קאמר התם דחכמים לדברי רבי אליעזר קאמרי ליה מאי דעתיך דמעטרת לה מעטא קרקע ולא מעטא עץ משום דמצופין מבטל בטיל ליפוי גדייהו ויש לך לטהר מעטא עץ וי"ל דהא דכתיב המזבח עץ לאו אמזבח קאי אלא כדמתרגם יונתן פתורא דלקבל מדבחא ואידך ליגמא סבר דאפילו לא קאי [16] משולחן מ"מ מדאפקיה לשולחן בלשון מזבח שמע מינה דמזבח נמי בטל ליפוי לליפוי השולחן אי נמי היינו טעמא דבטל ליפוי גדייהו דמפרש התם טעמא דמתניתין דלא בעי טבילה מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה מזבח הזהב דכתיב המעורה והמזבחות

מדאיתקיש מזבחות זו לזו:

המזבח עץ שלש אמות. אין שיעור זה לא למזבח ולא לשולחן ושמא זה היה גובהן של סניפין [17] : **שלחנו מכפר עליו.** דגדולה לגימא (פסחים דף כג:) : [18] **לאורכו** של שולחן. על הרצפה היה מניחו לאורך השולחן דעל השולחן לא היה מקום פנוי [19] למדוד הקנים לאורכן: **קשותיו** אלו סניפין. לר' יוסי קשה מה ירדוש כדפרישית לעיל (דף לז: ושם ד"ה לא): **לא** סידור הקנים כו'. ואף על גב דאין שבת במקדש האי עלוטן לאו משום שבת הוא אלא משום דמיחזי כבזיה וסותר כך פירש בקונטרס ולא משמע כן ברש"י כל הכליים (שבת דף קכג: ושם) דאמר קנים קודם הטרת כליים נמנו משמע דליכא אלא איסור בעלמא ואשכחן נמי שבת דאסרו במקדש כגון ציר העליון שמא יתקע נגר המונח בפ' בתרא דעירובין (דף קב. ושם) : **תנן** התם ר' מאיר אומר כו'. משנה היא במסכת כליים פרק כל [כלי] בעלי בתים:

באמות אמה אמה וטופח. פירוש מ) מדת המזבח יהיה בגותן אמות אמה אמה בינונית תחזיק מהן אמה וטופח:

וגבוהה

מ) בינונית. שם מקום בנפרק דס חטאת (זבחים דף לד.) דמיי

וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד. זרת מלי האמה וכשממדוד מאמצע הקרן זרת סביב עד השפה אישתכח דהוי אמה:
ותנן חוט של סיקרא כו'. משנה היא במסכת מדות (פ"ג מ"ח): **אל** חיק האמה בגובהה. מכאן יש לקיים גירסת הספרים דמתמצעית המקדש מודד והויא זרת לכל רוח דהיינו אמה על אמה. זרת מלי אמה: **וזה גב המזבח**. כלומר וכאמה זו יהא נמי מזבח הזהב: **ר' מאיר סבר זה.** מזבח הזהב דהויא כלי יהא באמה בת אמה: **וחכ"א** אומרים כלים באמה בת ששה [יז]: **קס"ד מיסוד ועד סובב.** אותה אמה של גובה היסוד ואותן [יח] באמה שבין יסוד וסובב באמה בת אמה מחיק אמה [יט] מן היסוד והיסוד בכלל ועד אמה רוחב דהיינו סובב [כ] באמה באמה בת אמה: **גובה מזבח העולה כמה הוי עשר אמות.** כדאמרינן בזבחים בפ' קדשי קדשים (דף עט:) [כא] על המשכן ועל המזבח [כב] מה משכן עשר אמות אורך הקרש אף מזבח עשר אמות ומה אני מקיים שלש אמות קומתו [כג] משפת סובב עד מקום הקרנות: **שיש.** דמן הרצפה ועד הסובב בני חמשה חמשה כדקאמר: **מקרנות ועד סובב.** מגובה קרנות ועד סובב הוי ד' אמות של ששה ששה ששה כ"ל עד עפחים דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד ומן היסוד לסובב אמה הרי שש ומן הסובב ועד מקום הקרנות ג' הרי תשעה והקרן אמה הרי עשרה כדקתני לקמן: **כמה בליר.** דלא הוי סובב אלפגא דמזבח תלתא עפחים הוי פלגיה דמזבח למטה מן הסובב: **תוגרו.** למזבח סביב [כב]: **דמיס עליונים לתחתונים.** תוקף בהמה למעלה מן המזבח ותוקף העוף למטה ועולת העוף למעלה [כג] וטעמא מפרש בתורת כהנים [כד] ובמס' זבחים [כה]: מילוי אותן בית השחיטה ושותט: הווילידין והדם מקלח למרחוק: **למטה מרגליו.** מן הסובב: **הא קא יהיב כו'.** כיון דפלגיה דמזבח אינו נמוך מן הסובב [כו] אלא שלשה עפחים כי עביד אמה למטה מרגליו אפילו באמה בת אמה קא יהיב עליונים שני עפחים למטה מן המזבח: **אלא.** כולה עשר אמות דגובה [כז] באמה בת אמה ששה וכי קתני באמה בת אמה באמות הכניסה. יסוד וסובב ועודי הקרנות קרי [כח] כניסה שכונס באורך ורוחב: **בנין המזבח כמה הוי.** גובהו דמזבח שיתין פושכי דהא כל אמות הגובה באמה בת ששה [כט] ולמטה מרגליו דאפילו אמה אחת באמה בת אמה כשרה דהוי עפחים למעלה מן המזבח: **נמלא אין קרן לקרן עשרים ושש עשרים ושבעה הוו.** דהקן שש אמות דמיעטיו לא הוו אלא אמה אמה בת שש [כט]: **מקום הילוך רגלי הכהנים אמה.** סביב לפנים מן הקרנות כשהולכין לסדר המערכה והלבנים נמצא כ"ד על כ"ד: **מקום המערכה כ"ה על כ"ה [ל].** דהא אמה הילוך ולאי בת ששה הוא [לא] דהא לא כתיב בקולא ומיהו כ"ה מיהא הוו: **והאריאל.** המקום המערכה שבאמצע י"ג אמה על י"ג אמה דהיינו כ"ד על כ"ד [לב] וקרא ליכא למימר לא דק: **וכי תימא מעיקרא.** כשעשו המזבח ל"ב על ל"ב [לג] ומדדו מאותן ל"ב שית אמות באמה בת אמה והקן שית לא הוו אלא אמה אמה בת ששה ובלבד לא חדא אמה דהוו להו ל"א אמות הלכך כי עבדת שית אמות דכיסיה ג' לכל לד באמה בת אמה דהוי אמה גדולות לא פש להו אלא כ"ו על כ"ו [לד] הוי בין קרן לקרן: **אם כן.** דמעיקרא לא הוה אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא ל' על ל' ונוכחו אמה אמות דהוו אמה ומילאוהו על זה משוך אמה מכל לד ומילאוהו קיד וקוניא חפה הרי שנכנס אמה ועל אותה כניסה יושבין לנפשה דהן שני נקבים שהיו באמה הזדיים וכשנמצא מלבן זה נמצא שעלה אמה מן הכותל ומעלה הרי מן הכותל, מזרו והכילו מלבן שהיא כ"ח על כ"ח והוסיפו על זה משוך אמה מכל לד ונוכחו ל' אמות ומילאוהו קיד וקוניא חפה נמצא נגוב תשע אמות והוא גב המזבח וכניסה זו של סוף שם הוא

וחיק האמה ואמה רוחב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח [ט] חיק האמה זה יסוד אמה רוחב [י] זה סובב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד אלו [יא] קרנות זה גב המזבח [יב] זה מזבח הזהב ר' מאיר סבר [יג] זהו באמה בת חמשה הא כל אמות כלים באמה בת שש ורבי יהודה סבר כזה יהו כל אמות [יד] כלים קא סלקא [טו] דעתך מיסוד ועד סובב באמה בת ה' בגובה ומאי חיק האמה ואמה רוחב הכי קא אמר מחיק האמה ועד [טז] רוחב באמה בת חמשה גובה [יז] המזבח כמה הוי עשר אמות [יח] שית בני חמשה חמשה וארבעי בני שיתא שיתא מזבח כמה הוי חמשין וארבעה פלגיה דמזבח כמה הוי עשרים ושבעה מקרנות ועד סובב כמה הוי עשרים וארבעה כמה בציר לפלגיה דמזבח תלתא [יט] ותנן [כ] חוט של סקרא חוגרו באמצע כדי להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים אלא הא [כא] דתניא גבי עולת העוף [כב] היה עולה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית [כג] [מזרחית] ומולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל [כד] ומוצה את דמה על קיר המזבח [כה] ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה הא קא יהיב [כו] עליונה למטה משני טפחים אלא חיק האמה כניסה אמה רוחב כניסה גבולה אל שפתה סביב כניסה [כז] מזבח כמה הוה ליה שיתין פלגיה דמזבח כמה הוי תלתין מקרנות ועד סובב כמה הוי כ"ד כמה בציר לפלגיה דמזבח ששה ותנן אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשרה במאי אוקימתא בכניסה ומי מצית מוקמת לה בכניסה [כח] והא תנן [כט] [לא] מזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים [לב] עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד נמצא שלשים על שלשים שלשים ושני [לג] טפחים הוי ותו עלה חמש וכנס אמה זהו סובב נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה עשרים ושמונה וארבע טפחים הוי וכי תימא כיון דלא הוי אמה לא חשיב ליה מקום [לד] קרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים ושש על עשרים ושש עשרין ושבע הוו לא דק מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה עשרים וחמשה הואי וכי תימא הכא נמי לא דק והא כתיב [לה] והאריאל שתים עשרה אורך בשתים עשרה רוחב רבוע יכול שאינו אלא שתים עשרה על שתים עשרה כשהוא אומר אל ארבעת רבעיו מלמד שבאמצע הוא מודד שתים עשרה אמה לכל רוח ורוח וכי תימא שית מינייהו מעיקרא באמה בת אמה בת חמשה מייתי להו אם כן רווחא לה עזרה [לו] דתנן כל העזרה היתה [לז] אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש ממזרח למערב מאה שמונים ושבע מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה ומקום דריסת רגלי הכהנים אחת עשרה אמה המזבח שלשים ושתים בין אולם ולמזבח עשרים ושתים אמה [לח] ההיכל מאה אמה אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת אלא חיק האמה בגובהה אמה רוחב כניסה גבולה אל שפתה סביב [לט]

חיק האמה. כלומר [מ] בגלו אמות אני אומר שיהו בנות חמש: **חיק האמה.** [מא] דהיינו יסוד דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד. ולקמן מפרש בהי אמות קאמר אי דגובהה אי דכניסה: **גבולה** [מב] **על שפתה סביב אלו** [מג] **הקרנות.** זרת [מד] אחד אמה בגובהה. מכאן [מה] לקיים גירסת הספרים

חכ א מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' ה:
כט ב מיי' שם הלכה ו:
ל ג מיי' שם הלכה ט:
לא ד מיי' פ"ו מהלכות מעה"ק הלכה כ:
לב ה מיי' שם פ"ז הלכה ט:
לג ו מיי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הל' ה:
לד ז מיי' שם פ"ה הלכה יב:
לה ח מיי' שם ופ"ד הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְהָאֲרִיאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בִּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה רֹחַב רָבוּעַ אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו:
יחזקאל מג טז

הגהות הב"ח

(א) נמ' אלא הא דתניא ב"ב זבו סוף קונטיס: (ב) שם כניסה בניין מזבח כמה הוי: (ג) שם ומגלא שלשים על שלשים וכ' עפחים ב"ב ר"ל ל' על ל' ועוד ד' עפחים מכל לד וכן כתמוך בגי כ"ח על כ"ח ומרבע עפחים מכל לד וק"ל:

שיטה מקובצת

א) זה סובב. אמתתיי יהא נמי בת חמשה טפחים. הרגמ"ה: ב) אלו הקרנות. ג) זה מזבח הזהב שלא היה לו יסוד. הרגמ"ה: ד) סבר זה הוא: ה) אמות הכלים: ו) דעתיה: ז) ועד אמה רוחב חמשה: ח) דרומית מזרחית: ט) ומבדיל ומיצה: י) יהיב עליונים: יא) הגן המובח: יב) מקום הקרנות: יג) סביב גובהה: יד) האמה היינו: טו) גבולה אל: טז) זרת האחד אלו הקרנות דמאמצעית האבן: יז) ששה הס"ד ומה"ד ורבי יהודה סבר כמו זה דהיינו גב המזבח שהוא כלי יהיו האמות של כל הכלים: יח) ואותן חמש אמה שבין יסוד לסובב באמה: יט) האמה דהיינו: כ) תיבת באמה נמחק: כא) קדשים אשר על: כב) סביב הס"ד ומה"ד בין דמים עליונים לדמים התחתונים: כג) למעלה ועולת בהמה למטה: כד) אלא [א"ה שם כתוב] רק: כה) דגובה המובח: כו) קרי נמי: כז) ששה למטה: כח) ברוחב הס"ד ומה"ד שלשים אמות ושני טפחים הוי. דהא שתי אמות דאימעט בנות חמשה ניגהו הס"ד ואח"כ מה"ד מקום הקרנות עובי האבן תופס אמה באורך ואמה ברוחב: כט) שש הס"ד ומה"ד לא דק באותה אמה דהאיל ומשפחים אתא: ל) פ"ה הוי: לא) הואי דבהא: לב) על כ"ד דבקרא: לג) על ל"ב מדדו: לד) על כ"ר הס"ד ומה"ד אם כן ותיבות הוי בין קרן לקרן נמחק: לה) חצר ובין אולם ובין היכל ובין קודשי קדשים [היתה כו'] ותיבות אין מקום הדריסה כ"ג נמחק: לו) ההיכל מאה אמה עם האולם והתא ובית קדשי: לז) אמה אחורי בית: לח) גבולה אל: לט) גובהה:

רבינו גרשום

חיק האמה מ) זה היסוד. אמת היסוד נמי באמה בת ה' דהיינו יסוד עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד: ואמה רוחב זהו הסובב. דתנן עלה חמש וכנס אמה זהו הסובב אותה אמה בת ה': סביב אלו הקרנות. דתנן נמי עלה שלש וכנס אמה אלו מקום הקרנות ואותה אמה בת ה': גב המזבח זה מזבח הזהב. שלא היה לו יסוד ולא סובב אמותיו נמי באמה בת ה'

טפחים. ד' מאיר (סבר לה כרבי אמר) זהו. כלומר זה יהא באמה בת ה' הא שאר כל הכלים כגון ארון ושלחן באמה בת ר': קא ס"ד דקרא דאמר באמה בת חמשה כאותן אמות דמיסוד ועד סובב קאמר ומאי חיק האמה דאמה רוחב דמשמע כאותן בת' אמות בלבד קאמר. הכי קאמר מחיק האמה כלומר כאותה אמה שמן הארץ ועד החיק בגובה המזבח ועד אמה רוחב דהיינו הסובב באמה בת ה' כל ר' אמות התחתונות שמן הארץ ועד הסובב באמה בת ה': גובה המזבח כמה הוי עשר אמות. דילפינן ליה ממזבח הזהב שהיה גבהו פי שנים כארכו אף מזבח החיצון נמי וקרא דכתיב שלש אמות קומתו מסובב עד קרנות קאמר: שית בני חמשה חמשה. מן הארץ ועד הסובב: וארבע. העליונים: בני שיתא שיתא טפח: מזבח כמה טפח הוי גבהו ד' אמות שהן כ"ד טפחים: ואם עשאה למטה מרגליו. כלומר למטה מן הסובב שהוא עומד על הסובב. אפילו אמה אחת ה) שלה טפח. ואמאי כשרה:

אלא חיק האמה דהויא של ה' לא חשיב לה בכניסה אלא בכניסה וכן אמה רוחב וגבולה אל שפתה כל הכניסות הוי באמה בת ה': אבל כל עשר אמות של גובה המזבח היו של ר' טפחים והוה ליה מזבח גבוה שיתין טפחים. ועד חציו ל' טפח. ומן הסובב ועד החוט שבחציו ר' טפחים דהיינו אמה משום הכי קאמר כשרה: ואם איתא דבכניסה מוקמת לה דהויא של ה' טפחים א"כ נמצאר ב' טפחים מותרין בין הל"ב וכן לכל כניסה וכניסה מיותרין ב' טפחים וכשהגיע מקום הקרנות ס"ל אמות היה כדאמר לכניסת הקרנות עלו השיורין ל"ש טפח שהן אמה. ושערין ושבעה הויא ליה למימר: לא דק. על אותן השיורין לחשבן לצרפן לאמה: כנסה דקרנות היינו מבציר ד' אבנים שכל אחת אמה על אמה וגובהה אמה ומניחן על ד' זויות ומן קרן לקרן פפנים ס"ז (טפח) [אמה] ומקום רוחב האבן דהיינו כנסה: ומי מצית אמרת לא דק הא הדר קתני מקום הלוך רגלי הכהנים על גבי המזבח מרחיק אמה מן הקרן לפנים עד מקום המערכה מצד זה וכן מכל צד אותה אמה הויא מקום הילוך הכהנים סביב למערכה נשתייר ס"ד על ל"ד למקום המערכה לפי חשבונגו שעודפין ר' טפחים הויא כ"ה ואי לא לא דק בתך בבא במקום המערכה: וכי תימא הכא נמי כמקום המערכה לא דק והא קרא נמי אמר כמה הכי כמתניתין וקרא ליכא למימר דלא דק דרחב ההרחל היינו המזבח שתים עשרה אמה אורך בשתים עשרה רוחב רבוע על גבין קאמר מלמד שאמצע המזבח אותה מודד שתים עשרה אמה לכל רוח דהיינו כ"ד על כ"ד אלמא דלא מצית מוקמת ליה בכנסה מפני האמה שבעודפת: וכי תימא שית מייהו מעיקרא ר' אמות התחתונות שסמוך לארץ באורך המובח וברוחב המזבח ג' אמות החיצונות שמכל צד הוו באמה בת ה': טפחים דהיינו שית אלת מיכן. כלומר המזבח שהוא ל"ב על ל"ב מלמטה בר' אמות ד' טפח והשאר ר' טפח משום הכי שית מנייהו מעיקרא תלת מיכן ותלת מיכן באמה בת ה' לפי שג' כניסות של אמה בת ה' הוא כנוס ליסוד ולסובב ולקרנות ואם היו כל האמות שלו (ב') באמה בת ה' היו עודפין ב' טפחים א' מיכן וא' מיכן לכל כניסה ונכשיו של שלש החיצונות שסביב לסובב הן באמה בת ה' ואותן ג' אמות של ה' הוא כונסן ולא הדעיף שית מנייהו מעיקרא חשבת להו באמה בת ה' ר': אחורי הכפורת. דהיינו אחורי בית קדשי הקדשים היתה חצר קטנה של י"א אמה. ואם איתא לכל צד המזבח היתה העזרה מרווחת ג' טפחים: אלא תריץ הכי חיק האמה שהיא של ה' טפח בגובהה דמזבח הזהב ועד היסוד אמה של ה' טפחים וכנסה דיסוד באמה של ר' טפח. ואמה רוחב נמי הוי בת ה' בכנסה דסובב תריץ לה ונשתיירו ב' טפחים טפח מיכן וטפח מיכן. וגבולה אל שפתה סביב דהיינו אמה דקרנות דהויא נמי בת ה':

סובב שבה מקום הילוך לכהנים סביב לנמצאן לכהקטיר ולנמנן דמים והיינו דקתמר עלה אמה וכנס אמה זה היסוד עלה אמה וכנס אמה בת ה' הסובב כגון אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא ל' על ל' ונוכחו אמה אמות דהוו אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא כ"ח על כ"ח והוסיפו על זה משוך אמה מכל לד ונוכחו ל' אמות ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא נגוב תשע אמות והוא גב המזבח וכניסה זו של סוף שם הוא

מתמצעית המקדש מודד והויא זרת לכל רוח דהיינו אמה על אמה. זרת מלי אמה: **וזה גב המזבח.** כלומר וכאמה זו יהא נמי מזבח הזהב: **ר' מאיר סבר זה.** מזבח הזהב דהויא כלי יהא באמה בת אמה: **וחכ"א** אומרים כלים באמה בת ששה [יז]: **קס"ד מיסוד ועד סובב.** אותה אמה של גובה היסוד ואותן [יח] באמה שבין יסוד וסובב באמה בת אמה מחיק אמה [יט] מן היסוד והיסוד בכלל ועד אמה רוחב דהיינו סובב [כ] באמה באמה בת אמה: **גובה מזבח העולה כמה הוי עשר אמות.** כדאמרינן בזבחים בפ' קדשי קדשים (דף עט:) [כא] על המשכן ועל המזבח [כב] מה משכן עשר אמות אורך הקרש אף מזבח עשר אמות ומה אני מקיים שלש אמות קומתו [כג] משפת סובב עד מקום הקרנות: **שיש.** דמן הרצפה ועד הסובב בני חמשה חמשה כדקאמר: **מקרנות ועד סובב.** מגובה קרנות ועד סובב הוי ד' אמות של ששה ששה ששה כ"ל עד עפחים דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד ומן היסוד לסובב אמה הרי שש ומן הסובב ועד מקום הקרנות ג' הרי תשעה והקרן אמה הרי עשרה כדקתני לקמן: **כמה בליר.** דלא הוי סובב אלפגא דמזבח תלתא עפחים הוי פלגיה דמזבח למטה מן הסובב: **תוגרו.** למזבח סביב [כב]: **דמיס עליונים לתחתונים.** תוקף בהמה למעלה מן המזבח ותוקף העוף למטה ועולת העוף למעלה [כג] וטעמא מפרש בתורת כהנים [כד] ובמס' זבחים [כה]: מילוי אותן בית השחיטה ושותט: הווילידין והדם מקלח למרחוק: **למטה מרגליו.** מן הסובב: **הא קא יהיב כו'.** כיון דפלגיה דמזבח אינו נמוך מן הסובב [כו] אלא שלשה עפחים כי עביד אמה למטה מרגליו אפילו באמה בת אמה קא יהיב עליונים שני עפחים למטה מן המזבח: **אלא.** כולה עשר אמות דגובה [כז] באמה בת ששה וכי קתני באמה בת אמה באמות הכניסה. יסוד וסובב ועודי הקרנות קרי [כח] כניסה שכונס באורך ורוחב: **בנין המזבח כמה הוי.** גובהו דמזבח שיתין פושכי דהא כל אמות הגובה באמה בת ששה [כט] ולמטה מרגליו דאפילו אמה אחת באמה בת אמה כשרה דהוי עפחים למעלה מן המזבח: **נמלא אין קרן לקרן עשרים ושש עשרים ושבעה הוו.** דהקן שש אמות דמיעטיו לא הוו אלא אמה אמה בת שש [כט]: **מקום הילוך רגלי הכהנים אמה.** סביב לפנים מן הקרנות כשהולכין לסדר המערכה והלבנים נמצא כ"ד על כ"ד: **מקום המערכה כ"ה על כ"ה [ל].** דהא אמה הילוך ולאי בת ששה הוא [לא] דהא לא כתיב בקולא ומיהו כ"ה מיהא הוו: **והאריאל.** המקום המערכה שבאמצע י"ג אמה על י"ג אמה דהיינו כ"ד על כ"ד [לב] וקרא ליכא למימר לא דק: **וכי תימא מעיקרא.** כשעשו המזבח ל"ב על ל"ב [לג] ומדדו מאותן ל"ב שית אמות באמה בת אמה והקן אמה בת ששה ובלבד לא חדא אמה דהוו להו ל"א אמות הלכך כי עבדת שית אמות דכיסיה ג' לכל לד באמה בת אמה דהוי אמה גדולות לא פש להו אלא כ"ו על כ"ו [לד] הוי בין קרן לקרן: **אם כן.** דמעיקרא לא הוה אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא ל' על ל' ונוכחו אמה אמות דהוו אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא כ"ח על כ"ח והוסיפו על זה משוך אמה מכל לד ונוכחו ל' אמות ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא נגוב תשע אמות והוא גב המזבח וכניסה זו של סוף שם הוא **רוחב רוחב כניסה.** כניסה דסובב באמה בת אמה אבל כניסה דיסוד באמה בת אמה: **נמלא שלשים על שלשים.** דמכל לד ממעטו אמה והיינו ב' באורך ב' ברוחב [כח] ל' אמות ושני טפחים הוי: **נמלא בין קרן לקרן עשרים ושש עשרים ושבעה הוו.** דהקן שש אמות דמיעטיו לא הוו אלא אמה אמה בת שש [כט]: **מקום הילוך רגלי הכהנים אמה.** סביב לפנים מן הקרנות כשהולכין לסדר המערכה והלבנים נמצא כ"ד על כ"ד: **מקום המערכה כ"ה על כ"ה [ל].** דהא אמה הילוך ולאי בת ששה הוא [לא] דהא לא כתיב בקולא ומיהו כ"ה מיהא הוו: **והאריאל.** המקום המערכה שבאמצע י"ג אמה על י"ג אמה דהיינו כ"ד על כ"ד [לב] וקרא ליכא למימר לא דק: **וכי תימא מעיקרא.** כשעשו המזבח ל"ב על ל"ב [לג] ומדדו מאותן ל"ב שית אמות באמה בת אמה והקן אמה בת ששה ובלבד לא חדא אמה דהוו להו ל"א אמות הלכך כי עבדת שית אמות דכיסיה ג' לכל לד באמה בת אמה דהוי אמה גדולות לא פש להו אלא כ"ו על כ"ו [לד] הוי בין קרן לקרן: **אם כן.** דמעיקרא לא הוה אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא ל' על ל' ונוכחו אמה אמות דהוו אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא כ"ח על כ"ח והוסיפו על זה משוך אמה מכל לד ונוכחו ל' אמות ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא נגוב תשע אמות והוא גב המזבח וכניסה זו של סוף שם הוא **רוחב כניסה.** כניסה דסובב באמה בת אמה אבל כניסה דיסוד באמה בת אמה: **נמלא שלשים על שלשים.** דמכל לד ממעטו אמה והיינו ב' באורך ב' ברוחב [כח] ל' אמות ושני טפחים הוי: **נמלא בין קרן לקרן עשרים ושש עשרים ושבעה הוו.** דהקן שש אמות דמיעטיו לא הוו אלא אמה אמה בת שש [כט]: **מקום הילוך רגלי הכהנים אמה.** סביב לפנים מן הקרנות כשהולכין לסדר המערכה והלבנים נמצא כ"ד על כ"ד: **מקום המערכה כ"ה על כ"ה [ל].** דהא אמה הילוך ולאי בת ששה הוא [לא] דהא לא כתיב בקולא ומיהו כ"ה מיהא הוו: **והאריאל.** המקום המערכה שבאמצע י"ג אמה על י"ג אמה דהיינו כ"ד על כ"ד [לב] וקרא ליכא למימר לא דק: **וכי תימא מעיקרא.** כשעשו המזבח ל"ב על ל"ב [לג] ומדדו מאותן ל"ב שית אמות באמה בת אמה והקן אמה בת ששה ובלבד לא חדא אמה דהוו להו ל"א אמות הלכך כי עבדת שית אמות דכיסיה ג' לכל לד באמה בת אמה דהוי אמה גדולות לא פש להו אלא כ"ו על כ"ו [לד] הוי בין קרן לקרן: **אם כן.** דמעיקרא לא הוה אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא ל' על ל' ונוכחו אמה אמות דהוו אמה ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא שעלה אמה, ומזרו והכילו מלבן שהיא כ"ח על כ"ח והוסיפו על זה משוך אמה מכל לד ונוכחו ל' אמות ומילאוהו קיד וקוניא חפה מגלא נגוב תשע אמות והוא גב המזבח וכניסה זו של סוף שם הוא

ג) ערכין ד"ב. ב) מדות פ"ג מ"ו [זבחים נג. בכורות יז:]. ג) זבחים סד:, ד) מדות פ"ג מ"ו [זבחים נד.]. ה) סוכה מה., ו) זבחים נט:. ז) יומא נח: מדות פ"ב מ"ח. ח) נגלו אלי מומר שיהו באמות אמות בת ממש הס"ד. ט) הקרנות הס"ד לא מה"ד ד"ה וזה מה שכן אמה בת אמה הס"ד. י) מדות פ"ב מ"ח. יא) בזבחים בת אמה הס"ד. יב) [במדבר ד], יג) [שמות מז], יד) [מעילה בתמה לו פרקה ג, מעילה הטוף ויקרא דבורה דמוכן פרק יח, עולת הטוף ויקרא פרשה ז, עולה בתמה ויקרא דבורה דמוכן פרק נו], טו) [מעילה בתמה נג. מעילה הטוף סד: עולת הטוף סה. עולה בתמה יז:], טז) [י"ג מוכן], יז) מדות פ"ג. יח) מדות פ"ג. יט) מדות פ"ג מ"ח. כ) [בזבחים נב. בכורות יז:], כא) זבחים סד:, כב) מדות פ"ב מ"ח [זבחים נד.], כג) מדות פ"ג מ"ח [זבחים נד.], כד) סוכה מה., כה) זבחים נט:. כו) יומא נח: מדות פ"ב מ"ח. כז) נגלו אלי מומר שיהו באמות אמות בת ממש הס"ד. כח) מדות פ"ב מ"ח. כט) ל"ל אמות הס"ד. ל) מדות פ"ב מ"ח. לא) נגלו אלי מומר שיהו באמות אמות בת ממש הס"ד. לב) מדות פ"ב מ"ח. לג) הס"ד לא מה"ד ד"ה וזה מה שכן אמה בת אמה הס"ד. לד) ל"ל אמות הס"ד. לה) הקרנות הס"ד לא מה"ד ד"ה וזה מה שכן אמה בת אמה הס"ד. לו) מדות פ"ב מ"ח. לז) מדות פ"ב מ"ח. לח) מדות פ"ב מ"ח. לט) מדות פ"ב מ"ח. מ) נגלו אלי מומר שיהו באמות אמות בת ממש הס"ד. מא) דהיינו יסוד דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד. מב) דגובהה אי דכניסה. מג) על שפתה סביב דהיינו אמה דקרנות דהויא נמי בת ה'. מד) הקרנות הס"ד לא מה"ד ד"ה וזה מה שכן אמה בת אמה הס"ד. מה) מכאן לקיים גירסת הספרים הס"ד לא מה"ד ד"ה וזה מה שכן אמה בת אמה הס"ד. מו) מדות פ"ג מ"ח. מז) מדות פ"ג מ"ח. מח) מדות פ"ג מ"ח. מט) מדות פ"ג מ"ח. נ) מדות פ"ג מ"ח. נא) מדות פ"ג מ"ח. נב) מדות פ"ג מ"ח. נג) מדות פ"ג מ"ח. נד) מדות פ"ג מ"ח. נה) מדות פ"ג מ"ח. נו) מדות פ"ג מ"ח. נז) מדות פ"ג מ"ח. נח) מדות פ"ג מ"ח. נט) מדות פ"ג מ"ח. ס) מדות פ"ג מ"ח. סא) מדות פ"ג מ"ח. סב) מדות פ"ג מ"ח. סג) מדות פ"ג מ"ח. סד) מדות פ"ג מ"ח. סה) מדות פ"ג מ"ח. סו) מדות פ"ג מ"ח. סז) מדות פ"ג מ"ח. סח) מדות פ"ג מ"ח. סט) מדות פ"ג מ"ח. ע) מדות פ"ג מ"ח. עא) מדות פ"ג מ"ח. עב) מדות פ"ג מ"ח. עג) מדות פ"ג מ"ח. עד) מדות פ"ג מ"ח. עה) מדות פ"ג מ"ח. עו) מדות פ"ג מ"ח. עז) מדות פ"ג מ"ח. עח) מדות פ"ג מ"ח. עט) מדות פ"ג מ"ח. פ) מדות פ"ג מ"ח. פא) מדות פ"ג מ"ח. פב) מדות פ"ג מ"ח. פג) מדות פ"ג מ"ח. פד) מדות פ"ג מ"ח. פה) מדות פ"ג מ"ח. פו) מדות פ"ג מ"ח. פז) מדות פ"ג מ"ח. פח) מדות פ"ג מ"ח. פט) מדות פ"ג מ"ח. צ) מדות פ"ג מ"ח. צא) מדות פ"ג מ"ח. צב) מדות פ"ג מ"ח. צג) מדות פ"ג מ"ח. צד) מדות פ"ג מ"ח. צה) מדות פ"ג מ"ח. צו) מדות פ"ג מ"ח. צז) מדות פ"ג מ"ח. צח) מדות פ"ג מ"ח. צט) מדות פ"ג מ"ח. ק) מדות פ"ג מ"ח. קא) מדות פ"ג מ"ח. קב) מדות פ"ג מ"ח. קג) מדות פ"ג מ"ח. קד) מדות פ"ג מ"ח. קה) מדות פ"ג מ"ח. קו) מדות פ"ג מ"ח. קז) מדות פ"ג מ"ח. קח) מדות פ"ג מ"ח. קט) מדות פ"ג מ"ח. ר) מדות פ"ג מ"ח. רא) מדות פ"ג מ"ח. רב) מדות פ"ג מ"ח. רג) מדות פ"ג מ"ח. רד) מדות פ"ג מ"ח. רה) מדות פ"ג מ"ח. רו) מדות פ"ג מ"ח. רז) מדות פ"ג מ"ח. רח) מדות פ"ג מ"ח. רט) מדות פ"ג מ"ח. ש) מדות פ"ג מ"ח. שא) מדות פ"ג מ"ח. שב) מדות פ"ג מ"ח. שג) מדות פ"ג מ"ח. שד) מדות פ"ג מ"ח. שה) מדות פ"ג מ"ח. שו) מדות פ"ג מ"ח. שז) מדות פ"ג מ"ח. שח) מדות פ"ג מ"ח. שט) מדות פ"ג מ"ח. ת) מדות פ"ג מ"ח. תא) מדות פ"ג מ"ח. תב) מדות פ"ג מ"ח. תג) מדות פ"ג מ"ח. תד) מדות פ"ג מ"ח. תה) מדות פ"ג מ"ח. תו) מדות פ"ג מ"ח. תז) מדות פ"ג מ"ח. תח) מדות פ"ג מ"ח. תט) מדות פ"ג מ"ח. תי) מדות פ"ג מ"ח. תיא) מדות פ"ג מ"ח. תיב) מדות פ"ג מ"ח. תיג) מדות פ"ג מ"ח. תיד) מדות פ"ג מ"ח. תיה) מדות פ"ג מ"ח. תיו) מדות פ"ג מ"ח. תיז) מדות פ"ג מ"ח. תיח) מדות פ"ג מ"ח. תיט) מדות פ"ג מ"ח. תכ) מדות פ"ג מ"ח. תכא) מדות פ"ג מ"ח. תכב) מדות פ"ג מ"ח. תכג) מדות פ"ג מ"ח. תכד) מדות פ"ג מ"ח. תכה) מדות פ"ג מ"ח. תכו) מדות פ"ג מ"ח. תכז) מדות פ"ג מ"ח. תכח) מדות פ"ג מ"ח. תכט) מדות פ"ג מ"ח. תל) מדות פ"ג מ"ח. תלא) מדות פ"ג מ"ח. תלב) מדות פ"ג מ"ח. תלג) מדות פ"ג מ"ח. תלד) מדות פ"ג מ"ח. תלה) מדות פ"ג מ"ח. תלו) מדות פ"ג מ"ח. תלז) מדות פ"ג מ"ח. תלח) מדות פ"ג מ"ח. תלט) מדות פ"ג מ"ח. תמ) מדות פ"ג מ"ח. תמא) מדות פ"ג מ"ח. תמב) מדות פ"ג מ"ח. תמג) מדות פ"ג מ"ח. תמד) מדות פ"ג מ"ח. תמה) מדות פ"ג מ"ח. תמו) מדות פ"ג מ"ח. תמז) מדות פ"ג מ"ח. תמח) מדות פ"ג מ"ח. תמט) מדות פ"ג מ"ח. תנ) מדות פ"ג מ"ח. תנא) מדות פ"ג מ"ח. תנב) מדות פ"ג מ"ח. תנג) מדות פ"ג מ"ח. תנד) מדות פ"ג מ"ח. תנה) מדות פ"ג מ"ח. תנו) מדות פ"ג מ"ח. תנז) מדות פ"ג מ"ח. תנח) מדות פ"ג מ"ח. תנט) מדות פ"ג מ"ח. תס) מדות פ"ג מ"ח. תסא) מדות פ"ג מ"ח. תסב) מדות פ"ג מ"ח. תסג) מדות פ"ג מ"ח. תסד) מדות פ"ג מ"ח. תסה) מדות פ"ג מ"ח. תסו) מדות פ"ג מ"ח. תסז) מדות פ"ג מ"ח. תסח) מדות פ"ג מ"ח. תסט) מדות פ"ג מ"ח. תע) מדות פ"ג מ"ח. תעא) מדות פ"ג מ"ח. תעב) מדות פ"ג מ"ח. תעג) מדות פ"ג מ"ח. תעד) מדות פ"ג מ"ח. תעה) מדות פ"ג מ"ח. תעו) מדות פ"ג מ"ח. תעז) מדות פ"ג מ"ח. תעח) מדות פ"ג מ"ח. תעט) מדות פ"ג מ"ח. תפ) מדות פ"ג מ"ח. תפא) מדות פ"ג מ"ח. תפב) מדות פ"ג מ"ח. תפג) מדות פ"ג מ"ח. תפד) מדות פ"ג מ"ח. תפה) מדות פ"ג מ"ח. תפו) מדות פ"ג מ"ח. תפז) מדות פ"ג מ"ח. תפח) מדות פ"ג מ"ח. תפט) מדות פ"ג מ"ח. תצ) מדות פ"ג מ"ח. תצא) מדות פ"ג מ"ח. תצב) מדות פ"ג מ"ח. תצג) מדות פ"ג מ"ח. תצד) מדות פ"ג מ"ח. תצה) מדות פ"ג מ"ח. תצו) מדות פ"ג מ"ח. תצז) מדות פ"ג מ"ח. תצח) מדות פ"ג מ"ח. תצט) מדות פ"ג מ"ח. תק) מדות פ"ג מ"ח. תקא) מדות פ"ג מ"ח. תקב) מדות פ"ג מ

לא שנא הכי ולא שנא הכי. כלומר כמיסתן דקרנות אי בעי למימר נמי בחמה בת חמש לא איכפת לן כיון דכמיסה יסוד בחמה בת שש לא פש ליה בין קרן לקרן אלא כ"ו ואקרבה טפחים שתים מכניסה דסובב שתים מכניסה דקרנות וכיון דלא הוי אמה לא חשיב לה: **חמשן וחמניף.** דכולן אמותיו היו בגות ו' חוץ משני אמותיו (ה) מן הרצפה ועד היסוד ואמה גובה של קרן: **דיקא נמי.** דחיק האמה גובהה ואמה רוחב כמיסה מדקרי להאי חיק האמה ולהאי אמה רוחב ושני בדיבוריה: **השולחן ערכו י"ב.** שמעינן ליה לר' מאיר דאמר לעיל [לז.] כל האמות היו בביצוניות אלמא ביצוניות היינו בת

לא שנא הכי ולא שנא הכי מזבח כמה הוי חמשין ותמניא פלגיה דמזבח כמה הוי עשרין ותשעה מקרנות ועד סובב כמה הוו עשרין ותלתא כמה בציר לפלגיה דמזבח שיתא ותנן אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה דיקא נמי דכתיב חיק האמה ואמה רוחב שמע מינה וכמה אמה בינונית אמר ר' יוחנן ששה טפחים אמר רבי יוסי בר אבין אף אנן נמי תנינא רבי מאיר אומר השלחן ארכו שנים עשר ורחבו ששה מכלל (ו) דהויא אמה דנפישא מינה אין (ז) והא תנן (ו) שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית יתירה על של משה חצי אצבע שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה (ח)כדי שיהו האומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ותרתי למה לי הדא לכספא ודהבא והדא לבנייא תנן התם (ט)שער המזרח עליו שושן הבירה צורה מאי טעמא רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר כדי שידעו מהיכן באו וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהן (י)א"ר יוסי בר חנינא אימת מלכות עליך שנא' [1] יורדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר ואילו לדידיה לא קא"ל ר' יוחנן אמר מהכא שנאמר [2] ויד ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב עד באכה יזרעאלה: [3] ועלהו (יא)לתרופה רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר להתיר פה שלמעלה וחד אמר להתיר פה שלמטה (יב)איתמר חזקיה אמר להתיר פה אלמים בר קפרא אמר להתיר פה עקרות תנו רבנן אילו נאמר [4] ולקחת סלת ואפית אותה שתים עשרה חלות ושמת אותם שתים מערכות ולא נאמר שש הייתי אומר אחת של ארבע ואחת של שמונה לכך נאמר שש ואילו נאמר שתים מערכות שש המערכת ולא נאמר שתים עשרה הייתי אומר שלש של שש שש לכך נאמר שתים עשרה ואילו נאמר שתים עשרה חלות ומערכות ולא נאמר שתים ושש הייתי אומר שלשה של ארבע ארבע (ג) לכך נאמר שתים ושש הא עד שלא יאמרו ג' מקראות הללו לא למדנו הא [5] כיצד נותן שתים מערכות של שש שש ואם נתן אחת של ארבע ואחת של שמונה לא יצא שתים של שבע שבע רבי אומר רואין את העליונה כאילו אינה והא בעינן [5] ונתת על אמר ליה רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא (יג)רבי לטעמיה דאמר על בסמוך דתניא רבי אומר ונתת על המערכת לבונה זכה על [5] בסמוך אתה אומר על בסמוך או אינו אלא על ממש כשהוא אומר [6] וסכות על הארון את הפרוכת הוי אומר על בסמוך: כל הכלים שבמקדש וכו': תנו רבנן [7] כל הכלים שבמקדש ארכן לארכו של בית חוץ מארון שארכו לרחבו של בית וכך היה מונח וכך היה בדיו מונחין מאי קאמר הכי קאמר כך היה מונח (ד) מדבדיו כך היה מונחין ובדיו מנלן (ז)דתניא [7] ויאריכו הבדים יכול לא היו נוגעין בפרוכת תלמוד לומר וירא אי ויראו יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין (ח) תלמוד לומר [7] לא יראו החוצה הא כיצד

דוחקין

שלא יבואו לידי מעילה. לאו דוקא דהקדש שוה מנה שמילנו על שוה פרוטה מחולל אלא שלא היו רוצים ליהנות משל הקדש: **חדא לכספא** ודהבא. אותה של קרן מזרחית צפונית וסימנך (שיר ג) מצפון זהב יאתה: **אחת** של ארבע ואחת של שמונה. מלא נקט והוא הדין בענין אחר: **רואין** אותו **כאילו** אינו. תימה הא אין שולחן מקדש יותר מי"ב טפחים ומצא בזיכין למעלה מי"ב וי"ל כגון דמסקע ליה לשביעי עד שהוא בתוך הסשי ומיירי שעשאו באותו ענין שיכול לשקע בתוכו:

דוחקין

הכי משמע אילו לא נאמר שתים עשרה אלא שתים מערכות שש הוי משמע (ט)שתים מערכות של (ט) שלש ואם תרצה להוסיף שלשים סגי בג' חלות: **לכך נאמר שתים עשרה.** דמשמע ומו לא: **ואילו נאמר שתים עשרה ולא נאמר שתים ושש.** אלא ונתת אותם מערכות המערכת על השולחן הייתי אומר שלש של ד' ד': **והא בעינן ונתת על.** המערכת לבונה וכי יהיב לה על השביעית איכא (יא)כדי שיהו מאיכה הוא וקרי ליה על: (יב)**כל הכלים.** כגון שלחנות מורכן (י) לאורכו של בית ממזרח למערב: **כך היה מונח.** מנ"ל (ז)מדכך היו בדיו מונחים ממזרח למערב דלאמר בהך בריתא לקמן מכלל דאורך הארון מלפון לדרום ורוחבו ממזרח למערב דבדיו בפותיא דארון קיימי כדאמרינן לקמן [ע"ב] (יג) **ובדיו מנלן.** דממזרח למערב: (יא) **כפרוכת.** פרוכת מחיצה הוא וקרי ליה על: (יב)**כל הכלים.** פרוכת היתה פרוסה בפתח בית קדשי קדשים לנגיעות בעלמא ולא משום מחיצה דהא אמה טרקסין הואי במקדש ראשון. (יג)וכ"ת לוקמה במקדש ב' דהוי פרוכת יב) ליכא למימר (ד) דבמקדש שני לא הוה ארון ובדיה דיקא שיהו גנזו בימי יומא (נכ:) ועוד דקרא במקדש ראשון כתיב: (ט)**דוחקין ובולעין בפרוכת.** לפי שהיה הארון כנגד הפתח דכתמרי' בגמרא (דף י:) ארון שעשה משה כשמונה בדברי היה לו עשר אמות ריוח ממנו לכותל לכל לד והדביר היה עשרים על עשרים ומקום ארון היינו ממעמו בדביר דבנם היה עומד אלמא בחמשא הדביר קאי והפתח נמי היה בחמשא בכותל מזרחי והיו הבדים בולעין בפרוכת שבפתח:

לו א מיי' פ"ח מהל' מעילה הל"ט:
לז ב ג מיי' פ"ה מהל' תמידין ומוספין הל"ג ופ"ג מהל' בית המקדש הל' יד:
לח ד מיי' פ"ג מהלכות בית המקדש הל"ב:

מוסף רש"י

שתי אמות. שני מקלות שאורכן אמה (בכורות לפ). בשושן הבירה. יליע שעשוי על שער מזרח ומקרי שושן הבירה (שם מ.). שתי אמות. קני מדה היו בשושן הבירה והוא בית הכנוי על גופה הפשר כתמן במסכת מדות (פ"ל מ"ג) שער המזרחי ועליו שושן הבירה צורה מצוירת ומפרסיון ממנתחות כדי שידעו מהיכן בא (פסחים פו.). **נוטלין** בקטנה. כשהיו מתנין עם האומנין בעשות לך וכך אמות מלגאה לנדל הבית, היו מתנין בעל משה וזן עושין במדה הגדולה למדת אחת שעושין בשושן הבירה (בכורות מ.). **שלא יבואו** לידי מעילה. שלא יהנו מן הקדש, דאם היו עושין בלוחה מדה שמתנין אמה ודהבא. שמלאכת עורה היא, מתנין בעל משה ומצוירין לאותה הגדולה הימנה הני אלבע (שם). לבניינא. דאומה נוטלין משל משה ומצוירין כאותה שיתירה עליה אלבע (שם). ואילו לדידיה לא קא"ל. ואילו לדידיה לא אמר לי ולכתם ונו' ואע"ג דמסקינא הכי סוה כמיכ (שמות יב) ויקבל למשה ולאהרן ליה ויאמר קומו ונו' (דברים קב). **וירץ לפני אחאב.** אחאב רוכב והוא כן לפניו, שהיה אחאב יתיר ולאו אורח מרגע (שם). **להתיר פה** של מעלה. להתיר פה אלמים שיהיו מדברים להתיר פה שלמטה. דאם של הערקות האוכלות מן הטלין נקפתן (סנהדרין ק.). איתמר חזקיה. והיינו הך לגעיל במרוקח (שם). **על בסמוך.** שיהן המיכים של לבונה אלא הסדרים כשהוא אומר על הארון את הפרוכת. דליכא למימר על ממש דהא פרוכת ממילא היא לכבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים הוי אומר על בסמוך. שהיה אלא לאהרון, הכי נמי על שני הכבשים על בסמוך (לעיל סב.). **וסכות על הארון.** על כתף לאו על ממש, דאלו ממילא הוא פרוכת ולא היה סך (סוטה לז.).

שיטה מקובצת

(ה) מכלל. דאיכא: (ב) אין. דתנן: (ג) לכך נאמר שתים ושש. גליון תימה לכתוב שתים עשרה חלות ששה המערכת ד"ל דהוי אמינא מערכה אחת של שש ושתים של שלש שלש שש"ל הגליון: (ד) מדכך היו בדיו מונחים ובדיו: (ה) ויוצאין. לחוץ: (ו) כשאתנין. עם ארון הקדש: (ז) אליבא דר"ש. כלומר כמיסתן דקרנות אי בעי למימר נמי בחמה בת חמש לא איכפת לן כיון דכמיסה יסוד בחמה בת שש לא פש ליה בין קרן לקרן אלא כ"ו ואקרבה טפחים שתים מכניסה דסובב שתים מכניסה דקרנות וכיון דלא הוי אמה לא חשיב לה: (ח) מן הרצפה ועד היסוד ואמה גובה של קרן: (ט) מן הרצפה ועד היסוד ואמה גובה של קרן: (י) מן הרצפה ועד היסוד ואמה גובה של קרן: (יא) [לעיל סב. סוטה לז.]. (יב) מוספסת דיומא פ"ב ה"ג (יומא נד. ש"ס). (יג) ש"ס. (יד) ש"ס. (טו) בס"ת: למלכים. (יז) ל"ל שתים למערכות של שלש וי"ש של שתים עשרה וכ"ל בין שתים לסיימו כל אחד של שש וכו' אם יעלה להוסיף יהיה אף על ג' והיינו יהיו שתים מערכות שש הא הוי ג' מ"ש שש ודי בהתלי מסכ.; (יח) שיך למתני' דף לז., (ט) מדבריו כך היו מונחים. ל"ק, (מ) עיין רש"ש, (ל) [שיך לע"ב].

תורה אור השלם

1. וַיֹּרְדוּ כָּל עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲוּ לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעִם פַּרְעֹה בְּחָרִי אָף: שמות יא ח
2. וְיַד יְיָ הָיְתָה אֶל אֵלִיָּהוּ וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה: מלכים א יח מו
3. וְעַל הַבַּחֵל יַעֲלֶה עַל שִׂפְתּוֹ מַזֶּה וּמִזֶּה כָּל עֵץ מַאֲכָל לֹא יִבּוֹל עָלֵהוּ וְלֹא יִתֹּם פִּרְיוֹ לְחָדָשָׁיו יְבַכֵּר כִּי מֵימָיו מִן הַמִּקְדָּשׁ הֵמָּה יוֹצְאִים וְהָיָה פִרְיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה: יחזקאל מז יב
4. וְלָקַחְתָּ סֹלֶת וְאָפִיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחַלָּה הָאֶחָת: ויקרא כד ה
5. וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא כד ז
6. וְשַׂמְתָּ שָׁם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסַכֹּתָ עַל הָאָרֹן אֶת הַפָּרֹכֶת: שמות מ ג
7. וַיַּאֲרִכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וַיְהִיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: מלכים א ח ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חמשין וכו' משמי אמותיו דהיינו מן הלפה: (ב) ד"ה ויכן וכו' אליהו רץ לפני: (ג) ד"ה ועלהו לתרופה וכו' ועל הנמל יעלה על שפתו מזה: (ד) ד"ה בפרוכת וכו' ליכא למימר הכי דבמקדש:

רבינו גרשום

לא שנא הכי ולא שנא הכי ולא שנא הכי לא שנא בגובהה ולא שנא בכניסה הויא בת ה' ונשתיירו בהכניסה ב' טפחים טפח מיכן וטפח מיכן וכיון דהני ד' דיסוד דקרנות לא הויא אמתא לא קא חשיב ליה (לא) במתני' דהמזבח היה וכו' (ולא קרא הארון וגו') : כמה הוי גבוה המזבח חמשין ותמניא דאמה התחתונה בגובהה ואמה דקרנות נמי בגובהה באמה בת ה' כדאמר: מקרנות ועד סובב. כ"ג טפחים דאמה דקרנות גבוהה ה' ומסובב ועד החוט שיהא דהוו אמתא היינו דתנן אם עשאה לעולת העוף למטה מכ"ג אמה' אמה אחת לשרירה. דיקא נמי

לט א ב מיי' פ"ב מהל' בית הבחירה הל"ב:
מ ג מיי' שם הל"ח:

תורה אור השלם

1. צְרוֹר הַמֹּר דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדָי יָלִין:
שיר השירים א יג
2. וְנָסְכוּ הַקֹּהֲנִים נִשְׁאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַקִּיאוּמוֹ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד הָאָם:
במדבר י כא
3. וַיַּעַשׂ שְׁלֹחָנוֹת עֲשָׂרָה וַיָּשֶׂם בְּהֵיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וַחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאול וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה:
דברי הימים ב ד ח
4. וְשַׂמְתָּ אֶת הַשֻּׁלְחָן מֵחוּץ לַפָּרֹכֶת וְאֶת הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל צֶלַע צָפוֹן:
שמות כו לה
5. וַיַּעַשׂ אֶת מְנֹרוֹת הַזָّהָב עָשֶׂר כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בְּהֵיכָל חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאול:
דברי הימים ב ד ז
6. מֵחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי יְיָ תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
ויקרא כד ג
7. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:
במדבר ח ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' כיום מנחה והכתיב יערוך כ"ל ומיכן אלא ממתק:
(ב) רש"י ד"ה מדכתיב כגר וכו' ל"ל כלפון ודרום לישמעם: (ג) ד"ה אל מול וכו' ומשמע מקרא:

מוסף רש"י

ובולטין בפרוכת. הפרוסה כנגד פתח שבמקדש אמה מרקסין הוספתם באמצע אמה מרקסין היה במקדש לאשון (יומא נד:). כמין שני דדי אשה. שבולטין מתחת מלוקה (שם). צפון ודרום. לאלי שלחנות מן הצפון לדרום סיו, אמה בשורה אחת פונות לאשה של זו לאשה של זו (יומא נא:). אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. למול פני כר שבנוף המנורה שהוא אמצעי היה מלגד פני שאה הנרות (מגילה כא:).

שיטה מקובצת

ג) ונסעו הקהתים. תרי נושאי תרי הא ארבעה דמצי למימר ונסעו נושאי המשכן והקימו את המשכן עד בוא נושאי הארון הרגמ"ה: ב) תיבות תרי נמי תרי נמחק: ג) השולחן. על (ידך) [צלע] המשכן תימנה: ד) מחצי בית. עי' תוס' לעיל (דף פו ע"ב): ה) ליה ולמ"ד נמי מזרח ומערב שלחן: ו) למערב. שהוא: ז) לאורכו. של ארון: ח) אלא. כשיעור רוחב הארון והיינו אמתא ופלגא ותרי גברי הנושאים בשני הבדים לא הוי מצי לימנו הגך שני אנשים בין בד לבד אלא ודאי לאורכו נותנים הבדים והוי ארוך הארון בין בד לבד והיינו שתי אמות: ט) שבשמאל. הפתח: י) דהיינו אורכן: יא) בצפון ודרום אישתכח דכולהו גרות דהיינו פי: יב) דאותן שעל: יג) כלפי אותה: יד) קיימי כולהו: טו) היכא מונח:

תורה אור השלם

דוחקין ובולטין בפרוכת ודומין כמין שני דדי אשה שנאמר [1]צרור המור דודי לי בין שדי ילין ומנלן דבדיו לפותיא דארון הוו יתבי דילמא לארכו דארון הוו יתבי אמר ר' יהודה תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי להו ומנא לן דבארבעה הוו דרו להו דכתיב [2]ונסעו הקהתים [3] תרי נושאי המקדש נמי תרי תנו רבנן עשרה שולחנות עשה שלמה המלך שנאמר [3]ויעש שולחנות עשרה וינח בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל ואם תאמר חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח אם כן מצינו ששולחן בדרום והתורה אמרה [4]והשולחן תתן על צלע צפון אלא של משה באמצע חמשה מימינו וחמשה משמאלו תנו רבנן עשר מנורות עשה שלמה שנאמר [5]ויעש את המנורות הזהב עשר כמשפט ויתן בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל ואם תאמר חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח אם כן מצינו מנורה בצפון והתורה אמרה [4]ואת המנורה נכח השולחן [ג] אלא של משה באמצע חמשה מימינו וחמשה משמאלה תני חדא [ד] מחצי בית ולפנים היו מונחין ותני חדא משליש הבית ולפנים היו מונחין ולא קשיא מר קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל מר לא קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל [6]תנו רבנן מזרח ומערב היו מונחין דברי רבי אליעזר בר' שמעון אומר [3]צפון ודרום מ"ט דרבי גמר ממנורה מה מנורה מזרח ומערב אף הני נמי מזרח ומערב ומנורה גופה מנלן מדכתיב בנר מערבי [6]יערוך אותו [אהרן וגו'] לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' ואי סלקא דעתך צפון ודרום כולהו נמי לפני ה' נינהו ור' אליעזר בר' שמעון מאי טעמא גמר מארון מה [8]ארון צפון ודרום אף הני נמי צפון ודרום ורבי נמי ליגמר מארון דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מבפנים ור' אליעזר בר' שמעון ליגמר ממנורה אמר לך [3]מנורה גופה צפון ודרום הוה מנחה [6] אלא הכתיב יערוך אותו אהרן ובניו דמצדד להו אצדודי [3]דתניא [7]אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות מלמד שהיו מצדדין [3]פניהם כלפי נר אמצעי אמר רבי [7]נתן מכאן שאמצעי משובח בשלמא למ"ד מזרח ומערב היינו דהוו יתיבי עשרה בעשרים אלא למ"ד צפון ודרום י' בכ' היכי הוו יתבי ותו כהנים היכי הוו עיילי ותו מצינו ה' שלחנות בדרום ותו שלחן דמשה היכא מנח לי' [5] וליטעמיך למ"ד מזרח ומערב נמי שלחן דמשה היכא הוה מנח ליה אלא מי סברת חד דרא הוה תרי דרי נינהו ושולחן שביהם בהיכל: **והכתיב אוהו.** דמשמע אחד לפני ה' ותו לא: **מנדד להו אנדודי.** לעולם לפון ודרום מנחי ואפי' הכי ליכא אלא חד כלפי מערב והיינו אמצעי שפי הפתילה כלפי מערב ושאר הפתילות מנודדות פיהן כלפי האמצעי שג' של לד לפון מנודדות כלפי דרום וג' של לד דרום מנודדות כלפי לפון: **אל מול פני המנורה.** אמצעי עומד על גופה של מנורה והשאר על הקנים ומשמע (ג) [9]קרא [ב] אותן שבע הקנים מנודדות כלפי [יג] אותם של מערב: **מכאן שאמצעי משובח.** לגבי שאר שקורין בספר תורה בשני וחמישי ואמרינן במסכת מגילה (דף כא:) אין פותחין מעשרה פסוקים וקאמר רבי נתן דאמצעי משובח וקורא אחרונה והשאר ג' ג': **היינו דיבקי י'.** עשר שולחנות בעשרים כדאמרן לעיל מחצי הבית ולפנים מונחים וקסלקא דעתך דאשר של זה בצד ראשו של זה קיימי [יד] ואיכא למימר אלא אי"ג דאי אפשר שיהא עשר שולחנות של עשרים אמה בעשרים אמה מלומלמות אלא יצאו קצת חוץ לעשרים אמות הפנימיות איכא למימר לא דק כולי האי הא דקתני לעיל מחצי הבית ולפנים: **אלא למאן דאמר לפון ודרום.** דהיינו לרוחבו של היכל והלא רוחבו אינו אלא עשרים ועשרה שולחנות של עשרים אמה בעשרים אמה היכי יתבי הא אי אפשר לממלא שלא יהא ריוח מועט בין שולחן לשולחן: **ומו.** אי נמי מנו יתבי ממלא שמילאו את כל רוחב ההיכל והכתיב ביום"כ היכי עיילי לפני ולפנים. אי נמי בכל שבת נכנסין [ט]ארבעה כהנים כדקתני במתניתין [טו] שנים ליטול שני סדרים הישנים ושנים לסדר שני הסדרים החדשים ועומדים אלו כנגד אלו טפחו של טוטל בצד טפחו של מסדר ואי כל רוחב ההיכל מלא היכי אזלי כהנים הטוטלין בתידך גיסא דשולחנות: **ומו מצינו חמשה שולחנות בדרום.** וקרא כתיב (שמות כו) על צלע לפון: **ומו שולחן דמשה.** דלמאן דאמר גמר מזרח ומערב שולחן דמשה היכא הוה שלחן דמשה הוה מנח ליה אלא מי סברת חד דרא הוה תרי דרי נינהו

ולמאן דאמר גמר מזרח ומערב ומערב שולחן דמשה היכא הוה מנח. דלמאן דאמר גמר מזרח ומערב אף הני נמי מזרח ומערב ומנורה גופה מנלן מדכתיב בנר מערבי [6]יערוך אותו [אהרן וגו'] לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' ואי סלקא דעתך צפון ודרום כולהו נמי לפני ה' נינהו ור' אליעזר בר' שמעון מאי טעמא גמר מארון מה [8]ארון צפון ודרום אף הני נמי צפון ודרום ורבי נמי ליגמר מארון דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מבפנים ור' אליעזר בר' שמעון ליגמר ממנורה אמר לך [3]מנורה גופה צפון ודרום הוה מנחה [6] אלא הכתיב יערוך אותו אהרן ובניו דמצדד להו אצדודי [3]דתניא [7]אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות מלמד שהיו מצדדין [3]פניהם כלפי נר אמצעי אמר רבי [7]נתן מכאן שאמצעי משובח בשלמא למ"ד מזרח ומערב היינו דהוו יתיבי עשרה בעשרים אלא למ"ד צפון ודרום י' בכ' היכי הוו יתבי ותו כהנים היכי הוו עיילי ותו מצינו ה' שלחנות בדרום ותו שלחן דמשה היכא מנח לי' [5] וליטעמיך למ"ד מזרח ומערב נמי שלחן דמשה היכא הוה מנח ליה אלא מי סברת חד דרא הוה תרי דרי נינהו

דוחקין ובולטין בפרוכת ודומין כמין שני דדי אשה. מעשה גם היה לחרון באמצע קדשי הקדשים היה ולכל לד היה עשר אמות ומקום ארון אינו מן המדה כדאיתא בפרק קמא דמגילה (דף י:) ואם כן אפילו למאן דאמר שהכדיס נשמעים לגד אחד היאך מגיעים עד הפרוכת הא לא היה אורכן עשר אלא ע"י גם אחריכו הכדיס עד שהיו דוחקין ובולטין ונראין כשני דדי אשה

[1] **מזרח ומערב מונחין.** ומתני' דתנן אורכן לאורכו של בית

כדרי: **מדכתיב** בנר מערבי **לפני ה'.** נר שני של שתי מזרחיות קרי נר מערבי כדפרישית בפרק כל קרבנות (לעיל ל' פו: ד"ה ממנה) ומתניתין דתמיד (פ"ג מ"ט) דתנא שתי מזרחיות דולקות כדרי דתמר מזרח ומערב מונחין דלמאן דאמר לפון ודרום מונחין אין שייך מזרחיות:

שאמצעי משובח. פי' בקונטר' לענין שלשה שקורין בתורה אין פותחין מעשרה פסוקים ואמצעי שקורא ארבעה משובח ועל זה מייתי הך ברייתא התם בפ"ג דמגילה (דף כא:) אבל [2] [קשה] דמייתי [3] [נמי] שאר ברייתות דלאשון ואחרון משובחים לכן נראה דהך [3] [דהכא] מייתי' לגבי שלשה המהלכים בדרך דגדול באמצע דתמר בפרק אמר להם הממונה (יומא דף נ:) ובמגילה (דף כא:) מייתי לה משום דכיון דמשובח לשאר דברים טוב שיקרא ד' פסוקים: **תרי** דרי הוו. ומיתרלי השתא כולהו פירכי דלמאן דאמר לפון ודרום אף על גב דכי יהבינן ממשה

כמין שני דדי אשה. אלמא בדיס ממזרח למערב קיימי דאשון אחד למערב ולאשון אחד למזרח בתוך הפתח. ושמע מינה רוחבו של ארון ממזרח למערב [1] שהיה אורכו של בית: **תרי גברי באמתא ופלגא.** אי הוו בדיס לאורכו [1] לא היה בין בד לבד אלא ח' אמה ומתלה: **הקהתים שניים נושאי ארון המקדש שניים.** והקימו הלוים את המשכן כשהיו רוצים לחנות עד בואם אלו נושאי הארון: **וא"ת.** הא' מימיין ומשמאל דפתח קאמר: **אם כן מצינו.** ממש שולחנות בדרום שהפתח היה באמצע ההיכל בכותל מזרחי ונמצאו חמשה שבשמאל [ט] דרך כניסה כולם בדרום: **אלא של משה באמצע חמשה מימינו.** בדרומו וחמשה משמאלו בצפונו וכולן בצפון ההיכל ולקמן מפרש היכי [ט]מנחי: **תני חדא מחלי הבית ולפנים מונחין.** כל השולחנות ואין אחד מהן בחלי מן החילון לגד הפתח: **למר קא חשיב כו'.** שההיכל ששים אמה ארכו כדכתיב (מלכים א ו) והבית אשר בנה המלך שלמה לה' וגו' ומאותן ששים היו עשרים בדביר כדכתיב (שם) ולפני הדביר עשרים אמה וגו' וההיכל ארבעים כדכתיב (שם) ארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל לפני והשולחנות יושבים בעשרים אמה של היכל של לד הדביר מאן דתני מצלע הבית חשיב כל הששים אמה של דביר ושל היכל ומאן דתני מחלי הבית ולפנים לא חשיב אלא היכל לאורכו: **מזרח ומערב מונחים.** השולחנות לאשון אחד למזרח ולאשון אחד למערב דהיינו [1] אורכו לאורכו של בית: **מה מנורה מזרח ומערב.** השלשה קנים במזרח והשלשה במערב: **מדכתיב בנר מערבי לפני ה'.** דכתיב (ויקרא כד) יערוך אותו אהרן וגו' לפני ה' דמשמע אותו לפני ה' ואין אחר לפני ה' אלמא חד הוא דהוי כלפי מערב נגד בית קדשי הקדשים אלמא מזרח ומערב מונחים וחמילון של לד מערב קרי ליה נר מערבי דאי בצפון [יא] (כ) אישתכח דכולהו פי הפתילות שווה למערב: **מה ארון לפון ודרום.** אורכו לרוחבו של בית כדאמרינן לעיל [ע"א] וכך היה מונח וכך היו בדיו מונחין: **חוץ מחוץ.** מנורה

ושולחן שביהם בהיכל: **והכתיב אוהו.** דמשמע אחד לפני ה' ותו לא: **מנדד להו אנדודי.** לעולם לפון ודרום מנחי ואפי' הכי ליכא אלא חד כלפי מערב והיינו אמצעי שפי הפתילה כלפי מערב ושאר הפתילות מנודדות פיהן כלפי האמצעי שג' של לד לפון מנודדות כלפי דרום וג' של לד דרום מנודדות כלפי לפון: **אל מול פני המנורה.** אמצעי עומד על גופה של מנורה והשאר על הקנים ומשמע (ג) [9]קרא [ב] אותן שבע הקנים מנודדות כלפי [יג] אותם של מערב: **מכאן שאמצעי משובח.** לגבי שאר שקורין בספר תורה בשני וחמישי ואמרינן במסכת מגילה (דף כא:) אין פותחין מעשרה פסוקים וקאמר רבי נתן דאמצעי משובח וקורא אחרונה והשאר ג' ג': **היינו דיבקי י'.** עשר שולחנות בעשרים כדאמרן לעיל מחצי הבית ולפנים מונחים וקסלקא דעתך דאשר של זה בצד ראשו של זה קיימי [יד] ואיכא למימר אלא אי"ג דאי אפשר שיהא עשר שולחנות של עשרים אמה בעשרים אמה מלומלמות אלא יצאו קצת חוץ לעשרים אמות הפנימיות איכא למימר לא דק כולי האי הא דקתני לעיל מחצי הבית ולפנים: **אלא למאן דאמר לפון ודרום.** דהיינו לרוחבו של היכל והלא רוחבו אינו אלא עשרים ועשרה שולחנות של עשרים אמה בעשרים אמה היכי יתבי הא אי אפשר לממלא שלא יהא ריוח מועט בין שולחן לשולחן: **ומו.** אי נמי מנו יתבי ממלא שמילאו את כל רוחב ההיכל והכתיב ביום"כ היכי עיילי לפני ולפנים. אי נמי בכל שבת נכנסין [ט]ארבעה כהנים כדקתני במתניתין [טו] שנים ליטול שני סדרים הישנים ושנים לסדר שני הסדרים החדשים ועומדים אלו כנגד אלו טפחו של טוטל בצד טפחו של מסדר ואי כל רוחב ההיכל מלא היכי אזלי כהנים הטוטלין בתידך גיסא דשולחנות: **ומו מצינו חמשה שולחנות בדרום.** וקרא כתיב (שמות כו) על צלע לפון: **ומו שולחן דמשה.** דלמאן דאמר גמר מזרח ומערב שולחן דמשה היכא הוה שלחן דמשה הוה מנח ליה אלא מי סברת חד דרא הוה תרי דרי נינהו

דמשה היכא מנח. אישתכח דמיתא הך שלחן כולו עשר אמות מיזלינן: **בתרי דרי.** הוו יתבי דמשה מיזלינן לאשה של זו בצד ראשה של זו ושל משה אצלן לפניהם ולא בשורתן ושורה אחרת של דמשה אצל אותה של משה ולא בשורתה ואותה ה' ראשה של זו: למ"ד

ו) [מקלים פ"ו ה"ג].
ב) [ויומא נא:]. ג) [מגילה כא:].
ד) [מנחות ל:]. ה) [שם לחמא ר' יוחנן].
ו) מנח הס"ד אתר"כ ד"ה מתני הבית. ז"ק. ח) מקרא דאותן שבע. ז"ק. ט) ר"ל מ' כהנים מי' המקדשים וי' ליטול ב' בזיכין וכ' לסדר ב' בזיכין. י) [מקרן עמ:]. יא) ני' הל"ק בכאן קודם ד"ה זה ד"ה ומנמו הקהתים תרי נושאי המקדש כו' ואין דבר מקודם יותר מן הארון וש"מ בדארון מיירי הס"ד וכל"ל הרש"ל מוחק כל זה הדיבור וקשה לשבש כל הספרים. יב) ז"ק.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה דוחקין וכו' לחיבתן של ישראל. עיין תוי"ט ש"ב מ"ע דכ"ג ד"ה חוץ.

רבינו גרשום

שמבדיל בין הקודש ובין קודש הקדשים שתלוין ע"ג אמה טרקסין: דילמא לארכו דארון הוי יתבי. ומכאי (דאורכו) [דרוחבו] דארון לארכו של בית: [אמר רב יהודה] ליכא למימר הכי דלאורכו של ארון [הוי] דרחבו של ארון היה אמה וחצי ואי הוו בדיו לאורכו תרי גברי שנושאין הבדים באמתא ופלגא לא מסתגי להו הילכך אורך הבדים לרוחבו של ארון: ומנא לן דד' גברי דרו. דלא מסתגי להו אימא חד גברא מצד זה ושני בדיו א' על כתף ימין ואחד על כתף שמאל וכן לצד אחר: לא ס"ד הקהתים תרי נושאי תרי הא ד' דמצי למימר נסעו נושאי המקדש והקימו שנים את המשכן עד בואם נושאי הארון: אלא של משה באמצע וכולן מן שמאל הפתח בצפון: כמשפט תבנית מנורה של משה. בגיבעים קנים וכפתורים: מאן דאמר משליש בית ולפנים קא חשיב בית קדשי הקדשים והיכל (בהדי) [בהדדי דהוי] שתין אמה ומעשרים ולפנים מפתח ההיכל הוי מונחים היינו משליש הבית ולפנים: ומר לא קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל משום הכי אמר מחצי בית ולפנים דהיינו מעשרים אמה ולפנים: מזרח ומערב הוי מונחין. אורכן לאורכו של בית: מדכתב בנר מערבי לפני ה' דכתיב יערוך אותו לפני ה': מה ארון צפון ודרום. כדאמרן: ואין דנין חוץ מפנים. מנורות דחוץ מארון דהוי בפנים: דמצדד להו אצדודי לשאר נרות כולן מחזירין ראשיהו כלפי נר מערבי והוא להחדיה מכוין לפני ה' ומוטה קמעא לפני ה' והוא באמצעיתן: בשלמא למאן דאמר מזרח ומערב שארכן לאורך הבית היינו דיתבי עשר שלחנות בעשרים אמה דהוה להו רווחא לאורכא דביתא דהוה מ' אמה. אלא למאן דאמר מצפון לדרום דאורכן לרחבו של בית הא ליכא מצפון לדרום אלא עשרים ועשרה בעשרים היכי יתבי: ותו כהנים היכי עיילי לבית קודשי הקדשים הא מפסקי שלחנות: שלחן דמשה היכי מנח ליה. באמצע: ולמאן דאמר מזרח ומערב שלחן דמשה היכי מנח ליה אי מנח ליה באמצע הרי יגעו בשליש החיצון: מי סברת חד דרא הוה מנח להו לשלחנות תרי שורי נינהו חמש כנגד חמש ושל משה בין שתי השורות:

ג) [מקלים פ"ו ה"ג].
ד) [ויומא נא:]. ה) [מגילה כא:].
ו) מנח הס"ד אתר"כ ד"ה מתני הבית. ז"ק. ח) מקרא דאותן שבע. ז"ק. ט) [שם לחמא ר' יוחנן]. י) [מקרן עמ:]. יא) ני' הל"ק בכאן קודם ד"ה זה ד"ה ומנמו הקהתים תרי נושאי המקדש כו' ואין דבר מקודם יותר מן הארון וש"מ בדארון מיירי הס"ד וכל"ל הרש"ל מוחק כל זה הדיבור וקשה לשבש כל הספרים. יב) ז"ק.

מזרח

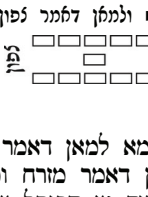

מערב

דרום

צפון

למ"ד מזרח ומערב א] הכי יתבי ודרום יתבי הכי: **כשלמא למ"ד לפון ודרום שפיר.** ב] דאע"ג דלא אפשר שלא יהא מקצת מן השולחן בדרום ג] שולחנות של עשר אמות בעשר אמות (ג) אפ"ה ד] ו)דמאי דטפי טפח לא הוי לא מחיצה לגמרי: **אלא למ"ד מזרח ומערב.** ה] הוא אחורך והרוחב מצפון לדרום מכדי שורה הצפונית כמה מרוחקת מכותל לפוני שתי אמות ומחצה שיהו ו] כהנים הנוטלים שני סדרים יכולים להלך זה בצד זה כדאמרינן במתני' ח) דשנים היו מסדרין בבת אחת והיולין שני בני אדם בעינן שתי אמות ומחצה כדרום ומזבח היכל היה נתון בתוכן הבית. פי' ודוקא על של משה שהיו מסדרין כו'. ל"ק, מ) הכותל שתי אמות כלפי לפון ומעורב כנגדו בדרום ומזבח היכל היה נתון בתוכן הבית. ל"ק, מ) ל"ג בירושלמי דשקלים ניחא וע"ש דאמר אלכן שאם ירחבו שאם ועיין בקפר יפה מנחה שם סי' ז' רש"ש ועיין ל"ק שהביא כשם ירושלמי דתענית פ"ב כנוסחא שלפנינו, ל) ב"ל רוחבו לאלכו של ארון. ל"ק, ק) רוחבו לאלכו. ל"ק,

כשלמא למאן דאמר צפון ודרום שפיר אלא למאן דאמר מזרח ומערב מכדי שלחן כמה [6]**משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה ואמה דידיה ושתי אמות ומחצה דביני ביני ואמה** [6] **ושתי אמות ומחצה דביני ביני ואמה דידיה אישתכח דקאכיל שולחן פלגא דאמתא בדרום מי סברת שלחן המשה בהדייהו הוה יתיב לא דמידלי ליה ומנח ליה ומיתתי להו לדידהו פורתא כתלמיד היושב לפני רבו ת"ר עשרה שלחנות עשה שלמה ולא היו מסדרין אלא על של משה שנאמר [1]ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה שנא' [2](את) מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב רבי אלעזר בן שמוע אומר על כולם היו מסדרין שנאמר [3]את השולחנות ועליהם לחם הפנים ובכולן היו מדליקין שנאמר [4]את המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור ר' יוסי בר' יהודה אומר לא היו מסדרין אלא על של משה אלא מה אני מקיים ואת השלחנות (ט) אשר עליהם לחם הפנים זהב אלו שלשה שלחנות שהיו במקדש (י) שנים שהיו באולם מבפנים (יא)לפתח הבית אחד של כסף ואחד של זהב על של כסף נותן לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו [7]שמעלין בקודש ולא מורידין אחד של זהב בפנים שעליו לחם הפנים תמיד (יב)ומנא לן דאין מורידין אמר רבי דאמר קרא [5]ויקח משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו ומנלן דמעלין אמר רבי אחא בר יעקב דאמר קרא [6]את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח [7]אשר שברת ושמתם בארון (יג)תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון (סימ"ן ביט"ל סר"ח ושכ"ח) אמר ריש לקיש פעמים שביטולה**

ועל של זהב ביציאתו. וסס היה מונח עד שיוקטרו הבזיכין כדקתני מתני' [סס]: **שמעלין בקודש.** כגון בכניסתו מניחו על של כסף וכשמגיע להיכל מסדר על של משה שמלופה זהב הרי עלייה ולא מורידין לכך ביציאתו מניחו על של זהב: **ויקח משה את המשכן וגו'.** מדרשיה וסיפיה דקרא נלשון הקמה נאמרו הלשון לא הורד שמע מיניה אין מורידין ואי נמי דלא שייעוהו אחיו הכהנים בהקמת העמודים והאדנים ש"מ אין מורידין לפיכך לא נתעסקו בו אחרים. ל"ש מעיקרא ויקח משה את המשכן [שמות מ] דהיינו יציעות שבתחילה פורס היציעות ולא הורידן בהקמת העמודים והאדנים אלא אחז היציעות בידו עד שהקיים כולן: **אשר שברת ושמתם בארון.** שיש השבריים בארון:

בשלמא לפון ודרום שפיר. [1]ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה שנא' [2](את) מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב רבי אלעזר בן שמוע אומר על כולם היו מסדרין שנאמר [3]את השולחנות ועליהם לחם הפנים ובכולן היו מדליקין שנאמר [4]את המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור ר' יוסי בר' יהודה אומר לא היו מסדרין אלא על של משה אלא מה אני מקיים ואת השלחנות (ט) אשר עליהם לחם הפנים זהב אלו שלשה שלחנות שהיו במקדש (י) שנים שהיו באולם מבפנים (יא)לפתח הבית אחד של כסף ואחד של זהב על של כסף נותן לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו [7]שמעלין בקודש ולא מורידין אחד של זהב בפנים שעליו לחם הפנים תמיד (יב)ומנא לן דאין מורידין אמר רבי דאמר קרא [5]ויקח משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו ומנלן דמעלין אמר רבי אחא בר יעקב דאמר קרא [6]את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח [7]אשר שברת ושמתם בארון (יג)תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון (סימ"ן ביט"ל סר"ח ושכ"ח) אמר ריש לקיש פעמים שביטולה

כשלמא לפון ודרום שפיר. ב] דאע"ג דלא אפשר שלא יהא מקצת מן השולחן בדרום ג] שולחנות של עשר אמות בעשר אמות (ג) אפ"ה ד] ו)דמאי דטפי טפח לא הוי לא מחיצה הכי: **אלא למ"ד מזרח ומערב.** ה] הוא אחורך והרוחב מצפון לדרום מכדי שורה הצפונית כמה מרוחקת מכותל לפוני שתי אמות ומחצה שיהו ו] כהנים הנוטלים שני סדרים יכולים להלך זה בצד זה כדאמרינן במתני' ח) דשנים היו מסדרין בבת אחת והיולין שני בני אדם בעינן שתי אמות ומחצה כדרום ומזבח היכל היה נתון בתוכן הבית. ל"ק, מ) ל"ג בירושלמי דשקלים ניחא וע"ש דאמר אלכן שאם ירחבו שאם ועיין בקפר יפה מנחה שם סי' ז' רש"ש ועיין ל"ק שהביא כשם ירושלמי דתענית פ"ב כנוסחא שלפנינו, ל) ב"ל רוחבו לאלכו של ארון. ל"ק, ק) רוחבו לאלכו. ל"ק,

מעמא דאורכן ששה ורוחבן שלשה ומונחות ג) אורכן לאורכו של ארון ויכול לישב אלרבעתן זו אצל זו ברוחבן והכי נמי איתא בברק בתרא דתענית ירושלמי והש"ס שלנו נמי דקאמר בג"ב (דף יד.) אלרבע ששה אלרבעתן כשהיו זו אצל זו ברוחבן והא דקאמר כמה לוחות אוכלות בארון י"ב טפחים היינו בין לוחות ושבבי לוחות כשהיו מונחות זו אצל זו ק) אלרבע לאורכו של ארון:

יכול

חמשה רשה של זו בצד רשה של זו אי אפשר לגמרא חמש שולחנות של עשר אמות בעשר אמות אפ"ה ט) כיון דטפי ליה טפח לא הוי לא מחיצה והא דתניא בפ' אמר להן הממונה (יומא דף לג.): שולחן בצפון משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה דרום משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה ומזבח ממולע ועומד בגמלע ומשוך קימעא כלפי חוץ משום דכתיב ואת הממונה נכח השולחן בצינון לחזו להדדי יש לישבו אפי' כמ"ד לפון ודרום מונחין ושולחן דמשה קאי אבב שולחנות דשלמה סמוכות לכותל מ) והא דתניא בפרק הוציאו לו (שם דף לא.): בין המזבח לממונה היה מהלך דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בין שולחן למזבח אע"ג דרבי מאיר סבירא ליה לפון ודרום מונחים כדמסיק התם ניחא דיכול להלך בין שולחן למזבח דשולחנות שלמה קיימי בתרי דרי ושולחן דמשה בין שתי הטורות שתי אמות ומחצה ממונו לשורה חמישה ושתי אמות ומחצה ממנו לשורה הפנימית ומשוך מכותל לפוני שתי אמות ומחצה ומהמזבח היה בין שולחן דמשה לממונה דמשה אלא שמשוך קימעא כלפי חוץ ומזבח הזהב היה אמה על אמה נמצא מקום פנוי הרבה שהיה יכול להלך בין המזבח לשולחנות ולריך לישב הסוגיא דשקלים (דף יא.) דמייתי התם בפרק שלש עשרה שופרות פלוגתא דרבי ור' אלעזר בר שמעון דהכא ומתניא התם ל) איפכא לרבי אלעזר בר שמעון מזרח ומערב ולרבי לפון ודרום והדר קא אמר מ"ד מזרח ומערב כולן רואין לשירות ונלאה דהיינו כר' אלעזר בן שמוע דבסמוך דאמר על כולם היו מסדרים ומאן דאמר לפון ודרום נמצא שולחן בצפון ומונחים בדרום ס) דוקא על מזה מסדרן פי' כרבי יוסי בר יהודה דבסמוך דעל של שלמה השורה סמוכה לכותל לפוני בדוחק והדר קתני השולחן היה נתון מחלי הבית ולפנים משוך מן ע) הקרן שתי אמות ומונחים בדרום ומזבח הזהב היה נתון בתוך הבית חוצץ את הבית מחלי הבית ולפנים משוך קימעא כלפי חוץ וכולהו משלש הבית ולפנים אי אפשר לישב אותה ברייתא אלא כמ"ד מזרח ומערב מונחים משוך מן הקרן היינו מן הכותל שתים ומחצה היה משוך אלא שדילג הסופר ומחצה והא דקאמר

בגמלע ומשוך קימעא כלפי חוץ משום דכתיב ואת הממונה נכח השולחן בצינון לחזו להדדי יש לישבו אפי' כמ"ד לפון ודרום מונחין ושולחן דמשה קאי אבב שולחנות דשלמה סמוכות לכותל מ) והא דתניא בפרק הוציאו לו (שם דף לא.): בין המזבח לממונה היה מהלך דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בין שולחן למזבח אע"ג דרבי מאיר סבירא ליה לפון ודרום מונחים כדמסיק התם ניחא דיכול להלך בין שולחן למזבח דשולחנות שלמה קיימי בתרי דרי ושולחן דמשה בין שתי הטורות שתי אמות ומחצה ממנו לשורה חמישה ושתי אמות ומחצה ממנו לשורה הפנימית ומשוך מכותל לפוני שתי אמות ומחצה ומהמזבח היה בין שולחן דמשה לממונה דמשה אלא שמשוך קימעא כלפי חוץ ומזבח הזהב היה אמה על אמה נמצא מקום פנוי הרבה שהיה יכול להלך בין המזבח לשולחנות ולריך לישב הסוגיא דשקלים (דף יא.) דמייתי התם בפרק שלש עשרה שופרות פלוגתא דרבי ור' אלעזר בר שמעון דהכא ומתניא התם ל) איפכא לרבי אלעזר בר שמעון מזרח ומערב ולרבי לפון ודרום והדר קא אמר מ"ד מזרח ומערב כולן רואין לשירות ונלאה דהיינו כר' אלעזר בן שמוע דבסמוך דאמר על כולם היו מסדרים ומאן דאמר לפון ודרום נמצא שולחן בצפון ומונחים בדרום ס) דוקא על מזה מסדרן פי' כרבי יוסי בר יהודה דבסמוך דעל של שלמה השורה סמוכה לכותל לפוני בדוחק והדר קתני הש

צט: שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

שביטולה של תורה. כגון שמבטל תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה זהו יסודה כלומר מקבל שכר כאילו יושב ומייסדה ועוסק בה שנאמר אשר שברת ולא אמר ליה בלשון כעס שמע מינה הסכימה עמו דעת השכינה כשביטול תורה ושיבחן כיון דמתכוין לטובה ר': **הקפה.** אלא יכול להעמיד גילסתו: **רק.** מיעוט הוא: **נוגרה כארבעים.** לורת הולך לארבעים יום במסכת נדה (דף ג.): **מתני' על פתח הבית.** אלא פתח ההיכל בכניסתו (ה) ולא היו מניחים אותו שם אלא להראותו שמעלין בקדש דעכשיו מניחו על של שייש ומיד ונוטלו בהיכל ומסדרו על של זהב של משה ועל של זהב ביציאתו עד שיוקטרו בזיכין כדקתני לקמן יא): (**מתני'**) **המכניסין טומדין בצפון.** דהכי שפיר יב] דאותן מסדרין העבודה יהו בצפון דקדושת צפון חמירא: **ופניהם לדרום.** וסתמא כמאן דאמר שולחנות מזרח ומערב מונחין ורוחבן צפון ודרום: **אלו מוסכין.** ועד אלא יגביהו הן מן השלחן אלו מניחין: **אפילו אלו עומדין.** לעצמן: **ואלו מניחין.** אחר שסילקו אף זה היה תמיד כדמפרש טעמא בגמ' דאין תמיד אלא אלא יתין שולחן לילה אחד אלא לחם: **אל יו"כ להיות בשבת.** ואין יכולין לאוכלו היום: **אחלות מסתלקות לערב.** ולא למחר דנפסל בלינה לאחר זמנו שנתלקח: **השעיר.** של מוסף שהוא חטאת והוא שעיר הנעשה בחוץ ונאכל לכהנים נאכל לערב בגילי יג] שבעות אע"פ שאין יכולין לנשלו בשבת: **הבכלייס.** כהנים אוכלין אותו מי כשחל יום הכפורים בערב שבת: **גמ' הישנה.** מערכות שעמדו שם בשבת זו: **יין.** בלילה: **מדבריו של רבי יוסי.** דתמר משוס דעמד היסן אחרית מעט בשלחן והחדש ערבית מעט קרי ליה תמיד שמע מינה אפי' לא שנה אלא אלא פרק אחד וכו': **אסור לאומרו.** שלא יאמר בקרית שמע שגי ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה: **מלוה לאומרו כו'.** דסבר משוס קרית שמע טוטל שכר גדול כזה כי אז תלינה את דלרכיך אם היה עוסק כל היום כ"ש שאשכרו גדול ומרגיל את בניו לתלמוד תורה. ל"א סברי הנך רבנן דמלי פטרי נפשייהו בקרית שמע ויתבי כולי יומא וגרסי שמע מינה שכר גדול יש: **לא ובדוק כו'.** (ב) דבר שלא יהא בעולם: **ופליגא.** הא דר' ישמעאל דאמר חוכה ללמוד כל היום: **כל כך תכיכין כו' לא יומוש.** הבטימו שלא תשתכח תורתו ממנו: **לא יהיו עליך חוכה.** כלאם שיש יד] לו חוב ואומר מתי אפרענו ואיפטר כך לא יאמר אלא אלא פרק אחד ואיפטר שאי אתה רשאי לפטור עצמך מהן: אסתם אלא אינה אלא לרעה כמו (דברים יג) כי יסיתך אחיך בן אמך וגו': **ואף הסיתך.** הקב"ה ללמוד תורה כדי לגלגל מגיהנם: **שפיה לר.** ומה פיה לר שיהא עשנה לבור בחוכה ולא יצא חוץ כדי שידונו רשעים בלא ובעשן: ב) **העמיק הרחיב.** כיון שבא לעומק מיד מרחיב ובגיהנם משמעי דרישיה דקרא כי ערוך מאתמול תפתה: למלך

יכול אפילו מחמת אונסו. משנה היא במסכת אבות (פ"ג מ"ח): **אחד** של כסף. גרוש ספרים גרסינן של שיש וכן מוכח במסכת שקלים פרק י"ג שופרות (דף ט:) דתנן י"ג שולחנות היו במקדש ח' של שיש בצפון המטבחים ושיש במערבו של כנש אחד של שיש ואחד של כסף ושיש בצולם אחד של שיש ואחד של זהב ואמר בגמ' ב) תני של כסף ג) [היון] ר' אחא ור' מישא ומנו הא משוס רב שמואל בר רב יצחק לית כאן של כסף מפני שהוא מרתיח לא ד) כדין תני זה אחד מן הנסים שהיו במקדש שכשם שהיו מניחין אותו חם כך מוציאין אותו חם שנאמר (שמואל א כא) לשום לחם חם ביום הלקחו ריב"ל אמר אין מזכירין מעשה נסים משמע דכולה סוגיא אשולחנות של אולם קיימת דמיוחדים ללחם ה) ולא אשולחנות דבית המטבחים ובמערבו של כנש דמיוחדים לאכרים ומיהו בכל הספרים כתוב שם במשנה ובמסכת תמיד מייתי לה בפרק לא היו כופתים (דף לא:) אחד של כסף ואחד של זהב בשולחנות של אולם ואין לדחות דכולה לומר דכי היכי דאיכא נס אלחם ה"נ אלאכרים דאם כן הוה ליה לאיתויי מתני' דמסכת אבות (פ"ה מ"ה) לא הסרים בשר הקודש מעולם ובקונט' משמע כגירסא במתני' דהכא של שיש ו) ובגמ' בבריתא של כסף ז) ופי' שם בקונטרס בגמרא דהאי דקאי לה בבריתא כסף היא בריתא דקשים ופלוגתא דתנאי היא והא דפריך במסכת תמיד (דף לא:) מכדי אין עניות במקום עשירות אמאי עבדי דשיש ויעבדו דכספא ודהכא ומשני ר' שמואל בר רב יצחק מפני שמרתיח אכולהו פריך ור' שמואל בר רב יצחק לטעמיה דחיש להכי במסכת שקלים (דף יא:): **מהו** ללמוד חכמת יונית. פירש רש"י הוא יודע דגזרו עליה ונעל פירשתי ברש"י רבי ישמעאל (דף סד: ד"ה אחרון):

לא יהו עליך חובה. כלאם שיש לו חוב ואומר מתי אפרענו ואפטר כך לא יאמר אלא אלא פרק אחד ואפטר שאי אתה רשאי לפטור את עצמך מהן כך פירש בקונטרס עוד יש לפרש לא יהו עליך חובה שלא תעסוק אלא בהן ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן שלא תעסוק בהן כלל אלא יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ אי נמי לא יהו עליך חוב ללמוד כל התורה כדתנן במסכת אבות (פ"ב מט"ז) לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל: ששומלין

שביטולה של תורה זהו יסודה דכתיב [1]אשר שברת [ב]אמר לו הקב"ה למשה יישר כחך ששברת ואמר [ג]ריש לקיש תלמיד חכם שסרח אין מבזין אותו בפרהסיא שנאמר [2]וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה כסהו כלילה ואמר ריש לקיש כל [ד]המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו שנאמר' [3]השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים וכדר' אבין אמר ר' אילעא [ה]דאמר רבי אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה רבינא אמר [ו]השמר ופן שני לאוין נינהו רב נחמן בר יצחק אמר בשלשה לאוין שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים [7]יכול אפי' מחמת אונסו ת"ל [3]ופן יסורו מלבבך במסירם מלבו הכתוב מדבר רבי דוסתאי [ח]בר' יגאי אמר יכול אפילו תקפה עליו משנתו ת"ל רק ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו תורה ניתנה בארבעים ונשמה נוצרה בארבעים כל המשמר תורתו נשמתו משתמרת וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו משתמרת תנא דבי רבי ישמעאל משל [ט]לאדם שמסר צפור דרור לעבדו אמר כמדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסר בדמיה נשמתך אני נוטל ממך: **מתני'** [א]שני [י]שולחנות היו באולם מבפנים על פתח הבית אחד של שייש ואחד של זהב על של שייש נותנים לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו [כ]שמעלין בקודש ולא מורידין ואחד של [ל]זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד [מ]וארבעה [נ]כהנים נכנסין שנים בידם שני סדרים ושנים בידם שני בזיכין וארבעה מקדימין לפניהם שנים ליטול שני סדרים ושנים ליטול שני בזיכין המכניסים עומדים בצפון ופניהם לדרום והמוציאין עומדים בדרום ופניהם [ס]בצפון אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה [ד]כנגד טפחו של זה שנאמר [4]לפני תמיד ר' יוסי אומר אפי' אלו נוטלין ואלו מניחין אף [פ]היא היתה תמיד [צ]ויצאו ונתנום על שלחן הזהב שהיה באולם הקטורה הבזיכין [ק]והחלות מתחלקות לכהנים [ר]חל יום כיפורים להיות בשבת החלות מתחלקות לערב חל להיות בערב שבת [ש]שעיר של יום הכפורים נאכל לערב והבבליים אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן יפה: **גמ'** [ת]תניא רבי יוסי אומר אפי' סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום אלא מה אני מקיים לפני תמיד שלא ילין שלחן בלא לחם א"ר אמי מדבריו של ר' יוסי נלמוד

אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית קיים מצות [5]לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפיך [ש]אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי [ת]אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ ורבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ [מ]שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו ללמוד חכמת יונית קרא עליו המקרא הזה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית ופליגא דר' שמואל בר נחמני דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן פסוק זה אינו לא חובה ולא מצוה אלא ברכה ראה הקב"ה את יהושע שדברי תורה חביבים עליו ביותר שנאמר [6]ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל אמר לו הקדוש ברוך הוא יהושע כל כך חביבין עליך דברי תורה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך תנא דבי ר' ישמעאל דברי תורה לא יהו עליך חובה ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן אמר חזקיה מאי דכתיב [7]ואף הסיתך מפי צר רחב לא מוצק תחתיה בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם [ב]אדם מחיים את חבירו מדברי חיים ומדברי מיתה והקדוש ברוך הוא

מסורת הש"ס

ה) שבת פז. יבמות סב. כ"ב יד.; ו) [מ"ש ק. מ"ש]; ז) לעיל לו:; זמחים קו. מכות יג.; ח) סוטה ה. עירובין לו. שבועות ד. לו. מ"ש נא., ד) [חגות דל"ר פ"ב, ה) [חגות פ"ב מ"ח מ"ש פ"ש ע"ק], ו) [חגות דל"ר נתן פכ"ד], ו) שקלים פ"ו מ"ד [נתן פכ"ד], ח) [חגות נא.], ט) [נעיל עמוד נא.], י) [ם ומס מ' בלר], כ) מגילה כא. [מוספתא פ"ל ה"ז], ל) [נדרים ס:], מ) תוספתא דמס' ע"ז פ"ל ה"ב ע"ש], נ) שיר לעמ' הבא], ס) [שם יא ע"ש], ע) ב"ק, פ) בדין תני. ב"ק. ג), ולא שלבלן דבמעבדו אל ב"ק שהיה מילמ. ב"ק, ק) ובתמיד בבריתא ד"ה אל כסף פי' שם בקונקונדס דהאי דקרי. ב"ק, ר) ב"ש מע"ל פיכ"ש ליפקן.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה על פתח וכו' ולא היו מיומין. נ"ב ובמתיר דף לא ע"ב פירש המפרש דמיומין לפוס עלמן וכן נראה מדמשני שם מפני שהוא מרמיח ומתעפש אלאם ב"ב בע"ב דמיומין שם לפוס עלמן ומונח מעט על השלבן וק"ל: (ב) ד"ה לא לא וכו' ודבר זה לא יהא:

גליון הש"ם

גמ' א"ר יוחנן משום רשב"י. בס"ד יו"ד סי' רמו ס"ק מ' מי' משוס כ"ש בן יסולדק:

רבינו גרשום

ואית דאמר ואין מורידין דהאי קרא פתח בוריקם וסיים בוריקם: שביטולה של תורה זה הוא יסודה. קיומה כדאמר מבטלין ת"מ להוצאת המת להכנסת כלה: א"ל הקב"ה יישר כחך ששיברת. דדרש משה ק"ן כדמפרש ביבמות: וכשלת היום וכשל גם הנביא. היינו ת"ח: כסהו כלילה. שיהא בבודו חביב עליך כבבודך: יכול אפילו תקפה. לשון תקפה שקשה עליו הרבה משנתו שאינו יכול להבינה וסרה מלבו בעל כרחו שאינו מבינה: ת"ל רק מעוט זה: שלא ילין לילה אחד בלא לחם: דבר זה אסור לומר בפני עם הארץ. כדי שלא יפטור עצמו בכך ומימנע מללמוד תורה: מצוה לאומרו. כדי שיחשוב בלבו מה בדבר זה קיים לא ימוש ויש לו קיבול שכר אילו למד יותר כ"ש וכ"ש: ואיכא דמפרשי מצוה לאומרו בפני עם הארץ כי היכי דמחבבנו ת"ח דהא מצו למפטר נפשייהו בכל החלות: שחרית וערבית ועסקי כולי יומא: פסוק זה לא ימוש. לא קאמר ליה לא משום חובה ולא משום מצוה אלא משום ברכה נאמר דברכו הקב"ה ליהושע ואמר לא ימוש: דברי תורה לא יהו בעניך חובה. שלא תאמר כיון שלמדתי הרי שעיתי חובתי ושוב אני פטור אלא כל שעה תעסוק בהן:

שיטה מקובצת

א) כל ת"ח שעסוק: ב) אמר עובר בשני לאוין השמר ופן ותיבות שני לאוין [נינהו] נמחק: ג) ופניהם. לצפון: ד) של זה. בצד שפחו: ה) אף זה: ו) (הולכים. ותיבת יצאו נמחק): ז) הבזיכין החלות: ח) תיבת אדם נמחק: ט) צר כדי שיהא עשנה: י) לשובה [שעשה] משה קו"ח בעצמו מה פסח שאינו אלא מצוה אחת אמרה תורה כל בן נכר לא יאכל בו כל התורה כולה וכל ישראל מומרים על אחת כמה וכמה כדאמר' בפ' הבא על יבמתו [ד' סב ע"א]: יא) במתני' והס"ד ואח"כ מה"ד המכניסין: יב) שפיר. מלתא דאותן המסדרין יהו בצפון: יג) בלילי. שבת: יד) שיש. עליו חוב:

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל הַלֻּחֹת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ:
שמות לד א

2. וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לָיְלָה וְדָמִיתִי אִמֶּךָ:
הושע ד ה

3. רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ:
דברים ד ט

4. וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד:
שמות כה ל

5. לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דַּרְכֶּךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל:
יהושע א ח

6. וְדִבֶּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל הַמַّחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל:
שמות לג יא

7. וְאַף הַסִּיתְךָ מִפִּי צַר רָחָב לֹא מוּצָק תַּחְתֶּיהָ בּוֹא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת בָּשָׂר וָדָם שֶׁלְּחָנֶךָ מָלֵא וָשָׁן:
איוב לו טז

מוסף רש"י

אשר. לשון יישר (ובמות סב.). לשוב שאיסרו ויסיתו על שביתן (שבת פז.). יישר כחך ששברת. לגמרך שהוא מן הדברים שעשה משה רבינו ע"ש מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום (ב"ב יד:). כסהו כלילה. אל תבזה אותו בפרהסיה, כלילה שחשיכה ואין אדם רואה (מו"ק יז.). וארבעה בהנים נכנסין. להיכל בשבת לסדור לחם הפנים שני סדרים. שתים מערכות של לחם שני בזיכין. שתי כפות מלאות לבונה כדכתיב (ויקרא כד) ונתת על המערכת לבונה זכה מקדימין לפניהם שנים ליטול. מן הסלתן שני סדרים הישנים ושנים ליטול שני בזיכין. והסלתן היה נתון תחלה ממזרח למערב ואלו עומדין מזה לרוחב הסלתן בצפון ואלו עומדין נגבו לדרום, ווזוקף מכניסין לצפון דכל צפון ענין שתיות היא כדאמרינן במסכת סוכה (דף נו.) גבי חילוק לחם הפנים לתשמרה הגמרא והיינלא, הגמרא חולקין בצפון כדי שילחו שהן נכנסין ר' יוסי אומר אפי' אלו נוטלין. תחלה ומסלקין כולה מן הסלתן ונלחמר שנה מעיתין אלו אף היא היתה תמיד. ומה אני מקיים תמיד שלא ילין שלחן בלא לחם, ולרבנן מי שקלי ושבקי ליה והלר מבלרי לא מקרי תמיד שלא בתחלה מחמיתי ומגלא שמתעכב שלחן בלא לחם, וכו' ולרבי יוסי דאמר כי שבקי והלר מתחלי נמי תמיד הוא דתנא מילתא הוא (שבת קלב.). אפילו סילק את הישנה. אף זו היתה תמיד, ומכו תמיד שלא ילין שולחן בלא לחם, אבל לרבנן עוסמו של זה מבלר בלר עוסמו של מסלק (מגילה כא.).

למלך לא הוכנה. לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גיהנם שלא יהא נידון בה. מלך קרי לתלמיד חכם דכתיב (משלי ח) בי מלכים ימלוכו: **שמא תאמר זהו שכרה.** של תורה שמצלת מגיהנם אבל שכר אחר אין לה: **ומאוך ששונאין.** חכמי ארץ ישראל את הבבליים קורין את האלכסנדריים שעושין מנהג רעבתנות על שם בבליים: [ב] **אלכסנדריים.** של מלריים.(ג) (ג) משפחת רבי יהודה מבבל היתה לפיכך שמה בדברי ר' יוסי: **מתני' פסול.** דמתוסר זמן הוא שלא היה על השלחן אלא שהה ימים והכא אי אפשר לתקן ולומר ימיתו עד שבת הבאה כיון דלחם נסדר כדינו בשבת קידשו שלחן ושוב אין יכול [ד] להשהותן אלא עד שבת ראשונה (ה)דמיפסיל בליגה יא) (הואיל(ו) ולן הלחם (ז) בלא בזיכין): **משום פיגול.** אם הקטירן על מנת לאכול מן הלחם למחר אינו פיגול שלא קרב המתיר כמצותו: **ולא משום נותר.** שאין נותר חל על הלחם שהרי אין ראוי לאכילה: **ותמא.** הואוכלו בטומאת הגוף אינו בכרת כדאמר בהקומץ [רבה] (לעיל דף כה:) המיתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה וזה לא ניתר לטהורים מעולם דבזיכין הוו מתירין דידיה ולא קרבו כהילכתן: **לאחר שבת.** למחר: **יניחנו לשבת הבאה.** ויעמוד שבועיים על השולחן דכיון דלא נסדר בשבת אין שולחן מקדשו עד יב] השבת הילכך לא מיפסל בליגה יג] לגוזלאי שבת: **גמ' זמן השהיה.** אם תאיר היום לשמוט את המתמיד: **בראקי.** תאיר היום כמו (תהלים לו) האירו בראקיו תבל: **מפניו בן שמואל.** היה ממונה על כך כדאמר בשקלים (פ"ב ה"ו) שהיה ממונה על הפייסות והיינו פייסות שמפייסין כשהאיר היום או שוטט ומי זורק וכשהוא שואל אם הגיע זמן שחיטה אומר לאותו יד] שעל הגג אמור אם האיר פני כל המזרח עד שבחברון [טו] והוא אומר לו הן ובתלמוד ירושלמי(ט) ממנה שלפיכך היה אומר עד שבחברון היום הכפורים כדי להזכיר ישיני חברון: **ולמה הוצרכו לכך.** לעלות לגג ולראות אם האיר היום: **ודיומו.** סגורים היו: **והוציאו לבית השריפה.** שפסול היה לפי שנשחט בלילה דכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם ביום בעי לזבוח: **והורידו כ"ג כו'.** מפרש בסדר יומא בפרק שלישי (דף כט.) איכא קאי: **מיכף רגליו.** גדולים שהלך לבית הכסא: **לא זו בלבד.** תמיד שנשחט בלילה יוצא לבית השריפה: **אלא אפילו עולה העוף ומנחה.** דלאו קרבן חשוב הוא דאין באין בציבור אם נעשו בלילה יצאו לבית השריפה: **מקדשין.** וזה שקמץ ונתן קומץ בכלי אע"ג בלילה לאו זמן קידוש [יז] הוא מקדש ליה כלי ושוב אי אפשר לערבו בשיריים ולאחור ולקמוץ שכבר נתקדש זה לשם קומץ: **כל הקרב ביום.** כגון שתם הקרבנות **קדוש ביום.** שאם נתנו בכלי שרת ביום כלי שרת מקדשו: **בלילה.** כגון יז] מנחת נסכים: וקומץ קרב יח] ביממא מבביום לאותו [ויקרא ז]: **ליפסל.** כגון בליגה יט] ומתוסר כפורים וכגון הכא דתו לא אפשר לאהדורי ונפסל במתוסר זמן: **ליקדוש.** מאחר בשבת וכי מעי אידך דאד בשבת ליפסל בליגה למולאי אחד בשבת שהרי שהה יותר מזמנה קאמר קסבר כ)לילה אין מחוסר זמן הא ימים מחוסרין זמן כ) סוף סוף כי

בתוכה ושמא תאמר כשם שפיה צר כך כולה צרה תלמוד לומר [1] העמיק הרחיב ושמא תאמר למלך לא הוכנה ת"ל גם היא למלך הוכן ושמא תאמר אין בה עצים ת"ל מדורתה אש ועצים הרבה ושמא תאמר זה הוא שכרה תלמוד לומר [2] ונחת שולחנך מלא דשן: חל יום הכיפורים להיות בשבת [וכו']: [ג] אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן לא בבליים הם אלא אלכסנדריים הם ומתוך ששונאין את [ד] בבליים קורין אותם על שם בבליים תניא נמי הכי ר' יוסי אומר לא בבליים הם אלא אלכסנדריים הם ומתוך ששונאין את [ה] בבליים קוראין אותן על שם בבליים אמר לו ר' יהודה [ו]תנוח דעתך שהנחת דעתי: **מתני'** [ז]סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסול [ח] אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא [ט]סידר את הלחם ואת הבזיכין בשבת והקטיר את הבזיכין לאחר השבת פסולה ואין חייבין [י] עליהן משום פיגול נותר וטמא [יא]סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת [יב]פסולה כיצד [יג]יעשה יניחנה לשבת הבאה [יד]שאפילו היא על השולחן ימים רבים אין בכך כלום: **גמ'** [טו]תנן התם אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן [טז] שחיטה אם הגיע הרואה אומר ברקאי מתתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד [יז] שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח שחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה והורידו כהן גדול לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש כל [יח]המסיך את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קדוש ידים ורגלים [יט]תני אבוה דר' אבין לא זו בלבד אלא אפילו עולת העוף שנמלקה בלילה ומנחה שנקמצה בלילה תצא לבית השריפה בשלמא עולת העוף משום דלא אפשר לאהדורה אלא מנחה אפשר דמהדר קומץ לדוכתיה וקמיץ ביממא הוא תני לה והוא אמר לה כלי שרת מקדשין שלא בזמנן מיתיבי [כ]כל הקרב [כא]ביום קדוש ביום [כב] בלילה קדוש בלילה בין ביום ובין בלילה קדוש בין ביום ובין בלילה כל הקרב ביום קדוש ביום ביום אין בלילה לא אינו קדוש ליקרב אבל [כג]קדוש ליפסל מותיב ר' זירא סידר את הלחם ואת הבזיכין אחר שבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנה לשבת הבאה שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום ואי סלקא דעתך כלי שרת מקדשין שלא בזמנן [כד](ליפסל) ליקדוש וליפסול אמר רבה מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב אבוה דר' אבין נמי מתניתא קאמר קסבר [כה]לילה אין מחוסר זמן הא ימים מחוסרין זמן [כו] סוף סוף כי

כמו כן לאוכלם חייס אף בכל השנים דמיחזי כרעבתנותא: **אמר** להם הממונה. ביומא (דף כח.) פירש בקונטרס דממונה הוא הסגן [ב] וקשה דאם כן הוה ליה למימרא הדלי דברים דחשיב בירושלמי דיומא שהסגן משמש אומר לו אישי כ"ג הגבה שמאלך הסגן בימינו ולאם בית אב בשמאלו והניף הסגן בסודרים ואחז הסגן בימינו והעלהו לא היה מתמנה להיות כהן גדול עד שנעשה סגן אלא ממונה אחר היה ושמא היה ממונה על הפייסות דמיקרי ממונה סתם כדתנן פרק שני דיומא (דף כב.) אומר להם הלביעו [ג]:

מתתיא בן שמואל אומר (אם) האיר פני המזרח.

מתתיא בן שמואל היה ממונה על כך דכתיב בשקלים (דף ז:) מתתיא בן שמואל היה ממונה על הפייסות והיינו הפייסות שבשחיר היום היו מפייסין מי שוטט מי זורק וכשהוא שואל אם הגיע זמן אומר לאותו שעולה על הגג אמור אם האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר לו הן ובתלמוד ירושלמי אכלת חי בבליים: א"ל ר' יהודה. לפי שהיה מבבל תנוח דעתך: סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת הבאה פסולה. שהרי לא היו הבזיכין על השלחן משבת לשבת מעת לעת. ואין חייבין עליהם. על הלחם: לא משום פגול. שאם חשב בשעת הקטרת בזיכין לאוכלן חוץ לזמן אין בהן משום פגול: ולא משום נותר ולא משום טומאה. אם אכלן בטומאה משום דלא קרב המתיר במצותו. וכן אם הקטיר את הבזיכין לאחר השבת שלא היו על השלחן אלא יום א' פסול ואין חייבין וכו'. סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה. דלא היה על השלחן ח' ימים: כיצד יעשה. יהיה בזיכין: יניח הבזיכין והלחם עד לשבת אחרת. הבאה כדי שיהו ח' ימים שלמים על השלחן מן השבת לשבת שאפי' הן על השלחן הלחם והבזיכין י"ב ימים אין בכך כלום ולא נפסלין: בורכי. כלומר עלה ברק השחר: מתיא בן שמואל אמר כך היה אומר הרואה האיר פני כל המזרח וקאמר ליה האי דקאי אארעא עד שבחברון כלומר יכול אתה לראות חברון כאור היום והוא אומר הין. הורידו כ"ג לבית הטבילה. פעם אחרת משום דזה הכלל היה במקדש שכל המסיך רגליו טעון טבילה ואי אפשר דאינו מסיך בלילה ואותה טבילה ד) שטבל אח"כ קודם עמוד השחר לא היה טבילה (הואיל ונשה עבודה פסולה לפי שנראה כאילו עשאה לשום עבודה פסולה) לפיכך הצריכוהו טבילה אחרת: לא זו בלבד החמיד אם נשחט קודם היום אלא אפי' וכו': משום דלא אפשר להדורה. אחר שנמלקה ומתה הילכך תצא לבית השרפה: אלא מנחה אפשר וכו': כלי שרת מקדשין

מו א מיי' פ"ב מהל' תמידין ומוספין הל' יב:
מז ב מיי' שם הל' יד ועיין בכ"מ:
מח ג מיי' שם פ"א:
מט ד מיי' שם הל"ב:
נ ה מיי' פ"ב מהל' ביאת מקדש הל' ה:
נא ו ז מיי' פ"ג מהל' פסולי המקדש הל' כא:

תורה אור השלם

1. כִּי עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶה גַּם הִיא לְמֶלֶךְ הוּכָן הִעְמִיק הָרְחֵב מְדֻרָתָהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְיָ כְּנַחַל גָּפְרִית בֹּעֲרָה בָּהּ: ישעיהו ל לג
2. וְאַף הִסִּיתָךְ מִפִּי צַר רָחֵב לֹא מִוַּצָּק תַּחְתֶּיךָ וְנָחַת שֻׁלְחָנְךָ מָלֵא דָשֶׁן:

איוב לו טז

רבינו גרשום

ושמא תאמר למלך לא הוכנה. כלומר לת"ח שסרח ולא יראה גיהנם: ת"ל גם היא למלך הוכן. משום הכי קרי לת"ח מלך דעוסק בתורה דכתיב בה בי מלכים ימלוכו: ושמא תאמר זו היא שכרה. של תורה שמסתיתן אותו מפי צר שמציילין אותו מגיהנם אבל שכר טוב אין לו. ת"ל ונחת שלחנך מלא דשן: חל יוה"כ להיות ש"ש שעיר של יוה"כ של מוסף נאכל לערב כשהוא חי. שאי אפשר לבשלו בשבת והכהנים הבבליים אוכלין אותו חי שדעתן יפה שאינן אניני הדעת: לא בבליים הן. שאוכלין אותו חי שדעתן יפה שאינן אניני הדעת אלא אלכסנדריים היו ומתוך שכהני ארץ ישראל שונאין את הבבליים תולין את הגנאי בבבליים: אין בבבליים: א"ל ר' יהודה. לפי שהיה מבבל תנוח דעתך: סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת הבאה פסולה. שהרי לא היו הבזיכין על השלחן משבת לשבת מעת לעת. ואין חייבין עליהם. על הלחם: לא משום פגול. שאם חשב בשעת הקטרת בזיכין לאוכלן חוץ לזמן אין בהן משום פגול: ולא משום נותר ולא משום טומאה. אם אכלן בטומאה משום דלא קרב המתיר במצותו. וכן אם הקטיר את הבזיכין לאחר השבת שלא היו על השלחן אלא יום א' פסול ואין חייבין וכו'. סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה. דלא היה על השלחן ח' ימים: כיצד יעשה. יהיה בשרה: יניח הבזיכין והלחם עד לשבת אחרת. הבאה כדי שיהו ח' ימים שלמים על השלחן מן השבת לשבת שאפי' הן על השלחן הלחם והבזיכין י"ב ימים אין בכך כלום ולא נפסלין: בורכי. כלומר עלה ברק השחר: מתיא בן שמואל אמר כך היה אומר הרואה האיר פני כל המזרח וקאמר ליה האי דקאי אארעא עד שבחברון כלומר יכול אתה לראות חברון כאור היום והוא אומר הין. הורידו כ"ג לבית הטבילה. פעם אחרת משום דזה הכלל היה במקדש שכל המסיך רגליו טעון טבילה ואי אפשר דאינו מסיך בלילה ואותה טבילה ד) שטבל אח"כ קודם עמוד השחר לא היה טבילה (הואיל ונשה עבודה פסולה לפי שנראה כאילו עשאה לשום עבודה פסולה) לפיכך הצריכוהו טבילה אחרת: לא זו בלבד החמיד אם נשחט קודם היום אלא אפי' וכו': משום דלא אפשר להדורה. אחר שנמלקה ומתה הילכך תצא לבית השרפה: אלא מנחה אפשר וכו': כלי שרת מקדשין

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלכסנדריים של מלריים הס"ל ולא"כ מ"ש אמר לו ר' יהודה כו' משפחת: (ב) ד"ה פסול וכו' ולן הלחם בשבת אף בלא בזיכין:

שיטה מקובצת

א) אות. הבבליים: ב) הבבליים: ג) פסול ואין חייבין עליה: ד) פסול ואין חייבין עליה: ה) זמן. השחיטה: ו) עד. שהוא בחברון: ז) תיבות בלילה קדוש בלילה בין ביום ובין נמחק: ח) תיבות סוף סוף נמחק: ט) מה"ר. אלכסנדריים. אלכסנדרי: י) להשהותו: יא) תיבות הואיל ולן הלחם בלא בזיכין נמחק: יב) עד שתגיע שבת הבאה ומאותו שבת יכול להשהות שבעה ימים: הס"ד ומה"ד שאפי' היא על השולחן ימים רבים קודם לשבת אין בכך כלום שאין השולחן מקדשו עד: יג) בליגה עד למוצאי שבת שני: יד) לאותו. שעלה בו: טו) המזרח עד שבחברון: טז) קידוש. קומץ: יז) בגוף. שמן לגוף קדוש בין ביום ובין בלילה קתני מיהא הקרב ביום אינו קדוש בלילה הס"ד [ותיבות מנחת נסכים נמחק]: יח) וקומץ קרב ביום כדכתיב ביום: יט) בלילה. ובמתוסר: כ) דר'. אבין: כא) ליה. שולחן: כב) היא. בתני' כג) נדות. דלא:

מוסף רש"י

ומתוך ששונאין. כני ארץ ישראל את הבבליים היו קוראין כל קלי הדעת ושטי דבר שלא כהוגן על שם תנוח דעתך. משפחתו היה מבבל והיה קשה לו הדבר **סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת.** שלא כמצותו דמצותו היה לסדרו בשבת (לעיל צ:). **פסולה.** דמתוסרת זמן הוא דתמצטבר לעמוד על השלחן שבעה ימים ולא עמדה אלא שבה (לעיל צ: בבית"ר). **פסולה.** שלא נמלכה בשבת לעמוד שם שבעת ימים כמשפטם והרי היא מתוסרת זמן, [וז"ל ר"ש פסולה דהא מקקמא דשמעתין לא חשיב קידוש יום ראשון שלא שלא בסילוקו הקוף וכמוהו בקופסא דמי ולמה יפסול הלחם בהקטרת הבזיכין והלא לא קדש שלשלן לגמרם כלל אח"כ פירקו בשבת הבאה ויחזור ויסדרנו, והכי מוקמ נמי מדקתני פלגי בשבת אלמא יש מקנה לסדר, וה"ל גרים בפירוש ר"ש אם רומי מתיב רבי זירא וכו' והקטיר הבזיכין בשבת כיצד יעשה וכו' ורבותא הוא דנקיט אע"ג דהקטיר הבזיכין בשבת כמו שרגילין לעשות יבא בזיכין אחרים ויסדר עם הלחם כיצד יעשה יניחנה. על השלחן עד שבת הבאה (יומא כט:). **כיצד יעשה.** שיהיו בשיריים הלחם

מנחות כב:) מ) נגמת נסכים: וקומץ קרב יח) ביממא מבביום לאותו [ויקרא ז]: **ליפסל.** כגון בליגה יט) ומתוסר כפורים וכגון הכא דתו לא אפשר לאהדורי ונפסל במתוסר זמן: **ליקדוש.** מאחר בשבת וכי מעי אידך דאד בשבת ליפסל בליגה למולאי אחד בשבת שהרי שהה יותר מזמנה קאמר קסבר כ)לילה אין מחוסר זמן הא ימים מחוסרין זמן כ) סוף סוף כי

[**אבל ימים**] **מחוסר זמן.** דימים הוי מחוסר זמן הילכך לחם הנסדר באחד בשבת לא מקדש ליה לאיפסולי דאכתי כמה ימים יש עד זמנו: כי

עין משפט נר מצוה

כמי שסדרו הקוף. הא דאמרינן בסוף לולב וערבה (סוכה דף נ.) דלא היה ממלא במקודשת משום פסול ליבה ולא אמרינן דנעשה כמי שמלאהו הקוף שאני התם דלא בעי כהן בבגדי כהונה במילוי: ט) **שני** ימים טובים של ראש השנה קודם לשבת נאפה ברביעי ונאכל לשבת שניה לאחד עשר. ואי קשיא שיש עשר מינהו דהא אין נאכלות עד מוצאי שבת דאותה שבת הוי יום הכפורים הא לא קשיא דלענין אכילת קדשים לילה הולכת אחר היום שעבר כדאמר באותו ואת בנו (חולין דף פג.) הילך מיקרי אחד עשר כך פירש בקונטרס וגראה דלא קשיא מידי דאם באו עדים מן המנחה ומעלה דנוהגין אותו היום קודש ומנחה קודש (ר"ה דף ל:) יום שני עיקר ומינין מיניה יום"ב ויחול אחר השבת ודנוהגין אותו היום קודש מומרא בעלמא דלא ניזלוהו ביה לשנה הבאה ואם קודש מנחה באו עדים לא עבדינן אלא חד יומא ומתרתו דהוא ערב שבת חול אע"פ שכבר אפו לחם הפנים מערב יו"ט חוזרין ועושין אחרים לקיים לחם חוז כמו שנוכל יותר ולאשון נאכל בפדיון ואע"פ דאמר בפרק המנחות והנסכים (לקמן דף קא.) כל הראוי למזבח אינו יולא מידי מזבח לעולם היכא דליכא תקנה לא אמר משום לחם חוז ביום הלקחו כדאמרי׳ בפרק התכלת (לעיל דף מז:) גבי שני כבשים שנחטן על ארבע חלות ותודה שנחטה על שמונים חלות ומיהו קשה היכי חייל יום הכפורים באחד בשבת הא משמע בפרק החליל (סוכה דף נד:) דלא מיקלע באחד בשבת אלא לאחרים שעושין לעולם אחד מלא ואחד חסר ומשנה זו שנויה בפ"ב דערכין (דף ח:) וקתני דישה אין פוחתין ד) משנה חדשים המעובדין בשנה ולא נראה לענבר יותר על שמנה ומשמע התם דאתיא דלא כאחרים: **ואינו** דוחה **את** יום **צום.** בפרק אלו עובדין (פסחים דף מז.) פריך מהכא דשני הלחם לא נאמן דאמר מדאורייתא לורכי שבת נעשין ביו"ט ה) דהכא קתני ואפילו ביו"ט ביו"ט לא נכנס ולא נגבוה ולרשב"ג דאמר קרא לכם ולא לגבוה ולרשב"ג דאמר משום ר"ש בן הסגן דוחה את יו"ט ואינו דוחה את יום טוב דאם לא שכן ייחת דאין להם פדיון ואשכחן לרבנן נמי דאין מוצאי אחר מועל דאם מדרבנן אין נפדין ובגמרא משמע נמי דהוי דרבנן בעלמא דמפרש כלי שרת ולבונה משום דלא אע"ג

המנחות והנסכים שנטמאו. בגמרא פליגי אי נטמאו דוקא או אפילו טהורין: **העופות.** בשקדש הקדישן למומן מיירי אבל קדש מומן להקדישן נפדין כדתניא בתוספתא ובפרק בתרא דתמורה (דף לג.) דתני לוי הכל היו בכלל העמדה והערכה ואפילו בעל מום מעיקרו וכן תני לוי במתניתיה אפילו מיה ואפילו עופות: **ובלי** שרת. לרבי נחמיה דאמר פרק הנהנה (מעילה דף יט:) דיש מועל אחר מועל דאם מחריס מבדיקין לידי מעילה הוא עצמו לא כל שכן ייחת דאין להם פדיון ואשכחן לרבנן נמי דאין מועל אחר מועל דמדרבנן אין נפדין ובגמרא משמע נמי דהוי דרבנן בעלמא דמפרש כלי שרת ולבונה משום דלא שייך

מתניתא אהדדי ותרלינהו הכי, קסבר תנא דתנויה דר' אבין לילה לא הוי חסרון זמן דאולא ואיתה דאויה בכולי לעקדש בכולי שרת אחרים הלכך כלי שרת מקדשין הקונדס בגלילה (יומא כט:). הא יומם מחוסרין זמן. דבר שאין זמנו היום עד מחר והרי הוא מחוסר זמן ולא שלם הוי חסרון זמן ובכ"ש זה שאינו זמנו לקדש עד יום הבאה (שם). **לילה** אין מחוסר זמן. אין מקריבין זמן נמי שהגיע לילה להקריב

כי מטי ליליא דבי שימשי. דליתי שבת שהיא דאויה לקדש מחר מקדש על הלמנה, דקתמרת ליה לכך מחוסר זמן ומיפקל מטוס סדור ליה ולאחרים נפקל בליבה (יומא כט:). **בי שימשי.** ליל שבת קרי בי שימשי בכל דוכתא מפני שבת המשמש שלו אלוק מכל ימיה והולכך לחזיקיו בכמה מקומות (שבת פז:) ערב שבת, ונראה בעיני לפי שבין המשמש שלו שנוי בלי הכל ומרגיש מלאכתן עד שלא מחמת קרו ליה בי שימשי (כתובות קג. ועי' תענית ח.). **בשקדש ושילק.** סמוך לחשיכה ערב שבת **שלא כמצותו.** בחמרון זמן **נעשה כמי שסדרו הקוף.** שלא מעשו שהרי מקדש לל שבת על הלמנה בשעה שהוא מחוסר זמן, דלא דמי לקומן שנקמן בגלילה ולתם שנסדר בלילי שבת שלא מקדשו מעכו ומחוסר ומיחוסר ומיכלו (יומא כט:). **שתי הלחם אין נאכלין פחות משתים.** ליום שני לאחיים ולא יותר על שלשה. ליום שלא לאחיים אלא לאחיים בשבת שבת שאין אחיים ליום אחיים ויכשל עצרת בחמד משלר ימי הבאה נאפות ערב י"ט ונאכלות בי"ט שהוא שני לאחיים (ערכין ח:). **לחם הפנים.** כל שבת ושבת אין נאכל פחות מתשעה. ליום תשיעי לאחיים נאפה מערב שבת. זו, מסדרין אותן בחמר ולשבת הבאה מבלבלים אותן, הרי הוא נאכל לשבת הבאה לקרבנתיה מחר. הלכך מחויב אלא לקרבן אלא בשבת אחר כדי כל ואכל מרגיש מלאכתן עד שלא מחמת קרו ליה בי שימשי (יומא כט:). **לחם הפנים.** כל שבת ושבת אין נאכל פחות מתשעה. ליום תשיעי לאחיים נאפה מערב שבת. זו, מסדרין אותן בחמר ולשבת הבאה מבלבלים אותן, הרי הוא נאכל לשבת הבאה ליום תשיעי לאחיים חל יו"ט להיות ערב שבת. אלא הוי יכולין לאפות דבר אלא לערך י"ט ואפילו מערב י"ט שהוא מחיבי בשבת נאכל לשניה דהויי בעצרה שני י"ט של ר"ה. אלו בחמיבי ושיבי, כגון שבאו עדים מן המנחה ומעלה דחמן (ר"ה דף ל:) נוהגים אותו היום קודש ומנחה קודש, נאפה בדרביעי בשבת שבת שניה לאחר עשר והכיון שבת לאו יום טוב הוא, דכשהיו בשם עדים לאחר המנחה היו עושים אלוא מעוכר ומוגן מיום שני כדאמרינן אלא היו מקבלין את הנעשים לקדש בו ביום אלא"כ בשם קודם המנחה, וא"כ הוי יום טוב מני אחרת לגי לאותה דהוי נאכל ליום ולילה, ובקדשים ליה הוצאת אחר היום, ומני ימים טובים של ר"ה דוקא דנקט, דמומן לחם הפנים לא היו אני ימים טובים של גליות שאינו דוחה. בפאיתו (פסחים מז: מז:). **לא תימא מדאורייתא מיחזא חזו.** דלר' משמע כל דלר' אפילו נדרים ונדבות שמא ישחה. עד המועד שיהא לו בשר מלוי בהבל בהו שמא ישחה כשיבא המועד יארע לו אונס ונמצא מאחר נדרו מדאורייתא נמי. בגירא ליה לאחרות דבי מתיב לר' דומיא דומגוסה קמאר עולות הדומות לחגיגה זמן קבוע בהבל כמותה **דהא שתי הלחם.** דעצרת דומות הייס הן ואינו יאחיים לבא קודם לכן דלגבה בהו שמא ישחה הוא"ל ויכול לאפוקי מערב יו"ט אמור רבנן בתמכת מנחות (דף לה:) דאין דוחין לא שבת וכו' בפאיתן, דלאו דומיא דחגיגה הוא שזמן שהיתה קבוע בהבל ואינו יכול לאחרים ולאחר (ביצה כ:). **נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט.** הוא"ל ואין זמנן הייס כלל ד"ה אין קריבין, ואפי' שלמים, וכ"ש עולות דיכול לאחיכן לאחר זמן (שם יט:). הדרן עלך שתי הלחם

נב א מיי' פ"ח מהל' תמידין ומוספין הל"ט:
נג ב ג מיי' שם פ"ב הל' י:
נד ד מיי' פ"ח מהל' מגילה הל"ח ו הל' י:
א ה מיי' פ"ו מהל' איסורי מזבח הל"ט ופ"ג מהל' פסולי המוקדשין הל"ח:
ב ו מיי' פ"ו מהל' איסורי מזבח הל"ד ופיין רש"ק [ופ"ח מהל' ערכין הלכה ט]:

רבינו גרשום

השבת מחוסרין זמן הן שאין השלחן מקדש באותן הימים כלל אפי' לאיפסולי דכל מוקדם מחוסר זמן הוא: וכיון דאמרת דלילה אין מחוסר זמן הוא: כי מטי יומא דבי שמשי קמא הואיל ומחר בשבת בשש שעות ולמעלה בזמן סדור מקדיש הלחם ליקדש נמי מאורתא לאיפסולי דהא לילא שסידרו ויומא חד יומא הוא: אמר רבא בשקדם בין השמשות וסילקו עד למחר כדי שלא יקדשו ליפסל: אפי' תימא בשלא קדם. הואיל ותחלת סידורו מציקרא שלא כמצותו היה וכד מונח ועומד נעשה כמי שסידרו הקוף ולא הוי כלום אותו סדור וחשיב כמה דלא הוי מסודר מציקרא אלא השתא בשבת בזמנו הילכך לא מקדיש ליה בי שמשי לפיפסלה אבל בבי מנחה שקמצה בלילה דקסבר דיום הוא לא אמרינן נעשה כמי שקמצה הקוף אלא מקדשה ליפסל: ואינו דוחה אפיתן את יום צום דכפורים דחמור כשבת: שמא [שהה] כל נדרים של כל השנה עד יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים באין לבית הפסול. ועוד כיון דלא הקריבו ועבר עליהן רגל וקאי בבל תאחר: וליכא למימר שמא ישהה לרגל. דהא אינן קרבין אלא בעצרת וקתני אין אפיתן דוחין יו"ט כ"ש נדרים ונדבות:

הדרן עלך שתי הלחם

המנחות והנסכים שנטמאו עד שלא קדשו

בכלי שרת יש להן פדיון. דכיון דלא קדשו בכלי לית בהו קדושת הגוף אלא קדושת דמים דלא נפקי לחולין אלא בפדיה: העופות והעצים והלבונה וכלי שרת אע"ג דינטמאו לית להו פדייה דקלישה טומאה [בהן] וכטהורין דמו כדמפרש בגמרא. דלא נאמר פדיון אלא בבהמה: אמר שמואל מתני' דקתני שנטמאו לאו דווקא אפי' הן טהורין נפדין: דהתם כי ניטמו נמי אין להן פדיון: קמ"ל. דהאי

שיטה מקובצת

ה) אמר רבינא בשקדם:
ו) נאכלות לא פחות:
ז) נאכל. לא פחות: **ד)** שמא ישהה עד יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים באין לבית הפסול ועוד כיון שלא הקריבן ועבר עליהן רגל יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים

ז) פדיון דהתם אפי' נטמאו: **ח)** שנטמאו משקידשו בכלי אין להם פדיון ותיבות עד שלא קדשו נמחק: **ט)** דמי דאע"ג: **י)** בליל שבת שניה בלינה: **יא)** נאפה ברביעי: **יב)** וממתין מלאכתו: **יג)** וליכא למימר: **יד)** העופות:

הגהות הב"ח

(א) במשנה לחם הפנים אין נאכל פחות: **(ב)** גמ' עד שלא קדשו בכלי הא נמי פשיטא: **(ג)** רש"י ד"ה שלא ישהה: **(ד)** ד"ה ואפי' הן טהורין:

מוסף רש"י

המשך מעמוד קודם **כל המכוך את רגליו טעון טבילה.** רקנים הגדולים, ולשון מיסך כמו אילן המיסך על הארץ (מזר דף לד.) לפי שהגיען לרקנים הגדולים כורע על ברכיו מכסה את גופו ואת רגליו, וכן בשאול כתיב (שמואל ב, כד) ושם מערה ויבא שאול לסכך את רגליו קידושי ידים ורגלים. מן הכיור (שם). **לא זז בלבד.** לא זבח לבדו שנטמט בגלילה אמרו יפרוף אלא אף מליקת העוף וקמיצת המנחה בלילה תשרף. דגמרי להו משמיעה, דמליקת העוף וקמיצת המנחה במקום שחיות הזכחים סם (יומא כט:). **הוא תני לה והוא אמר לה.** הוא תני לה לשנה מתניתא והוא אמר לה הא מיהו מתניתא דלא אמר לה מיהו מעלה מעשה שלא שרת מקדשין בזמנן. והקומץ טעון מתן כלי דכתיב שקדש הקומץ בכלי לשם קומץ אינו חוזר לחיות טבל כמנחה שלא נקמצה, ועל כרחיים מנחה שזה קריי קומץ אינן חוזר לחיות כל הקרב **ביום.** כגון המנחות והלבונה והדם והקטורת קדוש. בכלי שרת ביום ויקדש קדושת הגוף בלילה. כגון מנחת נסכים דאמר מר (מנחות מד:) ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה קדוש בלילה. קדוש בכלי שרת קדושת הגוף אם נתנו בהן בלילה בלילה לא. אינו קדוש לקרב. לחיות כשר לקרב, אבל קדוש לחיות מוכשר בפותח קדושה ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים אם נגע בו, וכיוצא אם יצא, ובלינה אם לן, חוז גם היא נפסלת בלינה דקיי"ל בזמיחה (דף פז.). עמוד השחר עושה לינה, ונפסלת קמיצת לילה שהיה מחוסר עוד לטבילה (יומא כט:). **ליקדושא וליפסל.** כיון דכלי שרת מקדשין אלא בזמנו ליפסל, ויקדש הבאתן את הלחם מאחר בשבת ליפסל בסדור אלא בזמנו (שם). **ואבוה דר' אבין.** דמותבי ליה מתניה לא אמרעמתא דאמורלאי אמר דמעמא דאיתותב, אלא מתניתא תנא ולריכין אנו לישב דלא ליקשו

ח) ערכין ח: פסחים מז. **ט)** [ערכין ח. פסחים מז. ע"שן], **ג)** נר' ל"ק, **ד)** [בפיה כ: מיתת רב הונא], **ט)** נר' ל"ק ל"ל משקידשו בכלי אין להם פדיון בפיעמא כר' מו"ש, **ו)** בלילי שני משום סידור לילה ולשתרמיה נפסל בלילה שהיי עומד שם שבעה כו' כל"ל. ל"ק, **ז)** ל"ל בדרביע. ל"ק, **ח)** ל"ל ולוכה לעמתר. ל"ק, **ט)** עיין רש"ק, **י)** מתרבעה מדשים כל"ל. ל"ק, **כ)** ל"ל והכל קתני כו'. ל"ק,

הגהות הגר"א

(ל) אמר רבינא בשקדם: **(מ)** נאכלות לא פחות: **(נ)** נאכל. לא פחות: **(ס)** שמא ישהה עד יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים באין לבית הפסול ועוד כיון שלא הקריבן ועבר עליהן רגל יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים באין לבית הפסול ועוד כיון שלא הקריבן ועבר עליהן רגל יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים

כי מטי ליליא דבי שימשי. אלו שבת דאמשוה ליקדוש דהא אמרת ע"שן, **ג)** נר' ל"ק, **ד)** [בפיה כ: מיתת רב הונא], **ט)** נר' ל"ק ל"ל משקידשו בכלי אין להם פדיון ותיבות עד שלא קדשו נמחק: **ו)** בלילי שני משום סידור לילה ולשתרמיה נפסל בלילה שהיי עומד שם שבעה כו' כל"ל. ל"ק, **ז)** ל"ל בדרביע. ל"ק, **ח)** ל"ל ולוכה לעמתר. ל"ק, **ט)** עיין רש"ק, **י)** מתרבעה מדשים כל"ל. ל"ק, **כ)** ל"ל והכל קתני כו'. ל"ק,

כי מטי ליליא דבי שימשי. אלו שבת דאמשוה ליקדוש דהא אמרת אמר **ל)** רבא בשקדם וסילק מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמר אפילו תימא בשלא קדם וסילק כיון דסידרו שלא כמצותו נעשה כמי שסדרו הקוף: **מתני'** שתי הלחם **מ)** נאכלות **נ)** אין פחות משנים ולא יותר על שלשה **ס)** כיצד נאפות מערב יו"ט נאכלות ביו"ט לשנים חל יום טוב להיות אחר השבת נאכלות לשלשה **ע)** לחם **פ)** הפנים **צ)** נאכל **ק)** אין פחות מתשעה ולא יותר על אחד עשר כיצד נאפה מערב שבת ונאכל בשבת לתשעה חל יו"ט להיות ערב שבת נאכל לעשרה שני ימים **ר)**[טובים] של ראש השנה נאכל לאחד עשר **ש)** ואינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן דוחה את יו"ט ואינו דוחה את יום צום: **גמ'** **ת)** אמר רבינא לדברי **א)** האומר נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט לא תימא מדאורייתא מיחזא חזו ורבנן הוא דגזרו **ב)** שלא ישהא אלא מדאורייתא נמי לא חזו דהא שתי הלחם דחובת היום הוא וליכא למימר שמא ישהא וקתני אינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט:

הדרן עלך שתי הלחם

המנחות **ג)** והנסכים שנטמאו עד שלא קדשו בכלי יש להם פדיון **ד)** העופות והעצים והלבונה וכלי שרת **ה)** משנטמאו אין להן פדיון שלא נאמר **ו)** פדיון אלא בבהמה: **גמ'** אמר שמואל ואפילו הן טהורין נפדין מאי טעמא כמה דלא קדשי בכלי קדושת דמים נינהו וקדושת דמים נפדין והא נטמאו תנן הוא הדין דאע"ג דלא נטמאו ואיידי דקא בעי מיתנא סיפא משקידשו בכלי אין להן פדיון **ז)** דאפילו נטמאו נמי לא תנא נמי רישא שנטמאו **ח)** עד שלא קדשו בכלי **(ט)** **ח)** פשיטא קדושת הגוף נינהו איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ובעל מום איקרי טמא טמא נמי כבעל מום דמי **ט)** ואע"ג דקדוש קדושת הגוף כי נפיל ביה מום מיפריק הני נמי ליפרוק קמשמע לן דלאו כי האי טמא קרייה רחמנא לבעל מום דמכלי

המנחות והנסכים שנטמאו. בגמרא פליגי אי נטמאו דוקא או אפילו טהורין: **העופות.** בשקדש הקדישן למומן מיירי אבל קדש מומן להקדישן נפדין כדתניא בתוספתא ובפרק בתרא דתמורה (דף לג.) דתני לוי הכל היו בכלל העמדה והערכה ואפילו בעל מום מעיקרו וכן תני לוי במתניתיה אפילו מיה ואפילו עופות: **ובלי** שרת. לרבי נחמיה דאמר פרק הנהנה (מעילה דף יט:) דיש מועל אחר מועל דאם מחריס מבדיקין לידי מעילה הוא עצמו לא כל שכן ייחת דאין להם פדיון ואשכחן לרבנן נמי דאין מועל אחר מועל דמדרבנן אין נפדין ובגמרא משמע נמי דהוי דרבנן בעלמא דמפרש כלי שרת ולבונה משום דלא שייך

כי מטי ליליא דבי שימשי. אלו שבת דאמשוה ליקדוש דהא אמרת אמר **ל)** רבא בשקדם וסילק מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמר אפילו תימא בשלא קדם וסילק כיון דסידרו שלא כמצותו נעשה כמי שסדרו הקוף: **מתני'** שתי הלחם **מ)** נאכלות **נ)** אין פחות משנים ולא יותר על שלשה **ס)** כיצד נאפות מערב יו"ט נאכלות ביו"ט לשנים חל יום טוב להיות אחר השבת נאכלות לשלשה **ע)** לחם **פ)** הפנים **צ)** נאכל **ק)** אין פחות מתשעה ולא יותר על אחד עשר כיצד נאפה מערב שבת ונאכל בשבת לתשעה חל יו"ט להיות ערב שבת נאכל לעשרה שני ימים **ר)**[טובים] של ראש השנה נאכל לאחד עשר **ש)** ואינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן דוחה את יו"ט ואינו דוחה את יום צום: **גמ'** **ת)** אמר רבינא לדברי **א)** האומר נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט לא תימא מדאורייתא מיחזא חזו ורבנן הוא דגזרו **ב)** שלא ישהא אלא מדאורייתא נמי לא חזו דהא שתי הלחם דחובת היום הוא וליכא למימר שמא ישהא וקתני אינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט:

הדרן עלך שתי הלחם

המנחות **ג)** והנסכים. **עד שלא קדשו בכלי.** לא קדשו קדושת הגוף אלא קדושת דמיס שלריך לפדותן והלמיס קדושיס: **ד)** **והעופות והעליס והלבונה וכלי שרת שנטמאו אין להם פדיון אלא נאמר פדיון.** בקדושת הגוף אלא בבהמה בעלת מום כדמפרש בגמרא: **גמ'** **ו)** **ואפילו** **(ד)** **טהורים נפדין.** מנחות ונסכיס: **בעל מוס איקרי טמא.** מפרש לקמן [קא.]: דמכלי

ל) אמר רבינא בשקדם: **מ)** נאכלות לא פחות: **נ)** נאכל. לא פחות: **ד)** שמא ישהה עד יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים באין לבית הפסול ועוד כיון שלא הקריבן ועבר עליהן רגל יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים באין לבית הפסול ועוד כיון שלא הקריבן ועבר עליהן רגל יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים באין לבית הפסול ועוד כיון שלא הקריבן ועבר עליהן רגל יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאוכלן ונמצאו קדשים

דמכלי שרת לא אשכחן. [1] דבר דמיפריק לאחר שקדש בכלי שרת ואפי' בהמה ח] בעלת מום שנאמר בה פדיון לאחר שקדשה בכלי שרת כגון ששחט לא אשכחן בה פדיון: **ואם** (ט) [מ] **בבהמה הטמאה וגו'.** וכתיב בתריה והעריך אותה וגו' אלמא נפדין: **טמאה ממש.** כגון סוס וגמל ומחמור: **כשהוא אומר.** למטה מאותה פרשה ואם בבהמה הטמאה ופדה וגו': מומין קבועין ועוברין מפרש בבכורות (דף לו.): **מוסיב רב הונא.** לשמואל: **עופות קדושת הגוף נינהו.** דהן עצמן קרבין ואין צריכין קדושת כלי: **אלא עצים ולבונה.** אלא קידשם בכלי וכלי שרת כי נטמאו ליפרקו דהא לאו קדושת הגוף נינהו אלא מכשירי קרבן הם אלא לאו משום דמנחות ונסכים טהורים אין נפדים והני אע"ג דנטמאו אין נפדין דמר אמר: **אלא בני אשויי אוכלא עליה ולבונה.** אלא קידשם בכלי וכלי שרת. אם איתא דטהורין בעלמא נפדין כדקאמר שמואל הני נמי ליפרקו דהני אין בהן קדושת הגוף כל כך דאין באין בגלל עצמן כמו העופות אלא לאו ש"מ דמשום הכי אין להו פדיון דטהורין בעלמא מנחות ונסכים טהורין אין נפדין: והני נמי אע"ג דנטמאו בטהורין דמו דעצים ולבונה לא אשכחן להו טומאה בפירוש אלא דקא מרבינן להו מן והבשר ולבונה משום חיבת הקדש ועצים כמה דלא משפי להו (כגון) [כמו] משפה. לא מתכשרי בחיבת הקדש וכטהורין בעלמא [הרי]. וקשיא לשמואל: לא לעולם אימא לך דטהורין בעלמא נפדין והני עצים ולבונה וכלי שרת אמאי אין נפדין משום דלא שכיחי מכיריהו הרבה כמו סולת ויין המנחות דנסכין הילכך אין נפדין: אין פודין אותן. להוציאן לחולין: אלא למובח ור': הוה הדר ביה. מהא דאמר דטהורין נפדין: הילכך לא שכיחי תמימין ואינו פודין אלא למזבח אבל מנחות ונסכים דשכיחי טהורין נפדין. רב כהנא אמר [טהורין] אין נפדין המנחות והנסכים: שהרי כתיב במנחת חוטא על חטאתו ואפשר למכתב מחטאתו מאי על חטאתו דאית ליה דין חטאת דאינה נפדית אפילו טמאה כדתנן דמחוברת ובעלת מום תמות ובעלת מום היינו טמאה כדאמרן: פיגל במנחה. כגון שקמץ על מנת להקטיר קומצה למחר או לאכול שיריה למחר: לר' שמעון. דהאי מתניתין דערלה: אין מטמאין טומאת אוכלין. הני שירים משום דלא הוה להו שעת הכושר כדמוקמינן לקמן כגון דאקדשינהו לחיטים דמנחות במחובר:

ב) [במדבר לב: בכורות לז:]. ג) לא: בני מוכלא ניטנו. צ"ק. ד) מדות לה. לעיל פה:. ד) תוספתא דמעורה פ"ח ה"ו מעורה לג:. ה) תוספתא דעוקצין פ"ב ה"ו בכורות ט:. ו) אם כל בהמה טמאה. צ"ק. ז) [ויקרא ז]. ח) [זבחים לד.]. ט) נ"א תמימה. י) וממלי דאמר מנחות ונסכים ומיכא עופות יש למתוח דשמואל לא קאי אלא אמנחות ונסכים. צ"ק. כ) ודרשינן בפ"ב דלהלן. צ"ק. ל) נ"א בפ"ב דזבחים מז:. מ) מתכירו ונקבע בו וכא מכירו ונקבע בו. צ"ק. נ) לבתחלה. ס) המסורה ליד מזרחי דומיא. צ"ק. ע) בגלה בתוך בימו הרי זה לא מעל עד שיחזור. צ"ק. פ) עפקינן ולכך כשמתנו לחכירו יוצא הקודלוס כולו לגולן שהרי מוציאו. צ"ק. צ) לבתחלה. צ"ק. ק) ומכירו מוחר לבקע בו לבתחלה משמע דיצא לחולין מיהו נראה אע"פ שעדיין הקדש. צ"ק.

רבינו גרשום

דמדמינן טמא לבעל מום לפדייה הני מילי קודם דקדשו בכלי אבל מאחר דקדשו בכלי אין להן פדייה דמכלי שרת לא אשכחן דמיפריק: הרי בהמה טמאה אמור. דמקדישין בהמה טמאה כגון פרד סוס גמל חמור: הא מה אני מקיים אם כל בהמה טמאה וכו'. ה) וק"ל ד' כל היכא דכתיב בגמ' ירעו עד שיסתאבו היינו עד שיזמנו דנפקא לן מהכא דבעל מום איקרי טמא: אלא עצים ולבונה וכלי שרת. אם איתא דטהורין בעלמא נפדין כדקאמר שמואל הני נמי ליפרקו דהני אין בהן קדושת הגוף כל כך דאין באין בגלל עצמן כמו העופות אלא לאו ש"מ דמשום הכי אין להו פדיון דטהורין בעלמא מנחות ונסכים טהורין אין נפדין: והני נמי אע"ג דנטמאו בטהורין דמו דעצים ולבונה לא אשכחן להו טומאה בפירוש אלא דקא מרבינן להו מן והבשר ולבונה משום חיבת הקדש ועצים כמה דלא משפי להו (כגון) [כמו] משפה. לא מתכשרי בחיבת הקדש וכטהורין בעלמא [הרי]. וקשיא לשמואל: לא לעולם אימא לך דטהורין בעלמא נפדין והני עצים ולבונה וכלי שרת אמאי אין נפדין משום דלא שכיחי מכיריהו הרבה כמו סולת ויין המנחות דנסכין הילכך אין נפדין: אין פודין אותן. להוציאן לחולין: אלא למובח ור': הוה הדר ביה. מהא דאמר דטהורין נפדין: הילכך לא שכיחי תמימין ואינו פודין אלא למזבח אבל מנחות ונסכים דשכיחי טהורין נפדין. רב כהנא אמר [טהורין] אין נפדין המנחות והנסכים: שהרי כתיב במנחת חוטא על חטאתו ואפשר למכתב מחטאתו מאי על חטאתו דאית ליה דין חטאת דאינה נפדית אפילו טמאה כדתנן דמחוברת ובעלת מום תמות ובעלת מום היינו טמאה כדאמרן: פיגל במנחה. כגון שקמץ על מנת להקטיר קומצה למחר או לאכול שיריה למחר: לר' שמעון. דהאי מתניתין דערלה: אין מטמאין טומאת אוכלין. הני שירים משום דלא הוה להו שעת הכושר כדמוקמינן לקמן כגון דאקדשינהו לחיטים דמנחות במחובר:

דמכלי שרת לא אשכחן דמיפריק ובעל מום היכא איקרי טמא דתניא [1] ואם כל בהמה טמאה [2] אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' [א]בבעלי מומין שנפדין הכתוב מדבר אתה אומר בבעלי מומין שנפדו או אינו אלא בבהמה טמאה ממש כשהוא אומר [2] ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך הרי בהמה טמאה אמורה הא מה אני מקיים ואם כל בהמה טמאה בבעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר יכול יפדו על מום עובר ת"ל אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' מי שאינה קריבה לה' כל עיקר יצתה זו שאינה קריבה היום וקריבה למחר מותיב רב הונא בר מנוח [ב]העופות והעצים והלבונה וכלי שרת [ג] שנטמאו אין להן פדיון שלא נאמר פדיון אלא בבהמה בשלמא עופות קדושת הגוף נינהו ולא נאמר אלא בבהמה אלא עצים ולבונה וכלי שרת ליפרקו אלא לאו משום [ג] דטהורין בעלמא אין נפדין והני נמי אע"ג דנטמאו בטהורים דמו [ד] דעצים ולבונה [ג]לאו בני אשויי אוכלא נינהו אלא חיבת הקודש משוה להו אוכלא דעצים כמה דלא משפי להו לגזירין לא מיתכשרי לבונה נמי כמה דלא קידשה בכלי שרת לא מיתכשרה כלי שרת נמי הואיל ואית להו טהרה במקוה לא לעולם אימא לך טהורין בעלמא נפדין והני משום דלא שכיחי הוא בשלמא לבונה וכלי שרת לא שכיחי אלא עצים מישכח שכיחי עצים נמי כיון [ג]דאמר מר כל עץ שנמצא בו תולעת פסול לגבי מזבח הילכך לא שכיחי אמר רב פפא אי שמיעא ליה לשמואל הא [ד]דתניא [ג]המתפים תמימים לבדק הבית אין פודין אותן אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם [ה] ואע"ג דקדושת דמים נינהו אין נפדין הואיל וטהורים הם הוה הדר ביה ולא היא שמיעא ליה ולא הדר ביה לאו אמרת התם כיון דלא שכיחי לא מיפרקי הכא נמי כיון דשכיחי מומין דפסלי בבהמה דאפי' בדוקין שבעין נמי פסלי הילכך לא שכיחי רב כהנא אמר טמאין נפדין טהורין אין נפדין וכן א"ר אושעיא טמאין נפדין טהורין אין נפדין איכא דאמרי [ו] א"ר אושעיא אפי' טהורין נפדין רבי אלעזר אומר [ד]כולן טמאין נפדין טהורין אין נפדין [ה]חוץ מעשירית האיפה של מנחת חוטא שהרי אמרה תורה מחטאתו על חטאתו אמר רבי אושעיא שמעתי פיגל במנחה לרבי שמעון אינו מטמא טומאת אוכלין [ז]דתנן הערלה וכלאי הכרם ושור

אע"ג דנטמאו בטהורים דמו. מדלא קאמר טהורים ניהו משמע דמקבלי טומאה אלא דלא חשיבא טומאה ותימה דבפ' כל הפסולין (זבחים דף לד.) אמרינן והאמר מר והבשר לרבות עצים ולבונה הכא במאי עסקינן כגון שקדשו בכלי ואע"ג דאליבא דרבא מסיק הכי אביי נמי לא פליג בהא וי"ל דהתם מדלא רייתא והכא מדרבנן והכא נמי הא קאמר עצים כמה דלא משפי להו לגזירין דלא מיתכשרי משמע דאז מקבלי טומאה מדלא רייתא וקדושת כלי דהתם היינו שיפוי גזירין דהכא ובקונטרס פי' התם דמיירי בעצים שהתם במתחת כלי שרת מעל המזבח עם גחלים ולפיכך צ"ל דהכשר של שיפוי גזירין דהכא דרבנן ולא יתכן פירוש זה דבמסכת תמיד (דף כח:) משמע שהיה חותה מן המאכולות הפנימיות וגם אין לפרש דמיירי אליבא דרבי בהקומץ רבה (לעיל דף כ:) במתנדב עצים דבעצים קרבן ניהו ובעו כלי שרת דהא מסיק התם דבעשה כמי שקרבו מתירין דתנן כל שאין לו מתירין משיקדש בכלי ולרבי הא אמרי' עצים טעונין קמיצה אלמא יש להן מתירין אע"ג דבפרק הקומץ רבה (שם) אמר שהקומץ והשירים הכל למזבח אלמא קדושת כלי דהתם היינו שיפוי גזירין דהכא ובעצי המערכה ומתוך לשון הקונטרס משמע דכמה דלא משפי להו לגזירין טהורין לגמרי וכטהורין דמו לאו דוקא אלא טהורין ממש וא"ת וכי משפי להו לגזירין בקודלוס היכי מקדשי והא קודלוס אינו כלי שרת כדמשמע בתוספתא דתניא האומר קודלוס של הקדש [מ] מחבירו ביקע בו ובא חבירו וביקע בו כולן מעלו נתנה לחבירו וחבירו לחבירו הראשון מעל והשני לא מעל ונעולה אינו כן נתנה לחבירו וחבירו לחבירו כולן מעלו ואמר בפ' האומלל (ב"מ דף צט.) המשאיל קודלוס של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו [נ] בתחילה ויש לפרש קודלוס דהתם לא במיוחד לעני מערכה מיירי אבל כלי שרת היה להם מיוחד לעצים שמשפן ומנסרן ומייפן לעשות בקיעות יפות דחזו למערכה ואם תאמר [מז] וכיון דקודלוס דתוספתא לאו כלי שרת הוא אמאי מעל השני הא מכיון דבקע הראשון ומעל בו יצא לחולין כדתנן במסכת מעילה (דף יט.) אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בהמה וכלי שרת בגבד כילא רכב על גבי בהמה ובא חבירו ורכב ובא חבירו ורכב כולן מעלו שתה בכוס של זהב ובא חבירו ושתה ובא חבירו ושתה כולן מעלו מה שאין כן בקדושת דמים וי"ל דהכא דתוספתא מיירי בקודלוס [מ] המסור ליד גזבר דומיא דנטל אבן או קורה של הקדש לא מעל דקתני התם בתר הכא דקודלוס וקתני נה נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל [מ] עד שידור תחתיה שזה פרוטה ופריך עליה הש"ס בפרק בתרא דמעילה (דף כ.) ובפרק קמא דחגיגה (דף י:) מכדי מיגזל גזלה מה לי הוא מה לי חבירו ומשני בגזבר המסורות לו אבני בנין עסקינן [מ] ולכך יוצא הקודלוס כולו לחולין כשנתנו לחבירו שהרי מוציאו כולו מרשות הקדש אבל כשמבקע בו והוא סבור שהוא שלו אינו מוציאו מרשות הקדש אלא בשאת הביקוע כיון דגזבר הוא ועדיין בידו אינו יוצא מרשות הקדש ולכך מועלין כולן שאין הקודלוס ממתנלא על ידי הביקוע אבל אינים בעלמא שאינו סבור שהוא שלו יש מבקע ביה מיגזל גזלה ומפיק ליה מרשות הקדש ומתחלת הקדושת דמים בכך ואפי' אין מתכוין לגזול אלא דעתו להחזיר לרשות בעלים לאחר ביקוע הא קיימא לן (ב"ב דף סח.) שואל שלא מדעת גזלן הוי לרבנן וקס ליה כוליה ברשותיה דאפילו נתכוון להיות שואל כאילו נתכוון לגזול דמי והא דאמר בהשואל (ב"מ דף צט.) המשאיל קודלוס של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו [נ] בתחילה ופתח משאיל סבור שהוא שלו מלא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו [מ] שחבירו מותר לבקע בו בתחילה דיצא לחולין ומיהו נראה שעדיין הקדש מעורב בו כיון שהוא סבור שהוא שלו ואינו מתכוין להוציא הקודלוס מרשותו מ"מ שרי לבקע בו שהרי הנאת הביקוע כבר יצתה לחולין כיון שאינה מסורה לו והא דאמרינן גבי בית בפרק האומר משקלי (ערכין דף כא.) הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש ופריך כיון דמעל נפיק לחולין לאו כולי בית קאמר דאפי' קודלוס

א [מיי' פ"א מהלכות איסורי מזבח הל' י' וס"ה מהל' ערכין הלכה יא]:
ג ב מיי' פ"ו מהל' איסורי מזבח הל"ד:
ד ג מיי' פ"ה מהל' ערכין וחמרין הל"ט:
ה ד ה מיי' פ"ו מהל' איסורי מזבח הל"ט:

תורה אור השלם

1. וְאִם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לְיְיָ וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן: ויקרא כז יא
2. וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה בְּעֶרְכֶּךָ וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו וְאִם לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ: ויקרא כז כז

הגהות הב"ח

(מ) רש"י ד"ה ואם כל בהמה טמאה:

לעזי רש"י

טייל"א. קרום על הענין הפוגע בראייה.

שיטה מקובצת

מ) טמאה וגו' בבעלי מומין כו' והשאר נמחק: נ) תיבת שנטמאו נמחק: ג) משום דבטהורין: ד) מתיבות דעצים ולבונה עד משוה להו אוכלא נמחק: ה) מתיבות ואע"ג דקדושת דמים כו' עד וטהורים הם נמחק: ו) דאמרי. ר' אושעיא אמר: חדרשי הרגמ"ה

דבטהורים בעלמא. מנחות ונסכים טהורים אין נפדין: והני נמי אע"פ שנטמאו בטהורים ניהו דעצים ולבונה לא אשכחן להו טומאה בפירוש אלא דקרא מרבי להו מן והבשר לרבות עצים ולבונה משום חיבת הקודש. (אמר) רב (פפא) [כהנא] [אמר] (סבר) טהורין אין נפדין המנחות והנסכים: שהרי כתיב. במנחת חוטא על חטאתו [ואפשר למכתב מחטאתו מאי על חטאתו] דאית ליה דין חטאת דאינה נפדית אפילו טמאה כדתנן בתמורה [דף כא ע"א] ושאבדה ונמצאת בעלת מום תמות ובעלת מום היינו טמאה כדאמר: פיגל במנחה. כגון שקמץ ע"מ להקטיר קומצה או לאכול שיריה למחר: לר"ש. דהאי מתני' דערלה לא משמע טומאת אוכלין הני שירים משום דלא הוה להו שעת הכושר כדמוקמינן לקמן כגון דאקדשינהו לחטים דמנחות במחובר: ו) אשכחן שום: פ) ואפילו בהמה שנאמר בה כו' כגון ששחטה לא: ע) ואם כל [בהמה טמאה]: י) להו מנסרן: ל) ואי הוו מפיק להו לחולין תו לא: יב) בהמה תמימה: יג) דאמר עופות ומנחות: יד) בתרא דכריתות: טו) הערלה וכו' וכל: טז) וכיון דקודדום. עיין תוס' קדושין דף נה ע"א [ד"ה אין מועל אחר מועל]:

עין משפט נר מצוה

ו א מיי׳ פ״ט מהל׳ טומאת אוכלין הל׳ כה:
ז ב מיי׳ שם וכרבנן ועיין בכ״מ:
ח ג מיי׳ שם:
ט ד מיי׳ פ״ט מהל׳ טומאת אוכלין הל״ט:
י ה מיי׳ שם הל״י:
יא ו מיי׳ פט״ו מהל׳ פסולי המוקדשין הל״ג:

שיטה מקובצת

[ל] אוכלין דפיגול תיבת והא ל״ש: [כ] ליה הא: [ג] קלים דמצוה:
חדושי הרגמ״ה
והיתה לו שעת הכושר. פי׳ קודם שנתערב ונתבשל: פיגול במנחה מטמא טומאת אוכלין. וקשיא לר׳ אושעיא: לא קשיא. הא דאמר ר״ש אינו מטמא טומאת אוכלין דלא היתה לו שעת הכושר דאקדושה במחובר: והא לן לפני זריקה כו׳. מקשים עוד לר״ש דאמר משום דפרה מצוה לפדותה משום הכי מטמאה (דאפדייה) [דכפדויה] דמיא והרי לן דמצוה למזרקיה קודם שילין ואי בעי למזרקיה קודם שלן היה יכול וקתני דאין מטמא טומאת אוכלין אלמא לא אמרינן כזרוק דמי: הא לא קשיא כגון שלא היתה לו שהות למזרקיה כגון ששחטו סמוך לשקיעת החמה משום הכי לא מטמא דלא עמד לזריק: ה״נ קאמר קודם שיראה לזריקה. דיינו שלא היה שהות ביום למזרקיה: לאחר שיראה. שהיה לו שהות ביום למזרקיה מטמא טומאת אוכלין: ותו פריך לר״ש והא פיגל דמצוה למזרקיה בלא מחשבת פיגול כו׳ עכ״ל הרגמ״ה: [ד] איתן. דקיי״ל יורידהה לנחל איתן אורסתה: [ה] דפסח: [ו] אוכל. דמזונותיו עליו: [ז] לחדיה. עיין תוס׳ ב״ק דף ע״ז ע״א: [ח] מפרה. עיין תוס׳ חולין דף פ״א ע״ב:

רבינו גרשום

ושור הנסקל. ששחטו לאחר שנגמר דינו. דאי נסקל הוה טמא טומאה חמורה בכזית: ועגלה ערופה. ששחטה לאחר ירידתה לנחל איתן: ופטר חמור. כגון ששחטו ועדיין הוא מפרכס דלאחר שמת מטמא טומאה חמורה בכזית כדין בגילת בהמה טמאה שמתה: כולן מטמאין טומאת אוכלין כדאמרן אע״פ דאיסורי הנאה נינהו: ר׳ שמעון אומר כולן אין מטמאין טומאת אוכלין. דאסור בהנאה ולא היתה להן שעת הכושר לעולם דשור ועגלה ופרים אמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה: חרן מבשר בחלב. אע״ג דאסור בהנאה מטמא טומאת אוכלין: הואיל והיתה לו שעת הכושר קודם שנתערב ונתבשל: מ״ט דר׳ שמעון. דאמר כולן אין מטמאין טומאת אוכלין: דאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים. אפי׳ לנכרים דאסור בהנאה אין קרוי אוכל: שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הוא. דאסור בהנאה: מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה. דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי: ועוד לדידיה נמי. לישראל נמי: היתה לו שעת הכושר. קודם שנתערב: לן לפני זריקה אין מטמא טומאת אוכלין. דלא היתה לו שעת הכושר לעולם לא בחיי הבהמה ולא לאחר שנשחטה דהא לן לפני זריקה דלא היה לו שעת היתר לכהנים. ופיגול בזבחים בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים [ל] אוכלין דלא מטמא טומאת אוכלין. ומ״ש דאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים. אפי׳ לנכרים דאסור בהנאה אין קרוי אוכל: שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הוא. דאסור בהנאה: מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה. דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי: ועוד לדידיה נמי. לישראל נמי: היתה לו שעת הכושר. קודם שנתערב: לן לפני זריקה אין מטמא טומאת אוכלין. דלא היתה לו שעת הכושר לעולם לא בחיי הבהמה ולא לאחר שנשחטה דהא לן לפני זריקה דלא היה לו שעת היתר לכהנים. ופיגול בזבחים בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים [ל] אוכלין דלא מטמא טומאת אוכלין. ומ״ש דאוכל

ואי בעי זריק וקתני דאינו מטמא טומאת אוכלין מאי לאו דפיגל בזריקה לא דפיגל בשחיטה [א] אבל פיגל בזריקה מאי הכי נמי דמטמא טומאת אוכלין אדתני פיגל במנחה מטמא טומאת אוכלין ליפלוג בדידה במה דברים אמורים דפיגל בשחיטה אבל פיגל בזריקה מטמא טומאת אוכלין פיגל במנחה איצטריכא ליה דאע"ג דפיגל בקמיצה דקומץ במנחה כשחיטה דמי אפי' הכי מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לו שעת הכושר מעיקרו אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב נחמן אפילו תימא לן ממש ואפילו תימא דפיגל בזריקה דאי בעי פריק אמר אי בעי [ב] הוה זריק לא אמרינן מיתיבי כלל [ג] אמר רבי יהושע [ד]כל שהיתה [ג] לו שעת היתר לכהנים אין מועלין בה וכל שלא היתה [ד] לו שעת היתר לכהנים מועלין בה [ה] ואיזהו שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאת ושיצאה ואיזו היא שלא היתה לו שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקבלו פסולין וזרקו את דמה קתני מיהא רישא שלנה ושנטמאת ושיצאה מאי לאו לנה ממש [ו] והכא דאי בעי הוה זריק הוא וקתני דאין מועלין לא ראויה לצאת וראויה לטמא [ז] וראויה ללין אבל לינה ממש מאי הכי נמי דמועלין האי כל [ח] שהיה לו שעת היתר לכהנים וכל שלא היתה [ט] לו שעת היתר לכהנים כל שיש [ט] לו שעת היתר לכהנים אין מועלין בה וכל שאין לה שעת היתר לכהנים מוציאין ליה אלא אמר רב אשי מעילה אטומאה קא רמית מעילה משום קדושה ולאו קדושה היא לבתר דפקעה לה קדושתיה במאי הדרא רכבא לה טומאה משום אוכלא ולאו [י] [כ](משום) אוכלא היא כל היכא [כא] דאי בעי זריק מצי זריק לי' משוי ליה אוכלא ומטמא טומאת אוכלין היכא דאי [כא] בעי [כב](מצי) זריק לא מצי זריק לא משוי ליה אוכלא [כג][ולא] ממטמא טומאת אוכלין מיתיבי [כד]המביא אשם [כה]תלוי ונודע שלא חטא אם עד שלא נשחט נודע לו יצא וירעה בעדר דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ירעה דקומץ מנחה בשחיטה דמי. תימה הוא שחוטא חידוש הא דלא חשבינן ליה כשחיטה לענין טומאת אוכלין: **אמר** רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא גרסינן. והוא רב כהנא אחרון שהיה בימי רב אשי כדאשכחן בכמה דוכתי אבל רב נחמן לא גרסינן דרבו של רבא היה ונפטר מקמי רבא כדאיתא במועד קטן (דף כח.) וביום שמת רבא נולד רב אשי (קידושין דף עב.) ואי גרסי' רב נחמן בר יצחק ניחא:

דאי בעי זריק לא אמר. וליתי ליה הא דאמרן לעיל בפ' התודה (דף עט.): ובפרק קמא דפסחים (דף יג.): לרבי אלעזר בר' שמעון היכא דנתקבל הדם בכוס ונשפך אמרינן מזרוק דמי והא דתנן במתודה (ב"ק עד.): קדשים שחייבין באחריותן משלם אחרבנה וחמשה ופריך בגמ' (שם עו.) והרי מזרה קרן לבעלים ומשני רבי יוחנן בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעליהן והוי שחיטה הראויה משום כל העומד ליזרק מזרוק דמי הוה שיעויא לא יתכן לרב אשי אלא סבר לה כר"ש בן לקיש דמשני שוחט בעלי מומין בחוץ אי נמי היכא דמזרק ב) (בחוץ) מודה רב אשי דאמר מעיקרא מזרוק דמי וכן ל"ל דלא תיקשי לר' יוחנן דשמעינן ליה בפרק קמא דמעילה (דף ה.) היתר אכילה שניהן אבל היתר זריקה לא מהני ואין לומלק בין מעילה לשאר דברים דאדרבה בסמוך משמע דאמרי' במעילה (ג"ז ב.) מזרוק טפי מבטומאה ובמתודה (ב"ק עו.): מיימי דאייה מטומאה: ה"ג **לא ראויה לצאת וראויה ליטמא.** ולא גרסינן וראויה ללון לא כגון שלנה בשעה שראויה ליפסל ביוצא ובטומאה ולאחר שמזרק הדם שלין בה פסול ומעתה ראויה ליפסל ביוצא ובטומאה שלא יהא בה דבר פסול אלא הוא דעדיין איכה פסולה אבל ראויה ליפסל דאי לן הדם תו לא מיקרי ראויה ליפסל דהא פסולה ממש היא ולעולם אי בעי זריק לא אמר כך פירש בקונטרס וקשה מאי פריך כל שיש לה היתר מיבעי ליה הא כיון דלנה אין לה עכשיו היתר ועוד מאי קאמר מעילה משום קדושה הוא לנחת דפקעה במאי הדרא היכי פקעה כיון דלנה ממש ג) ונראה לפרש ראויה ללון לראויה ללאת וראויה לטמא לגומר שעדיין לא נארע בה שום פסול קאמר דאין מועלין משום דהשתא הוא עומד ליזרק ויב א ב מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה ח:

מוסף רש"י

כל שהיתה לה שעת היתר לכהנים. ושוב נפסלה מהם אין מועלין בה. דלא קיימא בה מקדשי ד' (ויקרא ה) הואיל וכבר היתה לחוייב לכהנים שלבה. הכבר לאחר זריקה או שנטמאת או שיצאת חוץ לקלעים לאחר זריקה, דאע"ג דהשתא אינה ראויה לכהנים הואיל והיתה לה שעת הכושר קודם שנפסלה ואיזו היא שהיתה לה שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאת. דהואיל ושחיטה חריקה הוו כראוי דשיתה לחוייב לכהנים אע"ג דשוב נפסלה בלינה או ביוצא דהשתא נמי לא היה להן שעת היתר לכהנים, והיינו טעמא דקתני הכי תרוי דחוץ לזמנו וחוץ למקומו טפי מכל הני דתנא בריש המועלין בהן, דהכי תני איתקוש אהדדי ומתמה דקתני נפקי בתמצית זבחים (דף כח.) מופס הלכל יאכל וגו' ושקבלו פסולין וזרקו את דמה. בעלי מומין וכ"ש נמי מוקלין ומיירי בקרבנות יחיד דלא דומה בהן מועלה (מעילה ב.). **יצא** וירעה בעדר. עם שאר לאנו כמולין גמורין (כריתות כב:).

רבינו גרשום

הוא דפגיל אף על גב דהוה ליה שעת הכושר דאי בעי דזרקיה בלא פגול ולא אמרינן כזרוק בלא פגול דמי אלא אינו מטמא טומאת אוכלין: לא דפיגל בשחיטה. דלא היתה לו שעת הכושר דמנחה קודם הקדישה היתה לו שעת הכושר אבל קדשים אי פגיל בשחיטה לא היתה לו שעת הכושר דמחיים לא חזיא למיכל: דקומץ דמנחה בשחיטה דמי זו היא תחלת עבודה קמ"ל דאפ"ה מטמא טומאת אוכלין: אמריתה קמיה דרב נחמן ותריצתה ליה הכי אפילו תימא לן ממש לאחר (שיראה לזריקה) [זריקה] ואפילו תימא דפיגל בזריקה אפ"ה לא היתה לו שעת הכושר דאע"ג דאמרינן לענין פרה כל העומד לפדות כפדוי דמי לענין זריקה לאו כזרוק דמי: כל שהיתה לו שעת היתר לכהנים אין מועלין בה דלאו מקדשי ה' קרינן בהו דהיינו דקומץ מנחה כשחיטה דמי. תימה הוא שחוטא חידוש הא דלא חשבינן ליה כשחיטה לענין טומאת אוכלין: **אמר** רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא גרסינן. והוא רב כהנא אחרון שהיה בימי רב אשי כדאשכחן בכמה דוכתי אבל רב נחמן לא גרסינן דרבו של רבא היה ונפטר מקמי רבא כדאיתא במועד קטן (דף כח.) וביום שמת רבא נולד רב אשי (קידושין דף עב.) ואי גרסי' רב נחמן בר יצחק ניחא:

דאי בעי זריק לא אמר. וליתי ליה הא דאמרן לעיל בפ' התודה (דף עט.): ובפרק קמא דפסחים (דף יג.): לרבי אלעזר בר' שמעון היכא דנתקבל הדם בכוס ונשפך אמרינן מזרוק דמי והא דתנן במתודה (ב"ק עד.): קדשים שחייבין באחריותן משלם אחרבנה וחמשה ופריך בגמ' (שם עו.) והרי מזרה קרן לבעלים ומשני רבי יוחנן בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעליהן והוי שחיטה הראויה משום כל העומד ליזרק מזרוק דמי הוה שיעויא לא יתכן לרב אשי אלא סבר לה כר"ש בן לקיש דמשני שוחט בעלי מומין בחוץ אי נמי היכא דמזרק ב) (בחוץ) מודה רב אשי דאמר מעיקרא מזרוק דמי וכן ל"ל דלא תיקשי לר' יוחנן דשמעינן ליה בפרק קמא דמעילה (דף ה.) היתר אכילה שניהן אבל היתר זריקה לא מהני ואין לומלק בין מעילה לשאר דברים דאדרבה בסמוך משמע דאמרי' במעילה (ג"ז ב.) מזרוק טפי מבטומאה ובמתודה (ב"ק עו.): מיימי דאייה מטומאה: ה"ג **לא ראויה לצאת וראויה ליטמא.** ולא גרסינן וראויה ללון לא כגון שלנה בשעה שראויה ליפסל ביוצא ובטומאה ולאחר שמזרק הדם שלין בה פסול ומעתה ראויה ליפסל ביוצא ובטומאה שלא יהא בה דבר פסול אלא הוא דעדיין איכה פסולה אבל ראויה ליפסל דאי לן הדם תו לא מיקרי ראויה ליפסל דהא פסולה ממש היא ולעולם אי בעי זריק לא אמר כך פירש בקונטרס וקשה מאי פריך כל שיש לה היתר מיבעי ליה הא כיון דלנה אין לה עכשיו היתר ועוד מאי קאמר מעילה משום קדושה הוא לנחת דפקעה במאי הדרא היכי פקעה כיון דלנה ממש ג) ונראה לפרש ראויה ללון לראויה ללאת וראויה לטמא לגומר שעדיין לא נארע בה שום פסול קאמר דאין מועלין משום דהשתא הוא עומד ליזרק

עין משפט נר מצוה

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעשה מוכלא דלאו מעשה אוכלא היא כל היכא דלא מעשי ליה אוכלא אינה מטמא' טומאת אוכלין ע"ל ותיכות דלי בעי זריק מלי זריק מעשי ליה אוכלא ומטמא טומאת אוכלין היכא דלי בעי מלי זריק לא מלי אריך נמקח ור"ב כן ר"ל לגביה ע"פ פרש"י וק"ל: (ב) רש"י ד"ה לן ממש וכו' כפדוי דמי הס"ל ואח"כ מ"ה לא קשיא וכו' דדכרים בעלמא ניהו ואע"ג דהשתא אין לה שעת היתר: מקדשי ה' הס"ל ואחר כך מ"ה שהיתה לו שעת היתר ואף על גב דהשתא: (ג) ד"ה ה"ג לא וכו' לא כגון. ר"ג ר"ל ס"ש: (ד) ד"ה כל שיש וכו' ריינו בפרה דהיכא דכבר:

שיטה מקובצת

א) אבל פיגל. עיין תוס' (לעיל דף מז ע"א): ב) בעי זריק: ג) שהיתה לה: ד) היתה לה: ה) בה ואיזה היא שהיתה לה שעת: ו) ממש הוא הכא: ז) תיכות וראויה ללין נמחק: ח) כל שהיתה לה: ט) לה: י) ולאו אוכלא היא היכא דאי זריק משוי ליה: יא) דאי לא זריק לא משוי ליה אוכלא ואינו תיכות ולא ל"ש:

חידושי הרגמ"ה א)

מאי לאו [דפיגל בזריקה] לאחר שנראה [לזריקה] וקתני דאין אין מטמאין: דאי בעי זריק [לא] אמרינן [דאי בעי פריק] אמרינן לא תימא לפני זריקה [לן] לאחר שנראה [לזריקה] אלא אימא [לן בשעה] שראויה לצאת [שראויה] ליטמא היינו [לאחר זריקה] (והכי משמע [מה דאמר] לאחר זריקה) [כלומר [שלן] שאם [היה] יוצא לא היה אסור אחר אלא יוצא או שאם נטמא (לא היה איסור אחר אלא יוצא אם נטמא לא היה איסור אלא יוצא שאם נטמא) לא היה בו איסור אחר אלא טומאה וכן כשלן לא היה בו איסור אחר אלא לן והיינו לאחר זריקה ומשום הכי אין מועלין דהא נזרק הדם והוחר הכשר לכהנים אבל לן לפני זריקה ואח"כ נזרק דאית ליה איסור לן ואיסור זריקה או איסור יוצא ואיסור זריקה (אלא אי"מ דלנה לאחר זריקה שקיבון דאין בה אלא איסור לן לחודיה ומקודם נזרק הדם והוה ביה שעת היתר דלאו מקדשי ה' קרינן בהו דהיינו דקומץ מנחה כשחיטה דמי. תימה הוא שחוטא חידוש הא דלא חשבינן ליה כשחיטה לענין טומאת אוכלין: **אמר** רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא גרסינן. והוא רב כהנא אחרון שהיה בימי רב אשי כדאשכחן בכמה דוכתי אבל רב נחמן לא גרסינן דרבו של רבא היה ונפטר מקמי רבא כדאיתא במועד קטן (דף כח.) וביום שמת רבא נולד רב אשי (קידושין דף עב.) ואי גרסי' רב נחמן בר יצחק ניחא:

דאי בעי זריק לא אמר. וליתי ליה הא דאמרן לעיל בפ' התודה (דף עט.): ובפרק קמא דפסחים (דף יג.): לרבי אלעזר בר' שמעון היכא דנתקבל הדם בכוס ונשפך אמרינן מזרוק דמי והא דתנן במתודה (ב"ק עד.): קדשים שחייבין באחריותן משלם אחרבנה וחמשה ופריך בגמ' (שם עו.) והרי מזרה קרן לבעלים ומשני רבי יוחנן בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעליהן והוי שחיטה הראויה משום כל העומד ליזרק מזרוק דמי הוה שיעויא לא יתכן לרב אשי אלא סבר לה כר"ש בן לקיש דמשני שוחט בעלי מומין בחוץ אי נמי היכא דמזרק ב) (בחוץ) מודה רב אשי דאמר מעיקרא מזרוק דמי וכן ל"ל דלא תיקשי לר' יוחנן דשמעינן ליה בפרק קמא דמעילה (דף ה.) היתר אכילה שניהן אבל היתר זריקה לא מהני ואין לומלק בין מעילה לשאר דברים דאדרבה בסמוך משמע דאמרי' במעילה (ג"ז ב.) מזרוק טפי מבטומאה ובמתודה (ב"ק עו.): מיימי דאייה מטומאה: ה"ג **לא ראויה לצאת וראויה ליטמא.** ולא גרסינן וראויה ללון לא כגון שלנה בשעה שראויה ליפסל ביוצא ובטומאה ולאחר שמזרק הדם שלין בה פסול ומעתה ראויה ליפסל ביוצא ובטומאה שלא יהא בה דבר פסול אלא הוא דעדיין איכה פסולה אבל ראויה ליפסל דאי לן הדם תו לא מיקרי ראויה ליפסל דהא פסולה ממש היא ולעולם אי בעי זריק לא אמר כך פירש בקונטרס וקשה מאי פריך כל שיש לה היתר מיבעי ליה הא כיון דלנה אין לה עכשיו היתר ועוד מאי קאמר מעילה משום קדושה הוא לנחת דפקעה במאי הדרא היכי פקעה כיון דלנה ממש ג) ונראה לפרש ראויה ללון לראויה ללאת וראויה לטמא לגומר שעדיין לא נארע בה שום פסול קאמר דאין מועלין משום דהשתא הוא עומד ליזרק

כי קאמרינן דרבנן. תימה בפרק אור ל"י ל (פסחים כ.) דקאמר אמי בשר לאיתכשר במאי כו' אלא בחיצת הקודש תפשוט דבעי ר"ש [בן לקיש] אמאי לא משני כי הכא דר"ש בן לקיש מיבעי ל' דאוריית' כי קאמר הכא דרבנן וי"ל דרוצה לתרץ שם אפי' לרב יוסף דאמר בפ"ב דחולין (דף לו:) לר"ש בן לקיש נמי עשאוהו כהכשר מים דרבנן משמע דקסבר דמיבעי' ליה דרבנן ולידיה ס"ל דתיפשוט מהכא כי היכי דפשיט לי' התם: **בשתי** מנחות שנתערבו. ואמרינן בהקומץ רבה (לעיל כג.) אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות ואם לאו פסולות והא דקתני נמי לעיל אלו להביא בשני כלים והביא בכלי אחד פסולה כגון דלא יכול לקמוץ מכל אחת בפני עצמה כך [ב] פי' בקו' ועוד י"ל דהכא מיירי כגון שאמרו לו בשתי כלים נדרת והקריבן בשתי כלים וחזר ונתנן בכלי אחד וקמ"ל דאף ע"פ שמתחילה הביא בכלי אחד מ"מ הויא לה השתא כשתי מנחות שנתערבו: [ג] **הא** מני בית שמאי היא דאמרי **תפום** לשון ראשון דתנן בו'. בפ' שני דגזיר (דף ט.) מפרש טעמיה דב"ש דסבר לה כר"מ דאמר אין אדם מוציא דברין לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר הוה נזיר כי קאמר מן הגרוגרות לאיתשולי קאמי [ד] ר"ש לטעמייהו דאמרי אין שאלה בהקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות פי' כיון דאין אדם מוציא דבריו לבטלה לא תימא מעיקרא כי אמר הריני נזיר היה בדעתו [ה] לגמור מן הגרוגרות ומן הדבלה אלא אמר דנמלך הוא והייגו לאיתשולי שרוצה לחזור בו וכיון דסברי אין שאלה [ו] כדתנן (שם ג:) בית שמאי אומרים הקדש טעות הקדש הכי נמי לא מצי מהדר לף בתוך כדי דיבור אע"ג דבעלמא כדיבור דמי ובית הלל אומרים אינו נזיר דסברי לה כר"ש דתנן ר' שמעון פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבין פי' בקונטר' גבי הרי עלי מנחה מן השעורים דקאמר תנא קמא יביא מן החיטין דתפוס לשון ראשון ור"ש פוטר דאין זה כדרך המתנדבין דאין מנחה בלא שעורין אלא מנחת העומר ומנחת קנאות והכי נמי בנזירות לא הוי נזיר דמעיקרא היה בדעתו [ז] לגמור מן הגרוגרות ואין זה כדרך הנודרים ואם תאמר וליטמא טעמא דבית הלל משום דיש שאלה להקדש ובית הלל לטעמייהו דאמרי הקדש טעות לא הוי הקדש אומר אף ידי נדרו נמי יצא: זו להביא במחבת: והא תניא לא קידשום כלי שרת אמר אביי לא קידשום ליקרב אבל קידשום ליפסל ואמר אביי לא שנו אלא

[א] ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ר' אליעזר אומר יקריב שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר משנשחט נודע לו הדם ישפך והבשר ישרף נזרק הדם הבשר יאכל [ב] ורבי יוסי אומר אפי' הדם בכום יזרק והבשר יאכל ואמר רבא רבי יוסי בשיטת ר"ש אמר דאמר [ג] כל העומד לזרוק כזרוק דמי מידי הוא טעמא אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינא היינו טעמא דר' יוסי דקסבר כלי שרת מקדשין את הפסולין לכתחילה ליקרב אמר ליה רב אשי לרב כהנא [ד] מדאמר רבי שמעון כל העומד לזרוק כזרוק דמי כל העומד לשרוף [ג] נמי כשרוף דמי נותר ופרה אמאי מטמאין טומאת אוכלין עפרא בעלמא נינהו א"ל [ה] חיבת הקודש מכשרתן אמר ליה רבינא לרב אשי נהי דמהניא להו חיבת הקודש [ד] לאיפסולי דגופיה ליקרויי טמא נמי למימני ביה ראשון ושני [ה] תפשוט [ו] דבעי ריש לקיש צריך של מנחות [ב] מונין בו ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני כי [ז] מיבעיא ליה לריש לקיש דאורייתא כי קאמרינן דרבנן: **מתני'** [ח] האומר [ט] הרי עלי במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת מה שהביא הביא וידי חובתו לא יצא זו להביא במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת הרי זו פסולה [י] האומר הרי עלי שני עשרונות להביא בכלי אחד והביא בשני כלים בשני כלים והביא בכלי אחד מה שהביא הביא וידי חובתו לא יצא [יא] אלו [ז] בכלי אחד והביא בשני כלים בשני כלים והביא בכלי אחד הרי אלו פסולין הרי עלי שני [ח] עשרונות להביא בכלי אחד והביא בשני כלים אמרו לו בכלי אחד נדרת הקריבן בשני כלים פסולין בכלי אחד כשרין [ט] הרי עלי שני [י] עשרונות להביא בשני כלים והביא בכלי אחד אמרו לו בשני כלים נדרת הקריבן בשני כלים כשרין נתנו לכלי אחד כשתי מנחות שנתערבו: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא משום דאמר במחבת וקא מייתי במרחשת אבל הכא דאידי ואידי במחבת ואידי ואידי במרחשת אימא ידי נדרו נמי יצא ואי אשמעינן הך משום דקא פליג להו אבל התם דלא פליג [ז] ביה אימא לא צריכא ת"ר מה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא ר"ש אומר אף ידי נדרו נמי יצא: זו להביא במחבת: והא תניא לא קידשום כלי שרת אמר אביי לא קידשום ליקרב אבל קידשום ליפסל ואמר אביי לא שנו אלא

נדרת הוה ליה למימר להו אנא לשם נדר אחריתא מיימינא לה: **כשתי מנחות שנתערבו.** [ב] דלאמרינן בהקומץ [רבה] (לעיל דף כג.) אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות ואם לאו פסולות. והא דקתני נמי לעיל אלו להביא בשני כלים והביא בכלי אחד פסול כגון שאין יכול לקמוץ מכל אחת בפני עצמה: **גמ' וצריכא דאי אשמעינן קמייתא.** הרי עלי במחבת והביא במרחשת דלא יצא ידי נדרו: **אבל** [ב] בשני כלים והביא בכלי אחד דבאותו כלי שנדר הביא אם מחבת מחבת ואם מרחשת מרחשת [ג] מרחשת אימא ידי נדרו נמי יצא: **אידי ואידי.** כלי שנדר והשביא [ד] **משום דקא פליג לה.** שחולק מנחה גדולה לשתי מנחות קטנות שנדר בכלי אחד והביא בשני כלים: **ר"ש.** אחולה מתניתין פליג דקסבר קניעותא דמנא לאו כלי [ה] הוא: **והא תניא לא קידשום.** דזו להביא במחבת והביא במרחשת פסולה: דלא קידשום אמאי פסולות הא מני לאהדורינהו ולאיתויי בחותן כלים שנדר: **לא שנו.** דזו להביא במחבת והביא במרחשת פסולה:

יג. א מתי' פ"ד מהלכות פסולי המקדש יט:
ד ב מתי' פ"ט מהלכות שאר אבות הטומאות הל' ג ופיי"ב הלכה יד ועיין בכ"מ: בבו ג ד מתי' פי"ז הל' מעשה קרבנות הל' ב:
בבו ה מתי' שם הלכה ג:
יז ו מתי' שם הלכה ד:

מוסף רש"י

הדם ישפך. לאמה והבשר ישרף. דלמע"ג דחולין שנשחטו בעזרה בקבוצה בעצמה, אלו בפריפה דהוי מזבח פסול נזרק הדם. קודש שעדיף לו הבשר יאכל. שהרי גמר כל הכפרה והו"ל אשם תלוי כשר שהרי על הספק בא מתחלה וכפר הספק והלך יזרק. הדם, שכל העומד לזרוק מכזרוק דמי וה"ל כעודע לו לאחר זריקת דם (בדיות בג:). כלי שרת. כגון הכא דנתקבל הדם בכלי שרת (שם בד:). צריך של מנחות. קורטי קמח הנטרו במנחה ואין שמן נגנב לחוכו. לריך לשון יבש ותוגמתו בנחש הבנה (דף מז:) היה קולו דק לו עב לא לגדול (חולין לז:).

שיטה מקובצת

[א] יאכל רבי: [ב] תיבת מדאמר נמחק לר' שמעון מדכל: [ג] לשרוף כשרוף דמי: [ד] לפסולה: [ה] ושני נמי מי מהניא ליה: [ו] כי קא מבעיא: [ז] אלו להביא: [ח] שני עשרונין: [ט] שני עשרונין: [י] פליג לה: [יא] בכריתות מפרש: [יב] נוקפו על חטא: [יג] ושפך: [יד] לה והכי: [טו] דהתירא: [טז] לענין שיוויא: [יז] דמי הוא: [יח] מעיקרא דרבי: [יט] צריך של מנחות קצת מן הסולת לא נגע בשמן: [כ] יובש כדאמרי' לענין שופר היה קולו צרור ואותו צרור היינו יבש שאין הקול נשמע ובלעו ראקו: [כא] מה שהביא הביא: [כב] אלו להביא: [כג] אחד שהיו מונחים לפניו הס"ד ומה"ד הרי אלו פסולין דהיכא דנדר בכלי אחד (והביא): [כד] שנתערבו דאמרינן: [כה] אבל הכא: [טו] ושהביא בו: [טז] פי' בקונטרס גליון פ"ה דחוק ור"י פירש דלעיל שנדר בשני כלים שנתחייב בשני לוגין וכשהביא בכלי אחד בוללן מלוג כר' אליעזר דאמר אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוג ופסולה דעשה מבלולה חריבה והכא איירי שבללן בשני כלים ואח"כ נתנן בכלי אחד לקמוץ ולכך הם כשני מנחות שנתערבו ע"כ:

[ג] [לעיל עמ: סמיים יג. כריתות כד: תמורה כב:]. [ד] כ"ק עמ: ;. [ה] [סמיים כ. תוליון ו:. ד] [לעיל ג.]. [ז] [דף כד:]. [ח] ל"ל שוויי. ל"ק. [ט] ל"ל [מאמר ר"ש כל העומד כו'. ל"ק]. [י] [ויקרא ז]. [יא] מרחשת אידי ואידי כלי שנדר ומבביא אימא ידי נדרו נמי יצא דאם"ד כלי. ל"ק. [יב] ל"ל כלומר. [יג] שייך לדף קנ ע"ש. [יד] ל"ל וכ"ש. ל"ק. [טו] לגזור. יעב"ץ. [טז] ל"ל להקדש כתמנו כו'. ל"ק. [יז] לגזור. יעב"ץ.

גליון הש"ם

גמרא חיבת הקודש מבשרתן. עיין יומא דף מח ע"א תוספות ד"ה בתמנתה ובכ"מ הגיגה דף כפ ד"ה לא יפה:

רבינו גרשום

שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על ספק חטא אחר דהכי סבירא ליה לר' אליעזר דמביא אדם אשם תלוי בכל יום: הדם ישפך הכל והבשר ישרף שלא ע"ג המזבח שהרי אין להן תקנה: נזרק הדם ואח"כ נודע לו שלא חטא הבשר יאכל הואיל וכבר נזרק הדם: ר' יוסי אומר אפי' הדם בכוס במזרק. ונודע לו קודם שנזרק אפילו הכי זורק והבשר יאכל דכל העומד ליזרק כזרוק דמי וקשיא לאמן דאמר דאי בעי זריק לא אמרינן: מידי הוא טעמא. כלומר מי סברת דמשום האי טעמא דכל העומד ליזרק כזרוק דמי קאמר רבי יוסי וקשיא לאמן דאמר דאי בעי [זריק לא אמרינן] לאו היינו טעמא דר' יוסי [ב] דכלי שרת מקדשין את הפסול: לימיני ביה ראשון ושני נמי. כגון שנטבאר האוכלין בשרץ למימני ביה ראשון ושני נמי: צריך. דבר יבש של מנחות כגון סלת ולבונה כמו היה קולו עבה או צרוד בלעז רוקו מחמת שיבש הוא השופר: כי קאמרינן הכא בנותר ופרה דטמאה משום חיבת הקודש מדרבנן קאמרינן: מה שהביא כשר. וידי נדרו לא יצא וצריך עוד להביא כמו שנדר אבל נדר מנחה זו שהיתה לפניו להביא במחבת ושינה בה פסולה: אלו להביא בכלי שרת אחד. לקמוץ מהן קומץ אחד בלבד ושינה פסולין: נתנן לכלי אחד יש להן דין ב' מנחות שנתערבו שאם יכול לקמוץ מזו בפני עצמו ומזו בפני עצמו בשרין: אבל הכא בהאומר הרי עלי ב' עשרונין דאידי ואידי במחבת או אידי ואידי במרחשת שלא שינה אלא בכלים אימא ידי נדרו נמי יצא: משום דקא פליג ביה בכלי משום הכי לא יצא: והתניא לא קידשום כלי שרת דמשמע דאפילו

ב) נלמא דמסכת כתן אחוה תיכות.

אלא שקבען בשעת נדר. הרי עלי להביא את זו במחבת: **אכל בשעת הפרשה.** דבשעת נדר אמר הרי עלי מנחה סתם ובשעת הפרשה קבעה ואמר זו אביא לשם נדר במחבת(ה): א] **לא אמר כלום.** לא מיפקלא: **מאי טעמא כאשר נדרת.** כתיב כמו שאמרת בשעת נדר קיים דבריך ולא כאשר הפרשת דבשעת הפרשה לא קבעה: **אמאי.** מחוייב לאתויי מן החטים: **נדר ופתחו עמו הוא.** עם הנדר אמר פתח שמתחרט בו לכיון דאמר מן ו)השעורים אמרי' דאין בדעתו להביא כלום דאדם יודע שאין מנחה מן השעורים: **הפוס לשון ראשון.** וכיון דאמר הרי עלי מנחה איתייב במנחה הוגמת: **גרוגרות ודבילה.** לא שייכא בהו גזירות: **הרי זה נזיר.** מן היין דתפוס לשון ראשון: הדר ביה חזקיה משמעתא דלעיל ב] ומודה דטעמא דמתני' בגומר ג] לא הייתי יודע כו': בשעורין איכא למימר דטעי משום דיחיד מביא מנחת קנאות מן השעורים אבל בעדשים ליכא למימר דטעי הלכך פתחו עמו הוא דלא נתכוון להביא כלום: **כמאן אמרה לשמעתיה.** כלומר כמאן אוקמא למתניתין לעיל בגית הלל: **בעדשים לא טעי.** וליכא למימר אילו הייתי יודע להא ודאי יש אחין מנחה של עדשים ולאו למידי איכוין: **לדבריו דחזקיה.** לאוקמא מעיקרא בגית שמאי קאמר ליה רבי יוחנן לאפילו מן העדשים תפוס לשון ראשון ולא סבירא ליה משום דר' יוחנן אוקי טעמא דמתני' משום דטעי דאיכא למימר אילו הייתי יודע כו' אבל בעדשים לא טעי (ו) ד] דמעיקרא לאו למידי איכוין: **אם מאי טעמא הדרת בך.** לדידך איכא לתרוצי דלא מיבעיא קאמר לא מיבעיא עדשים דכיון דקי"ל תפוס לשון ראשון דחייב בגומר דלא טעו בהו אינשי איכא למימר מעיקרא כי אמר ה] לנמנה גמורה איכוין ובעא למיהדר ביה וסבר אימא מידי דלא חזי להקרבה ונקטו עדשים הלכך חייב דלא מצי מהדר ביה אבל שעורים דאיכא למימר כיון דטעו בהו אינשי אימא מעיקרא לאו למנמה איכוין אלא למנמה שעורים ממש כדפרש וכיון דאין מנחה בתה שעורים ליפטר דודאי מצי אמר אילו הייתי יודע דפופי להביא חטים לא הייתי עודר קמשמע לן: לא

הקדש ו) ולכך מצי למיהדר תוך כדי דיבור וי"ל דלמ"ד אין פותחין בחרטה נקט טעמא דצ"ה דסבר כר"ש וטעמא דב"ש נקט לשנויי אפי' למ"ד פותחין דלמ"ד אין פותחין לא הוי צריך לפרושי טעמא דב"ש משום דאין שאלה להקדש ועוד יש לפרש דיתא ליה לפרושי טעמא דבית הלל כר"ש משום דהיינו נמי טעמא דב"ש

אלא שקבען בשעת נדר א)אבל בשעת הפרשה לא ב]כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת איתמר נמי אמר רבי אחא בר חנינא אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שקבען בשעת נדר אבל בשעת הפרשה לא כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת: **מתני'** ג)האומר הרי עלי מנחה מן השעורים יביא מן החטים קמח יביא סולת בלא שמן ובלא לבונה יביא שמן ולבונה חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים ג)רבי שמעון פוטר ב]שלא התנדב כדרך המתנדבין: **גמ'** ג)אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון ראשון דתנן ד)הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים ג]אינו נזיר ר' יוחנן אמר אפי' תימא בית הלל ד]באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך אמר חזקיה לא שנו אלא דאמר מנחה מן השעורים אבל אמר מנחה מן העדשים לא מכדי חזקיה כמאן אמר לשמעתיה כבית שמאי ובית שמאי משום תפוס לשון ראשון הוא מה לי מן השעורין מה לי מן העדשים הדר ביה ומאי טעמא הדר ביה אמר רבא מתני' קשיתי' מאי איריא דתני מנחה מן השעורים ליתני מן העדשים אלא שמע מינה משום דטעי הוא ה]בשעורים טעי בעדשים לא טעי ורבי יוחנן אמר אפילו מן העדשים מכדי ר' יוחנן כמאן אמרה לשמעתיה כבית הלל וב"ה משום דטעי הוא בשעורין טעי בעדשים לא טעי לדבריו דחזקיה קאמר ליה את מאי טעמא הדרת בך משום דלא קתני מן העדשים דלמא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא מן העדשים דאיכא למימר מהדר הוא דהדר ביה ותפוס לשון ראשון אלא אפי' מן השעורין נמי דאיכא למימר מיטעא הוא דקא טעי אפי' הכי תפוס לשון ראשון אמר

לר' יהודה דקתני סיפא אמר רבי יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא בגומר הרי הן עלי קרבן פירוש כשבדקונהו אח"כ למאי נתכוונתי להיות מן הגרוגרות ו) עלי נתכוונתי אז הוא נדור מן הגרוגרות כאילו אמר גרוגרות ודבילה עלי קרבן ואין זה דבריס שבלב אלא אינו משונה ממה שבפיו דהוא פיו לא משמע נזירות ה) אבל לרבנן כי אמר הכי הוי נזיר דהוא פיו משמע להו לשון נזירות כדמפרש להו בגמ' דגרוגרות ודבילה לא פתח נדרו הוא ונזיר הוי ולא נדור הוי אפי' נתכוון לומר קרבן עלי דהא לרבי מאיר ט) לא הוי נדור בגית שמאי וכי פליגי ר' יהודה ותנא קמא אליבא דב"ש פליגי ולא בגית הלל והשתא בגית שמאי כיון דאמרי אין שאלה בהקדש אמאי לא הוי נזיר אלא סבירא ליה לרבי יהודה י) כרבי שמעון דלא נדר כדרך הנודרים ולהכי אמר טעמא דבית הלל כ) בהכי הוי השתא חד טעמא לתרוייהו ומיהו קשה לפי' זה דשמעי' ליה לרבי יהודה בסוף פ"ב דזבחים (דף נ.) דאית ליה תפוס לשון ראשון ולקמן מפרש טעמא דר' שמעון משום דבשיטת ר' יוסי אמרה דלף בגמר דבריו אדם נתפס ומקום שנהגו ל) נמי אמר ר"ש סבר לה כר' יוסי ואם תאמר דהשתא אמר בגית שמאי דאין שאלה בהקדש וכן מוכח בפ' נערה המאורסה (נדרים דף עח.) ובפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכ:) ואילו בפ' בית שמאי (זיר דף נא.) תנן מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מוצה משעה שנדר נשאל לחכם והתירו מ) (מוצה משעה שנדר ואם) היתה לו בהמה נ) [מופרשת] תצא ותרעה אמרו להם ב"ה לב"ש ואי אתם מודים [בזה] שהוא הקדש טעות שתצא ותרעה בעדר משמע שגם ב"ש מודים לב"ה דיכול חכם להתיר וי"ל דנשאל לחכם

אמר

דהתם היינו לידע אם בלשון נזירות נדר או לא דאמרו נקט לשון ואסרו אמרו לו אם בלשון הזה לשון נזירות ולהכי איצטריך לי' לגומר כשאסרו דמוצה משעה שנדר ס) דלא תימא עד שידע שהוא נזיר

לא יתחיל למנות ומיהו אין מזה ראיה דאיצטריך ליה לאשמועינן אע"פ שעבר ושתה יין בימי נזירותו אפילו הכי עולין לימי המנין כדמוכח התם בגמ' וא"ת מאחר דמפרשי טעמא דב"ש משום דאין מדס מוציא דבריו לבטלה וכי אמר הריני נזיר היה בדעתו לגמור ולפרש מן היין אם כן קשה אמאי איצטריך לגומר טעמא דב"ה משום דסברי כרבי שמעון לימא דקסברי אדם מוציא דבריו לבטלה ועוד קשה אמאי

יח א מיי' פי"ז מהלכות מעשה הקרבנות הל' ג:
יט ב מיי' שם הל' ט:
כ ג מיי' פ"ח מהלכות מירות הלכה י:
כא ד ה מיי' פי"ז מהלכות מעה"ק הלכה ט:

רבינו גרשום

פסול לילא: אמר אביי וכו' לא שנו כי אמר זו להביא במחבת דפסול אלא שקבען בשעת נדר כשנדר תחלה אמר זו אבל קבען בשעת הפרשה כגון שבשעת נדר אמר הרי עלי ובשעת הפרשה כשהפריש אמר זו להביא במחבת אם הביא במרחשת יצא דתשמרו ועשית כאשר נדרת כתיב ולא כאשר פרשת: הרי עלי מנחה אע"ג דאמר מן השעורים נתחייב להביא מן החיטין דאין מביאין מן השעורין אלא עומר ומנחת קנאות וכן אם אמר קמח יביא סולת: אמאי יביא מן החיטין נדר ופתחו עמו כדפרש' לעיל בפרק התודה: ב"ש אומרים נזיר. דקסברי אין שאלה לנזירות ואין שאלה להקדש: אפילו תימא בית הלל ואמאי יביא מן החיטין באומר אילו הייתי יודע שאין נדרין כך מן השעורים לא הייתי נודר כך אלא כך מן החיטין דלא היה דעתי אלא על מנחה ראויה: אבל אמר הרי עלי מנחה מן העדשים לא יביא מן החיטין. שהרי אמר עדשין שאין ממינן מנחה בעולם: הדר ביה חזקיה מההיא דאמר דמשום תפוס לשון ראשון הוא אלא קסבר כבית הלל דמשום הכי יביא מן החיטין באומר אילו הייתי יודע ואי אמרת אי הכי אפי' כי אמר מן העדשים נמי יביא באומר אילו הייתי יודע ההיא לא מצית אמרת דבעדשין לא טעי אינש דמידע ידע דאין מנחה מן העדשין ופתחו עמו הוי. וט"ס הדר ביה חזקיה מן טעם דתפוס [לשון ראשון]: בשעורין טעי. יכול למימר אילו הייתי יודע שהרי יש מנחה מן השעורין וההיא חובה ואיהו טעי וסבר דאפילו מנחת נדבה נמי מן השעורין נתכוון לשום מנחה אבל בעדשים לא טעי דאין מנחה מעדשין: לדבריו דחזקיה קאמר אפילו מן העדשין: דלמא לא מבעי קאמר בית שמאי דתפוס [לשון ראשון] דלא מיבעיא (קאמר) כי אמר מן העדשים דאיכא למימר דלמא מיהדר הדר ביה שהרי ט) נתכוין לומר דבר שא"א ואפ"ה תפוס לשון ראשון דלא מצי הדר אלא אפי' כי אמר

שיטה מקובצת

ס) תימה לא אמר כלום דאם כן מאי אמר אילו הייתי יודע דפופי להביא חטים לא הייתי עודר דאם כן אמר אילו הייתי יודע דלא מצי מהדר ביה ולא אמר כלום ומיהו אם אמר אילו הייתי יודע דלא מצי מהדר ביה אמר אילו הייתי יודע דלא מצי מהדר ביה אמר אילו הייתי יודע דלא מצי מהדר ביה

לא שנו אלא דאמר מנחה אבל לא אמר מנחה לא. ומית דגרסי מאבל אמר מנחת פירוש משום דמנחת דבוק לעשורין ולא שייך כלל גבי בלא שמן ולבונה: **מאי** לאו דלא אמר מנחה. וכגון דאמר אילו הייתי יודע שאין עורלין כך כו': **אי** הכי אימא סיפא עשרון **ומחצה כו'.** דשלמא מי לא אמר מנחה מייתי מרי דאמר אילו הייתי יודע אלא כיון דאמר מנחת עשרון ומחצה אמאי מצית מרי הא אמרת דהיכא דלא אמר מנחה אין כלום וכן משום אותו חצי עשרון לא ייתי כלום: **אי** הכי רבי שמעון **פוטר כו'.** כיון דתפוס לשון ראשון ואיהו אמר מנחה הרי התנדב כדרך המתנדבים כך פירש בקונטרס וקשה הא אוקימנא לעיל רבנן כבית שמאי דתפוס לשון ראשון אם כן ר' שמעון דקאי כבית הלל לית ליה תפוס לשון ראשון וי"ל הא אסיקנא לעיל דמזקיק דעתיה דשעורים נתכוין: כי אמר חצי עשרון לא כלום אמר דהא אמר מנחת עשרון ואמאי מביא שנים: אי הכי כדקאמרת דאמר מנחה אמאי ר' שמעון פוטר בכולן: בשיטת ר' יוסי אמרה: ביר"ש הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד עשרונות כיצד ל"ג פרים ל"ש לשני אלים ד' ל"ד כבשים י"ד וב' לב' תמידין וב' לב' כבשים [של מוסף שבת] הרי ס"א: ואין נבללין מזה על זה היינו זה עם זה דהללו בלילתן רכה והללו בלילתן עבה: אלא היינו טעמא דעד ס' יכולין לבטל בלוג אחד טפי לא: אמרו לו בס' נבללין בס"א אין נבללין בחמיהא: קורטוב שמני שבשמנית הלוג (לפני ב'): [ר' זירא] אמר כל הראוי לבילה שיכול לבלול בלוג אע"ג שלא בלל אין בילה מתעכב בו וכשר וכל שאינו ראוי לבילה כגון ס"א או יותר בילה מעכבת בו שהרי אינו ראוי לבילול ופסול: ושיערו חכמים את דמה שלא היה בו פחות מרביעית דליטמא משום נבלות הואיל ולכשיקדש לא יהא פחות מכזית ואגב דאיירי בשיעורין נקט האי: עדיראות עדרים של בהמות: והיו עולי רגלים וכהנים אוכלי תרומה:

שיטה מקובצת

ב) סולת מאי לאו: ג) קאמר ל"ש: ד) תיבות אם אמר כו' עד בכלי אחד נמחק: ד) שכן מצינו שתצבור: ה) לכבשים ואינן: ו) ואחד שמביא: ז) זה אמר לו: ח) אמר לו: ט) בו עי' תוס' (יבמות דף קד): י) תיבת אחת נמחק: יא) נוחרין ערודאות ס"א עדיראות עדרים של בהמה והיו עולי רגלים וכהנים אוכלי תרומה. הרגמ"ה: יב) אלא אמר הרי עלי מן השעורים: יג) המתנדבים הס"ד ומה"ד בשיטת רבי יוסי אמרה דאמר במסכת תמורה בפרק כיצד מערימין (דף כו ע"ב) ותיבת הי"ג נמחק: יד) לה דאמר: טו) לה להיות: טז) ששים: יז) מעכבת בו: יח) היא דרביעית: יט) נוחרין מבשר:

אמר זעירי לא שנו אאלא דאמר מנחה אבל לא אמר מנחה לא יתיב רב נחמן וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן קמחה יביא סולת [ב] לאו דלא אמר מנחה לא דאמר מנחה בלא שמן ולבונה יביא שמן ולבונה מאי לאו דלא אמר מנחה לא דאמר מנחה חצי עשרון יביא עשרון שלם מאי לאו דלא אמר מנחה לא דאמר מנחה אי הכי אימא סיפא עשרון ומחצה יביא שנים כיון דאמר מנחה איחייב ליה בעשרון כי אמר חצי עשרון לא כלום קאמר [ג] הוא לא צריכא דאמר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון דכיון דאמר מנחה איחייב ליה בעשרון כי אמר חצי עשרון ולא כלום קאמר כי הדר אמר עשרון מייתי עשרון אחרינא אי הכי רבי שמעון פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבין אמאי אמר רבא ר' שמעון [ד]בשיטת ר' יוסי אמרה דאמר [אף] בגמר דבריו אדם מתפים: **מתני'** [ה]מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד [ו] (אם אמר הרי עלי ששים עשרון מביא בכלי אחד) [ז]אם אמר הרי עלי ס"א מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד שכן [ד] [ח]הציבור מביא ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד דיו ליחיד שהוא פחות מן הציבור אחד אמר ר"ש והלא אלו לפרים ואלו לכבשים [ט] ואינם נבללים זה עם זה אלא עד ששים יכולין ליבלל אמרו לו ששים [י]נבללין וששים ואחד אין נבללין אמר להם כל מדות חכמים כן [יא]בארבעים סאה הוא טובל ובארבעים סאה חסר קרטוב אינו יכול לטבול בהן: **גמ'** שאיל שאילה למעלה מרבי יהודה בר אילעאי מנין לאומר הרי עלי ששים ואחד מביא ששים בכלי אחד ואחד [יא] בכלי אחד פתח רבי יהודה בר אילעאי [יב]ראש המדברים בכל מקום ואמר שכן מצינו ציבור מביאין ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד דיו ליחיד שיפחות מן הציבור אחד א"ל ר"ש והלא אלו פרים ואילים ואלו כבשים אלו בלילתן עבה ואלו בלילתן רכה אלו בלילתן שחרית ואלו בלילתן בין הערבים ואין נבללין מזה על זה [יג] אמרו לו אמור אתה אמר [יד] להם הרי הוא אומר [טו]וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה כבר אמרה תורה הבא מנחה שיכולה להיבלל א"ל בששים נבללין בששים ואחד אין נבללין אמר לו [טז]כל מדת חכמים כן הוא בארבעים סאה הוא טובל בארבעים סאה חסר קרטוב אינו יכול לטבול [יז]כביצה מטמא טומאת אוכלין כביצה חסר שומשום אין מטמא טומאת אוכלין [יח]שלשה על שלשה מטמא מדרס שלשה על שלשה חסר נימא אחת אינו מטמא מדרס וכי אין נבללין מאי הוי והא תנן [יט]אם לא בלל כשר [כ]אמר רבי זירא [כא]כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת [כב] בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו אמר רבי ביבי אמר רבי יהושע בן לוי עשה בפרדה [כג] אחת של בית רבי שמתה ושיערו חכמים את דמה ברביעית מתיב רבי יצחק בר ביסנא [כד]העיד רבי יהושע ורבי יהושע בן בתירא [כה]על דם נבילות שהוא טהור ואמר רבי יהושע בן בתירא מעשה והיו [כו] נוחרין ערודיאות לאריות באיסטריא של מלך והיו עולי רגלים שוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להם דבר אישתיק אמר ליה ר' זריקא מאי טעמא לא קא מהדר מר אמר ליה היכי אהדר ליה דאמר רבי חנין [כז]והיו חייך תלואים לך מנגד זה הלוקח תבואה משנה לשנה ופחדת לילה ויומם זה הלוקח תבואה משרב שבת לערב שבת ואל תאמן בחייך זה הסומך על הפלטר

לא שנו. דתפוס לשון ראשון אלא דאמר מנחה מן השעורים דאיכא למימר כיון דאמר מנחה למנחה גמורה קמכוין אבל אמר מנחת שעורים מנחה משעורים קאי ופטור דליכא למימר תפוס לשון ראשון. ל"א אבל לא אמר מנחה לא אלא [ב] הרי עלי שעורים פטור דודאי לשעורים איכוון: **מאי לאו דלא אמר מנחה.** אלא הרי עלי קמח אפי' הכי חייב דאין אדם מוציא דבריו לבטלה: **כי אמר הני עשרון לא אמר כלום. וליימי** חד עשרון ותו לא: **אי הכי רבי שמעון פוטר כו'.** כיון דתפוס לשון ראשון ואיהו אמר מנחה הרי התנדב כדרך המתנדבים [ג]: ה"ג **אף בגמר דבריו אדם נתפס.** דלא אזלינן בתר לשון ראשון לחודיה ולא בתר אחרון לחודיה אלא בתר כולהו וזה שאמר מנחה הני עשרון ועשרון פירושי קמפרש מנחה של חצי עשרון ועשרון ואיהו אלא כדרך המתנדבים [ד] וכשיטת רבי יוסי אמרה: **מתני' הי"ג שכן מינו שכליבור מביא וכו'.** ה"ג **שכן** פרים ל"ט עשרונים שלא עשרונים לפר ולי"ל כבשים י"ד עשרונים הרי ג"ג ולשני אילים ד' עשרונים הרי ג"ז ולשני תמידין שנים ולשני כבשי מוסף דשבת שנים הרי ס"ל: **אמר ליה ר' שמעון.** וכי אותן ס"ל עשרונים בכלי אחד היו: **והלא אלו לפרים ואלו לכבשים.** ואי מעבד להו מיפסלי שמנמת פרים בלילתה עבה שני לוגין ועשרון הני הין לג' עשרונים ומנחת כבשים בלילתה רכה רביעית הין לעשרון הסיינו שלשה לוגין והן בולעות זו מזו ונמצאת זו מסירה וזו יתירה: **אלא.** מפני מה אין מביא יחיד ששים וא' עשרון בכלי אחד דעד ששים יכולין ליבלל בכלי אחד בלוג אחד [ו]ואלינא דרבי אליעזר בן יעקב נקט לה [יד] בפ' שתי מדות (לעיל פח.) [ה] אפי' מנחה של ששים עשרון אין לה [טו] אלא לוגיה [טז] **בששים ואחד אין נבללין.** בתמיה: **גמ' ראש המדברים בכל מקום.** קרי ליה הכי משום מעשה דמערה במסכת שבת (דף לג.): **כל הראוי לבילה.** כגון ששים עשרונים דאויש ליבלל מלוג: **אין בילה מעכבת** [יז] . דאפי' לא בלל כשר: **בילה מעכבת בו.** דבעינן שיהא ראוי ליבלל: **ושיערו חכמים אם דמה.** שיעא ממנה: **ברביעים.** לידע אם יש בו רביעית יפרשו ממנה כגבילה. ואיידי דאיירי לעיל בשעורים כל מדת חכמים כך הם נקט נמי להאי דשעורא דרבנן היא. יח] רביעית דס יכול לקרום ולעמוד על כזית: **והיו נוחרין** יט] **ערודיאות לאריות.** ערודי היער היו נוחרין לצורך האריות: **הלוקח תבואה משנה לשנה.** שאין לו קרקע לזרוע והיינו מיין תבואות שאינו יודע אם יהיו לו מעות לשנה הבאה: **הפלטר.** נאמתוס: והחוא

עין משפט נר מצוה

כב א ב ממי' פי"ז מהל' מעה"ק הלכה י:
כג ג ד ממי' פ"ח הל' ו ז:
כד ה ממי' פ"י מהלכות תמידין ומוספין הל' יד:
כה ו ממי' פ"ד מהלכות מקואות הלכה ח טור ס"ע י"ד סימן רא סעיף ח:
כו ז ממי' פ"ד מהל' טומאת אוכלין הלכה ח:
כז ח ממי' פכ"ב מהלכות כלים הל' ח:
כח ט ממי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה יא:
כט י ממי' פי"ז שם הלכה ו:
ל כ ממי' פ"ח מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ד:

רבינו גרשום

למיהדר ביה: לא שנו דאמר יביא מן החיטין אלא דאמר מנחה אבל לא אמר מנחה לא: לישנא אחרינא אבל אמר מנחת שעורים גליא דעתיה דלשעורים נתכוין: כי אמר חצי עשרון לא כלום אמר דהא אמר מנחת עשרון ואמאי מביא שנים: אי הכי כדקאמרת דאמר מנחה אמאי ר' שמעון פוטר בכולן: בשיטת ר' יוסי אמרה: ביר"ש הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד עשרונות כיצד ל"ג פרים ל"ש לשני אלים ד' ל"ד כבשים י"ד וב' לב' תמידין וב' לב' כבשים [של מוסף שבת] הרי ס"א: ואין נבללין מזה על זה היינו זה עם זה דהללו בלילתן רכה והללו בלילתן עבה: אלא היינו טעמא דעד ס' יכולין לבטל בלוג אחד טפי לא: אמרו לו בס' נבללין בס"א אין נבללין בחמיהא: קורטוב שמני שבשמנית הלוג (לפני ב'): [ר' זירא] אמר כל הראוי לבילה שיכול לבלול בלוג אע"ג שלא בלל אין בילה מתעכב בו וכשר וכל שאינו ראוי לבילה כגון ס"א או יותר בילה מעכבת בו שהרי אינו ראוי לבילול ופסול: ושיערו חכמים את דמה שלא היה בו פחות מרביעית דליטמא משום נבלות הואיל ולכשיקדש לא יהא פחות מכזית ואגב דאיירי בשיעורין נקט האי: עדיראות עדרים של בהמות: והיו עולי רגלים וכהנים אוכלי תרומה:

מסורת הש"ס

ב) [פסחים נג:], ג) לעיל יח:, ג) [ברכות סג: שבת לג:], ד) מתוכות קד. ר"ה יג., ה) ב"מ פ: מולין פב: קידושין כה. יומות יח: נדה סו: לעיל ו) עדיות [פ"ח מ"ו] [ולא מזכר שם ר' יהודה] כתי"מ כתכה בריטא היא וגם כן ראמר ר"י ב"ב מעשה והיו וכו' ליתא במשנה דעדיות], ז) [ולעיל יח: פירש"י דאפי' לרבנן דאמרי ס' לוגים נמי קיש להו דאין נבללין יפה ל"ש ועיין בתוי"ט],

תורה אור השלם

1. וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וַחֲרֵבָה לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו:
ויקרא ז י
2. וְהָיוּ חַיֶּיךָ תֹּלִאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ:
דברים כח סו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג לף וכו' המתנדבים ולא גרסי' בשיטת ר' יוסי אמרו: (ב) ד"ה אלא מפני וכו' בפרק שתי מדות דאמר אפילו:

מוסף רש"י

ר' שמעון בשיטת וכו'. כ' שמעון דפטור בגומר מנחה מן השעורים ולא מייתיה משום דפוס לשון ראשון, בשמת רבי יוסי אמרה דאמר במסכת תמורה (דף כה:) אף בגמר דבריו אדם נתפס ומתפס לגומר מופס הוא אם גמר דבריו, דתנן הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ דאמר תפוס לשון ראשון, רבי יוסי אומר אם נכך נתכוין תמלה הוא ולא הוה אפשר ליה לוגיא שני שמות אחד ועל כרחו הוא לוגיא זה אחד זה דבריו ומתכוין ויביא בדמי תמיה עולה ובדמי תמיה שלמים (פסחים נג:). **ששים.** שעורים נבללין בלוג אחד ששים ואחד אין נבללין. בלוג אחד, הלכך לא יביא ס"א שעורים בכלי אחד לפי שאין רשאי לתת שם שני לוגין וכראמ"ש דאמר בפרק שתי מדות (דף פח.) אפילו למנחת של ששים עשרון אין לה אלא לוגה, ולי נראה דאפילו לרבנן דאמרי ששים לוג קיש להו דאין נבללין יפה בכלי אחד (לעיל יח:). **ראש המדברים.** בתמות המלך שלוה עליו לדבר תמלה בכל מקום כדלקמן (שבת לג:). **כל מדת חכמים כן הוא.** המעמידה יתר ולא תמוגו (כתובות קד.). מלומלת **חסר** קרטוב. מדה קטנה מאוד אחד מא' בשמנית בלוג בביצה. וקיש להו לרבנן שאין בית הכנישה מחזיק לא פחות ולא יותר מביצת תרנגולת, וכתיב בטומאת אוכלין (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל, אוכל הנאכל בכח אחת שלשה על שלשה מטמא מדרס. שיערו חכמים שבעבור זה לאוי לשיכר (ראש השנה יג.). **שלשה על שלשה.** טפחים (שם). **כל הראוי לבילה.** בפרק שתי מדות דאמר אפילו מנחת מנחת מדה ברביעית מן הסולת ומן הבלולה בשמן ומן הלבונה ומן הלבונה ומן הלבונה

מסורת הש"ס

והוה גברא. (ה) אליבא קאמר דהא אפלטר סמכינא ואין דעתי מיושב להשיב לו: **מאי הוי עלה.** דהאי שיעורא: **רבי יהודה בר אילעאי מוריינא דבי נשיאה הוה.** ב) והיה לסם לבית רבי מורה הוראות ועל פיו היו עושין כל דבריהם והוא לזה להם לשערה: **כשמעתא דידיה.** דאמר בית הלל מטמאין בדם נגילות: **שאה דברים.** במסכת עדיות קא חשיב להו: **על כזיב.** ושיעור טומאת נגילה בכזיב: **מתני' אין מתנדבין לוג.** יין לנסכו אלא מצינו מנחת נסכים של לוג ולא שנים ולא חמשה אבל מתנדבין אלשה דחזו לכבש ולחרבעה לאיל דהיא אליבא דהכי בנסכים ואשה דחזו לפר ומשאה ולמעלה דאבא חזו ג' מיניהו לכבש וד' לאיל ושמנה חזו לשני אילים תשעה חזו לפר וכבש עשרה חזו לפר ואיל י"ל חזו לשני אילים וכבש וכך לעולה: **גמ' יש קבע לנסכים.** ג) אמר הרי עלי כך וכך לוגין ד) מי הוי קבע דאין יכול להקריבם אלא הכל מתנדבין אלשה דחזו לכבש ולחרבעה לאיל דהיא אילים הכין ואשה דחזו לפר ומשאה ולמעלה דאבא חזו ג' מיניהו לכבש וד' לאיל ושמנה חזו לשני אילים תשעה חזו לפר וכבש עשרה חזו לפר ואיל י"ל חזו לשני אילים וכבש וכך לעולה: **גמ' יש קבע לנסכים.** ג) אמר הרי עלי כך וכך לוגין ד) מי הוי קבע דאין יכול להקריבם אלא הכל מתנדבין אלשה דחזו לכבש ולחרבעה לאיל דהיא אילים הכין ואשה דחזו לפר ומשאה ולמעלה דאבא חזו ג' מיניהו לכבש וד' לאיל ושמנה חזו לשני אילים תשעה חזו לפר וכבש עשרה חזו לפר ואיל י"ל חזו לשני אילים וכבש וכך לעולה:

מיבעיא לי מאי גברא לשני פרים איכוין ועד דממלי להו. לי"ב לוגין לא קרבי דהא יש קבע לנסכים ולא אמרינן ליקרבו שמנה לוגין לשני אילים ושלשה לוגין לכבש אחד או דלמא למנחה הראויה לשני אילים וכבש איכוין: ה"ג **תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא.** כלומר מי הוי אורחא [ז] לאינדודי או לא: **מתני' מתנדבין יין.** בלא שמן ופלא ומנסכו לשיתין בפני עצמו ואין מתנדבין שמן בלא פלא ויין: **מתנדבין שמן.** וקומצו ומקטיר הקומץ ושיריו נאכלין: **מה מצינו כו'.** דאמרן לעיל [ע"ס] אזרח [במדבר טו] מלמד שמתנדבין נסכין ורבי עקיבא מוקי לה ביין [ז] [ח] (כלחזיון) דקתני מתנדבין יין ולא שמן: **אף שמן שהוא בא חובה.** במנחת נסכים בא נדבה[ט] בפני עצמה: **עם חובתו בפני עצמו.** אע"פ שהוא בא חובה עם המנחה מינו מעורב במנחה תאמר בשמן כו' וכיון דלא אשכחן ליה דליתי בכלי בפני עצמו אשתא נמי לא ליתי: **אפילו פרידה.** אפי' גחל מ' מתנדבין [ח]: **גמ' מדכרי שניסם נלמד מתנדב אדם מנחת נסכים.** סלת שמן ויין בלא קרבן בכל יום דעד כאן לא פליגי אלא בפני עצמו אבל במעורב עם המנחה לא פליגי: **תמצה מנחות.** סלת ומחצת ומרחשת וחלות ורקיקין אבל דבוקה לא תשיב דאיתה בתר נדבה אלא במוהה עם הזבח ולאו מנחה היא: **קמ"ל.** [ט] הא דהכי תשיב ותו לא היכא דאמר מנחה סתם יביא אחת מחמש אלו: **אבל היכא דפרש.** לנסכים פרש: **מאי טעמא.** אין שיש מתנדבין עשרון: **תקריב.** לשון יחיד: **עולותיכם.** לשון רבים: **עני.** דרכו להביא מנחה שאין לו בהמות: **תמצה מיני טיגון.** סלת מחצת ומרחשת וחלות ורקיקין דמנחת מאפה. כל מידי דאית ביה שמן קרי טיגון: **שאינה ממך.** כלומר שמתקובל לפני כהן:

הדרן עלך המנחות והנסכים

הרי עלי עשרון. פירשתי. כמה עשרונים אביא: **ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרונים.** דאי בגיר מהכי נדר לא איכפת ליה דמנחי [י] ואמר כמה שנדרתי יהיו לנדרי והשאר יהא נדבה ובטפי יא] ליכא לספוקי דאין מנחה יחידית יתירה על ששים עשרונים: **הרי עלי מנחה.** סתם: **יביא איזו שירצה.** ממשה מנחות: יב] **מיוחדות.** מפרש בגמרא[יא]: יג] **מן המנחה.** כלומר הרי עלי מנחה לא שאמר הרי עלי מין המנחה יביא אחת יד]: **מנחות.** עלי לא שאמר מין מנחות עלי יביא שתי מנחות ממין אחד: **פירשתי.** אחת מן המנחות שכתובים בפרשה ואיני יודע אי זה מהן פירשתי כו': **פירשתי מנחה.** בכלי אחד של עשרונים: **ואיני יודע כמה.** עשרונים קבעתי בה: **יביא ששים עשרון.** דבטפי מהכי ליכא לספוקי ואי בגיר נדר לא איכפת לן דאמרי ואמר כמה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה: **רבי אומר.** כיון דאמר מנחה משמע חדא אלמא בכלי אחד קבעה ואם יביא ששים בכלי אחד שמא בגיר מהכי נדר והוא מנחה יתירה ואית ליה לרבי קביעותא דמנחה מילתא [טו] הלכך יביא ששים מנחות

מה נשתנית שנאמר בה נפש. דאי משום דאין באה בשותפות הוה ליה למיכתב איש או לשון אחר דמשמע יחיד דוקא: **חמשה** מיני טיגון. לא היה מטגן מנחת סולת מאפה [ט] תנור אלא מנחת מחבת ומרחשת לחודייהו אלא קורא טיגון מה שיש בכולו שמן:

הדרן עלך המנחות והנסכים

הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה. פירוש מחמשת מנחות אבל במנחת נסכים לא איכוין אע"ג דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום דשמא דעתו אמנחות המפורסות וגילות לבא בפני עצמן ולא בגבל זמה: **מנחה** מין המנחה. פירוש או אמר מין המנחה:

סימנא

מיבעיא לי מאי גברא לשני פרים קא מכוין ועד דממלי להו לא קרבי או [א]דלמא לשני אילים וכבש אחד קמכווין תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא מאי תיקו: **מתני'** [ב]מתנדבין יין [ג] ואין מתנדבין שמן דברי רבי עקיבא רבי טרפון אומר מתנדבין שמן אמר רבי טרפון מה מצינו [ד] ביין שהוא בא חובה ובא נדבה אף שמן שהוא בא חובה בא נדבה אמר לו רבי עקיבא לא אם אמרת ביין שכן קרב עם חובתו בפני עצמו תאמר בשמן שאינו קרב עם חובתו בפני עצמו [ה]אין שנים מתנדבין עשרון אחד [ו]אבל מתנדבין עולה ושלמים [ז] ועוף אפי' פרידה אחת: **גמ'** אמר [ח]רבא מדברי שניהם נלמוד מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום פשיטא מהו דתימא מנחת נדבה גלי בה רחמנא הני חמשה מנחות אין טפי לא קמ"ל הני מילי בסתמא אבל היכא דפריש פריש: אין שנים מתנדבין: מאי טעמא אילימא משום דכתיב [1]תקריב עולה נמי הא כתיב [2]יקריב אלא עולה מאי טעמא דכתיב [3]לעולותיכם מנחה נמי הא כתיב [3]למנחותיכם אלא משום דכתיב בה [ט][1]נפש תניא נמי הכי רבי אומר [4]אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' הכל באין בשותפות לא סילק הכתוב [י]אלא מנחה שנאמר נפש אמר ר' יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני א"ר יצחק מה נשתנית מנחה שנאמר בה חמשה מיני טיגון הללו משל למלך בשר ודם שעשה לו אוהבו סעודה ויודע בו שהוא עני אמר לו עשה לי מן חמשה מיני טיגון כדי שאהנה ממך:

הדרן עלך המנחות והנסכים

הרי [יא]עלי עשרון יביא [יב] אחד עשרונות יביא [יג] שנים פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרון [יד]הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה רבי יהודה אומר יביא מנחת הסולת שהיא מיוחדת שבמנחות [טו]מנחה או מין המנחה יביא אחת מנחות או מין מנחות יביא שתים פירשתי ואיני יודע איזה מהן פירשתי יביא חמשתן [יא]פירשתי מנחה של עשרונים ואיני יודע כמה פירשתי יביא ששים עשרון רבי אומר יביא מנחות של עשרונות מאחד [יב] ועד ששים: **גמ'** פשיטא עשרונות יביא שתים איצטריכא ליה הא נמי פשיטא מיעוט עשרונות שתים [יג]איצטריכא ליה: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרון: מאן תנא אמר חזקיה דלא כרבי דאי רבי האמר יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי באומר פירשתי עשרונות אבל לא קבעתים בכלי [יא] דמייתי שיתין עשרונות בשיתין מאני: הרי עלי מנחה יביא איזהו שירצה [וכו']: תנא הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אלא מעתה האומר הרי עלי עולה יביא בן בקר הואיל ופתח בו הכתוב תחלה

לו א מיי' פי"ז מהלכות מעה"ק הלכה יד יג:
לז ב מיי' פי"ד מהלכות מעה"ק הלכה ו ופי"ז הלכה יב:
לח ג מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הלכה ב:
לט ד מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ו ופי"ד הלכה ב:
א ה מיי' פי"ז מהל' מעה"ק הלכה ז:
ב ו ז מיי' שם הלכה ה:
ג ח מיי' שם הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וְנֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַיְיָ סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שָׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה: ויקרא ב א
2. אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לְרֹצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא א ג
3. אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיְיָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם: במדבר כט לט
4. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכֹל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ לְעֹלָה: ויקרא כב יח

רבינו גרשום

ליחלק כדמפרש במתני': אחד עשר מיבעי לי מאי גברא לב' פרים קא מיכוין ל"ב לוגין ועד דממלי להו לא קרבי או דלמא וכו' תרי מחד מינא. כגון ב' אילים וחד מחד מינא כגון כבש אמרי' דדעתיה אהכי או דלמא לחד מינא לב' פרים ותו לא וצריך למלינהו: מתנדבין יין. נסך בפני עצמו ואין מתנדבין שמן בפני עצמו: ובא נדבה. כדאמרי' אזרח מלמד שמתנדב נסכים: שכן קרב עם חובתו בפני [או אינו] [דאינו] מערבו אלא מניחו בפני עצמו בספלים הנקובים הלכך מתנדבין יין בפני עצמו: אין שנים מתנדבין עשרון אחד. משום דכתיב כי תקריב קרבן מנחה תקריב אחד ולא שנים: מדברי שניהם נלמד [מתנדב אדם] מנחת נסכים. מנחה בפני עצמה בלא זבח וקרב עמה נסכים דהא בהא לא פליגי אלא בשמן בפני עצמו. אבל עם המנחה מודי ר' עקיבא: מהו דתימא מנחת נדבה גלי רחמנא. בחמש מנחות דהני ה' מנחות לחודייהו מייתי נדבה טפי לא: הני מילי בסתמא. כי נדר מנחה בסתם ודאי אינו מביא אלא אחת מחמש אבל אי פירש מנחת נסכים יביא מנחת נסכים: אין שנים מתנדבין עולה ושלמים. דאי בגיר מהכי נדר לא איכפת ליה דמנחי דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום דעתו אמנחות המפורסות וגילות לבא בפני עצמן ולא בגבל זמה: **מנחה** מין המנחה. פירוש או אמר מין המנחה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כגלי אחד דמייתי שיתין: (ב) רש"י ד"ה אף שמן וכו' בא נדבה הס"ל ד"ה אף שמן מ"ה בפני עצמה עם חובתן בא בפני:

גליון הש"ס

גמ' אלא מנחה שנאמר נפש. עי' זבחים דף ה ע"ב תוס' ד"ה נפש:

מוסף רש"י

מתנדב אדם מנחת נסכים. בלא זבח ולא עולה על גב שלא תמרה תורם מנחת כגלי אלא הבאה בגבל זבח, היכא דפרש פרים (זבחים פד.). שנאמר בה נפש. לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה (ויקרא ב, א). הדרן עלך המנחות והנסכים

שיטה מקובצת

(א) ביין עיין תוס' זבחים (דף צ"א ע"ב): (ב) ושלמים ובעוף: (ג) יביא אחת: (ד) יביא שתים: (ה) ועד ששים היינו אלף ושמנה מאות ושלשים כיצד מאלף עד יוד נ"ה א"ט עשר ב"ח עשר ג"ז עשר ד"ו עשר ה"י חמש עשרה עוד מי"א עד עשרים קנ"ה כיצד י"א וי"ב הרי שלשים י"ג וי"ד הרי שלשים י"ג וט"ו הרי שלשים ט"ו וכ' הרי חמשה ושלשים הכל קנ"ה מכ"א עד שלשים רנ"ה כיצד כ"א וכ"ב הרי חמשים כ"ג וכ"ד הרי חמשים כ"ד וכ"ה הרי חמשים כ"ה ושלשים הרי חמשה וחמשים הכל רנ"ה משלשים ועד ארבעים שנ"ה כיצד א"א וא"ב הרי שבעים ל"ג ל"ד וא"ה הרי שבעים ל"ד וא"ו הרי שבעים ל"ה וא"ז הרי שבעים ל"ו וא"ח הרי שבעים ל"ז וא"ט הרי שבעים ל"ח ומאתם וארבעים עד נ' תנ"ה מ"א ומ"ט הרי תשעים מ"ב וט"ו הרי תשעים מ"ג וט"ז הרי תשעים מ"ד וי"א הרי תשעים מ"ה נ' הרי תשעים וחמשה הכל תנ"ה ומ"א ועד ס' תקנ"א נ"א וב"ב הרי ק"י ג"ג וג"ד הרי ק"ד ג"ה וג"ו הרי ק"ז ג"ח וס' הרי קט"ו הכל תקנ"ה וסימנך נ"ה קנ"ה רנ"ה שנ"ה תנ"ה תקנ"ה ס"ה אלף [ושמונה מאות] ושלשים ועיין בתוס' (דף קח: ו) אורחא לאינדודי הכי: (ז) כדחזינן דקתני: (ח) זבחים עז. לא., (ט) [זבחים פד. לקמן קו.], (י) [עי' תוס' זבחים ה: ד"ה נפש], (יא) ד"ל פירשתי מיעטריכא כו'. (יב) ל"ק, (יג) ל"ק מ"ז, (יד) [לקמן קח.], (טו) [נדל"ל ומאפה].

א) מן הלמן יביא ככר. אמר הרי עלי עולה מן הלמן יביא ככר ולא עז הואיל ופתח בו וכו': **דלית ליה שם לווי.** שנקרא מנחה שתים דשאר מנחות יש להם שם לווי מנחת מחבת ומנחת מרחשת ומנחת מאפה: **איזו היא מנחה.** דקרי לה ר' יהודה מיוחדת משום דלית ליה שם לווי זה שפתח בה הכתוב תחלה והיינו מנחת סלת: **פשיטא דמנחה סלת קאמר.** ר' יהודה דהא בהדיא קתני לה: **סימנא בעלמא.** לגירסא שלא תטעה ותסכת איזו מנחה קאמר ר' יהודה דיבית סימן זה יהא בידך זו שפתח בה הכתוב תחלה: **וזאת תורת המנחה.** בגו את אהרן ואת בניו לשון מנחה: **מנחה קמי: ה"ש.** ממתני': **מנחה מן המנחה.** פירשתי לעיל(ב): **יביא אחת.** משום דמין חד משמע ומנחה נמי חדא משמע: **הא מיני מנחה שתים.** יביא שתים: **ממין אחד.** ב) דמוקים לתרוייהו [ליתני]: **דלמא הא מיני מנחה יביא שתי מנחות משתי מיני.** דמיני (ג) ג) (מנחה) משמע תרין [ומנחה נמי משמע תרין] כדאמר לעיל וזאת תורת המנחה: **ודילמא הא.** דלייקינן מינה הא מיני מנחה חדא ר' שמעון היא דלדידיה איכא לקיומי תרוייהו ד) [ליתני] שני מיני במנחה אחת אבל לרבנן לית להו מנחה משני מיניים לעולם חדא מנחה ד] ממין ה) אחד מ) (לא) מיימי: **מאן פנא.** דלא מספקא ליה אלא במחבת מנחות: **כיון דאמר מחבת חלות ומחלה רקיקין יביא.** ולאו דוקא קאמר דה"ה לתשע חלות וחד רקיק או לתשעה רקיקין וחדא חלה: **אי נמי סבר לה כרבי יהודה דאמר.** בפרק ואלו מנחות (לעיל עו.) כל המנחות באות עשר עשר: **איכא לספוקי להאי בארבע עשרה מנחות.** סלת ומחבת ומרחשת הרי ה] ג' ומנחת מאפה איכא אחד עשר ספיקות דלמא כולה חלות נדר ושמא תשעה חלות וחד רקיק ושמא שמנה חלות ושני רקיקין ו) וכן גרועי לחלות ואסופי לרקיקין עד שמא כולה רקיקין (ז) (ס) [הוי"ל] **: מייתי.** שתי מנחות חדא של עשר חלות וחדא של עשר רקיקין ואומר אם כולה חלות או כולה רקיקין נדרתי אותה שנדרתי תהא נדבה ואם תהא לנדרי והאחרת תהא נדבה ח) ולא יצטרפו חלות מזו לפי מה שנדרתי ט) ורקיקין מזו לפי מה שנדרתי ולנדרי והאחרת תהא נדבה: **למחרת מביא אשמו ולוגו עמו.** בתוספת' דזירות (ז) קתני לה מי שהיה ספק נזיר טמא וספק טהור ספק מצורע מוחלט טמא ספק טהור אוכל בקדשים אחר ס' יום כו' רבי

סימנא בעלמא. לגירסא שלא תטעה ותשכח איזה מנחה ל"ל יהודה כי על ידי טעם זה אתו לאלכסורי גמרא: **למחרת מביא אשמו ולוגו.** פירש בקונטרס למחרת יום שביעי ובזבחים (דף עו.) פירש למחרת יום שמיני והכל אחד דלספק נזיר טמא ולספק מצורע טמא קתי כדמוכח בתוספתא דזיר פרק בתרא והכי איתא התם ספק נזיר טמא וספק נזיר טהור אבל נזיר ולאי היה ספק מצורע טמא פי' מוחלט ספק מצורע טהור פי' ז) שטהור כבר אבל מצורע ולאי היה פי' בחד גברא איירי שיש בו ספיקות אלו אוכל בקדשים לאחר שביעי יום ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ק"ש יום כילד אמרו לו נזיר טמא אתה ח) [ואין נזיר טמא מגלח אלא עד שבעה] לא ומנה שבעה הזה ושנה וגלח והבא קרבן מנה שבעה ומנכתא לגלח אמרו לו נזיר טהור אתה ואין טהור מגלח פחות מל' יום לא ומנה כ"ג להשלים ה] ט) לז' מנה ל' ומנכתא לגלח א"ל נזיר טהור אתה ואין מ) טהור מגלח אלא על הדמיים י) פירוש שלא בהמות מייב להביא חטאת עולה ושלמים ועל אחד מהם יכול לגלח וחטאת בהמה אינה באה על הספק ושלמי נזיר נמי טעון תנופה וזה אין יכול להניף מפני שהוא ספק מצורע טמא אבל עולה יכול להביא על תנאי והייט דקתני כילד הוא עושה מביא עולת בהמה ומתנה עליה ואומר אם טהור אני הרי זו חובה ואם לאו הרי זו נדבה כילד הוא עושה להמציר עליו מביא פייולי של מרס חדשה ומוחתין לתוכה רביעית מים חיים ומביא שני ליפורי דרור פירוש כדין כל מצורעין ביום תגלחתם וחטאתם העוף פי' כדין נזיר טמא דשמא טמא הוא ותגלחת זו של טומאה ואינו מתמיד נזירות טהרה עד שיביא חטאתו של טומאה שחטאתו מעכבתו מלמנות נזירות טהרה אבל אשמו אינו מעכבו ומשיגלח תגלחת טומאה הוא אסור לגלח עד שימנה נזירות טהרה ולהכי צריך להביא חטאת נזירות טומאה למנות נזירות טהרה ולגלח בספוקה לטהרת לרעתו ואשם ישהה עד תגלחת הטומאה שיעבא אחרי טהרתו ודולאי מן הלרעת אשותה תעלה לו ולאי לטומאת מזרו כמו שמפרש בסוף הבריית דימי לרעתו אין עולין לו לימי נזרו ותגלחת לרעתו אינה עולה לתגלחת נזרו דאלמא בפרק מי שמתו כדריי נזיר דגלח (נזיר יז:) ובפרק שני נזיריס (שם פט:) ומה שמביא חטאתו ביום תגלחתו הייט כרבי עקיבא דאמר במסכת נזיר (דף מד:) אם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום והכי נמי הוי כגילח בשמיני שהרי שיהה תגלחתו ומתנה על חטאתו ואומר אם טמא אני חטאת מחובתי ועולה נדבה פי' עולה שאמרתו למעלה ואם טהור אני עולה מחובתי וחטאת העוף ספק מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שהמצורעים מגלחין ב) ומביא עולת בהמה י) [ומתנה עליה כו' ושופר שלשים יום ומביא עולת בהמה כו'] שהרי ספק נזירות טהרה הוא מונה ואינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים ומביא עולה וחטאת ס) ושלמים יא) ודלאי עולת בהמה: ושהה עד סוף נזירות טהרה שאחר טהרת לרעתו שעולה בודאי ואומר אם טמא אני פירוש אם טמא הייתי בתגלחת ראשונה העולה לראשונה נדבה היתה וזו תהיה חובה וחטאת העוף שהבאתי בתגלחת לראשונה מחובתי ואם טהור אני עולה לראשונה חובה וזו נדבה שתגלחת זו של עכשיו אינה כלום וחטאת העוף ספק ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך מצורעים ותגלחת זו היתה ראויה לעשות בסוף ז' ימי ספירה תגלחתו לראשונה אבל לא היה יכול משום דגילות ספק מצורע אינו דומה איסור גילות לנזיר רבי

(דף מד:) אם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום והכי נמי הוי כגילח בשמיני שהרי שיהה תגלחתו ומתנה על חטאתו ואומר אם טמא אני חטאת מחובתי ועולה נדבה פי' עולה שאמרתו למעלה ואם טהור אני עולה מחובתי וחטאת העוף ספק מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שהמצורעים מגלחין ב) ומביא עולת בהמה י) [ומתנה עליה כו' ושופר שלשים יום ומביא עולת בהמה כו'] שהרי ספק נזירות טהרה הוא מונה ואינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים ומביא עולה וחטאת ס) ושלמים יא) ודלאי עולת בהמה: ושהה עד סוף נזירות טהרה שאחר טהרת לרעתו שעולה בודאי ואומר אם טמא אני פירוש אם טמא הייתי בתגלחת ראשונה העולה לראשונה נדבה היתה וזו תהיה חובה וחטאת העוף שהבאתי בתגלחת לראשונה מחובתי ואם טהור אני עולה לראשונה חובה וזו נדבה שתגלחת זו של עכשיו אינה כלום וחטאת העוף ספק ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך מצורעים ותגלחת זו היתה ראויה לעשות בסוף ז' ימי ספירה תגלחתו לראשונה אבל לא היה יכול משום דגילות ספק מצורע אינו דומה איסור גילות לנזיר רבי

בספק לאחר ס' יום אוכל בקדשים ולאחר ק"כ יום מותר לשתות ביין וליטמא למתים ומגלח ד' תגלחיות בשנה ומגלח ב' ומצורע מוחלט ב' ומונה ל' יום לנזירות טהרה של (יום) סתם נזירות ומגלח לסוף ל': כדכתיב וגלח הנזיר פתח אוהל מועד וגו' וכשורצה להביא קרבנו לסוף אותן ל' יום אומרין לו שמא נזיר טמא הייתה ואותו גילוח שגלחת עולה לך בשביל תגלחת נזירות טומאה שהיית חייב לגלח בסוף ל' יום דכתיב וכי ימות מת עליו בפתע פתאום וטמא ראש נזרו וגילח ראשו ביום שהרתו ביום השביעי יגלחנו ועדיין צריך אתה למנות ל' יום לנזירות שהרתך ומונה ל' יום ומגלח לסוף ל' יום וכשורצה להביא קרבן לנזירותו אומרין שמא מצורע מוחלט הייתה ואותן ב' גילוחין שגילחת לצרעתך עד עולה לך ולא לנזירותך שאילו הייתה מצורע מוחלט ודאי ונזיר טמא ודאי מ"מ היה דינך למנות קודם לצרעתך ולגלח ב' תגלחיות ואח"כ לנזירותך אף עכשיו כן. דגילוח ראשון הרי הוהא דחייב לגלח לכשנתרפא מצרעתו דכתיב וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו. וגילוח שני שחייב לגלח לאחר ד' יום לטהרתו כדכתיב ושב מחוץ לאהלו שבעת ימים וכתיב והיה ביום השביעי יגלח את כל בשרו. ועכשיו ישאי לוכל בקדשים לאחר ס' יום דהשתא ודאי טהור הוא שהרי נטהר מצרעתו ואיכא למימר נטהר נמי מספק טומאת נזירותו. וכיון דאמרינן ליה לצרעתך עלו ולא לנזירותך צריך למנות עוד ל' יום לנזירותו ומגלח לסוף ל' כדין נזיר טהור וכשורצה להביא קרבנו אומרין לו שמא נזיר טמא הייתה ואותו גילוח שגילחת עולה לגילוח טומאה למה שהייתה חייב לגלח לסוף ז' ועדיין צריך אתה למנות ל' יום לנזירות

ד א ב מי' מ"ז מהל' מעה"ק הלכה ה: ה ג מי' מ"ש מהלכות מזרות הלכה ז:

רבינו גרשום

מאי מיוחדת הואיל ופתח [בה] הכתוב תחילה: פשיטא דמנחת הסולת קאמר מתני' דקתני יביא מנחת הסלת והיינו הא שפתח בה הכתוב תחילה ומאי קאמר לבייתא [דהיינו אותה] (דאמר) שפתח בה הכתוב תחילה ולא כלום קמ"ל. דהיינו היא: אלא לסימן בעלמא קמ"ל לגירסא דמי שאמר מנחה סתם לרבי יהודה יביא אותה שפתח בה הכתוב והיינו מנחת הסלת: פירשתי שם מנחה ואיני יודע איזו פירשתי יביא חמשתן: דאי רבי שמעון כיון דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא האי מחצה חלות ומחצה רקיקין לאו מחצה דוקא קאמר אלא מקצת חלות ומקצת רקיקין: אי נמי סבר לה כר' יהודה דאמר כל המנחות באות עשר עשר והני חלות נמי עשר ורקיקין עשר. אמאי יביא חמשתן ותו לא הא איכא לספוקא בארבע עשרה מנחות כיצד דדילמא ט' חלות וא' רקיק אמר או ח' חלות וב' רקיקין או ז' חלות וג' רקיקין או ו' חלות וד' רקיקין או ה' חלות וה' רקיקין או ד' חלות וו' רקיקין או ג' חלות וז' רקיקין או ב' חלות וח' רקיקין או חלה אחת וט' רקיקין הרי תשע והיינו גרועי ואוסופי עד לחלה א' וט' רקיקין ואיכא לספוקי לכולהו אמר רקיקין או כולהו אמר חלות או סלת אמר או מחבת אמר או מרחשת אמר הרי י"ד. וכ"ש אי סבר לה כר' מאיר דאמר כל המנחות באות י"ב איכא לספוקי בשש עשרה. מוסיף שנים על הני דאמרן דאיכא גרועי ואוסופי עד לחלה אחת וי"א רקיקין: אביי אמר אפי' תימא ר' שמעון ואינו צריך אלא חמשתן דשמעינן ליה לר' שמעון דאמר מייתי ומתני. הכא נמי מייתי ומתני שהרי הביא עשר חלות ועשר רקיקין ומתני דאי אמר תשע חלות וחד רקיק ליהוו הני עשר לחובתי ואידך עשר ליהוו נדבה ואי אמר ח' חלות וחד רקיק ואפילו עד חלה אחת וט' רקיקין יכול למימר הני עשר לחובתי ואידך י' לנדבה ואי אמר כולהו חלות אז כולהו רקיקין הרי הביא. וכן נמי אי סבירא ליה כר' מאיר לייתי מכולהו י"ב ולתיני ולימא אי מחצה רקיקין אמרתי יהו י"א חלות וחד רקיק לחובה והשאר יהא לנדבה הרי י"א מנחות ושמא חלות לחודייהו נדר או שמא רקיקין לחוד נדר או מחבת או מרחשת או מנחת סלת והכי מצי מתני ואזיל וממה נפשך לא יהא צריך אלא חמש מנחות: ומנא תימרא דר' שמעון אית ליה מתני דתניא ר' שמעון אומר למחרת מביא אשמו ולוגו עמו בספק ומצורע מוחלט

עין משפט נר מצוה

שיטה מקובצת

ו) סבר לה כר' יהודה גליון וכ"ש אי סבר לה כר"מ דאמר שתים עשרה איכא לספוקי בשש עשרה ספיקות ע"כ:

חידושי הרגמ"ה

אי נמי [סבר לה כר'] יהודה [דאמר כל] המנחות [באות עשר] והוי [חמשה ספיקות אי] עשר אמר [על כל] חמשתן ותו איכא לספוקי [בתשע] מנחות כיצד [אי] תשע חלות [ורקיק אחד] אמר או שמונה [חלות ושני] רקיקין או ז' [חלות] וג' רקיקין או [שש חלות] וד' רקיקין [או ה'] חלות וה' רקיקין [אל ה'] חלות וד' רקיקין [אר] ארבע חלות [ששה] רקיקין [אר] ג' חלות [שבעה רקיקין] או שתי חלות [שמונה] רקיקין או חלה אחת ותשעה רקיקין [הרי] תשעה היינו גרועי ואוסופי עד לחלה אחד ותשעה רקיקין ואיכא לספוקי שמא כולהו אמר רקיקין או כולהו חלות אי אמר סולת או מחבת או מרחשת הרי [י"ד] וכ"ש אי סבר כר' מאיר דאמר כל המנחות באות שתים עשרה איכא לספוקי [בשש עשרה] מוסיף שנים על [הני דאמרן] דאיכא גרועי ואוסופי עד לחלה אחת וי"א רקיקין: אביי אמר אפי' תימא ר"ש. אינו צריך אלא חמשתן דשמעינן ליה לר"ש דאמר מייתי ומתני שהרי הביא עשר חלות ועשר רקיקין ומתני דאי אמר תשע חלות [וחד רקיק] חלות [ורקיק אחד] אמר [אם שמונה [חלות ושני] רקיקין אר ד' [חלות] וג' רקיקין אר [ששה חלות] וד' רקיקין [אר ה'] חלות וה'

[מר ז' חלות וה' רקיקין [אל ה'] חלות וד' רקיקין [אר] ארבע חלות [ששה] רקיקין אר ג' חלות [שבעה רקיקין] אר שתי חלות [שמונה] רקיקין אר חלה אחת ותשעה רקיקין [הרי] תשעה היינו גרועי ואוסופי עד לחלה אחד ותשעה רקיקין ואיכא לספוקי שמא כולהו אמר רקיקין אר כולהו חלות אי אמר סולת אי מחבת אי

ואומר אם מצורע הוא כו׳: ה"ג ואותו אשם טענן שחיטה בצפון ומתן בהונות וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה כלומר ואותו אשם טענן שחיטה בצפון כדין [אשם] דאשם מצורע גמור דשחיטתו בצפון דאפי׳ יהא שלמים שלמים לא נאסר (שחיטתן) [אם נשחטו] בצפון ומתן בהונות כחומר דאשם וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כחומר דשלמים דרמינן עליה חומרא דתרוייהו. וה"ה כבי נמי מתני לקרבן נזירותו כשמביאו לסוף ק"כ יום אלמא דרבי שמעון אית ליה מתני׳ האי פירוש דספר׳ הכי גרסינן אף על גב דקא מפרק מר בשחיטת קדשים אימור דאמר ר׳ שמעון מייתי ומתני לכתחילה לתקוני גברא אבל בעלמא כו׳. דהכי תנן בשחיטת קדשים היינו במסכת זבחים בפרק כל הזובחים אשם שנתערב בשלמים ר׳ שמעון אומר שניהן ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהן ליום ולילה. אמרו לו אין מביאין קדשים לבית הפסול ואמרינן בגמרא אפי׳ תימא ר׳ שמעון כי אמר שמעון דאיעבד אבל לכתחלה אסור לערבן לפי שאין מביאין קדשים לבית הפסול דהא שנתערבו תנן וקתני בתר הכי איתיביה ר׳ שמעון אמר למחרת מביא וכו׳ דמשמע דאפי׳ לכתחילה קאמר וקא מפרק ליה שאני התם אמאי מביא לכתחלה ומתני דתקוני גברא הוא שמכשיר האי מצורע לאכילה בקדשים דאי אפשר דלא לייתי קרבן להכי מתני אבל בעלמא דלית ביה משום תקוני גברא כגון שלמי׳ שנתערבו בזבח אחד לא מצי (מתני׳) [לערב ולהתנות] לכתחלה: משום דקא מעטו באכילת שלמים. דשלמים נאכלין לב׳ ימים וליל״ה א׳ אחר כי נתערבו ויאכלו כחמור שבהן הנותר למחר ישרפנו ועדיין יש להן זמן לאכילתו ומביא קדשים לבית הפסול אבל מנחות שלא ידע מה פירש אפי׳ לכתחלה מצי מתני דהכא ליכא למימר דמעטו באכילתן דכולהו מנחות אין נאכלות אלא ליום ולילה והלכך גבי מנחות כדפרשינן לעיל: לר׳ שמעון דאמר מחצה חלת ומחצה רקיקים יביא רקיקים מתני׳ ט׳ חלות ורקיק אחד לחובתי ונמצא דקא מייתי עשרון אחד מב׳ עשרונין דבעינן דקא מייתי עשרון א׳ לחלות ועביד מניה חלה אחת וט׳ רקיקין. והשתא כי מתני הכי נמצא דמעטרף מעשרון דחלות ומעשרון דרקיקין חד עשרון לחובתו. ולוג א׳ מב׳ לוגין דהא בעשרון דחלות איכא חד לוג ובעשרון דרקיקין חד לוג וכי מתני הכי הוי ביני חד לוג בין החלות ורקיקין לחובתו. והאי פירוש שכתוב בספרים הכי הוא דהוה בעי חד עשרון וחד לוג דמאן דגדר מנחה סתם וכבעי להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין דחד מנחה הוא חשיב ובעי לאתויי עשרון אחד ולעביד מההוא עשרון חלות ורקיקין והכי נמי חד (עשרון) [לוג] לחלות ורקיקין דחד עשרון איכא השתא [דבעי] לאתויי שני עשרונות ושני לוגין נמי וקא מצטרף לחובתו מעשרון ולוג דחלות ומעשרון ולוג דרקיקין ובין תרוייהו הוי חד עשרון לחובתו: א"ל ודאי מצי הכי צעביד לצרף חובתו משני עשרונים דשמעינן לר"ש בברייתא דאמר שאם הביא עשרון אחד משני עשרונים כגון אם נדר עשרון מנחה סתם וכבעי להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין והכי נמי חד לוג בין חלות ורקיקין דחד עשרון וחד לוג דמאן דגדר מנחה סתם וכבעי להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין דחד עשרון ניגנו והשתא מייתי ב׳ עשרונין וב׳ לוגין וקא מצרף לחובתו מעשרון ולוג דחלות ומעשרון ולוג דרקיקין דבין תרוייהו הוי חד עשרון לחובתו: א"ל ודאי מצי עביד הכי לצרף חובתו מב׳ עשרונים דשמעינן לר"ש בברייתא דאמר אם הביא עשרון א׳ מב׳ עשרונים כגון דאם נדר עשרון א׳ ולוג א׳ והקדיש ב׳ עשרונים בב׳ כלים והפריש מהן חצי עשרון מכלי זה וחצי עשרון מכלי האחר דמהני ב׳ עשרונים הפריש חד עשרון לחובתו והכי נמי עביד מב׳ לוגין יצא: ומיקמתין היכי קמיין קמי׳ דר׳ שמעון לחלות ועשרון לרקיקין הא איכא למימר דמחצה חלות ומחצה רקיקי אמר דהיינו חד עשרון ולא בעי אלא חד קומץ מתרוייהו: לעולם דקמיין ב׳ קמצין חד מחלות וחד מרקיקין ומתני׳ ואמר הכי א׳ חלות לחוד ורקיקין לחוד אמרי רבי׳ א׳ מחצה חלות ומחצה רקיקין אמרי ההוא קומץ דקמיצנן מחלות לחודייהו ליהוו כאילו קמצתי חד קומץ מחלות ורקיקין בהדדי דהך תנאי מאי אהני ליה הא בעי למקמץ חד קומץ בין חלות ורקיקין והשתא קמיץ מחלות

רבי שמעון אומר למחרת מביא אשמו ולוגו עמו בידו כדין מצורע בשמיני שלו והוא יום אחד וששים ומתנה עליו לפי שהוא ספק מצורע וחטאת מצורע שמעכבת טהרתו אינו יכול להביא מבהמה שאין חטאת בהמה באה על הספק לפיכך יביא חטאת העוף ואם הוא עשיר יכתוב נכסיו לאחר ויהא עני ויביא קרבן עני דהיינו עוף ור"ש לטעמיה דאמר במסכת ערכין (דף יח:) אפי׳ היה עשיר בשעה שהביא לפיוריו או בשעת החטאת אפשר והעני הכל הולך אחר החטאת ואפילו לתנאי דפליגי עליה איכא לאוקומה להא דהכא ולפרושי יכתוב נכסיו לאחר מעיקרו ומתנה על חטאת העוף ואומר אם טמא הוא פירוש אם מצורע הוא הרי זו חובתו ואם לאו הרי זו ספיקו ואוכל בקדשים מיד אבל לשתות יין וליטמא למתים אינו יכול שאין ימי מזרו עולין לו לימי צרעתו כיצד יעשה פירוש לדברי בן זומא שאין מצריך לבקש אחד מן השוק לידור כנגדו בזיר כמו שמצריך רבי יהושע בפרק שני נזירין (מזיר נט:) סופר שלשים ומביא עולת בהמה ומגלח פי׳ ספק מגלחת טומאה וספק מגלחת טהרה דשמא מצורע היה ונזיר טמא ולא עלו לו אחת מתגלחותיו לנזירותיו רק מצרעתו שאין ימי מזרו עולין מתוך ימי צרעתו ולסוף שבעה אחר ימי טהרת צרעתו אינו יכול לגלח דשמא נזיר טהור הוא אבל הזאה לא בעי שכבר הזה ושבע ואפילו לסוף ל׳ אינו יכול לגלח עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים ומביא חטאת העוף דעוף משום ספק מגלחת טומאה שאינו יכול להתחיל מנין נזירות טהרה עד שיביא חטאתו כדפרישית ומתנה עליו כתנאי שלמעלה בתגלחת ראשונה והוא הדין שיש להתנות שאם אינו נזיר עכשיו כלל שכלתה נזירותיו מתגלחת שלמעלה העולה נדבה וחטאת העוף שפיקו אך הכנה לא חש לפרש כל זה וסופר שלשים יום ומביא קרבנותיו שלמים ולאלי ועולת בהמה ספק ומתנה עליו ואומר אם טמא הייתי בתגלחת שלישית העולה ראשונה נדבה וזו חובה וחטאת העוף מחובתי ואם טהור אני העולה ראשונה חובה וזו נדבה וחטאת העוף ספק ומתנה עליו הדין נמי דמתנה אם כלתה נזירות מתגלחת שניה שתיהן עולת נדבה וחטאת העוף ספק אך לא חש לפרש כך ושותה יין וומיטמא למתים תימה למה לא הזכיר בקרבנות תגלחת רביעית זו חטאת [בהמה] שהרי ודאי נזיר היה ועדיין לא הביא חטאת בהמה בשום פעם ואם באנו לפרש ריש דבריהם ספק נזיר ז׳ וספק אינו נזיר כלל עכשיו (אבל נזיר ודאי היה) ולכך לא יביא חטאת בהמה שהרי אינה באה על הספק לא משמע הכי דא"כ הוה ליה לפרושי בהדיא ועוד א"כ בשלמים הוה ליה למיתני תגלח לו למיהוי ח״ז ב) עולת נדבה לו שלמי בב) לענין [המורם מהם] דבהאי חזה ושוק ובהאי זרוע בשילה במה דברים אמורים בזמן שנדר שלשים אבל נדר שנים עשר חדש אוכל בקדשים לאחר שתי שנים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבעה שנים ג) באותו ענין ובאותה שיטה שאמרנו מגלח לסוף שנה ד) באותה של סוף שלשים ובאותו תגלח לסוף שתי שנים ה) בשניה ובלבוש ג׳ שנים בשלישית ובלבוש ארבעה שנים ברביעית טומא וספק ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים דתגלחת מעורע ודאי כשיבא לפניו מגלח ראשונה ובשניני מגלחת שניה ובשמיני מכניס ידיו לבהונות ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ג"ז כך כתוב בתוספתא ובגלח דגרסינן שם ובמבנה לפי שיטה שפירשנו טומא בודאי ומוחלט בספק אוכל בקדשים ו) לאחר שלשים ושבעה יום ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ע"ד יום טומא בודאי ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים ושותה יין ומטמא למתים לאחר ארבעה וארבעים יום: **אשם** זה יהא שלמי נדבה. וא"ת והא אמרינן בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מז:) דאשם מעורע שני כבשים מקבלין את הדם אחד ביד ואחד בכלי ושלמים אמרינן לגרוע שיקבל כל דמו של פר ויש לומר דתקוני גברא שאני כדאמרינן בפרק התערובות (זבחים דף עו:):

ומביכה. למ"ד אשם מעורע לאו דאורייתא הוי בתקופיי ידיו ואע"ג דשלמים בעו סמיכה גמורה ואשכחן בפרק האשה (דף פט:) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהן דנמנעין מלעשות פסח שני מחמת סמיכה משום תקוני גברא התירו ולמ"ד דאורייתא הזכיר בהנם סמיכה וכן נסכים דבין שלמים בין אשם מעורע טעונין סמיכה ונסכים ומיהו נסכים מלינו למימר דנקט משום שאר אשמות דלא בעו נסכים: **ותנופת** חזה ושוק. פימה דלא תני תנופה מחייב דבעי אשם מעורע כדתנן בפרק כל המנחות בשות מלה (לעיל סא.): **ונאכל** ליום ולילה. ובתוהה לתין בגלחת אלא לאיזה אין יכול להתנות משום דבעיא לאם ובלאם לי אפשר לעשות תקנה כדמוקה בפרק התודה (לעיל פ.): **שמעינן** ליה לרבי שמעון דאמר אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולוג אחד משני לוגין יצא. פי׳ בקונטרס לא מיתפרש ויש לדקדק מדלא מקשבר דמכאן שתי חלאם ולחם הפנים אבל פאני שמעת מינה דלא חיש בעשרון משתי עשרונות ומיהו לוג אחד מב׳ לוגין לא שמעינן מינה דכולהו מודו במדת הלח דנתקדשה: כרבי

אחד ולוג אחד והקדיש שני עשרונים וב׳ לוגין והביא אותן עשרונים בשני כלים והפריש מהן חצי עשרון מכלי זה וחצי עשרון מכלי זה (משני עשרונים כגון) דמהני ב׳ עשרונות הפריש חד עשרון לחובתו דה"ג עביד בשני לוגין יצא: ומיקמתין היכי קמיין. הא קא מייתי עשרון לחלות ועשרון לרקיקין דא אימא (אימר) מחצה חלות ומחצה רקיקין אמר היינו חד עשרון ולא בעי אלא חד קומץ לתרוייהו: לעולם (דבעי למיקמץ) דקמיץ ב׳ קמצים חד דחלות וחד דרקיקין ומתני׳ ואמר [אי] חלות לחוד כו׳ אי מחצה חלות ומחצה רקיקין ליהוי הוהא קומץ דחלות ורקיקין בהדדי דהך תנאי [מהני] דדמי כאילו קמץ חד קומץ לחוד מתרוייהו: הך תנאי מאי אהני ליה הא בעי למיקמץ חד קומץ [וקא קמיץ] ב׳ קומצין: א"ל ודאי מצי למיקמץ מחלות [שיהו] ארקיקין דשמעינן לר"ש בברייתא דאמר [דהיכא] דנדר מחצה חלות ומחצה רקיקין ומייתי להו בחד מנא רבי קמץ ועלה בידו מאחת על שניהם יצא דיכול לקמוץ מחלות ארקיקין ומרקיקין אחלות:

הגהות הב"ח

(א) נב׳ ולר"ש לאמר: (ב) רש"י ד"ה ומ"ש ומ"ג דקמפריק מר בשחיטה:

מוסף רש"י

שחיטה בצפון ומתן בהונות. כמומר אשם וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק. כמומר שלמים (זבחים עו. וכבייר נדה ע.).

שיטה מקובצת

א) ואע"ג דקאמר מר אימר דאמר. מתיבת ואע"ג עד תיבת אלא דיה רב פפא זהו פי׳ מרבנן סבוראי: ב) משני עשרונין: ג) לוגין. פי׳ דהוי בעי חד עשרון וחד לוג ומפלגינן לחלות ולרקיקין וקא מצרף מעשרון ולוג דחלות ומעשרון ולוג דרקיקין. זהו מרבנן סבוראי: ד) ולילה עד חצות: ה) עשרון אחד משתי עשרונות: ו) אחת ובעי שני קמצים חדא לחובה וחדא לנדבה כדאמר בסוף שמעתין: ז) ספק נזיר טמא: ח) למיהוי שלמי׳: ט) דלענין מורם מהם: י) לאחר שבעה ושלשים שוחה ביין ומטמא למתים לאחר שבעים וארבעה ימים טמא בודאי ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר: [א"ה מכאן ועד סוף המסכתא נקרעו הדפין ונאבדו וחבל על דאבדון] הירושי הרגמ"ה ואומר אם מצורע הוא (הכי [נמק]) ואותו אשם טענן שחיטה בצפון ומתן בהונות וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כחומר שלמים דרמינן עליה חומר תרוייהו וה"נ מתני בקרבן נזירותו כשמביא לסוף ק"כ יום אלמא ר"ש אית ליה מתני׳: (והא׳ פירושא דספרים [מאע"ג] אע"ג דקא מפרק מר בשחיטת קדשים אימר דאמר ר"ש לכתחילה תקוני גברי אבל בעלמא כו׳): ל"ר"ש דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא הא קא מייתי כו׳ האי פירושא דבספרים הכי הוא. דהוי בעי עשרון וחד לוג דמאן דגדר מנחה סתם בעי להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין דחד מנחה הוא חשיב ובעי לאתויי עשרון אחד ולעביד מההוא עשרון חלות ורקיקין והכי נמי חד (עשרון) [לוג] לחלות ורקיקין דחד עשרון איכא השתא [דבעי] לאתויי שני עשרונות ושני לוגין נמי וקא מצטרף לחובתו מעשרון ולוג דחלות ומעשרון ולוג דרקיקין ובין תרוייהו הוי חד עשרון לחובתו: א"ל ודאי מצי הכי צעביד לצרף חובתו משני עשרונים דשמעינן לר"ש בברייתא דאמר שאם הביא עשרון אחד משני עשרונים כגון אם נדר עשרון

ג) [נעיל סנ: וס"כ], ב) ל"ל שלמי נדבה. ל"ק, ג) כאותו כו׳ וכאותה כו׳. ל"ק, ד) ל"ל כאותה כו׳ וכאותו כו׳. ל"ק, ה) ל"ל כמנייה וכן כשלישית וכן כרביעית. ל"ק,

---

שמעינן ליה לר"ש. כפ' כל המנחות בחוט מלח (לעיל סג.): **מופר השמן.** אמרי' בפ' וחלו מנחות (לעיל עה.) מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקין מביא לוג שמן וחולהו לחלות ורקיקין וחלות בולן ומוקח הרקיקין על פני כולן ושאר השמן מחזירו לחלות וגבי כולה רקיקין תניא לעיל מהכיא [סס] מוסמן כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים: **רבי שמעון בן יהודה.** גבי מחצה חלות ומחצה רקיקין קאי: **מופר השמן נאכל לכהנים.** כדין רקיקין הבאים בפני עצמן הלכך ממה נפשך מותר של רקיקין נאכל לכהנים: **כי קא מספקא ליה.** לגדר ממנחת יחיד שאינה באה בצבור דהיינו הך ממש מנחות הנדבה דאינן באות בצבור כדאמר לעיל (דף קד:) אין שנים מתנדבים עשרון אחד שהרי כתיב בה נפש[a] אבל מנחת נסכים הבאה בצבור לא מספקא ליה דודאי[b] ידע שלא נדרה: **שלא עשרוני מאחד ועד ששים.** שיביא ששים מנחות בששים כלים בחד כלי חד עשרון ובאידך שנים ובאידך שלשה ובאידך [c](אדבעה וכן עד) ששים: **ששם אלף ושמנה מאות ושלשים.** עשרונות וכבל כלי יאמר אם כזו נדרתי זו לנדרי ואם לאו תהא נדבה דממנה נפשך חדא מיניהו נדר: **פירשתי.** עשרונות [d]ופירשתי מאיזה מנחה מן החמש המנחות ואיני יודע מאיזה מנחה פירשתי וכמה עשרונים פירשתי בה יביא חמש מנחות של ששים עשרונות: **כמופר להכנים חולין לעזרה.** ולכולי עלמא אסור לערב חובה בנדבה: **רבנן סברי מופר להכנים חולין לעזרה.** הלכך יביא ששים עשרון בכלי אחד ויתנה אם כולן נדרתי כולן לחובתי ואם לאו מה שנדרתי יהא לחובתי ואם חולין אבל השאר לנדבה לו מלי לאיתויי דאסור לערב חובה בנדבה. ואי קשיא הכא נמי היכי קרבי קומץ הא הוי קלא מן הקומץ חולין ועוד מנחה היכי מיפתרי והא לא איקמץ קומץ שלם דקלא מן הקומץ הוי חולין תריץ כדתרלינן בהקומץ רבה (לעיל כד:) קומץ בדעתא דכהן תליא מילתא וכהן דעתו לאוקוף ולא לחולין: **ורבי סבר אסור להכנים חולין לעזרה.** הלכך לו מלי איתויי בכלי אחד ומתנה אבל יביא חמש מנחות מאחד ועד ששים בששים כלים ויאמר אותם שנדרתי יהו לחובתי והשאר נדבה. ואי קשיא שעשרונות בששים כלים ויאמר לפי חשבון שנדרתי יהא לנדרי והשאר נדבה הא לא קשיא דקביעות הממנה[e] מילתא היא ולא מלי לאיתויי בכלי אחד פחות ממה שקבע בו: **מופר לערב חובה בנדבה.** הלכך מייתי ס' עשרונות ויאמר כפי מה שנדרתי יהו לחובתי והשאר לנדבה: **שני קמצים.** חד לחובה וחד לנדבה: ומשני **דקמץ.** שני קמצים: **כל היכא דמצי ידיה דכהן השפא.** בקומץ ראשון יהא חובה וכל היכא דמצו אחרון בקומץ אחרון מהא נדבה: **ולמא**

כרבי שמעון בן יהודה. ואם תאמר מאי סלקא דעתך דמקשה דקמשמעין דאי מחצה חלות ומחצה רקיקין מותר השמן מחזירו לחלות הא לא אשכחן בפ' וחלו מנחות (לעיל עה.) רבי שמעון לחיים ליה האי סברא ומנא ידע בכולה רקיקין דשאר השמן נאכל לכהנים וי"ל משום דרבנן דפליגי ארבי שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון [3]מושחן כמין כי ומותר השמן נאכל לכהנים אמר ליה רב כהנא לרב אשי והא איכא לספוקה במנחת נסכים דאמר רבא [3]א מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום כי קא מסתפקא ליה (סימן יחי"ד בגל"ל לבונ"ה בלו"ג מקמצ"ה) באה בגלל יחיד באה בגלל ציבור לא מסתפקא ליה כי קא מסתפקא ליה באה בגלל עצמה באה בגלל זבח לא מסתפקא ליה כי קא מסתפקא ליה טעונה לבונה שאינה טעונה לבונה לא מסתפקא ליה כי קא מסתפקא ליה באה בלוג באה בשלשה לוגין לא מסתפקא ליה כי קא מסתפקא ליה טעונה קמיצה שאינה טעונה קמיצה לא קא מסתפקא ליה: פירשתי מנחה של עשרונים: תנו רבנן פירשתי מנחה [4] וקבעתי בכלי אחד של עשרונים ואיני יודע מה פירשתי יביא מנחה של ששים עשרונים דברי חכמים רבי אומר [5]יביא מנחות של עשרונים מאחד ועד ששים שהן אלף ושמונה מאות ושלשים פירשתי [7]ואיני יודע מה פירשתי ואי זו מהן פירשתי ואיני יודע כמה פירשתי יביא חמש מנחות של ששים ששים עשרונים שהן שלש מאות דברי חכמים רבי אומר יביא חמש מנחות של ששים עשרונים מאחד ועד ששים שהן תשעה אלפים ומאה וחמשים במאי קא מיפלגי אמר רב חסדא במותר להכנים חולין לעזרה קא מיפלגי רבי סבר [6]אסור להכנים חולין לעזרה ורבנן סברי מותר להכנים חולין לעזרה רבא אמר דכולי עלמא [3]אסור להכנים חולין לעזרה והכא במותר לערב חובה בנדבה קא מיפלגי רבנן סברי מותר לערב חובה בנדבה ורבי סבר אסור לערב חובה בנדבה אמר ליה אביי לרבא לרבנן דאמרי מותר לערב חובה בנדבה הא בעינן שני קמצים דקמיץ והדר קמיץ והא קא קמיץ מחובה אנדבה ומנדבה אחובה דתלי ליה [1]בדעת כהן דאמר כל היכא דמטיא ידא דכהן השתא חובה ולבסוף נדבה ואקטורי היכי מקטר ליקטר נדבה ברישא דחובה היכי מקטר לה דלמא כולה חובה היא וחסרו להו שירים [2]ואמר מר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטיר קומץ עליהן ליקטר חובה ברישא דנדבה היכי מקטר לה ודלמא

ס' עשרון בכלי אחד. ויש בכלל המרובה המועט וסבירא ליה לתנא קמא קטן והביא גדול יצא ור' סבירא ליה דלא יצא ואיירי כגון דקבעם בכלי הילכך קאמר יביא מנחה של עשרונים בס' כלים מאחד ועד ס'. בכלי אחד חד עשרון ובאחד שנים ובשלישי ג' וכן עד ס' דהשתא איהו שנדר הא איתיה לחוד בכליו. פירשתי ואיני יודע איזה מהם פירשתי דאינו יודע מאיזה מן של חמש מנחות ואינו יודע כמה עשרונים במנחה יביא מכל מין ס' בכלי אחד שהן עולין ג' מאות: ר"א מכל מין צריך להביא מאחד ועד ס'. ומין אחד מאחד ועד ס' עולין לאלף ושמונה מאות ושלשים אם תרצה לחשבם קח זה סימן בידך מכל חשבון שתרצה לחלקו כך. כגון אלו מאחד ועד ששים אמור ס' פעמים ס' ואל תחשוב אלא המחצית ל' פעמים ס' וכן חשוב אמ' עד עשרת א' וב' הרי ג' הוסיף ד' הרי יז"ד הוסיף ה' הרי ט"ו. וכן עד עשרה יעלה החשבון נ"ה הרי התחתון ה' על חשבון העשרה. ועכשיו ראה לי' פעמים ס' הרי י"ח מאות וששים הם ר' פעמים עשרה ולכל עשרה מותרים חמשה הרי שלשים והוו אלף ושמונה מאות ושלשים: רבנן סברי מותר להכנים חולין לעזרה. וקא מייתי ס' לחוד בחד מנא ומתני ואמר הכי אם עשר נדרתי יהו העשר לחובתי והשאר יהיו חולין וקומץ קומץ אחד ואותו קומץ הוי לחובתו וא' מכנים כולהו ב' בעזרה לית לן בה. דמותר (לערב) [להכנים חולין] בעזרה ומה דמתערבי חובה בחולין לית לן בה דאי חולין הכנים אכלי להו כקדשים: ור' סבר אסור להכנים חולין בעזרה. והילכך מתני ואמר הכי אי עשר נדרתי יהו העשר שבכלי אחד לחובתי והשאר יהיו נדבה ואותן עשר הא הוו בכלי אחד בפני עצמו דאם נדר קטן איכא קטן ואי גדול איכא גדול: רבנן סברי מותר לערב חובה בנדבה. והכי מתני אי עשר נדרתי יהו עשר שבתוך אלו ס' לחובתי והשאר נדבה. ואי מתערבי כולהו הן דהשתא אתערב חובה בנדבה לית לן בה דמותר לערב: ור' סבר דאסור לערב. הא בעינן ב' קמצין. חד לחובתו וחד לנדבתו: דקמיץ והדר קמיץ ב' פעמים: והא קא קמיץ מחובה אנדבה כו'. דהא מתערבי אהדדי: דמטא ידא דהכן השתא. כלומר הקומץ שיקמוץ תחלה יהא חובה והאחד נדבה: דילמא כולה מנחה של ס' עשרון חובה דחיישינן דס' נדר וחסרו להו שירים דכיון דקא קמיץ לשום חובה ברישא הן דקא קמיץ לבסוף לשם נדבה לא צריך דדילמא כולה חובה היא וחסרו להו שירים בין קמיצת חובה דקודם שהקטיר לשום חובה הקטיר קודם של נדבה ואשתכח דקא חסרו שירים שהרי חסרו אותו קומץ דהקטיר לשום נדבה והלכך היאך קמיץ לבסוף לשם נדבה לא צריך דדילמא כולה חובה היא וחסרו להו שירים בין קמיצת חובה דקודם שהקטיר קודם של נדבה ואשתכח דקא חסרו שירים שהרי חסרו אותו קומץ דהקטיר לשום נדבה והלכך היאך

מסורת הש"ס

a) [נעיל סג:], b) נעיל עה., c) נעיל סג:: d) נעיל קד: זבחים סד.], e) נ"ל ומיני יודע מאיזו מהן כו'. נ"מק, f) [נעיל מח. פ: וש"נ], g) [נעיל כד:], 1) נעיל מ. ע. [ויומא מז:], 2) [ויקרא כז], 3) נ"ל אל ס', 4) גי' נ"מק, 5) נ"ל ופיכאמי מנחה מן המנחם כו'. נ"מק, 6) [נ"ל מנח],

הגהות הב"ח

(a) גמרא מ"ר פירשתי מנחה של עשרונים וקבעתי בכלי אחד ואיני יודע: (b) רש"י ד"ה כי קא מספקא ליה וכו' דודאי נדרש שלא:

מוסף רש"י

מושחן. שלוקים כמין כי. אות יוונית ושעיה כמין טו"ת כהפרשת גודל מאלבע (לעיל עד: בכורי"). **מתנדב אדם מנחת נסכים.** שלא שמן ויין בלא קרבן (לעיל קד:) ואע"ג שלא אמרה מוהא מנחת נסכים שלא הבאה בגלל זבח, היכא דפרים פרים (בבחים פד.). **אסור להכניס חולין לעזרה.** והרשקיע, ובפיפרי כי ירחק ממך המקום וחמתא (דברים יב) בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקרוב מקום חולין שלך, והוא הדין לכל הבאת חולין בעזרה שאסור, אי נמי מדבקבן דלמא אינה לחוד ליה דעהב בהן מנהג חולין כדין וסבור קדשים הן הוא"ל ואיתיעבו בעזרה ואמי לגלוגי בקדשים (רשב"ם ב"ב פא:). **שירים שחסרו.** שנתמזרו מהן אין מקטירין. דתניא (מנחות דף ט.) מן המנחה פרט לשחסרה היא לו שחסר קומצה (יומא מז:).

שיטה מקובצת

גמ' ת"ר פירשתי מנחה של עשרונים וקבעתי: שם שהן אלף וכו' נ"ב אש"ל סימן: שם שהם תשעה אלפים וכו' נ"ב תמ"ח סימן: שם רבי סבר אסור להכניס ב"נ ע' תוס' לעיל דף פ ע"ב: רש"י ד"ה ר"ש בן יהודה כו' קאי דמותר השמן והד"א: ד"ה כי קא מספקא כו' לנדר ממנחת יחיד: בא"ד דהיינו הגך חמש מנחות דנדבה דאינן: ד"ה של עשרונים מאחד כו' ובאידך שלשה ובאידך כו' וכן עד ששים: ד"ה פירשתי עשרונות כו' של ששים ששים עשרונות: ד"ה רבנן סברי כו' היכי משתריא דהא: ד"ה מותר לערב כו' הלכך מייתי ששים עשרונות בחד מנא ויאמר כפי מה שנדרתי יהא לחובתי: תד"ה רבי ר"ש בן יהודה כו' ומנא דילמא הוי בכולה רקיקין דשאר השמן נאכל לכהנים:

רבינו גרשום

על רקיקין ומרקיקין אחלות דהא קמיץ ב' קמצין: א"ל ודאי מצי למקמץ מחלות לחודיהו ארקיקין דשמעי' ליה לר' שמעון בברייתא דאמר ודאי היכא דנדר מחצה חלות ומחצה רקיקין ומייתי להו בחד מנא וכי קמץ ועלה בידו מאחד על שניהן יצא אלמא דיכול לקמוץ מחלות ארקיקין ומרקיקין אחלות: דהא איכא מותר שמן דאמרי' בפירקא דלעיל דבשמביא חלות ורקיקין נותן חצי לוג לחלות וחצי לוג לרקיקין וחלות שנונין בלילה ורקיקין אין שנונין אלא משיחה דכדאמרי' מושחן כמין כי יוני ומותר השמן שנשתייר מחצי לוג של רקיקין אותו מותר מחזירו לחלות והשתא כי מספקא ליה אי כולן רקיקין אמר אי מחצה חלות ומחצה רקיקין אמר היכי עביד מאותו מותר שמן דבעי להחזיר לחלות לאחר משיחת רקיקין דאי מחצה חלות ומחצה רקיקין אמר צריך להחזיר המותר לחלות. אי כולהו רקיקין אמר מותר השמן נאכל לכהנים דלאחר שמושחן השירים נאכל לכהנים. והשתא אי אכלי כהנים לשירים שמא מחצה חלות ומחצה רקיקין אמר וצריך להחזירו לחלות ולא למיכליה כהנים: א"ל (קי"ל) [ס"ל] כר"ש בן יהודה. דאמר דהיכא דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין אין מחזיר המותר לחלות אלא נאכל לכהנים הילכך ממה נפשך נאכל לכהנים: והא איכא לספוקה במנחת נסכים דאיכא למימר במנחת נסכים נדר וייתי מנחת נסכים ואמאי לא קא חשיב נמי הא דליתני ר' מיני מנחות ואמאי קא אמר חמשתן ותו לא: דאמר רבא מתנדב אדם. דיכול להביא מנחת נסכים לחודיה בלא זבח והואיל דמצי למיתי איכא למיחש דהא נדר: א"ל להא ודאי ליכא לספוקי כי קא מספקא ליה דידע דמידי דבאה יחיד ולא באה צבור נדר דהיינו אחד מה' מנחות אבל נסכין דבאין נמי בצבור פשיטא ליה דלא נדר: ופשיטא ליה נמי דלא נדר מידי דבא בגלל זבח ולא מידי דלא טעון לבונה ולא מידי דבעיא ג' לוגין שמן ולא מידי דלא טעון קמיצה דהיינו מנחת נסכים דכולה כליל ואית בה כל הני: פירשתי מנחה של עשרונים. דיודע איזו מנחה נדר אבל אספקא ליה כמה עשרונים נדר במנחה: יביא

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פי"ד מהלכות מעה"ק הלכה ח:
ז ב מיי' שם פי"ז הלכה מ ועי"ש בכ"מ:
ח ג מיי' פי"ב מהלכות שחיטה הלכה ג ופי"א מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ז:

אפשר דמייתי שיתין בחד מנא ומגע להו וקמיץ. תימה והא תניא בהקומץ רבה (לעיל כד.) והריש ממנו בקומצו מן הממובר שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ ומשמע התם כגון דחק קפיזא בקנא אע"ג דעריב מעילאי ואין לחלק בין עשרון אחד לכמה עשרונות דהא על כרחין הא דקאמרי' הכא ומגע להו וקמיץ למה לי דמגע להו אי לאו משום דכתיב ממנו כדדרים להו התם וכיון דמדכתיב ממנו נפקא יש לנו למעט שני עשרונות בשני כלים כיון דחדא מנחה ניתנו וחד קומץ לתרוייהו אע"ג דנגעי כמו עשרון אחד בשני כלים ונרין לפרש שני כלים דהכא בערבה של תרגוליס דהתם ואע"ג דמפסקן מחילתה הא נוגע וא"ת דבכולה שמעתא משמע דלא אפשר בחובה משמע דשרי וא"כ נרבי יאמר אם שנים עשרונים נדרתי הרי עלי עליון עשרון ג' ואם פחות מס' נדרתי הרי עלי עליון כל מה שחיסרתי מס' ועוד עשרון אחד יותר ומייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמיץ מהאי וקמיץ מהאי דכיון אהכל חובה נמי יכול לערב ויש לומר דכשנין לעיל בפרק הקודה (דף פח.) הקודה אמרה טוב אשר לא תדור ואת אמרת ליקו ולינדל לכתחילה ואין לנו לעשות כאן תקנה ע"י הרי עלי אבל בהרי זו הרי דהוי אלא דעתך לרבי מותר לערב חובה בנדבה והכא בדרבי אליעזר קא מיפלגי דרבנן אית להו דרבי אליעזר ורבי לית ליה דרבי אליעזר אמר ליה אי סלקא דעתך לרבי מותר לערב חובה בנדבה ודרבי אליעזר לית ליה אפשר דמייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמיץ רבא אמר דכולי עלמא מותר לערב חובה בנדבה ודכולי עלמא אית להו דרבי אליעזר והכא בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן קא מיפלגי [1]דתנן אפי' מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג רבי אליעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה שנאמר [2]למנחה ולוג שמן רבנן סברי (ב) [3](כרבנן] דאמרי ס' לוג וכל חד וחד עשרון לוגה קא שקיל ורבי סבר כר' אליעזר בן יעקב דאמר אין לה אלא לוגה ולא ידענן אי חדא מנחה היא דסגי לה בחד לוג אי שתי מנחות נינהו דבעינן שני לוגין רב אשי אמר בקטן והביא גדול קמיפלגי רבנן סברי קטן והביא גדול יצא ורבי סבר לא יצא והא איפלגו בה חדא זמנא [4]דתנן [5]קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא צריכא דאי איתמר בהא בהא קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומץ הוא אבל התם דקא נפישי אימורין אימא מודו ליה לרבי ואי איתמר בההיא בההיא קאמר רבי אבל בהא אימא מודי להו לרבנן צריכא [6](סימן עצי"ם זה"ב יי"ן עול"ה תוד"ה שו"ר): **מתני'** [7]הרי עלי [8]עצים לא יפחות משני גזירין לבונה לא יפחות מקומץ [9]חמשה קמצים הם [10]האומר עלי לבונה לא יפחות מקומץ המנדב מנחה יביא עמה קומץ לבונה המעלה [11]את הקומץ בחוץ חייב שני בזיכין [12]טעונין שני קמצים הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב [13]כסף לא יפחות מדינר [14]כסף נחשת לא יפחות ממעה כסף [15]פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יהא מביא עד שיאמר לא

ודלמא כולה חובה היא וכל [6]שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו אמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי דמסיק להו לשום עצים וכרבי אליעזר [3]דתניא רבי אליעזר אומר (ב) [1]לריח ניחוח אי אתה מעלה [8]אבל אתה מעלה לשום עצים אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי ודלמא דכולי עלמא מותר לערב חובה בנדבה והכא בדרבי אליעזר קא מיפלגי דרבנן אית להו דרבי אליעזר ורבי לית ליה דרבי אליעזר אמר ליה אי סלקא דעתך לרבי מותר לערב חובה בנדבה ודרבי אליעזר לית ליה אפשר דמייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמיץ רבא אמר דכולי עלמא מותר לערב חובה בנדבה ודכולי עלמא אית להו דרבי אליעזר והכא בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן קא מיפלגי [3]דתנן אפי' מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג רבי אליעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה שנאמר [2]למנחה ולוג שמן רבנן סברי (ב) [7](כרבנן] דאמרי ס' לוג וכל חד וחד עשרון לוגה קא שקיל ורבי סבר כר' אליעזר בן יעקב דאמר אין לה אלא לוגה ולא ידענן אי חדא מנחה היא דסגי לה בחד לוג אי שתי מנחות נינהו דבעינן שני לוגין רב אשי אמר בקטן והביא גדול קמיפלגי רבנן סברי קטן והביא גדול יצא ורבי סבר לא יצא והא איפלגו בה חדא זמנא [4]דתנן [5]קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא צריכא דאי איתמר בהא בהא קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומץ הוא אבל התם דקא נפישי אימורין אימא מודו ליה לרבי ואי איתמר בההיא בההיא קאמר רבי אבל בהא אימא מודי להו לרבנן צריכא [6](סימן עצי"ם זה"ב יי"ן עול"ה תוד"ה שו"ר): **מתני'** [7]הרי עלי [8]עצים לא יפחות משני גזירין לבונה לא יפחות מקומץ [9]חמשה קמצים הם [10]האומר עלי לבונה לא יפחות מקומץ המנדב מנחה יביא עמה קומץ לבונה המעלה [11]את הקומץ בחוץ חייב שני בזיכין [12]טעונין שני קמצים הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב [13]כסף לא יפחות מדינר [14]כסף נחשת לא יפחות ממעה כסף [15]פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יהא מביא עד שיאמר לא

דלמא כולה חובה היא. ומכי שקיל קומץ קמא הוה ליה כל מה שבכלים שייריש וכי קמיץ דנדבה ומקטר לה הוו להו [כמקטיר] שייריש (שחסרו): **דמסיק להו לשם עצים.** לעולה דחובה מקטיר בריחא ודקאמר דילמא איכו[מ] שייריש ניתנו וקמו להו בבל תקטירו דמקטר ליה לקומץ דנדבה לשם עצים: **ואל המזבח לא יעלו.** בתריה דההוא קרא דבל תקטירו כתיב: **אם להו דר' אליעזר.** הלכך כי מקטר לקומץ דנדבה מתנה ואומר אם איכא נדבה בההוא כלי תהוי הקטרה מעליא ואי כולה לחובה היא הקטרה קמייתא מהא הקטרה והך לשם עצים: **ורבי יוסי ליה דר' אליעזר.** הילכך לא מצי מקטר לקומץ בחד מנא דתנו לא [3] מקטר לקומץ קמא[כ] דלמא כוליה חובה וקם ליה בבל תקטירו: **אפשר דמייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא.** וקמיץ מגדול בריחא ומתנה אי כולה חובה שפיר ואי לא הא דקמיצנא ליהוי מחובה ומאי דקמיצנא[כא] מכלי א' ליהוי אההוא עשרון ולאותה נדבה דפש בכלי [ד] אחר ומגע מגענן לראש הכלים זה בלד זה כדי שיגעו לראשי הקלחות[כב] זו לזו כי היכי דלישתרי נדבה דבכלי גדול הקומץ דבכלי קטן [ה]ומקטיר חובה והדר לנדר דאי נמי הויא קמייתא כל כלי גדול חובה לא הוו להו שייריש שחסרו דמהנהו שיתין דבחד מנא לא שקיל ולא מידי מכי שקיל קומץ קמא: **שמים לוג.** לשמים עשרון שבאותו כלי ומתנה כמה שנדרתי אותו לחובתי והשאר תהא נדבה וכל חד עשרון לוג שקיל וחובה ונדבה לנדבה: **אין לה [מנחה] אלא לוגה.** לוג לכל המנחות ואי עריב שתים מנחות זו של ששים חוו של ששים בכלי אחד בעי להו ב' לוגין ואי חדא היא [כ]בעי חד לוג: **קטן והביא גדול.** וזה אי נמי לא נדר אלא שלשה עשרונות ומייתי חמשה לנדרו יצא ולא בעי אתנויי מידי: **קטן והביא גדול: אידי ואידי.** בין מנחה גדולה ובין מנחה קטנה חד קומץ מקריב: אימורין דגדול נפישי מלקטן ואיכא למימר לא הכי נדר בההוא קאמר לא יצא דנפישי אימורין דידיה: **מתני' שני גזירין.** שני בקעיות גדולות: **והמעלה את הקומץ בחוץ חייב.** כרת להעלאה היא. ובהאי כללא הוי מעלה קומץ בפיס דהקטרה מעליא היא הלכך לא חשיב להו בשיתא: **שני בזיכין.** של לחם הפיס: **נחשת לא יפחות ממעה כסף.** לא יפחות משוה מעה כסף דמייתי [נחושת] שוה מעה כסף: **פירשתי.** כך וכך זהב ואיני יודע כמה פירשתי: **יביא.**

ולילמא [3]קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירין וכן הוא אומר [4]והגורלות הפלנו על קרבן העצים רבי אומר עצים קרבן הם טעונין מלח וטעונין הגשה אמר רבא ולדברי [כ]רבי עצים טעונין קמיצה אמר רב פפא לדברי רבי עצים צריכין עצים: לבונה לא יפחות מן הקומץ: מנלן דכתיב [5]והרים ממנו בקומצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה מקיש לבונה להרמה דמנחה מה הרמה דמנחה קומץ אף לבונה נמי קומץ: ת"ר [כב]הרי עלי למזבח יביא לבונה שאין לך דבר שקרב לגבי מזבח אלא לבונה פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא מכל דבר שקרב למזבח ותו ליכא והא איכא [כג]עולה איכא עורה לכהנים והא איכא עולת העוף איכא

מוראה

כל כך עד שיודע בעצמו שלעולם לא לכך נתכוונתי: **גמ' קרבן.** נפק מ' מקריב קרבן מנחה (ויקרא ב): **וכן הוא אומר.** דעשים מיקרו קרבן: **וטעונין הגשה.** בקרן דרומית מערבית כמנחה: **עצים טעונים קמיצה.** שמרסקן לעצים דקין עד שנוטל מהם מלא קומצו: **עצים.** שהתנדב אדם עצים לסקיבן בעצי הקדש בשאר קרבנות: **מגלן.** דסתם הקטרה הוי קומץ: **פירשתי.** אחד מאותן הקריבין כולם למזבח ואיני יודע איזה מהם פירשתי. וקא [כ] סלקא דעתך דוודאי מדנתתי לעניינא דעתיה [נמי] אמרתי אי[ב] היה היתר שייריש להכהנים ואע"ג דאיכו נקוט לולו [ד] כמין עולת העוף ומנחת נסכים והילכך יביא מכולן אבל היכא דאמר הרי עלי למזבח סתם משמע דבר שנקטר[ב] היינו לבונה: **ותו ליכא.** ואמילתא קמייתא קאי דאין לך דבר הקרב כולו למזבח אלא לבונה:

מוראה

כתיב (יומא שם) פלגשמייהו בזכחים אבבי חטאת שנתערבו בארבעי עולה ר"ש אומר יתנם למעלה ויראה אי אם בכל חטאת כליו הן עשים, וחכ"א עומד בזרחן ויפלו לבית הסריפה שאסור להקטיר אבבי חטאת משוה לכלים הן דבל שאמנו לכלים הן ר"ש אבבי חטאת כליו הן קרא כתיב קרבן ראשים הקריבו אותם לד' שאור ודבש, בכורים אתה מביא מן המחברים ומנחת שתי הלחם שהאור, ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח אלו מי שאמנו אשה לד' דאוקמיתם בכל תקטירו אבל תקטירו דאשה בלא אמנו אשה לד' דאוקמיתם בכל תקטירו דלא אפר הקטרתו אבבי

מוראה ונוצה. מזרקן אצל מזבח מ) (הפנימי) ונבלעין במקומן כדאמרי׳ במס׳ יומא כפ׳ קמא (דף כא.): **לא פסיקא ליה.** דלימא דבר הקרב כולו למזבח משום מנחת נסכים הואיל ואיכא מנחת נדבה דלאיכא כולה למזבח: **נסכא.** תמיכה אחת של זהב שקורין פלנט"א: **מינורא קנעה.** מוצא קנון: **מחטעין.** מפילין רלא הפתילה כשהוא ערוך ונבלע"ז ממוקי"ר: **ומקנחין בה גרות.** שלא מעורה מאפרה שבתוכה: **כליה עורב.** משמרתא חדין תוחבין ברחש גג ההיכל לכלות העורבין שלא יבאו עליו: **מתני׳ הרי עלי יין.** לנסכים לא יפחות משלשה לוגין שהן פחותין שבנסכים: **שמן לא יפחות מן הלוג.** לחזי למנחת נדבה ואע"ג דהוה מתכוין להקריבו בפני עצמו כנסכים. והך סתמא כר׳ טרפון דאמר בפירקין לעיל (דף קד.) אף מתנדבין שמן: **ביום מרובה.** מפ׳ בגמ׳: **גמ׳ אזרח.** בפרשת נסכים כתיב (במדבר טו) כל האזרח יעשה ככה וגו׳ קרא יתירא הוא: **שלשה לוגין.** דבליר מהכי לא חזו: **יהיו.** הסם כתיב ככם כגר כאזרח יהיה משמע יהיה לכם עוד נסכים אחריני: **דון מינה.** דשמן דבא נדבה גמרינן ממנחת נדבה כדאמר לקמן קרבן מלמד שמתנדבין שמן והוהוא גבי מנחת נדבה כתיב (ויקרא ב) כי תקריב קרבן מנחה: **ואוקי באחרה.** בנסכים דשמן הבא בפני עצמו הוי כנסכים דומיא דיין: **מאזרח גמר לה.** כי היכי דגמרינן לעיל יין הכי נמי גמר רבי אזרח מלמד שמתנדבין שמן ודון מינה כל הנסכים שלשה לוגין: **קרבן מנחה מלמד כו׳.** אלמא ממנחת נדבה גמר לה: **מתני׳ יביא ככב.** פחות שבעולות. (ג) עולה ליכא לספוקי אלא בזכרים: **פירשתי.** אחד מקרבנות הבהמה ואיני יודע איזה מהם פירשתי: **יביא.** מכל מיני בהמה הזכרים גדולים ט) להיינו פר ועגל ואיל ושעיר גדי וטלה: **פירשתי.** אם המין ואיני יודע אם מן הבהמה ואם מן העוף:

תוספות

ודילמא נסבא. גרלה דנסכא פחות מדינר דמטעמי לא קשיא ליה דאזלינן בתר הפחות כדאמר (לעיל דף קד:): הרי עלי עשרונות יביא שנים אצל טפי לא הרי עלי עולה יביא תור או בן יונה וכן כולם מ) ובפ׳ בתרא דכתובות (ד) (דף קי:) ובבבא בתרא (דף קפה:) אמר כתוב בו כסף מגביהו דינר ודריך ואימא נסכא ובכל דוכתא קי"ל דיד בעל הסטור על התחתונה ובמס׳ שקלים (דף יא) אמרינן הרי עלי זהב יביא דינר זהב אמר ר׳ אלעזר והוא שהזיר אורה אבל לא הזיר אורה מביא אפילו ציורה משמע דציורה פחותה מדינר והיינו נסכא כדי לעשות ציורה וקשיא מהא דאמרי׳ בהגוזל מ) בתרא (ב"ק דף לו:) נסכא ועבדינהו זוזי משמע דזוזא פחות מנסכא וי"ל דהתם (ה) בזוזי פשיטי דהוא שמיני שבעורי ואע"ג דנקטו זוזי סתם הכי נמי תנן בפ׳ אע"פ (כתובות דף פה:) כליס של חמשים זוז ומפרש גגמ׳ חמשין זוזי פשיטי ופפרק היכן (סוכה דף כב:) אמר כזוזא מלעיל כאיתיתיה מלתתא וקים לן איתיתיה פלגא דזוזא אלא דהוא זוזא הוא זוזי פשיטי דאיכא מנייהו קיימי מ) באיתיתיה בתחתא דלא סגי פריטי דבספא הכא ובגגו פשוט (ב"מ קפה:) משני הכי ותימה דבפ׳ בתרא דכתובות (דף קי:) אמרי׳ פריטי דבספא לא עבדי אינשי ועוד קשיא דבגגו פשוט (ב"מ שם). אמרי׳ מגביהו דינר וכתובות (דף קי:) קתני מגביהו לוה כל מה שירצה וי"ל דפריטי דהכא ובגגו פשוט נ) אלו דווקא והכי פריך ואימא פריטי כלומר פונדיונים או מעות איתיתיה מ) כי התם בכתובות ומשני בתחתא דלא סגי ובכתובו׳ פריך ואימא פרוטות ממש ואע"ג דקתני מגביהו לוה כל מה שירצה לא משמע ליה שיוכל להגבותו פרוטות מדלא קתני מגביהו פרוטות שהוא הגרוש שבכל המטבעות: **שמוחטין** בה את **התפילות.** אלא של מורה דמלקתמיים אית להן אלא ר) [אלא] אחר גרות שהיו במקדש דתנן במתיד (דף ל) ובפ"ק דסנהדרין (דף יד:) דאמרי׳ אפי׳ ציורה קטנה של הקדש צריכה עשרה בני אדם לפדותה לא כמו אפי׳ אם בקונטרס שטויין בה זהב אלא כי הכא שמוחטין בה את התפילות מ) אשמהן ציורה דתנן (כלים פ"ש מ"ו) כוס שבלע את הציורה מ): **כליה עורב.** פירש בקונטרס משמרות חדין תוחבין ברחש גג ההיכל לכלות העורבים שלא יבאו עליו ומקוס אחר פירש כמין טבלא חדה זקופה על גילה וחדודה לתחתן כמו סכין ובערוך ערך כל פי׳ שעשו אורה להבריח בה העופות מגג ההיכל

מוראה ונוצה והאיכא נסכים לשיתין אזלי והאיכא מנחת נסכים כיון דאיכא מנחה דאכלי כהנים מינה לא פסיקא ליה: הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב: ודלמא [א] נסכא [ב] אמר ר׳ אלעזר [ג] דאמר מטבע ודלמא פריטי אמר רב פפא פריטי דדהבא לא עבדי אינשי: כסף לא יפחות מדינר: ודלמא [ד] נסכא א"ר אלעזר [ה] דאמר מטבע [ו] ודלמא פריטי אמר רב ששת באתרא דלא סגו פריטי דכספא: נחושת לא יפחות ממעה כסף: [ז] תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא יפחות מציונורא קטנה של נחשת למאי חזיא אמר אביי שמחטטין בה [ח] פתילות ומקנחין בה גרות: [ט] ברזל תניא אחרים אומרים [י] לא יפחות מכליה עורב וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה איכא דאמרי [יא] לא יפחות מאמה על אמה למאי חזיא אמר רב יוסף [יב] לכליה עורב: **מתני׳** [יג] הרי עלי יין לא יפחות משלשה לוגין [יד] שמן לא יפחות מלוג רבי אומר שלשה לוגין [טו] פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא כיום מרובה: **גמ׳** [1] אזרח מלמד שמתנדבין יין וכמה שלשה לוגין ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף תלמוד לומר יהיה יכול יפחות תלמוד לומר ככה: שמן לא יפחות מן הלוג רבי אומר שלשה לוגין: [טז] במאי קא מיפלגי אמרוה רבנן קמיה דרב פפא בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקים באתרה קא מיפלגי [יז] רבנן סברי דון מינה ומינה מה מנחה מתנדבין אף שמן נמי מתנדבין ומינה מה מנחה בלוג אף שמן בלוג ורבי סבר [יח] דון מינה ואוקי באתרה מה מנחה מתנדבין אף שמן נמי מתנדבין ואוקי באתרה כנסכים מה נסכים שלשת לוגין אף שמן נמי שלשת לוגין אמר [יט] להו רב פפא אי ממנחה גמר לה רבי דכולי עלמא לא פליגי דון מינה ומינה אלא רבי מאזרח גמיר לה אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא ומי מצית אמרת הכי והתניא קרבן מלמד שמתנדבין שמן וכמה שלשת לוגין מאן שמעת ליה דאמר שלשת לוגין רבי וקא מייתי לה מקרבן א"ל [כ] אי תניא תניא: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא כיום מרובה: **תנא** [כא] כיום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת: **מתני׳** [כב] הרי עלי עולה יביא כבש ר׳ אלעזר בן עזריה אומר או תור או בן יונה [כג] פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי [כד] יביא פר ועגל מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ועגל איל שעיר גדי וטלה פירשתי ואיני יודע מה פירשתי

מוסיף

כדרך שעושין עכשיו שמרי זרעים וקרלו אותה כליה עורב ועוד פירש בערוך מקדש ראשון שעשיה שרויה בו לא היו לריכין כליה עורב אלא היו עופות פורחין עליו אצל במקדש שני אלא היתה קדושתו רקדושת ראשון הוצרכו לכליה עורב ופ׳ (1) שני דמועד קטן (דף ט.) לא משמע כן גבי בית שעשה אלמה דאלכו ביוה"כ דקאמר לא פליגי בפרוכת ומשני שיורי בגין לא משייר אינשי ליה לשיורי באתמא כליה עורב משמע שהיה שם כליה עורב ושמא תאלה עשה כליה עורב אלא היה יודע אחרי כן כשראה קדושתו שמנו: **אי תניא תניא.** ועלוהה כאן בדון מינה פליגי וה"מ אית ליה לרב פפא בפ׳ כל המדיר (זבחים דף לא.) [כה] ובפ׳ כל שעה (פסחים דף לג.) והא דלא קאמר הכי בפ׳ כל המנחות בחות מלה (מנחות סב:) דיקוות בעלמא הוא: **רבי** [כו] אלעזר בן עזריה אומר יביא תור או בן יונה. בגמ׳ אמרי׳ דל"ל דמר כי אתריה ואע"פ שהיו רגילין לקנות קרבנות בירושלים כלאחמרי׳ (ב"מ כו.) מעות שנמצלו לפני סוחרי בהמה ואמרו (כריתות ח:) מעשה ועמדו קיימים בדבעמיים מ"מ דעת הנודר לפי מה שרוחה בעיר: **פירשתי** מן הבהמה בו׳. ה"ג יביא פר ועגל ואיל שעיר גדי וטלה ויש ספרים דלא כתיב שעיר ועל כרחין גרסי׳ ליה כדקתני גבי אלמים שעיר:

מוסיף

בפני עצמו הרי כנסכים דומיא דיין וכל המתנדב סתם שמן לנסכים מכוון דומיא דיין הכי"ד: ד"ה מאזרח כו׳ ודון מינה ומינה דכל הנסכים ג׳ לוגין: ד"ה קרבן כו׳ לה הס"ד ומה"ד שחל להיות בשבת דהוו י"ג פרים וי"ד כבשים וב׳ תמידין וב׳ המוסף שבת וב׳ אלים (ושעיר א׳) הס"ד ואח"כ מה"ד (מ"מ) יביא כבש זכר: ד"ה דשיא כו׳ הזכרים גדולים וקטנים דהיינו פר ועגל: תד"ה דדלמא כו׳. ובבבא בתרא אמרינן דכו׳. נ"ב עיין תוס׳ שם דף קס"ה ע"ב: בא"ד באיסתירא הס"ד ואח"כ מה"ד באתרא דלא סגי: שם קתני מגבהו לוה מה שירצה: ד"ה שמוחטין כו׳ המלקחים היה להן אלא שאר נרות: בא"ד את הפתילות דאשכחן צנורא כדפ׳ הקונטרס דתנן כוש שבלע את הצנורא: ד"ה כליה עורב כו׳ ועולה ונסכים: וסותבינן אמילתא קמא דקתני שאין לך דבר שקרב כולו לגבוה אלא לבונה ותו ליכא מידי דקרב למזבח כולו: והא איכא עולה. אית מינה עורה לכהנים: ו) לשיתין אזלי. ובעינן מידי דליהוי קרב על המזבח ממש. והא דאמרן בפירקין דלעיל מביא יין ומזלפו על גבי המזבח שמואל אמרה: מנחת נסכים. דאותה מנחה כולה כליל: כיון דאיכא שאר מנחות דאכלי כהנים מייהינו השירים: הלכך לא פסיקא ליה. לא פסיק ואמר מנחת נסכים דלא אמר שום מידי דאיכא באותה מין שנאכל לכהנים ולהכי ליכא לספוקא במנחת נסכים: דדלמא פריטי מטבע קטנה של זהב. פריטי כעין טריסוז: ציונורא פלך של נחשת שראשו כפוף ועשוי לשוות בו זהב: מוחטין. מקנח הדשן של פתילה כשהוא עמום: ומקנחין בה גרות שבשהמן והפתילה כולה כלה: מכולי עורב. לוח של ברזל שהוא אמה על אמה ומלא כולו מסמרין ומשימין אותו בראש גג המקדש והגג משופע למעלה כעין כובע ושם בראשו היה עושה כליא עורב עצמכלה העורב שלא ינוח שם שלא ינוף הגג: שמן סתם לא יפחות מן הלוג. ודלא כר׳ עקיבא בפירקין דלעיל: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי אי יין או שמן ואיני יודע נמי כמה לוגין: כיום מרובה. מכל אחד ואחד משמן ומיין. מפרש בגמ׳ האי כיום מרובה: הרי עולה סתם יביא כבש. דזהו פחות שבכל הקרבנות. ומפרש בגמרא דלא פליגי: יביא פר ועגל דאיכא למימר פר נדר ומוקמינן לה כר׳: מן הבהמה. דיודע אני שפרשתי אחד מקרבנות בהמה. וגדיא. טליא. דאיכא לספוקי אי זכר אי נקבה נדר מבהמה: הרי עלי שור סתם יביא פר שהוא שוה בין פר ונסכין מנה: בחמש. סלעים: שור במנה. אם פירש להביא שור שוה מנה יביא שור שהוא עצמו יהא שוה מנה כמו שאמר רבן כולהו במפרש קאמר: שור במנה. היכא דנדר להביא שור במנה והביא שני עגלים לא יצא. וקא ס"ד דהיכא דאמר שור סתם דאמרי׳ דחייב להביא הוא ונסכיו במנה אם הביא שנים במנה יצא אבל לכתחילה לא ליעביד: אזרח. יעשה ככה דכתיב בסוף פרשת נסכים אחר דפירש כולהו נסכים: מלמד שמתנדבין יין לחוד. ולהכי ילפינן מיניה יין ולא שמן דבההיא פרשת נסכים משתעי בנסכים דיין לחוד בלא שום מנחה. אבל בשמן לחוד בלא מנחה בלא שום מנחה. אבל בשמן לחוד בלא מנחה לא ליעביד: אזרח. דמנחה סגי לה בחד לוג שמן. שמן הבא בפ"ש נמי סגי בלוג: בנסכים דשמן דומיא בנסכים דיין: אלא ר׳ דאמר גמר לה מיין דקא מייתיתן ליה מאזרח מהתם גמר ר׳ דכי היכי דמתנדבין יין הכי נמי שמן וכי היכי דיין ג׳ לוגין אף שמן ג׳ לוגין: ומי מצית אמרת דמאזרח גמר והתניא כו׳ יקריב מכם קרבן ומהכא גמיר: אי תניא דמקרבן גמר.

תניא: כיום טוב הראשון של חג שחל בשבת. דהוו י"ג פרים וי"ד כבשים וב׳ אלים (ושעיר) וב׳ תמידין וב׳ מוספין של שבת. וכשיעור נסכים שכל אלו יביא:

מ) כ"ג דף קפה: כתובות קי:. נ) עי׳ רש"ש שם שהארץ מלא כשפטו הקונטרס זז. ג) שבת ל.). ד) שבת ל. ע"ש. ס) [זבחים לא.]. ו) לעיל עג: קד. ע"ש. ז) זבחים לא: ע"ש. ח) ועיין רש"ק וי"ק. ט) [יבמות עח: וש"ן]. י) [זבחים מ"מ אמר ליה רב פפא לאמרין. כ) [שבת קטו: וש"ן]. ל) [לעיל קה. ב"ק עח.]: תמורה כ. מ) ב"ק מ"ז. נ) ב"ל בדולים וקטנים. ס"ק. ס) כתב רש"ק לפוס ריסבון כתבו כן דהא סתם תניא בברייתא מנגניהו כל מה שילה ואפ"ה פריך ואימא נסכא ע"ש. ע) [ב"ל קמקמן]. פ) נד׳ ב"ק בתוספתין הס"ד ולחמ"כ מה"ד בתמרת. צ) ב"ל נלא דוקא כי התם בכתובות וה"פ ואימא פריטי לומר פונדיונים או מעות או איסרים ומשני וכו׳. ק"ק. ק) נדל"ל לא איסרים. ר) ב"ק. ש) ומסכתן נמי ציונורא בדפי׳ בקונטרס כתמנן כוס כו׳ בפ"ג. ת) [ועי׳ תוס׳ סנהדרין יד ע"ב ד"ה ציונורא].

תורה אור השלם

1. כָּל הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה כָּכָּה אֶת אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר טו יג

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ שמתנעין כה את הפתילות ומקנחין בה הגרות: (ב) שם תניא אחרים אומרים האומר עלי ברזל לא יפחות: (ג) רש"י ד"ה יביא כו׳ דעולה ליכא: (ד) תד"ה ודלמא כו׳ וכפ׳ בתמ"ל דכתובות נמי אמר כתוב בו כסף כל מה שירצה לזה מגביהו ובב"ב פ׳ בט פשוט דף קסה ע"ב אמר כסף אין פחות מדינר כסף ופריך ואימא נסכא: (ה) בא"ד וי"ל דהתם ריש פרק שלשה עשר מנחות: (ו) ד"ה כליה כו׳. (ז) ד"ה כליה כו׳. ובפ"ק דמו"ק:

גליון הש"ס

גמ׳ ואיני יודע מה פירשתי יביא פר. עי׳ בטורי אבן ר"ה י ע"ש ד"ה בן בקר: תוס׳ ד"ה אי וכו׳ ובפ׳ בב׳ בבא׳ בכל שעה. ע"ש דפריך ר"פ בן לר׳ וא"כ אדרבה אינו כלום מקמ"ל דע"ש ד"ה ע"ש ד"ה ע"ש:

לעזי רש"י

פלט"א. מטיל מתכת. ממוקי"ר [מוקיי"ר]. למחוט (נר).

רבינו גרשום

משום דנחשת שהה מעה כסף נפיש שיעוריה מכולהו: ואיני יודע מה פירשתי. אי זה מין או כמה מכל מין ומין: יביא מכל מין עד שיאמר לא לכך נתכוונתי. כלומר דיביא הא הזהב עד שיאמר מעולם לא הייתי עשיר כל כך שיוכל לידור כל כך מזהב וכן יביא מכסף וכן מנחשת עד שיאמר לא לכך נתכוונתי: קרבן. אדם כי יקריב מכם קרבן: שמתנדב עצים. דאיקרו נמי קרבן וקסבר תנא קמא דאותן גזירין קריבין להכשר הקרבנות על המערכה. ור׳ לא אמר ב׳ גזירין וקאמר דנקטרין בפני עצמן ולא להכשיר האברים שעל המערכה ולא קא יהיב בהו שיעורא כמה לייתי אבל מלא קומצו יקטיר ושונות הגשה ומלק כשאר קרבנות. ושירי אותן עצים לכהנים: להרמה. היינו קומץ: יש לישנא אחרת בקצת ספרים: ת"ר הרי עלי לא יפחות כו׳. כלומר אם אמר סתם הרי עלי מידי דקרב למזבח יביא לבונה שסתמא למזבח דמי שנתנדב ומקדיש סתם דבר הקרב למזבח יביא לבונה דזהו דבר שכולו קרב למזבח ואין ממנו לכהנים: פירשתי. יודע אני שפירשתי להביא דבר שקרב כולו למזבח שאין בו שירים לכהנים דאין ממנו נאכל לכהנים אבל איני יודע מאיזה דבר יביא מכל דבר שקרב כולו למזבח. דאין כהנים אוכלין ממנו כגון עולה ולבונה ומנחת נסכים דכולו למזבח. ומכל זה אין כהנים אוכלין הימנו. והאי כולו דהכא לא דמי להאי כולו דלעיל דהאי כולו דלעיל לא איירי אלא בלבונה לחודה והאי כולו דהכא היינו לבונה ועולה ונסכים: וסותבינן אמילתא קמא דקתני שאין לך דבר שקרב כולו לבונה אלא לבונה תו ליכא מידי דקרב למזבח כולו: והא איכא עולה. אית מינה עורה לכהנים: ו) לשיתין אזלי. ובעינן מידי דליהוי קרב על המזבח ממש. והא דאמרן בפירקין דלעיל מביא יין ומזלפו על גבי המזבח שמואל אמרה: מנחת נסכים. דאותה מנחה כולה כליל: כיון דאיכא שאר מנחות דאכלי כהנים מייהינו השירים: הלכך לא פסיקא ליה. לא פסיק ואמר מנחת נסכים דלא אמר שום מידי דאיכא באותה מין שנאכל לכהנים ולהכי ליכא לספוקא במנחת נסכים: דדלמא פריטי מטבע קטנה של זהב. פריטי כעין טריסוז: ציונורא פלך של נחשת שראשו כפוף ועשוי לשוות בו זהב: מוחטין. מקנח הדשן של פתילה כשהוא עמום: ומקנחין בה גרות שבשהמן והפתילה כולה כלה: מכולי עורב. לוח של ברזל שהוא אמה על אמה ומלא כולו מסמרין ומשימין אותו בראש גג המקדש והגג משופע למעלה כעין כובע ושם בראשו היה עושה כליא עורב עצמכלה העורב שלא ינוח שם שלא ינוף הגג: שמן סתם לא יפחות מן הלוג. ודלא כר׳ עקיבא בפירקין דלעיל: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי אי יין או שמן ואיני יודע נמי כמה לוגין: כיום מרובה. מכל אחד ואחד משמן ומיין. מפרש בגמ׳ האי כיום מרובה: הרי עולה סתם יביא כבש. דזהו פחות שבכל הקרבנות. ומפרש בגמרא דלא פליגי: יביא פר ועגל דאיכא למימר פר נדר ומוקמינן לה כר׳: מן הבהמה. דיודע אני שפרשתי אחד מקרבנות בהמה. וגדיא. טליא. דאיכא לספוקי אי זכר אי נקבה נדר מבהמה: הרי עלי שור סתם יביא פר שהוא שוה בין פר ונסכין מנה: בחמש. סלעים: שור במנה. אם פירש להביא שור שוה מנה יביא שור שהוא עצמו יהא שוה מנה כמו שאמר רבן כולהו במפרש קאמר: שור במנה. היכא דנדר להביא שור במנה והביא שני עגלים לא יצא. וקא ס"ד דהיכא דאמר שור סתם דאמרי׳ דחייב להביא הוא ונסכיו במנה אם הביא שנים במנה יצא אבל לכתחילה לא ליעביד: אזרח. יעשה ככה דכתיב בסוף פרשת נסכים אחר דפירש כולהו נסכים: מלמד שמתנדבין יין לחוד. ולהכי ילפינן מיניה יין ולא שמן דבההיא פרשת נסכים משתעי בנסכים דיין לחוד בלא שום מנחה. אבל בשמן לחוד בלא מנחה בלא שום מנחה. אבל בשמן לחוד בלא מנחה לא ליעביד: אזרח. דמנחה סגי לה בחד לוג שמן. שמן הבא בפ"ש נמי סגי בלוג: בנסכים דשמן דומיא בנסכים דיין: אלא ר׳ דאמר גמר לה מיין דקא מייתיתן ליה מאזרח מהתם גמר ר׳ דכי היכי דמתנדבין יין הכי נמי שמן וכי היכי דיין ג׳ לוגין אף שמן ג׳ לוגין: ומי מצית אמרת דמאזרח גמר והתניא כו׳ יקריב מכם קרבן ומהכא גמיר: אי תניא דמקרבן גמר.

מז א מיי׳ פ"ב מהל׳ ערכין הלכה י:
יז ב מיי׳ שם הלכה ט:
יח ג מיי׳ שם הלכה י:
יט ד ה ו מיי׳ שם הל"ט:
כ ז ח ט מיי׳ פי"ז מהל׳ מעה"ק הל׳ טו:
כא י מיי׳ פי"ג שם הלכה ג:
כב כ מיי׳ שם הל׳ ט:

מוסף רש"י

איכא מוראה ונוצה. דלא קרינן במזבח (לעיל עד:) שאין מיתנין על המזבח אלא אצל המזבח (שם בכורים). לשיתין אזלי. שהיה נוטל קנון במזבח וכו׳ יוכל היין לשיתין במקבה סוכה בפרק המלבן (שם). פריטי דדהבא לא עבדי אינשי. בשום אתמא (ב"ב קסו.). לא יפחות ממעה כסף. נחשת שוה מעה כסף צנורא. מוצא קנון כעין שטוין בו זהב, ונבדק הכיס למלא חזי שמנחטין בה בפתילות. ומנקנין לאשכון לעזרוי מוסקן מוקיי"ר בלע"ז (שבת צ). ברזל. הרי עלי בחיל לנבדק הכיס מכליה עורב. מבלאות אל אמה על אמה היו עוסין, והן חדין בסכין סכיניומיסס ומסמרין חדין בכולן ומחפין כהן נגוו אל היכל לנטוע את העורבים מלגבה (שם) הגג כלה ומקנר לאמצה עד כאמה ומחפין אומו אם בנבחל ומסמרים כדי אלא ישבו העורבים עליו (מו"ק יח). אזרח. גבי נסכים כתיב כל האזרח יעשה ככה את אלה וקרא יתירא הוא דהא לעיל מיעיה כתיבי כל דין נסכים מלמד שמתנדבין נסכים בלא קרבן ומאה אלאה לוגין דבליר מהכי לא חזי למדלי (לעיל קד.). בדון מינה ומינה. כל דבר שאתה למד מחבירו בג"ש או בסיקס הוי לחוד ממנו בכל דבריו דון מינה ואוקי באתרה. מה שהדבר צריך לגמרה מחבירו אפון יכול ללמוד מגופו ילמד מחבירו, ובשאר דברים שאתה יכול ללמוד מגופו הענידהו על מקומו (זבחים צא:). מה מנחה מתנדבין. דעיקר נדבת שמן מקרבן ומנחה נפקא לן ומסתם מנחה לריכה לוג אלוג שמן (שם). נסכים. דהא שמן אל נדבה לא קרב אלא בפני עלמו כיון דהא בפני עלמו, הלכך לנסכים דמי, וכיון פשיטא לן דשאשר לוגין ניכו לדנקמלן לן אזרח מלמד שמתנדבין יין (שם). רבי מאזרח גמר לה. לנדבת שמן ומי נמי דיינא מינה ומינה אלאה לוגין דף קו ע"ב בסוף הדף. שם במשנה פירשתי מן הבקר. נ"ב עי׳ תוס׳ בכורות דף ס ע"ב ותר׳ זבחים דף עה ע"א. רש"י ד"ה נסכא חתיכה גדולה שם: דהכ׳ ד"ה מחטטין ד"ה מוחטין. מפליק: בא"ד ובלע"ז מוקאר הס"ד: ד"ה דון מינה שמן דבא: ד"ה ואוקי כו׳ הבא

שיטה מקובצת

גמ׳ והאיכא נסכים נסכים לשיתין אזלי: שם למאי חזיא אמר אביי שמוחטין בה פתילות ומקנחין בה גרות: שם מאן שמעת כו׳ לוגין דבר וקא מייתי לה מקרבן וכו׳. וע"ב ע"ד בתוס׳ לקמן דף קו ע"ב בסוף הדף. שם במשנה פירשתי מן הבקר. נ"ב עי׳ תוס׳ בכורות דף ס ע"ב ותר׳ זבחים דף עה ע"א. רש"י ד"ה נסכא חתיכה גדולה שם: דהכ׳ ד"ה מחטטין ד"ה מוחטין. מפליק: בא"ד ובלע"ז מוקאר הס"ד: ד"ה דון מינה שמן דבא: ד"ה ואוקי כו׳ הבא

מוסיף עליהם תור ובן יונה. ולא גרסינן ובני יונה: **הרי עלי** תודה או שלמים גרס' ולא כספיים דגרסי תודה ושלמים: **כבש** יביא הוא ונסכיו בסלע. תימה הא דאמר בפ' שני דכריתות (דף י:) גבי עולה ויורד מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה דתניא הרי עלי בסלע למזבח יביא כבש דמדאמר רחמנא איל אשם בכסף שקלים דבן שתי שנים מכלל דבן שנה בסלע ומדתסר רחמנא עליה דלולת למהוי חד משיתסר בעשירות דמטמא מקדש עשיר מביא כבש לחטאת בסלע ועני שני פרידים ברובע כדתנן (כריתות דף מ.) ועמדו קיימין ברבעתייס פירוש רובע דיבר שהוא אחד מעז"ז בסלע אלמא דבכבש בלא נסכים הוי בסלע דחטאת אינה טעונה נסכים וי"ל דכך ה"ה לבכבש בין יש עמו נסכים [בין אין עמו נסכים] בסלע כדקתני באיל הוא ונסכיו בשתים והיינו לפי שמגיע באיל האשם שהוא בכסף שקלים אע"פ שאין נסכים באשם הוא ומ"ש והא משמע ברים איזהו מקומן (זבחים מח.) דחטאת בת דנקא פירוש שאות דיבר דהיינו מעה וברים מגיבה (דף ו.) אמרי' דחגיגה מעה כסף ושה של פדיון פטר חמור אמרי' בפ"ק דבכורות (דף יא.) בפטרוזוא בת דנקא וי"ל דולדי מה"מ יכול להביא אפי' בפרוטה כדאמרינן בפ' [נתרא] דכריתות (דף מ.) אלא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים ושמא עין יפה בסלע עין רעה בדנקא ואם יוזלו טלאים אפי' בחטאת [מדנקא] אסהוא מעוכו מבחי [מתכפר בחטא] ומ"ש והא אמרינן בפ' הוליאו לו (יומא דף נה:) גבי לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות [ד] שמא ימות א' מן הבעלים ופריך ונשקול אבבע זוזי מיעייהו ונשדי בנהרא והכי ליתסרו משמע שהוא שיעור דמי הקן ופי' אם בקונטרס אבבע זוזי מדינה והיינו אלי דיבר לורי לאיסתירא דהוי אלא מדינה הוי פלגא זוזא כדאמר בפרק אע"פ (כתובות דף סד.) וקשיא להא דלכריתות דמשמע שהוא רובע דיבר וי"ל דהא"ס נקט שיעור שהיו עומדים ביימיהם ושמא אמ"כ נמייקרו אי נמי אורמיה דהא"ס בכל דוכתא ד' זוזי ולאו דווקא כדאשכחן בפ' איזהו נשך (ב"מ דף סט:) שקול אבבע זוזי ואימא ליה לבליא לוחפן זוזי ובפ' קמא דגיטין (דף יג.) דאי בעי שקיל אבבע זוזי מיבאלא ופסיל ליה ובפ' המקדיש שדהו (ערכין דף כט.) שקיל אבבע זוזי ושדי בנהרא ובפ' בתרא דר"ה (דף לא:) גבי גר שנתגייר מפריש רובע לקינו [ה] פי' רש"י רובע סלע ולא יתכן אלא רובע דיבר כדפרישית כדמוכח בפ"ק דכריתות (דף י:) דאם משיתסר הוי ועוד קשיא דבפ' הזהב (ב"מ דף נב.) אשכחן רובע סתם דהוא רובע שקל דהיינו תלי דיבר לורי גבי עד כמה מתסר ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל בדיבר עד רובע ומפרש התם רובע שקל וי"ל דאדרבה משם ראיה דסתם רובע לאו רובע שקל מדהוה בעי למימר מעיקרא רובע דיבר ומסיק רובע שקל ודייק לה מדקתני עד רובע ולא קתני עד רביע ועוד דומיא דסלע: **שחור** והביא לבן. תלוקים קצת כדאמר פ"ה דמיר (דף לא:) [ו] ומ"ק (דף ג) אוכמא למשכיה סומקא לגיסריה חיורא לרידיה: **שיהא** שלום זה עם זה. ואע"פ שבערב השבת מחלקין העורות משום בעלי זרוע [כדאמרי'] בפרק מקום שנהגו (פסחים דף מז.) [ז] כאן יש תקנה לבעלי זרוע אע"פ שכל בית אב טוטל וכל המשמרה כולו. דאמר קטן והביא גדול לא יצא. דלרבנן לא מייסינן [ח] אע"ג דזמנין דשני ליה דהכהנים נתנו לשם אילים והוא מביא פר מתחיסה: והמעבר

מוסיף עליהן תור ובן יונה הרי עלי תודה ושלמים יביא כבש [א]פירשתי מן בקר ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ופרה עגל ועגלה מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ופרה עגל ועגלה איל ורחלה שעיר ושעירה גדי וגדייה טלה וטלייה הרי [ב]עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה עגל יביא הוא ונסכיו בחמש איל יביא הוא ונסכיו בשתים כבש יביא הוא ונסכיו בסלע [ג]שור במנה יביא במנה חוץ מנסכיו עגל בחמש יביא בחמש חוץ מנסכיו איל בשתים יביא בשתים חוץ מנסכיו כבש בסלע יביא בסלע חוץ מנסכיו [ד]שור במנה והביא שנים במנה לא יצא ואפילו זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר [ה]שחור והביא לבן לבן והביא שחור [ו]גדול והביא קטן לא יצא [ז]קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא: **גמ'** [ח]ולא פליגי [ט]מר כי אתריה ומר כי אתריה: תנו רבנן [י]הרי עלי עולה בסלע למזבח יביא כבש שאין לך דבר שקרב בסלע לגבי מזבח אלא כבש שקרב בסלע פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא מכל דבר שקרב בסלע לגבי מזבח: פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ועגל: אמאי וליתי פר ממה נפשך הא מני רבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא אי רבי אימא סיפא שור במנה והביא שנים במנה לא יצא ואפי' זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר שחור והביא לבן לבן והביא שחור גדול והביא קטן לא יצא קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן אין רישא וסיפא רבי מציעתא רבנן והכי קאמר דבר זה מחלוקת רבי ורבנן: תנן התם [יא]ששה [יב]לנדבה כנגד מי (סימן קמ"ף ש"ע) אמר חזקיה כנגד ששה בתי אבות הכהנים שתקנו להם חכמים [יג] שיהא שלום זה עם זה ר' יוחנן אמר מתוך שהנדבה מרובה תיקנו להם שופרות מרובין כדי שלא יתעפשו המעות וזעירי אמר כנגד פר ועגל איל וכבש גדי ושעיר ורבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא ובר פדא אמר כנגד הפרים והאילים והכבשים

שהמתנדב פר לעולה [יד]מביא [טו] ונותן לשופר שמנו פר במנה אחד כדאמר יביא במנה דפר [טז](נקבה) במנה והמתנדב עגל מביא חמשה סלעים ונותן לשופר שמנו עגל וכן כולם והכהנים נוקחין ממעות שופר שמנו פר ויקרישו מאותו שופר פריס עד שיכלו כל המעות: **דר"מ** [יז] **סיא דאמר קטן והביא גדול לא יצא.** ולהכי הוו ששה שאין עולה בא מהנך ששה בהמות: **כנגד פריס.** אל תטמא ליבור שאבדו והפרים אחרים מתמיהין ואמ"כ נמצאו הרשאונים ונתקו לרעייה [יח]דמיהן נופלין לשופר הראשון והאילים אשם מעילות שאבדו והפרים אחרים מתמיהין ואמ"כ נמצאו הראשונים ונתקו לרעייה דמיהן נופלין לשופר הראשון [יט] לשופר הנדבה ליבור:

והכבשים

[א] [נעלי קו:]. [ב] [פסחים ג. וש"ן]. [ג] שקלים ט"ו מ"ב [נעלי קד. תמורה כג.] ויומא נה:, [ד] ר"מ מה"ד פר ופרה דתורה ושלמים אינם אינם ואמ"כ ד"ש דחל בת שתי שנים הש"ד ואמ"כ ד"ש עולה ונעלייה כבש בן שנתו ובשל"ד. [ה] ר"ש ק"ק מ"ז, ו) ר"ש ק, ז) ר"ל מביא מנה אחד ואינן לשופר שמנו פר כדאמרי' יביא במנה דפר נקנה במנה כו'. [ז] ר"ק מ"ז ר"ש ניקח. [ח] ר"ל הרבי. ר"ש ק, ט) גר' רש"ק, [י] גר' ר"ש ק, [יא] ר"ש ק, [יב] גר' ר"ש ק, [יג] גר' ר"ש ק, [יד] ר"ש ק, [טו] ר"ל שמנו פר כדאמרי' יביא במנה דפר נקנה במנה כו'. [טז] ר"ש ק מ"ז ר"ש ניקח. [יז] ר"ל הרבי. ר"ש ק, [יח] גר' רש"ק, [יט] ר"ל מביא מנה אחד ואינן לשופר שמנו פר כדאמרי' יביא במנה דפר נקנה במנה כו'. ר"ק, [כ] ר"ש ק מ"ז, ו) ר"ל, ז) ר"ל שמנו פר כדאמרי' יביא במנה דפר נקנה במנה כו'. ר"ק, [כא] ר"ש ק מ"ז, ו) ר"ל, ז) ר"ל שמנו פר כדאמרי' יביא במנה דפר נקנה במנה כו'. ר"ק, [כב] ר"ש ק, [כג] ר"ש ק, [כד] ר"ש ק, [כה] ר"ש ק, [כו] ר"ש ק, [כז] ר"ש ק, [כח] ר"ש ק, [כט] ר"ש ק, [ל] ר"ש ק, [לא] ר"ש ק, [לב] ר"ש ק, [לג] ר"ש ק, [לד] ר"ש ק, [לה] ר"ש ק, [לו] ר"ש ק, [לז] ר"ש ק, [לח] ר"ש ק, [לט] ר"ש ק, [מ] ר"ש ק, [מא] ר"ש ק, [מב] ר"ש ק, [מג] ר"ש ק, [מד] ר"ש ק, [מה] ר"ש ק, [מו] ר"ש ק, [מז] ר"ש ק, [מח] ר"ש ק, [מט] ר"ש ק, [נ] ר"ש ק, [נא] ר"ש ק, [נב] ר"ש ק, [נג] ר"ש ק, [נד] ר"ש ק, [נה] ר"ש ק, [נו] ר"ש ק, [נז] ר"ש ק, [נח] ר"ש ק, [נט] ר"ש ק, [ס] ר"ש ק, [סא] ר"ש ק, [סב] ר"ש ק, [סג] ר"ש ק, [סד] ר"ש ק, [סה] ר"ש ק, [סו] ר"ש ק, [סז] ר"ש ק, [סח] ר"ש ק, [סט] ר"ש ק, [ע] ר"ש ק, [עא] ר"ש ק, [עב] ר"ש ק, [עג] ר"ש ק, [עד] ר"ש ק, [עה] ר"ש ק, [עו] ר"ש ק, [עז] ר"ש ק, [עח] ר"ש ק, [עט] ר"ש ק, [פ] ר"ש ק, [פא] ר"ש ק, [פב] ר"ש ק, [פג] ר"ש ק, [פד] ר"ש ק, [פה] ר"ש ק, [פו] ר"ש ק, [פז] ר"ש ק, [פח] ר"ש ק, [פט] ר"ש ק, [צ] ר"ש ק, [צא] ר"ש ק, [צב] ר"ש ק, [צג] ר"ש ק, [צד] ר"ש ק, [צה] ר"ש ק, [צו] ר"ש ק, [צז] ר"ש ק, [צח] ר"ש ק, [צט] ר"ש ק, [ק] ר"ש ק, [קא] ר"ש ק, [קב] ר"ש ק, [קג] ר"ש ק, [קד] ר"ש ק, [קה] ר"ש ק, [קו] ר"ש ק, [קז] ר"ש ק, [קח] ר"ש ק, [קט] ר"ש ק, [קי] ר"ש ק, [קיא] ר"ש ק, [קיב] ר"ש ק, [קיג] ר"ש ק, [קיד] ר"ש ק, [קטו] ר"ש ק, [קטז] ר"ש ק, [קיח] ר"ש ק, [קיט] ר"ש ק, [קכ] ר"ש ק, [קכא] ר"ש ק, [קכב] ר"ש ק, [קכג] ר"ש ק, [קכד] ר"ש ק, [קכה] ר"ש ק, [קכו] ר"ש ק, [קכז] ר"ש ק, [קכח] ר"ש ק, [קכט] ר"ש ק, [קל] ר"ש ק, [קלא] ר"ש ק, [קלב] ר"ש ק, [קלג] ר"ש ק, [קלד] ר"ש ק, [קלה] ר"ש ק, [קלו] ר"ש ק, [קלז] ר"ש ק, [קלח] ר"ש ק, [קלט] ר"ש ק, [קמ] ר"ש ק, [קמא] ר"ש ק, [קמב] ר"ש ק, [קמג] ר"ש ק, [קמד] ר"ש ק, [קמה] ר"ש ק, [קמו] ר"ש ק, [קמז] ר"ש ק, [קמח] ר"ש ק, [קמט] ר"ש ק, [קנ] ר"ש ק, [קנא] ר"ש ק, [קנב] ר"ש ק, [קנג] ר"ש ק, [קנד] ר"ש ק, [קנה] ר"ש ק, [קנו] ר"ש ק, [קנז] ר"ש ק, [קנח] ר"ש ק, [קנט] ר"ש ק, [קס] ר"ש ק, [קסא] ר"ש ק, [קסב] ר"ש ק, [קסג] ר"ש ק, [קסד] ר"ש ק, [קסה] ר"ש ק, [קסו] ר"ש ק, [קסז] ר"ש ק, [קסח] ר"ש ק, [קסט] ר"ש ק, [קע] ר"ש ק, [קעא] ר"ש ק, [קעב] ר"ש ק, [קעג] ר"ש ק, [קעד] ר"ש ק, [קעה] ר"ש ק, [קעו] ר"ש ק, [קעז] ר"ש ק, [קעח] ר"ש ק, [קעט] ר"ש ק, [קפ] ר"ש ק, [קפא] ר"ש ק, [קפב] ר"ש ק, [קפג] ר"ש ק, [קפד] ר"ש ק, [קפה] ר"ש ק, [קפו] ר"ש ק, [קפז] ר"ש ק, [קפח] ר"ש ק, [קפט] ר"ש ק, [קצ] ר"ש ק, [קצא] ר"ש ק, [קצב] ר"ש ק, [קצג] ר"ש ק, [קצד] ר"ש ק, [קצה] ר"ש ק, [קצו] ר"ש ק, [קצז] ר"ש ק, [קצח] ר"ש ק, [קצט] ר"ש ק, [קק] ר"ש ק, [קקא] ר"ש ק, [קקב] ר"ש ק, [קקג] ר"ש ק, [קקד] ר"ש ק, [קקה] ר"ש ק, [קקו] ר"ש ק, [קקז] ר"ש ק, [קקח] ר"ש ק, [קקט] ר"ש ק, [קל] ר"ש ק, [קלא] ר"ש ק, [קלב] ר"ש ק, [קלג] ר"ש ק, [קלד] ר"ש ק, [קלה] ר"ש ק, [קלו] ר"ש ק, [קלז] ר"ש ק, [קלח] ר"ש ק, [קלט] ר"ש ק, [קמ] ר"ש ק, [קמא] ר"ש ק, [קמב] ר"ש ק, [קמג] ר"ש ק, [קמד] ר"ש ק, [קמה] ר"ש ק, [קמו] ר"ש ק, [קמז] ר"ש ק, [קמח] ר"ש ק, [קמט] ר"ש ק, [קנ] ר"ש ק, [קנא] ר"ש ק, [קנב] ר"ש ק, [קנג] ר"ש ק, [קנד] ר"ש ק, [קנה] ר"ש ק, [קנו] ר"ש ק, [קנז] ר"ש ק, [קנח] ר"ש ק, [קנט] ר"ש ק, [קס] ר"ש ק, [קסא] ר"ש ק, [קסב] ר"ש ק, [קסג] ר"ש ק, [קסד] ר"ש ק, [קסה] ר"ש ק, [קסו] ר"ש ק, [קסז] ר"ש ק, [קסח] ר"ש ק, [קסט] ר"ש ק, [קע] ר"ש ק, [קעא] ר"ש ק, [קעב] ר"ש ק, [קעג] ר"ש ק, [קעד] ר"ש ק, [קעה] ר"ש ק, [קעו] ר"ש ק, [קעז] ר"ש ק, [קעח] ר"ש ק, [קעט] ר"ש ק, [קפ] ר"ש ק, [קפא] ר"ש ק, [קפב] ר"ש ק, [קפג] ר"ש ק, [קפד] ר"ש ק, [קפה] ר"ש ק, [קפו] ר"ש ק, [קפז] ר"ש ק, [קפח] ר"ש ק, [קפט] ר"ש ק, [קצ] ר"ש ק, [קצא] ר"ש ק, [קצב] ר"ש ק, [קצג] ר"ש ק, [קצד] ר"ש ק, [קצה] ר"ש ק, [קצו] ר"ש ק, [קצז] ר"ש ק, [קצח] ר"ש ק, [קצט] ר"ש ק, [ק] ר"ש ק, [קא] ר"ש ק, [קב] ר"ש ק, [קג] ר"ש ק, [קד] ר"ש ק, [קה] ר"ש ק, [קו] ר"ש ק, [קז] ר"ש ק, [קח] ר"ש ק, [קט] ר"ש ק, [קי] ר"ש ק, [קיא] ר"ש ק, [קיב] ר"ש ק, [קיג] ר"ש ק, [קיד] ר"ש ק, [קטו] ר"ש ק, [קטז] ר"ש ק, [קיח] ר"ש ק, [קיט] ר"ש ק, [קכ] ר"ש ק, [קכא] ר"ש ק, [קכב] ר"ש ק, [קכג] ר"ש ק, [קכד] ר"ש ק, [קכה] ר"ש ק, [קכו] ר"ש ק, [קכז] ר"ש ק, [קכח] ר"ש ק, [קכ

והכבשים. אם שיר ואם מלורע הבאים בני שנה שנאמר בהן כבש יעמקו לרעייה דמיהן לשופר השלישי ואהכי לא מערב מותריהן עם מותר גזולות ומעילות משום דלא דמו דאלו בני שנה ואלו בני שתי שנים אלו באין לכפר ואלו לבכשיר: **והשעירים.** שעירי חטאת של ציבור של רגלים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו בשאין בה ידיעה כדאמרינן בשבועות (דף ג.) ולא מפי השמועה. ואין לנו בהמה ניתקת לרעייה אלא אלו דבכשה ושעירה הבאין לחטאת יחיד [ב] אין ניתקות לרעייה אלא מתות: **והמותרות.** כגון מי שמקריב אחד מכל אלו והפרים מעות אם כך והחלו בהמות ויתותרו המעות ותן לשופר החמישי: **והמעה.** קולבון שכל יחיד מביא מחצית השקל בהכרעה באדר ואם נתנו בין שניהם שקל אלם נותנין קולבון אחד מעה קטנה מפני הכרעה שעכשיו לא נתנו בין שניהם אלא הכרע אחד ואילו הביאום כמשפטן היו שם שתי הכרעות לפיכך נותנין קולבון: **כל חד וחד יומיה עבוד.** ואם באו לו קרבנות הרבה אלא צריך לשופר אין לו ליטול כלום בעורות שנקנו מן המעות שניתנו בשופר: **ביחידאה לא מוקמינן.** דלא חיישינן להא דרבי דאמר[1] קטן והביא גדול לא יצא אלא המתנדב עגל ותן המעות לשופר של פר והכהנים מקריבין פרים מהם עד שיכלו כל המעות שיש שם: **מותרות.** בתמיה. כלומר איהו חשיב חד שופר (ג) למותרות כולהו קמאי ומי דחשיב מן הניתקין לרעייה מותרות ניהו שיתותרו מכדי[1] קרבן **לשקלים אזלו.** לתרומת הלשכה עם שאר השקלים: **לנדבה.** לשופרות: הכי גרסינן **כנגד מותר מעשה מוקדש[2] אשם נזיר ומותר אשם מצורע כו'.** שהפרים מעות לאחד מכל אלו וניתותרו ותן לשופרות ואשם שתם היינו אשם גזלות ומעילות לא[2] מיעריב מותר דידיה בהדי מעות ואשם נזיר ומצורע לא מיעריב בהדי אשם שתם דזה בן שתי שנים ואיל בן שנה ואשם מצורע לא מיעריב בהדי אשם נזיר דאשם נזיר בא לכשירו לנזירות טהרה ואין נותנין מדמו לבהמות ואין טעונים נסכים ואשם מצורע ותן מדמו לבהמות וטעון נסכים ובא להטירו במחנה: **ומותר דמנחת חוטא.** הואיל ואיקרי חטאת חזיא מותרה לנדבת צבור דהכי אמרינן במסכת תמורה (דף כג.): זה מדרש דרש יהודע הכהן כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם יצא בהם עולות הבשר לשם ועורות לכהנים אבל מותר מעות שאר מנחות לא חזיא לנדבת צבור אלא הוא יוסיף משלו ומביא מנחה אחרת: **ומותר עשירים האיפה של כ"ג.** שמקריב בכל יום ויום ואם הפרים מעות לעשירית האיפה של היום ויתותרו שוב אין יכול לגרפן לשם מחר אלא תפול לנדבת צבור שגם היא נקראת חטאת בפרק ואלו מגלחין במועד קטן (מז.) יקריב חטאתו[1] זו עשירית האיפה של כהן גדול: **ומותר קינין.** המפרים מעות לקינו[2] וניתותרו מקינין: **תנא ליה רישא.** בשבעה שופרות קמאי חשיב חד דשמיה קינין: **ור' אושעיא אני.** במתניתין שלא עשרה שופרות ולא תנא קינין בקמאי: **חד לקינין.** מחוסר כפרה מביא מעות לקינו ונותן בשופר ואוכל בקדשים לערב כדקיימא לן (עירובין דף לב.) אין ב"ד של כהנים עומדים משם עד שיכלו כל המעות שבאותו שופר אינו מביא מנחה אחרת: **ומותר עשירים האיפה של כ"ג.** שמקריב בכל יום ויום ואם הפרים מעות לעשירית האיפה של כהן גדול: **ומותר קינין.** המפרים מעות לקינו[2] וניתותרו מקינין: **תנא ליה רישא.** בשבעה שופרות קמאי חשיב חד דשמיה קינין: **ור' אושעיא אני.** במתניתין שלא עשרה שופרות ולא תנא קינין בקמאי: **חד לקינין.** מחוסר כפרה מביא מעות לקינו ונותן בשופר ואוכל בקדשים לערב כדקיימא לן (עירובין דף לב.) אין ב"ד של כהנים עומדים משם עד שיכלו כל המעות שבאותו שופר ולא יקרבו ונמצא מחוסר כפרה אוכל בקדשים הס"ד ומה"ד ירקב דלאו חטאת ממש קרייה רחמנא שיהיו מותריו לנדבת צבור הואיל ואין באה על חטא ואיהו נופיה לא מצי לאקרובי בהו מנחת נדבה שהרי לשם חובה הפרישה הס"ד: ד"ה מותר כו' דבפני עצמן אי אישר להקריבן כו' להקריבן שהרי כו': ד"ה אם רצה יביא בדמיו שנים דהוי קטן והביא גדול דשנים חשובין מאחד הס"ד ומה"ד יביא בדמיהן אחד ואע"ג דהוי גדול כו': תד"ה ושמואל כו'. ור' אושעיא מ"ש התח"ד:

והמעה. קולבון שכל יחיד מביא מחצית השקל בהכרע באדר ואם נתנו בין שניהם שקל אלם נותנין קולבון ל' מעה קטנה מפני הכרע שעכשיו לא נתנו שניהם אלא הכרע אחד ואילו הביאום כמשפטן היה שם שתי הכרעות לפיכך נותנין קולבון אחד כך פירש בקונטרס וקשיא דאם הכרע עולה יותר ממעה היאך יוצאין בהכרע אחד במעה והלא מיידין שתי הכרעות ואם זה שיעור הכרע למה תקן בקונטרס לפרש כן לפיכך נראה דבכל הכרעות מיירי ופלוגתא היא בתוספ' דשקלים דתניא כמה הוא נותן קולבון מעה כסף אחד מכ"ד כסף לשלש ומכמים אומרים חצי מעה של אדנה איסרות וקולבונות אלו מה היו עושין מהן נופלין לשקלים דברי ר"מ ר' אלעזר אומר לנדבה:

ושמואל מאי טעמא לא אמר כרבי אושעיא. והוא הדין כל הני אמוראי דלעיל ורבי אושעיא מאי טעמא לא אמר כשמואל דבשלמא אמוראי דלעיל סברי דמותר מנחה לאו לנדבה אזלי אלא לרבי אושעיא דחשיב מותר מנחת חוטא כל שכן מותר עשירית האיפה:

היא קרויה חטאת. בפרק קמא (לעיל ד.) דרשינן לה ותרתי שמעת מינה [ב]:

ומדאינה קרויה חטאת ירקבו. לא דמי למותר מנחה דלא תיקבו ואינה קרויה חטאת ועשירית האיפה דווקא דקרויה חטאת ביחזקאל (מו) אחת הלי קרא לאפוקי דלאין מותר קרויה חטאת ותיקבו: לפי

והכבשים והשעירים והמותרות והמעה כולהו בחזקיה לא אמרי לאנצויי לא חיישינן דכל חד וחד יומיה קא עביד כר' יוחנן לא אמרי לאיעפושי לא חיישי' כזעירי לא אמרי ביחידאה לא מוקמי כבר פדא נמי לא אמרי מותרות כולהו נמי מותרות מעה נמי לשקלים אזלא דתניא [ב]להיכן קלבון זה הולך לשקלים דברי ר"מ ר' [ג]אליעזר [א]אומר לנדבה ושמואל אמר [ג]כנגד מותר חטאת ומותר אשם ומותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע ומותר מנחת חוטא ומותר עשירית האיפה של כה"ג ור' אושעיא אמר כנגד מותר חטאת ומותר אשם ומותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע ומותר קינין ומותר מנחת חוטא ושמואל מ"ט לא אמר כרבי אושעיא קינין תנא ליה רישא ור' אושעיא תני ולא תני [ה] קינין ותתני רבי אושעיא ותני קינין חד לקינין וחד למותר קינין ורבי אושעיא מאי טעמא לא אמר כשמואל סבר לה כמאן דאמר מותר של עשירית האיפה של כהן גדול ירקב דתניא מותר מנחת נדבה מותר מנחה ירקב מאי קאמר א"ר חסדא הכי קאמר [ב]מותר מנחת חוטא נדבה מותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב רבה אמר אפי' מותר עשירית האיפה של כהן גדול נמי נדבה אלא [ג]מותר לחמי תודה ירקב בפלוגתא מותר עשירית האיפה של כהן גדול רבי יוחנן אמר נדבה רבי אלעזר אמר מיתיבי [ד]מותר שקלים חולין ומותר עשירית האיפה [ה]ומותר קיני זבין וקיני זבות וקיני יולדות וחטאות ואשמות מותריהן נדבה מאי לאו מותר עשירית האיפה של כהן גדול לא מותר מנחת חוטא אמר רב נחמן בר רב יצחק מסתברא כמאן דאמר [ו]מותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב דתניא [ז]לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא אמר רבי יהודה היא קרויה חטאת ואין אחרת קרויה חטאת לימד על עשירית האיפה של כהן גדול שאינה קרויה חטאת וטעונה לבונה ומדאינה קרויה חטאת מותרה ירקב: **מתני'** [ז]שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שנים שני שוורים אלו עולה ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד ורבי אוסר [ח]איל זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו כבש כבש זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו איל ורבי אוסר:

גמ'

מלורע נותנין מדמו לבהמות וטעון נסכים ובא להטירו במחנה: ומותר דמנחת חוטא. הואיל ואיקרי חטאת חזיא מותרה לנדבת צבור דהכי אמרינן במסכת תמורה (דף כג.): זה מדרש דרש יהודע הכהן כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם יצאו בהם עולות הבשר לשם ועורות לכהנים אבל מותר מעות שאר מנחות לא חזיא לנדבת צבור אלא הוא יוסיף משלו ומביא מנחה אחרת: **ומותר עשירים האיפה של כ"ג.** שמקריב בכל יום ויום ואם הפרים מעות לעשירית האיפה של היום ויתותרו שוב אין יכול לגרפן לשם מחר אלא תפול לנדבת צבור שגם היא נקראת חטאת בפרק ואלו מגלחין במועד קטן (מז.) יקריב חטאתו[1] זו עשירית האיפה של כהן גדול: **ומותר קינין.** המפרים מעות לקינו[2] וניתותרו מקינין: **תנא ליה רישא.** בשבעה שופרות קמאי חשיב חד דשמיה קינין: **ור' אושעיא אני.** במתניתין שלא עשרה שופרות ולא תנא קינין בקמאי: **חד לקינין.** מחוסר כפרה מביא מעות לקינו ונותן בשופר ואוכל בקדשים לערב כדקיימא לן (עירובין דף לב.) אין ב"ד של כהנים עומדים משם עד שיכלו כל המעות שבאותו שופר ולא יקרבו ונמצא מחוסר כפרה אוכל בקדשים הס"ד ומה"ד ירקב דלאו חטאת ממש קרייה רחמנא שיהיו מותריו לנדבת צבור הואיל ואין באה על חטא ואיהו נופיה לא מצי לאקרובי בהו מנחת נדבה שהרי לשם חובה הפרישה הס"ד: ד"ה מותר כו' דבפני עצמן אי אישר להקריבן כו' להקריבן שהרי כו': ד"ה אם רצה יביא בדמיו שנים דהוי קטן והביא גדול דשנים חשובין מאחד הס"ד ומה"ד יביא בדמיהן אחד ואע"ג דהוי גדול כו': תד"ה ושמואל כו'. ור' אושעיא מ"ש התח"ד:

לא א מי' פ"ג מס' מקלי הלכה ז:
לב ב ג ד מי' פ"ד מי' פ"ז מס' פסוס"מ הלכה ח:
לג ה מי' פ"ט ומ"ט (ופ"ד מס' שקלים הל' יח):
לד ו מי' פ"ה מס' מס' פסוס"מ הלכה ח:
לה ז ח מי' פט"ז מס' מעה"ק הלכה ו:

תורה אור השלם

1. ואם לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני יונה והביא את קרבנו אשר חטא עשרת האיפה סלת לחטאת לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבנה כי חטאת היא:

ויקרא ה יא

רבינו גרשום

לוקחין לו למעות פר: ובר פדא אמר כנגד פרים ואלים והכבשים והשעירים והמותר והמעה. שאם הפריש מעות לפרים או לאילים או לכבשים או לשעירים והותירו. והמותר שאם הפריש חטאת ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה תרועה עד שתסתאב ותמכר זהו מותר. והמעה זהו קולבון. שב' בני אדם שהיו שוקלין שקל היו מוסיפין עליו קולבון מעה כסף משום ששני חצאי שקל מכריעין יותר ממי ששוקל שקל ביחד: ולאותו קולבון היה לו שופר: לאנצעיי לא חיישינן. ולא הוה צריך לכולהו בתי אבות אלא חד שופר: דכל חד וחד בית אב יומיה קא עביד. המותרות שיודמנו לו ביומו ונתנן בשופר ובו ביום מקריבן ואינו משיירן עד לערב כדאמר' חזקה שאין הכהנים מתעצלין עד שיכלו כל המעות שבשופר: כבר פדא נמי לא אמרי מותרות. לשון המיהא. דקאמר בר פדא והמותרות כולהו נמי מותרות ניהו והדפרים והאלים במותריהן קא מיירינן והיינו הך: לשקלים אזלא לקופות ולא לשופר: לנדבה. לנדבת צבור לקיינ: ושמואל אמר כנגד מותר חטאת כו' וחשיב נמי המעה היינו ר'. וכן ר' הושעיא חשיב ה' וחשיב נמי המעה: קינין תנא ליה רישא. דקתני תיקלין חדתין ועתיקין קינין היינו תורין וגוזלי עולה מכלל דתנך ששה לית בהו קינין: ור' אושעיא באותן י"ג שופרות ותני קינין בריישא. א"ל תרי קינין קתני חד לקינין עצמן. היכא דאייתי מעות ליקח בהן קינין. וחד למותר קינין. היכא דהפריש מעות לקינין וניתותרו: מאי קאמר כו': מותר מנחת חוטא נדבה דדומיא דחטאת היא מה חטאת מותרה נדבה אף מנחת חוטא מותרה נדבה דהא איקרייה חטאת כדבעינן למימר בסמוך: מותר עשירית האיפה של כ"ג ירקב. דהא לא מדמי לה קרא לחטאת: אלא מותר לחמי תודה. הואיל ויש להן קצבה ירקב אבל שאר מותרי מנחות דאין להן

הגהות הב"ח

(א) גב' ולא תני קינין ג"כ בתמיה: (ב) רש"י ד"ה מותרות וכו' למותרות הס"ד ותמ"כ מ"ש טלהו קמאי דחשיב כל"ל ותיכם נמי ממקן: (ג) ד"ה חד לקינין וכו' וכו' על תטאת ואיהו נופיה כל"ל ותיכם ומי ממקן: (ד) ד"ה מותר לחמי וכו' לא קרב בפני עלמו וא"כ מי אפשר:

מוסף רש"י

כנגד מותר חטאת. כגון הפרים מעות לחטאת וחולו הכבשים ונמותרו לו מעות **ומותר אשם.** פתם כגון גזולות ומעילות **ומותר אשם** נזיר. דלמתו מותר לא היה מעורב עם מותר אשם פתם לפי שזה לכפר וזה לתתיהו ביין ומותר אשם מצורע. דלא דמו לאגר שבא לתתיהו במתנה (לעיל קד).

שיטה מקובצת

גמ' דברי ר"מ ור' אלעזר אומר: רש"ר ד"ה והמותרות כגון מי שמחויב אחד: בא"ד ונתותרו המעות ונתנם לשופר חמישי הס"ד: ד"ה כל כו' קרבנות הרבה שלא נצטרך לשופר: ד"ה מותרות כו' שניתותרו מכח קרבן הס"ד: ד"ה ה"ג בנגד מותר חטאת ומותר אשם נזיר: בא"ד ואשם שתם דהיינו אשם גזלות ומעילות כו' לא מערבי בהדי אשם כו' ואלו בני שנה ואשם: בסה"ד ובא להתירו לבא במחנה: ד"ה ומותר מנחת חוטא דהואיל ואקרי: ד"ה חד לקינין כו' אין ב"ד של כהנים עומדין משם עד שיכלו כל המעות שבאותו שופר שמא לא יקרבו ונמצא מחוסר כפרה אוכל בקדשים הס"ד ומה"ד ירקב דלאו חטאת ממש קרייה רחמנא שיהיו מותריו לנדבת צבור הואיל ואין באה על חטא ואיהו נופיה לא מצי לאקרובי בהו מנחת נדבה שהרי לשם חובה הפרישה הס"ד: ד"ה מותר כו' דבפני עצמן אי אישר להקריבן כו' להקריבן שהרי כו': ד"ה אם רצה יביא בדמיו שנים דהוי קטן והביא גדול דשנים חשובין מאחד הס"ד ומה"ד יביא בדמיהן אחד ואע"ג דהוי גדול כו': תד"ה ושמואל כו'. ור' אושעיא מ"ש התח"ד:

עין משפט נר מצוה

(ד) [שקלים פ"ל סוס"ק], (ב) ל"ל אלעזר, (ג) [בעיל קד.], (ד) [שקלים פ"ב מ"ה], (ה) ל"ל בכור ובל יחיר, (ו) [בעיל קז:], (ז) ל"ל מדמי, (ח) ל"ל ומותר אשם ומותר, (ט) ולא. ל"ק, (י) [יומקל מד], (כ) ומתחלו הקינין ומותרו המעות. ל"ק, (ל) רס"ק מ"ז והל"ק גרס לא יקריבו הס"ד אחר כ"ד ה"ק ויקבו הואיל ואין באה על חטא ואיהו נופיה לא מצי לאקרובי בהו מנחת נדבה הס"ד ומה"ד ירקב דלאו חטאת ממש קרייה רחמנא שיהיו מותריו לנדבת צבור הואיל ואין באה על חטא ואיהו נופיה לא מצי לאקרובי בהו מנחת נדבה שהרי לשם חובה הפרישה הס"ד: ד"ה מותר כו' דבפני עצמן אי אישר להקריבן כו' להקריבן שהרי כו': ד"ה אם רצה יביא בדמיו שנים דהוי קטן והביא גדול דשנים חשובין מאחד הס"ד ומה"ד יביא בדמיהן אחד ואע"ג דהוי גדול כו': תד"ה ושמואל כו'. ור' אושעיא מ"ש התח"ד:

גמ' **והא אמרת רישא.** אפילו לרבנן: **שור במנה כו'.** ואמאי יציא בדמיו שנים: **זה ונסתאב שאני.** דכיון דאמר זה אקריב עולה ונסתאב אזל ליה נדריה דזה לא מצי למיקרב[ה] אבל התם דאמר הרי עלי שור במנה מייב על שיציאנו: **גדול והביא קטן.** שבבל מקום שנים משוויים מאחד ואפילו שניהם שוין: **ואף על גב דנסתאב.** איכא[ו] למימר אלף ליה נדריה ובאחריות נמי לא ליימיב דהא אמר אלו אפילו הכי לכתחילה לא סרו: **ליפלוג נמי בריש.** שור זה עולה ונסתאב יציא בדמיו שנים דהוי קטן והביא גדול [ז]נמי ליפלוג ולימא ורבי אוסר דלא שני ליה בין קטן לגדול והביא קטן: **תדע.** דאריש דגדל נמי פליג [ח]: **ורבי אוסר.** אלמא בכבש אסר נמי רבי להביא בדמיו אין דהוי קטן והביא גדול דומיא דשור זה ונסתאב דלא יציא בדמיו שנים: **ממינא למינא מאי.** שור זה עולה ונסתאב מהו שיציא בדמיו שני אילים: **לא יציא בדמיו איל.** דקטן הוא יומר מדאי אבל יציא בדמיו שני אילים אלמא ממינא למינא קרי: **לפי שאין בילה.** שלריך להביא עמהם שני מנחות בשני כליס ואין יכול לערבן בכלי אחד [ט]הלכך לא מיחזי כי ההוא דנדר דנדר מידי דבאה מנחתו בכלי אחד וקא מייתי בשני כליס. וקס"ד דאי נאו משום המנחות לא איכפת לן לקרבנות אי נדר חד ומייתי תרין הוא ומכח קמא אתו אבל מנחות דמביא בעינא דומיא דנדרו: **אי הכי.** דממינא למינא קרי מאי אירא ק"ו: **הרי הנאי.** אליבא דרבי אוסר דאיכא ליה דאפילו בנסתאב אסרי רבנן בגדול והביא קטן לכתחילה: **הא יש בילה הרי.** לאיתויי ממינא למינא: **ורבי אוסר.** אע"ג דבבלי אחד אתיא מנחתו אפילו הכי לא מייתי מדמיו אלא דומיא [כ] דידיה: **הרי הנאי כו'.** אליבא דקיבא אמנחות ואיכא קפיד דגופיה: **ובטהורים.** איפא דבריית דשור זה עולה ונסתאב לא יציא בדמיו איל ובטהורים לא נפל יכון מוס: **הוקבע.** אחריותו עליו לבהיאו עולה אחת ולא לשתי עולות: **ודלמא עלי להביא.** לזה עולה קאמר וכיון דנסתאב אזל ליה נדריה[ט]. שור זה לדמיו אם נסתאב הוקבע לעולה אחד דאי מייתי ב' עולות לא יצא אבל אי לא אמר עלי יצא כי היכי לעבדיך ליה דאיכא מייב באחריותו: **מתני'** **אחד מבבשי הקדש.** למזבח: **בינוני שבהן הקדש.** פרפרא בגמ': **פירשתי.** איזה מהן ולא ידעתי איזה: **או שאמר לי אבא.** בשעת מיתתו אחד משווי הקדש לפרשני לקדש: **ואיני יודע.** לאיזה מהן: **הגדול שבהן הקדש.** דמסתמא מוטב שבהן הקדש דכתיב מנחה נדריכם (דברים יב): **גמ' חוששין אף לבינוני.** לא ידענא אהי מייניהו חייל הקדש אי הגדול או בינוני דהוי עין יפה לגבי קטן הלכך אתרוייהו חייל ומיהו לא קרב למזבח אלא חד מייניהו אבל היכא דאמר פירשתי ליכא לספוקי דולמי גדול פירש: **היכי עביד.** דמיסתברי ליה חד מייניהו: **ומחיל לקדושתיה בגדול.** דממה נפשך אי בגדול חל ולא בגדול הרי זה נסתאב ומילון בגדול ואי בגדול חל מעיקרא נמנא בינוני חולין מעיקרא: **לא שנו.** דחוששין אף לבינוני: **תורא בשוורא.** שור הסמוך בשוורי: **מראהו עלייה.** שמראהו לבעלייתו ואומר לו זו מכרתי לך. קא סלקא דעתך עלייה ממש קאמר דגריעא דירתה משל בית אלמא בית בביתי לאו הסמוכה בביתי קאמר והוא הדין לתוכא בתוכא: **שור בשוורי הקדש.** עולה: **הגדול שבהן הקדש.** עולה וכל האחרים ימכרו לצרכי עולות שמא אכל חד איכא למימר זה עולה: **ודמיהן חולין.** דקדש אינו תופס דמיו אלא בעל מוס שיצא לחולין דנתפסין דמיו בקדושתו אבל האי דלא נפיק לחולין [נ] ולעולם קדשיס נמכר אין דמיו קדושים ולהקדש נמי לא גזל מידי דהא יציא ליה הגדול שבהן. קמני מיהא וכולן ימכרו כו' דחוששין לכולן אף על גב דאמר שור בשוורי וקביא לרב נחמן: **הרגומא.** הא דקמני וכולן ימכרו לצרכי עולות: **אשור של הקדש שנתערב באחרים.** אבל אשור בשוורי ליכא לספוקי דגדול ומשמע: **והא וכן קתני.** דמשמע דין שניהם שוה: **הרגומא.** הא דקתני וכן אגדול דכן[ס] דינו שוה דנומן הגדול להקדש אבל לגבי ספיקא ליכא בשור בשוורי: **ונפל.** אחד מביתו מראהו ואומר זהו שמכרתי לך [ד]: ואמאי

לפי שאין בילה. שלריך להביא שני מנחות עמהן בב' כליס ואין יכול לערבן יחד בכלי אחד הלכך לא מיחזי כי ההוא דנדרו ומן הדס לא מייתינן אס נתערב ולכל הפחות אס נתערב סולתן יכול לערב לכתחילה כדאמרן לעיל גבי יין: אקרקינה

גמ' והא אמרת רישא שור במנה והביא שנים במנה לא יצא שור זה ונסתאב שאני: שני שוורין אלו עולה ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד ורבי אוסר: מאי טעמא משום דהוה ליה גדול והביא קטן ואף על גב דנסתאב לכתחילה לא שרי רבי ולפלוג נמי ברישא רבי אכולה מילתא פליג ונטר להו לרבנן עד דמסקי מילתייהו והדר מיפליג עלייהו תדע דקתני איל זה עולה ונסתאב רצה יביא בדמיו כבש כבש זה לעולה ונסתאב רצה יביא בדמיו איל ורבי אוסר מינה: איבעיא להו ממינא למינא מאי תא שמע שור זה עולה ונסתאב לא יביא בדמיו איל אבל מביא בדמיו ב' אילים ורבי אוסר לפי שאין בילה [א]שמע מינה אי הכי מאי אירא תרי אפילו חד נמי דהא בנסתאב לרבנן לא שני להו בין גדול לקטן תרי תנאי ואליבא דרבנן: רבי אוסר לפי שאין בילה: טעמא דאין בילה הא יש בילה שרי והתנן איל זה עולה ונסתאב רצה יביא בדמיו כבש כבש זה עולה ונסתאב יביא בדמיו איל ורבי אוסר תרי תנאי ואליבא דרבי ובטהורים עגל והביא פר כבש והביא איל יצא סתמא כרבנן: רצה יביא בדמיו ב' [כו']: אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב לא שנו אלא דאמר שור זה עולה אבל אמר שור זה עלי עולה הוקבע ודלמא עלי להביאו קאמר אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב לא שנו אלא דאמר שור זה עולה אי נמי אמר שור זה עלי עולה [ב]אבל אמר שור זה ודמיו עלי עולה הוקבע: **מתני'** [ג]**האומר אחד מבבשי הקדש** [ג]**ואחד משווי הקדש והיו לו שנים הגדול שבהן הקדש שלשה בינוני שבהם הקדש** [ד]**פירשתי ואיני יודע מה שפירשתי או שאמר לי אבא ואיני יודע מה הגדול שבהן הקדש: גמ'** [ג]**אלמא** [ג]**מקדיש בעין יפה מקדיש אימא סיפא בינוני שבהן הקדש אלמא מקדיש בעין רעה מקדיש אמר שמואל חוששין אף לבינוני דלגבי קטן עין יפה הוא היכי עביד אמר רבי חייא בר רב** [ה]**ממתין לו עד שיומם ומחיל ליה לקדושתיה בגדול אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא דאמר אחד משווי הקדש אבל** [ו]**אמר שור בשוורי הקדש הגדול שבהן הקדש שלא בתוראי קאמר אני** [ג]**והאמר רב הונא** [ז]**א"ר חייא משמיה דעולא** [ז]**האומר לחבירו בית בביתי אני מוכר לך מראהו עלייה לאו משום דגריע לא מעולה שבבתים: מיתיבי** [ח]**שור בשוורי הקדש וכן שור של הקדש שנתערב באחרים הגדול שבהן הקדש וכולם ימכרו לצרכי עולות ודמיהן חולין תרגומא אשור של הקדש שנתערב באחרים והא וכן קאמר תרגומא אגדול: מיתיבי** [ט]**בית בביתי אני מוכר לך ונפל מראהו נפול עבד בעבדיי אני מוכר לך ומת מראהו מת ואמאי**

אחד מבבשי הקדש. למזבח: **בינוני שבהן הקדש.** פרפרא בגמ': **פירשתי.** איזה מהן ולא ידעתי איזה: **או שאמר לי אבא.** בשעת מיתתו אחד משווי הקדש לפרשני לקדש: **ואיני יודע.** לאיזה מהן: **הגדול שבהן הקדש.** דמסתמא מוטב שבהן הקדש דכתיב מנחה נדריכם (דברים יב): **גמ' חוששין אף לבינוני.** לא ידענא אהי מייניהו חייל הקדש אי הגדול או בינוני דהוי עין יפה לגבי קטן הלכך אתרוייהו חייל ומיהו לא קרב למזבח אלא חד מייניהו אבל היכא דאמר פירשתי ליכא לספוקי דולמי גדול פירש: **היכי עביד.** דמיסתברי ליה חד מייניהו: **ומחיל לקדושתיה בגדול.** דממה נפשך אי בגדול חל ולא בגדול הרי זה נסתאב ומילון בגדול ואי בגדול חל מעיקרא נמנא בינוני חולין מעיקרא: **לא שנו.** דחוששין אף לבינוני: **תורא בשוורא.** שור הסמוך בשוורי: **מראהו עלייה.** שמראהו לבעלייתו ואומר לו זו מכרתי לך. קא סלקא דעתך עלייה ממש קאמר דגריעא דירתה משל בית אלמא בית בביתי לאו הסמוכה בביתי קאמר והוא הדין לתוכא בתוכא: **שור בשוורי הקדש.** עולה: **הגדול שבהן הקדש.** עולה וכל האחרים ימכרו לצרכי עולות שמא אכל חד איכא למימר זה עולה: **ודמיהן חולין.** דקדש אינו תופס דמיו אלא בעל מוס שיצא לחולין דנתפסין דמיו בקדושתו אבל האי דלא נפיק לחולין [נ] ולעולם קדשיס נמכר אין דמיו קדושים ולהקדש נמי לא גזל מידי דהא יציא ליה הגדול שבהן. קתני מיהא וכולן ימכרו כו' דחוששין לכולן אף על גב דאמר שור בשוורי וקביא לרב נחמן: **הרגומא.** הא דקתני וכולן ימכרו לצרכי עולות: **אשור של הקדש שנתערב באחרים.** אבל אשור בשוורי ליכא לספוקי דגדול ומשמע: **והא וכן קתני.** דמשמע דין שניהם שוה: **הרגומא.** הא דקתני וכן אגדול דכן[ס] דינו שוה דנומן הגדול להקדש אבל לגבי ספיקא ליכא בשור בשוורי: **ונפל.** אחד מביתו מראהו ואומר זהו שמכרתי לך [ד]: ואמאי

לו א מיי' פט"ז מהל' מעה"ק הלכה ו:
לז ב מיי' שם סל"ו:
לח ג מיי' שם הלכה מ:
לט ד מיי' שם הל' ט:
מ ה ו מיי' שם הל' מ:
מא ז מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה יט
טוש"ע ח"מ סימן ריד סעיף יב:
מב ח מיי' פ"ז מהל' פסולי"מ הלכה ד:
מג ט מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה יט טוש"ע ח"מ סימן ריד סעיף יב:

רבינו גרשום

יכול לערב מנחה דהאי איל למנחה דאידך איל לכתחלה הלכך לא דומיא דקרבן ראשון הוא דמנחת שור נתערבה היא עצמה אבל בשני אלים לא: ומותבינן אליבא דר' טעמא דאין בילה. לפיכך אין מביא בדמי השור ב' אלים. אע"ג דגדול והביא גדול הוא: הא יש בילה. הא אי הוה מצי למיבלל הני מנחות בהדי הדדי שרי לאיתויי ממינא למינא: והתנן איל זה עולה כו' ור' אוסר: תרי תנאי דאליבא דר'. כדמפרש בפירוש דאיכא בספרים: ובטהורים שלא נסתאבו. עגל אם נדר עגל והביא פר דהיינו קטן והביא גדול: סתמא. הך סתמא דקתני הכא דיצא כרבנן היא. דאמרי קטן והביא גדול יצא דמיעוט בכלל מרובה: הוקבע. דקבע להביא שור אחר שיהא שוה כשור זה דהואיל דאמר עלי נתחייב באחריותו: ודלמא עלי להביאו קאמר דממאי דמשום דאמר עלי דהכי קאמר עלי להביא שור שוה כזה דלמא הכי קאמר שור זה עלי להביאו דודאי דיעתו להביאו: אבל אמר שור ודמיו עלי עולה. כלומר שור אחד שיהו דמיו כזה עלי: הוקבע להביא שור א' בדמי אותו שור ואין יכול להביא ב' שיהו דמיהן כדמי אותו שור הא': אחד מכיסיי הקדש ויש לו ב' כיסין לישנא אחרינא האומר אחד מכבשי הקדש ויש לו ב' כבשים. א' משווי הקדש. והיו לו ב' מכל הני דאמרן: הגדול שבהן הקדש. דאם יש לו בכיס א' ליטרא זהב ובכיס אחד ליטרא כסף אותו של זהב הוי הקדש. וכן הגדול הוי הקדש דהוי הקדש: ואם יש לו ג' ואמר א' מהן הקדש הבינוני הוי הקדש כדמפרש בגמרא: פירשתי להביא א' מן הג' ואיני יודע איזה מהם הקדשתי: או שאמר לי אבא. א"נ אמר דאמר לי אבא בדייתיקי א' מן ג' שוורים הוי הקדש (דהוא הקדישו) [ואינו יודע לאיזה שור הקדישן]. אמר שמואל ל"ק דהכא נמי גדול שבהן הקדש והכי קתני דחוששין אף לבינוני דאיכא למיחש דהבינוני הקדיש והשתא היכי עביד ממתין לבינוני עד שיומם: ומיחל. מחלל קדושה דבינוני בגדול ולימא הכי אי הקדשתי להך בינוני יהא מחולל על הגדול

והוי הגדול הקדש והשתא הוי בינוני מחולל דמס"נ א' הוי הקדש ותו לא דהא קאמר אחד משוורי אי מכיסיי: לא שנו דחוששין לבינוני: אבל אמר שור בשוורי ודאי הגדול הקדש בתוראי קאמר. כלומר המובחר שבשוורי דהיינו גדול: בית בביתי מראהו עלייה. כלומר מראה לו דירה קטנה כל שהו כעין עלייה ואמר לו זו מכרתי לך: לאו משום דגריע. דכי א"ל בית בביתי בעינא דגריעותא הוא דגרוע שבבתי קאמר דהא דאמר מראהו עלייה הכא נמי שור בשוורי הגרוע קאמר וקשיא למאן דאמר בתוראי קאמר: מעולה שבבתיו. הא דאמרן מראהו עלייה הא עלייה היינו מעולה שבבתיו ולא בית גרועה לא שהוא קאמר: וכולן האחרים ימכרו לצרכי עולות ודמיהן חולין. אבל הן עצמן קדישי. והא הכא דכי אמר שור בשוורי דמיהן של אחרים הוי חולין הן עצמן קדישי. ותיובתא דמאן דאמר הגדול שבהן הקדש דמסתברא דסבריא ליה דאחריני הוו הן עצמן חולין: תרגומא הא דקתני דמיהן חולין אבל הן עצמן לא אשור הקדש שנתערב באחרים קאי. אבל היכא דאמר שור בשוורי הגדול הקדש והאחריני לא מיקדשי: והא וכן קאמר דמשמע כל הנהו מילי דאמרינן בשור של הקדש שנתערב באחרים אמרינן נמי באמר שור בשוורי הקדש: תרגומא אגדול. האי דקתני וכן אגדול קאמר דהכי קאמר בה שור בשוורי ובין היכא דנתערב שור של הקדש בשל חולין הגדול שבכולן הקדש דלהך מילתא שוו ולא אכולהו: ונפל אחד מבתיו מראהו נפול ומת ליחזי הי נפל והי מיתה. כלומר אי מעולה שבבתיו נפל יכול לומר לו זו מכרתי לך ואי מובחר שבעבדיו מת יכול לומר לו זה מכרתי לך דאי דאמר תורא בתוראי קאמר אלא ש"מ לא אמרינן תורא בתוראי: לעולם גבי שוורים אמרי' תורא ודאי אמרי' גרוע זבן ליה דיד בעל השטר על התחתונה דבכל דוכתא אמרינן דידו של בעל השטר על התחתונה: השתא דאתית להכי דאמרי' יד בעל השטר על התחתונה. אפי' תימא עלייה דגריעותא דעלייה כל דהוא קאמר. ואפי' הכי גבי שור אמרי' תורא בתוראי קאמר. ולוקח שאני דידו על

מסורת הש"ס

ה) מעילה כח:. ו) [נ"ב עב. עכלין יד:], ז) נדרים נו. ע"ש וכו' [ן], ד) [ל"ל בר מייא וכ"ה בנדרים נו.], ט) ס"ל למקימיה, ו) ואיכא. ל"ק, ז) לפלוג נמי ולימנו וכו'. ל"ק, ח) הלכך מיתזי כי ההוא דנדר מידי. ל"ק, ט) נדרים סס"ד אמ"ל ד"ה שור זה ודמיו סס. ל"ק, י) דכקי. ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תדע וכו' נמי פליג. רבי ואוסר סס"ד ואמ"כ מ"ה דקתני איל כו' אלמא בכבש: (ב) ד"ה ורבי אוסר וכו' דומיא דנדר סס"ד: (ג) ד"ה ומיהן חולין וכו' דלא נפיק לחולין דלצורך עולה נמכר אין: (ד) ד"ה ונפל וכו' לך נפל הס"ד:

מוסף רש"י

בית בביתי אני מוכר לך מראהו עלייה. מסוס דאמר בית בביתי, משמע עלייה כמוך ביתי (נדרים נו). מעולה שבבתים. הגיע המשנה שבבתיו צריך ליתן לו (שם).

שיטה מקובצת

גמ' טעמא דאין בילה. ב"נ בספרים כ"א כתוב כאן זה הלשון פירוש דכיון דה"ל שנים לא קא מערב סלת בהדי הדדי טעמא וכו' ונראה שהוא פי' נוסף מרבנן סבוראי: שם כבש זה עולה ונסתאב רצה יביא איל: שם ואליבא דרבי דבטהורין. ב"נ בספרים כ"א שבידי כתוב כאן זה הלשון פירוש ואע"ג דחדא מנחה ניחי ואיכא בילה ובטהורים וכו' וגם זה הוא פי' מרבנן סבוראי וז"ל הרגמ"ה ז"ל תרי תנאי ואליבא דרבי כדמפרש בפירוש דאיכא בספרים ע"כ: שם במשנה ואיני יודע מה פירשתי או שאמר אמר לי אבא: שם בגמ' אימא סיפא שלשה בינוני שבהן: שם והאמר רב הונא בר חייא: רש"י ד"ה זה כו' אזל ליה נדריה דתו לא מצי לקיומיה אבל התם: ד"ה גדול כו' שבכל מקום שנים חשובים מאחד ואפ' דמיהן שוים: ד"ה ואע"ג כו' ובאחריות נמי מיתייב דהא אמר אלו אפ"ה לכתחלה לא שרי רבי הס"ד: ד"ה לפלוג כו' דהוי קטן והביא גדול לימא נמי רו' אוסר דהא לא שאני ליה בין קטן והביא: ד"ה תדע דאריש דהוי קטן והביא בדול נמי פליגי ורבי אוסר אלמא בכבש נמי אוסר רבי והד"א: ד"ה לפי כו' ואין יכול לערבן בכלי אחד הלכך לא מיחזי כי ההוא דנדר דההוא מנחתו: בא"ד תרין הואיל ומכח דמי קמא אתי אבל מנחות דמביא מביתו בעינן דומיא דנדרו: נ"ב בדש"י כ"ב כתוב כאן אין יכול לבלול סלתן ושמנן יחד וא"פ ששיגנו בפ' שתי מדות מערבין נסכי פרים

בנסכי אלים אם נתערבו קאמר והכי מוקמינן בגמ' דהתם אבל לכתחלה אין מערבין דלפינן מהתקיריו שלא יערב חלבים זה בזה: ד"ה ור' אוסר אלמא אע"ג דבכלי אחד כו': ד"ה ובטהורים כו' איל הוא ובטהורים כו': ד"ה הוקבע כו' ולא שתי עולות: ד"ה דלמא כו' שור זה ודמיו: בא"ד דאי מייתי כשתי עולות לא יצא: במשנה ד"ה פירשתי איזה מהן ואיני יודע איזהו: ד"ה או כו' משווי הקדשי להקדש ואיני יודע על איזו מהן אמר לי הס"ד ומה"ד הגדול כו': ד"ה גמ' חוששין כו' חייל הקדש אי אגדול דהוי עין יפה אי אבינוני דהוי עין יפה לגבי קטן הלכך אתרוייהו: ד"ה היכי עביד לישתרי ליה חד מייניהו: ד"ה תורא בתוראי שור בשוורי הקדש הס"ד ומה"ד מראהו עליה שמראה לו עלייתו ואומר לו: ד"ה הגדול כו' וכל האחרים ימכרו לצרכי עולות דשמא אכל חדא איכא למימר: ד"ה ודמיהן כו' אבל האי דלא נפיק לחולין לצורך נמכר ב"נ א"א לצורך עולות נמכר וכו': ד"ה תרגומא כו' אבל לגבי ספקא ליכא בשור בשוורי: ד"ה ונפל כו' מראהו נפול ואומר זהו שמכרתי לך:

ו) שור לה הוי ע"ל

ואמאי ליחזי היידן נפל היידן מת לוקח קא אמרת שאני לוקח דיד בעל השטר על התחתונה השתא דאתית להכי אפי' תימא עלייה דגריעה יד בעל השטר על התחתונה: **מתני'** [א]הרי עלי עולה יקריבנה במקדש ואם הקריבה בבית חוניו לא יצא הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו יקריבנה במקדש ואם הקריבה בבית חוניו יצא רבי שמעון אומר אין זו עולה הריני נזיר יגלח במקדש ואם גלח בבית חוניו לא יצא הריני נזיר שאגלח בבית חוניו יגלח במקדש ואם גלח בבית חוניו יצא ר' שמעון אומר אין זה נזיר: **גמ'** יצא הא מקטלא קטלה אמר רב המנונא נעשה [ב]כאומר הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה אמר ליה רבא אלא מעתה סיפא דקתני הריני נזיר שאגלח בבית חוניו יגלח במקדש ואם גילח בבית חוניו יצא הכי נמי דנעשה כאומר הריני נזיר על מנת שלא אתחייב באחריות קרבנותיו נזיר כמה דלא מייתי קרבנותיו לא מתכשר אלא אמר רבא אדם זה לדורון נתכוין אמר אי סגיא בבית חוניו טרחנא טפי לא מצינא לאיצטעורי נזיר נמי האי גברא לצעורי נפשיה קא מיכוין אמר [ג]אי סגיא בבית חוניו טרחנא טפי לא מצינא לאיצטעורי ורב המנונא אמר לך נזיר כדקאמרת עולה על מנת שלא אתחייב באחריותה קאמר ואף רבי יוחנן סבר לה להא דרב המנונא דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו והקריבה בארץ ישראל יצא [ד]וענוש כרת תניא נמי הכי הרי עלי עולה שאקריבנה במדבר והקריבה בעבר הירדן יצא וענוש כרת: **מתני'** [ה]הכהנים [ו]ששמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים [ז]ואין צריך לומר לדבר אחר שנאמר [ח]אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' בירושלים כי אם אכלו מצות [ט](בקרב) אחיהם הרי אלו כבעלי מומין חולקין ואוכלין ולא מקריבין: **גמ'** אמר רב יהודה כהן [י]ששחט לעבודת כוכבים קרבנו ריח ניחוח אמר רב יצחק בר אבדימי מאי קראה [כ]יען אשר ישרתו אותם לפני גילוליהם והיו לבית ישראל למכשול עון על כן נשאתי ידי עליהם נאום ה' אלהים ונשאו עונם וכתיב בתריה ולא יגשו אלי לכהן לי אי עבד שירות אין שחיטה לאו שירות הוא: איתמר שגג בזריקה רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח רב ששת אמר [י]אין קרבנו ריח ניחוח אמר רב ששת מנא אמינא לה דכתיב והיו לבית ישראל למכשול עון [כ][מאי] לאו או מכשול או עון ומכשול שוגג ועון מזיד ורב נחמן מכשול דעון: אמר רב נחמן מנא אמינא לה [מ]דתניא [נ]וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה מלמד שכהן מתכפר על ידי עצמו במאי אילימא בשחיטה מאי איריא שוגג אפילו מזיד נמי אלא לאו בזריקה ורב ששת אמר לך לעולם בשחיטה ובמזיד לא נעשה משרת לעבודת כוכבים ואזדו לטעמייהו דאתמר הזיד בשחיטה רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח ורב ששת אמר אין קרבנו ריח ניחוח רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח דלא עבד שירות רב ששת אמר אין קרבנו ריח ניחוח נעשה

ואמאי ליחזי היידן נפל היידן מת לוקח דהא גדול שבנכסיו משמע ומי קטן נפל לית ליה פסילא: **בעל השטר.** כגון המי לוקח שבא בשטר מכירה ידו על התחתונה דהוי מוליא מחבירו עליו הרמיה שהמוכר מוחזק בנכסים הלכך רמיה על הלוקח אבל גבי הקדש גדול משמע: **מתני'** **שאקריבנה בבית חוניו יקריבנה במקדש.** דכיון דאמר הרי עלי עולה אתחייב ליה בעולה: **אם הקריבה בבית חוניו יצא.** מפרש טעמא בגמ': **יגלח במקדש.** מצית קרבנותיו: **גמ' והא מקטל קטלה.** דשוחט חוץ הוא ואיהו אתחייב) בעולה מכי אמר הרי עלי עולה: **אמר רב המנונא.** כיון דאמר על מנת שאקריבנה בבית חוניו הוי כאילו אמר על מנת שאהרגנה ולא אתחייב באחריותה ומשום הכי יצא אבל חייב כרת משום שחוטי חוץ שהרי קרא עליה שם עולה: זיר לא אתחייב באחריות דקרבנותיו לכיון דחלה עליו נזירות לא פקעה מיניה עד דמייתי קרבנותיו: **לדורון בעלמא קא מיכוין.** ולא חל עליה שם עולה: **טפי לא מצינא לאיצטעורי.** ברחוק מארץ ישראל עומד וקרוב לחוניו ואליבא דרבא לא אתחייב משום שחוטי חוץ: ואמר ליה רב המנונא נזיר הוי ולאי טעמא דקאמרת דלא חל עליה שם נזירות אבל עולה היינו טעמא דנעשה כאומר הרי עלי עולה אבל חייב כרת: **והקריבה בארץ ישראל.** שלא בירושלים ולהכי נקט בא"י דאף על גב דלא קייס נדרו יצא דקניעותא דבית חוניו לאו קניעות הוא [ו](אלא היינו טעמא) דהוי כאומר על מנת שאהרגנה ועל מנת שלא אתחייב באחריותה דמה לי קטלה התם מה לי קטלה הכא וענוש כרת משום שחוטי חוץ. אלמא שם עולה חל עליה כדבר המנונא: **במדבר.** קסבר משום משכן שהיה שם יהא עדיין המדבר קדוש: **והקריבה בעבר הירדן.** בארץ ישראל שלא בירושלים אפי' הכי יצא דעל מנת שלא אתחייב באחריות קאמר: **מתני' ואין צריך לומר לדבר אחר.** אם שמשו לעבודת כוכבים לא ישמשו עוד בירושלים: **הרי אלו כבעלי מומין.** שחולקין ואוכלין בקדשים כדאמר באלו מנחות (לעיל עג.) אים חולק ואפי' בעל מום: **גמ' כהן ששחט בהמתו לעבודת כוכבים.** לפני עבודת כוכבים ושב קרבנו שהוא מקריב במקדש אחרי כן ריח ניחוח הוא: **אי עביד שירות.** בעבודת כוכבים מיתסר במקדש ושחיטה לא איקרי שירות דהא במקדש ושחיטה לא אשכחינן בזריקה: **שגג בזריקה.** זרק דם לעבודת כוכבים בשוגג דהשתא עבד ליה שירות אלא ששוגג היה: **מאי לאו אם מכשול אם עון.** כלומר אם שוגג אם מזיד עשו שירות לעבודת כוכבים וכתיב לא יגשו אלי לכהן לי: **עון מזיד.** כדאמרי' במסכת יומא (לו:) עונות [ויקרא טז] אלו הזדונות וכן הוא אומר [במדבר טו] הכרת תכרת עונה בה: **בחטאה בשגגה.** משמע אפי' נפש כהן בחטאה בשגגה יכול להקריב קרבנו ולהקריב על עצמו ובהכיא פרשתא בעבודת כוכבים מיתסרי דכתיב (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו וגו' זו עבודת כוכבים שבקולה כנגד כל התורה כולה [הוריות ח.]: **כמאי.** פלא לעבודת כוכבים דאיטעיקן קרא לאכשורי לעבוד במקדש כי שגג: נעשה

שאקריבנה בבית חוניו. אין שייך כאן תפוס לשון לאשון ואחרון דהוי כאומר עד בית חוניו מצינא דאטרח כדאיתא בגמ': [ו] **אפילו** תימא עלייה דגריעה יד בעל השטר על התחתונה. מימה דנפ' המוכר מן הילוק (מדרש טו.) משיק מאי עלייה מעולה שבנכסיו ומשמ' דיחוא הוא אבל קשיא דמסיק יד בעל השטר על העליונה ושמא לאפוקי ה) יציע דווקא קאמי: **לא ישמשו** במקדש בירושלים. נספר הסיור כתוב כהן שהמיר דמו לא יאכל את כפיו ולא יקרב לאלוהו דכתיב וקדשתו והוא אחליה לקדושתיה ועבדו ליה רבנן מעלה מפני דרכי שלום ואמי כיון דאיתי אחיה כדתנן הכהנים שנמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש בירושלים ורש"י ה) פירש דכשר וזה לשונו הרי אלו כבעלי מומין כו' מהכא נפקא לן דכהן שהמיר דמו וחזר בתשובה כשר לדוכן אבל אם אינו לא מליגו כהן בעל מום שיאכל פסול לדוכן אבל אם היה לו מום בידיו כדאמרינן במגילה (דף כד:) מפני שהעם מסתכלין בו ותו הא דקתני לא ישמשו במקדש בירושלים ולהכי איצטריך בירושלים לאשמועינן דבנוב וגבעון היו מותרין לשמש כל שכן בזמן הזה שאין שירות ואין מקדש דודאי כשר לדוכן ולקרות במורה תמילה ותו אמרינן (תענית דף מ.) אי מה משרת בעל מום לא אף מברך בעל מום לא ה) ת"ל לעמוד לשרת לעמידה הקשתיו ולא לברך אחר עד כאן לשונו: **כהן ששחט לעבודת כוכבים קרבנו ריח ניחוח.** ולרב ששת בשוגג ולרב נחמן אפי' במזיד: נזדמן

מוד א ב ג מיי' פי"ד מהלכות מעה"ק הלכה ז:
מה ד מיי' פ"ט מהל' איסו"מ מקצת הל' יד:
מו ה ז ד מיי' שם הל' יג:

רבינו גרשום

התחתונה: ואם הקריבה בבית חוניו לא יצא. דדמי כמי שהקריבה בבמה: ואם אמר הרי עלי עולה שאקריבנהו בבית חוניו אפי' הכי חייב להקריב במקדש. ואם הקריבו בבית חוניו יצא ידי נדרו: הא מקטל קטליה. דהואיל דחזיק למקדש שחיט ליה דמי כאילו נוחרה דלאו הקרבה היא ואמאי יצא ידי נדרו: אמר רב המנונא לפיכך יצא דדמי כמאן דאמר הרי עלי עולה על מנת שלא אתחייב באחריותה והואיל דלא נתחייב באחרי' כי הקריבה בבית חוניו אינו חייב להביא במקדש אחריתי אבל חייתי עליה משום שחוטי חוץ שהרי קרא לה שם עולה: נזיר. בתמיהא קאמר. כמה דלא מייתי קרבנותיו לא מתכשר ביין ולישמא למתים: אלא אמר רבא לא תימא על מנת שלא אתחייב באחריותה משום דקשיא נזיר אלא להכי יצא דאדם זה דאמר הרי עלי עולה להקריבו בבית חוניו לדורון נתכוין והכי קאמר אי סגיא כו'. כגון שרחוק מארץ ישראל הוא: ורב המנונא אמר נזיר משום הכי יצא כדקאמר טפי לא מצינא לאיצטעורי וגבי עולה משום הכי יצא דנעשה כאומר על מנת שלא אתחייב באחריותה. והקריבה בארץ ישראל. בבבלין דא"י שלא במקדש יצא וענוש כרת דמדקאמר יצא ידי נדרו ש"מ [דנעשה כאומר] ע"מ שלא אתחייב באחריותה דמשום דאין חייבין באחריותה יצא דלא איתחייב לאיתחויי אחרינא וענוש כרת משום שחוטי חוץ הואיל דקרא לה שם זבח. דאי לדורון ולא לשום זבח לא הוה ענוש כרת: שאקריבה במדבר. שלא בזמן משכן דומיא דבית חוניו והקריב בעבר הירדן יצא וכו'. כדאוקימנא ע"מ שלא אתחייב באחריותה: ואין צורך לומר דבר אחר. דאם שמשו לעבודת כוכבים לא ישמשו במקדש. ותנא דמתני' סבר לה כר' יהודה דגמרא דבית חוניו לאו בית עבודת כוכבים: כהני הבמות. זו עבודת כוכבים: הרי אלו בבעלי מומין. דכהנים ששמשו בעבודת כוכבים כבהנים בעלי מומין דמו דחולקין ואוכלין במתנות כהונה ובחלק של שאר כהנים אבל אין מקריבין על גבי המזבח: קרבנו. קרבן אחד שהקריב למזבח הוי לריח ניחוח דהוה רצה קרבנו אע"ג ששחט לעבודת כוכבים. דלא חשיב שחיטה שירות דהא כשרה בזר: שגג בזריקה. דזרק לעבודת כוכבים בשוגג. קרבן אחד שמקריב לשון שמים ע"ג המזבח הוי ריח ניחוח: או מכשול או עון. דבין ששימשו לעבודת כוכבים במכשול דהיינו שוגג. ובין בעון דהיינו מזיד לא יגש לכהן:

תורה אור השלם

1. אַךְ לֹא יַעֲלוּ כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת אֶל מִזְבַּח יְיָ בִּירוּשָׁלִָם כִּי אִם אָכְלוּ מַצּוֹת בְּתוֹךְ אַחֵיהֶם:
מלכים ב כג ט

2. יַעַן אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ אוֹתָם לִפְנֵי גִלּוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עָוֹן עַל כֵּן נָשָׂאתִי יָדִי עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים וְנָשְׂאוּ עֲוֹנָם:
יחזקאל מד יב

3. וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחַטֹּאתָהּ בַּשְּׁגֵגָה לִפְנֵי יְיָ לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:
במדבר טו כח

גליון הש"ם

גמ' דתניא וכפר לעיל עד ע"ש:

מוסף רש"י

בבית חוניו. מפרש כשמעתין חוניו בנו של שמעון הצדיק שבכה למגילים מפני אחיו ואינם שם מזבח, ופלגיי אליבא דמ"ד לשם עבודת כוכבים ואליבא דמ"ד לשם שמים (עז"ז נב: וכע"ז מגילה י.).

שיטה מקובצת

גמ' ואמאי ליחזי היי נפל הי מת לוקח: שם רש"א אין זו עולה. ב"ב ע' תוס' לעיל דף קג ע"א: שם מתני' כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם הרי אלו: שם בגמ' אי עבד שירות אין אי לא עבד שירות לא השחיטה לאו שירות הוא: שם מלמד שהכהן מתכפר: שם ובמזיד לא דנעשה כומר לעבודת כוכבים: רש"י ד"ה בעל כו' אבל לגבי הקדש: ד"ה יגלח במקדש ויביא קרבנותיו: ד"ה וא"ל רב המנונא נזיר הוי ודאי דקאמרת דלאו שם נזירות עליה אבל עולה היינו טעמא: ד"ה במדבר דסבור משום: ד"ה והקריבה כו' שלא אתחייב באחריותה קאמר: במשנה ד"ה ואין כו' אם לעבודת כוכבים שלא ישמשו: שם ד"ה אי עביד שירות לעבודת כוכבים: ד"ה מאי לאו כו' לעבודת כוכבים וכתי' בתריה לא יגשו אלי: ד"ה עון כו' הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה: ד"ה בחטאה כו' אפי' נפש כהן חטאה בשגגה יכול להקריב קרבנו ולכפר על עצמו: בא"ד ולא תעשו את כל המצות זו עבודת כוכבים:

לר"נ מכשול דעון. כלומר אם נכשל במזיד לא הוי קרבנו תו ריח ניחוח אבל בשוגג הוי ריח ניחוח: שכהן מתכפר ע"י עצמו. דאם חוטא יכול להקריב הוא עצמו קרבנו להתכפר בו דאפשר לומר וכפר הכהן על הנפש השוגגת מה ת"ל בחטאה בשגגה אלא הכי משמע וכפר הכהן בחטאה בשגגה בחטא שעשה בשוגג מכפר על נפשו של עצמו: דבמאי. על איזה חטא מכפר על עצמו: איילימא בשחיטה. דשגג בשחיטה לעבודת כוכבים אפי' שחט במזיד יכול להקריב קרבן דהא אמרן אין זה שירות: אלא לאו דשגג בזריקה. דקאמר דמכפר ע"י עצמו. אלמא קרבנו ריח ניחוח: לעולם הוכא דשגג בשחיטה קא משתני קרא ודקא אמרת אפי' מזיד נמי במזיד ודאי אין קרבנו ריח ניחוח דנעשה כומר לעבודת כוכבים דאע"ג דלאו שירות הוא מ"מ עבודה חשובה היא דבכלל ד' עבודות היא: ה) במאי עביד לעבודת כוכבים אילימא דעבד בשוגג. מאי דשב דקאמר כי לא עבד במזיד שב ועומד הוא שלבו היה לעולם לשמים: אלא מדאמר דשב מעבודה עבד: אלא לאו בשחיטה. דשחט במזיד שב קרבנו ריח ניחוח וכרב נחמן: ורב ששת אמר לעולם בשחיטה ובשוגג והאי דשב דקאמר הכי קאמר אם שב מעיקרא הוא. דבשוגג עבד קרבנו ריח ניחוח: והזדה לעבודת כוכבים. דקבלו עליו לאלוה: דך קמייתא. דשגג בזריקה: דעביד ליה עבודה. דבכלל עבודה חשבינן לה. וכולהו נקיט אליבא דרב ששת: מלבדך בשם שלא בכנוי לפי שהיו יראים להזכיר השם כתיקונו שלא היו בוטחין בעצמן: חוני בני ישמש תחתי בכהונה גדולה. דניחא ליה ביה כשמעי: אמר לו שמעי לחוניו: אוקלי. מלבוש של אשה: צלצול. אזור: לאהובתו. לאשתו: מה זה שלא ירד לה. שמעי שלא ירד לגדולה דמעולם לא היה כ"ג כך בא לתקלה זו דבנה חוניו עבודת כוכבים על ידו לפי שנתקנא שמעי בגדולה: היורד לה. מי שירוד לגדולה עאכו"כ דלאחר שעלה אין מורידין אותו שלא יבא לידי תקלה: לא קבל עליו חוניו להיות כ"ג. ואע"ג שרצה חוניו שיהא אחיו הגדול כ"ג נתקנא בו: א"ל לשמעי. דחוניו היה חכם יותר משמעי: בקשו להורגו שיילל בכהונה: כל המאורע. שאחיו לימדו כן: כל הרואה אותו. כל מי שהיה פוגע בחוניו בשהיה ברוח מראה באצבעו לאותן שהיו רצין אחריו ואמר עליו זהו: יהיה מובח שבנה חוניו לש"ש: ומה זה שברח ממנה. דברח מן הגדולה שהרי לא רצה לקבל עליו הכהונה גדולה לפי שהיה אחיו גדול הימנו: כך. דבא לפורענות כל כך דנתקנא בו לאחר שרצה שיהא כ"ג אעכ"ז דאין מורידין אותו לאחר שעלה שלא יבא כמו כן לידי תקלה: הכי גרסינן בתחי' כל האומר

ה) שייך לע"ב.

מז א ב מיי' פ"ט מהל' בית"מ מקדש הלכה יג:

רבינו גרשום

עלי עולה מנחה. דכל המנדב מתחילה להביא או עולה או מנחה אני מטיל עליו קומקמוס של חמין. כלומר הייתי דן אותו ברותחין דאסור לידור לכתחלה כדי שלא יבא לידי תקלה דשמא יקריבנו בבית חוניו ויהא ענוש כרת אלא בשתיקה יביא קרבנותיו ולא יהא נודר לכתחילה קודם שיקריבם. הוא הדין נמי לשאר קרבנות. לישנא אחרינא בתחי' כל האומר לי עלה בה אני כופתו לפני ארי. דר' יהושע בן פרחיה הוה נשיא וה"ק דקודם שעליתי לגדולה מי שהיה אומר לי עלה בה והיה נשיא הייתי כופתו לפני ארי עכשיו שעליתי כל האומר לירד ממנה אני מטיל עליו קומקוס של חמין כלומר שהייתי מאבדו בידים: ר"מ דאמר דבית חוניו הוה לשון עבודת כוכבים האי קרא דר' יהודה מאי עביד לה דמשמע דלש"ש בנה מזבח לה': ומצא בני מלכים. חמשה בני מלכים מצא בתוך החיל. הדירן דהשבינן שלא יעבדו עבודת כוכבים והניחן חיים ואותן ה' מלכים בנו אותו מזבח לש"ש: ולדור חמש ערים [בארץ מצרים] דאותן ה' מלכים ומלכות מצרים הן: [6] ונשבעות בה' צבאות שלא היו מזכירין שם עבודת כוכבים. והיינו דכתי' יהיה מזבח לה'. אבל אותו בית חוניו הוה לשם עבודת כוכבים: כדמתרגם רב יוסף כו'. דהאי הרס משמע חרבה לשון הריסות והרי נמי כמו חרס שמש כדכתי' האומר לחרס ולא יזרח וכו': איתאמר דהיא חדא מנהון. דקאמר נביא דאחת מאותן ערים שהיא נקראת בית שמש תהא נהרסת. כבנים הדחכמים הן: כבנות דנשים דעתן קלות עליהן וכן דעתן קל: מצור ועד קרטיגני. מקומות. מכירין את ישראל. דידועין בשבחן של ישראל שהיו חשובין ואין משתעבדים בהן כ"כ: ואת אביהן שבשמים. שיש להן יראת שמים לכל אותן אומות ואותן אומות דמקרטיגני כלפי מזרח אין מכירין ומשעבדין בישראל ואינן יראי שמים: גדול שמי בגוים. אלמא דכל אומות יש להן יראת שמים: א"ל רב לרב שימי. שימי את. אתה הוא זה שימי. לפי שלא היה ראוהו משום דהוי ביה ברב מילי דחסידות שלא היה מגביה עיניו מן הארץ ולפניו היה מביט מרוב ענוה וזו אחת הייתה מדותיו. ורצו לנוהג במדה זו רב יוסף ורב ששת תלמידיו ונעשו סגי נהורין: דקרו ליה אלהא דאלהא. היינו גדול שמי בגוים אבל אין יראין אותו: א"ר נחום האי מנחה טהורה זה הלומד תורה בטהרה בלא הרהור: [6] דאותן שעומדין בבית ה' בלילות הוו כעובדי עבודה: מזבח בנוי. והכי קאמר לעולם לא תיפסוק זאת מישראל שלא יהא מזבח

נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים. [9] בירושלמי פריך והכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד ואפי' מלאכים דכתיב ודמות פניהם פני אדם ומשני דשמא שכינה היתה:

חוניו בני ישמש תחתי. תימה הא דרשינן בת"כ תמת אביו בזמן שהוא ממלא מקום אביו וזה לא היה יודע סדר עבודה הא קאמר ליה בא ואלמדך סדר [10] [עבודה] ויש לומר דבילאת מטא היה ממלא מקום אבותיו ואם תאמר וכי לא ראה כהן גדול משמש מעולם שהיה לובש באוקיקי וחגור בציצלול ועוד הא אינו נעשה כהן גדול עד שיעשה סגן ויש לומר דלא היה יודע [11] ובא ליכנס בכהונה גדולה תחילה:

והעלה עליו עולה לשם שמים. תימה הרי יש כאן איסור שחוטי חוץ [1] ונראה לבני נח היה מעלה [9] [2] (לעובדי כוכבים) הנולדים בדרים ונדבות:

בתחילה כל האומר עולה [3] [או] מנחה. בתחלה קודם שיפרים קרבנו ואומר הרי עלי עולה ומנחה אני מטיל עליו כו' משום דאין עוד לומר עלי שמא לא יקייס וכתיב (דברים כג) וכי תחדל לנדור וגו' כך פירש הקונטרס עוד פירש בקונט' פירוש אחר גרסינן בתחילה כל האומר עלה אני כופתו ומניתו לפני ארי עכשיו כל האומר לירד ממנה אני מטיל עליו קומקוס של חמין בתחילה הייתי שונא הרבנות וכל האומר לי עלה לגדולה כו' ועכשיו שעליתי לגדולה רבי יהושע בן פרחיה נשיא היה בשמכ' מגיגה (דף מז.) עד כאן לשונו ופותו לשון ראשון היה כתוב בספר ועליו הוה ליה לאתיוי גבי הרי עלי עולה ורבינו קלונימוס אביו של רבי משולם הגיה לכאן [4] שני בשעת פטירתו והסופר טעה בין עלה לעולה ולשלא דברים הגיה כמפי נגוהה בשעת פטירתו זאת ועוד אחרת שהיה כתוב בספרים בפרק בית שמאי בזבחים (דף מה:) דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול חייבין עליהם משום נותר וטומא חוץ מן הדם וזומי רבי שמעון מחייב בדבר שדרכו להיאכל פי' אמר רבי שמעון ועוד הגיה בשבועות (דף יב:) שהיה כתוב בספרים קרבנות ליבור סכין מוסכתן למשהו ולא היו יודעין מהו ואמר דגרסינן למה שהן: הלומד

נעשה משרת לעבודת כוכבים אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתניא כהן שעבד עבודת כוכבים ושב קרבנו ריח ניחוח במאי אילימא בשוגג מאי ושב שב ועומד הוא אלא פשיטא במזיד ואי בזריקה כי שב מאי הוי הא עבד לה שירות אלא לאו בשחיטה ורב ששת אמר לך לעולם בשוגג והכי קאמר אם שב מעיקרו דכי עבד בשוגג עבד קרבנו ריח ניחוח ואם לאו אין קרבנו ריח ניחוח השתחוה לעבודת כוכבים רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח ורב ששת אמר [8]אין קרבנו ריח ניחוח הודה לעבודת כוכבים רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח ורב ששת אמר [2]אין קרבנו ריח ניחוח וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא בההיא קאמר רב ששת משום דעבד ליה שירות אבל שחיטה דלא עבד ליה שירות אימא מודה ליה לרב נחמן ואי אשמעינן שחיטה משום דעבד ליה עבודה אבל השתחוה דלא עבד ליה עבודה אימא לא צריכא ואי אשמעינן השתחואה משום דעביד ליה מעשה אבל הודה דדיבורא בעלמא אימא לא צריכא:

ואין צריך לומר דבר אחר [וכו']: מדקאמר אין צריך לומר דבר אחר [6]מכלל דבית חוניו לאו בעודת כוכבים הוא תניא כמאן דאמר בית חוניו לאו בעודת כוכבים הוא [3]דתניא אותה שנה שמת שמעון הצדיק אמר להן שנה זו הוא מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להן כל יום הכפורים נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ונתעטף לבנים ונכנס עמי ויצא עמי שנה זו נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ונתעטף שחורים ונכנס עמי ולא יצא עמי לאחר הרגל חלה שבעת ימים ומת ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם בשעת פטירתו אמר להם חוניו בני ישמש תחתי נתקנא בו שמעי אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצה אמר לו בא ואלמדך סדר עבודה הלבישו באונקלי וחגרו בציצלול העמידו אצל המזבח אמר להם לאחיו הכהנים ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו אותו היום שאשתמש בכהונה גדולה אלבוש באונקלי שליכי ואחגור בציצלול שליכי בקשו אחיו הכהנים להרגו רץ מפניהם ורצו אחריו הלך לאלכסנדריא של מצרים ובנה שם מזבח והעלה עליו לשום עבודת כוכבים וכששמעו חכמים בדבר אמרו מה זה שלא ירד לה כך היורד לה על אחת כמה וכמה דברי רבי מאיר אמר לו רבי יהודה לא כך היה מעשה אלא לא קיבל עליו חוניו שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה ואף על פי כן נתקנא בו חוניו בשמעי אחיו אמר לו בא ואלמדך סדר עבודה והלבישו באונקלי וחגרו בציצלול והעמידו אצל המזבח אמר להם לאחיו הכהנים ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו אותו היום [6] שישתמש בכהונה גדולה אלבוש באונקלי שליכי ואחגור בציצלול שליכי בקשו אחיו הכהנים להרגו סח להם כל המאורע בקשו להרוג את חוניו רץ מפניהם ורצו אחריו רץ לבית המלך ורצו אחריו כל הרואה אותו אומר זה הוא זה הוא הלך לאלכסנדריא של מצרים ובנה שם מזבח והעלה עליו [3]לשם שמים שנאמר (והיה) [1]ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל גבולה לה' וכששמעו חכמים בדבר אמרו ומה זה שברח ממנה כך המבקש לירד לה על אחת כמה וכמה: תניא אמר ר' יהושע בן פרחיה [7]בתחלה כל האומר [5]עלה לה אני כופתו ונותנו לפני הארי עתה כל האומר לי לירד ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין שהרי שאול ברח ממנה וכשעלה בקש להרוג את דוד אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לאביי ר' מאיר האי קרא דרבי יהודה מאי עביד ליה לכדתניא לאחר מפלתו של סנחריב יצא חזקיה ומצא בני מלכים שהיו יושבין בקרונות של זהב הדירן שלא לעבוד עבודת כוכבים שנאמר [2]ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען ונשבעות

בגוי אב למעלה לא למטה: כאילו הקריב עולה כו': א"כ הכי איבעי ליה למכתב זאת התורה עולה ומנחה חטאת ואשם. דמשמע דדמי כאילו הקריב עולה ומנחה כו': לא צריך. היינו ל' דלעולה דתורתו מכפרת עליו: מאי דכתיב זאת תורת החטאת הרי כבר נאמר זאת התורה לעולה למנחה לחטאת ולאשם וכו' בתורת חטאת בסדר עבודת חטאת: מאי קראה דאחד המרבה כו': מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל. כלומר בשכר העבודה שעובד עבודה המתוקן שנתן עליו אם מעט ואם הרבה בין עבודה גדולה בין עבודה קטנה שכרו שוה: ברבות הטובה רבו אוכליה מה כשרון לבעליה זהו הקב"ה שהוא חושב המרובה יותר מן המרוט שאין נהנה לא מזה ולא מזה כדתניא אם ארבע לא אומר לך. וחשוב לפניו הממעיט כמרבה ובלבד שיכוין לבו לשמים. וא"ת הרי כתוב אשה ריח ניחוח לה': הכל מפרש ליה [בזבחים ד' מו ע"ב] לשום אישים לשום ריח לשום ניחוח לשום מי שאמר והיה העולם: בכל הקרבנות לא נאמר בהן ריח ניחוח לאל ולא לאלהים אלא לה': שלא ליתן פתחון פה לבעל דין למינין לחלוק מדבריהם בהו בחד קרא לה': ובאידך לאלהים ש"מ ב' רשויות. אלא הכל לה': לא אמרתי לכם דבוחו כדי שתאמר אעשה רצונו של מקום ויעשה רצוני כדי שיהא יעשה רצוני. שלא לרצוני אתם זובחים להנאתכם אלא להנאתכם כדי שתתכפרו בהם: לרצונכם זבוחו וקא מפרש האי לרצונכם זבוחו דלעתכם זבוחו. לאפוקי מתעסק: מנין למתעסק בקדשים. כגון שנתעסק לחתוך את התלוש וחתך מחובר אף האי כשרצה לחתוך דבר אחר ושחט הזבח מנין שהוא פסול: בדידיו הוא. דודאי מצוה היא: לרצונכם מפרש לרצונכם היינו לדעתכם: **סליק פרקא ומליקא מס' מנחות**

נעשה משרת. והא דאמרינן לעיל [ע"ח] בשחיטה לא מיפסלא מוקי לה רב ששת בשוגג: **הודה לעבודת כוכבים.** אמר לה אלי אתה: **קמייתא.** שגג בזריקה: **אכל שחיטה אימא מודה ליה לרב נחמן.** ואפילו הזיד: **נכנס עמי.** לפני ולפנים: **אמר ליה.** שמעי לחוניו בא ואלמדך סדר עבודה: **אוקלי.** מלבוש של עור: **ציצלול.** חוזר: **להאוהבתו.** לאשתו: **זה שלא ירד לה.** שמעי שלא ירד לה לגדולה כך מתקנא באחיו: **היורד לה על אחת כמה וכמה.** שאין מורידין אותו שלא יקלקל עצמו: **בא ואלמדך.** חוניו היה חכם משמעי: **שברח ממנה.** שלא רצה לקבלה מתחילה: (5) **כל האומר עולה.** [1][או] מנחה בתחילה קודם שיפרים קרבנו ואומר עלי[1] עולה או מנחה אני מטיל עליו כו' משום דאין עוד לומר עלי שמא לא יקייס וכתיב (דברים כג) וכי תחדל לנדור. נשון אחר בתחילה כל האומר עלה אני כופתו ומניתו לפני ארי ועכשיו כל האומר לירד הימנה אני מטיל עליו קומקוס של חמין בתחילה הייתי שונא את הרבנות וכל האומר לי עלה לגדולה וכו' ועכשיו שעליתי לגדולה וכו'. רבי יהושע בן פרחיה נשיא היה בשמכת חגיגה (דף מז.): **מדברות שפת כנען.** שפת ישראל היושבים בארץ כנען וסיפא דקא נשבעים

---

[6] [מגילה י.], [3] יומא נט: [מוסף' דסוטה פי"ג ה"מ], [4] עולה (נד:ש"ס. נ"ק, [5] [מכות דר"ע פ"ק], [6] לי עלה. נ"ק, [1] נ"ק, [1] הרי עלי. נ"ק, [2] נ"ק, [2] מדר הבא לינכם כו'. נ"ק, [7] עי' רש"ק וק"ק, [3] [מגילת אסתר], [8] נ"ק, [4] [מוסכין ד' מו ע"ב] לשון אישים לשום ריח לשום ניחוח לשום מי שאמר [5] [מגילת אסתר] דר"ע פ"ק, [6] [מכות] דר"ע פ"ק, [7] [מגילת אסתר] דר"ע פ"ק, [8] [מגילת אסתר] דר"ע פ"ק, [9] [מגילת אסתר] דר"ע פ"ק, [10] [מגילת אסתר] דר"ע פ"ק, [11] [מגילת אסתר] דר"ע פ"ק,

תורה אור השלם

1. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַיְיָ בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם וּמַצֵּבָה אֵצֶל גְּבוּלָהּ לַיְיָ:
ישעיהו יט יט

2. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ חֲמֵשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְדַבְּרוֹת שִׂפַת כְּנַעַן וְנִשְׁבָּעוֹת לַיְיָ צְבָאוֹת עִיר הַהֶרֶס יֵאָמֵר לְאַחַת:
ישעיהו יט יח

הגהות הב"ח

(א) גמרא אומו היום שאשתמש בכהונה:
(ב) רש"י ד"ה כל האומר ע"כ רבינו קלונימוס ממקן גילכא זו בגמ' ועיין בתוספות:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נזדמן כו' בירושלמי. יומא פ"א ה"ב ה"כ בסופו: ד"ה והעלה כו' לעבו"ם הנודרים נדרים ונדבות. עי' זבחים מה ע"ל ושם קנז ע"ב תוס' ד"ה תמור:

מוסף רש"י

ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם. מלנכן בנכסת הכהים את העם בשם המפורש שלא היו כלפי (יומא לט:).

שיטה מקובצת

גמ' ואין צריך לומר לדבר אחר מדקאמר אין צריך לומר לדבר אחר: שם כל יה"כ היה מזדמן לי זקן א' לבוש לבנים ומעוטף לבנים: שם ויצא עמי שנה זו נזדמן לי: שם לבוש שחורים ומעוטף: שם ראו מה נדר זה לאהובתו וקיים אותו היום שאשמש בכהונה גדולה: שם ולבש: שם אותו היום שישמש בכהונה גדולה: שם כל האומר עלה אני כופתו: שם עתה כל האומר לירד ממנה: שם שהרי שאול ברח ממנה וכשעלה בקש להרוג בריה דרב חסדא לרב אשי ר"מ כו': רש"י ד"ה נכנס כו' ולפנים הס"ד ומה"ד ונמנעו אחיו הכהנים מלברך את העם בשם המפורש שלא היו יודעין לאומרו בקדושה ובטהרה א"ל וכו' כן מצאתי ברש"י כ"י אחד: ד"ה בא ואלמדך דחוניו היה חכם: ד"ה שברח כו' שלא רצה לקבלה כך חזר ונתקנא הס"ד ומה"ד בתחלה כל האומר: ד"ה מדברות כו' וסיפיה דקרא ונשבעות לה' צבאות הס"ד: תד"ה בתחלה כו' כל

בכל הגמרות כ"י שבידי מסודר פרק ר' ישמעאל אחר פרק שתי מדות וכן בפי' המשניות להרמב"ם ז"ל וסימן פרקי המסכתא: כל דקמין: מקמץ: בתלבלא: דכל מנחתא: אילין תודהא: וכל קרבניא: תרתין: ר' ישמעאל אומר: מנחתא: הרי עלי:

האומר עלה מנחה: **א)** גמ' ומאי משמע דעיר ההרס לישנא: שם הביאי בני מרחזון ובנוחי מקנה הארץ הביאי בני מרחזון אמר: שם אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב יהודה: שם דקרו ליה אלהא דאלהי ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה בכל מקום ס"ד: שם מנחה טהורה א"ר נחוניא זה הלומד תורה בטהרה: שם זה מזבח בנוי וכו' ב"נ ב"א בקצת ספרים (יד) מיכאל השר הגדול עומד ומקריב קרבן על מזבח שהוא בנוי למעלה: שם כל העוסק בתורה כאילו בנה מזבח והקריב עליו עולה ומנחה וכו': שם האי לעולה ולמנחה עולה ומנחה מיכבי ליה: שם ובלבד שיכוין לבו לשמים ב"נ ב"א בכל הספרי יד שבידי שיכוין אדם את דעתו לשמים: שם ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו: שם ובלבד שיכוין דעתו לשמים: שם לא אמרתי לכם זבוחו: שם לרצונכם זבוחו לדעתכם זבוחו: רש"י מכיריין כו' הראשון ואין מכבדיין עולם: ד"ה ואת כו' שמאמינים בהקב"ה ואין עובדיין עבודת כוכבים: ד"ה שימי אי בתמיה הנ"ב בכורות דף מב ע"ב ונדה דף כד ע"א: ד"ה לעולם כו' בדברי הימים שלמה ובקרבנות: ד"ה מאי כו' ולא כתיב זאת החוקה: ד"ה אין צריך לא לעולה: בא"ד כגון יחלם לכם בשבילכם: ד"ה לרצונכם כו' לקיים מצותי שתהא כפרה לכם (בחג) [בכך] הס"ד:

סליק פרקא ומליקא מס' מנחות בעזרת אל אלהי הרוחות

נשבעים בשם ה' לצאות: (ה) דעת זכריה מיושבת עליהם יותר משל נקנות: כני בבל אין להם עול מלכות כשאר גליות שבבל ארלות: **מכירין את ישראל.** בכבודן הראשון מכירין ואין מכבידין עולם: **ואת אביהם שבשמים.** (ב) שמאמינים בהקדוש ברוך הוא ואין מאמינים בעבודת כוכבים: **שימי אף.** בתמיה. אתה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה. ויש אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כובשן כל שעה משום לגיעות: **זה הלומד תורה בטהרה.** עליו הוא אומר בשמי ומנחה טהורה: **לעולם ואת על ישראל.** מקבלא הוא בדברי הימים (ב׳ פ׳ ג) בשלמים(ג) ובקרבנות משתעי

הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד

תורה. בפרק קמא דקידושין (דף כט:) איכא למאן דאמר איפכא ואמרינן לא פליגי הא לן והא להו:

ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. מדרשות אחוקין יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים (מ) ויש מי שאומר כבשים של אש והיינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון ויש אומרים דקאי אלעזר אשר בן (נ) ישראל. לא מצאתי יותר:

הדרן עלך הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות

ונשבעות לה' צבאות הלכו לאלכסנדריא של מצרים ובנו מזבח והעלו עליו לשם שמים שנאמר [1]ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים [2]עיר ההרס יאמר לאחת מאי עיר ההרס יאמר לאחת כדמתרגם רב יוסף קרתא דבית שמש דעתיד למיחרב איתאמר דהיא חדא מנהון וממאי דעיר ההרס לישנא דשימשא היא דכתיב [3]האומר לחרם ולא יזרח [4]הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ הביאי בני מרחוק אמר רב הונא אלו גליות של בבל שדעתן מיושבת עליהן כבנים ובנותי מקצה הארץ אלו גליות של שאר ארצות שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות אמר רבי אבא בר רב יצחק אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב מצור ועד קרטיגני מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים ומצור כלפי מערב ומקרטיגני כלפי מזרח אין מכירין את ישראל ולא את אביהן שבשמים איתיביה רב שימי בר חייא לרב [5]ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אמר ליה (ו)שימי את דקרו ליה אלהא (ז)דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי ומנחה טהורה זה (ח)הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד תורה [6]שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות מאי בלילות א"ר יוחנן אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עסוקים בעבודה [7]לעולם זאת על ישראל א"ר גידל אמר רב זה מזבח (ז)בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן ורבי יוחנן אמר אלו תלמידי חכמים העסוקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם אמר ריש לקיש מאי דכתיב [8]זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה (ט)ולא אשם אמר רבי יצחק מאי דכתיב [9]זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם: **מתני'** (י)נאמר בעולת בהמה [10]אשה ריח ניחוח ובעולת עוף [11]אשה ריח ניחוח ובמנחה [12]אשה ריח ניחוח לומר לך (י)אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים: **גמ'** אמר ר' זירא מאי קראה [13]מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל רב אדא בר אהבה אמר מהכא [14]ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליו(כ): תניא אמר רבי שמעון בן עזאי בוא וראה מה כתיב בפרשת קרבנות שלא נאמר בהן לא אל ולא אלהים אלא ה' שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק ונאמר בשור הגם [10]אשה ריח ניחוח ובעוף הדק [11]אשה ריח ניחוח ובמנחה [12]אשה ריח ניחוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים ושמא תאמר לאכילה הוא צריך ת"ל [15]אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה ונאמר [16]כי לי כל חיתו יער בהמות בהררי אלף ידעתי כל עוף הרים וזיז שדי עמדי [17]האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה לא אמרתי אליכם זבחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצוני לא לרצוני אתם זובחים אלא לרצונכם אתם זובחים שנאמר [18]לרצונכם תזבחהו דבר אחר לרצונכם תזבחהו לרצונכם זבחו לדעתכם זבחו כדבעא מיניה שמואל מרב הונא (ט)מנין (ב)למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר את בן הבקר שתהא שחיטה לשם בן בקר אמר לו זו בידינו הוא לעכב מנין (י)ת"ל לרצונכם תזבחהו לדעתכם זבחו:

הדרן עלך הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות

מסורת הש"ס

(א) [נעיל כט. ע"א פירש"י נדה כד. וע"ש בתש"י בכורות מג. וע"ש בתש"י], (ב) [עמ"ש בדברות הר"ן דרשה ט בד"ה פח:], (ג) [יומא עב: קדושין כט:], (ד) [תענית יב:], (ה) [ולא הטעלת כל"ל וכ"ש ביקוקין], (ו) [בכורות ט:], (ז) [בכורות ה: ח. שבת לו. יומא מב. שבועות טו.], (ח) [בספוק: לכעליה כי פס לאות עיניון], (ט) [זבחים מז. תוליין יג. נד.], (י) [ויתכן לחיות אמר ליה וכ"ש בזבחים מז.], (כ) [נ"ל בשלמים], (ל) [בהגאתי שתי רוצה. ל"ק], (מ) [וכ"ש בגמ' ובעין יעקב ריש פ' ב' דתענית ש"ס], (נ) [ועי' ש"ש פ"ש סימן קנ],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כבנים דעת זכריה וכו' (ב) ד"ה ואת אביהם שבשמים שנאמרנים בהקב"ה ואין מאמינים' בעבודת כוכבים: (ג) ד"ה כדי שתאמר וכו' ויעשה לרוני ולא שהוא לרוך:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה מאי דכתיב בו' ולא כתיב בה חוקה. עיין לעיל דף יט ע"א ועיין באליהו רבה לזו"ע פ"א סימן ז' פ"ק ט':

מוסף רש"י

שימי את. אתה הוא המקשה לי בתמיה (לעיל כט.) תכס גדול כמותך אינו יודע למרך מתני', (בברורות מג.) בכמה דוכתין אשמען דהכלי ליה רב הכי שימי את, ולגלה בעיני משום דבר כביה הוא ומקמר ליה הכי משום מציאותיה, לומר אתה יודע להיפוכו, ואני שמעתי שמתא נעיות הוה בו ברב אלא היה זוקף עיניו למעלה הלכך לא היה מכירו, ולא נהירא לי, שהרי לא מצינו שאמר רב כך לשום אדם אלא לזה אמר כן בכמה מקומות, ועוד שמעתי משום דמרוף הוה דמיק ליה, כי הא דאמר (תענית ט:) רחמנא לישנא מכיפופיה דרב שימי, ולא היא דהתם רב שימי בר אמי הוה דמיק ליה לרב פפא (נדה כד.). אלו ת"ח העוסקים בתורה. בהלכות עבודה (ב"מ קיד:). כאילו מקטירין ומגישין לשמו. כאילו מקריבין אותן בבית המקדש (שם). נושא אשה. ניגול מהריסול עבירה (יומא עב.). אחד המרבה ואחד הממעיט. שם לו אבל לממעיט כמו למרבה (ברכות יז.). מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. שוחט בקדשים ולא בכוונה אלא למתעסק בדברים אחרים (זבחים מז.) כלומר מנין למתעסק שפסול בקדשים כגון מתעסק בבכין להגביהו לא מוזרקו ושחט בקדשים, שלא נתכוין לשום שחיטה, אבל נתכוין לשום שחיטה בעלמא כשר אלא שלא עלה לנעלים לשם מזבח (חולין יג.). זו בידינו הוא לעכב מנין. לפיס ואת בכר יתנו אותה ומיהו מצוה הוא דנקלא לן ולא מיכוב (זבחים שם) מקלא זה הייתי יודע ומכאן אנו למדים שמצוה להתכוון ואני שאלתי לעכב מנין, שאם לא נתכוון יהא

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ש מהל' ת"ת הלכה ה טור ס"ע ר"ל סימן רמו סעיף ב:
מט ב מיי' פ"ש מהל' פסולי"מ הלכה ג:

תורה אור השלם

1. ביום ההוא יהיה מזבח לה׳ בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל גבולה לה׳:
ישעיהו יט יט
2. ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען ונשבעות לה׳ צבאות עיר החרס יאמר לאחת:
ישעיהו יט יח
3. האמר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתם:
איוב ט ז
4. אמר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ:
ישעיהו מג ו
5. מן מזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מקטר מגש לשמי ומנחה טהורה כי גדול שמי בגוים אמר יי צבאות:
מלאכי א יא
6. שיר המעלות הנה ברכו את יי כל עבדי יי העמדים בבית יי בלילות:
תהלים קלד א
7. הנה אני בונה בית לשם יי אלהי להקדיש לו להקטיר לפניו קטרת סמים ומערכת תמיד ועלות לבקר ולערב לשבתות ולחדשים ולמועדי יי אלהינו לעולם זאת על ישראל:
דברי הימים ב ב ג
8. זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים: ויקרא ז לז
9. דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני יי קדש קדשים הוא:
ויקרא ו יח
10. וקרבו וכרעיו ירחץ במים והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח ליי:
ויקרא א ט
11 ושסע אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הכהן המזבחה על העצים אשר על האש עלה הוא אשה ריח ניחוח ליי:
ויקרא א יז
12. והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחוח ליי:
ויקרא ב ב
13. מתוקה שנת העבד אם מעט ואם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון:
קהלת ה יא
14. ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה: כי אם ראות עיניה:
קהלת ה י
15. אם ארעב לא אמר לך כי לי תבל ומלאה:
תהלים נ יב
16. כי לי כל חיתו יער בהמות בהרי אלף: ידעתי כל עוף הרים וזיז שדי עמדי:
תהלים נ י-יא
17. האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה:
תהלים נ יג-יא
18. זבח תזבחו ובח שלמים לי׳ לרצנכם תזבחו:
ויקרא יט ה